

ARKIV. DR. J. SKVIRECKAS

---

# ŠVENTASIS RAŠTAS

SENOJO TESTAMENTO

II

# ŠVENTASIS RAŠTAS

## SENOJO TESTAMENTO

### II

IJOBO KNYGA    PSALMIŲ KNYGA  
PATARLIŲ KNYGA    PAMOKSLININKAS  
GIESMIŲ GIESMĖ    IŠMINTIES KNYGA  
SIRAKHO SŪNAUS    JĖZAUS—EKLESINĖ  
JĖŠAJO    PRANAŠYSTĖ  
JEREMIJO    PRANAŠYSTĖ  
RAUDOS    BARUKHO PRANAŠYSTĖ  
EZEKIĖLIO    PRANAŠYSTĖ  
DANIĖLIO    PRANAŠYSTĖ  
DVYLIKOS MAŽESNIŲJŲ PRANAŠŲ KNYGA

Vertė ir Komentorių pridėjo  
KAUNO ARKIVYSKUPAS METROPOLITAS  
JUZAPAS JONAS SKVIRECKAS  
Teologijos Doktoras

II laida

ROMA

1958



Imprimatur  
Datum p/t Zams in Tirol  
die 18 Septembris 1952  
‡ Joseph Jo. Skvireckas  
Archiep̄pus Metropolitanus  
Kaunensis

Nr. 18/1952

L. S.

Spaudė Fausto Failli, Roma, 1958  
Tiražas 1,500 egz.

## SENOJO TESTAMENTO II TOMO TURINYS

### IJOBO KNYGA

|                                                                                       |     |
|---------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| Įvadas . . . . .                                                                      | I   |
| Knygos įžanga: Tikroji Ijobo nelaimių priežastis. Jo išbandymas,<br>1,1-2,13. . . . . | 5   |
| I. Ijobo ir trijų jo prietelių ginčas apie kentėjimų priežastis:                      |     |
| 1. Pirmoji dialogų eilė:                                                              |     |
| a/ Ijobo žodžiai, kuriais sukeliamas ginčas, 3,1-26 . . . . .                         | 10  |
| b/ Pirmas Eliphaso atsiliepimas, 4,1-5,27 . . . . .                                   | 13  |
| c/ Pirmas Ijobo atsakymas Eliphasai, 6,1-7,21. . . . .                                | 18  |
| d/ Pirmas Bildado atsiliepimas, 8,1-22. . . . .                                       | 23  |
| e/ Pirmas Ijobo atsakymas Bildadui, 9,1-10,22. . . . .                                | 25  |
| f/ Pirmas Sopharo atsiliepimas, 11,1-20. . . . .                                      | 31  |
| g/ Pirmas Ijobo atsakymas Sopharui, 12,1-14,22 . . . . .                              | 33  |
| 2. Antroji dialogų eilė:                                                              |     |
| a/ Antras Eliphaso atsiliepimas, 15,1-35. . . . .                                     | 40  |
| b/ Antras Ijobo atsakymas Eliphasai, 16,1-17,16 . . . . .                             | 43  |
| c/ Antras Bildado atsiliepimas, 18,1-21 . . . . .                                     | 47  |
| d/ Antras Ijobo atsakymas Bildadui, 19,1-29. . . . .                                  | 48  |
| e/ Antras Sopharo atsiliepimas, 20,1-29. . . . .                                      | 52  |
| f/ Antras Ijobo atsakymas į Sopharo žodžius, 21,1-34 . . . . .                        | 54  |
| 3. Trečioji dialogų eilė:                                                             |     |
| a/ Trečias Eliphaso atsiliepimas, 22,1-30. . . . .                                    | 57  |
| b/ Trečias Ijobo atsakymas Eliphasai, 23,1-24,25. . . . .                             | 60  |
| c/ Trečias Bildado atsiliepimas, 25,1-6 . . . . .                                     | 63  |
| d/ Trečias Ijobo atsakymas Bildadui, 26,1-14 . . . . .                                | 64  |
| 4. Ijobo monologas:                                                                   |     |
| a/ Pirmoji monologo dalis, 27,1-28,28 . . . . .                                       | 65  |
| b/ Antroji Ijobo monologo dalis, 29,1-31,40 . . . . .                                 | 70  |
| II. Eljaus žodžiai:                                                                   |     |
| 1. Pirmas Eljaus atsiliepimas, 32,1-33,33. . . . .                                    | 77  |
| 2. Antras Eljaus atsiliepimas, 34,1-37 . . . . .                                      | 82  |
| 3. Trečias Eljaus atsiliepimas, 35,1-16 . . . . .                                     | 85  |
| 4. Ketvirtas Eljaus atsiliepimas, 36,1-37,24. . . . .                                 | 86  |
| III. Dievo žodžiai:                                                                   |     |
| 1. Pirmas Dievo atsiliepimas, 38,1-39,35 . . . . .                                    | 91  |
| 2. Antras Dievo atsiliepimas, 40,1-42,6. . . . .                                      | 97  |
| Knygos pabaiga, 42,7-16 . . . . .                                                     | 101 |

### PSALMIŲ KNYGA

|                                                               |     |
|---------------------------------------------------------------|-----|
| Žodis Psalmyno Skaitytojams. . . . .                          | 103 |
| Įvadas:                                                       |     |
| Religinė žydų poezija . . . . .                               | 106 |
| Psalmių Knyga . . . . .                                       | 108 |
| Psalmių Knygos tekstas ir komentorius: Pirmoji Psalmių Knyga. | 113 |
| Antroji Psalmių Knyga . . . . .                               | 177 |
| Trečioji Psalmių Knyga . . . . .                              | 224 |
| Ketvirtoji Psalmių Knyga . . . . .                            | 254 |
| Penktoji Psalmių Knyga. . . . .                               | 280 |

## PATARLIŲ KNYGA

|                                                                                                                                           |     |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| Įvadas . . . . .                                                                                                                          | 335 |
| Įžanga, 1,1-7 . . . . .                                                                                                                   | 339 |
| I. Išminties perspėjimai jaunuomenei :                                                                                                    |     |
| 1. Reikia vengti piktųjų draugystės ir klausyti išminties balso 1,8-33 . . . . .                                                          | 340 |
| 2. Įsigijimas išminties suteikia daug gerumo ir sergi nuo didelių nelaimių, 2,1-22 . . . . .                                              | 342 |
| 3. Gausus atsilyginimas išminties sekėjams, 3,1-35 . . . . .                                                                              | 344 |
| 4. Tėvo pamokymai apie išmintį, 4,1-27 . . . . .                                                                                          | 347 |
| 5. Reikalas sergėtis nešvarios meilės ir laikytis ištikimbės moterystėje, 5,1-23 . . . . .                                                | 349 |
| 6. Išminties pamokymai apie laidavimą, tinginystę, vylių, ištivirkimą ir svetmoterystę, apie paleistuvių suvedžijimus, 6,1-7,27 . . . . . | 351 |
| 7. Pakvietimas sekti amžinąją išmintį, 8,1-36 . . . . .                                                                                   | 455 |
| 8. Pakvietimas į du pokyliu : Išminties ir paikybės, 9,1-18 . . . . .                                                                     | 358 |
| Visokios gyvenimo taisyklės išmintingam :                                                                                                 |     |
| II. Saliamono Patarlės, 10,1-22,16 . . . . .                                                                                              | 360 |
| III. Išminčių žodžių rinkinys, 22,17-24,22. Pirmas priedas . . . . .                                                                      | 386 |
| IV. Antras priedas : Paraginimas laikytis teisybės ir vengti tinginystės, 24,23-34. . . . .                                               | 391 |
| V. Vėlesnis Saliamono Patarlių rinkinys, 25,1-29,27 . . . . .                                                                             | 392 |
| Teikėjo sūnaus Rinkėjo žodžiai /Jakėh's sūnaus Aguro Masiečio žodžiai/, 30,1-33. . . . .                                                  | 402 |
| Karaliaus Lamuėlio motinos pamokymas apie karaliaus pareigas, 31,1-9 . . . . .                                                            | 405 |
| Gyrius stropios moteriškės, 31,10-31. . . . .                                                                                             | 406 |

## PAMOKSLININKAS

|                                                                                                                                        |     |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| Įvadas . . . . .                                                                                                                       | 408 |
| Knygos įžanga, 1,2-11 . . . . .                                                                                                        | 411 |
| I. Pirmas Pamokslininko svarstymas : Tuščios yra žmogaus pastangos permatyti žmogaus gyvenimo prigimtį ir reikalus, 1,12-2,26. . . . . |     |
|                                                                                                                                        | 412 |
| II. Antras Pamokslininko svarstymas : Nė išmintis negali atspėti visų gyvenimo mįslių :                                                |     |
| Žmogus visai priklauso nuo Dievo apvaizdos skirto laiko ir tvarkos, 3,1-15. . . . .                                                    | 416 |
| Žmogaus nežinojimas nušviečiamas pavyzdžiais, 3,16-4,16. . . . .                                                                       | 418 |
| Kaip reikia elgtis Dievo atžvilgiu, 4,17-5,6 . . . . .                                                                                 | 421 |
| Platesni paaikškinimai augščiau išreikštų dejavimų, 5,7-6,12. . . . .                                                                  | 422 |
| III. Trečias Pamokslininko svarstymas : Apie išminties naudingumą praktiniame gyvenime, 7,1-24 . . . . .                               |     |
| Kaip reikia laikytis galingo ir neteisingo kunigaikščio atžvilgiu, 8,1-9 . . . . .                                                     | 424 |
|                                                                                                                                        | 428 |



|                                                                                                    |     |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| Apie atsilyginimą ir bausmės problemą, 8,10-9,16. . . . .                                          | 429 |
| Trečias Pamokslininko svarstymas baigiamas patarimais<br>naudotinais gyvenime, 9,18-12,8 . . . . . | 432 |
| Knygos epilogas, 12 9-14 . . . . .                                                                 | 436 |

## SALIAMONO GIESMIŲ GIESMĖ

|                                                                                                                |     |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| Įvadas . . . . .                                                                                               | 438 |
| Prologas, 1,1-4 . . . . .                                                                                      | 443 |
| I. Poema : Sužadėtinės ir Sužadėtinio dialogas :                                                               |     |
| Sužadėtinės bandymai ir troškimai, 1,5-7 . . . . .                                                             | 446 |
| Savitarpinė Sužadėtinio ir Sužadėtinės kontempliacija,<br>1,8-2,2. . . . .                                     | 447 |
| Sužadėtinio ir Sužadėtinės bendravimas, 2,3-7. . . . .                                                         | 448 |
| II. Poema : Sužadėtinės monologas :                                                                            |     |
| Antras Sužadėtinės aplankymas ir pakvietimas jos į darbą,<br>2,8-17 . . . . .                                  | 449 |
| Bandymai, 3,1-5 . . . . .                                                                                      | 451 |
| Ateinantį su didele iškilme dangiškąjį Sužadėtinį pasi-<br>tinka Sužadėtinė ir jos palydovės, 3,6-11 . . . . . | 452 |
| III. Poema : Sužadėtinio monologas, 4,1-5,1. . . . .                                                           | 453 |
| IV. Poema : Kitas Sužadėtinės monologas, 5,2-6,3. . . . .                                                      | 456 |
| V. Poema : Antras Sužadėtinio monologas, 6,3-11. . . . .                                                       | 459 |
| VI. Poema : Khoro, Sužadėtinio ir Sužadėtinės monologas,<br>6,12-7,11. . . . .                                 | 461 |
| VII. Poema : Paskutinis abiejų Sužadėtinių dialogas, 8,1-14. . . . .                                           | 463 |
| Pabaigos žodis . . . . .                                                                                       | 466 |

## IŠMINTIES KNYGA

|                                                                                                    |     |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| Įvadas . . . . .                                                                                   | 468 |
| I. Išmintis savo esme ir vaisiais :                                                                |     |
| 1. Išmintis tikros laimės ir nemarumo šaltinis :                                                   |     |
| a/ Sąlygos reikiamos išminčiai įsigyti, 1,1-11. . . . .                                            | 472 |
| b/ Kilmė ir priežastys mirties, 1,12-2,25. . . . .                                                 | 474 |
| c/ Teisieji ir bedieviai šiame gyvenime, 3,1-4,20 . . . . .                                        | 478 |
| d/ Nevienoks teisiųjų ir piktųjų likimas kitame gyve-<br>nime 5,1-24 . . . . .                     | 482 |
| 2. Išmintis gyvenimo vadovas :                                                                     |     |
| a/ Išmintis giriama ypač karaliams ir galiūnams, 6,1-23 . . . . .                                  | 485 |
| b/ Aprašymas Išminties, 6,24-8,16. . . . .                                                         | 487 |
| c/ Saliamono malda išminčiai įgyti, 8,17-9,19 . . . . .                                            | 492 |
| II. Kaikurie išminties veiksmai išrinktosios tautos istorijoje :                                   |     |
| 1. Išminties galia gelbėti ir bausti :                                                             |     |
| a/ Išminties padaryti stebuklai teisiesiems, pradedant<br>nuo Adomo iki Mošei, 10,1-11,4 . . . . . | 494 |
| b/ Išminties padaryti stebuklai prieš Dievo nepriete-<br>lius, 11,5-12,27 . . . . .                | 497 |
| 2. Stabmeldystės atsiradimas, prigimtis, paikumas ir baus-<br>mės už ją, 13,1-15,19 . . . . .      | 502 |
| 3. Išminties ir neišminties vaisiai, 16,1-19,20. . . . .                                           | 509 |

## EKLESINĖ

|                                                                |     |
|----------------------------------------------------------------|-----|
| Išvadas . . . . .                                              | 519 |
| Prakalba . . . . .                                             | 526 |
| Ižanga: Išminties pradžia, kilnumas ir vertė, 1,1-40 . . . . . | 527 |
| I. Išminties prigimtis ir geradarystės:                        |     |
| 1. Išmintis ir Dievo baimė, 2,1-4,11 . . . . .                 | 530 |
| 2. Išmintis praktiniame gyvenime, 4,12-6,17 . . . . .          | 535 |
| 3. Išmintis santykiuose su artimu, 6,18-16,23 . . . . .        | 539 |
| II. Dievas ir kūriniai. Žmogus ir moralybė:                    |     |
| 1. Santykiai Dievo ir žmogaus, 16,24-18,14 . . . . .           | 560 |
| 2. Atsargumo ir apdairumo patarimai, 18,15-20,31 . . . . .     | 563 |
| 3. Paraginimas sergėtis nuodėmės, 21,1-11 . . . . .            | 569 |
| 4. Išmintingas ir paikas, 21-12-22,32 . . . . .                | 569 |
| 5. Liežuvio ir ištvirtimo nuodėmės, 22,33-23,38 . . . . .      | 572 |
| III. Išmintis šeimos ir visuomenės gyvenime:                   |     |
| 1. Pagyrimas išminties, 24,1-47 . . . . .                      | 575 |
| 2. Vyras ir žmona, 25,1-26,24 . . . . .                        | 578 |
| 3. Santykiai su artimais, 26,25-29,35 . . . . .                | 581 |
| 4. Šeimos židinio laimė, 30,1-31,11 . . . . .                  | 588 |
| 5. Padori laikysena pokyliuose, 31,12-32,17 . . . . .          | 591 |
| IV. Dorovingas gyvenimo tvarkymas:                             |     |
| 1. Santykiai su Dievu ir su artimu, 32,18-38,24 . . . . .      | 593 |
| 2. Išminčiaus minčių tiesumas, 38,25-42,14 . . . . .           | 606 |
| V. Gyrimas Sutvėrėjo ir Sen Testamento šventųjų:               |     |
| 1. Gyrimas Sutvėrėjo, 42,15-43,37 . . . . .                    | 615 |
| 2. Gyrimas Sen Testamento šventųjų, 44,1-50,23 . . . . .       | 619 |
| Knygos pabaiga, 50,24-31 . . . . .                             | 630 |
| Priedas: Sirakho sūnaus Jėšuos malda, 51,1-38 . . . . .        | 630 |

## JEŠAJO PRANAŠYSTĖ

|                                                                                         |     |
|-----------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| Išvadas . . . . .                                                                       | 634 |
| Knygos antraštė                                                                         |     |
| 1. Grasymai Judui ir Jerusalei:                                                         |     |
| a/ Ižanginis pamokslas, 1,1-31 . . . . .                                                | 643 |
| b/ Būsima Judo ir Jerusalei garbė bausmėmis prirengta, 2,1-4,6 . . . . .                | 647 |
| c/ Žydai — neištikimas Viešpaties vynuogynas, 5,1-30 . . . . .                          | 654 |
| d/ Iškilmingas Ješajo pašaukimas pranašo pareigų eiti, 6,1-13 . . . . .                 | 659 |
| 2. Būsimas tautos vaduotojas Emanuėlis:                                                 |     |
| a/ Emanuėlis ir jo gimimas iš mergaitės, 7,1-8,4 . . . . .                              | 661 |
| b/ Paguodos, kokių Emanuėlis suteiks savo ištikimiesiems prieteliams, 8,5-9,7 . . . . . | 666 |
| c/ Viešpaties ranka ištiesta prieš Ephraimo karalystę, 9,8-10,4 . . . . .               | 669 |
| d/ Vargas Asurui, 10,5-34 . . . . .                                                     | 671 |
| e/ Visuotinė ir taiki Mesijo karalystė, 11,1-12,6 . . . . .                             | 674 |
| 3. Pranašystė apie svetimas tautas:                                                     |     |
| a/ Pranašystė prieš Babelę ir apie Žydų nelaisvės pabaigą, 13,1-14,23 . . . . .         | 678 |
| b/ Pranašystė prieš Asiriečius, 14,24-27 . . . . .                                      | 683 |
| c/ Pranašystė prieš Pilistimus, 14,28-32 . . . . .                                      | 684 |

|                                                                                                   |     |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| d/ Pranašystė prieš Moabiečius, 15,1-16,14. . . . .                                               | 685 |
| e/ Pranašystė prieš Sirus ir prieš Izraelį, 17,1-14. . . . .                                      | 688 |
| f/ Pranašystė prieš Etiopiją, 18,1-7. . . . .                                                     | 690 |
| g/ Pranašystė prieš Egiptą, 19,1-20,6. . . . .                                                    | 691 |
| h/ Kita pranašystė prieš Babelę, 21,1-10. . . . .                                                 | 695 |
| i/ Pranašystės prieš Edomiečius ir Arabus, 21,11-17. . . . .                                      | 696 |
| k/ Pranašystė prieš Jerusaleį ir prieš šventyklos viršininką Šobną, 22,1-25. . . . .              | 697 |
| l/ Pranašystė prieš Tirą, 23,1-18. . . . .                                                        | 700 |
| 4. Pranašystė apie pasaulio pabaigą :                                                             |     |
| a/ Sunaikinimas žemės ir paskutinis teismas, 24,1-23. . . . .                                     | 702 |
| b/ Teisiųjų išgelbėjimas, džiaugsmas, dėkojimas, 25,1-26,21. . . . .                              | 704 |
| c/ Bedieviškų tautų žuvimas, amžinas Izraelio išlaisvinimas, 27,1-13. . . . .                     | 708 |
| 5. Pranašystės prieš Dievo tautą ir prieš Asiriečius, karaliaujant Ezekijui :                     |     |
| a/ Pirmas vargas, arba teismas Samarijai ir Jerusalei, 28,1-29. . . . .                           | 710 |
| b/ Antras vargas, arba nuplakimas ir atvadavimas Ariėlo, 29,1-24. . . . .                         | 713 |
| c/ Trečias vargas prieš Judo sandorą su Egiptiečiais, 30,1-33. . . . .                            | 716 |
| d/ Ketvirtas vargas vėl prieš Žydus, bėgančius į Egiptą, 31,1-32,20. . . . .                      | 720 |
| e/ Penktas vargas : Kai Asiriečiai bus sugėdinti, Jerusale bus išlaisvinta, 33,1-24. . . . .      | 723 |
| f/ Dievo kerštas pagonims. Izraelio garbė, 34,1-35,10. . . . .                                    | 725 |
| 6. Istorinis pasakojimas :                                                                        |     |
| a/ Ezekijas ir Senakheribas, 36,1-37,38. . . . .                                                  | 728 |
| b/ Ezekijo liga, Merodakho Baladano pasiuntinytė, 38,1-39,8. . . . .                              | 732 |
| II. Paguodos knyga Izraeliui.                                                                     |     |
| 1. Izraelis bus išlaisvintas iš Babelės vergijos :                                                |     |
| a/ Būsimas Izraelio išgelbėjimas visai tikras, 40,1-31. . . . .                                   | 735 |
| b/ Izraelio išgelbėjime pasireikš Dievo galybė ir išmintis, 41,1-29. . . . .                      | 738 |
| c/ Viešpaties Tarnas Izraelio tarpininkas ir pagonių šviesa, 42,1-43,13. . . . .                  | 741 |
| d/ Kerštas, išlaisvinimas ir šventosios Dvasios suteikimas, 43,14-44,5. . . . .                   | 745 |
| e/ Dievas tikras, stabai tuštybė, 44,6-23. . . . .                                                | 747 |
| f/ Kiras Viešpaties pateptasis ir Izraelio išlaisvintojas, 44,24-45,26. . . . .                   | 748 |
| g/ Babeliečių dievų žuvimas, 46,1-13. . . . .                                                     | 753 |
| h/ Pačios Babelės pažeminimas ir sugriovimas, 47,1-15. . . . .                                    | 754 |
| i/ Judas išlaisvintas nuo Babelės jungo, 48,1-22. . . . .                                         | 756 |
| 2. Viešpaties Tarno pažeminimas ir garbė :                                                        |     |
| a/ Viešpaties Tarnas skelbia savo pareigas ir Siono atstatymą, 49,1-26. . . . .                   | 759 |
| b/ Izraelis dėl savo kaltės atmetas. Viešpaties Tarnas ištikimas savo pareigoms, 50,1-11. . . . . | 762 |
| c/ Izraelis galų gale bus išgelbėtas, 51,1-23. . . . .                                            | 764 |
| d/ Kitos pranašystės apie Jerusale išlaisvinimą, 52,1-12. . . . .                                 | 766 |
| e/ Viešpaties Tarno kančia, priskėlimas ir garbė, 52,13-53,12. . . . .                            | 768 |

|                                                                                 |     |
|---------------------------------------------------------------------------------|-----|
| f/ Naujosios Jerusālės garbė, 54,1-17 . . . . .                                 | 771 |
| g/ Kelias į išgelbėjimą, 55,1-13 . . . . .                                      | 773 |
| h/ Išgelbėjimas skiriamas taip pat pagonims, 56,1-8 . . . . .                   | 774 |
| i/ Daug Israėlaičių nepasieks išgelbėjimo, 56,9-57,21 . . . . .                 | 775 |
| 3. Dangiškosios Jerusālės garbė ir laimė :                                      |     |
| a/ Apie tikrą ir netikrą šventumą, 58,1-14 . . . . .                            | 778 |
| b/ Naujoji sandora bus sutvirtinta Israėlio atgailos, 59,1-21 . . . . .         | 780 |
| c/ Naujosios Jerusālės garbė, 60,1-22 . . . . .                                 | 783 |
| d/ Tos garbės tarpininkas ir darytojas yra Viešpaties Tarnas, 61,1-11 . . . . . | 786 |
| e/ Pageidautas ir gautas išgelbėjimas, 62,1-12 . . . . .                        | 787 |
| f/ Kerštas Siono neprieteliams, 63,1-6 . . . . .                                | 789 |
| g/ Belaisvio ir nelaimingo Israėlio malda, 63,7-64,12 . . . . .                 | 790 |
| h/ Viešpaties atsakymas į Israėlio maldą, 65,1-25 . . . . .                     | 792 |
| i/ Naujoji Jerusālė : bedievių teismas ir pasmerkimas, 66,1-24 . . . . .        | 795 |

## JEREMIJO PRANAŠYSTĖ

|                                                                                                                      |     |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| Išvadas . . . . .                                                                                                    | 799 |
| Knygos antraštė, 1,1-3 . . . . .                                                                                     | 806 |
| Ižanga : pašaukimas Jeremijo pranašo pareigų eiti, 1,4-19 . . . . .                                                  | 806 |
| I. Viešpatis nepakeičiamai nutaria padaryti galą Žydų karalystei :                                                   |     |
| 1. Viešpaties ištikimybė, Žydų neištikimumas ir nedėkin-<br>gumas, 2,1-3,5 . . . . .                                 | 809 |
| 2. Nedaranti atgailos tauta kentės daug prispaudimų ir<br>galų gale bus atmesta :                                    |     |
| a/ Nusidėjėliams primenamos jų kaltės ir rodomas at-<br>gailos kelias, 3,6-4,4 . . . . .                             | 814 |
| b/ Sukietėjusius nuodėmėse Žydus tuojau sutiks viso-<br>kios nelaimės, 4,5-31 . . . . .                              | 817 |
| c/ Didžiausis Judo karalystės sugedimas, 5,1-31 . . . . .                                                            | 819 |
| d/ Jerusālė bus apgulta ir sunaikinta, 6,1-30 . . . . .                                                              | 822 |
| 3. Tuščias Žydų pasitikėjimas šventykla, aukomis, api-<br>pjaustymu ir tikras išganymo kelias :                      |     |
| a/ Bedieviškas maišymas garbinimo Dievo su tarnavi-<br>mu dievaičiams, 7,1-8,3 . . . . .                             | 825 |
| b/ Nuostabus Žydų užsispyrimas daryti pikta, 8,4-9,22 . . . . .                                                      | 828 |
| c/ Išgelbėjimo kelias, 9,23-10,25 . . . . .                                                                          | 832 |
| 4. Žydai peržengia šventąją sandorą :                                                                                |     |
| a/ Prakeiktas, kas Dievo sandorai neištikimas, 11,1-17 . . . . .                                                     | 834 |
| b/ Samokslas prieš Jeremiją ir prieš Viešpatį, 11,18-12-17 . . . . .                                                 | 836 |
| c/ Judo puikybė bus pažeminta, 13,1-27 . . . . .                                                                     | 839 |
| 5. Viešpats nedovanos savo nedėkingai tautai :                                                                       |     |
| a/ Dievas du kartu atmeta Jeremijo maldą už Žydus, 14,1-15,9 . . . . .                                               | 841 |
| b/ Dvejopas pranašo dejavimas ir Viešpaties jam su-<br>teikta paguoda, 15,10-21 . . . . .                            | 844 |
| c/ Dievo paliepimas Jeremijui apreikšti pasielgimu ir<br>žodžiais Žydams skirtų nelaimių didumą, 16,1-17,4 . . . . . | 846 |
| d/ Ištrėmimo ir išgelbėjimo priežastys, 17,5-27 . . . . .                                                            | 848 |
| 6. Israėlio atmetimas patvirtinamas simboliais :                                                                     |     |
| a/ Molis puodžiaus rankose, 18,1-23 . . . . .                                                                        | 850 |
| b/ Sudaužyto indo simbolis, 19,1-20,18 . . . . .                                                                     | 852 |

|                                                                                                                           |     |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| 7. Dievo teismai piktiems ganytojams :                                                                                    |     |
| a/ Jerusale bus Kaldieciu paimta, 21,1-14. . . . .                                                                        | 855 |
| b/ Prakeikimai piktiems Judo karaliams, 22,1-23,8 . . . .                                                                 | 857 |
| c/ Pranasyste prieš netikrus pranasus, 23,9-40 . . . . .                                                                  | 860 |
| d/ Trumpu laiku ivyksianciu atsitikimu simboliai, 24,1-10 . . . . .                                                       | 863 |
| 8. Septynios desimtytys nelaisves metu :                                                                                  |     |
| a/ Dievo teismai Zydams ir pagonims, 25,1-38. . . . .                                                                     | 864 |
| b/ Jeremijo kova prieš nedorus kunigus ir netikrus pranasus Zyduose, 26,1-24. . . . .                                     | 867 |
| c/ Kitas Jeremijo susiremimas su netikrais Jerusale pranasais, 27,1-28,17 . . . . .                                       | 869 |
| d/ Jeremijo kova prieš netikrus Zydų pranasus, gyvenusius Babilone, 29,1-32 . . . . .                                     | 872 |
| 9. Atvadavimas ir atstatymas Israelio :                                                                                   |     |
| a/ Nelaisves pabaiga : Zydų laime ir garbe, 30,1-22 . . . . .                                                             | 874 |
| b/ Viešpaties audra bedieviams ir busimoji Israelio laime. Naujoji Viešpaties sandora su jojo tauta, 30,23-31,40. . . . . | 876 |
| 10. Duotųjų mesijinių pažadų sustiprinimas :                                                                              |     |
| a/ Pasakojimas apie dirvos pirkimą, 32,1-44 . . . . .                                                                     | 880 |
| b/ Maloningų pažadų Israeliui panaujinimas, 33,1-26 . . . . .                                                             | 883 |
| II. Pranašo Jeremijo veikimas ir vargai Jerusale paėmimo metu :                                                           |     |
| 1. Jeremijas veltui mėgina gražinti į Dievą savo tautiečius, kolei Jerusale dar nebuvo paimta :                           |     |
| a/ Grasymo žodžiai karaliui Sedekijui ir Zydų vyresniesiems, 34,1-22 . . . . .                                            | 885 |
| b/ Nuostabus Rekhabečių klusnumas, 35,1-19. . . . .                                                                       | 887 |
| c/ Jeremijo pranasysčių knygos sudeginimas, 36,1-32 . . . . .                                                             | 888 |
| d/ Jeremijo likimas Jerusale apgulimo ir paėmimo metu, 37,1-38,28 . . . . .                                               | 891 |
| 2. Jeremijo pranasysčių įvykimas :                                                                                        |     |
| a/ Paėmimas Jerusale ir paleidimas Jeremijo, 39,1-18 . . . . .                                                            | 894 |
| b/ Godolijas ir Jeremijas, 40,1-41,18 . . . . .                                                                           | 895 |
| c/ Jeremijas priverstas eiti į Egiptą, 42,1-43,13 . . . . .                                                               | 898 |
| d/ Ispėjimai Zydams Egipte dėl stabmeldystės, 44,1-30 . . . . .                                                           | 900 |
| e/ Viešpaties žodis Barukhui, 45,1-5 . . . . .                                                                            | 902 |
| III. Pranasystės apie pagonių tautas :                                                                                    |     |
| a/ Dvi pranasystės prieš Egiptą, 46,1-28 . . . . .                                                                        | 902 |
| b/ Pranasystė prieš Pilistimus, 47,1-7 . . . . .                                                                          | 905 |
| c/ Pranasystė prieš Moabiečius, 48,1-47 . . . . .                                                                         | 905 |
| d/ Pranasystės prieš įvairias rytų šalių tautas, 49,1-39 . . . . .                                                        | 909 |
| e/ Pranasystė prieš Babiloną, 50,1-51-64. . . . .                                                                         | 912 |
| Pabaiga : Įvykdytas pranasystės apie Jerusale, 52,1-34. . . . .                                                           | 921 |

## RAUDOS

|                                                                                                   |     |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| Įvadas . . . . .                                                                                  | 924 |
| Pirmoji rauda : Raudojimas dėl Jerusale sunaikinimo, 1,1-22 . . . . .                             | 926 |
| Antroji rauda : Baisus teismas buvo paties Dievo padarytas, 2,1-22 . . . . .                      | 931 |
| Trečioji rauda : Tamsi kentėjimų naktis ir skaisti paguodos diena maldingiesiems 3,1-66 . . . . . | 935 |

|                                                                   |     |
|-------------------------------------------------------------------|-----|
| Ketvirtoji rauda : Sunaikinimo didumas ir priežastys, 4,1-22. . . | 940 |
| Penktoji rauda : Pranašo Jeremijo malda už Žydus, 5,1-22 . . .    | 943 |

### BARUKHO PRANAŠYSTĖ

|                                                              |     |
|--------------------------------------------------------------|-----|
| Įvadas . . . . .                                             | 946 |
| Barukho knyga :                                              |     |
| I. Istorinis įvadas, 1,1-14. . . . .                         | 948 |
| 2. Atgailą darančios tautos malda, 1,15-3,8 . . . . .        | 950 |
| 3. Pagyrimas išminties ir išsigelbėjimo kelias, 3,9-5,9. . . | 953 |
| II. Jeremijo laiškas, 6,1-72 . . . . .                       | 959 |

### EZEKIĖLIO PRANAŠYSTĖ

|                                                            |      |
|------------------------------------------------------------|------|
| Įvadas . . . . .                                           | 963  |
| Įžanga : I. Pranašo Ezekiėlio pašaukimas :                 |      |
| 1/ Viešpaties apsiųsiškimas Ezekiėliui, 1,1-2,1a . . . . . | 966  |
| 2/ Ezekiėlio pašaukimas ir prirengimas pranašo parei-      |      |
| goms, 2,1b-3,21. . . . .                                   | 969  |
| I. Dievo teismų knyga.                                     |      |
| 1. Pranašystės prieš Žydus :                               |      |
| a/ Simboliais išreikštos bausmės Jerusalei, 3,22-5,17      | 971  |
| b/ Žodžiais paskelbtos pranašystės dėl Žydų stabmel-       |      |
| dystės, 6,1-7,27. . . . .                                  | 974  |
| c/ Viešpats regėjimais apreiškia pranašui Jerusale gy-     |      |
| ventojų nusikaltimus ir bausmes, 8,1-11,25. . . . .        | 977  |
| d/ Pranašystės prieš karalių, tautą ir netikrus prana-     |      |
| šus, 12,1-14,23 . . . . .                                  | 983  |
| c/ Prilyginimais įvaizdinamos Žydų nelaimės, 15,1-19,14    | 988  |
| e/ Israėlio nedėkingumas, Viešpaties ištikimybė, 20, 1-44  | 999  |
| f/ Gaisru ir Viešpaties kalaviju sunaikintas Israėlis,     |      |
| 20,45-21,32. . . . .                                       | 1002 |
| g/ Jerusale sugėdinimas ir bausmė, 22,1-31 . . . . .       | 1005 |
| h/ Samarijos ir Jerusale stabmeldystė : Oolė ir Ooliba,    |      |
| 23,1-49 . . . . .                                          | 1007 |
| i/ Du Jerusale žuvimo simboliai, 24,1-27. . . . .          | 1010 |
| 2. Ezekiėlio pranašystės prieš pagonis :                   |      |
| a/ Pranašystės prieš artimus Judo kaimynus, 25,1-17        | 1012 |
| b/ Pranašystės prieš Tirą ir Sidoną, 26,1-28,26. . . . .   | 1013 |
| c/ Pranašystės prieš Egiptą, 29,1-32,32 . . . . .          | 1019 |
| II. Paguodos žodžiai Israėliui ir pagonių tautoms :        |      |
| 1. Viešpaties tautos atstatymas, Dievo karalystės priešų   |      |
| sunaikinimas :                                             |      |
| a/ Ezekiėlio pranašo pareigose patvirtinimas, 33,1-33      | 1026 |
| b/ Nedorį ganytoją ir gerasis Israėlio Ganytojas, 34,1-31  | 1029 |
| c/ Idumėjos sunaikinimas, Israėlio šalies atnaujinimas,    |      |
| 35,1-36,38 . . . . .                                       | 1031 |
| d/ Simbolinė pranašystė apie Jerusale prisikėlimą,         |      |
| 37,1-28 . . . . .                                          | 1034 |
| e/ Israėlio neprietelių sunaikinimas, 38,1-39,29 . . . . . | 1036 |
| 2. Pranašystės apie naują tautos gyvenimą :                |      |
| a/ Naujosios šventyklos aprašymas, 40,1-43,27. . . . .     | 1040 |
| b/ Naujas Dievo garbinimo būdas, 44,1-46,24 . . . . .      | 1050 |
| c/ Nauja šventoji žemė, 47,1-48,35 . . . . .               | 1056 |

## DANIĖLIO PRANAŠYSTĖ

|                                                                                              |      |
|----------------------------------------------------------------------------------------------|------|
| Ivadas . . . . .                                                                             | 1060 |
| I/ Daniėlio istorija :                                                                       |      |
| 1. Daniėlio ir trijų jo draugų išauklėjimas Babelės karaliaus rūmuose, 1,1-21 . . . . .      | 1063 |
| 2. Pirmas Nabukodonosoro sapnas ir jo išaiškinimas, 2,1-49 . . . . .                         | 1065 |
| 3. Trys Daniėlio draugai ugnies krosnyje, 3,1-97. . . . .                                    | 1069 |
| 4. Kitas Nabukodonosoro sapnas apie didelį medį ir to sapno išaiškinimas, 3,98-4,34. . . . . | 1077 |
| 5. Baltasaro puota ir slaptųjų žodžių išaiškinimas, 5,1-31 . . . . .                         | 1079 |
| 6. Daniėlis liūtų duobėje, 6,1-28 . . . . .                                                  | 1082 |
| II. Daniėlio regėjimai :                                                                     |      |
| 1. Regėjimas apie keturias karalystes ir apie Mesijo karalystę, 7,1-28 . . . . .             | 1084 |
| 2. Regėjimas apie aviną ir ožį, 8,1-27. . . . .                                              | 1087 |
| 3. Pranašystė apie septynias dešimtis metų — savaičių, 9,1-27 . . . . .                      | 1090 |
| 4. Viešpaties tautos vargai iki jos atnaujinimui, 10,1-12,13 . . . . .                       | 1097 |
| A. Susanos išgelbėjimas, 13,1-64 . . . . .                                                   | 1107 |
| B. Belio ir slibino sunaikinimas, 13,65-14,42 . . . . .                                      | 1110 |

## OŠĖJO PRANAŠYSTĖ

|                                                                                              |      |
|----------------------------------------------------------------------------------------------|------|
| Ivadas . . . . .                                                                             | 1114 |
| I. Simboliniai Ošėjo veiksmai :                                                              |      |
| 1. Moterystė su paleistuve, 1,1-2,1 . . . . .                                                | 1116 |
| 2. Israėlis neištikima moteris, baismės neištikimajai ir pažadas išgelbėti, 2,2-24 . . . . . | 1118 |
| 3. Išsigelbėjimo kelias, 3,1-5 . . . . .                                                     | 1120 |
| II. Pranašiniai Ošėjo pamokslai :                                                            |      |
| 1. Israėlio kaltės ir bausmės paskelbimas, 4,1-5,9. . . . .                                  | 1121 |
| 2. Israėlis ir Judas nenori gręžtis nuoširdžiai į Dievą, 5,10-7,16 . . . . .                 | 1123 |
| 3. Stabų garbintojai bus paniekinti ir gaus liūdėti, 8,1-10,8 . . . . .                      | 1127 |
| 4. Israėlio nelaisvė ir grįžimas iš jos, 10,9-11,11 . . . . .                                | 1130 |
| 5. Paraginimas daryti atgailą, 11,12-14,10 . . . . .                                         | 1132 |

## JOELIO PRANAŠYSTĖ

|                                                                             |      |
|-----------------------------------------------------------------------------|------|
| Ivadas . . . . .                                                            | 1136 |
| I. 1. Skėrių sunaikintas kraštas, 1,1-20. . . . .                           | 1137 |
| 2. Paraginimas daryti atgailą, 2,1-17 . . . . .                             | 1138 |
| II. 1. Derlingiausi laukai, 2,18-27. . . . .                                | 1140 |
| 2. Dvasios išliejimas ir išgelbėjimas Viešpaties dieną, 2, 28-3,21. . . . . | 1141 |

## AMOSO PRANAŠYSTĖ

|                                                                                     |      |
|-------------------------------------------------------------------------------------|------|
| Įvadas . . . . .                                                                    | 1145 |
| I. Dievo teismas visoms Palestinos tautoms ir išrinktajai tautai, 1,1-2,16. . . . . | 1146 |
| II. Pamokslų knyga :                                                                |      |
| 1. Israėlio nubaudimo tikrumas, 3,1-15 . . . . .                                    | 1149 |
| 2. Israėlio užsispyrimas, 4,1-13 . . . . .                                          | 1151 |
| 3. Israėlio karalystė bus visai sunaikinta, 5,1-6,15 . . . . .                      | 1152 |
| III. Simboliniai regėjimai apie Israėlio žuvimą, 7,1-9,15 . . . . .                 | 1155 |

## ABDIJO PRANAŠYSTĖ

|                                                    |      |
|----------------------------------------------------|------|
| Įvadas . . . . .                                   | 1159 |
| Idumiečių ir Israėlio sūnų likimas, 1-21 . . . . . | 1160 |

## JONOS PRANAŠYSTĖ

|                                             |      |
|---------------------------------------------|------|
| Įvadas . . . . .                            | 1162 |
| I. 1. Jona laive, 1,1-16. . . . .           | 1164 |
| 2. Jona bangino pilve, 2,1-11. . . . .      | 1165 |
| II. 1. Jona Ninivėje, 3,1-10 . . . . .      | 1166 |
| 2. Jonos nepasitenkinimas, 4,1-11 . . . . . | 1167 |

## MIKHĖJO PRANAŠYSTĖ

|                                                                            |      |
|----------------------------------------------------------------------------|------|
| Įvadas . . . . .                                                           | 1169 |
| I. Pranašo grasymai tautai :                                               |      |
| 1. Dievo teismas Samarijai ir Jerusalei, 1,1-16 . . . . .                  | 1170 |
| 2. Tautos ir jos vadų nuodėmės, 2,1-3,12 . . . . .                         | 1172 |
| II. Paguodos žodžiai tautai :                                              |      |
| 1. Tauta bus atnaujinta, 4,1-5,1 . . . . .                                 | 1174 |
| 2. Tauta susilauks žadėtojo Valdovo, 5,2-14 . . . . .                      | 1175 |
| III. Išsigelbėjimo kelias :                                                |      |
| 1. Viešpaties priekaištai nedėkingiems vaikams, 6,1-16. . . . .            | 1177 |
| 2. Atgailojančios tautos malda ir Viešpaties dovanojimas, 7,1-20 . . . . . | 1178 |

## NAUMO PRANAŠYSTĖ

|                                                                           |      |
|---------------------------------------------------------------------------|------|
| Įvadas . . . . .                                                          | 1181 |
| 1. Ninivė žus, Israėlis išliks, 1,1-15 . . . . .                          | 1182 |
| 2. Ninivė bus apgulta ir sunaikinta, 2,1-13. . . . .                      | 1183 |
| 3. Ninivė žuvimo yra nusipelnusi, ir jis nebeišvengiamas, 3,1-19. . . . . | 1184 |

## ABAKUKO PRANAŠYSTĖ

|                  |      |
|------------------|------|
| Įvadas . . . . . | 1187 |
|------------------|------|



|                                                    |      |
|----------------------------------------------------|------|
| 1. Dievo teismas nusidējēliams, 1,1-2,20 . . . . . | 1188 |
| 2. Abakuko giesmē, 3,1-19 . . . . .                | 1191 |

### SOPHONIJO PRANAŠYSTĒ

|                                                    |      |
|----------------------------------------------------|------|
| Ļvadas . . . . .                                   | 1195 |
| I. Viešpaties grasymai :                           |      |
| 1. Didi Viešpaties diena artēja, 1,1-18. . . . .   | 1196 |
| 2. Visi nusidējēļi bus teisiāmi, 2,1-3,7 . . . . . | 1197 |
| II. Viešpaties išgelbējimas, 3,8-20 . . . . .      | 1199 |

### AGĒJO PRANAŠYSTĒ

|                                                            |      |
|------------------------------------------------------------|------|
| Ļvadas . . . . .                                           | 1201 |
| 1. Paraginimas statyti šventyklā, 1,1-2,1. . . . .         | 1202 |
| 2. Paņūodos žodžiai šventyklos statytojams, 2,2-24 . . . . | 1203 |

### ZAKHARIJO PRANAŠYSTĒ

|                                                              |      |
|--------------------------------------------------------------|------|
| Ļvadas . . . . .                                             | 1207 |
| Ļžanga : Paraginimas daryti atgailā, 1,1-6 . . . . .         | 1208 |
| I. Garbingos ateities pažadējimas :                          |      |
| 1. Pagoniņū galios sunaikinimas, 1,7-21. . . . .             | 1208 |
| 2. Garbingas Jerusālēs atstatymas, 2,1-13 . . . . .          | 1210 |
| 3. Kunigystēs šventumo atnaujinimas, 3,1-10. . . . .         | 1211 |
| 4. Šventyklos atstatymas, 4,1-14 . . . . .                   | 1213 |
| 5. Tautos nuodēmēs atēmimas, 5,1-11 . . . . .                | 1214 |
| 6. Teismas tautoms, Dievo tautos laimē, 6,1-15 . . . .       | 1215 |
| II. Tinkamas prisirengimas laimēti pažadus, 7,1-8,23 . . . . | 1217 |
| III. Tautos gelbējimo įvykdymas :                            |      |
| 1. Teismas pagonims, 9,1-11,17 . . . . .                     | 1219 |
| 2. Viešpaties žodžio našta Israēliui, 12,1-14,21 . . . .     | 1225 |

### MALAKHIJO PRANAŠYSTĒ

|                                                                                         |      |
|-----------------------------------------------------------------------------------------|------|
| Ļvadas . . . . .                                                                        | 1232 |
| Ļžanga : I. Papeikimai kunigams, 1,1-2,9 . . . . .                                      | 1234 |
| II. Tautos nuodēmēs ir Viešpaties teismas. Pranašystēs pa-<br>baiga, 2,10-4,6 . . . . . | 1237 |

# IJOBO KNYGA

## I v a d a s

1. Pirmoji tarp poetinių Sen Testamento, taip vadinamųjų « Išminties » knygų, yra Ijobo knyga. Ijobas yra vardas svarbiausio toje knygoje minimo asmens, apie kurio kentėjimus autorius kalba. Jis, pasirėmęs pasakojimu apie daugeliui Rytų kraštuose žinomą Ijobo likimą, parašė apie tą asmenį veikalą, kurs gali būti teisingai laikomas viena gražiausių senovės poemų

2. Teisingo žmogaus kentėjimų problema jau žiloje senovėje rūpėjo daugeliui giliau dalykus svarstančių žmonių, ir ji liko gyva iki mūsų dienų. Asiriečių, Babiloniečių literatūroje jau buvo poema apie « kenčiantį Teisųjį ». Panaši tema buvo liečiama Egipto ir Indijos literatūroje. Trumpai ją paliestą randame kitose Biblijos knygoose : Psalmėse, Pamokslininke, Ješajo pranašystėje ir kitur

Tik Ijobo knygos autorius plačiai ir savaip nagrinėja tradicijos išlaidytas nuomones apie teisingo žmogaus kentėjimus. Jis tačiau tų nuomonių nelaiko savomis, jų nepasisavina. Pats jis nesprensdžia, jis palieka spręsti savo skaitytojams ir patiems bandyti išpauoti painų klausimą. Skaitytojams jis duoda dramatinės formos veikalą, kuriame pareiškiamos keleto asmenų nuomonės apie atsitikimą, kokį jam kaip pagrindą patiekė sena Patriarko Ijobo istorija

Iš knygos mes visų pirma sužinome, kas buvo pats Ijobas. Jis buvo dievobaimingas ir turtingas Huso krašto gyventojas, pertekęs žemiškų gėrybių. Jis netikėtai susilaukia baisiausių nelaimių, kokios tik gali sutikti žmogų čia žemėje, Dievui visa tai leidžiant

Nustojęs savo gėrybių, vaikų, sunkiausios ligos suspaustas ir visų paliktas jis kenčia tas nelaimės su didelė kantrybe. Jo paguosti ateina trys prieteliai. Pradžioje jie tyli. Paskui, Ijobui pradėjus dejuoti dėl savo kentėjimų didumo, kyla tarp visų ginčas apie tų nelaimių priežastis. Trys prieteliai stengiasi vienas po kito įrodyti, kad visos žemiškos nelaimės yra bausmė už buvusias kaltes ir ragina Ijobą daryti atgailą. Ijobas priešinasi ir tvirtina, kad jis savo elgesiu nenusipelnęs tokių bausmių, kad jo kančios perdaug didelės ir priverčia prietelius nutilti

Tuomet įsikiša į ginčą ketvirtas iki tam laikui tylėjęs prietelis, Eljus. Ir jis nelauko Ijobo laisvu nuo visų kalčių, bet aiškina, kad Dievas ir tuomet teisus, kai plaka žmones, nors jie nesijaučia esą labai nusikaltę ; nes Dievas siunčias nelaimių taip pat, kad pasireikštų didesnė pažanga dorybėse

Eljui tebekalbant, atsiliepia Dievas ir baigia ginčą, peikdamas tris Ijobo prietelius, iškeldamas aiškštėn savo visagalybę, ir neištiriamas savo išminties paslaptis

Ijobas nuolankiai gailisi savo neatsargumo atsiliepimuose apie Dievo elgesį su juimi, gauna sau ir prieteliams kaltės atleidimą, o Dievas vėl jam suteikia gėrybių, daugiau nekaip jis jų anksčiau turėjo

### 3. Turinio atžvilgiu Ijobo knygą galima šiaip padalinti :

Ižanga /1,1-2,13/ : Laimingas Ijobo gyvenimas ir sutikusias jį nelaimės. Pirmoji dalis /3,1-31,40/ : Ijobo dialogai su trimis pirmais prieteliais. Antroji dalis /32,1-37,34/ : Ketvirtuo Ijobo prietelio Eljaus žodžiai. Trečioji dalis /38,1-42,6/ : Dievo žodžiai. Knygos pabaiga /42,7-16/ : Papeikimas trims pirmiems prieteliams ir naujas laimingas Ijobo gyvenimas

4. Vyriausioji Ijobo knygos idėja yra labai svarbi. Tai didelis ir skaudus klausimas, kurs neretai vargina net krikščionis : kodėl žmonių giminę sutinka gyvenime taip daug kentėjimų ir ypač kodėl turi kentėti *teisūs*. Tas klausimas labai gyvai svarstomas knygoje dėl ištikusių Ijobą nelaimių

Trys Ijobo prieteliai mato Dievuje tik kietą teisėją, kurs teisybės tvarkai palaikyti duoda jau čia žemėje piktiesiems kas pikta, o geriesiems kas gera : jiems kentėjimas yra visados ir tiktai nuodėmės pasėka

Eljus pripažįsta, kad Dievas yra ir maloningas tėvas, kurs norėdamas tikriau atitraukti vaiką nuo piktenybės laikada smarkiai baudžia ir už mažesnius nusikaltimus

Knygos ižanga ir pabaiga parodo, kad dievobaimingas Ijobas buvo sunkiai prislėgtas, leidžiant Dievui, kad būtų ištirtas jo dorumas ir kad jis pasirodytų dar šventesnis

Kadangi tat būna visokių kentėjimo priežasčių, todėl jau Eljus draudžia teisti Dievo apvaizdą, Dievas gi savo paklausimais apie matomus, bet žmonėms nesuprantamus dalykus, dar aiškiau parodo, jog žmogui nevalia per daug drąsiai teisti neregimus apvaizdos kelius. Iš viso ko tat galima suprasti, kad knygos autoriaus tikslas buvo įspėti, kad žmogus per daug žingeidžiai tyrinėdamas Dievo apvaizdos nustatytą tvarką nesisavintų sau teisės daryti ištarmę apie priežastis, dėl kurių kas nors kenčia nelaimę arba džiaugiasi laime

5. Be to vyriausio, dogmatinio Ijobo knygos autoriaus tikslo, žymus kitas, moralinis. Parodant didelę Ijobo kantrybę matomai norėta duoti drąsos pavyzdys visiems, kuriuos aplanko kentėjimas. Apie tai aiškiai kalba Apaštalas Jokubas /Jok 5,10.11/ : « Kaip skaudžios mirties, kentėjimo ir kantrumo pavyzdį imkite, broliai, pranašus, kurie kalbėjo Viešpaties vardu. Jūs girdėjote apie Ijobo kentėjimą ir matėte Viešpaties galą, nes Viešpats yra gailestingas ir pasigailis »

6. Apie tai, kada Ijobo knyga buvo parašyta, yra daug labai skirtingų nuomonių. Vieni jos atsiradimo įieško labai senais, net Mošės laikais, kiti gi sako, ji atsiradusi ne anksčiau antrojo amžiaus pirm Kr

Nėra jokių nurodymų, kurie leistų spėlioti bent su šiokiuo tokiuo tikrumu, kas buvo jos autorius. Minčių ir išsireiškimų, panašių į sutinkamus Ijobo knygoje, galima rasti Psalmėse, pas Ješają, Jeremiją, Barukhą, Patarlėse ir kitose knygose. Bet dažniausiai jų autoriai galėjo būti vienas nuo kito visai nepriklausomi. Daugiausia bendrų išsireiškimų yra Ijobo ir Jeremijo pranašystėje, ir jei jų autoriai yra vienas nuo kito ši tą pasiskolinę, tai be didelio svyravimo reiktų pripažinti, kad tai yra padaręs Jeremijas, nes Ijobo knygos autorius išreiškia tas mintis su didesniu įsitikinimu, originalumu, rodosi esąs labiau savistovus. Taip galėjo būti juo labiau, kad Jeremijas yra nemaža pasisavinęs ir iš kitų senesnių už jį rašytojų

Įsižiūrėjus į visą Ijobo knygos sąstatą dailumą, ir jos poezijos prakilumą, negalima nesutikti su nuomone, kad toks veikalas galėjo būti parašytas, kada Žydų poezija buvo jau pasiekusi augščiausį savo žydėjimo laipsnį, auksinėje jų rašliavos epokoje, todėl ne anksčiau Saliamono ir ne vėliau karaliaus Ezekijo laikų

Nors nežinome knygos autoriaus vardo, bet abejonės nėra, kad jis turėjo būti Izraelaitis, nes religinis Izraelio minčių pasaulis visur sudaro knygos pagrindą

7. Ijobo knyga yra vientisas veikalas, parašytas prisilaikant tam tikro plano: visos jo dalys yra dailiai suderintos su tuo planu ir tobulai rišasi tarp savęs; jei kurios iš jų nebūtų, veikalas nustotų savo pilnybės

To nežiūrėdami kaip kurie kritikai spėlioja, kad Ijobo knyga buvusi parašyta ne vieno žmogaus, kad pradžioje buvusi daug mažesnė ir kad vėlesnieji autoriai padidinę ją savo priedais. Tokiais priedais jie laiko visų pirma knygos įžangą /1 ir 2 sk/ ir pabaigą /42,7-17/

Bet be įžangos knyga ne tik nebūtų pilna, ji būtų tiesiog nesuprantama; nežinotumėm nei Ijobo dejavimo priežasčių, nei ko buvo atėję pas jį jo prieteliai, nei kodėl iškilo tarp jų ginčas; trumpai sakant, nebūtų žinoma tai, kas būtinai reikia žinoti, norint sekti ilgus dialogus ir jais domėtis. Knygos pabaiga duoda skaitytojui laukiamą paaiškinimą, kuo galų gale pasibaigė Dievo leistas teisiųjų Ijobo ištyrimas

Vėlesnio laiko priedu kaip kurie laiko Ijobo žodžius 27,11-28,28, nes juose randamos mintys esančios priešingos augščiausiai Ijobo nuomonei apie Dievo teisybę. Tas priekaištas paremtas klaidingu teksto aiškinimu; teisingai suprantant tekstą, jokio priešingumo tarp vieno ir kitų Ijobo žodžių nesimato

Be rimtų įrodymų kaip kurie norėtų sutrumpinti Dievo atsiliepimą, išmesdami 40,15-41,26. Bet tame straipsnyje yra ne tuščias praplatinimas to, kas augščiausiai pasakyta, o nurodymas antros priežasties, kodėl žmogui nevalia teisti Dievo apvaizdos kelių; ta gi priežastis — žmogaus silpnumas — lygiai svarbi kaip ir pirmoji — jojo nežinojimas

8. Visų smarkiausiai ginčijamasi dėl Eljaus žodžių /31-37 sk/. Dauguma kritikų laiko juos nereikiamu priedu. Tačiau gerai įsižiūrėjus į Eljaus atsiliepimą, reikia pripažinti, kad jis labai gerai rišasi su kitomis Ijobo knygos dalimis. Eljus pataiso pirmų trijų Ijobo prietelių klaidą; jis paaiškina, kad kentėjimai gali būti ne vien bausmė už padarytas kaltes, bet taip pat vaistas, kuriuo žmogus auklėjamas dorybėse. Nieko neatsako jam Ijobas, nepeikia jo žodžių ir Dievas, nes Eljus kalba apie tikrą kentėjimų priežastį, kuri nežinoma Ijobo prieteliams. Eljaus atsiliepimo nepavaduoja Dievo žodžiai, nes Dievas nepasako tikros kentėjimų priežasties, tiktai moko priimti juos su pasidavimu, nors ir nebūtų žmogui žinoma kentėjimų priežastis, nes ta priežastis turi būti

Skirtumą Eljaus stiliuje, nors jis tikrumoje netaip jau didelis, kaip laikam gali rodytis, pigu suprasti. Autorius, kurs rūpestingai parinko išsireiškimus, tinkamus kiekvieno knygoje atsiliepiančio asmens amžiui, kilmei, būdui, įvesdamas smarkų jaunuolį Eljų, tikriausiai tyčiomis pasavino jam ilgesnius, bent kiek supainiotus protavimus ir daugiau pasitikėjimo savim žodžiuose

9. Ijobo knyga buvo visados kaip Žydų, taip ir krikščionių šv. Knygų kanone. Visi šv. Tėvai laikė Ijobą ne prasimanytu, bet iš istorijos paimtu asmenimi. Ta jų nuomonė remiasi paties šv. Rašto liudijimu, nes jau pra-

našas Ezeikielis /Ez 14,14.20/ stato Ijobą šalia neabejotinai istorinių asmenų, Noės ir Daniėlio, taip pat ir Apaštalas Jokubas, kai kalba apie jo kantrumą /Jok 5,11/. Žydų ir krikščionių padavimas neturėjo didesnių abejonių apie pasakojamų Ijobo knygoje dalykų istorinį tikrumą. Knygos pradžioje pasakyta, kad Ijobas gyveno Huso krašte, todėl jis buvo ne Žydas. Jo ilgas amžius, jo religija, tyras monoteizmas, ta aplinkybė, kad jis atlikinėjo savo šeimynoje kunigo pareigas, taip kaip tai darydavo senovės patriarkai, ir kiti minimi knygoje labai senoviniai papročiai, nebuvimas aliuzijų į Mošės įstatymą, gana aiškiai nurodo, kad Ijobas gyveno seniausiais, rasi, patriarkų laikais; kadangi tačiau du jo prietelių buvo Abraomo ir Esavo palikuonys, tai ir Ijobas gyveno vėliau už tuodu patriarku

**10.** Nors Ijobo knygoje tikrai kalbama apie istorinius atsitikimus, aišku tačiau savaime, kad Ijobas ir jo prieteliai nesikalbėjo tarp savęs apie kentėjimų priežastis eilėmis, ir jų pašnekėsiuose negalėjo būti tos darnios tvarkos ir to nuostabaus sąryšio, koks yra visame veikalė. Todėl kone visi aiškintojai mano, kad Ijobas ir jo prieteliai pasakę savo pašnekėsiuose tik pagrindines knygoje randamas nuomones; jų gi išreiškimo būdas, tvarka, visa viršinė forma teisingai savinama įkvėptam knygos autoriui. Šv. Tomas Akv. mano, kad Dievo apsireiškimas buvęs tik vidišnis, patvirtintas išviršiniaus ženklais. Šetono atsiradimas Dievo taryboje yra, be abejonės, tik poetinis išreiškimas tos tiesos, kad piktoji dvasia pavydi žmogui dorybių, bet negali jam kenkti be Dievo leidimo. Skaitmenys, kuriais aprašomi Ijobo turtai, regimai duodami apskriti. Nelaimės viena po kitos krentančios ant Ijobo ir tik vienas išlikęs gyvas pasiuntinys jas paskelbiąs Ijobui taip pat tik poetinis aprašymas bent kiek kitaip įvykusių tų pačių dalykų. Griežtai atskirti visur Ijobo knygoje, kas yra vien autoriaus nuosavybė, daugelyje vietų tiesiog negalimas dalykas

**11.** Kadangi knygoje Ijobo ir jo prietelių išreiškiama ir ginama nevie-nokios, viena kitai priešingos nuomonės, tai aišku, kad ne visur tų nuomonių vertė yra vienoda, nors visa knyga įkvėpta. Dievišką vertę be abejo turi tai, ką pats įkvėptas autorius sako apie Ijobą knygos įžangoje ir pa-baigoje ir ką kalba Dievas. Kadangi autorius, regisi, išreiškia savo mintis per Eljų, su kuriuo Ijobas nesiginčija, kurio ir Dievas nepeikia, todėl ir Eljaus žodžiai turi didesnę svarbą, nekaip kitų kalbančių asmenų. Apskritai sakant, tuose pašnekėsiuose tik tai turi Dieviško žodžio svarbą, kas visų vienodai išreiškiama, kas nepeikiama nei Dievo vardu nei paties auto-riaus, nes tik tai galima laikyti šv. Dvasios pamokymu. Smulkmenose ta-čiau ir čia lieka nevisai maža abejonių

## IJOBO KNYGA

1. <sup>1</sup>Huso šalyje buvo vienas žmogus, vardu Ijobas. Tas žmogus buvo be vyliaus, tiesus, bijojo Dievo ir šalinosi nuo pikto. <sup>2</sup>Jam buvo gimę septyni sūnūs ir trys dukterys. <sup>3</sup>Jo lobis susidėjo iš septynių tūkstančių avių, trijų tūkstančių kupranugarių, taip pat penkių šimtų jungų jaučių, penkių šimtų asilių, o be to jis turėjo labai daug šeimynos. Jis buvo labai žymus žmogus visų Rytiečių tarpe

<sup>4</sup>Jo sūnūs eidavo vieni pas kitus ir keldavo pokylius, kiekvienas savo dieną. Jie siūsdavo ir pasikviesdavo tris savo seseris valgyti ir gerti kartu

---

### Knygos įžanga: tikroji Ijobo nelaimių priežastis. Jo išbandymas

1,1-2,13. Knygos įžangoje pasakoma tikra Ijobo nelaimių priežastis. Čia visų pirma aprašomas dievobaimingumas turtingo ir laimingo Ijobo, kurį pats Dievas giria savo angelų ir šetono akyse. Šetonas tvirtina, kad Ijobo dievobaimingumas tai tik jo laimės pasėka ir gauna iš Dievo leidimą ištirti Ijobo dorybę atėmimu visų jo turtų /1,1-12/. Tačiau Ijobas, nustojęs savo vaikų ir viso savo lobia, nesiskundžia ir nenusigrėžia nuo Dievo /1,13-22/. Tuomet šetonas vėl gauna iš Dievo leidimą toliau mėginti Ijobą ir siunčia jam baisią ligą. Bet ir didžiausi skausmai ir pikti žmonos pasityčiojimai nepadaro, kad Ijobas įrūstintų Dievą /2,1-10/. Trys Ijobo prieteliai Elifhasas, Bildadas ir Sopharas ateina paguosti jo nelaimėje ir sujuodinti baisių kentėjimų reginio pradžioje sėdi prie Ijobo tylėdami septynias dienas /2,11-13/.

1. <sup>1</sup>Huso šalyje. Tas kraštas buvo tikriausiai į rytus nuo Jordano, vakariniame Haurane. Senovinis pavimas, kurį patvirtina sutinkamos pačioje knygoje žinios, sako, kad Ijobas gyvenęs į pietvakarius nuo Damasko, dabartinėje Nukros apskrityje, netoli nuo Naus miestelio. Plg Jer 25,20 ; Raud 4,21. — Ijobas.

Ebr 'Ijjob. Tikra to vardo reikšmė nežinoma. Taip pat vadinosi vienas iš Isakharo palikuonių /1 Moš 46,13/, panašiai gi vienas Idumėjos karalius /1 Moš 36,33/. — *Be vyliaus*, Ebr *tham*, be ydos, tobulas. — *Tiesus* : kurs eina tiesiai doros keliu, iš jo neiškrypdamas. — *Bijojo Dievo*. Dievo baimė buvo Ijobo dorybių šaltinis. Dievo baimės pasėka buvo ta, kad Ijobas šalinosi nuo pikto. —

<sup>2</sup>Septyni sūnūs... Dėl savo dievobaimingumo Ijobas buvo palaimintas ir žemiškais dalykais, tarp kurių gausingi palikuonys kaip užmokestis už dorybes statoma pirmon vieton /plg 3 Moš 26,9 ; 5 Moš 28,4,11 ; Ps 111,2 ; 127,3 ; Sir 44,11/. Sūnūs buvo didesnė malonė nekaip dukterys. — <sup>3</sup>Jo lobis. Ebr t : jo smulkių gyvulių buvo... ; todėl minimos visų pirma avys ir ožkos. Prie pirmo palaiminimo buvo pridėtas ir kitas, žemiškas lobis, kurs anais laikais susidėdavo visų pirma iš naminių gyvulių. — *Daug šeimynos*. Turint daug gyvulių negalima buvo apsieiti ir be daugybės tarnų. — *Labai žymus*. LXX : augštos kilmės. Ebr t reikia suprasti apie Ijobo reikšmę, kuri buvo jo didelių turtų pasėka. — *Rytiečių*. Rytiečiais šv Rašte vadinami Arabai, gyvenusieji tarp Euprato upės ir Palestinos, todėl ir Ijobas turėjo būti Arabas

<sup>4</sup>Kiekvienas savo dieną : sau paskirtą savaitės dieną ; todėl pokylia-

su jais. <sup>5</sup>O kai pokylio dienų eilė apeidavo visus aplinkui, Ijobas siųsdavo pas juos ir pašventindavo juos, atsikėlęs gi auštant atnašaudavo už kiekvieną deginamųjų aukų. Nes jis sakė: Kad kartais mano sūnūs nebūtų nusidėję ir įrūstinę Dievo savo širdyse. Taip darė Ijobas visuomet

<sup>6</sup>Vieną dieną, atėjus Dievo sūnūs pasirodyti Dievo akivaizdon, atsirado jų tarpe ir šėtonas. <sup>7</sup>Viešpats jam tarė: Iš kur ateini? Jis atsakė: Ir tarė: Apėjau žemę aplinkui ir išvaikščiojau ją. <sup>8</sup>Viešpats jam tarė: O ar nepastebėjai mano tarno Ijobo, kad nėra jam lygaus žemėje; jis žmogus be vyliaus, tikras, bijo Dievo ir traukiasi nuo pikto? <sup>9</sup>Šėtonas atsakė jam

vimas buvo nuolatinis. Kiekvienas Ijobo sūnus, matomai, gyveno atskiruose namuose, bet sutarimas tarp jų visų buvo labai didelės. — *Tris savo seseris*. Jos gyveno pas savo motiną. — <sup>5</sup>*Dienų eilė apeidavo visus aplinkui*: aštuntos dienos rytą. — *Siųsdavo pas juos*. Religinės apeigos buvo atliekamos tėvo namuose. — *Pašventindavo*: apilpovimais ir kitais papročio priimtais būdais, o taip pat aukomis. — *Auštant*. Ankstyva valanda liudijo apie Ijobo uolumą. — *Atnašaudavo*. Patriarkų laikais kiekvienas šeimos tėvas buvo kartu ir kunigas. Deginamoji auka buvo tuomet visų priimtas atnašavimo būdas. — *Nes jis sakė*. Nors Ijobo vaikų susirinkimai, kuriuose jis pats nedalyvaudavo, turėjo būti visai padorūs, bet jautri Ijobo sąžinė bijojo, kad kartais ir juose nebūtų kur nors Dievo įrūstinimo. — *Įrūstinę*. Vulgatoje yra euphemizmas «laiminę» vietoje «keikę». Bet žodis «laiminti» kaskada reiškia tą pat, ką ir atsisveikinti, nes žmonės atsisveikindavo linkėdami vienas kitam laimės. Todėl ir čia gal norėta pasakyti, kad kartais Ijobo vaikai nebūtų atsisveikinę su Dievu savo širdyse, t y užmiršę Dievo, kas pokyliaujant neretai įvyksta. Tokiame širdies nusikaltime Ijobas matė įrūstinimą Dievo ir rūpinosi permaldauti jį. — *Visuomet*: kas savaitę

<sup>6</sup>*Vieną dieną*. Danguje nėra keitimosi dienos ir nakties. Todėl tas pasakymas paimtas iš žemės santykių. Ir visas tas pasakojimas apie tarybą pas Dievą yra simbolinis: juo parodoma, kad Dievas rūpinasi žmonėmis /Tom/. — *Dievo sūnūs*. Dievo sūnumis čia vadinami gerieji angelai. Iš pasakojimo reikia suprasti, kad čia turima galvoje angelai sargai, kurie gauna įsakymus nuo Dievo ir jam duoda apyskaitą iš sau pavestų pa-

reigų atlikimo. Kalkada Dievo sūnumis vadinami ir teisieji žmonės. — *Šėtonas*. Ebr kalboje tas žodis reiškia priešininką. Vardas čia gerai pasako, ką šėtonas daro. Ir šėtonas nuo pirmųjų rimdytojų nupuolimo dalyvauja žmonijos ir atskirų žmonių istorijoje, tiek kiek Dievas tai jam leidžia /Jo 12,31; 1 Petr 5,18/. Kadangi ir šėtono veikimas turi praversti geriesiems žmonėms, tai ir jis, nors prieš savo valią, tarnauja tik kaip Dievo nutarimų vykdytojas. Šėtonas pasirodo Dievo akivaizdoje tiek, kiek Dievas jį mato /Grig/ ir dėlto, kad tose vietose, kuriose apsirėškia Dievo viešpatavimas ir yra gerų angelų, jis pavydėdamas žmogui dorybės laukia, kad jam būtų leista gundyti. — *Įš kur ateini?* Dievas visa žino be teiravimosi. Klausimu nurodoma Dievo galybė neleidžianti šėtonui veikti, ko jis pats nori /Aug/ ir priverčianti jį jausti, kad Dievas visa mato /Tom/. Gal taip pat pažymima, kad Dievas šėtono darbus, apie kuriuos klausia, lyg kad jų nežinotų, tuo pačiu pasmerkia. — *Apėjau žemę...* Plg 1 Petr 5,18; 6,12. Minėdamas žemės lankymą šėtonas savinasi valdžią ir viešpatavimą žemėje. — *Ar nepastebėjai...* Ebr t: ar nepadėjai savo širdies ant... t y ar stebėjai ir atidžiai ištyrei. Klausimo prasmė čia toki: tu juk pastebėjai Ijobą ir pavydi jam dorybių. — *Jis žmogus...* Dievas giria Ijobą tais pačiais žodžiais, kuriais jis buvo anksčiau autorius pagirtas. Tikra dorybė yra meilus reginys pasauliui ir angelams, ir pats Dievas parodo, kaip didelė yra teisus žmogaus vertė. — *Argi Ijobas...* savo atsakymu šėtonas stengiasi sumažinti Ijobo dievobaimingumo vertę. Anot jo, ji remiasi tik tai baimė, o ir bijo Ijobas tik dėl to, kad tai jam esą labai naudinga. Taip šėtonas nerasdamas nieko pikto, sten-

ir tarė : Argi Ijobas veltui bijo Dievo ? <sup>10</sup>ar tu neapsupai iš visų pusių jo paties, jo namų ir viso jo lobio ? argi nepalaimeinai jo rankų darbų, ar jo lobis nepadaugėjo žemėje ? <sup>11</sup>Bet ištiesk truputį savo ranką ir paliesk visa, ką jis turi, ir matysi, ar jis nekeiks tavęs į akis ? <sup>12</sup>Taigi Viešpats tarė šetonui : Štai, visa, ką jis turi, yra tavo valdžioje ; tik prieš jį nekelk savo rankos. Po to šetonas išėjo iš po Viešpaties akių

<sup>13</sup>Vieną dieną, kai Ijobo sūnūs valgė ir gėrė savo pirmagimio brolio namuose, <sup>14</sup>atėjo pas Ijobą pasiuntinys ir jam sakė : Jaučiai arė, o asilės ganėsi šalia jų ; <sup>15</sup>bet įpuolė Sabiečiai visa atėmė ir tarnus nužudė kalaviju ; ištrūkau aš vienas, kad tau paskelbčiau

<sup>16</sup>Dar šitam tebekalbant, atėjo kitas ir tarė : Dievo ugnis krito iš dangaus ir, ištikus avis ir tarnus, sudegino ; išbėgau aš vienas, kad tau paskelbčiau

<sup>17</sup>Bet ir šitam tebekalbant, atėjo kitas ir tarė : Khaldiečiai pasidarė tris būrius, užpuolė kupranugarius ir atėmė juos ; taip pat ir tarnus nužudė kalaviju ; pabėgau aš vienas, kad tau paskelbčiau

<sup>18</sup>Dar ir tas tebekalbėjo, o štai įėjo kitas ir tarė : Tavo sūnums ir dukterims valgant ir geriant vyno savo pirmagimio brolio namuose, <sup>19</sup>ūmiai pakilo smarkus vėjas nuo tyrumos pusės ir sukrėtė keturis kampus namų ; jie griūdami prislėgė tavo vaikus ir jie mirė ; išbėgau aš vienas, kad tau paskelbčiau

giasi sumažinti, kas jame yra gera ir primeta žmogaus širdžiai nedorą intenciją /Grigalius/. — <sup>10</sup>*Ar tu neapsupai...* Tuo paminėjimu Dievo suteiktų Ijobui geradarybių šetonas įžeidžia patį Dievą, lyg kad sakydamas, kad Dievo tarnai tai tik samdytiniai. — <sup>11</sup>*Truputį*. To ž nėra ebr t. — *Paliesk* : atimk. Tose aplinkybėse ir sąlygose, kokiose yra Ijobas, jis, anot šetono, net negalįs parodyti tikros dorybės ; ko gi verta esanti jo tariama dorybė, galįs parodyti tik ištyrimas. — *Nekeiks*. Ebr t ir Vulgatoje yra euphemizmas : nelaimins. Plg aug 5 eil. — <sup>12</sup>*Yra tavo valdžioje...* Pasakoma tikroji Ijobo kentėjimų priežastis. Dievas leidžia ištirti jo dorybę. Dievas duoda šetonui pasikirtose ribose pilną laisvę, kad jis paskui negalėtų sakyti, jog ištyrimas buvo per daug lengvas. Ištyrimas įvyks laipsniais, todėl pradžioje Ijobas turi netekti tik savo lobio /Grig/. Be Dievo leidimo šetonas negali kenkti ; Dievo gi sumanymas yra tas, kad šetonas būtų nugalėtas ; darysis taip, kaip jis troškta, bet ne jo valia įvyks, tik jis pats bus pasmerktas

<sup>13</sup>*Vieną dieną...* Ijobo ištyrimas prasideda. Nelaimės krenta ant jo viena po kitos. Nėra paminėta, kad tų nelaimių kaltininkas šetonas, bet tai suprantama iš augščiau papasakotų dalykų. Atsitikimai taip su-

tvarkyti, kad jie užklumpa Ijobą ūmai, visai netikėtai, ir vienas už kitą jam skaudesnis, todėl pagunda nustoti kantrybės didžiausi. — *Savo pirmagimio...* Pokylių eilė ką tik buvo prasidėjusi. Tos pačios dienos rytą Ijobas buvo padaręs permaldavimo aukas. Jis galėjo tą dieną labiau pasitikėti Dievo maloningumu ir mažiau laukti pavojaus nekaip kitomis dienomis. Jo susirinkę krūvon vaikai jautėsi visai laimingi. Tuo tarpu tą tai dieną ateina žinių apie nelaimės ir tai taip, kad dar nebaigta sakyti apie vieną, o jau reikia klausytis kitos. — <sup>15</sup>*Įpuolė Sabiečiai* : iš pietų pusės. Sabiečiai gal Jektano palikuonys. Žr 1 Moš 10,28 ; 1 Kron 1,22. — *Tarnus nužudė*. Nelaimė juo didesnė, kad žuvo ir tarnai, kurie, matoma, gynė savo valdovo lobį

<sup>16</sup>*Dievo ugnis* : trenkia vienas po kito žaibai. Žmonių skriaudžiamas paprastai šaukiasi į Dievą ; bet čia žmonėms esant pirmos ir trečios Ijobo nelaimės priežastimi, antrą ir ketvirtą skriaudą pasirodo darą dangaus galybės

<sup>17</sup>*Khaldiečiai* : iš šiaurės ir iš rytų pusės. Jie įpuola trimis būriais, kad labiau išgąsdintų ir kad niekas negalėtų iš jų ištrūkti

<sup>18</sup>*Smarkus vėjas* : didžiausi audra, kurioje taip pat žuvo Ijobo avys. — *Nuo tyrumos pusės* : iš Rytų. Ebr t :



<sup>20</sup>Tuomet Ijobas atsikėlė, perplėšė savo drabužius, nusiskuto sau galvą, sukniubęs žemėje pagarbino <sup>21</sup>ir tarė :

Plikas išėjau iš savo motinos įsčios  
ir plikas sugrišiu tenai ;  
Viešpats davė, Viešpats atėmė ;  
kaip Viešpačiui patiko, taip įvyko.  
Tebūna palaimintas Viešpaties vardas

<sup>22</sup>Visame tame Ijobas nenusidėjo savo lūpomis ir nekalbėjo nieko paiko prieš Dievą

2. <sup>1</sup>Atsitiko, kad vieną dieną Dievo sūnams atėjus ir stovint Viešpaties akivaizdoje, atėjus taip pat į jų tarpą šetonui ir stovint joje akivaizdoje, <sup>2</sup>Viešpats tarė šetonui : Iš kur ateini ? Jis atsakė ir tarė : Apėjau žemę aplinkui ir išvaikščiojau ją. <sup>3</sup>O Viešpats tarė šetonui : Ar nepastebėjai mano tarno Ijobo, kad nėra jam lygaus žemėje ; jis žmogus be vyliaus, tikras, bijo Dievo, šalinasi nuo pikto ir dar tebesilaiko savo nekaltumo ? Tu gi pakurstei mane prieš jį, kad prislėgčiau jį be reikalo. <sup>4</sup>Atsakydamas šetonas jam tarė : Oda už odą ir visa, ką žmogus turi, jis duos už savo

iš anapus tyrumos. — *Jie mirė.* Skaudžiausi nelaimė, vaikų žuvimas, paskelbiama paskutinėje vietoje, kad Ijobo kentėjimas būtų juo didesnis

<sup>20</sup>*Ijobas atsikėlė...* Nebūtų dorybės, jei kas nelaimėje pasilikytų neįjautrus /Grig/. Ijobas duoda aiškiai suprasti savo nuliūdimo didumą. Labai susijaudinęs jis atsikelia, perplėšia savo platų apsiaustą /plg 2 Kar 1,11/, nusiskuta savo galvos plaukus ; elgiasi kaip kiekvienas Rytietis dideliame gedule. Bet ir tokiame nuliūdime jis garbina Dievo valios galią. Savo tikėjimu ir pasidavimu jis yra paveikslas Išganytojo Getsemanio darže /Grig/. — <sup>21</sup>*Plikas išėjau...* Ijobas pasiduoda likimui dėl dviejų priežasčių: ko jis nustojo, buvo ne nusipelnęta pastovi nuosavybė, bet dovanai suteikta neribotam laikui paskola ; kas atsitiko, tai Dievo padaryta, tai jo valia. — *Tenai : į žemės įsčią ;* nes žemė lyg koki visiems bendra motinos įsčia, priimanti kiekvieną žmogų, kurs neturi jau jokios žemiškos nuosavybės /plg Ps 138,15/. — *Kaip Viešpačiui patiko, taip įvyko.* Tų ž nėra ebr t. — *Tebūna palaimintas...* Ijobas neneigia, kad Dievas visa iš jo atėmė, tačiau jis giria jį ir dėkoja jam. Ijobo pasidavimas Dievo valiai yra tinkama bausmė šetonui. — <sup>22</sup>*Visame tame : visame, kas buvo įvykę. — Ne- kalbėjo nieko paiko...* Ebr t : nieko netinkamo nepasavino Dievui. O šetonas taip labai tikėjosi, kad jau pir-

mame bandyme Ijobas ims tuojau piktžodžiauti Dievui /11 e/!

2. <sup>1</sup>*Atsitiko...* Pikoči dvasia mėgina pulti antrą kartą, bet dabar dar smarkiau nekaip pirmą. Po pirmųjų Ijobo nelaimių buvo praėję tiek laiko, kad jo kantrumas galėjo būti laukiamas išmėgintas. Buvo jau pasirodę, kad Ijobas nėra prisirišęs prie žemiškų gėrybių. Jo nesutepta meilė Dievo buvo aiški ; reikėjo dar išmėginti jo prisirišimą prie sveikatos ir gyvenimo /Tom/. Antras dangiškas susirinkimas aprašomas tais pačiais žodžiais kaip ir pirmas. — <sup>3</sup>*Nekaltumo.* Ebr t : tobulumo. — *Prislėgčiau jį be reikalo.* Dievo buvo nuo amžių nutarta Ijobui nelaimių, kad išeitų aikštėn jo dorybė, o piktosios dvasios žodžiai buvo tik lyg kad proga tam nutarimui įvykdyti. Ne Dievas *be reikalo* leido skausmus Ijobui ir ne Ijobas kentėjo *be reikalo*, be priežasties, bet be reikalo kaltino Ijobą šetonas, nes jo sumanymas neįvyko. Tačiau pikoči dvasia vėl įtaria : Ijobas pilnas savimeilės ; jis, ir be lobių likęs, veidmainiauja, kad tik jam nereikėtų dar daugiau nustoti. — <sup>4</sup>*Oda už odą...* Šitos patarlės prasmė nevisai aiški. Tikriausiai norėta čia pasakyti, kad žmogus yra pasiryžęs atiduoti vieną kūno sąnarį, kad išgelbėtų kitą, sakysim ranką už akį ; taip ir Ijobas atidavęs turtus ir vaikus, kad apsaugotų brangesnį dalyką, savo paties sveikatą ir gyvybę.

gyvybę; <sup>5</sup>bet ištiesk savo ranką ir paliesk jo kaulą ir kūną, o tuomet matysi, kad jis keiks tave į akis. <sup>6</sup>Tuomet Viešpats tarė šetonui: Štai jis tavo valdžioje, tačiau palik jam gyvybę.

<sup>7</sup>Po to šetonas, išėjęs iš po Viešpaties akių, ištiko Ijobą pikčiausia votimi nuo kojos pado iki jo viršugalviui. <sup>8</sup>Jisai sėdėdamas mėšlyne šuke gramdė pūlius.

<sup>9</sup>O jo pati jam tarė: Dar tu tebesilaikai savo neišmanymo? Pakeik Dievą ir mirk. <sup>10</sup>Jis jai tarė:

Kalbėjai kaip viena iš paikų moteriškių;  
jei priėmėme iš Dievo rankos, kas gera,  
kodėl nepriimtumėm, kas bloga?

Visame tame Ijobas nenusidėjo savo lūpomis

<sup>11</sup>Trys Ijobo prieteliai, Elphasas Temanietis, Bildadas Suhietis ir Sopharas Naamatietis, išgirdę apie visą nelaimę, kuri buvo jį ištikusi, atė-

— *„Tuomet matysi...“* Šetonas tikisi, kad Ijobas, kai nebebijos visų brangiausių jam dalykų atėmimo, nes bus jį jau nustojęs, tikrai paniekinsias Dievą. — *„Jis tavo valdžioje.“* Dievas leidžia šetonui dar kartą mėginti Ijobą jo nurodytoju būdu, tik liepia palikti jį gyvą.

*„Pikčiausia votimi.“* Kokia liga Ijobas buvo apkrėstas, čia aiškiai nepasakyta, bet iš tolesnių apie jį žinių galima spėlioti, kad tai buvo baisiausi raupsų rūšis, vadinamoji elephantiasis /lepra nodosa/. Žr raupsų aprašymą 3 Moš 13,1... ir paaiškinimą. Ir tikrumoje visame Ijobo kūne buvo atsiradę vočiū, iš kurių ritosi kirmimai /7,5/; oda buvo supliuškus ir karšta, juoda ir suaižėjusi, kolei ji nesupūdavo /7,5; 16,8; 19,20; 30,15.30/; kiti sąnariai sutinę, kiti pamažu žemėn nukritę /16,17; 19,20; 16,8.14; 30,27/; kvapas dvokė /19,17/, sunku buvo alsuoti /7,15/; kankino jį baisūs sapnai /7,14/. Jautė vidurių skausmus /16,14; 30,27/, karštį /30,30/; balsas buvo užkimeręs /13,24/; veidas buvo taip pasikeitęs, kad Ijobo nebuvę galima pažinti /2,12/. Prie tų kūno skausmų buvo prisidėję vidinė baimė, nušiminimas ir smarkus troškimas mirti /7,15; 6,9/. Taip gi pasireiškia elephantiasis liga. — *„Mėšlyne.“* Ebr t: pelenuose. Rytų kraštuose daugelyje vietų mėšlas suverčiamas į krūvas už sodžiaus, tenai jis sudžiūsta ir sudeginamas. Taip pasidaro per ilgesnį laiką net didelės augštos pelenų krūvos. Jose randa sau prieglaudą, kurie serga raupsais, nes jiems draudžiama pasilikti sveikų žmonių

draugijoje; tenai jie prašo išmaldos iš praeinančių pro šalį. Taigi ir Ijobas turėjo persikelti į tokį mėšlyną ar pelenus. — *„Šuke gramdė pūlius.“* Raupsų ligoje jaučiama didelis kūno niežėjimas. Pirštams sutinus, Ijobas priverstas kasytis šuke.

*„Jo pati.“* Anot Žydų abejotino tikrumo padavimo, tai buvusi patriarko Jokubo duktė Dina. Kadangi šetonas matė, kad Ijobas, nustojęs pasukutinės savo gėrybės, sveikatos, pasidarė juo turtingesnis savo širdyje, jis ieško padėjėjos Jievoje, nes žino, kad su ja jam yra pavykę įvesti į nuodėmę Adomą /Grig/. Taigi per Ijobo pačią, kuri yra jam artimiausias asmuo, šetonas mėgina jį gundyti /Tom/. — *„Neišmanymo.“* Ebr t: tobulumo. — *„Pakeik...“* Ijobo pati ragina jį nugiežti prieš mirsiant savo apmaudą ir atkeršyti nors keiksmu Dievui, kurs nesaugojęs jo nuo nelaimių. — *„Iš paikų.“* Ebr t *nabal* dažnai reiškia dorinę nuodėmės beprotystę. — *„Jei priėmėme...“* Ijobas tiki, kad tas visas nelaimes leido Dievas, bet kartu išpažįsta, kad Dievas turi lygią teisę duoti žmogui gėrybių, kaip ir siųsti jam kentėjimų; todėl ar šiočiai ar kitokiai Dievo valiai jis nuolankiai pasiduoda.

*„Elphasas Temanietis.“* Elphasas buvo iš Temano, todėl iš Idumėjos /plg 1 Moš 36,11.15/. Temaniečiai, kaip ir kiti Arabai, buvo garsūs savo išmintimi ir patarlėmis /plg 3 Kar 5,11; Jer 49,7; Abd 9; Bar 3,22.23/. Elphaso vardu buvo taip pat vienas iš Esavo sūnų /1 Moš 36,4.10.12/. Bildadas buvo iš Suhos. 1 Moš 25,2 yra

jo kiekvienas iš savo vietos ; nes jie buvo susitarę ateiti kartu jo aplankyti ir paguosti. <sup>12</sup>Iš tolo pakėlę savo akis jie jo nepažino, sušukę verkę ir perplėšę savo drabužius bėrė sau ant galvos dangaus link dulkes. <sup>13</sup>Jie sėdėjo su juo žemėje septynias dienas ir septynias naktis, ir neivienas nekalbėjo jam nė žodžio, nes matė jo skausmą esant smarkų

3. <sup>1</sup>Po to Ijobas atvėrė savo burną ir keikė savo dieną,  
<sup>2</sup>ir kalbėjo :  
<sup>3</sup>Težūna diena, kurią gimiau  
ir naktis, kurią buvo pasakyta : Pradėta žmogus.

minimas Šuė, Abraomo sūnus iš Keturos ; jo palikuonys gyvenę Rytų šalyje, todėl tarp Idumėjos ir Euprato. *Sopharas* buvo iš Naamato. Još 15,21.41 minima vieta vardu *Na'amah* Judo giminėje ; bet ar iš čia buvo *Sopharas*, nežinia. — *Išgirde...* Ijobo prieštaliai gyvenę gana toli vienas nuo kito. Kolei jie išgirdo apie Ijobo ligą ir susitarė eiti draug jo lankyti, nuo Ijobo ligos pradžios buvo praslinkę jau gana daug laiko, bent keli mėnesiai /žr žem 7,3/. — <sup>12</sup>*Iš tolo*. Kadangi Ijobas sirgo raupais ir kaip raupsuotas turėjo pasilikti už miesto /kaip aiškiai sako LXX tekstas/, prieštaliai galėjo pamatyti jį iš tolo, bet pradžioje nepažino, nes liga buvo labai sudarkiusi jo veidą. Pažinę gi jie viršiniaus ženklais pareiškė didelį savo nuliūdimą. — <sup>13</sup>*Septynias dienas...* tiek laiko, kiek paprastai raudodavo numirėlio. Baisaus reginio sujaudinti ir lyg kad nerasdami tinkamų žodžių savo užuojautai išreikšti, sėdi trys prieštaliai prie Ijobo septynias dienas ir tyli. Bet Ijobui tai buvo naujas bandymas, nes iš prieštelių elgesio jis dar aiškiau turėjo suprasti, kaip liūdnas buvo jo stovis

## I. Ijobo ir trijų jo prieštelių ginčas apie kentėjimų priežastis:

### 1. Pirmoji dialogų eilė

a/ *Ijobo žodžiai, kuriais sukeliamas ginčas*

Pirmoji Ijobo knygos dalis /3,1-31,40/ susideda iš Ijobo ir jo prieštelių dialogų apie kentėjimų priežastis. Iš jų pasirodo, kad kas visas šio gyvenimo nelaimės, taip pat tas, kurios sutinka teisiuosius, laiko Dievo bausmėmis ir kaltės sunkumą matuoja nelaimės didumu, tas klysta

3,1-26. Ginčams progą duoda Ijobo atsiliepimas, kuriame jis dėl savo nelaimės didumo keikia savo gimimo dieną /1-10/, linki sau mirties, kuri sulygina ir išlaisvina nuo vargų visus žmones, teisiuosius ir neteisiuosius, beturčius ir turtinguosius /11-19/, ir dejuodamas klausia, kam gi Dievas sutvėręs žmogų, kurs turi taip daug kentėti, kad net trokšta mirties /20-26/

3. <sup>1</sup>*Po to* : po septynių tylėjimo dienų. — *Atvėrė savo burną*. Iškilmingas išsireiškimas, vietoje : pradėjo kalbėti. — *Savo dieną* : savo gimimo dieną ir jos metines suaktuves. Jis linki sau, kad visai nebūtų gimęs. Ijobo šauksmas liudija apie jo skaudžios kančios didumą, kuri paprastai pasireiškia ir malšinama dejavimais. — <sup>2</sup>*Ir kalbėjo*. Ebr t : ir atsakė. Taigi jo žodžiuose galima matyti atsakymą į dar neišreikštas mintis jo prieštelių, kurie, kai tik pamatė jį nelaimingą, tuojau tikėjo jį esant kaltą

<sup>3</sup>*Težūna* : kad jos niekados nebūtų buvę, kad nebūčiau gimęs. Ijobas pradžioje keikia savo gimimo dieną ir naktį kartu, paskui kiekvieną atskirai, eil 4,5 ir 6-10. Bet ar galima su tais Ijobo linkėjimais suderinti išsireiškimai apie jo pasidavimą Dievo valiai, kurie kaip kokie šviesūs spinduliai žiba tą kentėjimų naktį, ir Ijobo kantrumo pagyrimais /2,12; Jok 5,11/? Atsakome : taip, nes labai smarkūs Ijobo išsireiškimai eina iš neapsakomų jo kūno ir sielos kančių ; prieš Dievą gi jis nekelia maišto. — Kenčiančiojo dejavimas turi dar tikslą duoti lygiai pamokančių, kaip ir jaudinančių liudijimų apie dar neatpirtos žmonijos stovį ir kovas/Ambr, Bėda Ven ir k/. Dar neturėdama Kristaus malonės, jo kentėjimų pavyzdžio ir to sakramentinio su juimi susivienijimo, per kurį atpirtiesiems

- <sup>4</sup>Tepavirsta diena tamsybėmis,  
tenesiklausia apie ją Dievas iš augštybių,  
ir tenebūna ji apšviesta šviesos.
- <sup>5</sup>Teaptemdo ją tamsybė ir mirties šešėlis,  
teapstoja ją tamsus debesis,  
ir tebūna ji apsupta kartumo.
- <sup>6</sup>Tepagauna tą naktį tamsus viesulas,  
tenebūna ji paskaityta tarp metų dienų  
ir teneįeina į mėnesių skaičių.
- <sup>7</sup>Tebūna ta naktis apleista  
ir neverta pagyrimo.
- <sup>8</sup>Tekeikia ją tie, kurie keikia dieną,  
kurie pasiryžę pažadinti Leviataną.
- <sup>9</sup>Teaptemsta žvaigždės nuo jos tamsumo :  
telaukia ji šviesos ir tenemato jos,  
nė auštančios aušros brėškimo.
- <sup>10</sup>Nes ji neuždarė angos iščios, kuri nešiojo mane,  
ir neatėmė nelaimių iš po mano akių.

ir mirimas įgauna šviesos žymę, žmonių prigimtis buvo pirm atpirkimo pavergta visai skausmo sunkybei, nieku neapmalšintoms nuodėmės ir mesto ant kūrinių prakeikimo pasėkoms /Rom 8,2-20/. Geriausieji ir dievočiausieji tikėjo tik ir neribotą, nors ir tikrai pažadėtą paguodą /plg žem 19,24/, ir tai buvo jiems ramstis kentėjimo kelyje. Tik krikščionystės malonių pilnybė apšvietė gyvenimo tamsybę ir suteikė stiprybės nugalėti pasaulį ir jo liūdnumą /Jo 16,33/. — *Naktis, kurią...* Ebr t aiškesnė personifikacija : naktis, kuri pasakė... — *Tepavirsta...* Ebr t : kad ta diena būtų tamsybė, t y, kad nebūtų išėjusi iš nakties tamsybės, bet pasilikusi tenai palaidota ir paslėpta. 4 ir 5 eil išreikšta įvairiais būdais ta pati mintis. Šviesa daro skirtumą tarp dienos ir nakties; Ijobas, norėdamas kad jo gimimo diena būtų panaikinta, linki, kad jai trūktų tos šviesos. — *Tenesiklausia...* t y, tegul Sutvėrėjas visai ja nesirūpina ir palieka ją niekais. — *Tenebūna ji...* Ebr t : tenežiba ant jos skaistumas. Šviesos skaistumas atsirado liepiant Dievui /1 Moš 1,3/; nuolat gi grįždamas jis yra lyg kad simbolis Dievo, serginčio ir valdančio pasaulį; todėl jei šviesa nežibės, nebus dienos. — *Teaptemdo...* Ebr t : tepasisavina ją giminystės teisėmis. Ta taip nelaiminga ir liūdna diena turi tarsi giminystės ryšį su tamsybe; todėl tegul ją atsiima tamsybė kaip savo nuo-

savybę. — *Mirties šešėlis* : tirščiausi tamsybė, koki būna kape ir požemių karalystėje. — *Teapstoja...* kad ta diena pasidarytų visai tamsi. — *Apsupta kartumo*. Ebr t : teišgąsdina ją dienos aptemimai. Kartumas ar aptemimai gal čia reiškia tirščiausius debesis, audras, viesulas, t y, visa tai, kas daro žmogui dieną karčią. — *Tepagauna...* Toliau keikiama naktis : teatsiima, tesunaikina. — *Tarp metų dienų*. Gal linkima, kad ta naktis neturėtų metinių sukaktuvių. — Toliau minimi mėnesiai, nes Rytuose mėnesiai buvo skaičiuojami žiūrint mėnulio atmainų; be to, mėnulis yra nakties žiburys. — *Apleista*, t y, tenebūna joje jokios iškilmės, jokios linksmumo priežasties. Ebr t žodis *galmud* gali reikšti bergždžią, nevaisingą; todėl : tegul niekuomet niekas negauna joje gyvybės. — *Tie, kurie keikia dieną*. Čia kalbama apie burtininkus ir žavėtojus /plg 4 Moš 22,6/, kurieliaudies įsitikinimų galį padaryti kaip kurias dienas nelaimingas, o net užžavėti ne tik žalčius, bet ir krokodilą /žr žem 40,20/. — *Teaptemsta žvaigždės...* Ebr t : teaptemsta jos tamsumo žvaigždės, t y, žvaigždės, kurios šviečia jos tamsumoje. — *Nė auštančios...* Ebr t : ir tenesidžiaugia aušros vokais. Tais vokais uždengta akis yra saulė. Taigi linkima, kad ta naktis neturėtų jokios šviesos ir jokio po savęs rytojaus. — *Nes ji neuždarė...* Pasakoma prakeikimo priežastis. Naktis kaltinama, kad Ijobas

- <sup>11</sup>Kodėl nemiriau iščioje ?  
iššęs iš iščios nežuvau tuoju ?  
<sup>12</sup>Kam paimtas ant kelių ?  
kam žindytas krūtimis ?  
<sup>13</sup>Nes dabar tylėčiau užmigęs  
ir ilsėčiaus savo miegu,  
<sup>14</sup>Draug su žemės karaliais ir patarėjais,  
kurie stato sau tyrumas.  
<sup>15</sup>Ar su kunigaikščiais, kurie turi aukso  
ir pripildo savo namus sidabro ;  
<sup>16</sup>Ar manęs visai nebūtų čia,  
kaip paslėpto nelaiku gimusio kūdikio,  
ar kaip tų, kurie kad ir buvo pradėti,  
bet nematė šviesos.  
<sup>17</sup>Tenai bedieviai liaujasi siautę,  
ir tenai ilsisi nustojusieji stiprybės.  
<sup>18</sup>Ir kurie buvo kitados surišti yra kartu be įkyrumo ;  
jie nebegirdi pristovo balso.  
<sup>19</sup>Tenai yra mažas ir didelis,  
ir vergas yra laisvas nuo savo valdovo.

kenčia, nes ji leido jam užgimti. —

<sup>11</sup>*Kodėl nemiriau...* Jei jau buvo lemta gauti gyvybę, tai Ijobas linki sau, kad ji būtų buvusi kuoveikiausiai iš jo atimta, ir mini keturis kūdikio gyvenimo momentus, pirmą kai pradėtas dar tebebuvo savo motinos iščioje, antrą kai ką tik buvo gimęs, <sup>12</sup>trečią kai motina paėmė jį pirmą kartą ant savo kelių, kad žindyti, ir ketvirtą dar vėliau, kuomet jis pradėjo gauti iš motinos krūčių peno. — Senovėje, ypač Romėnuose buvo įprotis, kad gimusio kūdikio tėvas imdavo jį pirmą kartą ant savo kelių, taip pripažindamas jį savo vaiku ; bet mažai tikėtina, kad jau šitoje eil būtų kalbama apie tokį paėmimą ant kelių. — <sup>13</sup>*Nes dabar tylėčiau...* Ebr t : nes tuomet dabar gulėčiau ir ilsėčiaus, miegočiau ir turėčiau poilsio. Skausmo sulaužytas Ijobas aprašinėja su pasimėgimu pojį, kurį būtų davusi mirtis. Kapo gi ramybę jis giria tik kaip žemiškos kelionės galą /plg Ps 119,5/, be atsižvelgimo į sielos stovį po mirties /plg 1 Moš 37,35/, taip pat kaip ir kiti žmonės, suvargę ir pailę, paprastai atsiliepia su pageidavimu apie kapo ramybę, apie ilgą nuvargusių šanarių poilsį, nors gerai žino ir tiki, kad rasi užuot saldaus miego kape laukia skaistyklos kančios. — <sup>14</sup>*Patarėjais.* Ebr t : žemės patarėjais, t y, didikais. — *Stato sau tyrumas.* Kas čia pavadinta

ebr ž *kharaboth*, nevisai aišku. Vieni mano, kad mauzoliejai, ar net didelės piramidės ; kiti kad taip vadinama puikūs didikų rūmai, kurie tačiau neilgai trukus pavirs griūvėsiais ; anot kitų gi, kad tą pavadinimą gauta čia atstatomi savo garbei padauginti ir dėl karo ar gaisro pamesti miestai. — <sup>15</sup>*Pripildo savo namus...* Kolei gyvi buvo, turėjo daug visokių turtų, mirę gi pasidaro lygūs nieko neturėjusiems. Anot kitų aiškintojų, čia daroma aliuizija į senovės didikų paprotį laidotis kartu su savo turtais. Taigi Ijobas nors nepasiims kaip anie su savim į kapą aukso ir sidabro, tačiau ilsėsis ramiai. — <sup>16</sup>*Kaip paslėpto...* slapčia, su paniekinimu užkasto... Ūmiu kontrastu parodoma, kaip labai mirtis sulygina visus. — *Kurie kad ir buvo pradėti...* Ebr t : kaip kūdikiai, kurie nematė šviesos. — <sup>17</sup>*Tenai :* mirusųjų buveinėje. — *Bedieviai :* slėgėjai, kurie vargino kitus. — *Nustojusieji stiprybės :* tie, kurie buvo slėgiami. Mirtis sulygina visus. — <sup>18</sup>*Kitados surišti :* belaisviai, kurie buvo verčiami dirbti sunkius baudžiavos darbus, prižiūrint juos tam tikriems pristovams /plg 2 Moš 3,7/

<sup>20</sup>*Kodėl nelaimingam...* Toliau Ijobas dejuoja, kam žmogus ir tuomet pasilieka gyvas, kai jam reikia daug kentėti. — *Duota...* Ebr t : jis /t y, Dievas/ davė. — <sup>21</sup>*Kurie laukia...* Ebr

- <sup>20</sup>Kodėl nelaimingam duota šviesos  
ir gyvybė tiems, kurių siela pilna kartumo ?
- <sup>21</sup>Kurie laukia mirties,  
lyg kad kastų sau turtą, o ji neateina,
- <sup>22</sup>Kurie džiaugiasi smarkiai.  
radę sau kapą ?
- <sup>23</sup>—Vyru, kurio kelias paslėptas.  
ir kurį Dievas apsupo tamsybėmis ?
- <sup>24</sup>Pirma negu valgau atsidūstu,  
ir mano vaitojimas kaip patvinstas vanduo.
- <sup>25</sup>Nes atėjo man baisumas, kurio bijojau,  
ir įvyko ko išgastavau.
- <sup>26</sup>Argi aš neslėpiaus ? argi netylėjau ? argi nebuvo ramus ?  
tačiau atėjo man rūstybės užsidegimas
4. <sup>1</sup>Atsakydamas Eliphastas Temanietis tarė :  
<sup>2</sup>Jei pradėsimė tau kalbėti, gal bus tau įkyru,  
bet pradėtą šneką kas gali sulaikyti ?

t : kurie laukia mirties, o ji neateina, ir labiau ją /ar : kapą/ sau kasa negu turtus, t y, su didesniu uolumu norėtų išsikasti sau mirties kapą, negu paslėptą žemėje turtą. — <sup>23</sup>Vyru... Šito sakinio pradžia 20 eil: kodėl duota šviesa ir gyvybė vyru... Minimas čia vyras yra pats Ijobas. — *Kurio kelias paslėptas* : kurs nežino, kodėl jo gyvenime taip daug nelaimių, ir kaip būtų galima nuo jų išsigelbėti. — *Kurį Dievas...* Ebr t : ir D i e v a s a p t v ė r ė j i ; todėl tat jis ir negali išbėgti nuo savo nelaimių. — <sup>24</sup>*Pirma negu valgau...* T y, kiek kartų valgau, aš turiu visados dūsauti. Ebr t dar gali reikšti : mano dūsavimas yra mano kasdienė duona. — *Mano vaitojimas* : smarkūs šauksmai dėl skaudžios kančios. — <sup>25</sup>*Nes atėjo man...* Ir šitas Ijobo pasakymas reikia suprasti ne apie jo praeitą gyvenimą, lyg kad jis būtų jau tuomet nujautęs dabar jam atėjusią nelaimę, bet apie dabartį, juo labiau kad rapsų ligoje iš tikrųjų žmogų kankinanti nuolat baimė ; todėl eil mintis bus toki : kai tik aš pradedu bijoti kokio skausmo, jis tuojau man ateina, ir mano liga kankina mane be paliovos. — <sup>26</sup>*Argi aš neslėpiaus...* Vulg prasmė toki : argi aš neslėpiaus savo skausmo, argi nebuvo ramus ir kantrus ? Ebr t nėra klausimo. Jis reiktų išversti taip : nebuvo /ar : nėra/ man taikos, ramybės ir poilsio, ir nerimastis gula ant manęs, t y, be jokio poilsio ir pertrūkio kankina mane nuolat ligos skausmai

#### b/ Pirmas Eliphaso atsiliepimas

4,1-5,27. Pirmoje dialogų eilėje /4,1-14,22/ trys Ijobo prieteliai stengiasi įrodyti, kad vienatinė jo nelaimių priežastis tai jo nuodėmės, ir žada jam, jei jis darys atgailą, seniau buvusios laimės grįžimą. Ijobas, atsakydamas kiekvienam iš jų, nesutinka su jų nuomone. Pirmas atsiliepia į Ijobo dejavimus Eliphastas. Paminėjęs Ijobo elgesį, kaip jis kitados yra raminęs nuliūdusius, o dabar pats nustojo drąsos, Eliphastas sako, kad niekados nežūna nekaltieji, o tik bedieviai /4,1-11/, ir bando patvirtinti savo žodžius gautu apreiškimu, kurs jį pamokęs, jog nė vienas žmogus nesas teisus Dievo akivaizdoje /4,12-21/ ; toliau Eliphastas įspėja, kad neišmintingas, kurs neįieško globos pas Dievą, turi žūti /5,1-7/, ragina Ijobą kreiptis nuolankiai ir su pasitikėjimu į Dievą, kurs yra nelaimingųjų globėjas /5,8-16/, ir jei Ijobas tai padarys, žada jam apščiai visokių gėrybių

4. <sup>1</sup>*Eliphastas*. Jis matomai buvo žymiausias ir vyriausias trijų prietelių tarpe. Eliphastas kalba palyginamai ramiai ir savina sau rimtumą pranašo, gavusio pamokymų iš dangaus. Jis moko ir įspėja mandagiai, bet paguodos Ijobui jo žodžiuose nėra. Pirmas Eliphaso atsiliepimas gražiausias visoje knygoje. — <sup>2</sup>*Jei pradėsimė...* Jau pirmieji Eliphaso žodžiai, kad ir gana mandagūs, smeigia Ijobui naują peilį į širdį. Jis turi būti iš anks-

- <sup>3</sup>Štai tu esi mokęs daugelį  
ir sustiprinęs pailsusias rankas.  
<sup>4</sup>Tavo kalbos stiprino svyruojančius,  
ir tu tvirtinai drebančius kelius.  
<sup>5</sup>Bet dabar atėjo tau sloga, ir tu nustojai drąsos ;  
ji palietė tave, ir tu nusigandai.  
<sup>6</sup>Kur tavo baimė, tavo stiprumas,  
tavo kantrybė ir tavo kelių tobulumas ?  
<sup>7</sup>Atsimink, meldžiamasai, kas nekaltas yra kada nors žuvęs ?  
ar kada buvo sunaikinti teisieji ?  
<sup>8</sup>O priešingai, mačiau, kad kurie daro neteisybę,  
sėja skausmus ir pjauna juos,  
<sup>9</sup>Tie, Dievui papūtus, žuvo  
ir buvo jo rūstybės dvelkimo sunaikinti.  
<sup>10</sup>Liūto kriokimas ir liūtienės balsas,  
ir jauniklių liūtų dantys buvo sutrupinti.  
<sup>11</sup>Žuvo tigras, nes neturėjo grobio,  
ir liūto jaunikliai buvo išsklaistyti.  
<sup>12</sup>Man pasakyta paslėptas žodis,  
ir mano ausis lyg kad slapčia išgirdo jo šnibždėjimo turinį.  
<sup>13</sup>Naktinio regėjimo baisume,  
kai paprastai įmygis suima žmones,  
<sup>14</sup>Mane pagavo išgąstis ir drebėjimas,  
ir per visus mano kaulus perėjo šiurpulis,

to pasiryžęs klausytis nemalonių dalykų. — *Bet pradėta sneka...* Ijobo dejavimai rodo Eliphasai tokie, kad juos išgirdus negalima tylėti. — <sup>3</sup>*Tu esi mokęs...* Gražus pagyrimas seniau buvusio Ijobo elgesio; bet Eliphastas juo naudojasi, kad prikištų Ijobui dabartinį jo silpnumą /plg žem 29,15. 16,25; 31,16-21.29-32; 2 Kar 4,1; Ješ 13,7; 35,3.4 ir k/. — <sup>6</sup>*Kur tavo baimė...* Šitais žodžiais Eliphastas tiesiog įtaria Ijobą, būk jo dievobaimingumas nebuvo tikras, nes bandymo valandą, nelaimėje Ijobas pasirodęs nebeturįs seniau buvusių dorybių. Ebr t gal reiktų versti taip: argi ne tavo dievobaimingume buvo tavo paspirtis? ir ar tavo kelių nekaltumas nebuvo tavo pasitikėjimas? — <sup>7</sup>*Atsimink...* Eliphastas, išreikšdamas kaip jam rodėsi visai neabejotiną dėsni, jog Dievas čia žemėje nepalieka nė vieno teisingojo be savo pagalbos, lyg kad sako Ijobui: Jei tu būtumei nekaltas, tau nereikėtų kentėti; o jei kenti, tai tu kaltas, nes tik kaltieji kenčia. — <sup>8</sup>*O priešingai...* Eliphastas žinaš iš patyrimo, kad žūna tiktai nusidėjėliai. Ebr t: kiek aš mačiau, kurie arija neteisybę ir sėja vargus, tie ir pjauna juos. — Arti netei-

sybę yra tai sugalvoti, nutarti savo širdyje daryti neteisybę, sėti gi tai įvykdyti ją, o pjauti tai susilaukti bausmės. Koki ta bausmė, pasakoma toliau: — <sup>9</sup>*Tie, Dievui papūtus...* Dievo rūstybė kaip koks smarkus deginąs vėjas ūmiai sunaikina kaltininką. Ebr t 9 eil prasideda naujas nesurištas sakiny. — <sup>10</sup>*Liūto kriokimas...* Kitu palyginimu aprašoma Dievo galybė ir bedievio likimas: jis žūna ūmiai kartu su savaisiais, taip kaip sunaikinama liūto šeima. Tuo palyginimu matomai daroma aliuzija į Ijobo ir jo vaikų likimą. — <sup>11</sup>*Tigras.* Ebr t: liūtas

<sup>12</sup>*Man pasakyta...* Gražus aprašymas naktinio regėjimo. Eliphastas pradžioje sakosi, kad pamokymas buvęs duotas kokiuo tai ypatingu būdu. — *Jo šnibždėjimo turinį.* Eliphastas girdėjo žodžius, bet jie buvo pasakyti taip tyliai, kad jo ausis pasiekė tik šnibždėjimas. — <sup>13</sup>*Naktinio regėjimo baisume.* Ebr t: minčių sūkuryje iš naktinių regėjimų, t y, kada žmogui sapnuojant kyla tikras minčių sūkury. — *Kai paprastai...* Regėjimas įvyko naktia. — <sup>14</sup>*Išgąstis ir...* Baimė ir drebėjimas yra ženklai antgamtinio apreiškimo /plg 1 Moš 15,12;

- <sup>15</sup>Ir praeinant čia pat pro mane dvasiai,  
pasišiaušė mano kūno plaukai.
- <sup>16</sup>Atsistojo kažinkas, kurio veido aš nepažinau,  
paveikslas prieš mano akis.  
Ir aš girdėjau, tarsi, tylaus vėjelio balsą :
- <sup>17</sup>Argi žmogus palygintas su Dievu pasirodys teisus,  
arba ar vyras bus tyresnis už savo sutvėrėją ?
- <sup>18</sup>Štai tie, kurie jam tarnauja, nėra pastovūs,  
ir savo angeluose jis rado piktumo.
- <sup>19</sup>Kaip gi labiau tie, kurie gyvena moliniuose namuose,  
kurie turi pagrindą iš žemės,  
bus sunaikinti tarsi kandžių.
- <sup>20</sup>Nuo ryto iki vakarui jie bus iškirsti,  
o kadangi nė vienas neišmano, jie žus amžinai.
- <sup>21</sup>Kurie gi iš jų bus likę, bus atimti ;  
jie mirs, tačiau ne išmintyje
5. <sup>1</sup>Šaukis tat, jei yra kas tau atsakyti.  
ir kreipkis į ką nors iš šventųjų.
- <sup>2</sup>Iš tikrųjų rūstybė užmuša paiką,  
ir pavydas nužudo mažutėlį.

28,12 ; 4 Moš 12,6 ; Ješ 6,5 ; Ez 2,1 ; Dan 7,15 ir k/. — <sup>16</sup>*Dvasiai* : gal tik sujudintam kieno nors ėjimu orui. — <sup>16</sup>*Paveikslas* : neaiškus, tamsus šešėlis, kurio nebuvo galima pažinti, kas jis esąs. Aprašytas regėjimas matomai buvo Dievo suteiktas ; bet Eliphasas daro iš jo klaidingas išvadas. — <sup>17</sup>*Argi žmogus...* Apreiškimo turinys. Ebr t galima versti taip : argi žmogus yra teisus Dievo aki-vaizdoje, arba ar vyras yra nesutep-tas savo Sutvėrėjo akyse ? Taigi sa-kinio prasmė bus toki : Dievo aki-vaizdoje nėra nė vieno visai teisau-s ir tyro ; todėl Dievas kiekviename, net ir nekalčiausiame, randa daug ką papeikti ir už ką bausti. — <sup>18</sup>*Ku-rie jam tarnauja...* Ebr t : jis nepasi-tiki savo tarnais, t y, jų pastovumu tame, kas yra gera. Kalbama apie angelus, kai dar tebėjo laikas, skir-tas jų šventumui iširti ; tas laikas pasibaigė piktųjų angelų nupuolimu ; gerieji gi pasidarė pastovūs šventu-me. 18 eil žodžiais, regisi, baigiasi duotasis Eliphasui apreiškimas ; to-liau gal jau jis pats daro savo išvadas iš gauto apreiškimo ir perpina juos aliuzijomis į Ijobo likimą. — <sup>19</sup>*Kaip gi labiau...* Jei dangaus dvasios ga-lėjo nusidėti ir susilaukti bausmės, juo labiau žmogus, kurs yra menkes-nis už angelus žemės kūrinys. — *Mo-liniuose namuose* : iš žemės padary-tame kūne. Aliuzija į 1 Moš 2,7 ; 8,19.

— *Kurie turi pagrindą...* Ebr t : ku-rių pamatai dulkėse. — *Bus sunai-kin...* Palyginimas sutrumpintas vie-toje : bus sunaikinti, taip kaip ap-daras suėdamas kandžių. Tais žo-džiais daroma aliuzija į Ijobo ligą, kuri graužė ir naikino jo kūną. — <sup>20</sup>*Nuo ryto iki...* Nusidėjėliai greitai, kaip iškertami medžiai, žūna. Nauja aliu-zija į Ijobo nelaimę. — *Kadangi nė vienas ...* Tikriau : ir neikam neste-bint iš tarpo tų, kurie dar tebėra lai-mingi, jie žūna amžinai, t y, baigiasi jų gyvenimas žemėje. — <sup>21</sup>*Kurie gi iš jų...* Vulgatos prasmė : Bedieviai bus tikrai atimti. Jei jie išvengia vienos nelaimės, tai ras prapultį kitoje. Ebr t galima išreikšti taip : Argi nesu-traukyta juose jų /padangčių/ vir-velė ? — Kaip padangtės virvė ją laiko, taip siela laiko ištiestą kūno padangtę. Atėmus ar sutraukius vir-vę, padangtė išira ; taip pat bus kū-nui, kai mirtis atims iš jo sielą /plg Sir 12,16/. Nei svetima, nei jų pačių nelaimė neatveda jų į susipratimą ; jie miršta be baimės Viešpaties, kuri yra išminties pradžia /Ekl 1,16/.

5. <sup>1</sup>*Šaukis tat...* Eliphasas maty-damas, kad Ijobas neskuba atsakyti į jo žodžius ir sakytis esąs kaltas, ra-gina jį ironiškai vėl pradėti dejuoti ir priduria, kad jis nerasiąs padėjėjo. — *Ir kreipkis...* Ebr t : į kurį iš šven-tųjų /angelų/ tu kreipsies ? — <sup>2</sup>*Iš tikrųjų rūstybė...* Ebr t : nes, žiūrėk,



- <sup>3</sup>Aš mačiau paiką tvirtai išisaknijusį  
ir tuoju keikiau jo gražumą.  
<sup>4</sup>Jo sūnūs buvo toli nuo išgelbėjimo  
ir buvo sumindžioti vartuose,  
ir nebuvo kam gelbėti.  
<sup>5</sup>Jo pjūtį ėdė alkanas  
ir jį patį pagrobė ginkluotas,  
o ištroškę gėrė jo turtus.  
<sup>6</sup>Nieko nesidaro žemėje be priežasties,  
ir iš žemės neatsiranda skausmas.  
<sup>7</sup>Žmogus gimsta vargti,  
o paukštis skrajoti.  
<sup>8</sup>Todėl aš melsčiau Viešpatį  
ir su savo žodžiais kreipčiaus į Dievą.  
<sup>9</sup>Kurs daro didelių ir neištiriamų dalykų,  
ir stebuklų be skaičiaus,  
<sup>10</sup>Kurs duoda lietaus žemės paviršiui  
ir visa aplaisto vandenimi,  
<sup>11</sup>Kurs išaugština nuolankiuosius,  
o liūdincius pakelia sveikata,  
<sup>12</sup>Kurs išsklaisto piktųjų mintis,  
kad jų rankos negalėtų įvykdyti, ką buvo pradėjusios.

paikąjį pražudo nekantrumas, neišmanelį užmuša jo smarkumas. Paikumas čia suprantama dorovinis, taigi nuodėmė; rūstybė yra nekantrumas, kurį rodo nusidėjėlis, susilaukęs Dievo bausmės. — <sup>3</sup>*Aš mačiau...* Savo pasakymą Eliphastas patvirtina pavyzdžiu: Jis matęs tokį prieš Dievą murmantį beprotį vis didėjančioje jo laimėje; bet jis ūmiai žuvs, ir Eliphastas pažinęs Dievo prakeikimą, siųstą anam bedieviui /plg Ps 36, 35, 36/. — *[išisaknijusį]*... Stipriai išisaknijęs medis yra didelės, pastovios laimės vaisas. — *Graž mą.* Ebr t: buveinė. — <sup>4</sup>*Jo sūnūs...* Dievo prakeikimas palietė visas kaltininko gėrybes, jo vaikus ir lobį. — *Vartuose*, kur Rytiečių papročiu buvo daromi teismai /plg žem 29, 7; 31, 21; 1 Moš 34, 20 ir k/, buvo įrodyta jo kaltė, ir jie buvo pasmerkti. — <sup>5</sup>*Jo pjūtį...* Bedievio lobis buvo išplėštas. — *Ir jį patį...* Ir jis ją paėmė net iš erškėčių, t y, erškėčių tvora neapsaugojo pjūties nuo išplėšimo. — <sup>6</sup>*Nieko nesidaro...* Ebr t: nes neina iš dulkių vargas, ir iš žemės neželia kentėjimas; todėl visa turi priežastį pačiame žmoguje, jo nuodėmėje, taigi ir Ijobo kentėjimai. — <sup>7</sup>*O paukštis...* Ebr t: taip liepsnos sūnūs /kibirkštys/ augštai skristi. Kaip liepsnos

kibirkštys kyla augštin, taip žmogus savo nuodėminga prigimtimi linksta žemyn, į nuodėmes; todėl su jo prigimtimi sujungta vargas. O kadangi toki žmogaus prigimties silpnybė, todėl nusidėjėliui reikia tikėtis atleidimo iš paties prigimties Sutvėrėjo, kad tik žmogus artintųsi prie jo su nuolankiu maldavimu.

<sup>8</sup>*Todėl aš melsčiau...* Jei toki nelaimė būtų atsitikusi man, aš nedejuočiau veltui, bet melsčiau Dievą dovanoti kaltę. Ebr t: aš gi kreipčiaus į Viešpatį ir pavesčiau savo reikalą Dievui. — Šita atsiliepimo dalis daug švelnesnė ir teisingesnė, bet ir čia Eliphastas neišsižada savo nuomonės, kad Ijobas esąs kaltas. Norėdamas sužadinti Ijobe daugiau pasitikėjimo Dievu, jis visų pirma labai gražiai aprašo Dievo galybę ir gerumą. — <sup>9</sup>*Kurs daro...* Dievo veikalai dideli, todėl jis pats be galo galingas; bet tas galingasai Dievas yra kartu ir geras ir rūpinasi mūsų geroje: — <sup>10</sup>*Kurs duoda lietaus...* Rytų kraštuose lietus yra labai žymus Dievo gailestingumo simbolis. — *Visa.* Ebr t: dirvas. — <sup>11</sup>*Liūdincius.* Ebr t lit: pajudėjęs. Juodumas yra didelės nelaimės vaisas, taip kaip šviesa laimės. — <sup>12</sup>*Kurs išsklaisto...* Piktiesiems Dievas yra baisus. Jis visų pir-

- <sup>13</sup>Kurs sugauna išmintinguosius jų buklumu  
ir niekais paverčia nedorųjų sumanymą.  
<sup>14</sup>Dieną jie patenka į tamsybę  
ir vidudienį jie taip grabinėja kaip naktį.  
<sup>15</sup>Bet jis išgelbės varguolį nuo jų burnos kalavijo,  
ir beturtį iš smarkiojo rankos.  
<sup>16</sup>Bus vilties varguoliui,  
o neteisybė užčiaups savo burną.  
<sup>17</sup>Palaimintas žmogus, kurį Dievas baudžia !  
Viešpaties tat sudraudimo neatmesk.  
<sup>18</sup>Nes jis sužeidžia, jis ir vaistų duoda ;  
jis užgauna ir jo rankos pagydo.  
<sup>19</sup>Šėsiuose suspaudimuose jis išlaisvins tave,  
o septintame nepalies tavęs nelaimė.  
<sup>20</sup>Bado metu jis išgelbės tave nuo mirties,  
ir kare iš kalavijo kirčio.  
<sup>21</sup>Būsi paslėptas nuo liežuvio rykštės  
ir nebijosi nelaimės, kai ji ateis.  
<sup>22</sup>Sunaikinimo ir bado metu juoksies  
ir žemės žvėrių nebijosi ;  
<sup>23</sup>Bet tu būsi sandoroje su šalių akmenimis,  
ir žemės žvėrys bus tau taikūs.  
<sup>24</sup>Tu patirsi, kad tavo padangtė turi ramybės  
ir žiūrėdamas į savo pasiturėjimą nenusidėsi.  
<sup>25</sup>Patirsi taip pat, kad tavo palikuonys bus gausingi,  
ir tavo vaikų vaikai kaip žemės žolė.

ma paverčia niekais jų sumanymus.  
— *Kad jų rankos...* Ebr t : ir buklųjų  
sumanymas parvirsta, t y, nueina  
niekais /žr I Kor 3,19/. — <sup>14</sup>*Dieną jie  
patenka...* Aprašoma nusidėjėlių apa-  
kimas. Iš kiekvienos dienos valandos  
jiems darosi tamsybė, ir šviesus vidu-  
dienis, kada būtų galima pamatyti  
tiesą, jų apakimui nubausti, jiems  
darosi kaip naktis. — <sup>15</sup>*Nuo jų burnos  
kalavijo...* Ebr t : nuo kalavijo iš jų  
burnos, t y, kurs lyg kad išeina iš be-  
dievių burnos. Tie bedieviai naudo-  
jasi liežuviu kaip kalaviju, kad gra-  
symais ir apkalbinėjimais žudytų  
nekalta /plg Ps 56,5 ; 63,4 ; Jer 9,8/  
— <sup>16</sup>*Neteisybė užčiaups...* Neteisusis  
pamates, kad jo pikti sumanymai  
neįvyksta, bus priverstas su didele  
gėda tylėti

<sup>17</sup>*Palaimintas...* Eliphastas savo pa-  
mokymus pritaiko Ijobui, žada jam,  
jei jis gręsis į Dievą, visokių gėrybių  
gausybės, o visu pirma skelbia palai-  
mintą esant tą žmogų, kurs kantriai  
priima Dievo bausmę, nes išbandy-  
mas ir bausmė išveda jį iš nuodėmės  
stovio. — <sup>18</sup>*Nes jis sužeidžia...* Dievas  
ne tik baudžia, bet taip pat tinkamu  
metu, kai bausmė jau pasiekė savo

tikslą, padaro jai galą. Jis negali pa-  
siekti to tikslo, jei ji paniekinama, ir  
tuo atveju ji turi tęstis. — <sup>19</sup>*Šėsiuose  
suspaudimuose...* Patarlių būdu sa-  
koma, kad kiek tik kartų pasireikš  
nelaimės, vienos po kitų, pasitikintis  
Dievu bus nuo jų visų išgelbėtas. —  
<sup>20</sup>*Bado metu...* Toliau įvardijama ke-  
letas didelių nelaimių, kokios dažniau  
lanko žmones. — <sup>21</sup>*Liežuvio rykštės.*  
Liežuvis palyginamas su rykšte, kuri  
savo kirčiais, apkalbinėjimu ir šlovės  
plėšimu, užmuša gerą žmogaus vardą  
/plg Ps 56,5 ; 63,4 ; Jer 9,7 ; Sir 28,21 ;  
51,3/. — *Nelaimės.* Pastebėtinas čia  
ebr t gražus žaidimas panašiai skam-  
banciais žodžiais : *šot, r y k š t ė, ir  
šod, s u n a i k i n i m a s*, nelaimė.  
— <sup>22</sup>*Sunaikinimo...* Ne tik būsi ap-  
saugotas nuo nelaimės, bet dar būsi  
be baimės ir pilnas džiaugsmo. —  
<sup>23</sup>*Bet tu būsi...* Net ir tai, kas kitiems  
kenkia, kaip akmeningos ir todėl ne-  
derlingos vietos, bus lyg kad pada-  
riusios su tavim sandorą /plg Oz 2,18 ;  
Ješ 5,2/. — <sup>24</sup>*Kad tavo padangtė...* Ebr  
t : kad tavo buveinė yra ramybė /t y,  
tavo buveinėje viešpataus ramybė ir  
laimė/ ir kuomet žiūrėsi į savo buvei-  
nę, tenai nieko netruks. — <sup>25</sup>*Kad tavo*

- <sup>26</sup>Tu įeisi apstybėje į kapą,  
 taip kaip kviečių pėdai įnešami savo laiku.  
<sup>27</sup>Štai tai yra taip, kaip ištyrėme;  
 ką girdėjai, mintimi apsvarstyk  
 6. <sup>1</sup>Atsakydamas Ijobas tarė:  
<sup>2</sup>Kadgi būtų pasverta mano nuodėmės, kuriomis nusipelniau  
 rūstybę,  
 ir nelaimė, kurią kenčiu, svarstyklėse.  
<sup>3</sup>Šita pasirodytų sunkesnė kaip jūros smiltys,  
 todėl ir mano žodžiai pilni skausmo;  
<sup>4</sup>Nes manyje įsmeigta Viešpaties vilyčios:  
 jų skaudumas iščiulpia mano dvasią,  
 ir Viešpaties baisenybės kovoja prieš mane.  
<sup>5</sup>Argi žvengia laukinis asilas, turėdamas žolės?  
 arba ar baubia jautis, stovėdamas prie pilno prakarto?  
<sup>6</sup>Arba ar galima valgyti neskanus dalykas, kurs nepasūdytas  
 [druska?  
 arba ar gali kas ragauti tai, kas paragauta neša su savim  
 [mirtį?

*palikuonys.* Gausingi palikuonys buvo žadėta Sen Testamente kaip vienas iš ypatingų Dievo palaiminimų. — <sup>26</sup>*Įeisi apstybėje*: apščiai metų gyvenęs, žiloje senatvėje. Plg Jėš 38,10; Ps 54,24; 1 Moš 25,8. — <sup>27</sup>*Tai yra taip...* Ebr t: «Štai mes tai ištyrėme; taip yra; klausyk ir žinok sau». Eliphassas baigia savo šneką įspėjimu, kad pasakytieji dalykai yra gerai apsvarstyti; todėl Ijobas turįs pasinaudoti jais savo pasitaisymui.  
 c/ *Pirmas Ijobo atsakymas Eliphassui* 6,1-7,21. Ijobas atsako į Eliphaso žodžius ne staciai, lyg kad pateisindamas savo dejavimus ir peikdamas savo prietelius, nes jie neteikia jam paguodos. Jis visų pirma sako, kad jo nelaimė didesnė už jojo nuodėmes ir aiškina savo dejavimus kentėjimų paguosti tik vargina tuščiais kaltinimais 6,21-30/, vėl grįžta prie įrodymo, kaip didelė yra jo nelaimė 7,1-10/ ir baigia savo atsakymą naujais dejavimais, kuriuose lyg kad nustojęs vilties jis klausia Dievą, kodėl taip skaudžiai su juo pasielgta ir kodėl Dievas neatleidžia jam nusikaltimo, jei jisai yra 7,11-21/

6. *Atsakydamas Ijobas* Atsimenant, kad Ijobas kentėjo didžiausius skausmus ir koks kietas buvo Eliphaso atsiliepiamas į jo dejavimus, šitas Ijobo atsakymas Eliphassui atrodo labai

ramus. — <sup>2</sup>*Kadgi būtų pasverta...* Ebr t: o kadgi mano nekantrumas būtų pasvertas ir kad taip pat pasvertų iš kitos pusės mano nelaimę. Prasmė vieno ir kito teksto ta pati: Ijobas linki, kad iš vienos pusės būtų pasverta jo dejavimai, o iš kitos jo skausmai; tuomet aiškiai pasirodytų, kad kančios daug didesnės nekaip dejavimas. Žodžiai: *kuriomis nusipelniau rūstybę*, Vulgatos priedas. — <sup>3</sup>*Šita pasirodytų...* Ebr t: nurodoma priežastis, kodėl Ijobas nori, kad būtų pasverta jo dejavimas ir jo nelaimė: nes tai /kas dabar mane spaudžia/ sunkesnis dalykas nekaip jūros smiltys, kurios yra nepaseikiamos ir be galo sunkios / plg Pat 27,3/. Tai taip pat nurodo, kokiomis taisyklėmis autorius norėjo, kad būtų teisiami Ijobo žodžiai: jų negalima imti per daug griežtai, nes žmogus didelių skausmų suimtas nebesusivaldo žodžiuose. — <sup>4</sup>*Vilyčios*: Visagalio leistos nelaimės, skausmai. Palyginimas paimtas iš medžioklės, kurioje mirtį nešančios vilyčios įsmeigiama į laukinių žvėrių šonus. — *Jų skaudumas*...Skausmai atima iš Ijobo visas jo jėgas. Ebr t galima versti bent kiek kitaip: jų nuodus čiulpia mano dvasia. Tai būtų aliuizija į paprotį šaudyti užnuodytomis vilyčiomis, kad kiekvienas jų įsmeigimas galėtų padaryti mirtį. — <sup>5</sup>*Argi žvengia...* Kaip asilas ir jautis nebaubia, ar nežvengia be reikalo, bet tik kai jiems trūk-

- <sup>7</sup>Ko pirma mano siela nenorėjo ir paliesti,  
tai dabar dėl suspaudimo yra mano maistas.
- <sup>8</sup>Kas duos, kad mano prašymas būtų priimtas,  
ir kad Dievas man suteiktų, ko laikiu ;
- <sup>9</sup>Kad kursai pradėjo, pats sutrintų mane,  
paleistų savo ranką ir pakirstų mane ?
- <sup>10</sup>Ir ta man tebūnie paguoda,  
kad jo kankinamas skausmu be pasigailėjimo,  
aš tačiau neprieštaraučiau Šventojo žodžiams.
- <sup>11</sup>Nes koks yra mano stiprumas, kad iškęsčiau ?  
ar koks mano galas, kad elgčiaus kantriai ?
- <sup>12</sup>Juk ne akmenų stiprumas yra mano stiprumas,  
ir mano kūnas ne skaistvarinis.
- <sup>13</sup>Štai nėra man pagalbos savyje,  
taip pat ir mano prieteliai pasitraukė nuo manęs.
- <sup>14</sup>Kas atima nuo savo prietelio gailestingumą,  
tas palieka baimę Viešpaties.
- <sup>15</sup>Mano broliai praėjo pro mane kaip upelis,  
kurs srauniai teka slėniuose.

sta pašaro, taip ir aš nebūčiau taip labai nuliūdęs, jei mano vargas nebūtų taip labai didelis. — <sup>8</sup>*Arba ar galima...* Ijobas palygina savo skausmą su maistu. Gomurys pajunta, jei trūksta nors trupučio druskos, o aš turėčiau nejausti taip skaudžių skausmų ? Jei kas turėtų valgyti užnuodyto valgio, jis gintųsi nuo jo kiek galėdamas ; kaip daug daugiau teisės turiu aš, kurs esu penimas kančiomis kaip kokiuo dvokiančiu maistu. — *Ar gali kas ragauti...* Ebr t : ar yra skanumo trynio glėmėse ? — <sup>7</sup>*Ko pirma mano siela...* t y, votys ir dvokimas pasidarė tarsi kasdieninė jo duona. — *Tai dabar...* Ebr t : tai yra tarsi mano duonos dvokimai. — <sup>8</sup>*Kas duos...* Ijobas vėl linki sau mirties. Plg aug 3,13,21. — <sup>9</sup>*Kad kursai* Kadgi baisi liga pradėjusi naikinti kūną kuogreičiausiai pasibaigtų mirtimi. Ebr t : kadgi jis panorėtų ir sulaužytų mane. — *Pakirstų mane* : kad perkirstų mano dienų siūlą. — <sup>10</sup>*Ta man tebūnie paguoda* / ebr t : d ž i a u g s m a s/. Ijobas linki sau mirties, kad kančių naštos prislėgtas neįžeistų žodžiais Dievo ; mirtyje gi tai bus jam paguoda ir džiaugsmas, kad, nors jis labai kenčia ir Dievas jo nesigaili, tačiau jis nekalba pikta prieš Dievą

<sup>11</sup>*Nes koks yra mano...* Pats vienas, be pagalbos, Ijobas negali pakelti tokios nelaimių daugybės. Jo jėgos juk ne begalinės, kad jis turėtų tiek

daug kentėti ir nedejuoti. — *Koks mano galas...* Viltis, kad skausmai greitai pasibaigs, padidina kantrumą. Nematydamas gi jokio galo savo skausmams, kaip gi Ijobas galėtų būti kantrus. — <sup>12</sup>*Juk ne akmenų...* Ebr t : sakinytis turi klausimo formą. — <sup>13</sup>*Nėra man pagalbos...* Ebr t : argi aš neesu be pagalbos, ir ar visa paspartis neatimta iš manęs ? — <sup>14</sup>*Kas atima...* Artimiausieji Ijobo prieteliai apvyklė jį. O kas yra kietas savo prieteliui, kas neužjaučia jo skausmų, tas pats pasirodo nebeturįs baimės Viešpaties ; nes kas myli Dievą, myli ir artimą. Ebr t gal kiek kitoki mintis : Prislėgtam / turi būti parodytas/ iš jo prietelio pusės meiltingumas, nes jis pames baimę Viešpaties, t y, kitaip jis gali įpulti į nusiminimą ; arba : nors jis paliktų baimę Viešpaties, t y, nors jis iš tikrųjų būtų kaltas. — *Mano broliai*. Tuo vardu Ijobas vadina prietelius, kad labiau paaiškėtų, kaip labai peiktina juose meilės stoka. — *Praėjo pro mane* : nesuteikdami paguodos, nesirūpindami manimi. Ebr t : apvyklė mane. — *Kaip upelis, kurs...* Ebr t : kaip /išdžiūstas/ upelis, kaip nutekanti upelių lovys. Palyginimas daroma su tokiais upeliais, kurie ne iš pastovaus šaltinio teka, bet pasidaro iš lietaus ir tirpstančio sniego vandens. Vasarą jis išdžiūsta ir visai dingsta ; todėl jie vadinami apgaulingais. Plg Jėš 58,11. Tas pat palyginimas tęsiasi ir toliau : <sup>16</sup>*Jie*

- <sup>16</sup>Jie baidosi šerkšnos,  
o ant jų kris sniegas.  
<sup>17</sup>Kai jie toliau plėsis, jie išdžius,  
o kai pasidarys karšta, jie išnyks iš savo vietos.  
<sup>18</sup>Jų bėgio takai susipainioję;  
jie nuteka į tuštumą is dingsta.  
<sup>19</sup>Pasižiūrėkite į Temos takus,  
į Sabos keliones ir palaukite truputį.  
<sup>20</sup>Jie buvo sugėdinti, nes aš turėjau vilties;  
jie atėjo iki manęs, ir jiems pasidarė gėda.  
<sup>21</sup>Dabar jūs atėjote  
ir tuoju matydami mano slogą baidotės.  
<sup>22</sup>Argi aš sakiau: Atneškite man  
ir padovanokite man iš savo lobio?  
<sup>23</sup>Arba: Išlaisvinkite mane iš neprietelio rankos  
ir išgelbėkite mane iš galingųjų rankos?  
<sup>24</sup>Mokykite mane, aš tylėsiu;  
ir jei kartais ko nežinoju, pamokykite mane.  
<sup>25</sup>Kam įzeidžiate tiesos žodžius,  
tuo tarpu kad nėra nė vieno iš jūsų,  
kurs galėtų kaltinti mane?  
<sup>26</sup>Jūs prasimanote žodžius tiktai barti  
ir tariate žodžius į vėją.

*baidosi...* Ebr t: jie tamsūs nuo ledo, juose slepiasi sniegas, t y, jie drumzlini nuo sutirpusio ledo, į juos krenta sniegas, ar subėga tirpstančio sniego vanduo. Panašiai galima suprasti ir Vulg t: *jie* /upeliai/ *baidosi* /rodosi/ baisūs, tamsūs nuo/ *šerkšnos*... Bet daugelis aiškintojų mato Vulg žodžiuose patarę, kurioje sakoma, jog kas bijo mažų nelaimių, tą sutiks didesnės. — <sup>17</sup>*Kai jie...* Ebr t: «tuo metu, kai juos pali čia kaitra, jie išsenka ir išnyksta iš savo vietos, kuomet pasidaro šilta». Vasarą tokių upelių lovy visai sausas. — <sup>18</sup>*Jų bėgio takai...* Tie upeliai tekėdami kaurburių šlaitais į žemėsnes vietas ar į gilius klonius, vingiuojasi, pasiekę gi tyrumą žūna jos smiltys. — <sup>19</sup>*Pasižiūrėkite...* Ebr t: «ten pažvelgę Temos /žr aug 2,11/ keleivių būriai, keliajancijų į Sabą /žr aug 1,15/ karavanai pasitikėjo jais; tačiau jų pasitikėjimas buvo apviltas, jie nuėjo tenai ir gavo parausti iš gėdos». Keleiviai žiūri iš tolo su viltimi į upelį; bet kai jie prieina prie jo lovio, juos apima apmaudas, nes jų laukimas pasirodo apviltas, jie neranda vandens. Vulgatos tekste pats skaitytojas gyvai kviečiamas atkreipti akis į anuos kelius. Ką jie pamatys? Ap-

viltus ir pilnus apmaudo keleivius, nes jie vylėsi rasią vandens. Vulg 20 eil jau stačiai kalbama apie Ijobo prietelius, ebr gi tekste atsiliepiamas į prietelius prasideda tik 21 eil.

<sup>21</sup>*Dabar jūs atėjote.* Ebr t: «nes dabar jūs man niekai», t y, tiek pat suteikė, kiek augščiau minėtieji upeliai keleiviams. — *Baidotės*: bjauritės mano ligos ir nusigręžiate nuo manęs. — <sup>22</sup>*Argi aš sakiau...* Jobas nereikalavo iki tam laikui iš savo prietelių jokių geradarysčių, todėl juo labiau jie peiktini, kad ir dabar nesuteikė jam nors mažos paguodos. — <sup>24</sup>*Mokykite...* Nemanykite, kad aš nenorėčiau priimti gero pamokymo; parodykite man klaidą ar nusikaltimą elgesyje, o aš pasitaisyčiau; bet tokio kaltinimo, kokį daro Elifhasas, aš nepriimu. — <sup>25</sup>*Kam įzeidžiate...* Nė vienas iš trijų prietelių negali įrodyti Ijobo kalčių, todėl jie nusideda tiesai, sakydami, kad tik nusidėjėliai kencia. — <sup>26</sup>*Jūs prasimanote...* Ebr t galima išversti kitaip: «ar jūs manote peikti tuščius žodžius /kokiuos ištaria dejuojantis/ ir į vėją ištartus pusiau nusiminusio žmogaus žodžius». Tai būtų papeikimas paties Ijobo savo žodžiams, ištartiems iškarščiavimo valandą ir todėl netu-

- <sup>27</sup>Jūs puolate našlaitį  
ir stengiatės pargriauti jūsų prietelį.
- <sup>28</sup>Tačiau ką pradėjote, baigkite;  
duokite čia ausį ir matykite, ar aš meluoju.
- <sup>29</sup>Atsakykite, meldžiamieji, be barnių  
ir kalbėdami nutarkite, kas tiesu,
- <sup>30</sup>Ir nerasite neteisybės mano liežuvyje  
ir neskambės mano burnoje paikumas
7. <sup>1</sup>Žmogaus gyvenimas žemėje yra kareiviavimas,  
ir jo dienos kaip samdininko dienos.
- <sup>2</sup>Kaip vergas išsiilgsta pavėsio  
ir kaip samdininkas laukia savo darbo galo,
- <sup>3</sup>Taip ir aš turėjau tuščių mėnesių  
ir skaičiavau sau vargingas naktis.
- <sup>4</sup>Jei užmingu, aš sakau: Kada atsikelsiu?  
ir vėl laikiu vakaro  
ir esu pilnas skausmų iki sutemai.
- <sup>5</sup>Mano kūnas apsivelka puvėsiais  
ir dulkių purvais,  
mano oda išdžiūsta ir susitraukia.
- <sup>6</sup>Mano dienos praėjo greičiau,  
negu audėjas nupjauna audeklą,  
ir buvo sunaikintos be jokios vilties.

rintiems svarbos. — <sup>27</sup>*Puolate našlaitį...* Ijobas palygina save su nieko nebeturintčiu našlaičiu, kurį galėtų pulti tik žmogus be širdies. — *Jūs stengiatės...* Anot ebr t: «jūs kasate duobę prieteliui». — <sup>28</sup>*Tačiau ką pradėjote...* Supeikęs prietelių smarkumą Ijobas meldžia juos apsvarstyti dalyką ramiai ir teisingai. Ebr t mintį galima išreikšti taip: o dabar vėl pažvelgkite į mane; jums į veidą aš tikrai nemeluosiu; gręžkitės, tenesidaro neteisybė; dar mano teisybė tebėra. Argi yra neteisybė ant mano liežuvio ir argi mano gomurys neatskiria, kas pagėdė?»

7. <sup>1</sup>*Žmogaus...* Ijobas pareiškia savo nuomonę apie savo stovį. Ebr t: «argi ne kareiviavimas skirta žmogui žemėje?» Kareiviavimas nurodo sunkų vargą, sujungtą su pavojais, budėjimais ir kovomis. — *Samdininko dienos*: tai laikas skirtas darbui ir klusnumui, kurio galo ir užmokesčio žmonės trokšta. Žmogaus gyvenimas palyginama su kareiviavimu, nes žmogus, norėdamas pasiekti gyvenimo tikslą, turi nugalėti kliūtis, ir su samdininko dienomis, nes turi atlikti darbus, naudingus tikslui pasiekti... Abudu palyginimu primena Dievo apvaizdos vadovavimą, nes ir kareiviai atlieka savo prievoles, turė-

dami savo vadą, ir samdininkai laukia užmokesčio iš darbo davėjo [Tom]. — <sup>2</sup>*Savo darbo galo*. Ebr t: «savo užmokesčio». Taip pat ir dar labiau jaučia Ijobas dienos sunkumą, nes kenčia jau seniai ir neturi poilsio nė naktį. — <sup>3</sup>*Tuščių mėnesių*. Ebr t: «tuštybės mėnesių», t y apgaulingų mėnesių, kurie neatnešė pageidaujamo palengvėjimo. Iš čia paaiškėja, kad Ijobo liga tęsėsi jau keletą mėnesių. — *Ir skaičiavau...* Ebr t: «ir man skirta vargo naktys». — <sup>4</sup>*Užmingu*. Ebr t: «gulu». — *Ir vėl laikiu...* Ebr t: «ilga darosi naktis, ir aš esu sotus vartymosi iki dienos brėkstant». Sergantiems elephantiasis liga naktys būna be miego ir labai varginančios; todėl ligonis labai laukia, bene atneš rytas palengvėjimo. — <sup>5</sup>*Puvėsiais...* Ebr t: «kirminais». Jų atsiranda raupsuoto votyse. — *Ir dulkių purvais*. Ebr t: «dulkių pluta», t y džiūstančiais šašais. — *Susitraukia*. Ebr t: «pasileidžia», t y, vėl pradeda tekėti iš šašų pūliai. — <sup>6</sup>*Mano dienos...* Praeitais metais praslinko greitai, ateitis gi nežada jokios paguodos, todėl Ijobas nelaukia tos laimės, apie kurią kalbėjo jam Elifhasas. Ebr t: «mano dienos praėjo greičiau kaip audėjo šaudyklė», kuri labai greitai lenda tarp gijų iš vieno audeklo šono

- <sup>7</sup>Atsimink, kad mano gyvenimas yra kvapas,  
ir mano akis neberegės gėrybių.  
<sup>8</sup>Nebematys manęs žmogaus akis:  
tu pažvelgsi į mane, o manęs jau nebėra.  
<sup>9</sup>Kaip debesis nyksta ir praeina,  
taip nebepakilsta augštin,  
kas nusileidžia į mirusiųjų buveinę;  
<sup>10</sup>Ir nebegrįžta daugiau į savo namus,  
ir jo vieta nebepažįsta daugiau jo paties.  
<sup>11</sup>Todėl ir aš neginsiu savo burnai,  
kalbėsiu savo dvasios sielvarte,  
dejuosiu savo sielos apkartime.  
<sup>12</sup>Argi aš esu jūra ar banginis,  
kad tu uždarei mane kalėjime?  
<sup>13</sup>Jei aš sakau: paguos mane mano patalas  
ir pasidarys man lengviau,  
besikalbant su savim savo guolyje,  
<sup>14</sup>Tu gąsdini mane sapnais  
ir baugini regėjimais,  
<sup>15</sup>Todėl mano siela nori verčiau būti pasmaugta  
ir mano kaulai mirti.  
<sup>16</sup>Nustojau vilties;  
tegul jau nebebūnu daugiau gyvas.  
Pasigailėk manęs, nes mano dienos niekai.

į kitą. — <sup>7</sup>*Atsimink...* Ijobas maldauja Viešpatį palengvėjimo prieš mirtį dėl savo gyvenimo trumpumo. — *Kvap*. Greitai ir neatmainomai praeina mano gyvenimas; jis duodamas tik vieną kartą, ir sugrįžimas iš mirties stovio nebegalimas į žemę, kur Dievas apsireiškia ir suteikia savo malonę. — <sup>8</sup>*Nebematys...* Tuojau atims mane mirtis iš žmonių akių. Nepoilgo tavo akys veltui jieškos manęs, nes manęs nebebus daugiau gyvųjų tarpe, ir tu nebegalėsi daryti man čia gera, jei to nepadarysi tuojau. — <sup>10</sup>*Nebegrįžta...* Namai yra tai dabartinio gyvenimo stovis. Vieta, kur jis pirma gyveno, nebepažins jo, jei jis į ją sugrįžtų. Ijobo žodžiuose yra draug dejavimas ir malda /plg 1 Kar 2,6/: dejavimas dėl žemės gyvenimo trumpumo, prašymas, kad tas gyvenimas nebūtų taip kartus. Ijobas čia neliečia žmogaus sielos likimo po mirties ir neneigia žmogaus prisikėlimo iš numirusiųjų. Tais dalykais jis šią valandą neužsiima.

<sup>11</sup>*Todėl ir aš neginsiu...* Kadangi Ijobas nebesitiki savo kentėjimų pamažėjimo, todėl jis jieškos sau palengvėjimo besiveržiančiuose iš jo širdies dejavimuose; bet jis dejuos

sielvarte ir sielos apkartime; todėl tolesnių Ijobo žodžių negalima teisti griežtai; čia reikia pritaikyti jo paties aug duotoji taisyklė /žr 6,26/. — <sup>12</sup>*Kad tu uždarei...* Ebr t: «kad tu pastatei prieš mane sargybą». Ijobas ne be ironijos klausia: ar aš tau ro-džiaus tarp žmonių taip laukinis ir taip kenksmingas, kad reikėjo mane šito suvargusio kūno kalėjime taip kietai suvaržyti ir kankinti tokia skausmų daugybe. Plg 1 Moš 1,9; Ps 103,7; žem 38,11; Pat 8,28; Jer 5,22. — <sup>13</sup>*Paguos mane...* Net ir miege, kai aš tikiuos trupučio poilsio, tu persekioji mane sapnais ir baisiais reginiais. Sloginą sapnai įprastas elephantiasies pasireiškimas. — <sup>15</sup>*Todėl mano...* Ebr t: «ir mano siela nori verčiau nutroškimo, labiau mirties, nekaip mano kaulų», t y, aš noriu verčiau mirti nutroškintas mano ligos, nekaip pasilikti gyvas su tais mano sudžiūvusiais kaulais. Elephantiasies ligoje žmogui dažnai taip sunku alsuoti, kad rodosi jis visai užtrokęs; be to, ligonis taip labai sublogsta ir išdziūsta, kad lieka tik pūnanti oda ir kaulai. — <sup>16</sup>*Nustojau vil-ties.* Ebr t «aš bodžiuos». — *Tegul jau...* aš nebenoriu, kad toks nelai-

- <sup>17</sup>Kas yra žmogus, kad jį šlovini?  
arba kam lenki prie jo savo širdį?
- <sup>18</sup>Lankai jį auštant,  
ir ūmiai bandai jį.
- <sup>19</sup>Iki kolei nepasigailėsi manęs  
ir neleisi man ramiai nuryti mano seilę?
- <sup>20</sup>Nusidėjau; ką tau darysiu, o žmonių sarge?  
kam pasidarei iš manęs sau priešininką  
ir aš pasidariau pats sau našta?
- <sup>21</sup>Kodėl neatimi mano nuodėmės  
ir kodėl nepanaikini mano neteisybės?  
Štai dabar aš miegočiu dulkėse,  
ir jei rytą įieškos manęs, nebebus manęs
8. <sup>1</sup>Atsiliepdamas Bildadas Suhietis tarė:  
<sup>2</sup>Iki kolei tu kalbėsi tokiuos dalykus,  
ir tavo burnos žodžiai bus smarkus vėjas?  
<sup>3</sup>Argi Dievas pamina teismą,  
arba ar Visagalis sugriauna, kas teisu?

mingas gyvenimas tęstusi ilgiau /ebr t: «amžinai»/. — *Pasigailėk manęs...* Ebr t: «palik mane, nes mano dienos yra kvapas», t y, atitrauk nuo manęs savo baudžiančią ranką, nes greitai slenka mano dienos. — <sup>17</sup>*Kas yra žmogus...* Kam taip labai vertini nelaimingąjį, taip kad net statai jį sau priešų ir taip uoliai stebi jį? Šitie žodžiai primena Ps 8,5; bet čia Dievas stebi žmogų, leidamas jam kentėjimų, tenai gi suteikdamas jam gėrybių. — *Lenki... širdį: rūpestingai stebi.* — <sup>18</sup>*Aušant.* Ebr t: «kiekvieną rytą». — *Ūmiai: kiekvieną valandėlę.* — <sup>19</sup>*Iki kolei...* Ebr t: «iki kolei nenugręši nuo manęs savo akių». — *Ir neleisi man...* ir nesuteiksi man bent tiek laiko, kiek reikia seilei nuryti. Nuryti seilę yra išsireiškimas, vartojamas patarlėse trumpiausiam laikui pažymėti. — <sup>20</sup>*Nusidėjau...* jei aš ir nusidėjau, tai ką galiu tau padaryti, ką aš tuo kenkiu tau, *žmonių sarge*, kurs taip budriai stebi ir tyrinėji žmogų. — *Priešininką.* Ebr t: «tikslą», į kurį šaudai savo rūstybės vilyčiomis /plg 6,4/. — <sup>21</sup>*Kodėl neatimi...* Jei aš nusidėjau, kodėl neatleidi man mano nuodėmės? Jei to nepadarysi dabar, tai trumpu laiku bus per vėlu; taigi suteik man tuojau truputį poilsio. — Ijobo žodžiuose peiktina rodosi du dalyku: visų pirma tai, kad jis sako, jog Dievas atsidėjęs žiūrįs į žmogų, idant smarkiai nubastų jį, kai tik pamato jį klystantį, ir antra, kad jis būtinai

nori matyti Dievo apreikštą paskutinę priežastį, kodėl tasai duoda jam kentėti. Bet draug reikia atsiminti, kad Ijobą į tai atvedė neišmintingas ir nemeilus jo prietelių pasielgimas

#### d/ Pirmas Bildado atsiliepimas

8,1-22. Bildadas smarkiai užsipuola Ijobą, būk jis savo žodžiais prikęs Dievui neteisingą pasielgimą, ir sako, kad, nors jo sūnūs teisingai žuvo už nusikaltimus, Dievas tačiau neatmesias nuolankių Ijobo maldų /8,1-7/; toliau Bildadas stengiasi patvirtinti savo nuomonę senesniųjų išminčių liudijimu apie nepastovumą bedievių laimės /8,8-19/ ir žada Ijobui laimingą likimą, jei pasinaudos duotu įspėjimu /8,20-22/

8. <sup>1</sup>*Bildadas...* Antras Ijobo prietelis taip pat kaip ir Eliphosas yra tos nuomonės, kad vienatinė žmogaus kentėjimų priežastis tai jo nuodėmės, ir užstoja Dievo teisybę, kuri jam rodosi Ijobo žodžiais įžeista. Ijobas meldė svarstyti dalyką ramiai, bet Bildadas to nežiūri ir pradeda savo atsiliepimą net be to mandagumo, kurio pavyzdį davė Eliphosas. Bildado šneka smarki su pagražinimais. Jo išreiktos mintys teisingos savyje, bet perdaug apibendrintos; pritaikintos Ijobui jos neteisingos. — <sup>2</sup>*Smarkus vėjas*, t y, panašus į smarkų vėją, todėl pilni piktumo, bet kartu tušti, nes neteisingi. — <sup>3</sup>*Argi Dievas pamina...* Bildadas yra padaręs iš Ijobo žodžių /žr aug 7,12.17.



- <sup>4</sup>Nors tavo sūnūs jam nusidėjo,  
ir jis atidavė juos jų neteisybės valdžion,  
<sup>5</sup>Tačiau jei tu anksti rytą skubėsi prie Dievo  
ir maldausi Visagalį,  
<sup>6</sup>Jei vaikščiosi nesuteptas ir teisas,  
jis tuojau budės prie tavęs  
ir suteiks tavo teisybės butui ramybės,  
<sup>7</sup>Taip kad jei ko pirma turėjai maža,  
tai paskui tau be galo padaugės.  
<sup>8</sup>Tik paklausk buvusią kartą  
ir patyrinėk rūpestingai tėvų atsiminimą,  
<sup>9</sup>/Mes juk esame vakarykščiai ir nežinome,  
nes mūsų dienos žemėje yra kaip šešėlis/,  
<sup>10</sup>O jie pamokys tave, kalbės tau  
ir iš savo širdies ims pamokymus.  
<sup>11</sup>Argi gali meldas žaliuoti be drėgmės?  
ar želti saidžiai be vandens?  
<sup>12</sup>Dar tebežydėdami ir nenuskinti ranka  
jie sudžiūsta pirm visų žolių.  
<sup>13</sup>Tokie keliai visų, kurie užmiršta Dievą,  
ir veidmainio viltis dingsta.

20.21/ klaidingą išvadą, būk jis išmėtinęs Dievui neteisingą pasielgimą; todėl Bildadas nori būti Dievo teisybės gynėjas. — *\*Nors tavo sūnūs... Bildadas sako, kad Dievas buvo visų pirma teisingas, nubausdamas Ijobo sūnus, nes jie buvę nusipelnę bausmę savo neteisybe, kuri turėjo baigtis jų žuvimu. Čia Bildadas regisi išreiškias kitokią nuomonę negu Eliphastas, kurs gal manė, kad Ijobo sūnūs žuvę už tėvo kaltes /plg aug 4,10.11; 5,4/. — \*Tačiau... Kadangi tu tebesi gyvas, tai tau atviras kelias į išsigelbėjimą. — Anksti rytą... greitai, su visu uolumu, visa širdimi sugrįši prie Dievo. — Maldausi. Kaip pirmą žingsnį prie Dievo Bildadas nurodo maldą. — \*Jei vaikščiosi... Sugrįžimas prie Dievo turi pasireikšti gyvenime. Anot Bildado nuomonės, Dievo teisumas toks, kad dorybę tuojau ir visados seka užmokestis, o nusikaltimą bausmė. — Tuojau. Ebr t: «tikrai». — Tavo teisybės butui: tam butui, kuriame bus gyvenama šventai, bus sugrąžinta ramybė, seniau buvusioji laimė. Iš šitų žodžių pasirodo, kad Bildadas mano, jog Ijobo namai iki tam laikui buvo ne dievotumo, bet nusikaltimo vieta. — \*Taip kad... Seniau buvusieji tavo lobis ir laimė pasirodys maži, palyginant juos su tuo, ką gausi*

*\*Tik paklausk... Kaip Eliphastas patvirtino savo pamokymą regėjimu, taip Bildadas paremia savąjį vienodu pranokėjū ir išminčių liudijimu, t y, senovės tradicija. 8-10 eil įrodinėjama to žinių šaltinio svarba. Jei tu nenori tikėti mums, tikėk bent jiems. Juo arčiau žmonių giminės pradžios gyveno pirmatačiai, juo išmintingesniais jie laikomi. — Ir patyrinėk... Ebr t: «ir kreipk savo širdį į jų /buvusios kartos/ tėvų tyrinėjimą». Tie senesnieji žmonės rūpestingai tyrinėjo ir rado tikriausią išmintį. — \*Mes juk esame... Senuolių žinojimas buvo didesnis ir tikresnis, nes jie gyveno ilgai; dabartinės gi kartos gyvena trumpai; jų gyvenimas prabėga kaip šešėlis. — <sup>10</sup>O jie pamokys... Ebr t: «argi jie nepamokys tavęs...» — <sup>11</sup>Argi gali meldas... Ką pritaikintino Ijobo likimui yra patyrę ir pasakę anie senovės išminčiai, tai išreiškiamas tolesniais vaizdais ir tai tokiais žodžiais, kurie buvo žinomi kaip paduotas anų išminčių mokslas. Kaip balose ir vandenyje augančių žolių tarpimas priklauso nuo drėgmės, taip laimė nuo baimės Dievo. Kaip tos žolės savaime žūna sausoje žemėje, niekieno nenaikinamos, taip Dievo paliktas žmogus. Nuodėmė užmuša nusidėjėli. — <sup>13</sup>Tokie keliai: Toks likimas, galas. — Veidmainio. Bildadas*

- <sup>14</sup>Nebepatinka jam pačiam jo kvailumas,  
ir jo pasitikėjimas kaip voratinklis.  
<sup>15</sup>Jis remiasi savo namais, bet jie neišlaiko;  
jis paremia juos, o jie nenori stovėti stačiai.  
<sup>16</sup>Rodosi sultingas pirma negu ateina saulė;  
o kai tik ji užteka, jo šakos išsiplečia.  
<sup>17</sup>Jo šaknys pasidaro tankios tarp uolų krūvos,  
ir pasilieka jis tarp akmenų.  
<sup>18</sup>Jei išrauna jį iš jo vietos,  
ji išsiginą jo ir sako: Nepažįstu tavęs.  
<sup>19</sup>Nes ta yra jo kelio linksmybė,  
kad vėl želia iš žemės kiti.  
<sup>20</sup>Dievas neatmes neklatingojo  
ir neišties rankos piktiesiems,  
<sup>21</sup>Kolei tavo burna nebus pilna juoko  
ir tavo lūpos džiaugsmo.  
<sup>22</sup>Kurie nekenčia tavęs, bus apvilkti gėda,  
ir bedievių padangtė neišliks

gal daro šituo žodžių aliuziją į Ijobo aukas, kurias jis laiko veidmainin-gomis. — <sup>14</sup>*Nebepatinka...* Jis gailisi, bet perdaug vėlai, savo kvailumo, kurs jį atvedė į nuodėmę, ir jis iš patyrimo pamato, kaip niekinga buvo jo viltis. — *Kaip voratinklis.* Ebr t: «kaip voro namai». — <sup>15</sup>*Jie neišlaiko*: nes kokią gi atspirtį gali duoti voratin-klis? — <sup>16</sup>*Rodosi...* Vėl palyginama bedievis su žolynu, kurs pradžioje greitai ir gražiai auga, bet paskui visai žūna, nes neturi pakankamai reikiamos šaknims žemės. — *O kai tik ji užteka.* Tikriaan anot ebr t: «sode». — <sup>17</sup>*Jo šaknys...* Nors jo atžalos pradeda želti plačiai, bet uolingoje vietoje negali įleisti giliau šaknų, todėl jis neturi tvirtumo ir pastovumo. — <sup>18</sup>*Jei išrauna...* Jei ūkininkas iš-rauna tokį žolyną, arba jei Dievas atima bedievių iš jo vietos, toje vietoje nelieta nė pėdsakos atimtojo, taip kad ta vieta visai užmiršta apie jį. — <sup>19</sup>*Jo kelio linksmybė.* Bedievio ke-lio galas pavadinta čia ironiškai links-mybe. Bedievis išraunama kaip ne-vaingas medis, o jo vietą paima ir jo gėrybėmis naudojasi kiti

<sup>20</sup>*Dievas neatmes...* Bildadas grįžta prie savo pirmojo tvirtinimo ir pri-taiko išminčių žodžius Ijobui. Kaip nepalieka Dievas nekaltojo ir ne-skiria jam likimo panašaus į Ijobo, taip pat jis neištisia savo rankos bedievių ginti; todėl juos sutinka nelaimė ir prapultis kaip bausmė už nuodėmes, tuo tarpu kad dievobai-

mingieji pasilieka laisvi nuo nelai-mių. Todėl jei Ijobas vėl bus dievo-baimingas, Dievas duos jam kuo džiaugtis. — <sup>21</sup>*Pilna juoko...* Ijobo džiaugsmas bus didelis ir pilnas. — <sup>22</sup>*Kurie nekenčia...* Ijobo nepriete-liai, nusidėjėliai, kai jis pats vėl bus vienybėje su Dievu. — Iš visos Bilda-do šnekos pasirodo, kad jis laiko Ijobą teisingai Dievo nubaustu nu-sidėjėliu, kurio vaikus jau pasiekė pilna bausmė už jų bedievybę. Anksčiau buvusioji Ijobo laimė, tai tik neilgam laikui patenkanti bedievių laimė, kuri baigiasi skaudžiais smū-giais. Kad Ijobas dar tebekenčia skausmus, Bildadui tai aiškus žen-klas, jog Ijobas dar pasilieka atkakliai savo nuodėmėse

e/ *Pirmas Ijobo atsakymas Bildadui*

9,1-10,22. Atsakydamas Bildadui Ijobas sakosi gerai žinąs, kad žmo-gus nėra teisus Dievo akivaizdoje /9,1-12/ ir kad jis nenori bylinėtis su galingu ir teisingu Dievu, bet jis ne-sutinkąs su ta nuomone, būk tiktai bedievius visuomet lankančios ne-laimės /9,13-24/; jis prisipažįsta ne-esąs teisus teisingojo Dievo akivaiz-doje, nors žmonių teisme jis galėtų tikrai gintis /9,25-35/. Todėl jis klaus Dievą, kodėl tasai siuntęs jam taip sunkių bandymų /10,1-7/, sten-giasi sukelti jo gailestingumą ir mal-dauja nuolankiai, kad bent prieš mirtį sumažintų jo kentėjimus /10,8-22/

9. <sup>1</sup>Ijobas atsakydamas tarė :  
<sup>2</sup>Žinau tikrai, kad taip yra  
ir kad žmogus palygintas su Dievu nebus teisus.  
<sup>3</sup>Jei norėtų bylinėtis su juo,  
negalėtų atsakyti jam į vieną iš tūkstančio.  
<sup>4</sup>Jis išmintingas širdimi ir galingas jėgomis ;  
kas jam priešinosi ir turėjo ramybės ?  
<sup>5</sup>Jis perkelia kalnus,  
ir tie, kuriuos jis sugriauna savo narse, to nepastebi.  
<sup>6</sup>Jis pajudina žemę iš jos vietos,  
ir jos šulai sudreba.  
<sup>7</sup>Jis įsako saulei, ir ji neužteka,  
ir uždaro žvaigždes tarsi po antspaudu.  
<sup>8</sup>Jis vienas ištiesia dangų  
ir vaikščioja ant jūros bangų.  
<sup>9</sup>Jis daro Grįžalo ratus, Dalgius  
ir Sietą ir Pietų žvaigždynus.  
<sup>10</sup>Jis daro didelių ir nesuprantamų  
ir nuostabių dalykų be skaičiaus.  
<sup>11</sup>Jei jis prieina prie manęs, aš jo nematau ;  
jei nueina, nepastebiu.

9. <sup>1</sup>Ijobas atsakydamas... Ijobas skaudžiai Bildado žodžiais įžeistas atsako karštai ; savo šnekoje nesi- laiko griežtai vienos minties ir nesi- kreipia stačiai į prietelius, bet tarsi pats su savimi kalbasi. — <sup>2</sup>Kad taip yra : kaip sakė Eliphastas 4,17 ir Bil- dadas 8,3. — Kad žmogus... Ebr t : « ir kaip gi marus žmogus, palygintas su Dievu, būtų teisus ? » Išreikšta čia mintis panaši į Ps 142,2 ; plg aug 4,17. Žmogus gali turėti tikrą, bet nelaisvą nuo kasdienių nuodėmių teisumą. — <sup>3</sup>Jei norėtų... Kas paly- gintas su kitu yra teisus, tas gali laisvai bylinėtis su juo, nes iš vieno ir kito žodžių išeis aiškstėn teisumas ir tiesa /Tom/ ; bet kai Dievas prikiš tūkstantį paklydimų, žmogus nega- lės išsisteisinti nė iš vieno. — <sup>4</sup>Jis iš- mintingas... Išmintingas širdimi yra tas, kurs laikosi vyriausios dievotu- mo taisyklės /Jes 1,2/. Tas išsireiš- kimas, pasakytas apie Dievą, pažymi ne tik jo didžiausią išmintį, bet taip pat ir jo šventumą. Jis yra vyriausioji tiesa ir didžiausioji gėrybė, ir visa jis matuoja tuo mastu. Dievas būdamas begalinis gerumas, mato draug žmonių netobulumus ir bodisi jų. O kadangi jis yra taip pat galin- giausis, tai kas gi galėtų jam sek- mingai priešintis ? — <sup>5</sup>Jis perkelia kalnus... Iš Ijobo aprašymo Dievo galybės turi visai paaiškėti, kaip la-

bai jam svetima baimės Dievo stoka. Dievo galybė visų pirma pasirodo iš tvirčiausių pasaulyje dalykų : Die- vas griaua kalnus tokiuo greitumu, kad jie nesuskumba net pastebėti, kaip būna iškeliami iš savo vietos /žemės drebėjimai/. — <sup>6</sup>Jos šulai... Žemė pavaizduojama kaip koks di- deliausias kamuolys, paremtas ant tvirčiausių šulų. Plg Ps 103,5. — <sup>7</sup>Jis įsako saulei... Dievas parodo savo galybę taip pat matomame danguje. Ijobas daro aliuziją į saulės aptemi- mus ir tirštus debesis, kurie dengia saulę ir žvaigždes. — <sup>8</sup>Jis vienas... Nes jis yra Sutvėrėjas. Plg Jes 40,22 ; 44,24 ; Ps 103,2. — Ant jūros bangų. Ebr t : « viršum jūros augstumų ». — <sup>9</sup>Jis daro... Ijobas mini žymiausias žvaigždes, kurias kiekvienas visų pirma pastebi. — Pietų žvaigždynus : pietinę dangaus dalį su jos žvaigždė- mis. — <sup>10</sup>Jis daro didelių... Dievo ga- lybės aprašymą Ijobas baigia bendru sakiniu, kartodamas tai, ką yra anks- čiau pasakęs Eliphastas, kad visiems būtų aišku, jog jis ne mažiau už ki- tus šlovina Dievą. Tai liudija tuo labiau apie Ijobo dievotumą ir juo didesnis jo kentėjimas /Aug/. Jei visi tie dalykai, matomi akimis, taip dide- li ir neištiriami, kaip gi labiau tai, kas nematoma ? — <sup>11</sup>Jei jis prieina... Ap- rašęs Dievo galybę Ijobas daro išva- das. Palygintas su Dievu jis pasirodo

- <sup>12</sup>Jei jis ūmiai paklaustų, kas jam atsakys ?  
arba ar kas gali sakyti : Kodėl taip darai ?
- <sup>13</sup>Jis Dievas, kurio rūstybei niekas negali priešintis,  
ir po juo susilenkia tie, kurie neša pasaulį.
- <sup>14</sup>Kas gi tat esu aš, kad jam atsakyčiau  
ir kalbėčiau su juo savo žodžiais ?
- <sup>15</sup>Nors aš ir turėčiau kiek teismo, aš neatsakysiu,  
bet maldausiu mano teisėją.
- <sup>16</sup>Tačiau ir kai jis išklausytų mane besišaukiantį,  
aš netikiu, kad jis klausosi mano balso.
- <sup>17</sup>Nes jis sutrina mane viesule  
ir padaugina mano žaizdas net ir be priežasties ;
- <sup>18</sup>Jis neleidžia man atsikvėpti  
ir sotina mane kartumais.
- <sup>19</sup>Jei jieškoma stiprumo, jis stipriausis ;  
jei teismo teismo, niekas nedrįsta liudyti už mane.
- <sup>20</sup>Jei norėčiau teisinti save, mano burna pasmerks mane ;  
jei rodyčiau mane esant nekaltą,  
jis įrodys mane esant neteisų.
- <sup>21</sup>Jei ir būčiau be klastos, net ir to nežinos mano siela,  
ir mano gyvenimas bus man nusibodęs.
- <sup>22</sup>Vienas yra dalykas, kurį sakau :  
jis sunaikina ir nekaltą ir bedievi.

nieko nežinas ir per daug silpnas jojo akivaizdoje. — <sup>12</sup>*Jei jis ūmiai...* Jei Dievas nori mus teisti, kas galėtų jam prieštarauti ? — *Kas gali sakyti...* Ebr t : « Štai jis nutvers ir kas jam draus », t y, jei jis nori bausti, sunaikinti, kas galėtų pasipriešinti jo valiai ?

<sup>13</sup>*Jis Dievas...* Stipriausi kūriniai negalėjo priešintis Viešpačiui ; dar mažiau galėtų padaryti Ijobas. — *Kurie neša pasaulį.* Kas čia turėta galvoje, neaišku. Spėliojama, kad gerieji angelai, ar piktosios dvasios, ar karaliai, ar žymūs karžygiai. Ebr t : « puikybės palaikytojai », t y žmonės puikūs, kurie nori priešintis Dievui. — <sup>14</sup>*Kas gi tat...* Anot ebr t : « kaip gi daug mažiau aš galėčiau bylinėtis su juo ir mokėčiau rasti prieš jį tinkamų žodžių ». Taigi Ijobas tarsi sako : Niekados nekilo manyje mintis ginčytis su Dievu, kaip kad jūs manote, nors aš ir esu įsitikinęs savo nekaltumu. — <sup>15</sup>*Nors aš...* Net ir visai teisus būdamas Ijobas, pasiūtęs vyriausiojo teisėjo akivaizdoje, nieko kito nenorėtų daryti, kaip tik pulti jam į kojas ir melsti sau jo pasigailėjimo. — <sup>16</sup>*Tačiau ir kai...* Anot ebr : « nors ir šaukčiau /j/ teismą/ ir jis klausytų manęs, tai aš netikėčiau,

kad jis stebi mano žodžius ». — Aš to neesu vertas ir Dievo būdas elgtis su žmonėmis priklauso ne nuo mūsų proto, bet nuo Dievo nutarimo. — <sup>17</sup>*Nes jis sutrina...* Priežastis, kodėl Ijobas mano, jog Dievas elgiasi su žmonėmis neištiriamiu ir nesuprantamu būdu, yra dabartinis Ijobo kentėjimas. Dievas apsupo jį skausmais ir krauna žaizdą ant žaizdos, viršindamas savo paprastą teisybės saiką. — *Be priežasties* : be aiškios žmogui matomos priežasties. — <sup>19</sup>*Jei jieškoma...* Ebr t pasakyta gyviau : « jei aš šaukčiau į galybę /Dievas atsakytų/ : Štai aš ; jei į teisybę /jis tartų/ : kas mane šaukia ? » — <sup>20</sup>*Mano burna...* Jei mano nekaltumas bus tyrinėjamas Dievo teisybės saiku, aš pats turėsiu pripažinti save kaltu, ir juo daugiau aš norėčiau tame ginče ginti savo teismumą, juo daugiau jis ras nuodėmių, kurių aš esu kaltas, nors aš pats jų nepastebiu ar jas užmirštu. — <sup>21</sup>*Ir mano gyvenimas...* Ebr t : « aš nepažinčiau savęs », t y, Dievas parodytų tiek mano klaidų, kad aš pats savęs nebepažinčiau ir bodėčiau savo praeitojo gyvenimo. — <sup>22</sup>*Vienas yra dalykas...* Taip pat ir tam, apie kurį jo paties sąžinė gerai liudija ir kurs pagal paprastą pasaul-

- <sup>23</sup> Jei jis plaka, teužmuša vienu kartu  
ir tenesijuokia iš nekaltųjų kančių.
- <sup>24</sup> Žemė duota į bedievio rankas ;  
jis uždengia jos teisėjų veidą.  
O jei ne jis tai yra, tai kas ?
- <sup>25</sup> Mano dienos buvo greitesnės už bėgėją ;  
jos nubėgo ir nematė gerumo.
- <sup>26</sup> Praėjo kaip laivai, kurie veža obuolius,  
kaip erelis, kurs skrenda prie maisto.
- <sup>27</sup> Jei sakýčiau : Daugiau taip nebekalbėsiu,  
aš, tiesa, atmainýčiau savo veidą,  
o tačiau būčiau skausmo kankinamas.
- <sup>28</sup> Aš bijojau visų savo darbų,  
žinodamas, kad tu nepasigailėsi nusikaltėlio.
- <sup>29</sup> Jeigu ir taip esu bedievis,  
kam veltui vargau ?
- <sup>30</sup> Jei apsiplaučiau tarsi sniego vandenimi,  
ir mano rankos žibėtų nuo švarumo,

lio teismą laikomas teisingu, Dievas gali siųsti kentėjimų. Todėl Ijobo kentėjimas yra, tiesa, bausmė, bet ne už sunkius nusikaltimus, kaip sako jo prieteliai. Nėra tai taip pat Dievo padaryta neteisybė. Dievas gali, jei nori, siųsti kentėjimų taip pat teisingam. Bet kam gi Ijobas turi taip daug kentėti, tuo tarpu kad bedieviai dažnai džiaugiasi laime? Taip Ijobas atstumia iš vienos pusės prietelių kaltinimus, bet iš antros — jis sukelia sau naujų pagundų ir kentėjimų. — <sup>23</sup> *Jei jis plaka...* Savo išreikštą nuomonę Ijobas patvirtina pavyzdžiais iš gyvenimo. Ebr t: « jei rykštė /sloga/ užmuša ūmai, jis juokiasi iš nekaltųjų kentėjimo », taigi, staigiai užėjus kokiai viešai nelaimei, kaip maras, karas, Dievas neatleidžia nuo jos nekaltųjų, nesumažina jų vargų, rodosi besijuokias iš jų kentėjimų, nes neišklauso jų maldavimų. Vulg tekste išreikšta linkėjimas, kad Dievas greičiau pabaigtų pageidaujama mirtimi nekaltųjų vargus, nepaniekint jū dejavimų. — <sup>24</sup> *Žemė duota...* Ne tik kad teisingieji gauna kentėti, bet būna taip pat, kad bedieviai būna išaugštinami. — *Jis uždengia...* Dievas leidžia klysti, apakti teisėjams, taip kad jie nenori matyti tiesos ir laikytis teisybės

<sup>25</sup> *Mano dienos...* Nuo apskrito dalykų svarstymo Ijobas grįžta prie savo likimo ir aprašinėja savo kentėjimų didumą. Jo gyvenimas praėjo labai greitai, neatnešė pageidaujamų

gėrybių, o dabar jį vargina nesiliaują skausmai. Buvusioji Ijobo gyvenimo laimė laikoma niekais, nes ji jau beveik išdilo iš atminties. — *Buvo greitesnės...* Gyvenimas palyginama su tuo, kas yra greičiausia žemėje, jūroje ir ore. — <sup>26</sup> *Laivai, kurie veža...* greitai laivai, kuriais vežama vaisius parduoti. Anot kitų: laivai iš papyraus. Mintis ta pati. — <sup>27</sup> *Jei sakýčiau...* Vulgatos mintis: kai tik aš nutariu nebedejuoti ir parodyti savo veide linksmumą, tuomet dar labiau esu varginamas skausmo. Aš bijojau nelaimių, kurias kenčiu, kad jos nepadidėtų ir nepadaugėtų, nes aš žinau, kad neesu nekaltas tavo aki-vaizdoje, bet kad tu kietai baudi ir už mažiausius nusikaltimus /plg aug-2.3 eil/. Anot ebr t: « Jei aš sakau: užmiršiu savo dejavimą, pamesiu savo /liūdną/ išvaizdą ir rodysiuos linksmas; aš žinau, tai aš drebu prieš visus mano skausmus; aš žinau, kad tu nelaikysi manęs nesuteptu. — <sup>29</sup> *Jeigu ir taip esu...* Ijobą kankina ir ta aplinkybė, kad Dievas siuntė jam bausmų, kurios padarė iš jo bedievį jo prietelių akyse, ir kad Dievas nežiūri jo nekaltumo, bet laikydamos savo šventumo masto matė jame nusidėjėlį; todėl jis šaukia: Aš turėčiau būti kaltas. Tai kamgi aš vargiau veltui /įrodinėdamas savo nekaltumą, ar sulaikydamas savo dejavimus; anot Vulgatos: tai ką man padėjo mano buvusieji geri darbai?/. — <sup>30</sup> *Jei apsiplaučiau...* Nurodoma

- <sup>31</sup>Tu tačiau įmerkiumei mane į purvus,  
ir mano drabužiai bjaurėtųsi manęs.
- <sup>32</sup>Nes aš atsakinėčiau ne vyrui, kurs panašus į mane,  
ir ne tokiam, kurs galėtų būti lygiai išklaustas  
draug su manim teisme.
- <sup>33</sup>Nėra, kas įstengtų sudrausti abudu  
ir padėti savo ranką ant vieno ir kito.
- <sup>34</sup>Teatima jis nuo manęs savo rykštę,  
ir jo baisumas tenegąsdina manęs;
- <sup>35</sup>Tuomet aš kalbėsiu ir nebijosiu jo,  
nes bijodamas aš negaliu atsakinėti
10. <sup>1</sup>Mano sielai nusibodo mano gyvenimas;  
aš leisiu sau šnekėti prieš save,  
kalbėsiu savo sielos apkartime.
- <sup>2</sup>Sakysiu Dievui: Nepasmerk manęs;  
duok man žinoti, kodėl taip su manim elgies.
- <sup>3</sup>Argi tau rodosi gera, jei kankini mane  
ir prispaudi mane, savo rankų darbą,  
ir padedi bedievių sumanymui?
- <sup>4</sup>Argi tavo akys kūniškos,  
arba ar kaip žmogus mato ir tu taip matai?
- <sup>5</sup>Argi tavo dienos kaip žmogaus dienos?  
ir tavo metai kaip žmonių laikai,

priežastis, kodėl Ijobas nenori varginti savęs veltui; jis vis tiek niekuomet nebus tobulai nesuteptas Dievo akivaizdoje. — *Sniego vandenimi*. Buvo manoma, kad tokiuo vandenimi galima geriausiai nusi-mazgoti. — *Ir mano rankos...* Ebr t «nors nubaltinčiau savo rankas su muilu /šarmu/». — <sup>31</sup>*Įmerkiumei mane...* parodytumei, kad esu suteptas purvais, t y, pilnas netobulumų, nusikaltimų, taip kad net drabužiai jų bodėsis. — <sup>32</sup>*Nes aš atsakinėčiau...* Jei Dievas būtų lygus Ijobui, jis mokėtų gintis teisme; bet dabar Dievas yra per daug didis. Jis yra teisėjas ir kaltintojas; tarp juodviejų nėra tarpininkaujančio teisėjo, kuriam abudu turėtų pasiduoti ir kurio nutarimą juodu turėtų priimti. — <sup>33</sup>*Nėra, kas...* Ebr t: «nėra tarpininko tarp mudviejų, kurs galėtų padėti savo ranką ant vieno ir kito. — <sup>34</sup>*Teatima jis...* Ijobas yra pasiryžęs įrodinėti savo nekaltumą ir Dievui, bet Dievas turėtų pirma atleisti jį nuo kentėjimų, kuriais dabar vargina, ir pašalinti savo baisią didenybę, nes savo sąžinėje jis nejaučia kalčių, dėl kurių turėtų jo bijoti

10. <sup>1</sup>*Mano sielai...* Ijobas ką tik sakėsi negalįs bylinėtis su Dievu,

kolei tebėra slėgiamas kentėjimų, ir štai jis vėl pradeda tą bylą. Tai vadinamoji «skausmo psichologija». Žmogus skausmo varginamas greitai pasiduoda visokiems jausmams. — *Leisiu sau...* Ebr t: «leisiu laisvai plaukti mano dejavimui». Tas Ijobo dejavimas bus sujungtas su malda. — <sup>2</sup>*Nepasmerk manęs...* neskelbk mane esant kalta, palikdamas man kentėjimus; aš jų nenusipelniau, ir tu, Dieve, jei siųstumei juos tik pagal nuopelnus, turėtumei atleisti mane nuo jų. — *Duok man žinoti...* Ijobas norėtų sužinoti, kodėl Dievas elgiasi su juo nepaprastu būdu, siųsdamas jam didžiausių kentėjimų, kurių nenusipelnė; bet jis draug atmeta visas priežastis, kurios gali atvesti žemės teisėjus į neteisybę. — <sup>3</sup>*Argi tau rodosi...* Tu negali, mano Sutvėrėjau, džiaugtis mano suspaudimu ir mano skausmu, ar daryti man pikta iš neapykantos, tuo tarpu kad piktieji yra laiminami ir naudojami tavo pagalbai. Jei bausmės linksmintų tave, tu jas siųstumei šitiems. — <sup>4</sup>*Argi tavo akys...* Žmonių akys mato tik viršutinius dalykus ir suklaidinamos netikrų nuomonių. — <sup>5</sup>*Argi tavo dienos...* Dievo buvimas nėra taip trumpas kaip žmonių, todėl jam nėra rei-

- <sup>6</sup>kad jieškai mano neteisybės  
ir tyrinėji mano nuodėmę ?
- <sup>7</sup>Nors žinai, kad nepadariau nieko bedieviško,  
tuo tarpu kad nėra nė vieno,  
kurs galėtų atimti iš tavo rankos ?
- <sup>8</sup>Tavo rankos padarė mane  
ir sutvėrė mane visą aplinkui,  
ir tu taip ūmai gramzdini mane ?
- <sup>9</sup>Atsimink, meldžiu, jog sutvarkei mane kaip molį,  
ir vėl paversi mane dulkėmis.
- <sup>10</sup>Argi ne kaip pieną milžai mane  
ir ne kaip sūrį surauginai mane ?
- <sup>11</sup>Apvilkai mane oda ir kūnu,  
kaulais ir gyslomis sunėrei mane ;
- <sup>12</sup>Suteikei man gyvybę ir pasigailėjimą,  
ir tavo apsilankymas sergėjo mano dvasią.
- <sup>13</sup>Nors tai slėptumei savo širdyje,  
tačiau žinau, kad visa atsimeni.
- <sup>14</sup>Jei nusidėjau ir valandai pasigailėjai manęs,  
kodėl neleidi man apsisvalyti nuo mano neteisybės ?
- <sup>15</sup>Jei aš bedievis, vargas man ;  
ir jei teisus, nedrįstu pakelti galvos,  
pasotintas prispaudimu ir nelaime ;

kalo skubėti jieškoti kaltininkų, kad kuogreičiausiai juos nubaustų ; be to, jam nereikia bijoti, kad jie neištruktų iš jo rankos. — <sup>8</sup>*Tavo rankos...* Dabartinis Dievo pasielgimas su Ijobu nesutinka su meilingu rūpestingumu, kurį jis parodė kaip jo gyvenimo Sutvėrėjas ir palaikytojas. Plg Jėš 63,7 ; Ps 138,13-16. — *Visą aplinkui* : visus sąnarius, vieną po kito. — <sup>9</sup>*Sutvarkei mane...* Visi žmonės buvo sutverti paties Dievo Adome. — <sup>10</sup>*Argi ne kaip...* Palyginimais išreiškiama, kad ir motinos iščioje kūdikis tikrai yra Dievo kūrinys. — <sup>12</sup>*Tavo apsilankymas.* Ebr t : « tavo budrumas », todėl Dievo apvaizda. — <sup>13</sup>*Nors tai slėptumei...* Ebr t : « ir tokių dalykų tu slepi savo širdyje ; aš žinau, kad tai /kas toliau sakoma iki 17/ buvo tavo nutarta ». Vulgatoje išreikšta kitoki mintis : nors rodėsi, kad tu atimi iš manęs savo buvusį malonumą, tačiau aš žinau, kad tu geras ir kad neužmiršti savo kūrinijų. — <sup>14</sup>*Jei nusidėjau...* Ebr t : « jei aš nusidėjau /iš silpnumo ar paklydimo/, tu to man neužmiršti ir neišlaisvini manęs nuo mano neteisybės. Jei aš elgčiaus bedieviškai, juo labiau vargas man. Ir aš būčiau nekaltas, ta-

čiau nedrįščiau pakelti savo galvos, sotus gėdos ir jausdamas savo kentėjimą. O jei mano galva pakiltų, tu vytumei mane kaip liūtas ir vėl parodytumei save nuostabų manyje /mane kankindamas/ ir statytumei prieš mane vis naujų liudytojų /slogų/ ir daugintumei savo rūstybę prieš mane, siųstumei prieš mane nuolat naujus būrius. » — Kas nuosava žmogaus silpnumui, nuo to ir Ijobas nesisako esąs laisvas ; jis tik neigia, būk jo širdyje radusi sau vietos bedievyست. Bet ir tuo atveju žmogaus išteisinimas remiasi ne tiek jo paties dorybe, kiek Dievo gailestingumu. — Vulg mintis : nors tu anas man suteiktas geradarybes lyg kad slėptumei po kančiomis ir rodytumei man rūstus, tačiau aš pasitikiu tavo meile visiems. — <sup>14</sup>Jei aš nusidėjau praeitame gyvenime ir tu atidėjai bausmę iki šiai valandai, tai išlaisvink dabar, nes tave to maldauju ; arba, kodėl tu neberodai man tokio kantrumo ir malonės, pašalindamas visai mano neteisybę ? <sup>15</sup>Ar aš būsiu bedievis ar dievobaimingas, aš neišvengsiu tavo rūstybės ; man nebeleidžiama daugiau linksmai pakelti galvą, nes tau patiko pasotinti mane

- <sup>16</sup>Ir dėl puikybės sugausi mane kaip liūtiene  
ir vėl kankinsi mane nuostabiomis kančiomis.
- <sup>17</sup>Tu statai naujus savo liudytojus prieš mane  
ir daugini savo rūstybę prieš mane,  
ir slogos kovoja prieš mane.
- <sup>18</sup>Kam davei man išeiti iš motinos iščios?  
verčiau būčiau buvęs sunaikintas,  
kad akis nematytų manęs.
- <sup>19</sup>Būčiau buvęs kaip nebuves,  
iš iščios perkeltas į kapą.
- <sup>20</sup>Argi mažas mano dienų skaičius nepasibaigs veikiai?  
Paleisk tat mane apraudoti truputį savo skausmo,
- <sup>21</sup>pirma negu eisiu ir nebegrįšiu  
į tamsią ir mirties rūkų apdengtą žemę,
- <sup>22</sup>Į žemę nelaimės ir tamsybių,  
kur mirties šešėlis ir jokios tvarkos,  
o tik amžinas baisumas gyvena
11. <sup>1</sup>Atsiliepdamas Sopharas Naamatietis tarė:  
<sup>2</sup>Argi kurs daug kalba, neturi taip pat ir klausyti?  
Arba ar vyras žodingas bus išteisintas?  
<sup>3</sup>Argi tau vienam tylės žmonės?  
ir kitus išjuokęs, argi nė kieno nebūsi sugėdintas?  
<sup>4</sup>Nes tu pasakei: Tyra mano šneka,  
ir nesuteptas esu tavo akivaizdoje.

suspaudimu ir nelaime. <sup>16</sup>Tau patinka persekioti mane kaip laukinį žvėrį ir varginti kaip puikų, žiaurų ir plėšiką žmogų, vis iš naujo kankinti mane. — <sup>17</sup>Taip tu siunti be paliaubos savo liudytojus, liudytojus tavo rūstybės ir tavo keršto prieš mane, kasdien naujas slogas. — Vulg žodžiai: *licet, nors* /13 e/, kurie čia žymiai keičia prasmę, pridėti šv Jieronimo. Jo taip pat ebr ž *samar* išverstas netikra prasme *pepercisti, pasigailėjai*, vietoje: neužmiršti, stebi. Plg žem 13,27; 14,16; 24,15. — <sup>18</sup>Kam davei... Nerasdamas niekur paguodos Ijobas vėl linki sau, kad niekuomet nebūtų gimęs. Plg aug 3,11 ir tol. — <sup>20</sup>Argi mažas... Baigdamas Ijobas stengiasi sužadinti sau Dievo gailingumą priminimu savo gyvenimo trumpumo ir liūdno stovio, kurs jo laukia mirusiųjų buveinėje. Nuėjimas, po kurio nėra jokio sugrįžimo, yra mirtis. — *Apraudoti... savo skausmo*. Ebr t: «kad truputį atsigaučiau». — <sup>22</sup>O tik amžinas... Ebr t: «kur šviesa panaši į tamsybę». Ijobas kalba čia apie mirusiųjų buveinę apskritai, kaip apie vietą skirtą geriesiems ir piktiesiems

#### f/ Pirmas Sopharo atsiliepimas

11,1-20. Suerzintas Ijobo žodžiais trečias jo prietelis Sopharas smarkiai peikia ne tik jo tariamą šnekumą, bet kaltina jį dar didžiavimusi, nes jis tvirtino, būk esąs teišus, tuo tarpu kad tikrumoje jis kenčia mažiau ne kaip nusipelnęs /11,1-6/. Tiems savo kaltinimams bent kiek pateisinti Sopharas šlovina Dievo išmintį ir žinojimą, kurs visa apima /11,7-12/, ir reikalauja, kad Ijobas darytų atgailą, žadėdamas jam tuo atveju laimę ir primindamas, kad piktieji žus /11,13-20/.

11. <sup>1</sup>Sopharas. Trečias Ijobo prietelis atsiliepia į jį visų smarkiausiai. Jo žodžiai prieš Ijobą rūstūs ir rengia jam naują bandymą. Taip prietelių pasielgimas su Ijobu nupiešiamas labai gyvomis spalvomis, ir kartu Ijobo kentėjimų grandinė nuolat padidinama. — *Argi kurs daug kalba...* Ką tu sakei, visa tai žodžiai be turinio. Tu gal manai, jog gana buvo tau tik pakalbėti, kad būtumei laikomas nekaltu. — *Vyras žodingas*. Ebr t: «lūpų žmogus». — <sup>3</sup>Argi tau vienam... Ebr t: ar tavo pliauskimas



- <sup>5</sup>Bet kadgi Dievas kalbėtusi su tavim  
ir atvertų tau savo lūpas,  
<sup>6</sup>Kad tau parodytų išminties paslaptis,  
ir kad jo įstatymas daugiopas,  
ir suprastumei, kad jo reikalaujama iš tavęs daug mažiau,  
negu verta tavo neteisybė.  
<sup>7</sup>Argi tu suprasi Dievo pėdsakus  
ir ištirsi tobulai Visagalį?  
<sup>8</sup>Jis augštesnis už dangų, ir ką tu darysi?  
gilesnis už pragarą, ir iš kur tu pažinsi?  
<sup>9</sup>Jo mastas ilgesnis už žemę ir platesnis už jūrą.  
<sup>10</sup>Jei jis sugriautų visa ar sumestų visa į vieną krūvą,  
kas jam prieštarautų?  
<sup>11</sup>Nes jis žino žmonių tuštybę,  
ir matydamas neteisybę nejaugi nestebi?  
<sup>12</sup>Tuščias vyras keliai į puikybę,  
ir kaip laukinis asilaitis tariasi gimęs laisvas.  
<sup>13</sup>Tu gi sutvirtinai savo širdį  
ir ištiesi į jį savo rankas.  
<sup>14</sup>Jei pašalinsi nuo savęs netiesumą, kurs yra tavo rankoje,  
ir neteisybė nepasiliks tavo padangtėje,

turi priversti žmones tylėti, taip kad tu tyčiosies, ir niekas tavęs nesugėdins ir sakysi: Tyra ir tt». — *4Tyra mano šneka.* Ebr t *leqakh*, mokslas, t y, ką aš sakiau apie Dievo apvaizdą, apie teisingųjų kentėjimą ir bedievių laimę. — *Nesuteptas esu...* Mano gyvenimas nepeiktinas, sutvarkytas pagal tiesos ir gerumo taisykles; liudytojas ir teisėjas yra Dievas. Įsikarščiaęs Sopharas neatsimena, kad Ijobas nesisakė esąs laisvas nuo visų netobulumų /9,2.31/. — *6Atvertų... lūpas:* nurodydamas tavo nuodėmes. — *8Išminties paslaptis:* be galinį Dievo žinojimą. — *Ir kad jo įstatymas...* Ebr t: «nes jos dvigubos tikru žinojimu», t y, slaptinga Dievo išmintis labai viršija visą žmonių žinojimą. — *Ir suprastumei...* ir /tuomet/ žinosi, kad Dievas užmiršta tau tavo neteisybės dalį. Jei Ijobas bus Dievo išminties šviesos apšviestas, tuomet jis, anot Sopharo, supras, kad kenčia mažiau negu yra nusipelnęs

*7Argi tu suprasi...* argi tu manai, kad gali ištirti kelius, kuriais eina Dievo apvaizda? ar tu suprasi pilnai Visagalį? Sakydamas esąs nekaltas, tu įžeidi Dievo išmintį, nes jis juk randa pigiai nuodėmių tenai, kur žmogus nieko nepastebi. — *8Jis augštesnis...* Dievo išmintis, žinojimas

viršija visa, kas žmogui rodosi neišmatuojama. Kaip gi tat tu gali manyti įstengsiąs suprasti Dievo išmintį? — *10Jei jis sugriautų...* Taip pat ir Dievo galybė, taip baisiai pasireiškianti bausmėmis, turėtų priversti Ijobą tylėti. Ebr t: «jei jis praeina, jei nutveria ir šaukia į teismą, kas jam uždraus?» — *11Nes jis žino...* Dievas žino taip pat paslėptą piktumą ir negali žiūrėti į jį ramiai. Taip tat baisiomis bausmėmis jis parodė, kokie nedorumai buvo paslėpti tavo širdyje. Tai argi nepasiduodamas Dievo sutvarkymui, tu, kurs kaip žmogus ir be to esi neišmintingas ir neturi reikiamo žinojimo, nori visai nustoti išmonės ir virsti nieko neišmanančiu gyvuliu?

*13Tu gi sutvirtinai...* Ebr t: «bet jei tu pakelsi ir ištiesi į jį savo rankas, pašalinsi iš savo rankos nedorumą ir neleisi neteisybei pasilikti savo padangtėje, taip tu tuomet gali pakelti savo veidą be dėmės ir tt». Iš šitų žodžių pasirodo, kad, anot Sopharo, Ijobas savo maldos tikrumą turi patvirtinti darbais. Taip reikia suprasti ir Vulg tekstas: Tu gi savo suspaudime, be dejavimų, dar ir prie to palenkei savo širdį, kad ištiestumei į Dievą savo maldaujancias rankas; bet be tokio maldavimo reikia štai kas padaryti: *jei pašalinsi nuo*

- <sup>15</sup>Tuomet galēsi pakelti savo veidā be dēmēs,  
tu būsi pastovus ir nebijosi.
- <sup>16</sup>Užmirši taip pat nelaimē  
ir atsiminsi kaip vandenį, kurs nutekėjo.
- <sup>17</sup>Ir vakarop pakils tau tarsi pietinis skaistumas,  
ir kada tarsies esąs sunaikintas, užtekēs kaip aušra ;
- <sup>18</sup>Ir turēsi pasitikėjimo, nes tau suteikta vilties,  
ir palaidotas miegosi saugiai,
- <sup>19</sup>Ilsēsies, ir nebus kas tave išgąsdintų,  
ir daugelis mels tavo veidą.
- <sup>20</sup>Bedievių gi akys apalps,  
ir prieglauda pražus jiems,  
ir jų viltis bus ta, ko siela bodisi
12. <sup>1</sup>Atsakydamas Ijobas tarė :  
<sup>2</sup>Jūs tat vieni esate žmonės,  
ir kartu su jumis mirs išmintis ?

savęs... — <sup>15</sup>*Būsi pastovus...* tavo laimė bus pastovi ir nereikės bijoti, kad Dievas vėl jos neatimtų. — <sup>17</sup>*Ir vakarop...* Ebr t : ir tavo gyvenimas pakils skaistesnis už vidudienį, ir jei būtų tamsumo, jis bus kaip rytas », t y, jei dar ir tuomet rastųsi kokių vargų, jie bus trumpi, taip kaip nebeilgai pasilieka tamsumas auštant. — <sup>18</sup>*Ir palaidotas...* Ijobas bus ramus ir po mirties. Ebr t gal reiškia : « Tu pažvelgsi aplink save /žiūrėdamas, ar nėra pavojaus ir neradęs/ atsigulsi ramiai be baimės ». Anot LXX : kad ir sugėdintų tave tavo viltis ir tavo laukimas, tačiau tavo tikra ramybė pasiliks ». — <sup>19</sup>*Ilsēsies ir...* Naudotis santaika ir ramybe, tai buvo laikoma didele laime. Plg 3 Moš 26,6. — *Mels tavo veidą.* Ebr t : « glostys tavo veidą », t y maldaus gerindamies tau. — <sup>20</sup>*Bedievių gi...* Sopharas baigia savo šneką kaip ir Bıldadas /8,22/, paminėjimu bedievių. — *Apalps ir...* Bedieviai nematys daugiau laimės ir negalės išvengti nelaimės ; jie neturės kitokios vilties, kaip tik tą, kurios siela labiausiai bijo ir nenori, todėl nelaimės be skaičiaus. Ebr t : « ir jų viltis paskutinis mirštančiojo alsavimas ». — Kas Sopharo pasakyta apie Dievo išmintį ir teisingumą, visa tai labai gražu. Kadangi tačiau jis stato nuolat vieną taisyklę, jog laimė ir nelaimė griežtai rišasi su dievobaimingumu, tai ir teisingi žodžiai turi kankinti, nes jie tik tam sakomi, kad įrodytų jo kalbę. Taip pat ir pažadas būsimos laimės paremtas klaidingu spėjiojimu ; be to, duodamas Ijobui

išpėjimas, kad jis rūpintųsi permaldauti Dievą, gali jį tiktai įžeisti ; juo labiau, kad Ijobas klauso Sopharo žodžių visą laiką kentėdamas didelius kūno skausmus

g/ *Pirmas Ijobo atsakymas  
Sopharui*

12, 1-14,22. Ijobas, kreipdamos į visus savo prietelius, todėl ir į Sopharą, peikia juos, kad jie puola jį su pasididžiavimu, tvirtina vėl, kad visiems žinomas esąs dalykas, jog bedieviai dažnai gyvena laimėje, todėl nereiktų akiai pasitikėti tuo, ką yra kalbėję senovės išminčiai /12, 1-12/, nes tik pas Dievą yra išmintis ir taip kaip reikalauja ta jo išmintis ir galybė, jis visa tvarko ne vien pagal savo baudžiančią teisybę ; tai pasirodo ir iš gausių gyvenimo pavyzdžių /12, 13-25/. Kadangi Ijobas visa tai žino iš patyrimo, tai jo prieteliams reiktų tylėti, kad mėgindami ginti Dievą melu nepasidarytų verti jo rūstybės /13, 1-12/. Kreipdamos į Dievą išpažįsta, jog pasitiki vien Dievu, nes tikisi būsiąs jo išteisintas teisme, kad tik nebūtų slėgiamas jo didenybės /13, 13-22/. Jis maldauja Dievą pasigailėti, aprašydamas savo vargą, į kurį pateko, ir apskritai žmogaus silpnumą /13,23-14,3/, suleptą jo pradžią, jo gyvenimo trumpumą ir kartumus /14,4-12/ ; pasigailėjimo juo labiau jam reikia, kad niekas negrižta iš mirusiųjų buveinės, idant vėl gyventų žemėje /14, 13-22/

- <sup>3</sup>Ir aš turiu širdį kaip ir jūs ir neesu žemesnis už jus ;  
nes kas gi nežino to, ką jūs žinote ?
- <sup>4</sup>Kas savo prietelio išjuokiamas taip kaip aš,  
tas šaukiasi į Dievą, ir jis išklausys jį,  
nes išjuokiama teisiejo neklastingumas.
- <sup>5</sup>Tai žiburys paniekintas turtingųjų mintyse,  
bet prirengtas paskirtam laikui.
- <sup>6</sup>Plėšikų padangtėse apstumas,  
ir jie drąsiai erzina Dievą,  
nors jis yra davęs visa į jų rankas.
- <sup>7</sup>Paklausk gyvulius, ir jie pamokys tave,  
ir dangaus sparnuočius, ir jie pasakys tau.
- <sup>8</sup>Kalbėk žemei, ir ji atsakys tau,  
ir jūros žuvys pasakos.
- <sup>9</sup>Kas nežino, kad Viešpaties ranka yra visa tai padariusi ?
- <sup>10</sup>Jo rankoje kiekvieno gyvojo siela  
ir visos žmonių giminės dvasia.

12. <sup>1</sup>*Atsakydamas Ijobas...* Ką Ijobas buvo paminėjęs augščiau 9,22-24, dabar jis pasako aiškiau ir savo patyrimu parodo, kad jo prietelių tvirtinimai remiasi klaidingu pagrindu. Draug eina didyn jo apkartimas prieš tokiuos ramintojus /12,2; 13,3-12/. Jis, tiesa, vėl sakosi esąs nekaltas ir net turi vilties galėsiąs tai įrodyti Dievo teisme, bet jis nemano esąs laisvas nuo betkurio paklydimo. Jis spėlioja, kad bausmės siūsta jam dėl jaunystėje padarytų nuodėmių /14,4/. Nors jis pripažįsta gyvenimą po mirties /taip kaip aug 3,17-19; plg 14, 21.22/, tačiau jis neieško paguodos ir užmokesčio tame kitame gyvenime. Jis laikosi tos nuomonės, kad būtų galima pakelti gyvenimo vargai, jei žmogus vėl grįžtų į šitą žemės gyvenimą ir už visas nelaimes vėl gautų gėrybių ir naujų Dievo malonių. O kadangi visa tai yra negalima, ta aplinkybė duoda jam progą melsti Dievą iš naujo pasigailejimo ir išlaisvinimo. Tačiau ką jis svarsto savo širdyje /14,13-15/, yra tarsi pradžią vyriausios vilties, kurią jis išreikš paskui /19,26/. Kad jis tą viltį aiškiai pradėtų suprasti, tam turi padėti prietelių priekaištai ir kaltinimai. Iš paties Ijobo pasirodo, kad Dievo atlyginimo reikia laukti tik kitame gyvenime. Prietelių ginčas padaro, kad pats Ijobas turi pripažinti, jog tikras ir pilnas visų sunkybių išaiškinimas randasi tik kitame gyvenime. — <sup>2</sup>*Esate žmonės*: apdovanoti išmanymu. Ebr t: «jūs esate žmonija». Taip

Ijobas parodo juokingumą prietelių puikybės /11,3/, kuri laikė jo tvirtinimus nieko nevertais. — <sup>3</sup>*Širdį*: išmone, protą. — *Nes kas gi...* Visi gerai žino apie Dievą tuos dalykus, kuriuos kalbėjo Ijobo prieteliai. — <sup>4</sup>*Kas savo prietelio...* Ebr t: «aš žmogus, išjuoktas savo prietelio, aš, kurs šaukiausi į Dievą ir kurį jis išklausė». Vulg mintis: prietelių paliekamas teisingasis neturi kitos pagalbos kaip tik kreiptis į Dievą. — *Nes išjuokiama...* Ebr t: «žaislas, teisingasis, neklatingasis». Pats Ijobas buvo tas teisingasai, kurs pasidarė prieteliams pajuokos dalykas. Todėl prieteliai savo pasielgimu patys pilnai patvirtino, kad nekaltas būna slėgiamas ir persekiojamas. — <sup>5</sup>*Tai žiburys...* Teisingasis bandyme yra žiburys, kurį niekina puikieji, bet Dievas savo laiku padarys, kad jo šviesa būtų skaisti. Ebr t: «paniekinimas nelaimė: taip mano laimingieji; jis prirengtas kiekvienam, kurio kojos svyruoja». — <sup>6</sup>*Plėšikų padangtėse...* Piktadarijai dažnai naudojasi pilna ramybe. — *Jie drąsiai erzina...* Ebr t: «ir tie, kurie erzina Dievą, yra be baimės». — <sup>7</sup>*Paklausk...* Jei jūs to nežinote, gyvuliai gali jus pamokyti. Dievas siunčia laimę ir nelaimę dievobaimingiems ir bedieviams, nežiūrėdamas jų nuopelnų. — <sup>8</sup>*Kad...* visa tai: kas pasakyta 6 eil. — <sup>10</sup>*Jo rankoje...* Kadangi Dievas visa duoda ir palaiko kiekvieną gyvenimą, jam priklauso ir vyriausis viešpatavimas, todėl jam nėra reikalo

- <sup>11</sup>Argi ne ausis svarsto žodžius  
ir valgančiojo gomurys skanumą ?
- <sup>12</sup>Pas senuosius yra išmintis  
ir ilgame amžiuje atsargumas.
- <sup>13</sup>Pas jį yra išmintis ir galybė,  
jis turi išmanymą ir supratimą.
- <sup>14</sup>Jei jis išardys, nėra kas pastatytų ;  
jei uždarys žmogų, nėra nė vieno, kurs atidarytų.
- <sup>15</sup>Jei sulaikys vandenį, visa išdžius,  
ir jei paleis jį, jis sunaikins žemę.
- <sup>16</sup>Pas jį yra išmintis ir galybė ;  
jis žino ir apgaviką ir apgaunamąjį.
- <sup>17</sup>Jis atveda patarėjus į paiką galą  
ir teisėjus į kvailumą.
- <sup>18</sup>Jis atriša karalių juostą  
ir apjuosia virve jų strėnas.
- <sup>19</sup>Veda šalin kunigus be šlovės  
ir didžiūnus sumindo.
- <sup>20</sup>Jis atmaino tiesakalbių šneką  
ir atima iš senųjų mokslą.
- <sup>21</sup>Jis išpila paniekinimą ant kunigaikščių,  
ir pakelia tuos, kurie buvo prislėgti.
- <sup>22</sup>Jis atidengia, kas paslėpta tamsybėse,  
ir išveda į šviesą mirties šešėlį.

laikytis kurios nors vienos taisyklės ; prieteliams tat reiktų pasvarstyti visa, kas darosi žemėje, taip pat ir to, ką senovės išminčiai yra pasakę apie Dievo teisybę, nereiktų priimti be ištyrimo, nes ir jie ne visa yra ištyrę

<sup>13</sup>*Pas jį yra...* Tikra išmintis ir galybė be ribų yra tik pas Dievą. Jei tat nuo senųjų išminties, kurią jie mums paliko savo žodžiais, kreipsimės prie visokių Dievo veiklų ir prie jo įvairaus būdo valdyti, tuomet mes įsigysime pilną supratimą, kaip dalykai eina. — <sup>14</sup>*Jei jis išardys...* Ijobas kalba visų pirma apie Dievo galybę, kuri veikia ne sauališškai, bet taip pat ne vien teisingumo žiūri ; todėl ir nelaimių apsilankyme reikia atsiminti ir apie Dievo išmintį ir apie jo galybę. Dievo daromai tvarkai niekas negali pasipriešinti. Plg. Ješ 22,22 ; aug 3,7. — *Jei uždarys...* Žydų kalėjimai būdavo dažniausiai iš viršaus uždaromos duobės. Plg 1 Moš 37,20 22 ; Jer 38,6 ; Dan 6,14 ; 14,30. — <sup>15</sup>*Jei sulaikys...* nedarant jokio skirtumo tarp gerųjų ir piktųjų. — <sup>16</sup>*Jis žino ir apgaviką...* Todėl apgavikas negali daugiau pikta padaryti, negu jam leidžia Dievo išmintis. —

<sup>17</sup>*Jis atveda...* Ijobas įvardija visą eilę nelaimingų atsitikimų, kurių priežasties joks žmogus negali nurodyti. Taigi Ijobo prieteliai tepri-taiko prie jų, jei gali, savo mokslą apie išmintinę Dievo teisingumą. Dievas parodo, kad patarėjams trūksta išminties, leisdamas jų gudriausiems sumanymams rasti apgailėtiną galą. Teisėjai yra tautos vadai. Ar jie visados klysta dėl savo nusikaltimų ? Jei taip, tai ką kalta tauta, kuri kenčia teisėjų klaidų pasėkas ? — <sup>18</sup>*Karalių juostą* : jų karališkos garbės ženklą atima iš jų ir duoda juos vesti į nelaisvę kaip vergus. — <sup>19</sup>*Be šlovės* : iš kurių atimama garbinga tarnyba. Ebr t : « į nelaisvę ». Plg Ješ 43,28. — <sup>20</sup>*Jis atmaino...* Ebr t : « jis atima iš tikrųjų lūpas /iškalbą/ ». — <sup>21</sup>*Ir pakelia tuos...* Ebr t /nėra Vulgatos kontrasto/ : « jis atriša stipriųjų juostą », t y, susilpnina juos. — <sup>22</sup>*Jis atidengia...* paslėptus sumanymus ir šviesos vengiančius piktadarius. Arba : tas pasielgimo būdas, kurs pasirodo įvairiuose žmonių luomuose ir likimuose, yra taip nuostabus, lyg kad jis netikėtai ir ūmai iškeltų į šviesą tai, kas buvo paslėpta nuolatinėje tamsybėje. Taigi ir taip Dievas

- <sup>23</sup>Jis padaugina tautas ir prazūdo jas,  
ir sunaikintąsias sugrąžina į pilnybę.
- <sup>24</sup>Jis pakeičia žemės tautos kunigaikščių širdį  
ir suklaidina juos, kad jie eitų veltui be kelio.
- <sup>25</sup>Jie grabinėja kaip tamsybėje, o ne šviesoje,  
ir jis padaro, kad jie klaidžiotų kaip girti
13. <sup>1</sup>Štai mano akis matė visus tuos dalykus,  
ir mano ausis girdėjo, ir aš supratau kiekvieną.
- <sup>2</sup>Ką jūs žinote, žinau ir aš,  
ir neesu žemesnis už jus.
- <sup>3</sup>O tačiau norėčiau kalbėti Visagaliui  
ir trokštu bylinėtis su Dievu,
- <sup>4</sup>Pirma parodydamas, kad jūs esate dirbėjai melo  
ir netikro mokslo garbintojai.
- <sup>5</sup>Verčiau jūs būtumėt tylėję,  
kad jus laikytų išmintingais.
- <sup>6</sup>Klausykite tat mano pabarimo  
ir stebėkite mano lūpų nutarimą.
- <sup>7</sup>Argi Dievui reikia jūsų melo,  
kad kalbėtumėt dėl jo klastas?
- <sup>8</sup>Ar jūs jo žiūríte  
ir stengiatės teisinti Dievą?
- <sup>9</sup>Arba ar tai patiks jam,  
nuo kurio niekas negali būti paslėpta?  
arba ar jis duosis apgaunamas kaip žmogus jūsų melavi-  
[mais?]
- <sup>10</sup>Jis pasmerks jus,  
nes slapčia žiūríte jo asmens.

nori pamokyti žmones apie savo apvaizdos nutarimus, kurie jiems nežinomi kaip anos gilybės. — <sup>23</sup>Jis padaugina... Ką Ijobas pasakė apie įvairius žmonių luomus, tai jis dabar pakartoja apie visas tautas. Tame pasaulio valdyme pasireiškia Dievo išmintis ir galybė, todėl ne visa reikia matuoti vien teisingumo taisykle.

13. <sup>1</sup>Mano akis matė... Ijobas svarstė sutvėrimą /12,7-10/ ir girdėjo išminčių sprendimus /12,13.../, kad tikriau galėtų suprasti, kaip Dievas valdo pasaulį. Jo prieteliai šaukėsi į patyrimą /5,27; 8,8/, bet patyrimas ne jiems padeda, o tik Ijobui. <sup>2</sup>Ką jūs žinote... Ijobas žino ne mažiau už savo kaltintojus. — <sup>3</sup>O tačiau... Kadangi Ijobo žinojimas neduoda jam atsakymo, kodėl kenčia ir teisieji ir bedieviai, todėl jis norėtų kalbėtis apie tai su Dievu. — <sup>4</sup>Pirma parodydamas... Ebr t: «jūs esate tik melo dirbėjai /jūsų išvedžiojimai melagingi/ ir visame jūs menki gydytojai, nes tik padidinate mano kentėjimus». —

<sup>5</sup>Verčiau jūs būtumėt tylėję... Negalėdami paguosti, jie geriau būtų padarę, jei būtų visai tylėję. Paikumas buvo iš jų pusės niekinti kenčiantį, paikumas stumti išvedžiojimais apie Dievo rūstybę suvargusį į nusiminimą. Plg Pat 17,28. — <sup>6</sup>Klausykite... Ijobas įrodys, kad jų tylėjimas būtų buvęs geresnis už jų kalbas. — <sup>7</sup>Argi Dievui... Dievo teisingumas pasirodytų tikrai abejotinas, jei jam įrodyti reiktų griebtis melo. — <sup>8</sup>Ar jūs... Statydami save lyg kad tarpininkais tarp Dievo ir manęs, jūs, vaduodamies klaidingu uolumu, pripažistate jam iš anksto tiesą tik tuo būdu, kad elgiatės neteisingai su manim. — <sup>9</sup>Arba ar tai... Dėl neteisingo pasielgimo jie patys gali susilaukti bausmės iš Dievo. Ebr t: «ar bus gera, jei jis ištirs jus, ir ar jūs galite suklaidinti tą, taip kaip apgaunama žmogų». — <sup>10</sup>Nes slapčia... Iš viršaus jūs rodotės bešališki, tarsi įieškotumėt vien tiesos, savo širdyje jūs žiūríte Dievo asmens, pasiryžę stoti jo

- <sup>11</sup>Tuoju, kai tik pasijudins, jis išgąsdins jus,  
ir jo baisumas kris ant jūsų.  
<sup>12</sup>Jūsų atsiminimas bus lygus pelenams,  
ir jūsų sprandai bus paversti dumblais.  
<sup>13</sup>Patylėkite truputį, kad aš kalbėčiau,  
kas tik ateis man į galvą.  
<sup>14</sup>Kam aš draskau savo dantimis savo kūną  
ir nešioju savo sielą savo rankose?  
<sup>15</sup>Nors jis ir užmuštų mane, juo tikėsiuos,  
tačiau teisinsiu savo kelius jojo akivaizdoje.  
<sup>16</sup>Ir jis bus mano gelbėtojas,  
nes į jo akivaizdą neateis nė vienas veidmainys.  
<sup>17</sup>Paklauskite mano šnekos  
ir išgirskite savo ausimis mįsles.  
<sup>18</sup>Jei būsiu teisiamas,  
aš žinau, kad būsiu rastas teismus.  
<sup>19</sup>Kas yra, kurs eitų su manim į teismą?  
teateina; kodėl esu naikinamas tylėdamas?  
<sup>20</sup>Tik dviejų dalykų nedaryk man,  
o tuomet aš nesislėpsiu nuo tavo veido:  
<sup>21</sup>Atitolink nuo manęs savo ranką,  
ir tavo baisumas tenegąsdina manęs.  
<sup>22</sup>Šauk mane, o aš atsakysiu tau,  
arba tegul aš kalbėsiu, o tu atsakyk man.

pusėn ir ginti jį apsilenkiant su teisybe. — <sup>11</sup>*Tuoju, kai tik...* Dabar Dievas rodosi tylis, bet jis ūmai pakils ir nubaus jus. — <sup>12</sup>*Jūsų atsiminimas...* Ebr t: «jūsų sprendimas tai tik pelenų sprendimas, ir jūsų gynimas tai tik molinis gynimas». Prietelių sprendimo turinys išbyrės kaip pelenai, ir jų įrodymai ne daugiau verti kaip molis

<sup>13</sup>*Patylėkite truputį...* Ebr t: «tylėkite, duokite man kalbėti, vis tiek, kas man atsitiktų», t y, nežiūrint pavojaus, kurs gali man rasti, besikalbant su Dievu. — <sup>14</sup>*Kam aš draskau* /ebr t: *nešioju*... Kitur nesutinkamas išsireškimas; bet kadangi antroji paralelizmo dalis: *nešioju savo sielą...* reiškia statyti savo sielą į didžiausį pavojų /plg Teis 12,3; 1 Kar 19,5; 28,21; Ps 118,109/, todėl panaši mintis matomai išreikšta ir anksčiau. Ebr t mintį galima išreikšti dar taip: kam aš turiu rūpintis savo gyvenimo palaikymu, kaip plėšrus žvėris pasi laikymu grobio? — <sup>15</sup>*Nors jis ir užmuštų...* Jei Dievas norės užmušti mane, aš džiaugsiuos mirtimi ir su išsiilgimu laikiu Dievo; aš tik parodysiu jam, kad mano pasielgimas buvo tei-

singas. Ebr t: «štai jis užmuš mane; aš neturiu vilties, tik savo kelius aš teisinsiu jo akivaizdoje». — <sup>16</sup>*Neateis veidmainys.* Veidmainys, bedievis negali stoti Dievo akivaizdon; Ijobas galės, nes jis tiki savo nekaltumu. — <sup>17</sup>*Mįsles.* Kad Ijobas be didelės kaltės kenčia sunkiai, yra tikra mįslė. — <sup>18</sup>*Jei būsiu teisiamas.* Ebr t: «žiūrėkite gi, aš prirengiau savo bylą; aš žinau»... — <sup>19</sup>*Kas yra, kurs...* Ebr t: «kas yra, kurs galėtų įrodyti mano kaltę? nes tuomet aš nutilsiu ir mirsiu», t y, aš sutinku mirti tuoju, jei rasis toks, kurs rimtai įrodys mano neteisybę. — <sup>20</sup>*Tik dviejų dalykų...* Kad Ijobas galėtų iš tikrųjų įrodyti savo nekaltumą, jis norėtų dviejų dalykų: kad Dievas sumažintų bent kiek jo kančią, ir kad stotų prieš jį ne kaip visagalis Sutvėrėjas, bet be savo didenybės, tarsi žmogus. — <sup>21</sup>*Savo ranką...* bausmes, kurias siuntė tavo ranka. — *Tavo baisumas*: baisumas tavo didenybės ir tavo šventumo, su kuriuo lyginant visakas rodytis neteisus. — <sup>22</sup>*Šauk mane...* Augščiau nurodytose sąlygose, jis nieko nebijo: gali Dievas daryti jam priekaištų, ar pats klausytis Ijobo skundų

- <sup>23</sup>Kiek aš turiu neteisybių ir nuodėmių?  
mano piktadarystės ir nusikaltimus parodyk man.
- <sup>24</sup>Kam slepi savo veidą  
ir laikai mane savo neprieteliu?
- <sup>25</sup>Prieš lapą, kurs vėjo pagaunamas, rodai savo galybę,  
ir persekioji sausą šiaudą.
- <sup>26</sup>Nes rašai man kartų sprendimą  
ir nori sunaikinti mane dėl mano jaunystės nuodėmių.
- <sup>27</sup>Tu įdėjai į šiekštą mano koją,  
ir stebėjai visus mano takus,  
ir žiūrėjai į mano kojų pėdsakus.
- <sup>28</sup>Ir aš esu sunaikintas kaip puvėsis  
ir kaip kandžių suėdamas drabužis
14. <sup>1</sup>Žmogus, gimęs iš moteriškės, gyvena trumpą laiką,  
ir yra pilnas daugelio nelaimių.
- <sup>2</sup>Jis išdygsta kaip gėlė ir būna sutrinamas;  
bėga kaip šėšelis ir niekados nepasilieka tame pat stovyje.
- <sup>3</sup>Ir tau rodosi verta atmerkti prieš tokį savo akis  
ir vesti jį su savim į teismą?
- <sup>4</sup>Kas gali apvalyti pradėtąjį iš suteptos sėklos?  
argi ne tu, kurs esi vienas?
- <sup>5</sup>Trumpos žmogaus dienos,  
jo mėnesių skaičius yra pas tave.  
Tu paskyrei jam ribas, kurių negalima peržengti.

<sup>23</sup>Kiek aš turiu... Ijobas pradeda savo skundą; bet kai Dievas nieko neatsako, Ijobas ims vėl dejuoti dėl žmogaus nelaimių: Aš žinau, kad pagal paprastą teisybės saiką aš nusikaltau jokia piktadarybe. Tai kam gi elgies su manim kaip su neprieteliu? — <sup>24</sup>Kam slepi... Kadangi Dievas neparodo jam didelių jo nuodėmių ir jo sąžinė jaučiasi esanti nuo jų laisva, tai jo kentėjimo priežastis jam juo labiau nesuprantama ir jo troškimas ją sužinoti juo didesnis. Dievo veidas yra jo malonumas; nukreipti, ar paslėpti veidą, reiškia rodyti rūstybę. — <sup>25</sup>Prieš lapą... Tas palyginimas turi sužadinti Dievo gailestingumą. — <sup>26</sup>Nes rašai... Teismo nutarimu, kuriam negalima pasipriešinti, skiri man karčias kančias. Nerasdamas žymių nuodėmių savo paskesniame gyvenime, Ijobas klausia save, ar nepaliko Dievas iki šiam laikui jo jaunystės nusikaltimų, kad dabar už juos baustų: *ir nori sunaikinti...* Ebr t: «ir duoti man paveldėti mano jaunystės nuodėmes», t y, bausmes už tas nuodėmes. Plg Ps 24,7. — <sup>27</sup>Įdėjai į šiekštą... Karčias savo kančias Ijobas aprašo palyginiškai. — *Ir žiūrėjai į mano...* Ebr t: «ir pažymėjai ribas aplink mano kojų

padus». — <sup>28</sup>Ir aš esu sunaikintas... Aš negaliu ištrūkti, nes mano kūnas jau pūna ir irsta

14. <sup>1</sup>Žmogus, gimęs... Prie asmeninės nelaimės prisideda dar bendra visai žmonijai. Žmogaus gyvenimas, apskritai imant, yra liūdnas savo pradžioje, bėgyje ir gale. — <sup>2</sup>Išdygsta kaip gėlė... Dažnai sutinkami Šv Rašte silpnumo vaizdai. Plg aug 8,9; Ps 89,6; 101,12; 143,4; Ješ 40,6-8; Sir 14,18; Išm 2,5 ir k. — <sup>3</sup>Ir tau rodosi... Ijobo nusikaltimai tai tik žmogaus prigimties silpnybė. Kadangi nuo jos niekas jo neišlaisvina, todėl ir bausmė neturėtų būti taip skaudi

<sup>4</sup>Kas gali... Ebr t: «argi galėtų ateiti nesuteptas iš to, kas sutepta? Nė vienas» /Ps 50,7/. Tik Dievas gali padaryti tokį stebuklą, ir jis padarė jį Švenč Panai Marijai. Kaip Eliphass sakė /4,17-21/, kad negalima laukti nekaltumo iš žmogaus, nes jis gyvena silpname, žemiškame kūne, taip čia sako ir Ijobas; tik jis aiškiai pažymi, kad su silpnumu sujungtas suteptimas yra paveldėtas, pereinąs nuo vieno ant kito. Taip Ijobas išreiškia čia labai aiškiai tikėjimą į pradinę /gimtąją/ nuodėmę /Klem-Aleks, Kiril, Bazil, Aug./ — <sup>5</sup>Trumpos žmogaus... Ebr t: «jei jo dienos griež-

- <sup>6</sup>Atstok truputį nuo jo, kad ilsėtusi,  
kolei ateis diena, kurios jis geidžia kaip samdininkas.
- <sup>7</sup>Medis turi vilties: jei bus nukirstas, jis vėl žaliuoja,  
ir jo šakos želia.
- <sup>8</sup>Jei jo šaknys pasens žemėje,  
ir jo stuobris bus apmiręs dulkėse,
- <sup>9</sup>Paragavęs vandens, jis želia,  
ir išleidžia šakeles, kaip tuomet kada buvo pasodintas.
- <sup>10</sup>O kada žmogus bus miręs, visako nustojęs  
ir sunaikintas, meldžiu, kur jis yra?
- <sup>11</sup>Kaip vanduo, jei išeitų iš jūros,  
ir ištuštėjusi upė išdžiūtų,
- <sup>12</sup>Taip žmogus užmigęs nebeatsikelia;  
kolei dangus nebus sunaikintas, jis nepabus  
ir neatsikels iš savo miego.
- <sup>13</sup>Kas gi man tai suteiks,  
kad laikytumei mane globoje pragare  
ir slėptumei mane, kolei praeis tavo narsas,  
ir paskirtumei man laiką, kuriame atsiminsi mane?
- <sup>14</sup>Argi numiręs žmogus vėl bus gyvas?  
per visas dienas, kuriose dabar kovojau, aš laukiau,  
kolei ateis mano atsimainymas.

tai apribotos ir jo mėnesių skaičius yra pas tave, ir tu paskyrei jam ribas, kurių jis negali peržengti, tai nugręžk nuo jo akis, kad jis būtų ramus ir džiaugtųsi savo diena kaip samdininkas». — Jei žmogus turi paskirtu laikų palikti šį gyvenimą, kurs panašus į samdininko dieną, tai Dievas neturėtų apkrauti jo dar visokiais kentėjimais. — <sup>10</sup>*O kada žmogus...* Ebr t: « žmogus, jei miršta, pasilieka ištiestas; žmogus dingsta ir kur jis yra? » Atsakymas 11 eil: jis išnyko; 12 e: jis nebegriš į šį gyvenimą. — Prieškrikščioniškais laikais visa gyvųjų viltis rėmėsi pažadu ateisiančio tautoms išganymo. Tas pažadas nurodinėjo pasaulio laiką /laikų pilnybę, Žyd 11,1/, o kartu ir žemišką buvimą, kuriame Viešpats turėjo apsieikšti /plg Ješ 2,1/. Matyti tą «išganymo dieną» troško Abraomas /Jo 8,56/. Ta pati valanda stovėjo miršančio Jokubo akyse /1 Moš 49,18/. Jos maldavo šventieji Dievo žmonės /Ješ 45,8; 64,1/. Taigi čia žemėje, dienos šviesoje buvo Dievo karalystė su jos apreiškimu ir jos paguoda su auka, šlovinimu ir malda taip ilgai, kolei neatėjo tautos laukimas /ko tautos laukė/. Anot pranašų, mesijinė Dievo karalystė, kuri apima visas tautas, turėjo ateiti neribotu laiku, po ištrėmimo. O tuo tarpu, taigi tarp vilties,

kad Išganytojas pasirodys žemėje, ir tarp tos vilties išsipildymo, paskutinio šviesaus prirengimo visų dalykų amžinybei, kur iš mirties ir kapo bus amžinai atimtos jų teisės, dar tebebuvo mirimas prieš tikrąjį išgelbėjimą, o taip pat mirusiųjų karalystė su jos tyliu nelinksmu likimu. Todėl mirimas ir labai šventiems Sen Test žmonėms mažino bent kiek džiaugsmą, kurį turėjo duoti viltis, tuo tarpu kad jau atpirktiems jų mirtis Kristuje patenkina jų išsilgimą ir įvykdo jų saldžiausią viltį /Apr 14,13/. Tame ir yra priežastis, kad labiau branginama žemiškas gyvenimas, ne kaip prieš akis stovįs pasilikimas mirusiųjų buveinėje. Tenai žemai, kur dar nešviečia amžinoji šviesa, nesimato, kaip Nauj Testamente, vidinio gyvenimo tobulumo, o tik liūdnumas ir stoka paguodos /plg 1 Moš 37,35/. — <sup>12</sup>*Kolei dangaus...*

<sup>13</sup>*Kas gi man...* Medžio vaizdas sužadina Ijobe troškimą sugrįžti tolygiai į gyvenimą vėliau, kada, jam palaukus mirusiųjų buveinėje, bus praėjusi Dievo rūstybė. Bet toks troškimas negali įvykti /14 e/. — <sup>14</sup>*Kuriose dabar kovojau*: per visą vargą ir kančių laiką. — *Atsimainymas*: ne amžinas prisikelsiančiųjų iš numirusiųjų atgimimas, o tik likimo at-



- <sup>15</sup>Tu šauksi mane, ir aš atsakysiu tau :  
savo rankų darbui paduosi dešinę.
- <sup>16</sup>Tu suskaitei mano žingsnius,  
bet atleisk mano nuodėmes.
- <sup>17</sup>Užženklinau kaip maišelyje mano nuodėmes,  
bet rūpinaisi mano neteisybėmis.
- <sup>18</sup>Kalnas krisdamas subyra,  
ir uola būna perkeliama iš savo vietos.
- <sup>19</sup>Vanduo išgriaužia akmenis  
ir vandens plovimu naikinama pamažu žemė ;  
ir žmogų tat pražudys panašiai.
- <sup>20</sup>Tu sustiprinai jį truputį, kad praeitų amžinai ;  
atmainys jo veidą ir išvargs jį.
- <sup>21</sup>Ar jo sūnūs bus šlovingi,  
ar nešlovingi, jis nežinos.
- <sup>22</sup>Tačiau jo kūnas jaučia skausmą, kolei gyvas  
ir jo siela raudos jojo
15. <sup>1</sup>Atsakydamas Eliphastas Temanietis tarė :  
<sup>2</sup>Argi išmintingasis taip atsako, lyg kad kalbėtų į vėją,  
ir ar pripildo savo vidurius karščio ?

maina, sugrąžinsianti Ijobui laimingą buvimą, po to kai bus buvęs paslėptas mirusiųjų buveinėje, kaip pats geidė. — <sup>15</sup>*Tu šauksi mane...* Ebr t : « tu šauktumei, o aš atsakyčiau tau ; tu trokštumei savo rankų darbo ». Šita Ijobo ipotezė yra pirmas žingsnis į tikrojo prisikėlimo viltį, į kurią Ijobas pakils vėliau /19,25/. — <sup>16</sup>*Tu suskaitei...* kad už kiekvieną baustumei. Taip tikras dalykų stovis yra visai kitoks nekaip Ijobo troškimas. Plg žem 31,4 ; 34,21 ; Pat 5,21. — <sup>17</sup>*Užženklinau...* tu neužmiršti nė vieno iš mano nusikaltimų. Nusikaltimai čia tie patys, ką ir minėtieji aug 9,32 ; 13,26. — Ebr t /16,17/ yra gal tęsinys to, kas pasakyta 15 e; jį galima išreikšti taip : nes tuomet tu suskaitytumei mano žingsnius /rūpinumais manimi su meile/ ir nelaikytumei rūpestingai mano nuodėmių/ /maloniai užmiršdamas atleistumei jas/ ; mano nusikaltimas būtų uždarytas maišelyje ir tu išdildytumei mano neteisybę. — <sup>18</sup>*Kalnas krisdamas...* Ijobo viltis tuščia ; ir stipriausi dalykai pamažu naikinami, kaip gi labiau žmogus ? — <sup>20</sup>*Tu sustiprinai...* Ta sąlyga davei žmogui gyvybę ir jėgų, kad jis nuolat kitėtų, kolei persiskirs su šiuo gyvenimu. Ebr t : « tavo pasilieka viršus amžinai, perkeisi... » — <sup>21</sup>*Ar jo sūnūs...* Prie liūdnos aplinkybės, kad iš kapo negrižtama, prisideda dar kita, kad miru-

sis nebegali rūpintis tais, kuriuos paliko žemėje, net ir turėti apie juos žinių. Anas pasaulis Sen Testamente dar neturi amžinos šviesos ir šventųjų bendravimo. — *Tačiau jo kūnas...* Ebr t : « jis jaučia tik savo kūno skausmą /kad jis pūna/ ir jo tik liūdi jojo siela ». Vulg tekste grįžtama be reikalo prie nuolatinio šio gyvenimo vargo

## 2. Antroji dialogų eilė

### a/ Antras Eliphaso atsiliepimas

15,1-35. Antroje dialogų eilėje prieteliai taiko savo išreikštą dėsnią staciai Ijobui, nes jo nuodėmė matoma esanti jo nelaimės priežastis. Ijobas gi stengiasi įrodyti, kad dėsni, kuriuo jie remiasi, klaidingas ir apgaulingas. Ginčą vėl pradeda Eliphastas. Jis smarkiai bara Ijobą ir mėgina išgąsdinti jį. Kaltina jį pasididžiavimu ir atkaklumu, nes jis kalbąs prieš Dievą, lyg kad tyčiotųsi iš jo, sako jį esant paiką, nes, būdamas menkesnis už kitus, darąs save augštesniu, pakartoja, kad Dievo akyvaizdoje nėra nesuteptų /15,1-16/ ir turėdamas galvoje tai, ką Ijobas yra pasakęs apie daugelio bedievių laimę, įspėja jį, kad nedorieji visados varginami vidinių kančių ; pagaliau kad dar labiau išgąsdintų Ijobą, Eliphastas prakilniui būdu vaizduoja Dievo teisingumą bedieviams /15,17-35/

- <sup>3</sup>Tu bari žodžiais tą, kurs tau nelygus,  
ir kalbi, kas tau nenaudinga.  
<sup>4</sup>Tu sunaikinai, kiek nuo tavęs pareina, baimę Dievo,  
ir pašalinai maldas Dievo akivaizdoje.  
<sup>5</sup>Nes tavo nedorumas pamokė tavo burną,  
ir tu pamėgždžioji piktžodžiaujančiųjų liežuvį.  
<sup>6</sup>Tavo paties burna pasmerks tave, o ne aš,  
ir tavo lūpos liudys prieš tave.  
<sup>7</sup>Argi tu esi gimęs pirmas tarp žmonių,  
ir sutvertas anksčiau už kauburius?  
<sup>8</sup>Ar tu girdėjai Dievo sumanymą,  
ir jo išmintis bus žemesnė už tavąją?  
<sup>9</sup>Ką tu žinai, ko mes nežinotumėm?  
ką išmanai, kas mums būtų nežinoma?  
<sup>10</sup>Mūsų tarpe yra ir senų ir žilų,  
daug senesnių už tavo tėvus.  
<sup>11</sup>Argi didelis būtų Dievui dalykas paguosti tave;  
bet tavo nedori žodžiai tai kliudo.  
<sup>12</sup>Kam tavo širdis sukelia tave  
ir kam pastatei akis tarsi didelius dalykus mąstydamas?  
<sup>13</sup>Ko tavo dvasia pučiasi prieš Dievą,  
kad iš tavo burnos išeina tokios šnekos?

15. <sup>1</sup>*Atsakydamas Eliphastas...* Eliphastas ypač peikia du Ijobo pasakymus: kad jis kenčia nekaltas ir kad bedieviai esą laimingi. Prieš tai jis tvirtina, kad bedieviai gyvena baimėje ir galų gale visai žūna. Taip atkakliai laikydamos savo nuomonės, jis iš naujo kartoja, ką buvo jau sakęs /žr 10.14-19 e/. Bet jis prideda ir šį tą nauja. Jis užsipuola Ijobą su didesniu smarkumu, kaltina jį bedievyse, piktžodžiavimais /2-6 e/ ir nuodėmėmis be skaičiaus /16 e/, o bedievių aprašyme daro aliuzijų į Ijobą /28.30 e/; visa tai padaugina Ijobo kančias. Be to, pastebėtinas ir kitas priedas: į Ijobo sakinį apie bedievių laimę jis atsako pastaba apie jų baimę ir jų žuvimą. — <sup>2</sup>*Argi išmintingasis...* Jei tu esi išmintingas, o toks juk tu nori būti, kaip tu gali atsakinėti vėjiniu žinojimu, t y, tokiuo, kurs yra tikri niekai, ir pripildyti savo vidurius karšto rytų vėjo, kad jį tuojau smarkiose šnekose paleistumei prieš mus. — <sup>3</sup>*Tą, kurs: Dievą.* — <sup>4</sup>*Tu sunaikinai...* sakydamas, kad tu kenti be savo kaltės, tu naikini kituose pagarbą, priderančią Dievui, nes kas gi norės bijoti Dievo ir garbinti jį, jei net ir jo ištikimi garbintojai, kaip tu sakai, susilaukia bausmių — <sup>5</sup>*Nes tavo nedorumas...*

Ijobo šneka, anot Eliphaso, buvo taip aiškiai smerktina, kad net nėra reikalo, idant kas kitas ją peiktų, nes jo paties žodžiai skelbia jo nedorumą. — <sup>6</sup>*Tavo paties burna...* Patarlė. — <sup>7</sup>*Argi tu esi gimęs...* Ar tu esi vyresnis už visus senovės išminčius ir susirinkai sau visų amžių išmintį. — *Sutvertas anksčiau už kauburius:* prieš visus amžius. — <sup>8</sup>*Ir jo išmintis bus...* Ebr t: «ir tuo įsigijai sau augštą išmintį». — <sup>10</sup>*Mūsų tarpe:* mūsų giminėje. — <sup>11</sup>*Argi didelis būtų...* Dievas veikia atsiųstų tau paguodos, jei tu nekludytumei pats savo nedoru pasielgimu. Ebr t: «ar tau per daug mažos Dievo paguodos ir meilus tau /pasakytas/ žodis? — Eliphastas yra pasakęs, kad Dievas baudžia, norėdamas pagydyti, ir yra pažadėjęs Ijobui laimę, jei jis gręsis į Dievą /5,17-27/. Panašią paguodą yra suteikęs Bildadas /8,5-8/ ir Sopharas /11,13-19/. Tie pažadai buvo jų padarytos išvados iš Dievo teisybės, todėl jie vadina juos Dievo paguodomis. — <sup>12</sup>*Kam tavo širdis...* Eliphastas jau stačiau užsipuola Ijobą ir visų pirma sako, kad Ijobas nėra be kaltės. Bet jis nepataiko į tikslą, nes pats Ijobas to neneigė /13,26; 14,4.17/, o tik tvirtino, kad jis savo nusikaltimais nenusipelnęs tokių ne-

- <sup>14</sup>Kas yra žmogus, kad jis būtų nesuteptas  
ir kad gimęs iš moteriškos pasirodytų teisus ?
- <sup>15</sup>Štai tarp jo šventųjų nė vieno neatmainytino,  
ir dangus nėra tyras jo akivaizdoje.
- <sup>16</sup>Kaip gi labiau pasibjaurėtinas ir nenaudingas yra žmogus,  
kurs geria neteisybę lyg kad vandenį ?
- <sup>17</sup>Parodysiu tau, pasiklausyk manęs ;  
aš papasakosiu, ką esu matęs.
- <sup>18</sup>Išmintingieji išpažįsta ir neslepia savo tėvų.
- <sup>19</sup>Jiems vieniems buvo duota žemė  
ir svetimas nevaikščiojo jų tarpe.
- <sup>20</sup>Bedievis keliai puikybėn per visas savo dienas,  
ir jo nuožmumo metų skaičius nėra tikras.
- <sup>21</sup>Baimės skambėjimas visados jo ausyse,  
ir nors yra ramybė, jis visados spėja esant sląstus.
- <sup>22</sup>Jis netiki galėsiąs sugrižti iš tamsybės į šviesą,  
žvalgosi į visas puses kalavijo.
- <sup>23</sup>Pasijudinęs duonos jieškoti  
jis žino, kad tamsybės diena prirengta arti jojo.
- <sup>24</sup>Gąsdins jį sielvartas ir suspaudimas apstos jį,  
kaip karalių, kurs rengiasi į kovą.
- <sup>25</sup>Nes jis ištiesė savo ranką prieš Dievą  
ir parodė savo jėgą prieš Visagali.
- <sup>26</sup>Bėgo prieš jį ištiesęs kaklą,  
ir apsiginklavo riebiu sprandu.
- <sup>27</sup>Riebumas apdengė jo veidą,  
ir nuo jo šonų kabo lašiniai.

laimių. Eliphasui reikėjo įrodyti tas paskutinis dalykas, o ne kartoti, kas jo paties ir Sopharo buvo jau sakyta. — <sup>15</sup>Tarp jo šventųjų... Plg aug 4,18. — Danguis: angelai, ar gal regimasai dangus. — <sup>16</sup>Nenaudingas. Ebr t: « pūnantis ». — Kurs geria neteisybę: kuriam neteisybė pasidarė nuolat reikiama, taip kad jis jos geidžia kaip ištroškęs žmogus vandens. Jei žmogus jau taip sugedęs, kaip jis drįsta murmėti prieš Dievo siųstą kentėjimą ?

<sup>17</sup>Pasiklausyk manęs... Tai atsakymas į Jjobo žodžius 12,6... — <sup>18</sup>Išmintingieji... Pats Eliphasas buvo iš išminčių tėvynės. Plg Jer 49,7. — Išpažįsta ir neslepia... Senovės išminčių mokslas pasiekė mus, eidamas iš vieno į kitus, skelbiamas viešai; todėl jo vertė yra labai didelė. Arba: Išminčiai, skelbdami savo mokslą, neslepia, bet nurodo, iš ko yra jį gavę, viešai išpažįsta, kad jis jiems suteiktas jų tėvų. — <sup>19</sup>Jiems vieniems... Tie išmintingieji nuolat gyveno vieni savo tėvynėje; į jų mokslą nepateko nieko svetimo. —

<sup>20</sup>Keliai puikybėn... Ebr t: « pats save kankina per visus metus, kurie paskirti piktadariui ». — <sup>21</sup>Baimės skambėjimas... Jis tariasi nuolat girdįs gandą, skelbiantį jo žuvimą. — <sup>22</sup>Jis netiki... Bedievis su baimė laukia nelaimių, kurias žino būsiant nuolatines. — Žvalgosi į visas puses... Ebr t: « jis paskirtas kalavijui », t y, Dievo kerštui. — <sup>23</sup>Pasijudinęs duonos... Ebr t: « jis klaidžioja, kad rastų duonos ». Turėdamas visa ko apščiai, jis bijo neturto, savo vaidentuvėje jis mato dieną, kurią visa ko nustos. — <sup>24</sup>Kaip karalių. Geriau anot ebr t: kaip karalius. Suspaudimas, skirtas bedieviui, suima jį netikėtai, kaip koks karalius nugalėtojas. — <sup>25</sup>Nes jis ištiesė... Bedievio nujautimo ir baimės priežastis: paniekimas Dievo ir išdykęs gyvenimas. — Savo ranką prieš... lyg kad grasydamas Dievui. — <sup>26</sup>Ištiesęs kaklą: kaip bulius, kurs badosi. — Riebiu sprandu. Riebumas yra sukietėjimas nedorume. Plg 5 Moš 32,14; Ps 72,7. Ebr t: su kietu savo skydo gumbu /kupra/. — <sup>27</sup>Riebumas apdengė... Jis

- <sup>28</sup>Jis gyvena ištuštėjusiuose miestuose  
ir pamestuose namuose, kurie paversti griūvėsių kauburiais.  
<sup>29</sup>Jis nepasidarys turtingas, ir jo lobis nepasiliks,  
ir neišleis jis į žemę savo šaknies.  
<sup>30</sup>Jis neišeis iš tamsybių;  
liepsna sudžiovins jo šakas;  
ir bus jis atimtas savo burnos dvelkimu.  
<sup>31</sup>Tuščios klaidos apgautas jis netikės,  
kad yra atpirktinas kokia nors kaina.  
<sup>32</sup>Jis pražus pirma, negu jo dienos bus pilnos,  
ir jo rankos sudžius.  
<sup>33</sup>Jo kekė bus pažeista, kaip vynuogynas žydėjimo pradžioje,  
ir kaip alyvos medis numetęs savo žiedus.  
<sup>34</sup>Nes veidmainio draugija nevaisinga,  
ir ugnis praryja padangtes tų, kurie mielu noru ima dovanas.  
<sup>35</sup>Jis pradėjo skausmą ir pagimdė piktadarystę,  
ir jo iščia rengia klastą
16. <sup>1</sup>Atsakydamas Ijobas tarė:  
<sup>2</sup>Aš dažnai esu girdėjęs tokių dalykų;  
jūs visi esate įkyrūs ramintojai.

gyveno gėriuose, pasidavęs kūno lepinimui. — <sup>28</sup>*Jis gyvena...* Bedievis dar didina jau didelę savo galybę, atstatydamas sugriautus miestus, kurie Dievo rūstybės ištikti, turėtų pasilikti nuolatiniams baudžiančios Dievo rūstybės paminklams. — <sup>29</sup>*Jis nepasidarys turtingas...* Tačiau visa tai nepadės bedieviui. Jis neturės pasiliekančios nuosavybės, kuri įleisdama šaknis sustiprėja ir plinta. — <sup>30</sup>*Jis neišeis iš tamsybių...* nuo jam gresiančios bausmės, taip kaip karšto Rytų vėjo nusvilintas medis nebeturį lapų ir šakų. Pagaliau jis mirs savo įtužime ir beprotystėje. Plg aug 5,2. — <sup>31</sup>*Tuščios klaidos...* Ebr t: «tenepasitiki tuštybe /bedievyste/; jis apgautas, nes tuštybė bus jo užmokes-tis». Kitaip sakant: bedievis nieku negali pasitikėti, kad bus laisvas nuo Dievo bausmių. — <sup>32</sup>*Jis pražus...* Jis mirs, nesulaukęs senatvės. Plg Ps 54,24; 77,33. Ebr t: «pirma negu ateis jo laikas /jo galas/, įvyks atmaina, ir jo šakos nežaliuos», t y, jo šeimyna bus kartu su juo nelaiminga. — <sup>33</sup>*Jo kekė...* Kaip nuo vynmedžio nuskinama neprisirpusios kekės, taip Dievas atims dar nepribrendusius mirčiai bedievio vaikus. Antras palyginimas daroma su alyvos medžio žiedais, kurie nukrenta, kai dar neužmegsti vaisiai. — <sup>34</sup>*Nes veidmainio draugija:* šeimyna. Bedievio namai

istuštės; jo šeimyna žus kaip jis pats. — <sup>35</sup>*Jis pradėjo skausmą...* Eliphasas baigia savo kalbą turiningu palyginiu, kuriuo sako, kad nelaimė visados neabejotinai seka nuodėmę. Bedievis daro nedorus, kitiems skriaudą nešančius sumanymus; įvykdydamas sumanyimą gimdo piktadarystę /ebr t: tuštybė/, o sau rengia bausmę: tikisi turėsiąs iš piktadarystės sau naudos, bet būna apvilts, nes susilaukia kančios

b/ Antras Ijobo atsakymas Eliphasui

16,1-17,16. Savo atsakyme Ijobas dejuoja, kad jo prieteliai tą pat kartodami jį tik vargina /16,1-6/, vėl aprašinėja savo skausmus, kurie juo didesni, kad jis atiduodamas į bedievių rankas ir kad ūmai ir netikėtai susilaukė nelaimių /16,7-18/, šaukiasi į Dievą kaip liudytoją savo nekaltybės, kuriuo jis pilnai pasitiki /16,19-17,9/, ir tvirtina, kad jis nieko nebesitiki čia žemėje, nežiūrint tuščių savo prietelių pažadų /17,10-16/

16. <sup>1</sup>Atsakydamas... Šitas Ijobo atsakymas gana ramus. Jis čia plačiau aprašo savo skausmus, ir iš to paaiškėja, su kokiuo dvasios tvirtumu jis juos kenčia. Kenčiančiame Ijobe kilsta viltis, kurią jis išreiškia aiškiai ir be svyravimo, jog Dievas bus jo nekaltumo gynėjas. — <sup>2</sup>*Ramintojai...* Ijobas vadina ironiškai

- <sup>3</sup>Ar bus galas vėjo žodžiams?  
arba ar kas nors tave slegia, kad kalbi?
- <sup>4</sup>Galėčiau ir aš kalbėti panašių į jūsų dalykų;  
ir kadgi jūsų siela būtų mano sielos vietoje!
- <sup>5</sup>Raminčiau ir aš jus šnekomis  
ir kraipyčiau jums savo galvą,
- <sup>6</sup>Stiprinčiau jus savo burna  
ir judinčiau savo lūpas tarsi gailėdamos jūsų.
- <sup>7</sup>Bet ką darysiu? Jei aš kalbu,  
mano skausmas nesiliauja,  
ir jei tyliu, jis neatstoja nuo manęs.
- <sup>8</sup>Dabar gi mano skausmas visai prislėgė mane,  
ir visi mano sąnariai pavirsti nieku.
- <sup>9</sup>Mano raukšlės liudija prieš mane,  
ir melagis atsistoja prieš mano veidą ir prieštarauja man.
- <sup>10</sup>Jis surinko prieš mane savo įtužimą  
ir man grūmodamas griežia prieš mane savo dantimis;  
mano neprietelis žiūri į mane baisiomis akimis.
- <sup>11</sup>Jie išsižijo prieš mane  
ir prikaišiodami daužė mano veidą,  
pasisotino mano kančiomis.
- <sup>12</sup>Dievas atidavė mane neteisiamam  
ir padavė mane į bedievių rankas.
- <sup>13</sup>Aš, kitados taip turtingas, esu ūmiai sutrintas;  
jis nutvėrė mane už sprando, sulaužė mane  
ir padėjo sau mane kaip ženklą.
- <sup>14</sup>Apstatė mane savo jietimis,  
sužeidė mano strėnas,  
nepasigailėjo ir išleido žemėn mano vidurius;

tuo vardu prietelius, nes jų raminimo pasėka užuot paguodos yra apsunkinimas ir padidinimas kančios. — <sup>3</sup>*Vėjo žodžiams.* Ijobas grąžina Eliphasui jo paties žodžius /aug 15,2/. — *Arba ar kas nors...* Ebr t: «kas gi tave erzina, kad tu taip atsakai?» — <sup>4</sup>*Galėčiau ir aš...* Guosti kenčiančius taip, kaip jūs tai darote, nedaug tereikia išminties. Jei mūsų padėtis būtų sukeista, tuomet ir aš galėčiau karčiai peikti jus ir kaltinti sunkiomis nuodėmėmis. — *Kadgi jūsų siela...* Geriau anot ebr t: «kad jūs būtumėt mano vietoje». Vulg vertimas yra per daug smarkus linkėjimas nelaimės prieteliams. — <sup>5</sup>*Raminčiau ir aš...* Ijobas be abejo nebūtų tenkinęs tik viršiniaus užuojautos žodžiais <sup>7</sup>*Bet ką darysiu...* Ijobas nebežino savo liūdnoje sąlygose, kas jam geriau, kalbėti ar tylėti. — <sup>8</sup>*Dabar gi mano...* Ebr t: bet dar jis /Dievas/ nuvargino mane; ir tu /Dieve/ suinaikina visą mano šeimą. — <sup>9</sup>*Mano raukšlės...* Kita sunkinanti aplinkybė yra ta, kad kentėjimai /dėl ligos pa-

sidariusios kūne raukšlės/ laikomi didelio nusikaltimo liudytojais prieš jį; jie, tiesa, melagingi liudytojai, bet laikomi tikrais. Ebr t: «tu suvaržei mane /raukšlėmis/; liudytoju buvo ir pakilo prieš mane mano melas ir atsako man į veidą». — *Melagis.* Eliphasas ir kiti Ijobo prieteliai. — <sup>10</sup>*Jis surinko...* Pats Dievas pasidarė Ijobui priešininkas, nurodo jį kaip savo neprietelį, kurį jis nori visai sunaikinti /plg 12 e ir aug 6,4-9; 14.19 ir k/. — <sup>11</sup>*Jie išsižijo...* Šalia Dievo rūstybės eina neprietelystė žmonių, kurie žemina ir niekina Ijobą. — *Daužė mano veidą.* Didžiausio išniekinimo vaizdas. Plg Ps 3,8; Mik 5,1. — *Pasisotino...* kaip grobiu. Ebr t: «jie renkasi būriais prieš mane». — <sup>13</sup>*Aš, kitados...* Nauja pasunkinanti kentėjimą aplinkybė. Augštai stovėdamas Ijobas ūmai nustojo laimės, buvo Dievo kaip kovotojo netikėtai užpultas, jo šaudymo taikiniu padarytas /plg 7,20/, sudraskytas ir pervertas, kad ir neužmuštas. — <sup>14</sup>*Sužeidė mano...* Ebr t: «per-

- <sup>15</sup>Padarė man žaizdą ant žaizdos,  
puolė mane kaip milžinas.
- <sup>16</sup>Aš pasisiuvau maišą ant savo odos  
ir pelenais apdengiau savo kūną.
- <sup>17</sup>Mano veidas subrinko nuo verksmo  
ir mano akių vokai aptemo.
- <sup>18</sup>Kentėjau tai, nors mano rankoje nėra neteisybės,  
ir mano maldos Dievui buvo nesuteptos.
- <sup>19</sup>Žeme, neuždengk mano kraujo,  
ir mano šauksmas teneranda tavyje vietos pasislėpti.
- <sup>20</sup>Nes štai danguje yra mano liudytojas  
ir žinas mane augštybėse.
- <sup>21</sup>Mano prieteliai žodingi;  
į Dievą ašaroja mano akis.
- <sup>22</sup>Ir kadgi taip galėtų teisintis vyras prieš Dievą,  
kaip žmogaus sūnus gali teisintis prieš savo draugą.
- <sup>23</sup>Nes štai trumpi metai praeina,  
ir aš einu taku, kuriuo negrišiu
17. <sup>1</sup>Mano dvasia menkėja,  
mano dienos eina trumpyn,  
ir lieka man tiktai kapas.
- <sup>2</sup>Nenusidėjau,  
tačiau mano akis mato tik kartybių.

skėlė mano inkstus», t y, sužeidė mane mirtinai. — <sup>15</sup>*Padarė man...* Ebr t: «darė manyje plyšį ant plyšio». Ijobas palygina save su siena, kurioje puolantieji priešai daro plyšius vieną po kito. — <sup>16</sup>*Pasisiuvau maišą...* Gedulo drabužis, ašutinė buvo nešiojama ant pliko kūno. — *Pelenais apdengiau...* Ebr t: «ir padėjau savo ragą į dulkes». Priešingai, kas galingas ir laimingas, tas pakelia savo ragą augštin. Plg Ps 74,5; 148,14 ir k. — <sup>18</sup>*Kentėjau...* Ijobas kentėjo baisiai, nesijausdamas esąs kaltas: jo darbai buvo šventi, jo religija nieku nesutepta, tobula. Taip Ijobas atsako į Eliphaso kaltinimus 15,4.34. — <sup>19</sup>*Žeme, neuždengk...* Ijobas neabejoja, kad dabartinis jo kentėjimas visai nugalės jį, ir kad jis turi mirti. Savo ateitį jis su viltimi paveda Dievui; tegul jis parodo jo nekaltumą. Todėl Ijobas šaukia: Tu, o žeme, nenutylėk, kas man atsitiko ir neuždengk kraujo, kurs neteisingai išlietas iš mano kūno, o žeme, mano kūno ligos apsunkinta ir mano šauksmas tepaskatina Dievą ginti mano teisių. Taip pat ir oras neturi daryti kliūčių jo dejavimams, bet leisti jiems pasiekti dangų, kad teisus teisėjas Dievas paskelbtų Ijobo nekaltumą. —

<sup>20</sup>*Nes štai danguje...* Šioje žemėje Ijobas nebeturi vertės, bet danguje jis turi prakilniausį liudytoją. Jo jis laikosi, nors žino, kad jo kentėjimai siūsti to paties Dievo. — <sup>22</sup>*Ir kadgi...* Ebr t: «kad jis /Dievas/ apgintų žmogaus teisę prieš Dievą ir žmogaus sūnaus prieš prietelį». Tas žmogus ir žmogaus sūnus yra pats Ijobas, kurs šaukiasi į Dievą kaip prieš patį Dievą, taip ir prieš savo prietelius; nes jis tikisi, kad ateityje Dievas bus jam maloningas ir paskelbs jį esant nekaltą. Ta malda bus išklaudyta. Žr 42,7... Vulg tekste išreikšta linkėjimas, kurį Ijobas buvo jau pasakęs keletą kartų /9,32.33; 13,19 ir k/. — <sup>23</sup>*Nes štai...* Ijobas dėl to taip mel-džiasi, nes čia žemėje nebėra jam jokios vilties

17. <sup>1</sup>*Mano dvasia...* Ijobo gyvenimo sąlygos tokios, kad jam jau greitai reikia laukti mirties. — <sup>2</sup>*Nenusidėjau.* Ebr t: «Iš tikrųjų mane sutinka pasityčiojimai, mano akys turi žiūrėti į jų erzinių». — *Išlaisvink mane...* Leisk tik man kaip nekaltam prisirišinti prie savęs, o tuomet aš nieku laikysiu visus žmonių užpuldinėjimus. Ebr t: «padėk užstatą, laiduok už mane pas save; ką gi aš rasčiau, kurs suduotų man į dešną?»

- <sup>3</sup>Išlaisvink mane, Viešpatie, ir pastatyk šalia savęs,  
tuomet kiekvieno ranka tekovoja prieš mane.
- <sup>4</sup>Tu atitolinai jų širdį nuo išmanymo,  
todėl jie nebus išaugstinti.
- <sup>5</sup>Jis žada draugams grobio,  
bet jo vaikų akys apalps.
- <sup>6</sup>Padaryta iš manęs lyg kad pasityčiojimas liaudžiai,  
ir aš esu pavyzdys jų akivaizdoje.
- <sup>7</sup>Mano akis aptemo nuo narso,  
ir mano sąnariai lyg kad nieku paversti.
- <sup>8</sup>Teisieji stebėsis tuo,  
ir nekaltasis bus sužadintas prieš veidmainį.
- <sup>9</sup>Ir teisusis laikysis savo kelio,  
ir kurs nesuteptomis rankomis, tas pasidarys stipresnis.
- <sup>10</sup>Taigi jūs visi, apsigręžkite ir ateikite,  
o aš nerasiu jūsų tarpe nė vieno išmintingo.
- <sup>11</sup>Mano dienos praėjo,  
mano mintys išsiblaškė  
ir kankina mano širdį.
- <sup>12</sup>Naktį jie pavertė į dieną,  
ir po tamsybės aš vėl turiu tikėtis šviesos.
- <sup>13</sup>Jei aš ir laukčiau, mirusiųjų vieta yra mano namai,  
ir tamsybėje aš pasitiesiau savo patalą.
- <sup>14</sup>Pavėsiui tariau: Tu mano tėvas;  
o kirminams: mano motina ir mano sesuo.

Padėti užstatą, laiduoti ir suduoti į delną reiškia tą pat. Dėdavo užstatą, ar paduodavo kam savo ranką, liudydami, jog apsiima laiduoti už jį. Plg Pat 6,1; 9,15; 17,18 ir k. Taigi Ijobas meldžia Viešpatį, kad jis būtų jo laiduotojas kartu ir teisėjas. — <sup>4</sup>*Tu atitolinai...* Klaidinga prietelių nuomonė Ijobui rodosi esanti Dievo siunčiamos jiems bausmės pradžia. — <sup>5</sup>*Jis žada...* Kaip toli nuo Ijobo prietelių nugalėjimas, jis parodo palyginimu /patarle/. Jie yra kaip žmogus, kurs žada sėbrams gero grobio, tuo tarpu kad pats taip neturtingas, jog jo vaikai badu miršta. Taip pat ir jie žadėjo mokyti Ijobą išminties. — <sup>6</sup>*Aš esu pavyzdys...* Ebr t: «kaip žmogus, kuriam spjaudoma į veidą». — <sup>7</sup>*Lyg kad nieku.* Ebr t: lyg kad šešėliu. — <sup>8</sup>*Teisieji stebėsis...* Tikrai išmintingi žmonės galvos kitaip negu Eliphosas /15,4/. Jie stebėsis, kad Dievo apvaizda taip elgiasi su teisinguoju ir susirūstins bedieviams /ebr t/, kad jie ne tik laimingi, bet dar savo laimėje vargina ir persekioja kenčiantį. — <sup>9</sup>*Teisusis laikysis...* Teisieji ne tik nenustos drąsos, bet dar

labiau sergėsis pikta ir pasiliks ištikimi Dievui. Taip Ijobas čia nurodo gerus teisiųjų kentėjimo vaisius

<sup>10</sup>*Jūs visi...* Ijobo prieteliai gali sau vėl mėginti aiškinti jo kentėjimus, kaip jiems patinka; jiems pavyks tik parodyti, kad jiems patiems trūksta išminties. — <sup>11</sup>*Mano dienos...* Mano kentėjimai priartino man mirtį; aš pamečiau mintis ir sumanymus apie šį gyvenimą; todėl jūsų žadama laimė negali suteikti man paguodos. — *Ir kankina mano širdį...* Ebr t: «mylimiausias mano širdies gėrybės». Taip gražiai čia vadinama brangi žmogaus širdžiai viltis. — <sup>12</sup>*Naktį...* Prieteliai žadėdami man laimingą ateitį, daro iš nakties dieną, sako, kad po tamsybių aš turiu tikėtis šviesos. — <sup>13</sup>*Jei aš ir laukčiau...* Nors aš ir laukčiau, kaip jūs norite ir žadate, dalykų pasikeitimo, tačiau man bus suteikta tik tamsi mirusiųjų vieta; tenai jau patiestas man patalas; tiek aš teturiu laukti. — <sup>14</sup>*Pavėsiui tariau...* Su žemiškais dalykais man nebėra giminystės; aš priklausau supuvimui, kaip vaikai tėvams ir broliai vieni kitiems. —

- <sup>15</sup>Kur tat dabar yra mano laukimas,  
ir kas žiūri mano kantrybės?
- <sup>16</sup>Visa, kas mano, nužengs į giliausius požemius,  
o nors tenai ar bus man poilsio?
18. <sup>1</sup>Atsiliepdamas Bildadas Suhietis tarė:  
<sup>2</sup>Ar ilgai dar jūs kalbėsite tokiuos žodžius?  
Pirma supraskite, o tuomet kalbėkime.  
<sup>3</sup>Kodėl mes laikomi galvijais,  
ir pasidarėme bjaurūs jūsų akivaizdoje?  
<sup>4</sup>Tu, kurs savo narse žudai savo sielą,  
argi dėl tavęs bus pakeista žemė,  
ir uolos bus perkeltos iš savo vietos?  
<sup>5</sup>Argi bedievio šviesa nebus užgesyta?  
ir jo ugnies liepsna nebešvies?  
<sup>6</sup>Šviesa pasidarys tamsi jo padangtėje,  
ir žiburys, kurs yra viršum jo, užges.  
<sup>7</sup>Jo jėgos žingsniai bus susiaurinti,  
ir jo paties sumanymas nustums jį žemyn.  
<sup>8</sup>Nes jis įpainiojo savo kojas į žabangus  
ir vaikščioja jų kilpose.  
<sup>9</sup>Jo pėda bus sugauta sląstais,  
ir troškulys užsidegs prieš jį.  
<sup>10</sup>Žabangai paslėpti jam žemėje,  
ir sląstai jam ant tako.

<sup>15</sup>*Kur tat...* Kur gi yra ta graži ateitis, kurią prieteliai žadėjo? — *Ir kas žiūri...* Ebr t: «ir kas gali matyti mano viltį?» t y, kas gali pamatyti kitokią viltį negu laukimą mirties? — <sup>16</sup>*Visa, kas mano...* Ebr t: ji /viltis/ nužengs — *Ar bus...* Ebr t nėra klausimo

c/ *Antras Bildado atsiliepimas*

18,1-21. Po trumpos įžangos, kurioje Bildadas niekina Ijobo žodžius /1-4/, jis skelbia, kad Dievas nekeisias dėl Ijobo savo nutarimų, bet tikrai ir matomai sunaikinsias bedievi. Aprašydamas bedievio likimą jis priduria, kad tasai nepasibaigsias paties bedievio mirtimi, bet kad kartu su ja busias sujungtas ir jo šeimos žuvinas /5-12/

18. <sup>1</sup>*Atsiliepdamas Bildadas...* Kadangi Eliphastas pripažino, jog bedievių bausmės nevisuomet matomos, bet kada kada susideda tik iš sąžinės graužimo, tai Bildadas panaujina savo tvirtinimą, jog bedieviai visuomet randa pastebimą žuviną. Jis tik aiškiau ir baisiau aprašo bedievių kančias ir nebežada Ijobui jokios vilties. — <sup>2</sup>*Jūs kalbėsite...* Bildadas kreipiasi į Ijobą ir Eliphasą,

arba į Ijobą ir kitus teisiuosius, kurie kenčia. — <sup>3</sup>*Laikomi galvijais...* Ijobas nevadino savo prietelių tokiais vardais; Bildadas gal daro tik išvadą iš jo žodžių, kuriais Ijobas minėjo gyvulius /12,7/ ir nesuteptas teisiųjų rankas /17,9/. — <sup>4</sup>*Tu, kurs savo...* Ebr t: «tu, kurs pats save draskai savo pyktyje». Bildadas sako, kad pats Ijobas daro save nelaimingą; bet dėl jo nebus pakeista Dievo nustatytoji tvarka. — <sup>5</sup>*Argi bedievio...* Ebr t: «juk bedievio... Dievo duotas pasaulio tvarkos įstatas, kad laimė ūmai pames bedievi, turi būti ir pasilikti. — <sup>6</sup>*Šviesa pasidarys...* Naminio židinio liepsna ir žiburys yra šeimyninės laimės ir džiaugsmo vaizdai. Liepsnos ir žiburio užgesimas ženklina ūmai ateinančią nelaimę. — <sup>7</sup>*Jėgos žingsniai bus...* Pilni, tikri žingsniai, ženklas laimės ir pasitikėjimo savimi, susiaurės, nes susitiks su nelaime. — <sup>8</sup>*Į žabangus:* patiestus ant kelio. Nelaimė visur lauks bedievio. — <sup>9</sup>*Troškulys...* Gal piktis geiduliai. Ebr t gal: «užsiverš aplink jį mazgai». — <sup>10</sup>*Žabangai paslėpti...* Bedieviui padėta žabangai net ir tenai, kur jis jų visai nesitiki. — <sup>11</sup>*Iš visur gąsdina...* Ne tik nelaimė



- <sup>11</sup>Iš visur gąsdina jį baisumai  
ir apipainioja jo kojas.  
<sup>12</sup>Tesumenkėja jo stiprybė dėl bado,  
ir teapnyksta liesumas jo kaulus.  
<sup>13</sup>Baisiausi mirtis tepraryja jo odos gražumą,  
tesunaikina jo rankas.  
<sup>14</sup>Tebūna išplėsta iš jo padangtės jojo pasitikejimas,  
ir prapultis temindo jį kaip karalius.  
<sup>15</sup>Draugai to, kurio nėra, tegyvena jo padangtėje,  
tebūna pabarstyta jo padangtėje sieros.  
<sup>16</sup>Tesudžiūsta jo šaknys apačioje,  
viršuje gi tebūna sumindžiota jo pjūtis.  
<sup>17</sup>Težūna nuo žemės jo atsiminimas,  
ir tenebūna jo vardas garsinamas gatvėse.  
<sup>18</sup>Jis išvargs jį iš šviesos į tamsybę  
ir iš pasaulio atims jį.  
<sup>19</sup>Nebus nei jo sėklos, nei palikuonių jojo tautoje,  
nei jokių liekanų jo šalyse.  
<sup>20</sup>Paskesnieji stebėsis dėl jo dienos,  
ir pirmuosius apims didelė baimė.  
<sup>21</sup>Tokios tat bedievio padangtės,  
ir toki vieta to, kurs nežino Dievo
19. <sup>1</sup>Atsakydamas Ijobas tarė:  
<sup>2</sup>Iki kolei jūs varginsite mano sielą  
ir kankinsite mane šnekomis?

laukia bedievio, bet dar persekioja jį žuvimo baisumas ir stumte stumia į nelaimės tinklus. — <sup>12</sup>*Tesumenkėja...* Pasakęs apskritai, kad nelaimė skirta bedieviui, toliau Bildadas mini įvairius tos nelaimės pasireiškimus. — <sup>13</sup>*Baisiausi mirtis...* Vulgatos: *primogenita mors*, ebr t: « mirties pirmagimis », gal reiškia baisiausią ligą, kuri yra lyg kad pirmagimis mirties sūnus. Bildadas matomai daro aliuziją į Ijobo ligą ir nurodo ją kaip tą, kuri lanko tik bedievius. — <sup>14</sup>*Tebūna išplėsta...* Ebr t: « jis bus išplėstas iš savo padangtės, kuri buvo jo pasitikejimo dalykas, ir atves jį prie baisybių karalius. Be laiko ir prievarta bedievis bus atimtas iš savo namų, kuriais pasitikėjo, ir bus atiduotas mirčiai, kurios valdžia baisi, visa pavergianti. — <sup>15</sup>*Draugai.* Ebr t: « svetimi, kaimynai ». — *Tegyvena jo padangtėje...* Nuo bedievio žuvinimas eina į visus, kas jam artima, į jo dalykus, šeimyną, palikuonis. Jo turtus pasisavina svetimieji. — *Tebūna pabarstyta...* Bedievio namams ateis prakeikimas, kokio susilaukė Sodoma. Plg 5 Moš 29,2; Ps 10,6. — <sup>16</sup>*Tesudžiūsta...* Kaip šaknims sudžiūvus

nebegalima tikėtis atžalų, taip žuvus bedieviui, žus jo vaikai, visa šeimyna ir visi palikuonys. Čia vėl daroma aliuzija į Ijobo likimą. — *Tebūna sumindžiota...* Ebr t: « sunyks jo šakos ». — <sup>17</sup>*Težūna...* Atsiminimas apie geruosius po mirties buvo Dievo palaiminimas, užmiršimas gi ko nors buvo Rytiečių laikoma didele nelaimė. Plg 5 Moš 25,6; Sir 46,14. — <sup>18</sup>*Jis Dievas.* Ebr t: « bus išvartytas ». — <sup>19</sup>*Nebus nei jo...* Neminės jo ir palikuonys, nes jų nebus likę. — <sup>20</sup>*Paskesnieji...* Anot vienų: dabartinė karta ir vėlesnioji. Anot kitų: žmonės vakarų ir Rytų krašto. — *Dėl jo dienos...* dėl jo žuvimo dienos. — <sup>21</sup>*Tokios tat...* Bildadas baigia šį kartą savo žodžius be nurodymo Ijobui jokios vilties, lyg kad stačiai sakydamas, kad taip pat Ijobo nelaimė yra bausmė už jo nusikaltimus ir kad aprašytas bedievio likimas taip pat jam skirtas. — *Kurs nežino Dievo:* kurs nenori rūpintis Dievo valia

d/ Antras Ijobo atsakymas  
Bildadui

19,1-29. Ijobas vėl dejuoja dėl savo priešielių pasielgimo ir apakimo,

- <sup>3</sup>Štai dešimtį kartų niekinate mane,  
ir jums ne gėda slėgti mane.
- <sup>4</sup>Nes jei aš ir nežinojau,  
mano nežinojimas pasilieka su manim.
- <sup>5</sup>O jūs stojatės prieš mane  
ir kaltinate mane dėl mano paniekų.
- <sup>6</sup>Bent dabar supraskite,  
kad Dievas prispaudė mane nelygiu teismu  
ir apsupo mane savo rykštėmis.
- <sup>7</sup>Štai aš šaukiu, kentėdamas prievartą, ir niekas neklauso ;  
aš rėkiu, ir nėra, kas darytų teisybę.
- <sup>8</sup>Jis aptvėrė mano kelią, ir aš negaliu pereiti,  
ir paskleidė mano take tamsybę.
- <sup>9</sup>Išplėšė iš manęs mano garbę,  
ir nuėmė man nuo galvos vainiką.
- <sup>10</sup>Sunaikino mane iš visų pusių, ir aš žūnu,  
ir kaip iš išrauto medžio jis atėmė iš manęs viltį.
- <sup>11</sup>Jo narsas užsidegė prieš mane,  
ir jis elgėsi su manim kaip su savo neprieteliu.
- <sup>12</sup>Jo galvažudžiai atėjo draug,  
padarė sau kelią per mane  
ir apgulė aplinkui mano padangtę.

kurs neleidžia jiems matyti, kad Dievas jam skyrė nelygų teismą /1-6/; toliau aprašinėja, kaip daug jis turi kentėti /7-12/ ir kaip labai jis buvo visų, net ir savo artimiausiųjų paliktas, todėl maldauija, kad bent prieteliai pasigailėtų jojo /13-22/; nerasdamas tačiau to pasigailėjimo, Ijobas išreiškia tvirtą viltį, kad jo Atpirkėjas, kurs yra gyvas, parodys jo nekaltumą būsimame prisikėlime, todėl įspėja prietelius, kad jie bijotų Dievo teismo /23,29/

19. <sup>1</sup>*Atsakydamas...* Antrame atsakyme Bildadui Ijobas, aprašinėdamas savo kentėjimus, mini nemaža visai naujų dalykų, kurie daro dar aiškesnį kenčiančio Ijobo paveikslą /13-20 e/; čia taip pat jis kuo aiškiausiai išreiškia savo viltį prisikėlimo ir būsimojų užmokesčio. — <sup>2</sup>*Iki kolei jūs...* Ijobas atsako prieteliams su skausmu, bet be rūstybės. Viltis /16,21/ nutildė pamažu jo širdies audrą, ir jis pasidarė ramesnis. — <sup>3</sup>*Dešimtį kartų*, t y, taip daug kartų. — <sup>4</sup>*Jei aš ir nežinojau...* Jei aš ir nusikaltau dėl silpnumo ar nežinojimo, tai aš pats kenčiu bausmę; kam gi tat jūs kanikinate mane, lyg kad aš būčiau jums pakenkęs? — <sup>5</sup>*Jūs stojatės...* Jūs be pasigailėjimo naudojotės mano kentėjimais ir puikybės pilnais žodžiais

vien iš jų darote išvadą, kad aš bedievis. — <sup>6</sup>*Dievas prispaudė...* Jei nelaimė būtų siunčiama tik dėl nuodėmių, tai Dievo teismas būtų neteisingas, nes jis siuntė man per daug didelių kentėjimus, nors aš neesu kaltas sunkių nuodėmių. — *Savo rykštėmis.* Ebr t: «savo tinklais». Kaip žvėris, kurs negali ištrūkti iš medinčiaus tinklo, taip aš esu Dievo apsuptas kentėjimų tinklu. — <sup>7</sup>*Aš šaukiu, kentėdamas...* Taip didelės nelaimės aš negalėjau nusipelninti: visų pirma to, kad Dievas neliudija apie mano nekaltumą, toliau kad jis dar labiau mane baudė /8 e/. Aš negaliu išbėgti, ir nors būtų koki prieglauda, tamsybė /nelaimė, kurios priežastis nežinoma/ laiko man ją uždengus. Ko aš nustočiau, to nebegalima atitaisyti. Jis atėmė visa, kas darė mane garbingą /plg 1 Moš 45,13/ ir kas leido man pakelti galvą tarp kitų žmonių. Kitados garbėje, dabar jaunesniųjų išjuokiamas /31,1/; anksčiau lygus karaliui /29,25/, dabar sėdžiu dulksė, krapštydamas savo žaizdas. — <sup>10</sup>*Iš visų pusių*: atimdamas mano turtus ir naikindamas mano kūną. — <sup>11</sup>*Jo narsas...* Jis elgiasi su manim kaip su neprietelio tvirtove. Kaip sutvarkyta kariuomenė eina ir puola mane Dievo siųstos kančios, taip

- <sup>13</sup>Mano brolius jis atitolino nuo manęs,  
ir mano pažistami pasitraukė nuo manęs kaip svetimi.
- <sup>14</sup>Mano giminės pametė mane,  
<sup>15</sup>Mano įnamiai ir mano tarnaitės laikė mane svetimu,  
ir kaip kitatautis buvau jų akyse.
- <sup>16</sup>Aš šaukiau savo vergą, o jis neatsakė;  
aš prašiau jį savąja burna.
- <sup>17</sup>Mano moteris bjaurėjosi mano kvapo,  
ir aš maldavau savo iščios sūnus.
- <sup>18</sup>Net ir paikieji niekino mane  
ir kai pasitraukiau nuo jų,  
jie žeidė mane žodžiais.
- <sup>19</sup>Mano kitados patarėjai bodėjosi manęs,  
ir ką labiausiai mylėjau, tas bjaurėjosi manęs.
- <sup>20</sup>Sunykus kūnui, mano kaulai prisiglaudė prie mano odos,  
ir tiktai lūpos liko aplink mano dantis.
- <sup>21</sup>Pasigailėkite manęs, pasigailėkite manęs  
bent jūs, mano prieteliai,  
nes Viešpaties ranka palietė mane.
- <sup>22</sup>Kam persekiojate mane kaip Dievas  
ir sotinatės mano kūnu?
- <sup>23</sup>Kas man suteiks, kad mano žodžiai būtų parašyti?  
kas man duos, kad būtų įrėžti knygoje

kad greitas žuvinimas yra neišvengiamas. — <sup>12</sup>*Galvažudžiai*. Ebr t: būriai, t y, kentėjimų daugybė

<sup>13</sup>*Mano brolius*: artimiausius giminaičius. Ijobas išdėsto su skausmu, kaip labai jis buvo visų net ir artimiausiųjų paliktas. — *Jis atitolino*: siųstais kentėjimais. — <sup>15</sup>*Įnamiai*: svetur gimusieji, bet paskui patekusių į Ijobo namus tarnai, skirtini nuo vergų, gimusių ir užaugusių jo paties namuose /16 e/ — <sup>16</sup>*Prašiau jį*: patarnauti. — <sup>17</sup>*Bjaurėjosi mano kvapo*. Žmogaus, sergančio elephantiasis liga, kvapas yra tikrai nepakenčiamai bjaurus. — *Savo iščios sūnus*: ne savo vaikus, kurie visi buvo mirę, bet savo brolius, išėjusius iš tos pačios motinos iščios kaip ir Ijobas. Anot kitų aiškinimo: aš pasidariau lygus tam, kurs turi savo paties vaikus maldauti to, ką jie man skolingi. — <sup>18</sup>*Net ir paikieji*: menkiausi žmonės, kurie tikrai verti paniekinimo. — <sup>19</sup>*Patarėjai*: artimiausi prieteliai. — <sup>20</sup>*Sunykus kūnui*... Sunkioje ligoje Ijobas buvo visai suliesėjęs ir sudžiūvęs, taip kad rodėsi likę tik oda ir kaulai. — *Tiktai lūpos liko*... Patarlė: liga sunaikino visą kūną. — <sup>21</sup>*Pasigailėkite manęs*... Įvardintos nelaimės turėjo sužadinti klausyto-

juose pasigailėjimą; jo tai dabar Ijobas tiesiog maldauja savo prietelius. — <sup>22</sup>*Sotinatės mano kūnu*. Ebr t: «nepasitotinate mano kūnu?» Valgyti kieno nors kūną yra Rytiečių išsireiškimas vietoje: ką nors neteisintai kaltinti, šmeižti. Dievas gali be matomos kaltės dėl slapty priežasčių ką nors sunkiai bausti, nenusiakalsdamas teisingumui; bet panašus prietelių pasielgimas yra tikrai didelė neteisybė, nes Ijobas jau seniai įrodė jiems savo nekaltumą, ir kad jų kaltinimai neturi pagrindo

<sup>23</sup>*Kas man suteiks*... Lukterėjęs, ar prieteliai neatsilieps į Ijobo maldavimą, ir iš jų tylėjimo matydamas, kad jie tebesilaiko savo nuomonės, Ijobas nori duoti viešą ir amžinai pasiliekančią savo nekaltumo liudijimą. — *Mano žodžiai*: tvirta Ijobo viltis apie būsimą atpirkėją /25-27/. Ijobas trokšta, kad tie jo žodžiai galėtų pasiekti visą paskesnių laikų žmoniją ir todėl mini visus, galinčius ilgiasį laiką išsilaikyti, rašymo būdus. — <sup>24</sup>*Švininėje skardoje*. Anot kai kurių ebr t aiškintojų, Ijobas trokštąs, kad jo žodžiai būtų įrėžti kietame akmenyje ir įrėžtos raidės būtų pripiltos švino. — <sup>25</sup>*Nes žinau, kad*... Ebr t: «Bet aš žinau, kad mano

- <sup>24</sup> geležine vinimi ir švininėje skardoje,  
arba būtų iškalti kaltu titnage ?
- <sup>25</sup> Nes žinau, kad mano Atpirkėjas yra gyvas,  
ir paskučiausią dieną aš atsikelsiu iš žemės,
- <sup>26</sup> ir vėl būsiu apvilktas savo oda,  
ir savo kūne aš matysiu savo Dievą.
- <sup>27</sup> Aš pats jį matysiu,  
ir mano akys išvys, o ne kitas ;  
ta mano viltis paslėpta mano prieglobstyje.
- <sup>28</sup> Kam tat dabar sakote : Persekiokime jį  
ir raskime pagrindą jį kaltinti ?

Atpirkėjas yra gyvas ir kad jis atsis-  
tos paskutinis ant dulkių, ir paskui tai  
bus apvilktas savo oda ir /anot kitų :  
ir po to kai bus sunaikinta šita mano  
oda/ iš savo kūno aš regėsiu Dievą.  
Aš pats jį regėsiu. Mano akys matys  
jį, o ne kitas. Mano inkstai džiūsta  
manyje, to belaukdami ». Ijobo prie-  
teliai norėjo sužadinti jame žemišką  
viltį, bet jis atstūmė ją nuo savęs ;  
/6,11 ; 7,5-9 ; 16,21 ; 13,15 ; 14,10  
16,23 ; 17,1.11-16/ ir sakė : *Puwėsiui  
tariau : tu mano tėvas ir tt ;* už tатаi  
čia jis išreiškia iškilingai kitą viltį,  
kuria jis buvo jau ir aug 14,13 ; 16,18  
nurodęs. Jis sakosi visų pirma žinąs,  
kad jo Atpirkėjas yra gyvas. Ebr  
žodis *ga'al*, išpirkti, sutinkama tose  
vietose, kur sakoma, jog Dievas iš-  
vadavęs Žydus iš Egipto ir iš Babelės  
vergijos. Daiktavardis *go'el* reiškia  
tą, kurs turi teisę išpirkti savo gi-  
minaičio tėviskę, o taip pat ir tą,  
kurs turi prievolę keršyti už savo gi-  
minaičio nužudymą /3 Moš 25,25 ;  
4 Moš 35,19 ; 5 Moš 19,6 ; Rut 3,13 ;  
4,4.6/. Todėl Dievas yra atpirkėjas,  
kai jis išlaisvina iš prispaudimo,  
gelbi prislėgtąjį ir už jį keršija /Ps  
118 ; 154 ; Raud 3,58/. Toks laisvin-  
tojas yra gyvas Ijobui. Jis niekuo-  
met nemiršta, todėl tikrai atliks savo  
pareigas. Jis taip pat yra paskutinis  
/Jes 44,6 ; 48,12/ ; taigi jis ir tuomet  
turi valdžią, kai jau visa žmonija  
bus žuvusi. Tasai laisvintojas at-  
sis-  
istos ant dulkių, t y, ant kapo,  
kuriame bus supuvęs Ijobo kūnas  
/17,6 ; 7,21 ; 14,8 ; 20,11 ; 21,26/. Ebr  
ž *gum*, atsis-  
istos, keltis sa-  
komas apie liudytojus, taip pat apie  
suteikiančius pagalbos ir apie Dievą,  
kai jis pasirodo kaip teisėjas /Ijob  
31,14 ; Jes 2,19.21.28.31 ; Ps 11,6 ir  
k/. Taip pat Dievas pasirodo ant  
Ijobo kapo kaip jo nekaltumo liudy-

tojas, kaip išlaisvintojas ir keršytojas.  
— Vulgatos vertime gerai išreikšta  
originalinio teksto mintis. 25b ir 26  
eil daroma išvadas iš to, kas pasakyta  
25 eil ebr t. — *Aš pats jį matysiu...*  
Iki tam laikui Ijobas veltui meldė,  
kad Dievas paskelbtų jį esant ne-  
kaltą ir nurodytų jo kentėjimų prie-  
žastis. Dabar jis sako, kad tai įvyks  
pilniausiai. Matyti Dievą reiškia  
čia /plg 6,8 ; 9,35 ; 10,2 ; 13,20-22 ;  
14,13 ; 16,10.20/ ypatingu būdu,  
kad Dievas bus jam maloningas ir  
duos jam atlyginimą. Tas atlygini-  
mo džiaugsmas pereis nuo sielos į  
kūną : ir mano akys, tos pačios akys,  
kurias liga jau beveik sunaikino, ma-  
tys jį /16,17 ; 17,7/. — *Ta mano vil-  
tis...* Ijobas labai karštai laukia savo  
vilties įvykimo, taip kad, anot ebr  
t, jo inkstai /giliausių ir gyviausių  
jausmų, troškimų buveinė/ džiūsta  
to belaukdami. — Iš šv Tėvų ir se-  
novės rašytojų matė šituose Ijobo  
žodžiuose išreikštą tikėjimą į miru-  
siųjų prisikėlimą Origen, Kir-Jerus,  
Epif, Auksab, Ambr, Aug. Šv gi Jie-  
ronimas sako : Ijobas taip pranašauja  
apie mirusiųjų prisikėlimą, kad nė  
vienas nėra rašęs apie tai nei aiškiau,  
nei atsargiau... Nė vienas po Kris-  
taus nekalba taip aiškiai apie prisi-  
kėlimą, kaip šitas /Ijobas/ pirm Kris-  
taus. Taip pat Žydai supranta šituos  
Ijobo žodžius apie prisikėlimą. —  
Tuose Ijobo žodžiuose reikia įieškoti  
išaiškinimo atmainos, įvykstančios  
Ijobo širdyje ir jo tolesnio ramumo  
priežasties, nes iš tikrųjų keturiuose  
paskutiniuose Ijobo atsiliepimuose,  
nors graudžiai iškalbinguose, nebėra  
to smarkumo, koks randamas pir-  
muose. — <sup>28</sup> *Kam tat...* Kadangi toks  
yra dalykas, tai kam jūs vis dar te-  
besilaikote savo užsispyrimo ir noro  
persekioti ir varginti mane. Ebr t :

- <sup>29</sup>Bėgkite tat nuo kalavijo,  
nes keršytojas neteisybių yra kalavijas,  
ir žinokite, kad yra teismas
20. <sup>1</sup>Atsakydamas Sopharas Naamatietis tarė :  
<sup>2</sup>Todėl mano įvairios mintys eina viena po kitos,  
ir mano mintis blaškosi į visas puses.  
<sup>3</sup>Mokslo, kuriuo mane bari, klausysiuos,  
ir mano išmanymo dvasia atsakys man.  
<sup>4</sup>Tai aš žinau nuo pradžios,  
nuo to laiko, kai žmogus pastatytas žemėje,  
<sup>5</sup>Kad bedievių gyrius trumpas,  
ir veidmainio džiaugsmas kaip akimirksnis.  
<sup>6</sup>Jei jo puikybė pakiltų iki dangui,  
ir jo galva pasiektų debesis,  
<sup>7</sup>Galų gale jis bus pražudytas kaip mėšlynas,  
ir kurie buvo jį matę, sakys : Kur jis ?  
<sup>8</sup>Jis kaip nuskrendęs sapnas nebus atrastas,  
praeis kaip naktinis regėjimas.  
<sup>9</sup>Akis, kuri buvo jį mačiusi, nebematys,  
ir jo vieta nebežiūrės daugiau į jį.  
<sup>10</sup>Jo sūnūs bus sunaikinti neturtu,  
ir jo rankos atiduos jam jo skausmą.  
<sup>11</sup>Jo kaulai bus pilni jo jaunystės ydų,  
ir jos miegos kartu su juo dulkėse.

« nes jūs sakysite : kam mes jį persekiojame ? ir dalyko šaknis rasta manyje ». Ebr t prasmė gal toki : Todėl aš kalbėjau apie teismą, nes jūs persekiojate mane ; pagrindas kaltinti atrasta manyje, jums taip teisiant. — <sup>29</sup>*Bėgkite...* Ijobas priduria įspėjimą prieteliams, kad jie pamestų savo neteisingą kaltinimą ir savo rūstybę. Kalaviju pavadinta čia Dievo bausmė, kerštai. Ebr t : « bijokite kalavijo, nes rūstybės yra kalavijo nuodėmės /t y, rūstybė yra toki nuodėmė, už kurią baudžiama kalaviju/, kad žinotumėt jog bus teismas »

e/ *Antras Sopharo atsiliepimas*

20,1-29. Sopharas sakosi esąs Ijobo įspėjimais priverstas atsakyti ir kalba apie bedievių laimės trumpumą /1-5/. Kad labiau Ijobą išgąsdintų, jis vėl iškalbingais žodžiais aprašo bedievio žuvimą, sako, kad tas žuvinimas teisingas ir kad jis bus visiškai /6-29/

20. <sup>1</sup>*Atsakydamas Sopharas...* Sopharas savo atsakyme net ir aliuizijos nedaro į skaisčią Ijobo viltį. Jis ir jo draugai įieško vien praeityje įrodymų, kad Ijobas kaltas. Sopharas vėl kalbėdamas apie bedievių

žuvimą kreipia ypatingu būdu dėmesį į jų laimės trumpumą. — <sup>2</sup>*Todėl...* kadangi tu gąsdini Dievo teismu. — *Mintys eina...* Sopharas neslepia savo sumišimo, kurį jame sukėlė Ijobo žodžiai. — <sup>3</sup>*Mokslo, kuriuo...* Tu verti mane klausyti žodžių, kurie mane užgauna ; bet aš turiu ką tau atsakyti. Prieš Ijobo gąsdinimą Sopharas tuojau stato tai, kas nuo pat pradžios ir per visus laikus turi pasilikti tvirta, kad bedieviai žūna /4,5 e/. — <sup>4</sup>*Tai aš žinau...* Ebr t : « nejaugi tu to nežinai »...

<sup>7</sup>*Kaip mėšlynas.* Ebr t : kaip jo paties smarvė. — <sup>8</sup>*Kaip... sapnas...* Plg Ps 72, 20 ; Ješ 29,8.

<sup>10</sup>*Jo sūnūs...* Ebr t anot kaikiurių : « jo sūnūs meilinsis beturčiams, jo rankos turės sugrąžinti išplėštą gėrybę ». — Bedievio nelaimė palies ne tik jį patį, bet taip pat ir jo palikuonis ; per juos jis turės sugrąžinti pirmiesiems savininkams išplėstą iš beturčių lobį. — <sup>11</sup>*Jo rankos :* jo darbai /Vulg/. — <sup>11</sup>*Jaunystės ydų.* Ebr t : « užslėptų » /kalčių/. Tarp nuodėmės ir žuvimo yra amžinas ir būtinas sąryšis. Nusikaltimai auga kartu su žmogumi ir neatstoja nuo jo net ir kape. Taigi nors bedievis iš viršaus

- <sup>12</sup>Nes kadangi piktumas saldus jo burnai,  
jis slepia jį po savo liežuviu.  
<sup>13</sup>Jis taupia jį ir nepaleidžia jo  
ir paslepia savo gerklėje.  
<sup>14</sup>Jo duona jo pilve  
pavirs viduje į angių tulžį.  
<sup>15</sup>Turtus, kuriuos prarijo, jis išvems,  
ir Dievas ištrauks juos iš jo pilvo.  
<sup>16</sup>Jis čiulps angių galvą,  
ir gyvatės liežuvį užmuš jį.  
<sup>17</sup>Tenemato jis vandens upelių, medaus ir sviesto srovių/.  
<sup>18</sup>Bus baudžiamas už visa, ką yra padaręs,  
tačiau nebus sunaikintas;  
kaip daug jo prasimanymų, tiek jis ir kentės.  
<sup>19</sup>Nes pamindamas jis nuplikino beturčius,  
išplėšė namus, kurių nestatė.  
<sup>20</sup>Jo pilvas nebus sotus,  
ir turėdamas, ko geidė, jis negalės pasilaikyti.  
<sup>21</sup>Neliko jo valgio  
ir todėl neliks nieko iš jo gėrybių.  
<sup>22</sup>Kai pasisotins, jam bus angštu  
ir karšta, ir visoks skausmas apniks jį.  
<sup>23</sup>Kad gi jo pilvas pasidarytų pilnas,  
kad išleistų į jį savo užsidegimo rūstybę  
ir lydintų ant jo savo karą.

dar rodosi esąs sveikas ir laimingas, taip pat laikomas teisingu, bet jo vidus yra nepagydomai paliestas nuodėmių, taip kad nuodai turi veikiai pasireikšti iš viršaus neišvengiamomis bausmėmis už nuodėmę. — <sup>12</sup>*Nes kadangi piktumas...* Nuodėmė palyginama su gardumynu, kurį ilgai laikoma burnoje, kad būtų labiau juo pasigardžiuota. — <sup>13</sup>*Nepaleidžia jo...* nenuryja ūmai; ilgai laiko burnoje. — <sup>14</sup>*Jo duona...* Ebr t: «jo valgis gyvačių nuodai jo viduriuose». Bedievio nuodėmės, jo neteisybės, kurios jam rodosi lyg kad būtų skanus valgis, greitai susilaukia baisių pasėkų. — <sup>15</sup>*Jis čiulps...* Ebr t: «jis čiulpia angių nuodus». Vulg vertimas tik tuo tesiskiria, kad jame nurodoma angies nuodų vieta. Taip tat bedievis visa ko nustojęs bus baisiai sunaikintas. — <sup>17</sup>*Tenemato...* Savo uolume Sopharas pats linki bedieviui pikta. Matyti reiškia čia tą pat, ką ir pasidžiaugti. Vandens upeliai karštuose Rytų kraštuose yra maloniausias dalykas ir todėl yra vaizdas didelės laimės apskritai. Augščiausias gi derlingumo laipsnis pažymima medaus ir pieno srovėmis. Plg 4 Moš 13,28. Jei

mirtis ne tuojau sutinka bedievi, Sopharas norėtų, kad bent jis nesinaudotų didžiausia laime ir dideliu visų dalykų apstumu. — <sup>18</sup>*Bus baudžiamas...* Ebr t: «jis turi atiduoti pelną ir jam nevalia jo praryti; koks jo uždarbis, toks ir užmokestis, ir nėra jam jokio džiaugsmo». — <sup>19</sup>*Pamindamas jis nuplikino...* Bedievis elgėsi pikta ir nedorai su tais, kurie negalėjo apsiginti, ir skriaudė juos. — <sup>20</sup>*Jo pilvas...* Bedievio godumui nebuvo ribų; bet jo įsigyto loby pakaks neilgam. — <sup>21</sup>*Neliko...* Ebr t: «niekas neišvengia jo godumo». — <sup>22</sup>*Kai pasisotins...* Nors bedievio laimė pasieks augščiausį laipsnį, tačiau jis bus visokių vargų kankinamas. — *Ir visoks skausmas...* Ebr t: «visų nuvargintųjų rankos pakils prieš jį». — <sup>23</sup>*Kad gi jo pilvas...* Bedievis negalėjo pasisotinti gėrybėmis; tegul gi jis bus pasotintas Dievo bausmėmis. — *Kad išleistų:* Dievas. — *Ir lydintų...* Ebr t: kad tas /bausmių/ lietus būtų jo maistas. Karo /Vulg/ paminėjimas nurodo, kad bedieviui skiriama visiškas sunaikinimas; lietus čia reiškia bausmių apstumą. Taip daroma į Ijobo nelaimės aliuzija

- <sup>24</sup>Jis bėgs nuo geležinių ginklų  
ir įpuls į varinį kilpinį.
- <sup>25</sup>Jis ištrauktas ir išeina iš savo makščių  
ir blizga savo kartume;  
baisumai eis ir ateis ant jo.
- <sup>26</sup>Visos tamsybės yra užslėptos jo paslapyse;  
prarys jį ugnis, kuri nekūrenama;  
paliktas savo padangtėje jis bus prispaustas.
- <sup>27</sup>Dangus atidengs jo neteisybę,  
ir žemė sukils prieš jį.
- <sup>28</sup>Jo namų želmuo bus atidengtas,  
bus nutrauktas Dievo rūstybės dieną.
- <sup>29</sup>Ta yra dalis žmogui bedieviui nuo Dievo  
ir jo žodžių tėvonystė nuo Viešpaties
- 21.** <sup>1</sup>Atsakydamas Ijobas tarė:  
<sup>2</sup>Paklauskite, meldžiamieji, mano žodžių  
ir darykite atgailą.  
<sup>3</sup>Pakęskite mane, ir aš kalbėsiu,  
o po mano žodžių, jei jums tinka, juokitės.  
<sup>4</sup>Argi mano ginčas su žmogumi,  
kad neturėčiau teisingai nuliūsti?

/9,18; 10,15.17 ir k/. — <sup>24</sup>Jis bėgs... Jei bedievis išvengs vienos nelaimės, jis pateks į kitą /plg. Ješ 24,18/. — <sup>25</sup>Jis ištrauktas... Toliau sakoma, kaip bedievis bus Dievo rūstybės vilyčios pervertas. Aiškiau ebr t.: «jis /Dievas/ išleido /vilyčią iš kilpinio/, ir ji išeina iš /perverto/ kūno ir blizga iš jo tulžies ir /mirties/ baisumas plečiasi nuo jo. — <sup>26</sup>Visos tamsybės. t y, jam laikomos visokios nelaimės, kad kankintų jį dėl jo paslėptų ydų; ugnis, nežemiška, ne žmonių sukurta, bet iš dangaus siūsta, prarys jo gėrybes ir namus. — *Paslapyse*. Daugelis aiškintojų mano, kad paslaptimis čia pavadinta neteisingai įsigyti bedievio turtai, kuriuose lyg kad slepiasi jo nelaimės. <sup>27</sup>Dangus atidengs... Ijobas šaukė /16,18/ savo nekaltumo liudytojais dangų ir žemę; todėl Sopharas dabar sako, kad dangus ir žemė liudys prieš bedievį, prisidėdami prie jo žuvimo. — <sup>28</sup>Jo namų želmuo... Bedievio palikuonys /arba anot ebr t. jo žemės vaisiai/ pasiliks be globos, bus sunaikinta, atimta. — <sup>29</sup>Ta yra dalis... Baigdamas Sopharas išreiškia trumpu sakiniu savo žodžių turinį. — *Ir jo žodžių...* Tėvonystė, kurią nusipelnė savo piktomis šnekomis arba darbais. Ebr t.: «ir Dievo jam skirtoji tėvonystė»

f/ *Antras Ijobo atsakymas  
į Sopharo žodžius*

21,1-34. Ijobas visų pirma prašo prietelius pasiklausyti atsidėjus jo žodžių /1-6/, o paskui aiškina, jog, kaip rodo patyrimas, daug bedievių gyvena didžiausioje laimėje, nors jie piktžodžiauja Dievui, todėl ne visų nuodėmės tuojau baudžiamos /7-26/; negana to, bedievis ne tik prie savo gyvos galvos, bet ir miręs būna žmonių gerbiamas; todėl prietelių paguoda tuščia, ir jų atsakymas nesutinka su tiesa /27-34/.

**21.** <sup>1</sup>Atsakydamas Ijobas... Ijobo atsakymas Sopharui ramus ir be pykčio; jis tik gina tiesą ir įrodinėja, kad prietelio nuomonė klaidinga. — <sup>2</sup>Darykite atgailą. Ijobas ragina prietelius pamesti savo klaidingas nuomones apie jo kaltes. Bet ebr t. yra: «ir tai tebūna jūsų paguoda», t y, jei kantriai pasiklausysite mano žodžių, tai bus man geriausi iš jūsų pusės paguoda. — <sup>3</sup>Juokitės. Ebr t.: «tyčiotis». Čia Ijobas kreipiasi į vieną Sopharą. — <sup>4</sup>Argi mano ginčas... Ijobas bando sužadinti prietelių susidomėjimą nurodymu dalyko svarbos; jis paliečia ne žmonių steiginį, bet Dievo tvarką, kaip Dievas valdo žmonių giminę, ir kuri draug gali sukelti žmogui didžiausią pagundą

- <sup>5</sup>Pažvelgkite į mane ir nustebkite,  
ir padėkite sau ant burnos pirštą.  
<sup>6</sup>Ir aš, kai tai atsimenu, išsigąstu,  
ir mano kūnas ima drebėti.  
<sup>7</sup>Kodėl tat bedieviai gyvena,  
yra išaugštinti ir sustiprinti turtais ?  
<sup>8</sup>Jų palikuonys pasilieka ties jais ;  
giminaičių ir vaikaičių būrys jų akivaizdoje.  
<sup>9</sup>Jų namuose nėra pavojaus ir ramu,  
ir nėra Dievo rykštės ant jų.  
<sup>10</sup>Jų galvijai apsiveisia ir neišsimeta ;  
karvė atsiveda veršiuką ir nepasilieka bergždžia.  
<sup>11</sup>Jų vaikeliai išeina kaip kaimenės,  
ir jų kūdikiai šokinėja žaisdami,  
<sup>12</sup>Laiko bubiną ir kankles  
ir džiaugiasi girdėdami vamzdžius ;  
<sup>13</sup>Praleidžia savo dienas gėriuose  
ir akimirksnyje nužengia į požemius.  
<sup>14</sup>Jie tarė Dievui : « Atstok nuo mūsų,  
mes nenorime žinoti tavo kelių.  
<sup>15</sup>Kas yra Visagalis, kad jam tarnautumėm ?  
ir ką padės mums, jei melsimės jam ? »  
<sup>16</sup>Kadangi tačiau jų gėrybės ne jų rankoje,  
bedievių sumanymas tebūna toli nuo manęs.

ir nekantrumą. — <sup>5</sup>*Padėkite sau ant burnos...* Tylėjimo ženklas. Ijobas kalbės apie tikrą žmogui nesuprantamą Dievo apvaizdos paslaptį, todėl prieštaliai nemokės nieko apie ją pasakyti. — <sup>6</sup>*Ir aš, kai...* Patį Ijobą apima šventa baimė, kai jis atsimena tą paslaptį

<sup>7</sup>*Kodėl tat bedieviai...* Sopharas sakė, kad bedievių laimė neilga. Bet patyrimas rodo, jog dažnai būna priešingai. Kodėl gi taip yra ? Tai ir yra Dievo apvaizdos paslaptis. Ebr t : « jie gyvena ; jie sensta ; jie darosi galingi ». Plg Jer 12,1 ; Abak 1,13 ; aug 20,5.8.20. — <sup>8</sup>*Jų palikuonys...* Pirmas bedievių laimės ženklas : jie turi gausingus palikuonis ir ilgai gyvena ; o vienas ir kitas dalykas buvo laikomas ypatingu Dievo palaiminimu ir Dievo gerumo ženklu. — <sup>9</sup>*Jų namuose...* Kitas laimės ženklas, kad bedievių nesutinka joki Dievo bausmė /plg aug 15,21/. — <sup>10</sup>*Jų galvijai...* Kiti ženklai, kurie dažnai liudija apie Dievo palaiminimą. — <sup>11</sup>*Jų vaikeliai...* Bedieviai turi daug vaikų, kurie auga sveiki. — <sup>12</sup>*Laiko bubiną...* Jiems netrūksta visokių pasilinksminimų. — <sup>13</sup>*Akimirksnyje nužengia...* Laimingai gy-

venę bedieviai susilaukia senatvės ir miršta net nesirgdami, taip kad būna laisvi nuo baimės mirties. — <sup>14</sup>*Jie tarė Dievui.* Bedieviai jaučiasi esą laimingi, nežiūrint to, kad jie ne tik nutolsta nuo Dievo, bet dar nenori pripažinti, kad jie nuo Dievo priklauso ir kad jis gali reikalauti ko nors iš jų. Apie Dievo kelius, apie Dievo įsakymais nurodytą pasielgimo būdą jie nenori taip pat žinoti, kaip ir apie jį patį, nes toks žinojimas jiems priešingas, nes jis daro šiek tiek neramumo jų sąžinei ir galėtų priminti jiems jų paskyrimą ir jų priedermes. — <sup>15</sup>*Kas yra Visagalis...* Prie paniekinimo jie prideda dar pasityčiojimą ir piktžodžiavimą : jie skelbia Dievą esant negalingą ir nevertą pagarbos. Jie lyg kad sako : Ką gali padaryti tasai, kurį vadina Visagaliu ? Nieko. Plg Mal 3,14. — <sup>16</sup>*Kadangi tačiau...* Bedievių laimės paslaptį padidina dar ta aplinkybė, kad ta jų laimė priklauso ne nuo jų pačių, bet nuo Dievo. Ijobas tačiau skuba pridurti, kad jis nenori turėti nieko bendro su tais bedieviais. — <sup>17</sup>*Kiek gi sykių :* kaip gi retai. Aliuzija į žodžius 18,6.12 ; 20,29. — *Bedievių žiburys :* laimė. Plg aug 18,5.6. —



- <sup>17</sup>Kiek gi sykių bedievių žiburys užgęsta,  
ir tvanas ateina ant jų,  
ir Dievas padalina jiems savo narso skausmus?
- <sup>18</sup>Jie būna kaip pelai prieš vėją  
ir pelenai, kuriuos viesulas išnešioja.
- <sup>19</sup>Dievas pasilaiko tėvo skausmą jo vaikams;  
kai bus jam atsilyginęs, tuomet jis žinos.
- <sup>20</sup>Jo akys matys jojo žuvimą,  
ir jis gers iš Viešpaties narso.
- <sup>21</sup>Nes ką jam rūpi jo namai, jam mirus?  
ir kai jo mėnesių skaičius bus perpus sutrumpintas?
- <sup>22</sup>Argi kas nors mokys išminties Dievą,  
kurs teisia didikus?
- <sup>23</sup>Šitas miršta tvirtas ir sveikas,  
turingas ir laimingas;
- <sup>24</sup>Jo viduriai pilni taukų,  
ir jo kaulai primirkę smegenų.
- <sup>25</sup>Kitas gi miršta sielos apkartime,  
be jokio lobiai;
- <sup>26</sup>O tačiau miegos draug dulkėse,  
ir kirminai apdengs juodu.
- <sup>27</sup>Iš tikrųjų aš žinau jūsų mintis  
ir neteisingus sprendimus prieš mane.
- <sup>28</sup>Nes jūs sakote: Kur kunigaikščio namai?  
ir kur bedievių padangtės?
- <sup>29</sup>Paklauskite kurį nors iš keleivių  
ir patirsite, kad jis supranta šituos pat dalykus,

*Tvanas*: nelaimių daugybė. — <sup>18</sup>*Jie būna...* Tęsinys sakinio, pradėto 17 e: Kaip gi retai jie būna... Plg Ps 1,4; Ješ 17,13 ir k. — <sup>19</sup>*Dievas pasilaiko...* Ijobas numato priekaištą, kurį prieteliai galėtų padaryti jo žodžiams; jie gal sakyti: jei ne visuomet bausmė sutinka patį bedievį, tai jis bus nubaustas savo vaikų asmenyje. Į tą laukiamą priekaištą Ijobas atsako: *Kai bus jam...* Aiškiau Ebr t: /Dievas/ teatlygina jam pačiam, kad jis jaustų. Ijobas reikalauja, kad būtų nubaustas pats bedievis, nes toks nubaudimas pasirodo būtinai reikiamas, jei prietelių nuomonė apie Dievo atlyginimą čia žemėje yra tikra. Bausmė siūsta vaikams bedieviui būtų niekai, nes apie ją jis nieko nežino ir jos nejaucia savo žemiškame gyvenime. Tą pačią mintį Ijobas išreiškia ir toliau: <sup>20</sup>*Jo akys matys...* Tikriausiai: « tegul jo akys mato jo paties žuvimą ir tegul jis pats geria »... — <sup>21</sup>*Nes ką jam rūpi...* Kai tik bedievis miršta, jam neberūpi,

kas įvyks su jo šeima žemėje. — *Ir kad jo mėnesių...* Ebr t: kuomet jo mėnesių skaičius bus baigtas. — <sup>22</sup>*Argi kas nors...* Ijobas parodė savo žodžių tikrumą; todėl klaidingas yra mokslas jo prietelių, kurie, neva remdamies patyrimu, norėtų lyg kad pamokyti Dievą, kaip jis turi pasinaudoti bediviais, įsakyti tam, kurs teisia angelus, kitokią tvarką negu tą, kurią matome. — <sup>23</sup>*Šitas miršta...* Ijobas dabar trumpai palygina bedievių ir dievobaimingųjų likimą. — <sup>26</sup>*O tačiau miegos draug...* Nežiūrint didžiausios nelygybės tarp piktųjų ir gerųjų likimo ir pasielgimo, vieni ir kiti miršta vienodai, mirtyje nėra geriau vieniems kaip kitiems ir niekur nesijaučia, kad piktieji bus nubausti, o geriešiams duota užmokestis

<sup>28</sup>*Kunigaikščio*: turtingo ir galingo nusidėjėlio, Ijobo. Prieteliai sako, kad galingų bedievių namai žuvo ir kad ta aplinkybė liudija prieš Ijobo tvirtinimus, būk jis nekaltas. — <sup>29</sup>*Kurį*

- <sup>30</sup>Jog piktasis laikomas pražūties dienai,  
ir jog jis bus nuvestas į narso dieną.  
<sup>31</sup>Kas bars jo akivaizdoje jojo kelią,  
ir kas atsilygins jam už tai, ką jis yra padaręs?  
<sup>32</sup>Jis bus nuvestas į kapus  
ir budės mirusiųjų būryje.  
<sup>33</sup>Jis bus meilus Kokyto žvirgždams;  
paskui save jis patrauks kiekvieną žmogų;  
o tų, kurie buvo pirm jo, be skaičiaus.  
<sup>34</sup>Kaip tat jūs raminate mane veltui,  
nes pasirodo, kad jūsų atsakymas priešingas tiesai
22. <sup>1</sup>Atsiliepdamas Eliphasas Temanietis tarė:  
<sup>2</sup>Argi gali žmogus būti palygintas su Dievu,  
nors jis būtų tobulo mokslo?  
<sup>3</sup>Ką praverčia Dievui, jei tu teisingas?  
arba ką jam suteiki, jei tavo kelias nesuteptas?

*nors iš keleivių*: žmogų, kurs daug matė ir girdėjo. — <sup>30</sup>*Jog piktasis...* Ebr t: «kad nelaimės dieną piktojo pasigailima, rūstybės dieną jie išvedami /atleidžiami nuo kentėjimų/». Vulg tekstas gal reiktų papildyti žodžiais: kaip jūs sakote. — <sup>31</sup>*Kas bars...* Žmonės nedrįsta prikišti bedieviui jo kalčių; todėl jis jaučiasi visai laimingas. — <sup>32</sup>*Jis bus nuvestas...* Didelio prietelių būrio palydėtas į kapus, puikiu savo kapo paminklu tarsi ir toliau pasilieka gyvas. — <sup>33</sup>*Jis bus meilus...* Ebr t: «meilūs jam slėnio žvirgždai, ir visas pasaulis traukiasi paskui jį, taip kaip nesuskaitomi nuėjo pirm jo». — Ir miręs bedievis turi daug pasekėjų, taip kaip daug buvo jo pirmatakų. Taip be paminklo ant savo kapo jis turi kitą dar žmonių širdyje, kurs labiau negu anas skelbia jo atsiminimą būsimoms kartoms. Vulgatoje: Kokytas buvo vadinama tariamos mirusiųjų buveinės upė, riba tarp šio ir kito pasaulio. Ant Kokyto upės, anot senovės nuomonių, viešpataujūs nuliūdimas ir dejavimas, tačiau rodo, kad laimė seka bedievi iki tai kraštutinei ribai, lig kuriai galima eiti paskui žmogų, taip regisi ir mirusiųjų buveinė besidžiaugianti gavus tokį žymų naują gyventoją. — <sup>34</sup>*Kaip tat...* Jei iš prietelių atsakymų į Ijobo žodžius atimti tai, kas priešinga nurodytiems faktams, tai liktų vien jų piktumas, kurs pasireiškia jų pasakytuose prieš tiesą kaltinimuose kančiančiojo Ijobo. Tuo gi būdu jų teikiama Ijobui paguoda pasirodo visai niekinga ir tuščia

### 3. Trečioji dialogų eilė

#### a/ Trečias Eliphaso atsiliepimas

22,1-30. Trečią dialogų eilę vėl pradeda Eliphasas, kaltindamas Ijobą sunkiausiomis nuodėmėmis, tačiau į dėsnį, kuriuo jis remiasi, Ijobas atsako taip, kad Bildadas nebe daug ką gali pridurti, o Sopharas visai tyli

Eliphasas, nerasdamas atsakymo į paskutines Ijobo išvadas, daro tarsi sau pagrindą iš sakinio, kad vienatinė Dievo pasiėlgimo taisyklė yra jo baudžiamoji teisybė /1-5/. Jis mini daug nusikaltimų, kuriais Ijobas nusipelnęs sau savo nelaimę /6-11/, nes Dievas negalįs nematyti ar palikti nepastebėtų nuodėmių, bet, kaip parodo gyvenimas, baudžia kiekvieną nedorybę /12-20/. Todėl Eliphasas ragina Ijobą daryti atgailą, kad tuo būdu vėl būtų vertas gauti iš Dievo naujų geradarysčių

22. <sup>2</sup>*Argi gali žmogus...* Ebr t: «argi gali būti žmogus naudingas Dievui? ne, tik sau pačiam naudingas dievobaimingasis». Iš to gi reikia padaryti išvada, kad Dievui nereikia žmogaus, nors jo išmintis būtų tobuliausi. O jei žmonės būna dievobaimingi, tai tik jei patys turi pelno, o ne Dievas. — <sup>3</sup>*Ką praverčia...* Dievui nieko nepadaeda geri žmonių darbai, todėl jis nesivaduoja nei viltimi, nei baime, kaip kad daro žmonės; vienatinė jo pasiėlgimo taisyklė, anot Ijobo draugų, turi būti teisybė. Jei Ijobo kentėjimų pagrindų negali būti Dievuje, tai reikia jų įieškoti pačiame Ijobe. Dievas negalėjo baus-

- <sup>4</sup>Nejaugi iš baimės jis bars tave  
ir ateis su tavim į teisimą,  
<sup>5</sup>O ne dėl labai didelės tavo piktybės  
ir begalinių tavo nedorybių?  
<sup>6</sup>Nes tu be priežasties atėmei savo brolių užstatą  
ir išplėšei drabužius iš plikųjų;  
<sup>7</sup>Nedavei vandens pailsusiam  
ir atsisakei duoti duonos išalkusiam;  
<sup>8</sup>Savo peties stiprumu paveldėjai žemę  
ir būdamas galingiausias turėjai ją;  
<sup>9</sup>Tu išleidai nuo savęs našles tuščiomis rankomis  
ir sulaužei našlaičių ramsčius.  
<sup>10</sup>Todėl esi apstatytas sląstais,  
ir ūmas baisumas gąsdina tave.  
<sup>11</sup>Ir tu tareis nematysiąs tamsybės  
ir nebusiąs prispaustas patvinstančio vandens smarkumu.  
<sup>12</sup>Ar tu nemanai, kad Dievas augštesnis už dangų  
ir prakilnesnis už žvaigždžių viršūnes?  
<sup>13</sup>Ir tu sakai: Ką gi Dievas žino?  
Jis teisias tarsi per rūką.  
<sup>14</sup>Debesys jo slėpynė, ir jis nežiūri mūsų dalykų  
ir vaikščioja po dangų nuo vieno krašto iki kitam.

ti jo už dievobaimingumą, todėl Ijobas turėjo turėti nuodėmių. Tas nuodėmės Elifhasas tuoju pasakys. Jis dar savo žodžiais nurodo, kad jų yra toki daugybė, jog negalima paminėti visų: *“O ne dėl...”*

*“Nes tu be priežasties...”* Elifhasas parenka tokiuos nusikaltimus, kurie dažniausiai būna žmonėse, godžiuose lobio ir valdžios: nežmoniškumą, svetingumo nesilaikymą /7 e/, nužmumą /8 e/, apiplėšimą našlių ir našlaičių. — *Drabužius*: reikiamiausius apatinius drabužius /2 Moš 22.26.27/. Ypatingas nuožnumas pasireiškė tuo, kad tai buvo padaryta be priežasties, broliams, tos pačios giminės nariams, beturčiams, nieko neturinčiams. Plg 24,7,10. — *“Nedavei vandens...”* Atgaivinti juos vandenimi ir duona būtų buvusi labai nedidele ir neapsunkinanti geradarysė. Šitas priekaištas juo piktesnis, kad svetingumas buvo visų labai branginamas. — *“Savo peties...”* Užuoat padėti silpniesiems tu vėrciau darei priešinai; pasinaudodamas savo galybe tu išstūmei juos iš jų nuosavybės. — *“Tu išleidai nuo savęs...”* Net ir labiausiai apleistiems ir reikalingiems pagalbos žmonėms tu buvai kietas ir žiaurus, atsisakei duoti jiems dovanų ir sutrupinai tai, kas jiems būtų

buvęs ramstis. Plg 2 Moš 22,21; 5 Moš 24,17,19; 27,19. Kaip neteisingi visi šitie Elifhaso kaltinimai, paaiškės iš tolesnių Ijobo žodžių: 29,13; 31,16.17. — *“Sląstais*: pavojais, bausmėmis, ypač mirties baime. — *“Ir tu tareis...”* Tu pats turėjai numatyti, kokios baisios buvo tokio pasielgimo pasėkos. — *Tamsybės*: nelaimių. — *Patvinstančio vandens*: sunaikinimo

*“Ar tu nemanai...”* Kad geriau įrodytų Ijobui jo neteisingumą ir pažadintų jį pasitaisyti, Elifhasas priimana dabar Dievo didenybę, kuriam jis turi nusilenkti. Ebr t: « argi Dievas ne dangaus augštybė? Pažvelgk į žvaigždžių viršūnes, kaip jos augstos ». t y, matyk, kokio augštumo siekia dangus, kur Dievas gyvena. — *“Ir tu sakai...”* Plg Ps 93,7; Ješ 29,15; Ez 8,12 ir k. — *Jis teisias...* Ebr t: « ar jis gali teisti per rūką? » — *“Debesys jo...”* Nors Dievas taip augštai, ar tu manai, kad jis nieko nežino apie tave ir nesirūpina žmonių dalykais, dėl to kad debesys apsupa jį ir dangaus skliautai skiria jį nuo žemės? Ijobas taip nekalbėjo, bet Elifhasas gal dėl to pasavina Ijobui tokį tvirtinimą, kad jis sakėsi nenuspelnęs savo kentėjimų nuodėmėmis, ir daro įšvadą, kad Ijobas

- <sup>15</sup>Argi tu geidi laikytis amžių tako,  
kurį mindžiojo nedori vyrai,  
<sup>16</sup>Atimtieji pirm savo laiko,  
kurių pamatą upė sugriovė;  
<sup>17</sup>Kurie sakė Dievui: Atstok nuo mūsų,  
ir taip manė apie Visagalį,  
lyg kad jis negalėtų nieko padaryti,  
<sup>18</sup>Tuo tarpu kad jis buvo pripildęs jų namus gėrybių?  
bet jų nuomonė tebūna atstu nuo manęs!  
<sup>19</sup>Teisieji matys ir linksminsis,  
ir nekaltasis tyčiosis iš jų.  
<sup>20</sup>Argi jų išaugstinimas ne pakirstas  
ir jų liekanų ar neprarijo ugnis? .  
<sup>21</sup>Sutik tat su juo ir laikykis ramiai,  
o per tai turėsi geriausių vaisių.  
<sup>22</sup>Priimk iš jo burnos įstatymą  
ir dėk jo žodžius sau į širdį.  
<sup>23</sup>Jei būsi sugrįžęs prie Visagalio, būsi vėl pastatytas  
ir atitolinsi neteisybę nuo savo padangtės.  
<sup>24</sup>Jis duos uolos žemės vietoje,  
o vietoje titnago aukso srovių.  
<sup>25</sup>Visagalis bus prieš tavo neprietelius,  
ir bus tau sukrauta sidabro.  
<sup>26</sup>Tuomet tu paplūsi gėriais Visagalyje  
ir pakelsi savo veidą į Dievą.  
<sup>27</sup>Tu melsi jį, o jis išklausys tave,  
ir tu atitesėsi savo įžadus.

apskritai neigia Dievo teisingumą žmonių atžvilgiu ir tuo pačiu Dievo apvaizdos vadovavimą žmonių gyvenime, esąs gi tos nuomonės, kad Dievas nesirūpinas žmonių reikalais. — *Vaikščioja po dangų...* Ebr t: « vaikščioja viršum dangaus skliautų. — <sup>15</sup>Argi tu geidi... Eliphasas lyg kad sako: Tavo manymo būdas toks pat kaip tavo aprašytųjų bedievių /21,14.../, ir jų bedieviškos šnekos — tavo šnekos. *Nedori vyrai* yra žmonės gyvenusieji tvano metu ir gal taip pat Sodomos ir Gomoros gyventojai. — <sup>16</sup>Kurių pamatą: laimę, kuri rodėsi paremta tvirtais pamatais. — <sup>17</sup>Kurie sakė Dievui... Priežastis, kodėl jie taip žuvo /1 Moš 6,4/, buvo ne kita, kaip tik kad jie tą pat manė apie Dievą, ką ir Ijobas manęs, ir pagal tą savo nuomonę elgėsi. Eliphasas čia kartoja Ijobo žodžius apie bedievių /21,14/, lyg kad tai būtų Ijobo širdies mintys. — <sup>19</sup>Teisieji matys... Prieš bedievių likimą Eliphasas stato dabar dievobaimingųjų laimę, bet tiek tik ją teaprašo, kiek tai aiškiau parodo anų

likimo liūdnumą. — <sup>20</sup>Argi... Nekaltųjų džiaugsmo žodžiai apie žuvusių bedievių. Ebr t: « iš tikrųjų priešininkai sunaikinti, ir ugnis prarijo jų liekanas ». Taip Eliphasas grįžta prie savo vyriausios minties: bedieviai žūna, dievobaimingieji mato jų žuvimą ir džiaugiasi

<sup>21</sup>Sutik tat... Įspėjimas Ijobui grįžti prie Dievo ir pažadas laimės. — <sup>22</sup>Iš jo burnos: išsižadėdamas savo norų. — <sup>23</sup>Būsi vėl pastatytas: tau bus sugrąžinta lobis ir sveikata. — <sup>24</sup>Jis duos uolos... Dievas tau duos brangesnių gėrybių nekaip tos, kurių nustojai. Ebr t gal: tu rinksies sau aukso dulkėse ir Ophyro aukso tarp upelių akmenų /plg 3 Kar 9,28; 10,11/, t y, tavo turtų bus be galo daug ir įsigysi juos be jokio vargo. — <sup>25</sup>Visagalis bus... Ebr t: « ir Visagalis bus tavo sidabras, ir sidabro daugybės bus tau ». — <sup>26</sup>Pakelsi savo veidą... Pakelti veidą į Dievą yra pasitikėjimo ženklas; to pasitikėjimo objektas — Dievo maloningumas ir jo gausus palaiminimas. — <sup>27</sup>Atitesėsi... Būsi išklausytas, nes pažadai tik tuomet

- <sup>28</sup>Nutarsi dalyką ir įvyks tau,  
ir tavo keliuose žibės šviesa.
- <sup>29</sup>Nes kas bus nusižeminęs, tas bus šlovėje,  
ir kas nuleis akis, tas bus išgelbėtas.
- <sup>30</sup>Nekaltasis bus išgelbėtas,  
išsigelbės gi dėl savo rankų tyrumo
23. <sup>1</sup>Atsakydamas Ijobas tarė:
- <sup>2</sup>Taip pat dabar mano žodžiai pilni kartumo,  
ir mano slogos smarkumas viršija mano vaitojimą.
- <sup>3</sup>Kas man suteiks, kad pažinčiau ir rasčiau jį,  
ir atečiau iki jo sostui?
- <sup>4</sup>Aš išdėstyčiau jo akivaizdoje savo bylą  
ir pripildyčiau savo burną įrodymų.
- <sup>5</sup>Kad patirčiau žodžius, kuriuos man atsakytų,  
ir kad suprasčiau, ką man kalbėtų.
- <sup>6</sup>Tačiau nenorėčiau, kad jis su didele stiprybe ginčytųsi su  
[manim  
ir prislėgtų mane savo didenybės svoriu.

atitesimi, kuomet suteikta tai, kas buvo prašyta. — <sup>28</sup>*Tavo keliuose žibės.* Tu būsi laimingas. — <sup>29</sup>*Nes kas bus...* Tą pakitėjimą Ijobo likime padarys nuolanki atgaila. Ebr t: nevisai aiškus; jis galima išvesti: «jei tave slėgia, tu šauki: Augštyti! ir jis padeda nulenktam». — <sup>30</sup>*Nekaltasis...* Ebr t: «net ir nelaisvą nuo kaltės jis išgelbės; jis bus išgelbėtas per savo rankų tyrumą». Taigi Ijobas ne tik pats atgaus buvusią laimę, bet dar per jo šventumą galės gauti kalčių dovanojimą kiti nusidėjėliai

b/ *Trečias Ijobo atsakymas  
Eliphasai*

23,1-24,25. Kadangi Ijobo prieteliai visai nenori jam tikėti, todėl jis trokšta įrodyti savo nekaltumą Dievo akivaizdoje; negalėdamas tačiau pasiekti Dievo /23,1-9/, jis šaukiasi į Dievo visažinojimą, nes Dievas mato savo taip sunkiai prislėgto tarno nekaltumą /23, 10-17/. Nors Dievas žino, kada jis darys teismą, bet mes to laiko nežinome ir ne mūsų dalykas teisti, kodėl bedieviai dažnai viešpatauja šiame pasaulyje, tuo tarpu kad beturčiai turi kentėti /24,1-12/. kodėl padaroma slapčia taip daug nusikaltimų, kurių rodosi nesutinkanti joki bausmė, ir bedieviai nevisuomet kenčia tinkamą bausmę /24,13-25/

23. <sup>1</sup>*Atsakydamas Ijobas...* Ijobas beveik nieko neatsako tuo tarpu į Eliphaso kaltinimus /plg 23,10/. Jis pasisako, kad jį labiau vargina

nežinojimas Dievo sumanymų ne-  
kaip jo kentėjimai; šaukiasi su pilnu pasitikėjimu į Dievo teismą, vėl įrodinėja, kad piktieji pasilieka be bausmės ir vis labiau trokšta išrišimo varginančio jį klausimo. Pastebėtinas Ijobo ramumas jo atsakyme, jo kuklumas ir jo kantrybė. — <sup>2</sup>*Taip pat dabar...* Neteisingi Eliphaso kaltinimai, kad ir su pridurtais pažadais, negalėjo suteikti Ijobui paguodos. — *Mano vaitojimą:* tai ką mano vaitojimas gali išreikšti. — <sup>3</sup>*Kas man suteiks...* Kadangi prieteliai nežiūri to, ką Ijobas sako apie nekaltumą, ir net nekreipia į tai savo dėmesio, jis vėl nori /kaip aug 10,2; 13,3; 16,22/ teisintis pačiam Dievui. — <sup>5</sup>*Kad patirčiau...* Jis norėtų, kad pats Dievas pareiktų savo kaltinimus. Ijobo troškimas sužinoti savo kentėjimų priežastį juo didesnis, kad jis nejaučia savyje sunkios kaltės, ir nors tikisi, kad jo nekaltumas bus pripažintas, bet ir tuomet jis vėl negalėtų pats išaiškinti savo kentėjimo. — <sup>6</sup>*Tačiau nenorėčiau...* Prie Ijobo troškimo prisideda, kaip nekartą anksčiau, rūpestis, kad kartais Dievas nestotų prieš jį su visa savo didenybe; jis norėtų, kad Dievas elgtųsi su juo paprastu būdu, ir tuo atveju jis tikisi išteisinimo. Ebr t: kaip kurie verčia taip: «Ar jis statytų prieš mane savo rūstybės svorį? Ne, greičiau suteiktų man malonų žvilgsnį. Tuomet teisusis ginčytųsi su juo, ir aš išečiau išteisintas iš po mano tei-

- <sup>7</sup>Testato prieš mane teisybę,  
ir telaimėja mano teisės.
- <sup>8</sup>Jei eisiu į Rytus, jis nesirodo ;  
jei į Vakarus, aš nepastebiu jo ;
- <sup>9</sup>Jei į kairę, ką turiu daryti ? aš nepasiekiu jo.  
Jei kreipiuos į dešinę, nematau jo.
- <sup>10</sup>Bet jis žino mano kelią  
ir ištyrė mane kaip auksą, kurs pereina per ugnį.
- <sup>11</sup>Mano koja sekė jo pėdsakomis,  
aš laikiaus jo kelio ir neiškrypau iš jo ;
- <sup>12</sup>Nepasitraukiau nuo jo lūpų paliepiamų,  
ir paslėpiau savo prieglobstyje jo burnos žodžius.
- <sup>13</sup>Nes jis yra vienas,  
ir niekas negali sutrukdyti jo sumanymo.  
ir ko tik norėjo jo siela, tai jis padarė.
- <sup>14</sup>Kai jis bus įvykdęs manyje savo valią,  
daug kitų panašių dalykų yra jam čia pat.
- <sup>15</sup>Ir todėl aš nusigandau jo veido,  
ir žiūrėdamas į jį esu apimtas baimės.
- <sup>16</sup>Dievas suminkštino mano širdį,  
ir Visagalis nugąsdino mane.
- <sup>17</sup>Nes ne dėl užėinančios tamsybės aš žuvau,  
ir ne rūkas apdengė mano veidą.
24. <sup>1</sup>Nuo Visagalio nepaslėpti laikai ;  
bet kurie jį žino, nežino jo dienų.
- <sup>2</sup>Vieni perkelia ribas,  
išgaudo bandas ir gano jas,
- <sup>3</sup>Nusivaro našlaičių asilą  
ir atima našlės jautį kaip užstatą,

sėjo akių ». — <sup>8</sup>*Jei eisiu...* Dievas tuo tarpu neįvykdo Ijobo troškimo

<sup>10</sup>*Bet jis žino...* Nes jis žino, koks buvo mano elgesys ; jei jis mėgintų mane, aš išeičiau kaip auksas. Plg Pat 17,3 ; Zak 13,9. — <sup>12</sup>*Nepasitraukiau...* Ebr t : « labiau nekaip savo įstato aš laikiaus jo burnos žodžių ». — *Paslėpiau...* kaip mylimą dalyką, kurį glaudžiama prie širdies. — <sup>13</sup>*Nes jis vienas* : Dievas yra vienas Visagalis Viešpats, kurs daro, ko jis nori. Ebr t : « Jis viename /t y, laikosi vieno savo nutarimo/ ir kas jam uždraus ? Jo siela nori ir jis įvykdo ». — <sup>14</sup>*Kai jis bus...* Ebr t : « taip, jis įvykdys, ką yra man skyręs ». — *Daug kitų...* Dievo nutarimuose yra daug kitų dalykų, kurie nesuprantami ; arba : daug kitų žmonių kenčia tolygiai be matomos priežasties. — <sup>15</sup>*Ir todėl aš...* Tas nusuprantamumas pripildo Ijobą baimės ir neramumo. Jei Dievas visados dalina užmokestį ir bausmę pagal nuopel-

nus, Ijobui būtų aišku, ko jam reikia laukti. Bet kiekviena mintis apie nesuprantamą Dievo tvarką verčia Ijobą drebėti ir atima iš jo ramumą. — <sup>16</sup>*Dievas suminkštino* : atėmė drąsą. — <sup>17</sup>*Nes ne dėl...* Ebr t : aiškiau : « nes ne dėl nėlaimės aš jaučiuos sunaikintas ir ne dėl mano asmens, kurį apdengė tamsybė ». Didžiausi Ijobo neramumo priežastis — tai jam nesuprantamas Dievo pasielgimas

24. <sup>1</sup>*Nuo Visagalio...* Atsakydamas tiesiau Eliphasai, Ijobas vėl kalba apie liūdną patyrimą, kad gerųjų ir piktųjų likimas dažnai nesutinka su jų doriniu stoviu. Ebr t prasižada klausimu : « kodėl Visagalio nelaikomi laikai ? » t y, kodėl Dievas nepaskiria laiko, taip kad teisieji jį aiškiai matytų ir galėtų džiaugtis dėl Viešpaties keršto nedoriesiems. — <sup>2</sup>*Vieni perkelia...* Pavyzdžiai ne-teisybės viešpataujančios žmonėse čia žemėje. Plg 5 Moš 19,14 ; Oz 5,10 ir k. — <sup>3</sup>*Asilą* : vienatinį asilą. —

- <sup>4</sup>Išardo beturčių kelią  
ir prispaudžia taip pat žemės romiuosius.  
<sup>5</sup>Kiti išeina prie savo darbo kaip laukiniai asilai tyruose ;  
jie tykoja grobio, kad pasigamintų duonos vaikams.  
<sup>6</sup>Jie pjauna ne savo lauką  
ir nuuogauja vynuogyną to, kurį prispaudė prievarta.  
<sup>7</sup>Paleidžia žmones plikus, atimdami drabužius  
iš neturinčio kuo apsidengti šaltyje,  
<sup>8</sup>Ant kurių lyja kalnų lietus,  
ir kurie, neturėdami uždangos, glaudžiasi prie akmenų.  
<sup>9</sup>Jie daro prievartą imdami grobį iš našlaičių  
ir apiplėšia neturtingą liaudį.  
<sup>10</sup>Iš plikųjų ir vaikščiojančių be apdaro  
ir alkstančių jie atima varpas.  
<sup>11</sup>Pietauja tarp pėdų krūvų tų,  
kurie išspaudę spautuvus trokšta.  
<sup>12</sup>Verčia vaitoti vyrus iš miestų ;  
sužeistųjų siela šaukia,  
o Dievas neleis nueiti neatkeršijęs.  
<sup>13</sup>Jie kelia maištą prieš šviesą,  
nežino jos kelių  
ir negrižta jos takais.  
<sup>14</sup>Anksti rytą keliai galvažudys,  
užmuša elgetą ir beturtį ;  
naktį gi jis kaip vagis.  
<sup>15</sup>Svetmoterio akis laukia tamsos,  
ir jis sako : Nematys manęs akis ;  
ir jis užsidengia sau veidą.  
<sup>16</sup>Jis įsilaužia tamsoje į namus,  
kaip jie dieną buvo susitarę,  
ir jie nenori žinoti šviesos.

<sup>4</sup>*Išardo...* Ebr t : « varo beturčius nuo kelio ». — *Žemės romiuosius* : gal vietinius krašto gyventojus. — <sup>5</sup>*Kiti išeina...* Vulg tekste toliau aprašinėjama skriaudėjų neteisybės. Ebr gi t kalbama apie prislėgtųjų vargus : « kiti iš prislėgtųjų būna verčiami įeškoti sau menko maisto tyruose ». — *Jie tykoja grobio...* Ebr t : « tyrai jam duona jojo vaikams ». — <sup>6</sup>*Jie pjauna...* Ebr t : « jie pjauna laukuose savo menką maistą ir uogauja sau bedievio vynuogyne » /kurs juos apiplėšė/. — <sup>7</sup>*Paleidžia...* Ebr t : « pliki nakvoja be apdaro, ir nėra jiems dangalo šaltyje ; jie šlampa po kalnų lietumi, ir nesant prieglaudos, jie glaudžiasi prie akmenų. — <sup>9</sup>*Jie daro...* Kiti nedorųjų elgesio pavyzdžiai. Ebr t : « atimama našlaitis nuo motinos krūčių ir imama užstatas iš pavarėlių ; jie vaikščioja pliki be apdaro ir išalkę nešioja pėdus ». Bedieviai verčia dirbti sau beturčius pjūties

metu, bet neduoda jiems valgyti. — <sup>11</sup>*Pietauja...* Turtingasis valgo ir ilsisi kaitros metu tarp beturčių pėdų, kuriuos tasai anam supjovė. Ebr t : « tarp jų tvorų jie išspaudžia aliejų, mina spautuvus, trokšta », t y, beturčiai priversti sunkiai dirbti turtuolių kiemuose be tinkamo užmo-kesčio. — <sup>12</sup>*Verčia vaitoti...* Prievarta daroma viešai ir visur. — *Dievas neleis...* Dievas nubauss tinkamu laiku kaltininkus. Ebr t : « ir Dievas nežiūri to neskanumo », t y, Dievas regisi nematęs tų taip piktų darbų. — <sup>13</sup>*Jie kelia...* Pavyzdžiai nusikaltimų, daromų slapčia. — *Prieš šviesą* : vengdami ir nepakędami dienos šviesos. — <sup>14</sup>*Anksti rytą* : kuomet dar nevisai šviesu, kai žmonių dauguma dar tebemiega. — *Kaip vagis* : užsiima vagyste. — <sup>15</sup>*Tamsos* : suotemos. — *Užsidengia sau...* kad negalėtų jo pažinti. — <sup>16</sup>*Jis įsilaužia...* Vagies pavyzdys. — *Kaip jie dieną*

- <sup>17</sup>Jei ūmai pasirodo aušra,  
jie mano tai esant mirties šešėlį,  
ir taip jie vaikščioja tamsybėje kaip šviesoje.
- <sup>18</sup>Jis lengvas ant vandens paviršio;  
tebūna prakeikta jo dalis žemėje,  
ir tenevaikščioja jis vynuogynų keliu.
- <sup>19</sup>Tepereina jis iš sniego vandens į didžiausią karštį,  
ir jo nuodėmė tenueina iki pragarui.
- <sup>20</sup>Teužmiršta jį gailestingumas; jo saldumas tebūna kirminai;  
tenebūna jis atsiminime,  
bet tebūna sulaužytas kaip nevaisingas medis.
- <sup>21</sup>Nes apiplėšė bergždžią, kuri negimdo,  
ir našlei nepadare gera.
- <sup>22</sup>Jis nugramzdino stipriuosius savo stiprybe,  
o kada jis atsistoja, nėra tikras savo gyvenimo.
- <sup>23</sup>Dievas davė jam proą atgailai daryti,  
o jis išnaudoja ją puikybei;  
bet Dievo akis yra jo keliuose.
- <sup>24</sup>Jie išaugštinti valandėlei ir nepasiliks,  
ir bus pažeminti kaip visa ir bus atimti,  
ir bus sutrinti kaip varpų viršūnės.
- <sup>25</sup>Argi tai ne taip yra? kas gali įrodyti, kad aš melavau?  
ir nunešti Dievo akivaizdon mano žodžius?
- 25.** <sup>1</sup>Atsakydamas Bildadas Suhietis tarė:  
<sup>2</sup>Galybė ir baismus yra pas tą,  
kurs daro taiką savo augštybėse.

*buvo susitargę.* Anot ebr t: «dieną jie slepiasi». — <sup>17</sup>Jei ūmai... Anot ebr t: «jiems rytas kaip mirties šešelis», t y, jie taip bijo ryto kaip kiti nakties. — <sup>18</sup>Jis lengvas... Gal: bedievių mirtis greita ir lengva, panaši į laivą greitai plaukiantį jūros paviršiu, nors jie verti žmonių prakeikimo ir nors nebegrižta į vynuogynų kelią, kad tenai džiaugtųsi. — <sup>19</sup>Tepereina jis... tegul bedievis eina iš vienos nelaimės į kitą, tegul lydi jį bausmė iki mirusiųjų buveinei. Anot ebr t: kaip sausumas ir karštis išgeria sniego vandenį, taip mirusiųjų buveinė praryja nusidėjėlių. — <sup>20</sup>Gailestingumas. Ebr t: įsčia, t y, pati motina. — Jo saldumas... Visa jo viltis tebūna kapo kirminai. — Tebūna sulaužytas... Ebr t: «ir neteisybė bus sulaužyta kaip medis». — <sup>21</sup>Bergždžią: moteriškę neturincią vaikų, kurie galėtų ją sušelpiti. — <sup>22</sup>Jis nugramzdino... Bedievis naudojasi savo stiprumu net ir prieš žmones galingus, ir kai tik jis pakilsta prieš kurį norint iš jų, tasai tuojau jaučia pavojų savo gyvybei. Kiti išreiškia ebr t prasmę taip: ir

jis ilgai palaiko smarkiuosius savo galybe; toksai vėl iškilsta, nors jis jau buvo nustojęs vilties apie savo gyvenimą. — <sup>23</sup>Dievas... puikybei. Ebr t: «Dievas išgelbi jį nuo pavojaus, ir jis paermiamas». — Yra jo keliuose: regisi sergi jį nuo nelaimės. Plg Apr 2,21. — <sup>24</sup>Jie išaugštinti... Vulg tekste, regisi, kalbama apie galutiną bedievių bausmę; bet ebr t yra: «jie išaugštinti; valandėlė, ir jų nebėra /t y, laimingai gyvenę, miršta greitai, nevarginami ilgai ligos/ krenta /miršta kaip visi kiti/; nukertami kaip varpų viršūnės /t y, atimami iš šio pasaulio ne pirm laiko, bet savo senatvėje. Kaip varpa nukertama nuo šiaudo, kai ji pilnai pribrendusi/. — <sup>25</sup>Nunešti... kaltinti, kad aš pasakiau netiesą. Ebr t: «ir paversti niekais mano žodžius»

c/ Trečias Bildado atsiliepimas

25,1-6. Bildadas nieko neatsako į Ijobo įrodymus. Jis tik trumpai aprašo Dievo didenybę ir vėl primena, kad, būdamas menkas, žmogus negali bylinėtis su Dievu



- <sup>3</sup>Argi yra skaičius jo kareiviams ?  
ir ant ko neužteka jo šviesa ?
- <sup>4</sup>Argi gali būti išteisintas žmogus, palygintas su Dievu,  
arba gimusi iš moteriškos pasirodyti nesuteptas ?
- <sup>5</sup>Štai net mėnulis nešviečia,  
ir žvaigždės nėra nesuteptos jo akivaizdoje.
- <sup>6</sup>Kaip gi labiau žmogus puvėsis,  
ir žmogaus sūnus kirminas
26. <sup>1</sup>Atsakydamas Ijobas tarė :  
<sup>2</sup>Kieno tu padėjėjas ? argi silpnojo ?  
ir ar palaikai petį to, kurs nestiprus ?  
<sup>3</sup>Kam davei patarti ?  
gal tam, kurs neturi išminties,  
ir parodei jam savo didžiausį gudrumą ?  
<sup>4</sup>Ką tu norėjai pamokyti ?  
argi ne tą, kurs padarė kvėpavimą ?  
<sup>5</sup>Štai po vandenimis vaitoja milžinai  
ir tie, kurie gyvena draug su jais.  
<sup>6</sup>Mirusiųjų buveinė atidengta jo akivaizdoje,  
ir nėra jokios uždangos prapulčiai.

25. <sup>2</sup>*Galybė ir baisumas...* Visa, kas yra danguje, taip sutvarkyta, kad tarnauja Dievo tikslams; niekas negali priešintis; visa jam pasiduoda; o Ijobas drįsta bylinėtis su tokiuo Dievu, nepasiduoda nuolankiai Dievo siųstai bausmei. Tai priešinga Dievo didenybei, ir Bildadas įspėja Ijobą, kas jis jos bijotų. — *Daro taiką...* Gal čia daroma aliuzija į kovą, kuri buvo kilus danguje tarp gerųjų ir piktųjų angelų. Plg Apr 12,7. — <sup>3</sup>*Jo kareiviams...* Ebr t: «kariuomenės būriams», t y, visam tam, kas danguje ir žemėje tarnauja Dievui kaip jo galybės įrankiai. — *Jo šviesa*: jo malonumas. — <sup>4</sup>*Argi gali būti...* Kartojami Eliphaso žodžiai 4,17; plg 14,1; 15,4. — <sup>6</sup>*Mėnulis nešviečia.* Jei tyriausi dalykai, kuriuos mes žinome, nėra nesutepti Dievo akivaizdoje, kaip gi be palyginimo labiau žmogus, kurs yra tik puvėsis ir purvas ?

d/ *Trečias Ijobo atsakymas Bildadui*

26,1-14. Ijobas atsako Bildadui, kad jo žodžiai visai netinka dalykui, apie kurį kalbama, ir todėl nereikėjo nė sakyti /1-4/; pats gi Ijobas sakosi turįs tikresnę nuomonę apie Dievo didenybę, kaip ji pasireiškia po žeme, žemėje ir danguje /5-14/.

26. <sup>1</sup>*Atsakydamas Ijobas...* Ijobas savo atsakyme aiškiau išreiškia, koki yra jo nuomonė apie Dievą, ir atstumia nuo savęs nedievoabaimingumo

priekaištą. Jis šaukęsis į Dievą ne dėl to, kad būtų užmiręs jo didenybę, bet kad jautėsi esąs nekaltas. — <sup>2</sup>*Kieno tu...* Ijobas pradeda kalbėti pasiepdamas Bildado žodžius, kuriais tasai visai nepasiekęs tikslo, nes nepasakęs nieko, kas praverstų Ijobui pamokyti ar paguosti. Ebr t: «kaip gi tinkamai tu padėjai silpnui, parėmėi nestiprų petį; kaipgi tinkamai patarei neišmintingajam ir apščiai parodei gudrumo?» — <sup>4</sup>*Ką tu norėjai...* Tikriau anot ebr t: «kam tu sakei savo žodžius? ir kieno dvasia kalbėjo iš tavęs», t y, gal tu laikais iš augštybių gauto apreiškimo? Šitame klausime juo daugiau ironijos, kad Bildadas buvo kone tą pat pakartojęs, ko Eliphasas sakėsi esąs pamokytas nakties regėjime. Plg aug 4,12...

<sup>5</sup>*Štai...* Platesniu Dievo galybės ir kilnumo aprašymu Ijobas parodo, kad jam nėra reikalo mokytis tų dalykų iš Bildado. — *Po vandenimis*: giliausioje žemės vietoje, kur, kaip buvo manoma, esanti mirusiųjų buveinė. — *Milžinai.* Ebr *refa'im*... Taip buvo vadinamos kai kurios pietinės Palestinos giminės /žr 1 Moš 14,5; 15,20; 5 Moš 3,11 ir k/; bet čia tas žodis gal reiškia mirusius apskritai /plg Pat 2,18/. — *Vaitoja.* Ebr t: «dreba» /prieš Dievo galybę/. — *Ir tie, kurie...* «ir po jų /vandenų/ gyventojais». — <sup>6</sup>*Mirusiųjų buveinė...*

- <sup>7</sup>Jis ištiesia Šiaurę ant tuštumos,  
ir pakabina žemę ant nieko.  
<sup>8</sup>Jis suriša vandenį savo debesyse,  
kad nekristų vienu kartu žemyn.  
<sup>9</sup>Jis laiko savo sosto veidą  
ir ištiesia viršuje jo savo debesėlį;  
<sup>10</sup>Daro sieną aplink vandenį,  
iki kolei pasibaigs šviesa ir tamsybė.  
<sup>11</sup>Dangaus šulai dreba  
ir bijo jam pamojus.  
<sup>12</sup>Per jo galybę ūmai renkasi jūros,  
ir jo išmintingumas užgauna puikumą.  
<sup>13</sup>Jo dvasia puošia dangų,  
ir jo rankai tvarkant padarytas vingiuotas žaltys.  
<sup>14</sup>Štai tai pasakyta apie vieną jo kelių dalį;  
o kadangi mes girdėjome vos silpną jo žodžių šnibždėjimą,  
tai kas gali apimti jo didenybės griausmą?  
27. <sup>1</sup>Ijobas dar pridūrė ir vėl kalbėdamas savo prilyginimais tarė:  
<sup>2</sup>Kaip gyvas Dievas, kurs nedaro man teisybės,  
ir Visagalis, kurs atvedė į kartumą mano sielą:

Nors mirusiųjų vieta pasilieka už-  
dengta didžiausioje gilumoje neap-  
sakomai toli nuo dangiškosios Dievo  
būklės, tačiau jo akims nėra jokios  
slepiančios ją uždangos; jo žinoji-  
mui ji atvira. — *Prapulčiai*. Ebr  
*abadān*: kitas mirusiųjų buveinės  
vardas. — <sup>7</sup>*Jis ištiesia...* Apie Dievo  
visagalybę liudija regimas dangaus  
skliautas su jo žvaigždynais, kurs  
nieku neparemtas, ir visa žemė, lyg  
kad kabanti tuščioje erdvėje. Apie  
pasaulį ir gamtos reiškinius Ijobas  
čia kalba ne moksliškai, bet taip kaip  
visų buvo manoma ir kalbama. —  
<sup>8</sup>*Jis suriša...* Kitas Dievo visagalybės  
stebuklas. Debesys yra tarsi indai,  
kuriuose surinkta lietaus vanduo.  
Jie vadinami Dievo */savo/* debesimis,  
nes skelbia jo apvaizdą. — <sup>9</sup>*Jis lai-  
ko...* Anot ebr t: «jis uždengia savo  
sosto veidą». Dangus yra Dievo sos-  
tas. Regimas mums dangaus skliaus-  
mas yra tarsi to sosto veidas. Dievas  
jį laiko, uždengia, apsupa debesimis.  
— <sup>10</sup>*Daro sieną...* Kiti Dievo visaga-  
lybės darbai. Ebr t: «jis apveda sie-  
ną aplinkui ant vandenų iki ten,  
kur skiriasi šviesa ir tamsybė». Vulg  
prasmė: kolei bus diena ir naktis, t  
y, amžinai. — <sup>11</sup>*Dangaus šulai*: augšti  
kalnai, kuriais regisi paremtas dan-  
gaus skliausmas. — <sup>12</sup>*Per jo galybę...*  
Ebr t: «jo galybė sujudina jūrą». Net ir jūros audros, baisiausias gamtos  
apsireiškimas, pasilieka Dievo val-

džioje, turi sukilti ir vėl nutilti pagal  
jo valią. — *Puikumą*: galingą ir  
puikią. — <sup>13</sup>*Jo dvasia...* Ketvirtosios  
pasaulio sutvėrimo dienos darbas  
/1 Moš 1,14-19/. — *Ir jo rankai...* Ebr  
t: «jo ranka padarė žalčio vingius»  
arba, vingiuotą žaltį. Vingiuotu žal-  
čiu čia matomai vadinama vienas  
iš žvaigždynų, bet kursai, nežinia.  
— <sup>14</sup>*Tai pasakyta...* Ebr t: «tai jo  
kelių galai», t y, apskriti bruožai  
Dievo galybės. — *Silpną jo žodžių  
šnibždėjimą*. Aprašytieji dalykai tai  
tik silpnas Dievo galybės aidas. Jei  
jau jie mus taip labai stebina, tai  
kas reikia manyti apie visą Dievo  
galybę, kuri palyginta su minėtaisias  
dalykais yra tarsi griausmai?

#### 4. Jjobo monologas

##### a/ Pirmoji monologo dalis

27,1-28,28. Pirmoje savo monologo  
dalyje Ijobas parodo, kad jo priete-  
liai veltui kėlė abejones apie jo nekal-  
tumą, ir kad jiems trūksta tikros  
išminties, reikiamos iškeltam klau-  
simui apie kentėjimų priežastis iš-  
rišti. Dievas žino, kad Ijobas neme-  
luoja; jo sąžinė neprikiša jam jokios  
kaltės, ir jo nekalumą patvirtina jo  
nuolatinė viltis ir jo tvirtas pasiti-  
kėjimas Dievu, kokio negali turėti  
bedieviai /27,1-10/. Ijobo prieteliams  
trūksta tikros išminties, ir jie patys  
turi dabar išpažinti, kad jų tvirtini-

- <sup>3</sup>Kolei dar tebėra manyje kvėpavimas  
ir Dievo kvapas mano nosyje,  
<sup>4</sup>Mano lūpos nekalbės neteisumo,  
ir mano liežuvis nesakys melo.  
<sup>5</sup>Aš anaip tol nelaikysiu jūsų teisiais ;  
kolei gyvas būsiu, aš neatstosiu nuo savo nekaltumo.  
<sup>6</sup>Aš nepamesiu savo pasiteisinimo, kurio pradėjau laikytis,  
nes mano širdis neprikiša man nieko mano gyvenime.  
<sup>7</sup>Tebūna mano neprietelis kaip bedievis,  
ir mano priešininkas kaip neteisusis.  
<sup>8</sup>Nes koki yra veidmainio viltis, jei jis godžiai plėšia,  
o Dievas neišgelbės jo sielos ?  
<sup>9</sup>Argi Dievas klausys jo šauksmo,  
kai ateis jam suspaudimas ?  
<sup>10</sup>Arba ar galės jis linksmintis Visagalyje  
ir šauktis į Dievą kiekviename laike ?  
<sup>11</sup>Mokysiu jus per Dievo ranką,  
kas yra Visagalio, ir nepaslėpsiu.  
<sup>12</sup>Štai jūs visi tai žinote  
ir kam kalbate tuščius dalykus ?  
<sup>13</sup>Ta yra žmogaus bedievio dalis pas Dievą  
ir smarkiųjų tėvonystė, kurią jie gaus iš Visagalio.

mai, kuriuos jie taip atkakliai gynė, būk visi bedieviai ir tai tik jie vieni nelaimingi, neturi reikiamo pagrindo /17,11-23/. Daug, tiesa, gali žmonės padaryti savo mokslu ir sumanumu /28,1-11/, bet jie negali pasiekti antgamtinės išminties, kuri yra kilnesnė už visa, kas įgimta /28,12-28/.

27. <sup>1</sup>*Ijobas dar pridūrė...* Ijobas, atsakęs Bildadui, laukė Sopharo atsiliepinimo. Kadangi tačiau tas tylėjo, jis vėl pats pradėjo kalbėti. Tas naujas atsiliepinimas skelbiamas čia iškilmingiau. — *Prilyginimais*. Ebr ž *mašal* sakomas apie šneką kilnią, vaizdingą, papuoštą pavyzdžiais ir mįslių. — <sup>2</sup>*Kaip gyvas...* Priesaikos žodžiai. — *Nedaro man teisybės* : nes žmonėms galėjo rodytis, kad Dievas elgiasi su Ijobu kaip su bedieviu. — <sup>3</sup>*Kolei dar tebėra...* kolei tebesu gyvas. — *Dievo kvapas*. Plg 1 Moš 2,7. — <sup>4</sup>*Nelaikysiu jūsų teisiais* : aš negaliu sutikti su jūsų nuomone ir sakytis esąs kaltas ; tai būtų priešinga mano sąžinės balsui. — <sup>5</sup>*Tebūna mano...* Tie, kurie neteisingai puola nekaltą Ijobą, patys verti bedievių vardo ir pasmerkimo. — <sup>6</sup>*Nes koki...* Jei Ijobas būtų bedievis, kaip jis būtų galėjęs nuolat turėti viltį Dievuje ? Bedieviui Dievas yra neprietelis, ir jis negali įieškoti pas Dievą prieglaudos

nuo jam gresiančių nelaimių. Ebr t : « nes kokią viltį turi bedievis, kuomet atkerta, kuomet ištraukia Dievas jo sielą ? » t y, kuomet bedievis miršta. — <sup>9</sup>*Argi Dievas...* Bedieviui nėra jokios paguodos. Ijobas gi, nors skaudžiai kankinamas, meldžiasi ir pasitiki Dievu. Plg aug 13,16 ; 19,26

<sup>11</sup>*Mokysiu jus...* Ijobas jau įrodė savo nekaltumą ir nori, Dievui padedant, tai pasiekti, kad jo prieteliai pamestų savo klaidingą nuomonę. — *Per Dievo ranką*. Ebr t gali reikšti taip pat : « apie Dievo ranką », t y, apie Dievo pasiūlymą būdą. — *Kas yra Visagalio* : Dievo nutarimus apie bedievių ir apie jų nubaudimą. — <sup>12</sup>*Visi tai žinote* : kad mano nelaimės išaiškinti negana sakyti būk Dievas baudžias mane, lygiai kaip bedievių, dėl mano didelių nusikaltimų. — <sup>13</sup>*Ta yra žmogaus...* Reikia manyti, kad čia /13-23/ Ijobas tik kartoją prietelių nuomones apie bedievių likimą, kurias jis pavadino tuščiomis /12 e/ ; todėl ir pradeda kalbėti Sopharo žodžiais /plg aug 20,29/. Kiti tačiau aiškintojai mano, kad šituo bedievių likimo aprašymu Ijobas nori pataisyti, kas jo paties žodžiuose buvo augščiau perdėta. Bet jei čia iš tikrųjų pareiškiamas paties Ijobo nuomonė, tai vis gi jo tikslas kitoks.

- <sup>14</sup>Jei jo sūnų bus daug, jie teks kalavijui,  
ir jo vaikaičiai nepasisotins duona.
- <sup>15</sup>Kurie iš jo bus likę, tie bus palaidoti prapultyje,  
ir jo našlės neverks.
- <sup>16</sup>Jei susikrautų sidabro kaip žemių  
ir pasitaisytų drabužių kaip dumblo,
- <sup>17</sup>Jis, tiesa, prirengs, bet apsilvils jais teisusis,  
ir sidabrą padalins nekaltasis.
- <sup>18</sup>Jis pasistatė savo namus kaip kandis  
ir kaip sargas pasidarė pašiūrę.
- <sup>19</sup>Turtingasis, kai užmigs, nieko nepasiims su savim,  
atvers savo akis ir nieko nerąs.
- <sup>20</sup>Neturtas pagaus jį kaip vanduo ;  
naktį užpuls jį audra.
- <sup>21</sup>Nutvers jį deginąs vėjas ir nuneš,  
ir kaip viesulas atims jį iš jo vietos.
- <sup>22</sup>Jis paleis į jį ir nepasigailės,  
ir jo rankos bėgte bėgs ;
- <sup>23</sup>Plos paskui jį savo rankomis  
ir švilps jam, žiūrėdamas į jo vietą
28. <sup>1</sup>Sidabras turi savo gyslų pradžias,  
ir auksui yra vieta, kurioje jis tirpinamas.
- <sup>2</sup>Geležis imama iš žemės,  
o akmuo karščio ištirpintas virsta variu.
- <sup>3</sup>Jis paskyrė tamsybei laiką  
ir pats tyrinėja visų dalykų galą,  
Taip pat tamsybėje paslėptą akmenį ir mirties ūksmę.

Prieteliai aprašinėjo Ijobui liūdną bedievių likimą, kad jis tame aprašyme pažintų pats save: Ijobas gi rodo tą patį bedievių tikimą, kad prieteliai suprastų, kaip labai skiriasi nuo bedievių ne tik jo pasielgimas kentėjimuose, bet ir kentėjimai. Pradžioje kalbama apie bedievių palikuonis /14.15 e/, toliau apie jų gėrybes /16-19 e/, pagaliau apie jų gyvenimą /20-23 e/. — <sup>14</sup>*Nepasisotins duona*: vargins juos neturtas. — <sup>15</sup>*Bus palaidoti prapultyje*: mirs maro liga. — *Neverks*: nesirūpins, nes nekenktė jo gyvo. — <sup>17</sup>*Bet apsilvils...* Kas čia pasakyta apie bedievio likimą, tai ne visuotinė taisyklė, bet dažnai įvyktą dalykai. — <sup>18</sup>*Kaip kandis...* Kandis daro sau namus griauždamas, sargas tik trumpam laikui. — <sup>19</sup>*Turtingasis...* Turtai nelydės į mirusiųjų buveinę; tenai bedievis pasijus, kad jis nieko nebeturi. Anot kitų: Turtingas bedievis eidamas gulti dar džiaugiasi savo gėrybėmis; atsikėlęs gi rytą pamatys, kad visa kas žuvo. Plg Ps 48,18. — <sup>20</sup>*Neturtas...* Ebr t: «pagaugaus jį kaip tvanas baisumai». —

<sup>21</sup>*Deginąs vėjas*. Ebr *qadim*, karštas Rytų vėjas. — <sup>22</sup>*Jis paleis...* Dievas siųs bedieviui nelaimės vieną po kitos; nuo tų nelaimių jis veltui stengsis pasitraukti. — <sup>23</sup>*Plos paskui jį...* Žmonės matydami tą Dievo kerštą, džiaugsis ir niekins bedievių. Anot kitų aiškintojų: Dievas plos... Tai būtų antropomorphismas, panašus į raudamą Pat 1,26

28. <sup>1</sup>*Sidabras...* Žmogaus išmintį be galo viršija Dievo išmintis, kuri viena gali išaiškinti visus nesuprąstus žmogaus gyvenimo pasireiškimus. Žmogus savo jėgomis ir sumanumu pasiekia visus turtus, kurie paslėpti žemėje. — *Turi savo gyslų...* Žmogus moka atrasti sidabro ir auksą. — <sup>2</sup>*Akmuo karščio...* Iš naugių akmenų gaunama vario. — <sup>3</sup>*Jis paskyrė...* Ebr t: «jis daro galą tamsybėms ir tyrinėja iki tobulumui tamsos ir mirties ūksmės akmenis», t y, žmogus ištiria žemės gilumą, įsinešdamas šviesos tenai, kur buvo visai tamsu; taip jis daro galą tamsybėms; toje žemės gilumoje, iki tam laikui panašioje į mirties ūksmę, jis

- <sup>4</sup>Upelis atskiria nuo keliaujančios tautos tuos,  
kuriuos stokojančio žmogaus užmiršo koja  
ir kurie vaikščioja be kelio.
- <sup>5</sup>Žemė, iš kurios augo duona,  
savo vietoje išgriauta ugnimi.
- <sup>6</sup>Sapyro vieta tarp jos akmenų,  
ir jos grumstai auksas.
- <sup>7</sup>Paukštis nežino tako  
ir nemato jo vanago akis.
- <sup>8</sup>Nemindžiojo pirklių sūnūs  
ir liūtienė neperėjo per jį.
- <sup>9</sup>Jis ištiesia savo rankas į uolas,  
išgriauna kalnus iš šaknų.
- <sup>10</sup>Uolose jis iškala upelius  
ir jo akis pamato visa, kas brangu.
- <sup>11</sup>Jis tyrinėja taip pat upių gilumą  
ir iškelia į šviesą, kas paslėpta.
- <sup>12</sup>Bet kur randama išmintis?  
ir kuri yra išmonės vieta?
- <sup>13</sup>Žmogus nežino jos kainos,  
ir jos nerandama patogiai gyvenančiųjų žemėje.
- <sup>14</sup>Gelmė sako: Jos nėra manyje;  
ir jūra kalba: Jos nėra pas mane.

jieško brangių naugių. — <sup>4</sup>*Upelis...* Aprašoma, kaip žmonės kasa iš žemės nauges. Aiškiau tai išreiškta ebr t: «jie pasidaro /išsikasa/ šulinį toli nuo gyventojo /giliai nuo vietos, nuo žemės paviršiaus, kur žmogus gyvena/; kojos užmiršti jie kabo, ne taip kaip žmonės supasi /t y, nusileidę virvėmis į iškastą urvą, jie kabo ir supasi ant tų virvių/; leisdamiės gilyn jie nesinaudoja kojomis, todėl sakoma, kad koja juos užmiršusi/. Ta pati mintis yra ir Vulgatoje. — <sup>5</sup>*Žemė, iš kurios...* Žmogui negana žemėje augančių vaisių; jis jieskodamas didesnės sau naudos siekia į jos gilumą ir griaua ją kaip ugnis. — <sup>6</sup>*Sapyro vieta...* Žmogus darbuojasi ne veltui. Žemės gilumoje jis randa brangių sapyro ir auksa. — <sup>7</sup>*Paukštis.* Ebr t: «erelis». Išreiškiama nustebimas, kad žmogus pasiekia tokias vietas, kurių nei paukščių akis nemato, nei žvėrys nelanko, nei godūs pirkliai neprieina. — <sup>9</sup>*Jis ištiesia...* Kad pasiektų brangių akmenų ir auksa vietas, žmogus prakala kiekiausias uolas, taip kad rodosi, jog jis išgriaua kalnus. — <sup>10</sup>*Uolose jis iškala...* Jei bekasant ištryšksta iš po žemės vanduo, žmogus padaro tam vandeniui griovių ir išveda jį iš po žemės. — <sup>11</sup>*Jis tyri-*

*nėja...* Anot ebr t: «kad jie netrykštų, jis užkemša vandenų gyslas». Kasyklų darbo aprašymu gražiai prirengiama tolesnė šneka apie tikrą išmintį. Nors rodosi, jog nėra nieko paslėpto net didžiausioje gilumoje, kad žmogus tai nerastų ir nepasisavintų, tačiau jis neįstengia rasti ir pasisavinti sau išminties. — <sup>12</sup>*Bet kur randama...* Išmintis Šv Rašte yra pažinimas, kurs kiekvieną dalyką gražina į Dievą kaip į jo pradžią ir vedėją, ypatingu būdu ji yra Dievo suteiktas savo prieteliams pažinimas, dalyvavimas jojo išmintyje, kurs pamoko teisingai spręsti apie visus ir jais naudotis. Išmonė yra ta išminties dalis, kuria mes apsaugomi nuo visokio apgavimo /plg Jėš 11,3/. Tos išminties žmogus negali rasti savo jėgomis. Ir tas pat dalykas išreiškiamas įvairiu būdu toliau. — <sup>13</sup>*Nežino jos kainos...* Parduodamoji išminties kaina žmogui nežinoma, nes išminties nėra tarp perkamųjų dalykų. — *Patogiai.* Vulgatos priedas, kuriuo nurodoma, kad išmintis neįsigijama be vargo. — <sup>14</sup>*Gelmė sako...* Išminties negalima rasti žemės ar jūros gilumoje, ir žmogus neturi nieko, ką galėtų duoti už ją. Iš to pasirodo, kaip labai ji turi būti vertina-

- <sup>15</sup>Negalima duoti už ją tikrojo aukso  
ir nepasverinama sidabro mainais už ją.
- <sup>16</sup>Negalima jos lyginti su įvairiomis Indijos spalvomis,  
nei su brangiausiu sardonikso akmenimi ir sapyrų.
- <sup>17</sup>Neprilygsta jai auksas ar stiklas,  
ir neduodama už ją aukso rykų.
- <sup>18</sup>Augšti ir praklinūs dalykai, palyginti su ja, neverti paminėti;  
ištraukiama gi išmintis iš slėpynės.
- <sup>19</sup>Nesusilygins su ja topazas iš Etiopijos,  
ir neprilygs jai skaisčiausi audiniai.
- <sup>20</sup>Taigi iš kur ateina išmintis?  
ir kur yra išmonės vieta?
- <sup>21</sup>Ji paslėpta nuo akių visų gyvųjų;  
ji nežinoma taip pat dangaus paukščiams.
- <sup>22</sup>Prapultis ir mirtis tarė:  
savo ausimis girdėjome jos gandą.
- <sup>23</sup>Dievas pažįsta jos kelią  
ir žino jos vietą.
- <sup>24</sup>Nes jis žiūri į pasaulio pakraščius  
ir mato visa, kas yra po dangumi.
- <sup>25</sup>Jis, kursai davė vėjams sunkumą  
ir pasvėrė vandenį pagal saiką.
- <sup>26</sup>Kai jis davė įstatymą lietui  
ir užiančioms audroms kelią,
- <sup>27</sup>Tuomet matė ją, ir paskelbė, ir prirengė, ir ištyrė.
- <sup>28</sup>Ir jis tarė žmogui: Štai Viešpaties baimė tai yra išmintis,  
ir trauktis nuo pikto yra išmonė

ma. Plg Išm 7,9. — <sup>16</sup>*Su įvairiomis Indijos spalvomis*: su visokiais brangiais Indijos akmenimis. Ebr t: «jos negalima atsverti Ophyro auksu, brangiu beryliu ir sapyrų». — <sup>17</sup>*Stiklas*: dalykas lygiai branginamas senovėje kaip auksas. — <sup>18</sup>*Augšti ir...* Ebr t: koralas ir krištolas neverti atsiminti, ir įsigijimas išminties brangesnis už perlus. Iš Vulg žodžių: *ištraukiama...* reiktų padaryti klausimas: ar išmintis ištraukiama iš slėpynės? — <sup>19</sup>*Skaisčiausi audiniai*. Ebr t: «tyriausis auksas». — <sup>20</sup>*Taigi iš kur...* Po daugelio brangiausių dalykų paminėjimo vėl kartojama tas pats klausimas /12 e/, kad dar labiau būtų pabrėžta, jog išminties nepasiekama žmogaus jėgomis. — <sup>22</sup>*Prapultis*. Ebr 'abaddon, mirusiųjų buveinė. — *Girdėjome jos gandą*. Nors išminties negalima rasti nei padangėse, nei žemėje, nei po žeme, bet nėra taip pat vietos, kurios nebūtų pasiekė geras gandas apie ją. — <sup>23</sup>*Dievas pažįsta...* Vienas Dievas visa žino ir turi tikrą išmintį. Jis visa sutvėrė pagal savo

išmintį ir visa palaiko pagal ją. — <sup>25</sup>*Jis, kurs davė...* Dievas ne tik žino išmintį; ji net yra jo padaras; nuo pat sutvėrimo pradžios jis įspaudė jos žymes pasaulyje ir dalimis apreiškia ją pasaulio valdyme. Tam dalykui pabrėžti Ijobas įvardija tokiuos gamtos reiškinius, kaip sutvarkytus pagal amžinus tos išminties įstatus, kurie regisi nepasiduoda jokiems įstatams, kaip oro ir vandens saikas ir jų nuolatinis judėjimas po visą padangę ir lietaus bei audrų kilimas. — <sup>26</sup>*Užiančioms audroms*. Anot ebr t: «žaibams ir griausmui». — <sup>27</sup>*Matė ją*: žiūrėjo į ją kaip į sutvertinųjų dalykų taisyklę. — *Paskelbė*: parodė; nes Dievo išmintis apsieiškia Dievo sutvurtuose dalykuose ir jų valdyme. — *Prirėngė*: panorėjo, kad ji laikytųsi tam tikrų taisyklių. — *Ištyrė*: pilnai permatė jos esmę. — <sup>28</sup>*Tarė žmogui...* Pagaliau Ijobas pasako, kaip žmogus gali įsigyti dalyvavimą išmintyje. — *Viešpaties baimė*, t y, pagarba Dievui, jojo garbinimas ir tinkamas jo valios vykdymas. Gar-

29. <sup>1</sup>Ijobas dar pridūrė ir vėl kalbėdamas savo prilyginimais tarė:  
<sup>2</sup>Kas man suteiks, kad būčiau kaip praeituose mėnesiuose,  
 kaip dienose, kuriose Dievas sergėjo mane,  
<sup>3</sup>Kada jo žiburys švietė viršum mano galvos  
 ir kada prie jo šviesos vaikščiojau tamsybėje?  
<sup>4</sup>Kaip buvau mano jaunystės dienose,  
 kada Dievas buvo slapčia mano padangtėje?  
<sup>5</sup>Kada Visagalis buvo su manim  
 ir aplinkui mano vaikai?  
<sup>6</sup>Kada plaudavau savo kojas sviestu,  
 ir iš uolos man tekėjo aliejaus upeliai?  
<sup>7</sup>Kada eidavau į miesto vartus,  
 ir prirengdavo man krasę susirinkimo vietoje?  
<sup>8</sup>Pamatydavo mane jaunikaiciai ir slėpdavosi,  
 seniai atsikėlę stovėdavo;  
<sup>9</sup>Kunigaikščiai liaudavos kalbėje  
 ir pirštą padėdavo sau ant burnos.

binti Dievą ir saugotis pikto ta yra išmintis, kurios žmogui reikia laikytis net ir tuomet, kada jis nesupranta Dievo sumanymų valdyme

b/ *Antroji Ijobo monologo dalis*

29,1-31,40. Antroje savo monologo dalyje Ijobas visų pirma daro apžvalgą savo buvusio laimingo gyvenimo, kai jis turėjo iš Dievo malonės visokių gėrybių, kai dėl savo gailestingumo, kurs pasireiškė pavargėlių šelpimu, jis buvo visų laiminamas ir šlovinamas ir kaip tarsi visuomet pasilikęs taip laimingas buvo visur gerbiamas lyg karalius /29,1-25/; toliau Ijobas primena dabartines savo nelaimes, nes dabar jį niekina ir tyčiojasi iš jo net menkiausi žmonės, o jis, nors kankinamas iš visų pusių, neranda nė vieno, kurs jam padėtų, nes rodosi, kad kančiose ir pats yra pametęs jį, kurs anksčiau uoliai stengėsis nuraminti visus liūdinčius /30,1-31/. Pagaliau Ijobas sako, kad tokios savo likimo atmainos jis nenuspelnęs, nes jis esąs laisvas nuo visų tų nuodėmių, kurios vertos taip didelės bausmės: jis neejęs paskui geidulius, nedaręs neteisybės artimui, nepametęs beturčių, našlių ir našlaičių, neparėmęs savo vilties turtais, netarnavęs slapčia stabams, nelaikęs neapykantoje neprietelių ir nebuvęs veidmainys. Savo dejavimą Ijobas baigia, šaukdamas patį Dievą į savo žodžių teisingumo liudytojus /31,1-40/.

29. <sup>1</sup>Ijobas dar pridūrė... Pabaigęs

pirmą savo monologo dalį, Ijobas davė savo prieteliams atsiliepti, bet nebesulaukdamas jų atsakymo jis vėl pradėjo pats kalbėti. Jo nauji dejavimai parodo, kad žmogui dar negana turėti apskritas kentėjimų klausimo išrišimas, bet kad jo širdis trokšta patirti, kodėl jis pats turi taip daug pikta. — <sup>2</sup>Kas man suteiks... Ijobui gaila jo gražios praeities. Nelaimės laikas tęsėsi jam taip ilgai, kad jam rodėsi, jog labai seniai jau tai buvo, kuomet Dievas buvo jo globėjas. Iš čia dar pasirodo, kad savo buvusios laimės davėju Ijobas laiko Dievą. — <sup>3</sup>Jo žiburys švietė... Žiburys yra Dievo malonumas, tamsybė gi yra nelaimė ir sunkumai, per kuriuos Ijobas perėjo neužsigaudamas. — <sup>4</sup>Mano jaunystės dienose. Ebr t: «mano rudens dienose», t y, savo pilnos laimės metu, kada apščiausiai turėjo vaisių savo gyvenime. — *Kada Dievas...* Anot ebr t: «kada Dievo paslaptis /prietelystė/ buvo ant mano padangtės», t y, kai Dievas elgėsi su manim kaip su prieteliu. Ta Dievo prietelystė apsiereiškė palaiminimu, suteiktu šeimai, lobiui ir tt. — <sup>6</sup>Kada plaudavau... Aprašoma patarlių būdu didžiausi visokio lobia apstybė. Plg 5 Moš 32,13,24. — <sup>7</sup>Kada eidavau... Ebr t: «kada eidavau pro vartus į miestą ir taisydavau sau krasę viešoje vietoje». Ijobo pasiturėjimas buvo s jungtas su nepaprasta pagarba, kurią jam reikšdavo jo kaimynai. Susirinkimuose jaunikaiciai nedrįsdavo rodytis taip žymaus asmens akyse, seniai

- <sup>10</sup>Vadai sulaikydavo savo balsą,  
ir jų liežuvis prilipdavo jiems prie gomurio.
- <sup>11</sup>Ausis išgirdus vadino mane palaimintu,  
ir akis išvydus liudijo man,
- <sup>12</sup>Nes buvau išlaisvinęs šaukiantį beturtį  
ir našlaitį, kuriam nebuvo padėjėjo.
- <sup>13</sup>To, kuriam reikėjo žūti, palaiminimas man ateidavo,  
ir našlės širdį aš nuramindavau.
- <sup>14</sup>Teisybė buvo mano rūbas  
ir aš apsvilkdavau savo teisingumu kaip apsiaustu ir  
[vainiku.
- <sup>15</sup>Buvau akis aklam ir koja raišam,
- <sup>16</sup>Buvau beturčių tėvas,  
ir bylą, kurios nežinojau, tyrinėdavau rūpestingiausiai.
- <sup>17</sup>Aš sutrupindavau neteisiojo žandus  
ir iš jo dantų atimdavau grobį.
- <sup>18</sup>Ir sakydavau: Mirsiu savo lizdelyje  
ir padauginsiu savo dienas kaip palmę.
- <sup>19</sup>Mano šaknis atidengta išilgai vandens,  
ir rasa pasiliks ant mano pjūties.
- <sup>20</sup>Mano garbė visuomet naujinsis,  
ir mano kilpinis stiprės mano rankoje.
- <sup>21</sup>Kurie mane girdėjo, laukė mano sprendimo,  
ir atsidėję klausydami tylėjo, kai duodavau patartį.
- <sup>22</sup>Jie nedrįsdavo nieko pridėti prie mano žodžių,  
ir mano šneka krisdavo ant jų kaip rasa.
- <sup>23</sup>Jie laukdavo manęs kaip lietaus  
ir atverdavo savo burną kaip vėlyvojo lietaus metu.
- <sup>24</sup>Jei kada juokdavaus jiems, jie netikėdavo,  
ir mano veido šviesa nekrisdavo į žemę.

stovėdavo, kolei jis neatsisėdavo. — <sup>9</sup>*Kunigaikščiai...* Tautos didikai su pagarba laukdavo, kolei Ijobas pareikš savo nuomonę, o išgirdę ją neturėdavo nieko prie jos pridėti. — <sup>11</sup>*Ausis...* Kas tik išgirdavo apie Ijobą ar pamatydavo jį, vadindavo jį palaimintu dėl jo gailėstingumo ir teisingumo /plg Eliphaso priekaištus 22,6.../. — <sup>14</sup>*Teisybė buvo...* Teisingumas pasirodydavo visame Ijobo elgesyje, neatstodavo nuo jo, buvo su juo sujungtas, buvo tarsi drabužis, iš kurio žmonės jį pažindavo. — <sup>16</sup>*Bylą, kurios...* Kur dalykas buvo painus, Ijobas nesprendė jo be gilesnio ištirimio. — <sup>17</sup>*Sutrupindavau...* Maloningas silpnėmis Ijobas mokėdavo būti baisus piktadariams, kai reikėjo išgelbėti iš jų nekaltai prislėgtas. Palyginimas paimtas iš senovinio papročio išdaužyti dantis laukiniams žvėrimis, kad jie negalėtų kenkti. — <sup>18</sup>*Mirsiu savo lizdelyje...* Ijobas turėjo

vilties, kad visuomet gyvens laimingai ir susilauks žilos senatvės. — *Kaip palmė*: kuri paprastai gyvena labai ilgai. Ebr t: «ir mano dienos padaugės kaip smėlis». — <sup>19</sup>*Mano šaknis...* Ijobas palygina save su augančiu šalia upelio medžiu, kurio šaknis nuolat pasiekia vanduo. Plg Ps 1,3. — *Ant mano pjūties*. Ebr t: «ant mano šakų». — <sup>20</sup>*Mano kilpinis...* Kilpinis senovėje buvo svarbiausias ginklas kovoje, todėl ir įrankis garbei įsigyti, jai padauginti. — <sup>21</sup>*Kurie mane girdėjo...* Kiti pagarbos ženklai, kuriuos Ijobo kaimynai jam rodydavo. — <sup>22</sup>*Krisdavo ant jų kaip rasa*: taip juos gaivino kaip lietus ir rasa išdžiūvusią žemę. Plg 5 Moš 32,2; Am 7,16; Ez 21,2. — <sup>23</sup>*Kaip vėlyvojo lietaus...* Ijobo žodžiai buvo jų taip branginami kaip lietus prieš pjūtį. — <sup>24</sup>*Jei kada juokdavaus...* Jie laikė save nevertais maloningo Ijobo nušijuokimo ir dėkingi priimdavo net



- <sup>25</sup>Jei norėdavau eiti pas juos, sėdėdavau pirmas,  
ir kai sėdėdavau lyg karalius, stovint aplinkui kariuomenei,  
buvau tačiau liūdinčiųjų ramintojas
30. <sup>1</sup>Dabar gi išjuokia mane jaunesni už mane,  
kurių tėvų aš nesiteikdavau statyti su mano bandos šunimis,
- <sup>2</sup>Kurių rankų stiprumas man buvo niekai,  
kurie buvo laikomi net nevertais gyventi.
- <sup>3</sup>Dėl neturto ir bado sudžiūvę, jie grauždavo sausą žemę,  
suskretę nuo nelaimės ir vargo.
- <sup>4</sup>Jie valgė žoles ir medžių žievę,  
ir kadagių šaknis buvo jų maistas.
- <sup>5</sup>Jie tai pasigaudavo iš slėnių,  
ir kai rasdavo po vieną, bėgdavo prie jų su šauksmu.
- <sup>6</sup>Jie gyvendavo upelių loviuose  
ir žemės urvuose arba žvirgždynuose.
- <sup>7</sup>Jie dar džiaugdavosi tokiais dalykais  
ir laikė geriais būti po erskėčiais.
- <sup>8</sup>Paikųjų ir nešlovingųjų sūnūs,  
visai neverti pasirodyti šalyje.
- <sup>9</sup>Dabar jie išjuokia mane savo dainose,  
ir aš pasidariau jiems patarlė.
- <sup>10</sup>Jie bjaurisi manęs ir bėga tolyn nuo manęs,  
ir nesidrovi spjaudyti man į veidą.
- <sup>11</sup>Nes jis atidengė savo saidoką ir prispaudė mane  
ir pažabojo žaslais mano burną.
- <sup>12</sup>Kai kilau, mano dešinėje ūmai sukilo mano nelaimės,  
pastūmė mano kojas  
ir prislėgė savo takais tarsi bangomis.

ir mažiausias jo palankumo žymes. Anot ebr t: «aš jiems juokdavaus,<sup>1</sup> kai jie nustodavo drąsos /t y, meiliai padrasindavau nusigandusius/, ir jie negalėdavo nuvaryti nuo mano veido ramumo». — <sup>25</sup>*Buvau tačiau...* Dėl žmonių pagarbos Ijobas nepasiduo-davo pasididžiavimui. Jis pasiliko tikras pavargėlių prietelis

30. <sup>1</sup>*Dabar gi...* Didelis kontrastas Ijobo buvusios garbės: dabar jis niekinamas net ir tų, kurie patys verti didžiausios paniekos. Jį išjuokia jaunesni už jį ir tai iš tarpo tokių žmonių, kurių tėvų Ijobas nenorė-davo statyti kartu su savo šunimis bandos sergėti. — <sup>2</sup>*Kurių rankų...* Plačiau aprašoma, kaip menki buvo tie, kurie dabar niekina Ijobą. — <sup>3</sup>*Jie grauždavo sausą...* Atsigulę žemėje jieškodavo joje savo menko maisto. — <sup>5</sup>*Jie pasigaudavo...* Vulga-toje aprašoma, su kokiuo godumu tie menki žmonės puldavo prie rasto maisto. Ebr gi tekste kalbama apie tai, kaip elgdavos su jais kiti žmonės: «juos varydavo iš žmonių draugijos,

juos vydavo šalin su dideliais šauks-mais kaip vagis». — <sup>6</sup>*Jie gyvendavo...* Visų persekiojami jie turėdavo gy-venti toli nuo žmonių draugijos. — *Žvirgždynuose*: Ebr t: «uolų ply-šiuose». — <sup>7</sup>*Jie dar džiaugdavosi...* Ebr t: «jie rėkauja krūmuose, ren-kasi po erskėčiais, vaikųjų vaikai, žmonės be vardo buvo išvaromi iš ša-lies». — <sup>10</sup>*Jie bjaurisi...* Tie, kuriems nėra nieko bjauraus, bjaurisi manęs; kaip gi baisi mano liga. — <sup>11</sup>*Nes jis atidengė...* Dievas pervėrė Ijobą savo vilyčiomis ir pažabojo kaip laukinį arklį; nėra tat ko stebėtis, kad ir žmonės išdrįso persekioti jį, nes Die-vas lyg kad parodė pats jiems kelią. Ebr t verčiamas nevienodai. Anot kaikurių: «bet jie atriša savo virvę ir vargina mane, paleidžia mano aki-vaizdoje vadžias», t y, be jokios dro-vos su didžiausiu smarkumu kankina mane išniekinimais. — <sup>12</sup>*Kai kilau...* Gal: vos aš pasijutau esąs laimingas, prisiartino prie manęs mano vargin-tojai, pastūmė mano kojas, kad par-virsčiau, ir buvau prislėgtas visos

- <sup>13</sup>Išardė mano takus,  
tykojo manęs ir nugalėjo,  
ir nebuvo kas padėtų.
- <sup>14</sup>Lyg kad per išlaužtą mūrą ir atviras duris puolė mane  
ir veržėsi prie mano nelaimių.
- <sup>15</sup>Esu paverstas niekais ;  
tu atėmei kaip vėjas tai, ko aš troškau,  
ir mano sveikata praėjo kaip debesis.
- <sup>16</sup>Dabar gi pačiame manyje vysta mano siela,  
ir suspaudimo dienos laiko mane.
- <sup>17</sup>Naktį mano kaulai perveriami skausmais,  
ir kurie mane graužia, tie nemiega.
- <sup>18</sup>Dėl jų daugybės sunaikinamas mano drabužis,  
ir tarsi jupos apikaklė jie apjuosia mane.
- <sup>19</sup>Pasidariau lygus dumblui  
ir panašus į dulkes ir pelenus.
- <sup>20</sup>Aš šaukiuos į tave, ir neišklausai manęs ;  
aš stoviu, ir nepažvelgi į mane.
- <sup>21</sup>Pasidarei man nuožmus  
ir priešinėsi man savo rankos kietumu.
- <sup>22</sup>Iškėlei mane ir lyg kad ant vėjo padėjęs  
smarkiai bloškei mane.
- <sup>23</sup>Žinau, kad paduosi mane mirčiai,  
tenai, kur paskirti namai kiekvienam gyvajam.
- <sup>24</sup>Tačiau tu ištiesi savo ranką ne jiems sunaikinti ;  
ir jei jie kristų, tu pats išgelbėsi.

eilės nelaimių kaip bangų. Ebr t anot  
kaikurių : « Jie kilsta be gėdos dešini-  
nėje, pastumia mano kojas ir sustip-  
rina prieš mane savo pražūties ke-  
lius ». — <sup>13</sup>*Išardė mano takus* : ku-  
riais Ijobas norėjo vaikščioti, nie-  
kais pavertė jo pastangas. — *Nebuvo  
kas padėtų*. Ebr t : « jie, kuriems nėra  
padėjėjo », arba : kad gi jiems pa-  
tiems nebūtų pagalbos — <sup>14</sup>*Lyg kad  
per...* Palyginimas paimtas iš to, kas  
darosi, paėmus apgultą miestą. —  
<sup>15</sup>*Esu paverstas...* Be to, ką Ijobas  
kentėjo nuo neprietelių, kankino jį  
dar Dievo siųstos nelaimės ir baisu-  
mai. Ebr t : « baisumai kreipėsi prieš  
mane ; jie kaip viesulas veja šalin  
mano prakilnumą, ir mano... » —  
<sup>17</sup>*Naktį mano kaulai...* Ebr t : « naktis  
perveria mano kaulus ir skiria juos  
nuo manęs, ir mano graužėjai/skaus-  
mai/ nemiega /nesiils/. — <sup>18</sup>*Mano  
drabužis* : mano oda ir mano kūnas,  
kuriuos graužia skausmas ir kirmi-  
nai. — *Ir tarsi jupos...* Kaip drabu-  
zis prisiglaudžia prie kaklo ir apden-  
gia visą kūną iki kojų, taip visas Ijo-  
bas apdengtas žaizdomis. — <sup>19</sup>*Pasi-*

*dariau lygus...* Ebr t : « jis /Dievas/  
metė mane į dumblą, ir pasidariau  
panašus »... Elefantiasies ligoje oda  
po kurio laiko pasidaro tamsi ir pleis-  
kanuota, panaši į žemę ir į pelenus.  
— <sup>20</sup>*Aš šaukiuos...* Liūdniausis Ijobui  
dalykas jo kentėjimuose yra tas, kad  
Dievas regisi nebeklausęs jo žodžių  
apie jojo nekaltumą. — *Nepažvelgi*.  
Ebr t : « žiūri ». Mintis pasilieka ta  
pati : nors tu matai mano skausmus,  
bet man nepadedi. — <sup>21</sup>*Pasidarei...*  
Ijobas vadina Dievą nuožmiu, nes  
neberodo jam seniau rodyto malon-  
numo, nes rodoti nepermaldaujamas  
ir taip labai kankina nekaltą. — <sup>22</sup>*Iš-  
kėlei mane...* Pasidariau kaip žmogus,  
kurį viesulas pagauna, kad tuojau  
ūmai blokštų į bedugnę ir sudaužy-  
tų. — <sup>23</sup>*Tenai, kur* : mirusiųjų buvei-  
nėje. — <sup>24</sup>*Tačiau tu ištiesi...* Mane  
tu užmuši, tuo tarpu kad mano ne-  
prietelius gelbi nuo mirties. Ebr t  
galima išversti taip : « argi, kurs turi  
žūti, neištiesia rankų /jieskodamas  
išgelbėjimo/ ir kurs yra nelaimėje, ar  
nesišaukia pagalbos ? » Ijobas gal  
norėjo čia pasakyti, kad jis savo de-

- <sup>25</sup>Aš verkiau kitados to, kurs buvo prislėgtas,  
ir mano sielai buvo gaila beturčio.
- <sup>26</sup>Laukiau gėrybių, ir atėjo man nelaimės;  
tikėjas šviesos, ir įsiveržė tamsybė.
- <sup>27</sup>Mano viduriai virė be jokio poilsio,  
pavijo mane prispaudimo dienos.
- <sup>28</sup>Aš vaikščiojau liūdėdamas be narso;  
atsikeldamas šaukiau minioje.
- <sup>29</sup>Buvau slibinų brolis ir strausų draugininkas.
- <sup>30</sup>Mano oda pajuodėjo ant manęs,  
ir mano kaulai sudžiūvo iš karščio.
- <sup>31</sup>Mano arpha virto raudomis,  
ir mano vamzdis verkiančiųjų balsu
31. <sup>1</sup>Aš padariau sadorą su savo akimis,  
kad net negalvočiau apie mergaitę.
- <sup>2</sup>Nes kokią dalį rengtų man Dievas iš augštumos,  
ir kokią duotų Visagalis iš augštybių?
- <sup>3</sup>Argi ne prapultis yra neteisiamam  
ir atstūmimas tiems, kurie daro neteisybę?
- <sup>4</sup>Argi ne jis pats žiūri mano kelių,  
ir ar nesuskaito visų mano žingsnių?
- <sup>5</sup>Jei vaikščiojau tuštybėje  
ir mano koja skubėjo į klastą,
- <sup>6</sup>Tepasveria mane tikroje svarstyklėje  
ir težino Dievas mano neklastingumą.
- <sup>7</sup>Jei mano žingsnis iškrypo iš kelio,  
ir jei mano širdis sekiojo mano akis,  
ir jei prie mano rankų prilipo dėmė,

javimais tikisi gauti sau užuojautos.  
— <sup>25</sup>Aš verkiau... Ijobas buvo gailingas nelaimingiems, todėl jis norėtų dabar susilaukti Dievo ir žmonių pasigailėjimo. — <sup>27</sup>Mano viduriai virė... buvo skaudžiai sujudinti, degė dėl skausmo. — <sup>28</sup>Aš vaikščiojau... Ebr t: «aš pajuodėjau ne nuo saulės». — *Atsikeldamas šaukiau...* Buvau panašus į tą, kurs teisme dejuoja dėl neteisingo pasielgimo ir šaukiasi pagalbos. — <sup>29</sup>Slibinų. Ebr t: «šakalų». Šakalų, kurių Palestinoje yra daug, staugimas naktia ir strausų balsas nemalonūs. — <sup>31</sup>Mano arpha... Linksminančios muzikos vietą Ijobo gyvenime turi dabar dejavimai ir verksmas

31. <sup>1</sup>Aš padariau... Ijobas primena savo dorybes, kad dar labiau paaiškėtų jo nekaltnumas ir pasirodytų, jog ne jo kaltėse reikia įsikišti, jis pradeda nuo kūno nekaltnybės, kurios palaikymas turtuose, galybėje ir tarp daugmoterystės pavyzdžių Ijobas turėjo tik vieną moterį/ juo labiau reikia ver-

tinti /plg Pat 5,6,7/. — *Su savo akimis...* nes sugedimas dažniausiai per akis pasiekia sielą. — *Kad net...* Ebr t: «ir kaip gi aš būčiau mąstęs apie mergaitę?» — <sup>2</sup>Nes kokią dalį... Kaip gi baisiai turėtų atkeršyti Dievas, kurs visa mato iš savo augštos buvėnės ir bjaurisi pikto? Atsakymas 3 eil. — <sup>4</sup>Argi ne jis pats... Ne tik bausmė, bet ir atsiminimas, kad Dievas nuolat mato Ijobą, sulaikė jį nuo nuodėmės. — <sup>5</sup>Aš vaikščiojau... Ijobas mini keletą nuodėmių, kurių galėtų kas nors jame įsikišti, ir priduria linkėjimą didžiausios nelaimės sau, jei jis būtų iš tikrųjų tų nuodėmių kaltas. — *Tuštybėje*. Ebr t: «su tuščiu /neteisiu/ žmogumi». — *Tepasveria...* Šita eil yra parentesinis linkėjimas, kad Ijobas būtų Viešpaties teistas ir rastas nekaltnas, o ne antroji sąlyginio sakinio dalis /protasis/. — *Iš kelio*: iš Dievo įstatymų kelio. — *Jei... mano akis...* Jei geidžiau svetimo turto ir suteipiau savo rankas plėšimu. Taip Ijobas pasmerkia ir širdies nuodėmes. — *Tegul...* Lin-

- <sup>8</sup>Tegul kitas valgo, ką aš sėsiu,  
ir mano palikuonys tebūna išrauti iš šaknų.
- <sup>9</sup>Jei mano širdis buvo apgauta dėl moteriškės,  
ir jei tykojau prie savo prietelio durų,
- <sup>10</sup>Mano moteris tebūna kekšė kito,  
ir tepaleistuvauja su ja kiti ;
- <sup>11</sup>Nes tai bjaurusis dalykas  
ir didžiausi nedorybė ;
- <sup>12</sup>Tai ugnis praryjanti iki sunaikinimui  
ir išraunanti iš šaknų visas atžalas.
- <sup>13</sup>Iš tikrųjų aš neatsisakiau stoti į teismą  
su savo tarnu ir savo tarnaitė,
- kai jie bylinėjosi prieš mane,
- <sup>14</sup>Nes kągi daryčiau, kada Dievas atsikeltų teisti ?  
ir kada paklaus, ką aš jam atsakyčiau ?
- <sup>15</sup>Argi ne tas pats, kurs padarė mane iščioje, sutvėrė ir jį,  
ir ar ne vienas sutvėrė mane iščioje ?
- <sup>16</sup>Jei atsisakiau duoti beturčiams, ko jie norėjo,  
ir padariau, kad našlės akys lauktų,
- <sup>17</sup>Jei valgiau savo kąsnį pats vienas,  
o našlaitis nevalgė iš jo,
- <sup>18</sup>Nes pasigailejimas augo su manim nuo mano kūdikystės,  
ir jis išėjo kartu su manim iš mano motinos iščios/
- <sup>19</sup>Jei paniekinau tą, kurs žuvo, nes neturėjo apvalkalo,  
ir beturtį, nes buvo be drabužio,
- <sup>20</sup>Jei jo šonai nelaimino manęs,  
ir jis nesusišildė mano avių vilnomis,
- <sup>21</sup>Jei pakėliau savo ranką prieš našlaitį,  
net ir matydamas, kad vartuose aš esu viršesnis,
- <sup>22</sup>Teatkreinta mano petys nuo savo nario  
ir tebūna mano ranka sulaužyta su savo kaulais.
- <sup>23</sup>Nes aš bijojau visados Dievo kaip kilstančių prieš mane  
[bangų  
ir negalėjau pakelti jo sunkumo.
- <sup>24</sup>Jei maniau, kad auksas yra mano jėga  
ir tikrajam auksui tariu : Tu mano pasitikejimas ;

kėjimas nelaimės už paminėtus nusikaltimus. — *Palikuonys*. Anot kai kurių : žemės derlius, vaisiai. — <sup>9</sup>*Jei mano širdis...* Pradžioje geidulio būna apakinamas protas. — *Prietelio* : artimo. — <sup>10</sup>*Tebūna...* Ebr t : tegul mala kitam », t y, tegul būna kito vergė. — <sup>11</sup>*Tai ugnis...* Svetmoterystė palyginama su ugnimi, kuri visa praryja. Plg Pat 6,27 ; Sir 9,8. — *Sunaikinimui*. Ebr 'abaddon reiškia mirusiųjų buveinę. — <sup>13</sup>*Aš neatsisakiau...* Vergas senovėje neturėjo jokių teisių, bet Ijobas atsiminė Dievą, visų teisėja /14 e/ ir Sutvėrėją. Taip artimai yra surišta tikrojo Dievo garbinimas ir pagarba žmogaus vertybei. — <sup>18</sup>*Nes pasigailejimas...* Ebr t : « ne, nuo pat

mano jaunystės aš auklėjau jį /našlaitį/ kaip tėvas, nuo pat mano motinos iščios aš šelpiau tokį ». — <sup>19</sup>*Jei paniekinau...* Ebr t : « jei aš mačiau pamestuosius be drabužių ir pavargelius be dangalo, jei jų šlaunys nelaimino »... <sup>21</sup>*Vartuose* : tautos susirinkimo ar teismo vietoje. — <sup>22</sup>*Teatkreinta mano...* Baisus linkėjimas, jei Ijobas kaltas įvardintųjų nuodėmių. — <sup>23</sup>*Nes aš bijojau...* Ebr t : « nes Dievo sunaikinimas yra man baidomas, ir prieš jo augštybę aš nieko neįstengčiau ». — <sup>24</sup>*Jei maniau...* Ijobas buvo laisvas nuo godulystės, kuri neretai daro žmonėms iš aukso tikrą dievaitį. Sąlyginiai sakiniai šitame Ijobo atsiliepime dažniausiai nebai-

- <sup>25</sup>Jei džiaugiaus savo turtų daugybe,  
ir kad mano ranka yra labai daug įsigijusi,  
<sup>26</sup>Jei žiūrėjau į saulę, kuomet ji žibėjo,  
ir į skaisčiai einantį mėnulį,  
<sup>27</sup>Jei tuomet mano širdis linksminosi slapčia,  
ir aš bučiavau savo burna savo ranką,  
<sup>28</sup>— Tai būtų didžiausi nedorybė  
ir paneigimas augščiausiojo Dievo—  
<sup>29</sup>Jei džiaugiaus žuvimu to, kurs manęs nekenė,  
ir buvau linksmas, kad jį sutiko nelaimė,  
<sup>30</sup>— Nes aš nedaviau savo gerklei nusidėti,  
kad būčiau reikalavęs keikdamas jo gyvybės—  
<sup>31</sup>Jei mano padangtės vyrai nesakė:  
Kas mums duotų jo kūno, kad pasisotintumėm?...  
<sup>32</sup>Svetimtautis nepasiliko lauke,  
mano anga buvo atvira keleiviu.  
<sup>33</sup>Jei uždengiau kaip kiti žmonės savo nuodėmę  
ir paslėpiau savo prieglobstyje savo nedorybę;  
<sup>34</sup>Jei išsigandau didelės daugybės,  
ir artimųjų paniekinimas išgąsdino mane,  
ir jei nenorėjau verčiau tylėti ir neišėjau pro duris...  
<sup>35</sup>Kas suteiks man klausytoją,  
kad Visagalis išgirstų mano troškimą,  
ir patsai, kurs teisia, parašytų knygą,  
<sup>36</sup>Idant neišiočiau ją ant savo peties  
ir užsidėčiau ją sau kaip vainiką?

giامي; nėra juose laukiamos apodosies su išreikštu linkėjimu Dievo bausmės už įvardintą nusikaltimą; bet ji savaimė lengvai atspėjama. — <sup>26</sup>Jei žiūrėjau... Ijobas buvo laisvas nuo tikros stabmeldystės sabeismo išvaizdoje. Graži saulės ir kitų dangaus žiburių šviesa kėlė žmonėse nuomonę, kad tai dievai, ir todėl laikurie garbindavo juos. — <sup>27</sup>Linksminosi slapčia. Ebr t: « buvo apgauta slaptoje ». — Bučiavau... Stabų garbinimas pasireiškėdavo jų bučiavimu, o jei nebuvo galima pasiekti ir pabučiuoti, tuomet bučiuodavo savo ranką ir tą pabučiavimą siųsdavo augštin rankos pakėlimu. Taip darydavo dangaus žiburių garbintojai. Toki ir lot žodžio etimologija, adorare/ad os/. — <sup>29</sup>Jei džiaugiaus... Ijobas nesidžiaugė neprietelio nelaime. Plg Jėš 23,4; Moš 19,17,18. — <sup>31</sup>Jei mano padangtės... Kai pats Ijobas stūmė šalin nuo savęs neapykantos jausmus savo neprietelių atžvilgiu, jo namiškai keikė juos ir buvo pasiryžęs sudraskyti juos savo dantimis. Ebr t: « jei mano padangtės vyrai neturėjo sakyti: Kas parodys ką nors

nepasotintą jo mėsa /valgiais/? » t y, Ijobas neišleisdavo nuo savęs nė vieno, pirma nepavalgydines jo. — <sup>33</sup>Jei uždengiau... Ijobas nebuvo veidmainys. — Kaip kiti žmonės. Ebr Ke'adam gali reikšti: kaip Adomas. Tai būtų aliuzija į pirmojo žmogaus norą paslėpti savo nuodėmę /1 Moš 3,11/. Arba: kaip žmonės paprastai daro. — <sup>34</sup>Jei išsigandau... Ijobas niekuomet neperžengė teisingumo ribų, kad įsigytų kieno nors meilę; o jei jį sutikdavo neteisybė iš pusės tų, kurių nusikaltimus jis stengėsi pašalinti, jis nukentėdavo tai tylomis, neįieškodamas pagiežos. Ebr t /33-35 e/ galima išversti taip: iš tikrųjų, aš neslėpiau kaip Adomas mano piktadarystės, uždengdamas savo kaltę savo prieglobstyje, <sup>34</sup>lyg kad būčiau bijojęs didelės minios ir tautų paniekinimo, ir dėl to aš tylėjau ir neišėjau pro duris. <sup>35</sup>O kad gi man būtų, kas mane išgirstų! Štai mano bylos raštas: teatsako Visagalis, ir teparašo savo raštą, kursai ginčijasi su manim. — Paskutinės eil prasmė: štai mano apsigynimas, kurį aš patvirtinu savo parašu: čia yra skundas

- <sup>37</sup>Aš skelbčiau ją apie kiekvieną savo žingsnį  
ir ją paduočiau jam kaip kunigaikščiui.  
<sup>38</sup>Jei šaukia prieš mane mano žemė  
ir kartu su ja verkia jos vagos,  
<sup>39</sup>Jei valgiau jos vaisius neužmokėjęs  
ir nuliūdinau jos artojų sielą,  
<sup>40</sup>Tegul vietoje kviečių užauga man usnių  
ir vietoje miežių erškėčių

### Čia Ijobo žodžių pabaiga

32. <sup>1</sup>Tie trys vyrai liovėsi atsakinėję Ijobui, nes jis rodėsi sau esąs teisus. <sup>2</sup>Bet Barakhelio sūnus Eljus Buzietis iš Ramo giminės supyko ir užsidedė. Jis susirūstino Ijobui, nes tasai sakėsi esąs teisus Dievo aki-

prieš mane; dabar tegul teisia Dievas. — <sup>36</sup>*Idant nešiočiau...* Ijobas nori pasiimti su savim į Dievo teismą skundą kaip įrodymą savo nekaltumo ir kaip ypatingą papuošalą. Jis nebijo nė vieno jame parašyto dalyko: <sup>37</sup>*Aš skelbčiau...* Jis pats nori perskaityti skundą teisėjo akivaizdoje ir visa pavesti Dievo teismui. Ebr t: «aš pasakysiu jam savo žingsnių skaičių /supažindinsiu jį su visais net ir mažiausiais mano elgesio dalykais/ ir prisiartinsiu prie jo kaip kunigaikštis» /su pilnu pasitikėjimu/. — <sup>38</sup>*Jei šaukia...* Ijobas vėl grįžta prie vieno iš svarbiausių kaltinimų ir lyg kad sako: jei aš atėmiau iš ko nors dirvą, taip kad tikras jos savininkas turėjo kentėti badą, tegul sutinka mane bausmė, kodėl Dievas skyrė kitados pirmiesiems gimdytojams /1 Moš 3,18/

*Čia pabaiga...* baigiasi žodžiai, kuriuos Ijobas yra ištaręs, ginčydamas su savo prieteliais ir teisindamas

## II. Eljaus žodžiai

### 1. Pirmas Eljaus atsiliepimas

32,1-33,33. Eljus keturiuose savo pamoksluose įrodinėja, kad Dievas laikada siunčia dievobaimingiems žmonėms kentėjimų, kurie turi praversti jų išganymui. Jis ne tik peikia ir pataiso trijų prietelių klaidą, bet taip pat kaikuriuos Ijobo žodžius

Pradžioje suteikiama žinių apie Eljaus kilmę ir nurodoma priežastis, kodėl jis būdamas jaunesnis už kitus prisideda prie ginčo /32,1-5/. Pirmojo pamokslo pradžioje Eljus kreipiasi į tris prietelius ir sako, kad jų paiku-

mas privertęs jį atsiliepti /32,6-10/ ir kad jis norįs kitaip ginčytis su Ijobu, nes to iš jo reikalaujanti meilė tiesos /32,11-22/. Kreipdamas į Ijobą Eljus išpėja jį, kad jis turįs atsakyti į jo priekaištus, jei gali, peikia Ijobo pasakymą, būk Dievas elgiąsis su juo kaip su neprieteliu, tarsi Dievas nebūtų didesnis už žmogų /33,1-13/ ir priduria pamokymą apie įvairius tikslus, kuriuos Dievas nori pasiekti, siųsdamas žmogui kentėjimų /33,14-33/

32. <sup>1</sup>*Tie trys vyrai...* Ijobas parodė, kad Dievo sumanymai, kai jis baudžia žmones, paslėpti jo išmintyje. Bet iš Ijobo dejavimo paaiškėjo taip pat, kad vien tokio kentėjimų išaiškinimo žmogaus širdžiai negana. Jei Ijobo knygos autorius nenorėjo palikti savo veikalo be tinkamos pabaigos, tai reikėjo, kad būtų duotas kitoks atsakymas apie kentėjimų priežastis. Dievo žodžiai /38,1 ir tol/ negali būti laikomi tokiuo atsakymu, nes jis tik tiek teaiškina, jog Dievo didenybė ir išmintis siunčia kentėjimus ne be tam tikro tikslo. Kaip gi labai žmogus nori žinoti tą tikslą, parodė Ijobas. Skaitytojas, bet nedalyvaujantis ginče, žino tokį vieną tikslą iš knygos įžangos. Tas tikslas — tai išmėginti ir parodyti teisiojo dorybę. Kadangi tačiau Dievo tikslas būna ne tik tas vienas, kadangi taip pat dalyvaują ginče turi prieiti prie tikro dalyko supratimo, todėl prie ginčo prisideda ketvirtas Ijobo prietelis Eljus, kad išrištų mįslę. Eljus peikia, ką Ijobas buvo pasakęs per daug smarkiai ir susiaurina per daug bendrai išreikštų sakinių prasmę. Į klaidingą gi nuomonę apie kentėjimų

vaizdoje. <sup>3</sup>Ipyko taip pat savo prieteliams, nes tie nerado protingo atsakymo, bet buvo tiksliai pasmerkę Ijobą. <sup>4</sup>Taigi Eljus laukė, kolai Ijobas kalbėjo, nes tie, kurie kalbėjo, buvo vyresni. <sup>5</sup>Bet pamatęs, kad trys negalėjo atsakyti, jis smarkiai susirūstino. <sup>6</sup>Ir Barakhelio sūnus Eljus Buzietis atsiliepdamas tarė :

- Esu jaunesnis amžiumi, jūs gi vyresni,  
todėl buvau nuleidęs galvą  
ir nedrįsau pasakyti jums savo nuomonės.  
<sup>7</sup>Nes aš tikėjau, kad kalbės vyresnis amžius,  
ir didelis metų skaičius mokys išminties.  
<sup>8</sup>Bet, kaip matau, Dvasia yra žmonėse,  
ir Visagalis įkvėpimas duoda išmonės.  
<sup>9</sup>Ne ilgaamžiai yra išmintingieji  
ir ne seniai išmano teismą.  
<sup>10</sup>Todėl kalbėsiu : klausykitės manęs ;  
taip pat aš parodysiu jums savo išmintį.  
<sup>11</sup>Nes aš laukiau, kolai jūs šnekėjote,  
klusniau jūsų išmintingumo,  
kolai jūs ginčijotės kalbomis.  
<sup>12</sup>Ir atsidėjęs stebėjau, kolai maniau, kad jūs šį tą pasakysite ;  
bet kaip matau, nėra kas iš jūsų galėtų patikrinti Ijobą  
ir atsakyti į jo žodžius.  
<sup>13</sup>Kad kartais nesakytumėt : Radome išmintį.  
Dievas atmetė jį, ne žmogus.  
<sup>14</sup>Jis man nieko nekalbėjo,  
ir aš atsakysiu jam ne pagal jūsų žodžius.

priežastį jis atsako paaiškinimu, kad teisieji varginami kančiomis, idant jie būtų apsaugoti nuo nuodėmės ir nuo nuodėmės pavojaus, o taip pat kad darytų pažangos dorybėse ir išmintyje. Kaip teisingas toks atsakymas, parodė mums pats Išganytojas, nors jis pridūrė dar vieną tik Nauj Testamentui nuosavą priežastį : kad mes būtumėm panašūs į jo paveikslą. Bet kiek tai galėjo būti įvykdyta Sen Testamente, tiek parodyta Eljaus, kurio pareikštos nuomonės todėl buvo Dievo patvirtintos. — *Nes jis rodėsi...* Prieteliai nenorėjo išsižadėti savo nuomonės, ir Ijobas nenorėjo sutikti su jų dėsniais ir jų kaltinimais ; taigi ginčas buvo pasidaręs bergždžias ir nenaudingas. — <sup>2</sup>*Bet Barakhelio sūnus... Elius*, ebr 'Elihu, jis mano Dievas /1 Kar 1,1 ; 1 Kron 12,20/. — *Barakhel, t e l a i m i n a D i e v a s*. — Buz buvo vardas vieno iš Abraomo giminaičių /1 Moš 22,21/ ir to vardo giminė minima pas Jer 25,23. — *Sakėsi esąs teisus...* teisesnis už Dievą, ar bent grynė savo nekaltumą, kaltindamas Dievo teisybę. — <sup>3</sup>*Protingo*. Vulg

pridėtas žodis paaiškinimo dėlei. — <sup>4</sup>*Buvo vyresni*. Pagarba vyresniam amžiui reikalavo, kad Eljus tylėtų iki laikui. — <sup>5</sup>*Smarkiai susirūstino* : nes jų nutylimas galėjo pakenkti tiesai, kuri tebebuvo nepasakyta. — <sup>6</sup>*Buvau nuleidęs galvą*. Vulg pridėti žodžiai. — <sup>7</sup>*Kad kalbės...* Senesnieji dėl savo amžiaus paprastai kalba rimčiau ir dėl savo patyrimo išmintingiau. — <sup>8</sup>*Bet, kaip matau...* Aš matau, kad jums su amžiumi neatėjo kartu išmintis, bet kad reikia Dievo Dvasios malonės, kuri nelaukia daugelio metų. Eljus nori pasakyti, kad jis kalbės, būdamas Dievo apšviestas. — <sup>9</sup>*Ne ilgaamžiai...* Pati senatvė nedaro žmogaus išmintingo, ir ne vien seni žmonės gali svarstyti ir išrišti painius klausimus. — <sup>11</sup>*Klusniau jūsų išmintingumo*. Geriau : jūsų išmintingų protavimų. — <sup>12</sup>*Ir atsidėjęs stebėjau... kaip matau, nėra*. Ebr t : « ir atsidėjęs klausiaus jūsų ir štai nėra ». — *Kas iš jūsų galėtų...* kas būtų neatsigintinai įrodęs Ijobui, kad jo dejavimai ir statomi Dievui reikavimai neturi pagrindo ir perdaug drąsūs, o taip pat kas būtų tinkamai

- <sup>15</sup>Jie nusigandę ir nebeatsako daugiau,  
ir patys atėmė iš savęs žodį.  
<sup>16</sup>Kadangi tat laukiau, ir jie nekalbėjo,  
sustojo ir daugiau nebeatsakė,  
<sup>17</sup>Todėl atsakysiu ir aš savo dalį  
ir parodysiu savo mokslą.  
<sup>18</sup>Nes esu pilnas kalbos,  
ir mano dvasiai darosi angštu manyje.  
<sup>19</sup>Štai mano vidus kaip jaunas vynas be atsidvėsimo,  
kurs perplėšia naujas statines.  
<sup>20</sup>Aš kalbėsiu ir atsikvėpsiu truputį,  
atversiu savo lūpas ir atsakysiu.  
<sup>21</sup>Nežiūrėsiu žmogaus asmens  
ir nelyginsiu Dievo su žmogumi.  
<sup>22</sup>Nes aš nežinau, kaip ilgai išliksiu,  
ir ar mano Sutvėrėjas neatims manęs po valandėlės
33. <sup>1</sup>Klausykis tat, Ijobai, mano žodžių  
ir stebėk visas mano šnekas.  
<sup>2</sup>Štai aš atvėriau savo burną,  
tegul kalba mano liežuvis mano burnoje.  
<sup>3</sup>Mano šnekos eis iš neklastingos mano širdies,  
ir mano lūpos sakys nesuteptą mano nuomonę.  
<sup>4</sup>Dievo Dvasia padarė mane,  
ir Visagalio kvėpimas davė man gyvybę.  
<sup>5</sup>Jei gali, atsakyk man  
ir stokis prieš mano veidą.  
<sup>6</sup>Štai Dievas padarė ir mane kaip ir tave,  
ir iš to paties molio taip pat aš esu padarytas.

atsakęs į klausimą apie teisiųjų nelaimės ir tt. — <sup>13</sup>*Kad kartais...* Eljus numato, kad trys prieteliai gali mėginti atsakyti jam taip: Mes gana parodėmė išminties ir tikrai įrodėmė, kad Ijobas kaltas, nors jis pats nenori tai pripažinti; o kad taip iš tikrųjų yra, aišku iš to, jog pats Dievas rado jo kaltumą, bausdamas jį sunkiausiomis kančiomis ir tuo pačiu liudydamas apie jo sunkią kaltę. Bet Eljus iš anksto atsako tiems prieteliams, kad taip parodyta jų išmintis neturi jokios vertės. — <sup>14</sup>*Jis man nieko...* Eljaus įrodymai bus Ijobui visai nauji; jis jų nenumatė ir iš anksto į juos neatsakė. — <sup>15</sup>*Jie nusigandę...* Eljus vėl trumpai primena savo jausmus, kuriuos sukėlė jame įvykusieji jo akyse dalykai, ir priežastis, kurios verčia jį atsiliepti. — *Ir patys atėmė...* Ebr t: «ir atimta iš jų žodis», t y, trys prieteliai buvo priversti nutilti. — <sup>18</sup>*Pilnas kalbos...* pilnas minčių, kurios tarsi nebetelpa jame ir nori išsiveržti, taip kaip jaunas vynas, supiltas į statinę ir užkimštas, nori išsiveržti

iš jos ir ją perplėšia. — *Mano dvasiai...* Eljaus dvasia smarkiai ragina jį ginti tiesos. — <sup>21</sup>*Nežiūrėsiu žmogaus...* Eljus laikysis tik tiesos; jis nesutiks, kad Ijobas reikalautų patsiteisinimo iš Dievo kaip iš žmogaus. — *Ir nelyginsiu...* Ebr t: «ir nesi-meilinsiu žmogui žodžiais». — <sup>22</sup>*Nes aš nežinau...* Ebr t: «nes aš nemoku meilinties žodžiais; mano Sutvėrėjas atimtų mane greitai», t y, už nesilaikymą tiesos, už pataikavimą Dievas nubaustų mane mirtimi

33. <sup>3</sup>*Mano šnekos...* Eljaus žodžiais bus atvirai išreikštos jo mintys, ir nebus jose jokio melo. — <sup>4</sup>*Dievo Dvasia...* Eljus įsitikinęs, kad pats Dievas duoda jam išminties kalbėti ir įkvėpimo. Žr aug 32,8. — <sup>5</sup>*Jei gali, atsakyk...* Eljus nesinaudos prieš Ijobą išniekinimais, kaip kad darė kiti prieteliai, todėl Ijobas gali drąsiai kalbėti prieš jį. Bet jei Ijobas neįstengs duoti tinkamo atsakymo lygiam sau žmogui, tai juo mažiau jis galės tai padaryti Dievui. — <sup>6</sup>*Dievas padarė...* Ijobas nekartą išreiškė de-



- <sup>7</sup>Tačiau mano nuostabumas tenegąsdina tavęs,  
ir mano iškalba tenebūna tau sunki.
- <sup>8</sup>Taigi tu kalbėjai į mano ausis,  
ir aš girdėjau tavo žodžių balsą :
- <sup>9</sup>Aš esu nesuteptas ir be nusikaltimo,  
be dėmės, ir nėra manyje nedorybės.
- <sup>10</sup>Kadangi jis rado skundą prieš mane,  
todėl laikė mane savo neprieteliu ;
- <sup>11</sup>Įdėjo į šiekštą mano kojas,  
stebėjo visus mano takus.
- <sup>12</sup>Tai tat ir yra, kuo neesi teisus ;  
aš atsakysiu tau, nes Dievas didesnis už žmogų.
- <sup>13</sup>Tu bylinėjies su juo,  
kad tau atsako ne į visus žodžius ?
- <sup>14</sup>Dievas kalba vieną sykį  
ir antrą nekartoja to paties dalyko.
- <sup>15</sup>Sapne, nakties regėjime, kai įmygis apima žmones,  
ir jie miega patale,
- <sup>16</sup>Tuomet jis atveria žmonių ausis,  
moko juos ir duoda nurodymų įspėjimais,
- <sup>17</sup>Kad nukreiptų žmogų nuo to, ką jis daro,  
ir išlaisvintų jį nuo puikybės,
- <sup>18</sup>Ir išgelbėtų nuo sugedimo jo sielą,  
ir jo gyvybę, kad nežūtų nuo kalavijo.
- <sup>19</sup>Jis baudžia taip pat skausmu guolyje  
ir džiovina visus jo kaulus.

javimą, kad jis esąs lyg kad prislėgtas Dievo didenybės ir negalės laisvai ginti savo bylos vyriausiojo Teisėjo akivaizdoje /plg 9,34 ; 13,21 ; 16,22 ir k/ ; tos kliūtys Ijobui nėra dabar ; jis turi prieš save lygų sau žmogų. <sup>7</sup>Tačiau mano... Geriau anot ebr t : « štai mano baisumas negąsdins tavęs, ir mano ranka nebus tau sunki »

<sup>8</sup>Tu kalbėjai... Eljus primena trumpai ir gana ištikimai kaikuriuos Ijobo išsitarimus, kad į juos atsakyty. —

<sup>9</sup>Aš esu... Plg aug 9,21 ; 10,7 ; 16,17 ; 28,10 ; 27,5. — <sup>10</sup>Kadangi jis rado... nes jis ieškojo priežasties elgtis su manim neprieteliškai. Plg aug 10, 13,14 ; 13,24 ; 19,11 ; 30,21. — <sup>11</sup>Įdėjo į šiekštą... Žr aug 13,27. — <sup>12</sup>Tai tat ir yra... Eljus peikia paminėtus Ijobo išsitarimus ir lyg kad sako : Taip atsiliepdamas tu, Ijobai, įžeidei Dievui prideramą pagarbą, nes tu nepasidavei nuolankiai jo vyriausiam viešpatavimui /12,13 e/. Toliau tu padarei klaidą savo prodinėjimuose, nes tu nematei, kad Dievas gali turėti ne vieną išganingą priežastį siųsti kentėjimų taip pat teisiamajam /14 e ir tol/.

— <sup>13</sup>Tu bylinėjies... Plg aug 19,7 ; 30,20. Tu reikalauji iš Dievo ypatingos apyskaitos, tačiau nesinaudoji pamokymais, kuriuos jis tau duoda apie tai, kodėl jis taip elgiasi. — <sup>14</sup>Dievas kalba... Ebr t : « nes iš tikrųjų Dievas kalba vieną kartą /vienaip/, taip pat antrą kartą, bet /žmogus/ to nestebi ». — Iš to pasirodo, kad žmogus neturi teisės dejuoti, būk jis nebuvęs Dievo įspėtas. Toliau nurodoma trys būdai, kaip Dievas kalba ir apreiškia savo valią žmonėms. Vulgatos mintis, vargiai suderinama su kontekstu, yra tokia : Dievas duoda įspėjimų, bet jei žmogus nestebi Dievo žodžių, jis pasitraukia ir palieka žmogų. — <sup>15</sup>Sapne... Pirmas būdas, kaip Dievas kalba ir įspėja žmones. Plg aug 4,13... 4 Moš 12,6 ; Joel 2,28. — *Moko juos..* Anot ebr t : « deda antspaudą ant savo įspėjimų », t y, daro, kad įspėjimai būtų aiškūs, sėkmingi. — <sup>17</sup>Kad nukreiptų... Įspėjimų tikslas sulaukyti žmones nuo piktų sumanymų ir darbų, todėl ir apsaugoti nuo sugedimo, kurs yra piktų darbų paseka. O jei taip yra, tai ir Ijobas negali sakyti, kad jis kenčia be priežasties. — <sup>19</sup>Jis

- <sup>20</sup>Jo gyvenime jam darosi bjauri jo duona  
ir jo sielai — anksčiau pageidaujamas maistas.
- <sup>21</sup>Jo kūnas nyksta,  
ir jo kaulai, kurie buvo apdengti, darosi pliki.
- <sup>22</sup>Jo siela artėja prie sugedimo  
ir jo gyvybė prie mirtingų dalykų.
- <sup>23</sup>Jei Dievo pasiuntinys, vienas iš tūkstančių, užtars jį,  
kad paskelbtų žmogaus teisingumą,
- <sup>24</sup>Dievas pasigailės jo ir tars:  
Išlaisvink jį, kad nenužengtų į sugedimą;  
radau dėl ko padaryti jam malonę.
- <sup>25</sup>Jo kūnas buvo sunaikintas kančiomis;  
tegrįžta į savo jaunystės dienas.
- <sup>26</sup>Jis maldaus Dievą, ir tasai bus jam gailestingas;  
jis regės jo veidą džiaugsme,  
ir Dievas sugrąžins žmogui jo teisybę.
- <sup>27</sup>Jis pažvelgs į žmones ir tars: Nusidėjau  
ir tikrai nusikaltau; neatsiėmiau, kaip buvau nusipelnęs.
- <sup>28</sup>Jis išlaisvino savo sielą, kad neitų į pražūtį,  
bet gyvas matytų šviesą.
- <sup>29</sup>Štai, visa tai Dievas daro  
po tris kartus kiekvienam,
- <sup>30</sup>kad atšauktų jų sielas nuo sugedimo  
ir apšviestų gyvųjų šviesa.
- <sup>31</sup>Stebėk, Ijobai, ir klausykis manęs,  
ir tylėk, kolei aš kalbu.

*baudžia*: kitas Dievo išpėjimų būdas tai sunki liga, kurios tikslas toks pat kaip ir aug 17.18 e. — *Ir džiovina visus...* Anot ebr t: «ir nuolatinė jo kaulų kova», t y, nuolatiniais skausmais kauluose. — <sup>20</sup>*Jo gyvenime...* Aprašymas ligos pasireiškimų ir pasekų. — <sup>21</sup>*Kaulai, kurie buvo apdengti...* Aliuzija į Ijobo ligą. — <sup>22</sup>*Prie sugedimo.* Ebr t: «prie duobės», t y, prie kapo. — *Prie mirtingų...* prie visokių ligos apsireiškimų, kurių paseka būna mirtis. — <sup>23</sup>*Jei Dievo pasiuntinys...* Ebr t: «jei tuomet ateis pas jį Dievo pasiuntinys, tarpininkas /užtarėjas/, vienas iš tūkstančio, kad paskelbtų žmogui jojo prievolę». — Tai trečias Dievo išpėjimų būdas: Dievas siuncia žmogų /labai retai, nes vieną iš tūkstančio/ pas ligos prislėgtą nelaimingąjį, kad pamokyti jį, kaip jis turi žiūrėti į savo nelaimę ir ką Dievas nori ją pasiekti. Toks Dievo pasiuntinys Ijobui yra dabar pats Eljus. — <sup>24</sup>*Išlaisvink jį...* Stengkis išgelbėti jį nuo prapulties savo nurodymais ir maldomis. — *Radau dėl ko...* Dievas duosis permaldaujamam pasiuntinio užtarimų ir ken-

čiančiojo atgaila. — <sup>25</sup>*Jo kūnas...* Aiškiau ebr t: «kūnas vėl žaliuos /pajauinės/ labiau kaip kūdikystėje ir jis grįžta į savo jaunystės dienas», t y, ligonis atgauna visų pirma sveikatą ir laimę, toliau gi prietelystę su Dievu /26 e/. — <sup>26</sup>*Regės jo veidą džiaugsme*: matys, kad Dievas vėl jam rodo savo maloningą veidą. Dievo maloningumas pripildys jį didžiausio džiaugsmo. — *Jo teisybę*: teisumą žmonių akyse, taigi viešą pripažinimą jo teisingumo, kurs buvo žuvęs nelaimėje, nes nelaimė buvo laikoma bausme už nuodėmes. — <sup>27</sup>*Jis pažvelgs...* Išlaisvintas iš nelaimės išpažins žmonių akivaizdoje Dievo gailestingumą. — *Kaip buvau nusipelnęs*: mirties, kurios buvau vertas. — <sup>28</sup>*Jis išlaisvino...* Vulg tai Eljaus žodžiai. Ebr t tęsinys aug pradėtųjų: jis /Dievas/ išlaisvino mano sielą... — *Kad jis neitų...* nuo ankstyvos mirties. — *Matytų šviesą*: gyvenimo šviesą su žemiška laime. — <sup>29</sup>*Po tris kartus...* Ebr t: du, tris kartus, t y, ne vieną kartą, bet dažniau. Todėl ne Dievo kaltė, jei žmogus nesusipranta ir negrįžta į tiesos

- <sup>32</sup>O jei turi ką kalbėti, atsakyk man ;  
kalbėk, nes noriu, kad tu pasirodytumei teisus.
- <sup>33</sup>O jei neturi, paklausk manęs ;  
tylėk, ir aš mokysiu tave išminties
34. <sup>1</sup>Taigi Eljus tęsė toliau ir dar štai ką kalbėjo :  
<sup>2</sup>Klausykitės, išmintingieji, mano žodžių  
ir, mokytieji, išgirskite mane,  
<sup>3</sup>Nes ausis mėgina žodžius,  
ir gomurys atskiria ragavimu valgius.  
<sup>4</sup>Pasirinkime, kas teisu,  
ir ištrikime tarp savęs, kas geriau.  
<sup>5</sup>Nes Ijobas sako : Esu teisus,  
Ir : Dievas nedaro man teisybės ;  
<sup>6</sup>Nes pasmerkimas manęs paremtas melu ;  
smarki vilyčia perdūrė mane be jokios mano nuodėmės.  
<sup>7</sup>Kas yra toks žmogus, kaip Ijobas,  
kurs geria pasityčiojimą kaip vandenį,

kelią. — <sup>30</sup>*Nuo sugedimo.* Ebr t : « nuo duobės », t y, nuo kapo. — *Apšviestų...* Dievas visuomet nori tik žmogaus išgelbėjimo ir laimės

<sup>31</sup>*Stebėk, Ijobai...* Pirmojo Eljaus atsiliepimo pabaiga. — <sup>32</sup>*Kalbėk, nes noriu...* Eljus sutinka, kad Ijobas mėgintų, jei gali, įrodyti jo žodžių klaidingumą ; jis nenori vien tik kaltinti, kaip kad daro trys pirmieji prieteliai

## 2. Antras Eljaus atsiliepimas

34,1-37. Antrame savo atsiliepime Eljus prikiša Ijobui piktžodžiavimą, nes jis kaltinęs Dievą neteisingumu /1-9/ ; todėl toliau Eljus ima įrodinėti, kad Dievas teisingas, nes jis yra visų sutvėrėjas, visų be skirtumo valdytojas, kurs visa žinodamas pasmerkia galingus prispaudėjus ir rūpinasi skriaudžiamaisiais, nes Dievas pilniausiai neprigulmingas ir rūpinasi visų išganymu /10-30/. Baigdamas tą atsiliepimą Eljus vėl duoda Ijobui progos atsakyti, jei gali, bet draug išsitaria, kad Ijobas yra kalbėjęs palkai ir todėl vertas bausmės /31-37/

34. <sup>3</sup>*Ausis mėgina žodžius.* Eljus sutinka, kad jo žodžių vertė būtų išmėginta klausytojų proto, taip kaip gomurys mėgina ir daro skirtumą tarp valgių, idant juo labiau paaiškėtų, jog Eljus sako tiesą. Plg aug 12,11. — <sup>4</sup>*Pasirinkime, kas teisu... geriau :* tame dalyke, kurs svarstomas. Tokį tyrinėjimą laikurių Ijobo žodžių įkvėptasis knygos autorius darys per Eljų, kad neatrodytų, jog

jis juos visus lygiai pagiria. Tiesa, Eljus ima tik patį žodžių skambėjimą, ne pilnai ta pačia prasme, kuria jie buvo Ijobo ištarti, be jo padarytų apribojimų, nežiūrėdamas į visas aplinkybes, kurios sumažina tų žodžių svarbą ; bet skaitytojas turėjo būti įspėtas, kad ne tie iš kantraus Ijobo atsiliepimų reikia laikyti sektiniais. Bet kad smarkūs Eljaus išsitarimai nekeltų abejonių apie tikrą Ijobo mintį, Eljaus žodžiai vėl pataisomi /apie Ijobą Dievo atsiliepimais 42,7,8/. Eljus vaizduojama kaip jaunikaitis, kuriam labai rūpi visa kas gera, kurs tačiau nesuprato Ijobo jausmų, jo tikros minties ir nežino, su kokia meile Dievo ir su kokiuo pasitikėjimu tas kentėtojas geidžia apginti save Viešpaties akyse. — <sup>5</sup>*Esu teisus.* Plg aug 13,18 ir k. — *Dievas nedaro...* Plg 27,2. Eljus spėja, kad Ijobas tokiais žodžiais tiesiog kaltino Dievą neteisybe, nors Ijobo mintis buvo, jog Dievas atėmęs iš jo tai /laimę, pasitvėrimą/, ko jam buvo valia tikėtis dėl savo nekalto gyvenimo. — <sup>6</sup>*Nes pasmerkimas...* Plg aug 6,4 ; 16,13. Ijobas sakė, kad jo nelaimė patvirtinanti žmonių akyse jojo kaltę. Eljus gi supranta Ijobo išsitarimą taip, lyg kad jis būtų sakęs, jog Dievas neteisingas. — <sup>7</sup>*Kas yra toks žmogus...* Eljus tarsi sako : Tavo reikalavimas, kad Dievas bylinėtusi su tavim, padaro tave kaltą pasityčiojimo iš Dievo, lyg kad jis būtų neteisingas. Išsireiškimas « gerti », paimtas ta prasme iš Eliphaso

- <sup>8</sup>Kurs eina su piktadariais  
ir vaikščioja su bedieviais ?
- <sup>9</sup>Nes jis sakė : Nepatiks vyras Dievui,  
nors ir bėgtų su juo.
- <sup>10</sup>Todėl, vyrai išmintingi, klausykitės manęs ;  
tebūna toli nuo Dievo nedorumas  
ir neteisybė nuo Visagalio.
- <sup>11</sup>Nes jis atsilygins pagal žmogaus darbą  
ir atiduos kiekvienam pagal jo kelius.
- <sup>12</sup>Nes iš tikrųjų Dievas nepasmerkia veltui,  
ir Visagalis negriauna teisybės.
- <sup>13</sup>Ką jis pastatė kitą žemėje ?  
arba ką padėjo viršinininku pasaulio, kurį yra padaręs ?
- <sup>14</sup>Jei pakreiptų į jį savo širdį,  
patrauktų prie savęs jo dvasią ir kvapą,
- <sup>15</sup>Kiekvienas kūnas žūtų vienu kartu,  
ir žmogus vėl pavirstų į pelenus.
- <sup>16</sup>Jei tat turi proto, klausyk , kas sakoma,  
ir stebėk mano šnekos balsą.
- <sup>17</sup>Argi gali būti pagydytas tas, kurs nemyli teisybės ?  
ir kaip gi tu taip labai pasmerki tą, kurs teisus ?
- <sup>18</sup>Ji, kurs sako karaliui : Atpuolėli,  
kurs vadina vadus bedieviais,
- <sup>19</sup>Kurs nežiūri kunigaikščių asmens  
ir nepažįsta smarkaus valdovo,  
kada tasai bylinėjasi su beturčiu ;  
nes visi jo rankų darbas.
- <sup>20</sup>Jie mirs ūmai, ir vidunaktį  
tautos bus išgąsdintos ir praeis,  
ir smarkusis bus atimtas ne žmogaus ranka.
- <sup>21</sup>Nes jo akys žiūri į žmonių kelius,  
ir jis stebi visus jų žingsnius.
- <sup>22</sup>Nėra tamsybių ir nėra mirties ūksmės,  
kad tenai pasislėptų tie, kurie daro neteisybę.

žodžių /15,16/ dar sustiprina apkal-  
tinimą ir pažymi, kad piktžodžiavi-  
mas pavirtęs Įjobui papročiu ir tarsi  
reikalu. — <sup>9</sup>*Nepatiks...* Ebr t : « nieko  
žmogui nepadaeda, kad jis pasilieka  
prietelystėje su Dievu ». Įjobas yra  
išsireiškęs panašiai 9,22 ; 21 ; 30,26.  
Vulg daroma aliužija į 23,11 ; 30,21

<sup>10</sup>*Vyrai išmintingi* : jūs, kurie pa-  
žįstate tiesą ir mylite kas gera. —  
*Tebūna toli...* Dievas nedaro ir negali  
daryti neteisybės. — <sup>11</sup>*Nes jis atsily-  
gins...* Dievas suteikia kiekvienam,  
ką jis nusipelnė savo elgesiu ir savo  
doroviniu stoviu ; taigi jis yra tobulai  
teisus. — <sup>13</sup>*Ką jis pastatė...* Jei pasa-  
lis yra Dievo darbas ir nuosavybė,  
tai jis gali pasielgti su juo kaip nori ;  
taigi jis negali elgtis neteisingai. —  
<sup>14</sup>*Jie pakreiptų...* Kadangi Dievas

neatima iš žmogaus dvasios, kurią  
jis yra davęs, jis nenori griauti, bet  
tik palaikyti, todėl jis nėra neteisin-  
gas. — <sup>17</sup>*Argi gali...* Tu trokšti svei-  
katos, kurią tik Dievas gali tau su-  
teikti ; bet kaip gi tu ją gausi, jei tu  
savo nedorais kaltinimais įžeidi Vieš-  
patį ? Ebr t : « argi gali viešpatauti  
tas, kurs neapkenčia teisybės ? » t y,  
kad pasaulį valdyti, iš anksto reikia  
tinkamos tvarkos, taigi teisių ir tei-  
singumo. — <sup>18</sup>*Ji, kurs sako...* Dievas  
baudžia, nežiūrėdamas asmens, nes  
jis yra visų Sutvėrėjas ir Dievas. Plg  
5 Moš 10,27 ; 2 Kron 19,7 ir k. — <sup>20</sup>*Jie  
mirs...* Dievo teismų pavyzdys. —  
*Vidunaktį* : kai jie neįsijautė sau jokio  
pavojaus, buvo atimti ne žmonių,  
bet per nematomus Dievo tarnus,  
ligą ar angelus. — <sup>21</sup>*Nes jo akys žiūri...*

- <sup>23</sup>Nes daugiau nebe nuo žmogaus priklauso ateiti į teismą pas Dievą.  
<sup>24</sup>Jis sutrina daugelį ir nesuskaitomus ir pastato jų vieton kitus.  
<sup>25</sup>Nes jis žino jų darbus ir todėl užves naktį, ir jie bus sutrinti.  
<sup>26</sup>Jis užgavo juos lyg kad bedievius visiems matomoje vietoje,  
<sup>27</sup>Tuos, kurie tarsi tyčia pasitraukė nuo jo ir nenorėjo suprasti visų jo kelių.  
<sup>28</sup>Taip kad jie privertė ateiti prie jo pavargėlio šauksmą, ir jis išgirdo beturčių balsą.  
<sup>29</sup>Nes jam suteikiant ramybę kas galėtų pasmerkti? Kai jis paslepia savo veidą, kas gali jį matyti, vistiek ar tai atsitiks tautoms, ar visiems žmonėms?  
<sup>30</sup>Jis padaro, kad karaliautų žmogus veidmainys dėl tautos nuodėmių.  
<sup>31</sup>Kadangi tat aš kalbėjau Dievui, neginsiu taip pat tau.  
<sup>32</sup>Jei klydau, tu mokyk mane; jei kalbėjau neteisybę, daugiau nebepridėsiu.  
<sup>33</sup>Argi Dievas reikalauja jos iš tavęs, kad ji tau nepatiko? nes tu pradėjai kalbėti, o ne aš; o jei ką žinai geriau, kalbėk.  
<sup>34</sup>Tegul man kalba vyrai, kurie išmano, ir teklauso manęs vyras išmintingas.  
<sup>35</sup>Ijobas gi kalbėjo paikai, ir jo žodžiuose neskamba drausmė.

Dievo teisybė neklaidinga, nes jis visa žino ir nėra jam nežinomų dalykų. — <sup>23</sup>*Nes daugiau nebe nuo žmogaus...* Stoti ar nestoti į Dievo teismą visai nepareina nuolaisvo žmogaus noro: todėl nė vienas negali išvengti jo teismo, kurs yra teisingas. Anot ebr t: «nebekreipia daugiau dėmesio į žmogų, kad jis ateitų į teismą pas Dievą», t y, kadangi Dievas pažįsta žmones, jam nereikia ilgo tyrinėjimo, kad žinotų, ko žmogus vertas. Todėl Ijobas elgiasi paikai, jei jis tikisi savo naudai galįs bylinėtis su Dievu ir padaryti, kad Dievas kitaip apie jį manytų, negu dabar žino savo vi-sažinojimu. — <sup>24</sup>*Jis sutrina daugelį ir nesuskaitomus.* Ebr t: «jis nutremia smarkiuosius be tyrinėjimo». — <sup>25</sup>*Naktį:* nelaimė. — <sup>26</sup>*Visiems matomoje vietoje:* kad įkvėptų šventos baimės kitiems kaltininkams. — <sup>28</sup>*Jis išgirdo...* Girdėjimas šauksmo ir draug juo išreikšto troškimo ir to išklauso-mo pasėka-nubaudimas prispaudėjo. — <sup>29</sup>*Ramybę:* tai kas gera. Dievo nu-tarimas, ar jis bus malonus žmonėms

ar nemalonus, negali būti paverstas niekais. — *Paslepia...* susirūstina. — <sup>30</sup>*Jis padaro...* Priežastis /tautos nuodėmės/, kodėl Dievas siunčia nelaimę. Ebr t: «kad nekaraliautų žmogus bedievis, kad nebūtų tautai žabangų» <sup>31</sup>*Dievui...* Dievo akivaizdoje. Anot kaikurių ebr t reiktų išversti taip: «argi kas nors /kada nors/ sakė Dievui: aš buvau nubaustas, nors aš nebuvau nusidėjęs; mokyk mane ko aš nematau; jei aš padariau neteisybę, nebedarysiu daugiau?» — <sup>33</sup>*Reikalauja jos...* neteisybės. Vulg prasmė gal toki: kadangi Dievas tau nejtiko, pasielgdamas su tavim taip kaip pasielgė, ar jis taip pat verčia tave rūstinti jį dar tavo karštais dejavimais? anot ebr t: «ar tu manai, kad Dievas turi pirma tavęs pasiklausti, kaip jis turi atsilyginti?» t y, ar Dievas turi tau pačiam duoti pasirinkti bausmę? — <sup>34</sup>*Tegul man kalba...* Ebr t: «išmanantieji vyrai sakys man ir išmintingas žmogus, kurs girdi mane: Ijobas nekalba su tikra išmone, ir jo žodžiai neapsvars-

- <sup>36</sup>Mano tėve, tebūna mėginamas Ijobas iki galui ;  
nesigailėk neteisybės žmogaus,  
<sup>37</sup>Kadangi jis prideda prie savo nuodėmių piktžodžiavimą ;  
tebūna tuo tarpu suspaustas tarp mūsų  
ir tuomet tešaukia į teismą savo šnekomis Dievą
35. <sup>1</sup>Taigi Eljus vėl štai ką kalbėjo :  
<sup>2</sup>Argi tavo mintis tau rodosi teisinga,  
kad sakei : Aš teisėnis už Dievą ?  
<sup>3</sup>Nes tu kalbėjai : Tau nepatinka, kas tiesu,  
arba ką tau padės, jei aš nusidėsiu ?  
<sup>4</sup>Taigi aš atsakysiu į tavo šnekas  
ir kartu su tavim tavo prieteliams.  
<sup>5</sup>Pažvelgk į dangų ir matyk  
ir išžiūrėk į padangės, kaip jos daug augštesnės už tave.  
<sup>6</sup>Jei tu nusidedi, ką jam kenksi ?  
Ir jei tavo neteisybės daugėja, ką padarysi prieš jį ?  
<sup>7</sup>O jei elgsies teisingai, ką jam dovanosi,  
arba ką jis gaus iš tavo rankos ?  
<sup>8</sup>Tavo bedievytė kenkia panašiam į tave žmogui,  
ir tavo teisumas padeda žmogaus sūnui.

tyti ». <sup>36</sup>*Mano tėve...* Nors kada Sen Testamente atsiliepiama į Dievą : Tėve mūsų /ebr 'a b i n u ; žr Ješ 63,16 ; 64,8/, bet niekuomet : mano Tėve /ebr 'a b i/. Nė viename senoviniame vertime nėra to išsireiškimo ; todėl ebr t daugelio verčiamas taip : mano troškimas, kad Ijobas būtų visados mėginamas, nes jis atsako kaip piktadarys ». Eljus linki, jei Ijobas toliau laikysis savo per daug didelės drąsos žodžiuose, kad Dievas suminkštintų jį dar kietesnėmis bausmėmis, siųstų jam nelaimių iki gyvenimo pabaigai. — <sup>37</sup>*Tebūna tuo tarpu...* Tebūna dabar sudraustas ir nubaustas mūsų visų nutarimu, o paskui tesišaukia į Dievo teismą /ironija/. Ebr t : « jis ploja rankomis mūsų tarpe /niekina Dievą, kelia prieš jį maištą/, ir daugina žodžius prieš Dievą »

### 3. Trečias Eljaus atsiliepimas

35,1-16. Trečiame atsiliepime Eljus įrodinėja, kad žmogus /plg aug 34,9/, laikydamos dorybės, ar nusikalsdamas atneša naudos ar daro nuostolį ne Dievui, bet sau pačiam /1-8/ ; o jei laikurie, šaukdami suspaudimuose, neranda pagalbos, priežasties reikia įieškoti juose pačiuose, nes nesikreipia į Dievą su nuolan-

kumu ir pasitikėjimu, bet su juo ginčijasi /9-16/

35. <sup>1</sup>*Eljus vėl...* Eljus grįžta prie anksčiau ištartų žodžių /34-9/ ir įrodinėja, kad žmogui naudinga ar kenkia jam ką jis daro. — <sup>2</sup>*Aš teisėnis...* Ijobas, tiesa, nėra ištaraš tokių žodžių, bet juos galima išvesti iš Ijobo išsireiškimų. aug 16,18 ; 19,6 ir k. Ebr t : « mano tiesa prieš Dievą ». — <sup>3</sup>*Tau nepatinka...* Ir šitų žodžių Ijobas nėra ištaraš. Plg 9,23. Ebr t : « ką man pravertė dievobaimingumas ir ką aš turiu viršaus, kaip kad aš būčiau nusidėjęs ? » t y, tau, o Dieve nerūpi, ar aš gerai darau, ar nuside du ». — <sup>4</sup>*Tavo prieteliams* : nes jie negalėjo duoti Ijobui tinkamo atsakymo. — <sup>5</sup>*Pažvelgk į dangų...* Dievui, tiesa, žmogus negali pakenkti ; jis per daug augštai. Jei mes savo elgesiu dangui ir debesims negalime nei duoti naujo blizgėjimo, nei iš jų atimti, kaip gi mažiau mes galėtumėm suteikti ką nors Dievui, ar atimti aš jo. Taigi Dievas ne savo naudos įieško, kai reikalauja iš mūsų dorybių, Plg Ps 15,2 ; 1 Kron 29,14. — <sup>8</sup>*Tavo bedievytė...* darančiojo piktumas. Teisingumo idėja reikalauja, kad geri ir pikti darbai turėtų savo pasekų. Jei jos stačiai nepasiekia Dievo, tai turi kristi ant žmogaus, ant to paties, kurs daro piktus darbus

- <sup>9</sup>Jie šaukia dėl daugybės prispaudėjų  
ir dejuoja dėl smarkių valdovų peties galybės ;  
<sup>10</sup>Tačiau nė vienas nesako : Kur Dievas, kurs yra mane padaręs ?  
kurs naktį yra davęs giesmių ?  
<sup>11</sup>Kurs moko mus labiau nekaip žemės galvijus  
ir duoda mums išminties daugiau negu dangaus paukščiams ?  
<sup>12</sup>Tenai jie šaukia ir jis neišklauso dėl piktųjų puikybės.  
<sup>13</sup>Taigi ne be priežasties Dievas išklauso,  
ir Visagalis žiūri į kiekvieno bylą.  
<sup>14</sup>Net ir kada tu sakai : Jis nestebi,  
teisk save jo akivaizdoje ir lauk jo.  
<sup>15</sup>Nes dabar jis nerodo savo narso  
ir nekeršija labai už kaltę.  
<sup>16</sup>Taigi Ijobas veltui atveria savo burną  
ir daigina žodžius be išmonės
36. <sup>1</sup>Eljus dar pridūrė ir štai ką kalbėjo :  
<sup>2</sup>Pakęsk mane truputį ir pasakysiu tau,  
nes dar turiu ko kalbėti dėl Dievo.  
<sup>3</sup>Aš imsiu išmintį iš jos pradžios  
ir įrodysiu mano Sutvėrėją esant teisingą.

<sup>9</sup>*Jie šaukia...* Kaikada prislėgtieji veltui šaukiasi pagalbos, Dievas neišklauso dejavimų, nes tie šauksmai ir dejavimai nėra tikra malda. — <sup>10</sup>*Nesako : kur Dievas...* Jie šaukia, bet neieško su nuolankiu pasitikėjimu globos pas Dievą, savo Sutvėrėją, kurs sielvarto naktį gali permaitinti į džiaugsmą. — <sup>11</sup>*Kurs moko mus...* Kita priežastis, kodėl reikia bėgti prie Dievo : žmogus neturi daryti kaip gyvuliai, bet parodyti, kad jis Dievo pamokytas žino, kaip pasinaudoti savo nelaimė. Dejavimas be maldos nevertas žmogaus. — <sup>12</sup>*Tenai* : tarp prispaudėjų daugybės /9 e/. Kita priežastis, kodėl jie šaukia veltui. Dievas neišklauso, nes šaukiantieji yra pilni puikybės, todėl pikti. Dievas veltui laukia iš jų nuolankaus pasitikėjimo pilno šauksmo /9,10 e/. — <sup>13</sup>*Taigi ne be priežasties...* Kai Dievas išklauso prašymus, jis tai daro ne be priežasties, bet dėl to, kad mato, kad prašamoji malonė nupelnyta. Ebr t : « bet Dievas neišklauso neteisybės, Visagalis nežiūri. » — <sup>14</sup>*Net ir kada...* Plg aug 23,8. — *Teisk save...* Pavesk jam savo bylą ir lauk jo dieviškos teisybės, kuri apsieiks savo metu. Ebr t : « byla jau jo akivaizdoje ; lauk jo ». — <sup>15</sup>*Nes dabar...* Ebr t : « ir dabar, kai jo rūstybė nesinčia bausmių, argi jis visai nieko nežino apie kaltę ? » Jei Dievas ne tuojau siunčia didžiausią bausmę,

iš to negalima spręsti, kad jis paliko nusikaltimą nenubaustą

#### 4. Ketvirtas Eljaus atsiliepimas

36,1-37,24. Ketvirtame atsiliepime Eljus, pabrėžęs, kad jis dar turi kuo ginti Dievo teisingumą ir išmintį /3 : 1-4/, vėl aiškina, jog Dievas elgiasi apvaizdingai, nepalieka teisiųjų patekusių į nelaimę, stengiasi pataisyti sielvartais net bedievius, o nekaltuosius gelbi /36,3-15/ ; toliau parodo kelią, kuriuo ir Ijobas galėtų pakilti iš savo nelaimių /36,16-21/. Kad sužadintų Ijobo širdyje reikiamą kantrumą ir nuolankumą, Eljus ima aprašinėti Dievo didenybę ir išmintį, kuri tarp kito ko aiškiai matoma lietuje, debesyse, audrose ir tt /36,22-37,13/. Galų gale Eljus ragina Ijobą visa tai apsvarstyti ir stato jam keletą ironijos pilnų klausimų apie dalykų prigimtį ir apie pasaulio tvarką, kad jis suprastų, jog negali išmanyti Dievo ir jo veikalo, ir kad nuolankiai jam pasiduotų /37,14-24/.

36. <sup>3</sup>*Iš jos pradžios.* Ebr t : « iš toliau ». Eljus ims įrodinėjimus iš pačios gamtos ir sutvėrimo darbų, kad Dievas nieko nedaro be didžiausio teisingumo ir tikslo. — <sup>4</sup>*Mano šnekos be melo...* Eljus vėl pažymi savo žodžių tikrumą ir jų svarbą

<sup>5</sup>*Dievas neatmeta...* Dievas nepasmerkia galingųjų tik dėl to, kad jie galingi, bet baudžia juos, jei jie bė-

- <sup>4</sup>Nes iš tikrųjų mano šnekos be melo,  
ir tau bus parodyta, kad mokslas tobulas.
- <sup>5</sup>Dievas neatmeta galingųjų, nes ir pats galingas.
- <sup>6</sup>Bet jis neišgelbi bedievių ir daro teisybę beturčiams.
- <sup>7</sup>Jis nenugręžia nuo teisiojo savo akių  
ir sodina juos amžinai kaip karalius į sostą.
- <sup>8</sup>Tačiau jei yra grandinėse ir surišti neturto virvėmis,
- <sup>9</sup>Jis parodo jiems jų darbus  
ir jų priespaudą, kad jie buvo prispaudėjai.
- <sup>10</sup>Atidengia taip pat jų ausį, kad juos išpėtų,  
ir kalba, kad gręžtųsi nuo neteisybės.
- <sup>11</sup>Jei jie paklauso ir pasiduoda,  
jie baigs savo dienas gerume  
ir savo metus garbėje.
- <sup>12</sup>O jei nepaklauso, jie pereis per kalaviją  
ir bus sunaikinti paikybeje.
- <sup>13</sup>Veidmainiai ir klastingieji iššaukia Dievo rūstybę;  
jie nesišaukia, kada būna surišti.
- <sup>14</sup>Jų siela miršta audroje,  
ir jų gyvenimas tarp kekšinių.
- <sup>15</sup>Jis išgelbės beturtį iš jo suspaudimo  
ir atidengs sielvarte jo ausį.
- <sup>16</sup>Taigi jis išgelbės tave į erdvę iš angštos gerklių  
ir neturinčios po savim pagrindo;  
tavo stalas poilsyje bus pilnas riebumo.
- <sup>17</sup>Tavo byla nuteista kaip bedievio,  
tu gausi sprendimą ir pasmerkimą.

dieviai. Ebr t: «štai Dievas galingas, tačiau jis nepaniekina; jis galingas išmone», t y, nors Dievas be galo galingas ir išmintingas, tačiau jis nieko nepaniekina, nepalieka, neatstumia. Taip atsakoma į Ijobo dejavimą 10,3... — <sup>6</sup>*Beturčiams*. Ebr t: «prislėgtiesiems». Jei Dievas skiria bausmę bedieviams ir gelbi nekaltais varginamus, tai jis teisingas. — <sup>7</sup>*Kaip karalius*. Ebr t: «kartu su karaliais». Ijobas nežinojo, kodėl kenčia taip pat teisieji; Eljus aiškina jam, kad Dievas pakelia juos iš ištyrimo gilybės iki augščiausiai garbei, siųsdamas kentėjimų kaip prirengimą, kad juo tikriau pasiliktų jiems įsigyta šlovė. — <sup>8</sup>*Neturto*. Ebr t: «suspaudimo». Jų kentėjimai yra bausmė už nuodėmes, į kurias jie pateko, yra išpėjimas, pamokymas ir vaistas. — <sup>9</sup>*Buvo prispaudėjai*. Ebr t: «elgėsi išdidžiai». — <sup>11</sup>*Savo metus*: pilną skaičių žmogaus gyvenimui skiriamų metų. — <sup>12</sup>*Paikybeje*: savo nuodėmėse. Dievo baudžianti teisybė pradeda veikti tik tuomet, kai žmogus niekais paverčia jo išganingus

sumanymus. — <sup>13</sup>*Iššaukia Dievo rūstybę*. Ebr t: «pyksta širdyje». Nelaimė dažnai apreiškia tikrą žmonių būdą. — *Jie nesišaukia*: į Dievą. — *Būna surišti*: kentėjimo raiščiais. — <sup>14</sup>*Audroje*: ūmai, netikėtai. Ebr t: «jaunystėje». — *Tarp kekšinių*. Ebr t: «kaip *qedešim*, pašvęstieji, t y, jie pražus po begėdiško ir bjauraus gyvenimo, panašaus į gyvenimą paleistuvių, kokių būdavo Baalo ir Astartės šventyklose. Plg 3 Kar 14,24; 15,12 ir k. — <sup>15</sup>*Jis išgelbės...* Ebr t: «bet prislėgtą /teisųj/ jis išgelbi per jo vargą ir atidaro jo ausį per sielvartą». Dievas moko kentėjimais, ir teisusis, bedievių prislėgtas, naudojasi tais pamokslais. — <sup>16</sup>*Jis išgelbės tave...* Ir Ijobas turi tinkamai prirengti savo širdį, kad po kančių gautų Dievo geradarysčių. Ebr t: «ir tave taip pat pastūmė iš suspaudimo gerklių į plačią erdvę, kurioje nebėra angštumo, ir kas nusileidžia ant tavo stalo, tai pilna riebumo». — Plati erdvė tai laimė, kurioje stalas vėl bus pilnas geriausių valgių. Eljus laiko Ijobą kaltu



- <sup>18</sup>Taigi tegul nenugali tavęs rūstybė,  
taip kad tu ką nors slėgtumei,  
ir tenepalenkia tavęs dovanų daugybė.
- <sup>19</sup>Išsižadėk savo didybės, nepriverstas sielvarto,  
ir visų, kurie yra galingi jėgomis.
- <sup>20</sup>Netrauk prie savęs nakties,  
į kurią įeina tauta po tautos.
- <sup>21</sup>Saugokis pakrypti prie neteisybės,  
nes pradėjai eiti paskui ją, patekęs į nelaimę.
- <sup>22</sup>Štai Dievas prakilnus savo galybėje,  
ir nėra nė vieno jam lygaus tarp įstatymdavių.
- <sup>23</sup>Kas gali ištirti jo kelius?  
arba kas gali jam sakyti: Padarei neteisybę?
- <sup>24</sup>Atsimink, kad tu nežinai jo darbo.  
apie kurį vyrai giedoja.
- <sup>25</sup>Visi žmonės mato jį,  
kiekvienas žiūri iš tolo.
- <sup>26</sup>Štai Dievas didis, viršijęs mūsų žinojimą;  
jo metų skaičius nesuskaitomas.
- <sup>27</sup>Jis pakelia augštyn lietaus lašus  
ir išlieja lietų kaip sroves,

Dievo akivaizdoje ir žada jam laimės, jei jis gręšis į Dievą. — <sup>17</sup>*Tavo byla...* Eljus kviečia Ijobą pasinaudoti Dievo malonėmis, kad jo nesutiktų liūdnas likimas. Ebr t: «jei tu būsi pilnas bedievio nuomonės, ta nuomonė ir pasmerkimas eis kartu», t y, jei tu laikytumeis tokios pat nuomonės apie Dievą kaip bedieviai, ta nuomonė atves tau Dievo teismą ir pasmerkimą. — <sup>18</sup>*Tegul nenugali tavęs...* Ebr t: «tenenukreipia tavęs rūstybė prie pasityčiojimo ir teneprišlėgia tavęs kainos didumas», t y, teneatveda tavęs tavo nekantrumas prie to, kad savo šauksmais tyčiotumeis iš Dievo; didelė, tiesa, kaina, kurią tu turi užmokėti; skaudūs tavo vargai, bet nenustok drąsos, nes juo didesnę kainą užmokėsi, juo brangesnį dalyką įsigysi. — Žiūrint Ebr t Vulg prasmę galima išreikšti taip: nepasiduok apkartimui taip, kad turėtumei atvesti save /ką nors/ prie žuvimo, ir daugybė skausmų /dovanų/, kuriais tu turi išpirkti anas iš nelaimių trykštančias gėrybes, tenesirodo tau perdaug sunki. — <sup>19</sup>*Išsižadėk...* Ijobas turi verčiau pasvarstyti, jog kentėjimas yra vienatinis būdas, per kurį Dievas nori ir gali jį išgelbėti. Jei jis nenori eiti tuo sielvartų keliau prie laimės, ji nebus jam kitaip suteikta; taigi jis turi mesti šalin visus jausmus, kurie galingi puikybės jėgomis. Ebr t: «ar

padarys tavo laisvą nuo sielvarto tavo šauksmas ir visos tavo stiprybės pastangos», t y, ar manai, kad šauksmai, kuriais įtempdamas visas savo jėgas, atsiliepi, gali atnešti tau išlaisvinimą? — <sup>20</sup>*Netrauk...* Ebr t: «negeisk nakties, kuri atima tautas iš jų vietos», t y, nepageidauk taip labai mirties, kurią šauki prie savęs ir kurioje žūna viena tauta po kitos. <sup>21</sup>*Saugokis...* Tą įspėjimo dalį Eljus baigia paraginiu, kad Ijobas nepasilikytų savo suerzintame ūpe. Trumpai sakant, ketvirtas prietelis ragina Ijobą pasiduoti Dievo valiai, pamesti savo karčius dejavimus, tikėtis geresnės ateities. Kad tas pasidavimas būtų Ijobui lengvesnis, Eljus toliau parodo, kaip Dievas yra prakilnus, galingas, maloningas ir išmintingas. <sup>22</sup>*Ir nėra nė vieno...* Ebr t: «koks mokytojas yra jam lygus». — <sup>23</sup>*Kas gali ištirti...* Ebr t: «kas jam paskiria jo kelius», — Dievo galybė neribota; jis yra visai nepriklausomas nuo ko nors. — <sup>24</sup>*Atsimink, kad...* Ebr t: «atsimink, kad tau reikia augštinti jo darbas, apie kurį... Dievo veikalai reikia ne kaltinti, bet šlovinti. — <sup>25</sup>*Mato jį.* Vulg: Dievą. Ebr t: Dievo veikalus. Žmonės matytų mato Dievo darbus, bet pažįsta juos netobulai. — <sup>26</sup>*Jo metų skaičius...* Dievas amžinas. Dievo amžinumas ir prakilnumas turi sužadinti žmoguje nustę-

- <sup>28</sup>Kurios teka iš debesų,  
visa dengiančių iš viršaus.
- <sup>29</sup>Jei jis nori ištiesti debesis kaip savo padangtę,
- <sup>30</sup>Ir žaibuoti savo šviesa iš viršaus,  
jis apdengia taip pat jūros pakraščius.
- <sup>31</sup>Nes tuo jis teisia tautas  
ir duoda maisto daugeliui mariųjų.
- <sup>32</sup>Jis paslepia rankose šviesą  
ir įsako jai vėl šviesti.
- <sup>33</sup>Jis skelbia apie ją savo prieteliui, kad tai jo nuosavybė  
ir kad gali prie jos pakilti
37. <sup>1</sup>Dėlto mano širdis nusigando  
ir pajudėjo iš savo vietos.
- <sup>2</sup>Klausyte klausykitės jo baisaus balso  
ir išeinančio iš jo burnos garso.
- <sup>3</sup>Po visu dangumi jis žiūri,  
ir jo šviesa šviečia žemės pakraščiuose.
- <sup>4</sup>Paskui ji gaudžia garsas;  
jis griaudžia savo didenybės balsu,  
ir jo nerandama, nors jo balsas girdėta.
- <sup>5</sup>Dievas nuostabiai griaudžia savo balsu,  
jis, kurs daro didelių ir neištiriamų dalykų;
- <sup>6</sup>Jis įsako sniegui kristi žemėn  
ir žiemos lietui ir savo galybės lietui.

bimą. — <sup>27</sup>*Jis pakelia augštytyn...* Aprašoma, kaip darosi lietus: jis pakečiama augštytyn garavimu, garai sutirštėja debesyse, o iš debesų lyja lietus. — *Visa dengiančių...* Ebr t: «jie/debesys/ varvina jį/lietaus vandeni/ ant daugelio žmonių». — <sup>29</sup>*Jei jis nori ištiesti...* Aprašymas audros. Ebr t: «kas supras debesų išsiplėtimą, jo padangtės braškėjimą? Štai jis išplečia aplink save savo šviesą ir apdengia jūros šaknis». Dievo padangtė tai debesys, kurie taip greitai apvelka visą dangų, kai kilsta audra; tos padangtės braškėjimą vaizduoja griausmas, kurs netrukus atsiliepia. Šviesa yra žaibavimas, jūros šaknys – vanduo, kurs pakeltas iš jūros gilumos virsta debesimis. Vulg: nuo dangaus augštybių iki jūros gilumai apsišviečia Dievo didenybė, kurios atspindžiai pasirodo debesų išsiplėtime ir žaibuose. — <sup>31</sup>*Nes tuo...* Lietus ir žaibai tarnauja Dievo viešpatavimui pasaulyje; jais jis naudoja žmonėms nubausti ir geradarystėms suteikti. — <sup>32</sup>*Jis paslepia...* sulauko ir vėl paleidžia žaibo šviesą prieš priešininkus. — <sup>33</sup>*Jis skelbia apie...* Šviesa, savo nuosavybė, Dievas žada savo prieteliams ir skelbia jiems, kad

jie matys po tamsybės šviesą, po vargo laimę. Ebr t verčiamas ir aiškinamas labai nevienodai. Tarp kitko: «jo griausmas skelbia jį /Dievą/ ir padega jo rūstybę prieš neteisę»

37. <sup>1</sup>*Dėlto mano...* Iš šitų ir 2 eil žodžių spėjama, kad Eljus čia aprašinėja audrą, prasidedančią ant jo galvos tą pačią valandą, kurią jis kalbėjo. — *Pajudėjo...* Didelio išgąščio ženklas. — <sup>2</sup>*Klausyte...* Ebr t: «klausyte klausykitės jo balso užimo», t y, griausmo. — <sup>3</sup>*Po visu...* Kaip žaibavimas greitai pasiekia žemės pakraščius, taip visa apima Dievo apvaizda. Ebr t: «į visą padangę jis paleis jį, ir jo šviesa į žemės pakraščius», t y, Dievas padaro, kad griausmas atsilieptų visuose žemės plotuose ir kad žaibas žaibuotų iki žemės pakraščių. — <sup>4</sup>*Gaudžia garsas...* griausmas. Dievas lyg kad eina viršum vėjų ir taip padaro griausmą. Ebr t: «jis griaudžia savo didenybės balsu ir nesulaiko jų /žaubų/, kai jo balsas atsiliepia». — <sup>5</sup>*Dievas nuostabiai...* Jei jau gamtos pasireiškimai taip labai nustebina ir yra nesuprantami, kaip gi labiau reikia garbinti pats Dievas. — <sup>6</sup>*Jis įsako...* Ebr t: «jis sako lietui: krisk žemėn». —

- <sup>7</sup>Jis deda ženklą ant visų žmonių rankos,  
kad kiekvienas žinotų jo darbus.  
<sup>8</sup>Žvėris eina į olą  
ir pasilieka savo lindyneje.  
<sup>9</sup>Audra išeina iš vidinių būklių  
ir šaltis iš šiaurės.  
<sup>10</sup>Pučiant Dievui darosi ledas  
ir vėl plačiausiai pasipila vanduo.  
<sup>11</sup>Javai trokšta debesų,  
ir debesys skleidžia savo šviesą.  
<sup>12</sup>Jie eina aplinkui,  
kur tik juos veda valdančiojo valia,  
prie viso, prie ko jiems įsako žemės skritulio paviršiuje,  
<sup>13</sup>Ar tai vienoje giminėje, ar savo šalyje,  
ar kurioje nors savo gailestingumo vietoje jis palieps jiems  
[atsirasti].  
<sup>14</sup>Klausyk tai, Ijobai;  
stovėk ir žiūrėk į Dievo stebuklus.  
<sup>15</sup>Argi tu žinai, kada Dievas davė įsakymą lietui,  
kad jis parodytų jo debesų šviesą?  
<sup>16</sup>Ar žinai didelius debesų takus  
ir ar turi tobulą žinojimą?  
<sup>17</sup>Argi tavo drabužiai ne karšti,  
kai pietų vėjas perpučia žemę?  
<sup>18</sup>Tu gal statei su juo dangų  
kurs stipriausis lyg kad iš vario nulietas?

<sup>7</sup>Jis deda ženklą... Dievas atima iš žmogaus rankos jėgą, taip kad jis nebeįstengia nei patraukti artyn, nei atstumti. — <sup>8</sup>Žvėris eina... Žmogus turi pažinti Dievą iš jo veikimo pasėkų; net ir gyvuliai jas jaučia ir saviškai skelbia savo nujaudimu /instinktu/ Dievo valdžią ant savęs. — <sup>9</sup>Iš vidinių būklių: iš vietos, kurioje, kaip manyta, audros tarsi buvo sukrautos ir laikomos. Anot kitų: iš pietų pusės. — <sup>10</sup>Pučiant Dievui... Šaltas ir šiltas vėjas vaizduojama kaip Dievo kvapas. Plg Ps 147,17,18. — <sup>11</sup>Ir vėl plačiausiai... Ebr t: «ir vandens platybė suspaudžiama /į ledą/. — <sup>12</sup>Javai trokšta... Javai nori būti pagirdyti, ir debesys gausiai pasotina jų troškimą. Debesų šviesa-žaibavimas. Ebr t: «jis taip pat apšunkina debesis drėgme /garais/ ir išsklaido savo šviesos debesį», t y, debesis, kuriuose pasirodo žaibai. — <sup>13</sup>Jie eina... Debesys yra visai klusnūs Dievo valiai. — <sup>14</sup>Ar tai vienoje giminėje... Dievo gailestingumas suteikiama kada tik vienai giminei, kada gi visai žemei. Plg 3 Kar 17,1; 18,41; Am 4,7. Ebr t: «ar tai

kaip rykštei, ar tai dėl savo žemės, ir tai liepia jam /debesiui/ pradėti lyti kaip gailestingumui», t y, Dievas duoda lietaus arba bausdamas žmones, arba teikdamas jiems savo gailestingumą, arba suvilgydamas žemę, kuri yra Dievo nuosavybė.

<sup>14</sup>Klausyk... Eljus aprašė kaikiuriuos Dievo apvaizdos pasireiškimus, kad Ijobas pažintų, jog tos apvaizdos negali trūkti ir kai Dievas siunčia nelaimių. Pamokęs Ijobą Eljus nori, kad jis pasiduotų Dievo valiai. Taigi toliau randamas ironiškas papeikimas negali ižeisti Ijobo kaip prieštai trijų pirmųjų priešių, kurie neramino, nepatvirtino savo žodžių naujais įrodymais, o tik darė iš Ijobo nusikaltėlį ir vien didino jo vargą. — <sup>15</sup>Kada Dievas davė... Ebr t prasmė: «kaip ir kuomet Dievas juos /stebuklus/ daro, kaip ir kuomet jie pasirodyti savo debesis šviesiai /žaiibui/». — <sup>16</sup>Ar žinai didelius... Ebr t: «ar žinai debesų supimąsi, stebuklus to, kurs tobulas žinojimu». — <sup>17</sup>Argi tavo drabužiai... Žmogus net negali atstumti nuo savęs vasaros kaitros. — <sup>18</sup>Kurs stipriausis... Ebr

- <sup>19</sup>Duok mums žinoti, ką mes turime jam sakyti,  
nes mes apsupiti tamsybių.
- <sup>20</sup>Kas jam papasakos, ką aš kalbu?  
Jei ir kalbėtų žmogus, bus prarytas.
- <sup>21</sup>Bet dabar nesimato šviesos;  
oras ūmai sutirštėja į debesis,  
ir praeina vėjas nuvarys juos.
- <sup>22</sup>Auksas ateina iš šiaurės,  
ir į Dievą bailus šlovinimas.
- <sup>23</sup>Mes negalime atrasti jo vertai;  
jis didis galybe, ir teismu, ir teisybe,  
ir jis neapsakomas.
- <sup>24</sup>Todėl bijos jo vyrai,  
ir visi, kurie rodosi sau esą išmintingi, nedrįs žiūrėti
38. <sup>1</sup>Tuomet Viešpats, atsakydamas Ijobui iš viesulo, tarė:  
<sup>2</sup>Kas yra tasai, kurs vysto nuomones šnekomis be išmonės?  
<sup>3</sup>Susijuosk kaip vyras savo strėnas;  
aš klausinėsiu tave, atsakinėk man.

t: «taip stiprus kaip veidrodis nu-  
lietas iš skaistvario». Senovės veid-  
rodžiai buvo dažnai daromi iš plyno  
skaistvario. Plg 2 Moš 38,8. — <sup>19</sup>*Ką  
mes turime jam sakyti*: jei Dievas  
mus paklaustų. — <sup>20</sup>*Kas jam papa-  
sakos...* Jei aš drįščiau teisti Dievo  
pasielgimą, argi atsirastų kas nors,  
kurs apsiimtų nunešti jam mano  
skundą? Juk toksai būtų sunaikin-  
tas Dievo didenybės. Plg aug 9,19,33.  
— <sup>21</sup>*Bet dabar nesimato...* t y, saulės  
šviesa uždengta debesimis, kurių  
randasi vis daugiau ir kurie eina tirš-  
tyn; vėjas nešioja juos ir nuvaro. —  
*Tai tolesnis audros aprašymas* [žr aug  
37,2; 38,1]. Tas aprašymas yra kartu  
simbolis, kad Dievo valdymas mums  
dažnai būna uždengtas, bet ir vėl  
pasirodo aiškus, lygiai kaip ir de-  
besys nustumiami nuo saulės. —  
<sup>22</sup>*Auksas ateina...* Išsireiškianti pa-  
tarlių būdu [plg 28,1]: žmogus žino,  
iš kur gauti aukso, bet Dievo dide-  
nybė jam neprieinama, todėl negali-  
ma kreiptis į ją be gilios pagarbos. —  
*Ir į Dievą...* Ebr t: «ir prie Dievo  
baisi didenybė. — <sup>23</sup>*Mes negalime...*  
Todėl tenedrįsta niekas tyrinėti per-  
daug žingeidžiai Dievo sumanymus  
ir su juo ginčytis. — *Jis didis...* Ebr  
t: «jis didis stiprybe ir išmone ir  
teisingumo daugybe; jis neprispau-  
džia». — <sup>24</sup>*Ir visi, kurie...* Ebr t: «jis  
nežiūrės nė į vieną išmintingą». —  
Eljus baigdamas savo žodžius kar-  
toja abudu savo sakiniu, nuo kurių  
viskas priklausė: Dievas nėra netei-

singas, bet jis nusigręžia nuo piktųjų.  
Taip tat Ijobas turi artintis Dievop  
nuolankiai jam pasiduodamas

### III. Dievo žodžiai

#### 1. Pirmas Dievo atsiliepimas

38,1-39,35 Dviejuose atsiliepimuose  
Dievas, nurodydamas nuostabius  
savo galybės ir išminties veikalus,  
paaiškina, kaip didelis yra žmogaus  
nežinojimas. Dievas apsieiškia vie-  
sule ir reikalauja iš Ijobo atsakymų į  
savo klausimus; klausia gi jį visų  
pirma apie sutvėrimą, t y, apie pirmą  
žemės sutvarkymą ir vandenų su-  
rinkimą į jūras [38,1-11]; pereidamas  
prie dabartinio pasaulio stovio, prie  
to, ką Ijobas gali matyti, klausia,  
bene jis dalyvaujas nuolatiname  
pasikeitime dienos naktimi, ar jis  
žinąs gyvenamosios žemės paslaptis  
ir gamtos jėgas, kurias visas Dievas  
veda prie savo paskirto tikslo, ar  
moka jis išaiškinti visokius reiškinius  
ore ir žvaigždžių takuose [38,12-38];  
nusileisdamas dar žemiau Dievas  
klausia Ijobą apie įvairius gyvulius,  
iš kurių gyvenimo būdo, prigimties,  
kilmės pasirodo visokeriopas Dievo  
rūpestis suvertais dalykais, išmintis  
ir galybė [38,39-39,31]. Išgirdęs visa  
tai Ijobas nuolankiai prisipažįsta  
kalbėjęs per daug drąsiai [39,32-35].

38. <sup>1</sup>*Viešpats, atsakydamas...* Kolei  
dar nebaigtas Ijobo mėginimas, pats  
Dievas nori duoti jam paskutinį pa-

- <sup>4</sup>Kur buvai, kai aš dėjau žemės pamatus?  
pasakyk man, jei turi išmanymo.
- <sup>5</sup>Kas paskyrė mastais jos didumą, jei žinai?  
arba kas ištėpė ant jos virvę?
- <sup>6</sup>Ant ko pastatyta tvirtai jos ramsčiai?  
arba kas įleido jos kampinį akmenį,
- <sup>7</sup>Kada mane draug šlovino rytmetinės žvaigždės  
ir džiaugėsi visi Dievo sūnūs?
- <sup>8</sup>Kas uždarė jūrą durimis,  
kai ji veržėsi lyg kad išeidama iš motinos iščios,
- <sup>9</sup>Kada aš daviau jai debesį kaip apdarą  
ir vyniojau ją tamsybe kaip kūdikystės vystyklais?
- <sup>10</sup>Aš apstačiau ją mano ribomis  
ir padariau jai užkaištį ir vartus
- <sup>11</sup>Ir tariau: Iki čia teeisi ir nežengsi toliau,  
ir čia sulaužysi pasipūtusias savo bangas.
- <sup>12</sup>Argi tu užgimęs davei įsakymą rytmečiui  
ir parodei aušrai jos vietą?

mokymą, iš kurio paaiškėja svarstomoji visoje knygoje problema. Apskritai imant, Ijobas nugalėjo pagundą, kuri buvo jį sutikusi. Jei jis pasidavė kaikiuriems netobulumams, tie buvo tik paviršutiniai, nes visa savo esme jis laikėsi Dievo. Bet Ijobas pareiškė kaikiurias neteisingas mintis apie Dievo apvaizdą; jas tai papeiks pats Dievas, kad paskui duotų savo tarnui užmokestį, kai tik jis prisipažins buvęs neteisingas. Apie iškeltą kentėjimų problemą Dievas neskelbia kurios nors teorijos; jis riša ją praktiškai, parodydamas Ijobui, kad jis turi pasiduoti be jokių sąlygų Dievo išminčiai ir gerumui. — *Iš viesulo*: kaip kitados Abraomui /1 Moš 15,12/ ir Sinajaus kalne /plg Ps 17 ir 96; Ješ 64,1; Mik 1,3/. — <sup>2</sup>Kas yra tasai... Dievas pačioje pradžioje atsiliepia apie Ijobą ir jo žodžius ne be paniekinimo. — *Kurs vysto...* Ebr t: «kurs temdo sumanymą šnekomis be mokslo?» — Ijobas aptemdė Dievo sumanymą sakydamas, kad jis esąs nekaltas, kad jo nelaimė esanti be priežasties, lyg kad Dievas neturėtų kitų sumanymų kaip tik bausti. Ijobas temdė Dievo sumanymą taip pat savo pavyzdžiu, reikalaudamas per daug smarkiai, kad Dievas duotų jam savo pasielgimo apyskaitą. — <sup>3</sup>Susijuosk... kaip kad daro Rytų kraštų gyventojai, pradedami darbą, ar rengdames kelionę. — *Aš klausinėsiu...* Ijobas geidė daug kartų statyti savo bylą Dievo

akivaizdon ir išreiškė pasiryžimą atsakinėti pačiam Dievui /13,22/; dabar jo troškimas įvyksta, ir jo per daug didelis drąsumas bus nubautas. — *„Dėjau žemės pamatus...“* Žemės sutvėrimas vaizduojamas kaip pastatymas didžiausio rūmo, paremto ant kampinių akmenų, pamatų ir tt. — *„Jei turi išmonės“*: jei turi taip daug išmanymo, kaip tau rodosi ir kiek reikia, kad galėtumei teisti Dievo paskirtą tvarką. — <sup>6</sup>*„Jos didumą“*: kaip ilga, kaip plati ir augšta ji turi būti. — *„Virvę“*: kad išvestų tam tikras linijas. Kadangi Ijobui nėra kito atsakymo į tuos klausimus kaip tik: ne aš, ne žmogus, bet Dievas; todėl jais labai griežtai pažymima Dievo galybė ir žmogaus silpnumas. — <sup>8</sup>*„Ant ko... tvirtai...“* kad žemė nesvyruoja, tvirtai laikosi savo vietos. — <sup>7</sup>*„Rytmetinės žvaigždės...“* Jos minimos dėl ypatingai gražaus jų blizgėjimo. Plg Ps 8,2; 18,3. — *„Dievo sūnūs“*: angelai. Angelų džiaugsmas yra jų išpažinimas ir šlovinimas sutvėrimuose pasireiškiančios Dievo didenybės. — <sup>9</sup>*„Kas uždarė...“* Sutvėręs žemę pats Dievas surinko jos vandenį į paskirtas vietas. — <sup>10</sup>*„Kada aš daviau jai...“* Jūra vaizduojama kaip kūdikis, kurs suvystomas rūku ir tamsiais debesimis. — <sup>10</sup>*„Aš apstačiau...“* Jūra pasilieka lyg kad uždaryta Dievo kalėjime, iš kurio ji negali išsiveržti į sausumą

<sup>12</sup>*„Argi tu užgimęs...“* Toliau Dievas duoda Ijobui klausimų apie pasaulio

- <sup>13</sup>Ir ar tu laikei kratydamas žemės galus  
ir iškratei iš jos bedievių ?
- <sup>14</sup>Ji vėl įgaus išvaizdą kaip molis po antspaudo  
ir pasiliks kaip drabužis.
- <sup>15</sup>Iš bedievių gi bus atimta jų šviesa,  
ir galingas petys bus sulaužytas.
- <sup>16</sup>Ar buvai įjęs į jūros gilybes  
ir vaikščiojai po gelmės dugną ?
- <sup>17</sup>Ar buvo tau atkelti mirties vartai  
ir ar matei tamsias duris ?
- <sup>18</sup>Ar įsižiūrėjai į žemės platybę ?  
Pasakyk man visa tai, jei žinai :
- <sup>19</sup>Kuriame kelyje gyvena šviesa  
ir kur yra tamsybės vieta,
- <sup>20</sup>Kad vestumei kiekvieną prie jų ribų  
ir suprastumei jų namų takus ?
- <sup>21</sup>Ar žinojai tuomet, kad turėsi užgimti ?  
ir ar žinojai savo dienų skaičių ?
- <sup>22</sup>Argi buvai įjęs į sniego sandėlius,  
arba ar matei krušos sandėlius,
- <sup>23</sup>Kuriuos aš prirengiau neprietelio metui,  
kovos ir karo dienai ?
- <sup>24</sup>Kuriuo keliu dalijama šviesa,  
plečiasi šiluma žemėje ?
- <sup>25</sup>Kas davė smarkiausiai lietui bėgimą  
ir kelią griaudžiančiam griautiniui,
- <sup>26</sup>Kad lytų žemėje be žmogaus, tyruose,  
kur nė vienas maršus nepasilieka,
- <sup>27</sup>Kad primirktų nepereinamas ir apleistas vietas  
ir išželdintų žaliuojančias žoles ?
- <sup>28</sup>Kas yra lietaus tėvas ?  
arba kas pagimdė raso lašus ?

valdymą. Ir iš jų pasirodo, kad pasaulį valdo vienas Dievas. Ijobas gyveno jau gana daug dienų, bet dar nė vienos nėra pats padaręs. — <sup>13</sup>Ar tu laikei... Tekanti aušra greitai apšviečia visą žemės paviršių ir savo pasirodymu ji kaip Dievo tarnaitė nuvaro į tamsybės šviesos bijančius piktadarių (plg aug 24,13). Žemės paviršius čia vaizduojama kaip didžiausi marška, kurią aušra ima už galų ir nukrato nuo jos bedievių. — <sup>14</sup>Jis vėl įgaus... Dalykų išvaizda, bruožai, kurie matomi šviesoje, lyg kad nusitrina, apmiršta tamsoje, todėl vėl pasirodant šviesai jie tarsi iš naujo įgaunami ir tai taip pigiai, kaip pigiai gauna naują išvaizdą molis, prispaustas antspaudo. Kolei šviesu, žemės paviršius atrodo kaip gražiausias drabužis. — <sup>15</sup>Bus atimta jų šviesa... Bedievių šviesa tai nak-

ties tamsybės ; jas pašalina prasidedanti diena. — *Galingas petys* : kuriuo bedievis naudojosi piktiems savo darbams. — <sup>17</sup>Mirties vartai : mirusiųjų buveinės anga. — <sup>18</sup>Platybė. Ebr t : « platybės ». Ijobas nuolat mindo žemę savo kojomis, o kaip gi mažai jis ją tepažįsta. — <sup>19</sup>Kuriame kelyje... Šviesa ir tamsa vaizduojamos kaip turinčios kiekvieną savo vietą, į kurią jos grąžinamos, kai atlieka savo pareigas. — <sup>21</sup>Ar žinojai tuomet... Ebr t : « tu žinojai, nes tuomet buvai gimęs, ir tavo dienų skaičius didelis ». — Labai skaudi ironija. — <sup>22</sup>Argi buvai įjęs... Aliuzija į tuos atsitikimus, kuriuose Dievas naudojasi kruša ir audra priešams nugaleti ar nubausti (plg 2 Moš 9,23 ; Još 10,11). — <sup>24</sup>Šviesa : išėjusi iš savo vietos. Plg aug 19 e. — *Šiluma*. Ebr *qadim*, karštas rytų vėjas. — <sup>25</sup>Kas

- <sup>29</sup>Iš kieno iščios išėjo ledas ?  
ir šalną iš dangaus kas pagimdė ?
- <sup>30</sup>Vanduo suketėja kaip akmuo  
ir susitraukia gėlmės paviršius.
- <sup>31</sup>Argi tu įstengsi suglausti mirgančias Plejadų žvaigždes  
arba galėsi išskirstyti Grįžalo vežimą ?
- <sup>32</sup>Ar tu išvedi savo laikų Aušros žvaigždę  
ir padarai, kad Vakarinė žvaigždė užtekėtų viršum žemės sūnų ?
- <sup>33</sup>Argi žinai dangaus tvarką  
ir nustatai jo santykius su žeme ?
- <sup>34</sup>Ar tu pakelsi debesį savo balsą  
ir ar vandens smarkumas apdengs tave ?
- <sup>35</sup>Ar tu siūsi žaibus, ir jie eis  
ir grįždami sakys tau : Mes čia ?
- <sup>36</sup>Kas įdėjo į žmogaus širdį išminties ?  
arba kas davė gaidžiui išmonės ?
- <sup>37</sup>Kas išpasakos dangaus sutvarkymą  
ir kas užmigdys sutartinę dangaus giesmę ?
- <sup>38</sup>Kada byra dulkės žemėn  
ir sulimpa grumstai ?
- <sup>39</sup>Argi tu sugausi liūtienei grobį  
ir pasotinsi jos jaunikių alkį,
- <sup>40</sup>Kai jie guli olose ir tykoja lindynėse ?
- <sup>41</sup>Kas prirengia varnui jo peną,  
kai jo jaunikliai šaukiasi į Dievą,  
klaidžiodami, nes neturi maisto ?
39. <sup>1</sup>Ar tu žinai laukinių ožkų gimdymo metą ant uolų,  
arba ar stebėjai gimdancias stirnas ?
- <sup>2</sup>Ar suskaitei jų pradėjimo mėnesius  
ir žinai jų gimdymo laiką ?

*davė...* Vienas tėra atsakymas į tuos klausimus : tai daro Dievas. — <sup>28</sup>*Kas yra...* Ebr t : « ar yra lietaus tėvas », t y, ar gali tai žmogus padaryti ? Plg 37,10. — <sup>31</sup>*Argi tu įstengsi...* Dievas pakelia Ijobo akis prie dangaus žvaigždžių ir tolesniais klausimais primena, kad jis ir čia nieko negali padaryti, negali sustumti žvaigždžių į krūvą ar jų išskirstyti. — <sup>32</sup>*Padarai, kad Vakarinė...* Ebr t : « vedžioji Grįžalo vežimą su jo vaikais ». — <sup>33</sup>*Dangaus tvarką...* įstatus, kurių laikosi dangus ir jo įtaką žemei. — <sup>34</sup>*Debesyje...* Ebr t : « iki debesų »... kad galėtumei duoti jiems įsakymų pradėti smarkiai lyti. — <sup>35</sup>*Grįždami.* To ž nėra ebr t. — <sup>36</sup>*Kas įdėjo...* Gaidys apdovanotas nuostabiu nujautimu /instinktu/ gieda tam tikromis valandomis. Ebr t verčiama taip : « kas padėjo debesyse išminties, ar kas davė meteorams išmonės ? /kad

jie veiktų paskirtu metu/. — <sup>37</sup>*Kas išpasakos...* Ebr t : « kas suskaitys debesis su išmintimi /kas padarys, kad debesų būtų nei per daug nei per mažą/ ir kas išpils dangaus statines/padarys, kad lietus lytų/, <sup>38</sup>kai dulkės susiplaka ir padaro skystą tyrę, ir žemės grumstai sulimpa »

<sup>39</sup>*Argi tu sugausi...* Toliau Dievas primena, kaip jis rūpinasi gyvuliais, didžiausiais ir mažiausiais, žiūrėdamas kiekvieno prigimties. — <sup>41</sup>*Šaukiasi į Dievą :* savo prigimties balsu, savo geidimu maisto

39. <sup>1</sup>*Ar tu žinai...* Senovėje buvo labai maža težinoma, kaip gyvena minimi čia gyvūnai, todėl tai ir duodama Ijobui apie juos klausimų, kurių tikslas yra parodyti, kad Dievo, o ne žmogaus, nustatytoji tvarka viešpatauja visur. — <sup>3</sup>*Jos susirietė...* gimdydamos neprivalo jokios svetimės pagalbos. — *Ir vaitoja...* Ebr

- <sup>3</sup>Jos susiriečia dėl vaisiaus ir gimdo, ir vaitoja.  
<sup>4</sup>Jų jaunikliai atsiskiria ir eina ganytis,  
 išeina ir nebegrižta prie jų.  
<sup>5</sup>Kas paleido laisvą laukinį asilą  
 ir kas atrišo jo raiščius?  
<sup>6</sup>Aš daviau jam buveinę tyrumoje  
 ir jo padangtės sūrioje žemėje.  
<sup>7</sup>Jis laiko niekais miesto triukšmą,  
 negirdi pristovo šauksmo.  
<sup>8</sup>Jis dairosi po savo ganyklos kalnus  
 ir jieško visa, kas tik žaliuoja.  
<sup>9</sup>Argi stumbras norės tau tarnauti,  
 arba ar pasiliks prie tavo prakarto,  
<sup>10</sup>Ar pririši savo virve stumbrą, kad artų?  
 arba ar jis trupins slėnių grumstus paskui tave?  
<sup>11</sup>Argi pasitikėsi jo didele stiprybe  
 ir paliksi jam savo darbus?  
<sup>12</sup>Ar tikėsi jam, kad parneš tau javus  
 ir surinks į tavo kluoną?  
<sup>13</sup>Strauso plunksna panaši į gandro ir vanago plunksnas;  
<sup>14</sup>Kada jis palieka savo kiaušinius žemėje,  
 gal tu šildai juos dulkėse?  
<sup>15</sup>Jis užmiršta, kad koja gali juos sumindžioti  
 ar laukinis žvėris sutrinti.  
<sup>16</sup>Jis kietas savo jaunikliams, lyg kad jie būtų ne jo;  
 vargo veltui, jokios baimės neverčiamas.  
<sup>17</sup>Nes Dievas atėmė iš jo išmintį  
 ir nedavė jam išmonės.  
<sup>18</sup>Kai ateina metas, jis kelia augštytyn sparnus,  
 išjuokia arklį ir jo raitelį.

t: «būna vėl laisvos nuo savo skausmų», t y, tuojau joms praeina gimdymo skausmai. — <sup>4</sup>*Jų jaunikliai...* Ką tik gimę jų vaikai neprivalo žmogaus rūpesčio. Ebr t: «jie sustiprėja ir auga lauke». — <sup>5</sup>*Kas paleido...* Laukinis asilas, kurs taip brangina savo laisvę, gavo ją ne iš žmogaus. — <sup>6</sup>*Sūrioje žemėje*: nederlingoje tyrumoje, kuri jam labiau patinka negu tarnauti žmogui už geresnį pašarą. — <sup>9</sup>*Argi stumbras...* nors jis savo stiprumu ir labai tiktų tarnauti žmonėms. Iš čia dar pasirodo, kad gyvuliai sutverti ne vien žmonių naudai, bet taip pat Dievo šlovei. — <sup>13</sup>*Strauso plunksna...* Ebr t: «strauso sparnas supasi linksmai; ar tai yra meilingas sparnas ir plunksna?» Žydai vadino gandrą *khasidah*, meilingoji/dievota/ dėl jo didelės meilės savo jaunikliams; strausas gi, nors išvaizda bent kiek panašus į gandrą, tos meilės visai neturi /14-16 e/. Taigi ebr t pras-

mė toki: Strausas turi sparnus ir plunksnas ir tuo jis panašus į gandrą; bet kaip gi labai skiriasi nuo jo savo būdu. — <sup>14</sup>*Kada jis palieka...* Strausas daro savo lizdą karštame smėlyje ir mažai tesirūpina savo padėtais kiaušiniiais. — <sup>16</sup>*Jis kietas...* Plg Raud 4,3. — *Vargo veltui...* Ebr t: «veltui jo vargas; nėra baimės», t y, veltui dėjo kiaušinius, nes jis palieka juos su dideliu nerūpestingumu, net neverčiamas baimės, kuri kaikada priverčia kitus paukščius bėgti šalin nuo savo lizdo ir kiaušinių. Priežastis nurodoma 17 eil: Dievas nedavė strausui tokio instinkto kaip kitiems. — <sup>18</sup>*Kai ateina metas...* Bet strausas gavo iš Dievo ypatingą savybę: tai jo greitumas. Nes jis neskrenda, o tik atsiradus reikalui ar kilus pavojui, bėga be galo greitai, padedamas sau sparnų plasniojimu. — <sup>19</sup>*Ar tu duosi...* Paminėjimas arklio 18 e duoda progos aprašyti jį plačiau. Kalbama apie



- <sup>19</sup>Ar tu duosi arkliui stiprybės,  
arba ar suteiksi jo kaklui žvangimą ?
- <sup>20</sup>Ar padarysi, kad jis šokinėtų kaip skėriai ?  
Jo puikios šnervės baisumas.
- <sup>21</sup>Jis kasa žemę kanopa, pašoka drąsiai,  
bėga priešais ginkluotiems,
- <sup>22</sup>Niekais laiko baimę,  
nesitraukia prieš kalaviją.
- <sup>23</sup>Ant jo skamba saidokas,  
blizga jietis ir skydas.
- <sup>24</sup>Putodamas ir siausdamas jis ryja žemę  
ir nežiūri trimito garso skambėjimo.
- <sup>25</sup>Išgirdęs ragą jis sako : Vah ;  
iš tolo jaučia karą,  
vadų raginimą ir kariuomenės šauksmą.
- <sup>26</sup>Argi per tavo išmintį gauna plunksnas vanagas,  
ištiesdamas savo sparnus į pietus ?
- <sup>27</sup>Ar tavo įsakymu pasikelia erelis  
ir krauna savo lizdą augštumose ?
- <sup>28</sup>Jie pasilieka ant uolų  
ir gyvena ant stačių viršūnių ir neprieinamų akmenų.
- <sup>29</sup>Iš ten žiūri maisto,  
ir jo akys pamato iš tolo.
- <sup>30</sup>Jo jaunikliai čiulpia kraują,  
ir kur tik yra maitos, tuojau jis ten yra.
- <sup>31</sup>Viešpats dar pridūrė ir kalbėjo Ijobui :
- <sup>32</sup>Argi, kas bylinėjasi su Dievu, taip pigiai nutilsta ?  
Juk kas peikia, turi jam atsakyti.
- <sup>33</sup>Atsakydamas gi Viešpačiui Ijobas tarė :

arabiškos veislės karo arklių. Dievas nurodo Ijobui gerai jam žinomą gyvulį, kad būtų aišku, jog išsižiūrėjimas į kasdieninius aplink mus esančius dalykus gali mus pamokyti pakilti prie gilesnio pažinimo Dievo ir supratimo savo silpnumo. — <sup>20</sup>*Šokinėtų kaip...* Ypač Arabų arkliai daro didelius šuolius ir gali peršokti augštas kliūtis. — *Jo puikios šnervės...* Arklio prunkstimas galingas, baisus. — <sup>21</sup>*Jis kasa žemę...* Arklys drąsiai bėga į kovą. — <sup>23</sup>*Saidokas...* jojančio ant arklio raitelio ginklai. — <sup>24</sup>*Jis ryja...* Išsireiškimas tebevartojamas ir dabar pas Arabus apie labai greitą arklio bėgimą. — *Ir nežiūri trimito...* Ebr t : ir nesustoja, kai pasigirsta trimito garsas. — <sup>25</sup>*Sako : Vah [ebr he'ah] :* linksmai sužvangia. — *Raginimą ir...* Ebr t : « griausmą ir šauksmą ». — <sup>26</sup>*Gauna plunksnas.* Ebr t : « plasnoja ». — *Ištiesdamas...* kad skristų į šiltesnes šalis. — <sup>27</sup>*Pasikelia erelis...* Pradėjęs kalbėti apie

žvėrių karalių liūtą, Dievas baigia paukščių karaliaus, aro, aprašymu.

<sup>31</sup>*Dar pridūrė...* Viešpats reikalauja iš Ijobo atsakymo. Jam negana jo nuolankaus tylėjimo. Ijobas turi išpažinti savo kaltę ir melsti dovanojimo. Bet ką galėtų Ijobas atsakyti ? Dievas tai pasakė, iš ko aiškiai pasirodo jo išmintingumas, rūpestingumas, kas labiausiai primena žmogui jo nežinojamą ir silpnumą. Dievas parodė savo išmintį, kuri nieko nedaro akiai, kuri veda prie augštesnių tikslų taip pat tai, kas gamtoje eina savo paprastais keliais /38,13.23/, kuri visiems sutvėrimams suteikia visokių dovanų. Jis nurodė įvairiausią savo apvaizdą, savo gerumą, savo galybę, kuri laiko paskirtose ribose baisiausias gamtos jėgas. Toks Dievas negali būti neištikimas savo žmonių savo valdyme, todėl Ijobas teisingai nusižemina

<sup>34</sup>*Aš, kursai kalbėjau...* Ebr t : « aš perdaug menkas ». — Kaip gi labai

- <sup>34</sup>Aš, kursai kalbėjau be apmąstymo, ką galiu atsakyti?  
Padėsiu savo ranką sau ant burnos.
- <sup>35</sup>Kalbėjau vieną dalyką, kurio kadgi nebūčiau sakęs,  
ir kitą, prie kurio daugiau nebepridėsiu
40. <sup>1</sup>Viešpats, atsakydamas Ijobui iš viesulo, tarė :  
<sup>2</sup>Susijuosk kaip vyras savo strėnas,  
aš klausinėsiu tave, ir tu sakyk man.  
<sup>3</sup>Argi tu panaikinsi mano teisimą  
ir pasmerksi mane, kad tu būtumei išteisintas ?  
<sup>4</sup>Argi turi petį kaip Dievas  
ir ar griaudi lygiu balso ?  
<sup>5</sup>Apsisupk gražumu, pakilk augštin,  
būk šlovingas ir apsivilk gražiais drabužiais.  
<sup>6</sup>Išblaškyk besididžiuojančius savo narse  
ir pažemink pažvelgimu visus pasipūtėlius.  
<sup>7</sup>Pažvelgk į visus puikiuosius ir sugėdink juos  
ir sutrink bedievių jų vietoje.  
<sup>8</sup>Uždengk juos draug dulkėse  
ir jų veidus panerk į griovį.  
<sup>9</sup>Tuomet aš išpažinsiu, kad tavo dešinė gali išgelbėti tave.  
<sup>10</sup>Štai behemotas, kurį padariau kartu su tavim,  
ėda šieną kaip jautis.

skiriasi šitie žodžiai nuo pasitikėjimo ir pasigyrimo, su kuriuo jis anksčiau pasisakė norįs stoti Dievo akivaizdon /31,36.37/. Jis tai atgaili dabar savo nusižeminimu. — *Padėsiu savo ranką...* Tylėjimo ženklas. — <sup>36</sup>*Kalbėjau vieną dalyką...* Kalbėjau vieną kartą ir du kartu /ebr t/ neatsargiai, neišmintingai

## 2. Antras Dievo atsiliepimas

40,1-42,6. Antrame atsiliepime Dievas peikia Ijobą, kad jis sakydamos esąs teisus kaltino Dievą, nors jis pats yra tik menka esybė /40,1-9/; kad Ijobas geriau pažintų savo menkumą, Dievas aprašo jam du savo sutvertu gyvulius, behemotą /40,10-19/ ir leviataną /krokodilą/, kurių žmogus visai negali sau pavergti /40,20-41,25/. Ijobas gi trumpais žodžiais išpažįsta Dievo galybę ir išmintį ir nuolankiai meldžia dovanoti sau kaltę /42,1-6/

40. <sup>1</sup>*Viešpats, atsakydamas...* Antrojo Dievo atsiliepimo tikslas yra sužadinti Ijobo dar didesnį nuolankumą, geresnį pažinimą savo peiktinos drąsos ir pasmerkimą savo nekantrumo. — <sup>2</sup>*Susijuosk...* Žr aug 38,3. — <sup>3</sup>*Argi tu panaikinsi...* Ijobo žodžiuose buvo nusiskundimas prieš

Dievą, lyg kad jis būtų neteisingas. Tai pažymėjo ir Eljus. Plg 13,18; 34,5-9; 35,2. — <sup>4</sup>*Argi turi petį...* Kad valdyti pasaulį, reikia turėti visagalybę; ar Ijobas ją turi? Plg 37,2.5. — <sup>5</sup>*Apsisupk...* Dievas pasirodo savo didenybės simbole, viesule; lygiai prakilniai turėtų pasirodyti Ijobas. — <sup>6</sup>*Išblaškyk...* Dievui gana vieno rūstaus pažvelgimo į bedievių, kad jie būtų visai sunaikinti; argi gali taip padaryti Ijobas? Ebr t: «išliek savo narso bangas». — <sup>8</sup>*Uždengk juos...* Sunaikink juos visiškai, kad jie rodytųsi palaidoti užmiršime ir lyg kad žemės praryti /plg 20,7/. Ijobas taip dažnai dejavo dėl bedievių laimės, taigi teparodo, ar jis gali ką nors prieš tuos, kurių likimo negali pakęsti. — <sup>9</sup>*Aš išpažinsiu...* Didžiausi ironija

<sup>10</sup>*Behemotas*. Spėjama, kad čia turėta galvoje hipopotamas, iki šių laikų gyvenęs Nilo upėje, nes visos aprašymo smulkmenos tik jam tinka. — *Draug su tavim*: lygiai kaip ir tave. — *Ėda šieną kaip jautis*. Hipopotamas savo milžinišku didumu, rodosi, turėtų priklausyti prie plėšriųjų žvėrių, tikrumoje gi jis minta žolę, kaip paprastas jautis. — <sup>11</sup>*Jo stiprumas...* Aprašoma nepaprastas

- <sup>11</sup>Jo stiprumas jo šlaunyse,  
ir jo jėga jo pilvo bamboje.  
<sup>12</sup>Jis ištisia savo uodegą lyg kedrą ;  
jo paslėpsnių dirksniai susipainioję.  
<sup>13</sup>Jo kaulai kaip vario vamzdžiai,  
jo kremzlės kaip geležinės lazdos.  
<sup>14</sup>Jis Dievo kelių pirmone ;  
tas, kursai yra jį padaręs, pritaiko jo kalaviją.  
<sup>15</sup>Kalnai duoda jam žolės ;  
visi lauko žvėrys žaidžia tenai.  
<sup>16</sup>Jis miega ūksmėje paslėptas nendrose  
ir drėgnose vietose.  
<sup>17</sup>Pavėsiai suteikia jam ūksmės,  
paupio gluosnys stovi aplink jį.  
<sup>18</sup>Štai jis išgeria upę ir nesistebi,  
ir pasilieka ramus, kad ir Jordanas tekėtų į jo nasrus.  
<sup>19</sup>Jo akyse jis sugaunamas kaip meškere,  
ir basliais perveriamas jo šnervės.  
<sup>20</sup>Ar galėsi ištraukti meškere leviataną  
ir virve suriši jo liežuvį ?  
<sup>21</sup>Ar įdėsi grandį į jo šnerves,  
arba ar vašu perdursi jo žandą ?  
<sup>22</sup>Ar jis kreipsis į tave su daugeliu prašymų,  
arba ar kalbės tau meiliai ?  
<sup>23</sup>Ar padarys su tavim sandorą  
ir ar gausi jį kaip amžiną vergą ?  
<sup>24</sup>Argi žaisi su juo kaip su paukščiu,  
arba ar pririši jį savo tarnaitėms ?  
<sup>25</sup>Ar sukapos jį prieteliai,  
pasidalins jį pirkliai ?

hipopotamo stiprumas. — *Jo pilvo bamboje*. Ebr t : jo pilvo dirksniuose /raumenyse/. — <sup>12</sup>*Jis ištisia...* Hipopotamo uodega trumpa, stora ir labai stipri. — <sup>14</sup>*Dievo kelių pirmone* : nuostabus Sutvėrėjo veikalas. — *Jo kalaviją* : tikriausiai hipopotamo dantis, kuriais jis gali nusikirsti žolę taip dailiai kaip pjautuvu. — <sup>15</sup>*Kalnai duoda...* Iš upės hipopotamas eina nakčia įieškoti sau maisto į aplinkinius javais apsėtus laukus ir kalnelius ; bet kadangi jis ne plėšrus, tai kiti daug mažesni už jį gyvuliai gali sau žaisti tenai be baimės. — <sup>16</sup>*Ūksmėje*. Ebr t : « po lotais ». — <sup>17</sup>*Pavėsiai...* Ebr t : « lotai dengia į savo šešėliu ». — <sup>18</sup>*Jis išgeria...* Ebr t : « upę galingai patvinsta ; jis nedreba ». Jordanu čia pavadinta upė apskritai. — <sup>19</sup>*Jo akyse...* Čia yra arba klausimas arba ironiškas paraginimas : Argi jis sugaunamas... ? arba : tegul kas nors sugauna jį... — *Kaip meškere*. Vulgatos paaiški-

nantis priedas. — *Basliais*. Ebr t : « virvėmis »

<sup>20</sup>*Leviataną*. Čia kalbama tikriausiai apie krokodilą. — *Virve suriši...* Žvejojant meškerės vašelis, pririštas prie virvelės, įsikabina į žuvies liežuvį ar nasrus ; todėl sugautos žuvies liežuvis tarsi surišamas. — <sup>21</sup>*Vašu perdursi...* taip kaip daroma su žuvimis, kurias sugavus, perveriamas virve per žandus ir pririšama prie kranto, kad žuvis pasilikdamos vandenyje galėtų būti parduotos gyvos. — <sup>22</sup>*Ar jis kreipsis...* Žmogus negali pavergti krokodilo taip, kad jis lyg kad vergas turėtų melsti jį pasigalėjimo, išlaisvinimo. — <sup>23</sup>*Ar padarys...* Krokodilas neprijaukinamas. — <sup>24</sup>*Argi žaisi...* kaip kad daroma su kaikiuriais prijaukinamais gyvuliais ir paukščiais. Krokodilas, priešingai, nekartą pagrobia ir praryja semiančias iš Nilo vandenį tarnaites ir vaikus. — <sup>25</sup>*Prieteliai* : susitarę tarp savęs žvejai. — *Pirkliai...* kaip kad

- <sup>26</sup>Argi pripildysi tinklą jo odos,  
arba žuvų skiaurę jo galva?
- <sup>27</sup>Padėk ant jo savo ranką;  
atsimink apie kovą ir nebekalbėk daugiau.
- <sup>28</sup>Štai jo viltis apvils jį,  
ir visiems matant bus ištiestas
41. <sup>1</sup>Aš neerzinsiu jo kaip nuožmus;  
nes kas gali priešintis mano veidui?
- <sup>2</sup>Kas davė man pirmas, kad jam atiduočiau?  
visa, kas po dangumi, yra mano.
- <sup>3</sup>Nepasigailėsiu jo dėl galingų žodžių  
ir parinktų maldavimui.
- <sup>4</sup>Kas atidengs jo apdaro paviršių?  
ir kas įeis į jo nasrų vidų?
- <sup>5</sup>Kas atkels jo nasrų vartus?  
baisumas aplink jo dantis.
- <sup>6</sup>Jo kūnas kaip nulieti skydai,  
sujungtas vienas kitą spaudžiančiais žvynais.
- <sup>7</sup>Vienas su kitu susijungia  
ir net nė kvapas neįeina pro juos.
- <sup>8</sup>Vienas prie kito prisiglaudžia  
ir laikosi neatskirtinai.
- <sup>9</sup>Jo čiudymas spindinti ugnis,  
ir jo akys kaip aušros akių vokai.
- <sup>10</sup>Iš jo nasrų išeina žiburiai  
kaip degantys ugnies pluoštai.
- <sup>11</sup>Iš jo nosių išeina dūmai  
kaip iš užkaitinto ir verdančio katilo.
- <sup>12</sup>Jo kvapas uždega anglis,  
ir liepsna išeina iš jo nasrų.

daroma su didelėmis jūros žuvimis.  
— <sup>26</sup>*Argi pripildysi...* Anot ebr t:  
«ar pripildysi jo odą vilyčiomis ir  
žuvų žeberklų jo galvą?» — Kro-  
kodilo oda labai kieta, nepramušama  
net kulipkomis. — <sup>27</sup>*Padėk ant jo...*  
Mėgink, ar galėsi sugauti jį; užpulk  
jį ir amžinai atsiminsi taip pavo-  
jingą kovą; vieną kartą pamėginęs,  
daugiau to nebedarysi. — <sup>28</sup>*Jo viltis...*  
Viltis nugalėti krokodilą neįvyks;  
jei kas mėgins tai daryti, pats žus.  
— *Visiems matant...* Ebr t: «argi ką  
tik pamatęs nebus ištiestas?»

41. *Aš neerzinsiu...* Dorinė išvada  
iš to, kas pasakyta apie krokodilą.  
Dievas sako apie save tai, ko jis nori,  
kad kitų būtų sakoma ar daroma:  
aš nepatariu niekam, kad ir didžiausiam  
drasuoliui ir nuožmiausiam er-  
zinti jį; bet dar labiau tegul nė vienas  
nedrįsta priešintis man. Ebr t: «nes  
nėra taip nuožmaus, kad jį erzintų;  
ir kas yra tasai, kurs stotųsi prieš  
mano veidą». — <sup>2</sup>*Kas davė...* Dievas

niekam nieko neskolingas; todėl nė  
vienam nevalia reikalauti iš jo jojo  
darbų pateisinimo. — <sup>3</sup>*Nepasigailė-  
siu...* Dievas elgsis su visa savo rū-  
stybe prieš drąsius jo peikėjus, nežiū-  
rėdamas nei jų grasymų, nei malda-  
vimų. Bet ebr t pasakyta visai kas  
kita: «aš netylėsiu apie jo sąnarius,  
nei apie jo stiprumą, nei apie jo šarvų  
/sudėjimo/ gražumą». Taigi čia vėl  
grįžtama prie krokodilo aprašymo.  
— <sup>4</sup>*Jo apdaro paviršių*: kietus kro-  
kodilo žvynus. — <sup>5</sup>*Nasrų vartus*:  
žandus. — *Baisumas...* Šešios dešim-  
tys šeši dideli lūpomis nevisai pri-  
dengti krokodilo dantys atrodo bai-  
siai. — <sup>9</sup>*Jo čiudymas...* Krokodilas  
mėgsta išsižioti prieš saulę; kai jis  
pradedą čiaudyti, išsiveržias iš jo  
nasrų ir nosių drėgnumas blizga sau-  
lės spinduliuose. — *Jo akys...* Aliu-  
zija į rausvas krokodilo akis, kurios  
matomos iš po vandens, pirma negu  
pasirodo galva. — <sup>11</sup>*Išeina dūmai*: iš-  
purkščiamas lyg dūmai smulkių dul-

- <sup>13</sup>Jo kakle pasilieka stiprumas,  
ir neturtas eina jo priešakyje.
- <sup>14</sup>Jo mėsos dalys sujungtos vienos su kitomis;  
jei krenta ant jo žaibai, jos nebus nuneštos į kitą vietą.
- <sup>15</sup>Jo širdis kieta kaip akmuo  
ir sukietėjusi kaip kalvio priekalas.
- <sup>16</sup>Kai jis atsikelia, bijo pasiuntiniai  
ir išsigandę švarinasi.
- <sup>17</sup>Kalavijas, kurs jį ištiktų, negalės išlikti,  
nei jietis, nei šarvas.
- <sup>18</sup>Geležis jam kaip šiaudai  
ir varis kaip supuvęs medis.
- <sup>19</sup>Neprivers jo bėgti vyras kilpininkas;  
krislais jam virsta vilpstynės akmenys.
- <sup>20</sup>Kūjis jam kaip šapas,  
ir jis juokiasi iš švilpiančios jieties.
- <sup>21</sup>Po juo saulės spinduliai,  
ir jis išsitiesia ant aukso kaip ant dumblo.
- <sup>22</sup>Jis užvirina jūros gilumą kaip katilą  
ir sujudina; taip kaip tepalai virdami kunkuliuoja.
- <sup>23</sup>Paskui jį šviečia takas,  
gelmė išrodo lyg kad pražilusi.
- <sup>24</sup>Nėra žemėje galybės, kuri su juo susilygintų;  
jis padarytas, kad nieko nebijotų.
- <sup>25</sup>Jis žiūri į visa, kas augšta;  
jis yra karalius visų puikybės sūnų
42. <sup>1</sup>Ijobas gi atsakydamas Viešpačiui tarė:  
<sup>2</sup>Žinau, kad visa gali,  
ir kad joki mintis nepasislėps nuo tavęs.  
<sup>3</sup>Kas yra tasai, kurs temdo sumanymą,  
neturėdamas mokslo? Todėl kalbėjau neišmintingai,  
ir kas begalo viršija mano žinojimą.

kių pavidale vanduo. — <sup>12</sup>Jo kvapas uždega... Poetiškos hiperbolės. — <sup>13</sup>Neturtas eina... Krokodilas daro daug sunaikinimo ten, kur jis laikosi. Ebr t: «išgastis šoka ties juo», t y, žmonės ir gyvuliai, pamatę jį, bėga kuo greičiausiai šalin. — <sup>14</sup>Jo mėsos dalys... Minkštesnės ir palaidžiai kabančios pas kitus gyvulus kūno dalys, pas krokodilą taip kietai laikosi viena kitos, kad, jei ir žaibas trenktų į jas, jos neatsiskirtų. — <sup>15</sup>Kaip kalvio. Ebr t: «kaip apatinis girnų akmuo». Jis būdavo įtaisomas nejudomai ir labai kietas, nes ant jo sukdavosi viršutinis. — <sup>16</sup>Pasiuntiniai. Ebr t: «karžygiai, drąsieji». — Išsigandę švarinasi. Ebr t: «išgastis padaro tarp jų sumišimą». Kas norėta pasakyti Vulgatos žodžiais, neaišku; gal: tie, kurie plaukia laivais, taip nusigąsta krokodilo, kad

laukdami mirties skuba susitaikyti su Dievu. — <sup>17</sup>Negalės išlikti. Kalavijas trupa ant krokodilo žvynų. — <sup>20</sup>Jieties. Tikriau: vilyčios. — <sup>21</sup>Po juo saulės... Ebr t: «po juo aštrios šukės, jis išsitiesia tarsi kuliamaį veleną dumble. — Išsitiesęs ant dumblo krokodilas įspaudžia aštriais savo pilvo žvynais žymes kaip kuliamojo veleno krumplių pėdsakus. — <sup>22</sup>Jis užvirina... Aprašoma kaip smarkiai pradeda putoti ir kunkuliuoti sujudintas vanduo, kai krokodilas pasijudina. — <sup>23</sup>Paskui jį... Balsgana, kaip pražilusio senio plaukai, vaga rodo taką, kuriuo plaukia krokodilas. — <sup>25</sup>Jis žiūri... Visus kitus kad ir stipriausius plėšriuosius žvėris krokodilas niekina; visi kiti jo bijo

42. <sup>2</sup>Kad joki mintis... Ebr t: «kad jokio tavo sumanymo negalima sutrukdyti». Taip Ijobas išpažįsta, kad

- <sup>4</sup>Klausyk, o aš kalbėsiu ;  
 klausinėsiu tave, tu atsakyk man.  
<sup>5</sup>Mano ausys girdėjo kalbant apie tave,  
 dabar gi mano akys mato tave.  
<sup>6</sup>Todėl aš pats save kaltinu  
 ir darau atgailą dulkėse ir pelenuose.

<sup>7</sup>Pasakęs šituos žodžius Ijobui, Viešpats tarė Eliphasai Tema-  
 niečiui : Mano narsas užsidegė prieš tave ir prieš du tavo prieteliu, nes  
 nekalbėjote mano akivaizdoje kas teisinga, kaip mano tarnas Ijobas.  
<sup>8</sup>Imkite tat sau septynis jaučius ir septynis avinus, eikite pas mano tarną  
 Ijobą ir atnašaukite už save deginamąją auką ; mano gi tarnas Ijobas  
 melsis už jus. Aš maloningai pažvelgsiu į jo veidą, kad paikumas ne-  
 būtų jums įskaitytas, nes nekalbėjote man kas teisinga, kaip mano tar-  
 nas Ijobas. <sup>9</sup>Taigi Eliphastas Temanietis, Bildadas Suhietis ir Sopharas  
 Naamatietis nuėjo ir padarė, kaip Viešpats buvo jiems kalbėjęs, ir Vieš-  
 pats maloningai pažvelgė į Ijobo veidą

<sup>10</sup>Viešpats maloningai priėmė taip pat Ijobo atgailą, kai jis meldėsi  
 už savo prietelius. Ir Viešpats vėl davė Ijobui dvigubai visa, ką tik jis  
 buvo turėjęs. <sup>11</sup>Pas jį atėjo visi jo broliai ir visos jo seserys ir visi, kurie

Dievas visagalys, o kartu ir išmintin-  
 giausis. — <sup>3</sup>*Kas yra tasai...* Ijobas  
 priima Dievo žodžius ir peikia save  
 tais Dievo žodžiais /38,2/. Anksčiau  
 jis gyrėsi savo žinojimu, dabar jis  
 išpažįsta savo menkumą ir priima  
 ne tik Augščiausiojo papeikimą, bet  
 taip pat ir Eljaus /34,35 ; 35,16/. —  
<sup>4</sup>*Klausyk, o aš...* Ijobas pakartoja  
 taip pat savo žodžius, kuriais ypatin-  
 gu būdu nusipelnė papeikimą. —  
<sup>5</sup>*Mano ausys...* Iki tam laikui Ijobas,  
 tiesa, girdėjo kalbant apie Dievo  
 didenybę, dabar gi jis pažino ją to-  
 buliau savo asmeniniu patyrimu,  
 todėl dabar jis pilnai pasiduoda Die-  
 vui. — <sup>6</sup>*Save kaltinu...* Ebr t : « bjau-  
 riuos » /savo žodžių, kuriais galėjau  
 įžeisti Dievo didenybę/. — *Dulkėse*  
*ir pelenuose* : taip rytiečių papročių  
 pareiškdamas didžiausį gailestį ir ge-  
 dulą

### Knygos pabaiga

42,7-16. Istorinėje knygos pabai-  
 goje Dievas peikia tris Ijobo prie-  
 telius, nes jie kalbėję neteisingai ir lie-  
 pia jiems atnašauti aukų per Ijobą  
 /7-9/. Galų gale Dievas suteikia Ijo-  
 bu daugiau laimės /žemiškos laimės/,  
 nekaip jis jos turėjo pirm savo ken-  
 tėjimų /10-16/

<sup>7</sup>*Viešpats tarė Eliphasai...* Negana  
 buvo, kad Ijobas gavo iš Dievo savo  
 nekaltumo paliudijimą prieš tris  
 kaltintojus, Dievas dar peikia juos,

patvirtina, kad Ijobas gynė tiesą ir  
 skelbia jį esant savo ištikimą tarną.  
 Trys prieteliai laikėsi tos nuomonės,  
 kad Ijobas yra nusikaltėlis ir kad  
 kiekviena nelaimė yra bausmė už  
 nusikaltimą. Dievas rūstinasi, taigi  
 jų klaida kilo iš jų pačių kaltės ir jie  
 jos laikėsi, nors Ijobas stengėsi išaiš-  
 kinti jiems jų paklydimą. Dievo žo-  
 džiai kreipiami prieš Eliphasą, taigi  
 jis buvo žymiausias trijų tarpe. Eljaus  
 žodžiai pagiriami Dievo tylėjimu.  
 Ijobas vadinamas Dievo tuo pačiu  
 vardu /tarnas/, kaip ir pirm ginčo  
 su prieteliais ; tai ženklas, kad ir  
 kiekčiausiam bandyme jis pasiliko  
 ištikimas Dievui. Be to, Ijobas pa-  
 gerbiamas Viešpaties, nes jis daro  
 jį tarpininku ir kunigu, kurs turi su-  
 derinti prietelius su Dievu. Tą, iš  
 kurio jie buvo padarę piktadarį, jie  
 turi dabar maldauti, kad jis gautų  
 jiems iš Dievo jų kaltės dovanojimą.  
 — <sup>8</sup>*Septynis jaučius...* Tobulumo  
 skaičius. — *Melsis už jus.* Prieteliai  
 buvo nusidėję. Iš šitos vietos pasi-  
 rodo, kaip paties Dievo nurodoma  
 švento žmogaus tarpininkavimo sėk-  
 mingumas. — <sup>9</sup>*Nuėjo ir padarė...* Dėl  
 savo klusnumo trys prieteliai buvo  
 verti, kad Ijobo malda už juos būtų  
 sėkminga. — <sup>10</sup>*Vėl davė Ijobui dvigu-  
 bai.* Dievo suteiktas Ijobui nugalė-  
 jimo vainikas buvo sugražinimas  
 jam sveikatos, dvigubas atlyginimas  
 visų dalykų, kurių buvo nustojęs, ir

pažinojo jį pirma, ir valgydavo su juo duonos jo namuose. Jie kraipė dėl jo galvą ir ramino jį dėl visos nelaimės, kurią Viešpats buvo prieš jį leidęs; davė jam taip pat kiekvienas po vieną avių ir vieną auksinį aukskarą. <sup>12</sup>Viešpats gi palaimino paskesnius Ijobo metus labiau nekaip pirmuosius. Jis įsigijo keturioliką tūkstančių avių, šešis tūkstančius kupranugarių, tūkstantį jungų jaučių ir tūkstantį asilių. <sup>13</sup>Jis turėjo taip pat septynis sūnus ir tris dukteris. <sup>14</sup>Vieną jis praminė vardu Diena, kitą vardu Kasija, o trečią Antimono ragas. <sup>15</sup>Nebuvo taip gražių moteriškių, kaip Ijobo dukterys, visoje žemėje; ir jų tėvas davė joms tėvonystės tarp jų brolių.

<sup>16</sup>Po to Ijobas gyveno šimtą keturias dešimtis metų, matė savo sūnus ir savo sūnų sūnus iki ketvirtajai kartai, ir mirė pasenęs ir pilnas dienų.

gyvenimas laimėje su Dievo palaiminimu - gausingi palikuonys. — <sup>11</sup>*Kraipė dėl jo galvą.* Ebr t: « buvo sujudinti dėl jo ». — *Po vieną avių.* Avis čia reiškia tikriausiai dabar nebežinomos vertės pinigą. Plg 1 Moš 33,19. — <sup>12</sup>*Pirmuosius*: praslinkusius pirm aplankiusios jį nelaimės. Plg 29,2. — <sup>14</sup>*Diena*: graži kaip diena. Ebr *Jemimah*, balandėlė. — *Kasija*. Kasija buvo vadinama skaniai kvėpianti žolė iš laurų giminės, panaši į kinamą. Ebr *Qēci'ah*. — *Antimono ragas*. Ebr *qeren happukh*, antimono spalvos ragas. Rytiečių moterys dažydavo sau antimonu antakius. Ijobo duktė buvo taip graži, lyg kad tam gražumui įsigyti ji būtų pritaikiusi sau visus moterų vartojamus daža-

lus. — <sup>15</sup>*Tarp jų brolių.* Žyduose tėvonystė buvo duodama dukterims tik neesant sūnų. Bet Ijobas nebuvo žydas. Plg 4 Moš 27,8.

<sup>16</sup>*Po to*: pagijęs ir vėl susilaukęs žemiškos laimės. — *Mirė...* po ilgo, visokioms gėrybėmis, kurias žmogus gali gauti čia žemėje, palaiminto gyvenimo /plg 1 Moš 25,8; 35,29.

Kas šitą knygą skaito, sako šv Jieronimas, težiūri į tą drąsų karžygį kaip į savo pavyzdį, tegul sekioja jo stiprumą ir stengiasi prilygti jo kantrumui, kad pasilikdamas tame pat kelyje ir drąsiai kovodamas prieš visus piktosios dvasios užsipuolimus nusipelnytų anas gėrybes, kurios pažadėtos mylintiems Dievą. Plg Ijobo 5,11

# PSALMIŲ KNYGA

## Žodis Psalmyno Skaitytojams

Malda yra pasireiškimas tikėjimo į Dievą. Kas meldžiasi, tas tiki

Naujojo Testamento davėjas Jėzus Kristus pats pamokė savo sekėjus, kaip jie turi melstis. Jis sakė: „Jūs melsitės taip: Tėve mūsų, kursai esi danguje; tebūnie šventas tavo vardas. Teateinie tavo karalystė. Tebūnie tavo valia kaip danguje, taip ir žemėje... „ (Mt 6,9...)

Šita malda yra žinoma visame pasaulyje jau kone du tūkstančiu metų. Jos žodžiais meldžiasi visose pasaulio šalyse visokiomis kalbomis milijonai tikinčių į Dievą žmonių

Per ilgą laiką krikščionijoje daug buvo sudėta kitų, ir tai labai gražių, maldų; bet nė viena jų nėra lygi Viešpaties maldai. Ji yra nepalyginama, nepavaduojama, nes ji yra paties Dievo Sūnaus duota; todėl ji yra mums ypatingu būdu Dievo žodis, kurs pasilieka amžinai.

Jėzus Kristus davė tą naują maldą, bet jis anaip tol neatmetė, nepaniekino maldų ir giesmių, kurios buvo sudėtos pirmo atėjimo, kuriomis Dievo išrinktoji tauta, laukdama Kristaus atėjimo, meldėsi ir garbino Viešpatį ir kuriomis meldėsi atėjęs į šį pasaulį pats Dievo Sūnus, meldėsi vienas, meldėsi kartu su savo tauta

Kristaus laikais žydų tauta turėjo jau nuo senų laikų vartojamas maldas ir giesmes. Žymiausią jų rinkinį jie vadindavo *sepher tehilim* — šlovinimų knyga, arba tiesiog *tephilloth* — maldos. Visi tie šlovinimai, maldos, giesmės, buvo sudėtos įvairiais laikais Šventosios Dvasios įkvėptų šventų Dievo žmonių. Todėl jos visos buvo ir yra taip pat Dievo žodis. Mes jas vadiname psalmėmis, o jų rinkinį — psalmyną

Psalmyne yra 150 trumpesnių ir ilgesnių atskirų maldų — giesmių. Savo turiniu tos psalmės labai žymiai skiriasi vienos nuo kitų. Apskritai imant, psalmių žodžiais žydai pareikšdavo visus savo santykius su Visagaliu Viešpačiu. Psalmėmis jie išpažindavo savo tikėjimą ir garbindavo Dievą. Psalmėse dažnai sutinkami dejavimai dėl visokių vargų, kurių tiek daug būna žmonių gyvenime, — dejavimai visų pirma paskirų asmenų. Pamaldus psalmių autorius, skausmų, ligos, senatvės, nelaimių varginamas, priešų persekiojamas, šaukiasi gaudžiais žodžiais į Dievą, išdėsto jam tuos savo vargus, prašo pagalbos. Su malda jungia dėkojimą, daro gerus pasižadėjimus ateičiai

Bent kiek rečiau sutinkami psalmėse dejavimai dėl visos tautos nelaimių ir prašymai Dievo pagalbos arba dėkojimai už jau gautas geradarybes

Kilnios yra psalmės, kuriomis apraudami doroviniai žmogaus negėrumai, ty nuodėmės ir prašoma nuodėmių atleidimo, malonės. Žymiausias yra vadinamosios septynios atgailos psalmės: 6. 31. 37. 50. 101. 129. 142

Gana daug psalmių yra tai himnai Dievo šlovei. Giriama juose ir augštinama Dievo didybė, išmintis, nuostabi galybė, pasireiškusi pasaulio sukūrimu, apvaizda tautų valdyme, teisingumas, gailestingumas ir maloningumas žmonių atžvilgiu



Yra psalmių, kuriomis išreiškiamas troškimas Dievo, šventovės, kurioje Dievas gyvena, švento Jerusalmės miesto

Dievo gailėstingumas, ištikimybė pažadams šlovinama *mesijinėmis psalmėmis*, tomis, kuriose kalbama apie žadėtąjį Mesiją arba apie visuotinį jo viešpatavimą. Kaikurias jų tenka tiesiog laikyti pranašystėmis apie pasaulio Išganytojo atėjimą. Žymiausios mesijinės psalmės yra 2. 15. 21. 44. 72. 109

Yra dar psalmių, kuriomis mokoma išminties, svarstoma klausimai teisiųjų ir nusidėjėlių likimo. Kaikuriose psalmėse prisimenama Dievo malonės ir teisingumas, pasireiškęs Izraelio tautos istorijoje

Be galo įvairus yra psalmių turinys, ir nenuostabu, kad kas tik giliau į jas išžiūri, jų turinį pasvarsto, geriau gali visokiame gyvenimo salygoje suprasti Dievą ir žmogaus santykius su juo, gali pasisemti savo gyvenimui ir veikimui naudingų nurodymų, o savo sielai gauti paguodos

Išganytojas savo pasielgimu ir pavyzdžiu ypatingu būdu pašventino psalmių vartojimą. Iškilmingiausiomis ir svarbiausiomis savo gyvenimo valandomis jis psalmių žodžiais reiškė savo santykį su dangiškuoju Tėvu. Paskutinėje Vakarieneje su apaštalais kalbėjo „Hallelu“ vadinamas psalmes ir, mirdamas ant kryžiaus, psalmės žodžiais šaukėsi į savo Tėvą

Kaip Kristus ir Apaštalai vertino religiniame gyvenime psalmes, taip lygiai jos buvo vartojamos ir Kristaus įsteigtoje Eklesijoje

Naujasis Testamentas — naujas Dievo Žodžio šaltinis — stoji šalia Senojo Testamento. Psalmėms teko žymiausia vieta religiniame katalikų Eklesijos gyvenime. Jos buvo priimtos į Eklesijos liturgiją. Psalmės buvo tikinčiųjų skaitomos, atmintinai išmokstamos jau pirmaisiais krikščionijos laikais; jų žodžiais buvo meldžiamasi

Psalmės sudarė žymiausią dalį katalikų kunigijos kalbamo Breviariaus

Taip pat tebėra vertinamos psalmės ir šiandien viešose mūsų pamaldose

Nepalankios aplinkybės paveikė, kad mes, Lietuvos katalikai, gana toli esame atsilikę nuo tinkamo pasinaudojimo psalmėmis mūsų religiniame gyvenime. Mes permaža jas težinome, išskyrus gal vieną kitą psalmę

Tiesa, psalmės buvo parašytos ebrajų kalba, bet jas labai seniai išsiversta į visas pasaulio kalbas

Pirmas lietuviškas psalmių vertimas buvo padarytas XVI amžiaus pabaigoje. Katalikams psalmes buvo išvertęs a a vyskupas Motiejus Valančius — vieną kartą proza, kitą kartą eilėmis

Psalmės yra išverstos lietuvių kalbon ir nemažo Šv Rašto leidinio III tome, kurs buvo atspausdintas 1923 metais

1945 m yra paskelbtas naujas Šv Tėvo Pijaus XII užgirtas psalmų vertimas lotynų kalbon iš originalinio ebraiško teksto, parūpintas Biblinio Popiežiaus Instituto profesorų Romoje. Tas naujas vertimas visais atžvilgiais prašoka senąjį vadinamosios lotyniškos Vulgatos vertimą. Ebraiškų psalmių prasmė naujame vertime yra žymiai paryškėjusi. Jas skaitančiam jau nebėra didesnio vargo suprasti, ką Šv Dvasia norėjo pasakyti psalmių žodžiais per įkvėptus autorius

1923 metais išleisto vertimo autorius, atsimindamas visą psalmių svarbą ir vertę, mano, kad, nežiūrint visų laiko ir aplinkybių sunkenybių, jis gerai pasitarnaus savo vientaučiams, padarydamas taip pat naują psalmų vertimą pagal tą naują Šv Tėvo Pijaus XII aprobuotą lotynišką tekstą

Jis mano, kad šitas naujas lietuviškas psalmių vertimas padės visų pirma patiems Gerbiamiems jo Broliams Kunigams, kai jie paskaitys vieną kitą vertimo psalmę, gyviau pajusti prasmę ir kitų psalmių, kurias jie kas-

dien skaito lotyniškame Brevioriuje, „kad, taip atlikdami savo dievišką Maldos Tarnybą, jie semsis sau nuolat vis daugiau šviesos, malonės ir paguodos ir jausis paskatinti eiti tikru pamaldumo keliu“. (Žr Pijaus XII Motu proprio)

Bet dar daugiau jis siekia ir tikisi pasitarnauti savo broliams Kristuje, visiems tikintiems lietuviams, kad jie galėtų pasinaudoti visu tuo, ką psalmės gali duoti žmogui įvairiausiose jo gyvenimo aplinkybėse

Jis trokšta, „kad jie psalmių skaitymu (ir giedojimu) būtų labiau apšviesti ir padrąsinti, ypač šiais sunkiausiais Eklesijos ir Tėvynės laikais, laikytis gyvo, gilaus tikėjimo ir pasitikėjimo Dievu, krikščioniško šventumo pavyzdžių, kurie mums taip skaisčiai šviečia iš psalmių, kad vis labiau būtumėm į juos panašūs

Jis trokšta, kad visi psalmėmis būtų paskatinti palaikyti ir gaivinti savyje tuos jausmus meilės Dievo, ištvermės ir pamaldžios atgailos jausmus, kuriuos Šv Dvasia sužadina skaitančiuose psalmes“ (Žr Pijaus XII Motu proprio)

Vertimo autorius ir jo leidėjai trokšta, kad šitas psalmynas galėtų rasti sau vietos kiekvienoje lietuvių šeimoje, krikštasuolėje, ant stalo senų papročių prie Kristaus kančios kartu su Naujuoju Testamentu ir kad pasidarytų viena mylimiausių lietuvių knygų, kad lietuviai turėtų progos kuo dažniausiai psalmėmis naudotis savo tikėjimui sustiprinti, Dievui šlovinti ir savo išganymui siekti

## I V A D A S

### Religinė žydų poezija

1. Šv Rašte yra septynios knygos, kurios ir savo turiniu, ir išviršine forma žymiai išsiskiria iš visų kitų. Dėl savo turinio, kurs daugiausia susideda iš skelbiamos žmonėms Dievo išminties ir pamokymų, ko reikia laikytis gyvenime ir kaip rasti išganymo kelias, tos septynios knygos yra vadinamos išminties, dorinėmis, mokslinėmis knygomis (libri sapientiales, morales, doctrinales); dėl savo gi išviršinės išvaizdos jos gauna poetinių veikalų vardą

2. Imant žodį poezija plačia prasme, visas Šv Raštas reiktų pavadinti vienu didžiausiu poetiniu veikalu; nes gražių poezijos žiedų galima rasti kiekviename jo puslapyje. Kiekviename žingsnyje, net istorinėse knygose, o dar labiau pranašų raštuose, žavėja skaitytoją prozos skraiste apvilktis ilgesni ir trumpesni straipsniai, kurie ar išreikštų jausmų galingumu ir kilnumu, ar savo neįprastais, puikiais vaizdais iškyla į augštas poezijos sritis

Bet ir siaurai suprantant poeziją, daugelyje Biblijos vietų galima rasti įmaišytų į prozą poetinių straipsnelių, giesmių ir pranašysčių, kuriose visos poezijos taisyklės griežtai išlaikytos. Tačiau, žiūrint išviršinės išvaizdos ištisų knygų, poetinių veikalų vardas yra teisingai priskiriamas tiktai Ijobo, Psalmių, Patarlių knygoms, Giesmių Giesmei, Pamokslininko, Išminties ir Eklesinei knygoms

3. Žydų tautos gyvenime, kaip pasirodo iš Šv Rasto, poezija turėjo labai žymią sau skirtą vietą. Giesmės žodžiais dėkojo Dievui už suteiktą sau sūnų Samuėlio motina Ona (1 Kar 2,1...). Jaunikaičiai ir mergaitės dainuodavo šokiuose (Raud 5,14...). Vestuvėse mėgdavo duoti vieni kitiems atspėti poetiškai sudėtas mįsles (Teis 14,12...). Keršto jausmus išreiškia eilėmis seniausias tarp poetų Lamekas (1 Moš 4,23...). Giedodavo žydai išsikasę sau naują šulinį (4 Moš 21,18). Nugalėtoją, grįžtantį iš karo, sutikdavo moterų ir mergaičių būriai su giesmėmis ir šokiais (1 Moš 15,20; Teis 11,34... 1 Kar 18,6...). Nestigo ypač muzikos ir giesmių pokyliuose (Am 6,4; Ješ 5,12; Ijob 21,12; Išm 2,8... Pam 11,9). Net paleistuvę moteriškę išjuokdavo dainos žodžiais (Jes 23,16...). Mirusio atminimą pagerbdavo raudomis (2 Kar 1,19... 2 Kron 35,25). Karaliai savo rūmuose turėjo giesmininkų ir giesmininkų būrius (2 Kar 19,35; Pam 2,8)

4. Bet visų daugiausia vietos rasdavo sau poezija religiniame žydų gyvenime; ir kiek jos liko iki mūsų dienų, ji kone visa yra religinė. Šv Rašto poezija—tai didesnio ar mažesnio laipsnio šventos giesmės. Ne istoriniai atsitikimai, ne karžygių veikla, ne nuostabūs gamtos reginiai yra patys savaime pagimdę tas giesmes, bet religiniai išspūdziai

Labai dažnai, ypač psalmėse, pats jų turinys religinis. Jose giriama Dievo savybės, jo visagalybė, malonumas, jo apvaizdos veikimas pasaulyje ir labiausiai išrinktojoje tautoje, jomis išreiškiama religiniai jausmai sielos, kuri garbina Dievą, stebisi, meldžiasi, dėkoja

Kitos giesmės, kurių turinys pasaulinis, darosi religinės dėl to, kad autorius į rašomą dalyką žiūri religijos atžvilgiu. Kalbėdamas apie pasaulio sutvėrimo stebuklus, apie neįprastus gamtos reiškinius ar apie kuriuos kitus svarbius atsitikimus, jis kuo labiausiai kelia aikštėn garbę Dievo, kurs visa tai yra padaręs

5. Šv Rašte veltui kas nors įieškotų visų pasaulinės poezijos rūšių ; nėra jame nei epopėjos, nei tikros dramos. Užtatai daug jame pamokslinės, arba didaktinės poezijos. Jos sričiai priklauso ištisos Patarlių, Pamokslininko, Išminties, Eklesinės knygos ir labai didelė Ijobo knygos dalis. Bet ypatinga biblinės poezijos žymė—tai jos lyrismas, išreiškimas autoriaus jausmų, kurie tačiau dažnai būna bendri daugeliui kitų žmonių. Tą žymę galima rasti daugumoje Biblijos giesmių, bet visų dažniausiai — lyriškose Psalmyn'o giesmėse. O jausmai, išreikšti psalmėse, tokie yra visų o-tiniais, kad visa žmonija lygiai gerai gali jomis išreikšti savo maldas

6. Nėra tikros poezijos be ritmo ; bet ritmas gali turėti nevienokią išvaizdą. Jis padaromas taip parenkant ir sustatant sakinio žodžius, kad ilgi ir trumpi skiemenys, arba turintieji kirčius ir jų neturintieji, eina tam tikra eile vieni po kitų

Taigi, šiandien tyrinėtojai, apskritai sakant, visi sutinka, kad tokio ritmo, tik dar pajavairinto buvimu žydų kalboje labai trumpų skiemenų, žydų poezijai nestigo. Bet visų didžiausia jos savybė ritmo atžvilgiu yra vadinamasis sąnarių paralelismas (parallelismus membrorum). Ji geriausiai išliko iki mūsų dienų ir pačiame originaliniame tekste ir jo vertimuose

Tas sąnarių paralelismas atsiranda išreiškiant mintį ne vienu, bet dviem, trimis ar ir keturiais bemažko visai lygaus ilgumo sakiniais, papildančiais vienas kitą ir susidedančiais iš tokių pat dalių, kurių žodžiais išreiškiama pilniau ta pati idėja. Pav eilutėse (1 Moš 4,23) :

Ada ir Sela, klausykitės mano balso ;

Lameko moterys, įsidėmėkite mano žodžius — yra dažniausiai sutinkamas žydų poezijoje dviejų sąnarių paralelismas. Juo išreiškta viena mintis dviem lygaus ilgumo sakiniais ; tik antruoju iš jų paaiškinama pirmasis : nes kas pirmame sakinyje pavadinta „Ada ir Sela“, tai antrame sakinyje vadinama „Lameko moterimis“ ; žodis „įsidėmėkite“ išreiškia tą pačią mintį, kaip ir „klausykitės“ ; taip pat žodžiais „mano žodžius“ paaiškinama pirmojo sakinio išsireiškimas „mano balso“

Vengdami monotonijos, vienodumo, žydų poetai įvairindavo savo paralelismus ; iš to radosi sinonimų, antitezių ir sintezių paralelismas. Sinonimų paralelismu, kurio pavyzdys duotas augščiau, išreiškiama du arba tris kartus viena mintis tą pat arba bemažko tą pat reiškiančiais žodžiais, taip kad antras paralelismo sąnarys pilnai arba nors dalimi atitinka pirmąjį. Kaip pavyzdį trijų sąnarių paralelismo galime imti šitas eilutes (Ps 7,6) :

Tegul neprietelis vejasi mano sielą ir tenutveria,  
tesumindo į žemę mano gyvybę  
ir tepaverčia mano garbę dulkėmis

Antitezių paralelisme keliama labiau aikštėn tiesa, pasakyta pirmame jo sąnaryje, kontrastu, koks yra tarp tos tiesos ir priešingo jai dėsno, išreiškiamo antrame sąnaryje. Antitezių paralelismai labai tinka aiškinti doros įsakymams ; todėl jų daugiausia randama pamokslinėse knygose, ypač Patarlėse ; pav Patarl 10,27 :

Baimė Viešpaties pailgina dienas,  
o bedievių metai sutrumpinti

Sintezių paralelisme mintis, išreiškta viename sąnaryje, tęsiama, papildoma, patvirtinama, paaiškinama įvairiu būdu kitame ar kituose ; čia sąnariai panašūs vienas į kitą tik ilgumu ir sąstatos išvaizda. Pav Ps 3, 5, 6 :

Aš šaukiaus savo balsu į Viešpatį,  
ir jis išklaušė mane nuo savo šventojo kalno.

Aš atsiguliau ir užmigau :

aš atsikėliau, nes Viešpats palaikė mane

Kad rastųsi dar daugiau įvairumo paralelismuose, žydų poetai vartoja dažnai ne vieną kurią nors jų rūšį, bet rūpinasi j u n g t i vieną su kita, pav. sinonimų paralelismus su antitezių ar su sintezių paralelismais, susidedantį iš dviejų sąnarių su sudėtu iš trijų, išleidžia pigiai atspėjamą veiksnį ar tarinį, įveda klausimus, palieka sakinius nevisai pabaigtus ir tt

Kiekvienas paskirai paimtas paralelismas jau padaro trumputę s t r o p h ą ; bet žydų giesmėse dažniausiai sujungiama keletas paralelismų į vieną ilgesnę strophą. Kur ji baigdavosi, kaikada nurodo įterptinė eilutė, nesišanti su paralelismais. Kaikuriose a l p h a b e t i n ė s e g i e s m ė s e, kuriose keletas eilučių prasideda ta pačia iš eilės einančia žydų alfabeto raide, paskiros strophos prasideda paskiromis raidėmis ; kitur ebraiškame tekste randame strophos gale žodį s e l a h, bet visų dažniausiai pati prasmė parodo, kur baigiasi viena stropa ir prasideda kita

Taigi, paralelismas yra tikrai esminė žydų poezijos žymė, ir tose poetinėse Šv Rašto vietose, kur jo dabartiniame tekste nebėra, dažnai betyrinėjant galima susekti, kad jis žuvo, nes senoviniai perrašinėtojai bus šiek tiek iškraipę patį tekstą

### Psalmių Knyga

1. Nė viena senovės religija nepaliko mums tokių įvairių ir tokių gražių šventų giesmių, kaip Izraelio tautos religija. Kone visos tos Senojo Testamento giesmės, jau keletas amžių pirm Kristaus gimimo, yra surinktos į vieną vietą ir sudaro vadinamąją P s a l m i ų k n y g ą

Ta psalmių knyga susideda iš 150 nedidelių religinių giesmių, kurios ebrajų kalba paprastai vadinamos t e h i l l i m (laudes, himnai), š l o v i n i m a i, arba t e p h i l l o t h (preces, proseukhai), maldos. Graik Aleksandriečių (G. „Septuaginta virorum“) vertime tos giesmės yra vadinamos „p s a l m o i“ — giesmės, giedamos skambinant stygomis, nuo žodžio „p s a l l e i n“ — skambinti pirštų galais į muzikos instrumento („psalterio“) stygas. — Gr žodžiu „p s a l m o s“ yra išverstas ebr žodis „mizmor“ — stygomis giedotina giesmė. Tas žodis randamas 57 psalmių antraštėse. — Visas psalmių rinkinys gavo vardą „biblos psalmon“, Liber P s a l m o r u m (V), Psalmių knyga, Psalmynas. Vadinamas jis taip pat graikiškai „p s a l t e r i o n“, lot (cTrident) Psalterium (nors šitas žodis iš tikro reiškia stygomis skambinamąjį muzikos instrumentą, kurį mes galime vadinti psalteriu)

2. Nors Vulgatoje (V) ir ebraiškame tekste (TM) yra tas pat psalmių skaičius, tačiau kaikurios iš jų yra kitaip padalintos : taip 9 Vulg psalmė ebraiškame tekste (TM) yra padalinta į dvi : Ps 9 ir Ps 10 ; Ps 113 Vulg yra lygi Ps 114 ir Ps 115 ebr t ; dvi Pss 114 ir 115 Vulg yra lygios Ps 116 ebr t ir Ps 146 ir 147 Vulg lygios 147 ebr t. — Be to, kaikurios psalmės yra tik pakartojimas kitų psalmių ar jų dalių ; taip Ps 13 ir Ps 52 yra ta pati ; Ps 69 lygi Ps 39, 14—18, o Ps 107 yra sudėta iš Ps 56, 8—12 ir Ps 59, 7—14

Visas psalmių rinkinys yra dalinamas į penkias knygas, kurių pirmoji apima Pss 1—40 (41), antroji Pss 41 (42)—71 (72), trečioji Pss 72 (73)—88 (89), ketvirtoji Pss 89 (90)—105 (106) ir penktoji Pss 106 (107)—150. Viena knyga nuo kitos yra atskiriama doksologija : „Tebūna šlovinamas Viešpats, Izraelio Dievas...Amen“, kuri priduriama prie paskutinės kiekvienos knygos psalmės. Tas padalinimas remiasi ne psalmių turiniu,

bet daromas žiūrint psalmių surinkimo meto; nes sakoma, kad pirmosios knygos psalmės surinkę į vieną vietą karalius Dovidas, antra knyga esanti surinkta karaliaus Ezekijo laikais, trečia „Ezekijo vyrų“, o ketvirta ir penkta — žydams sugrįžus iš Babelės nelaisvės

Arčiau į psalmyną išsiūrėjus, galima spėlioti, kad dar prieš šitą padalinimą į penkias knygas, kurs, rodosi, jau buvo žinomas Kronikų knygų autoriaus laikais (plg 1 Kron 16,36: Ps 105,48), greičiausiai turėjo būti keletas mažesnių psalmių rinkinių, į kuriuos buvo įtraukiamos ar tai to paties autoriaus, ar tos pačios rūšies psalmės ir kurie ilgainiui pamažu vieni su kitais susijungė. Pav pirmoje knygoje yra rinkinys Dovo dō vardu vadinamų psalmių (Ps 3—40), taip pat ir antroje (Ps 50, 64). Antroje knygoje, be to, yra Korės sūnų vardu vadinamų psalmių (Ps 41—48). Trečioji knyga pradedama Asapho vardu vadinamų psalmių rinkiniu (Ps 72—82). Penktojoje knygoje „Pakilimų psalmės“ sudaro ypatingą rinkinį (Ps 119—133). Asmuo, kurs antrosios knygos gale padėjo priedą: „Baigiasi Jėšės sūnaus Dovo dō psalmės“ (Ps 71,20), rodosi, dar nežinojo apie 3—5 knygas, kuriose yra vėl 18 Dovidinių psalmių. — Be to, Korės sūnų ir Asapho psalmių rinkiniai turėjo anksčiau susijungti su antrąja Dovidine knyga į vieną didesnę rinkinį, kuriame, priešingai kitų psalmių įpročiui, vieton šventojo vardo Jahveh, yra vartojamas vardas Elohim („jahvistinės“ ir „elohistinės“ psalmės). Taip pasidarė, kad esant 13 psalmėje vardu Jahveh tos pačios psalmės pakartojime (Ps 52) buvo įdėtas vardas Elohim. Panašus skirtumas pastebimas palyginant Ps 39, 14—18 su Ps 69

Dalinant psalmes į knygas (penkias), matyti, pasekta Penta-teukho padalinimu (plg Liber Psalmorum cum Canticis... Pusi XV. XVI)

3. Psalmių daugumas turi trumputes antraštes, arba titulus, kuriuose nurodoma arba kas buvo psalmės autorius, arba psalmės rūšis, arba kuriomis istorinėmis aplinkybėmis ji sudėta, arba jos pritaikymas Liturgijoje, arba melodija, kaip psalmė reikia giedoti. Tos antraštės nevisados aiškios; tikra kaikiurių iš jų prasmė buvo nebežinoma jau ir seniausiems Šv Rašto vertėjams

Autorius daugelyje psalmių pažymimas prepozicija 1<sup>e</sup> („lamed auctoris“), pav 1<sup>e</sup> David — 73 psalmėse

Psalmės rūšis nurodoma titulais mizmor (giesmė, giedotina pritariant muzikos instrumentu stygomis), šir (giesmė). Tikroji prasmė kitų titulų: maskil, miktam, šiggajon buvo nebežinoma jau ir seniausiems Šv Rašto vertėjams

Dar kitais titulais nurodoma, kaip psalmė reikia giedoti. Vienur įvardijama muzikos instrumentas, kuriuo reikėjo pritarti giedant (pav „stygomis“); kitur gal nurodoma žinomos giesmės gaida, melodija, kurios reikėjo laikytis. Taip daugelis aiškintojų mano, kad, sakysim, Pss 44. 68 žodžiais al-šošan nim (kaip lelijos) nurodoma, jog tiedvi psalmi reikia taip giedoti, kaip giedama kita žinoma giesmė, prasidedanti žodžiu „lelijos...“; kad Pss 56—58. 74 žodžiais al-taškhet pasakoma, jog tos Pss reikia giedoti, kaip: „negriauk“...

Daugelyje psalmių antraštė yra žodis lamnatstseakh (Geis to telos, Vin finem — į galą), kurs reiškia: tam, kurs diriguoja, arba „choro vedėjui“ (plg 1 Kron 15, 21. 22). Šituo žodžiu gal dar pažymimos psalmės, kurios, vadovaujant chorvedžiui, turėjo būti giedamos Liturgijoje

Nedaugelis titulų liečia liturginį psalmių naudojimą: Ps 91 — „šabato dienai“; Ps 37. 69 — „atsiminimui“ (žr paaišk Ps 37,1); Ps 99 — „1<sup>e</sup> todah, dėkojimui“, gal skirta dėkojimo aukoms. Ps 29 skirta dievnamio pašventinimo iškilmėi. Čia gal priklauso ir titulas „šir hamma'aloth“ — „pakilimų giesmė“ (žr paaišk Pss 119 — 133)

13-kos psalmių titulai nurodo aplinkybes, kuriose tos psalmės buvo sudėtos. Visos jos yra Dovido, ir tų pss titulai yra paimti iš 1 ir 2 Karalių knygų. Nežiūrint šio tokio neaiškumo, titulų vertė yra tokia pat, kaip ir kitų Šv Rašto dalių, ypač kai jų turinys yra toks pat ebr tekste, kaip ir svarbiausiuose vertimuose; nes, anot šv tėvų ir senovinių aiškintojų liudijimo, teisingai tikima, kad tas antraštes yra padėję patys įkvėpti psalmių autoriai.

4. Senovėje buvo gana paplitusi nuomonė, esą visų psalmių autorius buvęs vienas Dovydas; bet ta nuomonė neturi tvirtesnio pagrindo, nes iš daugelio psalmių antraščių ir turinio pasirodo, kad jos parašytos ne Dovydo ir ne Dovydo laikais. Todėl šiandien paprastai ir teisingai sakoma, kad psalmių autorių buvę keletas. Kas gi ir kurią psalmę iš tikrųjų yra sudėjęs, nevisados pigu pasakyti.

Anot ebr teksto (TM) antraščių, Dovidą tenka laikyti 73 pss (G — 84. V, — 85) autoriumi. Nauj Testamente aiškiais žodžiais paliudijama, kad Dovydas buvęs autorius Pss 2. 15. 31. 68. 109; taip pat senovinė žydų tradicija kalba apie Dovidą kaip apie psalmių autorių. Kad karalius Dovydas turėjo žymių poetinių gabumų, patvirtina jo sudėtos giesmės žuvus Sauliui ir Jonatui (2 Kar 1, 19 — 27) ir kai buvo užmuštas Abneris (2 Kar 3, 33...). Todėl būtų visai neišmintinga neigti, kad Dovydas buvo svarbiausias Psalmino giesmių autorius.

Be Dovydo, psalmių antraštėse yra paminėta dar keletas kitų asmenų, kurie taip pat laikomi psalmių autoriais (atitinkamų). Minimi visų pirma „Korės sūnūs“ ir Asaphas. Korės sūnų sudėtos laikoma 11 psalmių (Pss 41. 43 — 48. 84. 86. 87). Korės sūnumis čia, be abejo, vadinama Korės palikuonys, gyvenę įvairiais laikais (žr 4 Moš 36, 11. 58; 1 Kron 6, 37). Tas pat tenka pasakyti ir apie Asaphą, kurio vardas yra 12 psalmių antraštėse (Pss 49. 72 — 82). Pats Asaphas buvo giesmininkas karaliaus Dovydo laikais (1 Kron 6, 39; 15, 17). Bet jam priskiriamos psalmės priklauso įvairiems laikams; todėl jų visų autorius negalėjo būti tas pat asmuo; labai gi gerai galėjo būti Asapho palikuonys, įvairiais laikais priklausę jo šeimai.

Dviejų psalmių (Pss 71. 126) autorių laikomas Saliamonas, vienos (Ps 89) — Mošė, vienos — Ezraitis Eamanas (žr 1 Kron 6, 33; 15, 17) ir taip pat vienos (Ps 88) — Ezraitis Etanas (1 Kron 6, 44; 15, 17).

Kas yra sudėjęs kitas psalmes (50 pss TM), kurių antraštėse nėra suminėta jokio asmens vardo, pasakyti negalima. Jų kalba ir turinys leidžia apytikriai spėlioti, kuriuo laiku jos galėjo būti parašytos. Vien jų turinio ir rašymo būdo žiūrėdami, nemaža aiškintojų, ypač nekatalikų, nukelia daugelio psalmių atsiradimą į vėlyviausius amžius, į Makabiejų laikus. Abejonės nėra, kad ir tais vėlyvais laikais galėjo būti Dievo įkvėptų rašytojų, kurie galėjo sudėti ir psalmių, bet įrodymai, kuriais remiasi aiškintojai, kad labai daug pss priklauso tiems vėlyviems amžiams, yra persilpnę. Daug tokių psalmių tikrai nebuvo.

5. Kiekviena psalmė turi savo turinį, tikslą ir savo pavaizdavimo būdą; todėl šiais atžvilgiais jos viena nuo kitos žymiai skiriasi. Žiūrint turinio psalmes galima paskirstyti į keletą skyrių. Taip vienos psalmės ypatingu būdu garbinama Dievas ir jo savybės, skelbiamos jo geradarybės, suteiktos visai tautai ar pavieniems žmonėms (dėkotojimo himnai); kitose meldžiama Dievo pagalbos viešuose reikaluose, atskiriems žmonėms ar išganymo pavojuose (maldos); kitos, primindamos istorinius išrinktosios tautos įvykius, giria maloningą Dievo apvaizdą Izraelio vaikams (istorinės giesmės); kitos, pavaizduodamos teisiųjų ir neteisiųjų likimą ir girdamos dorybes, moko doros (didaktinės, pamokomos).

giesmės); kitose išreikšta gailėstis už nuodėmes, meldimas Dievo pasigalėjimo ir bausmių linkėjimas išganymo priešams (atgailos ir keršto psalmės); kitose pagaliau kalbama apie ateisiantį Mesiją ir pranašaujama apie jo gyvenimą, kančią ir garbę (mesijinės psalmės)

Dalinant psalmes skyriais, reikia pažymėti, kad yra nemaža tokių, kurių turinys nėra vienoks, kurios todėl gali būti įskaitytos į du ar į tris paminėtusius skyrius

Svarbiausiomis psalmėmis reikia laikyti mesijines; bet kiek jų yra, nepigu pasakyti, ypač kad nevisose vienaip kalbama apie Mesiją. Yra psalmių (2. 21. 44. 71. 109, anot kaikurių aiškintojų, taip pat 15 ir 86), kuriose kalbama vien apie ateisiantį Mesiją ir kurios žodine prasme gali būti išaiškintos tik apie Mesiją; kitose gi, ir tokių yra daugiau, betarpiškai, žodine prasme kalbama apie kurį nors Sen Testamento asmenį ar dalyką, apie Mesiją gi nestačiai, dvasine (tipine) prasme, t y tarpininkaujant aniems aprašytiems asmenims ar dalykams, žiūrint to, kiek jie yra Kristaus ar jo karalystės figūros. — Norint susekti, kurios psalmės yra mesijinės, reikia laikytis šių taisyklių: tikrai mesijinės psalmės yra tos, kurios Nauj Testamente yra aiškinamos apie Kristu ar kurias tokiomis pripažįsta vienu balsu šv tėvai; mažiau tikras yra žydų padavimo liudijimas, palyginimas vienu psalmių su kitomis mesijinėmis ir paties turinio apsvartymas

6. Visos psalmės buvo parašytos ebrajų kalba; seniausias gi jų vertimas į graikų kalbą vadinamas Aleksandriečių (versio Alexandrina, „Septuaginta viorum“, LXX). Tas vertimas žymiai skiriasi smulkesniais nuo dabar esančio ebr „Masoretų“ teksto (TM). Katras tačiau tų dviejų tekstų yra tikresnis, nevisur pigu pasakyti. Aleksandriečių vertimo autoriai, kurie gyveno ne vėliau kaip pusėje antrojo amžiaus pirm Kr gimimo, be abejonės, turėjo geresnį ebraišką tekstą negu tas, kurį dabar turime, ir jei tas jų vertimas būtų buvęs gerai atliktas ir vėliau niekur nebūtų pakeistas, tai jis būtų žymiai tikresnis už Masoretų tekstą (6 ir 7 amžiuje po Kr gimimo). Bet tas, kurs pirmas išvertė psalmes į graikų kalbą, deja, nelabai gerai mokėjo ebr kalbą ir todėl nevisai tiksliai ir aiškiai išreiškė švento teksto prasmę. Be to, per ilgus amžius kaikurių smulkių permainų įvyko taip pat Aleksandriečių vertime, kaip ir pačiame ebraiskame tekste. Todėl tik įvairūs palyginimai ir tyrinėjimai gali liudyti apie didesnę ar mažesnę kiekvieno psalmių teksto tikrumą

7. Iš graikiško Aleksandriečių vertimo buvo padarytas (maždaug antrojo po Kr gimimo amžiaus pusėje) pirmas lotyniškas vertimas (dažnai vadinamas Itale), kurs vėliau buvo šiek tiek taisomas, ypač šv Jieronimo. Jeronimas, viso Senojo Testamento vertėjas iš ebr teksto į lotynų kalbą, buvo išvertęs iš to paties teksto ir psalmes; bet tas jo psalmių vertimas Vakarų Eklesijoje, taip sakant, neprigijo. Roma pasiliko prie senesniojo lotyniško psalmių vertimo iš LXX, antrą kartą Jieronimo taisyto. Tas pataisytas vertimas, pradžioje dažniau vadinamas „Recensio Gallicana“, buvo priimtas į Vulgatą

Lotyniškasis Vulgatos vertimas paveldėjo visus graik Aleksandriečių vertimo netobulumus. Vėlesniais laikais buvo jau pradėta vis dažniau kreipti daugiau dėmesio į originalinį ebr tekstą (TM). Iki šiam laikui buvo jau padarytas nevienas psalmių vertimas iš ebr t į vadinamąsias naujas kalbas. Juo buvo naudojamos aiškinant Vulgatoje esantį lotynišką psalmių tekstą

8. Taip buvo atėjęs laikas turėti visai katalikų Eklesijai savo kiek galima geriausią psalmių vertimą iš originalinio ebr teksto (TM). Toks vertimas buvo padarytas Šv Tėvo Pijaus XII nurodymu Biblinio Popie-



žiaus Instituto profesorų Romoje. Jis buvo Apaštalinis to paties Pijaus XII laišku „*Motu proprio*“, paskelbtu 1945 metų kovo 24 d., užgirtas, ir buvo leista juo naudotis vietoje senojo Vulgatos vertimo visam klerui ir vienuoliams, kurie turi prievolę kalbėti kasdienines „Valandų Maldas“, vadinamąjį Breviorių

9. Psalmės į lietuvių kalbą buvo pirmą kartą išverstos kartu su kitomis Šv Rašto knygomis Bretkūno šešioliktojo amžiaus pabaigoje. Dažniau jomis naudojosi Lietuviai nutolę nuo katalikų Eklesijos vienybės. Pilno katalikiško psalmių vertimo teko laukti gana ilgai. Pirmas išvertė jas Žemaičių Vyskupas Motiejus Valančius, ir tai vieną kartą pažodžiui, proza, o antrą kartą eilėmis

Darant Lietuviams katalikams skirtą naują viso Šv Rašto vertimą, kartu su kitomis jo knygomis buvo išverstos iš lotyniško Vulgatos teksto, lyginant jį su ebr originalu, ir psalmės su pridėtais platesniais paaiškinimais. Tas psalmių vertimas buvo atspausdintas Kaune 1923 m III viso Šv Rašto vertimo tome

Paskelbimas naujo lotyniško psalmių vertimo iš originalinio ebr teksto, Pijaus XII aprobuoto visos katalikų Eklesijos reikalams, paskatino, nežiūrint sunkių laikų aplinkybių, ir viso lietuviškojo Šv Rašto vertimą papildyti, išverčiant lietuvių kalbon Pijaus XII aprobuotąjį lotynišką Psalmyną, kurs čia ir duodamas su jo lietuvišku vertimu ir pridėtais platesniais paaiškinimais

10. Psalmės yra viena svarbiausių Sen Testamento dalių. Istorijos žvilgsniu nė viena kita knyga nesupažindina mūsų taip tobulai su vidiniu žydų tautos gyvenimu ir jos religija. Iš tų jos lyrinių giesmių galima tikrai nuodugniai ištirti žydų pažiūros į Dievą, jų tikėjimas, jų meilė, jų dievotumas

Psalmių knygoje, kaip sako šv Basilius, randama visa teologija. Joje surinkta, kaip kokiame visiems atvirame izde, pranašystės apie ateisiantį kūne mūsų Viešpatį, gąsdinimai teismu, viltis prisikėlimo, baimė bausmės, grasymas bausme, apreiškimas paslapčių

Teologinė psalmių svarba pasirodo ypač iš jų pranašysčių apie Mesiją ir jojo Eklesiją. Tos pranašystės tokios gausingos ir aiškos, kad labai gerai padeda sekti plėtojimąsi apreiškimo apie tą gražiausią ir svarbiausią dalyką

Psalmynė randame ne tik tokią Mesijo idėją, kokia ji buvo paveldėta iš seniau duotųjų apreiškimų, bet čia ta idėja augte auga ir darosi vis tikslesnė ir aiškesnė. Todėl nereikia stebėtis, kad iš visų Sen Testamento knygų psalmių žodžiai dažniausiai minimi Nauj Testamente

Psalmės turėjo visuomet ir turės didžiausią svarbą žydų ir krikščionių Liturgijoje. Ne visos jos buvo sudėtos liturginiu tikslu; bet ir tos, kuriomis pradžioje buvo išreikšti tik asmeniniai paskirų žmonių jausmai, labai gerai buvo pritaikytos Liturgijoje

Jau žyduose psalmės buvo žymiausia ir labai svarbi viešų pamaldų dalis — kaip pirm Babelės nelaisvės, taip ir po jos. Iš viešos žydų dievmeldystės psalmių vartojimas perėjo į krikščionių pamaldas nuo pat Eklesijos atsiradimo pradžios. To reikėjo tikėtis, nes Apaštalai ir pirmieji krikščionys, kilę iš žydų, buvo pripratę prie tokių maldų; juo labiau, kad Psalmynė nėra nieko, kas vien žydams būtų nuosava; jo maldavimo ir Dievo garbinimo būdas tiko dar geriau naujajai religijai nekaip senajai

Viešas ir iškilmingas vartojimas psalmių Eklesijoje paragino ir atskirus krikščionis naudotis jomis dažnai. Jose jie rasdavo neišsemiamą šaltinį šventų pamokymų, dangiškos paguodos ir padrąšinimų, kurie tiko visiems laikams, visoms šalims, kiekvienai paskirai sielai, visokiai gyvenimo aplinkybei. Psalmynas yra tikrai knyga, kuri niekuomet negali pasenti

# PSALMĖS

## PIRMOJI PSALMIŲ KNYGA

### 1—40 (41) psalmės

#### 1 psalmė. Teisiųjų ir bedievių likimas

<sup>1</sup>Palaimintas žmogus, kurs neseka  
bedievių patarimu,

Ir nestoja į nusidėjėlių kelią,  
ir nesėdi išjuokėjų sueigoje ;

<sup>2</sup>Bet priešingai, jo pasimėgimas yra Viešpaties įstatymas,  
ir apie jo įstatymą jis mąsto dieną ir naktį.

<sup>3</sup>Jis yra kaip medis,  
pasodintas šalia vandens upelių,  
Kurs duoda vaisių savo metu,  
kurio lapai nevysta,  
ir ką tik jis daro, jam gerai sekasi.

**1 psalmės** autorius neįvardytas. Kone visų katalikų nuomone, jis buvo Dovydas ; nes Dovydo buvo parašytos visos kitos pirmojo rinkinio (1—40 pss) psalmės, gal tik 32 išskyrus. Be to, šita 1 ps seniau buvo sujungta su 2 ps, kuri tikrai yra Dovydo (plg ApD 4, 25...)

1 ps yra lyg įžanga į visą psalmių knygą, nes ji turi savyje trumpai suglaustą kitų psalmių turinį : ji, būtent, moko, kad tikra žmogaus laimė pasiekama tik esant vienybėje su Dievu ir vykdant jo valią, nutolimas gi nuo Dievo yra didžiausia žmogaus nelaimė. 1 psalmė susideda iš dviejų dalių : pirmoje aprašoma gyvenimas ir laimė teisiojo (1—3 e), antroje dalyje skelbiama nelaimė ir amžina bedievių prapultis (4—6)

<sup>1</sup>*Palaimintas žmogus* : tikrai laimingas. — *Neseka...* Palaimintu vadinamas žmogus aprašomas visų pirma žiūrint to, ko jis vengia, paskui gi to, ką jis daro. Palaimintas tas, kurs saugosi pikta. Tas saugojimasis išreikštas trimis sakiniais : *neseka... nestoja... nesėdi*, nurodančiais tris laipsnius santykių su nusidėjėliais ir nuodėmėmis : palinkimą į nuodėmes, pasilikimą jose piktais įpročiais

ir savo širdies sukietinimą, su kuriuo eina kartu paniekinimas religijos, pragariškas platinimas klaidingo ir pikto mokslo, kurs užmuša sielą. — <sup>2</sup>*Viešpaties įstatymas*. Toliau aprašomas palaimintas žmogus, nurodant, ką jis daro. Įstatymas čia reiškia visą Dievo duotą apreiškimą. — *Mąsto*. Kas myli Dievo įstatymą, tas taip pat rūpinasi vis geriau jį suprasti. Taip daroma, ką jau Mošė yra pasakęs apie įstatymą Izraelaičiams : *„Šitie žodžiai... bus tavo širdyje... Mąstysi juos, sėdėdamas savo namuose ir būdamas kelionėje, guldamas ir atsikeldamas“* (5 Moš 6,6.7). — *Dieną ir naktį* : visuomet. Laimėje ir nelaimėje (Aug). — <sup>3</sup>*Jis yra kaip medis*. — Teisiojo žmogaus laimė aprašoma dar palyginant jį su medžiu, augančiu geriausiose sąlygose. — *Pasodintas* : tvirtai, taip, kad joks vėjas jo neišraus. — *Vandens upelių* : neišdžiūstančių upelių, ar šaltinių. Palyginimas paimtas iš Palestinos sąlygų, kur medžiai dažnai džiūsta didelių karščių metu dėl stokos drėgmės. Tekas vanduo yra figūra apsčių malonių, kurias teisusis semia iš savo nuolatinės vienybės su Dievu. — *Vaisių*. Tie vaisiai teisiamame žmoguje

- <sup>4</sup>Ne taip bedieviai, ne taip ;  
bet kaip pelai, kuriuos sklaido vėjas.  
<sup>5</sup>Todėl bedieviai neatsilaikys teisme,  
nė nusidėjėliai teisiųjų taryboje,  
<sup>6</sup>Nes Viešpats rūpinasi teisiųjų keliu,  
o bedievių kelias žus

## 2 psalmė. Tuščios žemės valdovų pastangos pasipriešinti Kristui ir jo karalystei

- <sup>1</sup>Kodėl triukšmauja pagonys  
ir tautos galvoja tuščius dalykus ?  
<sup>2</sup>Žemės karaliai sukyla  
ir kunigaikščiai daro šamokslą išvien  
prieš Viešpatį ir prieš jo Kristų :

yra jo geri darbai. — *Savu metu* : neperdaug anksti, nepribrendusius, ir neperdaug vėlai. Teisusis turi visur pasiekimo, nes jo darbus laimina Dievas

<sup>4</sup>*Ne taip...* Pradedama aprašinėti neteisiojo likimas. — *Kaip pelai...* Palyginimas paimtas iš rytiečių papročio vėtyti javus augštesnėse vietose atvirame ore. Taip vėtant, vėjas visai nuneša šalin smulkius pelus. Šituo palyginimu dar išreiškiama neteisiųjų nepastovumas. — <sup>5</sup>*Neatsilaikys, t y bus atimti šalin, pražus.* — *Teisme* : Dievo teismo dieną. — *Teisiųjų taryboje.* Nusidėjėliai bus pašalinti iš teisiųjų tarpo, kai tie paskučiausią dieną bus draug su vyriausiuoju visų Teisėju. Plg 1 Kor 6,2. — <sup>6</sup>*Viešpats rūpinasi* : pagiria, rūpinasi su dideliu malonumu. — *Kelias žus.* Neteisiųjų gyvenimo kelias nuves juos į baisias amžinąsias tamsybes, ir tenai pražus

**2 psalmė** yra viena iš tų, kuriose pranašaujama apie Mesiją. Joje kalbama žodine prasme apie Kristų ir jo dvasinę karalystę. Taip šitą psalmę suprato senovės žydai; taip ji aiškinama Nauj Testamente (ApD 4,25... 13,33; Rom 1,5; 5,5; Apr 2,27; 19,15) ir šv tėvų raštuose. Tą pat patvirtina ir išžiūrėjimas į jos turinį. — 2 ps autorius Dovidas. Žr ApD 4,25. Jis sudėjo ją gal tuo metu, kai jo paties karaliavimas atsirado pavojuje. Todėl geriausias paguodos tomis sunkiomis valandomis jis galėjo rasti mesijiniuose pažaduose. — 2 ps Psalmės forma dramatinė. Joje atsiliepia vieni po kitų pats autorius, maištininkai, Mesijas,

Dievas ir vėl autorius. — Jos turinys toks : Karaliai su savo tautomis veltui mėgina kelti maištą prieš Dievą ir jo Pateptąjį (1—3); Dievas juokiasi iš savo neprietelių pastangų, nes jis yra pastatęs karalių Sione (4—6); Mesijas skelbia, kad jam Tėvo suteikta viešpatavimas visiems kūriniams, ir jis turi teisę nubausti maištininkus (7—9); Psalmės autorius ragina maištininkus pasiduoti Viešpačiui ir duoti pagarbą jo Sūnui, kad išvengtų prapulties (10—12)

<sup>1</sup>*Kodėl...* Psalmininkas pažvelgia dvasios akimis į tolimą ateitį ir mato žemės karalių ir jų tautų šamokslą ir jų keliama maištą prieš Dievą ir jo Kristų. Nustebeš jis klausia, kam jie tai daro; juk Dievo viešpatavimas yra žmonėms tikra geradarystė; juk visi turi jam pasiduoti, todėl nėra paikesnio dalyko, kaip toks maištas. — *Tuščius dalykus* : dalykus, kurių jokių būdu negalima įvykdyti. — <sup>2</sup>*Sukyla* : kad pasipriešintų. — *Prieš Viešpatį* : Jahvę. — *Kristų.* Ebr. *Mašiah*. Iš jo yra padarytas žodis Mesijas. Kristus reiškia : Pateptasis. Sen Testamente buvo patepami šv aliejumi karaliai (Teis 9,8 1 Kar 9,16; 16, 12...) ir vyriausieji kunigai (Kun 8, 12; Sk 3, 3). — Jėzus Kristus buvo pateptas Šv Dvasios pilnybe. — Visas pasaulis kelia maištą prieš Dievą ir prieš tą, kurį jis siuntė į žmonių tarpą, kaip savo atstovą. Tie maištininkai mūsų Išganytojo Jėzaus Kristaus laikais buvo Erodas, Pilotas, kunigų kunigaikščiai ir didelė žydų daugybė (plg ApD 4, 25—28); vėliau visi persekiotojai, ciesoriai ir karaliai.

- <sup>3</sup>„Sutraukykime jų grandines  
ir meskime šalim nuo savęs jų kilpas!“
- <sup>4</sup>Tas, kurs gyvena danguje, juokiasi,  
Viešpats tyčiojasi iš jų.
- <sup>5</sup>Tuomet jis kalba jiems savo rūstybėje  
ir savo narse išgąsdina juos:
- <sup>6</sup>„Juk aš pastačiau savo karalių  
Sione, mano šventajame kalne!“
- <sup>7</sup>Aš paskelbsiu Viešpaties nutarimą:  
Viešpats man tarė: „Tu mano Sūnus, aš šiandien pagimdžiau tave.“
- <sup>8</sup>Reikalauk iš manęs — ir aš tau duosiu tėvonystės pagonis  
ir tau paveldėti žemės galus.

minimi Eklesijos istorijoje; jų eilė eina vis ilgyn ir ilgyn, kolei pasibaigs tais budeliais, apie kuriuos pranašauja Apreiškimo knyga 20, 7.9. — *„Sutraukykime...“* Taip kalba šamokslininkai. Jie yra Viešpaties ir jo Pateptojo valdiniai ne tik dėl to, kad visas pasaulis priklauso Dievui, bet taip pat ir dėl to, kad jis suteikė savo Pateptajam viešpatavimą juose. Bet jie jaučiasi taip Dievo ir jo Kristaus įstatymų suvaržyti, kad vadina juos su panieka grandinėmis ir kilpomis ir nori jų nusikratyti

*„Kurs gyvena danguje...“* Nuo šamokslininkų psalmės autorius kelia akis į tą, prieš kurį maištas kreipiamas. Jis mato jį neprieinamoje dangaus augštybėje ir amžinoje garbėje ir girdi baisų jo balsą, kuriuo atsakoma į šamokslininkų grūmojimus. — *„Juokiasi... tyčiojasi.“* Antropomorfizmai, kuriais kalbama apie Dievą žmonių būdu. Psalmininkas jais sako, kad Visagalis pradžioje atsako į šamokslininkų pasikėsinimą ramiai paniekinimu. — *„Tuomet:“* jo teisybės paskirtą valandą, kai pritrūksta kantrybės ir neprietelių nuodėmės reikalauja, kad jo rūstybė pradėtų veikti. — *„Kalba:“* savo darbais, kurie šituo atsitikimu yra bausmės. Žodžiais: *„rūstybėje... narse“* nurodomas bausmių didumas. — *„Aš pastačiau...“* lotyniškoje Vulgatoje jau čia pradeda kalbėti Mesijas. Ebr gi tekste tie žodžiai yra Dievo. Jis sako apie Mesiją: Juk aš pastačiau savo karalių mano šventajame Siono kalne, kaipgi tat be galo neišmintinga maištą keliančiųjų drąsa priešintis tokiam karaliui, kurs paties Dievo pastatytas ir yra jo atstovas. — *„Šventajame Siono kalne.“* Siono kalnu visų pirma vadinama vienas iš kauburių, ant kurių yra Jerusaleš miestas. Dovidas

buvo jį atkovojęs iš Jebusiečių (2 Kar 5, 7) ir pasistatė sau čia karališką rūmą ir savo miestą. Siono kalnas buvo pašvęstas tuo, kad ten buvo pastatyta sandoros padangtė, kolei nebuvo pastatytas šventnamis. To kalnelio vardu laikada vadinama ir visa Jerusale. Siono kalnas yra taip pat figūra visos Eklesijos.

*„Aš paskelbsiu... nutarimą.“* Tas Dievo nutarimas, kurį skelbia Kristus, yra tikra, neatmainoma Dievo ištarmė, kuria buvo suteikta Mesijui amžinas karaliavimas dėlto, kad jis yra Dievo Sūnus. — *„Viešpats:“* Dievas Tėvas. Pirmoji ir svarbiausioji skelbiamojo nutarimo dalis liečia amžiną Mesijo gimimą: *„Tu mano Sūnus.“* Mesijas yra Dievo Sūnus tikra to žodžio prasme, Sūnus prigimtimi, o ne įsūnis. Tai rodo tolesnieji žodžiai: *„pagimdžiau tave.“* Taip juos suprato Nauj Testamente šv Povilas (žr Žyd 1, 5; plg ApD 13, 33), o taip pat ir senovės žydai. — *„Aš šiandien pagimdžiau.“* Praeitas laikas, *„pagimdžiau,“* parodo, kad Kristaus gimdymas yra baigtas, žodis gi *„šiandien“* — kad tas gimdymas visuomet pasilieka; todėl Kristaus gimimas tobulai baigtas ir draug visados pasilieka, yra amžinas, tai yra toks, kurs iš tikrųjų neturi nei praeities, nei dabarties, nei vakar, nei rytoj. — Tie patys Ps žodžiai taikomi taip pat kitiems to amžino gimimo pasireiškimams tam tikru metu, Kristaus gimimui iš Dievo Motinos Marijos silpname žmogaus kūne ir ypač jo prisikėlimui pagarbintame, peršviestame kūne (Žyd 1, 5; ApD 13, 33). — *„Reikalauk...“* Kristus kaip žmogus yra mažesnis už Tėvą. Kaip Dievas jis turėjo viešpatavimą; kaip žmogus jis turi gauti jį iš Tėvo. Tėvas nori pavesti karalystę savo pa-

<sup>9</sup>Tu valdysi juos geležine lazda,  
sutrupinsi juos kaip puodžiaus indą”.

<sup>10</sup>O dabar, karaliai, supraskite ;  
duokitės pamokomi, jūs, kurie valdote žemę.

<sup>11</sup>Tarnaukite Viešpačiui baimėje ir džiūgaukite jam ;  
su drebėjimu <sup>12</sup>reikškite jam klusnumą,  
Kad jis nesusirūstintų ir kad neprაžūtumėt iš kelio,  
kai greitai užsidegs jo rūstybė.  
Palaiminti visi, kurie bėga glaustis prie jo

### 3 psalmė. Malda esančio tarp priešų, bet pasitikinčio Dievu

<sup>1</sup>Psalmė. Dovido, kai jis bėgo nuo savo sūnaus Absalomo.

<sup>2</sup>Viešpatie, kaip daug tų, kurie vargina mane,  
daugelis sukykla prieš mane !

statytajam karaliui ; reikia tik ją imti. Kadangi Tėvas yra viso pasaulio Sutvėrėjas ir valdovas, todėl Mesijas, kaip jo Sūnus ir tėvonis, turi teisę gauti visuotinę karalystę, jis turi viešpatauti “*nuo jūros iki jūrų, nuo upės iki žemės pakraščių*” (Ps 71, 8). Kokią gi valdžią gauna Mesijas toje visuotinėje karalystėje, parodo žodžiai : *Tu valdysi juos...* Ebr MT yra pažodžiui : *daužysi...* suprask : jei jie bus atkaklūs. Kokį palaiminimą suteikia Kristaus viešpatavimas geriesiems, čia nebuvo reikalo minėti, nes kalbama apie jo valdžios pasireikimą prieš maištininkus. — *Geležine lazda* : skeptru, kurs yra karališkos valdžios ženklas. — *Sutrupinsi...* Nebeapataisomas žuvinas išreiškiamas palyginimu su sudaužytu indu. Puodžiaus indo paminėjimu draug nurodoma, kaip pigiai Mesijas sunaikins maištininkus

<sup>10</sup>O dabar... Iš to, ką ps autorius matė ir girdėjo, jis daro išvadas ir kreipiasi savo žodžiais į visus šios žemės galiūnus. — *Supraskite* : turėkite išminties. — *Kurie valdote žemę*. Paralelismus rodo, kad jie yra tie patys, kaip ir karaliai. Su įspėjimu kreipiamasi tik į žemės valdovus, nes paskui juos eina tautos, kai jie eina blogu keliu ; jos eis ir paskui atsistojusius į gerą kelią. Ką turi daryti visi kiti, pasakoma toliau. —

<sup>11</sup>Tarnaukite... Jie turi pasiduoti Dievui, garbindami jį ir vykdydami jo įsakymus su baimė dėl begalinės jo didybės ir valdžios ; jie turi su džiaugsmu girti jo didybę, tobulumus, gerumą, bet su nuolankia pagarba ir šventu drebėjimu prieš Dievo

augštybę. — <sup>12</sup>*Reikškite jam klusnumą*. Ebr MT galima išversti : “*pabučiuokite sūnų*”. Todėl maištininkai pasirodys tarnaują Dievui, jei duos pagarbą, pagarbins Sūnų, nes Rytų tautose pagarba valdovams buvo išreiškiamą pabučiavimu jų veido, rankos ar kelio. — *Kad nesusirūstintų...* Kas nepriims įspėjimo ir nepasitaisys, to laukia Dievo rūstybė ir bausmė. Bausmė pasireikš tuo, kad neklusnieji pražus, nes kelias, kuriuo jie eina, nuves juos į amžiną prapultį. — *Kurie bėga...* : kurie ieško tikros prieglaudos Dievuje

**3 psalmės** autorius Dovidas. Jis parašė ją tuo metu, kai jo sūnus Absalomas buvo sukėlęs prieš jį maištą. — Psalmėje Dovidas, priešų apsuptas, visų pirma dejuoja dėl tų priešų daugumo ir prašo Dievą pagalbos (2—4), bet tuojau pažadina savyje tvirtą pasitikėjimą Dievu, iš kurio laukia išgelbėjimo (5—7) ; pagaliau jis kreipiasi į Dievą maldos žodžiais, prašydamas gelbėti jį ir prašo tautai palaiminimo (8. 9)

<sup>1</sup>Psalmė. Ebr *mizmor*. Tuo vardu 56 psalmių antraštėse vadinama lyrinės giesmės, giedamos pritarant muzikos instrumentais. — *Kai jis bėgo...* Žr 2 Kar 15, 13... Dovidas, bėgęs nuo savo sūnaus, yra, anot šv tėvų, figūra Išganytojo, Judo įduoto Getsemanės darže, anapus Kedrono. — <sup>2</sup>*Viešpatie...* Dovidas, gavęs žinią apie maištą iš pasiuntinio, kurs atėjęs jam tarė : *Visas Izraelis eina visa širdimi paskui Absalomą* (2 Kar 15, 13), bėga nuo maištininkų. Jis gerai mato pavojų, kreipiasi visa širdimi į Viešpatį ir išdėsto

<sup>3</sup>Daug tų, kurie sako apie mane :

„Nėra jam išsigelbėjimo Dievuje”.

<sup>4</sup>Tu gi, Viešpatie, esi mano skydas,  
mano garbė, kurs pakeli augštyn mano galvą.

<sup>5</sup>Aš šaukiaus savo balsu į Viešpatį,  
ir jis išklause mane nuo savo šventojo kalno.

<sup>6</sup>Aš atsiguliau ir užmigau :  
aš atsikėliau, nes Viešpats palaiko mane.

<sup>7</sup>Aš nebijosiu tautos tūkstančių,  
kurie sustoja aplinkui prieš mane.

<sup>8</sup>Kelkis, Viešpatie !

Gelbėk mane, mano Dieve !

Nes tu užgavai žandą visų, kurie man priešinasi,  
sutrupinai nusidėjėlių dantis.

<sup>9</sup>Išsigelbėjimas yra Viešpatyje :

Ant tavo tautos tebūna tavo palaiminimas

#### 4 psalmė. Malda pasitikinčiojo Dievu ir paraginimas nusidėjėliams pasitaisyti

<sup>1</sup>Khoros vedėjui. Stygomis. Psalmė. Dovidas.

<sup>2</sup>Kai aš šauksiuos, išklausk mane, mano teisumo Dieve,  
tu, kurs sielvarte pakėlei mane ;  
pasigailėk manęs ir išklausk mano malda.

jam su skausmu savo liūdną stovį. Jis žino, kad, Viešpačiui leidžiant, visa tai įvyko, ir iš jo laukia pagalbos suspaudime. — <sup>3</sup>*Sako apie mane.* Dovidas širdies skausmą padidina jo palydovai, nes ir jie sako, kad jam nebėsa išsigelbėjimo, kad ir Dievas jį palikęs. — Šitos eil gale ebr t yra žodelis *selah*. Jis sutinkamas Psalmėnyne 71 kartą. Spėjama, kad tuo žodeliu nurodoma vieta, kurioje vienas giesmininkų khoras pasikeisdavo kitu, arba žaisdavo vien muzikos instrumentais, arba kad čia reikėjo giedoti ir žaisti smarkiau. — <sup>4</sup>*Esi mano skydas.* Juo didesnis priešų ir vilties nustojusiuųjų būrys, juo kilnesnis yra Dovidas pasitikėjimas Dievu. Jam Viešpats yra skydas, kurs apdengia jį iš visų pusių; ir ne tik skydas, bet ir jo garbė, kuri daug daugiau verta, negu karaliaus vainikas ir sostas, trumpam laikui iš Dovidą atimtas. — *Pakeli augštyn.* Dovidas ėjo į Alyvų kalną iš Jerusaleės apsigaubęs ir galvą nuleidęs (2 Kar 15, 30), bet Viešpats vėl jį pakels. Pakelti kieno nors galvą augštyn reiškia suteikti jam garbės, šlovės, padaryti iš jo nugalėtoją.

<sup>5</sup>*Aš šaukiaus...* Pamaldžiam karaliui atsiminimas praeities geriausiai patvirtina jo viltį. Kiek kartų jis

maldavo Viešpatį, tiek kartų buvo išklauskas. — *Nuo savo šventojo kalno.* Dovidas buvo palikęs sandoros skrynią Jerusaleje (2 Kar 15, 25), taigi buvo priešų atitolintas nuo Dievo buveinės vietos. Bet Dievui nėra nei tolumo, nei kliūčių. — Po šitos eil ebr t vėl yra *selah*. — <sup>6</sup>*Aš atsiguliau ir užmigau.* Aš atsikėliau. Nors priešų buvo daug, bet Dovidas buvo ramus ir be baimės, nes Viešpats laikė jį savo globoje ir išėjusį iš Jerusaleės. — <sup>7</sup>*Tūkstančių.* Kodėl Dovidas nebijo, jis paaiškina maldos žodžiais, pasitikėdamas, kad nebus neišklauskas.

<sup>8</sup>*Kelkis...* Viešpats atrodo besilisįs tol, kol gausime iš jo pagalbos. Malda, sakytum, pažadina jį. — *Nes tu užgavai.* Viešpats jau nekartą išgelbėjo Dovidą nuo jo priešų. Jis Dievo išrinktas karalius. Kas jį puolė, tie buvo labai pažeminti; iš jų atimta galia kenkti, taip, kaip, sutrupinus dantis laukiniams žvėrimis, jie pasidaro nebekenksmingi. — *Nusidėjėlių.* Savo priešus Dovidas vadina nusidėjėliais, nes, sukildami prieš jį, jie nusideda Dievui, kurs paskyrė Dovidą karaliumi. — <sup>9</sup>*Išsigelbėjimas...* Dovidas baigia psalmę nugalėtojo žodžiais. Daugelis jam sakė: *Nėra jam išsigelbėjimo Dievuje.* Bet jis pats

<sup>3</sup>Žmonės, iki kolei jūs būsite sunkios širdies ?

Kodėl jūs mėgstate tuštybę ir įieškote melo ?

<sup>4</sup>Žinokite : Viešpats padarė savo šventąjį nuostabų ;

Viešpats išklaitys mane, kai aš šauksiuos į jį.

<sup>5</sup>Sudrebėkite ir nenusidėkite,  
apsvarstykite savo širdyse,  
savo miegamuosiuose, ir nutilkite.

<sup>6</sup>Aukokite teisingas aukas  
ir turėkite vilties Viešpatyje.

<sup>7</sup>Daugelis sako : « Kas parodys mums gėrybių ? »

Iškelk viršum mūsų savo veido šviesa, Viešpatie !

<sup>8</sup>Tu davei linksmybės į mano širdį  
didesnės, kaip kuomet turima apščiai kviečių ir vyno.

turi tvirčiausią viltį, kad jo išsigelbėjimas yra Viešpatyje ; todėl jis įgauti pasitikėjimo, kad Dievo palaiminimas ateis tautai ir taip pasibaigs jos suskilimas ; to palaiminimo jis jai meldžia

4 psalmė parašyta Dovidu gal tomis pačiomis aplinkybėmis, kaip ir trečioji. 4 psalmėje jos autorius visų pirma meldžia Dievą pagalbos (2) ; toliau ragina savo priešus nebenusidėti (3—6) ; ir padrašina bailius bičiulius savo pavyzdžiu, pareikšdamas pilną pasitikėjimą Dievu (7—10)

<sup>1</sup>Khoro vedėjui. Ebr *lamnatstseakh* — tam, kurs vadovauja, diriguoja, todėl khoros vedėjui. Tokia antraštės pradžia randama 55 (lot Vulgatoje 56) psalmėse. Jos visos, matyti, buvo skiriamos liturginiams tikslams. — *Stygomis*. Psalmė reikėjo giedoti drauge skambinant muzikos instrumentu stygomis

<sup>2</sup>Kai aš šauksiuos. Psalmė pradeda pilna vilties malda į Dievą, kurs žino Dovidą esant teisų, nekalną. — *Sielvarte*. Didelis susirūpinimas, vargai mus slegia, spaudžia žemyn ; nuo jų mums darosi sunku ir angstu. Dievas padeda sielvarte ir suspaudimuose arba visai juos pašalindamas, arba suteikdamas kantrybės, arba net džiaugsmo. — *Pasigailėk* : būk man maloningas

<sup>3</sup>Žmonės : kilmingieji, didžiūnai, galiūnai (plg Ps 48, 3 ; 61, 10). Pasitikėdamas Dievo pagalba, Dovidas išpėja galingus priešus dėl jų užsispyrimo, su kuriuo priešinasi Dievo nustatytai tvarkai. — *Sunkios širdies*. Širdis Šv Rašte laikoma jausmų organu, neretai taip pat minčių. Sunkios širdies yra tie žmonės, kurie sunkiai pasiduoda, kad priimtų (min-

timi) tiesą ar siektų gero (savo valia). — *Kodėl jūs mėgstate...* Lyg kad būtų pasakyta : jūsų mėginimai tušti ; jūs geidžiate to, kas negali įvykti, jūs siekiate dalyko, kurio niekados nebus. — Ebr t šita eil baigiama *selah*. — <sup>4</sup>*Padarė... nuostabų* : nuostabiai išaugštino, nes iš piemens padarė karalių. — *Savo šventąjį*. Ebr ž *Khasid* reiškia : pamaldus, atsidavęs Dievui, Dievo prietelis. Todėl veltui priešai kelia maištą prieš tokį Dievo išrinktąjį ; jie turi žinoti, kad Dievas išklaitys to savo išrinktojo maldą. — <sup>5</sup>*Sudrebėkite...* : jei jums ir nepatinka Dovidas viešpatavimas, jums vistiek nevalia būti maištininkais, niekinti tą, kurį Dievas apdovanojo savo malonėmis. — Maištininkams verčiau reikia ramiai apsvarstyti, esant toli nuo minios triukšmo, visas savo slapčiausias mintis ir sumanymus, gailėtis dėl pikto pasielgimo ir pasitaisyti. — Ebr t *selah*. — <sup>6</sup>*Aukokite...* Tai geriausias būdas grįžti į Dievą. — *Teisingas aukas* : tokias, kurios atnašaujamos su gerais jausmais ir teisingu būdu. Tokiomis aukomis gaunama Dievo palankumas ir galima turėti vilties, kad jis suteiks savo pagalbos, savo geradarystę

<sup>7</sup>*Daugelis sako...* Bailūs, nepasitikį prieteliai sako abejodami : Kas mums duos pamatyti geradarystę, susilaukti laimingų valandų. Tiems Dovidas atsako, kreipdamas į Dievą. — *Iškelk..* Dievo veido šviesa yra Dievo palankumo, malonumo simbolis, arba vėliava, kuri mus veda. Plg 4 Moš 6, 24—26 ; 21, 8.10. — <sup>8</sup>*Tu davei linksmybės...* Dievo palankumas jau yra suteikęs Dovidui daug tikros linksmybės. Ta jo linksmybė didesnė nekaip džiaugsmas

<sup>9</sup>Ramybėje, kai tik esu atsigulęs, aš užmingu,  
nes tu vienas, Viešpatie,  
suteiki man saugumą

### 5 psalmė. Rytmetinės priešų apsupto teisiejo maldos

<sup>1</sup>Khoru vedėjui. Su vamzdžiais. Psalmė. Dovido.

<sup>2</sup>Priimk ausimis mano žodžius, Viešpatie,  
išgirsk mano vaitojimą,

<sup>3</sup>Klausyk mano maldos balso,  
mano karaliau ir mano Dieve!

Nes aš maldauju tave, <sup>4</sup>Viešpatie,

rytmetį tu girdi mano balsą;

rytmetį aš pareiškiu tau savo prašymus ir laukiu.

<sup>5</sup>Nes tu neesi Dievas, kuriam patiktų neteisybė,

piktavališ nepasilieka pas tave,

<sup>6</sup>ne bedieviai neišsilaiko tavo akyse.

Tu nekenti visų, kurie daro neteisybes,

<sup>7</sup>tu sunaikini tuos, kurie kalba melą;

Žiauraus ir klatingo žmogaus

bodisi Viešpats.

žmonių, kai jie gauna daug žemiškų gėrybių, negu tuo metu, kai padaugėja jų javai ir vynos. — Pjūties metas, ypač javams gerai užderėjus, o taip pat vynuogių rinkimo metas buvo žyduose paprastai didelio džiaugsmo dienos. Bet Dovido linksmybė iš Dievo palankumo ir nelaimėje yra didesnė už aną žemišką džiaugsmą. Kokia didelė yra sielos ramybė ir pasitikėjimas, jis paaiškina tolesniais žodžiais: <sup>9</sup>*Ramybėje...* Nežiūrėdamas priešų maišto ir draugų svyravimo, Dovidas ramiai gula vakare ir tuojau užminga. Tos ramybės priežastis yra: *nes tu vienas, Viešpatie...* t y nes tu vienas, Viešpatie, padarai, kad aš gyvenu be baimės

**5 psalmės** autorius Dovidas psalmės pradžioje karštai prašo Dievą išklausti jo maldą (2—4); nes Dievas neapkenčia nusidėjėlių (5—7); toliau jis žada eiti į Dievo namus, kad Viešpats parodytų jam tikrąjį kelią (8,9) ir nubastytų bedievių (10,11), laikytų gi savo globoje pamaldžiuosius (12, 13)

Šitoje psalmėje gerai išreikšta jausmai Eklesijos (taip pat ir kiekvienos pamaldžios sielos), kuri, dalimi prašydama, dalimi gi kratydama nuodėmių, maldauja savo dieviškąjį Sužadėtinį apginti ją nuo jos priešų užsipuolimų ir nuvesti ją į amžinąją buveinę

<sup>1</sup>*Khoru vedėjui...* Žr Ps 4, 1. — Su

*vamzdžiais.* Ebr ž *el-hannekhillot* reiškia: su vamzdžiais, t y kad šita psalmę giedant reikėjo pritarti vamzdžiais

<sup>2</sup>*Išgirsk...* Ps autorius pasako savo karštą troškimą, kad Dievas išklaustų jo maldą: kad teiktųsi išgirsti maldos žodžius, kad išgirstų šaukiančiojo balsą, kad išklaustų. Nors Dievas girdi ir pastebi kiekvieną maldą, bet ne kiekvieną jis išklauso, nes nevisuomet ją lydi nuolankumas ir pasitikėjimas. Todėl ps autorius maldauja Dievą, kad duotų jam melstis taip, kaip reikia, kad galėtų būti išklaustas. — <sup>3</sup>*Mano karaliau.* Meldžiasi karalius, bet ir jis yra tik paprastas valdinys augščiausiojo Dievo Karaliaus akivaizdoje. <sup>4</sup>*Rytmetį aš pareiškiu.* Ebr t pažodžiui: tau paruošiu. Čia gal turėta galvoje rytmetinės maldos. Plg Ijobo 13, 18; 32, 14. — *Laukiu:* kad išklaustum

<sup>5</sup>*Neesi Dievas, kuriam...* Dievui nepatinka, jis nenori to, kas pikta, bet leidžia piktui įvykti, kad žmogus, jei būtų iš jo atimta laisvė, nepasidarytų lygus dalykams, neturintiems proto ir laisvos valios; be to, Dievas, kaip augščiausias visų kūrinių Viešpats, padaro, kad ir pikta patarnauja tam, kas gera, ir praverčia gerumui platinti. Dievas, būdamas šventas, bodisi bedievių ir myli teisiuosius. Tuo remdamos Dovidas pasitiki, kad jojo malda bus iškla-



- <sup>8</sup>Aš gi per tavo malonės daugybę  
įeisiu į tavo namus,  
Parpulsiu prie tavo šventnamio  
tavo baimėje, <sup>9</sup>Viešpatie.  
Lydėk mane savo teisybėje dėl mano neprietelių;  
išlygink mano kelią ties manimi.
- <sup>10</sup>Nes nėra tiesos šitų būrnoje;  
jų širdis rengia spąstus.  
Jų gerklė atviras kapas;  
savo liežuviais jie suvedžioja.
- <sup>11</sup>Plak juos, Dieve,  
tegul jie nukenčia savais sumanymais;  
Dėl daugelio jų nusikaltimų išvaryk juos,  
nes jie kelia maištą prieš tave.
- <sup>12</sup>O tesilinksmina visi, kurie bėga glaustis prie tavęs,  
tegul jie džiūgauja nuolatos.  
Globok juos, ir tesilinksmina tavimi,  
tie, kurie myli tavo vardą.
- <sup>13</sup>Nes tu laiminsi teisųjį, Viešpatie:  
apsupsi jį palankumu, kaip skydu

syta, nes jo priešai žmonės nedori, o jis pats jaučiasi esąs teisus. — *Piktavalis...* Nusidėjėlių elgesys aprašomas šešiais sakiniais, nurodant įvairius jų nusikaltimus Dievui

<sup>8</sup>*Per tavo malonės...* Dovydas gali stoti Dievo akivaizdon, pasitikėdamas ne tiek savo nekaltumu, kiek Dievo gailestingumu. — *Į tavo namus...* Dievo namais čia vadinama sandomos padangtės vieta, o šventnamiu-pati padangtė, ties kuria buvo daromos aukos (plg 1 Kar 1, 9; 3, 3); į padangtės vidų įeidavo tik kunigai, o į šventčiausiąją jos dalį-tik vyriausias kunigas. Plg Kun 1, 3; Žyd 9, 6. — <sup>9</sup>*Viešpatie, lydėk...* Kadangi Dovydui valia artintis prie Dievo, todėl jis jau pasako savo prašymo esmę: lydėk mane, kad vaikščiočiau ir gyvenčiau tavo įstatymo nurodytoje teisybėje, kad piktai mano priešai, kurie tykoja manęs, negalėtų man nieko prikišti, kad gyvenčiau nesuteptas tavo akivaizdoje ir nereikėtų man bijoti pavojų. Kaip labai jam reikia tokio vadovavimo, pasirodo iš priešų piktumo

<sup>10</sup>*Nes... šitų būrnoje...* t y jie yra melagiai. — *Gerklė:* kaip kalbėjimo organas. — *Atviras kapas:* iš kurio eina dvokimas ir sugedimas. Tokios yra piktųjų priešų kalbos. — *Suvedžioja:* kalba meilūs žodžius, kad juo lengviau prажудytų neatsargiuosius.

— Prieš tokiuos priešus Dovydas šaukiasi į teisųjį ir šventąjį Dievą: <sup>11</sup>*Plak juos, Dieve:* tinkamai nubausk juos. — *Išvaryk juos:* iš po savo akių į pragarą. — *Nes jie kelia maištą prieš tave.* Šitie žodžiai paaiškina tikrą priežastį sutinkamų ir kitose psalmėse linkėjimų nelaimės ir bausmių priešams: Tie priešai yra kartu ir Dievo neprieteliai. Nors jų darbai kreipiami prieš Israėlį ar prieš jo karalių, bet tais savo nusikaltimais piktieji įžeidžia taip pat Viešpatį, kurs yra tikras savo tautos valdovas. Nėkęsdamas to, kas pikta, psalmininkas negali žiūrėti į piktą ir nelinkėti jam teisingos bausmės; jis gina teises įrūstintojo Dievo, kurį myli. Linkėjimai nelaimių yra taip pat pranašystės apie bausmes, laukiančias nusidėjėlių (Auks, Teod, Aug, Tom). Be to, tie linkėjimai skiriami tiems, kurie atstumia nuo savęs Dievo gailestingumą

Kai Dievas padarys teisingą savo teismą, tuomet laisvi nuo persekiotojų teisieji galės tikrai džiaugtis: <sup>12</sup>*O tesilinksmina, kurie...* — *Tavo vardą:* tave, Dieve, ir visus būdus, kuriais tu pasireiški. — <sup>13</sup>*Nes tu laiminsi...* Teisiųjų džiaugsmo priežastis yra Dievo palaiminimas. Tas gi palaiminimas, palyginamas su skydu, yra Dievo malonumas ar palankumas

## 6 psalmė. Nubaustojų maldavimas, kad Dievas pasigailėtų

<sup>1</sup>Khoro vedėjui. Stygomis. Viršum oktavos. Psalmė. Dovidas.

<sup>2</sup>Viešpatie, nekaltink manęs savo rūstybėje  
ir nebausk manęs savo narse.

<sup>3</sup>Pasigailėk manęs, Viešpatie, nes aš esu silpnas;  
pagydyk mane, Viešpatie, nes mano kaulai sukręsti;

<sup>4</sup>Ir mano siela yra labai sujaudinta,  
bet tu, Viešpatie, iki kolei...?

<sup>5</sup>Grežkis, Viešpatie, gelbėk mano sielą,  
išgelbėk mane dėl savo gailestingumo,

<sup>6</sup>Nes mirtyje nėra, kas atsimintų tave;  
mirusiųjų buveinėje kas tave šlovina?

<sup>7</sup>Aš pailsau bevaitodamas,  
kiekvieną naktį ašaromis aš laistau savo guolį,  
savo ašaromis aplieju savo patalą.

<sup>8</sup>Nuo gilaus liūdesio temsta mano akis,  
ji sensta dėl visų mano neprietelių.

<sup>9</sup>Eikite šalin nuo manęs visi, kurie darote neteisybę,  
nes Viešpats išgirdo mano verksmo balsą;

**6 psalmėje** Dovidas, būdamas dideliame varge, karštai meldžia Dievą pasigailėti jo (2—4), gelbėti jį nuo mirties (5. 6), aprašo savo nelaimės didumą (7. 8); įsitikinęs, kad Dievas išklausys jo maldą, jis skelbia priešams sugėdinimą (9—11)

6 psalmė yra viena iš septynių vadinamųjų atgailos psalmių (Kitos a'gailos psalmės yra 31. 37. 50. 101. 129 ir 142). Spėjama, kad 6-ji parašyta po sunkių Dovidą nusikaltimų, svetmoterystės ir nužudymo Urijo, bet progą ją rašyti davusios tų nuodėmių pasėkos. Absalomo maištas

<sup>1</sup>*Khoro vedėjui.* Žr Ps 4,1. — *Viršum oktavos.* Kaikas mano, kad šitaip nurodoma, jog ps reikėjo giedoti žemu balsu (ottava bassa)

<sup>2</sup>*Viešpatie... nebausk.* Psalmės autorius jaučiasi esąs sunkiai Dievo rankos baudžiamas. Bausmę jis priima, tik nuolankiai meldžia, kad nuodėmės įžeistas Dievas nedidintų jos savo rūstybe. Nes yra dvejopas baudimas: vieną skiria Dievo rūstybė, o kitą jo meilė. Pirmasis baigiasi amžinu pasmerkimu, jei baudžiamasis nesigręžia į Dievą ir nepermaino jo į meilės baudimą. — <sup>3</sup>*Nes aš esu silpnas.* Norėdamas išmesti bausmės sumažinimą ir pasigailėjimą, autorius nurodo, koks menkas dabar jo stovis; jis sakosi esąs ligonis, nebeturįs jėgų, kad jo *kaulai*, kurie yra viso kūno ramstis, *sukręsti* ir kad jo *siela labai sujaudinta* (4 e).

Tokioje nelaimėje jis nebegali ilgiau pasilikti ir, lyg nustojęs kantrybės, sušunka: *„Bet tu, Viešpatie, iki kolei? Kaip ilgai dar man rūstinsies, iki kolei dar leisi kentėti tą toki didelį vargą“*

<sup>5</sup>*Grežkis*: būk man vėl maloningas. — *Dėl savo gailestingumo*: ne kad aš pats būčiau vertas, bet dėlto, kad tu gailestingas. Tą Dievo gailestingumą Dovidas labai nori šlovinti; bet jei jis mirtų, jis nebegalės tai daryti: <sup>6</sup>*Nes mirtyje nėra, kas... Mirusiųjų buveinėje* (ebr *šeol*). — Apie sielos būvį po mirties Sen Testamente žydai neturėjo tokių aiškių žinių, kaip tos, kurios suteiktos Nauj Testamente. Sen Test apreiškimas nebuvo davęs paaiškinimų, koks yra tikras likimas mirusiųjų, kuriems dangus pasilieka laikinai uždarytas; kas yra miręs, tas nebegali dalyvauti viešose pamaldose. Limbas, arba mirusiųjų buveinė, buvo įsivaizduojama kaip tamsi vieta po žeme, kurioje laukiančių visuotinio prisikėlimo sielų gyvenimas buvo gana liūdnas, nepilnas. Plg Ps 29, 10; 87, 11; Ekl 9, 10; Ijobo 10, 21

<sup>7</sup>*Aš pailsau...* Dovidas vertas, kad Dievas pasigailėtų, nes jo suspaudimas yra didelis ir ilgai tęsiasi. — *Aš laisčiau...* Ir naktį jis neturi poilsio: tokia didelė yra jo atgaila. — <sup>8</sup>*Temsta mano akis*: silpnėja; pažodžiui: įdumba. — *Sensta*: nebegali gerai matyti, kaip senatvėje

<sup>10</sup>Viešpats paklausė mano maldavimo,

Viešpats priėmė mano malda.

<sup>11</sup>Teparausta ir tegul smarkiai nusigąsta visi mano neprieteliai ;  
tegul eina šalin ir tegul greitai parausta

## 7 psalmė. Neteisingų priešų kaltinimų prislėgto žmogaus šaukimas į Dievą teisėją

<sup>1</sup>Dovido rauda, kurią jis giedojo Viešpačiui dėl Benjaminaičio Khušo.

<sup>2</sup>Viešpatie, mano Dieve, prie tavęs aš bėgu ;

gelbėk mane nuo visų mano persekiotojų ir išlaisvink mane,

<sup>3</sup>kad kas nenutvertų, kaip liūtas, manęs,  
kad nesudraskytų ir nebūtų kas atima.

<sup>4</sup>Viešpatie, mano Dieve, jei aš tai padariau,  
jei yra neteisybė mano rankose,

<sup>5</sup>Jei atsilyginau piktą savo prieteliui,  
aš, kurs išgelbėjau tuos, kurie man priešinosi neteisingai,

<sup>6</sup>Tegul neprietelis vejasi mane ir tenutveria,  
tesumindo į žemę mano gyvybę  
ir tepaverčia mano garbę dulkėmis.

<sup>7</sup>Pakilk, Viešpatie, savo rūstybėje,  
stokis prieš pasiutimą slegiančiųjų mane,  
ir kelkis mano naudai teisme, kurį esi paskelbęs.

<sup>8</sup>Tautų sueiga tepapstoja tave,  
o tu sėskis augštai viršum jos.

<sup>9</sup>*Eikite šalin...* Sustiprintas viltimi Dovidas jaučiasi esąs nugalėtojas ir drąsiai įsako savo priešams pasitraukti, mesti šalin savo tykojimus. — <sup>11</sup>*Teparausta...* Priešai turi gėdytis ir nusigąsti, nes pikti jų sumanymai yra paversti niekais, nes Viešpats išgelbėjo Dovidą

**7 psalmėje** Dovidas meldžia Dievą gelbėti jį nuo neteisingų kaltintojų (2.3) ir su priesaika tvirtina, kad jis nekaltas (4-6); toliau maldauja, kad Dievas būtų jo teisėjas ir padarytų galą jo neteisingų kaltintojų piktumui (7—10); pasitikėdamas gi Dievo teisybe, laukia sau jo pagalbos, o priešams graso jo bausmėmis, jei nepasitaisys (11—14), nes jie patys kris į duobę, kurią kasa Dovidui (15—18)

<sup>1</sup>*Rauda*: dejavimas. Ebr ž *šiggajon* gal reiškia rūščią giesmę. — *Benjaminaičio Khušo*. Kas buvo Khušas, nežinoma; gal vienas iš Sauliaus tarnų, kilimo iš Benjaminio giminės. Jis, matyti, neteisingomis kalbomis kurstė Sauliaus pyktį prieš nekaltą Dovidą. Žr 1 Kar 24, 10... 26, 9

<sup>2</sup>*Viešpatie...* Psalmė pradėdama pareiškimu pasitikėjimo Dievu, kad jis juo maloningiau klausytų prašymo.

— <sup>3</sup>*Kaip liūtas*. Čia autorius turi prieš akis jau vieną priešą, gal patį Saulių, galingesnį už visus kitus — *Manęs*: mano gyvybės

<sup>4</sup>*Jei aš tai padariau*: ką man prikiša ar ką apie mane kalba. — *Jei yra neteisybė...*: jei aš ką prispaudžiau, apiplėšiau ir tt Plg 1 Kar 24, 4... 26, 18. — <sup>6</sup>*Tesumindo*: teatima mano gyvybę, tenužudo mane. — *Tepaverčia mano garbę*, todėl visų brangiausią žmogui dalyką, *dulkėmis*: niekais

<sup>7</sup>*Pakilk, Viešpatie...* Jausdamas savo nekaltumą, Dovidas kreipiasi į vyriausiąjį teisėją Dievą ir prašo, kad jis pakiltų su didele rūstybe prieš neteisius užpuldinėtojus, sustabdytų piktus jų darbus ir parodytų jiems visą savo galybę. — *Kelkis mano naudai teisme*. Dovidas laukia, kad Dievas apgins jo nekaltumą savo teisme, nes jis buvo įsakęs ginti nekaltumą ir bausti piktadarius. —

<sup>8</sup>*Tautų sueiga...* Dovidas prašo, kad jis būtų teisiamas viešai 12 Izraelio giminų sueigoje; jos turi matyti, kaip Dievas keršija piktadariams. Dievas, darydamas tą teismą, turi sėdėti savo teismo krasėje dangaus augštybėje, augščiau jį supančių giminų. Plg 1

- <sup>9</sup>Viešpats yra tautų teisėjas.  
Daryk man teismą, Viešpatie, žiūrėdamas mano teismo  
ir to nekaltumo, kurs yra manyje.
- <sup>10</sup>Tegul liaujasi bedievių nedorumas, ir sustiprink teisųjį,  
tu, teisusis Dieve, kurs tyrinėji širdis ir inkstus.
- <sup>11</sup>Skydas yra man Dievas,  
kurs gelbsti tiesiaširdžius.
- <sup>12</sup>Dievas yra teisus teisėjas,  
ir yra Dievas, kurs graso kasdien.
- <sup>13</sup>Jei jie nesigręš, jis galas savo kalaviją,  
įtemps lanką ir atgręš jį.
- <sup>14</sup>Ir prirengs jiems mirtingus smūgius,  
padarys savo vilyčias degančias.
- <sup>15</sup>Štai, jis pradėjo nedorumą ir yra nėsčias pikto,mo,  
ir jis gimdo klastą.
- <sup>16</sup>Jis taisė duobę ir iškasė,  
bet įkrito į tą duobę, kurią pats padarė.
- <sup>17</sup>Jo piktnamas gręšis prieš jo paties galvą,  
ir jo smurtas sugrįš ant jo paties viršugalvio.
- <sup>18</sup>Aš gi šlovinsiu Viešpatį dėl jo teisingumo  
ir giedosiu augščiausiojo Viešpaties vardui

### 9 psalmė. Dievo didybė ir žmogaus vertė

<sup>1</sup>Khoro vedėjui. Kaip „Spaustuvai...“ Psalmė. Dovído.

<sup>2</sup>Viešpatie mūsų, Viešpatie, koks nuostabus yra tavo vardas visoje  
žemėje!  
kurs iškėlei savo didybę augščiau už dangų.

Moš 17, 22. Jei Dievas neveikia kaip teisėjas, jis rodo si palikęs teismo krasę; jei jis teismą darys, jis turės į teismo krasę grįžti. — <sup>9</sup>*Viešpats yra...* Dvasia Dovidas jau mato įvykstantį teismą: giminės susirinko, Dievas teisėjas sėdi savo teismo krasėje. Tam teisėjui jis paveda savo bylą. Teismo sprendimo jis nebijo, nes jis jaučiasi nekaltas. Tokiame teisme pasmerkiami piktadariai ir žūna, o teisieji pradašinami ir sustiprinami. — <sup>10</sup>*Kurs tyrinėji...* Dievui nesunku atskirti teisusis nuo piktadario, nes jis mato visas žmogaus sielos paslaptis. Širdis Šv Rašte dažnai laikoma minčių ir valios, o inkstai jausmų buveine

<sup>11</sup>*Skydas yra...* Dovidas gali su pasitikėjimu laukti pagalbos ir paguodos iš Dievo. — <sup>12</sup>*Kurs graso kasdien.* Jei Dievas baudžia nusidėjėlių ne tuojau, tai nereiškia, kad jo visai nebus. Jis laukia pasitaisymo kantriai, bet teismu ir bausme graso kasdien. — <sup>13</sup>*Jei jie nesigręš.* Arba: jei kas nesigręš, paminėjęs Dievo rūstybę prieš piktuosius, psalminin-

kas skelbia ir bausmes. Bausmės panašios į ūmai suduodamus smūgius kariniais pabūklais, gerai pagalastu, aštri kalaviju, įtemptu ir į priešą nukreiptu lanku, iš kurio bežiūrint gali būti paleista vilyčia, ne paprasta, bet padegamoji, nes senovėje neretai buvo vartojamos tokios padegamos vilyčios

<sup>15</sup>*Štai, jis:* priešininkas. Nubaus-tas priešininkas ar nusidėjėlis galės dejuoti tik pats ant savęs: bausmę jis nusipelnė savo pasielgimu. Jis norėjo padaryti tai, kas yra nedora, jis apsvastė pats vienas, augino savyje piktą sumanyną, kaip galėtų geriau varginti kitus, ir pagimdė klastą, kuria jis stengiasi sunaikinti teisųjį. — <sup>16</sup>*Jis taisė...* Kaip kad daroma laukiniams žvėrimis sugauti. — <sup>17</sup>*Jo piktnamas:* blogybė, kurią norėjo padaryti kitam. — <sup>18</sup>*Aš gi šlovinsiu...* Matydamas tokį Dievo atsi-lyginimą nusidėjėliams, teisusis džiaugiasi ir šlovina Dievą

**8 psalmėje** Dovidas šlovina Viešpaties didybę; ji taip aiškiai pasireiškia visame pasaulyje, kad net

<sup>3</sup>Iš kūdikių ir žindomų burnos tu pasidarei sau šlovinimą prieš savo priešus,

kad sudraustumei neprietelį ir priešą.

<sup>4</sup>Kai aš žiūriu į tavo dangų, tavo pirštų darbą,  
į mėnulį ir į žvaigždes, kurias tu padarei :

<sup>5</sup>Kas gi yra žmogus, kad tu jį atsimeni ?  
arba žmogaus sūnus, kad juo rūpinies ?

<sup>6</sup>Tu padarei jį maža ką mažesnę už angelus,  
garbe ir šlove apvainikavai jį ;

<sup>7</sup>Davei jam valdžios ant visų savo rankų darbų,  
visa pavergei po jo kojomis :

kūdikiai ją mato ir šlovina Dievą, o žmogus, palygintas su dangaus žiburiais, atrodo per daug menkas, kad Dievas juo rūpintųsi (2—5) ; ta didybė pasirodo taip pat žmogaus išaugstinime, nes jam suteikta viešpatavimas visoje žemėje ir visuose jos kūriniuose (6—10)

8 psalmė mesijinė (plg Žyd 2, 6... 1 Kor 15, 27) ; kalbama joje apie Mesiją ne žodine prasme, bet dvasine. Psalmės žodžiai tinka žmogui apskritai imant, bet pilną ir tobulą prasmę jie įgauna, kai juos taikome Mesijui

<sup>1</sup>*Kaip « Spaustuva... »* Kas čia norėta pasakyti šitais antraštės žodžiais, nėra tikrai žinoma. Daug aiškintojų mano, kad taip nurodoma psalmės gaida, kad psalmė reikia giedoti taip, kaip buvo giedoma kita gal visiems žinoma giesmė, prasidedanti žodžiu « spaustuva ». Spaustuvas buvo išspaudžiamas iš vynuogių vynas. Spėjama, kad psalmė reikėjo giedoti Padangčių šventėje. Bet ebr *z al-haggithith* duoda kaikam progos manyti, jog psalmė reikėjo giedoti pritariant ypatingoms kanklėms, kokias Dovidas buvo atsinešęs iš Geto šalies. Plg 1 Kar 27, 2... 2 Kar 15, 18...

<sup>2</sup>*Viešpatie...* Išžiūrėjęs į dangaus gražumą, psalmininkas nustebęs pradeda šlovinti Dievo didybę. — *Tavo vardas*, Dievo vardu vadinama kiekvienas Dievo didybės pasireiškimas. — <sup>3</sup>*Iš kūdikių...* Dievo didybė taip aiški, kad ir kūdikiai ją mato ir šlovina Viešpatį. Situos žodžius minėjo pats Jėzus. Žr Mt 21, 11. — *Prieš savo priešus* : kad kūdikių šlovinimu kaltintumei savo priešų klatingumą ir juos nugalėtumei. Plg 1 Kor 1, 27. — *Kad sudraustumei...* : kad pasiliautų stabmeldystė ir visi pažintų tikrąjį Dievą — <sup>4</sup>*Kai aš žiūriu...* Be-

galinę dangaus gražybę ir platumą geriausiai galima matyti, kada dangaus augštybėje, ypač Palestinoje, žiba nesuskaitoma visokio šviesumo žvaigždžių daugybė ; todėl ps autorius naktį stebisi blizgančio žvaigždėmis dangaus gražumu ir gyvai jaučia, koks mažas ir menkas yra žmogus. — *Tavo pirštų*. Pirštų paminėjimu pasakoma, kaip nesunku buvo Dievui padaryti visą tą dangų su jo žiburiais. — <sup>5</sup>*Kas gi yra...* Psalmininkas stebisi, kad Dievas, nors turi tokių gražių ir didelių dangų, tačiau neužmiršta menko žmogaus. Juo tad didesnis ir brangesnis pasirodo iš to rūpesčio Dievo gerumas

<sup>6</sup>*Už angelus*. Ebr *me Elohim*, už Dievą (Jier). Palyginimas daromas su pačiu Dievu ar su dvasiomis (angelais), kurios yra arčiausiai Dievo danguje. Sutvertas pagal Dievo paveikslą, apdovanotas protu ir nemaria siela, žmogus savo verte labai prašoka žvaigždėtą dangų ir arčiau už jį stovi prie Dievo. Dievo paveikslas pasireiškia žmogui suteiktoje garbėje ir didybėje, nes dalykų sutvėrėjas Dievas pastatė žmogų žemės dalykų valdovu : <sup>7</sup>*Davei jam...* Plg 1 Moš 1, 26. 28. Todėl Dievas lyg kad atidavė žmogui savo viešpatavimą ir savo garbę ir tuo priartino jį prie savęs. Kadangi ps autorius daro čia aiškią aluziją į Prad knygos žodžius, tai jis, matyti, turėjo galvoje tą vertę ir garbę, kuri buvo suteikta žmogui edene (rojuje), taigi idealiam žmogui, kokį Dievas sutvėrė ir norėjo, kad toks jis pasiliktų. Ta pirmajam Adomui skirta garbė dar labiau yra nuosava antrajam žmonių giminės tėvui, Kristui. Todėl šv Povilas psalmės žodžius laiškė Žyd 2, 6—9 pritaiko Kristui žmogui, kuriame jie tiksliai buvo įvykdyti. — *Visa pavergei po jo kojomis*. Šitais

- <sup>8</sup>Visas avis ir jaučius,  
be to, ir laukinius žvėris,  
<sup>9</sup>Dangaus paukščius ir jūros žuvis :  
kas tik plaukioja jūros takais.  
<sup>10</sup>Viešpatie, mūsų Viešpatie, koks nuostabus yra tavo vardas visoje  
žemėje!

**9A psalmė. Dėkojimas už nugalėjimą prieš ir maldavimas pagalbos  
prieš bedievių neteisybes**

- <sup>1</sup>Khoro vedėjui. Kaip „Muth labben“ (apie sūnaus paslaptis). Psalmė. Dovid.

- <sup>2</sup>Aš šlovinsiu tave, Viešpatie, visa mano širdimi,  
papasakosiu visus tavo nuostabius darbus.

žodžiais atsiliepia šv Povilas apie Kristų 1 Kor 15, 27. — <sup>8</sup>Visas avis... Žmogus pasidarė valdovas, jo karalystė — visa žemė su Dievo išminties darbais. Žmogaus valdiniai įvardijami minint smulkius ir didesnius naminius gyvulius, laukinius žvėris, oro sparnuočius ir jūros gyventojus. — <sup>10</sup>Viešpatie... Tobulai parodęs Dievo didybę, autorius baigia psalmę tais pačiais nustebimo žodžiais, kuriais ją pradėjo. Tokių svarbią psalmės mintį išreiškiančių ir keletą kartų kartojamų žodžių randame ir kitose psalmėse. Pav 41 ps ir k

**9 psalmė** dabartiniame ebr tekste yra padalinta į dvi, 9 ir 10; ir lot Vulgatoje antrosios jos pusės eilutės turi atskirą skaičiavimą; bet iš tikro yra tai viena psalmė. Viena psalmė laikė ją senovės vertėjai ir aiškintojai. Psalmė yra neabejotinai alfabetinė, t y jos posmeliai prasideda iš eilės einančiomis ebr abėcėlės raidėmis, nuo *aleph* iki *thau*; trūksta tik dviejų raidžių, *daleth* ir *samekh*; bet jų eilučių tekstas, matyti, yra sudarytas. Todėl pats ps autorius yra sujungęs abi ps pusi neatskirtinai. Tiesa, viena ps pusė skiriasi nuo kitos savo turiniu. Kadangi ps yra alfabetinė, tai tikro ryšio tarp jos posmelių negalima nė įieškoti turinio atžvilgiu, kurs daug priklauso nuo pirmos posmelio raidės. Bet arčiau į turinį išsiūrėjus, pasirodo, kad ir turinio atžvilgiu yra nemažas sąryšis tarp abiejų pusių: ps autorius pirmoje pusėje dėkoja už suteiktą priešų nugalėjimą ir geradarybes praeityje, o antroje pusėje prašo pagalbos prieš dabarties nedorų bedievių prispaudimus

**9 ps** turinys yra toks: Pradžioje psalmininkas sakosi norįs šlovinti Dievą, kurs yra jam suteikęs pagalbos ir sunaikinęs jo priešus (2—9), o taip pat ragina savuosius, kad ir jie šlovintų Dievo teisumą (10—13). Kadangi tačiau dar nevisos blogybės yra pašalintos, todėl ps autorius maldauja, kad Dievas dar pilniau išlaisvintų jį nuo priešų (14—21). Antroje ps (9b) dalyje jis dejuoja, kad tą valandą nejaučia teikiamos pagalbos (1—2), aprašo piktumą bedievių, kurie džiaugiasi, sakosi esą laimingi, niekina Dievą ir jo nebijo, skriaudžia visokiais būdais teisių ir mano, kad Dievas visai užmiršęs juos (3—11); todėl psalmininkas šaukiasi į Dievą, kad jis gintų prislėgtą nekaltąjį ir sustabdytų bedievių piktumą (12—14); pagaliau jis pareiškia tvirtą pasitikėjimą, kad jo malda bus išklaudyta (15—18)

<sup>1</sup>Kaip « *Muth labben* ». Sekant lot Vulgata, šituos žodžius būtų galima versti taip: apie sūnaus paslaptis. Aiškintojai ėmė šituos ps antraštės žodius dvasine prasme ir suprato juos arba apie Dievo Sūnaus kančios ir prisikėlimo paslaptis, arba apie slaptingą vadovavimą, kurį pats Jėzus Kristus suteikia savo Eklesijai. Bet ebr žodžiais *al muth labben*, apie sūnaus mirtį, tikriausiai pasakoma, kad ps reikėjo giedoti taip pat, kaip buvo giedama kita visiems žinoma giesmė, kurios pirmieji žodžiai čia primenami, lyg kad būtų pasakyta: gaida kaip *muth labben*

<sup>2</sup>Aš šlovinsiu... Dėkingas už jau suteiktas geradarybes psalmininkas nori šlovinti Dievą visomis savo jėgomis. — Pirmas šitos ir trijų tol eil

- <sup>3</sup>Linksminsiuos ir džiūgausiu dėl tavęs,  
giedosiu tavo vardui, o Augščiausias ;  
<sup>4</sup>Nes mano neprieteliai pasitraukė atgal,  
jie sukniubo ir žuvo tavo akivaizdoje.  
<sup>5</sup>Nes tu padarei man teisną ir vedei mano bylą ;  
buvai atsisėdęs soste, teisusis teisėjau.  
<sup>6</sup>Tu sudraudei pagonis, sunaikinai bedievi,  
išdildei jų vardą amžių amžiams.  
<sup>7</sup>Neprieteliai žuvo, paversti amžinais griuvėsiais ;  
ir miestus tu sugriovei : jų atsiminimas dingo.  
<sup>8</sup>O Viešpats sėdi per amžius ;  
jis padarė savo sostą pastovų, kad teistų.  
<sup>9</sup>Ir jis teis pasaulį pagal teisybę,  
darys teisną tautoms pagal lygybę.  
<sup>10</sup>Ir bus Viešpats priebėga prislėgtajam,  
patogi priebėga suspaudimo laikais.  
<sup>11</sup>Ir pasitikės tavimi tie, kurie žino tavo vardą,  
nes nepalieki jieškančiųjų tavęs, Viešpatie.  
<sup>12</sup>Giedokite Viešpačiui, kurs gyvena Sione,  
skelbkite tautose jo darbus,  
<sup>13</sup>Nes kraujo keršytojas atsiminė juos,  
neužmiršo beturčių šauksmo.  
<sup>14</sup>Pasigailėk manęs, Viešpatie : pažvelgk į skriaudą, kurią kenčiu iš  
savo neprietelių,  
išskeldamas mane iš mirties vartų,

žodis (*Papasakosiu... linksminsiuos... giedosiu*) ebr t prasideda pirmąja žydų abėcėlės raide *aleph*. — *Nuostabius darbus* : Dievo visagalybės ir gerumo stebuklus. — <sup>4</sup>*Nes mano neprieteliai...* Ps autorius šlovins Dievą už suteiktą jam nugalėjimą priešų. — Ebr t pirmas šitos eil žodis prasideda antrąja žydų abėcėlės raide *beth*. — <sup>6</sup>*Nes tu padarei...* Priešai buvo nugalėti, nes Dievas parodė savo teisybę ps autoriaus reikalu. Jis darė teisną jam ir jo priešams iškilmingai : *Buvai atsisėdęs soste, teisusis teisėjau*. Pritaikant šitos eil žodžius Kristui, jų mintį galima išreikšti taip : Tu padarei galą bylai, buvusiai tarp žmonių giminės ir šetono. Jis sakėsi teisingai laiką žmones savo vergijoje ir kankino juos budeliškai. Bet Kristus pabaigė tą ginčą, atlygindamas Dievo teisybei už žmones. Jo sostas buvo kryžius. — <sup>6</sup>*Tu sudraudei...* Dievo teisme priešai buvo pasmerkti ir turėjo žūti. — Šitas posmelis ebr t prasideda trečiąja žydų abc raide *gimel*. — *Pagonis* : pagonių tautas, kurios buvo užpuolusios Dievo tautą. Plg 2 Kar 5. 8. 10. 12 ir k skyr. — *Bedievi* : visą priešų daugybę. — <sup>7</sup>*Neprieteliai...* 7 e prasideda ebr t penkta žydų abc raide *he* ; eil gi su ketvir-

tąja raide *daleth* dabartiniame tekste nebėra. — *Jų atsiminimas...* Kaip nuskamba garsas ir nieko iš jo nelieka, taip dingo atsiminimas priešų. —

<sup>8</sup>*O Viešpats...* Aprašoma begalinė Dievo nugalėtojo didybė ir teisybė. — 8. 9. 10 ir 11 eil prasideda ebr t šeštąja abc raide *vav*. — <sup>9</sup>*Jis teis... darys teisną...* Teisti, daryti teisną psalmėse dažnai reiškia Dievo viešpatavimą tautoms. — <sup>10</sup>*Priebėga*. Ebr *misgab* pilis. — *Patogi...* Dievas padeda, kai atsiranda tinkama proga. O tokia proga būna, kai ateina prispaudimas. — <sup>12</sup>*Zain. Giedokite...* Psalmininkas kviečia savuosius šlovinti Dievą, kurs atkeršijo už savo tautą. — *Sione*. Jerusale, kur buvo pastatyta sandoros padangtė, lyg kad Dievo sostas žemėje ; per jį buvo gausiai gausiai Dievo malonių. — <sup>13</sup>*Kraujo* : nekaltai išlieto kraujo. Plg 9, 5... — *Beturčių* : prislėgtųjų. — <sup>14</sup>*Kheth. Pasigailėk...* Anot šv Jieronimo : Viešpats pasigailėjo manęs, pažvelgė... — *Iš mirties vartų*. Pavojus buvo toks didelis, kad psalmininkui rodėsi, lyg kad jis būtų jau atsiradęs pačioje mirusiųjų buveinėse angoje, iš kur nebegrižtama. Vienas Dievas galėjo sugrąžinti jį iš ten. —

- <sup>15</sup>Kad galėčiau skelbti visus tavo girtinus darbus Siono dukters vartuose ir džiūgaučiau dėl tavo pagalbos.  
<sup>16</sup>Pagonys nugramsinti į duobę, kurią patys padarė ; jų koja buvo sugauta slastais, kuriuos jie buvo paslėpę.  
<sup>17</sup>Viešpats apsiereiškė, padarė teisną ; nusidėjėlis išpainiojo į savo rankų darbus.  
<sup>18</sup>Tegul pasitraukia nusidėjėliai į pragarą, visi pagonys, kurie yra užmiršę Dievą.  
<sup>19</sup>Nes ir neamžinai bus užmirštas beturtis, nelaimingųjų pasitikėjimas nežus amžinai.  
<sup>20</sup>Pakilk, Viešpatie ; tegul negauna viršaus žmogus ; tegul būna teisiams pagonys tavo akivaizdoje.  
<sup>21</sup>Išvairk, Viešpatie, jiems išgąščio ; tegul žino pagonys, kad jie žmonės

### 9 B (10 psalmė ebraiškame tekste)

- <sup>1</sup>Kodėl tu, Viešpatie, stovi toli, slepies suspaudimo laikais,  
<sup>2</sup>Tuo tarpu kad bedievis keliai puikybėn, o nelaimingasis kankinamas, sugaunamas klastomis, kurias anas sugalvojo ?  
<sup>3</sup>Nes nusidėjėlis didžiuojasi savo geismu ir plėšikas piktžodžiauja, niekina Viešpatį.  
<sup>4</sup>Bedievis sako minties puikybėje : „ Jis nekeršys ; nėra Dievo ” ; tai visa jo mintis.  
<sup>5</sup>Laimingi jo keliai visuomet ; toli pasilieka tavo teismai nuo jo minties ; visus savo priešus jis niekina.  
<sup>6</sup>Jis sako savo širdyje : „ Aš nebūsiu pajudintas ; per visas kartas aš nebūsiu nelaimingas ”.  
<sup>7</sup>Jo burna pilna prakeikimo, ir apgaulės, ir klastos ; po jo liežuviu vargas ir kankinimas.

<sup>15</sup>Siono dukters vartuose : Jerusaleus gyventojų. Miesto vartuose buvo daromi gyventojų susirinkimai ir teismai ; todėl tai buvo labai lankoma vieta. — <sup>16</sup>Teth. Į duobę. Plg Ps 7, 15—17. — <sup>17</sup>Į savo rankų darbus. Po šitų žodžių ebr t pridėta *higgaJon selah*, kuriais gal nurodoma, jog toje vietoje reikėjo smarkiau žaisti muzikos instrumentais, o giesmininkams nutilti. Plg Ps 3, 3. — <sup>18</sup>Jod. Tegul pasitraukia... Kadangi Dievas daro teisną ir išgelbi savo tarnus, tai nusidėjėliai turi laukti baismės : jie žus, eis į mirusiųjų buveinę. — <sup>20</sup>Qoph vietoje laukiamo *kaph*. — Žmogus. Ebr *š enoš* labiausiai pabrėžia žmogaus silpnumą. Augustinas ir Euzebijus supranta čia tą žodį apie Antikristą. — <sup>21</sup>Tegul žino... Išgąsdinti pagonys nusikratys savo didžiavimos, supras, kad jie yra tik enoš, silpni žmonės. Ebr t šitos eil gale yra *selah*

9 b. <sup>1</sup>Lamed. — Kodėl... Kreipdamas akis į dabartinį vargą ir atsimindamas seniau gautą pagalbą, ps autorius ima nuolankiai dejuoti, kad dabar jis jaučiasi paliktas be pagalbos. — Stovi toli... Sakoma apie Dievą, kad jis esąs toli, nebežiūrįs, esąs pasislėpęs, kai jis ne tuojau suteikia matomą pagalbą. — <sup>2</sup>Kankinamas : baimės, nuliūdimo : — Sugaunamas : žūna. Anot Jieronimo, čia esąs išreikštas linkėjimas : tebūna sugauti (bedieviai) klastomis... — <sup>3</sup>Geismu : nuodėmingu geiduliu, kuriam pasiduoda. — <sup>4</sup>Jis : Dievas. — <sup>6</sup>Aš nebūsiu... Nusidėjėlis laiko savo laimę tokia pastovia, kad mano, jog ne tik jam pačiam, bet ir jo palikuonims negali atsitikti jokia nelaimė. — <sup>7</sup>Jo burna... Čia minimos bedievio burnos ir liežuviu nuodėmės, t y tos blogybės, kurias jis padaro artimams savo žodžiais — <sup>8</sup>Jis sėdi... Antroje



- <sup>8</sup>Jis sėdi tykodamas arti kaimų,  
pasislėpęs nužudo nekaltąjį;  
savo akimis jie ieško beturčio.
- <sup>9</sup>Jis tykoja iš pasalų kaip liūtas savo oloje;  
tykoja nutverti nelaimingąjį;  
nutveria nelaimingąjį ir velka į savo tinklą.
- <sup>10</sup>Jis susilenkia, išsitiesia žemėje,  
ir jo smarkumu beturčiai krinta.
- <sup>11</sup>Jis sako savo širdyje: „Dievas užmiršo,  
nugręžia savo veidą, Jis niekados nemato”.
- <sup>12</sup>Pakilk, Viešpatie Dieve, pakelk savo ranką!  
Neužmiršk beturčių!
- <sup>13</sup>Kodėl bedievis niekina Dievą,  
savo širdyje sako: „Jis nekeršys”?
- <sup>14</sup>Tu gi matai; tu žiūri į vargą ir skausmą,  
kad intumei juos į savo rankas.  
Tau paveda save beturtis,  
našlaičiui tu esi padėjėjas.
- <sup>15</sup>Sulamdyk nusidėjėlio ir piktadario petį:  
tu atkeršysi už jo piktumą, ir jo nebebus.
- <sup>16</sup>Viešpats yra karalius per amžių amžius,  
pagonys dingo iš jo žemės.
- <sup>17</sup>Tu, Viešpatie, išklausai nelaimingųjų troškimą,  
sustiprinai jų širdį, atkreipei į juos ausį,
- <sup>18</sup>Kad gintumei našlaičio ir prislėgtojo teises  
ir kad žemės žmogus daugiau nebeįvartytų baimės

# 10 (11) psalmė. Nepalaužiamas teisingojo pasitikėjimas Dievu

<sup>1</sup>Khoro vedėjui. Dovydo.

Aš bėgu glaustis prie Viešpaties; kaipgi jūs sakote man:  
„skrisk į kalną kaip paukštis”.

vieto e turodomi pikti bedievio darbai, kurie palyginami su iš pasalų puolančio galvažudžio ir liūto elgesiu. — <sup>11</sup>*Jis sako...* Bedievis pats sau įsikalbinėja, kad Dievas nekeršys jam už bedieviškus darbus. Anot jo: Dievas visai nesirūpina menkais žmonėmis, jis užmiršo juos ir visą pasaulį. Amžinasis niekuomet nematė visų dalykų ir nematys; aklas likimas valdo pasaulį. — <sup>12</sup>*Qoph*. Eil, su raidėmis *mem, nun* ir tol dabartiniame ebrt nėra. — *Pakilk...* Prieš tokią bedievytę psalmininkas šaukiasi į Dievą. — *Pakelk...*: kovok su visu smarkumu: parodyk savo jėgą. — <sup>14</sup>*Reš. Tu gi matai...* Toks yra psalmininko atsakymas į bedievio žodžius 11 eil. — *Tu žiūri*: ne tik pažvelgi, bet nuolat patiesi prislėgtojo kentėjimus, kad tinkamu metu atsilygintumei ir vargintojui, ir varginamajam pagal jų darbus. — *Kad*

*intumei...*: kad vargintojus nubaustumei. — <sup>15</sup>*Sin. — Petį*: jėgą. Jei Dievas sutrupins bedievių galybę, bedievytė visai pražus, ir jos nebebus galima rasti. — <sup>16</sup>*Iš jo žemės*: ir iš visos jo karalystės. — <sup>17</sup>*Thav. Tu išklausai...* Psalmininkas mato, kad jo prašymai patenkinami, nes Viešpats išklauso prislėgtųjų troškimą. Koks yra tas troškimas, pasakoma toliau: *Sustiprinai jų širdį...*

Kunigo lūpose pirmoji 9 ps pusė yra dėkojimo malda už tai, kad Kristus nugalėjo šetoną ir krikščionystė paėmė viršų ant pagonystės, o Eklezijoje tas laimėjimas tęsiasi visuomet. Antroji ps dalis yra nuolanki malda, kad Eklezija nugalėtų bedievytę ir kad tikintieji būtų nugalėtojai visuose savo išganymo pavojuose.

**10 psalmė** Dovydas pareiškia savo tobulą pasitikėjimą Dievu, nors bailūs jo prieteliai pataria jam bėgti,

- <sup>2</sup>Nes štai nusidėjėliai įtempia lanką,  
deda savo vilyčią ant stygos,  
kad šaudytų tamsoje į tuos, kurie yra tiesios širdies.
- <sup>3</sup>Kai griaujami pamatai,  
ką gali padaryti teisusis? "
- <sup>4</sup>Viešpats yra savo šventnamyje;  
Viešpats turi savo sostą danguje.  
Jo akys žiūri,  
jo akių vokai tyrinėja žmones.
- <sup>5</sup>Viešpats tyrinėja teisūjį ir bedievių;  
kas mėgsta nedorumą, to nekenčia jo siela.
- <sup>6</sup>Jis lydins ant nusidėjėlių ugningomis žarijomis ir siera,  
ir karštas vėjas bus jų taurės dalia.
- <sup>7</sup>Nes Viešpats yra teisingas, myli teisybę;  
tiesieji matys jo veidą

# 11 (12) psalmė. Malda prieš klatingus ir puikius neprietelius

- <sup>1</sup>Khoro vedėjui. Viršum oktavos. Psalmė. Dovido.
- <sup>2</sup>Gelbėk, Viešpatie, nes nebėra dievobaimingųjų,  
sumažėjo ištikimybė žmonių vaikų tarpe.
- <sup>3</sup>Kiekvienas kalba savo artimui melagingus žodžius,  
kalba klatingomis lūpomis ir dviveide širdimi!

nes esąs visai tikras pavojus jo gyvybei (1—3). Pasitiki gi jis Dievu, nes Dievas visa žino ir yra teisingas teisėjas, kurs apgins nekaltąjį, pasmerks gi nusidėjėlį (4—7). — 10 ps gal sudėta Dovido tuo metu, kai jis buvo Sauliaus persekiojamas

<sup>1</sup>*Aš bėgu...* : pavojus man nebaigus, nes aš turiu kur saugiai prisiglausti; juk mano priebėga yra Dievas. — *Skrisk į kalną...* Judo kalnuose buvo daug vargiai prieinamų olų. Joje Dovidas ir kiti persekiojamieji galėdavo tikrai gerai slapstytis persekiojimo metu. Plg 1 Kar 14, 22; 23, 14; 26, 1 ir k. — <sup>2</sup>*Įtempia lanką...* Pavojus yra visai arti. Priešai jau laiko savo šaunamąjį lanką, paruoštą šauti ir nukreiptą prieš persekiojamąjį. — <sup>3</sup>*Kai griaujami...* Kai nebesilaikoma pagrindinių dėsnių, kuriais remiasi karalystės tvarka ir teisybė, tokiomis aplinkybėmis teisusis (Dovidas) nebegali nieko padaryti; lieka jam bėgti nuo pavojaus. Taip mano bailūs patarėjai

<sup>4</sup>*Yra savo šventnamyje* : šventoje dangaus buveinėje. — Dovido atsakymas bailiams : Be Dievo argi aš galiu būti kur nors saugus, o su Dievu ko aš turiu bijoti? Jei priešai galingesni už mane, tai Dievas yra Visagalis; jei jie klatingi, tai Dievas

visa mato, visa žino. Jie tikisi, kad jiems pasiseks jų sumanymai, bet Viešpats yra teisingas ir pavers juos niekais. — <sup>6</sup>*Jo (Dievo) siela* : kitaip sakant, nekenčia Dievas, rūstinas. — <sup>7</sup>*Jis lydins...* Dievo rūstybė pasireikš bausmėmis. Bausmės persekiotojams bus tokios, kokių susilaukė kitados nedoriausi miestai: Sodoma ir Gomora. — *Karštas vėjas* : vadinamasis samumas. Plg Jėš 51, 17, 22. — *Jų taurės dalia* : jiems skirta dalis. Taurės paminėjimu daroma aliuzija į senovinį įprotį skirti kiekvienam svečiui prie stalo jo vyno dalį. — <sup>7</sup>*Teisybė* : teisybės darbus. — *Matys jo veidą*. Tiems, kurių širdis tiesi, neklatinga, bus leista stoti Dievo akivaizdžiai ir džiaugtis jo malonėmis

**11 psalmės** autorius, matydamas įsigalėjusį dorovinį sugedimą, meldžia Dievą sunaikinti piktųjų klastas ir puikybę (2—5). Gavęs Dievo pažadą išgelbėti, jis šlovina Dievo žodžius ir pareiškia linksma viltį dėl ateities (6—9)

<sup>1</sup>*Dovido*. Psalmė galėjo būti sudėta Dovido tuo metu, kada jis buvo neteisingai kaltinamas Sauliaus akyse ir jo persekiojamas. Plg 1 Kar 23, 11. 19... 26, 19. — <sup>2</sup>*Dievobaimingųjų*. Ebr *khasid*. Žr Ps 4, 4. — *Sumažėjo ištikimybė* : ištikimų, sąži-

- <sup>4</sup>Viešpats tesunaikina visas klatingas lūpas,  
didžiakalbį liežuvį,  
<sup>5</sup>Tuos, kurie sako: „Mes esame galingi savo liežuviu;  
mūsų lūpos yra mūsų naudai; kas mums yra Viešpats?“  
<sup>6</sup>„Dėl pažemintųjų skriaudos ir beturčių vaitojimo  
aš pakilsiu dabar, sako Viešpats:  
suteiksiu išgelbėjimą tam, kurs jo trokšta“.  
<sup>7</sup>Viešpaties žodžiai yra tikri žodžiai,  
išmėgintas sidabras, atskirtas nuo žemės, septynis kartus valytas.  
<sup>8</sup>Tu, Viešpatie, išlaikysi mus,  
saugosi mus nuo šios kartos per amžius.  
<sup>9</sup>Aplinkui vaikščioja bedieviai,  
kai keliai puikybėn menkiausieji žmonės

### 12 (13) psalmė. Dievu pasitikinčio teismo rauda

- <sup>1</sup>Khoro vedėjui. Psalmė. Doviđo.  
<sup>2</sup>Iki kolei, Viešpatie, tu būsi visai užmiršęs mane?  
iki kolei slėpsi nuo manęs savo veidą?  
<sup>3</sup>Iki kolei aš kentėsiu skausmus savo sieloje,  
kasdien liūdesį savo širdyje?  
<sup>4</sup>Iki kolei kelsis virš manęs mano neprietelis?  
pažvelgk, išklausk mane, Viešpatie, mano Dieve!  
<sup>5</sup>Apšviesk mano akis, kad neužmigčiau mirties miegu,  
kad mano neprietelis nesakytų: „aš nugalėjau jį“;

ningų žmonių skaičius, kuriais galima pasitikėti. — *\*Kalba melagingus... melagingais žodžiais, kalbomis apgaudinėja savo artimą. — Klastingomis lūpomis: sako prisimeilino žodžius, stengiasi parodyti gerą širdį, nors ji yra pikta ir pilna neapykantos. Tokie žmonės yra tikri veidmainiai, todėl prieš tokiuos veidmainius Doviđas šaukiasi į Dievą ir sako: „Viešpats tesunaikina... didžiakalbį liežuvį: pasididžiavimus, pasigyrimus. — „Mes esame... Veidmainiai giriasi esą vienatiniai savo liežuvio valdovai ir nepripažįsta sau jokio autoriteto. Plg 1 Jobo 21, 15*

*\*Dėl pažemintųjų... Dievas išklauso maldavimą ir žada išgelbėti skriaudžiamuosius, nes jau atėjo jo veikimo valanda. — „Viešpaties žodžiai... Dievo pažadą ps autorius priima su dėkingumu ir šlovina jį, palygindamas su tryniausiu sidabru. — „Tu, Viešpatie... Kadangi Viešpaties žodžiai verti pilniausio pasitikėjimo, tai psalmininkas turi geriausią viltį dėl ateities. Jis lyg kad sako: Tu išlaisvinsi mus nuo priešų, kurie daro mums pikta, kurie mus apstoja, kurių skaičiui tavo neištiriama išmintis*

leido padaugėti, įsigalint niekšystei žmonių tarpe

**12 psalmėje** priešo prislėgtas psalmininkas gaudžiai dejuoja, kad Dievas jį užmiršęs, nors jis daug kenčia, o tas jo priešas keliai puikybėn, (1—4 a), todėl su pasitikėjimu prašo Dievą pagalbos (4 b—6)

*\*Doviđo. Tokią, kaip šitą psalmę, Doviđas galėjo sudėti Sauliaus viešpatavimo pabaigoje, kada persekiojimas Doviđo jau buvo ilgai užsitęsęs, jis gi nebematė sau išsigelbėjimo. — „Iki kolei... Nelaimės vargino psalmininką jau seniai; jam nešviečia jokia skaistesnė viltis, taip, kad jam pradeda rodytis, jog pats Dievas užmiršo jį arba tyčiomis nusigręžė nuo jo. Jo sielos skausmai dideli, jie tęsiasi ilgai. Jis nebežino, kaip atstumti nuo savęs pavojus, tuo tarpu priešas eina vis drąsyn. Todėl pagaliau išsiveržia iš jo širdies skaudūs dejavimai iki kolei... ir gaudūs prašymai: pažvelgk, išklausk... —*

*\*Apšviesk... Nuo ilgo nuliūdimo akys aptemsta Plg 1 Kar 14, 27; Ps 6, 7. Pašalindamas nuliūdimo priežastį, Dievas apšvies akis. — Kad neužmigčiau... Nuliūdusį, nuvargusį žmogų*

<sup>6</sup>Kad mano priešai nedžiūgautų, jog aš sukniubau :  
tuo tarpu kad aš pasitikiu tavo gailestingumu.  
Tedžiūgauja mano širdis dėl tavo pagalbos ;  
tegul aš giedosiu Viešpačiui, kurs suteikė man gėrybių

### 13 (14) psalmė. Didelis dorovinis žmonių sugedimas.

#### Pagalba Dievuje

- <sup>1</sup>Khoro vedėjui. Dovido.  
Neišmintingasis sako savo širdyje :  
„Nėra Dievo“.  
Jie sugedę, darė pasibjaurėtinus dalykus ;  
nėra, kas darytų gera.  
<sup>2</sup>Viešpats žiūri iš dangaus į žmones,  
kad matytų, ar yra, kas išmano ir jieško Dievo.  
<sup>3</sup>Visi kartu paklydo, sugedo :  
nėra, kas darytų gera, nėra nė vieno.  
<sup>4</sup>Argi neatsipeikės visi, kurie daro neteisybę,  
kurie ryja mano tautą, kaip ėda duoną ?  
Jie nesišaukė į Viešpatį :  
<sup>5</sup>tai jie drebės iš baimės,  
nes Dievas yra su teisiaja karta.

pradedama imti miegas. Psalmininkas pradedama bijoti, kad jį gali apimti mirties miegas. — *Aš nugalėjau jį.* Yra pavojus, kad piktas priešas didžiulis savo nugalėjimu ir tyčiosis iš žūnančio. Kadangi tas pasitikėjo Dievu, todėl priešą pasigyrimai ir pasityčiojimas bus nukreipti ir prieš Dievą, nesuteikųjį pagalbos savo tarnui. — *\*Tedžiūgauja...* Bet ne, Viešpats neleis sukniubti savo tarnui. Jam galų gale teks ne liūdėti, bet džiūgauti ir giedoti Dievui, davusiam savo pagalbos

**13 psalmėje** jos autorius aprašo bjaurų ir visuotinį dorovinį žmonių sugedimą, kurio priešastis yra paneigimas Dievo (1—3). Bet Dievas, kurs yra teisus ir prislėgtųjų viltis, nubaus kaltininkus; jis padės Izraeliui ir grąžins jam ramybę ir laimę (4—7)

Kada šita psalmė buvo sudėta, nežinia. Jos turinys tinka Absalomo maišto laikui, kai tauta buvo nusi-gręžusi nuo Dievo jai skirto karaliaus. 13 ps labai mažą kuo tesiskiria nuo 52 ps. Jon (į Vulgatos tekstą) yra vėlesniais laikais įdėtas ilgesnis posmelis (po 3 eil : Jų gerklė atviras kapas ; savo liežuvią jie elgiai klas-tingai ; angių nuodai po jų lūpomis ; jų burna pilna keiksmo ir kartumo ; jų kojos greitos išlieti kraujo ; sunaikinimas ir nelaimė jų keliuose, o ramybės kelio jie nežino ; nėra

Dievo baimės jų akivaizdoje), paimtas iš Rom 3, 13—18. Tenai šv Povilas, norėdamas parodyti, kad visi žmonės esą nusidėjėliai, pradžioje pirmena 13 ps žodžius ir sujungia si jais išsireiškimus, paimtus iš kitų pss 5, 11 ; 139, 4 ; 9, 28 ; 34, 2 ir iš Ieš 59, 7. 8. To priedo nėra 52 ps, ir jis nepriklauso šitai 13 psalmėi

<sup>1</sup>*Neišmintingasis.* Ebr *nabal* — žmogus be išminties ir be doros, bedievis, nusidėjėlis. — *Savo širdyje.* Į širdį žiūrima kaip į protavimo ir norėjimo buveinę. — *Nėra Dievo.* Neišmintingieji paneigia Dievo buvimą savo darbais (plg Tit 1, 16), nors to nedaro savo burna ar aiškiu proto nusistatymu. — *Jie sugedę...* Tokie yra darbai, kuriais paneigiama Dievo buvimas. — <sup>2</sup>*Viešpats žiūri...* Vaizdas paimtas iš žmonių gyvenimo ir pritaikytas Dievui. — <sup>3</sup>*Visi kartu...* Teisiųjų liko tiek mažai, kad jie yra tik išimtis. Plg Eph 4, 14. Žmonių sugedimui apibūdinti autorius naudoja si poetinėmis iperbolėmis

<sup>4</sup>*Argi neatsipeikės...* Ar nesusipras, kad savo elgesiu jie pelnosi Dievo bausmę. — *Kurie ryja...* Ryti tautą reiškia ją naikinti savo naudai. Tie, kurie buvo galingesni tautoje, matyti, skriaudė ir kankino be jokios drovos silpnesnius. Plg Ps 30, 14 ; Mik 3, 3. — Šitos eil ebr t nėra visai aiškus. — <sup>5</sup>*Jie drebės...* : kai Dievas

- <sup>6</sup>Jūs norite išjuokti teisiojo sumanymą:  
bet Viešpats yra jo priebėga.  
<sup>7</sup>Kadgi ateitų iš Siono Izraelio išgelbėjimas!  
kai Viešpats pakreips savo tautos likimą,  
Jokubas džiūgaus, Izraelis linksminsis

#### 14 (15) psalmė. Kas vertas pasirodyti Dievo akyse?

<sup>1</sup>Psalmė. Doviđo.

Viešpatie, kas pasiliks tavo padangtėje,  
kas gyvens tavo šventajame kalne?

<sup>2</sup>Tas, kurs vaikščioja nesuteptas ir daro teisybę  
ir mintija savo širdyje, kas tiesu,

<sup>3</sup>ir nešmeižia savo liežuviu;  
Kurs nedaro savo artimui pikta  
ir nepuola išniekinimais savo kaimyno;

<sup>4</sup>Kurs laiko nedorėlį paniekos vertu,  
gerbia gi bijančius Viešpaties;

<sup>5</sup>Kurs, kad ir su savo nuostoliu prisiekęs, nekeičia,  
kurs neduoda savo pinigų dėl palūkanų  
ir neima dovanų prieš nekaltąjį.

Kas tai daro,  
nebus pajudintas per amžius

parodys savo visagalybę, kai jis pradės veikti kaip teisus teisėjas būsimame teisme, piktieji drebės iš baimės ir bausmių laukimo. Tuomet teisiesiems nebus ko bijoti, nes pats Dievas yra jų priebėga. — <sup>6</sup>*Sumanymą*: pasiryžimą pasitikėti visados Dievu, kurį teisusis laiko savo priebėga. — <sup>7</sup>*Kadgi ateitų...* Karštas linkėjimas, kad ateitų Izraeliui išganymas iš Siono. — *Tautos likimą*. Lot Vulgatoje paminėta nelaisvė nėra būtinai Babelės nelaisvė; ji gali būti suprantama apie betkurį sunkų tautos likimą, kurio pakitėjimo prašoma iš Viešpaties. Plg Oš 6, 11; Am 9, 14. — *Jokubas*: Jokubo palikuonys

13 ps yra mums dejavimas dėl pradinės nuodėmės pasekmių, kad didžiausioji žmonijos dalis išsižadėjo tikrojo Dievo, ir kartu malda į Viešpatį, kad jis teiktųsi vis labiau ginti mus nuo kilusio iš netikėjimo pikto, kolei nuodėmė su visomis jos pasekmėmis bus visai nugalėta

14 psalmės autorius, pastatęs klausimą, kas vertas būti Dievo šventovėje (1), nurodo dešimtį sąlygų, kurias turi atitikti vertasis: pirmoji sąlyga teisumas Dievo atžvilgiu, kitos devynios — pareigos artimo atžvilgiu (2—5). Psalmė baigiama pažadu atsilyginti (5 c)

<sup>1</sup>*Doviđo*. Spėjama, kad psalmė buvo sudėta tuo metu, kada sendoros skrynja buvo perkelta į Siono kalną. Plg 2 Kar 12, 6... Ps 23. — *Viešpatie...* Su klausimu kreipiamasi į Viešpatį, nes tik jis tikrai žino, kas yra vertas būti ten, kur Dievas pasirinko sau buveinę, *padangtėje... šventajame Siono kalne*. — <sup>2</sup>*Nesuteptas*. Ebr *thamim*, nepaliestas, nekaltas, tobulas. Pirmoji psalmininko nurodoma sąlyga yra nekaltas žmogaus gyvenimas ir vykdymas teisybės, todėl laikymas Dievo įstatymo. — Pirmoji sąlyga artimo atžvilgiu: nusistatymas *širdyje* laikytis tiesos. Antra — <sup>3</sup>*nešmeižia...* nekaltina neteisingai artimo. Trečia — *nedaro...* pikta. Ketvirta — *nepuola išniekinimais*. Penkta — <sup>4</sup>*Laiko nedorėlį...* nepataikauja piktui ir nevedimainiauja. Šešta *gerbia gi...* Septinta — *su savo nuostoliu...* t y kas, padaręs Dievo akivaizdoje betkurį įžadą ir patvirtinęs jį priesaika, neišsisukinėja, nekeičia įžado, ištikimai jo laikosi, nors atitėsėjimas būna sujungtas su nuostoliu. Aštunta sąlyga — <sup>5</sup>*Neduoda savo pinigų...* Sen Testamente žydams buvo kietai uždrausta imti iš savo vienaucių palūkanas už paskolintus dalykus. Žr 2 Moš 22, 25; 3 Moš 25, 36; Lk 6, 35. Devinta sąlyga — *Neima dovanų*, neima kyšių,

**15 (16) psalmė. Dievas augščiausias gėris, prisikėlimo  
ir amžinojo gyvenimo šaltinis**

<sup>1</sup>Miktam. Dovido.

Saugok mane, Dieve, nes aš bėgu glaustis prie tavęs.

<sup>2</sup>Aš sakau Viešpačiui: „Tu mano Viešpats;  
nėra man gera be tavęs”.

<sup>3</sup>Šventųjų atžvilgiu, kurie yra jo žemėje,  
kokius nuostabius jis padarė visus mano jausmus!

<sup>4</sup>Daugina savo skausmus tie,  
kurie eina paskui svetimus dievus.

Aš neliesiu jų liejamųjų kraujo aukų  
ir neminėsiu savo lūpomis jų vardų.

<sup>5</sup>Viešpats mano tėvonystės ir mano taurės dalia:  
tu esi, kurs laikai mano likimą.

kad už gautas dovanas pasmerktų nekaltą. Plg 5 Moš 16, 19. — *Kas tai daro, nebus pajudintas*: bus amžinai laimingas. Toks bus žadamas atsilyginimas

**15 psalmėje** jos autorius, bodėdamos savo amžininkų stabmeldystės, pareiškia savo ištikimybę Dievui, kurs yra augščiausioji ir vienatinė tikra gėrybė, ir taip pat šventiesiems, t y pamaldiems Dievo garbintojams (1—6); kaip dabartyje jaučia, kad Dievas yra visuomet su juo, taip žino, kad ir miręs nebus atiduotas sugedimui, bet dalyvaus prisikėlime ir amžinoje laimėje (7—11)

<sup>1</sup>*Miktam*. Ką reiškia šitas antraštės žodis, jau ir senoviniai aiškintojai nebežinojo. Spėliojama visai; anot kaikurių, jis reiškias ypatingą svarbaus turinio giesmių rūšį. — *Dovido* Kad šitos ps autorius Dovidas, liudija Apaštalai švv Petras ir Povilas. Žr ApD 2,25—32; 13, 35—37. Juodu aiškina 10 ps eil apie Kristaus prisikėlimą ir kartu neigia, kad jos žodžiai ras savo įvykdymą Dovido asmenyje, kurs yra ps autorius. Todėl šita 15 ps yra *mesijinė*, ne tik imant ją dvasine prasme, bet ir tiesiogine. Kadangi visoje psalmėje kalba tas pats asmuo, todėl ir kiti ps žodžiai teisingai suprantami apie Kristų. Apie Dovidą ps suprasti galima tik nepilna prasme, kiek Dovidas dalyvauja mesijiniuose pažaduose. Psalmė sudėta tuo metu, kada Dovidas jau buvo gavęs svarbiausią pažadą apie Mesiją. Žr 2 Kar 7, 1... — *Saugok*... Karštas širdies atsiliepimas, kad Dievo pagalba visuomet pasiliktų su ps autorium,

nes vienatinis tikras ir vyriausias jo gėris yra Dievas: *“Nėra man gera be tavęs.* — *Šventųjų*. Šventaisiais čia ir kitose ps vadinami žmonės, atsidavę Dievui, dievobaimingi, pamaldūs, Dievo garbintojai. — Šitų 3 ir 4 eil ebr t yra gana neaiškus, todėl ne visų vienaip aiškinamas. — *Jo žemėje*. Išrinktajai tautai, kuriai buvo duota Žadėtoji Palestinos žemė, Dievas pasirodė be galo palankus ir meilingas. — Kas buvo kitados Dievo žadėtoji žemė išrinktajai tautai, tai yra dabar Eklesija išrinktajai žmonijai. — *“Daugina...*: daug vargo susilaukia tie, kurie pakeičia Viešpatį dievaičiu. — *Kurie eina paskui*. Ebr *mahar*, “data dote obtinere sponsam”, todėl įieškoti kieno nors palankumo. Visai lietuviškai būtų: kurie peršasi svetimiems dievams. — *Aš neliesiu...*: nedalyvausiu jiems reiškiamoje pagarboje. — *“Mano tėvonystės...* t y man tekusi dalis, mano tėvonystė. Čia vaizdai paimti iš aplinkybių, kuriose Žadėtoji žemė buvo padalinta Israėliačiams. Ji buvo išmatuota virvėmis, suskaldyta į nedidelius plotus, kuriuos paskui burtais dalinta atskiroms šeimoms. Taip gautą Palestinos plotą kiekvienas žydās vadino savo tėvonystės dalimi. Tokios tėvonystės negavo tik Levio giminė. Žr 4 Moš 18, 20; 5 Moš 10, 9; 18, 1. Ta pati tėvonystė vadinama dar *taurės dalia*. Plg Ps 10, 7. Tėvonystė gaunama iš Viešpaties, jis pats yra ta tėvonystė; nuo jo priklauso ir gaunamoji dalis, ir pats gavėjas. — Čia Dovidas savo vardu, bet dar labiau Mesijo vardu iškilmingai išsižada viso to, kas nėra

- <sup>6</sup>Virvės man krito į malonias vietas ;  
ir mano tėvonystė man labai patinka.  
<sup>7</sup>Aš šlovinu Viešpatį, kad man davė patarimą,  
kad net naktį išpėja mane mano širdis.  
<sup>8</sup>Aš visados statau Viešpatį savo akivaizdoje ;  
kadangi jis yra mano dešinėje, aš nebūsiu pajudintas.  
<sup>9</sup>To dėlei linksminasi mano širdis ir džiūgauja mano siela,  
be to, ir mano kūnas ilsėsis saugiai,  
<sup>10</sup>nes tu nepaliksi mano sielos mirusiųjų buveinėje,  
neleisi savo šventajam matyti sugedimą.  
<sup>11</sup>Tu man parodysi gyvenimo taką,  
džiaugsmų gausingumą pas tave,  
malonumus tavo dešinėje per amžius

**16 (17) psalmė. Nekaltas teisusis maldauja Dievo pagalbos prieš galingus neprietelius**

<sup>1</sup>Malda, Dovido.

Išgirsk, Viešpatie, teisingą bylą,  
kreipk dėmesį į mano šauksmą,  
išgirsk ausimis mano maldą iš neklastingų lūpų.

Dievas arba kas gaunama ne per Dievą. — Šitos eil žodžius ištaria kiekvienas, kas pašventinamas klieriku. Kaip Sen Testamento kunigai ir levitai buvo ypatinga Dievo tėvonystė, taip tolygiai Dievą pasirenka Nauj Testamento tarnai kaip ypatingą tėvonystę vieton žemiškų dalykų šiame gyvenime ir ypač anapus kapo, už ką jis iš savo pusės pripažįsta juos savo išrinktaisiais, sau visai priklausančiais. — *Virvės...* matininkų virvės, kuriomis buvo matuojama tėvonystė. Čia Dovydas skelbia didelę gautos tėvonystės vertę

*Davė patarimą* : pamokė pasirinkti tą, o ne kitą tėvonystę, suprasti žemiškų gėrybių tuštybę ir laimę paveldėti vien Dievą. Taip čia išreiškiama dėkingumas už gautąją tėvonystę. — *Mano širdis*. Pažodžiui : mano instai ; kalbama gi čia apie giliausius sielos jausmus. Plg Ps 7, 10. — *Aš visados statau...* Brangiausios tėvonystės, Dievo, psalminkas niekadoms neužmiršta ; jis visados į jį žiūri. Žr Apd 3, 25. — *Mano dešinėje* : man padeda, laiko mane savo globoje. — *Nebūsiu pajudintas* : mano laimė nebūs iš manęs atimta. — *Kūnas ilsėsis saugiai* : be baimės. — Visas žmogus su siela ir su kūnu turės džiaugsmo. — *Nepaliksi mano sielos...* Mirusiųjų buveinėje nebešlovinama Dievo ; tenai nebesinaudojama dieviškomis gėrybėmis. Žr Ps 88, 11—13 ; Ješ 38, 18.

O kadangi Dievas yra didžiausia psalmininko gėrybe, jis pradeda suprasti, jog jo siela negali būti amžinai pavesta, atiduota mirusiųjų buveinei, bet turi pasiekti tokias sąlygas, kuriose vėl iš tikrųjų pasidaroma dieviškųjų gėrybių dalyviu. — *Neleisi savo šventajam matyti sugedimą*. Ebr ž *šakhat* reiškia ne tik duobę, kapą, bet ir sugedimą, kaip šitoje vietoje. Ps autorius čia išreiškia laimingo po mirties gyvenimo viltį. Save jis vadina šventuoju, ebr *khasid*, t y žmogumi, apdovanotu Dievo malone, teisiuoju. — *Gyvenimo taką* : kelią, kurs veda į tikrą, amžiną, laimingą gyvenimą. — *Džiaugsmų gausingumą*. Juo didesnis bus priartėjimas prie Dievo, juo daugiau bus patiriama džiaugsmo. Bus pilnas pasisotinimas, kai bus matomas Dievo veidas (Vulgata). — *Malonumus...* Dievas amžinas gėrybių davėjas. Kieno jis yra tėvonystė, tas turės būti taip pat per amžius laimingas. — Taip čia išreiškiama viltis ir tikras pažinimas amžino laimingo gyvenimo Dievo akyse. Plg Ješ 15, 8 ; 26, 19 ; Dan 12, 2. Bet aišku, kad išreiškta psalmėje viltis pilnai ir tobulai įvyko tame, kurs miręs nebuvo paliktas mirusiųjų buveinėje ir kurio kūnas nepatyrė sugedimo, t y Jėzuse Kristuje. Žr Apd 2, 32 ; 13, 35

**16 psalmėje** Dovydas maldauja Dievą būti jo teisingos bylos gynėju ir sustiprina tą maldą priminimu savo

- <sup>2</sup>Iš tavo akivaizdos teišeina sprendimas apie mane :  
tavo akys mato, kas yra tiesu.
- <sup>3</sup>Jei tyrinėsi mano širdį, jei lankysi naktį, jei mėginsi mane ugnimi,  
nerasi manyje neteisybės.
- Mano burna nenusikalto, <sup>4</sup>kaip kad žmonės daro ;  
pagal tavo lūpų žodžius aš sergėjau įstatymo kelius.
- <sup>5</sup>Mano žingsniai tvirtai laikėsi tavo takų,  
mano kojos nešlubavo.
- <sup>6</sup>Aš šaukiuos tavęs, nes tu, o Dieve, išklausysi mane ;  
palenk savo ausį į mane, išgirska mano žodį.
- <sup>7</sup>Parodyk nuostabų savo gailestingumą,  
tu, kurs gelbsti nuo priešininkų bėgančius prie tavo dešinės.
- <sup>8</sup>Saugok mane kaip akies lėlėlę,  
savo sparnų šešėlyje paslėpk mane
- <sup>9</sup>nuo nusidėjėlių, kurie daro man prievartą.  
Mano neprieteliai supa mane su įtūžimu,
- <sup>10</sup>uždaro savo nutukusią širdį,  
kalba išdidžiai savo burna.
- <sup>11</sup>Jų žingsniai dabar apstoja mane,  
pastatę savo akis jie žiūri, kad ištiestų žemėje,
- <sup>12</sup>Panašūs į liūtą, kurs tykoja grobio,  
ir į jauniklį liūtą, kurs tupi lindynėje.
- <sup>13</sup>Pakilk, Viešpatie, stok prieš jį, parblošk jį,  
atimk savo kalavijų iš nusidėjėlio mane,
- <sup>14</sup>savo ranka iš žmonių, o Viešpatie ;  
Iš žmonių, kurių dalia yra šis gyvenimas  
ir kurių pilvą tu pripildai savo gėrybių ;  
Kurių vaikai pasotinami,  
ir kas jiems dar lieka, jie palieka savo kūdikiams.
- <sup>15</sup>Aš gi matysiu tavo veidą teisybėje ;  
būsiu pasotintas, pabudęs, tavo regėjimu

nekalto gyvenimo (1—6) ; toliau, tęsdamas maldą, aprašo didelį piktumą priešų, prieš kuriuos jam reikia pagalbos (7—12) ; prašo Dievą sudrausti priešus, nevertus Dievo jiems duodamų gėrybių, kuriomis jie piktai naudojasi, ir išreiškia linksma viltį geros ateities (13—15)

<sup>1</sup>*Malda.* Ebr *the phillah* reiškia maldą tikra to žodžio prasme. — *Teisingą bylą.* Dovidas kreipiasi į Viešpatį su teisingu prašymu prieš savo priešus. — *Iš neklastingų lūpų* : iš tikros, neveidmainingos širdies. — <sup>2</sup>*Iš tavo akivaizdos...* : tu, kurs visa matai, kuriam patinka teisumas, paskelbk mano nekaltumą, patvirtink mano teises. — <sup>3</sup>*Naktį.* Naktis yra gundymo ir nelaimės vaizdas (Aug). — *Nerasi manyje neteisybės.* Dovido sąžinė neprikaišoja jam jokios kaltės, todėl jis nebijo jokio tardymo. — <sup>4</sup>*Pagal tavo lūpų žodžius* : taip, kaip buvo tavo pasakyta. — *Įstatymo kelius* : laikiausi Dievo įstatymo. —

<sup>5</sup>*Žingsniai... kojos...* : visas elgesys atitiko įstatymo reikalavimus

<sup>6</sup>*Aš šaukiuos...* Prašančiojo malda darosi vis karštesnė. Maldaujamas Dievas turi padėti, nes jis gailestingas ir galingas. — <sup>7</sup>*Mano neprieteliai...* Dievas turi padėti, nes prašančiojo neprieteliai yra labai žiaurūs. — <sup>8</sup>*Nutukusią* : nejautrią, sukietėjusią. Tokie priešai nepasigailės. — *Kalba išdidžiai* : užpuldinėja pasididžiavimo pilnais žodžiais. — <sup>11</sup>*Jų žingsniai...* Neprieteliai jau eina artyn, jie saugo mane, kad nebegalčiau ištrūkti, jie nori parblošksti mane žemėn

<sup>13</sup>*Pakilk...* Tik greita Viešpaties pagalba išlaisvins prašantį nuo baisaus pavojaus, kurs jam gresia gal iš Sauliaus pusės. Ta pagalba čia vadinama kalavijų ir ranka. — <sup>14</sup>*Iš žmonių, kurių dalia...* : kurie vertina tik žemiškas gėrybes ir šį žemišką gyvenimą. Dovidas tos laimės jiems nepavydi. Todėl jis sako : <sup>15</sup>*Aš gi*



# 17 (18) psalmė. Karaliaus Dovido dėkojimas už išgelbėjimą ir pergalę

<sup>1</sup>Khoro vedėjui. Viešpaties tarno Dovido, kurs kalbėjo Viešpačiui šitos giesmės žodžius, kai Viešpats išgelbėjo jį iš visų jo neprietelių galios ir iš Sauliaus rankos.

<sup>2</sup>Taigi jis tarė :

Aš myliu tave, Viešpatie, mano stiprybe.

<sup>3</sup>Viešpatie, mano uola, mano pilis, mano išlaisvintojas, Mano Dievas, mano uola, prie kurios aš bėgu, mano skydas, mano išganymo ragas, mano tvirtovė !

<sup>4</sup>Aš šauksiuos į šlovės vertąjį Viešpatį ir būsiu išgelbėtas nuo mano neprietelių.

<sup>5</sup>Mirties bangos apsupo mane ir žalingi upeliai gąsdino mane ;

<sup>6</sup>Pragaro virvės apipynė mane, mirties slastai apniko mane.

<sup>7</sup>Savo sielvarte aš šaukiaus Viešpaties ir šaukiau į savo Dievą ;

Ir jis išgirdo iš savo šventnamio mano balsą, ir mano šauksmas įėjo į jo ausis.

*matysiu...* Dovo sieloje kilsta skaiti viltis, kad sielvarto naktis bus pašalinta, kad jis matys laimės dieną ir tuomet bus pasotintas Dievo paveikslu ; Dievas parodys jam savo malonų veidą, ir taip atsimuš jo sieloje Dievo paveikslas, pripildydamas ją laimės jausmo. Žodis *pabudęs* rodo, kad čia išreiškiama panaši mintis, kaip ir 15 psalmėje, kad turima galvoje pabudimas iš mirties miego (Plg Ps 75, 6 ; Dan 12, 2), kad laukiama didžiausio ir pilno išsilaisvinimo, kada šventieji gauna regėti Dievą

17 psalmės turinys susideda iš dviejų dalių ir pabaigos. Pirmoje dalyje (2—31) bendrais posakiais šlovinama Dievo suteiktoji pagalba. Ji prasideda įvadu, kuriame psalmininkas pareiškia savo meilę Dievui ir šloviną jį kaip savo padėjėją (2—4) ; toliau aprašo, kokiuose pavojuose būdamas jis šaukėsi Dievo pagalbos (5—7), kaip Dievas nužengęs dideliais žemės drebėjime, smarkioje audroje, tirštuose debesyse tarp žaibų, ant kherubų ir vėjų sparnų, kaip griausmu ir žaibais išgąsdinęs priešus, atsidengus žemės gelmėms (8—16) ; o jį patį išgelbėjęs nuo pavojų ir galingiausių priešų (17—20), nes Dievas žiūrėjęs jo nekaltumo ir klusnumo savo įsakymams, taip, kaip paprastai elgiasi su žmonėmis, pasirodydamas geras geriems, rūstus

piktiems, padėdąs nuolankiems (21—31). Antroji dalis (32—46) susideda iš aprašymo atskirų Dievo suteiktų geradarysčių karaliui : kaip Dievas paruošė jį kovai (32—35), kaip padėjo pačioje kovoje (36—39), kaip privertė priešus bėgti (40—43), kaip padarė jį taip pat kitų tautų valdovu (44—46). Pabaigoje vėl trumpai šlovinamas Dievas ir jam dėkojama už suteiktą pagalbą (47—51)

Šita pati psalmė su labai nedideliais skirtumais atskiruose žodžiuose yra 2 Kar 22. Ir tenai ji turi tiek pat eilučių. Ir ten yra visai aiškiai pasakyta, kad ją sudėjęs Dovydas

<sup>2</sup>*Aš myliu tave...* Psalmė pradeda pareiškimu meilės Viešpačiui. Toliau Viešpačiui duodama keletas įvairių pavadinimų, kuriais ypač apibūdinama pagalba, Dievo suteikiama karaliui. — <sup>3</sup>*Mano uola*. Ebr *sel'ah* ir *tsur*. Pavadinimas Uola ypač dažnai duodamas Dievui išreikšti minčiai, kad Viešpats tobulai ir ištikimai apsaugo savo tarnus nuo pavojų. Plg 5 Moš 2, 4. 15. 18. 30 : 2 Kar 22, 2... Ješ 17, 10 ir k

<sup>5</sup>*Mirties bangos...* Palyginimais aprašoma didumas pavojaus, kurs grėsė Dovidui. Mirtis ir mirusiųjų buveinė norėjo sugauti karalių savo virvėmis ir žabangais, kaip kad medžiotojai virvėmis ir kilpomis gauda žvėris. Plg 2 Kar 22, 7. — <sup>7</sup>*Iš savo šventnamio* : iš dangaus

- <sup>8</sup>Ir buvo sukręsta ir sudrebėjo žemė,  
kalnų pamatai buvo pajudinti  
ir sukręsti, nes jis degė rūstybe.
- <sup>9</sup>Pakilo dūmai iš jo nosių  
ir naikinanti ugnis iš jo burnos,  
jo padegtos anglys.
- <sup>10</sup>Jis palenkė dangų ir nužengė,  
tamsūs debesys buvo po jo kojų.
- <sup>11</sup>Jis buvo nešamas ant kherubų ir skrido,  
ir sklendeno ant vėjo sparnų.
- <sup>12</sup>Jis apsilviko tamsybėmis kaip apsiaustu,  
tamsiu vandenimi kaip dangalu, tirštais debesimis.
- <sup>13</sup>Dėl jo žvilgsnio žaibavimo  
užsidegė ugningos anglys.
- <sup>14</sup>Ir sugriaudė iš dangaus Viešpats,  
ir Augščiausias paleido savo balsą.
- <sup>15</sup>Ir leido savo vilyčias ir išsklaidė juos,  
daug žaibų, ir išvaikė juos.
- <sup>16</sup>Ir pasirodė jūros dugnai,  
ir buvo atidengti žemės skritulio pamatai  
Nuo Viešpaties sudraudimo,  
nuo jo rūstybės vėjo papūtimo.
- <sup>17</sup>Jis ištiesė ranką iš augštybių, sugriebė mane,  
ištraukė mane iš daugelio vandenų.

<sup>8</sup>*Ir buvo sukręsta...* Kaip Dievas išklaušė Dovo daldą, pasakoma aprašymu Dievo pasirodymo (teophanijos), kuriame Dievas nužengia smarkiausioje audroje ir žaibais bei kruša priverčia neprietelius bėgti. Tokių Dievo pasirodymų yra buvę išrinktosios tautos istorijoje iš tikrųjų (žr 2 Moš 19, 16—18; Još 10, 11; Teis 5, 20 ir k); bet dažnai aprašymas būna tik idėjinis; toks jis yra ir čia, nes Dovo gyvenime nerandame papasakotų panašių atsitikimų. Labai paprastas yra dalykas įsivaizduoti sau, kad dangus, žemė ir visi gaivalai sujunda, dreba Sutvėrėjui prisiartinant ir tarnauja jam kaip įrankiai kaltam žmogui nubausiti. Ebr tekste yra pastebėtinas gražus žaidimas panašiai skambančiais žodžiais: *vaththig'aš...* *vaththir'aš*. Toliau ps autorius, pasakęs, kad jis (Dievas) *degė rūstybe*, tą rūstybę aprašinėja: <sup>9</sup>*Pakilo...* Rūstybė paprastai pasireiškia smarkesniu kvėpavimu, lyg kokiais garais, veido įkaitimu ir liepsnojančiomis akimis. Tai ir pasakyta 9 eil, tik dar su žymiu dalykų padidiniu. Žr 2 Kar 22, 8, 9; plg 5 Moš 29, 20; 32, 22; Ješ 15, 7; Ps 96, 3 ir k. — <sup>10</sup>*Jis palenkė...* Audroje debesys rodois nusileidžią žemyn. Dievas slepiasi juo-

duose debesyse, kad nebūtų matomas, ir iš jų leidžia savo žaibus ant piktadarių. Ties rūstybės uždegtu ir apšviestu Dievo veidu laikas nuo laiko prasiskiria debesys, kad praleistų žaibą ir krušą, tuo tarpu gi griaudžia Dievo griausmai. Žr 22, 10. — <sup>11</sup>*Jis buvo nešamas...* Vaizdas paimtas iš debesėlio, kuriame laikada apsiereikšdavo Dievo buvimas viršum sandoros skrynios dangčio ant kherubų sparnų. Kadangi Viešpats ir čia turi sostą ant kherubų, tai ženklas, jog jis yra sandoros Dievas, ateinąs savo neprietelių teisti. Žr 2 Kar 22, 11. — <sup>13</sup>*Dėl jo žvilgsnio...* Žaibavimas yra lyg spinduliai, einą su Dievo žvilgsniu ir pavirstą ugninomis žarijomis. — <sup>14</sup>*Paleido savo balsą.* Griaustinis yra Dievo balsas. — <sup>15</sup>*Savo vilyčias...* Tie patys žaibai veikia prieš neprietelius kaip vilyčios. Žr 2 Kar 22, 14... — <sup>16</sup>*Jūros dugnai...* Smarkus žemės drebėjimas ir audra taip sujundino vandenį, kad jis išsiliejo iš savo krantų, ir pasirodė jūros dugnai ir tenai esą žemės skritulio pamatai; audra buvo tai Dievo rūstybės papūtimas, vėjas. Plg 2 Kar 22, 16. — <sup>17</sup>*Jis ištiesė...* Dievui veikiant Dovo priešai buvo išsklaidyti, gręšęs jam pavojus pašalintas. To negana. Viešpats ištiesia savo

- <sup>18</sup>Išplėšė mane iš mano galingiausio neprietelio  
ir iš nekenčiančiųjų manęs, kurie buvo stipresni už mane.
- <sup>19</sup>Jie puldavo mane nelaimingą man dieną,  
bet Viešpats pasidarė man tvirtovė.
- <sup>20</sup>Ir išvedė mane į erdvų lauką,  
išgelbėjo mane, nes jis myli mane.
- <sup>21</sup>Viešpats atsilygino man pagal mano teisumą,  
atsiteisė man pagal mano rankų švarumą,
- <sup>22</sup>Nes aš saugojau Viešpaties kelius  
ir neatsitraukiau nuo mano Dievo nusidėdamas,
- <sup>23</sup>Nes turėjau prieš akis visus jo paliepimus  
ir jo įsakymų neatstūmiau nuo savęs,
- <sup>24</sup>Nepaliestas aš buvau jo akyse  
ir nuo kaltės saugojau save.
- <sup>25</sup>Ir Viešpats atsilygino man pagal mano teisumą,  
pagal mano rankų švarumą jo akyse.
- <sup>26</sup>Tobulam žmogui tu pasirodai tobulas,  
su nekaltu tu elgies nekaltai,
- <sup>27</sup>Nesuteptam žmogui tu pasirodai nesuteptas,  
su sukčiumi tu elgies atsargiai.
- <sup>28</sup>Nes pažemintą tautą tu išgelbsti,  
o akiplėšas nubaudi.
- <sup>29</sup>Nes tu, Viešpatie, suteiki spindėjimo mano žiburiui ;  
Mano Dieve, tu apšvieti mano tamsybes.
- <sup>31</sup>Nes su tavim aš įbėgu į priešų būrius,  
ir su savo Dievu aš šoku per mūrą.
- <sup>31</sup>Dievo kelias nesuteptas,  
Viešpaties žodis ugnimi išmėgintas ;  
jis yra skydas visiems, kurie bėga prie jo.
- <sup>32</sup>Nes kas yra kitas dievas be Viešpaties ?  
arba kokia kita uola be mūsų Dievo ?
- <sup>33</sup>Dievas, kurs sujuosė mane stiprybe  
ir padarė nesuteptą mano kelią,
- <sup>34</sup>Kurs padarė mano kojas greitas kaip stirnų kojos  
ir pastatė mane augštumose,
- <sup>35</sup>Kurs išlavino mano rankas kovai  
ir mano pečius variniam lankui įtempti.

ranką ir rūpinasi tuo, kurs buvo patekęs į didžiausią nelaimę, lygią daugeliui vandenų. — <sup>20</sup>*I erdvų lauką* : į vietą, kur nebebuvo pavojaus. Plg 2 Kar 22, 20...

<sup>21</sup>*Viešpats atsilygino...* Dievo suteiktoji pagalba buvo nusipelnęta ištikimu Dievo valios vykdymu. — *Rankų švarumą*. Rankų švarumas yra vaizdas darbų ir pasielgimo nekaltumo. Plg Kar 22, 21 ir tt. —

<sup>26</sup>*Tobulam žmogui...* Čia nurodoma dėsniai, kurių Viešpats paprastai laikosi santykiuose su žmonėmis : geriems jis rodo geras ir malonin-gas, teisiems rodo teisus, su tuo, kurs savo elgesiu rūstina Dievą, erzina jį, Dievas pasielgia rūščiai, bau-

džia kaip teisingas teisėjas, nesiduoda suklaidinamas. — <sup>28</sup>*Nes pažemintą tautą* : prislėgtuosius, neteisingai nedorųjų varginamus. — <sup>29</sup>*Suteiki spindėjimo...* Daug šviesos duodas žiburys yra laimės ir linksmybės vaizdas, o tamsybė yra nelaimės simbolis. — <sup>30</sup>*Įbėgu į priešų būrius* : ir nežūnu. — <sup>31</sup>*Viešpaties kelias...* Viešpats elgiasi visur tobulai

<sup>32</sup>*Kas yra...* Antroje ps dalyje šlovinama Dievas už jo suteiktas atskiras geradarystes, visų pirma, kad tinkamai paruošė jį kovai su priešais. —

<sup>34</sup>*Pastatė mane augštumose* : augštoje ir saugioje vietoje. Plg Ps 60, 3 ; Hab 3, 19. — <sup>35</sup>*Variniam lankui*. Tokiam lankui įtempti reikėjo turėti daugiau jėgų

- <sup>36</sup>Tu davei man savo gelbstintį skydą,  
ir tavo dešinė palaikė mane,  
ir tavo rūpestingumas padarė mane didelį.
- <sup>37</sup>Tu padarei platų kelią mano žingsniams,  
ir mano kojos nesvyravo.
- <sup>38</sup>Aš vydavaus savo neprietelius ir sugaudavau juos,  
ir negriždavau, kolei nebuvo jų sunaikinęs.
- <sup>39</sup>Aš sulaužiau juos, ir jie negalėjo atsikelti,  
krito po mano kojų.
- <sup>40</sup>Tu sujuosei mane stiprybe kovai  
ir sulenkei po manim besipriešinančius,
- <sup>41</sup>Ir privertei bėgti mano neprietelius,  
ir išsklaidei tuos, kurie manęs nekentė.
- <sup>42</sup>Jie šaukėsi — ir nebuvo kas juos gelbėtų;  
Viešpaties — ir jis jų neklausė.
- <sup>43</sup>Aš išblaškiau juos kaip dulkes prieš vėją,  
sutrypiau juos kaip gatvių purvą.
- <sup>44</sup>Tu išgelbėjai mane iš tautos prieštaraimų,  
padarei mane tautų galva.
- <sup>45</sup>Tauta, kurios nepažinau, tarnavo man,  
kai tik išgirdo, paklausė manęs;
- <sup>46</sup>Svetimtaučiai meilinosi man,  
svetimtaučiai išblyško, drebėdami išėjo iš savo tvirtovių.
- <sup>47</sup>Tegyvuoja Dievas ir tebūna pašlovinta mano Uola, mano gelbėtojas,  
ir tebūna išaugštintas giesmėmis Dievas,
- <sup>48</sup>Dievas, kurs už mane atkeršijo  
ir pavergė man tautas;
- <sup>49</sup>Tu, kurs išlaisvinai mane nuo mano neprietelių  
ir iškėlei mane viršum besipriešinančių man,  
atėmei mane nuo žmogaus smurtininko.
- <sup>50</sup>Todėl aš šlovinsiu tave, Viešpatie, tautose  
ir giedosiu tavo vardui psalmę,
- <sup>51</sup>Tau, kurs davei savo karaliui dideles pergales  
ir padarei pasigailejimą savo pateptajam,  
Dovidui ir jo palikuonims per amžius

### 18 (19) psalmė. Gyrius Dievo sutvėrėjo ir įstatymleidžio

<sup>1</sup>Khoro vedėjui. Psalmė. Dovidų.

<sup>2</sup>Dangus pasakoja Dievo garbę,  
ir tvirtuma skelbia jo rankų darbą.

<sup>36</sup>Tu davei... Dievas padėdavo Dovidui jo kovose

<sup>40</sup>Tu sujuosei... Dovidas buvo toks stiprus kovoje, kad jokie neprieteliai neįstengė jam pasipriešinti

<sup>44</sup>Tu išgelbėjai... Dievas padėjo Dovidui pašalinti savo tautos nesutikimus; ir svetimos tautos buvo priverstos jam pasiduoti. — <sup>46</sup>Meilinosi: skubėjo pasiduoti, dėdamiesi, esą jie pasiduoda savo gera valia

<sup>47</sup>Tegyvuoja... Ps baigiama šloviniu Dievo Gelbėtojo ir dėkojimu. —

<sup>51</sup>Savo pateptajam... Aliuzija į karališkąjį Dovidų patepimą. — Ir jo palikuonims... Kaip buvo žadėta 2 Kar 7, 15; Ps 88, 4. 27—38; Jėš 55, 3. Dovidui buvo žadėta amžinas sostas ir draug buvo jam pasakyta, kad gailestingumas nebus atimtas iš jo palikuonių. Tie žodžiai veda mus iki Jėzui Kristui, tikram ir amžinam Dovidų palikuoniui, kuriame viename pilnai įvyko Dievo pažadas apie amžinąjį Dovidų sostą

**18 psalmėje** Dovidas išdėsto, kaip

- <sup>3</sup>Diena pagarsina dienosi tą dalyką,  
ir naktis duoda nakčiai žinią.  
<sup>4</sup>Tai ne žodis ir ne šnekos,  
kurių balso nesigirdi;  
<sup>5</sup>Jų garsas išeina į visą žemę,  
ir jų žodžiai iki žemės pakraščių.  
Tenai jis padarė saulei jos padangtę;  
<sup>6</sup>Ji išeina kaip jaunikis iš savo miegamojo,  
džiūgauja kaip milžinas, bėgdamas keliu.  
<sup>7</sup>Nuo dangaus pakraščių jos išėjimas,  
ir jos apėjimas vėl iki dangaus pakraščiu,  
ir niekas nepasislepia nuo jos karščio.  
<sup>8</sup>Viešpaties įstatymas tobulas, jis atgaivina sielą;  
Viešpaties nuostatas yra tvirtas, jis pamoko bemokslį;

nuostabiai visur ir visados skelbia Dievo šlovę jo kūriniai, dangus ir saulė, kuri savo šiluma pasiekia visą (2—7); taip pat jo duotasis įstatymas, kurs yra tobulas, apšviečia ir linksmina, gaivina. Psalmė baigiama meldimu atleisti nusikaltimus ir karštu troškimu, kad autorius žodžiai ir mintys galėtų visados patikti Dievui (8—15)

<sup>2</sup>*Dangus...* Dievas davė kūriniams savo šlovės atblizgį. Tuo motomu atblizgiu jie veda žmogų prie Dievo ir duoda apie jį žinių. Plg Rom 1, 20. — *Tvirtuma*: matomas dangaus skliautas. — <sup>3</sup>*Diena pagarsina...* Autorius dieną ir naktį įsmeina. Kiekviena diena einančiai po jos dienos ir kiekviena naktis sekančiai nakčiai garsiai skelbia, ką jos yra patyrusios apie Dievo veikalus. Taip dangaus pradėtas šlovinimas Dievo Sutvėrėjo tęsiasi nuolat be jokios paliaubos. — *Duoda... žinią*: moko pažinti. — <sup>4</sup>*Tai ne žodis...* Niekados nesiliaujanti šlovinančios Sutvėrėjo gamtos giesmė — tai ne neiški tyli šneka, kurios negalima pastebėti ir suprasti. Jos liudijimas tai pamokslas visus pasiekiančia, visiems girdima ir suprantama kalba. — Rom 10, 18 šv Povilas daro iš šitos 5 eil žodžių išvadą, kad žydai turėjo išgirsti Evangeliją. Jis lyg kad sako: ką Dovydas pasakė apie Dievo apsiareiškimą gamtoje, tai dar labiau reikia pasakyti apie Kristaus apsiareiškimą Israelyje. — <sup>6</sup>*Saulė...* Tarp visų dangaus žiburių saulė visų garsiausiai skelbia Dievo šlovę. Saulė yra gavusi sau padangtę danguje. Iš tos padangtės ji išeina kiekvieną rytmetį, kad, apibėgus dangų, vėl pasislėptų į ją va-

kare. Jos pasirodymas palyginama su išėjimu rytmetį iš miegamojo kambario jaunikio, kurs tuomet pasijunta lyg kad naujo gyvenimo pradžioje, kurio veidas atrodo linksmas ir kurs pasiryžęs bėgti savo keliu kaip koks karžygys, visa nugalėdamas

<sup>8</sup>*Viešpaties...* Antroje ps dalyje autorius šlovina Dievą dėl jo duotojo apreiškimo, kurs žmogui yra antgamtinė šviesa. Todėl čia Dievas, kaip apreiškimo davėjas, vadinamas vardu Jahveh, Viešpats (žr 2 Moš 3, 14), kai tuo tarpu pirmoje ps pusėje jis, kaip Sutvėrėjas, buvo vadinamas El. Dievo apreiškimas, apie kurį čia kalbama, apima ne tik duotąjį Sinajaus kalne įstatymą, bet visus Dievo valios pasireiškimus išrinktajai tautai, randamus lygiai Pranašuose, kaip ir Mošės knygose. Apreiškimui duodama šeši vardai-sinonimai, kurių kiekvienas gauna po du aptarimu, taip parinktu ir sustatytu, kad tarp pirmojo ir antrojo yra toks santykis, koks yra tarp priežasties ir pasekmės. Plg Rom 7, 12—14. Pirmas vardas *įstatymas*, ebr *thorah* (pamokymas). Viešpaties įstatymas nesuteptas, *tobulas*, be jokios ydos (ebr ž *th'e'mimah* sakomas apie aukas, kuriose nebuvo jokios kliaudos); todėl jis *atgaivina sielą*, grąžina nykstančią gyvybę. — *Nuostatas*. Tas pat įstatymas gauna nuostato vardą, nes iš jo pažįstama šventą Viešpaties valią (plg 2 Moš 25, 16. 21). Tas nuostatas yra *tvirtas* (ebr *ne'emanah*, kuriuo galima pasitikėti), tikras savo grasymuose ir savo pažaduose; todėl jis *pamoko bemokslį* (ebr *pethi*), neklastingą, kurio siela yra atvira visokiems įspūdziams ir kuriems

- <sup>9</sup>Viešpaties įsakymai tiesūs, jie džiugina širdį;  
Viešpaties paliepimas yra tyras, jis apšviečia akis;  
<sup>10</sup>Baimė Viešpaties tyra, ji pasilieka per amžius;  
Viešpaties teismai tikri, jie visi kartu teisingi,  
<sup>11</sup>Jie geistini labiau kaip auksas ir kaip daug tikrojo aukso  
ir saldesni už medų ir medaus syvą.  
<sup>12</sup>Nors tavo tarnas jų žiūri  
ir jų sergėjime yra labai uolus,  
<sup>13</sup>Kas tačiau pastebės visas klaidas?  
Nuo man nematomų nuodėmių apvalyk mane.  
<sup>14</sup>Gink taip pat nuo puikybės savo tarną,  
kad ji neviešpatautų manyje.  
Tuomet aš būsiu nepaliestas ir nesuteptas  
nuo didelio nusikaltimo.  
<sup>15</sup>Tegul patinka mano burnos žodžiai ir mano širdies mąstymas  
tavo akyse, Viešpatie, mano Uola ir mano Atpirkėjų.

### 19 (20) psalmė. Malda už karalių prieš karą

<sup>1</sup>Khoro vedėjui. Psalmė. Doviđo.

<sup>2</sup>Teišklausो tave Viešpats sielvarto dieną,  
telaiko tave globoje Jokubo Dievo vardas.

jis yra tikras ramstis. — <sup>9</sup>Įsakymai. Trečias Viešpaties apreiškimo vardas įsakymai, ebr *piqqudim*, paliepimai, kuriuos Dievas duoda žmogui. Jie tikri, pilnai sutinka su amžina teismo ir neteismo taisykle, įrašyta į žmogaus sąžinę, todėl jie *džiugina širdį*, pripildo ją švento džiaugsmo. — Ketvirtas vardas *paliepimas*, ebr *mitsvah*. Jis tyras, ebr *barah*, nesuteptas, kaip saulės šviesa, todėl jis *apšviečia akis*, suteikia tikrą dieviškų dalykų, Dievo valios pažinimą. Plg Rom 12, 2. — <sup>10</sup>Baimė... Dievo įstatymas vadinamas dar *baimė*, nes sėkmingai ragina laikytis viso doro-  
vinio ir religinio įstatymo. Ta baimė yra nesutepta, ebr *thorah*, apvalyta, nieku nesutepta, todėl ji *pasilieka per amžius*. — Paskutinis įstatymo vardas *teismai* ar nutarimai, nes jie yra vyriausiojo teisėjo, Dievo, valios išreiškimai. Tie teismai yra *tikri*, arba tiesa, nes *jie visi kartu yra teisingi*, t y jiems negalima nieko prikišti. — <sup>11</sup>Jie geistini... Viešpaties įstatymo vertė yra labai didelė. Jis brangesnis už paprastą auksą (ebr *zahab*) ir už tyriausią auksą (ebr *paz*). Jis meilesnis už paprastą medų (ebr *debaš*) ir už geriausios rūšies medų (ebr *nofet tsufim*), savaimė varvantį iš korio. <sup>12</sup><sup>13</sup>Nors tavo tarnas.. Net ir dievobaimingas žmogus, kurs rū-

pestingai stengiasi laikytis įstatymo, pats to nepastebėjęs, peržengia jį; todėl psalmininkas prašo, kad būtų apvalytas nuo šitų jam nematomų nuodėmių. — *Klaidas*. Ebr *šeg'oth* reiškia klaidas, nusikaltimus, daromus dėl nežinojimo. Jos labai dažnai pasitaiko dėl žmogaus prigimties silpnumo. — <sup>14</sup>Nuo puikybės... Žmogui dažnai gresia dar didesnis pavojus; jis kilsta iš *puikybės* nuodėmės, nusikaltimų, daromų laisva valia. — *Nuo didelio nusikaltimo*: nuo maišto prieš Dievą, nuo apostazijos. — <sup>15</sup>Tegul patinka... Psalmininko linkėjimas: jei jis bus laisvas nuo nusikaltimų, tuomet jo žodžiai ir mintys galės patikti Viešpačiui. — *Mano Uola* Ebr *tsuri*. — *Atpirkėjų*. Ebr *go'el*, tas, kurs atkeršija. Žr Ijobo 19,25

**19 psalmė.** Pirmoje jos dalyje, prašoma Dievo pagalbos karaliui, einančiam į karą, kad jo valdiniai galėtų džiaugtis pergale (2—6); o antroje psalmininkas pareiškia savo tvirtą pasitikėjimą Dievu, nuo kurio vieno priklauso pergalė, kad jis galinai padės karaliui (7—9). Psalmės pabaigoje tauta kartoja savo maldą (10)

<sup>1</sup>Doviđo. Spėjama, kad Doviđas sudėjęs šitą psalmę ir 20, kai jis turėjo stoti į kovą prieš Amoniečius ir

- <sup>3</sup>Tesiunčia tau pagalbos iš šventovės  
ir tepalaiko tave iš Siono.  
<sup>4</sup>Teatsimena visas tavo duonines atnašas  
ir telaiko malonia tavo deginamąją auką.  
<sup>5</sup>Tesuteikia tau, ko tavo širdis trokšta,  
ir teįvykdo kiekvieną tavo sumanymą.  
<sup>6</sup>Tegul mes linksminsimės tavo pergale  
ir mūsų Dievo vardu iškelsime vėliavas;  
teįvykdo Viešpats visus tavo prašymus!  
<sup>7</sup>Jau žinau, kad Viešpats suteikė pergalę savo pateptajam,  
išklausė jį iš savo švento dangaus  
savo nugalinčios dešinės stiprumu.  
<sup>8</sup>Anie kariškais vežimais, o šitie žirgais,  
mes gi stiprūs esame Viešpaties, mūsų Dievo, vardu.  
<sup>9</sup>Anie sukniubo ir parpuolė,  
mes gi stovime ir pasiliecame.  
<sup>10</sup>Viešpatie, suteik karaliui pergalę  
ir išklausk mus tą dieną, kurią šaukiames tavęs

## 20 (21) psalmė. Dėkojimas ir maldos už karalių

- <sup>1</sup>Khoro vedėjui. Psalmė. Dovido.  
<sup>2</sup>Viešpatie, dėl tavo galios linksminasi karalius,  
ir kaipgi smarkiai jis džiūgauja dėl tavo pagalbos!  
<sup>3</sup>Ko troško jo širdis, tu suteikei jam  
ir jo lūpų prašymo neatmetei.  
<sup>4</sup>Nes pasitikai jį gerais palaiminimais,  
uždėjai jam ant galvos tikro aukso karūną.

Siriečius. Plg 2 Kar 10—12 sk.—<sup>3</sup>*Sielvarto...* kilus karo pavojui. — *Jokubo Dievo*: kurs apsireiškė patriarkui Jokubui, vedė jį ir gynė. Plg 1 Moš 35,3. — <sup>3</sup>*Iš šventovės*: Siono kalne, kur buvo sandoros skrynias, žemiškas Dievo sostas. — <sup>4</sup>*Duonines atnašas*: tepriima maloniai ir telaiko davėją geroje atmintyje ir tepažvelgia meiliai į jo aukas: nekruvinas aukas, kurios buvo atnašaujamos kartu su kruvinomis, deginamosiomis. 3 Moš 211... Šitos eil gale yra ebr t *selah*. Žr Ps 3, 3. <sup>6</sup>*Teįvykdo...* Tauta meldžiasi kartu su savo karaliumi, kad Dievas išklaustų karaliaus prašymus

<sup>7</sup>*Jau žinau...* Psalmininkas kartu su maldaujančia tauta tiki, kad malda jau išklaudyta, nes buvo melstasi už paties Dievo pateptąjį karalių. — *Iš savo švento dangaus*: iš tikrosios savo šventovės, iš dangiškosios buveinės. — <sup>8</sup>*Anie kariškais...* Pagonys. Plg 2 Kar 10, 18. — *Mes gi...* Tikroji Izraelio pergalės priežastis — tai jo pasitikėjimas vienu Dievu. Plg 1 Kar

17, 45. Izraeliui buvo uždrausta sekti pagonių pavyzdžiu, dauginti karinius vežimus ir raitariją. Žr 5 Moš 17, 16. Nevienodas buvo vienių ir kitų pasitikėjimas, nevienodas ir likimas: <sup>9</sup>*Anie sukniubo...* Ps baigiama maldos pakartojimu: <sup>10</sup>*Viešpatie, suteik...*

**20 psalmės** pirmoje dalyje dėkojama Dievui už suteiktas karaliui geradarystes, pagalbą, galią, ilgą gyvenimą, džiaugsmą (2—8); antroje dalyje kreipiamasi į karalių ir išreiškiama linkėjimas, kad neprieteliai, Dievui padedant, būtų visai nugalėti ir sunaikinti dėl jų piktų sumanymų, kad Dievas būtų išaugštintas ir visų šlovinamas (9—14)

<sup>1</sup>*Dovido*. Šita Ps, matyti, sudėta tomis pačiomis aplinkybėmis, kaip ir 19. <sup>2</sup>*Dėl tavo galios*. Dievo galia pasireiškė duodant karaliui pergalę. Tai buvo didžiausia geradarystė; toliau įvardijamos kitos. — <sup>4</sup>*Tikro aukso karūną*. Gal čia daroma aliuzija į atsitikimą su atimtu iš Amoniečių karaliaus auksiniu vainiku, kurs buvo uždėtas Dovidui ant galvos.

- <sup>5</sup>Jis prašė tave gyvybės : tu suteikėi jam ilgą gyvenimą per amžių amžius.  
<sup>6</sup>Didelė yra jo garbė dėl tavo pagalbos, tu padėjai ant jo didybę ir šlovę.  
<sup>7</sup>Nes padarei iš jo palaiminimą per amžius, linksminai jį džiaugsmu tavo akivaizdoje.  
<sup>8</sup>Nes karalius pasitiki Viešpačiu ir dėl Augščiausiojo malonės nebus pajudintas.  
<sup>9</sup>Teateina tavo ranka ant visų tavo neprietelių ; teranda tavo dešinė tuos, kurie tavęs nekenčia.  
<sup>10</sup>Padėk juos kaip ugnies krosnyje, kai pasirodys tavo veidas.  
 Viešpats tesunaikina juos savo rūstybėje, ir ugnis tepraryja juos.  
<sup>11</sup>Jų vaikus išnaikink nuo žemės ir jų palikuonis iš žmonių tarpo.  
<sup>12</sup>Jei jie bandys prieš tave pikta, rengs klastą, jie nenugalės ;  
<sup>13</sup>Nes tu priversi juos bėgti, įtempsti savo lanką prieš juos.  
<sup>14</sup>Pakil, Viešpatie, savo galioje ! mes giedosime ir šlovinsime tavo stiprybę

## 21 (22) psalmė. Pranašystė apie Kristaus kančią ir jos vaisius

- <sup>1</sup>Khoro vedėjui. Gaida kaip : « Stirna auštant ». Psalmė. Dovido.  
<sup>2</sup>Mano Dieve, mano Dieve, kam tu mane palikai ?  
 Toli tu esi nuo maldų, nuo mano šauksmo žodžių.  
<sup>3</sup>Mano Dieve, aš šaukiu per dieną, o tu neišklausai, ir naktį, o tu manęs neklausai.

Žr 2 Kar 12, 30. — <sup>5</sup>*Ilgą gyvenimą...* Ilgas žemiško gyvenimo amžius buvo laikomas viena iš didžiausių Dievo geradarysčių. Gyvenimą per amžių amžius galima laikyti dažnai sutinkama iperbole. Pav 3 Kar 1, 31 : *legyvuoja mano valdovas Dovydas per amžius*. Plg Dan 3, 9 ; 5, 10 : Ps 60, 7. 8. Bet gali čia būti aliuzija ir į pažadą amžinojo sosto (2 Kar 7, 16) ; tuo atveju Ps žodžiai pilnai įvyko tik Kristuje. Plg Žyd 5, 7. — <sup>6</sup>*Palaiminimą per amžius* : padarei jį patį labai laimingą arba, anot kitų, darai, kad jis pats turi palaiminimą iš augštybių, kaip kitados Abraomas, ir yra palaiminimo tarpininkas kitiems. Pilna prasme šitie žodžiai tinka vėl tiktai Kristui. — *Tavo akivaizdoje* : pažvelgdamas į jį malonin-gai. — <sup>8</sup>*Nebus pajudintas* : gautoji laimė nebus iš jo atimta

<sup>9</sup>*Teateina...* Linkėjimas karaliui, kad jo neprieteliai visai žūtų, kad juos visus pasiektų jo jėga ir sunaikintų — <sup>10</sup>*Kaip ugnies krosnyje* : bus

jiems taip, kaip įmestiems į liepsno-jantį krosnį. — *Viešpats tesunaiki-na...* Keršys neprieteliams taip pat Dievas. Pasipriešinimas pateptajam karaliui yra pasipriešinimas Dievui. Žudymas žmonių karo metu Sen Testamente, taikant keršto įstatą, buvo įprastas dalykas. — <sup>12</sup>*Rengs klastą...* Nurodoma priešų sunaikinimo priežastis. — <sup>13</sup>*Lanką prieš juos* : tiems, kurie nesuskubs pabėgti, taikysis savo vilyčiomis tiesiog į veidą. — <sup>14</sup>*Pakil...* Ps baigiama malda, kaip ir 19

**21 psalmė** yra viena iš labai žymių pranašysčių apie Jėzaus Kristaus kančią ir apie jos vaisius. Ps prasi-deda žodžiais, kuriuos Kristus ištarė ant kryžiaus, 7—9 eil aprašoma iš-juokimai ir išniekinimai, kokiuos padaryta Kristui, kybančiam ant kryžiaus ; 16 eil žodžiais išreiškiama kitas jo atsiliepimas ant kryžiaus (trokštu) ; kalbama dar apie rankų ir kojų perdūrimą, apie drabužių pa-sidalinimą ir apie burto metimą dėl



- <sup>4</sup>Tu gi gyveni šventovėje,  
 Israėlio šlove.  
<sup>5</sup>Tavyje turėjo vilties mūsų tėvai,  
 turėjo vilties, ir tu išlaisvinai juos;  
<sup>6</sup>Tavęs šaukėsi ir buvo išgelbėti,  
 tavyje turėjo vilties ir nebuvo sugėdinti.  
<sup>7</sup>Aš gi esu kirminas, o ne žmogus,  
 pasityčiojimas ir žmonių atmata.  
<sup>8</sup>Visi, kurie mane mato, išjuokia mane,  
 kraipo lūpas, judina galvą:  
<sup>9</sup>„Jis pasitikėjo Viešpačiu: tegul išlaisvina jį,  
 teišgelbėja jį, jei jį myli“.  
<sup>10</sup>Juk tu vedei mane nuo pat motinos iščios;  
 tu padarei, kad aš buvau saugus prie mano motinos krūčių.

jupos; visa gi tai padaryta mirštančiam Kristui. Evangelistai ir Apaštalai taiko šitos psalmės žodžius Kristui. Plg Mt 27, 35. 39. 43. 46; Jo 19, 23. 24. 28; Žyd 2, 11. 12. Šv Eklezijos Tėvai (Justin, Iren, Auk-sab, Jieron, Aug) laiko šią psalmę mesijine. — Psalmėje randamas aprašymas netinka niekam daugiau kaip tik Kristui. Netinka jis nei Dovidui, nei Ezekijui, nei Jeremijui, nei visai Israėlio tautai, drauge paimtai. Nėra kito žmogaus, kurs būtų kentėjęs kankinimus, lygiai baisius ir turėjusius lygiai garbingus išganymo vaisius visam pasauliui; kurs būtų sujungęs savo asmenyje ir didžiausias kančias ir tobuliausią šventumą, kaip tik Dievas Žmogus

Pirmoje psalmės dalyje Dovidas, kalbėdamas Mesijo vardu, dejuoja, kad jis visai paliktas Dievo ir paniekintas žmonių (2—12); toliau aprašo pasielgimą asmenų, dalyvaujančių Kristaus prikaltimui ant kryžiaus, ir Išganytojo maldą (13—22). Antroje dalyje psalmininkas to paties Kristaus vardu dėkoja Dievui už išgelbėjimą ir nurodo geriausius ir gausingiausius kančios vaisius; jie bus suteikti Kristaus įsteigta Eklezijai, į kurią įeis visos tautos; visos būsimos kartos skelbs Dievo teisybę (23—32)

<sup>1</sup>*Kaip*: «*Stirna*... Gal šitaip nurodoma, jog psalmė reikėjo giedoti kaip kita labiau žinoma giesmė, prasidedanti žodžiais: «*Stirna auštanti*...» — <sup>2</sup>*Mano Dieve*... Ebr., 'Eli, 'Eli. Mt 27, 46; Mk 15, 34. — *Kam tu mane palikai*? Ebr *lamah 'azabthani*. Kadangi Kristus kalbėjo siro-khaldaiška tar-me, ant kryžiaus jis ištarė: *lam-mah*

*sebagthani*. Kristaus klausimas, 'kreipiamas į Dievą Tėvą, yra ne nekant-rumo ar nusiminimo ženklas, o tik troškimo, išsiilgimo. Jis žino, kad meilė jį riša su Dievu; bet dabartinis jo stovis nesutinka su esme jo santykių su Dievu. Kaip pasireiškė palikimas, pasakoma toliau: *tolī tu esi...* t y kaip aš bešaukčiau, vistiek pagalba toli nuo manęs, aš esu paliktas vienas. Žyd 5, 7. — <sup>3</sup>*Per dieną... per naktį*: visuomet. — <sup>4</sup>*Gyveni šventovėje*: Jerusaleš šventnamyje, kurs yra dangiškosios buveinės atvaizdas, ir danguje. Nors aš ir netuojaus išklausomas, tačiau Dievas, Israėlio šlovė, kurs gyvena danguje, yra visados pasiryžęs padėti. — <sup>5</sup>*Tavyje turėjo vilties...* tu visados išklausydavai mūsų tėvus, tai kodėlgi tu neturėtumei išklausti manęs? — <sup>7</sup>*Aš gi esu...*: aš patekau į tokią padėtį, jog išrodau lygus kirminui, kurį kiekvienas gali mindžioti koja, jog man nebeprapažįstama žmogiškos vertės. Šitas aprašymas turi pagreitinti Dievo pagalbą. Plg 49, 7; 53, 3. — <sup>8</sup>*Išjuokia mane*. Lk 23, 35. — *Kraipo lūpas*: piktžodžiauja. — *Judina galvą*: pasityčiojimo ir paniekimo ženklai. Žr Mt 27, 39. — <sup>9</sup>*Jis pasitikėjo...* Pasityčiojimo ir piktžodžiavimo pavyzdys: jis pavedė save Viešpačiui, gyrėsi savo viltimi Dievuje; dabar pasirodo, kaip veltui gyrėsi. — <sup>10</sup>*Iš ko priešai tyčiojasi, tuo Kristus didžiuojasi*: Dievas jį vedė, Dievas jį saugojo; jam visados priklausė, nes yra jo Dievas. — *Mano motinos*. Išganytojas mini net du kartu savo motiną. Niekur Sen Test nėra kalbos apie Mesijo tėva-žmogų, o tik

- <sup>11</sup>Tau aš esu atiduotas nuo pat pradėjimo,  
nuo pat mano motinos iščios tu esi mano Dievas.  
<sup>12</sup>Nestovėk toli nuo manęs, nes aš sielvartauju;  
būk arti: nes nėra padėjėjo.  
<sup>13</sup>Daug versių stovi aplink mane,  
Basano jaučiai supa mane.  
<sup>14</sup>Jie išsižioja prieš mane  
kaip plėšrus ir kriokiantis liūtas.  
<sup>15</sup>Aš išsiliejau kaip vanduo,  
ir išsinarstė visi mano kaulai:  
Mano širdis pasidarė kaip vaškas,  
tirpsta mano viduriuose.  
<sup>16</sup>Išdžiūvo kaip šukė mano gerklė,  
ir mano liežuvis prilipo prie mano gomurio,  
ir tu nuvedei mane į mirties dulkes.  
<sup>17</sup>Nes aplink mane stovi daug šunų,  
piktadarių gauja supa mane.  
Jie perdūrė mano rankas ir mano kojas,  
<sup>18</sup>aš galiu suskaityti visus savo kaulus,  
O jie žiūri ir matydami mane džiaugiasi;

apie jo motiną ir dieviškąjį Tėvą.  
Plg Ješ 7, 4; Mik 5, 3. — <sup>12</sup>*Nestovėk...*  
Visados globojamas laukiu pagálbos  
ir dabar

<sup>13</sup>*Basano...* Išganytojas jaučiasi lyg  
pamestas laukinių žvėrių tarpe. Ne-  
prietelius dėl jų piktumo ir įnirtimo  
jis lygina su versiais, jaučiais, liūtais,  
o toliau su šunimis. Basano kraštas į  
šiaurę nuo Jaboko upelio iki Hermono  
šlaitų, kitados karaliaus Ogo, vėliau  
Manaso giminės nuosavybė (4 Moš  
32, 1), buvo labai derlingas ir garsus  
savo ganyklomis. Stiprūs Basano  
jaučiai yra nekartą minimi Šv Rašte.  
— <sup>14</sup>*Jie*: neprieteliai. — <sup>15</sup>*Aš išsilie-  
jau...* visai nebeturiu jėgų; kūnas  
nustojo savo tamprumo, išžižo, kaip  
apalpusio žmogaus; šanariai nebesi-  
laiko vienas kito, kaip vanduo nesi-  
laiko savaime vienoje vietoje be indo.  
Ir kaulai nepasiliko nepaliesti, ro-  
dėsi atskirti vienas nuo kito. — Taip  
gi įvyko, kai Išganytojas buvo pri-  
kaltas ant kryžiaus. — *Mano širdis...*  
Vaidzas didžiausio suspaudimo ir  
išgąščio. Plg Još 2, 11; 5, 1; 7, 5;  
Ješ 13, 7; 19, 1; 2 Kar 17, 10 —  
<sup>16</sup>*Išdžiūvo...* Kentėjimas, nuliūdimas,  
baimė, lyg koks karštis, išdžiovinio  
gyvybės sultis, taip, kaip ugnis iš-  
traukia iš molio drėgmę. — Trošku-  
lys buvo viena iš didžiausių kančių  
prikaltojo ant kryžiaus. Plg Raud  
4, 4; Jo 19, 28. 29. — Taip sunaikin-  
tam, regisi, nieko kito nebeliko, kaip

tik mirtis. Bet neprieteliai nebūtų  
turėję prieš jį jokios galios, jei Dievas  
nebūtų jiems jos davęs. Plg Ješ 53,  
1... — <sup>17</sup>*Daug šunų...* Neprieteliai  
lygūs išalkusiems šunims, kurie pasi-  
ryžę pulti savo auką ir draskyti dan-  
timis; jie piktadarijai be pasigailė-  
jimo. — *Jie perdūrė...* Aiškiausia  
pranašystė apie perdūrimą vinimis  
Kristaus rankų ir kojų, prikaland jį  
ant kryžiaus. — Dabartiniame ebr  
tekste šitoje vietoje yra žodis *ka'ari*,  
kurs reiškia: kaip liūtas; bet jis visų  
pirma netinka į kontekstą, nes juk  
negalima sakyti: « piktadarių gauja  
supa kaip liūtas mano rankas ir mano  
kojas »: toliau visi senoviniai vertėjai  
(LXX, Vulg. Sir, Aq, Sim, Jieron)  
deda šitoje vietoje arba žodį *perdūrė*,  
arba kitą panašią prasmę turintį  
veiksmažodį, o ne daiktvardį; todėl  
jie visi turėjo skaityti ne *ka'ari*, bet  
*ka'aru*. Pakeitimas ebr tekste pa-  
daryta, matyti, vėlesniais laikais,  
kada prasidėjo ginčai tarp žydų ir  
krikščionių apie įvykimą šitos prana-  
šystės Kristaus asmenyje. Daugelis  
net kritikų racionalistų pritaria Vulg  
vertimui prieš dabartinį ebr t. —  
<sup>18</sup>*Aš galiu...* Kristaus kūnas taip  
buvo ištemptas ant kryžiaus, kad,  
jausdamas per ilgas valandas di-  
džiausius skausmus visuose kaulų  
sunėrimuose, būtų galėjęs juos visus  
suskaityti. — *O jie žiūri...* Ebr *z ra'ah*  
reiškia žiūrėti su pasimėgimu, lyg

- 19 dalina sau mano drabužius  
 ir dėl mano jupos meta burtą.  
 20 Tu gi, Viešpatie, nestovėk toli;  
 mano pagalba, skubėk man padėti.  
 21 Išgelbėk nuo kalavijo mane  
 ir iš šunies rankos mano gyvybę;  
 22 Gelbėk mane iš liūto nasrų  
 ir mane nelaimingą nuo vienragių ragų.  
 23 Aš skelbsiu tavo vardą savo broliams,  
 sueigos viduryje aš šlovinsiu tave.  
 24 Jūs, kurie bijote Viešpaties, girkite jį;  
 Visi Jokubo palikuonys, šlovinkite jį:  
 bijokite jo, visi Izraelio vaikai.  
 25 Nes jis nepaniekino ir nesibodėjo nelaimingojo nelaimės;  
 ir nepaslėpė nuo jo savo veido  
 ir, kai šaukėsi jo, išgirdo jį.  
 26 Nuo tavęs eina mano šlovinimas didelėje sueigoje,  
 savo įžadus aš atitesėsiu tavęs bijančiųjų akivaizdoje.  
 27 Beturčiai valgys ir bus pasotinti,  
 šlovins Viešpatį, kurie jo jieško:  
 „tegyvuoja jūsų širdys per amžius”.  
 28 Atsimins ir gręsis į Viešpatį  
 visi žemės kraštai;  
 Ir parpuls jo akivaizdoje  
 visos pagonių šeimos,

gardžiuotis. — <sup>19</sup>*Dalina sau...* taip, kaip paprastai buvo daroma su pasmerktojo mirti drabužiais. Žr Mt 27, 35; Mk 15, 34; Lk 23, 34; Jo 19, 23, 24. — <sup>20</sup>*Tu gi, Viešpatie...* Kristus ant kryžiaus nenustojė vilties ir meldžiasi toliau. — <sup>21</sup>*Mano gyvybę*. Ebr t pažodžiui: «mano vienatinę», kurios nustojus žmogus nebeteri kitos

<sup>23</sup>*Aš skelbsiu...* Dėkingas už išgelbėjimą Mesijas viešai skelbs Dievo pažintį, galybę, veikalus, geradarys-tes. Skelbs savo broliams, visų pirma žydams, kurie kūnu yra tikri Kristaus broliai. Žr Žyd 2, 12. Toliau gi viešuose susirinkimuose kvies šlovinti Dievą visus jo garbintojus iš tarpo žydų ir pagonių. — <sup>24</sup>*Jokubo palikuonys*: dvasiniai Jokubo palikuonys, visi tikri Dievo garbintojai. — <sup>25</sup>*Nepaniekino...* Dievą šlovinti kviečiami visi, nes jis išklaušė nelaimingąjį; nelaimingasis gi yra ne kas kitas, kaip tik kenčias Mesijas. Išklaušė, prikeldamas iš numirusiųjų tobulu būdu, lyg kad išganytos visai nebūtų buvęs mirties valdžioje. — <sup>26</sup>*Nuo tavęs eina...* Dėl Dievo suteiktojo išgelbėjimo Kristus šlovins jį *didelėje sueigoje*, iš žydų ir pagonių

tarpo surinktoje Eklesijoje, kuri laiku ir plotu yra labai didelė. — *Savo įžadus...* Sen Test buvo įprotis daryti didelėje nelaimėje įžadus; dažniausiai buvo žadama atnašauti paskirtą aukų skaičių. Gavus prašomą pagalbą, įžadams atitesėti aukos buvo atnašaujamos; jų kraują ir riebiąsias dalis aukodavo Dievui, jas sudegindami ant aukuro, dalį atiduodavo kunigams, likusioji gi mėsa būdavo suvalgoma linksmuose dėkojimo susirinkimuose, į kuriuos buvo kviečiami giminės, draugai, našlaičiai, beturčiai, kurie tuo būdu buvo daromi dalyviais išgelbėjimo ir džiaugsmo. — Su pirmuoju kančios ir mirties vaisiumi, su Apaštalų skelbimu vieno Dievo švenč. Trejybėje, jungiasi antras vaisius šv mišių auka kaip amžinas nekrūvinas tęsinys kryžiaus aukos (Aug, Jier) ir šv Komunija. <sup>27</sup>*Beturčiai valgys...*: tie, kuriems reikia pagalbos. — *Kurie jo jieško*: tikri Dievo garbintojai. — *Tegyvuoja...* Trejopas šv Eukaristijos veikimas: dvasinis sotumas, Dievui priklausanči pagarba, amžinas gyvenimas. — <sup>28</sup>*Visi žemės kraštai...* Paaškinama, kaip plačiai pasklis vaisiai ir geradarystės išgelbėjimo, suteikto

- <sup>29</sup>Nes karaliavimas priklauso Viešpačiui,  
ir jis viešpatauja pagonims.  
<sup>30</sup>Ji vieną garbins visi, kurie miega žemėje,  
ties juo susilenks visi, kurie nužengia į dulkes.  
<sup>31</sup>Ir mano siela gyvens jam,  
mano palikuonys tarnaus jam,  
Pasakos apie Viešpatį <sup>32</sup>būsima kartai,  
ir jie skelbs jo teisumą gimsiančiai tautai:  
“Tai padarė Viešpats”

## 22 (23) psalmė. Viešpats geras ganytojas ir vaišintojas

<sup>1</sup>Psalmė. Dovido.

- Viešpats gano mane: nieko man netrūksta;  
<sup>2</sup> žaliuojančiose ganyklose mane paguldo.  
Prie vandens, kur pasilsėčiau, nuveda mane;  
<sup>3</sup> atgaivina mano sielą.  
Veda mane tiesiais takais  
dėl savo vardo.  
<sup>4</sup>Jei aš ir eičiau tamsiu slėniu,  
aš nebijosiu pikta, nes tu esi su manim.  
Tavo lazda ir tavo ramtis,  
tai mane paguodžia.  
<sup>5</sup>Tu tiesi man stalą,  
žiūrint mano priešams;  
Patepi aliejumi man galvą;  
mano taurė pilniausia.

Mesijui. — Žmonija savo gyvenimo pradžioje žinojo tikrąjį Dievą. Vėliau atsiradusioji stabmeldystė buvo tik užmiršimas Sutvėrėjo. Pagonių grįžimas prie Dievo yra tik atsiminimas seniau buvusių santykių. — <sup>29</sup>*Garbins visi*: ir pasaulio galiūnai, ir mažutėliai (Ješ 15, 6), visi, kurie eina mirties keliu. — <sup>31</sup>*Ir mano siela...* Pats Mesijas su didele meile žada gyventi Dievui Tėvui ir jo karalystei. Taip pat ir jo dvasiniai palikuonys, jo pasekėjai, visi tarnaus ištikimai Dievui. — <sup>32</sup>*Skelbs jo teisumą...* Dievo teisumas yra tas tikras visų dalykų ir žmonių stovis, kurio Dievas nori, kad jis, kaip sutinkas su jojo švenč valia, pasiliktų visuomet.

**22 psalmėje** Dovidas šlovina Dievą kaip savo geradarį. Jis Viešpaties avis. Viešpats kaip ganytojas gano savo avį geroje ganykloje ir gina ją nuo visų nelaimių (1—4); Viešpats vaišina jį kaip meilų svečią, lydi savo malonėmis ir leidžia gyventi savo namuose (5, 6).

<sup>1</sup>*Dovido*. Psalmė sudėta, matyti, tuo metu, kada Dovidas jautėsi visai laimingas. Joje išreikštos mintys

tinka taip pat Israėlio tautai, kurios ganytojas yra Dievas. Dvasine prasme ji apima visa, ką Kristus, tikras gerasis ganytojas, yra padaręs ir iškentėjęs mūsų išganymui. — Palyginimas Viešpaties su ganytoju dažnai sutinkamas Sen Testamente. Žr 1 Moš 48, 15; 49, 24; Ješ 40, 11; Jer 31, 10; Ez 34, 13; Oš 4, 16; Mik 7, 14. Nauj Test pats Kristus vaizduoja save, kaip tikrai gerą ganytoją. Žr Jo 10, 1... — <sup>2</sup>*Žaliuojančiose...* Dvasine prasme ganykla ir gaivinas vanduo yra visa, kas praverčia mūsų išganymui. — <sup>3</sup>*Tiesiais takais*: kad nepaklyščiau, kad būtų šlovė ganytojui, jog nė viena jo avis nežuvo tyrumoje. — <sup>4</sup>*Tamsiu slėniu*: kur gal tykoja piktas priešas. — *Tavo lazda*, kuria ganytojas remiasi, o prireikus naudojasi, kad ja gintų avį nuo piktų žvėrių.

<sup>5</sup>*Tu tiesi...* Čia Viešpats palyginamas jau su šeiminku, kurs meiliai vaišina svečią savo namuose, gina jį nuo neprietelių. Taip jis ramiai gali valgyti, ką anas patiekia. Šv tėvai, Kipr, Ambr, aiškina šitą eil apie šv Komunią, kuri suteikia mums jėgų

<sup>6</sup>Malonumas ir malonė lydės mane  
per visas mano gyvenimo dienas,  
Ir gyvensiu aš Viešpaties namuose  
per ilgiausią laiką

### 23 (24) psalmė. Kas vertas įeiti į Viešpaties šventovę

<sup>1</sup>Dovido. Psalmė.

Viešpaties yra žemė ir tai, ko ji pilna,  
pasaulis ir kas jame gyvena.

<sup>2</sup>Nes jis įkūrė jį ant jūrų  
ir įtvirtino jį ant upių.

<sup>3</sup>Kas žengs į Viešpaties kalną  
arba kas stovės jo šventoje vietoje?

<sup>4</sup>Tas, kurio rankos nekaltos ir širdis nesutepta,  
kurs nekreipė savo minties į tuštybes  
ir neprisiekinėjo klatingai savo artimui.

<sup>5</sup>Šitas gaus palaiminimą iš Viešpaties  
ir užmokestį iš Dievo, savo Gelbėtojo.

<sup>6</sup>Šitie yra karta tų, kurie jo ieško,  
kurie ieško Jokubo Dievo veido.

<sup>7</sup>Pakelkite, vartai, savo galvas,  
ir pakilkite jūs, senoviniai vartai,  
kad įeitų garbės karalius.

prieš piktus mūsų pačių linkimus ir prieš visus mūsų sielos neprietelių užpuldinėjimus. — *Žiūrini...* Tuo būdu neprietelius sutinka gėda, nes jie gauna matyti, kokių gėrybių Dievas suteikia tam, kurį jie norėjo prazudyti. — *Patepi aliejumi...* Žyduose buvo įprotis patepti galvą svečiams, pakviestiems į pokylį. Plg Mt 16, 7; Lk 7, 46; Am 6, 6. Dvasinė prasme aliejus reiškia Dievo malonę. — *Pilniausia*: sklidina. — *“Viešpaties namuose*: prie sandoros padangtės Siono kalne, kur Dovidas tikisi dar ilgai pasilikti. Dvasinė prasme Viešpaties namai yra dangus

**23 psalmėje** Dovidas, priminęs, kad Viešpats yra pasaulio savininkas ir Sutvėrėjas, skelbia, kad į jo šventąjį kalną valia eiti tik nekaltiems ir nesuteptiems (1—6). Antroje psalmės dalyje jis ragina pakilti augštin Siono vartus, nes pro juos turi įeiti garbės Karalius, stiprusis ir galingasis, kareivijų Viešpats (7—10)

<sup>1</sup>*Dovido*. Proga sudėti šitai psalmėi davė perkėlimas sandoros skrynios į šventąjį kalną. Žr 2 Kar 6, 12... — Lotyniškame Vulgatos vertime šitos ps antraštėje yra nurodymas, kad ji buvo paskirta «pirmai savaitės dienai», todėl ji turėjo būti giedama

sekmadieniais, kai buvo daromos rytmetinės aukos. — *Viešpaties yra...* Viešpats yra žemės savininkas, nes jis yra jos Sutvėrėjas. — *“Ant jūrų*. Senovės žydai vaizduodavosi žemę kaip kokį didžiausią rūmą, Dievo pastatytą ant vandenyno. Plg Ps 13, 6. — *Ant upių*: ant jūros srovių. — *“Kas žengs...*: kas vertas eiti į Siono kalną ir pasilikti tenai, kur buvo sandoros padangtė, žemiškas Dievo sostas. — *“Tas, kurio rankos...* Prie Dievo, į jo šventyklą, valia artintis tam, kurs savo darbais ir mintimis saugojasi nuodėmės. — *Kurs nekreipė...*: kurs nėra pamėgęs tuščių žemiškų dalykų. — *“Šitie yra...* Tokie, kaip augščiau aprašyta, turi būti tikri Dievo garbintojai, kurie nori būti arti Viešpaties. — 6 eil ebr tekste baigiasi ž *selah*

<sup>7</sup>*Pakelkite, vartai...* Giedant 6 eil žodžius procesija su sandoros skrynia turėjo prisitarti prie Siono vartų. Taigi, dabar psalmininkas kreipiasi su paraginimu į tuos vartus, kad vertai priimtų įeinantį Viešpatį. Vartai neperdaug augšti, kad pro juos įeitų toks didis Dievas, todėl vartai turi pakelti *savo galvas*, t y pakelti augštin savo viršutinę dalį, net ir patys padidėti ta pačia kryp-

- <sup>8</sup> „Kas yra tas garbės karalius? ”  
 «Tai stiprus ir galingas Viešpats,  
 Viešpats galingas kovoje ».
- <sup>9</sup> Pakelkite, vartai, savo galvas,  
 ir pakilkite jūs, senoviniai vartai,  
 kad įeitų garbės karalius !
- <sup>10</sup> „Kas yra tas garbės karalius? ”  
 „Kareivijų Viešpats : jis tai yra garbės karalius ”

**24 (25) psalmė. Prašymas dovanoti kaltes ir išlaisvinti iš visų suspaudimų**

<sup>1</sup> Dovido.

Į tave aš keliu savo sielą,  
 Viešpatie, <sup>2</sup>mano Dieve.

Tavimi pasitikiu : kadgi nebūčiau sugėdintas !  
 kad nedžiūgautų dėl manęs mano neprieteliai !

<sup>3</sup> Nes visi, kurie turi tavyje vilties, nebus sugėdinti ;  
 sugėdinti bus tie, kurie išūliai laužo ištikimybę.

<sup>4</sup> Parodyk man, Viespatie, savo kelius  
 ir išmokyk mane savo takų.

timi. Vartai vadinami senoviniais, nes, matyti, tai buvo dar Jebusiečių statyti vartai.— <sup>8</sup>*Kas yra...* Vartai nustebę klausia apie prisiartinantį karalių, kas jis, ir gauna atsakymą : *Tai... Viešpats* : Jahveh, galingasis, karžygys, Jahveh karo karžygys, kurio padedamas Izraelis atėmė iš Jebusiečių Siono kalną, su kurio pagalba iki tam laikui buvo tiek kartų nugalėtojas ; todėl vartai turi priimti jį su didele pagarba. — <sup>10</sup>*Kas yra...* Vartai dar kartą klausia apie tą karalių, bet dabar tik tuo tikslu, kad išgirstų daugiau to garbingo karaliaus pagyrimų. — *Kareivijų Viešpats*. Ebr *Jahveh ceba'oth*. Jis ir dangaus kariuomenės Viešpats. — Siono miestas ir jo šventasis kalnas su Viešpaties gyvenamąja vieta yra paveikslas dangaus, kuriame yra Dievo didybės sostas. Nuo Adomo nuodėmės laiko dangaus vartai buvo uždaryti ; per metų tūkstančius žmonija klausinėjos apie tą, kurs galėtų vėl atidaryti užrakintuosius dangiškojo Siono vartus. Išganytojai atėjus į pasaulį, pirmą kartą pasigirdo šauksmas, kad vartai turi atsidaryti, nes žmonijai jau buvo duotas tasai, kurs buvo vertas pro juos įeiti. Antrą kartą jis pasigirdo iš paties Viešpaties burnos, kai Išganytojas kartu su tais, kuriuos jis išvedė iš pragaro priean-

gio, artinosi prie tų vartų savo į dangų žengimo dieną, rodydamas savo šventas žaizdas, kaip savo vertės patvirtinimą, kad jis neapkentė nuodėmės, yra mylėjęs teisumą (Arndt)

**24 psalmė** alfabetinė, kaip ir 9. Aiškaus logiško ryšio tarp atskirų jos eil minčių kaip ir nėra. Tačiau jos visos turinį galima išreikšti šiaip : Dovydas pradeda 24 ps pareiškimu pasitikėjimo Viešpačiu, kurs neleis kad jo ištikimas tarnas būtų sugėdintas savo priešų akyse, meldžia Dievą vesti jį tikru keliu ir atleisti nuodėmes (1—7), nes Viešpats yra geras ir maloningas (8—11). Kadangi tačiau Dievas rodo savo malonin-gumą ypač teisiesiems, tai ps autorius, aprašydamas savo vargą ir priešų piktumą, vėl prašo atleisti jam nuodėmes ir išlaisvinti jį nuo persekiojimų (12—22)

<sup>1</sup>*Dovydo*. Ps gal buvo sudėta Ab-salomo maišto metu. — *Savo sielą* : savo mintis, savo troškimus. — <sup>2</sup>*Sugėdintas*. Dovydas bus sugėdintas, turės rausti, jei Dievas nepadarys galo savo ištikimo tarno vargams. — <sup>3</sup>*Kurie išūliai...* kurie kelia maištą be jokio pagrindo, neturėdami, kuo galėtų save pateisinti. — <sup>4</sup>*Savo kelius...* Dievo keliai ir takai yra nurodyti jo apreiškime, bet kad juos pažintume, reikia Dievo šviesos ; reikia ir jo pa-

- <sup>5</sup>Vesk mane savo tiesoje ir mokyk mane,  
nes tu esi Dievas, mano Gelbėtojas,  
ir tavyje aš visados turiu vilties.
- <sup>6</sup>Atsimink, Viešpatie, savo pasigailėjimus  
ir savo gailestingumus, kurie yra nuo amžių.
- <sup>7</sup>Neatsimink mano jaunystės nuodėmių ir mano nusikaltimų;  
pagal savo gailestingumą atsimink mane,  
dėl savo gerumo tu, o Viešpatie.
- <sup>8</sup>Geras ir tiesus yra Viešpats:  
todėl jis moko nusidėjėlius kelio.
- <sup>9</sup>Veda nuolankius teisybėje,  
moko žemuosius savo kelio.
- <sup>10</sup>Visi Viešpaties takai malonė ir ištikimybė  
tiems, kurie laiko sandorą ir jo įsakymus.
- <sup>11</sup>Dėl savo vardo, Viešpatie,  
tu atleisi mano nuodėmę: nes ji didelė.
- <sup>12</sup>Kas yra žmogus, kurs bijo Viešpaties?  
Jis moko jį, kurį kelią turi pasirinkti.
- <sup>13</sup>Pats pasiliks gėrybėse,  
ir jo palikuonys paveldės žemę.
- <sup>14</sup>Viešpats yra prieštikiškas tiems, kurie jo bijo,  
ir jiems jis apreiškia savo sandorą.
- <sup>15</sup>Mano akys visados nukreiptos į Viešpatį;  
nes jis ištrauks mano kojas iš slastų.
- <sup>16</sup>Pažvelgk į mane ir pasigailėk manęs,  
nes aš esu vienas ir nelaimingas.
- <sup>17</sup>Palengvink mano širdies suspaudimus  
ir gelbėk mane iš mano vargų.
- <sup>18</sup>Matyk mano nelaimę ir mano vargą  
ir atleisk visus mano nusikaltimus.
- <sup>19</sup>Pažvelgk į mano neprietelius: nes jų daug,  
ir jie neapkenčia manęs smarkia neapykanta.

galbos, kad jais galėtume vaikščioti.  
— <sup>6</sup>*Savo tiesoje...* kad laikyčiaus tikrojo mokslo, kurs Dievo duotas jo įstatymu. — <sup>7</sup>*Atsimink...*: pritaikyk man savo amžiną gailestingumą. — Pirmas Dievo gailestingumo pasireiškimas nusikaltusiai žmonijai buvo pasmerkimas žalčio suvedžiotojo. — <sup>8</sup>*Jaunystės nuodėmių...*: kurių didumą mažina įgimtas žmogui silpnumas ir įprastas jaunystėje greitumas ir neapsisvarstymas. — *Pagal savo gailestingumą*: „atsimink mane ne pagal savo rūstybę, kurios aš esu vertas, bet pagal savo gailestingumą, kurs yra vertas tavęs, o Viešpatie“ (Aug).

<sup>8</sup>*Tiesus*: ištikimas, kurs atitiesi, ką yra žadėjęs. — <sup>9</sup>*Teisybėje*: tikru keliu. — <sup>10</sup>*Laiko sandorą*: kurie yra ištikimi Dievo duotai sandorai ir vykdo jo įstatymus. — <sup>11</sup>*Dėl savo vardo...* Dievui bus šlovė, kai jis,

būdamas gailestingas ir ištikimas savo pažadams, atleis nusidėjėliui didelę nuodėmę, kurios tas gailisi. — <sup>12</sup>*Kas yra...* Jei kuris žmogus bijo Viešpaties, t y garbina jį ir ištikimai jam tarnauja, tam Dievas duoda ypatingos šviesos, kad išmanytų kas jam reikia daryti ar ko vengti, kad įtiktų Viešpačiui. — <sup>13</sup>*Paveldės žemę*. Izraelio tauta buvo iš Dievo malonės paveldėjusi Kanaano žemę ta sąlyga, kad laikysis jo įstatymo (3 Moš 25, 23). Taigi paveldėti žemę reiškia būti dalyviu Dievo malonės palaiminimų. Plg Mt 5, 5. — <sup>14</sup>*Viešpats yra...* Viešpats ištikimiams savo garbintojams duoda pažinti savo paslaptis, leidžia giliau pažvelgti į savo esmę, taip jiems parodydamas didesnę savo draugystę. — <sup>15</sup>*Vienas ir nelaimingas*: neturiu iš kitur pagalbos ir esu prislėgtas. — <sup>16</sup>*Mano nusikaltimus*: kad nuodėmės nesu-

- <sup>20</sup>Sergėk mano sielą, ir išgelbėk mane,  
kad nebūčiau sugėdintas, jog atbėgau pas tave.  
<sup>1</sup>Tegul gina mane nekaltumas ir dorumas,  
nes aš turiu vilties tavyje, Viešpatie.  
<sup>22</sup>Išlaisvink, Dieve, Izraelį  
iš visų jo suspaudimų

## 25 (26) psalmė. Nekaltai įskusto malda į Dievą teisėją

<sup>1</sup>Dovido.

Daryk man, Viešpatie, teisną, nes aš vaikščiojau savo nekaltume ir, pasitikėdamas Viešpačiu, nesvyravau.

<sup>2</sup>Tyrinėk mane, Viešpatie, ir mėgink mane ;  
ištrik mano inkstus ir mano širdį.

<sup>3</sup>Nes tavo malonumas yra prieš mano akis,  
ir aš vaikščioju tavo tiesoje.

<sup>4</sup>Aš nesėdžiu su nedorais žmonėmis  
ir nesusieinu su klastingais.

<sup>5</sup>Aš nekenčiu pikta darančiųjų sueigos  
ir su bedieviais nesisėdu.

<sup>6</sup>Aš plaunu nekaltume savo rankas  
ir einu aplink tavo altorių, Viešpatie,

<sup>7</sup>Kad viešai skelbčiau šlovinimą  
ir papasakočiau visus tavo nuostabius darbus.

<sup>8</sup>Viešpatie, aš mėgstu tavo namų buveinę  
ir tavo garbės padangtės vietą.

trukdytų maldos išklausyti. — <sup>20</sup>*Mano sielą*: mano gyvybę. — <sup>21</sup>*Tegul gina mane nekaltumas...* Kad žmogus būtų vertas išklausymo, jis pats turi rūpintis gyventi nekaltai. — <sup>22</sup>*Išlaisvink...* Trumpai išreiškiama visos psalmės malda, kartu nurodant, kad taip meldžiasi ne vienas asmuo, bet visa tauta

**25 psalmėje** Dovydas, persekiojamas ir jausdamas esąs nekaltas, šaukiasi į Dievo teisną (1. 2), įrodinėja savo nekaltumą (3—8) ir meldžia, kad jo likimas nebūtų toks, kaip bedievių (9—12). — Kunigas šv mišiose, turėdamas atnašauti eukaristinę auką, kalba 6—12 eil žodžius

<sup>1</sup>*Dovido*. Psalmė buvo sudėta, kai Dovydas buvo persekiojamas ir atskirtas nuo sandomos padangtės; todėl gal tuo metu, kai Absalomas buvo sukėlęs prieš jį maištą. Žr 2 Kar 15,25. — *Daryk man... teisną*: parodyk teisme mano nekaltumą. — *Vaikščiojau...* elgiaus nekaltai. — <sup>2</sup>*Ištrik mano inkstus...* Dovydas nebijo griežto tardymo; jis tikisi, kad Viešpats, tyrinėdamas net slapčiau-

sius jo jausmus ir palinkimus, neras juose nieko nuodėmingo

<sup>3</sup>*Tavo malonumas...* Dovydas visados atsimena, kaip maloningai Viešpats elgėsi su savo tauta, todėl ir jis stengiasi elgtis taip, kaip reikalaujo Dievo paskelbto įstatymo tiesa. — <sup>4</sup>*Aš nesėdžiu...*: nedraugauju, neturiu santykių. — *Su klastingais*: su tokiais žmonėmis, kurie slepia tikrus savo sumanymus ir veidmainiai rodosi kitokie, negu iš tikrųjų yra. — <sup>6</sup>*Aš plaunu*. Rankų plovimas yra simbolinis veiksmas nekaltumui paliudyti. Žr 5 Moš 21, 6; Mt 27, 24. Čia daroma taip pat aliuizija į įsakymą Sen Test kunigams plauti rankas, kada jie turėdavo atnašauti aukas. 2 Moš 30, 17, 21. — *Nekaltume*: būdamas nekaltas. — *Aplink tavo altorių*. Kada Sen Test buvo daromos deginamosios aukos, aplink altorių tikriausiai stovėdavo levitai. — <sup>7</sup>*Kad viešai...* kad psalmėmis ir kitokiomis giesmėmis, kurios buvo giedamos aukojimo metu, šlovinčiau Viešpatį ir jo stebuklus. — <sup>8</sup>*Tavo garbės...* Viešpats apreikšdavo savo buvimą



- <sup>9</sup>Neatimk su nusidėjėliais mano sielos  
ir su kraujo trokštančiais žmonėmis mano gyvybės,  
<sup>10</sup>Kurių rankose yra nusikaltimas  
ir kurių dešinė yra pilna dovanų.  
<sup>11</sup>Aš gi vaikščioju savo nekaltume :  
atpirk mane ir pasigailėk manęs.  
<sup>12</sup>Mano koja stovi lygiame kelyje ;  
aš šlovinsiu Viešpatį susirinkimuose

## 26 (27) psalmė. Nepalaužiamas pasitikėjimas Dievu

<sup>1</sup>Dovido.

Viešpats mano šviesa ir mano išgelbėjimas : ko aš bijosiu ?

Viešpats mano gyvybės tvirtovė : prieš ką aš drebėsiu ?

<sup>2</sup>Kai puola mane piktadariai ėsti mano kūno,

mano priešai ir mano neprieteliai susmunka ir krinta.

<sup>3</sup>Jei stovėtų prieš mane kariuomenės stovykla, mano širdis nebijos ;  
jei kiltų prieš mane karas, aš pasitikiėsiu.

<sup>4</sup>Vieno dalyko prašau Viešpatį ; to aš jįškau :

kad galėčiau gyventi Viešpaties namuose per visas mano gyvenimo dienas,

Kad džiaugėčiau Viešpaties saldumu

ir žiūrėčiau į jo šventnamį.

<sup>5</sup>Nes pikta dieną jis paslėps mane savo padangtėje,  
uždengs mane savo padangtės gilumoje,  
pakels mane ant uološ.

ir savo garbę sandoros padangtėje.  
Žr 2 Moš 16, 7 ; 34, 18. 22 ir k

<sup>9</sup>Neatimk... Aiškiai pareiškęs savo nekaltumą, Dovidas jaučiasi galįs teisingai maldauti, kad Dievas neatimtų iš jo gyvybės, kai baus nusidėjėlius. — <sup>10</sup>Dovanų : kyšių, kuriuos ima nedori teisėjai, kad pasmerktų nekaltuosius ir išteisintų kaltininkus. — <sup>11</sup>Atpirk mane : išlaisvink nuo bedievių varginimo. — <sup>12</sup>Lygiame kelyje : kuriuo galima eiti be pavojaus sielai, todėl Dievo įstatymo kelyje. — Susirinkimuose : kurie buvo įsakyti įvairioms progoms, iškilmių dienomis. Žr 2 Moš 12, 16 ; 3 Moš 23, 3. 7. 21. 24. 27. 35 ; 4 Moš 28, 18 ir k

**26 psalmėje** Dovidas pareiškia nepalaužiamą savo pasitikėjimą Viešpačiu, kurs yra jo gyvenimo tvirtovė ; žinodamas, kad yra Dievo globoje, jis nebijo jokių pavojų, turi tik vieną troškimą — gyventi visados Dievo namuose — ir yra tikras, kad nugalės visus savo priešus (1—6). Antroje ps dalyje Dovidas maldauja Viešpatį neapleisti jo pavojuose ir pats save ragina būti kantrų ir ištvermingą (7—14)

<sup>1</sup>Dovido. Vulgatos vertime šita ps turi antraštę : " anksčiau negu jis buvo pateptas ". Tais žodžiais nurodoma, kad ps buvo sudėta tuo metu, kada Dovidas dar nebuvo visos tautos pripažintas karaliumi. Minimas antraštėje patepimas turėjo būti ne pirmas, bet antras, kada karaliumi buvo jį pripažinusi jau visa tauta. — *Mano šviesa* : tas, kurs pašalina vargų tamsybes, kurs duoda laimės. — <sup>2</sup>Ėsti mano kūno : kad visai mane sunaikintų. Plg Ps 13, 4 ; Mik 3, 3. Dovidas neprieteliai pavaizduojami kaip laukiniai žvėrys, kurie trokšta jo kraujo. Ėsti kieno nors kūną reiškia taip pat persekioti piktais šmeižtais ką nors iki sunaikinant — <sup>3</sup>Kariuomenės stovykla. Su Dievu Dovidas nebijotų stoti vienas prieš kariuomenę. Plg 3 Moš 26, 8. — <sup>4</sup>Kad galėčiau... Didžiausias Dovid troškimas — pasilikti visados sandoros padangtėje, tenai naudotis Viešpaties globa, būti artimiausioje su juo vienybėje, taip pat matyti visą iškilmingumą ir gražumą apeigų, kuriomis padangtėje tarnaujama Viešpačiui. — <sup>5</sup>Ant uolos : padarys mane

- <sup>6</sup>Ir dabar mano galva pakyla  
augščiau neprietelių, kurie stovi aplink mane,  
Ir aš aukosiu jo padangtėje džiūgavimo aukas,  
giedosiu ir šlovinsiu Viešpatį.
- <sup>7</sup>Išgirs, Viešpatie, mano balsą, kuriuo šaukiu,  
pasigailėk manęs ir išklausk mane.
- <sup>8</sup>Tau kalba mano širdis; tavęs jieško mano veidas;  
Viešpatie, aš jieškau tavo veido.
- <sup>9</sup>Neslėpk savo veido nuo manęs,  
neatstumk rūstybėje savo tarno.  
Tu mano pagalba; neatmesk manęs  
ir nepalik manęs, Viešpatie, mano Gelbėtoja.
- <sup>10</sup>Jei mano tėvas ir mano motina paliktų mane,  
Viešpats tačiau priims mane.
- <sup>11</sup>Mokyk mane, Viešpatie, savo kelio  
ir dėl mano priešų vesk mane lygiu taku.
- <sup>12</sup>Neatiduok manęs mano neprietelių geismui,  
nes prieš mane sukilo liudytojai melagiai ir tie, kurie alsuoja  
[smarkumu].
- <sup>13</sup>Aš tikiu matysiąs Viešpaties gėrybes  
gyvųjų žemėje.
- <sup>14</sup>Lauk Viešpaties, būk drąsus,  
ir tavo širdis sustiprės, ir lauk Viešpaties

### 27 (28) psalmė. Maldavimas ir dėkojimas

<sup>1</sup>Dovido.

Į tave, Viešpatie, šaukiuos;  
mano Uola, nebūk man kurčias,  
Kad, jei neišklausysi manęs, nebūčiau panašus  
į tuos, kurie žengia į duobę.

neprieinamą priešams. — *\*Galva pakyla*: galiu drąsiai pažvelgti į savo priešus. — *Aukosiu*. Už suteiktą globą Dovydas aukos dėkojimo aukas ir giedos šlovintimo giesmes. Plg 4, Moš 10, 10; 2 Kar 6, 15

<sup>7</sup>*Išgirs*... Dovydas jau maldauja, kad minėtųji Dievo globa būtų jam teikiama taip pat ir toliau. — *\*Mano širdis*... Mano širdis atsilepia į tave maldos žodžiais, tavęs jieško prašydamos mano akys; aš jieškau tavo maloningo veido, tavo palankumo. — *\*Neslėpk*, t y neatitolink nuo manęs savo malonės. — *Mano pagalba*: vienatinė, tikra, be kurios aš negaliu apsieiti. — <sup>10</sup>*Jei mano*... Dievo meilė mums yra didesnė negu artimiausių mums asmenų meilė. Plg Ješ 49, 15. — <sup>11</sup>*Savo kelio*: parodyk man tą kelią, kuriuo eidamas nepaklysiu ir būsiu saugus. — *Lygiu taku*: saugiu taku. Plg Ps 25, 12. — <sup>12</sup>*Aš tikiu*... Ebr t pažodžiui: o, jei aš nepasitiki-

čiau, jog matysiu Dievą gyvųjų žemėje... Yra tai išsireiškimo forma, vadinama "aposiopsis". Taip išreikšta mintis yra nepilna; šiuo atveju reiktų dar pridurti: tai aš būčiau jau visai žuvęs. — Gyvųjų žemė čia vadinama vieta, kur gyvena dar nemirę žmonės, todėl šiame pasaulyje. Psalmininkas tikisi dar šiame gyvenime patirti Dievo malonės ir palankumo. Plg Ps 51, 7; Ješ 38, 11. — <sup>14</sup>*Lauk*... Ps baigiama bendru paraginiu sau pačiam. Plg Ps 30, 24, 25

**27 psalmės** autorius karštai meldžia, kad Dievas neduotų jam žūti su nusidėjėliais ir kad nubaustų piktuosius taip, kaip jie yra nusipelnę (1—5). Tikėdamas, kad Dievas išklausys jį, jis reiškia savo dėkingumo jausmus ir linkėjimus visai tautai. Ir šita ps gal parašyta Absalomo sukilimo metu

<sup>1</sup>*Kurie žengia į duobę*: kurie miršta

- <sup>2</sup>Išgirsk mano maldavimo balsą, kai aš šaukiu į tave,  
kai pakeliu savo rankas į tavo šventnamį.
- <sup>3</sup>Negramsdink manęs su nusidėjėliais  
ir su tais, kurie daro neteisybę,  
Kurie kalba su savo artimais taiką,  
o sieloje turi pikta.
- <sup>4</sup>Duok jiems, ko verti jų darbai  
ir jų veiksmų piktumas.  
Atsilygink jiems, žiūrėdamas jų rankų darbo,  
atiduok jiems, ką jie yra padarę.
- <sup>5</sup>Nes jie nežiūri Viešpaties veiksmų ir jo rankų darbo ;  
tegul jis juos sugriaua ir neatstato jų.
- <sup>6</sup>Tebūna pašlovintas Viešpats, nes jis klausė mano maldavimo balso,  
Viešpats, mano stiprybė ir mano skydas !
- <sup>7</sup>Juo pasitikejo mano širdis, ir man buvo padėta ;  
todėl mano širdis džiūgauja, ir savo giesmė aš šlovinu jį.
- <sup>8</sup>Viešpats yra stiprybė savo tautai  
ir išgelbėjimo tvirtovė savo pateptajam.
- <sup>9</sup>Gelbėk savo tautą ir palaimink savo tėvonystę,  
ir ganyk juos, ir nešk juos per amžius

## 28 (29) psalmė. Dievo didybė, pasirodanti audroje

<sup>1</sup>Psalmė. Doviđo.

Teikite Viešpačiui, Dievo sūnūs,  
teikite Viešpačiui garbę ir galybę !

<sup>2</sup>Teikite Viešpačiui jo vardo garbę,  
garbinkite Viešpatį su šventais papuošalais.

ir eina į mirusiųjų buveinę. — <sup>2</sup>*Kai pakeliu...* Gražus mostas melstis, pakėlus ir ištiesus rankas visų šventiausios sandoros padangtės, o vėliau dievnamio dalies linkon. — <sup>3</sup>*Negramsdink...* : nepasmerk į kančias. — <sup>4</sup>*Tegul jis juos sugriaua...* Kad ir ateityje jie nebegalėtų jokių būdu daryti pikta ir kenkti teisiesiems

<sup>7</sup>*Savo giesmė aš šlovinu jį.* Plg Ps 26, 6 ir k — <sup>8</sup>*Savo tautai ir...* Ps baigiama malda už visą tautą ir už jos karalių. — <sup>9</sup>*Tėvonystė* : nuosavybė. Taip dažnai vadinama išrinktoji tauta. Žr 5 Moš 4, 20 ir k. — *Ganyk* : būk tautai geras ganytojas. Plg Ps 22, 1... — *Nešk juos...* kaip kad daro piemuos su silpna avimi, kurią jis ima ant pečių ir neša. Plg 5 Moš 1, 31 ; 4 Moš 15, 4 — 9 šitos ps eil yra įdėta į Eklesijos giesmės Te Deum pabaigą

**28 psalmėje** visų pirma kviečiami Dievo sūnūs šlovinti Dievą (1—2). Toliau aprašinėjama Dievo didybė, pasireiškianti audroje ant vandenų,

kalnų ir tyrumoje (3—9). Pagaliau priduriama, kad Dievo didybę skelbia visi ir kad jis yra savo tautos globėjas (10, 11)

<sup>1</sup>*Psalmė.* Vulgatoje Ps antraštėje yra žodžiai : baigiant Padangčių šventę. Taip nurodoma, kad šita ps, bent vėlesniais laikais, buvo giedama paskutinę, t y aštuntą Padangčių šventės dieną. — *Dievo sūnūs.* Sūnumis galėjo būti pavadinti ir žmonės, ypač žymesnieji, galingesnieji ; bet čia gal turėta galvoje dangaus angelus. Plg Ps 88, 7. Todėl čia ps autorius kviečia angelus, stovinčius danguje prie Dievo sosto, pareikšti ypatingos pagarbos savo valdovui, šlovinti jo garbę ir galybę. — <sup>2</sup>*Jo vardo garbę* : tokią garbę, kokia tinka Dievo vardui, kurį jis pats yra apreiškęs. Žr 2 Moš 3, 14 ; 6, 3. — *Su šventais papuošalais.* Garbindami Viešpatį, angelai turi būti apsivilkę šventais apdarais, taip, kaip darydavo kunigai prie sandoros padangtės. Plg 2 Moš 28, 2 ; 2 Kron 20, 21

- <sup>3</sup>Viešpaties balsas viršum vandenų !  
Didybės Dievas sugriaudė :  
Viešpats viršum daugelio vandenų !  
<sup>4</sup>Viešpaties balsas galingas !  
Viešpaties balsas pilnas didybės !  
<sup>5</sup>Viešpaties balsas laužo kedrus,  
Viešpats laužo Libano kedrus,  
<sup>6</sup>Priverčia pašokti kaip veršį Libaną  
ir Sarijoną kaip jauniklį vienragį.  
<sup>7</sup>Viešpaties balsas išskelia ugnies liepsnas,  
<sup>8</sup>Viešpaties balsas sukrečia tyrumą,  
Viešpats sukrečia Kadeso tyrumą.  
<sup>9</sup>Viešpaties balsas lamdo ažuolus ir apiplėšia miškus :  
o jo šventnamyje visi sako : Garbė !  
<sup>10</sup>Viešpats sėdi viršum tvano,  
ir Viešpats sėdės kaip karalius per amžius.  
<sup>11</sup>Viešpats duos savo tautai stiprybę,  
Viešpats palaimins savo tautą ramybė.

## 29 (30) psalmė. Dėkojimas už išgelbėjimą nuo mirties

<sup>1</sup>Psalmė. Dievnamio pašventinimo šventės giesmė. Dovído.

<sup>2</sup>Aš skelbsiu tave, Viešpatie, nes tu išlaisvinau mane  
ir nedavei linksmintis dėl manęs mano neprieteliams.

\* <sup>3</sup>*Viešpaties balsas.* Taip poetiškai vadinama griaustinis. Septynis kartus sakomas tas pat žodis, matyti, nurodo tiek pat vienas po kito atsilepiančių griaustinio trenkimų. Audra aprašoma laipsniuojamai. Pradžioje debesys kyla toli, ir iš tolo pasigirsta pirmas griaustinis (3 e); toliau kyla audra visoje šalyje, eidama iš šiaurės į pietus. 5—7 eil aprašoma jos veikimas šiaurėje Libano kalnuose. — *Viršum daugelio vandenų* : tamsių debesų, viršum kurių girdima griaustinis. — *4Galingas...* Griaudimas smarkėja ir vis aiškiau skelbia Dievo galybę ir didybę. — *5Viešpats laužo...* Ką darė Viešpaties balsas, tai tuojau pasavinama pačiam Viešpačiui. — Griaustinis, sujungtas su audra ir žaibo trenkimais, lanksto, laužo ir skaldo gražiausią Libano kalno papuošalą, augštus ir storus kedrus. — *6Priverčia pašokti...* Taip daroma aliuzija į medžių supimą audros metu. Kai medžiai pradeda suptis, rodosi, kad ir visas jais apaugęs kalnas supasi ir šokinėja. Sirjonas tai sidoniškas Hermono kalno vardas. — *Vienragį* : laukinį jautį, stumbrą. — *7Išskelia ugnies...* Aprašymas žaibavimo. — *8Kadeso tyrumą.* Nuo šiaurės kalnų audra eina į pietus ir pasiekia Kadeso tyrumą, žydamas

gerai žinomą, Uolingoje Arabijoje. Žr 4 Moš 20, 16 ir k. — *9O jo šventnamyje...* Audrai siaučiant žemėje, danguje angelai šlovina Viešpatį. — *10Viešpats sėdi...* Dievo sostas, kaip kitados visuotinio tvano metu, lieka nepajudinamas viršum vandenų. — *11Viešpats duos...* Audra nekenkia išrinktajai tautai, nes Viešpats rūpinasi ją; jis laimina ją ir duoda jai ramybės. — Ps pabaigos žodis *ramybė* iškyla lyg vaivorykštė po audros. Ps pradžia tai "garbė Dievui augštybėse", o jos pabaiga "ramybė žemėje". 3—10 eil vandenys tai vaizdas priešių tautų, kurios kyla prieš Dievo tautą. Griausmai ir žaibai vaizduoja apreiškimą Dievo teisėjo bausmių neprieteliams, kurių vaizdas čia yra tvanas

**29 psalmėje** Dovidas pats šlovina Dievą, kurs išklaušė jį ir lyg kad iš kapo prikėlė jį; kviečia taip pat visus dievobaiminguosius šlovinti toki Dievą, kurs trumpai plakęs vėl yra malonus per visą gyvenimą (2—6). Savimi pasitikėdamas Dovidas buvo pažemintas, bet kai meldė Viešpatį palikti jį gyvą, buvo išklauštas; taip nuliūdintas pavirto džiaugsmu (7—13)

<sup>1</sup>*Šventnamio...* Daug aiškintojų spėlioja, kad šita psalmė buvusi pirmą

- <sup>3</sup>Viešpatie, mano Dieve,  
aš šaukiaus į tave, ir tu pagydei mane ;
- <sup>4</sup>Viešpatie, tu išvedei iš mirusiųjų huveinės mano sielą,  
išgelbėjai mane iš tarpo žengiančiųjų į duobę.
- <sup>5</sup>Psalmes giedokite Viešpačiui, jo šventieji ;  
ir dėkokite jo šventam vardui.
- <sup>6</sup>Nes jo rūstybė tęsiasi valandėlę,  
jo palankumas per visą gyvenimą,  
Vakare ateina verksmas,  
o rytmetį džiūgavimas.
- <sup>7</sup>Aš gi sakiau savo pasitikėjime :  
« Nebūsiu pajudintas per amžius ».
- <sup>8</sup>Viešpatie, savo palankume tu suteikei man pagarbą ir galią ;  
kai paslėpei savo veidą, aš sumišau.
- <sup>9</sup>Į tave, Viešpatie, aš šaukiuos  
ir maldauju mano Dievo pasigailėjimo :
- <sup>10</sup>« Koks bus pelnas iš mano kraujo,  
iš mano žengimo į duobę ?  
Ar šlovins tave dulkės  
arba ar skelbs tavo ištikimybę ? »
- <sup>11</sup>Išgirsk, Viešpatie, ir pasigailėk manęs ;  
Viešpatie, būk mano padėjėjas.
- <sup>12</sup>Tu pavertei mano raudojimą man giedojimu :  
atřišai mano maišą ir sujuosei mane linksnumu :
- <sup>13</sup>Kad mano siela tau giedotų ir netylėtų.  
Viešpatie, mano Dieve, aš šlovinsiu tave per amžius

kartą giedota per pašventinimą vietos būsimam šventnamiui, pasibaigus marui (2 Kar 24, 25 ; 1 Kron 21, 26), t y kada pašventinta altorių Areunos klojimo vietoje. Anot kitų, ji esanti sudėta Dovidui pagijus iš sunkios ligos, arba per pašventinimą karališkojo Dovidų rūmo Siono kalne. Pati antraštė, anot Talmudo liudijimo, esanti padėta Judo Makabiejaus atliktame šventnamio pašventime. — <sup>2</sup>*Aš skelbsiu...* Dovidas šlovins Viešpatį už išgelbėjimą nuo mirtingo pavojaus. Jei Dovidas būtų žuvęs, tai būtų buvęs didelis džiaugsmas jo neprieteliams. — <sup>3-4</sup>*Pagydei mane...* Pavojus buvo didelis. Jis būtų pasibaigęs mirtimi, jei Dievas nebūtų jo atitolinęs. — *Į duobę : į kapą* — <sup>5</sup>*Jo šventieji* : Tikri Dievo tarnai, dievobaimingieji. — <sup>6</sup>*Jo palankumas...* Dievas savaime nori visados žmonėms tik laimės. Jei jis rūstinasi ir baudžia, tai tik dėl žmonių nuodėmių. Dievo rūstybė tęsiasi neilgai. Ji panaši į nak-

tį, po kurios vėl išaušta linksmas rytas

<sup>7</sup>*Aš gi sakiau...* Nurodoma nelaimės priežastis. Kai autorius jautėsi ilgesnį laiką laimingas, jis drąsiai sakė sau, kad ta jo laimė nebegali būti sugriauta, lyg kad ji būtų visai priklausiusi nuo jo paties, o ne nuo jos tikrojo davėjo, Dievo. — <sup>8</sup>*Aš sumišau*, Baisiai įspėtas Dovidas skuba pasmerkti savo drąsą ir pasako tikrą dalykų stovį : jo laimės pastovumas priklausė nuo Dievo gerumo, malonumo. — <sup>9</sup>*Į tave...* Pajutęs nelaimę, Dovidas skuba kreiptis į Dievą. — <sup>10</sup>*Iš mano kraujo* : jei iš manęs bus atimta gyvybė. — Tikrai gyvųjų šalyje pasilikdamas Dovidas gali šlovinti Dievą, o ne persikėles į mirusiųjų buveinę. — <sup>12</sup>*Tu pavertei* : tu išklausei mano nuolankią maldą ir atitolinai nelaimę. — *Mano maišą* : storą ašutinę, kuri buvo nuliūdimo ir atgailos ženklas ir apvalkalas. — <sup>13</sup>*Kad... netylėtų* : kad šlovinimas Dievo būtų nuolatinis

### 30 (31) psalmė. Pilnas pasitikėjimas Dievu didžiausiuose pavojuose

<sup>1</sup>Khoro vedėjui. Psalmė. Dovido.

<sup>2</sup>Prie tavęs, Viešpatie, aš bėgu glaustis : kad nebūčiau sugėdintas  
per amžius ;

savo teisybės žiūrėdamas išlaisvink mane !

<sup>3</sup>Palenk prie manęs savo ausį,  
skubėk gelbėti mane.

Būk man priebėgos uola,  
sustiprinta pilis, kad išgelbėtum mane.

<sup>4</sup>Nes tu esi mano uola ir mano pilis  
ir dėl savo vardo tu vesi ir vadovausi man.

<sup>5</sup>Tu išvesi mane iš tinklo, kurį jie man paslėpė,  
nes tu esi mano priebėga.

<sup>6</sup>Į tavo rankas aš pavedu savo dvasią :  
tu išlaisvinsi mane, Viešpatie, ištikimasis Dieve.

<sup>7</sup>Tu nekenti tų, kurie garbina tuščius stabus ;  
aš gi pasitikiu Viešpačiu.

<sup>8</sup>Aš džiūgausiu ir linksminsiuos dėl tavo pasigailėjimo,  
nes tu pažvelgei į mano nelaimę,  
padėjai mano sielos suspaudimuose.

<sup>9</sup>Ir neatidavei manęs į neprietelio rankas,  
bet pastatei mano kojas erdvioje vietoje.

<sup>10</sup>Pasigailėk manęs, Viešpatie, nes aš esu suspaudimuose :  
iš susigraužimo silpsta mano akis, mano siela ir mano kūnas.

<sup>11</sup>Nes skurdo naikinamas mano gyvenimas  
ir vaitojimo mano metai.

Skausme išseko mano jėga  
ir mano kaulai susilpnėjo.

<sup>12</sup>Visiems savo neprieteliams aš pasidariau pajuokos dalykas,  
savo kaimynams pasityčiojimas ir pabaisa mano pažįstamiems ;  
kas mato mane lauke, bėga nuo manęs ;

**30 psalmėje** Dovidas, piktų priešų puolamas, ieško sau globos Dievuje, į kurio rankas save visą paveda ir iš kurio gailestingumo laukia sau išlaisvinimo (2—9). Aprašydamas savo nelaimingą stovį, jis vėl maldauja sau išgelbėjimo ir pasmerkimo savo priešų (10—19). Pasitikėdamas, kad jo malda bus išklausyta, jis ima šlovinti Dievo gerumą ir kviečia visus dievobaiminguosius garbinti teisųjį Viešpatį ir nenustoti drąsos (20—25). — 6 eil žodžius yra ištarsę Išganytojas mirdamas ant kryžiaus, Lk 23,46, ir visoje šitoje psalmėje galima matyti tikslų Viešpaties kančios ir jo sūniško pasitikėjimo Tėvu aprašymą

<sup>1</sup>Dovido. Psalmė gal sudėta tuo metu, kada Dovidas buvo persekiojamas Sauliaus. Visi paminėti jo atsitikimai yra paimti iš Dovidų gyvenimo ; bet aprašomos čia Dovidų

nelaimės yra taip pat figūra Kristaus kančios. — <sup>2</sup>Prie tavęs... Psalmė pradedama pareiškimu visiško pasitikėjimo Dievu. — *Teisybės*. Dovidas nekaltas. Teisingas Dievas negali leisti žūti nekaltam. — <sup>6</sup>Į tinklo... Priešai nori slapčia pastatytais žabangais sugauti Dovidą. Dievas išgelbės jį nuo tų žabangų. — <sup>6</sup>Į tavo rankas... Sekdami Išganytoju, daugelis šventųjų yra atidavę Sutvėrėjui savo sielą, ištardami šituos kilnius pasitikėjimo žodžius. — *Ištikimasis Dieve*. Dievas yra ištikimas savo pažadams. Ką jis yra žadėjęs, tai įvykdys, todėl išlaisvins pavojuje esantį Dovidą. — <sup>7</sup>Stabus : o ne tikrąjį Dievą. — <sup>9</sup>Erdvioje vietoje : saugioje vietoje, kur nebėra pavojaus, kur esu laisvas nuo suspaudimo

<sup>10</sup>Pasigailėk... Plačiau pasakoma, kokie yra Dovidų sielos reikalai. Jis

- <sup>13</sup>Užmiršimu aš iškritau iš širdies, kaip numirėlis,  
pasidariau kaip sudaužytas indas.
- <sup>14</sup>Nes aš girdėjau šnibzdėjimą daugelio — baisumas iš visur,  
susieidami kartu prieš mane jie tarėsi atimti mano gyvybę.
- <sup>15</sup>Bet aš pasitikiu tavimi, Viešpatie ;  
aš sakau : tu mano Dievas.
- <sup>16</sup>Mano likimas tavo rankoje :  
gelbėk mane iš mano neprietelių rankos ir nuo persekiojančiųjų mane.
- <sup>17</sup>Duok matyti savo tarnui savo veidą šviesų,  
gelbėk mane savo gailestingume.
- <sup>18</sup>Viešpatie, tenebūsiu sugėdintas, nes aš šaukiaus į tave ;  
tebūna sugėdinti bedieviai, tenutilsta nustumti į mirusiųjų vietą.
- <sup>19</sup>Tepasidaro nebylės melagingos lūpos,  
kurios kalba prieš teisųjį išūliai su puikybe ir panieka.
- <sup>20</sup>Kaipgi didelis yra tavo gerumas, Viešpatie,  
kurį tu palaikei bijantiems tavęs,  
Kurį suteiki bėgantiems glaustis prie tavęs  
žmonių akivaizdoje.
- <sup>21</sup>Tu apsaugoji juos savo veido globa  
nuo žmonių samokslų,  
Paslepi juos padangtėje  
nuo liežuvių vaido.
- <sup>22</sup>Tebūna pašlovintas Viešpats, nes suteikė man nuostabų  
savo gailestingumą sustiprintame mieste.
- <sup>23</sup>Aš gi sakiau savo drebėjime :  
« Aš esu atkirstas nuo tavo akivaizdos » :  
Tu tačiau klausei mano maldavimo balso,  
kai aš šaukiaus į tave.

jaučiasi labai suspaustas. — <sup>13</sup>*Savo kaimynams...* Kaimynai ir pažįstamieji vengė Dovo, bijodami pasirodyti esą jo bičiuliai ir tuo būdu užtraukti ant savęs tokių Sauliaus persekiojimą, koks sutiko vyriausiąjį kunigą Akimelę už nedidelį patarnavimą Dovidui. Žr 2 Kar 22, 9. — <sup>15</sup>*Užmiršimu...* Net ir artimiausieji žmonės mirę greitai būna užmirštami. — <sup>14</sup>*Nes aš girdėjau...* Dovidas niekur nematė pasigailėjimo : visi jį peikė, kaltino, gąsdino. — <sup>16</sup>*Bet aš pasitikiu...* Neprietelių piktumas negali sumažinti Dovo pasitikėjimo Dievu. — <sup>18</sup>*Mano likimas...* Pilnai tikėdamas, kad visa, kas jį sutinka, eina iš visagalinčios ir ištikimos Dievo rankos, Dovidas pasako toliau tris savo prašymus (16 b ir 17 e). — <sup>17</sup>*Savo veidą...* Žr 4 Moš 6, 25. — <sup>18</sup>*Tenebūsiu sugėdintas...* Dovidas nebus sugėdintas, jei jo maldavimai bus išklausyti. Bus sugėdinti bedieviai, Dovo priešai, kai jų pageidavimai bus paversti niekais ir kai jie bus priversti nutilti

<sup>20</sup>*Kaipgi didelis...* Jei teisybė rei-

kalauja, kad nedorieji būtų nubausti, tai vardan tos pačios teisybės laukiama gero užmokesčio teisesiems. Jį jau mato psalminkas ir su džiaugsmu skelbia jo didumą. Jis buvo atidėtas ir laikomas kaip koks brangus turtas, kad tinkamu metu būtų galima juo naudotis, duoti jį ištikimiems Dievo garbintojams. — *Žmonių akivaizdoje* : viešai, visiems matant, kad visi matytų, ką Dievas myli, ką jis nori pagerbti. — <sup>21</sup>*Savo veido globa* : kurią suteikia Dievo veidas, jo malonumas. Išsireiškimas paimtas iš regimo Viešpaties buvimo ženklų, žydams keliaujant per tyrus. Tas ženklas buvo debesis, kurs dengė juos nuo priešų. Vėliau Dievo buvimo debesis buvo sandoros padangtėje. — *Nuo liežuvių...* nuo barnių, nuo žmonių šmeižtų. — <sup>22</sup>*Sustiprintame mieste*. Palyginimas : suteikė tokią globą, kokią randama sustiprintame mieste, tvirtovėje. — <sup>23</sup>*Savo drebėjime*. Psalmininkas dabar primena savo suspaudimą ir nusiminimą. Jis tarėsi esąs visai paliktas paties Dievo ir todėl turėsiąs žūti.

<sup>24</sup>Mylėkite Viešpatį, visi jo šventieji!

Viešpats palaiko ištikimuosius.

Bet jis gausingai atsisteis  
tiems, kurie elgiasi išdidžiai.

<sup>25</sup>Būkite drąsūs, ir tesustiprėja jūsų širdis,  
visi, kurie turite vilties Viešpatyje

### 31 (32) psalmė. Laimė žmogaus, kuriam atleista nuodėmė

<sup>1</sup>Dovido. Maskil.

Palaimintas tas, kieno neteisybė yra atleista,  
kieno nuodėmė yra uždengta.

<sup>2</sup>Palaimintas žmogus, kuriam Viešpats nepaskaito kaltės  
ir kurio dvasioje nėra klastos.

<sup>3</sup>Kolei aš tylėjau, mano kaulai džiūvo  
mano nuolatiniuose vaitojimuose.

<sup>4</sup>Nes dieną ir naktį sunki buvo ant manęs tavo ranka,  
buvo eikvojama mano stiprybė kaip esant vasaros karščiams.

<sup>5</sup>Aš išpažinau tau savo nuodėmę  
ir savo kaltės nepaslėpiau;

Aš tariau: « Išpažįstu savo neteisybę Viešpačiui »,  
ir tu atleidai mano nuodėmės kaltę.

— <sup>24</sup>*Mylėkite...* Psalmė baigiama paraginimu, kreipiamu į visus teisiuosius, nesiliauti mylėjus Dievą. —

<sup>25</sup>*Būkite drąsūs...* Reikia turėti drąsos ir nelaimėje, laukiant Viešpaties pagalbos, kuri ateis tinkamu metu. — « Šitoje eil išreiškiama visos ps intencija, kad kūno silpnumas nepabūgtų visų pasaulio blogybių » (Petr Lomb)

**31 psalmėje** Dovidas skelbia laimę tų, kuriems Dievas atleido nuodėmes, ir aprašo nelaimingą savo stovį, kai dar nebuvo gavęs nuolankiu kaltės išpažinimu jos atleidimo (1—5); toliau jis kreipiasi į kitus žmones ir ragina juos sugrįžti į Dievą ir nelaukti, kolei bus priversti kietomis bausmėmis daryti atgailos (6—11). — 31 ps yra antroji vadinamoji atgailos psalmė

<sup>1</sup>*Dovido*. Šita (antroji atgailos) ps sudėta, be abejo, tuo metu, kai Dovidas išpažino savo sunkius nusidėjimus ir gavo jų atleidimą per pranašą Nataną, pasakiusį: *Viešpats atėmė tavo nuodėmę*. Žr 2 Kar 12, 13. — *Maskil*. Ebr antrašė « maskil » (gal nuo žodžio *sakhal*, buvo išmintingas) turi dar 12 kitų pss (41, 43 ir k). Taip gal nurodoma, kad visos tos psalmės mokslinės. — *Palaimintas tas...* Dovidas skelbia laimingus esant tuos, kurie gavo iš Dievo nuodėmių dovano-

jimą. Tas dovanojimas buvo įvykdytas kaltės atleidimu, arba, kaip sakoma ebr tekste, jos *nuėmimu* (*nasa'*), uždengimu, taip, kad ji pasidarė nebeamatoma visa žinančio Teisėjo akims, <sup>2</sup> jos nepaskaitymu, taip, kad Dievas nebegalvoja apie ją, kad ji pasidarė lygi skolai, kuri visai dovanojama; sieloje, kurioje buvo nuodėmė, jau nebėra jokio vyliaus. Taigi, čia išreiškiama tikras nuodėmių atėmimas ir jų panaikinimas. Pati nuodėmė ebr vadinama trimis ją aptariančiais vardais: *peša'*, atsispyrimas nuo Dievo, *chata'ah*, klaidžiojimas, ir *avon*, dorinis sugedimas. — <sup>3</sup>*Tylėjau*. Dovidas ne iš karto pasisakė apie savo sielos žaizdą dieviškam gydytojui, bet tylėjo, mėgindamas savo puikybėje paslėpti ją. Tuomet Dievas siuntė jam bausmių. — *Mano kaulai džiūvo*. Kūnas yra lyg medis, o jo kaulai lyg medžio šakos. Nuolat graužiantis sąžinės kirminas silpnino gyvenimo jėgas, kolei nusidėjėlis, pasipriešindamas sąžinės balsui, nenorėjo pripažinti savo nusikaltimo. Pripažinimas, kad negeras veiksmas yra nuodėmė, yra pirmutinė atgailos sąlyga, o draug ir dovanojimo. Ar tas pripažinimas turi įgauti taip pat išviršinio išpažinimo išvaizdą, tai jau pareina nuo Dievo valios. Šiokio tokio visuotinio išpa-



<sup>6</sup>Todėl melsis į tave kiekvienas dievobaimingasis  
reikalo metu.

Kai patvins daug vandenų,  
prie jo neprieis.

<sup>7</sup>Tu mano priebėga, nuo suspaudimų saugosi mane,  
mano išgelbėjimo džiaugsmu apsups mane.

<sup>8</sup>Aš auklėsiu tave ir mokysiu kelio, kuriuo turi vaikščioti,  
duosiu patarimą, sustabdydamas ant tavęs savo akis.

<sup>9</sup>Nebūkite kaip arklys ir asilėnas be proto,  
kurių smarkumas suvaržomas kamanomis ir žaslais;  
kitaip jie prie tavęs nesiartina.

<sup>10</sup>Daug yra bedieviui skausmų;  
tą gi, kurs turi vilties Viešpatyje, supa gailestingumas.

<sup>11</sup>Linksminkitės Viešpatyje ir džiaugkitės, teisieji;  
ir džiūgaukite visi, kurių širdis tiesi

### 32 (33) psalmė. Šlovinimas Dievo visagalybės ir apvaizdos

<sup>1</sup>Džiūgaukite, teisieji, Viešpatyje:  
tiesiesiems dera šlovinti.

<sup>2</sup>Šlovinkite Viešpatį kanklėmis,  
giedokite jam su dešimčiastyge arpha.

<sup>3</sup>Giedokite jam naują giesmę,  
gerai giedokite jam su klyksmais.

žinimo prieš kunigą buvo reikalaujama Sen Test (3 Moš 5, 6; 4 Moš 5, 7). Nauj Testamente reikalaujama atskirų nuodėmių išpažinimo. —

<sup>5</sup>*Aš išpažinau...* Paklydusiam ir kenčiančiam Dovidui vaistas buvo nuodėmės išpažinimas. Jis nutarė juo pasinaudoti. — *Tu alleluidai...* « Dar nėra žodžio burnoje, o jau žaizda pagydoma širdyje », tako šv Augustinas

<sup>6</sup>*Todėl...* Iš to, ką pats ps autorius patyrė, jis daro išvadą ir duoda pamokymų kitiems. — *Reikalo metu*: malonės metu, kolei kantrumo ir pasigailėjimo laikas dar nepraėjęs. Plg Ješ 55, 6. — *Patvins daug...* Patvinstas vanduo yra nelaimių vaizdas. — *Tu mano priebėga...* Gavęs nuodėmių atleidimą, pats Dovidas turi daug gerų vilčių

<sup>8</sup>*Aš auklėsiu...* Jau pats Dievas ispėja žmones, kad nebūtų neklusnūs kaip gyvuliai, kurie neturi proto, kurie kamanomis ir žaslais verčiami eiti ten, kur reikia. Nedera, kad žmogus lauktų tokios prievartos; iš jo laukiama, kad jis savo valia bus klusnus. — <sup>10</sup>*Daug yra...* Kas netar nauja Viešpačiui, tas užtraukia ant savęs daug nelaimių. — <sup>11</sup>*Linksminkitės...* Ps baigiama paraginimu tiesiesiems džiaugtis Viešpatyje, kurs jiems yra toks geras

32 psalmės autorius, paraginęs vi-

sus šlovinti Viešpatį (1—3), nurodo dvi priežastis, kodėl Viešpats vertas šlovės. Dievas reikia šlovinti, nes jis yra pasaulio kūrėjas ir jis palaiko jį (4—11); jis vertas šlovinti taip pat dėl to, kad yra brangiausias savo išrinktosios tautos turtas ir geriausias globėjas (12—19). Psalmė baigiama pareiškimu pasitikėjimo Viešpačiu (20—22). — Šita ps ebr t antraštės neturi. Kaikurie aiškintojai net mano, kad ji ne Dovidą parašyta. Kiti vėl spėlioja dėl panašumo jos primųjų žodžių į paskutiniuosius 31 ps, kad ji yra lyg antra anos ps dalis

<sup>1</sup>*Džiūgaukite...* Visi tikri ir ištikimi Dievo garbintojai kviečiami džiaugtis dėl Viešpaties ir jį šlovinti. — *Dera*: ir gražu, ir yra prievolė. —

<sup>2</sup>*Kanklėmis...* Žydų kanklės buvo muzikos instrumentas, kurs Fl Juozapo laikais turėjo dešimtį, anksčiau aštuonias arba ir tris stygas, istemptas dažniausiai ant išskaptuoto mėžio; tomis stygomis buvo skambinama tam tikra lazdele. Kanklių išradėjas gal buvo Jubalis. Žr 1 Moš 4, 21. Arpha, ebr *nebel*, anot to paties Fl Juozapo liudijimo, turėjusi dvyliką, anksčiau gi dešimtį nevienodo ilgumo stygų, istemptų ant trikampio. Skambindavę ant jos pirštų galais. — <sup>3</sup>*Naują giesmę*: ypač iš-

- <sup>4</sup>Nes Viešpaties žodis yra tiesus  
ir kiekvienas jo darbas patikimas.
- <sup>5</sup>Jis mėgsta teisybę ir teisę:  
Viešpaties malonės yra pilna žemė.
- <sup>6</sup>Viešpaties žodžiu yra padarytas dangus  
ir jo burnos kvėpimu visa jo kareivija.
- <sup>7</sup>Jis surenka jūros vandenį lyg į rauktinę,  
uždaro į sandėlius sroves.
- <sup>9</sup>Tegul visa žemė bijo Viešpaties,  
tegul jo prisibijo visi pasaulio gyventojai.
- <sup>9</sup>Nes jis tarė — ir buvo padaryta;  
jis paliepė — ir atsirado.
- <sup>10</sup>Viešpats išblaško pagonių sumanymus:  
jis paverčia niekais tautų mintis.
- <sup>11</sup>Viešpaties sumanymas pasilieka amžinai:  
jo širdies mintys per kartų kartas.
- <sup>12</sup>Palaiminta giminė, kurios Dievas yra Viešpats:  
— tauta, kurią jis pasirinko sau tėvonystė.
- <sup>13</sup>Iš dangaus žvelgia Viešpats:  
mato visus žmonių vaikus.
- <sup>14</sup>Iš savo gyvenamos vietos jis žiūri  
į visus, kurie gyvena žemėje:
- <sup>15</sup>Jis, kurs padarė visų jų širdis,  
kurs mato visus jų darbus.
- <sup>16</sup>Nenugali karalius su didele kariuomene:  
kovotojas neišsigelbsti dideliu stiprumu.
- <sup>17</sup>Žirgas apvilia laukiančius pergalės  
ir neišgelbsti savo jėgos didumu.

kilmingą, tinkamą pagerbti naujoms Dievo geradarystėms. — <sup>4</sup>*Tiesus*: be jokio vyliaus, ištikimai išreiškias jo mintį. — *Patikimas*: patvirtina Dievo žodžių tikrumą, nes visai sutinka su jo pažadais. — <sup>5</sup>*Teisybė*. Dievas nori, kad visur viešpatautų teisumas, kad būtų daromi teisingi teismai. — *Malonės*. Žemė pilna vargo, bet draug ir Dievo malonumo, sako šv. Augustinas. Šiame gyvenime Dievas maloningai šaukia nusidėjėlius, ragina apsileidžiančius, ramina nuliūdusius, moko nežinančius, padeda kovojantiems, nepalieka nė vieno. Bet po to pasigailėjimo laiko ateina teismo metas

<sup>6</sup>*Viešpaties žodžiu...* Čia šlovinama Dievo visagalybė. Teodoretas mato čia aliuziją į švenč. Trejybę: Viešpats yra Dievas Tėvas; žodis — Sūnus; kvėpimas — šv. Dvasia. — *Dangus*: visa, kas yra danguje ir viršum dangaus; angelai ir dangaus žiburiai. — *Kareivija*: neususkaitomos žvaigždės. — <sup>7</sup>*Lyg į rauktinę*. Dievui milžiniška jūra neturi didesnės reikšmės kaip menka iš gyvulio kailio padaryta rauktinė, kurią žmogus gali panešti

ant savo pečių. — *Į sandėlius sroves*: vandenynus, bangas. Jūros giluma tai lyg koks sandėlis bangoms. Plg. Ijob 32, 22. — <sup>9</sup>*Nes jis tarė...* Dangus ir jūra statomi vienas šalia kito kaip kūrimo stebuklai. Kilniam Sutvėrėjui ir dabar gana ištarti žodis, kad tuojau atsirastų iš nieko, ko jis nori. Plg. Judit 16, 17. — <sup>10</sup>*Viešpats išblaško...* Viešpats yra vyriausias žmonių minčių ir sumanymų valdovas. Jis niekais paverčia priešų sumanymus, ypač kai jie nukreipti prieš Dievo išrinktąją tautą. — <sup>12</sup>*Palaiminta...* Viešpats vertas šlovinti dėl jo gerumo Izraeliui. Kodėl išrinktoji tauta palaiminta, pasakoma toliau 13—19e. — <sup>13</sup>*Iš dangaus...* Sutvėrėjas nuolat būdi ir rūpinasi savo tauta. — <sup>15</sup>*Jis, kurs...* Dievas yra dvasių tėvas (Žyd 12, 9), todėl jo visažinojimas ir visagalybė pasiekia net ir giliausias slėpynes, o jo visagalybė padaro, kad visa derėtų tikslams jo viešpatavimo pasaulyje. — <sup>16</sup>*Nenugali...* Žmogaus galia, kad ir didžiausia, negali pati viena jo išgelbėti. — *Kovotojas*. Ebr. *gibbor* — karžygys. — <sup>17</sup>*Žirgas...* Nežiūrint, kad gausingi raitelių bū-

- <sup>18</sup>Štai Viešpaties akys ant tų, kurie jo bijo,  
ant tų, kurie pasitiki jo malone,  
<sup>19</sup>Kad išgelbėtų nuo mirties jų gyvybes  
ir maitintų juos bado metu.  
<sup>20</sup>Mūsų siela laukia Viešpaties :  
jis yra mūsų padėjėjas ir skydas.  
<sup>21</sup>Juo tai džiaugiasi mūsų širdis,  
ir jo šventu vardu mes pasitikime.  
<sup>22</sup>Tebūna ant mūsų, Viešpatie, tavo gailestingumas,  
taip, kaip mes tikimės tavimi

**33 (34) psalmė. Baimė Viešpaties ir laimė tų,  
kurie jo bijo**

- <sup>1</sup>Dovido, kai jis buvo apsimetęs pamišėliu pas Abimeleką ir jo pa-  
leistas išėjo.  
<sup>2</sup>Aš šlovinsiu Viešpatį visuomet ;  
jo gyrius bus visados mano burnoje.  
<sup>3</sup>Viešpačiu didžiulis mano siela :  
tegul girdi nuolankieji ir tesilinksmina.  
<sup>4</sup>Šlovinkite Viešpatį su manim ;  
ir augštinkime jo vardą kartu.  
<sup>5</sup>Aš jį ieškojau Viešpaties, ir jis išklaušė mane ;  
ir išgelbėjo mane iš visų mano baimių.  
<sup>6</sup>Pažvelgkite į jį, kad palinksmėtumėt  
ir kad jūsų veidai neraustų.

riai buvo daugelio tautų laikomi didžiausia galybe, nevisados ji imdavo viršų kovoje. — *Neišgelbsti* : savo raitelio. — <sup>18</sup>*Viešpaties akys...* Išgelbėjimas eina iš Viešpaties, kurs nuolat budi ir prireikus padeda. — <sup>20</sup>*Laukia* : pasitiki. — <sup>22</sup>*Tebūna...* Ps baigiama trumpa maldele, pasakančia artimą ryšį tarp Viešpaties gerumo ir tautos pasitikėjimo juomi, lyg būtų sakoma : Viešpatie, mes pasitikime tavimi, todėl tebūna suteikta mums tavo malonė. Iš šitos 22 eil padaryta priešpaskutinė eil Eklesijos giesmėje « Te Deum »

**33 psalmė** alfabetinė; trūksta joje tik eil, prasidedančios raide *vav* ; bet yra dvi eil, kurių pirmoji raidė yra *pe* (17 ir 23 e). Aiškaus ryšio tarp jos minčių nėra. Tačiau jos turinį galima išreikšti šiaip : Psalmė pradedama šlovinimu Viešpaties dėl jo suteiktos pagalbos ps autoriui, kurs kviečia ir kitus prisidėti prie to šlovinimo ir būti dalyviais gaunamų už tatau malonių (2—11) ; toliau duodama pamokymų, kaip turi pasireikšti Dievo baimė ir kokie gerumai yra skirti dievobaimingiesiems (12—23)

<sup>1</sup>*Dovido*. Ps parašyta Dovidu. Antraštėje nurodoma, koks atsitikimas davė Dovidui progą ją sudėti. Žr 1 Kar 21, 10—15. Pačioje ps nieko apie tą atsitikimą nesakoma, bet yra dėkojama už išlaisvinimą nuo didelio pavojaus (5.7 e). Karalių knygoje Pilistimų karaliaus vardas minimas sutrumpintas Akhis iš Akhimelekas. Abimelekas, anot aiškintojų, čia atsiradęs per klaidą vietoje Akhimelekas. Kiti tačiau mano, kad Abimelekas buvęs bendras visų Pilistimų karalių vardas, kaip Egipto karalių Paraonas. — <sup>2</sup>*Visuomet* : laimėje ir nelaimėje. « Šlovink Dievą, sako šv Augustinas, kai jis duoda tau paguodos ; šlovink jį, kada ją atima ; nes jis yra, kurs ją duoda ir kurs atima ; tik savęs paties jis neatima iš to, kurs jį šlovina ». — <sup>3</sup>*Nuolankieji* : išmėginti kentėjimais, žmonių paniekinti, pažeminti. — <sup>4</sup>*Šlovinkite...* Iš 2—4 e yra padaryta liturginė dėkojimo malda po valgio. — <sup>5</sup>*Baimių* : iš baismų, iš viso, kas gąsdino mane. — <sup>6</sup>*Kad palinksmėtumėt* : kad nužibtumėt iš džiaugsmo. — *Neraustų* : kad jūsų veidui nebūtų gėdos. —

- <sup>7</sup>Štai vargšas šaukėsi, ir Viešpats išgirdo  
ir išgelbėjo jį iš visų jo suspaudimų.
- <sup>8</sup>Viešpaties Angelas stato stovyklas  
aplink tuos, kurie jo bijo ir išgelbsti juos.
- <sup>9</sup>Ragaukite ir matykite, koks geras yra Viešpats;  
palaimintas žmogus, kurs bėga glaustis prie jo.
- <sup>10</sup>Bijokite Viešpaties, jo šventieji,  
nes nėra neturto tiems, kurie jo bijo.
- <sup>11</sup>Galingieji pasidarė beturčiai ir alko;  
jieškantiems gi Viešpaties netrūksta nieko gero.
- <sup>12</sup>Ateikite, vaikai, klausykite manęs;  
aš pamokysiu jus Viešpaties baimės.
- <sup>13</sup>Kursai yra žmogus, kurs mėgsta gyvenimą,  
geidžia dienų, kad naudotųsi gėrybėmis?
- <sup>14</sup>Sulaikyk savo liežuvį nuo pikto  
ir savo lūpas nuo klasingų žodžių.
- <sup>15</sup>Šalinkis nuo pikto ir daryk gera;  
jieškok taikos ir vaikščiok paskui ją.
- <sup>16</sup>Viešpaties akys žvelgia į teisiuosius,  
ir jo ausys į jų šauksmą.
- <sup>17</sup>Viešpaties veidas priešinasi darantiems pikta,  
kad panaikintų nuo žemės jų atsiminimą.
- <sup>18</sup>Teisieji šaukėsi, ir Viešpats išklaušė juos;  
ir iš visų jų suspaudimų išgelbėjo juos.
- <sup>19</sup>Viešpats yra arti tų, kurių širdis sutrinta,  
ir gelbsti tuos, kurių dvasia sulaužyta.
- <sup>20</sup>Daug yra blogybių teisiamajam,  
bet iš visų išgelbsti jį Viešpats.
- <sup>21</sup>Jis sergi visus jo kaulus:  
net nė vienas nebus sulaužytas.

<sup>7</sup>Štai vargšas... Čia Dovidas daro aliuziją į savo atsitikimą; lyg kad saktų: štai, vargšas, koks aš buvau. — <sup>8</sup>Viešpaties Angelas... Sendoros Angelas, kaip vyriausias Dievo kariuomenės kunigaikštis, nusileidžia tarp dievobaimingųjų ir persekiojančių juos bedievių. Gal čia daroma aliuzija į 1 Moš 32, 2... Plg Još 5, 14. — <sup>9</sup>Ragaukite ir... «Ragavimas patatytas pirm matymo, nes jei neesi paragavęs, tu nematysi» (Bern). — <sup>10</sup>Bijokite... tarnaukite Viešpačiui, jo ištikimieji tarnai. — <sup>11</sup>Galingieji... Kiti ebr t verčia taip: jaunikliai liūtai kenčia badą, t y gali atsitikti, kad stiprūs liūtai kenčia badą, tuo tarpu dievobaimingiems nestigs jokio gerumo. Plg Lk. 1, 53. — <sup>12</sup>Ateikite, vaikai... Dovidas čia atsiliepia kaip mokytojas į visus tuos, kurie nori išgirsti iš jo prityrimu įsigytąjį mokslą. — <sup>13</sup>Aš pamokysiu... nurodysiu, kurių įsakymų laikymas ypač veda į Dievo baimę. Plg 1 Petr 3, 10. — <sup>14</sup>Kursai yra... Ilgas ir tikrai lai-

mingas gyvenimas yra Dievo palaiminimo išdava. Kas reikia daryti, kad jį gautumėm, pasakoma toliau. Sakiniui duodama klausimo išvaizda padaro pačią mintį gyvesnę. — <sup>14</sup>Sulaikyk... Kas nori ilgai ir laimingai gyventi, tegul saugosi pikto žodžiais (Jok 3, 2...) ir darbais ir tegul stengiasi gyventi taikoje su savo artimais. — <sup>16</sup>Viešpaties akys... Aprašomas didelis Dievo rūpestingumas ir greitumas patenkinti teisiųjų troškimus. — <sup>18</sup>Teisieji šaukėsi... Ir teisieji nebūna visai laisvi nuo kentėjimų, bet jie pasilieka lyg kad jų paviršiuje; kentėjimai neveda jų į žuvimą. Priešingai gi, piktasis turi visai žūti, kai ant jo krinta nelaimė. — <sup>19</sup>Arti tų... nors rodosi, kad vargui užėjus, jis yra nutolęs. — <sup>20</sup>Daug yra blogybių... Tomis blogybėmis jie bandomi ir padauginama jų nuopelnai. — <sup>21</sup>Visus jo kaulus. Čia išsireiškia patarlių būdu, kad būtų nurodyta ypatingas Dievo apvaizdos rūpestingumas teisiaisiais. Plg Mt 10, 30. —

- <sup>22</sup>I mirtį varo bedievių piktumas,  
ir kurie nekenčia teisiojo, bus nubausti.  
<sup>23</sup>Viešpats išlaisvina savo tarnų sielas,  
ir nebus baudžiamas, kas tik bus nubėgęs prie jo

**34 (35) psalmė. Prašymas pagalbos prieš neteisingus ir nedėkingus persekiotojus**

- <sup>1</sup>Dovido.  
Grumkis, Viešpatie, su tais, kurie grumiasi su manin,  
kovok prieš tuos, kurie kovoja prieš mane.  
<sup>2</sup>Pasigriebk mažąjį ir didįjį skydą  
ir kelkis man padėti.  
<sup>3</sup>Mosuok įietimi ir sulaikyk tuos, kurie persekioja mane ;  
tark mano sielai : Tavo išgelbėjimas esu aš.  
<sup>4</sup>Tebūna sugėdinti ir teparausta tie, kurie jieško mano gyvybės,  
tegul traukiasi atgal ir susilaukia gėdos tie, kurie galvoja man  
pikta.  
<sup>5</sup>Tebūna kaip pelai prieš vėją,  
kai Viešpaties Angelas varys juos.  
<sup>6</sup>Tebūna jų kelias tanisus ir slidus,  
kai Viešpaties Angelas vysis juos.  
<sup>7</sup>Nes be priežasties jie patiesė man savo tinklą,  
be priežasties iškasė duobę mano gyvybei.  
<sup>8</sup>Tegul žuvinas ateina įienis netikėtai  
ir tinklas, kurį ištiesė, tesugauna juos ;  
į duobę, kurią iškasė, patys tekrinta.  
<sup>9</sup>Mano gi siela džiūgaus Viešpatyje,  
linksminsis dėl jo pagalbos.

<sup>22</sup>I mirtį... Kad nusidėjėlis žūna, kaltas jis pats. — <sup>23</sup>Nebus baudžiamas : bet gaus užmokestį. — Anot « Apaštalių Konstitucijos » liudijimo, šita ps buvusi giedama dalinant šv Komuniją

**34 psalmėje** Dovidas karštai meldžia Dievą kovoti prieš neteisingus priešus, sugėdinti ir nubausti juos dėl jų pikto (1—10) ; toliau aprašinėja priešų nedorumą, įdėdamas į tą aprašymą maldavimų suteikti jam pagalbos, kad jis nebūtų jiems pajaukos dalykas (11—28)

<sup>1</sup>Dovido. Ps sudėta Dovo gal tuo laiku, kada jis buvo Sauliaus persekiojamas. Joje minimi atsitikimai paimti iš Dovo gyvenimo. Kadangi tačiau Dovidas savo kentėjimais yra figūra Kristaus, kurio nepriėmė jo tauta, todėl šita psalmė laikoma mesijine, bet tik dvasine prasme. Pats Išganytojas pritaikė sau jos žodžius (plg 19 e ir Jono 15, 25). Kitus tos ps žodžius Apaštalai suprato

apie Kristaus neprietelius (žr Ap D 1, 20 ; Rom 2, 7—10). — *Grumkis...* Dovydas paveda savo bylą Viešpačiui kaip galingam kovotojui. — <sup>2</sup>*Skydą*. Kaip Romėnai, taip ir žydai turėjo dvejopą skydą : vieną didesnį ir stipresnį, ebr *sinnah*, kitą mažesnį, apskritą, ebr *magen*. — <sup>3</sup>*Sulaikyk...* Spėliojama, kad ebr t čia įvardytas dar vienas ginklas, kariškas kirvis. — *Tark* : gelbėk mane. Dievui tarti žodį yra tai pat, kaip ir padaryti. — <sup>4</sup>*Tebūna sugėdinti...* Čia prasideda linkėjimas bausmių neprieteliams. Plg kas pasakyta aug Ps 5, 11. — *Tegul traukiasi...* Tegul būna priversti bėgti. — <sup>6</sup>*Kaip pelai* : kuriuos gali nunešti šalin ir mažiausias vėjelis. — *Viešpaties Angelas*. Žr aug Ps 33, 8. — <sup>6</sup>*Tebūna jų kelias...* Neprietelių bėgimas tebūna pasunkintas ir nakties tamsumo, ir kelio slidumo, o dar labiau tos aplinkybės, kad juos vysis Viešpaties Angelas. — <sup>7</sup>*Nes...* Neprieteliai yra verti bausmės ; Dovidas

- <sup>10</sup>Visos mano jėgos sakys :  
 « Viešpatie, kas tau lygus ?  
 Kurs išgelbsti nelaimingąjį iš galiūno,  
 nelaimingąjį ir beturtį iš plėšiko ».
- <sup>11</sup>Pakilo smarkūs teisėjai :  
 jie klausinėjo mane, ko aš visai nežinojau.
- <sup>12</sup>Jie atsilygindavo man piktą už gerą :  
 vede į nusiminimą mano sielą.
- <sup>13</sup>Aš gi, kai jie sirgdavo, vilkėdavau ašutine,  
 vargindavau pasninku save  
 ir grąžindavau maldas į savo antį.
- <sup>14</sup>Aš vaikščiodavau nuliūdęs, lyg kad tai būtų buvęs prietelis, mano  
 brolis :  
 nusiminęs aš taip susilenkdavau, kaip tas, kurs rauda motinos.
- <sup>15</sup>Bet kai aš svyravau, jie linksminosi ir rinkosi krūvon,  
 rinkosi prieš mane, užgaudami netikėtai.  
 Draskė mane ir nesiliaudavo,
- <sup>16</sup>bandė mane, tyčiojosi iš manęs,  
 grieždami prieš mane savo dantimis.
- <sup>17</sup>Viešpatie, kaip ilgai tu žiūrėsi ?  
 Atimk mano sielą iš kriokiančių, mano gyvybę iš liūtų.
- <sup>18</sup>Aš dėkosiui tau dideliame susirinkime,  
 aš šlovinsiu tave daugelio žmonių tarpe.
- <sup>19</sup>Tenesidžiaugia iš manęs neteisingi mano neprieteliai ;  
 tenemirksi akimis tie, kurie neapkenčia manęs be priežasties.
- <sup>20</sup>Nes jie nekalba to, kas liečia taiką,  
 ir galvoja apgaules prieš ramius šalies gyventojus.
- <sup>21</sup>Jie plačiai išsižioja prieš mane,  
 sako : « Še tau ! še tau ! mes matėme savo akimis ! »
- <sup>22</sup>Tu tai matei, Viešpatie, netylėk gi,  
 Viešpatie, nebūk toli nuo manęs !
- <sup>23</sup>Pabusk ir budėk, kad gintumei mane,  
 mano Dieve ir mano Viešpatie, dėl mano bylos !
- <sup>24</sup>Teisk mane pagal savo teisybę, Viešpatie ;  
 mano Dieve, tegul jie nesilinksmina dėl manęs !

nieku nebuvo nusikaltęs. — <sup>10</sup>Visos mano jėgos... Visas žmogus, siela ir kūnas, jaus Dievo pagalbą

<sup>11</sup>Pakilo... Toliau aprašinėjama neprietelių piktumas. — *Klausinėjo...* prikašiojo Dovidui kaltes, kurios jam buvo visai nežinomos, kurių nebuvo padaręs. Plg I Kar 24, 9. Tokie buvo netikri liudytojai ir Kristaus kančioje. — <sup>12</sup>Jie atsilygindavo... Karalius Saulius atvirumo valandą pats prisipažino, kad jis taip elgėsi. Žr I Kar 24, 17... — <sup>13</sup>Kai jie sirgdavo... Dovidas mini čia kaikiuriuos savo gerus darbus. Kai jo artimus sutikdavo nelaimė, jis nesidžiaugė, bet liūdėjo ir pareikšdavo savo nuliūdimą gedulo ženklais, ašutine, savęs alkinimu, malda. — *Grąžindavau maldas...* Čia posakio prasmė nevisai aiški. Gali būti, kad Dovidas, karš-

čiau melddamas, meldėsi galvą nuleidęs ant krūtinės, ir todėl buvo galima sakyti, jog malda lyg kad grįžo atgal į antį, į krūtinę, iš kur ji buvo išėjusi. Plg 3 Kar 18, 42 ; Ješ 58, 5. — <sup>15</sup>Jie linksminosi... Už tikrą meilę Dovidui atsilyginta juodu nedėkingumu. — <sup>16</sup>Bandė mane : sakytum, tyrinėjo mano ištvermę

<sup>17</sup>Viešpatie... Išdėstęs savo vargus, Dovidas grįžta prie maldos. Plg Ps 21, 20. — <sup>19</sup>Neapkenčia manęs... Išganytojas pritaikė šituos žodžius sau, nes jie pilniau išsipildė jo asmenyje, negu Dovid. Žr Jono 15, 25. — <sup>20</sup>Nes jie... Tolesnis aprašinėjimas neprietelių piktumo. — <sup>21</sup>Mes matėme... nekaltojo žuvimą, kurio taip labai troškome. — <sup>22</sup>Netylėk gi : nepalik nenubaudęs. — <sup>24</sup>Pagal savo teisybę : kuri reikalauja, kad teisusis

- <sup>25</sup>Tenemano savo širdyje : « Oi, oi ! To mes geidėme ! »  
tenesako : « Mes prarijome jį ».
- <sup>26</sup>Tebūna sugėdinti ir teparausta visi kartu,  
kurie linksminasi dėl mano nelaimių ;  
tebūna apvilkti gėda ir paniekinimu,  
kurie keliasi puikybėn prieš mane.
- <sup>27</sup>Tedžiūgauja ir tesilinksmina, kurie užjaučia mano bylą,  
ir visados sako :  
« Tebūna išaugštinatas Viešpats,  
kurs palankus savo tarno išgelbėjimui ».
- <sup>28</sup>O mano liežuvis skelbs tavo teisybę,  
visados tavo šlove

### 35 (36) psalmė. Apie žmonių nedorumą ir Dievo apvaizdą

- <sup>1</sup>Khoro vedėjui. Viešpaties tarno Dovidų.
- <sup>2</sup>Neteisybė kalba bedieviui jo širdyje ;  
nėra baimės Dievo prieš jo akis.
- <sup>3</sup>Nes savo mintyje jis švelniai ramina save,  
kad jo kaltė nesusekama ir kad jos nereikia bodėtis.
- <sup>4</sup>Jo burnos žodžiai nedorumas ir klasta ;  
jis liovėsi išmanęs ir daręs gerai.
- <sup>5</sup>Jis galvoja apie neteisumą savo guolyje,  
jis sustoja negerame kelyje, nesibjauri tuo, kas pikta.
- <sup>6</sup>Viešpatie, tavo gailestingumas siekia dangų,  
tavo ištikimybė pačius debesis.
- <sup>7</sup>Tavo teisybė—kaip Dievo kalnai,  
tavo teismai—kaip gili jūra ;  
tu išgelbsti žmones ir galvijus.
- <sup>8</sup>Kokia brangi tavo malonė, Dieve :  
žmonės bėga glaustis po tavo sparnų šešėliu ;
- <sup>9</sup>Jie pasotinami tavo namų riebalais,  
ir savo gėrių upelių tu girdai juos.

gautų užmokestį, neteisisus gi bausmę. — <sup>26</sup>To mes geidėme : mes gavome, ko mes troškome. — <sup>27</sup>Tedžiūgauja... Suteiktas Dovidui išgelbėjimas ir neprietiųjų nugalėjimas padarys daug džiaugsmo visiems geriesiems. — <sup>28</sup>O mano liežuvis... Ir pats Dovidas, išgelbėtas iš pavojaus, šlovins Viešpatį Dievą

**35 psalmėje** aprašoma bedievių nedorumas (2—5) ir begalinis malonumas Dievo, kurs teisiesiems yra visokio gerumo šaltinis (6—10) ; Ps baigiama meldimu, kad Dievas visuomet teiktų savo malones teisiesiems (11—13)

<sup>2</sup>Neteisybė... Neteisybė taip sugadino žmogaus širdį, kad jis nebesirūpina Dievu, nebebijo jo teismo, ir todėl niekas jo nebesulaiko bedievytės kelyje. Plg Rom 3, 18 ; 7, 23. — <sup>3</sup>Nes

savo mintyje... Šios eil prasmė nevisai aiški. Kalbama tikriausiai apie nusi-dėjėlį : nusidėjėlis sudaro sau (netikrą) viltį, kad jo nuodėmė nebus (Dievo) pastebėta ir nebus baudžiama. — <sup>4,5</sup>Jo burnos... Čia pasakoma, kaip nusidėjėlis elgiasi. — <sup>6</sup>Viešpatie... Čia aprašinėjamas Dievo malonumo ir ištikimybės didumas. — <sup>7</sup>Kaip Dievo kalnai... Teisingas Dievo valdymas toks tvirtas ir nepajudinamas, kaip milžiniški — Dievo — kalnai. O atskiri Dievo apvaizdos nutarimai ir veiksmai yra Dievo teismai. Jie žmogui nesuprantami ir neištiriami, kaip gilus vandenynas. — Tu išgelbsti... Dievo apvaizda pasiekia visus. — <sup>8</sup>Kokia brangi... Ypatingas Dievo gerumas žmogui. — <sup>9</sup>Jie pasotinami... Dievuje randama ne tik globa, bet taip pat visokių gėrių. Jų niekados

- <sup>10</sup> Nes tavyje yra gyvenimo šaltinis,  
ir tavo šviesoje mes matome šviesą.  
<sup>11</sup>Laikyk savo malonę tiems, kurie tave garbina.  
ir savo lygybę tiems, kurių širdis tiesi.  
<sup>12</sup>Teneužmina ant manęs puikiojo koja,  
ir nusidėjėlio ranka tenejudina manęs.  
<sup>13</sup>Štai sukniubo tie, kurie daro neteisybę:  
jie numesti ir nebegali atsikelti

### 36 (37) psalmė. Gerųjų ir piktųjų likimas

- <sup>1</sup>Dovido.  
Nesijaudink dėl tų, kurie elgiasi piktai,  
ir nepavydėk tiems, kurie daro neteisybę;  
<sup>2</sup>Nes jie nukris greitai kaip sienas  
ir suvys kaip žalia žolė.  
<sup>3</sup>Turėk vilties Viešpatyje ir daryk gera,  
kad gyventumei žemėje ir naudotumeis saugumu.  
<sup>4</sup>Gėrėkis Viešpačiu,  
ir jis duos tau, ko geidžia tavo širdis.  
<sup>5</sup>Pavesk Viešpačiui savo kelią  
ir pasitikėk juo, o jis veiks.

nepristigs, nes pats Dievas yra jų šaltinis. — <sup>10</sup>Tavo šviesoje... Dievo palankumu mes pritiriame daug laimės. Žiūrėdami be Dievo, mes matome tikrai tamsybę; pasinėję į Dievo šviesos jūrą, mes pasidarome pilni dieviško pažinimo ir gauname dvasinio džiaugsmo. Plg Ps 4, 7

<sup>11</sup>Laikyk... Malda, kad Dievo malonės nuolat ir gausingai būtų teikiamos jo ištikimiesiems tarnams. — <sup>12</sup>Teneužmina... tenepamina manęs po savo kojomis puikūs persekiotojai. — Ir nusidėjėlio... tegul nepriverčia manęs bėgti iš mano vietos ir mano namų. — <sup>13</sup>Štai sukniubo... Psalmėninkas mato iš anksto savo maldą išklausytą, mato Dievo paskirtoje vietoje ir valandoje piktuosius nubautus ir nebegalinčius daugiau kenkti

**36 psalmėje** Dovidas ragina teisiuosius vengti murmėti prieš Dievo apvaizdą ir pilnai pasitikėti Dievo gerumu (1–11), nurodo, kad piktųjų laimė trumpa (12–20), užmokestis gi geriesiems tikras (21–31), ir kad yra didelis galutinis skirtumas tarp teisiųjų ir bedievių likimo (32–40)

<sup>1</sup>Dovido. Dovidas, kaip paaiškėja iš 25 eil, sudėjo šitą ps savo senatvėje. Ji alfabetinė (plg Ps 9); susideda iš 22 posmelių po keturias eil. Bet raidės *daleth*, *kaph* ir *qoph* turi tik

po tris eil, užtat rai dės *kheth*, *nun*, *thau* turi po penkias. — 36 ps išreiškta visokiais būdais viena tiesa, kad nereikia stebėtis ar piktintis, jog bedieviai dažnai gyvena laimingai; reikia tik kantriai laukti ir pasitikėti Dievo apvaizda, nes greitai įvyks pakitėjimas, veikiai bedievis neteks savo tariamos laimės, teisusis gi džiaugsis tikra ir ilgai pasiliekančia laime. — Psalmėje kalbama tik apie Dievo atlyginamąją teisybę šiame pasaulyje. Nors ta teisybė iš tikro pilnai pasirodys tik amžinybėje, tačiau Dievas Sen Test savo ištikimiesiems tarnams paguosti, o nusidėjėliams nugąsdinti kone visados leisdavo jau šiame gyvenime įvykti bent šešeliui savo atlyginamosios teisybės ir tuo tikslu duodavo čia, žemėje, užmokestį teisiesiems, o piktiesiems siųsdavo bausmių. — <sup>2</sup>Kaip šienas... Palyginimais parodoma, kaip veikiai išnyks bedievių laimė. — <sup>3</sup>Turėk vilties... Tai vaistas prieš galintį kilti murmėjimą. — Kad gyventumei... gyvendamas šalyje, Dievo žadėtoje Kanaano žemėje, tu galėsi naudotis jos turtais. — <sup>4</sup>Gėrėkis... įieškok paguodos ir džiaugsmo Viešpatyje. — <sup>5</sup>Pavesk... pavesk savo gyvenimo rūpesčių našta, visą savo likimą Viešpačiui, o jis padarys, ko reikia savo ištikimiesiems tarnams nuraminti. Ką gi Viešpats darys, pasa-



- <sup>6</sup>Ir padarys, kad tavo teisybė užtekėtų kaip šviesa  
ir tavo teisė kaip vidudienis.
- <sup>7</sup>Nusiramink Viešpatyje  
ir pasitiekė juo.  
Nesijaudink dėl to, kurs eina laimingas savo keliu,  
dėl žmogaus, darančio pikta.
- <sup>8</sup>Sustabdyk rūstybę ir nusikratyk įnirtimu ;  
nesijaudink, kad nedarytumei pikta.
- <sup>9</sup>Nes darantieji pikta bus sunaikinti ;  
o tie, kurie pasitiki Viešpačiu, pavaldės žemę.
- <sup>10</sup>Dar truputis, ir nebebus bedievio ;  
ir jei žiūrėsi jo vietos, jo ten jau nebebus.
- <sup>11</sup>Bet romieji pavaldės žemę  
ir gėrėsis taikos daugybe.
- <sup>12</sup>Bedievis rengia teisiajam pikta  
ir griežia prieš jį savo dantimis.
- <sup>13</sup>Viešpats juokiasi iš jo,  
nes mato jo būsimą dieną.
- <sup>14</sup>Bedieviai traukia iš makščių kalaviją ir įtempia savo lanką,  
kad parblokštų nelaimingąjį ir beturtį  
ir žudytų tuos, kurie eina tiesiu keliu.
- <sup>15</sup>Jų kalavijas perdurs jų pačių širdis,  
ir jų lankai bus sulaužyti.
- <sup>16</sup>Geriau yra truputis, kurį turi teisusis,  
kaip didelis bedievių turtingumas ;
- <sup>17</sup>Nes bedievių pečiai bus sulaužyti,  
teisiuosius gi palaiko Viešpats.
- <sup>18</sup>Viešpats rūpinasi dorųjų gyvenimu,  
ir jų tėvonystė bus amžina.
- <sup>19</sup>Jie nebus sugėdinti nelaimės metu  
ir bus pasotinti bado dienomis.
- <sup>20</sup>Bedieviai gi žus,  
ir Viešpaties neprieteliai suvys kaip pievų papuošalas,  
išnyks kaip dūmai.

koma 6 eil: tavo teisingą reikalą, pasiliekančią tamsybėje, Viešpats išves iš jos ir parodys skaisčiausioje šviesoje, taip, kad jis bus visiems matomas, kaip matomas saulės spindėjimas vidudienį. — <sup>7</sup>*Nusiramink...* Reikia pasitiekėti Viešpačiu, bet kartu reikia kantriai, nedejuojant laukti jo pagalbos ir užtraukti trumpos laimės bedieviui. — <sup>8</sup>*Sustabdyk rūstybę*: kurią gali sukelti tavyje tariamoji bedievio laimė. Rūstybė ir pavydas tiek tik padarys, kad tu pats nusidėsi ir užtrauksi ant savęs Dievo bausmę. — <sup>9-11</sup>*Nes darantieji...* Teisingo Dievo teismo reikės laukti neilgai. Tie, kurie, pasitikėdami Vieščiu, ramiai ir tyliai kenčia, kurie pagiežą palieka Viešpačiu, tie bus visai laimingi. Plg Mt 5, 4. — <sup>12</sup>*Griežia...* iš pykčio. — <sup>13</sup>*Jo būsimą dieną*;

jos ateis teisingumo ir atsilyginimo dieną. Plg Ps 136, 7; Jer 50, 27. 31. — <sup>14</sup>*Bedieviai...* Paaškinama, kokios piktos darbus prasimano nusi-dėjėliai (plg 12 e). Tais savo darbais jie nori kenkti teisiajam, kaip kenkiama kalaviju ir šaunamuoju lanku. — <sup>16</sup>*Geriau yra...* Nors teisusis turi ir nedaug turtų, bet jis turi Dievo palaiminimą ir tikrą pažadą ir viltį laimės. Viso gi to trūksta nusidėjėliui. — <sup>17</sup>*Pečiai*: galybė, turtai. — <sup>18</sup>*Tėvonystė*: teisiesiems skirtoji dalis. — <sup>20</sup>*Žus*. Toks bus bedievių likimas. — *Kaip pievų...* Graži, žaliuojanti pieva, dienai prasilinkus, išdžiūsta. Ypač greitai įvyksta toks pakitėjimas Palestinoje vasaros karščių metu. — <sup>21</sup>*Bedievis...* Dievui atėmus savo palaiminimą, bedievis nustoja turtų, taip, kad turi daryti skolas,

- <sup>21</sup>Bedievis skolinasi ir negrąžina,  
o teisusis pasigaili, ir dovanoja.
- <sup>22</sup>Nes tie, kuriuos jis laimins, paveldės žemę,  
o kuriuos prakeiks, tie bus sunaikinti.
- <sup>23</sup>Viešpaties sustiprinami žmogaus keliai,  
ir jis mėgsta jo kelią.
- <sup>24</sup>Jei ir kristų, jis neišsitiesia,  
nes Viešpats palaiko jo ranką.
- <sup>25</sup>Buvau vaikas — ir jau esu senis  
ir nemačiau pamesto teisiojo,  
ne jo palikuonių elgetaujant duonos.
- <sup>26</sup>Jis visuomet pasigaili ir suteikia ;  
ir jo palikuonys bus laiminami.
- <sup>27</sup>Šalinkis nuo pikto ir daryk gera,  
kad pasiliktumei per amžius.
- <sup>28</sup>Nes Viešpats mėgsta teisumą  
ir nepalieka savo šventųjų.  
Nedorieji bus sunaikinti,  
ir bedievių palikuonys bus išdildyti.
- <sup>29</sup>Teisieji paveldės žemę  
ir gyvens joje per amžius.
- <sup>30</sup>Teisiojo burna pasako išmintį,  
ir jo liežuvis kalba kas tiesu.
- <sup>31</sup>Jo Dievo įstatymas yra jo širdyje,  
ir jo žingsniai nesvyruoja.
- <sup>32</sup>Bedievis tykoja teisiojo  
ir jieško jo nužudyti.
- <sup>33</sup>Viešpats nepaliks jo ano rankoje  
ir nepasmerks jo, kai bus teisiamas.
- <sup>34</sup>Pasitikėk Viešpačiu  
ir laikykis jo kelio ;  
jis palaikys tave, kad paveldėtumei žemę ;  
tu linksmas matysi sunaikinimą bedievių.

kurių nebegali išmokėti, tuo tarpu kad teisusis pralobsta Dievo palaiminimu. — <sup>22</sup>*Kuriuos jis laimins* : Dievo laiminamieji. Ta aplinkybė, kad bedievis netenka savo turtų, teisusis gi vis daugiau daro gailestin-gumo darbų, skelbia išanksto apie Dievo palaiminimą ar prakeikimą, kurie pilnai pasireiškia galutiniame vieno ir kito likime. — <sup>23</sup>*Keliai* : tei-siojo žmogaus elgesys. — <sup>24</sup>*Neišsi-tiesia*. Jei ateina nelaimė ir žmo-gus pradeda kristi, Dievas tuojau lyg kad pagriebia jį už rankos ir pa-laiko, kad jis neišsitiesių, neparpultų visai. — <sup>25</sup>*Buvau...* Ilgo amžiaus prityrimas patvirtina, kad iš tikrųjų Dievas nepalieka teisiojo, nors jo gyvenime ir būna sunkesnių ištyri-mo valandų. — <sup>26</sup>*Jis* : pats teisusis daro daug gera, ir jo palikuonys nusipelno gerą vardą žmonėse. —

<sup>27</sup>*Šalinkis...* Nurodomos salygos, ku-riomis gaunama Dievo palaiminimas. — *Kad pasiliktumei...* Žr aug 3 e. — <sup>28</sup>*Teisumą* : visa, kas teisu ir tikra. — *Savo šventųjų* : savo ištikimų tarnų. — *Nedorieji bus sunaikinti*. Šių žodžių nėra dabartiniame ebr t ; bet senovėje jie tikriausiai buvo, nes jais prasideda posmelis *ain* : *'avilim nišmadu*. — <sup>30</sup>*Burna pasako...* Plg Pat 31, 26. — <sup>31</sup>*Jo širdyje*. Teisiojo žodžiai išmintingi ir teisingi, nes jo širdyje viešpatauja Dievo įstatymas, o ko širdis pilna, tai ir burna kalba. — *Žingsniai nesvyruoja* : tvirtai lai-kosi tiesaus kelio. — <sup>32</sup>*Tykoja...* Tei-siajam negali kenkti bedievių piktum-as. — <sup>33</sup>*Nepasmerks jo* : neleis pas-merkti teisiojo, nepatvirtins bedie-vių nutarimo. — <sup>34</sup>*Pasitikėk...* Rei-kia ištvermingo kantrumo, kai lau-kiama Dievo žadėto užmokesčio. —

- <sup>35</sup>Aš mačiau bedievi, kurs kėlėsi puikybėn  
ir kurs plėtėsi kaip šakotas kedras.  
<sup>36</sup>Aš praėjau, ir štai jo nebebuvo;  
aš įsiekojau jo, ir jo nebeatrasta.  
<sup>37</sup>Pažvelgk į tą, kurs yra doras, ir išžiūrėk į teisųjį;  
nes palikuonys skirta taikingam žmogui.  
<sup>38</sup>Bet nusidėjėliai bus visi sunaikinti,  
bedievių palikuonys išdildyti.  
<sup>39</sup>Išgelbėjimas teisiesiems ateina nuo Viešpaties;  
jis yra jų priebėga sielvarto metu.  
<sup>40</sup>Viešpats padeda jiems ir išlaisvina juos;  
išgelbsti juos nuo bedievių ir sergi juos,  
nes jie bėga glaustis prie jo

### 37 (38) psalmė. Dievo nubausto nusidėjėlio maldavimas

- <sup>1</sup>Psalmė. Dovido. Prisiminimui.  
<sup>2</sup>Viešpatie, nebausk manęs savo rūstybėje  
ir neplak manęs savo narše.  
<sup>3</sup>Nes tavo vilyčios išmigo į mane,  
ir ant manęs nusileido tavo ranka.  
<sup>4</sup>Nieko sveiko nebėra mano kūne dėl tavo užsidedimo,  
nieko nepaliesto mano kauluose dėl mano nuodėmės.  
<sup>5</sup>Nes mano kaltės perviršijo mano galva  
ir labai slegia mane kaip sunki našta.  
<sup>6</sup>Dvokia, pūliuoja mano žaizdos  
dėl mano neišminties.

*Matysi... matysi padarytą teisybę.*  
— <sup>35</sup>*Aš mačiau...* Bedievių pasiseikimas tęsiasi neilgai. — <sup>36</sup>*Jo nebebuvo*: nieko nepadėjo nei augšumas, nei šaknų stiprumas; jį išrauta taip, kad neliko nė pėdsakos. — <sup>37</sup>*Pažvelgk*... Įsidėmėk, kad teisusis galų gale visados susilaukia Dievo malonių, tuo tarpu kad bedievis turi visai žūti. — *Palikuonys buvo žydams žadėta kaip ypatingas Dievo palaiminimas.* — <sup>39</sup>*Nuo Viešpaties...* Tikros teisiųjų laimės šaltinis yra Viešpats. — <sup>40</sup>*Nes jie bėga...* Taip, baigiant ps dar kartą primenama, kad reikia pasitikėti Viešpačiu

**37 psalmėje** Dovidas, pasisakęs, kad jis kenčia dėl savo nuodėmių, meldžia Dievo pasigailėjimo (2—5); aprašinėja savo nelaimingą padėtį (6—9); sunkios ir bjaurios ligos suimtas dejuoja (6—9), tuo tarpu kad jį palieka jo bičiuliai, o priešai negailėstingai puola (10—13); tylėdamas jis pasitiki tikrai Dievu (14—17) ir, vėl išpažinęs savo kaltę, labai mal-

dauja Dievo pagalbos (18—23). Tai trečioji iš eilės *atgailos* psalmė

<sup>1</sup>*Dovido*. 37 ps turinys panašus į turinį 6 ir 30 pss, bet mintys čia pilniau išreikštos. Kada ji sudėta, tikrai nežinia. Spėliojama, kad Absalomo maišto metu. — *Prisiminimui*. Ebr *lehzkir*. Taip tikriausiai nurodoma, kad šita ps reikėjo giedoti darant duoninę auką, *minhāq*, iš miltų, smilkalų ir aliejaus (plg 3 Moš 2, 2. 9. 16), jungiamą paprastai su kruvinomis atnašomis. Tos duoninės aukos darymas buvo vadinamas ebr *azkarah* ir turėjo ypatingu būdu priminti Dievui aukotoją. — <sup>2</sup>*Nebausk...* nebeausk taip smarkiai, arba: bausk mane kaip tėvas, o ne kaip teisėjas; plak pasigailėdamas, o ne su rūstybe. — <sup>3</sup>*Vilyčios...* Vilyčios yra vaizdas Dievo siųstųjų bausmių. — <sup>4</sup>*Nieko sveiko...* Visas kūnas, jo viršinės ir vidinės dalys (kaulai), yra ligos suimtos. Tos ligos priežastis yra nuodėmės. — <sup>5</sup>*Mano kaltės...* Išpažįstama kaltės didumas. Ji lyginama su potvyniu ir su sunkiausia našta. — <sup>6</sup>*Žaiz-*

- <sup>7</sup>Aš esu sulenktas, labai suriestas,  
vaikščioju visą dieną nusiminęs.
- <sup>8</sup>Nes mano strėnos yra pilnos užsidegimo,  
ir nėra nieko sveiko mano kūne.
- <sup>9</sup>Aš alpstu, esu labai sutrankytas,  
kriokiu dėl savo širdies vaitojimo.
- <sup>10</sup>Viešpatie, tavo akivaizdoje yra visas mano troškimas,  
ir mano vaitojimas nėra tau paslėptas.
- <sup>11</sup>Mano širdis plaka, mano stiprumas paliko mane,  
man trūksta net ir mano akių šviesos.
- <sup>12</sup>Mano prieteliai ir mano bandžiai laikosi toli nuo mano slogos,  
ir mano artimieji stovi iš tolo.
- <sup>13</sup>Ir tie, kurie tykoja mano gyvybės, spendžia spąstus,  
ir kurie jieško padaryti man pikta, graso sunaikinimu  
ir visą laiką rengia apgaules.
- <sup>14</sup>Aš gi negirdžiu kaip kurčias  
ir esu kaip nebylys, kurs neatveria savo burnos.
- <sup>15</sup>Aš pasidariau kaip žmogus, kurs negirdi  
ir kurs neturi savo burnoje atsakymo.
- <sup>16</sup>Nes aš pasitikiu tavimi, Viešpatie :  
tu išklausysi, Viešpatie, mano Dieve.
- <sup>17</sup>Nes aš sakau : « Tegul nesidžiaugia dėl manęs :  
nesikelia prieš mane puikybėn, mano kojai suklumpant ».
- <sup>18</sup>Nes aš esu visai arti nupuolimo,  
ir mano skausmas yra visuomet prieš mane.
- <sup>19</sup>Nes aš išpažįstu savo kaltę  
ir turiu baimės dėl savo nuodėmės.
- <sup>20</sup>Bet tie, kurie priešinasi man be priežasties, yra galingi,  
ir daug tų, kurie neapkenčia manęs neteisingai ;
- <sup>21</sup>Ir kurie atsilygina piktu už gera,  
tie puola mane, nes aš siekiu to, kas gera.

*dos* : kirčių paliekamos žymės. Ješ 1, 6. — *Neišminties* : nuodėmių. — <sup>7</sup>*Aš esu sulenktas...* Visa tai ženklai didžiausio nuliūdimo ir susilpnėjimo. — <sup>8</sup>*Mano strėnos...* Jos čia reiškia tikrausia vidinius žmogaus jausmus. Dovydas jautė savyje lyg kokį nuolat jį kankinantį karštį. — <sup>9</sup>*Kriokiu...* klyksmu išreiškiu savo širdies skausmą ir sielvartą. — <sup>10</sup>*Viešpatie...* Taip dideliame savo reikale ir suspaudime Dovydas kreipiasi į Viešpatį ir su pasitikėjimu jieško sau paguodos kad ir toje aplinkybėje, jog Dievas žino jo nelaimingą padėtį. — <sup>11</sup>*Akių šviesos*. Nuovargyje, nuliūdime silpnėja akys. — <sup>12</sup>*Mano prieteliai...* Prieteliai ir artimieji neteikia jam paguodos. Jie laikosi atstu nuo jo ; jie elgiasi kaip su sergančiu raupais. — <sup>13</sup>*Ir tie, kurie...* Neprieteliai tykoja visokiais būdais jį nužudyti. <sup>14</sup>*Aš gi negirdžiu...* kantriai kenčiu visą neprietelių piktumą. Kantrumo

Dovydui duoda pasitikėjimas Viešpačiu : <sup>16</sup>*Nes aš pasitikiu...* — <sup>17</sup>*Nes aš sakau...* Pasitikėdamas Viešpačiu Dovydas meldžia, kad Dievas neduotų jo neprieteliams džiaugtis jojo žuvimu. Tokio gi džiaugsmo pavojus gresia. Neprieteliai pasiryžę naudotis kiekvieniu Dovydo reikalų pasvirimu blogojon pusėn. — <sup>18</sup>*Nes aš esu...* Jis pasiryžęs kantriai pasiduoti kiekvienai bausmei, žinodamas, kad ją nusipelnė savo nuodėmėmis. Kentėjimas, toks ar kitoks, neduoda jam poilsio, Jis žus, jei Dievas nepasiskubins jam padėti. — <sup>19</sup>*Aš išpažįstu...* taip išpažindamas kartu ir Dievo teismo teisingumą. — Yra ir kitų priežasčių, kodėl Dovydas tikisi, jog Dievas išklausys jį. Tos priežastys nurodomos toliau : <sup>20</sup>*Bet tie, kurie...* jie pilni gyvumo, jie jaučiasi laimingi, jų daug, jų neapykanta neteisingai, jie nedėkingi. — <sup>21</sup>*Viešpatie, tu...* Kas daro tikrą atgailą, nenustoja

- <sup>22</sup>Nepalik manęs, Viešpatie ;  
mano Dieve, nestovėk toli nuo manęs !  
<sup>23</sup>Skubėk man padėti,  
Viešpatie, tu mano išgelbėjimas !

### 38 (39) psalmė. Sunkiai sergančio dejavimai ir maldos

- <sup>1</sup>Khoro vedėjui. Iditunui. Psalmė. Doviđo.  
<sup>2</sup>Aš sau tariau : saugosiu savo kelius,  
kad ne nusidėčiau savo liežuviu ;  
Aš uždėsiu savo burnai brizgilą,  
kai bedievis yra ties manim.  
<sup>3</sup>Aš pasidariau nebylys betylėdamas, neturėdamas nieko gera,  
bet mano skausmas vėl pasmarkėjo.  
<sup>4</sup>Mano širdis įkaito manyje ;  
man bemažstant užsidegė ugnis :  
aš kalbėjau savo liežuviu.  
<sup>5</sup>Duok man, Viešpatie, žinią apie mano galą  
ir koks yra skaičius mano dienų,  
kad žinočiau, koks menkas aš esu.  
<sup>6</sup>Štai tu padarei mano dienas nedaugelio sprindžių,  
ir mano gyvenimas yra kaip niekas tavo akyse ;  
kiekvienas žmogus stovi tik kaip kvapas.  
<sup>7</sup>Žmogus praeina tik kaip šešėlis,  
tiksliai veltui jis triukšmauja ;  
krauna turtus ir nežino, kam jie teks.  
<sup>8</sup>Ir dabar ko aš laikiu, Viešpatie ?  
mano pasitikėjimas yra tavyje.

vilties, bet dar labiau glaudžiasi prie Dievo

**38 psalmėje** Doviđas, nusistatęs nedejuoti dėl savo liūdnos padėties, jaučia, kad jo skausmas didėja, ir todėl pradeda svarstyti žmogaus gyvenimo trumpumą ir tuštybę (2—7) ; tai duoda jam progos pareikšti pilną pasitikėjimą Dievu, kurį jis meldžia atleisti nuodėmes ir, išdėstydamas savo vargus, karštai prašo sau pagalbos (8—14)

<sup>1</sup>*Iditunui*. Iditunas buvo vienas iš trijų žymiausių Doviđo giesmininkų. Kitu du buvo Asapas ir Emanas. Plg 1 Kron 16, 41 ; 25, 1 ; 2 Kron 5, 12. Levitui Iditunui, matyti, buvo pavesta šita ps giedoti. Ji yra viena iš gražiausių Doviđo elegijų. Vyriausia jos mintis — žmogaus gyvenimo ir žemiškų dalykų tuštybė. — <sup>2</sup>*Savo kelius...* visą savo elgesį, ištikimais laikydamas visus Dievo įsakymus. — *Kad ne nusidėčiau...* kad nepradėčiau dejuoti dėl savo suspaudimo. — *Kai bedievis...* Esant arti neprie-

teliui, Doviđas nori saugotis dejavimų, kad neduotų neprieteliui progos džiaugtis. — <sup>3</sup>*Nebylys...* Aš visai tylėjau, pats neturėdamas laimės ir nereikšdamas savo nuomonės apie neteisiųjų laimę. Bet tas tylėjimas sukėlė vidinį nekantrumą ir padidino skausmą. — <sup>4</sup>*Man bemažstant* : lyginant savo liūdną likimą su bedievių laime. — *Aš kalbėjau ...* Padidėjus skausmui, Doviđas toliau nebetylėjo ; jis jieškojo nusiramino žodžiuose, panašiuose į pranašo Elijo žodžius. 3 Kar 19, 4. — <sup>5</sup>*Apie mano galą* : koks mano vargų galas, kaip dar ilgai būsiu kankinamas. — *Koks yra skaičius* : man dar lieka. — <sup>6</sup>*Tu padarei...* tu paskyrei žmogui visai trumpą amžių. — Ebr t 6 eil gale yra *selah*. Žr Ps 3, 3. — <sup>7</sup>*Žmogus praeina...* Tai tolesnis žmogaus gyvenimo tuštybės aprašymas. — <sup>8</sup>*Ir dabar...* Iš to, ką Doviđas pasakė apie žmogaus gyvenimo ir žemiškų dalykų tuštybę, jis dabar daro išvadą, kad visa tai pametant reikia skubėti

- <sup>9</sup>Iš visų mano neteisybų išvaduok mane,  
neatiduok manęs pajuokti paikajam.
- <sup>10</sup>Aš pasidariau nebylys, neatveriu savo burnos :  
nes tu tai padarei.
- <sup>11</sup>Atimki nuo manęs savo slogą :  
tavo rankos smarkumu aš sunaikinamas.
- <sup>12</sup>Kaltės sudraudimu tu baudi žmogų ;  
sunaikini kaip kandis, kas jam brangiausia :  
kiekvienas žmogus yra tiktai dvelkimas.
- <sup>13</sup>Išgirsik mano malda, Viešpatie,  
ir klausykis mano šauksmo,  
nebūk kurčias mano ašaroms.  
Nes aš esu svečias pas tave,  
keleivis, kaip ir visi mano tėvai.
- <sup>14</sup>Nugręžk akis nuo manęs, kad atsikvėpčiau  
pirma negu nueisiu, ir manęs nebebus

### 39 (40) psalmė. Dėkojimas ir prašymas naujos pagalbos

- <sup>1</sup>Khoru vedėjui. Doviđo. Psalmė.
- <sup>2</sup>Aš turėjau vilties, turėjau vilties Viešpatyje,  
ir jis pasilenkė prie manęs ir išklausė mano šauksmą.
- <sup>3</sup>Ir ištraukė mane iš prapulties duobės, iš mėšlų purvo,  
ir pastatė mano kojas ant uolos,  
sustiprino mano žingsnius.

prie Dievo, kad tik Dievu galima pasitikėti. — <sup>9</sup>*Iš visų...* nes nuodėmės yra kiekvienos nelaimės šaknis

<sup>10</sup>*Aš pasidariau...* Nelaimėje Doviđas nekaltina Dievo ; jis visiškai jam pasiduoda ; bet ir pasiduodant jam valia maldauti išlaisvinimo nuo vargų. — <sup>12</sup>*Kas jam brangiausia :* jo gyvybė. — <sup>13</sup>*Mano ašaroms.* Ašaros yra lygiai girdima Dievui malda, kaip ir kiekvienos kitos maldos žodžiai. — *Aš esu svečias pas tave...* Viešpats yra žemės savininkas (plg 3 Moš 25, 23) ; žmogus gi yra tik svečias, patenčiamas šalyje, kolei sutinka šalies savininkas, — ir keleivis, einąs per svetimą kraštą, kurs nėra jo tėvynė. Kiekvienas žmogus tiek pasilieka žemėje, kiek Dievas leidžia. Tėvais čia vadinami patriarkai. — <sup>14</sup>*Nugręžk...* liaukis baudęs mane. — *Nueisiu :* į mirusiųjų vietą. — *Manęs nebebus.* Plg Ijobo 7, 8 ; 10, 20. 21 ; 14, 6 ir k — Psalmininkas apie būsimąjį gyvenimą nekalba, bet jo neneigia, kaip jo neneigė Ijobas, nors dejavo panašiai

**39 psalmėje** autorius, gavęs iš Dievo pagalbos, kurios buvo sau prašęs didelėje nelaimėje, šlovina Viešpatį

ir skelbia laimingus esant visus, kurie juo pasitiki, nes Viešpats visados suteikia saviems geradarybių (2—6). Dievui padėkoti jis yra pasiryžęs vykdyti Dievo valią : jis vykdydys jo įstatymą ir skelbs jo teisybę (7—11). Dėl gautosios pagalbos sustiprėjęs jo pasitikėjimui, jis dar meldžia Viešpatį maloningai išlaisvinti jį taip pat nuo kitų nelaimių, kurias yra nusipelnęs nesuskaitomomis nuodėmėmis ir kurios dabar jį slegia (12-16). Giesmė baigiama paraginiu teisiešiams šlovinti Dievą ir prašymu neatidėlioti pagalbos (17. 18). — Iš 14-18 šitos ps eil yra padaryta 69 (70) psalmė. — 39 ps laikoma mesijine (plg 5—9 eil). Nemaža, ypač senesniųjų, aiškintojų supranta ją apie Kristų tiesiogine prasme

<sup>1</sup>*Doviđo.* Ir šita ps sudėta Doviđo gal Absalomo maišto metu. — <sup>2</sup>*Aš turėjau...* Visų pirma nurodoma, kaip labai Doviđas jautė Dievo pagalbos reikala. — <sup>3</sup>*Ir ištraukė...* Palyginimais aprašomas didumas nelaimės, iš kurios buvo Dievo išgelbėtas. Duobė ir purvas yra didelio pavojaus vaizdai. — *Ant uolos :* tikroje vietoje, kur buvo galima gerai stovėti ir ne-

<sup>4</sup>Ir įdėjo man į burną naują giesmę,  
giesmę Dievui.

Daugelis matys ir drovėsis,  
ir turės vilties Viešpatyje.

<sup>5</sup>Palaimintas žmogus, kurs padėjo savo viltį Viešpatyje  
ir nesečioja garbintojų stabų ir linkstančių į melą.

<sup>6</sup>Daug tu padarei, Viešpatie, mano Dieve, savo stebuklą,  
ir sumanymais mūsų naudai nė vienas nėra tau lygus.

Jei norėčiau juos papasakoti ir apie juos kalbėti,  
jų yra daugiau, kaip kad būtų galima suskaičiuoti.

<sup>7</sup>Kruvinos aukos ir duoninės atnašos tu nenorėjai,  
bet atvėrei man ausis.

Deginamosios aukos ir aukos už nuodėmę tu nereikalavai:

<sup>8</sup>tuomet aš tariau: «Štai aš ateinu;

knygos rietimie yra parašyta apie mane:

<sup>9</sup>Vykdyti tavo valią, mano Dieve, yra man pasigėrėjimas,  
ir tavo įstatymas yra prie pat mano širdies».

<sup>10</sup>Aš skelbiau teisybę dideliame susirinkime;

štai aš nesulaikiau savo lūpų; Viešpatie, tu žinai.

<sup>11</sup>Tavo teisybės aš nepaslėpiau savo širdyje;

aš pasakojau tavo ištikimybę ir tavo pagalbą.

Aš nepaslėpiau tavo malonės

ir tavo ištikimybės nuo didelio susirinkimo.

bebuvo pavojaus nuskeisti. — <sup>4</sup>*Ir įdėjo...* Pats Dievas tai padarė, kad išgelbėtas iš nelaimės Dovidas galėjo giedoti šitą naują giesmę. Jis džiaugiasi, kad jam suteikta pagalba duoda progos ir kitiems linksintis ir pasitikėti Dievu. Ir jie laikys jį pagarbiam ir tarnaus jam ištikimai

<sup>7</sup>*Kruvinos...* Gavęs iš Dievo pagalbą, psalmininkas galvoja, kaip galėtų tinkamai jam padėkoti. Visų pirma jis atsimena įstatymo įsakytas aukas, kurias jis čia įvardija visas. Bet pasirodo, kad jos šiuo atveju netinka. — *Atvėrei man ausis*, t y tu davei man tobulas ausis tavo valios klausyti, kad jomis galėčiau tavo valią pažinti ir todėl ją skelbti. —

<sup>8</sup>*Tuomet aš...* Supratęs, kad Dievas nori ne aukos, bet klusnumo jo valiai, Dovidas skuba pasakyti, kad jis yra visai pasiryžęs jos klausyti. — *Knygos rietime.* Žydų knygos buvo vyniojamos ant lazdelių, taip iš jų pasidarydavo rietimėliai. Toks knygos rietimėlis čia ir turima galvoje. —

<sup>9</sup>*Yra man pasigėrėjimas.* Psalmininkas skuba pasakyti, kad jis pasiduoda pažintai Dievo valiai su didžiausiu noru. — Kadangi Mošės įstatymas aiškiai giria aukas ir jas įsako, tai ps žodžiams išaiškinti, jog

Dievas aukų nenoriš, nereikalaujās, spėliojama, kad čia Dovidas turi galvoje tik save ir tą padėtį, kurioje jis buvo atsiradęs. Būdamas toli nuo šventyklos ir visai negalėdamas daryti aukų, jis pareiškia mintį, jog Dievas nori, kad jam būtų dėkojama už geradarybes labiau klusnumu nei kaip vien viršinėmis aukomis. — Vietoje *ausis* (7 e) gr t skaitome žodį *kūną* (Soma). Taip pat buvo skaitoma gr kodeksuose ir šv Povilo laikais, todėl Apaštalas taip pakeistus ps žodžius mini laiške Žyd (10, 5, 7) ir pritaiko Kristui, kuriam Dievas, jau atėjęs laikui panaikinti Sen Test aukas, davė žmogaus kūną, paaukotią ant kryžiaus išpildyti Dievo valiai, jam paskelbtai per pranašystes. Psalmės žodžiais Povilas įrodinėja, kad Sen Test aukos negalėjo tikrai apvalyti žmogaus ir kad tiktai Kristus savo vienakarte auka pilnai permaldavo Dievą. Dovidas parašė šituos psalmės žodžius turėdamas galvoje savo atsitikimą. Bet jis buvo figūra Jėzaus Kristaus, ir jo žodžiai pilnesne ir tobulesne prasme, anot Povilo liudijimo, įvyko pilnai Kristuje. — <sup>10</sup>*Aš skelbiau...* Dovidas gali daryti dar kitą dalyką, kurį yra jau daręs ir kurį toliau daro, tai platinti

- <sup>12</sup>Tu, Viešpatie, nenukreipk nuo manęs savo pasigailėjimo ;  
tavo malonė ir tavo ištikimybė tepalaiko mane visados.
- <sup>13</sup>Nes mane apstojo nelaimės, kurionis nėra skaičiaus,  
sugavo mane mano kaltės, kad negalėčiau matyti.  
Jų daugiau kaip mano galvos plaukų,  
ir aš netekau drąsos.
- <sup>14</sup>Teikis, Viešpatie, išgelbėti mane ;  
Viešpatie, skubėk man padėti.
- <sup>15</sup>Tebūna sugėdinti ir teparausta visi,  
kurie tykoja mano gyvybės, kad atimtų ją.  
Tegul traukiasi atgal ir tesusilaukia gėdos,  
kurie gėrėsi mano nelaimėmis.
- <sup>16</sup>Tenusigąsta susilaukę gėdos  
tie, kurie man sako : Še tau, še tau !
- <sup>17</sup>Tedžiūgauja ir tesilinksmina tavimi visi, kurie jieško tavęs,  
ir tesako visados : «Tebūna šlovinamas Viešpats », kurie geidžia  
tavo pagalbos.
- <sup>18</sup>Aš gi esu nelaimingas ir vargšas ;  
bet Viešpats rūpinosi manimi.  
Mano padėjėjas ir mano vaiduotojas esi tu ;  
mano Dieve, nedelsk

**40 (41) psalmė. „Palaiminti gailestingieji, nes jie  
susilauks pasigailėjimo”**

- <sup>1</sup>Khoro vedėjui. Psalmė. Doviđo,  
<sup>2</sup>Palaimintas, kurs atsimena vargšą ir beturtį ;  
nelaimės dieną Viešpats išgelbės jį.

Dievo šlovę. — *Nesulaikiau savo  
lūpų* : nesučiupiau savo lūpų, bet  
jomis reiškiau, ką širdyje jaučiau

<sup>12</sup>*Nenukreipk...* Doviđas nesijaučia  
taip tobulai išgelbėtas, kad jam ne-  
bereikėtų nieko daugiau bijoti ; todėl  
jis priduria naujų maldavimų. —  
<sup>13</sup>*Nelaimės...* vargai, kurių priežastis  
yra nuodėmės. — *Sugavo mane...*  
Nuodėmės lyg koks kerštininkas  
vežias nusidėjėlių, kolei jį sugauna ir  
nubaudžia. — *Negalėčiau matyti...*  
Kentėjimai susilpnino akis arba už-  
stojo visus kitus dalykus, todėl jų  
nebegalima matyti. — <sup>15</sup>*Tebūna...* Kai  
pamatys Viešpaties suteiktą pagalbą,  
turės susigėsti tie, kurie džiaugiasi  
iš mano nelaimių. Šita eil yra pakar-  
tojimas Ps 34. 4. 26. 16 eil ir tol labai  
primena Ps 34. 21. 25. 27. — <sup>17</sup>*Ted-  
žiūgauja...* Dievobaimingieji gali tik-  
rai džiaugtis Dievuje, kurs yra jų  
troškimo tikslas, ir dėl apreikšto  
išgelbėjimo, kurį jie mėgsta (2 Tim  
4, 8), visuomet sakyti : tebūna šlovi-  
namas Viešpats. — <sup>18</sup>*Aš gi esu...* Psal-  
mininkas vėl primena savo liūdną

padėtį, bet kartu pareiškia, jog jis  
pasitiki Viešpačiu. — *Nedelsk.* Ka-  
dangi pavojus arti, todėl reikia grei-  
tos pagalbos

**40 psalmėje** Doviđas visų pirma  
išreiškia tą mintį, kad gailestingasis  
gali tikėtis iš Dievo palaiminimo, pa-  
galbos ir paguodos ligoje (2—4) ;  
toliau pasako, kaip labai jam reikia  
Dievo gailestingumo, aprašinėdamas  
kaip labai jo neprieteliai geidžia jo  
mirties, kaip nedorai elgiasi su juo,  
kaip daug pikto jis kenčia net nuo  
artimiausio draugo (5—10) ; paga-  
liau meldžia Viešpatį pagalbos, kad  
neprieteliai būtų nubausti ir nega-  
lėtų girtis nugalėjimu (11—13). —  
14 eil yra pirmosios psalmių knygos  
pabaiga

<sup>1</sup>*Doviđo.* Proga šitai psalmei sudėti  
gal buvo žymaus Doviđo draugo  
prisidėjimas prie Absalomo maišto.  
Žr 2 Kar 15, 31 ; 16, 23 — <sup>2</sup>*Kurs  
atsimena* : kurs rūpinasi pavargėliu,  
daro gailestingus darbus. Plg Mt  
5, 7. Toks geraširdis žmogus buvo  
pats Doviđas. Dėl jo gailestingumo



- <sup>3</sup>Viešpats saugos jį ir laikys jį gyva,  
ir padarys jį laimingą žemėje,  
ir jo neatiduos jo neprietelių valiai.
- <sup>4</sup>Viešpats padės jam skausmo guolyje,  
atims visą jo negalę jo ligoje.
- <sup>5</sup>Aš sakau: Viešpatie, pasigailėk manęs;  
gydyk mane, nes aš tau nusidėjau.
- <sup>6</sup>Mano neprieteliai sako apie mane pikta:  
«kada gi jis mirs ir žus jo vardas?»
- <sup>7</sup>Ir kas ateina aplankyti, kalba tuščius dalykus;  
jo širdis renka sau nedorumą, išėjęs laukan jis tai pasako.
- <sup>8</sup>Kartu šnibžda prieš mane visi, kurie nekenčia manęs;  
galvoja prieš mane tai, kas yra man pikta:
- <sup>9</sup>«Jam yra atsiųstas piktas maras»  
ir «kas atsigulė, daugiau nebesikels».
- <sup>10</sup>Net ir mano prietelis, kuriuo pasirikėjau,  
kurs valgė su manimi duoną, kėlė prieš mane kulnę.
- <sup>11</sup>Tu gi, Viešpatie, pasigailėk manęs ir pakelk mane,  
kad aš jiems atsilyginčiau.
- <sup>12</sup>Iš to aš pažinsiu, kad tu palankus man,  
kai mano neprietelis nedžiūgaus prieš mane.
- <sup>13</sup>Mane gi tu palaikysi sveiką  
ir statysi mane savo akivaizdon amžiams.
- <sup>14</sup>Tebūna šlovinamas Viešpats, Israėlio Dievas,  
per amžių amžius. Tebūna, tebūna

Viešpats prireikus suteiks jam savo pagalbos. — <sup>3</sup>*Viešpats saugos...* Malda už tokį geraširdį žmogų. — Šita eil — linkėjimo forma — yra dalis maldos už Šv Tėvą; «Viešpats tesaugo jį ir telaiko jį ir tt». — <sup>4</sup>*Padės jam...* Ebr t pažodžiui: visą jo guolį pakeisi jo ligoje (į džiaugsmą, grąžindamas sveikatą). Tekstas nėra visai tikras. — <sup>5</sup>*Tau nusidėjau*. Psalminkas mato savo nelaimės priežastį nuodėmėje. Bet jis čia kalba apskritai apie žmogaus nuodėmingumą, nes jis pats nesijaučia esąs kaltas sunkios nuodėmės. Plg 13 eil. — <sup>6</sup>*Ir žus...* Neprieteliai geidžia ne tik jo paties mirties, bet ir visų jo palikuonių žuvimo. — <sup>7</sup>*Kalba tuščius dalykus...* viltaviliauja, veidmainiškai reiškia užuojautą, bet širdyje mano ką kitą ir tikras savo mintis, tik išėję nuo ligonio, sako laukiantiems savo bendrams. — <sup>8</sup>*Kartu šnibžda*: kužda vienas kitam, atsargumo dėlei. — <sup>9</sup>*Piktas maras...* nepagydoma liga. Žr 5 Moš 13, 13. Visoje šitoje eil pakartojami Dovid neprietelių žodžiai. — <sup>10</sup>*Mano prietelis...* Sodinti ką nors prie savo stalo, duoti jam savo valgių buvo žyduose draugystės ženklai. — Šitos eil žodžius pats

Viešpats pritaiko Judui Iskarijotui (Karijotiečiui) Jono 13, 18 (plg 17, 12; Ap D 1, 16). Daug aiškintojų supranta juos žodine prasme apie Akhitophelį, neištikimą Dovidą patarėją (2 Kar 15, 12). Taigi, jis turėjo būti figūra Judo, kaip Dovidas buvo figūra kenciančio Kristaus. — Šv Ambr, aiškindamas šituos ps žodžius, taip pasmerkia Judo pasielgimą: «Ko čia stebėtis (sako Viešpats Jėzus), kad mano tauta nepažino manęs ir pasmerkė mirti ant kryžiaus. Juk ir mano apaštalas paėmė įdavimo užmokestį, juk tas, kurs su manim valgė, pardavė mane mirti.» — Dar ir kitos šitos ps eilutės gali būti pritaikytos Išganytojo kančiai ir prisikėlimui. — <sup>11</sup>*Atsilyginčiau*: juos nubausciau, kaip jie yra nusipelnę. Plg 3 Kar 2, 5... Lk 19, 27. — <sup>13</sup>*Amžiams*: taip, kaip buvo Dovidui žadėta. Plg 2 Kar 7, 10

<sup>14</sup>*Tebūna šlovinamas...* Šita eil, kurioje šlovinama Dievas, yra pabaiga visos pirmosios psalmių knygos dalies. Plg Ps 71, 18, 19; Ps 88, 53. Žr įvadą 108 pusl — *Tebūna...* Ebr 'amen, amen. Šituo žodžiu karštai patvirtinama linkėjimas, kad Viešpats būtų šlovinamas per amžius

## ANTROJI PSALMIŲ KNYGA

### 41—71 (42—72) psalmės

#### 41. 42 (42. 43) psalmės. Karštas troškimas grįžti į šventnamį 41 (42) psalmė

<sup>1</sup>Khoro vedėjui. Maskil. Korės sūnų.

<sup>2</sup>Kaip stirna trokšta vandens upelių,  
taip mano siela geidžia tavęs, Dieve.

<sup>3</sup>Mano siela trokšta Dievo, gyvojo Dievo :  
kada gi aš ateisiu ir matysiu Dievo veidą ?

<sup>4</sup>Mano ašaros pasidarė man duona dieną ir naktį,  
kai kasdien man sakoma : « Kurgi tavo Dievas ? »

<sup>5</sup>Tai aš atsimenu ir skaudančia širdimi svarstau sau vienas,  
kaip aš eidavau su ininia. Eidavau kitų priekyje į Dievo namus  
Su džiūgavimo ir šlovinimo balsais,  
iškilmingoje sueigoje.

**41 ir 42 psalmės** tai tik dvi dali vienos psalmės. Tai aišku ir iš jų dviejų turinio ir ypač iš to paties šūkio, du kartu pakartoto 41 ps, o trečią — 42 ps. Tais šūkiais ps perskiriama į tris lygias dalis. Pirmoje dalyje (41, 1—6) ps autorius, atsižadęs toli nuo sandoros padangtės ir altoriaus, aprašinėja savo didelį išsiilgimą šventosios vietos, išreiškia nuliūdimą, kad negali artintis prie Dievo buveinės, kartu primindamas, kaip jis seniau eidavo į šventnamį, ir sužadina savyje viltį grįžti atgal. Antroje dalyje (41, 7—12) jis žada atsiminti Dievą, kad ir toli būdamas nuo Jerusale, kreipiasi į jį su pasitikėjimu, aprašinėja jam savo priešų žiaurumą ir išdykimą ir vėl žadina savyje viltį sugrįžti. Trečioje dalyje (42, 1—5) psalmininkas karštai meldžia Dievą padaryti jam teisybę prieš jo neprietelius, suteikti jam pagalbos, kad, sugrižęs į šventąją vietą, vėl galėtų šlovinti Dievą, ir baigia psalmę nauju pažadinimu savyje vilties sugrįžti. — 42 ps kalbama kunigo, kurs būdamas šios žemės tremtinis, stoja prie altoriaus atnašauti dieviškos šv mišių aukos

<sup>1</sup>*Maskil.* Žr Ps 31, 1. — *Korės sūnų.* Korė buvo vienas iš tų, kurie buvo sukėlę maištą prieš Mošę ir buvo Dievo skaudžiai nubausti (Žr 4 Moš

16). Jo palikuonys Dovidą laikais buvo žymiausi giesmininkai prie sandoros padangtės (Žr 1 Kron 6, 16... 9, 19... ir k). Psalmėje gal norėta išreikšti jausmai Dovidą, priversto pasišalinti iš Jerusale ir būti toli nuo šventyklos. Ps sudėta gal tuo metu, kada, Absalomui sukėlus maištą, Dovidas, persikėlęs per Jordaną, pasiliko kurį laiką Galaado šalyje (plg 7 e). — <sup>3</sup>*Mano siela trokšta.* Troškulys geriausiai išreiškia didelį karštą norą būti arti labai pageidaujamo dalyko, čia būti arti Dievo pasirinktosios vietos. — *Gyvojo Dievo.* Gyvasis Dievas atgaivins sielą, kaip šaltinių vanduo atgaivina kūną. — *Ateisiu* : sugrįšiu į Jerusale, į Sioną, nuo kurių dabar esu toli. — *Matysiu Dievo veidą* : stovėsiu Dievo akivaizdoje, t y ties sandoros padangte, kuri buvo jo pasirinkta kaip žemiškas sostas. Plg 2 Moš 23, 17 ; 34, 23 ; 5 Moš 16, 16 ir k. — <sup>4</sup>*Mano ašaros...* Ašaros mažina norą valgyti ir lyg kad pavaduoja kitą maistą. — *Kurgi tavo Dievas* : kuriuo tu taip pasitikėjai ? Arba jis negali tau padėti, arba visai paliko tave, savo tarną. — Tokiais žodžiais priešai skaudžiausiai užgauliojo mylinčio Dievą psalmininko jausmus. — <sup>5</sup>*Skaudančia širdimi* (Plg Ps 61, 9 ; 1 Kar 1, 15). — *Kaip aš eidavau...* Psalmininkas pri-

- <sup>6</sup>Ko tu liūdi, mano siela,  
ir kodėl nerimsti manyje ?  
Turėk vilties Dievuje, nes aš vėl šlovinsiu jį.  
Jis mano veido gelbėtojas ir  
<sup>7</sup>mano Dievas.  
Mano siela liūdi manyje :  
todėl aš atsimenu tave iš Jordano šalies ir Hermono, nuo Micaro kalno.
- <sup>8</sup>Srovė vejasi srovę, užiant tavo kriokliams :  
visos tavo srovės ir bangos perėjo per mane.
- <sup>9</sup>Per dieną Viešpats teduoda savo malonę,  
ir naktį aš giedosiu jam, aš šlovinsiu mano gyvybės Dievą.
- <sup>10</sup>Aš sakau Dievui : Tu mano Uola, kodėl užmiršti mane ?  
kodėl aš vaikščioju nuliūdęs, neprietelio slegiamas ?
- <sup>11</sup>Mano kaulai laužomi, kai mano priešai ryčiojasi iš manęs,  
kai kasdien man sako : « Kurgi tavo Dievas ? »
- <sup>12</sup>Ko tu liūdi, mano siela,  
ir kodėl nerimsti manyje ?  
Turėk vilties Dievuje : nes aš vėl šlovinsiu jį.  
Jis mano veido gelbėtojas ir mano Dievas

#### 42 (43) psalmė

- <sup>1</sup>Dieve, daryk man teismą  
ir vesk mano bylą prieš nešventus žmones ;  
nuo klastingo ir nedoro žmogaus gelbėk mane.
- <sup>2</sup>Juk tu, o Dieve, esi mano stiprybė ;  
kam tu atstūmei mane ?  
kodėl aš vaikščioju nuliūdęs, neprietelio slegiamas ?

simena sau, kaip iškilmingai jis eidavo ankščiau į Dievo namus. — <sup>6</sup>*Ko tu liūdi...* Tai visos psalmės šūkis : pažadinimas savyje vilties, pasiryžimas šlovinti Dievą ir juo vienu pilnai pasitikėti. Tas šūkis psalmėje kartojamas tris kartus. Žr žem 12 e ir Ps 42, 5

<sup>7</sup>*Todėl aš atsimenu...* Juo daugiau psalmininkas kenčia, juo dažniau jis mintimi grįžta prie Dievo, vieningo savo paguodos šaltinio. — *Jordano šalies...* Psalmininkas pasako vietą, kur jis buvo. Ta vieta buvo į rytus ir į šiaurę nuo Jordano, netoli nuo Hermono kalno, prie Micaro kalno. Micaru gal buvo vadinas nedidelis kalnelis arti Hermono, dabartinė Za'ora. — <sup>8</sup>*Srovė vejasi...* Bangų ir vandens srovė vaizdu išreiškiama, kiek daug vargų dabar kenčia tremtinis. Nelaimės lyg jūros bangos, lyg vandens srovės krinta ant jo viena po kitos, sakytum, viena kitą paskui save šaukdamos. — *Užiant tavo krioklius.* Tokių kriok-

lių Jordane, ten, kur jis prasideda arti Hermono, būna nemaža, ypač pakilstant po gausaus lietaus vandeniui upėje. — <sup>9</sup>*Savo malonę.* Sielvartuose psalmininkas paguodžia save ir padrąsina Dievo malonės prisiminimu. — *Mano gyvybės* : kurs man davė gyvybę. — <sup>10</sup>*Uola.* Žr Ps 17, 2. — *Kodėl užmiršti...* Nuolankus dejavimas ir prašymas greičiau duoti pagalbos. — *Kodėl aš vaikščioju...* Antras ps šūkis, pasikartojęs Ps 42, 2. — <sup>11</sup>*Mano kaulai...* Priešų pasityčiojimai tokie skaudūs psalmininkui, kaip būtų skaudu, jei kas laužytų jo kaulus

(42, 1) *Daryk man teismą.* Psalmininkas nebijo Dievo teismo. Jis jo laukia, nes jaučiasi esąs nekaltas. — *Prieš nešventus žmones* : žmones be meilės. Jų yra nemaža. Psalmininkas prašo pagalbos prieš kiekvieną neteislingąjį arba prieš žymiausią jų tarpe. — <sup>2</sup>*Kam tu atstūmei...* Psalmininkas myli Dievą ir trokšta būti prie jo kuo arčiausiai. Sutikusi jį

- <sup>3</sup>Siųsk savo šviesą ir savo ištikimybę: Jos teveda mane  
ir tenuveda mane į tavo šventąjį kalną ir į tavo padangtes.
- <sup>4</sup>Ten aš eisiu prie Dievo altoriaus,  
prie mano linksmybės ir mano džiūgavimo Dievo.  
Ten aš šlovinsiu tave su kanklėmis, Dieve, mano Dieve!
- <sup>5</sup>Ko tu liūdi, mano siela,  
ir kodėl nerimsti manyje?
- <sup>6</sup>Turėk vilties Dievuje: nes aš vėl šlovinsiu jį.  
Jis mano veido gelbėtojas ir mano Dievas

**43 (44) psalmė. Tauta, kitados Dievo globojama, dabar  
atmesta, prašo pagalbos**

- <sup>1</sup>Khoro vedėjui. Korės sūnų. Maskil.
- <sup>2</sup>Dieve, mes savo ausimis girdėjome,  
mūsų tėvai pasakojo mums  
dalyką, kurį esi padaręs jų dienomis,  
senovės dienomis.
- <sup>3</sup>Tu savo ranka, išvaręs pagonis, įsodinai juos;  
prispaudęs tautas, išplatinau juos.
- <sup>4</sup>Nes nei savo kalaviju jie užėmė šalį,  
nei jų petys išgelbėjo juos.  
Bet tavo dešinė ir tavo petys  
ir tavo veido skaistumas, nes tu mylėjai juos.
- <sup>5</sup>Tu mano karalius, mano Dieve,  
kurs suteikėi Jokubui pergalės.

nelaimė lyg kad rodo, jog jis yra Dievo atstumas. — <sup>3</sup>*Siųsk savo šviesą...* savo veido šviesą, malonę, kad dabar ištikusi mane nelaimė nutoltų, ir savo ištikimybę pažadams, vardan kurios tu darai teisybę nekaltai persekiojamiems. — *Į tavo šventąjį kalną*: į Sioną, kur turėjo būti ir sadoros padangtė. — <sup>4</sup>*Prie Dievo altoriaus*: prie deginamųjų aukų altoriaus. — *Prie mano...* prie Dievo, kurs yra vienatinis ir neišsamiamas mano laimės šaltinis. — *Ten aš šlovinsiu...* Prie Dievo altoriaus psalmininkas žada iškilingai dėkoti Dievui už išgelbėjimą ir jį šlovinti, atlikdamas savo giesmininko ir kanklininko pareigas. Bet tai, ką jis dabar su pasigėrėjimu įsivaizduoja, dar pasilieka toli nuo jo; tai yra dabar tik jo troškimai; arti gi tebėra suspaudimas, todėl trečią kartą jis kartoja. <sup>5</sup>*Ko tu liūdi...*

**43 psalmė**je autorius visų pirma prisimena Dievo suteiktą pagalbą Izraeliaičiams senais laikais ir reiškia viltį, kad tokia pat pagalba bus suteikta visuomet (2—9); bet dabar Dievo tauta palikta viena, neprietailių slegiama ir niekinama (10—17),

nors ji ištikimai laikosi Dievo (18—22). Todėl psalmininkas meldžia, kad Dievas pakiltų ir padėtų prislėgtai tautai (23—27)

<sup>1</sup>*Korės sūnų*. Kuriuo metu šita psalmė sudėta, nežinia. Kaikurie spėlioja, jog karaliaujant Ezekijui, kada Senakheribas su Asiriečiais buvo užpuolęs žydų šalį (701 met pirm Kr). Plg 4 Kar 18, 13. 22—27; 19, 4. 14—19; Ješ 36, 37. Galėjo autorius turėti galvoje taip pat nelaimes po karaliaus Jošio mirties (4 Kar 23, 25—30) arba persekiojimus, sukeltus prieš žydus, Persų laikais. — <sup>2</sup>*Mūsų tėvai...* Plg 2 Moš 10, 2; 12, 23... 13, 8; 5 Moš 6, 20. Psalmininkas primena seniau Dievo suteiktas geradarystes tautai, kad labiau pabrėžtų skirtumą tarp to, kas buvo ir kas dabar yra. — <sup>3</sup>*Išvaręs...* Žr 1 Moš 15, 21; 2 Moš 23, 23; 32, 2; 5 Moš 7, 2; Još 3, 10; 24, 11. — *Juos*: mūsų tėvus. — <sup>4</sup>*Išgelbėjo juos*: padėjo jiems nugalėti priešus. — *Tavo dešinė...* tavo pagalba. — *Tavo veido skaistumas*: tavo malonė. — *Tu mylėjai juos*. Plg 5 Moš 4, 37; 7, 8; 10, 15; 33, 5. — <sup>5</sup>*Jokubui*: Izraelio tautai. — <sup>7</sup>*Aš pasitikičiau*. Au-

- <sup>6</sup>Per tavo mes pavarėme šalin mūsų priešininkus,  
ir tavo vardu mes mindžiojome sukilstančius prieš mus.
- <sup>7</sup>Nes nei savo lanku aš pasitikėjau,  
nei mano kalavijas išgelbėjo mane.
- <sup>8</sup>Bet tu išgelbėjai mus nuo mūsų priešininkų  
ir sugėdinai tuos, kurie nekenčia mūsų.
- <sup>9</sup>Dievu mes didžiavomės visą laiką  
ir nuolatos šlovinome tavo vardą.
- <sup>10</sup>Bet dabar tu pavarei ir sugėdinai mus  
ir nebeišėini, o Dieve, su mūsų kariuomenėmis.
- <sup>11</sup>Tu padarei, kad mes turime trauktis nuo mūsų priešininkų,  
ir tie, kurie mūsų nekenčia, ėmė sau grobį.
- <sup>12</sup>Tu atidavei mus kaip pjautinas avis  
ir išsklaidei mus tarp pagonių.
- <sup>13</sup>Pardavei savo tautą už nieką  
ir nedaug tepelnei, pardavęs juos.
- <sup>14</sup>Padarei iš mūsų panieką mūsų kaimynams,  
pajuoką ir pasityčiojimą tiems, kurie yra aplink mus.
- <sup>15</sup>Padarei iš mūsų priežodį pagonims ;  
tautos kraipo dėl mūsų galvas.
- <sup>16</sup>Nuolat yra mano akivaizdoje mano nešlovė,  
ir sugėdinimas dengia mano veidą.
- <sup>17</sup>Dėl balso to, kurs daro priekaištus ir išjuokia,  
dėl neprietelio ir priešininko.
- <sup>18</sup>Visa tai atėjo ant mūsų, nors mes neesame užmiršę tavęs  
ir nesulaužėme tavo sandoros,
- <sup>19</sup>Ir mūsų širdis nepasitraukė atgal,  
nei mūsų žingsniai nenukrypo nuo tavo tako,
- <sup>20</sup>Kada tu sutrynei mus prispaudimo vietoje  
ir padengei mus tamsybe.
- <sup>21</sup>Jei mes būtumėm užmiršę mūsų Dievo vardą,  
ir būtumėm ištiesę savo rankas į svetimą dievą :
- <sup>22</sup>Argi Dievas nebūtų ištyręs šitų dalykų ?  
juk jis žino širdžių paslaptis.

torius kalba tautos vardu. — <sup>9</sup>*Dievu mes didžiavomės...* Mums buvo garbė ir šlovė, kad vadinamės ir esame to-  
kio Dievo tauta. Ebr t šitos eil gale  
yra *selah*. Žr Ps 9, 17

<sup>10</sup>*Bet dabar...* Dievas nebesuteikia  
savo tautai pagalbos, leidžia jos  
priešams niekinti ir nugalėti ją. —  
<sup>11</sup>*Emė sau grobį :* plėšė sau iš mūsų,  
kas jiems patiko. — <sup>12</sup>*Kaip pjautinas  
avis ...* kaip avių būrį, skirtą papjau-  
ti, praryti. — *Ir išsklaidei...* Sena-  
kheribas savo dokumentuose pasa-  
koja, kad, Judiejos karaliui Ezekijui  
nepasidavęs, jis užkariavęs 46 susti-  
printus miestus, pilių ir miestelių be  
skaičiaus ir išsivedęs 200, 150 vyrų ir  
moterų. Plg Am 1, 6, 9 ; Joel 3, 6. —  
<sup>13</sup>*Pardavei.* Pats Dievas atidavė ne-  
prieteliams savo tautą. — *Už nieką :*  
negaudamas jokio atlyginimo. —

<sup>14</sup>*Mūsų kaimynams :* toms tautoms,  
kurios gyveno žydų kaimynystėje.  
— <sup>15</sup>*Priežodį...* Žr 3 Kar 9, 7 ; plg  
Ješ 14, 4—12 ; Jer 24, 9 ; Mik 2, 4.  
*Tautos kraipo...* pagonys piktai pa-  
juokia Israėlaičius ir reiškia jiems  
paniekinimą galvos kraipymu  
<sup>16</sup>*Mes neesame užmiršę...* Israėlai-  
čiai nesijaučia esą kalti : jie dabar  
nebuvo neištikimi Dievui ir jo san-  
dorai. — <sup>17</sup>*Mūsų širdis nepasitraukė :*  
kad eitų paskui svetimus dievus. —  
*Nenukrypo :* nuo tavo išgelbėjimo  
kelio, nuo laimės kelio. — <sup>20</sup>*Prispau-  
dimo vietoje :* tyrumoje, kuri yra vaiz-  
das vargingo Israėlaičių gyvenimo  
(Jer 9, 10). — <sup>21</sup>*Jei mes būtumėm...*  
Jei mes būtumėm pradėję garbinti  
svetimus dievus, būtumėm vertai  
plakami. Bet dabar yra visai kitaip :  
jie žūna gindami Dievo vardo šlovę,

- <sup>23</sup>Bet mes esame žudomi dėl tavęs kiekvienu metu,  
laikomi pjautinomis avimis.  
<sup>24</sup>Pabusk: ko miegi, Viešpatie?  
pabusk! neatstumk amžinai!  
<sup>25</sup>Kam slepi savo veidą?  
užmiršti mūsų nelaimę ir mūsų prispaudimą?  
<sup>26</sup>Nes mūsų siela ištiesta dulkėse,  
mes esame parblokšti.  
<sup>27</sup>Kelkis padėti mums  
ir išvaduk mus dėl savo gailestingumo

#### 44 (45) psalmė. Vestuvinė karaliaus Mesijo giesmė

- <sup>1</sup>Khoro vedėjui. Kaip: «Lelijos...» Korės sūnų.  
Maskil. Meilės giesmė.  
<sup>2</sup>Iš mano širdies veržiasi geras žodis:  
aš skiriu savo giesmę karaliui;  
mano liežuvis greitai rašančio raštininko virbas.

jo teises. Šv Povilas (Rom 8, 36) pritaiko šitos eil žodžius persekiojamiems Kristaus išpažinėjams

<sup>24</sup>*Pabusk...* Dievas rodosi ilsysis, miegas, kada jis aiškiai neduoda laukiamos pagalbos. Plg 3 Kar 18, 27; Ješ 42, 13, 14. — <sup>26</sup>*Nes mūsų siela...* Israėlaičiai dabar sėdi susilenkę pelenuose ir dulkėse ir net guli sukniubę žemėje. Visa tai yra didžiausio nuliūdimo ir draug nužeminimo vaizdai. Plg Ješ 51, 23

**44 psalmės** autorius, ją pradėdamas, sakosi norįs šlovinti karalių (2e). Jis giria tą karalių dėl jo gražumo, drąsos, teismo, dėl nuostabaus pasisekimo nugalint priešus (3—6); vadina jį Dievu, jo sostą amžinu, jo karaliavimą teisingiausiu, sako jį patį esant laimingesnį už visus ir turint didžiausią šlovę (7—9). Šalia karaliaus stovi gražiai papuošta karalienė, į kurią psalmininkas atsiliepia, ragindamas ją visai pasiduoti karaliui, todėl jai būsianti teikiama visų pagarba (10—13). Toliau aprašomas iškilmingas jos, jaunų mergaičių apstotos, įėjimas (14—16). Psalmės pabaigoje skelbiama karaliui, kad jis turėsiąs gausingų palikuonių ir amžinos garbės (17, 18). — Žyd 1, 8, 9 ir visos krikščionių tradicijos liudijimu, taip pat ir žydų Targumo nuomone, ps Karalius yra Mesijas; taigi jo Sužadėtinė yra Eklesija (plg Eph 5, 25—27)

<sup>1</sup>*Kaip: «Lelijos», ebr 'al-šošanim.* Taip čia gal nurodoma pirmas žodis «Lelijos» kitos žinomos giesmės,

kurios gaida reikėjo pritaikyti šitai psalmėi, lyg kad būtų pasakyta: giedoti kaip: «Lelijos...». — *Meilės giesmė.* Ebr *šir jēdidoth.* Reikia pastebėti, kad ebr *ž jadid* vadinama tokia meilė, kokia būna tarp bičiulių. — Pranašuose sandora tarp Dievo ir išrinktosios tautos neretai vaizduojama kaip kokia šventa moterystė (Oš 2, 16, 19; Ješ 50, 1; Jer 2, 2; Ez 16, 18); todėl nusigręžimas nuo Dievo ar stabmeldystė gauna svetmoterystės vardą (Oš 2, 2; Jer 13, 27; Ez 23, 43). Apie Kristų kalbama kaip apie sužadėtinį (Jo 3, 29) ir jis pats vadina save tuo vardu (Mt 9, 15; Mk 2, 19; Lk 5, 35). Senovės žydų aiškinimu ir šitoje 44 ps kalbama apie Mesiją karalių ir jo Eklesiją (Israėlio susirinkimą). Ir šv tėvai suprato ją apie Kristų ir jo Sužadėtinę Eklesiją. Tokios pat nuomonės laikosi ir daugumas vėlesniųjų aiškintojų. Bet yra ir tokių, kurie psalmėje mato giesmę, skirtą karaliaus (Saliamono) vestuvėms, ir tik dvasine prasme aiškina ją apie Kristų ir jo Eklesiją. Randamas tačiau psalmėje aprašymas karaliaus didybės, duodamas jam Dievo vardas, jo karalystės platumas ir amžinumas netinka jokiai žemiškai karaliui. Karaliaus ir Karalienės aprašymuose psalmininkas gal galėjo turėti prieš akis jo matytas ir labai iškilmingai jo laikais atliktas kurio nors karaliaus sutuoktuves su svetimo karaliaus dukterimi. — <sup>2</sup>*Iš mano širdies...* Dalykas, kurį turi galvoje psalmi-

- <sup>3</sup>Išvaizda tu dailesnis už žmones,  
tavo lūpos aptekusios malonumu ;  
dėl to, kad Dievas laimino tave per amžius.
- <sup>4</sup>Prisijuosk sau ant liemens savo kalaviją, o galingiausias,  
savo grožį ir savo papuošalą !
- <sup>5</sup>Žygiuok laimingai už ištikimybę ir už teisybę,  
ir tavo dešinė tepamoko tave puikių veiksmų.
- <sup>6</sup>Tavo vilyčios aštrios, tautos tau pasiduoda,  
nusilpsta širdimi karaliaus neprieteliai.
- <sup>7</sup>Tavo sostas, Dieve, per amžių amžius ;  
lygybės skeptras yra tavo karališkoji lazda.
- <sup>8</sup>Tu myli teisybę ir nekenti neteisybės ;  
todėl patepė tave, Dieve, tavo Dievas  
linksmybės aliejumi daugiau negu tavo bendrininkus.

ninkas, taip jį sujaudina, kad jis jaučia savo širdyje lyg verdantį jausmų šaltinį. Tie jausmai nori iš širdies išsiveržti, ir jis leis jiems išeiti, apvilkdamas juos tinkamais žodžiais. — *Aš skiriu* : giedu, sudedu giesmę. — *Mano liežuvis*... Kaip greitai geras raštininkas vedžioja savo nendrinį virbu po rašomos medžiagos paviršių, taip greitai mano liežuvis tars giesmės žodžius

<sup>3</sup>*Išvaizda*... Kreipdamos į dieviškąjį Sužadėtinį, psalmininkas visų pirma pabrėžia jo gražumą. Nors Mesijas yra žmogus, bet kartu jis yra ir Dievas. Sujungimas jo su antruoju dievybės asmenimi suteikė jam tokių savybių, kokių neturi nė vienas žmogus. Jis yra iš tikrųjų Dievo Tėvo garbės atblizgis (Žyd 1, 3). Jėzus Kristus, kaip gražiai atsiliepa šv. Augustinas, apšviestiesiems tikėjimo šviesa pasirodė gražus visur ir kiekvienu atžvilgiu. Jis gražus, kada kaip Dievo Žodis yra Dievuje. Jis gražus Nekalč Mergaitės iščioje, kur, nenustodamas savo dievybės, apsisivilko mūsų žmogiška prigimtimi. Jis gražus kaip mažas kūdikis tvartelyje, kur iš jo burnos girdėti kūdikio balsas. Tas jo balsas tai dar ne žmonių kalbos žodžiai, bet dangus kalba jo vietoje ir pasakoja apie jo gimimą. Jis gražus danguje, gražus žemėje. Jis gražus savo motinos prieglobstyje, gražus jos rankose. Jis gražus savo stebuklais, gražus plakamas, gražus ant kryžiaus, gražus karste, gražus danguje. Vyriausias ir tikras jo gražumas — tai teisybė. Jėzus nebūtų gražus, jei rastumėm, kad jis nėra teisus. Bet visur jis yra pati teisybė ; taigi, visur pats gražumas (Enarrat in ps XLIV). — *Malonumu*.

Meilus lūpų sudėjimas, nusišypsojimas, liudijęs apie širdies gerumą, padidina viso veido malonumą ir daro jį dar meilesnį žmonėms. Bet čia malonumas, pasipylęs ant lūpų, gali reikšti taip labai žavėjusią klausytojus Išganytojo iškaltą. — *Dėl to, kad Dievas*... Todėl aš pažįstu, kad tau Dievo palaiminimas, pasiliekęs per amžius. — <sup>4</sup>*Prisijuosk*. Aprašęs karaliaus gražumą, psalmininkas toliau skelbia jo drąsą ir pergales. Tikras aprašomojo karaliaus ginklas bus jo gražumas ir didybė. Ta didybe apvilktas jis sėda (ebr *rekhab*) ant savo žirgo ar į savo kariškąjį vežimą, pasirodo kaip karalius, nutremia visą neprietelių galybę ir steigia ramybės ir teisybės karalystę. — <sup>5</sup>*Už ištikimybę* : kad įrodytumei Dievo pažadų tikrumą. — *Už teisybę* : kad teisybė viešpatautų pasaulyje. — <sup>6</sup>*Tavo vilyčios*... Psalmininkas jau mato karžygį kovos lauke, šaudantį vilyčiomis ; mato krintančius po jo kojomis sužeistus, nusigandusius neprietelius ir tuojau pradedą aprašinėti, kokia bus jo karalystė, vadindamas jį patį Dievu (ebr *Elohim*) : — <sup>7</sup>*Tavo sostas* : todėl ir karalystė. — *Skeptras* : karaliaus valdžios ženklas. — <sup>8</sup>*Tu myli*... Nurodęs akimis matomą karaliaus garbę, psalmininkas toliau kalba apie jo vidinę laimę, kurios ženklas yra jam Dievo suteiktas patepimas. — *Tavo Dievas* : Dievas Tėvas. — *Linksmybės aliejumi*. Nurodoma, kad Kristui suteiktas patepimas buvo ypatingas : ant jo išpilta vidiniai šventi gėriai, o ne paprastas aliejus, kokiuo buvo patepti Elisiejus ir pranašai, Dovidas ir karaliai, Aaronas ir vyriausieji kunigai. Nors jis buvo pranašas, karalius ir vyriausias ku-

- <sup>9</sup>Myra, aloe ir kasija kvepia tavo rūbai ;  
iš dramblio kaulų rūmų linksmina tave stygų garsas.
- <sup>10</sup>Karalių dukterys eina tavęs pasitikti ;  
tavo dešinėje stovi karalienė, papuošta auksu iš Ophyro.
- <sup>11</sup>Klausyk, dukte, ir matyk, ir palenk savo ausį,  
ir užmiršk savo tautą ir savo tėvo namus.
- <sup>12</sup>Karalius geis tavo gražumo :  
jis tavo viešpats ; būk jam klusni.
- <sup>13</sup>Ir Tiro žmonės ateina su dovanomis ;  
tavo palankumo jieško liaudies kilmingieji.
- <sup>14</sup>Visa graži įeina karaliaus duktė ;  
jos apdarai išmegzti auksu.
- <sup>15</sup>Apvilktą marginiais ji atvedama pas karalių ;  
mergaitės paskui ją, jos draugės, atvedamos pas tave.
- <sup>16</sup>Jos atvedamos su linksmybe ir džiugavimu,  
įeina į karaliaus rūmus.
- <sup>17</sup>Tavo tėvų vietoje bus tavo sūnūs ;  
tu pastatysi juos kunigaikščiais visoje žemėje.
- <sup>18</sup>Aš atsiminsiu tavo vardą per visas kartų kartas ;  
todėl tautos šlovins tave per amžių amžius

nigas, jam suteikta ne tas patepimas, kurs buvo tik šešėlis jam vienam skirtojo, nes jis pateptas dievybe ir Šventąja Dvasia, ir todėl jis tikrai yra Dievo Pateptasis. — *Tavo bendrininkus*. Vaizdas paimtas iš lydinčių vestuvėse jaunikių bičiulių. — *Myra, aloe...* Koks gausus jam suteiktas patepimas, nurodoma pasakymu, kad visi jo rūbai pasidarė kvepiantys. Paminėti čia brangūs senovės kvepalai yra tai Kristaus — Sužadėtinio dorybės ir jam suteiktos Šv Dvasios dovanos. — *Iš dramblio kaulų rūmų* : iš karaliaus rūmų, kurių sienos išklotos dramblio kaulu. Plg 3 Kar 22, 20 ; Am 2, 15. — *Karalių dukterys*, padidinančios Sužadėtinio linksmybę, jo šlovės, nugalėjimo dieną, yra, kaip aiškina šv tėvai, pagonių tautos, grįžtančios viena po kitos prie tikrojo Dievo, prie Jėzaus Kristaus. — *Tavo dešinėje...* Aprašęs karalių, psalmininkas toliau aprašinėja jo sužadėtinę, kuri turi garbingiausią prie karaliaus vietą. Ta sužadėtinė — tai Eklesija, pradžioje apimanti tik vieną žydų tautą, kolei dar tebebuvo senoji sandora, paskui gi visą pasaulį. Dvasine prasme visa, kas čia sakoma apie Mesijo karaliaus sužadėtinę, pilniausiai tinka Marijai. — *Iš Ophyro* Ophyro auksas buvo senovėje brangiausias (plg 3 Kar 9, 26—28 ir k)

<sup>11</sup>*Klausyk...* Psalmininkas primena sužadėtinei jos prievoles, kurių vyk-

dymu ji nusipelnys karaliaus meilę. Dėl tos meilės jai reikia išsižadėti betkurio kito prisirišimo. — *Karalius...* Pamatęs, kad tavo širdis jam priklausys, karalius kreipsis taip pat į tave su meile. — *Jis tavo viešpats* : karalius turi pilniausią teisę reikalauti sau klusnumo. — *Tiro žmonės* : Tiro miestas, arba Tiro gyventojai, taip, kaip Siono duktė reiškia Jerusale, jos gyventojus. Tiras yra čia lyg koks atstovas pagonių tautų, kurios ateis su pagarba jieškoti Kristaus Eklesijos. — *Ateina su dovanomis* : reikšdami sužadėtinei giliausią pagarbą. — *Liaudies kilmingieji* : bet ir kitos tautos «darys tavo veidą palankų, meilų», kaip kad pasakyta ebr tekste, verčiant jį pažodžiui. Plg Ijobo 11, 19. — *Visa graži...* Psalmininkas vėl giria sužadėtinės apdarų gražumą. — *Mergaitės paskui ją*. Sužadėtinę lydi į karaliaus rūmus jos draugės — pagonių tautos. — *Pas tave*. Šitais žodžiais jau kreipiamasi į karalių

<sup>17</sup>*Tavo tėvų...* Dviejose paskutinėse eil psalmininkas kreipiasi tik į karalių, ne į jo sužadėtinę, skelbdamas jam pažadus ir linkėjimus. Mesijo tėvai, senovės patriarkai ir karaliai viešpatavo, viešpataus taip pat jo sūnūs : jie bus kunigaikščiai visoje žemėje. — *Aš atsiminsiu...* Psalmininkas stato save į tarpą be paliovos šlovinančių Kristų jo išpažinėjų



## 45 (46) psalmė. Dievas mūsų tvirtovė ir stiprybė

- <sup>1</sup>Khoros vedėjui. Korės sūnų. Kaip : « Mergaitės... » Giesmė.
- <sup>2</sup>Dievas mums tvirtovė ir stiprybė :  
jis pasirodė ištikimas mūsų padėjėjas varguose.
- <sup>3</sup>Todėl mes nebijome, kad ir žemė drebėtų  
ir kalnai grimstų į jūros vidurį.
- <sup>4</sup>Gali sau kilti ir ūžti jos vandenys,  
gali drebėti kalnai nuo jos smarkumo ;  
kareivijų Viešpats su mumis ;  
tvirtovė mums yra Jokubo Dievas.
- <sup>5</sup>Upės srovės linksmina Dievo miestą,  
švenčiausią Augščiausiojo padangtę.
- <sup>6</sup>Dievas yra jo viduje ; jis nebus pajudintas ;  
jam padės Dievas anksti švintant.
- <sup>7</sup>Siautė tautos, buvo pajudintos karalystės ;  
jis sugriaudė savo balsu, sudrebėjo žemė :
- <sup>8</sup>Kareivijų Viešpats su mumis ;  
tvirtovė mums yra Jokubo Dievas.
- <sup>9</sup>Ateikite, matykite Viespaties darbus,  
kokių nuostabių dalykų jis yra padaręs žemėje.
- <sup>10</sup>Jis sustabdo karus iki žemės kraštui,  
sutrupina lankus, sulaužo jietis ir sudegina ugnimi skydus.

**45 psalmė.** Praeityje Dievas visados padėdavo savo tautai, todėl ir dabar jai nėra ko bijoti, nors pavojus rodytųsi didžiausias (2—4). Pats Dievas gyvena savo tautos tarpe ir savo balsu išgąsdina visas tautas ir visą žemę (5—8). Israėlaičiams reikia pasvarstyti didelius veikalus Dievo, kurs sutrupina neprietelių ginklus ir atitolina karą ; o neprieteliai turi liautis kovoje ir išpažinti tikrąjį Dievą, savo tautos gynėją (9—12)

<sup>1</sup>*Korės sūnų.* Ps autorius buvo vienas iš Korės paikuonij. — *Kaip :* « Mergaitės... » Ebr 'al-'alamoth, anot vienu, gal nurodo, jog psalmė reikėjo giedoti mergačių balsais (sopranu), anot kitų, kad ji reikėjo giedoti kaip kita žinoma giesmė, prasidedanti žodžiais : « mergaitės... ». Proga šitai psalmi sudėti buvo tikriausiai Senakheribo užpuolimas Jerusale. Kai Senakheribas jau buvo paėmęs visus Judo miestus, rodėsi, kad žus ir Jerusale. Karalius su pasityčiojimu reikalavo pasiduoti ; bet Dievas pasižadėjo ginti tą miestą, nes jame buvo jo buveinė (žr. Ješ 37. 33...). Ką čia giesmininkas sako apie Jerusale, pilna prasme tinka Eklesijai. — <sup>3</sup>*Todėl mes...* Turint toki

padėjėją, kyla širdyje pasitikėjimas, nors pavojus būtų labai didelis, kaip kad būna per žemės drebėjimą. Didžiausiems sumišimams tarp tautų aprašyti autorius ima vaizdus iš įvykių gamtoje. — <sup>4</sup>*Kareivijų Viešpats...* Tai kartojamieji psalmės šūkio žodžiai. Žr 8 ir 12 e. — <sup>5</sup>*Upės srovės...* Prieš pasipūtusias jūros bangas psalmininkas dabar stato ramiai tekančią, bet pilną vandens upę pačioje Jerusaleje. Taip gal daroma aliuzija į ramiai tekančią Siloės vandenį (plg 4 Kar 20, 20 ; 2 Kron 32, 30). — *Linksmina :* ir daro iš šventyklos vietos lyg kad linksmybių sodą, edoną (1 Moš 2, 10). Malonės ir pažadų upė teka per šventąją vietą, kur yra Augščiausiojo buveinė. — <sup>6</sup>*Dievas yra...* Ne tik Dievo šventykla, bet ir jis pats yra mieste, todėl apsaugos jį nuo nelaimės. — *Anksti švintant.* Baimė buvo tik vieną naktį ; rytas atnešė išgelbėjimą, nes Dievas veikiai suteikia pagalbos. — <sup>7</sup>*Siautė tautos...* Aprašoma Dievo pagalba taip, kaip ji pasireiškė. Kodėl taip atsitiko, pasakoma toliau, kartojamoje eil : (8). — <sup>9</sup>*Ateikite...* Psalmininkas primena visiems reikalą apsvaistinti Dievo padarytuosius darbus. — <sup>10</sup>*Sutrupina...* Dievui sunaikinus

- <sup>11</sup>Liaukitės ir pažinkite, jog aš Dievas,  
kilnus tautos, kilnus žemėje.  
<sup>12</sup>Kareivijų Viešpats su mumis:  
tvirtovė mums yra Jokubo Dievas

#### 46 (47) psalmė. Dievas visos žemės ir visų tautų valdovas

- <sup>1</sup>Khoro vedėjui. Korės sūnų. Psalmė.  
<sup>2</sup>Plokite, visos tautos, rankomis,  
džiūgaukite Dievui linksmybės balsu,  
<sup>3</sup>Nes Viešpats kilnus, baisus,  
didis karalius visai žemei.  
<sup>4</sup>Jis pavergia mums tautas  
ir gimines po mūsų kojomis.  
<sup>5</sup>Jis parenka mums mūsų tėvynystę,  
garbę Jokubo, kurį jis myli.  
<sup>6</sup>Dievas užžengė su džiūgavimu,  
Viešpats su trimito balsu.  
<sup>7</sup>Giedokite Dievui, giedokite;  
giedokite mūsų karaliui, giedokite.  
<sup>8</sup>Nes visos žemės karalius yra Dievas,  
giedokite giesmę.  
<sup>9</sup>Dievas karaliauja tautoms,  
Dievas sėdi savo šventame soste.  
<sup>10</sup>Tautų kunigaikščiai susirinko  
su Abraomo Dievo tauta.  
Nes Dievo yra žemės galiūnai;  
jis yra labai kilnus

ginklus, karas darosi nebegalimas.  
— <sup>11</sup>*Liaukitės...* Pats Dievas atsiliepia į sukilusias tautas, kad liautųs mėginusios kovoti prieš jo tautą ir kad aiškiai suprastų, jog jis vienas yra tikras Dievas, kurio turi klausyti ir pagonys, ir Israėlaičiai. Psalmė baigiama pakartojama eil <sup>12</sup>*Karei-  
vijų... ir selah*

**46 psalmės** autorius kviečia visas tautas šlovinti Viešpatį, didį visos žemės valdovą, kurs davė savo tautai tėvynystę (2—5), kviečia šlovinti jį, užžengusį į dangų, nes jis yra karalius visų tautų, kurios bus sudeintos su Abraomo Dievu (6—10)

<sup>1</sup>*Korės sūnų.* Anot kaikiurių, proga šitai ps sudėti buvusi ta pati, kaip ir 45 ps; bet gal tikresnė yra kita nuomonė, anot kurios psalmėje kviečiamos visos tautos šlovinti Viešpatį, nes jis, padėjęs nugalėti Kanaano tautas, davė Israėlaičiams Palestiną, kaip amžiną jų tėvynystę, kuri turėjo būti lyg koks centras (vidurys) Dievo viešpatavimo, apimančio visą žemę. — <sup>2</sup>*Plokite...* Rankų plojimu išreiškiama džiaugsmas;

taip pat ir šūkavimu. — *Visos tautos*: gyvenančios apylinkėje ir matančios Dievo veikalus. — <sup>3</sup>*Kilnus*: todėl vertas pagarbos. — *Baisus*: neprieteliams. — *Visai žemei*: ne tik Palestinai, kuri yra jo karalystės ne galas, o tik vidurys. — <sup>4</sup>*Jis pavergia...* padėdamas sunaikinti, išsklaidyti Kanaano tautas ir atiduodamas Kananiečių šalį kaip tėvynystę Israėlaičiams. Ta seniai žadėtoji žemė yra tikra Jokubo, t y iš jo kilusios tautos, žydų, garbė, grožis. — <sup>6</sup>*Dievas užžengė...* Viešpats kovojo prieš Kanaano tautas (plg Ps 43, 4; 1 Kar 17, 45; 5 Moš 7, 7. 22; 9, 3). Laimėjęs kovą, jis grįžta į savo dangiškąjį sostą (plg 1 Moš 17, 22). Jo iškilmingas užžengimas reikia šlovinti giesmėmis; todėl: <sup>7</sup>*Giedokite.* — <sup>9</sup>*Dievas karaliauja...* Kaip dangus ištiestas ant visų, taip ir dangiškas Dievo sostas, kuriame jis sėdi, jo viešpatavimas, apima visus. — <sup>10</sup>*Tautų...* Skelbiama, arba, tikriaus sakant, pranašaujama, kaip iš Dievo karaliavimo Dievo tautoje pasidarys tikrai visuotinė karalystė. Visos tau-

## 47 (48) psalmė. Dievo garbė, pasireiškusi Jerusaleės išvadavimu

<sup>1</sup>Giesmė. Psalmė. Korės sūnų.<sup>2</sup>Viešpats didis ir labai šlovintinas mūsų Dievo mieste.

Jo šventas kalnas, <sup>3</sup>labai puikus kauburys,  
yra visos žemės džiaugsmas;  
Siono kalnas, šiaurės galas,  
yra didelio karaliaus miestas.

<sup>4</sup>Dievas jo pilyse  
įrodė save esant saugią tvirtovę.<sup>5</sup>Nes štai karaliai susirinko,  
puolė kartu.<sup>6</sup>Vos tik buvo pamatę, nusigando,  
sumišo, ėmė bėgti.<sup>7</sup>Drebėjimas apipulė juos tenai,  
skausmas kaip gimdyvės,<sup>8</sup>Kaip kad šiaurės vėjas  
sulaužo Tarsies laivus.

tos bus palaimintos Abraome (1 Moš 12. 2. 3); tautų kunigaikščiai gręšis ir išpažins Abraomo Dievą; jie visi bus Dievo tauta. — *Žemės galiūnai*: tie patys tautų kunigaikščiai. — Šv tėvai aiškina šitą psalmę apie Kristaus žengimą į dangų. Nors ji iš tikro yra istorinė, bet jos žodžiuose, kuriais įkvėptas autorius vaizduoja Dievo grįžimą į dangų po laimėtos kovos, yra Šv Dvasios sumanytas nurodymas žengimo į dangų įsikūnijusio Dievo Sūnaus, kaip tikro nugalėtojo (Plg Jėš 19, 24)

**47 psalmėje** autorius skelbia, jog yra vertas šlovinimo Viešpats, kurs parodė savo didybę, išgelbėdamas Jerusaleę, nes susirinkusius prieš ją karalius jis ūmai privertė bėgti atgal ir drebėti: taip Jerusaleės gyventojai patys pamatė, ką buvo girdėję iš savo senolių, jog, Dievas tikrai laiko savo globoje šv miestą (2—9). Ta aplinkybė reikalauja, kad jie šlovintų gailestingumą Dievo, kurs savo teisingu nutarimu padarė džiaugsmo Sionui ir visiems Judo miestams. Matydami savo miestą nepalietą, jie turi skelbti visoms būsimoms kartoms didelius amžinojo karaliaus veikalus (10—15)

<sup>1</sup>*Giesmė. Psalmė. Ebr šir mizmor.* Tai viena iš gražių lyrinių giesmių. — *Korės sūnų.* Šitos ps autorius, vienas iš Korės palikuonių, gal turėjo galvoje Viešpaties suteiktą pagalbą Senakheribui apgulus Jerusaleę, arba karą Amono, Moabo ir Edomo kara-

lių prieš Jozapatą (2 Kron 20, 1...). — <sup>2</sup>*Dievo mieste*: Jerusaleje. — <sup>3</sup>*Šiaurės galas... didelio karaliaus miestas.* Šitie pavadinimai yra paimti iš Asiriečių kalbėjimo būdo: jie manė, kad «šiaurės gale» yra «dievų kalnas»; jų karalius buvo vadinamas «didis karalius». Psalmininkas gi sako, kad tikras «Dievo kalnas» yra Siono kalnas, tikras «didis karalius» — Dievas Jahveh. — <sup>4</sup>*Dievas jo pilyse...* Iš to, kad miestas buvo apgintas, galima buvo suprasti, jog Dievas jame gyvena, jog tai Dievo miestas. — <sup>5</sup>*Karaliai susirinko...* Kas buvo tie karaliai, nėra tikrai žinoma. Gal karaliais čia vadinama Senakheribo vadai, gal Aramo ir Israėlio karaliai, pradėję karą prieš Akazą (2 Kar 16, 5; Jėš 7, 1—9), gal kaimynai, ėję kariauti prieš Jozapatą. — <sup>6</sup>*Vos tik buvo pamatę...* Gana buvo pamatyti Dievo ginamąjį miestą, kad karaliai išsižadėtų vilties jį paimti; be to, Dievas pripildė jų širdis baimės, prie kurios prisidėjo dideli skausmai, todėl jie leidosi bėgti atgal. — <sup>8</sup>*Kaip kad šiaurės...* Karalių likimas aprašomas palyginimu su Tarsies laivais, kuriuos sulaužo šiaurės vėjas. Tarsies laivai buvo labai dideli laivai, kuriais buvo plaukiama Tarpžeme jūra į Tarsį (arba Tartesą Ispanijoje) ir į kitas tolimas vietas. Jie tačiau negalėdavo atsispirti stipriausiam iš rytų pučiančiam vėjui, šiaurės audringam vėjui

- <sup>9</sup>Kaip esame girdėję, taip matėme  
kareivijų Viešpaties mieste,  
Mūsų Dievo mieste :  
Dievas sustiprina jį per amžius.
- <sup>10</sup>Mes prisimename, Dieve, tavo gailėstingumą  
tavo šventnamio viduje.
- <sup>11</sup>Kaip tavo vardas, Dieve, taip ir tavo šlovė  
sklęsta iki žemės pakraščių.  
Tavo dešinė pilna teisybės :
- <sup>12</sup>tesilinksmina Siono kalnas,  
Tedžiūgauja Judo miestai  
dėl tavo teismų.
- <sup>13</sup>Apžiūrėkite Sioną ir apeikite jį aplinkui,  
suskaitykite jo bokštus,
- <sup>14</sup>Išžiūrėkite į priešakinį jo pylimą,  
perbėgkite jo pilis,  
kad pasakotumėt būsimai kartai :
- <sup>15</sup>toks yra Dievas,  
mūsų Dievas per amžius ir visados :  
jis mus ves

#### 48 (49) psalmė. Neteisiųjų pasisėkimo mįslė

<sup>1</sup>Khoro vedėjui. Korės sūnų. Psalmė.

<sup>2</sup>Pasiklausykite tai, visos giminės ;  
išgirskite ausimis, kurie gyvenate pasaulyje,

<sup>9</sup>*Kaip esame girdėję* : iš senelių pasakojimų. To laiko Izraeličiai pamatė savo akimis tai, apie ką buvo tik girdėję savo senelius pasakojant. — <sup>10</sup>*Šventnamio viduje* : susirinkę šventoje vietoje, prie šventnamio, nes į patį šventnamio vidų įeiti buvo visiems griežtai draudžiama, išskyrus tam tikrais atvejais kunigus. — <sup>11</sup>*Sklysta iki...* Apie Dievo suteiktą pagalbą ir jo galybę, apie Jerusale puolusių karalių likimą patirs ir tolimi žydų kaimynai. — *Pilna teisybės*. Ką Dievas padarė, vadinama čia teisybe, toliau 12 e teismu, nes jis davė kiekvienam, ko kas buvo vertas : savo tautai malonę, kurios jie prašė, neprieteliams sunaikinimą dėl jų piktžodžiavimo ir perdidelio pasitikėjimo savim. — <sup>13</sup>*Siono kalnas* : pati Jerusale. — <sup>14</sup>*Apžiūrėkite...* Psalmininkas kviečia Jerusale gyventojus įsitikinti su džiaugsmu, jog miestas tikrai liko sveikas, nepalietas, jog tebėra visi jo bokštai ir namai nesugriauti, ir pasakoti būsimoms kartoms, jog Dievas, kurs taip stebuklingai apsaugoja miestą, yra jų Dievas per amžius. — <sup>15</sup>*Toks yra Dievas*. Stebuklingai Dievo ap-

ginta Jerusale yra Kristaus Eklezijos, dangiškos Jerusale žemėje, figūra. Visi jos priešai turi trauktis atgal, ir visuomet Viešpats apsi-reiškia joje šlovingai. Taip pat kiekviena krikščioniška siela yra toks Dievo ginamas miestas

**48 psalmėje**, kaip ir 36, svarstoma klausimas laimės, pasisėkimo nedorųjų šiame gyvenime. Psalmininkas pradeda ją paraginimu visoms tautoms ir visiems žmonėms pasiklaudyti jo pamokymo (2—5) : skelbia gi jis, kad turtuolių nuskrūstam žmogui nėra ko bijoti, nes turtai ir galybė tai menki dalykai, kuriais negalima išsipirkti nuo žuvimo ir kuriuos mirtis atima iš žmogaus (6—13), kad tie, kurie tarėsi esą nemirtingi, būna amžinai palaidojami mirusiųjų buveinėje, tuo tarpu kad teisieji, kurie laikosi Dievo, jo išgelbstimi (14—21). Viena ir kita šitos ps dalis baigiama kartojamuoju šūkiu (13, 21 e). Ebr šitos ps tekstas laikomas gerokai iškraipytu

<sup>2</sup>*Pasiklausykite...* Dalykas, apie kurį kalbės ps autorius, labai svarbus, todėl jis kviečia pasiklaudyti jo žodžių visus, visas tautas ir kiekvieną

- <sup>3</sup>Žemos kilmės, lygiai ir kilmingieji,  
taip pat turtingas ir beturtis.
- <sup>4</sup>Mano burna kalbės išmintį  
ir mano mąstanti širdis išmanymą.
- <sup>5</sup>Aš palenksiu savo ausį į priežodį,  
aš išdėstysiu su arphos skambinimu savo mįslę.
- <sup>6</sup>Kodėl aš bijočiau nelaimės dienomis,  
kai mane supa sąstatininkų nedorumas,
- <sup>7</sup>Kurie pasitiki savo gėrybėmis  
ir giriasi savo turtų daugybe?
- <sup>8</sup>Nes nė vienas neišvaduos pats savęs,  
neduos Dievui savo atvadavimo užmokesčio:
- <sup>9</sup>Perdaug didelė kaina jo sielai atvaduoti,  
ir niekadės nebus jos gana,
- <sup>10</sup>nors gyventų per amžius ir nepatirtų žuvimo.
- <sup>11</sup>Juk jis matys, jog miršta išminčiai,  
lygiai žūna neišmintingas ir paikas,  
palieka savo turtus svetimiems.
- <sup>12</sup>Kapai yra jų namai per amžius,  
jų buveinės per kartų kartas,  
nors savo vardais jie būtų praminę žemės.
- <sup>13</sup>Nes žmogus nepasiliks savo gėrybėse:  
jis panašus į galvijus, kurie žūna.
- <sup>14</sup>Šitas yra kelias tų, kurie paikai pasitiki,  
ir šitas yra galas tų, kurie gėrasi savo likimu.
- <sup>15</sup>Jie guldomi kaip avys mirusiųjų buveinėje;  
mirtis gano juos, ir teisieji viešpatauja jiems.  
Greitai jų išvaizda bus sunaikinta,  
mirusiųjų buveinė bus jų namai.

žmogų, paskirai paimtą, žemos ir augštos kilmės žmones, turtuolius ir beturčius. — <sup>5</sup>*Aš palenksiu...*: aš atkimšiu savo ausį Dievo įkvėpimu man suteiktajam apreiškimui. Palyginimų kalba, kurią ps autorius skelbs, ateina iš Dievo, todėl jis pats pirma atsidėjęs jos klausosi, o paskui jau moko kitus. Kadangi yra Dievo suteiktas apreiškimas, todėl jis kviečia visus žmones išgirsti jį. — *Su arphos...* Muzika turi padidinti iškilmingumą, su kuriuo bus paskelbtas pranašo žodis. — *Mįslę*: neaiškų, nepigiai išsprendžiamą klausimą, kaip suderinti su Dievo teisybe, kad nedoriesiems žemėje dažnai gera klojasi (Plg Ps 77, 2)

<sup>6</sup>*Kodėl aš...* Psalmininkas, atsiliepdamas teisiųjų vardu, klausimu reiškia savo mįslę apie laimę nedorųjų, kurie slepia dorusius; bet jo klausime yra jau ir atsakymas, kad nereikia bijoti. — <sup>8</sup>*Nes nė vienas...* Tuščias yra turtuolių pasitikėjimas galybe, turtais, nes jiems skirta žuvinimas. —

*Neduos Dievui...* Mirtis yra užmokestis už nuodėmę. Nė vienas negali išsipirkti nuo mirties, nes nėra žmogaus be nuodėmės. — <sup>11</sup>*Neišmintingas ir paikas*. Taip čia vadinami kūniški žmonės, užmirštą Dievą. — <sup>12</sup>*Kapai yra...* Visa jų šlovė žūna kapuose, kurie pasidaro amžinas jų namas ir butas. Taip mažą vietos gauna tie, kurie kitados turėjo plačius žemės plotus ir vadindavo juos savo vardais, lyg kad jie būtų buvę amžini. Iš to daroma sekančioje eilė išvadas: žmogus nepasilieka šlovėje, darosi panašus į galvijus, kurie žūna

<sup>14</sup>*Šitas yra kelias tų...* Toks yra elgesys nedorųjų ir ta yra jų žuvimo priežastis. — Šitos eilės tekstas yra labiau neaiškus negu kitų ir gali būti visai paaiškintas. — <sup>15</sup>*Jie guldomi...* Aveles tvarko piemuos, nedoruosius sutvarkys kaip aveles mirtis. — *Viešpatauja jiems*. Teisiųjų likimas bus kitoks. Kaip jie bus paaugštinti, aiškiau pasakoma 16 eil.: *Dievas išlaisvins mano sielą...* Psalmininkas

- <sup>16</sup>Tačiau Dievas išlaisvins mano sielą iš mirusiųjų buveinės,  
nes paims mane iš ten.  
<sup>17</sup>Nebijok, jei kas pasidarė turtingas,  
jei padidėjo jo namų gėrybės :  
<sup>18</sup>Nes, kai mirs, nieko nepasiims su savim,  
ir jo gėrybės neeis su juo.  
<sup>19</sup>Nors savo gyvenime jis ir laimino save :  
« Tave šlovins, kad gerai sau padarei »,  
<sup>20</sup>Bet eis į susirinkimą savo tėvų,  
kurie nematys šviesos per amžius.  
<sup>21</sup>Žmogus, kurs gyvena turtuose ir neapsisvarsto,  
yra panašus į gyvulius, kurie žūna

#### 49 (50) psalmė. Kokio garbinimo reikalauja Dievas

<sup>1</sup>Psalmė. Asapho.

Dievas, Viešpats kalbėjo ir šaukė žemę  
nuo saulėteklių iki saulėleidžių.

<sup>2</sup>Iš Siono, pilno gražumo, suspindėjo Dievas :

<sup>3</sup>ateina mūsų Dievas ir netyli.

Naikinantį ugnis eina pirm jo,  
o aplink jį siaučia audra.

stato save į teisiųjų būrį ir pabrėžia skirtumą tarp piktųjų ir teisiųjų likimo. Piktieji pasiliks pragaro valdžioje, teisieji gi bus atimti iš mirusiųjų buveinės galios. Kaip Dievas tai padarys, psalmininkas nežino ; jam gana žinoti, kad Dievas tikrai jį išvaduos : *paims mane iš ten*. Tas pat žodis sakomas apie Enoką (1 Moš 5, 24) ir apie Eliją (4 Kar 2, 9, 10), paimtus į dangų, ir apie Dovidą, paimtą į karaliaus Sauliaus namus (1 Kar 18, 2). Dievas paims teisiuosius pas save. — <sup>19</sup>*Laimino save* : skelbė save esant laimingą, nes daugelis jį gyrė, kad jis gerai sau darė. Bet kas iš to ? Juk tokia laimė yra labai trumpa. Jo siela greitai <sup>20</sup>*eis į susirinkimą savo tėvų*. Į bedievių psalmininkas žiūri kaip į kokią vieną giminę. Kiekvienas bedievis eina ten, kur kiti jau yra. — <sup>21</sup>*Žmogus...* Psalmė baigiama rimtu įspėjimu bedieviams šitoje kartojoje eil. — *Neapsisvarsto*, kaip paika pasitikėti savo galybe, savo lobiu

**49 psalmė** pradedama aprašymu iškilmingo pasirodymo Dievo, kurs, pasišaukęs liudytojais dangų ir žemę, ir susirinkus teisiesiems, nori daryti teismą savo tautai (1—6). Teisia gi Dievas du nusidėjėlių skyriu ; visų

pirma tuos, kurie pasitiki viršinėmis aukomis, lyg kad Dievui jų reikėtų. kad jomis pralobtų ar pasisotintų, ir kurie todėl niekais verčia šlovinimo ir pasidavimo auką (7—15) ; toliau tuos, kurie kad ir nuolat mini savo burna Dievo įstatymą, bet jo nesilaiko, elgiasi nedorai ir todėl verti sunkios bausmės (16—23)

<sup>1</sup>*Asapho*. Jei čia įvardytas ps autorius yra tas pat Asaphas, kurs minimas 1 Kron 15, 17 ; 16, 4.5, tai šita ps turėjo būti parašyta Dovidą laikais. Joje randame labai svarbų pamokymą apie tai, kaip maža tėra vertas vien viršinėmis aukomis ir apeigomis tarnavimas Dievui. Šita ps viena iš visų gražiausių. — *Dievas, Viešpats*. Ebr 'El 'Elohim Jahveh. Dievo vardų sukrovimu nurodoma jo begalinė didybė. — *Žemę* : žemės gyventojus. — <sup>2</sup>*Iš Siono*. Kaip kitados įstatymo duoti Dievas pasirodė Sinajaus kalne, taip dabar to įstatymo ginti jis apsireiškia iš Siono. — <sup>3</sup>*Netyli*. Jis negali, jo šventumas neleidžia jam tylėti : jis paleis savo griausmo balsą ir bars. — *Ugnis*. Ugnis ir audra buvo žinnesiai pasirodžiusio Sinajaus kalne Įstatymleidžio ir kartu Teisėjo, ugnis gresia neklusniems nusidėjėliams sudeginti-

- <sup>4</sup>Jis šaukia dangų iš augštybių ir žemę,  
žadėdamas teisti savo tautą :
- <sup>5</sup>« Surinkite man mano šventuosius,  
kurie padarė mano sandorą su aukomis ».
- <sup>6</sup>Ir dangus skelbia jo teisybę,  
nes pats Dievas yra teisėjas.
- <sup>7</sup>« Klausyk, mano tauta, aš kalbėsiu,  
Israėli, ir aš liudysiu prieš tave :  
Dievas, tavo Dievas aš esu.
- <sup>8</sup>Ne dėl tavo aukų aš baru tave ;  
nes tavo deginamųjų aukų yra visados mano akivaizdoje.
- <sup>9</sup>Aš neimsiu iš tavo namų versio,  
nei iš tavo bandų ožių ;
- <sup>10</sup>Nes mano yra visi miškų žvėrys,  
gyvulių tūkstančiai mano kalnuose.
- <sup>11</sup>Aš žinau visus dangaus sparnuočius,  
ir kas juda lauke, yra man žinoma.
- <sup>12</sup>Jei būsiu alkanas, aš nesisakysiu tau ;  
nes mano yra pasaulis ir ko jis pilnas.
- <sup>13</sup>Argi aš valgysiu jaučių mėsą,  
ar gersiu ožių kraują ?
- <sup>14</sup>Aukok Dievui šlovinimo auką,  
ir atitesėk Augščiausiam savo įžadus,
- <sup>15</sup>Ir šaukis manęs suspaudimo dieną :  
aš išlaisvinsiu tave, ir tu pagerbsi mane ».
- <sup>16</sup>Nusidėjėliui gi Dievas sako :  
« Kam tu pasakoji mano įsakymus  
ir turi savo burnoje mano sandorą ?

mu, audra gali nunešti juos kaip šapą. — <sup>4</sup>*Jis šaukia dangų...* Dangus ir žemė sutverti pasaulio pradžioje. Jų akivaizdoje Israėliaičiai gavo prisiėkti, priimdami sandorą su Dievu (5 Moš 31,28). — <sup>5</sup>*Surinkite...* Psalmininkas kreipiasi į tautos vyresniusius ir ragina juos surinkti šventuosius, kuriuos Dievas teis. Šventaisias čia vadinami Israėliaičiai (2 Moš 19, 6), nes Dievas buvo juos pašventinęs kaip sandoros tautą. Jie turi būti surinkti Dievui. — *Sandorą su aukomis.* Senoji sandora buvo patvirtinta sandoros auka ir buvo palaikoma aukų atnašavimu, kaip pareiškimu pasidavimo ir ištikimybės. — <sup>6</sup>*Ir dangus...* Kolei bus surinkti tie, kuriuos Dievas turi teisti, psalmininkas lyg kad girdi dangų iš anksto pripažįstant Dievo teisingumą

<sup>7</sup>*Tavo Dievas aš esu.* Kaip toksai aš turiu branginti savo garbę ir tavo išganyką. — <sup>8</sup>*Ne dėl tavo aukų :* lyg kad tu nebūtumei jų atnašavusi. — <sup>9</sup>*Aš neimsiu...* Tegul Israėliaičiai

neįsivaizduoja sau, esą Dievui reikia jų aukų, lyg kad jis negalėtų be jų apsieiti. Juk jam priklauso visi gyvuliai, iš kurių daromos aukos ; jis patis duoda juos savo tautai. — <sup>12</sup>*Jei būsiu alkanas...* Dievui nereikia aukų, kad jomis pasisotintų, kaip kad būna su alkanais žmonėmis. — <sup>14</sup>*Aukok Dievui...* Viršinė auka yra tik simbolis vidinio žmogaus, jo valios pasidavimo Dievui. Jei netrūksta dvasinės aukos, tuomet ir kruvinos atnašos virsta tikra šlovinimo auka, tikru Dievo garbinimu. Tomis pat sąlygomis iš įžadų aukų pasidaro tikras dėkojimas Dievui. Taip padaryta auka galima prireikus kreiptis į Dievą, prašant pagalbos, būti jo išklausytam ir pajusti savyje tikrą dėkingumą

<sup>16</sup>*Nusidėjėliui...* Pradedama kalbėti apie kitą skyrių kaltininkų, kuriuos Dievas teisia ; jie atvirai laužo Dievo įstatymus, nors savo žodžiais juos giria (plg Jėš 23, 13 ; Jer 8, 8). — *Turi savo burnoje :* sakais esąs garbintojas Dievo. — <sup>17</sup>*Drausmės :*

- <sup>17</sup>Tu, kurs nekenti mano drausmės  
ir meti savo užpakalin mano žodžius ?  
<sup>18</sup>Kai pamatydavai vagį, tu bėgdavai su juo,  
ir su svetmoteriais buvo tavo dalia.  
<sup>19</sup>Savo burną paleisdavai piktui,  
ir tavo liežuvis sakydavo klastas.  
<sup>20</sup>Atsisėdęs tu kalbėdavai prieš savo brolių,  
savo motinos sūnui tu darydavai nešlovę.  
<sup>21</sup>Tu tai darei, ir aš tylėsiu ?  
tu manei, kad aš esu panašus į tave ?  
aš barsiu tave ir statysiu tai prieš tavo akis.  
<sup>22</sup>Supraskite tai jūs, kurie užmirštate Dievą,  
kad nepagrobčiau ir nebūtų, kas jus išgelbės.  
<sup>23</sup>Kas aukoja šlovinimo auką, tas pagerbia mane,  
ir kas vaikščioja tiesiai, tam aš parodysiu Dievo išgelbėjimą »

**50 (51) psalmė. Atgailojančio nusidėjėlio išpažintis,  
pasizadėjimai, maldos**

- <sup>1</sup>Khoro vedėjui. Psalmė. Dovido, <sup>2</sup>kai pranašas Natanas atėjo pas jį,  
kai jis buvo nusidėjęs su Betsabėja.  
<sup>3</sup>Pasigailėk manęs, Dieve, dėl savo gailestingumo ;  
dėl savo pasigailėjimų daugybės išdildyk mano neteisybę.

Dievo nustatytos tvarkos, jo įsakymų. — *Meti...* niekini. — <sup>18</sup>*Kai pamatydavai...* Pavyzdžiais paaiškinama, kokie buvo tų žmonių nusikaltimai. — <sup>20</sup>*Atsisėdęs...* Tu nuolat apkalbinėjai; apkalbinėjimas, galima sakyti, virto tavo amatu. — <sup>21</sup>*Aš tylėsiu?* nebausiu už tokias nuodėmes ? — *Tu manei:* dėl bausmės atidėjimo tu darei klaidingą išvadą, kad man nerūpi tavo piktumas. Ne, Dievas nepaliks nuodėmės nenubaustos; jis jos neužmiršta

<sup>22</sup>*Supraskite...* Rimtas įspėjimas nusidėjėliams. — *Nepagrobčiau...* Vaizdas paimtas iš to, ką liūtas padaro su savo grobiu, kurio niekas neįstengia atimti iš jo. — <sup>23</sup>*Šlovinimo* : dvasios auką. — *Kas vaikščioja tiesiai* : kas tinkamai atlieka savo kelią, ty kas gerai gyvena, o ne tik burna apie tai kalba

**50 psalmėje** Dovidas visų pirma, pripažindamas ir išpažindamas savo nusikaltimą, meldžia sau Dievo pasigailėjimo (3—7); toliau prašo, kad būtų visai apvalytas, sustiprintas gerumu ir kad jam būtų sugrąžintas linksmumas (8—14); pagaliau pareiškia, ką jis pats darysiąs padėkoti ir atsilyginti už suteiktą malonę (15—19). Psalmė baigiama malda už visą tautą, kad būtų statomos Jerusaleš sienos ir vėl būtų daromos

aukos (20. 21). — Tai *ketvirta atgailos psalmė*

<sup>1</sup>*Dovido*. Šita ketvirtoji atgailos psalmė savo gražumu ir išreikštų minčių svarbumu žymiai praneša visas kitas. Aplinkybė, kuria psalmė sudėta, aiškiai nurodyta 2 eil: *Kai pranašas...* Daugiau pasakojama apie tai 2 Kar 11 ir 12 skyriuose. Dievo sudraustas per pranašą Nataną dėl sunkių nusikaltimų, Dovidas nuolankiai atsakė: Nusidėjau Viešpačiui (2 Kar 12, 13), o paskui Šv Dvasios įkvėptas, to savo atsakymo mintį plačiau ir pilniau išreiškė psalmėje. Paskutini dvi eil (20. 21) yra gal liturginis vėlesnių laikų priedas, kuriuo atskiros žmogaus malda pritaikyta viešiemis visos tautos reikalsams. — <sup>3</sup>*Pasigailėk...* Kitais atsitikimais Dovidas drąsiai šaukėsi į Dievo teisingumą; galėjo gi taip daryti, kai jautėsi esąs nekaltas. Bet dabar jis jo nė nemini, nes Dievo teisybė turėtų pasmerkti jį; jis tik nuolankiai beldžia į Dievo gerumo ir gailestingumo duris. — *Išdildyk*. Ebr *m<sup>e</sup>cheh*, ištrink. — Į nuodėmes žiūrima kaip į bjaurius purvus, kurie daro žmogaus sielą pasibaurėtiną Dievo akivaizdoje. Ebr t nuodėmėms pavadinim vartojama čia trys žodžiai: *peša*, *‘avon*, *chattah*, kurių pirmas reiškia maištą, arba



- <sup>4</sup>Visai nuplauk mane nuo mano kaltės  
ir apvalyk mane nuo mano nuodėmės.  
<sup>5</sup>Nes aš pažįstu savo neteisybę,  
ir mano nuodėmė yra nuolat mano akyse.  
<sup>6</sup>Tau vienam aš nusidėjau  
ir padariau, kas yra pikta tavo akivaizdoje,  
Kad tu pasirodytumei teisus savo nutarimu,  
tiesus savo teisme.  
<sup>7</sup>Štai aš esu gimęs kaltėje,  
ir nuodėmėje pradėjo mane mano motina.  
<sup>8</sup>Štai tu gėriesi širdies atvirumu  
ir širdies gilumoje tu mokai mane išminties.  
<sup>9</sup>Apšlakstyk mane isopu, ir būsiu apvalytas ;  
plauk mane, ir pasidarysiu baltesnis už sniegą.  
<sup>10</sup>Duok man išgirsti džiaugsmą ir linksmybę,  
tedžiūgauja kaulai, kuriuos sutrupinai.

atstojimą nuo savo tikro valdovo, antras-nedorą veikimą ir trečias-paklydimą iš tikrojo kelio; todėl tais žodžiais nurodoma gilus pažinimas padarytųjų nuodėmių pik-tumo. — <sup>4</sup>*Visai nuplauk*: daug kartų arba rūpestingai mazgok. Nuodėmė yra tokia bjauri ir taip giliai įsisunkusi, kad reikia daug mazgoti, šveisti ir velėti (ebr *kabas*), kad būtų nuo jos visai išsilaisvinta. — *Apvalyk*. Ebr *z tahar* sakomas paprastai apie apvalymą nuo raupų ligos, į kurią yra panaši nuodėmė. — <sup>5</sup>*Nes aš pažįstu...* Daugiau kaip ištisus metus Dovidas pasiliko savo nuodėmėse sukietėjęs, nieku laikydamas savo sąžinės balsą, bet dabar, Dievo malonės sužadintas ir apšviestas, jis prisipažįsta ir jaučiasi kaltas didelių piktadarybių. Dabar jos nuolat stovi jo akivaizdoje. — <sup>6</sup>*Tau vienam...* Nors nusikaltimas rodėsi neliečias tiesiog Dievo, bet kiekviena nuodėmė iš tikro yra sukili-mas prieš Dievą, ir kaip nuodėmė ji yra nukreipta vien prieš Dievą. — *Kad tu pasirodytumei...* Dievo paskyrimu paskui nuodėmę eina Dievo siunčiama bausmė, arba, jei nusidėjėlis grįžta prie Dievo, malonin-gas bausmės dovanojimas; abiem atsitikimais pasireiškė Dievo teisybė ir šventumas, ir tai yra viena iš priežasčių, kodėl Dievas leidžia daryti nuodėmes, Dievas pasirodo visuomet nekaltas ir kada žmonės bando šaukti jį į savo teismą dėl jo pasielgimo. Žr šv Povilo aiškinimą Rom 3, 4. — <sup>7</sup>*Štai aš esu...* Dovidas yra gimęs nuodėmės srityje; net pats

jo pradėjimas nebuvo laisvas nuo jos įtakos; ne kad abudu atsitikimu būtų buvę patys savimi nuodėmingi, bet Dovidas tai nurodo, kaip jo būties pradžia jau buvo sutepta nuodėme; ir nuodėmingumas (pa-veldėtas, o ne veikalinė nuodėmė nuo gimdytojų) atėjo ant jo kaip veikalinių nuodėmių šaknis. Šita psalmės vieta parodo Izraelaičių tikėjimą į pradinę nuodėmę; nes Dovidas sakosi turis tą nuodėmę iš pirmųjų tėvų (Aug, Jier). Dovidas mini čia pradinę nuodėmę ne kad pasiteisintų, bet malonės pažadintas prisipažįsta ir išpažįsta visą savo sugedimą Dievo ir žmonių akivaizdoje, nors tame žmogui įgimtame sugedime yra šioks toks kaltės susilpninimas ir atgailą darančiam žmogui viena priežastimi daugiau maldauti ir tikėtis Dievo pasigai-lėjimo. — <sup>8</sup>*Štai tu gėriesi...* Taip Dovidas dėkoja už tikrą vidinę įmintį, kuri jam padės išsilaisvinti iš nuodėmės liekanų. — <sup>9</sup>*Apšlakstyk...* Isopu vadinama žolynas, kurio šakelės, surištos į pluoštą, buvo vartojamos šventiems šlakstymams. Isopo šakelių pluoštą pamirkydavo į aukų kraują ir tuo kraują šlakstydavo pašventinamąjį daiktą ar žmogų (2 Moš 12, 22; 3 Moš 14, 4; Žyd 9, 19). Čia vartojama simboliniai išsireiškimai, nes kalbama apie tokį sielos apvalymą, kokį gali padaryti tik Dievas, maloningai dovanodamas nuodėmes ir suteikdamas pašvenčiamosios malonės. — <sup>10</sup>*Džiaugsmą ir linksmybę*: Žinią apie dovanotą kaltę. Ji pripildys širdį links-

- <sup>11</sup>Nugręžk savo veidą nuo mano nuodėmių  
ir išdildyk visas mano nuodėmes.  
<sup>12</sup>Sutverk manyje, Dieve, nesuteptą širdį  
ir atnaujink manyje stiprią dvasią.  
<sup>13</sup>Neatmesk manęs nuo savo veido  
ir neatimk iš manęs savo šventos dvasios.  
<sup>14</sup>Grąžink man tavo gelbėjimo linksmybę  
ir noringa dvasia sustiprink mane.  
<sup>15</sup>Aš mokysiu nedoruosius tavo kelių,  
ir nusidėjėliai gręšis į tave.  
<sup>16</sup>Išlaisvink mane nuo kraujo bausmės, Dieve, mano gelbėtojai,  
Dieve :  
tedžiūgauja mano liežuvis dėl tavo teisybės.  
<sup>17</sup>Viešpatie, praverk mano lūpas,  
ir mano burna skelbs tavo šlovę.  
<sup>18</sup>Nes tu ir nesigėri auka ;  
ir deginamosios aukos, jei aš duočiau, tu nepriimtumei.  
<sup>19</sup>Mano auka, Dieve, yra sutrinta dvasia ;  
sutrintos ir nužemintos širdies, Dieve, tu nepaniekinsi.

mumo. — *Tedžiūgauja...* Vaizdas didelio skausmo, kurį padarė Dovidui pamatymas jo paties kalčių. — <sup>11</sup>*Nugręžk...* Maldaujama, kad Dievas nebematytų Dovidą nuodėmių ; nebematys gi tik tuomet, kada jos bus visai panaikintos. — <sup>12</sup>*Sutverk manyje* : pertaisyk mane, perkeln į tokį stovį, kuriame aš vėl galėčiau tau patikti. — *Stiprią dvasią* : kuri nepasiduotų jokioms kūno pagundoms, būtų gi visados pasiryžusi visa daryti ir kentėti pagal Dievo valią. — <sup>13</sup>*Neatmesk...* Dovidui kaip pateptam karaliui (1 Kar 16, 13) ir kaip įkvėptam pranašui buvo duota Viešpaties dvasia ; jo gyvenimas buvo ypatingoje Dievo apvaizdos globoje ; dabar jis meldžia, kad tos malonės nebūtų iš jo atimtos jo paties ir jojo tautos nelaimėi. — <sup>14</sup>*Gelbėjimo linksmybę* : džiaugsmą, kurį padarys Dievo suteiktas išgelbėjimas, kokį jaučia savyje sąžinė be nuodėmių. — *Noringa dvasia*. Ebr ž *nadib* dažnai reiškia : noringas, pasiryžęs, stropus. Todėl gal čia meldžiama tokios dvasios, kuri noriai eina paskui kiekvieną Dievo paraginimą į gera. — LXX vertime yra : *pneumati hegemoniko*, viršų gaunančiąja dvasia, todėl tokia dvasia, kuri suvaldo žemesnius polinkius pašvenčiamąja Dievo malone ir meile

<sup>15</sup>*Aš mokysiu...* Už gautas malones Dovidas nori ir žada naikinti nuo-

dėmės viešpatavimą kituose ir savo žodžiais bei pavyzdžiu rodyti kelią, vedantį į Dievą. — <sup>16</sup>*Nuo kraujo bausmės* : nuo kaltės ir keršto, kurį nusipelniau išliedamas kraują (būdamas priežastis žuvimo Urijo). — *Dėl tavo teisybės* : teisybės, maloninės ir ištikimos pažadams suteikti kalčių atleidimą. — <sup>17</sup>*Praverk...* Nuodėmė buvo lyg kad sučiaupusi Dovidą lūpas ; įsitikinimas, kad kaltė dovanota, jas pravers. — <sup>18</sup>*Tu ir nesigėri auka...* Ne pats aukų kraujas ir jų mėsa patinka Dievui ; jos priimamos tik dėl gerų žmogaus širdies nusistatymų, dėl jo pasiryžimo, kuriuo aukos daromos (plg Ps 49, 13. 14). Dovidas nori aukoti Dievui vietoje avių ir jaučių geresnį dalyką — atgailą darančią dvasią. — Kaikurie šitą psalmės eil aiškina taip : Mošės įstatymu permaldavimo aukos buvo įsakytos ir buvo paskirta tam tikros aukos už atsikirus nusikaltimus. Tačiau už žmogžudystę ir svetmoterystę tokios aukos nebuvo priimamos, nes už tas kaltes buvo paskirta tikrai mirties bausmė. Taigi, Dovidas, kurio niekas negalėjo ar nedrįso nubausti mirtimi, tikrai negalėjo permaldauti Dievo už savo nusikaltimus aukomis. Dievas tuo atsitikimu aukų nenorėjo, jas draudė. Dovidui nieko kita neliko, kaip tik nuolankiai prašyti Dievą, kad permaldauti priimtų sutrintą ir nužemintą širdį. — <sup>19</sup>*Mano*

<sup>20</sup>Viešpatie, būdamas geras Sionui, suteik malonę,  
kad būtų atstatomos Jerusaleės sienos.

<sup>21</sup>Tuomet tu priimsi teisėtas aukas, dovanas ir deginamąsias aukas,  
tuomet aukos ant tavo altoriaus versius

### 51 (52) psalmė. Piktadarys ir piktakalbis žmogus neišvengs bausmės

<sup>1</sup>Khoro vedėjui. Maskil. Dovidas, <sup>2</sup>po to kai edomietis Doegas atėjo  
pas Saulių ir jam pranešė, sakydamas: Dovidas įėjo į Akimeleko  
namus.

<sup>3</sup>Ko giesi piktumu,  
tu, galingas piktadary?  
Visą laiką <sup>4</sup>tu galvoji apie sunaikinimą,  
tavo liežuvis kaip aštrus skustuvas, tu klastadary.

<sup>5</sup>Tu mėgsti pikta labiau negu gera,  
melą labiau kaip kalbėti kas teisinga.

<sup>6</sup>Tu mėgsti visas žalingas kalbas,  
tu klastingas liežuvi!

<sup>7</sup>Todėl Dievas sunaikins tave,  
pašalins tave amžinai,  
Ištrauks tave iš padangtės  
ir išraus tave iš gyvųjų žemės.

<sup>8</sup>Teisieji matys ir bijos  
ir juoksis iš jo:

<sup>9</sup>«Štai žmogus, kurs nepasidarė  
sau iš Dievo tvirtovės,  
Bet pasitikėjo savo turtų daugybe,  
išgalėjo savo piktadarybėmis».

*auka*: auka, tinkanti Dievui, jo priimama. — <sup>20</sup>*Viešpatie*. Šito žodžio ebr tekste čia nėra, jis paliekamas sekant Vulgata. Daugelis aiškintojų mano, kad šita ir sek eil yra pridurtos vėlesniais laikais liturginiams reikalams, kada žydai jau buvo Babelės nelaisvėje. Išreikšdami ps žodžiais atgailą už savo nuodėmes, jie turėjo pridurti maldavimą, kad būtų atstatyta Jerusale ir atnaujintas tenai buvęs aukų darymas. — <sup>21</sup>*Teisėtas aukas*: visokias aukas, atnašaujamas su tikro pamaldumo jausmais

**51 psalmėje** aprašoma piktumas galingo žmogaus, kurs giriiasi savo nedorais darbais (3—6), ir skelbiama jam visiskas žuvinimas (7—9); psalmės gi autorius pilnai pasitiki Dievu, kurį jis visados šlovins (10, 11)

<sup>2</sup>*Kai edomietis...* Žr 1 Kar 22,6... Dovidas, bėgdamas nuo Sauliaus rūstybės, buvo priimtas vyriausiojo

kunigo Akimeleko, kurį pasiskubino dėl to įskusti Sauliui Doegas. Saulius liepė Doegui nužudyti Akimeleką ir jo šeimą. Dovidui davė žinią apie tą atsitikimą išlikęs gyvas vyriausiojo kunigo sūnus Abiataras. Sujaudintas Dovidas pasiskubino išreikšti savo jausmus ir mintis prieš Doegą šitos ps žodžiais. — <sup>3</sup>*Piktumu*: kunigų nužudymu. Doego piktumas aprašinėjamas ir toliau. — <sup>4</sup>*Kaip aštrus skustuvas*: sužeidžia netikėtai. <sup>7</sup>*Todėl Dievas...* Piktadario elgesys nepasitiks be Dievo bausmės. Bausmė bus lygiai didelė, kaip dideli buvo pikti darbai. — <sup>8</sup>*Teisieji matys...* Aprašoma įspūdis, kurį padarys, ir šnekos, kurias sukels teisiųjų tarpe piktadario žuvinimas. Jų širdis bus pilna Dievą gerbiančios baimės, bet taip pat ir linksmumo, kad pagaliau pasireiškia Dievo teisybė, kuria jie pasitikėjo, kuri piktadario darbais rodėsi pri-

- <sup>10</sup>Aš gi, kaip žaliuojantis alyvmedis Dievo namuose,  
pasitikiu Dievo gailestingumu per amžius.  
<sup>11</sup>Aš šlovinsiu tave per amžius, nes tu tai padarei,  
ir skelbsiu tavo vardą,  
nes tai yra gera tavo šventųjų akivaizdoje

## 52 (53) psalmė. Bjaurus dorovinis žmonių sugedimas

- <sup>1</sup>Khoro vedėjui. Kaip: « Machalat ». Maskil. Dovido.  
<sup>2</sup>Neišmintingasis sako savo širdyje:  
« Nėra Dievo ».  
Jie sugedę, darė pasibjaurėtinius dalykus;  
nėra, kas darytų gera.  
<sup>3</sup>Dievas žiūri iš dangaus į žmones,  
kad matytų, ar yra kas išmano ir jieško Dievo.  
<sup>4</sup>Visi kartu paklydo, sugedo;  
nėra, kas darytų gera, nėra nė vieno.  
<sup>5</sup>Argi neatsipeikės, kurie daro neteisybę,  
kurie ryja mano tautą, kaip ėda duoną,  
kurie nesišaukia į Dievą?  
<sup>6</sup>Jie drebėjo iš baimės,  
kur nebuvo baimės,  
Nes Dievas išsklaidė kaulus tų, kurie buvo tave apgulę;  
jie sugėdinti, nes Dievas atmetė juos.  
<sup>7</sup>Kadgi ateitų iš Siono Izraelio išgelbėjimas;  
kai Dievas pakreips savo tautos likimą,  
Jokubas džiūgaus, Izraelis linksminsis

## 53 (54) psalmė. Prašymas Dievo pagalbos prieš neprietelius

- <sup>1</sup>Khoro vedėjui. Stygomis. Maskil. Dovido, <sup>2</sup>po to, kai Ziphiečiai  
atėjo pas Saulių ir pasakė: « Štai Dovidas yra pas mus pasislėpęs ».  
<sup>3</sup>Dieve, savo vardu gelbėk mane  
ir savo galybe vesk mano bylą.

dengta. — <sup>10</sup>Aš gi... Visai kitoks teišiojo likimas. Jis nebus išrautas kaip piktadarys, bet tarpus kuo gražiausiai, džiaugsis tikra laime ir Dievo palaiminimu. — <sup>11</sup>Aš šlovinsiu... Baigdamas psalmę, Dovidas žada šlovinti Viešpatį, kurs duoda išgelbėjimą pasitikintiems juomi.

**52 psalmės** turinys yra visai toks pat, kaip ir 13 (14) ps. Viena nuo kitos skiriasi tik smulkmenomis, visų pirma Dievo vardu, nes kur 13 ps yra vardas *Viešpats (Jahveh)*, tose pačiose vietose 52 ps yra vardas *Dievas (Elohim)*. Žr eil 3.6.7. Didesnis pakeitimas yra tik 6 eil.

<sup>1</sup>Kaip: « Machalat ». Gal ir šituo žodžiu nurodoma psalmės gaida. —

Dovido. Spėliojama, kad šita ps buvo vėlesniais laikais pritaikinta kitokiam atsitikimui iš žydų istorijos (4 Kar 18, 19; Ješ 36 ir 37 sk), truputį ją perdirbant. Todėl ji galėjo būti vadinama Dovido psalme ir turėjo teisę patekti antrą kartą į psalmių rinkinį — <sup>6</sup>Jie drebėjo... Šita eil kitaip skamba 13 ps. — *Nes Dievas...* Taip nurodomas neprietelių užpuolimas ir jų žuvimas

**53 psalmėje** Dovidas meldžia Dievo pagalbos prieš galingus neprietelius, kurie tykoja jo gyvybės (3—5); jis pasitiki Dievo globa, todėl žada dėkoti Dievui ir jį šlovinti (6—9)

<sup>2</sup>Po to, kai Ziphiečiai... Atsitikimas, davęs progą Dovidui sudėti

- <sup>4</sup>Dieve, klausyk mano maldos,  
išgirsk ausimis mano burnos žodžius.  
<sup>5</sup>Nes puikieji sukilo prieš mane,  
ir smurtininkai jieškojo mano gyvybės ;  
jie nestatė Dievo prieš savo akis.  
<sup>6</sup>Štai Dievas padeda man,  
Viešpats palaiko mano gyvybę.  
<sup>7</sup>Nukreipk pikta į mano priešininkus  
ir dėl savo ištikimybės sunaikink juos.  
<sup>8</sup>Aš savo noru aukosiu tau,  
šlovinsiu tavo vardą, Viešpatie, nes jis geras.  
<sup>9</sup>Nes išgelbėjo mane iš visų sielvartų,  
ir mano akis matė mano neprietelius sugėdintus

**54 (55) psalmė. Prašymas Dievo pagalbos prieš neprietelius ir prieš neištikimą prietelį**

- <sup>1</sup>Khoro vedėjui. Stygomis. Maskil. Dovido.  
<sup>2</sup>Išgirsk ausimis, Dieve, mano maldą  
ir nesitrauk šalin nuo mano maldavimo,  
<sup>3</sup> pažvelgk į mane ir išklausyk mane.  
Aš blaškaus savo suspaudime  
ir esu neramus <sup>4</sup>dėl neprietelio balso,  
dėl nusidėjėlio šauksmo.  
Nes jie neša man pikta  
ir rūstybėje puldinėja mane.  
<sup>5</sup>Mano širdis nerimsta manyje,  
ir baimė mirties krinta ant manęs.  
<sup>6</sup>Baimė ir drebėjimas ateina ant manęs,  
ir pasibaisėjimas apdengia mane.  
<sup>7</sup>Aš sakau : o kad aš turėčiau sparnus kaip karvelis !  
aš nukrisčiau ir pasilsėčiau ;

šitą ps, aprašytas 1 Kar 28, 19 ; 26, 1. — <sup>3</sup>*Savo vardu*. Dievo vardas yra tai, ką jis apie save apreiškia ; čia tas vardas yra jo galybės pasirodymas. — <sup>5</sup>*Puikieji* : Ziphiečiai. Kitose aplinkybėse jų elgesys galėjo būti vadinamas ištikimybės savo karaliui (Sauliui) ženklu ; bet tuomet jau buvo aišku, kad Dievas buvo atmetęs Saulių ir laikė savo globoje Dovidą. — <sup>6</sup>*Dievas padeda man*. Dovidas pilnai pasitikė Viešpačiu ir laukia, kad jo meldimas bus patenkintas, todėl jo priešturi susilaukti bausmės. — <sup>8</sup>*Aš savo noru*. Su džiaugsmu, su tais jausmais, su kokiais aukos Dievo priimamos. — <sup>9</sup>*Mano akis matė...* Pasireiškianti Dievo teisybė nusidėjėlių nubaudimu sukelia linksmybę teisiojo širdyje ir ragina jį šlovinti teisybę darantį Dievą

**54 psalmėje** Dovidas, meldamas Dievą jį išklausyti, išdėsto skaudžius

neprietelių varginimus, kurių dėlei jis norėtų verčiau bėgti į tyrumą (2—9) ; toliau aprašo neprietelių piktumą, ypač vieno, kurs pirma buvo jo bandžius, ir linki jiems Dievo keršto (10—16) ; sau jis tikisi išgelbėjimo ir skelbia neišvengiamą bausmę tiems, kurie nebijo Dievo, yra sandoros peržengėjai, veidmainiai ir smurtininkai (17—24)

<sup>1</sup>*Dovido*. Aiškintojų dauguma mato psalmėje paminėtus atsitikimus iš Absalomo sukulto samokslu pradžios ir Akhitophelio išdavimą. Žr 2 Kar 16, 12 ; 16,23. Kaikurie mato čia Dovidą dejavimus prieš Keilos gyventojų pasielgimą. Žr 1 Kar 23, 1... Kiti vėl aiškina ps, bent žymią jos dalį, net žodine prasme, apie Kristų. Euz. Teod. — <sup>4</sup>*Dėl neprietelio balso*. Psalmininką vargina priešų piktais žodžiais grūmojimais ir persekiojimas. — <sup>7</sup>*O kad aš turėčiau...* Nuo visų augščiau aprašytų nelaimių Do-

- <sup>8</sup>Štai aš pasitraukčiau toli,  
pasilikčiau tyrumoje.
- <sup>9</sup>Greitai jieškočiau sau priebėgos  
nuo viesulo ir audros.
- <sup>10</sup>Išskirstyk, Viešpatie, padalink jų liežuvius,  
nes aš matau prievartą ir vaidus mieste:
- <sup>11</sup>Dieną ir naktį jie vaikščioja aplink jį viršum jo sienų,  
o neteisybė ir prispaudimas yra jo viduje.
- <sup>12</sup>Pinklės yra jo viduje,  
ir iš jo gatvių nepasitraukia įžeidimas ir apgaulė.
- <sup>13</sup>Jei būtų man daręs priekaištų neprietelis,  
juk būčiau pakentęs;  
Jei tas, kurs nekenčia manęs, būtų sukilęs prieš mane,  
būčiau pasislėpęs nuo jo.
- <sup>14</sup>Bet tai buvai tu, mano bandžius,  
prietelis ir mano artimiausias,
- <sup>15</sup>Su kuriuo meiliai draugavau;  
Dievo namuose mes vaikščiodavome šventadienio sueigoje.
- <sup>16</sup>Tepuola juos mirtis,  
tenužengia gyvi į mirusiųjų buveinę,  
nes yra nedorumų jų butuose, jų viduje.
- <sup>17</sup>Aš gi šaukiuos į Dievą,  
ir Viešpats išgelbės mane.
- <sup>18</sup>Vakare, ir rytmetį, ir vidudienį aš raudosiu ir vaitosiu,  
ir jis išgirs mano balsą.
- <sup>19</sup>Jis išvaduos ir grąžins ramybę mano sielai nuo tų, kurie puldinėja  
mane,  
nes daug jų yra prieš mane.
- <sup>20</sup>Dievas girdės ir pažemins juos, jis, kurs karaliauja nuo amžių,  
nes jie nepasikeičia ir nebijo Dievo.

vidas norėtų greitai pabėgti į ramią vietą, kur nebebūtų pavojaus. — <sup>9</sup>*Nuo viesulo ir audros*: nuo išorinių pavojų, kurie smarkūs kaip viesulas ir audra

<sup>10</sup>*Išskirstyk*: padaryk, kad nebebūtų tarp priešų sutarimo, kad jie tuo būdu susilpnėtų. Aliuzija į Babelės kalbų sumaišymą. Žr 1 Moš 11, 7—9. — *Matau prievartą...* liūdną stovį, koks buvo atsiradęs Jerusaleje. — <sup>11</sup>*Dieną...* Dovidui priešai, o Absalomo sąmokslas šalininkai, laukdami ateinant savo bendrininkų, vaikščioja viršum Jerusale sienų; kartu su jais jie vykdydavo savo piktus darbus Jerusale viduje. — <sup>13</sup>*Jei būtų...* Bendrame priešų elgesyje labiausiai žeidžia Dovidą širdį pasielgimas prietelio įdaviko (Akhithophelio). — <sup>14</sup>, <sup>15</sup>*Bet tai buvai tu...* Gyvai aprašoma, kas buvo tas prietelis Dovidui pirm savo įdavimo. Jis buvo padarytas kone lygus pačiam karaliui, buvo artimiausias jo patarėjas,

draugas, naudojosi visomis prietelystės teisėmis, sėsdavo draug su karaliumi prie jo stalo, eidavo draug su juo melstis. Šitame aprašyme nesunku pažinti Dovidą įdavėjas Akhithophelis. Jis yra figura kito, dar didesnio įdavėjo — Judo Iskarijoto, kuriam Išganytojas galėjo pakartoti Dovidą žodžius pilniausia jų prasme

<sup>16</sup>*Tepuola juos...* Su dar didesniu užsidegimu (plg 10 e) Dovidas linki, kad Dievo kerštas, kurio teisybė buvo taip labai paniekinta, sutiktų ūmai, netikėtai neprietelius (1 Kor 16, 22). Tas linkėjimas įvyko, nes Akhithophelis pats padarė sau galą (2 Kar 17, 24), maištininkas sūnus Absalomas lygiai nelaimingai žuvo. — *Jų viduje*: jų širdyje. — <sup>18</sup>*Vakare ir...* Per visą dieną, nuolat. Diena žydams prasidėdavo nuo vakaro. — <sup>20</sup>*Kurs karaliauja...* Dievas karaliauja nuo amžių kaip teisėjas, taigi ir dabar jis mokės atkeršyti už

- <sup>21</sup>Kiekvienas ištisia savo ranką prieš savo artimiausius,  
laužo savo sandorą.  
<sup>22</sup>Jo veidas švelnesnis už sviestą,  
bet jo širdis karinga.  
Jo kalbos minkštesnės už aliejų,  
bet yra aštrūs kalavijai.  
<sup>23</sup>Paveski Viešpačiui savo rūpestį,  
o jis palaikys tave :  
jis neleis teisiamam svyruoti amžinai.  
<sup>24</sup>Ir tu, Dieve, nuvesi juos  
į prapulties šulinį ;  
Kraujo žmonės ir klastingieji nesusilauks savo dienų pusės,  
aš gi pasitikiu tavimi, Viešpatie

# 55 (56) psalmė. Nelaimių prislėgto žmogaus pasitikėjimas Dievu

- <sup>1</sup>Khoro vedėjui. Kaip : « Jonat elem rekhoqim ». Dovído. Miktam.  
Kai pilistimai laikė jį Gate.  
<sup>2</sup>Pasigailėk manęs, Dieve, nes mindžioja mane žmogus,  
nuolat kovodamas slegia mane.  
<sup>3</sup>Mindžioja mane nuolat mano neprieteliai,  
nes daug jų kovoja prieš mane.  
O Augščiausias, <sup>4</sup>tą dieną, kurią apims mane baimė,  
aš pasitikėsiu tavimi.  
<sup>5</sup>Dievu, kurio pažadą aš šlovinu,  
Dievu pasitikiu, aš nebijosiu :  
ką man padarys kūnas ?  
<sup>6</sup>Visą dieną jie gadina mano reikalus,  
prieš mane yra visos jų mintys piktui daryti.  
<sup>7</sup>Jie susieina, tykoja,  
sekioja mano pėdsakas, tykodami mano gyvybės.  
<sup>8</sup>Už neteisybę atsilygink jiems,  
rūstybėje ištiesk tautas, o Dieve.

savo didybę, pažeistą savo pateptajame karaliuje. — <sup>21</sup>Visi samokslininkai yra labai nusikalte, bet Dovidas labiausiai liūdina jo buvusio prie-telio neištikimybę. — Neištikimas Akhitophelis vėl aprašinėjamas toliau keliais palyginimais (<sup>22</sup>). — <sup>23</sup>Paveski... Dovidas, baigdamas psalmę, kreipiasi į save ir į visus neteisingai kenčiančius su pasitikėjimo pilnu patarimu. — *Jis palaikys...* Plg Mt 6, 25 ; 1 Ptr 5, 7. — <sup>24</sup>Nesusilauks: mirs nesusilaukę senatvės. Plg Ps 101, 25 ; Ješ 38, 10 ; Jer 17, 11. — Šita psalmė yra labai žymi jausmų išreiškimu ir gyvu aprašinėjimu ; bet jos tekstas laikomas nelabai gerai išlikusiu

**55 psalmėje** Dovidas meldžia Dievo pagalbos prieš neprietelių puolimus, kurių tačiau jis nebijo, pasiti-

kėdamas Dievu (2—5) ; plačiau aprašo priešininkų elgesį ir skelbia jiems pažeminimą (6—11), pats gi, laukdamas tikro išgelbėjimo, žada vykdyti dėkingumo prievoles už Dievo suteiktą pagalbą (12, 13)

<sup>1</sup>Kaip : « Jonat »... Šituos antraštės žodžius kaikurie verčia taip : Kaip : « *Nebylė balandėlė iš tolo* ». Gal tai buvo žinomos giesmės pirmieji žodžiai. — Gate. Atsitikimas, davęs Dovidui proą parašyti šią ps., aprašytas 1 Kar 21, 10... Plg Ps 33, 1. — Žmogus. Ebr 'enōš (silpnas, menkas) žmogus. Jis tykoja pradžudyti psalmininką. — <sup>5</sup>Dievu, kurio... Kartojamasis psalmės šūkis. Žr žem 11. 12 e. — <sup>6</sup>Visos jų mintys... Jie nuolat galvoja, kaip galėtų man labiau pakenkti. — <sup>8</sup>Už neteisybę... Jų pasielgimas neteisingas,

- <sup>9</sup>Mano ištrėmimo kelius tu nužymėjai ;  
mano ašaros paslėptos tavo rauktinėje :  
argi jos nepažymėtos tavo knygoje ?
- <sup>10</sup>Tuomet mano neprieteliai pasitrauks atgal,  
kiek kartų aš šaukiuos tavęs ;  
tai aš gerai žinau, kad Dievas yra už mane.
- <sup>11</sup>Dievu, kurio pažadą aš šlovinu,
- <sup>12</sup>Dievu pasitikiu, aš nebijosiu :  
ką man padarys žmogus ?
- <sup>13</sup>Esu surištas įžadais, Dieve, kuriuos esu tau padaręs,  
aš ištesėsiu tau šlovinimo aukas,
- <sup>14</sup>Nes tu apsaugojai mano gyvybę nuo mirties,  
ir mano kojas nuo nupuolimo,  
kad vaikščiočiau Dievo akivaizdoje gyvųjų šviesoje

# 56 (57) psalmė. Gyvas pasitikėjimas Dievo pagalba persekiojimuose

<sup>1</sup>Khoro vedėjui. Kaip: «Negriauk». Dovido. Miktam.

Kai jis bėgo nuo Sauliaus į olą.

<sup>2</sup>Pasigailėk manęs, Dieve, pasigailėk manęs,

nes mano siela bėga prie tavęs,

Ir į tavo sparnų ūksmę aš bėgu,

kolei praeis nelaimė.

<sup>3</sup>Aš šaukiuos į Dievą augščiausiąjį,

į Dievą, kurs man gera daro.

<sup>4</sup>Tesiunčia jis iš dangaus ir tegul gelbsti mane,

teišniekina tuos, kurie persekioja mane,

teatsiunčia Dievas savo malonę ir ištikimybę.

<sup>5</sup>Aš guli tarp liūtų,

kurie ryte ryja žmonių vaikus.

Jų dantys jietys ir vilyčios,

o jų liežuvis aštrus kalavijas.

<sup>6</sup>Pasirodyk pakilęs viršum dangaus, Dieve ;

tavo garbė tebūna viršum visos žemės.

todėl vertas Dievo bausmės. Neteisiųjų yra daug ; jie sudaro lyg kad visą atskirą tautą. Dievo bausmė turi sutikti ir tokią tautą. — <sup>9</sup>*Mano ištrėmimo...* Žygiavimus iš vienos vietos į kitą, pasitraukiant nuo savo priešu. Dievas juos žino ; žino ir jo ašaras, kurios, kaip brangus aliejus ar tepalas, laikomos Dievo atminityje, sakytum, odiniame maiše, rauktinėje. Jos įrašytos ir į Dievo knygą. — <sup>10</sup>*Tuomet...* Dovido prašomas Dievas privers bėgti šalin visus jo priešus. — <sup>13</sup>*Esu surištas...* Padėkoti Dievui Dovidas žada atitesėti savo anksčiau padarytus įžadus, atnaušauti žadėtas ir kitas laisva valia daroms aukas. — <sup>14</sup>*Gyvųjų šviesoje* : čia, žemėje, dar nemiręs

56 psalmėje psalmininkas, pilnas

pasitikėjimo Dievu, kurs visuomet nuostabiai gelbėjo jį iš jo suspauzimų, meldžia jo pagalbos naujame pavojuje (2—6) ir prieš visus neprietelius stato savo pasiryžimą šlovinti Dievą ir jam dėkoti už jo gailingumą (7—12)

<sup>1</sup>*Kaip* : «Negriauk». Ebr *al taškhet*. Gal taip nurodoma pradžia kitos žinomos giesmės, kurios gaida reikėjo pritaikyti šitai psalmi. — *Kai jis bėgo...* Pasakoma, kuri aplinkybė davė Dovidui progą sudėti šią psalmę. Žr 2 Kar 22, 1... Plg 2 Kar 24, 1... — <sup>2</sup>*Sparnų ūksmę* : globą. Plg Ps 16, 8 ; 35, 8 ; 5 Moš 32, 10... — *Nelaimė* : pavojus. — <sup>4</sup>*Tesiunčia* : tesuteikia pagalbos. — <sup>5</sup>*Aš guli*. Pavojus didelis, nes priešai labai nuožmūs, kaip liūtai. — <sup>6</sup>*Pasirodyk...* Parodyk



- <sup>7</sup>Jie patiesė tinklą mano žingsniams :  
nusmelkė mano sielą,  
Iškasė ties manim duobę :  
teįkrinta į ją jie patys.
- <sup>8</sup>Mano širdis tvirta, Dieve, mano širdis tvirta,  
aš giedosiu ir skambinsiu stygomis.
- <sup>9</sup>Pabusk, mano siela ; pabuskite, psalteris ir kanklės !  
aš pažadinsiu aušrą.
- <sup>10</sup>Aš šlovinsiu tave, Viešpatie, tautose ;  
stygomis skambindamas giedosiu tau giminėse.
- <sup>11</sup>Nes tavo gailestingumas yra didelis iki dangui  
ir tavo ištikimybė iki debesų.
- <sup>12</sup>Pasirodyk pakilęs viršum dangaus, Dieve ;  
tavo garbė tebūna viršum visos žemės

### 57 (58) psalmė. Įspėjimas neteisingiems teisėjams

- <sup>1</sup>Khoro vedėjui. Kaip : « Negriauk ». Dovido. Miktam.
- <sup>2</sup>Ar jūs, galiūnai, darote teisingus teismus ?  
Argi jūs, žmonių vaikai, teisiatė teisingai ?
- <sup>3</sup>Juk širdyje jūs darote piktus sumanymus,  
šalyje jūsų rankos vykdo neteisybes.
- <sup>4</sup>Bedieviai pametė kelią nuo pat motinos krūčių,  
paklydo nuo pat iščios tie, kurie kalba melą.
- <sup>5</sup>Juose yra nuodų, panašių į žalčio nuodus,  
į nuodus kurčiosios angies, kuri užsikemša sau ausis,
- <sup>6</sup>Kad neišgirstų žavėtojų balso,  
sumaniai žavinčio čiustininko.

savo kilnumą ir galybę ; nugąsdink priešus. — Tai kartojamas ps šukis. Žr žem 12 e. — <sup>9</sup>*Pažadinsiu aušrą*. Savo giesmę Dovidas pradės anksti, dar neišaušus, ir taip lyg kad pažadins aušrą, kuri paprastai prikelia iš miego žmones. — <sup>11</sup>*Nes tavo gailestingumas...* Dievo malonumo ir ištikimybės pažadams pasireiškimas yra be galo didelis savo turiniu ir platumu, todėl ir dėkojimas toks, kurį girdi visos tautos

**57 psalmėje** Dovidas dejuoja dėl neteisingų teisėjų, aprašo jų piktumą ir atkaklumą, palygindamas juos su žalčiais (2—6), skelbia jiems Dievo bausmę ir jų piktų pastangų sunaikinimą, o iš kitos pusės-teisiųjų džiaugsmą dėl tokio nusidėjėlių likimo (7—12)

<sup>1</sup>*Kaip « Negriauk »* Žr : Ps 56, 1. Kada psalmė sudėta, žinių nėra ; gal Sauliaus persekiojimų ar Absalomo maišto metu, nes tuomet, viešpataujant dideliame sumišimui, buvo atsiradę ypač daug neteisingų teisėjų. — Ebr ps tekstas šiandien ne-

bėra visai tikras. — <sup>2</sup>*Ar jūs, galiūnai...* Čia ir laikada kitur (žr Ps 81, 1. 6) teisėjai ebr t vadinami dievais ('elim), nes teisėjai ir kiti augšti valstybės pareigūnai yra Dievo pavaduotojai žemėje (Plg Jo 10, 34...). Šitoje vietoje jie skamba kaip gyva ironija. Absalomas ir jo šalininkai tikrai naudojo teismais, kad atitrauktų žmones nuo Dovido. Žr 2 Kar 14, 1... — *Žmonių vaikai* : žmonės. — <sup>3</sup>*Juk širdyje...* Jūs esate nusistatę daryti neteisybę ir savo nusistatymus vykdyti. — <sup>4</sup>*Bedieviai pametė...* Jų piktumas yra labai įsise-nėjęs, jiems lyg kad įgimtas. — <sup>5,6</sup>*Juose yra nuodų...* Nedorų teisėjų piktumas ir užsispyrimas aprašomas palyginimu. — Rytų kraštuose, pradedant nuo Egipto iki Indijai, žino-mas yra žalčių užžavėjimas, mur-mėjimu žodžių, giedojimu, muzika. Kai angis ar žaltys nepasiduoda ža-vėjami, žavėtojai sako, kad jis kurčias, kad užsikemšas sau ausis. Į tokias nesiduodančias užžavėti angis yra panašūs aprašomi psalmėje teisėjai,

- <sup>7</sup>Dieve, sutrink jų dantis jų pačių burnoje,  
sulaužyk liūtų krūminius, Viešpatie.
- <sup>8</sup>Tepasileidžia jie kaip vanduo, kurs nuteka ;  
jei jie paleidžia savo vilyčias, tebūna jos kaip atbukusios.
- <sup>9</sup>Tepraeina kaip straigė, kuri ištyžta,  
kaip be laiko gimęs moteriškės kūdikis, kurs nematė saulės.
- <sup>10</sup>Pirma negu jų puodai pajus erškėtį,  
kolei jis tebėra žalias, viesulo karštis tenutraukia jį.
- <sup>11</sup>Teisusis linksminsis, kai pamatys pagiežą,  
plaus savo kojas nedorėlio kraujuje.
- <sup>12</sup>O žmonės sakys : Iš tikrųjų yra užmokestis teisiamam,  
iš tikrųjų yra Dievas, kurs teisia žemėje

**58 (59) psalmė. Prašymas išgelbėti nuo piktų persekiotojų  
ir nubausti juos**

<sup>1</sup>Khoro vedėjui. Kaip : « Negriauk ». Dovido. Miktam. Kai Saulius siuntė žmonių saugoti namų, kad užmuštų jį.

<sup>2</sup>Išgelbėk mane nuo mano neprietelių, mano Dieve,  
nuo sukilstančių prieš mane gink mane.

nes neklauso jokių išpėjimų, jokių pamokymų, jokių maldavimų. — Nors visi žmonės dėl pradinės nuodėmės pasidarė dalyviai pikto, tačiau yra tokių žmonių, kurių piktos širdies negali pakeisti jokia meilės įtaka, joks kantriausias savęs išsižadėjimas. Tokiems turi ateiti Dievo teismas jų piktumo galybės sulaužyti

<sup>7</sup>*Dieve, sutrink...* Vaizdais aprašoma bausmė, kurios turi susilaukti neteisingi teisėjai iš Dievo. Vaizdai paimti iš medžioklės. Medžiotojai išdaužydavo laukiniams žvėrimis iltis ir dantis, kad nebegalėtų kenkti. —

<sup>8</sup>*Tepasileidžia...* Kitas vaizdas, paimtas iš vandens, kurs be indo negali laikytis vietoje ir teka į visas puses, kur yra žemiau. — *Savo vilyčias...* Vaizdas atbukusios ir nebegalinčios labiau sužeisti vilyčios. — <sup>9</sup>*Kaip straigė.* Vaizdas šliaužiančios straigės. Daroma aliuizija į paliekamas paskui save šliaužiančios straigės (slieko) glėmes, su kuriomis rodomi išeinanti ir jos gyvybė. — <sup>10</sup>*Pirma negu...* Ebrt čia labai neaiškus ; jis verčiamas visaiap. Patarlių būdų čia išreiškiama mintis, kad Dievas sunaikins kaltininkus jų gyvenimo pilnybėje ir anksčiau nekaip įstengs įvykdyti savo piktus sumanymus. — *Pajus erškėtį* : pajus kūrenamą po puodu erškėtį, erškėtis bus pašalintas —

<sup>11</sup>*Teisusis linksminsis...* Teisingo Dievo teismo pasekmė — gerųjų džiaugsmas. — *Pagiežą* : Dievo padarytą.

— *Plaus savo kojas...* Palyginimas paimtas iš karo. Vaizduojama kovos laukas, kuriame žuvo tiek daug žmonių, išlieta tiek kraujo, kad nugalėtojams tenka bristi tuo krauju. Dovidas nepasiduoda čia tik asmeninio keršto jausmui ; jis reiškia džiaugsmą dėl įvykstančios Dievo teisybės ir aprašo jos pasekmes. — <sup>12</sup>*O žmonės sakys* : kiekvienas žmogus, kurs matus tą Dievo teismą. — *Užmokestis teisiamam* : už jo laikinius vargus. — *Yra Dievas...* Matydami tiek neteisingų teisėjų, žmonės galėjo paabejoti, ar yra teisybė žemėje ; bet dabar jie patirs, kad yra vyriausias teisėjas, be galo teisingas, kurs padaro teismą kaltininkams, jei nevisuomet tuojau, tai visgi visai tikrai

**58 psalmėje** meldžia Dievą gelbėti jį nuo jo neprietelių ir saugoti nuo pavojų, aprašo priešų tykojimus ir pareiškia pasitikėjimą Dievo pagalba (2-11), prašo nubausti neprietelius, skelbia jiems sugėdinimą ir žuvimą, pagaliau žada šlovinti dėkinga širdimi Dievą (12-18)

<sup>1</sup>*Kai Saulius siuntė...* Saulius, norėdamas būtinai nusikratyti Dovido, buvo davęs įsakymą saugoti Dovido namus ir paskirtu laiku suimti jį. Tik padedant jo žmonai Mikolei, Dovidui pavyko ištrūkti nakčia. Tas atsitikimas aprašytas 1 Kar 19, 11... Jį atsimindamas, Dovidas parašė šią psalmę. — <sup>2</sup>*Išgelbėk...* Ps pradedama karštu maldavimu gelbėti jį

- <sup>3</sup>Atimk mane iš piktadarių,  
ir gelbėk mane nuo kraujagerių.
- <sup>4</sup>Nes štai tykoja mano gyvybės,  
sąmokslauja prieš mane galingieji.  
Nėra manyje nusikaltimo nei nuodėmės, Viešpatie ;
- <sup>5</sup>be mano kaltės jie bėga priešais ir puola.  
Pabusk, pasitik mane ir matyk ;  
nes tu, kareivijų Viešpatie, esi Israėlio Dievas.
- <sup>6</sup>Pabusk, nubausk visus pagonis,  
nesigailėk visų neištikimųjų.
- <sup>7</sup>Jie grįžta vakare, loja kaip šunys  
ir bėgioja po miestą.
- <sup>8</sup>Štai jie giriasi savo burna ; piktžodžiavimų yra jų lūpose :  
« Nes kas gi girdi ? »
- <sup>9</sup>Bet tu, Viešpatie, išjuoksi juos,  
pasityčiojimu tu laikai visus pagonis.
- <sup>10</sup>Mano stiprybe, tavęs aš žiūrėsiu,  
nes tu, Dieve, esi mano tvirtovė,
- <sup>11</sup>Mano Dievas, mano pasigailėjimas.  
Teateina Dievas man pagalbon,  
tepadaro, kad turėčiau pasigėrėjimo dėl mano neprietelių.
- <sup>12</sup>Dieve, užmušk juos, kad nebūtų papiktinimas mano tautai,  
išblaškyk juos savo stiprybe ir parblokšk juos,  
mūsų skyde, Viešpatie.
- <sup>13</sup>Jų burnos nuodėmė yra jų lūpų kalba :  
tebūna jie sugauti savo puikybės, keiksmų ir melo, kuriuos jie  
kalba.
- <sup>14</sup>Pražudyk juos rūstybėje, pražudyk, kad jų jau nebebūtų,  
kad būtų žinoma, jog Dievas karaliauja Jokube ir iki žemės  
pakraščių.
- <sup>15</sup>Jie grįžta vakare, loja kaip šunys  
ir bėgioja po miestą ;
- <sup>16</sup>Jie klaidžioja jieškodami maisto ;  
jei nebūna sotūs, ima staugti.

nuo neprietelių, kurių piktumas aprašomas. — <sup>4</sup>*Nėra manyje...* Aprašomo persekiojimo Dovidas nebuvo nusipelnęs savo elgesiu. — <sup>5</sup>*Jie bėga priešais...* Dovidas bėgo tiesiai Viešpaties įsakymų keliu ; priešai užbėgo jam už akių ir yra pasiryžę pulsti jį. — <sup>6</sup>*Visus pagonis...* Visų pagonių paminėjimas, rodosi, nurodo, kad tai yra priedas, padarytas vėlesniais laikais, pritaikant liturginiams tikslams. Žr žem 9 e. — <sup>7</sup>*Jie grįžta vakare...* Dovido neprieteliai dieną nediršta vykdyti savo piktų sumanymų, todėl jie grįžta į miestą tik vakarop, čia loja kaip alkani šunys, visur landžioja ir saugoja, kad Dovidas negalėtų ištrūkti. Šita eil yra kartojamas ps šūkis. Žr 15 e. — <sup>8</sup>*Nes kas gi girdi ?* Pasidrąsindami priešai įkalbinėja vienas kitam, kad niekas

negirdi piktų kalbų, ir todėl niekas jų nenubaus - nei žmogus, nei Dievas. — <sup>9</sup>*Bet tu...* Bet kaltininkai nebus be bausmės, nes Dievas mato juos ir girdi. — <sup>10,11</sup>*Mano stiprybe...* Tai antiras kartojamasis ps šūkis. Žr žem 18 e. — <sup>12</sup>*Dieve, užmušk juos...* Ebr MT yra : *neužmušk*. Taip yra ir Vulg tekste, kurs aiškinamas šiaip : *neužmušk* jų vienu kartu, nes jei jie žus visi vienu kartu, greit neliktų nė atsiminimo apie Dievo įvykdytą kerštą ; o jei jie pažeminti ir išblaškyti gaus vargti, tai Dievo bausmės pavyzdys ilgai stovės tautos akyse. Bet 14 eil, rodosi, reikalauja, kad ir šitoje 12 e skaitytumėm : *užmušk*. — <sup>13</sup>*Jų burnos...* Visa, ką jie kalba, yra nuodėmė. — <sup>14</sup>Kartojamas šūkis čia papildomas aprašymu, ką daro šunys mieste. Ypač rytų kraštuose

<sup>17</sup>Aš gi giedosiu apie tavo galingumą,  
ir džiūgausiu rytmetį dėl tavo gailestingumo,  
Nes tu pasidarei man tvirtovė  
ir priebėga mano suspaudimo dieną.

<sup>18</sup>Mano stiprybe, tau aš giedosiu,  
nes, Dieve, tu esi mano tvirtovė,  
mano Dievas, mano pasigailėjimas

**59 (60) psalmė. Dejavimas dėl pralaimėjimo, priminimas  
pažado ir prašymas naujos pagalbos**

<sup>1</sup>Khoro vedėjui Kaip : « Įstatymo Ielija ». Miktam. Dovido. Pamo-  
kymui. <sup>2</sup>Kai jis buvo išėjęs prieš Aramą Naharaimą ir prieš Aramą  
Sobą ir kai sugrįžęs Joabas nugalėjo druskos slėnyje Edomą : 12 000  
(žmonių).

<sup>3</sup>Dieve, tu atstūmei mus, sulaužei mūsų eiles ;  
tu susirūstinęs : sugrąžink mus.

<sup>4</sup>Tu sukrėtei žemę, perskėlei ją ;  
pagydyk jos plyšimus : nes ji svyruoja.

<sup>5</sup>Davei patirti tautai kietų dalykų,  
girdei mus svaiginančiu vynu.

<sup>6</sup>Tu pastatei bijantiems tavęs vėliavą,  
kad bėgtų nuo lanko,

<sup>7</sup>kad tavo mylimieji būtų išlaisvinti ;  
padėk savo dešine ir išklausyk mus.

<sup>8</sup>Dievas yra kalbėjęs savo šventovėje :  
« Aš džiūgausiu ir dalinsiu Sikemą  
ir išmatuosiu Sukoto slėnį.

palaidi šunys atbėga vakare į miestą  
jieškoti čia sau maisto. Panašiai el-  
giasi Dovido neprieteliai. — <sup>17</sup>Aš gi  
giedosiu... Po baisios persekiojimų  
nakties ateina rytas, ir Dovidas jau  
gali dėkoti Dievui už pasigailėjimą  
ir suteiktą pagalbą

**59 psalmė** prasideda dejavimu,  
kad Dievas davė savo tautai patirti  
skaudžių smūgių ; tas dejavimas bai-  
giamas prašymu pagalbos (3—7) ;  
toliau primenama Dievo pažadas,  
kad Izraelis paveldės ne tik Palestiną,  
bet taip pat Moabo, Edomo ir Pilisti-  
mų šalis (8—10). Tuo pažadu pasi-  
remdamas, Dovidas su pasitikėjimu  
meldžia Viešpatį, kad padėtų nuga-  
lėti Idumėją (11—14). — 7—14 eil  
randame pakartotas 107 ps, kur  
jos sudaro taip pat antrą ps dalį

<sup>1</sup>Kaip : « Įstatymo »... Žr Ps 44, 1. —

<sup>2</sup>Kai jis buvo... Primenama atsitiki-  
mas iš žydų istorijos, kurs paragino  
Dovidą sudėti šitą psalmę. Apie tą  
atsitikimą gana plačiai pasakojama  
2 Kar 8 ir 10 sk ; 1 Kron 18 ir 19 sk.  
Dovidui kariaujant Sirijoje, Idumė-  
jiečiai buvo užpuolę Izraeličių šalį,  
pasilikusią be kariuomenės, ir teriojo

ją be pasigailėjimo. Tuomet Dovidas  
buvo priverstas siųsti prieš juos ka-  
riuomenę su Joabu ir Abisaju. Iš-  
siuntęs ją, jis tikriausiai sudėjo šitą  
ps, melddamas Dievo palaimos šiam  
žygiui. — 12 000. 2 Kar 8, 13 pasa-  
kyta 18 000. Kurs skaitmuo tikras,  
žinios nėra. — <sup>3</sup>Dieve, tu... Idumė-  
jiečių puolime ir jų suduotame smū-  
gyje Dovidas mato Dievo rūstybės  
pasireiškimą, nes Idumėjiečiai buvo  
tik įrankis, kuriuo Dievas naudojosi  
plyšiu Izraelio sienoje padaryti. —  
*Sugrąžink mus* : padėk mums. —  
<sup>4</sup>Tu sukrėtei... Priešų puolimo pasek-  
mės buvo lygios žemės drebėjimo  
pasekmėms. — <sup>5</sup>Svaiginančiu vynu.  
Tokio vyno atsigėręs žmogus jaučia  
skausmą. Plg Jėš 51, 17, 22 ; Jer 25,  
15 ir k. — <sup>6</sup>Tu pastatei... Ir baus-  
damas Dievas nevisai paliko savo  
garbintojus, nes davė jiems ženklą —  
vėliavą, aplink kurį turėjo rinktis ;  
taigi, pradžioje jie turėjo bėgti nuo  
priešų galybės, o paskui patys juos  
pulti. Tokia vėliava (ženklas) buvo  
maloninga Dievo globa. Plg 2 Moš  
17, 15. — <sup>8</sup>Yra kalbėjęs... Psalminin-  
kas turi čia galvoje gal ne kurį nors

- <sup>9</sup>Mano yra Galaado žemė ir mano Manaso žemė,  
Ir Ephraimas yra mano galvos šalmas, Judas mano skeptras,  
<sup>10</sup>Moabas mano plovimos praustuvė.  
Ant Edomo aš dėsiu savo autuvą,  
Pilistėjos būsiu nugalėtojas ».  
<sup>11</sup>Kas atves mane į sustiprintąjį miestą ?  
kas lydės mane iki Edomui ?  
<sup>12</sup>Argi ne tu, Dieve, kurs atstūmei mus  
ir jau nebeišėini, o Dieve, su mūsų kariuomenėmis ?  
<sup>13</sup>Duok mums pagalbos prieš neprietelį,  
nes žmonių parama tuščia.  
<sup>14</sup>Su Dievu mes elgsimės drąsiai,  
ir jis sumindžios mūsų neprietelius

### 60 (61) psalmė. Dievu pasitikinčio tremtinio malda

<sup>1</sup>Khoro vedėjui. Stygomis. Dovido.

<sup>2</sup>Išgirsk, Dieve, mano šauksmą,  
klauskis mano maldos.

paskirą aprašomu atsitikimu Dievo duotą pažadą, bet didįjį pažadą, liečiantį visą Dovidą karaliavimą, aprašytą 2 Kar 7, 1... — *Aš* : Dovidas. — *Dalinsiu Sikemą* : turėsiu pilną valdžią. — Jokubas, grįždamas iš Harano, pasiliko kurį laiką Sökkote (Padangčių slėnyje) anapus Jordano, o iš jo atėjo į Sikemiečių šalį (1 Moš 33, 17, 18) šioje Jordano pusėje. Taigi, Sikemu ir Sukotu (Padangčių slėniu) čia vadinama visa Kanaano žemė, kaip šiaupus, taip ir anapus Jordano. — *\*Galaado žemė...* Ta pati žadėtoji Kanaano žemė vadinama šitoje eil keturiais vardais, pirmais dviem-šalis anapus Jordano ir kitais dviem-visas kraštas šiaupus Jordano — *Ephraimas yra...* Ephraimas ir Judas gauna ypatingą pagyrimą, pirmas kaip tirščiausiai apgyventas, todėl ir stipriausias, antras, kad iš čia turėjo būti visuomet Dievo tautos karaliai. Ephraimas vadinamas galvos šalmu, o Judas skeptru (karališkąja lazda). — <sup>10</sup>*Moabas...* Moabą Dovidas turėjo pavergti. Iš jo jis turėjo pasidaryti savo kojomis plovimos praustuvę. — *Ant Edomo...* Nors Edomas (Idumėja) dabar buvo drąsiai užpuolęs Izraelio šalį, bet ir jis bus pavergtas. Dovidas, kad parodytų, kaip jį niekina, dės ant jo savo kurpę, kad jis neštų ją, kaip kad vergas gauna nešti savo pono autuvą. — *Pilistėjos...* Bus priversta pripažinti Dovidą savo valdovu ir Pilistėja (Pilistimų šalis). — <sup>11</sup>*Kas atves...*

Dovidas turi Dievo pažadą. Jis nebijo Idumėjos ; bet jis gali ir ją įeiti tik Dievo padedamas, todėl tos jo pagalbos dabar prašo. — *[sustiprintąjį miestą]*. Gal geriau : į Petrą ar į Sela', nes taip buvo vadinama Idumėjos sostinė, labai sustiprinta tvirtovė, vargiai prieinama. Jos vieta dabar vadinama Botsra. Plg 4 Kar 14, 7 ; 1 Moš 36, 33 ; Ješ 34, 6 ; Am 1, 12 ir k. — <sup>12</sup>*Nebeišėini* : nebepadedi mums, leidi patirti mums daug pikta. — <sup>14</sup>*Su Dievu...* Ps baigiama pilnais pasitikėjimo ir džiaugsmo žodžiais. — Kasdien mes turime kovoti, kasdien jaučiame savo silpnumą, bet taip pat kasdien gauname Dievo pagalbos. Taigi, kovokime drąsiai, atsižvelgdami į mums žadėtąjį dangišką Kanaaną

**60 psalmės** autorius, toli būdamas nuo Dievo padangtės, karštai ir su viltimi meldžia, kad būtų sugrąžintas į Viešpaties šventyklą (2—5), prašo suteikti ilgą amžių karaliui, žadėdamas dėkoti visados psalmės žodžiais (6—9)

<sup>1</sup>*Stygomis*. Žr Ps 4, 1. — *Dovido*. Nors antraštėje yra paminėtas Dovidas kaip ps autorius, bet daugelis aiškintojų mano, kad ji parašyta Babelės nelaisvės laikais, kad karalius, kuriam linkima ilgo amžiaus, esąs Zorobabėlis kaip Kristaus figūra, arba tikriaus pats Mesijas. Kiti tačiau aiškintojai laiko ps autoriumi Dovidą, buvusį ištėrime (žr 2 Kar 15—19), kurs pats sau kaip karalius

- <sup>3</sup>Iš žemės pakraščių šaukiuos į tave,  
kai mano širdis alpsta.  
<sup>4</sup>Tu užkelsi mane ant uolos, duosi man ramybės,  
nes tu man tvirtovė,  
tvirtas bokštas prieš neprietelį.  
<sup>5</sup>Kadgi aš gyvenčiau visados tavo padangtėje,  
bėgčiau glaustis po tavo sparnų priedanga!  
<sup>6</sup>Nes tu, Dieve, girdėjai mano linkėjimus,  
davei man tėvonystę tų, kurie bijo tavo vardo.  
<sup>7</sup>Pridėk dienų prie karaliaus dienų,  
jo metai tebūna lygūs daugeliui kartų;  
<sup>8</sup>Tekaraliauja per amžius Dievo akivaizdoje:  
siųsk malonę ir ištikimybę, kad sergėtų jį.  
<sup>9</sup>Taip aš giedosiu tavo vardui visados  
ir atitesėsiu savo įžadus kasdien

### 61 (62) psalmė. Vien Dievu reikia tikėtis

- <sup>1</sup>Khoro vedėjui. Kaip Iditun. Psalmė. Dovido.  
<sup>2</sup>Tik Dievuje ilsisi mano siela;  
iš jo eina mano išgelbėjimas.  
<sup>3</sup>Tik jis yra mano uola ir mano išgelbėjimas,  
mano tvirtovė: aš daugiau nebesvyruosiu.  
<sup>4</sup>Iki kolei jūs puldinėsite žmogų, griausite jį visi,  
kaip pašlijusią sieną, kaip griūnantį mūrą?

linki ilgo amžiaus. — <sup>3</sup>*Iš žemės pakraščių...* Žemės pakraščiais visados vadinama labai tolima šalis, gal Babelė. Dovido lūpose tai būtų aiškus iperbolinis pasakymas. — *Širdis alpsta*: toks didelis yra troškimas grįžti iš tremties. — <sup>4</sup>*Užkelsi mane ant uolos*: duosi man saugią vietą. Kuri gi yra ta tikrai saugi vieta, ta uola, kurios taip labai trokšta psalmininko širdis, paaiškinama toliau: <sup>5</sup>*Kadgi aš gyvenčiau...* t y kad man būtų leista gyventi toje vietoje, kurioje ypatingu būdu Dievas gyvena, Dievo pasisavintoje šventoje žemėje, ir naudotis Dievo sparnų ūksme ar slėpyne. Plg Ps 16, 8 ir k. — <sup>6</sup>*Davei man tėvonystę tų...* tą tėvonystę, kuri buvo duota tikriems Dievo garbintojams ir paveldima jų palikuonių, kurie taip pat bijo Dievo vardo. Žemiškoji tėvonystė turi baigtis mesijinėje karalystėje, kurios karalius karaliaus per amžius. — <sup>9</sup>*Taip aš giedosiu...* Psalmininkas tautos vardu daro pažadą amžinai šlovinti Viešpatį

**61 psalmėje** Dovidas su pilna viltimi ir pasitikėjimu pasiduoda Dievo

valiai ir nebijo savo nepretelių, nežiūrint jų piktumo ir galybės (2—5), žadina savyje dar didesnę pasitikėjimą ir ragina savo šalininkus tą pat daryti (6—9), primena žemiškųjų dalykų menkumą, nes vien Dievas gali ir nori duoti kiekvienam, ko jis vertas (10—12)

<sup>1</sup>*Iditun*. Žr Ps 38, 1. — *Dovido*. Parašyta Sauliaus arba Absalomo sąmokslu metu. — <sup>2</sup>*Tik Dievuje...* Dovidas pilnai pasitiki Dievu. Dievas yra jo gelbėtojas pavojuose. — <sup>3</sup>*Daugiau nebesvyruosiu...* Psalmininkas prisipažįsta, kad ir jis turi baimės ir lyg pradeda drebėti, nes žmogaus prigimtis pavojaus valandą nevisai pasiduoda valios įsakymams; bet jo baimė ne tokia, kokios jo neprieteliai laukia; ji neatves jo į nupuolimą. — <sup>4</sup>*Iki kolei...* Dovido sielos susijaudinimo priežastis — nuolatiniai, nesiliaują priešų puolimai. — *Kaip pašlijusią sieną...* Nors jūs manote, kad aš panašus į sieną, kuri gali kiekvieną valandą pavirsti, bet jūs puolate mane, tokį silpną, nesiliaudami, visais būriais. Kaip ilgai jūs tai da-

- <sup>5</sup>Taip, jie stengiasi išvartyti mane iš mano augštos vietos,  
gėrisi melu ;  
Savo burna laimina,  
o širdyje keikia.
- <sup>6</sup>Tik Dievuje ilsėkis, mano siela,  
nes iš jo ateina, ko aš tikiuos.
- <sup>7</sup>Tik jis yra mano uola ir mano išgelbėjimas,  
mano tvirtovė : aš nebūsiu pajudintas.
- <sup>8</sup>Dievuje yra mano išgelbėjimas ir mano garbė,  
mano stiprybės uola : mano priebėga Dievuje.
- <sup>9</sup>Turėk jame vilties, tauta, kiekvienu metu ;  
išliekite jo akivaizdoje savo širdis :  
Dievas yra mums priebėga.
- <sup>10</sup>Žmonių vaikai yra tik kvapas,  
žmonių sūnūs apgaulingi ;  
Svarstyklėje jie pakyla augštin,  
būdami visi kartu lengvesni už kvapą.
- <sup>11</sup>Nepasitikėkite prispaudimu ir nesigirkite tuščiai grobiu ;  
jei didėja turtai, neriškite prie jų širdies.
- <sup>12</sup>Vieną kartą yra kalbėjęs Dievas ; aš girdėjau šiuodu dalyku :  
« Galybė Dievo, <sup>13</sup>ir tavo, Viešpatie, yra malonė » ;  
nes tu atiduodi kiekvienam pagal jo darbą

**62 (63) psalmė. Troškimas Dievo, kurs yra mūsų gyvenimas  
ir išganymas**

<sup>1</sup>Psalmė. Dovido, kai jis buvo Judo tyrumoje.

<sup>2</sup>Dieve, tu esi mano Dievas :  
rūpestingai aš jieškau tavęs.

Tavęs trokšta mano siela, geidžia tavęs mano kūnas,  
kaip sausa ir trokštanti žemė be vandens.

rysitate ? — <sup>5</sup>*Jie stengiasi...* Nurodomos piktos neprietelių pastangos ir jų veidmainystė. — *Mano augštos vietos*, t y priešai nori atimti iš Dovidų jo karališką garbę ir pareigas. — <sup>6</sup>*Tik Dievuje...* Ką Dovidų siela jau daro (plg 2 e). Tai ji turi vis labiau vykdyti. — 6 ir 7 eil kartojama su nedideliu pakeitimu tai kas pasakyta 2 ir 3 eil. Todėl tai yra kartojimieji šitos ps žodžiai. — <sup>9</sup>*Turėk jame vilties...* Turėti lygų pasitikėjimą Dievu Dovidas ragina visus, kurie yra jam ištikimi. — <sup>10</sup>*Žmonių vaikai...* Nurodoma žmonių pagalbos menkumas. Visa, ką žmonių vaikai laiko svarbiu dalyku, yra tuščia ; visa jie sveria netikromis savęs apsigavimo svarstyklėmis. — <sup>11</sup>*Nepasitikėkite...* Iš žmonių menkumo, silpnumo daroma išvada. Rišti širdį į betkurį dalyką reiškia tą pat, kaip ir branginti tą dalyką, laikyti jį svarbiu. — <sup>12</sup>*Vieną kartą...* šiuodu dalyku, t y aš girdėjau du dalyku ir to kietai laikaus. Ši-

tokiuo kalbėjimo būdu naudojasi Semitai, kad stipriau pabrėžtų skaičių, kurs iš dviejų ar kelių jų minimų yra augščiausias. Plg Am 1, 3 ; Pat 6, 16—19 ; 30, 15. 18. 21. — *Galybė Dievo*, t y Dievui priklauso. Jei bedieviai daro kitiems neteisybių, tegul dievobaimingieji ir prislėgtieji atsimena Dievo valdymą, kuriame pasireiškia Dievo galybė ir jo malonumas ; tom dviem savybėm vadovaudamos, jis atsiilygina taip kaip kas nusipelnė savo darbais — *Tu atiduodi...* Plg Rom 2, 6—11

**62 psalmėje** Dovidas, būdamas tyrumoje, trokšta siela ir kūnu Dievo, kurį jis anksčiau garbindavo šventykloje ; žada šlovinti visados jo malonumą, kuriuo jo siela pilnai pasisotina ; nori taip pat naktį mąstyti apie Dievą, visuomet džiaugtis jo globa, mylėti jį visa širdimi (2—9) ; skelbia savo priešų žuvimą, tuo tarpu kad jis pats ir kiti ištikimi Dievo tarnai linksminsis (10—12)

- <sup>3</sup>Taip aš mąstau apie tave šventovėje,  
kad matyčiau tavo galybę ir tavo šlovę.  
<sup>4</sup>Nes tavo malonė yra geresnė negu gyvenimas,  
mano lūpos skelbs tave.  
<sup>5</sup>Taip aš garbinsiu savo gyvenime,  
tavo vardu kelsiu augštin savo rankas.  
<sup>6</sup>Kaip taukais ir riebumu bus pasotinta mano siela,  
ir džiūgaujančiomis lūpomis šlovins mano burna,  
<sup>7</sup>Kai atsiminsiu tave savo guolyje,  
mąstysiu apie tave budynėse.  
<sup>8</sup>Nes tu pasidarei mano padėjęjas,  
ir aš džiūgauju tavo sparnų ūksmėje.  
<sup>9</sup>Mano siela glaudžiasi prie tavęs,  
mane palaiko tavo dešinė.  
<sup>10</sup>O kurie jieško pražudyti mano sielos,  
tie eis į žemės gilybes,  
<sup>11</sup>Bus atiduoti kalavijo valdžion,  
bus lapių dalia.  
<sup>12</sup>Karalius gi linksminsis Dievuje,  
girsis kiekvienas, kurs prisiekia jo vardu,  
nes kalbančiųjų neteisybę burna bus užkimšta

### 63 (64) psalmė. Dievo teismas piktiems persekiotojams

<sup>1</sup>Khoro vedėjui. Psalmė. Dovido.

<sup>2</sup>Išgirsk, Dieve, mano balsą kai aš dejuoju;  
saugok mano gyvybę nuo baimės neprietelio.

<sup>1</sup>*Judo tyrumoje*: tarp Jerusaleės ir Mirties jūros. Ps parašyta gal Absalomo sąmokso metu, kada Dovidas buvo priverstas pasitraukti iš Jerusaleės ir būti toli nuo šventyklos. Žr 2 Kar 17, 16. — <sup>2</sup>*Dieve, tu esi...* Taip Dovidas išreiškia savo didelį troškimą vėl būti arti vietos, kurioje ypatingu būdu garbinamas Dievas. Tas troškimas toks galingas, kad jį jaučia ne tik siela, bet ir kūnas. — <sup>3</sup>*Taip aš mąstau...* Panašių jausmų jis turėdavo ir būdamas šventoje vietoje, kad geriau pažintų Dievo esmę, ypač gi jo galingumą ir didybę. — <sup>4</sup>*Nes tavo malonė...* Nors brangi yra Dievo dovana gyvybė, bet Dievo maloningumas turėjo Dovido akyse daug didesnę vertę; todėl *mano lūpos...* — <sup>5</sup>*Taip aš...* Įsitikinęs, kad visų didžiausia dovana yra Dievo malonė, jis nori garbinti ir šlovinti Dievą per visą savo gyvenimą. — *Kelsiu augštin*: melsiuos. — <sup>6</sup>*Kaip taukais...* Toks Dievo šlovinimas suteikia sielai didžiausią džiaugsmą ir pagūdą. Kadangi aukose buvo atnašaujama taukai kaip geriausias dalykas, tai ir čia taukai ir riebumas yra vaizdas didžiausio

pasigėrėjimo, kokį suteikia Dievo namai, vaizdas gausiausio Dievo palaiminimo... — *Mano burna*. Burna išreiškia tai, ką širdis, siela jaučia. — <sup>7</sup>*Kai atsiminsiu...* Siela yra tokia pilna Dievo šlovinimo, kad ir naktį ji atsimins ir visados mąstys apie tai, kas Dovidui yra Dievas. — <sup>8</sup>*Mano siela...* Tas nuolatinis atsiminimas Dievo kyla iš tikros meilės Dievui, kurs iš savo pusės palaiko savo ištikimą garbintoją. — <sup>10</sup>*Kurie jieško...* Dovidui nepavojingi neprietelių tykojimai; ne jis, bet jie žus, nes juos sutiks mirtis be laiko. — <sup>11</sup>*Bus atiduoti...* žus kovoje. — *Bus lapių...* Jų lavonai liks nepalaidoti, todėl juos draskys laukiniai žvėrys, lapės, šakalai. <sup>12</sup>*Karalius...* Žuvus priešams, džiaugsis karalius ir jo tauta, ištikima Dievui. — *Kurs prisiekia...* Kurie pripažįsta, kad Viešpats Jahveh yra vienas tikras Dievas. — *Nes kalbančiųjų...* dėl kurių Dovidas taip dažnai ir tiek daug turėjo kentėti

**63 psalmėje** Dovidas meldžia Dievo globos prieš daugelį priešų, kurie galanda savo liežuvių ir savo žodžiais stengiasi padaryti jam kuo dau-



- <sup>3</sup>Apgink mane nuo piktadarių susirinkimo,  
nuo darančiųjų neteisybę triukšmo.  
<sup>4</sup>Kurie gaila savo liežuvius kaip kalaviją,  
leidžia kaip vilyčias įnuodintus žodžius,  
<sup>5</sup>Kad žleistų iš slėpynės nekaltąjį,  
žleistų jį netikėtai, nieko nebijodami.  
<sup>6</sup>Jie tvirtai nusistato daryti pikta dalyką,  
susimoko apie spendimą spąstų slapčia,  
sako: «Kas mus matys?»  
<sup>7</sup>Jie prasimano neapsakomus piktumus, slepia sugalvotas mintis,  
ir kiekvieno jų mintis ir širdis yra gilios.  
<sup>8</sup>Bet Dievas žeidžia juos vilyčiomis,  
jie netikėtai sužeidžiami,  
<sup>9</sup>Ir žuvimą rengia jiems jų pačių liežuvius;  
galvas kraipo visi, kurie juos mato.  
<sup>10</sup>Ir visi bijo ir skelbia Dievo veiklą  
ir apsvarsto jo darbus.  
<sup>11</sup>Teisusis linksmisnasi Viešpatyje ir bėga glaustis prie jo,  
ir visi, kurių širdis tiesi, didžiuojasi

#### 64 (65) psalmė. Iškilmingas dėkojimas už Dievo suteiktas geradarystes

<sup>1</sup>Khoro vedėjui. Psalmė. Dovydo. Giesmė.

<sup>2</sup>Tau, Dieve, dera šlovinimo giesmė Sione  
ir įžadas tebūna įvykdytas tau, <sup>3</sup>kurs išklausai maldas.  
Prie tavęs eina kiekvienas kūnas

<sup>4</sup>dėl neteisybių.

giausia pikta (2—6), išreiškia taip pat viltį, kad Dievas pavers niekais priešų pastangas; tuo visi stebėsis, o teisingieji galės džiaugtis Dievuje (7—11)

<sup>2</sup>*Išgirsk, Dieve...* Psalmė pradeda ma karšta malda su nurodymu pavojaus didumo. — <sup>4</sup>*Kaip vilyčias...* Priešai žeidžia apkalbinėjimo, šmeižto žodžiais, kurie veikia kaip įnuodintus vilyčios. — <sup>5</sup>*Nekaltąjį*: Dovyda, kurs nieku nebuvo jiems nusi-kaltęs. — <sup>6</sup>*Jie tvirtai...* Jie iš anksto džiaugiasi, kad taip gerai yra paslėpę savo spąstus, jog niekas jų nepamatys, todėl negalės jų išsisaugoti. — <sup>7</sup>*Jie prasimano...* Neprieteliai tariasi gudriai padarę savo pikta darbą, bet Dievas paverčia jį niekais. — Ir ebr tekste šitos eil prasmė yra labai neaiški. — <sup>8</sup>*Bet Dievas...* Dievas niekais paverčia nedorus sumanymus. Neprietelių vilyčios nelabiau žeidžia, kaip silpno kūdikio ranka paleistosios. Jų išgalastas liežuvius susilpnėja, dargi jiems patiems kenkia. — <sup>10</sup>*Visi bijo...* kad nebūtų panašiai nubausti Augščiausiojo teisme. — <sup>11</sup>*Teisusis...* Teisinga Dievo baismė sukelia išti-

kimuosiuose jo tarnuose linksmybė ir padidina viltį

**64 psalmėje** šlovinama Dievo apvaizdos pasireiškimai; visų pirma giriama dvasinės gėrybės ir dovanos, suteikiamos išrinktajai tautai (2—5); toliau nurodoma Dievo visagalybė pasaulio valdyme (6—9); pagaliau iškeliama aikštėn ir giriama Dievo maloningumas, pasireiškęs žemės derliaus suteikimu ir kitų žemės gėrybių davimu (10—14)

<sup>2</sup>*Tau, Dieve...* Apmastydamas Dievo apvaizdos pasireiškimus ir jo maloningumą, Dovydas jaučia reikalą garsiai pasakyti savo širdies jausmus ir šlovinti Dievą. — *Sione*. Siono kalnelyje Dovydo laikais buvo sandoros padangtė. — *Įžadas*: pažadai padaryti Dievui, kad būtų išmelta jo malonių. — <sup>3</sup>*Kiekvienas kūnas*: visi žmonės ateina šlovinti, dėkoti, maldauti. — <sup>4</sup>*Dėl neteisybių...* Psalmininkas nuolankiai išpažįsta nuodėmes ir prisimema Dievo gailestingumą ir kalcijų dovanojimą. — <sup>5</sup>*Palaimintas...* Nurodoma didumas laimės, suteiktos žydų tautai jos išrin-

- Slegia mus mūsų nusikaltimai :  
tu juos atleidi.
- <sup>5</sup>Palaimintas, ką tu pasirenki ir pasiimi :  
jis gyvena tavo padangtėse.  
Mes būsime pasotinti tavo namų gėrybėmis,  
tavo šventnamio šventumu.
- <sup>6</sup>Nuostabiais ženklais tu išklausai mus su teisybe,  
Dieve, mūsų gelbėtojai,  
Viltis visų žemės kraštų  
ir toli esančių jūrų,
- <sup>7</sup>Tu, kurs sutvirtini savo jėga kalnus,  
Susijusęs galybe,
- <sup>8</sup>Kurs nutildai jūros užimą.  
jos bangų užimą ir tautų triukšmą.
- <sup>9</sup>Ir tie, kurie gyvena žemės pakraščiuose, turi baimės dėl tavo ženklų ;  
tu pripildai džiaugsmo tolimiausius Rytus ir Vakarus.
- <sup>10</sup>Tu aplankei žemę ir ją palaistei,  
padarei ją labai turtingą.  
Dievo upė yra pilna vandens ;  
tu prirengi jiems javų ;  
nes taip tu paruošei ją :
- <sup>11</sup>Tu palaistei jos vagas,  
sulyginai jos grumstus,  
Suminkštinau ją lietumi,  
palaiminai jos augalus.
- <sup>12</sup>Tu apvainikavai metus savo malonumu,  
ir iš tavo vėžių trykšta riebumas.
- <sup>13</sup>Trykšta riebumu tyrumos ganyklos,  
ir kauburiai susijuosia džiūgavimu.
- <sup>14</sup>Laukai apsivelka bandomis,  
ir slėniai apsidengia javais ;  
visa linksmai šūkauja ir gieda

kimu. — *Mes būsime pasotinti...* Prireikus Viešpats daro visokių stebuklų, kad jais padėtų savo tautai. — *Viltis visų...* Padėdamas savo išrinktajai tautai, Dievas pasilieka ir viso pasaulio Viešpats, ir Tėvas. — *7. Tu, kurs sutvirtini...* Nurodomi kaikurie Dievo visagalybės pasireiškimai. — *8. Žemės pakraščiuose...* Dievo galybės pasireiškimai sukelia visuose žmonėse išgastį ir liudija jiems apie Dievo galingumą ir veikimą. — *Tu pripildai...* Dievo stebuklai ne tik gąsdina, bet taip pat daro džiaugsmo visur, rytuose ir vakaruose. — Pabrėžtinai čia psalmininko universalizmas. — *10. Tu aplankei...* Dievas suteikia žemiškų gėrybių. — *Dievo upė*, t y lietūs, kurs duoda vandens, paimto iš dangiškų sandėlių. Žemė, gavus apščiai vandens, duoda gerą derlių. — *11. Tu palaistei...* Dar smulkiau aprašoma prirengimas žemės

geram derliui. — *12. Tu apvainikavai...* Žemės derlius ir visa, ką ji duoda, yra lyg kad papuošalas, vainikas, kurį Dievas duoda metams. — *Ir iš tavo vėžių...* Išivaizduojama Dievas važiuojas vežimu (plg 5 Moš 33, 26 ir k) per laukus su lietumi, ir iš jo vėžių, padarytų vežimo tekiniais, trykštąs derliaus gausumas (riebumas). — *13. Trykšta tyrumos...* Visa šalis igauna linksmiausią išvaizdą. Žaliumas yra lyg kad džiaugsmo apvalkalas, kuriuo apsivėja kalneliai po lietaus, tuo tarpu kad pirma jie buvo pliki ir liūdni; tas žaliumas sužadina taip pat džiaugsmą. Vešlumu (riebumu) trykštanciose tyrumų ganyklose avinai apsivelka puikiomis vilnomis : *14. Laukai...* visa linksmai... Visa šalis savo žavinčia išvaizda ir vaisių apstumu lyg kad garsiu balsu šlovina visų gėrybių davėją, Dievą

## 65 (66) psalmė. Dėkojimas ir šlovinimas Dievo už tautos išgelbėjimą

- <sup>1</sup>Khoro vedėjui. Giesmė. Psalmė.  
 Džiūgaukite Dievui, visos šalys,  
<sup>2</sup> giedokite jo vardo garbę,  
 duokite jam puikų šlovinimą.  
<sup>3</sup>Sakykite Dievui: kaip nuostabūs tavo darbai!  
 dėl tavo jėgos didumo pataikauja tau tavo priešai.  
<sup>4</sup>Visa žemė tegarbina tave ir tegieda tau,  
 tegieda tavo vardą.  
<sup>5</sup>Ateikite ir matykite Viešpaties darbus:  
 nuostabių dalykų jis yra padaręs žmonėse!  
<sup>6</sup>Jis pavertė jūrą sausuma;  
 jie perėjo per upę pėsti:  
 todėl linksminimės dėl jo!  
<sup>7</sup>Jis viešpatauja savo galybe per amžius;  
 jo akys žiūri į tautas:  
 maištininkai tenesididžiuoja.  
<sup>8</sup>Šlovinkite, tautos, mūsų Dievą  
 ir skelbkite žinią apie jo šlovę.  
<sup>9</sup>Jis davė mūsų sielai gyvybę,  
 ir neleido mūsų kojai svyruoti.  
<sup>10</sup>Nes tu, Dieve, ištyrei mus;  
 mėginai mus ugnimi, kaip mėginama sidabras.  
<sup>11</sup>Tu įvedei mus į žabangus,  
 sunkią naštą užkrovei ant mūsų strėnų.  
<sup>12</sup>Tu padarei, kad žmonės ėjo per mūsų galvas.  
 Mes perėjome per ugnį ir per vandenį;  
 bet tu davei mums palengvėjimą.  
<sup>13</sup>Aš įeisiu į tavo namus su deginamosiomis aukomis,  
 atitesėsiu tau savo įžadus,

**65 psalmėje** raginami visi šlovinti Dievą, kurs parodo savo valdžią visose tautose (2—7) ir kurs po kieto savo tautos ištyrimo vėl jai suteikė malonių (8—12); todėl ir psalmininkas žada atnašauti aukų ir šlovinimų Dievui, kurs maloningai išklaušė jo maldas (13—20)

<sup>1</sup>*Džiūgaukite Dievui...* Paraginęs bendrai reikšti džiaugsmą linksmais šūkavimais, psalmininkas tuojau smulkiau nurodo, kas reikia daryti. — <sup>3</sup>*Pataikauja*: apsimeta klusniais, dievobaimingais, viltaviliauja, nors siejoje tų jausmų neturi. — <sup>4</sup>*Visa žemė* visi žemės gyventojai. — <sup>5</sup>*Ateikite...* Trumpai aprašomi nuostabūs Viešpaties veikalai. — <sup>6</sup>*Jis pavertė...* Aliuzija į stebuklingą perėjimą per Raudonąją jūrą ir per Jordaną. Žr 2 Moš 14, 1... Još 3, 1... — <sup>7</sup>*Per amžius*: kaip kitados mūsų tėvų laikais, taip dabar ir visados. — *Jo akys žiūri...* ir mato, kas jam

klusnus ir kas mėgina priešintis jo valiai. — *Maištininkai*: pagonys. Pasididžiavimas savimi greičiau atves ant jų nelaimę. — <sup>8</sup>*Šlovinkite...* Raginama tautos šlovinti Viešpatį dėl išgelbėjimo, suteikto Dievo tautai. — <sup>10</sup>*Ištyrei mus*: nelaimėmis, sielvartais. Turima galvoje didžiausias pavojus, lygus mirčiai, iš kurio Dievas išgelbėjo savo tautą. Jis taip aprašomas, kad galima spėlioti, jog tai buvo Babelės nelaisvė. Plg Ez 37, 1... Ješ 48, 10. — <sup>11</sup>*Tu įvedei...* Plg Ješ 42, 22; Raud 1, 3; 5, 5; Ješ 49, 9; Ps 136, 3. — <sup>12</sup>*Žmonės ėjo...* Baisios vergystės vaizdas, nes nugalėtojai tikrai raiti ir važiuoti mindydavo pavergtuosius. Plg Raud 5, 8; Ješ 51, 23. — *Per ugnį ir...* per visokių vargus ir suspaudimus. Plg Ješ 43, 2. — *Bet tu davei...* grąžindamas laisvę. — <sup>13</sup>*Aš įeisiu...* Už palengvinimą ir išlaisvinimą psalmininkas žada tautos vardu dėkoti Viešpačiui,

- <sup>14</sup>Kuriuos yra ištarusios mano lūpos,  
ką tik yra pažadėjusi mano burna mano sielvarte.  
<sup>15</sup>Aš atnašausiu tau deginamąsias riebių avių aukas su avinų taukais,  
aukosiu jaučius su ožiais.  
<sup>16</sup>Ateikite, klausykite visi, kurie bijote Dievo, ir aš pasakosiu,  
kokių didelių dalykų jis yra padaręs mano sielai!  
<sup>17</sup>Į jį aš šaukiaus savo burna  
ir šlovinau jį savo liežuvio.  
<sup>18</sup>Jei aš savo širdyje būčiau siekęs neteisybės,  
Viešpats nebūtų išklausęs.  
<sup>19</sup>Bet Dievas išklausė:  
paklausė mano maldavimo balso.  
<sup>20</sup>Tebūna šlovinamas Dievas, kurs neatstūmė mano prašymo  
ir neatitolino nuo manęs savo pasigailėjimo

**66 (67) psalmė. Prašymas palaiminti, kad visos  
tautos pažintų Dievą**

- <sup>1</sup>Khoro vedėjui. Stygomis. Psalmė. Giesmė.  
<sup>2</sup>Tepasigaili mūsų Dievas ir telaimina mus;  
terodo mums savo veidą šviesų,  
<sup>3</sup>Kad žemėje pažintų jo kelią,  
visose tautose jo išgelbėjimą  
<sup>4</sup>Tešlovina tave tautos, Dieve,  
tešlovina tave visos tautos.  
<sup>5</sup>Tesilinksmina ir džiūgauja tautos,  
kad tu valdai tautas su lygybe  
ir viešpatauji giminėms žemėje.  
<sup>6</sup>Tešlovina tave tautos, Dieve,  
tešlovina tave visos tautos.  
<sup>7</sup>Žemė davė savo vaisių;  
telaimina mus Dievas, mūsų Dievas.  
<sup>8</sup>Telaimina mus Dievas,  
ir tebijo jo visi žemės kraštai

daryti aukų, atitesėti įžadus. —  
<sup>16</sup>*Ateikite...* Su aukomis jungiama  
šlovinimas ir geradarybių skelbimas.  
— <sup>17</sup>*Į jį aš šaukiaus...* Primenama,  
kad pagalbą prašantiems ir išlaisvi-  
nimą yra suteikęs Dievas. — <sup>18</sup>*Jei aš..*  
Malda buvo Dievo priimta, nes ji ėjo  
iš nesuteptos širdies. — <sup>20</sup>*Tebūna...*  
Ps baigiama gražia visa apimancia  
doksologija

**66 psalmėje** meldžiama Dievo ma-  
lonių, kad geriau būtų pažintas jo  
kelias, kad visi žmonės pažintų jo  
išgelbėjimą ir kad visos tautos jį  
šlovinų (2—8)

<sup>2</sup>*Tepasigaili...* Psalmė pradedama  
seno žydų palaiminimo žodžiais.  
Žr 4 Moš 6, 22—27. — <sup>3</sup>*Jo kelią:*  
Dievo veikalus, kaip nuostabiai Die-  
vas veda žmoniją į išganymą. Dievo  
veikimo tikslas yra ne tik Izraelio

išganymas, bet taip pat visų tautų  
išgelbėjimas. Todėl visos tautos kvie-  
čiamos šlovininti Dievą kartojamais  
ps žodžiais: <sup>4</sup>*Tešlovina...* — <sup>5</sup>*Tesi-*  
*linksmina...* Reiškiamas troškimas,  
kad tautos džiaugtųsi dėl teisingo  
ir maloningo Dievo valdymo, kad  
jo valdžioje linksmi gyventų. — *Su*  
*lygybe:* valdai teisingai ir malonin-  
gai. — <sup>7</sup>*Žemė davė...* Anot daugelio  
aiškintojų, daroma aliuzija į gausų  
žemės vaisių derlių, kurs buvęs  
proga šitai psalmei sudėti. — Anot  
kitų: žemė, t y visa žmonija, gavus  
Dievo malonių, neš gausių šventu-  
mo vaisių. — <sup>8</sup>*Ir tebijo:* tegul jam  
tarnauja. — Spėjama, kad ir po  
šitos eil turėjo būti kartojamieji ps  
žodžiai: *Tešlovina...* Psalmėje pa-  
reikšta daug palankumo svetimoms  
tautoms; joje nurodomas išsipildy-

## 67 (68) psalmė. Garbingas Dievo kelias iš Egipto į Siono kalną

<sup>1</sup>Khoro vedėjui. Dovid. Psalmė. Giesmė.

<sup>2</sup>Kelias Dievas, jo priešai sklaidomi,  
ir bėga nuo jo veido tie, kurie jo nekenčia.

<sup>3</sup>Jie skirstomi, kaip skirstosi dūmai,  
kaip tirpsta vaškas prieš ugnį, taip žūna nusidėjėliai prieš Dievą.

<sup>4</sup>Teisieji gi linksmynasi, džiūgauja Dievo akivaizdoje  
ir turi pamėgimo linksmume.

<sup>5</sup>Giedokite Dievui, psalme šlovinkite jo vardą;  
taisykite kelią tam, kurs vežamas per tyrumą,

Kurio vardas yra Viešpats,  
ir džiūgaukite jo akivaizdoje.

mas mesijinių pranašysčių apie išganyimą visoms tautoms dar ir tuo, kad visos tautos visame pasaulyje kviečiamos tarnauti vienam tikram Dievui. Todėl jau šv tėvų ps aiškinama apie Dievo Žodžio išskūnijimą ir apie pagonių pašaukimą į Mesijo karalystę

67 psalmė yra viena iš tų, kurių tekstas yra daugiausia nukentėjęs amžių bėgyje; be to, liečiami jame labai trumpai istorijos įvykiai dabar nebežinomi; todėl ps aiškintojams tenka nugalėti visokias sunkenybes, ir ji aiškinama nevisų vienodai. Tikresnis už kitus bene bus tas aiškinimas, kurs mato psalmėje iškilmingą aprašymą žengimo Viešpaties, esančio Sendoros skrynioje, ir jo kelionę iš Egipto iki Siono kalnui. Psalmėje aiškiai kalbama apie Viešpaties žengimą į Sioną; todėl turėta galvoje sendoros skrynios perkėlimas į Sioną. Kadangi 17 eil sakoma, jog dideli Basano kalnai su pavydu žiūri į mažą Siono kalnelį, nes Viešpats jį sau pasirinkęs, tai tas pasirinkimas turėjo būti padarytas pirmą kartą, taigi ir Sendoros skrynios perkėlimas buvo taip pat pirmas (Žr 2 Kar 6, 12; 1 Kron 15, 3. 25... 16, 1...). Pasirinkimas nuolatinės vietos Dievo šventykloi buvo lyg kad apvainikavimas iki tam laikui suteiktų geradarybių ir kartu iškilmingas pažadas, ženklas nuolatinio Dievo karaliavimo Izraelyje, apimančio taip pat visas tautas. Dėl to tai psalmininkas primena senas geradarybes, aprašo iškilmingumą, su kokiuo buvo parinkta vieta šventykloi, ir nurodo jos vertę visoms tautoms. — Psalmė yra mesijinė, nes šv Povilas jos žodžius (19e) aiškina apie Kristų, žengiantį į

dangų (plg Eph 4,8); bet mesijinė ne žodine, tik dvasine prasme. — Psalmė gal buvo giedama per iškilmingas procesijas, kuriomis paprastai būdavo lydimas Sendoros skrynia

67 psalmė prasideda linkėjimu, kad Dievas keltųsi, neprieteliai nusigastų ir teisieji džiaugtųsi, ir paragintu šlovinti tą, kurs yra savo tautos globėjas (2—7); toliau šlovinama Dievas prisiminimu didelių jo veiksmų, išvedant žydus iš Egipto, kelionėje per tyrus, suteikimu žemei derliaus, nugalėjimų ir laimės tautai (8—15); šlovinama dėl pasirinkimo nuolatinės šventyklos Sione (16—19); prisimenama ypatinga globa, suteikta tautai (20—24), ir aprašoma iškilmingas Dievo žengimas į šventyklą (25—28); šlovinama pagaliau didybė Viešpaties, karaliaujančio Sione, kuriam karaliai neš dovanų, kurs sudraus neprietelius, kuriam visos giminės tarnaus ir kurs iš šventyklos apreiškia savo galybę (29—36)

<sup>2</sup>Kelias Dievas... Psalmė pradeda Mošės žodžiais (žr 4 Moš 10, 35), kuriuos jis tardavo kiekvieną kartą, kai tik pakeldavo Sendoros skrynią ir nešdavo ją toliau kelionėje per tyrumą. — <sup>3</sup>Kaip skirstosi dūmai... Nyksta dūmai ir tirpsta vaškas yra žmonių silpnumo vaizdas. — <sup>4</sup>Teisieji gi... Dievo kėlimos pasekmės teiesiems. Jiems jis teikia laimės. — <sup>5</sup>Giedokite... Dieviškų malonių davėjo pasirodymas reikia priimti šlovinimo giesmėmis. — *Taisykite kelią...* Einančiam Viešpačiui reikia taisyti kelias, kaip kad buvo daroma, kai leisdavos kelionėn karalius. Plg Jėš 40, 3. 4; 57. 14; Mt 3, 1 ir k. Bus gi tas kelias pataisytas šlovinimo giesmėmis. — *Per tyrumą.* Jau čia trumpai primenama žydų

- <sup>6</sup>Našlaičių tėvas ir našlių globėjas  
Dievas yra savo šventoje buveinėje.  
<sup>7</sup>Dievas rengia namus pamestiesiems,  
išveda belaisvius į laimę :  
tik maištininkai pasilieka sukepusioje žemėje.  
<sup>8</sup>Dieve, kai išėjai savo tautos priešakyje,  
kai žygiavai per tyrumą,  
<sup>9</sup>Žemė pasijudino ; taip pat dangus lašėjo ties Dievu,  
drebėjo Sinajus akivaizdoje Dievo, Israėlio Dievo.  
<sup>10</sup>Leidai kristi, Dieve, gausingam lietui ant tavo tėvonystės  
ir pailsusią tu atgaivinai.  
<sup>11</sup>Tavo banda gyveno joje ;  
savo gerume paruošei ją beturčiui, Dieve.  
<sup>12</sup>Viešpats taria žodį ;  
linksma skelbėjų daugybė yra didelė :  
<sup>13</sup>« Kariuomenių karaliai bėga, bėga ;  
ir namų gyventojai dalina grobį.  
<sup>14</sup>Tuo metu, kai jūs ilsėjotės tarp būrių gardų,  
karvelio sparnai blizgėjo sidabru  
ir jo sparnų galai aukso gelsvumu.

atvedimas į Kanaaną per tyrumą. — *Viešpats*. Ebr *Jah*, žodis sutrumpintas iš *Jahveh*. Tuo vardu vadinama Dievas kaip ištikimas sandoros pažadų vykdytojas. Plg 2 Moš 3,6. — *Našlaičių*... Nurodoma džiaugsmo priežastis: Viešpats gina silpnųjų reikalus, našlaičiams pavaduoja tėvą, gina našlių teises ir kaip toksai pasilieka *savo šventoje buveinėje* tautos tarpe. — *Dievas rengia*... Dievas davė Israėlio tautai, kuri buvo svetur, namus, išvesdamas tą tautą iš Egipto nelaisvės ir perkeldamas ją į laimingą stovį. — *Tik maištininkai*... Iš nelaisvės Dievas išvedė ir tuos, kurie pasirodė atkaklūs (žr Žyd 3, 17), todėl mirė sausoje tyrumoje

<sup>8</sup>Dieve, *kai išėjai*... Primenama kelionė į Žadėtąją žemę vedant Dievui, taigi,ėjimas per tyrumą (8—11), užkariavimas Palestinos (12—15) ir pasirinkimas Siono (16—19). Plg Teis 5, 4. 5. — *Žemė pasijudino*... Primenama stebuklai teokratinės Sandoros padarymo valandą. Plg 2 Moš 19, 16... — *Dangus lašėjo*. Iš tirštais debesimis apsupto dangaus pasipylė vandens upeliai. — *Leidai kristi*... Geradarybių lietumi tu apšlakstei savo tėvonystę, t y gausiai suteikei tyruose savo geradarybių Israėlio tautai. Kaikurie aiškintojai mano, kad jau čia kalbama apie malones, Dievo suteiktas žydams Palestiną užėmus.

— *Pailsusią*... Kiek kartų ji susilpnėdavo, jausdavosi pavargusi. —

<sup>11</sup>*Tavo banda*... Israėlis kaip Dievo — ganytojo avys. — *Gyveno joje*: tyrumoje, anot kitų: Palestinoje. — *Beturčiui*: Israėliui. — Galėjo čia psalmininkas turėti galvoje taip pat Dievo duotą Israėliui *maną* iš dangaus ir putpeles. — <sup>12,13</sup>*Viešpats*... Pats Viešpats buvo savo mylimos tautos kariuomenės karalius ir vadas. Jis nugalėjo Kanaano tautas vienu savo žodžiu, įsakymu. Tie nugalėjimai buvo tikrai linksma žinia visai tautai; ir tą tai žinią skelbė pasitikdamos grįžtančius kareivius skelbėjos (plg 2 Moš 15, 20; Teis 5, 21; 1 Kar 18, 6 ir k). Tie nugalėjimai davė tautai daug grobio, kurį atneštą į namus dalino namų gyventojos, papuošalas, šeimininkės. — <sup>14</sup>Šitos eil prasmė labai neaiški, ir todėl ji aiškinama labai nevienodai. Vieną tų aiškinimų čia duodame. — *Kai jūs ilsėjotės*... Po nugalėjimų tauta turėjo ramybę ir buvo turtinga. Tautos ramybė palyginama su poilsiu be jokios baimės savo dalyse, *tarp gardų*, kuriuose laikoma gyvuliai (plg Teis 5, 16); turtingumas gi palyginamas su blizgančiomis kaip sidabras ir auksas karvelio plunksnomis (Israėlis kada vadinamas Viešpaties karveliu. Žr Oš 7, 11; 11, 11 ir k). — <sup>15</sup>*Kai Augščiau*... kada Viešpats, darydamas

- <sup>15</sup>Tuo metu, kai Augščiausias sklaidė tenai karalius,  
sniegas krito Salmone ! »
- <sup>16</sup>Augšti kalnai yra Basano kalnai,  
iškilę kalnai yra Basano kalnai.
- <sup>17</sup>Ko žiūrite žvairomis, jūs iškilę kalnai,  
į kalną, kuriame gyventi patiko Dievui,  
kuriame dargi gyvens Viešpats visuomet ?
- <sup>18</sup>Karinių Dievo vežimų dešimtys tūkstančių, tūkstantis tūkstančių :  
Viešpats nuo Sinajaus atėjo į šventovę.
- <sup>19</sup>Tu užžengei augštin, vedinas belaisviais,  
ėmei dovanų žmones,  
net ir tuos, kurie nenori gyventi pas Viešpatį Dievą.
- <sup>20</sup>Tebūna šlovinamas Dievas kiekvieną dieną :  
mūsų naštas neša Dievas, mūsų išgelbėjimas !
- <sup>21</sup>Mūsų Dievas yra Dievas, kurs gelbsti,  
ir Viešpats Dievas duoda išėjimą nuo mirties.
- <sup>22</sup>Iš tikrųjų Dievas sutrupina savo neprietelių galvas,  
plaukuotą viršugalvį to, kurs vaikščioja savo nusikaltimuose.
- <sup>23</sup>Viešpats tarė : « Aš atvesiu juos atgal iš Basano,  
atvesiu iš jūros gilybės,

teismą, išblaškė Kanaano žemėje gyvenusius karalius, kad tą šalį atiduotų savo tautai. — *Sniegas krito Salmone*. Salmonu gal vadinama miškais apaugęs kalnas netoli nuo Sikemo (žr Teis. 9, 48) Ephraimo giminėje, arba gal turėta galvoje vienas iš Basano (žr 16 e) kalnų, kurs visados juodai atrodė, todėl ir gavo tokį vardą (Juodkalnis). Kad tas kalnas buvo apdengtas sniegu, tai buvo toks neįprastas atsitikimas, kaip ir anuomet įvykęs Kanaano karalių nugalėjimas. — Kiti aiškina eil kitaip ; pav : kai Izraeliaičiai nugalėjo Kananiečius, jie taip gausin-gai apsikrovė grobiu, kaip Salmonas sniegu. — <sup>16,17</sup>*Augšti kalnai...* Basano kalnai anapus Jordano šiaurinėje Palestinoje gana augšti, turi daug viršūnių, labai derlingi. Taigi, čia įsivaizduojama, kad Basano kalnai su pavydu ir paniekinimu žiūri į menką Siono kalnelį ir laiko jį nevertu sutikusios jį garbės. — <sup>18</sup>*Karinių Dievo...* Po laimėtos pergalės sandomos skrynia, kuri lydėjo kariaujančius, atgabenama į Siono kalną kartu su belaisviais. Su sandomos skrynja žengia pats Dievas. Nesuskaitomi kariniai vežimai yra vaizdas didelės Dievo galybės, su kuria jis nugalėjo neprietelius. Tas pats Dievas, kurs apsireiškė Sinajaus kalne kaip įstatymo leidėjas, yra dabar šventykloje kaip antrajame Sinajuje. — <sup>19</sup>*Tu užžengei aug-*

*stin* : į Siono kalną. — *Vedinas belaisviais*. Viešpats kaip nugalėtojas veda su savim sugautus belaisvius. — *Ėmei dovanų* : kokios duodamos nugalėtojų. Čia dovanos buvo žmonės. — *Net ir tuos, kurie nenori...* Psalmi-ninkas gal taip daro aliuziją į Jebusiečius, kurie nenorėjo pasiduoti karaliui Dovidui. Jie sakė, kad Dovi-das į jį neįeisias. Žr 2 Kar 5, 6—8 ; 1 Par 11, 5. — Pirmąją šitos eil dalį šv Povilas aiškina apie Kristaus žengimą į dangų ; tik jis pakeičia žodį *ėmei* žodžiu *davė*. Nugalėjimas Kanaano tautų buvo vaizdas Kris-taus įvykdyto nugalėjimo pragaro galybių. Kadangi Povilo laikais jau buvo prasidėjęs dalinimas gėrybių, kurias Kristus buvo nupelnęs savo kančia, todėl Apaštalas ir sako *davė*, kur Sen Test tiko tik *ėmei*. Povilo padarytas pakeitimas kitų aiškinamas dar kitaip. Žr Eph 4, 3 paaškin

<sup>20</sup>*Tebūna...* Primenama ypatinga globa, kurią Viešpats teikia savo tautai. — <sup>21</sup>*Duoda išėjimą...* Dievas gali visai padėti žmogui ištrūkti iš mirties valdžios. — <sup>22</sup>*Dievas sutrupina...* Kaip Dievas gali išgelbėti žmogų nuo mirties, taip pat jis gali atimti gyvybę ir nuvesti žmogų į mirusiųjų buveinę. Plg 1 Kar 2, 6. — *Plaukuotą viršugalvį* ; priešus, baisius dėl savo nuožmumo ir savo žiaurios išvaizdos. — <sup>23</sup>*Viešpats tarė...* Kad Viešpats sunaikina neprietelių galybę, patvirtinama Dievo duotu

- <sup>24</sup>Kad pamirkytumei savo koją kraujuje,  
kad tavo šunų liežuviams būtų dalis iš neprietelių ».
- <sup>25</sup>Jie mato tavo įėjimą, Dieve,  
įėjimą mano Dievo, mano karaliaus, į šventovę :
- <sup>26</sup>Priešakyje eina giesmininkai, gale yra kanklininkai,  
viduryje mergaitės muša būbinėlius.
- <sup>27</sup>« Šventadieniškuose susirinkimuose šlovinkite Dievą,  
Viešpatį jūs, kurie esate gimę iš Izraelio ».
- <sup>28</sup>Tenai yra Benjaminas, visų jauniausias, einas jų priekyje,  
Judo kunigaikščiai su savo būriais,  
Zabulono kunigaikščiai, Nephtalio kunigaikščiai.
- <sup>29</sup>Liepk, Dieve, pasirodyti savo galybei,  
galybei, Dieve, tu, kurs veiki mūsų naudai !
- <sup>30</sup>Dėl tavo šventnamio, kurs yra Jerusaleje,  
tau teaukoja karaliai dovanas !
- <sup>31</sup>Sudrausk nendryno žvėrį,  
būrį jaučių su tautų veršiais.  
Teparpuola su sidabro lazdomis :  
išsklaidyk gimines, kurios džiaugiasi karais.
- <sup>32</sup>Teateina didžiūnai iš Egipto,  
Etiopija teištisia savo rankas į Dievą !
- <sup>33</sup>Žemės karaliai, giedokite Dievui, giedokite psalmes Viešpačiui,  
<sup>34</sup>kurs vežamas per dangų, senovinių dangų.  
Štai jis paleidžia savo balsą, galingąjį balsą :  
<sup>35</sup>« Pripažinkite Dievo galybę ! »  
Ant Izraelio jo didybė  
ir jo galybė debesyse.
- <sup>36</sup>Bijotinas yra Dievas iš savo šventovės, Izraelio Dievas ;  
jis duoda galybę ir stiprybę savo tautai.  
Tebūna šlovinamas Dievas !

ir psalmininkui žinomą pažadu. — *Iš Basano...* ar neprieteliai bus pasislėpę toli rytuose, augštuose Basano kalnuose, ar vakaruose ; nors jie pasinertę į giliausią jūrą, Dievas paims juos ir iš ten ir duos savo tautai įvykdyti juose Dievo teisybę. — <sup>24</sup>Kad pamirkytumei... Plg Ps 57, 11. — *Kad tavo šunų...* kaip kad įvyko Jezabelės mirtyje. Plg 4 Kar 9,36. — <sup>25</sup>Jie mato... Aprašoma iškilmingas įėjimas į Siono šventovę. — <sup>26</sup>Priešakyje... Procesija susideda iš kunigaikščių, giesmininkų ir būbinėlių mušančių mergaičių. Dievą šlovinti turi visi. — <sup>28</sup>Benjaminas... Įvardijamos Izraelio giminės, dalyvaujančios iškilmėje, dvi iš pietų Palestinos ir dvi iš šiaurės. Pirmoje vietoje minimas Benjaminas : jis jauniausias, maža giminė ; ta garbė jam teisingai priklauso, nes Jerusale, todėl ir šventovė, yra jo sienose ; iš jo taip pat buvo išrinktas pirmas žydų kara-

lius, Saulius. — *Judo...* Nuo Dovidą laikų ta giminė turėjo duoti tautai karalius per amžius. — *Zabulono...* Tiedvi gimini, garsi karžygiškumu tėvynės reikaluose (Teis 5, 18), atstovauja visoms kitoms. — <sup>30</sup>Tau teaukoja... Siono kalno šventovė bus lyg kad pasaulio vidurys. Kai tik ji atsiras, visa žemė turės nešti čia savo dovanas. — <sup>31</sup>Sudrausk... Bet kad dovanos būtų nešamos iš visur Viešpačiui, karaliaujančiam Sione, reikia, kad neprieteliai karaliai būtų nugalėti. Nendryno žvėris, krokodilas (Ez 29, 3), yra vaizdas Egipto. — *Būrį jaučių...* būrį galingųjų, vadų su jų tautomis, kurios eina paskui juos kaip veršiai. Plg Jer 46, 20... *Teparpuola...* tepagarbina Viešpatį ir duoda jam dovanų. — <sup>34</sup>Savo balsą : griaustinį. — <sup>36</sup>Tebūna šlovinamas... Psalmė baigiama trumpu Dievo šlovinimu dėl visų augščiau paminėtų ir paprašytų geradarybių



## 68 (69) psalmė. Labai prislėgto dėl Dievo žmogaus maldavimai

<sup>1</sup>Khoro vedėjui Kaip: «Lelijos...» Dovido.

<sup>2</sup>Gelbėk mane, Dieve,  
nes vandenys siekia iki kaklui.

<sup>3</sup>Aš esu įklimpęs į gilius dumblius,  
ir nėra, kur pasiremčiau koja;  
Aš patekau į vandenų gilumą,  
ir bangos apipila mane.

<sup>4</sup>Aš pailsau bešaukdamas,  
mano gerklė užkimo;  
Mano akys pavargo,  
belaukiant mano Dievo.

<sup>5</sup>Daugiau kaip mano galvos plaukų  
yra tų, kurie be priežasties nekenčia manęs.  
Stipresni yra kaip mano kaulai  
tie, kurie neteisingai man priešinasi;  
nejaugi aš turiu grąžinti, ko aš neišplėšiau?

<sup>6</sup>Dieve, tu žinai mano neišmanymą,  
ir mano nusikaltimai tau nepaslėpti.

68 psalmės autorius aprašinėja savo vargą įvairiais palyginimais, kuriais to vargo didumas paaiškinamas (2—5); kenčia jis persekiojimus, nieku jų nenusipelnęs, tik dėl savo ištikimybės Dievui (6—13); todėl labai maldauja Dievą, kad būtų išlaisvintas nuo suspaudimų (14—22), nedoriems gi persekiotojams linki teisingos baudmės (23—29), pats žada šlovinti Dievą ir jam dėkoti (30—33). Toliau eina ps pritaikymas Izraelio tremtiniais Babelės nelaisvėje, kurie laukia, kad būtų atstatyta Jerusale ir Judo karalystė (34—37)

<sup>1</sup>Kaip: «Lelijos...» Žr Ps 44, 1. — Nors kaikurie aiškintojai spėlioja, kad šita ps parašyta pranašo Jeremijo arba net vėlesniais laikais, bet su nemažu tiespanašumu galima tvirtinti, kad ji parašyta Dovido. Autorius kenčia persekiojimus dėl ištikimo tarnavimo Dievui ir dėl uolumo Dievo namams; kenčia ne nuo svetimų, bet nuo savo brolių; toks gi dalykų stovis galėjo būti tik pirm Babelės nelaisvės; o jei ta nelaisvė ir, rodosi, turėta galvoje 36. 37 eil., tai jos gal pridėtos vėlesnio autoriaus. — Psalmininkas taip aprašinėja neprietelių puolimus, kad, rodosi, turįs prieš akis persekiojimus, kurie apskritai sutinka teisiuosius. Šv gi dvasia taip jam davė pasirinkti išsireiškimus, kad jo žodžiai pilniausia jų prasme tinka tik visų teisiausiam ir visų daugiausia kentėjusiam,

t y Kristui. 68 ps žodžiai labai dažnai minimi Nauj Test; taigi 5 e — Jo 15, 25; 10 a e — Jo 2, 17; 10 b e — Rom 15, 3; 22 a e — Mt 27, 34; 22 b — Mt 27, 48; 23 e — Rom 11, 9; 26 e — ApD 1, 16. 20. Todėl šv tėvai mato šitoje psalmėje pranašystę žodine prasme apie kenčiantį Kristų (žr žem pastabą 6 e)

<sup>2</sup>Nes vandenys... Vargingas stovis ir suspaudimas išreiškiamas visokiais vaizdais, visų pirma vandens ir dumblių vaizdu. — <sup>3</sup>Aš įklimpęs... Plg Ps 39, 3; Jer 38, 6. — <sup>4</sup>Mano akys pavargo... Tai ženklas didelio laukimo pagalbos, kaip kad sakoma: akis išžiūrėjau belaukdamas. — <sup>5</sup>Daugiau... Plg Ps 3, 2. 3; 39, 13. — <sup>6</sup>Be priežasties nekenčia manęs. Šituos žodžius Kristus aiškino apie save. Jo 15, 25. — <sup>7</sup>Ko aš neišplėšiau. Min-tis išreiškiama patarlių būdu: aš turiu kentėti už kaltes, kurių neesu padaręs. — <sup>8</sup>Dieve, tu žinai... Yra kalčių, dėl kurių Dievas baudžia psalmininką; bet jas žino tik jis vienas; žmonėms jos nežinomos. Teisieji laiko jį visai nekaltu; jų žiūrėdamas jis maldauja išlaisvinti nuo kentėjimų. Tokių Dievui žinomų kalčių turėjo Dovidas, kaip ir kiekvienas nuodėmingas žmogus. Savaime suprantama, kad to negalima sakyti apie Kristų. Todėl tie, kurie aiškina ps tiesiogine prasme apie Kristų, jos žodžius «neišmanymą» ir «nusikaltimai» supranta apie nuodėmes,

- <sup>7</sup>Tenebūna sugėdinti dėl manęs tie, kurie turi tavyje vilties,  
Viešpatie, kareivijų Viešpatie.  
Tenerausta dėl manęs tie,  
kurie jieško tavęs, Izraelio Dieve.
- <sup>8</sup>Nes dėl tavęs aš kenčiau pajuoką,  
sugėdinimas dengė mano veidą.
- <sup>9</sup>Aš pasidariau svetimšalis broliams  
ir svetimas mano motinos vaikams.
- <sup>10</sup>Nes uolumas tavo namams graužė mane,  
ir pajuokos tų, kurie darė tau priekaištų, krito ant manęs.
- <sup>11</sup>Aš prisilėgiau pasninku savo sielą —  
ir dėl to aš virtau pajuokos dalyku.
- <sup>12</sup>Aš apsilvilkau maišu vietoje drabužio —  
ir taip pasidariau jiems pasityčiojimas.
- <sup>13</sup>Kalba prieš mane niekus tie, kurie sėdi vartuose,  
ir tyčiojasi iš manęs, kurie geria vyną.
- <sup>14</sup>Bet su savo malda aš kreipiuos į tave, Viešpatie,  
malonės metu, Dieve :  
išklausk mane, žiūrėdamas savo didelio gerumo,  
žiūrėdamas ištikimos tavo pagalbos.
- <sup>15</sup>Ištrauk mane iš dumblo, kad nenugrimsčiau,  
išvaduok mane nuo tų, kurie manęs nekenčia,  
ir iš giliausių vandenų.
- <sup>16</sup>Kad nepaskandintų manęs vandenų srovės,  
ir kad neprarytų manęs giluma,  
ir kad šulins nesusčiauptų ant manęs savo nasrų.

kurias Kristus, pats būdamas nekal-  
tas, apsiėmė ant savęs, apie visos  
žmonijos nusikaltimus. — <sup>7</sup>*Teneraus-  
ta...* Tikri Izraeliai, visuomet išti-  
kimi Viešpačiui, turėtų teisę nusi-  
minti ir jaustusi pažeminti savo šven-  
toje viltyje, jei teisusis, kurs visa-  
dos rodė savo karštą meilę Dievui,  
būtų jo paliktas. Bedieviai naudo-  
tusi prieš juos tuo palikimo pavyz-  
džiu. — <sup>8</sup>*Nes dėl tavęs...* Prašymas  
juo labiau rodosi vertas išklaustyti,  
kad persekiojamasis kenčia nieki-  
nimus dėl Dievo, kurs pats jo asme-  
nyje yra niekinamas. Panašiai dejavo  
vėliau Jeremijas. Jer 15, 10. — <sup>9</sup>*Aš  
pasidariau...* Plg Jer 11, 18—21. —  
<sup>10</sup>*Nes uolumas tavo namams graužė  
mane.* Turima galvoje labai didelis  
rūpestis Dievo namų šventumu ir  
Dievu, kurs juose gyvena. Taip dar  
aiškiau sakoma, kad persekiojimų  
priežastis buvo Dievo meilė. *Graužė* :  
kaip kokia vidinė, karščiausia ugnis.  
Šv Jono Evangelijoje (2, 17) šita  
eil dalis yra išaiškinta apie Kristų,  
kai jis buvo išvaręs pardavėjus iš  
šventyklos. Plg Jer 7, 11. — *Ir pajuo-  
kos...* Uolumas dar labiau sukėlė

prieš psalmininką įnirtimą tų, kurie  
niekino patį Dievą. Ir šitie žodžiai  
išaiškinti šv Povilo apie Išganytoją.  
Žr Rom 15, 3. — <sup>11,12</sup>*Aš prisilėgiau...*  
Psalmininkas, pasninkaudamas ir ap-  
silvilkęs liūdinčiųjų apdaru, ašutine,  
meldė Dievą pagalbos savo sielvarte,  
bet priešams tai buvo nauja proga  
dar labiau jį plūsti. — <sup>13</sup>*Kalba prieš  
mane* : viešuose susirinkimuose mies-  
to vartuose ir kur tik susiedavo pa-  
sikalbėti ar pasilinksinti, tyčiojosi  
iš manęs. Plg Jer 16, 5, 8; Ijob 30, 9.  
Šitos eil žodžiais gal nurodoma Išga-  
nytojo išniekinimas, aprašytas Mt  
27, 27... — <sup>14</sup>*Bet su savo malda...*  
Kada neprieteliai labiausiai tyčiojasi  
ir niekina, psalmininkas karščiau  
meldžiasi, nes buvo atėjęs *malonės*  
metas. Dievo paskirta, jo amžinuose  
nutarimuose numatyta *malonės va-*  
*landa* būna dažniausiai ta, kurią ken-  
tėjimas lyg kad nebepakeliamas,  
Dievo nusigręžimas pilniausias. Tos  
Dievo *malonės* prašo sau psalminin-  
kas vardan Dievo gailingumo  
daugybės ir vardan tikrumo išgelbė-  
jimo, pažadėto meldžiantiems. —  
<sup>15,16</sup>*Ištrauk...* Primenama pavojus,

- <sup>17</sup>Išklausyk mane, Viešpatie, nes tavo malonė meilinga ;  
 žiūrėdamas savo gailestingumo daugybės, pažvelgk į mane.
- <sup>18</sup>Ir neslėpk savo veido nuo savo tarno ;  
 kadangi aš sielvartauju, greitai išklausyk mane !
- <sup>19</sup>Prisiartink prie mano sielos, atpirk ją ;  
 dėl mano neprietelių išvaduk mane.
- <sup>20</sup>Tu žinai pajuokimą manęs, ir mano sugėdinimą, ir mano išniekinimą ;  
 tavo akivaizdoje yra visi, kurie vargina mane.
- <sup>21</sup>Pajuoka sulaužė mano širdį, ir aš pailsau,  
 aš laukiau, kas pasigailėtų, bet tokio nebuvo,  
 ir tokių, kurie paguostų, bet neradau.
- <sup>22</sup>Jie įdėjo į mano valgį tulžies  
 ir mano troškulyje girdė mane actu.
- <sup>23</sup>Tepasidaro jų stalas jiems patiems spąstai  
 ir kilpa prieteliams.
- <sup>24</sup>Teaptemsta jų akys, kad nematytų,  
 ir padaryk, kad jų strėnos visados svyruotų.
- <sup>25</sup>Išliek ant jų savo užsidegimą,  
 ir tavo rūstybės karštis tepagauna juos.
- <sup>26</sup>Tebūna sunaikinta jų gyvenamoji vieta,  
 ir tenebūna, kas gyventų jų padangtėse.
- <sup>27</sup>Nes ką tu užgavai, jie persekiojo,  
 ir skausmą to, kurį tu sužeidei, jie padidino.
- <sup>28</sup>Pridėk kaltę prie jų kaltės,  
 ir pas tave jie tenebūna paskelbti teisūs.
- <sup>29</sup>Tebūna išdildyti iš gyvųjų knygos  
 ir su teisiaisiais tenebūna rašomi.

aprašytas aug 3 eil. — <sup>17,19</sup>*Išklausyk...* Prašančiojo malda darosi kaskart karštesnė. Ji remiama ypač begaliniu Dievo gerumu. — <sup>20</sup>*Tu žinai...* Pats Dievas dar geriau žino, kaip labai psalmininkas yra reikalingas pagalbos. — <sup>22</sup>*Jie įdėjo...* Troškimą pasigailėjimo ir paguodos priešai nuožmiai aitrino ir išjuokė, pasotindami karčiais žodžiais, išjuokimais ir niekinimais. — Ką čia psalmininkas sako apie save, tai pilniausiai padaryta su Jėzumi Kristumi. Žr Mt 27, 34 ; Jo 19, 29, 30

<sup>23</sup>*Tepasidaro...* Patiestas stalas tai žemiškos laimės vaizdas. Kadangi neprieteliai, kankindami teisųjį, davė jam ragauti tulžies ir acto, todėl teisinga, kad ir jų pačių stalas pavirstų jiems kankinimu. — Baisūs linkėjimai bausmių čia, kaip ir kitur, ne žemiško keršto išreiškimas, bet ženklas uolomo Dievo garbei, teisybei. Jie yra pasekmė minčių, išreikštų aug 8 ir 10 eil. — <sup>24</sup>*Svyruotų* : kad jie pasidarytų silpni kūnu. — 23 ir 24

eil šv Povilas aiškina apie Israėlio atmetimą dėl nepriėmimo Mesijo. Žr Rom 11, 8, 9 ; plg Mt 13, 14 ; Jo 12, 35—40 ; 2 Kor 3, 14. — <sup>26</sup>*Tebūna sunaikinta...* Linkima, kad būtų nubausti taip pat neprietelių palikuonys ir kad jie žūtų. — ApD 1, 20 šitie žodžiai aiškinami apie Judą Iskariotą. — <sup>27</sup>*Nes ką tu užgavai...* Dievas turėjo teisės bausti (plg aug 6 e), bet žmonėms reikėjo baudžiamojo pasigailėti. — <sup>28</sup>*Pridėk kaltę...* Kaip jie didino kenčiančiojo skausmą, taip tebūna padidinta jų pačių bausmė. Dievas dideliems kaltininkams nubausti kadaisiai palieka juos jų pačių jėgoms ir leidžia jiems pulsti iš nuodėmės į nuodėmę, net ir į visišką sukietėjimą. Tai jis padaro, atstodamas nuo jų, nebeduodamas jiems savo malonių, kurias jie dažnai niekino. Plg 2 Moš 9, 16 ; Rom 9, 18 ir k. — *Tenebūna paskelbti...* tenegauna kalčių atleidimo. — <sup>29</sup>*Tebūna išdildyti...* Tie, kurie nebus paskelbti teisūs, bus išbraukti ir iš gyvųjų knygos.

- <sup>30</sup>Aš gi esu nelaimingas ir skausmų suimtas ;  
tegul gina mane tavo pagalba, Dieve.  
<sup>31</sup>Aš šlovinsiu Dievo vardą su giesme  
ir skelbsiu jį su dėkojimu.  
<sup>32</sup>Tai patiks Dievui labiau kaip jautis,  
kaip jauniklis jautis su ragais ir nagomis.  
<sup>33</sup>Matykite, pažemintieji, ir linksminkitės,  
ir teatgyja širdis jūsų, kurie jieskote Dievo.  
<sup>34</sup>Nes Viešpats girdi beturčius  
ir nepaniekina savo apkaltųjų.  
<sup>35</sup>Tešlovina jį dangus ir žemė,  
jūros ir kas tik juda jose.  
<sup>36</sup>Nes Dievas išgelbės Sioną  
ir statys Judo miestus :  
ir jie gyvens tenai ir paveldės jį.  
<sup>37</sup>Ir jo tarnų palikuonys gaus jį tėvonystėn,  
ir kurie myli jo vardą, pasiliks jame

### 69 (70) psalmė. Prašymas Dievo pagalbos

- <sup>1</sup>Khoro vedėjui. Dovido. Prisiminimui.  
<sup>2</sup>Teikis, Dieve, gelbėti mane ;  
Viešpatie, skubėk man padėti.  
<sup>3</sup>Tebūna sugėdinti ir teparausta,  
kurie jiesko mano gyvybės.  
Tegul traukiasi atgal ir tesusilaukia gėdos,  
kurie gerisi mano nelaimėmis.  
<sup>4</sup>Tepasitraukia, susilaukę gėdos,  
tie, kurie man sako : šė tau, šė tau !  
<sup>5</sup>Tedžiūgauja ir tesilinksmina tavimi  
visi, kurie tavęs jiesko ;

Gyvųjų Knyga dažnai Šv Rašte yra vaizdas priklausymo Dievo karalystei žemėje ir danguje. Plg 2 Moš 32, 32. — <sup>30</sup>*Tegul gina...* Kadangi Dievas yra teisingas, todėl ps autorius turi tikrą viltį, kad bus išklausytas ir išgelbėtas, ir už tą išgelbėjimą jau žada šlovinti Viešpatį. <sup>31</sup>Toks šlovinimas ir išpažinimas Dievo didybės jam patiks labiau nekaip geriausios aukos : <sup>32</sup>*Jauniklis jautis* : pilnai užaugęs (turįs arti trejų metų), toks, kokį įstatymas laiko nesuteptu. Žr 3 Moš 2, 3. — <sup>33</sup>*Matykite...* Išgelbėjimas persekiojamojo teisiejo bus džiaugsmo priežastis visiems kitiems neteisingai varginamiems. — Psalmininkas jau stačiai į juos kreipiasi ir ragina linksmintis : — <sup>34</sup>*Savo apkaltųjų*. Apkaltieji yra ne tik tie, kurie surišami grandinėmis ir įmetami kalėjiman, bet taip pat visi, kurie priima betkuriuos kentėjimus dėl

ištikimybės Dievui. Jų Dievas ne tik nepaniekina, bet dar rūpinasi jais su didžiausia meile. Bedievių įvykdyto apkalimo pavyzdį randame aprašytą pranašo Jeremijo gyvenime. Žr Jer 20, 2 ; 32, 2 ; 33, 1 ; 36, 5 ; 37, 14, 15 ; 39, 6 ; 40, 1. — <sup>35</sup>*Tešlovina...* Psalmė tikriausiai buvo baigiama šituo pakvietimu visų kūrinių šlovinti Dievą. — <sup>36,37</sup>*eil pridėtos gal Babelės nelaisvės laikais, nes jose išreikiama viltis atitaisymo : bus statomi Sionas, Jerusale, Judo miestai. Sionas vėl bus tautos tėvonystė, ir kurie myli jo (Dievo) vardą, pasiliks jame*

**69 psalmėje** Dovidas meldžia Dievo pagalbos, kad tie, kurie tykoja jo gyvybės, turėtų trauktis šalin su gėda (2—4), kad tikri Dievo tarnai linksmintųsi ir jį augštintų ir kad jis pats greitai susilauktų Dievo pagalbos (5,6)

*Dovido.* Šita ps padaryta iš Ps 39,

ir tesako visados : « Tebūna šlovinamas Dievas », kurie geidžia tavo pagalbos.

<sup>6</sup>Aš gi esu nelaimingas ir vargšas,  
Dieve, padėk man.

Mano padėjėjas ir mano vaduotojas esi tu ;  
mano Dieve, nedelsk

### 70 (71) psalmė. « Neatmesk manęs senatvės metu »

<sup>1</sup>Prie tavęs, Viešpatie, aš bėgu glaustis ;  
tenebūsiu sugėdintas per amžius.

<sup>2</sup>Žiūrėdamas savo teisybės, išgelbėk mane ir išvaduok mane,  
palenk prie manęs savo ausį ir gelbėk mane.

<sup>3</sup>Būk man priebėgos uola, sustiprinta pilis, kad išgelbėtum mane,  
nes tu esi mano uola ir mano pilis.

<sup>4</sup>Mano Dieve, atimk mane iš nedorėlio rankos,  
iš neteisaus ir prispaudėjo kumščio ;

<sup>5</sup>Nes tu esi mano laukimas, mano Dievas,  
Viešpatie, tu mano viltis nuo pat mano jaunystės.

<sup>6</sup>Tavimi aš remiuos nuo pat motinos išcios ;  
nuo mano motinos vidurių tu buvai mano globėjas ;  
tavyje aš turėjau vilties visados.

<sup>7</sup>Daugeliui aš pasirodžiau kaip stebalas ;  
nes tu buvai galingas mano padėjėjas.

<sup>8</sup>Mano burna buvo pilna tavo šlovinimo,  
per visą dieną tavo garbės.

<sup>9</sup>Neatmesk manęs senatvės metu ;  
kai išseks mano jėgos, nepalik manęs.

<sup>10</sup>Nes mano neprieteliai kalba apie mane  
ir, stebėdami mane, tariasi iš vieno,

<sup>11</sup>Sakydami : « Dievas paliko jį ;  
vykitės ir sugaukite jį,  
nes nėra, kas jį atimtų ».

14—18. Skirtumų taip jų kaip ir nėra. Atskirta ji nuo 39 ps gal tik dėl to, kad tose penkiose eil yra labai tinkamas šaukimasis Dievo pagalbos

**70 psalmės** autorius, žmogus pamaldus ir jau senas, nelaimės prislėgtas, prašo sau pagalbos iš Dievo, kurs laikė jį savo globoje nuo pat kūdikystės, kuriuo jis visuomet pasitikėjo ir kurį visados šlovino (1—8) ; aprašinėja piktus priešų sumanymus ir pakartotinai prašo Dievą, kuriam bus visados dėkingas, skubiai eiti jam pagalbon (9—16) ; prisimena Dievo pagalbą, kurios buvo dažnai gavęs savo gyvenimo sunkiose valandose, meldžia, kad jos susilauktų taip pat savo senatvėje, žadėdamas šlovinti Dievą už tą geradarybę (17—24). — Psalmės autorius nežinomas. Jis turėjo būti žmogus pamaldus ir jau senas (9. 18 e), kenčias

persekiojimą (4. 10. 11. 24 e). Nemaža šitos ps dalis yra padaryta iš kitų senesnių ps žodžių ar bent labai juos primena. Taigi, 1—3 e paimtos iš Ps 30, 2—4 ; 5. 6 e iš Ps 21, 10. 11 ; 12 e primena Ps 21, 12 ir 69, 2 ; 13 e Ps 39, 15 ; 34. 4. 26

<sup>1</sup>—<sup>3</sup>Prie tavęs... Žr Ps 30, 2—4. — <sup>4</sup>Iš nedorėlio rankos. Psalmininko priešas yra nedoras žmogus, todėl vertas Dievo bausmės. — <sup>5</sup>—<sup>6</sup>Nes tu esi... Žr Ps 21, 10. 11. — <sup>7</sup>Kaip stebalas : dalykas, kurs sukelia žmonėse nustebimą dėl daugybės nelaimių, kurios mane sutiko (žr 20 e) ir kuriose Dievas man padėdavo. — <sup>8</sup>Mano burna... Juo daugiau buvo nelaimių, juo labiau psalmininkas šlovino Dievą. — <sup>9</sup>Neatmesk... Dar daugiau reikia Dievo pagalbos senatvėje. — <sup>11</sup>Dievas paliko jį... Ši kartą priešininkai tikisi, kad psal-

- <sup>12</sup>Dieve, nestovėk toli nuo manęs,  
Mano Dieve, skubėk man padėti.
- <sup>13</sup>Tebūna sugėdinti, tepražūna mano gyvenimo priešininkai;  
tesusilaukia panikinimo ir gėdos, kurie jieško man nelaimės.
- <sup>14</sup>Aš gi visados turėsiu vilties  
ir kasdien dauginsiu visą šlovinimą tavęs.
- <sup>15</sup>Mano burna skelbs tavo teisybę,  
visą laiką tavo pagalbas,  
nes aš nežinau jų saiko.
- <sup>16</sup>Aš išpasakosiu Dievo galingumą,  
Viešpatie, aš skelbsiu tavo vieno teisumą.
- <sup>17</sup>Dieve, tu mokei mane nuo pat mano jaunystės,  
ir iki dabar aš skelbiu tavo nuostabius darbus.
- <sup>18</sup>Bet taip pat senatvėje ir senyvame amžiuje,  
Dieve, nepalik manęs,  
Kolei skelbsiu tavo petį šitai kartai,  
visiems būsimiems tavo galingumą,
- <sup>19</sup>Ir tavo teisumą, Dieve, kurs pasiekia dangų,  
kuriuo padarei tokių didelių dalykų. Dieve, kas yra tau lygus?
- <sup>20</sup>Esi man siuntęs daug ir skaudžių sielvartų:  
tačiau tu vėl atgaivinsi mane ir vėl iškelsi mane iš žemės gilybių.
- <sup>21</sup>Padaugink mano vertę  
ir vėl paguosk mane.
- <sup>22</sup>Taip pat aš šlovinsiu psalteriu tavo ištikimybę, Dieve,  
skambinsiu tau kanklėmis, Israėlio Šventasis.
- <sup>23</sup>Mano lūpos džiūgaus, kada aš tau giedosiu,  
taip pat ir mano siela, kurią atvadavai.
- <sup>24</sup>Ir mano liežuvis skelbs per visą dieną tavo teisybę,  
nes yra sugėdinti ir paraudo tie, kurie jieško man nelaimės

### 71 (72) psalmė. Mesijo karalystė

<sup>1</sup>Saliamono.

Dieve, duok karaliui savo išminties teisingai teisti  
ir savo teisingumo karaliaus sūnui,

mininkas nebeišsigelbės ir kad niekas jam nebeпадės. — <sup>12</sup>*Dieve...* Žr Ps 21, 12; 69, 2. — <sup>13</sup>*Tebūna...* Plg Ps 39, 15; 34, 4. 26. — <sup>14</sup>*Tavo pagalbas...* Dievo teisybė pasireiškia visokeriopa Dievo teikiama pagalba; tos pagalbos yra daug, be saiko; ją skelbs psalmininkas. Jis šlovins didelius Dievo veikalus, kuriais Dievas apreiškia savo teisybę

<sup>17</sup>Gavęs daug Dievo pagalbos savo jaunystėje, psalmės autorius prašo jos ir savo senatvėje, ypač dėlto, kad Dievas yra jam *siuntęs daug ir skaudžių sielvartų*. Tie vargai yra lygūs netekimui gyvybės, lygūs žengimui į mirusiųjų buveinę. — <sup>21</sup>*Padaugink mano vertę*: pakeldamas mane iš suspaudimo, į kurį esu patekęs, ir tuo paguosdamas mane. — <sup>22</sup>*Aš šlo-*

*vinsiu...* Prašydamas pagalbos, psalmininkas visai pasitiki Dievu, todėl žada šlovinti Israėlio Šventąjį, jam karštai dėkoti, skelbti jo teisybę. — Kaikurie aiškintojai mano, kad ps autorius kalba visos savo tautos vardu, tos, kuri tiek Dievo pagalbos yra gavusi nuo pat savo jaunystės, nuo savo atsiradimo dienos, kuriai Dievas visados padėdavo varguose, kuriai tos pagalbos ypač reikia jos senatvėje, kai ji pateko į neapsakomus vargus, nelaisvę. Tautos tad vardu psalmininkas ir šlovina Visagaliį ir karštai dėkoja, pareiškdamas jam visų pasitikėjimą

**71 psalmės** autorius po trumpos maldos, kad Dievas suteiktų karaliui karališkąją valdžią, tuojau pradeda aprašinėti laimingą jo karalys-

- <sup>2</sup>Kad jis valdytų tavo tautą su teisybe  
ir tavo pažemintuosius su lygybe.
- <sup>3</sup>Kalnai atneš tautai taiką  
ir kauburiai teisybę.
- <sup>4</sup>Jis gins tautos pažemintuosius,  
išgelbės beturčių vaikus  
ir sunaikins prispaudėją.
- <sup>5</sup>Ir ilgai jis gyvens, kaip saulė  
ir kaip mėnulis per visas kartas.
- <sup>6</sup>Nužengs kaip lietus ant vejų,  
kaip lietaus šlakai, kurie laisto žemę.
- <sup>7</sup>Jo dienomis žydės teisybė  
ir taikos apstybė, kolei nebebus mėnulio.
- <sup>8</sup>Ir jis viešpataus nuo jūros iki jūrai  
ir nuo upės iki žemės pakraščių.
- <sup>9</sup>Ties juo parpuls jo neprieteliai,  
ir jo priešininkai laižys žemę.

tės stovį ir nurodo jos amžinumą (1—7); toliau skelbia tos karalystės išsiplėtimą visame pasaulyje, visų karalių ir visų tautų jai pasidavimą, draug išdėstydamas, kaip toje karalystėje bus elgiamasi su silpnaisiais ir beturčiais (8—15); pagaliau aprašo karalystės teisingumą ir šlovingumą (16. 17). — Prie 71 ps pridėta visos antrosios psalmino knygos pabaiga, pagarbinimas Dievo ir psalmino rinkėjo pastaba

<sup>1</sup>*Saliamono*. Laikydamiės Vulgatos antraštės, daugelis mano, kad šitą psalmę sudėjęs Dovidas, kada turėjęs atiduoti jam savo sostą. Bet ebr tekste Saliamonas įvardijamas kaip ps autorius. — Psalmėje kalbama tik apie Mesiją. Taip ją suprato senovės žydai, taip ją aiškina kone visi šv tėvai, ir tikrai, kas pasakyta 5.7.8-11 eil, netinka jokiam kitam karaliui, kaip tiktai Kristui. Autorius, kalbėdamas išimtinai apie Mesiją ir jo karalystę, ima vaizdus iš Saliamono karalystės sąlygų. — *Dieve, duok...* Karaliaus dalykas yra daryti teisimą ir teisybę tautoje (plg 2 Kar 8, 15). Tobuliausiai tai įvykdo vyriausias karalius, Dievas. Taigi, psalmininkas meldžia suteikti karaliui tą savo valdymo būdą, daryti taip, kaip jis daro teisybę, ir atiduoti kiekvienam, kas jam priklauso. — *Karaliui*. Khaldaiškoje parafrazėje pasakyta: karaliui Mesijui. Tas pats karalius tuojau vadinamas karaliaus sūnumi, todėl karališkoji valdžia priklauso jam teisėtai. — <sup>2</sup>*Tavo pa-*

*žemintuosius...* Kai tauta valdoma dievišku būdu teisybėje, tuomet ir pažemintųjų teisės neniekkinamos. — <sup>3</sup>*Kalnai...* Kalnai ir kauburiai čia reiškia visą šalį, kurioje jie matomi toli. Teisybės pasekmė ir vaisius bus taika ir ramybė tautoje. <sup>4</sup>*Jis gins*. Paaiškinama, kaip teisingumu bus padaryta ramybė ir taika. — <sup>5</sup>*Ir ilgai...* Ramybė bus amžina, nes kurs darys teisybę, karalius, bus tolei, kolei šviečia saulė ir mėnulis, per visas kartas. Nuolat keičiantis žemiškiems dalykams, saulė ir mėnulis laikosi visuomet savo tvarkos, todėl yra vaizdas pastovumo, nekeitėjimo. — <sup>6</sup>*Kaip lietus...* Nupjautai pievai ypač reikia lietaus (Am 7, 1). Kaip lietus be žmogaus prisidėjimo lyja ir atgai vina pievą, taip Mesijas ateis savo tautai iš laisvo Dievo pasigailėjimo. — Šv tėvai aiškina šitą eil apie Dievo Sūnaus nužengimą žemėn ir, remdamies Vulgatos vertimu, kuriame vietoje vejų yra minima vilna, sako, kad vilna čia yra pavadinta Marija ar žydų tauta. — <sup>7</sup>*Kolei nebebus...* visuomet, per amžius. — <sup>8</sup>*Nuo jūros iki...* Nurodomas Mesijo karalystės platumas. Ji apims visą pasaulį: nuo jūros... iki žemės pakraščių. Dažniausiai žydų minima jūra yra Tarpžemė; upe gi tai Eupratas. — <sup>9</sup>*Parpuls...* Mesijo viešpatavimą turės pripažinti visi, net ir laukinės, atklausios tautos. — *Laižys žemę*: pasiduos su didžiausiu nuolankumu, taip, kaip daro tie, kurie, pasisakydami esą vergai, bučiuoja parpuolę

- <sup>10</sup>Tarsio ir salų karaliai neš dovanas ;  
Arabų ir Sabos karaliai gabens atnašas.
- <sup>11</sup>Ir visi karaliai garbins jį,  
visos tautos jam tarnaus.
- <sup>12</sup>Nes jis išvaduos beturtį, kurs jo šaukiasi,  
ir nelaimingąjį, kuriam nėra padėjėjo.
- <sup>13</sup>Jis pasigailės vargšo ir beturčio  
ir gelbės beturčių gyvybę.
- <sup>14</sup>Nuo skriaudos ir prispaudimo jis išvaduos juos,  
ir jo akyse bus brangus jų kraujas.
- <sup>15</sup>Todėl jis bus gyvas, ir jam duos Arabijos aukso ;  
jie melsis už jį visados,  
nuolat šlovins jį.
- <sup>16</sup>Žemėje bus javų apstybė ;  
ant kalno viršūnių šlamės, kaip Libanas, jo vaisiai ;  
ir miestų gyventojai žydės kaip žemės žolė.
- <sup>17</sup>Jo vardas bus šlovinamas per amžius ;  
kolei švies saulė, pasiliks jo vardas.  
Ir visos žemės giminės bus palaimintos jame,  
visos tautos skelbs jį esant laimingą.
- \* \* \*
- <sup>18</sup>Tebūna šlovinamas Viešpats, Israėlio Dievas,  
kurs tik vienas tedaro stebuklus.
- <sup>19</sup>Ir tebūna šlovinamas jo garbingas vardas per amžius,  
ir jo garbės tebūna pilna visa žemė. Tebūna, tebūna

žemės dulkes. — <sup>10</sup>*Tarsio* : tolimiausių saulėleidžių, Tarsio uosto Ispanijoje (plg Ps 48, 8). — *Salų* : Tarpžemio pajūrio ir jo salų gyventojai. — *Dovanas* : ne laisva valia duodamas, bet valdovams priklausančius mokesčius. — *Arabų ir Sabos* : pietų šalių, vadinamosios laimingosios Arabijos (3 Kar 5, 1 ; 10, 24...) ir Meroės valdovai. Įvardytieji tautos ir karaliai tai tik pavyzdžiai visų kitų, nes <sup>11</sup>*ir visi karaliai*... — <sup>12</sup>*Nes jis*... Mesijui karaliui tarnaus visi, nes jo viešpatavimas pilnas maloningumo. — <sup>14</sup>*Bus brangus*... jis gins jų gyvybę ir keršys už išlietą kraują. — <sup>15</sup>*Jis bus gyvas*. Linkėjimas karaliui : tegyvuoja, tebūna laimingas, ir tegul jam duoda... — *Melsis už jį* : kad jo karaliavimas būtų visados laimingas. — <sup>16</sup>*Ant kalnų viršūnių*... Ten, kur paprastai galima rasti tik pikty uolų ar retų medžių, augs javai. Su tuo žemiškų gėrybių gausumu palyginami mesijinės karalystės palaiminimai. — *Kaip Libanas*. Augančių javų šlamėjimas, vėjui papūtus, palygi-

namas su medžių ošimu Libane. — *Ir miestų gyventojai*... Su žemės vaisių gausumu jungiama padaugėjimas ir laimė tautos. Gyventojų bus tiek daug, kaip žolės laukuose. — <sup>17</sup>*Jo vardas*... Pareiškiamo linkėjimas, kad karaliaus garbė ir šlovė pasiliktų per amžius. — *Ir visos*... Plg 1 Moš 26, 4 ; 28, 14

<sup>18</sup> *Tebūna šlovinamas*... 18 ir 19 eilės žodžiai, kuriais šlovinamas Dievas, šitai psalmei nepriklauso. Jais baigiama visa *antroji* psalmyno knyga (žr. Įvado 108 puls ; plg Ps 40, 15). — Toliau dedama psalmių rinkėjo pastaba : Čia baigiasi Jėšės sūnaus Dovido šlovinimo giesmės. Taip norima pasakyti, kad visos jam žinomos psalmės buvo surinktos į pirmąsias dvi psalmyno knygas. Bet tuo dar nepasakyta, kad jos visos be išimties yra Dovido ir kad kitas vėlesnis rinkėjas nebegalėjo rasti daugiau Dovido sudėtų psalmių ; nes ir kitose psalmyno knygose yra, kad ir netiek daug, Dovido psalmių ; tik jos galėjo būti nežinomos pirmiesiems rinkėjams



## TREČIOJI PSALMIŲ KNYGA

## 72—88 (73—89) psalmės

## 72 (73) psalmė. Tariamoji bedievių laimė ir jos apgaulingumas

<sup>1</sup>Psalmė. Asapho.

Koks gi geras tiesiesiems Dievas,  
Viešpats yra tiems, kurių širdis nesutepta!

<sup>2</sup>Mano gi kojos kone pasviro,  
kone padriko mano žingsniai,  
<sup>3</sup>Nes aš pavydėjau bedeviams,  
matydamas nusidėjėlių pasisėkimą.

<sup>4</sup>Nes nėra jiems jokių kentėjimų,  
sveikas ir riebus jų kūnas.

<sup>5</sup>Jie nedalyvauja žmonių varguose  
ir neplakami, kaip kiti žmonės.

<sup>6</sup>Todėl juos juosia puikybė kaip grandinaitė,  
ir kaip drabužis supa juos smarkumas.

<sup>7</sup>Iš jų nutukusios širdies eina jų nedorumas,  
trykšta minties prasimanymai.

**72 psalmė.** Gražiausioje šitoje psalmėje, taip pat, kaip ir 36 bei 48 pss, svarstomas klausimas, kaip galima suderinti su Dievo teisingumu tai, kad bedieviai turi pasisėkimo ir būna laimingi; čia duodama atsakymas išsamesnis ir gilesnis, kaip anose psalmėse: ne ši žemė sprendžia likimą, bet yra kitas gyvenimas, kuriame bedieviai žus, gerieji gi džiaugsis Dievuje. — 72 ps autorius prisipažįsta jautęs savo pasitikėjime Dievu neramumą dėl bedievių laimės (1—3), nes bedieviai dažnai turi daugiau pasisėkimo kaip kiti žmonės, todėl keliai puikybėn, vargina kitus, piktžodžiaują ir dėl savo laimės būna suvedžiojimas tautai (4—10); iš čia atsiranda tokių, kurie sako neesą Dievo apvaizdos, žmogus veltui laikąs teisybės, nes gerieji daugiausia kenčia, nors taip neturėtų kalbėti tikras Dievo tarnas (11—15). Psalmininkas toliau sakosi radęs to pailaus klausimo išrišimą šventykloje, kur supratęs bedievių laimės apgaulingumą. Dabar išpažįsta savo paikumą, kad dėl to dalyko buvęs neramus

(16—23). Taigi, su didesne meile nori laikytis didžiausios gėrybės, Dievo, kurs priims jį į savo garbę (24—28)

<sup>1</sup>Asapho. Žr Ps 49, 1. — *Koks gi geras...* Tokie buvo psalmininko jausmai pirm sukilusios dėl bedievių laimės pagundos, tokiuos pats jis įgavo, abejonę išrišęs. — <sup>2</sup>Mano gi kojos... Buvo laikas, kad autoriaus pasitikėjimas Dievu buvo pavojuje: jis kone nusidėjo abejojimu, Dievo teisybės paneigimu. Tai išreiškiama palyginimu žmogaus, netvirtai stovinčio ant savo kojų ir žengiančio netikrus žingsnius. — <sup>4</sup>Nes nėra jiems... Nusidėjėliai ramūs, nes nesirūpina mirtimi, jos nebijo; o jei jiems atsitinka kokia nelaimė, tai ir ta greitai praeina. — <sup>5</sup>Jie nedalyvauja... nepatiria bendrų žmonėms nelaimių, ir jei kokia sloga ištinka kitus žmones, bedieviai neplakami kartu su jais; todėl jie keliai puikybėn ir elgiasi nedorai. — <sup>6</sup>Todėl... *puikybė...* Puikybė yra jų kaklo papuošalas, kuriuo jie giriasi, nes vaikščioja kaklą ištiesę. — <sup>7</sup>Iš jų nutukusios... Bedievių pui-

- <sup>8</sup>Jie išjuokia ir kalba piktai,  
iš augšto graso prispaudimu.
- <sup>9</sup>Savo burna jie puola dangų,  
ir jų liežuvis bjauroja žemę.
- <sup>10</sup>Todėl mano tauta gręžiasi į juos  
ir siurbia sau gausingo vandens.
- <sup>11</sup>Ir sako: «Kaipgi Dievas tai žinos,  
ir argi yra Augščiausiam žinojimas?»
- <sup>12</sup>Štai tokie yra nusidėjėliai  
ir, visuomet ramūs, jie didina galingumą.
- <sup>13</sup>Taigi, ar neveltui aš laikiau savo širdį nesuteptą  
ir ploviau nekaltas savo rankas?
- <sup>14</sup>Nes aš kenčiu rykštes kiekvienu metu  
ir plakimą kasdien.
- <sup>15</sup>Jei būčiau manęs: Kalbėsiu kaip jie,  
aš būčiau išsižadėjęs tavo vaikų giminės.
- <sup>16</sup>Taigi aš svarsčiau, kad tai suprasčiau;  
bet man rodėsi sunku,
- <sup>17</sup>Kolei neįėjau į Dievo šventovę  
ir neišžiūrėjau, koks būna jų galas.
- <sup>18</sup>Tikrai ant slidaus kelio tu statai juos,  
nustumi juos į griuvėsius.
- <sup>19</sup>Kaipgi jie sukniubo akimirksnyje,  
išnyko, yra sunaikinti didelio išgąščio!
- <sup>20</sup>Kaip sapną, kada kas pabunda, Viešpatie,  
taip tu, kai atsikelsi, paniekinsi jų vaizduotės dalykus.

kybės ir smarkumo pasekmės: jų nedorumas, nevaldymas piktų širdies geidulių, kurių jie klauso. — <sup>8</sup>*Jie išjuokia...* niekina kitus žmones, žiūri į juos iš augšto. — <sup>9</sup>*Savo burna...* jie piktžodžiauja net ir tam, kas augščiausia ir švenčiausia; žemėje jie visa niekina, teršia savo kalbomis. — <sup>10</sup>*Todėl mano tauta...* Savo pasigyrimais ir tariama laime bedieviai suvedžioja net geruosius, kurie kelia į juos savo akis ir mintis. — <sup>11</sup>*Kaipgi Dievas...* Jei Augščiausias tai žinotų ir matytų ir rūpintųsi žmonėmis, tai kodėlgi tie nusidėjėliai, pilni visokių kaltubių, gyvena laimingi ir gali nuolat didinti savo lobį? Taip suvedžiotajai pradeda ginčyti Dievo apvaizdos veikimą. — <sup>13</sup>*Taigi, ar...* Toks dalykų stovis sukėlė psalmininko širdyje jau augščiau (2 e) minėtą abejonę, svyravimą. — *Ploviau nekaltas...* Aš saugojaus betkuriuos kaltės, gyvenau be nusikaltimo, tačiau: <sup>14</sup>*Aš kenčiu...* Jei Dievas yra vaizdinantis pasaulio tvarkytojas, kaipgi mano pastangos jam patikti galėjo būti apmokėtos nelaimėmis, tuo tarpu kad bedieviai valdo pasaulį ir džiaugiasi juo? —

<sup>15</sup>*Jei būčiau...* Jei būčiau pasidavęs, pritaręs kilusiai abejonei, aš tuo pačiu būčiau atskyręs save nuo Dievo vaikų, būčiau priėmęs mokslą, kuriuo griunama dorumo pagrindai. Pats nepasiduodamas abejonei apie Dievo apvaizdą, psalmininkas stengėsi, kiek galėdamas, suprasti, kodėl bedieviai būna laimingi, ilgai ir ne be vargo tai svarstė, nes dalykas rodėsi tikrai sunkus. — <sup>17</sup>*Kolei neįėjau...* Klausimo išrišimą jis rado būdamas šventovėje, karštai meldamasis Dievui. — *Koks būna jų galas.* Jo akys buvo nukreiptos į galutinį nelaimingą bedievių likimą.

<sup>18</sup>*Tikrai ant...* Viešpats yra paskyręs bedieviams visokių nelaimių. — Jų laimė neturi pastovumo. Nuo augšto laipsnio, kur jie rodosi esą laisvi nuo pavojaus, jie ūmai nusviedžiami į prapultį. — <sup>19</sup>*Kaipgi jie...* Bedieviai žūna netikėtai, laimės pilnume. — <sup>20</sup>*Kaip sapną...* Kaip visas sapno tuštumas pasirodo, kada žmogus nubunda, taip tu, Viešpatie, stojęs teisti, parodysi, kad jų tariama didybė yra tik apgaulingas vaizdas, kurį tu atstumsi nuo savęs ir išdildysi

- <sup>21</sup>Kai įsikarščiudavo mano mintis  
ir mano širdis buvo suspaudžiama,  
<sup>22</sup>Aš būdavau neišmanėlis ir nesuprasdavau :  
buvau kaip galviją tavo akyse.  
<sup>23</sup>Bet aš būsiu visados su tavim :  
tu pasiėmei mano dešinę ranką ;  
<sup>24</sup>Savo sumanymu tu lydėsi mane  
ir priimsi pagaliau mane į garbę.  
<sup>25</sup>Kas gi be tavęs yra man danguje ?  
ir, jei esu su tavim, neduoda man pasigėrėjimo žemė.  
<sup>26</sup>Niekais pavirsta mano kūnas ir mano širdis,  
mano širdies Uola ir mano dalia yra Dievas per amžius.  
<sup>27</sup>Nes štai, kurie atstoja nuo tavęs, žus,  
tu sunaikini visus, kurie paleistuvauja, atstodami nuo tavęs.  
<sup>28</sup>Man gi yra gera būti arti Dievo,  
turėti savo priebėgą Viešpatyje Dievuje.  
Aš išpasakosiu visus tavo darbus  
Siono dukters vartuose

### 73 (74) psalmė. Dejavimas dėl sunaikintos šventovės ir maldos

- <sup>1</sup>Maskil. Asapho.  
Kam, Dieve, atstūmei amžinai ;  
tavo rūstybė dega prieš tavo ganyklos avis ?  
<sup>2</sup>Atsimink savo draugiją, kurią įsteigė senais laikais,  
giminę, kurią atvadavai sau, kad ją valdytumei,  
Siono kalną, kuriame pastatėi sostą.

juos amžinai. — <sup>21</sup>*Kai įsikarščiudavo...* Psalmininkas dabar gyvai supranta, kaip paika buvo karščiutis dėl tuščios bedievių laimės, paskui kurią eina tokia didelė nelaimė. Jis lyg kad sako : kadangi mano širdis buvo susikrįmusi ir aš kankinaus, tai aš buvau tavo akivaizdoje lyg nieko neišmanęs galviją. — <sup>23</sup>*Bet aš būsiu...* Psalmininkas jau su džiaugsmu pradeda aprašinėti tikrą laimę Dievuje. — *Tu pasiėmei...* palaikai mane, kad neparpulčiau. — <sup>24</sup>*Lydėsi mane* : vesi mane tavo šv. valios paskirtais takais. — *Ir priimsi...* Taigi, psalmininkas ne slidžioje, kaip bedieviai, stovi vietoje, bet palaikomas paties Viešpaties, jo sumanymu vedamas ir, pervestas per gyvenimą, bus priimtas į amžiną garbę. Toks jo galas, kurs padaro jį pilną pasitikėjimo gyvenimo tamsybėje ir šviečia jam, žengiančiam į anapus kapo. — <sup>25</sup>*Kas gi be tavęs...* Vienatinė ir svarbiausia gėrybė yra būti su Dievu. Dangus be Višpaties neturėtų psalmininkui nieko žavingo, ir žemėje jis nieko daugiau netrokšta, jei tik turi Viešpatį. Nors žūtų jo

kūnas ir baigtųsi žemiškas gyvenimas, jis ir tuomet jausis laimingas, nes : <sup>26</sup>*Mano širdies Uola...* — <sup>27</sup>*Kurie paleistuvauja...* Kas iš Dievo tautos eina paskui svetimus dievus, apie tą sakoma, kad jis paleistuvaujęs, svetmoteriaujęs, nes toksai laužo padarytą su Dievu sandorą. — <sup>28</sup>*Man gi gera...* Kad žmogaus nesutiktų pamirėtas 27 e. likimas, reikia artintis į Dievą ir vien jį laikyti. — *Aš išpasakosiu...* Ką pats psalmininkas suprato šventykloje (17 e), tai jis nori skelbti viešai, *Siono dukters vartuose*, Jerusaleš vartuose, viešame susirinkime

**73 psalmėje** po trumpos įžangos, kurioje psalmininkas šaukiasi Dievo pasigailėti, jis aprašo nelaimės, sutikusias Izraelį, ypač gi šventyklos sugriovimą ir sudeginimą, taip pat panaikinimą Dievo kulto (1—9), toliau primena didelius stebuklus, kuriais Dievas kitados sutvirtino ir gynė savo tautą (10—17), ir baigia karštu maldavimu išgelbėti suvargusią ir pažemintą tautą ir už ją atkeršyti (18—23)

<sup>1</sup>*Asapho.* Žr Ps 31, 1 ; 49, 1. Plg

- <sup>3</sup>Pakreipk savo žingsnius į amžinus griuvėsius :  
neprietelis sunaikino visa šventovėje.  
<sup>4</sup>Tavo priešai krikė tavo sueigos vietoje,  
pastatė savo vėliavas kaip ženklus.  
<sup>5</sup>Jie panašūs į tuos, kurie tankumyne mosuoja kirviu,  
<sup>6</sup>ir jau skluta ir plaktuku daužo taip pat jos duris.  
<sup>7</sup>Jie padegė tavo šventovę,  
sutepė žemėje tavo vardo padangtę.  
<sup>8</sup>Jie tarė savo širdyje : « sugriaukime juos kartu ;  
sudeginkite visas Dievo šventoves žemėje ».  
<sup>9</sup>Mes jau nebeatome savo ženklų, nebėra pranašo ;  
ir mūsų tarpe nėra, kas žinotų, iki kolei.  
<sup>10</sup>Iki kolei, Dieve, neprietelis darys priekaištus ?  
ar priešas piktžodžiaus tavo vardui amžinai ?  
<sup>11</sup>Kam tu atitrauki savo ranką  
ir savo dešinę sulaikai savo antyje ?  
<sup>12</sup>Juk Dievas yra mano karalius nuo senų laikų,  
kurs išgelbsti žemės viduryje.  
<sup>13</sup>Tu savo galybe perskėlei jūrą,  
sutrynei slibinų galvas vandenyse.

1 Kron 16, 7. Ps autorius Asaphas, bet tikriausiai ne garsus Dovidą giesmininką, tik vienas iš jo palikuonių. Jos turinys geriausiai tinka laikui, kada Khaldėjos kariuomenė ką tik buvo paėmusi Jerusale, sugriovus ir sudeginus jos šventyklą (587 m pirm Kr). Kiti mano, kad joje kalbama apie persekiojimus Antioko Epifano laikais (1 Mak 1, 4 ir k). Ps žodžiuose labai gerai galima matyti pranašystę apie Jerusale šventyklos sudeginimą, įvykusį 70 m po Kristaus. — *Kam, Dieve...* Ilgai laukęs Dievo pagalbos psalmininkas su nustebimu klausia, kodėl, būdamas maloningas, duoda tiek daug kentėti savo tautai. — *Tavo ganyklos avis.* Izraelis yra Dievo banda. Plg Ješ 63, 11 ; Jer 13, 17 ir k. — *Senais laikais :* Abraomo laikais. — *Atvadavai :* iš Egipto. — *Pakreipk...* skubėk ateiti į tavo šventyklos vietą, kuri jau seniai guli griuvėsiuose. — *Krikė* (kaip liūtai) šventoje vietoje, kur tauta susieidavo maldos ir religinių apeigų. Priešai buvo pastatę savo karines vėliavas, kaip nugalėjimo ženklus, ant pačios šventyklos, ant jos įėjimo. — *Kurie tankumyne...* Čia kalbama tikriausiai apie sukąpojimą ir sudaužymą drožiniais pagražintų durų ir lentų, kuriomis buvo išklotas šventyklos vidus, kad lengviau galėtų pasinaudoti auksu, kuriuo tos lentos buvo aptrauktos. Plg 3 Kar 6, 14. — *Jie padegė...* Visa

Jerusale šventykla buvo sudeginta Nebukadnetsaro laikais (4 Kar 25, 9 ; 2 Kron 36, 19 ; Jer 52, 23), bet ne Antioko Epifano, kurs sudegino tik šventyklos duris (1 Mak 4, 38). — *Tavo vardo padangtę :* vietą, kurioje Dievas apsireiškėdavo ypatingu būdu. — *Visas Dievo šventoves :* visas maldos vietas. — *Savo ženklų :* Seniau Dievo darytų stebuklų tautos naudai. — *Nebėra pranašo.* Khaldėjiečių užpuolimo metu, tiesa, dar buvo pranašų, bet nevisur. Kada Jeremijas buvo išvestas į Egiptą, Palestinoje nebeliko nė vieno pranašo. Todėl ir tuomet psalmininkas galėjo ištarti savo dejavimo žodžius. — *Iki kolei.* Neesant pranašo, nebebuvo, kas galėtų nurodyti tautai, kaip dar ilgai tęsis nelaimė. — *Priekaištus.* Priešus sudrausti reikėjo juo labiau, kad jie piktžodžiavo pačiam Dievui. — *Savo ranką.* Dievas, kurs iki tam metui laikė Izraelį kaip savo numyltinį rankomis prispaudęs prie savo (ančio) krūtinės, dabar ūmai atitraukia rankas ir leidžia jam kristi žemėn. Taigi, įsivaizduojama, kad Dievas, nebeduodamas pagalbos, laiko savo ranką paslėptą antyje. Todėl maldaujama, kad jis tą ranką vėl ištrauktų iš ančio ir ja sunaikintų neprietelius

<sup>12</sup>*Juk Dievas...* Primenama kaipkurie seniau įvykdytieji Dievo globos pasireiškimai. — <sup>13</sup>*Perskėlei jūrą :* žydams išeinant iš Egipto. — *Slibinų*

- <sup>14</sup>Tu sutrupinai Leviatano galvas,  
davei suėsti jį jūros pabaisoms.  
<sup>15</sup>Tu ištryškinai šaltinius ir upelius;  
tu išdžiovinai neišsenkančias upes.  
<sup>16</sup>Tavo yra diena ir tavo yra naktis;  
tu įtvirtinai mėnulį ir saulę.  
<sup>17</sup>Tu nustatei visas žemės ribas;  
tu padarei vasarą ir žiemą.  
<sup>18</sup>Atsimink tai: neprietelis darė tau priekaištų, Viešpatie,  
ir neišmintinga tauta keikė tavo vardą.  
<sup>19</sup>Neatiduok vanagai savo purpelio gyvybės;  
savo beturčių gyvybės neužmiršk amžinai.  
<sup>20</sup>Pažvelgk į savo sadorą,  
nes pilnos yra prievartos žemės slėpynės ir laukai.  
<sup>21</sup>Tenegrįžta nužemintasis sugėdintas;  
beturtis ir vargšas tešlovina tavo vardą.  
<sup>22</sup>Pakilk, Dieve, vesk savo bylą,  
atsimink išniekinimą, kurį neišmintingasis daro tau kasdien.  
<sup>23</sup>Neužmiršk savo priešininkų balsų:  
triukšmas sukilstančiųjų prieš tave kyla visados

#### 74 (75) psalmė. Viešpats yra teisingas tautų teisėjas

- <sup>1</sup>Khoro vedėjui Kaip: «Negriauk». Psalmė. Asapho.  
Giesmė.  
<sup>2</sup>Mes šloviname tave, Viešpatie, šloviname  
ir skelbiame tavo vardą, išpasakojame tavo stebuklus.  
<sup>3</sup>«Mano paskirtu metu  
aš teisiu pagal teisybę.

*galvas*: krokodilų galvas. Krokodilas ir leviatanas yra Egipto vaizdai. Plg Ijobo 41, 1; Ješ 27, 1. Čia turima galvoje egiptiečiai, žuvusieji Raudonojoje Jūroje. — <sup>15</sup>*Tu ištryškinai...* duodamas tautai vandens iš uolos. Žr 2 Moš 17, 6; 4 Moš 20, 8; 21, 16. — *Tu išdžiovinai...* Jordano upę, kai žydai ėjo į Palestiną (žr Još 3, 1...), gal ir kitas neišsenkančias vasarą Palestinos upes. — <sup>18</sup>*Atsimink...* savo tautai suteiktas geradarystės ir savo valdžią visam pasauliui, kurią neprieteliai niekina. — <sup>19</sup>*Vanagai*: nuožmiems priešams. — *Purpelio*: Israėlio tautos. — <sup>20</sup>*Sadorą*. Šaukiamasi į Dievo ištikimybę. Jis buvo žadėjęs gelbėti savo tautą. Tos pagalbos dabar labai reikia, nes priešų yra atsiradę labai daug. — <sup>21</sup>*Nužemintasis*: Israėlio tauta. — *Sugėdintas*, kad nebuvo Dievo išklauskas tokioje baisioje nelaimėje. — *Tešlovina*: tedėkoja šlovinimais už gautą pagalbą, už maldos išklauską. —

<sup>22</sup>*Vesk savo bylą*: nes ir Viešpaties šlovė buvo įžeidžiama. — <sup>23</sup>*Kyla visados*: ir šaukia Dievo keršto

**74 psalmė** pradedama šlovinimu Dievo (2). Toliau atsiliepia pats Dievas, kurs žada ateiti teisybės vykdyti (3, 4); įžūlieji įspėjami, kad mestų savo bedieviškus darbus, nes Dievas teisėjas pažemins juos ir duos jiems gerti svaiginančio vyno (5—9). Psalmė baigiama pažadu visados šlovinti Dievą ir Dievo žodžiais, kuriais patvirtinama, kas buvo pasakyta apie Dievo teismo teisingumą (10, 11)

<sup>1</sup>*Kaip*: «Negriauk...» Žr Ps 56, 1. — *Asapho*. Ps parašyta vieno iš Dovid giesmininko Asapho palikuonių, gyvenusio tikriausiai karaliaus Ezekijo ir Asirijiečių užpuolimo laikais (4 Kar 19, 20...), kada pranašas Ješajas buvo paskelbęs Asirijiečių kariuomenės žuvimą (Ješ 37, 16...). — <sup>3</sup>*Mano paskirtu...* Atsiliepia Dievas ir žada įvykdyti teisybę. Laiką teis-

- <sup>4</sup>Nors judėtų žemė su visais savo gyventojais,  
aš sutvirtinau jos šulius».
- <sup>5</sup>Aš sakau ižiūliesiems : « Nesieltkite ižiūliai »  
ir bedieviams : « Nekelkite ragų ».
- <sup>6</sup>Nekelkite prieš Augščiausiąjį savo rago,  
nekalbėkite prieš Dievą pikta.
- <sup>7</sup>Nes nei iš Rytų, nei iš Vakarų,  
nei iš tyrumos, nei iš kalnų,
- <sup>8</sup>Bet Dievas yra teisėjas :  
šitą jis pažemina, aną išaugština.
- <sup>9</sup>Nes Viešpaties rankoje yra taurė,  
kuri putoja vynu, pilna miežto ;  
Ir jis girdo iš jo ; jie siurbs iki mielių,  
gers visi žemės bedieviai ».
- <sup>10</sup>Aš gi džiūgausiu per amžius,  
giedosiu psalmę Jokubo Dievui.
- <sup>11</sup>Ir sulaužysiu visus bedievių ragus :  
teisiojo ragai bus iškelti

### 75 (76) psalmė. Šlovinimas Dievo už suteiktą pergalę

- <sup>1</sup>Khoro vedėjui. Stygomis. Psalmė. Asapho. Giesmė.
- <sup>2</sup>Dievas pasidarė žinomas Jude,  
jo vardas yra didelis Israelyje.
- <sup>3</sup>Saleme yra jo padangtė  
ir jo buveinė Sione.
- <sup>4</sup>Ten jis sulaužė lankų žaibus,  
skydą ir kalaviją ir šarvus.
- <sup>5</sup>Spindėdamas šviesa tu, galingasis, atėjai  
nuo amžinųjų kalnų.

mui daryti Dievas pasirenka savo valia. — <sup>4</sup>*Nors judėtų... nors žemė* ir jos gyventojai rodytusi žūną dėl ižiūlių netybės ir dėl prispaudimų, Dievas taip sustiprina žemės pamatus, kad jie negali žūti ; pamatai gi ar šulai, kuriais remiasi tvarka žmonėse, yra teisybė — <sup>5</sup>*Aš sakau...* Psalmininkas daro išvadą iš Dievo žodžių ir įspėja priešininkus. — Kiti aiškintojai šitoj ir 6 e mato dar Dievo žodžius. — *Ragų*. Ragas yra galybės vaizdas. Kelti ragą augštin reiškia keltis į puikybę. — <sup>7</sup>*Nes nei...* Išskaičiuojamos keturios dangaus šalys : Rytai, Vakarai, Pietūs (*iš tyrumos*) ir Šiaurė (iš kalnuotos Galilėjos ir Sirijos) ; nė iš vienos iš jų *neateis teismas*. — <sup>8</sup>*Bet Dievas...* Jis padarys teismą — <sup>9</sup>*Nes Viešpaties...* Teisybės įvykdymas išreiškiamas simboliniu veiksmu. Viešpats turi rankoje (rūstybės) taurę ir duoda iš jos gerti. Taurė pripilta tikro vyno, neatskiesto vandenimi, bet uždaryto kvepiančiomis ir svaiginančiomis žolė-

mis. Tą taurę Viešpats palenkia į visas puses, kad visi gertų. Nusi-dėjėliai turi gerti iki dugnui, todėl ir karčiausias dugne esančias mieles. Plg Jer 25, 27... 48, 26... ir k. — <sup>10</sup>*Aš gi...* Už Dievo padarytą teismą psalmininkas atsilygins šlovinimais. — <sup>11</sup>*Ir sulaužysiu...* Gal vėl Dievo žodžiai, patvirtiną teismo teisingumą

**75 psalmės** autorius šloviną Dievą, kurs parodė savo garbingumą, sunaikindamas priešus baisiu smūgiu (2—7), ir savo kilnia didybe apgynė silpnųjų reikalus, todėl visi turi daryti jam įžadus ir juos atitesėti (8—13)

<sup>1</sup>*Asapho*. Ps autorius buvo vienas iš Asapho palikuonių. Proga psalmėi sudėti buvo tikriausiai Senakheribo kariuomenės stebuklingas sunaikinimas (plg Ps 45 ; Ps 47 ; 4 Kar 19, 11 ; 2 Kron 32, 1... Ješ 37, 1...). — <sup>2</sup>*Dievas pasidarė...* Dievas apsirėiškė savo didybe ir galybe ir kaip toks pasidarė žinomas Jude. — <sup>3</sup>*Saleme* : Jerusaleje. — <sup>4</sup>*Lankų žaibus* : lankais leidžiamas vilyčias. — <sup>5</sup>*Nuo*

- <sup>6</sup>Yra apiplėšti tie, kurių širdis stipri,  
jie miega savo miegu,  
ir visi drąsieji neteko rankų.  
<sup>7</sup>Tavo sudraudimu, Jokubo Dieve,  
pastiro kariškieji vežimai ir žirgai.  
<sup>8</sup>Tu esi baisus, ir kas tau priešinsis  
dėl tavo rūstybės smarkumo?  
<sup>9</sup>Iš dangaus tu davei išgirsti sprendimą:  
žemė nusigando ir nutilo,  
<sup>10</sup>Kai kėlėsi į teisną Dievas,  
kad išgelbėtų visus žemės pažemintuosius.  
<sup>11</sup>Nes Edomo siautimas šlovins tave,  
ir Emato likusieji darys tau iškilmes.  
<sup>12</sup>Darykite įžadus ir atitesėkite juos Viešpačiui, jūsų Dievui,  
visi, kurie yra aplink jį, tegul neša dovaną Baisiajam,  
<sup>13</sup>Tam, kurs sulaiko kunigaikščių dvasią,  
kurs yra baisus žemės karaliams

### 76 (77) psalmė. Prislėgtos tautos dejavimas ir paguoda

- <sup>1</sup>Khoro vedėjui. Kaip Iditun. Asapho. Psalmė.  
<sup>2</sup>Mano balsas kyla į Dievą, ir aš šaukiu;  
mano balsas į Dievą, kad išgirstų mane;  
<sup>3</sup>mano suspaudimo dieną aš įieškau Viešpaties.  
Mano ranka ištiesiama per naktį nepailstanti,  
paguodos mano siela nepriima.

*amžinųjų kalnų.* Amžinaisiais kalnais čia tikriausiai vadinami Jerusaleus ir Siono kalnai (plg Ps 23, 7); Dievas pasirodo išeinąs iš šventyklos, žibėdamas garbės spinduliais. Iš čia jis davė leidimą Israėlaičiams imti ir pasidalinti gausų žuvusių neprietelių grobį. — <sup>6</sup>*Yra apiplėšti...* Senakheribas ir jo kariuomenė sumišo; žuvo tie, kurie tikėjosi pasinaudoti Jerusaleus turtais; drąsūs karžygiai užmigo amžinu miegu, ir nė vienas neturėjo jėgų, kad savo ranka galėtų pakelti kalaviją. — <sup>7</sup>*Tavo sudraudimu...* Gana buvo Dievo sudraudimo, kad kareiviai, arkliai ir vežimai pastirtų. — <sup>9</sup>*Iš dangaus.* Dievo sprendimas buvo baisus smūgis, padarytas neprieteliams. Jis buvo duotas iš tikrojo Dievo sosto danguje. — <sup>10</sup>*Visus žemės...* visą Israėlio tautą. — <sup>11</sup>*Nes Edomo...* Edomas ir Ematas buvo dvi kaimyninės Šventosios žemės šalys, viena pietų šone, kita šiaurėje. Jos čia kviečiamos pripažinti ir garbinti Viešpatį. Ebr t gali būti verčiamas: «žmogaus siautimas... ir rūstybės likučiai»; bet ir tokio vertimo prasmė labai neaiški. — <sup>12</sup>*Darykite įžadus...* Tai paraginimas visų pirma

Israėliui dėkoti Dievui už suteiktą išgelbėjimą. — *Visi, kurie yra...* Paraginimas pagonims, gyvenantiems aplink Israėlį, permaldauti dovanomis Viešpatį ir padaryti jį sau maloningą

**76 psalmės** autorius sielvarte karštai maldauja Dievą palengvinti, bet veltui, taip, kad net pradeda abejoti, ar nenori kartais Dievas visai atmesti savo tautos ir nebeteikti jai savo pasigailėjimo (2—10); bet atsiminė, kad nelaimė yra siūsta Dievo, jis kreipia savo mintis į stebuklus, kuriuos Viešpats yra padaręs senovėje savo tautai, ypač Egipte, iš kurio išvedė ją, vadovaujant Mošei ir Aaronui (11—21). Tas atsiminimas senų geradarių turi būti autoriui paguoda ir viltis dabartiniame ištryme

<sup>1</sup>*Kaip Iditun. Asapho.* Iditunas ir Asaphas buvo garsūs Dovido giesmininkai; bet čia minimi ne jie patys, tik jų palikuonys. Plg Ps 38, 1 Psalmė sudėta didelės ir ilgos tautos nelaimės metu, gal Babelės nelaisvėje esant. Psalmininkas kalba joje ne tiek savo kiek tautos vardu. — <sup>2</sup>*Aš šaukiu...* Psalmininkas meldžiasi jau seniai ir su dideliu troškimu paguo-

- <sup>4</sup>Kai atsimenu Dievą, vaitoju ;  
kai svarstau, man pritrūksta drąsos.  
<sup>5</sup>Tu laikai mano akis atmerkta ;  
aš nerimstu ir negaliu kalbėti.  
<sup>6</sup>Aš apsvarstau senovės metus  
ir buvusius metus <sup>7</sup>atsimenu ;  
Aš mąstau naktį savo širdyje,  
galvoju, ir mano dvasia tyrinėja :  
<sup>8</sup>« Nejaugi Dievas atstums amžinai  
ir nebebus daugiau gailestingas ?  
<sup>9</sup>Nejaugi nebebus jo malonės visais laikais,  
bus paverstas nieku pažadas per visas kartas ?  
<sup>10</sup>Nejaugi Dievas užmiršo gailėtis ?  
ar susirūstinęs uždarė savo gailestingumą ? »  
<sup>11</sup>Ir aš sakau : « Tas yra mano skausmas,  
kad Augščiausiojo dešinė pasikeitė ».  
<sup>12</sup>Aš atsimenu Viešpaties darbus,  
aš juk atsimenu senovinius tavo stebuklus.  
<sup>13</sup>Ir aš apmąstau visus tavo darbus  
ir apsvarstau tavo veiksmus.  
<sup>14</sup>Dieve, tavo kelias šventas :  
kuris dievas yra toks didis, kaip mūsų Dievas ?  
<sup>15</sup>Tu esi Dievas, kurs darai stebuklus ;  
tu padarei žinomą tautose savo galybę.  
<sup>16</sup>Tu atvadavai savo petimi savo tautą,  
Jokubo ir Juozapo vaikus.  
<sup>17</sup>Matė tave, Dieve, vandenys,  
matė tave vandenys : drebėjo  
ir ėmė judėti bangos.  
<sup>18</sup>Debesys išliejo vandenį,  
debesys paleido balsą,  
ir tavo vilyčios skraidžiojo.

dos. — <sup>4</sup>*Mano ranka...* Jis meldžiasi ilgai, naktį ištiesdamas rankas į Viešpatį, ir nesiliauja. — <sup>5</sup>*Pagudodos...* nesiduodu apgaunamas tuščiais žmonių pagudodos žodžiais. — <sup>6</sup>*Atmerkta* : kad neužmigčiau nakties budynėse. Naktį senovėje dalindavo į tris (vėliau į keturias) budynes (vigilijas, sargybas). — <sup>7</sup>*Aš apsvarstau...* Sielos liūdesyje autorius mąsto apie seniai praėjusius dienas ir metus su Dievo stebuklais ir tuomet suteiktomis tautai geradarybėmis. — <sup>8</sup>*Nejaugi...* Besvarstant kyla psalmininko sieloje bauginą klausimai — <sup>9</sup>*Visas kartas* : visiems laikams. — <sup>10</sup>*Augščiausiojo dešinė pasikeitė*. Nusiminimo valandą įvyksta laimingas pakitėjimas psalmininko sieloje. Jis pradeda suprasti, kaip reikia žiūrėti į tautos nelaimę : Dievas, laikydamas savo gilių sumanymų, pakeitė seniau buvusį laimės stovį į kietą ištyrimą — ne

kad visai atmestų, bet kad parodytų tautų akivaizdoje savo gelbstinčią ranką, kaip kitados Egipte. — <sup>12</sup>*Aš atsimenu...* Įvykusio pakitėjimo ženklų negalima nematyti ir nežinoti ; juos dabar skelbs psalmininkas, ir tuojau jis pradeda svarstyti Dievo veikalus, stebuklus

<sup>14</sup>*Tavo kelias šventas* : tavo elgimos būdas, tavo apvaizda, buvo visados ir dabar yra šventa, atitinka begalinį tavo šventumą. — <sup>15</sup>*Tautose* : pagonyse. — <sup>16</sup>*Jokubo ir Juozapo...* Jokubo vaikus, kurie atkeliavo Egiptan, ir Juozapo vaikus, kurie ten gimė. Plg 1 Moš 46, 26... — <sup>17—20</sup>*Matė tave, Dieve...* Aprašoma Dievo tarpininkavimas ir pagalba žydams pereinant per Raudonąją jūrą. Dievo pasirodymą matė, pajuto jūros vandenys, ir įvyko didžiausių sumišimų gamtoje. Plg Ps 17, 11—16 ; 2 Moš 15 ; Ab 3, 8. 10. 11. 15. — *Nepasirodė*



- <sup>19</sup>Tavo griaustinis griaudė viesule,  
žaibai apšvietė pasaulį :  
pasijudino ir drebėjo žemė.  
<sup>20</sup>Per jūrą pasidarė tavo kelias  
ir tavo takas per daugelį vandenų,  
ir nepasirodė tavo pėdsakų.  
<sup>21</sup>Tu vedei savo tautą kaip bandą  
su Moše ir Aaronu

# **77 (78) psalmė. Dievo geradarystės, Israėlio tautos nedėkingumas**

- <sup>1</sup>Maskil. Asapho.  
Klausykis, mano tauta, mano mokslo ;  
palenkite savo ausis prie mano burnos žodžių.  
<sup>2</sup>Aš praversiu savo burną palyginimams,  
tarsiu slaptus dalykus senovės amžiaus.  
<sup>3</sup>Ką girdėjome ir sužinojome  
ir ką pasakojo mums mūsų tėvai,  
<sup>4</sup>To nepaslėpsime nuo jų vaikų ;  
būsimai kartai papasakosime  
Viešpaties šlovę ir jo galybę  
ir stebuklus, kuriuos jis yra padaręs.  
<sup>5</sup>Nes jis davė įsakymą Jokube  
ir išleido įstatymą Israėlyje,

*tavo pėdsakų* : Galingiausiojo Dievo pasirodymas buvo nematomas žmonių akims, bet jis buvo visai tikras. Taip ir dabar jis veda savo tautą nematomai. — <sup>21</sup>*Tu vedei...* Plg 2 Moš 14, 20 ; 15, 13 ir k

**77 psalmė** prasideda įžanga, kurioje raginama atsidėjus klausytis duodamo pamokymo ir nurodoma, kad jo tikslas yra nuolat atsiminti didžius Dievo veikalus (1—8). Po įžangos, paminėjus protėvių atkaklumą, primenami stebuklai išeinant iš Egipto, perėjimas per jūrą, debesies ir ugnies šulas, vanduo iš uolos (8—16). Tų stebuklų nežiūrėdama tauta nusidėjo, gundydama Dievą, kurs vėl parodė savo galybę, davė valgyti manos ir mėsos, bet kartu nubaudė žydus dėl nesusi laikymo (17—31). Ir vėliau tauta nesiliovė rūstintis Dievą ; nelaimėje ji šaukdavosi į jį burna, bet ne širdžia ; tačiau Dievas pasiliko gailestingas (32—39). Tautos atkaklumas pasirodė dar ir tuo, kad ji neatsiminė Dievo galybės, kurią jis jai apreiškė, nubausdamas Egiptą visokiomis slogomis (40—51). Išmetęs pagonis, Dievas įvedė žydus į Žadėtąją žemę, bet jie, palikę jį,ėjo paskui stabus (52—58) ; todėl Dievas atmetė Silo

padangtę ir padavė tautą varginti jos neprieteliams (59—64). Bet jis ir vėl padėjo tautai, nugalėjo neprietelius, pasirinko sau šventovę Sione ir paskyrė karaliumi Dovidą (65—72)

<sup>1</sup>*Asapho*. Psalmės autorius Asaphas, tikriausiai žinomas Dovid giesmininkas. Plg Ps 49, 1, nes ps, matyti, sudėta Dovid laikais, gal po šiaurinių giminių maišto. 2 Kar 20, 1... — Šita ps, kaip ir Pss. 104—106, yra viena iš pamokomųjų istorinių psalmių ir duoda Israėlio tautos istoriją, kad iš jos padarytų išganingų išvadų. — *Klausykis, mano tauta...* Paraginimas savo vientaučiams klausytis atsidėjus, nes psalmininkas kalbės kaip rimtas pamokslininkas. — <sup>2</sup>*Aš praversiu*. Asapho pamokymas susidės iš palyginimų, nes jis ne tik papasakos atsitikimus, bet dar darys iš jų išvadas ir duos išpėjimų, kurių reikia laikytis gyvenime ; susidės taip pat iš mįslių, nes Dievo darbuose ir tautos elgesyje yra daug dalykų, kurie sukelia nustebimą ir kviečia įsigilinti į juos lyg į kokios mįslės prasmę. Šita eil Mato Evangelijoje (13, 35) aiškinama apie Kristų, kurs ją įvykdė, kai pradėjo mokyti žydus palyginimais. Taigi, Asaphas, pasirodo čia esąs kartu pranašas ir figūra

- Kad ką yra paliepęs mūsų tėvams,  
jie padarytų žinoma savo vaikams,  
<sup>6</sup>Kad sužinotų būsimoji karta, sūnūs, kurie gimė,  
kad keltųsi ir pasakotų savo vaikams,  
<sup>7</sup>Kad šie remtų savo viltį Dievu  
ir neužmirštų Dievo darbų  
ir kad sergėtų jo įsakymus ;  
<sup>8</sup>Kad nepasidarytų, kaip jų tėvai,  
maištininkė ir atkakli karta :  
Karta, kuri neturėjo tiesios širdies,  
nei Dievui ištikimos dvasios.  
<sup>9</sup>Ephraimo sūnūs, kurie kovoja lanku,  
gavo bėgti kovos dieną.  
<sup>10</sup>Jie nesergėjo Dievo sandoros  
ir atsisakė vaikščioti jo įstatymu,  
<sup>11</sup>Ir užmiršo jo darbus,  
ir jo stebuklus, kuriuos jiems parodė.  
<sup>12</sup>Jų tėvų akyse jis buvo padaręs stebuklą  
Egipto žemėje, Tanies lauke.  
<sup>13</sup>Jis perskėlė jūrą ir pervedė juos  
ir pastatė vandenį kaip pylimą.  
<sup>14</sup>Jis vedė juos debesimi per dieną,  
per visą naktį ugnies šviesa.  
<sup>15</sup>Perskėlė uolas tyrumoje  
ir pagirdė juos gausingai kaip bangomis ;  
<sup>16</sup>Ir ištryškino upelius iš uolos,  
ir padarė, kad vanduo tekėjo kaip upės.  
<sup>17</sup>Bet jie nesiliovė nusidėję jam,  
įžeidinėję Augščiausiąjį tyrumoje.  
<sup>18</sup>Jie gundė Dievą savo širdyse,  
prašydami maisto pagal savo geidulius,

Jėzaus Kristaus. — <sup>5</sup>*Davė įsakymą.* Įsakymu ir įstatymu čia vadinama ne visas Mošės įstatymas, bet tik Dievo paliepimas skelbti palikuonims jo stebuklus, padarytus žydų tautai. Žr 5 Moš 4, 9 ; plg 2 Moš 13, 8, 14. — <sup>7</sup>*Kad šie remtų...* Iš papasakotų atsitikimų žydai turi išmokti : pasitikėti Dievu, atsiminti Dievo darbus, stengtis rūpestingai laikytis jo įstatymo, kad būtų geresni už savo tėvus. — <sup>9</sup>*Ephraimo sūnūs...* Ephraimo giminė buvo gausingesnė ir galingesnė už kitas. Ji turėjo šiokią tokią pirmenybę Jošuos ir Teisėjų laikais (plg Teis 3, 27 ; 4, 5 ; 7, 24 ; 8, 1) ir nebuvo Viešpaties išrinkta (žr žem 67 e). Ji anaiptol nebuvo ištikima Dievui. Nors Ephraimo sūnūs buvo geriausi šauliai, bet iš kovos lauko pabėgo pirmi. Gal dėl to psalminkas pradeda aprašinėti nedorą tautos pasielgimą nuo Ephraimo giminės, kuri galėjo savo pavyzdžiu

ir įtaka sulaukyti kitas gimes nuo atstojimo nuo Dievo, bet pati pirma klydo. — *Gavo bėgti...* Čia tikriausiai turėta galvoje kova, kurioje Pilistimai buvo paėmę nelaisvėn sandoros skrynį (1 Kar 4, 1...). Skrynja buvo atnešta iš Silo, taigi iš Ephraimo giminės miesto ; todėl Ephraimo sūnūms reikėjo kovoti smarkiausiai, kad apgintų tą šventą sandoros skrynį, laikomą jųjų tarpe. — <sup>10, 11</sup>*Jie nesergėjo...* Aprašomi Ephraimo sūnų nusikaltimai, ypač stoka ištikimybės. — <sup>12</sup>*Jų tėvų...* Primenami žymesnieji stebuklai, Viešpaties padaryti žydams išeinant iš Egipto. — *Tanies.* Ebr Tsaono. Tanis, žemojo Egipto miestas Nilo deltoje, buvo anuo metu karalystės sostinė. Žr 4 Moš 13, 23. — <sup>13—16</sup>*Jis perskėlė...* Žr 2 Moš 13, 2 ; 14, 21, 22 ; 16, 6 ; 4 Moš 14, 14 ; 20, 21 ; Ps 104, 41. — <sup>17</sup>*Jie nesiliovė...* Žr 4 Moš 20, 13 ; 27, 14 ; 5 Moš 32, 16. — <sup>18</sup>*Jie gundė...* Plg 2 Moš 16, 1... 4 Moš

- <sup>19</sup>Ir kalbėjo prieš Dievą ;  
jie sakė : « Nejaugi Dievas galės paruošti stalą tyrumoje ?  
<sup>20</sup>Jis, tiesa, užgavo uolą, ir vanduo tekėjo ir pasipylė upeliai :  
argi jis galės taip pat duoti duonos arba prirengti mėsos savo  
[tautai ? »
- <sup>21</sup>Taigi, kai Viešpats išgirdo, užsidegė pykčiu,  
ir ugnis susikūrė prieš Jokubą,  
ir kilo rūstybė prieš Izraelį,  
<sup>22</sup>Nes jie netikėjo į Dievą  
ir neturėjo vilties jo pagalboje.  
<sup>23</sup>Bet jis davė paliepimą debesims  
ir atidarė dangaus duris,  
<sup>24</sup>Ir lijo ant jų mana valgyti,  
ir davė jiems dangaus duonos.  
<sup>25</sup>Stipriųjų duoną valgė žmogus :  
jis siuntė jiems maisto iki sočiai.  
<sup>26</sup>Jis pažadino Rytų vėją iš dangaus  
ir atvedė savo galybę Pietų vėją.  
<sup>27</sup>Ir lydino ant jų mėsa kaip dulkėmis  
ir sparnuotais paukščiais kaip jūros smiltimis.  
<sup>28</sup>Ir krito šitie į jų stovyklas,  
aplink jų padangtes.  
<sup>29</sup>Ir jie valgė ir buvo labai pasotinti,  
ir buvo patenkintas jų pageidavimas.  
<sup>30</sup>Jie dar nebuvo atsitraukę nuo jų pageidauto dalyko,  
ir valgis dar tebebuvo jų burnoje,  
<sup>31</sup>kai Dievo rūstybė pakilo prieš juos.  
Ir jis padarė žudynes jų didžiūnų,  
ir Izraelio jaunikačius jis paguldė.  
<sup>32</sup>Bet vistiek jie ir toliau nusidėjo  
ir netikėjo jo stebuklams.  
<sup>33</sup>Ir greitai jis sunaikino jų dienas  
ir jų metus ūmiu žuvimu.  
<sup>34</sup>Kai jis juos užmušinėjo, jie jieskojo jo  
ir apsigręžę jieskojo Dievo ;  
<sup>35</sup>Ir atsimindavo, kad Dievas yra jų Uola  
ir kad Augščiausias Dievas yra jų Vaduotojas.  
<sup>36</sup>Bet jie apgaudinėjo jį savo burna  
ir savo liežuviu melavo jam.  
<sup>37</sup>Ir jų širdis nebuvo tiesi su juo,  
ir jie nebuvo ištikimi jo sandoroje.

II, I... 2I, I... — <sup>19</sup>*Paruošti stalą* : duoti pakankamai maisto. — <sup>21</sup>*Ugnis susikūrė...* Plg 4 Moš II, I—3. — <sup>23—25</sup>*Bet jis davė...* Nors žydai netikėjo, bet Dievas pasiliko sau ištikimas. — Manos davimas aprašomas poetiškai. Sakoma, kad buvo duota dangaus duonos, nes buvo atidarytos dangaus durys ir mana krito iš augšto. Ji vadinama stipriųjų duona, arba angelų duona (Dievo galingųjų), nes ta duona rodėsi krintanti iš angelų (galingų Dievo kovotojų) buvei-

nės. — <sup>26—28</sup> *Rytų vėją... Pietų vėją*. Įvardijama du vėjų išreikšti vienam pietryčiui, kurs atnešė putpeles. Žr 4 Moš II, 3I. — <sup>30</sup>*Ir valgis...* Žr 4 Moš II, 23. — <sup>32, 33</sup>*Bet vistiek...* Kadangi žydai nenorėjo išsižadėti savo nuodėmių, Dievas nutarė visus murmėjusius sunaikinti tyrumoje. Visi, turėjusieji daugiau kaip 20 metų, turėjo mirti tyrumoje. Žr 4 Moš I4, 28—34. — <sup>34—37</sup>*Kai jis juos...* Kai siųsdavo ypatingų bausmių ant jau pasmerkto giminės ir daug jų žūda-

- <sup>38</sup>Bet jis pasigailėdamas atleisdavo kaltę ir nežudė jų,  
ir dažnai sulaikydavo savo rūstybę,  
ir neišliedavo viso savo narso.
- <sup>39</sup>Jis atsiminė, kad jie yra kūnas,  
kvapas, kurs eina ir negrįžta.
- <sup>40</sup>Kiek tai kartų jie erzino jį tyrumoje,  
įžeidė jį vienatvėje!
- <sup>41</sup>Jie vėl gundė Dievą  
ir vedė į rūstybę Izraelio Šventąjį.
- <sup>42</sup>Jie neatsiminė jo rankos,  
dienos, kurią išvadavo juos iš priešininko rankos.
- <sup>43</sup>Kai padarė Egipte savo ženklus  
ir savo stebuklus Tanies lauke;
- <sup>44</sup>Kai pavertė kraują jų upes  
ir jų upelius, kad negalėtų gerti.
- <sup>45</sup>Siuntė į juos šunmusių, kurios graužė juos,  
ir varlės, kurios vargino juos;
- <sup>46</sup>Ir davė jų derlių didžiogiems  
ir jų darbo vaisius skėriams.
- <sup>47</sup>Jis išmušė kruša anų vynuogynus  
ir jų moro medžius ledais.
- <sup>48</sup>Ir jis atidavė jų galvijus krušai  
ir jų bandas žaibams.
- <sup>49</sup>Siuntė ant jų savo rūstybės karštį,  
užsidegimą, ir narsą, ir sielvartą,  
nelaimės padėjų būrį.
- <sup>50</sup>Jis atidarė kelią savo rūstybei:  
nesaugojo jų nuo mirties  
ir jų gyvulius atidavė marui.
- <sup>51</sup>Ir užgavo visus pirmgimius Egipte,  
pirmuosius jų gimimus Khamo padangtėse.
- <sup>52</sup>Ir išvedė kaip avis savo tautą  
ir vedė juos kaip avių būrį tyrumoje.
- <sup>53</sup>Ir vedė juos saugius, ir jie nebijojo,  
o jų neprietelius apdengė jūra.
- <sup>54</sup>Ir nuvedė juos į savo šventąją žemę,  
į kalnus, kuriuos buvo įsigijusi jo dešinė;
- <sup>55</sup>Ir išvarė prieš juos pagonis,  
ir burtu paskirstė juos paveldėti,  
ir apgyvendino jų padangtėse Izraelio gimines.

vo vienu kartu, tie, kurie likdavo gyvi, grėždavosi į Dievą; bet jų atgaila nebuvo tikra. Plg 4 Moš 21, 6... — <sup>38</sup>*Bet jis pasigailėdamas...* Kad tauta nebuvo galutinai atmesta, tai padarė vien Dievo gailestingumas. — <sup>39</sup>*Jie yra kūnas*: silpnas, sugedęs dalykas. Gailestingas Dievas atsimindavo žmogaus silpnumą. — <sup>44</sup>*Kai pavertė...* Toliau primenamos Egipto slogos, bet truputį kita tvarka, ne-kaip 2 Moš 7—12 sk. Plg Išm 16—18 sk. — <sup>47, 48</sup>*Vynuogynus...* 2 Moš 9, 25... nėra paminėtų vynuogynų nei fygų

medžių. Taigi psalmininko aprašymas slogos yra bent kiek platesnis. — <sup>52, 53</sup>*Ir išvedė...* Trumpai primenamas pats išėjimas iš Egipto. — <sup>54</sup>*Į kalnus...* Žadėtoji žemė čia vadinama šventa žeme ir kalnais. Palestinoje yra truputį augštesnių kalnų, bet ir visa šalis yra kalnuotas kraštas. Plg 2 Moš 15, 17; 5 Moš 3, 25. Palestinos užkariavimas priskiriamas pačiam Dievui. Plg 5 Moš 7, 19; 9, 3. — <sup>55</sup>*Paskirstė juos*: pagonis, todėl jų žemę, Izraeliui paveldėti kaip nuosavybės da'jį

- <sup>56</sup>Bet jie gundė ir erzino Dievą Augščiausiajį  
ir nesergejo jo įsakymų.
- <sup>57</sup>Ir atpuolė ir nebuvo ištikimi kaip jų tėvai,  
nuklydo kaip apgaulingas lankas.
- <sup>58</sup>Vedė jį į rūstybę savo augštomis vietomis  
ir savo drožiniais kėlė jo pavydą.
- <sup>59</sup>Dievas išgirdo, ir užsidegė narsu,  
ir rūščiai atmetė Izraelį.
- <sup>60</sup>Ir paliko Silo padangtę,  
padangtę, kur jis gyveno žmonių tarpe.
- <sup>61</sup>Ir atidavė savo stiprybę į nelaisvę,  
ir savo garbę į neprietelio rankas.
- <sup>62</sup>Ir padavė savo tautą kalavijui,  
ir degė rūstybe prieš savo tėvonystę.
- <sup>63</sup>Jų jaunikačius sudegino ugnis,  
ir jų mergaitės nebuvo sutuokiamos.
- <sup>64</sup>Jų kunigai žuvo kalaviju,  
ir jų našlės negalėjo apraudoti.
- <sup>65</sup>Ir pabudo kaip iš miego Viešpats,  
kaip kovotojas vyno nugalėtas.
- <sup>66</sup>Ir jis užgavo iš užpakalio savo neprietelius :  
amžiną panieką padarė jiems.
- <sup>67</sup>Ir jis atmetė Juozapo padangtę,  
ir neišrinko Ephraimo giminės.
- <sup>68</sup>Bet pasirinko Judo giminę,  
Siono kalną, kurį jis mylėjo.
- <sup>69</sup>Ir pastatė kaip dangų savo šventovę,  
kaip žemę, kurią pagrindė amžinai.

<sup>56</sup>*Bet jie gundė...* Kaip anksčiau žuvusieji tyruose, taip Žadėtojoje žemėje anų vaikai pasirodė esą maištininkai. — <sup>57</sup>*Kaip apgaulingas lankas*, kurs apvilia šaulio laukimą, nes nuneša vilyčią ne ten, kur reikia. Plg Oš 7, 16. — <sup>58</sup>*Augštomis vietomis* : rūstino Dievą, darydami savo aukas ne Dievo skirtoje vietoje, bet augštumose (žr 3 Kar 3, 2 ; 12, 31 ir k) ir stabmeldystę (žr 4 Kar 17, 10 ir k). — <sup>59</sup>*Išgirdo*. Antropomorfizmas : atkreipė savo dėmesį. Savo rūstybę Dievas parodė atmesdamas Silo padangtę. — <sup>60</sup>*Paliko padangtę...* Teisėjų laikais sandoros padangtė buvo pastatyta Sile (Jos 18, 1) ; bet kada sandoros skrynja pateko į Pilistimų rankas (1 Kar 4,3-11), Dievas paniekino Silą, ir iš Pilistimų sugrąžinta skrynja nebebuvo nunešta atgal į Silo padangtę. — <sup>61</sup>*Savo stiprybę...* *Savo garbę*. Šitais vardais čia vadinama sandoros skrynja, patekusi į Pilistimų rankas. Ji buvo Dievo stiprybė ir garbė, nes joje jis parodė savo savybes. — <sup>63</sup>*Sudegino ugnis*. Jie žuvo kovoje. — *Nebuvo*

*sutuokiamos*. Ebr t : nebuvo šlovinamos, t y nebuvo leidžiamos moterysten su dainomis ir džiaugsmu, sutikus nelaimei visą tautą. — <sup>64</sup>*Jų kunigai...* Plg 1 Kar 4, 11. 17. — *Negalėjo apraudoti*. Kritusiųjų kovoje našlės buvo taip pritrenktos, kad negalėjo apraudoti, kaip reikalavo paprotys, žuvusių vyrų. Toks neapraudojimas mirusių buvo laikomas didele nelaime. Plg Jer 22, 18

<sup>65</sup>*Ir pabudo...* Viešpats vėl pasigailėjo savo tautos. Kolei nedavė pagalbos, jis rodėsi miegas. — <sup>66</sup>*Užgavo iš užpakalio* : privertė juos bėgti. Daug aiškintojų mato čia aluziją į atsitikimą, aprašytą 1 Kar 5, 6... — <sup>67</sup>*Juozapo padangtę*, t y Silo padangtę (60 e), buvusią Juozapo sūnaus Ephraimo giminėje. Pilistimų parsiūsta sandoros skrynja nebebuvo sugrąžinta į savo senąją vietą, bet, pasilikus kurį laiką įvairiose vietose, ji buvo galutinai perkelta į Jerusale (1 Kar 6, 1 ir k). — <sup>68</sup>*Kaip dangų...* Dievo pasirinktoji vieta nepajudinama kaip dangus ir žemė, tikras Dievas bus garbinamas amžinai Is-

- <sup>70</sup>Ir pasirinko Dovidą, savo tarną,  
ir paėmė jį nuo avių gardų.  
<sup>71</sup>Pašaukė tą, kurs vaikščiojo paskui žindančias,  
kad ganytų Jokubą, jo tautą,  
ir Izraelį, jo tėvonystę.  
<sup>72</sup>Ir jis ganė juos su savo širdies nekaltumu,  
ir vedė juos savo rankų atsargumu

### 78 (79) psalmė. Dejavimas dėl Jerusaleš sugriovimo

- <sup>1</sup>Psalmė, Asapho.  
Dieve, atėjo pagonys į tavo tėvonystę,  
sutepė tavo šventnamį,  
pavertė Jerusaleį griuvėsiais.  
<sup>2</sup>Jie davė esti tavo tarnų kūnus dangaus paukščiams,  
tavo šventųjų mėsa žemės žvėrimis.  
<sup>3</sup>Jie išliejo jų kraują kaip vandenį aplink Jerusaleį,  
ir nebuvo kas palaidotų.  
<sup>4</sup>Mes pasidarėme panieka mūsų kaimynams,  
pajuoka ir pasityčiojimas tiems, kurie yra aplink mus.  
<sup>5</sup>Iki kolei, Viešpatie? Ar tu rūstinsies amžinai?  
ar tavo uolumas degs kaip ugnis?  
<sup>6</sup>Išliek savo rūstybę ant pagonių, kurie tavęs nepažįsta,  
ir ant karalysčių, kurios nesišaukia tavo vardo.  
<sup>7</sup>Nes jie suėdė Jokubą  
ir sunaikino jo buveinę.  
<sup>8</sup>Neatsimink prieš mus tėvų kalčių;  
tegul greitai pasitinka mus tavo gailestingumas;  
nes mes esame labai nelaimingi.  
<sup>9</sup>Padėk mums, mūsų gelbėjimo Dieve, dėl savo vardo garbės,  
ir išvaduk mus ir atleisk mūsų nuodėmes dėl savo vardo.

raelyje ir Jude ir juos pavadavusioje Kristaus Ėklesijoje. — <sup>70</sup>*Dovida...* Žr 1 Kar 16, 11. 12; 2 Kar 7, 7. 8. — <sup>72</sup>*Jis ganė juos...* Pagyrimas Dovidą karaliavimo, kurį ps autorius turėjo pats matyti

**78 psalmės** autorius aprašo liūdną šventyklos ir Jerusaleš miesto likimą. paniekinimą užmuštųjų ir likusiųjų gyvų (1—4); maldauja Dievą nukreipti savo rūstybę prieš neprietelius, nebeatsiminti senųjų savo tautos nuodėmių (5—8) ir dėl savo vardo išklausti savo tautos vaitojimą (9—12). Už suteiktą išklaušymą žada amžinai šlovinti Dievą

<sup>1</sup>*Asapho* : vieno iš Asapho palikuočių. Žr Ps 73, 1. Psalmėje kalbama apie Jerusaleš ir šventyklos sunaikinimą. Daug aiškintojų mato joje aprašytą Antioko Epifano įvykdytą sunaikinimą, kiti gi — Jerusaleš sugriovimą, įvykdytą Nebukadnetsaro 587 m. 2 ir 3 jos eil yra cituojamos 1 Mak 7, 17 kaip paimtos iš rašto. —

*Pagonys* : ne viena tauta, bet kelios. Plg žem 6 ir 10 eil. — *Sutepė*. Pagonių įėjimas į šventyklą buvo jau didelis jos sutepimas. Khaldėjiečių ji buvo net sudeginta. — <sup>2</sup>*Jie davė...* Palikimas Dievo garbintojų lavonų nepalaidotų buvo didžiausias jų paniekinimas. — <sup>3</sup>*Kaip vandenį* : kurs neturi jokios vertės. Plg 1 Mak 25, 39; 2 Mak 5, 12... — <sup>4</sup>*Mūsų kaimynams* : ypač Moabiečiams, Amoniečiams, Sirijiečiams ir Edomiečiams, kurie visados buvo nepalankūs Izraeliečiams. — <sup>5</sup>*Uolumas* : užsidegimas, narsas. — <sup>6</sup>*Ant pagonių...* Izraelis vertas pasigailėti, nes jį naikina tie, kurie yra paties Dievo neprieteliai. Plg Jer 10, 25. — <sup>7</sup>*Suėdė Jokubą...* Žudo kaip plėšrūs vilkai išrinktąją tautą. — <sup>8</sup>*Tėvų kalčių* : mūsų protėvių nuodėmių (3 Moš 26, 45), nes mes jas pametėme ir todėl galime tikėtis tavo malonės. — *Tegul greitai pasitinka...* Tegul būna suteiktas mums greičiau nekaip mes tikimės. — <sup>9</sup>*Dėl savo var-*

<sup>10</sup>Kam gi sakytų pagonys :

« Kur yra jų Dievas ? »

Tepasidaro žinomas tarp tautų, mūsų akyse,  
kerštas už tavo tarnų kraują, kurs yra išlietas.

<sup>11</sup>Tenueina pas tave belaisvių vaitojimas ;

taip, kaip tavo petys yra galingas, išgelbėk skirtuosius mirti.

<sup>12</sup>Ir atsilygink mūsų kaimynams septyneriopai į jų antį

už piktžodžiavimą, kurį jie padarė tau, Viešpatie.

<sup>13</sup>Mes gi, tavo tauta ir tavo ganyklos avys,

šlovinsime tave per amžius ;

nuo kartos į kartą pasakosime tavo šlovę

## 79 (80) psalmė. „Atitaisyk, Viešpatie, savo sunaikintą vynuogyną ”

<sup>1</sup>Khoro vedėjui. Kaip : « Įstatymo Ielija ». Asapho. Psalmė.

<sup>2</sup>Kurs ganai Izraelį, klausyk,

kurs vedi Juozapą kaip bandą,

Kurs sėdi ant Kherubų, sužibėk

<sup>3</sup> ties Ephraimu, ir Benjaminu, ir Manasu.

Pažadink savo galybę

ir ateik išgelbėti mūsų.

<sup>4</sup>Dieve, vėl pastatyk mus

ir parodyk savo veidą skaistų, kad būtumėm išgelbėti.

do. Tu pasinaudojai pagonimis Izraeliui nubausti ; bet pati tavo garbė nukentėtų, jei pergalė pasiliktų visiems laikams jų pusėje. — <sup>10</sup>Mūsų akyse : taip, kad dar mes patys būtumėm liudytojai, dar prie mūsų gyvos galvos (Teod). Plg 5 Moš 32, 43. — <sup>11</sup>Tenueina... Tebūna išgirstas ir išklausytas. — Skirtuosius mirti. Plg 1 Mak 1, 52. 60. 63. 64. — <sup>12</sup>Septyneriopai : pilnai, tobulai. — Į jų antį : į kurį paprastai dedamos gautos dovanos. Plg Rut 3, 15 ; Pat 17, 23 ; Lk 6, 38 ir k. — <sup>13</sup>Mes gi, tavo... Pasižadėjimas šlovinti Dievą. — Jau šv Augustinas aiškino šitą psalmę pritaikomąja prasme apie persekiojimus, kuriuos Kristaus Eklesija kenčia nuo pagonių

**79 psalmės** autorius maldauja Viešpatį parodyti savo galybę išrinktajai tautai gelbėti (1—4), kuriai tos pagalbos labai reikia, nes ji skaudžiai varginama ir pajuokiama neprietelių (5—8) ; toliau aprašomas stovis tautos kaip alegorinio vynuogyno, persodinto iš Egipto, gražiai tarpusio, dabar sunaikinto (9—15), vėl prašoma pagalbos ir žadama ištikimai laikytis Dievo ir jį šlovinti (16—20)

<sup>1</sup>Psalmė, sudėta gal tais laikais, kada šiaurinė žydų karalystė, Izraelis, buvo jau naikinama Asirijiečių

ir trumpu laiku turėjo visai žūti, kada taip pat pietinė Judo karalystė buvo dideliame pavonjuje. Plg 4 Kar 15, 19. 20. 29. — <sup>2</sup>Kurs ganai... ganytojau. Pačioje pradžioje šaukiamasi į Dievą, vadinant jį vienu iš gražiausių jo vardų, Geru Ganytoju. — Izraelį. Tauta, kaip kilusi iš Jokubo, visų pirma vadinama Izraelių, kaip susidedanti iš dešimties giminių — Juozapų. Juozapas, gelbėtojas savo brolių Egipte (1 Moš 49, 24), statomas ne į jų tarpą, bet viršum jų, šalia Jokubo. 3 eil vietoje Juozapo stovi du jo sūnu, Ephraimas kartu su artimiausiu Juozapui Benjaminu. Taip pat kelionėje per tyrumą jie buvo sugretinti, nes turėjo stovyklose vietą į vakarus nuo sandomos padangtės. — Kurs sėdi ant Kherubų. Dievo sostas žemėje buvo sandomos padangtėje ant ištiestų sparnų Kherubų, buvusių ant sandomos skrynios. Pranašas Ezeikielis regėjime matė didybę Dievo, sėdinčio ant kherubų vežimo. — Sužibėk : pasirodyk savo žibėjime. — <sup>4</sup>Dieve, vėl pastatyk... Tai keturis sykius kartojamas ps šūkis. Čia jo išvaizda yra visų trumpiausia. Plg 8. 20 eil. — Parodyk savo veidą. Padaryk, kad tavo veidas šviestų. — Kad tauta vėl būtų pastatyta, gana Viešpačiui vėl parodyti jai savo veidą,

- <sup>5</sup>Kareivijų Dieve, iki kolei degsi rūstybe,  
kai tavo tauta meldžiasi ?
- <sup>6</sup>Tu valgydinai ją ašarų duona  
ir girdei ją gausingai ašaromis.
- <sup>7</sup>Tu padarei iš mūsų vaido priežastį mūsų kaimynams,  
ir mūsų neprieteliai tyčiojasi iš mūsų.
- <sup>8</sup>Kareivijų Dieve, vėl pastatyk mus  
ir parodyk savo veidą skaistų, kad būtumėm išgelbėti.
- <sup>9</sup>Tu pasiėmei vynmedį iš Egipto,  
išvarei pagonis ir įsodinai jį.
- <sup>10</sup>Paruošei jam žemę,  
ir jis įleido šaknis ir pripildė žemę.
- <sup>11</sup>Kalnai buvo pridengti jo ūksmės  
ir jo šakų Dievo kedrai.
- <sup>12</sup>Jis išplėtė savo šakeles iki jūrai  
ir savo atžalas iki upei.
- <sup>13</sup>Kam gi tu išardei jo sieną,  
kad visi, kurie praeina keliu, skintų jo uogas ?
- <sup>14</sup>Kad knistų jį laukinis šernas  
ir laukiniai žvėrys ganytusi jame ?
- <sup>15</sup>Kareivijų Dieve, apsigręžk,  
pažvelgk iš dangaus ir matyk, ir aplankyk šitą vynmedį.
- <sup>16</sup>Ir globok tą, kurį įsodino tavo dešinė,  
ir atžalą, kurią sau sustiprina.
- <sup>17</sup>Kurie jį nudegino ugnimi ir nukirto jį,  
težūna tavo veido sudraudimu.
- <sup>18</sup>Tebūna tavo ranka ant tavo išrinktojo vyro,  
ant žmogaus sūnaus, kurį sau sustiprina.
- <sup>19</sup>Mes jau nebeatsitrauksime daugiau nuo tavęs :  
tu laikysi mus gyvus, ir mes skelbsime tavo vardą.
- <sup>20</sup>Viešpatie, kareivijų Dieve, vėl pastatyk mus  
ir parodyk savo veidą skaistų, kad būtumėm išgelbėti

kurį taip ilgai laikė paslėpęs. — <sup>5</sup>*Kai tavo... nežiūrėdamas tautos maldos.* — <sup>6</sup>*Ašarų duona* : ašaromis vietoje duonos. — *Gausingai*. Ebr t paminėtas tam tikras saikas skysčiams, *šališ*, lygus 12, 148 litrų (trečdaliui seos). — <sup>7</sup>*Kaimynams* : Asirijiečiams ir Egiptiečiams, kurie yra taip pat žydų tautos neprieteliai

<sup>9</sup>*Vynmedį*. Vynmedžiu čia vadinama Izraelis (panašus vaizdas 1 Moš 40, 22). Užaugęs Egipte, jis buvo perkeltas į Žadėtąją žemę. — *Pagonis* : Kanaano tautos. — <sup>11</sup>*Kalnai buvo...* : Judo kalnai. Taip čia nurodoma pietinė žydų karalystės siena. — *Dievo kedrai* : augščiausi Libano kedrai. Tai šiaurinė Palestinos riba. — <sup>12</sup>*Iki jūrai* : iki Tarpžemei jūrai, kurią siekė žydų karalystė vakaruo-

se ; rytuose ji tęsėsi iki Euprato upei (jo nesiekdama). — <sup>13</sup>*Kam gi tu...* Liūdnas dabartinis Dievo įveistojo vynuogyno stovis. Jo siena sugriauta ; jį naikina svetimieji, knisa didžiausias vynuogyno priešin, Asiriejietis, *šernas*. — <sup>15</sup>*Kareivijų...* Psalmininkas trečią kartą meldžia pasigailėti vynuogyno. — <sup>16</sup>*Ir atžalą* : Izraelį, kurį sau užsiauginai, kad jis būtų galinga tauta. — <sup>17</sup>*Kurie jį* : vynuogyną. — Ebr šitos eil tekstas yra gana neaiškus. — <sup>18</sup>*Ant tavo išrinktojo vyro* : ant Izraelio, kurį Viešpaties dešinė įsodino (žr 16 e). — <sup>19</sup>*Nebeatsitrauksime* : laikysimės tavęs ištikimai, taip su maldavimu jungiamo pažadas. — <sup>20</sup>*Viešpatie...* Psalmė baigiama kartojamuoju šukiu



# 80 (81) psalmė. Paraginimas iškilmingai švęsti šventes ir būti ištikimiems Dievui

<sup>1</sup>Khoro vedėjui. Kaip: «Spaustuvai...» Asapho.

<sup>2</sup>Džiūgaukite Dievui, mūsų padėjėjui,  
linksmi šūkaukite Jokubo Dievui.

<sup>3</sup>Skambinkite psalteriu ir muškite būbiną,  
tegul atsiliepia meili gitara su arpha.

<sup>3</sup>Trimituokite trimitu jaunačio dieną,  
pilnatyje, iškilmingą mūsų dieną,

<sup>5</sup>Nes taip yra nustatyta Izraeliui,  
tai įsakymas Jokubo Dievo.

<sup>6</sup>Tą įstatymą jis davė Juozapui,  
kai išėjo prieš Egipto žemę.

Aš girdėjau nepažįstamą kalbą:

<sup>7</sup>«Aš išlaisvinau nuo naštos jo petį;  
jo rankos atsitraukė nuo pintinės.

<sup>8</sup>Tu šaukei sielvarte, ir aš išgelbėjau tave;  
iš griaudžiančio debesies aš atsakiau tau;  
aš mėginau tave prie Meribos vandens.

80 psalmė prasideda paragininimu iškilmingai švęsti (Velykų ar Padangčių) šventę, taip, kaip Dievas yra liepęs (2—5), nes tai Dievas įsakė išlaisvindamas iš vergijos (6—8). Toliau pats Dievas primena tautai savo svarbiausią įstatymą, kurį ji paniekino (9—13). Jei ji laikytusi įstatymo, jos neprieteliai būtų pažeminti, o ji nuolat galėtų džiaugtis Dievo duodamomis gėrybėmis (14—17).

<sup>1</sup>Kaip: «Spaustuvai...» Žr Ps 8, 1.  
— Psalmėje raginama iškilmingai švęsti šventę ir būti ištikimais Viešpačiui. Bet kuri šventė čia turėta galvoje, nevisai aišku. Žydų padavimas skiria ps trimitų šventei, t y pirmajai jų septintojo mėnesio dienai (plg 3 Moš 23, 24; 4 Moš 20, 1...); dauguma aiškintojų supranta ją Padangčių šventę, kaikurie vėlesnieji Velykomis. — <sup>2</sup>Džiūgaukite... Taip kviečiami visi atiduoti Dievui garbę šlovinimais ir džiaugsmu. — <sup>3</sup>Skambinkite... Pirmoji septintojo mėnesio (Thišri) diena (jaunatis) buvo iškilmingai švenčiama šabato poilsiu ir ypatingomis aukomis. Tą dieną buvo trimituojama trimitu (tikriau sakant, pučiama į avino ar ožio ragą — šofar). Trimitas yra lyg simbolis ateinančio į teismą Dievo, kurio balsą jo drebančios garsas turi pavaizduoti, ir jo atsiliepimas pirmą septintojo mėnesio dieną turi pažadinti Izraeličius lyg iš nuodėmės miego prieš permaldavimo šventę,

dešimtą to paties mėnesio dieną. Bet trimitavimas turėjo taip pat priminti Dievo geradarybes, būtent, Žadėtosios žemės davimą, po to kai Izraeličiai buvo išgyvenę keturias dešimtis metų tyrumoje padangtėse, kurių atsiminimui buvo skirta Padangčių šventė penkioliktą to paties Thišri dieną, t y pilnatyje. — Bet taip pat Velykos buvo švenčiamos pilnatyje, irgi penkioliktą mėnesio dieną, tik tas mėnuo buvo Nisanas. — <sup>5</sup>Taip yra nustatyta: toks šventės šventimas yra lieptas Dievo duotu įstatymu. — <sup>6</sup>Tą įstatymą... Tas Dievo įsakymas turėjo būti išeinančiai iš Egipto žydų tautai (Juozapui) liudijimas apie suteiktąsias geradarybes. — Kai išėjo: kai Dievas ėjo Egipto nubausti. — Aš girdėjau... Psalmininkas atsiliepia tautos vardu. Jis sakosi išgirdęs tuomet naują, negirdėtą Dievo atsiliepimą, arba neįprastą antgamtinių būdu skambančią kalbą apie išlaisvinimą. — <sup>7</sup>Aš išlaisvinau... Dievas skelbė, kad jis padarė galą vergijai Egipte; žydams nebereikėjo lenkti sprando po sunkiomis naštomis ir varginti rankų, nešiojant pintinėmis plytas. Plg 2 Moš 1, 11—14; 5, 4... ir k. — <sup>8</sup>Iš griaudžiančio debesies... Dievas apsireiškė iš griausmo pilno debesies, kuriuo jis lyg kad buvo apsisupęs. Gal taip daroma aliuizija į tai, kas pasakyta 2 Moš 19, 1... — Prie Meribos... vietoje, kurioje žydai kėlė maištą. Žr

- <sup>9</sup>Klausyk, mano tauta, aš įspėsiu tave :  
 Izraeli, kadgi tu paklausytumei manęs !  
<sup>10</sup>Tenebūna pas tave svetimo dievo,  
 ir tu negarbinsi nepažįstamo dievo :  
<sup>11</sup>Aš esu Viešpats, tavo Dievas,  
 kurs išvedžiau tave iš Egipto žemės :  
 plačiai išsižiok, ir aš pripildysiu tavo burną.  
<sup>12</sup>Bet mano tauta neklausė mano balso,  
 ir Izraelis nepaklausė manęs.  
<sup>13</sup>Todėl aš padaviau juos jų širdies kietumui :  
 tegul jie vaikščioja pagal savo sumanymus.  
<sup>14</sup>Kadgi mano tauta klausytų manęs,  
 kad vaikščiotų Izraelis mano keliais :  
<sup>15</sup>Aš tuojau pažeminčiau jų neprietelius  
 ir nukreipčiau savo ranką prieš jų priešus ;  
<sup>16</sup>Tie, kurie nekenė Viešpaties, viltaviliautų jam,  
 ir jų likimas pasiliktų amžinas.  
<sup>17</sup>Ji gi valgydinčiau geriausiais kviečiais  
 ir sotinčiau ji medumi iš uolos »

### 81 (82) psalmė. Dievo teismas neteisiesiems teisėjams

- <sup>1</sup>Psalmė. Asapho.  
 Dievas pakyla dieviškame susirinkime,  
 dievų tarpe jis daro teismą.  
<sup>2</sup>« Iki kolei jūs teisite neteisiesiems  
 ir palaikysite bedievių bylas ?

2 Moš 17, 7 ; 4 Moš 20, 13 ; 5 Moš 32, 51. — <sup>9</sup>*Klausyk...* Padangčių šventėje turėjo būti sušaukiamas šventas susirinkimas ; tai buvo proga priminti tautai įstatymą ; todėl čia Dievas atsiliepia ir sako : *klausyk...* — <sup>10,11</sup>*Tenebūna...* pradžia dekalogo. Plg 2 Moš 20, 2. 3. 5. — *Plačiai išsižiok...* Kad suteiktų savo gėrybių pilnybę, Dievas nieko daugiau nereikalauja, kaip tik išganingo troškimo. — <sup>13</sup>*Jų širdies kietumui.* Dievas iš jų nuodėmės padarė jiems bausmę. Plg Apd 14, 15. — <sup>14</sup>*Kadgi mano tauta...* Plg Bar 3, 13. — <sup>16</sup>*Viltaviliautų jam :* būtų priversti rodytis klusnūs jam (Izraeliui). — *Ir jų likimas...* Gal čia norėta pasakyti, kad neprietelių žuvimas būtų amžinas, nebeatitaisomas. — <sup>17</sup>*Ji gi :* Izraeli. — *Geriausiais kviečiais...* Žr aug 11 e. — *Medumi iš uolos :* bus tokia medaus apstybė, kad jis tekės ir iš uolų ir akmenų. Plg Joel 3, 18 ; Am 9, 13. Izraeliaičiai, klusnūs Dievui, gali gauti apšiai žemiškų gėrybių : jie susilauks gausaus lietaus, kad galėtų gerai augti javai ; net ir visai

nederlinga uola turėtų duoti jiems saldžių vaisių. Plg 5 Moš 32, 13

**81 psalmės** autorius rodo Dievą darantį teismą neteisiesiems teisėjams (1). Atsiliepia pats Dievas teisėjų susirinkime, bara juos dėl jų neteisėjų ir liepia jiems ginti silpnųjų teises (2—4). Pasmerkęs jų nedorumą, iš kitos gi pusės pažymėjęs jiems suteiktą garbę, Dievas skelbia neteisiesiems teisėjams mirties bausmę (5—7), o psalmininkas meldžia Dievą, visų Viešpatį, teisti žemę (8)

<sup>1</sup>*Dievas pakyla.* Pranašuose randama nurodymų apie didžiūnų ir teisėjų kaltes. Plg Ješ 1, 23 ; Jer 5, 28 ; Ez 22, 27 ir k. Taigi, čia psalmininkas vaizduoja Dievą, sušaukusį teisėjų susirinkimą ir stovintį jų tarpe. Susirinkimas vadinama dievišku, nes jis paties Dievo sušauktas. Teisiamieji teisėjai vadinami « dievais », nes savo pareigomis pavaduoja Dievą, daro teismą vardu ir valdžia augščiausiojo teisėjo, Dievo. Plg 1 Moš 9, 6. Tas teisėjų Teisėjas bara savo vietininkus žemėje : <sup>2</sup>*Iki kolei*

- <sup>3</sup>Ginkite prislėgtąjį ir našlaitį,  
darykite teisybę pažemintam ir beturčiui.  
<sup>4</sup>Išlaisvinkite prislėgtąjį ir vargšą :  
išgelbėkite jį iš bedievių rankos ».  
<sup>5</sup>Jie neišmano ir nesupranta,  
vaikščioja tamsybėse,  
svyruoja visi žemės pagrindai.  
<sup>6</sup>Aš tariau : « Jūs esate dievai  
ir visi Augščiausiojo sūnūs.  
<sup>7</sup>Tačiau jūs mirsite kaip žmonės  
ir krisite kaip betkurs iš kunigaikščių ».  
<sup>8</sup>Kelkis, Dieve, teisk žemę,  
nes tu teisėtai valdai visas tautas

**82 (83) psalmė. Maldavimas išvaduoti Izraelį nuo susitarusių  
prieš jį priešu**

- <sup>1</sup>Giesmė. Psalmė. Asapho.  
<sup>2</sup>Viešpatie, netylėk ;  
nebūk tylus, Dieve, ir nesiilsėk !  
<sup>3</sup>Nes štai tavo neprieteliai triukšmauja,  
ir kurie tavęs nekenčia, kelia augštyn galvas.  
<sup>4</sup>Prieš tavo tautą jie daro sumanymus  
ir tariasi prieš tavo globojamuosius.

*jūs...* Jiems prikišama viena iš ne-teisvybių teisme, jo nelygybė, pataikavimas vieniems, skriaudimas kitų. — <sup>3</sup>*„Ginkite... darykite...“* Kadangi daugiausia gauna kentėti silpnieji, todėl augščiausias Teisėjas reikalauja visų pirma jais rūpintis. Plg Pat 24, 11. — <sup>5</sup>*„Jie neišmano...“* Nedori teisėjai rodo visiškai neturį supratimo apie jiems pavestas pareigas ; jų protas rodosi aptemdytas ir visas jų pasielgimas tamsus, nedoras ; todėl jų nedorumu griauinama tai, kuo kaip tvirtais pagrindais remiasi visa tvarka, visi žmonių santykiai, būtent, teisybė, lygybė, teismas ir ištikimybė. — *„Aš tariau : „Jūs...“* Mano laisva valia suteikė jums dieviškas pareigas ; jūs esate mano vietininkai : jūs esate dievai, bet ne nepriklausomi ; jūs turite atsakyti prieš mane. — Išganytojas minėjo šitos eil žodžius savo dievystei apginti (Jo 10, 34. 36) : Jei tie, kurie Dievo žodžiu yra pašaukti eiti žemiškų pareigų, turinčių savyje Dievo teises, vadinami dievais, ir nėra tame pavadinime piktžodžiavimo, kaipgi daug labiau yra Dievas tas, kurs visu savo asmenimi ir savo gyvenimu tarnauja uždaviniui, kuriam Tėvas jį pašventino. — *„Tačiau jūs...“* Kadangi jūs esate

neverti jums suteiktos garbės, todėl jūs mirsite kaip visai paprasti žmonės, kaip vienas iš ūmai pasmerktų mano teismo kunigaikščių. Jūsų dieviška pareiga neapgins jūsų. — *„Kelkis, Dieve...“* Psalmininkas maldauja Dievą daryti teismą žemėje, nes jo pavaduotojai, žmonės, jo nedaro. Dievas valdo visas tautas, todėl jo dalykas yra rūpintis, kad visur viešpatautų teisybė

**82 psalmėje** meldžiama Dievą skubėti savo tautos ginti, nes neprieteliai siaučia, kelios tautos padarė tarp savęs sutartį visai sunaikinti Izraelį ir net išnaikinti jo vardą (2—9) ; prašoma padaryti tiems priešams taip, kaip Dievas yra seniau padaręs kitiems Izraelio neprieteliams, kad jie pajustų Dievo rūstybės karštį, ir sugėdinti juos, kad būtų privirsti pripažinti Dievo didybę (10, 19)  
<sup>1</sup>*„Asapho...“* Spėliojama, kad psalmininkas šitoje psalmėje kalba apie atsitikimus, įvykusius viešpataujant dievobaimingam karaliui Jozapatui, kurį buvo užpuolusios aplinkinės tautos. Žr 2 Kron 20, 1—29. — <sup>2</sup>*„Netylėk...“* skubėk eiti į pagalbą. — <sup>3</sup>*„Tavo neprieteliai...“* Išrinktosios tautos neprieteliai yra kartu ir Dievo neprieteliai. Puldami Izraelį, jie pažeidžia

- <sup>5</sup>«Ateikite, sako jie, išnaikinkime juos, kad jie nebebūtų tauta, ir kad nebebūtų daugiau minimas Izraelio vardas».
- <sup>6</sup>Tikrai, jie tariasi viena širdimi ir daro prieš tave sandorą.
- <sup>7</sup>Tai Edomo padangtės ir Ismaėlaičiai, Moabas ir Agarėnai.
- <sup>8</sup>Gebalis, ir Amonas, ir Amalekas, Pilistėja su Tiro gyventojais;
- <sup>9</sup>Taip pat ir Asirijiečiai susibūrė su jais, parėmė petimis Loto sūnus.
- <sup>10</sup>Padaryk jiems kaip Madianui, kaip Sisarai, kaip Jabinui prie Kisono upelio,
- <sup>11</sup>Kurie žuvo prie Endoro, pasidarė žemės mėšlas.
- <sup>12</sup>Padaryk jų kunigaikščius panašius į Orebą ir Zebą, visus jų vadus panašius į Zebėę ir Salmaną,
- <sup>13</sup>Kurie tarė: «Paimkime sau Dievo kraštus».
- <sup>14</sup>Mano Dieve, padaryk juos panašius į sūkurių sukamus lapus, į šapą prieš vėją.
- <sup>15</sup>Kaip ugnis, kuri sudegina mišką, ir kaip liepsna, kuri nudegina kalnus,
- <sup>16</sup>Taip tu vykis juos savo audra ir savo kruša išgąsdink juos.
- <sup>17</sup>Padaryk jų veidus pilnus sugėdinimo, kad jieškotų tavo vardo, Viešpatie.
- <sup>18</sup>Teparausta ir tenusigąsta amžinai, ir tesugiedina ir tepražūna.
- <sup>19</sup>Ir tepažįsta tave, kurio vardas yra Viešpats, jog tu vienas esi Augščiausias visoje žemėje

Dievo šlovę. — <sup>5</sup>*Ateikite, sako jie...* Psalmininkas pasako, koks yra tas piktas priešų sumanymas: jie nori visai sunaikinti Izraelį, kad jie nebebūtų tauta, kad nebeliktų net nė jo vardo. — <sup>6</sup>*Prieš tave sandorą...* Priešų sutartis nukreipta prieš patį Dievą, nes jam priklauso Izraelio tauta, jis yra jos valdovas. — <sup>7</sup>—<sup>9</sup>*Tai Edomo...* Įvardijamos susitarusios prieš Izraelį tautos. Visa tai artimi Izraelio kaimynai, išskyrus Asirijiečius. Edomiečiai gyveno į pietryčius nuo Mirties jūros. Ismaėlaičiai, Abraomo sūnaus Ismaėlio palikuonys, — apie Sinajų, šiaurinėje Arabijoje ir iki Libanui; *Moabas ir Amonas* — į rytus nuo Mirties jūros; piemenų tauta *Agarėnai* — į rytus nuo Galaado; *Gebalis* — Idumėjos kraštas Mirties jūros pietuose. Žr I Kron 5, 10. 18—22. — Amalekas gyveno Sinajaus pusiasalyje; Pilistėja — žydų kaimynai pietvakariuose; Tiras — šiaurvakariuose prie Tarpžemės jūros. — *Asirijiečiai* dėjosi prie kitų tik pritarimu ir padėsinimu. —

*Loto sūnus*, t y Moabiečius ir Amoniečius, kurie buvo visados didžiausi Izraelio priešai. — <sup>10</sup>*Padaryk jiems...* Psalmininkas meldžia Dievą nubauti dabartinius tautos priešus, kaip yra nubaudęs seniau kitus. — *Madianui*. Žr Teis 7, 8. — *Sisarai*. Teis 4, 21; 5, 25. — *Jabinui*. Teis 4, 20; 5, 21. — <sup>11</sup>*Prie Endoro...* Endoras buvo netoli Taboro, arti Kisono upelio. — <sup>12</sup>*Orebą ir Zebą*. Žr Teis 7, 25. — *Zebėę ir Salmaną*. Teis 8, 5. 10—21. — <sup>13</sup>*Paimkime sau Dievo...* Dievo skirtąją Ismaėliačiams Šventąją žemę priešai nori pasiimti sau visiems laikams. — <sup>14</sup>*Padaryk...* Linkima, kad tautos neprieteliai būtų visai sunaikinti, kad jiems atsitiktų taip, kaip vėjo sūkurių pagautam dalykui ir vėjo nešamam šapui. — <sup>15</sup>*Kaip ugnis...* Gaisras miške ir miškais apaugusiuose kalnuose plečiasi labai greitai ir yra vaizdas galybės, kuriai žmogus neįstengia prieštintis. — <sup>16</sup>*Savo audra*: lyg didžiausia audra. Plg Ps 17, 8... <sup>17</sup>*Kad jieškotų...* Bausmės neprieteliams pasekmė turi

## 83 (84) psalmė. Troškimas Viešpaties šventovės

<sup>1</sup>Khoro vedėjui. Kaip: «Spaustuvai». Korės sūnų.

Psalmė.

<sup>2</sup>Kokios meilingos tavo buveinės, kareivijų Viešpatie!

<sup>3</sup>trokšta, išsilgus geidžia mano siela Viešpaties padangčių;

Mano širdis ir mano kūnas

džiūgauja gyvajam Dieviui.

<sup>4</sup>Net ir žvirblis randa namus

ir kregždė sau lizdą sudėti savo vaikams:

Tavo altoriai, kareivijų Viešpatie

mano karaliau ir mano Dieve!

<sup>5</sup>Palaiminti, kurie gyvena tavo namuose, Viešpatie,

jie šlovina tave visados.

<sup>6</sup>Palaimintas žmogus, kurs laukia pagalbos iš tavęs,

kai jis turi širdyje šventas keliones:

<sup>7</sup>Pereidami per sausą slėnį, jie padarys iš jo šaltinį,

ir pirmas lietus apvilks jį palaiminimais.

<sup>8</sup>Jie eis iš stiprybės į stiprybę,

matys dievų Dievą Šionė.

<sup>9</sup>Kareivijų Viešpatie, klausyk mano maldos,

išgirsk ausimis, Jokubo Dieve.

<sup>10</sup>Mūsų skyde, Dieve, pasižiūrėk

ir pažvelgk į savo pateptojo veidą.

<sup>11</sup>Tikrai, geresnė yra viena diena tavo prieangiuose

kaip kitų tūkstantis.

būti jų išganymas, pažinimas tikrojo Dievo. — <sup>10</sup>*Kurio vardas yra Viešpats*: tesupranta, kad vardu Jahveh yra vadinamas iš tikrųjų galingas Dievas, savo tautos globėjas, keršytojas jos neprieteliams, ir kad jis vienas yra tikras Augščiausias Dievas

**83 psalmė** išreiškiama karštas troškimas Viešpaties šventyklos (2—4), skelbiama laimė tų, kurie pasilieka arti jos ir į ją eina (5—8), maldaujama Dievo pagalbos su didele viltimi ir pasitikėjimu (9—13)

<sup>2</sup>*Kokios meilingos...* Jau pirmasis ps žodžiais išreiškiama karšta Dievo namų meilė ir troškimas būti arti jų. — *Buveinės*: įvairios šventovės dalys, švenčiausioji, šventoji, prieangiai. — <sup>3</sup>*Mano siela...* Tame troškime dalyvauja visa žmogaus esmė, siela, širdis, kūnas. — *Džiūgauja*: jaučia didžiausią pasigėrėjimą, kai dvasia persikelia arti Dievo. — *Gyvajam Dieviui*. Psalmininkas mėgsta šventyklą, nes myli turintį joje savo buveinę Dievą, kurs pasirodo esąs gyvas, ypač aukose, prie kurių jis dėl aukojančiojo tikėjimo ir atgailos, atsižvelgdamas į Kristaus nuopelnus, suteikia savo malonę. — <sup>4</sup>*Net ir žvirblis...* Palyginimu išreiškiama, kaip meilu ir

malonu būti arti šventyklos. — *Namus*: vietą, kurioje ramiai ilsisi. — *Tavo altoriai...* Lyg būtų pasakyta: mums meiliausia ir labiausiai pageidaujama poilsio vieta yra tavo altoriai, Viešpatie. — <sup>5</sup>*Jie šlovina*: gali šlovinti tave tobuliau, nekaip kur nors kitur. — <sup>6</sup>*Šventas kelionės*. Dėl šitų ir tolesnių ps žodžių galima manyti, kad ji buvo skirta keliaujančiams į Jerusaleš šventyklą. — <sup>7</sup>*Per sausą slėnį...* Keliautojai, linksmai nusiteikę, eina per sausus slėnius, lyg kad jie būtų pilni vandens ir gausingai turėtų žaliuojančios žolės, kaip kad būna po pirmojo lietaus. — Palestinoje, kai tik palyja *pirmas lietus* spalio mėnesyje po sausos vasaros ir sausa žemė gauna drėgmės, bežiūrint pradeda želti vėl augalai ir žolė. — <sup>8</sup>*Jie eis iš stiprybės...* Keliautojai jaučiasi kasdien stipresni, tos vienos minties vedami, kad jie matys Dievą. — <sup>9</sup>*Klausyk mano...* Karštas atsiliepimas į Dievą, kad suteiktų tokią malonę atlikti tokią kelionę į Jerusale. — <sup>10</sup>*I savo pateptojo...* Keliautojai, atvykę į Jerusale ir pasiekę šventyklą, meldžiasi taip pat ir už pateptąjį, savo karalių. — <sup>11</sup>*Tikrai, geresnė...* Išreiškiama pasitenkini-

Noriu verčiau sustoti ant mano Dievo namų slenksčio,  
kaip pasilikti nusidėjėlių padangtėse.

<sup>12</sup>Nes saulė ir skydas yra Viešpats Dievas;  
malonę ir garbę teikia Viešpats.

Jis neatsako gėrybių tiems,  
kurie vaikščioja nekaltume.

<sup>13</sup>Kareivijų Viešpatie,  
palaimintas žmogus, kurs pasitiki tavimi

#### 84 (85) psalmė. „Arti yra mūsų išgelbėjimas”

<sup>1</sup>Khoros vedėjui. Korės sūnų. Psalmė.

<sup>2</sup>Tu, Viešpatie, buvai gailestingas savo žemei,  
pakreipei gerojon pusėn Jokubo likimą.

<sup>3</sup>Tu atleidai savo tautos kaltę:  
apdengei visas jų nuodėmes.

<sup>4</sup>Sulaikei visą savo rūstybę,  
išsižadėjai savo pykčio narso.

<sup>5</sup>Vėl pastatyk mus, Dieve, mūsų, Gelbėtojų,  
ir nugręžk savo užsidedimą prieš mus.

<sup>6</sup>Nejaugi per amžius tu rūstinsies mums  
arba tęsi savo rūstybę į visas kartas?

<sup>7</sup>Argi tu nesugrąžinsi mums gyvybės,  
ir ar tavo tauta nesilinksmins tavvyje?

<sup>8</sup>Parodyk mums, Viešpatie, savo gailestingumą  
ir duok mums savo išgelbėjimą.

mas, kurį jaučia keliautojai lankyda-  
mi šventyklą. Dievuje viena diena  
gaunama daugiau džiaugsmo ir pa-  
guodos, nekaip nusidėjėliai gali gauti  
per tūkstančių dienų. — *Noriu ver-  
čiau...* atlikinėti menkiausias parei-  
gas mano Dievo namuose. — Tarp  
kitų levitų (todėl ir Korės sūnų) pa-  
reigų buvo saugoti šventyklos duris  
ir stovėti prie jos slenksčio. — <sup>12</sup>*Nes  
saulė...* Dievas yra malonių saulė  
ir savo pažadų vykdyme tikras kaip  
skydas; jis maloningas ir ištikimas.  
— <sup>13</sup>*Palaimintas žmogus...* Ir mes  
turime Dievą ant mūsų altorių, tik  
tobuliau negu Sen Testamente. Jei  
tat jau žemiškame šventnameyje, ku-  
riame mes Dievo akimis nematome,  
Viešpaties artybė jau daro mus tokius  
laimingus, kokią gi tat didelę laimę  
turi suteikti pats jo matymas dangu-  
je. — Kunigas kalba kasdien šitą  
psalmę, rengdamas laikyti šv mišias

**84 psalmė.** Dievas, tiesa, išlais-  
vino tautą iš nelaisvės, atleido tautos  
kaltę, nugręžė nuo jos savo rūstybę  
(2—4), bet dar nėra lauktosios lai-  
mės; todėl psalmininkas maldauja,  
kad Dievas jau nebeapyktų daugiau  
ant savo tautos, bet suteiktų jai pilną

pasigailėjimą (5—8); įsiklausęs, ką  
Viešpats jam kalba, psalmininkas  
skelbia pamaldiesiems ramybę (9. 10)  
ir sako būsiant šalyje Dievo malon-  
umą, ištikimybę, teisybę ir ramybę  
(11—14)

<sup>1</sup>*Korės sūnų.* Iš ps turinio pasirodo,  
kad joje kalbama apie tą tautos stovį,  
koks buvo joje tuojuo po sugrįžimo  
iš Babelės nelaisvės, kada didžiausia  
nelaimė jau buvo pašalinta, bet daug  
dar trūko iki tikrai laimei. Todėl  
spėliojama, kad tuo laiku (po Kiro  
dekreto 538 m) psalmė ir parašyta  
vieno iš Korės palikuonių. — <sup>2</sup>*Buvai  
gailestingas...* Psalmininkas su dė-  
kingumu primena dideles Viešpaties  
tautai suteiktas malones. — <sup>3</sup>*Tu at-  
leidai...* Plg Ps 31, 1. — <sup>4</sup>*Sulaikei...*  
Pats paleidimas iš nelaisvės buvo  
ženklas, kad Dievas nebesirūstina  
tautai dėl jos senųjų nusikaltimų. —  
<sup>5</sup>*Vėl pastatyk mus...* Dievas nebesi-  
rūstino Izraeliui, bet rūstybės lieka-  
nos, jos pėdsakos, tebevargina tautą.  
Psalmininkas tad maldauja, kad  
būtų pašalintos tos pėdsakos, jos  
paliktos žymės, kad tautai būtų su-  
grąžintas laimingas anksčiau buvęs  
jos stovis

- <sup>9</sup>Aš klausysiuos, ką kalba Viešpats Dievas :  
 juk jis kalba apie taiką  
 Savo tautai, ir savo šventiesiems  
 ir tiems, kurie gręžiasi į jį širdimi.  
<sup>10</sup>Tikrai yra arti jo išgelbėjimas tiems, kurie jo bijo,  
 kad mūsų šalyje gyventų šlovė.  
<sup>11</sup>Gailestingumas ir ištikimybė eis viena kitos pasitikti,  
 teisybė ir taika pasibučiuos.  
<sup>12</sup>Ištikimybė žels iš žemės,  
 ir teisybė žiurės iš dangaus.  
<sup>13</sup>Taip pat Viešpats duos, kas yra gera,  
 ir mūsų žemė duos savo vaisių.  
<sup>14</sup>Teisybė žengs pirm jo  
 ir išgelbėjimas jo žingsnių keliu

### 85 (86) psalmė. Maldavimas Dievo pagalbos dideliame pavojuje

- <sup>1</sup>Malda. Dovidų.  
 Palenk, Viešpatie, savo ausį, išklausyk mane,  
 nes aš esu nelaimingas ir beturtis.  
<sup>2</sup>Saugok mano sielą, nes aš esu tau atsidavęs,  
 išgelbėk savo tarną, kurs turi vilties tavėje.  
 Tu esi mano Dievas : <sup>3</sup>pasigailėk manęs, Viešpatie,  
 nes aš šaukiu į tave nesiliaudamas.  
<sup>4</sup>Palinksmink savo tarno sielą,  
 nes į tave, Viešpatie, aš keliu savo sielą.  
<sup>5</sup>Nes tu, Viešpatie, esi geras ir maloningas,  
 pilnas gailestingumo visiems, kurie šaukiasi tavęs.

<sup>9</sup>*Aš klausysiuos...* Psalmininkas klausosi, ką Dievas atsakys į jo maldavimą, ir girdi, jog Dievas žada geresnį likimą. — *Kalba apie taiką...* Psalmininkas, kalbėdamas toliau apie Dievo žadamą geresnį likimą, vartoja tokiuos išsireiškimus, kokiais pranašų knygos aprašoma mesijinė ateitis. — *Ir savo šventiesiems.* Ta pati tauta vadinama šventaisiais, t y ištikimais Dievo tarnais. — <sup>10</sup>*Gyventų šlovė.* Viešpaties šlovė, ebr *kabad*, kuri buvo iš Jerusalems miesto pasitraukus (žr Ez 11, 23), vėl gyvens Izraelio šalyje. Taip bus pašalintas pagonių padarytas paniekimas. Dievo žadamas Dievo išgelbėjimas toliau aprašomas aiškiau : <sup>11</sup>*Gailestingumas..* Dovanojanti Dievo malonė ir jo ištikimybė pažadams bus draug. — *Teisybė ir...* Geras, teisingas dalykų stovis, kokio Dievas nori ir kurį įsako, ir jo pasekmė, vaisius, taika bei ramybė bus draugiškai susijungę. — <sup>12</sup>*Ištikimybė...* Pilnai pasireišk ištikimybė pažadams žemėje ir teisybė iš dangaus, kad nužengtų žemėn. — <sup>13</sup>*Duos, kas yra gera.* Su aprašytu

laimingų stovių bus sujungta ir žemiška laimė, žemės derlingumas. — <sup>14</sup>*Teisybė žengs...* Su Dievu Gelbėtoju eis kartu, tartum jo palydovai, teisybė ir išgelbėjimas

**85 psalmėje** Dovidas prašo Dievą išklausyti jo maldą ir stengiasi sužadinti jo gailestingumą (1—6). Paminėjęs Dievo didybę, vėl meldžia, kad būtų išlaikytas Dievo kelyje ir kad galėtų vertai šlovinti Dievą (7—13); pagaliau maldauja sau pagalbos prieš neprietelius ir kad jie būtų sugėdinti (14—17)

<sup>1</sup>*Malda. Dovidų.* Ebr ž *thehillah* reiškia maldą tikra to žodžio prasme. Kaikurie aiškintojai mano, kad ji tik dėl to vadinama Dovidų, nes esanti sudėta iš Dovidų psalmių žodžių ar jais sekanti. — *Palenk...* Žr Ps 39, 18. Taip pat ir tolesnės eil labai primena kitų psm žodžius. — Kad Dievas teiktusi maloningai išklausyti, psalmininkas primena, kad jis pats yra nelaimingas ir beturtis, <sup>2</sup>*atsidavęs* Dievui, jam ištikimas, jo tarnas visuomet juomi pasitikis, <sup>3</sup>*kad be paliovos ir ilgai šaukiasi į Dievą*; iš

- <sup>6</sup>Klausyk, Viešpatie, mano maldos  
ir išgirk mano maldavimo balsą.  
<sup>7</sup>Savo sielvarto dieną aš šaukiuos į tave,  
nes tu išklausysi mane.  
<sup>8</sup>Nėra tau lygaus tarp dievų, Viešpatie,  
ir nėra darbo panašaus į tavo darbą.  
<sup>9</sup>Visos tautos, kurias tu padarei, ateis  
ir garbins tave, Viešpatie,  
ir skelbs tavo vardą.  
<sup>10</sup>Nes tu esi didis ir darai stebuklus :  
tu vienas esi Dievas.  
<sup>11</sup>Mokyk mane, Viešpatie, savo kelio, kad vaikščiočiau tavo tiesoje ;  
vesk mano širdį, kad ji bijotų tavo vardo.  
<sup>12</sup>Aš šlovinsiu tave, Viešpatie, mano Dieve, visa savo širdimi  
ir skelbsiu tavo vardą per amžius.  
<sup>13</sup>Nes tavo gailestingumas buvo man didelis,  
ir tu išgelbėjai mano sielą iš mirusiųjų buveinės gilybių.  
<sup>14</sup>Dieve, puikieji sukilo prieš mane,  
ir galingųjų minia tykoja mano gyvybės,  
ir jie nelaiko tavęs prieš savo akis.  
<sup>15</sup>Bet tu, Viešpatie, esi gailestingas ir maloningas Dievas,  
neskubus rūstintis, be galo malonus ir ištikimas.  
<sup>16</sup>Pažvelgk į mane ir pasigailėk manęs ;  
duok stiprybės savo tarnui,  
ir išgelbėk savo tarnaitės sūnų.  
<sup>17</sup>Duok man ženklą savo palankumo,  
kad matytų, kurie nekenčia manęs, ir susigėstų,  
kad tu, Viešpatie, būsi man padėjęs ir mane paguodęs

### 86 (87) psalmė. Sionas, visų tautų motiina

<sup>1</sup>Korės sūnų. Psalmė. Giesmė.

Savo pastatą šventuose kalnuose <sup>2</sup>myli Viešpats :

Siono vartus labiau kaip visas Jokubo padangtes.

<sup>3</sup>Garbingi dalykai skelbiami apie tave,  
Dieve, mieste !

kitos gi pusės, <sup>5</sup>kad Dievas yra *geras ir maloningas*, linkęs suteikti pasigailėjimą. Plg Joel 2, 13. — <sup>8</sup>*Nėra tau lygaus tarp dievų...* (ebr *elohim*), tarp dvasių, esančių aplink Dievą (Angelų, plg Ps 88, 7.8), arba tarp tų, kurie vadinami dievais (plg 2 Moš 15, 11). Taip psalmininkas kelia aišk-tėn Dievo didybę, kurs pats savimi ir savo darbais visus prašoka ir yra vienas visų augščiausias, todėl <sup>9</sup>*Visos tautos...* Kadangi Dievas yra toks svarbesnis, todėl žmogui negali būti prakilnus, todėl žmogui negali būti svarbesnio dalyko, kaip maldauti : <sup>11</sup>*Mokyk mane, Viešpatie...* kad gyvenčiau, kaip reikalauja tavo įstatymas. — *Kad ji bijotų...* kad su pagarba ir ištikimais tau tarnautų. — <sup>12,13</sup>*Aš šlovinsiu...* Psalmininkas žada

nuolat šlovinti Dievą, nes jis jau yra gavęs didelį Dievo pasigailėjimą, kada jo gyvybė buvo išgelbėta iš mirties pavojaus. — <sup>14</sup>*Dieve...* Meldžiama pagalbos prieš priešus. Plg Ps 53, 5. — <sup>15</sup>*Bet tu, Viešpatie...* Plg Ješ 34, 6. — <sup>17</sup>*Duok man...* Duok kurį nors ženklą savo gerumo mano atžvilgiu, kad mano priešai, pamatę jį, susigėdintų ir pilni gėdos iš jo pažintų, jog tu mano padėjęs ir links-mintojas

**86 psalmėje** yra pranašinis regėjimas mesijinio Siono, kurs bus tėvynė ir motina visų tautų ir visų gėrybių šaltinis. Tą Sioną myli Dievas ir apie jį skelbiama garbingų dalykų (1—3). Sakoma, kad jame yra gimę visi ir visos tautos (4—6) ir jam



<sup>4</sup>Aš įskaitysiu Raabą ir Babelę tarp mano garbintojų :  
štai, Pilistėja, ir Tiras, ir Aitijopų tauta :  
šitie yra čia gimę.

<sup>5</sup>Ir apie Sioną bus sakoma : « Vyras po vyro, visi yra jame gimę,  
ir pats Augščiausias yra jį sustiprinęs ».

<sup>6</sup>Viešpats parašys tautų knygoje :

« Šitie yra ten gimę ».

<sup>7</sup>Ir giedos, dalyvaudami šokiuose :

« Visi mano šaltiniai yra tavyje »

## 87 (88) psalmė. Labai prislėgto teisiejo rauda ir maldavimas

<sup>1</sup>Giesmė. Psalmė. Korės sūnų. Khoros vedėjui. Kaip : « Mahalat ».  
Giedojimui. Maskil. Emano Ezraičio.

<sup>2</sup>Viešpatie, mano Dieve, aš šaukiu per dieną :  
naktį aš raudu tavo akivaizdoje.

priskiriamos visos gėrybės, kuriomis visi naudojasi (7). — Šita ps turi savyje lyriškai išreikštas visas pranašystes apie Sioną (plg Jėš 2, 2—4 ; 54, 1—3 ; 60, 3—9 ; Ez 37, 28 ; Am 9, 11... Mik 4 1—3 ; Gal 4, 26)

<sup>1</sup>*Korės sūnų*... Spėliojama, kad šita ps sudėta karaliaus Ezekjio laikais, kada — po Asirijiečių kariuomenės sunaikinimo prie Jerusaleės — buvo daugelio tautų atsiusta gausių dovanų į Jerusaleės šventyklą (2 Kron 32, 23). — *Savo pastatą*... Kalbama apie Jerusaleės miestą ir šventyklą. Kalnai ir kauburiai (Sionas, Morija) jau dėl to šventi, kad pasirinkti Viešpaties, kurs norėjo, kad čia būtų jo miestas ir šventovė. — <sup>2</sup>*Myli Viešpats*... Jerusaleės miestas ir šventykla verte ir Dievo meile praneša visus kitus Jokubo tautos miestus ir miestelius. — <sup>3</sup>*Garbingi dalykai*... Tos Dievo meilės ženklas yra tai, ką jis pats sako apie Sioną. Toliau eina Dievo žodžiai : *Aš įskaitysiu Raabą ir...* Raabas tai Egipto vardas. Plg Ps 67, 31 ; 80, 11 ; Jėš 30, 7 ; 51, 9. Taigi, dvi didžiausios pagoniškos valstybės, Egiptas ir Babelė, bus įskaitytos tarp Dievo garbintojų ir bus Siono sūnūs. Net ir visos, kiek jų yra, tautos bus laikomos gimusiomis Sione ir bus jo piliečiai. Jos visos padarys vieną Dievo tautą ir Dievo karalystę su Izraeliu. Taip Jerusaleė pavaizduojama kaip vieta, kurioje pagonių tautos bus pagimdytos malonei, kaip religinis viso pasaulio vidurys ir lopšys. — <sup>5</sup>*Vyras po vyro*... t y visi žmonės yra gimę

Sione. Sionas, pradžioje mažas miestelis, pasidarys nesuskaitomos daugybės vaikų motina, pagonims pasidarant Abraomo sūnumis. Jis laimės visa, ko nustos pagonystė. Tik pats vienas Dievas galės įvykdyti tą pakitėjimą, jis, kurs padarė, kad Sionas per amžius tvirtai stovėtų. — <sup>6</sup>*Viešpats parašys*... Viešpats, įrašydamas tautas ir kunigaikščius į gyvenimo knygą, paskelbs, kad jie visi yra gimę Sione. Taigi, vaizduojama, kad Dievas daro gyvenimo knygoje tautų sąrašą ir įvardija vieną paskui kitą tas, kurios sugrįžo į tikrąjį tikėjimą, gimė Sione. — <sup>7</sup>*Ir giedos*... Taip padidėjusiam Sione bus didžiausias džiaugsmas. Jie reiškia savo džiaugsmą giedojimu ir šokiais ir išpažįsta, kad išganymo gėrybes jie gauna iš Siono

**87 psalmės** autorius prašo Dievą išklausyti malda, nes paskendęs nelaimėse jis pasidarė panašus į mirusius ir yra lyg palaidotas mirusiųjų vietoje (2—7) ; be to, jis slegiamas Dievo rūstybės, jo bjaurisi pažįstamieji, jis nebeturi jėgų ; to nežiūrėdamas, jis nuolat šaukiasi į Dievą, primindamas, kad mirusieji nebegali šlovinti Dievo (8—13) ; toliau, lyg nustebeję klausia, kodėl Dievas atstumia jo malda, ir vėl primena savo vargus, kurie jį slegia nuo pat jaunystės (14—19)

<sup>1</sup>*Emano Ezraičio*. Šitos ps antraštė yra ilgesnė negu kitų, bet ir neaiškumų joje yra daugiau nekaip kitose. Jei čia Emanas Ezraitis, minimas kaip ps autorius, buvo, kaip kaikurie

- <sup>3</sup>Tenueina pas tave mano malda ;  
palenk savo ausį į mano šauksmą.  
<sup>4</sup>Nes mano siela soti nelaimių  
ir mano gyvenimas artėja prie mirusiųjų buveinės.  
<sup>5</sup>Aš įskaitomas į žengiančius į duobę,  
pasidariau panašus į paliegėlį.  
<sup>6</sup>Mano guolis yra tarp numirėlių,  
kaip užmuštųjų, kurie guli kape,  
Kurių tu nebeatsimeni  
ir kurie yra išimti iš tavo rūpesčio.  
<sup>7</sup>Tu padėjai mane į gilią duobę,  
tamsybėje, prarajoje.  
<sup>8</sup>Tavo užsidegimas sunkiai slegia mane,  
ir tu spaudi mane visomis savo bangomis.  
<sup>9</sup>Tu atstūmei nuo manęs mano pažįstamus ;  
padarei mane jiems pasibjaurėtiną ;  
aš esu uždarytas ir negaliu išeiti.  
<sup>10</sup>Mano akys temsta nuo nelaimės ;  
aš šaukiu į tave, Viešpatie, kasdien ;  
tiesiu į tave savo rankas.  
<sup>11</sup>Argi tu darai stebuklus numirėliams ?  
ar mirusieji kelsis ir šlovins tave ?  
<sup>12</sup>Argi apie tavo gerumą pasakojama kape,  
apie tavo ištikimybę mirusiųjų buveinėje ?  
<sup>13</sup>Argi tavo stebuklai pasirodo tamsybėse  
ir tavo malonė užmiršimo žemėje ?  
<sup>14</sup>Aš gi šaukiuos į tave, Viešpatie,  
ir rytmetį mano malda ateina pas tave.  
<sup>15</sup>Kodėl, Viešpatie, tu atstumi mane,  
slėpi nuo manęs savo veidą ?  
<sup>16</sup>Aš esu nelaimingas ir karštinčius nuo pat vaikystės,  
nešiau tavo baismus ir išsisėmiau.  
<sup>17</sup>Per mane perėjo tavo rūstybės,  
ir tavo baismai pražudė mane.

mano, iš Judo giminės (plg Kar 4, 31), tai jis nebuvo vienas iš Korės sūnų, kurie buvo levitai. Gali būti, kad visa pirmoji antraštės pusė yra atsidradus per klaidą. — <sup>2</sup>*Aš šaukiu...* Psalmė pradedama karšta malda su nurodymu savo vargų. Nors nesusilaukia jokios pagalbos, jis neišsižada vilties ir nenustoja pasitikėjimo Dievu. — <sup>4</sup>*Artėja prie...* Visai jau arti mano mirtis. — <sup>5</sup>*Aš įskaitomas...* Žmonės yra įsitikinę, kad aš nebegaliu išsigelbėti nuo mirties, ir laiko mane lygiu numirėliams. — <sup>6</sup>*Mano guolis...* Šitie dejavimai duoda pagrindo manyti, kad čia dejuoja žmogus, sunkios, gal raupsų, ligos prislėgtas, gal pats raupsais sirgęs karalius Azarijas, kurs buvo priverstas laikytis nuošaliai nuo kitų žmonių, kaip to reikalavo Įstatymo nuosta-

tai apie sergančius raupsais. Plg 4 Kar 15, 5. — *Kurie yra išimti iš...* Ebr t pažodžiui: atkirsti nuo tavo rankos, nes tais, mirusiais, kurie jau susilaukė nebekintančio likimo, Dievo apvaizda nebesirūpina. — <sup>8</sup>*Tavo užsidegimas ...* Apleidimo, nelaimių priežastis — Dievo rūstybė. — <sup>9</sup>*Tu atstūmei...* aš esu priverstas kentėti pats vienas, visų paliktas. Plg Ps 41, 8; Ijob 19, 13, 14; 30, 10; Ps 30, 12. — <sup>11,12</sup>*Argi tu darai...* Plg Ps 6, 6; 29, 10; 113, 17; Ješ 38, 18... — <sup>13</sup>*Užmiršimo žemėje*: ten, kur žmogus jau nieko nebežino apie šios žemės dalykus; kur būdamas psalmininkas nebegalėtų šlovinti Dievo. Plg Ijobo 14, 21; 21, 21. — <sup>14</sup>*Aš gi šaukiuos...* Nuliūdęs, bet nenustojęs vilties psalmininkas maldauja toliau. — <sup>16</sup>*Nuo pat vaikystės*. Nelaimė juo sunkesnė

- <sup>18</sup>Jie supa mane nuolat kaip vanduo ;  
apstoja mane visi kartu.  
<sup>19</sup>Tu atstūmei nuo manęs prietelį ir bandžių :  
mano namiškiei yra tamsybės

**88 (89) psalmė. Dievo pažadai Dovidui, palyginti su Dovidu namų žlugimu**

- <sup>1</sup>Maskil. Etano Ezraičio.  
<sup>2</sup>Apie Viešpaties malones aš giedosiu per amžius,  
aš skelbsiu savo burna per visas kartas tavo ištikimybę.  
<sup>3</sup>Nes tu tarei : « Malonė yra patvirtinta amžiams » :  
danguje tu padarei pastovią savo ištikimybę.  
<sup>4</sup>« Aš padariau sandorą su mano išrinktuoju ;  
aš prisiekiau savo tarnui, Dovidui :  
<sup>5</sup>Per amžius pasiliks tavo palikuonys,  
ir tavo sostą aš įsteigsiu visoms kartoms ».  
<sup>6</sup>Dangus skelbia tavo stebuklus, Viešpatie,  
ir tavo ištikimybę šventųjų susirinkime.  
<sup>7</sup>Nes kas debesyse bus lygus Viešpačiui,  
bus panašus į Viešpatį tarp Dievo sūnų ?  
<sup>8</sup>Dievas yra baisus šventųjų susirinkime,  
didis ir baisingas labiau už visus, kurie yra aplink jį.

kad ji jau seniai prasidėjo. — <sup>18</sup>*Mano namiškiei...* Psalmė pilna giliausio liūdesio ; ji nuo pradžios iki galui vienas dejavimas, vien vaitojimas be pertrūkio. Dejavimais ji daugelyje vietų yra panaši į Ijobo dejavimus, kurių žodžiai keliuose jos vietose pasikartoja

**88 psalmėje** autorius žada šlovinti Dievą, kurs yra pažadėjęs Dovidui amžiną sostą (2—5). Tas pažadas duoda jam progą skelbti Dievo didybę, ištikimybę, galybę, viešpatavimą pasaulyje, teisybę ir maloninumą (6—15), taip pat ir jo tautos laimę (16—19). Toliau psalmininkas plačiau primena Dievo duotąjį pažadą (2 Kar 7, 4...) : Viešpats išrinko Dovidą, pažadėjo jam savo pagalbą, pergales, karaliavimą ; padarė iš jo lyg kad savo įsūnį ir galingiausią karalių ; jo vaikaičiai ir sostas turėjo pasilikti per amžius ; nusidėjus jo vaikičiams, jie turėjo būti nubauti, bet priesaika patvirtintas pažadas turėjo pasilikti nepaliestas (20—38). Tuo tarpu psalmininkas mato, kad dabartinis dalykų stovis neatitinka tą pažadą (30—46), todėl meldžia Dievą atsiminti savo pirmąsį pasiūlymą ir savo tarnų pažeminimą (47—52)

<sup>1</sup>*Etano Ezraičio*. Ps autorius Etanas, spėjama, kad tas pats, kurs

minimas tarp išminčių Saliamono laikais. Žr 3 Kar 4, 31. Bet jei ps parašyta žymiai vėliau, gal Babelės nelaisvės metu, tai jos autorius galėjo būti minėtojo Etano palikuonis. — Daugelis aiškintojų mano, kad proga psalmėi sudėti buvę atsitikimai, įvykę penktaisiais karaliaus Roboamo metais, kai Sesakas ėjo prieš Jerusale (3 Kar 14, 25—28 ; 2 Kron 12, 1—12). Bet psalmėje aprašomas tautos likimas greičiau primena Babelės nelaisvę, kaip kurį nors ankstyvesnį atsitikimą. — <sup>2</sup>*Aš giedosiu per amžius*. Psalmininkas tautos vardu žada šlovinti Dievo maloninumo pasireiškimus ir skelbti jo ištikimybę pažadams, kad taip pažadintų jį patikrinti tuos pažadus, suteikiant pagalbos Dovidui namams. — <sup>3</sup>*Nes tu tarei...* Primenama Dievo žodžiai, kuriais pasakoma svarbiausias pažadų turinys (2 Kar 7, 12, 13). — <sup>4</sup>*Aš prisiekiau*. Dievas prisiekia ne kad patvirtintų savo žodžių tikrumą, bet kad padidintų svarbą dalyko, dėl kurio prisiekia. — <sup>6</sup>*Dangus* : dangaus gyventojai. Dievas praneša visa savo tobulybės. Jį garbina dangus su visais savo gyventojais. — *Šventųjų susirinkime* : dangaus angelų, kuriems Dievas apreiškia savo sumanymus. — <sup>7</sup>*Debesyse* : danguje. — *Tarp Dievo sūnų* : tarp angelų. — <sup>8</sup>*Yra baisus* :

- <sup>9</sup>Viešpatie, kareivijų Dieve, kas yra tau lygus ?  
tu, Viešpatie, esi galingas, ir tavo ištikimybė supa tave.
- <sup>10</sup>Tu viešpatauji jūros puikybei,  
tu suvaldai jos bangų pasipūtimą.
- <sup>11</sup>Tu sumindei perdurtą Raabą,  
galingu petimi tu išsklaidei savo neprietelius.
- <sup>12</sup>Tavo yra dangus ir tavo yra žemė ;  
tu tvirtai pastatei žemės skritulį ir ko jis pilnas ;
- <sup>13</sup>Tu sukūrei šiaurį ir pietį ;  
Taboras ir Hermonas džiūgauja dėl tavo vardo.
- <sup>14</sup>Tavo petys yra galingas,  
stipri tavo ranka, tavo dešinė ištiesta.
- <sup>15</sup>Teisybė ir teisė yra tavo sosto pagrindas ;  
malonė ir ištikimybė eina tavo priešakyje.
- <sup>16</sup>Palaiminta tauta, kuri moka džiūgauti ;  
jie vaikščioja, Viešpatie, tavo veido šviesoje,
- <sup>17</sup>Linksmyn visi dėl tavo vardo  
ir didžiuojasi tavo teisybe.
- <sup>18</sup>Nes tu esi jų galybės spindėjimas,  
ir tavo palankumu kyla augštin mūsų ragas.
- <sup>19</sup>Nes mūsų skydas yra Viešpaties  
ir mūsų karalius — Izraelio Šventojo.
- <sup>20</sup>Kitados tu esi kalbėjęs regėjime savo šventiesiems ir tarei :  
« Aš uždėjau vainiką galingajam ;  
iškeliau augštin išrinktąjį iš tautos.
- <sup>21</sup>Aš radau Dovidą, savo tarną,  
patepiau jį savo šventu aliejumi,
- <sup>22</sup>Kad mano ranka būtų visados su juo  
ir mano petys stiprintų jį.
- <sup>23</sup>Neapgaus jo neprietelis,  
nei piktadarys nepažemins jo.
- <sup>24</sup>Aš sutrinsiu jo akyse jo priešininkus  
ir užgausiu tuos, kurie jo nekenčia.
- <sup>25</sup>Mano ištikimybė ir malonė yra su juo ;  
ir mano vardu bus iškeltas augštin jo ragas.

sužadina visuose didžiausią jo pagarbą. — <sup>9</sup>*Tavo ištikimybė...* Ištikimybė yra visados su Viešpačiu ; ji lyg kad apstoja jį iš visų pusių, taip, kad jis negali būti neištikimas. Kaip tik vienas iš tikro yra galingas, taip pat jis vienas yra ištikimiausias. — <sup>10</sup>*Tu viešpatauji...* Duodama Dievo galybės pavyzdžių, iš kurių pasirodo, kad jis gali įvykdyti savo pažadus. — <sup>11</sup>*Raabą.* Raabas yra simbolinis Egipto vardas. Viešpats perdūrė Raabą, sulaužė Egipto galybę Raudonojoje jūroje. Plg Ps 86, 4. — Ebr ž *rahab* reiškia : yra sujaudintas. Tuo žodžiu vadinama pabaisa, įjasmeninta puikybės ir maištas ; vandenys, kurie pradžioje dengė žemę (1 Moš 1, 2. 6—9) čia poetiškai įjasmeninti yra priešai, su kuriais kovoja Dievas (plg 10 e,

Ps 72, 13 ; Ijob 9, 13 ; 26, 12 ; Ješ 51, 9...). Toks priešas buvo ir Egiptas. — <sup>12</sup>*Tavo yra dangus...* Viešpaties galybė, taip pat ir didybė pasirodo iš sutvėrimo darbo (1 Moš 2, 1... ). — <sup>13</sup>*Malonė ir ištikimybė* yra nuolatiniai Dievo palydovai, einą jo priešakyje. — <sup>16</sup>*Palaiminta...* Skelbiama laimė tautos, kuri pažįsta tokį Dievą ir moka džiaugtis tuo pažinimu. — <sup>18</sup>*Mūsų ragas* : Mūsų galybė. — <sup>19</sup>*Nes mūsų skydas...* Mūsų skydas, globėjas, ir *mūsų karalius* yra *Viešpaties*, jam priklauso ir jo yra globojamas <sup>20</sup>*Savo šventiesiems*, t y pranašui Natanui (2 Kar 7, 8, 16), o per jį karaliui Davidui ir tautai. — <sup>26</sup>*Jo ranką ant jūros...* Jo viešpatavimo ribos bus iš vienos pusės Tarpžemė jūra, o iš kitos pusės Eupratas su savo upe-

- <sup>26</sup>Ir aš ištiesiu jo rarką ant jūros  
ir jo dešinę ant upių.
- <sup>27</sup>Jis šauks mane: «Tu mano Tėvas,  
mano Dievas ir mano išgelbėjimo Uola».
- <sup>28</sup>O aš pastatysiu jį pirmgimį,  
kilniausią tarp žemės karalių.
- <sup>29</sup>Aš laikysiu jam per amžius savo malonę,  
ir tvirta pasiliks jo sandora su manim.
- <sup>30</sup>Aš padarysiu jo palikuonis amžinus  
ir jo sostą kaip dangaus dienas.
- <sup>31</sup>Jei jo vaikai paliks mano įstatymą  
ir nevaikščios mano įstatymais,
- <sup>32</sup>Jei sulaužys mano nuostatus  
ir nesergės mano paliepimų,
- <sup>33</sup>Aš plaksiu rykšte jų nusikaltimą  
ir kirčiais jų kaltę,
- <sup>34</sup>Bet savo malonės aš neatsiimsiu iš jo  
ir neperžengsiu savo ištikimybės.
- <sup>35</sup>Aš nesulaužysiu savo sandoros  
ir nepakeisiu savo lūpų pasakymo.
- <sup>36</sup>Aš prisiekiau vieną kartą savo šventumu:  
Dovidui aš anaip tol nemeluosiu,
- <sup>37</sup>Jo palikuonys pasiliks per amžius,  
ir jo sostas bus mano akyse kaip saulė,
- <sup>38</sup>Kaip mėnulis, kurs pasilieka per amžius,  
ištikimas liudytojas danguje».
- <sup>39</sup>Tuo tarpu gi tu atstūmei ir atmetei,  
labai susirūstinai savo pateptajam.
- <sup>40</sup>Tu paniekinai savo tarno sandorą,  
sutepei žemėje jo vainiką.
- <sup>41</sup>Sugriovei visas jo sienas,  
visus jo sustiprinimus pavertei griuvėsias.

liais. — <sup>27</sup>*Mano Tėvas*. Plg 2 Sam 7, 14. — <sup>30</sup>*Kaip dangaus dienas*. Plg žem 37... eil.; Ps 71, 5, 17; kolei pasiliks šis pasaulis. — Kunigaikščiai yra Dievo sūnūs (Ps 81, 1). Dovidas turi būti jų tarpe pirmgimis; taigi, jis gali labiau kaip kiti šauktis į Dievą kaip į savo Tėvą; jis bus pirmas, turįs daugiausia teisių. Iki Kristui tie sūnystės santykiai priklausė Dovo do namams tik netikra prasme, tiek, kiek jie, atsitolinę nuo Dievo įsaky mų, buvo tėviškai baudžiami, pasi likdami ištikimi, buvo apdovanoja mi jo malonėmis. Pilniausiai tas var das priklauso Kristui, kurs nuo am žių savo prigimtimi yra Dievo Tėvo Sūnus. — <sup>31—34</sup>*Jei jo vaikai...* Čia pareikštoji sąlyga buvo įvykdyta Jerusale sūgriovimo metu; todėl tuomet Dievas plakė *rykšte ir kirčiais* (33 e); *malonė* gi, kurios neatsiima, yra pasilikimas Dovo do karalystės, kurią jis atstatys ir išlaikys kitokio

ir dar kilnesnio, būtent, Kristaus Ka raliaus karalystės pavidalo. Taip pranašystė išsipildo, nors žemiškas Dovo do giminės viešpatavimas bai giasi. Psalmininkas, nedarydamas skirtumo tarp visiško pažado įvyk dymo ir sąlyginio, dejuoja, kad Do vido karalystė sugriauta, ir šaukiasi pagalbos. Dievas, atstatęs Dovo do karalystę Kristuje, kurs yra kilęs iš Dovo do giminės, išklau sė psalmi ninką ne žodine, tiesa, bet kilnesne prasme. — <sup>36</sup>*Vieną kartą*: visiems laikams, nekintamai. — <sup>38</sup>*Mėnulis... ištikimas liudytojas*: kaip mėnulis, kurs, nežiūrint to, kad nuolat keičia mums savo išvaizdą, visados pasi lieka ir nuolat eina sau skirtu keliu, ištikimai liudija apie tai, jog kas Die vo nustatyta, jo tikrai vykdoma. — <sup>39</sup>*Tuo tarpu...* Psalmininkas kalba toliau ne tik apie nelaimės, sutiku sias karalių ir visus Dovo do palikuo nius, bet taip pat ir tautos; sunai

- <sup>42</sup>Plėšė jį visi praeinantieji keliu,  
jis pasidarė pasityčiojimas savo kaimynams.
- <sup>43</sup>Tu pakėlei augštyti jo neprietelių dešinę,  
nudžiuginai visus jo priešus.
- <sup>44</sup>Atšipinai jo kalavijo ašmenis  
ir nepalaidai jo kovoje.
- <sup>45</sup>Leidai išnykti jo spindėjimui  
ir numetėi jo sostą žemėn.
- <sup>46</sup>Sutrupinai jo jaunystės dienas,  
apdengei jį gėda.
- <sup>47</sup>Iki kolei, Viešpatie? ar tu slėpsies visados?  
ar degs tavo rūstybė kaip ugnis?
- <sup>48</sup>Atsimink, koks trumpas yra mano gyvenimas,  
kokius menkus tu sutvėrei visus žmones.
- <sup>49</sup>Kas yra, kurs yra gyvas ir nepamato mirties,  
kurs galėtų ištraukti savo sielą iš mirties buveinės valdžios?
- <sup>50</sup>Kur yra tavo senosios malonės, Viešpatie,  
kurias prisiekei Dovidui savo ištikimybė?
- <sup>51</sup>Atsimink, Viešpatie, savo tarnų išniekinimą:  
aš nešioju savyje visus tautų neprietelystes,
- <sup>52</sup>Kuriomis tyčiojasi tavo priešininkai, Viešpatie,  
kuriomis tyčiojasi iš tavo pateptojo žingsnių.

\* \* \*

- <sup>53</sup>Tebūna šlovinamas Viešpats per amžius!  
Tebūna! tebūna!

kinimas tautos yra kartu ir sunaikinimas karaliaus. — <sup>42</sup>Plėšė jį... Plg. kas aug pasakyta apie Viešpaties vynmedį, Ps 79, 13. — <sup>46</sup>Sutrupinai: ne Dovo ar bet kurio kito karaliaus, sakysim, Joakino dienas, bet karalinių Dovo namų, kurie perdaug greitai paseno ir (kaip dejuoja psalmininkas) jau turi mirti. — <sup>48, 49</sup>Atsi-

minink, koks... Psalmininkas, pirma negu numirs, trokšta pamatyti galą tokio daugelio ir tokių didelių nelaimių. — <sup>51</sup>Savyje. Plg Ps 78, 12. — <sup>52</sup>Tyčiojasi... iš tavo pateptojo žingsnių: kur tiktai karalius (Dovo giminės ir jo tauta) eina, ten iš jo tyčiojamasi. <sup>53</sup>Tebūna šlovinamas... Tai trečiosios psalmių knygos pabaiga

## KETVIRTOJI PSALMIŲ KNYGA

## 89—105 (90—106) psalmės

## 89 (90) psalmė. Žmogaus gyvenimo menkumas

- <sup>1</sup>Malda. Dievo žmogaus, Mošės.  
Viešpatie, tu buvai mums priebėga  
nuo kartos į kartą.
- <sup>2</sup>Pirma negu buvo pagimdyti kalnai ir gimė žemė ir jos skritulys,  
ir nuo amžių per amžius tu esi, Dieve.
- <sup>3</sup>Tu liepi grįžti žmonėms į dulkes  
ir sakai: « Grįžkite, žmonių vaikai ».
- <sup>4</sup>Nes tūkstantis metų tavo akyse  
yra kaip vakarykštė diena, kuri praėjo,  
ir kaip nakties budynė.
- <sup>5</sup>Tu atplėši juos: jie darosi kaip rytmečio sapnas  
ir kaip žaliuojanti žolė;
- <sup>6</sup>Rytmetį žydi ir žaliuoja,  
vakare nukertama ir džiūsta.

**89 psalmės** autorius, paminėjęs, kad Dievas buvo visados savo tautos priebėga, nurodo menkumą ir trumpumą žmogaus gyvenimo, palyginto su Dievo amžinumu (1—6), dejuoja, kad, Viešpačiui savo rūstybėje baudžiant tautą už nuodėmes, tas gyvenimas darosi dar menkesnis (7—12) ir maldauja gailestingąjį Dievą suteikti palengvėjimą ir paguodą (13—17)

<sup>1</sup>Mošės. Plg 5 Moš 32, 1... Još 14, 6. Anot šv. Jieronimo ir žydų padavimo, Mošė sudėjęs šitą ps, kai tauta tyruose pasipriešino eiti į Kanaaną, ir Dievas nutarė, kad visi, turėjusieji daugiau kaip dvidešimt metų, turėjo mirti tyruose (žr 4 Moš 14, 26...). Augustinas ir kairieji kiti manė, kad ps tik pasavinta Mošei, sudėta gi esanti Dovidui. — *Malda*. Ebr *the'phillah*. Plg Ps 85, 1. — *Viešpatie, tu buvai...* Šlovinama Viešpats, kad jis, Visagalis ir Amžinasis, yra priebėga žmonių kartoms, kurios eina viena po kitos. — *Pirma negu...* Pats pasaulio atsiradimas yra amžinajam Dievui lyg betkurio žmogaus gimimas.

— *Tu liepi grįžti...* Plg 1 Moš 3, 19; Pamoksl 1, 4. Vieno Dievo žodžio yra gana, kad būtų padarytas galas žmogaus gyvenimui. Jis pašalina vieną kartą po kitos ir pavaduoja jas naujomis kartomis. — *Nes tūkstantis...* Nuolatinis vieno po kito žmonių gyvenimas ir kartų vienos po kitos keitimasis, palygintas su Dievo amžinumu, labai aiškiai parodo, žmonių dalykų menkumą ir nepastovumą. Kaip mums atrodo praeitoji diena, kai mes į ją atgal pažvelgiame, taip atrodo Dievui tūkstantis praėjusių metų, o tiek juk nesitęsia nė ilgiausias žmogaus gyvenimas. Tas tūkstantis metų reiškia Dievui dar mažiau negu viena praeitoji diena. Ji tik kaip viena *nakties budynė* (trečia, o vėliau ketvirta nakties dalis), kurią žmogus neučiuomis pramiega. Plg Teis 7, 19. — *Tu atplėši juos...* Tu paimi vienus žmones iš tarpo kitų, ir jie užmirštami kaip rytmetį sapnuotas sapnas. Rytmetį želianti žolė, karštos Rytų kraštų saulės kaitinama, greitai džiūsta. Plg Ps 102, 15... 128,

- <sup>7</sup>Tikrai mes esame sunaikinami tavo rūstybės  
ir tavo užsidegimo sukrečiami.
- <sup>8</sup>Tu pastatei mūsų kaltes mūsų akivaizdoje,  
mūsų slaptas nuodėmės savo veido šviesoje.
- <sup>9</sup>Nes visos mūsų dienos praėjo tavo rūstybėje;  
mes pabaigėme savo metus kaip atsidūsėjimą.
- <sup>10</sup>Visų mūsų metų skaičius yra septynios dešimtys  
ir, jei esame sveiki, aštuonios dešimtys;  
O jų dauguma yra vargas ir tuštynė,  
nes greitai praeina, ir mes išskrendame.
- <sup>11</sup>Kas gali įvertinti tavo rūstybės galingumą  
ir tavo užsidegimą, kaip to reikalauja baimė tavęs?
- <sup>12</sup>Pamokyk mus suskaityti mūsų dienas,  
kad pasiektumėm širdies išmintį.
- <sup>13</sup>Grėžkis, Viešpatie, — iki kolei dar?  
ir būk gailėstingas savo tarnams.
- <sup>14</sup>Greitai pasotink mus savo gailėstingumu,  
kad mes džiūgautumėm ir linksmintumėmės per visas mūsų dienas.
- <sup>15</sup>Palinksmink mus už tas dienas, kuriomis mus baudei,  
už metus, kuriais mes matėme pikta.
- <sup>16</sup>Tepasirodo tavo tarnams tavo veikimas,  
ir tavo garbė jų vaikams,
- <sup>17</sup>Ir Viešpaties mūsų Dievo gerumas tebūna ant mūsų,  
ir mūsų rankų darbe padėk mums,  
ir mūsų rankų darbams duok pasisekimo

#### 90 (91) psalmė. Dievas augščiausias teisiųjų globėjas

- <sup>1</sup>Kurs stovi Augščiausiojo globoje,  
kurs pasilieki Visagalio ūksmėje,
- <sup>2</sup>Sakyk Viešpačiui: «Tu mano priebėga ir mano pilis,  
mano Dievas, kuriuo aš pasitikiu».

6; Ješ 40, 6... — <sup>7</sup>*Tikrai mes esame...* Kad žmogaus gyvenimas praeina taip greitai ir jo trumpumas žmogui toks nemalonus, kaltos yra nuodėmės, kuriomis nusipelnėme Dievo rūstybės. Plg 1 Moš 3, 17—20. — <sup>9</sup>*Mes pabaigėme...* Mes savo gyvenimu, savo rūpesčiais nepadarėme nieko, kas turėtų tikrą vertę, pastovumą. Mūsų metai greitai praėjo, ir nieko po jų neliko. — <sup>11</sup>*Kas gali įvertinti...* Nors dėl nuodėmės gyvenimas yra menkas ir nelaimingas, tačiau žmonės negana apsvarsto, kaip labai Dievas nekenčia nuodėmės, ir nevertina Dievo rūstybės teisingai, taip, kaip reikalauja pagarba ir Dievo baimė. — <sup>12</sup>*Pamokyk mus...* Pamokyk taip suskaityti mūsų dienas, kad išgytumėm išmintingą širdį, t y išmokyk mus suprasti mūsų gyvenimo trumpumą ir menkumą, kad mokėtumėm išmintingai juo naudotis. — <sup>13</sup>*Grėžkis...* Kadangi Die-

vas yra susirūstinęs, todėl jis yra lyg kad nusigręžęs. Psalmininkas maldauja jį apsigręžti, nebesirūstinti ir nebeatidėlioti savo pasigailėjimo. — <sup>14</sup>—<sup>17</sup>*Greitai pasotink...* Gailėstingumas, džiaugsmas, Dievo veikimo pasirodymas, gerumas, kurių psalmininkas maldauja ir laukia, yra mesijinio amžiaus gėrybės; jomis turi pasidaryti šviesesnis šis mūsų žemiškas gyvenimas ir jomis Dievas palaikys mūsų rankų darbus, t y tinkamai ves ir parems. Kristaus Viešpaties įvykdytas atpirkimas davė ir šiam trumpam žmogaus gyvenimui tikrą ir nesiliaujančią vertę.

**90 psalmės** autorius, pasakęs, kad Dievas yra globėjas tų, kurie juo pasitiki, toliau aprašinėja tą globą, nurodydamas, kad jie saugojami nuo tykojimų, nuo piktų kalbų, limpamų ligų, ir mato kerštą nusidėjėliams (1—8). Dievo globoje esąs yra ginamas nuo slogų, nes turi sau sar-



- <sup>3</sup>Nes jis išlaisvins tave iš medžiotojų kilpos,  
nuo žalingo maro.
- <sup>4</sup>Savo sparnų plunksnomis jis uždengs tave,  
ir po jo sparnais tu bėgsi glaustis;  
skydas ir dengtuvė yra jo ištikimybė.
- <sup>5</sup>Tu nebijosi naktinio baisumo,  
dieną skrendančios vilyčios,
- <sup>6</sup>Maro, kurs slankioja tamsybėje,  
žalos, kuri naikina vidudienį.
- <sup>7</sup>Tavo pašonėje kris tūkstantis ir dešimt tūkstančių tavo dešinėje,  
bet tavęs nepalies.
- <sup>8</sup>Tačiau tu žiūrėsi savo akimis  
ir užmokestį nusidėjėlių tu matysi.
- <sup>9</sup>Nes tavo priebėga yra Viešpats,  
Augščiausiajį tu pasidarei sau tvirtovę.
- <sup>10</sup>Nieko pikta nesutiks tavęs,  
jokia sloga neprisiartins prie tavo padangtės.
- <sup>11</sup>Nes jis davė savo angelams įsakymą apie tave  
saugoti tave visuose tavo keliuose.
- <sup>12</sup>Jie neš tave savo rankomis,  
kad neužsigautumei sau kojos į akmenį.
- <sup>13</sup>Tu vaikščiosi ant gyvačių ir angių,  
mindžiosi liūtą ir slibiną.
- <sup>14</sup>Kadangi jis glaudėsi prie manęs, aš išvaduosiu jį;  
aš uždengsiu jį, nes jis žino mano vardą.
- <sup>15</sup>Jis šauksis manęs, ir aš išklausysiu jį;  
būsiu su juo sielvarte,  
išgelbėsiu jį ir pagerbsiu jį.
- <sup>16</sup>Aš pasotinsiu jį ilgu amžiumi  
ir duosiu jam matyti mano išgelbėjimą

gus angelus, todėl nežus ir didžiausiame pavojuje (8—13). Ps gale pats Dievas skelbia, koki užmokestį jis suteiks tiems, kurie juo pasitiki (14—16).

<sup>1</sup>*Kurs stovi...* Psalmininkas kreipiasi į dievobaimingą klausytoją ir jam nurodo, kokių gerumų duoda pasitikėjimas Dievu. — *Sakyk* : gali teisingai sakyti. — <sup>3</sup>*Nes jis išlaisvins...* Kad Viešpats gali būti teisingai vadinamas priebėga ir pilimi, psalmininkas patvirtina, pasakydamas, kokiais būdais Dievas pasirodo esąs globėjas. — *Iš medžiotojų kilpos* : iš didelio slapčia pridengto pavojaus. — <sup>5</sup>*Naktinio baisumo* : netikėto užpuolimo, pavojaus, kurio žmogus nemato, todėl lyg kad pridengto nakties tamsybėmis. — *Dieną...* atviro užpuolimo, todėl dienos šviesoje matomo pavojaus. — <sup>6</sup>*Maro* : limpamos ligos. — <sup>7</sup>*Tavo pašonėje...* Nelaimė sutiks daugelį kitų; tu liksi nepalietas, sveikas. — <sup>8</sup>*Užmokestį* : teisingą bausmę. — <sup>11</sup>*Savo angelams...* Kad Dievas yra paskyręs žmogaus gero-

vei angelų, toks yra seniausias Sen Testam mokslas. Žr 1 Moš 24, 7; 2 Moš 23, 20; Ps 33, 8. — *Visuose tavo keliuose* : visame tavo gyvenime. — <sup>12</sup>*Jie neš tave*, kaip nesą motina kūdikį, kad neužsigautų sau kojos kelyje (ypač Palestinos keliuose daug yra aštrių akmenų). 11 ir 12 eil žodžiais pasinaudojo piktoji dvasia gundyti Išganytojiui. Žr Mt 4, 6. — <sup>13</sup>*Ant gyvačių*. Ebr TM čia yra žodis *šakhal*, kurs reiškia liūtą. Todėl ebr t yra pažodžiui : tu eisi per liūtą ir angį, mindžiosi jauniklį liūtą ir slibiną. Taip įvardijami gyvūnai yra vaizdas didžiausių pavojų, atvirai ar iš pasaulų gresiančių keleiviui, kuriuos teisusis nugalės visus

<sup>14</sup>*Kadangi jis...* Atsiliepia Dievas ir patvirtina, kas aug pasakyta apie jo teikiamą globą. — *Jis žino* : ne tik protu, bet dar myli jį, gerbia ir garbina. — <sup>16</sup>*Ilgu amžiumi* : čia, žemėje. — *Išgelbėjimą* : šiame gyvenime, o taip pat ir kitame, nes tik tenai žmogus gali džiaugtis pilnu amžinu išgelbėjimu

**91 (92) psalmė. Šlovinimas Dievo, kurs išmintingai ir teisingai tvarko žmonių likimą**

- <sup>1</sup>Psalmė. Giesmė. Šabato dienai.  
<sup>2</sup>Gera yra šlovinti Viešpatį,  
ir skambinant stygomis giedoti tavo vardui, o Augščiausias :  
<sup>3</sup>Skelbti rytmetį tavo gailestingumą  
ir tavo ištikimybę naktimis  
<sup>4</sup>Su skambėjimu dešimčiastygio ir arphos,  
su giesme prie gitaros.  
<sup>5</sup>Nes tu linksmini mane, Viešpatie, savo veikla ;  
dėl tavo rankų darbų aš džiūgauju.  
<sup>6</sup>Kokie puikūs yra tavo darbai, Viešpatie,  
kokios gilios tavo mintys !  
<sup>7</sup>Neišmintingas žmogus nepažįsta,  
ir paikasis jų nesupranta,  
<sup>8</sup>Nors bedieviai žydėtų kaip žolė  
ir visi piktadariai blizgėtų.  
Jie skiriami amžinam žuvimui ;  
<sup>9</sup>tu gi, Viešpatie, esi kilnus per amžius.  
<sup>10</sup>Nes štai tavo neprieteliai, Viešpatie,  
nes štai tavo neprieteliai žus ;  
bus išsklaidyti visi piktadariai.  
<sup>11</sup>Tu pakėlei augštin mano ragą kaip stumbro,  
patepei mane tyriausiu aliejumi.  
<sup>12</sup>Ir mano akis paniekino mano neprietelius,  
ir mano ausys girdėjo linksmų dalykų apie piktus sukilėlius prieš  
[mane].  
<sup>13</sup>Teisusis žydės kaip palmė,  
augš kaip Libano kedras.

**91 psalmėje** sakoma, kad gera yra šlovinti Dievą, skelbti jo gerumą ir ištikimybę, nes jo veiksmai ir sumanymai yra kilnūs ; tik neišmintingieji to nesupranta (2—7). Nusidėjėliai trumpai žydi ir turi žūti (8—10) ; teisieji gi nuolat tarpsta, gauna viršų ant savo nepretelių, laikydamies Dievo žydi ir gali skelbti jo šlovę (11—16)

<sup>1</sup>*Šabato dienai.* Anot padavimo, ps buvo giedama darant liejamąją auką, kuri buvo sujungta su rytmetine nuolatine auka. Žr 2 Moš 29, 38... Ps autorius nežinomas. — <sup>2</sup>*Gera yra šlovinti...* Meilu ir išganinga žmogui ; gražu ir teisinga, žiūrint Dievo. — <sup>3</sup>*Skelbti rytmetį... naktimis :* visados. Šlovinimo dalykas ; begalinis Dievo gailestingumas ir jo tobula ištikimybė, atitesint pažadus. — <sup>4</sup>*Su skambėjimu...* Tas šlovinimas turi būti iškilmingas, su muzika. — <sup>5</sup>*Nes tu linksmini...* Viešpats šlovinamas dėl visos jo veiklos išrinktosios tautos istorijoje ; kadangi tačiau ps skiria-

ma šabatui, tai sutvėrimo darbas minimas ypatingu būdu. — <sup>6</sup>*Tavo mintys :* tavo apvaizdos sumanymai, tavo vykdomas žmonių reikalų sutvarkymas. Tų dalykų <sup>7</sup>*Neišmintingas žmogus nepažįsta...* Labiau negu kiti dalykai yra nesuprantama tariama bedievių laimė. — <sup>8</sup>*Nors bedieviai...* Greitai želianti, bet taip pat greitai džiūnanti žolė čia statoma prieš palmę ir kedrą, su kuriais palyginama teisusis (13 e). — <sup>9</sup>*Skiriami amžinam...* Piktųjų žuvinas yra amžinas ; čia nekalbama apie laikinę bausmę. — <sup>11</sup>*Kaip stumbro.* Stumbras yra simbolis didelės jėgos, nenugalimo stiprumo. Plg Ps 21, 22 ; 5 Moš 33, 17. — *Tyriausiu aliejumi...* Naujo (šviežio) aliejaus apstybė yra turtinumo ženklas. Pasitėpama aliejumi kūno sveikatai palaikyti. — <sup>12</sup>*Mano ausys girdėjo...* Aš galėsiu gėrėtis ir džiaugtis, matydamas ir girdėdamas, kad neteisuosius sutiko teisinga jų nusipelnę bausmė. — <sup>14</sup>*Pasodinti Viešpaties...* Teisieji, kurie yra arti

- <sup>14</sup>Pasodinti Viešpaties namuose,  
mūsų Dievo prieangiuose jie žydės ;  
<sup>15</sup>Neš vaisių net ir senatvėje,  
bus sultingi ir žali,  
<sup>16</sup>Kad skelbtų, koks tiesus yra Viešpats,  
Mano Uola, ir kad nėra jame neteisybės

## 92 (93) psalmė. Viešpats galingas viso pasaulio valdovas

- <sup>1</sup>Viešpats karaliauja, jis apsilvilkęs didybe ;  
Viešpats apsilvilkęs galybe, jis susijusęs.  
Jis sutvirtino žemės skritulį,  
kurs nebus pajudintas.  
<sup>2</sup>Stiprus yra tavo sostas nuo amžių,  
tu esi nuo amžinybės.  
<sup>3</sup>Kelia augštytyn upės, Viešpatie  
kelia augštytyn upės savo balsą,  
kelia augštytyn upės savo ūžimą.  
<sup>4</sup>Galingesnis už daugelio vandenų balsą,  
galingesnis už jūros siūbavimus,  
galingas augštybėje yra Viešpats.  
<sup>5</sup>Tavo liudijimai labai tikėtini :  
tavo namams dera šventumas, Viešpatie, per ilgiausias dienas

## 93 (94) psalmė. Šaukimas teisingo teisėjo, Dievo, pagalbos prieš neteisingus prispaudėjus

- <sup>1</sup>Pagiežos Dieve, Viešpatie,  
pagiežos Dieve, apsireikšk !  
<sup>2</sup>Pakilk, kurs teisi žemę ;  
atiduok, ką yra nusipelnę, išdidiesiems.

Viešpaties, kaip šventyklos prieangiuose pasodinti medžiai, gauna iš jo ypatingų malonių, kuriomis jie palaikomi sveiki ir stiprūs net senatvėje. Jau tokiojo savo likimo jie skelbia Dievo teisingumą

**92 psalmėje** skelbiamas ir šlovinamas Dievo viešpatavimas. Psalmíninkas mato Dievą karalių, apsilvilkusį didybe ir galybe, sėdintį nuo amžių sutvirtintame soste (1. 2) ; kreipia savo dėmesį į galingas jūros bangas, smarkiai siūbuojančias, už kurias tačiau yra galingesnis Dievas (3. 4). Iš to jis supranta, kad Dievo liudijimai yra labai tikėtini ir kad jo žemiškai buveinei, šventyklai, dera šventumas (5)

<sup>1</sup>*Viešpats karaliauja*, t y pradėjo karaliauti ir tebekaraliauja. Šituo iškilmingu šūkiu buvo sveikinamas naujas karalius. Plg 2 Kar 15, 10 ; 4 Kar 9, 13. Tokiais pat žodžiais prasideda pss 96 ir 98, Plg Ps 95, 10. — Psalmíninkas pradeda šlovinimą aprašymu didybės Dievo, kaip pasaulio sutvėrėjo ir karaliaus, Iš matomo

pasaulio jis pasirodo apsilvilkęs garbe ir galybe, turįs tas savybes neatskirčiai nuo savo esmės. Bet jo sostas ir jo didybė, kaip jis pats, yra nuo amžių. Viešpaties sutvėrta žemė stovi tvirtai, nepajudinamai. — <sup>3</sup>*Kelia augštytyn upės...* Upės, vandenų ūžimas dažnai būna vaizdas pagoniškų karalysčių, keliančių maištą prieš Dievą ; bet čia psalmíninkas mini upių ir jūrų bangavimą ir ūžimą kaip labai galingus ir nuostabius pasireiškimus pasaulyje, kad galėtų pasakyti, jog daug galingesnis ir labiau nuostabus yra Viešpats. — <sup>5</sup>*Tavo liudijimai* : tai, ką Dievas apreiškė apie save per pranašus, amžinojo Dievo valios apsireiškimai. — *Tikėtini* : tokie, kuriais tikriausiai galima ir būtinai reikia tikėti. — *Tavo namams...* Kadangi paties Dievo didybė yra begalinė, todėl ir jam pašvęsta šventykla turi ypatingą vertę, yra šventa ir turi būti laikoma šventa *per ilgiausias dienas*, visados, kolei ji yra Dievo namai

**93 psalmės** autorius meldžia Dievą

- <sup>3</sup>Iki kolei bedieviai, Viešpatie,  
iki kolei bedieviai didžiuosis,  
<sup>4</sup>Burnos kalbės išžiliai,  
didžiuosis, kurie daro neteisybę ?  
<sup>5</sup>Jie trypia tavo tautą, Viešpatie,  
ir vargina tavo tėvonystę ;  
<sup>6</sup>Žudo našlę ir keleivį,  
ir užmušinėja našlaičius,  
<sup>7</sup>Ir sako : Viešpats nemato,  
ir Jokubo Dievas nekreipia dėmesio.  
<sup>8</sup>Supraskite, neišmintingieji tautoje,  
ir jūs paikieji, kada gi pradėsite išmanyti ?  
<sup>9</sup>Argi tas, kurs padarė ausį, negirdės,  
arba, kurs sutvėrė akį, nematys ?  
<sup>10</sup>Kurs auklėja tautas, ar jis nebus ?  
tas, kurs moko žmones žinojimo ?  
<sup>11</sup>Viešpats žino žmonių mintis,  
kad jos tuščios.  
<sup>12</sup>Palaimintas žmogus, kurį tu išpėjai, Viešpatie,  
ir mokai savo įstatymu,  
<sup>13</sup>Kad duotumei jam ramybės prieš piktas dienas,  
kolei bedieviui kasama duobė.  
<sup>14</sup>Nes juk Viešpats neatmes savo tautos  
ir nepaliks savo tėvonystės ;  
<sup>15</sup>Bet teismas sugrįš į teisybę,  
ir ją seks visi, kurių širdis tiesi.

pakilti prieš besididžiuojančius prispaudėjus, kurie sako, kad Dievas nematęs jų darbų (1—7) ; parodo jų nuomonių klaidingumą (8—11) ; skelbia laimingą esant tą, kurs yra Dievo pamokytas, jog Dievas nepaliks savųjų, nubaus nedoruosius, sugrąžins teisingą tvarką (12—15), nes Viešpats iš tikrųjų suteikia pagalbos ir paguodos suspaudime, būdamas neteisybės neprietelis gina teisiuosius, naikina nusidėjėlius (16—23)

<sup>1</sup>*Pagiežos...* Psalmininkas, matydamas didelį dorovinį pakrikimą, šaukiasi į Dievą, kurs, būdamas teisus, turės atkeršyti už kaltybes. — <sup>3</sup>*Iki kolei...* Bedievių sauvaliavimas tęsiasi jau gana ilgai ; todėl jis, lyg nekantraudamas, šaukiasi į Viešpatį. Bedieviai net didžiuojasi savo elgesiu, todėl jų piktumas turi būti su laikytas. — <sup>5</sup>*Jie trypia...* Bedieviai skriaudžia visą tautą ir ypač tuos, kurių ypatingas globėjas yra pats Viešpats. — <sup>7</sup>*Viešpats nemato.* Plg Ps 9b, 4, 11, 13. Savo kalčių skaičių jie padaugina piktžodžiavimu prieš Dievo apvaizdą. — <sup>8</sup>*Supraskite...* Psalmininkas kreipiasi stačiai į pačius kaltininkus ir nurodo jų neišmanyimą.

— <sup>9</sup>*Argi tas...* Kokį tobulumą turi kūriniai, tokį, tik nepalyginti didesnio laipsnio, turi turėti Dievas, visų tobulumų šaltinis. — <sup>10</sup>*Kurs auklėja...* Viešpats ne tik mato ir girdi žmonių reikalus, bet ir rūpinasi jais. Jei Dievas duoda išpėjimų net pagonims dėl jų kalčių, kaipgi juo labiau jis baus už nedorybes, daromas Israėlyje, kuriam jis yra suteikęs daugiau žinojimo ir malonių. Jis turi būti visa žinaš, nes visoks žinojimas iš jo eina. — <sup>11</sup>*Viešpats žino...* Viešpats žino ir slapčiausias mintis ir žino visą bedievių nuomonių paikumą. — <sup>12</sup>*Palaimintas...* Varginamiesiems reikia pamokymo, kad sunkiose valandose nenustotų tikėjimo ir vilties. Tokį pamokymą duoda jiems Dievas savo įstatymu, ir tas pamokymas daro juos tikrai laimingus. Pamokymo tikslas išreiškiamas žodžiais : <sup>13</sup>*Kad duotumei...* Varginamasis gali ramiai kentėti prispaudimą, nes iš Dievo įstatymo jis žino, kad kentėjimais yra dažnai tik mėginimas, kad po jų eina gausus užmokestis ir kad prispaudėjas turi žūti. — *Bedieviui kasama duobė* : į kurią jis įkris ir prazūs. — <sup>15</sup>*Bet teismas...* teisybės tvarka

- <sup>16</sup>Kas kelsis už mane prieš tuos, kurie daro pikta ?  
kas stos už mane prieš darančius neteisybę ?
- <sup>17</sup>Jei Viešpats nepadėtų man,  
mano siela netrukus gyventų tylos vietoje.
- <sup>18</sup>Kai aš manau : « Mano koja svyruoja »,  
tavo, Viešpatie, malonė palaiko mane.
- <sup>19</sup>Kai mano širdyje daugėja suspaudimų,  
tavo paguodos linksmina mano sielą.
- <sup>20</sup>Argi eis išvien su tavim nedoras teismas,  
kurs kuria varginimus įstatymo pavidalu ?
- <sup>21</sup>Jie puola teisiojo sielą  
ir pasmerkia nekaltą kraują :
- <sup>22</sup>Tačiau Viešpats bus man tvirtovė  
ir mano Dievas mano priebėgos uola.
- <sup>23</sup>Ir atsilygins jiems už jų neteisybes,  
ir pražudys juos jų pačių piktumu,  
ir sunaikins juos Viešpats, mūsų Dievas

#### 94 (95) psalmė. Paražinimas šlovinti Dievą ir klausyti jo įsakymų

- <sup>1</sup>Ateikite, džiūgaukime Viešpačiui,  
linksmai šūkaukime mūsų gelbėjimo Uolai.
- <sup>2</sup>Artinkimės jo akivaizdon su šlovinimais,  
džiūgaukime jam su giesmėmis.
- <sup>3</sup>Nes Viešpats yra didis Dievas  
ir karalius, didesnis už visus dievus :

taip bus atitaisyta, kad teismai bus daromi teisingai. Varginamieji neranda teisybės bedievių teisme, nes ji iš ten išvartyta. Toks nedoras teismas, koks dabar daromas, negali pasilikti visados ; teisinga tvarka turi būti sugrąžinta ; teismai turi būti daromi taip, kaip reikalauja teisybė ; tokio teisingo teismo laikysis visi gerieji. — <sup>16</sup>*Kas kelsis...* Psalmininkas teisiųjų vardu klausia, kas jam padės prieš bedievius, ir turi atsakymą : Dievas ir tik Dievas. — <sup>17</sup>*Jei Viešpats...* Be Dievo pagalbos žmogus greitai pražūtų. Jo siela netrukus atsirastų mirusiųjų buveinėje, tylos vietoje, šolyje. — <sup>18</sup>*Kai aš manau :* jei pasijuntu esąs pavojuje. — <sup>19</sup>*Kai mano širdyje...* Net ir suspaudimuose teisiamam netrūksta dieviškos paguodos. — <sup>20</sup>*Argi eis išvien...* Šitos eil tekstas nevisai aiškus. Gali būti, kad čia psalmininkas pakartoja kaimurių posakius, kurie dejuoja, jog Dievas yra jau lyg susidėjęs su nedorais teisėjais, kurie įstatymo pavidalu vargina žmones, t y taip, lyg kad jiems įstatymas būtų (tariamasis) prispaudimo pagrindas. Bet ne, Dievas

nėra padėjėjas neteisingų teisėjų : <sup>22</sup>*Tačiau Viešpats bus man tvirtovė...* Teisusis bus apgintas ; neteisingi gi prispaudėjai bus jo nubauti ir pražus

**94 psalmėje** kviečiama šlovinti Dievą, kurs yra didesnis už visus dievus, sutvėrėjas ir valdovas viso pasaulio ir savo tautos ganytojas (1—7) ; duodama įspėjimas, kad nevalia priešintis Dievui, kaip kad priešinosi Izraelio pranokėjai tyrumoje ir dėl savo neklusnumo neįėjo į Žadėtąją žemę (8—11). Ebr t šita psalmė neturi antraštes. Vulgatos antraštyje nurodomas ps autorius Dovidas. Tai patvirtina taip pat Žyd 4, 7

<sup>1</sup>*Ateikite...* Psalmė pradedama pakvietimu šlovinti su didžiausiu džiaugsmu Viešpatį. — <sup>2</sup>*Artinkimės...* Eidami jo šventyklon. — <sup>3</sup>*Nes Viešpats...* Šlovinti Viešpatį reikia, nes jis yra pranašesnis už visus dievus kaip karalius, visus dalykus kaip jų sutvėrėjas, savo tautą kaip jos ganytojas ir vadas. Jis yra augštesnis už dievus, t y visa tai, ką pagony, nepažindami tikrojo Dievo, vadina dievais. Plg 2 Moš 12, 12 ; 18, 11 ir k.

- <sup>4</sup>Jo rankoje yra žemės gilybės,  
ir kalnų augštybės yra jo.  
<sup>5</sup>Jo yra jūra: nes jis ją padarė,  
ir sausuma yra jo; ją sutvėrė jo rankos.  
<sup>6</sup>Ateikime, pagarbinkime ir parpulkime,  
ir sulenkime kelius prieš Viešpatį, kurs yra mus padaręs.  
<sup>7</sup>Nes jis yra mūsų Dievas,  
mes gi jo ganyklos tauta ir jo rankos avys.  
Kadgi jūs šiandien išgirstumėt jo balsą:  
<sup>8</sup>« Nekietinkite savo širdžių kaip Meriboje,  
kaip Masos dieną tyrumoje,  
<sup>9</sup>Kur mane gundė jūsų tėvai;  
jie mėgino mane, nors buvo matę mano darbus.  
<sup>10</sup>Keturias dešimtis metų aš bodėjaus anos kartos  
ir tariau: Jie yra tauta, kuri klysta širdimi,  
ir jie nepažįsta mano kelių.  
<sup>11</sup>Todėl aš esu prisiekęs savo rūstybėje:  
jie neįeis į mano poilsį »

## 95 (96) psalmė. Paraginimas visiems kūriniams šlovinti Viešpatį

- <sup>1</sup>Giedokite Viešpačiui naują giesmę,  
giedokite Viešpačiui, visos šalys.  
<sup>2</sup>Giedokite Viešpačiui, šlovinkite jo vardą,  
skelbkite diena po dienos jo išgelbėjimą.

— <sup>4,5</sup>Jo rankoje ... Koks didis yra Dievas, pasirodo iš jo viešpatavimo. — <sup>7</sup>Kadgi jūs šiandien: visuomet. Šitos eil žodžius ir tol iki ps galui plg su Žyd 3, 7—11. — <sup>8</sup>Nekietinkite... Šita is žodžiais atsilepia Dievas. — *Kaip Meriboje, kaip Masos...* Tai vardai vietų, kur Israėlaičiai murmėjo prieš Dievą. Meriba reiškia « erzinimo vieta ». Masa — « gundymo vieta ». Žr 2 Moš 17, 1—7; 4 Moš 20, 2—13. — <sup>9</sup>Mano darbus: mano stebuklingą vadovavimą, kurs turėjo įtikinti, kad aš neduosiu jiems pražūti. — <sup>11</sup>Esu prisiekęs: po tautos maišto Kadeso tyrumoje. Plg 4 Moš 14, 20—23. — *Poilsį*. Poilsio žydamas turėjo būti Kanaano žemė. Bet ta žemiško poilsio šalis yra vaizdas amžino poilsio danguje. Plg Žyd 4, 1—4. — Šita ps pradedama kasdieninė Brevoriaus aušrinė; bet tenai tekstas yra toks, koks buvo senoviniame Romos psalmyne, tik su nedideliais pakeitimais

**95 psalmėje** iškilmingai raginama šlovinti Dievą ir skelbti jo garbę tautose, nes Dievas yra didis, visokios šlovės vertas, galingiausias (1—6); kviečiama taip pat visos tautos nešti šlovinimus ir aukas Viešpačiui, nes jis viso pasaulio kara-

lius ir teisėjas (7—10); šaukiami pagaliau visi kūriniai linksmintis dėl teisėjo Viešpaties atėjimo. — Ebr t šita ps be antraštės. Vulgatoje nurodomas jos autorius Dovidas. Ši ps yra dalis giesmės, kuri buvo giedama perkeliant sandoros skrynią į Siono kalną (žr 1 Kron 16, 8—36). Kitą tos pačios giesmės dalį randame 104 ps. Kronikų knygoje nėra 1a, 2a ir 13 eil. Kaip nurodo Vulg ps antraštė ir 1 Ezdr 3, 10, ta giesmė buvo taip pat giedama, kada, nelaisvei pasibaigus, buvo statoma šventykla. Tuomet tikėtasi greitai laiku garbingų atsitikimų, kurie turėjo atvesti tautas su dovanomis į Dievo namus ir Viešpaties atėjimo į teismą (plg Ješ 60—62 sk; 66, 15; Ez 37, 28). Psalmė yra mesijinė ta prasme, kad joje kviečiama visos tautos skelbti Dievo garbę ir kalbama apie teismą pagonims; tuodu gi dalyku yra neabejotini ženklai karaliaus Mesijo laikotarpio

<sup>1</sup>Naują giesmę (plg Ješ 42, 10; Ps 32, 3 ir k). Senųjų giesmių jau nebe pakanka šlovinimui naujo ir negirdėto pasirodymo Dievo, visos žemės karaliaus. — *Visos šalys...* visų šalių gyventojai... — <sup>4</sup>*Labiau bijotinas*. Plg

- <sup>3</sup>Pasakokite tautose jo garbę,  
visose tautose jo stebuklus.
- <sup>4</sup>Nes Viešpats yra didis ir labai girtinas,  
labiau bijotinas kaip visi dievai.
- <sup>5</sup>Nes visi pagonių dievai yra prasimanymai,  
Viešpats gi yra padaręs dangų.
- <sup>6</sup>Didybė ir grožis eina jo priešakyje,  
galybė ir blizgėjimas yra šventame jo soste.
- <sup>7</sup>Teikite Viešpačiui, tautų šeimos,  
teikite Viešpačiui garbę ir galybę ;
- <sup>8</sup>teikite Viešpačiui jo vardo garbę.  
Atnašaukite dovaną ir įeikite į jo prieangius ;
- <sup>9</sup>Pagarbinkite Viešpatį šventame papuošale.  
Sudrebėk jo akyse, visa žeme ;
- <sup>10</sup>sakykite tautose : Viešpats karaliauja.  
Jis tvirtai pastatė žemės skritulį, kad nejudėtų ;  
jis valdo tautas su lygybe.
- <sup>11</sup>Tesilinksmina dangus ir tedžiūgauja žemė ;  
teūžia jūra ir ko ji yra pilna ;
- <sup>12</sup>tesidžiaugia laukas ir visa, kas jame yra.  
Tuomet džiaugsis visi miško medžiai
- <sup>13</sup>Viešpaties akivaizdoje, kad jis ateina,  
kad jis ateina valdyti žemės.  
Jis valdys žemės skritulį su teisybe  
ir tautas su savo ištikimybe

**96 (97) psalmė. Viešpats karalius ateina teisti : stabų garbintojai sugėdinami ; teisiųjų laimė**

- <sup>1</sup>Viešpats karaliauja : tedžiūgauja žemė,  
tesilinksmina daug salų.
- <sup>2</sup>Debesys ir tamsumas supa jį,  
teisybė ir teisė yra jo sosto pagrindai.

Ps 46, 3 ; 94, 3. — <sup>3</sup>*Prasimanymai* : niekai. Pl 1 Kor 10, 20 ; 1 Kron 16, 26. Begalinis yra skirtumas tarp Dievo ir dievų. Vienas tikras Dievas yra Jahveh, Viešpats, visagalis visų dalykų sutvėrėjas, dievai yra niekai. — <sup>6</sup>*Didybė ir...* Ir savo dangiškoje ir žemiškoje (Jerusalės) šventykloje Dievas visuomet yra lyg apsuptas savo žibėjimu, didybe, o taip pat angelų šlovinimu. <sup>7</sup>*Tautų šeimos...* Plg Ps 28, 1. 2. — <sup>8</sup>*Dovana*. Ebr ž *minkhah* paprastai reiškia duoninę auką ; čia juo vadinama apskritai dovanos. Plg 2 Moš 23, 15 ir k. — <sup>9</sup>*Šventame papuošale* : apsilvilę apdarais, kuriais paprastai vilkima per šventas iškilmes. — <sup>10</sup>*Viešpats karaliauja* : kad Viešpats yra karalius, kad jis parodė savo karališką valdžią, tvirtai pastatydamas žemę ir teisingai valdydamas, teisdamas žmones.

Plg Ps 92, 1. — <sup>11</sup>*Tesilinksmina...* Visi kūriniai kviečiami džiaugtis. Gamta, ilgą laiką dalyvavus nusikaltusio žmogaus bausmėje, dalyvaus taip pat jo laimėje mesijiniais laikais, kuriuos psalmininkas dvasios akimis jau mato. Plg Jėš 35, 1 ; 42, 10 ir k ; Rom 8, 19... — <sup>13</sup>*Su savo ištikimybe* : žiūrėdamas savo pažadų

**96 psalmėje** kviečiama visa žemė pasveikinti su džiaugsmu Viešpatį karalių, kurio atėjimą į teisumą lydi audra, žaibavimai, žemės drebėjimas (1—6) ; toliau nurodomos Dievo teismo pasekmės, sugėdinimas stabmeldžių, Dievo tautos linksmybė (7—9) ; todėl reikia neapkęsti pikta, nes Dievas laiko savo globoje teisiuosius ir daro juos laimingus (10—12)

<sup>1</sup>*Viešpats...* Kaikurie aiškintojai spėja, kad šita ps sudėta sekant Ps 17, 8—15. Joje kartojamos eil, su-

- <sup>3</sup>Jo priešakyje eina ugnis  
ir sudegina aplinkui jo neprietelius.  
<sup>4</sup>Žaibai nusviečia žemės skritulį;  
žemė mato ir dreba.  
<sup>5</sup>Kalnai tirpsta kaip vaškas Viešpaties akivaizdoje,  
visos žemės valdovo akivaizdoje.  
<sup>6</sup>Dangus skelbia jo teisybę,  
ir visos tautos mato jo garbę.  
<sup>7</sup>Sugėdinami visi, kurie garbina drožinius  
ir kurie giriasi stabais;  
ties juo parpuola visi dievai.  
<sup>8</sup>Girdi ir džiaugiasi Sionas,  
ir Judo miestai džiūgauja  
dėl tavo teismų, Viešpatie.  
<sup>9</sup>Nes tu, Viešpatie, esi kilnus visoje žemėje,  
be galo augštesnis už visus dievus.  
<sup>10</sup>Viešpats myli tuos, kurie nekenčia pikto,  
sergi savo šventųjų sielas,  
atima jas iš bedievių rankos.  
<sup>11</sup>Šviesa teka teisiamam  
ir džiaugsmas tiems, kurių širdis tiesi.  
<sup>12</sup>Linksminkitės, teisieji, Viešpatyje  
ir šlovinkite jo šventą vardą

**97 (98) psalmė. Viešpats nugalėtojas, karalius, teisus teisėjas**

<sup>1</sup>Psalmė.

Giedokite Viešpačiui naują giesmę,  
nes jis yra padaręs stebuklą.  
Pergalę prirėngė jam jo dešinė  
ir jo šventas petys.

tinkamos kitose pss. Plg Ps 92, 1; 95, 10. 11. — *Daug salų*: jūros pakraščiai, kraštai, kurie priplaukiami laivais; todėl ir šalys, esančios anapus Tarpžemės jūros, vistiek, ar tai bus salos, ar kontinento pakraščiai. Plg Ješ 41, 1. 5 ir k. Paminėjimas salų nurodo, kad psalmininkas turi galvoje ne tik Izraelį, bet taip pat ir pagonis, taigi mesijinį laiką. — <sup>2</sup>—<sup>3</sup>*Debesys ir...* Dievo pasirodymas, atėjimas į teismą, aprašomas taip pat, kaip kitur. Žr Ps 17, 8—16; 49, 3—6; Hab 3, 3—12. — <sup>4</sup>*Dangus...* Plg Ps 18, 2; 49, 6. — <sup>7</sup>*Stabais*. Plg Ps 95, 5. — *Ties juo parpuola visi dievai*: kuriuos jų garbintojai vadina dievais. — Vulg t yra: «visi angelai». Taip skaitė šituos žodžius šv Povilas (Žyd 1, 6), kur jis remdamas įrodinėja, kad Jėzus Kristus, kaip įsikūnijęs Žodis, yra be galo augštesnis už angelus. — <sup>8</sup>*Sionas ir Judo miestai*. Kita Dievo teismo pasekmė: Sionas (Jerusalė) ir kiti Judo

miestai (kurie ebr tekste žydų įpročiu vadinami Judo dukterimis) džiaugiasi tuo teismu (plg Ps 47, 12); džiaugiasi gi ypač dėl to, kad iš to teismo pasirodė tikrojo Dievo didybė. Plg Ps 46, 3. 10; 82, 19; 94, 3. — <sup>10</sup>*Myli tuos...* Plg Ps 29, 5; 30, 24 36, 28. — <sup>12</sup>*Linksminkitės...* Plg Ps 29, 5; 31, 11

**97 psalmėje** raginama šlovinti Viešpatį, kurs savo galybe išaugštino savo tautą pagonių akivaizdoje, atsimindamas savo maloningumą ir ištikimybę (1—4); reikia giedoti Viešpačiui iškilmingai; visi kūriniai turi džiaugtis dėl Viešpaties (5—9). — Šita ps yra labai panaši į 95 ps; 7 ir 9 eil yra kone tos pačios. Kaip tenai, taip ir čia turėta galvoje mesijinė karalystė

<sup>1</sup>*Giedokite...* Plg Ps 95, 1... — *Pergalę prirėngė...* Dievas padarė stebuklą pats vienas, be svetimos pagalbos. — Čia psalmininkas gal neturėjo galvoje kurios nors istorinės



- <sup>2</sup>Viešpats davė pažinti savo išgelbėjimą ;  
pagonių akivaizdoje jis apreiškė savo teisybę.
- <sup>3</sup>Jis atsiminė savo gerumą ir ištikimybę  
Israėlio namų naudai.  
Visi žemės kraštai matė  
mūsų Dievo išgelbėjimą.
- <sup>4</sup>Džiūgaukite Viešpačiui, visos šalys,  
linksminkitės, džiaugkitės ir žaiskite.
- <sup>5</sup>Giedokite psalmes Viešpačiui su kanklėmis,  
su kanklėmis ir su psalterio skambinimu.
- <sup>6</sup>Su trimitais ir ragų garsais :  
džiūgaukite Viešpaties karaliaus akivaizdoje.
- <sup>7</sup>Tegul užia jūra ir ko ji pilna,  
žemės skritulys ir kas gyvena jame.
- <sup>8</sup>Teploja rankomis upės,  
kartu tedžiūgauja kalnai
- <sup>9</sup>Viešpaties akivaizdoje, nes jis ateina,  
nes ateina valdyti žemės.  
Jis valdys žemės skritulį su teisybe  
ir tautas su lygybe

### 98 (99) psalmė. Viešpats yra šventas karalius

- <sup>1</sup>Viešpats karaliauja ; dreba tautos ;  
jis turi savo sostą ant Kherubų : dreba žemė.
- <sup>2</sup>Viešpats yra didis Sione  
ir kilnesnis už visas tautas.
- <sup>3</sup>Tešlovina tavo vardą, didį ir baisų :  
jis yra šventas.
- <sup>4</sup>Ir galingas yra karalius, kurs mėgsta teisumą :  
tu, nustatei, kas yra tiesu,  
teisybę ir teisę tu vykдай Jokube.

pergalės, o tik tą paskutinę, kuria prasidės mesijinis laikas, apie kurią dažnai kalba pranašai. — <sup>2</sup>*Davė pažinti...* Plg Ješ 48, 20. — <sup>3</sup>*Jis atsiminė...* Plg Ješ 52, 10 ; Lk 3, 6. — <sup>4</sup>—<sup>6</sup>*Džiūgaukite...* Plg Ps 95, 11. Kviečiama šlovinti Dievą žmonių balsais (4 e), muzikos prietaisais, turinčiais stygas (5 e), ir pučiamaisiais muzikos įrankiais. — *Trimitais*. Ebr chacoc-roth ilgi nauginiai (sidabriniai) kunigų trimitai. Žr 4 Moš 10, 8. — *Ragų*. Ebr šofar, trumpi ožio ar avino rago trimitai. Ps 80, 4. — <sup>7</sup>—<sup>9</sup>*Tegul užia...* Plg Ps 95, 11—13. — *Teploja rankomis*. Plojimas rankomis yra džiaugsmo, pritarimo ženklas. Bangų pliaušėjimas šiek tiek primena plojimą rankomis. Kaip čia upės, taip Ješ 55, 12 medžiai ploja rankomis. Taigi čia yra įprasta personifikacija, įsmeninimas. Plg 4. Kar 11, 12. — <sup>9</sup>*Nes jis ateina...* Viso aprašyto džiaugsmo priežastis yra Vieš-

paties atėjimas į teisumą, kurį jis darys teisingiausiai

**98 psalmė.** Viešpats karalius Sione didis, baises, pagarbos vertas gina savuosius, todėl jis reikia augštinti (1—5); jis išklaušė savo ištikimus tarnus Mošę, Aaroną, Samuėlį; taigi Viešpats reikia garbinti. — Ir šitoje ps kalbama apie Dievo karalystę, bet ypatingas dėmesys kreipiamas į Dievos šventumą, kurs pasireiškia jo karalystėje. Tas šventumas pabrėžiamas kartojamais ps žodžiais 3. 5. 9 eil. Kartojamais žodžiais 5 ir 9 e tauta raginama parpuolimu pagarbinti Dievą, esantį ant sadoros skrynios

<sup>1</sup>*Viešpats...* Plg Ps 9, 1. Tautos ir visa žemė žinia, kad Viešpats karaliauja, priima su didžiausia pagarba. — *Turi savo sostą ant Kherubų* : Plg Ps 70, 2 ; 1 Kar 4, 4 ; 2 Kar 6, 2 ; 2 Moš 25, 22. — <sup>3</sup>*Tešlovina...* Tautos turi šlovinti Dievą visuose jo kilniu-

- <sup>5</sup>Augštinkite Viešpatį, mūsų Dievą,  
ir parpulkite prie jo pakojo :  
jis yra šventas.
- <sup>6</sup>Mošė ir Aaronas yra tarp jo kunigų,  
ir Samuėlis tarp tų, kurie šaukdavosi jo vardo :  
jie šaukdavosi Viešpaties, ir jis išklausydavo juos.
- <sup>7</sup>Debesies stulpe jis kalbėdavo jiems :  
jie girdėdavo jo paliepiamus  
ir įsakymą, kurį jis yra jiems davęs.
- <sup>8</sup>Viešpatie, mūsų Dieve, tu išklausei juos :  
Dieve, tu buvai jiems gailestingas,  
bet tu baudei už jų nusikaltimus.
- <sup>9</sup>Augštinkite Viešpatį, mūsų Dievą,  
ir parpulkite prie jo šventojo kalno :  
nes šventas yra Viešpats, mūsų Dievas

### 99 (100) psalmė. Įeinančiųjų į šventnamį giesmė

- <sup>1</sup>Psalmė. Dėkojimui.  
Džiūgaukite Viešpačiui visos šalys ;
- <sup>2</sup>tarnaukite Viešpačiui su linksmybe ;  
Įeikite jo akivaizdon  
su džiūgavimu.
- <sup>3</sup>Žinokite, kad Viešpats yra Dievas :  
jis padarė mus, ir jo mes esame :  
jo tauta ir jo ganyklos avys.
- <sup>4</sup>Įeikite į jo vartus su šloviniu,  
į jo prieangius su giesme ;  
garbinkite jį, šlovinkite jo vardą.
- <sup>5</sup>Nes Viešpats yra geras,  
jo gailestingumas per amžius,  
ir jo ištikimybė per kartų kartas

se pasireikimuose, kuriais jis parodė save esant baisų ir šventą. — <sup>4</sup>*Ir galingas yra...* Šitas galingasis karalius parodo savo šventumą tuo, kad jis mėgsta teisybę. — *Tu nustatė...* Dievas padėjo tvirtus pagrindus teisybei ir ypač Israelyje parodė savo teisingumą. — <sup>5</sup>*Prie jo pakojo...* Viešpaties kojų pakoju vadinama pati sandoros skrynja. Plg 1 Kron 28, 2 ; Ps 131, 7. — <sup>6</sup>*Mošė ir...* Duodama sektinas pavyzdys. Mošė, kol dar nebuvo Sen Sandoros kunigijos, atlikinėjo kaikurias kunigų pareigas. Jis šlakstė kraują, kada buvo padaryta sandora prie Sinajaus ; jis taip pat pašventino pirmuosius kunigus Žr 2 Moš 24, 1... 3 Moš 8, 1... Plg 2 Moš 40, 22—27. Aaronas buvo pirmas Mošės pastatytas kunigas, kunigų šeimos tėvas. Samuėlis vieną kartą atnašavo aukas (1 Kar 7, 8... Plg 1 Kar 12, 16—28). — *Išklausydavo juos* : nes Dievas neapleido savo

tautos. — <sup>8</sup>*Bet tu baudei...* Apie Mošės ir Aaronu nubaudimą žr 4 Moš 20, 1... Samuėlis buvo nubautas už pataikavimą savo sūnams jų žuvimu, 2 Kar 8, 3.5. Kaikurie aiškintojai supranta šitos eil žodžius apie visos tautos nusikaltimus ir nubaudimą. — <sup>9</sup>*Jo šventojo kalno* : šventyklos kalno, Siono

**99 psalmė.** Reikia linksmai tarnauti Viešpačiui, mūsų Sutvėrejiui ir ganytojui (2.3) ; reikia jis šlovinti dėl jo gerumo ir nuolatinės ištikimybės (4. 5). — Šita ps gal buvo giedama tautos, kai ji iškilmingai žengdavo į šventyklą. Kviečiami gi įeiti į šventyklą ne tik Israėliai, bet visi žemės gyventojai, nes Dievas yra visų sutvėrėjas ir ganytojas

<sup>1</sup>*Visos šalys* : plg Ps 95, 1. — *Tarnaukite* : garbinkite. — <sup>3</sup>*Jo ganyklos avys* : plg Ps 22, 1 ; 94, 7 ; Jo 10, 1—16. — <sup>4</sup>*Į jo vartus*. Su giesme reikia artintis į šventyklą, su giesme į

## 100 (101) psalmė. Gero valdovo nusistatymai

<sup>1</sup>Dovido. Psalmė.

Apie malonę ir teisybę aš giedosiu :

tau, Viešpatie, psalteriu skambindamas aš giedosiu.

<sup>2</sup>Aš eisiu nesuteptu keliu :

kada gi tu ateisi pas mane ?

Aš vaikščiosiu savo širdies nekaltybėje  
savo namuose.

<sup>3</sup>Aš nestatysiu prieš savo akis  
neteisingo dalyko.

To, kurs daro nusikaltimus, aš nekenčiu :  
jis nesilaikys manęs.

<sup>4</sup>Nedora širdis bus toli nuo manęs :

to, kas yra pikta, aš nepažinsiu ;

<sup>5</sup>Kas slapčia šmeižia savo artimą,  
tą aš sunaikinsiu.

Kas yra išdidus akimis ir pasipūtęs širdžia,  
to aš nepakęsiu.

<sup>6</sup>Mano akys žiūri į ištikimuosius šalyje,  
kad jie gyventų su manim.

Kas vaikščioja nesuteptu keliu,  
tas man tarnaus.

<sup>7</sup>Mano namuose negyvens,

kas daro klastą.

Kas kalba melą, nepasiliks  
mano akyse.

<sup>8</sup>Kasdien aš naikinsiu

visus šalies nusidėjėlius,

Naikindamas iš Viešpaties miesto  
visus piktadarius

jos vartus eiti ir į jos prieangius. —

<sup>6</sup>*Viešpats yra geras...* Šlovinti reikia Viešpaties gerumas, maloningumas, kurio tautai niekuomet nestigo, ir jo amžina ištikimybė pažadams

**100 psalmė.** Dovydas žada elgtis nekaltai, vengti neteisybės, persekioti apkalbinėtojus, šalintis nuo puikiųjų (1—5), rūpintis geraisiais, stumti nuo savęs neteisinguosius ir išvartyti juos iš Viešpaties miesto (6—8)

<sup>1</sup>*Apie malonę...* Psalmė pradeda pažadu šlovinti Dievo maloningumą ir teisybę; šlovins gi tas dorybes šitoje psalmėje iškilmingu pasikėtimu sekti jas savo gyvenime, nes ypač galiūnų ir karaliaus yra dalykas būti maloningiems ir teisingiems. — <sup>2</sup>*Aš eisiu...* rūpinsiuos, kad visas mano gyvenimas nebūtų suteptas jokiomis kaltybėmis. — *Kada gi tu ateisi...* Psalmininkas trokšta Dievo bendravimo ir artimybės, trokšta gauti jo pagalbą ir palaiminimą savo sumanymui. — Kaikurie verčia ši-

tuos žodžius kitaip: « aš kreipsiu dėmesį į doro žmogaus kelią (gyvenimo būdą), kiek kartų jis sutiks mane » (t y kiek kartų turėsiu progą padėti jam) : — <sup>3</sup>*Aš nestatysiu...* aš nekreipsiu savo minčių į tai, kas nedora, kas neteisinga. — <sup>5</sup>*Kas yra išdidus...* Dovydas neleis į savo artimybę žmonių, kurie pavydi, kurie niekuomet nesotūs garbės ir turtų. — <sup>6</sup>*Mano akys...* Karalius jieškos draugų ir tarnų tarp žmonių ištikimų ir gyvenančių padoriai. — <sup>8</sup>*Kasdien...* Karalius uoliai rūpinsis naikinti pikta. Karalius paprastai kasdien darydavo teismą prie miesto vartų (žr 2 Kar 15, 2 ; Jer 21, 12) ; nebus nė vienos dienos, kurią jis neatliktų tos savo pareigos. — *Iš Viešpaties miesto.* Jerusale nuo tos valandos, kada Dievas paskyrė joje savo buveinę, kada buvo perkelta į ją sandomos skrynias, yra Viešpaties miestas, šventas miestas, kurs neturi būti suteptas pasilikimu jame bedievių

## 101 (102) psalmė. Labai įskaudinto žmogaus dejavimai ir prašymai

- <sup>1</sup>Maldos įskaudintojo, kurs nusiminęs atidengia savo  
suspaudimą prieš Viešpatį.  
<sup>2</sup>Viešpatie, išklausyk mano maldą,  
ir mano šauksmas tepasiekia tave.  
<sup>3</sup>Neslėpk savo veido nuo manęs  
mano suspaudimo dieną.  
Palenk prie manęs savo ausį:  
kai aš šaukiuos į tave, greitai išklausyk mane!  
<sup>4</sup>Nes mano dienos nyksta kaip dūmai  
ir mano kaulai dega kaip ugnis.  
<sup>5</sup>Išdeginta kaip žolė džiūsta mano širdis,  
aš užmirštu valgyti savo duoną.  
<sup>6</sup>Dėl mano vaitojimo smarkumo  
beliko tik oda ant mano kaulų.  
<sup>7</sup>Aš esu panašus į tyrumos pelikonį,  
pasidariau kaip apuokas griuvėsiuose.  
<sup>8</sup>Aš nemiegu ir vaituju,  
kaip vienišas paukštis ant stogo.  
<sup>9</sup>Mano neprieteliai nuolat užgaulioja mane;  
kurie siunta prieš mane, keikiasi mano vardu.  
<sup>10</sup>Nes aš valgau pelenus kaip duoną  
ir savo gėralą aš maišau su verksmu  
<sup>11</sup>Dėl tavo užsidegimo ir narso,  
nes tu pakėlei mane augštin ir nubloškei.  
<sup>12</sup>Mano dienos yra panašios į ištysusį šešėlį,  
ir aš džiūstu kaip žolė.  
<sup>13</sup>Tu gi, Viešpatie, pasilieki per amžius,  
ir tavo vardas per visas kartas.

**101 psalmėje** jos autorius, paprašęs Dievą išklausyti jo maldą, aprašinėja nelaimingą savo stovį, į kurį pateko Dievui labai susirūstinus (2—12). Toliau maldauja Dievą pasigailėti Siono, atsižvelgiant į laiko aplinkybes, į gerus tautos jausmus, į savo šlovę pagonių akyse ir į nuolatinį atsiminimą geradarių tautoje (13—23). Psalmę baigdamas, psalmininkas grįžta prie jos pradžioje aprašytos savo nelaimingos būklės ir prašo, kad Dievas, kurio amžinybė jis šlovina, neatimtų jo be laiko iš gyvųjų tarpo (24—29). — 101 ps yra penktoji *atgailos* psalmė

<sup>1</sup>*Maldos įskaudintojo...* Anot kai kurių aiškintojų, tas įskaudintasis yra ne tik ps autorius, bet ir visa Izraelio tauta, kurios vardu psalmininkas kalba. Prislėgimas, dėl kurio čia dejuojanti tauta, esanti Babelės nelaisvė, nes Jerusale tui metu gulėjusi griuvėsiuose; todėl spėjama, kad ps parašyta nelaisvės pabaigoje. — <sup>4</sup>*Nes mano dienos...* Palyginimais

psalmininkas aprašo didelius savo kentėjimus. — <sup>5</sup>*Aš užmirštu...* Iš didelio nuliūdimo jis nebejaucia noro valgyti. Plg 1 Kar 1, 7. — <sup>6</sup>*Dėl mano vaitojimo...* Dejavimai ir vaitojimai išdžiovino kūno sultis; liko tik oda ir kaulai. Plg Ijob 19, 20. — <sup>7</sup>*Tyrumos pelikonį.* Pelikoniu čia vadinama kuris nors tyrumoje gyvenęs paukštis. Plg Ješ 34, 11; Sof 2, 14. — <sup>9</sup>*Keikiasi mano vardu,* arba pažodžiui: prisiekia manimi, t y keikdami savo priešus, taria mano vardą: «kad jums taip atsitiktų, kaip tam». — <sup>10</sup>*Nes aš valgau...* Skurdas ir nelaimė pasidarė mano kasdieninė duona. — <sup>11</sup>*Tu pakėlei mane...* Tu pradžioje padarei mane laimingą, paskui įstūmei į didžiausią skurdą; išaugštinai, rodosi, tik tam, kad iš didesnės augštumos juo smarkiau mane nublokštumei. — <sup>12</sup>*I ištysusį šešėlį:* koks būna prievakarėje. Todėl: mano dienos, mano gyvenimas artėja prie savo saulėleidžių

<sup>13</sup>*Pasilieki per amžius...* Dievas

- <sup>14</sup>Pakilk tu ir būk gailestingas Sionui,  
nes yra metas, kad jo pasigailėtumei, nes valanda atėjo.
- <sup>15</sup>Nes tavo tarnai mėgsta jo akmenis  
ir jiems gaila jo griuvėsių.
- <sup>16</sup>Ir pagonys gerbs tavo vardą, Viešpatie,  
ir visi žemės karaliai tavo garbę ;
- <sup>17</sup>Kai Viešpats vėl atstatys Sioną,  
jis pasirodys savo garbėje.
- <sup>18</sup>Jis gręšis į vargšų maldą  
ir neatmes jų maldos.
- <sup>19</sup>Tebūna tai parašyta būsimai kartai,  
ir tauta, kuri bus sutverta, tešlovina Viešpatį,
- <sup>20</sup>Nes Viešpats pažvelgė iš savo augštos šventovės,  
pažvelgė iš dangaus žemėn,
- <sup>21</sup>Kad išgirstų belaisvių vaitojimus,  
kad išlaisvintų skirtuosius mirti,
- <sup>22</sup>Kad Viešpaties vardas būtų skelbiamas Sione  
ir jo šlovė Jerusaleje,
- <sup>23</sup>Kai tautos susirinks kartu  
ir karalystės tarnauti Viešpačiui.
- <sup>24</sup>Jis susilpnino kelyje mano jėgas,  
pakirto mano dienas.
- <sup>25</sup>Aš sakau : Mano Dieve, neatimk manęs mano dienų pusėje ;  
kai tavo metai tęsiasi per visas kartas.
- <sup>26</sup>Pradžioje tu įkūrei žemę,  
ir dangus yra tavo rankų darbas.
- <sup>27</sup>Šitie žus, tu gi pasiliksi,  
ir visa kaip drabužis pasens.
- Kaip apdarą tu pakeiti juos, ir jie pasikeičia ;
- <sup>28</sup>tu gi esi tas pats, ir tavo metams nėra galo.
- <sup>29</sup>Tavo tarnų vaikai gyvena saugiai,  
ir jų palikuonys pasiliks tavo akivaizdoje

pasilieka savo tautos karalius ; jo pažadai tautai turi būti atitesėti, todėl tauta nežus. — *Tavo vardas* : su kuriuo sujungti pažadai ir jau suteiktos geradarybės. — <sup>14</sup>*Yra metas* : paskirtas ir per pranašus paskelbtas laikas. Plg Ps 74, 3 ; Zak 1, 12. — <sup>15</sup>*Tavo tarnai mėgsta...* Tauta atsimeina su pagarba Jerusalei ir iš tolo mėgsta net jos griuvėsius ir trokšta į ją grįžti, todėl tikisi, kad Dievas jos pasigailės ir ją grąžins. Tautos grįžimas ir Siono atstatymas prisidės prie padauginimo Dievo garbės, nes pagonys tuomet turės pripažinti Dievo galybę : <sup>16</sup>*Ir pagonys...* Plg Ješ 40, 1—5 ; Jo 1, 14. <sup>19</sup>*Tebūna tai parašyta*, tai, t y didelės Dievo suteiktos tautai geradarybės (plg 20 ir 21 eil), kad taip pat būsimos kartos šlovintų Dievą. — *Tauta, kuri bus sutverta* : ateities tauta, kuri turi susidėti iš žydų ir pagonių, įei-

siančių į Kristaus Eklesiją. Plg Ps 21, 22. — <sup>20</sup>*Augštos šventovės* : iš dangaus. — <sup>23</sup>*Tautos susirinks* : Mesijo laikais. <sup>24</sup>*Jis susilpnino...* Kelias į tautos išlaisvinimą yra toks ilgas, kad psalmininko jėgos yra jau visai išsemtos, ir gali be laiko ateiti mirtis. Todėl 25 e jis prašo Dievą, kad nebūtų atimtas savo dienų pusėje. Plg Ješ 38, 10 ; Jer 17, 11. Maldauja, kad Dievas, kurs yra amžinas, skubėtų gelbėti jį. Jis visagalis Viešpats, todėl gali padaryti, ko prašoma. — <sup>27</sup>*Kaip apdarą...* Kaip žmogui nesunkiu pakeisti apdaras, taip pigiai tu, o Dieve, atmainai dangų ir žemę. — <sup>28</sup>*Tu gi esi...* Šv Povilas (Žyd 1, 10—12) aiškina 26—28 eil apie Kristų. Tas pats Dievas, kurį ps autorius išpažįsta esant neatsimainantį, yra ateisias Išganytojas. — <sup>29</sup>*Tavo tarnų...* Nors Mesijo atėjimas nesutapo kartu su Izraelio grįžimu iš Babelės nelaisvės, tačiau

## 102 (103) psalmė. Šlovinimas Dievo gailestingumo

- <sup>1</sup>Dovido.  
Šlovink, mano siela, Viešpatį,  
ir visa, kas yra viduj manęs, jo šventą vardą.
- <sup>2</sup>Šlovink, mano siela, Viešpatį  
ir neužmiršk visų geradarysčių to,
- <sup>3</sup>Kurs atleidžia visas tavo kaltes,  
kurs gydo visas tavo negales,
- <sup>4</sup>Kurs išvaduoja tavo gyvybę nuo žuvimo,  
kurs apvainikuoja tave malone ir pasigailėjimu,
- <sup>5</sup>Kurs pasotina gėrybėmis tavo gyvenimą;  
tavo jaunystė atnaujinama kaip aro.
- <sup>6</sup>Teisingumo darbus vykdo Viešpats  
ir visiems prislėgtiesiems padaro teisybę.
- <sup>7</sup>Mošei jis padarė žinomus savo kelius,  
Israėlio vaikams savo darbus.
- <sup>8</sup>Gailestingas ir pasigailintis yra Viešpats,  
neskubus rūstintis ir labai maloningas.
- <sup>9</sup>Jis nesibara visados  
ir nesirūstina per amžius.
- <sup>10</sup>Jis nesieltgia su mumis, kaip vertos mūsų nuodėmės,  
ir neatsilygina mums, kaip nusipelnėme savo kaltėmis!
- <sup>11</sup>Nes kiek dangus yra augščiau už žemę,  
tiek galingesnis yra jo gailestingumas tiems, kurie jo bijo;
- <sup>12</sup>Kaip toli nuo Rytų iki Vakarų,  
taip jis atitolina nuo mūsų nusikaltimus.
- <sup>13</sup>Kaip tėvas pasigaili vaikų,  
taip Viešpats pasigaili tų, kurie jo bijo.

tas grįžimas buvo vaizdas atvadavimo iš nuodėmės vergijos per Mesiją ir pastatymo dvasinio Siono, Eklezijos. Ko psalmininkas laukė iš Dievo mažesniu laipsniu, tai Dievas, pasidares Žmogus, suteikė pilniausiu. — Kaip atgailos psalmė, ji kreipia žmogaus akis į blogas nuodėmės pasekmes, o taip pat į galingą Pasigailėtoją ir Vaduotoją iš nuodėmės

**102 psalmėje** Dovidas, kalbėdamas tautos vardu, ragina save šlovininti Viešpatį, parodžiusį savo gerumą ir gailestingumą (1—5). Kaip kitados, taip ir dabar Dievas pasirodė gailestingas saviesiems (6—10). Jis labai atitolino tautos nuodėmes, pasielgdamas su ja kaip tėvas, nes žino labai didelį žmogaus silpnumą (11—16); tautos silpnumui padėjo jo amžinas maloningumas, ištikimybė ir viešpatavimas; todėl kviečiami šlovininti Viešpatį ir jo angelai, ir visi pasaulio kūriniai (17—22)

<sup>1</sup>Dovido. Ps autorius Dovidas pra-

deda ją paraginimu savęs viso, visos savo esmės šlovininti Viešpatį, *jo šventą vardą*, jo apsiireikškimus, t y jo geradarystes, ir kaikiurias iš jų įvardija. — <sup>4</sup>*Apvainikuoja tave...* Tautai suteikiamas vainikas yra tarsi nupintas iš Dievo malonumo ir pasigailėjimų. — <sup>5</sup>*Kaip aro.* Taip daroma aliuzija į erelio plunksnų atsinaujinimą. Erelui, kaip ir kitiems paukščiams, vieton išmetamų plunksnų atželia naujos, ir taip jis atsinaujina, lyg atjaunėja. — <sup>7</sup>*Mošei jis...* Kaip Dievas valdo tautą, tai jis davė pažinti Mošei ir Israėlio vaikams; pažino gi jie tas Dievo pasielgimo taisykles iš jo darbų. Tos taisyklės pasakomos čia trumpai Mošės žodžiais: <sup>8</sup>*Gailestingas ir...* Žr 2 Moš 34, 6, kur kalba pats Dievas, ir Ps 144, 8. — <sup>10</sup>*Jis nesieltgia...* Dievas pasigai i ir darantiems atgailą dovanoja kaltę. Toliau Dievo gailestingumo didumas aprašomas palyginimais. — <sup>13</sup>*Kaip tėvas pasigaili...* Plg Mal 3, 11; Lk 15, 11... —

- <sup>14</sup>Nes jis žino, kokia mūsų prigimtis,  
atsimena, kad mes esame dulkės.  
<sup>15</sup>Žmogaus dienos yra panašios į šieną ;  
kaip lauko gėlė, taip jis žydi.  
<sup>16</sup>Vos palietė ji vėjas — ir jo jau nebėra,  
ir jo nebepažįsta daugiau jo vieta.  
<sup>17</sup>O Viešpaties gailestingumas nuo amžių ir per amžius tiems, kurie  
[jo bijo,  
ir jo teisybė vaikų vaikams,  
<sup>18</sup>Tiems, kurie laiko jo sandorą  
ir atsimena jo įsakymus, kad juos vykdytų.  
<sup>19</sup>Viešpats pastatė savo sostą danguje,  
ir jo viešpatavimas siekia visur.  
<sup>20</sup>Šlovinkite Viešpatį visi jo Angelai,  
galingieji jėga, kurie vykdo jo paliepimus,  
kad klausytumėt jo žodžių.  
<sup>21</sup>Šlovinkite Viešpatį visos jo kareivijos,  
jo tarnautojai, kurie darote jo valią.  
<sup>22</sup>Šlovinkite Viešpatį visi jo darbai,  
visose jo galios vietose ;  
šlovink, mano siela, Viešpatį

### 103 (104) psalmė. Gyrius Dievo Sutvėrėjo

- <sup>1</sup>Šlovink, mano siela, Viešpatį.  
Viešpatie, mano Dieve, tu esi labai didis.  
Tu esi apsilvilkęs didybe ir puošnumu,  
<sup>2</sup>apsisupęs šviesa kaip apsiaustu.  
Tu ištiesei dangų kaip dangalą,  
<sup>3</sup>pasistatei savo kambarius viršum vandenų.  
Iš debesų tu darai sau vežimą,  
tu eini ant vėjo sparnų.

<sup>14</sup>Esame dulkės... Žr 1 Moš 2, 7. —

<sup>15</sup>Dienos yra panašios... Plg Ps 89, 5...  
Jes 51, 12. — <sup>16</sup>Jo nebepažįsta... Plg  
Ijob 14, 2 ; 7, 10. — <sup>22</sup>Šlovink, mano...  
Ps baigiama tuo pačiu pakvietimu,  
kuriuo ji pradėta

**103 psalmėje** šlovinama Dievas  
sutvėrėjas ir valdytojas, minint visą  
eilę sutvėrimo darbų, kaip jie apra-  
šyti 1 Mošės knygoje. Šviesa kaip  
puikiu apdaru apsuptas, jis pasistatė  
savo sostą danguje ir iš ten visa valdo  
(1—4) ; jis sutvirtino žemę, paskyrė  
vandeniui ribas, suteikė gyvoms bū-  
tybėms buveinę, žemę padarė vai-  
singą (5—18). Dievas sutvėrė mėnulį  
nakčiai ir saulę dienai (19—23), pa-  
rodė didelę išmintį sutverdamas gy-  
vulius, kuriuos jis maitina ir palaiko  
(24—30). Psalmininkas žada visados  
šlovinti galingą sutvėrėją, pilnas pasi-  
tikėjimo, kad Dievas sunaikins nusi-  
dėjėlius, ardančius jo tvarką (31—35)

<sup>1</sup>Šlovink... Įsižiūrėjęs į Dievo dar-

bus, psalmininkas jaučia reikala šlo-  
vinti Dievą ; visų pirma pats save  
ragina tai daryti ir tuoju išreiškia  
savo nustebimą dėl Dievo didybės.  
Dievo didybė visų pirma pasirodo  
iš pirmo sutvėrimo dienos darbo, iš  
padarymo šviesos, kuria Dievas ap-  
sivelka lyg apsiaustu : <sup>2</sup>Apsisupęs  
šviesa... Plg 1 Moš 1, 3. — *Tu ištie-  
sei...* Dievo didybė pasirodo iš antro-  
sios dienos darbo, iš padarymo tvir-  
tumos, ir perskyrimo vandenų. Plg  
1 Moš 1, 6. — *Kaip dangalą.* Dangus  
yra lyg dangalą didžiausios padang-  
tės, ištiesios viršum žemės, kurioje  
žmogus turi savo buveinę. Dievas  
yra toks galingas, kad jam nebuvo  
sunkiau ištiesti visą dangų, kaip  
žmogui ištiesti savo padangtės dan-  
galą. Plg Giesm 1, 5 ; Jes 40, 22 ; 54,  
2 ir k. — Pasaulio forma čia ir kitur  
Sen Test aprašoma taip, kaip ji atro-  
do žmogaus jausmams, nežiūrint  
tikros jos esmės. — <sup>3</sup>Viršum vandenų,

- <sup>4</sup>Vėjus tu darai savo pasiuntinius  
ir degančią ugnį savo tarnus.  
<sup>5</sup>Tu pastatei žemę ant jos pamatų :  
ji nesvyruos per amžių amžius.  
<sup>6</sup>Apdengei ją vandenynu kaip apdaru,  
ant kalnų stovėjo vandenys.  
<sup>7</sup>Tau barant jie bėgo,  
tau griaudžiant drebėjo.  
<sup>8</sup>Iškilo kalnai, nusileido slėniai  
į vietą, kurią jiems paskyrei.  
<sup>9</sup>Tu paskyrei ribą, kurios jie neturi peržengti,  
kad neapdengtų vėl žemės.  
<sup>10</sup>Į upelius tu liepi tekėti šaltiniams,  
kurie ištrykšta kalnuose.  
<sup>11</sup>Jie duoda gerti visiems lauko gyvuliams :  
laukiniai asilai malšina savo troškulį ;  
<sup>12</sup>Šalia jų gyvena dangaus paukščiai,  
tarp šakų jie paleidžia balsą.  
<sup>13</sup>Tu laistai kalnus iš savo sandėlių,  
tavo darbų vaisiumi sotinama žemė.  
<sup>14</sup>Tu želdai žolę galvijams  
ir augalus žmonių reikalamams,  
Kad gautų duonos iš žemės  
<sup>15</sup>ir vyno, kurs linksmina žmogaus širdį ;  
Kad veidą nudžiugintų aliejumi  
ir duona atgaivintų žmogaus širdį.  
<sup>16</sup>Pasisotina Viešpaties medžiai,  
Libano kedrai, kuriuos jis pasodino.  
<sup>17</sup>Tenai paukščiai suka lizdus ;  
gandro namai yra kiparisai.  
<sup>18</sup>Augšti kalnai laukinėms ožkoms,  
uolos duoda prieglaudą uoliniams opšrams.  
<sup>19</sup>Tu padarei mėnulį laikams pažymėti ;  
saulė žino savo nusileidimą.

t v viršum dangiškojo vandenyno (1 Moš 1, 7). Dievas tvirtai pasistatė savo rūmus. — *Iš debesų...* Plg Ps 17, 10... — *4Vėjus tu darai...* Dievas viešpatauja debesų ir vėjų srityse; vėjais, ugnimi, kruša jis naudojasi kaip tarnais. Plg Ps 148, 8; 1 Moš 19, 24; 2 Moš 14, 21 ir k. — Šv Povilas šitos eil žodžiais įrodinėja, kad Dievo Sūnus yra didesnis už angelus (Žyd 1, 7): jei žiūrėsime angelų, tai jų vertė yra mažesnė negu Sūnaus vertė; nes (pasiuntinių) pareigoms jis naudojasi ir vėjais, o tarnavimo pareigoms net ugnies liepsna. — *5Ant jos pamatų:* žemė palyginama su labai dideliu pastatu, turinčiu savo tvirtus pamatus. *6Apdengei ją...* Čia prasideda trečiosios sutvėrimo dienos darbas. Vandenyną, kurs dengė visa žemę, subarė, pavarė šalin, taip, kad

iš po jo pasirodė kalnai, atskirti slėniais. 1 Moš 1, 9. — *9Paskyrei ribą* vandenyno vandenims. Plg Ijob 38, 10... Jer 5, 22. — *10Iš savo sandėlių:* iš « augštutinių vandenų », iš debesų. Plg Ijob 38, 22... Ekli 43, 15. — *Tavo darbų vaisiumi:* tavo lietaus vandeni, rytmetine rasa, saulės šiluma žemė darosi derlinga. — *15Ir vyno...* Taip čia įvardijami svarbiausi Israėlio žemės vaisiai: javai, vynuogės, aliejus ir nurodoma jų naudingumas žmogui. — *16Pasisotina:* iš žemės, pasotintos lietumi. — *18Uoliniam opšrams.* Žr 3 Moš 11, 5; 5 Moš 14, 7. — *19Tu padarei...* Ketvirtosios sutvėrimo dienos darbas. Pirmą paminėtas mėnulis, nes žydų diena prasideda vakaru. Žiūrint mėnulio buvo skaitomi ne tik mėnesiai, bet taip pat šventės, eklesiniai ir pasauliniai me-



- <sup>20</sup>Kai tu paskleidi tamsybes ir darosi naktis,  
joje sujunda visi miško žvėrys.
- <sup>21</sup>Jaunikliai liūtai kriokia grobio  
ir prašo Dievą sau maisto.
- <sup>22</sup>Kai užteka saulė, jie pasitraukia  
ir sugula savo lindynėse.
- <sup>23</sup>Žmogus eina prie savo užsiėmimo  
ir prie savo darbo iki vakarui.
- <sup>24</sup>Kiek daug yra tavo veikalų, Viešpatie!  
visa tu padarei su išmintimi;  
žemė yra pilna tavo kūriniių.
- <sup>25</sup>Štai didelė jūra ir plačiai siekianti,  
ten kibžda be skaičiaus  
gyvūnų mažų su dideliais.
- <sup>26</sup>Ten plaukia laivai,  
Leviatanas, kad žaistų joje.
- <sup>27</sup>Visi laukia iš tavęs,  
kad duotumei jiems maisto savo metu.
- <sup>28</sup>Tau duodant, jie sau renkasi;  
ištiesiant tau savo ranką, jie pasisotina gėrybėmis.
- <sup>29</sup>Jei tu paslepi savo veidą, jie nerimsta;  
jei atimti jų dvasią, jie gaišta  
ir grįžta į savo dulkes.
- <sup>30</sup>Jei siunti savo dvasią, jie sutveriami,  
ir tu atnaujini žemės veidą.
- <sup>31</sup>Viešpaties garbė tebūna per amžius:  
tesilinksmina Viešpats savo veikalais,
- <sup>32</sup>Jis, kurs pažvelgia į žemę, ir ji dreba,  
paliečia kalnus, ir jie smilksta.
- <sup>33</sup>Aš giedosiu Viešpačiui, kolei gyvas būsiu,  
giedosiu psalteriu skambindamas mano Dievui, kolei būsiu.
- <sup>34</sup>Tebūna jam mieli mano žodžiai;  
aš linksminsiuos Viešpatyje.

tai. Plg 1 Moš 1, 14. Saulė teka ir nusileidžia kasdien. Plg Ps 18, 5—7. — <sup>20</sup>*Paskleidi tamsybes...* Nurodoma naudingumas nakties ir dienos sutvėrimams. — <sup>21</sup>*Kriokia grobio.* Liūtų kriokimas ir jų išėjimas įieškoti sau grobio yra jausmai, kuriuos pats Dievas įdėjo į jų prigimtį. Plg Įjob 38, 41; Joel 1, 20. — <sup>23</sup>*Žmogus eina...* Diena žmogaus darbo metas. — <sup>26</sup>*Laivai.* Jei šitoks skaitymas būtų tikras, tai ir žmogaus atliekamas pasidirbimas laivų būtų paties Dievo numatytas. Bet žiūrint konteksto ir paralelismo ebr t, truputį jį pataisius, reiktų versti kitaip, gal: jūros pabaisos. — *Leviatanas*, anot Įjob 40, 20... yra krokodilas. Bet čia gal turėta galvoje banginis. Leviatanas pagonių mitologijoje yra pabaisa, kovojanti su dievas. Anot psalmininko, yra tai Dievo sutvertas gyvū-

nas, kad žaistų jūroje, arba: kad Dievas žaistų su juo, kaip kad vaikai žaidžia su nedideliais gyvuliais. — <sup>30</sup>*Jei siunti savo dvasią.* Dievo dvasia yra pradžia betkurio gyvenimo, ypač žmonių. 1 Moš 2, 7. — Žemės veidas nuolat keičiasi, naujinasi, nuolat mainantis jos gyventojams, vieniems žūnant, kitiems į jų vietą stojant. — Šitos eil žodžiai Eklesijos maldose sakomi apie Šv Dvasią ir apie dorinio augimo stebuklus, kuriuos ji padaro žmonių sielose. — <sup>31</sup>*Tesilinksmina...* Dievas, pabaigęs pirmųjų sutvėrimo dienų darbus, juos gyvė, bet ypatingą pagyrimą nusipelnė šeštoji diena, kada visa buvo pabaigta. 1 Moš 1, 31. Tai buvo Viešpaties džiaugsmas. Psalmininkas tą džiaugsmą čia pabrėžia. — <sup>32</sup>*Jis, kurs pažvelgia...* Sutvėręs pasaulį, Dievas pasilieka jo valdovas.

<sup>35</sup>Teišnyksta nusidėjėliai nuo žemės,  
ir kad nebebūtų daugiau bedievių.  
Šlovink, mano siela, Viešpatį! Aleliuja

**104 (105) psalmė. Reikia šlovinti Dievas, kurs atitesėjo  
savo pažadus Abraomui**

- <sup>1</sup>Šlovinkite Viešpatį, linksmi šūkaukite jo vardui,  
darykite žinomus pagonyse jo veikalus.
- <sup>2</sup>Giedokite jam, giedodami skambinkite jam psalteriu,  
pasakokite visus jo stebuklus.
- <sup>3</sup>Didžiukitės šventu jo vardu;  
tegul linksminasi širdis tų, kurie jieško Viešpaties.
- <sup>4</sup>Mąstykite apie Viešpatį ir jo galybę,  
jieškokite visados jo veido.
- <sup>5</sup>Atsiminkite jo stebuklus, kuriuos jis yra padaręs,  
jo ženklus ir jo burnos sprendimus,
- <sup>6</sup>Jūs, jo tarno, Abraomo giminė!  
jūs Jokubo sūnūs, jo išrinktieji!
- <sup>7</sup>Jis yra Viešpats, mūsų Dievas;  
visoje žemėje galioja jo teismai.
- <sup>8</sup>Jis per amžius atsimena savo sandorą,  
pažadą, kurį davė tūkstančiui kartų,
- <sup>9</sup>Sandorą, kurią padarė su Abraomu  
ir priesaiką, kurią davė Isaokui.
- <sup>10</sup>Kaip tvirtą nutarimą jis paskyrė jį Jokubui,  
kaip amžiną sandorą Izraeliui,
- <sup>11</sup>Sakydamas: Aš tau duosiu Kanaano žemę,  
kaip jūsų paveldėtiną tėvonystės dalį.

Plg 2 Moš 19, 18. 20, 18. — <sup>35</sup>*Teišnyksta...* Kad psalmininko džiaugsmas būtų pilnas, visa širdimi reikia trokšti, kad iš šio Dievo sutverto pasaulio būtų pašalintas vienatinis piktumas, dėl kurio Dievas rūstinasi, būtent, nuodėmė. — *Šlovink...* Psalmė baigiama tais pačiais žodžiais, kuriais pradėta, taip pat, kaip ir 102 ps; tik čia dar pridėtas žodis: *Aleliuja*. ebr *halelu - Jah*, girkite Viešpatį

**104 psalmės** autorius ragina Izraeličius šlovinti Viešpatį, kurs savo stebuklais parodė, kad jis juos išsirinko ir myli (1—7). Kad Dievas atsimena savo sandorą su patriarkais, jis tai patvirtino, suteikdamas ypatingą globą Izraeličiams (8—15). Dar aiškiau jo ištikimybę pažadams pasirodė Juozapo istorijoje, per kurį Izraelio tauta atėjo į Egiptą (16—25). Taip pat ji pasireiškė per Mošę, per kurį buvo siūsta slogų Egiptui, ir tauta buvo iš ten išvesta (26—38). Pagaliau ji pasireiškė einant tautai

per tyrus, kolei ji nepasiekė Dievo žadėtiosios patriarkams žemės (39—45)

<sup>1</sup>*Šlovinkite*. Ebr *ž hodu*, viešai pripažinkite, taip pat ir dėkokite, pradedama šita ps ir 105—107, 135. Šlovinti Viešpatį kviečiami Izraelio vaikai šlovinimo ir dėkojimo giesmėmis. — 1—15 šitos ps eil yra 1 Kron 16, 8—22, kaip dalis giesmės, giedotos perkeliant sandoros skrynią į Sioną. Matyti, ps buvo sudėta dar pirma šio atsitikimo. — <sup>3</sup>*Didžiukitės...* Izraelis gali ir turi didžiūotis, nes jam suteikta didžiausia garbė būti ir vadintis Dievo tauta. — <sup>4</sup>*Mąstykite apie...* Reikia svarstyti ir, kiek galima, pažinti, kaip Viešpats apreiškia save ir savo galybę. — *Jo veido*: jo malonės. — <sup>5</sup>*Jo burnos sprendimus*: Dievo nutarimus Izraelio tautai gelbėti. — <sup>6</sup>*Tūkstančiui kartų*: visiems amžiams. Plg 5 Moš 7, 9. — <sup>8</sup>*Su Abraomu*. Žr 1 Moš 15, 17; 22, 16. — *Isaokui*. 1 Moš 26, 2... — <sup>11</sup>*Kanaano žemę*. Žr 1 Moš 13, 15;

- <sup>12</sup>Kai jų skaičius tebebuvo nedidelis,  
buvo negausingi ir keleiviai anoje šalyje,  
<sup>13</sup>Ir keliavo iš giminės į giminę  
ir iš vienos karalystės į kitą tautą,  
<sup>14</sup>Niekam neleido skriausti jų  
ir dėl jų baudė karalius :  
<sup>15</sup>« Nelieskite mano pateptųjų,  
ir nedarykite pikta mano pranašams ».  
<sup>16</sup>Jis pašaukė badą į šalį  
ir atėmė visą duonos spirtį.  
<sup>17</sup>Jis buvo siuntęs pirm jų vyrą :  
į vergiją buvo parduotas Juozapas.  
<sup>18</sup>Jie buvo išspraudę jo kojas į pančius,  
geležimi buvo surištas jo kaklas,  
<sup>19</sup>Kolei įvyko jo pranašavimas,  
Viešpaties žodis patvirtino jį.  
<sup>20</sup>Tuomet karalius siuntė ir atrišo jį,  
tautų kunigaikštis, ir išlaisvino jį.  
<sup>21</sup>Jis pastatė jį viešpačiu savo namams  
ir užvaizdu viso savo lobio,  
<sup>22</sup>Kad mokytų jo didžiūnus, kaip jam patiko,  
ir skelbtų jo seniams išmintį.  
<sup>23</sup>Tuomet įėjo į Egiptą Izraelis,  
ir Jokubas buvo svečias Khamo žemėje.  
<sup>24</sup>Ir jis labai padaugino savo tautą  
ir padarė ją stipresnę už jos neprietelius.  
<sup>25</sup>Jis pakreipė anų širdį, kad laikytų neapykantoje jo tautą  
ir elgtųsi klastingai su jo tarnais ;  
<sup>26</sup>Tuomet jis siuntė Mošę, savo tarną,  
Aaroną, kurį buvo išrinkęs.  
<sup>27</sup>Tie padarė tarp jų jo ženklų  
ir stebuklų Khamo žemėje.  
<sup>28</sup>Jis siuntė tamsybę, ir pasidarė sutemos,  
bet anie priešinosi jo žodžiams.

15, 18 ir k. — <sup>12</sup>*Jų skaičius...* Patriarkų, kuriems buvo duoti pažadai, šeima buvo nedidelė; jie buvo ateiviai ir keleiviai. Abraomas atėjo į Kanaano žemę iš Harano (1 Moš 12, 1), buvo nukeliavęs į Egiptą (12, 10 ir Moš), buvo Geraroje pas Pilistimus (1 Moš 20, 1). Jokubas buvo iškeliavęs į Mezopotamiją, gyveno įvairiose Palestinos vietose. Tose kelionėse Dievas <sup>14</sup>*niekam neleido skriausti jų...* Žr 1 Moš 12, 17; 20, 3; 26, 1... — <sup>15</sup>*Mano pateptųjų...* Patriarkai vadinami čia pateptaisiais ta prasme, kad jie buvo ypatingu būdu Dievui pašvęsti, todėl buvo nelieštinami jo išrinktieji. Patriarkai buvo ir pranašai, nes Dievas yra jiems kalbėjęs ir davęs per juos apreiškimų. Žr 1 Moš 18, 19; 2 Moš 7, 1. 2. — <sup>16</sup>*Pašaukė badą...* Primeinama aplinkybės, kurios nuvedė

išrinktąją tautą į Egiptą. Visų pirma tai buvo kilusis Kanaano šalyje badas. Žr 1 Moš 42, 2... — *Duonos spirtį*, arba lazda. Duona palaiko žmogaus gyvenimą panašiai, kaip lazda palaiko ligonį ar pasenusį žmogų. Plg 3 Moš 26, 26. — <sup>17</sup>*Jis buvo siuntęs...* Žr 1 Moš 37, 28... — <sup>18</sup>*Buvo išspraudę...* Pančiais ir geležimi čia vadinama kalėjimas, į kurį buvo įmestas Juozapas. Ir buvo Juozapas kalėjime, <sup>19</sup>*kolei įvyko jo pranašavimas...* Žr 1 Moš 41, 12—14... <sup>24</sup>*Ir jis*: Dievas. — <sup>25</sup>*Jis pakreipė...* Atsiradimas Egiptiečių neapykantos Izraeliui (2 Moš 1, 13) pasavinama Dievui, nes padauginamas savo tautą, jis taip davė progos kilti tai neapykantai ir jos nesulaikė. — *Klastingai*: ypač mėginami visų vyriškos lyties vaikų nužudymu susilpninti Izraeliui. Plg 2 Moš 1, 10... — <sup>28</sup>—<sup>38</sup>*Jis siuntė...*

- <sup>29</sup>Jis pavertė jų vandenį į kraują  
ir nutroškino jų žuvis.
- <sup>30</sup>Jų šalyje atsirado daug varlių,  
kurių buvo net jų karalių kambariuose.
- <sup>31</sup>Jis tarė, ir atėjousių spiečiai,  
mašalai į visas jų ribas.
- <sup>32</sup>Davė jiems vieton lietaus krušos,  
liepsnojančios ugnies po jų šalį.
- <sup>33</sup>Ir jis užgavo jų vynuoges ir jų figų medžius  
ir sulaužė medžius jų ribose.
- <sup>34</sup>Jis tarė, ir atėjo skėriai  
ir didžiogiai be skaičiaus,
- <sup>35</sup>Ir prarijo visą žolę jų šalyje,  
ir suėdė jų laukų vaisius.
- <sup>36</sup>Ir jis užgavo visus primgimius jų žemėje,  
visos jų stiprybės pirmos.
- <sup>37</sup>Ir jis išvedė juos su sidabru ir auksu,  
ir nebuvo jų giminėse sergančio.
- <sup>38</sup>Egiptiečiai džiaugėsi dėl jų išėjimo,  
nes baimė jų buvo kritus ant anų.
- <sup>39</sup>Jis ištiesė debesį jiems uždengti  
ir ugnį šviesti per naktį.
- <sup>40</sup>Jie prašė, ir jis atvedė putpelių,  
ir sotino juos dangaus duona.
- <sup>41</sup>Jis perskėlė uolą, ir ištryško vanduo,  
tekėjo tyrumoje kaip upė.
- <sup>42</sup>Nes jis atsiminė savo šventą žodį,  
kurį buvo davęs savo tarnui Abraomui.
- <sup>43</sup>Ir jis išvedė savo tautą su džiaugsmu  
ir savo išrinktuosius su džiūgavimu.
- <sup>44</sup>Ir davė jiems pagonių žemes,  
ir jie pasiėmė sau tautų lobį,
- <sup>45</sup>Kad sergėtų jo įsakymus ir laikytų jo įstatymus

**105 (106) psalmė. Nedėkingos tautos nusikaltimai  
ir nepalijaus Dievo gerumas**

<sup>1</sup>Aleliuja.

Šlovinkite Viešpatį, nes jis geras,  
nes jo gailestingumas amžinas.

<sup>2</sup>Kas paskelbs Viešpaties galybės veikalus,  
išpasakos visą jo šlovę?

Ir čia, kaip Ps 77, 44—51, psalmininkas išskaičiuoja Egipto slogas ir jas aprašinėja su nemaža poetams įprasta laisve. Plg 2 Moš 7, 17 ir tol. — <sup>36</sup>Jų stiprybės pirmos. Žr Ps 77, 51. — <sup>39</sup>Jis ištiesė... Minimos Dievo malonės, suteiktos Izraeliui Parano tyrumoje. Plg 2 Moš 13, 21; Ps 77, 14; 1 Kor 10, 1. — <sup>40</sup>Atvedė putpelių. Turima galvoje gal tik pirmas atsiuntimas putpelių. Žr 2 Moš 16, 13—15. — *Dangaus duona*: mana. — <sup>41</sup>Jis perskėlė... Žr 2 Moš 17, 1... 4 Moš 20, 2. —

— <sup>42</sup>Savo šventą žodį: savo pažadą. Plg 1 Moš 17, 7. — <sup>44</sup>Pagonių žemes: visą Kanaaną abiejose Jordano pusėse, su Kananiečių pastatytais miestais, jų įveistais vynuogynais, įgyventa žeme, apsėtomis dirvomis ir tt. Plg 5 Moš 4, 10. 11; Ps 77, 54.

**105 psalmės** autorius, paraginęs šlovinti Dievo gailestingumą ir pasiprašęs Viešpatį reikiamos jam pagalbos (1—5) mini atsitikimus iš Izraelio tautos istorijos, bet taip, kad kartu su Dievo geradarystėmis iš-

- <sup>3</sup>Palaiminti, kurie laiko įsakymus,  
daro, kas yra teisinga, visados !
- <sup>4</sup>Atsimink mane, Viešpatie, dėl palankumo savo tautai,  
aplankyk mane savo pagalba,
- <sup>5</sup>Kad gerėčiaus tavo išrinktųjų laime,  
kad džiaugčiaus dėl tavo tautos džiaugsmo,  
kad girčiaus su tavo tėvonyste.
- <sup>6</sup>Mes nusidėjome kaip mūsų tėvai,  
darėme neteisybę, elgėmės bedieviškai.
- <sup>7</sup>Mūsų tėvai Egipte  
nežiūrėjo tavo stebuklą,  
Neatsiminė daugybės tavo malonių,  
bet sukėlė maištą prie Raudonosios jūros.
- <sup>8</sup>Bet jis gelbėjo juos dėl savo vardo,  
kad parodytų savo galybę.
- <sup>9</sup>Jis sudraudė Raudonąją jūrą, ir ji išdžiūvo,  
ir jis vedė juos per bangas kaip per tyrumą.
- <sup>10</sup>Ir išgelbėjo juos iš nekenčiančiojo rankos,  
ir išlaisvino juos iš neprietelio rankos.
- <sup>11</sup>O vandenys apdengė jų priešininkus ;  
neliko iš jų net nė vieno.
- <sup>12</sup>Ir jie įtikėjo jo žodžiams  
ir giedojo jo šlovę.
- <sup>13</sup>Greitai jie užmiršo jo veikalus  
ir nepasitikėjo jo nutarimu ;
- <sup>14</sup>Pasidavė geiduliui tyrumoje  
ir gundė Dievą dykumoje.
- <sup>15</sup>Jis davė jiems, ko jie geidė,  
bet kartu siuntė jiems marą.
- <sup>16</sup>Jie pavydėjo Mošei stovykloje,  
Aaronui, Viešpaties šventajam.
- <sup>17</sup>Žemė prasižiojo ir prarijo Dataną  
ir apdengė Abirono gaują.

pažįsta daug tautos nusikaltimų, visų pirma Egipte (6—12), kelionėje per tyrus (13—33) ir Kanaano žemėje (34—46). Psalmė baigiama prašymu surinkti krūvon išskirstytą tautą (47). Prie psalmės pridurta ketvirtosios psalmino knygos pabaiga (48 e)

<sup>1</sup>*Aleluja*. Kaikas spėja, kad šita ps sudėta Samuėlio laikų, nes paminėti joje atsitikimai nesiekia tolesnių laikų, ir kad ji turinti savyje nurodytą 1 Kar 7, 6 nuodėmių išpažinimą. Bet paskutinėse jos eil, regisi, gana aiškiai yra paminėtos Babelės nelaisvės aplinkybės — *„Kas paskelbs... Atsimindamas praeitus laikus ir tautos gyvenimą, psalmininkas mato tenai tiek Dievo veiklą, padarytą Izraelio tautai, kad jų visų niekas negalėtų vertai paskelbti. Plg Ekli 43, 35. —*

*Palaiminti... Pirma negu pradės kalbėti apie daugybę žydų neklusnumų, psalmininkas garsiai skelbia laimę klusnių ir ištikimų sielų. — 4. Atsimink... Psalmininkas apie garbingą tautos atstatymą mano tai, kas bus mesijiniu laiku*

*Mes nusidėjome... Tikriausias būdas sužadinti Dievo gailestingumą tai atgaila už nuodėmes ir grįžimas į Dievą: todėl psalmininkas išpažįsta tautos nuodėmes. Plg Teis 10, 10. 15 ; 1 Kar 7, 6 ir k. — <sup>7</sup>Sukėlė maištą prie.. Žr 2 Moš 14, 10—14. — <sup>8</sup>Dėl savo vardo: dėl savo paties garbės, nes to reikalavo jo paties garbė. Plg 2 Moš 32, 11—14 ; Ez 20, 9. 14 ir k. — <sup>9</sup>Vedė juos per bangas: sausu jūros dugnu tarp stovėjusio iš abiejų šonų vandens. — <sup>13—16</sup>Greitai... Žr 2 Moš 17, 2 : 4 Moš 11, 6 ; 20, 5. — <sup>16—18</sup>Jie*

- <sup>18</sup>Prieš šitą jų gaują užsidegė ugnis :  
liepsna sudegino neteisiuosius.
- <sup>19</sup>Jie pasidarė veršį Orebe  
ir garbino iš aukso nulieta stabą.
- <sup>20</sup>Ir sukeitė savo garbę  
su žolę ėdančio jaučio paveikslu.
- <sup>21</sup>Jie užmiršo Dievą, kurs išgelbėjo juos,  
kurs buvo padaręs nuostabių dalykų Egipte.
- <sup>22</sup>Stebuklą Khamo žemėje,  
baisių dalykų prie Raudonosios jūros.
- <sup>23</sup>Jis jau manė sunaikinti juos,  
jei Mošė, jo išrinktasis,  
Nebūtų užstojęs,  
kad nugręžtų jo rūstybę, kad jis nesunaikintų jų.
- <sup>24</sup>Jie laikė nieku pageidaujamąją šalį,  
netikėjo jo žodžiui.
- <sup>25</sup>Ir murmėjo savo padangtėse,  
nepaklausė Viešpaties.
- <sup>26</sup>Tuomet jis iškelta ranka prisiekė jiems,  
kad jis išties juos tyrumoje,
- <sup>27</sup>Ir išsklaidys jų palikuonis tarp tautų,  
ir išblaškys juos po visas šalis.
- <sup>28</sup>Bet jie pasišventė Beelpigorui  
ir valgė negyvųjų dievų aukas.
- <sup>29</sup>Ir rūstino jį savo darbais ;  
tuomet vėl puolė juos sloga.
- <sup>30</sup>Bet pakilo Pineas ir padarė teisumą,  
ir sloga pasiliovė.
- <sup>31</sup>Tai palaikyta jam nuopelnu  
per visas kartas, per amžius.

*pavydėjo...* Žr 4 Moš 16 ir 17 sk. —

<sup>19</sup>*Veršį Orebe* : toje pačioje vietoje, kur girdėjo Viešpaties balsą, gavo įstatymą, kurio pirmais žodžiais uždrausta daryti sau Dievo paveikslus. Žr 2 Moš 32, 1... — <sup>20</sup>*Savo garbę* : Dievą, kurio garbė juos lydėjo. Plg Rom 1, 23. — <sup>21</sup>*Jie užmiršo...* Nusi-dėjimas ir nedėkingumas buvo juo didesnis, kad Viešpats ką tik buvo padaręs didžiausių stebuklų jiems gelbėti. — <sup>22</sup>*Sunaikinti juos*, — ir bū-tų taip padaręs. Žr 2 Moš 32, 10 ; 5 Moš 9, 14, 25—29. — *Nebūtų užsto-jęs...* Ebr t pažodžiui : « nebūtų atsi-stojęs į plyšį »... Mošė užstodamas tautą ir melsdamas jai pasigailėjimo statė save į pavojų susitikti su Dievo rūstybe. Jis darė tai kaip drąsus kovotojas, kurs, pamatęs jo ginamos tvirtovės sienoje priešų padarytą įlaužimą, plyšį, puola į jį, kad sustab-dytų besiveržiančius į tvirtovę prie-šus. — <sup>24</sup>*Jie laikė nieku...* nebenorėjo

eiti į Žadėtąją Kanaano žemę, kai ją buvo ištyrę jų žvalgai. Žr 4 Moš 13 ir 14 sk. — *Jo žodžiui* : pažadui. —

<sup>26</sup>*Iškelta ranka prisiekė...* prisiekė prieš juos. Žr 4 Moš 14, 28. 30. Šitoje eil primenama bausmė, paskirta pa-tiems maištininkams, kitoje gi <sup>27</sup>*jų* vaikaičiams. Plg 3 Moš 26, 30. 32 ; 5 Moš 28, 25. 36. 64. — <sup>28</sup>*Beelpigorui* : Moabiečių dievačiui, ypač garbina-mam Pegoro kalne (Žr 4 Moš 25, 1... ). — *Valgė negyvųjų...* dalyvavo Moa-biečių pokyliuose, kuriuose valgė stabams paaukotus valgius. Negy-vaisiais čia vadinami pagonių dievai-čiai, palyginti su gyvuoju Dievu. — <sup>29</sup>*Puolė juos sloga* : žuvo 24 tūkstan-čiai žmonių. Žr 4 Moš 25, 4. 5. 9. — <sup>31</sup>*Palaikyta jam nuopelnu...* Pineas gavo užmokestį. Vyriausiojo kunigo pareigos pasiliko jo šeimoje su nedi-deliu pertrūkiu iki žydų karalystės sugriovimo. — <sup>32</sup>*Prie Meribos vande-nų.* Žr 4 Moš 20, 12. 13. — <sup>33</sup>*Nes jie...*

- <sup>32</sup>Ir jie erzino jį prie Meribos vandens,  
ir dėl jų blogai išėjo Mošei,  
<sup>33</sup>Nes jie apkartinio jo dvasią,  
taip, kad jis neapsisvarstęs kalbėjo savo lūpomis.  
<sup>34</sup>Jie nesunaikino tautų,  
kurias Viešpats buvo jiems liepęs.  
<sup>35</sup>Jie susimaišė su pagonimis  
ir išmoko jų darbų,  
<sup>36</sup>Jie garbino jų drožinius,  
kurie pasidarė jiems spąstai.  
<sup>37</sup>Ir aukėjo savo sūnus  
ir savo dukteris velniams.  
<sup>38</sup>Jie išliejo nekaltą kraują,  
kraują savo sūnų ir savo dukterų,  
kuriuos jie aukėjo Kanaano drožiniams.  
Ir žemė buvo sutepta krauju,  
<sup>39</sup>ir jie buvo sutepti savo darbais,  
ir paleistuvavo savo veiksmais.  
<sup>40</sup>Tuomet Viešpaties narsas užsidedė prieš jo tautą,  
ir jis bodėjosi savo tėvonystės,  
<sup>41</sup>Ir atidavė juos pagonių valdžion,  
ir jiems viešpatavo tie, kurie jų nekentė.  
<sup>42</sup>Juos vargino jų neprieteliai,  
ir jie buvo prislėgti po anų valdžia.  
<sup>43</sup>Daug kartų jis juos išlaisvino;  
bet jie rūstino jį savo sumanymais  
ir buvo parblokti dėl savo neteisybių.  
<sup>44</sup>Jis vėl pažvelgdavo į jų sielvartą,  
kai išgirdavo jų maldą.  
<sup>45</sup>Jis atsimindavo savo sandorą jų naudai,  
ir būdavo jam gaila jų dėl didelio jo gailestingumo.  
<sup>46</sup>Jis padėdavo jiems rasti pasigailėjimo  
visuose, kurie buvo išsivedę juos nelaisvėn.  
<sup>47</sup>Gelbėk mus, Viešpatie, mūsų Dieve,  
ir surink mus iš tautų,

Visa tauta buvo priežastis Mošės nu-  
baudimo (5 Moš 1, 37; 2, 26 ir k), nes  
minios netikėjimo įbaugintas ir pra-  
dėjęs svyruoti savo tikėjime Mošė  
kalbėjo neatsargiai, neapsisvarstęs,  
ir todėl Dievas atėmė iš jo teisę eiti į  
Žadėtąją žemę (4 Moš 20, 10; 27,  
14). — <sup>34</sup><sup>35</sup>*Jie nesunaikino...* Prime-  
nama nusikaltimai Kanaano žemėje,  
visų pirma neišvairymas iš ten pagonių  
tautų, ir dalyvavimas jų stab-  
meldystėje. Tai buvo daug kartų  
pakartotas neklusnumas Dievo įsa-  
kymui. Žr 3 Moš 18, 21; 20, 2... 5  
Moš 32, 17. — <sup>37</sup>*Velniams*. Plg 1 Kor  
10, 20. — <sup>38</sup>*Paleistuvavo*: kartkartė-  
mis pasiduodami stabmeldystei. Plg  
Ps 72, 27. — <sup>40</sup>—<sup>45</sup>*Tuomet...* Ypač  
Teisėjų laikais dažnai kartodavosi  
Israėliaičių atstojimas nuo Viešpa-

ties, jų pavergimas pagonims, išlais-  
vinimas ir grįžimas į nuodėmes; bet  
panašių atsitikimų gana buvo ir vė-  
lesniais laikais. — <sup>46</sup>*Jis padėdavo*  
*jiems...* Savo ištikimybę padarytai  
sandorai Dievas parodė net ir tuo-  
met, kada Israėliaičiai buvo belais-  
viai, išblaškyti tarp pagonių. Plg 3  
Kar 8, 10; Jer 29, 5—7 ir k

<sup>47</sup>*Gelbėk mus...* Tauta ir psalmi-  
ninkas dar tebeprasilekia ištremti  
tarp pagonių, todėl maldauja Dievą  
atitesėti savo pažadą ir surinkti juos  
iš tautų tarpo. Plg 5 Moš 30, 3. Toks  
surinkimas prisidės prie padidino  
Dievo garbės, nes suvienyta tauta  
galės drąsiai girti visų akivaizdoje  
Viešpaties vardą ir didžiulotis, kad  
skelbia Dievo šlovę. — Šita ir 48 eil  
yra taip pat 1 Kron, 35, 36

Kad mes šlovintumēm tavo šventāji varda  
ir girtumēmēs tavo šlove

\* \* \*

<sup>48</sup>Tebūna šlovinamas Viešpats, Israēlio Dievas, nuo amžiaus ir per  
[amžius :  
ir visa tauta tesako : Amen ! Aleliuja !

---

<sup>48</sup>Tebūna šlovinamas... Šitais žodžiais čia baigiama ketvirtoji psalmynyno knyga. Plg Ps 40, 14 ; 71, 19. 20 ; 88, 53



## PENKTOJI PSALMIŲ KNYGA

## 106 (107)—150 psalmės

## 106 (107) psalmė. Reikia dėkoti Viešpačiui, kurs išgelbsti nuo pavojų

- <sup>1</sup>Šlovinkite Viešpatį, nes jis geras,  
nes jo gailestingumas amžinas.
- <sup>2</sup>Taip tesako tie, kurie yra Viešpaties išvaduoti,  
kuriuos jis išvadavo iš neprietelio rankos
- <sup>3</sup>Ir kuriuos jis surinko iš visų šalių,  
iš rytų ir vakarų, iš šiaurės ir iš pietų.
- <sup>4</sup>Jie klaidžiojo tyruose, vienatvėje,  
nerasdavo kelio į gyvenamą miestą,
- <sup>5</sup>Alko ir troško,  
jų gyvybė seko juose.
- <sup>6</sup>Ir jie šaukėsi į Viešpatį savo suspaudime ;  
ir jis išgelbėjo juos nuo jų sielvartų.
- <sup>7</sup>Jis vedė juos tiesiu keliu,  
kad ateitų į gyvenamą miestą.
- <sup>8</sup>Tegul jie dėkoja Viešpačiui už jo gailestingumą  
ir už jo stebuklus žmonių vaikams.
- <sup>9</sup>Nes jis pasotino badaujančią sielą  
ir alkstančią sielą pripildė gėrybių.

**106 psalmė** prasideda paraginimu u sugrįžusiems iš nelaisvės šlovinti Dievo gailestingumą (1—3). Toliau pavyzdžiais nurodoma, kaip Dievas gelbsti iš pavojų tuos, kurie į jį šaukiasi: visų pirma duodama pavyzdys klaidžiojančių tyruose, kuriems Dievas parodo kelią į gyvenamą vietą (4—9); toliau eina pavyzdys belaisvių, kuriems jis sugrąžina laisvę (10—16); trečias pavyzdys sergančių, kuriuos jis pagydo (17—22); ketvirtas pavyzdys plaukiančių jura, kuriuos Dievas nuvedė į uostą (23—32<sup>1</sup>). Pagaliau nurodoma taip pat pavyzdžiais, kaip žmonių laimė ir nelaimė priklauso nuo Dievo apvaizdos (33—41). Psalmė baigiama trumpu paraginimu pažinti Dievo gailestingumą (42. 43). — Ps įžangoje gana aiškiai minimas išlaisvinimas iš nelaisvės, todėl jį turėjo

būti parašyta jau po nelaisvės, ir tai neilgai trukus po sugrįžimo iš Babelės. Pirmoje ps dalyje aprašomas išlaisvinimas iš ketveriopo pavojaus: tas aprašymas tenka suprasti apie išvadavimą nuo ištremimo nelaimių. Antroje jos dalyje aprašoma gana aiškiais vaizdais grįžimas iš nelaisvės ir atstatytas tėvynėje miestas

<sup>2</sup>*Viešpaties išvaduoti.* Viešpaties išvaduotaisiais čia vadinami Izraeliai, kurie galėjo grįžti tėvynėn iš Babelės nelaisvės ir iš kitų šalių, į kurias buvo pasišalinę. — <sup>4</sup>*Jie klaidžiojo...* Duodama pavyzdys klaidžiojančių tyruose ir nerandančių kelio į miestą, kuriame galėtų gyventi. Visų pirma aprašoma pavojus, toliau kartojamojoje eil (plg žem 6. 13. 19. 28 eil) pasakoma, kad Dievas išgelbėjo esančius pavojuje, kitoje kartojamojoje eil (plg 8. 15. 21.

- <sup>10</sup>Jie sėdėjo tamsybėje ir be šviesos,  
surišti skurdu ir geležimi,  
<sup>11</sup>Nes buvo sukėlę maištą prieš Dievo žodžius  
ir buvo paniekinę Augščiausiojo sumanymą.  
<sup>12</sup>Todėl jis pažemino vargu jų širdį;  
jie svyravo, ir nebuvo, kas padėtų.  
<sup>13</sup>Ir jie šaukėsi į Viešpatį savo suspaudime,  
ir jis išlaisvino juos iš jų sielvartų.  
<sup>14</sup>Jis išvedė juos iš tamsybės ir nešviesos  
ir sutraukė jų pančius.  
<sup>15</sup>Tegul jie dėkoja Viešpačiui už jo gailestingumą  
ir už jo stebuklus žmonių vaikams,  
<sup>16</sup>Kad jis sulaužė varinius vartus  
ir sutrupino geležinius užkaiščius.  
<sup>17</sup>Jie sirgo dėl savo neteisybės  
ir buvo varginami dėl savo nusikaltimų;  
<sup>18</sup>Jų siela bodėjosi betkurio valgio,  
ir jie priartėjo prie mirties vartų.  
<sup>19</sup>Ir jie šaukėsi į Viešpatį savo suspaudime,  
ir jis išlaisvino juos iš jų sielvartų.  
<sup>20</sup>Jis siuntė savo žodį jų pagydyti  
ir išgelbėti juos nuo pražuvimo.  
<sup>21</sup>Tegul jie dėkoja Viešpačiui už jo gailestingumą  
ir už jo stebuklus žmonių vaikams.  
<sup>22</sup>Ir teatnašauja šlovinimo aukas  
ir pasakoja su džiūgavimu visus jo veikalus.  
<sup>23</sup>Kurie buvo išplaukę laivais į jūrą,  
vesti prekybos ant didelių vandenų,  
<sup>24</sup>Šitie matė Viešpaties veikalus  
ir jo stebuklus jūroje.  
<sup>25</sup>Jis tarė ir sukėlė audringą vėją,  
kurs pakėlė augstyn jos bangas.

31 eil) jie raginami dėkoti Dievui, pagaliau šitame pavyzdyje priduriama suteiktos geradarystės aprašymas, trečiame gi ir ketvirtame pavyzdyje pamokoma, kaip reikia dėkoti Dievui padėjėjui. — <sup>10</sup>—<sup>16</sup>*Jie sėdėjo...* Antras pavyzdys išvadotų iš nelaisvės. Nelaisvėn jie buvo patekę už savo nusikaltimus Viešpačiui, kurs skiria bausmes nusidėjėliams, kurio tačiau galutinis tikslas yra sugrąžinti juos pas save. — <sup>17</sup>—<sup>22</sup>*Jie sirgo...* Tai pavyzdys pagydytų nuo pavojingos ligos. — *Jų siela bodėjosi...* Liga buvo taip įsigalėjusi, kad jie nebenorėjo nė valgyti. — *Prie mirties*: mirusiųjų buveinės, kuri įvaizduojama turinti vartus ir užkaiščius. — <sup>20</sup>*Siuntė savo žodį*: Dievo įsakymą, kurs čia įsameninamas (plg Ps 147, 15; Ješ 55, 10...). — <sup>23</sup>—<sup>24</sup>*Kurie buvo išplaukę...* Pavyzdys išgelbėtų iš pavojaus, plaukiant laivu per jūrą. — Pažymėtinas 25—27 eil aprašymas

audros jūroje juo labai, kad žydai nedaug teplaukiodavo jūrą. Plg Jon 1, 4—15. — *Vyresniųjų posėdyje*: prie miesto vartų, kur paprastai susirinkdavo miesto vyresnieji teisti. Plg Rut 4, 1...

<sup>25</sup>*Jis pavertė upes...* Pavyzdžiais pamokoma, kaip žemės derlius, su kuriuo yra susijusi žemiška žmogaus laimė, priklauso nuo Dievo apvaizdos, duodančios arba neduodančios lietaus. — Sekančios 33—41 eil, tiesa, gali būti suprantamos apie Dievo apvaizdą bendrai, bet čia rodosi, kad jomis geriau nušviečiama, kaip Dievas padėjo grįžtančiai iš ištremimo tautai ir vėl apsigyvenusiai Palestinoje. Panašių metaforų randama pas Ješ 35, 7; 41, 18; 42, 15; 50, 2, kuriomis aprašomas grįžimas iš nelaisvės. — <sup>34</sup>*Derlingą žemę...* Aliuzija į Sodomas ir Gomoros žuvimą. Žr 1 Moš 19, 1—20. — <sup>35</sup>*Tyrumą pavertė...* Aliuzija į stebuklingą vandens da-

- <sup>26</sup>Jos kilo iki dangui, nusileisdavo iki gelmių ;  
jų siela styro nelaimėje.
- <sup>27</sup>Jie šlubavo ir svyravo kaip girti,  
ir visas jų sumanumas buvo dingęs.
- <sup>28</sup>Ir jie šaukėsi savo suspaudime į Viešpatį,  
ir jis išvedė juos iš jų sielvartų.
- <sup>29</sup>Jis pavertė audrą į lengvą vėjelį,  
ir jūros bangos nutilo.
- <sup>30</sup>Jie linksminosi, kad jos nutilo,  
ir jis nuvedė juos į pageidaujamą uostą.
- <sup>31</sup>Tegul jie dėkoja Viešpačiui už jo gailestingumą  
ir už jo stebuklus žmonių vaikams.
- <sup>32</sup>Ir tešlovina jį tautos susirinkime  
ir tegul giria jį vyresniųjų posėdyje.
- <sup>33</sup>Jis pavertė upes į tyrumą  
ir vandens šaltinius į sudžiūvusią žemę,
- <sup>34</sup>Derlingą žemę į druskos slėnį,  
dėl jos gyventojų piktumo.
- <sup>35</sup>Tyrumą pavertė į vandenų ežerą  
ir sausą žemę į vandenų šaltinius.
- <sup>36</sup>Ir apgyvendino tenai alkstančius,  
o jie pasistatė gyvenamą miestą.
- <sup>37</sup>Jie apsėjo laukus ir įsiveisė vynuogynų  
ir gavo vaisių derlių.
- <sup>38</sup>Jis palaimino juos, ir jie labai padaugėjo ;  
jis davė jiems nemažą gyvulių.
- <sup>39</sup>Jų buvo dar maža, ir jie buvo pažeminti  
dėl slėgusių juos nelaimių ir vargų ;
- <sup>40</sup>Bet tas, kurs išlieja panieką ant kunigaikščių  
ir padaro, kad jie klaidžiotų nepereinamuose tyruose,
- <sup>41</sup>Pakėlė vargšą iš nelaimės  
ir padarė šeimas gausingas kaip bandas.
- <sup>42</sup>Teisieji matys ir linksminsis,  
ir kiekvienas piktumas sučiaups sau burną.
- <sup>43</sup>Kas yra išmintingas, kurs to žiūrėtų  
ir gerai apsvarstytų Viešpaties gailestingumus ?

**107 (108) psalmė. Šlovinimas Dievo, kurio pagalba  
tikimasi nugalėti priešus**

<sup>1</sup>Giesmė. Psalmė. Dovido.

<sup>2</sup>Mano širdis stipri, Dieve, mano širdis stipri ;  
aš giedosiu ir skambinsiu stygomis.

vimą žydų tautai keliaujant per tyrus. Plg Ješ 17, 1—7 ; 4 Moš 20, 2—13. Taip pat turėjo atsitikti Palestinoje, pavirtusioje Babelės nelaisvės laikais kone į tyrumą. Plg Ješ 35, 7. — <sup>36</sup>Tenai : Palestinoje. — <sup>40</sup>Išlieja panieką... Taip atsitiko paimtiems į nelaisvę žydų karaliams. — Kad jie klaidžiotų... Plg Ijob 12, 21. 24 ; — <sup>41</sup>Gausingas kaip... Plg Ijob 31, 11. — <sup>42</sup>Teisieji matys... Įspūdis, kuri

Dievo apvaizdos veikimas daro gerie-  
siems ir piktiesiems. Plg Ijob 4, 16.—

<sup>43</sup>Kas yra išmintingas... Plg Oš 14, 9.10

**107 psalmėje** šlovinama Dievas ir pareiškiamas pastikėjimas juomi (2-5); meldžiama, kad Dievas atitesėtų savo pažadus, duotų visą Kanaano žemę savo tautai ir suteiktų jai pagalbą (6—14)

<sup>1</sup>Dovido. Šita ps sudėta iš Ps 56, 8—12 ir Ps 59, 6 c—14

- Pabusk, mano siela ; <sup>3</sup>pabuskite, psalteri ir kanklės !  
 aš pažadinsiu aušrą.  
<sup>4</sup>Aš šlovinsiu tave, Viešpatie, tautose  
 ir skambindamas psalteriu giedosiu tau giminėse,  
<sup>5</sup>Nes tavo galestingumas yra didelis iki dangui  
 ir tavo ištikimybė iki debesų.  
<sup>6</sup>Pasirodyk pakilęs viršum dangaus, Dieve ;  
 tavo garbė tebūna viršum visos žemės.  
<sup>7</sup>Kad tavo mylimieji būtų išlaisvinti,  
 padėk savo dešine ir išklausyk mus.  
<sup>8</sup>Dievas yra kalbėjęs savo šventovėje :  
 « Aš džiūgausiu ir dalinsiu Sikemą,  
 ir išmatuosiu Sukoto slėnį.  
<sup>9</sup>Mano yra Galaado žemė ir mano Manaso žemė,  
 ir Ephraimas yra mano galvos šalmas. Judas mano skeptras.  
<sup>10</sup>Moabas mano plovimos praustuvė.  
 Ant Edomo aš dėsiu savo autuvą.  
 Pilistėjos būsiu nugalėtojas ».  
<sup>11</sup>Kas nuves mane į sustiprintąjį miestą ?  
 kas lydės mane iki Edomui ?  
<sup>12</sup>Argi ne tu, Dieve, kurs atstūmei mus  
 ir jau nebeišėini, o Dieve, su mūsų kariuomenėmis ?  
<sup>13</sup>Duok mums pagalbos prieš neprietelį,  
 nes žmonių parama tuščia.  
<sup>14</sup>Su Dievu mes elgsimės drąsiai,  
 ir jis sumindžios mūsų neprietelius

**108 (109) psalmė. Prašymas Dievo pagalbos prieš neteisingus  
 ir klatingus neprietelius**

- <sup>1</sup>Khoro vedėjui. Dovido. Psalmė.  
 Dieve, mano šlove, netylėk,  
<sup>2</sup>nes jie atvėrė bedievišką ir klatingą burną.  
 Jie kalbėjo su manim melagingu liežuviu,  
<sup>3</sup>ir neapykantos šnekėmis apsupo mane,  
 ir be priežasties kovojo prieš mane.

**108 psalmė.** Dovidas meldžia Dievą pagalbos prieš klatingus priešus, kurie už gerumą ir meilę atsilygina piktumu ir neapykanta (2—5) ; ypač vienam neprieteliui su visais jo palikuonimis (6—13) net ir dėl jo gimdytojų nusikaltimų psalmininkas linki visokių Dievo bausmių, kurias jis nusipelnė pas Dievą atkaklumu ir piktžodžiavimu (14—20) ; sau psalmininkas maldauja Dievo padėjimo, aprašydamas savo nelaimingą likimą, kad, Dievui sugėdinus jo neprietelius, jis pats galėtų šlovinti savo gelbėtoją (21—31)

Pastaba : Apie praeikimus, sustinkamus šitoje psalmėje, lygiai kaip ir kitose Šv Rašto vietose, *Chr Pesch*, *De Inspiratione S Scripturae*, 1906,

n. 447, sako taip : « Psalmininkas žiūri ne į kurį nors asmeninį neprietelį, bet į tuos, kurie, paniekinę Dievo įstatymą, kelia maištą prieš patį Dievą viešpatavimą ir yra sukietėję savo nedorume. Dievas už ištikimą įstatymo sergėjimą buvo žadėjęs daug gėrybių, atkakliems gi jo peržengėjams buvo paskyręs kiečiausių bausmių (3 Moš 26). Todėl psalmininkas meldžia pakilti prieš nusidėjėlius ir atitesti savo pažadus (Ps 108, 21, 27). Ta malda yra pranašinė, skelbianti, ką Dievas padarys. Tuo būdu psalmininko jausmas yra prašymas ir skelbimas būsimo Dievo neprietelių pažeminimo. Norėti gi ir skelbti Dievo neprietelių pažeminimą nėra nepadoru. Kieti 108 ps išsireiškimai nesi-

- <sup>4</sup>Už mano meilę jie kaltino mane ;  
aš gi meldžiaus.  
<sup>5</sup>Ir jie atsilygino man piktu už gera  
ir neapykanta už mano meilę.  
<sup>6</sup>Pažadink prieš jį bedievi,  
ir kaltintojas testovį jo dešinėje.  
<sup>7</sup>Kai jis bus teisiamas, teišėina pasmerktas,  
ir jo maldavimas teneranda malonės.  
<sup>8</sup>Jo dienos tebūna trumpos,  
jo pareigą tegul gauna kitas.  
<sup>9</sup>Jo vaikai tebūna našlaičiai,  
ir jo žmona našlė.  
<sup>10</sup>Teklaidžioja jo vaikai be vietos ir teelgetauja,  
tebūna išmetami iš savo sunaikintų namų.

skiria nuo tų, kuriuos pats Dievas dažnai vartojo, reikalaujamas laikytis jo įstatymo. Be to, reikia pažymėti, kad ne visa, kas padoru, yra lygiai tobula, ir kadangi Sen Testamento laikais religinis ir dorinis pažinimas augo iki Nauj Testamentui, gali būti ir tikrai yra Sen Testamente dalykų, kurie netinka tobulesniam Kristaus įvestam religiniam ir doriniam stoviui ». Cf s Thom Aq 2, 2. Q. 83, a. 8 ad 1 et etiam q. 25. a. 6 ad 3

<sup>1</sup>*Dieve, mano...* Daugelis aiškintojų mano, kad ps parašyta prieš Doegą ir kitus Dovidą neprietelius iš Sauliaus šalininkų tarpo arba prieš Absalomo patarėją Akhitophelį. Dvasine prasme ji aiškinama apie įdavėją Judą ir Kristaus neprietelius žydus (žr 7 e). — *Netylėk* : neduok pasilikti nenubaustiems priešams. Plg Ps 34, 22 ; 82, 2. — *Be priežasties* : be mano kaltės

Toliau psalmėje (6—19 e) eina eilė labai žiaurių linkėjimų. Tuos linkėjimus aiškindami, nemaža vėlesniųjų aiškintojų reiškia nuomonę, kad tokių linkėjimų turėję psalmininko atžvilgiu jo priešai, kad jis juos tik kartojas, kad parodytų, kokia karti ir žiauri yra jų neapykanta. Todėl sakoma, kad po 5 eil reikią įterpti žodžius : « ir jie sako » ; 20 gi eil prasmė esanti maždaug tokia : « Tai, ką jie man piktai linki, tebūna užmokėstis, kokį turės jiems duoti Viešpats. » — Reikia tačiau pasakyti, kad sitoks aiškinimas nėra laisvas nuo sunkenybių. Duodamas 20 eil aiškinimas neturi ritmų pagrindų ; be to, visai netikėtina, kad nedoras priešas būtų galėjęs prikaišioti pamaldžiam psalmininkui negailestingumą be-

turčiams ir vargšams, dargi paniekinimą palaimos (16—19). Siūlomajame aiškinime yra ir kitų silpnų pusių, kurios neleidžia jo priimti. — Iš kitos pusės žiūrint, piktų linkėjimų klausimas nėra jau toks, kad jo nebūtų galima tinkamai išspręsti, ir tai ne tik šitoje psalmėje, bet ir kitur. Reikia atsiminti, kad Sen Test galiojo keršto įstatymas (2 Moš 21, 12. 23—25 ; 3 Moš 24, 17—21), ir bausmės buvo skiriamos daug kietesnės, negu mūsų laikais ; be to, psalmininkas kalba poetų būdu, ir jo metaforų negalima visur suprasti raidiškai. Be to, psalmininkas gina ne savo reikalą, bet Dievo, nes jis kalba prieš neprietelius, kurie todėl jį puola, jog jis, pasiduodamas Dievui, ištikimai laikosi Dievo įsakymų. (De imprecationibus in S Scripturis cf Bea, De Scripturae Sacrae inspiratione)

<sup>6</sup>*Pažadink prieš jį...* Psa' mininkas kalba apie vieną, matyti, žymiausią jo neprietelių tarpe. Visų pirma linki jam, kad jis būtų pasmerktas žmonių teisme, kad jis patektų į valdžią nedoro žmogaus, kurs trauktų jį į teismą ir kad tenai jį kaltintų piktas skundėjas, stovėdamas šalia jo. — *Kaltintojas*. Ebr šatan reiškia priešininką (skundėją). Plg 1 Kar 29, 4 ; 2 Kar 19 2 ir k. — *Jo dešinėje*. Vyriausias skundėjas žydų teismuose stovėdavo kaltinamojo dešinėje. Žr Zak 3 1 ; Ijob 30, 12. — *Teišėina* : iš teismo. — *Jo pareigą tegul gauna kitas*. Nustojęs savo pareigą, nebegaus ir skirtos joms algos, todėl nebeturės iš ko gyventi pats ir išlaikyti savo šeimos ; arba : trumpu laiku mirdamas, nepaliks savo pareigų kam nors iš savo šeimos, bet jos teks visai svetimam. — Šituos ps žodžiu : šv Petras

- <sup>11</sup>Skolintojas tegul tykoja viso jo labio,  
ir svetimieji teisplėšia jo darbų vaisius.
- <sup>12</sup>Nė vienas tenerodo jam gailestingumo,  
ir tenebūna kas pasigailėtų jo vaikelių.
- <sup>13</sup>Jo palikuonys tebūna atiduota sunaikinimui ;  
antroje kartoje tebūna išdildytas jų vardas.
- <sup>14</sup>Tebūna atsiminta jo tėvų kaltės pas Viešpatį,  
ir teneišdyla jo motinos nuodėmė.
- <sup>15</sup>Tebūna tai visados Viešpaties akivaizdoje,  
jis išnaikins nuo žemės jų atsiminimą.
- <sup>16</sup>Nes jis ir nemanė vykdyti gailestingumą,  
bet persekiojo nelaimingą ir vargšą žmogų  
ir žmogų įskaudintos širdies, kad jį nužudytų.
- <sup>17</sup>Jis mėgo prakeikimą : tegul jis jam ateina ;  
nenorėjo palaiminimo : tegul pasitraukia nuo jo.
- <sup>18</sup>Tegul jis būna apvilktas prakeikimu kaip drabužiu :  
tegul tas įeina kaip vanduo į jo vidų  
ir kaip aliejus į jo kaulus.
- <sup>19</sup>Tebūna jam kaip rūbas, kurs apdengia jį,  
ir juosta, kuria jis visados susijuosia.
- <sup>20</sup>Šitas atlyginimas tebūna iš Viešpaties tiems, kurie mane kaltina  
ir kurie kalba pikta prieš mano sielą.
- <sup>21</sup>Bet tu, Viešpatie, Dieve, padėki man dėl savo vardo,  
gelbėk mane, nes tavo gailestingumas maloningas.
- <sup>22</sup>Nes aš esu nelaimingas ir vargšas,  
ir mano širdis yra sužeista manyje.
- <sup>23</sup>Aš nykstu kaip šešėlis, kurs ištysta,  
ir manęs nusikratoma kaip skėrių.
- <sup>24</sup>Mano keliai svyruoja nuo pasninko,  
ir mano kūnas džiūsta suliesėjęs,
- <sup>25</sup>Ir aš pasidariau jiems pajuoka ;  
mane matydamį jie kraipo savo galvas.

pritaikė įdavėjui Judui ir iš jų ėmė  
proga raginti, kad kitas būtų išrink-  
tas eiti pareigų, kurių nevertas buvo  
pasidaręs Judas. — <sup>14</sup>*Tebūna atsi-  
minta...* tegul jis kenčia ir už savo  
tėvų kaltes. Plg 2 Moš 20, 5. — <sup>15</sup>*Te-  
būna tai visados...* Tegul pasilieka vi-  
sos jo tėvų kaltės neišnaikintos Dievo  
teisėjo akivaizdoje, o čia, žemėje,  
tebūna išnaikinta pikta giminė iki  
paskutinei pėdsakai. — <sup>16</sup>*Nes jis ir...*  
Jis nevertas pasigailėti, nes pats buvo  
be gailestingumo. — *Persekiojo nelai-  
mingą...* Tas, kurį neprietelis perse-  
kiojo, buvo ir be to priverstas daug  
kentėti, buvo patyręs ant savęs Die-  
vo rūstybės. — <sup>17</sup>*Jis mėgo prakeiki-  
mą...* nes nevengė, mėgo tas kaltes,  
už kurias skirta prakeikimas. — *Ne-  
norėjo palaiminimo*, nes nenorėjo da-  
ryti to, už ką Dievo yra pažadėtas  
palaiminimas. — <sup>18</sup>*Tegul jis būna...*  
Kas nuolat gyvena nuodėmėse, pra-

keikimas teįeina į jo vidurius, kaip  
vanduo ir aliejus į jo kaulus ; tebūna  
pilnas prakeikimo viduje ir tebūna  
visas tarsi įvyniotas į prakeikimą.

<sup>20</sup>*Šitas atlyginimas...* Ko vertas vie-  
nas neprietelis, to verti ir kiti. —  
<sup>21</sup>*Dėl savo vardo* : taip, kaip reikalauja  
tavo šventas vardas, tavo garbė —  
<sup>22</sup>*Aš nykstu...* Kada diena baigiasi,  
šešėlis tarsi linksta, darosi kaskart  
ilgesnis, kolei jis visai išnyksta tam-  
sybėje ; panašiai darosi ir su psal-  
mininko gyvenimu. — *Kaip skėrių*.  
Skėriai, vėjo pagauti, nunešami į jūrą  
ir negali pasipriešinti (2 Moš 10, 19 ;  
Joel 2, 2) ; taip pat varomas į mirtį  
ir psalmininkas. — <sup>24</sup>*Mano keliai...*  
Būdamas sielvarte, jis nebenori val-  
gyti, ir toks savęs alkinimas susilpnia-  
na jėgas ; kūnas, nebetepamas alie-  
jumi, nustoja savo vikrumo, dailu-  
mo. — <sup>25</sup>*Ir aš pasidariau...* Nepriete-  
liai žiūri į psalmininką kaip į žmogų,

- <sup>26</sup>Padėk man, Viešpatie, mano Dieve ;  
gelbėk mane, žiūrėdamas savo gailestingumo.  
<sup>27</sup>Tegul jie žino, kad tai tavo ranka,  
kad tu, Viešpatie, tai padarei.  
<sup>28</sup>Tegul jie keikia, kad tik tu laimintumei ;  
sukilstą prieš mane tebūna sugėdinti,  
o tavo tarnas tegul linksminasi.  
<sup>29</sup>Tebūna apvilkti gėda, kurie kaltina mane,  
ir tebūna apdengti savo sugėdinimu kaip apsiaustu.  
<sup>30</sup>Aš labai šlovinsiu Viešpatį savo burna  
ir daugelio tarpe girsiu jį ;  
<sup>31</sup>Nes jis stovėjo beturčio dėšinėje,  
kad išgelbėtų jį akyse teisėjų

### 109 (110) psalmė. Mesijas karalius, kunigas, nugalėtojas

<sup>1</sup>Dovido. Psalmė.

Viešpats tarė mano Viešpačiui : « Sėskis mano dėšinėje,  
kolei aš nepadarysiu iš tavo neprietelių tavo kojoms pakojo »

<sup>2</sup>Tavo galingąjį skeptrą Viešpats išties iš Siono :  
« Viešpatauk savo neprietelių tarpe !

kuri patys Dievas paliko ir baudžia. Plg Ps 21, 8 ; 42, 15 ir k. — <sup>27</sup>Tegul jie žino... Jei Dievas padės, kiekvienas pažins, kad Dievo ranka padarė žmonėms negalimą dalyką ir išvadavo iš kentėjimų. — <sup>28</sup>Tegul jie keikia... Aš nebijau jų prakeikimų, kad tik tu, Viešpatie, mane laimintumei. — <sup>31</sup>Nes jis stovėjo beturčio dėšinėje : kovodamas už jį, pasiryžęs jam padėti prieš tuos, kurie teisia ir nori pasmerkti jo sielą

**109 psalmė.** Dovidas skelbia Dievo nutarimą, kuriuo Dievas Tėvas kviečia Dovidą Viešpatį sėstis jo dėšinėje ir viešpatauti visiems neprieteliams, kaip jam, amžinajam Sūnui, pritinka (1—3) ; skelbia taip pat priesaika patvirtintą Dievo nutarimą, kad jis yra amžinas kunigas (4), ir aprašo Mesijo neprietelių nugalėjimą (5—7)

<sup>1</sup>Dovido. Psalmė parašyta Dovidu. Tai sako ne tik jos antraštė. Kristus Viešpats ne tik tai minėjo, kad jos autorius yra Dovidas, bet iš tokios jos kilmės ėmė įrodymų spręsti klausimui apie Mesijo prigimtį ir garbę (žr Mk 12, 35. 36 ; plg Lk 20, 42. 44 ; Mt 22, 43). Taip pat darė ir šv Petras, mokydamas Sekminių dieną žydus ir ateivius (žr Apd 2, 34). — 109 ps dažniau už visas kitas ps minima Nauj Test. Ja naudojosi Kristus, kreipdamas parisių dėmesį į Mesijo vertę (Mt 22, 43—45 ; Lk 20, 42) ir pasiskelbdamas sėsiąs Dievo

dėšinėje (Mt 26, 64 ; Mk 14, 62 ; Lk 22, 69 ; plg Apd 2, 34 ; Eph 1, 20 ; Kol 3, 1 ; Žyd 1, 13 ; 8, 1 ; 10, 12 ; 1 Petr 3, 22 ; Apr 3, 21). 1 Kor 15, 25 minimi šitos ps žodžiai apie tai, kad Kristus turi karaliauti, kolei visi jo neprieteliai nebus padėti po jo kojų, o Žyd 5, 6. 10 ; 6, 20 ; 7, 17—22. 24. 28, kad Kristus yra kunigas Melkisedeko būdu ir kad jis amžinas kunigas su Dievo priesaika. Iš to, kas pasakyta, ir iš viso krikščionių padavimo pasirodo, kad tas, apie kurį psalmėje kalbama ir į kurį Dievas atsiliepia, yra Mesijas. Kad taip pat žydai senovėje buvo tokios pat nuomonės, galima numanyti iš to, kad Kristus ir apaštalai, mokydami žydus, primena jiems šitos psalmės žodžius kaip jiems žinomas pranašystes apie Mesiją ir nesusitinka su prieštaravimais. — Dovidas dvasios pagavime mato savo būsimąjį sūnų Mesiją Dievo išaugstintą ir gavusį iš jo dvejetainį didžiausią garbę, sėdėti Dievo dėšinėje ir būti kunigu, ir pats gauna paliepiamą pranašauti apie tai ateisiančiam Mesijui ; todėl su didžiausiu nuolankumu tam savo sūnui jis sako : *Viešpats tarė mano Viešpačiui*. Ebr t pažodžiui : « Viešpaties (*Jahveh's*) pasakymas mano Viešpačiui (ebr *Adoni*), t y taip man liepia Jahveh pranašauti tau, mano Viešpatie. — *Sėskis mano dėšinėje*. Tas Dovidas Viešpats Dievo-Jah-

<sup>3</sup>Tavo yra viešpatavimas tavo gimino dieną šventame blizgėjime ;  
prieš aušrą, kaip rasą, aš pagimdžiau tave ».

<sup>4</sup>Viešpats prisiekė, ir jis nesigailės :

« Tu kunigas per amžius Melkisedeko tvarka ».

<sup>5</sup>Viešpats tavo dešinėje :

savo rūstybės dieną jis sunaikins karalius.

veh's žodžiais kviečiamas sėstis jo (Jahveh's) dešinėje, imti vyriausią pagarbos vietą, dalyvauti jo garbėje ir valdžioje (plg Apr 3, 31). — *Kolei aš nepadarysiu...* Dieviškos garbės dalyviui žadama visiškai pavergimas neprietelių. Tai išreiškiama palyginimu, paimtu iš rytiečių karalių papročio dėti savo koją ant nugalėtų priešų sprando, naudotis jais lyg pakuju sėdant ant arklio. Plg Još 10, 24. Jungė « kolei » neskiria kurios nors ribos dangiškai Mesijo karalystei iš anksto, tarsi atėjus nurodytai valandai, jau pavergtiems esant neprieteliams, Mesijas toliau nebesėdėtų Dievo dešinėje, nes jis « sėdi amžinai Dievo dešinėje » (Žyd 10, 12) ir « jo karalystei nebus galo » (Lk 1, 33); ta jungė « kolei » turi tik parodyti, kad visiškai neprietelių pavergimas Išganytojui yra vidurinis taškas išganymo istorijoje ir kad jam atėjus prasidės nauja era, kuri bus po pasaulio pabaigos. Jo viešpatavimas tuomet ne tik nesibaigs, bet pasirodys dar garbingesnis ir pilnesnis, nes tuomet jau nebebus neprietelių pavergti. Plg Mt 1, 25; 1 Kar 15, 14—28 ir k. — *3Tavo galingąjį skeptrą*: karališkos valdžios ženklą. — *Išties*. Dovidas, remdamas Viešpaties pasakymu, daro išvadą, kad karas neprieteliams pavergti prasidės iš Siono, kur yra Viešpaties sostas (1 Kron 28, 5; 29, 23). Iš čia Viešpats *išties*, privers pripažinti visagali mūsų Viešpaties Jėzaus Kristaus skeptrą. To švento karo pasekmė išreiškiama kitais Dievo pasakymo žodžiais: *Viešpatauk savo neprietelių tarpe*. — *3Tavo yra...* Šitos eil tekstas nėra visai tikras. Dabartinis ebr t (TM) yra verčiamas taip: « Tavo tauta yra stropiausia tavo stiprybės (žygio) dieną šventais apdais; iš aušros iščios yra tau tavo jaunystės rasa ». Todėl galima manyti, kad čia Mesijui žadama jaunų kovotojų kariuomenė, kurie priklauso kunigijos eilėms ir yra gausingi (gyvi), kaip pirmos dienos valandos rasa. Bet ką tikrai reiškia toks pažadas, nėra pa-

kankamai suprantama, ir toks vertimas per daug jau skiriasi nuo kitų senovinių vertimų, ypač nuo Aleksandriečių (G), kurs gali būti taip išverstas: « Su tavim yra viešpatavimas tavo galybės dieną šventųjų blizgėjime; iš iščios prieš aušrą aš pagimdžiau tave ». Arčiau patyrinėjus, randama, kad Aleksandriečių teksto vertėjas, matyti, turėjo prieš akis tą patį ebr (TM) *pusbalsių* tekstą, tik jis kitaip skaitė, įstatydamas, kur reikia, kitas *balses*, ir vieną žodį iš jo išleido; tuo būdu jis nutolo nuo kaikiurių kitų senovės vertimų. Išvertus graikiškus (G) žodžius atgal į ebr kalbą ir dedant į taip gautą ebr t kitas pusbalses, galima gauti apytikrą Ebr t senesnį už TM. To taip gauto truputį pataisyto ebr t vertimas ir duodamas šiame psalmyne. — Anot to vertimo, psalmininkas sako, kad Mesijui priklauso šventas (« šventumo blizgėjime ») viešpatavimas (vyriausioji valdžia), pagrįstas jo amžina kilme iš paties Dievo, kurs pagimdė jį taip, kaip prieš aušrą atsiranda (slaptu būdu) rytmetinė rasa. — Vietoje « šventumo blizgėjime » galima skaityti, kaip yra daugely senų rankraščių, Simacho vertime ir pas šv Jieronimą, « šventuosiuose kalnuose ». Tie žodžiai turėtų nurodyti Mesijo gimimą Dievo buveinėje, t y danguje. — Kadangi dieviškas Mesijo gimimas yra minimas Ps 2, 7, tai naujame Ps 109, 3 vertime nebus pasakyta nieko tokio, kuo jis skirtųsi nuo iš kitur žinomo Sen Test apreiškimo. Todėl naujam vertimui reiktų pripažinti pirmenybę, lyginant su prasme, kurią duoda Ebr t TM, laiko atžvilgiu vėlesnis už Aleksandriečių (G) ir Sieriškąjį (S) vertimus. — *4Viešpats prisiekė...* Psalmininkas skelbia kitą garbingą Mesijo pareigą. Jis nesulaužoma priesaika yra pastatytas amžinu kunigu. Priesaika nurodo ne tik Kristaus kunigystės tikrumą, bet ir begalinę jos vertę. — *Tu kunigas per amžius...* Karalius Mesijas pats yra kunigas. Kunigu jis yra pastatytas tiesioginiu



- <sup>6</sup>Teis tautas, padarys krūvas lavonų,  
sudaužys galvas plačiai šalyje.  
<sup>7</sup>Jis gers iš upelio kelyje,  
todėl pakels augštin galvą

### 110 (111) psalmė. Dievo geradarystės veikalai Israėlyje

- <sup>1</sup>Aleliuja.  
Aš šlovinsiu Viešpatį visa širdimi,  
teisiųjų sueigoje ir susirinkime.  
<sup>2</sup>Dideli yra Viešpaties veikalai,  
tyrinėtini visų, kurie juos mėgsta.  
<sup>3</sup>Jo veikalai yra didybė ir kilnumas;  
ir jo teisybė pasilieka per amžius.  
<sup>4</sup>Jis padarė atsimintinus savo stebuklus;  
gailestingas ir maloningas yra Viešpats.  
<sup>5</sup>Jis davė maisto tiems, kurie jo bijo;  
atsimins per amžius savo sandorą.  
<sup>6</sup>Savo veikalų galybė jis davė pažinti savo tautai,  
duodamas jiems tai, ką turėjo pagonyms.  
<sup>7</sup>Jo rankų darbai yra patikimi ir teisingi;  
tvirti yra visi jo įsakymai,  
<sup>8</sup>Pastoviai nustatyti amžių amžiams,  
paremti tvirtumu ir lygybe.

Dievo nutarimu, ir tai ne kokiam ilgesniam ar trumpesniam laikui, bet visiems amžiams. — *Melkisedeko tvarka* Melkisedekas buvo kartu karalius ir kunigas. Žr šv Povilo paaiškinimą šitų žodžių Žyd 5, 1—11; 7, 1—21. — <sup>5</sup>*Viešpats tavo dešinėje*. Psalmininkas kalba apie pagalbą, kurią Dievas suteikia Mesijui kovos dieną. Viešpačiu čia vadinama Dievas Tėvas. Jis yra Kristaus dešinėje. 1 eil, kur buvo kalbama apie didžiausią pagalbą, suteiktą Mesijui, jis buvo kviečiamas sėstis Dievo Tėvo dešinėje; čia gi būti dešinėje reiškia tą pat, kaip ir suteikti globos, pagalbos, padėti. Plg Ps 15, 8; 120, 5. — *Rūstybės diena*: visuotinio teismo diena. — <sup>6</sup>*Padarys krūvas lavonų*. Kovos arba teismo pasekmės bus visiškas neprietelių nugalėjimas ir sunaikinimas, kurs čia paaiškinamas palyginimu su kovos lauku, pilnu užmuštųjų priešų lavonų. — <sup>7</sup>*Jis gers...* Kova bus tokia smarki, kad Kristus, vedinas savo kariuomene, neturės laiko ilsėtis, ilgiau stabtelėti vienoje vietoje savo troškuliui numalšinti. Jam bus gana trupučio vandens, greitai pasisemto iš upelio pakelėje (plg Teis 7, 4—6), ir jis skubės toliau. Dėl tokios drąsos ir karžygiškumo jam teks pilniausio nugalėjimo garbė, kuri jam leis pakelti augštin savo

galvą. Paminėtas čia galvos pakėlimas nurodo, kad žodžiais: *Jis gers iš upelio kelyje* išreiškta taip pat vargas, kentėjimas, kurs priverčia nuleisti galvą. Todėl kaikurie šventieji tėvai ir kiti aiškina šituos žodžius apie žemišką Išganytojo gyvenimą su jo vargais ir kančia: žemišku gyvenimu jis gėrė iš upelio, todėl Dievas padarė jį nugalėtoju ir pasodino savo dešinėje (plg Pilyp 2, 8—11)

**110 psalmėje** giriama Dievas dėl didelių jo veikalų ir suteiktų tautai geradarybių (1—5), kuriomis pasireiškė jo galybė, ištikimybė sandorai ir šventumas; todėl jis reikia garbinti per amžius (6—10)

<sup>1</sup>*Aleliuja*. Ps autorius nežinomas. Šita ir 111 ps gana panašios viena į kitą, sudėtos iš trumpųjų sakinių, kurių mintys tarp savęs griežtai nesusižos; viena ir kita yra alfabetinė, turi po 22 eil, prasidedančias ebr t einančiomis iš eilės žydų alfabeto raidėmis. — *Teisiųjų sueigoje...* Psalmininkas nori šlovinti Dievą šventoje sueigoje dievnamyje ir tuojau vykdo savo sumanymą. — <sup>4</sup>*Jis padarė atsimintinus...* Savo stebuklams tautai padarytiems atsiminti Viešpats paskyrė šventes: Velykas, Pa dangčių šventę, šabata. — <sup>6</sup>*Maisto*: manos, vandens iš uolos. — <sup>6</sup>*Ka*

- <sup>9</sup>Jis siuntė savo tautai išvadavimą,  
padarė savo sandorą amžiams;  
šventas ir gerbtinas yra jo vardas.  
<sup>10</sup>Baimė Viešpaties yra pradžia išminties;  
išmintingai daro visi, kurie garbina jį;  
jo šlovė pasilieka per amžius

### 111 (112) psalmė. Teisiųjų laimė

- <sup>1</sup>Aleliuja.  
Palaimintas žmogus, kurs bijo Viešpaties,  
kurs labai mėgsta jo įsakymus.  
<sup>2</sup>Jo palikuonys bus galingi žemėje;  
teisiųjų giminė bus laiminama.  
<sup>3</sup>Lobis ir turtai bus jo namuose,  
ir jo dosnumas pasiliks visados.  
<sup>4</sup>Jis teka kaip šviesa tamsybėse doriesiems,  
maloningas ir gailestingas ir teisus.  
<sup>5</sup>Laimingas žmogus, kurs pasigaili ir skolina,  
kurs tvarko savo dalykus teisingai.  
<sup>6</sup>Per amžius nesvyruos,  
amžiname atminime bus teisusis.  
<sup>7</sup>Jis nebijos liūdnos žinios,  
stipri yra jo širdis: jis turi vilties Viešpatyje.  
<sup>8</sup>Patvari yra jo širdis: jam nereikia bijoti,  
kolei nepamatys savo priešininkų sugėdintų.  
<sup>9</sup>Jis dalina, dovanoja beturčiams,  
jo dosnumas pasiliks visados;  
jo ragas bus su garbe pakeltas augštytyn.  
<sup>10</sup>Nusidėjėlis matys ir pyks,  
grieš savo dantimis ir nyks;  
nusidėjėlių geismas nueis niekais

*turėjo pagonys*: Kanaano šalį. — *Išvadavimą*: iš Egipto. — <sup>10</sup>*Baimė Viešpaties*... Visoks tarnavimas yra šaltinis, šaknis ir esmė tikros išminties; todėl tas tarnavimas ir šlovinimas Dievo turi pasilikti amžinai. Plg Ijob 28, 28; Pat 1, 7; 9, 10; Ekli 1, 16

**111 psalmėje** aprašoma laimė dievobaimingo žmogaus: jo palikuonys galingi ir laimingi, jo namai pilni gėrybių, jis žymus gailestingumu ir teisingumu (1—5). Tvirtai pasitikėdamas Dievu, jis laisvas nuo pavojų, nugali neprietelius, žymus dosnumu, teisybe, galybe, garbe, taip, kad nusidėjėlis nirsta jam pavydėdamas (6—10)

<sup>1</sup>*Aleliuja*. 111 ps yra alphabetinė. Ji daugeliu atžvilgiu yra panaši į 110 ps. Jūdviejų autorius gal buvo tas pats. Žr Ps 110, 1 paaišk. — *Palaimintas*... Nors psalmininkas kalba apie dievobaimingo žmogaus laimę

šiam ir būsimame gyvenime, bet ypatingą dėmesį jis kreipia į Dievo suteikiamą užmokestį čia, žemėje. — <sup>3</sup>*Jo dosnumas*. Teisusis turės visados pakankamai lobio, kad galėtų būti dosnus. Plg Ekli (ebr) 3, 30; 7, 10 ir k. — Kiti ebr ž *cedaqaq* verčia: teisumas. — Teisiojo, dievobaimingo žmogaus teisumas, šventumas, paremtas Dievu, pasilieka per amžius. «Šventųjų darbai yra amžinųjų vaisių žiedas», sako šv Grigalius Didysis. — <sup>4</sup>*Jis teka*. Teisusis bus kitiems šviesa šio gyvenimo tamsybėje. Tamsybė yra nelaimės, vargo vaizdas, taip, kaip šviesa yra išgelbėjimo vaizdas. Kiti supranta šituos žodžius apie Dievą. — <sup>6</sup>*Nesvyruos*: Dievui padedant. — <sup>8</sup>*Sugėdintų*: gavusių nusipelnytą bausmę. — <sup>9</sup>*Jo ragas*: galybė, vertė, orumas eis didyn ir vis labiau bus gerbiamas žmonių akyse. — <sup>10</sup>*Nusidėjėlis matys*... Bedievis

**112 (113) psalmė. Šlovinimas Dievo, kilnaus ir maloningo**<sup>1</sup>Aleliuja.Šlovinkite, Viešpaties tarnai,  
šlovinkite Viešpaties vardą.<sup>2</sup>Tebūna Viešpaties vardas šlovinamas  
ir dabar, ir per amžius.<sup>3</sup>Nuo saulės tekėjimo iki jos nusileidimui  
tebūna šlovinamas Viešpaties vardas.<sup>4</sup>Kilnesnis už visas tautas Viešpats,  
jo garbė augščiau dangaus.<sup>5</sup>Kas kaip Viešpats, mūsų Dievas,  
kurs turi sostą augštybėje<sup>6</sup>ir nuleidžia akis žemyn į dangų ir į žemę?<sup>7</sup>Jis pakelia vargšą iš dulkių,  
iškelia beturtį iš mėslo,<sup>8</sup>Kad pasodintų jį su kunigaikščiais,  
su savo tautos kunigaikščiais.<sup>9</sup>Apgyvendina namuose tą, kuri buvo nevaisinga,  
kaip linksną vaikų motiną**113 A (114) psalmė. Viešpaties stebuklai Izraeliui išeinant iš Egipto**<sup>1</sup>Aleliuja.

Kai Izraelis ėjo iš Egipto,

Jokubo namai iš svetimos tautos,

<sup>2</sup>Tuomet Judas pasidarė jo šventovė,  
Izraelis jo karalystė.savo pykimu ir pavydu pakenks tik  
pats sau; jo troškimai bus tušti.  
Plg Ps 1, 6**112 psalmė.** Psalmininkas kviečia  
Viešpaties tarnus šlovinti jį visados  
ir visur (1—3); skelbia jo kilnumą,  
kuriuo jis praneša dangų ir žemę (4—  
6); parodo, koks maloningas jis yra ne-  
laimingiems ir paniekintiems (7—9)<sup>1</sup>*Aleliuja*: Pss 112—117, prasidedančios žodžiu *halelu-jah*, buvo vadinamos Hallelu; jos buvo recituojamos kaip kitomis iškilmingomis dienomis, taip ir per Velykų vakarienę. Plg Mt 26, 30. — *Tarnai*: ištikimi Dievo garbintojai. — *Viešpaties vardą*: Dievą, kurs apreiškė tautai savo vardą (savo prigimtį, pats save). — *„Kilnesnis už visas...“* Didelis dalykas yra visos tautos, kartu paimtos, bet Viešpats yra didesnis; puikus yra dangus, bet Viešpaties garbė yra didesnė už visą dangaus žibėjimą, ir gražuma, nes jis stovi augščiau viso pasaulio. Plg Malak 1, 11. — <sup>2</sup>*Kurs turi sostą...* Nors Dievo sostas yra taip augštai, jog jis turi žemyn žiūrėti, kad matytų dangų ir žemę, tačiau jis neužmiršta žemiausių dalykų irjais rūpinasi (plg Ješ 57, 15). Toliau pavyzdžiais paaiškinamas tas Dievo pažvelgimas žemyn. — <sup>7</sup>*Jis pakelia...* Plg 1 Kar 2, 8; Ijob 28, 5, 11; 1 Moš 41 sk. Pasilikimas dulkėse, mėšle yra vaizdai didžiausio skurdo ir apleidimo. — <sup>9</sup>*Apgyvendina...* Kitas tėviško Dievo rūpestingumo pavyzdys. Neturėjimas vaikų buvo Sen Test laikomas didžiausia nelaime, prakeikimu (2 Moš 23, 26; 5 Moš 7, 14). Dievas padaro, kad ir ta, kuri ilgą laiką buvo nevaisinga, susilaikia vaikų, jais džiaugiasi ir tarsi įsiaknija namuoseIš šitos ir tolesnių pss iki 117 (ebr t Ps 113—118), kurios visos prasideda žodžiu *halelu-jah*, susideda vadinamasis žydų Hallel. Jos visos buvo recituojamos iškilmingomis metų dienomis, o taip pat Velykų vakarieneje. 112 ir 113 pss buvo recituojamos prieš vakarienę, 114—117 pss ją pabaigus. Mato Evangelijos žodžiuose (26, 30): « pakalbėję giesmę, jie išėjo į Alyvų kalną » yra aliuzija į šito Hallelio recitavimą**113 psalmė.** Žydus, išeinančius iš Egipto ir keliaujančius per tyrus,

- <sup>3</sup>Jūra pamatė ir pasitraukė,  
Jordanas pasuko atgal.  
<sup>4</sup>Kalnai šoko kaip avinai,  
kauburiai kaip avinėliai.  
<sup>5</sup>Kas yra tau, jūra, kad tu bėgi?  
Jordanė, kad tu grėžies atgal?  
<sup>6</sup>Kalnai, kad šokate kaip avinai,  
kauburiai, kaip avinėliai?  
<sup>7</sup>Nuo Viešpaties veido sudrebėk, žeme,  
nuo Jokubo Dievo veido,  
<sup>8</sup>Kurs pavertė uolą vandenų liūnu,  
akmenį vandenų šaltiniu

### 113 B (115) psalmė. Tikrasis Dievas ir pagonių dievaičiai

- <sup>1</sup> <sup>(9)</sup> Ne mums, Viešpatie, ne mums,  
bet savo vardui duok garbę,  
dėl tavo gailestingumo, dėl tavo ištikimybės.  
<sup>2</sup> <sup>(10)</sup> Kam turėtų sakyti pagonys:  
«Kur gi yra jų Dievas?»  
<sup>3</sup> <sup>(11)</sup> Mūsų Dievas yra danguje;  
jis padarė visa, ko norėjo.  
<sup>4</sup> <sup>(12)</sup> Jų stabai yra sidabras ir auksas,  
žmonių rankų darbas.  
<sup>5</sup> <sup>(13)</sup> Turi burną — ir nekalba;  
turi akis — ir nemato;  
<sup>6</sup> <sup>(14)</sup> Turi ausis — ir negirdi;  
turi nosį — ir nesuuodžia;  
<sup>7</sup> <sup>(15)</sup> Turi rankas — ir nečiupinėja;  
turi kojas — ir nevaikščioja;  
jie neduoda garso savo gerkle.  
<sup>8</sup> <sup>(16)</sup> Panašūs bus į juos tie, kurie juos dirba,  
kiekvienas, kurs jais pasitiki.

lydėjo dideli stebuklai, skelbdami tos išrinktosios tautos išaugstinimą ir Dievo didybę (1—4, 5—8). — 113 ps iš tikro yra padaryta iš dviejų pss. Antroji prasideda nuo 9 eil ir žymiai skiriasi nuo pirmosios savo turiniu. Ir Vulg jos eil turi savo skaičiavimą. Ebr t pirmoji jos dalis vadinama 114 ps, o antroji — 115 ps

<sup>1</sup>*Aleliuja*. Ebr t šituo žodžiu baigiama 112 ps. Į čia jis atkeltas sekant Aleksandriečių vertimu (G). — *Iš svetimos tautos*, pažodžiui: «iš tarsi švebeldžiuojančios, svetima, nesu-prantama kalba šnekančios tautos», t y iš Egiptiečių. — <sup>2</sup>*Judas...* Judas čia reiškia visą tautą taip pat, kaip ir Izraelis. Minima gi Judo giminė dėl to, kad kelionėje iš Egipto ji vadovavo kitoms giminėms (Plg 1 Moš 49, 10; 4 Moš 2, 3; 10, 13. 14).

Izraelio tauta, išėjusi iš Egipto, turėjo būti atskirta nuo visų kitų tautų kaip šventa, kaip tikrosios religijos vidurys ir kaip Dievo apreiškimo nešėja. — *Jo*: Dievo. — *Jo karalystė*. Žydai priklausė Dievui ypatingu būdu; Viešpats buvo jų karalius. — <sup>3</sup>*Jūra pamatė...* Toliau poetiškai aprašomi stebuklai, Dievo padaryti išrinktajai tautai, jai einant per Raudonąją jūrą, per Jordaną, tyruose. — <sup>8</sup>*Kurs pavertė...* Primenama stebuklas tyruose duoto vandens, kad būtų aišku, jog visagaliui Dievui niekas negali priešintis. Žr 2 Moš 17, 6. 4 Moš 20, 1...

113, 9—26. Prislėgta tauta meldžia Dievą pagalbos, kad kartais pagonys nesityciotų iš Izraelio Dievo, kurs vienas yra sutvėrėjas, tuo tarpu kad pagonių stabai yra niekai (9—16); tauta išpažįsta savo pasitikėjimą

- <sup>9</sup> (17) Israėlio namai pasitiki Viešpačiu :  
jis yra jų padėjęs ir skydas.  
<sup>10</sup> (18) Aarono namai pasitiki Viešpačiu :  
jis yra jų padėjęs ir skydas.  
<sup>11</sup> (19) Kurie bijo Viešpaties, pasitiki Viešpačiu :  
jis yra jų padėjęs ir skydas.  
<sup>12</sup> (20) Viešpats atsimena mus  
ir palaimins mus :  
Palaimins Israėlio namus,  
palaimins Aarono namus.  
<sup>13</sup> (21) Jis palaimins tuos, kurie bijo Viešpaties,  
tiek mažus, tiek ir didelius.  
<sup>14</sup> (22) Viešpats padaugins jus,  
jus ir jūsų vaikus.  
<sup>15</sup> (23) Jūs esate palaiminti Viešpaties,  
kurs padarė dangų ir žemę.  
<sup>16</sup> (24) Dangus yra Viešpaties dangus,  
žemę gi jis davė žmonių vaikams.  
<sup>17</sup> (25) Ne mirusieji šlovina Viešpatį,  
ir nė vienas, kurs nužengia į mirusiųjų buveinę.  
<sup>18</sup> (26) Bet mes šloviname Viešpatį  
ir dabar, ir per amžius

**114. 115 (116) psalmė. Nuo mirties išgelbėto žmogaus dėkojimas**  
(114 V. ps.)

<sup>1</sup>Aleliuja.

Aš myliu Viešpatį, nes jis girdėjo  
mano maldavimo balsą,

<sup>2</sup>Nes palenkė man savo ausį  
tą dieną, kurią jo šaukiaus.

Viešpaties pagalba ir palaiminimu,  
nes ne mirusieji, bet gyvieji šlovina  
Viešpatį (17—26)

<sup>9</sup>*Ne mums...* Mes nenusipelnėme  
tavo pagalbos, bet tavo paties garbė  
reikalauja, kad tu mums vardan savo  
ištikimybės pažadams padėtumei  
prieš pagonių tautas. — <sup>10</sup>*Kur gi yra...*  
Jei Viešpats paliks savo tautą su-  
spaudime, pagonims rodysis, kad  
arba jis yra negana galingas, arba  
jo visai nėra. — <sup>11</sup>*Mūsų Dievas.* Bet  
Viešpats yra, ir jis yra visagalis. —  
<sup>12</sup>*Stabai yra sidabras* : negyvi paveiks-  
lai. Žr Ps 134, 15. — <sup>13</sup>*Turi burną...*  
Plg 5 Moš 14, 23 ; Išm 15, 15 ; Ješ 40,  
18... 44, 9... Jer 10, 3... Bar 6, 7... —  
<sup>14</sup>*Kurie bijo Viešpaties* : jam tarnau-  
ja ; prozelitai, pagonys, priėmusieji  
žydų tikėjimą. — <sup>24</sup>*Dangus yra...* Die-  
vas turi ypatingu būdu savo sostą  
danguje ; žmonijų gyvenamoji vieta  
yra žemė. — <sup>25</sup>*Ne mirusieji...* Sen  
Testamente dangus tebebuvo už-  
darytas ; todėl nežinota apie amžiną

mirusiųjų Viešpatyje šlovinimą. —  
<sup>26</sup>*Bet mes...* Kadangi mirusiųjų bu-  
veinėje nebegalima šlovinėti Dievo,  
tai mes, žemės vaikai, stropiai šlo-  
vinkime Dievą : mirusieji to nebegali  
daryti ; todėl Dievas ilgai laiko mus  
gyvus

**114. 115 psalmės.** Aleksandriečių  
vertime (G) ir Vulgatoje (V) yra dvi  
dali vienos ir tos pačios psalmės. Tai  
rodo jų vienodas turinys ir stilius.  
Viena psalme jos laikomos ir Ebr  
tekste, kuriame jos vadinamos 116  
psalme. Viena psalme susidedančia  
iš dviejų dalių laikysime ją ir mes. —  
Taigi pirmoje jos dalyje (114 ps)  
psalmės autorius pasisako savo meilę  
Dievui, nes Dievas išklauso, kai jis  
prašo pagalbos pavojuje (1—4) ;  
šlovina Dievo gailestingumą ir, ragin-  
damas pats save turėti dvasios ra-  
mybės, žada vaikščioti Dievo aki-  
vaizdoje (5—9). Antroje ps dalyje  
(115 ps) autorius sako, kad vien tik  
Dievas duoda pagalbos, todėl reikia

- <sup>3</sup>Mirties virvės apipynė mane,  
ir pragarų kilpos krito ant manęs ;  
aš patekau į suspaudimą ir vargus.
- <sup>4</sup>Ir aš šaukiaus Viešpaties vardo :  
« O, Viešpatie, gelbėk mano gyvybę ! »
- <sup>5</sup>Maloningas yra Viešpats ir teisus,  
ir mūsų Dievas gailestingas.
- <sup>6</sup>Viešpats sergi paprastuosius :  
aš buvau nelaimingas, ir jis išgelbėjo mane.
- <sup>7</sup>Grįžk, mano siela, į savo ramybę,  
nes Viešpats padarė tau gera.
- <sup>8</sup>Jis juk išgelbėjo mano sielą nuo mirties,  
mano akis nuo ašarų, mano kojas nuo suklupimo.
- <sup>9</sup>Aš vaikščiosiu Dievo akivaizdoje  
gyvųjų šalyje

(115 V. ps.)

- <sup>10</sup> (1) Aš pasitikėjau, nors aš ir sakiau :  
« Aš esu labai skausmo prislėgtas ».
- <sup>11</sup> (2) Aš tariau savo išgąstyje :  
« Kiekvienas žmogus klaidingas ! »
- <sup>12</sup> (3) Kuo aš atsilyginsiu Viešpačiui  
už visa, ką jis yra man davęs ?
- <sup>13</sup> (4) Aš imsiu gelbėjimo taurę  
ir šauksiuos Viešpaties vardo.
- <sup>14</sup> (5) Aš atitesėsiu savo įžadus Viešpačiui  
visos jo tautos akivaizdoje.
- <sup>15</sup> (6) Labai brangi yra Viešpaties akyse  
jo šventųjų mirtis.
- <sup>16</sup> (7) O, juk, Viešpatie, aš esu tavo tarnas,  
aš tavo tarnas, tavo tarnaitės sūnus :  
tu atišai mano pančius.

jis šlovinti ir atitesėti jam įžadai (10—14). Dievas labai brangina savo šventųjų gyvenimą : jis suteikė išgelbėjimą psalmininkui, kurs atitesės jam savo įžadus (15—18)

<sup>1</sup>*Aleluja*. Šitas žodis atkeltas į čia sekant Aleksandriečių (G) vertimu. — *Aš myliu...* Begalinis Dievo gerumas sužadino tą dėkingumo meilę psalmininko širdyje. — <sup>2</sup>*Mirties virvės...* Plg Ps 17, 5. 6. — <sup>3</sup>*Paprastuosius* : neklastingus. Ebr t pažodžiui : neprityrusius, todėl tokiuos, kurie negali patys savęs apsiginti ir yra labiau reikalingi globos kaip kiti.

<sup>7</sup>*Grįžk...* Siela iš baimės kone buvo išbėgusi iš kūno ; ji vėl gali būti rami, nes Dievas pašalina visa, kas jos ramybę drumstė — <sup>9</sup>*Gyvųjų šalyje*. Plg Ps 55, 13, 14. Išgelbėtas nuo mirties galės toliau naudotis šiuo gyvenimu

115, <sup>10</sup>*Aš pasitikėjau, nors...* Psalmininkas išpažįsta savo tikėjimą ir pasitikėjimą Dievu, nors turi kentėti

didelį vargą. — <sup>11</sup>*Savo išgąstyje*. Plg Ps 30, 23. — *Klaidingas* : apvilia. Laukdamas su pasitikėjimu pagalbos iš Dievo, psalmininkas nieko nelaukia iš žmonių, kurie nuolat net ir teisingiausiai belaukiant apvilia. Plg Rom 3, 4 ; Ps 32, 16 ; 59, 13. — <sup>12</sup>*Kuo aš atsilyginsiu* : kaip aš padėkosiu. — <sup>13</sup>*Gelbėjimo taurę*. Taip psalmininkas trumpai vadina taurę, kuria buvo atnašaujama liejamoji auka, dėkojant už gautąją sveikatą, gelbėjimą. Apie liejamųjų aukų taurę žr 2 Moš 25, 29 ; 37, 16. Auką atnašaujant yra šaukiamasi Viešpaties vardo. — <sup>15</sup>*Labai brangi...* Ištikimi Dievo tarnai yra ypatingai Dievo apvaizdos globojami. Jų mirtis nėra Dievo akyse toks menkas dalykas, kad jam būtų visviena, ar bus jie bedievių nužudyti, ar ne. Priešingai, yra tai jam pilno meilės jo rūpestingumo dalykas. Plg Ps 48, 9. — <sup>16</sup>*Aš esu tavo tarnas*. Kadangi Dievas brangina

- 17 (8) Tau aš aukosiu šlovinimo auką  
ir šauksiuos Viešpaties vardo.  
18 (9) Aš atitesėsiu savo įžadus Viešpačiui  
visos jo tautos akivaizdoje,  
19 (10) Viešpaties namų prieangiuose,  
tavo viduryje, o Jerusale!

### 116 (117) psalmė. Paragininimas šlovinti Viešpatį

<sup>1</sup>Aleliuja.

Šlovinkite Viešpatį, visos giminės,  
skelbkite jį, visos tautos,

<sup>2</sup>Nes jo gailestingumas pasirodė ant mūsų galingas,  
ir jo ištikimybė pasilieka per amžius

### 117 (118) psalmė. Dėkojimo giesmė už stebuklingą išgelbėjimą

<sup>1</sup>Aleliuja.

Dėkokite Viešpačiui, nes jis yra geras,  
nes jo gailestingumas amžinas.

<sup>2</sup>Tesako Israėlio namai:

« Jo gailestingumas amžinas ».

<sup>3</sup>Tesako Aarono namai:

« Jo gailestingumas amžinas ».

<sup>4</sup>Tesako, kurie bijo Viešpaties:

« Jo gailestingumas amžinas »!

<sup>5</sup>Iš sielvarto aš šaukiaus į Viešpatį;

Viešpats išklause mane ir išlaisvino mane.

visus savo ištikimus tarnus, psalmininkas primena, kad ir jis yra vienas iš jų tarpo. — <sup>18</sup>*Viešpaties namų prieangiuose*: ten, kur buvo deginamųjų aukų altorius

**116 psalmėje** kviečiamos visos tautos šlovinti Dievą už jo gailestingumą ir jo ištikimybę pažadams (plg Rom 15, 11).

<sup>1</sup>*Aleliuja*. Žodis atkeltas į čia iš 115 ps pabaigos. Šitoje ps atsižvelgiama į Mesijo laikus, nes šlovinti Dievą raginama ne vien Israėlis, bet visos tautos. — <sup>2</sup>*Jo gailestingumas*. Pašaukimas pagonių į Kristaus karalystę buvo Dievo gailestingumo darbas, žydų — jo ištikimybės pažadams

**117 psalmė** pradedama paraginiu šlovinti Dievo gerumą (1—4). Toliau psalmininkas tautos vardu išpažįsta, jog visuomet gaudavo pagalbos iš Dievo, kurio reikia pilnai pasitikėti (5—9). Tos Dievo pagalbos tauta susilaukė dabar apstota priešų, kuriuos nugalėjo (10—13); taigi su džiaugsmu augština Dievą gelbėtoją, su iškilme eina į šventyklą, šlovin-dama Dievą, kad, nors paniekinta

pagonių, ji virsta kampiniu akmenimi dieviškojo rūmo, statytino žemėje; dėl to tai su linksmu šūkojimu ir geriausiu viltimi ji švenčia iškilmingą šventę (14—29)

<sup>1</sup>*Aleliuja*. Žodis atkeltas į čia iš 116 ps pabaigos. — Daugumo aiškintojų nuomone, šita psalmė sudėta neilgai trukus po Babelės nelaisvės kuriam nors iškilmingam ir linksmam žydų gyvenimo atsitikimui, tokiam, kaip padangčių šventė (minėta Esdr 3, 1—4), arba atstatytos šventyklos pašventinimui (Esdr 6, 15—18). Ji buvo giedama ne vieno khoru, bet kelių, pasikeičiant. Išganytojas ketletą jos žodžių (22 ir 23 eil) aiškino apie save (plg Mt 21, 42; Mk 12, 10; Lk 20, 17; Apd 4, 11; Rom 9, 23; 1 Petr 2, 7). Žydų mokytojai laikė ją visą mesijine. Jos žodžiais pasitiko minia (25, 26 e) Išganytoją, iškilmingai žengiantį į Jerusale (žr Mt 21, 9). — *Dėkokite...* Plg Ps 105, 1; 106, 1; 135, 1; Jer 33, 11. — <sup>2—4</sup>*Tesako...* Plg Ps 113, 9—11; 134, 19... — *Kurie bijo...* Ir čia kviečiami dėkoti Dievui už jo gerumą visi: tauta, kunigai

- <sup>6</sup>Viešpats yra su manim : aš nebijau ;  
ką gali padaryti man žmogus ?
- <sup>7</sup>Viešpats yra su manim, mano padėjėjas,  
ir aš matysiu savo priešus sugėdintus.
- <sup>8</sup>Geriau bėgti glaustis prie Viešpaties,  
kaip pasitikėti žmogumi.
- <sup>9</sup>Geriau bėgti glaustis prie Viešpaties,  
kaip pasitikėti kunigaikščiais.
- <sup>10</sup>Visos tautos apstojo mane :  
Viešpaties vardu aš sutriuškinau jas.
- <sup>11</sup>Iš visur apstojo mane :  
Viešpaties vardu aš sutriuškinau juos.
- <sup>12</sup>Apspito mane kaip bitės ;  
degino kaip ugnis erškėčius :  
Viešpaties vardu aš sutriuškinau juos.
- <sup>13</sup>Buvau smarkiai stumdomas, kad parpulčiau,  
bet Viešpats padėjo man.
- <sup>14</sup>Mano jėga ir mano stirpybė yra Viešpats ;  
ir jis pasidarė man gelbėtojas.
- <sup>15</sup>Džiūgavimo ir išgelbėjimo balsas  
teisiųjų padangtėse.  
Viešpaties dešinė stipriai veikė,
- <sup>16</sup> Viešpaties dešinė pastatė mane,  
Viešpaties dešinė stipriai veikė.
- <sup>17</sup>Aš nemirsiu, bet būsiu gyvas  
ir pasakosiu Viešpaties darbus.
- <sup>18</sup>Plakte plakė mane Viešpats,  
bet mirčiai neatidavė manęs.
- <sup>19</sup>Atidarykite man teisybės vartus :  
įėjęs pro juos, aš dėkosiu Viešpačiui.
- <sup>20</sup>Šitie yra Viešpaties vartai,  
teisieji įeis pro juos.
- <sup>21</sup>Aš dėkosiu tau, kad išgirdai mane  
ir pasidarei man gelbėtojas.

ir prozelitai. — <sup>6—10</sup>*Iš sielvarto...* Visose šitose eil atsiliepiama tautos vardu. — <sup>9</sup>*Kunigaikščiais*. Israėlis ne vieną kartą buvo patyręs, kad kunigaikščiai ir karaliai nieko negalėjo tautai padėti. Plg Ješ 30, 3—5; 31, 3. — <sup>10—18</sup>*Visos tautos...* Iperbolėmis ir palyginimais aprašoma pavojaus didumas ir kaip iš jo išsigelbėta. Plg Esdr 4, 4—24; Neem 1, 3; 4, 7; 6, 16. — <sup>18</sup>*Teisiųjų padangtėse*. Gal čia turėta galvoje padangtės, kuriose Israėlaičiai pasilikdavo keltą dienų rudens iškilmų metu. Plg 3 Moš 23, 42—44; Neem 8, 14—17. — <sup>17</sup>*Aš* : Israėlis

<sup>19</sup>*Atidarykite...* Iš šitos ir iš 20 eil daroma išvada, kad jų žodžiai (todėl ir visos 117 ps) buvo giedama iškilmingos procesijos metu, prisiartinant prie šventyklos. Viduje už dar užda-

rytų šventyklos vartų turėjo būti gal kunigų khoras. — *Teisybės vartus*. Šventyklos vartai yra įėjimas į vietą susitikimo Dievo su žmonėmis. Teisumą suteikias Dievas gyvena toje vietoje, ir tik teisieji gali artintis į jį. Jų vardu psalmininkas sako : *Įėjęs pro juos, aš dėkosiu Viešpačiui*, ir <sup>20</sup>*Šitie yra...* Įeidama minia toliau sako : <sup>21</sup>*Aš dėkosiu tau...* — <sup>22</sup>*Akmuo, kurį...* Patarlinis išsireiškimas, paimtas iš to, kaip dedama rūmo pamatai, ant kurių kampinio akmens susiduria ir remiasi dvi sienės. Jo prasmė : tas (akmuo), kurį atmetė kiti kaip nenaudingą, netinkamą, pasidarė pirmas ir visų svarbiausias (plg Jer 51, 26). Pagonys, kurie statė įvairias pasaulio karalystes, norėjo, kad Israėlis nebebūtų atskira tauta, kad nebebūtų akmuo jų statyme, bet



- <sup>22</sup>Akmuo, kurį atmetė statytojai,  
pasidarė kampinis akmuo.  
<sup>23</sup>Tai padaryta Viešpaties,  
yra nuostabu mūsų akyse.  
<sup>24</sup>Šita yra diena, kurią Viešpats padarė ;  
džiūgaukime ir linksminimės ją.  
<sup>25</sup>O Viešpatie, gelbėki ;  
o Viešpatie, duok laimės !  
<sup>26</sup>Palaimintas, kurs ateina Viešpaties vardu ;  
mes laiminame jus iš Viešpaties namų.  
<sup>27</sup>Dievas yra Viešpats,  
ir jis nušvito mums.  
Tvarkykite iškilmingą ėjimą su lapuotomis šakomis  
iki altoriaus ragų.  
<sup>28</sup>Tu mano Dievas, ir tau aš dėkoju ;  
mano Dieve, aš augštinu tave šlovinimu.  
<sup>29</sup>Dėkokite Viešpačiui, nes jis yra geras,  
jo gailestingumas amžinas

### 118 (119) psalmė. Dievo įstatymo šlovinimas

#### *Aleph*

- <sup>1</sup>Palaiminti, kurių kelias yra nesuteptas,  
kurie vaikščioja Viešpaties įstatymu.  
<sup>2</sup>Palaiminti, kurie sergi jo nuostatus,  
jieško jo visa širdimi,  
<sup>3</sup>Kurie nedaro neteisybės,  
bet vaikščioja jo keliais.

Dievas, vėl priimdamas jį į savo malonę kaip savąją tautą, padarė iš jo svarbiausią tautą, pas kurią savų laikų turėjo ateiti pagony, kad, jai tarpininkaujant, dalyvautų mesijinio apreiškimo palaiminimuose. Tik kai žydai vėl turėjo savo šventnamį, jie iš naujo pasijuto esą Dievo tauta. Tik per Kristų Israėlis galėjo pasidaryti kampinis akmuo tarp tautų (Jes 28, 16), nes jis sujungia žydus ir pagonis, žmones ir angelų pasaulį. Plg Mt 21, 42 ; Mk 13, 20 ; Lk 20, 17 ; ApD 4, 11 ; 1 Petr 2, 7. — <sup>24</sup>Šita yra diena... Ta graži iškilmės diena, kuri rodė Israėlaičiams, kad jie iš tikrųjų yra Dievo tauta. — <sup>25</sup>Gelbėki... Ebr *Hoši'ah na'*. Iš jo padaryta liturginis žodis Hosanna, «gelbėk gi». Lydėjusieji Jėzų mokytiniai ir minia naudojosi įprastomis apeigomis, įeinant iškilmingai į šventnamį. Žr Mt 21, 9 ; Jo 12, 13. — <sup>26</sup>Palaimintas... Šitais žodžiais kunigų khoras turėjo sveikinti įeinančius į šventnamį. Tie patys kunigai laimino tautą (plg palaiminimo formulę 4 Moš 6, 24) : *Mes laiminame...* — <sup>27</sup>Tvarkykite... Puoškite šventę ša-

komis (plg 2 Mak 10, 7), kurių eilė, eidama per visą kunigų šventorių, siektų deginamųjų aukų altoriaus ragus (buvusius ant altoriaus kampų iškyšulius). Plg 2 Moš 27, 2 ; 38, 2 ; 29, 12 ; 40, 29 ; 3 Moš 4, 25. 30. 34. Į tą pakvietimą tauta atsako : <sup>28</sup>*Tu mano Dievas...* Psalmė baigiama žodžiais, kuriais ji pradėta : <sup>29</sup>*Dėkokite...* Juos turėjo giedoti visi draug

**118 psalmė** alfabetinė; ji susideda iš 22, t y iš tiek posmų (strophų), kiek yra ebr alfabete raidžių; kiekviena yra 8 eilutės. Kiekviena eil pirmojo posmo ebr t prasideda pirmaja ebr alfabeto raide, t y *'aleph*; kiekviena eil antro posmo prasideda antrąja ebr alfabeto raide, t y *beth*; eilutės trečiojo posmo prasideda raide *ghimel* ir tt. — Kiekvienoje ps eil (išskyrus 122 eil) yra paminėta Dievo duotasis apreiškimas (įstatymas), vadinamas aštuoniais tą patį dalyką reiškiančiais vardais (sinonimais). Ebr t tie vardai tokie : *thorah* (lex, įstatymas), *mišpatim* (iudicia, decreta, nutarimai), *'eduth* (monitum, praesciptum, testimonium — liudijimas), *piqqudim* (praecepta,

- <sup>4</sup>Tu davei savo įsakymus,  
kad būtų labai sergimi.  
<sup>5</sup>Kadgi būtų tvirti mano keliai  
tavo nuostatams sergėti.  
<sup>6</sup>Tuomet aš nebūsiu sugėdintas,  
kai žiūrėsiu visų tavo paliepimų.  
<sup>7</sup>Aš šlovinsiu tave tiesia širdimi,  
kai išmoksiu tavo teisybės nutarimus.  
<sup>8</sup>Aš sergėsiu tavo nuostatus;  
nepalik manęs jokia būdu

## Beth

- <sup>9</sup>Kaip išlaikys jaunikaitis savo kelią nesuteptą?  
sergėdamas tavo žodžius.  
<sup>10</sup>Aš jieškau tavęs visa savo širdimi;  
neleisk man nukrypti nuo tavo paliepimų.

mandata — įsakymai), *khugqim* (statuta, iustificationes — nuostatai), *mitsvoth* (mandata — paliepimai), *'imrah* (eloquium, promissum — pasakymai), *dabar* (verbum — žodis), *'emunah* (veritas — tiesa) ir *derekh* (via — kelias). — Paskultiniu du vardu laikomi atsiradusiais per klaidą: *derekh* 3 ir 37 eil vietoje *dabar*; *'emunah* 90 eil vietoje *'imrah*

Galima manyti, kad psalmės autorius kalba ne vien savo vardu, bet visų dievobaimingų Dievo įstatymo mylėtojų. Parašyta ps gal Babelės nelaisvės metu. Tikro minčių sąryšio tarp jos sakinių dažniausiai nežymu; bet juos visus riša alfabėtinė eilė. Kaikurie tačiau psalmės aiškintojai mėgina rasti ir minčių sąryšį tarp posmų ir išreiškia ps turinį šitokiu būdu: Psalmininkas, pagyręs ištikimybę Dievo žodžiui (*aleph*), nurodęs ją kaip dorybių dorybę, naudingą jaunam žmogui, kurioje jis pats uoliai lavinasi (*beth*), besityčiojančių priešų apstotas, meldžia sau vidinio apšvietimo malonės (*ghimel*), dorinės stipriybės (*daleth*), ištvermės (*he*), drąsaus ir greito išpažinimo savo tikėjimo (*vav*). Dievo žodis jo nuolatinio mąstymo dalykas (*zain*); jis laikosi vienybės su tais, kurie bijo Viešpaties (*kheth*), pripažįsta, kad dabartinis jo pažeminimas yra jam išganingas (*teih*); bet jam reikia paguodos (*yod*), ir jis klausia atsidusdamas: iki kokių aš dar turėsiu kentėti (*kaph*)? Be Dievo žodžio, tokio galingo ir tokio pastovaus, jis visai nustotų drąsos (*lamed*); jis jam duoda išmintingumo, kurio jam taip labai reikia jo sunkiose sąlygose

(*mem*), jis yra prisiekęs jam ištikimybę ir laikosi savo priesaikos, nežiūrėdamas persekiojimo (*nun*); jis niekina bedievių ir bjaurisi juo (*samekh*); jis prislėgtas, bet Dievas neleis jam žūti (*'ain*); tas maloningas Dievas neleis, kad bedieviški prispaudimai, kurie jam išspaudžia ašaras, nugaltų jį (*pe*), dar jauną ir paniekiną, bet pilną uolumo prieš tuos, kurie užmiršta Viešpatį (*tsade*). Tegul Dievas teikiasi išgirsti jo šauksmus dieną ir naktį (*qoph*), greitai atgaivina jį savo maloningu gerumu (*resh*), nes jis pasilieka tvirtas, nežiūrind kunigaikščių persekiojimo (*shin*). Kadgi Viešpats pagaliau išgelbėtų jį, menką klaidžiojančią avelę, esančią dideliame pavojuje (*thav*)

<sup>1</sup>Kelias, kaip Ps 1 ir kitur, yra būdas veikti ir gyventi; Dievo kelias (*keliai*) yra Dievo įstatymo įsakytas būdas elgtis. Nesuteptas yra gyvenimas tik tų, kurie priėmė kaip savo elgesio taisyklę Dievo įstatymą. — <sup>2</sup>Jieško jo: apsvarstydami įstatymą jieško Viešpaties valios, to, kas jam patinka. — <sup>4</sup>Tu davei... Laikytis įstatymo reikalauja pats Dievas. Iš čia psalmininko širdyje kyla troškimas ir prašymas: <sup>5</sup>Kadgi būtų tvirti... Kadgi mano kelias būtų visai tiesus, mano valia būtų be nukrypimo palenktą laikytis Dievo įsakymų. — <sup>7</sup>Tavo teisybės: tavo valios. — <sup>8</sup>Nepalik... Dievo nutarimus psalmininkas sergės, bet reikia, kad Dievas jo neapleistų, nes tik Dievo padedamas, o ne įgimtomis jėgomis nupuolęs žmogus gali laikytis Dievo įstatymo <sup>9</sup>Kaip išlaikys... Dievo įstatymas

<sup>11</sup>Savo širdyje aš slepiu tavo posakius,  
kad tau nenusidėčiau.

<sup>12</sup>Būk pašlovintas, Viešpatie ;  
mokyk mane savo nuostatų.

<sup>13</sup>Aš pasakoju savo lūpomis  
visus tavo burnos nutarimus.

<sup>14</sup>Aš džiaugiuos tavo potvarkių keliu,  
kaip visais turtais.

<sup>15</sup>Aš mąstysiu apie tavo įsakymus  
ir svarstysiu tavo kelius.

<sup>16</sup>Aš gėrėsiuos tavo nuostatais ;  
neužmiršiu tavo žodžių.

### *Ghimel*

<sup>17</sup>Gera daryk savo tarnui, kad aš būčiau gyvas  
ir sergėčiau tavo žodžius.

<sup>18</sup>Atmerk mano akis,  
kad žiūrėčiau į tavo įstatymo stebuklus.

<sup>19</sup>Svečias aš esu žemėje,  
neslėpk nuo manęs savo paliepių.

<sup>20</sup>Mano siela pailsta,  
begeisdama visuomet tavo nutarimų.

<sup>21</sup>Tu sudraudei puikiuosius ;  
prakeikti, kurie nukrypsta nuo tavo paliepių.

<sup>22</sup>Nuimk nuo manęs pajuoką ir panieką,  
nes aš laikau tavo potvarkius.

<sup>23</sup>Nors kunigaikščiai daro posėdžius ir kalba prieš mane,  
tavo tarnas mąsto apie tavo nuostatus.

ypač naudingas jaunam amžiui, kuriame žmogus turi daugiau pagundų. — <sup>11</sup>*Savo širdyje...* Tavo posakiai yra ne tik viršinė mano elgesio taisyklė, bet ir vidinė, tvarkanti visus mano giliausius jausmus. — <sup>13</sup>*Aš pasakoju...* girdamas juos ir mokydamas jų tuos, kuriems jie nežinomi. — <sup>14</sup>*Tavo potvarkių keliu* : tokio pasielgimu, kokį tavo potvarkiai man rodo ir įsako

<sup>17</sup>*Gera daryk...* Apsaugok mano gyvybę nuo neprietelių. — <sup>18</sup>*Atmerk...* Mūsų įgimtas akumas turi būti Viešpaties pašalintas, kad galėtumėm matyti nuostabius Dievo apreiškimo turtus. — <sup>19</sup>*Svečias aš esu...* Svetimšaliui gresia nemaža pavojų, jei jis nežino, ką šalies įstatymai leidžia ir ką draudžia. Tokie svetimi mes esame Viešpaties šalyje ; todėl pavojams pašalinti meldžiame jo įstatymą pažinti. Didelis to pažinimo troškimas aprašomas toliau : <sup>20</sup>*Mano siela...* — <sup>21</sup>*Tu sudraudei...* Savo vientaučius, nesilaikančius įstatymo, psalmininkas vadina puikiais ir prakeiktais ir šaukia jiems Dievo bausmę. — <sup>22</sup>*Nuimk nuo manęs...* Ištikimi Dievo įsta-

tymo mylėtojai niekinami ir išjuokiami bedievių ir svetimtaucių, tačiau : <sup>23</sup>*Nors kunigaikščiai...* Tiesieji eina savo keliu, žiūrėdami Dievo įsakymų, tvirtai įsitikinę, kad be jo leidimo niekas negalės jiems kenkti. — <sup>24</sup>*Mano patarėjai* : kurie jokiau atsitikimu nepalieka manęs be naudingos patarties

<sup>25</sup>*Mano siela...* Aš esu labai pažemintas, arba : aš su didžiausiu nuolankumu maldauju, parpuolęs ant žemės, kad galėčiau gyventi taip, kaip reikalauja tavo žodis. — <sup>26</sup>*Aš išdėščiau...* Išdėščiau tau, Viešpatie, visą savo pasielgimą ir visus savo reikalus. — <sup>27</sup>*Pamokyk mane* ...Reikia Dievo pamokymo, kad galėtumėm gerai mąstyti apie jo stebuklus. — <sup>28</sup>*Mano siela ašaroja...* Psalmininko nuliūdimo priežastis yra skaudžios tautos gyvenimo sąlygos, arba didelis vidinis susirūpinimas. Paguodos jis laukia iš Dievo. — <sup>29</sup>*Nuo klaidos kelio* : kuriame galėčiau pasidaryti tau neistikimas, nusidėti ; maloninškai suteik man savo įstatymą, kuriuo galėčiau apsisaugoti nuo be-

- <sup>24</sup>Nes tavo potvarkiai yra man malonumas,  
mano patarėjai yra tavo nuostatai

*Daleth*

- <sup>25</sup>Mano siela guli parblokšta dulkėse :  
gražink man gyvybę, kaip esi pasakęs.  
<sup>26</sup>Aš išdėsčiau savo kelius, ir tu išklausei mane :  
mokyk mane savo nuostatų.  
<sup>27</sup>Pamokyk mane savo įsakymų keliu,  
ir aš mąstysiu apie tavo stebuklus.  
<sup>28</sup>Mano siela ašaroja iš susikrimitimo :  
pastatyk mane, kaip esi pasakęs.  
<sup>29</sup>Saugok mane nuo klaidos kelio  
ir suteik man savo įstatymą.  
<sup>30</sup>Aš pasirinkau tiesos kelią,  
pasiėmiau sau tavo nutarimus.  
<sup>31</sup>Aš laikaus tavo potvarkių ;  
Viešpatie, nesugėdink manęs.  
<sup>32</sup>Aš bėgsiu tavo paliepiamų keliu,  
kai būsi išplėtęs mano širdį.

*He*

- <sup>33</sup>Parodyk man, Viešpatie, savo nuostatų kelią,  
ir aš laikysiuos jo tiksliai.  
<sup>34</sup>Pamokyk mane laikytis tavo įstatymo,  
ir aš sergėsiu jį visa savo širdimi.  
<sup>35</sup>Vesk mane savo paliepiamų taku,  
nes aš juo gėriuosi.  
<sup>36</sup>Palenk mano širdį į savo potvarkius,  
o ne į godulystę.  
<sup>37</sup>Nugręžk mano akis, kad nematytų tuštybės ;  
duok man gyvenimą savo keliuose.  
<sup>38</sup>Atitesėk savo tarnui savo pažadą,  
kurs yra duotas tiems, kurie bijo tavęs.  
<sup>39</sup>Atimk nuo manęs pajuoką, kurios bijau,  
nes tavo nutarimai meilūs.  
<sup>40</sup>Štai aš trokštu tavo įsakymų :  
žiūrėdamas savo lygybės, suteik man gyvenimą

dievystės. — <sup>30</sup>*Tiesos kelią* : kelią ištikimybės Dievui, ištvermės tiesoje. — <sup>31</sup>*Nesugėdink manęs* : neduok man rausti priešų akyse, išgelbėk iš nelaimės ir prispaudimo. — <sup>32</sup>*Kai būsi išplėtęs...* Padarysi mano širdį pilną džiaugsmo ar išlaisvindamas iš vargo, ar sustiprindamas viltį, suteikdamas daugiau drąsos, linksmumo, jėgų. Plg Jėš 60, 5

<sup>33</sup>*Savo nuostatų kelią* : kurs tavo įstatyme duotas kaip gyvenimo taisyklė. — <sup>36</sup>,<sup>37</sup>*O ne į godulystę*. Laikytis įstatymo labiausiai trukdo *godulystė*, t y turtų troškimas, ir *tuštybė*, t y tušti dalykai, neturį jokios tikros

vertės, kurie sužadina žmogaus pagėidimus. — <sup>38</sup>*Savo pažadą* : kurį esi davęs tuo tikslu, kad žmonės bijotų tavęs, t y kad tau tarnautų.

<sup>39</sup>*Atimk nuo manęs pajuoką* : rūpinkis manimi ir pašalink priešų išjuokimus ir niekinimus, nes aš mėgstu tavo nutarimus. Plg aug 22 e. — <sup>40</sup>*Savo lygybės* : parodydamas savo teisybę ir savo tarnams, vienus teisingai nubaudo, savo tarnams teisingai įvykdydamas savo pažadus, vėl pašauk mane į naują gyvenimą

<sup>41</sup>*Teateina ant manęs...* Psalmininkas meldžia sau žadėtos malonės drąsiai išpažinti savo tikėjimą, ne-

## Vau

- <sup>41</sup>Ir teateina ant manęs tavo pasigailėjimai, Viešpatie,  
tavo pagalba, kaip esi žadėjęs.  
<sup>42</sup>Ir aš duosiu atsakymą tiems, kurie daro man priekaištus,  
kad aš pasitikiu tavo žodžiais.  
<sup>43</sup>Neatimk iš mano burnos tiesos žodžio,  
nes aš pasitikiu tavo nutarimais.  
<sup>44</sup>Aš visados sergėsiu tavo įstatymą,  
per amžius ir amžių amžius.  
<sup>45</sup>Aš vaikščiosiu erdvio keliu,  
nes aš tyrinėju tavo įsakymus.  
<sup>46</sup>Apie tavo potvarkius aš kalbėsiu karalių akivaizdoje  
ir nebūsiu sugédintas.  
<sup>47</sup>Aš gėrėsiuos tavo paliepimais,  
kurios aš mėgstu.  
<sup>48</sup>Aš kelsiu savo rankas į tavo paliepinimus  
ir mąstysiu apie tavo nuostatus.

## Zain

- <sup>49</sup>Atsimink savo žodį savo tarnui,  
kuriuo esi davęs man vilties.  
<sup>50</sup>Ta yra mano paguoda mano nuoskaudoje,  
kad tavo pasakymas teikia man gyvenimą.  
<sup>51</sup>Išdidieji smarkiai įžeidžia mane ;  
nuo tavo įstatymo aš nenukrypsiu.  
<sup>52</sup>Aš atsimenu senus tavo teismus, Viešpatie,  
ir tai yra man paguoda.  
<sup>53</sup>Karšta rūstybė laiko mane apėmus dėl nusidėjėlių,  
 kurie palieka tavo įstatymą.  
<sup>54</sup>Tavo nuostatai pasidarė man giesmės  
mano keleivystės vietoje.  
<sup>55</sup>Naktį aš atsimenu tavo vardą  
ir sergėsiu tavo įstatymą.  
<sup>56</sup>Tai man atsitiko,  
nes aš laikiau tavo įsakymus

žiūrint pavojų, su kuriais galėtų susitikti. — <sup>43</sup>*Neatimk...* Teneatsitinka taip, kad aš negalėčiau liudyti savo burna apie tiesą. — <sup>45</sup>*Aš vaikščiosiu...* Duok man vaikščioti plačioje vietoje be kliūčių, paguostam ir nesuvaržytam. — <sup>48</sup>*Aš kelsiu rankas...* Tarsi meldamos, garbindamas Dievą, ir taip išreiškdamas karštą troškimą pasisavinti Dievo įstatymą

<sup>49</sup>*Savo žodį : pažadą, kurį esi davęs savo tautai.* — *Vilties* : kad susilauksiu išlaisvinimo, laimės. — <sup>50</sup>*Mano paguoda.* Dievo pažadas gaivina, palaiko ištvermėje ir suteikia vilties. Kaip labai tokio pastiprinimo reikia, paaiškėja iš <sup>51</sup>eil : *Išdidieji smarkiai...* — <sup>52</sup>*Tavo teismus* : nutarimus, skiriančius didelių bausmių bedieviams ir žadančius užmokestį geriesiems.

— <sup>54</sup>*Pasidarė man giesmės* : giesmių turinys. Tomis giesmėmis jis nori šlovinti ir girti Dievo įstatymą. — *Mano keleivystės vietoje.* Nors žemė skirta žmogui, tačiau jis neturi joje nuolatinės vietos (1 Kron 29, 15). Dievo įstatymai linksmia psalmininką ir duoda sparnus jo žingsniams keleivystėje. — <sup>55</sup>*Naktį aš atsimenu...* Dievo vardą psalmininkas turi galvoje ne tik dieną, bet ir naktį, todėl jis sergi įstatymą. — <sup>56</sup>*Tai man atsitiko* : atsiminti Dievo vardą ir sergėti jo įstatymą buvo geriausia psalmininko pasirinkta dalis

<sup>58</sup>*Aš maldauju* : aš darau sau tavo veidą malonų, palankų (plg Ps 44, 13). Aš karštai meldžiu tavo malonės, kad galėčiau atitesėti savo apsiėmimą. — <sup>59</sup>*Ir nugrėžiau...* kad

*Heth*

- <sup>57</sup>Aš tariau, Viešpatie : mano dalia yra laikytis tavo žodžių.  
<sup>58</sup>Aš maldauju visa širdimi tavo veidą, pasigailėk manęs, kaip esi žadėjęs.  
<sup>59</sup>Aš apsvarsčiau savo kelius ir nugrėžiau savo kojas į tavo potvarkius.  
<sup>60</sup>Aš skubėjau ir negaišau sergėti tavo paliepimus.  
<sup>61</sup>Nusidėjėlių virvės apipynė mane : tavo įstatymo aš neužmiršau.  
<sup>62</sup>Vidunaktį aš kelius šlovinti tavęs dėl teisingų tavo nutarimų.  
<sup>63</sup>Aš esu bičiulis visų, kurie bijo tavęs ir kurie sergi tavo įsakymus.  
<sup>64</sup>Tavo malonės, Viešpatie, yra pilna žemė ; savo nuostatų mokyk mane.

*Teth*

- <sup>65</sup>Gerau padarei savo tarnui, Viešpatie, kaip esi pasakęs.  
<sup>66</sup>Teisingo išmanymo ir žinojimo mokyk mane, nes aš pasitikiu tavo paliepimais.  
<sup>67</sup>Pirma negu aš buvau užgautas, aš klydau ; bet dabar aš sergiu tavo pasakymą.  
<sup>68</sup>Tu esi geras ir geradarys, mokyk mane savo nuostatų.  
<sup>69</sup>Išdidieji rengia prieš mane apgaulės, aš visa širdimi laikau tavo įsakymus.  
<sup>70</sup>Nutuko kaip taukai jų širdis ; aš gėriuos tavo įstatymu.  
<sup>71</sup>Man gera, kad esu užgautas, kad išmokčiau tavo nuostatus.  
<sup>72</sup>Tavo burnos įstatymas man yra geresnis, kaip aukso ir sidabro tūkstančiai.

*Jod*

- <sup>73</sup>Tavo rankos padarė mane ir sutvėrė mane ; pamokyk mane, kad aš mokyčiaus tavo paliepimų.  
<sup>74</sup>Kurie tavęs bijo, matys mane ir linksminsis, kad aš turėjau vilties tavo žodžiu.

visą mano gyvenimo eigą sutvarkyčiau taip, kaip reikalauja tavo įspėjimai. — <sup>60</sup>*Aš skubėjau ir...* Išreikiama uolumas sergėti Dievo įstatymą. — <sup>61</sup>*Nusidėjėlių virvės...* Psalmininko negali sulaikyti jo pasiryžime pikty žmonių tykojimai. — <sup>62</sup>*Vidunaktį aš kelius...* Dėkingumas verčia jį keltis vidunaktį ir parpulti prieš Dievą su maldos žodžiais. — Todėl jis susiartina su visais ištikimais Dievo tarnais : <sup>63</sup>*Aš esu bičiulis visų...* — <sup>64</sup>*Tavo malonės...* Kadangi nėra vietos žemėje, kur nepasireikštų tavo maloningumas, todėl suteik man di-

džiausią malonę : *Savo nuostatų mokyk mane.* — <sup>67</sup>*Pirma negu aš buvau...* Bausmė buvo nusipelnyta nusidėjimu, bet jos pasekmė buvo išganingas pasitaisymas. — <sup>69</sup>*Rengia prieš mane...* neteisingai apkalbinėja ir kaltina mane. — <sup>70</sup>*Nutuko...* Taukai simbolis nejautrumo, sukietėjusios, atkaklios širdies, kuri nejaučia Dievo įstatymo paskatinimų. Plg Ps 16, 10. — <sup>71</sup>*Man gera...* Plg 67 e

<sup>73</sup>*Tavo rankos...* Psalmininkas maldauja, kad Dievas sutvėrėjas duotų jam išmanymo pažinti jo paliepimus. — <sup>74</sup>*Kurie tavęs bijo...* Visi, kurie bijo

- <sup>75</sup>Žinau, Viešpatie, kad tavo nutarimai yra teisingi,  
ir tu teisėtai užgavai mane.
- <sup>73</sup>Tepasireiškia tavo gailėstingumas man paguosti  
pagal pažadą, kurį esi davęs savo tarnui.
- <sup>77</sup>Tęteina man tavo pasigailėjimai, kad būčiau gyvas,  
nes tavo įstatymas yra mano pasigėrėjimas.
- <sup>78</sup>Tebūna sugėdinti puikieji, nes jie be priežasties užgauna mane :  
aš mąstysiu apie tavo įsakymus.
- <sup>79</sup>Tegul gręžiasi į mane tie, kurie tavęs bijo  
ir kurie rūpinasi tavo potvarkiais.
- <sup>80</sup>Tebūna mano širdis tobula tavo nuostatuose,  
kad nebūčiau sugėdintas.

### Kaph

- <sup>81</sup>Mano siela pailsta besiilgėdama tavo pagalbos ;  
aš turiu vilties tavo žodžiu.
- <sup>82</sup>Mano akys pailsta besiilgėdamos tavo žodžio :  
kada gi tu paguosi mane ?
- <sup>83</sup>Nes aš pasidariau kaip rauktinė dūmuose,  
tavo nuostatų aš neužmiršau.
- <sup>84</sup>Kiek yra tavo tarno dienų ?  
kada gi padarysi mano persekiotojams teisumą ?
- <sup>85</sup>Iškasė man duobes puikieji ;  
jie nesielia pagal tavo įstatymą.
- <sup>86</sup>Visi tavo paliepimai yra ištikimi ;  
jie persekioja mane be priežasties : padėk man.
- <sup>87</sup>Jie ko nesunaikino manęs šalyje ;  
aš gi nepamečiau tavo įsakymų.
- <sup>88</sup>Savo gailėstingume sergėk mane gyvą,  
o aš saugosiu tavo burnos potvarkius.

### Lamed

- <sup>89</sup>Per amžius, Viešpatie, yra tavo žodis  
pastovus kaip dangus.

Dievo, t y jam ištikimai tarnauja, turi iš psalmininko pavyzdžio pamatyti, kaip duodama užmokestis už pasitikėjimą Dievo žodžiu. — <sup>75, 76</sup>*Nutarimai yra teisingi...* Dievas grėsė bausmėmis už nusikaltimus ir savo grasymą įvykdė ; bet tas pat Dievas žadėjo būti gailėstingas darančiam atgailą, tai psalmininkas maldauja, kad ir tas pažadas būtų įvykdytas ; tuomet jis kelsis į naują gyvenimą, pasieks laimės — <sup>78</sup>*Be priežasties užgauna...* Jiems aš neesu nusikaltęs. — <sup>79</sup>*Tegul gręžiasi...* Tegul dedasi prie manęs, tegul laikosi manęs kaip mano bičiuliai ir draugai <sup>81</sup>*Mano siela pailsta* : labai trokšta Dievo pagalbos, paguodos, išlaisvinimo iš nelaimės. — <sup>82</sup>*Mano akys* : mano dvasios akys. — <sup>83</sup>*Kaip rauktinė*. Rauktinė, t y ožkos ar avies

kailis, kuriame Rytiečiai laikydavo vandenį ar vyną, būdavo laikomas pakabintas pirkios palubėje, kur, būdamas pirkios be dūmtraukio šil-tuose dūmuose, sudžiūdavo ir susiraukšlėdavo ir pasidarydavo juodas. Psalmininko nelaimėje ir dėl skausmo veidas nustojo savo dailumo, susiraukšlėjo, ir jis visas pasidarė panašus į aną rauktinę. — <sup>84</sup>*Kiek yra...* Psalmininkas su baime klausia, kada gi Dievas padarys teisumą persekiotojams, kurie buvo tikriausiai bedieviai iš pačių žydų tarpo. — <sup>87</sup>*Jie ko nesunaikino...* Būdamas net didžiausiame varge, psalmininkas nepametė tikėjimo ir vilties, todėl jis yra vertas gauti naują malonę, pakilti gyvas

<sup>89</sup>*Per amžius...* Viešpaties įstatymas pastovus kaip dangus, kaip žė-

- <sup>90</sup>Tavo ištikimybė yra iš kartos į kartą ;  
tu sutvėrei žemę, kuri pasilieka.  
<sup>91</sup>Pagal tavo nutarimus pasilieka visą laiką,  
nes visa tau tarnauja.  
<sup>92</sup>Jei tavo įstatymas nebūtų pasigėrėjimas,  
aš būčiau žuvęs savo nuoskaudoje.  
<sup>93</sup>Per amžius aš neužmiršiu tavo įsakymų,  
nes jais tu davei man gyvenimą.  
<sup>94</sup>Aš esu tavo : išgelbėk mane,  
nes aš jį ieškojau tavo įsakymų.  
<sup>95</sup>Manęs laukia nusidėjėliai, kad pražudytų mane ;  
aš žiūriu tavo potvarkių.  
<sup>96</sup>Aš mačiau, kad kiekvieno tobulumo yra galas :  
bet plačiausiai siekia tavo paliepinimas.

### Mem

- <sup>97</sup>Kaipgi labai aš mėgstu tavo įstatymą, Viešpatie,  
jis visą dieną yra mano mąstymas.  
<sup>98</sup>Tavo paliepinimas padarė mane išmintingesnį už mano neprietelius,  
nes jis yra su manim amžinai.  
<sup>99</sup>Aš esu atsargesnis už visus, kurie moko mane,  
nes mano mąstymas yra apie tavo potvarkius.  
<sup>100</sup>Aš esu protingesnis už senius,  
nes laikau tavo įsakymus.  
<sup>101</sup>Aš sulaikau savo kojas nuo visokio blogo kelio,  
kad sergėčiau tavo žodžius.  
<sup>102</sup>Aš nenukrypstu nuo tavo nutarimų,  
nes tu pamokei mane.  
<sup>103</sup>Kaipgi saldūs mano gomoriui tavo žodžiai !  
saldesni mano burnai už medų.  
<sup>104</sup>Tavo įsakymais aš daraus išmaningas,  
todėl aš nekenčiu visų neteisybės kelių.

### Nun

- <sup>105</sup>Tavo žodis yra žiburys mano kojoms  
ir šviesa mano takui.  
<sup>106</sup>Aš prisiekiu ir nusistatau  
sergėti teisingus tavo nutarimus.

mė (<sup>90</sup>), kurie pasilieka visuomet (<sup>91</sup>).  
— <sup>93</sup>*Tavo įsakymų* : kuriuose yra Dievo duotieji pažadai. Tų pažadų psalmininkas neužmirš niekuomet, nes jais palaikomas jo paties ir jo tautos gyvenimas. — <sup>96</sup>*Aš mačiau...* Čia giinama Dievo įstatymas, palyginant jį su žemiškais dalykais. Kiekvienas žemiškas dalykas, kad ir kaip jis būtų tobulas, turi savo galą, savo ribas ; o Dievo įsakymas neturi jokių ribų, yra begalinis, nes yra išreikštas Dievo tiesos ir Dievo valios vaizdas.

<sup>98</sup>*Padarė mane išmintingesnį*. Įstatymas amžinai pasiliekaš turtas, tuo tarpu kad žmonių brangenybės žūna

viena po kitos. Įstatyme yra išmintis, pranešanti visą žmonių išmintį. — <sup>103</sup>*Saldūs mano gomoriui...* Plg Ps 18, 11. — <sup>104</sup>*Visų neteisybės kelių*. Neteisybės, melo kelias yra stabmeldystė ir visoks nedorumas.

<sup>105</sup>*Tavo žodis...* Gyvenimo kelias čia, žemėje, eina per tamsybes ir per bedugnes ; Dievo žodis yra psalmininkui žiburys, sergis jį tame kelyje nuo pavojų — <sup>106</sup>*Aš prisiekiu...* Aš prisiekiu laikytis Dievo nutarimų ir darau, ko ta priesaika reikalauja, nors turiu pakelti daug vargo. — <sup>106</sup>*Mano burnos atnašas* : pažadus ir maldas, kuriuos aukojau, kaip atna-



- 107 Aš esu smarkiai užgautas, Viešpatie :  
sergėk mane gyvą, kaip esi pasakęs.  
108 Priimk, Viešpatie, mano burnos atnašas  
ir mokyk mane savo nutarimų.  
109 Mano gyvybė yra visados pavojuje,  
bet tavo įstatymo aš neužmirštu.  
110 Nusidėjėliai spendė man žabangus,  
bet nuo tavo įsakymų aš nenuklydau.  
111 Tavo potvarkiai yra per amžius mano tėvonystė,  
nes jie yra mano širdies džiaugsmas.  
112 Aš palenkiau savo širdį tavo nuostatų vykdyti :  
visados, kuo tiksliausiai.

### Samekh

- 113 Žmonių dviveidės širdies aš nekenčiu,  
mėgstu tik tavo įstatymą.  
114 Mano globėjas ir mano skydas esi tu :  
aš remiu savo viltį tavo žodžiu.  
115 Atstokite nuo manęs piktadariai,  
o aš sergėsiu mano Dievo paliepimus.  
116 Palaikyk mane, kaip esi žadėjęs, ir aš būsiu gyvas ;  
nesugėdink mano vilties.  
117 Padėk man, ir aš būsiu išgelbėtas ;  
aš žiūrėsiu visados tavo nuostatų.  
118 Tu niekini visus, kurie traukiasi nuo tavo nuostatų,  
nes jų manymas melagingas.  
119 Tu laikai atmatomis visus žemės nusidėjėlius,  
todėl aš mėgstu tavo potvarkius.  
120 Siurpas ima mano kūną iš baimės tavęs,  
ir aš bijau tavo nutarimų.

### Ain

- 121 Aš vykdžiau teisę ir teisingumą :  
neatiduok manęs tiems, kurie slegia mane.  
122 Laiduok už savo tarną jo labui,  
kad neslėgtų manęs puikieji.  
123 Mano akys pailsta išsiilgimu tavo pagalbos  
ir teisingo tavo pasakymo.

šaujamas aukas. — 109 *Mano gyvybė...*  
Jo gyvybė yra tokiam pavojuje, kad  
gali būti kiekvieną valandą atimta.  
Plg Teis 12, 3 ; 1 Kar 19, 5. — 111 *Mano  
širdies džiaugsmas* : todėl jie man  
ypač brangūs, ir aš esu pasiryžęs su  
noru atiduoti už juos visus kitus da-  
lykus

113 *Žmonių dviveidės...* tokių, kurie  
dalimi tarnauja tikrajam Dievui,  
dalimi gi stabmeldystei ; stengiasi  
sujungti tikrąją religiją ir melą. Psal-  
mininko gi tikėjimas, viltis ir meilė  
priklauso vienam Dievui. Plg 3 Kar  
18, 21. — 118 *Melagingas* : apvilia juos  
paciūs. — 119 *Atmatomis* : niekam ver-

tais dalykais, nešvarumais, kurie me-  
tami laukan. — 120 *Tavo nutarimų* :  
pav tokių, kaip paskelbta 5 Moš 28,  
7...

121 *Aš vykdžiau...* Psalmininkas čia  
meldžia, kad, būdamas nekaltas, jis  
nebūtų atiduotas prispaudėjams. —  
122 *Laiduok...* Plg Ijob 17, 3. Šita eil  
psalmėje yra vienatinė, kurioje visai  
nėra paminėta Dievo įstatymo. Bet  
kaikurie aiškintojai, pakeisdami vie-  
ną žodį ebr tekste, verčia eil pradžia  
taip : duok užstatą savo žodį. Prasmė  
pasilieka ta pati : kadangi man trūk-  
sta jėgų, tu veik mano vietoje. —  
123 *Mano akys...* Akys su išsiilgimu

- 124Daryk su savo tarnu žiūrėdamas savo gerumo  
ir mokyk mane savo nuostatų.  
125Aš esu tavo tarnas, lavink mane,  
kad pažinčiau tavo potvarkius.  
126Metas yra jau veikti Viešpačiui,  
jie sulaužė tavo įstatymą.  
127Todėl aš mėgstu tavo paliepiamus  
labiau kaip auksą ir tikriausią auksą.  
128Todėl aš pasirinkau sau visus tavo įsakymus ;  
aš nekenčiu visų melagingų kelių.

*Pe*

- 129Nuostabūs yra tavo potvarkiai,  
todėl mano siela sergi juos.  
130Tavo žodžių aiškinimas apšviečia,  
moko neišmanančius.  
131Aš prasižioju ir atsikvepiu,  
nes trokštu tavo paliepiamų.  
132Grėžkis į mane ir pasigailėk manęs,  
kaip paprastai darai tiems, kurie mėgsta tavo vardą.  
133Vesk mano žingsnius, kaip esi kalbėjęs,  
ir teneviešpatauja man jokia neteisybė.  
134Išlaisvink mane nuo žmonių priespaudos,  
ir aš sergėsiu tavo įsakymus.  
135Parodyk savo tarnui savo veidą šviesų  
ir mokyk mane savo nuostatų.  
136Vandenų upeliai tekėjo iš mano akių,  
nes jie nesergėjo tavo įstatymo.

*Tsade*

- 137Tu esi teisingas, Viešpatie,  
ir tiesus yra tavo teismas.  
138Tu davei savo potvarkius žiūrėdamas teisybės  
ir su dideliu tvirtumu.  
139Mano uolumas graužia mane,  
nes mano priešininkai užmiršta tavo žodžius.  
140Tavo pasakymas yra labai išmėgintas,  
ir tavo tarnas mėgsta jį.  
141Aš esu mažas ir paniekintas :  
bet tavo įsakymų aš neužmirštu.  
142Tavo teisybė yra amžinoji teisybė,  
ir tavo įstatymas tvirtas.

žiūri nuolat į dangų, iš kur laukiama pagalbos ir įvykdymo teisingo ir maloningo Dievo pažadų. — <sup>128</sup>*Veikti* : daryti teismą neprieteliams ir gelbėti nuo jų ištikimus tarnus

<sup>129</sup>*Nuostabūs yra...* Dievo potvarkiai ir įspėjimai savo išmintingumu, gilumu, kilnumu ir naudingumu sukelia nustebimą. — <sup>131</sup>*Aš prasižioju...* Taip karštai trokštu tavo paliepiamų lyg kad norėčiau giliai kvėpuodamas įtraukti su oru juos į save. — <sup>135</sup>*Paro-*

*dyk...* Pažvelgk maloningai į savo tarną. Plg 4 Moš 6, 25 ; Ps 4, 7 ir k. — <sup>136</sup>*Vandenų upeliai...* Panašiai liūdėjo pranašas Jeremijas dėl paniekinimo Viešpaties ir dėl pačių niekintojų nusipelnyto sunaikinimo. Plg Ps 66, 2 ; 79, 4

<sup>139</sup>*Mano uolumas...* Plg Ps 68, 10. — <sup>140</sup>*Labai išmėgintas* : kaip mėginama naugės ugnyje. — <sup>141</sup>*Aš esu mažas...* Nors psalmininkas, palygintas su kitais, yra jaunas ir nežymus

- <sup>143</sup>Suspaudimas ir sielvartas atėjo ant manęs,  
bet tavo paliepipimai yra didelis mano džiaugsmas.  
<sup>144</sup>Tavo potvarkių teisingumas yra amžinas,  
lavink mane, ir aš būsiu gyvas.

*Qoph*

- <sup>145</sup>Aš šaukiu visa savo širdimi: išklausyk mane, Viešpatie;  
tavo nuostatus aš sergiu.  
<sup>146</sup>Aš šaukiu į tave: gelbėk mane.  
ir aš saugosiu tavo potvarkius.  
<sup>147</sup>Aš ateinu auštant ir maldauju pagalbos;  
remiu savo viltį tavo žodžiu.  
<sup>148</sup>Mano akys yra ankstyvesnės už nakties budynes,  
kad apmąstyčiau tavo pasakymą.  
<sup>149</sup>Išgirsik mano balsą, žiūrėdamas savo gailestingumo, Viešpatie,  
ir pagal savo nutarimą duok man gyvenimą.  
<sup>150</sup>Artėja tie, kurie persekioja mane neteisingai;  
jie yra toli nuo tavo įstatymo.  
<sup>151</sup>Tu, Viešpatie, esi arti,  
ir visi tavo paliepipimai yra ištikimi.  
<sup>152</sup>Jau seniai aš patyriau iš tavo potvarkių,  
kad tu juos tvirtai paskyrei amžiams

*Reš*

- <sup>153</sup>Matyk mano priespaudą ir išgelbėk mane,  
nes aš neužmiršau tavo įstatymo.  
<sup>154</sup>Gink mano bylą ir išvaduok mane;  
suteik man gyvenimą, kaip esi kalbėjęs.  
<sup>155</sup>Toli yra nuo nusidėjėlių išganymas,  
nes jie nesirūpina tavo nuostatais.  
<sup>156</sup>Tavo pasigailėjimų yra daug, Viešpatie;  
pagal savo nutarimus suteik man gyvenimą.  
<sup>157</sup>Daugelis persekioja mane ir vargina mane:  
nuo tavo potvarkių aš nenukrypstu.  
<sup>158</sup>Aš mačiau neištikimuosius ir bodėjaus,  
nes jie nesergėjo tavo žodžių.  
<sup>159</sup>Žiūrėk, aš mėgstu tavo įsakymus, Viešpatie;  
pagal savo gailestingumą laikyk mane gyvą.  
<sup>160</sup>Tavo žodžių esmė yra ištikimybė,  
ir kiekvienas tavo teisybės nutarimas yra amžinas.

asmuo, bet jis nepasiduoda vyresnių  
puikių priešininkų įkalbinėjimams.  
— <sup>144</sup>*Aš būsiu gyvas*: gyvensiu taip,  
kaip reikalauja tavo valia, tavo įsta-  
tymas

<sup>145</sup>*Aš šaukiu*... Karštai maldauja-  
ma malonės, kad pasilikytų visados  
ištikimas Dievo įstatymui. — <sup>147</sup>*Tavo*  
*žodžiu*: tavo pažadais. — <sup>148</sup>*Mano*  
*akys*... Aš pabundu anksčiau, negu  
ateina valanda keltis, arba: nėra  
tokios budynės, kurios mano akys  
nepranoktų (budėjimu). — <sup>149</sup>*Pagal*  
*savo nutarimą*: kaip esi žadėjęs. —

<sup>152</sup>*Jau seniai*... Psalmininkas jau se-  
niai žino iš pačių Dievo įsakymų,  
kad jie duoti visiems laikams; todėl  
bedievių kalbos negali jo suklaidinti  
<sup>153</sup>*Matyk mano*... Pagerink mano  
likimą. — <sup>154</sup>*Gink mano bylą*: imk  
mane savo globon, gelbėk mane nuo  
prispaudėjų gindamas mano teises.  
— <sup>156</sup>*Tavo žodžių esmė*. Dievo apreiš-  
kimo pagrindas, visos dalys ir visas  
turinys yra pastovi nekintanti tiesa,  
taip, kaip Dievo yra žadėta

<sup>151</sup>*Mano širdis gerbia*... Ne žmonių  
aš bijau; tik tavo žodžiams yra pilna

## Sin

- <sup>161</sup>Kunigaikščiai persekioja mane be priežasties,  
tačiau mano širdis gerbia tavo žodžius.  
<sup>162</sup>Aš džiaugiuos tavo pasakymais  
kaip tas, kam tenka daug grobio.  
<sup>163</sup>Neteisybės aš nekenčiu ir bjauriuos ;  
tavo įstatymą aš mėgstu.  
<sup>164</sup>Septynis kartus dienoje aš šlovinu tave  
dėl teisingų tavo teismų.  
<sup>165</sup>Daug ramybės tiems, kurie mėgsta tavo įstatymą,  
ir nėra jiems jokio pasipiktinimo.  
<sup>166</sup>Aš laikiu tavo pagalbą, Viešpatie,  
ir darau tavo paliepiamus.  
<sup>167</sup>Mano siela sergi tavo potvarkius  
ir labai juos mėgsta.  
<sup>168</sup>Aš sergiu tavo įsakymus ir paliepiamus,  
nes visi mano keliai tavo akivaizdoje.

## Tau

- <sup>169</sup>Teateina mano šauksmas pas tave, Viešpatie :  
pamokyk mane, kaip esi kalbėjęs.  
<sup>170</sup>Tenuaina mano malda iki tavęs,  
išgelbėk mane, kaip esi žadėjęs.  
<sup>171</sup>Teišsiveržia iš mano lūpų giesmė,  
kai mokysi mane savo nuostatų.  
<sup>172</sup>Tegul gieda mano liežuvis tavo pasakymą,  
nes visi tavo paliepimai yra teisingi.  
<sup>173</sup>Tebūna čia tavo ranka man padėti,  
nes aš pasirinkau tavo įsakymus.  
<sup>174</sup>Aš geidžiu iš tavęs, Viešpatie, išgelbėjimo,  
ir tavo įstatymas yra mano pasigėrėjimas.  
<sup>175</sup>Tegyvuoją mano siela ir tešlovina tave,  
ir tavo nutarimai tepadeda man.  
<sup>176</sup>Aš klaidžioju kaip pamesta avis ; jieškok savo tarno,  
nes aš neužmiršau tavo paliepiamų

mano širdis pagarbios baimės. Jie mano džiaugsmas ir meilė, mano dėkingumo dalykas ir mano vilties pagrindas. — <sup>164</sup>*Septynis kartus...* Ne tik rytą ir vakarą, ne tik tris kartus dienoje, t y dažnai, kaip tai širdis jam primena, psalmininkas dėkoja Dievui už jo įstatus, kurie tokius teisingus daro nutarimus, taip tiesiai veda ir visiems, kurie juos mėgsta, tiek daug suteikia ramybės ir kuriuose randama taip pat apsigynimas nuo išorinio pavojaus. — <sup>165</sup>*Jokio pasipiktinimo* : piktumo, nekantravimo dėl bedievių laimės

<sup>169</sup>*Pamokyk mane...* Duok tobulai suprasti savo šventą įstatymą. — <sup>170</sup>*Tenuaina mano...* Kadangi psalmininkas dėl savo ištvermingo laiky-

mos Dievo žodžio yra persekiojamas, tai jam lygiai reikia tiek vidinio sustiprinimo, tiek ir išlaisvinimo nuo išorinės prievartos. — <sup>172</sup>*Tegul gieda...* tegul šloviną. — <sup>175</sup>*Ir tavo nutarimai* : maloningas tavo rūpestingumas ir apvaizda. — <sup>176</sup>*Aš klaidžioju...* Žmogus nieko negali be Dievo pagalbos net ir Nauj Testamento santvarkoje ; juo mažiau Sen Sendoroje. Todėl ir dievobaimingiausias Dievo tarnas kada patiria savo prigimtės silpnumo ir nukrypsta nuo reikiamo Dievo įstatymo sergėjimo. Todėl ir psalmininkas baigia savo giesmę šiuo nuolankiu išpažinimu ir malda : *jieškok savo tarno*. Pražuvusi avis negali išgelbėti pati savęs, jei geras ganytojas, pasigailėjęs, nejieškos jos.

## 119 (120) psalmė. Maldavimas pagalbos prieš piktus liežuvius

<sup>1</sup>Pakilimų giesmė.

Sielvarte aš šaukiaus į Viešpatį,  
ir jis išklause mane.

<sup>2</sup>Viešpatie, išlaisvink mane nuo nedorų lūpų,  
nuo klatingo liežuvio.

<sup>3</sup>Ką tau duos ar ką tau pridės,  
tu, klatingas liežuvi?

<sup>4</sup>Aštrias galingojo vilyčias  
ir ėglių žarijas.

<sup>5</sup>Deja man, kad aš pasilieku Mosoke,  
gyvenu Kedaro padangtėse.

<sup>6</sup>Labai daug gyvena mano siela  
su tais, kurie nekenčia taikos.

<sup>7</sup>Kai aš kalbu apie taiką,  
jie kursto į karą

Todėl Gerasis Ganytojau, jei aš bent kiek nusikaltau ir suklydau, jieškok savo tarno, nes aš nenorėjau pamesti tavęs ir tavo įsakymų

**119 psalmėje** meldžiama Dievo pagalbos prieš piktus apkalbinėtojus, kuriems skelbiama kieta bausmė (1—4); toliau psalmininkas dejuoja, kad turi ilgai gyventi tarp tokių piktų žmonių (5—7)

<sup>1</sup>*Pakilimų giesmė.* Tokią pat antraštę turi ir tolesnės psalmės iki 133. Bet ką ji reiškia, nežinia. Aiškintojai spėlioja, kad 15 šitų psalmių turėję giedoti levitai Padangčių šventėje, stovėdami ant 15 laiptų (kuriais buvęs sujungta žemesnysis Jerusaleš šventovės, vadinamasis moterų šventorių, su augščiau buvusių vyrų šventoriumi), arba kad jas giedodavę žydai, eidami iš visų pusių augštyn į Jerusaleį trijose didžiosiose metų šventėse, arba grįždami iš nelaisvės. Anot kitų, pačiose psalmėse esąs šioks toks išsireiškimų ir minčių laipsniavimas, atsirandęs dėl kartojimo kaikurių žodžių. Plg 2 Moš 23, 17; 5 Moš 16, 16. — Kada Pakilimų psalmės buvo sudėtos, nieko tikro pasakyti negalima. Gal kaikurių buvo sudėtos tuo metu, kai tremtiniai, Kiro paleisti, iš Babelės « kilo » augštyn į Palestiną (plg Esdr 7, 9); jų sąlygoms bent kaikurių iš šių psalmių, rodosi, esančios priderintos. Kitose gal aprašinėjamos sąlygos, buvusios Neemijo laikais. Kadangi tačiau labai maža teturime tikrų žinių apie ano laikotarpio įvykius, tai nedaug ką tikslaus galima pasakyti ir apie

grįžusius anuo metu žyodus iš nelaisvės. — <sup>2</sup>*Viešpatie, išlaisvink...* Psalmininkas, jau daug kartų prityręs Dievo pagalbos, dabar vėl jo šaukiasi. Tos pagalbos dabar jam reikia prieš piktus žmones, kurių lūpos melagingos ir kurie savo liežuviu daro kląsą. Pasitikėdamas gi, kad bus išklauskas, tuojau skelbia kaltininkams bausmę: <sup>3</sup>*Ką tau duos...* t y kokią gi bausmę, pritaikytą tavo piktumui, turi Dievas tau paskirti? Pagrasymas čia imamas iš priesaikos formulės: « Dievas tai tau tepadaro ir tai teprideda, jei... » (plg 1 Kar 3, 17; 14, 44; 25, 22 ir k). Todėl kalbama apie labai sunkią bausmę, kurią Dievas paskirs. Psalmininkas tą bausmę tuojau pasako: <sup>4</sup>*Aštrias... vilyčias.* Galingasis Dievas nubaus tave savo rūstybės vilyčiomis ir sivilinančiomis žarijomis. Plg Ps 17, 15. Minimos ėglio žarijos: jos turi duoti daug didesnį karštį, kurs savo karštumu sivilina ir naikina visa, ką paliečia. Tos žarijos kartu su vilyčiomis yra skaudžiausios bausmės vaizdas. Piktas liežuvis tai lankas, kuriuo paleidžiamos melo vilyčios (Jer 9, 2; Pat 16, 18), tarsi pragaro ugnis (Pat 16, 27; Jok 3, 6); todėl panaši ir bausmė. — <sup>5</sup>*Deja man...* Paskelbtoji bausmė dar nesutiko kaltininkų, todėl psalmininkas dejuoja, kad jis priverstas pasilikti pas piktus svetimtaučius: Mosoke (ar Mešeke, tautoje, gyvenusioje tarp Juodosios ir Kaspijos jūrų, 1 Moš 10, 2) ir Kedare (Arabijos tautoje, Sirų-Arabų tyrumos krašte, 1 Moš 25, 13). Tiedvi tauti

**120 (121) psalmė. Viešpats savo tautos sargas ir globėjas**<sup>1</sup>Pakilimų giesmė.

Aš keliu savo akis į kalnus :  
iš kur ateis man pagalba ?

<sup>2</sup>Mano pagalba nuo Viešpaties,  
kurs padarė dangų ir žemę.<sup>3</sup>Neleis svyruoti tavo kojai,  
nesnaus tas, kurs saugoja tave.<sup>4</sup>Štai nesnaus ir nemiegos  
tas, kurs sergi Izraelį.<sup>5</sup>Viešpats saugo tave,  
Viešpats tavo globa tavo dešiniame šone.<sup>6</sup>Dieną nepažeis tavęs saulė,  
nei mėnulis naktį.<sup>7</sup>Viešpats saugos tave nuo viso pikto :  
sergės tavo sielą.<sup>8</sup>Viešpats saugos tavo išėjimą ir tavo įėjimą  
ir dabar, ir per amžius**121 (122) psalmė. Sveikinimas šventojo miesto, Jerusale**<sup>1</sup>Pakilimų giesmė. Dovido.

Man linksma buvo, kai man sakė :  
« Mes eisime į Viešpaties namus ».

<sup>2</sup>Jau stovi mūsų kojos  
tavo vartuose, Jerusale,<sup>3</sup>Jerusale, kuri pastatyta kaip miestas,  
kurios visos dalys laikosi išvien.<sup>4</sup>Į ją žengia giminės, Viešpaties giminės,  
pagal Izraelio įstatymą Viešpaties vardo šlovinti.

paminėti čia kaip baisių neprietelių pavyzdys, su kuriais joks sugyvenimas nėra galimas

**120 psalmės** autorius išpažįsta, kad pagalba gaunama iš Viešpaties, sutvėrėjo, ir budraus sargo (1—4), kurs gina savuosius dieną ir naktį ir veda juos tikrų keliu (5—8)

<sup>1</sup>*Pakilimų...* Žr Ps 119, 1. — Į kalnus : kur yra pastatyta Jerusale, šventasis miestas, kur Viešpats turi savo sostą (Ps 86, 1 ; 124, 2), arba, trumpiau sakant : į šventąjį Siono kalną, kurio link išvestieji į Babelę kelia iš ten savo akis, kaip į dangaus augštybes ir tolybes. — *Iš kur ...* 2 Kron 20, 17 ; Dan 6, 10. — <sup>3</sup>*Neleis svyruoti...* Psalmininkas toliau kalbasi su savim, ramindamas save apsvarstymu priežasčių, dėl kurių jis pilnai pasitiki Viešpačiu. — <sup>4</sup>*Nesnaus ir nemiegos...* Jis neužsnūsta iš nuovargio, ir jo gyvenimas nepavergtas nuolatiniam pasikeitimui budėjimo su miegu. — <sup>6</sup>*Nepažeis tavęs saulė...*

neištiks tavęs saulės spinduliai. — *Nei mėnulis*, kurio įtakai pasisavinama mėnesienos liga, naktinis šaltis. Plg 1 Moš 31, 40 ; Apr 7, 16. — <sup>8</sup>*Tavo išėjimą ir...* Įėjimu ir išėjimu vadinama visi gyvenimo darbai, visi reikalai ir pareigos. Plg 5 Moš 26, 8 ; 31, 2 ; 1 Kar 29 ir k

**121 psalmėje**, numatydamas kelionę į šventyklą, gal jau sustojęs miesto vartuose, psalmininkas giria Jerusale kaip gerai sustiprintą miestą, kaip Dievo garbinimo ir tautos valdymo vietą (1—5), todėl kitus ragina linkėti ir pats linki jai ramybės (6—9)

<sup>1</sup>*Pakilimų...* Žr Ps 119, 1. Antraštėje nurodomas ir ps autorius Dovidas ; bet tai mažai tikėtina, nes psalmė bus greičiausiai sudėta po Babelės nelaisvės. — *Man linksma buvo...* Žinia, kad galės eiti į šventąjį miestą, sukėlė psalmininko širdyje džiaugsmo. Mintyje jis persikelia į jį ir pradeda girti. — <sup>3</sup>*Jerusale, kuri...* Jerusale turi išvaizdą didelio, gerai

- <sup>5</sup>Ten pastatytos teismo krasės,  
Dovido namų sostai.  
<sup>6</sup>Melskite Jerusalei, kas praverčia taikai,  
saugūs tebūna tie, kurie mėgsta tave!  
<sup>7</sup>Tebūna taika tavo sienose,  
saugumas tavo rūmuose!  
<sup>8</sup>Dėl savo brolių ir savo bandžių  
aš sakysiu: Tebūna tavyje ramybė!  
<sup>9</sup>Dėl Viešpaties, mūsų Dievo namų,  
aš melsiu tau, kas gera

## 122 (123) psalmė. Paniekintos tautos pasitikėjimas Dievu

- <sup>1</sup>Pakilimų giesmė.  
Aš keliu savo akis į tave,  
kurs gyveni danguje.  
<sup>2</sup>Štai, kaip tarnų akys  
į jų viešpačių rankas,  
Kaip tarnaitės akys  
į jos valdovės rankas:  
Taip mūsų akys į Viešpatį, mūsų Dievą,  
kol jis mūsų pasigailės.  
<sup>3</sup>Pasigailėk mūsų, Viešpatie, pasigailėk mūsų,  
nes mes esame labai pasotinti paniekinimu;  
<sup>4</sup>Labai pasotinta mūsų siela  
išjuokimu pasiturinčiųjų, paniekinimu puikiųjų

## 123 (124) psalmė. Viešpats gelbėtojas iš didžiausio pavojaus

- <sup>1</sup>Pakilimų giesmė. Dovido.  
Jei Viešpats nebūtų buvęs už mus,  
tegul jau sako Izraelis,

sustiprinto miesto, kurs einančia aplinkui siena padaro tam tikrą vietą, kuriame namai ne kaip kaimuose stovi išblaškyti, bet vieni šalia kitų. — <sup>4</sup>*I ją žengia...* Į Jerusale nuo senų laikų per tris didžiausias metines žydų šventes renkasi dvylika Dievo tautos giminių, taip, kaip įsakyta Dievo duotame įstatyme, kad čia prie šventyklos duotų garbę Dievui. — <sup>5</sup>*Ten pastatytos...* Jerusale yra taip pat vyriausio teismo vieta, ir iš jos valdo visą tautą karaliai, kilę iš Dovido namų. — <sup>6</sup>*Melskite...* Psalminkas kviečia visus Izraeličius linkėti laimės Jerusalei ir ramybės jos gyventojams. — <sup>8</sup>*Dėl savo brolių...* Linkėti laimės Jerusalei verčia psalminką jo meilė broliams (žydams); ypač gi reikia linkėti ramybės dėl Viešpaties šventyklos, kad ji būtų laikoma šventa, pasiilktų laisva nuo neprietelių užpuolimo ir

nuo visokio paniekinimo bei pavojaus

**122 psalmė.** Pasakius, su kokiuo troškimu laukiama Dievo pagalbos (1. 2), tauta maldauja Dievo pasigailėjimo, nes ji neprietelių labai išjuokiama ir niekinama (3. 4)

<sup>1</sup>*Pakilimų...* Žr Ps 119, 1. — <sup>2</sup>*Kaip tarnų akys...* Šeimininko ir šeimininkės ranka valdo visus namus. Visi laukia jų rankos pamojimo, jų nurodymų. Taip Izraelio ateitis visai priklauso nuo Dievo. Į jį kreipiamos su išsiilgimu akys, kol jis pasigailės

**123 psalmė.** Psalminkas kviečia Izraelį padaryti tokį išpažinimą: Jei Viešpats nebūtų buvęs su mumis, mes būtumėm buvę visai sunaikinti užpuolusių mus priešų (1—5). Viešpats niekais pavertė jų narsą ir tykojimus; jame mūsų pagalba (6—8)

<sup>1</sup>*Pakilimų...* Žr Ps 119, 1. — *Dovido.* Ar buvo Dovidas šitos ps auto-

- <sup>2</sup>Jei Viešpats nebūtų buvęs už mus,  
kai kilo prieš mus žmonės,  
<sup>3</sup>tuomet jie būtų prariję mus gyvus.  
Kai buvo užsidedęs jų įtūžimas prieš mus,  
<sup>4</sup>tuomet vanduo būtų nuskandinęs mus;  
Būtų perėjęs upelis viršum mūsų;  
<sup>5</sup>tuomet būtų perėję per mus putoją vandenys.  
<sup>6</sup>Tebūna šlovinamas Viešpats, kurs nedavė mūsų,  
kaip grobio jų dantims.  
<sup>7</sup>Mūsų siela išsprūdo kaip paukštis  
iš medžiotojų žabangų;  
Žabangai sutrūko,  
ir mes esame išlaisvinti.  
<sup>8</sup>Mūsų pagalba Viešpaties vardu,  
kurs padarė dangų ir žemę

**124 (125) psalmė. „Kurie pasitiki Viešpačiu, yra kaip Siono kalnas”**

- <sup>1</sup>Pakilimų giesmė.  
Kurie pasitiki Viešpačiu, yra kaip Siono kalnas,  
kurs nepajudinamas, kurs pasilieka per amžius.  
<sup>2</sup>Jerusalę supa kalnai:  
taip Viešpats supa savo tautą  
ir dabar, ir per amžius.  
<sup>3</sup>Nes ir nepasiliks bedievių skeptras  
ant teisiųjų dalios,  
Kad teisieji netiestų  
savo rankų prie neteisybės.  
<sup>4</sup>Gera daryk, Viešpatie, geriesiems  
ir tiems, kurių širdis tiesi.  
<sup>5</sup>Kurie gi nukrypsta į savo kreivus kelius,  
tuos tepavaro Viešpats šalin su pikta darančiais.  
Tebūna ramybė ant Israėlio

rius, abejotina. — *Buvęs už mus*: nebūtų mūsų gelbėjęs. Neprieteliai vaizduojami kaip žmonės galingi ir įnirtingi, kaip laukiniai žvėrys; pavojus buvo toks didelis, kaip nuo patvinusio sriauniausio upelio, kurs pakelėje visa nuneša. Plg. Jėš 8, 7... — *\*Tebūna šlovinamas...* Už išgelbėjimą dėkojama Viešpačiui. — *\*Mūsų pagalba...* Ne išsižadėjimas Dievo, bet ištikimybė jam gelbi Israėlį

**124 psalmė.** Palyginimais aprašoma, koks turi būti pasitikėjimas Dievu nelaimėje (1—3); pridedama meldimas už teisiuosius ir skelbiamas žuvinas bedievių (4, 5)

<sup>1</sup>*Pakilimų...* Žr. Ps 119, 1 — *Kurie pasitiki...* Kas tikrai pasitiki Viešpačiu, tas pasilieka tvirtas, nepajudinamas visokiuose atsitikimų paki-

tėjimuose, kaip kalnas nepajudinamas giedroje ir audroje. Tokie yra Jerusaleš gyventojai, šventojo Dievo miesto piliečiai. — *\*Jerusalę supa...* Jerusale tikrai yra apsupta iš trijų šonų (išskyrus šiaurę) kalnelių; bet gyvenanti joje šventa tauta turi dar svarbesnį apsigynimą, patį Dievą, kurs ją apsupta (kaip ugninė siena, Zak 2, 9, kaip sriauni upė, Jėš 33, 21). — *\*Ant teisiųjų dalios*: ant burtu padalinto Israėlaičiams krašto. — *Skeptras*: valdžia. — *Netiestų savo rankų...* Bedievių prispaudimas gali greitai atvesti į nupuolimą tuos, kurių tikėjimas silpnas. — *\*Kurie gi nukrypsta...* Atsitolinančius nuo Dievo įsakymų sutiks tokia pat bausmė, kokia skirta atviriems nusidėjėliams ir pagonims



**125 (126) psalmė. Meldimas grąžinti tautai pilną laisvę**<sup>1</sup>Pakilimų giesmė.

Kai Viešpats vedė atgal Siono belaisvius,  
mes buvome kaip tie, kurie sapnuoja.

<sup>2</sup>Tuomet mūsų burna buvo pilna juoko  
ir mūsų liežuvis džiūgavimo.

Tuomet buvo sakoma pagonyse:

« Viešpats pasielgė su jais didingai ».

<sup>3</sup>Didingai pasielgė su mumis Viešpats:  
mes pasidarėme linksni!

<sup>4</sup>Pakreipk, Viešpatie, mūsų likimą,  
kaip upelius pietų šalyje.

<sup>5</sup>Kas sėja ašarose,  
tie pjaus džiūgavimuose.

<sup>6</sup>Eite jie eina ir verkia,  
nešdamies bertinąją sėklą.

Grįžte jie sugrįš, su džiūgavimu  
nešdamies savo pėdus

**126 (127) psalmė. Be Dievo palaimos žmonių pastangos tuščios**<sup>1</sup>Pakilimų giesmė. Saliamono.

Jei Viešpats nestatys namo,  
veltui vargsta tie, kurie jį stato.

Jei Viešpats nesaugos miesto,  
veltui budi sargas.

**125 psalmėje** dėkojama Dievui už stebuklingą išvadavimą tautos iš nelaisvės (1—3) ir meldžiama Dievą suteikti pilną džiaugsmą sugrįžusiems, kurie ir dabar dar tebevargsta, nes dar tebebarsto su ašaromis savo sėklą, laukdami linksmos pjūties (4—6)

<sup>1</sup>*Pakilimų...* Žr Ps 119, 1. — *Kai Viešpats vedė atgal...* Kaikurie aiškintojai mato pirmoje ps dalyje ne aprašymą jau įvykusio išvadavimo iš nelaisvės, bet tik pranašystę apie tą atsitikimą, ir praeitus ps laikus ima būsimųjų laikų prasme; toks tačiau aiškinimas atrodo nelabai tikėtinas. — *Buvome kaip tie...* Skirtumas tarp skaudžios nelaisvės ir laimėto išvadavimo buvo toks didelis, kad mes tarėmės sapnuoja ir vargiai galėjome suprasti, kad tai tiesa.

— *Buvo sakoma pagonyse...* Net ir pagonys turėjo pripažinti, kad čia išvadavimas yra Viešpaties darbas ir kad jis padarė savo tautai didelių dalykų. Plg Ješ 45, 12; 52, 10 ir k. —

<sup>4</sup>*Pakreipk...* Duok dar tebeprasileikantiems ištrėmimo Izraelaičiams sugrįžti į Palestiną, taip, kaip sugrįžta upeliai, lietaus metui atėjus. — Grį-

žusieji buvo ne visa tauta, bet tik jos dalis. Kaip pietų šalis (Negebo tyruma), išdžiūvusi ir saulės nudeginta, pavirsta į žaliuojantį ir žydintį lauką, kai tik rudenį upeliai atneša gausaus lietaus vandens, taip mūsų šalis trokšta pasilikusųjų svetur. — *Kas sėja...* Išreiškiama bendra tiesa, bet labai tinkanti grįžusių iš nelaisvės žydų sąlygoms ir gerai jas aprašanti. Plg Esdr 3, 12... Ag 1, 6—11; 2, 4, 15—17. Jos prasmė, apskritai sakant, yra ta pati, kaip ir Mt 5, 4; palaiminti, kurie kenčia, nes jie bus paguosti. — *Eite jie...* eina su nemažu vargu, berdami į dirvą brangią sėklą

**126 psalmė.** Be Dievo palaiminimo visos žmonių pastangos lieka tuščios (1. 2). Jis taip pat duoda šeimoms laimę — vaikus (3—5)

<sup>1</sup>*Pakilimų...* Plg Ps 119, 1. — *Saliamono.* Psalmės autorius minimas Saliamonas gal tik dėl to, kad 2 eil yra aluzija į Dievo duotąjį Saliamono vardą Plg 2, Kar 12, 25. Daugumas aiškintojų mano, kad ps sudėta po Babelės nelaisvės. — *Jei Viešpats...* Pasakoma bendra tiesa, kuri tuojuo patvirtinama dviem pavyzdžiais, kad visoks pasisėkimas

- <sup>2</sup>Tuščia jums keltis prieš aušrą,  
sėdėti iki vėlos nakties,  
Jums, kurie valgote kieto darbo duoną;  
nes savo mylimiesiems jis duoda jos per miegą.  
<sup>3</sup>Štai, Viešpaties dovana yra vaikai,  
užmokestis yra kūno vaisius.  
<sup>4</sup>Kaip vilyčios kario rankoje,  
taip jaunystės sūnūs.  
<sup>5</sup>Palaimintas žmogus, kurs jų pripildė savo saidoką:  
jis nebus sugėdintas, kai grumsis su neprieteliais vartuose

### 127 (128) psalmė. Teisiųjų laimė naminiame gyvenime

- <sup>1</sup>Pakilimų giesmė.  
Palaimintas esi kiekvienas, kurs bijai, Viešpaties,  
tu, kurs vaikščioji jo keliais!  
<sup>2</sup>Nes tu valgysi, ką tavo rankos uždirbo;  
tu būsi laimingas, ir bus tau gera.  
<sup>3</sup>Tavo žmona kaip derlingas vynuodis  
tavo namų gilumoje.  
Kaip alyvmedžio atžalos tavo vaikai  
aplink tavo stalą.  
<sup>4</sup>Štai, taip laiminamas žmogus,  
kurs bijo Viešpaties!  
<sup>5</sup>Tepalaimina tave Viešpats iš Siono,  
kad matytumei Jerusaleš laimę per visas savo gyvenimo dienas:  
<sup>6</sup>Kad matytumei savo vaikų vaikus:  
tebūna ramybė ant Izraelio

pareina nuo Dievo palaiminimo, be kurio žmonės veltui darbuojasi. — <sup>2</sup>*Tuščia jums...* Daugelis keliai labai anksti, kad tuojau pradėtų savo darbą, ir ilgai su juo sėdi; bet jų darbas iki išvakarių neduoda jiems, ko laukia. Jie valgo tik su vargu nupelnytą duoną; tuo tarpu kad tai, ko jie rūpestingomis pastangomis negali laimėti, Dievas suteikia savo mylimam per miegą. — *Savo mylimiesiems.* Ebr *jidido*. Toks buvo Dievo duotas Saliamonui vardas (2 Kar 12, 25), *Jedidjah*, *Viešpaties numylėtinis*. Iš šito žodžio paaiškėja ir visoakinio, kad tie, apie kuriuos pasakyta: *tuščia jums...* neturi Dievo palankumo, todėl darbuojasi be Dievo palaiminimo. — <sup>3</sup>*Viešpaties dovana*: dovana, kurią Viešpats duoda. Nuo Dievo palaiminimo pareina taip pat padau-gėjimas šeimos vaikais. Anot 2 Moš 23, 26 ir k, neturėjimas vaikų buvo laikomas bausme, nelaime. — <sup>4</sup>*Kaip vilyčios...* Kas yra aštrios vilyčios stipraus kario rankoje, tai yra ištremtiesiems vaikai. — *Jaunystės...* iš jaunų tėvų gimę, kurie yra jau užau-

gę tuo metu, kada tėvas eina senyn, gali jam padėti ir jį ginti, kaip aštrios vilyčios. — <sup>5</sup>*Kurs jų pripildė*: kurs turi daug sūnų. — *Nebus sugėdintas...* Jaunų drąsių sūnų apstotas nebijos neteisingo teismo, daromo miesto vartuose, apgins savo teises

**127 psalmėje** aprašoma dievobaimingo Izraeličio laimė namų gyvenime (1—3); ji yra atlyginimas už pamaldumą; tokio pat palaiminimo meldžiama kiekvienam žmogui ir visai tautai

<sup>1</sup>*Pakilimų...* Žr Ps 119, 1. — *Palaimintas kiekvienas*, kurs garbina Dievą, sergi jo įsakymus, tarnauja jam mintimis ir darbais. Plg Ps 111, 1; 118, 1. — <sup>2</sup>*Nes tu valgysi...* Ką dievobaimingasis pelnys, tuo jis pats naudosis, to neišplėš iš jo svetimieji. Jo nepalies prakeikimas, paskelbtas įstatyme 3 Moš 26 16; 5 Moš 28, 30. — <sup>3</sup>*Tavo žmona...* Dievobaimingasis džiaugsis šeimos laime. Motina gyvena tik savo šeimai, remdamasi vyru, kaip vynuodis virpsčiu ar siena. Namų vidus (jų giluma) — paprasta rytiečių moterų pasilikimo

**128 (129) psalmė. Israėlis, jaunystėje kentėjęs prispaudimus, maldauja Dievo pagalbos**

<sup>1</sup>Pakilimų giesmė.

Daug užpuldinėjo mane nuo pat mano jaunystės,  
tai tesako dabar Israėlis:

<sup>2</sup>Daug užpuldinėjo mane nuo pat mano jaunystės,  
bet nenugalėjo manęs.

<sup>3</sup>Ant mano nugaros arė arėjai,  
vedė ilgas savo vagas.

<sup>4</sup>Bet teisingasis Viešpats  
sukapojo bedievių virves.

<sup>5</sup>Tebūna sugėdinti ir tepasitraukia atgal  
visi, kurie nekenčia Siono.

<sup>6</sup>Tebūna panašūs į stogų žolę,  
kuri nudžiūsta pirma, negu išraunama,

<sup>7</sup>kuria nepripildo savo rankos pjovėjas  
nei savo sterblės pėdų rišėjas.

<sup>8</sup>Ir kurie eina pro šalį, nesako:  
« Viešpaties palaiminimas tebūna ant jūsų! »  
« Mes laiminame jus Viešpaties vardu »

**129 (130) psalmė. Žmogaus kaltė ir Dievo pasigailėjimas**

<sup>1</sup>Pakilimų giesmė.

Iš gilybės šaukiuos į tave, Viešpatie.

<sup>2</sup> Viešpatie, išgirsk mano balsą!

Tegul tavo ausys kreipia dėmesį  
į mano maldavimo balsą.

vieta. Dievobaimingojo vaikui bus linksmi ir žydintys. — <sup>1</sup>*Iš Siono*: kur Dievas gyvena, turi savo žemišką sostą. Plg Ps 9, 12; 13, 7 ir k. — *Kad matytumei...* Atskiros žmogaus laimė tebūna padidinta džiaugsmu dėl laimingo Jerusaleus stovio. Prie viso to teprisidedie ilgas amžius, kad savo akimis matytų gausingą būrį palikuonių. — Ką psalmininkas čia žada Sen Testamento mastu (plg 3 Moš 26, 3—12; 5 Moš 28, 3—14), yra žemiški dalykai. Daug tobulesne prasme yra pažadai Nauj Testamente

**128 psalmė.** Nors Israėlis dažnai turėjo daug kentėti nuo neteisinių priešų, bet ir ilga nelaisvė jo nesunaikino, tuo tarpu kad jo neprieteliai žuvo (1—4); tebūna tad ir dabar sugėdinti Siono priešai ir niekais teneuina jų sumanymai (5—8)

<sup>1</sup>*Pakilimų...* Žr 119 ps, 1. — Šita ps tikriausiai parašyta paguosti sugrįžusiems iš nelaisvės, kuriuos smarkiai užpuldinėjo priešai. — *Nuo pat jaunystės.* Israėlio jaunystė buvo pasilinkimas Egipte ir kelionė per tyru-

mą. Teisėjų ir karalių laikais Israėlis dažnai buvo puolamas priešų, bet nebuvo sunaikintas. — <sup>3</sup>*Ant mano nugaros...* Patekusią į nelaisvę tautą priešai taip išnaudojo ir vargino, lyg kad būtų buvusi jų ariama dirva. — <sup>4</sup>*Virves*: kuriomis Israėlis buvo surištas, laikomas nelaisvėje. — <sup>5</sup>*Kurie nekenčia Siono*: pirmoje vietoje tie, kurie kliudė Israėlaičiams, sugrįžusiems iš nelaisvės, statyti Jerusaleus sienas. — <sup>6</sup>*Į stogų žolę...* Ant gulsčių senų Palestinos namų stogų, apteptų moliu, dažnai po lietaus pradeda želti žolė, kuri, saulei pakilus, tuojau sudžiūsta, pirma negu kas nors ją išrauna, ir nelieta jos nė pėdsakų. — <sup>8</sup>*Ir kurie eina.* Ta proga psalmininkas primena, kas paprastai buvo daroma pjūtyje. Einą pro šalį reikšdavo pjovėjams linkėjimus žodžiais: *Viešpaties palaiminimas...* Tie gi tikriausiai atsakydavo: *Mes laiminame jus...*

**129 psalmė.** Psalmininkas, paskendęs nuodėmių gilybėje (ne tiek savo, kiek Israėlio vardu) maldauja, kad

- <sup>3</sup>Jei tu laikysi nusikaltimus atmintyje, Viešpatie,  
Viešpatie, kas išlaikys ?  
<sup>4</sup>Bet tu nuodėmes dovanoji,  
kad tau būtų tarnaujama su pagarba.  
<sup>5</sup>Aš turiu vilties Viešpatyje,  
mano siela remia savo viltį jo žodžiu ;  
laukia <sup>6</sup>mano siela Viešpaties,  
labiau kaip panaktiniai aušros.  
Labiau kaip panaktiniai aušros  
<sup>7</sup>telaukia Izraelis Viešpaties,  
Nes Viešpatyje yra pasigailėjimas  
ir gausingas yra jame atvadavimas :  
<sup>8</sup>Ir jis išvaduos Izraelį  
iš visų jo neteisybų

### 130 (131) psalmė. Nuolankus pasidavimas Dievui

- <sup>1</sup>Pakilimų giesmė. Dovido.  
Viešpatie, nesikelia puikybėn mano širdis,  
nekeliamos augštin ir mano akys.  
Aš negaudau didelių dalykų  
ar augštesnių už mane patį.  
<sup>2</sup>Priešingai, aš nuraminau ir nutildžiau  
savo sielą,  
Kaip mažas vaikas savo motinos prieglobstyje,  
kaip mažas vaikas, taip yra manyje mano siela.  
<sup>3</sup>Turėk vilties, Izraeli, Viešpatyje,  
ir dabar, ir per amžius

Dievas nebeatsimindamas nuodėmių pasigailėtų jo (1—4). Jis turi vilties Viešpatyje ir, remdamas Dievo gailėstingumu, laukia tikro nuodėmių atleidimo, jis pats ir visa Izraelio tauta (5—8). Tai šeštoji atgailos psalmė

<sup>1</sup>*Pakilimų...* Žr Ps 119, 1. — *Iš gilybės* : iš nuodėmių gilybės, o ne iš nelaimės gilumos. Psalmininkas čia apie nelaimės nekalba. — <sup>3</sup>*Jei tu laikysi...* Pats iš tos nuodėmių gilybės jis nebegali pakilti be Dievo pasigailėjimo. Jei jis neužmirš nuodėmių, jų neatleis, visi turės žūti. — <sup>4</sup>*Tarnaujama su pagarba* : gauto nuodėmių dovanojimo, atleidimo vaisius bus didesnė meilė Dievui ir jo gerbimas (plg Rom 2, 4). — <sup>6</sup>*Labiau kaip panaktiniai aušros*. Pakartojimu tų pačių žodžių išreiškiama laukimo didumas. — <sup>8</sup>*Išvaduos Izraelį* : mesijinio išganymo dieną, taip, kaip žadėjo pranašai (Plg Jer 3, 21—23 ; 24, 7 ; 32, 37, 40 ; Ez 11, 17—20)

**130 psalmėje** išreiškiama jausmai labai nuolankios sielos, kuri pasilieka visuomet Viešpaties rankoje

<sup>1</sup>*Pakilimų...* Žr Ps 119, 1. — *Dovido*. Kaikurie aiškintojai mano, kad šita ps sudėta Babelės nelaisvės metu arba net sugrįžus iš jos. — *Nesikelia puikybėn...* Psalmininkas išpažįsta, kad ir savo išviršiniu pasielgimu, ir savo giliausiais širdies jausmais jis yra tolimas nuo puikybės. Akys, augštin pakeltos, dažnai būna ženklas puikybės, nuleistos — kuklumo, nuolankumo. — *Didelių dalykų...* į kuriuos veda puikybė, juo mažiau tokių, kurie prašoka mano jėgas. — <sup>2</sup>*Kaip mažas vaikas*. Ebr *gamul*, nujunkytas. Taip sakoma apie mažą vaiką maždaug trejų metų, jau turintį šiek tiek išmanymo. Sėdėdamas motinos prieglobstyje, prie jos prisiglaudęs, visiškai ja pasitiki ir neberodo jokių daugiau troškimų. — <sup>3</sup>*Turėk vilties...* taip tepasitiki Izraelis Dievu

**131 (132) psalmė. Ką Dovidas pažadėjo Viešpačiui  
ir ką Viešpats Dovidui**

- <sup>1</sup>Pakilimų giesmė.  
Atsimink, Viešpatie, Dovidą naudai,  
visą jo rūpestingumą :  
<sup>2</sup>Kaip jis yra prisiekęs Viešpačiui,  
padaręs įžadą Jokubo Galingajam :  
<sup>3</sup>« Aš neįeisiu į savo namų pastogę,  
nežengsiu į savo guolio patalą,  
<sup>4</sup>Neduosiu miego savo akims,  
savo akių vokams ramybės,  
<sup>5</sup>Kolei nerasiu vietos Viešpačiui,  
buveinės Jokubo Galingajam ».  
<sup>6</sup>Štai mes girdėjome apie ją Ephratoje,  
radome ją Jaaro laukuose.  
<sup>7</sup>Įeikime į jo buveinę,  
parpulkime prie jo kojų pakojo.  
<sup>8</sup>Kelkis, Viešpatie, į savo poilsio vietą,  
tu ir tavo didybės skrynias.  
<sup>9</sup>Tegul apsivelka tavo kunigai teisybe,  
ir tavo šventieji tegul džiūgaute džiūgauja.  
<sup>10</sup>Dėl tavo tarno Dovidą  
neatstumk savo pateptojo veido.

**131 psalmė** susideda iš paaiškinimo dviejų priesaikų : Dovidą Viešpačiui ir Viešpaties Dovidui, Dovidas prisiekė padarysias Viešpačiui nuolatine šventyklą (1—5). Prie tos priesaikos pridėdama paraginimai tautai lankyti dievnamį ir meldžiama Viešpatį priimti ją ir palaiminti kunigus, tautą bei karalių (6—10). Viešpats prisiekė Dovidui, kad jo palikuonys, jei sergės Dievo įsakymus, sėdės per amžius jo soste, nes Viešpats pasirinko sau Sioną amžinai (11—14); todėl Dievo palaiminimas teks tautai, kunigams ir karaliui (15—18)

<sup>1</sup>*Pakilimų...* Žr Ps 119, 1. — Šita ps gal sudėta Saliamono. Ji turi gana daug bendra su Saliamono malda dievnamio pašventinime. Plg 2 Kron 5, 5... — *Atsimink* ir suteik, ką esi jam žadėjęs. — *Jo rūpestingumą* : su kokio Dovidas stengėsi prirengti tinkamą Dievo šventyklai vietą Plg 2 Kar 7, 2 ; 3 Kar 8, 17. Ką Dovidas buvo pažadėjęs Dievui, tai jis stengėsi atitesėti. Savo apsiėmimo jis nepametė ir sunkių karų metu. Sandoros skrynios perkėlimas į Sioną buvo pirmas žingsnis į jo sumanymo įvykdymą. Kadangi pranašas Natanas buvo jam paskelbęs, jog šventyklą turės pastatyti jo sūnus, Dovi-

das prirengė visa, ko tam statymui reikėjo. — <sup>2</sup>*Jokubo Galingajam* (plg 5 e) : taip vadinama Dievas 1 Moš 49, 24 ; Jėš 1, 24 ; 40, 26 ; 60, 16. — <sup>3</sup>*Mes* : Israėlio tauta. — *Apie ją* : apie sandoros skrynias, kuri tuo metu buvo lyg užmiršta, o dabar turėjo būti perkelta į Jerusale. — *Ephratoje*. Taip kitados buvo vadinama Betliejus ; bet čia tuo vardu pavadinta arba Betliejaus sritis, arba jis reiškia tą pat, kaip ir Ephraimas, kurio srityje sandoros skrynias pasiliko gana ilgai. — *Jaaro laukuose* : *Qirjat je'arim*, kur sandoros skrynias išbuvo 20 metų (1 Kar 7, 1. 2 ; 2 Kar 6, 2 ; 1 Kron 13, 1—8). Taigi, visos eil prasmė : mes, Israėliai, girdėjome sandoros skrynias esant Ephratos srityje ir tikrai radome ją tenai Karjatjarime. — <sup>7</sup>*Pakojų*. Viešpats apreiškė savo čia buvimą viršum sandoros skrynios dangčio tarp dviejų kherubų (« kurs sėdi ant kherubų ». Plg Ps 79, 2 ; 98, 1), todėl sandoros skrynias buvo vadinama Viešpaties kojų pakoju. — <sup>8</sup>*Poilsio vietą* : pajudinta iš Silo sandoros skrynias nebeturėjo pastovios vietos. — <sup>9</sup>*Tegul apsivelka...* Naujojoje šventykloje meldžiamasi visų pirma už kunigus, kad jie šventai, kaip reikalauja įstatymas, atlikinėtų savo pareigas ;

- <sup>11</sup>Viešpats prisiekė Dovidui  
tvirtą pažadą, nuo kurio nesitrauks :  
« Tavo giminės palikuonį  
aš pasodinsiu tavo soste.
- <sup>12</sup>Jei tavo sūnūs laikysis mano sandoros  
ir įsakymų, kurių aš mokysiu juos,  
Taip pat jų sūnūs per amžius  
sėdės tavo soste. »
- <sup>13</sup>Nes Viešpats pasirinko Sioną  
ir norėjo, kad jis būtų jam sostas :
- <sup>14</sup>« Tai mano poilsio vieta per amžius,  
čia gyvensiu, nes jos norėjau.
- <sup>15</sup>Aš laiminte laiminsiu jos maistą,  
jos beturčius sotinsiu duona.
- <sup>16</sup>Jos kunigus aš apvilksiu išgelbėjimu,  
ir jos šventieji džiūgaute džiūgaus.
- <sup>17</sup>Tenai aš pažadinsiu Dovidui ragą,  
prirengsiu savo pateptajam žiburį.
- <sup>18</sup>Jo priešus aš apvilksiu sugėdinimu,  
ant jo gi spindės mano karūna »

### 132 (133) psalmė. Brolių sutarimo malonumai

- <sup>1</sup>Pakilimų giesmė. Dovidų.  
Štai kaip gera ir kaip malonu,  
kai broliai gyvena išvien.
- <sup>2</sup>Kaip geriausias aliejus ant galvos,  
kurs nuteka ant barzdos, ant Aaronų barzdos,  
kurs nuteka ant jo drabužio siūlių ;

toliau už visus Dievo garbintojus, kad jie gyvendami ramybėje ir laimėje šlovintų Dievą ; pagaliau už karalių, kad Viešpats, atsimindamas savo pažadą Dovidui, maloniai pažvelgtų į jo pateptąjį palikuonį, karalių iš Dovidų giminės, sėdintį Viešpaties soste (1 Kron 29, 23), kuriam karaliaujant buvo sudėta ir šita psalmė. — <sup>11</sup>Tavo giminės palikuonį... Dovidų vaikaičiai turi būti karaliai per amžius jo, kaip Dievo išrinktojo karaliaus, soste (2 Kar 7, 12 ; Ps 88, 4. 5. 29—38 ; Lk 1, 55 ; Apd 2, 30). Pilnai tai įvyko Mesijo asmenyje. — <sup>15</sup>Aš laiminte... Iš tos savo numylėtos buveinės, iš Siono, Dievas laimins savo tautą. — <sup>16</sup>Jos kunigus... Kunigai, kaip Dievo tarnai, turi būti ne tik tarpininkai išgelbėjimo, malonių, bet ir patys jų turėti. — <sup>17</sup>Jos šventieji : dievobaimingiesiems Dievas suteiks linksmybę, todėl ramybę ir laimę. — <sup>17</sup>Pažadinsiu. Ebr t pažodžiui : « išželdinsiu ». Mesijas yra vadinamas « želmanimi » (atžala) Jer 23, 5 ; 33, 15 ; Zak 3, 8 ; 6, 12. — <sup>18</sup>Ragą : galingą

palikuonį, t y Mesiją. — *Žiburį*. Žiburiu simboliškai vadinama gimęs sūnus, palikuonija. Plg 2 Kar 21, 17 ; 3 Kar 11, 36 ; 15, 4 ; 4 Kar 8, 19. — *Pateptajam* : būtent, Dovidui. — <sup>18</sup>Jo... ant jo. Čia kalbama apie Mesiją. — 17 ir 18 eil, liudijant žydų aiškintojams ir šv tėvams, kalbama apie Mesiją. Jis, kaip Dovidų vaikaitis, yra jam augęs ragas ir negestas žiburys (Lk 1, 68. 79 ; 2, 32).

**132 psalmėje** dviem palyginimais aprašoma naudingumas ir gražumas vienybės tarp brolių

<sup>1</sup>Pakilimų... Žr Ps 119, 1. — *Dovidų*. Aiškintojai spėja, kad šita ps parašyta nežinomo autoriaus ir tik priskiriama Dovidui. — *Išvien* : kai su kraujo giminyste eina kartu širdžių jausmai. Trijose didžiosiose metų šventėse visas Izraelis, kad ir trumpam laikui, turėdavo tokį džiaugsmą. Toliau jis palyginamas su brangiu tepalu ir gausia rasa. — <sup>2</sup>Aliejus ant barzdos... Aaronas buvo pateptas ne taip, kaip paprasti kunigai, tik kaktose ; bet pažymėti, kad jis gavo

<sup>3</sup>Kaip Hermono rasa,  
kuri krinta ant Siono kalno :  
Nes ten Viešpats gausingai teikia palaimą,  
gyvenimą per amžius

**133 (134) psalmė. Paragininimas šventnamio panaktiniams  
šlovinti Viešpatį**

<sup>1</sup>Pakilimų giesmė.  
Štai dabar šlovinkite Viešpatį,  
visi Viešpaties tarnai,  
Kurie stovite Viešpaties namuose  
nakties valandomis.

<sup>2</sup>Kelkite savo rankas į šventovę  
ir šlovinkite Viešpatį.

<sup>3</sup>Iš Siono tepalaimina tave Viešpats,  
kurs padarė dangų ir žemę

**134 (135) psalmė. Paragininimas šlovinti Viešpatį, tautos geradarį  
ir vieną tikrąjį Dievą**

<sup>1</sup>Aleliuja.

Šlovinkite Viešpaties vardą,  
šlovinkite, Viešpaties tarnai,

<sup>2</sup>Jūs, kurie stovite Viešpaties namuose,  
mūsų Dievo namų prieangiuose.

<sup>3</sup>Šlovinkite Viešpatį, nes Viešpats geras ;  
psalteriu skambindami giedokite jo vardui, nes jis saldus.

<sup>4</sup>Nes Viešpats pasirinko sau Jokubą,  
Israėlį, kad būtų jo nuosavybė.

<sup>5</sup>Aš juk tai žinau : Viešpats yra didis,  
ir mūsų Valdovas yra didesnis už visus dievus.

kunigystės valdžios pilnybę, tepa-  
masis aliejus (2 Moš 30, 30) buvo taip  
gausiai išpiltas ant jo galvos, kad  
nutekėjo jam ant barzdos ir ant vir-  
šutinės jo drabužio siūlės (plg 3 Moš  
8, 12). — <sup>3</sup>*Kaip Hermono rasa* : ne  
kad rasa nuo Hermono kalno būtų  
atnešama į Jerusale, bet kad ji yra  
taip gausi ir taip branginama, kaip  
ta, kuri paprastai iškrinta Hermono  
kalne. Palestinoje rasa vasarą yra  
vienatinis atsigaivinimas augalams.  
— *Nes ten...* Israėlio susirinkimai  
yra tokie pilni palaiminimo dėl to,  
kad Dievas nori teikti iš Siono palai-  
minimą ir gyvenimą ; ir tai yra Dievo  
amžinai pasiliekanči tvarka

**133 psalmėje** budintieji prie šven-  
tyklos Dievo tarnai kviečiami šlo-  
vinti Dievą taip pat naktį ; kviečian-  
tiems jie atsako linkėjimu Dievo  
palaiminimo

<sup>1</sup>*Pakilimų...* Žr Ps 119, 1. — Šita  
trumpiausia psalmė tikriausiai buvo

recituojama prie šventyklos, kai  
vakare viena dalis levitų pasitrauk-  
davo iš tarnybos, o kita stodavo jų  
vieton. Pasitraukiantieji ragindavo  
ateinančius ir naktį šlovinti Dievą.  
Šitie ar vienas iš jų laimindavo pa-  
sitraukiančius. — *Visi Viešpaties  
tarnai* : Aarono palikuonys, kunigai  
ir levitai. Plg 5 Moš 10, 8. — <sup>3</sup>*Iš Sio-  
no* : iš šventos Dievo malonių vietos

**134 psalmėje**, paraginęs šlovinti  
sadoros Dievą, kurs didesnis už  
visus dievus (1—5), psalmininkas  
aprašinėja Dievo veikimą pasaulyje,  
pasireikškusį išvedimu žydų tautos  
iš Egipto ir užkariavimu Žadėtosios  
žemės (6—14). Trumpai paminėjęs  
stabų niekingumą, baigia giesmę  
paraginiu šlovinti Dievą (15—21)

<sup>1</sup>*Aleliuja...* Plg Ps 112, 1. — <sup>2</sup>*Namų  
prieangiuose*. Todėl kartu su kunigais  
ir levitais kviečiami Viešpaties gar-  
binti taip pat ištikimi Israėlaičiai.  
Plg Ps 115, 19. — <sup>4</sup>*Viešpats pasirinko*

- <sup>6</sup>Ko tik Viešpats nori, jis daro danguje ir žemėje, jūroje ir visose vandenų gelmėse.  
<sup>7</sup>Jis atveda debesis nuo žemės pakraščių, žaibais padaro liūtų, paleidžia vėją iš savo sandėlių.  
<sup>8</sup>Jis užgavo Egipto pirmgimius, žmones, lygiai ir gyvulius.  
<sup>9</sup>Padarė ženklų ir stebuklų tavyje, Egipte, prieš Paraoną ir visus jo tarnus.  
<sup>10</sup>Jis užgavo daug tautų ir užmušė galingus karalius:  
<sup>11</sup>Amoriečių karalių Sehoną ir Basano karalių Ogą, ir visus Kanaano karalius.  
<sup>12</sup>Ir davė jų žemę valdyti, valdyti savo tautai, Israėliui.  
<sup>13</sup>Viešpatie, tavo vardas pasilieka per amžius, Viešpatie, tavo atsiminimas iš kartos į kartą.  
<sup>14</sup>Nes Viešpats gina savo tautą ir pasigaili savo tarnų.  
<sup>15</sup>Pagonių stabai yra sidabras ir auksas, žmonių rankų darbai:  
<sup>16</sup>Jie turi burną — ir nekalba, turi akis — ir nemato,  
<sup>17</sup>Turi ausis — ir negirdi, ir nėra jų burnoje kvapo.  
<sup>18</sup>Panašūs darosi į juos tie, kurie juos dirba, kiekvienas, kurs jais pasitiki.  
<sup>19</sup>Israėlio namai, šlovinkite Viešpatį, Aarono namai, šlovinkite Viešpatį.  
<sup>20</sup>Levio namai, šlovinkite Viešpatį; jūs, kurie garbinate Viešpatį, šlovinkite Viešpatį.  
<sup>21</sup>Tebūna šlovinamas Viešpats iš Siono, jis, kurs gyvena Jerusaleje

### 135 (136) psalmė. Dėkojimas Dievui už jo geradarystes be skaičiaus

- <sup>1</sup>Aleliuja.  
 Šlovinkite Viešpatį, nes jis geras, nes jo gailestingumas amžinas.  
<sup>2</sup>Šlovinkite dievų Dievą, nes jo gailestingumas amžinas.

ko... Žr 5 Moš 7, 6; 26, 18. — <sup>5</sup>Už visus dievus. Plg Ps 94, 3; 95, 9. — <sup>6</sup>Jis daro danguje... Nurodoma Dievo kilnumas aprašinėjant jo veikalus. Dangus, žemė, vanduo, tai trys su-tvėrtų dalykų sritys. Žr 2 Moš 20, 4. — <sup>7</sup>Žaibais padaro... Žaibavimas skelbia ateinantį liūtų ir jį lydi. — <sup>8</sup>Paleidžia... Plg Ijob 38, 22. Visa, kas gamtoje įvyksta, pareina nuo Dievo visagalybės. — <sup>9</sup>Jis užgavo... Žr 2 Moš 12, 29. — <sup>10</sup>Užgavo daug... Žr Joz 12, 1—24. — <sup>11</sup>Amoriečių... Žr 4 Moš 21, 21... 5 Moš 2, 20; 3, 3... — <sup>13</sup>Per am-

žius... Dievas, kurs pasirodo toks galingas gamtoje, toks kilnus Israėlio istorijoje, visuomet ir per amžius yra tas pats. — <sup>15—16</sup>Pagonių stabai... Žr Ps 113, 12—16. — <sup>19</sup>Israėlio namai... Plg Ps 113, 17... 117, 2—4

**135 psalmėje** paraginęs apskritai šlovinti Dievą ir jam dėkoti, psalmi-ninkas šlovina jį toliau kaip sutvėrėją (1—9), kaip savo tautos vaduotoją iš Egipto (10—15), davusį jai Žadėtąją žemę (16—22), ir kaip Dievą, kurs nuolat rūpinasi savaisiais (23—26)

<sup>1</sup>Aleliuja: atkelta į čia iš 134 ps



- <sup>3</sup>Šlovinkite viešpačių Viešpatį,  
 nes jo gailestingumas amžinas.  
<sup>4</sup>Kurs padarė pats vienas didelių stebuklų,  
 nes jo gailestingumas amžinas ;  
<sup>5</sup>Kurs su išmintimi padarė dangų,  
 nes jo gailestingumas amžinas ;  
<sup>6</sup>Kurs ištiesė žemę ant vandenių,  
 nes jo gailestingumas amžinas ;  
<sup>7</sup>Kurs padarė didelių šviesų,  
 nes jo gailestingumas amžinas ;  
<sup>8</sup>Saulę, kad viešpatautų dienai,  
 nes jo gailestingumas amžinas ;  
<sup>9</sup>Mėnulį ir žvaigždes, kad viešpatautų nakčiai,  
 nes jo gailestingumas amžinas ;  
<sup>10</sup>Kurs užgavo Egiptiečius jų pirmgimiuose,  
 nes jo gailestingumas amžinas ;  
<sup>11</sup>Kurs išvedė Izraelį iš jų tarpo,  
 nes jo gailestingumas amžinas ;  
<sup>12</sup>Galinga ranka ir ištiestu petimi,  
 nes jo gailestingumas amžinas ;  
<sup>13</sup>Kurs perskyrė Raudonąją jūrą į dalis,  
 nes jo gailestingumas amžinas ;  
<sup>14</sup>Ir pervedė Izraelį per jos vidurį,  
 nes jo gailestingumas amžinas ;  
<sup>15</sup>Ir ištūmė Paraoną ir jo kariuomenę į Raudonąją jūrą,  
 nes jo gailestingumas amžinas ;  
<sup>16</sup>Kurs vedė tautą per tyrumą,  
 nes jo gailestingumas amžinas ;  
<sup>17</sup>Kurs sumušė didelius karalius,  
 nes jo gailestingumas amžinas ;  
<sup>18</sup>Kurs užmušė galingus karalius,  
 nes jo gailestingumas amžinas ;  
<sup>19</sup>Amoriečių karalių Sehoną,  
 nes jo gailestingumas amžinas ;  
<sup>20</sup>Ir Basano karalių Ogą,  
 nes jo gailestingumas amžinas ;  
<sup>21</sup>Ir davė jų žemę paveldėti,  
 nes jo gailestingumas amžinas ;  
<sup>22</sup>Paveldėti savo tarnui, Izraeliui,  
 nes jo gailestingumas amžinas ;  
<sup>23</sup>Kurs mūsų pažeminime atsiminė mus,  
 nes jo gailestingumas amžinas ;  
<sup>24</sup>Ir išvadavo mus iš mūsų neprietelių,  
 nes jo gailestingumas amžinas ;  
<sup>25</sup>Kurs duoda maisto kiekvienam kūnui,  
 nes jo gailestingumas amžinas.  
<sup>26</sup>Šlovinkite dangaus Dievą,  
 nes jo gailestingumas amžinas

galo. Turiniu šita ps gana panaši į 134 ps, ir apskritai joje gana daug paimta iš kitur: pav 2, 3 eil iš 5 Moš 10, 17; 10—22 eil iš 134 ps 8... 12 eil iš 2 Moš 13, 9; 15, 16; 15 e iš 2 Moš 14, 27. Ji yra seniausias pavyzdys mūsų

litanijų. Jos kartojamieji žodžiai sutinkami kur nekur ir kitose psalmėse. — <sup>5</sup>*Kurs su...* Žr 1 Moš 1, 1. — <sup>6</sup>*Kurs ištiesė.* Žemė vaizduojama kaip lyguma plaukanti, bet neskęstanti ant vandenių

## 136 (137) psalmė. Liūdni Babelės nelaisvės atsiminimai

- <sup>1</sup>Prie Babelės upių tenai mes sėdėjome ir verkėme,  
kai atsimindavome Sioną.
- <sup>2</sup>Ant ano krašto gluosnių  
mes pakabinome savo arphas.
- <sup>3</sup>Nes ten tie, kurie buvo mus išvedę, reikalavo iš mūsų giesmių,  
ir kurie mus užgaudavo, linksmosto :  
« Pagiedokite mums iš Siono giesmių ! »
- <sup>4</sup>Kaipgi mes giedosime Viešpaties giesmę  
svetimoje šalyje ?
- <sup>5</sup>Jei užmiršiu tave, Jerusale,  
tebūna užmiršta mano dešinė !
- <sup>6</sup>Tepriľimpa mano liežuvis prie mano gomurio,  
jei aš neminėsiu tavęs,  
Jei nestatysiu Jeruslės  
augščiau už kiekvieną mano linksmybę.
- <sup>7</sup>Atsimink, Viešpatie, prieš Edomo vaikus  
Jeruslės dieną,  
Kurie sakė : « Griaukite, griaukite  
net ir jos pamatus ! »
- <sup>8</sup>Babelės dukterie naikintoja,  
palaimintas, kurs atsilygins tau  
už pikta, kurį mums padarei !
- <sup>9</sup>Palaimintas, kurs nutvers ir trenks  
tavo vaikelius į akmenį !

136 psalmėje primenama, kaip Israėlaičiai nelaisvėje buvo Babeliečių kviečiami giedoti linksmas Siono giesmes ir kaip jie negalėjo sutikti tai daryti (1—4). Ta aplinkybė pažadina didesnę meilę Jeruslės, taip pat ir pageidavimą, kad būtų sunaikintas Edomas ir Babelė, Jeruslės žuvimo kaltininkai (5—9)

<sup>1</sup>Prie Babelės upių... Babelės šalyje, be didelių upių, Euprato ir Tigrio, buvo gana daug kanalų, upės lygių; todėl Babelė teisingai galėjo būti vadinama upių kraštu. Be to, išvestieji nelaisvėn žydai gal buvo apsigyvenę arčiau upių. — <sup>2</sup>Gluosnių : ant medžių, augusių upių pakraščiuose. — <sup>3</sup>Mes pakabinome : nebežaidėme. Stygų instrumentai paprastai buvo vartojami giedant linksmas giesmes. Kodėl nebeskambėjo Israėlaičių muzika, nurodoma priežastis 3 e, o ypač 4 eil. : <sup>3</sup>Nes ten tie... Babeliečiai reikalavo žydų giesmių vieni smalsumo vedami, kiti gal pajaukdami ar net tyčiodamiesi (plg Teis 16, 25). — <sup>4</sup>Kaipgi mes... Treminiai tuo reikalavimu jautėsi įžeisti. Giedoti Viešpaties giesmę, reikalaujant pagonims, būtų buvę paniekimas pačios giesmės. Giedoti ją svetimoje

šalyje, t y svetimo dievo krašte — nes gyvendami svetimame krašte žydai rodėsi pavergti svetimiems dievams, — būtų buvęs lyg koks nusigrėžimas nuo Viešpaties, užmiršimas Jeruslės. — <sup>5</sup>Jei užmiršiu... Jeruslė treminiams yra ne tik žemiška tėvynė, bet ji yra kartu šventas miestas, Dievo sostas. Todėl nusikaltimą Jerusalei treminiai laiko įžeidimu Dievo, laiko piktadarybe, kuri reikalauja keršto. Psalminkas kalba, kaip buvo sakoma keršto įstatyme (žr Ps 108), kaip buvo įprasta panašiose sąlygose senovės Rytuose. — <sup>7</sup>Prieš Edomo... kurie piktaį džiaugėsi nelaimingoje Jerusalei dienoje ir ragino griauinančius ją neprietelius. Apie Edomiečių neapykantą Jerusalei dažnai kalba pranašai ir graso jiems žiauriomis bausmėmis. Plg Ješ 34, 5—15; Jer 49, 7—22; Ez 25, 12—14; Am 1, 11, 12 ir k. — <sup>9</sup>Kurs nutvers ir... Apie šitą žiaurų vaikų nužudymą karo metu paimtuose miestuose, įprastą senovės tautoms, žr 4 Kar 8, 12; Oš 10, 14; Naum 3, 10. Psalminkas linki, kad būtų sunaikintas Edomiečių miestas, minėdamas tai, kas paprastai įvykdavo paimtame mieste

**137 (138) psalmė. Pasiryžimas šlovinti Dievą už geradarystes**<sup>1</sup>Dovido.

Aš šlovinsiu tave, Viešpatie, visa savo širdimi,  
nes tu klausei mano burnos žodžių.

Angelų akivaizdoje giedosiu tau skambindamas psalteriu,

<sup>2</sup>parpulsiu prie tavo šventovės

Ir šlovinsiu tavo vardą

dėl tavo gerumo ir ištikimybės,

Nes didesnį už visaką tu padarei

savo vardą ir savo pažadą.

<sup>3</sup>Kai aš šaukiaus tavęs, tu išklausei mane,  
padauginai mano sieloje stiprumą.<sup>4</sup>Tave, Viešpatie, šlovins visi žemės karaliai,  
kai išgirs tavo burnos žodžius;<sup>5</sup>Ir giedos apie Viešpaties kelius:

« Tikrai didelė yra Viešpaties garbė ».

<sup>6</sup>Tikrai kilnus yra Viešpats ir žiūri į pažemintąjį;

puikuji gi jis pažįsta iš tolo.

<sup>7</sup>Jei aš vaikščioju sielvarto viduryje, tu laikai mane gyvą,

Prieš mano neprietelių piktumą tu ištiesi savo ranką,

išgelbsti mane tavo dešinė.

<sup>8</sup>Viešpats pabaigs mano naudai, kas pradėta.

Viešpatie, tavo gerumas pasilieka per amžius;

neapleisk savo rankų darbo

**138 (139) psalmė. Pasitikėjimas Dievu visur esančiu ir visa matančiu**<sup>1</sup>Khoro vedėjui. Dovido. Psalmė.

Viešpatie, tu tyrinėji ir pažįsti mane,

<sup>2</sup>tu žinai mane, kai aš sėdžiu ir kai aš keliuos.

Tu supranti mano mintis iš tolo;

<sup>3</sup>Kai aš vaikščioju ir kai guliu, tu pamatai,

tu žiūri į visus mano kelius.

**137 psalmėje** psalmininkas žada šlovinti visa širdimi Dievo gailestingumą, nes jis išklausė jo prašymą (1—3). Jis kviečia ir pagonių karalius girti Dievą, nes jie matė, kaip ištikimai Dievas atitęsėjo savo pažadus pažemintajam (4—6). Psalmė baigiama pareiškimu pasitikėjimo Dievu (7, 8)

<sup>1</sup>*Dovido*. Spėjama, kad šita ps tik priskiriama Dovidui, žiūrint 2 Kar 7, 8... — *Angelų*. Ebr t yra žodis 'elo-him. Čia jis gali reikšti arba pagonių dievus, žemės karalius, arba antgamtinis Dievo kūrinys, supančius jo sostą, jo angelus. Psalmininkas gieda ne dievams, ne karaliams, bet tik vienam Viešpačiui. — <sup>2</sup>*Prie tavo šventovės*: atsigręžęs į tavo šventnamį. — <sup>3</sup>*Ir žiūri į...* suteikia savo malonės nuolankiesiems, paž mintiems, skiria bausmių puikiesiems. — Iš

*tolo*: iš savo dangiškų augštybių. — <sup>8</sup>*Viešpats pabaigs*: teiks savo pagalbą ir stiprins iki galui

**138 psalmėje** psalmininkas ap-svarsto Dievo visąžinojimą (1—6), jo visurbuvimą, taip, kad jo akims net ir tamsybės permatomos (7—12), nuostabų Dievo įvykdytą sutvėrimą žmogaus, paskyrimą jo dienų ir be-galinę Dievo sumanymų daugybę (13—18). Tokio Dievo akivaizdoje jis išpažįsta neapkenčias nusidėjėlių, pasitikėdamas, kad Dievas yra jo nekaltumo liudytojas (19—24)

<sup>1</sup>*Dovido*. Kaikurie aiškintojai ma-no, kad ps autorius gyvenęs Babelės nelaisvės metu arba net jai pasibaig-us. — *Tu tyrinėji...* Plg Jer 17, 10. — <sup>2</sup>*Kai aš sėdžiu... ir kai guliu*: t y visuose mano gyvenimo veiksmuose. — *Mano mintis iš tolo*: daug anksčiau negu mano mintys kyla. — <sup>4</sup>*Dar nėra*

- <sup>4</sup>Kai dar nėra žodžio ant mano liežuvio,  
štai, Viešpatie, tu jau visa žinai.  
<sup>5</sup>Iš užpakalio ir iš priešakio tu apimi mane  
ir dedi ant manęs savo ranką.  
<sup>6</sup>Labai nuostabus yra man šitas žinojimas,  
labai augštas, aš jo nesuprantu.  
<sup>7</sup>Kur aš eisiu tolyn nuo tavo dvasios?  
ir kur bėgsiu nuo tavo veido?  
<sup>8</sup>Jei žengčiau augštin į dangų, tu esi tenai;  
jei išsitiesčiau gelmėse, tu čia.  
<sup>9</sup>Jei imčiau aušros sparnus,  
jei gyvenčiau jūros gale,  
<sup>10</sup>Ir tenai tavo ranka ves mane  
ir laikys mane tavo dešinė.  
<sup>11</sup>Jei sakčiau: «Bent tamsybės apdengs mane  
ir naktis apsups mane, kaip apsupa šviesa»,  
<sup>12</sup>Pačios tamsybės nebus tau tamsios,  
ir naktis švies kaip diena,  
tamsybė bus tau kaip šviesa.  
<sup>13</sup>Nes tu padarei mano strėnas,  
išaudei mane mano motinos iščioje.  
<sup>14</sup>Aš šlovinu tave, kad esu taip nuostabiai padarytas,  
kad tavo darbai yra nuostabūs.  
Ir mano sielą tu žinai tobulai,  
<sup>15</sup>nebuvo tau paslėpta mano būtybė,  
Kada aš buvau daromas slapta,  
kada buvau audžiamas žemės gilybėse.  
<sup>16</sup>Mano veiksmus matė tavo akys,  
ir tavo knygoje esame įrašyti visi;  
dienos yra nustatytos pirma, negu buvo bent viena iš jų.  
<sup>17</sup>O man kaipgi nepakeliami tavo sumanymai, Dieve,  
koks begalinis jų skaičius!  
<sup>18</sup>Jei aš juos skaičiuočiau, jų daugiau kaip smilčių;  
jei priečiau prie galo, dar tebebūčiau su tavim.

*žodžio*: žinai mano dar neištartus žodžius. — <sup>7</sup>*Nuo tavo dvasios...* Dievo dvasia čia yra jo esmė, kuriai priklauso jo visur buvimas; veidas yra būdas, kaip Dievas pasirodo žmonėms, maloningas teisiesiems, rūstus nusidėjėliui. — <sup>9</sup>*Jei imčiau aušros...* Jei iš rytų, kur aušra pasirodo, norėčiau su aušros spindulių greitumu persikelti į tolimiausius vakarus, kur yra jūros galas, <sup>10</sup>*ir tenai tavo ranka...* — <sup>12</sup>*Pačios tamsybės...* Nuo Dievo negalima pasislėpti ir naktį, nes jis lygiai mato tamsoje, kaip ir šviesoje. — *Tamsybė bus kaip šviesa.* Šitie žodžiai aiškintojų nelaikomi priklausanciais ps tekstui. — <sup>13</sup>*Mano strėnas*: mano kūno vidų. — <sup>15</sup>*Mano būtybė.* Ebr t pažodžiui: mano kaulai. — *Kada buvau audžiamas žemės gilybėse*: mano prigimties pradžia ir

pasidarymas vietoje (motinos kūne), kur taip tamsu, kaip žemės gilybėse. — <sup>16</sup>*Mano veiksmus...* Šitos 138 ps ebr t nėra visai tikras; ypač šių dviejų eil, 16 ir 17, tekstas ir prasmė neaiški, todėl ne visų vienaip aiškinama ir verčiama. Galima, sakysim, versti taip: tavo akys matė mano kamuolį (mane kaip embrioną; anot kitų: mano dienų kamuolį), ir į tavo knygą buvo jos visos (dienos anksčiau nekaip kas nors pradėjo iš tikrųjų jas gyventi) įrašytos, dienos, kurios buvo iš anksto paskirtos; ir nė vienos iš jų dar nebuvo. Plg 2 Moš 32, 33. — <sup>18</sup>*Dar tebebūčiau su tavim*: tu visas dar tebebūtum mano neištirtas, lyg kad aš nebūčiau nieko daręs. — <sup>19—22</sup>*Kadgi tu užmuštumei...* Sąryšis šitų eil su kitomis nelabai aiškus. Gal psalmininkas Dievo, kurs

- <sup>19</sup>Kadgi tu užmuštumei bedievi, Dieve,  
ir žmonės kraujageriai atstotų nuo manęs !  
<sup>20</sup>Nes jie klatingai kelia maištą prieš tave,  
apgaulingai keliiasi tavo neprieteliai.  
<sup>21</sup>Argi aš nelaikau neapykantoje tų, kurie nekenčia tavęs, Viešpatie,  
ar nesibodžiu tų, kurie sukilsta prieš tave ?  
<sup>22</sup>Aš nekenčiu jų pilna neapykanta ;  
jie pasidarė man neprieteliai.  
<sup>23</sup>Tyrinėk mane, Dieve, ir pažink mano širdį,  
mėgink mane ir pažink mano jausmus.  
<sup>24</sup>Ir matyk, ar aš einu blogu keliu,  
ir lydek mane senuoju keliu

### 139 (140) psalmė. Malda prieš žiaurius ir apgaulingus priešus

- <sup>1</sup>Khoro vedėjui. Psalmė. Dovido.  
<sup>2</sup>Gelbėk mane, Viešpatie, nuo pikto žmogaus,  
nuo smurtininko saugok mane :  
<sup>3</sup>Nuo tų, kurie galvoja pikta širdyje,  
kiekvieną dieną kelia vaidus,  
<sup>4</sup>Galanda savo liežuvius kaip žaltys ;  
angių nuodai po jų lūpomis.  
<sup>5</sup>Gelbėk mane, Viešpatie, iš nedorėlio rankų,  
nuo smurtininko saugok mane :  
Kurie galvoja pakišti man koją,  
<sup>6</sup>puikūs slepia man kilpą  
Ir virves ištiesia kaip tinklą,  
pagal kelią deda man sląstus.  
<sup>7</sup>Aš sakau Viešpačiui : Tu mano Dievas ;  
klausyk, Viešpatie, mano maldavimo balso.  
<sup>8</sup>Viešpatie, Dieve, mano galingoji pagalba !  
tu dengi mano galvą kovos dieną.  
<sup>9</sup>Nepatenkink, Viešpatie, neteisiojo troškimų,  
nevykdyk jo sumanymų.  
Kelias augštyt <sup>10</sup>galvą tie, kurie yra aplink mane :  
jų lūpų piktumas tekrinta ant jų.  
<sup>11</sup>Telyja ant jų ugningomis žarijomis ;  
teįmeta jis juos į duobę, kad nebeatsikeltų.

visa tyrinėja, akyse nori labai atvirai išpažinti tikrą neapykantą bedieviams, kuriuos laiko ir savo priešais. Anot kitų : jis greičiau stebisi, kad Dievas, kurs visa žino ir mato, leidžia pasilikti bedieviams gyviems, arba : kad nusikaltimais apsunkinti žmonės sukykla prieš tokį kilnų Dievą. — <sup>24</sup>*Senuoju keliu* : amžinai pasiliekančiu keliu (Ps 1, 6), vedančiu į Dievą, į amžinąjį gyvenimą, keliu, kuriuoėjo dievobaimingi senų laikų žmonės, kaip Noė, Abraomas, kiti. Plg Jer 6, 16 ; 18, 15

**139 psalmėje** autorius maldauja Dievą išgelbėti jį nuo neteisųjų, kurių tykojimus aprašo (1—6). To-

liau pareiškęs savo pasitikėjimą Dievo pagalba, linki jiems bausmės, nusipelnęs jų pasielgimu pas Dievą, kurs apgins nekaltųjų reikalus (7—14)

<sup>1</sup>*Dovido*. Turiniu ir rašymo būdu šita psalmė primena kitas Dovido psalmes, pav 7, 54, 56, 63. — <sup>4</sup>*Galanda...* Plg Ps 5, 11 ; 9, 7 ; 54, 22 ; 63, 4 ir k. — <sup>6</sup>*Slepia man kilpą...* Tos pačios metaforos ir palyginimai sutinkami ir Ps 9, 16 ; 30, 5 ; 56, 7 ; 63, 6. — <sup>8</sup>*Mano galingoji pagalba*. Ebr t pažodžiui : mano gelbėjimo (pagalbos) stiprybė. — <sup>10</sup>*Jų lūpų piktumas* : ką jie pikto prasimano. — <sup>11</sup>*Ugningomis žarijomis* : žaibais, ugnimi iš

- <sup>12</sup>Žmogus piktaliežuvis nepasiliks šalyje ;  
 žmogų smurtininką ūmai pagaus nelaimės.  
<sup>13</sup>Aš žinau, kad Viešpats gins bylą vargšo,  
 padarys teisybę beturčiams.  
<sup>14</sup>Tikrai teisieji šlovins tavo vardą,  
 tiesieji gyvens tavo akivaizdoje

#### 140 (141) psalmė. Teisiojo maldavimai prieš nedorėlių spąstus

- <sup>1</sup>Psalmė. Dovido.  
 Viešpatie, aš šaukiuos tavęs : skubėk man padėti ;  
 išgirs mano balsą, kai aš į tave šaukiu.  
<sup>2</sup>Tekilsta į tave mano malda kaip smilkalas,  
 mano rankų pakėlimas kaip vakarinė auka.  
<sup>3</sup>Pastatyk, Viešpatie, sargybą prie mano burnos,  
 budėtojus prie mano lūpų angos.  
<sup>4</sup>Kad mano širdis nepakryptų prie blogo dalyko,  
 daryti bedieviškų nusikaltimų.  
 Su žmonėmis, kurie pikta daro,  
 aš niekados nevalgysiu skanių jų valgių.  
<sup>5</sup>Teužgauna mane teisusis : tai yra malonė ;  
 tebара mane : tai aliejus galvai.  
 Nuo jo neatsisakys mano galva,  
 bet aš visados melsiuos jų piktumo slegiamas.  
<sup>6</sup>Buvo nuleisti šalia uolos jų kunigaikščiai  
 ir girdėjo, kokie švelnūs buvo mano žodžiai.  
<sup>7</sup>Kaip kad kas aria ir trupina žemę,  
 taip buvo išbarstyti jų kaulai prie mirusiųjų buveinės nasrų.  
<sup>8</sup>Nes į tave, Viešpatie Dieve, krypta mano akys ;  
 prie tavęs aš bėgu, nepražudyk mano sielos.  
<sup>9</sup>Sergėk mane nuo kilpos, kurią man padėjo,  
 ir nuo spąstų tų, kurie daro neteisybę.  
<sup>10</sup>Tekrinta į savo tinklus bedieviai kartu,  
 tuo tarpu kad aš išeisiu laisvas

dangaus. Nusidėjėliai smurtininkai  
 yra verti tokios bausmės

**140 psalmėje** autorius meldžia Dievą neleisti jam dėl priešų užpuldinėjimų pasiduoti nedorų žmonių suvedžiojimams (1—4) ; jis nesiipriešina teisingam plakimui, o savo priešams skelbia žuvimą, pasitikėdamas Dievu, kurs apgins jį nuo anų tykojimų (5—10)

<sup>2</sup>*Kaip smilkalas*. Smilkalai buvo kasdien deginami ant deginamųjų aukų altoriaus (3 Moš 2, 1. 15...) ir ant smilkalų altoriaus (2 Moš 30, : 34—37). — *Mano rankų pakėlimas*: malda ištiestomis ir pakeltomis rankomis. — *Vakarinė auka* : duoninė atnaša, pridėdama prie kruvinos aukos. Žr 2 Moš 29, 38—42 ; 4 Moš 28, 3—8. — *Sargybą prie mano burnos*... Psalmininkas prašo Dievą suilaikyti jį nuo netinkamų kalbų, mur-

mėjimo, per daug didelio dejavimo. — <sup>4</sup>*Nevalgysiu skanių*... nesiduosi suvedžiojamas tariamos bedievių laimės. — <sup>5</sup>*Teužgauna mane*... Aš su tinku pasiduoti barimams ir plakimams teisiųjų (plg Pat 27, 7) ; bet mano malda nukreipta prieš jų (nusidėjėlių) piktumą. — <sup>6</sup>*Buvo nuleisti*... Šių dviejų eil sąryšis su kontekstu ir prasmė visai neaiškūs ; matyti, ir jų tekstas yra gerokai sugadintas : todėl jos aiškinamos nevienaip. Vieni mano, kad čia kalbama apie atsitikimus, papasakotus 1 Kar 24, 1—16 ; 26, 8—20, kai Saulius buvo Dovo paleistas gyvas ir sveikas *šalia uolos* (tyrumoje) su švelniais žodžiais. Kiti supranta 6 ir 7 eil apie būsimą neprietelių nubaudimą arba apie vadų nužudymą, aprašytą 2 Kron 25, 12. — <sup>10</sup>*Aš išeisiu laisvas* : su Dievo pagalba

**141 (142) psalmė. Be pagalbos likusio žmogaus maldavimas**

<sup>1</sup>Maskil. Dovido, kai jis buvo urve. Maldavimas.

<sup>2</sup>Dideliu balsu aš šaukiuos Viešpaties,  
didele balsu maldauju Viešpatį.

<sup>3</sup>Aš išlieju jo akivaizdoje savo susirūpinimą,  
patiesiu ties juo mano suspaudimą.

<sup>4</sup>Kai mano dvasia nerimsta manyje,  
tu žinai mano kelią.  
Kelyje, kuriuo aš einu,  
jie paslėpė man kilpą.

<sup>5</sup>Aš pažvelgiu į dešinę ir matau,  
ir nėra, kas manimi rūpintųsi.  
Nėra man, kur bėgti,  
nėra, kas domėtųsi mano gyvybe.

<sup>6</sup>Aš šaukiuos tavęs, Viešpatie :  
aš sakau : tu esi mano priebėga,  
mano dalia gyvųjų žemėje.

<sup>7</sup>Kreipk dėmesį į mano šauksmą,  
nes aš pasidariau labai nelaimingas.  
Išgelbėk mane nuo mano persekiotojų,  
nes jie yra stipresni už mane.

<sup>8</sup>Išvesk mane iš kalėjimo,  
kad aš dėkočiau tavo vardui.  
Teisieji apstos mane,  
kai padarysi man gera

**142 (143) psalmė. Atgailojančio ir suspaudime esančio žmogaus maldos**

<sup>1</sup>Psalmė. Dovido.

Viešpatie, klausyk mano maldos,  
būdamas ištikimas, išgirk mano maldavimą,  
būdamas teisingas, išklausyk mane.

<sup>2</sup>Nešauk savo tarno į teismą,  
nes nė vienas gyvas nėra teisus tavo akyse.

**141 psalmėje** Dovidas maldoje dejuoja Dievo akivaizdoje, kad jis yra labai prislėgtas ir pavojų apsupas, be padėjėjo, be paguodos (1—5); meldžia Dievą pagalbos, kad išvaduotas galėtų skelbti jo šlovę (8—6)

<sup>1</sup>Kai jis buvo urve. Žr 1 Kar 22, 1; Ps 56, 1. — <sup>3</sup>Aš išlieju. Plg Ps 41, 5; 61, 9; 101, 1. — <sup>4</sup>Mano kelią: mano padėtį, likimą (dabartinį ir būsimą). — <sup>5</sup>Pažvelgiu į dešinę: dešinėje teisme paprastai stovėdavo gynėjas (plg Ps 15, 8; 120, 5). — <sup>6</sup>Gyvųjų žemėje: šiame žemiškame gyvenime, čia, žemėje. — <sup>8</sup>Iš kalėjimo: iš urvo, kuriame Dovidas buvo uždarytas kaip kalėjime, arba iš didelės nelaimės, kuri metaphoriškai vadinama kalėjimu. — *Apstos mane*: džiaugdamies

su manimi, kai aš eisiu dėkoti Dievui į šventyklą

**142 psalmėje** šaukdamas į Dievą ne kaip į rūstų teisėją, bet į jo ištikimybę ir teisingumą, Dovidas aprašo savo pavojų, sielos suspaudimą ir, atsimindamas senas Dievo geradarības, jam meldžiasi (1—6); labai prašo Dievo pasigailėti, kad būtų išvaduotas ir pamokytas tiesaus ir Dievui patinkančio kelio; laukia maldos išklausymo dėl Dievo vardo garbės (7—12). — Tai septintoji atgailos psalmė

<sup>1</sup>Būdamas ištikimas... Psalmininkas, meldamas sau išklausymo, šaukiasi ne tik į Dievo ištikimybę, bet ir į jo teisybę, nes Dievas, suteikdamas, ką yra žadėjęs, pasirodo ne tik

- <sup>3</sup>Nes neprietelis persekioja mano sielą :  
 ištisė ant žemės mano gyvybė,  
 ištūmė mane į tamsybes, kaip tuos, kurie yra seniai mirę.
- <sup>4</sup>Ir mano dvasia silpsta manyje ;  
 mano viduje sustingo mano širdis.
- <sup>5</sup>Aš atsimenu senąsias dienas,  
 aš mąstau apie visus tavo veikalus,  
 svarstau tavo rankų darbus.
- <sup>6</sup>Aš tiesiu savo rankas į tave ;  
 mano siela trokšta tavęs kaip išdžiūvusi žemė.
- <sup>7</sup>Greitai išklausyk mane, Viešpatie,  
 nes mano dvasia silpsta.  
 Neslėpk savo veido nuo manęs,  
 kad nebūčiau panašus į tuos, kurie žengia į kapą.
- <sup>8</sup>Duok man greitai gauti tavo malonę,  
 nes aš pasitikiu tavimi.  
 Duok man žinoti kelią, kuriuo turiu eiti,  
 nes į tave aš keliu savo sielą.
- <sup>9</sup>Gelbėk mane nuo mano neprietelių, Viešpatie ;  
 tavyje aš turiu vilties.
- <sup>10</sup>Mokyk mane vykdyti tavo valią,  
 nes tu esi mano Dievas.  
 Tavo dvasia yra gera ;  
 tegul veda mane lygia žeme.
- <sup>11</sup>Dėl savo vardo, Viešpatie, laikyk mane gyvą ;  
 kaip esi malonus, išvesk mano sielą iš suspaudimo.
- <sup>12</sup>Ir dėl savo malonės sunaikink mano neprietelius,  
 ir pražudyk visus, kurie vargina mano sielą,  
 nes aš esu tavo tarnas

**143 (144) psalmė. Karaliaus meldimas laimėti pergalę kovoje ir susilaukti žemiškų gėrybių gausumo**

<sup>1</sup>Dovido.

Tebūna šlovinamas Viešpats, mano Uola,  
 kurs moko mano rankas kovos, mano pirštus karo ;

<sup>2</sup>Jis mano pasigailėjimas ir mano pilis,  
 mano tvirtovė ir mano vaduotojas,

ištikimas, bet kartu ir teisingas : todėl ir tai, kas duodama kaip pažadėta, yra vadinama teisybe. — <sup>2</sup>*Nesauk...* Psalmininkas žino, kad jis yra vertas baismės, jei Dievas teisdamas žiūrės vien tik teisybės ; todėl jis šaukiasi į Dievo maloningumą, kadangi visi žmonės yra nusidėjęliai (plg Ps 50, 6. 7 ; 129, 3). — <sup>3</sup>*Kaip tuos, kurie...* Žmogus, netekęs visai vilties ir šviesos, yra panašus į tą, kurs yra jau seniai palaidotas. — <sup>5</sup>*Atsimenu senąsias dienas* : geradarybes, kurias Dievas yra suteikęs tautai praeitais laikais. Plg Ps 76, 4. 6. 12. 13. — <sup>6</sup>*Išdžiūvusi žemė* : kaip išdžiūvusi žemė trokšta lietaus. —

<sup>7</sup>*Neslėpk* : būk man malonus. — <sup>10</sup>*Lygia žeme* : kuria eidamas nebesuk upčiau ir nebebūtų pavojaus mano gyvybei. Plg Ps 25, 12 ; 26, 11

**143 psalmėje** nuolankiai padėkojęs už suteiktą nugalėjimą kare, psalmininkas meldžia Dievą, kad, išblaškęs vardan savo didybės besididžiuojančius priešus, išgelbėtų nuo jų (1—8) ; toliau žada iškilmingą giesmę, pakartoja prašymą išlaisvinti aprašymu neprietelių bedievystės ir jų laimės šeimose bei lobyje (9—14) ; baigia psalmę išpažinimu, kad tikros tautos laimės reikia jieskoti vien Dievuje (15)

<sup>1—11</sup>*Tebūna šlovinamas...* Visa pir-



- Mano skydas ir mano priebėga,  
kurs pavergia man tautas.
- <sup>3</sup>Viešpatie, kas yra žmogus, kad tu juo rūpinies,  
žmogaus sūnus, kad apie jį galvoji ?
- <sup>4</sup>Žmogus yra panašus į vėjelio dvelkimą,  
jo dienos — į praeinantį šešėlį.
- <sup>5</sup>Viešpatie, palenk savo dangų ir nužengk,  
paliesk kalnus — ir jie smilks ;
- <sup>6</sup>Žaibuok žaibais ir išblaškyk juos,  
paleisk vilyčias ir padaryk juose sumišimą.
- <sup>7</sup>Ištiesk savo ranką iš augštybės,  
ištrauk mane ir išlaisvink mane  
iš daugelio vandenų, iš svetimtaučių rankos,
- <sup>8</sup>Kurių burna kalba melą  
ir dešinė prisiekia neteisybę.
- <sup>9</sup>Dieve, aš giedosiu tau naują giesmę,  
dešimčiaстыgiu psalteriu giedodamas skambinsiu tau,
- <sup>10</sup>Kurs duodi pergalę karaliams,  
kurs išgelbėjai savo tarną Dovidą.  
Nuo pikto kalavijo <sup>11</sup>Ištrauk mane,  
ir išlaisvink mane iš svetimtaučių rankos,  
Kurių burna kalba melą  
ir dešinė prisiekia netiesą.
- <sup>12</sup>Mūsų sūnūs tebūna panašūs į žolynus,  
augančius savo jaunystėje ;  
Mūsų dukterys kaip kampiniai šulai,  
išraižyti kaip šventnamio šulai.
- <sup>13</sup>Mūsų sandėliai tebūna pilni,  
kupini visokių vaisių ;  
Mūsų avys, tūkstantį kartų vaisingos,  
tepadaugėja dešimtimis tūkstančių mūsų ganyklose ;
- <sup>14</sup> Mūsų galvijai tebūna sunkūs.  
Tenebūna sienose jokio įlūžimo ar tremties,  
nė klyksmo mūsų gatvėse.
- <sup>15</sup>Palaiminta tauta, kuri tai turi ;  
palaiminta tauta, kurios Dievas yra Viešpats

moji psalmės dalis susideda iš žodžių, paimtų iš kitų psalmių, ypač iš Pss 8, 17, 32 ir 103. Tenai reikia žiūrėti ir paaiškinimų. — <sup>12</sup>*Mūsų sūnūs...* Dėl 12—15 eil prasmės aiškiniojai tarp savęs nesutinka. Vieni, sekdami Aleksandriečių (G) ir kaikurių kitų vertimais, mano, kad čia aprašoma bedievių neprietelių laimė (žr 11 e), prieš kurią statoma tikra laimė tautos, kuri yra Dievo tauta (15 e). Anot kitų, kurie seka Ebr Masoretų, Jieron ir kitų tekstais, 12—15 eil esanti malda, kuria prašoma laimės Dievo tautai. Šitas aiškinimas, rodosi, labiau atitinka Sen Test dvasią, kuriame yra žadamos ypač žemiškos gėrybės. — *Savo jaunystėje* : pačiame

jauno amžiaus stiprume. — *Kaip kampiniai šulai... šventnamio šulai.* Šitais nevisai aiškiais žodžiais, rodosi, aprašoma apskritai graži, sveika mergaičių išvaizda. Karijatidų čia tikriausiai neturėta galvoje. — <sup>13</sup>*Visokių vaisių* : vaisių visokių rūšių. — <sup>14</sup>*Sunkūs* : apkrauti pjūties vaisiais, prekėmis. Apie neštumą čia tikriausiai nekalbama. — *Sienose jokio įlūžimo* : miesto sienos ir namų mūrai testovi tvirtai. — *Tremties* : užkariauto miesto gyventojų minios, kurią priešas vedasi į nelaisvę. — <sup>15</sup>*Palaiminta tauta* : laiminga tauta, kuri visa tai turi iš Dievo palaiminimo, laiminga tauta, kurios Dievas yra Viešpats

## 144 (145) psalmė. Dievo didybė ir gerumas

- <sup>1</sup>Šlovinimai. Dovidō.  
 Aš skelbsiu tave, mano Dieve, karaliau,  
 ir šlovinsiu tavo vardą per amžių amžius.
- <sup>2</sup>Kasdien aš šlovinsiu tave  
 ir girsiu tavo vardą per amžių amžius.
- <sup>3</sup>Didis yra Viešpats ir labai girtinas,  
 ir jo didybė neištiriama.
- <sup>4</sup>Viena karta skelbia kitai tavo darbus  
 ir garsina tavo galybę.
- <sup>5</sup>Kalba apie didingą tavo didybės garbę  
 ir skelbia tavo stebuklus.
- <sup>6</sup>Ir sako apie baisingų tavo veikalų galybę  
 ir pasakoja apie tavo didumą.
- <sup>7</sup>Jie garsina didelio tavo gerumo šlovę  
 ir džiūgiauja dėl tavo teisybės.
- <sup>8</sup>Maloningas ir gailestingas yra Viešpats,  
 neskubus rūstintis ir pilnas malonės.
- <sup>9</sup>Geras yra Viešpats visiems  
 ir gailestingas visiems savo kūriniams.
- <sup>10</sup>Tešlovina tave, Viešpatie, visi tavo darbai,  
 ir tavo šventieji tegul giria tave.
- <sup>11</sup>Tesako apie tavo karalystės garbę  
 ir tegul kalba apie tavo galingumą,
- <sup>12</sup>Kad padarytų žinomą žmonių vaikams tavo galybę  
 ir tavo didingos karalystės garbę.
- <sup>13</sup>Tavo karalystė visų amžių karalystė,  
 ir tavo viešpatavimas pasilieka per visas kartas.  
 Viešpats yra ištikimas visuose savo žodžiuose  
 ir šventas visuose savo darbuose.
- <sup>14</sup>Viešpats palaiko visus, kurie krinta,  
 ir pakelia visus, kurie prispausti.
- <sup>15</sup>Visų akys žiūri į tave su viltimi,  
 ir tu duodi jiems maisto savo metu.
- <sup>16</sup>Tu atgniauži savo ranką  
 ir pasotini maloningai visa, kas gyva.
- <sup>17</sup>Viešpats yra teisingas visuose savo keliuose  
 ir šventas visuose savo darbuose.
- <sup>18</sup>Viešpats yra arti visiems, kurie jo šaukiasi,  
 visiems, kurie jo šaukiasi nuoširdžiai.

**144 psalmėje** giriamas Dievas didis ir galingas darbais, geras, teisingas ir gailestingas, ir skelbiama jo karalystės garbingumas (1—12). Dievas karaliauja saviems, ištikimai ir dosniai aprūpindamas visus, išklausydamas jų maldas ir juos sergėdamas, o nusidėjėlius išnaikindamas; todėl reikia, kad visi jį šlovintų (13—21).

<sup>1</sup>Šlovinimai. Ebr *thehillah*, žodis, kurio daugiskaita *thehillim* yra pavadinama ebr t visas psalmių rinkinys. Žr Įvadą 108 p. Šita ps yra alfabetinė;

kiekviena jos eil prasideda nauja iš eilės einančia žydų alfabeto raide. Dabartiniaame ebr t trūksta eil, prasidedančios raide *nun*, bet V ir G ji yra (žr 13 b eil). — *Per... amžius*. Dievo tarnų susirinkimas niekuomet nemiršta, todėl Dievas šlovinamas per amžius. — Dauguma šitos ps žodžių yra paimta iš kitų ps, o taip pat pasiskolinta iš kitų šventų knygų. — <sup>1</sup>*Dėl tavo teisybės*: kuri pasireiškė pagonių nubaudimu, pažadų atitesėjimu. — <sup>8</sup>*Maloningas...* Žr Ps 102, 8. — <sup>18</sup>*Viešpats yra...* Šitų žo-

- <sup>19</sup>Jis vykdyt valią tų, kurie jo bijo,  
ir išgirs jų šauksmą, ir išgelbės juos.  
<sup>20</sup>Viešpats sergi visus, kurie jį myli,  
ir jis sunaikins visus bedievius!  
<sup>21</sup>Tegul kalba mano burna Viešpaties šlovę,  
ir tegul šlovina kiekvienas kūnas šventą jo vardą per amžių amžius

### 145 (146) psalmė. Vien Dievu reikia tikėtis

- <sup>1</sup>Aleliuja.  
Šlovink, mano siela, Viešpatį,  
<sup>2</sup>aš šlovinsiu Viešpatį savo gyvenime,  
psalteriu skambindamas giedosiu mano Dievui, kolei būsiu.  
<sup>3</sup>Nepasitikėkite kunigaikščiais,  
žmogumi, per kurį neateina išgelbėjimas.  
<sup>4</sup>Kai išeis jo dvasia, jis grįš į savo žemę;  
tuomet dings visi jo sumanymai.  
<sup>5</sup>Palaimintas, kieno padėjėjas yra Jokubo Dievas,  
kurio viltis yra Viešpatyje, jo Dievuje,  
<sup>6</sup>Kurs padarė dangų ir žemę  
ir visa, kas juose yra,  
Kurs palaiko ištikimybę per amžius,  
<sup>7</sup>daro teisybę prislėgtiesiems,  
duoda duonos alkstantiems.  
Viešpats paleidžia apkaltuosius,  
<sup>8</sup>Viešpats gražina akių šviesą akliesiems.  
Viešpats atitiesia sulenktuosius,  
Viešpats myli teisiuosius.  
<sup>9</sup>Viešpats sergi keliaujančius,  
palaiko našlaitį ir našlę,  
sugadina gi nusidėjėlių kelią.  
<sup>10</sup>Per amžius karaliaus Viešpats,  
tavo Dievas, Sione, per kartų kartas. Aleliuja

džių nėra dabart ebr t MT iki eil galui ; todėl ten trūksta eilutės, prasidedančios raide *nun* (fidelis, ištikimas, *ne'eman* ebr). — <sup>18</sup>*Viešpats yra arti...* Plg Jo 4, 23. — <sup>19</sup>*Jis vykdyt valią* : maloningai suteikdamas jiems, ko jie trokšta. — <sup>21</sup>*Kiekvienas kūnas* : visa žmonių giminė

**145 psalmėje**, paraginęs pats save visuomet šlovinti Viešpatį, psalminkas skelbia laimingą esant tą tautą, kuri ne silpnais žmonėmis, bet visagaliu Dievu pasitiki (1—6), kurs amžinai ištikimas aprūpina visus savo tautos reikalus ir karaliauja per amžius (7—10)

<sup>1</sup>*Aleliuja*. Penkios paskutinės psalmės ebr t prasideda žodžiu *halelu-*

*jah*, šlovinkite Viešpatį, kurs labai gerai pasako, koks yra jų turinys. Geruose graik rankraščiuose po žodžio *aleliuja* yra dar pridėta : « Agėjo ir Zakarijo » ; taigi, šita ps gal tikrai buvo sudėta įvardintųjų pranašų laikais. — *Šlovink...* Plg Ps 102, 1 ; 103, 1. — <sup>3</sup>*Neateina išgelbėjimas*. Žmonės dažnai negali padėti, nors jie ir norėtų ; tik Dievas yra visagalis. — <sup>5</sup>*Palaimintas, kieno...* Plg Apd 14, 14 ; Apr 14, 7. — <sup>6</sup>*Kurs palaiko...* Žmonės dažnai nesilaiko savo pažadus. Dievas gi atitiesi visus savo pažadus. Jis maloningai aprūpina visus savųjų reikalus. — <sup>9</sup>*Sugadina* : suklaidina juos, leidžia jiems klysti ir žūti

**146. 147 (147) psalmė. Reikia šlovinti Dievas, galingas ir išmintingas Izraelio statytojas**

146 ps (147, 1-11)

- <sup>1</sup>Šlovinkite Viešpatį, nes jis geras,  
psalteriu skambindami giedokite mūsų Dievui, nes jis meilus :  
jam dera šlovinimas.
- <sup>2</sup>Viešpats stato Jerusale, surenka Izraelio išsklaidytuosius ;
- <sup>3</sup>Jis gydo tuos, kurių širdis sutrinta,  
ir perriša jų žaizdas.
- <sup>4</sup>Jis nustato žvaigždžių skaičių,  
vadina kiekvieną jos vardu.
- <sup>5</sup>Didis yra mūsų Viešpats ir galingas jėgomis,  
jo išminčiai nėra saiko.
- <sup>6</sup>Viešpats pakelia pažemintuosius,  
bedievių nuspaudžia iki žemei.
- <sup>7</sup>Giedokite Viešpačiui su dėkojimu,  
skambinkite gitara mūsų Dievui,
- <sup>8</sup>Kurs apdengia dangų debesimis,  
kurs žemei padaro lietų ;  
Kurs želdina kalnuose žolę  
ir augalus, kad tarnautų žmonėms ,
- <sup>9</sup>Kurs duoda galvijams jų pašaro  
ir varnaičiams, kurie į jį šaukiasi.
- <sup>10</sup>Ne arklio stiprumas daro jam malonumo,  
ir ne vyro blauzdos jam patinka.
- <sup>11</sup>Viešpačiui patinka, kurie jo bijo,  
kurie pasitiki jo gerumu

147 ps (147, 12-20)

- <sup>12</sup>Šlovink, Jerusale, Viešpatį,  
šlovink savo Dievą, Sione.
- <sup>13</sup>Nes jis sustiprino tavo vartų užkaiščius,  
palaimino tavo vaikus tavyje.

**146 ir 147 psalmės** ebr t laikomos viena 147 psalme. Ir iš tikro jos yra dalys vienos ir tos pačios psalmės. Ps autorius ragina šlovinti Viešpatį, aprašydamas Dievo galybę ir gerumą, pasireiškusi ypač Jerusale atstatymu (146, 1-6) ; toliau nurodydamas jo meilingą apvaizdą pasaulyje (146, 7-11) ir minėdamas kaip kurias jo ypatingas geradarybes Izraeliui (147, 12-20)

<sup>2</sup>*Viešpats stato...* Įvardijama Viešpaties geradarybės, visų pirma atstatymas Jerusale po Babelės nelaisvės. Iš to galima suprasti, kad ir pati psalmė parašyta po Babelės nelaisvės, gal Neemijo laikais. — <sup>3</sup>*Jis gydo...* Nelaisvės pėdsakas dar tebėra žymios, bet Viešpats maloningai jas šalina. — <sup>4</sup>*Jis nustato...* Nesunku

padėti tam, kurs sutvėrė nesuskaitomas žvaigždes ir vadina jas savo vardais, todėl žino jų esmę. — <sup>5</sup>*Didis yra...* Dievas yra ir visagalis, ir visaišingas. — <sup>6</sup>*Kalnuose* : kur nepasiekia jokia žmogaus ranka. Plg Ps 103, 4. — <sup>9</sup>*Varnaičiams*. Plg Ijob 38, 41. Manoma, kad varnaičiai išvaromi iš lizdo labai jauni ir taip priverčiami patys jieškoti sau maisto. — Jei visi kūriniai jaučiasi priklausančios nuo Dievo, tai ir žmogus turi pripažinti tą priklausymą ir nepasitikėti savimi, nes tokio perdidelio pasitikėjimo Dievas nepagiria : <sup>10</sup>*Ne arklio stiprumas...* kurio raitelis laiko save nenugalimu ir, jei bėga, nepasiekiamu. — *Ir ne vyro blauzdos* : ant kurių jis tariasi tvirtai stovintis ir kurios, jei reiktų trauktis, galinčios

- <sup>14</sup>Davė tavo sienoms taiką,  
sotina tave kviečių riebumu.  
<sup>15</sup>Siunčia savo pasakymą į žemę,  
greitai bėga jo žodis.  
<sup>16</sup>Duoda sniegą kaip vilną,  
beria šalną lyg pelenus.  
<sup>17</sup>Meta savo ledą kaip duonos trupinius,  
nuo jo šalčio sustingsta vandenys.  
<sup>18</sup>Jis išleidžia savo žodį ir sutirpina juos;  
liepia pūsti savo vėjui — ir vandenys teka.  
<sup>19</sup>Jis paskelbė savo žodį Jokubui,  
savo nuostatus ir įsakymus Israėliui.  
<sup>20</sup>Taip jis nedarė nė vienai tautai,  
neapreiškė joms savo įsakymų. Aleliuja

### 148 psalmė. Dangus ir žemė turi šlovinti Viešpatį

- <sup>1</sup>Aleliuja.  
Šlovinkite Viešpatį iš dangaus,  
šlovinkite jį augštybėse.  
<sup>2</sup>Šlovinkite jį visi jo angelai,  
šlovinkite jį visos jo kareivijos.  
<sup>3</sup>Šlovinkite jį, saule ir mėnuli,  
šlovinkite jį visos šviečiančios žvaigždės.  
<sup>4</sup>Šlovinkite jį, dangų dangūs  
ir vandenys, kurie yra viršum dangaus.  
<sup>5</sup>Tešlovina Viešpaties vardą,  
nes jis liepė, ir jie buvo sutverti.  
<sup>6</sup>Jis skyrė juos būti amžius ir per amžių amžius,  
davė įsakymą, kurs nepraeis.  
<sup>7</sup>Šlovinkite Viešpatį nuo žemės:  
banginiai ir visos jūros gelmės.  
<sup>8</sup>Ugnis, kruša, sniegas, ledas,  
audros vėjas, kurs vykdo jo žodį.

nunešti jį toli į vietą, kur nebera pavojaus. Dievui patinka ne galybė ir stiprumas (pav didelių valstybių), bet pamaldžių tikėjimas ir pasitikėjimas. Plg Ps 19, 8; 32, 16—18

147, <sup>13</sup>*Jis sustiprino...* Jerusaleš vartai buvo jau pastatyti ir aprūpinti stipriais užkaiščiais. Plg Neem 7, 1—4. — *Tavo vaikus*: tavo gyventojus. — <sup>14</sup>*Kviečių riebumu*. Plg Ps 80, 17. — <sup>15</sup>*Savo pasakymą*: lyg pasiuntinį, kurs tuojau vykdė, kas jo viešpaties įsakymai. 16—18 eil duodama pavyzdžiai to klusnumo Dievo žodžiui. — <sup>18</sup>*Sutirpina juos*: sniegą, šalną, ledą. — *Vandenys teka*: pavasario vėjui papūtus, viskas tirpsta, ir vanduo teka upeilais. — <sup>19</sup>*Jis paskelbė...* Tas Dievas, kurs visus dalykus valdo ir juos savo valia tvarko, yra Dievas, kurs davė Israėliui savo apreiškimus ir suteikė jam garbingą vietą tarp tautų

**148 psalmėje** kviečiami visi kūriniai danguje (1—6) ir žemėje (7—12) šlovinti Dievą sutvėrėją, kurs išaugstino savo tautą (13, 14)

<sup>1</sup>*Šlovinkite...* Visų pirma kviečiami šlovinti Viešpatį dangiškųjų sričių gyventojai, pradedant angelais, kaip žymiausiais jų tarpe. — <sup>2</sup>*Kareivijos*: dangaus dvasių būriai. — <sup>4</sup>*Dangų dangūs*: augščiausias dangus, skirtinas nuo oro srities, kuri taip pat vadinama dangumi, ir todėl sakoma: dangaus paukščiai, dangaus debesy. — *Vandenys, kurie...* Žr 1 Moš 1, 7; Ps 10, 3. — <sup>6</sup>*Jis skyrė juos*: angelus ir dangaus žiburius. Visagalio Dievo sutvėrėjo nustatyta tvarka pasiliks visuomet ta pati. — *Nepraeis*: nebus atšauktas, anot kitų: nebus peržengtas. — <sup>7</sup>*Nuo žemės*: žemės kūriniai. — *Banginiai*: krokodilai. Plg Ps 103, 26. — <sup>8</sup>*Ugnis*: gal žaibai. — *Kurs*

- <sup>9</sup>Kalnai ir visi jo kauburiai,  
vaismedžiai ir visi kedrai ;  
<sup>10</sup>Žvėrys ir visi gyvuliai,  
šliužai ir sparnuoti paukščiai,  
<sup>11</sup>Žemės karaliai ir visos tautos,  
kunigaikščiai ir visi žemės teisėjai,  
<sup>12</sup>Jaunikaičiai ir taip pat mergaitės,  
seniai kartu su vaikais :  
<sup>13</sup>Tegul šlovina Viešpaties vardą,  
nes jo vieno vardas yra kilnus.  
Jo didybė pranašesnė už dangų ir žemę  
<sup>14</sup>ir teikia jo tautai augštą ragą.  
Šlovė visiems jo šventiesiems,  
Israėlio sūnams, tautai, kuri jam tokia artima. Aleliuja

**149 psalmė. Paraginis Israėliui šlovinti Viešpatį  
žodžiais ir ginklais**

- <sup>1</sup>Aleliuja.  
Giedokite Viešpačiui naują giesmę ;  
jo šlovė teskamba šventųjų susirinkime.  
<sup>2</sup>Tesilinksmina Israėlis savo Sutvėrėju,  
tedžiūgauja Siono sūnūs savo karaliu.  
<sup>3</sup>Tešlovina jo vardą šokiuose,  
su būbinu ir skambinant kanklėmis tegieda jam,  
<sup>4</sup>Nes Viešpats myli savo tautą  
ir pažemintuosius papuošia pergale.  
<sup>5</sup>Tedžiūgauja šventieji jo garbe,  
tesilinksmina savo pataluose.  
<sup>6</sup>Tebūna šlovinimai Dievo jų gerklėje  
ir dviašmeniai kalavijai jų rankose,  
<sup>7</sup>Kerštui daryti pagonyse,  
plakimams tautose,  
<sup>8</sup>Surišti jų karalius pančiais  
ir jų kilminguosius geležinėmis apyrankėmis,  
<sup>9</sup>Daryti juose iš anksto paskirtą teismą ;  
tai yra garbė visiems jo šventiesiems: Aleliuja !

*vykdo jo žodį* : Dievo siunčiamas daro tai, kam siustas. — <sup>14</sup>*Augštą ragą* : didelę galybę (plg Ps 17, 3 ; 74, 11 ir k). Taip nurodoma kita šlovinimo priežastis : Dievas tautą, išvaduoatą iš vergijos ir iš po pagonių viešpatavimo, iškėlė į garbingą augštybę

**149 psalmė.** Israėlis turi šlovinti Dievą, savo sutvėrėją ir karalių, giesmėmis ir šokiais, nes jis mylėdamas išaugština savo tautą (1—5) ; tauta gi turi būti pasiryžus atkeršyti maištą keičiančioms giminėms ir karaliams (6—9)

<sup>1</sup>*Naują giesmę.* Plg Ps 32, 3 ; 37, 11 ir k. — *Šventųjų susirinkime* : tų, kurie pasilieka ištikimi Dievui ir Israėlio tikėjimui. — <sup>2</sup>*Savo sutvėrėju* :

nurodomos Dievo geradarybės Israėliui : visų pirma jis pats, jo sutvėrėjas ir karalius. — <sup>3</sup>*Jo vardą šokiuose* : iškilingame susirinkime, religiniuose šokiuose su muzika. Plg 2 Moš 15, 20 ; 2 Kar 6, 5. 14. 16 ir k. — <sup>6</sup>*Savo pataluose* : džiaugdamies poi sių po vargų. — <sup>7</sup>*Dviašmeniai kalavijai...* Plg Neem 4, 16—23 ; 2 Mak 15, 27 (kur gal šita eil cituojama). — Pergalės ir jį sekančio džiaugsmo vaizdu aprašoma laimingas likimas tų, kurie savo laiku turėjo pavergti Kristui tautas. — <sup>8</sup>*Karalius pančiais...* Čia turėta galvoje pagonyms ir karaliai, priešingi Dievui ir Mesijui (plg Ps 2, 1—3 ; Ez 38...). — <sup>9</sup>*Iš anksto paskirtą teismą* : Dievo skirtą ir per pra-

**150 psalmė. Dievą reikia šlovinti visiems ir visur visais  
galimais būdais**

- <sup>1</sup>Aleliuja,  
Šlovinkite Viešpatį jo šventovėje,  
šlovinkite jį jo kilnioje tvirtovėje.  
<sup>2</sup>Šlovinkite jį dėl didelių jo veikalo,  
šlovinkite jį dėl jo begalinės didybės.  
<sup>3</sup>Šlovinkite jį trimito garsais,  
šlovinkite jį psalteriu ir kankėlmis.  
<sup>4</sup>Šlovinkite jį būbinėliu ir šokiais,  
šlovinkite jį stygomis ir vamzdžiais.  
<sup>5</sup>Šlovinkite jį skambiais kimbolais,  
šlovinkite jį čerkščiančiais kimbolais!  
visa, kas kvėpuoja, tegul šlovina Viešpatį, Aleliuja!

našus paskelbtą. Žr 5 Moš 32, 41; Ješ 2, 12; 13, 9; 24, 1; 65, 6. — Tas įvykdomas Dievo skirtasis teismas yra *garbė visiems jo šventiesiems*, nes po to teismo karaliavimas, galybė ir karalystės didybė bus Augščiausiojo duota šventųjų tautai (Dan 7, 27)

**150 psalmėje** kviečiama šlovinti Dievą, dalyvaujant visokiems muzikos prietaisams, ir tai ne vien Israėlis, bet kiekviena dvasia

<sup>1</sup>Šlovinkite... Kaip keturios pirmosios psalmino knygos baigiamos Dievo pagarbinimu, taip ir šita penktoji knyga, o kartu ir visas psalmynas baigiamas iškilingiausiu pagarbinimu, kuriame turi dalyvauti visi. — *Jo šventovėje...* Jo žemiškame šventamyje ir dangaus buveinėje. Taip žmonės ir angelai abiejose Dievo šventyklose, žemėje ir danguje, kviečiami garbinti Dievą. — <sup>2</sup>*Dėl didelių jo...* Nurodoma garbinimo pagrindas. — Uolumas garbinant turi būti pritaikytas Dievo didybei. Reikia jis garbinti *dėl jo begalinės didybės*. — <sup>3</sup>—<sup>5</sup>*Trimito garsais...* Dievo garbinimas turi būti pilnas

džiaugsmo ir visuotinis, lydimas linksmos muzikos, sujungtas su šokiais. — Trimittais trimittuodavo kunigai, arpha ir kanklėmis skambindavo levitai, taip pat ir kimbolais; moterys mušė būbinėlius. Muzikos prietaisų tarpe įvardijama ir vamzdžiai, kurie niekur neminimi kaip šventos muzikos instrumentas; bet ir jais buvo galima prisidėti prie Dievo garbės padidinimo. — *Kimbolais*. Kimbolai (nauginės lėkštės) buvo vartojami dvejopi: mažesni (*skambiais kimbolais*) ir didesni (*čerkščiančiais kimbolais*). — *Visa, kas kvėpuoja...* visa, kas gyva, visos būtybės, kuriose yra gyvenimo kvapas. — Taip baigiama šituo kilniu paraginimu visas psalmynas. Tas paraginimas siekia laimingas pasaulio pabaigos augštybes, kuriose visi kūriniai, stodami į vieną būrį, žmonijos khorui susivienijant su angelų khoru, pasidaro vieni Dievo šlovinimo kimbolai ir linksmai gieda Dievui nugalėtoji pergalės giesmę (Grigalius Nisietis). Šlovinkite Viešpatį, taip sakys jie visi

# PATARLIŲ KNYGA

## I v a d a s

1. Patarlių knyga ebraiskai vadinama *Misle Šelomoh*. Žodis *mišle* yra daugiskaita /pluralis constructus/ žodžio *mašal*. Tas *mašal* gana dažnai sutinkamas Sen Test knygoje: ten juo vadinama kadais *parabolė* /prilyginimas/, kitur ilgesnė ar trumpesnė didaktinė poema, retkarčiais tikra žmonių patarlė /plg Ez 16, 44; 18, 2/, dažniausiai trumpas dorovinis išsireiškimas, dėsni, mintis, sakysim 4 Moš 23, 4-7; 16, 18; 24, 4. 15 *mašal* vadinami dieviški apreiškimai, Balaamo išreikšti vaizdingu, palyginamuoju stiliumi. 3 Kar 4, 32.33 skaitome, kad *Saliamonas iš Dievo gautąją išmintimi yra sudėjęs 3000 mešalim'ų* /daugiskaita ž *mašal*/. *Jis kalbėjo apie medžius, keturkojus* ir tt. Žiūrint įvairių Šv Rašto tekstų, kuriuose sutinkamas ž *mašal*, jo bendrą prasmę galima apibūdinti, kad *mašal* yra žmogaus nuomonė, išreikšta vaizdinga, palyginama, kadais mįslinga forma, kuri priklauso tradicijai. Jis išreiškia dorovinį ar religinį pamokymą, kurį susidarė sau žmogaus protas, ar yra duotas dieviškos išminties. Kadangi Patarlių knyga susideda iš tokių dorovinių mįsčių ir pamokamų straipsnelių, tai vardas *mišle* jai gerai tinka. — Žodis *Šelomoh* turi nurodyti knygos autorių

2. Visose Patarlių knygos poemose ir mintyse skelbiama, giriama ir augštinama iš m i n t i s /plg Įvadą į Išminties knygą/. Ta išmintis, kurios mokoma čia, lygiai kaip ir kitose mokslinėse Šv Rašto knygoje, yra ne žemiškos kilmės; ji remiasi Dievo apreiškimu, svarsto visa, atsižvelgdama į Dievo įstatymus, grąžina visus dalykus į Dievą, kaip į jų pradžią ir galutiną tikslą. Ji visa praktinė; lavindama žmogų visokiose dorybėse, veda jį į pilną ir tobulą laimę, tiems gi, kurie ją išjuokia, skelbia teisumą. Kalba ji tačiau ne apie visas žmogaus priedermes, bet labiausiai apie tas, kurių reikia laikytis sau ir savo artimui

3. Patarlių knygoje pamokymai dažniausiai yra išreikšiami trumpais atskirais sakiniais ir tik retai ilgesnėmis poemomis; todėl visai negalima padaryti tikro knygos turinio padalinimo, žiūrint vien tik išreikštųjų ir tarp savęs surištųjų idėjų; nes vidinis sąryšis tarp atskirų patarlių čia ne didesnis kaip tarp atskirų psalmių

Žiūrint gi įvairių randamų knygoje antraščių ir patarlių įvairumo įvairiose jos vietose, galima priimti toks išviršinis paskirstymas į aštuonias dalis

Pirma dalis prasideda trumpa įžanga /1, 1-7/, kurioje pasakoma bendra knygos antraštė ir kurio tikslo joje siekiama. Po įžangos eina dešimts ilgesnių giesmių, kuriose išmintis duoda perspėjimų jaunuomenei /1, 8-9, 18/. Jų turinys toks: 1. Reikia vengti negero žmogaus draugystės ir klausyti išminties balso /1, 8-33/; 2. Laimėjimas išminties suteikia daug gerumo ir sergi nuo didelių nelaimių /2, 1-22/; 3. Gausus atsilyginimas išminties sekėjams /3, 1-35/; 4. Tėvo pamokymai apie sekimą išminties /4, 1-27/; 5. Reikalas sergėtis nešvarios meilės ir laikytis ištikimybės moterystėje



/5, 1-23/; 6. Išminties pamokymai apie laidaviną, tinginystę, vylių /6, 1-19/, ištvirkimą ir svetmoterystę /6, 20-35/, apie paleistuvių suvedžiojimus /7, 1-27/; 7. Pakvietimas sekti amžinąją išmintį /8, 1-36/; 8. Pakvietimas į du pokyliu, išminties ir paikybės/9, 1-18/

Toliau antrąjoje dalyje, pavadintoje Saliamono patarlėmis, nesilaikant idėjų sąryšio, duodama labai daug gyvenimo taisyklių, daugiausia išreikštų vienu trumpu sakiniu, liečiančių įvairiausius dalykus. Viso čia yra 373 patarlės /10, 1-22, 16/

Po to pirmojo Saliamono patarlių rinkinio eina du priedu, trečia ir ketvirta dalis, kurių pirmame vėl ilgesnėmis giesmėmis giriama išmintis ir patvirtinama jos įsakymai /22, 17-24, 22/, o antrame keletu sakinių raginama sekti teisybę ir vengti tinginystės /24, 23-34/

Penktoje knygos dalyje eina antras vėlesnis Saliamono patarlių rinkinys, karaliaus Ezeikio vyrų padarytas, kuriame vėl randame trumpaisakiniais išreikštų pamokymų, būtent 127 patarles, panašias į pirmojo Saliamono patarlių rinkinį /25, 1-29, 27/

Prie jo pridėta trys mažesni rinkiniai: Teikėjo sūnaus Rinkėjo žodžiai /30, 1-31/, karaliaus Lamuelio motinos pamokymai apie karaliaus pareigas /31, 1-9/ ir pagyrimas rinktinės moteriškos /31, 10-31/

4. Patarlių knygos tikslas išreikštas jos įžangoje: «Patarlės išminčiai ir drausmei pažinti, išmintingiems žodžiams suprasti, išgyti šviesiam pamokymui, teisybei, lygybei ir teisumui, kad būtų duota neišmanėliams buklumo, jaunikaičiui žinojimo ir apsisvarstymo» /1, 1-4/. Neišmanėliai ir jaunikaičiai, kuriuos norima išmokyti tikros išminties, tai ne tie, kurie nedaug teturi amžiaus, bet kurie ką tik įstoję į dorybės kelią dar neužaugo dievobaimingume

5. Pirmieji Patarlių Knygos žodžiai ir toliau knygoje randamos antrašės liudija, kad bent žymios Patarlių dalies autorius turėjo būti Izraelio karalius Saliamonas. Tą pat sako seniausias ir nuolatinis Žydų sinagogos ir katalikų Eklesijos padavimas. Tas įsitikinimas randa sau patvirtinimo Šv Rašto žodžiuose /3 Kar 4, 32/, kur pasakyta, kad karalius Saliamonas sudėjęs tris tūkstančius patarlių. Eklesinė Ben Sirakho knyga /47, 15-18/ giria Saliamono išminties didumą ir mini didelį nustebimą, kurį kėlė visur jo giesmės, jo patarlės, jo prilyginimai

Yra faktas, kad išmintinė literatūra žydėjo kaimyninėse tautose tuo pačiu metu, kada gyveno Saliamonas, kurs juk palaikė glaudžius santykius su Paraonų kraštu, o net ir žymiai anksčiau, ypač Egiptiečiuose. Garus Egiptiečių išminčius /Ptah-hotep/ Egipto karalių V dinastijos Viziras /Pirmasis Ministeris/, kurio rašyti veikalai /2000 metų pirm Kristaus/ buvo atrasti Elefantinoje penktame amžiuje pirm Kr, gyveno ir rašė daugiau kaip tūkstančiu metu anksčiau už Saliamoną. Su nemažu tiespanašumu galima sakyti, kad kaip tarp Egipto kunigaikščių jau senesniais laikais buvo išmintinių veikalų autorių, taip ir Saliamonas savo laiku yra sudėjęs tarp kita ko daug patarlių, kurios vėliau priklausė Izraelio išminčių mokslui ir išsklaidytos buvo jų renkamos krūvon ilgus metus. Vėlesni rinkiniai buvo jų prijungiami prie senesniųjų, mažesni prie didesniųjų. Tokio rinkimo laipsniais pavyzdys jaučiamas dabartinėje Patarlių knygoje, nes ji visa yra sudaryta net iš keleto nelygių rinkinių

6. Sutinkant su tuo, kad visa iš kelių rinkinių susidedanti Patarlių knyga savo bendroje antraštėje /Pat 1, 1/ yra teisingai vadinama karaliaus Saliamono patarlėmis, tuo pačiu dar nepasakoma, kad Saliamonas buvo glybiame laipsnyje ir kiekvienos knygos dalies, kiekvieno jos rinkinio auto-

rius, nes ne vienu laiku atsiradusių rinkinių antraštėse yra paminėti ir kiti autoriai. Netikėti toms antraštėms, kurios seniausių patarlių rinkėjų padėtos, negalima, kolei nėra priešingo joms tradicijos paliudijimo, ar kolei iš pačios knygos nebūs visai tikrai įrodyta, kad jos klaidingos

Didžiausiu ir seniausiu tarp Patarlių kn rinkinių reikia, beabejo, laikyti tą, kurs yra antroje knygos dalyje ir turi savo atskirą antraštę: *Saliamono patarlės* /Pat 10, 1-22, 16/. Savo atsiradimu jis gal siekia paties Saliamono laikus /Saliamonas karaliaus 971-926 m pirm Kr/

Žymiai vėliau yra atsiradęs kitas taip pat nemažas rinkinys, penktoje knygos dalyje /Pat 25, 1-29, 27/, apie kurį pasakyta: *Tai taip pat Saliamono patarlės, kurias surinko Judo karaliaus Ezechijo vyrai* /721-698 pirm Kr/, todėl daugiau kaip dviem šimtais metų vėliau už pirmąjį rinkinį. Jame yra viso 127 trumpos patarlės, panašios į pirmojo Saliamono rinkinio patarles

Dauguma šv Rašto tyrinėtojų tik šitodu rinkiniu laiko tikrai Saliamono patarlėmis, kad ir, laikui bėgant, nemažai pakeistomis ir pasidavusiomis vėlesnio laiko kalbos įtakoms

Pirmoji Patarlių knygos dalis /1, 1-9, 18/, kuri sudaro tarsi įvadą ar prologą į visas patarles, labai žymiai skiriasi nuo augščiau paminėtų dviejų Saliamono patarlių rinkinių. Tai nebe trumpi dviem eilutėm išreikšti posakiai, nebe vieni nuo kitų nepriklausomi aforismai, bet gana ilgi paraginimų periodai, išvystyti į nelabai tvarkingas strophas, kuriose tenka įžiūrėti jau didesnę išmintinės literatūros išsivystymą. Kas buvo to prologo autorius, apie tai nieko tikro pasakyti negalima

Trečia ir ketvirta Pat knygos dalis /22, 17-24, 34/, vadinama išminčių žodžiais, yra žymiai artimesnė prologui ir į jį panašesnė, negu į Saliamono patarles

Kai pirmą dalis sudaro lyg kad knygos prologą į patarles, tai šituodu priedu galima laikyti Saliamono patarlių epilogu. Bet ir jie yra tikriausiai Izraelio išminčių žodžiai. Kas gi ir kuomet surankiojo paskutinių skyrių patarles ir, pridėjęs jas prie anksčiau buvusių rinkinių, taip pabaigė veikalą, nežinoma; bent Esdro laikais Patarlių knyga buvo jau igijusi dabartinę savo išvaizdą

Dviejuose tolesniuose prieduose randamų patarlių autoriai gal buvo jų antraštėse įvardinti asmenys /30, 1; 31, 1/, Aguras Masietis ir Lamuelis Masietis, nors dabar nebėra jokių žinių, kas jie tikrumoje yra buvę. Ar giesmė apie rinktinę moteriškę /31, 10-31/ parašyta Saliamono, ar kurio kito autoriaus, apie tai negalima nieko tikro pasakyti

7. Patarlių knygai Žydų sinagoga pripažįsta dievišką kilmę ir turi ją savo šventų knygų kanone. Amžių bėgyje buvo ir Žydų aiškintojų tarpe kilę abejonių apie jos vertę, bet tos abejonės buvo tuojau atmestos kaip priešingos tiesai

Dievo įkvėptu veikalu ir savo šv knygų kanono dalimi laikė Patarlių knygą ir laiko katalikų Eklezija. Kokioje pagarboje ji buvo Kristaus laikais, parodo N Testamentas, kuriame Patarlių knygos žodžiai ir aiškiai minimi ir dar dažniau daroma į juos aliuzijų /žr Jok 4, 6; Žyd 12, 5; 1 Petr 2, 17; 4, 18; 5, 5; 2 Petr 2, 22 ir k/. Eklezijos tikėjimą randame išreikštą jau apaštalinų tėvų, šv Barnabo, Klemenso Rom, Ignaco, Polikarpo raštuose, o taip pat daugybės vėlesniųjų rašytojų veikaluose. Teodoro gi Mopsuestiečio nuomonė, būk Patarlių knyga sudėjęs Saliamonas vien savo išmintimi remdamos, todėl be šv Dvasios įkvėpimo, buvo Eklezijos pasmerkta /Conc V Constantinop II/

Šv Tėvams Patarlių knyga buvo *Panaretos sofia* (πανάρητος σοφία), išmintis mokanti visokios dorybės. Iš tikrųjų Saliamonas joje pasirodo vyriausiu senovės doros mokytoju, duodančiu geriausių pamokymų kiekvienam žmo-

gaus amžiui, visokioms gyvenimo aplinkybėms, tinkančiu visiems laikams ir visoms šalims. Jo mokslas prakilnus ir tyras savo dėsniuose ; jis teikiamas visu rimtumu ir malonumu, kokio laikosi tik geriausias tėvas, motina savo vaikų atžvilgiu

Nemažą vertę turi Patarlių knyga ir tikėjimo dalykuose. Daug svarbiausių tiesų, tokių kaip sutvėrimas, sielos nemarumas ir ypač Dievo prigimtis, joje visai aiškiai išreiškta. Joje parodoma antrasis švenč Trejybės asmuo, Dievo žodis kaip įsėminta išmintis /žr 8 skyr/. Tuo būdu Saliamonui teko garbė duoti Mesijui Išminties vardą, kurs stovi artimuose santykiuose su Žodžiu /Logos/, apreikštu šv Jonui Apaštalui

# PATARLIŲ KNYGA

kurią Ebrajai vadina Mišle

1. <sup>1</sup>Israėlio karaliaus, Dovido sūnaus, Saliamono patarlės :
  - <sup>2</sup>Išminčiai ir drausmei pažinti,  
išmintingiems žodžiams suprasti,
  - <sup>3</sup>Išgyti šviesiam pamokymui,  
teisybei, lygybei ir teisumui,
  - <sup>4</sup>Kad būtų duota neišmanėliams buklumo,  
jaunikačiui žinojimo ir apsisvarstymo.
  - <sup>5</sup>Išmintingas klausydamas bus išmintingesnis,  
ir išmanąs išgys mokėjimo tvarkytis.
  - <sup>6</sup>Jis stebės patarlę ir slaptingą prasmę,  
išminčių žodžius ir jų mįsles.
  - <sup>7</sup>Baimė Viešpaties yra išminties pradžia :  
išmintį ir pamokymą niekina paikieji.

I, I-7. Patarlių knyga pradedama trumpa įžanga, kurioje pasakoma jos antraštė, autorius, tikslas ir turinys

I. <sup>1</sup>*Israėlio karaliaus*. Ebr tekste tais žodžiais pasakoma, kad patarlių knygos autorius buvęs Israėlio karalius Saliamonas, Dovido sūnus. Kokia prasme Saliamonas buvo Patarlių knygos autorius žr įvadą — *Patarlės*. Tai visos knygos antraštė

<sup>2</sup>*Išminčiai...* Pasakoma Patarlių knygos tikslas. Išmintis, Ebr *khokhma* /žiūrint jo pradinės prasmės, gali reikšti tvirtumą/, yra praktinis pažinimas prievolių /Baz, Beda/. Drausmė Ebr *musar* /reiškia taip pat auklėjimą/ tai apmalšinimas aistrų ir geidulių. Pažinti išmintį ir drausmę reiškia išgyti tokį išmintingą išauklėjimą, kurs paremtas pažinimu galutinų žmonėms privalomų pagrindų. — *Išmintingiems žodžiams*: Gudrioms, išmintingoms šnekoms. Ebr *binah*, žiūrint jo kilmės, reiškia mokėjimą atskirti gera nuo pikto, tiesą nuo melo. — <sup>3</sup>*Išgyti pamokymui*. Ebr *musar hashkel* praktinės išminties pamokymai. — *Teisybei, lygybei ir tiesumui*. Tie trys žodžiai vartojami kaip sinonimai. Skirtumą tarp jų galima daryti tokį: Pirmuoju išreiškiama teisybės idėja apskritai, antruoju dovana daryti sveikus nutarimus apie dalykus, trečiuoju — žmoguje esąs tiesumas, teisingumo

jausmas. — <sup>4</sup>*Kad būtų duota...* Čia ir tol pasakoma, kokį pritaikymą turi rasti išminties ir drausmės pažinimas ir tt neišmanėliuose ir išmintinguosiuose /4,6 e/. — Neišmanėliais, Ebr *petha'im* /atvirais/, pavadinta sielos nepriteusios, atviros visokiai įtakai, kaip gerai, taip ir blogai. Kadangi jiems gresia pavojus pasiduoti piktam suvedžiojimui, todėl jiems ypač reikia pamokymo /plg Ps 118,8/. — *Buklumo*. Ebr *'ormah*. Čia turėta galvoje geras gudrumas, akylumas. — *Jaunikačiui*. Jaunam amžiui taip pat labai reikia išminties pagalbos. — *Apsisvarstymo*. Jo dažniau trūksta jauname amžiuje. — <sup>5</sup>*Išmintingas...* Ebr t galima versti taip: Tegul juos priima išmintingas ir tepadidėja žinojimu ir išmanąs teisingyja daugiau mokėjimo valdyti. — *Mokėjimo tvarkytis*. Ebr *zhakhbuloth* reiškia visų pirma mokėjimą valdyti laivą, toliau gi mokėjimą valdyti, tvarkyti, vesti save ir, reikalui esant, tarp daugybės gyvenimo audrų. — <sup>6</sup>*Jis stebės...* Ebr t: Kad suprastų patarlę ir tamsią /supainiotą/ šneką /ebr *melitsah*/ t y tokią, kuriai reikia išaiškinimo. Taip nurodoma tikslas, kurį turi pasiekti išmintingieji (5 e) — *Mįsles*. Ebr *zhkhdoth* (liter) reiškia mazgus. Vyriausi išmintis yra tai suprasti slaptingus, mįslės pavidale pasakytus žodžius. Plg Teis 9, 8; 14, 12... — <sup>7</sup>*Baimė*: Kūdikių baimė.

\* \* \*

- <sup>8</sup>Klausyk, mano sūnau, savo tėvo drausmės  
ir nepamesk savo motinos pamokymo.  
<sup>9</sup>Nes tai yra malonės vainikas tavo galvai  
ir puošianti grandinė tavo kaklui.  
<sup>10</sup>Jei vilioja tave nusidėjėliai,  
nepritark jiems.  
<sup>11</sup>Jei jie sako: Eik su mumis, patykokime nužudyti dorą žmogų,  
slapčia spėskime be priežasties nekaltam žabangus,  
<sup>12</sup>Prarykime jį kaip pragaras,  
visai visą, kaip tą, kurs žengia į kapą;  
<sup>13</sup>Mes rasime visokio brangaus lobio,  
prisikrausime savo namus grobio.  
<sup>14</sup>Mesk savo burtą su mumis,  
tebūna visų mūsų vienas delmonas.  
<sup>15</sup>Mano sūnau, neeik su jais,  
sulaikyk savo koją nuo jų takų.

Ji reiškia visas žmogaus prievoles Dievo atžvilgiu, vidinį ir išviršinį garbinimą Dievo ir jam tarnavimą. Ji atsiranda iš supratimo, kad Dievas visa mato, atsilygina už gera, plaka už pikta. Tik po jos eina dorybės ir meilė /Aug/. — *Išminties*. Ebr t: Žinojimo. Bet žinojimas čia yra išminties sinonimas. — *Pradžia*: Draug ir pagrindas. Plg Ps 110,10; Ekli 1,16. — *Paikieji*: Bedieviai, kurie savo bedievybe ištikrųjų niekina išmintį. Ebr *'evilim*, Žmonės sunkūs, atkaklūs, kurie nenori klausyti jokios patarties

## I. Išminties perspėjimai jaunuomenei

### 1. Reikia vengti piktyčių draugystės ir klausyti išminties balso

1,8-33. Trumpai paraginęs laikytis tėvų pamokymų /8,9/, knygos autorius įspėja, kad reikia saugotis draugavimo su bedieviais, kurie nori kenkti artimui /10,14/, nes toks draugavimas veda į žuvimą /15-19/, ir reikalauja paklausti pakvietimo išminties, kuri nepadaeda nusidėjėliams, dargi palieka juos visai žūti /16-33/

<sup>8</sup>Klausyk, mano sūnau... Patarlių autorius kalba jaunuomenei kaip žmogus vyresnio amžiaus ir turįs patyrimo. — *Tėvo drausmės... motinos pamokymo*. Auklėjimas, kad būtų pilnas, dažnai turi būti sujungtas su draudimu. Motinos pamokymas paprastai meilingesnis. Patarlių auto-

rius dažnai ragina klausyti tėvo ir motinos įsakymo, patvirtindamas savo žodžius pažadėjimu laimės ar priminimu kietos bausmės. — *Nepamesk*. Ebr t: Nepaniekink. — *Malonės vainikas*: Dorovinio grąžo simbolis

<sup>10</sup>Jei vilioja tave... Pirmas didelis pavojus nepritrysusioms sieloms ir jaunuomenei tai nusidėjėlių draugystė. Vienatinis tikras apsigynimas nuo to pavojaus tai atsakyti į visus nedorųjų viliojimus: Ne. — <sup>11</sup>*Patykokime...* Patykoję slapčia užmuškime žmogų, kad galėtumėm pasinaudoti jo turtais. Užmušimų ir plėšimų niekuomet nestigo Palestinoje; juose dalyvaudavo ne tik paprasti galvažudžiai, bet taip pat šalies galiūnai /plg Teis 11,3; 1 Kar 22,2; Ps 10,8... Oš 4,2 ir k/. — *Spėskime be priežasties nekaltam...* Piktadariai patys taip nekalba. Knygos autorius pridėdamas tuos žodžius nuo savęs paaiškina, ko vertas jų pasielgimas. Tokie piktadariai dažnai būna godūs kaltintojai ar turtingi prispaudėjai; jiems aprašyti dažnai vartojama vaizdas galvažudžio, kurs puola iš pasalų savo auką ar ją užmuša melagingų žodžių vilyčiomis; taip pat ir palyginimas su plėšriu žvėrimi, slapčia tykojančiu grobio. Plg Ekli 34,25. — <sup>12</sup>*Prarykime...* Vaizdas nepasotintamo persekiotojų godumo. — *Pragaras*: Mirusiųjų buveinė. — *Gyvą*. Aliuzija į 4 Moš 16,30... — *Visą* — Anot kaikiurių: Nenusiakaltus. Bet paralelizmas nurodo, kad čia kalbama ne apie žmogaus dorumą, bet

- <sup>16</sup>Nes jų kojos bėga į piktą  
ir skuba kraujo išlieti.
- <sup>17</sup>Tačiau veltui tiesiama tinklas  
sparnuočių akyse.
- <sup>18</sup>Jie tykoja taip pat kraujo  
ir daro klastas prieš savo sielas.
- <sup>19</sup>Tokie yra takai kiekvieno gobšo ;  
jie patys iš savęs išplėšia gyvybę.
- <sup>20</sup>Išmintis šaukia lauke ;  
ji paleidžia savo balsą aikštėse.
- <sup>21</sup>Ji šūkauja minių priešakyje ;  
miesto vartų angose ji taria savo žodžius ir sako :
- <sup>22</sup>Iki kolei jūs, neišmanėliai, mėgsite vaikystę ?  
iki kolei paikieji geis to, kas jiems kenksminga,  
ir neišmanėliai nekės žinojimo ?
- <sup>23</sup>Grėžkitės, kai aš jus baru !  
štai aš paskleisiu jums savo dvasią  
ir duosiu jums pažinti savo žodžius.
- <sup>24</sup>Kadangi aš šaukiau, ir jūs priešinotės,  
tiesiau savo ranką, ir nebuvo kas pažvelgtų ;
- <sup>25</sup>Kadangi jūs paniekinote visus mano patarimus  
ir nieku vertėte mano pabarimus,
- <sup>26</sup>Tai ir aš juoksiuos, kai jūs žūsitate,  
ir tyčiosiuos, kai jums ateis tai, ko jūs bijote,
- <sup>27</sup>Kada ūmiai užpuls nelaimė,  
ir žuvinimas užklups lyg audra,  
kada ateis jums sielvartas ir suspaudimas.
- <sup>28</sup>Tuomet jie šauksis į mane, bet aš neklausysiu ;  
jie kelsis anksti, bet manęs nerąs.
- <sup>29</sup>Nes jie laikė neapykantoje drausmę  
ir nepriėmė Viešpaties baimės,

apie pražudymą jo viso. Tai randa patvirtinimą ir LXX tekste, kuriame pasakyta : Išdildykime jo atminimą iš žemės. — <sup>13</sup>*Mes rasime...* Nužudymo tikslas. — <sup>14</sup>*Mesk savo burtą su mumis.* Burtomis buvo vadinami akmenėliai, kuriuose pažymėdavo burta ištraukiamus vardus, dalykus. Taigi : Mesk savo akmenėlius su mūsų šaukiais, kad dalyvaudumė grobyje. — *Vienas delmonas* : Ką mes išplėšime, priklausys ir tau. — <sup>15</sup>*Neeik su jais* : Nesirink sau jų gyvenimo kelio. — <sup>16</sup>*Nes jų kojos bėga...* Pirma priežastis neiti su nusidėjėliais : Nes jie daro piktą ir uoliai pasiduoda tam piktumui. Plg Jėš 59,7. — <sup>17</sup>*Tačiau.* Ebr t : Nes. — *Veltui tiesiama...* Tai pirmutinė patarlė tikra to žodžio prasme. Nežiūrint jos trumpumo, ji ne vienaip suprantama. Anot vieny : žabangai, kuriais nusidėjėliai nori tave sugauti, per daug gerai

matomi ; nelysk į juos. Neteisingas pelnas tau aiškiai statomas prieš akis lyg tinklas, kad tave įpainiotų į nuodėmę ; taigi tu nesiduok sugaunamas, nepritark jų piktumui ; /pasinaudok budrumo ir maldos sparnais ir skrisk šalin/. Anot kitų : Kas iš to, kad paukščiai mato tiesiamą tinklą ; jie duodasi apgaunami viliojančiu maistu ir lenda į tinklą. Panašiai piktadariai būtinai ir nusikalsdami eina paskui savo geidulius ir lyg tyčia pritraukia sau Viešpaties teismą ir prapultį. — <sup>18</sup>*Jie tykoja...* /Jie neškrenda šalin nuo matomų žabangų/. Spėsdami žabangus kitiems /ir e/, jie pražudo patys save. — <sup>19</sup>*Tokie yra takai* : Toks likimas. — *Kiekvieno gobšo.* Ebr t : Plėšiančio grobį. — *Jie išplėšia...* Plg Istorija Naboto vynuogyno /3 Kar 21/. Ebr t gal : /grobis ar godumas/ atima gyvybę iš tų, kurie jam pasiduoda

- <sup>30</sup>Nepasidavė mano patarimui  
ir paniekino visus mano pabarimus.
- <sup>31</sup>Taigi jie valgys savo kelio vaisius  
ir sotinsis savais sumanymais.
- <sup>32</sup>Neišmanėlių nusigrėžimas užmuša juos pačius,  
ir paikųjų laimė prazudo juos.
- <sup>33</sup>O kas manęs klauso, tas ilsės be išgąsčio  
ir naudosis apstybe, nebijodamas nelaimių
2. <sup>1</sup>Mano sūnau, jei priimsi mano žodžius  
ir laikysi pasislėpęs pas save mano įsakymus,
- <sup>2</sup>Taip kad tavo ausys klausysis išminties,  
tai palenk savo širdį gudrybės pažinti.
- <sup>3</sup>Nes jei šauksies į išmintį  
ir palenksi savo širdį į gudrybę,

<sup>20</sup>*Išmintis*. Ebr *khokhmoth*, pluralis ma'etatis parodo, kad čia kalbama apie išmintį ne kaip apie žmogaus sielos savybę, bet apie nesutvertą, įsmeintą išmintį, apie antrąjį Dievo asmenį, Dievo Žodį /Atan, Kiril, Grig-Naz, Tertul, Aug, Beda/. — *Lauke... aikštėse*. Taip išreiškiama, kad išmintis moko visur ir tai su didele galybe. — <sup>21</sup>*Minių priešakyje*. Anot Ebr t: Kur įeinama į triukšmingas vietas, t y, kur susirenka užiančios minios. — *Miesto vartų angose*. Anot Ebr t: Prie vartų angų, mieste, t y ten, kur žydų įpročiu buvo daromos jų viešos sueigos, kur išminties balsą galėjo išgirsti daugybė žmonių. Plg Ps 68,13 ir k. — <sup>22</sup>*Iki kolei...* Nekantrumo klausimas. Ebr t: Iki kolei jūs, neišmanėliai, mėgsite neišmanymą? Ir jūs, pasityčiotojai, mėgsite pasityčiojimą, ir paikieji neapkęs žinojimo? — Neišmanėlius /Ebr *pethajim*, žr 4 e/ nesunku suvedžioti. Pasityčiotojai /Ebr *letsim*/ tai laisvamaniai, kurie mano nesą Dievo, Dievas nežiūrįs žmonių darbų. Paikieji /Ebr *kesilim*/ tai tie, kurie dėl gėrių nežiūri tos tiesos, kad Dievas plaka piktuosius, ar net nekenčia tos tiesos. — <sup>23</sup>*Grežkitės...* Jie visi eina blogu keliu; išmintis gi reikalauja, kad jie pakeistų savo elgesį, grįžtų į gerą kelią. — *Aš paskelbsiu...* Ebr t gal: Aš išliesiu... Tas pats pažadas pirmiau išreikštas pranašo Joėlio /2,20/; jį vėliau panaujino Jėzus Kristus /Jo 14,26; 15,26/. — *Savo žodžius*: Savo mokslą. — <sup>24</sup>*Kadangi aš šaukiaiu...* Trumpai primenama didelis Dievo gailėtingumas žmoniems ir jų nedėkingumas. — *Tiesiau savo ranką*: grasydamas. Plg Ješ 65,12; 66,4; Jer 7,13. — <sup>25</sup>*Tai ir aš juoksiuos... Tyčiosiuos...* Plg Ps 2,4;

36,13 ir k. Taip skelbiama baisi bausmė. — *Kai jums ateis...* Ebr t: Kai ateis jums baisumas. — <sup>27</sup>*Kada ūmiai...* Bausmė ateis netikėtai. Ebr t: Kuomet baisumas ateis jums lyg audra ir jūsų nelaimė atūs kaip viešulas. — Dvidešimt septinta eilutė baigiasi atsiliepiamas į paikuosius, pradėtas 22 e. — <sup>28</sup>*Tuomet jie šauksis...* Čia išmintis kalba nebe paikiesiems, bet apie juos. — *I mane*. Iš čia pasirodo, kad išmintis neskiria savęs nuo Dievo, taigi ji yra Dievas. — <sup>29</sup>*Drausmė*. Ebr t: Žinojimą. — <sup>31</sup>*Savais sumanymais*: Nelaimėmis, kurios jiems patiems radosi iš jų jų sumanymų. — <sup>32</sup>*Neišmanėlių nusigrėžimas...* Įvyks taip, kaip pasakyta 31 e, nes neišmanėlių nusigrėžimas nuo išminties perspėjimų, nuo Dievo užmuš juos pačius. — *Laimė*. Tikriausiai anot Ebr t: Pasitikėjimas savimi, nieku nepagrįsta ramybe. — <sup>33</sup>*Naudosis apstybe*. Tų ž nėra Ebr t. — *Nebijodamas nelaimių*. Ebr t: Nereikalaus rūpintis nelaimės baissumu

## 2. Išgijimas išminties suteikia daug gerumo ir sergi nuo didelių nelaimių

2,1-22. Kas jieško išminties, tas ją randa ir naudojasi jos teikiama patogumais /1-9/, Išmintis išgelbi savo prietelius nuo nelabų žmonių ir nuo moterų paleistuvių žabangų /10-19/. Tik išminties sekėjai laimi teisiųjų užmokestį /20-22/

2. <sup>1</sup>*Jei priimsi...* Ebr t: skyrius prasideda ilgu sąlyginiu sakiniu, kurio protasis yra 4-je e, gi apodosis 5-je e. — *Laikysi pasislėpęs...* Kaip brangų turtą, kad kas nepavogtų. — <sup>2</sup>*Tai palenk...* Ebr t: Jei tu pa-

- <sup>4</sup>Jei jieškosi jos kaip pinigų  
ir kasi ją sau kaip turtus,  
<sup>5</sup>Tuomet tu suprasi Viešpaties baime  
ir rasi žinojimą Dievo,  
<sup>6</sup>Nes Viešpats duoda išmintį,  
ir iš jo burnos eina gudrybė ir žinojimas.  
<sup>7</sup>Jis palaiko tiesiesiems išgelbėjimą  
ir globoja vaikščiojančius be vyliaus,  
<sup>8</sup>Saugoja teisybės takus  
ir sergi šventųjų kelius.  
<sup>9</sup>Tuomet tu suprasi teisybę ir lygybę,  
ir tiesumą ir kiekvieną gerą taką.  
<sup>10</sup>Jei išmintis įeis į tavo širdį,  
ir žinojimas patiks tavo sielai,  
<sup>11</sup>Tai patartis sergės tave,  
ir gudrumas saugos tave,  
<sup>12</sup>Kad būtumei išgelbėtas nuo pikto kelio  
ir nuo žmogaus, kurs kalba iškraipytus dalykus,  
<sup>13</sup>Nuo tų, kurie pameta tiesų kelią  
ir vaikščioja tamsiais keliais,  
<sup>14</sup>Kurie džiaugiasi pikta padarę  
ir linksmai šukauja blogiausiuose dalykuose;  
<sup>15</sup>Kurių keliai iškraipyti  
ir kurių takai vingiuoti;  
<sup>16</sup>Kad būtumei išgelbėtas nuo svetimos moters,  
nuo svetimtautės, švelninančios savo žodžius,  
<sup>17</sup>Kuri pameta savo jaunystės vadą  
ir yra užmiršus savo Dievo sandorą;  
<sup>18</sup>Nes jos namai yra pakrypę į mirtį,  
ir jos takai į mirusiųjų buveinę.  
<sup>19</sup>Visi, kurie įeina pas ją, nebegrižta  
ir neberanda gyvenimo takų;  
<sup>20</sup>Kad tu vaikšiotumei geru keliu  
ir laikytumeis teisiųjų takų.

lenksi savo širdį... Patarlių knygoje į širdį dažniausiai žiūrima kaip į protinio gyvenimo vidurį. — <sup>3</sup>*Ir palenksi savo*... Ebr t: Ir jei pakelsi savo balsą į gudrybę, tai ne tik klausysies jos savo ausimis, bet pats į ją šauksies, kad tave pamokytų. — <sup>4</sup>*Ir kasi ją*... Palyginimas paimtas iš užkasto žemės turto. Gyvenimo sąlygoms esant ne labai tikroms, senovėje matomai dažnai slėpdavo savo brangenybes, užkasdami jas į žemes; todėl ten jų dažniau ir jieškodavo. Panašiu palyginimu naudojosi Išganytojas Mt 13,44. — <sup>5</sup>*Suprasi*: Imsi į širdį kaip dvasinį lobį. — *Baimė*: Išgainingą kūdikių baimę /žr aug 1,7/. Išminčiai ji yra tai, kas statulai pamatas /Ambr/. — *Žinojimą*: Jis bus baimės vaisius. — <sup>6</sup>*Nes Viešpats duoda*... Plg Ekl 39,8; Jok 1,5. Išmintis yra

kartu Dievo dovana ir žmogaus pastangų vaisius. — <sup>7</sup>*Jis palaiko*. Dievas tarsi laiko atidėjęs išgelbėjimą, laimę, kad ją tinkamu laiku suteiktų. — *Ir globoja*... Ebr t: /Jis/ skydas vaikščiojantiems tobulume. Plg Rom 12,16. — <sup>8</sup>*Teisybės*: teisingųjų, tų, kurie laikosi teisybės. — <sup>9</sup>*Tuomet*: Jei Dievas suteiks tai, kas paminėta 6-8 e. — *Teisybę*: Žr aug 1,3. — *Gerą taką*: Visa kas gera ir šventa praktiniame pasielgime  
<sup>10</sup>*Jei išmintis*... Pasakoma būtina toliau žadamų gerumų sąlyga. — <sup>12</sup>*Nuo pikto kelio*: Nuo kelio, vedančio į pikta. — *Nuo žmogaus, kurs*... Aprašoma nedoras žmogus, nuo kurio apsaugo išmintis. Visa yra jame pikta. Žodžiai: *Kalba iškraipytus dalykus*: pasielgimas; <sup>13</sup>*pameta tiesų kelią ir vaikščioja tamsiais keliais*: jausmai; <sup>14</sup>*Džiaugiasi pikta*



- <sup>21</sup>Nes teisieji gyvens šalyje,  
ir neklastingieji pasiliks joje.
- <sup>22</sup>Bedieviai gi bus išnaikinti iš šalies,  
ir kurie neteisiai elgiasi, bus atimti iš jos
3. <sup>1</sup>Mano sūnau, neužmiršk mano įstatymo,  
ir tegul tavo širdis laikosi mano įsakymų.
- <sup>2</sup>Nes jie suteiks tau ilgų dienų,  
ir gyvenimo metų ir ramybės.
- <sup>3</sup>Tenepameta tavęs gailestingumas ir tiesa.  
Pasikabink sau jas po kaklu  
ir įsirašyk į savo širdies plokštes.
- <sup>4</sup>Tai tu rasi malonės ir geros drausmės  
Dievo ir žmonių akivaizdoje.
- <sup>5</sup>Pasitikėk Viešpačiu visa savo širdimi  
ir nesirem k savo gudrumu.
- <sup>6</sup>Visuose savo keliuose atsimink jį,  
tai jis ves tavo žingsnius.
- <sup>7</sup>Nebūk išmintingas pats sau,  
bijok Dievo ir traukis nuo pikto ;

*padarę ...* tai augščiausias nedorumo laipsnis. — <sup>16</sup>*Kad būtumei ...* Kitas išminties suteikiamas vaisius. Panaši eil sutinkama žem 7,5. Apie minimą čia pavojų kalbama dažniau, ypač pirmoje Patarlių kn dalyje. — *Nuo svetimos moters* : kuri yra ištekęjusi už kito. 18 eil nurodo, kad turima galvoje svetmoterę Žyde. — *Svelninančios*. Ebr t : Kuri saldžius daro. — <sup>17</sup>*Vadq*. Ebr t : Prietelį. Plg Jer 3,4. — *Užmiršus savo Dievo ...* Ji metė savo užpakalin Dievo sandorą ir nebenori jos žinoti. Jos moterystė buvo padaryta Dievo aki-vaizdoje. Plg Mal 4,4. — <sup>18</sup>*Mirusiųjų buveinė*. Ebr t : Numirėlius. — <sup>19</sup>*Nebegrižta*. Kaip nėra sugrįžimo iš mirusiųjų buveinės, taip sunku sugrįžti į dorą gyvenimą tam, kas susidėjo su tokia moteriške. — *Kad tu vaikščiotumei ...* Visa tai pasakyta, kad tu vaikščiotumei ... — *Geru keliu*. Ebr t : Gerųjų kelių. — <sup>21</sup>*Gyvens šalyje ...* Kanaanas, Žadėtoji žemė yra vaizdas didžiausios /visų pirma žemiškos/ laimės. Plg 5 Moš 25,15 ; Mt 5,5. — *Neklastingieji*. Ebr t : tobulieji. — *Bus išnaikinti ...* Išnaikinimu iš Žadėtosios žemės vaizduojama atskyrimas nuo Dievo. Plg Ijob 18,17 ; 5 Moš 28,63

### 3. Gausus atsilyginimas išminties sekėjams

3,1-35. Tikra išmintis, kuri pasireiškia pilnu pasidavimu Dievo rankai,

atneša visokių gerumų /1-12/ ir taip pasirodo brangesnė už visa, kas labiausiai branginama /13-20/. Išmintingasis džiaugiasi Dievo globa, nes Dievas bodisi nusidėjelių ir myli teisiuosius /21-35/

3. <sup>1</sup>*Mano sūnau, neužmiršk ...* Duodami čia perspėjimai nedaug kuo tesiskiria nuo išreikštųjų 2 skyriuje. — <sup>2</sup>*Ilgų dienų ir gyvenimo ...* Ilgas amžius buvo laikomas Sen Test viena didžiausių malonių. Plg 2 Moš 20,12 ; 5 Moš 5,12. — *Ramybės* : Tai tikra ir pilna laimė. — <sup>3</sup>*Tenepameta ...* Vykdyk jas ne vieną kartą, ne du... bet visuomet /Auks/. *Gailestingumas ir tiesa*. Anot Ebr t : Gerumas /palankumas/ ir ištikimybė. Tuodviem žodžiais dažnai Šv Rašte išreiškiama jausmai, kokie reikia žmogui turėti Dievo ir artimo atžvilgiu. — *Pasikabink ...* Kaip kokį brangų papuošalą. — *Ant savo širdies ...* Minėtosios dorybės turi pasiekti žmogaus esmės gilumą, o ne tik pasilikti paviršiuje. — <sup>4</sup>*Drausmės ...* Ebr žodis *šekel tob* reiškia greičiausiai gerą išmanymą, sveiką ir tiesų protą. LXX : Parūpinti gerų darbų. Į šituos žodžius gal daro aliuziją Povilas 2 Kor 8,21. — <sup>5</sup>*Pasitikėk Viešpačiu* : Kurs savu laiku duos užmokestį, ir nesiduok apakinamas tariaimai nusidėjelių laimei. — *Savo gudrumu* : Kurs nusidėjelių įpročiu jieško laimės savo pasirinktuose keliuose. « Kas stato sau mokytoju save patį, tas daro iš savęs mokytinį paiko »,

- <sup>8</sup>Nes tai bus sveikata tavo kūnui  
ir atsigaivinimas tavo kaulams.  
<sup>9</sup>Gerbk Viešpatį savo lobiu  
ir duok jam savo vaisių pirmonių ;  
<sup>10</sup>Tai tavo aruodai bus kupinai pilni,  
ir tavo spaustuvai bus sklidini vyno.  
<sup>11</sup>Neatmesk, mano sūnau, Viešpaties drausmės  
ir nenustok drąsos jo plakamas,  
<sup>12</sup>Nes ką Viešpats myli, tą baudžia,  
ir turi pasimėgimo juo kaip tėvas sūnūmi.  
<sup>13</sup>Palaimintas žmogus, kurs randa išmintį  
ir kurs turi apščiai gudrumo.  
<sup>14</sup>Nes išigyti ją verčiau nekaip pelnytis sidabro,  
ir jos vaisiai geresni už geriausį ir tyriausį auksą.  
<sup>15</sup>Ji brangesnė už visus turtus,  
ir visa, ko trokštama, negali su ja lygintis.  
<sup>16</sup>Ilgos dienos jos dešinėje,  
o jos kairėje turtai ir garbė.  
<sup>17</sup>Jos keliai gražūs keliai,  
ir visi jos takai ramūs.  
<sup>18</sup>Ji gyvybės medis tiems, kurie ją pasigauna,  
ir palaimintas, kas ją laiko.  
<sup>19</sup>Viešpats išmintimi padėjo žemės pamatus ;  
jis gudrumu sutvirtino dangų.  
<sup>20</sup>Ju išmintimi pasidarė gelmės,  
ir debesys susimeta iš rasos.  
<sup>21</sup>Mano sūnau, tegul tai neatstoja iš po tavo akių.  
Laikykis įstatymo ir patarties ;

sako šv Bernardas. — <sup>6</sup>*Atsimink.* Ebr t : pažink. — <sup>7</sup>*Nebūk išmintingas ...* Išmintingas savo akyse tas, kas nieku verčia Dievą ir jo įstatymą ir pavaduoja sau Dievo apreiškimą savo prasimanymais. Plg Rom 11, 20 ; 12, 16. — <sup>8</sup>*Sveikata.* Anot Ebr t : Vaistas, gydymas. — <sup>9</sup>*Savo lobiu :* Savo dovanomis, ypač gi dešimtinėmis. /Plg 1 Moš 28, 22 ; 2 Moš 22, 29 ; 3 Moš 27, 30 ... ir k/  
<sup>11</sup>*Viešpaties drausmės :* Ištyrimo. Laimėje reikia būti dėkingam, nelaimėje gi nevalia murmėti. Reikia priimti ištyrimai, kaip Dievo meilės ženklas. Plg Ijob 5, 17 ; Žyd 12, 5-13. — <sup>12</sup>*Nes ką Viešpats myli ...* Dievas, baudamas tuos, kuriuos myli, atitraukia juos nuo blogų kelių, bedievių gi jis palieka jais eiti, kolei jų nuodėmių saikas nepasidaro pilnas ir neateina metas daryti jiems teisną. — <sup>13</sup>*Palaimintas ... išmintį :* Nes per ją įgyja Dievo palankumą ir amžiną išgelbėjimą /plg Ijob 28, 15/. — *Turi apščiai.* Ebr t : Gavo, pasi-

sėmė. — <sup>15</sup>*Už visus turtus ...* Ebr t rasi : Už perlus, ir visi tavo deimantai jai nelygūs. Plg Ijobo išreikštas mintis 28, 15-19. — <sup>16</sup>*Jos dešinėje ...* Jos valdžioje /plg 3 Kar 3, 11 .../. Išmintis duoda gausiai, abiem rankom. — <sup>17</sup>*Gražūs.* Ebr t : Meilingi. — *Ramūs :* Veda į ramybę, į laimę.  
<sup>18</sup>*Gyvybės medis :* Medis, kurio vaisiai suteikia tikrą nemarumą. Aliuzija į 1 Moš 2, 9 ; 3, 22. Medis, į kurį nupuolusiam Adomui nebebuvo leista artintis, prieinamas išminties vaikams, ir joks Kherubas nedraudžia jiems eiti į jį. Išmintis yra tarsi vartai į panašumą su Dievu, į nemarumą ir į amžiną laimę /Aug, Jieron. Plg Apr 2, 7/. — <sup>19</sup>*Išmintimi.* Ne tik kaip vienu iš savo tobulumų, bet taip pat dalyvaujant esybinei, asmeninei Išminčiai. Ji buvo pirma negu atsirado pasaulis. Plg žem 8 skyr; Jo 1, 3. — <sup>20</sup>*Pasidarė gelmės.* Plg 1 Moš 1, 6... — *Debesys...* Ebr t : Debesų augštybės varvina rasą. Senovėje manyta, kad rasa krenta iš dangaus

- <sup>22</sup>Tatai bus tavo sielai gyvybė  
ir papuošalas tavo kaklui.
- <sup>23</sup>Tuomet tu vaikščiosi su pasitikėjimu savo keliu,  
ir tavo koja neužsigaus.
- <sup>24</sup>Jei miegosi, tu nebijosi;  
ilsėsies, ir tavo miegas bus saldus.
- <sup>25</sup>Tau nereikės išsigąsti netikėto baisumo,  
nė puolančios tave bedievių galybės.
- <sup>26</sup>Nes Viešpats bus šalia tavęs  
ir sergės tavo koją, kad nebūtumei sugautas.
- <sup>27</sup>Nedrausk tam, kas gali, gera daryti,  
ir jei gali, tu pats gera daryk.
- <sup>28</sup>Nesakyk savo prieteliui: «Eik ir sugrįžk,  
rytoj tau duosiu», nors tu gali tuojau duoti.
- <sup>29</sup>Negalvok pikta prieš savo prietelį,  
tuo tarpu kad jis pasitiki tavimi.
- <sup>30</sup>Nesibark be reikalo su žmogumi,  
kai jis nėra tau nieko pikto padaręs.
- <sup>31</sup>Nepavydėk neteisingam žmogui  
ir nepamėgdžiok jo kelių.
- <sup>32</sup>Nes Viešpats bodisi kiekvieno pasityčiootojo  
ir prieteliškai apsieina su neklatingaisiais.
- <sup>33</sup>Neturtas ateina iš Viešpaties į bedievio namus,  
teisiųjų gi butai laiminami.
- <sup>34</sup>Jis tyčiojasi iš pasityčiootojų,  
romiesiems gi suteikia malonę.
- <sup>35</sup>Išmintingieji gaus garbės.  
paikųjų išsiaugštinimas bus gėda

<sup>21</sup>Tai: Tie pamokymai. Ebr t mintį galima taip išreikšti: Tegul neatstoja iš po tavo akių įstatymas ir patartis, kurių tu turi laikytis. Plg Žyd 2,1. Išminties patarimas yra jos mokytinių įstatymas. — <sup>23</sup>Koja neužsigaus. Gyvenimas tai kelias; nelaimė yra lyg kad akmuo, į kurį užsigaunama, einant tuo keliu. — <sup>24</sup>Tu nebijosi: Kaip bijo kaltininkai /Ijob 7,13.../. — <sup>25</sup>Netikėto baisumo. Nenumatytas, netikėtas baimumas labiau kankina. — *Nė puolančios tave...* Ebr t: Sunaikinimo piktųjų, kai jis ateis. Žiūrint Vulgatos, tų ž mintis toki: Sunaikinimo, kokį daro piktieji, kada jis ateis tau. — <sup>26</sup>Viešpats bus šalia tavęs Plg Ps 15,8

<sup>27</sup>Nedrausk tam... Reikia gera daryti artimui. Anot Ebr t: Neatsisakyk gera daryti stokojančiam, jei tavo rankos galioje yra tai padaryti. — <sup>28</sup>Prieteliui. Ebr t: Artimui /taip pat 29 e/. — *Rytoj tau duosiu!* Geriau anot Ebr t: Ir: Rytoj tau duosiu. — Kas gali, teduodie tuojau.

— <sup>29</sup>Tuo tarpu kad. Ebr t: Tuo tarpu kad jis gyvena pas tave nieko pikta nemanydamas. — <sup>30</sup>Nesibark... Neteisingai jį kaltindamas, skųsdamas teisme ir tt. — <sup>31</sup>Nepavydėk... Plg Ps 36, 1. — <sup>32</sup>Bodisi kiekvieno pasityčiootojo! Ebr t: Netikro žmogaus. — Dievui ne vistic pat, ar kas priešinasi jam, ar yra dievobaimingas. /Plg Pam 8,11/. Jei Dievas jau šiame gyvenime mato mai baustų visus bedievius, tai niekas nesitikėtų būsimojo gyvenimo, nes atsilyginimas būtų jau čia duodamas /Auksab/. — <sup>33</sup>Neturtas. Ebr t: Viešpaties praeikimas bedievių namams — Butai. Ebr t: Padangtė. — <sup>34</sup>Jis tyčiojasi... Ebr t: Ką dėl pasityčiootojų/ puikių, laisvamanių, tai jis tyčiojasi. — *Romiesiems.* Ebr t: Nuolankiesiems, t y tiems, kurie nepasitiki savo išmanymu, bet pasiduoda Dievui. Plg Jok 4,6; 1 Petr 5,5. — <sup>35</sup>Paikųjų išsiaugštinimas... Paikieji nesusilaukia kitokios garbės kaip tik sugėdinimą

4. <sup>1</sup>Klausykitės, vaikai, tėvo drausmės,  
ir stebėkite, kad išmoktumėt gudrumo.
- <sup>2</sup>Aš duosiu jums gerą dovaną :  
nepameskite mano įstatymo.
- <sup>3</sup>Nes ir aš buvau mano tėvo sūnus,  
labai mylimas ir vienintėlis mano motinos akyse.
- <sup>4</sup>Jis mokė mane ir sakė :  
Tegul tavo širdis priima mano žodžius ;  
sergėk mano įsakymus ir būsi gyvas.
- <sup>5</sup>Įsigyk išminties, įsigyk gudrumo.  
Neužmiršk ir nenukrypik nuo mano burnos žodžių.
- <sup>6</sup>Nepamesk jos, ir ji sergės tave ;  
mylėk ją, ir ji laikys tave.
- <sup>7</sup>Pradžią išminties toki : įsigyk išminties  
ir už visą savo lobį įsigyk gudrumo.
- <sup>8</sup>Pasigauk ją, ir ji išaugštins tave ;  
ji suteiks tau garbės, kai tu apkabinsi ją.
- <sup>9</sup>Ji duos tavo galvai malonių padauginimą  
ir apdengs tave garbingu vainiku.
- <sup>10</sup>Klausyk, mano sūnau, ir priimk mano žodžius,  
kad tau būtų padauginta gyvenimo metų.
- <sup>11</sup>Aš parodysiu tau išminties kelią,  
vesiu tave lygiais takais.
- <sup>12</sup>Kai tu jais eisi, tavo žingsniai nebus susiaurinti,  
ir bėgdamas nesuklups.

#### 4. Tėvo pamokymai apie išmintį

4,1-27. Kaip mylimas savo gimdytojų sūnus Patarlių autorius buvo savo tėvo perspėtas įsigyti sau išminties kaip brangiausio lobio /1-9/. Taigi ir jis pats ragina vaikščioti dievobaimingumo keliu ir vengti nusidėjėlių draugystės, nes jų kelias veda į prapultį /10-19/, ir budriai serginti savo širdį, žodžius ir akis, nenukrypti savo pasielgime nei dešinėn, nei kairėn /20-27/.

4. <sup>1</sup>Tėvo. Saliamonas /Knygos autorius, atsiliepiąs Saliamono vardu/ kalbės ne tik kaip mokytojas, bet ir kaip tėvas. — *Drausmės* : Pamokymų. — <sup>2</sup>Aš duosiu... Ypač du dalyku turi sužadinti klausytojų dėmesį : Išminčius duoda jiems gerą dovaną, t y didelės vertės pamokymus ; jie ne tik jo paties apsvartymo pasėka, jis juos yra kitados gavęs iš savo tėvo. — <sup>3</sup>Nes ir aš buvau... Kaip mano tėvas vadino mane sūnumi, taip ir aš duodu jums sūnų vardą ; kaip aš buvau jam klusnus, taip ir jūs klausykite manęs. — *Labai mylimas* : lepus. Plg 1 Kron 29,1. — *Vienatinis* : Taip mylimas kaip būna mylimas vienatinis sūnus.

— <sup>4</sup>Jis mokė mane ir sakė. Toliau /iki 9 e/, Saliamonas primena savo tėvo perspėjimus. Plg 1 Kron 29,9. 10. Ką tėvai yra pasakę ir išmėginę, tai pasitikėjimo verta tiesa ir išmintis /plg Ijob 8,8... 15,18.../. — <sup>5</sup>Įsigyk... *įsigyk*. To paties ž kartojimu sustiprinama paraginimas. — *Neužmiršk*... Užmiršti tai vistiek, ką ir pradėti gręžtis šalin. — <sup>6</sup>Nepamesk jos... Turėk nuolat pasimėgimo jaja, tai ji apsaugos tave nuo paiko elgesio ir nuo nelaimės /Plg 2,11/. — <sup>7</sup>Pradžią išminties... Tvirtas apsiėmimas darbuotis, kad įsigijus išminties, yra jau pradžia išminties. — *Už visą savo lobį* : Nors reikty atiduoti už išmintį visas savo gėrybes. — <sup>8</sup>Pasigauk... Ebr t : Augštink ją, ir ji tave išaugštins. — *Apkabinsi ją* : Pamyli esi ją. — <sup>9</sup>Malonių padauginimą... Ebr t : Malonės vainiką ir apdengs tave karūna.

<sup>10</sup>Klausyk, mano sūnau... Čia tikriausiai Saliamonas atsiliepia vėl savo vardu. Plg aug 4 e. — *Padauginta gyvenimo metų* : Žemiški, kaip jie buvo žadėti Israėliui, amžini, kokiuos gauna tikinčiųjų tarpe išmintingieji, ypač gi šventieji /plg aug 3,2.16/. — <sup>11</sup>Išminties kelią :

- <sup>13</sup>Laikykis drausmės, nepamesk jos ;  
sergėk ją, nes ji tavo gyvybė.
- <sup>14</sup>Nesigėrėk bedievių takais  
ir tegul tau nepatinka piktųjų kelias.
- <sup>15</sup>Bėgk nuo jo ir nevaikščiok juo,  
nusigręžk ir pamesk jį.
- <sup>16</sup>Nes jie neužminga, jei nėra padarę pikta,  
ir miegas iš jų atimamas, jei nėra ko įstūmę į nelaimę.
- <sup>17</sup>Jie valgo bedievytės duoną  
ir geria neteisybės vyną.
- <sup>18</sup>Teisiųjų gi takas kaip skaisti šviesa, kuri vis labiau žiba,  
išeina didyn iki tobulai dienai.
- <sup>19</sup>Bedievių kelias tamsus :  
jie nežino, kur jie puls.
- <sup>20</sup>Mano sūnau, klausykis mano žodžių,  
ir palenk savo ausį į mano posakius.
- <sup>21</sup>Tegul jie neatstoja nuo tavo akių,  
laikyk juos savo širdies viduje.
- <sup>22</sup>Nes jie yra gyvybė tiems, kurie juos randa  
ir sveikata visam jų kūnui.
- <sup>23</sup>Visu budrumu sergėk savo širdį,  
nes iš jos eina gyvybė.
- <sup>24</sup>Stumk nuo savęs nedorą burną,  
ir apkalbinėjančios lūpos tebūna toli nuo tavęs.
- <sup>25</sup>Tegul tavo akys žiūri tiesiai,  
ir tegul tavo akių vokai eina tavo žingsnių priekyje.
- <sup>26</sup>Daryk savo kojoms tiesų taką,  
ir visi tavo keliai bus tikri.

Kelią, kuriuo einama į išmintį. —

<sup>12</sup>Tavo žingsniai nebus susiaurinti... Nes takai bus lygūs, kuriuose negalima suklipti; jie taip pat šviesūs /18 e/. — <sup>13</sup>Ji tavo gyvybė: Laikinė ir antgamtinė gyvybė. Drausmė, t y, išmintis pailgina žemiškus metus ir suteikia amžinuosius. — <sup>14</sup>Nesigėrėk: Ebr t: Neieik į bedievių taką ir nevaikščiok piktųjų keliu. — <sup>15</sup>Pamesk jį: Jei turėjai nelaimės patekti į tokį kelią. Ebr t: Ir eik pro šalį. — <sup>16</sup>Nes jie neužminga, jei... Nesusidėk su piktaisiais, nes jei žmogus paragavo vieną kartą neteisybės, ji darosi jam saldi /20,17/, jis nebeatsipalaiduoja nuo jos, dieną ir naktį neturi tat ramybės, jaučia patraukimą į pikta. Piktumas taip jam įeina į kūną ir kraują, kad jis jaučiasi lyg nesveikas /negali užmigti/, jei pikto nedaro. — <sup>17</sup>Jie valgo... Nusikaltimai jų kasdieninė duona. Ebr t: Nes jie valgo. — <sup>18</sup>Teisiųjų gi takas... Dievobaimingųjų ir bedievių likimas aprašoma vaizdais šviesos ir tamsybės. Teisiųjų skaistumas eina vis didyn, kolei nepasiekia savo augš-

čiausio laipsnio, kurs paskui nebesikeičia /plg 2 Kar 23,4/. Jų kelias baigiasi tobulu išganymu; jų laukia amžinas gyvenimas /Beda, Grig-Did/. — <sup>19</sup>Bedievių kelias tamsus. Plg Jo 11,10; 12,35. — *Nežino, kur jie puls.* Ebr t: Nežino, ant ko jie suklops. Tamsybė yra tai gyvenimo klaida, kuri pastatė nusikaltimą augščiau už dorybę; ji yra pasidavimas aklam geiduliui ir toks savęs apakinimas, kad nebematoma būsimos žalos

<sup>22</sup>Nes jie gyvybė. Žr aug 10,13. *Sveikata.* Tikriau: Vaistas, gydyklas, Plg aug 3,8. — *Visam jų kūnui.* Anot Ebr t: Kiekvienam jos kūnui, t y, kūnui kiekvieno išminties mokytinio. — <sup>23</sup>Visu budrumu. Ebr t: Labiau už visa, kas reikia sergėti. — Doriame gyvenime nėra nieko svarbesnio už nuolatinį sergėjimą visų ir mažiausių savo širdies krustelėjimų. — *Iš jos eina gyvybė!* Ebr t: Iš jos gyvybės šaltiniai. — Taip pat ir mirties, kaip sako Išganytojas, Mt 15,18.19. — <sup>24</sup>Nedorą burną ir... Ebr t gal: Burnos iškrypimą ir lūpų klaidą. — <sup>25</sup>Žingsnių priekyje... Ebr

- <sup>27</sup>Nesuk nei dešinën, nei kairën ;  
nukreipk savo koją nuo pikto ;  
nes kelius, kurie dešinėje, žino Viešpats :  
kurie gi kairėje, tie yra iškraipyti.  
Jis pats padarys tavo bėgiojimus tiesius,  
ir ramybėje ves tave tavo kelionėse
5. <sup>1</sup>Mano sūnau, stebėk mano išmintį  
ir palenk savo ausį į mano gudrumą,  
<sup>2</sup>kad sergėtumei mintis,  
ir kad tavo lūpos laikytųsi drausmės.  
Nekreipk dėmesio į moters vylių,  
<sup>3</sup>nes paleistuvės lūpos kaip lašas medaus syvas,  
ir jos gerklė švelnesnė už aliejų,  
<sup>4</sup>bet galų gale ji karti kaip metelė  
ir aštri kaip dviašmenis kalavijas.  
<sup>5</sup>Jos kojos žengia į mirtį,  
ir jos žingsniai veržiasi į mirusiųjų buveinę.  
<sup>6</sup>Ji neina gyvenimo taku,  
jos žingsniai klaidžioja ir nesusekami.  
<sup>7</sup>Taigi, dabar, mano sūnau, klausykis manęs,  
ir nesitrauk nuo mano burnos žodžių.  
<sup>8</sup>Atitolink nuo jos savo kelią,  
ir nesiartink į jos namų duris.

t : Žiūri stačiai ties tavim. — <sup>26</sup>*Daryk...* Ebr t gal : Lygink savo kojomis taką, ir visi tavo keliai tebūna tvirti. Plg Žyd 12, 13. — Reikia pasirinkti teisybės kelias ir jokių būdu iš jo nesitraukti. — <sup>27</sup>*Nesuk nei dešinën...* Eik tiesiai. — *Nes kelius...* Šitų ž iki eil galui nėra Ebr t. Jie paimti iš LXX. — *Kurie dešinėje* : Gerus, šventus kelius. Žodis « Dešinē » čia vartojama kitokia prasme nekaip eil pradžioje. — *Žino Viešpats* : Jis juos pagiria /plg Ps 1,6/ ; tais keliais einama į tikrą laimę. Priešingai atsitinka piktiesiems : *kurie gi kairėje...*

## 5. Reikalas sergėtis nešvarios meilės ir laikytis ištikimybės moterystėje

5, 1-23. Ypač reikia sergėtis moterų vyliaus, nes paleistuvės meilėnasi, kad įviliotų žmogų į žuvimą /1-6/. Draugavimas su jomis atima garbę, jėgas, lobį /7-14/. Kiekvienas turi laikytis ištikimybės savo moteriai /15-20/, nes Viešpats žino ir baudžia nuodėmes /20-23/.

5. <sup>1</sup>*Mano sūnau...* Saliamono perspėjimai dažnai prasideda kone tais pačiais žodžiais. Plg 6,20 ; 7,1 ir k. — <sup>2</sup>*Kad sergėtumei mintis.* Ebr t : Kad laikytumei apsvarstymą. At-

sargumas, apsvarstymas yra būtinai reikiami, kad būtų galima išvengti žabangų, statomų nekaltybei. — *Tavo lūpos laikytųsi...* Kad turėdamas išminties širdyje tartumei tik ją atitinkančius žodžius. — *Nekreipk dėmesio į moters vylių.* Tų ž nėra Ebr t. Jie paimti į Vulgatą iš LXX. — <sup>3</sup>*Lūpos* : Žodžiai. — *Lašas medaus syvas* : Geriausias medus. Plg Ps 18, 11. — <sup>4</sup>*Bet galų gale...* Apgaulingo saldumo neilgam pakanka ; greitai jis pavirs aštriu bjaurių kurtumą. — *Kaip metelė*. Karti metelė lygiai kaip ir tulžis bausmės ir kentėjimo simboliai. — *Dviašmenis kalavijas.* Ebr t : Kalavijas su daugeliu burnų. — <sup>5</sup>*Jos kojos žengia...* Ir ji vedasi su savim ten tuos, kurie su ja susideda /plg aug 2,16-18/. — *Veržiasi.* Ebr t : Pagauna, nutveria. — <sup>6</sup>*Ji neina...* Ebr t gal : Ji nesveria gyvenimo tako, t y, eina juo nepasvarsčius. Anot kitų : Kad jie neitų gyvenimo taku, t y, kad neitų tuo keliu, kuriuo išmintis veda į tikrąjį gyvenimą. — *Jos žingsniai...* Ebr t : Jos takai svyruoja, ir ji nežino, t y, pati neišmano, kur ji eina.

<sup>7</sup>*Mano sūnau.* Ebr t daugiskaita. — *Mano burnos žodžiai* : Rimtų perspėjimų, kurie tuojau /8-14 e/ bus ištarti. — <sup>8</sup>*Nuo jos* : Nuo paleistuvės. Visų moralistų nuomone bėgimas nuo

- <sup>9</sup>Neatiduok svetimiesiems savo garbės  
ir savo metų nuožmiajam,  
<sup>10</sup>kad kartais svetimtaučiai nesisotintų tavo gėrybėmis,  
ir tavo darbų vaisiai nepatektų į svetimus namus,  
<sup>11</sup>ir tu galų gale turėtumei vaitoti,  
sunaikinęs savo jėgas ir kūną  
ir sakyti: <sup>12</sup>Kam aš bodėjaus drausmės,  
ir mano širdis nepriėmė pabarimų,  
<sup>13</sup>ir neklausiau balso tų, kurie mokė mane  
ir nepakreipiau savo ausies į mokytojus?  
<sup>14</sup>Aš kone patekau į visokias nelaimės  
sueigos ir susirinkimo viduje.  
<sup>15</sup>Gerk vandenį iš savo versmės,  
ir kas teka iš tavojo šulinio.  
<sup>16</sup>Tegul liejasi laukan tavo šaltiniai,  
ir dalink savo vandenį gatvėse.  
<sup>17</sup>Turėk juos pats vienas,  
ir tegul svetimieji neturi dalies kartu su tavimi.  
<sup>18</sup>Tebūna tavo šaltinis palaimintas,  
ir džiaugkis savo jaunystės moterimi.  
<sup>19</sup>Ji kaip mylimiausi stirna ir kaip meilingiausias oželis;  
jos krūtys tenugirdo tave visuomet,  
ir nuolat gėrėkis jos meile.

pavojaus yra geriausias apsisauginimas nuo paleistuvystės. — *Namų duris*: Nes ir jos pavojingos. — <sup>9</sup>*Svetimiesiems*: Paleistuvėms. — *Savo garbės*: Savo jaunystės žydėjimo. Anot Ebr t: Savo grožio. — *Nuožmiajam*. Kas čia pavadinta nuožmiuoju, neaišku. Anot vienų: Pasidavusios paleistuvystei moteriškos vyras, ar pati paleistuvė; anot kitų: nuožmus valdovas, kuriam turės vergauti išeikvojęs savo lobį tas, kurs susidėjo su paleistuvėmis. — <sup>10</sup>*Kad kartais...* Nepasotinami paleistuvaujančių moterų reikalavimai veda į neturtą daugybę aukų, kurių lobis veikiai patenka į svetimas rankas. Plg žem 23,21; Ekl 9,6. — <sup>11</sup>*Turėtumei vaitoti*. Ebr t: Nekrioktumei. Aprašoma kartus, bet per daug vėlas gailėsis. — *Sunaikinęs savo jėgas...* Ištvirkimas atima sveikatą greitai sunaikindamas žmogaus jėgas. <sup>14</sup>*Aš kone patekau...* Turima galvoje didžiausi bausmė, kokią nusipelnė paleistuvaują, būtent, užmušimas akmenimis, nes tokią bausmę galėjo skirti už svetmoteriavimą tautos sueiga. — *Sueigos ir susirinkimo*. Pirmas tų dviejų žodžių čia reiškia visos tautos sueigą, antras - vyresniųjų susirinkimą.

<sup>15</sup>*Gerk vandenį...* Kūniška meilė

palyginama su troškuliu. Šaltinis, iš kurio reikia semtis vandens tame troškulyje, turi būti teisėta moteris ir gausūs gaivina džiaugsmi jos suteikiami tam, kurį ji myli Dievuje ir kuriam pasilieka ištikima (plg Jėš 51, 1; 48, 1; 4 Moš 24, 7; Ps 67,27). — *Ir kas teka...* Ebr t: Ir šaltinio vandenį iš savojo šulinio. — Vandens rinkiniai čia nurodomi dvejopi: Vie- ni, į kuriuos vandens prisirenka iš lietaus, kiti teką, į kuriuos gaunama vandens iš tekančio šaltinio. Savas šulins ar šaltinis yra ypač branginamas Palestinoje. — <sup>16</sup>*Tegul liejasi laukan...* Tegul iš tavęs ir tavo moters gimsta gausingi palikuonys. Kaikurie mato Ebr t tą pačią mintį, išreikštą klausimo būdu: Argi tavo šaltiniai turi lietus laukan, arba su LXX prideda: Ne. Prasmė visur ta pati: Šaltinis tai teisėta moteris, kuriai nevalia susidėti su kuo nors kitu. — <sup>18</sup>*Palaimintas*: Dievo daugeliu vaikų. — *Savo jaunystės*: Kurį tu vedei jaunas būdamas, kuriai buvo skirta tavo pirmoji jaunystė ir meilė. — <sup>19</sup>*Ji kaip...* Gražus pagyrimas jaunystės draugės. Plg Giesm 2,9.17; 8,14. — *Jos krūtys*: Jos meilė. Plg Giems 1,13. — *Gėrėkis!* Ebr t vartojama žodis *šagah*, kurio tikra prasmė: klaidžioti lyg apsvaigus. Čia

- <sup>20</sup>Kam duotumeis, mano sūnau, suvedžioti save svetimajai,  
ir šildytumeis kitos prieglobstyje?
- <sup>21</sup>Viešpats žiūri į žmogaus kelius  
ir stebi visus jo žingsnius.
- <sup>22</sup>Bedievi pagauna jo paties neteisybės  
ir jis suvaržomas savo nuodėmių virvėmis.
- <sup>23</sup>Jis mirs, nes nepriėmė drausmės  
ir apsigaus dėl savo paikybės didumo
6. <sup>1</sup>Mano sūnau, jei tu laidavai už savo prietelį,  
jei žadėdamas padavei savo ranką svetimam;
- <sup>2</sup>Jei tu išpainiojai save savo burnos žodžiais  
ir esi sugautas savo kalbomis,
- <sup>3</sup>Padaryk tat, mano sūnau, ką aš sakau, ir pats save išlaisvink,  
nes tu įkliuvai į savo artimo rankas.  
Bėgk, skubėk, pažadink savo prietelį.
- <sup>4</sup>Neduok miego savo akims  
ir tenesnaudžia tavo akių vokai.
- <sup>5</sup>Išsprusk lyg gazelė iš rankos  
ir kaip paukštis iš paukštininko rankos.

juo išreiškiama augščiausias geros meilės laipsnis moterystėje. — <sup>20</sup>*Kam duotumeis...* Kur gi tai tave nuvestų? — *Suvedžioti*. Ebr t vėl ž *šagah* /ž, 19 e/, kurs čia reiškia nuodėmingą svaiginančią meilę. — *Svetimajai...* *Kitos*. Taip nurodoma suvedžiojančios svetimus vyrus paleistuvės

<sup>21</sup>*Viešpats žiūri...* Ebr t: Nes Viešpaties akivaizdoje žmogaus keliai, ir jis lygina visus takus. — Bedieviams rodo, kad Dievas dėl daugybės savo kūrinų negalįs jų stebėti, dievo-baimingieji gi giria Dievo apvaizdą, kuri žiūri kiekvieną atskirą žmogų. Dievas davė žmogui laisvę; jei jis ją pasinaudoja, kad pikta darytų, tai jį sutinka bausmė, nors Dievas ir ne tuojuo ją siunčia. Plg Ijob 14,16. — <sup>23</sup>*Nes nepriėmė...* Pirmoji žuvimo priežastis — stoka išminties. — *Ap-sigaus*. Ebr t: vėl žodis *šagah* /žr 19,20 e/

## 6. Išminties pamokymai apie laidavimą, tinginystę, vilių, ištvirkimą ir svetmoterystę, apie paleistuvių suvedžiojimus

6,1-7,27. Pavojinga laiduoti lengva širdimi už artimą /6,1-5/, nevalia pasiduoti tinginystei /6,6-11/, apgaule ar kitokiu būdu kenkti savo artimui /6,12-19/. Reikia klausyti gimdytojų perspėjimų /6,20-23/, kad, sekant jų patarimais, išvengus paleistuvystės /6,24-28/ ir svetimoterystės su piktomis jų pasėkomis /6,29-

35/. Išminties reikia įsigyti ir tam, kad apsisaugojus nuo visokio ištvirkimo /7,1-5/. Palyginimu autorius parodo, kokiomis gudrybėmis paleistuvės suvedžioja neatsargiuosius /7,6-23/ ir duoda tinkamą perspėjimą /7,24-27/

6. <sup>1</sup>*Prietelį*. Tikriau anot Ebr t: Artimą. — *Svetimam*. Taip čia pavadinata gal tas pats artimas, anot kitų — skolintojas. Tas, kurs apsiima būti laidu, prisiima sau skolininko prievoles skolintojo atžvilgiu. Su juo skolintojas gali taip pat pasielgti kaip su skolininku, jei tas pasirodytų negalįs išmokėti savo skolos, reikale net parduoti ir vergus. Plg 4 Kar, 4,1; Mt 18,25... — <sup>2</sup>*Tu išpainiojai*: prisiėmęs sau labai sunkias prievoles, kurias turėsi būtinai pildyti. Neatsargiai laiduodamas, pastatei save į didelį pavojų. — <sup>3</sup>*Nes įkliuvai į...* Į rankas to, už kurį laidavai, nes nuo jo sąžiningumo ir geros valios priklauso tavo ramybė; jei jis nesugrąžins skolos, visa našta gulis ant tavęs. — *Bėgk...* Ebr t galima išversti: Bėgk, puldinėk, neduok savo artimui ramybės. — Matomai turima galvoje atsitikimas, kad pats skolininkas gali atiduoti skolą, bet yra pavojus, kad jis nelabai tesirūpins ta savo prievole ir privalo paraginimo iš laiduotojo pusės. — <sup>4</sup>*Neduok miego*. Neduodamas sau poilsio ir be atidėliojo skubėk išsilaisvinti. — <sup>5</sup>*Išsprusk...* Vaizdas norinčio išsilaisvinti greitai ir su nemažomis pastangomis



- <sup>6</sup>Eik, tinginy, pas skruzdę  
ir įsiziūrėk į jos kelius ir mokykis išminties.
- <sup>7</sup>Ji, nors neturi vado,  
nei mokytojo, nei kunigaikščio,
- <sup>8</sup>Vasarą prirengia sau maisto  
ir pjūties metu susirenka sau, kuo mistų.
- <sup>9</sup>Iki kolei, tinginy, miegosi?  
Kada kelsies iš savo miego?
- <sup>10</sup>Tu truputį pamiegosi, truputį pasnausi,  
truputį susidėsi rankas, kad pasilsėtumei,
- <sup>11</sup>Ir ateis tau stoka lyg keleivis,  
ir neturtas lyg šarvotas vyras.  
O jei tu būsi stropus, ateis tau pjūtis kaip šaltinis,  
ir neturtas bėgs toli nuo tavęs.
- <sup>12</sup>Žmogus atpuolėlis yra nenaudingas žmogus;  
jis vaikščioja su klastinga burna,
- <sup>13</sup>Mirksi akimis, trypia koja,  
kalba pirštu,
- <sup>14</sup>Nedoroje širdyje rengia pikta  
ir visą laiką sėja vaidus.
- <sup>15</sup>Jam staigiai ateis jo žuvinimas,  
ir ūmiai jis bus sutrintas ir nebebus jam daugiau vaisto.
- <sup>16</sup>Šeši yra dalykai, kurių Viešpats nekenčia,  
ir septintas, kurio jo siela bodisi:
- <sup>17</sup>Puikios akys, melagingas liežuvis,  
rankos liejančios nekaltą kraują,
- <sup>18</sup>Širdis daranti blogiausius sumanymus,  
kojos greitos bėgti į pikta,
- <sup>19</sup>Apgaulingas liudytojas, kurs kalba melą,  
ir tas, kurs sėja tarp brolių nesutikimus.

<sup>6</sup>*Mokykis išminties.* Ebr t: Būk išmintingas. — Skruzdėlė nuo seniausių laikų girinama kaip darbštumo pavyzdys. — <sup>7</sup>*Vado, nei mokytojo...* Ebr t: Teisėjo, nei pristovo, nei viršininko. Plg žem 30, 27. — <sup>8</sup>*Kuo mistų.* LXX čia ilgesniame priede duodama kitas naudingo darbštumo pavyzdys, būtent, bitės. — <sup>9</sup>*Miegosi.* Ebr t: Gulėsi. — *Kada kelsies...* Ar tu niekuomet nesikelsi į darbą. — <sup>10</sup>*Tu truputį...* Ebr t: pamėgdžiojama tinginio atsakymus: Truputį pamiegoti, truputį pasnausti ir tt. Plg žem 24, 33. — <sup>11</sup>*Lyg keleivis.* Ebr t: Lyg greitai keliaująs žmogus. Gal turėta galvoje galvažudis, kurs ūmiai užpuola savo auką. — *Jei tu būsi...* Tų ž iki e galui nėra Ebr t; juos randama kaikuriuose LXX rankraščiuose

<sup>12</sup>*Atpuolėlis.* Ebr *Belijja'al*, niekam vertas, nelabas žmogus. Plg 5 Moš 13, 13; Teis 19, 22; 2 Kor 6, 15 ir k. — *Nenaudingas.* Ebr t: Neteisybės. *Su klastinga burna:* Pasiryžęs apgauti, meluoti. — <sup>13</sup>*Mirksi:* Duoda

ženklų, matomai, savo sėbrams. — *Trypia...* Ebr t: Kalba savo kojomis. — <sup>14</sup>*Nedoroje širdyje...* Ebr t: Iškrpimas jo širdyje, jis visą laiką mąsto pikta. — <sup>15</sup>*Jam staigiai:* Todėl jam staigiai... — <sup>16</sup>*Šeši yra dalykai...* Čia pirmą kartą pavartota laipsniavimo paralelismas, neretai sutinkamas Patarių ir kitose šv Rašto knygose. Žr žem 30, 7.9.15.16; Ijob 5, 19; Ekl 23, 16 ir k. — *Septintas, kurio...* Ebr t: Septyni, kurie yra nuoboda jo sielai. — *Puikios akys...* Plg žem 30, 13; Ps 130, 1; Ekl 23, 5. Kūno sąnariai įvardinti vietoj savybių, kurių buveinė jie būna ar įrankiai. — <sup>19</sup>*Kalba melą.* Ebr t: kvėpuojas melu. — *Kurs sėja tarp brolių...* Tai septinta nuoboda Viešpačiui. Nors užmušimas žmogaus yra be abejo didesnė kaltė savyje, bet čia statoma augščiau už jį kėlimas vaidų tarp brolių, «nes, kaip sako šv Grigalius /Past 3, 23/, nieko nėra brangesnio Dievui kaip meilės dorybė, nieko meilesnio velniui kaip meilės užgesimas. Taigi, kas nors, sėdamas vai-

- <sup>20</sup>Laikykis, mano sūnau, savo tėvo įsakymų,  
ir nepamesk savo motinos įstatymo.
- <sup>21</sup>Laikyk juos nuolat įsirišęs savo širdyje,  
ir pasikabink juos aplink savo kaklą.
- <sup>22</sup>Tau vaikščiojant, tegul jie eina kartu su tavimi;  
tau miegant, tegul jie sergi tave,  
ir pabudęs kalbėkis su jais.
- <sup>23</sup>Nes paliepiamas yra žiburys ir įstatymas šviesa,  
ir drausmės patarimas yra gyvenimo kelias,
- <sup>24</sup>Kad sergėtų tave nuo nedoros moteriškės,  
ir nuo viltavilingo svetimiosios liežuvio.
- <sup>25</sup>Tegul tavo širdis negeidžia jos gražumo,  
ir nesiduok sugaunamas jos mirkčiojimais,
- <sup>26</sup>Nes kekšė vargu ar verta tiek, kiek duonos kepalas,  
moteris gi sugauna brangią žmogaus sielą.
- <sup>27</sup>Argi gali žmogus paslėpti ugnį savo antyje,  
kad jo drabužiai nedegėtų?
- <sup>28</sup>Arba vaikščioti ant žarijų,  
nenušidegindamas sau kojų padų?
- <sup>29</sup>Taip, kas įeina pas savo artimo moterį,  
nebus nesuteptas, kai ją palies.
- <sup>30</sup>Netaip didelė yra kaltė, kai kas pasivagia;  
juk jis vagia, kad pasotintų save alkaną;
- <sup>31</sup>Tačiau sugautas turi grąžinti septyngubai,  
ir atiduoti visą savo namų lobį.
- <sup>32</sup>O kas yra svetmoteris,  
tas dėl širdies paikumo pražudo savo gyvybę.
- <sup>33</sup>Jis krauna sau pasibjaurėjimą ir gėdą,  
ir jo pajuokimas yra neišdildomas;
- <sup>34</sup>Nes vyro pavydas ir narsas  
nedovanoja keršto dieną,

dus, sunaikina meilę tarp artimų,  
tas ištikimiau tarnauja Dievo neprie-  
teliui... »

<sup>20</sup>Tėvo įsakymų... motinos įstatymo,  
t y, Dievo įstatymo, kurio geras  
tėvas ir dievobaiminga motina moko  
savo vaikus. Plg aug 1,8. — <sup>21</sup>Lai-  
kyk... Plg aug 3,3. — <sup>22</sup>Tau vaikš-  
čiojant... Plg 3,23,24. — *Pabudęs  
kalbėkis...* Erb t: Tau atbudus jie  
pakalbina tave. — Mintis, kuri mums  
patinka ir kuria dažnai užsiimame,  
tarsi pasitinka ir kalbina mus pa-  
bundančius iš miego. — <sup>24</sup>Moteriškės :  
Ištekėjusios. Kalbama čia apie  
svetmoterystę. — *Viltavilingo*. Ebr  
t: Saldaus. Plg aug 3,3; 7,13 ir k.  
— <sup>25</sup>Mirkčiojimais. Ebr t: Blakstie-  
nomis, kuriomis moteriškė meilinasi.  
Blakstienos čia palyginamos su tin-  
klų siūlais, taip kaip Pam 12,3  
su langų krotais. — <sup>26</sup>Nes... Ebr t  
nevisai aiškus; jis paprastai ver-  
čiamas taip: Per paleistuvę /priei-  
nama/ prie /paskutinio/ duonos ke-

palo, t y, visai nustojama lobia.  
Vulgata, žiūrint Ebr t, aiškinama  
taip: Nes paleistuvė vargiai tepa-  
sitenkina duonos kepalu. — *Moteris* :  
išteikėjusi moteriškė. — *Žmogaus* :  
To, kurį ji atveda į svetmoterystę.  
— <sup>29</sup>Nebus nesuteptas. Ebr t: Nebus  
laikomas nekalto. — <sup>30</sup>Netaip didelė :  
Palyginus su paleistuvyste ir sveti-  
moteryste. Ebr t mintis rasi toki:  
Net ir tas, kurs vagia iš bado, turi  
atkentėti, kaip gi daug labiau tas,  
kurs iš išdykimo pasotina savo alkį  
ir troškulį svetimai moterimi. —  
<sup>31</sup>Septyngubai ... Įstatymas reikalauja,  
kad būtų grąžinama dvigubai, kai-  
kada keturis kartus tiek ir daugiau-  
sia penkis /žr 2 Moš 21,1.37; plg  
Lk 19,8/. Paminėjimas septyngubo  
atsilyginimo gal turi nurodyti di-  
džiausį bausmės kietumą, kurs lygus  
viso lobia atėmimui iš nusikaltėlio.  
— <sup>33</sup>Pasibjaurėjimą. Ebr t: Slogą.  
<sup>35</sup>Niekam nesiduoda ... Nei nuolankus  
maldavimas, nei piniginis atsilygi-

<sup>35</sup>Niekam nesiduoda permaldaujamas,  
ir nepriima nė didžiausių dovanų išsipirkimui

7. <sup>1</sup>Mano sūnau, sergėk mano žodžius  
ir pasislėpk sau mano įsakymus.  
<sup>2</sup>Sūnau, laikykis mano paliepių ir būsi gyvas  
ir sergėk mano įstatymą, kaip savo akies lėlelę.  
<sup>3</sup>Prisirišk jį sau ant pirštų,  
pasirašyk jį savo širdies plokštėse.  
<sup>4</sup>Sakyk išminčiai: Tu mano sesuo,  
ir gudrybę vadink savo priedele,  
<sup>5</sup>kad sergėtų tave nuo svetimautės moteriškės,  
ir nuo svetimosios, kuri saldina savo žodžius.  
<sup>6</sup>Nes aš žiūrėjau iš savo namų  
lango pro krotelius,  
<sup>7</sup>ir štai matau neišmanėlių,  
ir stebiu neprotingą jaunikaitį,  
<sup>8</sup>kurs eina per gatvę prie kampo  
ir žingsniuoja arti kelio į jos namus,  
<sup>9</sup>temstant, prievakarėje,  
nakties valandą, tamsumoje.  
<sup>10</sup>Štai jį pasitinka moteriškė kekšės apdaru,  
prisirengusi gaudyti sielų,  
pliuškė ir nepastovinti vietoje,  
<sup>11</sup>nerimstanti  
ir neįstengianti sulaikyti namie savo kojų;  
<sup>12</sup>Čia ji prie durų, čia gatvėse,  
čia tykoja kampuose.  
<sup>13</sup>Ji pagauna jaunikaitį,  
bučiuoja jį ir meilinas begėdišku veidu ir sako:  
<sup>14</sup>Buvau žadėjusi aukų už sveikatą;  
šiandien atitesėjau savo apžadus,  
<sup>15</sup>todėl išėjau pasitikti tavęs,  
trokšdama matyti tave ir radau tave.

nimas nepatenkins įžeisto savo garbėje vyro. Sužadintas moterystės pavydas reikalauja kruvinos pagiežos, kurią jam pripažįsta teismas

7. <sup>2</sup>*Ir būsi gyvas.* Ebr t: Ir gyvenk. — *Kaip savo akies lėlelę.* Plg 5 Moš 32,10; Ps 16,18 ir k. — <sup>3</sup>*Ant pirštų:* Kaip brangiausį ir gražiausį žiedą. — *Savo širdies...* Plg aug 3,3; 2 Moš 13,16; 5 Moš 16,18. — <sup>4</sup>*Sakyk išminčiai: Tu...* Tebūna artimiausi santykiai tarp tavęs ir išminties, kad būtumei apsaugotas nuo svetmoterės viliojimų. — <sup>6</sup>*Kuri saldina.* Plg aug 5,3; 6,24

<sup>6</sup>*Aš žiūrėjau...* Autorius primena tikrą atsitikimą, kurį jis buvo matęs savo akimis. — *Pro krotelius.* Rytų šalyse namų langai, ypač nuo gatvės, paprastai aprūpinami kroteliais. Plg Teis 5,28; Giesm 2,9. — <sup>7</sup>*Ir*

*štai matau...* Ebr t: Matau tarp neišmanėlių, stebiu tarp vaikų jauna žmogų be širdies /t y, be išmanymo/. — <sup>8</sup>*Prie kampo.* Ebr t: Prie jos kampo, t y, prie kampo gatvės, kur buvo svetmoterės namai. — — <sup>9</sup>*Temstant...* Paminėjimas laiko nuo prievakarės iki tamsiausios nakties parodo, kad jaunikaitis gana ilgai klaidžiojo prie paleistuvės namų. — <sup>10</sup>*Prisirengusi...* Ebr t: Slapios širdies, geidulinga ir nesuvaldoma. — <sup>11</sup>*Neįstengianti...* Ebr t: Jos kojos negali pabūti jos namuose. — <sup>12</sup>*Prie durų:* Ties savo namais. — <sup>14</sup>*Buvau žadėjusi aukų už sveikatą.* Ebr t: Turėjau daryti dėkojimo aukų. Žr 3 Moš 3,1; 7,15. Tokiose atnašose paaukotų gyvulių mėsos dalis buvo grąžinama aukotojui ir suvalgoma iškilmingame pokylyje.

- <sup>16</sup>Aš išpyniau virvėmis savo guolį,  
apklojau margais kilimais iš Egipto,  
<sup>17</sup>Apšlakščiau savo patalą mira,  
aloe ir kinamonu.  
<sup>18</sup>Eikš, pasigerkiva meile  
ir gėrėkivos pageidautais glebesčivimais, kolei diena išauš.  
<sup>19</sup>Nes vyro nėra namie ;  
jis išėjo į labai tolimą kelionę.  
<sup>20</sup>Jis pasiėmė su savim maišelį pinigų  
ir turi grįžti į savo namus pilnačio dieną.  
<sup>21</sup>Taip ji apipina jį daugeliu žodžių,  
ir patraukia jį savo lūpų prisimeilinimais.  
<sup>22</sup>Jis tuojau seka ją kaip jautis vedamas pjauti  
ir kaip išdykaujās avinėlis,  
o jis paikas nežino, kad traukiamas į pančius  
<sup>23</sup>Kolei vilyčia neperdurs jam kepenų ;  
lyg paukštis, kurs skuba į žabangus,  
ir nežino, kad čia yra pavojus jo gyvybei.  
<sup>24</sup>Dabar tat, mano sūnau, klausykis manęs  
ir stebėk mano burnos žodžius.  
<sup>25</sup>Tenebūna tavo mintis patraukta į jų kelius  
ir nenuklysk į jų takus ;  
<sup>26</sup>Nes daugelį sužeidus ji nubloškė,  
taip pat ir stipriausieji buvo jos užmušti.  
<sup>27</sup>Jos namai mirusiųjų buveinės keliai,  
įeiną į mirties vidų
8. <sup>1</sup>Argi ne išmintis šūkauja,  
ir ar gudrybė nekelia savo balso ?

Tuo šventu pokyliu nori pasinaudoti svetmoterė savo paleistuvystės tikslams. — <sup>16</sup>Todėl... Pradžioje ji kviečia jaunikaity tik į pokylį, ne iš karto pasakymada savo tikrus troškimus. — <sup>16</sup>Margais kilimais... Ebr t: Kilimais padarytais iš Egipto siūlų. — Egipto audiniai buvo garsūs senovėje. Plg Esdr 37,7. — *Apšlakščiau... mira...* Plg Ps 44,9 ; Giesm 4,14. — <sup>19</sup>Nes vyro... Todėl nėra jokio pavojaus. — <sup>20</sup>Pilnačio dieną... Kadangi nakties dalis, kaip pasirodo iš 9 e buvo visai tamsi, todėl tas susitikimas gal įvyko pirmomis jaunačio dienomis ; tuo būdu iki pilnačiui buvo likę kone keturiolika dienų. — <sup>21</sup>Žodžių. Ebr t: Su ironija : Pamokymų. — <sup>22</sup>Kaip jautis : Nesipriešindamas ir net linksmas. — *Paikas nežino...* Ebr t gal : Ir kaip šiekštas bepročiui nubausti. Prasmė gal toki : Patvirkęs jaunikaitytis eina paskui suvedžiotąją kaip beprotis, kurs duodasi surišamas, nemanydamas apie tai, kad jį plaks — <sup>23</sup>Jam kepenų : Kepenų neišmintingo jaunikaityčio. Vilyčia vaizdas

staigos, Dievo siųstos bausmės. Kepenos buvo laikomos senovėje kūno geidulių buveinė.

<sup>24</sup>Sūnau, Ebr t: Sūnūs. — <sup>26</sup>Taip pat ir stipriausieji... Ir Samsonas, net ir pats Saliamonas. Bet Ebr t: Ir labai daug tų, kuriuos ji užmušė. — <sup>23</sup>Mirusiųjų buveinės keliai : Keliai į mirusiųjų vietą. — *Vidų*. Ebr t: Kambarius

## 7. Pakvietimas sekti amžinąją išmintį

8, 1-36. Pati amžinoji išmintis kviečia eiti pas save visus žmones, nurodo savo mokslo tikrumą /1-11/ ir naudingumą /12-21/, apreiškia savo kilmę iš Dievo ir dalyvavimą kūrimo darbuose /22-31/, ir skelbia palaimintą esant tą, kurs ją randa /32-36/

8. <sup>1</sup>Argi ne išmintis... Išmintis čia įvedama įsmeinta ; ji atsiliepia pati, taip pat kaip 1 sk ; Ekli 24 ir Išm 7. Išsireiškimuose autorius nedaro griežto skirtumo tarp suvertosios ir nesuvertosios išminties, kaip ir kaikuriuose kitose vie-

- <sup>2</sup>Žymiausiose ir augščiausiose viršūnėse prie kelio,  
takų viduryje ji stovi ;  
<sup>3</sup>prie miesto vartų,  
pačiose angose ji kalba ir sako :  
<sup>4</sup>O vyrai, į jus aš šaukiu,  
ir mano balsas į žmonių vaikus.  
<sup>5</sup>Supraskite, neišmanėliai, buklumą,  
ir stebėkite, jūs, neišmintingieji.  
<sup>6</sup>Klausykite, nes aš kalbėsiu apie didžius dalykus,  
ir mano lūpos atsičiaups skelbti, kas yra tikra.  
<sup>7</sup>Mano gerklė skelbia tiesą  
ir mano lūpos bjaurisi bedieviu.  
<sup>8</sup>Visi mano žodžiai teisingi,  
ir nėra juose nieko melagingo ir iškraipyto.  
<sup>9</sup>Jie tikri išmanantiems  
ir tiesūs radusiems žinojimą.  
<sup>10</sup>Priimkite mano drausmę, o ne pinigus ;  
pasirinkite verčiau mokslą, o ne auksą.  
<sup>11</sup>Nes išmintis geresnė už visas brangenybes,  
ir visa, kas pageidaujama, negali su ja lygintis.  
<sup>12</sup>Aš, išmintis, gyvenu su patarimu  
ir esu akylose mintyse.  
<sup>13</sup>Baimė Viešpaties laiko neapykantoje pikta ;  
aš bjauriuos išdidumo ir puikybės,  
nedoro kelio ir dviliežuvės burnos.  
<sup>14</sup>Patarimas ir teisumas mano,  
gudrybė mano, stiprybė mano.  
<sup>15</sup>Per mane karaliauja karaliai,  
ir įstatymų leidėjai daro teisingus nutarimus.

tose ; todėl kaikurie žodžiai labiau tinka sutvertajai išminčiai, kiti gali būti pasavinti tik nesutvertajai. — *Šaukiau...* Ji balsiai šaukia, kad jos pamokymas būtų toli girdimas /plg aug 1,20/. Tuo pačiu tikslu : *Žymiausiuose ir...* Ten galima rasti daug klausytojų. — *Takų viduryje* : Kur susiduria keliai. Taigi negalima jos nematyti ir negirdėti, jei nebent kas užsimerktų akis ir užsikimštų ausis. — *Prie miesto vartų...* Šiapus ir anapus vartų. Prie miesto vartų Žydai paprastai darydavo savo teismus ir atlikdavo žmonių sueigas. — *O vyrai*. Išminties klausytis šaukiami visi, ir garbingi didikai ir šiaip jau liaudis /žmonių vaikiai/. — *Neišmanėliai*. Ebr *pe-tha'im*. Žr aug 1,4. — *Buklumą* : Gerą gudrybę, išmintingumą. — *Didžius*. Ebr t : Brangius, todėl prakilnius, garbingus. — *Tikri* : Neklaidina prasmės dvejojumu. — <sup>10</sup>*Priimkite...* Jei galima rinktis, reikia išmintis pastatyti be svyravimo

augščiau už sidabrą, rinktinį auksą /Ebr t : ir brangiausių perlus/

<sup>12</sup>*Gyvenu su patarimu*. Anot Ebr t : Turiu /savyje/ gudrybę. — *Esu akylose...* Ebr t : Aš randu žinojimą išmintingų minčių ; t y, visos ypatingos taisyklės, liečiančios gyvenimo smulkmenas, eina iš išminties kaip iš savo šaltinio. Taip išmintis pasako keletą žodžių apie savo prigimtį. — <sup>13</sup>*Baimė...* Ebr t : Baimė Viešpaties yra nekenčiamas pikto. Plg 1,29 ; 2,5. — *Išdidumo ir puikybės*. Ebr t su pasimėgimu kraunama žodžiai panašios kilmės ir reikšmės, kad būtų aišku, jog turėta galvoje idėja visoje jos platybėje. — *Dviliežuvės*. Anot Ebr t : Iškraipytos. — <sup>14</sup>*Patarimas ir...* Sutinkąs su tiesa pažinimas ir darymas. — *Gudrybė mano*. Tikriau : Aš gudrybė. Plg Ijob 12,13.16. — *Stiprybė* : Ji išminties savybė ir padaras. — <sup>15</sup>*Įstatymų leidėjai*. Ebr t : Valdovai. — <sup>16</sup>*Ir galiūnai daro...* Ebr t : Ir galiūnai ir visi žmonės teisėjai.

- <sup>16</sup>Per mane viešpatauja kunigaikščiai,  
ir galiūnai daro teisybę.
- <sup>17</sup>Aš myliu mane mylinčius,  
ir kurie jieško manęs anksti, randa mane.
- <sup>18</sup>Pas mane yra turtas ir garbė,  
puikios gėrybės ir teisybė.
- <sup>19</sup>Nes mano vaisiai yra geresni už auksą ir už brangų akmenį,  
ir mano pelnas už rinktinį sidabrą.
- <sup>20</sup>Aš vaikščioju teisybės keliais,  
teisėtumo takų viduriu,
- <sup>21</sup>kad padaryčiau turtingus tuos, kurie mane myli,  
ir pripildyčiau jų išdus.
- <sup>22</sup>Viešpats turėjo mane savo kelių pradžioje,  
pirma negu yra ką nors padaręs nuo pat pradžios.
- <sup>23</sup>Aš esu įstatyta nuo amžių,  
ir nuo senovės laikų, pirmą negu buvo padaryta žemė.
- <sup>24</sup>Dar nebuvo gelmių, o aš jau buvau pradėta;  
dar nebuvo ištryškę vandenų šaltiniai,
- <sup>25</sup>dar kalnai nebuvo iškilę su savo baisia sunkybe,  
aš buvau pagimdyma pirm kauburių;
- <sup>26</sup>Jis dar nebuvo padaręs žemės ir upių  
ir žemės skritulio pamatų.

— <sup>17</sup>*Anksti*. Todėl uoliai. — <sup>18</sup>*Puikios gėrybės*, Ebr t: Pasiliekančios gėrybės, todėl amžinosios. — *Teisybė*: Ir jos paseka amžinoji laimė. — <sup>19</sup>*Brangų akmenį*. Ebr t: Tyriausį auksą. Plg Ps 18,11. — <sup>20</sup>*Aš vaikščioju...* Kur išmintis vaikščioja, turi vaikščioti taip pat tie, kurie ją myli. Kas gi vaikščioja jos keliais, tas laimingas. — <sup>21</sup>*Kad padaryčiau...* Po šitos eil LXX vertime yra priedas, kuriuo prirengiamas skaitytojas tolesniam pamokymui apie amžiną išminties buvimą: «Jei aš jums skelbiu kasdien atsitinkančius dalykus, aš atsiminsiu išskaičiuoti dalykus, esančius nuo amžių»

<sup>22</sup>*Viešpats turėjo mane*. Ebr t pavartota žodis *qanah*, kurs turi dvejetainę reikšmę. Dažniausiai Šv Rašte jis reiškia: įgyti, nusipirkti, todėl: turėti; bet kadaida taip pat: duoti išvaizdą /formare/, sutverti. LXX čia jį verčia žodžiu *ektise*, formavit, o Khaldajiskame ir Sir vertime yra *barah*, sutvėrė, /plg, 1 Moš 1,1/. Žiūrint tat vien tuose vertimuose pavartotų žodžių, šitoje vietoje negalėtų būti kalbos apie amžiną ir nesutvertąją Išmintį. Bet reikia pastebėti, kad ir tie vertimai norėjo čia išreikšti tą pat, kas analogijos žodžiais pakartota toliau 23,24,25 e ir Ekli 1-4,9; tenai gi jau tikrai kalbama apie dievišką ir

amžiną pagimdymą Išminties. Toliau, čia tikresnis vertimas Vulgatos, su kuria sutinka Akvilo, Simakho ir Teodotijano vertimai; jie visi geriau išreiškia įkvėptojo autoriaus mintį. Ir Šventieji Tėvai /Bazil, Epifan, Jieron/ aiškina Ebr t taip: Jis pagimdė ir įgijo pagimdymu. — *Savo kelių pradžioje*. Ebr t: Savo kelio pradžią. Išmintis buvo ankčiau už pasaulio sutvėrimą ir pirm išviršinių Dievo darbų. Į šituos žodžius gal daro aluziją šv Jonas Apr 3,14. — <sup>23</sup>*Nuo senovės laikų*. Ebr t: Nuo pat pradžios. Visais šitos eil išsireikšimais nurodoma Išminties amžinumas. — *Pirma negu buvo...* Ta mintis plačiau išreikšta 24 e. — <sup>24</sup>*Gelmių*: Vandens gilybių. Plg 1 Moš 1,2. — *Buvau pradėta*. Ebr t: Buvau pagimdyma. Tas pats išsireikšimas ir 25 e. — *Dar nebuvo ištryškę...* Ebr t: Dar nebuvo šaltinių, apsunkintų vandenimi. Turima galvoje šaltiniai, iš kurių prasideda ir palaikoma upės ir kiti vandens rinkiniai. — <sup>25</sup>*Dar kalnai nebuvo...* Ebr t: Dar kalnai nebuvo įleisti /į jūrą, kurioje pasilieka jų pamatai/. Plg Ijob 38,6. — <sup>26</sup>*Jis dar nebuvo...* Ebr t gal: Kada jis dar nebuvo sutvėręs žemės ir lygumų ir pirmųjų žemės skritulio grumtų. — <sup>27</sup>*Kada jis rengė...* Plg Iš, 9,4. — *Kai tikru įstatymu...* Ebr t: Kuo-

- <sup>27</sup>Kada jis rengė dangų, aš ten buvau,  
kai tikru įstatymu vedė sienas aplink gelmes,  
<sup>28</sup>Kai stiprino augštybėse oro sritis  
ir svėrė vandenų šaltinius,  
<sup>29</sup>Kai vedė aplink jūrą jos ribą  
ir davė vandenims įstatymą neperžengti savo krantų,  
kai dėjo žemės pamatus,  
<sup>30</sup>Aš buvau drauge su juomi, visa tvarkydama,  
ir gėrėjaus kasdien,  
žaisdama visą laiką jo akivaizdoje,  
<sup>31</sup>Žaisdama ant žemės skritulio,  
ir mano pasigėrėjimas būti su žmonių vaikais.  
<sup>32</sup>Dabar tat, mano sūnūs, klausykitės manęs:  
Palaiminti, kurie sergi mano kelius.  
<sup>33</sup>Klausykitės drausmės ir būkite išmintingi  
ir neatmeskite jos.  
<sup>34</sup>Palaimintas žmogus, kurs klausosi manęs  
ir kurs budi kasdien prie mano durų  
ir stebi prie mano angos staktų.  
<sup>35</sup>Kas mane randa, randa gyvenimą  
ir semiasi išganymą iš Viešpaties;  
<sup>36</sup>Kas gi man nusideda, žeidžia savo sielą.  
Visi, kurie nekenčia manęs, mėgsta mirtį
9. <sup>1</sup>Išmintis pasistatė sau namus;  
ji išsikirto septynis šulus.

met jis darė skritį and gelmės. Plg 1 Moš 1,8. — <sup>28</sup>*Svėrė vandeni...* Ebr t gal: Kuomet gelmės šaltiniai galingai ištryško. — <sup>30</sup>*Visa tvarkydama.* Ebr t: Menininkė, darbų prižiūrėtoja. — *Gėrėjaus*: Atlikinėjau savo pareigas su didžiausiu pasigėrėjimu ir džiaugsmu. Ebr t galima suprasti taip, kad Išmintis buvo didžiausis gėris Dievui. — *Žaisdama...* Toliau išreiškiama pasigėrėjimas, kokį Sutvėrėjas turėjo savo kūriniais. Plg 1 Moš 1,4. 10. 12 ir tt. — <sup>31</sup>*Būti su žmonių vaikais.* Žmogus buvo svarbiausis kuriančios Išminties pasigėrėjimo dalykas. Dievas pasidarė iš jo vyriausį savo kūrinį. Ir paskui, nežiūrint nusikaltimo, Dievas neišsižadėjo meilės žmogui, ir laikui atėjus: *Žodis išikūnijo* /Jon 1,14/

<sup>32</sup>*Dabar tat...* Aprašyta Išmintis duoda rimtą perspėjimą, primindama palaiminimą, gaunamą tų, kurie jos laikosi. — <sup>34</sup>*Budi kasdien...* Kaip kad daro sargai ir tarnai, laukia išiesiančio iš savo kambarių karaliaus. — <sup>35</sup>*Randa gyvenimą*: Tikrai laimingą ir tobulą gyvenimą. Plg aug 3,18. — *Išganymą.* Ebr t: Palankumą. — Straipsnis apie amžinąją Išmintį /22-34 e/ dvasinė prasme Eklesijos

pritaikomas Švenčiausiaj Paneli, kaip nuo amžių paskirtai būti įsikūnijusio Žodžio Motina. — <sup>36</sup>*Man nusideda...* Nekęsdamas to, kas gera, mėgdamas pikta. — *Mirtį*: Kas veda į mirtį

## 8. Pakvietimas į du pokylių: Išminties ir paikybes

9, 1-18. Pradedama aprašymu Išminties prirengto pokylio, į kurį kviečiami ypač tie, kuriems labiausiai reikia išminties, ir nurodoma pakvietimo tikslas /1-12/. Toliau eina aprašymas paikybės ir jos pakvietimo į pokylį /13-18/

9. <sup>1</sup>*Išmintis.* Ebr *khokhmoth*, pluralis maiestatis. Plg aug 1, 20. — *Pasistatė sau namus*: Karališkus rūmus, kuriuose ji kėlė savo pokylį. Paprastai namų šulai būdavo mediniai, išmintis gi pasidarė sau akmeninius. Tie šulai turėjo sudaryti namų prieangį /galeriją/. Šventas tobulumo skaitmuo septyni nurodo, kad Išminties namai buvo panašūs į šventyklą. Tais Išminties namais tobuliausia prasme yra Eklesija /Grig Did/, septyni šulai tai pavienios Eklesijos, bendruomenės /Aug/. Sim-

- <sup>2</sup>Ji papjovė savo aukų gyvulius, sumaišė vyno,  
ir paruošė savo stalą.
- <sup>3</sup>Išsiuntė savo tarnaites šaukti  
prie pilies ir prie miesto sienų :
- <sup>4</sup>Jei kas yra mažasis, teatinie pas mane,  
ir neišmanėliams ji kalbėjo :
- <sup>5</sup>Ateikite, valgykite mano duonos,  
ir gerkite vyno, kurį jums sumaišiau.
- <sup>6</sup>Pameskite vaikystę ir būkite gyvi  
ir vaikščiokite gudrybės keliais.
- <sup>7</sup>Kas drausmina išjuokėją, daro skriaudą pats sau,  
ir kas bara bedievi, gamina sau dėmę.
- <sup>8</sup>Nebark išjuokėjo, kad jis nelaikytų tavęs neapykantoje,  
pabark išmintingą, o jis mylės tave.
- <sup>9</sup>Duok išmintingam progos ir prisidės jam išminties.  
Mokyk teisųjį, o jis skubės priimti.
- <sup>10</sup>Išminties pradžia — baimė Viešpaties,  
ir šventųjų žinojimas, gudrybė.
- <sup>11</sup>Nes per mane padaugės tavo dienos  
ir prisidės tau gyvenimo metų.
- <sup>12</sup>Jei tu išmintingas, tai sau pačiam,  
o jei išjuokėjas, tai pats vienas neši bausmę.
- <sup>13</sup>Paika moteriškė ir pliuškė,  
pilna vylių ir visai nieko nežinanti,
- <sup>14</sup>Atsisėdo savo namų duryse  
krasėje, augštoje miesto vietoje,

boliškai tas rūmas yra Kristus, jo šulai — septynios Šv Dvasios dovanos. Šventas Atanasas, Grig-Nis ir Augustinas aiškina taip pat namus apie kūną, kurį Išganytojas ėmė iš Marijos. Kaikurie šventieji Tėvai pritaiko dar tą vaizdą Šv Panelei. — <sup>2</sup>*Aukų*. Ebr t to ž nėra. — *Sumaišė* : Įdėjo į vyną skaniai kvėpinčių žolynų. — *Paruošė savo...* Šitą e šventieji Tėvai, Auksaburnis, Ambrozijus, Kiprijonas ir k aiškina apie Šv Eukaristiją ; jai pritaiko ją taip pat Eklesija Dievo Kūno šventėje. — <sup>3</sup>*Išsiuntė...* Kada pokylis jau visai prirengtas, tik tuomet siunčiama pakvietimai. Tarnaitės tai ypač Išminties mokytojai, Naujajame Testamente tarp kitų Apaštalai. — *Prie pilies ir...* Ebr t : Miesto augštumų viršūnėse. Plg aug 8, 2. — *Neišmanėlis*. Žr aug 1, 4. — *Neišmanėliams*. Ebr t : Ir tam, kurs be širdies, t y, neturinčiam išmanymo. — *Valgykite mano duonos* : Dalyvaukite pokilyje. — *Pameskite vaikystę* : Neišmanymą. Duona ir vynas tai išminties taisyklės, kurios padeda nusikratyti paikybės. — *Kas drausmina...* Tolesnis paaiškinimas, kaip reikia

pamesti paikybę. Reikia išsižadėti draugavimo su išjuokėjais /laisvamaniais/, nes iš jų negalima nieko daugiau susilaukti, kaip tik neapykantos ir paniekinimo ; eiti gi reikia pas išmintinguosius. — *Dėmę*. Negražu, kad perspėjimas pasilieka be pasėkų, dar labiau negražu, kada susilaukiama paniekinančio atstūmimo. Priedo dar prisideda neapykanta to, kurs nenori duotis perspėjamas /8 e/. — <sup>9</sup>*Progos*. Ebr t to ž nėra. — <sup>10</sup>*Išminties pradžia...* Žr aug 1, 7 ; 2, 5. — *Šventųjų žinojimas*. Tiems žodžiams duodama dar kitoki prasmė : Žinojimas šventų dalykų ir žinojimas /pažinimas/ Šventojo, t y, Dievo. — <sup>11</sup>*Nes per mane...* Plg aug 3, 2 ; 4, 10 ir k. — <sup>12</sup>*Jei tu išmintingas...* Išminties palaiminimu naudosis tu pats, taip pat kaip ir pasityčiojimų nepalaimą turėsi pats sau prisiimti. — LXX po šitos eil pridėtas ilgesnis straipsnelis, kurio tačiau nėra Ebr t

<sup>13</sup>*Paika moteriškė...* Paikybė aprašoma panašiai kaip svetmoterė, aug 7, 11. Ebr t : Moteriškė paikybė, geidulinga, pilna tuštybės yra beprotystė /neišmanymas/, visai nieko



- <sup>15</sup>Kad šauktų praeinančius keliu  
ir atliekančius savo kelionę :  
<sup>16</sup>Kas yra mažasis, teužsuka pas mane,  
ir bepročiui ji kalba :  
<sup>17</sup>« Vogtas vanduo saldesnis,  
ir paslėpta duona skanesnė ».  
<sup>18</sup>O jis nežino, kad ten yra milžinų,  
ir kad pragaro gilybėse jos svečiai

## SALIAMONO PATARLĖS

10. <sup>1</sup>Išmintingas sūnus džiaugsmas jo tėvui,  
paikas gi sūnus — apmaudas jo motinai.  
<sup>2</sup>Bedievystės turtai nieko nepadeda,  
teisingumas gi išgelbsti nuo mirties.  
<sup>3</sup>Viešpats nespaudžia badu teisiojo sielos,  
ir nieku paverčia bedievių tykojimus.  
<sup>4</sup>Tingi ranka gimdo neturtą,  
stipriųjų gi ranka išigyja turtą.  
Kas remiasi melu, tas gano vėjus,  
ir tas pat seka skraidančius paukščius.

nežinanti. — <sup>14</sup>*Atsisėdo...* Paikybė  
kaikuriais dalykais pamėgdžioja iš-  
mintį. — <sup>15</sup>*Praeinančius keliu* : To-  
dėl visai netyčia prisartinančius į  
paikybę. — <sup>16</sup>*Bepročiui*. Ebr t : Žmo-  
gui be širdies, t y, neturinčiam iš-  
monės. — <sup>17</sup>*Vogtas vanduo...* Plg aug  
5, 15. — *Paslėpta duona*. Ebr t :  
Slaptinga duona. Paikybė kviečia  
į pokylį kaip ir išmintis. Bet koks  
skirtumas ! Tenai vynas, čia vogtas  
vanduo, tenai patiekta valgių sta-  
las, čia slėptinė duona. Pokylis susi-  
deda iš uždraustų valgių : svetmo-  
terystės. Žmogaus širdis linksta į  
tai, kas uždrausta, todėl paikybė  
kalba apie saldumą ir skanumą. —  
<sup>18</sup>*Milžinų*. Ebr t : Sešėlių. Plg aug  
2, 18 ; 1 Moš 6, 2 ; Ijob 26, 5. Tie,  
kurie tikrai ir tai greitai teks mir-  
čiai, jau dabar mirę. — *Pragaro gi-  
lybėse*. Ebr t : Mirusiųjų buveinės  
slėniuose. — *Svečiai* : Kurie priima  
paikybės pakvietimą

Visokios gyvenimo taisyklės iš-  
mintingam

## II. Saliamono Patarlės

10,1-22,16. Duodama ilga eilė  
trumpučių nesurištų tarp savęs dės-  
nių, išreiktų dažniausiai, ypač pra-  
džioje, vienu antitesiniu paralelismu,  
liečiančiu kurią nors dorybę ar ydą  
*Saliamono patarlės*. Ta antraštė

apima trumpąsias Saliamono patar-  
les. Ji be reikalo išleista LXX

10. <sup>1</sup>*Džiaugsmas* : Prie jo prisideda  
dar garbė ir naudingumas. — <sup>2</sup>*Bedie-  
vystės turtai...* Nei teisingai įsigyti  
turtai nepadeda kaltininkui, ypač  
negelbi jo nuo nelaimės, taip pat nuo  
staigaus ir baisaus mirimo ir nuo  
teismo /25,27 e/. Plg žem 21, 6. —  
*Teisingumas* : Kaip visa apimanti  
dorybė laikada apsaugoja nuo lai-  
kinės mirties /pav Noę, Lotą/, visuo-  
met nuo amžinosios ; jis suteikia taip  
pat ilgą gyvenimą. Plg žem 11, 4.  
19. — <sup>3</sup>*Nespaudžia...* Paiki tie, kurie  
neteisybės keliu jieško turtų ; Dievas  
atima juos iš jų ir duoda jiems kęsti  
badą. Tačiau čia pasakyta, kas daž-  
nai atsitinka, bet ne visuomet. Sen  
Test Žydams buvo žadėta žemiškų  
gėrybių ; jei Dievas jų neduoda die-  
vobaimingiesiems Nauj Test, kad  
juos išbandytų ir pašventintų, tai  
juo gausiau suteikia jiems augštesnių  
dvasinių gėrybių. Plg žem 13, 25 ;  
Ps 36, 25 ; Mt 6, 23. — *Bedievių ty-  
kojimus*. Kenkti geriesiems. Ebr t :  
Bedievių gi godumą jis atstumia. —  
<sup>4</sup>*Stipriųjų* : Stropiųjų. Tai lygiai tiesa  
kaip laikiniuose, taip ir dvasiniuose  
dalykuose. — *Kas remiasi melu* :  
Laikinėmis ir apgaulingomis šio pa-  
saulio gėrybėmis. — Šitų ž iki eil  
galui nėra Ebr t ; jie paimti iš LXX.  
— *Gano vėjus...* *Seka...* Vargsta be  
jokios naudos, dargi daro sau nuo-

- <sup>5</sup>Kas renka pjūtyje, tas išmintingas sūnus,  
kas gi miega vasarą, tas sugėdinimo sūnus.
- <sup>6</sup>Viešpaties palaima teisingo galvai,  
bedievių gi burną dengia neteisybė.
- <sup>7</sup>Atsiminimą teisiųjų lydi pagyrimai,  
o bedievių vardas pūna.
- <sup>8</sup>Išmintingas priima įstatymus širdimi,  
paikas savo lūpų plakamas.
- <sup>9</sup>Kas nekaltai vaikščioja, tas vaikščioja su pasitikejimu,  
kas iškraipo savo kelius, bus atidengtas.
- <sup>10</sup>Kas mirkčioja akimis, padaro skausmo,  
ir paikas lūpomis mušamas.
- <sup>11</sup>Teisingo burna — gyvybės gysla,  
bedievių gi burna slepia neteisybę.
- <sup>12</sup>Neapykanta sukelia vaidus,  
meilė gi uždengia visus nusikaltimus.
- <sup>13</sup>Išmintingojo lūpose randama išminties,  
ir rykštė nugarai to, kam trūksta širdies.
- <sup>14</sup>Išmintingieji slepia žinojimą,  
paikojo gi burna labai arti sugėdinimo.
- <sup>15</sup>Turtingojo lobis yra jo stiprumo miestas,  
beturčių išgąstis tai jų neturtas.
- <sup>16</sup>Teisingo veikimas gyvenimui,  
bedievio gi vaisiai nuodėmei.
- <sup>17</sup>Eina gyvenimo keliu, kas laikosi drausmės ;  
kas nežiūri sudraudimų, paklysta.
- <sup>18</sup>Melagingos lūpos slepia neapykantą,  
kas apkalbinėja, tas neišmintingas.
- <sup>19</sup>Šnekumas nebūna be nuodėmės,  
kas gi varžo savo lūpas, tas labai gudrus.

stolį. — <sup>5</sup>*Pjūtyje... vasarą* : Ebr t : Vasarą... pjūtyje. — *Sugėdinimo sūnus*. Ebr t : Kurs priverčia rausti. — <sup>6</sup>*Viešpaties palaima* : Visokios gėrybės. Ebr t nėra ž Viešpaties. — *Bedievių gi burną dengia neteisybė*. Ebr t : Smarkumas. T y, smarkumu jie priverčiami nutilti, arba : jų neteisybės slegia juos pačius. Ebr t verčiama dar taip : Bedievių gi burna dengia smarkumą, t y, kada jie kalba, jie dažniausiai mano padaryti kurią nors neteisybę. — <sup>7</sup>*Pagyrimai*. Ebr t : Palaiminimas. — *Pūna* : būna pasibjaurėjimo dalykas. — <sup>8</sup>*Paikas savo lūpų plakamas* : Jo neapsvarstytos šnekos padaro jam skausmą. Ebr t : Kas neišmintingas lūpomis, bus nutremtas /pražus/. — <sup>9</sup>*Kas nekaltai...* Kas, nebūdamas klastingas, eina tiesiu keliu, tam nėra ko bijoti nei Dievo, nei žmonių. — *Bus atidengtas* : Išeis aikštėn jo slepiamos nedoros mintys, arba : Jis bus permatomas Dievo teisme. — <sup>10</sup>*Kas mirkčioja* : Veidmainingai, apgaulin-

gai duoda ženklų akimis. /Plg aug 6, 10/. — *Paikas...* Žr aug 8 e ; Ekl 27, 25. — <sup>11</sup>*Gyvybės gysla*. Plg aug 5, 18. — *Bedievių*. Žr 6 e. — <sup>12</sup>*Meilė* : Dievo ir artimo. Plg 1 Kor 13, 4 ; 1 Petr 4, 8 ; Jok 5, 20. — <sup>13</sup>*Širdies* : Išmanymo, protingumo. — <sup>14</sup>*Slepia žinojimą* : Laiko savo išmintingus žodžius tinkamam laikui ir tinkamai vietai. — *Labai arti sugėdinimo*. Ebr t : Artus žuvinimas. — <sup>15</sup>*Turtingojo lobis...* Turtai labai naudingi, jei teisingai suvartojami ; jei apsaugo nuo daugelio dorinių pavojų. Elgetos neturtas neturi pats savimi jokio gerumo, padaro gi daug nesmagumo. — <sup>16</sup>*Gyvenimui* : O ne nuodėmei ir paskui ją einančiam žuvimui. Nedoras žmogus suvartoja gausius vaisius ne tam, kad jais pats su dėkingumu naudotųsi ir kitiems gera darytų, bet nuodėmės, savo geiduliams patenkinti ir slėgti beturčiams. — <sup>17</sup>*Paklysta*. Anot Ebr t : Suklaidina. — <sup>18</sup>*Melagingos lūpos...* Ebr t : Kas slepia neapykantą, to lūpos melagin-

- <sup>20</sup>Teisiojo liežuvis rinktinis sidabras,  
bedievių gi širdis niekam verta.
- <sup>21</sup>Teisiojo lūpos moko daugelį,  
nemokytieji gi miršta širdies neturte.
- <sup>22</sup>Viešpaties palaiminimas daro turtingus,  
ir prispaudimas jų neištiks.
- <sup>23</sup>Paikas lyg juokais vykdo piktadarybę,  
išmintis gi yra žmogui gudrybė.
- <sup>24</sup>Ko bedievis bijo, tai ateis jam;  
teisiesiems bus suteikta, ko jie trokšta.
- <sup>25</sup>Taip nebebus bedievio kaip praeinančios audros;  
teisusis gi yra amžinas pamatas.
- <sup>26</sup>Kaip actas dantims ir dūmai akims,  
taip tinginys tiems, kurie jį siunčia.
- <sup>27</sup>Baimė Viešpaties padaugina dienas,  
bedievių gi metai trumpinami.
- <sup>28</sup>Teisiųjų laukimas yra linksmybė,  
bedievių gi viltis žūna.
- <sup>29</sup>Viešpaties kelias yra nekaltojo stiprybė  
ir išgastis tiems, kurie daro pikta.
- <sup>30</sup>Teisusis nesvyruos per amžius,  
bedieviai gi negyvens šalyje.
- <sup>31</sup>Teisiojo burna gimdo išmintį,  
nedorėlio liežuvis pražus.
- <sup>32</sup>Teisiojo lūpos stebi, kas patinka,  
o bedievių burna, kas iškraipyta
11. <sup>1</sup>Apgaulinga svarstyklė pasibjaurėjimas Viešpačiui:  
teisingas gi svaras jo pasimėgimas.
- <sup>2</sup>Kur bus puikybė, ten bus ir sugėdinimas,  
o kur nuolankumas, ten ir išmintis.

gos, t y, jis veidmainys. — <sup>19</sup>*Šneku-  
mas*: Nenaudingos be tikslo šnekos.  
Plg žem 13, 3; 17, 27.28; Jok 3,2. —  
<sup>21</sup>*Moko*. Ebr t: Gano; t y, veda ir  
maitina. — *Miršta širdies neturte*.  
Ebr t: Miršta neišmanymu. Teisu-  
sis ne tik pats gyvas, bet veda taip  
pat ir kitus į gyvenimą. Paikieji ne-  
gali niekam būti vedėjai į gyvenimą,  
jie patys savo neišmanymu yra mir-  
ties vaikai. — <sup>22</sup>*Viešpaties palaimi-  
nimas*... Tai pirmučiausi turtingumo  
priežastis. Kas pasitaiko mums kar-  
taus, kas yra mummyse pikta, eina  
ne iš Dievo, kurs yra vien džiaug-  
mas be kartybių, bet iš nuodėmės.  
— <sup>23</sup>*Paikas lyg juokais*... Paikam  
/bedieviui/ paikumas ir piktumas  
rodosi paprasčiausias dalykas, iš-  
mintingas gi negali kalbėti ir elgtis  
kitaip kaip reikalauja išmintis. —  
<sup>24</sup>*Ko bedievis bijo*... Plg Ijob 3, 15;  
15, 21. — <sup>25</sup>*Taip nebebus*... Ebr t:  
Kuomet audra praeina, bedieviai iš-  
nyksta, t y, pirma nelaimės audra  
sunaikina bedievį. Audra pakelia

bedievį iš jo vietos lyg šapą, taip kad  
daugiau nebežinoma, kur jis buvo,  
dievobaimingiems gi ji nekenkia. —  
<sup>26</sup>*Taip tinginys*... Jis arba visai nepa-  
daro to, kam buvo siųstas, ar ne taip  
kaip reikia ir taip sukelia apmaudą.  
— <sup>27</sup>*Padaugina*... Pasakoma, kas  
dažnai atsitinka, bet ne visuomet.  
Plg aug 3, 2 ir k. — <sup>28</sup>*Linksmybė*: Nes  
įvyksta tai, ko jie tikisi. — <sup>29</sup>*Stipry-  
bė*. Ebr t pylimas. Viešpaties kelias  
tai tas, kurio Dievo apvaizda lai-  
kosi pasaulio valdyme. — <sup>30</sup>*Negyvens  
šalyje*: Žadėtoje žemėje, o taip pat  
danguje. Žr 3 Moš 26, 1; Ps 124, 1;  
36, 29. — <sup>31</sup>*Gimdo*. Anot Ebr t: želdo.  
Žodžiais išreiškiama tai, kas mano-  
ma širdyje. — *Pražus*. Ebr t: bus  
išnaikintas. — <sup>32</sup>*Stebi*... Ebr t: Žino,  
kas patinka /Dievui ir žmonėms/  
todėl kas teisinga ir gera.

11. <sup>1</sup>*Apgaulinga*... Plg žem 16, 11;  
20, 10; 5 Moš 25, 13-15 ir k; — *Tei-  
singas svaras*. Ebr t: Tobulas akmuo.  
Senovėje svarsčiai dažnai būdavo  
akmeniniai. Plg 2 Kar 14, 26 ir k. —

- <sup>3</sup>Teisiųjų nekaltumas veda juos,  
o nedorėlių klasingumas sunaikina juos.
- <sup>4</sup>Turtai nepadės keršto dieną,  
o teisybė gelbsti nuo mirties.
- <sup>5</sup>Neklastingojo teisybė daro jo kelią tiesų,  
bedieviai gi krenta dėl savo bedievystės.
- <sup>6</sup>Teisiųjų teisybė išlaisvina juos,  
nedorieji gi sugaunami savaisiais žabangais.
- <sup>7</sup>Mirus bedieviui, nebėra daugiau vilties,  
ir susirūpinusiųjų laukimas nueina niekais.
- <sup>8</sup>Teisusis išlaisvinamas iš suspaudimo,  
o jo vieton atiduodama bedievis.
- <sup>9</sup>Veidmainys burna apgauna savo prietelį,  
teisieji gi išlaisvinami žinojimu.
- <sup>10</sup>Teisiųjų pasisekimu džiūgauja miestas,  
žinant gi bedieviams, linksmai šūkaujama.
- <sup>11</sup>Palaiminimu teisiųjų miestas kyla,  
bedievių gi burna griauamas.
- <sup>12</sup>Kas niekina savo prietelį, tam trūksta širdies ;  
gudrus gi žmogus tyli.
- <sup>13</sup>Kas elgiasi apgaulingai, atidengia paslaptis,  
kieno gi širdis ištikima, tas slepia, kas jam prietelio patikėta.
- <sup>14</sup>Kur nėra tvarkdario, tauta žūna ;  
sveika gi ten, kur yra daug patarimų.
- <sup>15</sup>Nelaimė ištinka tą, kas laiduoja už svetimtautį,  
kas gi vengia kilpų, tas yra saugus nuo pavojaus.
- <sup>16</sup>Maloni moteriškė įsigyja garbės,  
ir tvirtieji gauna turtų.
- <sup>17</sup>Gailestingas žmogus gera daro savo sielai,  
o kas nuožmus, tas atstumia nuo savęs net ir artimuosius.
- <sup>18</sup>Ką bedievis daro, tai nepastovu,  
sėjančiam gi teisybė yra tikras užmokestis.

<sup>3</sup>*Kur puikybė...* Ebr t : Atėjo puikybė, ateis gėda. — <sup>3</sup>*Klasingumas*. Ebr t : Iškrypimas. — <sup>4</sup>*Keršto*. Ebr t : Rūstybės. Plg aug 10, 2. — <sup>5</sup>*Tiesų*. Ebr t : Lygų. Plg aug 3, 6. — <sup>6</sup>*Savaisiais žabangais*. Ebr t : Savo godumu. — <sup>7</sup>*Mirus bedieviui...* Aiški aliuzija į būsimąjį gyvenimą ir amžiną bedievių bausmę. — *Susirūpinusiųjų* : Karštai ir neramiai jieskančiųjų žemiškų gėrybių. Ebr t : rasi : nieko vertų. — <sup>8</sup>*Atiduodama bedievis*, kad kęstų suspaudimą. — *Burna apgauna...* Ebr t : Savo šnekejimu sunaikina savo artimą. — *Išlaisvinami žinojimu*. Išmintis padeda jiems pažinti veidmainių kilpas. — <sup>11</sup>*Palaiminimu* : Palaiminimo linkėjimais, maldomis ir gerais darbais. — <sup>12</sup>*Niekina* : Piktaiis žodžiais. — *Prietelį* : Artimą. — *Trūksta širdies* : Neturi išmanymo. — *Tyli* : Žinodamas, kad dažnai nereikia ir nenaudinga reikšti savo mintį. — <sup>13</sup>*Kas apgaulingai...*

Ebr t : Kas šen ir ten vaikščioja šmeiždamas. Kas mėgsta piktai kalbėti apie kitus, tas nelaiko jokių paslapčių. — *Kas jam prietelio patikėta*. Ebr t trumpai : Dalyką. — <sup>14</sup>*Patarimų*. Ebr t : Patarėjų. Tautai naudinga, kad karalius dažnai klaustųsi savo patarėjų. P.g žem 25, 22 ; 24, 26. — <sup>15</sup>*Už svetimtautį* : Už ką nors kitą, neesant tikro reikalo, esant gi pavojui, kad tas, už kurį laiduota, dėl savo nedorumo ar apsileidimo nesirūpins grąžinti skolos. Plg aug 6, 1. — *Kilpų* : Laidavimo. — <sup>16</sup>*Gauna turtų*. Garbė ir turtai tai branginamos gėrybės, bet jos įsigyjamos ne prievarta. — <sup>17</sup>*Atstumia nuo savęs...* Ebr t : Kenkia savo paties kūnui. — Rasi taip nurodoma bausmė, kurią siųs Viešpats. Vulg : Negailestingai elgiasi su savo giminėmis. — <sup>18</sup>*Tai nepastovu*. Bedievis dažnai nustoja savo pelno dar prie gyvos galvos, o jau tikrai mirdamas. —

- <sup>19</sup>Maloningumas rengia gyvenimą,  
jieškojimas gi pikto mirtį.
- <sup>20</sup>Nuoboda Viešpačiui nedora širdis,  
o jo pasimėgimas tuose, kurie vaikščioja nekaltai.
- <sup>21</sup>Ranka rankoje, piktas nebus laikomas nekaltu,  
teisųjų gi palikuonys bus išgelbėti.
- <sup>22</sup>Auksinis žiedas kiaulės snukyje,  
toki yra moteriškė graži, bet kvaila.
- <sup>23</sup>Teisiųjų troškimas yra visa, kas gera,  
bedievių laukimas yra pyktis.
- <sup>24</sup>Vieni dalina, ką turi savo, ir darosi turtingesni;  
kiti gi plėšia ne savo, ir jie visuomet neturte.
- <sup>25</sup>Siela, kuri laimina, bus gausiai pasotinta,  
ir kas gausiai girdo, pats bus taip pat gausiai pagirdytas.
- <sup>26</sup>Kas slepia javus, tas keikiamas tautos,  
palaiminimas gi parduodančiųjų galvai.
- <sup>27</sup>Naudinga keltis auštant, kas jieško to, kas gera;  
kas gi jieško pikta, bus jo prislėgtas.
- <sup>28</sup>Kas pasitiki savo turtais, sukniubs;  
teisieji gi tarps, kaip žaliuojąs lapas.
- <sup>29</sup>Kas daro sumišimą savo namuose, paveldės vėjus;  
ir kas yra paikas, vergaus išmintingajam.
- <sup>30</sup>Teisiojo vaisius gyvybės medis,  
ir kas padeda sieloms, tas išmintingas.
- <sup>31</sup>Jei teisusis gauna atsilyginimą žemėje,  
juo gi labiau bedievis ir nusidėjėlis!
12. <sup>1</sup>Kas mėgsta drausmę, mėgsta žinojimą;  
kas gi nekenčia pabarimų, tas neišmintingas.
- <sup>2</sup>Kas geras, tas semsis malonės iš Viešpaties;  
kas gi pasitiki savo mintimis, elgiasi bedieviškai.

<sup>19</sup>*Maloningumas*. Ebr t: Tikras teisingumas veda į gyvenimą, kas gi jieško pikta, /tai daro/ mirčiai. — <sup>20</sup>*Nuoboda...* Plg 2, 21; 17, 20. — <sup>21</sup>*Ranka rankoje*. Patarlinis išsireiškimas, kurio prasmė: Taip, be abejonės. — *Nebus laikomas nekaltu*: Nebus laikomas nenubaustu. — <sup>22</sup>*Bet kvaila*. Anot Ebr t: Bet neturi tikro išmanymo. — <sup>23</sup>*Teisiųjų troškimas...* Jie nieko kito netrokšta, kaip tik tai kas gera, todėl jų troškimai įvyksta. *Pyktis*. Bedieviai laukia ko kito, bet susilaukia Dievo rūstybės. — <sup>24</sup>*Vieni dalina...* Plg Ps 111, 9; 2 Kor 9, 9. — *Kiti plėšia...* Ebr t: Kiti spuli ir tai tik neturtui /nes Dievas neduos skalso/, bet ves juos į neturtą. — <sup>25</sup>*Laimina*: Gausiai suteikia. — *Gausiai girdo...* Ebr t: Gaivina, laisto. Paliginimas paimtas iš augalus gaivinančio lietaus. — <sup>26</sup>*Kas slepia javus...* kad paskui dar brangiau juos parduotų. Palestinoje dėl sausros kada kada visai neužderą javai. Plg Amos 4, 4-8. — <sup>27</sup>*Naudinga...* Ebr t: Kas

rūpinasi tuo, kas gera, jieško, kas /Dievui/ patinka. — <sup>28</sup>*Tarps kaip...* Plg Ps 1, 3; 111, 13. — <sup>29</sup>*Kas daro sumišimą...* Kas saviestiems neduoda, ko jiems reikia sveikatai ir linksmybei palaikyti, tas daugiau nustoja dėl saviškių apleidimo, nekaip susipuli, taip kad galų gale patenka į neturtą ir gauna pats parsiduoti į vergus. — <sup>30</sup>*Gyvybės medis*. Aliuzija į 1 Moš 2, 9; Plg aug 3, 8. Teisiojo žodžiai ir darbai gaivina kitus, veda juos į gyvenimą, kurs gaunama per išmintį ir teisybę. — *Padeda sieloms*. Ebr t: Įgyja sielas /Dievui/. — <sup>31</sup>*Gauna atsilyginimą...* Jei gerieji plakami už savo nedidelius nusikaltimus, juo labiau bedieviai už didelius. LXX duodama tik ebr t paaiškinimas. Juo seka 1 Petr 4, 18

12. <sup>1</sup>*Neišmintingas*. Ebr t: Beprotingas. — <sup>2</sup>*Semsis*. Ebr t: Gauna. Plg aug 8,35. — *Kas gi pasitiki...* Ebr t: Vyliaus gi žmogų jis /Viešpats/ pasmerkia. — <sup>3</sup>*Žmogus nesustiprės...* Teisusis turi savo šaknis Dievuje;

- <sup>3</sup>Žmogus nesustiprės bedievystė,  
o teisiųjų šaknis nebus pajudinta.
- <sup>4</sup>Stropi moteriškė yra vainikas savo vyrui ;  
ir lyg puvesiai jo kaulams ta,  
kuri daro sugėdinimo vertus dalykus.
- <sup>5</sup>Teisiųjų mintys krypsta į tai, kas teisinga ;  
o bedievių sumanymai klastingi.
- <sup>6</sup>Bedievių žodžiai tykoja kraujo,  
teisiųjų burna išlaisvina juos.
- <sup>7</sup>Apversk bedievius ir jų nebebus ;  
teisiųjų gi namai pasilieka stovėti.
- <sup>8</sup>Žmogus pažįstamas iš jo mokslo ;  
o kas yra tuščias ir beširdis, susilaukia paniekos.
- <sup>9</sup>Daugiau vertas beturtis, kurs pats sau pakanka,  
kaip mėgstas didžiuotis, kurs neturi duonos.
- <sup>10</sup>Teisusis žino ir ko jo galvijų gyvybei reikia,  
o bedievių širdis yra nuožmi.
- <sup>11</sup>Kas dirba savo žemę, bus sotus duonos,  
kas gi jieško dykinėjimo, tas labai paikas.  
Kas mėgsta pasilikti puotavimuose,  
tas palieka gėdą savo tvirtovėse.
- <sup>12</sup>Bedievio troškimas yra pylimas piktiesiems ;  
teisiųjų gi šaknis tarps.
- <sup>13</sup>Dėl lūpų nuodėmių piktajam artėja žuvinimas ;  
teisusis gi ištrūks iš suspaudimo.
- <sup>14</sup>Iš savo burnos vaisiaus kiekvienas sotinasi gėrybėmis,  
ir jam atsilyginama, žiūrint jo rankų darbo.
- <sup>15</sup>Paikojo kelias tiesus jo akyse ;  
o kas išmintingas, tas klausosi patarimų.
- <sup>16</sup>Paikas tuojau parodo savo pyktį,  
o kas slepia savo skriaudą, tas buklus.
- <sup>17</sup>Kas sako, ką žino, tas vykdo teisingumą,  
o kas meluoja, tas apgaulingas liudytojas.

jo negali išrauti joki audra ; kitaip būna su nusidėjėliu. — <sup>4</sup>*Stropi moteriškė*. Ebr *'ešeth khail*, drąsi, dora moteriškė. Žr žem 31,10... — *Vainikas*. Tikras papuošalas. Vainikas simbolis garbės. — <sup>5</sup>*Mintys krypsta į...* Juo labiau jo žodžiai ir darbai. — <sup>6</sup>*Tykoja kraujo* : pavojingi nekaltųjų gyvybei. — *Juos* : Pačius teisiuosius, ar nekaltus, esančius pavojuje. — <sup>7</sup>*Apversk bedievius...* Ebr t : Piktieji apsigrėžė ir jų nebėra. Tai patarlinis išsireiškimas apie bedievio nepastovumą. — <sup>8</sup>*Iš jo mokslo* : Iš praktinių pamokymų, gudrumo šnekoje ir pasielgime. Ebr t : Žmogus giriamas, žiūrint koks jo gudrumas. — *Kas gi tuščias ir beširdis*. Ebr t : Kieno gi širdis iškreipta, t y, kurs mato ir supranta dalykus ne taip, kaip reikalauja sveikas protas. — <sup>9</sup>*Daugiau vertas...*

Ebr t : Geriau būti nežymiam ir tarnauti sau pačiam. Plg Ekl 10, 30. — *Mėgstas didžiuotis* Kurs didžiuojasi savo kilme, gimine. — <sup>11</sup>*Dykinėjimo*. Ebr t : Tuščių dalykų. — *Kas mėgsta...* Tų ž iki eil galui ebr t nėra. Jie paimti iš LXX.

*Savo tvirtovėse* : kurias neginamas paims jo priešas ir jį patį paniekins. — <sup>12</sup>*Bedievio troškimas...* Ebr t prasmė neaiški. Anot vienų : Bedieviai jieško globos pas sau lygius, bet neranda, arba : Rūpinasi palai-kyti savuosius ; anot kitų : Piktasis nieko daugiau nemano kaip tik plėšti sau lygius, ir todėl tarp jų negali būti taikos. — <sup>13</sup>*Dėl lūpų...* Ebr t : Neteisybės lūpose yra pikti žabangai. — <sup>14</sup>*Iš savo burnos...* Geri vaisiai, kurių kas nors duoda savo išmintingomis šnekomis, atneša jam palaiminimo. — <sup>17</sup>*Kas sako, ką žino...*

- <sup>18</sup>Būna tokių, kurie žada ir sąžinės perduriami lyg kad kalaviju,  
o išmintungųjų liežuvis yra pagydyamas.
- <sup>19</sup>Tiesą kalbančios lūpos pasilieka visuomet;  
ūmus gi liudytojas galandą liežuvį melui.
- <sup>20</sup>Klasta yra širdyje tų, kurie galvoja pikta;  
tuos gi, kurie duoda ramybės patarimų, seka džiaugsmas.
- <sup>21</sup>Teisiojo nenuliūdins, kas nors jam atsitiktų,  
bedieviai gi bus pilni nelaimės.
- <sup>22</sup>Melagingos lūpos pasibjaurėjimas Viešpačiui;  
o kas elgiasi ištikimai, tie jam patinka.
- <sup>23</sup>Buklus žmogus slepia žinojimą,  
o neišmintungųjų širdis iššaukia paikumą.
- <sup>24</sup>Galingųjų ranka viešpataus,  
tingi gi turės duoti čyžę.
- <sup>25</sup>Liūdesys žmogaus širdyje jį žemina,  
geras gi žodis jį linksmina.
- <sup>26</sup>Kas dėl prietelio nežiūri nuostolio, tas teisus,  
bedievių gi kelias juos suklaidina.
- <sup>27</sup>Agavikas neris pelno;  
o žmogaus gėrybės yra vertos aukso.
- <sup>28</sup>Teisybės take yra gyvenimas;  
klystkelis gi veda į mirtį
13. <sup>1</sup>Išmintingas sūnus yra jo tėvo mokslas;  
kurs gi išjuokėjas, tas neklauso baramas.
- <sup>2</sup>Iš savo burnos vaisių žmogus ragauja gėrybės;  
nusikaltėlių gi siela neteisinga.
- <sup>3</sup>Kas sergi savo burną, sergi savo gyvybę;  
kas gi nesvarsto savo žodžių, pajus nelaimių.
- <sup>4</sup>Tinginys nori ir nenori,  
darbščiųjų gi siela gausiai pasotinama.
- <sup>5</sup>Teisusis bodisi melagingo žodžio;  
bedievis gi daro gėdą ir pats sugėdinamas.

Ebr t: Kas sako tiesą, išreiškia, kas teisinga. — <sup>18</sup>*Būna tokių...* Ebr t: Ne vienas plepa taip, lyg kad tai būtų kalavijo kirčiai, t y, apie viską taip išsireiškia, kad klausytojai lyg aštriais dyguliais žeidžiami. — *Perduriami*: Jei žadėjo neapsimastę. — <sup>19</sup>*Umus gi liudytojas...* Ebr t: Ir tik akimirksnyje melagingos lūpos. — <sup>20</sup>*Klasta...* Visų pirma apgavimas kitų, o paskui ir savęs; drauge gi ir kenkimas. — *Tuos gi, kurie duoda...* Ebr t: Ramybės gi patarėjams, džiaugsmas. — <sup>21</sup>*Teisiojo nenuliūdins*. Ebr t: Joki nelaimė neatsitinka teisiamam. Plg aug 10,3; 12,2. Teisiojo neištinka joki Dievo bausmė. Taigi, kas atsitinka jam kartaus, yra ne tamsybė, bet malonė ir šviesa, kurios jo širdį daro tyresnę ir kelia augštin. — <sup>23</sup>*Buklus...* Plg aug 10, 14. — *Iššaukia paikumą*. Ebr t: skelbia beprotystę. — <sup>24</sup>*Galingųjų*: Darbščių. Plg aug 10,4. — <sup>25</sup>*Ji*

*žemina*: Slegia. Ebr t: Jei yra liūdesys žmogaus širdyje, jis palenkia jį. — <sup>26</sup>*Tas teisus*. Ebr t: vieni išreiškia taip: Turtingesnis už savo kaimynus, kurs tiesa ir netiesa stengiasi pralobti; kiti gi: Teisusis veda savo artimus /geru keliu/. — <sup>27</sup>*Agavikas... pelno*: Kurio jis taip trokšta. — *Žmogaus...* t y, teisiojo. Ebr t kitoki mintis: Tinginys nepagauna savo grobio, brangus gi yra žmogui lobis stropumas. — <sup>28</sup>*Teisybės take...* Plg aug 10,2; 11 19 ir k

13. <sup>1</sup>*Mokslas*. Ebr t: Drausmė. Sūnaus išmintingumas yra pasėka ir vaisius jo tėvo pamokymų, perspėjimų. — <sup>2</sup>*Iš savo burnos...* Plg aug 12,4. — *Nusikaltėlių gi...* Ebr t rasi: Piktųjų gi godumas tai prievartos darbai, t y, jie godžiai trokšta prievarta įsigyti, kas ne jų. Plg aug 10,6. — <sup>4</sup>*Tinginys nori...* Ebr t: Tinginys trokšta, bet jo troškimas niekai, t y, jis savo troškimų ne-

- <sup>6</sup>Teisybė sergi nekaltojo kelią ;  
 bedievystė gi pražudo nusidėjėlį.  
<sup>7</sup>Kaikas rodosi turtingas, nors nieko neturi ;  
 o kitas rodosi neturtingas, nors turi daug turtų.  
<sup>8</sup>Žmogaus turtai tarnauja jo gyvybei išvauduoti ;  
 kas gi neturtingas, tam netenka girdėti grasymų.  
<sup>9</sup>Teisiųjų šviesa linksmina ;  
 bedievių gi žiburys gęsta.  
<sup>10</sup>Tarp puikiųjų visados vaidai ;  
 kurie gi daro visa pasitarę, tie išminties vedami.  
<sup>11</sup>Skubiai išgytas lobis nyksta ;  
 pamažu gi ranka surinktas daugėja.  
<sup>12</sup>Atidedama viltis vargina sielą ;  
 patenkinamas troškimas gyvybės medis.  
<sup>13</sup>Kas juodina betkurį dalyką, pats save suriša ateičiai ;  
 kas gi bijo įsakymo, tas pasiliks ramybėje.  
 Klatingos sielos klaidžioja nuodėmėse ;  
 teisieji gi yra gailestingi ir pasigaili.  
<sup>14</sup>Išmintingojo įstatymas gyvybės šaltinis,  
 mirties sunaikinimui išvengti.  
<sup>15</sup>Geras mokslas duoda malonės,  
 niekintojų gi kelyje yra gelmė.  
<sup>16</sup>Buklus daro visa apsvarstęs ;  
 kas gi kvailas, tas iškelia aikštėn savo piktumą.  
<sup>17</sup>Bedievio žinnešys krenta į nelaimę ;  
 ištikimas gi pasiuntinys yra sveikata.  
<sup>18</sup>Neturtas ir gėda tam, kas pameta drausmę ;  
 kas gi priima perspėjimą, išgyja pagarbos.

vykdo. — <sup>6</sup>*Daro gėdą ir...* Ebr t: Daro išniekinimą ir gėdą. — <sup>8</sup>*Teisybė sergi...* Ebr t: Teisusis sergi savo nekaltumą, piktumas bedievių kilpa po jo kojų, t y, pražudo jį. — <sup>7</sup>*Kaikas rodosi...* Neretai išviršiniai turtai slepia didžiausį dvasinį neturtą ir priešingai, yra neturtas, kurs daro žmogų turtingą Dievo karalystei. Plg 2 Kor 6,10. Ebr t: Vienas apsimeta esąs turtingas /kad būtų gerbiamas/, nors nieko neturi, o kitas apsimeta esąs neturtingas /dėl savo šykštumo/, nors... — <sup>8</sup>*Gyvybei išvauduoti.* Pinigais galima kadais išsipirkti iš didžiausios nelaimės /teisme ir patekus į galvažudžių rankas/; dvasine prasme: Išmaldomis; bet ir neturtas turi savo patogumų. — <sup>9</sup>*Linksmina.* Ebr t: Linksmi žiba. — Šviesa laimės vaizdas. <sup>10</sup>*Tarp puikiųjų...* Ebr t: Puikybės nieko daugiau nepadaro kaip tik vaidus. — *Tie išminties vedami.* Ebr t: Su tais išmintis. — <sup>11</sup>*Skubiai:* Be vargo, ar neteisingai. — <sup>12</sup>*Gyvybės medis.* Žr aug 11,30. — <sup>13</sup>*Kas juodina...* Apšaukęs kokį nors dalyką, žmogus

turi laikytis savo pasakymo, arba išsižadėdamas savo žodžių pasirodyti esąs melagis. Ebr t: Kas paniekina žodį, save pražudo, t y, niekindamas nusikalsta ir pasidaro bausmės vertas. Kalbama gi čia, kaip pasirodo iš antros paralelizmo dalies, apie Dievo žodį, t y, Dievo įstatymą. — *Pasiliks ramybėje.* Ebr t: Gaus užmokestį. — *Klatingos sielos...* Tų ž iki eil galui nėra Ebr t. — *Nuodėmėse:* Todėl nelaimėje. — <sup>14</sup>*Įstatymas:* Pamokymai. Plg 10,11; 14,27. — *Sunaikinimui.* Ebr t: Tinklams. — <sup>15</sup>*Duoda malonės:* Įgyja žmogui Dievo ir artimų palankumo. — <sup>16</sup>*Buklus...* Išmintingas daro, paikas kalba; išmintingas visuomet elgiasi dalyką apsvarstydamas ir išmanydamas, paikas nuolat kalba paikus dalykus. Plg aug 12,23. — <sup>17</sup>*Bedievio žinnešys.* Anot Ebr t: Žinnešys bedievis, todėl neištikimas. — *Sveikata.* Ebr t: Gydyklas, vaistas. Plg žem 25,13. Ištikimas pasiuntinys yra tarsi gydyklas siuntėjui, nes jis gali pilnai pasitikėti, kad pasiuntinytė bus gerai atlikta. —



- <sup>19</sup>Troškimas jei patenkinamas, džiugina sielą ;  
paikieji bodisi tų, kurie bėga nuo pikto.
- <sup>20</sup>Kas vaikščioja su išmintingais, darosi išmintingas ;  
paikųjų prietelis pasidaro į juos panašus.
- <sup>21</sup>Nusidėjėlius persekioja nelaimė,  
o teisiesiems atsilyginama gėrybėmis.
- <sup>22</sup>Geras palieka tėvoniais sūnus ir vaikaičius,  
ir nusidėjėlio lobis laikoma teisiajam.
- <sup>23</sup>Daug maisto duoda nauji tėvų arimai ;  
bet kitiems jis renkamas neteisingai.
- <sup>24</sup>Kas gailisi rykštės, nekenčia savo sūnaus ;  
o kas jį myli, nuolat laiko drausmėje.
- <sup>25</sup>Teisusis valgo ir pasotina savo sielą ;  
bedievių gi pilvas nepasotinamas
14. <sup>1</sup>Išmintinga moteriškė stato savo namus ;  
neišmintinga savo rankomis griaua jau pastatytus.
- <sup>2</sup>Kas vaikščioja tiesiu keliu ir bijo Dievo,  
niekinamas to, kurs eina begėdišku keliu.
- <sup>3</sup>Paikojo burnoje puikybės rykštė ;  
išmintingųjų gi lūpos sergi juos.
- <sup>4</sup>Kur nėra jaučių, prakartas tuščias ;  
kur gi labai daug derliaus, ten pasirodo jaučio stiprumas.
- <sup>5</sup>Ištikimas liudytojas nemeluoja ;  
kalba gi melą klastingas liudytojas.
- <sup>6</sup>Išjuokėjas jieško išminties ir neranda ;  
gudriems mokslas lengvai duodasi.
- <sup>7</sup>Eik prieš paiką žmogų,  
nes jis nežino gudrybės lūpų.

<sup>18</sup>Neturtas ir... Plg žem 15,5,32. —

<sup>19</sup>Paikieji bodisi... Ebr t : Paikajam nuoboda bėgti nuo pikto. — Šitoje eil paralelizmas sintesinis. Sąryšis tarp pirmosios ir antrosios jo dalies toks : Kiekvienas įvyksta troškimas padaro džiaugsmo, todėl paikieji visuomet jieško to džiaugsmo tame, ko jie trokšta, t y, piktaime. Tačiau laimė ir nauda ne ilgam patenka, jei jos neparemtos dorybe. — <sup>20</sup>Paikųjų prietelis... Ebr t : Kas mėgsta paikuosius, tam būna negera. — <sup>21</sup>Nusidėjėlius... Plg aug 10,25 ; 11,3,5 ir k. — <sup>22</sup>Sūnus ir vaikaičius. Ebr t : Savo vaikų vaikus. — <sup>23</sup>Nauji tėvų arimai. Ebr t : Naujai įgyvento beturčio dirva. — Bet kitiems... Ebr t : Bet kaikurie žūna dėl stokos teisybės. — Ypatingu Dievo palaiminimu beturtis gauna savo reikalams gana maisto ir iš naujai išplėsto ir įgyvento dirvono, bedieviai gi nusipelnę Dievo praeikimą miršta neturtė. — <sup>24</sup>Plg 3,12 ; 23,13,14 ; 29,15 ir k. — <sup>25</sup>Teisusis... Ebr t : Teisusis turi ko valgyti, taip kad jo siela soti,

bedievio gi pilvas kenčia badą. Plg 10,3 ; Ps 33,11

14. <sup>2</sup>Kas vaikščioja... Ebr t : Vaikščioja savo tiesume tas, kurs bijo Viešpaties, ir iškrypęs tas, kurs jį, Viešpatį, niekina. — <sup>3</sup>Paikojo burnoje... Puikybė, kurią jis parodo savo šnekoje, yra lyg rykštė, kuria jis plaka kitus ir pats save. — Išmintingųjų... Plg aug 10,13,14. — <sup>4</sup>Kur gi labai daug... Ebr t : Ir daug derliaus gaunama jaučio stiprybe. — Neesant jaučių, tiesa, prakartas gali pasilikti tuščias, bet be jų negalima įdirbti laukų ir turėti derliaus. — <sup>5</sup>Ištikimas... Vienam tiesa, kitam melas pasidarė lyg kad prigimties dalis. Plg aug 6,9 ; 12,17. — <sup>6</sup>Išjuokėjas... Laisvamanis, kurs niekina Dievą ir kiekvieną jo duotą apreiškimą. — Lengvai : Nesunkus pažinti, įgyti. — <sup>7</sup>Eik prieš paiką... Prisiartinimas prie paiko labai greitai įtikina, kaip didelis jo paikumas. Ebr t : Eik šalin iš po akių paiko žmogaus, nes tu nepažinai jame žinojimo lūpų, t y, tuščias dalykas pasilikti

- <sup>8</sup>Bukliam išmintis yra pažinti savo kelią ;  
paikųjų gi negudrumas klysta.
- <sup>9</sup>Paikas tyčiojasi iš nuodėmės ;  
o tarp teisiųjų pasilieka malonė.
- <sup>10</sup>Širdis, kuri pažino savo sielos kartumą,  
į jos džiaugsmą nesimaišys svetimasis.
- <sup>11</sup>Bedievių namai griaujami ;  
o teisiųjų padangtės žydės.
- <sup>12</sup>Yra kelias, kurs rodosi žmogui teisingas,  
bet galų gale jis nuveda į mirtį.
- <sup>13</sup>Juokas maišosi su skausmu,  
ir džiaugsmo vietą paima liūdesys.
- <sup>14</sup>Paikas pasotinamas savo keliais,  
bet viršuje jo stovi geras žmogus.
- <sup>15</sup>Nekaltas tiki kiekvienam žodžiui,  
buklus svarsto savo žingsnius.  
Klatingam sūnui nėra nieko gera ;  
išmintingam gi tarnui seksis jo darbai,  
ir jo kelias bus tiesus.
- <sup>16</sup>Išmintingas bijo ir vengia pikta,  
paikas eina per viršų ir pasitiki.
- <sup>17</sup>Nekantrus daro paikybę,  
ir žmogus sukčius nekenčiamas.
- <sup>18</sup>Neišmanėliai paveldės paikybę ;  
o buklieji lauks žinojimo.
- <sup>19</sup>Piktieji lenkiasi prieš geruosius ;  
ir bedieviai prieš teisiųjų duris.
- <sup>20</sup>Beturtis ir savo artimui nekenčiamas ;  
o turtingiems yra daug prietelių.
- <sup>21</sup>Kas niekina savo artimą, nusideda ;  
kas gi pasigaili beturčio, tas palaimintas.  
Kas tiki į Viešpatį, tas mėgsta pasigailėjimą

su juo, nes jame nieko daugiau nėra kaip tik paikybė. — <sup>8</sup>*Pažinti savo kelią*. Ebr t: Stebėti savo kelią. — Gudrus apsvarsto savo žingsnių pasėkas. — *Klysta*: Juos pačius apvilia. Ebr t: Paikųjų kvailybė yra apgavimas. — <sup>9</sup>*Tyčiojasi*: Tyčia daugina jų skaičių. — *Malonė*: Dievo palankumas. — <sup>10</sup>*Širdis, kuri...* Kaip su nuliūdimu, taip būna ir su džiaugsmu: tik tas pilnai juos jaučia, kurį jie liečia. Kaikurie Ebr ir LXX teksto prasmę taip išreiškia: Kas neužmiršta, ką yra jau kentėjęs, tas laimėje pasilieka laisvas nuo puikybės. — <sup>11</sup>*Bedievių...* Plg aug 12,7; Įjob 18,15 Ješ 27,6. — <sup>12</sup>*Yra kelias...* Plg 12,15; 16,25; 5,4; 7,27. — <sup>14</sup>*Paikas pasotinamas...* Daug daugiau džiaugsmo nekaip paikas savo keliuose randa dievobaimingas teisingume. Ebr t: Kieno širdis klysta /atsitolina nuo Dievo/, pasotina-

mas savo keliais /t y, karčiais jų vaisiais/; ir geras tuo, kas jame yra /savo tobulo pasielgimo vaisiais/. — <sup>15</sup>*Nekaltas*. Čia: Neišmanėlis. — *Klatingam sūnui...* Ebr t jų ž iki eil galui nėra. — <sup>16</sup>*Eina per viršų...* Lengva širdimi stato save į pavojų. Ebr ž reiškia užsidegti karšta rūstybe, peržengti ribas, būti puikiam. <sup>17</sup>*Sukčius*. Ebr t: Piktumo žmogus. — <sup>18</sup>*Buklieji lauks...* Ebr t kaikurie verčia taip: Gudrūs žmonės apvainikuoti žinojimu. — <sup>19</sup>*Piktieji lenkiasi...* Ypač kitame gyvenime /Beda/ — <sup>20</sup>*Ir savo artimui*: Prieteliui. Plg Lk 11,5-8. — <sup>21</sup>*Niekina*: Kietai elgiasi. — *Kas pasigaili...* Prie pragaro durų stovi gailestingumas ir neleiddžia ten patekti nei vienam, kurs jį mylėjo /Aug/. Didesnis dalykas nekaip Jėzaus Kristaus vardu prikelti numirusius yra pavalgydinti alksantį Kristų /Auksab/. — *Kas tiki...*

- <sup>22</sup>Klysta, kurie daro pikta ;  
pasigailėjimas ir tiesa rengia gėrybių.
- <sup>23</sup>Iš kiekvieno darbo randasi apstumas ;  
o kur labai daug žodžių, ten dažnai būna neturtas.
- <sup>24</sup>Išmintingųjų vainikas jų turtai ;  
paikųjų kvailumas — negudrybė.
- <sup>25</sup>Ištikimas liudytojas išlaisvina gyvybę,  
o apgavikas kalba melą.
- <sup>26</sup>Baimėje Viešpaties tikra prieglauda,  
ir jo vaikams yra priebėga.
- <sup>27</sup>Baimė Viešpaties gyvenimo šaltinis,  
mirties sunaikinimui išvengti.
- <sup>28</sup>Gausinga tauta — karaliaus garbė,  
ir dėl mažo liaudies skaičiaus gėda kunigaikščiui.
- <sup>29</sup>Kas kantrus, tas didelės gudrybės vedamas ;  
kas gi nekantrus, tas augština savo paikybę.
- <sup>30</sup>Sveika širdis — kūno gyvybė,  
pavydas — kaulų puvesiai.
- <sup>31</sup>Kas skriaudžia neturtingą, daro priekaištą jo Sutvėrėjui,  
gerbia gi jį, kas pasigaili beturčio.
- <sup>32</sup>Bedievis bus atmetas dėl savo piktumo,  
o teisusis turi vilties ir savo mirtyje.
- <sup>33</sup>Gudriojo širdyje ilsisi išmintis,  
ir jis moko visus nemokančius.
- <sup>34</sup>Teisybė pakelia tautą,  
nuodėmė gi daro tautas nelaimingas.
- <sup>35</sup>Išmanas tarnas patinka karaliui,  
nenaudingas gi kentės jo rūstybė
- 15.** <sup>1</sup>Švelnus atsakymas laužo rūstybę,  
kieta šneka sukelia narsą.

Tų ž nėra nei ebr., nei LXX t. —  
<sup>22</sup>*Pasigailėjimas...* Gailestingumas ir tiesa /ištikimybė/ Dievo savybės. Ebr t : Gailestingumas ir tiesa tiems, kurie daro gera. — <sup>23</sup>*Apstumas* : Gausus atsilyginimas. — <sup>24</sup>*Išlaisvina gyvybę* : Pasakydamas tiesą teisme. — <sup>25</sup>*Jo vaikams* : Tikriems Viešpaties tarnams, kuriuos jis myli kaip sūnus ; arba : Ištikimų Dievo prietelių vaikams. — <sup>27</sup>*Sunaikinimui*. Ebr t : Kilpoms. Plg aug 13,14. — <sup>28</sup>*Gėda*. Ebr t : Sunaikinimas. — <sup>29</sup>*Kas kantrus*. Ebr t : Kas negreitas rūstintis, tas turi daug aklumo, staigiai supykstąs gauna iš to paikybės, t y, dažnai įkrenta į savo ydą ir taip pat dažnai gauna gailėtis savo pasiėgimo ir žodžių. — <sup>30</sup>*Sveika širdis* : Kurioje visi palinkimai ir geismai pasilieka lygsvaroje. — <sup>31</sup>*Daro priekaištą...* Skriaudimas yra tarsi vaisius, kurs išdygsta iš Dievui priešin- go žmogaus ūpo. Kas pasigaili be- turčio, tas gerbia Dievą. Taigi Die-

vas paniekinamas, jei slegiama jo globoje esąs beturtis. Plg žem 17,5 ; 19,17. — <sup>32</sup>*Bedievis bus atmetas...* Bedievio namai pastatyti ant smil- čių, taip kad nelaimės vandenys greitai juos nuneša, teisusis gi, kurio namai paremti ant Dievo lyg ant uolos, turi ramstį Viešpatyje. Iš šitos vietos, taip pat kaip ir iš dau- gelio kitų /žr aug 4,18 ; 5,6 ; 11,7 ; 12,28/, pasireiškia tvirtas autoriaus tikėjimas į amžinąjį gyvenimą. — <sup>33</sup>*Ir jis moko visus...* Ebr t : pai- kųjų tarpe ji /išmintis/ apsieiškia, — Išmintis ilsisi išmintingojo širdyje, teikdama jam laimės ; jei prisiartina paikieji, tai ji pasireiškia kaip jiems priešinga. — <sup>34</sup>*Nuodėmė gi daro...* Ebr t : Nuodėmė gi yra gėda tautai. — <sup>35</sup>*Išmanas...* Ebr t : Karaliaus palankumas išmanančiam tarnui. — *Nenaudingas*. Ebr t : Gėdą daras

15. <sup>1</sup>*Švelnus atsakymas...* Plg žem. Žodžiuose reikia būti švelniam. — <sup>2</sup>*Pagražina...* Ebr t : Daro mokslą

- <sup>2</sup>Išmintingųjų liežuvis pagražina žinojimą,  
iš kvailių burnos veržiasi paikybė.
- <sup>3</sup>Viešpaties akys kiekvienoje vietoje,  
žiūri į geruosius ir piktuosius.
- <sup>4</sup>Taikus liežuvis — gyvybės medis,  
palaidus gi slegia dvasią.
- <sup>5</sup>Paikas juokiasi iš savo tėvo drausmės,  
kas gi žiūri barimų, darosi buklesnis.  
Teisybės apstume didžiausi stiprybė,  
bedievių gi mintys bus išrautos.
- <sup>6</sup>Teisiojo namai didžiausis tvirtumas,  
bedievio gi pelne sumišimas.
- <sup>7</sup>Išmintingųjų lūpos skleidžia žinojimą;  
paikųjų širdis visai ne toki.
- <sup>8</sup>Bedievių aukos pasibjaurėjimas Viešpačiui,  
teisiųjų įžadai jam patinka.
- <sup>9</sup>Bedievių kelias nuoboda Viešpačiui,  
kas seka teisybę, tas jo mylimas.
- <sup>10</sup>Piktas sudraudimas skirtas pametančiam gyvenimo kelią,  
kas nekenčia pabarimo, mirs.
- <sup>11</sup>Pragaras ir prapultis Viešpaties akivaizdoje,  
kaip gi labiau žmonių vaikų širdys!
- <sup>12</sup>Pasileidėlis nemėgsta to, kurs jį bara,  
ir neeina pas išmintinguosius.
- <sup>13</sup>Linksmas širdis padaro linksmą veidą,  
sielos liūdesyje dvasia prislėgta.
- <sup>14</sup>Išmintingojo širdis jieško mokslo,  
paikųjų burna mintą nežinojimu.
- <sup>15</sup>Visos beturčio dienos blogos;  
rami dvasia lyg nuolatinis pokylis.
- <sup>16</sup>Verčiau maža su baime Viešpaties,  
kaip dideli turtai, kurie nepasotina.

meilingą, t y, taip jį duoda, kad jis priimama mielu noru. — <sup>3</sup>*Viešpaties...* Bedieviai tariasi esą tamsybės uždengti, taip kad Dievas negalys jų matyti, arba esą nepastebimi daugybės kūrinių tarpe. — <sup>4</sup>*Gyvybės medis*: laimės ir palaiminimo šaltinis. Plg aug 3, 18; 11, 30. — *Palaidus...* Ebr t: Iškraipytas gi žeidžia dvasią /tų, kurie tokį liežuvį turi/. — <sup>5</sup>*Barimų*: Savo gimdytojų perspėjimų. — *Teisybės...* Tų ž iki eil galui Ebr t nėra. — *Mintys bus...* Sumanymai bus niekais paversti. — <sup>6</sup>*Tvirtumas*: Turtas. — *Bedievio gi pelne...* Nors bedieviai ir labai daug pelnytęsi, jų gėrybėse yra sunaikinimo daigas, našlių ir našlaičių ašaros, apgautųjų skundai ir tt. — <sup>7</sup>*Ne toki*: Nesėja žinojimo. — <sup>8</sup>*Bedievių aukos...* Nes daromos negera intencija. Plg žem 21, 27. — <sup>10</sup>*Piktas sudraudimas*: Kietas baudimas. — *Gyvenimo*. To aptarimo nėra Ebr t; juo pilniau

išreiškiama mintis. — *Mirs*: Susilauks amžinos mirties, o nekartą ir čia žemėje jo gyvenimo dienos bus sutrumpintos. — <sup>11</sup>*Pragaras ir prapultis*: Mirusiųjų buveinė. Pragaru čia pavadinta apskritai visų mirusiųjų vieta, prapultimi gi gal pasmerkėtųjų buveinė. Plg Apr 9, 1.21. Tos labiausiai slaptingos vietos, apie kurias žmonės neturi jokio tikro supratimo, gerai žinomos Dievui ir pasilieka jo valdžioje. Plg Ijob 28, 14... 21... — <sup>12</sup>*Pasileidėlis*. Ebr t: Išjuokėjas. — *Pas išmintinguosius*: kurie galėtų atpalaiduoti jį nuo jo paikybės. — <sup>13</sup>*Linksmas...* Vidinis širdies stovis deda antspaudą ant viso žmogaus, ypač gi jo veide. Plg žem 16, 24; 17, 22. — <sup>15</sup>*Beturčio*. Tikriausiai anot Ebr t: Prislėgtojo, t y, neturinčio vidinės ramybės. — *Rami dvasia*. Ebr t: Gera širdis, t y, linksmas, rami, gera sąžinė. — <sup>16</sup>*Kurie nepasotina*. Ebr t: Su neramumu.

- <sup>17</sup>Verčiau būti pakviestam su meile daržovių valgyti,  
kaip su neapykanta penėto veršio.
- <sup>18</sup>Rūstus žmogus sukelia barnis,  
kantrus maldo sukeltąsias.
- <sup>19</sup>Tinginių kelias lyg erškėčių tvora,  
teisiųjų kelias be kliūčių.
- <sup>20</sup>Išmintingas sūnus linksmina tėvą,  
paikas žmogus niekina savo motiną.
- <sup>21</sup>Paikybė džiaugsmas paikam,  
o gudrus žmogus žengia tiesiu keliu.
- <sup>22</sup>Niekais nueina sumanymai, kur nėra pasitarimo ;  
kur gi daug patarėjų, jie sustiprėja.
- <sup>23</sup>Žmogus džiaugiasi savo burnos posakiu,  
ir tinkamu metu pasakytas žodis yra geriausias.
- <sup>24</sup>Gyvenimo takas eina augštin mokytam,  
kad išvengtų pragaro gilybės.
- <sup>25</sup>Viešpats griaua puikiųjų namus,  
ir sutvirtina našlės ribas.
- <sup>26</sup>Nuoboda Viešpačiui piktos mintys,  
o tyra ir gražiausi šneka jo patvirtinama.
- <sup>27</sup>Sumišimą daro savo namuose, kas laikosi gobšumo ;  
o kas nekenčia dovanų, tas bus gyvas.  
Gailestingumu ir ištikimybe dildomos nuodėmės,  
o per baimę Viešpaties kiekvienas išvengia pikto.
- <sup>28</sup>Teisiojo širdis mąsto apie klusnumą,  
bedievių burna sklidina pikto.
- <sup>29</sup>Viešpats toli nuo bedievių,  
o teisiųjų maldas jis išklauso.
- <sup>30</sup>Akių šviesa linksmina sielą,  
gera žinia tukina kaulus.
- <sup>31</sup>Ausis, kuri klauso gyvenimo pabarimų,  
pasiliks išmintingųjų tarpe.

— Kas daug turi, nuolat bijo, kad savo turtų nenustotų, dažnai gi dar daugiau geidžia. Iš čia neramumas. — <sup>17</sup>*Verčiau būti...* Daržovės menkas beturčių maistas ; mėsa šventadienis ir turtingųjų valgis ; labiausiai vertinama mėsa buvo penėto veršio. Plg Lk 15, 23. — <sup>18</sup>*Rūstus...* Plg aug 1 eil ; žem 26, 21 ir k. — <sup>19</sup>*Tinginių...* Jie randa sau kliūčių kiekviename žingsnyje. — *Be kliūčių...* Ebr t : Sumintas, lygus. — <sup>20</sup>*Linksmina...* Plg aug 10, 1. — *Niekina* : Darydamas jai gėdos žmonių akyse. — <sup>21</sup>*Paikybė...* Plg aug 10, 23 — *Tiesiu keliu*. Paikovo keliai netiesūs, kreivi. — <sup>22</sup>*Sustiprėja* : Įvyksta. — <sup>23</sup>*Žmogus džiaugiasi...* Ebr t : Žmogus džiaugiasi geru savo burnos atsakymu, ir kaip gi geras žodis pasakytas savo laiku ! — <sup>24</sup>*Eina augštin* : Į vis didesnę dorovinę tobulumą. — *Pragaro gilybės*. Ebr t : Mirusiųjų buveinės žemyn, t y, į kurią artinamasi, ei-

nant žemyn. Galutinas piktųjų tikslas-pasilikimas be vilties mirusiųjų karalystėje ; toks yra užmokestis už jų nuodėmes. — <sup>26</sup>*Griaua* : Atimdamas iš jų, ką jie yra neteisingai įsigiję. — *Sutvirtina...* Neteisieji, norėdami pasisavinti svetimos dirvos dalį, dažnai perkeldavo ribas pažymintčius akmenis. Našlės ir našlaičiai pasilieka ypatingoje Dievo globoje. — <sup>28</sup>*Mintys* : Sumanymai — *Tyra ir...* Ebr t : Tyri gi geri žodžiai, t y, meilingi žodžiai, pasakyti kitiems, tai patinka Dievui kaip tyra auka. — <sup>27</sup>*Kas nekenčia dovanų...* Nesiduodas papirkti dovanomis teisėjas. — *Gailestingumu...* Tų ž Ebr t šitoje vietoje nėra. Juos randame žem 16, 6. — <sup>28</sup>*Mąsto apie klusnumą*. Ebr t : Mąsto, kad atsakytų. — <sup>29</sup>*Toli* : Savo malone ir savo dovanomis. — <sup>30</sup>*Akių šviesa* : Linksmumas žibąs laimingo žmogaus akyse. Plg žem 16, 15. — <sup>31</sup>*Ausis* : Žmogus. — *Gyve-*

- <sup>32</sup>Kas atmeta drausmę, niekina savo sielą,  
o kas priima išpėjimus, tas valdo savo širdį.
- <sup>33</sup>Baimė Viešpaties moko išminties,  
ir nuolankumas eina pirm garbės
16. <sup>1</sup>Gali sau žmogus daryti sumanymus širdyje,  
bet Viešpaties dalykas yra valdyti liežuvį.
- <sup>2</sup>Visi žmogaus keliai matomi jo akims,  
bet Viešpats pasveria dvasias.
- <sup>3</sup>Atidengk Viešpačiui savo darbus,  
tai tavo sumanymai seksis.
- <sup>4</sup>Viešpats padarė visa dėl savęs,  
taip pat bedievi nelaimės dienai.
- <sup>5</sup>Nuoboda Viešpačiui kiekvienas išdidus,  
ir nors būtų ranka rankoje, jis neliks nenubaustas.  
Gero kelio pradžia yra vykdyti teisybę,  
ji patinka Dievui labiau, kaip atnašauti aukas.
- <sup>6</sup>Gailestingumu ir ištikimybe atsilyginama už neteisybę,  
ir baimė Viešpaties išvengiama pikto.
- <sup>7</sup>Kada žmogaus keliai patinka Viešpačiui,  
jis gražina į taiką taip pat jo neprietelius.
- <sup>8</sup>Verčiau maža su teisybe,  
kaip daug pelno su neteisybe.
- <sup>9</sup>Žmogaus širdis tvarko jo kelią,  
bet Viešpats yra, kurs veda jo žingsnius.
- <sup>10</sup>Dieviškas nutarimas karaliaus lūpose ;  
teisme jo burna nepaklys.
- <sup>11</sup>Svaras ir svarstyklė Viešpaties teismai,  
ir visi maišelio akmenys jo darbas.
- <sup>12</sup>Nuoboda karaliui tie, kurie elgiasi bedieviškai,  
nes sostas sutvirtėja teisybe.

*nimo pabarimų* : Perspėjimų, kurie veda į tikrą gyvenimą. — <sup>32</sup>*Niekina*. Jis mėgsta, pats to nesuprasdamas ir nenorėdamas, labiau mirtį kaip gyvenimą. — *Valdo savo širdį*. Ebr t : Įgyja širdį, t y, įgyja išmonę. — <sup>33</sup>*Nuolankumas*. Nuolankumu apsi-reiškia išmintis. Dievas myli ir lai-mina nuolankiuosius. Plg žem 18, 12

16. <sup>1</sup>*Bet Viešpaties...* Ebr t : Bet nuo Viešpaties liežuvio /tinkamas/ atsakymas. — Kaip vamzdis be pū-timo neduoda jokio balso, taip ir širdis neišduoda nieko gero be Dievo įkvėpimo /Beda/. — <sup>2</sup>*Matomi jo akims...* Žmogus dažnai žiūri tik į viršutinę savo darbų vertybę, ne-įsigilindamas į tai, kokių jausmų jie sužadinti. Ebr t : Nesutepti jo aky-se. Plg žem 20, 24. — *Pasveria*. Įsi-gilina į žmogaus širdį. — <sup>3</sup>*Atidengk*. Ebr t : Risk ant... t y, pavesk. Plg Ps 21, 9. Kas pats nori įvykdyti savo sumanymą, neįstengia tai padaryti ; kas deda jį ant Viešpaties pečių, tam jis pasiseka. — <sup>4</sup>*Dėl savęs*. Ebr t :

Savo tikslui. Vulg nurodoma galu-tinas visų kūrinių tikslas. — *Nelaimės dienos* : Atsilyginimo dienos ar tai šiame, ar kitame gyvenime. — <sup>5</sup>*Iš-didus*. Toksai žmogus nori pasisa-vinti Dievui priklausančią garbę. Plg aug 6, 17 ; 8, 13 ir k. — *Nors bū-tų...* Kad jis ir labai daug turėtų ša-lininkų, bet neišvengs baudžiančios Dievo rankos. Plg aug 11, 21. — *Gero kelio...* Tų ž iki eil galui nėra Ebr t. — *Vykdyti teisybę* : Visame lai-kytis Dievo valios. Plg 1 Kar 15, 22 ; Oš 6, 6 ir k. — <sup>6</sup>*Gailestingumu ir...* Artimo atžvilgiu. — *Išvengiama pik-to* : Neįpuolama į sunkias nuodėmes. Plg aug 15, 27. — <sup>7</sup>*Gražina į taiką* : maldydamas jų neapykantą. — <sup>8</sup>*Ver-čiau maža...* Plg aug 13, 23 ; 15, 16. — <sup>9</sup>*Žmogaus...* Plg 1 eil. — <sup>10</sup>*Dieviškas nutarimas...* Dievas duoda karaliams išminties dvasios valdyti ir teisti tautoms. — <sup>11</sup>*Svaras...* Ebr t : Svaras ir teisinga svarstyklė priklauso Vieš-pačiui, t y, Dievas yra pirmas viso-kios teisybės darytojas. — *Maišelio*

- <sup>13</sup>Karalių pasimėgimas — teisingos lūpos ;  
kurs kalba, kas tiesa, tas mylimas.
- <sup>14</sup>Karaliaus užsidegimas — mirties skelbėjai,  
tačiau išmintingas žmogus numaldo jį.
- <sup>15</sup>Karaliaus veido linksmume yra gyvybė,  
ir jo maloningumas lyg vėlyvasai lietus.
- <sup>16</sup>Įsigyk išminties, nes ji geresnė už auksą,  
ir įsigyk gudrybės, nes ji brangesnė už sidabrą.
- <sup>17</sup>Teisiųjų takas šalinasi nuo pikto ;  
kas sergi savo sielą, tas laikosi savo kelio.
- <sup>18</sup>Puikybė eina žuvimo priešakyje,  
ir žlugimo priešakyje yra puikybės dvasia.
- <sup>19</sup>Geriau būti pažemintam kartu su romiaisiais,  
kaip dalintis grobiu su puikiaisiais.
- <sup>20</sup>Kas pamokytas žodžio, ras grožybių,  
ir kas pasitiki Viešpačiu, tas palaimintas.
- <sup>21</sup>Kas išmintingas širdimi, tas vadinamas gudriu ;  
ir kas meilingas šnekoje, tas laimi didesnių dalyku.
- <sup>22</sup>Gudrybė gyvybės šaltinis tam, kas ją turi,  
paikųjų mokslas beprotystė.
- <sup>23</sup>Išmintingojo širdis moko jo burną  
ir daugina jo lūpų malonumą.
- <sup>24</sup>Dailūs žodžiai — medaus syvas,  
saldybė sielai, sveikata kaulams.
- <sup>25</sup>Yra kelias, kurs žmogui rodosi tiesus,  
bet jo galas veda į mirtį.
- <sup>26</sup>Gyvas darbininko reikalas dirba sau,  
nes jį verčia jo burna.
- <sup>27</sup>Žmogus bedievis kasa nelaimę,  
ir jo lūpose dega ugnis.
- <sup>28</sup>Nesąžiningas žmogus sukelia vaidus,  
ir žodingas išskiria kunigaikščius.

*akmenys.* Dalykams pasverti var-  
tojamus akmenėlius pirkliai senovėje  
nešiodavosi maišeliuose. — <sup>14</sup>*Mirties  
skelbėjai.* Kai karalius rūstinasi, jis  
gali padaryti, ką jo rūstybė jam pa-  
taria. — <sup>15</sup>*Linksmume.* Ebr t : Švie-  
sume. — *Vėlyvasai lietus.* Ebr t :  
Vėlyvojo lietaus debesis. — Vėlyva-  
sai lietus, javams jau augant, Pales-  
tinoje labai pageidaujamas. Plg Ijob  
29, 33. — <sup>16</sup>*Įsigyk.* Anot Ebr t : Kaip-  
gi daug geriau įsigyti išminties negu  
aukso ir verčiau įsigyti akylumo negu  
sidabro ! Plg aug 3, 14 ir k. — <sup>17</sup>*Tei-  
siųjų takas...* Ebr t : Sumintas tei-  
siųjų kelias — tai vengti pikta. —  
*Kas sergi...* Anot Ebr t : Kas stebi  
savo kelią, tas sergi savo sielą. —  
<sup>18</sup>*Romiaisiais.* Ebr t : Su vargina-  
maisiais. — *Kaip dalintis...* Kas su  
jais susideda, tas dalyvaus ir galu-  
tiname jų likime. — <sup>20</sup>*Pamokytas...*

Ebr t galima dar taip suprasti : Kas  
stebi /Dievo/ žodį, tai yra, pažįsta  
Dievo įstatymą ir jo laikosi. — <sup>21</sup>*Va-  
dinamas gudriu :* Ir todėl daugelis  
iš jo mokosi. — *Kas meilingas...* Ebr  
t : Lūpų meilingumas padaugina  
žinojimą. — <sup>22</sup>*Gyvybės šaltinis...* Plg  
aug 10, 30. — *Paikųjų mokslas.* Ebr  
t : Drausmė /plakimas/ vaikųjų. —  
<sup>23</sup>*Daugina jo...* Plg aug 21 eil. —  
<sup>24</sup>*Medaus syvas :* Geriausias, saldžiaus-  
sis medus. — *Saldybė :* Atgaivinimas  
kūnui ir sielai. — <sup>25</sup>*Yra kelias...* Žr  
aug 14, 12. — <sup>26</sup>*Darbininko...* Žmo-  
gus darbuojasi savo kūno reikalus. —  
<sup>27</sup>*Kasa nelaimę.* Nelaimė tarsi iškilsta  
iš duobės, kurią jis kasa kitiems pra-  
žudyti. — *Dega ugnis,* Visi jo žo-  
džiai kenksmingi. — <sup>28</sup>*Žodingas :* Kurs  
slapčia, pašnibždomis apkalbinėja.  
— *Kunigaikščius.* Ebr t : Prietelius.

- <sup>29</sup>Neteiskus žmogus vilioja savo prietelį,  
ir veda jį negeru keliu.
- <sup>30</sup>Kas pastyrusiomis akimis galvoja apie negerus dalykus,  
tas vykdo pikta krimsdamas savo lūpas.
- <sup>31</sup>Senatvė garbės vainikas,  
kurs randamas teisybės keliuose.
- <sup>32</sup>Kantrus žmogus geresnis už drąsų,  
ir kurs suvaldo savo sielą už tą, kurs užkariauja miestus.
- <sup>33</sup>Burtai metami į sterblę,  
bet Viešpaties sudėstomi
17. <sup>1</sup>Verčiau sausas kąsnelis su džiaugsmu,  
kaip namai pilni aukų mėsos su vaidais.
- <sup>2</sup>Išmintingas tarnas viešpatauja paikiems sūnums,  
ir dalina tėviškę tarp brolių.
- <sup>3</sup>Kaip sidabras išmėginamas ugnyje ir auksas krosnyje,  
taip Viešpats mėgina širdis.
- <sup>4</sup>Piktas klauso neteisingo liežuvio,  
ir apgavikas yra klusnus melagingoms lūpoms.
- <sup>5</sup>Kas niekina beturtį, daro priekaištų jo Sutvėrėjui,  
ir kas džiaugiasi kito žuvimu, neliks nenubaustas.
- <sup>6</sup>Senių vainikas vaikų vaikai,  
o vaikų garbė jų tėvai.
- <sup>7</sup>Paikam nepritinka kilnūs žodžiai,  
nė kunigaikščiui melagingas liežuvis.
- <sup>8</sup>Ko kas laukia su išsiilgimu, tai jam lyg brangiausias perlas ;  
kur tik jis kreipiasi, jis išmintingai elgiasi.
- <sup>9</sup>Kas nutyli nusikaltimą, jieško prietelystės,  
kas gi jį kartote kartoja, tas išskiria esančius sendoroje.
- <sup>10</sup>Daugiau padeda sudraudimas gudriam,  
kaip šimtas kirčių paikam.

— <sup>29</sup>Neteiskus... Ebr t: Prievartos žmogus suvedžioja... t y, įkalba kitam daryti tas pačias neteisybes, kurias pats daro. — <sup>30</sup>Kas pastyrusiomis... Ebr t: Kas užsimerkia akis, kad mąstyty apie nedorus dalykus, kas susičiaupia lūpas, tas jau padarė pikta. — Primerktos akys, sučiauptos lūpos rodo ir piktumą ir nekantumą. — <sup>31</sup>Senatvė. Ebr t: Žili plaukai. — Ilgas gyvenimas tai užmokes tis už įstatymo laikymą. — <sup>32</sup>Drąsų. Ebr t: Karžygi. — *Savo sielą*: Savo rūstybę. — <sup>33</sup>Burtai: Burtų akmenėliai. Painiuose klausimuose, nerandant tinkamo atsakymo, senovėje gana dažnai buvo vartojamas buri mas. Plg Još 7, 18; Apd 1, 26.

17. <sup>1</sup>Sausas kąsnelis: Sausos duonos kąsnelis. — *Aukų*. T y, dėkojimo aukų mėsos, kuri buvo grąžinama aukojančiam ir suvalgoma religiniame pokilyje. Žr aug 7, 14. — <sup>2</sup>Paikiems sūnums. Ebr t: Gėdą daran tiems sūnums. — Kokią vietą vergai galėjo užimti savo valdovo namuose,

parodo pavyzdys Eliėzerio /1 Moš 15, 2; 24, 2/, Juozapo /1 Moš 39/ ir k. Plg 2 Kar 9. — *Dalina tarp...* Kaikada ištikimiesiems vergams būdavo suteikiama laisvė ir duodama tėviškės dalis, arba net priimdavo juos į savo šeimą. Plg 1 Kron 2, 34. — <sup>3</sup>Viešpats mėgina... Skausmais, nelaimėmis ir kitais būdais valydamas nuo nuodėmių purvą. — <sup>4</sup>Piktas klauso... Pikta širdis stebi apgaulingus suvedžiojotojo žodžius, ir klastos pilna širdis randa sau pasimėgimo nedorose šnekose, kurios suteikia žodžių jo paties mintims. — <sup>5</sup>Kas niekina... Žr aug 14, 21, 31. — <sup>7</sup>Nepritinka... Žodžiai turi būti suderinti su žmogaus būdu. — <sup>8</sup>Ko kas laukia... Anot Ebr t: Dovana /kuria norima įgyti didiko ar teisėjo malonę/ brangus akmenėlis akyse to, kas ją turi; kur tik jis kreipiasi, ten jis laimingas /laimėja/. — <sup>9</sup>Kas nutyli... Tikra meilė moka nutylėti ir paslėpti artimo ydas. — <sup>10</sup>Daugiau padeda: padaro didesnę įtaką. — <sup>11</sup>Vaidų...



- <sup>11</sup>Piktas žmogus jieško visados vaidų,  
bet prieš jį bus siųstas nuožmus pasiuntinys.
- <sup>12</sup>Verčiau sutikti mešką, kuriai pagrobta vaikai,  
kaip kvailą, pasitikintį savo paikybe.
- <sup>13</sup>Kas atsilygina piktu už gera,  
nuo to namų neatstos nelaimė.
- <sup>14</sup>Kas ištekina vandenį, tas vaidų priežastis;  
jis bėga iš teismo pirma negu susilaukia koneveikimo.
- <sup>15</sup>Kas išteisina bedievi ir kas pasmerkia teisųjį,  
abudu yra nuoboda Dievui.
- <sup>16</sup>Ką padės paikam turėti turtų,  
kad negali pirktis išminties.  
Kas daro savo namus augštus, tas jieško griuvimo,  
ir kas vengia mokytis, įpuls į nelaimės.
- <sup>17</sup>Kas prietelis, tas myli visados,  
ir suspaudime pasirodo brolis.
- <sup>18</sup>Paikas žmogus ploja rankomis,  
kai laiduoja už savo prietelį.
- <sup>19</sup>Kas mąsto apie nesutikimus, tas mėgsta barnis,  
ir kas daro augštas savo duris, jieško griuvimo.
- <sup>20</sup>Kieno širdis be sąžinės, tas neraz gerumo,  
ir kas iškreipia savo liežuvį, įpuls į nelaimę.
- <sup>21</sup>Paikas gimė savo sugėdinimui,  
bet ir tėvas nesidžiaugia paiku.
- <sup>22</sup>Linksma širdis padaro žydingą amžių,  
nuliūdusi dvasia džioviną kaulus.
- <sup>23</sup>Bedievis išsima dovanas iš ančio,  
kad iškreiptų teismo takus.
- <sup>24</sup>Gudraus žmogaus veide žiba išmintis;  
paikųjų akys žemės pakraščiuose.
- <sup>25</sup>Paikas sūnus tėvo apmaudas,  
ir skausmas motinai, kuri jį pagimdė.

Ebr t: Maišto. — *Nuožmus pasiuntinys*: Dievo siųstas keršto angelas; anot kitų: Karaliaus pasiuntinys, kuriam pavesta nubausti kaltininkus. <sup>12</sup>*Sutikti mešką...* Plg 2 Kar 17, 8; 4 Kar 2, 14; Oš 13, 8. — *Pasitikintį savo...* Ebr t: Savo paikybėje, t y, kuomet jo paikybė pasireiškia darbais. — <sup>13</sup>*Kas...* Plg Rom 12, 7; 1 Tes 5, 15; 1 Petr 3, 9. — <sup>14</sup>*Kas ištekina*. Pradedas vaidą panašus į tą, kurs praplėšia pylimą, sulaikantį vandenį; jis lygiai neprotingas, kaip išsižadęs jau pradėtos teisės savo bylos, bet dar nebaigtos. Ebr t: Pradėti vaidą tai vistiek, ką ir paleisti /tvenkinio/ vandenį; /todėl/ atitrauk, kolei dar ginčai nekaršti. — <sup>15</sup>*Kas išteisina...* Plg Ješ 5, 23. — <sup>16</sup>*Ką padės...* Ebr t: Kam pinigai paikojo rankoje? Ar išminčiai pirkti? Bet jis neturi širdies /išmanymo/. — Paikas negali įgyti išminties, nes jo širdis jai priešinga. — *Kas daro...*

Tų ž nėra Ebr t. — *Namus augštus*: taip norėdamas parodyti savo pui-kybę. — <sup>17</sup>*Kas prietelis*. Plg žem 18, 24 ir k. Tik nelaimė iškelti aikštėn tikrus prietelius, duodama jiems progos parodyti visą pasišventimą, lygų brolio pasišventimui, ar net jį viršijantį. — <sup>18</sup>*Paikas ploja*: Anot Ebr t: Neprotingas, kas, lengva širdimi, duoda ranką, kas laiduoja už artimą. Plg aug 6, 1. — <sup>19</sup>*Kas mąsto...* Ebr t: Kas mėgsta vaidus, mėgsta nuodėmę. — *Augštas...* Plg 16 e. — <sup>20</sup>*Kas iškreipia...* Apie tą patį dalyką ne vienaip kalba, meluoja. — <sup>21</sup>*Paikas...* Ebr t: Kas pagimdo paiką, turės susirūpinimo, ir negali džiaugtis neišmintingojo tėvas. — <sup>22</sup>*Linksma...* Plg aug 15, 13, 16, 24. — <sup>23</sup>*Bedievis*: Neteisingas teisėjas, kurs duodasi paperkamas dovanomis, imdamas jas slapčia /iš ančio/. — <sup>24</sup>*Gudraus...* Ebr t: ties gudraus veidu. Išmintingojo akys atkreiptos į iš-

- <sup>26</sup>Negera daryti skriaudą teisiajam,  
nė mušti kunigaikštį, kurs teisingai teisia.
- <sup>27</sup>Kas susivaldo savo šnekoje, tas mokytas ir gudrus,  
ir brangią dvasią turi akylas žmogus.
- <sup>28</sup>Taip pat ir paikas, jei tyli, laikomas išmintingu,  
ir jei laiko sučiaupęs savo lūpas, išmanančiu
18. <sup>1</sup>Kas nori persiskirti su savo prieteliu, jieško priežasčių :  
jis visuomet peiktinas.
- <sup>2</sup>Paikas nepriima gudrybės žodžių,  
jei jam nesakai to, kas jo širdyje.
- <sup>3</sup>Bedievis, įpuolęs į nuodėmių gilybę, verčia tai nieku,  
bet paskui jį eina paniekinimas ir gėda.
- <sup>4</sup>Žodžiai iš žmogaus burnos gilus vanduo,  
ir išminties šaltinis patvinęs upelis.
- <sup>5</sup>Negera žiūrėti bedievio asmens,  
kad nusigręžtumei nuo teismo tiesos.
- <sup>6</sup>Paikovo lūpos maišosi į vaidus,  
ir jo burna sukelia barnis.
- <sup>7</sup>Paikovo burna jo žuvimo priežastis,  
ir jo lūpos jojo sielos sunaikinimas.
- <sup>8</sup>Dviliežuvių žodžiai rodosi nekalti,  
bet jie pasiekia žmogaus vidurius.  
Baimė atima drąsą iš tinginio,  
o išlepėlių sielos alksta.
- <sup>9</sup>Kas išlepęs ir vangus savo darbe,  
tas brolis eikvojančio, ką yra užsidirbęs.
- <sup>10</sup>Viešpaties vardas tvirčiausias bokštas,  
į jį bėga teisusis ir būna išaugstinamas.
- <sup>11</sup>Turtuolio lobis jo stiprybės miestas  
ir lyg tvirtas jį supas mūras.

mintį, tuo tarpu kad paikųjų akys klaidžioja kažin kur toli ir nepamato arti esančių pavojų. Plg Pam 2, 14 ; 8, 1. — <sup>26</sup>Negera... Anot Ebr t : Negera skirti /piniginę/ pabauda teisėjui ir plakti rykštėmis didikus dėl tiesumo. Taip atsitiko su Išganytoju ir su šv Povilu /2 Kor 11, 23.../. Geras dažnai nekenčiamas, nes piktas jaučia, kad anas daug už jį vertesnis. — <sup>27</sup>Kas susivaldo... Plg aug 19, 10 ; Jok 1, 19. — <sup>28</sup>Brangią dvasią. Ebr t gal : ramią dvasią. — <sup>29</sup>Ir jei. Ebr t : Ir kas

18. <sup>1</sup>Jieško priežasčių : Ir visuomet randa. Ebr t gal : Jieško savo užgaidos, kas persiskiria ir pyksta prieš visokią išmintį, t y, kas vedamas savo puikybės laikosi skyrriū nuo kitų, toks klauso vien savo valios ir nenori žiūrėti ir priimti jokių patarimų. — <sup>2</sup>Paikas nepriima : Ebr t : Paikam nepatinka išmintingumas, bet kad tik jo širdis būtų atidengta, t y, jam labai rūpi pareikšti savo nuomonę. Plg aug 12, 13 ; 23, 16 ; 15, 2. — <sup>3</sup>Verčia tai nieku : Sukietina

savo širdį. Ebr t : Kuomet ateina bedievis, ateina taip pat paniekinimas, ir su gėda ateina apjuoka.

<sup>4</sup>Iš žmogaus : Iš išmintingo žmogaus burnos. — <sup>5</sup>Negera žiūrėti... Peiktinas dalykas pataikauti. — <sup>6</sup>Kad nusigręžtumei... Ebr t : Ir skriausti nekaltą teisme. — <sup>7</sup>Maišosi... Ebr t : Ateina su vaidais, ir jo burna jieško mušimų. — <sup>8</sup>Sunaikinimas. Ebr t : Sląstai jo sielai. — <sup>9</sup>Dviliežuvių... Ebr t : Slapčia apkalbinėjančio žodžiai kaip godžiai ryjamas dalykas /skanumynas/ ir... Žmonės su noru klausosi apkalbinėjimų ir laiko juos savo širdyje. — <sup>10</sup>Baimė... Ebr t šitų ž nėra. Žr žem 19, 15. — <sup>11</sup>Išlepęs ir vangus. Ebr t : Apsileidęs. — <sup>12</sup>Brolis... Ebr t : Brolis gaišinančio. — <sup>13</sup>Viešpaties vardas : Dievas savo apsireiškimuose, kuriais duodasi save pažinti. — <sup>14</sup>Išaugstinamas : Darosi nebepasiekiamas priešams. — <sup>15</sup>Jį supas mūras. Ebr t : Mūras jo vaidentuvėje. Turtingas bedievis pasitiki ne Dievu, bet savo lobiu ir pinigais. — <sup>16</sup>Žmo-

- <sup>12</sup>Žmogaus širdis augštinasi prieš sunaikinimą,  
ir pažeminama pirma negu būna pagarbinta.
- <sup>13</sup>Kas atsako pirma negu išgirsta,  
pasirodo esąs paikas ir sugėdinimo vertas.
- <sup>14</sup>Žmogaus dvasia palaiko jo silpnumą,  
bet kas gali palaikyti dvasią greitą rūstintis?
- <sup>15</sup>Gudri širdis įgyja žinojimo  
ir išmintingųjų ausis jieško mokslo.
- <sup>16</sup>Žmogaus dovana praplatina jo kelią  
ir daro jam vietos ties kunigaikščiais.
- <sup>17</sup>Teisusis pirmas savęs kaltintojas,  
ateina prietelis ir tas jį ištiria.
- <sup>18</sup>Burtas maldo prieštaravimus  
ir daro teismą taip pat galiūnams.
- <sup>19</sup>Brolis brolio šelpiamas yra lyg stiprus miestas  
ir teismai lyg miestų užkaiščiai.
- <sup>20</sup>Žmogaus burnos vaisių pripildomi jo viduriai,  
ir jo lūpų gaminiai pasotina jį.
- <sup>21</sup>Mirtis ir gyvenimas liežuvio valdžioje,  
kas jį mėgsta, tas valgys jo vaisių.
- <sup>22</sup>Kas randa gerą moterį, randa laimės  
ir gaus džiaugsmo iš Viešpaties.  
Kas išvaro gerą moterį, išvaro laimę;  
kas gi laiko pas save svetmoterę, tas paikas ir bedievis.
- <sup>23</sup>Beturtis kalba maldaudamas,  
turtingas gi atsako kietai.
- <sup>24</sup>Žmogus meilingas draugystėje  
labiau mylimas kaip brolis

gaus... Plg aug 11, 2; Ekli 10, 15. —  
<sup>13</sup>Kas atsako... Plg Ekli 11, 8. —  
<sup>14</sup>Dvasia: Dorinė dvasios stiprybė.  
 — Silpnumą. Ebr t: Negalia, ligą.  
 Taigi turima galvoje kūno skausmas.  
 — Dvasią greitą... Ebr t: Nusimi-  
 nusią gi dvasią, kas ją pakels? —  
<sup>16</sup>Dovana... Plg aug 17, 8. Rytų ša-  
 lyse niekas neeidavo pas galiūnus  
 be dovanų. Plg 1 Kar 9, 7. Niekas  
 taip pat negali pasirodyti Dievo aki-  
 vaizdoje, kas nėra pataisęs sau kelio  
 meilės dovanomis. Plg Mt 25, 34-46.  
 — <sup>17</sup>Teisusis... Ebr t kitoki mintis:  
 Pirmas /kurs pradeda kalbėti/ savo  
 byloje teisingas /sako, kad tiesa jo  
 pusėje/; ateina jo artimas /kita pusė/  
 ir tas jį tyrinėja /irodinėja, ko vertas  
 pirmojo pasakymas/. Taigi čia duo-  
 dama perspėjimas teisėjams, kad  
 nutarimus galima daryti tik abi pusi  
 išklausius. — <sup>18</sup>Burtas... Kada tu ne-  
 gali susitarti, vienas kito įtikinti  
 apie savo teisingumą ir nėra trečiojo,  
 kurs galėtų tarp juodviejų padaryti  
 teismą. Plg aug 16, 33. — <sup>19</sup>Brolis...  
 Ebr t: /įerzintas/ brolis labiau nesu-

kalbamas, kaip stiprus miestas, t y,  
 susivaidinčius brolius sunkiausiai  
 sutaukinti. — Teismai: Ginčai, by-  
 los. — <sup>20</sup>Žmogaus burnos... Plg aug 12,  
 14; 13, 2. Paikas už savo žodžius  
 gauna mušti ir kęsti nuostolių, iš-  
 mintingas gi įsigyja pagarbos. —  
<sup>21</sup>Liežuvio valdžioje... Plg Jok 3, 5...  
 — <sup>22</sup>Gera. To aptarimo nėra Ebr t,  
 bet jis gerai papildo mintį. Gera žmo-  
 na tai padėjėja šio gyvenimo var-  
 gams nešti ir amžinajam gyvenimui  
 laimėti. — Džiaugsmo. Ebr t: Malo-  
 nės. — Kas išvaro... Ebr šitų ž nėra.  
 — Svetmoterę: Nedarančią atgailos  
 ir pasiliekančią savo piktume. Do-  
 vanoti gi pasitaisiusiai yra krišk-  
 čionystės dvasios pasireiškimas /Aug/  
 — <sup>23</sup>Beturtis kalba... Daroma prie-  
 kaištas turtuoliams be širdies.  
<sup>24</sup>Žmogus meilingas... Ebr t kitoki  
 mintis: Prietelių žmogus save pražū-  
 dys, bet yra prietelių prisirišusių la-  
 biau kaip brolis. Daug prietelių tai  
 netikri prieteliai; jie dažnai pasirodo  
 esą išnaudotojai; taigi reikia pasiti-  
 kėti ne skaičiumi, bet prietelių verte

19. <sup>1</sup>Verčiau beturtis, kurs vaikščioja savo nekaltybėje, kaip turtingas, perkreipias savo lūpas ir neišmintingas.
- <sup>2</sup>Kur nėra sieloje žinojimo, nėra gerumo, ir kas greitas kojomis, tas suklumpa.
- <sup>3</sup>Žmogaus paikumas iškraipo jo žingsnius ir jis savo sieloje užsidedęs prieš Dievą.
- <sup>4</sup>Turtai labai padaugina prietelių skaičių, nuo beturčio atsiskiria ir tie, kuriuos jis turėjo.
- <sup>5</sup>Netikras liudytojas nelieka nenubaustas ir kas kalba melą, neišsisuka.
- <sup>6</sup>Daugelis garbina galiūno asmenį ir būna prieteliai to, kurs duoda dovanų.
- <sup>7</sup>Beturčio broliai jo neapkenčia; be to ir prieteliai toli nuo jo pasitraukia. Kas jieško tik žodžių, tas nieko neturės;
- <sup>8</sup>Kas gi išigyja išmanymo, tas myli savo sielą, ir sergėtojas gudrybės randa gėrybių.
- <sup>9</sup>Netikras liudytojas nelieka nenubaustas ir kas kalba melą, žūna.
- <sup>10</sup>Nedera paikam gėriai, nei vergui viešpatauti ant kunigaikščių.
- <sup>11</sup>Žmogaus mokslas pažįstama iš jo kantrybės, ir jo garbė yra praeiti pro neteisybę.
- <sup>12</sup>Kaip liūto kriokimas, taip karaliaus rūstybė, ir jo linksmumas kaip rasa ant žolės.
- <sup>13</sup>Paikas sūnus skausmas tėvui, ir vaidinga moteriškė — stogas, pro kurį nuolat laša.
- <sup>14</sup>Namai ir turtai duodami gimdytojui, gudri gi moteris ypatinga Viešpaties dovana.
- <sup>15</sup>Tinginytė atveda mieguistumą, ir vangi siela bus alkana.

19. <sup>1</sup>*Turtingas*. Ebr t to ž nėra, bet juo gana gerai papildoma mintis. — *Perkreipias*: Klastingas melagis; anot kitų: Žiūris su paniekinimu į beturtį. — <sup>2</sup>*Žinojimo*: Išminties. — *Greitas kojomis*: Kas skuba daryti, dalyko neapsvarstęs. — <sup>3</sup>*Iškraipo jo žingsnius*. Ebr t: Iškreipia jo kelią. — *Užsidedęs prieš Dievą*: Pyksta ant Viešpaties, kaltindamas jį dėl nelaimių, kurias pats savo pasielgimu nusipelnė. — <sup>4</sup>*Turtai...* Plg aug 14, 20. — <sup>5</sup>*Netikras...* Plg 9 e; Dan 13, 61. — <sup>6</sup>*Ir būna prieteliai*. Ebr t: Ir kiekvienas prietelis. — <sup>7</sup>*Broliai*: Tikri broliai. — *Be to*. Ebr t: Juo gi labiau. Kad toks pasielgimas su beturčiu peiktinas, autorius pasako kitur, nurodydamas tikrą beturčio vertę. Plg 1 e — *Kas jieško*. Ebr t šitoje vietoje nesuprantamas. — <sup>8</sup>*Išmanymo*: Praktinės išminties. — <sup>9</sup>*Netikras...* Plg 5 e. — <sup>10</sup>*Nedera...* Turtai, garbė, geras gyvenimas turėtų priklausyti išmintingam, nes juos duoda išmin-

tis. Jei jie tenka paikam, tai nesutinka su tikra tvarka. Paikas piktai naudojasi gyvenimo gėrybėmis. Dar bjauriau, kada augščiausi valdžia patenka į paiko vergo rankas. Plg žem 30, 22; Pam 10, 7. — <sup>11</sup>*Pažįstama iš...* Ebr t: Daro jį kantrų. — *Pro neteisybę*: Kuri jam padaryta. — <sup>12</sup>*Kaip liūto...* Plg 16, 15; 20, 2; 28, 15. Valdiniam neleistu vesti karalių į rūstybę, bet ir karalius turi sergėtis siausti kaip liūtas. — *Linksmumas*. Ebr t: Malonumas. — <sup>13</sup>*Skausmas*. Ebr t: Nelaimių nelaimė. Plg aug 10, 2 ir k. — <sup>14</sup>*Ypatinga*. To ž nėra Ebr t. — *Viešpaties dovana*: Todėl iš Viešpaties jos reikia sau melsti tam, kas žada vesti moterį. Šventieji tėvai dažnai naudojami šitais žodžiais prieš mišrias moterystes. — <sup>15</sup>*Mieguistumą*. Ebr žodis *thardemah* reiškia kiekiausį miegą. Plg 1 Moš 2, 21. Tinginystė lygiai kenksminga taip kūno, taip ir dvasios reikaluose. Plg 10, 4; 20, 13. — <sup>16</sup>*Nežiūri savo kelio*:

- <sup>16</sup>Kas laikosi paliepimo, tas sergi savo sielą,  
kas gi nežiūri savo kelio, bus numarintas.
- <sup>17</sup>Kas pasigaili beturčio, skolina Viešpačiui,  
ir jis sugrąžins jam paskolą.
- <sup>18</sup>Bausk savo sūnų, nenustok vilties ;  
tačiau nepasiduok pykčiui, kad jį užmuštumei.
- <sup>19</sup>Kas nekantrus, kęs nuostolį  
ir jei pagrobs, kita tiek turės pridėti.
- <sup>20</sup>Klausyk patarimo ir priimk drausmę,  
kad būtumei išmintingas tolesniame savo gyvenime.
- <sup>21</sup>Daug minčių žmogaus širdyje,  
Viešpaties gi valia pasilieka.
- <sup>22</sup>Žmogus neturtingas yra gailestingas,  
ir geresnis beturtis kaip melagis.
- <sup>23</sup>Baimė Viešpaties veda į gyvenimą,  
ir jis pasilieka apstume be nelaimės apsilankymo.
- <sup>24</sup>Tinginys slepia savo ranką po pažasčia  
ir nepakelia jos nė prie burnos.
- <sup>25</sup>Nuplakus išjuokėją paikas darosi išmintingesnis,  
jeigu gi bari išmintingą, jis priima drausmę.
- <sup>26</sup>Kas liūdina tėvą ir šalin varo motiną,  
tas begėdis ir nelaimingas.
- <sup>27</sup>Nesiliauk, sūnau, klausytis pamokymo,  
tenebūna tau nežinomi mokslo žodžiai.
- <sup>28</sup>Neteisingas liudytojas juokiasi iš teismo  
ir bedievių burna ryja neteisybę.

Nesilaiko Dievo įsakymo. Plg aug 13. — <sup>17</sup>*Skolina Viešpačiui.* Tikėjimo atžvilgiu beturtis Dievo vietininkas [Mt 25, 40]. Už sušelpimą beturčio Dievas atsilygina su palūkanomis. — <sup>18</sup>*Nenustok vilties.* Ebr t: Nes dar yra vilties. — *Tačiau...* Reikia bausti, neperžengiant tam tikrų ribų. Kas nebaudžia, kenkia savo sūnui, nes palieka laisvai plėtotis jo ydas; kas per daug baudžia, kenkia jo gyvybei, kurios valdovas yra Dievas. — <sup>19</sup>*Kas nekantrus.* Ebr t: Kas didis narse, t y, smarkus savo nekantrume. — *Kęs nuostolį:* Gaus atsilyginti už padarytą skriaudą. — *Ir jei pagrobs...* Ebr t gal: Nes jei nori gelbėti, tu tik padidini. — Prasmė gal tokia: Jei tu nori jį gelbėti, palikti nenubaustą ar pataisyti perspėjimais, tu tik padidini nelaimę; atpalaiduotas jis grįžta į savo narsą; perspėjant jo piktumas eina didyn. — <sup>20</sup>*Klausyk...* Plg aug 12, 15. — <sup>21</sup>*Daug minčių...* Žmogui ateina į galvą daug minčių, ir jos nuolat keičiasi. Viešpaties gi valia yra viena; ji pasilieka visuomet ta pati, ir tik ji visuomet įvykdoma. — <sup>22</sup>*Žmogus.* Ebr t: Žmogaus pasimėgimas jo gailestingumas. Plg Apd 20, 35. Kas nori

parodyti savo gailestingumą, bet neturi išteklį, tam jo gera valia bus palaikyta darbu. Toks beturtis daugiau vertas negu turtingas, kurs meluodamas visaip teisinasi, kad tik nieko neduotų. — <sup>23</sup>*Ir jis:* Žmogus, baimės vedamas. Ebr t kaikurių vėčiamas taip: Ir pasotintas jis praleis naktį, nei gi bus nelaimės aplankytas. Plg 5 Moš 11, 15; Kun 26, 6. — <sup>24</sup>*Tinginys slepia...* Plg 12, 27; 26, 15 ir k. Ebr t: Tinginys kiša savo ranką į dubenį... Rytų šalyse, valgant, nevartojama nei šaukštų nei šakučių; kiekvienas ima savo ranka valgį iš stovinčio ties valgančiais dubens. — <sup>25</sup>*Išjuokėją:* Kurs nebepataisomas. Paikas čia tai tik neišmanėlis, kuriam gresia pavojus, kad jis nevirstų nepataisomu išjuokėju. Plg aug 13, 11. — *Bari išmintingą...* Plg žem 21, 11 ir k. — <sup>26</sup>*Kas liūdina...* Toks atsitikimas galėjo būti tik sūnui paėmus į savo rankas lobį ir namus dar prieš gyvos tėvo galvos. — <sup>27</sup>*Nesiliauk...* Ebr t gal: Liaukis, mano sūnau, klausytis pamokymų, /jei tai darai tik tam/, kad nuklystumei nuo mokslo žodžių. — Šitokiame patarime yra gana daug ironijos. — <sup>28</sup>*Neteisingas liudytojas.* Ebr t: Belijalio liudy-

- <sup>20</sup>Išjuokėjams prirengta teismų  
ir plaktukų paikųjų kūnams mušti
20. <sup>1</sup>Vynas gimdo paleistuvystę ir triukšmingą girtuoklystę ;  
kas jais gėrisi, nebus išmintingas.
- <sup>2</sup>Kaip liūto kriokimas, taip karaliaus baisumas,  
kas jį erzina, nusikalsta savo gyvybei.
- <sup>3</sup>Garbė žmogui, kurs šalinasi nuo ginčų ;  
visi gi paikieji kišasi į vaidus.
- <sup>4</sup>Dėl šalčio tinginys nenorėjo arti ;  
taigi vasarą jis elgėtaus, bet niekas jam neduos.
- <sup>5</sup>Kaip gilus vanduo, taip sumanymas žmogaus širdyje,  
bet išmintingas žmogus išsems jį.
- <sup>6</sup>Daug žmonių vadinama gailestingais,  
bet kas gi randa ištikimą žmogų ?
- <sup>7</sup>Teisusis, kurs vaikščioja savo nekaltybėje,  
palieka po savęs laimingus vaikus.
- <sup>8</sup>Karalius, kurs sėdi teismo soste,  
savo pažvelgimu išblaško kiekvieną piktumą.
- <sup>9</sup>Kas gali sakyti : mano širdis nesutepta,  
esu laisvas nuo nuodėmės ?
- <sup>10</sup>Dvejopas svaras ir dvejopas mastas,  
abudu dalyku nuoboda Dievui.
- <sup>11</sup>Vaikas pažįstamas iš jo palinkimų,  
ar jo darbai bus švarūs ir tiesūs.
- <sup>12</sup>Girdinčią ausį ir reginčią akį,  
vieną ir kitą padarė Viešpats.
- <sup>13</sup>Nemėgk miego, kad tavęs neprišlėgtų neturtas ;  
atmerk savo akis ir turėsi duonos pasisotinti.

tojas. Plg 9 e. — *Iš teismo* : Iš teisybės. — *Ryja neteisybę* : Nuolat ja gyvena. — <sup>20</sup>*Teismų* : Teisingas ir bausis Dievo teismas. Išjuokėjas tai « laisvamanis », kurs gera vadina piktu, pikta geru. Paikas — paprastas nusidėjėlis.

20. <sup>1</sup>*Vynas gimdo...* Ebr t : Vynas išjuokėjas ir /svaiginas/ gėralas trukšmo darytojas : kas nuo jų visuomet apsvaigęs, tas neišmintingas. — Vynui pasavinama jo padaras pasireiškęs girtuoklyje. Ebr žodis *šekhhar* /gr *sikera*/ vadinama visi kiti svaiginantys gėralai, išskyrus vyną. — <sup>2</sup>*Kaip liūto...* Plg aug 19,12. — <sup>4</sup>*Dėl šalčio*. Ebr t : rudenį. Laukai Palestinoje ariama ir sėjama rudenį ir žiemą ; tuomet pučia šalti šiaurės vėjai. — *Vasarą...* Ebr t : Pjūties metu jis jieškos, ir štai nieko nėra. — <sup>5</sup>*Kaip gilus...* Žmogaus širdis palyginama su giliu vandenimi ; slapti žmogaus sumanymai, panerti į tą vandenį, pasilieka tarsi dugne. Plg aug 18,4. — <sup>6</sup>*Vadinama...* Ebr t : Gria kiekvienas savo gailestin-

gumą /gerumą/. — *Ištikimą žmogų* : Kurs atitesėtų visus savo pažadus.

— <sup>7</sup>*Palieka po savęs...* Plg aug 14,26.

<sup>8</sup>*Karalius, kurs...* Aprašoma tobulas, idealinis karalius, kurs vykdydamas vieną iš savo svarbiausių prievolių elgiai visuomet kaip atstovas augščiausiojo Teisėjo. Plg aug 16,10 ; Ješ 11,4. — <sup>9</sup>*Kas gali...* Niekas negali sakyti... Plg 3 Kar 8,46 ; 2 Kron 6,36 ; Pam 7,21 ; 1 Jo 1,8. — *Mano širdis...* Ebr t : Aš apvaliau savo širdį /nebeesu pavojujūje, esu visiems laikams apsaugotas nuo nuodėmės/, pasidariau nesuteptas nuodėmės. Plg Ijob 14,4 ; Ps 50,7 ir k. — <sup>10</sup>*Dvejopas svaras ir dvejopas...* Ebr t : Akmuo ir akmuo /t y, didesnis ir mažesnis/, saikas ir saikas. Plg 23,3 ; aug 11,1 ; 16,11. — <sup>11</sup>*Iš palinkimų*. Ebr t : Iš veikimo. — Koks vaikas, toks bus ir žmogus. — <sup>12</sup>*Girdinčią...* Dievas teis žmogų, žiūrėdamas to, kaip jis pasinaudojo jo dovanomis. — <sup>13</sup>*Atmerk savo akis* : Būk gudrus, veiklus, darbštus. — <sup>14</sup>*Niekam verta...* Pirkėjas peikia prekes, kad galėtų

- <sup>14</sup>Niekam verta, niekam verta, sako kiekvienas pirkėjas,  
o kai pasitraukia, tuomet jis giriasi.  
<sup>15</sup>Yra aukso, yra daug perlų,  
bet žinančios lūpos brangus rykas.  
<sup>16</sup>Imk apdarą to, kurs laidavo už svetimą,  
ir svetimtaučių vietoje atimk iš jo užstatą.  
<sup>17</sup>Saldi žmogui melo duona,  
bet paskui jo burna pilna žvirgždų.  
<sup>18</sup>Mintys sustiprėja patarimais,  
ir karus reikia vesti su apsvarstymu.  
<sup>19</sup>Su tuo, kurs atidengia paslaptis ir elgiasi apgaulingai  
ir nesučiaupia savo lūpų, nesusidėk.  
<sup>20</sup>Kas keikia savo tėvą ir motiną,  
to žiburys gėsta tamsybių gilumoje.  
<sup>21</sup>Tėvonystė, į kurią pradžioje skubama,  
galų gale bus be palaiminimo.  
<sup>22</sup>Nesakyk: atsilyginsiu piktu;  
palauk Viešpaties, ir jis išlaisvins tave.  
<sup>23</sup>Dvejopas svaras nuoboda Viešpačiui;  
apgaulinga svarstyklė negera.  
<sup>24</sup>Žmogaus žingsniai vedami Viešpaties,  
kas gi iš žmonių gali suprasti savo kelią?  
<sup>25</sup>Žuvinimas žmogui ryti šventuosius /daryti lengvapėdiškai įžadus/  
ir padarius įžadus atsimesti.  
<sup>26</sup>Išmintingas karalius išblaško bedievius  
ir pasuka ant jų tekinį.  
<sup>27</sup>Žmogaus kvėpavimas Viešpaties žiburys,  
kurs ištiria visas vidaus paslaptis.

pigiau nusipirkti; nusipirkęs gi giriasi savo gudrumu. Patarlė nukreipta prieš tuos, kurie įieško vien savo pelno. LXX 14,19 eil. visai išleistos. — <sup>15</sup>*Brangus rykas*: Dalykas, kurs savo vertę viršija auksą ir perlus. — <sup>16</sup>*Imk...* Plg 27,13; 61-5; 11,5; 17,18. *Ir svetimtaučių...* Kad tu neturėtumei nuostolio, jei jis lengva širdimi laidavo už svetimuosius. — <sup>17</sup>*Saldi žmogui...* Kaikam pavyksta įgyti sau duonos apgavimu, bet taip įgyta duona negalima ramiai naudotis; su ja ateina žuvinimas. — <sup>18</sup>*Karus reikia...* Plg Lk 14,31. — <sup>19</sup>*Su tuo...* Ebr t gal: Išduoda paslaptį, kas vaikščioja zaunydamas, ir su plepiu nesusidėk. — <sup>20</sup>*Kas keikia...* Pikčiausiai peržengdamas ketvirtąjį Dievo įsakymą. Jis nepasinaudos pažadu ilgo gyvenimo, bet priešingai, jo žiburys gėsta, kada jam jo labiausiai reikia. Iš jo bus atimta tai, kas daro gyvenimą šviesų ir laimingą. Plg 13,9; 19,26; 30,17; 2 Moš 21,17; 3 Moš 20,9; Mt 15,4. — <sup>21</sup>*Tėvonystė...* Ebr t: Veikia įgyta tėvonystė, t y, toki, kurios trokštama

su dideliu godumu, gal net linkint tėvui mirties, ar reikalaujant tėvonystės dar prie gyvos gimdytojų galvos. Plg Lk 15,13. — <sup>22</sup>*Nesakyk...* Nejieskok uždrausto keršto. Teisėjo dalykas skirti bausmę; pačiam gi keršyti priešinga Dievo įstatymui. Plg Rom 12,17; 1 Tes 5,15; 1 Petr 3,9. — <sup>23</sup>*Dvejopas...* Plg aug 19 e; 11,1. — <sup>24</sup>*Kas gi iš žmonių...* Žmogaus protas per daug ribotas, kad galėtų peržvelgti visą savo gyvenimo eigą, ir pasėkos ne jo valdžioje. — <sup>25</sup>*Ryti šventuosius*: Varginti, persekioti ištikimus Dievo tarnus. Ebr t: Žabangai žmogui ūmiai šaukti: Tai šventa! /t y, tai tebūna skirta ir pašvęsta Dievui. Plg Mk 7,11/, o paskui tyrinėti įžadus. Įžadas yra ypatingas dievotumo pasireiškimas; Žydiai dažnai juos darydavo be jokio apsvarstymo; todėl duodama patarimas: svarstyk dar nepadaręs įžadų, o ne paskui. — <sup>26</sup>*Išmintingas...* Plg aug 8 e. — *Ir pasuka...* Skiria bausmę. Gal turima galvoje vadinamoji tekinio bausmė. Plg 2 Kar 12,31; 1 Kron 20,3; Ješ 28,27 28

- <sup>28</sup>Gailestingumas ir tiesa sergi karalių  
ir maloningumu sustiprėja jo sostas.
- <sup>29</sup>Jaunikačių džiaugsmas — jų stiprybė,  
o senių garbė žili plaukai.
- <sup>30</sup>Žaizdos randai nutrina tai, kas pikta  
ir kirčiai siekia kūno vidų
21. <sup>1</sup>Karaliaus širdis Viešpaties rankoje kaip vandenų padalinimai:  
jis ją palenkia, kur tik nori.
- <sup>2</sup>Kiekvienas žmogaus kelias rodosi jam pačiam tiesus,  
bet Viešpats pasveria širdis.
- <sup>3</sup>Būti gailestingam ir daryti teisybę  
labiau patinka Viešpačiui nekaip aukos.
- <sup>4</sup>Akių puikybė yra širdies pasipūtimas;  
bedievių žiburys — nuodėmė.
- <sup>5</sup>Stipriojo mintys visados užimtos apstybe,  
kiekvienas gi tinginys — visados neturte.
- <sup>6</sup>Kas krauna turtus melo liežuvio, tas tuščias ir be išmonės,  
ir išpainioja į mirties žabangus.
- <sup>7</sup>Bedievių plėšimai pražudys juos,  
nes jie nenori daryti, kas teisinga.
- <sup>8</sup>Suktas žmogaus kelias, kurs jam svetimas:  
kas gi nesuteptas, to darbas tiesus.
- <sup>9</sup>Verčiau sėdėti ant stogo kampo,  
kaip būti su vadinga moteriške ir bendruose namuose.
- <sup>10</sup>Bedievio siela trokšta pikto;  
jis nepasigaili savo artimo.
- <sup>11</sup>Nuplaktas išjuokėją, neišmanėlis darosi išmintingesnis,  
ir jei seka išmintingąjį, jis išgyja žinojimo.
- <sup>12</sup>Teisusis mąsto apie bedievio namus,  
kad atitrauktų bedievių nuo pikto.

ir k. — <sup>27</sup>*Viešpaties žiburys*. Žmogaus siela tai žiburys, kurį Viešpats įžibina ir kurs pasiekia visas širdies slėpynes. — <sup>28</sup>*Gailestingumas ir...* Nurodoma geriausi sosto ramsčiai. — <sup>29</sup>*Džiaugsmas*. Ebr t: Gyrius. — *Garbė*. Ebr t: Grožis, papuošalas. — <sup>30</sup>*Pikta...* Rykštės paliekami randai kūne atima piktumą nuo sielos. Tačiau žmogų valo ne tik viršiniai randai, bet taip pat ir vidinė drausmė

21. <sup>1</sup>*Karaliaus...* Netik žmogaus nutarimo pasėkos yra Dievo rankoje, bet ir patys nutarimai. — *Vandenų padalinimai*. Anot Ebr t: Vandens srovės. — <sup>2</sup>*Kiekvienas*. Plg 16,2; 20,24. Vienas Dievas visa mato be paklydimų, todėl k žmogus imasi, turi tai daryti ne be Dievo. — <sup>3</sup>*Labiau patinka...* Plg Mt 23,23. Atmetama ne pati akims matoma auka, bet toki, kuriai trūksta tinkamo vidinio jausmo. Viršinė auka ir vidinis jausmas turi būti taip sujungti, kaip kūnas ir siela. Plg Mt 6,6-8 o Oš 6,6. — <sup>4</sup>*Yra...*

Ebr t: Ir pasipūčianti širdis ir piktųjų žiburys /t y, laimė/ yra vien nuodėmė. — <sup>5</sup>*Stipriojo...* Ebr t: Stropaus žmogaus sumanymai atneša tik apstumą, kas gi per daug skubus, tas bus neturte. — Tikrai stropus visa daro apsvarstęs ir rūpestingai. — <sup>6</sup>*Melo liežuvio*: Meluodamas, vil-taviliaudamas, kitus apkalbinėdamas ir kitais neteisingais būdais. Ebr t: Įgyjimas turtų melo liežuvio yra nykštąs kvėpimas tų, kurie jieško mirties. — <sup>7</sup>*Plėšimai*. Ebr t: prievartos atima juos, t y, ištumia juos pačius į prapultį. — <sup>8</sup>*Žmogaus kelias, kurs...* Ebr t: Nusikaltusio žmogaus kelias. — <sup>9</sup>*Stogo kampo...* Gulščio rytiečių namų stogo kampe, kur labiau jaučiama vėjo pūtimas. Plg žem 19 e; 25,24. — <sup>10</sup>*Trokšta pikto*: Geidžia kenkti artimui. — *Jis nepasigaili...* Anot Ebr t: Neranda jo akyse pasigailėjimo artimas. — <sup>11</sup>*Neišmanėlis*: Neklastingas, atviras. Plg 19,25. — *Ir jei seka...* Ebr t: Bet jei mokoma išmintingą,



- <sup>13</sup>Kas užsikemša sau ausį, šaukiant beturčiui,  
pats šauks ir nebus išklaustas.
- <sup>14</sup>Slapta dovana maldo pykčius,  
ir dovana antyje didžiausią užsidegimą.
- <sup>15</sup>Daryti kas teisinga teisiamam džiaugsmas,  
ir išgąstis piktadariams.
- <sup>16</sup>Žmogus, kurs nuklysta nuo mokslo kelio,  
bus milžinų susirinkime.
- <sup>17</sup>Kas mėgsta puotas, bus neturte ;  
kas mėgsta vyną ir riebius dalykus, nepralobs.
- <sup>18</sup>Už teisųjį duodama bedievis  
ir už teisiuosius — neteisingas.
- <sup>19</sup>Verčiau gyventi tuščioje šalyje,  
kaip su vaidinga ir rūščia moteriške.
- <sup>20</sup>Pageidaujamas turtas ir aliejus teisiųjio namuose,  
bet negudrus žmogus tai išaikvoja.
- <sup>21</sup>Kas seka teisybę ir gailėstingumą,  
randa gyvenimą, teisybę ir garbę.
- <sup>22</sup>Išmintingas įkopia į karžygių miestą  
ir sugriaua stiprybę, kuria jis pasitikėjo.
- <sup>23</sup>Kas sergi savo burną ir savo liežuvį,  
sergi savo sielą nuo suspaudimų.
- <sup>24</sup>Nemokytu vadinama puikus ir išdidus,  
kurs rūstybėje parodo puikybę.
- <sup>25</sup>Troškimai užmuša tinginį,  
nes jo rankos nenorėjo nieko dirbti.
- <sup>26</sup>Visą dieną jis geidžia ir trokšta ;  
kas gi teišus, tas duoda ir nesiliauja.
- <sup>27</sup>Bedievių aukos nuoboda,  
nes atnašaujamos iš nusikaltimo.
- <sup>28</sup>Liudytojas melagis žus,  
klusnus žmogus skelbs nugalejimus.

jis įgyja žinojimo. <sup>12</sup>*Teisusis* : Dievas, kurs yra visų teisiasis. — *Kad atitrauktų...* Ebr t : Ir įmeta bedievių į nelaimę /teismo metui atėjus. Plg 22,12/. — <sup>13</sup>*Kas užsikemša...* Galėdamas sušelpiti. — *Pats šauks* : patekęs dėl savo širdies kietumo į nelaimę. Plg Tob 4,7 ; Mt 18,23-25. — <sup>14</sup>*Slapta...* Plg 17,8 ; 18,16 ; 19,5. — <sup>15</sup>*Išgąstis*. Ebr t : Žuvinimas. — <sup>16</sup>*Mokslo* : Išminties. — *Milžinų*. Ebr t : Šešėlių. Taip vadinama mirusiųjų vietos gyventojai. Plg 2,18 ; 9,18 ; Ijob 26,5. — <sup>17</sup>*Riebius dalykus*. Ebr t : Aliejų. Be vyno ir aliejaus negali pas rytiečius apsieiti joks didesnis pokylis. — <sup>18</sup>*Už teisųjį* : Teisiamam išvaduoti... Plg Ješ 43,3. <sup>19</sup>*Verčiau...* Plg aug 9 e ; žem 25,24 ; Ekli 25,23. — <sup>21</sup>*Gyvenimą*. Žr aug 3,16. — *Teisybę ir garbę* : Teisybę kaip pasiliekančią stovį

ir viršinę pagarbą. — <sup>22</sup>*Išmintingas...* Išmintis galingesnė už tvirtoves. Plg 24,5 ; Pam 9,14. — <sup>23</sup>*Kas sergi...* Plg 12,13 ir k. — <sup>24</sup>*Nemokytu*. Ebr t : Išjuokėju, todėl pikčiausiu bedieviu. — *Kurs rūstybėje*. Ebr t : Kurs elgiasi su puikybe be saiko. — <sup>25</sup>*Užmuša* : Daro jį nelaimingą, nes dėl jo tinginystės jie negali įvykti. — <sup>27</sup>*Bedievių*. Plg 15,8 ; Ekli 34 21. — *Nes atnašaujamos...* Ebr t : Juo labiau, jei atnašaujamos su nusikaltimu, t y, su nedoru tikslu, lyg kad aukomis būtų galima papirkti Dievą, kaip paperkama žemiškąjį teisėją. — <sup>28</sup>*Klusnus...* Ebr t : Žmogus, kurs klausosi, kalbės visuomet, t y, teisus, pasiklausęs ir pažinęs dalykus, apie kuriuos jis turi liudyti, pasakys tiesą, ir jo žodžiai visuomet pasiliks teisingi, niekuomet nebus įrodyta, kad juose yra melo. —

- <sup>29</sup>Žmogus bedievis begėdiškai sudeda savo veidą,  
kas gi teisus, tas taiso savo kelią.
- <sup>30</sup>Nėra išminties, nėra gudrybės,  
nėra patarimo prieš Viešpatį.
- <sup>31</sup>Žirgas rengiamas karo dienai,  
bet Viešpats suteikia laimėjimą
22. <sup>1</sup>Verčiau geras vardas nekaip daug turtų,  
vertesnė už sidabrą ir auksą malonė.
- <sup>2</sup>Turtingas ir beturtis susitinka,  
abiejų gi Sutvėrėjas yra Viešpats.
- <sup>3</sup>Buklus mato pikta ir slepiasi,  
neišmanėlis eina pro šalį ir gauna kentėti.
- <sup>4</sup>Kuklumo vaisius baimė Viešpaties,  
turtai, garbė ir gyvenimas.
- <sup>5</sup>Ginklai ir kalavijai nedorėlio kelyje,  
kas gi sergi savo sielą, tas traukiasi nuo jų toli.
- <sup>6</sup>Sakoma patarlėje: Jaunikaitis, įpratęs į savo kelią,  
ir pasenęs nepasitraukia iš jo.
- <sup>7</sup>Turtingas viešpatauja beturčiams,  
ir kas skolinasi, tas darosi skolintojo vergas.
- <sup>8</sup>Kas sėja neteisybę, pjaus nelaimės  
ir bus sunaikintas savo rūstybės rykšte.
- <sup>9</sup>Kas linkęs į gailėstingumą, tas laiminamas,  
nes savo duonos duoda beturčiui.
- Pergalę ir pagarbą įsigyja, kas duoda dovanų;  
bet jis pasigauna sielą tų, kurie jas ima.
- <sup>10</sup>Išmesk išjuokėją ir kartu su juo išeis barniai,  
ir liausis vaidai ir koneveikimai.
- <sup>11</sup>Kas mėgsta širdies tyrumą,  
dėl savo lūpų malonumo turės prietelį karalių.

<sup>29</sup>*Begėdiškai sudeda...* Jam rodosi nesą pavojaus, kad jis galėtų žūti. — *Taiso...* Sustiprina. — <sup>30</sup>*Nėra išminties...* Plg Jer 9,13. Joki žmonių išmintis negali lygintis su Dievu. — <sup>31</sup>*Žirgas...* Plg Ps 19,8. Kaip žmonių išmintis, taip ir jų stiprybė nieko nereiškia be Viešpaties

22. <sup>1</sup>*Verčiau...* Plg Pam 7,2. — *Malonė*: Palankumas, kurį nusipelnoma pas žmones. — <sup>2</sup>*Turtingas...* Plg 29,13. Dievas rūpinasi vienu ir kitu, todėl turtingam nevalia skriausti beturčio, beturčiui gi norėti išplėsti lobį iš turtingojo. Žmonės turi pripažinti, kad jų stovio skirtumas Dievo padarytas ir juo pasinaudoti išsilavinimui dorybėse. Beturtis ir turtingas statomi vienas prieš kitą, bet vienas kitam yra reikiamas, vienas kitam sutverti. Viešpats padarė turtingą, kad jis šelptų beturtį, padarė beturtį, kad išmėgintų turtingąjį /Aug/. — <sup>3</sup>*Buklus...* Plg 27,12. Išmintis apsaugo nuo daugelio nelaimių. — <sup>4</sup>*Kuklumo vaisius...*

Ebr t: Nuolankumo, baimės Dievo užmokestis yra turtai... Nuolankumas tai šaknis ir auklėtoja baimės Dievo ir visų dorybių. Tolesnės nuolankumo pasėkos: turtai, gyvenimas, garbė. — <sup>5</sup>*Ginklai ir kalavijai*. Ebr t: Erškėčiai ir slastai. — Jais baudžia Dievas piktuosius. — <sup>6</sup>*Sakoma patarlėje*. Tų ž Ebr t nėra. — *Jaunikaitis...* Ebr t: Mokyk jaunikaitį, žiūrėdamas jo kelio, t y, dorybės kelio. — <sup>7</sup>*Turtingas...* Patarimas nedaryti skolų. — <sup>8</sup>*Ir bus sunaikintas...* Ebr t gal: Ir jo per didelės drąsos lazda bus sunaikinta. LXX čia pridėtas žodžiai, kurių pradžią mini šv Povilas /2 Kor 9,7/: Dievas laimina žmogų, kurs linksmas ir kurs duoda; jis sunaikina savo darbų tuštumą /t y atsiųgina išmaldomis už savo negerus darbus/. — <sup>9</sup>*Kas linkęs...* Ebr t: Gera akis pati bus /Dievo/ palaiminta. Plg Ėkli 31,28. — *Pergalę...* Tų ž iki eil galui nėra Ebr t. Plg 16,9. — <sup>11</sup>*Karalių*: Dangaus kara-

- <sup>12</sup>Viešpaties akys sergi žinojimą,  
neteisiojo gi žodžiai žūna.  
<sup>13</sup>Tinginy sako: Liūtas lauke,  
galiu būti sudraskytas viduryje gatvės.  
<sup>14</sup>Svetimos moters burna gili duobė;  
prieš ką Viešpats rūstinasi, tas į ją krenta.  
<sup>15</sup>Paikybė įrišta vaiko širdyje,  
ir drausmės rykštė išvaro ją.  
<sup>16</sup>Kas skriaudžia beturtį, kad padaugintų savo turtus,  
pats duos turtingesniai ir bus neturte

\* \* \*

- <sup>17</sup>Palenk savo ausį ir klausykis išminčių žodžių,  
ir pakreipk savo širdį į mano mokslą.  
<sup>18</sup>Jis bus tau gražus, jei laikysi jį savo viduje,  
ir juo patvins tavo lūpos,  
<sup>19</sup>Kad tavo pasitikėjimas būtų Viešpatyje,  
nes todėl šiandien aš tau jį ir rodau.  
<sup>20</sup>Štai aš aprašiau jį tau trejopai  
mintimis ir žinojimu,  
<sup>21</sup>Kad tau parodyčiau tiesos stiprumą ir žodžius,  
kad jais atsakytumei tiems, kurie yra tave siuntę.  
<sup>22</sup>Nedaryk prievartos beturčiui, dėl to kad jis yra beturtis,  
ir neslėgk pavargėlio vartuose;  
<sup>23</sup>Nes Viešpats gina jo bylą,  
ir perdurs tuos, kurie perdūrė jo sielą.  
<sup>24</sup>Nebūk prietelis rūsčiam žmogui  
ir nevaikščiok su padūkusių žmogumi,  
<sup>25</sup>Kad kartais neišmuktumei jo takų  
ir neimtumei papiktinimo savo sielai.

lių, Dievą. Sąlygos tai prietelystei įgyti: Širdies nekaltybė ir žodžių tobulumas. — <sup>12</sup>*Viešpaties akys...* Ant žmonių, kurie turi žinojimą, išminčių, dorybių, budi juos sergėdama Dievo akis, kurs neduoda pasisėkimo melo šnekai, norinčiai anuos pražudyti. — <sup>13</sup>*Tinginy...* Tinginy randa juokingiausių priežasčių, kad tik pasiliktų namie be darbo. Su didele tat ironija čia nurodoma tokio tiningio pasiteisinimas: liūtas lauke, — kurs tačiau neeina į miestą ir nedrasko žmonių gatvėje. Plg 15,19; 26,13. — <sup>14</sup>*Svetimos...* Svetmoterės. — *Gili duobė*: iš kurios, įpuolus, nebegalima išlipti. — *Viešpats rūstinasi...* Dievas kada baidžia už nuodėmės, palikdamas žmogų pasinerti kitose nuodėmėse. — <sup>15</sup>*Drausmės...* Plg 13,24; 19,18 ir k. — <sup>16</sup>*Kas skriaudžia...* Nurodoma nelaimė, koki dažnai sutinka neteisingą beturčio skriaudėją

### III. Išminčių žodžių rinkinys /22,17-24,22/. Pirmas priedas.

22,17-24,22. Didžiasai Saliamono Patarlių rinkinys baigiamas dviem priedais. Juodviejų pirmas prasideda trumpu paraginimu klausytis išminčių žodžių ir dėtis juos sau į širdį /22,17-21/. Toliau kartojama ir patvirtinama žmogaus prievolės jo artimų atžvilgiu ir vėl įrodinėjama reikalus išminties /22,22-24,22/

<sup>17</sup>*Palenk...* Plg 3,1... 4,1... — <sup>20</sup>*Trejojai*: Kelis sykius. — *Mintimis*: Patarimais ir su žinojimu. — <sup>21</sup>*Kad tau parodyčiau...* Ebr t: Kad tau parodyčiau tiesos žodžių tikrumą, kad tu galėtumei atsakyti tikrais žodžiais tiems, kurie tave siuntė

<sup>22</sup>*Kad jis beturtis*: Kad niekas jam nepadeda. — *Vartuose*: Kur buvo daromas teismas. — <sup>23</sup>*Ir perdurs*... Ebr t: Ir jis išplėš gyvybę iš tų, kurie iš jo išplėšia. — <sup>24</sup>*Rūsčiam*

- <sup>26</sup>Nebūk su tais, kurie paduoda sau rankas,  
ir kurie stato save laidais už skolas,  
<sup>27</sup>Nes jei neturi iš ko atiduoti,  
tai koks yra reikalas, kad imtų antklodę nuo tavo guolio?  
<sup>28</sup>Neperžengk senų ribų,  
kurias tavo tėvai paskyrė.  
<sup>29</sup>Matai žmogų, greitą savo darbe?  
Jis stovės karalių akivaizdoje ir nebus su negarbingais

23. <sup>1</sup>Atsisėdęs valgyti su kunigaikščiu  
rūpestingai stebėk, kas ties tavim padėta,  
<sup>2</sup>Ir įsistatyk sau peilį į gerklę,  
jei tačiau turi savo valdžioje savo sielą.  
<sup>3</sup>Negeisk jo valgių,  
nes tai melo duona.  
<sup>4</sup>Nevargk, kad pralobtumei,  
bet paskirk savo gudrybei ribas.  
<sup>5</sup>Nekelk savo akių į gėrybes, kurių negali turėti,  
nes jos pasidaro sau sparnus kaip erelio ir skrenda į padanges.  
<sup>6</sup>Nevalgyk su pavydžiu žmogumi  
ir negeisk jo valgių,  
<sup>7</sup>Nes panašiai į žynių ir burtininką  
jis sprendžia tai, ko nežino.  
Valgyk ir gerk, sakys jis tau,  
bet jo širdis ne su tavim.  
<sup>8</sup>Suvalgytą maistą tu išvėmsi  
ir prarasi savo gražias kalbas.  
<sup>9</sup>Nekalbėk į neišmintingųjų ausis,  
nes jie paniekins tavo žodžių mokslą.

žmogui... Nes jo rūstumas gali būti tau pačiam žuvimo žabangai. Plg 29,22. — <sup>26</sup>*Paduoda sau rankas*: Rankos padavimu patvirtina savo be apsvarstymo padarytą pasižadėjimą būti laidu. Plg 6,1-4; 11,5 ir k. — <sup>27</sup>*Kad imtų antklodę*... Kaip užstatą: skolintojui buvo leidžiama imti kaip užstatą net antklodę, bet tik dienos metui; vakare reikėdavo ją sugrąžinti. Plg 2 Moš 22,27. — <sup>28</sup>*Neperžengk*... Ebr t: Neperkelk. Plg 15-25; 23,10. — <sup>29</sup>*Greitą*: Stropų. Toks žmogus bus paimtas tarnauti pačiam karaliui

23. <sup>1</sup>*Atsisėdęs*... Nemaža garbė būti pakviestam valgyti kartu su valdovu, bet sujungta su pavojumi. — *Kas ties tavim padėta*: Nevalgyk per daug godžiai. Ebr t: kalbama ne apie padėtus valgius, bet apie aplinkybes, kuriose radosi pakviestas. — <sup>2</sup>*Ir įsistatyk*... Nevalgyk per daug, valgyk atsargiai, lyg kad turėtum peilį gerklėje. — *Jeį tačiau*... Geriau anot Ebr t: Jei tu godus žmogus. — <sup>3</sup>*Jo valgių*. Ebr t: Jo skanumynų.

— *Melo duona*: Apgaulingas valgis, nes tau duodamas ne tik, kad tave pavaišintų, bet ir tam, kad pasinaudotų tavimi saviems tikslams. — <sup>4</sup>*Nevargk*... Ebr t: minimas vargas sujungtas su dideliu susirūpinimu ir neramumu. — *Paskirk*... Ebr t: Pamesk savo gudrybę, t y, nesinaudok tuo tikslu savo gudrybe. — <sup>5</sup>*Nekelk*. Ebr t: Ar tu skrisi savo akimis į jas/gėrybes/, ir štai nebėra? Nes jos... t y, argi verta godžiai kelti savo akis į dalyką, kurs žūna pirma, negu galima jis pasiekti. — <sup>6</sup>*Jo valgių*. Ebr t: Skanumynų. Plg 3 e. — <sup>7</sup>*Nes panašiai* ...: Jis kalba pats nežinodamas, ką sako, lyg žyniai, kurie savo tariamų pranašysčių tuštumą dengia žodžių daugybe. Ebr t neaiškus; jo prasmė gal toki: Nes kaip jis mano savo širdyje, taip yra, /o ne taip kaip rodosi/. — <sup>8</sup>*Tu išvėmsi*: Sujaudintas pavydu ir širdies klastingumu to, kurs pakvietė tave į vaišes. — *Gražias kalbas*: Dėkojimo žodžius, kuriais tu kaip svečias su juo atsisveikinsi. —

- <sup>10</sup>Neliesk neišmanėlių ribų  
ir neeik į našlaičių dirvą,  
<sup>11</sup>Nes jų giminaitis galingas,  
ir jis gins jų bylą prieš tave.  
<sup>12</sup>Teisigilina tavo širdis į mokslą,  
ir tavo ausys į žinojimo žodžius.  
<sup>13</sup>Nesigailėk vaikui drausmės,  
nes jei užgausi jį rykšte, jis nemirs.  
<sup>14</sup>Tu užgausi jį rykšte  
ir išlaisvinsi jo sielą iš pragaro.  
<sup>15</sup>Mano sūnau, jei tavo dvasia išmintinga,  
mano širdis džiaugsis kartu su tavim,  
<sup>16</sup>ir mano inkstai linksmai krustelės,  
kai tavo lūpos kalbės, kas tiesu.  
<sup>17</sup>Tegul tavo širdis nepavydi nusidėjėliams,  
bet visą dieną būk Viešpaties baimėje ;  
<sup>18</sup>Nes turėsi vilties paskutinę valandą,  
ir tavo laukimas nebus iš tavęs atimtas.  
<sup>19</sup>Klausyk, mano sūnau, ir būk išmintingas  
ir vesk tiesiu keliu savo sielą.  
<sup>20</sup>Nebūk girtuoklių puotose, nė pokyliuose tų,  
kurie susineša mėsos valgyti,  
<sup>21</sup>Nes kurie leidžia laiką gėrimuose ir  
lėbauja, eina į neturtą,  
ir girtuoklių miegas vilki skarmalais.  
<sup>22</sup>Klausyk savo tėvo, kuriam tu gimei,  
ir neniekink savo pasenusios motinos.  
<sup>23</sup>Pirk tiesos ir neparduok išminties,  
mokslo ir išmanymo.  
<sup>24</sup>Teisiojo tėvas šukauja iš džiaugsmo ;  
kas pagimdė išmintingą, tas juo linksminasi.  
<sup>25</sup>Tesidžiaugia tavo tėvas ir tavo motina,  
ir tegul linksmai šukauja, kuri tave pagimdė.

<sup>9</sup>*Neišmintingųjų* : Tų, kurie priešinasi tiesai. — <sup>10</sup>*Neliesk...* Ebr t : Neperkelk senų ribų... Plg 22,28. — *Neeik...* Su tikslu pasisavinti dirvą prievarta. — <sup>11</sup>*Giminaitis...* Artimiausis giminaitis turėjo prievolę atkeršyti už žmogaus nužudymą. Čia tas galingas giminaitis, kurs padeda našlaičiams, yra pats Dievas. Plg 4 Moš 35,12... Ijob 19,25. — <sup>12</sup>*Teisigilina...* Ebr t : Vesk savo širdį... — <sup>13</sup>*Nesigailėk...* Plg 13,24 ; 19,20 ; 29,15 ; Ekli 30,1. — <sup>14</sup>*Pragaro*. Ebr t : Mirusiųjų buveinės. — <sup>15</sup>*Jei tavo dvasia*. Jei mokytinis per drausmę įgys išminties, tai padarys džiaugsmo mokytojui. — <sup>17</sup>*Tegul...* Ebr t : Tegul tavo širdis nepavydi dėl nusidėjėlių, bet visuomet dėl baimės Viešpaties. Plg 24,1. — <sup>18</sup>*Nes turėsi...* Ebr t : Nes iš tikrųjų yra

ateitis, ir tavo viltis nebus sunaikinta. — Gražus išpažinimas tikėjimo į būsimąjį gyvenimą ir į sielos nemarumą. — <sup>19</sup>*Keliu* : Viešpaties skirtu dorybės keliu. — <sup>20</sup>*Nebūk girtuoklių...* Ebr t : Nebūk tarp gėrėjų vyno, nei tarp tų, kurie per daug valgo mėsos. Plg Mt 11,19. Kalbama apie žmones, darančius bendras puotas, kurioms surengti kiekvienas duodavo savo dalį. Plg I Kor 11,21. — <sup>21</sup>*Girtuoklių miegas...* Girtuokliavimas ir po jo miegas atima norą dirbuoti, veda į neturtą taip, kad galų gale žmogus nieko nebeturėdamas būna priverstas vilkėti skarmalais. — <sup>22</sup>*Klausyk...* Plg 1,8 ir k ; Ekli 3,1. — <sup>23</sup>*Pirk...* Jieškok su didžiausiu rūpestingumu ir neišsižadėk jos už jokus piniigus. Plg Mt 13,45. — <sup>24</sup>*Duok...* Čia

- <sup>26</sup>Mano sūnau, duok man savo širdį,  
ir tesilaiko tavo akys mano kelių.
- <sup>27</sup>Nes kekšė gili duobė,  
ir svetimoji angštas šulinys.
- <sup>28</sup>Ji tykoja kelyje kaip galvažudys  
ir pamčius neatsargius užmuša.
- <sup>29</sup>Kam vargas? Kieno tėvui vargas? Kam vaidai? Kam duobės?  
Kam be priežasties žaizdos? Kam paraudusios akys?
- <sup>30</sup>Argi ne tiems, kurie gaišta prie vyno?  
ir rūpinasi tuštinimu taurių?
- <sup>31</sup>Nežiūrėk į vyną, kad jis gelsvai žiba,  
kad jo spalva stiklė blizga.
- <sup>32</sup>Jis įeina švelniai, bet galų gale įgelia kaip gyvatė,  
ir kaip angis išlieja nuodus.
- <sup>33</sup>Tavo akys stebės svetimtautes,  
ir tavo širdis kalbės nedorus dalykus.
- <sup>34</sup>Ir tu būsi kaip žmogus miegas jūros viduryje,  
ir lyg apsnūdęs vairininkas pametęs vairą.
- <sup>35</sup>Ir sakysi: Mane mušė, bet man neskaudėjo;  
tampė mane, bet aš nejaučiau.  
Kada gi pabusiu ir vėl rasiu vyno?

24. <sup>1</sup>Nepavydėk piktiems žmonėms  
ir netrokšk su jais būti;
- <sup>2</sup>Nes jų širdis mąsto apie plėšimus,  
ir jų lūpos kalba apgaules.
- <sup>3</sup>Namai statomi išmintimi  
ir sustiprėja gudrybė.

atsiliepia įasmeninta išmintis. Plg 8,4,5. — *Tesilaiko...* Ebr t: Tegul pamėgsta mano kelius. <sup>27</sup>*Gili duobė.* Plg 22,12. — *Angštas šulinys.* Rytiečių šuliniai, kuriuose laikomas lietaus vanduo, tai gilios duobės plačios apačioje, viršuje gi visai angštos, taip kad jų angą galima uždengti vienu akmenimi /1 Moš 29,10; 2 Moš 21,33/. Kas nors įkritęs į tokį šulinį, nebegali iš jo išlipti be svetimės pagalbos; tolygiai beveik visai žuvusių reikia laikyti tas, kas susideda su svetmotere. — <sup>28</sup>*Ir pamčius neat-sargius...* Ebr t: Ir daugina neištikimus /nusikaltėlius/ tarp žmonių. — <sup>29</sup>*Kam vargas...* Plg aug 20,21 e. Ebr t: Kam o! Kam vargas? Pas ką vaidai? Pas ką dejavimai nuo žaizdų dėl nieko? — Gyvai vaizduojama artimiausios girtuoklystės pasėkos. — <sup>30</sup>*Rūpinasi...* Ebr t: Kurie ateina ragauti maišyto /su kvėpinčiais žolynais/ vyno. <sup>31</sup>*Gelsvai žiba.* Ebr t: Raudonas. — <sup>32</sup>*Tavo akys...* Girtuoklis yra linkęs į paleistuvystę. — *Svetimtautes:* Svetimas moteris. Anot kaikiurių Ebr t: matys sveti-

mus, nepaprastus dalykus. — Tai būtų aliuzija į girtuoklių vaidentuvės suklidimus. — *Tavo širdis kalbės...* Burna kalba tai, kas eina iš širdies, vynas gi sužadina netikusias mintis ir nuodėmingus pageidimus. — <sup>34</sup>*Tu būsi kaip žmogus...* Girtuoklystės yda yra tai sunaikinimas sveikatos, gyvenimo, nekaltybės ir visokios dorybės. — *Lyg apsnūdęs...* Ebr t verčiama kaikiurių taip: Kaip žmogus atsigulęs laivo stiebo viršūnėje. — <sup>35</sup>*Ir sakysi.* To perėjimo ž nėra Ebr t. Toliau kalbama girtuoklio žodžiais. — *Mane mušė...* Vynu apsvaigintas girtuoklis nejaučia nei jam daromo skausmo; jis gėrisi savo girtuokliavimu ir apsvaigimu. — *Kuomet gi...* Ebr t: Kai atbusiu, aš vėl jo įieškosiu. — Girtuoklis nepataisomas

24. <sup>1</sup>*Nepavydėk...* Plg 23,17. — <sup>2</sup>*Apie plėšimus.* Ebr t: Apie žuvimą, sunaikinimą. — *Apgaules.* Ebr t: Vargą /kitiems/. — <sup>3</sup>*Namai statomi išmintimi...* Plg 14,1. Taigi nėra ko pavydėti piktiesiems, nes tik per išmintį įgyjama tikrų turtų, piktieji

- <sup>4</sup>Mokslu sandėliai prikraunami  
visokio brangaus ir geriausio lobio.
- <sup>5</sup>Išmintingas žmogus tvirtas,  
ir mokytas žmogus stiprus ir pajėgus.
- <sup>6</sup>Nes karas pradedama su gudriu prisirengimu,  
ir ten laimėjama, kur būna daug pasitarimų.
- <sup>7</sup>Paikam išmintis per daug augsta :  
vartuose jis neatveria savo burnos.
- <sup>8</sup>Kas mano daryti piktą,  
bus vadinamas paikas.
- <sup>9</sup>Paikojo galvojimas yra nuodėmė,  
ir apkalbinėtojas — nuoboda žmonėms.
- <sup>10</sup>Jei nustojęs drąsos nusimeni suspaudimo dieną,  
tai tavo stiprumas sumažėja.
- <sup>11</sup>Gelbėk tuos, kurie vedami mirti,  
ir nesiliauk gelbėjęs tuos, kurie vedami nužudyti.
- <sup>12</sup>Jei sakytumei : trūksta man jėgų,  
tai tas, kurs tyrinėja širdį, tai žino,  
Ir nėra nieko, kas būtų paslėpta tavo gyvybės sergėtojui ;  
jis atsilygins žmogui, žiūrėdamas jo darbų.
- <sup>13</sup>Valgyk, mano sūnau, medaus, nes jis geras,  
ir medaus syvo, kurs labai saldus tavo gerklei.
- <sup>14</sup>Taip ir išminties mokslas tavo sielai ;  
jį radęs turėsi paskučiausią valandą vilties,  
ir tavo viltis nenueis niekais.
- <sup>15</sup>Netykok ir neieškok bedievyستės teisingo namuose,  
ir nedrumsk jo ramybės ;
- <sup>16</sup>Nes septynis kartus teisusis puls ir atsikels,  
bedievis gi nugrims į nelaimę.
- <sup>17</sup>Kai žlunga tavo neprietelis, nesidžiaugk,  
ir jam žūnant tegul tavo širdis linksmai nešūkauja,

gi neturi išminties. Jie, statydami sau namus iš neteisingai įgytų gėrybių, rengia tik akmenis tai akmenų krūvai, kurią žmonės sumes ant prakeiktųjų. — <sup>5</sup>*Tvirtas* : Kaip uola. — *Mokytas žmogus*... Ebr t : Mokslo žmogus sustiprina savo galybę. — <sup>6</sup>*Nes karas*... Plg 20,18. — *Pasitarimų*. Ebr t : Patarėjų. Plg 11,14 ; 15,22. — <sup>7</sup>*Vartuose*... Teismo vietoje ir viešoje sueigoje jis negali atsilipti. Plg 22,22. — <sup>8</sup>*Paikas*. Ebr t : Klastininkas arba sukčius. — <sup>9</sup>*Galvojimas nuodėmė*, t y, paikojo mintys visuomet krypta į tai, kas nuodėminga. — *Apkalbinėtojas*. Ebr t : Išjuokėjas. — <sup>10</sup>*Stiprumas sumažėja* : Todėl melskis, kad tavo jėgos eitų didyn, sako šv Augustinas. Kaikurie, truputį pataisydami Ebr t, verčia jį taip : Jei buvai vangus, tai suspaudimo dieną tavo išteklis bus mažas. — <sup>11</sup>*Tuos, kurie*... Beturčius ir prislėgtus, kuriuos nori neteisingai nužudyti bedieviai. Plg Ps 81,4. Tą

patarimą ištikimai vykdė Daniėlis, gelbėdamas Susaną. Plg Dan 14. — <sup>12</sup>*Trūksta man jėgų*. Ebr t : Mes jo nežinojome. — *Tyrinėja*. Ebr t : Pasveria. — Paaškinama, kaip tuščias pasiteisinimas žmonių, nenorinčių padėti nekaltai skriaudžiamam. <sup>13</sup>*Valgyk*... Išmintis palyg nama su medaus saldumu. <sup>14</sup>*Taip ir*... Ebr t : Žinok, kad taip pat yra su išmintimi. — *Paskučiausia*... Žr 23,18. — <sup>15</sup>*Netykok*... Ebr t : Netykok, bedievi, teisingo namų. — <sup>16</sup>*Nes* : Dievas apgins teisųjį nuo nelaimės. — *Teisusis puls*... Kalbama čia ne apie teisųjų nuodėmę, bet apie sielvartus ir Dievo globą : nors jis ir septynis kartus simbolinis skaitmuo. Plg Įjob 5,19/ gautų kentėti iš tavęs nuostolį, tačiau jis vėl atsikels. Be abėjų, tai taip pat tikra tiesa moraline prasme : Nusikalsti tai žmogaus prigimties silpnybė, ir taip nupuola dažnai taip pat teisusis ; tačiau jis nepasilieka nuodėmėje, bet tuojau

- <sup>18</sup>Kad kartais Viešpats nepastebėtų ir tai jam nepatiktų,  
ir kad jis nenugręžtų nuo jų savo rūstybės.
- <sup>19</sup>Nesiginčyk su pikčiausiais  
ir nepavydėk dėl bedievių,
- <sup>20</sup>Nes piktieji neturi vilties būsimųjų dalykų,  
ir bedievių žiburys gęsta.
- <sup>21</sup>Bijok, mano sūnau, Viešpaties ir karaliaus  
ir nesusidėk su apkalbinėtojais,
- <sup>22</sup>Nes ūmiai iškyla jų prapultis,  
ir kas gi žino vieno ir kito žuvimą
- <sup>23</sup>TAI TAIP PAT IŠMINTINGIESIEMS.**  
Žiūrėti asmens teisme negera.
- <sup>24</sup>Kas sako bedieviui: tu teisus, tuos keikia tautos,  
ir jų bodisi giminės.
- <sup>25</sup>Kas gi pasmerkia, tie giriami,  
ir jiems ateina palaiminimas.
- <sup>26</sup>Bučiuoja lūpas, kas atsako tiesius žodžius.
- <sup>27</sup>Atlik lauke savo darbą  
ir rūpestingai įgyvenk savo dirvą;  
paskui galėsi statyti savo namus.
- <sup>28</sup>Nebūk be reikalo liudytojas prieš savo artimą  
ir nieko nesuvedžiok savo lūpomis.
- <sup>29</sup>Nesakyk: Kaip jis man padarė, taip aš jam darysiu;  
atsilyginsi kiekvienam, žiūrėdamas jo darbo.
- <sup>30</sup>Ašėjau per tinginio dirvą  
ir per paiko žmogaus vynuogyną,
- <sup>31</sup>Ir štai visur buvo pilna dilgių,  
ir jis buvo apaugęs erškėčiais,  
ir akmėnimė tvora buvo sugriauta.
- <sup>32</sup>Tai pamatęs dėjau sau į širdį  
ir mokiaus iš šito pavyzdžio:

keliasi iš nupuolimo, ir nuodėmė, kuri įsiveržia į jo širdį, tai ne įnamis, bet praeinaš svetimtautis /Auk-sab, Aug, Grig-Did/. Toliau, tai maži nusikaltimai, kuriuos teisusis padarė dėl žmogui prigimtos silpnybės; jie neatima iš jo sielos gyvybės, tikėjimo, vilties, meilės ir malonės /Beda/. — <sup>18</sup>*Nepastebėtų ir tai...* Tavo džiaugsmas dėl nelaimės, tavo pikti jausmai, kuriuos Dievas matys, turėtų atvesti tau Dievo rūstybę ir teismą. — *Nenugręžtų...* Ir neperkeltų jos ant tavęs. — <sup>19</sup>*Nesiginčyk...* Ebr t: Nesikarščiuok dėl piktadarių. — <sup>20</sup>*Piktieji...* Anot Ebr t: Piktiesiems nėra atėties /amžinos laimės/. Plg 14 e. — *Žiburys...* Plg 13,3; 21,4. — <sup>21</sup>*Karaliaus.* Jis atstovauja Dievo orumą žemėje. — *Apkalbinėtojais.* Ebr t: Maištą keliančiais. — <sup>22</sup>*Vieno ir kito:* To, kurs nebijo Viešpaties ir to, kurs neklauso karaliaus. — LXX turi dar keletą eil, kurių nėra nei Ebr t, nei Vulg

#### IV. Antras priedas: Paraginimas laikytis teisybės ir vengti tinginystės

24,23-34. Antrame priede prie didžiojo Saliamono Patarlių rinkinio raginama ypač saugotis visokios neteisybės ir vengti tinginystės

<sup>23</sup>*Išmintingiesiems,* t y, priklauso išmintingiesiems, yra jų veikalas. — *Žiūrėti asmens:* O ne teisybės. Plg 3 Moš 19,15; 5 Moš 1,17; 16,19; Ekli 42,1. — *Negera:* Didelis nusikaltimas. — <sup>25</sup>*Pasmerkia.* Ebr t: plaka. — *Palaiminimas:* Dievo. — <sup>26</sup>*Bučiuoja lūpas:* Padaro didžiausią meilumą. — *Tiesius žodžius:* Ypač teisme. — <sup>27</sup>*Atlik...* Pirma reikia padaryti pagrindą savo būdai, paskui jau taisyti sau židinys. Plg Lk 14, 28. — <sup>28</sup>*Be reikalo:* Be tikros priežasties. — *Ir nieko...* Ebr t: Ir ar tu norėtumei apgauti savo lūpomis? — <sup>29</sup>*Nesakyk.* Verčiau palauk Dievo teismo. Jeigu tu nori keršyti savo



- <sup>33</sup>Tu truputį pamiegi, tariau, truputį pasnaudi,  
 truputį susidedi savo rankas pasilsėti ;  
<sup>34</sup>Ir ateis tau neturtas kaip bėgėjas,  
 ir elgetystė kaip apsišarvojęs vyras

## 25. <sup>1</sup>TAI TAIP PAT SALIAMONO PATARLĖS, KURIAS SURINKO JUDOS KARALIAUS EZEKIJO VYRAI

- <sup>2</sup>Dievo garbė yra slėpti dalyką,  
 ir karalių garbė ištirti dalyką.  
<sup>3</sup>Kaip dangaus augštybė ir žemės gilybė,  
 taip neištiriama karalių širdis.  
<sup>4</sup>Atimk rūdis nuo sidabro,  
 ir išeis aikštėn tyriausis rykas.  
<sup>5</sup>Atimk bedievybę iš karaliaus veido,  
 ir jo sostas sustiprės teisybe.  
<sup>6</sup>Nesirodyk garbingas karaliaus akivaizdoje  
 ir nestok didikų vieton.  
<sup>7</sup>Nes geriau, kad tau sakytų : slink čia augščiau,  
 kaip kad būtumei pažemintas kunigaikščio akyse.  
<sup>8</sup>Ką tavo akys matė, nesakyk tuojau vaide ;  
 išdalkęs savo prietelį, paskui tu, rasi, nebegalėtumei pataisyti.  
<sup>9</sup>Vesk savo ginčą su savo prieteliu  
 ir neišreikšk paslapties svetimam,

priešui, tai grėžkis prieš savo rūštybę. Ji tavo neprietelis, nes užmuša tavo sielą /Aug/. Plg 20,22. — <sup>30</sup>*Aš ėjau...* Iš gyvenimo paimtu vaizdu duodama pamokymas, kaip kenksminga tinginystė. Plg Jėš 5,1... Ijob 5,3... — <sup>32</sup>*Mokiaus...* Tinginio gyvenimas pilnas dilgių ir erškėčių, žemiškų geismų ir ydų, kurie bado jo sielą. Siena, kuri buvo aplink ją pastatyta, sugriuvo. Išmintingas, pamatęs tą sunaikinimo nuobodą, pats darosi atsargesnis /Grig-Did/. — <sup>33</sup>*Tu truputį...* Plg aug 3-10,11 ; 6,11.

### V. Vėlesnis Saliamono Patarlių rinkinys

25, 1-29,27. Tas žymiai vėlesniais laikais padarytas Saliamono patarlių rinkinys susideda iš trumpųjų, daugiausia dorinių dėsnių, panašių į tuos, kurių randama didžiajame Saliamono Patarlių rinkinyje /10, 1-22,16/.  
 25. <sup>1</sup>*Tai taip pat Saliamono...* Žr įvadą. <sup>2</sup>*Dievo garbė...* Dievo didenybė tuo ir pasireiškia, kad jo visa vedantieji ir valdantieji nutarimai pasilieka žmonėms paslaptys. Plg Rom 11, 33. — *Ištirti dalyką* : Atidengti paslėptą neteisybę ir rasti teisingą nutarimą painiose teismo bylose, o taip pat

visa išmintingai tvarkyti, kad būtų naudinga visai tautai. — <sup>3</sup>*Kaip dangaus...* Plg Ijob 11, 8. — *Neištiriama* : Žmonėms, bet ne Dievui. Plg 21, 1. Apie žmonių minčių ištyrimą žr 20, 5. — Gal čia duodama perspėjimas, kad nereikia per daug pasitikėti laikiniu karaliaus palankumu. — <sup>4</sup>*Atimk...* Kas gargažės sidabrui, tai yra karaliui bedieviai patarėjai. — *Tyriausis rykas*. Ebr t : Rykas liejėjui, t y, tyra naugė, iš kurios galima nulieti geriausių dalykų. — <sup>5</sup>*Bedievybę*. Ebr t : Bedievius. — Kokie karaliaus pasirinkti tarnai ir patarėjai, toks dažnai ir jo viešpatavimas. Plg 16, 2 ; 29, 14. — <sup>6</sup>*Nesirodyk garbingas* : Nesipuikink. — <sup>7</sup>*Nes geriau, kad...* Plg Lk 14, 8-10. — *Kunigaikščio...* Ebr t 7 e baigiama žodžias, kuriais Vulg pradėta 8 eil : Kurį tavo akys matė. — Taip pasakoma, kad pažeminimas gali įvykti matant pačiam kunigaikščiui. — <sup>8</sup>*Ką tavo...* Anot Ebr t : Nesukubė pradėti bylą /teisme/, kad galų gale neturėtumei sakyti : Kas dabar daryti? Kada tave kitas sugėdino /sakydamas tokių dalykų, į kuriuos tu nieko negali atsakyti/. — <sup>9</sup>*Prieteliu*. Ebr t : Artimu. Plg Mt 5, 25. — *Paslapties...* Ebr t : Bet kito /t y to, su kuriuo vedi bylą/ paslapties neati-

- <sup>10</sup>Kad išgirdęs jis nesigėdytų tavęs,  
ir nesiliautų prikaišiojęs.  
Palankumas ir prietelystė išlaisvina ;  
palaikyk vieną ir kitą sau, kad būtumei be priekaištų.
- <sup>11</sup>Kaip auksiniai obuoliai sidabriniuose padėkluose,  
taip kas savo laiku pasako žodį.
- <sup>12</sup>Kaip auksinis auskaras ir blizgantis perlas,  
taip kas įspėja išmintingąjį  
ir tą, kurio ausis klausosi.
- <sup>13</sup>Kaip sniego šaltumas pjūties dieną,  
taip ištikimas pasiuntinys tam, kurs jį siuntė ;  
jis duoda poilsio jo sielai.
- <sup>14</sup>Debesys ir vėjai, po kurių nelyja lietus,  
toks žmogus gyropelnis ir neatitiesis pažadų.
- <sup>15</sup>Kantrumu maldomas kunigaikštis,  
ir švelnus liežuvis laužo, kas kieta.
- <sup>16</sup>Jei randi medaus, valgyk, kiek tau iki sočiai,  
kad kartais perdaug pasisotinęs jo neišvemtumei.
- <sup>17</sup>Nekelk savo kojos į artimo namus,  
kad kartais jam nenusibostumei,  
ir jis nepradėtų nekęsti tavęs.
- <sup>18</sup>Jietis, kalavijas ir aštri vilyčia,  
toks žmogus, kurs melagingai liudija prieš savo artimą.
- <sup>19</sup>Kaip pūnanti dantis ir pailsusi koja,  
taip kas pasitiki neištikimu žmogumi suspaudimo dieną,
- <sup>20</sup>ir pameta apsiaustą šalčio dieną.  
Kaip actas ant natro,  
taip kas nuliūdusiai širdžiai gieda giesmes.  
Kaip kandis drabužiui ir kirminas medžiui,  
taip žmogaus nuliūdimas kenkia širdžiai.
- <sup>21</sup>Jei tavo neprietelis alksta, pavalgydink jį ;  
jei trokšta, pagirdyk jį.

dengk. <sup>10</sup>*Kad išgirdęs jis...* Ebr t : Kad nesugėdintų tavęs, kas tai girdi, ir tavo negarbė nepasiliautų. — Nuo įdavėjo visi laikosi toli. — *Palankumas...* Tų ž iki eil galui Ebr t nėra ; jie paimti iš LXX. — <sup>11</sup>*Auksiniai obuoliai...* Turėta galvoje auksiniai pagražinimai obuolių pavidalu, išdrožti sidabriniuose induose ir kitoikiuose rykuose. — <sup>12</sup>*Kaip auksinis...* Ebr t : Kaip auksinis žiedas, įkabinamas į nosį ir papuošalas iš tyro aukso, taip išmintingas perspėjėjas klusniai ausiai. — Kaip auskaras, sudėtas iš žiedo ir kabančio prie jo papuošalo, taip perspėjėjas ir stropus klausytojas sudaro vieną gražų dalyką. Plg 15, 31. 32. — <sup>13</sup>*Sniego* : Kurio dedama į vandenį arba į vyną, kad būtų šaltesnis. — <sup>14</sup>*Debesys ir...* Plg Judo 12 e ; 2 Petr 2, 17. — <sup>15</sup>*Kunigaikštis*, Ebr t : Teisėjas. — Kas kantriai ir ramiai išdėsto savo dalyką teisėjui, tas be vargo jį įtikina apie

dalyko gerumą. — *Kas kieta*. Ebr t : Kaulus. — Nuolat kartojant sulaužymą kiekčiausio pasipriešinimo. Plg aug 15, 1. — <sup>16</sup>*Medaus...* Su valgymu medaus palyginama apsilankymas pas artimus. — <sup>17</sup>*Nekelk...* Ebr t : Retai kelk savo koją į savo artimo namus. — Facile contemnitur clericus, qui saepe vocatus ad prandium, ire non recusat. Nunquam petentes raro accipiamus rogati. Hieron Ep ad Nepot. — <sup>18</sup>*Jietis*. Ebr t : Gal /Kareivių/ kūjis. Plg 6, 19 ; 12, 17 ir k. — <sup>19</sup>*Kaip pūnanti dantis ir...* Ebr t : Kaip nulūžusi dantis ir svyruojanti... Tokia dantimi negalima kasti, o svyruojančia koja vaikščioti. — <sup>20</sup>*Actas ant natro* : Vienas ir kitas visai pagenda. *Kas nuliūdusiai...* Plg Ps 135 1.4. — *Kaip kandis...* Nėra Ebr t ; paimta iš LXX. — <sup>21</sup>*Jei tavo...* Žr Rom 12, 20, kur šv Povilas šituos žodžius mini. Plg 2 Moš 23, 4... <sup>22</sup>*Nes tu krausi*. Jis pajus atgailos skausmą

- <sup>22</sup>Nes tu krausi jam ant galvos žarijų,  
ir Viešpats atsilygins tau.
- <sup>23</sup>Šiaurys vėjas išskirsto lietu  
ir nuliūdęs veidas apkalbinėjanti liežuvi.
- <sup>24</sup>Verčiau sėdėti ant stogo kampo,  
kaip su vaidinga moteriške ir bendruose namuose.
- <sup>25</sup>Šaltas vanduo trokštančiai sielai,  
toki gera žinia iš tolimos šalies.
- <sup>26</sup>Kaip koja sudrumstas šaltinis ir pagadinta versmė,  
taip teisusis krentąs bedievio akyse.
- <sup>27</sup>Kaip negera tam, kas valgo daug medaus,  
taip kas tyrinėja didenybę, prislegiamas garbės.
- <sup>28</sup>Kaip atdaras miestas ir neapsuptas aplinkui mūru,  
taip kas kalbėdamas negali sulaukyti savo dvasios
26. <sup>1</sup>Kaip sniegas vasarą ir lietus pjūtyje,  
taip netinka paikam garbė.
- <sup>2</sup>Kaip paukštis skrenda iš vienos vietos į kitą,  
ir žvirblis skrajoja, kur nori,  
taip be reikalo ištartas praeikimas ant ko nors ateina.
- <sup>3</sup>Rimbas arkliui, brizgilas asilui  
ir rykštė sugedusiųjų nugarai.
- <sup>4</sup>Neatsakyk paikam, žiūrėdamas jo paikumo,  
kad nepasidarytumei panašus į jį.
- <sup>5</sup>Atsakyk paikam, žiūrėdamas jo paikumo,  
kad jis nesitartų esąs išmintingas.
- <sup>6</sup>Raišas yra kojomis ir geria neteisybę tas,  
kurs siunčia žodžius per paiką pasiuntinį.
- <sup>7</sup>Kas luošas veltui turi gražias blauzdas,  
taip patarlė nepritinka paikųjų burnai.

/Aug/. Plg 1 Kar 24, 17; 26, 21. —

<sup>22</sup>*Išskirsto...* Ebr t: Padaro lietu, ir slapas liežuvis tamsų paniurusį veidą. — Palestinoje paprastai lyja pučiant šiaurvakariui vėjui, šiaurys gi atneša giedrą. Plg Ijob 37, 22; Ekli 43, 22. — <sup>24</sup>*Verčiau.* Žr 21, 9, 19; 19, 13. — <sup>26</sup>*Koja.* To ž nėra Ebr t. — *Sudrumstas.* Kaip nebegalima atsigerti iš sudrumsto šaltinio, taip negalima gėrėtis teisiuoju, kurs, galėdamas priešintis, bedievių suvilio-tas ar verčiamas, jiems lenkiasi. — <sup>27</sup>*Kaip negera...* Plg 16 e. — *Taip kas tyrinėja...* Gera stengtis pažinti die-viškus dalykus, bet norėti eiti vien iš žingeidumo toliau, negu leidžiama mūsų apribotam protui, tai veda į didžiausius ir kenksmingiausius paklydimus. Plg Ekli 3, 22. Ebr t ne visai suprantamas; anot kaikurių: Ir įieškojimas to, kas sunku, padaro nuovargį. — <sup>28</sup>*Atdaras...* Miestas be sienų aplinkui senovėje negalėjo gin-tis nuo priešų užpuolimo. — *Kal-bėdamas.* Ebr t to ž nėra. Todėl tu-

rima galvoje žmogus, kurs apskritai nesuvaldo savo jausmų, geidulių

26. <sup>1</sup>*Sniegas...* Taip tikrumoje niekuomet neatsitinka Palestinoje. Garbė paikam nedera, dargi kenkia. — <sup>2</sup>*Kaip...* Ebr t: Kaip paukštis/žvir-blis/ išsprūsta ir kregždė nuskrenda. — *Be reikalo:* Niekuo nenupelnnytas. — *Ant ko nors ateina.* Be priežasties ištartas, neteisingas praeikimas grįž-ta tam, kas jį ištaria. Ebr t galima versti ir taip: Niekam neateina, t y, neįvyksta, nekenkia keikiamam. — <sup>3</sup>*Rimbas...* Rimbas ir brizgilas rei-kiami abiem čia įvardintiems gyvu-liam, paskirstyti tik paralelizmo dė-lei. Plg 10, 12 ir k. — <sup>4-5</sup>*Neatsakyk... atsakyk...* Neatsakyk, įsileisdamas į ginčus su paiku, kad jis nesitartų esąs išmintingas, bet atsakyk taip, kaip verta jo paikybe, ją parodyda-mas, — <sup>6</sup>*Raišas kojomis.* Ebr t: Nusikerta sau kojas. — Toks žmogus atima iš savęs galėjimą pasiekti tiks-lą. — *Neteisybę.* Ebr t: Prievartą /plg Ijob 15, 16/, t y, turi daug nema-

- <sup>8</sup>Kaip kad kas meta akmenį į Merkurijaus krūvą,  
taip kas duoda pagarbos neišmintingam.
- <sup>9</sup>Kaip erskėtis, jei išdygsta ant apsigėrusiojo rankos,  
taip patarlė paikųjų burnoje.
- <sup>10</sup>Teismo nutarimas baigia bylas,  
ir kas priverčia paiką nutilti, maldo pykčius.
- <sup>11</sup>Kaip šuo, kurs grįžta prie savo vemalo,  
taip negudrus, kurs kartoja savo paikybę.
- <sup>12</sup>Ar matei žmogų, kurs tariasi esąs išmintingas?  
Daugiau vilties iš neišmintingojo, kaip iš jo.
- <sup>13</sup>Tinginy sako: Liūtas kelyje  
ir liūtienė takuose.
- <sup>14</sup>Kaip durys sukasi ant savo vašų,  
taip tinginys savo guolyje.
- <sup>15</sup>Tinginys paslėpė savo ranką po pažasčia,  
ir vargas jam pakelti ją prie savo burnos.
- <sup>16</sup>Tinginys tariasi išmintingesnis esąs  
už septynis žmones, kalbančius išmintingus dalykus.
- <sup>17</sup>Kaip kad kas nutveria šunį už ausų,  
taip kas eina pro šalį nekludomas ir įsikiša į kito vaidus.
- <sup>18</sup>Kaip kaltas tas, kas leidžia mirtingas vilyčias ir jietis,
- <sup>19</sup>Taip ir žmogus, kurs kenkia apgaulingai savo prieteliui  
ir sugautas sako: Padariau tai juokais.
- <sup>20</sup>Nebesant malkų gėsta ugnis,  
taip ir pašalinus kurstytoją, paliauja vaidai.
- <sup>21</sup>Kaip anglis padaro žarijų ir malkos ugnies,  
taip rūstus žmogus sukelia vaidus.
- <sup>22</sup>Kurstytojo žodžiai lyg kad nekalti,  
bet jie pasiekia vidurių gilumą.

lonumų. Plg aug 25, 13. — <sup>7</sup>*Kaip luošas...* Luošas negali pasinaudoti savo kojomis, taip pat paikas geru žodžiu, kurį jis gal girdėjo. Ebr t verčiamas ne vienaip. — <sup>8</sup>*Merkurijaus krūvą.* Vulg daroma aliuzija į pagonių paprotį statyti akmeninius stiebus Merkurijui pagerbti, kurs buvo laikomas kelių ir kelevių globėju. Praeiviai dievaičiui pagarbinti dėdavo prie tokių stiebų akmenis, lyg kad norėdami sukrauti jam didžiausį paminklą. Taigi mesti akmenis į Merkurijaus krūvą lygu buvo garbinti pagonių dievaitį; taip pat daro, kas duoda pagarbos paikam. Ebr t verčiamas: Kaip mesti brangius akmenis į /paprastų/ akmenų krūvą... Taip pat kaip kad kas kietai pririša akmenį prie vilpstynės /kaip toks pasielgimas visai nenaudingas/, taip kas... — <sup>9</sup>*Erškėtis, jei išdygsta:* Jei išpūliuotų erskėčių dyguly, kurs pateko į girtuoklio ranką, kada jis buvo girtas. — *Patarlė paikųjų burnoje:* Ji kenkia jiems patiems ir kitiems. — <sup>10</sup>*Teismo:* Ebr t šitos eil

mažai tesuprantamos, bet žymiai skiriasi nuo Vulg. — <sup>11</sup>*Kaip šuo...* Plg 2 Petr 2, 22. — *Kurs kartoja...* Nežiūrėdamas jokių išpėjimų. — <sup>12</sup>*Daugiau vilties...* Nes toks žmogus pats save apakino. Plg 29, 20. — <sup>13</sup>*Takuose.* Ebr t: Gatvėse. Plg 22, 13. — <sup>14</sup>*Taip tinginys:* Vartuose, pasilieka toje pačioje vietoje kaip ir durys. — <sup>15</sup>*Po pažasčia.* Ebr t: Į dubenį. Žr aug. 19, 24. — <sup>16</sup>*Tinginys tariasi...* Pats nieko nedirbdamas, tinginys labai mėgsta peikti kitus. — *Septynis:* Daugelj. — <sup>17</sup>*Nutveria šunį...* Taip jį labai įerzindamas ir susilaukdamas ne tik lojimo, bet ir įkandimo. — <sup>18</sup>*Kaip kaltas...* Ebr t: Kaip beprotys, kurs mēto liepsną, vilyčias ir mirtį /sunaikinimą/. — *Kurs apgaulingai...* Ebr t trumpiau: Kurs apgauna savo artimą ir sako... — <sup>20</sup>*Nebesant...* Nurodoma dvi vaidų priežastis: kurstymai ar apkalbinėjimai ir rūstybė. Plg 15, 18. — <sup>22</sup>*Lyg kad nekalti...* Ebr t: Tarsi skanumynai ir... — <sup>23</sup>*Kaip kad purvinu...* Ebr t: Kaip sidabro putos ant molinės

- <sup>23</sup>Kaip kad purvinu sidabru norėtumei papuošti molinį indą,  
taip pasipūtusios lūpos sujungtos su pikčiausia širdimi.
- <sup>24</sup>Neprietelį pažįstama iš jo lūpų,  
kada jis širdyje užsiėmęs klastomis.
- <sup>25</sup>Kai jis kalba nuolankiu balsu, netikėk jam,  
nes jo širdyje septynios nedorybės.
- <sup>26</sup>Kas veidmainingai dengia neapykantą,  
to piktumas bus atidengtas taryboje.
- <sup>27</sup>Kas kasa duobę, į ją įkrenta,  
ir rintamas akmuo grįžta ant rintančiojo.
- <sup>28</sup>Apgaulingas liežuvis nemėgsta tiesos,  
ir viltavilinga burna žuvimų priežastis
27. <sup>1</sup>Nesigirk rytdiena,  
nes nežinai ką ateinanti diena atneš.
- <sup>2</sup>Tegul kitas tave giria, o ne tavo burna,  
svetimas, o ne tavo lūpos.
- <sup>3</sup>Sunkus akmuo ir svarios smiltys,  
bet paikojo pyktis sunkesnis už vieną ir kitą.
- <sup>4</sup>Rūstybė ir kilstąs narsas neturi pasigailėjimo,  
ir kas gali pakelti užsidedusiojo smarkumą?
- <sup>5</sup>Geresnis atviras papeikimas,  
kaip slepiama meilė.
- <sup>6</sup>Verčiau mylinčiojo žaizdos,  
kaip apgaulingi nekenčiančiojo bučiavimai.
- <sup>7</sup>Soti siela mindo medaus korį,  
alkana gi siela ir kartų dalyką laiko saldžiu.
- <sup>8</sup>Kaip paukštis išskrendąs iš savo lizdo,  
taip žmogus, kurs palieka savo vietą.

šukės... ir sidabro putos ir molinė šukė visai ne vertės. — *Pasipūtusios*. Ebr t: Degančios, t y, tokios, kuriomis kalbama apie karštą meilę, tuo tarpu kad širdis pilna neapykantos. — <sup>24</sup>*Pažįstama iš jo lūpų*... Žmogus, kurs nekenčia, nenoromis išduoda save savo žodžiuose. Bet Ebr t: Kurs nekenčia, apsimeta lūpomis, bet nešioja apgavimą, paslėptą viduje savęs. — <sup>25</sup>*Nuolankiu balsu*. Ebr t: Prieteliškai. — *Septynios nedorybės*. Plg Mt 12, 45. — <sup>26</sup>*Kas*... Kas nekenčia artimo, slepia savo jausmus, bet jie greitai išeina aikštėn, susirinkus sueigai teismo daryti. — <sup>27</sup>*Kasa duobę*... Plg Ps 7, 15; Pam 10, 8 ir k. — *Rintamas*: Augstyn. — <sup>28</sup>*Nemėgsta*... Ebr t: Nekenčia tų, kuriuos jis sutrina, t y savo piktumo aukų

27. <sup>1</sup>*Nesigirk*... Žmogaus gyvenime nuolat viešpatauja atmainos. Plg Jok 4, 13. — <sup>2</sup>*Tegul kitas*... Kam tu save giri? Jei tu žinomas, tai tau gyrimo nereikia. Jei tu nežinomas, tai atsimink, kad tikra dorybė mėgsta

būti paslėpta. Kolei tu tebegyveni, ne metas girtis. Tegul tave giria ir augština paskutinę dieną /Kir-Aleks/. <sup>3</sup>*Sunkus*... Plg Ekli 22, 18. Paikojo rūstybė nepakenčiama, visus jis priverčia nekaltai kentėti, kada jo pyktis sužadintas. — <sup>4</sup>*Ir kas gi gali*... Ebr t: Kas gi išsilaikys prieš pavydą? — Turima galvoje moterystės pavydas, kuomet vyras jaučiasi esąs įžeistas savo garbėje ir teisėse. — <sup>5</sup>*Geresnis atviras*... Nes nors jis ir padaro skausmą, bet iš jo galima pasimokyti. — *Slepiama meilė*: kuri nepasireiškia darbais, pasilieka nežinoma ir todėl nepadaro jokio džiaugsmo. — <sup>6</sup>*Verčiau mylinčiojo*... jei tokių žaizdų reikia. Ebr t: prietelio daromos žaizdos ištikimos /t y, liudija apie jo ištikimybę/, neprietelio bučiavimai apgaulingi; anot kitų: gausūs. Plg Lk 22, 47; 2 Kar 15, 5. — <sup>7</sup>*Kartų dalyką laiko saldžiu*. Kas stengiasi pasiekti tobulumą, priima visus kietus, nemalonus dalykus ne tik kantriai, bet net džiaugsmingai. — <sup>8</sup>*Taip žmogus*... Plg Ekli 29, 28.29; 36, 28. Akims

- <sup>9</sup>Tepalais ir visokiais kvėpalais gėrisi širdis,  
nuo gerų gi prietelio patarimų saldu darosi sielai.
- <sup>10</sup>Neprarask savo prietelio ir savo tėvo prietelio,  
ir savo sielvarto dieną neieki į savo brolio namus.  
Geresnis kaimynas arti,  
kaip brolis toli.
- <sup>11</sup>Užsiimk išmintimi, mano sūnau, ir palinksmink mano širdį,  
kad galėtumei atsakyti tam, kurs daro priekaištus.
- <sup>12</sup>Buklus, pamatęs nelaimę, slepiasi;  
neišmanėliai praeidami kenčia nuostolį.
- <sup>13</sup>Paimk apdarą iš to, kurs laidavo už svetimšalį  
ir už svetimuosius, paimk iš jo užstatą.
- <sup>14</sup>Kas anksti atsikėlęs dideliu balsu laimina savo artimą,  
tas panašus į keikiantį.
- <sup>15</sup>Lašas stogas šalčio dieną  
ir vaidinga moteriškė vienas į kitą panašus;
- <sup>16</sup>Kas nori ją sustabdyti, lygus norinčiam sulaikyti vėją  
ir savo dešine nutverti aliejų.
- <sup>17</sup>Geležis galandama geležimi,  
ir žmogus galanda savo prietelio veidą.
- <sup>18</sup>Kas sergi figos medį, valgo jo vaisių,  
ir kas sergi savo valdovą, bus pagerbtas.
- <sup>19</sup>Kaip žiūriniųjų veidai atsimuša vandenyje,  
taip žmonių širdys matomos gudriems.
- <sup>20</sup>Pragaras ir prapultis niekuomet nepilni;  
panašiai ir žmonių akys yra nepasotinamos.
- <sup>21</sup>Kaip sidabras ištiriama liejykloje ir auksas krosnyje,  
taip ištiriama burna žmogaus, kurs jį giria.  
Nedorojo širdis jieško kas pikta,  
tiesi gi širdis jieško žinojimo.
- <sup>22</sup>Nors sugrūstumei paiką piestoje kaip grūdus,  
daužydamas iš viršaus grūstuvų,  
nebus iš jo atimta paikybė.

matomas pakeitimas vietos gali būti vaizdas bėgimo sielos iš savo tikrųjų namų, iš poilsio Dievuje. — <sup>9</sup>*Visokiais kvėpalais*. Anot ebr t turima galvoje deginamieji kvėpalai, todėl skaniai kvėpintys smilkalai. — *Nuo gerų...* Ebr t : prietelio gi meilinumų /aina/ iš jo sielos patarimų. — <sup>10</sup>*Savo tėvo prietelio*: todėl seno išbandyto namų prietelio. — *Kaimynas arti...* Arti, toli ne vietos atžvilgiu, bet jausmų. — <sup>11</sup>*Kad galėtumei...* Ebr t : kad aš /mokytojas išminties/ turėčiau ką atsakyti... — Dėl netikusių vaikų daroma priekaištų tėvams, lyg kad jie būtų Dievo pamesti. Taip ir Dievo vardui pagonys dažnai piktžodžiaudavo dėl Izraelaičių. — <sup>12</sup>Plg aug 22, 3. — <sup>13</sup>Plg 20, 16. — <sup>14</sup>*Kas anksti...* Ebr t : Kas savo artimą garsiu balsu giria anksti rytą, tam tai bus /Dievo/ palaikyta prakeikimu,

— tokiais savo gyrimais jis gali įkūrėti giriamam, ir daugiau juose yra parodos negu širdies tikrumo. — <sup>15</sup>*Šalčio dieną*: Ebr t : gausaus lietaus dieną. Plg 25, 24; 19, 13. — <sup>16</sup>*Nutverti aliejų*. Aliejus negali neišslysti. — <sup>17</sup>*Galanda savo prietelio...* Žmonės susidurdami vienas su kitu pagilina savo protingumą ir darosi akylesni. — <sup>18</sup>*Bus pagerbtas*: gausiomis dovanomis. Ypač gausiai atsilygina savo ištikimiams tarnams Dievas. — <sup>19</sup>*Kaip...* Anot ebr t : kaip vandenyje veidas /atitinka/ veidą, taip žmogaus širdis /atitinka/ žmogų, t y, žmogus gali matyti savo panašumą kitų žmonių širdyje. — <sup>20</sup>*Pragaras ir prapultis*. Ebr : še'ol ir 'abadon, mirusiųjų buveinė ir įsmeinta mirtis /pragaras/. — *Akys...* Plg Ekl 14,9; 1 Jono 2, 16. — <sup>21</sup>*Kaip sidabras...* Kaip liejykloje pasirodo, kad

- <sup>23</sup>Rūpestingai žiūrėk, kaip atrodo tavo galvijai,  
ir stebėk savo bandas,  
<sup>24</sup>Nes ne nuolat turėsi valdžios,  
bet vainikas bus suteikiamas per kartų kartas.  
<sup>25</sup>Atidengta pievos, ir pasirodo žaliuojančios žolės,  
ir surenkama šienas nuo kalnų.  
<sup>26</sup>Avinėliai tavo drabužiams,  
ir ožiai dirvai nusipirkti.  
<sup>27</sup>Tegul tau pakanka ožkų pieno pavalgyti  
ir tavo namų reikalams, ir tavo tarnaitėms išlaikyti
28. <sup>1</sup>Bedievis bėga, niekam nesivejant,  
teisusis gi pasitiki kaip liūtas ir neišsigąsta.  
<sup>2</sup>Dėl šalies nuodėmių daugėja jos kunigaikščiai,  
bet jei žmogus turi išminties ir žino tai, kas sakoma,  
vado gyvenimas pailginamas.  
<sup>3</sup>Neturtingas žmogus, kurs skriaudžia beturčius,  
panašus į smarkų lietų, dėl kurio pasidaro badas.  
<sup>4</sup>Kurie pameta įstatymą, giria bedievi;   
kurie sergi, užsidega prieš jį.  
<sup>5</sup>Pikti žmonės negalvoja apie teisumą;  
kurie gi ieško Viešpaties, tie visa stebi.  
<sup>6</sup>Geresnis beturtis, kurs vaikščioja savo nekaltume,  
už turtingą jo nedoruose keliuose.  
<sup>7</sup>Kas laikosi įstatymo, tas išmintingas sūnus,  
kas gi maitina lėbauninkus, daro gėdos savo tėvui.  
<sup>8</sup>Kas krauna turtus nuošimčiais ir palūkanomis,  
renka juos tokiam, kurs dosnus beturčiams.

sidabras netyras, taip žmonių bur-  
noje išeina aikštėn klaidos tų, apie  
kuriuos jie kalba. Plg 17, 3. — *Nedorojo...* Tų ž nėra ebr t; jie paim-  
ti iš LXX. — <sup>22</sup>*Nors sugrūstumei...*  
Paikybė pasidaro paikajam tarsi  
nebeatskiriama jo esybės dalis.  
<sup>24</sup>*Turėsi valdžios.* Gal: nevisados  
galėsi pats prižiūrėti savo gyvulius.  
Anot kitų: nevisados turėsi /kilno-  
jamų/ turtų, ypač paverstų pinigais,  
tuotarpu kad dirvos pasiliks. — *Bet*  
*vainikas bus...* Ebr t: ir argi vainikas  
bus suteikiamas /pasiliks/ per kartų  
kartas? Vainiku gal čia pavadinta  
kilnojamieji turtai, kurie greičiau  
žūna ir nepatenka į vaikų rankas. —  
<sup>25</sup>*Atidengta pievos...* t y, /rudeniop/  
pievos nušienautos ir vėl pradeda  
želti; vėliau šienas surenkama nuo  
kalnų. Plg Ps 64, 10-14. Taip nuro-  
doma patogumai, kuriuos gauna  
ūkininkas iš žemės ir kurių trūksta  
pirkliams ir kitų užsiėmimų žmo-  
nėms. — <sup>26</sup>*Avinėliai...* Ūkininkas  
turi čiapat visa, ko jam reikia pragy-  
venti ir net lobiui padidinti. — <sup>27</sup>*Te-*

*gul tau pakanka.* Ebr t: gana ožkų  
pieno

28. <sup>1</sup>*Bedievis...* Pikta sąžinė ne-  
duoda jam ramybės. Plg 3 Moš 26,  
36. — *Kaip liūtas.* Plg 1 Moš 49, 9. —  
<sup>2</sup>*Dėl šalies...* Kur kunigaikščiai nuo-  
lat keičiasi, ten šalis nelaiminga. Kur  
Dievo įstatymas nebelaikomas pa-  
sielgimo taisykle, ten ir žmonių oru-  
mas neturi pastovumo. Ebr t gal  
vietoje nuodėmių kalbama apie maiš-  
tą: kai tauta kelia maištą, daug būna  
vadų. — *Bet jei žmogus...* Ebr t: bet  
per žmogų, apdovanotą išmanymu  
ir žinojimu, karaliavimas pailgėja. —  
<sup>3</sup>*Neturtingas žmogus...* kurs kokiuo nors  
būdu gauna valdžią ir piktai ja nau-  
dojasi. — *Lietų:* sunaikinantį jau  
augančius javus. — <sup>6</sup>*Negalvoja...* Ebr  
t: neišmano, kas tiesu. — *Visa stebi.*  
Ebr t: turi išmonės. — <sup>8</sup>*Nekaltume:*  
tobulume. Plg 19, 1. — <sup>7</sup>*Išmintingas*  
*sūnus:* daro džiaugsmo tėvui. Plg  
10, 1; 29, 3. — *Maitina...* Sėbrauja  
su lėbauninkais. — <sup>8</sup>*Nuošimčiais ir*  
*palūkanomis.* Ebr t kalbama apie  
nuošimčius už paskolintus pinigus

- <sup>9</sup>Kas nugręžia savo ausis, kad negirdėtų įstatymo, to malda pasibjaurėjimas.
- <sup>10</sup>Kas suklaidina teisiuosius į piktą kelią, kris į savo prapultį, nekaltieji gi paveldės jo gėrybes.
- <sup>11</sup>Turtingas žmogus tariasi esąs išmintingas, gudrus gi beturtis jį tyrinėja.
- <sup>12</sup>Linksmame teisiųjų šūkojime daug garbės, viešpataujant gi bedieviams, žmonės žūna.
- <sup>13</sup>Kas slepia savo nusikaltimus, tas neturės pasisėkimo ; kas gi juos išpažįsta ir pameta, randa pasigailejimo.
- <sup>14</sup>Palaimintas žmogus, kurs visuomet baugštus ; kas gi kietos širdies, pateks į nelaimę.
- <sup>15</sup>Kriokias liūtas ir alkanas lokys, toks kunigaikštis bedievis neturtingai tautai.
- <sup>16</sup>Vadas, kuriam trūksta gudrybės, prislėgs daugelį skriaudomis, kas gi nekenčia godumo, to dienos bus ilgos.
- <sup>17</sup>Žmogaus, kurs išliejo nekaltą kraują, niekas nepalaiko, jei jis ir į duobę bėgtų.
- <sup>18</sup>Kas vaikščioja nekaltai, bus išgelbėtas ; kas eina iškraipytais keliais, žlugs vienu sykiu.
- <sup>19</sup>Kas dirba savo žemę, bus sotus duonos, kas gi jieško dykinėjimo, bus pilnas skurdo.
- <sup>20</sup>Ištikimas žmogus daug giriamas, kas gi skuba pralobti, nebus nekaltas.
- <sup>21</sup>Kas teisme žiūri veido, negerai daro, toks ir už duonos kąsnį išsižada tiesos.
- <sup>22</sup>Žmogus, kurs skuba pralobti ir kitiems pavydi, nežino, kad jam ateis neturtas.
- <sup>23</sup>Kas papeikia žmogų, ras paskui pas jį daugiau malonės, nekaip tas, kurs liežuviu viltaviliavimu jį apgauna.
- <sup>24</sup>Kas pasiglemžia ką nors iš savo tėvo ir motinos ir sako, tai neesanti nuodėmė, tas galvažudžio sėbras.

ir palūkanas už paskolintus kitus dalykus, ypač javus. Plg 3 Moš 25, 36... — *Renka juos tokiems...* Dievas padarys, kad išnaudotojo turtai patektų į dosniojo rankas. — <sup>9</sup>*Kas nugręžia...* Toki širdis nenori nieko žinoti apie Dievą. Plg 15, 8 ; Ps 49, 16... <sup>10</sup>*Kas suklaidina...* Bedievis duoda piktų patarimų ir tykoja teisiųjų, kad galėtų džiaugtis, matydamas jų nelaimes. — *Prapultį*. Ebr t : duobę. — *Nekaltieji* : tobulieji. — <sup>11</sup>*Esąs išmintingas* : nes jie savo pelną pasavina savo gudrybei, nes daugelis viltaviliaudami jį giria, nes jis gali kaikiuriuose atsitikimuose daugiau padaryti už beturtį. Plg 26, 16. — <sup>12</sup>*Linksmame...* Kada teisieji gauna viršų ir gali džiaugtis, todėl kada viešpatauja teisybė, tuomet daug garbės ir laimės visai šaliai. — *Viešpataujant*. Ebr t : iškilstant. Plg Žem

28 e. — <sup>13</sup>*Kas slepia...* Užuoat daręs atgailą. — *Pasigailejimo* : pas Dievą. — <sup>14</sup>*Baugštus* : gyvena baimėje Dievo. — *Kietos širdies* : neturi baimės Dievo. — <sup>16</sup>*Skriaudomis*. To ž nėra ebr t. — <sup>17</sup>*Žmogaus...* Ebr t : žmogus, apsunkintas kito krauju, bėga iki duobei ; tegul niekas jo nesulaiko. Plg 1 Moš 4, 12. Tokiuo žmogumi vadinama taip pat, kas apiplėšia beturtį. Plg Ekli 31, 25. — <sup>19</sup>Plg 12, 11 ; Ekli 20, 30. — *Dykinėjimo*. Ebr t : tuščių dalykų. — <sup>20</sup>Plg žem 22 e ; aug 13, 11 ; 20, 21. — *Giriamas*. Ebr t : laiminamas. — *Nekaltas*. Ebr t : nenubaustas. Plg 1 Tim 6, 9. — <sup>21</sup>*Kas...* Plg 24, 23. — <sup>22</sup>Plg 13, 11 ; 20, 21. — <sup>23</sup>Plg 27, 6. — <sup>24</sup>*Sako, tai...* nes vėliau jam turės tekti visa tėviškė, arba dėlto kad jis tariasi jau dabar esąs vagiamų dalykų savininkas. — *Galvažudžio*. Tikriau : piktadario.



- <sup>25</sup>Kas didžiuojasi ir pučiasi, sukelia vaidus ;  
kas gi turi vilties Viešpatyje, bus pagydytas.
- <sup>26</sup>Kas pasitiki savo širdimi, tas paikas ;  
kas gi išmintingai elgiasi, bus išgelbėtas.
- <sup>27</sup>Kas duoda beturčiui, tam nieko netruks,  
kas niekina prašantį, kęs skurdą.
- <sup>28</sup>Iškilstant bedieviams, žmonės slepiasi ;  
jiems žūnant, daugėja teisieji
29. <sup>1</sup>Žmogui, kurs atkakliai niekina įsėjantį,  
ateina ūmus žuvinas, ir jis nebepasveiks.
- <sup>2</sup>Teisiųjų padaugėjimu tauta džiaugiasi ;  
gavus gi valdžią bedieviams, tauta vaitoja.
- <sup>3</sup>Žmogus mėgstas išmintį linksmina savo tėvą,  
kas gi maitina kekšes, tas praranda lobį.
- <sup>4</sup>Teisus karalius pakelia šalį,  
godus žmogus ją naikina.
- <sup>5</sup>Žmogus, kurs kalba savo prieteliui lipšniais ir apgaulingais žo-  
[džiais,
- tiesia tinklą ties jo žingsniais.
- <sup>6</sup>Aplink nusidedantį, neteisingą žmogų užsiveržia kilpa,  
teisusis gi šlovins ir džiaugsis.
- <sup>7</sup>Teisusis žino beturčių reikalą ;  
bedievis nežino mokslo.
- <sup>8</sup>Žmonės išjuokėjai griaua miestą,  
išmintingieji atitolina narsą.
- <sup>9</sup>Išmintingas žmogus, jei ginčijasi su paiku,  
ar pyksta, ar juokiasi, neranda poilsio.
- <sup>10</sup>Kraujo trokštantys žmonės nekenčia nekalto,  
teisieji gi jieško jo gyvybės.
- <sup>11</sup>Paikas paleidžia visą savo dvasią,  
išmintingas atideda ir palaiko vėlesniam laikui.

— <sup>25</sup>*Kas didžiuojasi ir pučiasi.* Ebr t trumpiau : godus. — *Bus pagydytas.* Ebr t : bus gausiai penimas, t y, pralobs. — <sup>26</sup>*Tas paikas* : nes jam trūksta tvirtos už jo esančios taisyklės. — <sup>27</sup>Plg 11, 24 ; 22, 9 ; 5 Moš 15, 7 ir k. — *Kas niekina...* Anot ebr t : kas užsimerkia akis /kad nematytų prašančio beturčio/, bus labai keikiamas. — <sup>28</sup>Plg aug 12 e ; žem 29, 2

29. <sup>1</sup>*Žmogui...* Ebr t : ant bari-  
mų žmogaus, kurs kietasprandis.  
— *Umus...* Nors Dievas kantrus, bet kada nuodėmių saikas pasidaro pilnas, jis dažnai parodo savo rūstybę netikėtai. — *Ir jis nebepasveiks.* Ebr t : ir nebėra vaisto. — <sup>2</sup>*Teisiųjų...* Kuomet taip įvyksta, pasakyta aug 28, 28. — *Džiaugiasi* : jaučiasi laiminga. — <sup>3</sup>Plg 5, 9 ; 10, 1 ; Lk 15, 13 ir k. — *Maitina.* Ebr t : lanko. — <sup>4</sup>*Pakelia.* Ebr t : sustiprina tiesumu,

daro pastovią. — *Godus žmogus.* Ebr t : dovanų žmogus, t y, valdovas, kurs teisdamas ima dovanas. — <sup>5</sup>Plg 26, 24. 25. 28. — *Tinklą...* Išgirdus viltaviliavimą, visuomet naudinga atsiminti : tai man tiesiamas tinklas, kuriuo galėčiau būti sugautas. — <sup>6</sup>*Aplink...* Ebr t : piktojo žmogaus nuodėmėje yra slaptai. — *Šlovins* : Dievą ; linksmi šukaus, kad išsigelbėjo nuo pavojaus. — <sup>7</sup>*Tiesusis žino...* ir stengiasi padėti. Plg Ijobo 20, 16. — *Mokslo* : neturi reikiamo žinojimo apie beturčių teises. — <sup>8</sup>*Išjuokėjai.* Ebr t : pasityčiojimo žmonės, t y, kurie niekais verčia visa, kas šventa, laisvamaniai. — *Atitolina.* Ebr t : maldo. — <sup>9</sup>*Jieško jo gyvybės* : stengiasi apginti ją nuo pavojaus. — <sup>11</sup>*Visą savo dvasią* : visą savo pyktį. — *Atideda...* Ebr t : grąžina ją atgal, todėl nepasiduoda

- <sup>12</sup>Kunigaikštis, kurs noriai klausosi melo žodžių,  
turi visus tarnus bedievių.
- <sup>13</sup>Beturtis ir skolintojas susitinka ;  
abiem šviečia Viešpats.
- <sup>14</sup>Kursai karalius teisia beturčius, žiūrėdamas tiesos,  
to sostas bus stiprus per amžius.
- <sup>15</sup>Rykštė ir sudraudimas duoda išminties ;  
vaikas gi, paliktas savo valiai, daro gėdos savo motinai.
- <sup>16</sup>Daugėjant bedieviams, daugėja nusikaltimai,  
bet teisieji matys jų žuvimą.
- <sup>17</sup>Auklėk savo sūnų, jis bus tau paguoda  
ir duos pasigėrėjimo tavo sielai.
- <sup>18</sup>Kai nebebus pranašystės, tauta bus sunaikinta ;  
o kas laikosi įstatymo, tas palaimitas.
- <sup>19</sup>Vergo negalima išauklėti žodžiais,  
nes ką sakai, jis supranta,  
bet niekais verčia ir neatsako.
- <sup>20</sup>Ar matei žmogų greitą kalbėti ?  
Iš jo reikia laukti greičiau paikybės kaip pasitaisymo.
- <sup>21</sup>Kas nuo kūdikystės lepina savo vergą,  
paskui matys jį atkaklų.
- <sup>22</sup>Rūstus žmogus sukelia vaidų,  
ir lengvai užsidegęs labiau linkęs nusidėti.
- <sup>23</sup>Paskui puikų eina pažeminimas,  
tą gi, kurs nuolankios dvasios, pasitinka garbė.
- <sup>24</sup>Kas sėbrauja su vagimi, tas nekenčia savo sielos ;  
jis girdi prisaikinimą ir nesako.
- <sup>25</sup>Kas bijo žmogaus, greitai suklops ;  
kas turi vilties Viešpatyje, bus išaugštintas.
- <sup>26</sup>Daugelis jieško kunigaikščio veido,  
bet visoks teismas eina iš Viešpaties.

kilstančiai širdyje rūstybei. — <sup>12</sup>Plg Ekli 18, 2. — <sup>13</sup>Skolintojas. Anot ebr t : turtingas prispaudėjas. — *Abiem...* Abudu lygiu Viešpaties akivaizdoje, kurs abiem davė gyvybę ir ją palaiko. Plg 22, 2. — <sup>14</sup>Plg 20, 8 ; 25, 5. — <sup>15</sup>Plg 13, 24 ; 23, 13. — *Motina* : kuri dažniau pataikauja vaikams nekaip tėvas. — <sup>16</sup>Nusikaltimai : kurie sukels Dievo rūstybę ir atves bedieviams žuvimą. — <sup>18</sup>Kai nebebus pranašys-tės. Ebr t *khazon* paprastai reiškia pranašystę tikra to žodžio prasme, ir pranašai buvo Dievo siunčiami duoti tautai perspėjimų. Bet taip pat kunigai turėjo prievolę mokyti tautą ir ją drausti, taip kaip reikalavo Dievo įstatymas /3 Moš 10, 11 ; 5 Moš 33, 10/. Taigi čia tikriausiai tu-rima galvoje tie paskutine prasme imami pranašai, tikėjimo ir dievo-baimingumo mokytojai, o taip pat išmintingieji. — <sup>19</sup>Plg Lk 12, 47. — *Bet niekais...* Ebr t : bet nedaro. —

<sup>20</sup>Plg 26, 12. — *Iš jo... greičiau...* Anot ebr t, daugiau galima laukti iš paiko kaip iš jo. — <sup>21</sup>Kas nuo... LXX visai kitoki mintis : kas nuo jaunys-tės išlepintas, bus vergas /kai išėikvos savo lobį/, ir jo galas bus skurde. — <sup>22</sup>Plg 15, 18 ; 26, 21 ; Jok 1, 20 ir k. — <sup>23</sup>Plg Ijobo 22, 29 ir k. — <sup>24</sup>Neken-čia savo... krauna sau kaltybę ir ren-gia sau bausmę. — *Prisaikinimą* : prisiektiną reikalavimą pasakyti, kas vagis. Ebr t : prakeikimą. — Žy-duose teisėjas /arba ir pats nukentė-jęs/ ištardavo prakeikimą prieš ne-žinomą vagį. Kas girdėdamas tą prakeikimą ir žinodamas vagį, jo neįduodavo, ant to krisdavo toks pat prakeikimas. Plg 3 Moš 5, 1 ; Teis 17, 2. — <sup>25</sup>Kas bijo... ir dėl to nedaro, kas įsakyta, arba daro, kas uždraus-ta. Plg Ekli 7, 6. Ebr t : žmonių bai-mė tiesia žabangus. — <sup>26</sup>Daugelis... Tuščias dalykas perdaug rūpintis galiūnų palankumu, malone, nes

- <sup>27</sup>Teisieji bodisi žmogaus bedievio,  
ir bedieviai bodisi tų, kurie yra tiesiame kelyje.  
Sūnus, kurs laikosi žodžio,  
bus laisvas nuo žuvimo

### 30. <sup>1</sup>JAKĖH'S /Teikėjo/ SŪNAUS AGUR'O /Rinkėjo/ ŽODŽIAI

Regėjimas /Massa/, paskelbtas žmogaus, su kuriuo yra Dievas  
ir kurs, Dievui su juo esant, sustiprintas tarė :

<sup>2</sup>Aš paikiausis iš žmonių,  
ir žmonių išminties su manim nėra.

<sup>3</sup>Aš nesimokiau išminties  
ir nežinau šventųjų mokslo.

<sup>4</sup>Kas užžengė į dangų ir nužengė ?  
kas laikė savo rankose vėją ?

Kas surišo vandenį kaip į drabužį ?  
kas paskyrė visas žemės ribas ?

kuo jis vardu ir kuo vardu jo sūnus, jei žinai ?

išgelbėjimą duoda vien Dievas, kurs  
yra teisėjų Teisėjas ir kurio nutarimai  
galutini ir neatmainomi. — <sup>27</sup>Plg  
11, 20 ; 28, 4. — *Sūnus...* Tų ž nėra  
ebr t ir daugelyje senovinių rankraščių.  
— *Žodžio* : Dievo įsakymų

#### Teikėjo sūnaus Rinkėjo žodžiai (Jakėh's sūnaus Aguro Masiečio žodžiai)

30,1-33. Trumpai nurodžius, kad  
Dievas yra vienatinis išminties šaltinis,  
vėl duodama keliolika trumpų  
mokomų perspėjimų

30. <sup>1</sup>*Teikėjo sūnaus Rinkėjo žodžiai*.  
Taip nurodoma šito patarlių  
rinkinio autorius. Vulgatoje ebr vardai  
išversti ; bet tas vertimas ne tiek  
paremtas jų etimologija, kiek senovinių  
Žydų rabinų padavimu, būk  
Saliamonas /kuriam jie savina ir šitas  
patarles/ prarijęs įstatus apie karalių  
/5 Moš 17, 17/ ir vėl juos išvėmęs ;  
todėl jų nuomone Vulgatos žodžiais  
« fili Vomentis » nurodoma autoriaus  
/Congregantis/ ne tėvas, bet  
ypatybė, taip pat kaip išsireiškime  
« Belijalio vaikai ». — Geriau būtų  
palikti vardus neverstus : *Jakėh's  
sūnaus 'Aguro žodžiai*. Su ta ant-  
rašte jungiama dar sekantis žodis,  
*regėjimas*, ebr *Massa'*, kurs taip pat  
geriau palikti neverstas ; ir tuo būdu  
gaunama nurodymas vietos, iš kur  
buvo Aguras, kurs todėl vadinamas  
Masiečiu /plg 1 Moš 25, 14/. Bet kas  
tikrumoje buvo Jakė ir kas Aguras  
Masietis, nežinoma. — *Paskelbtas*

*žmogaus...* Vulgatos tekste duodama  
daugiau nurodymų apie patį auto-  
rių : jam buvo Dievo suteiktas apreiš-  
kimas, su juo buvo Dievas, jis buvo  
Dievo sustiprintas, Verčiant visus  
ebr t žodžius gaunama toks sakinyss :  
Pasakymas /t y pranašystė/ žmogaus.  
Aš veltui vargau, Dieve ; aš veltui  
vargau, ir esu sunaikintas. — Tai  
būtų Aguro, gavusio iš Dievo ap-  
švietimo, išpažinimas, kad žmogus  
veltui eikvoja savo jėgas, jei jis var-  
gina save dalykais, kurie jo neverti  
/2 e/, jei jis veikia ne išminčiai ir  
Augščiausiam tarnaudamas, bet gy-  
vena vien žemiškiems tikslams. —  
Matant gi kaikiuriuose ebr ž vėl var-  
dus, gaunama toks sakinyss : Pasaky-  
mas žmogaus '*Ithi'el'iui*, '*Ithi'el'iui*  
*Ukaliui*. Itiėlis ir Ukalis turėtų būti  
du Aguro mokytiniai, kuriems ski-  
riama tolesnis pamokymas

<sup>2</sup>Aš... Ebr t : nes aš beprotys ir ne  
žmogus. Plg Ps 72, 22. Nuolankus  
Aguro išpažinimas apie savo vertę.  
— <sup>3</sup>Aš nesimokiau... Jo kaip žmo-  
gaus mokslas, palygintas su Dievo  
suteiktąja šviesa, visai be vertės. —  
*Nežinau* : iš savęs. — *Šventųjų* : šven-  
tųjų dalykų ; arba geriau : Šventojo,  
visų švenčiausio Dievo. — <sup>4</sup>Plg Ijobo  
38 ; Ješ 40 ; Ps 103, 6 ; Jono 3, 13 ; 4,  
9. — *Kas... nužengė*. Niekas nebuvo  
užžengęs į dangų ; todėl niekas ne-  
gali pilnai išpaskykti Dievo veikimą  
gamtoje ir pasaulio valdyme. —  
*Rankose*. Tikriau : rieškučiose, t y,  
taip kad galėtų, kada nori, paleisti  
jį ar sulaukyti. — *Vandenį* : debesys

- <sup>5</sup>Visi Dievo žodžiai išmėgintii ugnyje ;  
jis skydas pasitikintiems juomi.
- <sup>6</sup>Nieko ne pridėk prie jo žodžių,  
kad nebūtumei peikiamas ir atrastas melagis.
- <sup>7</sup>Dviejų dalykų meldžiau tave,  
neatsakyk man pirma negu mirsiu :
- <sup>8</sup>Tuštąbę ir melagingus žodžius atitolink nuo manęs ;  
neduok man elgetystės ir turtų ;  
tik suteik man, ko reikia pragyventi ;
- <sup>9</sup>Kad kartais pasotintas nebūčiau suviliotas išsiginti  
ir nesakyčiau : Kas yra Viešpats ?  
arba skurdo priverstas vogčiau  
ir apgaulingai prisiekčiau mano Dievo vardu.
- <sup>10</sup>Neskusk tarno jo valdovui,  
kad kartais nekeiktų tavęs ir tu suklyptumei.
- <sup>11</sup>Yra giminė, kuri keikia savo tėvą  
ir kuri nelaimina savo motinos,
- <sup>12</sup>Giminė, kuri tariasi esanti nesutepta,  
o tačiau nenuplauta nuo savo purvų,
- <sup>13</sup>Giminė, kurios akys augštin pakeltos,  
ir kurios akių vokai augštai laikomi,
- <sup>14</sup>Giminė, kuri dantų vietoje turi kalavijus,  
ir kramto savo kruminiais dantimis,  
kad suestų pavargėlius iš šalies  
ir beturčius iš žmonių tarpo.
- <sup>15</sup>Siurbėlė turi dvi dukteri,  
kuriedvi sako : Duok čia, duok čia.  
Trys yra nepasotinami dalykai  
ir ketvirtas, kurs niekados nesako : Gana.

esantį vandenį, tarsi įrištą į kokią didžiausią maršką ir laikomą, kad ji nenukristų žemėn. — *Ribas* : tarp sausumos ir jūros. — Visame tame mums pasireiškia viršijanti visa, kas žemiška, Dievo didenybė, kurios esmę suprasti mes veltui stengiamės. — *Vardu*. Dievas begalinis. Joks vardas negali pilnai išreikšti jo esmės. — *Jo sūnus*. Turima galvoje antras Dievo Asmuo, apie kurį buvo kalbėta 8 skyr, kaip apie įsmeintą išmintį. Palaimintą Dievo Sūnaus vardą mes dabar žinome aciū vėlesniems apreiškimams ir ypač didžiausiai įsikūnijimo paslapčiai. Bet anuomet jis dar tebebuvo labai slaptinas. — <sup>5</sup>*Visi Dievo...* Plg Ps 11, 7. Dievo apreiškimas žodis lygiai gamtoje, kaip ir apreiškimo moksle yra tyras aukštas. Todėl jis jo ištikimiems tarnams skydas prieš kiekvieną pavojų ir apsigavimą. Iš čia perspėjimas saugotis ir jo neiškreipti : <sup>6</sup>*Nieko ne pridėk...* Plg 5 Moš 4, 2 ; 12, 32 ; Apr 22, 18

<sup>7</sup>*Tave* : Viešpatie. — *Pirma negu mirsiu* : kolei būsiu gyvas. — <sup>8</sup>*Tuštąbę...* visoki melą /stabmeldystę/, išsigynimą Dievo, veidmainystę ir tt. — *Tik suteik...* Ebr t : duok man valgyti mano dalies duoną. Plg 1 Tim 6,8... — <sup>9</sup>*Suviliotas...* Plg 5 Moš 8,12-15 ; 32,15... — *Kas Viešpats ?* Plg Ps 72,11 ; Ijob 21,14. — *Apgaulingai*. Ebr t : paliesčiau mano Dievo vardą. — Tai įvyksta taip pat keiksmiais, pasityčiojimais, piktžodžiavimais. Plg Ješ 8,21. — <sup>10</sup>*Neskusk*. Ebr t : neužgaulk liežuviu. — *Nekeiktų...* Be reikalo kaltinamas tarnas bus savo valdovo nubaustas ir keiks tave ; jo keiksmas nebus neteisingas ir todėl atves tau Dievo bausmę. Plg Ekli 4,3. — <sup>11</sup>*Yra giminė*. Aprašoma ketveriopi žmonės, kurių bodisi Viešpats : nedėkingi, veidmainiai, puikūs, nuožmūs. — <sup>14</sup>*Kuri dantų...* Ebr t : kurios įkandimai peiliai. — <sup>15</sup>*Dvi dukteri*. Žodis duktė čia pavartotas esmės panašumui išreikšti. Siurbėlė arba dėlė yra ne-

- <sup>16</sup>Pragaras, gašli moteriškė  
ir žemė, kuri niekadės nesoti vandens ;  
ugnis gi niekadės nesako : Gana.
- <sup>17</sup>Akį, kuri tyčiojasi iš tėvo  
ir niekina savo motinos gimdymą,  
tegul iškapoja varnai iš upelių  
ir tepraryja ją jauni ereliai.
- <sup>18</sup>Trys dalykai man sunkūs  
ir ketvirtas visai nežinomas :
- <sup>19</sup>Aro kelias padangėje,  
žalčio kelias ant uolos,  
laivo kelias jūros viduryje  
ir žmogaus kelias jaunystėje.
- <sup>20</sup>Toks taip pat kelias svetmoterės,  
kuri valgo ir šluostydama savo burną  
sako : Nieko pikto nepadariau.
- <sup>21</sup>Trijų dalykų pajudinama žemė  
ir ketvirto ji negali pakęsti :
- <sup>22</sup>Vergo, kai jis išgyja viešpatavimą,  
paiko, kada jis sočiai pavalgo,
- <sup>23</sup>Nepakenčiamos moteriškės, kai ji išteka už vyro,  
ir tarnaitės, kai ji pasidarė savo valdovės papėdininkė.
- <sup>24</sup>Keturi mažiausi žemės dalykai,  
ir jie išmintingesni už išmintinguosius :
- <sup>25</sup>Skruzdės, silpna tauta,  
kuri pjūtyje prisirengia sau maisto,
- <sup>26</sup>Triušiai, nestipri giminė,  
kuri pasidaro sau guolį uoloje,
- <sup>27</sup>Skėriai, kurie neturi karaliaus,  
ir tačiau draug išlekia savo būriais,

pasotinamo godumo vaizdas. Jos dukterys gal turi būti dvi esybės, įvardintos 16 eil pradžioje. — *Duok čia*. Ebr : hab, hab. — *Ketvirtas*. Ebr t : keturi. Plg 6,16 ir paaišk. — <sup>16</sup>*Pragaras* : mirusiųjų buveinė, ebr še'ol. Plg 27,20 ; Ješ 5,4. — *Gašli moteriškė*. Ebr t : nevaisinga įščia, — kuri nepasotinama, ypač jei visuomet tikisi pradėjimo. — <sup>17</sup>*Niekina savo...* Ebr t : su paniekinimu neklauso savo motinos. — *Tegul iškapoja...* Už niekinimą gimdytojų įstatymas skyrė mirties bausmę. 3 Moš 20,9. — <sup>18</sup>*Ketvirtas*. Ebr t : keturi. — <sup>19</sup>*Žmogaus kelias jaunystėje*. Tie žodžiai suprantami tik iš ebr t : vyro kelias pas mergą. — Paukštis juda ore, neeidamas kojomis, laivas skrodžia jūros paviršių, žaltys vienas iš visų gyvūnų slenka pilvu ir gali užšliaužti net ant slidžios uolos, slaptingas /lyties/ susiartinimas vyro su moteriške ; tie tai dalykai, kurie nepalieka po savęs nuolatinės žymės.

— <sup>20</sup>*Kuri valgo...* Valgyti paslėptą duoną reiškia paleistuvauti. Žr aug 9,17 ; plg 5,15. — <sup>21</sup>*Ketvirto*. Ebr t : keturių. — Keturi įvardinti dalykai tarsi apverčia visą teisybę ir dorinę tvarką, todėl jiems įvykstant sudreba žemė, tarp kurios ir žmonijos yra artimiausi santykiai. — <sup>22</sup>*Vergo...* Vergas teisingai gauna duonos, jei jis ieško darbo /Ekli 30,33/ ; paikas vertas mušimo ir neturto /aug 19,10/. — <sup>23</sup>*Nepakenčiamos...* Gal vieno vyro paleistos ir ištekančios už kito, arba parodžiusios savo pikta būdą, dar pirm išteksiant. — *Tarnaitės...* Kuri gal paveržė tą vietą iš savo valdovės, pašalindama ją iš jos vyro širdies. — <sup>24</sup>*Mažiausi...* Ebr t : maži žemėje, kurie labai išmintingi. — <sup>25</sup>*Pjūtyje*. Ebr t : vasara. — <sup>26</sup>*Triušiai*. Ebr t gal turėta galvoje uolinis opšrus. Plg 3 Moš 11,5 ; Ps 103,18. — <sup>27</sup>*Skėriai*. Plg Joel 2,4... <sup>28</sup>*Kuri remiasi...* Ebr t : kuri nutveria rankomis. —

- <sup>28</sup>Driežlė, kuri remiasi rankomis,  
ir būna karaliaus rūmuose.  
<sup>29</sup>Trys yra, kurie dailiai vaikščioja,  
ir ketvirtas, kurs laimingai žingsniuoja.  
<sup>30</sup>Liūtas, stipriausis žvėrių,  
kurs nebijo jokio susitikimo,  
<sup>31</sup>Gaidys sujuostomis strėnomis  
ir avinas : nėra ir karaliaus, kurs jam pasipriešintų.  
<sup>32</sup>Nevienas, iškeltas į augštybes, pasirodė esąs paikas ;  
nes jei būtų turėjęs proto, būtų padėjęs sau ant burnos ranką.  
<sup>33</sup>Kas stipriai spaudžia tešmenį, kad gautų pieno, išspaudžia sviesto,  
ir kas smarkiai nosį šnypščia, išvaro kraujo,  
ir kas sužadina rūstybę, padaro nesutikimą

# 1. <sup>1</sup>MASOS /Regėjimo/ KARALIAUS LAMUĖLIO ŽODŽIAI, KURIAIS AUKLĖJO JĮ JO MOTINA

- <sup>2</sup>Ką gi, mano mylimasai, ką gi, mano iščios mylimasai ?  
ką mano įžadų mylimasai ?  
<sup>3</sup>Neduok savo lobio moterims  
ir savo turtų naikinti karaliams.  
<sup>4</sup>Neduok karaliams, o Lamuėli, neduok karaliams vyno,  
nes nėra jokios paslapties ten, kurs viešpatauja girtuoklystė ;  
<sup>5</sup>Kad kartais gerdami jie nepamirštų teisybės  
ir neiškraipytų beturčių sūnų bylos.  
<sup>6</sup>Duokite stipraus gėralo liūdiintiems  
ir vyno tiems, kurių siela apkartusi.

Gal turima galvoje viena iš driežlių veislių, kurios visur įlenda gaudydamos muses. — <sup>28</sup>*Ketvirtas...* Ebr t : keturi, kurie... — <sup>31</sup>*Gaidys...* Kai kurie spėja, kad turėta galvoje kariškas žirgas. Plg Ijobo 29,19. — *Avinas* Ebr t : ožys. — *Nėra ir karaliaus...* Gal tikriau : ir karalius, kuriam niekas nepasipriešins. — <sup>32</sup>*Nevienas iškeltas...* Ebr t nevisai aiškus ; jei paikai elgeis, išsiaugštindamas, ir jei turi piktų /puikybės/ minčių, padėk ranką sau ant burnos, t y : priversk save tylėti, nesakyk savo puikių žodžių, kurie sukelis tik vaidų. — <sup>33</sup>*Kas stipriai...* Ebr t : nes spaudimas pieno padaro sviestą, spaudimas nosies padaro kraujo, spaudimas rūstybės padaro vaidų

## Karaliaus Lamuėlio motinos pamokymas apie karaliaus pareigas

31,1-9. Karaliaus Lamuėlio motinos pamokyme kalbama apie tai, ko karalius turi ypač saugotis ir ką daryti teisybės palaikymui

31. <sup>1</sup>*Karaliaus Lamuėlio*. Kas buvo Lamuėlis, jokių žinių nėra ; bet tik-

riausiai taip pavadinta ne Saliamonas. — *Regėjimo*. Paliekant tą žodį neišverstą, gaunama nurodymas, kad Lamuėlis, taip pat kaip ir Aguras, buvo *Massah*'os karalius. Žr 30,1. Tuomet antraštė pasidaro toki : Masos karaliaus Lamuėlio žodžiai, kuriais jį...

<sup>2</sup>*Ką gi* : ką gi aš turėčiau tau pasakyti. Pamokymas pradedamas karštu, meilės pilnu atsiliepimu į mokomąjį. — *Mano įžadų...* Plg 1 Kar 1,11. — <sup>3</sup>*Savo lobio...* Plg 5,10 ir k. Ebr t : savo stiprybės. — Taip raginama saugotis paleistuvystės, kuri gali sunaikinti stipriausią sveikatą. — *Turtų*. Ebr t : kelių, t y : viso pasielgimo. — *Naikinti...* Aiškiau ebr t : toms, kurios žudo karalius. — <sup>4</sup>*Neduok...* Pamokymas apie blai-vybės reikalą. Ebr t : ne karaliams, nes karaliams, o Lamuėli, vynas gerti ir ne kunigaikščiams /klausti/ : kur stiprus /svaiginas/ gėralas ? /ebr *šekhar*. Žr 20,1/. Plg 2 Kron 26,18. — 5 eil nurodoma piktos kunigaikščių pasigėrimo pasėkos. — <sup>6</sup>*Liūdiintiems*. Ebr t : žūnantiems. Žyduose buvo senas paprotys duoti stipraus vyno

- <sup>7</sup>Tegul geria ir užmiršta savo neturtą,  
ir tegul nebeatsimena savo skausmo.  
<sup>8</sup>Atverk savo burną nebylio reikalui  
ir visų praeinančių sūnų reikalais.  
<sup>9</sup>Atverk savo burną, nutark, kas teisinga,  
ir daryk teisybę beturčiui ir vargdieniui.  
<sup>10</sup>*Aleph* Kas ras stropią moteriškę?  
jos vertė kaip dalykų iš tolimiausių žemės pakraščių.  
<sup>11</sup>*Beth* Ja pasitiki jos vyro širdis  
ir jam netrūksta pelno.  
<sup>12</sup>*Ghimel* Ji atsilygina jam geru, o ne piktu  
per visas savo gyvenimo dienas.  
<sup>13</sup>*Daleth* Ji parūpina vilną ir linų  
ir darbuojasi savo sumaningomis rankomis.  
<sup>14</sup>*Hé* Ji kaip pirklio laivas,  
kurs iš toli gabena sau duonos.  
<sup>15</sup>*Vav* Ji keliiasi anksti rytą,  
duoda maisto savo namiškiams  
ir valgio savo tarnaitėms.  
<sup>16</sup>*Zain* Ji apžiūri dirvą ir ją perka;  
savo rankų pelnu ji išveisia vynuogyną.  
<sup>17</sup>*Heth* Ji sujuosia savo strėnas stiprybe  
ir sutvirtina savo petį.  
<sup>18</sup>*Teth* Ji jaučia ir mato, kad jos uždarbis pelningas,  
ir jos žiburys negęsta naktį.  
<sup>19</sup>*Jod* Ji ištisia savo ranką į didžius dalykus,  
ir jos pirštai stveriasi verpstės.  
<sup>20</sup>*Kaph* Ji atgniaužia savo ranką pavargėliui,  
ir ištisia savo delnus beturčiui.

esantiems gedule ir net pasmerktiems mirti. Plg Mt 27,34; Mk 15,23. — <sup>8</sup>*Nebylio*: tokio, kurs dėl kurios nors priežasties pats negali apginti savo reikalų, savo bylos. — *Praeinančių*: tokių, kuriems gresia pavojus, kurie gali žūti, gal taip pat našlaičių

### Gyrius stropios moteriškės

31,10-31. Patarlių knyga baigiama giesme apie stropią moteriškę. Ta giesmė abėcėlinė, t y, kiekviena iš 22 jos eil prasideda nauja iš eilės einančia žydų abėcėlės raide. Kas buvo jos autorius, apie tai nieko tikro negalima pasakyti. Giesmėje duodama paveikslas išmintingos, doros, darbščios moteriškės, idėalinės žmonos, kaip ją sau įsivaizduodavo žydai. Bet kas apie ją pasakyta, tai pilnai tinka ir mūsų dienų krikščionių moteriai

<sup>10</sup>*Stropią moteriškę*. Ebr *'ešeth-khail*, dora /ir drąsi/ moteriškė. Plg aug 12,4. Ji tikra Dievo malonės dovana. Plg Ekli 26,1... *Jos vertė*...

Ebr t: jos vertė didesnė nekaip perlų. — <sup>11</sup>*Ja pasitiki*... Per ją vyras laisvas nuo visokios baimės neturto. — <sup>12</sup>*Ji atsilygina*... Ji duoda vyrui laimės. — <sup>13</sup>*Ji parūpina*... Toliau įvardijama kaip kurie stropios moters darbai. — *Ir darbuojasi savo*... Ebr t: ir dirba savo rankų pamėgimu, t y, ji linksmiai dirba, ir jos rankos mėgsta darbą. — <sup>14</sup>*Ji kaip*... Ji nepasitenkina arti esančiu pelnu, bet įieško jo ir toliau, taip pat parūpina ko reikia iš anksto. — <sup>15</sup>*Valgio*. Ebr t gal: kas paskirta. Turima gi galvoje skiriamas dienai darbas. — <sup>16</sup>*Ji apžiūri*. Ebr t: ji galvoja apie dirvą. — Rūpindamasi padidinti šeimos lobį, susitaupius pinigų, renka dirvą ir ją perka. Taigi ta dirva ir įveisiamas dirvoje vynuogynas jos rankų darbo vaisius. — <sup>17</sup>*Ji sujuosia*... Jai nepritrūksta drąsos ir stiprybės. — <sup>18</sup>*Ir mato*. To ž nėra ebr t. — *Naktį*. Ji dirba iki vėlų išvakarių. — <sup>19</sup>*Į didžius dalykus*. Ebr t čia įvardinta gal «vindas». — <sup>20</sup>*Ji atgniaužia*. Viena iš jos dorybių

- <sup>21</sup>*Lamed* Ji nebijo savo namams sniego šaltumo,  
nes visi jos namiškai apvilkti dvejetu.
- <sup>22</sup>*Mem* Ji pasidarė sau antklodžių;  
plona drobė ir purpura jos drabužis.
- <sup>23</sup>*Nun* Jos vyras garbingas vartuose,  
kai sėdi su šalies vyresniaisiais.
- <sup>24</sup>*Samekh* Ji audžia ploną drobę ir parduoda  
ir duoda Kananiečiui juostą.
- <sup>25</sup>*Ain* Stiprumas ir grožis jos apdaras,  
ir ji juokiasi paskutinę dieną.
- <sup>26</sup>*Pe* Ji atveria savo burną išminčiai,  
ir ant jos liežuvio yra maloningumo įstatymas.
- <sup>27</sup>*Tsade* Ji apžiūri savo namų takus  
ir nevalgo savo duonos dykinėdama.
- <sup>28</sup>*Qoph* Jos sūnūs keliasi ir skelbia ją esant laimingiausią,  
— jos vyras —, ir jis giria ją.
- <sup>29</sup>*Reš* Daug dukterų yra susikrovusių turtų,  
tu perviršijai jas visas.
- <sup>30</sup>*Šin* Apgaulingas meilingumas ir tuščias grožis,  
moteriškė, kuri bijo Viešpaties, turi būti giriama.
- <sup>31</sup>*Thau* Duokite jai jos rankų vaisių,  
ir tegul jos darbai giria ją vartuose

gailestingumas beturčiams; ji yra draug ir pačios laimės laidas. Plg 11,17; 22,9. — <sup>21</sup>*Sniego šaltumo*. Sniego pasirodymas Palestinoje reiškia didelį šaltį. — *Dvejetu*. Ebr t kalbama apie vilnonius drabužius. — <sup>22</sup>*Antklodžių*... Plg 7,16. — *Plona drobė ir*... Gražūs audiniai, kuriais senovėje buvo garsus Egiptas. — <sup>23</sup>*Garbingas*. Anot ebr t: žinomas, t y visų gerbiamas ir tai dėl savo žmonos. — *Vartuose*: prie miesto vartų, kur būdavo daromi vieši susirinkimai. — <sup>24</sup>*Kananiečiui*. Kananiečiai čia reiškia tą pat, ką ir pirklys, nes anais laikais visa prekyba buvo Penikijiečių ir Kananiečių rankose. Plg Ješ 23,8 ir k. — <sup>25</sup>*Stiprumas ir*... Kaip gražus jos apvalkalas, taip pat graži ji ir savo dorybėmis. — *Juokiasi*... Ebr t: juokiasi iš ateities, t y neturi jokios baimės dėl ateities. — <sup>26</sup>*Ji atveria*. Jos žodžiai išmintingi,

iš jos burnos neina jokie keiksmo žodžiai. — <sup>27</sup>*Takus*: kasdieninio gyvenimo smulkmenas, visą elgesį namuose. Jos akys visur, visa prižiūri ir visa tvarko. — <sup>28</sup>*Jos sūnūs*... Jai tenka nusipelnytų pagyrimų. — <sup>29</sup>*Daug*... Ebr t: daug yra dukterų /t y moterų/, kurios drąsiai /dorai/ elgiasi. Šituos žodžius šv Tėvai dažnai taiko švenč Panelei, doriausiai, garbingiausiai ir tobuliausiai iš visų moterų. — <sup>30</sup>*Apgaulingas*... nes neilgam tepatenka. — *Moteriškė, kuri bijo*... Maldinga ir dievobaiminga moteriškė, kuri pildo visas savo prievoles Dievo atžvilgiu. Ta baimė Dievo niekuomet nenustoja vertės, todėl visuomet girtina. — <sup>31</sup>*Duokite*... tegul ji pati naudojasi gėrybėmis, kurias ji įsigijo. — *Vartuose*. Gyrius jos gyvenimo ir veikimo turi skambėti visoje žmonių sueigoje prie miesto vartų



# PAMOKSLININKAS

## I v a d a s

1. Pamokslininko arba Eklesiasto, kurį Ebrajai vadina *Qohelet*, knyga prasideda pasakymu, kad tai esą Eklesiasto, Dovidso sūnaus, karaliaus Jerusaleje, žodžiai ar posakiai. Atsiliepdamas toliau ir pats Qoheletas pasisako, kad jis buvęs Izraelio karalius Jerusaleje /1, 12/. Ką knygos autorius toliau apie save sako, apie savo išmintį, turtus, gėrius, kuriuose mėgino įieškoti laimės, ir apie kitas savo gyvenimo aplinkybes, netinka nė vienam kitam senų laikų žinomam karaliui geriau, kaip tik Saliamonui, išmintimi, garbe ir turtais perviršijusiam visus žinomus karalius. Juk ta Saliamono išmintis buvo laikoma didesne už visų Rytiečių ir Egiptiečių /3 Kar 4,29... Plg žem 1, 16/ išmintį

Todėl tai seniausias Žydų ir krikščionių padavimas Pamokslininko knygos autorium vadina Saliamoną. Tos pačios nuomonės tebesilaikė iki paskutinių laikų nemaža katalikų egzegetų. Kiti tačiau tyrinėtojai anaipol nelaiko pačioje knygoje randamų augščiau nurodytų žinių lemiančiomis ir mano, kad knygos autorius, norėdamas rašyti apie išmintį, tik pasisavinęs sau išmintingiausio Izraelio karaliaus vardą ir panaudojęs savo argumentams laikuriuos karaliaus Saliamono gyvenimo bruožus. Tie tyrinėtojai kreipia daugiau dėmesio į ebraišką Pamokslininko kalbą, kuri anaipol nėra panaši į senesniųjų istorinių bei pranašinių knygų kalbą ir gali būti lyginama tik su Žydų Mišnos/oralis traditio/tarme, todėl yra tos nuomonės, kad Eklesiasto knygos autorius gyvenęs gana vėlais laikais ir buvęs net vienas iš vėliausiųjų žydų rašytojų

2. Kas gi jis tikrumoje buvo, nustatyti nėra jokios galimybės. Pats jis vadina save *Qohelet*. Tas vardas, matomai, yra padarytas iš žodžio *qahal*, kurs gali reikšti susirinkimą, sueigą, ir veiksmazodį *surinkti*. Padarytas iš susirinkimo jis reiškia tą, kurs /minios/ susirinkime /sueigoje/ atlieka pareigas kalbėtojo ar pamokslininko; anot kitų, rišamas su žodžiu *surinkti* reiškia posakių rinkėją

Kadangi Qoheleto knyga parašyta ebraiškai, tai matomai jis turėjo būti Palestinos gyventojas ir tai tuo metu, kada Judėja nebeturėjo karalystės vardo, nes ją minėdamas jis vadina ją «provincija» /5, 7/. Laiko, kada Pamokslininkas knygą rašė, tiksliau nurodyti negalima; bet su tam tikru tiespanašumu spėliojama, kad Pamokslininkas rašęs savo veiklą bent kiek anksčiau už Ben Širachą. Jis gal gyvenęs tame amžiuje, kada filosofinės ir religinės elenistų idėjos buvo jau pasiekusios Žydus ir buvo pradėjusios kelti juose įvairių abejonių ir svyravimų, į kuriuos Žydai nebe-mokėjo rasti pakankamo atsakymo Sen Testamento apreiškime. Nedaug vėlesnis už Pamokslininką Išminties Knygos autorius, eidamas pagalbon savo viengenciams, Dievo įkvėpimo apšviestas ir padedamas, sumaniai panaudojo tai, ką Graikų filosofija buvo gerai ištyrus proto šviesa, kad gintų, išaiškintų, patobulintų Sen Test apreiškimą, o Pamokslininkas lyg kad naujų klausimų prislėgtas įieško išrišimų ir juos įvertina, bet matydamas, kad neras pakankamai įtikinančio atsakymo, įspėja, kad nuo tų tyrinėjimų susilaikytų, ir kad verčiau pasitiktėtų Dievu, kurs laiko visa savo rankoje

3. Pirmu pasižiūrėjimu Pamokslininko nuomonės apie pasiekiamą šiame gyvenime laimę rodosi išreikštos nesilaikant kurio nors iš anksto apgalvoto plano, bet ta eile, kokia jos atėjo autoriui į galvą. Įdėta kai kurie dalykai, kurie nors neturi artimo sąryšio su bendru turiniu, bet rodėsi verti paminėti. Kiti vėl dalykai taip išreikšti, kad rodosi vieni kitiems prieštaraują, lyg būtų ne vieno žmogaus, bet dviejų, ar net keleto tarp savęs nesutinkančių nuomonės. Yra tai lyg koks dialogas žmogaus sielos, kurioje kilsta įvairūs jausmai, geresni ir blogesni, ir padaro, kad atsiliepia nevienodi balsai. Tačiau giliau patyrinėjus Pamokslininko knygos turinį, atpuola visos abejonės, būk jos ne vienas buvęs autorius. Nesutikimai ir tariami prieštaravimai pigiai išaiškinami tuo, kad autorius pats sau vienas dalykus svarsto, jieško jiems pagrindo, prieštaraujančias nuomones vieną prieš kitą stato, lyg kad pats su savim ginčijasi ir visą savo protavimo darbą išdėsto raštu jo knygos skaitytojams. Yra tai gana painus Rytiečių argumentavimo būdas ir nepigiai suprantamas kitų kraštų žmonėms

4. Paskirtstymas Pamokslininko knygos į dalis nevisai lengvas ir gana įvairiai daromas. Vėliausiųjų egzegetų /Tėvo Aug Bea S J ir k/ siūlomas maždaug toks knygos turinio padalinimas: 1, 1-11 : knygos įžanga ; pirmoji dalis, 1, 12-2, 26 : *p i r m a s* autoriaus *svarstymas* : Tuštybių tuštybė — tuščios yra žmogaus pastangos permatyti žmonių gyvenimo prigimtį ir jo eigą ; *antras svarstymas* — 3, 1 — 7, 24 : nė išmintis negali atspėti gyvenimo mįslių ; *trečias svarstymas* — 7, 25 — 9, 17 : apie išminties naudingumą praktiniame gyvenime ; *ketvirtas* baigiamasis *svarstymas* 9, 18-12, 7 : duodami patarimai kaip naudotis gyvenimu ; knyga baigiama epilogu apie autorių ir jo knygas

5. Kokį tikslą norėjo pasiekti Pamokslininkas, rašydamas savo veikalą, jis pats nurodo tokiuo savo klausimu : « koki yra žmogui nauda iš viso jo darbo ? » /1, 3/. Taigi visų pirma jis nesiima įrodinėti, kad žmogus šiame žemiškame gyvenime negali būti laimingas, bet stato bendresnį klausimą, koki yra šio gyvenimo prasmė ir reikšmė. Būdamas žmogus apdairus ir išminčius, jis pažvelgia į žmonių gyvenimą iš visų pusių. Jam krenta į akis labai didelės pastangos, kokias daro žmonės visokiame padėtyse, kad pasiektų laimę ir jam tenka konstatuoti, kad tos perdidelės pastangos pasirodo visai tuščios. Taip elgdamies žmonės nepasiekia savo tikslo, prie laimės jie neprieina. Kas gi čia kaltas ? ar ta laimė gyvena kur nors neprieinamoje srityje ? Ar gal žmogaus gyvenimas yra toks netikęs, kad jis nemoka pagauti laimės ? Ne, nei laimė, nei gyvenimas nėra čia atsaikingi. Kaltas yra tik būdas, kaip žmonės visur jieško laimės. Pamokslininkas tuščiomis laiko tas pastangas be saiko, vis tiek, ką jos liečia, išmintį, gėrius, darbus, žmonių visuomenę, rūpestį mirtiini, net dorybių praktikavimą

Atsakymo į klausimą, koki yra žmogaus gyvenimo prasmė, Pamokslininkas duoti negali, nes žmogus mato, jog gamta tvarkoma pastoviais įstatymais ir kad žmonės užsiima visados tais pačiais darbais, bet jis nemato iš kur tas pastovumas randasi ir ką jis su savim neša, nes jis nepermato Dievo sumanymų. Nesuteikia jam šviesos ir atsiminimas Dievo teisingumo, nes patyrimas pamoko, kad šioje žemėje dažnai nebūna teisybės, o apie kitą gyvenimą žmogus nieko nežino. Dar mažiau tegali patenkinti žmogų turtai ir gėriai, nes žinome, kad visi tie dalykai yra nepastovūs ir netikri. Pamokslininkas visur mato tuštybę ir jos didumą pabrėžia tik tam, kad galėtų pagirti teisingo vidurio gerumą. Todėl žmogui nelieta daugiau nieko kito, kaip tik, palikus nuosalyje visas pastangas iširti žmogaus protu Dievo sumanymus ir kelius, ramia ir skaisčia min-

timi atlikinėti jam tenkantį darbą, naudotis su saiku ir dėkingumu Dievo jam duotomis gėrybėmis

Knygos epilogę skaitome : « Pamokslininkas buvo išmintingas ; jis be to mokė žmones žinojimo. Daug jis buvo girdėjęs ir patyręs ir sudėjo daug posakių » /12,1/. Tas Qoheleto žmonėms jo knygoje teikiamas mokslas, trumpai sakant, štai iš ko susideda : Visa žmogaus esmė ir tobulumas yra tame, kad jis bijotų Dievo, kuriam teisme reikės duoti apyskaitą iš visų savo darbų, ar tai gerų ar blogų /12,14/

6. Iš viso kas augščiau pasakyta galima suprasti, kad Pamokslininkas nėra nei skeptikas, nei pesimistas, nei epikurietis, kaip kas gali pamanyti ; kad jis tvirtai tiki į Dievą, kurio, kaip jis žino, išmintimi tvarkomas visas pasaulis ir kurs yra visų teisėjas, ir kurio sumanymus ir įsakymus jis pripažįsta. Kartu su tuo Pamokslininkas pamato savo giliu protu visas šio gyvenimo problemas ir sunkenybes ir imdamos jų aiškinti, smarkiai pajunta savo žinojimo apie Dievą ir žmogų ribas, kurių negali pašalinti nė « Išmintis », kuri jo amžiuje buvo taip augštoje pagarboje, kaip mokytų Žydų tarpe, taip ir Graikuose. Ta išmintis negali išpainioti nei gyvenimo mįslių, nei nuvesti žmonių likimo po mirties. Nes žmonių išminties negana tiems dalykams ištirti ; Sen gi Testamento apreiškimas tų dalykų pakankamai nenušviečia, nes nekalba aiškiai apie žmogaus gyvenimą po mirties ir neišaiškina vispusiškai begalinio Dievo tobulumo, kolei tuotarpu tebebuvo vos truputį atskleista ana didelės dieviškos ir tėviškos meilės žmonėms paslaptis

Todėl taip pat Pamokslininko knyga gali būti vadinama paruošimu Evangelijos, tačiau greičiau neigiamu paruošimu, o ne teigiamu ; nes parodo, kad Sen Test nepakanka proto gyvenimo sunkenybėms išrišti, bet kad reikia dar tolesnio apreiškimo. Ir tikrai tik Nauj Testamentas atsako permatomai į klausimus, kuriuos Pamokslininkas stato ; nes parodo Dievo meilę žmonių atžvilgiu, kuri atsilygina amžina laime už visa, ką kas iškentėjo šiame gyvenime ir kuri siuntė į žemę savo Sūnų, kad būtų mums ir pavyzdys ir pagalba, pakeliant skausmus ir nelaimės. Iš kitos gi pusės ir krikščionis iš visos knygos gali pasimokyti, kaip tušti ir menki yra visi žemiški dalykai ir kaip labai reikia siekti visomis jėgomis pastovių pasiliekančių amžinų gėrybių

7. Nauj Testamente niekur nėra paminėta Pamokslininko žodžiu : nerandame padarytų į juos ir aliuzijų ; bet kad Pamokslininkas tikrai yra Dievo įkvėptas veikalas, apie tai liudija senoji Sinagoga ir Eklesija. Abejonės apie jo kilmę, kaikurių Žydų rabinų išreikštos pirmame amžiuje, buvo atmestos jų Sinagogos. Panašiai Teodoro Mopsuestiečio abejones pasmerkė Eklesija V visuotiniame Konstantinopolio Susirinkime. Taigi Pamosklininkas visuomet buvo ir tebėra kaip Žydų, taip ir Eklesijos šv knygų kanono dalis

# EKLESIASTAS arba PAMOKSLININKAS

kurį Ebrajai vadina **Q o h e l e t**

1. <sup>1</sup>Jerusalės karaliaus, Dovido sūnaus,  
Pamokslininko posakiai.
- <sup>2</sup>Tuštybių tuštybė, sako Pamokslininkas ;  
tuštybių tuštybė, ir viskas tuštybė.
- <sup>3</sup>Koki gi yra nauda žmogui iš viso jo vargo,  
kurį jis vargsta po saulę ?
- <sup>4</sup>Karta praeina ir karta ateina ;  
o žemė stovi per amžius.

## KNYGOS ĮŽANGA

1,1. Knygos antraštė. — <sup>1</sup>Jerusalės... Kas buvo knygos autorius, žr įvadą, 408 p. — *Pamokslininkas*. Taip save vadina knygos autorius. Jo asmuo ir jo mokslas yra Kristaus asmens ir jo mokslo figūra. Taigi tikras Pamokslininkas, kurs surinko ir mokė Eklesiją, anot šv Grig-Nis, yra Kristus

1,2-11. Knygos pradžioje nurodoma vyriausioji Pamokslininko mintis : Visa tuštybė — *Tuštybių tuštybė* /2.3/. Žmogus menkesnis už kitus Dievo kūrinis, viršijančius jį savo pastovumu /4-7/ ; jis net negali suprasti gamtos ir jos įstatų, tik stebisi dalykais, lyg kad jie būtų nauji, nors jie tikrumoje senų seniausi /8-11/

<sup>2</sup>*Tuštybių tuštybė*, Ebr tuštybė *habel*, t y, kvapas. Yra tai vaizdas taip praeinančio dalyko, po kurio nelieka jokios žymės, reiškinių be esmės. Tuštybių tuštybė tai Žydų kalbos augščiausias laipsnis, todėl reiškia pilniausią, tikriausią tuštybę /plg G Giesmės antraštę. Kiekvienas dalykas atskirai paimtas yra tuštybė ir visi draug tuštybių tuštybė /Hugo a s Victor/. Visas gyvenimas pilnas tuštybės, įėjimo niekingų gėrybių. Niekas iš viso negali čia padaryti žmogaus pilnai ir pastoviai laimingo. Tokiuo atsiliepimu autorius apgaili dalykų stovį, bet nedejuoja. Jei kas būtų vertas to dėlei kaltinti, tai pats žmogus, kurio nuodėmė pakeitė jo santykį

su pasauliu ir atvedė mirties viešpatavimą, bet ne Dievas /plg žem 7,30/. — *Viskas tuštybė* : visa gamtoje ir žmoguje, visa «kas nėra mylėti Dievą ir jam vienam tarnauti» /imit 1,1,3/, kaip paaiškėja iš tolesnių Pamokslininko žodžių : «visa, kas darosi žemėje, pasimėgimai, didenybė, išmintis /vien žmogiška/, žmogaus gyvenimas, kūdikystė, jaunystė, ilgas amžius, mirties padaromas užmiršimas, daugybė geidulių, kurie negali būti patenkinti, lobis, luriuo negalima pasinaudoti». Plg Rom 8,22, kur šv Povilas taip pat tvirtina, jog visa gamta pavergta tuštybei. — <sup>3</sup>*Koki gi yra nauda...* Iš visų žmonių darbų, dėl kurių tiek vargsta šiame gyvenime, jiems nelieka čia žemėje amžinai jokio vaisiaus, nes kiekvienam mirštant, jie liaujasi buvę jiems naudingi. — *Po saulę* : šiame nuolatinių atmainų gyvenime. Plg 1,13, 15 ; 2,11,14 ir k

<sup>4</sup>*Karta praeina...* Pirmoji priežastis, kodėl visi žmonių dalykai yra vien tuštybė, tai žmogaus marumas /kūno atžvilgiu/. Kiekviena karta vis skuba praeiti ir atiduoda savo vietą ir savo gėrybes kitai kartai, ir ta vėl skuba padaryti vietos sekanciai. — *O žemė stovi*. Žemė, kuri žmogaus dėlei sutverta, pasilieka, tuo tarpu kad žemės valdovas, žmogus pavirsta į dulkes /Jieron/. Apie gamtos dalykus, žemę, saulę ir tt kalbama ne moksliniu būdu, bet taip kaip jie žmogaus akims rodo. — *Per amžius* : labai ilgai. Žmogus nežino,

- <sup>5</sup>Saulė teka ir saulė leidžiasi  
ir skuba į savo vietą, iš kur užtekėjo.  
<sup>6</sup>Vėjas pučia į pietus ir gręžiasi į šiaurę;  
pučia šian ir ten sukdamos aplinkui,  
ir vėjas grįžta į savo kelius.  
<sup>7</sup>Visos upės teka į jūrą,  
o jūra vis nepilna.  
Į vietą, iš kur upės išteka,  
į ten jos tekėdamos vėl grįžta.  
<sup>8</sup>Nepakanka visų žodžių:  
niekas negali visako išpasakoti.  
Akis niekuomet nesoti regėti,  
ir ausiai niekadoms negana girdėti.  
<sup>9</sup>Kas buvo, tas pat vėl bus,  
ir kas įvyko, tas pat vėl įvyks:  
nieko naujo po saule.  
<sup>10</sup>Jei kas yra, apie ką sakoma:  
« Žiūrėk, tai naujas dalykas »,  
Tai yra jau buvę amžiuose,  
kurie buvo pirm mūsų.  
<sup>11</sup>Neatsimenama buvusių dalykų;  
bet ir vėliau busiančių nebeatsimins  
tie, kurie gyvens vėliau.  
<sup>12</sup>Aš, Pamokslininkas, buvau Izraelio karalius Jerusaleje.

kiek tie žemės amžiai tęsis. — <sup>5</sup>*Saulė*.. Duodama trys kiti pastovumo pavyzdžiai, palyginant su žmogumi: saulės, vėjo ir upių. Tie dalykai, kad ir nestovi toje pačioje vietoje kaip žemė, bet nežiūrint savo kintamumo pasilieka tie patys. Saulė keičia savo vietą, bet visur ta pati. — <sup>6</sup>*Gręžiasi į šiaurę*... Aprašoma vėjas. Pabrėžiama, kad ir vėjas su visomis savo atmainomis pasilieka tas pats. — <sup>7</sup>*Visos upės*... Trečias pastovumo pavyzdys: upės savo vagose ir nepatvinstanti jūra. — *Į vietą, iš kur*... Upės nuolat atlieka tą patį bėgį. — <sup>8</sup>*Nepakanka*... Ne tik tie, kurie augščiau įvardinti, kaip saulė, vėjai, upės, bet visi dalykai veikliai su nuovargiu atlieka savo uždavinį, tačiau žmogus savo protu negali apimti jų nuolatinio judėjimo ir gamtos įstatymų veikimo, taip kad nei žmogaus gyvenimas, nei jo išmintis neturi kuo pasigirti. Visame gamtos dalykų veikime nėra nieko nauja /9 e/, o jei ir rodosi nauja, tai yra jau buvę seniau /10 e/, tik silpnas žmogus jų neatsimena /11 e/. — *Negali visako išpasakoti*... Žmogus nesupranta, nors su nustebimu užsiima kūno pajautimams prieinamais dalykais. — <sup>9</sup>*Kas buvo*... Ta visa knygos įžanga paties Pamoks-

lininko aiškinama toliau 3,1,11. 14.15; 10.7,14. — Dievas paskyrė visiems dalykams jų tvarką, kurio žmogus negali pakeisti. Mūsų protas serga tam tikru aptemimu, taip kad niekas negali išskaityti visų Dievo veikimų; o tačiau labai sena yra visa, kas įvyksta Dievo valia, ar leidžiant tam, kurs galingesnis už žmogų. Jei kažkurie dalykai ir rodosi negeri ir slegia žemės vaikus, tai gali pakeisti be Dievos valios? <sup>11</sup>*Neatsimenama*... *vėliau*: šiame pasaulyje

# **I. Pirmas autoriaus svarstymas : Tuščios yra žmogaus pastangos permatyti žmogaus gyvenimo pri- gimtį ir reikalus**

1,12 - 2,26. Pamokslininkas savo paties patyrimu pažino žmonių išminties ir žinojimo tuštybę /1,12-18/, taip pat žemiškų pamėgimų ir turtų tuštybę /2,1-11/. Tuščias taip pat užsiėmimas išmintimi, nes ir išmintingas ir paikas miršta /2,12-17/. Tuščias yra dalykas vargti, nes žmogus neturi iš to naudos /2,18-23/. Todėl tegul žmogus kukliai naudojasi Dievo jam duotomis gėrybėmis /2,24-26/.

<sup>12</sup>*Pamokslininkas*... Paimtos sau

- <sup>13</sup>Aš ryžaus savo širdyje tyrinėti ir stebėti išmintingai  
visa, kas tik darosi po saule :  
Tą nelabą užsiėmimą Dievas davė žmonių vaikams,  
kad jie juo užsiimtų.
- <sup>14</sup>Aš mačiau visa, kas darosi po saule :  
ir štai viskas tuštybė ir vėjo gaudymas.
- <sup>15</sup>Kas yra kreiva, negali pasidaryti tiesus,  
ir ko nėra, negali būti suskaityta.
- <sup>16</sup>Aš pamaniau savo širdyje :  
štai aš įsigijau sau plačią ir didelę išmintį,  
daugiau už visus, kurie viešpatavo pirm manęs Jerusaleje,  
ir mano širdis buvo labai užsiėmusi išmintimi ir žinojimu.
- <sup>17</sup>Tuomet aš palenkiau savo širdį pažinti išminties  
ir žinojimo, paikybės ir neišminties ;  
aš pažinau, kad tai taip pat yra vėjo gaudymas.
- <sup>18</sup>Nes kur yra daug išminties, ten daug ir apmaudo,  
ir kas daugina žinojimą, didina ir kentėjimą

pareigos paminėjimu pažymi, kad didelę svarbą dalykų, apie kuriuos autorius kalbės. — <sup>13</sup>*Tą nelabą...* Autorius išreiškia, koks buvo jo įspūdis po padaryto pasiryžimo visa tyrinėti. — *Dievas*. Pamokslininkas niekur nevartoja Dievo vardo *Jahveh*, bet tik *Elohim* ; taip jis nurodo, kad savo knygoje kalba ne apie religinius dalykus, paimtus iš ypatingo Dievo apreiškimo, suteikto išrinktajai Jahvės tautai, bet apie tokiuos, kurie yra bendras visų tautų turtas. — *Žmonių vaikams* : visiems žmonėms /Grig-Nis/. Žmonės turi daug užsiėmimų be tų, į kuriuos juos stumia reikalas, ar nauda, ar Dievo valia. Dievas nepaskyrė žmogui po jo nupulimo varginančio ir nenaudingo darbo, bet tik jį leido, nes įstatais, kuriais jis valdo pasaulį, padaro, kad nevisai tvarkingi mėginimai negali pasisukti. — <sup>14</sup>*Po saule*. Saulė pastovumo pavyzdys. — *Vėjo gaudymas*. Ebr. *šer'uth ruakh* reiškia : gaudymas vėjo, ar ganymas vėjo, t y, visai tuščias, bergždžias darbas. — <sup>15</sup>*Kas yra kreiva...* Vien žmogaus žinojimas ir išmintis neišstengia pataisyti dorinio sugedimo. — Taip kalbama ne tik apie dorinį žmogaus sugedimą, bet apie visas kliūtis Dievo valios statomas ar leistas, neduodančias žmogui įvykdyti visų savo sumanymų. Pats Dievas rodosi kovojąs su žmogumi /plg 7,14/. Tarp tų kliūčių yra žmogaus marumas, silpnumas, nežinojimas. Tas ir kitas tuštybės priežastis

padarė ne pati nuodėmė, bet baudžias už nuodėmę Dievas. Kas kreiva ir ko trūksta, tai Dievo leistieji ar padarytieji dalykai. Po žmogaus nupulimo jie pasidarė baudžiančios Dievo rūstybės įrankiai ir niekais paverčia daugybę žmogaus pastangų. — <sup>16</sup>*Aš pamaniau...* Kn autorius kalbėdamas Saliamono vardu sako, ką būtų galėjęs pasakyti pats Saliamonas, o visų pirma apie jo įsigytąją išmintį /plg 3 Kar 10,23.../. Tyrinėdamas, vadovaujant išminčiai, kitų žmonių pastangas jis galų gale dejuoja, kad jo darbas buvęs tuščias ir padaręs jam nusivylimą. Ar buvo jis kaltas? Nėra jokių nurodymų, kad jo darbe būtų buvusi tikra kaltė, juo labiau kad ir pats paklaidimas lengviau išteisinamas, kai įieškoma išminties, negu kituose dalykuose. Bet galima manyti, kad Pamokslininkas, naudodamasis Dievo jam suteiktąja išmintimi, galėjo peržengti teisingas ribas : tyrinėdamas ar tai nenaudingas dalykus per daug žingeidžiai, ar dorus per daug godžiai, ar slaptinus /apie apvaizdą ir blogumus pasaulyje/ per daug drąsiai ; nieku gi labiau nenusidėjęs kaip nekántrumu, kuriam pasidavė, pamatęs savo vargų nenaudingumą, ir nepasidavimu Dievo valiai. — Skaitant Pamokslininko knygą, reikia nuolat atsiminti, kad autorius nekartą atsiliepia poetiškai, įausmų /ir tai gyvesnių negu musiškai/ sužadintas, ir kad jis savo pasakymus toliau apriboja ir papaiškina

2. <sup>1</sup>Aš tariau savo širdyje :  
Eikš, aš bandysiu tave linksmumu : paragauk gėrių !  
ir štai tai taip pat yra tuštybė !  
<sup>2</sup>Apie juoką aš tariau : « Beproitis »,  
ir apie linksmybę : « Ką ji padeda ? »  
<sup>3</sup>Aš bandžiau lepinti savo kūną vynu,  
— tuo tarpu kad mano širdis garbino išmintį —  
ir pasigauti paikybės, kolei nepamatysiu,  
kas būtų gera žmonėms daryti po dangumi  
per nedaugelį jų gyvenimo dienų.  
<sup>4</sup>Aš ėmiaus didelių darbų, pasistačiau sau namų,  
įsiveisiau sau vynuogynų, <sup>5</sup>pasidariau sodų ir daržų  
ir pasisodinau juose visokios rūšies vaisinių medžių.  
<sup>6</sup>Įsitaisiau sau vandens tvenkinių,  
želiančių medžių giraitę laistyti.  
<sup>7</sup>Aš įsigijau sau tarnų ir tarnaičių, turėjau daug namų šeimynos,  
turėjau taip pat gyvulių, daug galvijų ir didelius būrius avių,  
daugiau už visus buvusius pirm manęs Jerusaleje.  
<sup>8</sup>Susikroviau sau taip pat sidabro ir aukso, karalių ir šalių lobį.  
Parūpinau sau giesmininkų ir giesmininkų  
ir kuo žmonių vaikai gėrėsi, nemaža moterų.  
<sup>9</sup>Aš pasidariau didesnis ir turtingesnis už visus,  
buvusius pirm manęs Jerusaleje ;  
taip pat ir mano išmintis man pasiliko.  
<sup>10</sup>Nieko, ko mano akys geidė, aš joms nedraudžiau  
ir nesulaikiau savo širdies nuo jokios linksmybės.  
Nes mano širdis džiaugėsi kiekvienu mano darbu  
ir ta buvo man dalia iš viso mano vargo.

2. <sup>1</sup>Aš *banavysiu*... Kada žmogaus dvasia soti augstų dalykų, ji paprastai nugrimsta į žemiausius, kad tik vėliau pasirinktų tai, kas yra viduryje. — Pamokslininkas atsiliepia į save kaip Evangelijos turtuolis /Lk 12,18.19/, pasisakydamas savo sieklais, ką jis mano jai padaryti. Bet užuot įieškomos laimės : *Ir štai... tuštybė*. — <sup>2</sup>*Juoką*... Kūniški džiaugsmas veikiausiai pasirodo apgaulingi. — <sup>3</sup>*Vynu*. Vynas čia įvardijamas kaip pavyzdys, reiškia gi kūniškus gėrius apskritai. Todėl lepinti savo kūną vynu reiškia tą patį ką ir pasiduoti kūniškiems gėriams. — *Mano širdis*... Pamokslininkas grįžta į paliktąją dėl kūno pasimėgimų išmintį ir tarsi daro su ja naują sandorą. Tačiau kaip tikslas, kuriam jis dabar naudojasi /žmonių/ išmintimi, be palyginimo augštesnis už paikybę, taip tas tikslas toli gražu ne galutinas žmonėms. Jie negali jame rasti augščiausios savo užduoties, ramybės, patenkinimo širdies ir laimės. — <sup>4</sup>*Aš* : pats sau, vien savo garbei. — *Vynuogynų*. Plg G Giesmę

8,11. — *Daržų*... Ebr *pardesim* /paradizų/. Taip gal vadinama parkas. Žr *Neem* 3,15 ; *Giesm* 4,8.13-15 ; 8,11 ; *Jer* 52,7. — <sup>7</sup>*Įsigijau* : nusipirkau. — *Daug namų šeimynos* : vergų ir vergių, užaugusių namie. — *Daugiau už visus*... Žr *aug* 1,16 paaišk. Plg 3 *Kar* 4,22 ; 5,1 ; 9,14.28 ; 10,2.15 ir k. — <sup>8</sup>*Giesmininkų ir*... Plg 2 *Kar* 19,35 ; *Jėš* 5,11.12 ; 26,6 ir k. — *Žmonių vaikai gėrėsi, nemaža moterų*. Kaikurie aiškintojai spėja, kad čia yra euphemizmas ir kad turėta galvoje kūniški gėidulių patenkimas, gal aliuzija į tai, kad Saliamonas turėjo labai daug sugulovių. Ebr teksto žodžiai labai neaiškūs, bet neatrodo, kad jie turėtų šį tą bendra su Jieronimo vertimu *Vulgate* : Taurių ir indų vynei pilstyti. Plg 3 *Kar* 10,4. — <sup>9</sup>*Išmintis man pasiliko* : žmonių išmintis, kurios vedamas atliko daug didelių dalykų ir nevisai pasidavė žemiškiems džiaugsmams, nepasidarė pilnas savo gėidulių vergas. Vž *aug* 3 eil paaišk. — <sup>10</sup>*Nuo jokios linksmybės*... Džiaugsmas ir pasigerėjimas, bent žmonių

- <sup>11</sup>O paskui aš apsvarsčiau visus savo darbus,  
kuriuos buvo padariusios mano rankos,  
ir vargą, kurį bedirbdamas pakėliau :  
Ir štai visa yra tuštybė ir vėjo gaudymas,  
ir nėra jokios naudos po saule.
- <sup>12</sup>Tuomet aš grįžaus svarstyti išminties,  
ir paikybės ir neišminties.  
Nes ką gi darys žmogus, kurs eis po karaliaus ?  
tą pat, ką jau kiti yra darę.
- <sup>13</sup>Ir mačiau, kad išmintis tiek yra vertingesnė už paikybę,  
kiek šviesa yra vertingesnė už tamsybę :
- <sup>14</sup>Išmintingas turi akis galvoje,  
o paikas vaikščioja tamsybėje.  
Bet taip pat ir tai stebėjau,  
kad abiejų laukia toks pat likimas.
- <sup>15</sup>Ir aš galvojau savo širdyje :  
Jei neišmintingojo likimas teks taip pat man,  
tai kam aš pasidariau išmintingas ? argi tai yra koki nauda ?  
Ir aš tariau savo širdyje : Tai taip pat tuštybė.
- <sup>16</sup>Nes nebus atsimenama per amžius išmintingojo,  
lygiai kaip paikojo.  
Nes būsimais laikais abudu bus užmiršti  
ir, deja, išmintingasis miršta lygiai kaip ir paikas.
- <sup>17</sup>Ir aš atgrisiau savo gyvenimo, nes man nepatiko,  
kas tik darosi po saule :  
nes visa yra tuštybė ir vėjo gaudymas.
- <sup>18</sup>Ir aš bodėjaus viso savo vargo, kurį buvau išvargęs po saule,  
nes aš paliksiu jį tėvoniui, kurs bus po manęs.
- <sup>19</sup>Ir kas žino, ar jis bus išmintingas, ar paikas ?  
o tačiau tvarkys visą mano užuodarbį, dėl kurio vargau  
ir kuriame buvau išmintingas po saule.  
Tai taip pat tuštybė.

nuomone, buvo teisingas ir padorus, bet tikros laimės toli gražu negalėjo suteikti. — <sup>11</sup>*Ir štai...* Pamokslininkas prisipažįsta, kad turtuose ir žemiškame pasigėrėjime dar mažiau rado pasitenkinimo nekaip jieškojime išminties ir žinojimo. Žr aug 1,17

<sup>12</sup>*Tuomet...* Palyginama išmintis su paikybe. Plg aug 1,17. Žmogus negali sekti savo Sutvėrėjo Dievo, nes nežino jo paslapčių ir jo valios, jei jis pats jų neapreiškia. — *Nes ką gi darys žmogus...* Ir šitos eil prasmė labai neaiški. Kaikas mato čia aliuziją į karalių Saliamono įpėdinį, kurs nepasižymėjo išmintimi, lyg kad būtų pasakyta: Jei karalius /Saliamonas/, tyrinėdamas geriausiose sąlygose išmintį ir paikybę, nieko gero nepasiekė, juo mažiau pavyks kitiems žmonėms /jo sūnui Roboamui/ išspręsti tokiuos klausimus.

— <sup>13</sup>*Kad išmintis...* Žmonių išmintis, kuri užsiima tik žemiškais dalykais ir virsta niekais, mirčiai prisiartinus /14 e/. — <sup>14</sup>*Toks pat abiejų likimas.* Žmonių išmintis nadinga iki mirties valandai; mirštant nieko iš jo nelieka. Plg žem 8,1; Pat 17,24. — <sup>15</sup>*Argi tai yra koki nauda?* — ateityje arba ateičiai, kuomet būsiu miręs, amžinybėje. Plg Lk 12,20. — <sup>16</sup>*Nes nebus...* Išmintingas bus lygiai užmirštas ateityje kaip ir paikas. — <sup>17</sup>*Aš atgrisiau...* Aš nekenčiau gyvenimo, t y, žmonių gyvenimo apskritai, nes slėgė sielą tai, kas darėsi po saule ir kad visa buvo tuštybė

<sup>18</sup>*Ir aš...* Kadangi Saliamonas visus paminėtus augščiau darbus /4-10 e/ buvo atlikęs su išmintimi, todėl jis pradžioje apsvarstė, ko ta išmintis buvo verta; toliau jis paaiškina,



- <sup>20</sup>Ir aš priėjau prie to, kad buvau nusiminęs dėl viso savo vargo, kurį vargau po saule.
- <sup>21</sup>Nes jei kurs žmogus, kursai vargo su išmintimi, su žinojimu ir su pasisekimu, atiduos savo dalį kitam, kurs nevargo, tai yra taip pat tuštybė ir didelė nelaimė.
- <sup>22</sup>Nes kas gi bus žmogui už visą jo darbą ir už visą jo rūpestingumą, su kokiuo jis vargo po saule?
- <sup>23</sup>Nes visos jo dienos yra skausmai, ir sielvartas yra jo užsiėmimas: nė naktį nesiils jo širdis: Tai yra taip pat tuštybė.
- <sup>24</sup>Nėra žmogui nieko geresnio kaip valgyti ir gerti, ir paruošti savo sielai linksmybių už vargą. Aš mačiau, kad ir tai ateina iš Dievo rankos.
- <sup>25</sup>Nes kas valgys ir gers be jo?
- <sup>26</sup>Nes tam, kurs yra geras jo akivaizdoje, jis suteikia išminties, žinojimo ir linksmybės; o ant nusidėjėlio jis deda vargą rinkti ir krauti, kad atiduotų tam, kurs patinka Dievui. Bet ir tai tuštybė ir vėjo gaudymas
3. <sup>1</sup>Visam kam yra savo metas ir valanda kiekvienam reikalui po dangumi:
- <sup>2</sup>Yra metas gimti ir metas mirti, metas sodinti ir metas rauti, kas pasodinta.

kad tie jo atliktieji darbai buvo tušti. — <sup>20</sup>*Ir aš priėjau...* Saliamonas nurodo dvi priežastis, dėl kurių žmonių veiklumas tuščias: žmogus vargsta ne sau, jo darbo vaisiai pateks gal į *n e v e r t ų* įpėdinių rankas. — <sup>21</sup>*Nes jei...* Jau anksčiau išreikšta liūdna mintis pakartojama: štai žmogus darbavosi su išmintimi, su žinojimu ir su pasisekimu ir turi palikti savo dalį žmogui, kurs joje nesidarbavo. — <sup>22</sup>*Nes kas gi...* Peikiama čia ne visi, kurie vargina save darbais, bet tik tie, kurie taip vargsta, kad jų darbų vaisiai po saule lieka tik žemiški, ir jie jais yra perdaug susirūpinę /plg žem 11 sk/

<sup>24</sup>*Nėra žmogui...* Gėrybės Dievo suteikiamos, kad žmogus jomis naudotųsi; taigi ir valia jomis naudotis, prisitaikant prie Dievo sumanymų. Valgyti ir gerti čia reiškia patenkinimą žmogaus reikalų ir padorių troškimų. — <sup>25</sup>*Nes kas valgys...* Prasmė: Niekas negali naudotis šio gyvenimo gėrybėmis, taip kaip nurodyta, jei Dievas neduos, arba: kas naudosis gėrybėmis ir kas veltui bėginės susirūpinęs, tai ne nuo mūsų pareina, bet tai skiria Dievas. — <sup>26</sup>*Tam, kurs patinka Dievui.* Jei Die-

vas, dalindamas gėrybes, nesiremtų jokiomis kitomis racijomis, be čia nurodomų, tai jis kaip vyriausis pasaulio tvarkytojas ir kalbamame dalyke /jau šiame gyvenime/ skirtų dorybei užmokestį, kaltei bausmę, ir kas be saiko darbuojasi, gautų dirbti ne tiek sau, kiek kitiems, priešingai gi, kas moka nustatyti sau tinkamas ribas, gautų godžiųjų lobį. Čia statoma taisyklė paremta tuo, kas kada būna ir iš to padaryta išvados. — *Ir tai*: visų pirma perdaug didelis žmonių rūpestingumas, bet taip pat visa, kas pasakyta 26 eil, nes anot išreikštos 1 ir 2 skyr nuomonės, net ir geriesiems išmintis, pasiseikimas ir džiaugsmas yra tuštybė, ne Dievo pasielgimo būdas, bet perdidelis žmonių rūpestingumas

## II. Antras Pamokslininko svarstymas: Nė išmintis negali atspėti visų gyvenimo mįslių 3,1-7,24/

3,1-15. Žmogus visai priklauso nuo Dievo apvaizdos skirto laiko ir tvarkos:

Visa įvyksta Dievo skirtu laiku /3, 1-8/; žmogus negali permatyti

- <sup>3</sup>Yra metas užmušti ir metas gydyti,  
metas griauti ir metas statyti.
- <sup>4</sup>Metas verkti ir metas juoktis,  
metas raudoti ir metas šokti.
- <sup>5</sup>Metas išblaškyti akmenis ir metas surinkti akmenis,  
metas glamonėti ir metas susilaikyti nuo glebėsčių avimų.
- <sup>6</sup>Metas įieškoti ir metas prarasti,  
metas sergėti ir metas atmesti.
- <sup>7</sup>Metas perplėsti ir metas susiūti,  
metas tylėti ir metas kalbėti.
- <sup>8</sup>Metas mylėti ir metas nekęsti,  
metas karo ir metas taikos.
- <sup>9</sup>Kokią naudą turi žmogus, kurs dirba, iš viso savo vargo ?
- <sup>10</sup>Aš įsižiūrėjau į užsiėmimą, kurį Dievas davė žmonių vaikams,  
kad juo užsiimtų.
- <sup>11</sup>Jis daro visa gražiai ir visa savo laiku ;  
ir amžinybės supratimą jis įdėjo į jų širdį,  
taip kad žmogus negalėtų permatyti darbo,  
kurį Dievas daro nuo pradžios iki galui.
- <sup>12</sup>Ir aš pažinau, kad nėra tuose dalykuose nieko geresnio,  
kaip linksmintis ir daryti gera savo gyvenime.
- <sup>13</sup>Bet ir tai, kad žmogus valgo ir geria  
ir naudojasi gėrybėmis iš savo darbo, yra Dievo dovana.

amžinų Dievo racijų /3, 9-11/ ; reikia kukliai naudotis Dievo duotomis gėrybėmis /3, 12.13/ ; visa dalykų tvarka yra Dievo tvirtai nustatyta /3, 14.15/

3. <sup>1</sup>*Visam kam* : žmogaus gyvenime. — *Savo metas*. Nežiūrint viso žmonių dalykų įvairumo, tai tačiau yra jiems bendra, kad visa įvyksta paskirtu metu, taip kad gyvenimas rodosi sekas atmainą vienu po kitų gamtoje einančių pasireiškimų. Taigi ką pasiekia žmogus savo pastangomis ir ar jis gali savo veikimu padaryti prieš Dievo valią ? Ne, todėl jam reikia suvaržyti savo pastangos ir leistu būdu naudotis padoriai gyvenimo gėrybėmis. Tą pat nurodo ir augščiausiojo visatos vedėjo Dievo paskirtosios tvarkos nekeitamumas, nes žmogus nieko negali, kas iš tos jo paskirtosios tvarkos ribų išsina. — *Valanda* : neatmainomai įstatyta į Dievo vykdomą pasaulio valdymą

<sup>2</sup>*Gimti*. Pavyzdžiais patvirtinama, kad žmonių veikimas pavergtas laiko ir jo nuolatinių atmainų įstatams. Pirmas pavyzdys apima visą žmogaus gyvenimą, kurio pradžia ir pabaiga įvardijama. Antras pavyzdys liečia gyvenimą augalų, kurie žmogui labiau rūpi. — <sup>4</sup>*Metas šokti* : linksmai šokti iš džiaugsmo. — <sup>5</sup>*Išblaškyti*

*akmenis*. Turima galvoje akmenis, kurie reikia išmesti iš vynuogyno, kad nekenktų vynmedžių šaknims, ir akmenis, iš kurių sukraunama tvoros. — <sup>7</sup>*Perplėsti* : ardyti prietelystę ir ją daryti /Hugo a s Vict/. Anot kitų, perplėsti savo drabužius gedului pareikšti. Plg 1 Moš 37 29., 34 ir k. — <sup>8</sup>*Metas karo...* Santykiai tarp tautų

<sup>9</sup>*Kokią naudą...* Žmogus visame suvaržytas tam tikrais įstatymais, kuriems jis turi būti klusnus ; taigi jam reikia susilaikyti nuo kiekvieno užsiėmimo, kurs Dievui nepatinka

<sup>10</sup>*Užsiėmimą* : varginantį darbą. Žmogus kankinasi dėl nereikiamų savo pastangų ; jis visuomet nori to, ko negali būti, nes niekas negali kitaip įvykti, kaip tik taip, kaip Dievo skirta. — <sup>11</sup>*Visa savo laiku*. Visa, kas darosi, įvyksta savo laiku, ne anksčiau ir ne vėliau kaip turi įvykti. Taip paskyrė Dievas. — *Įdėjo į jų širdį*. Dievas davė žmogui didžią mintį apie amžinybę, kuri turi jį varžyti ir padėti jam lavintis dorybėse. Dievas tačiau nedavė jam pažinti visų savo paslapčių ir savo sumanymų. Supratęs gi savo nežinojimą, jis turi atsiminti Dievą. — <sup>12</sup>*Ir aš pažinau*. Pažinimas buvo Dievo dovana. Mes turime suvaržyti

- <sup>14</sup>Aš pažinau, kad visi dalykai, kuriuos Dievas daro, yra amžini.  
Nieko negalima prie jų pridėti, nė nuo jų atimti;  
bet Dievas taip daro, kad jo bijotų.
- <sup>15</sup>Kas yra, tai yra jau buvę;  
ir kas bus, tai jau seniai yra buvę,  
ir Dievas atnaujina, kas jau pabėgo.
- <sup>16</sup>Be to aš mačiau po saule:  
teismo vietoje, ten yra neteisumas;  
teisybės vietoje, ten yra bedievis.
- <sup>17</sup>Aš galvojau savo širdyje:  
Dievas teis teisųjį ir bedievi,  
nes yra paskirtas metas kiekvienam dalykui ir kiekvienam  
[veiksmui].
- <sup>18</sup>Aš galvojau savo širdyje, kas liečia žmones:  
Dievas tiria juos ir parodo,  
kad jie jų pačių matymu yra gyvuliai.

savo siekimus ir tame suvaržyme yra daug išminties; ji didelė Dievo dovana, padedanti žmogui sulaikyti savo pageidimus ir pakreipti savo širdį į Dievo kelius. — <sup>14</sup>*Aš pažinau...* Sutvertieji dalykai savo pastovumu ir tobulumu yra tarsi vaizdas Dievo amžinumo. Žmogus suvaržytas tais dalykais savo laisvėje, priverstas viešpataujantiems Dievo skirtiems įstatams paklusti, įgyja išganingą baimę paties Dievo. — <sup>15</sup>*Ir Dievas atnaujina...* Plg aug 1, 9. — Apie vaisius suvaržymo, sujungtu su baimę Dievo, šv Jieronimas taip atsiliepią: Taip tat žmogus yra tik artojas ir svečias šiame pasaulyje; jis turi žiūrėti į visą nuosavybę taip, kaip žiūri tas, kurs rengiasi eiti kur kitur pas kitokius dalykus. Tegul jis geradaro šiame gyvenime, kiek gali ir tegul perdaug ir su bailumu nesirūpina lobia įsigijimu. Tegul jis nemano, kad iš savo darbo galės daugiau pelno turėti kaip pavalgyti ir atsigeriti, ir ką iš savo turtų išleis geriems darbams, vien tik tai yra Dievo dovana. Tai neleidžia mums šaukti su patvirkėliais: Valgykime ir gerkime, nes rytoj mirsime, lyg kad būtumėm tik gyvuliai, bet turime su Apaštalų atsiliepti: Turėdami maisto ir apdaro, jais tenkinimės

3,16-4,16. *Žmogaus nežinojimas nušviečiamas pavyzdžiais*: Teisingumo nebuvimas pasaulyje neišaiškinamas pilnai nė Dievo teismu /3, 16-22/; prispaudimai be paguodos /4, 1-3/; varžytinės ir pavydai žmonių gyvenime /4, 4-6/; tuščias darbas

to, kurs yra vienas /4, 7-12/; tuščias yra dalykas ir liaudies palankumas /4 13-16/

<sup>16</sup>*Aš mačiau...* Žmogus negali pasiekti tikros laimės ir dėl to, kad šiame gyvenime viešpatauja neteisybė, Dievo gi teismas pilnai įvyks tik kitame. — *Po saule*: ne tik Israėlio karalystėje, bet visur. — <sup>17</sup>*Kiekvienam dalykui...* Pamokslininkas manė, kad jau šiame žemiškame gyvenime turėtų viešpatauti teisybė, kad teisusis turėtų gauti užmokestį, o nusikaltėlis bausmę. Tačiau rado, kad darosi priešingai. O jei čia nėra teisybės, tai kas gi kita yra galutina to pasireiškimo priežastis, jei ne Dievas? Apsvarstęs tą dalyką jis suprato, kad Dievas dabar nedaro teismo dalimis ir kiekvienam atskirai, bet pasilieka tą teismą būsimam laikui, kad visi draug būtų teisiami ir tenai kiekvienas gautų, žiūrint to, koki buvo jo valia ir darbai. — Turima, matomai, galvoje teismas po mirties, todėl draug išreiškiamą įsitikinimas, kad žmogaus siela nemari. Bet laukti to teismo tikintiems Sen Test buvo ypač sunku, nes jiems trūko pilnesnio ir aiškesnio supratimo amžinosios laimės, ir kryžiaus paslaptis jiems dar nebuvo apreikšta. — <sup>18</sup>*Aš galvojau...* Neteisybų reginio sujau-dintas autorius karščiau išreiškia tolesnes savo mintis. — *Dievas tiria...* Dievas tyčia atideda taip ilgam laikui savo teismo įvykdymą /16,17 e/ ir nesustabdo tuojau dorinės netvarkos, kad taip išbandytų žmones ir parodytų, kaip jie silpni patys

<sup>19</sup>Nes tas pat likimas yra žmonėms ir gyvuliams :

kaip miršta vieni, taip miršta ir kiti.

Visų yra toks pat alsavimas, ir žmogus neviršija gyvulio ;  
nes visakas yra tuščia.

<sup>20</sup>Visi eina į vieną vietą,

visi yra iš dulkių ir visi grįžta į dulkes.

<sup>21</sup>Kas žino, ar žmogaus kvėpimas žengia augštin,  
ir ar gyvulių kvėpavimas žengia žemyn į žemę ?

<sup>22</sup>Ir aš supratau,

kad žmogui nėra nieko geresnio kaip liksmintis savo darbu ;  
nes ta yra jo dalia ;

nes kas gi duos jam pamatyti, kas bus po jo ?

4. <sup>1</sup>Aš vėl pamaciau visus prispaudimus, kurie daromi po saule.

Ir štai : prislėgtųjų ašaros,

ir nėra nė vieno kas juos paguostų.

sau palikti. — <sup>19</sup>Tas pat likimas... Turima galvoje mirtis, kuri lygi vieniems ir kitiems, nes juose yra tas pat gyvybės kvapas ; todėl ir visos likimo atmainos gyvenime tuščios. —

<sup>20</sup>Į vieną vietą : pavirsta kapo dulkėmis. — Aiški aliuizija į žodžius apie gyvulių ir žmogaus kilmę, o taip pat apie pasmerkimą Adomo po jo nupuolimo, parašytus 1 Moš 1, 24.25 ; 2, 7 ; 3, 19. Ta aliuizija matoma daroma dėl to, kad taip daug nelaimių įėjo į mūsų gyvenimą kaip bausmė už pirmąją nuodėmę ; žymiausi gi tos bausmės dalis tai mirtis. Ji čia minima, kad žmogus susiprastų esąs panašus į gyvulius ; nes kas Ps 48, 21 teisingai pasakytą apie turtingą bėdievį, tai galima sakyti ir apskritai apie žmogų nusidėjėlį : Žmogus, būdamas garbėje, nesupranta ; jis prilygsta proto neturintiems gyvuliams ir darosi į juos panašus. —

<sup>21</sup>Kas žino. Dėl šitos eilės Pamokslininko autorius kaikurių kaltinamas materializmu, bet visai neteisingai. Čia anaip tol nekeliamas abejonių apie žmogaus sielos nemarumą. Nes kaip gi Dievas galėtų kitame pasaulyje patraukti teisiuosius ir neteisiuosius į savo teismą /17 e/ ? Apie būsimąjį teismą kalbama taip pat žemiau 11, 9 ir kad dvasia eina pas Dievą, pasakytą 12, 7. Anot senovės Žydų aiškinimo, 21 eil prasmė toki : kas aiškiai mato /pajautimais/ sielą, kuri žengia augštin ? — Ar žmogaus... Šitoks išsireiškimas aiškiai nurodo didelį skirtumą tarp žmogaus sielos ir gyvulių gyvybės kvapo ir tik rodo patvirtiną, kad žmogaus siela pasilieka. — Vulgatoje,

su kuria sutinka kiti senovės vertimai /LXX, Khald, Sir/, kalbama ne apie pilną nežinojimą, bet tik apie netobulumą žinojimo, apie sunkumą pažinti. Pats šv Jieronimas sako : /Pamokslininkas taip sako/ ne kad manytų, jog siela žūsianti draug su kūnu, ar jog viena ir ta pati vieta esanti abiem priręnta, bet, kad Kristui dar neatėjus, visi mirusieji buvo lygiai vedami į mirusiųjų būvę. — Taigi galėjo kilti klausimas apie laimingą gyvenimą pas Dievą, ar žengs sielą pas jį, ar pasiliks šeolyje, ar po visų šio gyvenimo vargų pakils siela augštin, arba ar ir tuomet, panašiai kaip gyvulių, nužengs į gilybę, nesunaikinta, tiesa, taip kaip gyvulių siela, tačiau atitolinta nuo Dievo ir laimės. — Anot kaikurių aiškintojų, sakiny s galima suprasti taip pat kaip 19 eil apie gyvybės kvapą : kai žmogus miršta, nepastebima skirtumo tarp jo ir mirimo gyvulio, nes vienas ir kitas grįžta į tą pačią vietą, į žemės dulkes ; apie išeinantį gi, mirštant, gyvybės kvapą niekas nežino, ar jis kyla augštin, ar leidžiasi žemyn. — <sup>22</sup>Savo darbu : gal dirbti sau tekusį darbą ir juo džiaugtis /plg aug 13 e ; 2, 24/. — Nes kas gi... Žmogus turi pripažinti, kad Dievo valia yra tokios jau šio gyvenimo salygos, kad teisusis dažnai slegiamas, kad piktumas dažnai žemėje viešpatauja, ir reikia pasiduoti tai Dievo valiai. Jis turi laukti iš anksto paskirtojo teismo laiko kitame gyvenime ir žingeidžiai netyrinėti, kada tai bus ir kaip ilgai jis gaus jo laukti, pasilikdamas šeolyje

4. <sup>1</sup>Daromi po saule : visose šalyse.

- O prievarta eina iš slėgėjų pusės,  
ir nėra nė vieno, kurs paguostų juos.
- <sup>2</sup>Ir aš skelbiau, kad laimingesni yra jau mirusieji  
už gyvuosius, kurie dar tebegyvena,
- <sup>3</sup>Kad laimingesnis yra už vienus ir kitus tas, kurio dar nebuvo,  
kurs nėra matęs piktų dalykų, daromų po saule.
- <sup>4</sup>Taip pat aš maciau, kad visoks žmonių vargas ir darbštumas  
yra varžytinės vieno su kitu :  
tai yra taip pat tuštybė ir vėjo gaudymas.
- <sup>5</sup>Paikas susideda savo rankas ir minta savo kūnu, sakydamas :
- <sup>6</sup>« Verčiau pilna sauja su poilsiu,  
kaip pilnos riešučios su vargu ».
- <sup>7</sup>Mačiau dar ir kitą tuštybę ir vėjo gaudymą po saule :
- <sup>8</sup>Šit vienui vienas ir neturi su savim nieko kito,  
nei sūnaus, nei brolio ;  
Tačiau jo vargui nėra jokio galo,  
ir jo akys nesočios turtų :
- Kam aš vargstu ir atimu pats iš savęs gėrybes ?  
Tai taip pat yra tuštybė ir negeras užsiėmimas.
- <sup>9</sup>Geriau būti dviese kaip vienam,  
nes juodu gauna gerą užmokestį iš savo vargo.
- <sup>10</sup>Jei jie parpuola, vienas pakelia kitą ;  
vargas vienam, kai jis parpuola,  
kai nėra kam jo pakelti.
- <sup>11</sup>Ir jei miega dviese, vienas kitą šildo,  
bet kaip gi sušils pats vienas ?
- <sup>12</sup>Ir jei kas užpuola vieną,  
du jam pasipriešina,  
ir « trilinką virvę nepigu pertraukti ».
- <sup>13</sup>Geresnis neturtingas jaunuolis, bet išmintingas,  
už seną, bet paiką karalių, kurs jau nebemoka naudotis pata-  
[rimais].

— <sup>2</sup>*Laimingesni yra jau mirusieji.* Pamokslininkas kalba čia, matomai, susijaudinęs, todėl jo išsireiškimuose negalima įieškoti griežto tikslumo ; juose žymus šioks toks spalvų sutirštinimas /plg Ijob 3, 11... 16 ; 10, 18 ; Jer 20, 14 ir k/. Nurodytose aplinkybėse gyvendamas žmogus negali jaustis pilnai laimingas

<sup>4</sup>*Taip pat aš mačiau :* kad kiekvienas darbas ir kiekvienas pasisekimas veiklume yra tik žmogaus pavydas savo artimui, t y, pasisekimas vieno sužadina pavydą kituose ; iš čia abiejų kentėjimas ir galų gale tuštybė gero savyje dalyko, bet turincio tokių neigiamų pasėkų. — <sup>5</sup>*Paikas...* Kaikurie aiškintojai mano, kad paikuoju čia pavadinta tas pats, kurs pavydi ir kurs gale patenka į tokių skurdą, kad priverstas, taip sakant, esti savo kūną. Anot kitų, kalbama apie paiką žmogų apskri-

tai, kurio gyvenimas nedaug kuo tesiskiria nuo gyvulių, kurs būdamas tinginys pasitenkina menku sotumu. Plg žem 9, 11.

<sup>8</sup>*Vienui vienas...* Aprašomas gobšas vargštąs be tikslo. — Vulgatoje dar sakoma : « neateina jam mintis pasakyti » ; bet tų perėjimo žodžių nėra ebr t. — <sup>9</sup>*Geriau būti dviese...* Pato gumas, kokių duoda žmonių draugystė. — <sup>11</sup>*Jei miega dviese...* Gal turima galvoje ypač neturtingieji, kurie ir šaltomis Palestinos naktimis neturi kitokios antklodės, kaip tik tuos pačius dieną dėvimus drabužius. — <sup>12</sup>*Jei kas užpuola...* Kalbama apie galvažudžio užpuolimą. — *Trilinką...* Graži patarlė patvirtinanti vienybės naudingumą

<sup>13</sup>*Geresnis...* Pavyzdžiu parodoma, kad tuštybė pasiekia ir karalių sostą. — *Kurs nebemoka naudotis,* t y, dėl senatvės ar per didelės puikybės da-

- <sup>14</sup>Nes anas išėjo iš kalėjimo, kad karaliautų,  
nors šitam karaliaujant jis buvo gimęs neturtingas.
- <sup>15</sup>Aš mačiau visus, kas gyvas, kurie vaikščioja po saule,  
stovinčius su kitu jaunuoliu, kurs pastojo ano vieton.
- <sup>16</sup>Nebuvo galo visų žmonių skaičiui, kurių priekyje jis ėjo :  
o paskesnieji nebesidžiaugs juo ;  
bet ir tai tuštybė ir vėjo gaudymas.
- <sup>17</sup>Sergėk savo koją, kai eini į Dievo namus,  
artinkis į juos, kad klausytumeis :  
yra daug geresnis dalykas už auką, atnašaujamą paikųjų,  
kurie net nežino, kad jie daro pikta
5. <sup>1</sup>Nebūk ūmus su savo burna,  
ir teneskuba tavo širdis tarti žodį Dievo akivaizdoje.  
Nes Dievas danguje, tu gi žemėje ;  
todėl tebūna tavo žodžių nedaug.
- <sup>2</sup>Nes kaip kilsta sapnas, kai yra daug užsiėmimo,  
taip ir paiki šneka, kai yra daug žodžių.
- <sup>3</sup>Jei padarei įžadą Dievui, negaišk atitesėti :  
nes jam nepatinka paikieji ;  
ką nors esi žadėjęs, atiduok.
- <sup>4</sup>Geriau yra nežadėti, kaip pažadėti ir neatitesėti įžado.
- <sup>5</sup>Neleisk savo burnai vesti save į nuodėmę  
prieš save patį, ir nesakyk pasiuntinio akivaizdoje,  
kad pasielgei nepagalvojęs ;  
kad kartais Dievas nesusirūstintų dėl tavo žodžių  
ir nesunaikintų tavo rankų darbo.

rosi nebe prieinamas ir nebe priima jokių patarimų ; taip gi elgdamos galų gale pats sau labai kenkia. —

<sup>14</sup>Nes anas... Jau minėtas jaunika-tis. Čia gal daroma aliuzija į Juozapo Egiptiečio istoriją, 1 Moš 41, 14... —

<sup>15</sup>Visus, kas gyvas... Kalbama apie visus karalystės gyventojus, kurie su džiaugsmu pasitinka pradedantį karaliauti jauną karalių. — *Su kitu jaunuoliu*. Čia minimas jaunuolis ne naujas asmuo, bet tas pats jau augščiau minėtas, kuriam tenka kara-liaus sostas. Kitu jis vadinamas, pa-lyginant su pirm jo buvusiu senu karaliumi. — *Kurio vieton* : senojo karaliaus vieton — <sup>16</sup>Nebuvo galo... Bet nevisuomet turėjo taip būti : o paskesnieji... Kita karta jau užmirš, arba bent nebemylės to jauno kuni-gaiškščio ; taigi ir jo išmintis /13 e/ tuštybė

4,17-5,6. *Kaip reikia elgtis Dievo atžvilgiu*

<sup>17</sup>Sergėk... Čia pradedama kalbėti apie naują dalyką, apie tuštybę re-ligijos, kai ji nesiremia baime Dievo. Pamokslininkas kreipiasi stačiai į savo klausytojus ir duoda jiems per-

spėjimų. — *Savo koją* : stebėk, ką manai daryti. — *Daug geresnis*... Eiti į Dievo namus reikia su tinkama pa-garba ; reikia pasiklausti pirmą paaiškinimą, kokių duodavo šventy-kloje kunigai apie aukų apeigas /Ag 2, 11 ; Mal 2, 7 ; 1 Esdr 7, 6.10 ; Neem 8, 13/. Tik paikas elgiasi, kaip jam pačiam ateina į galvą. Ko vertos paikųjų aukos, nesilaikant įsakytų apeigų, kuriomis tos aukos turi būti tvarkomos ? Paikieji nežino, kad jie daro negerai

5. <sup>1</sup>Nebūk ūmus... Gal : nedrįsk bylinėtis su Dievu, lyg kad jis darytų negerai, nekaltink Dievo apvaizdos, nekalbėk prieš Dievą. Plg Pat 10, 18.. — *Dievas danguje*... Dievas begalo didis, tu gi begalo mažas. — *Tebūna... nedaug*. Plg Mt 6, 7. — <sup>2</sup>*Kaip kilsta...* Plg aug 2, 23 ; žem 8, 16. — <sup>3</sup>*Jei pa-darei...* Duodama daugiau pavyzdžių, iš kurių paaiškėja labiau reikalas būti atsargiam žodžiuose. — *Nes jam nepatinka...* Plg 5 Moš 23, 22-24. Neatitesėjimas įžadų yra paikybės ženklas. — <sup>5</sup>*Neleisk...* neapgalvo-tais įžadais /tokie buvo įžadai Jeftės, Saulio ir k/ ir kitais netikusiais žo-

<sup>6</sup>Nes iš daugelio sapnų kyla tuštybės ir daug žodžių.

Tu gi bijok Dievo.

<sup>7</sup>Jei matai prispaudimą beturčio ir nedarymą teismo  
bei teisybės šalyje, nesistebėk tuo dalyku :

Nes ant didiko budi didesnysis,  
o ant abiejų didžiausis :

<sup>8</sup>Pelnas iš žemės tenka visiems ; karalius aprūpinamas laukais.

<sup>9</sup>Kas mėgsta sidabrą, nebūna sotus sidabru,  
ir kurs mėgsta turtus, negauna iš jų pelno :  
tai taip pat tuštybė.

<sup>10</sup>Kur daug gėrybių, ten daug ir tų, kurie jas valgo.  
Ir koki gi nauda tam, kurs yra jų savininkas,  
jei nebent ta, kad jis mato turtus savo akimis ?

<sup>11</sup>Saldus miegas darbininkui,  
ar maža, ar daug jis valgo ;  
turtuolio gi sotumas neduoda jam miegoti.

<sup>12</sup>Yra dar kita skaudi blogybė, kurią mačiau po saule :  
turtai sergimi savininko jo paties nenaudai.

<sup>13</sup>Tie turtai žūna kurioje nors nelaimėje,  
ir sūnus, kurs jam gimsta, nieko negauna į savo rankas.

<sup>14</sup>Kaip išėjo iš savo motinos iščios,  
taip plikas grįš kaip atėjo,  
ir nieko nepasiims iš savo vargo, ką neštųsi su savim.

džiais. — *Pasiuntinio*. Pasiuntinių, čia pavadinta arba kunigas, kuriam pažadėti dalykai būdavo įteikiami, arba šventyklos tarnas, kurs buvo siunčiamas pažadėto dalyko atsiimti. — *\*Tu gi bijok Dievo*. Taip baigiama visas dėstymas apie įžadus : ne daug žodžių, bet tikra b a i m ė D i e v o /plg aug 2 eil/. Čia reikia pastebėti, kad šitas posmelis nebaigiamas įprastais žodžiais : ir tai yra tuštybė... nes santykiuose su Dievu žmogus gali nusidėti, o tą santykį /« bijok Dievo »/ reikia gerbti

5,7-6,12. *Platesni paaiškinimai augščiau išreikštų dejavimų* : neteisingi pasaulyje prispaudimai /5,7-8/ ; turtai nepasotina žmonių /5,9-11/ ; turtai dingsta ir nepašalina širdgėlos /5,12-16/ ; teisėtas būdas naudotis šio gyvenimo gėrybėmis /5,17-19/ ; turtai tuščias dalykas, nes žmogus nevisados gali jais naudotis /6,1-7/ ; nei išmintis, nei daug ginčų nepadedą išspręsti šitų mįslių /6,8-12/.

*\*Nesistebėk tuo dalyku* : nepasiduok dvasios sumišimui, matydamas, kad turtingieji ir smarkieji slegia beturčius. Plg Dan 4,10. — 7 ir 8 eil aiškinamos gana nevienodai. Čia duodamo vertimo mintis yra toki : Pamokslinkas įspėja, kad neteisybė ir pri-

spaudimas atsiranda iš to, jog įvairūs viršininkai nuo mažiausio iki augščiausiam vienas kitą su dideliu pavaidu saugoja ir žemės derlių panaudoja savo reikalams, jog net pats karalius aprūpina save pelnu iš laukų. Gali būti, kad taip kalbama apie karališkus mokesčių rinkėjus, kurie pradedant nuo 3 amžiaus pirm Kr labai slėgė Palestiną

*\*Kas mėgsta...* Nepatogumai, kokių susilaukiama iš turtų. — *Negauna iš jų pelno* : kurs galėtų jį pilnai patenkinti. — *\*Daug ir tų...* Kas daug turi, gauna daug ir išleisti, net daugiau kaip turi. Todėl su turtais yra sujungti rūpesčiai. — *\*Sotumas neduoda...* Kitoks nepatogumas : nesveikata dėl nesidarbavimo. — *\*Turtai sergimi...* Turtai dažnai žūna visai netikėtai. Toks gi jų žūvimas ypač skaudus savininkui. — *\*Ir sūnus...* Sūnui, kurs turėjo paveldėti didelius tėvo turtus, nieko nelieka. Tai taip pat padidina jo tėvo nuliūdimą. — *\*Kaip išėjo...* nors turtai pasilikty su žmogumi iki jo mirčiai, bet pasikutinę valandą jam reikės su jais persiskirti, nes grįždamas į žemę negalės nieko su savim pasiimti. — *Iš savo vargo* : kas su nemažu vargu buvo įsigyta. Plg Ijob 1,21 ; 1 Tim 6,7. —

- <sup>15</sup>Ir tai yra skaudi blogybė :  
visai kaip ateina, taip nueina,  
ir koki gi jam nauda, kad vargo į vėją ?
- <sup>16</sup>Per visas savo gyvenimo dienas jis valgė tamsoje  
ir turi daug skausmo, susigriaužimo ir pykčio.
- <sup>17</sup>Štai ką aš supratau esant gera :  
yra naudinga, kad žmogus valgytų ir gertų ir naudotųsi gėry-  
bėmis,  
visame savo varge, kurį vargsta po saule  
per nedaugelį savo gyvenimo dienų, kurias Dievas yra jam davęs :  
nes ta yra jo dalia.
- <sup>18</sup>Toliau : kiekvienam žmogui, kuriam Dievas davė turtų ir lobio,  
ir kuriam leido valgyti iš jų ir pasiimti savo dalį,  
ir linksmintis savo darbu ; tai yra Dievo dovana.
- <sup>19</sup>Nes jis nedaug teatsimena savo gyvenimo dienas,  
dėlto kad Dievas užima jį jo širdies linksmumu
6. <sup>1</sup>Yra ir kita blogybė, kurią mačiau po saule,  
ir kuri smarkiai slegia žmogų :  
<sup>2</sup>Kaikam Dievas suteikė turtų, ir lobio ir pagarbos,  
ir jam netrūksta nieko iš viso to, ko jis geidžia.  
Bet Dievas neduoda jam galėjimo valgyti iš jų ;  
valgo gi juos svetimšalis :  
tai yra tuštybė ir didelis skurdas.
- <sup>3</sup>Jei kam gimtų šimtas vaikų, ir jis gyventų daug metų ;  
nors būtų labai daug jo amžiaus dienų,  
bet jei jo siela nesisotintų gėrybėmis,  
jei jis neturėtų net kapo,  
aš sakau, kad negyvas gimęs kūdikis yra laimingesnis už jį.
- <sup>4</sup>Nes šitas veltui atėjo ir nueina sau tamsoje,  
ir tamsybe uždengiamas jo vardas.
- <sup>5</sup>Jis net nematė saulės ir nepažino ;  
šitas didesnę už aną turi poilsį.
- <sup>6</sup>Nors jis ir du tūkstančių metų gyventų,  
bet nebūtų galėjęs naudotis gėrybėmis,  
argi ne visa eina į vieną vietą ?

<sup>15</sup>Koki gi... Taigi negalima įieškoti  
laimės turtuose. — <sup>16</sup>Tamsoje : be  
tikros linksmybės.

<sup>17</sup>Gera : gera ir gražu. — *Ir ta yra  
jo dalia.* Plg 5 Moš 12, 7, 18 ; aug 2,  
29 ; 3, 13. — <sup>18</sup>Kiekvienam žmogui...  
Kas augščiau pasakytą apie aprašytą  
atsitikimą, tai čia sakoma apskritai  
apie visus žmones. — <sup>19</sup>Nes jis nedaug  
teatsimena. Laimingos žmogaus die-  
nos ramiai ir greitai eina ir neilgai  
jas teatsimenama ; nuliūdimo valan-  
dos slenka pamažu ir palieka atmin-  
tyje skaudų atsiminimą.

6. <sup>2</sup>Kaikam Dievas... Turima gal-  
voje žmogus galingas, gal karalius.  
Plg aug 4, 13-16. — *Dievas neduoda  
jam galėjimo...* Dėl jo nusikaltimų  
Dievas leidžia tokių sąlygų, kad

žmogus net negali pasinaudoti savo  
turtais, ir jie tenka visai kam kitam.  
— *Svetimšalis* : visai svetimas, ku-  
riam tie turtai jokių būdu nepriklau-  
so ; tačiau jis jais pasidžiaugs. —  
<sup>3</sup>*Jei kam gimtų šimtas...* Didelis vaikų  
skaičius /šimtas : iperbolė/ ir ilgas  
gyvenimas buvo laikoma Sen Testa-  
mente ypatingu Dievo palaiminimu ;  
bet ir jis nieku virsta, *jei jo siela nesi-  
sotintų gėrybėmis.* — *Net kapo* : To-  
kių laidotuvių, kokios jam derėjo,  
žiūrint jo kilmės ir garbingumo. Plg  
Ps 78, 2, 3 ; Ješ 14, 19, 20 ; Jer 8, 2  
ir k. — *Negyvas gimęs...* Plg aug 4, 3.  
— <sup>4</sup>*Veltui atėjo* : gimė nebegyvas. —  
<sup>5</sup>*Nematė saulės* : negyveno. Plg Ijobo  
3, 13, 16 ir k. — <sup>6</sup>*Du tūkstančių* : tiek,  
kiek joks žmogus negyvena. — Į



- <sup>7</sup>Visas žmogaus dirbamas darbas jo burnai,  
bet jo troškimas nebūna patenkintas.
- <sup>8</sup>Kuriuo gi dalyku išmintingas yra viršesnis už paiką?  
kuo beturtis, kurs moka gerai apsieiti su žmonėmis?
- <sup>9</sup>Geriau yra tai, ką akys mato,  
kaip minčių klajojimas.  
Bet ir tai yra tuštybė ir gaudymas vėjo.
- <sup>10</sup>Kas tik yra, jau seniai yra pasakytas jo vardas,  
ir yra žinoma, kad tai bus ateityje,  
ir kad žmogus negali ginčytis teisme  
su tuo, kurs galingesnis už jį.
- <sup>11</sup>Jei pasakoma daug žodžių, darosi daug tuštybės:  
ką gi pelno iš to žmogus?
- <sup>12</sup>Kas gi žino, kas gera yra žmogui jo gyvenime,  
nedaugelyje tų dienų jo tuščio gyvenimo,  
kurį praleidžia ūksmėje?  
Nes kas nurodys žmogui,  
kas bus po jo po saule?
7. <sup>1</sup>Verčiau geras vardas negu geras aliejus,  
ir vertesnė mirties diena už gimimo dieną.
- <sup>2</sup>Verčiau eiti į gedulo namus  
kaip į puotos namus,  
Nes anie yra visų žmonių galas,  
ir kas gyvas pats vienas sau galvoja.

*vieną vietą*: į žemės dulkes. Aprašytojo turtuolio likimas negeresnis už kitų žmonių

<sup>1</sup>Visas... darbas... Žmogus vargsta savo gyvybei palaikyti ir laimei pasiekti, bet nors jo kūnas ir pilnai būtų patenkintas, tačiau siela niekuomet čia žemėje nesoti, nes pilnos laimės neigys. — <sup>8</sup>Kuriuo gi dalyku išmintingas... jei jis nesuvaldo savo geidulių. Pati jo išmintis pasirodo esanti tuštybė. Plg aug aug 1, 13-18; 2, 12... — *Kuo beturtis...* Beturtis eina ten, kur jis žino galėsiąs palaikyti savo gyvybę. Joks kitas kelias neveda į laimę, kaip tik tas, kuriame žmogus suvaržo savo pageidimus ir pasitenkina Dievo sau paskirtomis gyvenimo sąlygomis. — <sup>9</sup>Geriau yra... Geriau yra, ką akys mato, kaip sielos skrajojimas. — *Ir tai yra tuštybė ir gaudymas vėjo*, t y, doras ir Dievo skirtose ribose laikomas džiaugsmas, kaip širdies paklydimas. Plg 11, 9. — <sup>10</sup>Kas tik yra... Dievas yra pilnas visų dalykų valdovas, žmogus gi prigulmingas ir todėl turi savo troškimuose neperžengti tam tikrų ribų. Žmogus pilnai priklauso nuo Dievo sumanymų ir paskirtosios tvarkos. — *Su tuo, kurs...* Su Dievu. Plg 1

Kar 13, 14; 3 Kar 13, 2. — <sup>11</sup>Ką gi pelno... Ko žmogus jieško už Dievo paskirtųjų ribų, tai neatneša tikros ramybės. Dievas visa sutvarkė, laikydamas savo valios, ir visa veda, net ir prieš žmogaus valią į savo tikslą. — <sup>12</sup>Kas nurodys... Taip pasakoma, kodėl žmogus nežino, kas jam labiau pravers, bet turi mielu noru priimti, kas Dievo skirta. Jei jis norėtų vaduotis vien savo gudrybe, jis turėtų žinoti, kas iš jo darbų duoda pasiliekančių vaisių ir kas bus jo įpėdinis /2, 19, 21/. — *Po jo*: ne tik jam mirus, bet apskritai vėliau

### Trečias Pamokslininko svarstymas: Apie išminties naudingumą praktiniame gyvenime

7,1-24. Išvados iš anksčiau duotų svarstymų ir išmintingi patarimai: Žmogui reikia skaisčia mintimi priimti net pikta, nes jis ne visais atžvilgiais būna blogumas /7,1-8/; reikia būti ramiai abejingam ir laimėje ir nelaimėje /7,9-14/; reikia būti santūriam visuose dalykuose /7,15-22/; bendra išvada: žmonių išmintis negali ištirti gilių dieviškų sumanymų /7,23-24/

- <sup>3</sup>Verčiau susikrimitimas negu juokas,  
nes po liūdinčiu veidu gera būna širdžiai.
- <sup>4</sup>Išmintingųjų širdis yra gedulo namuose,  
paikųjų gi širdis linksmybės namuose.
- <sup>5</sup>Verčiau išgirsti išmintingojo pabarimą,  
kaip girdėti paikųjų giedojimą.
- <sup>6</sup>Nes kaip degančių erškėčių spraksėjimas po puodu,  
taip yra paikojo juokas.  
Bet ir tai tuštybė.
- <sup>7</sup>Nes neteisingai atimtas dalykas iš išmintingo padaro paiką,  
ir papirkimas sugadina širdį.
- <sup>8</sup>Verčiau šnekos pabaiga negu pradžia.  
Verčiau romi dvasia negu išdidi.
- <sup>9</sup>Nebūk savo dvasioje ūmus,  
nes rūstybė pasilieka paikojo antyje.
- <sup>10</sup>Nesakyk: «Kodėl taip yra, kad senesniosios dienos buvo geresnės  
[už šitas]?»  
nes neišmintingai tai klaustumei.
- <sup>11</sup>Gera yra išmintis su tėviške  
ir naudinga tiems, kurie mato saulę.
- <sup>12</sup>Nes kaip globoja išmintis,  
taip globoja ir pinigai;

7. <sup>1</sup>*Geras*. Ebr ž *šem* reiškia gerą, garbingą vardą. Plg Pat 22,1. Vardas palyginama su tepalu /plg Giesm 1,3/ dėl panašaus tų dviejų žodžių skambėjimo Ebr kalboje: *šem* ir *šemen*-aliejus, ir dėlto kad dorybė turi tam tikrą skanų kvapą /2 Kor 2,15/. Taigi palyginimo mintį galima taip išreikšti: gero vardo kvapas perviršija geriausių tepalų kvapą. — *Mirties diena*... Palyginama didžiausio džiaugsmo ir didžiausio gedulo diena, bet sakoma, kad mirties diena geresnė, nes ji atpalaiduoja mus nuo šio gyvenimo vargų /plg 2,17; 6,5/, atidaro mums geresnį gyvenimą ir veda mus pas Dievą /žr 12,7; Išm 3,1.../. Panaši mintis išreikšta ir <sup>2</sup>*Verčiau eiti*... Tam tikras gedulas ir liūdesys ne priešingi žmogaus laimei, nes mirusiojo namuose visakas primena, kad toks pat galas laukia kiekvieno žmogaus, ir kas gyvas ima tai į širdį. — <sup>3</sup>*Susikrimitimas*: smarkus skausmas. — *Nes po liūdinčiu*... Tą pasakymą galima suprasti apie save. — Vulgatos žodžiai tikriausiai rodo, kad turima galvoje pataisymas kitų, nepritariant jiems juoku, rūšiai juos sudraudžiant. — <sup>4</sup>*Išmintingųjų*... Mintis panaši į 3 eil. Pamokslininkas giria išmintingą džiaugsmą šio gyvenimo gėrybėmis, bet anaipol negiria išdykavimo, laikydamas

jį tikros paikybės pasireiškimu. — <sup>5</sup>*Verčiau*... Panašią mintį randame nesyki pakartotą Patarlių kn. Žr Pat 13,18; 15,31.32; 17,10 ir k. — <sup>6</sup>*Nes kaip*... Erškėčiai, tiesa, duoda nemažą liepsną, bet jie neilgai šildo ir tuojau gesta. Taip paikojo juokas daro daug trukšmo, bet maža duoda naudos, nes tai ne širdies džiaugsmas. Plg Mt 5,25; Lk 6,25; Pilyp 4,4... Ebr t yra žaidimas panašiai skambančiais žodžiais *sirim*-erškėčiai ir *sir*-puodas

<sup>7</sup>*Nes neteisingai*... Žmogus, kurs piktai naudojasi savo galybe, kad slėgtų silpnuosius, parodo, kad jis visai nustojo išminties; dovanos dažnai padaro žmogų nedorą. Plg 5 Moš 16,19. Anot kitų, ebr t prasmė esanti toki: kuomet kentėjimas padaro išmintingam sumišimo ir dovanos susilpnina jo ištvermę, tuomet žodžių pabaiga geresnė už pradžia. — <sup>8</sup>*Šnekos*. Gal tikriau: dalyko. Prasmė: Negana dalykas pradėti; reikia jis gerai ir pabaigti. — *Negu išdidi*: kurią puikybę daro nekantrią. — <sup>9</sup>*Nebūk*... Greita rūstybė paikybės ženklas. — <sup>10</sup>*Nesakyk*... Toks praeities gyrimas tuščias, ženklas nepasitenkinimo dabartimi, todėl peikimas Dievo apvaizdos, kuriai žmogus turi kantriai pasiduoti. — <sup>11</sup>*Išmintis*... Trumpas pagyrimas iš-

- Bet žinojimas duoda /tą/ pilną :  
išmintis suteikia gyvenimą tam, kas ją turi.
- <sup>13</sup>Pažvelgk į Dievo veikalą :  
nes kas gali padaryti tiesų, ką jis sukraipė ?
- <sup>14</sup>Gera dieną būk geros nuotaikos,  
ir nelaimės dieną pats sau vienas pasvarstyk :  
Šitą, lygiai kaip ir aną, padarė Dievas,  
kad žmogus nerastų ką papeikti joje.
- <sup>15</sup>Visa tai aš mačiau savo tuštybės dienomis :  
yra teisusis, kurs žūna savo teisybe,  
ir yra neteisusis, kurs ilgai gyvena savo neteisybe.
- <sup>16</sup>Nebūk perdaug teisus,  
ir nebūk perdaug išmintingas,  
kad nepražudytumei savęs.
- <sup>17</sup>Nebūk nedoras be saiko  
ir nebūk paikas,  
kad nemirtumei prieš savo laiką.
- <sup>18</sup>Gera tam, kurs tai laiko ir neatpalaiduoja savo rankos nuo ano,  
nes kas bijo Dievo, vengia vieno ir kito.
- <sup>19</sup>Išmintis padaro išmintingąjį galingesnį  
už dešimtį mieste esančių galiūnų.

minties. — <sup>12</sup>Nes kaip... Plg Ps 90,1.  
— *Išmintis suteikia gyvenimą* : padaro, kad žmogus patinka Dievui, ir atitolina bausmę. Plg Pat 3,18 ir k. — <sup>13</sup>Pažvelgk į Dievo... Reikia visuomet pasiduoti Dievo valiai, tai tvarkai, kurią nustato Dievo apvaizda.

<sup>14</sup>Nelaimės dieną. Nelaimėje reikia neužmiršti, kad ir ji ateina ne be Dievo leidimo. — Negalima iširti Dievo veikalų, kodėl jis leidžia pikta, taip pat kaip iš kreivo padaryti tiesaus, todėl reikia pasiduoti ir nelaimėi, nedejuojant, nes Dievas siunčia ją ne be žinomo jam tikslo.

— <sup>15</sup>Visa tai aš mačiau savo tuštybės dienomis : kuomet Pamokslininko gyvenimas buvo pilnas tuštybės. Iš to išsireiškimo negalima daryti išvados, kad jis parašytas, kada Pamosklininkas jau nebebuvo gyvas. — *Teisusis... žūna...* Pavyzdys laikinės teisiųjų nelaimės ir piktųjų laimės /plg Ps 72,3... 1 Kor 15,19/, reikalaujantis pasidavimo Dievo valiai. Anot kaikiurių, čia kalbama apie tokių teisųjų, kurs lyg neprietelis ir kersintojas perdaug smarkiai sukykla prieš piktenybę ir savo užsidegimu daugiau sau kenkia, kaip taiso kitą ; piktas gi esąs, kurs toks rodosi anam teisiamam, nors tikrumoje jis galėtų šiuo tuo pasiteisinti. — <sup>16</sup>Nebūk... Neleisk savęs apakinti nekantrybei ir nepasiduok lyg kokiame

dvasiniam sustingimui, kad kaip atkaklus papročių teisėjas nepanorėtų traukti į savo teismą ne tik žmonių, bet ir paties Dievo ir jo įstatymo ir būti šventesnis už Dievą. — Minima čia teisybė ir išmintis, ar tikriau sakant, perdaug didelė teisybė ir perdaug didelė išmintis, tai tik vardas dalyko, kurs nėra tikra teisybė ir tikra išmintis, kurs tačiau negali būti taip pat griežtai pavadintas neteisybe ir neišmintimi. Dėl tokių žmonių vartojamų vardų laikada Šv Rašto žodžiuose rodosi tas pat dalykas giriams ir peikiams. — <sup>17</sup>Nebūk... Nors tavo pasielgimas ir būtų neteisybė tariamo teisėjo akyse, bet neleisk jam pavirsti į tikrą neteisybę ir paikybę. — Taip duodama patarimas laikytis išmintingo vidurio.

<sup>18</sup>Gera... Gera, kad tu to laikais ir neatitrauki nuo ano savo rankos ; nes kas bijo Dievo, viso ko išvengia, t y, kad laikydamos Dievo įsakymų moki eiti išmintingu viduriniu keliu. — Vulg prasmė gal toki : Daryk gera visiems, teisiam ir tam, kurs nėra toksai ; nes kas bijo Dievo, nevengia jokios progos pasirodyti tobulas. — <sup>19</sup>Išmintis : pasireiškianti augščiau pagirtu pasielgimu. Plg Pat 21,22 ; 24,5 ir k. Išmintis, kuri bijo Dievo, vertesnė už stiprybę, nes dorinė jėga galų gale pasirodo galingesnė už me-

- <sup>20</sup>Nes nėra žemėje nė vieno teisingo,  
kurs tik gera darytų ir niekados nenusidėtų.
- <sup>21</sup>Neimk taip pat į širdį ir viso, ką žmonės kalba,  
kad kartais neišgirstumei savo tarno tave keikiant.
- <sup>22</sup>Nes tavo širdis žino, kad ir tu  
esi dažnai keikęs kitus.
- <sup>23</sup>Aš visa tai tyrinėjau su išmintimi,  
sakydamas: «Aš noriu pasidaryti išmintingas»,  
bet ji buvo toli nuo manęs.
- <sup>24</sup>Kas tik yra, yra toli,  
ir giliai, giliai: kas tai ras?
- <sup>25</sup>Aš kreipiaus savo širdimi pažinti ir ištirti,  
ir jieskoti išminties ir pagrindo,  
ir pažinti, kad piktumas yra paikybė,  
ir kad paikybė yra beprotystė.
- <sup>26</sup>Ir aš radau, kad kartesnė už mirtį yra moteriškė,  
kuri yra tinklas, ir kurios širdis yra slastai, o rankos virvės.  
Kas patinka Dievui, tas ištruks nuo jos;  
kas jam nepatinka, bus jos apipintas.
- <sup>27</sup>Žiūrėk: Aš tai radau, sako Pamokslininkas,  
palyginęs vieną dalyką su kitu,  
kad rasčiau pagrindą.
- <sup>28</sup>Ko dar mano protas tebejieško ir nerado, yra štai kas:  
«Radau vieną vyrą tarp tūkstančio,  
bet moteriškės tarp tų visų neradau».

džiaginę jėgą. — *Dešimtį*: daugelį. —

<sup>20</sup>*Nes nėra...* Todėl reikia susilaikyti nuo per daug karšto pasmerkimo kitų. Plg 3 Kar 8,46; 2 Kron 6, 36; Pat 20,9; Jok 3,2; 1 Jo 1,8. —

<sup>21</sup>*Neimk...* Kita praktinės išminties taisyklė. — *Savo tarno*. Tarnai namuose dažnai kalba apie mūsų ydas; jie nieko mums nedovanoja. Bet labai nelaimingas būtų, kas laikytų per daug svarbiu dalyku, ką kiti apie mus ir prieš mus kalba. — <sup>22</sup>*Esi... keikęs kitus*: peikęs, kritikavęs

<sup>23</sup>*Bet ji*: išmintis. — *Buvo toli*: aš pamačiau, kad neradau vyriausios priežasties, iš kur randasi žmogaus prigimčiai nuosavas piktumas? Kodėl Dievas taip spaudžia žemyn žmones, kad jie vos begali pasikelti? Tai pasiliko tamsybėse. — <sup>24</sup>*Yra toli...* Čia prasideda naujas sakiny. Ką Dievas daro, yra paslėpta nuo mūsų neprieinamos augštybės. —

<sup>25</sup>*Aš kreipiaus...* Daroma įžanga, kurioje kraunami sinonimai, kad būtų atkreipta daugiau dėmesio į toliau sakomus dalykus ir labiau pažymėta pasakymų svarba. — *Kad piktumas...* Tuos dalykus Pamokslininkas nori pažinti, kad galėtų duoti sau atsa-

kymą apie dabartines žmonių nelaimės pasaulyje. — <sup>26</sup>*Radau, kad kartesnė...* Liūdnas prisipažinimas, ypač Saliamono burnoje, kad moteriškės sugedimas viena svarbiausių priežasčių žmonių nelaimių. Bet autorius čia nepasmerkia moteriškės apskritai; jis sako, ko patyrė aplinkybėse, kuriose gyveno, ir turi galvoje tik nedoras moteris. — <sup>28</sup>*Ko dar mano...* Kalbama apie tą laiką, kuriame Pamokslininkas, bejieškodamas tuštybės priežasties, pažino, kad tai moteriškės nedorumas. — *Vieną vyrą*. Ebr 'Adam. — Gerų vyrų, kurie būtų tikrai verti to vardo, radau tik nedaug, vieną tarp tūkstančių, tikros moteriškės visai neradau. Nė viena nevedė manęs į dorybę, bet tik į kūno geidulius. — Tikresnio dalyko Pamokslininkas savo jieskojimu nerado; jį jis garsiai skelbia, minėdamas savo priimtąjį vardą. — Bet argi moters viliojimas yra tikrai didžiausi tuštybės priežastis pasaulyje? Pamokslininko žodžiuose yra šiek tiek padidrinimo, kurs liudija apie autoriaus susijaudinimą, tiek kiek klausimas liečia dabartinę žmonių giminę. Bet jo pasakymas yra visai tikras kitokiu atžvilgiu.

<sup>29</sup>Matyk, tik tai aš radau :

Dievas padarė žmones tiesius,  
bet jie patys jieško daug apgaulių

8. <sup>1</sup>Kas yra toks kaip išmintingasis ?  
ir kas žino dalykų išaiškinimą ?

Žmogaus išmintis nušviečia jo veidą  
ir sušvelnina jo veido bruožų kietumą.

<sup>2</sup>Sergėk karaliaus paliepus ir, dėl duotos Dievui priesaikos,  
nebūk ūmus trauktis nuo jo.

<sup>3</sup>Nesipainiok į negerą reikalą :  
nes kas tik jam patiks, jis gali tai padaryti.

<sup>4</sup>Nes karaliaus žodis yra galingas,  
ir kas jam sakys : ką tu darai ?

<sup>5</sup>Kas laikosi įsakymo, nepatirs nieko pikto,  
bet išmintingojo širdis žino laiką ir teisumą.

<sup>6</sup>Kiekvienam dalykui yra metas ir teismas,  
nes gresias žmogui negerumas sunkiai jį slegia.

<sup>7</sup>Jis juk nežino, kas bus ;  
nes kas jam pasakys, kaip tai bus ?

Viena moteriškė yra pirmoji priežastis viso blogumo, kurs ištiko žmonių giminę. Tai Pmokslininkas rodo si turįs galvoje čia 25 eil, sakydamos norėjęs pažinti išmintį ir gudrybę. Taigi jis norėjo paskelbti ne tik ką pats yra matęs, bet taip pat ką tikėjimo apšviestas apmąstė. — Be to pavojus, kurs gresia iš moterų meilės pusės, gana aiškus, o ne, kaip čia sakoma, giliai paslėptas ; todėl turima galvoje kitoks, tolimesnis dalykas. Ypač svarbų nurodymą duoda 29 eil, kurioje siekiama žmonių giminės pradžios. Būtų galėję rodytis lyg skundas prieš Dievo apvaizdą, kad moteriškė yra ir buvo nuo pat pradžios nuodėmės ir žuvimo priežastis. Todėl tai, nors 23 e ir pasakyta, kad niekas negalys pilnai ištirti Dievo veikimo, tačiau Pmokslininkas /29 e/ aiškiai išpažįsta, kad ne Dievas padarė blogi pasaulyje, kad jis atėjo į pasaulį per žmogaus kaltę. Todėl jis pavadino vyrą, atsižvelgdamas į jo kilmės tobulumą, Adomu /'adam, o ne 'iš/. — Taigi giliausi ir galutina žmonių tuštybės priežastis yra įgimta žmogui, vyrui ir moteriškei, nors priekaištas pasakutinei yra daug didesnis, nes ji ir dabar spendžia vyrui žabangus ir kitados yra padariusi suvedžiojimo pradžią. — <sup>29</sup>Žmones : vyrą ir moteriškę. — *Bet jie patys...* Pirmieji tėvai nesuvaldė savęs ir jieškojo

naujo būdo amžinai gyventi laimingi. Mėginimo pasėka buvo tuštybė

8,1-9. *Kaip reikia laikytis galingo ir ne teisingo kunigaikščio atžvilgiu*

8. <sup>1</sup>Kas yra toks. Šiais žodžiais prasideda naujas skyrius. Jais nurodoma didelė išminties vertė. —

<sup>2</sup>Sergėk... Duodama gyvenimo išminties taisyklė, liečianti prievoles karaliaus atžvilgiu ir tai dėl duotos Dievui priesaikos. — Karalių karalius, kurio įsakymų visų pirma reikia žiūrėti, yra Dievas. Minima duota Dievui priesaika, nes Israėlaičiai prisiėkdavo ištikimybę savo karaliui Viešpaties vardu. Plg 1 Kron 29,24. — *Nebūk ūmus...* keldamas maištą prieš karalių. — <sup>3</sup>Jis gali... Į didelį pavojų patenkama neklusnumu karaliui, <sup>4</sup>nes karaliaus žodis yra galingas... pasakymas yra pilnai teisingas, turint galvoje Dievą. Plg Ijobo 34,13. — <sup>5</sup>Laiką... Išmintingas žino, ką ir kuomet jis turi atsakyti kunigaikščiui. — *Ir teisumą*, t y, bausmes, kurių anksčiau ar vėliau susilauks maištininkai

<sup>6</sup>Kiekvienam dalykui... Išmintingas turi kantriai priimti ir varginančius gyvenimo atsitikimus, nes ir jie tvarkingi žmogui neištriamos Dievo apvaizdos. — *Ir teismas* : nes laukimas teismo sunkiai slegia žmogų. — <sup>7</sup>Jis juk nežino... Kuomet ir kaip apsieikš Dievo teisybė, teisusis nežino ir turi raminti save netikra viltimi. — <sup>8</sup>Sa-

- <sup>8</sup>Nė vienas žmogus nėra viešpats savo kvapo, kad jį sulaikytų, ir nė vienas nėra viešpats savo mirties dienos, ir negali pasitraukti iš kovos, taip ir piktumas neišgelbės tų, kurie jį daro.
- <sup>9</sup>Visa tai mačiau ir atkreipiau savo dėmesį į kiekvieną veiksmą, kurs daromas po saule, tuo metu, kada žmogus viešpatauja žmogui jo nuostoliui.
- <sup>10</sup>Aš mačiau bedievius nešamus palaidoti, iš šventos vietos pasitraukiančius ir užmirštamus tuos, kurie buvo pasiėlgę gerai :  
Tai yra taip pat tuštybė.
- <sup>11</sup>Kadangi ne tuojau tariama pasmerkimas negeram dalykui, todėl duodama žmonėms drąsos daryti pikta, kai nusidėjėlis, nors šimtą kartų darytų pikta, vis tebėra gyvas.
- <sup>12</sup>Tačiau aš tikrai žinau, kad bus laimingi Dievo bijantieji, nes jie jo bijo.
- <sup>13</sup>Laimingi nebus bedieviai ir nepailgins savo dienų, kaip šešėlio, nes jie nebijo Dievo.
- <sup>14</sup>Tuščias dalykas, kurs įvyksta žemėje, yra tas :  
Yra teisiųjų, kuriems atsitinka taip, kaip yra nusipelnę bedieviai, ir yra bedievių, kuriems atsitinka taip, kaip nusipelnę teisieji ;  
aš tariau : tai taip pat tuštybė.
- <sup>15</sup>Taigi aš gyriau linksmybę, kad žmogui nėra nieko geresnio po saule, kaip tik valgyti ir gerti, ir linksmintis, ir tai turi lydėti jį jo varge gyvenimo dienomis, kurias Dievas jam davė po saule.
- <sup>16</sup>Kuomet aš stengiaus pažinti išmintį ir užsiėmimus, kurie atliekami žemėje  
— nes nei dieną, nei naktį žmogus nemato miego savo akyse —
- <sup>17</sup>Tuomet aš mačiau, iš viso Dievo veikimo, kad žmogus negali iširti darbo, kurs įvyksta po saule ;

vo kvapo... Gal turima galvoje gyvybės kvapas, kurs išeina žmogui mirštant. — *Mirties dienos* : negali jos atidėti. — *Iš kovos*... Gal : žmogus negali išvengti mirties kovos. — Kaip negalima pasipriešinti mirčiai, taip daug mažiau galima sulaikyti Dievo teisybę ir bedieviui išvengti Dievo bausmės

8,10 - 9,16. *Apie atsilyginimą ir bausmės problemą* : Nebuvimas lygaus atsilyginimo šiame gyvenime /8,10-14/ ; Pamokslininko išvada : žmogui yra geriausia naudotis šio gyvenimo gėrybėmis /8,15/ ; nežinomas žmogaus likimas po mirties /8,16-9,7/ ; naudokis gyvenimo gėrybėmis, kurias davė tau Dievas, ir darbukis kiek tik gali šio gyvenimo žemelėje /9,8-10/ : pagaliau visos išminties nepakanka iširti gyvenimo klausimams /9,11-17/

<sup>10</sup>*Iš šventos vietos*. Taip gal pavadinta garbingos jiems pavestos pareigos ir vieta, kurioje jie jas atlikinėjo. — <sup>11</sup>*Šimtą kartų* : labai daug kartų. — <sup>15</sup>*Gyriau linksmybę*... Plg aug 2, 24 ; 3, 12.13.22 ir k. — Taigi išmintingasis, kurs svarstydamas gyvenimo eigą, mato pasaulyje iškreiptą teisybę, turi pasilikti ramus, nepasiduoti nekantrybei dėl gyvenimo nelaimių, žiūrėti pats savęs ir visa kita palikti Dievo teisingumui, atsiminti, kad jis turi jam žinomą paskirtą laiką. Laikas yra dvejopas : vienas teismo, kuriame gerieji gauna užmokesį, piktieji bausmę, ir kitas šio gyvenimo laikas, kuriame vienas kitam viešpatauja /9 e/

<sup>16</sup>*Aš stengiaus*... Apsvarstęs dar kartą savo pasiryžimus ir niekados nesibaigiančius žmogaus darbus, Pamokslininkas vėl konstatuoja savo

Nes žmogus vargsta, kad jieškotų, bet rasti negali ;  
ir net išmintingas, nors jis tartųsi žinaš,  
rasti negali

9. <sup>1</sup>Nes visa tai aš apsvarsčiau savo širdyje,  
ir mano širdis visa tai matė :

Būtent, kad teisieji ir išmintingieji ir jų darbai  
yra Dievo rankoje.

- <sup>2</sup>Žmogus nežino nei apie meilę, nei apie neapykantą :  
visa yra padėta Jo galioje.

- <sup>3</sup>Visiems yra vienas likimas, teisiams ir bedieviui,  
tyram ir suteptam, atnašaujančiam aukas ir tam, kurs neatna-  
[šauja,

geram lygiai kaip ir piktam,  
tam, kurs prisiekia, ir tam kurs nedrįsta prisiekti.

- <sup>4</sup>Tas yra blogumas visame, kas darosi po saule,  
kad visiems yra vienas likimas,  
ir kad be to žmonių širdis yra pilna piktumo,  
ir kad jų širdyse yra paikybės, kolei jie gyvi,  
o po to — eik pas mirusius !

- <sup>5</sup>Nes kas draugaus su visais gyvaisiais,  
tik tam yra viltis ;  
nes « vertesnis yra gyvas šuo, negu negyvas liūtas ».

negalėjimą ištirti dievišką išmintį, kuri vadovauja žmonių darbams. —

<sup>17</sup>*Rasti negali.* Dievas laiko žmogų nuolatiniame nežinojime ir silpnybėje

9. <sup>1</sup>*Visa tai aš apsvarsčiau...* Patvirtinama, kad visa tai, kas pasakyta augščiau /8, 16.17/, yra tikra tiesa. — *Dievo rankoje* : jo globoje ir jo veda-mi. — <sup>2</sup>*Žmogus...* Žmogui nėra žino-ma, ką jis turi prietelį ir ką neprietelį. Jis nežino ar jo gyvenimo atsitikimai yra užmokestis, ar bausmė, kitaip sakant, iš vargų ir džiaugsmų, ku-riuos mums siūnia apvaizda, mes neturime teisės daryti išvadą, kad Dievas mumis patenkintas, ar nepa-tenkintas, dėlto kad jis neturi prie-ivolės jau šiame pasaulyje elgtis su kiekvienu, žiūrėdamas, ko verti jo darbai. Pamokslininkas kalba tik apie viršujinį žmogaus likimą, todėl jo žodžių /šitoje eil/ negalima suprasti apie netikrąbę, kokiaje esame malonės stovio atžvilgiu. — *Visa yra pa-dėta...* Žmogus žiūri į ateitį, bet ne-gali numatyti, ką ji atneš, nes visai-p gali atsitikti. — <sup>3</sup>*Visiems yra...* Pa-mokslininkas tai suprato, kad dievo-baimingumas ir bedievyystė nėra tos priežastys, dėl kurių Dievas turėtų šiame gyvenime nevienodai elgtis su žmonėmis. — Kas čia sakoma, nėra priešinga 3 Moš 26 sk, nes tenai pažadai duoti visai tautai. Jei ir Sen

Test Dievas leidavo piktiems nau-dotis laime, geriesiems gi kentėti vargų, tai šitiems jis suteikdavo di-desnių gėrybių : kantrybės, garbės danguje. Gamtos įstatai visiems tie patys ; nelaimės, ypač marumas turi šaknis gimtojoje nuodėmėje. Tos « tuštybės » Dievas nepašalina dėl teisiųjų. Visuose kituose dalykuose pasireiškia ypatinga Dievo apvaizda, kuri arba apsaugo teisiuosius nuo nelaimių, arba iš jų daro jiems naudos /Rom 8, 28/. Priešingai, piktieji būna ypatingu būdu baudžiami, kad kiti būtų atbaidyti nuo pikto ir jie patys gręžtusi ir gautų kas gera. Jei jiems tenka laimės, kuomet jie dar tebe-pasilieka savo nuodėmėse, tai ta laikinė laimė yra užmokestis už gera, kurį yra padarę ir už kurį jis negali gauti amžinojo užmokesčio. Be kitų gi priežasčių Dievas palieka čia su-maišytus piktus ir gerus, kad vieni ir kiti būtų ištirti /plg Lk 2, 35/. Kad iš-mirtingas visa tai suprastų, Pamokslininkas nori tai pasiekti savo perspė-jimu, nurodymams taip pat busimajį teismą. Jis anaipitol nemano, kad dorybė randa savo užmokestį jau šiame gyvenime. — <sup>4</sup>*Visiems yra vienas likimas.* Plg aug 8, 11. Bedie-viai piktai naudojami Dievo kantru-mu, dar labiau įsidrąsindami ir su-kietėdami piktume. — *Paikybės.* Ji

- <sup>6</sup>Nes gyvieji žino, kad jie mirs ;  
mirusieji gi visai nieko nebežino.  
Jie nieko daugiau nebesipelno ;  
nes jų atsiminimas paliekamas užmiršti.
- <sup>7</sup>Ir jų meilė ir jų neapykanta ir pavydas jau seniai dingo,  
ir jie niekuomet nebeturės dalies tuose dalykuose, kas darosi  
[po saule.
- <sup>8</sup>Eikš tat, valgyk linksmas savo duoną,  
ir gerai nusiteikęs gerk savo vyną,  
nes tavo darbai jau seniai patiko Dievui.
- <sup>9</sup>Visados tebūna tavo drabužiai balti,  
ir tenepitrūksta tavo galvai aliejaus ;
- <sup>10</sup>Naudokis gyvenimu draug su moterimi, kurią myli,  
per visas savo nepastovaus gyvenimo dienas,  
kurios yra tau jo duotos po saule ;  
Net ta yra tavo dalis gyvenime  
ir tave varge, kurį vargsti po saule.
- <sup>11</sup>Ką tik tavo ranka randa darytina,  
tai daryk, kiek gali.  
Nes nei darbo, nei proto, nei žinojimo, nei išminties  
nebebus mirusiųjų buveinėje, į kurią tu eini.
- <sup>12</sup>Be to aš mačiau po saule, kad nei greitiesiems nepriklauso bėgimas,  
ir nei karžygiams karas, nei išmintingiems duona,  
Nei gudriesiems turtai, nei išmanantiems palankumas ;  
bet visa pareina nuo laiko ir atsitikimo.

labiausiai priešinga išminčiai. — <sup>6</sup>*Nes kas draugaus...* Gal : nes kas kuriuo nors būdu yra tarp gyvųjų, tam yra vilties, t y, menkiausias gyvenimas geresnis už mirtį, nežiūrint visų jo vargų. Kaip pavyzdį menkausio gyvenimo čia duodama gyvas šuo, kurs paprastai Rytiečių yra labai niekinamas. Plg 1 Kar 17, 43 ; 4 Kar 8, 13 ; Mt 7, 16 ir k. Augščiau Pamokslininkas sakė mirtį esant geresnę už gyvenimą, bet ten dalykai buvo svarstomi kitokiuo atžvilgiu. — <sup>6</sup>*Mirusieji gi...* Tuose žodžiuose anaipol negalima matyti išreikštos abejonės apie sielos nemarumą ir busimą amžiną atsilyginimą ; jais tik palyginama mirusiųjų stovis su gyvųjų ir nurodoma mirusiųjų nebedalyvavimas šio gyvenimo dalykuose. Panašių minčių apie mirusius randame taip pat psalmėse. Plg Ps 6, 6 ; 29, 10 ; 87, 5 ir k. — *Nieko... nebesipelno* : nebeturi jokio pelno iš savo darbų šiame gyvenime, bet ne amžinybėje. — <sup>7</sup>*Dinžo*. Mirusiųjų buveinėje viešpatauja tyla ; aistros, kurios čia žemėje taip smarkiai sujudina žmonių, nelydi žmogaus į šėolį.

<sup>8</sup>*Eikš tat...* Naudokis Dievo tau

suteiktomis gėrybėmis. Plg aug 2, 15 ; 2.24.26 ir k. — *Nes tavo darbai...* Džiaugsme čia ir kitur matoma Dievo maloningumo ženklas. — <sup>9</sup>*Tavo drabužiai...* Viršiniai ženklai jaučiamos laimės. — <sup>10</sup>*Su moterimi...* Plg Pat 5, 15 ir k. *Nepastovaus...* nepastovumo ar tuštybės. — Tuštybės priminimu skaitytojas perspėjamas, kad nemanytų, būk įvardintuose dalykuose esanti tikra laimė, vyriausis gerumas. Ne, visa, kas žemiška, tuščia. Bet žmogus turi jais tenkintis, nes juos jam skiria Dievo valia. — <sup>11</sup>*Tai daryk*. Daryk savo jėgomis, t y, visa sielos ir kūno energija. Taip reikalaujama iš žmogaus darbo, nes ne dykinėjimas sutinka su nurodytu gyvenimo būdu, bet nuolatinis veiklumas. Pirmutinė gi mintis ir vyriausis taisyklė, kurios žmogui reikia laikytis, pasinaudojant gėrybėmis ir dirbant, visuomet pasilieka Dievo valia, kad žmogus nuolankiai tenkintųsi tuo, ką Dievas jam skiria.

<sup>12</sup>*Ne greitiesiems...* Nevisuomet greičiausieji atbėga pirmi. — *Karas*. Laimėjimas kovoje. — *Atsitikimo* : likimo. Visa pareina ne nuo mūsų valios, bet nuo visokių aplinkybių,



- <sup>13</sup>Ir savo laiko žmogus nežino ;  
bet kaip žuvis, kurios sugaunamos tinklu,  
ir kaip paukščiai, kurie sugaunami žabangais,  
Taip išpainioja žmonės nelaimės metu,  
kai ji juos netikėtai užklumpa.
- <sup>14</sup>Tą taip pat išmintį mačiau po saule,  
ir ji man rodėsi esanti didelė :
- <sup>15</sup>Buvo vienas mažas miestas ir nedaug jame žmonių.  
Atėjo prieš jį didelis karalius ir apsupo jį pylimu,  
pastatė prieš jį didelių sustiprinimų.
- <sup>16</sup>Taigi atsirado jame neturtingas ir išmintingas žmogus ;  
šitas galėjo išlaisvinti miestą savo išmintimi ;  
bet niekas nebeatsiminė to neturtingo žmogaus.
- <sup>17</sup>Aš, tiesa, maniau : « Išmintis yra geresnė už stiprumą » ;  
bet beturčio išmintis yra niekinama  
ir jo žodžių neklausoma.
- <sup>18</sup>Išmintingų žodžių, ramiai pasakytų, labiau klausoma  
kaip viršininko šauksmo tarp paikųjų.
- <sup>19</sup>Verčiau išmintis kaip kariški ginklai,  
bet vienui viena nuodėmė pagadina daug gėrybių
10. <sup>1</sup>Negyva musė sugadina vaistininco tepalą.  
Veiklesnė už išmintį ir garbę yra truputis paikybės.
- <sup>2</sup>Išmintingojo širdis gręžiasi dešinėn,  
o paikojo širdis į jo kairę.
- <sup>3</sup>Paikam, kuriuo keliu jis neitų, trūksta proto,  
ir apie kiekvieną jis sako : « anas yra paikas ».

kurių žmogus negali apveikti. —  
<sup>13</sup>Savo laiko, t y, patogaus laiko veikti ir laimėti

<sup>14</sup>Tą taip pat... Eina gražus pagyrimas išminties. — <sup>15</sup>Buvo vienas žmogus... Kaikurie aiškintojai mato čia alegoriją apie tai, kaip Dievas apsupa žmogų, tarsi pylimu, laiku ir mirtimi ; vienatinį kelią išsigelbėti randa išmintingas nuolankume ir pilname sutikime su Dievo valia. — <sup>16</sup>Bet niekas... Laikas visa dildo iš atminties. Anksčiau niekam nebuvo atėję į galvą rūpintis beturčio išmintimi. — <sup>17</sup>Išmintis... Plg Pat 21, 22. — Beturčio išmintis yra niekinama ir jo žodžių neklausoma. — Kalbama čia apie žmonių pasielgimą apskritai. Nesirūpino beturčio išmintimi ir neklaušė jo žodžių, kolei nebuvo pavojaus ; nieku verčia ir neklaušo daugybėje kitų atsitikimų

### Trečias Pamokslininko svarstymas baigiamas patarimais naudotinais gyvenime

9,18-12,8 : Apie atsargumą šnekoje /9,18-10,3/ ; apie kunigaikščio elgesį /10,4-7/ ; patarimai apie paprastus

gyvenimo veiksmus /10,8-11/ ; apie atsargumą kalboje /10,12-15/ ; atsargumas kalbant apie kunigaikščius ir didikus /10,16-20/ ; atsargumas administruojant /11,1,2/ ; atsargumas tenebūna perdidelis /11,3-6/ ; reikia santūriai naudotis gyvenimo gėrybėmis, atsimenant mirtį ir baimę Dievo /11,7-12,8/

<sup>18</sup>Išmintingų... Mintis : išmintingųjų žodžiai, ramiai pasakyti, daugiau verti, kaip kunigaikščio šauksmas tarp paikųjų. — <sup>19</sup>Viena nuodėmė... Žr Još 7, 1-12

10. <sup>1</sup>Negyva musė... Kaip menka musė pagadina geriausį tepalą, taip ir paikybė gali greitai sunaikinti gražiausius ir brangiausius dalykus. — Šitoje eil išreikšta toki pat mintis kaip ir 9, 18 b. — <sup>2</sup>Dešinėn... Linksta į gera, paikojo gi į pikta. — <sup>4</sup>Nesitrauk : nenustok ramybės, dvasios lygsvaros, nes savo smarkumu galėtumei dar labiau padidinti sukilusią rūstybę ir duoti progos didesnei nelaimei. Plg 5 Moš 1, 29 ; aug 4, 17... 7, 7... — Kone visas šitas skyrus susideda iš trumpai išreiktų minčių, kurios labai primena Patarlių knygą. — <sup>5</sup>Yra negerumas... Daug yra pa-

- <sup>4</sup>Jei užsidega prieš tave kunigaikščio rūstybė, nesitrauk iš savo [vietos, nes romumas sustabdo dideles nuodėmes.
- <sup>5</sup>Yra negerumas, kurį mačiau po saule, būtent, klaida, kuri eina iš kunigaikščio :
- <sup>6</sup>Paikas pakeliamas į augštą garbės vietą, o gabieji sėdi žemoje vietoje.
- <sup>7</sup>Mačiau vergų raitų ant arklių, ir kunigaikščių einančių pėsčių kaip vergų.
- <sup>8</sup>Kas kasa duobę, gali įkristi į ją, ir kas ardo tvorą, tą įkės žaltys.
- <sup>9</sup>Kas skaldo akmenis, jais susižeidžia ; ir kas skaldo malkas, susilaukia iš jų pavojaus.
- <sup>10</sup>Jei geležis atšimpa, ir žmogus nebegalanda jos ašmenų, tenka įtempti jėgas ; bet yra pelninga pasinaudoti tinkamai išmintimi.
- <sup>11</sup>Jei žaltys įgelia, kol dar jis neužžavėtas, nieko nepelno, kas yra galingas žodžiais.
- <sup>12</sup>Ištarti išmintingojo burna žodžiai laimi palankumą, o paikojo lūpos prazūdo jį.
- <sup>13</sup>Jo burnos žodžių pradžia yra paikybė, o jo kalbėjimo pabaiga yra beprotystė.
- <sup>14</sup>Nes paikas daugina žodžius :  
« Žmogus nežino, kas bus, ir kas paskelbs, kas po jo bus ? »
- <sup>15</sup>Paikojo darbas vargina jį patį, kai jis nemoka eiti į miestą.
- <sup>16</sup>Vargas tau, žeme, kurios karalius yra vaikas, ir kurios kunigaikščiai puotauja anksti rytą.
- <sup>17</sup>Palaiminta žemė, kurios karalius yra kilnus žmogus, ir kurios kunigaikščiai puotauja savo laiku, kaip vyrai, o ne kaip girtuokliai.
- <sup>18</sup>« Dėl rankų tinginystės nuslenka sijos, ir dėl rankų silpnumo laša į triobą ».

saulyje dalykų, kurie gali erzinti žmogų, jei jis nemoka laikytis į visa išmintingai. — <sup>6</sup>*Žemoje...* žemai, nes jiems kunigaikštis nepalankus. — <sup>7</sup>*Vergų raitų...* Mintis ta pati kaip ir 6 eil. — <sup>8</sup>*Kas kasa duobę...* kiekviename pavojingėsniame veikime reikia gudrybės ir atsargumo. Plg Ps 7, 16; Pat 26, 27; Ekli 27, 29. — *Ardo tvorą*; griaua mūro sieną. Tokios senos sienos plyšiuose neretai slepiasi žalčiai. Plg Ješ 34, 15; Am 5, 19. — <sup>9</sup>*Kas skaldo...* Priežastis gal nurodoma 10 e. — <sup>10</sup>*Jei geležis...* Vulgatos prasmė: jei geležis atšipus, žmogus vėl turi ją su dideliu vargu galąsti, ir savo pastangomis įgija išminties. — <sup>11</sup>*Jei žaltys...* Žaltys /angis/ gelia tylomis, taip pat daro apkalbėtojas. — *Įgelia...* neužžavėtas. Jei žavėtojas neužžavi žalčio, tai tas

gali įgelti jį patį, ir tuomet brangiai atsieina žavėtojui jo neatsargumas. Apie žavėtojus plg Ps 57.5.6.

<sup>12</sup>*Ištarti...* Plg Pat 10, 32; 12, 13 ir k. — <sup>14</sup>*Žmogus nežino...* Plg aug 3, 22; 6, 12. — <sup>15</sup>*Paikojo...* Paikojo vargas neturi gerų pasėkų, tik jį išvargina, nes jis gali paklysti ir geriausiai žinomame kelyje. — <sup>16</sup>*Vaikas*: išmintingumu arba amžiumi; tuomet jo vietoje valdo kiti, darydami daug pikta. Vienas tokių blogumų tuoju nurodomas; tai lėbavimas nuo pat ryto, kas visuomet buvo laikoma didžiausiu nesusivaldymu, patvirkimo ženklu. Plg Ješ 5, 11. — <sup>17</sup>*Kilnus žmogus*: augštos kilmės ir pilnas gerų jausmų. — <sup>18</sup>*Dėl rankų...* Pavyzdžiais paimtais iš griūnančių namų vaizduojama stovis blogai valdomos karalystės. — <sup>19</sup>*Pasi-*

- <sup>19</sup>Pasismaginimui keliama puotos,  
vynas linksmina gyvenimą,  
o pinigais patieka viską.
- <sup>20</sup>Net nė mintyje nekeik karaliaus,  
ir savo kambario slėpynėje nekeik didiko :  
Nes dangaus paukščiai nuneš balsą,  
ir sparnuotieji paskelbs, kas bus pasakyta
11. <sup>1</sup>Mesk savo duoną ant vandens paviršio,  
nes po daugelio dienų tu vėl ją rasi.
- <sup>2</sup>Pasidaryk septynias ar aštuonias dalis,  
nes tu nežinai, koki nelaimė gali atsitikti žemėje.
- <sup>3</sup>Jei debesys pilni, jie duoda lietaus ant žemės ;  
o medis, jei jis virsta į pietus ar į šiaurę,  
kur jis krito, ten jis guli.
- <sup>4</sup>Kas žiūri vėjo, niekados nesėja,  
ir kas stebi debesis, tas niekuomet nepjaus.
- <sup>5</sup>Kaip tu nežinai, kuriuo keliu gyvybės dvelkimas įeina į kaulus  
nėščios moteriškos iščioje,  
taip tu nežinai, kaip veikia Dievas, kurs visa padaro.
- <sup>6</sup>Sėk savo sėklą nuo pat ryto,  
ir nė vakare neduok poilsio savo rankai.  
Nes tu nežinai, šita ar ana geriau pasiseks,  
ar gal bus lygiai gera viena ir kita.

*smaginimui...* Aprašoma padykusiųjų protavimas neišmintingo karaliaus rūmuose. Pasilinksminimui jie kelia pokylių, ir vynas daro jų gyvenimą džiaugsmingą, ir pinigai visam kam tinka /už pinigus visako gaunama/. — Šalis, namai, puotos čia /16-19/ gal tik poetiniai simboliai, kuriais vaizduojama ir plakama visoks dykinėjimas, lyg kad būtų pasakyta : vargas žmogui, kurio sieloje visi polinkiai, kaip karalystės valdovai, pasidavę ne darbui ir susilaikymui, bet tinginystės ir kūno pasimėgimams. — <sup>20</sup>*Net nė mintyje...* Nežiūrint viso matomo patvirtimo, nereikia pasiduoti nekantrybei, garsiai dejuoti, nes tai pavojinga pačiam dejuojančiam. — *Dangaus paukščiai...* Ta pati mintis, koki išreikšta žodžiais : ir sienos turi ausis

11. <sup>1</sup>*Mesk savo duoną...* Reikia geradaryti ir tuomet, kada neturi vilties, jog susilauksi gerų vaisių iš savo gerų darbų, palikdamas jų pasėkas tvarkyti Dievui, kurs kiekvienam dalykui yra paskyręs savo laiką. Kuomet tas laikas/ šiame ar kitame gyvenime/ ateis, pasirodys, kad vargas veltui nežuvo. — *Ant vandens paviršio.* Ploni sausi Žydų duonos kepalėliai neskęsdami galėjo plaukti

vandens paviršiu. — <sup>2</sup>*Septynias ar...* Daug. — *Nežinai, koki nelaimė...* Tu gali tikėtis, kad tau ar kitiems nelaimės metu /šiame gyvenime/ bus naudinga, ką gera darai kitiems. Arba : tu nežinai, koki vieša nelaimė gali atimti iš tavęs paties tavo gėrybės, todėl gausiai jas dalink, kolei jos tavo, kolei jos neatimos

<sup>3</sup>*Jei debesys...* Debesų tirštumas ir kurion pusėn vėjas nugriaus medį tai tie dalykai, kurių žmogus visai nežino ir kurie nė kiek nepareina nuo jo valios. Minėdamas pagriuvusį medį, Pamokslininkas neturi galvoje žmogaus mirties ; bet jo žodžiai dažnai jai pritaikomi, kad įrodžius, jog mes amžinai pasiliksime tokiaime stovyje, kokiame mirtis mus ras. — <sup>4</sup>*Kas žiūri...* Nežiūrėk į vėją ir į debesis taip, lyg kad jie galėtų būti tavo valdžioje ; kitaip tu niekuomet nesėsi ir nepjausi, ir visoks naudingas darbas pasiliaus. — <sup>5</sup>*Kaip tu nežinai...* Plg Jono 3, 8. — *Įeina į kaulus...* Plg Ijobo 10, 11 ; Ps 138, 13-16. — <sup>6</sup>*Sėk savo sėklą...* Kaip mums nežinomi gamtos įstatai, taip mums uždengta, ką Dievas nori jais pasiekti. Todėl mums nereikia per daug bailiai tais dalykais rūpintis, bet turime juos palikti Dievo apvaizdai,

- <sup>7</sup>Miela yra šviesa ir malonu akims  
matyti saulę.
- <sup>8</sup>Berods, jei kas gyventų daug metų,  
tesilinksmina per juos visus,  
Ir teatsimena, kad tamsūs laikai bus ilgi,  
ir kas tik ateis, bus tuščia.
- <sup>9</sup>Linksminkis, jaunikaite, savo jaunystėje,  
ir tegul būna linksma tavo širdis tavo jaunystės dienomis.  
Eik, kur tave veda tavo širdis,  
sek tą, kas patinka tavo akims,  
bet žinok, kad Dievas dėl viso to pašauks tave į teisną.
- <sup>10</sup>Pašalink rūpesčius iš savo širdies ir atstumk skausmą nuo savo  
[kūno,  
nes jaunystė ir juodi plaukai yra tuščias dalykas
12. <sup>1</sup>Ir atsimink savo Sutvėrėją savo jaunystės dienomis,  
pirma negu ateis negeros dienos,  
ir bus čia pat metai, apie kuriuos turėsi sakyti: man jie ne-  
[patinka.
- <sup>2</sup>Pirma negu aptems saulė, ir šviesa, ir mėnulis, ir žvaigždės,  
ir vėl ateis debesis po lietaus;
- <sup>3</sup>Kuomet pradeda drebėti namų sargai,  
kuomet stiprūs vyrai susilenkia,  
Ir dykinėja malėjos, nes jų skaičius sumažėjo,  
ir tamsybė apsupa tuos, kurie žiūri pro langus,  
ir užsidaroma durys nuo kelio,
- <sup>4</sup>Kai susilpnėja girnų ūžimas,  
ir paukščių čiulbėjimas susilpnėja,  
visi giesmininkai liaujasi giedoję
- <sup>5</sup>Kuomet jie bijo visų šlaitų,  
ir baidosi kelyje;

tuotarpu gi sėti sėklą ir nesiliauti vakare, nes išdygs viena ar kita, arba abi draug. Rytą ir vakarą gal reikia suprasti apie jaunystę ir senatvę. —

<sup>8</sup>*Tesilinksmina...* Būdamas darbštus, žmogus gali džiaugtis gyvenimu, bet neperžengti ribų, kurias stato dievo baimingumas; tatau gi padaryti padeda apsvarstymas pasaulio tuštybės, atsiminimas Dievo teisėjo /9 e/ ir sutvėrėjo /12, 1/. — *Tamsūs laikai*: senatvė, mirtis. Plg Jono 9, 4

<sup>9</sup>*Linksminkis...* Kalbama apie dorą linksmybę. — *Bet žinok, kad...* Gyvenk ir linksminkis, bet taip, kad tau nereiktų bijoti Dievo teismo, kurs tikrai bus. — <sup>10</sup>*Rūpesčius*: apmaudą, visokią nekantrumą

12. <sup>1</sup>*Metai, apie kuriuos turėsi sakyti...* senatvė su visomis jos pasėkomis. — <sup>2</sup>*Pirma negu aptems saulė...* Pirma negu pradės eiti silpnyn jausmai, visos sielos ir dvasios jėgos, ateis negalė ant negalės, nepatogu-

mas ant nepatogumo. Plg Ijobo 3, 9; Ješ 5, 30; Ez 32, 7.8 ir k. — Čia ir toliau duodama paveikslas senatvės su visomis jos silpnybėmis. Tas aprašymas be padidrinimo galima pavadinti vienu iš gražiausių, kokie kada nors buvo padaryti apie tą dalyką. Dauguma vaizdų paimta /3-6 e/ iš griūnančio rūmo, — <sup>3</sup>*Namų sargai*: rankos, kurios gina kūną. — *Stiprūs vyrai*: kojos, kurios visur nešioja kūną. — *Malėjos*: dantys, kurių senatvėje nebedaug belieka ir kurių darbas palyginama su malimu. — *Pro langus*: akių dirksnius. — *Užsidaroma durys nuo kelio*: lūpas, kurios dantims iškritus linksta į vidų. — <sup>4</sup>*Girnų*: burnos. — *Ūžimas*: žmogaus balsas. — *Ir paukščių čiulbėjimas...* Senatvėje miegas nekietas, pabundama kai tik paukščiai pradeda čiulbėti. — *Giesmininkai*: ausys, kurios mėgdavo klausytis giesmių. — <sup>5</sup>*Bijo visų šlaitų...* Seniems sunku

- Ir kai migdolas žydi,  
ir skėriai vos pasivelka,  
ir kaparis netenka skonio,  
Nes žmogus eina į savo amžinybės namus,  
ir raudotojai jau vaikščioja gatvėse ;  
\*Pirmą negu nutruks sidabrinę grandinaitę,  
suduš auksinis puodelis,  
ir suduš kibiras ant vandens,  
šulinio tekinyš kris į griovį,  
7Ir dulkės sugrįš į žemę, iš kurios yra,  
ir dvasia grįš atgal pas Dievą, kurs ją davė.  
8Tuštybių tuštybė, tarė Pamokslininkas, ir visa tuštybė.  
9Ir negana to, kad Pamokslininkas buvo išmintingas,  
jis be to mokė žmones žinojimo ;  
daug jis buvo girdėjęs ir ištyręs,  
ir sudėjo daug posakių.  
10Pamokslininkas stengėsi rasti malonių pasakymų  
ir parašė teisingai tikrus posakius.  
11Išminčių žodžiai yra lyg akstinai,  
ir kaip giliai įkaltos vinyš yra surinktieji posakiai ;  
jie vieno ganytojo duodami.  
12Daugiau negu tai, mano sūnau, neįieškok :  
gaminti daug knygų nėra galo  
ir daug pastangų vargina kūną.

vaikščioti, ypač gi eiti į kalną. Jie pasidaro bailūs ir mato pavojų net lygiame vieškelyje. — *Migdolas žydi*. Migdolas žydi baltais žiedais, dar žiemai nepasibaigus visai neturėdamas lapų. Su juo palyginama žila senio galva. — *Skėriai...* Vaizdas senių nerangumo. — *Kaparis*. Taip vadinama žolynas, kurs išmirkytas acte sužadina norą valgyti. Senam jis nebeturi vertės. — *Amžinybės namus* : kapą ir į mirusiųjų buveinę. — *Raudotojai*. Aliuzija į paprotį apraudoti mirusius ; tą apeigą atlikdavo samdyti raudotojai ir raudotojos. Plg 2 Kron 35, 25 ; 9, 17 ir k. — \**Nutruks sidabrinę grandinaitę* : persiskirs siela su kūnu. Žmogaus gyvybė palyginama su auksine lempa, kabančia ant sidabrinės grandinaitės. Nutrūkstant grandinei ir sudūžtant lempai, baigiasi žmogaus gyvenimas. — *Ir suduš...* pirma negu suirs visas žmogaus kūno mekhanizmas. — *Tekinyš* : juo kaip svirtimi ir senovėje traukdavo vandens kibirą iš šulinio. — *7Dulkės sugrįš...* Aiški aliuzija į 1 Moš 2, 7. — *Dvasia grįš atgal...* kad būtų teista, paskui gi amžinai gyventų su Dievu, ar būtų nustumta į amžiną prapultį /plg 14 e ir 11, 9/

## Knygos epilogas

12, 9-14. *Epilogas : apie autorių ir jo knygas* : Epiloge primenama knygos turinys ir duodama vyriausioji žmogaus gyvenimo taisyklė

\**Tuštybiu...* Plg aug 1, 2. Apie knygos pabaigą keliami abejonių, ar ji to paties autoriaus parašyta, ar kito pridėta. Joje patvirtinama trumpais žodžiais tai, kas jau pačioje knygoje pasakyta, tik labiau pabrėžiant svarbiausią veikalo mintį ir tikslą. Nėra tikresnių nurodymų, kad ją parašė ne tas pats Pamokslininkas, kurs atsiliepia visame veikale ir taip pat čia save primena. — \**Jis be to...* Plg 3 Kar 4, 32. 33. — *11Išminčių žodžiai...* Pagyrimas visų kitų išmintingų mokytojų. — *Akstinai* : nes ragina žmones gera daryti. — *Vinyš* : dėl savo rimtumo ir nuolatinio naudingumo. — *Jie vieno ganytojo* : vyriausiojo visų tautų ganytojo, Dievo. — *12Daugiau negu tai* : negu gudrus pamokymas tikros išminties. — *Sūnau* : kurs skaitai šituos išminties įsakymus. — *Neįieškok* : kas virš to, tu saugokis. — *Knygų* : niekuomet nebūtų galo, jei kas norėtų visa pasakyti ar parašyti. — *13Nes tai* : bijoti Dievo ir

<sup>13</sup>Visako pasiklausius ta yra pabaiga :

Bijok Dievo ir sergėk jo įsakymus ;  
nes tai yra visas žmogus.

<sup>14</sup>Nes visus dalykus Dievas pašauks į teismą :

visa, kas tik yra uždengta, ar tai gera ar negera

---

laikytis jo įsakymų. — *Visas žmogus* : savo paties gyvenimą. — <sup>14</sup>*Visa*,  
taip žmogus atliks visas savo prievolas... Dievo teisme visos paslaptys  
les Dievo atžvilgiu ir gerai sutvarkys išeis aikštėn

# GIESMIŲ GIESMĖ

## Įvadas

1. Ebr tekste knygos vardas yra *Saliamono Giesmių Giesmė*, Ebr *šir hašširim ašer liš'elomoh*. Žodžiais «Giesmių Giesmė» pasakoma, kad tai yra giesmė, viršijanti savo vertę visas kitas Sen Testamento giesmes, taip pat kaip panašūs pasakymai: tarnų tarnas /1 Moš 9,25/ reiškia žemiausį tarną, dangų dangus /3 Kar 8,27/ augščiausią dangų, tuštybių tuštybė /Pam 1, 1/ tikriausią tuštybę, kunigaikščių kunigaikštis /Dan 8,27/ vyriausį kunigaikštį, karalių karalius, viešpačių Viešpats — galingiausį karalių, Viešpatį ir tt

Pavadinimas knygos giesmės rodo, kai tai poetinis ir lyrinis veikalas, nes Ebr ž *šir* vadinama šv Knygose lyrinė poezija. Išreiškiama joje sielos jausmai ne vieno, bet dviejų asmenų ir tuo būdu pasidaro dialogai. Įvedama dar ir kiti retkarčiais atsiliepią asmenys, yra šioki toki akcija ir tarpai tarp atskirų dalių, bet visa tai anaip tol nepadaro iš Giesmių Giesmės dramos tikra to žodžio prasme; ji pasilieka dialoguota, lyrinė, tarsi iš atskirų scenų /neilgų poemų/ susidedanti giesmė

Kaip parodo pats knygos vardas, yra tai *viena* giesmė, o ne rinkinys atskirų, įvairiose aplinkybėse sudėtų dainų, kuriose kalbama apie meilę. Visoje Giesmių Giesmėje tas pats turinys nuo pradžios iki galui, tie patys asmenys, tie patys išsireiškimai, kurie pasikartoja lyg kokie šūkliai visame veikalelyje ir riša jo dalis į vieną

2. Ebr knygos antraštėje dar pasakoma, kad jos autorius buvęs Saliamonas. Seniausias Žydų padavimas laikė Giesmių Giesmę to garsiausio Išrinktosios tautos karaliaus veikalu. Jame pačiame nurodoma nemaža dalykų lyg ir patvirtinančių tą seniausią visų įsitikinimą

Gražus G Giesmės stilius, tyra Ebrajų kalba primena senus Žydų literatūros žydėjimo laikus. Ji labai pritinka Saliamonui, tarsi paveldėjusiam po Dovido kartu su karališkuoju vainiku taip pat supratimą ateisiančio Mesijo ir jo karalystės, o drauge ir mokėjimą dailiausiai išreikšti kilniausias mintis. Paminėjimas trumpame veikalelyje net devyniolikos atskirų žolynų ir penkiolikos gyvulių, taip pat sakyte sako, kad jis parašytas to paties Saliamono, kurs taip mėgęs gamtos dalykus ir esąs rašęs, anot padavimo, apie visus augalus, pradedant Libano kedru ir baigiant menkučiu isopu /plg 3 Kar 4,32.../

Katalikų Eklesija, nedarydama kurio nors ypatingo nutarimo apie Giesmių Giesmės autorių, iki paskutinių laikų, bendrai imant, laikėsi tradicinės nuomonės, kad G Giesmę parašęs Saliamonas. Šiandien tačiau vis daugiau ir katalikų Šv Rašto tyrinėtojų pasisako prieš tą tradicinę nuomonę. Visų pirma nelaikoma tikru autoriaus vardo knygos antraštėje. Kad tas vardas ir yra Ebr tekste, bet jo visai nėra nei Vulgatoje, nei daugelyje kitų vertimų; matomai tų vertimų autoriai neradę jo savo originaliniuose egzemplioriuose, kuriuos jie vertė. Daili ebr G Giesmės kalba dar neįrodo, kad knyga buvo parašyta Saliamono laikais. Nes G giesmėje vis tiek yra netaip jau maža vėlesnių laikų įtakos žymių, du ar trys persiški žodžiai, virš dešimties aramaiškų žodžių, septynetas aramaiškų neologismų, kele-

tas išsireiškimų ar žodžių, sutinkamų neoebraiškoje kalboje ir dar kitų sutinkamų tik vėlesnių laikų ebr kalboje, nekalbant jau apie sintaksės ypatybes, liudijančias apie kalbos išsivystymą

Visos šitos žymės išgalėjo ebr kalboje tik po žydų grįžimo iš Babelės nelaisvės; anksčiau jų nebuvo

Ebr kalba ypač šiais vėliausiais laikais yra pakankamai ištirta, kad žodyno ir sintaksės skirtumai tarp klasikinės epokos veikalų ir veikalų atsiradusių po Babelės nelaisvės, tos kalbos žinovui tiesiog krenta į akis. Vienas tat iš geriausių ebraistų /Tėv Joŏn/ ne be pagrindo daro tokią labai atsargią išvadą: « Esant G Giesmėje daugeliui vėlesnės kalbos žymių, mes galime daryti su dideliu tiespanašumu išvadą, kad G Giesmė nebuvo parašyta prieš Babelės nelaisvę », kad todėl jos autorius tikrai nebuvo karalius Saliamonas, nors taip pat nič nieko negalima pasakyti, kas jis buvo. Iš knygos turinio tačiau galima suprasti, kad jis turėjo būti labai dievobaimingas Žydas, labai gerai susipažinęs su Šv Raštu, kurs savo veikalu norėjo pasitarnauti vienu kartu dvasiniams ir tautiniams savo viengėnčių reikalams, nurodant jiems intimiausio aspekto atžvilgiu jų tautos santykius su Jahve

3. G Giesmės turinys liečia savo tiesiogine prasme karščiausios meilės jausmus ir santykius tarp dviejų asmenų, tarp dviejų sužadėtinų, kurių vienas vadinamas Saliamonu, kita — Sulamiete. Be tų dviejų vardų tie asmenys dažnai gauna kitokius pavadinimus: karaliaus, mylimojo, prietelio, brolio, sužadėtinės, mylimosios, sesers. — Juodu, vienas kito išsiilgę, trokšta pasimatyti, labai nori būti kartu, džiaugiasi bendra laime, giria vienas kito gražumą: persiskyrę vėl vienas kito jieško ir vėl vienas kitą randa, kad dar labiau suartėtų

Bet kas tikrumoje yra tie G Giesmės asmenys ir apie kokią meilę čia kalbama? Atsakymai į tuos klausimus nuo seniausių laikų duodami labai nevienodi. Jie pareina nuo to, kokia prasme imama G Giesmės žodžiai

Žiūrint paprastos žodžių prasmės, gali rodytis, kad ta G Giesmė yra tik pasaulinė /profani/ meilės giesmė su labai ryškiomis, Rytų šalies žmonėms nuosavomis, spalvomis ir tik jų vienų vartojamu išsireiškimo būdu, kad toje giesmėje nėra jokios augštesnės idėjos, o tik prigimtinė sužadėtinų ar moterystėje esančių žmonių savitarpinė meilė

Bet ar tokio turinio giesmė galėjo būti Dievo įkvėptas veikalas, ar ji tiko būti šventos knygos objektas? Jei į panašią sužadėtinų meilę pažvelgsime kaip į natūraliai gražų dalyką, sutinkantį su Dievo valia, taip sakant, idealią meilę, nuo kurios būtų pašalinta visa, kas reiktų laikyti nekukliu, nemoraliu, tai gal ir tokia tema veikalas galėtų būti taip pat įterptas į šventų knygų skaičių. Juk tikrumoje ne vienoje šv Rašto vietoje kalbama taip pat ir apie meilę, apie moterystę /sakysim Tob 6, 16-18; 8; 1-9: Pam 9, 9: Sir 9, 1-9: 25, 13-26.27: 36, 21 ir k/, kur yra keliama aikštėn ir pabrėžiama dorovinis tikslas, kurs susideda iš to, kad būtų perspėjama prieš pikta ir paraginama į tai, kas gera

Lyginant tačiau su kitomis biblinėmis vietomis ir žiūrint žydų ir seniausio krikščionijos padavimo paaiškėja su visu tikrumu, kad G Giesmėje matyta be palyginimo kilnesnė prasme, negu paprastą dviejų sužadėtinų meilę

Reikia visų pirma atsiminti, kad G Giesmė buvo skiriama Sen Testamento skaitytojams ir klausytojams. Jiems buvo pakankamai gerai žinomas dalykas, kad daugelyje Šv Rašto vietų, ypač Pranašuose, kilnūs ir artimi santykiai Dievo su jo išrinktąja vienetine tauta, vaizduojama dvasinės moterystės paveikslais. Dievas pranašams yra dvasinis jo iš visų tautų vienetinės pasirinktos Žydų tautos — sužadėtinės vyras /Jes 54, 4...



62, 4,50 : Oš 2, 4-9.18 ir k/. Ištikimoje meilėje jis yra atsidavęs Israėliui /Ješ 54, 6,7 ; Jer 31/. Sužadėtinų ir moterystės santykiai yra ypač tiksliai ir išsamiai aprašomi Ez 16 sk. Daugelyje vietų, kuriose sutinkama dvasinės moterystės paveikslas, jis tarnauja ne tik kaip pripuolamas kalbos pagražinimas, bet moterystės gyvenimas savo įvairiomis fazėmis tam panaudojamas, kad arčiau nušviestų pasikeitimų pilnuose Israėlio likimuose dieviškojo Sužadėtinio meilę savo sužadėtinei tautai. Taip pranašuose yra kalbama apie jaunų dienų meilę, apie tarpusavį pasikeitimą dovanojimu, apie pavydžią išmintinę meilę, apie džiaugsmą būti drauge, apie tarpusavį stebėjamą vieno kito grožio, apie persiskyrimo ir apleidimo skausmą, apie laimę nešančią naują pasimatymą.

Kadangi tais minčių vingiais taip dažnai ir taip išsamiai užsiima pranašai, tai nereikia stebėtis, kad tai Israėlaičiams įprastai alegorijai buvo paskirta net visa nedidelė knygelė. Tai mes randama Giesmių Giesmėje. Kadangi Pranašams teko kelti aiškėn labiau neištikimybę ir palinkimą prie svetmoterystės tautos sužadėtinės, kuri ypač pasireiškė pasidavimu stabmeldžių dievaičių garbinimui, tai Giesmių Giesmė labiau pabrėžia idealiąją dvasinės moterystės ryšio pusę, kaip ji pagal Dievo numatytą planą būtų turėjusi pasireikšti, žinoma, neaplenkiant ir istorinės tikrybės persiskyrimo ir žalos po švelniu nurodymu kaltės sužadėtinės /plg 1, 5... 2, 15-17 ; 3, 1-4 ; 5, 2-7/.

Atsakymai į tuos klausimus nuo seniausių laikų duodami labai nevienodi. Jie pareina nuo to, kokia prasme imama G Giesmės žodžiai.

Vieni pripažįsta G Giesmei tikrąją žodinę /istorinę/ prasmę ir mato joje išgirtą tik karštą kūnišką meilę dviejų asmenų, norinčių susijungti moterystės ryšiais. Taip bandė jau gilioje senovėje aiškinti kaikurie Žydai, kurių tačiau bandymai nerado jokio pritarimo ir buvo visumos atmesti, nes jei Giesmių Giesmės turinys būtų buvęs tik pasaulietiškas, prafanus, tai ji nebūtų galėjusi patekti į šventų knygų kanoną. Krikščionių tarpe pirmas Teodoras iš Mopsuestos pareiškė nuomonę, kad G Giesmė sudėta pagirti ir pagerbti moterystę Saliamono su Egipto Paraono dukterimi : bet ta jojo nuomonė buvo papeikta ir atmesta Visuotiniame Eklesijos Susirinkime Konstantinopolyje /553 m/. Tuos senovės aiškintojus seka vėlesniųjų laikų racionalistai, tarp savęs nesutikdami, bet galų įvairindami Giesmės asmenų vardus ir visuomeninį jų stovį, o taip pat jų skaičių.

Kiti aiškindami Giesmių Giesmę, kad ir supranta ją žodine prasme apie Saliamoną ir jo sužadėtinę, bet tuoju priduria, kad čia išgirta Saliamono ir Paraono dukters meilė tai tik figūra mistinės moterystės tarp Kristaus ir jo Eklesijos. Toks aiškinimas nėra taip labai peiktinas, kaip pirmasis, bet ir jis neatrodo, kad būtų tikras. Nors pats Saliamonas teisingai laikoma figūra tikriausio ramybės karaliaus Jėzaus Kristaus, bet Naujajame Testamente nerandama jokių patvirtinimų, kad jo moterystė su Paraono dukterimi būtų buvusi figūra Išganytojo, susivienijusio su Eklesija. Be to, jokių būdu negalima visos giesmės suprasti žodine prasme apie Saliamoną ir kurią nors iš jo sužadėtinę. Juk imant dalyką taip, kaip istorija reikalauja, negalima sau įsivaizduoti, kad Saliamono sužadėtinė būtų galėjusi draug ir vynuogyno sergėtoja būti, ir džiaugtis karaliaus meile jo rūmuose, ir ganyti draug su juo bandą, ir įieškoti jo pati viena nakčia gatvėse, klausinėti miesto sargų apie mylimąjį, būti jų mušama, apipelšiama ir tt. O jei negalima G Giesmės suprasti žodine prasme apie minėtuosius žemiškus asmenis, tai nėra ir kuoparemti ir dvasinės prasmės.

Vienatinis priimtinas G Giesmės aiškinimas yra tų, kurie laiko ją visą alegorija. Pakildami augščiau už paprastą atskirų žodžių prasmę, taip kaip reikalauja alegorija /nuo gr ž allo ir agoreuo, todėl sakymas vieno

dalyko, kad būtų suprasta kitas/, jie nepripažįsta, kad G Giesmėje būtų kalbama apie istorijos atsitikimą : jiems Saliamono ir Sulamietės moterystė tikrai figūra, kuria vaizduojama dorinė augštesnės tvarkos tiesa, gaubtė dengianti didžią ir gilią paslaptį, garbingas apdaras papuošti dangiškai idėjai. — Tarp kitko jau ir pats sužadėtinės vardas Sulamietė, padarytas iš Saliamono vardo, parodo, kad vienas ir kitas reikia suprasti žiūrint etimologijos. Visai analoginių pavyzdžių ir palyginimų galima rasti labai daug kaip Sen, taip ir Nauj Testamente. Dažnai Žydų tauta vaizduojama Šv Rašte kaip Viešpaties moteris ar sužadėtinė, taip pat kaip motina ar mergaitė ; i atstojimą nuo Viešpaties žiūrima kaip i neištikimybę moterystei ir kaip i palestuvystę. Viešpats vadinama Dievas pavydus, kurs graso persiskyrimu savo neištikimai mistinei moteriai /žr 2 Moš 34, 15 : 3 Moš 20, 5.66 4 Moš 15, 39 : Ješ 50, 1 : 54, 6 : Jer 3, 1... Ez 15. 16 : Oš 2, 19.20 ir k/. 44 Psalmėje išreiškta tik trumpai ta pati mintis, ką ir G Giesmėje, pasinaudojant tomis pačiomis figūromis. Nauj Testamente Jėzui Kristui taip pat aiškiai duodama Sužadėtinio vardas, o Eklesija vadinama jo Sužadėtinė /plg Mt 9, 15 : 22, 2... 25, 1... Jo 3, 29 : 2 Kor 11, 12 : Apr 19, 9 : 21, 2.9 ir k

4. Alegoriško G Giesmės aiškinimo laikėsi seniausi Žydų sinagoga ir šv Eklesijos tėvai, tebesilaiko gi kone visi katalikų egzegetai. Bet nors taip sutartinai žiūrima i Giesmių Giesmę kaip i alegoriją, tačiau jos prasmė išreiškiama toli gražu nevienai. Žydų aiškintojai randa G Giesmėje išreikštus Dievo santykius su Sen Testamento sinagoga, nes Viešpaties atsinešimas i išrinktąją tautą buvo aprašoma kaip moterystės ryšis, ir žmonių padarytas įžeidimas tų santykių buvo lyginamas svetmoterystei. Krikščionių gi pažiūra G Giesmėje norėta parodyti pilniausiame išsivystyme Dievo meilė atpirktosios žmonijos atžvilgiu. Taigi sekant katalikų aiškintojais, reikia joje matyti gražiausią visa viršijančią giesmę apie Kristaus susižadėjimą su Nauj Testamento Eklesija, kuri išdygo ir išaugo iš sinagogos šaknies /Ješ 60, 3... Rom 11, 16/ kaip nauja Jerusale /Gal 4, 23.26.27/. — Tai nuomonei visai nepriešinga, kad G Giesmė kaikiurių /Orig, Grig-Nis ir k/ aiškinama taip pat apie susivienijimą kiekvienos šventos sielos su Kristumi, arba apie artimiausį susivienijimą švenč Panos su jos dieviškuoju Sūnumi : ne kad G Giesmė turėtų treją prasmę, bet dėlto kad susivienijimas Kristaus su Eklesija yra pagrindas ir paveizdas susivienijimui Išganytojo su jo nekalčiausia Motina ir /netaip tobulam/ jo susivienijimui su kiekviena teisia siela /šv Bern/

Žinant G Giesmės prasmę ir vyriausią mintį, galima ją visą paskirstyti i šias tarsi scenas : I. Pritardamas Sužadėtinės troškimui, Sužadėtinis lanko ją ir palinksmia /1,1-2,7/. 2. Antras aplankymas Sužadėtinės ir pakvietimas jos i darbą /2,8-17/. 3. Sužadėtinė įieško savo mylimojo /3, 1-5/. 4. Susižadėjimas /3,6-5,1/. 5. Sužadėtinė kviečiama kentėti dėl Kristaus dar karščiau ir išigyja ypatingą Sužadėtinio malonę /5,2-6,8/. 6. Švento susivienijimo vaisiai /6,9-8,4/. 7. Meilė, apvainikuota danguje /8,5-14/

Arčiau i G Giesmę išsiūrėjus galima joje atskirti, be antrastės ir prologo /1,1-4/, septynias poetas arba tris dialogus ir keturis monologus, su devyniais tarp jų išmėtytais pavieniais kupletais. Būtent : I. Pirmas sužadėtinio ir sužadėtinės dialogas, 1,5-2,7 ; II. Pirmas sužadėtinės monologas, 2,8-3,5, su įterptais i jį kupletais, 2,15.16.17 ; III. Pirmas sužadėtinio monologas 4,1-5,1, su jam priklausančiu kupletu : dūmų srovelė, 3,6. Saliamono nešykla, 3,7-8. Saliamono guolis, 3,9-11 ir miros kalnas, 4,6 ; IV. Antras sužadėtinės monologas, 5,2-6,3 ; V. Antras sužadėtinio monologas, 6,4-12 ; VI. Khoro, sužadėtinės ir sužadėtinio dialogas. 7,1-14 ; VII. Paskutinis abiejų sužadėtinių dialogas, 8,1-7 ir kupletai : sodų gyventoja, 8,13.14. /8/ dvi mįslės : mažoji sesuo, 8,8-10 ; /9/ Saliamono vynuogynas, 8,11-12

G Giesmės turinys : 1,1. Knygos antraštė. *Dvasinės moterystės meilė tarp Dievo ir Izraelio* : 1,2-4. Troškimas dieviškos meilės. — 1,5-6. Pažvelgimas atgal ir persiskyrimo dienos. — 1,7-8. Jieškant netektos prietelystės. — 1,9-16. Atgautas bendravimas. — 2,1-3. Mylinčios pagarbos žodžiai. — 2,4-7. Pilnas meilės pasiekimas. — *Ižengimas į Žadėtają žemę* : 2,8-14. Pakvietimas. — 2,15-17. Ištikimybė sandorai pavojuje. — 3,1-5. Neistikimybė ir grėžtis. — *Džiaugsmingas pasidavimas Dievui šventyklos pašventinimo metu* : 3,6-11. Šventyklos pašventinimas. — 4,1-7. Sužadėtinio garbės giesmė. — 4,8-11. Pakvietimas į meilų bendravimą. — 4,12-15. Ypatingumas tarpusavės meilės. — 4,16-5,1. Švento moterystės ryšio laimė. — *Linksmas grįžimas po skaudaus persiskyrimo* : 5,2-4. Nepilna meilė. — 5,6-7. Gailestis ir gana darymas. — 5,8-16. Pasiilgimo liga. — 6,1-3. Palaimintas naujas pasimatymas. — 6,4-7. Laimė atnaujinto susivienijimo su Dievu. — 6,8-10. Viena mylimiausioji. — *Augstas Izraelio pašaukimas* : 6,11-7,10. Šventa tarnyba šventykloje. — 7,11-8,4. Mylintis troškimas. — *Išpėjimas ir prisiektinas maldavimas* : 8,5. Laisva išrinkimo malonės dovana. — 8,6-7. Meilės savybės. — 8,8-10. Dievas vienatinė gėrybė. — 8,11-14. Dievas augščiausi gėrybė

5. Kuo vadovavosi ir ką norėjo pasiekti autorius, sudėdamas G Giesmę? Ar jis norėjo apreikšti naują nežinomą tiesą, ar tik šv. Dvasios paskatintas poetiškai išreikšti jau žinomą? Iš pačios G Giesmės negalima įrodyti, kad jos sudėjęjui būtų buvę Dievo apreikšta naujų ir nežinomų dalykų. Ypač trys tiesos jo išreiškiamos: mesijinė ramybė, visas tautas apimęs Eklesijos išsiplėtimas ir Kristaus susižadėjimas su Eklesija. Kad Mesijo karalystė turėjo būti ramybės karalystė, tai knygos autorius turėjo žinoti, nes jis paminėjo Saliamoną, kurs buvo figūra ramybės Kunigaikščio /1 Kron 22,9: plg Žyd 1,5: Ps 71/; apie būsimą teokratijos išsiplėtimą tarp visų tautų galėjo jį pamokyti kad ir Doviđo psalmės /Ps 2, 109, 21, 17/; susižadėjimo idėjai jis galėjo rasti gana figūrų Sen Testamente

6. Dieviška G Giesmės kilmė ir jos kanoninė vertė neabejotina. Dievo įkvėptu veikalu ir šv. Rašto dalimi ją laikė visuomet Žydų sinagoga ir katalikų Eklesija. Žydų tikėjimą karštais žodžiais išreikšė garsus Akiba: Saugok Dieve, niekados žmogus nesiginčijo, kad G Giesmė šventa knyga, nes visas amžių bėgis negali lygintis su ta diena, kurią G Giesmė buvo duota Izraeliui. Visi hagiografai šventi, bet G Giesmė švenčiausi». Seniausią Eklesijos padavimo liudijimą randame išreikštą Teodoreto žodžiuose: «Šv. tėvai priėmė G Giesmę iš šventų knygų skaičių: daugelis iš senųjų ją aiškino, o kurie visos neaiškino, jos žodžiais papuošė savo knygas... Trumpai sakant, visi paliudija, kad ta knyga dvasinė /alegoriškai aiškinama/

Nors G Giesmė vienas iš gražiausių poetinio meno išdavinių, bet jos vaizdai, aprašymai, palyginimai ypač mūsų laikų skaitytojui, neapsi-pratusiam su rytiečių išsireiškimo būdais, gali pasirodyti per daug skaidrūs, net piktinantys, ir teisingi pasilieka. Origeno žodžiai: «Išpėju ir duodu patarimą kiekvienam, kas dar nėra laisvas nuo kūno ir kraujo varginimų ir nesišalina nuo kūniškų prigimties jausmų, visai neskaityti šitos knygelės ir to, kas joje sakoma». G Giesmė parašyta ne žemiškomis kūno jausmų apgalėtoms sieloms ir todėl neturėtų rasti kiekvienose be skirtumo rankose ir po kiekvieno akių. Visoje G Giesmėje ir atskirose jos smulkmenose pilna nesuteptos nekaltybės, švento rimtumo: nėra joje nieko, kas nebūtų verta Dievo Dvasios: bet tik sielos nesuteptos, prakilnios, šventos, randa joje tikrai dvasinių gėrių ir pasinaudoja ja padidinti savo meilę Dievo atžvilgiu

# SALIAMONO GIESMIŲ GIESMĖ

kuri ebraikai vadinama Šir Hašširim

1. <sup>1</sup>Tepabučiuoja jis mane savo burnos pabučiavimu ;  
nes tavo meilė geresnė už vyną.
- <sup>2</sup>Jis kvepi geriausiais tepalais.  
Tavo vardas išlietas aliejus ;  
todėl mergaitės myli tave.

**G G prologas 1, 1-4.** Giesmių Giesmė prasideda prologu, kurs sudaro įžangą į pirmąją Giesmės *poemą*, ir kurio pirmi žodžiai yra Sužadėtuotinė, Eklesijos, žodžiai. Ji, kalbėdama savo ir savo palydovių Jerusaleš dukterų vardu, reiškia karštą troškimą, kad dieviškasis Sužadėtinis, Kristus, pasirodytų /1-4/

1. <sup>1</sup>Tepabučiuoja jis mane. Taip kalba ne Paraono duktė, kurią karalius Saliamonas vedė moterystėn, ne kuri nors šiaip jau mergaitė iš tautos, laukianti mylimojo, bet palydovių apstota Alegorinė Sužadėtinė, Eklesija. Ji, priešingai priimtam Žyduose ir kitose tautose papročiui, atsiliepia pirma, nekalbinama Sužadėtinio /plg žem 8, 8... Teis 14, 7/... Čia ir visoje giesmėje jos troškimai, žiūrint pačių žodžių, karštesni ir ji rodosi labiau jo jieškanti nekaip jis josios. Tai tinka alegorinei Sužadėtinei. — Eklesija juk yra labiausia reikalinga Dievo pagalbos ; bet tai svetima žmonių papročiams, kurie reikalauja, kad mergaitės lauktų meilės žodžių ir pasirodytų turinčios daugiau drovos. Ūmus perėjimas pačioje pradžioje nuo trečio asmens į antrąjį /1.3 e/, nurodąs troškimo didumą, žemiškoje meilėje kone visai neišaiškinamas, nes Sužadėtinis tuo tarpu nematomas ; jo pasirodymas minimas tik 8 e. Bet kalbant Eklesijai, ta permaina visai suprantama : ji parodo, kad tas, kurs Sužadėtinei ir jos palydovėms tą valandą nematomas, Kristus, lygiai girdi jos žodžius, kaip kad čia pat būtų. Savo Sužadėtinio vardo alegorinė Sužadėtinė nepasako, nors

ji be abejonės nori, kad jos žodžiai būtų suprantami jos palydovėms ; nes taip geriau išreiškiamas meilės karštumas : tokiai meilei, einančiai paskui savo troškimą, rodosi, kad, kur tik ji kreipiasi, tenai mato, ko geidžia, ir kad visi tą pat jaučia savyje, ką ir ji, ir todėl be pasakymo žino, kursai yra jos troškimų dalykas. Pagaliau argi Eklesijos mylimiausias Sužadėtinis ne vienatinis ir argi galėtų kas nors turėti apie jį abejonę ir be įvardijimo ? — *Savo burnos pabučiavimu*. Ebr t : savo burnos pabučiavimais. « Eklesija trokšta savo Sužadėtinio pabučiavimų ; bet tie bučiavimai ir kiti meilės ženklai G G knygoje yra lyg kokios spalvos, kuriomis vaizduojama dieviški dalykai » /Grig-Nis/. « Būtų labai paikas, sako Grigalis Did, kas taip išžiūrėtų į pačias paveikslų spalvas, kad nebematytų nupieštojo dalyko... /Šv Rašto/ žodžiai taip pridengia dvasią, kaip šiaudai grūdus ; bet galvijų dalykas esti šiaudus, žmonių gi naudotis grūdais ». Taigi meldama čia pabučiavimų alegorinė Sužadėtinė nori, kad Dievo meilė pripildytų jos sielą, nes taip nužengs į ją Viešpaties ramybė /plg žem 8, 10 ; Jo 20, 21-23/. Toks karštas troškimas labai pritinka Sen Sendoros Eklesijai, ištikimai Sinagogai, kuri savo teisiųjų burna nuolat maldavo artesnio susijungimo su Dievu. Ją mato kalbančią G Giesmės knygoje senovės ir vėlesnių laikų Žydai aiškintojai. Ji, anot kaikiurių Eklesijos tėvų ir rašytojų, atsiliepianti bent knygos pradžioje. Į jos burną Origenas deda tokiuos žodžius : « Iki

<sup>3</sup>Trauk mane paskui save ; mes bėgsime  
į tavo tepalų kvapą.

Karalius išivedė mane į savo kambarius.

Mes džiaugsimės ir linksminsimės tavimi,  
atsimindamos tavo meilę, geresnę už vyną.

Tiesieji myli tave.

<sup>4</sup>Aš juoda, bet graži, Jerusaleės dukterys,  
kaip Kedaro padangtės, kaip Saliamono dangalai.

<sup>5</sup>Nežiūrėkite į mane, kad aš tamsiaveidė,  
nes mane nudegė saulė.

kolei siuntinėš man mano Sužadėtinis pabučiavimų per Mošę, pabučiavimų per pranašus ? Aš trokštu jo paties burnos palietimo. Tegul jis pats ateina ; tegul jis pats nužengia ! » Daugelis mano, kad Sužadėtinės žodžiais meldžiasi tokie tikri Žydai kaip Simeonas ir Ona, kaip Zakarijas, Elžbieta, Jonas Krikštytojas, kaip Marija ir Juozapas ; jie sako, Sužadėtinė esanti ištikima ir išrinkta Dievo banda, kuri ir trokšta dar neatėjusio Kristaus Ganytojo ir su džiaugsmu priima jau atėjusį ; ji esanti ta Sinagoga, iš kurios gimę apaštalai buvo Eklesijos pagrindas ir šulai, yra draug ir /pradinė/ Eklesija ir gali jos vardu vadintis, nes yra abiejų sendorų slenkstyje. Galima dar manyti, kad įkvėptas autorius turėjo galvoje tik tą Sinagogą, kuri yra jau pavirtusi į Nauj Testamento Kristaus Eklesiją, trokštančią nebe žadėtojo Atpirkėjo, bet atsiųs-tojo ir tik laikinai su ja neesančio ; todėl ji maldauja ne jo atėjimo, ne vieno tarsi pirmutinio pabučiavimo, bet jau įprastų sau Dievo-Žmogaus pabučiavimų. Ji Sužadėtinio jau išrinkta, jo prietelė, jo gražuolė, jo balandėlė, bet dar su juo iškilmingai nesužadėta ir jo neverta, atsiliepia į dieviškąjį prietelį. (Sužadėtinės vardą ji gaus tik toliau po susižadėjimo apeigų). — *Tavo meilė*. Ebr t žodis *Dodim*, reiškia *mylėjimą*, lot *amores*. Plg Ez 16, 8 ; Pat 7, 18. — *Geresnė už vyną*, t y, daugiau verta, kaip visi žemės gėriai. Teisinga meilė palyginama su vynu, nes ir ji nugirdo kaip vynas. Jėzaus Kristaus meilė tai gėrimas, nugirdas sielas. — *„Jis kvepi geriausiais tepalais*. Ebr t gal : tavo kvepalai turi meilų kvapą. Kadangi patepimas aliejumi yra džiaugsmo ženklas, buvo daromas pokyliuose, todėl Kristaus atėjimas čia aprašoma

kaip linksmiausi valanda ir didelė iškilmė. Be to tepalai buvo brangūs, todėl jais išreiškiama geriausi dalykai /taip pat, pav išminties vertė ir saldumas, Ekli 24, 20.../, prietelystės meilumą /Ps 132, 2 ; Pat 27, 9/. Ps 44, 8-9 pasakyta, kad Dievas patepęs Kristų džiaugsmo aliejumi, ir taip išreikšta patepimas, kuriuo buvo Dievo patepta Kristaus žmogystė. Taigi Eklesija mato taip pat savo Sužadėtinį apipiltą dangiškąja malone, antgamtinėmis gėrybėmis. — *Tavo vardas...* Vardas Žydų kalbos papročiu reiškia tai, kas žinoma apie esmę, todėl teksto prasmę galima išreikšti žodžiais : tu kaip išlietas aliejus, tu kvepi dangiškais tepalais, tu esi pateptasis. Tie gi pasakymai geriausiai tinka Kristui, kunigui, karaliui ir pranašui, taigi pateptam tarsi trejopu patepimu. Ypač senesniųjų aiškintojų nuomone čia ir nurodoma tikras Sužadėtinio vardas : Pateptasis, Kristus /Plg Ps 2, 2 ; Dan 9, 24/. To išlieto aliejaus kvapu Eklesija linksinama, pašventinama ir stiprinama. — *Todėl mergaitės...* Sužadėtinė mergaitėmis, t y, netekėjusiomis jaunuolėmis /ebr *‘alamoth*/ čia vadina savo palydoves, kurių širdis taip pat pilna nekalčiausios, tyriausios meilės ir kurios savaip rengiasi į tas pačias Sužadėtinio vestuves. Savęs Sužadėtinė iš jų tarpo neišskiria ; ji sako, kad visos mergaitės, kurių širdis tikra, jaučiasi taip didelio Sužadėtinio meilumo patrauktos jo mylėti ; kalbėdama joms girdint ir jų vardu, ji parodo, kad toje meilėje negali būti jokio pavydo, kad ji joms bendra ; todėl tai nežemiška meilė, bet augštesnė, tyresnė. Tos mergaitės, Sužadėtinės palydovės, yra visi tikintieji /Ambr/. Moter. lytis tai tik poetinis dalyko išreiškimas, taip pat kaip dešimtyje mergaičių, su kuriomis Kristus paly-

Mano motinos sūnūs kovojo prieš mane :  
jie pastatė mane sergėti vynuogynus ;  
savo vynuogyno aš nesergėjau.

<sup>6</sup>Pasakyk man tu, kurį mano siela myli, kur tu ganai,  
kur tu ilsies vidudienį,  
kad neprivalyčiau klaidžioti  
paskui tavo draugininkų kaimes.

<sup>7</sup>Jei tu to nežinai, o gražiausi tarp moteriškių,  
išeik ir eik bandų pėdsakomis,  
ir ganyk savo ožiukus šalia piemenų padangčių.

gina dangaus karalystę /Mt 25, 1.../. Toliau /1, 4 ; 6, 8/ jos vadinamos Jerusalems dukterimis ir gal Siono dukterimis /3, 11/. Sužadėtinės palydovės tai dar nevisai tobuli Eklesijos vaikai, kuriuos ji tik veda į tobulesnę meilę /1, 4 ; 2, 7/, juos perkeisdama į naują žmogų /Orig/. Atskyrimas Sužadėtinės nuo mergaičių /kitų tikinčiųjų/ poetinis : mergaitės atskiri asmenys, kurie sujungti sudaro Eklesiją /plg Mt 13, 47.../. <sup>3</sup>*Trauk mane*. Sužadėtinėi reikia Dievo pagalbos, kad galėtų ne tik išmanymu ir širdimi apimti Sužadėtinį, bet taip pat laikyti jį prie savęs ir su juo susijungti. *Niekas negali ateiti pas mane, jei Tėvas, kurs yra mane siuntęs, jo nepatrauks* /Jo 6, 44/ ; tas pasakymas apie tikėjimo malonę dar labiau tinka tobulam susižadėjimui su Kristumi. — *I tavo tepalų kvapą*. Ebr t šitų žodžių nėra. Vulgata /paskui LXX/, kartodama juos iš to, kas aug pasakytą, duoda poetinį simbolį malonės, kuria ir pats Kristus papuoštas ir Eklesija patraukiama jo mylėti. Ta malonė nuo jo pereina į jo mistinius narius, kaip aliejaus kvapas. Taip nurodoma ir patraukimo malonumas ; nes Sužadėtinė traukiama ne prievarta, bet traukimui pasiduoda savo valia ir pasigėrėjimu. Taip pat ir palydovės turi bėgti kartu su Sužadėtine pilnos karštos meilės Sužadėtiniai. — *Karalius*. Trečiasis asmuo, minint karalių, pavartotas tikriausiai dėl didesnės pagarbos, kuri taip geriau išreiškiama /plg 2 Kar 19, 20/. Be to, paminėjimu karaliaus ne tik aiškiau aprašoma Sužadėtinio asmuo, bet dar paaiškinama, kaip didelių gėrybių yra jo kambariuose. — *Isi-vedė*. Praeitais laikais parodo, kad Sužadėtinė su dėkingumu primena seniau jai suteiktą malonę. Bet gal geriau būtų suprasti tą žodį kaip linkėjimą : teįsivedie. — *Mes džiaugsi-*

*mės ir...* Laukiama dvasinio pokylio /2, 4/ ; karalius parodys savo turtų kilnumą ; už laukiamą geradarystę Sužadėtinė draug su savo palydovėmis žada dėkingumą. — *Tiesieji*. Geriau anot ebr t : teisingai, lot : merito. — *Myli tave*. Aš ir mano draugės mylime tave. — *Aš juoda...* Sužadėtinė paaiškina savo palydovėms, kad jos gražumas, nors nevisai tobulas tą valandą, duoda jai teisės taip šauktis į mylimąjį, kaip ji tai daro. Ji atsiliepia į palydoves, nes Sužadėtinio malonės meldžia ne tik sau, bet ir joms, taigi nori, kad jos įgytų tokių pat dalykų išmanymą, kaip ji pati, ir kad atmetusios visas pašalines mintis galėtų sekti jos maldą ir su tokiais pat jausmais melstis ; tuo tarpu jos matomai dar nevisai supranta Sužadėtinės troškimą, taip pat jos pašnekesį su neregimu Sužadėtiniumi ir žiūri tik į tai, kad ji nėra graži ir todėl veltui trokšta karališko Sužadėtinio, Sužadėtinė pasisako turinti savyje šiokių tokių netobulumą, kurs čia poetiškai pavadinintas veido juodumu, nes juodo veido nelaikoma gražiu, bet draug priduria, kad tai nelabai kenkia jos tikram gražumui, kurį ji giria. Savo juodumą Sužadėtinė palygina su *Kedarų*, t y, Kedarėnų padangtėmis, gražumą gi su puikiaisiais *Saliamono* dangalais. Kedarėnai buvo Arabijos tauta /plg 1 Moš 25, 17 ; Ps 119, 5 ; Jer 49, 28/ ; jų padangtės, kaip ir dabartinių Arabų, buvo daromos iš tamsių ožkų ir kupranugarių odų, kurių juodumą didino oro atmainos ir laikas. Eklesijos išvaizda, ypač jos pradžioje, buvo menka, taip kad galėjo kelti nuostebimą, net paniekinimą tuose, kurie buvo šaukiami eiti paskui Kristų, t y, Jerusalems dukteryse ; todėl tai Sužadėtinė nurodo joms sau suteiktas savybes. Ji tarsi sako : Nors aš ir Arabijos duktė, bet

- <sup>8</sup>Aš palyginau tave, mano prietele,  
su mano žirgais Paraono vežimuose.  
<sup>9</sup>Tavo skruostai gražūs kaip purpelio ;  
tavo kaklas kaip karoliai.  
<sup>10</sup>Mes padarysime tau auksinių grandinėlių  
su sidabriniais taškais.  
<sup>11</sup>Karaliui tebesant savo suole,  
mano nardas davė savo kvapą.

Saliamono išrinkta aš padariau ir  
jus Jerusālės dukterimis /dvasine  
prasme, kaip 86 ps/

### I poema : Sužadėtinės ir Suža- dėtinio dialogas /1,5-2,7/

*Sužadėtinės bandymai ir troškimai*  
1, 5-7. <sup>8</sup>*Nežiūrėkite į mane* : nesiste-  
bėkite. Sužadėtinė paaiškina, iš kur  
radosi laikinis jos netobulumas, jos  
veido juodumas. — *Tamsiaveidė*.  
Augščiau pasakytas aptarimas juoda  
čia sušvelninamas. — *Nes mane...*  
Kaikurie ebr t verčia taip : kad taip  
nudegė mane saulė. — *Mano motinos*  
*sūnūs...* Pasakoma tikra veido tam-  
sumo priežastis. Sužadėtinės broliai  
privertė ją sergėti daug svetimų vy-  
nuogynų ; taip ji paliko savąjį vy-  
nuogyną. Gimstanti Eklesija neat-  
nešė Sen Testamente laukiamų gerų  
darbų ir išganymo vaisių ; sinagoga  
buvo pašaukta nuo jai skirtosios  
dirvos į svetimas, kuriomis buvo  
priversta rūpintis, veltui darbuoda-  
masi ir nustodama savo viršinio gra-  
žumo. Teisingai galėjo išpažinti savo  
buvusį bergždumą gimstanti Ekle-  
sija, surinkta iš Žydų, nes, nedaugeliui  
įtikėjus į Kristų, apskritai imant  
buvo tikra tiesa, kad Žydų tauta  
neatnešė išganymo vaisių nei pirma,  
nei mesijiniu laiku. « Šaknis », tiesa,  
pasiliko šventa, bet šakos gulėjo su-  
laužytos ; tuotarpu įdiegtas alyvų  
medis turėjo žydėti, kolei dienų pa-  
baigoje pati šaknis neišleis naujų  
šakų ir žiedų, neneš vaisių. Tačiau  
ta sinagogos dalis, kuri pasidarė Kris-  
taus Sužadėtinė, nebuvo sinagogos  
bergždumo priežastis ; todėl ji at-  
stumia nuo savęs visą kaltę ir perke-  
lia ją ant « savo motinos sūnų ». Tuo  
gi vardu ji vadina ar savo brolius  
apskritai, ar aiškiau nurodo tuos,  
kuriems taip elgtis nederėjo, ar pa-  
ženklina, kad jie, gimę iš kito tėvo,  
visai neturėjo broliškos meilės. Jie

tai visi išvien privertė tarnauti Suža-  
dėtinę ir taip palikti savo prievoles ;  
todėl ji gavo kentėti saulės kaitrą.  
Kaitra gi metaphorine prasme yra  
visokio kentėjimo vaizdas /plg Apr  
7, 16... Raud 4, 8 ir k./ Broliais ga-  
lima matyti čia pavadintus Khal-  
diečius, Egiptiečius ir apskritai vi-  
sus tuos, kurie nebuvo tikri Israėlai-  
čiai, nes kaip iš tikrų brolių ir seserų  
susideda atskira šeima, taip visos  
tautos priklauso vienai žmonijos  
šeimynai. — <sup>9</sup>*Pasakyk man...* Vis dar  
nesulaukdamas pasirodancio Sužadė-  
tinio, Sužadėtinė meldžia nematomą,  
bet girdintį pasakyti, kur jis yra ;  
ji nori bėgti pas jį kartu su savo pa-  
lydovėmis /3 e/ ; bet kad galėtų, reikia,  
kad būtų jo traukiama ; todėl ji su  
didžiausia meile sako : *tu, kurį mano*  
*siela myli*. — *Kur tu ganai...* Dangiš-  
kasis Saliamonas dažnai palygina-  
mas su ganytoju /plg Ps 22, 1... Jo  
10, 1... Ez 34, 23/. Įkvėptas autorius  
aprašo visas Sužadėtinio savybes :  
Jis Pateptasis, kilnus Jerusālės ka-  
ralius, budrus Ganytojas, kurs lai-  
kinai tarsi palieka Sužadėtinę dėl  
avių. — *Kur tu išiesi vidudienį* : kur  
guldai savo bandą didžiausios kaitros  
metu, kaip tai paprastai daroma  
Rytų kraštuose. — *Kad neprivalyčiau*  
*klaidžioti...* Ebr t : nes kam gi aš klai-  
džiočiau ? — <sup>11</sup>*Je tu to nežinai...* Je-  
rusālės dukerys, nors pačios pasiry-  
žusios įeiti į dieviškojo Sužadėti-  
nio /plg žem 5, 17/, nors perspėtos jau  
nebeturi abejonių apie Sužadėtinės  
gražumą /plg 5, 9, 17/, rodosi vis dar  
nepilnai suprantančios jos karštą  
meilę ; jos nori atsakyti į jos žodžius,  
bet jų atsakymas ne ką tepaaiškina ;  
pataria daryti tai, ko rodėsi reika-  
lauja patys Sužadėtinės žodžiai :  
*išeik ir eik...* — *Savo ožiuks* : savo  
bandą. — *Šalia piemenų...* Piemenys  
čia tie patys ką ir Sužadėtinės pami-  
nėtieji /6 e/ Sužadėtinio drauginin-  
kai ; jie gal tik poetinis vaizdas, pa-  
gimdytas tos aplinkybės, kad tame

<sup>12</sup>Mano mylimasis man miros rišulys ;  
jis pasilieka ant mano širdies.

<sup>13</sup>Mano mylimasis man kipro kekė  
Engadies vynuogynuose.

<sup>14</sup>Štai, tu graži, mano prietelė ! štai, tu graži !  
Tavo akys kaip karvelių.

pačiame krašte paprastai būna ne viena kaimenė ir daug jų sargų

*Savitarpinė Sužadėtinio ir Sužadėtinės kontempliacija* 1,8-2,2. — *„Aš palyginau...“* Čia pirmą kartą pasireiškia Sužadėtinis. Iš kur jis ateina ir kaip, nepasakyta. Pradžioje jis buvo toli, nors kaip Dievas jis girdėjo Sužadėtinės maldą, dabar ūmiai pasirodo, toliau /2, 7/ pasitraukia, kad vėl sugrįžtų /2, 8/. Taip nurodoma dangiška Sužadėtinio galybė. «Paraono vežimai» /vienas iš Paraono vežimų/ yra gal ženklas jo karališkos garbės. Lyg kad viename iš jų dangiškasis Saliamonas stebuklingai atvyksta savo karališkame Dievo vežime /plg Ps 17, 10... Abak 3, 8/. — *Su mano žirgais*. Geriau : Su mano žirgu /plg Zak 10, 3/, nes viena Sužadėtinė palyginama su vienu žirgu /plg Zak 10, 3/; o juk didelė garbė tam, kam skirta vežti Dievo vežimas. Be to arkliai, ypač Rytų kraštuose paprastai labai puošiami, ir į tą aplinkybę atsižvelgiama šitame palygime. — *„Kaip purpelio...“* Aiškiau Ebr t: grandinėlose, tavo kaklas karoliuose. Įvardijama papuošalai, kokiuos Rytų kraštų moterys nešioja iki šiandien : visų pirma brangių akmenėlių ar perlų eilės pavidale grandinėlių, kabančių ant skruostų, toliau gi puošiančios kaklą karolėlių juostelės. Panašiai tačiau gali būti papuoštas ir žirgas. Sužadėtinė kairiuos papuošalus jau turi, kitus ji gaus tuojau iš Sužadėtinio rankos. —

<sup>10</sup>*Mes padarysime*. Daugiskaita čia pavartota arba didenybei išreikšti, arba juo nurodoma, kad taip atsiliepia Viešpats ir jo Pateptasis /plg Ps 2, 2/, arba Sužadėtinis savo ir savo draugininkų vardu /plg 5, 1; 8, 13/. — *Auksinų...* Auksas ir sidabras apima visa, kas brangu /plg 4 Moš 22, 18/; jie yra simbolis visokių Dievo malonių. Tos dovanos duodamos prieteliui, kuri bus tuojau pilnateisė Sužadėtinė. Pas Ez 16, 11.13 Viešpats panašiai rūpinasi papuošimu savo dvasinės Sužadėtinės, Israėlio

<sup>11</sup>*Karaliui tebesant*. Vadindama Sužadėtinį karaliumi Sužadėtinė vartoja trečią asmenį didesnei pagarbai išreikšti ; /taip pat kaip 1 ir 3 eil/. — *Savo suole*. Turima galvoje pokylis, nors čia nėra aiškaus pakvietimo dalyvauti jame, kaip tai daroma žemiau 5, 1. Dalyvaujantieji pokilyje ne sėdėdavo prie stalo, bet išsitiesdavo plačiuose suoluose aplink stalą, pasiremmdavo viena ranka ir taip valgydavo. — *Mano nardas davė*. Geriau : duoda, nes čia kalbama apie tai, kas darėsi ir tebesidaro. Sužadėtiniiui esant prie stalo, Sužadėtinė, kaip paprastai buvo daroma iškilinėse, išliejo jam ant galvos indelį nardo, kurio kvapas pasiskleidė visur. Panašiai padarė Jėzui Betanijoje Marija Magdalena /Mk 14, 3; Jo 1, 3/. Nardu /ebr *nerd*/ vadinama brangūs kvapai, gaunami iš tam tikros Indijoje augančios žolės /valeriana iatamensis/. — <sup>12</sup>*Mano mylimasis...* Lyg mažai vertindama savo išlietųjų kvapų meilumą Sužadėtinė sako, kad nuo Sužadėtinio jai ateina daug geresnis kvapas. — *Miros rišulys*.

Turima galvoje labai kvapintys miros sakai, gaunami iš augalo, vadinamo Balsamodendron myrrha. Moterys turėdavo paprotį nešioti ant krutinės ryšelį ar indelį su kvapalais ; todėl Sužadėtinė palygina savo mylimąjį su ryšuliu pilnu miros sakų ant jos krutinės. Taigi jai mylimasis visas saldus ir kvapi dangiškėmis dovanomis, kurios čia išreiškiamos kvapų simboliu. — *Jis* : miros rišulys. — <sup>13</sup>*Kipro kekė...* Toliau girdama mylimąjį Sužadėtinė palygina jį su gražiausiais kvapinčiais kipro žiedais, kurių pluoštelis panašus į vynuogių kekę /Kipras, ebr *kofer*, Botan Lawsonia/. — *Engadies vynuogynuose*. Engadis tai miestelis labai gražioje, šiltoje vietoje, vakariniame Mirties jūros krante, garsus savo vynuogynais

<sup>14</sup>*Štai, tu graži...* Prasideda dialogas tarp Sužadėtinio ir Sužadėtinės, sudėtas iš trumpųjų atsiliepiimų ir palyginimų, liudijančių apie jų jausmų gyvumą. — *Kaip karvelių*. Ebr



- <sup>15</sup>Štai, tu gražus, mano mylimasai, ir žavus.  
Mūsų suolas visas žalluoja.
- <sup>16</sup>Mūsų namų rąstai kedriniai;  
mūsų sijos iš kiparisų
2. <sup>1</sup>Aš lauko gėlė  
ir slėnių lelija.
- <sup>2</sup>Kaip lelija tarp erškėčių,  
taip mano prietelė tarp dukterų.
- <sup>3</sup>Kaip obelė tarp girios medžių,  
taip mano mylimasis tarp sūnų.  
Aš sėdėjau jo ūksmėje pagal savo norą,  
ir jo vaisius skanus mano gomuriui.
- <sup>4</sup>Jis įsivedė mane į vynyją,  
patvarkė mano meilę.
- <sup>5</sup>Atgaivinkite mane gėlėmis,  
pastiprinkite mane obuoliais,  
nes aš alpstu iš meilės.
- <sup>6</sup>Jo kairioji po mano galva,  
o jo dešinioji apkabina mane.
- <sup>7</sup>Prisiektinai meldžiu jus, Jerusaleš dukters,  
per laukų stirnas ir briedžius,  
nekelkite ir nežadinkite mylimosios,  
kolei ji pati nenorės.
- <sup>8</sup>Mano mylimojo balsas; štai jis ateina,  
šokinėdamas kalnuose, peršokdamas kauburius.
- <sup>9</sup>Mano mylimasis panašus į stirną  
ir į jauniklį briedį.  
Štai, jis stovi už mūsų sienos,  
jis žiūri pro langus, žiūrinėja pro krotus.

t: karveliai, t y, tavo akys spindi malonumu ir nekaltumu

<sup>15</sup>Štai, tu gražus... Sužadėtinė atsako panašiai, lyg gražindama gautąjį pagyrimą. — *Mūsų suolas visas žaliuoja.* — Įsivaizduojama Sužadėtinis ir Sužadėtinė pasilieka žaliuojančioje pievoje. — <sup>16</sup>*Mūsų namų...* Labai daug aiškintojų spėlioja, kad šitie žodžiai ištariamai Sužadėtinės; bet jie gal geriau tinka Sužadėtinui, kurs, tęsdamas Sužadėtinės pradėtą palyginimą, pilniau nurodo gamtos padaryto rūmo, kuriame juodu pasilieka, gražumą. — *Kedriniai...* Ebr t: kedrai... kiparisai. Kristaus ir jo Eklesijos buveinė ne žmonių rankomis pastatytas iš akmens ir rąstų rūmas, bet visas pasaulis, iš gyvų kedrų ir kiparisų Dievo ranka padaryta buveinė /plg Ješ 60, 13/

2. <sup>1</sup>*Aš lauko gėlė...* Sužadėtinė lyg laikydama save neverta gaunamos garbės, atsiliepia nuolankiai ir tarsi sako: Bet kas gi aš esu? argi ne vien lauko gėlė ir slėnių lelija? — Kai kurie aiškintojai laiko ebr ž šaron

/lauko/ nuosavų vietos vardu. Šaronu buvo vadinama derlinga pajūrio lyguma nuo Kesarijos iki Jopei. — *Slėnių.* Gal turėta galvoje plotas nuo Taboro kalno iki Genezareto ežerui. — *Lelija.* Palestinoje lelijos auga laukuose. Palygindama save su gėlėmis Sužadėtinė giria save su dideliu kuklumu. Sužadėtinis atsako jai ir tarsi pataiso jos žodžius: <sup>2</sup>*Kaip lelija...* Jei tu ir lelija, tačiau tu viena visų gražiausi tarp Adomo dukterų ir spindi kaip lelija tarp erškėčių. — Toki yra katalikų Eklesija tarp žmonių draugijų

*Sužadėtinio ir Sužadėtinės bendravimas. 2, 3-7. Kaip obelė...* Atsilpygindama pagyrimu už pagyrimą, Sužadėtinė vartoja panašų palyginimą ir su dėkingumu mini gautas iš Sužadėtinio dovanas. Sužadėtinis pastatė jos meilumą prieš dygulių aštrumą, jį giria jį kaip papuoštą vaisiais obelę, naudingumu viršįjančią nevaisingus miško medžius. — *Aš sėdėjau...* Ebr t: man patiko atsisėsti jo ūksmėje. Sužadėtinė ne-

- <sup>10</sup>Štai, mano mylimasis man kalba :  
Kelkis, skubėk, mano prietele,  
mano balandėle, mano gražuole, ir ateik.
- <sup>11</sup>Nes žiema jau praėjo,  
lietus paliovė ir nuėjo.
- <sup>12</sup>Mūsų žemėje pasirodė gėlės ;  
atėjo metas karpyti vynmedžius ;  
girdėta mūsų šalyje purpelio balsas.
- <sup>13</sup>Rigos medis gavo savo spurgus ;  
žydintys vynuogynai duoda savo kvapą.  
Kelkis, mano prietele, mano gražuole, ir ateik,
- <sup>14</sup>Mano balandėle uolų plyšiuose, sienų urvuose ;  
parodyk man savo veidą.  
Tegul skamba tavo balsas mano ausyse,  
nes tavo balsas gražus ir tavo veidas žavus.

beduoda mylimajam atsakyti, bet pati džiaugsmingai sužadinta toliau kalba /iki 2, 7/. Autorius duodamas čia ir kitur taip daug kalbėti Sužadėtinėi, parodo, kad jis šitoje giesmėje norėjo išreikšti jos jausmus. — *„Jis išsivedė... Kadangi geriausias vaisius arba didžiausi Kristaus dovana yra meilė, tikras gi jos simbolis vynas, todėl Sužadėtinė mini vynyną, t y, patalpą, kurioje laikoma vynas, ar pokylių salę. — Patvarkė mano meilę: jos pažangą, laipsnius ir pasireiškimus. Ebr t: ir jo vėliava ant manęs buvo meilė, t y, mano mylimasis vedė ir gynė mane; tas gi vedimas ir globa buvo jo meilė. Taigi Kristus padaro, kad Eklesija eitų po meilės vėliava, ar, kitaip sakant, jis paskyrė jai vien meilės karą. — Atgavinkite... Sužadėtinė, jausdama, kad ji alpsta iš meilės, meldžia savo palydoves padėti jai atsigauti gėlių kvapų ir obuolių. — Gėlėmis. Ebr ž 'asišah' reiškia tikriausiai džiovinatas vynuoges. — Alpstu. Ebr t: sergu. — „Jo kairioji... Kristus meilingai palaiko savo Eklesiją*

*„Prisiektinai meldžiu jus: imu iš jūsų šventą pasižadėjimą. — Briedžius. Ebr t: gazeles. — Mylimosios. Ebr t: meilės. — Kolei ji pati nenorės. Kadangi čia visa vaizduojama alegoriškai, todėl kalbama ne apie tikrą miegą, bet apie dvasios pagavimą, ekstazę /plg Ps 4, 9; Jer 31, 26; Pat 3, 24/. Sužadėtinės troškimas, kurs stūmė ją jieskoti Sužadėtinio, įvyksta; ji turi tą, kurio jieskojo, ir džiaugiasi meilės pilnumu. Pagauta į rojų ji girdi slaptingus žodžius, kurių pasaulis negali apimti. Todėl perspėjama Jerusale dukterys, kurios ne-*

dega lygia meile ir nėra gavusios lygių malonių, kad nieko nedarytų, kolei neprais trumpas ekstazies laikas

## II Poema : Sužadėtinės monologas /2,8-3,5/

*Antras Sužadėtinės aplankymas ir pakvietimas jos į darbą*

2,8-17. Pavasario pradžioje Sužadėtinė šaukiama į darbą, t y, Eklesijai, tinkamam laikui atėjus, Kristus liepia keltis iš kontempliacinės meilės poilsio ir rengtis į nuolatinį darbą. Sužadėtinė girdi Sužadėtinį ir mato prisiartinantį per kalnus ir kauburius /2, 8,9/. Atėjęs jis šaukia ją į pavasario malonumus /10-13/, būtent, kviečia ją iš namų į atvirą šviesą, kad ir Sužadėtinį džiugintų savo išvaizda ir balsu, ir kad padarytų šį tą naudingą vynuogynė /14-15/. Sužadėtinė tuojuo išreiškia norą klausyti mylimojo ir pati ragina jį, kad nebesirūpindamas tuo dalyku grįžtų į savo kalnus ir toliau užsiimtų savo darbu /16,17/

*„Mano mylimojo... Taip prasideda nauja scena, nes aug /2, 6,7/ Sužadėtinė išsėjosi Kristaus meilėje, dabar gi Kristus artinasi iš tolo. Be to, tenai buvo praeitų metų gėlių laikas, čia gi prasideda pavasaris, praėjus žiemai. Krikščioniškame gyvenime būtina reikia, kad nuo kontempliacijos būtų pereita į veiksmą, nes ji lyg prisirengimas į tą veiklumą dėl Dievo. Taip Sužadėtinė paties Dievo auklėjama. Ji išsėjosi jame ir nieko daugiau netroško. Bet Sužadėtinis jos ekstazies metu atsitolino ir tarsi užsiėmęs reikalais su ja nebuvo. Da-*

- <sup>15</sup>Sugaukite mums mažas laputes,  
kurios gadina vynuogynus;  
nes mūsų vynuogynas žieduose.
- <sup>16</sup>Mano mylimasis man, o aš jam,  
jis ganosi lelijose,
- <sup>17</sup>Kolei diena atvės, ir pasilenks šešėliai.  
Sugrįžk; būk panašus, mano mylimasai, į stirną  
ir į jauniklį briedį Beterio kalnuose

bar štai grįžta kviesti mylimosios pavyzdžių ir žodžių dalyvaui darbe. — *Balsas*. Tuo žodžiu nurodoma, kad toliau reikia laukti svarbios šnekos /plg Jer 4, 15; Ješ 40, 3,6/. Sužadėtinė mato Sužadėtinį ateinantį ir iš anksto girdi savo širdyje jo šneką, kurios ji toliau klauso savo ausimis. Kada Kristus nori būti girdimas, jis gali kalbėti suprantamai lygiai iš tolos, kaip ir visai arti, vien mūsų sielos pažinimu, ar ir kūno jausmams. — *Šokinėdamas kalnuose...* Aiškin-damas šituos žodžius šv Grigalius sako: «A norite, mylimiausieji broliai, pažinti Išganytojo šokinėjimus? Iš dangaus jis atėjo į iščią, iš iščios atėjo į praktiką, iš prakarto atėjo ant kryžiaus, nuo kryžiaus atėjo į kapą, iš kapo sugrįžo į dangų». — *9Panašus į stirną...* Palyginimu nurodoma jaunystės jėgos ir gražumas. — *Jis slovi už mūsų...* Vaizdas paimtas iš pasielgimo žemiško mylimojo, aplankancio savo sužadėtinę ir linksmai juokaujancio, pirma negu įeis į vidų. — *Pro langus*. Ebr t viena-skaita. — *Pro krotus*: kokiais papras-tai aprūpinami langai Rytų kraštuose. — *10Štai, mano mylimasis...* Tais žodžiais Sužadėtinė ragina pati save ir savo palydovės tylomis klausytis. Taip dalykų įsivaizdavimas darosi gyvesnis ir Sužadėtinio žodžiams pripažįstama didesnė vertė. Toliau jau kalba Sužadėtinis: *Kelkis...* Ebr t: kelkis /sau/, mano prietele, mano gražioji ir atek. — Taip karštos meilės žodžiais Sužadėtinė kviečiama išeiti iš namų. — *11Nes žiema jau praėjo...* Dvejopu būdu išreiškiama, kad žiemos laikas pasibaigė, nes Palestinoje paprastai lietumi baigiasi žiema ir prasideda pavasaris. — *12Mūsų žemėje pasirodė...* Nurodoma svarbiausios žymės prasidedancio pavasario. — *Metas karpyti...* taip kaip daroma ir su kitais medžiais pavasarij. — Bet kaipurie verčia šituos žodžius: atėjo giedojimo metas, t y,

atėjo toks laikas, kada, gėlėms pradėjus žydėti, paukščiai ima links-miau čiulbėti ir giedoti, išskridu-sieji gi svetur grįžta. — *Girdėta...* Palestinos purpelis nepasilieka žie-moje čia pat, bet įieškodamas šil-tesnio oro skrenda į Egiptą ir grįžta iš ten pavasarij. — *13Figos medis...* Ebr t: figos medis nokina savo (kie-tus dar neprisirpusius žiemos) vai-sius. — Čia jau minima dalykai, kurie neapsieina be žmogaus darbo, nes Sužadėtinis ypač nori kviesti į darbą. — *Vynuogynai duoda*. Taigi metas jau darbuotis sode ir vynuog-yne, nuo kurių pareina namų pa-siturėjimas /plg 3 Kar 4, 25/. — *14Ma-no balandėle uolų plyšiuose*. Aliuzija į karvelių paprotį daryti sau lizdus uolų skylėse ir plyšiuose. Sužadėtinė raginama, kad nebūtų panaši į bailią balandėlę, bet išeitų iš kontem-pliacijos tyrumos. — *Tegul skambā...* Pakartojama ką tik išreikš-tas linkėjimas: Sužadėtinė turi kaip paukščiai tinkamu laiku skubėti išeiti, ir kaip jie savo pasirodymu ir giedojimu žmones, taip ji savo gra-žumu ir meiliu savo balso skambė-jimu linksminti savo Sužadėtinį

*15Sugaukite...* Ebr t: sugaukite mums lapės, mažas laputes... Taip alegoriškai kviečiama Sužadėtinė dirbti vynuogyne. Tarp pirmųjų gi pavasario darbų yra pašalinti visus priešus, kurie gali pakenkti derliui. Lapių ir šakalų /nes ebr ž *šu'alim* gali ir juos reikšti/ gana daug Palesti-noje, ir jie padaro nemažą nuostolių sirpstant vynuogėms. — Lapės /ša-kalai/ čia vaizdas netikrų mokytojų ir klaidžiamokšlių, kurie, jei jiems nebus pasipriešinta pačioje pradžioje, gali padaryti daug sunaikinimo Eklesijoje. — *16Mano mylimasis...* Sužadėtinė su tikru džiaugsmu ir meile priima paliepimą. Ji nieko daugiau netrokšta, ji nieko kito nedaro, kaip tik tai, ko nori Sužadė-tinis, tarp kurio lelijų ji didžiuojasi

3. <sup>1</sup>Savo guolyje naktimis aš jieškojau to,  
kurį mano siela myli;  
jieškojau jo ir neradau.
- <sup>2</sup>Aš kelsiuos ir apeisiu miestą;  
gatvėse ir aikštėse jieškosiu to,  
kurį mano siela myli.  
Aš jieškojau jo ir neradau.
- <sup>3</sup>Mane rado panaktiniai, kurie sergi miestą.  
Ar nematėte to, kurį mano siela myli?
- <sup>4</sup>Praėjus truputį pro juos,  
aš radau tą, kurį mano siela myli.  
Aš pagavau jį ir nepaleisiu,  
kolei neišsivesiu jo į mano motinos namus  
ir į mano gimdytojos kambarėlį.

esanti /plg 2, 1.2; Oš 14, 6/. — *Ganos*: randa sau pasigėrėjimo. Ebr t: g a n o, t y, vykdo ganytojo ir globėjo prievolos tarp ištikimųjų sielų ir tai per ištisas dienas: *17koler diena atvės, ir pasilenks*/ ebr t: bėgs, t y, darysis vis ilgesni ir ilgesni ir pagaliau dings nakties tamsumoje /šešėliai/. Ebr t šitie žodžiai daro vieną sakinį su tolesniais: *sugrįžk; būk panašus...* Sužadėtinė paleidžia nuo savęs mylimąjį ir ragina jį grįžti į jo darbą, kuriuo buvo užimtas anksčiau, negu pas ją atėjo. — *Beterio*. Tai gal ne nuosavas kalno vardas, bet tik ebr žodis, kurs reiškia: daubutas, pilnas plyšių; todėl čia minimi pilni daubų kalnai, ar, anot kitų, perskylimo kalnai, t y, tokie, kurie tą valandą atskirs Sužadėtinį nuo Sužadėtinės

*Bandymai* (3, 1-5). Sužadėtinė Eklesija mėginama vienatvė, išsiilgimu ir skausmu. Atsikėlus ji jieško mylimojo nakties tamsumoje, kolei jo nesutinka, ir taip vėl gerisi jo artimybė

3. <sup>1</sup>*Savo guolyje...* Naujoje scenoje veikimo pažanga pasireiškia varginančiu išsiilgimu ir bailiu jieškojimu. Paskui meilės saldumą /2, 7/ėjo pasigėrėjimas darbu /2, 17/; dabar prasideda skausmas, jis tobulina meilę ir ją brandina, taip kad toliau /nuo 3, 6/ tinkamai seka pats susižadėjimas. Pati meilė toki pat kaip augščiau 1, 1... bet troškimas kitoks; tenai pilna džiaugsmo, čia sujungta su pilnu skausmo išsiilgimu per nakties mėgiego ir su varginančiu jieškojimu. — *Naktimis*: vienatvė ir tamsumas sujungti su nemiegojimu padaro širdies suspaudimą /plg Raud

1, 2/. Sužadėtinis pasilieka atstu ne tik kūnu. Pati jo malonė rodosi nebesuteikiama, ir taip viešpatauja naktis. — *Apeisiu miestą; gatvėse...* Miestas su gatvėmis ir aikštėmis, kur Sužadėtinė jieško mylimojo, tai visas pasaulis /taip pat kaip aug 1, 16 namai/. *Kurį mano siela myli*. Nors Sužadėtinio nėra arti, bet meilė pasilieka, ji net eina didyn. — *Mane rado panaktiniai...* Panaktiniai čia paminėti tik vaizdui pagražinti. Sužadėtinė klausia tuos, kuriuos sutinka; jie tą valandą ir toje vietoje ir yra sargai. — *Ar nematėte...* Ji neįvardija jieškomojo; meilei rodosi, kad visi ją supras /plg 1, 1/. — *Kurį mano siela myli*. Nuolatinis kartojimas šitų žodžių parodo jos iki augščiausiam laipsniui padidėjusią meilę ir Sužadėtinės padaugėjusį skausmą. — *Praėjus truputį...* Sužadėtinės viltis jau pradeda eiti silpnyn; tačiau Sužadėtinis tik valandėlę užtruko jai pasirodyti, kad visiškai nuliūdintas neapimtų jos širdies. — *Aš pagavau jį ir...* Juo didesnis buvo jos išsiilgimas, juo tvirtčiau ji laiko jį ir vedasi atgal į savo motinos namus /plg aug 2, 9/, iš kurių jis rodosi buvo išėjęs. Priduriama žodžiai: *į mano gimdytojos kambarėlį*, nes ji nori vesti, lyg su kokia šventa prievarta, į namų gilumą ir tenai laikyti jį; be to, poetinis padorumas reikalauja, kad susižadėjimas įvyktų, pritariant motinai /tėvo niekur G Giesmėje nėra paminėta/ ir kad Sužadėtinė pas ją pasiliuktų, kolei Sužadėtinis ateis jos pasiimti į savo namus. — Taigi motina čia minima tik dėl dukters. Motina dažnai vadinama visa tauta /Jieron. Žr 2, 5; 4, 5/;

<sup>5</sup>Prisiektinai meldžiu jus, Jerusale's dukterys,  
per laukų stirnas ir briedžius,  
nekelkite ir nežadinkite mylimosios,  
kolei ji pati nenorės.

<sup>6</sup>Kas yra toji, kuri ateina per tyrumą,  
lyg kad srovelė dūmų ir kvepalų miros,  
smilkalų ir visokių kvepinčių vaistininkų miltelių?

<sup>7</sup>Štai Saliamono nešykla:  
Aplink ją stovi šešios dešimtys karžygių  
iš Izraelio drąsuolių.

<sup>8</sup>Visi laiko kalavijus ir visi labai įpratę kovoti;  
kiekvieno kardas ant jo šlaunies  
dėl naktinių pavojų.

<sup>9</sup>Karalius Saliamonas pasidarė sau vestuvinę nešyklą  
iš Libano medžių.

taip tat Sužadėtinė yra Jerusale's karalienė, duktė savo tautos, Dievo tėvonystės, mistinio Jerusale's miesto

<sup>5</sup>*Prisiektinai meldžiu...* Žr aug 2, 7. 6. scena baigiama tokiuo pat dvasios pagavimu kaip ir pirmoji. Sujungdamas čia skausmą ir vargingą įieškojimą su kontempliacijos ekstazimi, autorius norėjo pakelti Sužadėtinės meilę iki augščiausiam laipsniui

Visa, kas čia 3, 1-5 išreiškta, Sužadėtinė lyg kad mums pasakoja, tačiau vaizduojama tai lyriškai ir lyg kad dramatiškai. Visa G Giesmė yra lyrinė, t y, išreiškianti jausmus, bet savo išvaizda ji artinasi į dramą, nes joje įvedama daugiau asmenų ir veikime yra pažanga. Nors 3, 5 minimos Sužadėtinės palydovės, bet jos nedalyvauja veikime; jos tik mokosi ir pasiryžusios tarnauti

*Ateinanti su didele iškilme dangiškąją Sužadėtinę pasiitinka Sužadėtinė ir jos palydovės* (3, 6-11). — <sup>6</sup>*Kas yra...* Prasideda nauja scena. Sužadėtinio vėl nebėra su Sužadėtine. Jis, kaip ir 2,8, grįžta iš toli. Pažanga ir sąryšis su baigtąja scena pasireiškia tuo, kad meilė ir suartėjimas čia dar didesni. Žiūrint Vulfatos teksto, žodžius: *Kas yra toji...* reikia suprasti apie atvykstančią iškilmingoje eiseinoje iš tyrumos Sužadėtinę. Bet ebr t galima versti taip: kas gi tai, kas artinasi iš tyrumos... ir aiškinti juos apie ateinančią palydovų apstotą dangiškąją Saliamoną, kurio laukia Sužadėtinė. Vieta, iš kur jis atvyksta, šiek tiek aiškiau aprašoma 8 eil; net ir pačiam Saliamonui ji nevisai tikra dėl neprietelių anapus sienos, ar dėl laukinių žvėrių /plg 4, 8/. Kas

čia ir toliau sakoma, reikia suprasti alegoriškai. Minimasis čia Saliamonas atėjo iš toli per daubuotus kalnus /2, 17/, apsiginklavęs, ne be kliūčių ir pavojaus. Dabar jis artinasi. Jo pasitiktį išeina iki tėvynės sienai Siono duktė. Nors tas Saliamonas turi savo buveinę taip pat Izraelyje, ypač Jerusale's šventykloje, kadangi tačiau jis veda sau Siono dukerį kaip Sužadėtinę, tai jis vaizduojamas čia taip, lyg kad gyventų kitoje šalyje ir kituose namuose, nes karaliai paprastai veda sau žmonas iš svetur. Todėl tai jis ateina tarsi į šalį plūstančią pienu ir medumi iš tolimo, neįaukšaus ir kalnuoto krašto. Panašiai ateina Dievas pas Ezek 1, 1 iš šiaurės /plg taip pat Ijobo 26, 7/ be to, šiaurėje gyvena dauguma /Babiloniečiai, Asiriečiai, Sirai, Medai/ tautų, todėl ten buvo taip pat daug karalių. — *Lyg kad srovelė...* Ebr t: lyg kad srovės dūmų... Džiaugsmui ir pagarbai išreikšti prieš keliaujantį savo nešykloje asmenį būdavo deginami brangūs kvepalai, kurie srovių pavidalu kilo augštin ir buvo matomi iš tolo. — <sup>7</sup>*Nešykla*; nešamoji kėdė, krasė. Kaikurie aiškintojai spėlioja, kad toje krasėje, dangiškojo Saliamono suteiktoje, buvo nešama Sužadėtinė, apstota drąsių karžygių, pasiryžusių ginti ją nuo kiekvieno pavojaus. — *Šešios dešimtys karžygių*. Skaitmuo simbolinis, aptariąs didumą būrio, susidedančio iš neriboto skaičiaus žmonių. Karžygiai tai Dievo kariuomenė, angelai. — <sup>8</sup>*Nešyklą*. Anot vieno aiškintojų, čia aprašoma ta pati aug paminėta nešamoji Saliamono krasė,

- <sup>10</sup>Jos šulus padarė sidabrinius,  
atkalnę auksinę, sėdynę purpurinę, visą išsiuvinėtą,  
laidą meilės Jerusaleš dukterų.
- <sup>11</sup>Išeikite, Siono dukterys, ir matykite  
karalių Saliamoną vainike,  
kuriuo jo motina apvainikavo jį  
jo susižadėjimo dieną  
ir jo širdies linksmybės dieną
4. <sup>1</sup>Kaip gi tu graži, mano prietelė! kaip gi tu graži!  
Tavo akys kaip karvelių,  
jos žiba iš po šydo.  
Tavo plaukai kaip būriai ožkų,  
kurios pakilo nuo Galaado kalno.
- <sup>2</sup>Tavo dantys kaip bandos nukirptų avių,  
kurios išėjo iš maudyklės;  
jos visos su dvynais,  
ir nėra tarp jų bergždžios.
- <sup>3</sup>Tavo lūpos kaip škarlato dryželis,  
ir tavo kalba saldi.

anot kitų, puikiausi vestuvinė nešykla. — <sup>10</sup>*Visą išsiuvinėtą*. Tai galima suprasti apie kilimą, Sužadėtinės palydovių padarytą ir atnašautą kaip meilės dovaną. — <sup>11</sup>*Vainike...* Dangiškasis Saliamonas turi senovės papročiu ant galvos vainiką kaip Sužadėtinis. Bet tas vainikas yra kartu ir jo karališkoji karūna. Ypač motinai pritinka duoti sūnui tą papuošalą. Bet kas gi yra dangiškojo Saliamono motina? Apaštalas /Gal 4, 26/ vadina mistinį Jerusaleš miestą mūsų motina, panašiai /4 e/ Sužadėtinės motina yra jos dangiškoji tėvynė. Teisingai gali ta pati dangiškoji tėvynė būti vadinama ir Sužadėtinio Motina. — *Linksmybės dieną*. Tą dieną Siono dukterys, kurių karalienė yra Sužadėtinė, turi pasidaryti dangiškos sužadėtinės. Tos dukterys turi pasveikinti Sužadėtinį, kurio pasitikti jos visos išėjo iki tai vietai — Kas čia /3, 6-11/ pasakyta, gal yra žodžiai vienos ar kelių Sužadėtinės palydovių, kurios laukdamos dangiškojo Saliamono, mato jį iš tolo ir šaukia iš namų savo drauges kartu su Sužadėtine

### III poema : Sužadėtinio monologas /4,1-5,1/

Sužadėtinis giria mylimosios prietelės gražumą /4, 1-5/, kuri nu-traukdama pagyrimus reiškia norą eiti pas miros kalną /4, 6/. Sužadėti-

nis toliau skelbia Sužadėtinės gražumą ir kartu su ja ateina į pokylio vietą /4, 7-5, 1/

4. <sup>1</sup>*Kaip gi tu graži...* Sužadėtinio dalykas atsiliepti meilės žodžiais į Sužadėtinę ir gauti jos sutikimą. Taip pat jis yra jau aug /1, 14/ atsiliepes. — *Kaip karvelių*. Ebr t: karveliai. Žr aug 1, 14 paaišk. *Iš po šydo*. Sužadėtinė išeina senovės papročiu apdengta šydu, lengvute permatoma gaubte. Iš po jos žiba akys. Į jas Sužadėtinis visų pirma atkreipia savo dėmesį. — *Tavo plaukai kaip būriai...* Sužadėtinės plaukai palyginami su bandomis ožkų, juodais minkštais plaukais, kurių visuomet daug ganosi Galaado kalnuose. — Čia kaip ir daugelyje kitų vietų susideda vienas alegorinis paveikslas iš pavienių bruožų; kiekvienas jų tačiau, atskirai paimtas, neturi ypatingos alegorinės prasmės. — <sup>2</sup>*Tavo dantys...* Čia palyginimo dalykas yra dalimi gražumas apskritai, nes nukirptos ir ištrinktos avelės rodosi blizgančios, bet ypač avelių dvynai, su kuriais lyginama dantys, nes jei dantyse nėra jokio plyšio, tai ir jie stovi lyg dvynai ir vienas kitą atitinka. Palyginimai imami iš Izraelio šalies, nes jos derlingumas buvo tautai suteiktųjų dangaus dovanų dalis. Be to, alegorijai renkama, kiek tai galima, vaizdai, kurie viršija paprastus žmo-

Tavo skruostai kaip granatinio obuolio pusė  
iš po tavo šydo.

<sup>4</sup>Tavo kaklas kaip Doviđo bokštas,  
kurs pastatytas su atsargomis;  
Tūkstantis skydų kabo ant jo,  
visi drąsuolių šarvai.

<sup>5</sup>Dvi tavo krūtys, kaip du dvynu stirnos ožiuku,  
kurie ganosi lelijose.

<sup>6</sup>Kolei diena atvėrs ir šešėliai pasilenks,  
aš eisiu pas miros kalną ir pas smilkalų kauburių.

<sup>7</sup>Visa tu graži, mano prietele,  
ir dėmės nėra tavyje.

<sup>8</sup>Ateik nuo Libano, mano Sužadėtine;  
Ateik nuo Libano; ateik, tu būsi apvainikuota.  
— Nuo Amanos viršaus,  
Nuo Saniro ir Hermono viršūnės,  
nuo liūtų guolių, nuo leopardų kalnų.

nių dalykus. — <sup>3</sup>*Ir tavo kalba saldi.* Ebr t gal: ir tavo burna gražiausi, arba, /lūpos/ aplink tavo gražiausią burną. — *Tavo skruostai.* Lyginama čia gal gražus apvalumas. — *Iš po tavo šydo.* Žr aug 4, 1 — <sup>4</sup>*Tūkstantis skydų kabo ant jo:* padidindami jo gražumą /plg Ez 27, 10, 11/. Bokštas su tūkstančiu ant jo pakabintų skydų dalykas įsivaizduojamas; todėl vel-tui kas spėliotų, kursai iš daugelio bokštų turėta čia galvoje. Šventykla palyginama su bokštu, kurs pilniausiai aprūpintas ginklais; iš jų pasidaro tarsi brangi jo kaklo grandinė, kokį turi ir Sužadėtinė /1, 9/. — <sup>5</sup>*Kurie ganosi lelijose.* Šituo pasakymu, be abejonės, turėta nurodyti šį tą nesutepta ir šventa, kad reikiamas šitoje vietoje paminėjimas Sužadėtinės subrendimo neturėtų savyje nė mažiausios nepadorumo išvaizdos /plg žem 8,8; Ez 16,17/.

<sup>6</sup>*Kolei diena atvėrs...* Čia autorius nutraukia aprašėją Sužadėtinės /iki 9 e/, kad paminėtų pradžią kelionės į Jerusaleš miestą ar į pokylio vietą /5, 1/. Nors negalima visai tikrai įrodyti, kad čia kalba nebe tas pats asmuo, kurs kalbėjo augščiau, tačiau 6 eil žodžiai visai panašūs į tuos, kuriuos yra augščiau, 1,17 ištarusi Sužadėtinė; taigi tikriausiai ir čia ji jais atsiliepia. Sužadėtinio burnoje jie neturėtų jokio sąryšio su sekančia eil. Be to, jais gal yra išreikštas Sužadėtinės sutikimas, aiškiau kartojamas 4, 16 ir 5, 1. — *Aš eisiu pas miros kalną...* Sužadėtinė sakosi norinti eiti, vakarui dar

neprisiartinus, ten kur ji turi eiti. Kur gi tai? Į geriausių kvepalų kalną. Jis gal statomas prieš Libaną /8 e/. Palyginus 1, 2,12... 3, 6; 5, 13; 8, 14 pasirodo, kad turima galvoje gal tas kalnas, kuriame Sužadėtinis suteikia Sužadėtinei savo sal-džiausią meilę, kalnas, į kurį jis nori vestis ją, ypač tą savo susižadėjimo dieną. Juk ir Sužadėtinė paaiškina meilę kvepalų simboliais 1, 11; 4, 4; 7, 8. Taip pat vieta, į kurią toliau ateina Sužadėtinis /6, 1; 5, 1/, pilna kvepalų. Taigi Sužadėtinė sakosi trokštanti eiti ten, kur ji naudosis pilnu Sužadėtinio dosnumu. Ta vieta yra šventojoje žemėje; tai Jerusaleš kalnas /Jes 10, 32/, kuriame stovi šventykla; autorius tačiau jos neįvardija.

<sup>7</sup>*Visa tu graži...* Sužadėtinis lyg dėkodamas kartoja jai vienu sakiniu visą pagyrimą. Augščiau jis sakė tiktai: *štai tu graži*; dabar savo žodžius sustiprindamas sako: *visa tu graži*. — *Dėmės nėra tavyje:* tavyje nėra nieko, kas man galėtų nepatikti. — <sup>8</sup>*Ateik nuo Libano, mano Sužadėtine...* Dabar vadindamas mylimąją pirmą kartą savo Sužadėtinę, dangišskasis Saliamonas tarsi atlieka patį susižadėjimo aktą. Ebr t: su manim, nuo Libano, Sužadėtinė /ebr *kallah*/, su manim nuo Libano, ateik gi. — *Tu būsi apvainikuota.* Laikydami visuomet Sužadėtinio ji bus dalininkė jo sosto ir vainiko. Bet ebr t: tu nužengsi, arba: pažvelgsi žemyn nuo Amanos... — *Nuo Amanos...* Nuo Libano einama žemyn per

- <sup>9</sup>Tu sužeidei mano širdį, mano sesuo, Sužadėtine ;  
tu sužeidei mano širdį vienu savo žvilgsniu  
ir vienu savo karolių perlu.
- <sup>10</sup>Kaip gi gražios tavo krūtys, mano sesuo, Sužadėtine !  
Tavo meilė saldesnė už vyną,  
ir tavo tepalų kvapas už visus kvepalus.
- <sup>11</sup>Tavo lūpos, mano Sužadėtine, varvęs medaus syvas ;  
medus ir pienas po tavo liežuviu,  
ir tavo rūbų kvapas kaip smilkalų kvapas.
- <sup>12</sup>Tu, mano sesuo, Sužadėtine, užrakintas sodas ;  
užrakintas sodas, užženklintas šaltinis.
- <sup>13</sup>Tavo vandentekiai laisto sodą,  
kuriame yra granatinių obuolių  
su visokiais vaisiais, kipro su nardu,
- <sup>14</sup>Nardo ir šafrano, kvepinčios nendrės ir kinamomo  
su visokiais Libano medžiais,  
miros ir aloės su visokiais geriausiais tepalais :
- <sup>15</sup>Sodų šaltinis, šulinys gyvųjų vandenų,  
kurie srauniai teka nuo Libano.

Antilibano šakas, Amanos ir Hermono kalnus /Saniras Hermono kalno dalis ; Amoriečiai tuo vardu vadino patį Hermoną ; plg 5 Moš 3, 9/, taigi iš šiaurės į pietus. — <sup>9</sup>*Tu sužeidei mano širdį*. Ebr t : pagavai mano širdį /anot kitų : padrašinai/. — *Mano sesuo, Sužadėtine*. Čia ir žemiau 10, 12 e ir 5, 1 su pavadinimu *Sužadėtine* jungiama vardas *mano sesuo*, taip kad pigu suprasti, jog kalbama apie Sužadėtinę dvasinę prasme. — <sup>10</sup>*Tavo meilė*. Plg aug 1, 1. — <sup>11</sup>*Tavo lūpos...* 10 eil Sužadėtinis randa Sužadėtinėje tarsi panašumą į save /plg 1, 1-3/. Čia duodama tikslusis aprašymas šventosios žemės, nes poetiškai kalbant juodu jau perėjo Palestinos ribą ; taigi savaimi pasikiša pieno ir medaus vaizdas, su kuriuo jungiama smilkalų /ebr t : Libano/ kvapas. Bet dar labiau palyginama Sužadėtinė kitoje eil su šalies derlingumu. — <sup>12</sup>*Užrakintas sodas...* Gerai aptvertu ir sergimu sodu teisingai vadinama paties Dievo suteiktas Israėliui kraštas. Tuo pačiu vaizdu Ješajas /58, 11/ išreiškia suteiktųjų tautai malonių pilnumą, o Jeremijas /31, 12/ tolygiai vartoja šaltinio vaizdą. Ebr t sodo vaizdas nekartojamas ; ten antroje vietoje yra žodis *ver s m ē*. Ta, kuri atstovauja visai tautai, palyginama su užrakintu sodu, kuriame yra nemažiau rūpestingai sergimas šaltinis. Su tuo šaltiniu palyginama čia ir 15

e Sužadėtinė. — <sup>13</sup>*Kipro su nardu* : iš kurių gaunama brangiausių kvepalų. Bet ebr t vietoje kipro minimos rožės. — <sup>14</sup>*Su visokiais Libano medžiais*. Geriau anot ebr t : su visokiais smilkalų medžiais, t y, su medžiais, iš kurių gaunama smilkalai /ebr *lebonah*/. — *Tepalais*. Tikriau : kvepalais. Linksmybių sodui aprašyti įvardijama visokie brangūs kvepintys augalai ; jie yra vaizdas gerų ir naudingų Sužadėtinės darbų, dovanos, malonės ir dorybės, kuromis yra papuošta Eklesija lyg koks gražiausias sodas. — <sup>15</sup>*Sodų šaltinis*. Viso to linksmybių sodo derlingumo šaltinis yra Sužadėtinė. — *Teka nuo Libano...* Nuo /Anti/ Libano teka Jordanas, kurs tarsi pripildo aną šaltinį ar šulinį, duodantį drėgmės žemei, kurio vandenys gyvi, t y, nuolat teka ir niekuomet neišsenka /plg 7, 4.../. Taip tai aprašoma Kristaus dosnumas jo Eklesijai, ypač gi jo meilė ir artimybė su jaja. Ji Kristaus kvapas /2 Kor 2, 15/ ; jos meilė panaši į Išganytojo meilę /10 e ; plg su 1, 1-3/ ; ji tikrai užrakintas Dievo sodas, kurio viduryje teka šaltinis į amžinąjį gyvenimą, paversdamas šią žemę į linksmybių sodą /rojų/. Įvardinta Libanas, nes Sužadėtinė išėjo į anapus tėviškės ribos Sužadėtinio pasitikti. Anapus dvylikos giminių ploto juodu susitiko ir iš ten atvyko į pokylio vietą /5, 1/. Plg Mt 25, 1



<sup>16</sup>Pakilk, šiaury, ir ateik, pietų vėjau ;  
perpūsk mano sodą, ir tegrauoja jo kvapai

5. <sup>1</sup>Teateina mano mylimasis į savo sodą  
ir tegul valgo savo medžių vaisius.  
Aš atėjau į savo sodą, mano sesuo, Sužadėtine,  
nusiskyniau savo mirą su savo kvepalais,  
valgiau medaus syvo su savo medumi,  
gėriau savo vyną su savo pienu.  
Valgykite, prieteliai, ir gerkite,  
ir atsigerkite, mylimiausieji.
- <sup>2</sup>Aš miegu, bet mano širdis budi.  
Balsas mano mylimojo beldžiančio :  
Atidaryk man, mano sesuo, mano prietele,  
mano balandėle, mano nesuteptoji,  
Nes mano galva pilna rasos  
ir mano garbiniai nakties lašų.

<sup>16</sup>*Pakilk, šiaury...* Sužadėtinė nutraukia Sužadėtinio pagyrimus. Ji dabar atiduoda savo sodą mylimajam /plg 5, 1/. Ji šaukia visus vėjus, taip pat ir vieną prieš kitą pučiančius, paskleisti kvapo, kurį Sužadėtinis giria; taip tat Sužadėtinis ateis į tą sodą, kurs dabar jo. —

5. <sup>1</sup>*Teateina mano...* Ebr t šituo sakiniu baigiama 4 sk *Aš atėjau į savo sodą...* Scena baigiama pokyliu, kaip dera susižadėjimui /plg Apr 19, 9; Teis 14, 10, 17; Tob 11, 21/. — *Valgykite...* Kadangi su Sužadėtiniu yra jo prieteliai, tai ir jie turi dalyvauti pokilyje. — Susižadėjimas yra pilnas Eklesijos įsteigimas Sekminėse. Todėl tolesnėse scenose vaizduojama Eklesijos išsiplėtimas ir jos vaisiai

#### IV poema : Kitas Sužadėtinės monologas /5,2-6,3/

5, 2-6, 8. Sužadėtinis pažadina Sužadėtinę iš kontempliacijos miego; jai nesuskubus atidaryti durų, jis pasišalina; jo jieškodama Sužadėtinė gauna kentėti /5, 2-7/. Dar labiau užsidegus jos meilei, ji kalbasi su Jerusaleš dukterimis ir jų klausama aprašo dieviškąjį Sužadėtinį /5, 8-16/. Palydovėms pareiškus norą padėti jo jieškoti, štai jis pats atsiranda ir labai giria Sužadėtinę /5, 17-6, 8/.

<sup>2</sup>*Aš miegu...* Sužadėtinė dvasios pagavime. Panašiai baigiasi pirmoji ir trečioji scena. Draug su Sužadėtine dabar taip pat ir Jerusaleš dukterys ekstazėje, nes jos visos buvo kviestos

pasitikti Sužadėtinio /3, 11/. Po susižadėjimo pokylio jis pasišalina, taip pat kaip ir kitoms scenoms pasibaigus. Taigi jei jis paguodžia savo atėjimu, yra tai nepaprastas meilės ženklas, toks kaip Išganytojo apsišaukimai po jo prisikėlimo. Tačiau po paguodos ateina ištyrimas. Čia prasidedanti scena panaši į antrąją 2, 8... ir į trečiąją 3, 1-5, bet autorius vartodamas panašius žodžius nori draug atkreipti dėmesį į pažangą ir palyginant pastebėti skirtumus. — *Balsas mano mylimojo...* Tai dramatinis Sužadėtinės pasakojimas, kuriuo ji kreipiasi į skaitytojus. Sužadėtinė miega, bet kitaip ne kad 3, 1. Tarsi jausmams užmigus Sužadėtinė ekstazėje pasilieka artimybėje su Dievu. Štai ateina Sužadėtinis, taip pat kaip 2, 8. Jis turi belsti /to nebuvu 2, 8/, nes Sužadėtinė visai atsidavus savo kontempliacijai. Sužadėtinio meilė čia parodoma didesnė, keturiais vardais išreiškiama pagyrimas Sužadėtinės. Sužadėtinis nežiūri nakties nepatogumų /rasos, drėgmės/, jis beldžia ir nori būti įleidžiamas /4 e/. Vardas «Sužadėtinė» daugiau nebevertojamas; jis skirtas tik susižadėjimo dienai. Dabar ji vadinama sesuo, taip pat kaip 4, 9; 5, 1; prietelės ir balandėlės vardai duodami jai visoje giesmėje, pavadinimas «Nesuteptoji» /nepaliestoji/ yra liudymas apie pilniausią jos tobulumą. — *Mano nesuteptoji.* Ebr t: Mano tobuloji. — <sup>3</sup>*Aš nusi-vilkau...* Sesuo neatsako beldžiančiam, bet pasakodama nurodo skai-

- <sup>3</sup>Aš nusivilkau savo jupą, kaip gi aš vėl ją apsisivilksiu ?  
Nusiploviau savo kojas, kaip gi aš vėl jas sutepsių ?
- <sup>4</sup>Mano mylimasis ikišo savo ranką pro durų skylę,  
ir mano viduriai sudrebėjo, jam palietus.
- <sup>5</sup>Aš atsikėliau atidaryti mano mylimajam ;  
nuo mano rankų lašėjo mira,  
ir mano pirštai buvo pilni brangiausios miros.
- <sup>6</sup>Aš atstūmiau mano mylimajam savo durų velkę,  
bet jis buvo pasitraukęs ir nuėjęs šalin.  
Mano siela sutirpo, kai jis prabilo.  
Aš jieškojau ir neradau jo,  
šaukiau, bet jis man neatsiliepė.
- <sup>7</sup>Mane rado sargai, kurie vaikščioja po miestą ;  
jie mušė mane ir sužeidė mane.  
Sienų sargai atėmė iš manęs apsiaustą.
- <sup>8</sup>Prisiektinai meldžiu jus, Jerusale dukterys,  
jei rasite mano mylimąjį,  
pasakykite, kad aš alpstu iš meilės.

tytojui, kaip jai sunku buvo keltis iš poilsio. Ebr t galima versti : Aš buvau nusivilkus savo jupą... buvau nusiplovęs... Tikrumoje tie sužadėtinės žodžiai negalėjo būti kreipiami į Sužadėtinį, nes /6 e/ ji sako apie save : *Mano siela sutirpo, jam kalbant* ; ji jieško jo /7 e/ su tokiuo išsiilgimu, kad net nepabunga mušimų. Taigi ji pasakoja su kokiais sunkumais buvo sujungtas atsikėlimas, kaip ji tačiau nesidavė jiems sulaikyti savęs ir rūpinosi tuoju atidaryti. Tie sunkumai reikia suprasti kaip alegorija. Laimingai atsipalaidojusiai nuo žemiškų dalykų, nuo žemės dulkių ir suvienytai kontempliacijoje su Dievu, buvo bangu vėl į jas grįžti ; ji jaučia įgimtą, o ne iš valios einantį nerangumą. Kaip augščiau 2, ro Sužadėtinis ilgesniu atsiliepimu kvietė Sužadėtinę į darbą, taip čia dar daugiau reikia, kad ją pažadinus iš miego, ypač naktį, kad ją pašaukus ne vien darbo priimti, bet net ir skausmo. — *Lašėjo mira*. Kvepalai visoje giesmėje reiškia meilės saldumą ; mira čia paminėta du kartu, kad parodžius, jog Sužadėtinės meilė buvo didžiausi. — *Brangiausios miros*. Ebr t : Varvančios miros. Skysta, varvanti mira buvo laikoma geriausia ir brangiausia. Rytų kraštų gyventojai nejaučia jokio nesmagumo, kada jų rankos ir pirštai ištepti mira, ar kitokiu kvepinčiu tepalu. Plg Mt 26, 7 ; Jo 12, 3. Ebr t šita eilutė baigiasi žodžiais : Ant užkaiščio velkės, kuriais

Vulgatoje prasideda 6 e. — *Mano siela sutirpo*. Geriau : Buvo sutirpus, nes čia Sužadėtinė primena, ką ji jautė, išgirdus Sužadėtinio žodžius. — *Šaukiau...* Plg aug 3, 1, 2. — *Mane rado* ... Plg 3, 3. Prie išsiilgimo čia prisideda skausmas ; į jį Sužadėtinė pašaukta iš kontempliacijos ramybės ; tik taip jos meilė Kristaus atžvilgiu darosi tobula. Sužadėtinis, ateidamas nakties ramos permirkytas, parodė savo pavyzdžių, ko jis troško, taip pat kaip aug 2, 8, 17. Ateidamas per daubuotus kalnus lygiai savo pavyzdžių jis kvietė ją į darbą. Paminėjimu nakties sargų, kurie mušė Sužadėtinę, gal nenurodoma kaip kurie atskiri Eklesijos persekiojimai, bet apskritai žmonės, kurie padaro jai skausmo. Galima tačiau tuos panaktinius suprasti ir taip : 3, 3 pasaulio išmintingieji, čia didikai ; jie nežino, kur yra Kristus, kada jis slepiasi kaip čia. — *Apsiaustą* : Žemiškas gėrybes. Tačiau Sužadėtinės meilė, nors sužeistos ir netekusios žemiškų gėrybių, darosi juo didesnė. — *Prisiektinai meldžiu...* Sužadėtinė atsiliepia į Jerusale dukteris, nes taip turi būti išreikštas jos didelis skausmas ; be to, taip geriausiai prirengiama tolesnis Sužadėtinio aprašymas, kurį išgirsti labiausiai pritinka Sužadėtinės palydovėms. Ji myli Sužadėtinį atsitolinusį nemažiau kaip čia pat esantį /2, 5/ ; ta jos meilė net didesnė turi vertę. — *Jei rasite...* Ebr t : jei rasite mano mylimąjį, ką jūs jam pasakysite ? kad aš sergu iš meilės

- <sup>9</sup>Koksai tavo mylimasis iš mylimųjų,  
o gražiausi tarp moteriškių?  
Koksai tavo mylimasis iš mylimųjų,  
kad tu taip prisiektinai mus meldi?
- <sup>10</sup>Mano mylimasis skaistus ir rausvas,  
rinktinis iš tūkstančių.
- <sup>11</sup>Jo galva geriausias auksas.  
Jo plaukai kaip palmių šakos,  
juodi kaip juodvarnis.
- <sup>12</sup>Jo akys kaip karveliai ant vandens upelių,  
kurie nuplauti piene ir pasilieka prie pilniausių upių.
- <sup>13</sup>Jo skruostai kaip kvepinčių žolių darželiai,  
vaistininkų įveisti.  
Jo lūpos lelijos, iš kurių laša geriausi mira.
- <sup>14</sup>Jo rankos lyg iš aukso nutekintos,  
pilnos iakintų.  
Jo liemuo iš dramblio kaulo,  
pagražinto sapyrais.
- <sup>15</sup>Jo blauzdos marmoro šulai,  
paremti ant auksinių papėdžių.  
Jo išvaizda kaip Libano,  
jis rinktinis kaip kedrai.

<sup>9</sup>*Koksai tavo mylimasis...* Ebr t galima versti taip: ką turi tavo mylimasis daugiau nekaip /kurs nors kitas /mylimasis? — Jerusaleš dukterys vis dar nėra pasiekusios meilės, lygios Sužadėtinės meilei /plg aug 1, 4-7/; jos nedalyvauja taip pat skausme /3 ir 4 skyr/, bet tik darbe /2, 15/. Taigi Sužadėtinė, kuri visuomet lyg kad stovi augščiau už jas vienu dorybės laipsniu, daro palengvėjimą savo nuliūdusiai širdžiai ir uždega jas taip, kad toliau /5, 17/ jos pačios nori prisiimti visa dėl Sužadėtinio. Jos gerai žino, kad tas Sužadėtinis meilingesnis už visus, bet prietelystė jas ragina duoti Sužadėtinei progos išlieti savo skausmą. Vienas tik dalykas jas stebina, kad Sužadėtinė kaip tik dabar užsidega nepaprasta meile. Dabar Sužadėtinui neesant draug, ji jam atsilygina už jo gyrimus /4, 1.../

<sup>10</sup>*Skaistus ir rausvas.* Tų dviejų spalvų sujungimas padaro didžiausį kūno gražumą. Plg Raud 4,7. — *Iš tūkstančių.* Ebr t: iš dešimties tūkstančių, t y, iš visų. — <sup>11</sup>*Kaip palmių šakos:* kaip žemyn nulinkę ir svyruoją ilgi palmės lapai. Autorius renka kiekvienam nariui palyginti prakilniausius visoje gamtoje dalykus. — <sup>12</sup>*Jo akys kaip karveliai...* Tas pats palyginimas buvo pasaky-

tas apie Sužadėtinę 1, 14; 4, 1. Sužadėtinė ir Sužadėtinis panašūs vienas į kitą; kaip jis pats padarė save prigimtini panašų į Sužadėtinę, taip padarė ir ją panašią į save malone. Tačiau Sužadėtinis turi ir ypatingų žymių /palyginimas su auksu tik jam savinamas. 11, 14.15 e/; jo akies vyzdys /lėlėlė/ taip gyvas ir judrus kaip karveliai, kada jie maudosi vandenyje ir kraipo šen ir ten savo galvas, — *Nuplauti piene:* todėl labai balti. — <sup>13</sup>*Kaip kvepinčių žolių darželiai...* Turima galvoje bardza, ištepta kvepalais. — *Vaistininkų įveisti.* Ebr t: duodą balsimo kvapą. — *Jo lūpos...* Plg 4, 3.11. — <sup>14</sup>*Pilnos iakintų.* Turima gal galvoje žiedai, papuošti brangiais khrizolito akmenėliais. Ebr ž *iharšiš* daugumos nuomone reiškia dabartinį topazą. — *Iš dramblio kaulo.* Ebr t: dailus iš dramblio kaulo darbas. Dramblio kaulas turi čia nurodyti tiesumą ir stiprumą. Paminėjimu sapirų nurodoma daugybė brangių akmenėlių, kuriais išpuošta juosta. — <sup>15</sup>*Jo blauzdos...* baltos ir stiprios kaip marmoras ir paremtos ant kojų taip dailių, lyg kad jos būtų iš aukso. Aprašymas daromas toks kaip statulos. — *Kaip Libano...* Libanas ženklina didenybę to, kurs kilnus gražumu kaip Libano kedrai. Aug

- <sup>16</sup>Jo gerklė pilna saldumo,  
ir jis visas pageidaujamas.  
Toksai mano mylimasis,  
ir jis mano prietelis, jūs, Jeruslės dukterys.
- <sup>17</sup>Kur nuėjo tavo mylimasis,  
o gražiausi tarp moteriškių?  
Kur pasitraukė tavo mylimasis?  
Mes jieškosim jo kartu su tavim
6. <sup>1</sup>Mano mylimasis įėjo į savo sodą, į kvepalų darželį,  
kad ganytųsi soduose ir skintų lelijas.  
<sup>2</sup>Aš mano mylimajam, ir mano mylimasis man;  
jis ganosi lelijose.  
<sup>3</sup>Graži tu, mano prietelė, meili  
ir puošni kaip Jeruslė,  
baisi kaip išrikiuota kariškos stovyklos eilė.  
<sup>4</sup>Nugręžk nuo manęs savo akis,  
nes jos privertė mane bėgti.  
Tavo plaukai kaip būrys ožkų,  
kurios pasirodė nuo Galaado.  
<sup>5</sup>Tavo dantys kaip avių banda,  
kurios išėjo iš maudyklės:  
jos visos su dvynais,  
ir nėra jų tarpe bergždžios.

2, 3 Sužadėtinis dėl savo vaisių buvo palygintas su obele. — <sup>16</sup>Jo gerklė... Jo šneka, kuri yra tarsi jo sielos kvėpimas, perkelia mylinčiojo saldybę ant mylimosios, taip kad ji lyg kad kvėpuoja jaja /plg 7, 8.9/. — Jūs, Jeruslės dukterys. Jos buvo davusios progos kalbėti apie mylimąjį.

<sup>17</sup>Kur nuėjo tavo mylimasis... Sužadėtinės palydovės, uždegtos jos aprašymu, jau pačios trokšta eiti kartu su ja Sužadėtinio jieškoti. Bet veltui tai darytų, jei jis pats neateitų priešais /plg 3,4/. — Ebr t šitos eil žodžiais prasideda 6 skyr

6. <sup>1</sup>Mano mylimasis įėjo... Sužadėtinė mato jį jo buveinėje, jo sode /tas sodas, anot 4, 6; 5, 1, yra ji pati/ ir šaukia jo išsiilgus. Sužadėtinis ateina į savo sodą, nes Sužadėtinė neturi nieko, kas jam nepriklaustytų, ne jo paties būtų suteikta, ne jam pašvesta, ne jo linksmybei prirengta. Kvėpintys jo žolynai tai dorybių gėlės, ypač meilės. Tokiame sode mielai pasilieka dieviškasis Ganytojas ir renkasi lelijas, t y, tyriausios meilės užstatus /plg 4, 5; 2, 1.2/. Tam dieviškam Ganytojui atiduoda save ir pasišvenčia Sužadėtinė. — <sup>2</sup>Aš mano mylimajam... — Jis ganosi. Ebr t: gano. Žr aug 1, 6; 2, 10

## V poema: Antras Sužadėtinio monologas (6,3-11)

<sup>3</sup>Graži tu... Sužadėtinis atsako su panašiu meilės karštumu. — Meili. Ebr t: kaip *Thirtsah*. Tersa, kaip ji vadinama kitose Vulg vietose, buvo gražus senovinis Kananiečių miestas. Iš jos dešimties atsiskyrusių Izraelio giminių karalius Jeroboamas buvo padaręs sau kuriam laikui sostinę. Plg Još 12, 24; 3 Kar 14, 17; 15, 23. — Kaip Jeruslė. Panašus palyginimas. Tais dviem palyginimais autorius pažymi visą ir visų laikų Izraelį /Jeruslė vėlesnė už Tersą/. — Baisi kaip išrikiuota... Čia giriama ne tiek gražumas, kiek stiprumas. Ebr t: Baisi kaip kariuomenė po savo vėliavomis. — Nes jos privertė... Ebr t: Daro man nerimastį /baugina mane/, t y, aš negaliu pakęsti jų pažvelgimo. Iperboliškai išreiškiamas, kad sužadėtinė be galo graži ir galinga /plg 7, 5/. — Tavo plaukai... Tie patys palyginimai, ką ir augščiau 4, 1-3. Jais nurodoma, kad Sužadėtinė lygiai patinka, lygiai brangi Kristui, kaip buvo laimingą susižadėjimo dieną; ji nė kiek nenustojė savo gražumo. — Pasirodė nuo Galaado. Anot Ebr t: Guli Galaado šlaituose.

<sup>6</sup>Tavo skruostai kaip granatinio medžio žievė  
iš po tavo šydo.

<sup>7</sup>Kad ir yra šešios dešimtys karalienių  
ir aštuonios dešimtys gulovių,  
o jaunų mergaičių be skaičiaus,

<sup>8</sup>Bet viena yra mano balandėlė, mano tobuloji,  
viena savo motinai, rinktinė savo gimdytojai.  
Ją matydamos jaunos mergaitės skelbė ją esant laimingiausią ;  
karalienės ir gulovės — ir gyrė ją.

<sup>9</sup>Kas yra toji, kuri ateina lyg kad tekanti aušra,  
graži kaip mėnulis, rinktinė kaip saulė,  
baisi kaip surikiuota kariška stovyklos eilė ?

<sup>10</sup>Aš įėjau į lazdynų sodą slėnių augalų pamatyti  
ir pasižiūrėti, ar pražydo vynuogynas,  
ir ar žaliuoja granatiniai medžiai.

<sup>11</sup>Aš nesišiojau ; mano siela išgąsdino mane  
dėl kariškų Aminadabo vežimų.

— <sup>6</sup>*Žievė*. Tikriau : Skiltis. — <sup>7</sup>*Šešios dešimtys karalienių...* Palyginimo pagrindas čia karalių šeimyna, koki ji anais laikais paprastai būdavo. Daugybė moterų karaliaus rūmuose niekam nebuvo piktinąs dalykas. Jų tarpe vienos buvo tikros karalienės, kitos karalienės tiesių neturėjo, kitos vėl, tik laikui bėgant, turėjo karalienių teises įgyti /plg Est 1, 2.../. Tikrumoje gi turima omenyje nesuskaitomos sielos, kurių lieka Kristaus Sužadėtinėmis, nors autorius vaizduoja Eklešijos vienybę nurodymu vienos už visas viršesnės karalienės. Joje nėra jokios dėmės ; tai pati Eklešija, kiek ji yra vien Dievo veikalas. Ji graži kaip balandėlė, taip nepaliesta, kad jai nieko netrūksta lyg pilnai ir tobuliausiai dorybei. — <sup>8</sup>*Savo motinai...* *savo gimdytojai* : Mistiniam Jerusalems miestui čia žemėje

6, 9-8, 4. Sužadėtinis vėl aplanko Sužadėtinę, kuri jau turi gausius savo darbo vaisius /6,9-7, 1a/ ir ją giria /7, 1b-9a/. Sužadėtinė nutraukdama pagyrimą, kviečia Sužadėtinį tų vaisių pasižiūrėti /7, 9b-13/ ;... Pagaliau meldžia, kad jis būtų jai brolis, prietelis, mokytojas ir pasiduoda kontempliacijos miegui /8, 1-4/

<sup>9</sup>*Kas yra toji...* Nauja scena prasideda tokiais pat žodžiais kaip ir 3-ji. Žr 3,6, Jais išreiškia savo nustebimą gal Jerusalems dukterys /anot kaiku-rių, pats Sužadėtinis/, matydamos ateinančią Sužadėtinę, pilną didenybės, kaip kokį dangišką reiškinį. — Kiti verčia Ebr t šiaip : Kas tai,

kas ateina lyg kad... ir mato taip aprašomą Sužadėtinio pasirodymą. Anot jų, Sužadėtinė negalėjusi būti čia pavadinta kariška stovyklos eile, nes ji pamačius kariškus vežimus /11 e/ taip susijaudina, kad pradeda bėgti ; tai esąs dangiškasis Šaliamonas, kurs artinasi vežime su skaisčiais žibančiu dievišku blizgėjimu. Patys žodžiai esą ištarti tų, kurie tą prišartinimą mato, o jų tarpe ir Sužadėtinės. Plg aug 3,6

<sup>10</sup>*Aš įėjau...* Sužadėtinė vaizdais nurodo darbą, kurį ji atlieka, nes esant su ja Sužadėtinui. Draug su ja yra jos palydovės. Tas užsiėmimas darbu yra nuolatinė Eklešijos pareiga čia žemėje ; ji eina pirmyn tik per darbą ir skausmą /plg Jo 15, 16/. Sodas, slėnis, vynuogynas, medžiai tik poeto figūros, nes moterų darbas paprastai tiems dalykams skiriamas. Čia ją aplanko Sužadėtinis savo meilėje, giria ir apdovanoja ją. Tačiau jo pasirodymo būdas nepaprastas : juo ilgiau Eklešija veikia amžių bėgyje, juo didesnės pagarbos darosi ji verta. — <sup>11</sup>*Aš nesišiojau...* Dramatiškai vaizduojama tai, kas atsitiko. Netikėtas apsiireiškimas išgąsdino Sužadėtinę ; iš karto ji jo nesu-prato. — *Dėl kariškų Aminadabo vežimų*. Ebr ž 'Ammi-nadib gal reiškia : « Dievas-Kunigaikštis ». Taigi tuo vardu nurodoma karališka didenybė ir pati dieviškoji prigimtis. Žodis *dėl* Vulg priedas. Sakiny s galima geriau išreikšti taip : Tuomet mano siela išgąsdino mane. « Kariški Aminadabo vežimai ! » Panašiu var-

<sup>12</sup>Sugrižk, Sulamiete!

Sugrižk, sugrižk, kad mes žiūrėtumėme į tave!

7. <sup>1</sup>Ką matysi Sulamietėje,  
jei ne stovyklos šokius?

Kaip gi gražūs tavo žingsniai  
kurpėse, kunigaikščio dukter!

Tavo strėnų išlenkimai kaip kaklo papuošalai,  
padaryti menininko ranka.

<sup>2</sup>Tavo liemuo nutekinta taurė,  
kurioje niekadoms netrūksta gėralo.

Tavo pilvas kaip kviečių krūva,  
apkaišiota lelijomis.

<sup>3</sup>Dvi tavo krūtys, kaip du dvynų stirtos ožiuku.

<sup>4</sup>Tavo kaklas kaip bokštas iš dramblio kaulo.

Tavo akys kaip Hesebono tvenkiniai,  
kurie yra Bath-Rabbimo vartuose.

du vadinama Sulamietė 7,1 /LXX : Aminadabo duktė/. Dabartiniam Ebr t pasakyta : Mano siela padarė iš manęs kariškus Aminadabo vežimus. Bet ką tai reiškia, neaišku

## VI poema : Khor, Sužadėtinio ir Sužadėtinės monologas (6,12-7,11)

<sup>12</sup>*Sugrižk...* Sužadėtinė, išgąsdinta pasirodymo, pradeda bėgti šalin; bet Sužadėtinis atsiliepdamas nori ją palinksminti. Anot kitų aiškintojų, tais žodžiai sulaiko ją palydovės. — *Sulamiete*. Sužadėtinė šaukiama savo vardu : *Sulamietė*, *Ramioji* /moteriškas vardas, padarytas iš Ebr Saliamono *Šelomoh* vardo/. Tas vardas, kurs paaiškina ją esant panašią į dangiškąjį Saliamoną /8, 10/, duodama jai čia pirmą kartą. Sužadėtinis tobulas nuo pat pradžios, jis neša ramybę ir išganyną, Sužadėtinė jos gauna, bet tik dabar ji pilnai atitinka tą vardą ir todėl tik čia juo kalbinama. — *Kad mes žiūrėtumėme*. Jei čia atsiliepia sužadėtinis, tai daugiskaitą jis vartoja savo didenybei pažymėti, ar kalba ir savo palydovų vardu

7. <sup>1</sup>*Ką matysi*. Ebr t : Ką matysite Sulamietėje? Lyg kad Makhannaimo šokius. — Sužadėtinė priima duodamą jai vardą ir kukliai atsako, darydama aliuziją į vietą, kurioje patriarkui Jokubui apsiereiskė dangaus angelai /žr 1 Moš 32, 2; Još 21, 34, 38/. Mintis gi, anot kaikiurių, išreikšta toki : Ko jūs žiūrite į mane su tokio nustebimu, lyg kad aš da-

ryčiau dailius judėsius, tokiuos kaip angelų

*Kaip gi gražūs...* Naujas aprašymas Sužadėtinės; jis dėl augščiau paminėtų šokių prasideda nuo kojų ir pakyla lig strėnų, kurios, judant žmogui, ypač pastebimos. Bet kaip Sužadėtinėje 5, 14 /« dailus iš dramblio kaulo darbas », taip Sužadėtinėje aprašoma meno dalykas, kad pigiau suprastumėm, jog kalbama ne apie paprastą, bet išivaizduotą idealinį gražumą. — *Kunigaikščio dukter*. Ebr *bath-nadib*. LXX : *thygater Aminadab*, Aminadabo duktė. — <sup>2</sup>*Tavo liemuo...* Plg aug 5, 14, 15. Tuo tarpu kad Sužadėtinėje giriama stiprumas, čia Sužadėtinėje gražumas ir vaisingumas. Tas vaisingumas vaizduojama palyginimais šventosios žemės derlingumo, kurs ypač pasireiškia vynu ir kviečiais /5 Moš 32, 14; plg aug 4, 11.../. Taip nelieka nei pėdsakos nepadorumo paveiksle, kurs, paimtas iš žemės, pritaikomas Sužadėtinėi. — <sup>3</sup>*Dvi tavo krūtys...* Žr 4, 5. Teisingai minima ir krūtys, nes aprašoma Sužadėtinės vaisingumas. Toliau vėl ypatingu būdu kreipiama dėmesys į gražumą. — <sup>4</sup>*Kaip bokštas...* Turima galvoje kurs nors visiems žinomas, tikriausiai dramblio kaulo lentelėmis iš oro pusės apklotas, bokštas. Stiprumas ir dailumas yra girtinos kaklo savybės. — *Hesebono tvenkiniai*. Hesebonas, senovinis Amoriečių miestas, vėliau priklausė Rubeno giminei /plg 4 Moš 21, 25 ir tol; Još 12, 2 ir k/. Tarp jo griuvėsių dar ir dabar yra daug šulinių ir nemažas

- Tavo nosis kaip Libano bokštas,  
kurs yra ties Damasku.
- <sup>5</sup>Tavo galva kaip Karmelis,  
ir tavo galvos plaukai kaip karaliaus purpura,  
lenktėmis surišta.
- <sup>6</sup>Kaip gi tu graži ir kaip meilinga,  
mylimiausioji gėriuose!
- <sup>7</sup>Tavo stuomuo panašus į palmę,  
ir tavo krūtys į vynuogių kekes.
- <sup>8</sup>Aš tariau: Įkopsiu į palmę  
ir pasiimsiu jos vaisių;  
Ir bus tavo krūtys kaip vynuogyno kekės,  
ir tavo burnos kvapas kaip obuolių.
- <sup>9</sup>Tavo gerklė kaip geriausias vynas,  
— vertas mano mylimojo, kad gertų,  
jo lūpų ir dantų, kad ragautų.
- <sup>10</sup>Aš mano mylimajam,  
ir jis grįžta pas mane.
- <sup>11</sup>Ateik, mano mylimasis, išeikiva į lauką,  
pasilikiva sodžiuose.
- <sup>12</sup>Anksti kelkimės į vynuogynus,  
žiūrėkime, ar pražydo vynuogynas,  
ar žiedai mezga vaisius,  
ar pražydo granatiniai medžiai;  
tenai aš atiduosiu tau mano meilę.

tvenkinys pietų šone. — *Bath-rabbim* /dukters daugybė/ gal vieno miesto vartų vardas. — Eklezija susideda iš daugybės tikinčiųjų; anot 8, 11, jai priklauso visos pasaulis. — *Kaip Libano bokštas*. Tvenkinio, bokšto, kalno vaizdai visai nepritiktų, jei tai nebūtų alegorija, kuri mėgsta per daug didelius palyginimus, ir jei draug nereiktų atsiminti, kaip 4, 11... ir jau 4, 1... šalies, kurioje gyvena Sužadėtinė. — *\*Galvos plaukai kaip...* Giriama plaukų spalva ir sušukavimas. Senovės purpurinė spalva buvo nuo skaisčiai raudonos iki tamsiai violetinės. Čia turima galvoje ta paskutinė. Ebr t: Plaukai kaip purpura. Karalius surištas garbiniais. Tais paskutiniaisiais žodžiais gal norėta trumpai išreikšti visas gražumas. — *\*Mylimiausioji*. Ebr t: Meilė. — Mylimiausioji ir meilė ne visai tą patį reiškia. Meilė poetiškai vaizduojama kaip asmuo. — *\*Tavo stuomuo panašus...* Vėl pradedama girti vaisingumas. — *\*Aš tariau*: Nutariau. Taip Sužadėtinis pasako, kad jau atėjęs metas gauti vaisių. — *Į palmę*. Palmė /Ebr *thamar* dažnai sutinkamas moters vardas/ čia paminėta dėl jos vaisingumo. Senoviniuose Žydų pini-

guose ji Palestinos ženklas, todėl tinkamai gali pavaizduoti Siono dukterį. — *Jos vaisių*. Ebr t: Jos šakelės. — *Kaip obuolių*. Ebr t: Kaip tavo nosų /kvapas/. — Nosų kvapas tikriausiai reiškia lyg kad sielos ir apskritai meilės kvėpimą. — *\*Tavo gerklė...* Plg aug 5, 16. Vynas reiškia meilę

*Vertas mano mylimojo...* Sužadėtinė, nutraukdama Sužadėtinio žodžius, baigia jo pradėtą sakinį. Ebr t: Tiesiai tekąs mano mylimajam, įeinąs per užmingančiųjų lūpas. — Vynas migdo, miegas gi yra meilės ir kontempliacijos ramybė, nes vynas yra ne kas kita, kaip tik meilė. Vulg: Sužadėtinė taip priima jo burnos vyno pagyrimą, kad siūlo Sužadėtinui juo naudotis. — <sup>10</sup>*Ir jis grįžta...* Ebr t: Ir jo troškimas man priklauso. Plg aug 2, 16; 6, 2. Tų pačių žodžių pakartojimas rodo Sužadėtinės pastovumą

<sup>11</sup>*Ateik...* Sužadėtinė dabar kviečia Sužadėtinį skubėti į kaimus, kur ji laimėjo gausesnių vaisių. Ten yra daug stebėtinų vietų: kiekvienoje jų laikomi vaisiai. — Sodas /4, 12; 6, 10/ reiškia Palestiną; bet ypač daug pasidarbavo Sužadėtinė kaimuose, t y, tarp pagonių, tenai ji

<sup>13</sup>Kaukeliai duoda kvapą.

Mūsų duryse visokių vaisių,  
jaunų ir senų, mano mylimasis, aš tau palaikiau

8. <sup>1</sup>Kas man duos, kad tu būtumei mano brolis,  
kurs žindo mano motinos krūtis,  
kad rasčiau tave lauke ir bučiuočiau tave,  
ir jau niekas neniekinėtų manęs?

<sup>2</sup>Aš pagaučiau tave ir vesčiau į mano motinos namus.  
Tenai tu mokytumei mane,  
o aš tau duočiau taurę kvepinčio vyno  
ir mano granatinių obuolių sunkos.

<sup>3</sup>Jo kairioji ranka po mano galva,  
o jo dešinioji apsikabina mane.

<sup>4</sup>Prisiektinai meldžiu jus, Jerusaleš dukterys,  
nekelkite ir nežadinkime mylimosios,  
kolei ji pati nenorės.

sukrovė gausiausius vaisius Sužadėtiniiui, ir ten ji gali parodyti ir patvirtinti savo meilės didumą. — <sup>12</sup>*Mano meilė*. Vulg: krūtis. Plg aug 1, 1. — <sup>13</sup>*Kaukeliai*: Žolynas, kurs senovėje buvo laikomas meilės ir vaisingumo simboliu. Plg 1 Moš 30, 14

## VII poema : Paskutinis abiejų Sužadėtinių dialogas 8,1-7

8. <sup>1</sup>*Kas man duos...* Sužadėtinis ir Sužadėtinė ne tuoju eina į kaimus /7, 12/. Kadangi tad vaisiai dar neatiduodami, tai kalba vėl grįžta į meilę. Drąsiau ne kaip pirma meldžia Sužadėtinė, kad jai būtų leidžiama naudotis Sužadėtinio artimybe. Tačiau ne visame, kas čia sakoma, yra šis tas nauja /plg aug 3, 4/. Naujas brolio vardas. Nors Sužadėtinis vadinoma Sužadėtinę seserimi, bet ji brolio vardo nevartojo. Kokio brolio ji trokšta, tuoju pati pasako: *Kurs žindo mano motinos krūtis*; ji trokšta, kad jis būtų kaip tikras brolis, kaip toksai pasilikėtų jos motinos namuose ir kaip toksai būtų visuomet draug su ja; tai nurodo žodžiai: *Tenai tu mokytumei mane*. Sužadėtinis turėtų nebepalikti jos, kaip kad pirma darė, bet pasilikti pas motiną, taigi jos namuose. Jei Sužadėtinis bus brolis, ji galės juo džiaugtis kiekvieną valandą ir kiekvienoje vietoje, nes ir lauke ji galės būtiuoti jį be drovos, namie gi klausytis jo mokslo ir atsiųginti meile už meilę. — <sup>3</sup>*Jo kairioji...* Sužadėtinis rodosi tuoju pildas Sužadėtinės meldimą, nes suteikia

jai kontempliacijos poilsį, taip pat kaip 2, 6... Taip G Giesmė grįžta į savo pradžią. Kaip kontempliacija buvo pirma dovana prietelystės tarp Sužadėtinio ir Sužadėtinės, taip ji ne tik patvirtinama po vargingų darbų, bet dar įvyksta naujas susižadėjimas, nes apie jį kalbama paskutinėje G Giesmės dalyje. Šio pasaulio laikui pasibaigus, Sužadėtinė turi būti nuvesta į amžiną Sužadėtinio vestuvių rūmus ir į ramybę be jokio tolesnio vargo. Saldesnis ne kaip pirma čia ekstazies miegas dėl Sužadėtinės nuopelnų; tai gal nurodoma ir truputį kitokiais prisaikinimo žodžiais /ebr t/: *Prisiektinai meldžiu...* Kam gi jūs keltumėte... t y, anaipol nekelkite ir nežadinkite... — Kad toliau kalbama apie Sužadėtinės perkėlimą į dangų, parodo 5 e. Pasirėmusi ant mylimojo, ji Sužadėtinio vedama į vietą, kur jos atėjimas sukelia didžiausį nustebimą /angluose 13 e/. Tai taip pat nurodo padidėjimas meilės /6.7 e/, tobula ramybė /10 e/, naujas susižadėjimas, per kurį ji iš mažos /8 e/ darosi didelė /10 e/; pagaliau 11.12 e, kur Sužadėtinė kaip vynuogyno sergėtoja duoda apyskaitą darbų ir vaisių, atiduoda senuosius ir naujuosius /7, 13/, kur daroma pjūtis savo vynuogyno, kurį dangiškasis Saliamonas turėjo ir davė tautų valdovei, pasauliui

8,5-14. Sužadėtinė pasirėmus ant Sužadėtinio eina iš tyrumos; ji meldžia jį perkelti ją į savo dangišką namus ir amžinai sustiprinti šventąją



- <sup>5</sup>Kas yra toji, kuri ateina iš tyrumos, paskendus gėriuose,  
pasirėmusi ant savo mylimojo ?  
Po obele aš pažadinau tave ;  
tenai tavo motina pradėjo tave,  
tenai tavo gimdytoja pagimdė tave.
- <sup>6</sup>Padėk mane kaip antspaudą ant savo širdies,  
kaip antspaudą ant savo peties,  
nes meilė stipri kaip mirtis,  
pavydas kietas kaip mirusiųjų buveinė ;  
jos karštis ugnies ir liepsnų karštis.
- <sup>7</sup>Daug vandenų negali užgesyti meilės,  
nė upės nepaskandins jos.  
Jei žmogus duotų už meilę visą savo namų lobį,  
lyg nieku laikytų jį.

meilę /5,6/. Sužadėtinis pritaria, skelbdamas tą pačią meilę /7/. Angelai tariasi apie naują susižadėjimą /8,9/. Sužadėtinė įrodo, kad ji Sužadėtinio malone ir savo nuopelnais yra vertai prisirengusi /10-12/; pagaliau laiminga įeina į dangų /13,14/.

<sup>5</sup>*Kas yra toji...* Taip atsiliepia gal Sužadėtinio prieteliai, angelai, laukdami Sužadėtinio atėjimo. Nustebimas nurodo, kad įvyksta nepaprastai dalykas /plg aug 3, 6; 6, 9/. — *Paskendus gėriuose*. Tų ž nėra ebr t

*Tenai tavo motina...* Vulgatos išsireikimas jokių būdu nesutinka su ebr t, anot kurio tuos žodžius ištaria Sužadėtinė. Ebr t gal galima taip verstis: aš /Sužadėtinė/ paraginau tave į ten, kur tavo motina tave /Sužadėtinį/ pagimdė, t y, sėdėdama tavo kaip obelės /šv Nilas/ ūksmėje /Ambroz/ ir gerėdamasi tavimi, aš priverčiau tave vesti mane tenai, kur tavo motina pagimdė tave. — Sužadėtinė kontempliacijos ramybėje /aug 3,4/ be abejonės karščiau maldavo to, ką dabar gauna. Maldos karštumą pati išreiškia du kartus pakartodama tą pačią mintį: kur tavo motina pagimdė tave, kur tavo gimdytoja pagimdė tave. Sužadėtinio gi motina yra dangiškoji Jerusale /plg aug 3,11/; į ją ji trokšta ateiti, nebegyventi savo motinos namuose, žemiškoje Jerusaleje. Ji pakartoja prašymą, primindama savo senesnę maldavimą, nes ji dar negavo, ko troško, ir dabar ji Sužadėtinio vedama per tyrumą. Taigi ji lyg kad sako: Aš tave meldžiau ir tu rodeis sutinkąs vesti mane į savo motinos namus, taip, į savo motinos namus. — Kaikurie šv Tėvai

Ambroz/ mano, kad aug nurodytusius žodžius ištaria Sužadėtinis, atsiliepdamas į Sužadėtinę. Anot jų, tas slaptingas ir simbolinis medis, kurs buvo liudytojas Sulamietės gimimo ir pirmųjų jos meilės pasireikimų, tai atpirkimą nešąs kryžius, kurio ūksmėje Eklesija gimė ir tuojuo pradėjo mylėti savo dieviškąjį išvaduotoją. — <sup>6</sup>*Padėk mane...* Sužadėtinė kalba toliau ir meldžia Sužadėtinį padėti jos paveikslą kaip antspaudą ant savo širdies ir ant savo peties, kad jis neišeitų nei iš akių, nei iš širdies, bet kad jo mintys ir darbai būtų tarsi jai vienai pasvesti. Tik tobula taip paženklinta meilė nenugalima kaip mirtis, neišvengiama ir nepašalinama kaip mirusiųjų buveinė, ji viršija visa ir nugalį priešininkus ir neprietelius. — *Pavydas*: meilės pavydas, dėl kurio atliekama sunkiausi dalykai. — *Jos karštis...* Ugniai niekas negali pasipriešinti, taip pat Dievo padegtai meilei. Ebr t: jos karštis ugnies karštis, Viešpaties liepsna. Plg su šv Jono žodžiais: *Dievas yra meilė, ir kas pasilieka meilėje, pasilieka Dievuje ir Dievas jame* /1 Jono 4,16/. — <sup>7</sup>*Daug vandenų...* Dauguma aiškintojų mano, kad dar ir šituos žodžius ištaria Sužadėtinė; bet anot kaikiurių kitų, juos tinkamai galima esą savinti Sužadėtiniumi, kurs jais patvirtinąs, ką yra kalbėjusi Sužadėtinė. Juose išreikšta mintis panaši į šv Povilo /žr Rom 8, 35-39; Eph 5,25/. — *Lyg nieku laikytų jį*. Anot Vulg, meilė nieku laikytų tokį užmokestį, kaip lobis. Vulg *despiciet* tikriausiai per paklydimą yra pasidaręs iš *despi-*

- <sup>8</sup>Mūsų sesuo maža ir neturi krūčių ;  
 ką darysime su mūsų seserimi tą dieną, kada ji bus peršama ?  
<sup>9</sup>Jei ji mūras, pastatykime ant jos sidabrinių pylimėlių ;  
 jei ji durys, apklokime ją kedrinėmis lentomis.  
<sup>10</sup>Aš mūras, ir mano krūtys kaip bokštas  
 nuo to meto, kada aš jo akivaizdoje pasidariau  
 toki kaip atradusi ramybę.  
<sup>11</sup>Ramusis turėjo vynuogyną Baal-Hamone ;  
 jis atidavė jį sargams :  
 kiekvienas turi atnešti už jo vaisius tūkstantį sidabrinių.  
<sup>12</sup>Mano vynuogynas mano akivaizdoje.  
 Tau, o Ramusis, tūkstantis,  
 o du šimtu sergintiems jo vaisius.  
<sup>13</sup>Tu, kuri gyveni soduose, prieteliai klausosi :  
 duok man išgirsti tavo balsą.

*cient.* Anot ebr t : paniekinų jį, t y, tokį pirkeją. Po tų žodžių Sužadėtiniai pradeda artintis į dangų

<sup>8</sup>*Mūsų sesuo...* Ebr t : mes turime mažą seserį. Atsilepia čia matomai tie patys, kurie aug 5 eil pasakė savo nusteblimą, t y, angelai. Kaip pirmame susižadėjime, taip ir antrame garbė, kuri tenka Sužadėtinei, žymiai viršija prigimtinio asmens vertę. Žemėje gimusi ir nuolanki sesuo rodosi nevisai tinkanti antram, draug ir paskutiniam susižadėjimui. Ji yra tarsi dar nesubrendus : *neturi krūčių*. Bet jie mato jau Sužadėtinio atvedamą ir todėl verčiau galvoja apie tai, kaip jie turi tą Sužadėtinę, tos pačios motinos, antgamtinės Dievo karalystės dukterį, pagražinti. — <sup>9</sup>*Jei ji mūras...* Čia autorius turi prieš akis dangiškąjį Dievo miestą /kaip šv Jonas Apreiškime/, kurio dalimi dabar virsta Eklesija. Taigi angelai sako : ar ji bus mūras, ar durys, ar abu dalyku draug, mes parūpinsime jai naujo gražumo

<sup>10</sup>*Aš mūras...* Angelų žodžius girdi prisiartinanti Sužadėtinė ir atsako, kad per Sužadėtinio malonę ji visai tinka galutinam susižadėjimui su Kristumi. — *Ramybė* : išganymo ir malonės tobulumą. Kad ji pati čia kalba, o ne Sužadėtinis, tai gal dėl to, kad taip norėta išreikšti jos pilnas pasitikėjimas. Visa jos vertė tai Sužadėtinio atblizgis, kurį jis pats jai suteikė ; kalbėdama apie ramybę /ebr *šalom*/, ji matomai nori pasakyti, kad Ramusis /11 e/ suteikė jai malonę, ką ir jos vardas Sulamietė /6, 12/ nurodo. — Kadangi dangaus garbė yra taip pat užmokestis už

nuopelną, o ne tik malonės dovana, Sužadėtinė toliau aiškina, kokiuos ji atsineša gerus darbus, dėl kurių darosi verta garbės : Vulgatoje skaitome : <sup>11</sup>*Ramusis turėjo [ebr li Šelomoh/ vynuogyną toje, kuri valdo tautas [ebr Ba'al-Hamon'e/].* Ramusis tai dangiškasis Saliamonas. *Ba'al Hamon'u*, arba verčiant tą žodį : ta, kuri valdo tautas, be abejonės alegoriškai pavadinta pasaulis, mistinis Viešpaties vynuogynas /plg Mt 13, 38/. — *Sargams*. Sargai, kuriems pavesta antgamtinis pasaulio įgyvenimas, tai apaštalai ir jų papėdininkai, iš kurių susideda Eklesijos hierarkija. Kiekvienas jų, reikalaujant dangiškojo Saliamono valiai, turi atnešti gausiausių vaisius, tūkstantį sidabrinių siklių, kaip pasakyta ebr t /siklis vertas arti 7, 70 lito/. — <sup>12</sup>*Mano vynuogynas...* Ištikima Sužadėtinė pati užmokės tą nuomą vynuogyno Viešpačiui, savo dieviškam Sužadėtiniui, taip kaip yra aug /7, 13/ žadėjusi. Bet vynuogynas, nešdamas vaisius Saliamonui, duoda pelno taip pat jo darbininkams : kiekvienam po du šimtu sidabrinių

<sup>13</sup>*Tu, kuri gyveni soduose...* Sužadėtinė gyveno soduose ir nusipelnė pagyrimą /4, 6 ; 5, 1 ; 6, 1.10 ; plg 4, 12.../, todėl Sužadėtinis vadina ją vardu, primenančiu tuos sodus. — Ji turi iėiti į amžinus džiaugsmus ir giedoti amžinąjį aleliuja, kurs linksmina angelus ir patį Sužadėtinį

<sup>14</sup>*Bėgk, mano mylimasis...* Sužadėtinė trokšta draug su Sužadėtiniu skubėti į amžinuosius kalnus. — Panašiais žodžiais pranašas Abakukas baigia aprašymą išganymo, kurio jis linki

<sup>14</sup>Bėgk, mano mylimasis, ir būk panašus į stirną  
ir į jauniklį briedį kvepalų kalnuose

ir kurį žada sau ir išrinktajai Dievo tautai: *padarys mano kojas kaip briedžių ir lydės mane į augštas vietas*

**Pabaigos žodis.** Giesmių Giesmė galėjo būti Israėliaičių pritaikinta Sen Testamento teokratijai. Nors tikrumoje joje kalbama apie Kristaus Ekleziją ir todėl galima ją laikyti pranašyste, bet su lygia juk meile Dievas buvo pasirinkęs Sinagogą, ją išpuošęs ir ją vedęs. G Giesmės autorius norėjo pranašyste apie ateitį paguosti ir neaiškiu dabarties nurodymu palinksminti. Išrinktoji tauta dar nebuvo gavusi pilno išganymo; ji tik troško ir laukė jo /1, 1-7/; Dievas dažnai suteikdavo jai savo pagalbos /1,8-2,7/. Ji turėjo savo darbo dirvą, /2,8-17/. Ir senoji Sužadėtinė turėjo skausmų dėl nebuvimo su ja mylimojo /3, 1-5/. Ketvirtoji scena gali būti pritaikinta įstatymo davimui Sinajaus kalne /3,6-5,1/, penktoji Egipto ar Babilono vergijai, ar kitoms žydų tautos nelaimėms /5,2-6,8/. Kitos dalys vargu ar galėtų būti pritaikytos Senajai Sinagogai

Norint padalinti Giesmių Giesmę tarp Eklezijos laikotarpių, galima manyti, kad susižadėjimas /anot Eph 5,25 ir kaip daugelio priimta/ įvyko ant Kryžiaus, kai Išganytojo širdis buvo perdurta. To žiūrint, Erškėčių Vainikio ir Švenčiausios Jėzaus Širdies mišiose ir maldose /oficijoje/ Giesm 3,7-10 suprantama apie Išganytojo kryžių ir 3,11 apie jo erškėčių vainiką. Poveikyje ir kitose vietose /kaip 4,6,14.../ galima matyti švenč Eukaristijos įstatymą, taip pat kitus kančios ir šv mišių aukos vaisius. 3 skyrius gali būti aiškinamas apie Kristų prisikėlusį iš numirusių. 5 skyrius gal apima pirmą laiką po pabaigto Eklezijos steigimo. Toliau Sužadėtinio sugrįžimas /6, 1-3/ gali būti Eklezijai suteikta, Konstantinui viešpataujant, ramybė. 7 skyr aprašoma Eklezijos vaisingumas ir nurodoma pagonių įėjimas į Ekleziją. Pirmieji skyriai gali būti aiškinami apie viešąjį Išganytojo gyvenimą

Giesmių Giesmė taikoma švenč Panai kaip Sužadėtinėi. Nes jei

tai, kas šv Rašte pasakyta apie dieviškąją išmintį, kada, laikantis tinkamo saiko, pritaikoma Dievo Motinai, kaip gi daug labiau galima matyti poetinėje Giesmių Giesmės Sužadėtinėje švenč Paną! Nes kas gi yra ana Sužadėtinė, jei ne visuotinė Eklezija, ir kas gi kita yra švenč Marija, jei ne vienatinė tobula Eklezijos gėlė, viena verta atstovauti nesuteptąją Kristaus Sužadėtinę Ekleziją? /Plg ofic Nekalto Prasidėjimo, Gimimo, Marijos susižadėjimo, švenč Marijos širdies, į dangų ėmimo, Loreto Namelių/. Juk viena Viešpaties numylėta, be jokios dėmės, pilna karščiausios meilės, todėl jai priklauso visas pagyrimas, koks tenka Sužadėtinėi, ji turi visas dorybes, visą meilės pilną jų troškimą. Vargiau, tiesa, rasti panašumas Sužadėtinės ištyrime ir veikime, tačiau galima G Giesmės pradžią aiškinti apie švenč Panos troškimą, kad ateitų Mesijas, ir apie jos pasilikimą šventykloje. Darbo scena atitinka jos naminį su kontempliacija sujungtą darbą; trečioji scena Marijos vargus, susižadėjimas tai Marijos išrinkimas. Antroji G Giesmės dalis gali būti pritaikinta tiems laikams, kada Marija buvo Motina ir auklėtoja Eklezijos ir suteikė jai pagalbos, ar tai gyvendama čia žemėje, ar tai paimta ir viešpataudama danguje. Paskutinis pagaliau skyrius apima arba jos į dangų ėmimą arba aną paskutinę iškilmingiausią eiseną /nugalėjimo, kuomet ji įves į dangų visų pirmo savo užtarimu išgelbėtuosius kaip gausingiausią pjūtį. — Tačiau ir tame pritaikyme visa pareina nuo to, kaip pats aiškintojas dalykus nušviečia

Galima taip pat pritaikyti G Giesmę kiekvienai dievotai sielai, kaip tai ir daroma nuo seniausių jau laikų. Toks aiškinimas padeda uždegti krikščionių uolumą ir meilę. Kaikurie mato Sužadėtinėje uoliausias ir švenčiausias sielas. Taip daroma visai teisingai, nes pati Eklezija augstinama G Giesmėje kaip nesuteptoji Sužadėtinė, ir tie pagyrimai nelabai tetinka mažiau tobuloms sieloms. Paties Kristaus siela, švenč Panos siela, kiekviena tikrai meilės pilna

siela yra sužadėta su dieviškuoju Žodžiu. — Teisingai šv Ambroziejus ypač mergaites perspėja, kad matytų G Giesmėje savo paveikslą, ir daug šventų mergaičių buvo paties Išganytojo pagerbtos sužadėtinės vardu

Taip pat kunigų ir vienuolių sielos ypatinga meilės sandora surištos su dieviškuoju Sužadėtiniu. Net į kiekvieną sielą, kuri džiaugiasi pašvenčiamąja malone, pasipylė meilė, ir ji ne svetima avinėlio vestuvėse. Pagaliau nėra nė vienos sielos, kuri Sužadėtinio gerumu nebūtų į jas pašaukta ir pakviesta. Ką gi turi daryti toki siela savo sužadėjime? Ypač dažnai turi apmąstyti ir darbuotis. Dieviškasis Sužadėtinis rodysis draug neesąs, tuomet tegul ji karščiausiai trokšta ir jieško jo artimybės; ji ras jį, nors dangiškasis Sužadėtinis nebeduotų sielai savo paguodos. Kadangi šiame gyvenime paguodos laikas

neperdaug ilgas, tai tegul tuo tarpu siela dirbuojasi Viešpaties vynuogyne /2, 10.../, arba pakelia palikimą /3, 1.../ arba net kenčia skausmą /5, 7/. Nuopelnais turi būti nupirktą dieviškojo Sužadėtinio malonė /7, 13; 8, 11.12/. Tačiau su jo pagalba visa eis laimingai, iki ateis diena, kurioje siela bus pašaukta į Sužadėtinio vestuves /8 skyr; Apr 19, 7-9/

Didumas meilės, kokią turi turėti siela, puikiausiai parodyta Sužadėtinėje, taip pat kaip prigimtinis žmogaus nevertumas. Didelė vertė, iki kuriai Išganytojas mus pakelia, šviečia mums iš G Giesmės, lygiai kaip ir dangiškojo Sužadėtinio gražumas, gerumas, dosnumas visiems jo išrinktiesiems. Iš visų žodžių eina tarsi dieviškas kvapas. Ne stebuklas tat, kad šv tėvai, net pati Eklesija dažnai mini tuos žodžius, saldesnius už medų, ir kad G giesmėje askezė ir mistika jieško sau nuolatinės vietos

# ĪSMINTIES KNYGA

## Ivadas

1. Šita « Īsminties Knyga », dedama Biblijoje šalia kitų vadinamųjų ĩsmintinių knygy /Libri Sapientiales/, skiriasi nuo jų visų daugeliu dalykų. Ji parašyta vėliau už visas kitas ir yra paskutinė Senojo Testamento knyga. Ji parašyta ne Ebrajų, bet Graikų kalba. Jos autorius buvo ne Israėlio sūnus, ar Palestinos Žydas, bet Egipto Žydas, tikriausiai Aleksandrietis. Jis nesitenkina išdėstymu tradiciniais posakiais iš senuolių paveldėto mokslo, bet stengiasi aiškinti jį filosofiniais terminais, pasiskolintais iš savo laiko kalbos

Īsminties Knyga, baigdama Sen Sandoros apreikštąjį mokslą, kuola-biausiai prisiartina prie Naujosios Sandoros, eina, sakytumėi, jos pasitikti, ir pasirodo labiausiai gimininga Jono Apaštalo raštams ir Povilo laiškam. Krikščionims šituo atžvilgiu ji yra ypač įdomi

2. Jei Īsminties Knyga parašyta Gr kalba Egipte gyvenusio žydo, tai tenka bent trumpai paaiškinti, kas gi anuo laiku, prieš pat krikščionystės atsiradimą, buvo tie Egipto Žydai ir iš kur jie buvo čia atsiradę. Žydų Filosofo Philono liudijimu, pirmame krikščionijos amžiuje Egipto Žydų bendruomenėje galėjo būti apie vieną milijoną žmonių. Tai yra didelis ir gal nemažai padidintas skaičius. Tiek Žydų negalėjo atsirasti Egipte vienu kartu. Iš Elefantinoje, netoli nuo dabartinio Asuano, prie augštojo Nilo, rastų 1906-08 m senų rankraščių, rašytų aramaiškai 5-ame prieš Kristaus gimimą amžiuje, yra žinoma, kad čia buvę nemaža Žydų, organizuotų kariškomis kolonijomis ir susispietusių aplink savo šventovę, kurią jie buvo pasistatydinę savo Dievo Jaho garbei. — Didesni ir mažesni politiniai perversmai Palestinoje galėjo būti šio krašto gyventojams proga jieškoti saugesnės vietos ne taip jau tolimame Egipte. Abejonės nėra, kad nemažas jų skaičius yra pabėgęs į Egiptą, kai Babiloniečiai, sugriovę Jerusale, gaudė Žydus, kad išvartytų juos į Babelę. Iš 41-44 pranašo Jeremijo knygos skyrių patiriame, kad ir tas pranašas buvo prievarta išvestas į Egiptą su Žydų būriais, kurie bėgo į čia nuo Babiloniečių. Šitie ir kiti panašūs pabėgeliai galėjo prisidėti, tarp 6-jo ir 4-jo amžiaus, vadinasi Persų viešpatavimo laikais, prie seniau į čia atvykusių Žydų

Bet tikras pakitėjimas padėties Egipte Žydams turėjo įvykti, kai Aleksandro Didžiojo buvo 332 m įkurtas Aleksandrijos miestas. Tas valdovas norėjo, kad Aleksandrija virstų žymiausiu centru tarp Rytų ir Vakarų. Jo suteiktos naujiems atvykstantiems miesto gyventojams privilegijos turėjo patraukti kartu su kitais ir daugybę Žydų iš Palestinos. Aleksandro D papėdininkų remiamas miestas greitai augo ir bežiūrint virto dideliu kosmopolitiniu visų pirma prekybos centru, bet taip pat ir intelektualiniu centru, garsiu įvairiais ano laiko mokslais: literatūra, istorija, geografija, geometrija, filosofija. Daug kėlėsi gyventi gyventojų į Aleksandriją iš Graikijos. Vyko į čia jau anksčiau apsigyvenę Egipto

pietuose Žydai, bet gal dar daugiau vyko Žydų iš Palestinos ir savo noru, ir įvairių priežasčių verčiamų, nes Aleksandrijoje galėjo tikėtis rasią tikrą laisvę

Žydamas gyventi Aleksandrijoje pradžioje buvo pavesta atskiras vienas kvartalas. Neilgai trukus jie įsikūrė ir kitame šalia esančiame. Philono liudijimu, du Aleksandrijos kvartalai iš penkių buvę gyvenami vien Žydų, o savo sinagogų jie turėję visame mieste

Tautybė ir religijos išpažinimas, kuriam bent labai didelė Žydų dauguma buvo pasilikusi ištikima, žymiai skyrė juos nuo kitų gyventojų, kurie buvo pagonys ir kuriais Žydai negalėjo nesibodėti, artino juos vienus su kitais ir nemaža prisidėjo prie visų Žydų susibūrimo į vieną didžiausią bendruomenę, su ypatingomis jiems vieniems suteiktomis teisėmis, privilegijomis ir laisvėmis, net iki šiokių tokių savivaldai su siekimu autonomijos

Nors Žydai ir pagonys nerodė vieni kitiems didelio palankumo, tačiau gyvendami taip artimoje kaimynystėje, negalėjo išvengti vieni kitų įtakos. Žydų tautinis ir religinis atsiskyrimas, kaikurie jų įpročiai, sakykim, nevalgymas kiaulienos mėsos, šventimas Šabato, pagonims buvo pasibodėjimas. Iš kitos pusės jų kilnus griežtas monoteizmas, jų dorovė be priekaišto, jų mokslas apie amžinąją atsilyginimą už kaltes, traukė prie savęs rinkinius kilnesnių jausmų pagonis

Santykius noromis nenoromis lengvino bendra visų Aleksandriečių kalba. Pasilikdami Žydais religijos atžvilgiu, jie kitais atžvilgiais pasidavė augštesnei Aleksandrijos Graikų kultūrai, pamiršo savo aramąjišką kalbą. Taigi Aleksandrijos Žydai kalbos atžvilgiu nieku nesiskyrė nuo Graikų. Ebrajų kalba rašytos Šv Rašto knygos pasidarė jiems visai nebesuprantamos. Jų reikalams buvo tat Šv Raštas išverstas į Graikų kalbą, ir tuo būdu atsirado vadinamasis Aleksandriečių vertimas arba Septynių dešimtų vyrų /LXX/- G - vertimas

Religinės minties sąjudis negalėjo nepaskatinti Aleksandrijos Žydus imtis literatūros, ypač apologetinės literatūros, apsigynimui nuo kitaip manančių puolimų, bet taip pat ir savo idėjų skleidimui svetimųjų tarpe. Žydai, kuriems buvo Dievo pažadėta, jog jie bus pasaulio šviesa, ir kurie tikėjo, kad jie ta šviesa tikrai yra /Rom 2,17-20/, turėjo suvaidinti svarbų vaidmenį tame ne visai paprastame pasaulyje koks buvo susidaręs Aleksandrijoje. Istoriniai ir filosofiniai veikalai, apologijos ir poleminės knygos, net dramos ir epopėjos, buvo tos literatinės rūšys, kuriose su didesniu ar mažesniu pasisekimu, tiesioginiai ar prisidengiant pseudonimais, savo tikru vardu pažymėtais leidiniais, lygiai kaip ir pasislepiant po svetimu vardu, Aleksandrijos Judaizmas skleidė savo mintis /žr Schuerer/

Šitame tat rašinių mišinyje labai žymi vieta turėjo priklausyti kanoninei Išminties Knygai

3. Graikiškuose Biblijos rankraščiuose tarp kitų Išmintinių knygų randame vieną, kuri turi vardą *Saliomono Išmintis* /It - LXX - Sophia Salomontos/. Vulgatoje ji vadinama trumpiau: *Išminties Knyga*. Šventieji Tėvai ją vadina taip pat kaip ir Patarlių Knygą: Visokių dorybių Išmintis /Panaretos Sophia/, Dieviškoji Išmintis /Theia sophia/. Visi tie vardai nurodo vyriausią Knygos mintį, nes joje iš tikrųjų yra kalbama apie Išmintį, jos kilmę ir jos vaisius

Išminties Knygos autorius visų pirma skelbia Dievo suteiktą p r a k t i n ę /gyvenimo/ išmintį, kuria žmogus vedamas į galutiną savo tikslą, t y, į Dievą, ir su juo jungiamas. Išmintis yra jam taip pat toks tobulas žmogaus gyvenimo sutvarkymas, kokio reikalauja Dievo duotasis ir žmogaus pilnai pažintas Įstatymas; nes tas Įstatymas rūpinasi iš piliečių susidedančia

valstybe, bet atsižvelgia ypač į religinę draugiją, kurios nariai turi būti, tiesa, geri piliečiai, bet visų pirma žmonės tikrai šventi ir atsidavę Dievui. Išminties Knygoje ypač aiškinama Įstatymo dvasia ir jo tikslas, t y, giriama dorybės ir peikiama ydos. Dorybės skelbiamos tos, kuriomis gerai tvarkomi žmogaus santykiai su Dievu, kaip tai, tikėjimas, viltis, meilė, nuolankumas ir maldingumas Dievui, ir užsipuolama ne tik nusikaltimai, kurie griauja žmonių draugiją ir žmonių įstatymais baudžiami, bet taip pat ir vidines nuodėmes, kurios pačios įžeidžia taip pat Dievą ir yra draudžiamos Dievo įstatymo. — Ta praktinė išmintis, kadangi tobulindama žmogų tvarko jo santykius su Dievu, gauna Knygoje Teis y bės vardą

Knygos autorius, girdamas Dievo suteiktą žmonėms išmintį, skelbia taip pat ir paties Dievo išmintį, ir tai ne tik tą, kuri yra jo savybė /Atributas/, bet ir a s m e n i n ė, t y, Dievo Žodį. Nes ne visur tik prosopopėjos keliu jis įveda kalbančią ir veikiančią Dievo Išmintį; kaipuriuose vietose jis moko, kad dieviškoji Išmintis yra Dievo pagimdytas Asmuo /7,25,26/ ir taip tarsi taiso kelią N Testamento mokslui apie Dievo Žodį, amžiną amžinojo Tėvo Sūnų ir tobulą jo paveikslą

4. Turinio atžvilgiu Išminties Knygą galima padalinti į dvi pusi. Pirmoje /1,1 - 9,19/ jos autorius kalba apie išmintį, svarstydamas jos esmę ir jos vaisius: taigi čia jis įrodo, kad išmintis yra tikros laimės šaltinis /1,1-5,25/ ir tikras žmogaus gyvenimo vadas /6,1-9,19/. Antroje knygos pusėje /10,1 - 19,20/ nurodoma nuostabus išminties veikimas kaipuriuose Žydų istorijos atsitikimuose; iš jo gi pasirodo išminties galia ir gelbėti ir bausti /10,1-12,27/; išminties šviesoje paaikšėja stabmeldystės paikumas /13,1-15,19/ ir didžiausis skirtumas, koks yra tarp pagonių ir Viešpaties garbintojų /16,1 - 19,20/

5. Nors kaipuriuose tekstuose Išminties Knyga vadinama Saliamono išmintimi, nors kaipur joje atsiliepiama Saliamono vardu ir nors kaipurie rašytojai laikė ją Saliamono veikalu, bet tikrumoje ji parašyta žymiai vėliau. Su Saliamonu gi ji tiek teturi bendra, kad joje svarstoma ta pati išmintis, apie kurią yra rašęs Saliamonas /ypač Patarlių knygoje/, ir kad Išminties Knygos autorius rasi galėjo pasinaudoti kuriais nors jo laiku dar tebebuvusiais Saliamono raštais

Kad Išminties Knyga ne Saliamono parašyta, apie tai liudija visų pirma jos kalba, kuri buvo ne Ebraiška, bet Graikiška ir tai gana gerai žinoma autoriui, nors ne visai laisva nuo ebraismų. Knygoje matome ne mažą sutrauktų į vieną vietą panašiai skambančių ir vienodas galūnes turinčių Graikiškų žodžių; tai gi negalėjo atsitikti iš netyčių, juogi mažiau, jei knyga būtų buvusi tik versta Graikų kalbon. Sutinkama taip pat daugybė sudėtinių žodžių, kuriuos mėgsta Graikų kalba ir kurių beveik visai negalima išreikšti Ebraiškai. Sakinių sąstatas ir surišimas dažniausiai tikrai graikiški ir beveik visai nesutinkami, sakysim, Aleksandriečių vertime

Neesant jokių tikrų žinių Padavime apie tai, kas buvo Išminties Knygos autorius, iš jos pačios tiek galima numanyti, kad jis turėjo būti Ž y d a s Aleksandrietis, gana gerai apsipažinęs su Graikų raštais, nes kada seką pagonių išsireiškimo būdus ir vartoja jų filosofų pasakymus, iš kitos gi pusės žinovas Mošės Įstatymo, istorinių ir pranašinių Sen Testamento knygų, nuo kurių mokslo jis ne tik nesiskiria, bet kada tobulai ji išreiškia; jis matomai turėjo dažnai skaityti Ebraišką tų knygų tekstą, ar bent Aleksandriečių vertimą, pilną ebraismų, kurių nedidelė dalelė pateko jo paties veikaln

Taip pat iš knygos turinio reikia padaryti išvadas, kad ji parašyta gana vėlai. Jos rašymo metu jau buvo išgalėjęs trečiame amžiuje /pirm Kr/ pradėtas platinti Epikūro mokslas, su kuriuo Išminties Knygos autorius kovoja; buvo jau tuomet ir Aleksandriečių Šv Rašto vertimas, kurs autoriui žinomas. Kadangi Išminties Knygoje yra dar aliuzijų į tautos varginimą ir persekiojimą dėl Įstatymo, niekinamo tų, kurių rankose buvo valdžia; toks gi dalykų stovis galėjo būti Žyduose, kurie gyveno Egipte, viešpataujant Ptolemajui IV Philopatoriui /222 - 205 pirm Kr/, ar Ptolemajui VIII Fiskonui /145-117 pirm Kr/, todėl ir pati Išminties Knyga matomai tuo laiku parašyta

6. Išminties Knygos autorius ne vieną kartą atsiliepia į karalius ir kunigaikščius, kurie jo laiku buvo ne Žydai, bet iš pačios knygos pasirodo, kad ji skiriama visų pirma tikintiems Žydams, nes tik jiems buvo gerai žinomas ir jų pripažintas Mošės Įstatymas, jie tik galėjo suprasti, kas knygoje pasakyta Šaliamono vardu apie išmintį, ir tik Žydai galėjo rasti sau paguodos priminime atsitikimų iš senovės Žydų istorijos. Atsiliepiamas gi į karalius ir kunigaikščius reikia suprasti gal taip pat kaip panašūs dalykai pranašų veikaluose, kurie skirdami juos Žydams paguosti atsiliepia taip pat į svetimas pagonių tautas ir skelbia apie jas ilgų pranašysčių. Gal dar turėta galvoje ir tie Žydai, kurie, pametę savo tikėjimą ir papročius, buvo susidėję su pagonimis ir draug su jais valdė ir slėgė savo tautiečius. — Išminties Knygos autoriaus tikslas buvo paraginti savuosius labiau įieškoti išminties ir būti ištvermingais tikėjime, apsaugoti juos nuo pasidavimo netikėjimui ir stabmeldystei, padrąsinti ir paguosti kentėjimuose, o taip pat sužadinti juose viltį išsilaisvinimo

7. Išminties Knygos Palestinos Žydai nelaikė Šv Rašto dalimi. Taip pat į ją žiūri dabartiniai Žydai ir protestantai; bet į Žydų Aleksandriečių kanoną ji buvo priimta. Apaštalai ją vartojo kaip Šventosios Dvasios įkvėpta veikalą ir savo įsteigtoms Eklesijoms davė ją kartu su kitomis į Graikų kalbą išverstomis Sen Testamento knygomis. Todėl nuo pat pirmųjų katalikų Eklesijos laikų jai buvo ir tebėra pripažįstama ta pati dieviška vertė kaip ir kitoms šventoms ir kanoninėms knygoms

Kad ji buvo žinoma Apaštalams ir ne mažiau kaip kitos Šv Rašto dalys jų vartojama, tai patvirtina daugybė aliuzijų, sutinkamų ypač apaštalų laiškuose. Palyginant tekstus, galima rasti visą eilę išsireiškimų, sakinių ir palyginimų, liudijančių apie Išminties Knygos artimybę su N Testamento raštais. Iš to gi reikia padaryti išvadą, kad ji buvo N Testamento laikoma šventa ir dieviška, nes jei ji būtų buvusi jų akyse tik apokrifas ar šiaip jau pasaulinis veikalas, ji nebūtų radusi sau juose tokios pagarbos, tokio pasisavinimo. Pripažinta Apaštalų Išminties Knyga buvo paduota draug su kitomis Šv Rašto knygomis jų įsteigtoms krikščioniškomis bendruomenėms, ir todėl nuo seniausių laikų šventi Eklesijos Tėvai ir rašytojai vartoja ir mini jos žodžius su lygia pagarba kaip ir kitų šv knygų. Neabejotinų aliuzijų į ją randame jau viename iš seniausių veikalų «Dvylikos Apaštalų moksle» ir Šv Klemenso Rom raštuose. Ji įvardijama tarp šv Knygų Muratorio sąrašė, buvo taip pat seniausiam lotyniškame šv Knygų vertime, Italeje, iš kurios buvo priimta į Vulgatą. Šv Ireniejus, šv Ipolitas, Klemensas Aleks, Origenas, Tertulijonas, šv Kiprijonas, Laktancijus, šv Ambrozijus, šv Augustinas ir kiti pripažino Išminties Knygą įkvėptu raštu. Todėl tai ir katalikų Eklesija, Florencijos, Tridento ir Vatikano susirinkimuose neabejojo savo nutarimais patvirtinti visų amžių tikėjimą apie dievišką Išminties Knygos kilmę



# ISMINTIES KNYGA

1. <sup>1</sup>Mylėkite teisybę, jūs, kurie teisiatė žemę ;  
tegul jūsų mintys apie Viešpatį būna geros,  
ir įieškokite jo neklastingą širdimi.
- <sup>2</sup>Nes jis duodasi randamas tų, kurie jo negundo,  
ir apsieiškia tiems, kurie pasitiki juo.
- <sup>3</sup>Nes iškraipyti protavimai atitolina nuo Dievo,  
o bandoma Visagalybė atstumia bėpročius.
- <sup>4</sup>Nes išmintis neįeina į piktavale sielą  
ir negyvena nuodėmėi pavergtame kūne.

## I. Išmintis savo esme ir vaisiais.

### 1. Išmintis tikros laimės ir nemarumo šaltinis :

#### a. Sąlygos reikiamos išminčiai įsigyti.

1, 1-11. Trumpai paraginęs įieškoti išminties /1,2/, autorius nurodo kai kurias reikiamas jai įsigyti sąlygas ; reikia gi visų pirma vengti iškraipytų minčių, kurios atitolina žmogų nuo Dievo ir išvaro iš jo sielos šv Dvasią /3-5/, taip pat piktų šnekų, kurias visas žino Dievas ir nepalieka be bausmės /6-11/

1. <sup>1</sup>Mylėkite teisybę. Teisybė čia pavadinta dorybė, kuria palaikoma viešoji tvarka, tobulas prisitaikymas sielos prie pažintų Dievo Įstatymo įsakymų. Ji kitu vardu vadinama gyvenimo /praktinė/ išmintis. Tą tai teisybę arba išmintį mylėti autorius pirmais žodžiais ragina savo viengėnius ; liepia mylėti ją viršesne ir tyra meile, kuri pasiremdama pažintu išminties tobulumu ir naudingumu verčia žmogų visu rūpestingumu sau jos įieškoti, kolei dar neturi, o jau įsigytą stropiai sergėti. — *Kurie teisiatė žemę.* Taip vadinami tie, kurie eidami viešas pareigas valdo valstybę. Tačiau nuo mylėjimo teisybės nepašalinami ir kiti žmonės, nes toliau pamokymai duodami visiems, ir jie turi visuotiną vertę. — *Tegul jūsų mintys...* Liepiama mąstyti apie Dievą ne vien šaltu protavimu, bet prisidedant valiai su palankumu ir gera intencija, ir taip pasidaryti sau iš Dievo darbų apsvarstymo tikrą idėją apie jo savybes. — *Neklastinga širdimi.* Reikia rūpintis laimėti sau Dievo pagalbą, jo malonę ir vienybę su juo ; Dievo malonės reikia

įieškoti neklastinga širdimi, t y, tokia, kuri nesiduoda atitraukiama pašaliniais sumanymais nuo savo tikslo, kurioje nėra jokio dvilypumo, apsimetimo, vyliaus. Taip prisirengusios sielos maloningiausiai Dievas neatstums : — *nes jis duodasi randamas... kurie jo negundo.* Dievas gundomas visokiais būdais, bet ypač abejojant apie jo galybę ir gerumą /5 Moš 33,8 ir k/, arba gyvenant bedieviškai /5 Moš 6,16 ; Apd 5,9/. — *Apsieiškia.* Turima čia galvoje vidinis apsieiškimas, taigi toks Dievo pažinimas, kurį jis duoda sieloms dievotai apie jį mąstančioms, ir kurį Kristus Viešpats pažadėjo taip pat Apaštalams ir visiems ištikimiems krikščionims /Jo 14,21/. — *Kurie pasitiki juo.* Gr t ta pati mintis išreikšta neigiamais žodžiais : Ne pasitikintiems juo.

<sup>3</sup>Nes iškraipyti protavimai... Plačiau paaiškinama, ko reikia saugotis, įieškant išminties, vedančios į Dievą. Visų pirma reikia vengti iškraipytų, t y, nedorų protavimų, kurių pavyzdys duodama žem 2,1-20. — *Bandoma Visagalybė...* Dievo galybė, gundoma ir mėginama, atkėrsija už save ; siunčiamomis bausmėmis parodo bėpročiams, t y, bedieviams, kad jų pastangos buvo paikos. — <sup>4</sup>Nes išmintis neįeina... Išmintis, kaip šv Dvasios dovana, padaro, kad mes sprendžiame taip kaip reikia, apie dieviškus dalykus, apie visus gi kitus, taip kaip reikalauja meilė, kuri jungia mus su Dievu. Todėl ta išmintis būna ne be meilės, meilė gi ne be pašvenčiamosios malonės, kuri negali pasilikti kartu su mirtine nuodėme /Tom/. — *Piktavale.* Gr : t

- <sup>5</sup>Nes šventoji drausmės Dvasia bėga nuo klastos,  
ir tolsta nuo beprasmiškų protavimų,  
ir išvaroma užėinant neteisybei.
- <sup>6</sup>Nes Išmintis yra mylinti žmones dvasia  
ir nepalieka nenubauto piktžodžiautojo dėl jo lūpų žodžių.  
Juk Dievas yra jo inkstų liudytojas,  
ir tikras jo širdies tyrinėtojas,  
ir jo liežuvio klausytojas.
- <sup>7</sup>Nes Viešpaties Dvasia pripildo žemės skritulį,  
ir ji, kuri visa draug laiko, žino kiekvieną žodį.
- <sup>8</sup>Todėl kas kalba pikta, negali pasislėpti,  
ir jo neaplenks baudžias teisingumas.
- <sup>9</sup>Nes dėl bedievio sumanymų bus daromas tardymas,  
o gandas apie jo žodžius pasieks Viešpatį,  
kad jo neteisybės būtų nubautos.
- <sup>10</sup>Nes uoli ausis klausosi viso ko,  
ir murmėjimų šnabždesys nepasilieka paslėptas.
- <sup>11</sup>Taigi saugokitės nenaudingo murmėjimo  
ir sulaikykite liežuvį nuo apkalbinėjimo.  
Nes ir slapta kalba nenueis be bausmės;  
o meluojanti burna užmuša sielą.

Dirbančią pikta. — <sup>5</sup>*Nes šventoji... Hagion pneuma* laikada vadinama taip pat sutverta dovana, kuria žmogus padaromas šventas ir sujungiamas su Dievu /plg Ps 50, 13/; bet čia, kaip pasirodo iš konteksto, kalbama apie Šv. Dvasią, trečiąją šv. Trejybės asmenį. Aptarimu *drausmės* nurodoma, kad šv Dvasia yra žmonėms lyg koks auklėtojas, mokąs juos šventų įpročių. Ji su noru gyvena neklastingoje sieloje, bet bėga šalin nuo visokio vyliaus, kuriuo po gerumo priedanga norima apgauti žmones. Ji šalinasi nuo sielos, kuri užsiima neišmintingais, iškraipytais protavimais /gr t/ ir, žmogui nusidedant, išvaroma iš jo sielos ir priverčiama, tarsi pažeminta, pasitraukti.

<sup>6</sup>*Nes. Išmintis bodisi piktų žodžių, kurie yra ženklas sugedusios širdies. — Išmintis yra...* Dvasia, kuri myli žmones, yra kartu išmintis arba yra savo prigimtimi išmintingiausia, taigi negali pasilikti su bedieviais, kurių piktas šnekas žino ir turi jas bausti. — *Jo inkstų liudytojas ir tikras jo širdies...* Į inkstus Žyduose buvo žiūrima kaip į buveinę ir centrą geismų, todėl ir minčių, kurios išreiškiamos žodžiais /Ps 7,20; 15,7; Pat 23,16; Jer 11,20 ir k/. Šv Rašte neretai, kalbant apie Dievo visažinojimą, minima kartu *inkstai* ir *širdis*, kad aiškiau, tarsi dalimis išreikšus, jog Dievas pilniausiai mato

visus ir kiekvieną dalyką, kurį daro siela. Nuo Šv Dvasios niekas nepasislepia; netikėjimo ir nepasitikėjimo mintys jai lygiai girdimos kaip garsūs keiksmiai. Plg Gal 5,22; Jer 17,10. — <sup>7</sup>*Nes Viešpaties...* Dievas visa žino, nes jis visur esąs. — *Dvasia: Šv Dvasia /Atan, Bazil, Kiril Aleks, Orig, Aug, Bonav, Tom/.* — *Žemės skritulį.* Gr t: Gyvenamąją žemę. — *Ji, kuri: Šv Dvasia.* — *Visa draug laiko:* Laiko visa savo būvyje ir neleidžia iširti, ar kam nors iš Dievo sutvertojo pasaulio dingti. — *Kiekvieną žodį:* Supranta visa, ką žmonės kalba. — <sup>8</sup>*Todėl:* Kadangi Šv Dvasia visur yra savo galybe. — *Negali pasislėpti:* Jokiu būdu nepasislėps. — *Baudžias teisingumas:* Viešpaties teisybė, kai ateis valanda bausti. — <sup>10</sup>*Uoli ausis...* Kad dar labiau paaiškėtų, jog joki šneka nepasilieka paslėpta Šv Dvasiai, autorius primena, kad ji labai rūpestingai sergi savo garbę nuo visokio įžeidimo; tuo tikslu jis pasavina Šv Dvasiai uolią ausį, t y, tokią, kokia vyras, nepasitikėdamas savo moters ištikimybės, stengiasi išgirsti visa, ką ji kalba, kad apsaugotų ją nuo pasidavimo suvedžiojimui. Tokia uolia ausimi klausosi Šv Dvasia viso, kas kalbama ir nei tyliausias murmėjimų šnabždesys nepasilieka neišgirstas, nepastebėtas. — <sup>11</sup>*Taigi saugokitės...* Iš to, kas pasakyta augščiau, daroma

- <sup>12</sup>Nejieskokite taip uoliai mirties savo gyvenimo paklydimu ir nesipelnkite sau žuvimo savo rankų darbais.
- <sup>13</sup>Juk Dievas nepadarė mirties ir nesigėri gyvųjų žuvimu.
- <sup>14</sup>Nes jis sutvėrė visa, kad būtų, ir žemės skritulio veisles jis padarė, kad būtų sveikos. Nėra jose naikinančių nuodų, nei mirusiųjų buveinės viešpatavimo žemėje.
- <sup>15</sup>Nes teisybė pasilieka visados ir yra nemari.

išvada ir duodama perspėjimas. — *Nenaudingo*: Kurs dar susilauks kietos bausmės. — *Nuo apkalbinėjimo*: Neteisingų, piktų šnekų prieš Dievą. — *Slapta*: Slapčia, tylomis pasakyta. — *Meluojanti*: Kuri laisva valia kalba melą prieš Dievą ir žeidžia artimą /Aug/. — *Užmuša sielą*. Tas pasakymas dažnai reiškia tą patį, ką ir: Atima gyvybę. Išminties Kn autorius čia tikriausiai turi galvoje ne tik laikiną gyvybę, kuri atimama, mirštant kūniui, bet ir amžiną, laimingą, kuri skirta teisiiesiems /plg žem 3, 1-4; 4-19; 5,16; Rom 5, 12; 6, 21,23; Apr 21,4.8 ir k/

#### b. Kilmė ir priežastys mirties

1,12-2,25. Mirties Dievas pačioje pradžioje nesutvėrė; ji atsirado kaip bausmė nusikaltusiam žmogui; bedieviai jos jį ieškote, jieško savo darbais /1,12-16/. Bedieviai, kuriuos autorius įveda atsiliepiančius ir pareiškiančius savo nuomones, visai neigia žmogaus nemarumą /2,1-5/ ir ta savo nuomone remdamiesi daro pasiketinimą kuo pilniausiai naudotis šio gyvenimo gėriais /2,6-9/, nori slėgti beturtį, visokiais būdais kankinti ir žudyti teisųjį, kurs jiems ir jų pasielgimui nepritaria /2,10-20/. Peikdamas tą bedievių paikumą ir aklumą, autorius sako juos esant pasekėjus piktosios dvasios, per kurią mirtis buvo įvesta į pasaulį /2,21-25/.

<sup>12</sup>Nejieskokite taip uoliai mirties: Lyg kad ji būtų labiau pageidaujamas dalykas kaip gyvybė. — *Gyvenimo paklydimu*. Bedievio gyvenimas, visas panaudotas piktiems darbams, teisingai vadinamas paklydimu; yra tai klaida ne tiek proto, kiek valios, nuklystantis nuo tiesaus kelio ir galų gale sutinkančios mirtį. Plg Pat 8,36; 21-6. — *Nesipelnkite...* Anot Gr t: Netraukite sau. — <sup>13</sup>Juk Dievas... Patvirtindamas savo perspėjimą autorius sako, kad ne Dievas

padaręs, bet bedieviai įvedę ją į pasaulį. Plg žem 2,23,24; Ez 18,31,32. — *Nesigėri...* Džiaugtis galima tik tuo, kas gera; tuo gi kas pikta, nesigėrima, nes jame nėra gerumo. Dievas gi, visokio gerumo priežastis, gėrisi tuo gerumu, ar tikriau sakant savo gerumu, matomu sutvertuose dalykuose. Žmogaus mirtis ne gerumas, bet atėmimas didžiausio gerumo, gyvybės, todėl Dievas negali gėrėtis gyvųjų mirtimi. — <sup>14</sup>Nes jis... Patvirtinama, kad Dievas mirties nepadaręs. Dievas padarė visa, kad būtų, pasilikę ir pasiektę savo tobulumą; per mirtį gi pats žmogus žūna ir naikinama žmogaus prigimtis; taigi Dievas ne tik nepadarė mirties, jis sutvėrė žmogų nemarų. Tačiau to nemarumo negalima išplėsti ant visų sutvėrtų esybių, nes čia kalbama tik apie žmogų. Autorius nori pasakyti, kad Dievas sutvėrė visas esybes, kad jos būtų taip, kaip kiekvienai jų nuosava; taigi žmogui, kad jis sau teisingumu patikrintų nemarumą ir taip išvengtų kūno mirties, kitoms esybėms, kad jos būtų paliktos savo veislėje. — *Ir žemės...* Gr t: Ir pasaulio veislės buvo sveikos. — Ypatinga Dievo geradarybe nebuvo dalyko, kurs būtų galėjęs padaryti žmogui mirtį. — *Veislės*: Visas esybės. — *Nėra jose naikinančių...* Nėra nuodų, kurie neštų sunaikinimą į visus kūrinčius, taip kad Dievo sumanymas visa padaryti gyva būtų nieku paverstas. — *Nei mirusiųjų...* Čia yra gyvenimo karalystė; visa vystosi savo gyvenimo veiklumo įvykdymu, žmogus gi amžinam nemarumui. — <sup>15</sup>Nes teisybė... Tai naujas patvirtinimas, kad Dievas mirties nepadaręs. Gr t ž: *Pasilieka visados ir nėra*. Teisybė čia reiškia visokių dorybių rinkinį, visą dorinį tiesumą arba gyvenimo išmintį; ji yra nemarumo šaltinis /Pat 3,18 ir k/; teisieji tos jiems duo-

<sup>16</sup>Bet bedieviai rankomis ir žodžiais kviečia sau mirtį  
ir, laikydami ją prietele, jie tirpte tirpsta.  
Ir jie daro su ja sutartį,  
nes jie verti būti jos pusėje

2. <sup>1</sup>Nes negerai sau vieni protaudami jie tarė :  
Trumpas ir vargingas mūsų gyvenimo laikas ;  
Nėra žmogaus pabaigoje pagydomo,  
ir nežinoma nė vieno, kurs būtų sugrįžęs iš mirusiųjų buveinės.  
<sup>2</sup>Nes mes esame gimę iš nieko  
ir po to būsime, lyg kad nebūtumėm buvę.  
Kvapas juk mūsų nosyse yra garas,  
ir mintis — žiežirba mūsų širdies plakime.  
<sup>3</sup>Jai užgesus, mūsų kūnas pavirs pelenais,  
ir dvasia išsiskirstys kaip skystas oras.  
Mūsų gyvybė išnyks kaip debesies pėdsaka,  
ir pasileis kaip rūkas, saulės spindulių išvaikomas,  
ir jos karščio nuspaudžiamas žemyn.  
<sup>4</sup>Taip pat mūsų vardas bus su laiku užmirštas  
ir niekas nebeatsimins mūsų darbų.

tos Dievo teisybės galia yra nemarūs. Kaikuriuose Vulg rankraščiuose yra antra eilutės dalis : Injustitia autem mortis acquisitio est, neteisybė gi yra mirties įsigijimas /nuosavybė/. — <sup>16</sup>Bet bedieviai... Ironijos pilnais žodžiais nurodoma, kaip atsiradusi pasaulyje mirtis. Bedieviai patys ją pasišaukė ir įsivedė savo piktais darbais. — *Rankomis, t y, rankų darbais.* — *Laikydami ją prietele.* Plg Pat 8,36. — *Daro su ja sutartį :* Kad ją visuomet su savim turėtų ir jos niekuomet nenustotų. Plg Jėš 28,15. — *Jie verti...* Kadangi jie daro ją tarsi savo gyvenimo pagrindu ir sąlyga, tai jie pelnosi sau amžiną žuvimą

2. <sup>1</sup>Nes : Kad bedieviai verti patekti į mirties valdžią, parodo jų mintys ir darbai. Įkvėptas autorius peikia ir pasmerkia bedievių, net dar nepasakęs jų minčių ir žodžių. — *Trumpas ir vargingas...* Tais žodžiais išreiškta mintis visai teisinga, tik bedieviai toliau daro iš jos netikusią, peiktiną išvadą. Plg 1 Moš 47,9 ir k. — *Nėra žmogaus...* tuo laiku, kada, žiūrint gamtos įstatų, žmogaus laukia mirtis, nebėra nuo jos išsigelbėjimo, nėra vaisto, kuriuo būtų galima ją pašalinti. Ir ta mintis pati savyje yra teisinga. — *Nežinoma nė vieno, kurs...* Nors ir Sen Test laikais buvo prikelto iš numirusiųjų /Elijas, Elisiejus/, tačiau minimų čia bedievių laikais galėjo tikrai tokių prisikėlimų

ir visai nebūti ; bet bedieviai, kalbėdami apie prisikėlimo nebuvimą, nori draug pasakyti, kad jo ir negali būti ; čia jie jau visai klysta. Gr t galima dar taip išversti : Nežinomas tas, kurs grąžina iš mirusiųjų buveinės. — <sup>2</sup>Nes mes... Bedieviai atvirai skelbia, kad visas žmogus kaip kūnu, taip ir siela žūna mirtyje. — *Iš nieko :* Be priežasties, netyčiomis. — *Kvapą juk...* Žmogaus gyvybė, anot bedievių, pasireiškianti kvėpavimu ir mintimis. Kvėpavimas, sako jie, esąs tik garas mūsų nosyse, mintys gi, pasireiškiančios šneka, neesanti iš nieko daugiau kaip tik žiežirba, širdies plakimo padaroma, /arba kaip dabar mūsų laiko materialistai pasakytų, kažikoki smegenų ląstelių vibracija/. Taip aptarę žmogaus gyvybę, bedieviai įrodinėja, kad ji visai pigiai dingstanti mirtyje. — <sup>3</sup>Jai užgesus... Kai ta tariama žiežirba užgesa / t y, kada jau širdis nebeplaka, arba smegenų celės nebevibruoja/, mūsų kūnas pradeda irti ir virsta dulkėmis, ir dvasia /nesiskirianti, bedievių nuomone, nuo kvėpavimo/ kaip skystas oras išsiskirsto į visas puses ir nieko daugiau iš žmogaus nebelineka — *Išnyks kaip debesies pėdsaka.* Debesis išnyksta, nepalikdamas po savęs jokios pėdsakos. — <sup>4</sup>Taip pat mūsų vardas... Gr t šita eil įterpta į 3 e vidurį tuojau po žodžių : *Skystas oras.* — <sup>5</sup>Mūsų laikas... Mūsų gyvenimo laikui pasibaigus.

- <sup>5</sup>Nes mūsų laikas kaip šešėlio perėjimas,  
ir po mūsų galo nėra sugrįžimo :  
užantspauduota, ir niekas nebegrįžta.
- <sup>6</sup>Ateikite tat ir džiaugkimės esamomis gėrybėmis  
ir paskubomis naudokimės sutvertais dalykais, kolei jauni esame.
- <sup>7</sup>Gausiai naudokimės brangiu vynu ir tepalais,  
ir tenepraeina pro mus pavasario žiedas.
- <sup>8</sup>Apsivainikuokime rožėmis, kolei jos nenuvysta ;  
tenebūna nė vienos pievos, per kurią nepereitų mūsų išdykavimas.
- <sup>9</sup>Nė vienam mūsų tenestinga mūsų paleistuvystės ;  
visur palikime linksmybės žymes,  
nes tai mūsų dalis ir mūsų likimas.
- <sup>10</sup>Prievartaukime neturtingą teisųjį, nesigailėkime našlės  
ir negerbkime žilų ilgaamžio senelio plaukų.
- <sup>11</sup>Mūsų stiprybė tebūna teisybės įstatymas,  
nes kas silpna, pasirodo nenaudinga.

taip pat nieko nelieka, kaip kada praeina šešėlis. — *Ir po mūsų galo...* Du kartu nemirštama, ir jei kas yra miręs, tai nebegali sugrįžti. — Taigi, jei mes esame atsiradę be Dievo apvaizdos sumanymo, netyčiomis krūvon susimetus atomams, tai negalima daryti išvados apie neišnyksiantį sielos buvimą ir iš įgimto troškimo laisvės daryti išvadą, kad apvaizda, kuri mus į tą būvį įstatė, ves žmogų ir į jam prideramą vystymąsi ir laimę. Akių pažvelgimas toliau rodo, kad po mirties nebegalima matyti nieko iš sielos. Patyrimas moko, kad niekas nesugrįžo iš mirusiųjų karalystės. Taigi galų gale taip pat aišku, kad mintijimas yra tik grynai fizinis pasireiškimas, taip pat širdies padaromas, kaip žiežirba akmens skėlimu padaryta, ir kvėpavimas yra tik garas. Paviršutinis tyrinėjimas gyvybės duoda bedieviams medžiagos jų vidi- niam širdies piktumui pagražinti, ir taip jie lyg kad apdengia savo pikta gyvenimą protingumo ir tikslingumo skraiste

<sup>6</sup>*Tat* : Kadangi iš mūsų gyvenimo ir iš mūsų pačių neliks nieko. Taip bedieviai daro išvadas iš savo nuomonių ir vieni kitus ragina naudotis gyvenimu. — *Esamomis gėrybėmis* : Ne dvasinėmis ir amžinomis, kurių jieško dievobaimingieji, nes tokių bedieviai visai nepripažįsta, bet to- mis, kurias galima pasiekti kūno jaus- mais, matyti akimis, čiupinėti ran- komis, ištirti gomuriu. — *Paskubo- mis*. Karštai, pilnai pasiduodami. — *Kolei jauni esame* : Lyg kad dar te- bebūtumėm jauni. Plg Jėš 22,13 ; 56,

12. — *Gausiai naudokimės...* Ger- kime daug brangaus vyno ir gausiai išsitepkime kvepiančiais tepalais. — — *Rožėmis*. Anot Gr t : Rožių pum- purais, t y, ką tik pradedančiomis žydėti rožėmis. Graikai ir Romėnai mėgdavo puošti pokyliuose vaini- kais. Tą paprotį matomai buvo pa- sisavinę ir kaikurie Žydai. — *Tene- būna nė vienos pievos...* Nesitenkin- dami rožių vainikais, jie nori surinkti sau iš visų pievų kas tik gražu ir ma- lonu, savo paleistuvystei patenkinti. Dabart Gr t šitos eil dalies nėra. — *Visur palikime...* Taip raginama vie- šai pasiduoti išdykavimui ir paleistu- vingam gyvenimui

<sup>10</sup>*Prievartaukime...* Netikėjimui ne- gana ištvirtusio gyvenimo ; su juo kartu eina neteisingas pasielgimas su artimais, žiaurumas. Jausminių džiaugsmų pilnybės pakanka tik ne- daugeliui, ir kai tik žmogaus « aš » pasidaro visų jo pastangų vidurys, tai artimo tik tiek težiūrima, kiek jis toms pastangoms praverčia. Tik kas artime mato to paties dangiško Tėvo vaiką ir randa didžiausią laimę atgamtinėse gėrybėse, tas gali būti pilnai teisingas artimui. — *Neturtin- ga... našlės...* Bedieviai drąsesni žo- džiais kaip darbais. Jie puola ypač silpnus, kurie negali gintis, pasiprie- šinti prievartai. — *Teisųjį* : Kurs vadinamas teisiu. <sup>11</sup>*Mūsų stiprybė...* Jei kas klaustų bedievių, kuriomis teisėmis jie tai daro, kas pasakyta 10 e, jie atsako : stipresniojo teisė- mis, — kaip laukiniai žvėrys. Iš to, kad silpnas negali gintis nuo galin- gesniųjų prievartos, eina, kad jam

- <sup>12</sup>Patykokime tat teisiojo, nes jis mums nenaudingas ir priešinasi mūsų darbams.  
Jis išmetinėja mums nuodėmes prieš Įstatymą ir kaltina mus dėl nusidėjimų prieš mūsų išauklėjimą.
- <sup>13</sup>Jis sakosi turįs pažinimą Dievo ir vadina save Dievo sūnumi.
- <sup>14</sup>Jis pasidarė mums viešas minčių kaltintojas.
- <sup>15</sup>Mums sunku net žiūrėti į jį, nes jo gyvenimas nepanašus į kitų, ir jo takai visai kitokie.
- <sup>16</sup>Jis laiko mus lyg netikrais pinigais, vengia mūsų kelių kaip nešvarumo ; jis labiau vertina teisiųjų galą ir giriasi tėvą turįs Dievą.

neturi būti vietos šiame pasaulyje. — *Pasirodo*. Anot Gr t : esant įrodymams. — <sup>12</sup>*Patykokime...* Čia prasideda straipsnis taip panašus į Evangelijos žodžius apie Jėzaus Kristaus kančią, kad kone visi aiškintojai, kurie laiko Išminties knygą Dievo įkvėptu veikalu, mato juose tikrą pranašystę apie Mesiją. Daugelis jų aiškina tą vietą žodine prasme apie Kristų ir Žydų padarytą sutartį jį nužudyti. Kiti supranta žodžius apie Kristų tik dvasine prasme, žodine gi apie bedievių persekiojamą Izraelio tautą. Kiti dar sako, kad visa, kas čia pasakyta, tinka, tiesa, visiems teisiesiems, bet pilnai ir tobulai reikia suprasti tik apie teisiųjų teisiausį, apie Jėzų Kristų, Žydų pasmerkta mirti. — *Nenaudingas*. Geriau : Nepatogus, įkyrus. Kodėl gi jis nepatogus, tuojau paaiškinama : *Jis priešinasi mūsų darbams*. — *Nuodėmės prieš Įstatymą* : Peržengimus Mošės įstatymo. Taigi bedieviai, kurie čia išreiškia didžiausios neapykantos jausmus teisiamam, buvo Žydai. Plg 1 Mak 1 ; 2 Mak 4. — *Dėl nusidėjimų prieš mūsų išauklėjimą* : Kurį buvo gavę, tie atpuolėliai Žydai savo jaunystėje, šventus pamokymus, kokių jie tuomet buvo gavę, kuriuos dabar pamina po kojomis. Neapykantos teisiamam priešastys čia pasakomos laipsniuojant : Teisusis visai nepadeda, nenaudingas bedieviams jų išdykime, dargi jis yra jiems tame dalyke kliūtis, jo manymas ir jo esmė priešinasi jų pasielgimui, jo žodžiai tai išmetinėjamai jiems jų nusikaltimų, jis skelbia, kad jie gyvena paleistuvingai /ne taip kaip reikalauja jų religinis išauklėjimas/. — <sup>13</sup>*Jis sakosi* : Tvirtina su

pasitikėjimu. Anot Gr t : Garsiai ir išskilmingai skelbia. — *Pažinimą Dievo* : Kaip reikia į Dievą tikėti, jį garbinti ir jam tarnauti. — *Dievo sūnumi*. Teisusis tvirtina, kad Dievas jį laiko savo vaiku ir jį myli. Gr *paida Kyriou* gal nurodoma, kad čia kalbama apie Mesiją, kurs buvo vadinamas panašiu Ebr išsireiškimu : Ebed Jahve, Viešpaties tarnas. — <sup>14</sup>*Viešas mūsų minčių kaltintojas*. Bedieviai pyksta, nes jaučia, kad pats teisiojo buvimas yra tikras pasmerkimas jų nedorumo ; palygindami jo gyvenimą ir pasielgimo būdą su savo įpročiais, jie negali nerausti. Teisusis su nemažesne reikšme pasmerkia bedievius tylėdamas, kaip kad garsiai kalbėtų. — <sup>15</sup>*Jo takai visai kitokie* : Jo religinės pažiūros ir jo pasielgimo būdas visai kitoks. Plg Apd 24,4. — <sup>16</sup>*Lyg netikrais pinigais*. Gr *ἡ ἀβυσσος* sakoma apie nauges, nuo kurių dar neatskirta visokių priedų, todėl reiškia netikrą naugę. Taigi čia bedieviai dejuoja, kad teisusis juos laikas tarsi netikrais savo tautos vaikais, t y, Žyda is atpuolėliais. — *Kaip nešvarumo* : Kaip dalyko, kurs Mošės įstatymo nutarimu sutepdavo žmogų. — *Labiau vertina teisiųjų galą...* Tikros laimės jis laukia po mirties ir tai dėl to, kad jis giriasi Dievu kaip savo tėvu. Tokios laimės bedieviai negali pripažinti, nes jie sau įkalbėjo, būk visas žmogus žūnas mirtyje, ir todėl jie pyksta ant teisiojo, kurs savo mokslu patvirtina tos laimės buvimą. Pastebėtina, kad bedieviai čia jau antrą kartą /žr 13 e/ kaltina teisiųjų, jog jis giriasi tėvą turįs Dievą. — <sup>17</sup>*Taigi* : Kadangi teisusis skelbia teisiųjų galą

- <sup>17</sup>Taigi pasižiūrėkime, ar jo žodžiai tiesa ;  
išmėginkime, kas jam atsitiks,  
ir žinosime, koks bus jo galas.
- <sup>18</sup>Nes jei jis tikras Dievo sūnus, tasai apgins jį  
ir išlaisvins jį iš priešininkų rankų.
- <sup>19</sup>Išbandykime jį prievarta ir kankinimu,  
kad pažintumėme jo pasidavimą  
ir išmėgintumėme jo kantrumą.
- <sup>20</sup>Pasmerkime jį mirti bjauriausia mirtimi,  
nes jam būsianti suteikta pagalba, kaip jis yra sakęs.
- <sup>21</sup>Jie taip protauja, bet jie klysta,  
nes juos apakina jų piktumas.
- <sup>22</sup>Jie nežino Dievo paslapčių,  
nesitiki teisybės užmokesčio  
ir nebrangina šventųjų sielų garbės.
- <sup>23</sup>Nes Dievas sutvėrė žmogų, kad būtų nemirštamasis,  
ir padarė jį pagal savo panašumo paveikslą.
- <sup>24</sup>Bet velnio pavydu mirtis įėjo į pasaulį,
- <sup>25</sup>Jį gi sekioja tie, kurie yra jo šalininkai

esant laimingą ir giriasi tėvą turįs Dievą. — *Ar jo žodžiai tiesa*: Ar jo galas laimingas, ar yra Dievas jį ginąs tėvas. — *Išmėginkime...* Vulg išreiškta dviem sakiniiais, kas Gr vienu: ištirkime, kas jam atsitiks gale /mirtyje/. — <sup>18</sup>*Nes jei jis tikras...* Anot Gr t: Nes jei teisusis Dievo sūnus. Plg Mt 27, 40-43; Ps 21, 9; Jer 11, 19. <sup>19</sup>*Pasidavimą*: Dievui, ir jo pagarbos pilną tikėjimą; amžinojo gyvenimo užmokestį. Gr t: Romumą /lėtumą/. — *Kantrumą*: ištvermę kentėjimų pakėlime. — <sup>20</sup>*Nes jam būsianti suteikta pagalba...* Nes Dievas aplankys jį, suteikdamas jam pagalbos, taip kaip teisusis yra gyresis. Taip bedieviai vėl su pasityčiojimu primena nekartą teisiojo išreikštą pasitikėjimą Dievo pagalba. Plg Mt 27, 39-43

<sup>21</sup>*Taip*: Kaip pasakyta aug, pradedant nuo pirmos eil. — *Nes juos...* Toki yra jų žalingo paklydimo priežastis. Plg Rom 1, 18.32. — <sup>22</sup>*Jie nežino*. Kalti jie patys, nes patys save apakino. — *Dievo paslapčių*: Dievo sumanymų, kurių laikydamos jis nuostabia apvaizda čia žemėje visokiomis nelaimėmis ir vargais rengia ir veda teisiuosius į laimingą nemirštamą gyvenimą. — *Teisybės*: Švento gyvenimo. — *Garbės*: Garbingo užmokesčio. — <sup>23</sup>*Nemirštamasis*. Tuo žodžiu paprastai /plg žem 6, 19.20; Rom 2, 7; 2 Tim 1, 16/ vadinama amžinas gyvenimas ir tai laimingas, kurį teisieji turės pas Dievą.

— *Savo panašumo paveikslą*: Vulg labiau laikosi Pradžios Kn žodžių, kuriuos čia daroma aliuzija /žr 1 Moš 1, 27; 5, 1/, ne kaip originalinio teksto, kuriame pasakyta: Savos esmės /*idiotetos*, *proprietatis*, i e, *suae naturae*/ paveikslą. Ta aplinkybė, kad žmogus padarytas pagal Dievo paveikslą, yra jo laimingo nemirštamumo priežastis; nors kiekvienas žmogus panašus į Dievą savo protu ir gali pažinti jį bei mylėti, tačiau tik teisusis ištikrųjų jį pažįsta ir myli, nors dar netobulai. Tas pažinimas ir meilė bus tobuli danguje; tam Dievas yra žmogų paskyręs /Tom/. — <sup>24</sup>*Velnio pavydu*: Kurs pavydėjo garbės, gaunamos iš žmonių, žmonėms jų nemirštamumo /siela ir kūnu/ ir tos vietos, kurią jie turėjo gauti amžinybėje. Paminėjimu velnio pavydo daroma aliuzija į žmogaus nuopolinio istoriją, 1 Moš 3. — <sup>25</sup>*Jį gi sekioja*: Sekiodami piktąją dvasią, kurios pavydu mirtis įėjo į pasaulį, bedieviai rengia sau amžiną mirtį. Bet Gr t: Mėgina ją /mirtį/ ar: Patiria ją. Taigi autorius sako, kad bedieviai savo patyrimu pažins, ką jiems yra prirengusi piktoji dvasia, t y, mirtį, kuri jiems atneš amžinų kančių. — *Kurie yra jo šalininkai*: Kurie yra jam lyg kad pasidavę nuosavybėn.

c. Teisieji ir bedieviai šiame gyvenime

3, 1-4, 20. Teisiuosius reikia laikyti laimingais, nors jie kenčia daug vargų

3. <sup>1</sup>Bet teisiųjų sielos Dievo rankoje,  
ir jų neliečia mirties kankinimas.  
<sup>2</sup>Neišmintingųjų akims jie rodosi mirštą,  
ir jų išėjimas laikomas nelaime,  
<sup>3</sup>Ir jų atsiskyrimas nuo mūsų sunaikinimu,  
tuo tarpu kad jie yra ramybėje.  
<sup>4</sup>Ir nors jie žmonių akyse kentėjo kančias,  
tačiau jų viltis pilna nemarumo.  
<sup>5</sup>Jie buvo truputį varginti, bet jiems buvo suteikta daug gerumo,  
nes Dievas mėgino juos ir rado juos vertus savęs.  
<sup>6</sup>Jis ištyrė juos kaip auksą krosnyje  
ir priėmė juos kaip deginamąją auką ;  
savo laiku jis aplankys juos.  
<sup>7</sup>Teisieji žibės ir plis kaip kibirkštys nendryne.  
<sup>8</sup>Jie teis pagonis ir viešpataus tautoms,  
ir Viešpats bus jų karalius per amžius.  
<sup>9</sup>Kurie pasitiki juomi, supras tiesą,  
ir ištikimieji meilėje laikysis jojo,  
nes dovana ir ramybė suteikiama jo išrinktiesiems.  
<sup>10</sup>Bedieviai gi bus nubausti, žiūrint jų minčių,  
dėl to kad jie nieku laikė teisųjį  
ir pasitraukė nuo Viešpaties.

iš nusidėjėlių, nes jų mirtis yra tik perėjimas į laimingą gyvenimą /3, 1-9/; bedieviai nelaimingi /3, 10, 11/, nes jau šiame gyvenime jie turi kentėti bausmę, kadangi jų darbai neveda vaisių ir jų šeima prakeikta, tuo tarpu kad dievobaimingieji, nors jei ir neturėtų palikuonių, laimingi ir turi daug vaisių /3, 12-4, 6/; nors kaikurie iš teisiųjų miršta jauni tebebūdami, bet ta jų mirtis palaiminta, nusidėjėlių gi mirtis, priešingai, visais atžvilgiais nelaiminga /4, 7-20/.

3. <sup>1</sup>Dievo rankoje: Ant jų ištiesta tėviška ir visagalinti Viešpaties globa, kaip šiame gyvenime, taip ir po mirties. — *Mirties kankinimas*: Toks kankinimas, kurs neša mirtį; bet Gr t ž *mirties* visai nėra. Bedieviai, persekiodami ir kankindami teisiuosius, vargina jų kūną, bet negali pasiekti sielos. Kankinimas gali čia reikšti pragarą kančias; jos taip pat visai neliečia teisiųjų. — <sup>2</sup>*Mirštą*: Rodosi žūsią kūnu ir siela, bet tik neišmintingiesiems bedieviams. — *Išėjimas*: iš šio pasaulio, mirtis. — <sup>3</sup>*Ramybėje*: Laimėje. Nors amžinoji laimė gali būti taip vadinama kiekvienam teisajam, bet ypač teisingai taip yra vadinama kentėtojų (martirų) laimė. Eklesijos maldose šitie žodžiai ypatingu būdu apie juos sakomi. — <sup>4</sup>*Ir nors*: Anot Gr t: Nes jei jie žmonių

akivaizdoje ir būtų plakami... — *Pilna nemarumo*: Jie tikisi sau tik nemarumo ir netrokšta jokio kito gerumo. — <sup>5</sup>*Jie buvo...* 5 ir 6 e nurodoma, koks yra tikslas nelaimių, kurias kenčia teisieji. Dievas nori juos išauklėti /kad pasidarytų šventi, išmėginti, apvalyti, duoti jiems progos visai pasiaukoti Dievui, tos aukos priėmimu juos gausiai apdovanoti. — *Varginti*. Gr t: /Kietoje kentėjimų mokykloje/ auklėti. — <sup>6</sup>*Savo laiku jis aplankys*: Aplankys savo malone ir meile. Taigi jiems bus duota atsi-lyginimo. Gr t šitais žodžiais prasi-dėda 7 e: Ir jų aplankymo metu jie žibės ir kaip kibirkštys skrajos šiauduose. — Maloningo aplankymo metas tai užmokesčio suteikimas po mirties. — <sup>8</sup>*Jie teis...* Vyriausis teisėjas, Dievas, dalinsis su jais savo viešpatavimu /plg 1 Kor 6, 1... Mt 19, 28; 25, 34/. — <sup>9</sup>*Kurie pasitiki*. Gr t: Kurie pasitikėjo. — *Tiesą*: Vyriausiąją tiesą, kuria yra Dievas. — *Ištikimieji meilėje laikysis jojo*. Gr t: Ištikimieji pasiliks pas Dievą meilėje, t y, sujungti su juo meile gyvens per amžius. — *Dovana ir ramybė*: Gr t: malonė ir pasigailėjimas.

<sup>10</sup>*Bedieviai*: Žydai atskalūnai, kuriuos autorius visų pirma turi galvoje. — *Žiūrint jų minčių*: Dėl piktų jų sumanymų ir darbų. — *Teisųjį*:



- <sup>11</sup>Nes kas atstumia išmintį ir drausmę, tas nelaimingas ;  
 tokių viltis tuščia, jų vargai be vaisiaus  
 ir jų darbai nenaudingi.
- <sup>12</sup>Jų moterys paikos, ir jų vaikai nedoriausi.
- <sup>13</sup>Prakeikta jų giminė ;  
 nes laiminga yra nevaisinga ir nesutepta,  
 kuri nepažino moterystės patalo su nuodėme ;  
 ji gaus vaisiaus aplankyme šventųjų sielų ;
- <sup>14</sup>Laimingas ir bevaikis, kurs nepadarė neteisybės savo rankomis  
 ir nemanė prieš Dievą pikčiausių dalykų,  
 nes jam bus duota rinktinė ištikimybės dovana  
 ir maloniausi dalis Viešpaties šventnamyje.
- <sup>15</sup>Nes gerų darbų vaisius šlovingas  
 ir išminties šaknis nemiršta.
- <sup>16</sup>Svetmoterių gi vaikai netarps,  
 ir palikuonys iš neteisingo patalo bus sunaikinti.
- <sup>17</sup>Nors ilgai gyventų, jie bus palaikyti nieku,  
 ir jų giliausi senatvė nesusilauks pagarbos.
- <sup>18</sup>Jei mirtų anksčiau, jie neturi vilties,  
 nė paguodos pažinimo dieną.
- <sup>19</sup>Nes neteisingos giminės galas nelaimingas
4. <sup>10</sup>O, kaip gi nesutepta giminė su skaistumu!  
 Nes jos atsiminimas nemarus,  
 ir ji žinoma ir pas Dievą ir pas žmones.

Teisiuosius. — <sup>11</sup>*Išmintį* : Tą dorybę, kuria padaroma, kad žmogus laikosi paskutinio savo tikslu, Dievo. — *Drausmę* : Mokymą sujungtą su baudimu, kuriais Dievas veda žmogų kaip tėvas sūnų į tobulumą. — *Nelaimingas* : nes negalima atitolti nuo Dievo, neatitolstant taip pat nuo tikros laimės. — *Tuščia* : Nes šio pasaulio dalykai, kurių jie jieško, neduoda tikros laimės, kitame gi pasaulyje jie jos negali laukti.

<sup>12</sup>*Paikos*. Turima galvoje moterys, neištikimos savo vyrams, svetmoterės. — *Vaikai*... Juos pagadina netikęs auklėjimas, negeras tėvų pavyzdys. Taigi bedieviai neturi laimingo šeimyninio gyvenimo, kurs yra pirma žemiškos laimės sąlyga. — <sup>13</sup>*Giminė* : Palikuonys. — *Nes laiminga*... Laimingesni už bedievius nevaisingosios ir bevaikiai, nes nors jiems neskirta gausingos šeimos laimės, nors todėl jiems net tenka kentėti šiek tiek paniekinimo /5 Moš 23,1/, bet kitame gyvenime, jei jie ištikimi Dievui, jie gaus gražaus užmokesčio. — *Kuri nepažino*... Nenusikalto moterystės pareigoms. — *Aplankyme šventųjų* : Kuomet Dievas duos amžinąjį užmokestį. Gr t nėra

ž *šventųjų*. — <sup>14</sup>*Bevaikis* : Eunukas, žmogus prigimtimi nevaisingas. — *Nepadarė* : Nenusidėjo Dievui nei darbais, nei mintimis, buvo visame jam ištikimas. — *Rinktinė ištikimybės*... Amžinas užmokestis su ypatingu atsižvelgimu į jo bevaikystę. — *Viešpaties šventnamyje* : Danguje. Mošės įstatymu romytiniais buvo uždrausta eiti į šventyklą ; geresnė dalis jų laukė amžinoje Viešpaties šventovėje /plg Ješ 56,3.../. Pažadėjimas, de abejo, tinka ir tiems, apie kuriuos kalba Išganytojas Mt 19 sk. — <sup>15</sup>*Vaisius šlovingas*. Kūno vaisiaus, palikuonių, jis neturi, bet iš jo dievobaimingų jausmų /išminties/ šaknies ir iš gerų darbų liemens, išauga gražiausis vaisius. — *Nemiršta*. Tikriau : Stipri ir pastovi. — <sup>16</sup>*Netarps* : Nei šiame, nei kitame gyvenime nepasieks savo tikslo ir tobulumo, bet pasiliks visuomet nelaimingi. — <sup>17</sup>*Nors ilgai*... Plg žem 4,8. — <sup>18</sup>*Vilties* : Gauti dangų. — *Pažinimo* : teismo

4. <sup>10</sup>*O, kaip gi*... Gr t : Geresnė bevaikystė sujungta su dorybe. — Naujas pagyrimas nekalto gyvenimo. Žr aug 3,13.14. — *Nes jo atsiminimas*... Gr t : Nes yra nemarumo jo

- <sup>2</sup>Kai ji čia yra, žmonės ją sekioja ;  
trokšta jos, kai ji pasitraukia ;  
ir apvainikuota triumfuoja per amžius,  
laimėjus nesuteptų kovų užmokestį.
- <sup>3</sup>Gausinga gi bedievių daugybė netarpsta,  
ir netikros atžalos neįleidžia gilių šaknų,  
ir negauna tvirto pagrindo.
- <sup>4</sup>Ir nors kurį laiką išleidžia žaliuojančių šaknų,  
tačiau silpnai stovėdami jie vėjo kratomi  
ir audrų smarkumo išraunami.
- <sup>5</sup>Nes jų šakos nulaužiamos dar neužaugusios ;  
jų vaisiai nenaudingi : aitrūs valgyti ir niekam netinka.
- <sup>6</sup>Nes iš neteisėto miego gimę vaikai  
būna liudytojai nedorumo prieš gimdytojus jų tardyme.
- <sup>7</sup>Teisusis gi, jei būtų pirm laiko mirties užkluptas, bus poilsyje ;
- <sup>8</sup>Nes pagarbos verta senatvė ne ta, kuri ilga,  
ir ji nematuojama metų skaičiumi,  
bet žmogaus išmonė yra jam žili plaukai ;
- <sup>9</sup>ir nesuteptas gyvenimas, tai jo senatvės amžius.
- <sup>10</sup>Kadangi jis patiko Dievui, buvo mylimas,  
ir kadangi gyveno tarp nusidėjėlių, jis buvo atimtas.
- <sup>11</sup>Jis buvo pagrobtas, kad piktybė nepakeistų jo išmanymo  
ir kad klasta nesuklaidintų jo sielos.

atminime. — Prasmė ta pati. — *Ji žinoma* : maloningai pripažįstama, giriamą ir gauna užmokesčio. — *2Pasitraukia* : Persiskiria su šiuo pasauliu. — *Ir apvainikuota* : Danguje. — *Per amžius*. Gr t : Amžinybėje. — *Nesuteptų kovų*. Mūsų gyvenimas dažnai palyginamas /ypač šv Povilo/ su kova ar bėgimu į tikslą, ir amžinas išganymas su vainiku, kurį gaudavo nugalėtojas. — *3Daugybė* : Palikuonys, gimę iš svetmoteriaujančių. — *Ir netikros atžalos...* Geriau Gr t : Ir /gausinga bedievių daugybė, kaip atsiradusi/ iš netikrų atžalų, neturės gilios šaknies ir neprirengs sau pastovios vietos. — Kaip iš netikrų atžalų negalima laukti naudingų, bet tik iki laikui pasiliekančių lapų ir daugiausia nepribrestančių vaisių, taip ir iš nuodėmingų gimdytojų tik netobulų vaikų. — *4Jis neteisėto miego* : Sugulimo, taigi iš svetmoterystės. — *Jų tardyme* : Kuomet Viešpats paskutiniame teisme tardys tą piktą giminę, gimdytojus kartu su jų vaikais

*7Teisusis gi...* Kad bedieviai nesakytų, jog jų mirtis be laiko nesanti bausmė, nes taip pat miršta ir kaikurie teisieji, autorius plačiau svarsto tokią teisųjų mirtį ir įrodo ją esant laimingą, nes teisusis miršta

ne be vilties, nors ir pirm laiko ; jis perkeliamas iš kentėjimų į džiaugsmą /7 e/ ; jis pasitraukia ne nepabaigtas, kaip kad bedieviai, jo dorybė pavaduoja jam pabaigtą, garbės pilną senatvę /8,9 e/ ; Dievas jį atėmė iš šio pasaulio ne bausdamas kaip bedievių, bet turėdamas jame pasimėgimo /10 e/ ; jis pagrobtas į savo amžinąjį išganymą, kad jo nesuveidžiotų piktųjų viliojimais /11-13 e/ ; jis mirė, trumpu laiku pasiekęs savo tikslą, tuo tarpu kad bedieviams nieko nepadeda ir gili senatvė ; taigi savo trumpu gyvenimu jis daro gėdos žilai anų senatvei /16 e/. — *8Bet žmogaus išmonė...* Juo daugiau turi žmogus išminties, juo jis senesnis. — *9Ir nesuteptas...* Kieno gyvenimas buvo nesuteptas, tas pasiekė savo paskyrimo tiklą, kaip senis gyvenimo gale. — *10Patiko Dievui*. Savo gyvenimu ir veikimu jis pasidarė patinkas Dievui. — *Gyveno tarp nusidėjėlių* : Todėl buvo nuolatiniaiame pavojuje. — *11Kad piktybė...* Taigi Dievas žino ir tokiuos ateities dalykus, kurie tikrumoje neišvyksta, bet tam tikrose sąlygose galėtų įvykti /plg 1 Kar 23,12 ; Mt 11,21 ; 24,22/. Bet kodėl Dievas nepalieka to teisiojo pasaulyje ir negina jo taip, kad jis nepasiduotų

- <sup>12</sup>Nes sugedimo žavėjimas padaro gerus dalykus tamsius,  
ir geidulio nepastovumas iškreipia dvasią be piktybės.
- <sup>13</sup>Trumpu laiku pasiekęs tobulumo, jis pasiekė daug metų.
- <sup>14</sup>Nes jo siela patiko Dievui;  
todėl jis skubėjo išvesti jį iš neteisrybių vidurio.  
Tautos tai mate ir nesuprato,  
ir neėmė sau į širdis,
- <sup>15</sup>kad Dievo malonė ir pasigailejimas suteikiama šventiesiems,  
ir maloningas apsilankymas išrinktiesiems.
- <sup>16</sup>Bet miręs teisusis pasmerkia dar tebegyvenančius bedievių,  
ir jo anksti baigta jaunystė — ilgą neteisiojo gyvenimą.
- <sup>17</sup>Nes jie mato išmintingojo galą  
ir nesupranta, kokių sumanymų turėjo apie jį Dievas,  
ir kodėl Viešpats pastatė jį į saugią vietą.
- <sup>18</sup>Jie mato ir niekina jį,  
juos gi išjuoks Viešpats.
- <sup>19</sup>Po to jie žlugs be pagarbos  
ir bus per amžius sugėdinime tarp numirėlių;  
nes jis perplės tuos puikiuosius ir privers juos tylėti;  
jis sukrės juos iš pamatų  
ir jie pateks į didžiausią liūdnumą;  
jie vaitos, ir jų atsiminimas žus.
- <sup>20</sup>Jie ateis savo nuodėmių apyskaitos išgąsdinti,  
ir jų piktadarybės bus jų kaltintojos, kurios prieš juos stos

suvedžiojimams? Kodėl jis ne kiekvieną teisųjį atima iš pavojaus ir kodėl jis leidžia kaikiuriems nupulti? Dievo teismai begalo teisingi, atsako šv Aug, bet neištiriami. — <sup>12</sup>Nes sugedimo... Žemiškuose dalykuose yra kažikokio žavumo, kurs lyg kad žavi žmogų ir traukia jį į save ir draug meta šešėlį ant dorybės gražumo. — *Geidulio nepastovumas*. Geidulys pavadinta čia nepastoviu, nes jis nuolat puldinėja nuo vieno žemiško dalyko į kitą. — *Be piktybės*: Nekaltą, neklastingą. — <sup>13</sup>Trumpu laiku... Jis sau iškovojo dorybės tikslą, nesuteptą gyvenimą ir draug amžinąją laimę, taigi jis, nors jaunas metais, tiek padarė, kiek kiti ilgai gyvendami. — <sup>14</sup>Tautos. Nežinančiomis Dievo tautomis čia pavadinta apskritai piktieji. — <sup>15</sup>Kad Dievo malonė... Teisiojo mirtis yra jau malonė; bet dar pilniau pasireikš maloningas Dievo pasigailejimas po mirties. — <sup>16</sup>Miręs teisusis... Bedieviai, kurie tyčiojasi iš teisiojo dėl jo kentėjimo ir mirties be laiko, sugėdinami jo trumpu gyvenimu, nes jis jame pasiekė tobulumo, jie gi, nors ilgai gyvena, savo tikslo nepasiekia. — <sup>17</sup>Pastatė jį į saugią vietą: Į vietą, kurioje

jam nebėra jokio pavojaus. Plg aug 11,12 e. — <sup>18</sup>Niekina jį: Tarsi jo dievobaimingas gyvenimas jam būtų buvęs visai nenaudingas. — *Išjuoks*: Teisme. Plg Ps 2,4 ir k. — <sup>19</sup>Po to: Pasibaigus šiam gyvenimui, po to kai jie paniekino dievobaiminguosius. — *Jie žlugs*... Gr t galima taip išversti: Jie bus bjaurus lavonas /plg Ješ 14,19/ ir pasityčiojimas /sugėdinimo dalykas/ tarp mirusiųjų per amžinybę; nes jis /Dievas/ ūmiai nublokš juos be žado ir sukrės juos iš pamatų, ir jie bus visiškai sunaikinti, ir bus skausme, ir jų atsiminimas dings. — <sup>20</sup>Jie ateis... Plg žem 17,10; Rom 2,15. — *Nuodėmių apyskaitos*. Bedieviai, sąžinei diktuojant, surinks krūvon savo atmintyje visus savo praeitojo gyvenimo nusikaltimus, taipgi atsitiks, kad jie bus labai išgąsdinti ir jausis begalo sugėdinti. — *Bus jų kaltintojos*... Gr t: Įrodys jų akyse juos esant kaltus

*d. Nevienoks teisųjų ir piktųjų likimas kitame gyvenime*

5,1-24. Mirusiųjų teisųjų likimas bus garbingas, baisus gi likimas nusidėjėlių, kurie turi išpažinti, kad jų nuomonės apie teisųjų gyvenimą, lygiai kaip ir apie žmonių

5. <sup>1</sup>Tuomet teisieji stovės su didele ištverme prieš tuos, kurie yra juos varginę ir kurie yra atėmę jų darbų vaisius.
- <sup>2</sup>Tai matydami, anie nusigąs baisiu išgąsčiu ir stebėsis netikėto išgelbėjimo ūmumu.
- <sup>3</sup>Jie sakys sau vieni, gailėdamies ir dvasios suspaudime vaitodami: Tai tie, kuriuos mes kitados laikėme pajauoka ir pasityčiojimo dalyku. <sup>4</sup>Neišmanėliai! Mes laikėme jų gyvenimą beprotybe ir jų galą negarbe.
- <sup>5</sup>Štai, kaip jie paskaityti tarp Dievo vaikų ir jų dalia tarp šventųjų.
- <sup>6</sup>Taigi, mes išklydome iš tiesos kelio, mums nešvietė teisybės šviesa ir pažinimo saulė mums neužtekėjo.
- <sup>7</sup>Mes pavargome neteisybės ir prapulties kelyje ir vaikščiojome sunkiais keliais, Viešpaties gi kelio nežinojome.
- <sup>8</sup>Ką mums padėjo puikybė? Ar ką mums atnešė pasididžiavimas turtais?
- <sup>9</sup>Visa tai praėjo kaip šešėlis, kaip bėgas pro šalį žinnešys,

dalykų vertę, buvo klaida /1-15/. Toliau autorius, trumpai paminėjęs garbingą laimę, kuria dievobaiminieji džiaugsis kitame gyvenime /16. 17/, aprašo Dievą tarsi apsišarvavusių ginklais, ginantį savo dievobaimingus tarnus, kovojantį gi prieš bedievius ir visai juos sunaikinantį /18-24/.

5. <sup>1</sup>Tuomet: Kai tik bedieviai stos į Dievo teismą. — *Teisieji*. Gr t: čia ir toliau /1-5 e/ kalbama apie teisųjų vienaskaitoje. Nors toki vienaskaita gana dažnai tikrumoje reiškia didesnį vienokių dalykų ar asmenų skaičių, bet nemaža aiškinčiųjų teisingai mano, kad čia kalbama ne apie teisiuosius apskritai, bet apie teisųjų *κατ'ἑξῆς* t y, apie mūsų Viešpatį Jėzų Kristų, taip pat kaip ir aug 2,12... — *Ištverme* ... Gr t: Pasitikėjimu ties tais, kurie ji slėgė /vargino/ ir kurie niekino jo darbus. — *Tai matydami*... Aprašoma išgąstis bedievių, netikėtai išvystančių garbęje tą, kurį jie persekiojo ir niekino. Anot Vulg, bedieviai visai nustoja drąsos teisme, pamatę pasitikėjimo pilnus teisiuosius. Jie juos niekino kaip svajotojus, dabar jie pasirodo išgelbėti, tuo tarpu kad pačių bedievių išganymas prarastas. Jie netikėjo į tolesnį gyve-

nimą, juogi mažiau į būsimą teisųjų viešpatavimą. — *Stebėsis*... Gr t: Su baime stebėsis netikėtu /ar: nelauktu/ išgelbėjimu. — *Sakys sau*... Bedieviai pilnai supras savo kaltę, jaus gėdą, bus pilni sumišimo ir gailėsčio, tačiau atgailai nebebus laiko. Gr t: Kalbėsis tarp savęs... — *Tai tie, kuriuos*. Gr t: Tai tas, kurį. — *Neišmanėliai*. Bedieviai priversti išpažinti, kad ne teisusis /teisieji/, bet jis patys buvo tikri bepročiai. — *Jų*. Gr t: Jo. — *Galą negarbe*. Plg aug 2,20 — *Jie*. Gr t: Jis. — *Tarp Dievo vaikų*. Bedieviai driso tyčiotis iš to garbingo pasivadavimo. Žr aug 2,16.18. — *Jų dalia*. Gr t: Jo dalis. — *Mes išklydome*... Mes nepažinojome tikrojo gyvenimo tikslo ir nesistengėme pasiekti jį. — *Mums nešvietė*... Mes neįėjome į nepriėmė šviesos /18,4/, kurią skelbė Teisiojo /Teisiųjų/ pasiūlymas ir kuri rodo sektinąjį kelią /Pat 24,25/. — *Mes pavargome*... Bedieviai jau pažįsta savo darbų tuštybę ir nenaujingumą. Gr t: Mes pasisotinome... *Sunkiais keliais*. Gr t: Per tyrumas be kelių. Plg Jer 12,10. — *Nežinojome*: Juo neėjome. — *Pasididžiavimas turtais*. Gr t: Turtai su pasididžiavimu. — *Visa tai*... Visos tos gėrybės. Plg aug 2,5; 1 Kron 29,15;

- <sup>10</sup>kaip laivas, kurs plaukia per banguojantį vandenį,  
o kai praplaukė, nebegalima rasti jo pėdsakos,  
nė jo apačios tako bangose ;
- <sup>11</sup>arba kaip paukštis, kurs skrenda oru,  
kurio kelio nerandama jokios žymės,  
bet girdisi tiktai plasnojimas sparnų, užgaunančių skystą orą  
ir varu darančių sau ore kelią ;  
plasnodamas sparnais jis praskrido,  
ir po to neberandama jokios jo skridimo žymės ;
- <sup>12</sup>arba kaip vilyčia, paleista į paskirtą taikinį :  
perskirtas oras tuojau vėl susiglaudžia,  
taip kad nebežinome, kur ji praėjo.
- <sup>13</sup>Taip ir mes, ką tik gimę, tuojau liovėmės buvę  
ir neįstengėme parodyti jokios dorybės ženklo,  
bet esame sunaikinti savo piktybėje.
- <sup>14</sup>Taip kalba pragare nusidėjėliai ;
- <sup>15</sup>Nes bedievio viltis, kaip pūkas vėjo nešamas  
ir lengvutė puta, kuri audros ištaškoma,  
ir kaip dūmai, kurie vėjo išskirstomi,  
ir kaip atsiminimas praeinančio vienos dienos svečio.
- <sup>16</sup>Teisieji gi gyvena per amžius ;  
jų užmokestis pas Viešpatį,  
ir rūpestis jais pas Augščiausįjį.
- <sup>17</sup>Todėl jie gaus garbės karalystę ir žibantį vainiką iš Viešpaties rankos,  
nes jis dengs juos savo dešine  
ir savo šventu petimi gins juos.
- <sup>18</sup>Jo uolumas ims sau šarvus,  
ir jis apginkluos visą sutvėrimą neprieteliams atkeršyti.
- <sup>19</sup>Jis apsilvils teisybe vietoje šarvo,  
ir užuot šalmo ims tikrą teisumą ;

Ijob 9,25.26. — <sup>10</sup>*Kaip laivas*. Plg Pat 30,19. — <sup>11</sup>*Arba kaip paukštis*... Gr t : Arba kaip nerandama jokios žymės skrendančio oru paukščio : skystas oras, išplėstų sparnų plasnojimu užgautas ir užgavimu perskirtas, judinant sparnus perskrendamas ir po to nerandama jame skridimo pėdsakos. — <sup>13</sup>*Ką tik gimę*... Pasibaigęs žmogaus gyvenimas rodosi taip trumpas, lyg kad jis būtų buvęs sudėtas tik iš gimimo ir mirties. — *Neįstengėme parodyti*... Gr t : Neturime, kad galėtume parodyti ... Dorybės ženklais bedieviai dabar vadina gerus darbus, kurių turėdami ir kuriais papuošti turėjo stoti į teisumą. — <sup>14</sup>*Taip kalba*... Gr t šitos eil visai nėra. — <sup>15</sup>*Pūkas*. Gr Xvoūç — šapas, arba Xoūç, dulkė. Autorius palyginimais patvirtina, kad bedieviai negalėjo laukti kitokio galo, kaip tik to, kurs juos sutiko. Plg 1-3 eil.

<sup>16</sup>*Gyvenu per amžius* : Ir tas jų

gyvenimas yra jų amžinoji laimė. Ta laimė yra ne tik dorybės vaisius, bet ir užmokestis už dorybę, pas Viešpatį laikomas, jo suteikiamas ir, susidedas iš vienybės su juomi, kaip aišku iš Gr t, kuriame pasakytas : ἐν Κυρίῳ, Viešpatyje. Plg 1 Moš 15,1 ; Apr 22,12. — <sup>17</sup>*Todėl* : Kadangi Dievas jais rūpinasi. — *Garbės karalystė*... Plg Ješ 28,5 ; 62,3 ; 2 Tim 4,8 ; 1 Petr 5,4. — *Savo šventu*. Tų ž Gr t nėra — *Gins juos*. Gr t : Laikys ant jų skydą

<sup>18</sup>*Jo uolumas*... Aprašoma Dievas kovojas prieš piktuosius. Plg Ješ 59,17... Eph 6,11-17 ; 1 Tes 5,8. Kovoje tarnauja Dievui visa gamta. Gr t : Kaip šarvus jis ims sau savo uolumą ir iš sutvėrimų padarys ginklų prieš savo neprietelius /kad nuvarytų juos šalin nuo teisiųjų/. — <sup>19</sup>*Tikrą*. Anot Gr t : Neveidmainingą, t y, netokį, kurs tik turi teismo išvaizdą, kuriame gali rasti sau vietos neteisybė, paklydimai, žiūrėjimas

- <sup>20</sup>ims lygybę kaip nenugalimą skydą ;  
<sup>21</sup>išsigaląs kietą rūstybę kaip jietį,  
 ir draug su juo kovos pasaulis prieš bepročius.  
<sup>22</sup>Žaibų vilyčios eis tiesiai naikinti iš debesų,  
 kaip iš gerai išlenkto kilpinio,  
 ir pataikys į tikrą vietą.  
<sup>23</sup>Iš vilpstynės bus paleista pilna rūstybės kruša,  
 pasipils ant jų jūros vanduo,  
 ir upės užlies be pasigailėjimo.  
<sup>24</sup>Prieš juos pakils visas (Dievo) galybės dvelkimas  
 ir kaip viesulas išsklaidys juos ;  
 Taip jų nedorumas pavers visą žemę į tyrumą,  
 ir jų piktas elgesys sugriaus galiūnų sostus
6. <sup>1</sup>Išmintis geresnė už jėgas,  
 ir gudrus žmogus už galingą.  
<sup>2</sup>Klausykite tat, karaliai, ir supraskite ;  
 mokykitės žemės ribų teisėjai.  
<sup>3</sup>Išgirskite, jūs, kurie valdote daugybes  
 ir didžiuojatės tautų būriais!  
<sup>4</sup>Nes valdžia duota jums Viešpaties  
 ir jėga — Augščiausiojo ;  
 jis tardys jūsų darbus ir tyrinės mintis :  
<sup>5</sup>nes, būdami jo viešpatavimo tarnai, jūs teisėte negerai,  
 nesergėjote teisybės įstatymo  
 ir nesielgėte pagal Dievo valią.  
<sup>6</sup>Baisiai ir veikiai ji jums pasirodys,  
 nes bus padarytas kiekiausias teismas viršininkams.  
<sup>7</sup>Nes mažam daroma pasigailėjimas,  
 o didikai bus smarkiai baudžiami.

žmogaus asmens ir tt. — <sup>20</sup>*Ims lygybę...* Gr t galima verstti ir taip : Ims nenugalimą šventumą kaip skydą. — <sup>21</sup>*Jietį.* Gr t : /Dviašmenį/ kalaviją. *Draug su juo...* Plg aug 18 e. — Visų pirma veikia uolumas iš meilės teisiesiems, toliau teisingumas, atsilyginas kiekvienam, žiūrint darbų, toliau Dievo šventumas, kurs bodisi viso kas pikta ir mėgsta tai, kas gera. Dievo išmintis, pasiekianti širdžių gilybes, rūstybė, kuri padaro, kad jis energingai veda keršto kovą ir grąžina tikrą tvarką. Dievas elgiasi ne geidulio pažadintas, bet šventumo. — <sup>22</sup>*Naikinti.* To ž nėra Gr t. — <sup>23</sup>*Bus paleista pilna...* Visi gamtos gaivalai padės bausti nusidėjėlius. — <sup>24</sup>*(Dievo) galybės dvelkimas...* Dievo galybė taip didelė, kad jos kvėpimo gana bedieviams išblaškyti. — *Išsklaidys.* Gr t : Išvėtys. — *Pavers visą žemę...* Dievo teismo pasėkos pasireikš ir žemėje, kuri dėl bedievių bus sunaikinta.

## 2. Išmintis gyvenimo vadovas

### a. Išmintis girinama ypač karaliams ir galiūnams

6,1-23. Autorius kreipiasi su paginimu į didikus ir primena didžiausią kunigaikščių atsakomybę ir daug didesnę ne kaip kitų bausmę, kokią jie sau pelnosi savo piktadarystėmis /1-11/, kviečia juos jieškoti išminties, kuri norinčių pigiai randama, ypač naudinga karaliams ir jų turi būti mylima /12-23/.

6. <sup>1</sup>*Išmintis...* Tos eil ž visai nėra Gr t. Mintis joje išreikštas randame Pam 9, 16 ; Pat 24,5. — <sup>3</sup>*Didžiuojatės...* Anot Gr t : Pradėjote didžiuotis. — <sup>4</sup>*Duota jums Viešpaties...* Todėl nevalia ją naudotis, taip kaip tinka, bet taip kaip to paties Viešpaties įsakya. Plg Rom 13, 4,6. — <sup>5</sup>*Būdami jo viešpatavimo tarnai.* Kaip tokie jūs turite jam padėti, kad jūsų valdiniai jums paskirtoje žemiško buvimo srityje būtų vedami į galu-

- <sup>8</sup>Nes Dievas, Valdovas visų, nebijo nė vieno  
ir nesidrovi kieno nors didybės ;  
nes jis padarė mažą ir didelį,  
ir lygiai jis rūpinasi visais.
- <sup>9</sup>Bet galingesniųjų laukia smarkesnis baudimas.
- <sup>10</sup>Taigi jums, karaliai, šitie mano žodžiai,  
kad mokytumėtės išminties ir nesuklystumėte.
- <sup>11</sup>Nes kas teisingai laikysis teisybės, tie bus išteisinti,  
ir kas bus išmokęs šitų dalykų, ras ką atsakyti.
- <sup>12</sup>Geiskite tat mano žodžių,  
mėgkite juos ir įsigysite drausmės.
- <sup>13</sup>Išmintis šviesi ir niekuomet nevystanti,  
ji pigiai pamatona tų, kurie ją myli,  
ir randama tų, kurie jos jieško.
- <sup>14</sup>Ji skuba pas tuos, kurie jos geidžia,  
kad pirma jiems pasirodytų.
- <sup>15</sup>Kas dėl jos budi nuo aušros, tas nevargs,  
nes ras ją sėdinčią prie savo durių.
- <sup>16</sup>Galvoti tat apie ją yra tobulas gudrumas,  
ir kas budi dėl jos, greitai bus be rūpesčio.
- <sup>17</sup>Nes ji pati vaikščioja aplinkui,  
jieskodama tų, kurie jos verti,  
ir linksmi pasirodo jiems keliuose  
ir pasitinka juos prie kiekvienos minties.
- <sup>18</sup>Nes jos pradžia yra tikriausias troškimas drausmės.
- <sup>19</sup>Taigi, jieskojimas drausmės yra meilė,  
meilė gi yra jos įstatų sergėjimas ;  
sergėjimas įstatų yra sutvirtinimas nemarumo ;

tiną tikslą. — *Teisybės įstatymo...* Gr t nėra *ž teisybės*. Turima galvoje Mošės įstatymas. Kiti karaliai, ne Žydai, turėjo laikytis prigimties įstatymo, rašyto žmogaus širdyje. Plg Rom. 1, 19. — *Jums pasirodys*. Gr t: Jums ateis. — *Viršininkams*. Jų pašaukimas reikalauja didžiausios dorybės, nes jie Dievo atstovai. — *Mažam...* Gr t: Mažiausiam. — Kas gavo tik vieną talentą, iš to vieno ir tereikalaujama. — *Nes Dievas...* Gr t: Visų Valdovas nesidrovės nė vieno veido ir nebijos jokios didybės. — Ir galingas didikas juk Dievo kūrinys, kurs žūna jo akivaizdoje kaip niekas. Plg 5 Moš 1, 17. — *Galingesniųjų...* Nes jie būdami Dievo atstovai, sukykla prieš jį. Jie reikalauja sau klusnumo iš valdinių, taigi patys turi būti klusnūs Dievui, iš kurio yra gavę savo teises. Jie daro papiktinimo, ne tik patys grimsta į prapultį, bet draug su savim traukia savo šeimas, miestus ir šalis. — *Nesuklystumėte*: Kad neįpultumėte į nuodėmes, vykdydami savo karališką valdžią. — *Nes kas...* Gr t: Nes kas

šventai sergi šventus dalykus, tie bus pašventinti, ir kurie bus jų išmokytai, ras... — *Ką atsakyti*: Kuo teisingai vyriausiojo Teisėjo akivaizdoje <sup>12</sup>*Geiskite...* Parodžius reikalą jieskoti išminties /pažinti ir daryti Dievo valią/, pasakoma, kaip nesunku jos įsigyti. — *Įsigysite drausmės*. Anot Gr t: būsite pamokyti. — <sup>13</sup>*Šviesi*. Gr t: Blizganti, spindinti. — *Nevystanti*: Niekuomet neblunkanti ir neišblykstanti savo gražume. — <sup>14</sup>*Ji skuba...* Ypač įsikūnijusi išmintis eina maloningai pasitikti tų, kurie jos trokšta. — <sup>15</sup>*Kas dėl jos budi...* Tam nereikės vargti, jieskant jos kažin kur toli; tik vieną dalyką žmogus turi daryti: trokšti išminties. Plg Pat 1, 21; 8, 34. — <sup>16</sup>*Tobulas gudrumas*. Gr t: Gudrumo tobulumas. Plg Apr 3, 10. — <sup>17</sup>*Jieskodama tų, kurie...* Plg Ješ 65, 24. — *Pasitinka juos...* Plg Pat 1, 20; 8, 1. — <sup>18</sup>*Nes jos*: Išminties. Silogismų eile /soritų/ įrodoma išminties naudingumas, nes ji veda žmogų į amžiną karalystę. — *Tikriausias...* Visai tikras noras duotis pamokomam. —

<sup>20</sup>nemarumas gi daro, kad artėjama į Dievą.

<sup>21</sup>Taigi, troškimas išminties veda į amžiną viešpatavimą.

<sup>22</sup>Todėl jei randate pasimėgimo sostuose ir karališkose lazdose, jūs, tautos karaliai, mylėkite išmintį, kad karaliautumėt per amžius.

<sup>23</sup>Mylėkite išminties šviesą, kurie esate tautų viršininkai.

<sup>24</sup>Kas gi yra išmintis ir kaip ji atsirado, aš pasakysiu, ir nepaslėpsiu nuo jūsų Dievo paslapčių; bet tyrinėsiu nuo pat pradžios jos atsiradimo ir statysiu švieson jos pažinimą ir neapsilenksiu su tiesa.

<sup>25</sup>Aš neeisiu kartu su džiūstančiu iš pavydo, nes toks žmogus nedalyvaus išmintyje.

<sup>26</sup>Išmintingųjų gi daugybė yra pasaulio sveikata, o išmintingas karalius — tautos ramstis.

<sup>27</sup>Taigi, priimkite pamokymą mano žodžiais, ir jis jums pravers

7. <sup>1</sup>Ir aš juk esu marus žmogus, panašus į visus kitus, ir iš giminės to, kurs buvo pirmas padarytas iš žemės; motinos iščioje aš gavau kūno išvaizdą, <sup>2</sup>per dešimties mėnesių laiką sukrekau kraujuje iš vyro sėklos ir prisidedant miego pamėgimui.

<sup>10</sup>*Yra meilė*: Meilė Dievo, pasireiškianti klusnumu. Plg Mt 19, 7; Jon 14, 15, 21 ir k. — *Sutvirtinimas*... Išminties įstatų sergėjimu darosi tikri nemarumas ir amžinoji laimė, ir jie sujungia žmogų su Dievu. — <sup>21</sup>*Amžiną viešpatavimą*... Gr t nėra ž amžiną; kalbama tačiau apie viešpatavimą danguje. Plg aug 3, 8; 5, 17. — <sup>23</sup>*Mylėkite*... Tų ž visai nėra Gr t.

#### b. Aprašymas Išminties

6, 24—8, 16. Autorius įveda kalbantį apie išmintį Saliamoną, kurs visų pirma žada aiškiai pamokyti, kas yra išmintis /6, 24-27/, toliau paaiškinęs, kad jis taip pat yra gimęs, kaip gimsta visi žmonės, todėl ir išmintį turi ne prigimtimi /7, 1-6/, sakosi išmėdęs ją sau kaip labiausiai pageidaujamą dalyką iš Dievo ir kartu su ja gavęs visokių gėrybių ir visokio žinojimo /7, 7-21/; toliau Saliamonas aprašo dievišką Išmintį, nurodymas jos ypatybes ir vaisius /7, 22-8, 1/, pagaliau pasako kaip didelę vertę turi ir kaip naudinga vienybė su dieviška Išmintimi /8, 2-16/.

<sup>24</sup>*Kas gi yra*... Nors autorius, čia jau Saliamono vardu, žada aiškiai mokyti, kas tai yra išmintis, tačiau jis tiesioginiai jos neaptaria, bet ją aprašo tik nurodymas, ką ji padaro ir kokių palaiminimų atneša. — *Kaip*

*ji atsirado*: Koki buvo jos kilmė. Bet tai bus tik trumpai paminėta 7, 25. Plg Pat 8, 23-24. — *Dievo paslapčių*. Plg Ijob 28, 20... Gr t nėra ž *Dievo*. Saliamonas kalbės apie paslaptis, kurios liečia išminties prigimtį ir padarinius. — *Nepaslėpsiu*... Pakartojimu tos pačios minties gal pabrėžiama, kad autorius nesiels taip, kaip senovės žinovai, kurie labai pavydėdavo savo žinių, laikydavo jas slaptoje, skelbdavo jas tik nedaugeliui išrinktųjų. — <sup>25</sup>*Su džiūstančiu*... Gr t galima versti truputį kitaip: Su džiūstančiu pavydu, nes tasai nedalyvauja išmintyje. — <sup>26</sup>*Išmintingųjų*... Taip nurodoma priežastis, kodėl naudinga skelbti išminties paslaptis.

7. <sup>1</sup>*Ir aš juk*... Išmintis Saliamonui buvo neįgimtas dalykas. Gimęs jis nieku nesiskyrė nuo kitų kūdikių. — *Kūno*. Kūnas reiškia visą žmogų, tik dar draug nurodant jo silpnumą ir žemumą. — <sup>2</sup>*Dešimties mėnesių*... Senovės skaičiavimu žmogus paprastai gimsta dešimtae mėnesyje po pradžio, nes anuomet patys mėnesiai buvo trumpesni /29 ir 30 d/. — *Sukrekau*... Dalykas ne fiziologiškai aiškinamas, bet tik vaizdais aprašomas. Plg Ijob 10, 10; Ps 138, 13-16. — *Miego*: Sugulimo. Visos žeminančios žmogaus gimimą aplinkybės



- <sup>3</sup>Gimęs ir aš kvėpavau visiems bendru oru,  
ir atsirėmiau panašiai kaip kiti į tą pačią žemę,  
ir pirmas balsas, kurį daviau išgirsti,  
buvo kaip visų kitų, verkimas.
- <sup>5</sup>Nes nė vienas karalius neturėjo kitokios atsiradimo pradžios.
- <sup>6</sup>Taigi, vienoks yra visiems įėjimas į gyvenimą ir panašus išėjimas.
- <sup>7</sup>Todėl tai aš troškau, ir man duota išmanymo ;  
aš šaukiaus, ir atėjo į mane išminties dvasia.
- <sup>8</sup>Aš stačiau ją augščiau už karalystes ir sostus  
ir palyginant su ja niekais laikiau turtus :
- <sup>9</sup>Aš nelyginau su ja brangaus akmens,  
nes visas auksas su ja palygintas yra truputis smilčių,  
ir kaip dumbblas laikomas sidabras šalia jos.
- <sup>10</sup>Aš pamėgau ją labiau negu sveikatą ir grožį,  
ir nutariau ją laikyti šviesa,  
nes jos žibėjimas neužgesomas.
- <sup>11</sup>Bet draug su ja man atėjo visokių gėrybių  
ir per jos rankas neapskaitomo lobia.
- <sup>12</sup>Aš linksminaus visais dalykais,  
nes ta išmintis ėjo ties manim,  
ir aš nežinojau, kad ji visų tų dalykų motina.
- <sup>13</sup>Aš išmokau jos be klastos, teikiu ją be pavydo  
ir neslepiu jos turtingumo.
- <sup>14</sup>Nes ji begalinis turtas žmonėms ;  
kurie juo pasinaudojo,  
pasidarė Dievo prietelystės dalyviais,  
pagirti dėl drausmės dovanų.
- <sup>15</sup>Man gi Dievas davė kalbėti taip, kaip jaučiu,  
ir jausti taip, kaip verta man suteiktų dovanų ;  
nes jis yra išminties vedėjas ir išmintingųjų vadovas.
- <sup>16</sup>Nes jo rankoje esame ir mes ir mūsų kalbos,  
ir visa išmintis, ir mokėjimas veikti, ir drausmė.

buvo ir Saliamono gimime. — <sup>3</sup>*Bendru oru* : Ne kuriuo nors ypatingu tik karaliams skirtu. — *Atsirėmiau...* Atsirėmimas ar kritimas tai aiškiausias ką tik gimusio kūdikio silpnumo vaizdas. — <sup>5</sup>*Vienoks...* Plg Ijob 1, 21 ; 1 Tim 6, 7.

<sup>7</sup>*Todėl...* Prigimtis nedavė Saliamonui išminties ; kaip karaliui ji buvo jam ypač reikiama, todėl jis jos troško ir meldė. — *Troškau*. Gr t : Meldžiau. — *Ir man duota...* Plg 3 Kar 3, 6... Jok 1, 5. — <sup>8</sup>*Už karalystes*. Gr t : Už skeptrus. Saliamonas, kurio vardu čia kalbama, pastatė išmintį augščiau už labiausiai žmonių branginamus dalykus, viešpatavimą /8 e/, turtus /9 e/, už sveikatą ir gražumą, net ir už saulės šviesą /10 e/ ; tos gėrybės ne vidinės ir greitai gali dingti, išmintis gi yra augščiausias išobuliniamas sielos. — <sup>9</sup>*Aš...* Plg Ijob 28, 15. — <sup>11</sup>*Bet draug...* Plg 3 Kar 3, 11-13.

Taip pat ir tos gėrybės, už kurias išmintis buvo labiau vertinama, atėjo draug su ja. — <sup>12</sup>*Išmintis ėjo...* Jis džiaugėsi žemiškomis gėrybėmis, nes turėdamas išminties, galėjo gerai jomis pasinaudoti. Gr t : Nes jų vadovė buvo išmintis. Todėl džiaugsmo priežastis buvo ta, kad išmintis didino suteiktų gėrybių vertę. — *Aš nežinojau...* Kai meldžiau išminties. — <sup>13</sup>*Be klastos* : be paslėptos užpakalinės minties gauti tuo būdu ir žemiškų gėrybių. — *Be pavydo...* Plg aug 6, 24, 25. — <sup>14</sup>*Begalinis*. Gr t : Neišsenkamas. — <sup>15</sup>*Davė*. Gr t : Teduodė. — *Kaip jaučiu...* Kaip trokštu, tinkamiausiais žodžiais, ir turėti jausmų, vertų nuolat gaunamų iš augštybių malonių. — *Išminties vedėjas* : Nes jis rodo išminčiai, kuriuo keliu turi ji žmonėms apsireikšti. — <sup>16</sup>*Visa išmintis*. Anot Gr t : Gudrumas t y, mokėjimas pasiekti tikslą. — *Mokė-*

- <sup>17</sup>Nes jis man davė tikrą pažinimą tų dalykų, kurie yra,  
ir kad aš žinočiau pasaulio sutvarkymą ir gaivalų jėgas,  
<sup>18</sup>laikų pradžią, pabaigą ir vidurį,  
saulės grįžimo atmainas ir laikų pakitėjimus,  
<sup>19</sup>metų bėgį ir žvaigždžių stovį,  
<sup>20</sup>gyvulių prigimtį ir žvėrių piktumą,  
vėjų galybę ir žmonių mintis,  
augalų įvairumą ir šaknų jėgas.  
<sup>21</sup>Ir kas tik yra paslėpta ir nematoma, aš išmokau,  
nes visų dalykų menininkė išmintis mane išmokė.  
<sup>22</sup>Nes joje yra išmanymo dvasia, šventa, vienatinė,  
daugeriopa, lengva, iškalbinga, judri,  
nesutepta, tikra, saldi, mėgstanti kas gera, aštri,  
kurios niekas nesulaiko, gera daranti, <sup>23</sup>žmoniška,  
maloninga, pastovi, tikra, be baimės,  
turinti visą galybę, visa numatanti,  
ir kuri apima visas dvasias, išmananti, tyra, lengva.

*jimas veikti* : Žinojimas, kas ir kaip reikia daryti. — <sup>17</sup>*Tikrą* : Laisvą nuo klaidos. — *Gaivalų jėgas* : Tai, ką senovėje vadindavo pirmais kečiaisiais elementais, iš kurių susideda pasaulis /ugnis, vanduo, oras, žemė/, ir kokios jų jėgos. — <sup>18</sup>*Laikų pradžia*... Kronologija ir astronomija. — <sup>20</sup>*Gyvulių*... Zoologija. — *Vėjų*... Meteorologija. Kaikurie tačiau verčia Gr t : Dvasių galybę, ir mano, kad čia turėta galvoje žinios apie gerus ir piktus angelus. — *Min-tis*. Rasi geriau anot Gr t : Protavimus. — *Augalų*... Botanika. — *Ir šaknų*... Medicina, kurioje vartojama augalų šaknys kaip gydyklai. — <sup>21</sup>*Ir nematoma*... Gr t : Arba atidengta. — *Nes visų dalykų*... Dievas pamokė mane ta pačia išmintimi, kuria jis visa tai yra sukūręs.

<sup>22</sup>*Nes joje yra*. Dieviškosios išminties aprašymas pradedamas išskaičiavimu jos savybių /atributų/. Autorius tas ypatybes savina ne tiesiog Išminties, bet Dvasiai, kuri yra Išmintyje. Nemaža šventųjų tėvų /Grig Naz, Ambr, Aug ir k/, taip pat senesnių ir vėlesnių aiškintojų mano, kad šitoje vietoje įvardijama ir aprašoma trečiasis švenč Trejybės Asmuo Šv Dvasia, kuri N Test nerei-tai vadinama kaip Tėvo /Mt 10, 20 ; Rom 8, 11 ir k/, taip ir Sūnaus — Viešpaties, Kristaus, arba Jėzaus Dvasia /Gal 4, 5 ; Rom 8, 9 ; 2 Kor 3, 17 ir k/, nes savo kilme ji yra Žodyje ; ji juk iš jo lygiai kaip ir iš Tėvo eina ir visa, ką tik turi, gauna /Jon 16, 13.../, taip kad Dvasios atribu-

tai yra tuo pačiu būdu ir Žodžio arba ypostasinės Išminties, kaip ir Tėvo. Toks aiškinimas pilniausiai sutinka su teksto žodžiais, taip kad teisingai galima manyti, jog bent pirmasis knygos autorius, t y, pati Šv Dvasia, tarsi darydama aluziją į N Test Apreiškimą ir jį rengdama, čia aiškiai atskyrė tris Šv Trejybės Asmenis ir nurodė esantį tarp jų santykį ; nors pats knygos rašytojas ir tie, kuriems ji buvo visų pirma skiriama, tik neiškiai tas paslaptis suprato. — Kiti tačiau aiškintojai mano, kad vardas *Dvasia* čia reiškia « dvasinę dovaną », kone taip pat kaip jis gana dažnai vartojamas Šv Dvasios dovanoms paženklininti /pav Spiritus Sapientiae, žinojimo dvasia ir k/. Vulg vertėjas rasi taip pat tokį aiškinimą turėjo galvoje, nes jis parašė : *Išmanymo dvasia*, tuo tarpu kad Gr t yra : Išmananti dvasia, t y, išmintingiausi /Grig-Naz/, arba anot kitų : dvasia, kuri yra vien išmanymas, kurioje todėl visai nėra medžiagos. — *Vienatinė, daugeriopa*. Šv Dvasia viena savo esme, daugeriopa savo veiksmais, suteikianti daug dovanų /plg 1 Kor 12, 4.12/. — *Lengva* : Taip kad kūno jausmais negalima jos paliesti, todėl ne medžiaginė, galinti įeiti į dalykų vidų. — *Iškalbinga*. Gr t rasi : Numatanti. — *Judri*. Judrumas čia reiškia visokį veikimą, taigi ir suprasti, ir norėti, ir mylėti taip pat vadinama judėjimu. — *Nesutepta*. Anot kaikurių : Nesutepama. — Visa pasiekdama ji pasilieka nepalyginamai kilnesnė už

- <sup>24</sup>Nes išmintis judresnė už visus judrius dalykus  
ir visur pasiekia dėl savo tyrumo.
- <sup>25</sup>Nes ji yra Dievo galybės garas  
ir koki tai visagalio Dievo tikra skaistumo emanacija,  
ir todėl nieko sutepto į ją neįeina.
- <sup>26</sup>Nes ji yra amžinosios šviesos spindėjimas  
ir Dievo didenybės veidrodis be dėmės  
ir jo gerumo vaizdas.
- <sup>27</sup>Ir nors ji viena, ji gali visa  
ir pasilikdama savyje visa atnauja,  
ir per kartų kartas įeina į šventas sielas,  
padaro Dievo prietelius ir pranašus.
- <sup>28</sup>Nes Dievas nemyli nė vieno,  
kaip tik tą, kurs gyvena su išmintimi.
- <sup>29</sup>Nes ji gražesnė už saulę  
ir viršija visą žvaigždžių sutvarkymą;  
palyginta su šviesa ji randama pirmesnė,
- <sup>30</sup>nes paskui aną eina naktis;  
išminties gi nenugali piktumas

visus sutvertus dalykus. — *Tikra*: Aiški, visiems matoma. — *Saldi*: Netik niekam nedaranti skriaudos, bet tik gera suteikianti. — *Aštri*: Stropi ir greita rinkime. Stropiai ir greitai veikdama ji nesutinka tokių kliūčių, kurios galėtų ją sulaukyti. — <sup>23</sup>*Žmoniška, maloninga*. Gr t tai išreikšta vienu žodžiu: *Filantropon*, mylinti žmones, arba: Žmonių prietelė. — *Pastovi, tikra*: Be atmainos laikantys savo sumanymų ir nesvyruojanti jų vykdyme, taip kad pilnai galima ją pasitikėti. — *Be baismės*: Be rūpesčių, arba: Laisva nuo susirūpinimo. — *Turinti...* Visagalė. — *Visa numatanti*: Visa prižiūrinti. — *Kuri apima...* Geriau Gr t: Kiaurai pereinanti per visas dvasias išmanančias, tyras, lengvas. — Tuo pačiu, kad Šv Dvasia kiaurai pereina per visas /sutvertas/ dvasias, nors ir didelis yra jų tobulumas, jų pasirodo esanti už jas visas viršesnė ir tobulesnė, tikrai dieviška arba Dievas. — <sup>24</sup>*Nes išmintis...* Gr t: Nes išmintis judresnė už kiekvieną judėjimą; kiaurai gi ji visa pereina ir įeina dėl savo tyrumo. — Kad įrodžius, jog Dvasia kiaurai pereina per visus sutvertus dalykus, autorius šaukiasi Išminties prigimtį ir veikimą; tuo jis parodo, kad Išmintis ir Dvasia turi tą pačią prigimtį ir esmę ir šiek tiek pažymi, kad ką turi Dvasia, tai ji ima iš Išminties, t y, kad ji iš jos eina. — <sup>25</sup>*Nes ji yra...* Dar aiškiau nurodoma dieviška Išminties kilmė

tolesniais penkiais palyginimais: dviem pirmaisiais iš jų paaikšinama draug tapatybė/bendrumas /jos substancijos su Dievu, trimis gi tolesniais — tobula jos lygybė Dievui ir ypač jos tyrumas arba nesudėtinumas. — *Garas*: Ar kvapas, kurio substancija ta pati kaip ir kvepinčio dalyko, iš kurio ji eina. — *Tikra*: Į kurią nieko nėra įmaišyta, todėl ji tobulai tyra. — <sup>26</sup>*Amžinosios šviesos*. Taigi Išmintis yra «lumen de lumine», «šviesa iš šviesos», kaip Žodis apie kurį šv Povilas šituos žodžius sako, Žyd 1, 3. — *Didenybės*. Gr t: Energijos. — *Gerumo...* Plg Kol 1, 18; 3, 10. — <sup>27</sup>*Ir nors ji viena...* Viena ir nesudėta savo prigimtimi, nežiūrint to, kad jos veikimai daugeriopai. Plg aug 22 e. — *Pasilikdama savyje*: Visai nesimainydama. Žr 23 e. — *Visa atnauja*. Plg Ps 103, 30. Ji gali atnaujinti visą pasaulio išvaizdą. — *Padaro Dievo prietelius...* Išminties veiklumas sieloje dvejopas: ji /pašvenčiamąja malone/ daro žmogų Dievo prieteliu ir bendram labui dar suteikia ypatingų dovanų. — *Pranašus*. Pranašas yra tas, kas Dievo apšviestas jo ypatingu būdu siunčiamas žmonėms /plg prefacija dijakono pašventime/. — <sup>28</sup>*Dievas, nemyli nė vieno*: Nė su vienu neturi artimų prietelystės santykių, jei jame nėra dieviškosios Išminties. — <sup>29</sup>*Nes ji...* Dievas myli išmintį dėl jos gražumo, taip pat ir tuos, ant kurių tarsi krenta jos spindulių vai-

8. <sup>1</sup>Taigi, ji galingai pasiekia nuo galo iki galui  
ir visa meiliai sutvarko.
- <sup>2</sup>Ją aš mylėjau ir pasirinkau nuo pat savo jaunystės  
ir stengiaus paimti ją sau kaip sužadėtinę,  
ir pasidariau jos gražumo mylėtojas.
- <sup>3</sup>Ji apreiškia savo kilmės garbingumą,  
nes gyvena su Dievu;  
ir visų dalykų Viešpats ją myli;
- <sup>4</sup>nes ji mokytoja Dievo drausmės  
ir rinkėja jo darbų.
- <sup>5</sup>Jei trokštama gyvenimo turtų,  
kas gi yra brangesnis už išmintį, kuri visa pagamina?
- <sup>6</sup>Jei protas veikia,  
kas labiau už ją esamų dalykų menininkas?
- <sup>7</sup>Ir jei kas myli teisybę,  
jos pastangos padaro didelių dorybių;  
nes ji moko blaivumo ir gudrumo,  
ir teisybės, ir stiprybės,  
dalykų, už kuriuos nėra žmonėms nieko naudingesnio gyvenime.
- <sup>8</sup>Ir jei kas trokšta daug žinoti,  
ji žino praeitus dalykus ir išmano būsimus;  
žino šnekų gudrybes ir mįslių atspėjimą.  
Žino ženklus ir stebuklus, kolei jie dar neįvykę,  
taip pat laikų ir amžių atsitikimus.
- <sup>9</sup>Taigi, aš nutariau atsivesti ją, kad gyventų su manim,  
žinodamas, kad ji pasidalins su manim gėrybėmis  
ir kalbėsės au manim mano rūpestyje ar nuobodyje.

niko atblizgis. — <sup>30</sup>*Išminties gi...* Šviesa gauna užleisti vietą tamsybei, išmintis gi žiba visuomet; piktumas negali aptemdyti dieviškosios, taip pat ir žmonėms suteiktos išminties /Bern/.

8. <sup>1</sup>*Nuo galo...* Nuo augščiausio dangaus iki žemės gilybių, nuo sutvėrimo pradžios iki pabaigai, nuo augščiausio angelo iki menkiausiam kirminui /Bern/. — *Meiliai sutvarko.* Stiprumas padeda pasiekti tikslą, meilingumas vartoti tokių įrankių, kurie atitinka draug veikiančių dalykų prigimtį /Aug/.

<sup>2</sup>*Ją aš mylėjau...* Plg 7, 7. — *Kaip sužadėtinę.* Tas artimiausios vienybės vaizdas ir kiti išsireiškimai čia parodo meilės didumą. — *Gyvena su Dievu.* Būdama vienybėje su Dievu išmintis turi garbingumo ir dalinasi juo su savo mylėtoju. — *Mokytoja:* Ji turi žinių apie Dievo paslaptis ir jai pavesta jų mokyti. — *Drausmės.* Gr t: Žinojimo. — *Rinkėja jo darbų.* Ji išrenka, ką Dievas veiks. Dievo draugininkė sutvėrimo valandą Išmintis išrinko tarp visų galimų Sutvėrėjo veikalo tuos, kurių įvykdymas labiausiai tiko jo garbei, jo šven-

tumui, jo galybei, jo gerumui ir visiems jo begaliniais tobulumams. — <sup>5</sup>*Jei trokštama.* Gr t: Jei turtai yra pageidaujama nuosavybė gyvenime... Nurodoma kaikurios išminties dovanos: Turtai /5 e/, išmanymas /6 e/; teisybė /7 e/, žinojimas /8 e/. — <sup>6</sup>*Jei protas.* Jei žmogaus gudrumas pats vienas gali padaryti gerų dalykų, juogi labiau kada jis draug veikia su išmintimi iš augštybių. — <sup>7</sup>*Jei kas myli teisybę:* Visą įpročių gerumą ir gyvenimo šventumą. — *Jos:* Išminties. — *Teisybės:* Tos dorybės, kurios valia lenkiama ir verčiama suteikti kiekvienam jo teises. — <sup>8</sup>*Ji:* Išmintis. — *Šnekų gudrybes.* Plg Pat 1, 3. — *Mįslių...* Plg Teis 14, 12.14; 3 Kar 10, 1 Pat 1, 6 ir k. — *Ženklus:* Stebuklus kaip Dievo visagalybės ženklus. — *Stebuklus:* Antgamtinis reiškinius, sukeliančius žmonių nustebimą. Plg Mt 24, 24; Mk 13, 22; Jon 4, 38. — *Kolei jie dar neįvykę.* Išmintis ne tik pažįsta, kad stebuklai antgamtinis apsireiškimas, ir žino jų tikslą, bet dar turi pranašystės dovaną. — *Laikų ir amžių:* Žmonijos istorijos.

<sup>9</sup>*Kad ji pasidalins...* Gr t: kad ji

- <sup>10</sup>Dėl jos aš turėsiu šlovės miniose,  
ir, nors jaunas, pagarbos pas senesniusius.
- <sup>11</sup>Bus pripažintas mano akylumas teisme;  
aš būsiu nuostabus galiūnų akyse,  
ir kunigaikščių veiduose bus nustebimo dėl manęs.
- <sup>12</sup>Kai aš tylėsiu, lauks manęs /kad pradėčiau kalbėti/  
ir žiūrės į mane kalbantį,  
ir man ilgiau šnekant, jie dės sau ant burnos ranką.
- <sup>13</sup>Per ją aš turėsiu nemarumo  
ir paliksiu amžiną atsiminimą tiems, kurie bus po manęs.
- <sup>14</sup>Aš valdysiu tautas, ir giminės bus man pavergtos.
- <sup>15</sup>Išgirde, bijos manęs baisūs karaliai;  
tarp daugelio aš pasirodysiu geras ir kare drąsus.
- <sup>16</sup>Įeidamas į savo namus, aš ilsėsiuos draug su jąja;  
nes bendravimas su ja neturi kartumo,  
ir gyventi su ja ne nuobodis,  
bet pasigėrėjimas ir džiaugsmas.
- <sup>17</sup>Tai sau vienas manydamas  
ir svarstydamas savo širdyje,  
kad nemarumas yra giminystėje su išmintimi,
- <sup>18</sup>kad yra tobulo pasigėrėjimo jos prietelystėje,  
neišsenkančių turtų jos rankų darbuose,  
išmanymo nuolatiniam susidūrimui su jąja  
ir garbės dalyvavime jos šnekose,  
aš vaikščiojau aplinkui jieskodamas,  
kaip sau ją pasiimčiau.
- <sup>19</sup>Aš buvau gero būdo jaunuolis,  
ir man buvo tekusi gera siela.

man bus patarėja gėrybėms įsigyti ir paguoda rūpesčiuose bei nuobodyje. — <sup>10</sup>*Ir nors jaunas...* Čia sakoma tai, ką Saliamonas manęs, kada jis dar nebuvo gavęs išminties suteiktų gėrybių ir buvo visai jaunas. — <sup>11</sup>*Akylumas teisme.* Plg 3 Kar 3, 16, 28. Daryti teisimą buvo viena iš žymiausių karaliaus pareigų. — *Galiūnų...* Taryboje. — *Ir kunigaikščių...* Kitais žodžiais išverstas tas pat sakiny. — <sup>12</sup>*Ir žiūrės...* Anot Gr t: Atsidėję klausysis manęs. — *Jie dės sau ant burnos...* Tai buvo ženklas pagarbos pilno tylėjimo. Plg Ijob 29, 9. — <sup>13</sup>*Nemarumo:* Amžiną vardą. — <sup>14</sup>*Giminės.* Svetimos Žydų kaimynystėje gyvenančios tautos. <sup>15</sup>*Tarp daugelio:* Savo tautoje. — <sup>16</sup>*Įeidamas...* Pargrižęs iš viešų susirinkimų ar nuo kitų užsiėmimų. — *Su jąja:* Anot Gr t: Prie jos. — Saliamonui išmintis bus tarsi mylima žmona

c. *Saliamono malda išmintiai įgyti*

8, 17-9, 19. Saliamonas, kurio vardu ir čia knygos autorius kalba, trumpai primena, kokių gerumų su-

teikia išmintis. Kadangi jis žinojęs, jog tik Dievas gali suteikti išminties, todėl jis jį meldęs /8, 17-21/. Toliau duodama ta Saliamono malda /9, 1-19/

<sup>17</sup>*Tai:* Kas pasakyta aug 3-16 e. — *Yra giminystėje su...* Ir per tą giminystę gaunamas. Giminystė čia be abejonės pavadinta ta artimybė, kuri randasi per vestuves tarp sužadėtinio ir sužadėtinės ir kuri padaro kad abudu, būdami jau vienas kūnas, dalyvauja vienas kito gėrybėse. Taigi kas ima sau sužadėtinę išmintį /2.9 e/, tas dalyvauja jos vienybėje su Dievu /3 e/; toje gi vienybėje su Dievu yra teisiesiems žadėta amžinoji laimė arba nemarumas. — <sup>18</sup>*Turtų jos rankų...* Išmintis paimta moterystėn savo darbais, kaip Pat Knygos stropi moteriškė, įgyja savo vyrui begalinių turtų, dorybių /7 e/, taip pat ir žemiškų gėrybių /5 e/. — <sup>19</sup>*Aš buvau.* Žiūrint Gr t šitos ir 20 e prasmė toki: Mano geras kūnas buvo sujungtas su mano gera siela; /tikriaus sakant/ dar daugiau, kadangi siela buvau geras, aš gavau nesuteptą kūną, t y, gavau kūną

- <sup>20</sup>Ir kadangi buvau geresnis, aš laimėjau nesuteptą kūną.  
<sup>21</sup>O žinodamas, kad negaliu kitaip jos paveldėti, jei neduos Dievas — ir tai jau buvo išminties ženklas žinoti, kieno tai dovana —  
 Aš kreipiausi į Viešpatį, maldavau jį  
 ir iš visos mano širdies tariau :

9. <sup>1</sup>Mano tėvų Dieve ir gailestingumo Viešpatie,  
 kurs visa padarei savo žodžiu,  
<sup>2</sup>ir savo išmintimi paskyrei žmogų  
 viešpatauti kūriniams, kurie tavo padaryti,  
<sup>3</sup>valdyti žemės skritulį lygybėje ir teisybėje  
 ir teismo daryti širdies tiesume,  
<sup>4</sup>duok man draug su tavim sėdinčios tavo soste Išminties,  
 ir neišmesk manęs iš savo tarnų tarpo,  
<sup>5</sup>nes aš tavo tarnas ir tavo tarnaitės sūnus,  
 žmogus silpnas ir trumpaamžis,  
 ir per daug menkas, kad išmanyčiau teismą ir įstatus.  
<sup>6</sup>Nes jei kas ir būtų tobulas tarp žmonių vaikų,  
 jei su juo nebus tavo Išminties, jis bus palaikytas niekais.  
<sup>7</sup>Tu išrinkai mane savo tautai karaliumi  
 ir savo sūnų bei dukterų teisėju.  
<sup>8</sup>Tu man įsakei pastatyti savo šventame kalne dievnamį  
 ir tavo buveinės mieste altorių,  
 panašumą tavo šventos padangtės,  
 kurią tu esi prirengęs nuo pat pradžios,

nesubjaurintą jokia kliauda, bet gerai surengtą ir pritaikintą gerai sielai. — <sup>21</sup>Išminties. Kalbėdamas apie išminties įgijimą Saliamonas čia sau dažniausiai ją vaizduoja kaip sužadėtinę. Plg Sir 6, 27. — *Ir... tariau*. Čia duodamoje Saliamono maldoje plačiau išreiškiama tai, ko jis ištikrųjų yra meldęs Viešpatį Gabaeone. Žr 3 Kar 3, 6-9; 1 Kron 1, 8, 10.

9. <sup>1</sup>Mano tėvų: Abraomo, Isaoko, Jokubo. Tuo atsiliepiamu primenama Dievui jo pažadai ir tėvų nuopelnai. Maldos pradžioje išreikšta toki mintis: Išminties reikia žmogui, kad jis galėtų tinkamai eiti savo pareigas, kurias Dievas jam pavadė, pastatydamas jį viršum visų savo kūrinių. — *Gailestingumo*. Visa, ką Dievas duoda, yra jo malonės ir meilės dovana. — <sup>2</sup>Ir savo išmintimi. Išmintis čia gali reikšti Dievo žodį, asmeninę išmintį. Sūnų, nes ta išmintis /4 e/ sėdi draug su Dievu jo soste. — *Viešpatauti...* Plg 1 Moš 1, 26-30; Ps 8, 7.9. — <sup>3</sup>Ir teismo daryti... Čia kitais žodžiais išreikšta ta pati mintis kaip ir pirmoje eil pusėje. — *Širdies*. Gr t: Sielos. — <sup>4</sup>Draug su tavim sėdinčios... Išmintis, kurios čia meldžia

Saliamonas, suprantama kaip asmuo, yra Sūnus, nes jis sėdi tame pačiame Tėvo soste; kaip atributas išmintis stovi šalia Dievo, duodama patarimų. — *Neišmesk*: Bus išmestas, jei jam nebus suteikta išminties. — <sup>5</sup>Nes aš tavo... Plg Ps 115, 16; 118, 125. — *Kad išmanyčiau...* Kad galėčiau tinkamai eiti svarbias teisėjo pareigas. — <sup>6</sup>Tobulas: Jei kas suvienytų savyje visas geras kūno ir sielos ypatybes

<sup>7</sup>Tu... mane... Saliamonui, Dievo pasodintam į Izraelio sostą, ypatingu būdu reikėjo išminties. — *Išrinkai*: Iš tarpo mano tėvo Dovid sūnų. Plg 2 Kar 7, 12; 3 Kar 1, 12; 1 Kron 28, 4.5; 2 Kron 1, 9 — <sup>8</sup>Savo šventame kalne: Morijos kalnelyje, kur aukojo Abraomas ir apsiireiškė angelas /1 Moš 22, 2/, kur Dovid laikui vėl pasirodė angelas, kurs padarė galą marui, ir kur Dovidas buvo pastatęs altorių /2 Kar 24, 16.../. Taip pat savo paskyrimu būti šventyklos vieta tas kalnelis buvo šventas. — *Panašumą...* Aliuzija į 2 Moš 25, 9.40, kur pasakyta, kad Dievas liepė Mošei padaryti padangtę ir jos rakandus tokiuos, kokie jam parodyta Sinaus kalne. Plg 2 Moš 25-30 ir 3 Kar

- <sup>9</sup>Ir su tavim tavo Išmintis, kuri žino tavo darbus,  
kuri buvo kartu ir tuomet, kada darei pasaulį.  
Ji žinojo, kas patinka tavo akims  
ir kas, žiūrint tavo įsakymų, tiesu.
- <sup>10</sup>Siųsk ją iš savo šventojo dangaus  
ir nuo savo didenybės sosto,  
kad ji būtų su manin ir kartu su manim darbuotusi,  
kad aš žinočiau, kas tau patinka.
- <sup>11</sup>Nes ji visa žino ir supranta  
ir blaiviai ves mane mano darbuose,  
ir savo galybėje sergės mane.
- <sup>12</sup>Taip mano darbai tau patiks;  
aš valdysiu teisingai tavo tautą  
ir būsiu vertas savo tėvo sosto.
- <sup>13</sup>Nes kas iš žmonių galėtų žinoti Dievo sumanymą?  
Ar kas galėtų atspėti, ko Dievas nori?
- <sup>14</sup>Nes marijų mintys bailios,  
ir netikri mūsų numatymai.
- <sup>15</sup>Nes gendąs kūnas apsunkina sielą,  
ir žemiška buveinė slegia daug manančią dvasią.
- <sup>16</sup>Mes sunkiai suprantame, kas yra žemėje,  
ir kas ties mūsų akimis, vargiai randame.  
Kas gi ištirs, kas yra danguje?
- <sup>17</sup>Kas pažins tavo mintį,  
jei tu nesuteiksi išminties  
ir neatsiysi savo šventos dvasios iš augštybių?
- <sup>18</sup>Ir taip nebus pataisyti esančiųjų žemėje takai,  
ir žmonės neišmoks, kas tau patinka?

6; Žyd 8, 9. — <sup>9</sup>Ir su tavim /prirengia/ tavo išmintis. Plg Pat 8, 22.27; Jon 1, 1. — <sup>10</sup>Didenybės sosto. Gr t: Garbės sosto, atsiųsk ją. — <sup>11</sup>Blaiviai: Gudriai, išmintingai. — <sup>12</sup>Savo tėvo: Dovo, kurs, nežiūrint laikinių jo nusikaltimų, pasilieka visuomet sekintas pavyzdys karaliams

<sup>13</sup>Nes kas... Plg Ješ 40, 13; Rom 11, 34; 1 Kor 2, 16. Be išminties menkas žmogus negali ir nemoka patikti Dievui. — Ko Dievas nori: Kad mes kiekviename atsitikime elgtumėmės laikydamies jo įstatymo. — <sup>14</sup>Marijų: Su kūnu sujungtų ir jo našta apsunkintų esybių. — Bailios: Svyruojančios, nes žmogui nelengva nutarti, kaip jis turi veikti. — <sup>15</sup>Nes gendąs kūnas... Plg Rom 7, 24; Gal 4, 22. — Buveinė: Gr t: Padangtė. Taip dažnai vadinama nepastovus ir greitai praeinąs žemiškas žmogaus būvis. — Daug manančių. Anot Gr t: Daug rūpesčių turinčių. — Tavo mintį. Gr t: Tavo sumanymą. — Jei tu nesuteiksi... Mes net nežinome to, kas mus visai arti liečia, daug mažiau mūsų paži-

nimas apima visus žemiškus dalykus, bet jau visai maža tolimus dangiškų; visų gi mažiausiai neišstiriama Dievo sumanymą. — <sup>18</sup>Visi tie, kurie... Gr t šitų ž iki eil galui nėra

## II. Kaikurie išminties veiksmai išrinktosios tautos istorijoje

### 1. Išminties galia gelbėti ir bausti

a. Išminties padaryti stebuklai teisiesiems, pradedant nuo Adomo iki Mošei

Antroje knygos dalyje /10, 1-19, 20/ išminties naudingumas patvirtinama pavyzdžiais, paimtas iš Žydų istorijos pradžios ir iš atsitikimų su jų neprieteliais

10, 1-11, 4. Pavyzdžiais Adomo ir Kaino, Noės /10, 1-4/, Abraomo /10, 5/, Loto /10, 6-9/, Jokubo /10, 10-12/ ir Juozapo /10, 13.14/ parodoma, kaip išmintis daro teisiuosius laimingus, neišmintis gi atveda bausmių. To pat moko išlaisvinimas išrinktosios tautos iš Egipto vergijos ir jai padaryti tyruose stebuklai /10, 15.11, 4/

<sup>19</sup>Nes išmintimi buvo išgelbėti visi tie,  
kurie tau, Viešpatie, patiko nuo pat pradžios

10. <sup>1</sup>Ji sergėjo tą, kurs pirmas buvo Dievo padarytas,  
kad būtų žemės skritulio tėvas,  
kada jis buvo sutvertas vienas,  
<sup>2</sup>ir išvedė jį iš jo nusikaltimo  
ir davė jam galios visa valdyti.  
<sup>3</sup>Kai nuo jos pasitraukė savo pyktyje neteisisis,  
jis žuvo per savo brolžudišką rūstybę.  
<sup>4</sup>Kai dėl jo vanduo naikino žemę, išmintis vėl gelbėjo,  
vesdama teisųjį su beverčio medžio pagalba.  
<sup>5</sup>Ji, ir tautoms sutartinai pasidavus nedorumui,  
pažino teisųjį, išlaikė jį nepeiktiną Dievo akivaizdoje  
ir padarė tvirtą pasigailėjime sūnaus atžvilgiu.  
<sup>6</sup>Ji išlaisvino teisųjį, bėgantį iš žūnančių bedievių tarpo,  
ugniai nužengiant į Penkiamiestį.  
<sup>7</sup>Paliudyti apie jų nedorybę pasilieka smilkstanti palikta žemė,  
medžiai vedą vaisių, kurie nepribirsta,  
ir stovi netikintios sielos atsiminimas, druskos šulas.  
<sup>8</sup>Nes nekreipdami dėmesio į Išmintį,  
jie netik tuo nupuolė, kad nežinojo gerumo,  
bet dar paliko žmonėms savo neišminties atsiminimą,  
taip kad nebegalėjo pasilikti pasislėpę,  
tuose dalykuose, kuriais nusidėjo.

10. <sup>1</sup>*Ji sergėjo tą...* Išmintis sergėjo Adomą nuo pikto ir nuo netobulumo, kai jis tebebuvo pradinės teisybės stovyje. — *Kada jis buvo sutvertas vienas*: Kuomet jam dar nebuvo duota padėjęja Jieva. Plg 1 Moš 1, 27. — <sup>2</sup>*Išvedė iš jo nusikaltimo*: Išmintis įkvėpė jam tikrą atgailą ir gavo jam kaltės dovanojimą, nors jis nebegalėjo išgelbėti savo palikuonių nuo pradinės, gimtosios nuodėmės. — *Visa valdyti*. Plg 1 Moš 1, 28. Išmintis padėjo žmogui viešpatauti kūriniams, kurie po jo nupuolimo pasidarė jam neprietelingi. Plg 1 Moš 3, 17. — <sup>3</sup>*Neteisisis*: Kainas. Jis buvo paniekinęs išmintį, pasiduodamas pykčiui. Rūstybė buvo jo piktenybės šaknis, bet taip pat priežastis apakimo, atvedusio jo nuožmų pasielgimą. — <sup>4</sup>*Kai dėl jo...* Nutolę nuo Dievo Kaino palikuonys, kurie susijungė moterystėmis su Seto ainiais, buvo tvano priežastis /1 Moš 6, 1/. — *Vėl gelbėjo*: Kaip Adomą. Taip Noė buvo lyg kad antras žmonių giminės tėvas. — *Su beverčio medžio pagalba...* Išmintis pamokė Noę pasidaryti iš menkos medžiagos dalyką, laivą, kurs galėjo pasipriešinti tvanui, nes

ir tą laivą vėl pati išmintis vedė. Plg 1 Moš 7, 21

<sup>5</sup>*Tautoms sutartinai...* Aliuzija į Babelės bokšto statymą. Gr t: Kuomet /visuotinėje/ piktumo sutartyje tautos buvo sumaišytos. — *Teisųjį*: Abraomą. — *Nepeiktiną*. Dievo Apvaizda apsaugojo jį nuo visuotinio sugedimo, ir todėl jis buvo Dievo pašauktas. — *Tvirtą pasigailėjime...* Išmintis sustiprino Abraomą, kad jis, nežiūrėdamas meilės vienatiniam sūnui, buvo pasiryžęs, pareikalavus Dievui, paaukoti jį. Plg 1 Moš 22, 1; Sir 44, 21

<sup>6</sup>*Teisųjį, bėgantį*: Lotą. — *Į Penkiamiestį*: Į Penkių miestų /Sodomos, Gomoros, Adamos, Sebojimo ir Segoro/ sritį, nes patys miestai ne visi žuvo. Plg 1 Moš 19, 17.22. — <sup>7</sup>*Pasilieka smilkstanti...* Plg 1 Moš 19, 28. — *Medžiai vedą...* Gr t: Ir augalai, kurie veda vaisių netobulais laikais, t y, tokiuo metu, kada jie nebegali pribirsti. — *Netikintios sielos*: Loto pačios. Žr 1 Moš 19, 26. Iš čia patiriame, kad jos kaltė buvo vidinė stoka tikėjimo. — <sup>8</sup>*Nes nekreipdami*: Nenorėdami pasiduoti jos vadovavimui. — *Nupuolė*. Gr t: Sau pakenkė.



- <sup>9</sup>Išmintis gi išgelbėjo nuo skausmų tuos, kurie ją gerbė.  
<sup>10</sup>Ji vedė teisųjį, bėgantį nuo brolio rūstybės, tiesiais keliais, parodė jam Dievo karalystę ir davė jam žinojimo šventų dalykų, padarė turtingą varguose ir palaimino jo darbus.  
<sup>11</sup>Ji buvo prie jo, kai norėta apgauti jį klasta, ir padarė jį turtingą.  
<sup>12</sup>Ji sergėjo jį nuo neprietelių ir apgynė jį nuo suvedžiotojų ir davė jam nugalėti kietoje kovoje, kad jis žinotų, jog išmintis už vis galingesnė.  
<sup>13</sup>Ji nepaliko teisiojo parduoto, bet išgelbėjo nuo nusidėjėlių, nužengė kartu su juo į duobę,  
<sup>14</sup>ir nepametė jo pančiuose, kolei neatnešė jam viešpatavimo lazdos ir valdžios prieš tuos, kurie jį slėgė; ir jis parodė melagius esant tuos, kurie jį sutepė, ir davė jam amžino gyriaus.  
<sup>15</sup>Ji išlaisvino teisiają tautą ir nepeiktiną palikuoniją nuo tautų, kurios ją slėgė.  
<sup>16</sup>Ji įėjo į Dievo tarno sielą ir stojo prieš baisius karalius su stebuklais ir ženklais.

— *Žmonėms*. Gr t: Gyvenimui, t y, visiems gyviesiems. — *Atsiminimą*: Paminklą. Kas nenori sekti išminties, kenkia sau dvejopai: atima iš savęs supratimą to, kas tikra ir gera, taip kad nebegali apsaugoti savęs nuo žuvimo, be to, pelnosi sau tiek ir tokių bausmių, kad iš jų jųjį nusikaltimai darosi žinomi ne tik savo laiko žmonėms, bet negali būti paslėpti nė nuo palikuonių.

<sup>10</sup>*Teisųjį*: Jokubą, bėgantį nuo savo brolio Esavo rūstybės. Plg 1 Moš 27, 28. — *Dievo karalystę*: Suteikdamas regėjimą Betelyje, kur jis matė nužengiančius iš dangaus ir užžengiančius angelus, vykdančius Dievo įsakymus apie žmones, augštybėse gi patį Dievą. Visa tai buvo Dievo karalystės vaizdas. Žr 1 Moš 28, 12-20. — *Šventų dalykų*: Kurie buvo nuosavi Dievo karalystei. — <sup>11</sup>*Kuomet norėta*. Turima galvoje Labano pasielgimą su Jokubu ir kaip šis gynėsi. Plg 1 Moš 30, 29-42; 31, 7... — <sup>12</sup>*Nuo suvedžiotojų*. Gr t: Nuo tykojančių, taigi nuo neprietelių, kurie norėjo slapčia kenkti Jokūbui. Rasi turėta galvoje jo brolis Esavas /1 Moš 31, 17.../. — *Kietoje kovoje*: Imtynėse su angelu. 1 Moš 32, 24-29. — *Jog išmintis...* Gr t: Dievobaimin-

gumas. Jokubas, pajutęs, kad jo jėgos sumažėjo, karštai meldėsi Dievui. Taip jis pažino, kad dievobaimingumas yra už vis galingesnis, nes jis net Dievą nugalė.

<sup>13</sup>*Teisiojo parduoto*: Juozapo, brolių parduoto į Egiptą, 1 Moš 37, 28. — *Nuo nusidėjėlių*. Gr t: Nuo nuodėmės — į kurią norėjo įtraukti jį Putipharo pati. 1 Moš 39, 7-20. — <sup>14</sup>*Viešpatavimo lazdos*: Szeptro, t y, valdžios lygios karališkai. 1 Moš 41, 37... — *Kurie jį slėgė...* Jo broliai, Putipharienė ir pats Putipharas. — *Amžino gyriaus*: Kuomet išmintis parodė jį esant pranašą ir padarė iš jo Egipto gelbėtoją. Juozapo gyrius pasilieka visuomet, kolei jo vardas minimas.

<sup>15</sup>*Teisiają tautą*. Gr t: Šventąją tautą. Žydai vadinami šventa tauta, nes ji buvo Viešpaties išrinkta ir jos pašaukimas buvo šventas. Plg 2 Moš 19, 4. — *Nepeiktiną palikuoniją*. Žydai dažnai pelnydavosi papeikimą, bet čia jie vadinami nepeiktina palikuonija, palyginant juos su jų prispaudėjais. — *Nuo tautų*: Nuo Egiptiečių. — <sup>16</sup>*Dievo tarno*. — Mošės. — *Baisius karalius*: Paraoną. — *Su stebuklais ir...* Plg aug 8, 8. — <sup>17</sup>*Teisiesiems*: Žydams, Gr t: Šven-

- <sup>17</sup>Ji atidavė teisiesiems jų darbų užmokestį,  
vedė juos nuostabių keliu  
ir buvo jiems dieną uždanga ir naktį žvaigždžių šviesa.
- <sup>18</sup>Ji pervedė juos per Raudonąją jūrą  
ir pergabeno juos per giliausį vandenį.
- <sup>19</sup>Jų neprietelius ji paskandino jūroje,  
juos gi išvedė iš bedugnės gilybės.
- <sup>20</sup>Todėl teisieji ėmė bedievių grobį,  
ir giedojo apie tavo, Viešpatie, šventąjį vardą,  
ir gyrė visi draug tavo nugalinčią ranką ;
- <sup>21</sup>Nes Išmintis atvėrė nebylių burnas  
ir padarė kūdikių liežuvių iškalbingus
11. <sup>1</sup>Ji vedė jų darbus šventojo pranašo rankomis.
- <sup>2</sup>Jie keliavo per negyvenamus tyrus  
ir tiesė padangtes tuščiose vietose.
- <sup>3</sup>Jie stojo prieš neprietelius ir apsigynė nuo priešų.
- <sup>4</sup>Jie troško ir šaukėsi į tave,  
ir duota jiems vandens iš augštos uolos,  
iš kieto akmens, ir numaldyta jų troškulys.
- <sup>5</sup>Nes kuomet jų neprieteliai buvo nubausti,  
kai nebeturėjo vandens atsigeriti,  
tuo džiaugėsi Izraelio vaikai, turėdami jo apščiai,
- <sup>6</sup>tuo padaryta jiems gera, kai jie buvo pristigę.
- <sup>7</sup>Nes užuot šaltinio nuolat tekančio vandens  
tu davei neteisiesiems žmonių kraujo.

tiesiems. Žr 15 e. — *Jų darbų užmokestį*. Užmokesčiu čia vadinama Egiptiečių paskolinti Žydams indai, kuriuos tie pasisavino /2 Moš 11, 2,3 ; 12, 35/ kaip atsilyginimą už sunkius baudžiavos darbus Egiptiečiams /2 Moš 1, 11 ; 5, 2.../. — *Vedė juos*: Iš Egipto per tyrus į Kanaaną. Kelionėje dieną juos dengė debesies šulys, naktį — ugnies. — <sup>18</sup>*Ji pervedė...* Plg 2 Moš 14, 22-31 ; Ps 77, 13. — <sup>19</sup>*Juos gi ji išvedė*. Anot Gr t: Ir išmetė. Gr t kalbama apie išmestus Raudonosios jūros krante prigėrusių lavonus. — <sup>20</sup>*Bedievių grobį*: prigėrusių Egiptiečių ginklus ir papuošalus /Fl Jos/. — *Giedojo...* žr 2 Moš 15, 1... — <sup>21</sup>*Nebylių burnas*. Aliuzija į tą aplinkybę, kad Mošė prigimtimi buvo neiškalbingas. Plg 2 Moš 4, 10 ; 6-12. Bet tuos visą Žydų tautą. Plg Ps 8, 3

11. <sup>1</sup>*Pranašo*: Mošės. Plg 2 Moš 16, 1... 5 Moš 34, 10... Apd 7, 37. — <sup>2</sup>*Per negyvenamus...* Kadangi išmintis juos vedė, jie galėjo keliauti tenai, kur nebuvo jokie kelio, pasilikti tyruose per 40 metų ir nežūti. — <sup>3</sup>*Prieš neprietelius*: Amalekiečius /2 Moš 17, 8-16/, Kananiečius, Amoriečius

ir kitus. — <sup>4</sup>*Ir šaukėsi į tave*: Ne visa tauta, tik jos vadas Mošė ir draug su juo rinktinės, šventos sielos. — *Duota jiems...* Plg 2 Moš 17, 1-6 ; 4 Moš 20, 6... 1 Kor 10, 4. — *Augštos*. Anot Gr t: Titnago, arba: kaip titnagas kietos uolos

b. *Išminties padaryti stebuklai prieš Dievo neprietelius*

11, 5-12, 27. Egiptiečiai, kurių likimas palyginamas su Žydų, buvo teisingai, bet ne be pasigailėjimo nubausti už savo nuožumą ir stabmeldystę, laikantis keršto nuostatų /11, 5-12, 2/; taip pat buvo nubausti ir Kananiečiai /12, 3-27/

<sup>5</sup>*Nes kuomet...* Palyginimas Egiptiečių likimo su Žydų, paremtas stebuklingu vandens gavimu iš uolos, paminėtu aug 4 e. Egiptiečiai buvo nubausti pavertimu vandens į kraują, tuo tarpu kad kiek vėliau Žydai gavo iš Viešpaties stebuklingo vandens. 5 ir 6 eil išreikšta tarsi tema, kuri toliau plačiai aiškinama. Gr t nėra ž: *Kai nebeturėjo... apščiai*. — <sup>6</sup>*Jiems*: Žydams. — <sup>7</sup>*Nes užuot...* Daroma aliuzija į pirmąją Egipto slogą. Nuolat tekančio vandens šaltiniu pavadinta

- <sup>8</sup>Kai jiems nubausi už kūdikių užmušimą, jų skaičius buvo mažinamas,  
tu netikėtai davei aniems apščiai vandens,  
<sup>9</sup>parodydamas tuomet įvykusių troškulių,  
kaip tu išaugštini savuosius ir naikini jų priešininkus.  
<sup>10</sup>Nes kai jie buvo bandomi,  
nors jų plakimas buvo sujungtas su pasigailėjimu,  
jie pažino, kokių kančių turi kentėti bedieviai,  
nuteisti su rūstybe.  
<sup>11</sup>Juos tu juk ištyrei kaip tėvas, kurs įspėja,  
anuos gi pasmerkei, išardęs kaip kietas karalius.  
<sup>12</sup>Ir toli nuo jų ir čia pat būdami jie lygiai buvo kankinami,  
<sup>13</sup>nes juos apėmė dvigubas nuobodis ir vaitojimas,  
atsiminus praeitus dalykus.  
<sup>14</sup>Nes girdėdami, kad per kančias, kurias jie kentėjo,  
aniems gerai daroma, jie atsiminė Viešpatį,  
stebėdamies dalykų pabaiga.  
<sup>15</sup>Nes iš kurio jie juokėsi, nuožmiai jį išmetę ir paniekinę,  
tuo stebėjosi įvykių pabaigoje,  
kitaipti trokšdami ne kaip teisieji.  
<sup>16</sup>Atkeršyti už paikas jų nedorumo mintis,  
į kurias jie nuklydę garbino nebylius žalčius  
ir paniekintinus žvėris,  
tu siuntei ant jų daugybę nebylių gyvūnų,  
<sup>17</sup>kad žinotų, jog kuo kas nusideda, tuo jis ir kankinamas.

Nilo upė, kurios vanduo, Egiptiečiams bausti, buvo paverstas į kraują. Ta bausmė surišama su žiauriu Egipto Paraono nutarimu žudyti gimusius vyriškos lyties Žydų vaikus, skandinant juos Nile /2 Moš 1, 22/. Gr t /kurs gal ne visai tikras/ kaikurie verčia taip: Užuoť gyvo /nuolat tekančio/ vandens šaltinio jie buvo nugąsdinti panašiu į užmušto žmogaus /supuvusiu/ upės krauju, kad tai būtų bausmė už nutarimą žudyti kūdikius; aniems gi /Žydams/ netikėtai (stebuklu ir tai tokioje vietoje, kur niekas nesitikėjo rasti vandens) davei gausiai vandens. — *9Tuomet įvykusių troškulių*: kurs tuomet buvo pradėjęs varginti keliaujančius per tyrus Israėlaičius. — *Kaip tu išaugštini...* Gr t: Kaip tu baudei priešininkus. — <sup>10</sup>*Kai jie*: Israėlaičiai. — *Bedieviai*: Egiptiečiai. — <sup>11</sup>*Juos*: Žydus. — *Anuos*: Egiptiečius. — Israėlaičiams vandens stoka buvo išmėginimas jų pasitikėjimo, Egiptiečiams gi bausmė; aniems siuntė ją Dievas su meilės pilnu pasigailėjimu, šitiems kaip pasireiškimą savo teisingos rūstybės. Anuos ta vandens stoka Dievas auklėjo, Egiptiečius gi baudė; Israėlaičiams Dievas pasirodė esąs tėvas, Egiptiečiams kietas

valdovas. Aniems tai turėjo būti perspėjimas kreiptis į Dievą, šitiems gi teismas. — <sup>12</sup>*Ir toli...* Taip pat ir kada Israėlaičiai buvo jau toli, Egiptiečiai kentėjo dėl jų pyktį, pavydą ir tt. Tai patvirtinama 13 e. — <sup>13</sup>*Nuobodis*. Gr t: Skausmas, liūdesys. Pirmas Egiptiečių skausmas buvo mintis, kad tos pačios aplinkybės, kurios jiems tiek daug vargo padarė, Israėlaičiams buvo nuostabių geradaryčių priežastis /14 a/. antras, kad jie turėjo pripažinti baudžiančią Dievo ranką, savo dievaičių niekingumą ir Dievo meilę jojo tautai. Jiems buvo juo skaudžiau, kad dabar turėjo stebėtis tais /15 b/, kuriuos jie kitados niekino. — <sup>14</sup>*Jie kentėjo*: Egiptiečiai. — *Atsiminė*. Gr t: Jautė, t y, turėjo pripažinti jo galybę. — *Stebėdamies dalykų pabaiga*. Tų ž nėra Gr t. — <sup>15</sup>*Nes iš kurio...* Iš Mošės, kurs kaip ir kiti Žydų vaikai turėjo būti įmestas į Nilo vandenį. Žr 2 Moš 2, 3... Plg 2 Moš 7, 23; 10, 11, 12; Žyd 11, 24, 25. — *Įvykių pabaigoje*: Kuomet jie nebegalėjo sugrąžinti Israėlaičių į vergiją. — *Teisieji*: Žydai

<sup>16</sup>*Nebylius žalčius...* Gr t: Neprotingus slankiojančius gyvius. Plg žem 12, 24; Rom 1, 21. — <sup>17</sup>*Jog kuo kas nusideda...* Egiptiečiai buvo nu-

- <sup>18</sup>Nes visagalei tavo rankai,  
kuri sutvėrė žemės skritulį iš neregimos medžiagos,  
nebūtų buvęs negalimas dalykas  
siųsti prieš juos daugybę lokių, ar drąsių liūtų,  
<sup>19</sup>ar naujos veislės, nežinomų, pykčio pilnų žvėrių,  
kvėpuojančių ugnies garu ar paleidžiančių dūmų kvapą,  
ar mėtančių iš akių baisių žiežirbų,  
<sup>20</sup>kurių ne tik kenksmingumas galėjo juos sunaikinti,  
bet ir pažvelgimas padaryti, kad jie mirtų iš baimės.  
<sup>21</sup>Bet ir be to jie galėjo būti užmušti vienu kvėpimu,  
pačių savo darbų persekiojami  
ir tavo galybės kvapo išblaškyti.  
Bet tu sutvarkei visa, žiūrėdamas saiko, ir skaičiaus, ir svorio.  
<sup>22</sup>Nes daug galėti buvo visuomet pas tave vieną;  
ir kas pasipriešins tavo peties galybei?  
<sup>23</sup>Nes kaip svarstyklių grūdelis, taip tavo akivaizdoje žemės skritulys,  
ir kaip priešaušrinės rasos lašelis, kurs krenta žemėn.  
<sup>24</sup>Bet tu visų pasigaili, nes visa gali,  
ir apsimeti nematąs žmonių nuodėmių, dėl atgailos.  
<sup>25</sup>Nes tu myli visa, kas yra,  
ir nelaikai neapykantoje nieko iš to, ką esi padaręs,  
nes ne neapkęsdamas tu esi ką nors paskyręs ar padaręs.  
<sup>26</sup>Kaip gi galėtų kas nors pasilikti, jei tu nenorėtumei?  
Ar kaip išsilaikytų, kas tavo nepašaukta?  
<sup>27</sup>Tu pasigaili visų, nes jie tavo, Viešpatie, kurs myli sielas
12. <sup>1</sup>O, kaip gi gera ir saldi, Viešpatie, tavo dvasia visame!  
<sup>2</sup>Todėl tuos, kurie paklysta, tu baudi dalimis,  
ir dėl to, kuo jie nusideda, tu įspėj ir ragini,  
kad pametę piktybę tikėtų į tave, Viešpatie!

sikalte, garbindami užuot Dievo visokių gyvulių; Dievas atkeršijo jiems gyvuliais. Plg žem 12, 23; 4 Moš 33, 3.4. — <sup>18</sup>Iš neregimos. Gr t: Iš neturėjusios išvaizdos. Kalbama ne apie pasaulio sutvėrimą iš nieko, bet apie jo sutvarkymą. Plg 1 Moš 1, 2. — *Siųsti prieš juos...* Plg 3 Moš 36, 22; Jer 8, 17; žem 16, 1. — <sup>19</sup>Naujos veislės... Gr t: Naujai sutvėrtų. — Dievas galėjo ir tokių padaryti. Plg Ijob 41, 9-12. — <sup>21</sup>Vienu kvėpimu: Dievo kvėpimu. — *Pačių savo darbų.* Anot Gr t: Teisybės. Plg 4 Moš 28, 4; 1 Tim 5, 24. — *Žiūrėdamas saiko ir...* Saikas, skaičius, svarumas aiškiausiai pasirodo regimoje gamtoje. Kuomet paprastų įrankių gana įvykdyti Dievo sumanymams, jis, savo tobuloje išmintyje, neskuba keisti paprastą pasaulio tvarką. — <sup>22</sup>Vieną. To ž nėra Gr t. — <sup>23</sup>Grūdelis: Mažiausis sunkumas, kurio tačiau gana išardyti svarstyklių lygsvarai. Plg Ješ 40, 15 2 Mak 8, 18. — *Rasos lašelis...* Taip pat rasos lašelis labai mažas

ir visai nepastovus dalykas; nes vos tik pasirodo saulė, jis tuojau išnyksta. — <sup>24</sup>Bet tu visų pasigaili... Ir Egiptiečius bausdamas Dievas buvo gailestingas. Gailestingumo priežastis — Viešpaties visagalybė ir begalinis žmogaus silpnumas /12, 16, 18/. Plg Eklesijos maldos žodžius: Deus... qui omnipotentiam tuam parcendo maxime et miserando manifestas /Dom X Pentec./ — *Dėl atgailos:* Kad jie darytų atgailą. Plg Apd 17, 30; Rom 2, 4. — <sup>25</sup>Nes ne neapkęsdamas... Gr t prasmė: Nes jei ko būtumei nekenkęs, to nebūtumei paskyręs. — <sup>26</sup>Kaip gi galėtų... Plg Ps 103, 29... 138, 5. — <sup>27</sup>Kurs myli sielas. Juo tobulesnis Dievo gerumo atvaizdas, tuo tarpu kad kiti kūriniai parodo tik to gerumo pėdsakus; malonės gi atžvilgiu jų panašumas eina taip toli, kad jos dalyvauja prigimtyje ir darosi Dievo vaikais, kurie amžinybėje turi būti pakelti dar į didesnę tobulumą

12. <sup>1</sup>O, kaip gi gera... Kaip gi tat

- <sup>3</sup>Nes anuos senuosius tavo šventos žemės gyventojus, kurių bjaurėjais,
- <sup>4</sup>dėl to kad jie žavėjimais ir neteisiomis aukomis darė tau nepakenčiamų dalykų,
- <sup>5</sup>be pasigailėjimo žudė savo vaikus, edė žmonių vidurius iš tavo šventyklos vidaus,
- <sup>6</sup>gimdytojus kartų ir žudytojus sielų be pagalbos tu norėjai sunaikinti mūsų tėvų rankomis,
- <sup>7</sup>kad jie gautų Dievo tarnų vertą tėviškę, tą žemę, kuri tau visų brangiausi.
- <sup>8</sup>Bet ir jų tu pasigailėjai kaip žmonių ir siuntei savo kariuomenei pirmatakus širšuolius, kad išnaikintų juos pamažu.
- <sup>9</sup>Ne kad nebūtum galėjęs kare pavergti bedievių teisiesiems, ar vienu kartu jų sunaikinti plėšriais žvėrimis ar kietu žodžiu,
- <sup>10</sup>bet dalimis teisdamas tu davei vietos atgailai, nors ir ne nežinojai, kad jų giminė netikusi, kad jų piktumas buvo jiems igimtas, ir kad jų mintis niekuomet negalėjo atsimainyti.
- <sup>11</sup>Nes nuo pat pradžios jie buvo prakeikta palikuonija. Ir ne ko nors bijodamas tu buvai pasiryžęs dovanoti jų nuodėmes.
- <sup>12</sup>Nes kas gi drįstų tau sakyti: Ką padarei? ar kas pakiltų prieš tavo teisumą?

maloningas, tavo, Viešpatie, pasielgimas su visais kūrniais. Gr t: Nes tavo negendanti /nemari/ dvasia yra visuose dalykuose. — Ta dvasia kiaurai pereina esybės kaip gyvybės pagrindas ir ji pasilieka juose, juos palaikydama. — <sup>2</sup>*Dalimis*: Ne visu kietumu, bet žiūrėdamas savo meilės, kuri tik tiek skiria baumsės, kiek reikia, kad nusidėjėlių priverstų gręžtis. Dievas baudžia ne taip ilgai, ne taip daug, ne taip greitai, kaip nuodėmė savimi yra nusipelnusi. — *Ir dėl to, kuo jie...* Gr t: Ir tai primindamas, kuo jie nusideda, tu juos perspėji. — *Tikėtų*: Ir pareikštų savo tikėjimą meilės darbais

<sup>3</sup>*Tavo šventos žemės...* Septynias Kananiečių tautas, gyvenusias Palestinoje. Plg 5 Moš 9, 3; 12, 29; 18, 12. — *Dėl to kad jie...* Plg 3 Moš 18, 21. — <sup>5</sup>*Be pasigailėjimo žudė...* Turima galvoje garbinimas dievaičio Molokho, kuriam aukodavo vaikus. — *Edė žmonių vidurius...* Darydami iš žmonių kruvinų aukų Kananiečiai ir kitos tautos magijos tikslais neretai dalyvaudavo tose aukose, visai taip pat kaip ir kitose, būtent, suvalgydavo dalį paaukoto žmogaus kūno ir gerdavo kraujo. — *Iš tavo šventyklos vidaus*. Ką tie žodžiai čia reiškia, neaišku. Anot kaiku-

rių: toli nuo tavo šventyklos, nuo tavo įstatymo. Netikras ir ne vienaip skaitomas ir Gr t. Tarp kitako jis skaitomas taip: ἐκ μέσου μύσας θιάσου ir verčiama: iniciatos ex media rabidorum turba, pašvęstuosius iš pasiutusųjų minios tarpų. — <sup>6</sup>*Ir žudytojus*. Gr žodis αὐθέντας čia reiškia: kas savo rankomis užmuša. — *Mūsų tėvų...* Jošus vedamų Izraelaičių rankomis. — <sup>7</sup>*Kad jie gautų...* Gr t kalbama apie tai, kad ta iš Kananiečių atimta žemė turėjo gauti geresnių gyventojų, kuriais turėjo būti Dievo vaikai, Izraelaičiai. — *Brangiausi*. Gr t: Labiausiai gerbiama. — <sup>8</sup>*Kaip žmonių*: Nes jie tik silpni kūrniai, linę į pikta. Plg Ps 78, 38, 39; 102, 14. — *Ir siuntei...* Žr 2 Moš 23, 28... 5 Moš 7, 20; Još 24, 12. — *Pamažu*. Plg aug 2 e. — <sup>10</sup>*Dalimis*: Pamažu, ne visus vienu kartu. — *Nors ir ne nežinojai...* Jie patys darė sau sugrįžimą negalimą, nors jei būtų norėję, jie būtų galėję pakrypti į gerąją pusę /pav Raaba ir šiek tiek Gabaoniečiai/. Plg 2 Moš 23, 30; 5 Moš 7, 22. — <sup>11</sup>*Prakeikta palikuonija*. Žr 1 Moš 9, 25. — <sup>12</sup>*Arba kas eis...* Gr t du paskutiniu klausimu pakeista vietomis. Tais klausimais patvirtinama, kad Dievas ne ko nors bijodamas sušvelnino savo ištarmę Kananiečiams. - -

- Arba kas eis tavo akivaždoje ginti nedorų žmonių?  
ar kas tave kaltins, jei žūtų tautos, kurias tu esi padaręs?
- <sup>13</sup>Nes be tavęs nėra kito Dievo, kurs rūpintųsi visais dalykais, kad tu turėtumei įrodinėti, jog darai teisumą ne neteisingai.
- <sup>14</sup>Nėra karaliaus nei valdovo, kurs tavo akivaždoje galėtų reikalauti apyskaitos apie tuos, kuriuos tu nubaudei.
- <sup>15</sup>Kadangi tat esi teisus, tu tvarkai visa teisingai; ir tu laikai dalyku, nesuderinamu su tavo galybe, pasmerkti tą, kurio nereikia bausti.
- <sup>16</sup>Nes tavo galybė yra teisybės dėsnis; ir kadangi tu visų Viešpats, tu pasirodai gailėstingas visiems.
- <sup>17</sup>Bet tu parodai galybės tiems, kurie netiki į tavo visagalybę, ir baudi drąsą tų, kurie tavęs nežino.
- <sup>18</sup>Galybės valdove, tu teisi su ramumu ir valdai mus su dideliu kantrumu; nes nuo tavęs pareina galėti, kaip tik tu nori.
- <sup>19</sup>Tokiuo elgėsiu tu pamokei savo tautą, kad teisusis turi būti ir žmoniškas, ir savo vaikuose sužadinai tą gerą viltį, kad, būdamas teisėjas, tu duodi nuodėmėse vietos atgailai.
- <sup>20</sup>Nes jei savo tarnų neprietelius ir nusipelnčiusius mirtį, tu baudei su taip didele atodaira, duodamas laiko ir vietos, kad galėtų pamesti savo piktumą,
- <sup>21</sup>tai su kaip dideliu rūpestingumu tu teisi savo vaikus, kurių tėvams esi davęs priesaikų ir sutarčių apie gerus pažadus.
- <sup>22</sup>Kada tat tu mus baudi mokydamas, mūsų neprietelius tu plaki daugiropai, kad teisdami atsimintumėm tavo gerumą, ir patys teisiami tikėtumėmės tavo pasigailėjimu.

<sup>13</sup>Nes be tavęs... Eil prasmė gali būti ir toki: Nėra kito Dievo, atskyrus tave, kurs juk rūpinies visais dalykais, kad /meilės pilnais tavo rūpestingumo pasireiškimais/ parodytumei, jog tavo teismas ne per daug kietas, ne neteisingas. Plg 1 Petr 5, 7. — <sup>15</sup>*Ir tu laikai dalyku...* Tik viena tėra baudžiančio Dievo galybei riba ir ta pati ne viršinė, bet vidinė, būtent, pats jo šventumas ir teisingumas. — <sup>16</sup>*Teisybės dėsnis.* Dievas nepriklauso nė nuo vieno kūrinio; iš jo visagalybės ima pradžią kiekvienas kūrinys ir kiekviena kūrinio jėga; taigi nei jame, nei kūrinyje nėra pagrindo, kad jis vieną statytų augščiau už kitą, nežiūrėdamas teisybės. — *Ir kadangi tu...* Kaikurie Gr t mintį taip išreiškia: Ir tai /ta aplinkybė/, kad tu visiems viešpatauji, padaro, kad tu visų pasigaili. — <sup>17</sup>*Bet tu parodai...* Jei kada žmonės nenori tikėti į Dievo visagalybę, kaip kad

darė Egipto Paraonas /2 Moš 5, 2/, tai ypač tuomet jis ją apreiškia, kad sugėdintų drąsuolius. Plg aug 1, 3. — *Kurie tavęs nežino.* Gr t dar ir kitaip skaitoma: Kurie tave žino, — todėl: kurie pažino Dievo visagalybę, bet kėlė prieš jį maištą. — <sup>18</sup>*Galybės valdove:* Tu, kurs esi savo galybės viešpats, arba: Galingasis valdove

<sup>19</sup>*Tokiuo elgėsiu:* Maloningas Viešpaties pasielgimas su Kananiečiais buvo pamokymas Žydų tautai. — *Ir žmoniškas.* Gr philanthropon — žmonių prietelis. — *Savo vaikuose:* Žyduose. — *Būdamas teisėjas.* Tų ž nėra Gr t. — *Nuodėmėse:* Kai žmonės nusideda. — <sup>21</sup>*Rūpestingumu:* Kad bausmė nebūtų per daug kieta. — *Tėvams:* Patriarkams. — *Priesaikų:* Priesaika patvirtintų. — <sup>22</sup>*Daugiropai.* Anot Gr t: Tūkstanteriopai. Dievo maloningumas pasireiškia kantrumu, kokiuo Dievas laukia, kad

<sup>23</sup>Todėl tai ir tiems, kurie savo gyvenime neprotingai ir neteisingai gyveno,

tu davei kentėti didžiausių kančių tuo, ką jie garbino.

<sup>24</sup>Nes jie perdaug ilgai vaikščiojo klaidos keliu, laikydami dievais tai, kas ir tarp gyvulių niekintina, ir gyvendami kaip neprotingi kūdikiai.

<sup>25</sup>Todėl tu siuntei jiems teisną pasityčioti, kaip neprotingiems vaikams.

<sup>26</sup>Bet jie nepataisytį pasityčiojimais ir draudimais paragavo teismo, koks Dievo vertas.

<sup>27</sup>Nes per tuos dalykus, dėl kurių jie pyko savo kentėjime, būtent, per tą, ką jie laikė dievais, jie matė save naikinamus, matydami tą, kurio pirma sakėsi nepažįstą, pripažino jį esant tikrąjį Dievą ;

todėl ir jų pasmerkimo pabaiga jiems atėjo

13. <sup>1</sup>Tušti visi žmonės, kuriuose nėra žinojimo Dievo, ir kurie iš matomų gėrybių negalėjo suprasti to, kurs yra, nei įsižiūrėdami į darbus nepažino, kas jų menininkas, <sup>2</sup>bet arba ugnį, arba vėją, arba judrų orą, arba žvaigždžių skritį, arba gausų vandenį, arba saulę ir mėnulį laikė valdančiais pasaulį dievais.

nusidėjėlis pasitaisyti ; kuomet kantrumo laikas praeina, prasideda kietumas. — *Teisdami* : Skirdami kitiems bausmę. — *Patys teisiami* : Kai mus baudžia. — <sup>23</sup>*Todėl* : Kadangi tu daugiopai plaki savo neprietelius. — *Ir tiems, kurie...* Čia grįžtama prie Egiptiečių pasielgimo ir svarstoma Dievo su jais pasielgimas. — Gr t galima taip išversti : Todėl ir neteisiuosius, kurie gyveno beprotystėje, tu kankinai jų pačių nuobodomis. — <sup>24</sup>*Ilgai*. Gr t : Toli. Jų klaida buvo didesnė už didžiausias žmonių klaidas. — *Ir tarp gyvulių...* Gr t : Ir tarp neprietelių gyvulių labiausiai paniekintina. Plg aug 11, 16 ; Rom 1, 23. — *Gyvendami*. Gr t : Apgauti. — <sup>26</sup>*Paragavo teismo, koks...* Autorius skiria dvejopą bausmę, ištikusią Egiptiečius, vieną mažesnę, kitą didesnę ; ir pirmą jis palygina su bausme, koki skiriama vaikams, kitą vadina Dievo verta. Pirmoji bausmė, anot vieno aiškintojų, buvusios pirmosios Egipto slogos, antroji gi paskutinės slogos ; anot kitų, visos slogos vadinamos vaikų bausme, bausme gi Dievo verta tai amžinas pasmerkimas. — <sup>27</sup>*Nes per tuos dalykus...* ypač didelis buvo Egiptiečių apmaudas, kada jie matė save kankinamus kaip tik tais gyvuliais, kuriuos jie laikė savo dievais ; bet taip jie geriau buvo priversti pripa-

žinti Israėlio Dievo galybę. Plg 2 Moš 5, 2 ; 8, 8.28 ir k. Gr t truputį aiškiau : Nes jie /Egiptiečiai/ tuose /gyvuliuose ir tt/, ant kurių kentėdami /kadangi per juos kentėjo/ pyko, tuose /sakau/, kuriuos manė esant dievus, kuomet jais buvo kankinami, pamatė ir pažino tą, kurio seniau sakėsi nežiną, esant tikrąjį Dievą ; todėl /kadagi pažinimas pasiliko jiems be vaisiaus, nes pažintojo Dievo negarbino kaip Dievo/ ir pasmerkimo pabaiga /t y, paskutinis pasmerkimo laipsnis/ jiems atėjo

## 2. Stabmeldystės atsiradimas, prigimtis, paikumas ir bausmės už ją

13, 1-15, 19. Egiptiečių ir Kananiečių stabmeldystės paminėjimas duoda autoriui progos plačiau kalbėti apie stabmeldystės atsiradimą, prigimtį, paikumą ir bausmes už ją. Pradėjęs įrodinėti, kaip paika garbinti gamtos gaivalus ir dangaus žiburius /13, 1-9/, jis labai peikia tuos, kurie nesidrovi garbinti savo rankų gaminių /13, 10-14, 11/, toliau išaiškinęs kaip atsirado žmogaus paveiklo garbinimo pradžia ir nurodęs to garbinimo žalingumą /14, 12-15, 6/, išjuokia stabmeldžių beprotystę /15, 7-19/

13. <sup>1</sup>*Tušti...* Gr t : Tušti gi prigimtimi visi... — Žmogaus piktnus

- <sup>3</sup>Jei gėrėdamies jų gražumu jie laikė juos dievais,  
tai tegul žino, kaip daug gražesnis už juos jų Valdovas ;  
nes grožio gamintojas yra visa tai padaręs.
- <sup>4</sup>Arba jei jie stebėjosi tų dalykų galybe ir veikimu,  
tesupranta iš jų, kad tas, kurs yra tai padaręs, stipresnis už juos,
- <sup>5</sup>nes iš kūrinio didumo ir gražumo  
galima pažinti ir matyti jų kūrėjas.
- <sup>6</sup>Tačiau dėl jų dar ne taip labai reikia dejuoti,  
nes jie gal klysta, jieškodami Dievo ir norėdami jį rasti,
- <sup>7</sup>Nes pasilikdami arti jo darbų, jie tyrinėja  
ir duodasi suvedžiojami tų dalykų, kuriuos mato, kad jie geri.
- <sup>8</sup>Vėl gi ir šitiems nereikia dovanoti ;
- <sup>9</sup>nes jei tiek įstengė žinoti, kad galėjo vertinti pasaulį,  
kaip gi jie dar greičiau neatrado jo Viešpaties?
- <sup>10</sup>Yra nelaimingi ir negyvaisiais remia viltį tie,  
kurie vadina dievais žmonių rankų darbus,  
auksą ir sidabrą, meno padarą ir gyvulių pavidalą  
arba senovės rankos padarytą nenaudingą akmenį,
- <sup>11</sup>Arba štai dailidė nusikerta miške tinkamą medį,  
dailiai nuskuta visą jo žievę ir, kaip reikalauja jo amatas,  
rūpestingai padirba rakandą naudingą vartoti gyvenant.
- <sup>12</sup>Savo darbo liekanomis jis naudojasi valgiui išsivirti,

ne tik netikusio auklėjimo ir viršinių įtakų paseka ; jis įgimtas ir pilnai išeina aikštėn, kai prieš jį nestovi žinojimas Dievo. Plg 12, 10. — *Ir* : Tai yra. — *Iš matomų gėrybių*. Iš vidinių sutvėrtų dalykų tobulumą, 3 e kalbama apie jų gražumą, 4 e apie jų jėgą ir veikimą, 5 e apie jų didumą ir gražumą. — *Negalėjo suprasti...* Panašiai protauja šv Povilas Rom 1, 20. — *To, kurs yra*. Gr t : *ton onta*, esančiojo, to kuriame yra buvimo pilnybė, Dievo /2 Moš 3, 14/. — *2Bet arba ugmi...* Jie stebėjosi tais dalykais ir laikė juos dievais. Plg 5 Moš 4, 9 ; 17, 3. — *Žvaigždžių skritį* : Žvaigždėtą dangaus skliausmą, kurs rodosi sukasis aplink žemę. — *Gausų*. Gr t : Smarkų. — *Saulę ir mėnulį* : Gr t : Danguos žiburius. <sup>3</sup>*Jie laikė* : Gamtos garbintojai, kurie žiūrėjo tik į dalykų paviršių. — *Tai tegul žino...* Jie turėjo pažinti. Nors pagonys buvo įsigiję supratimą apie dievybę, bet geidulio apakinti jie jo nelavino ir pasavinio jį gamtos jėgoms. Auto-rius nurodo, kas turėjo atvesti juos į tikrą Dievo supratimą. — <sup>4</sup>*Galybe ir veikimu*. Gr t : Jėga ir energija, t y, jėga ir jos pritaikymu. — <sup>5</sup>*Galima pažinti...* Gr t : Analogijos keliu /išvadu parentu ant palyginimo/ galima matyti. — <sup>6</sup>*Ne taip labai...* Anot Gr t : Jie ne labai peiktini. —

<sup>7</sup>*Nes...* Paaiškinama, kodėl mažesnė kaltė gamtos garbintojų, palyginant su toliau /10 e ir tol/ aprašomais stabų garbintojais. — <sup>8</sup>*Vėl gi ir...* Nors jų kaltė mažesnė, bet visgi ir jie kalti. — <sup>9</sup>*Kad galėjo vertinti...* Plg Rom 1, 18. — *Kaip gi jie...* Tai, ką jie darė, buvo sunkesnis dalykas kaip rasti Dievą jo darbuose

<sup>10</sup>*Nelaimingi...* Stabų garbintojai labiau peiktini kaip gamtos garbintojai, apie kuriuos aug kalbėta. — *Negyvaisiais* : Stabais. Jie ypatingu būdu negyvi ne tik palyginti su Dievu, bet ir su gamta, kuriai Dievas yra davęs tam tikrų jėgų. — *Senovės rankos...* Kadangi buvo nežinoma, kaip jis atsiradęs ir gavęs savo išvaizdą, tai jį laikydavo nukritusiu iš dangaus ir garbindavo. — <sup>11</sup>*Dailidė...* Gr t kalbama ne apie gerą dailidę, bet apie paprastą medžių kirtėją, kurs todėl negalėjo dailiai padaryti dievaičio, bet tik bet kaip. — *Tinkamą...* Tokį, iš kurio manė galėsiąs pasidaryti sau reikiamą rakandą. Dievaičiui padaryti jis net nerenka medžio ; jį jis darys iš to, kas niekam nebetinka. — <sup>12</sup>*Liekanomis*. Gr t : Atmatomis, todėl : skiedromis. — <sup>13</sup>*Nebetinka jokiems...* Net ir nedidelei ugniai susikurti. — *Atliekamam laikui* : Todėl tokiuo metu, kada jis nebežino, ką geresnio tu-



- <sup>13</sup>o kas dar lieka ir kas nebetinka jokiems reikalams,  
medį kreivą ir gumbuotą jis ima ir rūpestingai drožia atliekamam  
laiku  
ir naudodamos savo amato žinojimu jis duoda jam išvaizdą,  
ir padaro panašų į žmogaus paveikslą.
- <sup>14</sup>arba daro iš jo kurio nors gyvulio pavidalą,  
patepdamas raudonais darylais ir dažais,  
darydamas jo spalvą raudoną ir užtepdamas visas jame esančias  
dėmes.
- <sup>15</sup>Padaręs jam tinkamą būklę, jis pakabina jį ant sienos  
ir pritvirtina geležimi, <sup>16</sup>kad kartais nenukristų.  
Jis rūpinasi juomi, nes žino, kad jis pats sau negali padėti,  
nes jis paveikslas ir jam reikia pagalbos.
- <sup>17</sup>Ir štai darydamas įžadą teiraujasi pas jį apie savo lobį,  
ir apie savo vaikus ir apie vestuves.  
Jis nesigėdžia kalbėtis su tuo, kurs be gyvybės,
- <sup>18</sup>meldžia sveikatos silpną, prašo gyvybės negyvą,  
ir šaukia į pagalbą nenaudingą.
- <sup>19</sup>Jis meldžia laimingos kelionės tą, kurs vaikščioti negali,  
prašo pelno, kloties darbuose ir pasisiekimo visuose dalykuose  
tą, kurs visame nenaudingas
14. <sup>1</sup>Vėl kitados manydamas plaukti laivu  
ir pradėdamas kelionę per siaučiančias bangas,  
šaukiasi į medį, menkesnį už tą, kurs jį neša.
- <sup>2</sup>Nes šitą medį išrado troškimas pelnytis  
ir padirbo amatninkas savo gabumu.
- <sup>3</sup>Tavo gi, Tėve, apvaizda valdo,  
nes ir jūroje tu davei kelią ir tarp bangų labai tikrą taką.
- <sup>4</sup>parodyti, kad tu gali išgelbėti iš viso ko,  
net jei kas ir be mokėjimo leistųsi į jūrą.
- <sup>5</sup>Bet kad tavo išminties darbai nebūtų nenaudingi,  
todėl ir menkam medžiui žmonės patiki savo gyvybes  
ir plaukdami per jūrą laimingai atvyksta laivais.

rėtų daryti. Plg. Ješ 40, 16.17. — *Savo amato žinojimu.* Kadangi jis tik paprastas medžių kirtėjas, todėl jo padarytas stabas negali būti tikras dailės darbas. — <sup>14</sup>*Kurio nors gyvulio.* Gr t: Kurio nors paniekintino gyvulio. — *Jo spalvą.* Gr t: Jo odą. — <sup>17</sup>*Ir štai darydamas įžadą...* Po nurodyto visiško stabo silpnumo jo garbinimas turi rodytis ypač juokingas. — *Jis nesigėdžia...* Gr t: Jis nesigėdžia maldauti jį ir kalbėti negyvam. — <sup>18</sup>*Nenaudingą.* Anot Gr t: Neturintį jokio patyrimo, todėl visai negalintį duoti pagalbos

14. <sup>1</sup>*medį.* Į medinį stabą, koks paprastai būdavo statomas senovės laivų priešakyje. Plg. Apd 28, 11. — <sup>2</sup>*Nes šitą:* Laivą. Laivas be palyginimo vertesnis už stabą; jis žmonių rūpestingai ir dailiai daromas ir puo-

šiamas; Dievas jį valdo ir laiko savo globoje, nes čia žmogus pritaiko savo jėgas taip, kaip reikalauja Dievo sumanymai. Nieko panašaus nėra su stabu, kurs padaromas nedailiai, be didesnių žmogaus pastangų, be svarbaus tikslo ir yra Dievui nuoboda. — <sup>3</sup>*Tėve.* Plg. aug 11, 11. — *Nes ir jūroje...* Aliuzija į Žydų perėjimą per Raudonąją jūrą. Plg. 2 Moš 14, 22. — <sup>5</sup>*Bet kad...* Gr t: Bet tu nenori, kad tavo išminties darbai būtų neveiklūs. — Šitais žodžiais tarsi atsakoma iš anksto į galintį kilti klausimą: Kodėl gi Dievas neveda žmonių per jūrą be laivų? Dievas nori, kad jo duotos dalykams savybės būtų lavinamos. Jo apvaizda pasirodo veiklesnė, kada ji duoda veikti mažesnėms priežastims, nekaip kad ji pati į visa nuolat kištųsi. — <sup>6</sup>*Kada*

- <sup>6</sup>Bet ir nuo pat pradžios, kada žuvo išdidūs milžinai, žemės skritulio viltis, atbėgus į sielį, tavo rankos valdomą, paliko pasauliui palikuonių sėklą.
- <sup>7</sup>Nes palaimintas medis, per kurį daroma teisybė.
- <sup>8</sup>Rankomis gi padarytas stabas prakeiktas, ir jis ir kas yra jį padaręs: šitas, nes padarė, anas gi, nes būdamas trupus, buvo pavadintas dievu.
- <sup>9</sup>Dievas lygiai neapkenčia bedievio ir jo bedievystės.
- <sup>10</sup>Nes tai, kas padaryta, kentės bausmę kartu su tuo, kurs padarė.
- <sup>11</sup>Todėl nebus pasigailėta ir pagonių stabų, nes iš Dievo kūrinių padaryta neapykantos dalykas, pagunda žmonių sieloms ir slastai neišmintingųjų kojoms.
- <sup>12</sup>Nes jieškojimas stabų yra paleistuvystės pradžia, ir jų išradimas yra gyvenimo sugedimas,
- <sup>13</sup>nes jų nebuvo nuo pat pradžios ir jie nepaliks amžinai.
- <sup>14</sup>Nes per žmonių tuštybę jie įėjo į pasaulį ir todėl jiems skirta greitas galas.
- <sup>15</sup>Nes kartaus gedulo prislėgtas tėvas pasidarė sau per anksti iš jo atimto sūnaus paveikslą ir tą, kurs tuomet buvo miręs kaip žmogus, dabar ėmė garbinti kaip dievą ir paskyrė tarp savo tarnų šventų apeigų ir aukų.
- <sup>16</sup>Paskui slenkant laikui, įsigalėjus nedoram papročiui, ta klaida buvo sergima kaip įstatas ir valdovų paliepimu buvo garbinami drožiniai.
- <sup>17</sup>Taip pat tų, kurių žmonės negalėjo į akis garbinti, nes jie buvo toli, atsigabendavo sau iš tolumos pavidalą ir darė sau matomą paveikslą karaliaus, kurį norėjo pagerbti, kad tą, kurio čia nebuvo, savo uolumu taip garbintų, lyg kad čia pat esantį.

žuvo... Žr 1 Moš 6, 4. — *Žemės skritulio viltis*: Noė su savo šeima. — *Į sielį*. Noės padaryta skrynia visuotiname tvane ne daugiau reiškia kaip paprastas sielės ant jūros bangų. Plg 1 Moš 6, 4; 7, 7. — *Daroma teisybė*: Norima pasiekti geri su Dievo valia sutinką tikslai /plg 1 Tim 4, 4/. Bet jei kiekvienas medis palaimintas, per kurį daroma teisybė, tai juo labiau Kristaus kryžiaus medis, kurs kilniausia prasme pasidarė teisybės medis. — *Rankomis gi...* Plg Ps 43, 4... Abak 6, 3. — *Bedievystės*: Bedieviško darbo. Dievas nekenčia žmogaus tiek, kiek jis bedieviškai elgiasi /Jieron/ — *Nes tai, kas...* Nurodoma bausmė, iš kurios mes pažįstame Dievo neapykantą. — *Kentės bausmę...* Bausmę kentėti gali tik protinga esybė; stabai kenčia bausmę tik netikra to žodžio prasme. Bausmė dėl stabmeldystės

mirtis, žuvinimas kūnu ir siela, stabai sunaikinami žmonėms nubausti. —

<sup>11</sup>Todėl nebus... Gr t: Taip pat ir pagonių stabams bus aplankymas /bus padaryta teisma ir jie bus sunaikinti/, nes Dievo kūriniuose jie yra nuoboda... Plg Jer 10, 16

<sup>12</sup>Jieškojimas: Ar prasimanymas. — *Paleistuvystės*: Bedievystės, t y, visiško atpuolimo nuo Dievo ir pasinėrimo į visokias kaltes. — <sup>13</sup>Nes jų nebuvo... Pačioje žmonijos pradžioje buvo tik tikrojo Dievo garbinimas; stabmeldystė atsirado po tvano. — <sup>14</sup>Nes per žmonių tuštybę: Ne be žmonių kaltės /žr aug 8-10 e/, kurie todėl verti bausti. — *Jiems skirta...* Paremti tuštybe jie nešioja savyje žuvimo daigus. Taigi jų pasilikimas trumpas, palyginant su pasaulio buvimu, dargi labiau palyginant su amžinu tiesos buvimu. — <sup>15</sup>Nes kartaus gedulo... Kad stabus

- 18<sup>T</sup>a garbinimą sustiprinti nepaprastas menininko rūpestingumas privertė taip pat ir tuos, kurie karaliaus nė nepažinojo.
- 19<sup>N</sup>es jis norėdamas patikti tam, kurs buvo jį pasamdęs, pasistengė savo gabumu pagražinti paveikslą panašumą.
- 20<sup>Ž</sup>monių gi daugybė, paviliota darbo gražumu, tą, kurs anksčiau buvo gerbiamas tik kaip žmogus, dabar palaikė dievu.
- 21<sup>T</sup>ai buvo žmonių gyvenimui apgaulė, kad žmonės, pasiduodami jausmui ar karaliams, davė nesuteiktinąjį vardą akmenims ir medžiams.
- 22<sup>I</sup>r negana buvo to, kad jie klydo Dievo pažinime, bet dar gyvendami dideliame nežinojimo kare, jie vadina ramybe taip daug ir taip didelių blogybių.
- 23<sup>N</sup>es arba savo vaikus aukodami, arba atnašaudami slaptas aukas arba darydami beprotystės pilnas budynes,
- 24<sup>j</sup>ie jau nebesergi nesuteptų nei gyvenimo nei moterystės, bet vienas kitą užmuša iš pavydo, arba nuliūdina svetmoteriavimu,
- 25<sup>i</sup>r visa kas yra susimaišę : Kraujas, žmogžudystė, vagystė ir apgaulė, sugedimas ir neištikimybė, sumišimas ir neteisi priesaika, gerųjų nerimastis,
- 26<sup>u</sup>žmiršimas Dievo, sutepimas sielų, lyties pakeitimas, moterysčių nepastovumas, svetmoterystės ir paleistuvystės netvarka.
- 27<sup>N</sup>es nelabųjų stabų garbinimas yra visokios nelaimės priežastis, pradžia ir galas.
- 28<sup>N</sup>es arba eina iš proto besilinksmindami arba pranašauja netiesą, arba neteisingai gyvena, arba greitai melagingai prisiekia.
- 29<sup>N</sup>es pasitikėdami stabais, kurie be gyvybės, jie nebijo, kad negerai prisiekdami sau pakenktų.

prasimanė žmonių tuštybė ir kad jų nebuvo iš pat pradžios, autorius patvirtina savo laiko pavyzdžiais. — *Tarp savo tarnų...* Anot Gr t : Tiems, kurie buvo po jo ranka /jo valdžioje/, paslapčių ir apeigų. — <sup>17</sup>*Garbinti...* Gr t : Viltaviliauti. — <sup>18</sup>*Nepažinojo* : Kurie visai nežinojo, kieno stovyla, bet tik stebėjosi jos gražumu. — <sup>19</sup>*Pagražinti...* padaryti, kad stovyla būtų gražesnė už tą, kurį ji turėjo atvaizduoti

<sup>21</sup>*Žmonių gyvenimui* : Gyviesiems ir jų dorai. — *Jausmui*. Gr t : Nelaimėi. — *Nesuteiktinąjį vardą* : Vardą, kurs tinka tik tikrajam Dievui, ir kurio niekas kitas neturėtų turėti. Plg Jėš 42, 8. — <sup>22</sup>*Klydo Dievo pažinime...* Tai buvo praktinis nežinojimas, kurs painiojo žmones į nuolatinę kovą su savim savo sąžinėje ir su kitais žmonėmis ; toje kovoje nebuvo šventai laikytasi jokios teisės, negerbta jokios doros. — *Nežinojimo*

*kare* : Kare kilusiame iš nepažinimo tikrojo Dievo. — <sup>23</sup>*Aukodami* : Stabams, Molokhui, Baalui ir k. Gr t : Nes arba darydami vaikžudiškus pašventimus, arba slaptas misterijas /Eleuzies, Kybelės ir tt/, arba neprotingas keistų apeigų iškilmes. — <sup>24</sup>*Iš pavydo*. Geriau : Patykojęs. — <sup>25</sup>*Sumišimas*. Gal geriau : Prievara /iš kurios kyla sumišimų/. — *Gerųjų nerimastis*. Tikriau : Varginimas gerųjų. — <sup>26</sup>*Dievo*. Gr t : Geradarysčių. Todėl : Nedėkingumas. — *Lyties...* žr Rom 1, 26.27. — <sup>28</sup>*Nes arba eina...* Tai, kas augščiau pasakyta 23-27 eil, patvirtinama gyvenimo patyrimu. — <sup>29</sup>*Nes pasitikėdami...* Galutina racija, kodėl jie neteisčiai prisiekia, yra jų stabmeldystėje, kuri atbukino juose supratimą baudžiančios Dievo galios. Kadangi tačiau prisiekdami jie turi galvoje dievystę ir taip nusiikalsta /ne dievaičiui, bet tikrajam Dievui/, todėl jie verti bausti. —

<sup>30</sup>Todėl dėl abiejų dalykų juos sutiks teisinga bausmė,  
nes žiūrėdami stabų jie negerai manė apie Dievą  
ir neteisingai prisiekė, klatingai paniekdami teisybę.

<sup>31</sup>Nes ne galybė tų, per kuriuos prisiekama,  
bet nusidėjėliams skirta bausmė  
visuomet ateina ant neteisiųjų nusikaltimo

15. <sup>1</sup>Tu gi, mūsų Dieve, esi maloningas ir ištikimas,  
kantrus ir visa gailestingai tvarkąs.

<sup>2</sup>Nes jei mes nusidedame, mes esame tavo, žinodami tavo didumą,  
ir jei nenusidedame, žinome, kad esame paskaityti tarp tavųjų.

<sup>3</sup>Nes pažinti tavo yra tobula teisybė;  
o žinoti tavo teisybę ir galybę yra nemarumo šaknis.

<sup>4</sup>Nes mūsų neįvedė į paklydimą klatingas žmonių prasimanymas,  
nė nupieštas šešėlis, bergždžias darbas,  
drožtas paveikslas, išteptas visokiomis spalvomis.

<sup>5</sup>Pažvelgimas į jį sužadina bepročio geidulį,  
ir jis įsis negyvą mirusio paveikslo pavidadą.

<sup>6</sup>Mėgėjai pikto verti turėti vilties tokiais dalykais,  
taip pat ir tie, kurie juos daro, ir kurie myli ir kurie garbina.

<sup>7</sup>Nes ir puodžius minkydamas su vargu minkštą žemę,  
lipdo mums vartoti visokių indų.

Iš to paties molio jis lipdo indų, kurie tarnauja švariam tikslui  
ir taip pat priešingam;  
koks gi turi būti kiekvieno iš šitų indų vartojimas, sprendžia  
puodžius.

<sup>8</sup>Ir tuščių darbu jis lipdo iš to paties molio dievą, jis,  
kurs truputį anksčiau buvo padarytas iš žemės.

Ir po valandos grįžta atgal ten, iš kur buvo paimtas,  
kai iš jo pareikalaujama paskolintos sielos, kurią turėjo.

<sup>30</sup>Dėl abiejų dalykų: Už jų stambeldystę ir už jų neteisingą priesaiką. — *Teisybė*. Gr t: Šventumą/priesaikos/. — <sup>31</sup>Bet nusidėjėliams... Neteisingai prisiekia baudžiami dėl jų sąžinei pasipriešinančios širdies pikto

15. <sup>1</sup>Tu gi, mūsų... Apsvarstęs nedorus stambeldžių įpročius, išminčius jau nebegali susilaikyti, kad neskelbtų maloningumo ir gailestingumo Dievo, kurs laikė Izraelio vaikus tikrame tikėjime /1-3 e/ ir apsaugojo nuo stambeldystės su jos pasėkomis, /4 e/. — <sup>2</sup>Nes jei mes. Dievo maloningumas Žydams pasireiškė tuo, kad jis jų nesunaikins kaip pagonių, nors kaikurie iš jų ir nusidėtų. — *Ir jei nenusidedame...* Geriau Gr t: Bet mes nenusidėsime, žinodami... Jei Izraeliaičiai nusidėtų, jie nežus; bet jie visai nenusidės, nes pažinimas tikrojo Dievo ir jo santykių su jais sulaiko juos nuo nuodėmės, tuo tarpu kad stambeldystė į nuodėmę vestė veda. — *Paskaityti tarp tavųjų*: Kūrinių, išlaikymu, stebuklais ir tt.

— <sup>3</sup>Nes pažinti tavo... Plg Jer 9, 23, 24; Jon 17, 3. — *Teisybė*. To ž nėra Gr t. — *Nemarumo...* Plg aug 1-15; 3, 4; 4, 1 ir k

<sup>4</sup>Nes mūsų neįvedė. Izraeliye visuomet buvo ištikimų Dievo garbintojų, o po Babelės nelaisvės visa tauta buvo galutinai pagijusi iš savo linkimo į stambeldystę. — *Nė nupieštas šešėlis, bergždžias darbas*. Geriau anot Gr t: Nei bergždžias piešėjų darbas. — *Išteptas*. Gr t: Suteptas, subjaurintas. — <sup>5</sup>I jį. Gr t: Į jas /spalvas/. *Jis myli...* Čia tikriausiai daroma aliuzija į neprotiausią įsimylėjimą į statulas, kokį mini taip pat senovės rašytojai /Plin *Hist natural* 36, 5, 4/. — <sup>6</sup>Verti turėti... Savo paikybe ir piktmu jie nusipelnė, kad Dievas leistų taip įvykti

<sup>7</sup>Iš to paties molio. Visa, ką puodžius lipdo, jis daro iš to paties molio; padarytųjų dalykų skirtumas atsiranda dėl jų paskyrimo. Plg Rom 9, 21. — <sup>8</sup>Tuščių: Smerktnu. — *Paskolintos sielos*. Siela suteikta žė-

- <sup>9</sup>Tačiau jam visai nerūpi, nei kad jis pavargs,  
nei kad jo gyvenimas trumpas;  
bet jis lenktiniauja su auksakaliais ir sidabrakaliais,  
taip pat pamėgdžioja variakalius  
ir daro sau garbės iš to, kad lipdo niekingus dalykus.
- <sup>10</sup>Nes jo širdis pelenai,  
jo viltis niekingesnė už žemės,  
ir jo gyvenimas menkesnis už molį.
- <sup>11</sup>Nes jis nežino to, kurs jį padarė,  
kurs jam įkvėpė veikiančią sielą,  
ir kurs jam įpūtė gyvybės dvasią.
- <sup>12</sup>Bet ir mūsų gyvenimą jie laikė žaislu  
ir gyvenimo uždavinį jieškojimu pelno,  
ir manė, kad reikia pelnytis iš visako, net iš to kas pikta.
- <sup>13</sup>Nes tas žino, kad jis labiau už visus nusikalstas,  
kurs lipdo iš žemės medžiagos trupius indus ir stabus.
- <sup>14</sup>Bet jie visi neišmintingi ir neapsakomai nelaimingi, tie puikieji,  
kurie tavo tautos neprieteliai, ir jos valdovai.
- <sup>15</sup>Nes jie laiko dievais visus pagonių stabus,  
kurie nesinaudoja nei akimis regėti,  
nei nosimis kvėpuoti, nei ausimis girdėti,  
nei rankų pirštais prisiliesti;  
bet ir jų kojos tingios vaikščioti.
- <sup>16</sup>Nes juos padarė žmogus,  
ir kurs pats yra pasiskolinęs dvasią juos padirbo.  
Nė vienas jų žmogus negalės padirbti panašaus į save dievo.
- <sup>17</sup>Nes pats būdamas marus, jis neteisingomis rankomis daro tik negyvybę dalyką.
- Jis pats geresnis už tuos, kuriuos garbina;  
nes kad ir marus, jis tačiau yra gyvenęs,  
anie gi niekuomet.
- <sup>18</sup>Bet jie garbina ir niekingiausius gyvulius;  
nes su kitų neprotingumu palyginti, jie dar už šituos menkesni.
- <sup>19</sup>Net ir pasižiūrėjus negalima pamatyti tuose gyvuliuose nieko gero;  
nes jie yra pasitraukę nuo Dievo gyriaus ir jo palaiminimo

mei, iš kurios padarytas žmogus, tik tarsi koki paskola. — <sup>9</sup>*Kad jis pavargs* t y, turės mirti. — *Niekingus dalykus*. Anot Gr t: Netikrus dalykus, falsifikatus. — Taip gi vadinami puodžiaus padaryti stabai dėl to, kad jie buvo aptraukiami aukso ar sidabro putomis ir turėjo išvaizdą stabo, padaryto iš brangios medžiagos. — <sup>10</sup>*Jo širdis pelenai*, t y, tuščia ir neturi augštesnių sieikinių. Plg Ješ 44, 20. — *Jo viltis*. Rasi jo padarytas stabas, kuriuo jis pasitiki. — <sup>11</sup>*Jis nežino*: Ne be savo kaltės, todėl vertas bausti /plg 13, 1.../. — <sup>12</sup>*Gyvenimo uždavinį*... Anot Gr t: Žmonių gyvenimą pelningu jomarku. — <sup>13</sup>*Trupius indus ir stabus*. Jie žino kad jų padaryti stabai tik truputis žemių, o tačiau

jie apgaudinėja žmones, parduodami juos kaip dievus

<sup>14</sup>*Bet jie visi*... Ne tik tai tie, kurie dirba iš molio stabus. — *Neapsakomai nelaimingi*... Gr t: Nelaimingesni už kūdikio sielą tavo tautos neprieteliai... — <sup>15</sup>*Kurie nesinaudoja nei*... Plg Ps 113, 3; 144, 16. — <sup>16</sup>*Pats yra pasiskolinęs*... Tik Dievas, kurs gyvas savo esme, gali sutverti gyvybę. Visi gi žmonių padarai negyvi.  
<sup>18</sup>*Nes su kitų neprotingumu*... Kaip Vulg, taip ir Gr t ne visai aiškus; jį rasi galima taip išversti: Nes ką dėl paikybės, jei palyginami /gyvuliai/ su kitais dalykais, jie už šituos kitus žemesni. Autoriaus mintis gal toki: Dar didesnė beprotystė garbinti gyvulį, kaip garbinti stabą. — <sup>19</sup>*Bet ir*

16. <sup>1</sup>Todėl tai jie kentėjo, kaip buvo nusipelnę, per panašius dalykus, kančias ir buvo naikinami žvėrių daugybės.
- <sup>2</sup>Užuot šitų kentėjimų tu suteikei savo tautai gerumo ir davei jiems, kaip jie labai geidė, naujo skanaus valgio, paruošdamas jiems maistui putpelių;
- <sup>3</sup>kad anie, nors ir norėdami valgyti, per tatai, kas jiems buvo parodyta ir siūsta, nustotų net ir reikiamo apetito.
- Šitie gi trumpą laiką kentėję stoką ragavo naujo valgio.
- <sup>4</sup>Nes aniems, kurie darė priespaudą, reikėjo, kad ateitų neišsengiamai prapultis, šitiems gi tiktai parodyti, kaip jų neprieteliai buvo naikinami.
- <sup>5</sup>Tiesa, ir šitiems atėjo žiaurus žvėrių piktumas, ir jie buvo naikinami nuodingų žalčių įkandimais;
- <sup>6</sup>bet tavo rūstybė pasiliko ne amžinai; sudraudimui jie buvo nugąsdinti trumpam laikui, turėdami išsigelbėjimo ženklą, kad jiems būtų priminta tavo įstatymo įsakymai.
- <sup>7</sup>Nes kas grėždavosi, buvo pagydomas, ne tuo ką matė, bet per tave, visų Gelbėtoją.
- <sup>8</sup>Tuo gi tu parodei mūsų neprieteliams, kad tu esi, kurs išvaduoji nuo visa, kas pikta.

*pasiziūrėjus...* Gyvuliuose nėra tokio gražumo, kurs galėtų išaiškinti ir pateisinti jiems duodamą dievišką garbę. Plg 14, 20; 15, 4.5. — *Nes jie yra pasitraukę...* Jie nebe Dievui tarnauja, bet vartojami kitam tikslui, stambeldystei, todėl nebegali turėti Dievo palaiminimo

### 3. Išminties ir neišminties vaisiai

16. 16, 1-19, 20. Naujais pavyzdžiais, paimtais iš istorijos Žydų išėjimo iš Egipto, parodomi išminties ir neišminties vaisiai, palyginant Žydų ir Egiptiečių likimą: Egiptiečiai, kurie garbino gyvulius, buvo jais nubausti, Israėlaičiams gyvuliai atnešė naudos, ir kada juos gėlė gyvatės, Dievas suteikė jiems pagalbos /16, 1-15/. Egiptiečiai buvo nubausti lietumi ir ledais, Israėlaičiams krito iš dangaus mannos /16, 16-29/. Egiptiečiai tikėjosi galėsia paslėpti savo nuodėmes ir buvo nubausti tamsybe, tuo tarpu kad Israėlaičiams švietė skaisčiausi šviesa /17, 1-18, 4/. Egiptiečiai, kurie norėjo užmušti Israėlaičių sūnus, neteko savo pirmagimių /18, 5-19/, ir nors Israėlio tauta tyrumoje dėl Korės gaujos maisto taip pat turėjo kentėti, tačiau Dievo rūstybė tęsėsi tik trumpą laiką /18, 20-25/. Israėlaičiai perėjo per Raudonąją jūrą sausomis kojomis, Egiptiečiai gi

joje prigėrė. Egiptiečiai buvo išeinančių iš jūros gyvūnų kankinami, Israėlaičiams atėjo nuo jūros paukščių, kad jie turėtų maisto /19, 1-12/. Egiptiečiai visa tai kentėjo, nes jie buvo nežmoniškesni už Sodomiečius ir buvo to paties apakimo ištikti, kaip ir anie, Israėlaičiams gi /kadangi jie tarnavo Dievui ir kolei jie tai darė /visakas ėjo į gera /19, 13-20/

16. <sup>1</sup>Todėl: Dėl garbinimo gyvulių. Čia grįžtama į tuos dalykus, apie kuriuos kalbėta augščiau 11 sk. — *Jie*: Egiptiečiai. — <sup>2</sup>Putpelių. Putpelių Israėlaičiams buvo siūsta du sykiu: pirmą kartą Sino tyrumoje, antrą Parano /žr 2 Moš 16, 13... 4 Moš 11, 31.../. Nors Israėlaičių pasielgimas tuomet anaipol negirtinas, tačiau siuntimas jiems putpelių savyje ir Dievo sumanyme buvo didelė stebuklinga geradarystė. — <sup>3</sup>Anie: Egiptiečiai — *Per tatai, kas...* Egiptiečiai buvo panašiai alkani, bet pažvelgimas į bjaurius gyvius /varles/ 2 Moš 8, 3/, kurių siūsta jiems bausti, atėmė iš jų norą valgyti. — *Reikiamo apetito*. Jo reikėjo gyvybei palaikyti. — *Šitie*: Israėlaičiai. — <sup>4</sup>Prapultis. Gr t: Stoka

<sup>5</sup>Tiesa, ir šitiems... Žr 4 Moš 21, 6. — <sup>6</sup>Išsigelbėjimo ženklą: Varinį žaltį. Jis buvo figūra Jėzaus Kristaus ant kryžiaus. Žr 4 Moš 21, 8.9; Plg Jon

- <sup>9</sup>Nes anie buvo užmušami skėrių ir musių įkandimais,  
ir nebuvo rasta gydyklo jų gyvybei gelbėti,  
nes jie buvo verti, kad būtų tokių naikinami.
- <sup>10</sup>Tavo gi vaikų nenugalėjo nei nuodingų slobinų dantys,  
nes tavo pasigailejimas atėjęs juos gydė.
- <sup>11</sup>Nes jie buvo plakami, kad atsimintų tavo žodžius,  
ir buvo greitai pagydomi,  
kad įkrisdami į gilų užmiršimą  
nė negalėtų naudotis tavo pagalba.
- <sup>12</sup>Nes ne žolė ir ne lipdinys juos gydė,  
bet tavo, Viešpatie, žodis, kurs visa gydo.
- <sup>13</sup>Nes tu esi, Viešpatie, kurs turi valdžią gyvenimui ir mirčiai,  
ir tu nuvedi prie mirties vartų ir atgal atvedi.
- <sup>14</sup>Žmogus gi, tiesa, užmuša iš piktumo,  
bet kai dvasia išeina, jis jos nebesugrąžins  
ir nebeatšauks atgal sielos, kuri paimta.
- <sup>15</sup>Bet iš tavo gi rankos negalima ištrūkti.
- <sup>16</sup>Nes anie bedieviai, kurie sakėsi tavęs nepažįstą,  
buvo nuplakti tavo peties stiprybe,  
kaninti negirdėtu vandinimi, krušomis ir lietumi,  
ir naikinami ugnimi.
- <sup>17</sup>Ir kas buvo labiausiai nuostabu, vandenyje, kurs viską geso,  
ugnis ėjo stipryn, nes teisiųjų keršintojas yra pasaulis.
- <sup>18</sup>Nes kartais ugnis silpnėjo,  
kad nesudegtų siųstieji prieš bedievius gyvūnai,  
bet kad patys matydami žinotų, jog Dievo teismu jie kenčia per-  
sekiojimą.
- <sup>19</sup>Kartais gi ta ugnis vandenyje degė visur smarkiau nekaip paprastai,  
kad sunaikintų piktos žemės gaminius.
- <sup>20</sup>Priešingai, savo tautą tu maitinai angelų valgiu  
ir jiems suteikėi be vargo prigimtos duonos,  
turinčios savyje visokio gardumo ir visokios geriausios skonies.

3, 13, 14. — <sup>9</sup>*Neprieteliams*: Egiptiečiams. — <sup>10</sup>*Buvo užmušami...* Plg 2 Moš 8, 24; 10, 4, 17; Apr 9, 7. — *Ne buvo rasta gydyklo*. Jiems išsigelbėti neduota stebuklingo vaisto. — <sup>11</sup>*Buvo plakami*. Gr t: Buvo badojami. Tas išsireiškimas paimtas iš papročio badant akstinu neleisti gyvuliams išeiti iš kelio. — *Užmiršimą*: Tavo žodžių. — <sup>12</sup>*Žodis*: Valia. — <sup>13</sup>*Prie mirties vartų*. Mirties karalystė įsivaizduojama kaip stipri mirties piliis, į kurią įeinama pro vartus. Plg 5 Moš 32, 39; 1 Kar 2, 6; Tob 13, 2. — <sup>14</sup>*Paimta*: Į mirusiųjų buveinę. — <sup>15</sup>*Iš tavo gi rankos...* Tavo ranka pasiekia ir požemius, tu gali atgaivinti ir bausti.

<sup>16</sup>*Kurie sakėsi...* Žr 2 Moš 5, 2. — *Kankinti negirdėtu...* Kalbama apie septintą Egipto slogą /žr 2 Moš 9, 22-25/; tik ji čia plačiau aprašoma, taip kaip buvo žinoma iš padavimo. — <sup>18</sup>*Gyvūnai*. Gal skėriai, kurių norėta

nusikratyti ugnimi. — <sup>19</sup>*Gaminiai*: Derlių

<sup>20</sup>*Angelų valgiu*. Plg Ps 77, 25. — *Duonos*: Mannos. Plg 2 Moš 16, 4; Ps 104, 40. — *Turinčios savyje...* Manna buvo gardi tiems, kurie ją valgė, nes ji buvo pritaikinta kiekvieno iš jų skoniu. — <sup>21</sup>*Tavo esmė*: Manna, ypatingu būdu Dievo atsiųsta substancija. Ji turėjo saldžios teslos skonį, todėl primindavo Dievo saldumą, meilumą. Plg 2 Moš 16, 31; 4 Moš 11, 8. — *Ji virto į tai, ko...* Nors manna turėjo tam tikrą savo skonį, bet ji įgydavo ir kitokių, žiūrint valgančiojo noro. Skonies atmaina įvykdavo arba stebuklingu būdu, arba, anot kitų aiškintojų, pareidavo nuo įmaišymo į ją priedų. Senovinis Žydų padavimas patvirtina tai, kas čia pasakyta apie mannos skonies pakitėjimą. Tačiau nors manna buvo savaimė skanus valgis ir pigiai galėjo būti

- <sup>21</sup>Nes tavo esmė rodė tavo jautrumą,  
kurį tu turi savo vaikų atžvilgiu,  
ir tarnaudama kiekvieno valiai  
ji virto į tai, ko kas norėjo.
- <sup>22</sup>Sniegas ir ledas išlaikydavo ugnies jėgą ir netirpo,  
kad jie žinotų, jog deganti krušoje ugnis  
ir žiburiuojanti Lietuvoje naikino neprietelių derlių.
- <sup>23</sup>Čia ji vėl užmiršdavo net savo galią,  
kad būtų maitinami teisieji.
- <sup>24</sup>Nes kūrinys tarnaudamas tau kaip Sutvėrėjui,  
užsidega kankinti neteisiųjų  
ir sušvelnėja gera daryti tiems, kurie tavimi pasitiki.
- <sup>25</sup>Todėl ir tuomet priimdama visokių išvaizdų,  
ji tarnavo visų maitintojai tavo malonei,  
kaip buvo valia tų, kurie tau išreikšdavo savo troškimus,
- <sup>26</sup>kad tavo vaikai, kuriuos tu, Viešpatie, myli,  
žinotų, jog ne gamtos vaisiai maitina žmones,  
bet tavo žodis laiko tuos, kurie į tave tiki.
- <sup>27</sup>Nes kas ugnies negalėjo būti sunaikinta,  
tuojau tirpo mažo saulės spindulio sušildyta,
- <sup>28</sup>kad visiems būtų žinoma, jog reikia,  
dar saulei neužtekėjus, tave augštinti  
ir auštant tave garbinti.
- <sup>29</sup>Nes nedėkingojo viltis sutirps kaip žiemos ledas  
ir išnyks kaip nenaudingas vanduo

17. <sup>1</sup>Nes tavo, Viešpatie, teismai dideli  
ir tavo nutarimai neišpasakojami;  
todėl nemokslis sielos paklydo;  
<sup>2</sup>nes kai neteisieji buvo įsitikinę galėsia viešpatauti šventajai tautai,  
jie supančioti tamsybės ir ilgos nakties raiščiais,  
uždaryti savo pastogėse gulėjo kaip pabėgėliai nuo amžinosios  
apvaizdos.

pritaikyta valgančiųjų norui, Žy-  
dams galų gale ji nusibodo. To nusi-  
bodimo priežastis buvo ne skonis,  
bet nuolatinis jos matymas. —

<sup>22</sup>Sniegas ir ledas... Manna, turėjusi  
išvaizdą šerkšnos ir krušos (plg 2  
Moš 16, 14; 4 Moš 11, 7), netirpo,  
bet ant ugnies buvo prirengiama iš  
jos Israėlaičiams maisto. Tai turėjo  
priminti jiems, kad jų neprieteliams  
nubausti ugnis degė net lede. —  
<sup>23</sup>Teisieji: Žydai. — <sup>25</sup>Tarnavo: Man-  
na. — *Visų maitintojai tavo malonei*:  
Maloningai Dievo valiai, dovanai  
suteikiančiai gėrybių; arba gal ge-  
riau: Gera darančiai Dievo Apvaiz-  
dai, kuri yra tikra visų maitintoja.  
— <sup>28</sup>Gamtos vaisiai, t y, visokios rū-  
šies augalai. — *Tavo žodis*: Čia man-  
na, visagalinčiu Dievo žodžiu su-  
tverta. Plg 5 Moš 8, 3; Mt 4, 4. —  
<sup>27</sup>Kas: Manna. Plg 2 Moš 16, 11.21.

— <sup>28</sup>Kad visiems būtų... Manna rei-  
kėjo rinkti dar saulei neužtekėjus.  
Tai turėjo pamokyti, jog Dievo tau-  
tai reikia su dideliu karščiu skubėti  
garbinti ir girti savo Viešpatį nuo pat  
aušros. Plg Ps 5, 4; 56, 9; 89, 14. —  
— <sup>29</sup>Nes nedėkingojo... Kaip dėkin-  
gumas daro žmogų vertą naujų gera-  
darysčių, taip nedėkingas negali nie-  
ko daugiau laukti

17. <sup>1</sup>Tavo nutarimai. Tų ž nėra  
Gr t. Dievo teismais čia tikriausiai  
pavadinta pasaulio Viešpaties ir Val-  
dytojo sumanymai ir nutarimai, ku-  
riais visi žmonių dalykai sutvarkyti  
su išmintingiausią apvaizda ir ypač  
tas būdas ir kelias, kuriuo Dievas  
buvo nutaręs išlaisvinti savo tautą iš  
Egipto vergijos. Plg Rom 11, 33. —  
*Nemokslis sielos*: Egiptiečiai. Jie  
nemokėjo ir nenorėjo suprasti Dievo  
nutarimo, todėl paklydo. — <sup>2</sup>Vieš-



- <sup>3</sup>Kadangi jie manė pasiliksia pasislėpę slaptose nuodėmėse, jie buvo tamsaus užmiršimo dangalo išskirstyti, baisiai bijodami, ir be galo didelio nustebimo išgąsdinti.
- <sup>4</sup>Nes ir lindynė, kurioje jie slėpėsi, jų negynė nuo baimės; nužengias triukšmas juos gąsdino, ir liūdnos jiems pasirodancios šmėklos darė jiems baimės.
- <sup>5</sup>Net ir joki ugnies jėga negalėjo suteikti jiems šviesos, nei šviesios žvaigždžių liepsnos negalėjo apšviesti anos baisios nakties.
- <sup>6</sup>Pasirodydavo gi jiems ūmi baisumo pilna ugnis ir išgąsdinti ne visai matomo reginio, jie laikė pamatyta apsišveikimą dar baisesniu.
- <sup>7</sup>Taip jų mokėjimas žavėti pavirto pajuoka ir išmintis, iš kurios jie darė sau garbę, buvo su gėda nubausta.
- <sup>8</sup>Nes tie, kurie žadėjo nuvaryti nuo sergančios sielos baimės ir neramumus, patys pilni baimės juokingai apsirgo.
- <sup>9</sup>Nes nors ir joki baisenybė jų negąsdino, jie, sujaudinti gyvulių praėjimu ir žalčių šnypštimu, žuvo drebėdami, ir net nenorėjo žiūrėti į orą, kurio niekas jokių būdu negali išvengti.
- <sup>10</sup>Nes piktenybė būdama baili, pati save pasmerkia savo liudijimu, nes sąžinės išgąsdinta ji laukia visados didelių nelaimių.

*patauti... Gr t: Slėgti šventąją... Tamsybės ir ilgos... Autorius pradeda kalbėti apie devintosios Egipto slogos, būtent, trijų dienų tamsybės bausmum; Mošės jie tik trumpai paminėti /2 Moš 10, 21-23/, čia gi poetiškai ir plačiai aprašinėjami. — Kaip pabėgėliai... Jie norėjo ištrūkti nuo visa valdančios Dievo Apvaizdos; tamsybė juos uždarė savyje lyg koks kalėjimas. — \*Kadangi jie manė... Tamsybė, kuria Egiptiečiai piktai naudojos slaptoms nuodėmėms daryti, jiems pasidarė teisinga bausmė. — Tamsaus užmiršimo dangalo... Tamsybės priversti kiekvienas pasilikti savo namuose tuo pačiu jie buvo vienas nuo kito atskirti. — Be galo didelio... Aiškiau Gr t: Šmėklų nugąsdinti /žr 4 e/. — \*Lindynė. Anot Gr t čia kalbama apie namų gilumą, kur slėpėsi Egiptiečiai, bet negalėjo rasti ramybės. — Nužengias... Negirdėti garsai, kurie rodėsi iš augštybių nužengia su triukšmu žemyn, atsiliepdavo aplink baimės pilnus Egiptiečius. — Liūdnos jiems... Gal tai buvo tik jų pačių vaidentuvės vaizdai ir baidyklės, kokius sąžinė statė jų sielos akivaizdoje /Bonav/. Gal ypač tai buvo pavidalai nukankintų Žydų ir jų vaikų. — \*Ugnis. Gal žaibai. —*

*Jie laikė pamatyta... Kada vėl darėsi visai tamsu ir vėl veikė jų vaidentuvė, jie laikė pamatytus, ugniai blyksnelėjus, reginius dar baisesniais, ne kaip kad jie tikrumoje kad būtų*

*\*Taip jų mokėjimas... Egipto burtininkai, nežiūrint jų pasigyrimų, negalėjo pašalinti aprašytųjų bausmų. Anot Gr t: Jų burtininkystės apgaulės gulėjo nublokštos žemėje ir nubaudimas už pasididžiavimą išmintimi buvo pilnas sugėdinimo. Plg 2 Moš 7, 22. — \*Nes tie, kurie žadėjo... Egiptiečių kunigai ir žavėtojai buvo kartu ir gydytojai. Jie patys sau negalėjo duoti pagalbos /plg Lk 4, 23/, tačiau jie mėgino, nors trečioje slogoje juos jau buvo sutikęs nepasiseikimas ir didelė gėda, vėl stoti prieš Mošę šeštoje slogoje /2 Moš 9, 11/. Jų apsigimimas buvo juokingas dalimi dėl jų pirmo išreikštų pasigyrimų, dalimi gi dėl to, kad jie buvo nusigandę tik įsivaizduotų dalykų /9 e/. — \*Nors ir... Toliau aprašoma ypatinga burtininkų baimė. — Gyvulių praėjimu ir... Tai buvo paprasti dalykai; tačiau ir gyvuliai buvo nepaprastų apsišveikimų sujaudinti; be to, išalkę jie su didesniu neramumu jieškojo maisto. — Į orą. Visur juos sutikdavo jų vaidentuvės*

- <sup>11</sup>Nes baimė ne kas kita, kaip tik atsisakymas nuo protavimo suteikiamos pagalbos,
- <sup>12</sup>ir juo mažiau laukiama pagalbos iš vidaus, juo didesniu piktumu laikoma nežinoma priežastis, per kurią kenčiama.
- <sup>13</sup>Tie gi, kurie tą tikrai negalingą, iš žemiausio ir giliausio pragaro užėjusią ant jų naktį, miegojo tuo pačiu miegu,
- <sup>14</sup>buvo kartais šmėklų baimės kankinami, kartais alpo sielos nusiminimu; nes jiems buvo užėjęs ūmus ir netikėtas išgąstis.
- <sup>15</sup>Toliau, jei kas iš jų parpuolė, tas buvo laikomas tarsi uždarytas kalėjime, nors ir be grandinės.
- <sup>16</sup>Nes ar kas buvo žemdirbys, ar piemuo, ar lauko darbininkas, užkluptas jis kentėjo neišvengiamą likimą;
- <sup>17</sup>nes visi buvo surišti viena tamsybės grandine. Ar tai švilpias vėjas, ar meilus paukščių čiulbesys tarp tankių medžių šakų, ar labai sriaunas tekančio vandens smarkumas,
- <sup>18</sup>ar galingas žemyn krentančių uolų bildesys, ar nematomas žaidžiančių gyvulių bėgimas, ar smarkus krikiančių žvėrių balsas, ar atsiliepias nuo augščiausių kalnų aidas, visa tai darė, kad jie alpo iš baimės.
- <sup>19</sup>Nes visas žemės skritulys buvo spindinčios šviesos apšviečiamas ir buvo užimtas be kliūčių savo darbais;
- <sup>20</sup>Tik ant jų vienu buvo padėta sunki naktis, vaizdas tamsybės, kuri turėjo ant jų užėiti. Taigi, jie patys buvo sau labiau už tamsybę nepakenčiami

18. <sup>1</sup>Tavo gi šventiesiems buvo didžiausi šviesa ir nors anie girdėjo jų balsą, bet nematė jų veido. Kadangi jie to pat nekeitė, jie augštino tave,

sukurti vaizdai. — <sup>10</sup>*Nes piktenybė...* Piktumas gali parodyti daug drąsos, bet kada jam ateina nupelnyta bausmė, tuomet išeina aikštėn jo įgimtas bailumas. Bet visuomet jis priduria savo vaidentuvėje dar šį tą prie jam tikrai pripažintos bausmės — <sup>11</sup>*Nes baimė...* Kaip bailūs kareiviai atiduoda priešui vienatinę savo globą, stiprią pilį, taip didelės baimės suimtas žmogus lyg kad išsižada proto, kurs vienas jam rodė, kaip galėtų gintis nuo laukiamo pavojaus, tarsi atsisakydamas juo naudotis, taip kad darosi panašus į beprotį. — <sup>18</sup>*Negalingą...* Anot Gr t: Negalimą ir iš negalimų mirusių buveinės gilybių atneštą naktį. — Taip čia vadinama baisi trijų dienų tamsybė Egipte. — *Miegojo tuo pačiu miegu.* Egiptiečių burtininkai tą naktį tiek pat tegalėjo miegoti, kiek ir visi iš-

gąsdinti Egipto gyventojai, todėl ir jie negalėjo užmigti

<sup>16</sup>*Kas iš jų:* Iš visų Egiptiečių. — *Buvo laikomas...* Bijojo pasijudinti, kaip žmogus prirakintas kalėjime. — <sup>19</sup>*Lauko.* Gr t: Tyrumos /kur jie turėjo atlikti baudžiosios darbą savo valdovui/. — <sup>17</sup>*Ar tai švilpias vėjas...* Visi gamtos reiškiniai toje dėl blogos sąžinės dar baisesnėje tamsybėje didino baimę, net ir taip nekalti kaip vėjo švilpimas ar taip meilus kaip paukščių čiulbėjimas. — <sup>18</sup>*Nes visas...* Kada Egiptas taip baisiai kentėjo, kitur visas pasaulis džiaugėsi šviesa ir saule. — <sup>20</sup>*Vaizdas tamsybės...* Ta naktis buvo vaizdas amžinos tamsybės, ypač savo baisiais pasireiškimais, kurie rodėsi išėję iš požemių karalystės /13 e/

18. <sup>1</sup>*Tavo gi šventiesiems:* Israėlaimams. — *Ir nors anie...* Gr t taip

- <sup>2</sup>ir kurie pirma buvo žeidžiami, dėkojo, kad nebežeidžiami  
ir meldė malonės, kad skirtumas būtų ir toliau.
- <sup>3</sup>Todėl nežinomo kelio vedėją jie turėjo deganti ugnies šulą  
ir tu suteikė jiems nekenkiančią saulę, kad gerai keliautų.
- <sup>4</sup>Anie juk verti buvo neturėti šviesos ir kentėti tamsybių kalėjimą,  
nes jie sergėjo užrakintus tavo vaikus,  
per kuriuos buvo pradėta duoti pasauliui negendanti įstatymo  
šviesa.
- <sup>5</sup>Kadangi jie turėjo sumanyką užmušti teisiųjų kūdikius,  
ir kadangi buvo išmestas vienas vaikas ir jiems nubausti išgel-  
bėtas,  
tu atėmei iš jų daugybę vaikų  
ir prauždei juos kartu galingame vandenyje.
- <sup>6</sup>Nes ana naktis buvo iš anksto žinoma mūsų tėvams,  
kad tikrai žinodami, kokioms priesaikoms jie tikėjo, būtų ramesni.
- <sup>7</sup>Taip tavo tauta laukė  
teisiųjų išgelbėjimo ir neteisiųjų sunaikinimo.
- <sup>8</sup>Nes kuo nubaudei priešininkus,  
tuo tu mus pagarbinai, pašaukdamas pas save.
- <sup>9</sup>Nes teisūs gerųjų sūnūs slapčia auškojo  
ir sutartinai paskyrė teisybės įstatymą,  
kad teisieji lygiai dalyvaus gėrybėse ir nelaimėse  
ir jie jau giedojo tėvų šlovinimo giesmes.

verčiama: Girdėdami, tiesa, jų balsą /šventųjų, tai yra, Izraelaičių/, ne-  
matydami gi išvaizdos/ Egiptiečiai  
negalėjo matyti Izraelaičių veido,  
nes patys buvo tamsybėje/. jie /Egip-  
tiečiai/ skelbė anuos esant laimingus  
/nes buvo laisvi nuo tamsybės slogos/,  
ką nors ir anie taip pat buvo iškentė-  
ję /t y, nežiūrint kančių, kurias per  
visą prispaudimo laiką Izraelaičiai  
turėjo iškentėti/; „kad gi jie nekeršijo  
/savo prispaudėjams, tamsybės var-  
ginamiems/, nors pirma buvo jų  
/Egiptiečių/ skriaudžiami, jie dėkojo  
ir atsiprašinėjo dėl neprietelystės  
/anksčiau buvusios/. — Izraelaičių  
kentėjimai buvo ne taip baisūs kaip  
Egiptiečių; be to, jie kentėjo nekalti,  
dargi kaip Dievo mylima tauta; to-  
dėl jis jiems dabar darė tokių didelių  
stebuklų; baudžiami gi Egiptiečiai  
buvo savo sąžinės kankinami ir Dievo  
plakami. — <sup>3</sup>Todėl. Gr t: Užut jos  
/tamsybės/. — *Ugnies šulą...* Egiptie-  
čiai dieną neturėjo saulės šviesos,  
Izraelaičiams gi net ir naktį švietė  
stebuklinga šviesa. Anie mielu noru  
būtų priėmę ir sivilinantį saulės karš-  
tį, Izraelaičiai turėjo šviesos be karš-  
tumo. Ugnies šulą vedami Izraelai-  
čiai galėjo eiti be baimės nežinomais  
keliais svetimoje šalyje, tuo tarpu  
kad Egiptiečiai negalėjo pasijudinti  
ir savo namuose. Plg 2 Moš 14, 24;

Ps 77, 14; 104, 39. — *‘Tamsybių  
kalėjimą: Kentėti ypatingą tamsybės  
bausmę. — Buvo pradėta... Geriau  
Gr t: Turėjo būti duota pasauliui  
negendanti įstatymų šviesa. — Is-  
raelaičiai turėjo laikyti Dievo su-  
teiktąjį apreiškimą, kad visas pasau-  
lis ateitų jo semtis Dievo paskirtą  
valandą.*

<sup>6</sup>Kadangi jie... Plg 2 Moš 1, 16;  
2, 3; 14, 27. Egiptiečiai buvo nusi-  
dėję Izraelaičių vaikų užmušimu,  
pirmagimių išžudymu jie buvo nu-  
bausti /2 Moš 12, 29/. Nilo vande-  
nyje jie anuos girdė, Raudonosios  
jūros vandenyje patys žuvo. Išgel-  
bėtas Izraelaičių vaikas buvo prie-  
žastis, kad visi Egiptiečių vaikai žu-  
vo. — *‘Ana naktis: Pirmagimių  
nužudymo ir išėjimo iš Egipto nak-  
tis. — Mūsų tėvams: Patriarkams  
Abraomui, Isaokui ir Jokubui. 1 Moš  
15, 13. Mošė buvo paskelbęs Žydams  
Viešpaties vardu. 2 Moš 11, 4-11;  
12, 11-29. — ‘Neteisiųjų. Gr t: Ne-  
prietelių /Egiptiečių/. — ‘Mus pa-  
garbinai... Tą naktį vėlykinio avinė-  
lio iškilme ir pirmagimių užmušimo  
atvestu išėjimu iš Egipto buvo jau  
padaryta įžanga į sandorą, kuri buvo  
pabaigta Sinajaus kalne. — ‘Auškojo:  
Vėlykinį avinėlį /kaip dėkojimo au-  
ką/. — Paskyrė teisybės /kituose teks-  
tuose: šventumo, dievybės, įstaty-*

- <sup>10</sup>Skambėjo gi ir nepritariąs neprietelių balsas  
ir buvo girdėti verksmingas dejavimas tų, kurie raudėjo kūdikių.
- <sup>11</sup>Lygia bausme buvo nubaustas vergas ir valdovas,  
ir žmogus iš liaudies kentėjo tą pat, ką ir karalius.
- <sup>12</sup>Taigi visi draug turėjo nesuskaitomų numirėlių,  
mirusių ta pačia mirtimi.  
Jiems palaidoti nebeužteko gyvųjų;  
nes vienu akimirksniu buvo sunaikinta  
geriausi jų tautos dalis.
- <sup>13</sup>Nes anksčiau niekam netikėdami dėl žavėjimų  
jie tik tuomet, kada buvo pirmagimiai nužudyti,  
išpažino tą tautą esant Dievo.
- <sup>14</sup>Nes kuomet rami tyluma buvo visa apėmusi,  
ir naktis savo bėgyje buvo padariusi pusę kelio,
- <sup>15</sup>iš dangaus, nuo karališkojo sosto nužengė į sunaikinti paskirtos  
šalies vidurį  
visagalis tavo žodis kaip kietas kovotojas;  
<sup>16</sup>kaip aštrų kalaviją nešdamas tavo neabejotiną paliepimą  
jis atsistojo ir visa pripildė mirties  
ir stovėdamas žemėje siekė iki dangių.
- <sup>17</sup>Tuomet juos ūmai nugąsdino baisūs sapnai ir regėjimai  
ir jiems atėjo nelaukta baimė.
- <sup>18</sup>Pamesti kiekvienas kitur, pusgyviai  
jie aiškiai rodė, koki buvo jų mirties priežastis.
- <sup>19</sup>Nes regėjimai, kurie juos gąsdino, iš anksto apie tai perspėjo,  
kad nežūtų nežinodami, kodėl kenčia nelaimės.
- <sup>20</sup>Taip pat ir teisiuosius tuomet palietė bandymas mirtimi  
ir buvo pasidaręs tyruose sujudimas tarp daugybės,  
bet tavo rūstybė pasiliko neilgai.
- <sup>21</sup>Nes nepeiktinas žmogus pasiskubino maldauti už tautą,  
augštai laikydamas savo tarnystės skydą,  
malda, ir nešdamas smilkalų permaldavimą,  
jis pasipriešino rūstybei ir padarė galą nelaimei,  
parodydamas, kad jis tavo tarnas.

my/ *įstatymą*: Vienminčiai apsiėmė garbinti tikrąjį Dievą, tuojau bendrais laikyti visus dalykus, kaip išeinant, taip ir kelionėje, lygiai ir įeinant į Žadėtąją žemę. — *Šlovintimo giesmės*. Plg 2 Kron 30, 11.12

<sup>10</sup>Skambėjo... Plg 2 Moš 11, 6; 12, 30. — <sup>13</sup>Dievo. Gr t: Dievo sūnų. — Dabar Egiptiečiai pripažino, kad Israelis yra pirmagimis Dievo vaikas

<sup>15</sup>Visagalis tavo žodis... Kaip naktis vaizduojama tarsi bėganti /panašiai kalbama apie saulės bėgimą/, taip tolygiai Dievo žodis /greitai veikianti Dievo valia, kuriai negalima pasipriešinti/ lyg kad kovotojas, kurs iš dangaus nušoka žemėn, kojomis ją paliecia, o viršugalviu dangų. Išsireikimų kilnumas davė Eklesijai progos aprašyti /sekmadienio po Kalėdų oficiojėje/ tais pačiais žodžiais

didžiausį pasaulio reginį, Viešpaties nužengimą, ir įsikūnijimą laike. — *Nuo karališkojo sosto*: Taigi jis pasilieka labai arti karaliaus. — <sup>18</sup>Koki buvo jų mirties... Sapnais jie buvo pamokyti, ne tik kad jiems reikės dabar mirti, bet taip pat kad ta jų mirtis yra bausmė, ne tiek jiems patiems, kiek jų gimdytojams ir visai tautai. — <sup>19</sup>Regėjimai: Sapnai

<sup>20</sup>Bandymas mirtimi. Nors tikru- moje tuomet žuvo daug Žydų, bet palyginant su visa tauta ta bausmė buvo tik skaudus bandymas. Žr 4 Moš 16, 1... — *Sujudimas*: Sloga. —

<sup>21</sup>Nepeiktinas žmogus: Aaronas. Jis greitai stojo į kovą tautos priešakyje /Gr t/. Taip pat jo priešininkas vaizduojamas kaip kovotojas, taip pat kaip aug /15.16 e/ baudžias Dievo žodis. Aaronas ypatingu būdu tiko

- <sup>22</sup>Nugalėjo gi sumišimą ne kūno jėga, ne ginklų galybe,  
bet žodžiu jis pavergė savo baudėją,  
primindamas tėvų priesaikas ir sandorą.
- <sup>23</sup>Nes kai mirusieji jau buvo sumesti krūvon vieni ant kitų,  
jis stojosi į vidurį, sustabdė siautimą  
ir užkirto jam kelią į gyvuosius.
- <sup>24</sup>Nes ant ilgo rūbo, kurį turėjo,  
buvo visas pasaulis  
ir tėvų garbingumas buvo įdrožtas keturiuose akmenų eilėse  
ir tavo didenybė buvo įdrožta jo galvos vainike.
- <sup>25</sup>Nuo tų pasitraukė naikintojas ir jų pabūgo,  
nes gana buvo vieno rūstybės bandymo

19. <sup>1</sup>Bedieviams gi atėjo rūstybė be pasigailejimo iki galui,  
nes jis iš anksto žinojo, kas su jais bus,  
<sup>2</sup>kad patys leidę jiems išeiti  
ir su dideliu rūpestingumu juos išsiuntę,  
gailėsis ir juos vysis.
- <sup>3</sup>Nes dar tebebūdami užsiėmę gedulu  
ir tebeverkdami prie mirusiųjų kapų,  
jie neprotingai pasidavė kitokiai minčiai  
ir tuos, kuriuos su meldimais buvo privertę išeiti,  
vijosi kaip pabėgėlius.
- <sup>4</sup>Nes juos vedė į tą galą nusipelnytas likimas.  
Jie nustojo atsiminimo to, kas jiems buvo atsitikę,  
kad tolesnė bausmė papildytų, ko dar trūko jų kančioms,
- <sup>5</sup>ir kad tavo tauta stebuklingai pereitų,  
jie gi rastų naują mirtį.

Dievo rūstybei atitolinti; jis nedalyvavo tantos murmėjime /dargi tas murmėjimas buvo ir prieš jį kreipiamas/, jis buvo teisėtas vyriausis kunigas. — *Rūstybei*. Apie rūstybę čia kalbama taip kaip apie Israėlaičius puolantį neprietelių. Žr 4 Moš 16, 46. — <sup>22</sup>*Sumišimą*: Maištą nebe jo fizine esme, bet jo nuodėmingume. — *Baudėją*: Angelą žudytoją. — <sup>23</sup>*Sustabdė*: Savo malda /4 Moš 16, 48/. — <sup>24</sup>*Nes...* Ne pats smilkalas savaime /21. 22 e/ ir ne asmeninis užtarymas buvo taip labai sėkmingi, bet dėl to kad smilkalai ir malda buvo atnašauti Dievo paskirto vyriausiojo kunigo. Tas stebuklas patvirtino jo vertę, t y, Dievo skirtos kunigystės valdžią. Aarono kaip vyriausiojo kunigo žymė buvo jo apdarai. — *Buvo visas pasaulis*. Ilgas iki riešų vyriausiojo kunigo rūbas buvo pasaulio vaizdas. Plg 2 Moš 28, 31-35. — *Tėvų garbingumas*: Dvylikos Israėlio giminių vardai. Žr 2 Moš 28, 17... — *Tavo didenybė...* Aliuzija į įrašą auksinėje juostelėje aplink vyriausiojo kunigo nuometą. Žr 2 Moš 38, 36

19. <sup>1</sup>*Bedieviams*: Egiptiečiams. — *Iki galui...* Iki visiškam sunaikinimui. — *Nes jis*: Dievas. — *Kas su jais bus*: Ką jie turėjo daryti. — <sup>2</sup>*Leidę jiems išeiti*. Anot Gr t: /Egiptiečiai/ uoliai pasirūpinę, kad jie išeitų. — *Gailėsis ir...* Anot G t: Pa-keitę nuomonę. — <sup>3</sup>*Mirusiųjų*: Žuvusiųjų pirmagių. Plg 2 Moš 14, 5. — <sup>4</sup>*Į tą galą*: Į tą didžiausią beprotystę. — *Nusipelnytas likimas*. Plg Rom 9, 17.22 Dievas tikrai norėjo pataisyti Egiptiečius, bet jų pasipriešinimas jo malonei padarė juos netinkamus tam dalykui. Dievas leido jiems patekti į didžiausią beprotystę ta prasme, kad nedavė jiems gausėnių malonių, taip bausdamas dėl anksčiau padarytų nuodėmių. Baudžianti Dievo valia matė prieš save laisvą žmonių pasiryžimą daryti piktą. — *Jie nustojo...* Anot Gr t: Jis siuntė užmiršimą to, kas... — *Kad...* *papildytų, ko...* Egiptiečiams nubausti dėl jų neteisybės negana buvo dešimties slogų; jie buvo nusipelnę daugiau; jų kariuomenė turėjo žūti Raudonojoje jūroje. Kad ir

- <sup>6</sup>Nes visas sutvėrimas buvo iš naujo perkeičiamas jam nuosavoje esmėje,  
kad tarnautų tavo įstatymams,  
idant tavo tarnai būtų sergimi nepažeisti.
- <sup>7</sup>Būtent, debesis šešėliu dengė jų stovyklas  
ir ten, kur pirma buvo vanduo, pasirodė žemė  
ir Raudonojoje jūroje kelias be kliūties  
ir žaliuojąs laukus didžiausioje gilumoje.
- <sup>8</sup>Tenai perėjo visa tauta, dengiama tavo ranka  
ir matydama tavo stebuklus ir ženklus.
- <sup>9</sup>Jie ėjo kaip žirgai ganykloje  
ir šokinėjo kaip avinėliai,  
šlovindami tave, Viešpatie, kurs juos išlaisvinai.
- <sup>10</sup>Nes jie dar tebeatsiminė tai,  
kas buvo atsitikę jų pasilikimo šalyje,  
kaip žemė vietoje kitų gyvulių davė iš savęs musių  
ir užuot žuvų upė išvėmė daugybę varlių.
- <sup>11</sup>Pagaliau jie matė naują paukščių rūšį,  
kai pageidimo vedami reikalavo pokylio valgių.
- <sup>12</sup>Nes jų pageidimui patenkinti  
pakilo jiems nuo jūros putpelių.  
Nusidėjėliams atėjo kankinimų  
ne be pirma įvykusių žaibavimų ženklų,  
nes jie teisingai kentėjo dėl savo nedorumų.
- <sup>13</sup>Nes jie nusikalto svetingumui bjauriau už kitus;  
nes kiti nepriėmė nepažįstamų ateivių;  
šitie gi svečius geradarius pavertė vergais.

ta didžiausi bausmė juos sutiktų šiame pasaulyje, reikėjo, kad jie vyktų išėjusius Izraelaičius

<sup>6</sup>*Sutvėrimas buvo iš naujo...* Kūrinių jėgoms nepaprastai padidėjus ar sumažėjus, ar pasikeitus, rodėsi, kad jie įgydavo naują prigimtį, skirtingą nuo tos, kokią buvo gavę sutvėrimo valandą (pav ugnis degė vandenyje ir nenaikino net menkų gyvių, plg 16, 17... arba vanduo sto- vėjo kaip siena abiejose Žydų kelio pusėse ir t t). Gavę tą naują prigimtį kūriniai tarnavo, kad Dievo tauta būtų laikoma nepažeista Dievo įsakymams, arba/kaip kituose kodeksuose skaitoma/ saviesiems įsakymams, t y, tiems, kurie pritiko jų naujai prigimčiai. — <sup>7</sup>*Būtent, debesis dengė...* Duodama keturi pavyzdžiai įvykusio pakitėjimo kūriniuose. Debesis, Žydams keliaujant per Raudonąją jūrą, ėjo paskui juos, mesdamas tamsų šešėlį antėjusių paskui Egiptiečių /2 Moš 14-18/; taip Žydai buvo nuo jų uždengti. — <sup>9</sup>*Jie ėjo...* Dviem palyginimais aprašoma perėjusių per Raudonąją jūrą linksmybė. Jie palyginami su žirgais, laisvai

bėgiojančiais žolės pilnoje ganykloje ir su avinėliais. — <sup>10</sup>*Jų pasilikimo šalyje*: Egipte. Atsiminimas tų nelaimių, kurios buvo atėjusios Egiptiečiams, Izraelaičiams dar pas juos tebesant, didino jų džiaugsmą. — *Musių*: Ketvirtoje slogoje. 2 Moš 8,20-32. — *Žuvų*. Gr t: Vandens gyvūnų. — *Varlių*: Antroje slogoje. 2 Moš 8,1-15. — Gr t gal norėta pasakyti, kad mūsų atsiradę ne prasto gimdymo keliu, bet pati žemė stebuklingai pagaminusi jų iš savės; taip pat buvę ir su atsiradimu varlių, kurias išvėmusi iš savės upė. — <sup>11</sup>*Pagaliau*: Vėliau. — *Naują*: Stebuklingai suteiktą. Žr 4 Moš 11, 1... — *Pokylio valgių*: Skanumynų. — <sup>12</sup>*Jų pageidimui patenkinti*. Anot Gr t: Jiems palinksminti /nuraminti/ *Nusidėjėliams...* Čia vėl grįžtama į Egiptiečius ir kalbama apie jų likimą, palyginant jį su Sodomiečių likimu. — *Kankinimų*. Gr t: Kerštų. — *Ne be pirma įvykusių...* Tie ženklai buvo Egiptiečiams paskutinis perspėjimas pasitaisyti. Plg 2 Moš 14, 24; Ps 76, 18, 19. — <sup>13</sup>*Svetingumui*: Plačiausia to žodžio prasme, varginda-

- <sup>14</sup>Negana to : anie buvo nubausti,  
kad nenoromis priėmė svetimuosius ;
- <sup>15</sup>Šitie gi su džiaugsmu priėmę tuos,  
kurie naudojosį tokiomis kaip ir jie teisėmis,  
padarė jiems baisiausių skausmų.
- <sup>16</sup>Jie buvo ištikti aklumu, kaip anie prie teisingo durų,  
kai ūmios tamsybės uždengti  
kiekvienas turėjo jį ieškoti savo durų angos.
- <sup>17</sup>Nes kai gaivalai savyje keičiasi, būna kaip muzikos prietaise,  
kuriame keičiasi balso kokybė,  
bet visa pasilaiko savo pagrindinį balsą ;  
tai galima aiškiai suprasti iš apsvaistymo įvykusiųjų dalykų.
- <sup>18</sup>Nes žemės gyvūnai virto vandeniniais,  
ir kurie plaukydavo, buvo išėję ant žemės.
- <sup>19</sup>Ugnies galybė pasirodydavo didesnė negu paprastai vandenyje  
ir vanduo užmiršdavo savo gesančią prigimtį.
- <sup>20</sup>Priešingai, liepsnos nedegino jose vaikščiojusių  
pigiai sunaikinamų gyvulių kūno,  
ir netirpino to gero valgio,  
kurs taip lengvai tirpdavo kaip ledas.
- Nes visame tu, Viešpatie, augštinai savo tautą ir pagerbei  
ir nepaniekinai visą laiką,  
būdamas su jais kiekvienoje vietoje

mi atvykusius į tą šalį ir joje apsi-  
gyvenusius Žydus. — *Už kitus* : Už  
Sodomiečius. — *Nepažįstamų ateivių*.  
Sodomiečiai nežinojo, kad atėjusieji  
į jų miestą buvo angelai. Žr 1 Moš  
19, 1... — *Geradarius* : Nes Jokubo  
sūnus Juozapas buvo išgelbėjęs Egip-  
tiečius nuo bado. — <sup>14</sup>*Anie* : Sodo-  
miečiai. — <sup>15</sup>*Su džiaugsmu priėmę*...  
Plg 1 Moš 45, 18 ; 46, 5 ir k. — <sup>16</sup>*Prie*  
*teisingo durų*... Žr 1 Moš 19, 11

<sup>17</sup>*Nes*... Nereikia stebėtis, kad taip  
atsitiko, nes... — *Būna kaip muzi-*  
*kos*... Muzikos instrumente garsai  
pasilieka tie patys ar bus jie silpni ar  
stiprūs ; taip pat būna su gaivalais,  
kurie gali rodytis labai pakeičią savo  
paprastą veikimą, bet kurie nekeičia  
avo esminės prigimties. Pav van-

duo nesiliovė buvęs vanduo, nors  
jis negesė ugnies... — <sup>18</sup>*Vandeni-*  
*niais*... Ką čia turėjo mintyje auto-  
rius, neaišku ; spėjama, kad Israė-  
laičių gyvulius, kuriuos tie vedė su  
savim, eidami per Raudonąją jūrą,  
t y, ten kur buvo vandens vieta. —  
*Kurie plaukydavo* : Varlės. — <sup>20</sup>*Lieps-*  
*nos nedegino*... Žr aug 16, 18. — *Gero*  
*valgio*. Gr t : *Γένος ἀμβροσίας τροφής*  
ambrosinio maisto rūšis. Taip nu-  
rodoma dieviška mannos kilmė, nes  
ambrosija mitologijoje vadinama  
valgis, kuriuo gėrisi patys dievai. —  
*Nepaniekinai* : Nepametei. — Taigi  
ir dabar tu ateisi mums į pagalbą  
prieš mūsų prispaudėjus, kaip anais  
garbingais senovės laikais

# EKLESINĖ

## Įvadas

1. Paskutinė mokslinė /išmintinė/ Senojo Testamento knyga lotyniškai biblijoje yra vadinama Ecclesiasticus /suprask : liber/, t y, E k l e s i n ė /knyga/. Ji yra išminties knyga to laikotarpio, kuriuo baigiasi Senasis ir turėjo prasidėti Nauj Testamentas. Kaip toki ji yra labai svarbi šito meto žydų religijos istorijai pažinti. Ji yra žymiausi tarp visų išmintinių Sen Test knygų skaičiumi ir įvairumu pamokymų, liečiančių visokias gyvenimo padėtis ir apystovas. Tuo atžvilgiu ji yra gana pilnas dorovės traktatas, taip kilnus ir išmintingas, kad šv Augustinas savo gyvenimo pabaigoje sakėsi radęs joje priemonių dvasiniam gyvenimui ugdyti daugiau kaip betkurioje kitoje Sen Test knygoje. Po psalmių ji buvo dažniausiai vartojama knyga Eklesijos liturgijoje ir pamokslininkų

2. Lotyniškas knygos pavadinimas Ecclesiasticus, padarytas iš tokio pat graik žodžio, yra vienas iš keleto kitų jos vardų ir tai toli gražu ne jos pirmas vardas. Kadangi lietuvių kalboje žodis knyga yra moteriškos giminės, tai derinant pavadinimą prie knygos mums tenka vadinti ją E k l e s i n ė

Lot vardas «Ecclesiasticus» pradėta vartoti ne anksčiau kaip 2/3 amžiuje. Tą vardą aiškindamas Rufinas sako, kad juo vadinama knyga — rūšis katekizmo, — kuri pirm kitų buvo duodama katekumenams skaityti. Žiūrint jos turinio ir pirmos paskirties, ji vadinama Eklesinė, pripažįstant jai teises ir autoritetą Eklesinės knygos. Viešai vartojama kateketiniams pamokymams ji buvusi priimta į e k l e s i n i ū knygų skaičių, skirtinų nuo k a n o n i n i ū knygų. Tos eklesinės knygos, tiesa, nebuvo laikomos kanoninėmis, bet į jas buvo žiūrima kaip į mokslines knygas, tinkamas skaityti šventnamiuose. Bendras pavadinimas visai tam tikrų knygų kategorijai pagaliau lotyniškoje kalboje buvo pasavintas vienai visų žymiausiai, būtent, tai, kuri buvo dažniau už kitas skaitoma, kurioje buvo kone visos svarbiausios doros mokslo taisyklės ir daug tikėjimo tiesų, kurią, kaip lengvesnę suprasti, visų pirma galėjo duoti į rankas tų, kurie reikėjo supažindinti su Eklesijos mokslu, taigi į katekumenų rankas

3. Jei neskaityti pranašinių knygų, tai tik vienos Eklesinės Sen Test knygos autorius yra pakankamai aiškiai pasakęs savo v a r d ą. Gr rankraščiuose jis paprastai vadinamas Jėzus Seirakh. Pats jis savo vardą rašo, Ekles 50, 27, žiūrint gr teksto, Jėzus, sūnus Siro, /sūnus/ Eleazaro, Jerusaliėtis; Ebr tekste yra: Simeonas, sūnus Jėzaus, sūnus Eleazaro, sūnus Siros; bet čia Simeono vardo paminėjimas yra laikomas nepagrįsta glosa. Vardas Jėzus arba Jošué /ebr J e š u a' sutrumpintas iš J e h o š u a', Jahvé yra išgelbėjimas, arba Jahvé gelbi/ yra sutinkamas Biblijoje neretai; bet vardo Sira ar Seirakh niekur kitur nerandama. Eleazaras galėjo būti Jė-



zaus senelis, bet neesant jokių tikslesnių nurodymų apie tą Eleazarą, negalima nieko daugiau apie jį pasakyti

Mes trumpumo dėlei vadinsime bent dažniausiai Eklesinės knygos autorių Ben Sirach'u, t y, Sirakho sūnumi

Turint taip tikrai ir aiškiai pasakytą Eklesinės knygos autoriaus vardą, negalima imti žodine prasme daugelio senovinių pasakymų, kad ir šitos išminties knygos autorius buvęs Saliamonas. Jei Eklesinė knyga dedama ar minima tarp Saliamono veikalų, tai tik dėl to, kad tas karalius yra žymiausias išmintinės literatūros atstovas, arba, kad jos medžiaga turi panašumo su kitomis vadinamomis Saliamono knygomis

4. Nė viena kita biblinė knyga neduoda mums tiesioginiai ar netiesioginiai taip daug nurodymų apie jos autoriaus asmenį. Sirakho sūnus buvo kilęs iš Jerusaleš : čia jis gyveno kone visą savo amžių, čia jis tikriausiai sumanė savo veiklą ir čia jį parašė. Jo kaip piliečio būdas pasireiskia iš jo didelio pamėgimo visuomeninio gyvenimo, iš susidomėjimo amatais ir profesiniais užsiėmimais /plg 29, 38 sk/ ir ypač iš jo artimybės su Jerusaleš šventyklos kultu /50, 5... 51, 14/. Sostinėje jis buvo profesionalas « Rašto žinovas », t y, profesionalas išminties įieškotojas ir mokytojas. Kaip toks jis apibūdinamas knygos prakalboje, ir jis pats giria savo pašaukimą /38, 24/. Ben Sirachas rinko į savo mokyklą arba « auklėjimo namus » /51, 23/ ir « savo akademiją » /51, 29 ebr t/ Jerusaleš diduomenės jaunimą ir mokė jį Dievo kulto, Padavimo ir Įstatymo, t y, religijos, moralės ir teisių. Šita profesija daro suprantamą gerą Ben Sirakho ebrajų kalbos mokėjimą ir jo gilų savo tautos religinės literatūros žinojimą, bet taip pat profesoriškus išsireiškimus jo dėstymuose, ir ypač labai tiksliai apibūdinime savo veikalo, būtent, turinio įvairumą — dalykus svarstomus kartu pagal religinius dėsnius ir prityrimo vardu — ir kurių tikslas yra duoti jauniems žmonėms žmonišką ir dorovingą auklėjimą, reikiamą, kad kas mokėtų gyventi laimingai ir taip patiktų Dievui. Todėl tai šitoje knygoje randama dėstymų apie Įstatymo kultą, apie Dievo baimę, apie troškimą išminties, gerbimą kunigijos, gražumą kulto, apie gailestingumo vaisius, o taip pat apie šeimos tėvo autoritetą, apie vaikų auklėjimą, apie apkalbinėjimus ir paslapties nesilaikymo pavojus, apie veidmainių įdavimą, padorų laikymąsi prie stalo, apie sveikatą, laidotuves, paskolas ir laidavimus ir t. t... Krikščioniška pirmųjų amžių tradicija nepaklydo, matydama Eklesinėje knygoje religinių žinių ir pradinių moralės taisyklių rinkinį, tobulai pritaikytą naujokų reikalams. Nėra nieko labiau tinkamo kaip jos skaitymas, kad būtų susiformuotas išmintingas gudrumas

5. Gilaus tikėjimo žmogus Ben Sirachas pasišventė Išminties ir Įstatymo studijoms nuo pat savo jaunystės /plg 51, 13/. Savo prityrimą jis praturtino kelionėmis, kuriose jis galėjo stebėti dalykus ir žmones /plg 34, 11 ; 51, 13/ ; gal jis, dar jaunas būdamas buvo įstojęs į kurio nors sveitimo karaliaus tarnybą, kaip kad paprastai darydavę augštos kilmės ano laiko jauni žydai. Būtų galima spėlioti, kad jis buvo prisiemęs betkurias pareigas prie karaliaus Ptolemiejaus IV /210-204/ rūmų. Šiaip ar taip jis tikrai turėjo turėti santykių su pagonių didikais /plg 8,8 ; 11, 1 ; 20, 27, 28 ; 39, 4 ; plg ypač 41, 17/ ir su jais santyki audamas jis įsigijo ar išvystė savo pažiūrų plotį, tą realistinį gyvenimo supratimą, ir pagaliau tą nuosaikumą savo sprendimuose, kurie yra ypatingos jo būdo žymės. Bet tose pačiose konjunktūrose jis susitiko su dideliais pavojais /plg 34, 12/ ir gavo kentėti dėl jų šmeižtų, kurie buvo sudarę net pavojų jo gyvybei. Dievas išgelbėjo jį iš jų be mažko stebuklingai, ir Sirakho sūnus laikė savo prievole giedoti dėkojimo giesmę savo Gelbėtojui /51, 2-12/. Taip subrandintas ban-

dymais ir vis labiau prisirišdamas prie savo tėvų tradicijos ir prie Dievo Įstatymo Ben Sirakhas buvo pasidaręs tinkamas mokyti kitus ir pamokyti juos Išminties kelių. Labai puikiai jis aprašo savo užsimojimus 24, 30-34

6. Eklesinėje knygoje yra gana daug asmeninių žinių apie jos autorių. Kai ją rašė, jis buvęs jau senas, žilaplaukis žmogus /51, 13/, vedęs /36, 24.../, turėjęs dukterų, kurias teko auklėti griežtoje drausmėje /7, 24 ; 32, 6 ; 42, 9.../. Vietinės visuomenės buvęs labai gerbiamas ; pagarbai palaikyti galėjo gerai padėti autoriaus turtingumas, nors nestigo jam ir pavydininkų ir net šmeižikų ; santykiuose su žmonėmis buvęs labai apdairus /6, 7... 11, 29.../. Buvęs taip pat labai gailestingas beturčiams ir mielu noru duodavęs išmaldas. Būdamas žmogus mokytas, gerai išauklėtas domėjosi visokiais dalykais, ypač mėgo reikšti savo religinius įsitikinimus, bet domėjosi taip pat politika, medicina, rankdarbiais ; giliai jausdavo gamtos grožį. Malonu buvę kitiems su juo santykiuoti, bet ir jis mėgdavęs pokylius, gerą vyną, o ypač muziką /32, 5 ; 40, 20 ; 47, 9 ; 49, 1 ; 50, 18/. Gerą sveikatą išlaikęs iki savo senatvei, daug padėjusios jam higienos taisyklės /30, 15-25 ; 37, 29/

Iš to, ką Eklesinės knygos autorius sako apie save, galima taip pat padaryti išvadą, kad jis, nors dar negalėjo būti laikomas jau priklausančiu sadukiejų partijai, tačiau jis jau atstovavo tebesiformuojančias religines ir politines tendencijas, kurios po keletos dar šimtmečių turėjo nuvesti jo vienminčius į susidarymą sadukiejų sektos, priešingos parisėjams, arba tokioms tendencijoms bent reiškė simpatijų. Tokios tendencijos pasireiškia nevienoje Eklesinės knygos vietoje, ypač ebraiškame originale. Išskiriant šeolį — mirusiųjų buveinę, pasigendama daugiau tikslumo ten, kur paliečiama pomirtinis žmogaus likimas. O juk yra žinoma, kad sadukiejai netikėjo nei į pomirtinį žmogaus gyvenimą, nei į atsilyginimą po mirties, nei į kūno iš numirusių prisikėlimą /plg Mt 22, 23/. Toks skepticizmas gali būti aiškinamas tik slegiančia Graikų filosofijos įtaka. Ir mesijinės viltys, taip atskiestos Ben Sirakho veikale, panašios į neaiškius atsiminimus praeities /plg 44, 21 ; 45, 25 ; 47, 11.22 ; 48, 10 ; 49, 10 ; 50, 24/, rado sau mažą vietos jo moksle. Žmogaus laisvės iniciatyva čia viršijo dieviškąją tarpininkavimą

7. Eklesinės parašymo laikas. Du *Eklesinės* tekstai leidžia atspėti su dideliu tiespanašumu laiką, kada ji buvo parašyta. Kaip pasirodo iš ebr ir siriško teksto, autorius atsiliepia apie vyriausį Žydų kunigą Simoną kaip apie dar tebegyvenantį jo laikais. Todėl reikia tik ištirti, kada gyveno tas vyriausis Žydų kunigas Simonas ir žinosime, kada gyveno Ben Sirakhas. Knygoje Simonas labai giriamas, kad rūpinęsis šventyklos naujinimu ir sustiprinimu, kad gynė tautą nuo galvažudžių ir tt /plg 50, 1-4 ebr t/. Visa gi tai atitinka tam, ką Fl Juozapas rašo /Antiq 12, 3, 3/ apie vyriausį kunigą Simoną II /219-199 pirm Kr/. Todėl to Simono II laikais tikriausiai gyveno Eklesinės autorius, o ne vyriausio kunigo Simono I /apie 310-291 pirm Kr/, kurio laikais nebuvo jokio Žydų persekiojimo, nes Žydus persekioti Egipte pradėjo Ptolemiejus Filopatoris /222-205/ ir jis būtų dar daugiau pikta jiems padaręs, jei Simonas II maldomis nebūtų gavęs iš Dievo tautos išlaisvinimo

Kitą svarbią žinią randame knygos prakalboje. Tenai autoriaus vaikai- tis rašo, kad jis atvykęs 38. Ptolemiejaus Evergeto karaliavimo /ne savo amžiaus/ metais į Egiptą ir čia išvertęs į graikų kalbą savo senelio veikalą. Nors du buvo karaliai, turėjusii Ptolemiejaus Evergeto /Geradario/ vardą, bet tik apie vėlesnį iš jų dviejų galima sakyti, kad jis karaliavęs ne mažiau kaip 38 metus. Pirmas Ptolemiejus Evergetas karaliavo 246-221 m, taigi tik 25 metus, todėl jis turi atpulti. Antras buvo Ptolemiejus VII,

Evergetas II, vadinamas dėl savo išvaizdos dar Physcon (« pilvotas »). Jį kone visi egzegetai laiko tuo karaliumi, kurio 38. karaliavimo metais Eklesinės autoriaus vaikaitis sakosi atvykęs į Egiptą. Valdyti Egiptą Evergetas II, tiesa, pradėjo kaip savo brolio Ptolemiejaus VI Philometorio /181-145 m/, išvežto į nelaisvę, pavaduotojos. Ketveriems metams praslinkus ir broliui sugrįžus iš nelaisvės, karaliavo abu du broliu iki Ptolemiejaus VI mirties /145 m/, toliau karaliavo Evergetas II jau vienas. Mirė jis 117 m. Tačiau yra žinoma, kad jis pats savo karaliavimo pradžią laikė nuo 170 m ir savo brolio mirties metus įsakė laikyti dvidešimtpenktais savo karaliavimo metais. Todėl 38. jo karaliavimo metai turėjo būti 132 m. Šitais metais atsiradęs Egipte Eklesinės vertėjas galėjo sakyti, kad atvykęs 38. Ptolemiejaus Evergeto karaliavimo metais. Visa tai žinant, Eklesinės autoriaus reikia įieškoti maždaug 60 metų anksčiau. Apie tą laiką gali būti parašyta ir Eklesinė

8. Eklesinės teksto istorija. Eklesinė buvo parašyta Ebrajų kalba. Tai aišku iš autoriaus vaikaitio, kurs knygą išvertė Graikų kalbon. Tai galima suprasti iš paties vertimo, kuriame yra likę nemaža ebraismų. Tą patį dalyką patvirtina ir šv Jieronimas, kurs sakosi radęs ebr Eklesinės tekstą. Ebr Ekles tekstas tebebuvo žinomas ir vėliau, bent iki 10. amžiui, nes žydų talmudistų ir rabinų raštuose randame nemaža paimtų iš ten išsireiškimų, dažniausiai perrašytų ebraiškai ir vadinamų Ben Sirakho žodžiais. Po 10. amžiaus nebebuvo galima rasti jokių ebr Eklesinės teksto pėdsakų, taip kad jis pradėta laikyti žuvusiu. Bet visai neseniai, pradedant 1896 metais, pavyko vėl atrasti keliolika puslapių ir ilgesnių straipsnių, iš kurių galima sudėti kone pusė visos knygos. Dar ir prieš keletą metų yra rastas kažinkoks Ebr Eklesinės tekstas, kartu su seniausiu, iš antrojo prieš Kr giminą amžiaus, pranašo Ješajo tekstu

Lyginant su tomis atrastomis Ekles liekanomis seniausį Graik vertimą, stojusį originalo vieton, pasirodo, kad jis nevisai mažą nuo jo skiriasi. Vertėjas, matomai, besistengdamas išreikšti lygiu prakilnumu ir rimtumu originalo mintis, be to, norėdamas būti naudingesnis savo skaitytojams ir todėl būti jiems labiau suprantamas, atliko savo darbą nesilaikydamas griežčiau ebr teksto žodžių, bet vietomis šį tą pridėdamas, arba kitaip tą patį dalyką pasakydamas. Bendras visų senovės vertimų likimas padarė, kad gana laisvai išversta Eklesinė, laikui bėgant, dar labiau nutolo nuo savo originalo; nes perrašinėtojai taip pat padarė jame nemaža visokių pakeitimų. Tarp kitko jame pakeista vietomis du gana ilgu straipsniu, būtent, iš 30, 27-33, 15 /Vulg ir Sir vert/ padaryta 33, 16-36, 16, ir atvirkščiai

Tą pat reikia pasakyti ir apie kitu du senoviniu vertimu, lotynišką ir sirišką. Siriškas vertimas padarytas tikriausiai iš ebraiško teksto; bet jo vertėjas, matomai, naudojosi ir graikišku vertimu. Jis dar labiau už šitą yra laisvas, o vietomis jame išleista ne tik paskiri sakiniai, bet ir ilgesni straipsneliai. Lotyniškas vertimas padarytas iš graikiško /gal lyginant su originalu/. Tai aišku ne tik iš graikiškų išsireiškimų, bet ir iš nemažo skaičiaus neišverstų graikiškų į jį patekusių žodžių. To nežinūrint, jis artimesnis originaliniam tekstui, negu dabar esąs graikiškas vertimas. Tas lotyniškas vertimas buvo dalis senovinės Italės. Šv Jieronimas, nors turėjo ebr Eklesinės tekstą, pats jos nevertė ir buvusiojo jau vertimo netaisė. Jis priimtas dabartinėn Vulgaton toks, koks buvo Italėje

9. Eklesinės kanoniškumas. Šv Rašto knygos, viešai Eklesijos pripažintos įkvėptomis, dalinamos į protokanoni-

nes, ty, tokias, apie kurių kanoniškumą nebuvo keliama rimtesnių abejonų, ir i deuterokanonines /antrojo Kanono knygas/, apie kurių kanoniškumą pradžioje buvo keliama didesnių abejonų ir kurių kanoniškumas buvo galutinai nustatytas vėliau. Eklesinė priklauso šitai antrajai Šv Rašto knygų kategorijai

Dabartiniai Žydai ir protestantai nelaiko Eklesinės Šv Rašto dalimi; tačiau senovės Žydai pripažindavo jai tokią pat vertę ir garbę, kaip ir kitoms Šv Rašto knygoms. Pats jos autorius Ben Sirakhas atsiliepia apie save kaip apie pranašą ir žmogų įkvėptą /plg 34, 33; 39, 12; 51, 16/. Savo prakalboje vertėjas paliudija, kad jo senelio knyga buvo žinoma Palestinoje ir kad graikiškas jos vertimas skiriamas Diasporos Žydams. Tuos davinius patvirtina gana dažnas naudojimas Eklesinės tekstų «Enoko knygoje» ir «Saliamono psalmėse», o taip pat net Žydų liturgijoje. Jos patarlių dalis buvo išversta i aramajiską kalbą ir cituojama kaip Šv Raštas

Eklesinė buvo Žydų išimta iš jų kanono tik vėlesniais laikais. Čia galėjo juos paveikti gana daug įsibrovusių i jos tekstą priedų. Bet galėjo nebeatikti jos mokslas, lyg abejojimas apie mirusiųjų prisikėlimą, simpatijos kunigų giminei iš Sadoko palikuonių ir pan ypač parisiejam; o juk parisiejai ir buvo Žydų Kanono nustatytojai. Gal tas Žydų nusigrėžimas nuo Eklesinės paveikė ir pirmąjį krikščioniškąjį /Melitono/ šv Knygų kanoną, kuriame taip pat nėra Eklesinės

Katalikų Eklesija visados tikėjo, kad Eklesinė yra Dievo įkvėptas veikalas. Aiškiai tai buvo nutarta Eklesijos Susirinkimuose; tai taip pat pasirodo iš seniausio Eklesijos padavimo liudijimo

Jei Eklesinė nėra aiškiai cituojama Nauj Testamente, tai vis tik daugelyje vietų galima rasti žymių panašumų išsireikšimuose su Eklesine. Iš sinoptikų galima palyginti Mt 6, 14 ir Ekli 28, 2; o ypač Mt 11, 25-30 ir Ekli 51, 13... /Koment/; neišmintingo turtuolio parabolė Lk 12, 16... ir Ekli 11, 18... 31, 1... Ketvirtosios Evangelijos prologas sustatytas panašiai kaip Ekli 1, 1-19; 16, 24-17, 24; 24, 1-34 ir plg Jo 3, 7 su Ekli 16, 21; Jo 15, 1 su Ekli 24, 17. Daug yra panašumų tarp įvairių vietų Eklesinėje ir Jokubo laiške, kurias galima net citatėmis pavadinti: Jok 1, 19 ir Ekli 5, 11; Jok 1, 20 ir Ekli 1, 22; Jok 3, 6 ir Ekli 28, 22; Jok 5, 3 ir Ekli 29, 10 ir k. Apaštalas Povilas, be abejo, gerai žinojo Sirakho sūnaus veikalą ir yra pasisavinęs ne vieną jo mintį; plg Ekli 4, 25 ir 2 Kor 13, 8; Ekli 10, 5 ir Rom 13, 1; Ekli 13, 2.17, 18 ir 2 Kor 6, 14-16; Ekli 24, 15 b; 39, 14 ir 2 Kor 2, 15; Ekli 37, 28 ir 1 Kor 6, 12; ypač Ekli 33, 16-17 ir 1 Kor 15, 8-10; Ekli 42, 9 ir 1 Kor 7, 36; taip pat Jievos kaltės paminėjimas /Ekli 25, 23-24/, kurios vardas Nauj Testamente minimas tik 2 Kor 11, 3 ir 1 Tim 2, 13-14

Apaštalų laikais Ekli 4, 31 yra pažodžiui pakartotas Barnabo laiške ir *Apaštalų Moksle* /Didache 4, 6/, kur jis sujungtas su laiško Žydams tekstu. Juo vėliau, juo dažniau galima rasti cituojamą Ekli kaip pas Rytų, taip pas Vakarų Eklesijos šv Tėvus. Ilgainiui visos Eklesijos ėmė laikyti Eklesinę kaip knygą, kuri duoda pamokymų ir praktiškai vartojo ją lygiai kaip ir kitas Šv Rašto knygas, nors nekartą dar paminėdavo, jog jos autoritetas yra mažesnis negu Žydų Kanono knygų

Pagaliau Tridento Susirinkimas savo 4. posėdyje 8 balandžio 1546 g. lutinai idėjo i tarpą visų /45/ Sen ir Nauj Testamento knygų Tobiją, Juditą, Išminties, Eklesinę, Baruką ir 1. 2 Makabiejų knygas. Tas dekretas buvo panaujintas ir vėl patvirtintas Vatikano Susirinkime jo posėdyje 24 balandžio 1870 m

**10. Autentiškumas ir Įkvėpimas.** Gr ir lot tekstuose Ekli knyga turi prakalbą, kurioje tos prakalbos autorius, tikrojo knygos

autorius vaikaitis, aiškina ir teisina savo drąsą, su kuria jis išvertė savo senelio veiklą į graikų kalbą. Ta prakalba žymiausių aiškintojų nuomone yra neįkvėpta ir nekanoninė, nes vertėjai negamino Šv Rašto, bet tikrai vertė

Eklesinėje knygoje, po 51, 12 yra įdėta ebraiška psalmė, o kaikuriuose lotyniškuose rankraščiuose knygos gale yra pridėta vadinamoji «Saliamono malda». Šitų priedų autoriumi nelaikoma visos Ekli knygos autorius Ben Sirakho. Jie pridėti vėlesniais laikais. Todėl jie nėra autentiški tikra to žodžio prasme

Visos Eklesinės knygos turime šiandien, galima sakyti, tris tekstus: visų pirma ebraišką, redaguotą paties jo autoriaus Ben Sirakho. Tas tekstas, be abejo, turi visas Dievo įkvėptojo Rašto žymes. Įkvėptu reikia laikyti taip pat graikišką vertimą, nes jis buvo priimtas Kristaus Eklesijos, o išverstas į lot kalbą Vulgatoje buvo Eklesijos nutarimu pripažintas įkvėpto Šv Rašto dalimi. Daug turi tiespanašumo ir ta nuomonė, kuri įkvėptu laiko vėlesniais laikais papildytą visokiais priedais Eklesinės knygos tekstą ar bent žymią tų papildymų dalį. Juose yra dėstoma ne tik tikras Eklesijos mokslas, bet kartais dar žymiai kilnesnis negu originale ir labiau artimas krikščioniškomis mintims. Juose pabrėžiama meilė Dievo, amžinas gyvenimas ir tt. Tiesa, įkvėpimas įrodinėjamas padavimo liudijimu, bet ir Ekli tekstai su priedais buvo cituojami neretai ir labai rimtų liudytojų iš šv tėvų tarpo. Tačiau jie neturi visuotino Eklesijos nutarimo

**11.** Eklesinės knygos tikslas ir kam ji buvo skirta? Ben Sirakhas, kaip pareiškia jo vaikaitis prakalboje, kreipiasi į tuos, kurie yra «svetur», t y, į Diasporos Žydus, kurie nori gyventi pagal įstatymą, ir net į gerai nusiteikčius pagonis. Dar tiksliau kalbant, jis turi galvoje visų pirma rinktinius asmenis, *elitą*, bendruomenės vadovybę /plg 33, 19/ ir tuos, kurie jieškodami išminties, turi gana laiko, kad jį pašvęstų jos studijavimui /plg 24, 32-34; 38, 24-39/. Kadangi tie žydai gyvena vis labiau suvedžiojančiame pasaulyje, jis nori iš vienos pusės sulaukyti juos neiškraipytame jų tikėjime su pagalba šv knygų ir tradicijos studijavimo; o iš kitos pusės sustiprinti jų ipročių tyrumą su pagalba įtakos apreiškimo, liečiančio praktinį gyvenimą. Visas knygos turinys patvirtina šitą sumanymą, būtent: moksliniu atžvilgiu, nuolatiniai gyrimai išminties, t y, Izraelio religijos, priešpastatant arba ir sugretinant su graikiška filosofija; ilgas himnas Izraelio pirmatakam /plg 44 ir tol/, kurie yra kitokie negu Graikų karžygiai ir išminčiai; gyrius kulto ir vyriausio kunigo Simono /50/ prieš pagonių kultų spindėjimus. Dorovės atžvilgiu pabrėžimas liečia aiškiai Dievo valdymą išmintingame pasaulyje /plg 39, 12-40, 27/. Viešpats, kurs tyrinėja inkstus ir širdis /42, 18.../, pažįsta savo ištikimuosius /plg 16, 16-23; 33, 11.../ ir padeda jiems pasilikti ištikimais /2, 7-18; 22, 27-23, 6; 33, 1.../. Dievo susilaukia palaiminimų /33, 1; 40, 20/ ir turi gyvenimą laimingą /23, 27/. Nereikia pasiduoti bedieviams /4, 27; 28; 7, 4... 10, 23-24/, nė jieškoti su jais santykiavimo /9, 16/. Jei Dievas dovanoja tiems, kurie yra paklydę ir daro atgailą /17, 24... 18, 13/, jis nubaus bedievius ir bus pašlovintas imdamas ginti savo tautą /35, 19-36, 17; 50, 23-24/

**12.** K n y g o s p l a n a s. Eklesinėje knygoje išreikštos mintys dažniausiai tarp savęs nesurištos: nuolat nuo vieno dalyko persokama prie kito ir pradėjus kalbėti apie kurią nors vieną dorybę, greitai nukrypstama į šalį. Taigi, veltui kas nors jieškotų toje knygoje tam tikro plano ir stengtųsi paskirstyti ją griežtai į dalis. Kadangi tačiau jos pabaiga turi savo ypatingų žymių, būtent, joje giriamas Dievas savo kūrinuose /42, 15-43,

37/ ir dar plačiau jis šlovinamas Sen Test tėvuose /44, 1-50, 23/, tai tą pabaigą jau gana seniai pradėta laikyti antra viso veikalo dalimi, kurios gale yra dar paraginimas laikytis išminties /50, 24-51, 38/; visą gi knygą, iki to gyriaus pradžiai, laikoma pirmąja dalimi, sudėta iš neilgos įžangos apie išminties kilmę /1, 1-40/ ir daugybės visokių atskirų išminties įsakymų, kaip reikia lavintis dorybėse /2, 1-42, 14/. Nors tikrumoje toje pirmąja pavadintoje dalyje nėra jokio vientysumo turinio atžvilgiu, bet vis tik galima atskirti joje net keturias mažesnes dalis, lyg kad rinkinius, turinčius vienodą sąstatą, gal rašytą ne kartu, bet vienas po kito. Kiekviename tų rinkinių atskiriama mokslinis įvadas, kuriame augštinama išmintis /1, 1-30; 24, 1-34; 32, 14-33, 19/, arba Dievas Sutvėrėjas ir Dievo Apvaizda /16, 24-18, 14; 42, 15-43, 33/; po tokio įvado toliau eina vienas po kito praktiniai pamokymai, kaip kur yra pasisekę. Jei palyginsime įvadás vienus su kitais, tenka pripažinti, kad jų sąstatai yra lygiagretūs ir juose galima matyti tam tikrą progresiją. Ben Sirakhas, kurs, savaimė suprantama, negalėjo parašyti viso didelio veikalo vienu kartu, rašė jį dalimis su intencija galų gale jas sujungti, skelbiant visą veikalą.

Turint visa tai galvoje, su kitais aiškintojais visą Eklesinę knygą mes suskirstysim į šias penkias dalis:

- I. Išminties prigimtis ir geradarystės /1, 1-16, 23/
- II. Dievas ir sutvėrimas: žmogus ir moralybė /16, 24-23, 27/
- III. Išmintis šeimos ir visuomenės gyvenime /24, 1-32, 17/
- IV. Dorovinis gyvenimo tvarkymas: valdymas /32, 18-42, 14/
- V. Dieviškos išminties apsisireiškimas gamtoje ir Izraelio istorijoje /42, 15-50, 29/

PRIEDAS: Siros sūnaus Jėzaus malda /51, 1-30/

# PRAKALBA

## apie Sirakho sūnaus Jėzaus Eklesinę

Daug ir didelės išminties mums parodyta per Įstatymą<sup>1</sup>, per Pranašus ir kitus, jų papėdininkus; dėl jų dera<sup>2</sup> girti Izraelį už jo mokslą ir jo išmintį. Tačiau reikia<sup>3</sup>, kad ne tik tie, kurie skaito, patys juos suprastų, bet kad kaip mokytojai galėtų pasidaryti labai naudingi taip pat svetur esantiems ir žodžiais ir raštais

Mano senelis Jėzus, kurs buvo su dideliu stropumu užsiėmęs skaitymu Įstatymo, Pranašų ir kitų knygų, kurios mums mūsų tėvų paliktos, panorėjo ir pats parašyti šį tą iš dalykų, priklausančių mokslui ir išminčiai, kad norintieji mokytis, išsimokslinę, vis daugiau kreiptų į juos dėmesio ir stiprėtų gyvenimui, pagal Įstatymą

Taigi, aš kviečiu jus ateiti su palankumu ir skaityti su ypatingu atsidėjimu, ir dovanoti, jei kur nors rodytusi, kad mes, nežiūrint viso mūsų įdėto į vertimą vargo, išreiškėme dalyką netinkamais žodžiais. Nes Ebraiški originalo žodžiai nebeturi tos pat jėgos, kai jie išverčiami į kitą kalbą. Ir ne tik šita knyga, bet taip pat Įstatymas, Pranašai ir kitų autorių knygos nemaža skiriasi, kai jų vertimas palyginama su originalu

Būtent, atvykęs į Egiptą trisdešimt aštuntais karaliaus Ptolemiejaus Evergeto<sup>4</sup> viešpatavimo metais ir būdamas tenai ilgą laiką, aš radau paliktų<sup>5</sup> čia knygų nemenko ir neniekintino mokslo. Taigi, aš maniau būsiant gera ir reikiama, kad ir aš pridėčiau šiek tiek rūpesčio ir darbo šitai knygai išversti. Daug būdėdamas, aš panaudojau anuo metu savo mokslą tam, kas veda į tikslą<sup>6</sup> — duoti šitą knygą tiems, kurie nori dėti pastangų ir išmokyti, kaip dera sutvarkyti savo įpročius, kai kas yra pasiryžęs gyventi, pagal Viešpaties įstatymą

---

<sup>1</sup>Čia minima seniausias Sen Testamento knygų padalinimas į tris skyrius: Įstatymą, Pranašus ir kitas knygas. Plg Lk 24,44. — <sup>2</sup>*Dera girti*. Izraelio tautai suteiktos Šv Rašto knygų buvo jiems didelė garbė ir neišsenkamas šaltinis, iš kurio galėjo visuomet semtis tyriausio religinio mokslo. — <sup>3</sup>*Tačiau reikia...* Panašią gr tekstą mintį galima aiškiau išreikšti taip: Kadangi reikia, kad ne tik tie, kurie skaito, darytų pažangą žinojime, bet kad taip pat išminties tyrinėtojai įstengtų būti ir žodžiais ir raštais naudingi svetur esantiems žmonėms /todėl mano senelis Jėzus... todėl ir aš nutariau jo

knygą išleisti išverstą Graikų kalbon/ — <sup>4</sup>*Evergeto*. Ptolemiejus VII, vadinamas Evergetas /Geradarys/ II, karaliavo nuo 145 iki 117 m pirm Kr. Bet savo karaliavimo pradžią jis skaitė nuo 170 m. — <sup>5</sup>*Radau paliktų...* Gr t: aš radau nemažą mokslo skirtumą. — Aleksandrijos Žydams senovinė Žydų kalba buvo nebesuprantama, ir jie negalėjo lygintis su Palestinos Žydais žinojimu Įstatymo ir Pranašų. — <sup>6</sup>*Į tikslą*. Prakalbos autoriaus tikslas buvo išversti Egipto, ne Palestinos /vadinasi Diasporos/, Žydams Eklesinę į Graikų kalbą. Tie Žydai vadinami dar svetur gyvenančiais

## EKLESINĖ

1. <sup>1</sup>Visa išmintis nuo Viešpaties Dievo ;  
ji buvo su juo visuomet ir yra nuo amžių.
- <sup>2</sup>Kas suskaitė jūros smiltis,  
lietaus lašus ir amžių dienas ?  
Kas išmatavo dangaus augštį,  
žemės plotį ir gelmės gilybę ?
- <sup>3</sup>Kas ištyrė pirm visų einančią Dievo išmintį ?
- <sup>4</sup>Išmintis sutverta pirm visako,  
ir protingas išmanymas nuo pat amžių.
- <sup>5</sup>Išminties šaltinis Dievo žodis augštybėse,  
ir jos keliai amžini paliepipimai.
- <sup>6</sup>Kam atidengta išminties šaknis,  
ir kas pažino jos slaptus sumanymus ?

---

### IŽANGA : Išminties pradžia, kilnumas ir vertė 1,1—40

1. 1,1-40. Pirmas Eklesinės skyrius, kuriame yra bendras išminties pagyrimas, sudaro įžangą į visą veikalą. Joje visų pirma pareiškama, kad išmintis yra neištiriama, kad ji dieviškos kilmės ir kad ji yra visur paskleista /1-10/

<sup>1</sup>Visa išmintis : visa išmintis, visa iš ko ji susideda ir kiekvienas jos veiksmas. Žodis «išmintis» čia reikia suprasti bendra prasme : kaip nesutverta išmintis, kuri yra amžina trijų asmenų savybė ir net įsmeinta Dievo Sūnuje ; toliau kaip sutverta išmintis, kurios Dievas suteikia protingoms esybėms. Taip pat platesne prasme imama žodis «išmintis» ir Patarlėse ir Išminties knygoje. Iš to darosi aišku, kodėl toliau kaip kurie pasakymai gali būti suprantami tik apie nesutvertą, kiti tik apie sutvertą išmintį, kiti vėl apie vieną ir kitą. 1.4.5. eil kalbama apie išminties pradžią, 2.3.6.7. apie jos kilnumą.

Gr t nėra 3.5.7. Vulgatos eilučių. — Dievo. To ž nėra Gr t. — Ji buvo... Dievo idėjose. Gr t : ji su juo per amžius. — <sup>2</sup>Kas suskaitė...Šešiais palyginimais nurodoma, kad marus žmogus niekad negali apimti visos išminties visoje jos pilnybėje ir jos kilnume, nes jos darbų skaičius kaip jūros smiltys. — Ir gelmės gilybė ? <sup>3</sup>Kas ištyrė... išmintį ? Gr t : ir gelmę ir išmintį, kas jas ištirs ? — <sup>4</sup>Išmintis sutverta... Ankstyvesnė už padarą darančiojo mintis apie jį, kaip pirmavaizdus, priežastis ir įrankis. Plg Pat 8,22. — Protingas išmanymas. Kitoks išminties pavadinimas. — <sup>5</sup>Dievo žodis : visagaliai Viešpaties įsakymai. — Augštybėse. Tas šaltinis augštybėse atsiunčia taip pat mums savo upelį. — Jos keliai : sakytum loviai, kuriais ji teka. — Amžini paliepipimai : nuo pat amžinybės Dievo išmintyje ir valioje esantieji įstatymai, kuriuos ji laiko bėgyje įrašę į širdis ir paskelbė prigimties balsu, ar savo apreiškimu savo pasiuntiniuose. — <sup>6</sup>Kam atidengta... Išminties šaknis yra Dievas, kurio niekas



- <sup>7</sup>Kam apreikšta ir parodyta išminties mokslas ?  
ir kas suprato daugiopius jos kelius ?
- <sup>8</sup>Vienas yra Augščiausias, visagalis Sutvėrėjas,  
galingas karalius ir labai baisus,  
sėdįs savo soste ir viešpataujās Dievas.
- <sup>9</sup>Jis sutvėrė ją šventojoje Dvasioje,  
ir matė, ir suskaitė, ir išmatavo,
- <sup>10</sup>ir paskleidė ją ant visų savo darbų  
ir ant kiekvieno kūno, taip kaip norėjo jos suteikti,  
ir davė jos tiems, kurie jį myli.
- <sup>11</sup>Baimė Viešpaties yra garbė ir pasigyrimas,  
ir linksmybė, ir džiaugsmo vainikas.
- <sup>12</sup>Baimė Viešpaties linksmina širdį,  
ir duoda linksmybės ir džiaugsmo, ir ilgą amžių.
- <sup>13</sup>Kas bijo Viešpaties, tam bus gera galų gale,  
ir savo mirimo dieną jis bus laiminamas.
- <sup>14</sup>Meilė Dievo pagarbos verta išmintis.
- <sup>15</sup>Kam ji duodasi pamatoma,  
tie myli ją regėdami ir pažindami didelius jos veikalus.
- <sup>16</sup>Išminties pradžia — baimė Viešpaties.  
Su ištikimaisiais ji sutveriamą kartu motinos iščioje ;  
ji vaikščioja su rinktinėmis moterimis  
ir pasirodo teisiuosiuose ir ištikimuosiuose.
- <sup>17</sup>Baimė Viešpaties — religingas žinojimas.
- <sup>18</sup>Tas religingumas sergi ir teisina širdį,  
duoda pasigėrėjimo ir džiaugsmo.

negali ištirti ar apimti. — <sup>8</sup>Vienas... Tai atsakymas į 6 eil klausimą. Jis aiškiau išreiškėtas Siriškame vertime : vienas jis ir baisus, vienas Dievas, — kurs turi valdžios visiems jos turtams — atidengė ją, ir matė, ir ją davė, — ir ją paskirstė tarp visų savo darbų, — davė jos kiekvienam kūnui, kaip buvo jo valia, — ir gausiai jos paskleidė visiems, kurie jo bijo. — <sup>9</sup>Sventojoje Dvasioje. Tų ž nėra Gr t. — <sup>10</sup>Ir paskleidė... sutvėrimo valandą, visa sukurdamas ir tvarkydamas, kaip reikalavo jo tikslai

1,11-25. Dievo baimė yra tikroji išmintis : išminties gėrybių žmogus gali laimėti per baimę Viešpaties. — <sup>11</sup>Garbė. Tikras dievobaimingumas daro žmogų garbingą ; jis yra garbė, dalykas, kuriuo žmogus gali didžiuotis. Dievobaimingumas teikia garbę ir daro žmogų pagyrimo vertą Dievo akivaizdoje. — *Pasigyrimas* : dalykas, kuriuo galima girtis, nes jis yra tikra žmogaus gėrybė ir papuošalas. — *Linksmybė*... neša su savim tikrą džiaugsmą, ir paguodą, ir ramybę, ir tai augščiausiam laipsnyje. — <sup>12</sup>Linksmina širdį... taip kaip buvo

žadėta 2 Moš 20,12 ; 5 Moš 5,16 ; Ps 20,5 ; 22,6 ; 54,24 ; 90,16 ; Pat 3,2,16 ir k. — <sup>13</sup>Kas bijo... Plg Ps 37,37. — <sup>14</sup>Meilė... augštesnis išminties laipsnis už dievobaimingumą ar laimę. Kam išmintis pasirodė, tam ji suteikia meilės, kuri ieško pažinti didelius Dievo darbus /Gr t/. — <sup>15</sup>Kam ji... Kas yra kuriuo nors būdu pažinęs išmintį, tas ją myli jos kilniame gražume, svarstydamas ją širdyje ir stebėdamas jos kilniais veikalais. — Tikresniuose Gr kod 14 ir 15 eil nėra.

<sup>16</sup>Išminties pradžia... Kas nori įsigyti išminties, tas turi pradėti nuo baimės Viešpaties. Ta baimė visų pirma svarstoma kaip pradžia ar taškas, nuo kurio prasideda išmintis. Plg žem 15,14 ; Ps 110,10 ; Pat 1,7 ; 9,10. — *Sutveriamą kartu*... Ištikimais ji taip nuosava, kad rodo lyg kad būtų draug su jais suverta. Plg. Ijob 31,18. — *Ji vaikščioja*... Gr t : pas žmones ji pasistatė sau lizdą, kaip amžiną pamatą, ir jų palikuonims ji bus patikima. — <sup>17</sup>Relingingas žinojimas. Baimė Viešpaties yra garbinimas Dievo ; o

- <sup>19</sup>Kas bijo Viešpaties, tam bus gera,  
ir save pabaigos dienose jis bus laiminamas.  
<sup>20</sup>Išminties pilnybė yra bijoti Viešpaties,  
ir ta pilnybė gaunama jos vaisiais.  
<sup>21</sup>Visus savo namus ji pripildo savo gaminių  
ir sandėlius — savo turtų.  
<sup>22</sup>Išminties vainikas — baimė Viešpaties,  
ji duoda ramybės pilnybę ir sveikatos vaisių.  
<sup>23</sup>Jis matė išmintį ir suskaitė ją :  
abudu gi dalyku — Dievo dovanos.  
<sup>24</sup>Išmintis suteikia žinojimo ir gudraus išmanymo  
ir augština garbę tų, kurie jos laikosi.  
<sup>25</sup>Išminties šaknis yra bijoti Viešpaties,  
ir jos šakos — ilgas amžius.  
<sup>26</sup>Išminties išduose išmanymas ir religingas žinojimas ;  
nusidėjeliams gi išmintis — pasibjaurėjimas.  
<sup>27</sup>Baimė Viešpaties išvaro nuodėmę,  
<sup>28</sup>nes kas be baimės, tas negalės būti pateisintas,  
nes jo rūstybės smarkumas ištums jį į prapultį.  
<sup>29</sup>Kurį laiką kantrūs kentės,  
paskui bus jam gražintas linksmumas.  
<sup>30</sup>Tikras išmanymas slepia iki laikui savo žodžius,  
ir daug lūpų skelbia jo išmanymą.  
<sup>31</sup>Išminties išduose yra pamokančių prilyginimų ;  
<sup>32</sup>bet nusidėjėliui garbinimas Dievo yra pasibjaurėjimas.  
<sup>33</sup>Sūnau, jei trokšti išminties, laikykis teisybės,  
ir Dievas suteiks tau jos.  
<sup>34</sup>Nes baimė Viešpaties yra išmintis ir drausmė,  
<sup>35</sup>ir kas jam patinka, tai ištikimybė ir romumas ;  
tokiam jis suteiks gausiai turtų.

garbinimo pradžia yra Dievo pažinime ir jo branginime. — <sup>18</sup>*Tas religingumas...* Ta patim intis kaip ir 12 eil. — <sup>19</sup>*Kas bijo...* Pakartota 13 eil. 17-19 eil Gr t nėra. — <sup>20</sup>*Ta pilnybė...* Gr t : ir ji nugirdo juos savo vaisiais, t y, ji pilnai pasotina jų troškimus. — <sup>21</sup>*Namus.* Dievo bijanti siela tai namai, kuriuose gyvena išmintis ir kuriuos ji aprūpina savo turtais. — <sup>22</sup>*Vainikas.* Didžiausis žmogaus papuošalas išmintis : jos gi suteikia baimę Dievo. Tas papuošalas neša su savim ramybę ir geriausią sveikatą, dvasios ir kūno gerumą. Sen Testamente žadama laikinių gėrybių už Dievo įsakymų sergėjimą. — <sup>23</sup>*Jis matė...* Plg 9 e. — *Abudu gi dalyku...* ramybė ir sveikata. — Šitos eil dalies nėra Gr t. — <sup>24</sup>*Išmintis suteikia...* Čia taip pat kaip ir 21 e iš išminties daroma asmuo, kurs suteikia savo gėrybių savo mokytiniais, tiems,

kurie bijo Dievo. — <sup>25</sup>*Išminties šaknis* : iš kurios ji auga, ir kuri ją maitina. Kaip iš medžio liemens dygsta ir auga šakos, taip iš baimės Dievo dygsta ilgas ir laimingas gyvenimas 1,26-40. Kaip įsigyti išminties : ko žmogui reikia saugotis ir kas daryti, kad jis galėtų įsigyti išminties. — <sup>26</sup>*Išminties...* šitos eil nėra Gr t. Joje išreikšta kone ta pati mintis kaip ir 31.32 eil. — *Nusidėjėliams gi...* nes dėl nuodėmės jie yra Dievo priešininkai. — <sup>27</sup>*Baimė...* Ir šitos eil nėra Gr t. — <sup>28</sup>*Nes kas be baimės.* Gr t : neteisinga rūstybė. — *Pateisintas* : Dievo akivaizdoje. — <sup>30</sup>*Tikras išmanymas.* Gr t : jis. Taip čia kalbama apie kantrųjį /29 e/. — *Savo žodžius* : neišreikšdamas žodžiais savo rūstybės, ar nesigirdamas. — <sup>32</sup>*Teisybės* : įsakymų. — <sup>35</sup>*Romumas* : kuriuo jis pasiduooda Dievui ir meilingai sutinka artimą. — <sup>36</sup>*Baimėi Viešpa-*

- <sup>36</sup>Nebūk neklusnus baimei Viešpaties,  
ir nesiartink į jį dvejopa širdimi.  
<sup>37</sup>Nebūk veidmainys žmonių akyse  
ir saugok savo lūpas.  
<sup>38</sup>Būk atsargus tuose dalykuose, kad kartais nenupultumei,  
ir neatvertumei savo sielai negarbės,  
<sup>39</sup>ir kad Dievas neatidengtų, ką tu slepi  
ir neparblokštų tavęs susirinkimo viduryje;  
<sup>40</sup>nes artinaisi į Viešpatį veidmainiškai,  
ir tavo širdis buvo pilna klastos ir vyliaus

2. <sup>1</sup>Mano sūnau, jei tu eini tarnauti Dievui,  
tvirtai stovėk teisybėje ir baimėje,  
ir rengk savo sielą bandymui.  
<sup>2</sup>Pažemink savo širdį ir kantriai lauk;  
palenk savo ausį ir priimk protingus žodžius  
ir neskubėk sielvarto metu.  
<sup>3</sup>Kentėk, ką Dievas tau siunčia:  
būk vienybėje su Dievu ir kentėk,  
kad tavo gyvenimas eitų galų gale didyn.  
<sup>4</sup>Priimk visa, kas tau atsitinka;  
būk kantrus skausme  
ir savo pažeminime turėk kantrybės,

*ties*: tam, ko ji iš tavęs reikalauja.  
— *Dvejopa*: tikinčia ir nepasitiki-  
nčia. — <sup>37</sup>*Saugok...* Nenusikalsk  
žodžiais, saugokis melo, apkalbi-  
nėjimo, murmėjimo ir tt. — <sup>38</sup>*Būk  
atsargus...* Gr t: nesiaugštink pats  
savęs. — <sup>39</sup>*Ką tu slepi*. Veid-  
mainystės, bedievystės ir kitų tavo  
nusikaltimų. — *Neparblokštų*: nepa-  
žemintų. — <sup>40</sup>*Nes...* Gr t: nes ne-  
siartinau į baimę Viešpaties

### I. Išminties prigimtis ir geradarystės, 2,1 — 16,23.

#### Išmintis ir Dievo baimė, 2,1 — 4,10

Labai didelė Eklesinės knygos  
dalis /2,1-42,14/ susideda iš paskirų  
patarlių, nesilaikant vieno kurio nors  
plano. Yra temų, kurios knygoje  
nesykį kartojasi. Bet ir toje knygos  
dalyje galima atskirti keturis rinki-  
nius, tikriausiai ne vienu kartu para-  
šytus. Jų pirmajame yra atkreipta  
dėmesys į išminties prigimtį ir gera-  
darystės ir jo pradžioje kalbama  
apie išmintį ir Dievo baimę

#### 1. Ištermė bandymuose

<sup>1</sup>*Mano sūnau*. Išmintinėje lite-  
ratūroje Žydų mokytojo paraginimai

mokytiui pradedami tradicine for-  
mule — mano sūnau. — *Tarnauti  
Dievui*. Kas nori tarnauti Dievui  
visomis savo jėgomis, t y, ištikimai  
laikytis Dievo įsakymų, tas susitinka  
su daugybe sunkumų, nes turi kovoti  
ir nugalėti priešingus tų įsakymų  
vykdymui pageidimus. Plg Mt 4,1,2;  
Tim 3,13. — *Tvirtai... baimėje*. Šitų  
žodžių nėra Gr t: — <sup>2</sup>*Pažemink savo  
širdį*: nuolankiai pasiduok Dievui.  
Anot Gr t: atitiesk savo širdį. — *Pa-  
lenk... žodžius*. Tų ž nėra Gr t. —  
*Protingus žodžius*: išminties ir moks-  
lo žodžius, kuriais esi mokomas  
apie bandymo naudingumą ir apie  
maloningus Dievo sumanymus. — *Ir  
neskubėk...* nebūk greitas pasiduoti  
nekantrybei, bet ramiai lauk iš Vieš-  
paties pagalbos ir išgelbėjimo. —  
<sup>3</sup>*Kentėk... siunčia*. Tų ž nėra Gr t. —  
*Ir kentėk*. Gr t: ir neatsitrauk. — *Kad  
tavo...* Anot Gr t: kad eitumei didyn  
/laimėje/ paskesniame savo gyvenime.  
<sup>4</sup>*Priimk...* be murmėjimo su gera  
viltimi /žr 3 e/. — *Būk kantrus  
skausme*. Tų ž nėra Gr t. — *Ir savo  
pažeminime*: savo bandymuose. Gr  
t: savo pažeminimo pakitėjimuose,  
t y, kai tau ateis likimo pasikeitimas  
ir tu matysi save pažemintą, skurs-

- <sup>5</sup>Nes auksas ir sidabras mėginami ugnyje,  
priimtinieji gi žmonės pažeminimo krosnyje.
- <sup>6</sup>Pasitikėk Dievu, ir jis ateis tau į pagalbą;  
eik tiesiu keliu ir pasitikėk juo.  
Laikykis jo baimės ir pasenk joje.
- <sup>7</sup>Jūs, kurie bijote Viešpaties, kantriai laukite jo pasigailėjimo  
ir nesišalinkite nuo jo, kad nesukniubtumėt.
- <sup>8</sup>Kurie bijote Viešpaties, pasitikėkite juomi,  
ir jūsų užmokestis nežus.
- <sup>9</sup>Kurie bijote Viešpaties, turėkite jame vilties,  
ir jo gailestingumas atneš jums džiaugsmo.
- <sup>10</sup>Kurie bijote Viešpaties, mylėkite jį.  
ir jūsų širdys bus apšviestos.
- <sup>11</sup>Pažvelgkite, vaikai, į žmonių gimines ir žinokite,  
kad nė vienas, kurs pasitikėjo Viešpačiu, nebuvo sugėdintas.
- <sup>12</sup>Nes kas pasiliko ištikimas jo įsakymams ir buvo paliktas?  
arba kas šaukėsi į jį, ir buvo jo paniekintas?
- <sup>13</sup>Nes Dievas yra maloningas ir gailestingas  
ir sielvarto dieną atleidžia nuodėmes  
ir yra gynėjas visų, kurie įeško jo tiesoje.
- <sup>14</sup>Vargas tam, kieno širdis dvejoja,  
kieno lūpos nuodėmingos ir piktadaringos rankos,  
ir nusidėjėliui, vaikščiojančiam žemėje dviem keliais.
- <sup>15</sup>Vargas tiems, kieno širdis alpstanti, kurie nepasitiki Dievu,  
ir todėl nebus jo ginami.
- <sup>16</sup>Vargas tiems, kurie nustojo kantrybės,  
kurie pametė tiesius kelius ir pasuko į blogus kelius.
- <sup>17</sup>Ir ką jie darys, kai Viešpats pradės lankyti?
- <sup>18</sup>Kurie bijo Viešpaties, nebus neklusnūs jo žodžiui,  
ir kurie jį myli, laikysis jo kelio.
- <sup>19</sup>Kurie bijo Viešpaties, teirausis, kas jam patinka,  
ir kurie jį myli, sotinsis jo įstatymu.

tantį. — <sup>5</sup>Nes auksas. Kaip auksas ugnyje pasirodo esąs tikras, taip sielvartai parodo, koks yra žmogus, ar jo dorumas pastovus ar ne. Plg Išm 3,6. — *Priimtinieji*: Dievui patinką žmonės. — <sup>6</sup>Laikykis... Tų ž iki eil galui nėra Gr t

2,7-13. Reikia pasitikėti Dievu. <sup>7</sup>Kad nesukniubtumėt: kad nenusidėtumėt. — <sup>8</sup>Turėkite jame vilties. Anot Gr t: tikėkitės gėrybių ir amžino džiaugsmo ir pasigailėjimo. <sup>10</sup>Kurie bijote... Tos eil nėra Gr t. Ji matomai čia įdėta tuo tikslu, kad dieviškoji dorybė neliktų nepaminėta — <sup>11</sup>Į žmonių gimines. Gr t: į senąsias kartas. — *Nebuvo sugėdintas*. Plg Ps 36,25 ir k. — <sup>12</sup>Jo įsakymams. Gr t: jo baimėje. Plg Ps 30,1. — <sup>13</sup>Nes Dievas... Pasakoma, kodėl reikia pilnai pasitikėti Viešpačiu. — *Ir yra gynėjas*... Gr t trumpiau: ir jis gelbi

2,14-23. Nevienokis nepasitikinčių ir pasitikinčių Dievu likimas — <sup>14</sup>Dvejoja: kurie nevisa savo širdimi laikosi Viešpaties. Gr t: tiems, kurie bailūs, t y, kurie nepasitiki Dievu ir todėl pigiai duodasi visokiems sunkumams nubaidomi nuo tikrojo kelio. — *Kieno lūpos nuodėmingos*. Tų ž nėra Gr t. — *Piktadaringos rankos*. Anot Gr t: kieno rankos nusvirusios. Plg Ijob 3,4 ir k. — *Dviem keliais*: tiems, kurie svyruoja, pasitiki ir nepasitiki Dievu. — <sup>15</sup>Kieno širdis alpstanti: žmonėms, kurie pasitiki Dievu netvirtai. — <sup>16</sup>Kantrybės: ištvėrmės nelaimėje. — *Kurie pametė*... Tų ž nėra Gr t; jie Vulg paaiškinimas. — <sup>17</sup>Pradės lankyti: darys teismą. — <sup>18</sup>Kurie jį myli... Plg Jo 14,14.21.23. — <sup>19</sup>Sotinsis: griežtai laikysis jo įstatymo. — <sup>20</sup>Laikys prirengę... kad tarnautų Dievui ir

- <sup>20</sup>Kurie bijo Viešpaties, laikys prirenę savo širdis  
ir jo akivaizdoje pašventins savo sielas.  
<sup>21</sup>Kurie bijo Viešpaties, tie sergi jo paliepinus  
ir turės kantrybės iki jo apsilankymui,  
<sup>22</sup>Sakydami: Jei atgailos nedarysime,  
pateksime į Viešpaties rankas, o ne į žmonių rankas.  
<sup>23</sup>Nes koks jo didumas,  
toks jo ir gailestingumas

3. <sup>1</sup>Išminties sūnūs — teisiųjų susirinkimas,  
ir jų giminė — klusnumas ir meilė.  
<sup>2</sup>Paklauskite, vaikai, savo tėvo sprendimo  
ir taip darykite, kad būtumėt išgelbėti.  
<sup>3</sup>Nes Dievas pagerbė tėvą per vaikus,  
ir jis patvirtino motinos teises vaikų atžvilgiu.  
<sup>4</sup>Kas myli Dievą, mels nuodėmių atleidimo  
ir susilaikys nuo jų, ir bus išklausytas savo kasdieninėje maldoje.  
<sup>5</sup>Ir lygiai kaip kas krauna turtus,  
taip ir tas, kurs gerbia savo motiną.  
<sup>6</sup>Kas gerbia savo tėvą, turės džiaugsmo iš savo vaikų  
ir bus išklausytas savo maldos dieną.  
<sup>7</sup>Kas gerbia savo tėvą, gyvens ilgą gyvenimą,  
ir kas klusnus tėvui, bus paguoda savo motinai.  
<sup>8</sup>Kas bijo Viešpaties, gerbia gimdytojus  
ir lyg valdovams tarnauja tiems, kurie jį pagimdė.  
<sup>9</sup>Darbu ir žodžiu ir visu kantrumu gerbk savo tėvą,  
<sup>10</sup>kad jo palaiminimas ateitų ant tavęs  
ir jo palaiminimas pasiliktų iki galui.  
<sup>11</sup>Tėvo palaiminimas sustiprina vaikų namus:  
motinos gi prakeikimas išgriauna juos iš pamatų.

drąsiai kentėtų sielvartus. — *Pašventins savo sielas*: nuolankiai priimdami visa, ką Dievas jiems siunčia. /Žr Ijobo pav 1,21/. Gr t: žemins savo sielas. — <sup>21</sup>*Kurie...* Visos šitos eil nėra Gr t. — *Apsilankymui*: kolei jis vėl nepažvelgs į juos ir jų nepalinksmins. — <sup>22</sup>*Sakydami... nedarysime*. Tų ž nėra Gr t. — <sup>23</sup>*Nes koks...* Kaip begalinė Dievo didenybė, taip didis ir jo pasigailėjimas, kurs sužadina viltį: Taigi, geriau būti pasidavusiam Dievui, nekaip žmonėms  
3. 3,1-18. Reikia gerbti gimdytojus. <sup>1</sup>*Išminties sūnūs...* Tos eil nėra Gr t. Išminties sūnūs tie, kurie išminties mokomi ir ją labai brangina. Iš jų susidaro visai tobula draugija. — *Klusnumas ir meilė*. Šitos dorybės jiems visai nuosavos. — <sup>2</sup>*Paklauskite...* Po įsakymų, liečiančių Dievą, eina pirmas, kurs liečia žmones. — *Sprendimo*: tai, ko

jis žiūrėdamas savo teisių, gali reikauti. — *Išgelbėti*: kad jau čia žemėje naudotumėtės ta laime, kuri pažadėta geriems vaikams, Plg 5 Moš 5,16. — <sup>4</sup>*Kas myli Dievą*. Gr t: gerbiąs tėvą, — todėl kas laikosi ketvirtąjo Dievo įsakymo. — *Mels...* Anot Gr t: atnašauja permaldavimą už nuodėmes. — *Ir susilaikys...* Tų ž iki eil galui nėra Gr t. Plg 6 e. — <sup>6</sup>*Turės džiaugsmo...* Žadama, ko išraėlaičiai ypač troško, būtent, gausus palaiminimas vaikais ir tai gerais vaikais. — <sup>7</sup>*Gyvens...* Plg 2 Moš 20,12. — *Tėvui*. Gr t: Viešpačiui, — kurs yra įsakęs gerbti gimdytojus. — *Bus paguoda...* darys laimingą. — <sup>8</sup>*Gerbia gimdytojus*: jiems tarnaudamas. Jis laiko juos ne sau lygiais, bet vyresniais už save. — <sup>9</sup>*Ir visu kantrumu*. Tų ž nėra Gr t. Plg 2 Moš 20,12; 5 Moš 5,16; Mt 15,4; Mk 7,10; Eph 6,2. — <sup>10</sup>*Ir jo palai-*

- <sup>12</sup>Nesididžiuok savo tėvo išniekinimu,  
nes jo sugėdinimas nėra tau garbė ;  
<sup>13</sup>nes žmogaus garbė iš jo tėvo pagarbos,  
ir sūnaus negarbė yra jo tėvas be pagarbos.  
<sup>14</sup>Sūnaui, sušelpk savo tėvą senatvėje  
ir nenuliūdink jo, kolei jis gyvas,  
<sup>15</sup>ir jei jo protas susilpnėtų, dovanok,  
ir neniekink jo savo stiprumu,  
nes geradarystė tėvui nebus užmiršta.  
<sup>16</sup>Nes už motinos tau padarytą piktą bus tau atsilyginta geru,  
<sup>17</sup>ir bus tau statoma teisybėje ;  
sielvarto dieną apie tave atsimins,  
ir tavo nuodėmės sutirps, kaip giedroje ledas.  
<sup>18</sup>Kaipgi didelė negarbė tam, kurs pameta tėvą,  
ir Dievo praeiktas, kurs erzina motiną.  
<sup>19</sup>Sūnaui, atlik savo reikalus su romumu,  
ir tu būsi žmonių ne tik gerbiamas, bet dar labiau mylimas.  
<sup>20</sup>Juo tu didesnis, juo labiau žemink save visame,  
ir tu rasi malonės pas Dievą,  
<sup>21</sup>nes vien Dievo galybė yra didelė  
ir nuolankiųjų jis garbinamas.  
<sup>22</sup>Nejieškok, kas tau peraugšta,  
ir netyrinėk, kas viršija tavo jėgas,  
bet visados mąstyk apie tai, ką yra tau įsakęs Dievas,  
ir nebūk žingeidus pažinti visus jo veikalus.  
<sup>23</sup>Nes tau nereikia matyti savo akimis  
tai, kas yra paslėpta.  
<sup>24</sup>Nenaudingų dalykų netyrinėk daugiopai  
ir nebūk žingeidus pažinti visus jo veikalus.  
<sup>25</sup>Nes tau parodyta daug dalykų,  
viršijančių žmogaus protą.  
<sup>26</sup>Jau daugelį suklaidino jų nuomonės  
ir laikė tuštybėje jų protus.

*minimas...* Tų ž nėra Gr t. — <sup>11</sup> *Namus* : visą šeimos lobį. Plg 27,27 ; 49, 2... — <sup>13</sup> *Ir sūnaus...* Ebr ir Sir t : ir labai nusideda, kas keikia savo motiną. — <sup>14</sup> *Senatvėje*. To ž nėra Ebr ir Sir t. — *Nenuliūdink* : neduodamas jam pašalpos. — <sup>15</sup> *Jo protas susilpnėtų* : kaip kad pasitaiko labai seniems žmonėms. — *Nebus užmiršta* : pas Dievą. — <sup>16</sup> *Motinos*. Tas žodis yra tik Vulgatoje. Gr t prasmė : vietoje bausmių, kurias tu nusipelnei savo nuodėmėmis, Dievas pavers tau visa pikta į gera, suteikdamas lobio ir vaikų. — *Tau padarytą* : kurį tu kantriai kenti. — <sup>17</sup> *Ir bus tau statoma teisybėje*. Tų ž nėra Gr t. — *Atsimins* : Dievas. — *Sutirps* : bus tau dovanota bausmė už jas. — <sup>18</sup> *Kaipgi...* Anot Gr t : ir kaip piktžodžiautojas Dievui, taip ir kurs... — *Erzina* : savo nekantrumu, ar nerorėjimu sušelpiti reikale

3,19-26. Pamokymai apie nuolankumą ir kuklumą. — <sup>19</sup> *Atlik...* Ebr t : savo pasiturėjime elgkis su romumu ir būsi mylimas labiau kaip tas, kurs duoda dovanų. — <sup>20</sup> *Juo tu didesnis...* Vienas Dievas tikrai didis ir tik tas duoda priedėnį Jam pagarbą, kas Jam nuolankiai pasiduoda. — <sup>22</sup> *Nejieškok, kas...* Plg Pat 25,27 ; Rom 12,3. — *Peraugšta*. Gr t : persunktu. — *Kas viršija tavo jėgas*. Anot Ebr t : kas nuo tavęs paslėpta. — *Ir nebūk žingeidus...* Tų ž nėra nei Gr nei Ebr t. — <sup>24</sup> *Nenaudingų...* Gr t mintis : esant didelei apstybei to, kas tau reikia daryti /kadangi tu turi visokio užsiėmimo/, nesikišk žingeidžiai į kitus dalykus ; nes tau /ir be to/ daugiau parodyta, nekaip žmogaus protas gali apimti. — <sup>26</sup> *Ir laikė...* Anot Gr t : ir netikusi nuomonė prauždė jų išmanymą 3,27-32. Apie kietą širdį

- <sup>27</sup>Kietai širdžiai bus galų gale bloga,  
ir kas mėgsta pavojų, tas žus jame.
- <sup>28</sup>Širdis, vaikščiojanti dviem keliais, neturės pasisekimo,  
ir kieno širdis nedora, tas taip sukniubs.
- <sup>29</sup>Netikusi širdis apsunkinama skausmais,  
ir nusidėjėlis krauna nuodėmės ant nuodėmių.
- <sup>30</sup>Puikiųjų susirinkimas nepagydomas,  
nes nuodėmės diegas juose iššaknijęs, ir jie to nesupranta.
- <sup>31</sup>Išmintingojo širdį galima pažinti iš išminties  
ir gera ausis klausosi išminties su didžiausiu troškimu.
- <sup>32</sup>Išmintinga ir išmananti širdis susilaikys nuo nuodėmių  
ir turės pasisekimo teisybės darbuose.
- <sup>33</sup>Degančią ugnį geso vanduo,  
o išmalda priešinasi nuodėmėms ;
- <sup>34</sup>Dievas žiūri į tą, kurs daro pasigailėjimą ;  
jis atsimena jį paskesniu metu,  
ir savo nelaimės metu jis randa tvirtą ramstį
4. <sup>1</sup>Sūnau, nepasigailėk duoti išmaldos pavargėliui  
ir savo akių nenugrėžk nuo beturčio.
- <sup>2</sup>Nepaniekink alkano  
ir nevesk į apmaudą beturčio jo neturte.
- <sup>3</sup>Nevargink suvarginto širdies  
ir negaišk duoti neturto suspaustam.
- <sup>4</sup>Neatmesk sielvarte esančio prašymo  
ir nenugrėžk savo veido nuo beturčio.
- <sup>5</sup>Nuo vargšo nenugrėžk savo akių dėl rūstybės  
ir neduok progos prašantiems keikti tave iš paskos,
- <sup>6</sup>nes jei keiks tave sielos kartume,  
jo prašymas bus išgirstas :  
išgirs gi jį tas, kurs yra jį padaręs.

ir širdį išmintingą. — <sup>27</sup> *Kietai širdžiai* : puikiai, atkakliai, nepriimančiai jokių išpėjimų. — *Kas mėgsta...* pats lenda į pavojų. Ebr t : kas mėgsta gera, tas vaikščioja jame. — <sup>28</sup> *Širdis...* žmogaus, kurs nori tarnauti dviem valdovam. Tos eil nėra Gr t. — *Taip* : savo dvejo-pumu, nepastovumu ir piktumu. — <sup>29</sup> *Netikusi*. Tikriaus : kietą širdis, nes ji iš visų padaro sau neprietelius. — Ebr t po šitos eil eina tokie žodžiai : kur nėra /akies/ lėlėlės, nebūna šviesos ir kur nėra pažinimo, nebūna išminties. — <sup>30</sup> *Nepagydomas*. Jie nebegagydomi net plakimais. — *Iššaknijęs* : taip giliai įleidęs šaknis, kad jie net nebegastebi savo piktumo. — *Ir jie to...* Tų ž nėra Gr t. — <sup>31</sup> *Išminties* : kuria jie mėgsta užsiimti. — Gr t : išmintingo žmogaus ir širdis svarsto parabolę /prilyginimą/, klausytojo /klusni/ ausis išmintingojo troškimas. Ebr t : išmintinga

širdis supras išminčių prilyginimus ir klusni ausis džiaugsis išmintimi. — <sup>32</sup> *Išmintinga...* Šitos eil nėra Gr t 3,33 - 4,6. Apie gailestingumą beturčiaus. <sup>33</sup> *Išmalda* : gailestingumas. — *Priešinasi*. — Išvaro ir neįsileidžia. Plg Dan 4,24. — <sup>34</sup> *Dievas žiūri...* Gr t mintis : tas, kurs atsilygina /Dievas/ už geradarytes, tas atsimena. Ebr t : Kas daro gera, sutiks jį savo keliuose, ir tuo metu, kada svyruoja, ras ramstį. — 4. <sup>1</sup> *Išmaldos*. Gr t : gyvybės, t y, to, ko reikia jo gyvybei palaikyti. — *Nenugrėžk...* lyg kad jo nematytu-mei. Gr t : ir neversk laukti pavargėlio akių, t y, greitai patenkink jo meldimą. Plg Tob 4,7. — <sup>2</sup> *Nepaniekink* : Gr t : neliūdink /atsisakydamas duoti jam pašalpos, ar kietai su juo pasielgdamas/. — <sup>3</sup> *Nevargink...* Gr t : suerzintos širdies neerzink labiau. — *Ir negaišk...* Plg Pat 3,28. <sup>5</sup> *Dėl rūstybės* : vargšo, kurs keiktų

- <sup>7</sup>Beturčių susirinkimui būk meilingas,  
prieš vyresnį nužemink savo sielą  
ir nulenk savo galvą prieš didžiūną.
- <sup>8</sup>Palenk be apmaudo savo ausį prie beturčio  
ir atiduok, ką esi skolingas,  
atsakinėk jam taikiai ir su romumu.
- <sup>9</sup>Išlaisvink iš puikiojo rankos tą, kurs kenčia neteisybę,  
ir nenešio kartumo savo sieloje.
- <sup>10</sup>Teisdamas būk gailestingas našlaičiams kaip tėvas,  
ir jų motinai kaip jos vyras,
- <sup>11</sup>tai tu būsi kaip klusnus Augščiausiojo sūnus,  
ir jis pasigailės tavęs labiau kaip motina.
- <sup>12</sup>Išmintis įkvėpla savo sūnums gyvenimo  
ir priima tuos, kurie jos ieško,  
ir eina jų priešakyje teisybės keliu.
- <sup>13</sup>Kas ją myli, tas myli gyvenimą,  
ir kas budi dėl jos, išigija jos pamėgimą.
- <sup>14</sup>Kas ją laiko, paveldės gyvenimą  
ir kur tik įeina, ten Dievas laimina.
- <sup>15</sup>Kas jai tarnauja, tie klusnūs Šventajam,  
ir kas ją myli, tuos myli Dievas.
- <sup>16</sup>Kas jos klauso, tas teis tautas  
ir kas žiūri į ją, pasiliks be pavojaus.
- <sup>17</sup>Jei kas pasitikės ja, tas ją paveldės,  
ir jo palikuonys bus joje sustiprinti.
- <sup>18</sup>Nes bandydama ji vaikščioja su juo  
ir visų pirma pasirenka jį.
- <sup>19</sup>Ji atveda jam baimės ir išgąščio ir bandymo  
ir vargina jį savo mokslo sunkumu,

tave sielos kartume, ar Dievo, kurs užstotų savo sutvėrimą. Bet to ž nėra Gr t

4,7-11 Apie nuolankumą su artimais. <sup>7</sup>Beturčių. Gal tai čia nereikiamas Vulg priedas. Kalbama apie elgesį su sau lygiais. — *Prieš vyresnį...* Gr t to ž nėra. — <sup>8</sup>*Ir atiduok, ką...* ko reikalauja iš tavęs artimo meilė. Gr t tų ž nėra. — <sup>9</sup>*Ir nenešio...* Gr t: nebūk bailios sielos, kai tu teisi. — <sup>10</sup>*Teisdamas.* Gr t šituo žodžiu baigiama 9 e. — *Kaip jos vyras:* kurs ja rūpinasi ir gina jos teises. — <sup>11</sup>*Klusnus.* To ž nėra Gr t. Klusnų sūnų ypač myli tėvas

## 2. Išmintis praktiniame gyvenime. 4,12 — 6,17

4,12-22. Kokių vaisių neša išmintis. — <sup>12</sup>*Savo sūnums:* tiems, kuriuos ji yra lyg kad pagimdžiusi, kuriems ji suteikusi savo prigimties. — *Gyvenimo:* tokio gyvenimo, koks vertas išmintingojo, kurs yra visai pasidavęs išminties vadovavimui. —

*Ir eina...* Tų ž nėra Gr t. Išmintis jiems rodo, kas reikia daryti ir ko vengti. — <sup>13</sup>*Tas myli gyvenimą.* Išmintis daro gyvenimą laimingą. — *Išigija jos pamėgimą:* ragauja jos saldumo, meilumo. Ebr t: gauna iš Viešpaties malonės. — <sup>14</sup>*Kas ją laiko.* Gr t: kas tvirtai jos laikosi, tas išigija gyriaus. — <sup>15</sup>*Tie klusnūs Šventajam:* Dievui. Tie jam tarnauja kaip šventyklos. — <sup>16</sup>*Kas jos...* Tikriausiai Ebr t: kas manęs klauso /sako išmintis/, tas tikrai teis; ir kas žiūri į mane /užsiima manimi/, gyvens viduje mano kambario. — <sup>17</sup>*Ir jo palikuonys...* Dievobaimingų gimdytojų vaikai paprastai būna dievobaimingesni, nes tokie gimdytojai auklėja juos su dideliu rūpesčiu ir patys duoda jiems gerą pavyzdį. Be to, Dievas dažnai suteikia tokiems gimdytojams užmokestį, kad vaikai sektų jų pėdomis. — <sup>18</sup>*Nes bandydama...* Išmintis taip su juo elgiasi, kad išmėgintų jį visokiais apsunkinimais ir jį pasirinktų ir taip pasirinktą



- kolei neišmėgina jo jojo mintyse  
ir gali pasitikėti jo siela.
- <sup>20</sup>Paskui ji sustiprina jį ir veda jį tiesiu keliu,  
ir linksmina jį,
- <sup>21</sup>ir atidengia jam savo paslaptis  
ir padaro jį turtingą mokslu ir teisybės pažinimu.
- <sup>22</sup>Bet jei jis nuklysta, ji palieka jį  
ir paduoda jį į jo neprietelio rankas.
- <sup>23</sup>Sūnau, žiūrėk laiko  
ir vengk pikto.
- <sup>24</sup>Dėl savo sielos nesidrovėk sakyti tiesos
- <sup>25</sup>Nes yra gėda, kuri atveda nuodėmę  
ir yra gėda, kuri atveda garbę ir malonę.
- <sup>26</sup>Nežiūrėk žmogaus veido su savo skriauda  
ir nemeluok su nuostoliu savo sielai.
- <sup>27</sup>Nelaikyk pagarboje savo artimo jo nupuolime,
- <sup>28</sup>ir nesulaikyk žodžio, kai jis gali pagelbėti.  
Neslėpk savo išminties jos gražume,
- <sup>29</sup>nes išmintį galima pažinti iš kalbos :  
išmanymą, žinojimą ir mokslą iš išmanančiojo žodžių,  
tvirtumą gi iš teisybės darbų.
- <sup>30</sup>Jokiu būdu neprieštarauk tiesos žodžiui  
ir gėdykis, jei pamelavai, nebūdamas pamokytas.
- <sup>31</sup>Nesigėdyk išpažinti savo nuodėmės  
ir nepasiduok jokiam žmogui, kad nusidėtumei.
- <sup>32</sup>Nesipriešink galiūnui  
ir nemėgink prieš upės srovę.

priimtų. — <sup>19</sup>*Ji atveda...* Lavinimas dorybėse ir kova su ydomis sudaro žmogui nemažą sunkenybių ir jose laikada apima jo širdį bailumas ir išgąstis. — *Pasitikėti jo siela*: kad ji pasiliks ištikima. — <sup>20</sup>*Ir linksmina jį*. Plg Žyd 12,11. — <sup>21</sup>*Ir atidengia...* suteikia jam gilesnio jį pažinimo. — <sup>22</sup>*Neprietelio*. Gr t: žuvimo 4,23-33. Apie tikrą ir netikrą gėdą. — <sup>23</sup>*Žiūrėk laiko*: žiūrėk, koks laikas, kad kuri nors aplinkybė neįtrauktų tavęs į pikta. — <sup>24</sup>*Dėl savo sielos*: kad jos nesutepumei. Gr t: Ebr t: tebūna tau gėda prieš tavo sielą, t y, nedaryk nieko, ko tu turėtumei gėdytis pats prieš save. — <sup>25</sup>*Nes yra gėda...* Žr žem 41,20-42,8; plg 20,24. Anais laikais, kada gyveno knygos autorius, daug Žydų jau buvo pradėję gėdytis savo tėvų įpročių ir taikydavosi prie graikiško gyvenimo būdo. Todėl čia duodami ir kitur randami panašūs išpėjimai ir pamokymai turėjo būti labai pravartūs. — <sup>26</sup>*Nežiūrėk...* Duodama pavyzdys negeros gėdos. Nevalia niekam pataikauti ir taip elg-

tis prieš savo sąžinę. — *Ir nemeluok...* Tų ž nėra Gr t. — <sup>27</sup>*Nelaikyk...* Neslėpk artimo nuodėmių, neteisink jo meluodamas, nesidrovėk jį papeikti. — *Jo nupuolime*. Anot Gr t: kad tu pats nepultumei. — <sup>28</sup>*Ir nesulaikyk...* pasiduodamas negerai gėdai. — *Kai jis gali...* jei yra proga ir viltis, kai juo galima duoti išganingas patarimas... — <sup>29</sup>*Nes išmintį...* Gr t ši eil daug trumpesnė: iš žodžio galima pažinti išmintį ir mokslą iš liežuvio kalbos. Taigi, čia lyg kad sakoma: jei tu nekalbi, kai reikia, tai kam tu esi išmintingas? Mokslas yra pagrindas, kurs remia žmones, kad jie darytų gerus darbus. — <sup>31</sup>*Nesigėdyk*: kada kas nors papeikia tave dėl tavo nuodėmės. Gr t čia eina Vulg 32 b eil ir pasidaro toki mintis: kas išsiginą savo nusikaltimo, tas panašus į žmogų, kurs mėgina su laikyti upės srovę. — *Ir nepasiduok...* Gr t: nepasiduok paikam žmogui ir nežiūrėk galiūno veido. — <sup>32</sup>*Visomis*. Gr t trumpiau: iki mirčiai kovok už teisybę ir Dievas kovos užuot tavęs

<sup>33</sup>Visomis savo jégomis kovok už teisybę dėl savo sielos  
ir kariauki iki mirčiai už teisybę;  
Dievas nugalės tavo vietoje tavo neprietelius.

<sup>34</sup>Nebūk greitas savo liežuvio,  
nenaudingas gi ir vangus savo darbuose.

<sup>35</sup>Nebūk kaip liūtas savo namuose,  
griaunąs savo namiškius ir slegiąs savo valdinius.

<sup>36</sup>Tavo ranka tenebūna ištiesta imti  
ir sugniaužta duoti

5. <sup>1</sup>Nepasitikėk neteisingomis gėrybėmis,  
ir nesakyk: Gana turiu iš ko gyventi,  
nes tai nieko nepadės pagiežos ir suspaudimo metu.

<sup>2</sup>Neeik savo stiprybėje paskui savo širdies pageidimą

<sup>3</sup>ir nesakyk: kaip gi aš galingas!  
arba: kas pavergs mane dėl mano darbų?  
nes Dievas keršyte atkeršys.

<sup>4</sup>Nesakyk: Nusidėjau ir kas man atsitiko liūdno?  
nes Augščiausias kantrus atlygintojas.

<sup>5</sup>Nebūk be baimės dėl atleistos nuodėmės,  
ir nekrauk nuodėmės ant nuodėmės.

<sup>6</sup>Ir nesakyk: Viešpaties gailestingumas didelis,  
jis pasigailės manęs ir mano nuodėmių daugybėje.

<sup>7</sup>Nes jo pasigailėjimas ir jo rūstybė ateina greitai  
ir jo rūstybė žiūri į nusidėjėlius.

<sup>8</sup>Nesivėlink gręžtis į Viešpatį  
ir neatidėliok iš dienos į dieną,

<sup>9</sup>nes ūmai ateis jo rūstybė  
ir pagiežos metu sunaikins tave.

<sup>10</sup>Nebūk bailiai susirūpinęs neteisingais turtais,  
nes jie nepadės tau suspaudimo ir pagiežos dieną.

<sup>11</sup>Nesipluok savęs sukioti kiekvienam vėjui  
ir nevaikščiok visais keliais,  
nes taip išbandomas kiekvienas nusidėjėlis dviliežuvis.

4,34-5,16. Apie negerą tur-  
tuolį. — <sup>34</sup>*Greitas*. Gr t: rūstus  
/šaižus/. — *Savo liežuvio...* Noliepk  
daug kitiems, kai tu pats nieko ne-  
darai; nežadėk, jei neatitesėsi. —  
<sup>35</sup>*Kaip liūtas*. Geriau /Ebr t/: kaip  
šuo, — kurs bėgioja po namus, ant  
visų loja ir visus kanda. — *Griaun-  
nąs...* Anot Gr t: pasiduodas tuš-  
tiems įtarimams savo namiškių. —  
*Ir slegiąs...* Tų ž nėra Gr t. — <sup>36</sup>*Tavo  
ranka...* Plg Apd 20,35.

5. <sup>1</sup>*Neteisingomis*. To ž nėra Gr t.,  
jis atkeltas į čia iš 10 eil., taip pat  
kaip ir žodžiai: *nes tai nieko...* —  
*Gana turiu...* Plg Lk 12,19. — <sup>2</sup>*Savo  
stiprybėje*: paneigdamas kitų tei-  
ses. — <sup>3</sup>*Kaip gi aš galingas*. Tų ž  
nėra Gr t.; taip pat ir ž: *dėl mano  
darbų*. — <sup>4</sup>*Kantrus atlygintojas*: nors  
jis atideda bausmę, laukdamas at-

gailos /Išm 11,24/, bet visai jos ne-  
panaikina. — <sup>5</sup>*Nebūk be baimės...* nes  
gali vėl įpulti į tą pačią nuodėmę  
arba: neturi pilno tikrumo, kad ji  
atleista. Gr t mintis: nemanyk, kad  
tau valia nusidėti, dėl to kad Dievas  
tau jau dovanojo. — <sup>6</sup>*Ir nesakyk...*  
Dievo gerumas negali būti proga  
nuodėmėms. — <sup>7</sup>*Ir jo rūstybė žiūri...*  
Ebr t: jo rūstybė ilsisi ant... — Dievo  
teisybė turi bausti sukietėjusius nu-  
sidėjėlius. Plg Pat 5,21. — <sup>10</sup>*Nebūk  
bailiai...* Ebr t: nepasitikėk melo  
/netikru, neteisingai įsigytu/ lobiu.  
Plg Pat 11,4.28. — <sup>11</sup>*Nesiđuok...* ne-  
pasiduok kiekvienam sąjūdžiui. Anot  
Gr t: nevėtyk kiekvienam vėjui  
pučiant /nes ne kiekvienas vėjas  
tinka/, ir nevaikščiok kiekvienu keliu  
/bet tik tokio, kurs veda tave į tik-  
slą/. — *Nes taip...* Anot Gr t: nes

- <sup>12</sup>Būk tvirtas Viešpaties kelyje  
ir tavo jausmų tiesoje ir žinojime,  
ir telydi tave ramybės ir teisybės žodis.
- <sup>13</sup>Būk romus klausyti žodžio, kad suprastumei  
ir su išmintimi duok tikrą atsakymą.
- <sup>14</sup>Jei turi išmanymo, atsakyk artimui,  
o jei ne, tavo ranka tebūna ant tavo burnos,  
kad nebūtumei sugautas neišmintingoje šnekoje  
ir nebūtumei sugėdintas.
- <sup>15</sup>Šlovės ir garbės yra išmanančiojo šnekoje,  
negudrus gi liežuvis yra jo paties pražūtis.
- <sup>16</sup>Nesiduok būti vadinamas apkalbinėtoju  
ir būti sugaunamas savo liežuvio ir sugėdinamas.
- <sup>17</sup>Nes vagiui ateina sugėdinimas ir baimė bausmės,  
ir pikčiausis papeikimas dviliežuviui;  
apkalbinėtoji gi neapykanta, neprietelystė ir gėda.
- <sup>18</sup>Daryk lygiai teisybę  
mažam ir dideliui

6. <sup>1</sup>Nesidaryk artimui iš prietelio neprietelis,  
nes piktas žmogus paveldės panieką ir gėdą,  
taip pat ir kiekvienas pavydus ir dviliežuvius nusidėjęs.
- <sup>2</sup>Nesiaugstink savęs savo sielos mintyje lyg kad jautis,  
kad kartais tavo galia nebūtų puikybės sunaikinta,
- <sup>3</sup>ir ji nesuėstų tavo lapų ir nepražudytų tavo vaisių,  
ir nebūtumei paliktas kaip sausas medis tyrumoje.
- <sup>4</sup>Nes netikusi siela pražudo tą, kuriame ji yra,  
ir duoda džiaugtis iš jo neprieteliams,  
ir nuveda jį į bedievių likimą.

taip /daro/ nusidėjęs, dvejopai kalbąs. — <sup>12</sup>*Būk tvirtas...* Gr t ir Ebr t trumpiau: būk tvirtas savo įsitikinime ir tebūna tavo šneka viena. Vulg prasmė: Būk ištvermingas kelyje, kuriuo Viešpats liepia eiti, įsakymų kelyje, tuomet tavo jausmai bus teisingi ir su jais sutiks tavo šneka, taip kad tu visados išpažinsi tai, kas moko žmones teisybės ir remia tarp jų ramybę. — <sup>13</sup>*Būk romus...* Gr t: būk greitas. — *Kad suprastumei.* Nėra Gr t. — *Su išmintimi:* taigi neskubėdamas, bet apsvarstęs /Gr t ir Ebr t: su kantrumu/. Plg Jok 1,19. — <sup>14</sup>*Jei turi išmanymo:* jei dalyką išmanai. — *Ranka tebūna...* Tylėjimo ženklas. — *Kad nebūtumei...* Vulg paaiškinimas. — <sup>15</sup>*Šlovės ir...* Išmintinga šneka neša garbės, neišmintinga kenkia ir neša pražūtį. Plg Mt 12,37. — <sup>16</sup>*Nesiduok...* nekalbėk taip, kad tave galėtų teisingai vadinti apkalbinėtoju ir tt. — *Ir būti sugaunamas...* Gr t: ir netykok savo liežuvio. <sup>17</sup>*Nes vagiui:* tam, kurs

vagia gerą svetimą vardą ir garbę. — *Baimė bausmės.* Tų ž nėra Gr t. — <sup>18</sup>*Daryk...* Gr t kitoki mintis: nebūk nežinas /nenušikalsk/ nei dideliame, nei mažame dalyke. — 6. <sup>1</sup>*Nesidaryk...* Saugokis girti artimą į akis, apkalbinėti gi jį už akių. — *Piktas žmogus:* pagarsėjęs savo apkalbinėjimais. — <sup>2</sup>*Lyg kad jautis.* Gr t čia tokio palyginimo nėra. — *Kad kartais...* Gr t: kad tavo siela neįeškotų kaip jautis savo stiprybės. Kai kurie aiškintojai spėja, kad Ebr t. buvusi aiškintoja toki mintis: kad tavo siela nebūtų sunaikinta kaip vynmedžio šakelė. — <sup>3</sup>*Ji nesuėstų...* Gr t: tu suėsi savo lapus, nustosi savo vaisių ir būsi paliktas kaip padžiūvęs medis. Plg Ps 1,3,4 — <sup>4</sup>*Ir duoda...* Plg žem 18,31. — *Ir nuveda...* Bedievių likimas — amžinas pasmerkimas. Bet tų ž nėra Gr t.

6,5-17. Apie tikrą ir netikrą prietelį. — <sup>5</sup>*Malšina neprietelius.* Vulg priedas. — *Meili kalba.* Gr t: gerai kalbąs liežuvius

- <sup>5</sup>Saldus žodis daugina prietelius ir malšina neprietelius ;  
meili kalba gerame žmoguje daro daug gero.
- <sup>6</sup>Tebūna tau daug tų, su kuriais esi taikoje,  
patarėjas gi tau tebūna vienas iš tūkstančio.
- <sup>7</sup>Jei nori turėti prietelį, išgyk jį bandyme  
ir nepigiai tikėk jam.
- <sup>8</sup>Nes nevienas būna prietelis jam patogiui laiku  
ir nepasilieka sielvarto dieną.
- <sup>9</sup>Būna prietelis, kurs pavirsta į neprietelį  
ir būna prietelis, kurs atidengia neapykantą ir barnį ir išniekinimą.
- <sup>10</sup>Būna prietelis — stalo draugas  
ir nepasilieka reikalo dieną.
- <sup>11</sup>Jei prietelis pasilieka pastovus, jis tebūna tau kaip lygus,  
ir tesielgia su pasitikėjimu su tavo namiškiais.
- <sup>12</sup>Jei jis žeminasi prieš tave ir slepiasi nuo tavo veido,  
tu turėsi su juo vienos minties ir gerą prietelystę.
- <sup>13</sup>Atsiskirk nuo savo neprietelių  
ir būk atsargus su savo prieteliais.
- <sup>14</sup>Ištikimas prietelis — tvirta globa :  
kas jį rado, rado turimą.
- <sup>15</sup>Su ištikimu prieteliu niekas negali lygintis ;  
auksas ir sidabras neturi vertės,  
palyginant su jo ištikimybės gerumu.
- <sup>16</sup>Ištikimas prietelis gyvenimo ir nemarumo vaistas ;  
ir kurie bijo Viešpaties, tie jį randa.
- <sup>17</sup>Kas bijo Dievo, turės taip pat gerą prietelystę ;  
nes koks jis, toks bus ir jo prietelis.
- <sup>18</sup>Sūnau, priimk pamokymą nuo pat savo jaunystės,  
ir tu rasi išminties iki žilų plaukų.
- <sup>19</sup>Artinkis į ją, kaip tas, kurs aria ir sėja,  
ir lauk gerų jos vaisių.
- <sup>20</sup>Nes dėl jos besidarbuodamas tu truputį pavargsi,  
bet veikiai valgysi jos vaisių.

daugina meilumą /kitų/. — <sup>6</sup>Tebūna... Plg žem 37,7-11. — <sup>8</sup>Jam patogiui laiku: kolei prietelystė jam rodosi naudinga. — <sup>9</sup>Kurs atidengia... kurs pavirtęs neprieteliu skleidžia prieš tave pikčiausius kaltinimus. Gr t: kurs atidengia tavo ginčą su juo tau sugėdinti. — <sup>10</sup>Būna... Plg 19,4. — <sup>11</sup>Nepasilieka... Ebr t: jo nerandama nelaimės dieną. <sup>12</sup>Tavo laimėje jis kaip tu, ir tavo nelaimėje jis bėga nuo tavęs. <sup>13</sup>Jei tave ištiks nelaimė, jis gręšis prieš tave ir pasislėps nuo tavo veido. — Panašios mintys išreikštos ir Gr t. — <sup>14</sup>Pastovus: taip pat nelaimėje. — <sup>15</sup>Tesielgia su... leisk jam žiūrėti į tavo namiškius kaip į savuosius. — <sup>16</sup>Jei jis žeminasi... lenkiasi tau, tave gerbdamas. — <sup>18</sup>Su savo prieteliais: su abejotinais, neišmėgintais prieteliais. — <sup>19</sup>Negali ly-

gintis: neturi lygios vertės. — <sup>20</sup>Auk-sas ir... Anot Gr t: ir negalima pasverti jo gerumo /vertės/. — <sup>16</sup>Gyvenimo... vaistas. Prieteliui padedant, sutinkanti žmogų nelaimė darosi lengvesnė. Jis sulauko nuo nuodėmės, taip pat ir nuo amžino pasmerkimo. — <sup>17</sup>Ir nemarumo. Gr t to ž nėra. — <sup>17</sup>Turės taip pat... Gr t: daro savo prietelystę tikrą

### 3. Išmintis santykiuose su artimu, 6,18 — 14,19

6, 18-37. Paragininimas jieškoti išminties. — <sup>18</sup>Priimk pamokymą. Gr t: pasirink drausmę. — <sup>19</sup>Kurs aria... įtempdamas savo jėgas ir laukdamas vaisių. — <sup>20</sup>Veikiai... Ebr t: rytoj. — <sup>21</sup>Nemokytiems žmonėms: kurie nesiduoda mokomi

- <sup>21</sup>Kaip gi begalo karti išmintis nemokytiems žmonėms,  
ir neišmanėlis nepasilieka su ja.
- <sup>22</sup>Ji jiems kaip sunkus mėginimo akmuo,  
ir jie netrunka mesti jos šalin.
- <sup>23</sup>Nes mokslo išmintis yra kaip parodo jos vardas,  
ir ji apsiereiškia nedaugeliui;  
kam gi ji yra žinoma, su tuo ji pasilieka iki matymui Dievo.
- <sup>24</sup>Klausyk, sūnau, ir priimk išmintingą patarimą  
ir neatmesk mano patarties.
- <sup>25</sup>Įdėk savo koją į jos pančius  
ir savo kaklą į jos raiščius.
- <sup>26</sup>Pakišk po ją savo petį ir nešiok ją  
ir nesibodėk jos grandinių.
- <sup>27</sup>Visa savo širdimi artinkis į ją,  
ir visa savo galia laikykis jos kelių.
- <sup>28</sup>Jieškok jos, ir ji pasirodys tau,  
ir įsigijęs nepamesk jos:
- <sup>29</sup>nes galų gale tu rasi joje poilsio,  
ir ji pavirs tau pasigėrėjimu.
- <sup>30</sup>Ir jos pančiai bus tau stipri globa ir tvirtas ramstis,  
ir jos raiščiai — garbės apdaras.
- <sup>31</sup>Nes joje yra gyvenimo grožis,  
ir jos pančiai išganingas surišimas.
- <sup>32</sup>Tu apsiliksi ja kaip garbės rūbu  
ir užsidėsi ją ant savęs kaip džiaugsmo vainiką.
- <sup>33</sup>Sūnau, jei klausysi manęs atidžiai, tu išmoksi,  
ir jei imsi į širdį, būsi išmintingas.
- <sup>34</sup>Jei palenksi savo ausį, gausi mokslo,  
ir jei pamėgsi klausyti, būsi išmintingas.
- <sup>35</sup>Laikykis gudrių senių sueigoje  
ir širdimi susivienyk su jų išmintimi,  
kad galėtumei girdėti visa, kas kalbama apie Dievą,  
ir kad neliktų tavo neišgirsta gyriaus patarlės.
- <sup>36</sup>Jei matai išmanantį, skubėk eiti pas jį,  
ir tegul tavo koja dažnai mirdo jo durų slenksčius.

nuo pat savo jaunystės išminčiai, kieno širdis trokšta tik žmogiškų dalykų, toli nuo baimės Dievo. — <sup>22</sup>*Kaip sunkus...* Aliuzija į žmonių paprotį mėginti jaunuomenės jėgas, duodant jiems kelti augštin sunkų akmenį. Kas pakeldavo jį augščiau ir išlaikydavo pakeltą ilgiau, tas buvo stipresnis. Silpnesnieji, jei ir pakeldavo, turėdavo, tuojau jį paleisti. — <sup>23</sup>*Mokslo.* Gr t to ž nėra. — *Išmintis yra...* ji yra tik išmintingiausiose; tokių gi būna nedaug; ji apsiereiškia tik tiems, kurie suvaldo savo geidulius. — *Kam gi ji...* Tų ž iki eil galui nėra Gr t. — <sup>25</sup>*Įdėk savo koją...* kad nenuklystumė į blogus kelius. — <sup>27</sup>*Visa savo...* Kas augščiau išreikšta prilyginimais, tai čia aiškiai

pasakoma. — <sup>29</sup>*Nes galų gale...* Saldūs išminties vaisiai. — <sup>30</sup>*Ir tvirtas ramstis.* Tų ž nėra Gr t. — <sup>31</sup>*Gyvenimo grožis.* Gr t: auksinis papuošalas. — *Ir jos pančiai...* Išminties pančiai, t y, įstatymai mus riša ir varžo, kad taip išgydytų mumyse nuodėmių ir pagėidimų žaizdas; todėl tikrumoje gamina mums išgelbėjimą ir laisvę. Gr t: jos pančiai — jakinto surišimas, t y, toks, kurs visai neapsunkina ir nedaro negarbės, bet priešingai, būdamas lengvutis, dar pagražina. — <sup>33</sup>*Tu išmoksi:* išminties. — <sup>35</sup>*Gudrų.* To aptarimo nėra Gr t. — *Senių...* Išminčiai įsigyti reikia mokytojo. Seni žmonės turi prityrimo [plg Ijob 12, 12]. — *Ir širdimi...* Anot Gr t: išmonės patarlės /išmintingi

<sup>37</sup>Tebūna tavo mintis užimta Dievo įsakymais  
ir būk nuolat užimtas jo paliepipmais,  
ir jis duos tau širdies  
ir bus tau duota troškimas išminties

7. <sup>1</sup>Nedaryk pikto ir jis neapnyks tavęs.
- <sup>2</sup>Traukis nuo to, kas neteisu, ir pikta atstos nuo tavęs.
- <sup>3</sup>Sūnau, nesėk pikto neteisybės vagose,  
ir tu nepjausi jų septynis kartus tiek.
- <sup>4</sup>Negeisk iš Viešpaties vadovavimo,  
nė iš karaliaus garbės krasės.
- <sup>5</sup>Nesiteisink Dievui,  
nes jis žino'vas širdies,  
ir pas karalių nenorėk rodytis išmintingas.
- <sup>6</sup>Nejieškok būti teisėjas,  
jei neįstengi nugalėti neteisybės,  
kad kartais nenusigąstumei galiūno veido  
ir nepastatytumei į pavojų savo teisumo.
- <sup>7</sup>Nenusidėk miesto daugybei  
ir nelisk į minią.
- <sup>8</sup>Nesipainiok į dvigubas nuodėmes,  
nes ir už vieną neliksi nenubaustas.
- <sup>9</sup>Nebūk bailus savo sieloje ;
- <sup>10</sup>Neapleisk melstis ir duoti išmalda.
- <sup>11</sup>Nesakyk : Dievas pažvelgs į mano dovanų daugybę,  
ir man atnašaujant augščiausiam Dievui,  
jis priims mano dovanas.
- <sup>12</sup>Neišjuok žmogaus, kurio širdis apkartusi ;  
nes yra visa matęs Dievas, kurs pažemina ir išaugština.
- <sup>13</sup>Neplatink melo prieš tavo brolių  
ir nedaryk tolygiai prieš prietelį.
- <sup>14</sup>Nenorėk kalbėti jokio melo,  
nes įpratimas į jį negeras.

išsireiškimai/. — <sup>37</sup>Tebūna tavo... Nėgana daug klausytis ir dažnai susitikti su išmintingais ; reikia ir pačiam išgirstus dalykus svarstyti. — *Dievo įsakymais* : nes išmintis yra baimė Viešpaties. — *Duos tau širdies*. Gr t : jis padarys tavo širdį tvirtą

7,1-19. Reikia vengti nuodėmių. <sup>2</sup>Pikta : bausmė, kuri nusipelnoma neteisingais darbais. — <sup>3</sup>Neteisybės vagose. Plg Oš 8,7. — *Tu nepjausi...* Plg Pat 22,8 ; Oš 10, 12 ; Gal 6,8. — *Septynis...* daug kartų tiek. — <sup>4</sup>Vadovavimo. Gr t : viešpatavimo. — *Garbės krasės* : garbinos vietos, tarnybos, nes jos duoda ne tik garbės, bet taip pat užkrauna sunkią našta ir pavojų. — <sup>5</sup>Nesiteisink... nesidėk esąs teisingas, tobulas. — *Nes jis žino'vas širdies*. Vulg priedas. — *Rodytis išmintingas* : girtis savo išmintimi. — <sup>7</sup>Nenusidėk...

saugokis neteisingai įžeisti savo piliečius, juos niekinti. — *Nelisk...* Gr t mintis : nenusileisk /pataikavimu, pasidavimu/ nepagrįstiems minios reikalavimams. — <sup>8</sup>Nesipainiok.. Anot Gr t : nerišk du kartu nuodėmės. Prasmė : nekartok nuodėmės, jei jau turėjai nelaimę vieną kartą į ją įpulti. Plg žem 12,7. — <sup>9</sup>Savo sieloje. Gr t : savo maldoje. Reikia melstis su dideliu pasitikėjimu ir nenusiminti dėl nuodėmės. — <sup>11</sup>Nesakyk... : nemanyk, būk tu būsi laisvas nuo bausmės dėl to, kad atnašauji daug aukų, ir nekrauk nuodėmės ant nuodėmės. — <sup>12</sup>Neišjuok. Gr t : neniekink. — *Kurs pažemina...* Gr t tų ž nėra. — Dievas pigiai gali pažeminti puikų niekintoją kitų. — <sup>13</sup>Neplatink... : neapmeluok... Vulg išsireiškimo melo platinimas palyginamas su arimu dirvos, į kurią sėjama pikta melo sėk-

- <sup>15</sup>Nebūk šnekus vyresniųjų susirinkime  
ir nekartok žodžio savo maldoje.
- <sup>16</sup>Nelaikyk neapykantoje sunkių darbų  
ir Augščiausiojo Sutvertojo ūkininkavimo.
- <sup>17</sup>Neprisidėk prie nedrausmingųjų daugybės.
- <sup>18</sup>Atsimink, kad rūstybė nepavėluos.
- <sup>19</sup>Labai žemink savo dvasią,  
nes bėdievio kūnui bausmė ugnis ir kirminas.
- <sup>20</sup>Nesielgk neteisingai su prieteliu, atidėliojančiu atiduoti pinigų,  
ir nepaniekink brangiausiojo brolio dėl aukso.
- <sup>21</sup>Nesiskirk nuo išmanančios ir geros moteriškės,  
kuri tau teko Viešpaties baimėje,  
nes jos drovos malonumas brangesnis už auksą.
- <sup>22</sup>Neskriausk ištikimai dirbančio vergo,  
nei duodančio savo sielą samdininko.
- <sup>23</sup>Išmanas tebūna tau mylimas kaip tavo siela.  
Neatsisakyk suteikti jam laisvę, ir nepalik jo neturte.
- <sup>24</sup>Tu turi gyvulių? rūpinkis jais,  
ir jei jie naudingi, tepasilieka pas tave.
- <sup>25</sup>Turi sūnų? — auklėk juos  
ir lenk juos nuo pat kūdikystės.
- <sup>26</sup>Turi dukterų? — Sergėk jų kūną  
ir nežiūrėk į jas per daug draugiškai.
- <sup>27</sup>Išleisk dukterį už vyro ir būsi padaręs didelį darbą,  
ir duok ją išmanančiam žmogui.

la. — <sup>15</sup>*Nebūk šnekus...* Per daug dideliu šnekumu pasireiškia neatidavimas prideramos vyresniesiems pagarbos ir statoma save į pavojų pameluoti; be to, kurs apie viską daug šneka, galų gale turi išpažinti savo nežinojimą. — *Nekartok žodžio...* ta prasme, koki yra Mt 6,7. Karšta malda, šlovinimas ir dėkojimas nepašalina kartojimo, nes jis remiasi žmogaus prigimtimi ir pateisinama gausingais pavyzdžiais Šv Rašte /Ps 135; Ps 148-50/; taip pat Išganytojas tris sykius kartoję tą pačią maldą /Mt 26,44/ ir šv Povilas tris kartus meldė Viešpatį to paties dalyko /2 Kor 12,8/. — <sup>16</sup>*Nelaikyk...* Plg 1 Moš 2, 5,15; 3,17; — <sup>17</sup>*Nedrausmingųjų*: nusidėjėlių. — <sup>18</sup>*Rūstybė*: Dievo rūstybė. — <sup>19</sup>*Labai žemink...*: bijodamas Dievo teismo ir bausmės. — *Ugnis ir kirminas*. Plg Ješ 66,24; Mk 9,45. Ebr t: nes paskutinis visų žmonių dalykas /lavonas/ priklausys kirminams 7,20-40. Kaip reikia elgtis su visokiais žmonėmis. — <sup>20</sup>*Nesielgk...* Anot Gr ir Ebr t: nemainyk prietelio ant pinigų ir ištikimo brolio ant Ophyro aukso /3 Kar 9,28 ir k; plg Ješ 13,12/.

— <sup>21</sup>*Nuo išmanančios...*: kuri yra gera šeimininkė ir apskritai dora moteriškė. — *Kuri...* baimėje. Vulg priedas: kurią tu gavai lyg kad užmokestį už tavo baimę Dievo, arba: kurią tu sau ėmei Viešpaties baimėje. — <sup>22</sup>*Neskriausk...* Plg 3 Moš 19,13. — *Duodančio...*: kurs tau dirba su visu atsidėjimu, nesigailėdamas savo jėgų. — <sup>23</sup>*Neatsisakyk...*: kaip įsakyta Mošės Įstatyme 2 Moš 21,2. To įstatymo peržengimą mini Jer 34,11. — *Ir nepalik...* Vulg priedas, paremtas 5 Moš 15,13. — <sup>24</sup>*Rūpinkis jais*: nepalik viso rūpesčio kitiems. — *Naudingi*: žemės ūkyje. Dažnai pardavinėjant naudingus ūkininkavimui gyvulius galima padaryti sau tik nuostolio. — <sup>25</sup>*Auklėk juos*. Plg žem 30,1. Jei rūpinies gyvuliais, juo labiau turi rūpintis savo vaikais. — *Ir lenk juos...*: kolei juos dar galima palenkti. Ebr t: ir imk jiems žmoną jų jaunystėje. — <sup>26</sup>*Sergėk jų kūną*: kad pasiliktų nekaltas. — *Ir nežiūrėk į jas...*: būk rimtas, kad jos nepasidarytų tau atkaklios ir nenusidėtų. — <sup>27</sup>*Būsi padaręs didelį...*: tu būsi laisvas nuo prievolės ją saugoti ir aprūpinsi ją visam jos gyvenimui. — *Išmanančiam*: taigi, Dievo

- <sup>28</sup>Jei turi moterį, kuri tinka tavo sielai, neatstumk jos, ir nepakenčiamai neįtikėk savęs.  
Visa savo širdimi <sup>29</sup>gerbk savo tėvą ir neužmiršk savo motinos vaitojimų.
- <sup>30</sup>Atsimink, kad be jų tu nebūtumei gimęs ir atsilygink jiems už tai, ką jie yra tau padarę.
- <sup>31</sup>Visa savo širdimi bijok Viešpaties ir pagerbk jo kunigus.
- <sup>32</sup>Visa savo galia mylėk tą, kurs tave padarė, ir neužmiršk jo tarnų.
- <sup>33</sup>Garbink Dievą visa savo siela ir gerbk kunigus; daryk permaldavimą už save, aukodamas petį.
- <sup>34</sup>Duok jiems dalį, kaip tau paliepta, pirmuonių ir permaldavimo aukų, ir už savo apsileidimą daryk permaldavimą nedidelėmis dovanomis.
- <sup>35</sup>Atnašauk Viešpačiui tavo aukų peties dovaną ir pašventinimo auką ir pašvęstųjų dalykų pirmuones.
- <sup>36</sup>Ir beturčiui ištiesk savo ranką, kad tavo permaldavimas ir palaiminimas būtų tobulas.
- <sup>37</sup>Dovanos malonę suteik kiekvienam, kurs gyvas, ir nesusilaikyk taip pat nedaręs malonės ir mirusiam.
- <sup>38</sup>Nepalik verkiančių be paguodos ir vaikščiok su liūdinčiais.
- <sup>38</sup>Netingėk aplankyti ligonį, nes taip tu sustiprėsi meilėje.
- <sup>40</sup>Visuose savo darbuose atsimink savo galą ir tu nenusidėsi per amžius

8. <sup>1</sup>Nesibylinėk su galingu žmogumi, kad kartais nepakliūtumei į jo rankas.

bijančiam. — <sup>28</sup>*Kuri tinka tavo sielai.* Tų ž nėra Ebr t. Autorius ragina vyrus nesusilaikyti savo teise duoti savo pačiai atsiskyrimo raštą ir paleisti. — *Neįtikėk savęs*: neatverk jai visos savo širdies. — <sup>29</sup>*Gerbk...* Plg Tob 4,3; augš 3,5. — <sup>30</sup>*Ir atsilygink...* Gr t: ką tu gali jiems padaryti/kuo atsilyginsi/ už tai, ką jie yra tau padarę? — <sup>31</sup>*Mylėk tą...* Plg 5 Moš 6,5. — *Neužmiršk...* Plg 5 Moš 12,19. — <sup>33</sup>*Garbink Dievą...* Anot Ebr ir Gr t: bijok Viešpaties ir gerbk kunigą, ir duok jam jo dalį, kaip tau įsakyta. Plg 5 Moš 12, 18. Vulg įvardinta aukos dalis, būtent, petys, kurs buvo skiriamas laikiniuose atsitikimuose kunigams. Žr apie tai 3 Moš 7,22; 4 Moš 18,18. — <sup>34</sup>*Pirmuonių.* Žr 2 Moš 22, 28; 23,19; 34,26; 3 Moš 23,17; 4 Moš 15,19; 5 Moš 26, 1. — *Permaldavimo aukų*: aukų už nuodėmę. Žr 3 Moš 6, 18-22; 7, 6... — *Apsileidimą.* Auka už nusikaltimą. Žr 3 Moš 4, 1,27; 5, 14. — *Nedidelėmis dovanomis*: jei tu negali duoti dovanų, kokių Įstatymas reika-

lavo iš turtingųjų. — <sup>35</sup>*Peties dovaną.* Žr 2 Moš 20,27; 3 Moš 7,32; 5 Moš 18,3. — *Pašventinimo auką*: gal tą, kuri paminėta 3 Moš 2, 3. — *Pašvęstųjų dalykų.* Žr 4 Moš 18,20. — <sup>36</sup>*Ištiesk*: jį sušelpdamas. — Įstatyme dažnai raginama rūpintis beturčiais. Žr 2 Moš 22,21; 23,9; 3 Moš 19, 9,33; 23,22 ir k. — *Permaldavimas.* Vulg priedas. <sup>37</sup>*Dovanos malonę*: malonę pasireiškiančią dovanų davimu. — *Malonės*: palaidojimu /Tob 12, 12/, mirusiojo gimių palinksmini-mu, aukomis /2 Mak 12,43/ ir malda. — <sup>38</sup>*Ir vaikščiok su liūdinčiais*: dalyvaudamas jų gedule. Plg Rom 12, 15. — <sup>39</sup>*Sustiprėsi meilėje*: būsi visados Dievo ir žmonių mylimas Mt 25, 36. Ebr t: nebūk šiurkštus savo prieteliui. — <sup>40</sup>*Savo galą*: mirtį ir teismą. Plg Pam 11,9; 12,14

8,1-22. Išminties taisyklės, kaip reikia laikytis su artimais. — <sup>1</sup>*Nesibylinėk*: nei kasdieniniuose santykiuose, nei teisme. — <sup>2</sup>*Kad kartais...* Plg Mt 25, 25. Gr t: kad jis nestatytų prieš



- <sup>2</sup>Nesiginčyk su turtingu vyru,  
kad kartais jis nepradėtų prieš tave bylos ;
- <sup>3</sup>nes auksas ir sidabras prazudė daugelį  
ir pasiekė karalių širdį ir ją iškraipė.
- <sup>4</sup>Nesibylinėk su žmogumi liežuvingu  
ir nekrauk malkų į jo ugnį.
- <sup>5</sup>Neturėk draugystės su nemokytu žmogumi,  
kad kartais jis nekalbėtų piktai apie tavo giminę.
- <sup>6</sup>Neniekink žmogaus, kurs traukiasi nuo nuodėmės,  
ir nedaryk jam priekaištų :  
atsimink, kad mes visi verti bausmės.
- <sup>7</sup>Neniekink žmogaus jo senatvėje,  
nes ir iš mūsiškių kaikurie sensta.
- <sup>8</sup>Nesidžiaugk savo neprietelio mirtimi,  
žinodamas, kad visi mirštame  
ir nenorime, kad kas mumis džiaugtųsi.
- <sup>9</sup>Neniekink išmintingųjų senių pasakojimo,  
ir užsiimk jų patarlėmis ;
- <sup>10</sup>nes iš jų išmoksi išminties ir gudraus mokslo,  
ir tarnauti be papeikimo didikams.
- <sup>11</sup>Tegul nepraeina pro tave senių pasakojimas,  
nes jie išmoko iš savo tėvų :
- <sup>12</sup>iš jų tu išmoksi išmonės  
ir duoti atsakymą reikalo metu.
- <sup>13</sup>Nedegk nusidėjėlių anglių, juos bardamas,  
ir nesusiduok padegamas jų nuodėmių ugnies liepsnai.
- <sup>14</sup>Nesipriešink į akis šmeižikui,  
kad jis nepradėtų tarsi tykoti tavo burnos.
- <sup>15</sup>Neskolink žmogui galingesniui už save,  
ir jei ką paskolinsi, laikyk žuvusiu.
- <sup>16</sup>Nelaiduok daugiau kaip gali,  
ir jei laidavai, galvok, kaip atsilygintumei.
- <sup>17</sup>Neteisk prieš teisėją :  
nes jis teisia taip, kaip teisinga.

tave savo svarumo, /savo turtų ir jais papirkty teisėją/. — <sup>3</sup>Nes... Plg žem 31,6 ; 5 Moš 16,19. — *Ir pasiekė...* Gr t : ir palenkė karalių širdį. — *Ir nekrauk...* Ką tu kalbi, tai jo neįtikina, tik duoda jam naujos medžiagos kalbėti. Plg Pat 26,20. — *Nemokytu* : neišauklėtu, nedrausmingu. — *Kad kartais...* Anot Gr t : kad nepadarytumei gėdos savo senuoliams. Sir : kad gerbtini žmonės nesigėdytų tavęs. — *Neniekink... ir nedaryk... priekaištų*. Tai dvejopas vertimas to paties Gr žodžio : μή εὐσεϊδῶ. — *Traukiasi* : pameta. — *Atsimink...* Plg 2 Kor 2,6 ; Gal 6,1. — *Jo senatvėje*. Plg 3 Moš 19,32. — *Nenorime...* Vulg paaiškinimas. — *Mumis* : mūsų mirtimi. — *Neniekink...* Plg aug 6, 35 ; Pat 20,9. — <sup>10</sup>*Ir tarnauti* : nes kitaip galima juos

greitai įžeisti. — <sup>11</sup>*Nes jie...* Ką jie sako, tai jie žino ne tik iš savo, bet ir iš senesniųjų laikų patyrimo. Plg 5 Moš 4,9 ; 11,10 ir k. — <sup>13</sup>*Juos bardamas*. Vulg priedas. Tais žodžiais paaiškinama, kas sužadina nusidėjėlių pyktį. — *Ir nesusiduok...* : kad tu pats nebūtumei sunaikintas liepsnos, kurią padarei. — <sup>14</sup>*Tykoti tavo burnos* : kad jis, naudodamas tavo žodžiais, neskleistų prieš tave šmeižtų. — <sup>15</sup>*Neskolink...* : nes reikalaujamas grąžinti paskolą tu ji tik supykdyti, prievarta gi iš jo negali atsiimti. Plg žem 29,4. — <sup>16</sup>*Nelaiduok...* Plg Pat 6,1... ; 11,15 ; 17,18 ir k. — <sup>17</sup>*Nes jis teisia...* : iš anksto priimta manyti, kad jis padarė nutarimą taip, kaip reikalauja įstatymas ir teisybė. Gr t. prasmė : nes teisėjai /į kuriuos tu šauksies/

- <sup>18</sup>Su drąsuoliu neeik keliu,  
kad jis kartais neužkrautų tau savo nelaimių.  
Nes jis eina, kaip jam norisi,  
ir tu pražūsi kartu su jo paikybe.
- <sup>19</sup>Nesirieik su rūščiuoju  
ir su drąsuoliu neeik į tyrumą,  
nes jo akyse kraujas kaip niekai,  
ir kur nėra pagalbos, jis nugalabys tave.
- <sup>20</sup>Nesitark su paikais,  
nes jie negali mylėti kaip tik tai, kas jiems patinka.
- <sup>21</sup>Nesitark svetimtaučio akivaizdoje,  
nes nežinai, ką jis pagamins.
- <sup>22</sup>Ne kiekvienam žmogui atverk savo širdį,  
kad kartais jis nepadėkotų tau melagingai ir neapkalbinėtų tavęs
9. <sup>1</sup>Nebūk neišsitikęs savo prieglobsčio moterimi,  
kad ji nepasinaudotų prieš tave gautu iš tavęs netikusiu mokslu.
- <sup>2</sup>Neduok moteriai valdžios ant savo sielos,  
kad ji nesukiltų prieš tavo valdžią, ir tu būtumei sugėdintas.
- <sup>3</sup>Nežiūrėk į gašlią moterį,  
kad kartais nepatektumei į jos kilpas.
- <sup>4</sup>Nesilankyk pas šokėją ir neklausyk jos,  
kad kartais nepražūtumei jos pinklėmis.
- <sup>5</sup>Nežiūrėk į mergaitę,  
kad kartais jos gražumas nebūtų tau pasipiktinimas.
- <sup>6</sup>Neduok jokių būdų savo sielos paleistuvėms,  
kad nepražudytumei savęs ir savo tėvonystės.
- <sup>7</sup>Nesidairyk miesto gatvėse  
ir neklaidžiodamas jo aikštėse.
- <sup>8</sup>Nugręžk savo veidą nuo pasipuošusios moteriškės  
ir nežiūrėk į svetimosios gražumą.
- <sup>9</sup>Dėl moters grožio daugelis žuvo  
ir iš jo geidulys užsidega kaip ugnis.

padarys jam palankų nutarimą, žiūrėdami jo garbės, koki jam pripažinta. — <sup>18</sup>*Kad kartais...* Anot Gr t: kad jis nebūtų tau apsunkinimas. — *Nelaimių*: į kurias gali nuvaryti jį per daug didelis jo drąsumas. Plg Prad 4, 8. — <sup>19</sup>*Kraujas*: kraujo išliejimas. Plg Pat 22, 24. — <sup>20</sup>*Nes jie negali...* Anot Gr t: jie negali laikyti slaptoje jokio dalyko. — *Kas jiems patinka*: todėl tik paikybe. — <sup>21</sup>*Nesitark...* Gr t: nedaryk, kas turi likti slaptoje. — *Ką jis pagamins*: kad tau pakenktų. — <sup>22</sup>*Kad kartais...*: kad jis už tavo palankumą ir pasitikėjimą neatsilygintų tau piktmu. — *Ir neapkalbinėtų...* Vulg paaikškinimas

9,1-13. Įspėjimai apie santykiavimą su moterimis. <sup>1</sup>*Savo prieglobsčio moterimi*:

savo žmona. Kalbama apie moterystės pavydą. — *Kad ji...* Gr t: ir neišmokyk jos pikto mokslo prieš save. — <sup>2</sup>*Valdžios ant...*: kad ji įsigytų viešpatavimą ant tavęs. Dievo patvarkymu vyras yra šeimos galva. — *Kad ji nesukiltų...* Anot Gr t: kad ji nemindžiotų tavo galvos. — *Ir tu būtumei...* Vulg paaikškinimas. — <sup>3</sup>*Nežiūrėk...* Plg Pat 7,10. — <sup>4</sup>*Nesilankyk...* Ebr t: negulėk su... — *Šokėją*: giesmininkę. — <sup>5</sup>*Nežiūrėk...* Plg Jjob 31,1. — *Kad kartais...* Anot Ebr t: kad nebūtumei privers-tas duoti dvigubą kraitį. Plg 5 Moš 22,29; 1 Moš 6,2. — <sup>6</sup>*Neduok...* Plg Pat 29,3. — <sup>7</sup>*Aikštėse*. Gr t: jo tuščiose vietose /kur paleistuvės laukia savo aukų/. — <sup>8</sup>*Ir nežiūrėk...*: nelaikyk įsmeigęs į ją savo akių. Plg Prad 34,2; 2 Kar 11,4; 13,1;

- <sup>10</sup>Kiekviena moteris, kuri paleistuvė,  
bus sumindžiota kaip mėšlas kelyje.
- <sup>11</sup>Daugelis stebėjosi svetimos moters grožiu ir pasidarė atmetini,  
nes pašnekesys su ja uždega kaip ugnis.
- <sup>12</sup>Niekados nesėdėk su svetima moterimi  
ir nerymok su ja prie stalo,
- <sup>13</sup>ir neplepėk su ja prie vyno,  
kad kartais tavo širdis nepalinktų į ją  
ir tu per savo kraują įpultumei į pražūtį.
- <sup>14</sup>Nepamesk savo prietelio,  
nes naujasis nebus jam lygus.
- <sup>15</sup>Naujas vynas, naujas prietelis,  
pasens ir gersi jį su pasimėgimu.
- <sup>16</sup>Nepavydėk nusidėjėliui garbės ir lobio,  
nes tu nežinai, koks bus jo žuvinimas.
- <sup>17</sup>Tegul tau nepatinka neteisiųjų daroma skriauda ;  
žinok, kad bedievis nepatiks iki pragarui.
- <sup>18</sup>Būk toli nuo žmogaus, turinčio galios užmušti,  
ir tu nežinosi, kas tai yra bijoti mirties.
- <sup>19</sup>Ir jei prisiartinsi į jį, nieku nenusikalsk,  
kad kartais jis neatimtų iš tavęs gyvybės.
- <sup>20</sup>Žinok, kad mirtis arti,  
nes vaikščioji tarp kilpų  
ir eini per liūdinčiųjų ginklus.
- <sup>21</sup>Būk atsargus, kiek išgali, su savo artimu,  
ir tarkis su išmintingaisiais ir gudriaisiais.
- <sup>22</sup>Teisūs žmonės tebūna tau stalo draugai,  
ir tavo gyrius tebūna baimė Dievo.
- <sup>23</sup>Mintys apie Dievą teužima tavo protą  
ir tavo šneka tebūna apie Augščiausiojo įsakymus.
- <sup>24</sup>Veikalai giriami dėl menininko rankų,  
ir tautos kunigaikštis dėl savo žodžių išminties,  
senių gi žodis dėl protingumo.
- <sup>25</sup>Baisus savo mieste liežuvingas,  
ir neapkenčiamas, kurs savo žodžiuose perdaug greitas

10. <sup>1</sup>Išmintingas teisėjas daro teisybę savo tautai,  
ir protingojo viešpatavimas pastovus.

Mt 5,28. — <sup>10,11</sup>Kiekviena... Tiedvi eil Vulg priedas. — <sup>12</sup>Ir nerymok... Aliuzija į senovės įprotį valgyti atsigulus ant plačių suolų prie stalo ir pasirėmus ant alkūnės. — <sup>13</sup>Per savo kraują: pasidavęs savo geiduliui. Ebr t kalbama apie mirtį, kurią gali padaryti svetimos moters vyras 9, 14-23. Apie santykius su visokiais žmonėmis. <sup>14</sup>Su pasimėgimu. Vulg priedas. — <sup>16</sup>Nepavydėk... Plg Ps 36, 1 ; 72, 2. — Nes tu nežinai... Plg Ps 36, 2 ; 72, 19 ; Teis 9, 35 ; 2 Kar 15, 10. Ebr t : koks bus jo galas. — <sup>17</sup>Skriauda : tai, ką daro pikti žmonės. — Bedievis nepatiks : ras nusipelnytą bausmę. —

<sup>19</sup>Jei prisiartinsi : reikalo priverstas. — <sup>20</sup>Žinok, kad... : Gr ir Ebr t : pažink, kad tu vaikščioji tarp kilpų. — Eini per... : eini per ginklus, kurie jau ne vieną pražudė. Gr t : tu keliauji viršum /apgulto/ miesto sienos. — <sup>22</sup>Tavo gyrius : dalykas, kuriuo gali girtis. Su teisingais ir pokyliai daromi baimėje Dievo 9, 24-10, 22. Apie kunigaikščius ir apie puikybę. <sup>24</sup>Veikalai... Dalykas juo didesnę turi vertybę, juo geriau ir daugiau jis padarytas. — Senių gi... Vulg priedas. — <sup>25</sup>Neapkenčiamas... : visi bijo jo liežuvio. — 10. <sup>1</sup>Teisėjas : tautos kunigaikštis. — Daro teisybę. Gr t :

- <sup>2</sup>Koks tautos teisėjas, tokie ir jo tarnai,  
ir koks miesto valdytojas, tokie ir jo gyventojai.
- <sup>3</sup>Neišmintingas karalius pražudo savo tautą,  
ir galiūnų išmintingumu miestai išigyja daug gyventojų.
- <sup>4</sup>Viešpatavimas žemei Dievo rankoje,  
ir jis jai skiria savo laiku naudingą valdovą.
- <sup>5</sup>Žmogaus laimė Dievo rankoje,  
ir jis deda savo garbę ant raštininko veido.
- <sup>6</sup>Neatsimink jokios artimo padarytos skriaudos  
ir nedaryk savo darbais jokios skriaudos.
- <sup>7</sup>Puikybė neapkenčiama Dievo ir žmonių akivaizdoje,  
ir kiekviena tautų neteisybė pasibjaurėjimas.
- <sup>8</sup>Viešpatavimas perkeliamas iš tautos į tautą dėl neteisybių,  
dėl skriaudų, šmeižtų ir visokių klastų.
- <sup>9</sup>Nieko nėra kaltesnio už šykštuolį.  
Kodėl keliasi puikybėn žemės ir dulkės ?
- <sup>10</sup>Nėra nieko neteisingesnio, kaip mylėti pinigų ;  
nes toks ir savo sielą parduotų ;  
dar gyvas tebebūdamas jis išmeta savo vidurius.
- <sup>11</sup>Kiekvienos galybės gyvenimas trumpas.  
Ilgesnė liga vadina gydytoją.
- <sup>12</sup>Trumpą ligą gydytojas atkerta,  
taip ir kas nors šiandien yra karalius, rytoj jis bus miręs.
- <sup>13</sup>Ir kada žmogus miršta,  
jo tėvonystė žalčiai, žvėrys ir kirminai.
- <sup>14</sup>Žmogaus puikybės pradžia, grėžtis nuo Dievo.
- <sup>15</sup>Nes jo širdis atsitraukė nuo to, kurs jį padarė,  
dėlto kad puikybė kiekvienos nuodėmės pradžia ;  
kas jos laikosi, bus pilnas prakeikimų  
ir pagaliau ji pražudys jį.
- <sup>16</sup>Todėl Viešpats atima garbę iš piktųjų sueigų,  
ir visiškai juos sunaikina.
- <sup>17</sup>Dievas sugriaua puikių vadų sostus  
ir pasodina jų vieton romiuosius.

moko. — <sup>2</sup>*Koks tautos...* : Plg Pat 2, 12. — <sup>3</sup>*Pražudo* : netikusiu valdymu ir tokiuo pat pavyzdžiu. Plg 3 Kar 12, 13. — <sup>5</sup>*Deda savo garbę...* Pats Dievas suteikia reikiamą valdyme autoritetą. Kadangi valdžia ir autoritetas duodama Dievo, todėl jį reikia maldauti gero valdymo. — <sup>6</sup>*Neatsimink...* Anot Gr t : dėl jokios skriaudos nelyk ant artimo. — *Nedaryk...* Nevaikščiok puikybės keliu. — <sup>7</sup>*Tautų neteisybė* : kokią paprastai daro tautos, neturinčios pažinimo Dievo. — <sup>8</sup>*Iš tautos...* : nusikaltus vienai tautai... Plg Dan 4, 14. — <sup>9</sup>*Nieko nėra...* : nes jis savo godulystei patenkinti nesibaido jokio nusikaltimo. Anot Gr t : ko keliasi puikybėn dulkės ir pelenai ? nes dar jam tebesant gyvam aš iškračiau jo vidurius /paskyriau jį mirčiai/, sako Viešpats.

Iš ilgos ligos juokauja gydytojas. Kas šiandien karalius, tas rytoj mirs. Ebr t : ko keliasi puikybėn dulkės ir pelenai ? nes su jo gyvybe bus atimta jo kūnas. Truputis ligos, gydytojas linksmas ; šiandien karalius, o rytoj mirs. — *Dulkės*, Plg Prad 3, 19. — *Išmeta savo vidurius* : kad įsigytų daugiau pinigų, stato save į kiekvieną pavojų. — *Ilgesnė liga...* : taip pat būtų per daug sunkus tautai ilgas viešpatavimas nuožmaus valdovo. — <sup>13</sup>*Jo tėvonystė...* Jei toks žmogaus kūno galas [Ijobo 17, 14], tai kaip gi žmogus drįsta keltis puikybėn ? — <sup>14</sup>*Grėžtis nuo Dievo* : statant žmogui savo valią augščiau už Dievo valią. — <sup>15</sup>*Bus pilnas prakeikimų*. Anot Gr t : /Puikus/ išlieja nuobodą kaip lietų, t y, padaro daug visokių baisių kalčių. Plg Pat 18, 12. —

- <sup>18</sup>Dievas sudžiovina puikių tautų šaknis  
ir įveisia nuolankiuosius iš tų pačių tautų.
- <sup>19</sup>Viešpats sunaikina tautų šalis  
ir sugriaua jas iki pamatų.
- <sup>20</sup>Kaikuriuos iš jų jis sudžiovina ir juos sunaikina  
ir išdildo jų atsiminimą nuo žemės.
- <sup>21</sup>Dievas dildo atsiminimą puikiųjų  
ir palieka atsiminimą nuolankiųjų išmanymu.
- <sup>22</sup>Puikybė nesutverta kartu su žmonėmis,  
nė rūstybė su gimusiais iš moterų.
- <sup>23</sup>Žmonių giminė, kuri bijo Dievo, gerbiama,  
ta gi giminė, kuri peržengia Dievo paliepiamus, nustoja pagarbos.
- <sup>24</sup>Brolių tarpe jų vyresnysis pagarboje ;  
taip pat ir kurie bijo Viešpaties yra jo akyse.
- <sup>25</sup>Turtingųjų, gerbiamųjų ir beturčių gyrius  
baimė Dievo.
- <sup>26</sup>Neniekink teisingo žmogaus, kad jis beturtis,  
ir neaugstink žmogaus nusidėjėlio, kad jis turtingas.
- <sup>27</sup>Didikas, teisėjas ir galiūnas yra pagarboje,  
bet nėra didesnio už tą, kurs bijo Dievo.
- <sup>28</sup>Protingam vergui tarnaus laisvieji,  
gudrus ir drausmingas žmogus nemurmės sudraustas,  
ir bemokslis nebus gerbiamas.
- <sup>29</sup>Nesiaugstink, dirbdamas savo darbą  
ir negaišk suspaudimo metu.
- <sup>30</sup>Geresnis, kurs dirba ir viso ko apščiai turi,  
kaip kurs giriasi ir neturi duonos.
- <sup>31</sup>Sūnau, laikyk savo sielą romume  
ir duok jai pagarbos, kaip ji nusipelnusi.
- <sup>32</sup>Kas gi pateisins nusidedantį savo sielai ?  
ir kas gerbs tą, kurs daro negarbės savo sielai ?

<sup>16</sup>Todėl... Kaip puikybės pradžia turi gąsdinti, taip ir jos pasėkos. — <sup>18</sup>Dievas... Plg Ps 43, 3 ; 79, 10. — <sup>19</sup>Viešpats... Plg 1 Moš 3, 17.18 ; Ješ 13, 19... — <sup>20</sup>Kaikuriuos... Kaip paskelbta 5 Moš 32, 26. — <sup>21</sup>Dievas dildo... Tos eil nėra Gr t

10, 23-11, 6. Tikro gyriaus šaltinis baimėje Dievo. — <sup>23</sup>Žmonių... Anot Gr t : koki palikuonija gerbiama ? Žmonių palikuonija. Koki palikuonija gerbiama ? tų, kurie bijo Viešpaties. Koki palikuonija negerbiama ? Žmogaus palikuonija. Koki palikuonija negerbiama ? tų, kurie peržengia įsakymus. — <sup>24</sup>Taip pat... panašiai gerbiama... Plg 1 Kar 2, 30. — <sup>25</sup>Turtingųjų... Tikra žmogaus vertė pareina nuo jo atsinešimo į Dievą. — <sup>26</sup>Neniekink... Išvada iš to, kas pasakyta 25 e ; todėl neniekink teisingo žmogaus, kitaip sakant, tikrai išmintingo. — <sup>27</sup>Bet nėra... Jei anie nebijo Vieš-

paties, tai už juos didesnis kiekvienas dievobaimingasis. — <sup>28</sup>Protingam... Plg Pat 17, 2. — <sup>29</sup>Gudrus ir... gerbiamas... Gr t : protingas žmogus nemurmės. — <sup>30</sup>Bemokslis : žmogus, kuriame nėra baimės Dievo. — <sup>31</sup>Nesiaugstink... ir negaišk... Anot Gr t : neprasimanyk priežasčių nedirbti savo darbo ir nesididžiuok savo suspaudimo metu, t y, nelaikyk savęs per daug garbingu, kad ką nors darytumei, ir nemanyk nelaimės metu, kad tau valia sėdėti sudėjus rankas, dėl tavo labai augštos kilmės. — <sup>32</sup>Kurs dirba : uoliai dirbuojasi. Plg Pat 12, 9. — <sup>33</sup>Laikyk... Anot Gr t : pagerbk nuolankumu. — Tikrai Dievo baimė yra priešingas savęs paniekinimas. Nuolankumas ir teisingas savęs vertinimas dalykai ne nesuderinami. — <sup>34</sup>Kaip ji nusipelnusi : nedaryk sau skriaudos taip pat kaip ir kitiems. — <sup>35</sup>Drausmės ir baimės. Gr t : išmonės. — <sup>36</sup>Dėl savo lobio. Jei

- <sup>33</sup>Beturtis gerbiamas dėl savo drausmės ir baimės,  
ir būna žmogus, kurs gerbiamas dėl savo lobio.  
<sup>34</sup>Kas gi jau neturte gerbiamas, kaip gi labiau lobyje ?  
ir kas giriasi lobiu, tegul bijo neturto

11. <sup>1</sup>Nuolankaus išmintis pakels jo galvą  
ir pasodins jį didikų tarpe.  
<sup>2</sup>Negirk žmogaus dėl jo gražumo  
ir nė vieno neniekink dėl jo išvaizdos.  
<sup>3</sup>Bitė maža tarp sparnuočių,  
bet jos vaisius saldžiausias dalykas.  
<sup>4</sup>Niekados nesigirk drabužiu  
ir nesikelk puikybėn savo pagarbos dieną ;  
nes vien Augščiausiojo darbai nuostabūs,  
garbingi, slaptingi ir neištiriami jo veikalai.  
<sup>5</sup>Daug kunigaikščių sėdėjo soste,  
ir tas, apie kurį nemanyta, nešiojo vainiką.  
<sup>6</sup>Daug galiūnų buvo smarkiai prislėgta,  
ir garbingieji buvo paduoti į kitų rankas.  
<sup>7</sup>Kolei neišsiklausi, nieko nepeik,  
ir pasiklausęs, teisingai bausk.  
<sup>8</sup>Kolei neišgirsi, neatsakyk nė žodžio,  
ir šnekos viduryje nepradėk kalbėti.  
<sup>9</sup>Nesiginčyk dėl dalyko, kurs tavęs nevargina,  
ir nesisėsk teisti su nusidėjėliais.  
<sup>10</sup>Sūnaui, nebūk užsiėmęs daugeliu dalykų ;  
jei tu imsies jų per daug, nepasiliksi be kaltės ;  
nes jei juos vysies, tu jų nesugaudysi,  
ir pats neištrūksi, jei tolyn bėgsi.  
<sup>11</sup>Būna žmogus bedievis, kurs sunkiai dirba, ir skuba ir kenčia,  
tačiau juo mažiau jis turi.  
<sup>12</sup>Būna žmogus silpnas, privalęs pagalbos,  
neturįs stiprybės ir turtingas neturtu,  
<sup>13</sup>tačiau Dievo akis žiūri į jį maloningai,  
pakelia jį iš jo žemumo ir išaugština jo galvą ;  
ir daugelis juo stebisi ir duoda garbę Dievui.

jis gerbiamas tik dėl turty, tai toki pagarba labai netikra. — <sup>34</sup>*Kaip gi labiau...* : dar labiau jis bus gerbiamas pralobęs. — *Kas giriasi lobiu...* Jei jis nieku daugiau negali pasigirti, kaip tik turtais, tai visai teisingai jis turi bijoti neturto — nebeturės nieko, kuo girtis. Gr t minty : kas negerbiamas turtoose, juo mažiau bus gerbiamas neturte. — 11. <sup>1</sup>*Didikų tarpe* : kaip jiems lygų. — Žr pav Jokubo sūnaus Juozapo Egipte ir pranašo Daniėlio. — <sup>2</sup>*Negirk...* Tikras žmogaus vertinimo saikas išmintis. Plg 1 Kar 16, 7. — <sup>4</sup>*Niekados nesigirk...* Plg 2 Kar 10, 10 ; Jok 2, 2 ; Apd 21, 22. — <sup>5</sup>*Soste*. Gr t : asloje, t y, neteko sosto. Dievas dažnai padaro liūdną atmainą žmogaus

likime ir paskandina į tamsybes visą tuščią pasigyrimą. — <sup>6</sup>*Paduoti į kitų rankas* : kad jiems tarnautų. Plg 1 Kar 15, 28 ; Est 6, 7 ; Ijob 12, 18 11, 7-30. Reikia laikytis saiko ir pasitikėti Dievu. — <sup>7</sup>*Kolei neišsiklausi...* Tas įspėjimas ypač tinka puikiems, kurie labai mėgsta peikti kitus. — *Pasiklausęs...* Anot Gr t : pirma suprask, paskui bark. — <sup>8</sup>*Kolei neišgirsi...* Plg Pat 18, 13. — <sup>9</sup>*Kurs tavęs...* Anot Gr t : kurio tau nereikia. — *Su nusidėjėliais* : kurie iškrepia teisybę. — <sup>10</sup>*Sūnaui...* Plg 1 Tim 6, 9. — *Nesugaudysi* : tau nepasisėks atlikti visų tų darbų kaip reikiant. — *Neištrūksi...* : jei norėsi nusikratyti neišmintingai užsikrautų užsiėmimų, ne-

- <sup>14</sup>Laimė ir nelaimė, gyvybė ir mirtis,  
neturtas ir turtai ateina nuo Dievo.
- <sup>15</sup>Išmintis, drausmė ir žinojimas įstatymo pas Dievą ;  
meilė ir gerų darbų keliai pas jį.
- <sup>16</sup>Klaida ir tamsybė sutvertos kartu su nusidėjėliais,  
ir kurie džiaugiasi tuo kas pikta, pasensta piktime.
- <sup>17</sup>Ką Dievas duoda, pasilieka teisiesiems,  
ir kas nuo jo išeina, turi pasisiekimo per amžius.
- <sup>18</sup>Kaikas pralobsta skubėjimu,  
ir tai jam tenka kaip užmokestis,
- <sup>19</sup>Kad jis sako : Radau sau poilsio,  
ir dabar aš vienas valgysiu savo gėrybių.
- <sup>20</sup>Ir jis nežino, kad laikas eina, mirtis artėja,  
kad jis turi visa kitiems palikti ir mirti.
- <sup>21</sup>Stipriai stovėk savo sandoroje, joje laikykis,  
ir pasenk, darydamas tai, kas tau įsakyta.
- <sup>22</sup>Nesustok ties nusidėjėlių darbais,  
pasitikėk Dievu ir pasilik savo vietoje.
- <sup>23</sup>Nes Dievo akyse lengva  
ūmiai beturtį padaryti turtingą.
- <sup>24</sup>Dievo palaima skuba duoti užmokesčio teisiamam,  
ir jo pasirodymas trumpu laiku atneša vaisiaus.
- <sup>25</sup>Nesakyk : Ko man reikia ?  
ir kokių bus man iš to gėrybių ?
- <sup>26</sup>Nesakyk : Man manęs pakanka,  
ir kas pikta gali man atsikyti ?
- <sup>27</sup>Laimės dieną neužmiršk nelaimės,  
ir nelaimės dieną neužmiršk laimės,
- <sup>28</sup>nes Dievui lengva mirties dieną  
atsilyginti kiekvienam, žiūrint jo kelių.

begalėsi, nebūsi be kalčios ir nuostolio. — <sup>11</sup>Tačiau juo... : pasisiekimas pareina nuo Dievo. Plg Pam 4, 8. — <sup>12</sup>Silpnas. Ebr t : beturtis. — <sup>13</sup>Žiūri į jį : Dievo palaiminimas pavaduoja, ko jam trūksta. — *Išaugština jo galvą* : suteikia jam garbės. Plg Ijob 42, 10. — *Ir duoda garbę Dievui*. Vulg priedas. — <sup>14</sup>Ateina nuo Dievo : pareina nuo jo valios. Plg Ijob 1, 21. — <sup>15</sup>Gerų darbų keliai : visokiais būdais daryti gera. Ebr t : nuodėmė ir tiesūs keliai. — Nuodėmė eina nuo Dievo ta prasme, kad jis ją leidžia, nors galėtų sulaikyti, jei norėtų. — <sup>16</sup>Sutvertos kartu... : neatskirtinai prie jų prikibusios kaip nuodėmės pasėka. — *Pasensta...* Gr t : su tais sensta piktenybė. — <sup>17</sup>Pasilieka teisiesiems : jei tik jie patys nestumia šalin nuo savęs. — *Kas nuo jo išeina* : Dievo suteikiamos malonės. Anot Gr t : jo palankumas. — <sup>18</sup>Kaikas... Ebr t : kaikas iš beturčio darosi turtingas. — *Tai jam tenka...* Iš to jis neturi

kitokios naudos kaip tik apgaulingą viltį. — <sup>20</sup>Mirtis artėja. Tų ž nėra Gr t. — *Turi visa kitiems...* : pats nepasinaudojęs. Plg Lk 12, 19.20 ; Ps 48, 11 ; Pam 2, 18.19. — <sup>21</sup>Sandoroje : su Dievu. — <sup>22</sup>Nesustok. Anot Gr t : nesistebėk nusidėjėlių įpročiais. — Nors ir matytumei, kad nusidėjėliams sekasi, tačiau tu pasitikėk Viešpačiu. — *Savo vietoje* : tame stovyje, kurį tau Dievo apvaizda paskyrė. Taip gi pasielgti ragina tave Dievo galybė ir jo dosnus palankumas. — <sup>25</sup>Nesakyk... Aug paminėto išpėjimo nesilaiko nusiminęs beturtis /25 e/ ir besikėliai į puikybę turtuolis /26 e/. — *Ko man reikia* : kam dar aš tinku pasaulyje ? — <sup>26</sup>Man manęs pakanka. Gr t : gana turiu. — <sup>27</sup>Neužmiršk laimės : nenusimink, nenustok drąsos. Plg žem 18, 25. — <sup>28</sup>Mirties dieną... Mirties dieną Dievas pradės atpildinėti tai, ko rodosi trūko jo teisingumui šiame gyvenime. Ebr t šitos eil nėra. — <sup>29</sup>Valanāos

- <sup>29</sup>Valandos nelaimė padaro, kad užmirštama didelius gėrius,  
ir žmogaus gale atidengiama jo darbai.
- <sup>30</sup>Negirk nė vieno žmogaus prieš mirtį,  
nes žmogų galima pažinti iš vaikų.
- <sup>31</sup>Ne kiekvieną žmogų veskis į savo namus,  
nes apgaviko pinklės daugiopos.
- <sup>32</sup>Kaip dvokia iš sugedusių vidurių,  
kaip jerubė įviliojama į narvą ir stirna į sląstus,  
taip ir puikiųjų širdis,  
ir kaip to, kurs tykoja pamatyti artimo puolimą.
- <sup>33</sup>Nes jis tykoja paversdamas gera į pikta  
ir deda dėmę ant rinktinių dalykų.
- <sup>34</sup>Iš vienos kibirkšties pasidaro didelė ugnis,  
ir vieno klastingo padaroma didelis kraujo išliejimas,  
nes žmogus nusidėjėlis tykoja kraujo.
- <sup>35</sup>Saugokis piktadario, nes jis kala pikta,  
kad kartais neužvestų ant tavęs amžino pasityčiojimo.
- <sup>36</sup>Prisileisk prie savęs svetimtautį  
ir jis įstums tave į neramumą,  
ir atitolins tave nuo savųjų
12. <sup>1</sup>Jei tu gera darai, žinok, kam darai,  
ir bus tau daug dėkingumo už tavo geradarystes.
- <sup>2</sup>Gera daryk teisiajam, ir tu rasi didelį atsilyginimą,  
jei ne iš jo paties, tai tikrai iš Viešpaties.
- <sup>3</sup>Nes nėra gero tam, kurs yra nuolat tame, kas pikta,  
ir kurs neduoda išmaldų,  
nes ir Augščiausis neapkenčia nusidėjėlių  
ir pasigaili darančiųjų atgailą.
- <sup>4</sup>Duok gailestingam ir neužsiimk nusidėjėliu ;  
ir bedieviams ir nusidėjėliams Dievas atsilygins kerštu,  
laikydamas juos keršto dienai.
- <sup>5</sup>Duok geram ir neužsiimk nusidėjėliu.

nelaimė : trumpa nelaimė. — <sup>30</sup>Prieš mirtį : nes anksčiau visa netikra. Negirk dėl jo laimės, nes ji nepastovi, nei dėl jo dievobaimingumo ir dorybių, nes nežinai, ar jis bus ištvėrimingas. — Iš vaikų : iš išauklėjimo ir pavyzdžių, kokių jis jiems yra davęs

11, 31-12, 19. Apie išmintingą atsargumą visokių gyvenimo sąlygose. — <sup>31</sup>Veskis į savo namus : priimk su pilnu pasitikėjimu. — <sup>32</sup>Kaip dvokia... Gr t žymiai trumpiau: jerubė narvoje /tam tikra medžioklės jerubė, kuri vilioja į tinklą savo laukinės draugės, kad būtų galima ir jas sugauti/, taip puikiojo širdis, ir kaip tykotojas galvoja jis apie pražudymą. — <sup>33</sup>Nes jis tykoja... nuo jo reikia bėgti, kaip pasakyta tolimesniame palyginime. — <sup>34</sup>Ir vieno... išliejimas. Tų ž nėra

Gr t. — <sup>35</sup>Pasityčiojimo. Anot Gr t: dėmės. — <sup>36</sup>Svetimtautį : kurio tu gerai nepažįsti. — Nuo savųjų : nuo tavo namiškių. Anot kitų : nuo tavo lobio. — 12. <sup>1</sup>Kam darai : kas reikalauja ir draug kas jų vertas. — <sup>2</sup>Didelį. Vulg priedas. — Jei ne iš... : jei jis pats neišsigali. — <sup>3</sup>Kurs yra nuolat tame... Toks žmogus pikta naudoja geradarystę. — Kurs neduoda... Kas atsisako duoti pašalpos kitiems, tas pats darosi jos nevertas. — Nes ir... Tų ž iki eil galui nėra Gr t. — <sup>4</sup>Neužsiimk nusidėjėliu. Kaip pasirodo iš konteksto, turima galvoje čia ir tol. toks nusidėjėlis, kurs pikta naudoja geradarystėmis, kad kenktų savo geradariams. Aišku, kad būtų neišmintinga duoti tokiam žmogui ginklų prieš save. Plg Gal 6, 10. — Ir bedieviams... Tų ž iki šitos eil galui ir 5 eil nėra Gr t. —



- <sup>6</sup>Gera daryk nužemintam ir neduok bedieviui ;  
susilaikyk nedavęs jam duonos,  
kad taip jis nepasidarytų galingesnis už tave ;  
<sup>7</sup>Nes tu rasi dvigubą piktumą  
už visus gerumus, kuriuos būsi jam padaręs,  
nes ir Augščiausias neapkenčia nusidėjėlių  
ir bedieviams atsilygina kerštu.  
<sup>8</sup>Ne laimėje galima pažinti prietelis,  
ir ne nelaimėje pasislepia neprietelis.  
<sup>9</sup>Kai žmogus laimingas, jo neprieteliai nuliūdime,  
ir kai jis nelaimėje, tuomet galima pažinti prietelį.  
<sup>10</sup>Niekados netikėk savo neprieteliui,  
nes kaip rūdyja žalvaris, taip ir jo nedorumas ;  
<sup>11</sup>Jei jis ir žeminasi ir vaikščioja susilenkęs,  
tu būk atsargus ir jo saugokis.  
<sup>12</sup>Nestatyk jo šalia savęs,  
ir tegul jis nesėdi tavo dešinėje,  
kad kartais jis nesigręžtų į tavo vietą  
ir nejieškotų tavo krasės,  
ir tu pagaliau pažinęs mano išpėjimų tikrumą,  
atsimintumei su skausmu mano žodžius.  
<sup>13</sup>Kas gailėsis žalčio igelto žavėtojo  
ir visų tų, kurie artinasi į žvėris ?  
Taip pat tebūna ir su tuo, kurs susideda su nedoru žmogumi  
ir išipainioja į jo nuodėmes.  
<sup>14</sup>Vieną valandą jis pasiliks su tavimi ;  
bet jei tu nusigręši, jis nepakės.  
<sup>15</sup>Neprietelis turi saldumo savo lūpose,  
ir savo širdyje jis tykoja tavęs įstumti į duobę.  
<sup>16</sup>Savo akimis neprietelis ašaroja,  
ir jei randama tinkamo laiko, jis nesotus kraujo ;  
<sup>17</sup>Jei tave ištinka nelaimės,  
tu rasi jį pirmą.

<sup>6</sup>Nužemintam : nelaimingam. — <sup>7</sup>Nes tu rasi... : tavo geradarystė nueis niekais ir tu pajusi piktą, nors laukei gero derliaus. — Augščiausias neapkenčia... Ko Dievas neapkenčia, su tuo ir dievobaimingieji neturi jieškoti artimesnių santykių, teikti jam geradarystės. — Po šitos eil Gr t skaitoma 5 Vulg eil. — <sup>8</sup>Ne laimėje... Plg 2 Kar 16, 5. — <sup>9</sup>Pasislepia neprietelis. Tuomet jis atvirai parodo savo piktą džiaugsmą. — <sup>10</sup>Nuliūdime : iš pavydo. — <sup>11</sup>Kai jis nelaimėje... Anot Gr t : nelaimėje ir prietelis atsiskiria. — Ebr t : jei kas laimingas, tai ir jo neprietelis — prietelis ; nelaimėje atstoja nuo jo prietelis. — <sup>12</sup>Nes kaip rūdyja... Kaip nušveista geležis vėl apsitraukia rūdimis, taip pigiai grįžta neprietytystė, nors jos jau buvo išsižadėta. Arba gal geriau : kaip rūdys apdengia geležį, taip neprietytystė slepiasi po veidmainystės skraiste.

— <sup>11</sup>Būk atsargus ir... Plg Pat 26, 25. Gr t šitos eil gale yra dar tokie žodžiai : būk jam kaip tas, kurs šveičia veidrodi, ir tu pažinsi, kad jis ne iki galui surūdijo /t y, pažinsi tikrą jo prigimtį ir nutrauksi nuo jo kaukę/. Senovės veidrodžiai buvo iš metalo, kurs greit apsitraukdavo rūdimis. Ebr t prasmė : ištirk jo širdį, tai jis negalės tau kenkti, ir tu pažinsi jo neapykantos tikslą. — <sup>12</sup>Kad kartais... kad jis nepanorėtų atimti iš tavęs tavo vietos, turtų ir garbės. — <sup>13</sup>Kas gailėsis... Plg Pam 10, 11 ; Ps 57, 5.6. — <sup>14</sup>Ir išipainioja... Ebr t : ir jis nepraeis, kolei jame neužsidegs ugnis. — <sup>15</sup>Jei tu nusigręši... : jei tu neprisi- taikinsi prie jo noro ; arba anot kitų : jei tu nustosi savo lobio. — <sup>16</sup>Saldumo : saldžių žodžių. Plg Jer 41, 6.7. — <sup>17</sup>Jei randama... : jis ne tik neturės pasigailėjimo, bet net nebus sotus, jei išlies tavo kraują. — <sup>17</sup>Pirmą :

- <sup>18</sup>Savo akimis neprietelis ašaroja  
ir lyg norėdamas tau padėti jis pakiša tau koją.  
<sup>19</sup>Paskui jis krato savo galvą, ploja rankomis  
ir daug šnibždėdamas maino savo veidą

13. <sup>1</sup>Kas paliečia dervą, susitepa jaja,  
ir kas susideda su puikiuoju, darosi puikus.  
<sup>2</sup>Krauna ant savęs naštą, kas susideda su žymesniu už save,  
ir nebūk draugininkas turtingesnio už save.  
<sup>3</sup>Kaip draugaus puodas su katilu?  
nes jei susidauš, anas suduš.  
<sup>4</sup>Turtingas daro neteisybę ir šūkauja;  
beturtis skriaudžiamas ir turi tylėti.  
<sup>5</sup>Jei tu duodi jam dovaną, jis tavim naudosis,  
ir jei tu neturi nieko, jis tave pames.  
<sup>6</sup>Jei tu turi, jis pokylius su tavim ir tave čiulps,  
pats gi nesigailės tavęs.  
<sup>7</sup>Jei jam tavęs reikia, jis apgaudinės tave:  
šypsodamos duos tau vilties, pasakos tau gerų dalykų  
ir sakys: ko tau reikia?  
<sup>8</sup>Jis darys tau gėdos savo valgiais,  
kolei tavęs neištuštins du kartu ir tris kartus,  
ir pagaliau išjuoks tave;  
paskui matydamas tave pames  
ir kraipys tau savo galvą.  
<sup>9</sup>Nusižemink Dievui ir lauk jo rankos.  
<sup>10</sup>Stebėk, kad nebūtumei įviliotas į paikybę ir pažemintas.  
<sup>11</sup>Nebūk nusižeminęs savo išmintyje,  
kad nebūtumei pažemintas ir įviliotas į paikybę.  
<sup>12</sup>Galingesnio šaukiamas, šalinkis,  
nes todėl jis dar labiau tave šauks.  
<sup>13</sup>Nebūk įkyrus, kad nenusibostumei,  
ir nebūk perdaug toli nuo jo, kad nebūtumei užmirštas.

lyg kad jis norėtų tau padėti, tikru-  
moje gi, kad dar labiau tau kenktų.  
— <sup>18</sup>Savo... ašaroja. Nereikiamas  
Vulg pakartojimas iš 16 eil. — <sup>19</sup>Kra-  
to...: tyčiodamos iš tavęs. — Ploja:  
iš džiaugsmo. — Daug šnibždėdamas:  
tave visur apkalbinėdamas. — Maino  
savo veidą: nebeslepia savo neprie-  
telystės, bet atvirai ją rodo

13, 1-29. Apie sugyvenimą su kitais. — <sup>1</sup>Kas... Plg 5  
Moš 7, 2. — <sup>2</sup>Krauna... Anot Gr t:  
naštos, kuri tau perdaug sunki, ne-  
krauk ant savęs ir su stipresniu ir/  
turtingesniu už save nesusidėk. <sup>4</sup>Ir  
šūkauja: taip elgiasi, lyg kad jam  
būtų padaryta neteisybė. — <sup>5</sup>Tave  
pames: nors anksčiau turėjo iš tavęs  
naudos. — <sup>7</sup>Jei jam tavęs reikia:  
Anot Gr t: jei jam reikia tavo darbo.  
— Sakys: Ko...: lyg norėdamas tuo-  
jau tau padėti. — <sup>8</sup>Darys tau gėdos...:

kvies tave į pokylius, kad jaustumais  
sugėdintas, jei nepadarytumei ko jis  
iš tavęs nori. — Matydamas: kad tu  
nieko nebeturi, nebegali būti jam  
naudingas. — Kraipys...: tyčiosis  
iš tavęs. — <sup>9</sup>Nusižemink... Tos eil  
nėra Gr t. — Dievo rankos: pagalbos  
iš Dievo rankos. — <sup>11</sup>Nebūk nusi-  
žeminęs...: nebūk paikas, pasirink-  
damas turtingųjų draugystę, per-  
daug jiems pasiduodamas ir taip įvi-  
liojamas į paikybę. — Kad nebūtu-  
mei... Gr t tų ž nėra. — Ebr t 9-11  
eil: saugokis būti perdaug drąsus  
ir panašus į tuos, kuriems trūksta  
mokslo. — <sup>12</sup>Šalinkis: neeik tuojuo,  
sakykis esąs nevertas pakvietimo,  
ar pareigos. Žr pav 1 Kar 18, 18. —  
Nes todėl... Tavo pagarba jam jo nei-  
žais, bet dar padarys jam džiaugsmo.  
— <sup>13</sup>Nebūk perdaug toli...: jei esi pas  
jį pašauktas. — Užmirštas. Ebr t:

- <sup>14</sup>Nemėgink kalbėtis su juo kaip su sau lygiu  
ir nepasitikėk daugeliu jo žodžių,  
nes daug kalbėdamas jis bandys tave  
ir šypsodamos išsiklaus tave apie tavo paslaptis.
- <sup>15</sup>Jo negailestinga širdis palaikys tavo žodžius  
ir tau nepasigailės nei piktenybės, nei pančių.
- <sup>16</sup>Saugokis ir rūpestingai stebėk, ką tu girdi,  
nes tu vaikščioji ant savo prapulties kranto.
- <sup>17</sup>O ką tu girdi,  
laikyk lyg sapnu ir būk budrus.
- <sup>18</sup>Visą savo gyvenimą mylėk Dievą  
ir šaukis į Jį savo sveikatai.
- <sup>19</sup>Kiekvienas gyvulys myli sau lygų,  
taip pat ir kiekvienas žmogus savo artimą.
- <sup>20</sup>Kiekvienas kūrinys jungiasi su sau lygiu,  
taip pat ir kiekvienas žmogus draugauja su sau lygiu.
- <sup>21</sup>Kaip vilkas nedraugauja niekados su avinėliu,  
taip nusidėjęs su teisiuoju.
- <sup>22</sup>Koki draugystė tarp švento žmogaus ir šunies?  
arba koks ryšys tarp turtingo ir beturčio?
- <sup>23</sup>Liūto grobis laukinis asilas tyruose,  
taip ir turtingųjų ganykla — beturčiai.
- <sup>24</sup>Kaip nuolankumas — nuoboda puikiamam,  
taip turtingam — pasibjaurėjimas beturtis.
- <sup>25</sup>Jei turtingas pasvirsta, jis savo prietelių sustiprinamas,  
jeigu gi krenta beturtis, jis ir savo pažįstamų atstumiamas.
- <sup>26</sup>Apgautam turtuoliui daug padėjų;  
jis kalba išdidžiai, ir jie teisinga jį.
- <sup>27</sup>Jei apgautas beturtis, jis dar baramas;  
jis kalba protingai ir jam neduodama vietos.
- <sup>28</sup>Kalba turtingas, tai visi tyli  
ir kelia jo žodžius į padebesius.
- <sup>29</sup>Kalba beturtis, ir jie sako: Kas jis?  
ir jei jis suklumpa, jie visai jį pargriaua.
- <sup>30</sup>Lobis geras tam, kieno sąžinėje nėra nuodėmės,  
ir neturtas blogiausias dalykas bedievio burnoje.

kad jis nelaikytų tavęs neapykan-  
toje. — <sup>14</sup>*Kaip su sau lygiu*: jei jis  
įsileidžia su tavim į šneką. — *Apie  
tavo paslaptis*. Tų ž nėra Gr t. —  
<sup>15</sup>*Nepasigailės...*: nubaus tave ir net  
į kalėjimą įmes. — <sup>16</sup>*Ką tu girdi*. Tų  
ž nėra Gr t. — *Nes tu vaikščioji...*  
Ebr t: ir nevaikščiok su smarkinin-  
kais. — <sup>17</sup>*Laikyk lyg sapnu*: taip  
daryk, lyg kad nieko negirdėtumėi,  
bet visa stebėk. — <sup>21</sup>*Kaip vilkas...*  
Kaip vilkas tykoja ėryčio, taip ne-  
gali būti sutarties tarp teisiąjo ir  
piktojo. Plg 2 Kor 6, 14. — <sup>22</sup>*Koki...*  
Gr ir Ebr t: koki taika tarp įjėnos  
ir šunies, arba koki taika tarp... —  
<sup>25</sup>*Pasvirsta*: savo laimėje. — <sup>26</sup>*Ap-  
gautam*. Anot Gr t: parpuolusiam

/nusikaltusiam/. — <sup>27</sup>*Apgautas*: jei  
padaro klaidą. — *Neduodama vie-  
tos*: niekas jo neklauso. — <sup>29</sup>*Kas jis?*  
— kad drįsta mums kalbėti. — *Su-  
klumpa*: žodžiuose  
13,30 — 14,21. Keletas įsa-  
kymų apie suvartojimą  
turtų. — <sup>30</sup>*Lobis geras*. Kadangi  
aug apie turtinguosius kalbėta la-  
bai nepalankiai, galėtų kas nors  
pamanyti, jog pats turtas negeras  
savyje dalykas. Todėl dabar duo-  
dama pamokymas apie tikrą turtų  
vertę. — *Bedievio burnoje*: o ne  
savyje. Dievobaimingas sako su Ijo-  
bu: Dievas davė, Dievas atėmė/Ijob  
1,21/. Dievobaimingiesiems pik-  
čiausias dalykas — nuodėmė, bedie-

- <sup>31</sup>Žmogaus širdis atmaino jo veidą,  
ar tai į gerą, ar į pikta pusę.
- <sup>32</sup>Geros širdies žymė ir gerą veidą  
nepigiai ir su vargu atrasi
14. <sup>1</sup>Palaimintas žmogus, kurs nenusikalto žodžiu iš savo burnos,  
ir nekankinamas gailėsčio už nuodėmę.
- <sup>2</sup>Laimingas, kas neturėjo savo sielos nuliūdimo  
ir kas nenustojo savo vilties.
- <sup>3</sup>Godžiam ir šykščiam žmogui turtai nenaudingi,  
ir kam pavydžiam žmogui auksas?
- <sup>4</sup>Kas krauna, darydamas pats sau neteisybę, tas renka kitiems,  
ir svetimasis lėbaus jo gėrybėmis.
- <sup>5</sup>Kas pats sau netikęs, kam gi jis bus geras?  
jis nesidžiaugs savo gėrybėmis.
- <sup>6</sup>Nėra nieko nedoresnio už tą, kurs sau pavydi,  
ir tai jam atsilyginimas už jo piktumą.
- <sup>7</sup>Jei ir gera daro, jis daro nežinodamas  
ir nenorėdamas, ir galų gale parodo savo piktumą.
- <sup>8</sup>Pavydininko akis netikusi;  
jis nugręžia savo veidą ir niekina savo sielą.
- <sup>9</sup>Gobšo akis nepasotinama neteisybės dalimi;  
ji nesoti, kolei nesudžiovina ir nesunaikina savo sielos.
- <sup>10</sup>Pikta akis žiūri piktenybių ir nesoti duonos,  
bet badėja ir nuliūdus prie savo stalo.
- <sup>11</sup>Sūnaui, jei turi, daryk pats sau gera  
ir aukok Dievui jo vertų atnašų.

viamis gi neturtas. Tačiau tikra laimė nesusideda iš viršujinių gėrybių, tik iš gerų širdies savybių. — <sup>31</sup>*Atmaino jo veidą...* Gal ir galima kurį laiką neparodyti savo veidu, ką žmogus jaučia, tačiau pagaliau širdis savo nuliūdime ar džiaugsme ima naudotis veidu lyg kokiuo veidrodžiu. — <sup>32</sup>*Nepigiai ir...*: tame pat žmoguje, nes žmogus neturi pilnos ramybės; jo jausmai nuolat keičiasi, su jais keičiasi ir veido išraiška. Bet Gr ir Ebr t išreikšta kitokia mintis: širdies žymė laimėje — linksmas veidas, bet supratimas patarlių reikalauja vargingų minčių /ir jos pasireiškia veide/. — 14. <sup>1</sup>*Palaimintas...* Taip duodama lyg kad atsakymas į klausimą, kieno širdis visuomet linksmas. Plg žem 19,17; Jok 3,2. — <sup>2</sup>*Kas neturėjo...* Anot Gr t: kurio siela nepasmerkta; taigi, kurs neturi sąžinės griaužimų. — *Savo vilties*: kad kas gaus užmokėsnį iš Dievo už savo gerą elgesį. — <sup>3</sup>*Nenaudingi...*: nes jis jais nesinaudoja nei savo, nei kitų reikalams. — <sup>4</sup>*Darydamas pats sau neteisybę*. Gr t: iš savo sielos, t y, gailėdamas pats

sau, spūlėdamas. — <sup>5</sup>*Netikęs*: nes eidamas paskui savo godulystę neduoda sau reikiamiausių dalykų. — *Nesidžiaugs*: nes nesinaudoja jomis, dėkodamas Dievui. — <sup>6</sup>*Nėra nieko...*: — nes pirmas prigimties įsakymas mylėti save patį ir trokšti sau laimės. — *Atsilyginimas...*: kad jis pats sau viso ko skundžia. — <sup>7</sup>*Nežinodamas ir nenorėdamas*. Anot Gr t: lyg užsimiršęs. — <sup>8</sup>*Nugręžia...*: nuo tų, kurie šaukiasi jo pasigailėjimo ir reikalauja pagalbos. — *Savo sielą*. Geriau Gr t: sielas. — *Negana*, kad jis neduoda; jis dar su paniekinimu atstumia reikalaujančius. — <sup>9</sup>*Nepasotinama neteisybės dalimi*: jai negana, kad įsigijo neteisingai tik vieną dalį. Anot Gr t: gobšo akis nepasotinama viena dalimi, ir nedorojo neteisingumas sudžiovina jo sielą. — *Kolei nesudžiovina*: kolei neatima visų žmoniškų jausmų ir jautrumo tam, kas gera. — <sup>10</sup>*Pikta...* Gr t: pikta /pavydinti/ akis žiūri su pavydu į duoną ir badėja prie savojo stalo. — Vietoje su dėkojimu Dievui linksmas naudotis jo dovanomis, jis pats sau

- <sup>12</sup>Atsimink, kad mirtis nevėluoja  
ir kad mirties buveinės nutarimas tau apreikštas ;  
nes šio pasaulio nutarimas : Reikia mirti.
- <sup>13</sup>Prieš mirsiant gera daryk savo prieteliui  
ir teikdamas, kiek išgali, duok beturčiui.
- <sup>14</sup>Neatimk iš savęs geros dienos,  
ir geros dovanos dalelė tenepraeina pro tave.
- <sup>15</sup>Argi tu nepaliksi kitiems savo vargų  
ir darbų vaisių pasidalinti burtu ?
- <sup>16</sup>Duok ir imk  
ir teisingai daryk savo sielai.
- <sup>17</sup>Daryk teisybę prieš mirsiant,  
nes mirusiųjų buveinėje nerandama valgio.
- <sup>18</sup>Kiekvienas kūnas sensta kaip žolė  
ir kaip išleidžiamas žalio medžio lapas.
- <sup>19</sup>Vieni dygsta, kiti krenta ;  
taip ir kūno ir kraujo kartos : viena miršta, kita gimsta.
- <sup>20</sup>Kiekvienas gendąs veikalas galų gale išnyks,  
ir kurs jį daro, eis draug su juo.
- <sup>21</sup>Ir kiekvienas rinktinis veikalas bus pateisintas,  
ir kurs jį padarė, bus dėl jo pagerbtas.
- <sup>22</sup>Palaimintas žmogus, kurs pasilieka išmintyje,  
ir kurs svarsto savo teisingumą  
ir savo širdyje mąsto apie Dievo apvaizdą ;
- <sup>23</sup>kurs jos kelius apmąsto savo širdyje,  
ir kurs nori suprasti jos paslaptis,  
kurs eina paskui ją lyg sekdamas jos pėdomis  
ir kurs laikosi jos keliuose ;
- <sup>24</sup>kurs žiūri pro jos langus  
ir klausosi jos duryse,

jų skundžia, taip save nuliūdindamas. — <sup>11</sup>*Daryk...* : naudokis Dievo dovanomis gyvenimui palaikyti ir pagražinti, ir dėkok Dievui gausiomis aukomis, duodamas daugiau nekaip reikalauja griežta prievolė. — <sup>12</sup>*Mirtis nevėluoja* : žmogaus gyvenimo laikas trumpas ir netikras. — *Ir kad mirties...* Geriau Gr t : mirties nutarimo tau neparodyta. — Mes nežinome, kada mirsime. — *Nes šio pasaulio...* Geriau Gr t : nes nuo amžių yra nutarimas : mirte mirsi. Tik Gr t skaitome tuos žodžius ne čia, bet 18 eil. — <sup>13</sup>*Duok beturčiui*. Gr t : Duok jam /prieteliui/. Plg aug 4,1 ; Tob 4,7 ; 16,9. — <sup>14</sup>*Geros dienos* : šventadienių džiaugsmo. — *Geros dovanos dalelė*. Gr t : gero troškimo dalis, t y, ko gerai ir dorai trokšti, taigi, kuo gali padoriai naudotis. Plg Pam 9,7 — 9. — <sup>15</sup>*Pasidalinti burtu*. Plg Ps 15,5,6 — <sup>16</sup>*Duok ir imk* : duok kitiems ir pats imk sau, kas gera. — *Teisingai*

*daryk...* : laikyk savo sielą tiesią ir teisingą suvartojime ir pasinaudojime gėrybėmis. — <sup>17</sup>*Daryk...mirsiant*. Tie žodžiai Vulg paaiškinimas. — *Valgio* : žemiškų gėrybių, kurios padaro džiaugsmo. Plg Pam 9,10. — <sup>18</sup>*Kaip žolė*. Gr t : kaip drabužis. Gr t toliau skaitome : nes nuo amžių yra nutarimas : mirte mirsi /Vulg 12 eil/. Plg Ješ 40,6 ; Jok 1,10 ; 1 Petr 1,24. — <sup>19</sup>*Vieni : lapai*. — *Kūno ir kraujo* : žmonių — <sup>21</sup>*Ir kiekvienas...* Tos eil nėra Gr t 14,22 — 15,22 Apie jėšką jimą išminties ir jos gėrybes. — <sup>22</sup>*Palaimintas...* Plg Ps 1,2. — *Ir kurs svarsto...* Gr t : ir kurs savo išmonėje kalba, t y, kurs kalba laikydamos mokslo, mąstymu įsigyto iš išminties. — *Apvaizdą* : kaip išmintingai Dievas visa tvarko ir valdo. — <sup>23</sup>*Kurs jos kelius...* : stengiasi pažinti Dievo išmintį jo darbuose ir įsakymuose. — <sup>24</sup>*Kuo lei*. Prie įkaltų kuolelių virvėmis priiri-

- <sup>25</sup>kurs apsigyvena prie jos namų  
ir kurs, įsikalęs kuolelį į jos sienas,  
ištiesia savo padangtę jos pašonėje.  
Jo bute laimė gyvens per amžius.  
<sup>26</sup>Jis stato savo vaikus jos ūksmėje  
ir pasilieka po jos šakomis.  
<sup>27</sup>Jos ūksmėje jis ginamas nuo karščio  
ir randa poilsio jos garbėje

15. <sup>1</sup>Kas bijo Dievo, daro gera,  
ir kas laikosi teisybės, gaus ją ;  
<sup>2</sup>Ji pasitiks jį lyg gerbiama motina,  
ir priims jį kaip jauna nuotaka mergaitė.  
<sup>3</sup>Ji valgydins jį gyvenimo ir išmonės duona  
ir girdys jį išganingos išminties vandenimi ;  
ji bus jame stipri, taip kad jis nepasvirs.  
<sup>4</sup>Ji laikys jį, ir jis nebus sugėdintas ;  
ji išaugštins jį pas jo artimus  
<sup>5</sup>ir atvers jo burną susirinkimo viduryje,  
ir pripildys jį išminties ir išmonės dvasios  
ir apvilks jį garbės drabužiu.  
<sup>6</sup>Ji apkraus jį saldumu ir džiaugsmu,  
ir duos jam paveldėti amžiną vardą.  
<sup>7</sup>Paiki žmonės nepagaus jos  
ir protingi žmonės pasitiks ją.  
Paiki žmonės nematys jos,  
nes ji toli nuo puikybės ir klastos.  
<sup>8</sup>Žmonės melagiai neatsimins jos  
ir tiesakalbiai žmonės rasis prie jos  
ir tarps iki regėjimui Dievo.  
<sup>9</sup>Gyrius nėra gražus nusidėjėlio burnoje,  
<sup>10</sup>nes išmintis eina nuo Dievo ;  
nes šalia išminties stovi Dievo gyrius,  
ir apščiai jos yra ištikimojo burnoje ;  
Viešpats jam jos suteikia.  
<sup>11</sup>Nesakyk : Dievas padaro, kad jos nėra ;  
tik nedaryk, ko jis nekenčia.

davo ištiestą padangtę. — 15, <sup>1</sup>Daro gera. Gr t: tai /kas pasakyta aug/ daro. — Teisybės. Gr t: įstatymo. Ją: išmintį. — <sup>3</sup>Ji... Plg Jo 4, 10. — Gyvenimo. Gr t to ž nėra. — Išganingos. Nėra Gr t. — Ji bus jame stipri. Geriau: ji bus jo ramstis. — <sup>4</sup>Ji laikys. Anot Gr t: ji tvirtai jo laikysis. — Pas jo artimus: jo akivaizdoje padarys jį augštesnį už juos. <sup>5</sup>Ir atvers...: padarys iškalbinę. — <sup>6</sup>Ir pripildys... Tie ž iki eil galui Vulg priedas. — <sup>7</sup>Paiki: be-dieviai. — Ir protingi...ją. Tų ž nėra Gr t. — Paiki. Gr t: nusidėjėliai. — <sup>8</sup>Ir tiesakalbiai... Tų ž iki eil galui nėra Gr t. — Iki regėjimui Dievo: iki Dievo teismui. — <sup>9</sup>Nė-

ra gražus. Gr t: nepritinkas. — <sup>10</sup>Nes išmintis... Dievas nesuteikia nusi-dėjėliui anos tikros išminties, kuri tik iš jo eina; todėl gyrimas Dievo nusidėjėlio burnoje yra ne be pri-maišymo tuštybės ir netikrumo. Gr t: nes jis Dievo jam nesuteikiamas. — Nes šalia... Dievo gyrius eina iš išminties. — Ir apščiai... Teisusis dažnai giria Dievą, ir Viešpats duoda jam visuomet naujų malonių, kad jis skelbtų jo gyrių. — <sup>11</sup>Nesakyk...: tik nesusidėk, tai jis jos tau duos; jeigu gi tu darai, ko jis nekenčia, tai kaip gi jis tau jos suteiks? — <sup>12</sup>Nes jam nereikia... Kokį gi tikslą jis galėtų turėti tame atsitikime? Plg Jok 1,13.14. Priešingai, Dievas

- <sup>12</sup>Nesakyk : Jis pats mane suklaidino,  
nes jam nereikia žmonių bedievių.
- <sup>13</sup>Viešpats neapkenčia visokios paklydimo nuobodos,  
ir kurie jo bijo, nemėgs jos.
- <sup>14</sup>Dievas pradžioje sutvėrė žmogų  
ir paliko jį jo sumanymo valdžioje.
- <sup>15</sup>Jis jam davė dar savo įsakymų ir paliepiamų.
- <sup>16</sup>Jei nori sergėti įsakymus  
ir visuomet laikytis jam įtinkančios ištikimybės,  
jis tave sergės.
- <sup>17</sup>Jis padėjo ties tavim vandens ir ugnies ;  
ištiesk savo ranką, į ką nori.
- <sup>18</sup>Ties žmogumi gyvybė ir mirtis, kas gera ir kas pikta ;  
kas jam patinka, tai jam duodama,
- <sup>19</sup>nes Dievo išmintis didelė, ir jis stiprus savo galybėje,  
ir be paliaubos mato visus.
- <sup>20</sup>Dievo akys ant tų, kurie jo bijo,  
ir jis žino kiekvieno žmogaus darbą.
- <sup>21</sup>Jis niekam neliepia elgtis bedieviškai  
ir niekam neduoda leidimo nusidėti ;
- <sup>22</sup>nes jis netrokšta daugybės vaikų,  
kurie neištikimi ir nenaudingi
16. <sup>1</sup>Nesidžiaugk vaikais bedieviais, nors jų ir daug,  
ir nesigėrėk jais, jei juose nėra baimės Dievo.
- <sup>2</sup>Neišsitikėk jų gyvenimu  
ir nepasitikėk jų darbais ;
- <sup>3</sup>nes verčiau vienas, kurs bijo Dievo,  
kaip tūkstantis vaikų bedievių,
- <sup>4</sup>ir geriau mirti be vaikų,  
kaip palikti vaikus bedievius.
- <sup>5</sup>Vieno protingo gyvenama tėvynė,  
bedievių gi giminė išmiršta.

nori, kad nusidėjėlis pamestų piktenybę. — <sup>13</sup>*Visokios paklydimo nuobodos* : visa, kas pikta ir atmetina. *Ir kurie jo bijo...* Anot Ebr t : ir neleidžia jai sutikti tų, kurie jo bijo. — <sup>15</sup>*Jis jam davė...* : laisvai žmogaus valiai pastatė Dievas savo įsakymus. Anot Gr ir Ebr t : jei tu nori, tu laikysies įstatymų, ir laikytis ištikimybės pareina nuo tavo pasimėgimo. — <sup>16</sup>*Jei...* Plg Mt 19,17 ; Jo 8,31, 32. — <sup>17</sup>*Vandens...* : gaivinancio vandens ir visa ryjančios ugnies, Dievas davė savo įsakymų su dideliais pažadais klusniesiems, su pagrasymais baudmėmis peržengėjams. — <sup>18</sup>*Kas gera ir kas pikta*. Vulg priedas. — <sup>19</sup>*Nes Dievo...* Dievo išmintis taip sutvarkė, kad žmogus geru savo laisvės panaudojimu įsigytų gyvenimą. — *Stiprus*. Niekas negali jo sutrukdyti tame, ką jis žadėjo ir kuo gąsdino.

*Mato*. Kadangi jis žino kiekvieno darbus, tai jis gali duoti užmokestį, kaip kas nusipelnęs. — <sup>20</sup>*Dievo...* : į juos jis žiūri su ypatingu rūpesčiu. Plg Ps 33,16 ; Žyd 4,13

16,1 — 23. Nereikia džiaugtis, kad kas turi daug vaikų, jei jie bedieviai, nes Viešpats, nors labai maloningas, kietai baudžia nusidėjėlius. — <sup>1</sup>*Nors jų ir daug...* Gausingi palikuonys buvo laikomi Sen Test ypatingu Dievo palaiminimu. Ebr ir Gr t šitai pamokymų eilei priklauso taip pat Vulg 15,22. — *Jei juose nėra...* Vaikai bedieviai nusipelno bausmę ir taip padaro skausmo savo gimdytojams. — <sup>2</sup>*Neišsitikėk...* : nemanyk, būk jie ilgai gyvensią, dėl to kad jie dabar rodosi sveiki ir stiprūs. — <sup>5</sup>*Vieno protingo...* Išmincingas, išmanęs įstatymą ir jo besi-

- <sup>6</sup>Daug tokių dalykų matė mano akis  
ir dar didesnių už tuos girdėjo mano ausis.
- <sup>7</sup>Prieš nusidėjėlių susirinkimą užsidega ugnis,  
ir prieš netikinčią tautą užsidega rūstybė.
- <sup>8</sup>Senovės milžinai neatgailojo už savo nuodėmes ;  
jie buvo sunaikinti, nes pasitikėjo savo galybe.
- <sup>9</sup>Dievas nepasigailėjo vietos, kur Lotas buvo ateivis  
ir bodėjosi jos gyventojais dėl jų žodžių puikybės.
- <sup>10</sup>Jis jų nepasigailėjo, bet sunaikino visą giminę,  
kuri didžiavosi savo nuodėmėmis.
- <sup>11</sup>Taip pat jis pasielgė su šešiais šimtais tūkstančių pėstininkų,  
kurie buvo padarę sąmokslą savo širdies kietume ;  
ir jei būtų buvęs tik vienas kietsprandis,  
reiktų stebėtis, jei jis būtų likęs nenubaustas.
- <sup>12</sup>Nes pas jį yra gailestingumo ir rūstybės.  
Jį galima permaldauti, bet jis taip pat išlieja rūstybę.
- <sup>13</sup>Koks jo gailestingumas, toks jo ir plakimas ;  
jis teisia žmogų, žiūrėdamas jo darbų.
- <sup>14</sup>Neištrūks nusidėjėlis su grobiu,  
ir gailestingumą darančiojo laukimas nebus prailgintas.
- <sup>15</sup>Kiekvienas gailestingumo darbas daro kiekvienam vietą,  
žiūrint jo darbų vertės ir jo keleivystės išmintingumo.
- <sup>16</sup>Nesakyk : Pasislėpsiu nuo Dievo,  
ir kas iš augštybių atsimins mane ?
- <sup>17</sup>Taip didelėje tautoje aš nebūsiu pažintas,  
nes kas yra mano siela taip begaliniame sutvėrime ?
- <sup>18</sup>Štai dangus ir dangų dangūs, gelmė  
ir visa žemė ir kas juose yra, dreba jam pažvelgus.
- <sup>19</sup>Taip pat kalnai ir kauburiai ir žemės pamatai  
dreba iš baimės, kai į juos Dievas pažvelgia.

laikąs žmogus gali padaryti labai daug gero visam miestui, kuriame gyvena. — *Išmiršta...* Plg 3 Moš 26,1... 5 Moš 28,29,32. — *6Tokiu dalyku* : miestų ir karalysčių dėl bedievyستės sugriautų ir daug kitų žydinčių dėl dievobaimingumo. — *Dar didesnių...* kitiems pasakojant ir iš istorijos. Toliau duodama keletas pavyzdžių. — *7Prieš nusidėjėlių...* Žr Abirono istoriją 4 Moš 16,1... — *Prieš netikinčią tautą...* Žr 4, Moš 16, 35 ; žem 21,10. — *8Senovės milžinai...* Gr t : Dievas nedovanojo senovės milžinams. — *9Vietos, kur...* : į kurią Lotas buvo atsikėlęs ir kurioje buvo apsigyvenęs. — *Bodėjosi.* Plg Ez 16,49. — *10Jis jų...* Ebr t : jis nepasigailėjo prakeikimo tautos /septynių Kanaano tautų/, kurie buvo išvaryti dėl jų neteisybės. — *11Taip pat jis...* Plg 4 Moš 14,29 ; 15,51. — *12Nes pas jį...* Jo šventumas reikalauja, kad būtų skiriama teisinga bausmė nedarantiems at-

gailos, taip pat kaip jis pasigaili darančiųjų atgailą. — *14Neištrūks* : nepabėgs nuo Dievo rūstybės ir neturės ilgam laikui patenkinančios naudos iš savo nuodėmės. — *Laukimas nebus...* Jis nelauks veltui, neapsivils savo laukime. — *15Kiekvienas...* Vulg prasmė : kiekvienas gailestingumas, kurį teiki kitam, pasilieka pas Dievą, kad iš jo gautumei užmokestį už gerą darbą. Kaip kas suprato ir panaudojo savo keleivystės /gyvenimo/ laiką ir sąlygas, taip jam atsiliginama pas Dievą. Plg Rom 2,6. Ebr t : kiekvienam darančiam teisybę, yra užmokestis. Viešpats sukietino Paraono širdį, kad jo nepažintų, ir kad jo darbui apsireikštų po dangumi ; jo pasigailėjimai matomi kiekvienam sutvėrimui ; jis paskirsto žmonėms savo šviesą ir savo tamsybę. — *16Pasislėpsiu...* Plg 1Jobo 22, 14 ; Jer 23,23. — *18Dangus...* Plg 23,24. — *Dangų dangus* : augščiau-



- <sup>20</sup>Bet širdis nestebi visų tų dalykų;  
tačiau jis supranta kiekvieną širdį.
- <sup>21</sup>Kas gi išmano jo kelius  
ir audrą, kurios žmogaus akis net nemato?
- <sup>22</sup>Nes dauguma jo darbų paslėpti.  
Kas gali paskelbti jo teisybės darbus? arba kas juos pakęs?  
Jo sandora, tiesa, toli nuo kaikiurių,  
bet pabaigoje visa bus ištardyta.
- <sup>23</sup>Kas turi maža išmonės, tas galvoja apie tuščius dalykus;  
neišmintingas ir klystęs žmogus galvoja apie paikybes.
- <sup>24</sup>Klausykis, mano sūnau, mokykis valdyti savo protą  
ir savo širdimi stebėk mano žodžius.
- <sup>25</sup>Aš tau duosiu tikrą pamokymą  
ir pasistengsiu išdėstyti išmintį.  
Stebėk savo širdimi mano žodžius,  
ir aš pasakysiu tau dvasios tikrybę,  
kokių jėgų Dievas nuo pat pradžios įdėjo į savo darbus,  
ir tikrai pamokysiu pažinti jį.
- <sup>26</sup>Dievo nutarimu jo veikalai pasilieka nuo pat pradžios,  
ir nuo pat jų sutvėrimo jis paskirstė juos į dalis  
ir žymiausias jų dalis, žiūrėdamas jų rūšių.
- <sup>27</sup>Jis sutvarkė amžinai jų veikimus;  
jie neišalksta, nepavargsta,  
ir nepaliauja veikę.
- <sup>28</sup>Nė vienas netrukdo kito per amžius.
- <sup>29</sup>Nebūk netikis jo žodžiu.
- <sup>30</sup>Paskui Dievas pažvelgė į žemę  
ir pripildė ją savo gėrybių.
- <sup>31</sup>Visos gyvos esybės tai skelbia jos paviršiuje  
ir vėl jos į ją grįžta

sis dangus. — <sup>30</sup>Tačiau jis supranta... Tų žodžių kituose t nėra. — <sup>31</sup>Kas gi išmano... Dievo keliai neištiriami, taip kaip žmogus nesupranta audros, iš kur ji kyla. — <sup>22</sup>Kas gali... Nusidėjėlis visai negalvoja apie keršijančią Dievo teisybę ir jos pasireiškimus; nenori atsiminti, kad galų gale Dievas baus už nuodėmes. To neišmintingo pasielgimo priežastis: *Jo sandora* /su pažadais ir grasymais/... — <sup>23</sup>Kas turi... Reikia netauti išmonės, kad protauti taip, kaip kaikiurie tai daro ir kaip nurodyta 21,22 eil

## II. Dievas ir kūriniai. Žmogus ir moralybė, 16,24 — 23,27.

### 1. Santykiai Dievo ir žmogaus, 16,24 — 18,14.

16,24-30. Dievas sutvėrė pasaulį. — <sup>25</sup>Tikrą. Anot Gr t: svarstyklėse pasvertą. — *Stebėk...*

Tų ž iki eil galui nėra Gr t. — <sup>26</sup>Dievo... Trumpai minima Dievo išmintis pasaulio sutvėrime. 26-29 eil kalbama apie trijų pirmųjų sutvėrimo dienų darbą, 30,31 eil apie trijų paskutiniųjų. — *Ir žymiausias jų dalis*: saulę, mėnulį ir žvaigždes. — *Žiūrėdamas jų rūšių*. Geriau anot Gr t: /kad jos pasiliuktų/ iš kartos į kartą. — <sup>27</sup>Neišalksta... Dievo nustatytoji tvarka nesusilpnėja, pasilieka toki pat. — <sup>29</sup>Nebūk netikis... To įspėjimo nėra Gr t. Tenai skaitome: ir per amžius jie klusnūs jo žodžiui. — <sup>30</sup>Paskui... Plg I Moš 1, 9-13. — *Savo gėrybių*: gyvų esybių, kurių valdovu jis paskyrė žmogų. — <sup>31</sup>Tai skelbia... Tikriausiai anot Gr t: dengia jos paviršių

17, 1-10. Savo sutvertam žmogui Dievas suteikė visokių dovanų. — <sup>1</sup>Dievas... Gr t čia trumpiau: Viešpats sutvėrė žmogų iš žemės ir vėl jį į ją grąžina. Plg I Moš 1,27; 5,1. — <sup>2</sup>Iš jo...

17. <sup>1</sup>Dievas sutvėrė žmogų iš žemės  
ir padarė jį žiūrėdamas savo paveikslo.
- <sup>2</sup>Jis vėl jį i ją sugražino,  
ir jis apvilko jį galia, žiūrėdamas savęs.
- <sup>3</sup>Jis paskyrė jo dienų skaičių ir laiką  
ir davė jam valdžios ant to, kas yra žemėje.
- <sup>4</sup>Jis pripildė jo baimės visas gyvas esybes  
ir padarė iš jo valdovą žvėrių ir sparnuočių.
- <sup>5</sup>Iš jo paties jis sutvėrė jam i jį panašią padėjėją.  
Jis suteikė jiems proto, kalbos,  
akis ir ausis, ir širdį, kad galvotų,  
ir pripildė juos protingos drausmės.
- <sup>6</sup>Jis suteikė jiems dvasios mokslo, pripildė jų širdį jausmų  
ir parodė jiems, kas pikta ir kas gera.
- <sup>7</sup>Jis pažvelgė savo akimi i jų širdį,  
kad jiems parodytų savo darbų didumą.
- <sup>8</sup>Kad jie skelbtų jo šventą vardą,  
girtų jo stebuklus,  
kad pasakotų jo veikalus didenybę.
- <sup>9</sup>Be to, jis suteikė jiems drausmės  
ir davė tėvonystės gyvenimo įstatymą.
- <sup>10</sup>Jis padarė su jais amžiną sandorą  
ir parodė jiems savo teisybės nutarimus.
- <sup>11</sup>Jų akis matė jo garbės didenybę,  
ir jų ausys girdėjo garbingą jo balsą.  
Ir jis jiems tarė: Saugokitės visokios neteisybės.
- <sup>12</sup>Jis davė kiekvienam iš jų įsakymą apie jo artimą.
- <sup>13</sup>Jų keliai visuomet jo akivaizdoje  
neuždengti nuo jo akių.
- <sup>14</sup>Kiekvienoje tautoje jis paskyrė viršininką.
- <sup>15</sup>Israėlis gi buvo aiškiai Dievo dalis.
- <sup>16</sup>Visi jų darbai Dievo akivaizdoje kaip saulė,  
ir jo akys žiūri be paliaubos i jų kelius.
- <sup>17</sup>Sandora nebuvo panaikinta jų neteisybės,  
ir visos jų neteisybės Dievo akivaizdoje.

*padėjėją...* Tų ž nėra Gr t. — *Proto*: drauge ir valios laisvės. Plg 1 Moš 2,18. — <sup>1</sup>*Jis pažvelgė...* Dievas krei-  
pia savo akį i žmogų, kai jį apšviečia  
arba teikia jam ypatingų savo ap-  
vaizdos ženklų. Taigi čia norėta  
pasakyti, kad Dievas apreiškė jiems  
savo veikalus didenybę. — <sup>8</sup>*Girtų jo*  
*stebuklus*. Vulg priedas. — <sup>9</sup>*Gyvenimo*  
*įstatymą*: įstatymą, kurio žiūrėdami  
jie turėjo tvarkyti savo laikinį gyve-  
nimą, kad paskui laimėtų amžinąjį.  
— <sup>10</sup>*Padarė su jais...* Žr 1 Moš 8,  
21-9,7 ir tol. — *Parodė...*: įdėdamas  
i jų sąžinę

17,11-20. Dievas buvo ypač  
maloningas Israėliui ir  
jis atsilygina tiems,  
kurie jam tarnauja. —  
<sup>13</sup>*Jų keliai...* Jis stebi, ar jie laikosi

jo įstatymo, ar ne. — <sup>14</sup>*Viršininką*:  
karalius ir visus, kurie valdo tautas.  
Anot kitų: angelą. Plg 5 Moš 32,8  
/LXX/ ir Dan 10,13. — <sup>15</sup>*Israėlis...*  
Israėliui viešpatauja pats Dievas. Plg  
2 Moš 19,5; 5 Moš 7,6; 32,9. —  
<sup>16</sup>*Aiškiai*. Vulg priedas. — <sup>17</sup>*Kaip*  
*saulė*: mūsų akivaizdoje. — <sup>17</sup>*San-*  
*dora nebuvo...* Dievo sandoros ir  
jos pažadų nepanaikino žmonių nuo-  
dėmės. Plg Rom 3,3. Gr t: jų ne-  
teisingumai jam nepaslėpti ir... —  
<sup>18</sup>*Antspaudu žiedas*. Žiedas su ant-  
spaudu buvo laikomas Rytų šalyse  
labai brangių dalyku. Dievas ne  
tik žiūri i gerus darbus, bet ir labai  
juos brangina. — *Maloningumą*: ge-  
rus darbus artimiems, kurie Dievui  
taip brangūs, kaip brangi akies lė-  
lėlė. — <sup>19</sup>*Paskui*. Bausmė ir užmo-

- <sup>18</sup>Žmogaus geradarybė jam kaip antspaudo žiedas,  
ir jis sergi žmogaus maloningumą kaip akies lėlėlę.
- <sup>19</sup>Paskui jis kelsis ir duos jiems atlyginimą,  
kiekvienam ant jo galvos  
ir juos sugrąžins į vidines žemės dalis.
- <sup>20</sup>Bet atgailą darantiems jis duoda teisybės kelią,  
sustiprina pailsusius kęsti  
ir skiria jiems tiesą kaip dalį.
- <sup>21</sup>Gręžkis į Viešpatį ir pamesk savo nuodėmes.
- <sup>22</sup>Melskis Viešpaties akivaizdoje ir mažink papiktinimus.
- <sup>23</sup>Gręžkis į Viešpatį ir nusigręžk nuo savo neteisybės  
ir labai nekėsk to, ko reikia bodėtis.
- <sup>24</sup>Pažink Dievo teisybes ir teismus,  
tvirtai stovėk paskirtame likime ir maldoje į Augščiausįjį Dievą.
- <sup>25</sup>Eik į šventųjų dalį pasaulyje  
su gyvaisiais ir duodančiais garbės Dievui.
- <sup>26</sup>Negaišk bedievių klaidoje; garbink Dievą pirm mirsiant.  
Mirusiam, kurs lygus niekui, pasibaigę garbinimas.
- <sup>27</sup>Garbink, kolei dar tebesi gyvas;  
gyvas ir sveikas garbink  
ir girk Dievą  
ir didžiukis jo pasigailėjimais.
- <sup>28</sup>Kaip gi didis Viešpaties gailestingumas  
ir jo pasigailėjimas tiems, kurie gręžiasi į jį.
- <sup>29</sup>Juk ne visa kas gali būti žmonėse,  
nes žmogaus sūnus ne nemarus,  
ir jie randa sau pasimėgimo tuščioje piktenybėje.
- <sup>30</sup>Kas šviesesnis už saulę?  
Tačiau ir ji aptemsta.  
Arba, kas yra nedoresnio už tai, ką prasimanė kūnas ir kraujas?  
Bet ir tai bus nubauta.
- <sup>31</sup>Jis žiūri į dangaus augštybės kareiviją,  
bet visi žmonės dulkės ir pelenai

kestis ne visuomet tuojau siunčiami.  
— *Ant jo galvos.* Plg Joel 3,7;  
Mt 25,41. — *Sugrąžins...* Juos su-  
tikis mirtis pirm laiko. — <sup>20</sup>*Tiesą*:  
likimą, kurs dera tiesai ir teisybei  
17,21 — 18,14. Reikia gręž-  
tis į Dievą, nes jo gai-  
lestingumas yra taip di-  
delis, kaip jo didenybė.  
— <sup>24</sup>*Pažink...* Kituose tekstuose tos  
eil nėra. — *Teisybes ir teismus*:  
teisingus Dievo įsakymus ir nuta-  
rimus. — *Likime*: sergėjime Dievo  
įsakymų. — <sup>25</sup>*Eik į...* jungkis su  
dievobaimingaisiais ir daryk taip  
kaip jie. Gr t: kas girs Augščiausįjį  
mirusiųjų buveinėje užuot gyvų-  
jų ir tų, kurie jam dėkoja? Plg Ps  
6,6; Ješ 18,19. — <sup>26</sup>*Bedievių klai-  
doje*: užmiršdamas savo galutinąjį  
tikslą, Dievą, ir gyvendamas nuo-  
dėmėse. — *Garbink...* Prie garbinimo  
prisideda jam tinkas gyvenimas. —

*Kurs lygus niekui*: tiek, kiek jo  
nebėra šiame pasaulyje. — <sup>27</sup>*Ir girk  
Dievą ir...* Tie ž Vulg priedas. —  
<sup>29</sup>*Juk ne visa kas...* Žmogus silpnas  
savo prigimtimi, greitai pasiduoda  
netobulumams. — *Ne nemarus*: jis  
gimsta jau nebeturėdamas nemaru-  
mo ir pradinio teismo ir todėl  
linkęs į netobulumą. — *Ir jie randa...*  
Todėl jie greitai suklumpa, ir todėl  
jiems taip labai reikia Dievo gailes-  
tingumo. /plg Ps 102,13/. — Tos  
eil pabaigos nėra Gr t. — <sup>30</sup>*Ir ji  
aptemsta*: kasdien nusileidžia. Jei  
net saulės šviesa ne visados pasilieka,  
tai argi reikia stebėtis, kad žmogus  
neilgam laikui patenka? Plg Ijobo  
15,15. — *Kūnas ir kraujas*. Prigim-  
ties sugadintas — piktumo priežas-  
tis. — *Bet ir tai bus...* Ne reikalas  
verčia žmogų daryti pikta, bet jo  
paties laisva valia nuveda jį į nuo-  
dėmę. Gr t tų ž nėra. — <sup>31</sup>*Jis*

18. <sup>1</sup>Amžinai gyvasai visa draug sutvėrė.

Vien Dievas bus rastas teisus

ir pasilieka nenugalimas karalius per amžius.

<sup>2</sup>Kas išsigalės išpasakoti jo darbus?

<sup>3</sup>Kas ištirs didžius jo veikalus?

<sup>4</sup>Kas gi išreikš jo didenybės galybę?

arba, kas apsiims išpasakoti jo gailestingumą?

<sup>5</sup>Negalima nei sumažinti, nei padauginti,

nei ištirti didžių Dievo veikalu.

<sup>6</sup>Kuomet žmogus yra baigias, tuomet jis tik pradeda,

ir kai jis paliauja, jis pajunta savo negalėjimą.

<sup>7</sup>Kas yra žmogus? Ir kam jis tinka?

Ir ką gali jis padaryti gera ar pikta?

<sup>8</sup>Žmonių dienų skaičius daugiausia šimtas metų.

Jis reikia laikyti lyg vandens lašų jūroje;

jo metai palyginti su amžinybės diena taip maži, kaip smilčių grūdėlis.

<sup>9</sup>Todėl Dievas jiems kantrus

ir išlieja ant jų savo pasigailėjimą.

<sup>10</sup>Jis mato, kaip išdrįsusi ir pikta jų širdis,

ir žino, kaip nedoras jų iškrypimas.

<sup>11</sup>Todėl jis teikia jiems gausiai savo pasigailėjimo

ir rodo jiems teisybės kelią.

<sup>12</sup>Žmogaus gailestingumas pasiekia jo artimą,

Dievo gi pasigailėjimas visiems kūriniams.

<sup>13</sup>Kas turi gailestingumo, moko

ir auklėja, kaip piemu savo kaimenę.

<sup>14</sup>Jam gaila to, kurs priima gailestingumo mokslą

ir kas skubus jo įsakymuose.

<sup>15</sup>Sūnau, gera darydamas, nedaryk priekaištų

ir duodamas neliūdink piktų žodžių.

<sup>16</sup>Argi rasa nesumažina karščio?

Taip ir žodis geresnis už dovaną.

<sup>17</sup>Argi žodis ne daugiau vertas kaip gera dovana?

bet viena ir kita yra teisingame žmoguje.

*žiūri...* Nors saulė lyg kad viešpatauja žvaigždėms, tačiau ne visados mums šviečia. Tai kaipgi žmogus, dulkė ir pelenai, galėtų niekados nepaklysti? Tegul tat jis pasitiki Dievo gailestingumu. — 18. — <sup>1</sup>*Visa draug*: be jokių išimčių. — *Ir pasilieka...* Tų ž nėra Gr t. Dievo valia neatmainoma, ir nėra nieko, kas galėtų jai pasipriešinti. — <sup>4</sup>*Jo gailestingumą*. Kadangi Dievas galingas, todėl jis gailestingas. Plg Išm 11, 24. — <sup>5</sup>*Negalima nei...* įrodyti, ko per maža, ar ko per daug. — <sup>6</sup>*Yra baigias...*: kai žmogui rodytis, kad jis jau visa ištyrė, tuomet išeis aikštėn, kad jis tikrumoje dar net nepradėjo tyrinėti. — <sup>7</sup>*Kas yra žmogus?*...: palygintas su Dievu. Kokią naudą ar nuostolį jis gali padaryti Dievui?

/plg Ijobo 23,3; 35,6.7/. — <sup>8</sup>*Dienų skaičius*. Plg Ps 89,10. — <sup>11</sup>*Todėl*: kad jie nepražūtų. — <sup>12</sup>*Jo artimą*: Anot Gr t: kai jis baudžia, plaka ir moko. — <sup>13</sup>*Kaip piemu*. Plg Ps 22,1...; Jer 10,11. — <sup>14</sup>*Gailestingumo mokslą*. Anot Gr t: sudraudimą. — *Kas skubus...*: kas skuba vykdyti Dievo įsakymus

## 2. Atsargumo ir apdairumo patarimai, 18,15 — 20,31.

18,15 — 19,17. Įsakymai apie išmintingumą elgesyje ir žodžiuose. — <sup>16</sup>*Karščio*. Čia turėta galvoje karštas pietų vėjas. — *Geresnis už dovaną*: meilingas žodis labiau sustiprina nuliūdintą ir prislėgtą, kaip šaltai suteik-

- <sup>18</sup>Paikas daro karčių priekaištų  
ir nedrausmingo žmogaus dovana vargina akis.
- <sup>19</sup>Pirm teismo įsigyk sau teisybės  
ir mokykis anksčiau nekaip kalbi.
- <sup>20</sup>Priimk gydyklo anksčiau nekaip susergi  
ir pirm teismo pats save tardyk,  
tai tu rasi Dievo akivaizdoje pasigailėjimo.
- <sup>21</sup>Žeminkis anksčiau nekaip susergi  
ir ligos metu parodyk savo pasielgimą.
- <sup>22</sup>Tegul niekas tavęs nesulaiko nuo to, kad visuomet melstumeis,  
ir nesidrovėk daryti iki mirčiai teisybę,  
nes Dievo užmokestis pasilieka per amžius.
- <sup>23</sup>Pirm maldos prirengk savo sielą  
ir nebūk kaip žmogus, kurs gundo Dievą.
- <sup>24</sup>Atsimink apie rūstybę pabaigos dieną  
ir apie atsilyginimo metą, kai jis nugręš savo veidą.
- <sup>25</sup>Atsimink apstybės metu neturtą  
ir turtų dieną neturto reikmenis.
- <sup>26</sup>Nuo ryto iki vakarui keičiasi laikas,  
ir visa greitai įvyksta Dievo akivaizdoje.
- <sup>27</sup>Išmintingas žmogus visados atsargus  
ir nusikaltimų dienomis jis sergisi tinginystės.
- <sup>28</sup>Kiekvienas gudrus pripažįsta išmintį,  
ir giria tą, kurs jos rado.
- <sup>29</sup>Išmintingi žodžiuose taip pat išmintingai elgiasi,  
supranta tiesą ir teisybę  
ir gausiai skelbia patarlių ir dėsnių.
- <sup>30</sup>Neiek paskui savo geidulius  
ir nusigręžk nuo savo valios.

ta geradarystė. — <sup>17</sup>*Teisingame*. Anot Gr t: maloningame. — <sup>18</sup>*Nedrausmingo*: paiko ir neišauklėto. — *Vargina akis*: nors dovana turėtų juk linksinti. — <sup>19</sup>*Pirm teismo įsigyk sau teisybės*: rūpinkis, kad tavo reikalas būtų teisingas ir gerai pagrįstas anksčiau nekaip būsi pašauktas į teismą; bet Gr t tų ž nėra. — <sup>20</sup>*Gydyklo*: kurs galėtų apsaugoti tave nuo ligos. — *Pirm teismo*: kolei dar neesi pašauktas į Dievo teismą. Plg 1 Kor 28,11,31. — <sup>21</sup>*Žeminkis...*: kad liga nebūtų tau Dievo siūsta kaip bausmė, atitolink nuo savęs Dievo rūstybę tikru nuolankumu. — *Savo pasielgimą*: li goje parodyk paprastą elgesio būdą, t y, nepasiduok nekantrybei ir de javimams. Gr t: jeigu gi tu nusidėjai, parodyk atgailą. — <sup>22</sup>*Tegul niekas*... Plg Lk 18,1; 1 Tes 5,16. Gr t: tegul niekas tavęs nesulaiko, kad tinkamu metu atitesėtumei savo įžadą ir neatidėliok, kolei ji tave nuo jo neišlaisvins. Plg 2 Kor 4,

17. — <sup>23</sup>*Pirm maldos...* Atitolink nuo savęs minties išsiblaškymą ir apsvartyk, ko tu nori prašyti. Gr t: pirmą nekaip tu padarysi įžadą, pats save mėgink. — <sup>24</sup>*Pabaigos*: mirties ir teismo. Plg aug 7,18. — *Nugręš*: ir pradės bausti. Vietoje Vulg. « *conversatione* » tikresnis skaitymas « *conversione* ». — <sup>25</sup>*Atsimink...* Plg 11,27. Anot Gr t: atsimink apie badą sotumo laikui, t y, būk pasiryžęs ir jį sutikti, nes jis gali taip pat tau ateiti, kaip ateina kitiems. — <sup>26</sup>*Nuo ryto...* Neilgai reikia laukti, kad įvyktų kaikada didelis pakitėjimas. — <sup>27</sup>*Nusikaltimų dienomis*: kai matoma aplinkui daugiau nusikaltimų, kai pagundos būna didesnės. — *Tinginystės*: tarnauti Dievui. — <sup>28</sup>*Pripažįsta išmintį*: moka vertinti aug paskelbtą išmintį. — <sup>29</sup>*Išmintingi žodžiuose*: tie, kurie ima į širdį duotus išminties pamokymus. — *Supranta tiesą ir teisybę*. Vulg paaišk. — <sup>30</sup>*Neiek...* Gr t: nedaryk savęs neturtingo, keldamas

<sup>31</sup>Jei patenkinsi savo sielos geidulius,  
ji padarys iš tavęs džiaugsmo tavo neprieteliams.

<sup>32</sup>Nesigėrėk sueigomis, net ir mažomis,  
nes jose nuolat nusidedama.

<sup>33</sup>Nelysk į neturtą, skolindamas sau už palūkanas,  
kad su kitais susilygintumei,  
tuo tarpu, kad pas tave nieko kapšyje :  
nes tau įgris tavo gyvenimas

19. <sup>1</sup>Girtuoklis darbininkas nebus turtingas,  
ir kurs nieku laiko mažus dalykus, pamažu nupuls.

<sup>2</sup>Vynas ir moterys daro atpuolėlius iš išmintingųjų,  
ir protingus daro baustinus.

<sup>3</sup>Kas susideda su paleistuvėmis, bus niekam vertas ;  
puvėsiai ir kirminai paveldės jį ;  
iš jo bus padaryta didelis išpėjimas,  
ir jo siela bus atimta iš gyvųjų skaičiaus.

<sup>4</sup>Kas greitai tiki, tas lengvabūdis ir turės nuostolio,  
ir kas nusideda savo sielai, bus kietai pasmerktas.

<sup>5</sup>Kas džiaugiasi neteisybe, bus peikiamas.  
Kas nekenčia sudraudimo, to gyvenimas bus sutrumpintas.  
Kas nekenčia šnekumo, tas geso piktenybę.

<sup>6</sup>Kas nusideda savo sielai, gailėsis,  
ir kas gėrisi piktumu, tas nustos pagarbos.

<sup>7</sup>Nekartok netikusio ir kieto žodžio,  
ir neturėsi nuostolio.

<sup>8</sup>Savo minčių nepasakok prieteliui ir neprieteliui,  
ir jei turi nusikaltimą, neatidengk jo :

<sup>9</sup>nes jie klausysis tavęs, bet tavęs saugosis,  
lyg teisindami nuodėmę nekęs tavęs  
ir taip visados bus prieš tave.

<sup>10</sup>Tu išgirdai žodį prieš savo artimą ?  
tegul jis miršta vavyje ; pasitikėk, kad jis neperplės tavęs.

puotas už paskolintus pinigus, pats gi nieko neturėdamas savo kapšyje.' — 19. — <sup>1</sup>Nieku laiko mažus... nedidelį užuodarbį, kurį jis kasdien turi. Ebr t šita eil turi artimą sąryšį su tuo, kas aug pasakyta : kas tai daro, nebus turtingas, ir kas nieku verčia mažus dalykus, pateks į neturtą. — <sup>2</sup>Vynas ir moterys suvedžioja širdį, ir nuodėminga siela įstumia savo valdovą į prapultį. — <sup>3</sup>Vynas... Plg 1 Moš 19,33 ; 3 Kar 11,1. — <sup>4</sup>Niekam vertas : linkęs į visokią piktenybę, kadangi jis atmetė nuo savęs gėdą ir drovą, o anie nusikaltimai aptemdo širdį ir stato klišių Dievo malonei. — <sup>5</sup>Puvėsiai ir... Dažnai ateina jam ir toki liga : kiekvienu gi atveju jis pats trumpins savo gyvenimą ir veikiau bus iš jo grobis kirminams. Iš jo bus... išpėjimas. Gr t tų ž nėra. — <sup>6</sup>Tiki : apkalbinėjimams. —

Turės nuostolio : visokiais paklydimais. Plg Još 9,15... ; 22,11... — <sup>7</sup>Kas džiaugiasi... kas mėgsta klausytis apkalbinėjimų. — <sup>8</sup>Kas nekenčia... sutrumpintas. Tie ž Vulg priedas. — <sup>9</sup>Kas nekenčia šnekumo... Apkalbinėtojas, kurio neklausoma, būna priverčiamas eiti šalin. — <sup>10</sup>Kas nusideda... Tos eil nėra Gr t. — <sup>1</sup>Kieto žodžio : kurį išgirdai pasakytą apie artimą. — <sup>2</sup>Savo minčių... Anot Gr t : nieko /iš to, ką girdėjai/ nepasakok prieteliui ar neprieteliui. — <sup>3</sup>Ir jei turi... Gr t : ir jei tai tau ne nuodėmė, nepareikšk. — <sup>4</sup>Lyg teisindami... Anot Gr t : ir progai pasitaikius neapkęs tavęs /atvirai parodys tau savo neapykantą/. — <sup>5</sup>Ir taip... Tų ž nėra Gr t. — <sup>6</sup>Neperplės tavęs. Plg Ijob 32,18,19. — <sup>7</sup>Jaučia skausmų... kaip moteriškė kenčia, kada jai reikia pagimdyti kū-

- <sup>11</sup>Dėl žodžio paikas jaučia skausmą,  
tokių kaip skausmai, gimstant kūdikiui.
- <sup>12</sup>Kaip vilyčia išmeigta į šlaunį,  
taip žodis paikėjo širdyje.
- <sup>13</sup>Sudrausk prietelį,  
kad jis nė nežinotų ir nesakytų: Aš nepadariau,  
arba, jei jis padarė, kad nepradėtų vėl daryti.
- <sup>14</sup>Sudrausk artimą, kurs gal nieko nepasakė;  
ir jei yra pasakęs, kad kartais nekartotų.
- <sup>15</sup>Sudrausk prietelį, nes dažnai nusikalstama,
- <sup>16</sup>ir ne kiekvienam žodžiui tikėk.  
Būna, kurs suklumpa liežuviu, bet ne tyčiomis.
- <sup>17</sup>Nes kas yra, kurs nėra nusidėjęs savo liežuviu?  
Sudrausk artimą, pirma negu jį gąsdinsi.
- <sup>18</sup>Duok vietos baimei Augščiausiojo,  
nes visa išmintis yra baimė Dievo,  
ir joje yra baimės Dievo,  
ir visoje išmintyje yra vykdymas įstatymo.
- <sup>19</sup>Neišmintis — mokėjimas daryti pikta  
ir nusidėjėlių mintys ne gudrybė.
- <sup>20</sup>Yra piktenybė, ir ji pasibjaurėjimas,  
ir yra neišmintingas, kuriam trūksta išminties.
- <sup>21</sup>Verčiau žmogus, kuris turi maža išminties  
ir kuriam trūksta išmonės, bet yra jame baimės Dievo,  
kaip tas, kurs turi apšiai proto  
ir peržengia Augščiausiojo įstatymą.
- <sup>22</sup>Yra tikras gabumas, kurs tačiau neteisingas.
- <sup>23</sup>Būna žmogus, kurs taria tikrą žodį ir kalba tiesą;  
kitas žeminasi klastingai,  
ir viduje jis pilnas apgaulės.
- <sup>24</sup>Būna, kurs per daug pasiduoda su dideliu nuolankumu,  
ir būna, kurs nulenkia savo veidą  
ir apsimeta nematęs, kas turi pasilikti nežinoma.
- <sup>25</sup>Nors jo jėgų silpnumas ir kliudo jam nusidėti,  
jis daro pikta, jei randa progos pikta daryti.

diki, ir jos skausmai baigiasi ne anksčiau, kaip ji pagimdo, taip ir paikas, ką nors išgirdęs, jaučiasi esąs tarsi kančiose, kolei jis nepapasakojo. — <sup>13</sup>*Sudrausk...*: jei tau papasakota apie jį ką nors pikta. Plg 3 Moš 19,17; Mt 18,15; Lk 17,3: — *Nė nežinotų*: to, kas apie jį sakoma. — <sup>15</sup>*Nusikalstama*: pasakojant. Todėl netikėk visam kam, be tyrinėjimo. — <sup>17</sup>*Gąsdinsi*: kietai si juo pasielsi. Plg Jok 3,3

19,18 — 27. Išmintis nesisiskiria nuo baimės Dievo; ji vengia rūpestingai nuodėmės. — <sup>18</sup>*Duok vietos baimei...* Baimė Dievo, žiūrint įstatymo, reikalauja, kad tu neteistumei be pagrindo, ar nedarytumei keršto. *Joje yra baimės Dievo*. Tų ž nėra

Gr t. — *Įstatymo*: nes įstatyme yra tikros išminties santiesinis. — <sup>19</sup>*Mokėjimas daryti pikta*. Anot Gr t: pažinimas piktenybės. — <sup>20</sup>*Yra piktenybė...* Gr t: yra gabumas, kurs būna pasibjaurėjimas, ir esti negudrus /nusidėjėlis/, kuriam trūksta išminties /kurs todėl netaip labai vertas pasibjaurėjimo/. — <sup>21</sup>*Ir kuriam trūksta išmonės*. Vulg priedas. — <sup>22</sup>*Yra tikras...* Gr t: yra nuodugnus gabumas, tačiau jis neteisingas, ir kaikas iškreipia teises, kad parodytų kitiems palankumo. — <sup>24</sup>*Būna, kurs ... nuolankumu*. Tai antras vertimas tų pačių 23 b eil ž. — *Nulenčia savo veidą*: lyg kad jis negirdėtų, tuo tarpu kad tikrumoje jis ieško progos padaryti pikta: jis padarys tai netikėtai, kai jis

- <sup>26</sup>Žmogų pažįstama iš išvaizdos,  
ir iš veido sudėjimo pažįstama protinę.
- <sup>27</sup>Kūno apdaras, dantų juokas  
ir žmogaus eisena sako, kas jis.
- <sup>28</sup>Sudraudimas netikras, jei jis šmeižiko daromas pyktyje.  
Būna teismas, kurs negalima sakyti, kad būtų geras;  
bet būna, kurs tyli, ir tas gudrus
20. <sup>1</sup>Kaip gi daug geriau sudrausti, negu pykti  
ir nekliudyti kalbėti tam, kurs išpažįsta kalčią.
- <sup>2</sup>Kaip romytinio gėdulys atima garbę iš mergaitės,
- <sup>3</sup>Taip kas su prievarta daro neteisingą teismą.
- <sup>4</sup>Kaip gi gera, kai tu sudraustas rodai atgailą!  
nes taip tu išvengsi savo valia daromos nuodėmės.
- <sup>5</sup>Būna žmogus, kurs tyli ir laikomas išmintingu,  
ir būna nekenčiamas, kurs pergreitas kalbėti.
- <sup>6</sup>Būna, kurs tyli, nes neturi išmanymo kalbėti,  
ir būna, kurs tyli, nes žino tinkamą laiką.
- <sup>7</sup>Išmintingas žmogus tyli iki laikui,  
plepys gi ir paikas nežiūri jokio laiko.
- <sup>8</sup>Kas kalba daug žodžių, žeidžia savo sielą,  
ir kas neteisingai savinasi valdžią, nekenčiamas.
- <sup>9</sup>Nedrausmingas žmogus turi pasisekimo piktenybėje;  
bet jo laimėjimas daro jam nuostolio.
- <sup>10</sup>Būna dovana, kuri nenaudinga,  
ir būna dovana, už kurią atsilyginama dvigubai.
- <sup>11</sup>Būna pažeminimas dėl garbės  
ir būna, kurs iš žemumo pakelia galvą.
- <sup>12</sup>Būna, kurs daug perka už mažą kainą,  
paskui gi gauna atsilyginti už tai septyngubai.

nestebimas. — *Apsimeta nematęs*: kartu visa bukliai stebi. — <sup>26</sup>*Pažįstama...* Nors žmonės ir labai apsimestų, akylas stebėtojas tačiau atspėja iš kaikiurių žymių mintis

19,28 - 20,33. Palyginimas paikiųjų su išmintingais, ypač kalbos atžvilgiu. — <sup>28</sup>*Netikras*: ar tai dėl to, kad apkaltinimas neteisingas, ar dėl to, kad jį iššaukė rūstybė, o ne meilė. — *Būna teismas... geras*. Vulg priedas. Paikas skelbia visur savo nutarimus. — 20. <sup>1</sup>*Kalbėti tam, kurs...*: ir prašo dovanoti sau kalčią. Gr t: kas išpažįsta /savo paklydimą/, bus atleistas nuo nuostolio. Plg Pat 28,13. — <sup>2</sup>*Kaip...* Plg žem 30,21. — <sup>3</sup>*Daro...* savo gėdulio vedamas. — <sup>6</sup>*Būna, kurs...* Taigi, ir tylėjimas gali būti žymė išminties ir paikybės. — <sup>8</sup>*Žeidžia savo sielą*: daro save nepakenčiamą ir taip pats sau kenkia. Gr t: to žmonės bodisi. — *Valdžia*: lyg kad jis būtų visų mokytojas. —

<sup>9</sup>*Nedrausmingas*. To ž nėra Gr t. Ne apie viską galima spręsti pirmu pamatymu, nes galima labai paklysti. Anot Gr t: yra kaikam laimės nelaimėje, ir yra pelno, iš kurio pasidaro nuostolis. — <sup>10</sup>*Atsilyginama dvigubai*: nes tas, kurs dovana priima, už ją du kart daugiau atgal duoda, arba tu turi du kart daugiau pelno iš to, nekaip kad manei pradžioje. — <sup>11</sup>*Dėl garbės*: dėl to, kad kas nors pats save augština, arba dėl kitų pavydo. Taigi, reikia atsiminti, kad laimė nepastovus dalykas. — *Iš žemumo*: todėl nieko negalima paniekinti, nors jis turėtų ir žemiausią vietą. — <sup>12</sup>*Būna, kurs daug...* Kas gali atsitiikti turtingam su rastu dalyku, dovana; taip pat gali įvykti pirkimuose ir tt, kad kas pradžioje rodėsi laimė, paskui pasirodo nelaimė. — *Septyngubai*. Taip būna, kai nupirktas dalykas, pav, seni namai, reikalauja didelio ir brangaus taisymo. Išmintingas pasvarsto to-



- <sup>13</sup>Išmintingas žodžiais daro save meilų,  
paikųjų gi malonumai veltui eikvojami.
- <sup>14</sup>Paikojo dovana nebus tau naudinga,  
nes jo akys septyneriopus.
- <sup>15</sup>Jis duoda maža ir daro daug priekaištų,  
ir jo burnos atvėrimas kaip gaisras.
- <sup>16</sup>Būna, kurs šiandien skolina, rytoj atgal reikalauja ;  
toks žmogus nekenčiamas.
- <sup>17</sup>Bepročiui nėra prietelio,  
ir nėra dėkingumo už jo geradarystes,
- <sup>18</sup>nes kurie valgo jo duoną, tų liežuvis melagingas.  
Kaip dažnai ir kaip daugelis iš jo juoksis !
- <sup>19</sup>Nes ir tai, ką turėjo pasilaikyti, jis dalina neprotingai ;  
taip pat ir tai, ko jis neturėjo pasilaikyti.
- <sup>20</sup>Apgaulingo liežuvio puolimas kaip puolimas asloje.  
Taip skubiai ateina piktųjų puolimas.
- <sup>21</sup>Nemeilus žmogus lyg tuščia pasaka,  
nuolat esanti nedrausmingųjų burnoje.
- <sup>22</sup>Patarlė iš paikojo burnos atmetama,  
nes jis nepasako jos tinkamu metu.
- <sup>23</sup>Būna, kuriam neturtas neleidžia nusidėti :  
savo poilsyje jis į tai kurstomas.
- <sup>24</sup>Būna, kurs žudo save dėl gėdos  
ir daro sau nuostolio dėl neišmintingo asmens ;  
stumia save į prapultį, žiūrėdamas asmens.
- <sup>25</sup>Būna, kurs bijodamas gėdos žada prieteliui  
ir be reikalo padaro sau iš jo neprietelį.
- <sup>26</sup>Bjauri, gėdą daranti, dėmė žmoguje — melas ;  
nedrausmingųjų burnoje jis būna nuolat.
- <sup>27</sup>Verčiau vagis, kaip nuolat meluojąs žmogus ;  
vienas gi ir kitas nusipelnys žuvimą.

kius dalykus iš anksto. — <sup>13</sup>*Daro save meilų* : kalbėdamas rimtai, su meile ir tt naudingus dalykus. — *Veltui eikvojami*. Jų paikas pasigyrimas užgauna klausytoją ir padaro, kad jie patys atmetami. — <sup>14</sup>*Septyneriopus*. Jis laukia, kad jam būtų atsilyginta septynis kartus tiek. — <sup>15</sup>*Maža...* Su ugniniu įkarščiu jis skelbia savo geradarystes ir smarkiai reikalauja sau užmokesčio. Gr t : jis atveria savo burną kaip šauklis, garsiu balsu šaukia apie savo geradarystes. — <sup>17</sup>*Bepročiui...* Gr t : paikas sako : neturiu prietelio ir man nedėkoja už mano geradarystes. Kurie mano duoną valgo, tie pikti liežuviai. — Jis tariasi padaręs kitiems be galo didelių geradarysčių, jei jis tik labai nedaug tedaro, ir reikalauja didelio užmokesčio. — <sup>18</sup>*Tų...* Taip mano ir sako paikas. — <sup>19</sup>*Nes ir tai...* Be nuojėgos ir proto jis naudojasi tuo, ką turi, ir ką jis

kitiems teikia, jis duoda nežiūrėdamas, kokiuo būdu. — <sup>20</sup>*Apgaulingo...* Gr t : verčiau puolimas asloje, kaip puolimas liežuvio. Vulg prasmė : puolimas liežuvio ir sunkus, kaip puolimas kietoje asloje. — <sup>22</sup>*Patarlė...* Plg Pat 26,7. — <sup>23</sup>*Būna, kuriam...* tokiame trūksta ne noro nusidėti, bet galėjimo. — *Savo poilsyje*. Jis tik su dideliu nenoru kenčia nutolimą nuo nuodėmės, ir tas piktas geidulys vargina jį juo labiau, kad jis negali jo patenkinti. Geriau Gr t : ir savo ramiam gyvenime /kuriam jis nedaro nuodėmių/ jis neturės jokių sąžinės griaužimų. — Taigi ir neturtas būna naudingas. — <sup>24</sup>*Dėl gėdos*: dėl netikros gėdos, nedrįsdamas paprašyti ko reikia, arba atstumti neteisingą reikalavimą. — <sup>25</sup>*Žada prieteliui* : ko jis negali atitesėti. — *Padaro sau...*: kadangi prietelis mano anas nenorėjęs atitesėti savo pažado, jis virsta neprieteliu. — <sup>27</sup>*Verčiau*

- <sup>28</sup>Žmonių melagių įpročiai negerbiami  
ir jų gėda su jais be paliaubos.
- <sup>29</sup>Išmintingas žodžiuose pats save pakelia  
ir gudrus žmogus patinka didikams.
- <sup>30</sup>Kas igyvena savo žemę, krauna augštai vaisių krūvas,  
ir kas daro teisybę, pats save išaugština;  
kas gi patinka didikams, vengs neteisybės.
- <sup>31</sup>Dovanos ir kyšiai apakina teisėjų akis  
ir sulaiko juos nuo baudimo, lyg būtų nebyliai.
- <sup>32</sup>Paslėpta išmintis ir nematomas turtas,  
koki iš abiejų nauda?
- <sup>33</sup>Geresnis tas, kurs slepia savo paikybę,  
kaip žmogus, kurs slepia savo išmintį
21. <sup>1</sup>Sūnau, tu nusidėjai? daugiau to nebedaryk,  
bet maldauk ir dėl praeitųjų, kad būtų tau atleista.
- <sup>2</sup>Bėgk nuo nuodėmės, kaip nuo angies,  
nes jei prisitarsini į ją, ji pagaus tave.
- <sup>3</sup>Jos dantys, kaip liūto dantys  
ir užmuša žmonių sielas.
- <sup>4</sup>Kiekviena neteisybė kaip dviašmenis kalavijas;  
jos padarytos žaizdos nepagydomos.
- <sup>5</sup>Lojojimas ir skriaudos sunaikina lobį,  
ir turtingiausi namai sunaikinami puikybės;  
taip visai žūna puikiojo lobi.
- <sup>6</sup>Malda iš beturčio burnos pasiekia Jo ausis  
ir greitai ateis jam teismas.
- <sup>7</sup>Kas nekenčia sudraudimo, eina nusidėjėlio pėdomis,  
ir kas bijo Dievo, gręžiasi savo širdyje.
- <sup>8</sup>Toli žinomas, kas galingas drąsiu liežuvio,  
bet protingas žino, kad jis gali būti jo atvestas į nupuolimą.
- <sup>9</sup>Kas stato savo namus šventimomis lėšomis,  
yra kaip tas, kurs renka savo akmenis žiemą.

vagis... Vagis vagia neturte; melagis meluoja iš piktumo, ar nemėgimo tiesos. — *Nusipelnys žuvmą*: pas žmones gėdą, pas Dievą bausmę /plg 1 Kor 6,10/. — <sup>30</sup>*Ir kas daro... išaugština*. Vulg priedas. — *Vengs neteisybės*: kuria galėtų jiems nepatikti. — <sup>31</sup>*Dovanos ir...* Plg 2 Moš 23,8; 5 Moš 16,19. — <sup>32</sup>*Paslėpta...* Plg žem 41,17; Mt 25,26. — <sup>33</sup>*Kurs slepia savo paikybę*: nes tame atsitikime jis elgiasi išmintingai. — *Kaip žmogus...*: jei meilė artimo ar teisybė reikalauja, kad jis savo išmintimi būtų naudingas kitiems

### 3. Paraginimas sergėtis nuodėmės, 21,1 — 11.

21,1 - 11. Dideliu rūpestingumu reikia saugotis nuodėmės. — <sup>1</sup>*Daugiau to nebedaryk*: kad neįprastumei nusidėti

ir nesukeltumei prieš save dar didesnės Dievo rūstybės. — <sup>3</sup>*Užmuša žmonių sielas*: todėl išsigelbėjimas nebegalimas. — <sup>5</sup>*Ir turtingiausi...* Anot Gr t: taip pat puikiojo namai bus sunaikinti. — <sup>6</sup>*Jo*: Dievo. — *Jam*: prispaudėjui. — <sup>8</sup>*Bet protingas...* Gr t: išmintingas žmogus žino, kada jis /puikus kalbėtojas/ paslysta, t y, kada jis maišo melą su tiesa. — <sup>9</sup>*Svetimomis lėšomis*: neteisingai įsigytais pinigais. — *Kurs renka savo...* Žiemą pastatyti iš akmenų namai neturi reikiamo tvirtumo. — <sup>10</sup>*Nusidėjėlių gauja...* Plg aug 16,7. — <sup>11</sup>*Išgrįstas akmenimis*: taigi patogus

### 4. Išmintingas ir paikas, 21,12—22,32

21,12 - 31. Kuo skiriasi išmintingas nuo paiko. — <sup>12</sup>*Jausmus*: geidulius. — <sup>15</sup>*Ir nėra*

- <sup>10</sup>Nusidėjėlių gauja, kaip pašukų krūva,  
ir jų galas — ugnies liepsna.
- <sup>11</sup>Nusidėjėlių kelias išgrįstas akmenimis,  
bet jo gale pragaras, tamsybė ir bausmės.
- <sup>12</sup>Kas sergi teisybę, sulaukys savo jausmus.
- <sup>13</sup>Tobula baimė Dievo išmintis ir išmanymas.
- <sup>14</sup>Nepriima drausmės, kas neišmintingas gerume.
- <sup>15</sup>Yra gudrybė, kuri pilna piktenybių,  
ir nėra išmonės, kur yra kartybė.
- <sup>16</sup>Išmintingojo žinojimas eina didyn kaip potvynis,  
ir jo patartis pasilieka kaip gyvybės šaltinis.
- <sup>17</sup>Bepročio širdis kaip sudužęs indas,  
jis nelaiko savyje jokios išminties.
- <sup>18</sup>Kokį tik išmintingą žodį išgirsta protingas,  
jis giria ir sau pritaiko;  
jei išgirsta patvirkėlis, jis jam nepatinka,  
ir jis meta jį į savo užpakalį.
- <sup>19</sup>Paikojo pasakojimas kaip našta kelyje,  
o išmanančio lūpose randama malonumo.
- <sup>20</sup>Gudriojo burnos įieškoma susirinkime,  
ir jo žodžius žmonės svarsto savo širdyje.
- <sup>21</sup>Paikajam išmintis kaip sugriauti namai;  
ir bepročio žinojimas nesuprantami žodžiai.
- <sup>22</sup>Pamokymas paikam kaip pančiai ant kojų,  
ir kaip rankų pančiai ant dešinės rankos.
- <sup>23</sup>Paikas juokdamos kelia savo balsą;  
išmintingas gi žmogus vos tylomis tesijuokia.
- <sup>24</sup>Pamokymas gudriam kaip auksinis papuošalas,  
ir kaip apyrankė ant jo dešinės rankos.
- <sup>25</sup>Paikas greitai kelia koją į artimo namus,  
žmogus gi prityręs drovisi galiūno asmens.
- <sup>26</sup>Paikas žiūri pro langą į namus,  
išauklėtas gi žmogus stovi lauke.
- <sup>27</sup>Paikybė žmogui klausytis pro duris,  
ir protingas apkrautų save gėda.
- <sup>28</sup>Neišmintingųjų lūpos pasakoja paikus dalykus,  
išmintingųjų gi žodžiai sveriami svarstyklėmis.
- <sup>29</sup>Paikųjų širdis jų burnoje,  
išmintingųjų gi širdyje jų burna.
- <sup>30</sup>Kai bedievis keikia velnią,  
jis keikia pats save.
- <sup>31</sup>Šnibzdėtojas sutepa savo sielą ir visų nekenčiamas;  
kas su juo pasilieka, neapkenčiamas;  
tylūs ir išmanęs - gerbiama

*išmonės...* Tų ž nėra Gr t. — *Kartybė*: piktumas. — <sup>20</sup>*Susirinkime*: tarybose. — <sup>22</sup>*Kaip pančiai...* nes varžo jo geidulių laisvę. — <sup>25</sup>*Artimo*. Nėra Gr t. *Galiūno*. Nėra Gr t. Išmintingas gerbia svetimus namus ir be reikalo neeina į vidų. — <sup>26</sup>*Pro langą*. Gr t: pro duris. — *Stovi lauke*: laukdamas, kolei bus pakviestas į vidų. — <sup>29</sup>*Paikųjų širdis...* Paikas negali sulaukyti

ir nugalėti savo jausmų sujudimo; išmintingas gi nekalba, ko jis pirma gerai neapsvarstė. — <sup>30</sup>*Velnia*. Gr ir Ebr t: priešininką. — Nes jei jis norėtų ir nepritartų, anas negalėtų įvesti jo į nuodėmę; skųsdamas jį, jis skundžia save; keikdamas jį, jis keikia save, nes pats jam pasidavė. — <sup>31</sup>*Kas su juo pasilieka...* Tų ž iki eil galui nėra Gr t.

22. <sup>1</sup>Tinginy s ištiktas lyg dumblinu akmenimi,  
ir visi kalba apie jo gėdą.  
<sup>2</sup>Tinginy s ištiktas tarsi galvijų mėšlu,  
ir kiekvienas, kurs jį paliečia, nusikrato savo rankas.  
<sup>3</sup>Gėda tėvui dėl nedrausmingo sūnaus ;  
toki gi duktė daro jam pažeminimo.  
<sup>4</sup>Protinga duktė tėvonystė jos vyrui ;  
kuri gi daro gėdos, toki neša negarbės savo gimdytoji.  
<sup>5</sup>Išdykusi daro gėdos tėvui ir vyrui  
ir lygi bedieviams ;  
vieno gi ir kito ji negerbiama.  
<sup>6</sup>Muzika gedule kaip pasakojimas nelaiku ;  
plakimas ir pamokymas kiekvienu laiku išmintis.  
<sup>7</sup>Kas moko paiką,  
lygus tam, kurs lipdo šukes.  
<sup>8</sup>Kas pasakoja dalyką neklausančiam,  
panašus į tą, kurs žadina miegantį iš gilaus miego.  
<sup>9</sup>Kalbasi su miegančiu, kas kalba paikam apie išmintį,  
ir pašnekėsio gale anas sako : Kas jis ?  
<sup>10</sup>Verk dėl numirėlio, nes užgeso jo šviesa,  
ir verk dėl paiko, nes jam trūksta proto.  
<sup>11</sup>Nedaug verk dėl numirėlio, nes jis įėjo į poilsį,  
<sup>12</sup>bet nedorėlio gyvenimas daug blogesnis už paikojo mirtį.  
<sup>13</sup>Gedulas dėl mirusio tęsiasi septynias dienas,  
dėl paikojo ir bedievio per visas jų gyvenimo dienas.  
<sup>14</sup>Nekalbėk daug su paiku  
ir nevaikščiok su bepročiu.  
<sup>15</sup>Saugokis jo, kad neturėtumei vargo  
ir nesusiteptumei jo nuodėme.  
<sup>16</sup>Šalinkis nuo jo ir rasi poilsio  
ir neturėsi nuobodžio iš jo paikybės.  
<sup>17</sup>Kas sunkesnis už šviną ?  
ir koks kitas vardas jam labiau tinka, kaip paikas ?  
<sup>18</sup>Lengviau nešti smiltis, druską ir geležies gabalą,  
kaip negudrų, paiką ir bedievi.  
<sup>19</sup>Gerai sunerti ir suleisti medžiai rūmo pamatuose neiširsta,  
taip ir širdis paremta rimtu nutarimu.  
<sup>20</sup>Protingojo manymas niekad nepagadinamas baimės.

22,1 - 23. Kokią panieką nusipelno paikieji. — <sup>1</sup>Tinginy s... : tinginy s vertas, kad į jį būtų mėtoma purvinais akmenimis. Gr t : tinginy s panašus į suteptą akmenį. — *Kalba apie...* Gr t : švilpia ant... — <sup>2</sup>Tinginy s... Gr t : tinginy s panašus į mėšlų purvus. — *Nusikrato...* Taip kiekvienas išmintingas bodisi tinginio draugystės. — <sup>4</sup>Tėvonystė : geriausias kraitis. — *Daro gėdos* : kuriuos elgesio reikia gėdytis. — <sup>5</sup>Ir lygi bedieviams. Tų ž nėra Gr t. <sup>6</sup>Muzika : linksma muzika. — *Pasakojimas* : kuriuo norima pamokyti, nežiūrint, ar jis tinka laiko aplinkybėms. —

<sup>7</sup>Lipdo šukes : kurios vis tiek nesi-laiko. — <sup>8</sup>Miegantį... Žmogus įmi-gyje nepigiai duodasi pažadinamas ir pabudęs vėl tuojau užminga. — <sup>9</sup>Kas jis. Gr t : kas tai. — <sup>10</sup>Verk... Plg žem 38,16. — <sup>13</sup>Septynias dienas. Plg 1 Moš 50,10 ; Jud 16,29. — <sup>17</sup>Ir koks kitas... Nėra nieko sunkesnio pa-kęsti kaip paiką, ir jei kas nori nuro-dyti sunkiausį dalyką, jis pasirenka tą vardą. — <sup>18</sup>Lengviau... Plg Pat 27,8. — <sup>19</sup>Neiširsta. Gr t dar pridurta: žemės drebejime. — *Taip ir širdis...* Plg Ps 111,8. — <sup>20</sup>Protingojo... Gr t : širdis, paremta ant protingo jausmo, kaip smilčių pagražinimas

- <sup>21</sup>Kaip baslių tvora augštumoje ir išvesta be kalkių siena  
negali atsilaikyti prieš vėjo smarkumą,  
<sup>22</sup>taip ir baili širdis su paikojo mintimis  
nepasipriešins baimės užpuolimui.  
<sup>23</sup>Kaip paikojo širdis, nepastovi savo mintyse, visados be rūpesčio,  
taip ir kas visados ištikimas pasilieka Dievo įsakymuose.  
<sup>24</sup>Kas trina akį, išspaudžia ašarų,  
ir kas įžeidžia širdį, sužadina jausmų.  
<sup>25</sup>Kas meta akmenį į paukščius, išvaiko juos;  
taip ir kas šmeižia prietelį, išardo prietelystę.  
<sup>26</sup>Jei ir kalaviją išsitrauktumei prieš prietelį, nenustok vilties,  
nes dar galima atitaisyti.  
<sup>27</sup>Jei tavo burna pasakytų prieteliui liūdinančių žodžių, nebijok,  
nes dar galima susitaikyti;  
jei tačiau tai nebuvo šmeižtas, priekaištas, puikybė,  
atidengimas paslapties ir klastingas smūgis;  
visais tais dalykais prietelis nuvejamas.  
<sup>28</sup>Parodyk ištikimybę prieteliui jo neturte,  
kad linksmintumeis jo laimėje.  
<sup>29</sup>Pasilik jam ištikimas jo sielvarto metu,  
kad ir jo tėvonystėje tu būtumei draugtėvonis.  
<sup>30</sup>Anksčiau už ugnį kilsta iš krosnies garai ir dūmai;  
taip ir pirm kraujo keiksmas, šmeižtai ir gąsdinimai.  
<sup>31</sup>Aš nesigėdysiu pasveikinti prietelio  
ir nesislėpsiu nuo jo veido,  
ir jei man atsitiktų per jį kas pikta, aš pakęsiu.  
<sup>32</sup>Kiekvienas, kurs tai išgirs, jo saugosis.  
<sup>33</sup>Kas duos mano burnai sargybą  
ir tikrą antspaudą mano lūpoms,  
kad aš per jas nenupulčiau  
ir kad mano liežuvis nepražudytų manęs?
23. <sup>1</sup>Viešpatie, Tėve ir mano gyvenimo Valdove,  
nepalik manęs jų sumanymui,  
ir neduok man per jas nupulti.  
<sup>2</sup>Kas padės ant mano minčių rykščių  
ir ant mano širdies išminties mokslą,  
kad jos nepasigailėtų manęs jų nežinojimuose  
ir kad nepasireikštų jų nusikaltimai,  
<sup>3</sup>kad nepadidėtų mano nežinojimai,  
nepadaugėtų mano kaltybės,  
nebūtų apščiai mano nuodėmių,

/tinkas/ ant išlygintos sienos. —

<sup>21</sup>Kaip paikojo... Tos eil nėra Gr t 22,24 — 32. Apie prietelystę. — <sup>24</sup>Kas trina... Plg Pat 30,33. — <sup>28</sup>Parodyk... Anot Gr t: įsigyk savo prietelio pasitikėjimą. — Kad linksmintumeis... Gr t: kad būtumei pasotintas taip pat jo gėrybėmis, t y, paskui tu dalyvausi jo gėrybėse. — <sup>32</sup>Jo saugosis: taip iš to, ką jis man buvo padaręs pikta, rasis jam pačiam nuostolis

## 5. Liežuvio ir ištvirtimo nuodėmės, 22,33—23,38.

22,33 — 23,6. Iš minčių karštai maldauja Dievą, kad būtų apsaugotas nuo liežuvio nuodėmių ir pikty pageidimų ir 23,7–38 duoda išpėjimų apie tuos nusikaltimus. — <sup>33</sup>Kas duos mano... Plg Ps 39,2; 140, 3. — 23. — <sup>1</sup>Jų sumanymui: burnos ir liežuvio val-

- ir aš neparpulčiau mano priešininkų akivaizdoje,  
ir kad mano neprietelis nesidžiaugtų manimi?
- <sup>4</sup>Viešpatie, Tėve ir mano gyvybės Dieve,  
nepalik manęs jų sumanymams.
- <sup>5</sup>Neduok man išdidžiai kelti augštin mano akis  
ir nugręžk nuo manęs visus pageidimus.
- <sup>6</sup>Atimk nuo manęs pilvo pageidimus,  
tenepagauna manęs kūniški geiduliai  
ir nepaduok manęs begėdiškam ir nesusivaldančiam jausmui.
- <sup>7</sup>Išgirskite, vaikai, burnos mokslą ;  
kas jį sergi, nepražus savo lūpomis  
ir nepasipiktins pikčiausiais darbais.
- <sup>8</sup>Nusidėjęs sugaunamas savo tuštybėje,  
puikus ir piktakalbis suklumpa per ją.
- <sup>9</sup>Tavo burna teneįpranta prisiekinėti,  
nes tame yra daug nupuolimų.
- <sup>10</sup>Neminėk nuolat savo burna Dievo vardo  
ir nemaišyk į savo šneką šventųjų vardų,  
nes kitaip tu nebūsi laisvas nuo kalčios.
- <sup>11</sup>Nes kaip nuolat plakamas vergas nepasidaro laisvas nuo randų,  
taip kiekvienas, kurs prisiekia ir mini vardą,  
neapsivalys nuo visokių nuodėmių.
- <sup>12</sup>Žmogus, kurs daug prisiekia, pilnas neteisybės,  
ir nuo jo namų neatstos sloga.
- <sup>13</sup>Jei jis neatsiteis, ką yra žadėjęs, jo kaltybė pasilieka jame.  
ir jei jis apsimeta to nematęs, jis nusideda dvigubai.
- <sup>14</sup>Jei jis prisiekia melagingai, jis nebus išteisintas,  
nes jo namai bus pilni nelaimių.
- <sup>15</sup>Yra ir kita šneka, šalia kurios stovi mirtis :  
tegul ji niekados neatsiranda Jokubo tėviškėje !
- <sup>16</sup>Nes visa tai atitolinama nuo dievobaimingųjų  
ir jie nesivolioja kaltybėse.
- <sup>17</sup>Tavo burna teneįpranta kalbėti nedrausmingai,  
nes tame yra nuodėmė.
- <sup>18</sup>Atsimink savo tėvą ir savo motiną,  
kai tu stovi didikų tarpe,
- <sup>19</sup>kad kartais Dievas tavęs neužmirštų jų akivaizdoje,  
ir tu pasidaręs paikas dėl įpratimo neturėtumei gėdos,

džiai. — <sup>2</sup>Jų nežinojimuose : tame, ką širdis ir jausmai daro neapsvarstę. — *Kad nepasireikštų* : nes drausmė neleidžia nuodėmingiems palinkimams pasireikšti darbais. — <sup>3</sup>Nepadaugėtų mano kaltybės. Tų ž nėra Gr t. — <sup>4</sup>Nepalik manęs jų [neprietelių] sumanymams. Tų ž nėra Gr t. — <sup>5</sup>Neduok... saugok mane nuo puikybės  
<sup>7</sup>Burnos mokslą : pamokymą, kaip reikia valdyti burną. — *Ir nepasipiktins...* Tų ž nėra Gr t. — <sup>8</sup>Tušttybėje : savo žodžių paikybeje. — <sup>9</sup>Tavo burna... Plg 2 Moš 20,7 ; Mt 5,33. — *Nes tame...* Vulg priedas. — <sup>10</sup>Neminėk... vardo. Tų ž nėra Gr t. — Šven-

tųjų vardų. Gr t : Šventojo /t y, Viešpaties /vardo. — *Nes kitaip tu...* Vulg priedas. — <sup>11</sup>Neapsivalys nuo... bet turės ant savęs nusidėjimo dėmes. — <sup>13</sup>Jei jis apsimeta... : jei jis nerodo jokio atgailos ženkle. — *Dvigubai* : nes neišmintingai prisiekė ir pasirodo neištikimas. — <sup>15</sup>Stovi mirtis : kaip bausmė. Plg 3 Moš 24,14-16. — *Jokubo...* : Izraelio tautoje. — <sup>17</sup>Kalbėti nedrausmingai. Gr t : negražiai, bedieviškai šnekėti. — <sup>18</sup>Savo tėvą... Atsiminimas gimdytojų turi apsaugoti nuo liežuvio nuodėmių. — *Kai tu stovi...* Anot Gr t : «kuomet tu būsi atsisėdęs didikų tarpe, <sup>19</sup>saugo-

- verčiau norėtumei nebūti gimęs  
ir keiktumei savo gimimo dieną.
- <sup>20</sup>Žmogus, įpratęs tarti koneveikimo žodžius,  
nepasitaisys per visas savo dienas.
- <sup>21</sup>Dvi žmonių rūšys pilnos nuodėmių,  
o trečia atveda rūstybę ir žuvimą.
- <sup>22</sup>Siela, karšta kaip deganti ugnis,  
neužges, kolei ko nors neprarys.
- <sup>23</sup>Nedoras žmogus nepameta savo kūno geidulių,  
kolei nesukuria ugnies.
- <sup>24</sup>Žmogui paleistuviui kiekviena duona saldi,  
jis nepailsta nusidėti iki galui.
- <sup>25</sup>Kiekvienas žmogus, kurs peržengia savo patalą,  
niekina savo sielą, sakydamas: kas mane mato?
- <sup>26</sup>Aplink mane tamsu, sienos dengia mane,  
ir niekas nežiūri į mane; ko aš drovėčiau?
- Augščiausias neatsimins mano kaltybių.
- <sup>27</sup>Jis neišmano, kad Dievo akis visa mato,  
kad šalin nuo savęs varo baimę Dievo,  
kas turi tik tokią žmogaus baimę  
ir bijo tik žmonių akių.
- <sup>28</sup>Jis nežino, kad Viešpaties akys daug šviesesnės už saulę,  
kad jos žiūri į visus žmonių kelius ir į bedugnės gilybę  
ir pasiekia slapčiausius kampus žmonių širdyje.
- <sup>29</sup>Nes Viešpačiui Dievui visa buvo žinoma,  
anksčiau nekaip buvo visa sutverta;  
taip ir po padarymo jis visa mato.
- <sup>30</sup>Toksai bus baudžiamas miesto prekyvietėse,  
bus vejamas kaip kumeliukas  
ir sugautas, kur nesitiki.
- <sup>31</sup>Jis bus negerbiamas visų akyse,  
nes neišmano baimės Viešpaties.
- <sup>32</sup>Taip pat ir kiekviena moteriškė, kuri palieka savo vyrą  
ir duoda jam tėvonį iš svetmoterystės.
- <sup>33</sup>Nes visų pirma ji buvo neklusni Augščiausiojo įstatymui;  
toliau nusikalto savo vyrui;  
trečia, paleistuvavo svetmoterystėje  
ir pagimdė vaikų iš kito vyro.

kis užsimiršti jų akivaizdoje, kad kartais neįpultumei paikai į nuodėmę dėl savo įpročio. » — <sup>19</sup>*Verčiau norėtumei...* Plg Ijob 3,1; Jer 20,14. — <sup>20</sup>*Žmogus...* Plg 2 Kor 16,7. — <sup>23</sup>*Kolei nesukuria ugnies.* Gr t: kolei ugnis neužsidega. — Kaip ugnis dega, kolei turi kuro, taip nedrausmingas žmogus nepameta savo susitepimo, kolei jis nepaduoda pilnai savo kūno sugedimui /anot Gr t: nuodėme su giminėmis/. — <sup>24</sup>*Kiekviena duona saldi*: kurs naudojasi kiekviena proga. Plg Pat 9,17; 30,20. — <sup>25</sup>*Kurs peržengia...*: kad ieškotų svetimo. — *Niekina savo...* Sugautas svetmoterystėje jis arba bus svetimos moters

vyro užmuštas, arba turi mirti, reikalaujat įstatymui. Tačiau geidulio apakintas jis žada sau, kad nebūsiąs nubaustas nei žmonių, nei Dievo, kurio jis nebijo. Plg Ješ 29,15. — <sup>27</sup>*Jis neišmano...* Gr t trumpiau: taip jis bijo tik žmonių akių ir nežino, kad Viešpaties akys daug šviesesnės už saulę, žiūri į visus žmonių kelius ir pažvelgia ir į uždengtus kampus. — <sup>30</sup>*Toksai bus...* Aprašoma bausmė dar šiame gyvenime, taip kaip buvo skirta Sen Test. Svetmoteris tarėsi nusidedas slapčia; bet kalčiai paaiškės baudžiamas viešai, nors to visai nesitikėjo. — *Bus vejamas...* Tas palyginimas Vulg priedas. — <sup>31</sup>*Jis*

- <sup>34</sup>Ji bus atvesta į susirinkimą,  
ir bus padaryta tyrinėjimas jos vaikų.  
<sup>35</sup>Jos vaikai neišleis šaknų,  
ir jos šakos neduos vaisiaus ;  
<sup>36</sup>Ji paliks prakeiktą atsiminimą,  
ir jos negarbė neišdils.  
<sup>37</sup>Taip kurie bus likę, pripažins,  
kad nėra nieko geresnio kaip baimė Dievo  
ir nieko saldesnio, kaip atsižvelgti į Dievo įsakymus.  
<sup>38</sup>Didelė garbė yra sekti Viešpatį,  
nes iš jo gaunama amžiaus ilgumas

24. <sup>1</sup>Išmintis pati save giria,  
randa garbės pas Dievą  
ir didžiujasi savo tautoje,  
<sup>2</sup>atveria savo burną Augščiausiojo susirinkimuose  
ir giriasi jo kareivijos akivaizdoje ;  
<sup>3</sup>Ji augštinama savo tautoje  
ir ja stebimasi šventoje sueigoje ;  
<sup>4</sup>Ji gauna gyriaus išrinktųjų daugybėje,  
laiminama palaimintųjų tarpe.  
Ji sako :  
<sup>5</sup>Aš išėjau iš Augščiausiojo burnos,  
pirmagimė anksčiau už visus kūrinius.  
<sup>6</sup>Aš padariau, kad danguje užtekėtų negęstanti šviesa,  
ir kaip debesis apdengiau visą žemę.  
<sup>7</sup>Aš gyvenau augštybėse,  
ir mano sostas debesis šule.  
<sup>8</sup>Aš pati viena apėjau dangaus skritį  
ir įsiterpiau į bedugnės gilybes,  
vaikščiojau ant jūros bangų  
<sup>9</sup>ir stovėjau visur žemėje ;  
kiekvienoje vietoje  
<sup>10</sup>ir kiekvienoje giminėje aš viešpatavau.  
<sup>11</sup>Savo galybe aš mindžiojau visų didikų ir pažemintųjų širdis ;  
juose visuose aš jieškojau poilsio  
ir pasilikau Viešpaties tėvonystėje.

bus... Ta eil Vulg priedas. — <sup>34</sup>*Atvesta į susirinkimą*: kad būtų užmušta akmenimis. Plg 3 Moš 20,10 ; 5 Moš 22,22. — *Ir bus padaryta...* Anot Gr t: ir jos vaikams bus nelaimių. — <sup>35</sup>*Jos vaikai...* Plg Išm 3,16 ; 4,3. — Tokie vaikai neturės palikuonių. — <sup>38</sup>*Didelė...* Tos eil nėra Gr t

### III. Išmintis šeimos ir visuomenės gyvenime, 24,1 — 32,17.

#### 1. Pagyrimas išminties, 24,1 — 47.

<sup>1</sup>*Randa garbės pas Dievą*. Išmintis giria save didesnei Dievo garbei. Bet tų ž nėra Gr t. — *Savo tautoje...*: Dievui pašvęstoje. Šitame straipsnyje, dar labiau ne kaip Pat 8, išmintis

pasirodo kaip dieviškas asmuo, taigi ties mūsų akimis statoma tiesiog Dievo Žodis. — Bet jo dalis tinka taip pat sutvertajai išminčiai ir Dievo suteiktajai žmonėms. — <sup>3</sup>*Augštinama...* 3 ir 4 eil nėra Gr t. — <sup>5</sup>*Pirmagimė...* Tų ž nėra Gr t. Čia galima aliuzija į pirmąjį Sutvėrėjo žodį: Tebūna šviesa. — <sup>6</sup>*Ir kaip debesis...*: taip iš tuščios ir tyros žemės pasidarė sutvarkyta ir papuošta. — <sup>7</sup>*Augštybėse*: danguje. — *Mano sostas...* Plg Ijob 22, 14 ; Ps 67, 35 ; 96, 2 ; 103, 3. — <sup>11</sup>*Savo galybe... širdis*. Tų ž nėra Gr t. Niekas negali pasitraukti iš po išminties viešpatavimo ; ji gali išaugštinti ir pažeminti. — *Juose visuose...* Visiems reikia tų ge-



- <sup>12</sup>Tuomet visų Sutvėrėjas davė įsakymą ir man kalbėjo,  
ir kursai mane sutvėrė, davė man ilsėtis mano padangtėje
- <sup>13</sup>ir man tarė: Gyvenk Jokube  
ir turėk tėvonystę Israėlyje,  
išleisk šaknų mano išrinktuosiuose.
- <sup>14</sup>Aš sutvėrta nuo pat pradžios ir pirm amžių  
ir nepaliausiu buvusi būsimais amžiais;  
aš tarnavau jo akivaizdoje šventojoje buveinėje.
- <sup>15</sup>Taip aš esu sustiprinta Sione;  
tolygiai aš radau poilsio šventame mieste,  
ir taip mano viešpatavimas buvo Jerusaleje.
- <sup>16</sup>Aš išsaknyjau garbingoje tautoje  
ir jos tėvonystės, mano Dievo, dalyje;  
mano buveinė šventųjų daugybėje.
- <sup>17</sup>Aš išaugau kaip kedras Libane  
ir kaip kiparisas Siono kalne.
- <sup>18</sup>Aš išaugau kaip palmė Kadese  
ir kaip rožių kelmas Jerike,
- <sup>19</sup>kaip dailus alyvų medis laukuose  
ir išaugęs kaip klevas prie vandens pakelėje.
- <sup>20</sup>Kaip kinamomas ir kvepintis balsimas aš daviau kvapo,  
kaip rinktinė mira daviau skanaus kvapo;
- <sup>21</sup>kaip storaksas, galbanas, oniksas, staktė  
ir kaip smilkalas, kurs teka be įpjovimo, aš prikvepinau savo  
[butą,  
ir mano kvapas kaip nesumaišyto balsimo.
- <sup>22</sup>Aš ištiesiau savo šakas kaip terebintas;  
mano šakos pilnos garbės ir dailumo.
- <sup>23</sup>Kaip vynmedis aš kroviau žiedus su skaniu kvapu,  
ir mano žiedai duoda puikių ir gausių vaisių.
- <sup>24</sup>Aš motina gražios meilės ir baimės,  
pažinimo ir šventos vilties.

radarysčių, kurių teikia visa apimanti Dievo apvaizda ir jo vadovavimas; bet kieno tėvonystėje aš turiu pasilikti? /Gr t/. Atsakoma 12 eil. Dievas, išminties pradžia, paskyrė jai tikrą buveinę /12 e/ ir liepė jai pasilikti Israėlyje /13 e/. — *Išleisk šaknų...* Tų ž nėra gr t. — <sup>14</sup>*Aš sutvėrta...* Plg Pat 8, 22. — <sup>16</sup>*Jos: Tautos.* — <sup>17</sup>*Aš išaugau...* Kiek medžiai turi savyje gražumo ir naudingumo, tiek turi ir išmintis. — *Kedras.* Kedras, Libano kalnų papuošalas, išauga labai augštas; jo medis kietas, ilgam patenka ir brangus. — *Kiparisas.* Kiparisas taip pat gana augštas ir gražus medis; jis kvepia ir ilgai pasilieka. Gr t: Hermono kalnuose. Plg 5 Moš 4, 48. — <sup>18</sup>*Kadese:* Uolingoje Arabijoje. 4 Moš 12, 27. Bet senesniuose Gr r yra: Engadėje. Tas miestelis buvo prie vakario Mirties jūros kranto. — <sup>19</sup>*Prie van-*

*dens...* Tų ž nėra Gr t. — <sup>20</sup>*Kaip kinamomas...* Po palyginimo su augštais medžiais daroma palyginimas su žymiais savo kvepėjimu ir sakais augalais. — *Balsimas.* Anot Gr t: asphaltas, kurį deginant pasidaro labai skanaus kvapo. — *Rinktinė mira:* savaimė, be įpjovimo varvanti iš medžio. — <sup>21</sup>*Storaksas.* To ž nėra Gr t. Kai kurie iš čia paminėtų kvepalų buvo vartojami šventiems Žydų smilkalams pasidaryti. Plg 2 Moš 30, 34. — *Oniksas.* Taip buvo vadinamas Raudonosios jūros straigės dėžutės viršelis, kurį deginant pasidaro labai skanaus kvapo. — *Staktė:* Lašais varvęs iš medžio kvepalas. — *Ir kaip smilkalas... balsimo.* Gr t: Ir kaip smilkalo kvapas /šventoje/ padangtėje. — <sup>22</sup>*Aš ištiesiau...* Išmintis išplėčia savo veiklą kuo toliausiai, ir kaip ji pati kilni, taip ji suteikia kitiems gražumo ir meilumo. — <sup>24</sup>*Aš motina...* 24 ir 25 e nėra Gr t.

- <sup>25</sup>Manyje visa kelio ir tiesos malonė ;  
manyje visa gyvenimo ir dorybės viltis.
- <sup>26</sup>Ateikite pas mane visi, kurie manęs trokštate,  
ir pasisotinkite mano vaisiais !
- <sup>27</sup>Nes mano dvasia saldesnė už medų,  
ir mano tėvonystė už medų ir medaus syvą.
- <sup>28</sup>Mano atsiminimas pasilieka visose amžių kartose.
- <sup>29</sup>Kurie manęs valgo, dar alksta,  
ir kurie manęs geria, dar trokšta.
- <sup>30</sup>Kas manęs klauso, nebus sugėdintas,  
ir kas veikia manyje, tie nenusidės.
- <sup>31</sup>Kurie skleidžia apie mane šviesą,  
turės amžinąjį gyvenimą.
- <sup>32</sup>Visa tai gyvenimo knyga,  
Augščiausiojo sandora ir pažinimas tiesos.
- <sup>33</sup>Mošė tai davė kaip įstatymą su teisybės įsakymais,  
kaip tėvonystę Jokubo namams ir kaip pažadus Izraeliui.
- <sup>34</sup>Jis žadėjo savo tarnui Dovidui pažadinti iš jo galingiausią karalių,  
kurs turi sėdėti per amžius garbės soste.
- <sup>35</sup>Jis papila išminties kaip Pisonas  
ir kaip Tigris pirmienų metu.
- <sup>36</sup>Pripildo išmanymo kaip Eupratas  
ir daugina jį kaip Jordanas pjūties metu.
- <sup>37</sup>Jis siuncia drausmės kaip šviesos,  
ir duoda pagalbos kaip Gehonas vynuogiavimo dieną.
- <sup>38</sup>Jis pirmas pažino ją tobulai,  
ir silpnesnis jos neištirs,
- <sup>39</sup>nes jos minčių apščiau kaip jūroje,  
ir jos sumanymai gilesni už didelę gelmę.
- <sup>40</sup>Aš, išmintis, papyliau upes.
- <sup>41</sup>Aš kaip neišsemiama vandens šaka iš upės ;  
aš kaip upės vaga  
ir kaip vandentraukis išėjau iš linksmybių sodo.

Plg Išm 7, 12 ; 8, 7. — <sup>25</sup>*Dorybės* : Per mane gaunama visokios malonės, kuri pasireiškia geru gyvenimu ir pažinimu išminties, viso ko reikia laimingam gyvenimui ir dorybei. — <sup>27</sup>*Mano dvasia*. Gr t : Atsiminimas manęs. — <sup>28</sup>*Mano...* Tos e nėra Gr t. — <sup>29</sup>*Kurie...* Plg Jo 6, 35. — <sup>30</sup>*Nebus sugėdintas* : Neturės priežasties gėdytis, nes kas seka išmintį, elgiasi visados gerai. — <sup>31</sup>*Kurie skleidžia* : Kurie moko kitus išminties. Tos e nėra Gr t. — <sup>32</sup>*Visa...* Gr t : Visa tai /kas pasakyta apie išminties vaisius, turi savybę/ Augščiausiojo Dievo sandoros skrynia, Įstatymas, kurį Mošė davė kaip dalį /tėvonystę /Jokubo namams. — <sup>34</sup>*Jis...* Tos e nėra Gr t. — *Karalių* : Mesiją. <sup>35</sup>*Jis* : Dievas. Anot Gr t : Įstatymas. — *Pisonas*. Taip yra vadinama viena iš Rojaus upių. Plg 1 Moš 2, 10. Toliau

minimos kitos to paties Linksmybių Sodo upės. — *Pirmienų metu* : Pavašary, kai jis paprastai patvinsta pirmą kartą. — <sup>36</sup>*Kaip Eupratas* : Taip gausiai kaip Eupratas. — <sup>37</sup>*Kaip šviesos* : Spėjama, kad čia palyginama taip pat su upe ir todėl turėtų čia gal būti Nilo upės vardas. — *Vynuogiavimo dieną* : Rugsėjyje, kai Nilas labiausiai patvinsta. — <sup>38</sup>*Jis pirmas...* Gr t : Pirmasis /žmogus/ jos neišmoko, taip pat ir paskutinis jos neištyrė, t y, niekados nebuvo ir nebus duota žmogui tobulai pažinti ir įsigyti visą išmintį. — <sup>39</sup>*Apsčiau* : Todėl juo sunkiau jas visas apimti. Plg Rom 11, 33. — <sup>40</sup>*Aš, išmintis...* Gr t tos e nėra. Žiūrint Vulg t toliau vėl atsiliepia išmintis, ir tik paskutinėje skyriaus eilutėje pats išminčius ; bet žiūrint Gr ir Sir t tose eilut. pats išminčius paaiškina, ko jis išmo

- <sup>42</sup>Aš tariu : Palaistysiu mano sodo augalus  
ir pagirdysiu mano pievos vaisius.
- <sup>43</sup>Ir štai iš mano vagos pasidarė man didelė upė,  
ir iš mano upės lyg jūra,
- <sup>44</sup>nes aš padarysiu, kad mano mokslas spindėtų visiems kaip aušra,  
ir skelbsiu jį tolybėse.
- <sup>45</sup>Aš išterpsiu į visas žemąsias žemės dalis,  
pažvelgsiu į visus miegančius  
ir apšviesiu visus pasitikinčius Viešpačiu.
- <sup>46</sup>Aš dar papilsiu mokslo kaip pranašystės,  
paliksiu jį jieškantiems išminties  
ir nesiliausiu buvusi su jų palikuoniais iki šventam amžiui.
- <sup>47</sup>Matykite, kad aš ne vien sau vargstu,  
bet visiems, kurie jieško tiesos
25. <sup>1</sup>Trys dalykai patinka mano dvasiai ;  
jie giriami Dievo ir žmonių :
- <sup>2</sup>Tai santaika tarp brolių, meilė tarp artimų  
ir gerai sutinką tarp savęs vyras ir žmona.
- <sup>3</sup>Mano siela nekenčia trijų rūšių žmonių,  
kurių gyvenimas labai mane apunkina :
- <sup>4</sup>Puikaus beturčio, melagio turtuolio,  
paiko ir neprotingo senio.
- <sup>5</sup>Ko tu nekrovei savo jaunystėje,  
kaip rasi savo senatvėje ?
- <sup>6</sup>Kaip gražu žilai galvai mokėti teisingai teisti,  
ir seniems žmonėms turėti išmintingą patartį !
- <sup>7</sup>Kaip gi labai pritinka seniams išmintis  
ir garbingiems išmanymas ir patartis !
- <sup>8</sup>Senių vainikas tai daug prityrimo,  
ir jų garbė baimė Dievo.
- <sup>9</sup>Devyni nepastebimi dalykai, kuriuos aš augštinu širdyje,  
o dešimtąjį aš giriu savo liežuvio :

ko apie išmintį ir ką jis kitiems suteikia. — *Upės* : Mokslo. — <sup>41</sup>*Aš kaip...upės*. Tų ž nėra Gr t. — *Aš kaip upės vaga...* Anot Gr t : Aš kaip kanalas iš upės, t y, iš išminties upės, aš išvedžiau kanalą į sodą. Kitaip sakant : Iš išminties mokslo pilnybės dalį aš surinkau šitoje knygoje ir čia ją duodu. — *Iš linksmybių...* Anot gr t : Į linksmybių sodą. — <sup>42</sup>*Palaistysiu...* Darysiu savo knygą turtingą išmintimi. — <sup>43</sup>*Ir štai iš...* Aš įsigijau vis didesnio ir didesnio mokslo. — <sup>45</sup>*Aš...* Tos e nėra Gr t. Joje plačiau išreiškiama, kas pasakyta 44 e. — <sup>46</sup>*Kaip pranašystės...* Autorius rašo Dievo dvasios paragintas ir įkvėptas. — *Ir nesiliausiu...* Tų ž nėra Gr t. — <sup>47</sup>*Matykite...* Plg žem 33 sk. 18 e

## 2. Vyras ir žmona, 25,1—26,24.

25, 1-16. Kas verta girti.  
— <sup>3</sup>*Kurių gyvenimas*. Dalykai, kurių

išminčius bodisi, visai nesutinka su gyvenimu tų, kuriuose jie randasi. — <sup>4</sup>*Melagio turtuolio* : Kurs daug žada, bet savo pažadų neatitėsi. Melas jam nereikiamas kaip beturčiui, kurs vargo spaudžiamas pasi-  
duoda kaipda pagundai pameluoti. — *Paiko ir neprotingo...* Gr t : Svetmoterio senio be išmonės. — Geidulys sename žmoguje silpnesnis, todėl lengviau suvaldomas ; išmonės turėjo jis įsigyti ir ilgo amžiaus prityrimais. — <sup>5</sup>*Ko tu...* Pasakoma priešais, kodėl kaipkurie seni žmonės pasirodo be išmonės. — <sup>6</sup>*Jų garbė...* Jų tikras ir ilgam laikui patenkas gyrius yra baimė Viešpaties, pasireiškianti ištikimu laikymu įstatymo. — <sup>9</sup>*Nepastebimi* : retai sutinkami. — *Dešimtąjį*. Nei Vulg nei Gr t nėra dešimties, bet tik devyni. Taigi reikia arba į Gr t įdėti iš lotyniško : « Laimingas, kurs rado tikrą prie-

- <sup>10</sup>Žmogų, kurs džiaugiasi (savo) vaikais,  
tą, kurs prie savo gyvos galvos mato savo neprietelių žuvimą.
- <sup>11</sup>Laimingas, kurs gyvena su protinga moterimi  
ir kurs nenupuola savo liežuviu,  
ir kurs netarnauja nevertiems savęs.
- <sup>12</sup>Laimingas, kurs rado tikrą prietelį  
ir kurs kalba apie teisybę klausančiai ausiai.
- <sup>13</sup>Kaip gi didis tas, kurs rado išminties ir žinojimo !  
Bet nėra didesnio už tą, kurs bijo Dievo.
- <sup>14</sup>Baimė Dievo perviršija visa.
- <sup>15</sup>Laimingas žmogus, kuriam duota turėti baimės Dievo.  
Kurs jos turi, su kuo jis gali būti palygintas ?
- <sup>16</sup>Baimė Dievo pradžia jo meilės,  
bet su ja reikia sujungti tikėjimo pradžia.
- <sup>17</sup>Didžiausi kančia širdies nuliūdimas,  
ir didžiausi piktenybė moters nedorumas.
- <sup>18</sup>Kiekviena sloga pakenčiama, tik ne širdies sloga,
- <sup>19</sup>ir kiekviena piktenybė, tik ne moters piktumas,
- <sup>20</sup>ir kiekvienas užsipuolimas, tik ne nekenčiančiųjų užsipuolimas,
- <sup>21</sup>ir kiekvienas kerštas, tik ne neprietelių kerštas.
- <sup>22</sup>Nėra piktesnės galvos už angies galvą,
- <sup>23</sup>ir nėra pykčio, kurs perviršytų moters pyktį.  
Geriau pasilikti su liūtu ir slibinu,  
kaip gyventi su pikta moterimi.
- <sup>24</sup>Moters piktumas pakeičia jos išvaizdą  
ir daro jos veidą tamsų kaip lokio,  
taip kad ji išrodo lyg maišas.  
Savo kaimynų tarpe <sup>25</sup>jis vyras vaitoja  
ir jų klausydamas tylomis dūsauja.
- <sup>26</sup>Visoks piktumas menkas palygintas su moters piktumu ;  
tegul ant jos krenta nusidėjėlių likimas.
- <sup>27</sup>Kaip smilingas šlaitas senio kojoms,  
taip liežuvinga moteris ramiam žmogui.

telį », arba į Vulg iš Gr t : « Laimingas, kurs rado gudrybės », arba dviem tikrais dalykais laikyti 13 e išmintį ir žinojimą — <sup>10</sup>*Džiaugiasi (savo) vaikais* : kurie tarpsta kūnu ir dvasia. — *Savo neprietelių...* Neteisingų neprietelių, Dievui juos nubaudžiant, kurių neprietelystė tuomet baigiasi. — <sup>11</sup>*Laimingas...* Plg žem 26, 1 ; Aug 14, 1 ; 19, 16 ; Jok 3, 2. — <sup>12</sup>*Tikrą prietelį*. Gr t : Gudrybes. Žr aug 9 e. — *Klausančiai...* nes skaudu mokyti, jei niekas to mokslo nestebi. — <sup>13</sup>*Ir žinojimo*. To ž nėra Gr t. — <sup>14</sup>*Perviršija...* todėl autorius skelbia ją garsiai /9 e/. — <sup>15</sup>*Laimingas... Dievo*. Tų ž nėra Gr t. — <sup>16</sup>*Pradžia jo...* Vidinė pradžia, be kurios Dievo meilės negalima nei įsigyti, nei išlaikyti, nei padauginti. Sir t : Pradžia baimės Viešpaties tai jį mylėti, ir tikėjimo pradžia eiti paskui jį

25, 17-26, 24. Apie gerą ir pikta moterį. — <sup>17</sup>*Didžiausi...* Tos e nėra Gr t. Kaip didžiausi kančia yra širdies liūdesys, taip didžiausis piktumas yra moters piktumas. — <sup>21</sup>*Neprietelių kerštas* : Nes jis nežino jokio pasigailėjimo. — <sup>22</sup>*Galvos*. Autorius, minėdamas čia galvą, be abejo turėjo galvoje angies nuodus. — <sup>23</sup>*Geriau pasilikti...* Plg Pat 21, 19. Taip čia kitais žodžiais reikalaujama atsargumo, pasirenkant sau moterį, ir gudrumo pasielgime su moterimis. Pagaliau yra juose išpėjimas neįieškoti per daug jų meilės net moterystėje, juogi mažiau svetmoterystėje. — <sup>24</sup>*Lyg maišas* : juodas lyg maišas. Plg Apr 6, 12. — <sup>25</sup>*Jų klausydamas* : kai jie kalba apie moteris. — *Tylomis*. Gr t : karčiai. Ebr ir Sir t : Netyčiomis. — <sup>26</sup>*Tegul ant jos...* Dievas tegul ją nubaudžia kaip

- <sup>28</sup>Nežiūrėk į moteries gražumą  
ir negeisk moteries dėl jos gražumo.  
<sup>29</sup>Moteries pyktis, išdrįsimas ir gėda yra didelė.  
<sup>30</sup>Jei moteris turi pirmenybę,  
ji elgiasi priešingai savo vyrui.  
<sup>31</sup>Pikta moteris priežastis visokio suspaudimo,  
veido liūdnumo ir širdies skausmo.  
<sup>32</sup>Rankos silpnėja ir svyruoja keliai  
dėl moteries, kuri nedaro savo vyro laimingo.  
<sup>33</sup>Iš moteriškės gavo pradžią nuodėmė,  
ir per ją mes visi mirštame.  
<sup>34</sup>Neduok savo vandeniui nė mažiausios praplėšos,  
ir piktai moteriai laisvės išeiti.  
<sup>35</sup>Jei ji nevaikščioja, kaip tavo rankos rodo,  
ji padarys tau gėdos tavo neprietelių akivaizdoje.  
<sup>36</sup>Atskirk ją nuo savo kūno,  
kad ji tavęs nuolat neišnaudotų

26. <sup>1</sup>Geros moteriškės vyras laimingas,  
nes jo metų skaičius dvigubas.  
<sup>2</sup>Stropi moteris pasigėrėjimas jos vyrui,  
ir jo gyvenimo metai jam eina ramybėje.  
<sup>3</sup>Gera moteris — gera dalia ;  
kaip Dievo bijančiųjų dalis ji duodama vyrui už gerus darbus.  
<sup>4</sup>Ir turtuoliui ir beturčiui gera širdyje ;  
jų veidas visados linksmas.  
<sup>5</sup>Trijų dalykų bijo mano širdis,  
ir ketvirto mano veidas nusigąsta :  
<sup>6</sup>Miesto neapykantos, liaudies susibūrimo,  
<sup>7</sup>melagingo šmeižto ; visa tai labiau nepakenčiama kaip mirtis ;  
<sup>8</sup>o pavydinti moteris daro širdies skausmo ir sielvarto.  
<sup>9</sup>Pavydinčioje moteryje yra liežuvis rimbamas,  
kurs visus ištinka.

nusidėjėlius. — <sup>27</sup>*Liežuvinga*. Gr t : vaidinga. — *Ramiam* : mėgstančiam ramybę ir tylą. — <sup>29</sup>*Nežiūrėk* : Anot Gr t : Nesiduok vedamas į nupuolimą dėl gražumo. — *Dėl jos gražumo* : Vien tik jo žiūrėdamas. — <sup>30</sup>*Moteries...* Anot Gr t : Pyktis, negarbė ir didelė gėda, kai moteris duoda išlaikymą vyrui, t y, kad ji įneša labai didelį kraitį, kuriuo ji naudojasi, kad būtų nepriklausoma nuo vyro. — <sup>32</sup>*Rankos...* Ji atima iš jo drąsą gyventi ir stumia jį į nusiminimą. — <sup>33</sup>*Iš moteriškės...* Plg I Moš 3, 6.. — <sup>34</sup>*Neduok...* Kadangi pikta moteris taip didelis blogumas, tai reikia jos piktumui statyti ribas. — Jei vandeniui paliekama mažiausi praplėšos pylime, tai jis visas išteka ; taip veltui mėginama sustabdyti moteries piktumas, jei jai duodama laisvė. <sup>35</sup>*Jei ji...* Jei ji nepasiduoda

tavo vadovavimui, jei ji nėra tikra tavo padėjėja. — *Ji padarys...* Tų ž nėra Gr t. — <sup>36</sup>*Atskirk...* Duodamas jai atsisakymo raštą. Taigi, anot išminčiaus, viena iš priežasčių persiskirti vyrui su savo moterimi Sen Test buvusi atkaklus moters pasipriešinimas pasiduoti vyro valdymui. — 26. <sup>1</sup>*Jo metų...* Ramūs ir be nesutikimų šeimoje metai yra lygūs dvigubam kitokių metų skaičiui. — <sup>3</sup>*Gera dalia*. Plg Pat 18, 22. — *Vyrui už gerus darbus*. Tų ž nėra Gr t. — <sup>6</sup>*Mano veidas*. Didelio išgąščio negalima paslėpti širdyje ; jis būtinai pasireiškia. — <sup>8</sup>*O pavydinti...* Anot Gr t : Širdies skausmas ir sielvartas yra moteris pavydinti dėl moteries /pavydinti, kad jos vyras, gyvendamas daugmoterystėje, labiau myli kitą pačią nekaip ją, ar gal įtardama, kad jis myli visai svetimą pačią/

- <sup>10</sup>Pikta moteris kaip jaučių jungas, kurs šian ir ten juda ;  
kas ją laiko lygus tam, kurs nutveria kurklį.
- <sup>11</sup>Moteris girtuoklė sukelia didelį pyktį,  
jos apjuoka ir jos gėda neuždengiama.
- <sup>12</sup>Moteries gašlumą galima pažinti iš akių pakėlimo  
ir iš jos akių vokų.
- <sup>13</sup>Stipriai sergėk nesusilaikančią dukterį,  
kad ji, radus progos, savęs nepanaudotų.
- <sup>14</sup>Saugokis kiekvienos jos akių begėdystės,  
ir nesistebėk, jei ji tavęs nežūri.
- <sup>15</sup>Kaip ištroškęs keleivis atveria savo burną prie šaltinio  
ir geria betkurio artimiausio vandens,  
taip ji atsisėda prie kiekvieno baslio  
ir atveria saidoką kiekvienai vilyčiai, kolei neapalpsta.
- <sup>16</sup>Stropios moteriškės malonumas džiugina jos vyrą  
ir tukina jo kaulus.
- <sup>17</sup>Jos drausmingumas Dievo dovana.
- <sup>18</sup>Protingos ir tylios moteriškės, išauklėtos sielos nieku negalima pa-  
[vaduoti.]
- <sup>19</sup>Šventa ir viežlyba moteriškė malonių malonė.
- <sup>20</sup>Joki kaina neatsveria susilaikančios sielos.
- <sup>21</sup>Kaip saulė tekanti pasauliui Dievo augštybėse,  
taip geros moteriškės gražumas jos namų papuošalas.
- <sup>22</sup>Kaip spindis žiburys šventajame žibintuve,  
taip spindi jos veidas pastoviam amžiuje.
- <sup>23</sup>Kaip auksiniai šulai ant sidabrinių papėdžių,  
taip ištvermingos moteriškės kojos stovi ant savo padų.
- <sup>24</sup>Kaip amžini pamatai ant kietos uolos,  
taip Dievo įsakymai šventos moteriškės širdyje.
- <sup>25</sup>Dėl dviejų dalykų nuliūsta mano širdis,  
o dėl trečio kilsta manyje rūstybė :
- <sup>26</sup>Dėl žmogaus kovotojo, kurs žūna neturte,  
dėl protingo žmogaus, kurs nieku laikomas,
- <sup>27</sup>ir dėl to, kurs nuo teisybės pereina į nuodėmę ;  
tokį Dievas atiduos kalavijui.

ir liežuvio rimbas, kurs... — <sup>10</sup>*Jaučių jungas, kurs...* Taip kad negali nei vežimo patraukti nei arti. — *Kurklį.* Kurklis įgėlimas labai skaudus, kai kada net mirtingas. 5 Moš 8, 15 ; Ez 2, 6. — <sup>12</sup>*Moteries...* Pat 6, 25 ; 7, 10-12. — <sup>13</sup>*Nesusilaikančią :* begėdę. — *Savęs nepanaudotų :* savo geiduliui patenkinti. Plg žem 42, 11. — <sup>14</sup>*Saugokis...* t y, labai rūpinkis, kad ji neįsigytų tokios akių begėdystės, ir nesistebėk, kad ji nenori klausyti tavo gerų įspėjimų. — <sup>15</sup>*Baslio.* Prie įkaltų į žemę basilių pririšdavo ištiestą padangtę. Plg Ez 16, 25. — <sup>16</sup>*Džiugina jos...* Daro jam gyvenimą linksma. Plg Pat 3, 8 ; 15, 30. — Toliau gr t žodžiai kitaip padalinti į eil : Ir tukina jo kaulus <sup>17</sup>jos žinojimas. — Viešpaties dovana <sup>18</sup>tyli

moteris ; — nėra nieko, kas pava-duotų gerai išauklėtą sielą. — <sup>22</sup>*Šven-tajame žibintuve.* Palyginimas daro-mas su šventyklos žibintuvu. Plg 1 Mak 1, 28 ; 4, 49.50. — *Pastoviam amžiuje.* Gal tikriau : Ant rimto lie-mens. — <sup>23</sup>*Taip ištvermingos...* Anot Gr t : Taip dailios kojos ant stiprių kulnių. — <sup>24</sup>*Kaip amžini pamatai...* Tos eil apie nepajudinamą doros moters ištikimybę Dievo įstatymui nėra Gr t

### 3. Santykiai su artimais, 26, 25 — 29,35

26, 25-27, 4. Prekybos pavojai.  
<sup>27</sup>*Tokį Dievas...* Plg Ps 62, 11. —  
<sup>28</sup>*Du...* pavojingu. Tų ž nėra Gr t.  
— 27. <sup>1</sup>*Dėl neturto.* Anot Gr t : Dėl

<sup>28</sup>Du dalyku man rodosi sunkiu ir pavojingu :  
vargiai lieka laisvas nuo nusikaltimo pirklys,  
ir smuklininkas nesusilaiko nuo lūpų nuodėmių

27. <sup>1</sup>Daugelis nusikalsta dėl neturto,  
ir kas jieško pralobti, nugręžia savo akį.  
<sup>2</sup>Kaip į suleistų akmenų plyšį įkalama kylys,  
taip nuodėmė išispraudžia tarp pirkimo ir pardavimo.  
<sup>3</sup>Su nusikaltėliu sunaikinama nusikaltimas.  
<sup>4</sup>Jei tu nelaikysi savęs stipriai baimėje Viešpaties,  
greitai sugrius tavo namai.  
<sup>5</sup>Kaip judinant rėtį pasilieka dulkės,  
taip žmogaus neramumas jo mintyse.  
<sup>6</sup>Puodžiaus indus ištiria krosnis,  
ir teisingus žmones sielvarto mėginimas.  
<sup>7</sup>Kaip rūpestis medžiu pasirodo iš jo vaisių,  
taip žodis apreiškia žmogaus širdies mintis.  
<sup>8</sup>Negirk žmogaus, kolei jis dar nekalbėjo,  
nes žmonės ištiriami šneka.  
<sup>9</sup>Jei tu vejies teisybę, tu ją pagausi  
ir apsilviksi ja kaip garbės drabužiu.  
Tu gyvensi draug su ja ; ji laikys tave visuomet globoj,  
ir teismo dieną tu rasi tvirtą ramstį.  
<sup>10</sup>Paukščiai susieina su sau lygiais,  
ir tiesa grįžta pas tuos, kurie jos laikosi.  
<sup>11</sup>Liūtas tykoja visados grobio,  
taip pat nuodėmės tų, kurie daro neteisybę.  
<sup>12</sup>Šventas žmogus pasilieka išmintyje kaip saulė ;  
paikas gi keičiasi kaip mėnulis.  
<sup>13</sup>Neišmintingųjų tarpe pasilaikyk žodį iki laikui,  
būk gi nuolat mąstančiųjų tarpe.

to, kas abejinga. Taip Graikai sto-  
jikai vadino turtus. Plg aug. 7, 20.  
— *Nugręžia* : Nuo to, kas teisinga  
ir gera, nuo Dievo. Plg 1 Tim 6, 9.  
— <sup>2</sup>*Kaip į...* Lygiai smarkiai ir kie-  
tai, nes pirkėjas ir pardavėjas sten-  
giasi vienas kitą apgauti. — <sup>3</sup>*Su...*  
Tos e nėra Gr t. Tai yra tik antras  
vertimas tos pačios antros eilutės.  
<sup>4</sup>*Jei tu...* Tikras pamaldumas padeda  
teisingai išgyti lobbio ir jį pasilaikyti.  
Plg 3 Moš 26 ; 5 Moš 28

27, 5-32. Keletas taisyklių  
apie įvairius santykius tarp  
žmonių. — <sup>1</sup>*Pasilieka dulkės*. Smulkūs  
miltai išlenda pro skylutes, pelai ir  
ašakos/Gr t mėšlas/pasilieka rėtyje. Su  
rėčio judinimu palyginama žmogaus  
užsiėmimas mintimis, svarstymas. Po  
tokio svarstymo dažnai nieko daugiau  
nelieka kaip tik neramumas. — <sup>2</sup>*Puo-  
džiaus...* Jei jie neplyšta išdeginami,  
tai ženklas, kad jie gerai padirbtai.  
— *Teisingus...* Tikrai teisių žmo-  
nių sielvartai nesulaužo. Plg Ps 16,3

ir k.Gr t : Žmogaus mėginimas įvyks-  
ta per jo šneką, nes šnekoje pasireiš-  
kia žmogaus būdas. — <sup>7</sup>*Rūpestis* :  
Didesnis ar mažesnis. — *Taip žodis...*  
Taip iš žmogaus minties išeinąs  
žodis parodo žmogaus būdą. — <sup>8</sup>*Ko-  
lei jis dar nekalbėjo* : Kolei nepažinai  
iš jo kalbos, kad jis teisus. — <sup>9</sup>*Tu  
gyvensi...* Tų ž iki e galui nėra Gr  
t. — <sup>10</sup>*Tiesa...* Plg Jon 3, 21. — <sup>11</sup>*Liū-  
tas*. Kaip liūtas tykoja kitų gyvulių  
ir daro jų tarpe daug sunaikinimo,  
taip ir nuodėmė. Plg 1 Moš 4, 7. —  
<sup>12</sup>*Šventas žmogus...* Jis ištvermingai  
kalba tai, kas išmintinga, kas gali  
kitiems atnešti naudos, neišsižada  
savo nuomonės, nors kitėja aplinky-  
bės ir žmonės, nekalba vieną kartą  
išmintingai, kitą paikai, jo pasto-  
vumas palyginamas su saulės pa-  
stovumu, Gr t : Dievobaimingojo pa-  
šnekesys visuomet išmintis. — *Kei-  
čiasi* : Taip pat šnekoje, čia girda-  
mas, čia vėl peikdamas, ką gyrė. —  
<sup>13</sup>*Pasilaikyk...* Neatsiliepk, kolei ne-

- <sup>14</sup>Nusidėjėlių pasakojimas nepakenčiamas,  
ir jų juokas skamba nuodėminguose gėriuose.
- <sup>15</sup>Daug prisiekiančio šneka daro,  
kad plaukai šiaušiasi ant galvos,  
ir jo bedieviškumas verčia užsikimšti ausis.
- <sup>16</sup>Kraujo išliejimo būna iš puikiųjų vaido,  
ir jų prakeikimo sunku klausytis.
- <sup>17</sup>Kas atidengia prietelio paslaptis, nustoja jo pasitikėjimo,  
ir neberanda prietelio, kurs tikėtų jo sielai.
- <sup>18</sup>Mylėk artimą ir būk susijungęs su juo ištikimybė.
- <sup>19</sup>Bet jei tu atidengi jo paslaptis, tu jo nebepavysi.
- <sup>20</sup>Nes kaip žmogus, kurs sunaikina savo prietelį,  
toks ir tas, kurs sunaikina prietelystę su savo artimu.
- <sup>21</sup>Kaip tas, kurs paleidžia paukštį iš savo rankos,  
taip ir tu pametei savo artimą ir jo nebepagausi.
- <sup>22</sup>Nesivyk jo, nes jis toli;  
jis ištrūko kaip stirna iš tinklo, nes jo siela sužeista.
- <sup>23</sup>Daugiau tu nebegalėsi jo surišti.  
Po keiksmų galima susiderinti,
- <sup>24</sup>bet kai atidengiama prietelio paslaptis,  
tuomet nebėra vilties nelaimingai sielai.
- <sup>25</sup>Kas mirkčioja akimis, tas rengia neteisybę,  
tačiau niekas jo neatmeta.
- <sup>26</sup>Tavo akyse jis pasaldina savo kalbą  
ir stebisi tavo žodžiais,  
bet pagaliau jis iškrepia savo šneką,  
ir daro, kad tavo žodžiai rodytųsi papiktinimas.
- <sup>27</sup>Aš daug ko nekenčiu, bet nieko taip labai kaip jo;  
ir Viešpats jo nekenčia.
- <sup>28</sup>Kas meta augštyt akmenį, tam jis krenta ant galvos,  
ir klatingas smūgis daro žaizdą klatingajam.
- <sup>29</sup>Kas kasa duobę, pats į ją įkrenta;  
kas pakiša akmenį artimui, pats į jį užsigauna,  
ir kas stato kitam žabangus, pats juose žūna.
- <sup>30</sup>Kas daro piktą pasiketinimą, ant to jis krenta,  
ir jis nežino, iš kur jam tai ateina.

susilauksi tinkamesnės valandos. Gr t: Žiūrėk laiko. — <sup>14</sup>Nusidėjėlių... Nurodoma priežastis, kodėl reikia laikytis toli nuo neišmintingųjų draugystės. — *Nepakenčiamas*: Nes jie kalba paikai. Plg Pat 2, 4. — <sup>15</sup>Daug prisiekiančio: Todėl tokio, kurs neteisingai naudojasi Dievo vardu. — *Bedieviškumas*. Gr t: Ginčas arba susikirtimas. — <sup>20</sup>Nes kaip... Gr t: Nes kaip žmogus, kurs sunaikina savo neprietelį, taip tu pražudai savo artimo prietelystę. — <sup>22</sup>Nes jo siela sužeista. Tų ž nėra Gr t: — <sup>23</sup>Daugiau. Vulg nurodoma priežastis, kodėl nebegalima atgauti prietelio: nes jo žaizda nebesiduoda perrišama. Gr t: Nes žaizda duodasi perrišama. — <sup>24</sup>Tuomet nebėra... Gr t: Jo viltys

žūna. Vulg nelaimingu vadina tą, kurs nustojo prietelio, nes prietelis yra turtas [6, 14 14]. — <sup>25</sup>Kas mirkčioja... Kas veidmainiškai rodosi esąs prietelis, kad juo tikriau galėtų kenkti. — *Neatmeta*: Neatstumia jo dėl jo veidmainystės. — <sup>26</sup>Pagaliam: Kai tu jo nebematai. — *Iškrepia*: Pradedą kalbėti apie tave piktai. — <sup>27</sup>Ir Viešpats: Ne tik aš vienas, bet ir Viešpats; todėl tegul jis nesidžiaugia, nes piktenybė, kurią jis kitiems rengia, kris ant jo paties. — <sup>28</sup>Kas meta... Plg Ps 7, 17. — <sup>29</sup>Kas kasa... Plg Pat 20, 27. — 27, 33-28, 30. Reikia saugotis keršto, rūstybės, vaidų ir liežuvių nuodėmių. — <sup>30</sup>Rūstybė ir narsas. Anot



- <sup>31</sup>Pasityčiojimą ir priekaištą daro puikieji,  
bet kerštas tykoja jų lyg liūtas.
- <sup>32</sup>Savo kilpoje pražus tie, kurie gėrasi teisiųjų nupuolimu;  
ir skausmas griausia juos anksčiau nekaip jie miršta.
- <sup>33</sup>Rūstybė ir narsas abudu pasibjaurėtinu,  
bet žmogus nusidėjęs laiko juos savyje
28. <sup>1</sup>Kas jieško keršto, tam Viešpats keršys  
ir laikyte laikys jo nuodėmės.
- <sup>2</sup>Dovanok savo artimui, kurs tau padarė skriaudos,  
tuomet ir tau, kai tu melsi, bus atleista tavo nuodėmės.
- <sup>3</sup>Žmogus pasilieka rūstybėje artimo atžvilgiu,  
tačiau jieško pas Dievą pagydymo.
- <sup>4</sup>Jis neturi pasigailėjimo sau lygiam žmogui,  
tačiau maldauja dovanoti sau nuodėmės.
- <sup>5</sup>Pats būdamas kūnas pasilieka rūstybėje  
ir meldžia Dievą pasigailėti.  
Kas gi melsis už jį dėl jo nusikaltimų?
- <sup>6</sup>Atsimink galą ir pamesk neprietelystę,  
<sup>7</sup>nes jo įsakymuose tau gresia supuvimas ir mirtis.
- <sup>8</sup>Atsimink baimę Dievo ir nepyk savo artimui.
- <sup>9</sup>Atsimink Augščiausiojo sandorą  
ir nežiūrėk artimo paklydimo.
- <sup>10</sup>Susilaikyk nuo vaido ir sumažinsi nuodėmės,  
<sup>11</sup>nes rūstus žmogus uždega vaidą  
ir žmogus nusidėjęs sukelia prietelius vieną prieš kitą,  
ir padaro neprietelystes tarp tų, kurie gyveno ramybėje.
- <sup>12</sup>Nes kolei yra miške medžių, dega ugnis,  
ir koki žmogaus galybė, toki jo rūstybė,  
ir juo jis turtingesnis, juo augščiau kilsta jo pyktis.
- <sup>13</sup>Skubus ginčas sukuria ugnį,  
greitas vaidas daro kraujo išliejimą,  
ir liudijąs liežuvis atveda mirtį.
- <sup>14</sup>Jei tu pūti į kibirkštį, ji dega su liepsna,  
ir jei į ją spjauni, ji užgęsta;  
abudu dalyku eina iš burnos.

Gr t: Ilgas pyktis ir rūstybė. — 28. — *Kas jieško...* Plg 5 Moš 32, 35; Mt 6, 14; Mk 11, 25; Rom 12, 19. — <sup>2</sup>*Tuomet*: Ta sąlyga. — <sup>3</sup>*Žmogus*: Būdamas tik silpnas kūrinys, nusidėjęs. — <sup>4</sup>*Nuodėmės*: Kurios juk daug daugiau sveria kaip artimo nusikaltimai jo atžvilgiu, nes jis nusidėjo Dievui. — <sup>5</sup>*Ir meldžia*. Tų ž. nėra Gr t. — *Kas gi melsis...* Jis pats nevertas, kad Dievas išklaustų jo maldą už save patį, ir niekas negali ar nenori jo užtarti. Plg Mt 6, 15; 18, 32-35; Jok 2, 13. — <sup>6</sup>*Galą*: Paskučiausius dalykus. — <sup>7</sup>*Tau gresia...* Anot Gr t: /atsimink/ apie supuvimą ir mirtį ir pasilik laikytis įsakymų. — <sup>8</sup>*Atsimink...* Anot Gr t: Atsimink įsakymus ir nebark ar-

timo, — Augščiausiojo sandorą ir nematyk nusikaltimo. — Įsakymas dovanoti kaltę neprieteliui įrašytas 2 Moš 23, 4.5; 3 Moš 19, 13.17.18. — <sup>11</sup>*Sukelia prietelius*: Paskleisdamas tarp jų įtarimų ir melo. — <sup>12</sup>*Dega ugnis*. Gr t: Po šitų ž duodama dar toks palyginimas: Tuo užsidega vaidas, kuo smarkesnė kova. — <sup>13</sup>*Liudijąs*: Neteisingai liudijąs. Bet tų žodžių iki eil galui nėra Gr t. — <sup>14</sup>*Ji dega...* Taigi, nuo tavęs pareina, ar vaidas tuojau pasibaigs, arba ar jis turi dar labiau užsidegti. — *Iš burnos*. Rūstūs žodžiai didina vaidą be jokio galo, prieteliški jį sustabdo; vieni ir kiti eina iš burnos. Plg Pat 15, 1; 18, 21. — <sup>15</sup>*Dviliežuvis*: Kurs ką kita kalba tau girdint, ir

- <sup>15</sup>Slapčia apkalbinėjas ir dviliežuvis prakeiktas,  
nes daro neramybės daugeliui iš tų, kurie gyvena ramybėje.
- <sup>16</sup>Trečias liežuvis daugelį parvertė  
ir išskirstė juos iš tautos į tautą.
- <sup>17</sup>Jis sugriovė stiprius turtingųjų miestus  
ir išardė didikų namus,
- <sup>18</sup>sukapojo tautų kariuomenes  
ir sunaikino galingas tautas.
- <sup>19</sup>Trečias liežuvis išvarė stropias moteriškes  
ir atėmė iš jų jų darbų vaisius.
- <sup>20</sup>Kas jo žiūri, neturės poilsio  
ir neturės prietelio, su kuriuo turėtų poilsį.
- <sup>21</sup>Rimbo kirtis padaro randą,  
liežuvio gi kirtis sutrupina kaulus.
- <sup>22</sup>Daugelis krito po kalavijo ašmenimis,  
bet ne tiek, kiek žuvo per savo liežuvį.
- <sup>23</sup>Palaimintas, kurs uždengtas nuo netikusio liežuvio  
kam nereikia kęsti jo piktumo,  
kas nevelka jo jungo ir nesurištas jo pančiais ;
- <sup>23</sup>nes jo jungas — geležinis jungas  
ir jo pančiai žalvariniai pančiai.
- <sup>25</sup>Jo įvykdyta mirtis, pikčiausi mirtis,  
ir verčiau mirusiųjų buveinė kaip jis.
- <sup>26</sup>Tačiau ilgam jis nepasiliks.  
Jis viespataus neteisiųjų keliuose,  
bet savo liepsna nesudegins teisiųjų.
- <sup>27</sup>Kurie pameta Dievą, tie jai tenka ;  
ji dega juose ir neužgęsta.  
Jis puola juos kaip liūtas  
ir drasko juos kaip didysis lūšis.
- <sup>28</sup>Aptverk savo ausis erškėčiais,  
neklausyk netikusio liežuvio,  
savo burnai pasidaryk durų ir velkių.
- <sup>29</sup>Sutirpink savo auksą ir savo sidabrą  
ir padaryk savo žodžiams svarstyklę  
ir tikrą brizgilą savo burnai.

ką kita pasitraukęs nuo tavęs. —

<sup>16</sup>*Trečias liežuvis* : Kurs įsispraudžia tarp dviejų žmonių ir sėja tarp juo-dviejų nesutikimą. — <sup>18</sup>*Sukapojo...* Ta eil. Vulg priedas. — <sup>19</sup>*Darbų vaisius*. Plg Pat 31-13... — <sup>20</sup>*Ir neturės...* Gr t : Ir nebeturės ramybės. — <sup>22</sup>*Savo*. Tas ž. Vulg priedas. Kalbama šitoje vietoje apie kitų daromus apkalbinėjimus. — <sup>23</sup>*Jo jungo*. Kas nebuvo priverstas kęsti jo /trečio liežuvio/ padaryto apsunkinimo. — *Nesurištas* : Nebuvo jo belaisvis. — <sup>24</sup>*Geležinis* : Taip sunkus, kad už jį nėra nieko kito sunkesnio. — <sup>26</sup>*Jo...* Susirūpinimas, kurį padaro piktas apkalbinėjimas, atveda pagaliau mirtį ; arba : piktas apkalbi-

nėjimas užmuša žmonių nuomonėje, atima prietelius ir garbę. — *Ir verčiau...* Geriau eiti į mirusiųjų buveinę, kaip kęsti piktus apkalbinėjimus. — <sup>26</sup>*Tačiau...* Dievas neleis jam pasilikti prie visų, visus pasiekti. Plg Ps 124, 3. — *Nesudegins*. Jei ta liepsna ir pasieks teisiuosius, Dievas apgins juos. — <sup>27</sup>*Jai* : Plikto liežuvio liepsnai. — <sup>28</sup>*Aptverk...* Kaip aplink sodą padaroma tvora iš erškėčių, taip tu apsaugok savo ausį, kad ji nesiklaustytų piktų apkalbinėjimų. Be to gi būk gudrus šnekoje. — <sup>29</sup>*Sutirpink* : Užrišk... /maišelyje, kad jų neprarastumei/, kad kas jų iš tavęs nepavogtų. Su tokiuo pat rūpestingumu sergėk savo žo-

<sup>30</sup>Saugokis, kad kartais nenupultumei liežuviu  
ir nesukluptumei akivaizdoje savo neprietelių, kurie tykoja tavęs,  
ir kad tavo nupuolimas nebūtų nepagydomas iki mirčiai

29. <sup>1</sup>Kas pasigaili, tas skolina savo artimui,  
ir kas sušelpia savo ranka, tas sergi išakymus.  
<sup>2</sup>Skolink savo artimui jo reikmenės metu,  
bet taip pat atiduok artimui savo laikui.  
<sup>3</sup>Atitesėk žodį ir elgis su juo ištikimai,  
tai kiekvienu metu tu rasi, ko tau reikia.  
<sup>4</sup>Daugelis žiūri į paskolintą dalyką kaip į radinį  
ir daro apmaudo tiems, kurie juos sušelpia.  
<sup>5</sup>Kolei negauna, jie bučiuoja duodančiojo rankas  
ir nuolankiu balsu daro pažadų:  
<sup>6</sup>atidavimo metu reikalauja atidėliojimo,  
kalba apmaudo ir murmėjimo žodžius  
ir teisinasi sunkiais laikais.  
<sup>7</sup>Jei ir gali atiduoti, priešinasi,  
atiduoda vos pusę skolos  
ir žiūri į tai kaip į radinį.  
<sup>8</sup>Jeigu gi ne, jis nusuka jam jo pinigus,  
ir tasai veltui išigyja sau neprietelį,  
<sup>9</sup>kurs atsilygina jam koliojimais ir keiksmiais  
ir už pagarbą ir geradarystę atsilygina jam šmeižtu.  
<sup>10</sup>Daugelis neskolina ne dėl piktumo,  
bet bijodami, kad nebūtų dovanai apgauti.  
<sup>11</sup>Tačiau tu būk didžiasielis prislėgtam  
ir negaišk su savo daviniu,  
<sup>12</sup>sušelpk beturtį dėl įsakymo  
ir nepalik jo su tuščiomis rankomis dėl jo neturto.  
<sup>13</sup>Prarask pinigus dėl savo brolio ir prietelio  
ir neslėpk jų po akmenimi, kad pražūtų.  
<sup>14</sup>Krauk sau turtą, taip kaip Augščiausiojo įsakyta,  
tai tau bus labiau naudinga kaip auksas.  
<sup>15</sup>Uždaryk išmaldą beturčio širdyje,  
ir ji melsis už tave, kad būtumei apsaugotas nuo visa pikta.

džius, pasidaryk sau svarstyklę ir  
svarsčių ir rūpestingai sverk savo  
žodžius pirma ne kaip juos ištarsi.  
— *Ir tikrą...* Tų ž nėra Gr t. —  
<sup>30</sup>*Ir kad tavo...* Ta eil Vulg priedas

29, 1-35. Apie skolinimą  
ir laidavimą. — <sup>1</sup>*Sergi išakymus*: Atlieka privoles žmogaus, kurs  
tikrai bijo Dievo. Plg 5 Moš  
15,7; 3 Moš 25, 35; Mt 5, 42. —  
<sup>2</sup>*Skolink savo artimui*: Jei artimas  
randasi tokiose gyvenimo sąly-  
gose, kad paskola darosi jam rei-  
kiama. Plg Ps 36, 26. — <sup>4</sup>*Daro ap-  
maudo*: Nenorėdami gražinti sko-  
los. — <sup>5</sup>*Daro pažadų*: Žada būti  
dėkingi ir sugražinti skolą paskirtu  
metu. — <sup>7</sup>*Ir žiūri...* Anot jų, skolin-

tojas, gavęs atgal vos pusę skolos,  
turįs džiaugtis ir laikyti save lai-  
mingu, kad jis nors tiek gavo. Gr  
t žodžius galima taip suprasti, kad  
pats skolintojas, kurs jau laikė savo  
pinigus žuvusiais, jaučiasi esąs lai-  
mingas, kai atgauna bent jų dalį.  
— <sup>8</sup>*Jam*: Skolintojui. — <sup>10</sup>*Ne dėl  
piktumo*: Ne dėl to, kad jie būtų  
žmonės kietos širdies. — <sup>11</sup>*Tačiau*:  
Nors daug skolininkų elgiasi ne-  
teisingai. — *Didžiasielis*: Kantriai  
pakešk jo atidėlojimus gražinti  
skolą, kai jis tikrai neturtingas. —  
*Negaišk*: Greitai duok, ko jis prašo.  
— <sup>12</sup>*Dėl įsakymo*. Plg 3 Moš 19,10;  
23, 22; 5 Moš 15, 8,11; 24, 12...  
<sup>13</sup>*Kad pražūtų*: Be jokios naudos.  
Daroma aliuzija į įprotį slėpti pi-

- 16 17 <sup>18</sup>Geriau kaip karžygio skydas ir jietis  
ji kovos prieš tavo neprietelį.
- <sup>19</sup>Geras žmogus laiduoja už savo artimą,  
ir kas nustoja gėdos, palieka jį jam pačiam.
- <sup>20</sup>Neužmiršk laiduotojo malonės,  
nes jis davė už tave savo gyvybę.
- <sup>21</sup>Nusidėjėlis ir suteptasis bėga nuo to, kurs už juos laidavo.
- <sup>22</sup>Nusidėjėlis savinasi sau laiduotojo gėrybes  
ir nedėkingas žmogus pameta tą, kurs jį išlaisvino.
- <sup>23</sup>Žmogus laiduoja už savo artimą,  
bet jei tasai nustojo drovos, jis ano paliekamas.
- <sup>24</sup>Netikęs laidavimas pražudė daugelį pasiturinčių žmonių  
ir blaškė juos kaip jūros bangavimas.
- <sup>25</sup>Jis išvarė šalin iš namų galingus vyrus,  
ir jie turėjo klaidžioti svetimų tautų tarpe.
- <sup>26</sup>Nusidėjėlis, peržengias Viešpaties paliepimą,  
įkrenta į netikusį laidavimą,  
ir kurs mėgina daug daryti, patenka į teismą.
- <sup>27</sup>Sušelpk artimą, kiek tu išsigali,  
bet žiūrėk savęs, kad nenupultumei.
- <sup>28</sup>Pirmiausi dalykai žmogaus gyvenime vanduo ir duona,  
taip pat drabužis ir namai nuogumui pridengti.
- <sup>29</sup>Verčiau beturčio maistas po lentų stogu,  
kaip puikūs pokyliai svetimoje šalyje be nuolatinės buveinės.
- <sup>30</sup>Tenkinkis mažų, lyg kad tai būtų daug,  
ir tau nereikės klausytis priekaištų, kokių daroma keleiviams.
- <sup>31</sup>Netikęs gyvenimas keliauti iš namų į namus:  
kur kas svečias, ten jis negali elgtis su pasitikėjimu ir atverti bur-  
[nos.

nigus, užkasant juos į žemes. — <sup>14</sup>*Krauk...* Plg Mt 6, 19, 20. — <sup>15</sup>*Uždaryk...* Nurodoma būdas kaip reikia krauti turtai. — *Beturčio širdyje*: Tai tikriausi vieta, kurioje tu gali padėti savo pinigus. Gr t: savo sandėlyje /kad turėtumei reikalo metu/. — *Ir ji*: Išmalda, arba: Tavo geras darbas. Plg Ijob 4, 10; aug 17, 18. — <sup>16, 17, 18</sup>Kaikuriuose Gr ir Lot rankraščiuose šioje vietoje be reikalo įterpta dvi eil, paimtos iš 17, 18, 19, kurios neturi jokio sąryšio su kontekstu; todėl tų eil nepriimta į Vulg, tik pažymėta jų buvimas kituose rankraščiuose skaitmenimis 16, 17, 18. — <sup>19</sup>*Geras...* Tai kitas būdas sušelpi artimą savo lobiu. — Ko reikia žiūrėti, laiduojant, pasakyta aug 8, 16. — *Jį jam pačiam*. Kaikurie aiškintojai supranta šiuos žodžius apie tą, kurs laidavo už savo artimą ir kurio tas artimas išsižada. Tokį aiškinimą patvirtina 20 e žodžiai. — <sup>20</sup>*Nes jis davė...* Jis statė save į pavojų visako nustoti dėl tavęs. Plg Pat 11, 15; 17,

18; 22, 20. — <sup>21</sup>*Nusidėjėlis*. Tos e nėra Gr t. — <sup>22</sup>*Savinasi...* Kai jis savo kalčia išėikvojęs savo lobį pats nebegali išmokėti skolos ir taip priverčia mokėti už save savo laiduotoją. — *Nedėkingas*. Toks jis pasirodo savo pasielgimu. — *Išlaisvino*: Iš pavojaus patekti į kalėjimą, į kurį negalys išmokėti savo skolos skolininkas turėjo būti įmestas. — <sup>23</sup>*Žmogus...* Tos e nėra Gr t. Ji gal tik kitoks vertimas 19 e ž. — <sup>24</sup>*Netikęs*. Tas ž Vulg paaiškiniamas. — <sup>25</sup>*Galingus*: Savo lobiu. — <sup>26</sup>*Netikusį*. Vulg paaišk. — <sup>28</sup>*Pirmiausi dalykai*: Dalykai, kad būtų galima apsieiti be kitų laidavimo ir skolintų pinigų. Pirmieji ir svarbiausieji maisto dalykai vanduo ir duona /Plg 1 Tim 6, 8/, apsidengimo gi — drabužis ir namai. Nuogumas pridengiamas drabužiais. Paminėti gi čia namai gal vėlesnių laikų priedas. Plg žem 39, 31. — <sup>29</sup>*Verčiau...* Gerbiančiam save žmogui sunku gyventi svetimomis išlaidomis. — <sup>30</sup>*Tenkinkis*: Pasilik namie, tenkindamos tuo,

- <sup>32</sup>Jis vaišins, valgydins ir girdys nedėkingus,  
ir be to turės klausytis karčių dalykų.  
<sup>33</sup>«Eik čia, svety, tiesk stalą  
ir ką turi rankoje, tuo valgydink kitus.  
<sup>34</sup>Išsik, kad būtų vietos mano gerbiams prieteliams ;  
man reikia mano namų, nes pas mane užėjo mano brolis ».  
<sup>35</sup>Tai sunkūs dalykai jautriam žmogui :  
priekaištai dėl buto ir skolintojo koliojimai

30. <sup>1</sup>Kas myli savo sūnų, plaka jį dažnai,  
kad juo džiaugtųsi savo gale  
ir jam nereiktų belsti artimųjų durų.  
<sup>2</sup>Kas moko savo sūnų, bus giriamas dėl jo,  
ir juo jis girsis savo namiškių tarpe.  
<sup>3</sup>Kas moko savo sūnų, sužadina neprietelio pavydą  
ir gali juo girtis prietelių tarpe.  
<sup>4</sup>Miršta jo tėvas, tai būna taip lyg kad nebūtų miręs,  
nes jis paliko po savęs panašų į save.  
<sup>5</sup>Gyvas būdamas jis jį matė ir džiaugėsi ;  
mirdamas nebuvo nuliūdintas  
ir sugėdintas savo neprietelių akivaizdoje,  
<sup>6</sup>nes paliko namų gynėją prieš neprietelius  
ir atsilyginantį dėkingumu prieteliams.  
<sup>7</sup>Dėl vaikų sielų jis perriša jų žaizdas,  
ir prie kiekvieno balso sudreba jo viduriai.  
<sup>8</sup>Nesuvaldytas arklys darosi stangus,  
ir palaidas sūnus darosi atkaklus.  
<sup>9</sup>Lepink sūnų ir tu turėsi jo bijoti :  
žaisk su juo, ir jis nuliūdins tave.  
<sup>10</sup>Nejuokauk su juo, kad tau nereikėtų kentėti  
ir galų gale griežti savo dantimis.

kas tavo, ir neįieškok svetur geresnio pragyvenimo. — *Keleiviams* : Kurie turi šauktis į kitų svetingumą. —

<sup>31</sup>*Netikęs* : Sujungtas su visokiomis sunkenybėmis. — *Negali elgtis su pasitikėjimu* : Nebeturi laisvės. Tie ž. Vulg. priedas. — <sup>32</sup>*Jis vaišins...* Gr t : Tu vaišinsi ir t.t. Nors tu, būdamas svečias, tiems, kurie priima tave į savo namus, teiktumei valgių ir gėrimų, tu nesusilauksi tikro dėkingumo ; be to, dar turėsi klausyti karčių žodžių. Turtingas keleivis, kurs už svetingumą gali užsimokėti, gauna kėsti tokių dalykų ; juo gi daugiau beturtis. — <sup>33</sup>*Eik...* Taip atsiliepia į svečią namų savininkas. — <sup>34</sup>*Išsik...* Pavaišinęs, kuo turėjo, namų savininko svečius, pats keleivis turi pasitraukti, nes atėjęs vertesnis už jį, ar stovįs arčiau paties šeimininko. — <sup>35</sup>*Tai sunkūs dalykai* : Koneveikimai, kurių tenka girdėti priimtam į svetimus namus, ir priekaištai, kokių daro skolintojas

#### 4. Šeimos židinio laimė, 30,1—31,11.

30, 1-13. Apie vaikų auklėjimą. — <sup>1</sup>*Kas myli* : Tikrai myli, nori, kad jo gyvenimas būtų geras ir laimingas. Plg Pat 13, 24 ; 14, 24 ; 23, 13. — *Ir jam...* Kad jam, išekvojus lobį, nereiktų elgėtauti. Bet tų ž. nėra Gr t. — <sup>2</sup>*Kas...* Plg Pat 29, 17. — <sup>3</sup>*Sužadina...* Neprietelis pavydi tėvui garbės, kokią jam daro gerai išauklėtas sūnus. Plg 5 Moš 6, 7. — <sup>4</sup>*Nes jis paliko...* Sūnus yra lyg kad tęsinys tėvo gyvenimo, jo padorumo, garbės ir t.t. Taip sūnus ir prie gyvos tėvo galvos ir jam mirus yra jam paguoda /5 e/. — <sup>5</sup>*Ir sugėdintas...* Nors jis miršta, bet neprieteliai negali pasidžiaugti ta mirtimi, nes liko mirusiojo sūnus, kurs jo vertas. Bet tų ž. nėra Gr t. — <sup>7</sup>*Dėl vaikų*. Tikriausiai anot Gr t : Kas savo sūnų lepina, perriša jo žaizdas. — Kai sū-

- <sup>11</sup>Neduoak jam valdžios jaunystėje  
ir nelaikyk jo minčių nieku.
- <sup>12</sup>Lenk jo sprandą jaunystėje  
ir daužyk jo šonus, kolei jis vaikas,  
kad kartais jis nepasidarytų kietasprandis  
ir tavęs nebeklausytų  
ir būtų tau sielos skausmo.
- <sup>13</sup>Mokyk savo sūnų ir darbuokis ant jo,  
kad neturėtumei negarbės dėl jo begėdystės.
- <sup>14</sup>Verčiau beturtis sveikas ir pilnas jėgų,  
kaip silpnas ir ligos kankinamas turtuolis.
- <sup>15</sup>Sielos sveikata teisybės šventume geresnė už visą auksą ir si-  
[dabną  
ir sveikas kūnas už nesuskaitomus turtus.
- <sup>16</sup>Nėra didesnio turto, kaip kūno sveikatos turtas,  
ir nėra didesnio pasigėrėjimo kaip širdies džiaugsmas.
- <sup>17</sup>Geriau mirtis kaip kartus gyvenimas  
ir amžinas poilsis kaip nesibaigianti liga.
- <sup>18</sup>Gėrybės nepasiekiamos, kai burna užverta,  
kaip pokylių valgiai padėti aplink kapą.
- <sup>19</sup>Ką padės liejamoji auka stabui?  
Juk jis nevalgo ir neužuodžia.
- <sup>20</sup>Taip ir tas, kurs vejamas Viešpaties:  
jis nešasi užmokestį už neteisybę.
- <sup>21</sup>Jis mato akimis ir vaitoja,  
kaip eunukas, kurs apkabina mergaitę ir dūsauja.
- <sup>22</sup>Neduoak nuliūdimo savo sielai  
ir nevargink savęs savo mintimis.

nui atsitinka tik bet kas priešingo, tėvas būna juo bailiai susirūpinęs ir, ištiktas į širdį kiekvienu jo šūktelejimu, nedrįsta kiekiau jo nubauti. Arba: Tėvas gaus perrišti žaizdas, kurias jam padarys sūnus. — <sup>8</sup>*Nesuvaldytas...* Arklys reikia valdyti brizgilais ir pentiniais; sūnus gi reikia auklėti kietumu ir baudimu. Plg 29, 15. — <sup>9</sup>*Žaish su juo*: Palikdamas jį nenubautą už jo negerus darbus, ar net juos pagirdamas. — <sup>10</sup>*Nejuokauk...* Kai jis tave išdykusiai išjuokia. — *Kentėti...* Kai jis pateks į tikrą nelaimę ir išeis aikštėn visas jo piktumas. — <sup>11</sup>*Nelaikyk...* Anot Gr t: Nenematyk jo nusikaltimų, nepalik jo nesudraudęs už jo nusikaltimus. <sup>12</sup>*Lenk*. Plg aug 7, 25. — <sup>13</sup>*Darbuokis...* Pratink jį ir versk dirbti.

30,14 - 27. Reikia rūpintis kūno sveikata ir šalinti nuo savęs sielos rūpesčiai. — <sup>15</sup>*Sielos...* Gr t: Sveikata ir kada kas gerai jaučiasi. Vulg vertėjas su-

prato pirmą žodį apie sielą ir priduria, kad sielos sveikata pasireiškianti šventumu ir teisybe. — <sup>16</sup>*Nėra didesnio*. Vidinis širdies džiaugsmas viršija visus kitus džiaugsmus ir pasigėrėjimus, taip kaip sveikata turtus. — <sup>17</sup>*Kaip kartus gyvenimas*: kaip gyventi be širdies pasigėrėjimo ir be sveikatos. — <sup>18</sup>*Gėrybės...* Anot Gr t: Gėrybės piliamos į užvertą burną. — Tokiomis gėrybėmis čia autorius vadina geriausius valgius, kurių kas nors negali valgyti, net ir į burną imti dėl nesveikatos. — *Kaip pokylių...* Aliuzija į senovės paprotį dėti valgių ant mirusiojo kapo, lyg kad jam to reiktų. Plg Tob 4, 18. — <sup>19</sup>*Ką padės...* Plg Dan 14, 6. — <sup>20</sup>*Kurs vejamas...* kurį Viešpats baudžia nelaimėmis. — *Jis nešasi...* Paaikškinama, kodėl Viešpats aplankė jį liga. Bet tų ž nėra Gr t. — <sup>21</sup>*Mato akimis*: Pageidimas jame eina didyn. Plg aug 20, 2. — <sup>22</sup>*Neduoak...* Plg Pat 12, 25; 15, 13; 17, 22. — <sup>23</sup>*Tai žmogaus...* padaro, kad žmogus naudo-

- <sup>23</sup>Širdies linksmumas tai žmogaus gyvenimas  
ir neišsemiamas šventumo iždas ;  
džiaugsmas pailgina žmogaus gyvenimą.
- <sup>24</sup>Pasigailėk savo sielos, patikdamas Dievui ir būk susilaikąs ;  
sukaupk savo širdį jos šventume ir varyk toli nuo savęs liūdnumą.
- <sup>25</sup>Nes liūdnumas užmušė daugelį ir nėra jame naudos.
- <sup>26</sup>Pavydas ir rūstybė trumpina dienas,  
ir susirūpinimas atveda senatvę pirm laiko.
- <sup>27</sup>Skaisti ir gera širdis pasireiškia pokyliuose,  
nes jos pokyliai rūpestingai paruošti
31. <sup>1</sup>Budėjimas dėl turtų džioviną kūną,  
ir rūpestis apie juos atima miegą.
- <sup>2</sup>Susirūpinimas ateitimi iškreipia mintis,  
ir sunki liga daro sielą blaivią.
- <sup>3</sup>Turtingas vargsta berinkdamas lobį,  
ir savo poilsyje jis pilnas savo gėrybių.
- <sup>4</sup>Beturtis vargsta dėl menko išlaikymo,  
ir pagaliau iš jo darosi elgeta.
- <sup>5</sup>Kas mėgsta auksą, nebus be nusikaltimo,  
ir kas jieško sugedimo, bus jo pilnas.
- <sup>6</sup>Daugelis nupuolė dėl aukso  
ir jo gražumas buvo jo žuvinimas.
- <sup>7</sup>Auksas užsigavimo rastas tiems, kurie jam aukoja ;  
vargas tiems, kurie jo jieško,  
ir kiekvienas neišmintingas žūna per jį.
- <sup>8</sup>Palaimintas turtuolis, kurs atrastas be dėmės,  
kurs nenuėjo paskui auksą  
ir neturėjo vilties piniguose ir turtuose.

jasi gyvenimu, jį išlaiko ir pailgina. — *Ir... iždas.* Tų ž nėra Gr t. Jais paaiškinama, kad čia turima galvoje ypač dvasios linksmumas, kurs kils iš dorybės. — <sup>24</sup>*Patikdamas... susilaikąs.* Tų ž nėra Gr t. — *Sukaupk... šventume.* Gr t: ramink savo širdį. Po šitos 24 e Gr rankraščiuose dedama tai, ką randame Vulg 33,16-36,13; po to gi straipsniu tai, kas yra Vulg 30,25-33,16. Bet tik Vulg tvarka yra tikra. Jos reikalauja sąryšis su kontekstu ir jai pritaria Ebr t. Gr t tvarka matomai radosi iš vieno seniausio rankraščio, kuriame tuodu straipsniu sukeista vietomis. — <sup>25</sup>*Nes...* Plg 2 Kor 7,10. — <sup>26</sup>*Pavydas...* Plg Pam 11,10. — <sup>27</sup>*Skaisti...* Anot Gr t: blizganti /dosni/ ir gera širdis rūpinasi savo stalo valgiais

31,1-11. A pie turtus. <sup>1</sup>*Atima miegą:* ir taip silpnina kūną. — <sup>2</sup>*Susirūpinimas...* Ebr t: rūpestis pragyvenimu nuvaro šalin miegą ir sunki liga nuvaro miegą. — <sup>4</sup>*Dėl menko...* Beturčio vargų tikslas menkas iš-

laikymas. — *Ir pagaliau...* Gr t: Ir kai jis ilsisi, jis darosi visai neturtingas. Plg Mt 13,12. Taigi, ar reikia girti turtuolio likimas? Atsakymas duodamas 5-7 e: geidimas aukso pasidaro per daug galingas ir nuveda žmogų į neteisybę ir tt. — <sup>5</sup>*Kas jieško...* Anot Ebr t: Kas jieško aukso /apgaulingo žemės turto/, tas jo suklaidinamas. Plg Pat 28,20. — <sup>6</sup>*Nupuolė:* Pražuvo. — *Ir jo gražumas...* Anot Gr t: ir jį žuvinimas buvo ties jais /tuojau juos pasiekė/. — <sup>7</sup>*Jam aukoja:* lyg kad duoda jam dievišką garbę. Plg Kol 3,5. — *Vargas tiems...* Tie ž Vulg priedas. — <sup>8</sup>*Palaimintas...* Kadangi turtai yra priežastis taip daugelio nuodėmių ir žuvimo, tai reikia skelbti laimingą esant tą, kurs viso apsiečiai turėdamas ir viliojamas į nuodėmę, randamas nesuteptas, nes jis gyvena negeisdamas turtų. — *Ir neturėjo ... turtuose.* Vulg priedas, kuriuo paaiškinama, kas tai yra eiti paskui auksą, ar norima pažymėti godžiųjų nusikaltimas, kurių visa viltis turtuose.

- <sup>9</sup>Kas jis, ir mes girsime jį ?  
 Nes jis padarė nuostabių dalykų savo gyvenime.
- <sup>10</sup>Kas buvo juo išmėgintas ir rastas tobulas ?  
 Tokiam bus amžino gyriaus.  
 Kas galėjo peržengti ir neperžengė, daryti pikta ir nedarė ?
- <sup>11</sup>Todėl jo gėrybės patvirtintos Viešpaties,  
 ir visas šventųjų susirinkimas skelbs jo išmaldas.
- <sup>12</sup>Jei tu atsisėdi prie didelio stalo,  
 neišsižiok ant jo pirmas.
- <sup>13</sup>Nesakyk taip : Daug dalykų ant jo padėta.
- <sup>14</sup>Atsimink, kad pavydinti akis netikusi.
- <sup>15</sup>Koks sutverta dalykas, piktesnis už akį ?  
 Todėl ji ašaroja ant kiekvieno dalyko, kurį pamato.
- <sup>16</sup>Netiesk pirmas savo rankos,  
 kad nebūtumei pavydo suteptas ir tau nereiktų rausti.
- <sup>17</sup>Nebūk per greitas pokilyje.
- <sup>18</sup>Suprask iš savęs, kas priklauso tavo artimui.
- <sup>19</sup>Naudokis kaip žmogus susilaikęs tuo, kas ties tavim dedama,  
 kad daug valgydamas nebūtumei laikomas neapykantoje.
- <sup>20</sup>Baigk pirmas dėl drausmės  
 ir nebūk nepasotinamas, kad kartais nepapiktintumei.
- <sup>21</sup>Jei tu sėdi tarp daugelio, netiesk anksčiau už juos savo rankos  
 ir neprašyk pirmas gerti.
- <sup>22</sup>Kaip gi labai pakanka išauklėtam žmogui nedaug vyno !  
 Miegodamas tu nebūsi juo apsunkintas  
 ir nejausi skausmo.
- <sup>23</sup>Nemiegojimas, vėmimas ir vidurių skausmai sutinka nesusivaldanti  
 žmogų.
- <sup>24</sup>Sveiko miego turi susilaikęs žmogus ;  
 jis miega iki rytui, ir jo siela gėrīs jame.
- <sup>25</sup>Jei tu apsisunkinai daug valgydamas,  
 atsikelk iš kitų tarpo ir išvemk, tai tau palengvės,  
 ir tu neatvesi savo kūnui ligos.

Plg 1 Tim 6,17. — <sup>9</sup>Nes jis... Tas sunkus dalykas žmonėse, bet galimas Dievui, Plg Mt 19,26. — *Savo gyvenime*. Ebr t: savo tautoje /tarp tų, kurie kitaip elgiasi/. — <sup>10</sup>Kas buvo juo išmėgintas : Kas pagundoje į pikta, kokią paprastai daro auksas, rastas ištirtas. — <sup>11</sup>Viešpaties. Vulg priedas. — *Jo išmaldas* : Jo gailestingumo darbus, kuriems jis sunaudoja savo turtus

##### 5. Padori laikysena pokyliuose, 31,12—32,18.

<sup>12</sup>Prie didelio stalo : Prie stalo, apkrauto daugybe valgių. — *Pirmas*. To ž nėra kituose t. Anot Ebr ir Sir t, įspėjimai duodami jaunikiui — <sup>13</sup>Nesakyk : Lyg kad pateisindas savo godumą. — <sup>16</sup>Pirmas. Nėra mr t. — *Kad... rausti*. Tie ž Vulg

priedas. — <sup>17</sup>Per greitas... Anot Gr t : Ir nesiveržk kartu su kitu į dubenį. — Imant valgius rankomis ir siekiant į dubenį, kai jau kas kitas ima sau iš jo, pigiai galėjo atsitikti, kad abiejų rankos susidurs pačiame dubenyje ; tai gi būtų negražu. — <sup>18</sup>Tavo artimui. Gr ir Ebr t dar pridurta : Ir kiekviename dalyke svars-tyk, /ką tu darai/. — <sup>19</sup>Susilaikęs. Vulg paaiškinimas. — *Kad daug...* Anot Gr t : Ir nečiauksėk, kad nepasidarytumei nekenčiamas. — <sup>21</sup>Ir neprašyk pirmas gerti. Tų ž nėra Gr t. — <sup>22</sup>Vyno. To ž nėra Gr t ir jis čia ne vietoje. Gr t : Kaipgi nedaug valgių tereikia išauklėtam žmogui, ir savo gomuryje jis nejaucią dusulio. — <sup>24</sup>Jis miega... Anot Gr t : Jis anksti keliai ir jo siela su juo, t y, jis jaučiasi pailsėjęs ir gali tuojau imtis savo reikalų. — <sup>25</sup>Ir išvemk...



- <sup>26</sup>Pasiklausyk manęs, sūnau, ir neniekink manęs ;  
galų gale tu rasi, kad mano žodžiai tiesa.
- <sup>27</sup>Visuose savo darbuose būk stropus,  
ir joki liga nesutiks tavęs.
- <sup>28</sup>Kas gausiai dalija duonos, tą giria daugelio lūpos,  
ir liudijimas apie jo gerumą pasitikėjimo vertas.
- <sup>29</sup>Miestas murma prieš tą, kurs spūli duonos,  
ir liudijimas apie jo šykštumą tikras.
- <sup>30</sup>Neragink gerti tų, kurie mėgsta vyną,  
nes vynas prazūdė daugelį.
- <sup>31</sup>Ugnis mėgina geležies kietumą,  
taip vynas, jei jo geriama lig girtumui, išduoda puikiųjų širdis.
- <sup>32</sup>Jei vyno geriama su blaivumu, jis duoda žmonėms ramaus gyvenimo ;  
jei jo geri su saiku, būsi blaivus.
- <sup>33</sup>Koks gyvenimas tam, kuriam trūksta vyno ?
- <sup>34</sup>Kas atima gyvybę ? Mirtis.
- <sup>35</sup>Vynas sutvertas nuo pat pradžios pasilinksminti ir nepasigerti.
- <sup>36</sup>Jei vyno geriama su saiku, jis daro džiaugsmo sielai ir širdžiai.
- <sup>37</sup>Blaivus gėrimas sveikas sielai ir kūniui.
- <sup>38</sup>Vynas, jei jo daug geriama, padaro barnių,  
rūstybės ir daug nuostolių.
- <sup>39</sup>Vynas, jei jo daug geriama, yra sielos kartybė.
- <sup>40</sup>Girtuoklystės įžulumas priežastis pasipiktinimo paikam ;  
vynas sumažina stiprybę ir daro žaizdų.
- <sup>41</sup>Gerdamas vyno nedaryk priekaištų artimui  
ir jo neniekink jojo linksmume.
- <sup>42</sup>Nesakyk jam koliojamų žodžių  
ir neslėgk jo reikalavimais

32. <sup>1</sup>Jei tave paskyrė viršininku, tu nesiaugštink,  
būk jų tarpe kaip vienas iš jų.
- <sup>2</sup>Pasirūpink jais ir tik tuomet atsisėsk ;  
ilsėkis, kai būsi atlikęs visą savo rūpestį,
- <sup>3</sup>kad linksmintumeis dėl jų,  
kad intumei garbės vainiką  
ir gautumei pripažinimo iš pakviestųjų.

Tokį pamokymą tikrai duodavo senovės medicina. — Gr t: kaikurie taip verčia: Gerai pasivaikščiok ir tu rasi poilsio. — <sup>26</sup>Neniekink manęs: Nelaikyk mano nurodymų niekingais. — *Tu rasi*: Pamokytas savo paties prityrimo. — <sup>30</sup>Neragink... vyną. Gr t: Nebūk karžygys vyno gėrime. Plg Jėš 5,22; Jud 13,4. — <sup>31</sup>Ugnis... Anot Gr t: Krosnis istiria ašmenis panėrime/geležį, pamerkiant į vandenį, ar ji labiau ar mažiau, kieta/. Taip vynas širdis puikiųjų vaide. — Kur yra piktumo, vynas iškelia jį aikštėn. — <sup>32</sup>Jei vyno... Anot Gr t: Vynas lyg gyvybė žmogui. — *Jei jo geri...* Tų ž nėra Gr t. — <sup>35</sup>Vynas... Toki buvo Dievo valia, sutvertant. Plg Ps 103,15; Pat 41,4. —

*Ir nepasigerti.* Vulg priedas. — <sup>36</sup>*Su saiku.* Anot Ebr t: laiku. — <sup>38</sup>*Vynas...* Tos e nėra Gr t. — <sup>40</sup>*Girtuoklystės...* Gr t: Girtuoklystė didina paikojo narsą iki papiktinimui, silpnina jo jėgas ir padaro jam žaizdų. — <sup>41</sup>*Gerdamas...* Anot Gr t: Draugystėje, kur geriama vynas. — Kartūs priekaištai, paniekinimo žodžiai galėtų tose apystovose sukelti vaidą, kurs turėtų blogiausių pasėkų

32. <sup>1</sup>*Viršininku...* Autorius kalba čia laikydamos viešpatavusių ten tuomet įpročių. Dideliuose pokyliuose būdavo išrenkamas vienas viršinin-kas, lyg koks pokylio karalius. Plg Jon 2,8. — <sup>3</sup>*Dėl jų*: Kai jie džiaugiasi, jog visa yra geroje tvarkoje. — *Ir gautumei...* Tų ž iki eil galui nėra

- <sup>4</sup>Kalbėk, jei tu vyriausis,  
nes tau dera <sup>5</sup>su tikru žinojimu tarti pirmą žodį,  
bet netrukdyk muzikos.
- <sup>6</sup>Kur niekas neklauso, ten nekalbėk  
ir nesididžiuok nelaiku savo išmintimi.
- <sup>7</sup>Kaip brangus rubinas auksiniame papuošale,  
taip muzikų žaidimas pokilyje su vynu.
- <sup>8</sup>Kaip smaragdo antspaudas auksiniame apdare,  
taip muzikų khoras pokilyje, kuriame geriama vyno linksmai  
ir su saiku.
- <sup>9</sup>Klausykis tylėdamas,  
ir savo drovumu tu įsigysi palankumo.
- <sup>10</sup>Jaunikaiti, vos savo reikalu tekalbėk.
- <sup>11</sup>Jei būsi du kartu paklaustas, tuomet trumpai atsakyk.
- <sup>12</sup>Daugelyje dalykų būk lyg nežinas;  
klausykis tylėdamas ir kartu klausinėdamas.
- <sup>13</sup>Didikų tarpe nebūk per daug drąsus  
ir, kur yra senių, daug nekalbėk.
- <sup>14</sup>Pirm krušos žaibuoją,  
ir drovumo priešakyje eina malonė,  
ir pagarba tu įsigysi sau palankumo.
- <sup>15</sup>Atėjus valandai keltis, negaišk,  
bet bėgk pirmas į savo namus,  
į ten pasitrauk, tenai žaisk,
- <sup>16</sup>Ir daryk, kas tau patinka,  
bet be nuodėmės ir puikaus žodžio.
- <sup>17</sup>Ir be viso to garbink Viešpatį, kurs tave sutvėrė,  
ir gausiai tau suteikia visokių gėrybių.
- <sup>18</sup>Kas bijo Viešpaties, priima jo mokslą,  
ir kas budi dėl jo, randa palaiminimo.

Gr t. — <sup>4</sup>Kalbėk... Pamokymas apie tai, kas ir kaip turi kalbėti pokyliuose. Gr t: Kalbėk, tu, seni, nes tau pritinka, su tikru žinojimu. — Kalbėk tačiau ne be paliovos, kaip kad šnekūs seneliai paprastai mėgsta daryti, bet palik laisvo laiko muzikai ir giedojimui. Plg Ješ 5, 12. — <sup>5</sup>Muzikos. Ebr t: giedojimo. — <sup>7</sup>Kaip brangus... Gr t: Antspaudas žiedas iš karbunkulo /rubino/. — <sup>9</sup>Klausykis... Tos e nėra Gr t. — <sup>10 11 12</sup>Jaunikaiti... Gr t prasmė: kalbėk, jaunikaiti, jei tau yra reikalo, vos /nedaug/, jei būsi du kartu paklaustas / sutrumpink šneką, nedaugeliu /žodžių pasakyk/ daug; būk kaip tas, kurs žino ir kurs daug moka tylėti. — Taigi, jaunikaiti, turi neskubėti su atsakymu, turi žinoti dalyką, bet nepasiduoti šnekumui ir nesigirti, vėrciau kukliai tylėti. — Du kartu. Tą žodį galima sujungti su «Kalbėk»; bet prasmė nedaug kuo tesiskiria: Kalbėk tik klausiamas ir tuomet tik du kartu, t y, retai. — <sup>13</sup>Nebūk per-

daug... Nesistatyk savęs jiems lygiu ir, kitam šnekant, daug neplepėk. — <sup>14</sup>Pirm krušos. Gr t: Pirm griausmo. — Kaip pirm krušos ar griausmo pasirodo žaibas, taip kuklumas ir drovumas įgyja žmogui visų palankumą dar anksčiau, nekaip jis pradeda kalbėti. — Ir pagarba... Tų ž iki e galui nėra Gr t. Jie yra pakartojimas 9 e. — <sup>15</sup>Atėjus... Gr t: /tin-kamą/ valandą kelkis ir nebūk pasukutinis būryje. — Į ten pasitrauk... Anot Gr t: ir nebūk apsilėidęs. — <sup>16</sup>Be nuodėmės: Nenusidėdamas puikybės žodžiais, bet priešingai, neužmirks padėkoti visų gėrybių davėjui Dievui

#### IV. Dorovingas gyvenimo tvarkymas, 32,18—42,14.

##### 1. Santykiai su Dievu ir su artimu, 32,18—38,24.

32,18—33,33. Apie skirtumą tarp dievobaimingų ir bedievių ir apie Dievo ap-

- <sup>19</sup>Kas jieško įstatymo, tas bus jo pripildytas,  
ir kas elgiasi klastingai, tas juo pasipiktins.
- <sup>20</sup>Kurie bijo Viešpaties, tie randa teisingą teisumą,  
ir padaro, kad teisybė žibėtų kaip šviesa.
- <sup>21</sup>Žmogus nusidėjėlis vengia sudraudimo  
ir randa kuo pasiaiškinti, kaip jam tinka.
- <sup>22</sup>Išmintingas žmogus neatmeta išmintingos patarties,  
svetimas ir puikus neišsigąsta baimės.
- <sup>23</sup>Toksai pasielgęs savo valia be patarties  
gauna barti dėl savo sumanymų.
- <sup>24</sup>Sūnau, nedaryk nieko be patarties,  
tuomet padaręs tu nesigailėsi.
- <sup>25</sup>Neeik išardytu keliu ir neužsigausi į akmenį;  
neįtikėk savęs vargingam keliui,  
kad neduotumei savo sielai papiktinimo.
- <sup>26</sup>Būk atsargus su savo vaikais  
ir sergėkis savo namiškių.
- <sup>27</sup>Kiekvieniame savo darbe turėk teisingo pasitikėjimo savo sąžine,  
nes tai reiškia sergėti įsakymus.
- <sup>28</sup>Kas tiki Dievui, žiūri įsakymų,  
ir kas juo pasitiki, tam nieko netrūks
33. <sup>1</sup>Kas bijo Viešpaties, to nesutinka nelaimės;  
bandyme Dievas jį laiko ir išlaisvina nuo pikto.
- <sup>2</sup>Išmintingas nelaiko neapykantoje įsakymų ir teisybės  
ir nesudūžta kaip audroje laivas.
- <sup>3</sup>Protingas žmogus pasitiki Dievo įstatymu  
ir įstatymas jam ištikimas.
- <sup>4</sup>Kas nori aiškiai atsakyti į klausimą,  
tas teprirengia savo žodžius,  
ir taip paprašytas jis bus klausomas;  
tegul jis surenka savo žinojimą ir tuomet teatsako.

v a i z d a . — <sup>18</sup>*Priima jo mokslą* : Savo elgesį tvarko taip, kaip reikalauja Dievo įstatymas. — <sup>19</sup>*Įstatymo* : kad jo laikytųsi savo gyvenime. — *Pripildytas* : visokių gėrybių. — *Juo pasipiktins* : veidmainiams įstatymas bus užsigavimo akmuo. — <sup>20</sup>*Teisingą teisumą*. Juos teis Viešpats su teisybe ir gerumu. Anot kitų : ras, kas teisu, t y, pažins, kas teisu įstatymo akyse. — <sup>22</sup>*Neišsigąsta baimės* : Visados elgiasi drąsiai, sakydamas jam nėsą ko bijoti. — <sup>23</sup>*Gauna barti*... Dėl savo paikybės, kad niekieno nesiklausė patarties. — <sup>24</sup>*Nieko*... Plg Tob 4,19. — *Nesigailėsi*. Kas daroma apsvarsčius ir pasitarus, to nereikia gailėtis. — <sup>25</sup>*Neeik*... Nelisk be reikalo į pavojų. — *Vargingam keliui* : kurio sunkumas viršija tavo jėgas. Gr t : keliui be kliūčių, — nes pavojus gali būti nematomas. — *Kad neduotumei*... Nėra Gr t. — <sup>26</sup>*Ir sergėkis*... Nėra Gr t. 33. — <sup>1</sup>*Nesutinka*

*nelaimės* : Nes Dievas sergi jį ypatingu būdu ir padaro, kad jam visa išeina į gera. Plg Ps 90,10. — <sup>2</sup>*Nelai-ko neapykantoje*... Niekam nesiduoda atitolinamas nuo Dievo įstatymo. — *Nesudūžta*... Anot Gr t : Kas gi veidmainys jo įstatymo/ atžvilgiu, tas kaip laivas audroje. — Jį veda tik jo geiduliai, laimėje jis elgiasi teisingai ; nelaimėje jis pameta doros kelią. Kas tikrai myli įstatymą, tas pasilieka visados tvirtas, kaip inkaru laikomas laivas. — <sup>3</sup>*Protingas*... Jis jam ištikimas, todėl įstatymas iš savo pusės tai teikia, ką žada, pagalbą ir užmokestį. — Žmogus ištikimas Dievui, Dievas žmogui. — Gr t 3 e baigiama žodžiais : Kaip Urimo atsakymas. Taip gi daroma aliuizija į atsakymus, kokių duodavo vyriausis Žydų kunigas su pagalba *Urimo* ir *Tumimo*. Plg 3 Moš 27,21 ; 1 Kor 28,6. — <sup>4</sup>*Kas nori*... Gr t šita eil taip skamba : Prirengk savo šneką,

- <sup>5</sup>Paikojo širdis kaip vežėčių tekis, ir jo mintys kaip besisukanti ašis.
- <sup>6</sup>Prietelis, kurs tyčiojasi, kaip aršus erzilas, kurs po kiekvienu raiteliu žvengia.
- <sup>7</sup>Kodėl diena geresnė už dieną, šviesa už šviesą, ir metai už metus, nors visa pareina nuo saulės?
- <sup>8</sup>Viešpaties išmintis padarė tą skirtumą, kai buvo sutverta saulė, kuri laikosi įsakymo.
- <sup>9</sup>Jis padarė skirtumo tarp laikų, sutvarkė jų švenčių dienas, ir jose švenčiama šventės paskirtą valandą.
- <sup>10</sup>Vienas iš jų Dievas išaugštino ir pašventino, kitas paskyrė į paprastų dienų skaičių. Taip pat visi žmonės iš molio, iš žemės, iš kurios sutverta Adomas;
- <sup>11</sup>išminties daugybė Dievas padarė tarp jų skirtumo ir paskyrė jiems nevienokius kelius.
- <sup>12</sup>Vienus iš jų jis palaimino ir išaugštino, kitus pašventino ir į save priartino, kitus prakeikė ir pažemino ir išvarė iš jų atsiskyrimo vietas.
- <sup>13</sup>Kaip molis puodžiaus rankose, kurs jį minko ir duoda jam išvaizdą,
- <sup>14</sup>ir elgiasi su juo kaip jam patinka, taip žmogus rankoje to, kurs jį sutvėrė, ir jam atsilygina žiūrėdamas savo teismo.
- <sup>15</sup>Prieš pikta stovi gerumas, prieš mirtį gyvenimas, taip ir prieš teisų žmogų nusidėjėlis. Pasiziūrėk taip pat ir į visus veikalus Augščiausiojo: jie po du ir vienas prieš kitą.
- <sup>16</sup>Aš pabudau paskutinis ir buvau kaip tas, kurs renka vynuoges paskui uogautojus.
- <sup>17</sup>Tačiau ir aš pasitikėjau Dievo palaiminimu ir kaip vynuogautojas pripildžiau spaustuvą.

ir taip tu būsi klausomas; sutrauk krūvon savo žinojimą ir paskui atsakyk. — <sup>5</sup>*Paikojo*... Senovėje ašis laikuriuose vežimuose buvo taip padaryta, kad sukdavosi kartu su tekiniu. Paikojo mintis nuolat blaškosi, niekados rimtai nestovėja ant bet kurio vieno dalyko. — <sup>6</sup>*Erzilas*. Jis po kiekvienu raiteliu, nesirūpindamas, kas tasai yra, žvengia paskui kumeles; tas netikras prietelis nežiūri naudos ar skriaudos kitų, o vien tik to, kas gali patenkinti jo piktumą. — <sup>7</sup><sup>8</sup>*Kodėl*... Gr t tos pačios mintys išreikštos truputį trumpiau: Kodėl viena diena geresnė už kitą /viena diena šventa, kita gi ne/ ir tačiau visa dienos šviesa ateina nuo saulės? Viešpaties žinojimu jos atskirtos, ir jis padarė skirtumo tarp laikų ir švenčių. — <sup>12</sup>*Palaimino*. Plg 1 Moš 9,1 Noė; 1 Moš 12,12 ir 25,1

Abraomą; 28,1 Isaoką; Jokubą ir k. — *Išaugštino*: Juozapą Egipte, Saulių, Dovidą, Pranašus. — *Pašventino*: Levio sūnus. — *Priartino*: Aarono sūnus. — *Prakeikė*: kaip Kainą, Khamą, Paraoną, Korė, Dataną, Abironą, ir Kananiečius. — *Pažemino*: atėmė iš jų garbę. — *Iš jų atsiskyrimo vietas*. Gr t: Iš jų stovio vietas. — <sup>13</sup>*Kaip*... Dievui nebuvo sunku padaryti tuos skirtumus. — *Kurs ji*... Tų ž iki e galui nėra Gr t. — <sup>14</sup>*Savo teismo*: duoda gėrybių iš savo dosnumo; siunčia bausmių, žiūrėdamas savo teisybės

<sup>16</sup>*Aš pabudau*... Čia pats autorius sako apie savo parašytą veiklą, kas jo vaikiaičio buvo pasakyta knygos prakalboje. Po Pranašų ir kitų mokytojų, kuriuos Dievas palaimino, stojo į darbą ir jis kaip paskutinis iš tų, kurie Dievo išmintį paskelbė savo

- <sup>18</sup>Pasižiūrėkite, kad aš ne vien sau darbavau,  
bet visiems, kurie jieško pamokymų.
- <sup>19</sup>Pasiklausykite manęs, didikai ir visos tautos,  
ir išgirskite ausimis jūs, susirinkimo valdytojai.
- <sup>20</sup>Sūnui ir moteriai, broliui ir prieteliui neduok valdyti savęs savo  
gyvenime  
ir neduok kitam savo nuosavybės,  
kad kartais nesigailėtumei ir vėl jos neprašytumei.
- <sup>21</sup>Kolei tu dar gyvas ir alsuoji,  
tegul tavęs nepašalina joks žmogus.
- <sup>22</sup>Nes geriau, kad tavo vaikai prašytų tavęs,  
kaip kad tu žiūrėtumei į savo vaikų rankas.
- <sup>23</sup>Visuose savo darbuose palik sau pirmenybę.
- <sup>24</sup>Nesutepk savo garbės.  
Savo amžiaus pabaigoje  
ir savo mirties metu padalink savo tėviškę.
- <sup>25</sup>Pašaras, lazda ir našta asilui ;  
duona, drausmė ir darbas vergui.
- <sup>26</sup>Jis dirba drausmėje ir jieško ilsėtis ;  
palik jam laisvas rankas, ir jis jieško laisvės.
- <sup>27</sup>Jungas ir diržai sulenkia kieta sprandą,  
taip palenkia vergą nuolatinis darbas.
- <sup>28</sup>Piktavaliui vergui kankinimas ir kojų pančiai ;  
varyk jį į darbą, kad nedykinėtų,
- <sup>29</sup>nes dykinėjimas išmoko daug piktenybės.
- <sup>30</sup>Pristatyk jį į darbą, nes taip jam pritinka.  
Jeigu jis nebus klusnus, lenk jį kojų pančiais,  
bet nė vienam nekrauk per daug  
ir nedaryk nieko svarbaus neapsvarstęs.
- <sup>31</sup>Jei turi ištikimą tarną,  
tebūna jis tau kaip tavo siela ;  
elgkis su juo kaip su broliu,  
nes tu išigijai jį kraujo kaina.

raštais. — <sup>17</sup>Taičiau.. Gr t : Su Viešpaties palaiminimu aš tai pasiekiau. — *Pripildžiau...* Aš surinkau ir padaviau visokių pamokymų ir išminties išsireiškimų. — <sup>18</sup>Pasižiūrėkite... Pakartota 24, 47. — <sup>19</sup>Susirinkimo : Religinio susirinkimo : — <sup>20</sup>Savo gyvenime : Kolei gyvas, saugokis, kad tau nereiktų būti priklausomam nuo kitų. — <sup>21</sup>Nesutepk... Tau būtų gėda, jei tu norėtumei pats save padaryti priklausomą. — <sup>22</sup>Pašaras... Duodama pamokymų, kaip elgtis su vergais. — Asilas Rytų šalyse nelaikomas paniekintinu gyvuliu, taigi ir palyginimas su juo neturi savyje ypatingo pažeminimo. Kad gyvulys galėtų būti naudingas, jis turi būti gerai šeriamas ; taigi, kaip asilui duodama pašaro, taip dar labiau turi gauti jam priderancio maisto vergas. Kaip asilas varomas lazda, taip

vergas drausme ; gyvuliui skiriama našta, vergui darbas. — <sup>26</sup>Jis dirba... Nors jis turi dirbti drausmėje, bet jis stengiasi pasitraukti nuo darbo ir ilsėtis ; o jei tu paliktumei jį dykinėti, jam nebus gana poilsio : jis norės būti visai laisvas. Gr t : Laikyk vergą prie darbo, tai tu pats turėsi poilsio /nebus tau iš jo pusės sunkenybių, galėsi užsiimti savo reikalais ; jeigu gi tu paliksi jam laisvas rankas, jis geis laisvės /ir stengsis pabėgti/. — <sup>27</sup>Palenkia... Apsaugo nuo išdrisimo. Tų ž nėra Gr t. — <sup>29</sup>Nes dykinėjimas... Todėl kiekvienas turi būti užsiėmęs darbu, koks tinka jo stovui. — <sup>30</sup>Bet nė vienam... Priverstas pasielgti kiekia, visgi laikykis teisingumo. — <sup>31</sup>Ištikimą. Vulg paaišk. — *Kaip su broliu.* Plg Pilem 10, 12. — *Išigijai jį...* Gal turima galvoje karo belaisviai, kuriuos sugaudavo,

- <sup>32</sup>Jei ji skriausi neteisingai, jis pabėgs,  
<sup>33</sup>ir jei jis pakilęs išeis,  
 tai tu nežinosi, ko klaustis ir kuriame kelyje jo įieškoti

34. <sup>1</sup>Tuščia viltis ir melas neprotingam žmogui,  
 ir sapnai kelia neišmintingus puikybėn.  
<sup>2</sup>Kaip kad kas gauda šešėlį ir vejasi vėją,  
 taip ir kas žiūri melagingų regėjimų.  
<sup>3</sup>Regėjimai sapne kaip dalyko atvaizdas,  
 kaip žmogaus paveikslas ties jo paties veidu.  
<sup>4</sup>Kas nesutepta gali ateiti iš sutepto?  
 Ir kas tikra bus pasakyta melagio?  
<sup>5</sup>Klaidingas žyniavimas, apgaulingi burtai  
 ir pikta darančių tuštybė.  
<sup>6</sup>Kaip gimdančios moteriškos, taip ir tavo širdis sujudinama vaidentuvės.
- Jei aplankymas siunčiamas ne Augščiausiojo,  
 neimk jo į širdį.  
<sup>7</sup>Nes sapnai suklaidino daugelį,  
 ir tie, kurie jais pasitikėjo, apsigyvlė.  
<sup>8</sup>Be melo tobulai įvyks įstatymo žodis,  
 ir išmintis ištikimojo burnoje paaiškės darbais.  
<sup>9</sup>Kas nebandytas, ką jis žino?  
 daug prityręs žmogus, daug galvoja,  
 ir kas daug išmoko, kalba su išmanymu.  
<sup>10</sup>Kas neprityręs, tas maža težino;  
 o kas dalyvavo daugelyje dalykų, yra įsigijęs daug buklumo.  
<sup>11</sup>Kas neišbandytas, ką jis žino?  
 kas buvo apgautas, tas turės apščiai buklumo.  
<sup>12</sup>Daug aš mačiau, būdamas kelionėse,  
 ir daugiau įpročių, nekaip kad galima pasakyti.

statydami savo gyvybę į pavojų. Gr t prasmė: Įsigijai ji kaip žmogų, kurs tau lygus, nes jis turi tokią pat gyvybę kaip tavo, ir tu riši ji prie savęs kaip savo sielą. — <sup>32</sup>Jei ji... Anot Gr t: jei tu ji skriausi ir jis pakėlęs /koją/ išeis sau, kuriame kelyje tu jo įieškosi? — Įstatymu buvo uždrausta grąžinti savininkui pabėgusį vergą. 5 Moš 23, 16.17

34, 1-8. Apie sapnų tuštybę. — <sup>1</sup>Tuščia... Gr t: Tuščia ir apgaulinga viltis. — *Sapnai*. Kas pasirodo sapne, tai neturi tikro buvimo už paties žmogaus. Plg Pat 27, 19. — <sup>3</sup>Regėjimai sapne... Sapnas nesiiskiria nuo paveikslų, kurį matome atspindyje. Tas paveikslas labai panašus į atvaizdinamąjį dalyką, bet neturi tikros būtybės. — <sup>4</sup>Iš sutepto: Iš sutepto, apgaulingo dalyko, koks yra sapnas. — <sup>6</sup>Gimdančios: Tikriau anot Gr t: nėščios. — *Jei aplankymas*: aplankymas sapne, regėjimas.

Autorius primena, kad gali būti ir Dievo siunčiamų sapnų, kuriuose jis duoda savo apreiškimų. Plg 1 Moš 20, 3; 37, 5; 41, 1; 3 Moš 12, 6; 1 Kar 28, 6; Ijob 33, 15; Joel 2, 28 ir k. — *Neimk jo į širdį*: Nelaikyk jo dalyku, turinčiu šiek tiek svarbos. — <sup>7</sup>Nes sapnai... Žiūrėti to, ką sapnai žada, tai paikybė ir savęs apgaudinėjimas. — <sup>8</sup>Įstatymo žodis: Pasiileka visuomet tikri tie palaiminimai, kuriuos įstatymas žada, ir prakeikimai, kuriais jis gąsdina.

34, 9-20. Autorius savo prityrimu įsitikino, kad nieko nereikia bijoti tam, kas ištikimas Dievui. — <sup>9</sup>Kas nebandytas... Prityrimas geriausias žinojimo šaltinis. — <sup>10</sup>O kas dalyvavo... Anot Gr t: O kas daug vietų išvaikščiojo. — Taip čia nurodoma kitas prityrimo šaltinis, aplankymas svetimų šalių. — <sup>11</sup>Kas... Tos e nėra Gr t. Ji tik ki-

- <sup>13</sup>Kaikada aš buvau todėl mirties pavojuje  
ir buvau išlaisvintas Dievo malone.
- <sup>14</sup>Dvasia tų, kurie bijo Dievo, laikoma globoje  
ir jo pažvelgimu ji laiminama.
- <sup>15</sup>Nes jų viltys remiasi tuo, kurs juos gelbi,  
ir Dievo akys ant tų, kurie jį myli.
- <sup>16</sup>Kas bijo Viešpaties, prieš nieką nedrebės  
ir neišsigąs, nes jis jo viltis.
- <sup>17</sup>Palaiminta siela to, kurs bijo Viešpaties.
- <sup>18</sup>Į ką jis pažvelgia? Ir kas jo stiprybė?
- <sup>19</sup>Viešpaties akys ant tų, kurie jo bijo.  
Jis galingas globėjas, stiprus ramstis,  
uždanga nuo karščio ir skėtis duodąs ūksmės vidudienį.
- <sup>20</sup>Apsigynimas nuo suklupimo, pagalba nuo žuvimo.  
Jis pakelia sielą, apšviečia akis,  
duoda sveikatos, gyvenimo ir palaiminimo.
- <sup>21</sup>Auka to, kurs atnašauja iš neteisybės, sutepta,  
ir neteisiųjų pasityčiojimais negali patikti.
- <sup>22</sup>Viešpats tik su tais, kurie laukia jo tiesos ir teisybės kelyje.
- <sup>23</sup>Neteisiųjų dovanų negiria Augščiausias;  
jis nepažvelgia į neteisiųjų atnašas  
ir nedovanoja jų nuodėmių dėl jų aukų daugybės.
- <sup>24</sup>Kas atnašauja auką iš beturčio lobia,  
lygus tam, kurs smaigia sūnų jo tėvo akyse.
- <sup>25</sup>Truputis duonos, tai beturčiui gyvybė;  
kas ją atima, tas kraujo žmogus.
- <sup>26</sup>Kas atima prakaitą išgytą duoną,  
lygus tam, kurs užmuša savo artimą.
- <sup>27</sup>Kas išlieja kraują  
ir kas skriaudžia samdytinį, tie broliai.
- <sup>28</sup>Vienas stato, kitas griaua, ką jie daugiau pelnos, jei ne vien vargą?
- <sup>29</sup>Vienas meldžiasi, kitas keikiasi;  
katro balsą išklauskys Dievas?

tas ir tai ne visai tikras vertimas to, kas pasakyta aug. — <sup>13</sup>Todėl: Kad rasčiau tuos dalykus. Bet Gr t žodis «todėl» stovi kiek toliau, sujungtas su *buvau išlaisvintas*: kad būčiau galėjęs išgyti tokio žinojimo, aš buvau išlaisvintas iš pavojų. — *Dievo malone*. Nėra Gr t. — <sup>14</sup>Dvasia tų... Daugiausia globos suteikia baimė Dievo, tikras dievobaimingumas. — *Ir jo pažvelgimu*. Tų ž nėra Gr t. — <sup>19</sup>Jis galingas... Gr t: Jis galingas apsigynimas ir stiprus ramstis, skėtis prieš tyrumos vėją ir apsauga prieš vidudienio karštį. Plg Ps 33, 16

34, 21–35, 26. A p i e a u k a s i r m a l d a. — <sup>21</sup>Sutepta. Gr t: Pasityčiojimo auka. Plg Pat 21, 27. — <sup>22</sup>Viešpats... Tos e nėra Gr t. Jos prasmė, žiūrint sąryšio su kontekstu, turėtų būti toki: Nors jie atnašauja

ir daug aukų, bet Dievas nebus jiems taip maloningas, kad turėtų dovanoti jiems jų nuodėmes; jis visų pirma reikalauja atgailos, nes jis yra tik arti tų, kurie laukia jo kantrybėje, darydami tiesą ir teisybę. — <sup>23</sup>Neteisiųjų... Plg Pat 15, 8. — <sup>24</sup>Kas atnašauja... Dievas beturčių tėvas; taigi kas paėmęs iš beturčio dalyką, daro iš jo auką, tai nuliūdina Dievą, nes atima išlaikymą ir gyvybę iš to, kurį Dievas myli kaip sūnų. — <sup>25</sup>Truputis... Ta duona beturtis palaiko savo gyvybę. — <sup>26</sup>Prakaitė. Plg 1 Moš 3, 19. — <sup>27</sup>Kas... kraują. Gr t: Nužudo artimą, kas atima iš jo gyvenimo išlaikymą; išlieja kraują, kas pasilieka sau padienio užmokestį. Plg 5 Moš 24, 14; aug 7, 22. — <sup>28</sup>Vienas stato: Jei vienas stato, kitas gi kas pastatyta griaua. Taip būna ir su tuo, kurs garbina Dievą aukomis,

- <sup>30</sup>Kas apsiplauna palietęs numirėlį ir vėl jį paliečia,  
ką jam padės jo apsiplovimas ?
- <sup>31</sup>Taip žmogus, kurs pasninkauja už savo nuodėmes  
ir vėl tas pačias daro,  
ką jam padės žemintis ?  
Kas išklauskis jo malda ?
35. <sup>1</sup>Kas laikosi įstatymo, tas daro daug atnašų.  
<sup>2</sup>Išganinga auka yra žiūrėti įsakymų  
ir trauktis šalin nuo visokios neteisybės.  
<sup>3</sup>Daryti permaldavimo auką už neteisybes ir melstis dėl nuodėmių,  
tai yra šalintis nuo neteisybės.  
<sup>4</sup>Kas atnašauja duoninę auką, pasirodo esąs dėkingas,  
ir kas daro pasigailėjimą, atnašauja auką.  
<sup>5</sup>Viešpačiui patinka, jei kas šalinasi nuo neteisybės,  
ir trauktis nuo neteisybės yra tai melstis už nuodėmes.  
<sup>6</sup>Nesirodyk Viešpaties akivaizdoje tuščiomis rankomis,  
<sup>7</sup>nes visa tai daroma dėl Dievo įsakymo.  
<sup>8</sup>Teisiojo atnaša tukina altorių ;  
ji skanus kvapas Augščiausiojo akivaizdoje.  
<sup>9</sup>Teisiojo auka gerai priimama,  
ir Viešpats jos neužmirš.  
<sup>10</sup>Gera širdimi duok Dievui garbę  
ir nemažink savo rankų pirmonių.  
<sup>11</sup>Kiekviename davime parodyk linksma veidą  
ir džiaugsmu pašventink savo dešimtines.  
<sup>12</sup>Duok Augščiausiam, žiūrėdamas to, ką jis tau yra davęs,  
ir gera akimi, kaip yra igijusios tavo rankos,  
<sup>13</sup>nes Viešpats atsilygina,  
ir jis duos tau septynis kartus tiek.  
<sup>14</sup>Neatnašauk netikusių dovanų, nes jis jų nepriima.  
<sup>15</sup>Nieko nesitikėk iš neteisingos aukos,  
nes Viešpats yra teisėjas,  
ir jis nežiūri asmens garbės.  
<sup>16</sup>Viešpats nežiūri asmens su beturčio skriauda  
ir išklauso nuskriaustojo meldimą.

bet nesusilaiko nuo nuodėmių. —  
<sup>20</sup>Vienas... Taip pat meldžiasi auka  
tas, kas ją atnašauja iš beturčio gė-  
rybių ; bet prislėgtas ir apiplėštas  
beturtis šaukiasi į Viešpatį, keikda-  
mas piktadari. Prieš maldą stoja  
beturčio prakeikimas, ir jo teisingas  
skundas, ką tuomet Dievas išklau-  
sys ? Argi ne skundą neteisingai nu-  
skriaustojo ? — <sup>30</sup>Kas apsiplauna :  
Kaip reikalavo Įstatymas 4 Moš 19,  
11-19. — <sup>31</sup>Taip žmogus... Plg 2 Petr  
2,22. — 35. <sup>1</sup>Kas... Auka yra pripa-  
žinimas augščiausio Dievo viešpata-  
vimo, taip pat ir sergėjimas Įstaty-  
mo. — <sup>2</sup>Ir trauktis... Vulg priedas.  
Plg 1 Kar 15, 22. — <sup>3</sup>Daryti... Tos e-  
kituose t nėra. — <sup>4</sup>Kas... Anot Gr t :

Kas dėkingas, tas atnašauja dosnių  
aukų. Plg 3 Moš 2, 1... — *Pasigailėji-  
mą.* Gr t : Išmalda. — <sup>5</sup>Viešpačiui...  
Plg Jer 7, 3 ; 26, 13 ; Jėš 66, 2. —  
<sup>6</sup>Nesirodyk... Plg 2 Moš 23, 15 ; 34,  
20 ; 5 Moš 16, 16. — <sup>10</sup>Gera širdimi :  
Ne vien dėl to, kad Įstatymas reika-  
lauja taip daryti. — *Nemažink* : Ati-  
duok pilnai, kaip paskirta Įstatyme.  
— <sup>11</sup>Kiekviename... Plg 2 Kor 9, 7 ;  
Tob 4, 9. — <sup>12</sup>Gera akimi : Su noru,  
be pavydo. — <sup>13</sup>Jis duos tau : Todėl  
nebijok, kad tau galėtų pristigti. —  
<sup>14</sup>Netikusių dovanų : Tavo širdžiai ne-  
darant atgailos. Gr t : Nemėgink  
papirkti Viešpaties dovanomis. —  
<sup>15</sup>Nieko... Plg 5 Moš 10, 17 ; 2 Kron  
19, 7 ; Ijob 34, 19 ; Išm 6, 8 ; Apd



- 17 Jis nepaniekina našlaičio maldų,  
nei našlės, kai ji ima dejuoti.
- 18 Argi našlės ašaros neteka per jos skruostus,  
ir ar ne prieš tą ji šaukia, kas jas išspaudžia?
- 19 Nuo skruostų jos pakilsta į dangų,  
ir Viešpats, kurs išklauso, neturi jose pasimėgimo.
- 20 Kas mielu noru garbina Viešpatį, tas priimamas,  
ir jo meldimas prisiartina iki debesų.
- 21 Malda žeminančio save pereina per debesis;  
ji neturi ramybės, kolei neprisiartina,  
ir neatstoja, kolei Augščiausis nepažvelgia.
- 22 Viešpats neatidėlios,  
bet gins teisiuosius ir darys teisną;  
galingiausias neturės jiems kantrybės,  
kolei nesutrupins jiems nugaros.
- 23 Jis darys kerštą tautoms,  
kolei neatims puikiųjų daugybės  
ir nesulaužys neteisiųjų skeptrų;
- 24 kolei neatsilygins žmonėms, žiūrėdamas jų darbų,  
ir žmogaus veikalų ir jo išulumo,
- 25 kolei nepadarys teismo savo tautai  
ir nepalinksmins teisiųjų savo gailestingumu.
- 26 Dievo pasigailėjimas sielvarto metu mielas,  
kaip lietaus debesis sausros laiku
36. 1 Visų Dieve, pasigailėk mūsų, pažvelgk į mus  
ir parodyk mums savo pasigailėjimo šviesą.
- 2 Siųsk savo baimės tautoms, kurios tavęs neįieško,  
kad pažintų, jog nėra kito Dievo, kaip tik tu,  
ir pasakotų didelius tavo veikalus.
- 3 Pakelk savo ranką prieš svetimas tautas,  
kad jos pamatytų tavo galybę.
- 4 Nes kaip jų akivaizdoje tu esi pašvęstas mummyse,  
taip mūsų akivaizdoje tu esi augštinamas jose,
- 5 kad jos pažintų, kaip ir mes pažinome,  
jog nėra kito Dievo be tavęs, Viešpatie.
- 6 Panaujink ženklus ir pakartok stebuklus.
- 7 Duok garbės savo rankai ir dešiniam pečiui.
- 8 Pažadink savo narsą ir papildk rūstybę.

10, 34; Rom 2, 11; Gal 2, 6; Kol 3, 25; 1 Petr 1, 17. — <sup>17</sup>Jis nepaniekina. Plg 2 Moš 22, 23. — <sup>19</sup>Nuo skruostų... Ta e Vulg priedas. — Neturi jose pasimėgimo: Jis rūstinasi tam, kas jas išspaudė. — <sup>20</sup>Kas mielu noru: Taip garbina, kad jis patinka Dievui. — <sup>21</sup>Malda žeminančio... Prie nuolankumo turi prisidėti ištvermė. — <sup>22</sup>Jiems: Negailestingiems. — <sup>23</sup>Jis darys kerštą... Kas garbina Dievą taip, kaip jam patinka, yra atvaizdas pačios Dievo tautos, kuri meldžiasi, iki nebus sunaikintos bedieviškosios tautos

36, 1-19. Malda už Israėlį, išskirstytą tarp tautų. — <sup>1</sup>Ir parodyk. Tų ž iki e galui nėra kituose t. — <sup>2</sup>Kad pažintų... Grt tų ž šitoje vietoje nėra. Plg 5 e. — <sup>3</sup>Kad jos pamatytų... Tavo garbė reikalauja, kad jos patirtų, jog tu Viešpats. — <sup>4</sup>Pašvęstas mummyse: Atstumdamas nuo savęs savo tautą dėl jų nuodėmių ir atiduodamas ją pagonims. — Išaugštinamas jose: Nubausdamas pagonių tautas. — <sup>7</sup>Duok garbės... Nutremdamas pagonis ir išaugštindamas Israėlį. — <sup>8</sup>Pažadink... Kai Dievas rodosi nematąs savųjų vargo

- <sup>9</sup>Sunaikink priešininką ir plak neprietelį.
- <sup>10</sup>Pagreitink laiką ir atsimink galą,  
kad jie skelbtų tavo stebuklus.
- <sup>11</sup>Kas išsigelbės, tebūna prarytas liepsnos rūstybės,  
ir kurie slegia tavo tautą, tegu randa žuvimą.
- <sup>12</sup>Sutrupink neprietelių kunigaikščių galvą,  
kurie sako: Nėra nieko kito be mūsų.
- <sup>13</sup>Surink visas Jokubo gimines,  
kad pažintų, jog nėra Dievo, kaip tik tu,  
ir skelbtų didžius tavo veikalus;
- ir tegul jie vėl tebūna tavo tėvonystė kaip pradžioje.
- <sup>14</sup>Pasigailėk savo tautos, ant kurios šaukiamas tavo vardas,  
ir Izraelio, kurį tu laikei lygiu savo vyriausiam sūnui.
- <sup>15</sup>Pasigailėk savo šventovės miesto,  
Jerusalės, savo poilsio miesto.
- <sup>16</sup>Pripildyk Sioną neišpasakojamų savo žodžių  
ir savo garbės savąją tautą.
- <sup>17</sup>Duok liudijimą tiems, kurie nuo pat pradžios tavo kūriniai,  
ir atitesėk pažadus, kuriuos tavo vardu kalbėjo senesnieji pranašai.
- <sup>18</sup>Duok užmokesčio tiems, kurie tavęs laukia,  
kad tavo pranašai būtų rasti ištikimi,  
ir išklausk savo tarnų maldos,
- <sup>19</sup>taip kaip laimino Aaronas savo tautą.  
Vesk mus teisybės keliu,  
ir tegul visi žemės gyventojai žino,  
jog tu Dievas, kurs žiūri į amžius.
- <sup>20</sup>Pilvas priima kiekvieną valgį,  
bet vienas valgis geresnis už kitą.
- <sup>21</sup>Gomurys pažįsta valgį iš žvėrienos,  
ir protinga širdis melagingus žodžius.
- <sup>22</sup>Sugėdusi širdis daro nuliūdimo,  
bet prityręs žmogus jai priešinasi.

ir pagonių nuodėmių, jo rūstybė lyg kad ilsisi. Ji užsideda, kai Dievas duoda pagalbos saviesiems prieš jų neprietelius. — <sup>10</sup>*Galą*: Prispaudimo ir mesijinio laiko atėjimą. Ebr t dar priduriama, kad niekas negali sulai-kyti Dievo veikimo. — <sup>11</sup>*Kas išsigelbės*: Kas pasiliks nepaliestas vienos tavo bausmių. — <sup>13</sup>*Surink*: Taip kaip skelbė tavo pranašai. Plg Jėš 40, 11; Jer 3, 18; Ez 36, 9; Am 9, 14 ir k. Gr t: Surink visas Jokubo gimines ir jie bus tavo tėvonystė, kaip nuo pat pradžios. Kitai sakant: Duok Izraeliui vėl laimingai gyventi savo tėvų šalyje. — *Kad pažintų...* Plg aug 5 e. — <sup>14</sup>*Ant kurios šaukiamas...* Plg 2 Moš 4, 22. Pasigailėjimo reikalauja Dievo garbė, nes Izraelis jo vardu vadinamas ir Viešpaties pavadintas jo vyriausiuoju, pirmagimiu sūnumi. — <sup>15</sup>*Savo poilsio miesto*: Kurį tu sau pasi-

rinkai. Plg Ps 5, 3; 77, 68; 131, 13. — <sup>16</sup>*Tautą*. Tikriau: Šventyklą/skai-  
tant taip pat Gr t Naon vietoje  
Laon/. — <sup>17</sup>*Duok liudijimą*: Pri-  
pažink viešai, kad jie tavo, tie, ku-  
riuos tu nuo senų laikų pasirinkai  
kaip savo tautą. — <sup>18</sup>*Duok užmokes-  
čio...* Už tikėjimą ir viltį tų, kurie  
priėmė tas pranašystes, ir parodyk,  
kad tavo pranašai tiesakalbiai. —  
<sup>19</sup>*Kaip laimino...* Plg 4 Moš 6, 23-26.  
— *Vesk mus teisybės keliu*. Tų ž nėra  
Gr t. — *Kurs žiūri į amžius*. Gr t:  
Amžių Dievas  
36, 20-37-29. Kaip reikia  
daryti pasirinkimus svar-  
biuose dalykuose. — <sup>20</sup>*Pil-  
vas priima...* Tuo pirmu palyginimu  
norima parodyti, kaip nemažiau rei-  
kia rinktis tarp to, ką išgirstame,  
kaip tarp valgių, kuriais maitinama  
kūnas. — <sup>21</sup>*Ir protinga...* Plg Ijob 12,  
11. — <sup>22</sup>*Daro*: Žodžiais ir darbais. —

- <sup>23</sup>Moteriškė priima kiekvieną vyriškį,  
bet viena duktė geresnė už kitą.  
<sup>24</sup>Moteriškės gražumas linksmina jos vyro veidą  
ir sužadina žmoguje pageidimą savęs didesnį už visus kitus.  
<sup>25</sup>Jei jos liežuvis taikus, romus ir maloningas,  
jos vyrui nėra lygaus tarp žmonių vaikų.  
<sup>26</sup>Kas turi gerą moterį, pradeda krauti lobį,  
turi padėjėją, kaip jam reikia, ir šulą, ant kurio ilsisi.  
<sup>27</sup>Kur nėra tvoros, išplėsiama nuosavybė,  
ir kur nėra moters, vaitoja tas, kam jos reikia.  
<sup>28</sup>Kas pasitiki tuo, kurs neturi lizdo,  
ir užsuka visur, kur jam sutemsta?  
jis kaip susijuošęs galvažudys, kurs bėga iš miesto į miestą

37. <sup>1</sup>Kiekvienas prietelis sako: Ir aš padariau prietelystę,  
bet būna prietelis, kurs tik vardu prietelis.  
Argi tai ne nuliūdimas iki mirčiai,  
<sup>2</sup>kai iš draugo ir prietelio darosi neprietelis?  
<sup>3</sup>O, nedoriausi mintie, iš kur tu atsiradai,  
kad apdengtumei žemę savo piktumu ir klasingumu?  
<sup>4</sup>Draugas džiaugiasi kartu su prieteliu, kai jam sekasi;  
sielvarto gi metu iš jo darosi priešas.  
<sup>5</sup>Draugas liūdi kartu su prieteliu dėl pilvo  
ir ima skydą prieš neprietelį.  
<sup>6</sup>Neužmiršk prietelio savo širdyje  
ir neužmiršk jo savo turtuose.  
<sup>7</sup>Nesitark su tuo, kurs tavęs tykoja,  
ir slėpk savo sumanymą nuo tų, kurie tau pavydi.  
<sup>8</sup>Kiekvienas patarėjas duoda patartį,  
bet laikas būna patarėjas savo naudai.

*Jai priešinasi:* Priešinasi jo apgaulingiems žodžiams, nujausdamas širdį. Gr t: Moka jam atsilgyinti. — Jis rūpinasi, kad kurs norėjo padaryti kitiems nuliūdimo, pats pajustų liūdesį. — <sup>23</sup>*Moteriškė...* Senovės įpročiu tėvas rinkdavo savo dukteriai vyrą, nesiklausdamas jos sutikimo. — *Bet viena duktė...* Kitaip būna su vyriškiu: jis gali rinktis, jei nori vesti žmoną. — <sup>24</sup>*Moteriškės gražumas.* Gražumo turi vyras visų pirma žiūrėti pasirinkime, nes gražumas padeda palaikyti meilę, bet nereikia užmiršti žiūrėti pasirinkime taip pat būsimos moters būdo. — <sup>25</sup>*Taikus.* Moteris parodo savo palinkimus šnekoje. — <sup>26</sup>*Turi padėjėją.* Ebr t: Pagalbą, pilį ir šulą pasiremti. — <sup>27</sup>*Nuosavybė.* Ebr t: Vynuogynas. — *Vaitoja tas...* Gr ir Ebr t: Klajoja ir bėga iš miesto į miestą. — Kas vienas ir neturi šeimos, pigiai pameta vieną vietą dėl kitų; bet toks nepastovus žmogus neturi žmonėse

reikiamos pagarbos. — <sup>28</sup>*Neturi lizdo:* Neturi nuolatinės buveinės

37. <sup>3</sup>O, nedoriausi mintie... Tuo šauksmu autorius išreiškia, kaip didelio pasigailėjimo vertas dalykas, kai iš prietelio darosi neprietelis. — <sup>5</sup>*Dėl pilvo...* Ir toks prietelis nevertas pasitikėjimo, kaip ir aprašytasis 4 e, nes kai tik jis nebematys prietelystėje sau pelno, jis jos išsižadės. Sir t /ir Ebr t prieraše/ šitoje e kalbama apie tikrą prietelį: Geras prietelis, kurs kovoja prieš neprietelį ir griebiasi skydo. — <sup>6</sup>*Savo turtuose.* Tikra prietelystė reikalauja pasidalinimo turtais. Ebr t prasmė gal toki: Pasirodyk esąs tikras prietelis, kaip kovoje gindamas savo prietelį, taip ir dalinant grobį. — <sup>7</sup>*Nesitark...* Gr t šita e dedama po 11 e. — <sup>8</sup>*Būk atsargus:* Ne tuojau tikėk kiekvienam patarėjui. — *Ko jam reikia:* Kad kartais jis neduotų tokios patarties, iš kurios galėtų būti naudos tik jam vienam, bet ne tau. — <sup>10</sup>*Gali įkalti*

- <sup>9</sup>Būk atsargus su patarėju :  
 pirma sužinok, ko jam reikia,  
 nes jis turi galvoje pats save.
- <sup>10</sup>Kartais jis gal gali įkalti baslį į žemę  
 ir tau sakyti : <sup>11</sup>Tavo kelias geras ;  
 pats gi stovės priešais, kad matytų, kas tau atsitiks.
- <sup>12</sup>Su žmogumi bedieviu tarkis apie šventumą,  
 su neteisingu apie teisybę,  
 su moteriške apie tą, kuriai ji pavydi,  
 su bailiu apie karą,  
 su pirkliu apie prekyvimą  
 su pirkėju apie pardavimą,  
 su pavydininku apie dėkingumą,
- <sup>13</sup>Su bedieviu apie pamaldumą,  
 su negarbingu apie garbingumą,  
 su laukų darbininku apie visokią darbą,
- <sup>14</sup>Su metiniu darbininku apie metų pabaigą,  
 su tinginiu vergu apie darbo daugybę.  
 Visai nežiūrėk tų žmonių patarties.
- <sup>15</sup>Bet laikykis nuolat švento žmogaus,  
 apie kurį tu žinai, kad jis laikosi baimės Dievo,
- <sup>16</sup>Kurio siela kaip tavo siela,  
 ir kurs, tau suklumpant tamsybėje, liūdės su tavim.
- <sup>17</sup>Paruošk pats sau gerai patariančią širdį,  
 nes tau nėra nieko kito už ją brangesnio.
- <sup>18</sup>Švento žmogaus siela pasako kažkada daugiau tiesos,  
 kaip septyni žvalgai, kurie sėdi augštumoje žvalgytis.
- <sup>19</sup>Bet prie viso to melsk Augščiausįjį  
 vesti tavo kelią tiesoje.
- <sup>20</sup>Pirm visų tavo darbų tegul eina tiesos žodis  
 ir pirm kiekvieno veikimo tikra patartis.
- <sup>21</sup>Netikęs žodis pagadina širdį ;  
 iš to randasi keturi dalykai :

baslį... Jis gali duoti tau žalingą patarimą, kurs tau pakenktų, kaip nedidelis baslelis įkaltas kelyje, kuriuo susižeidžiama koja. Anot Gr t : Kad jis nemestų ant tavęs likties t y, kad nepavestų tavo likimo prie puolio valdžiai, be jokio rūpestio pasitraukdamas nuo tavęs. — <sup>11</sup>Kad matytų, kas : Juokdamos iš tavo nelaimės, jei toki tau atsitiktų, ir ja pasinaudodamas savo tikslams. — <sup>12</sup>Su žmogumi... apie teisybę. Gr t tų ž nėra ; jų vietoje skaitome čia 7 e žodžius. Gr t iš viso duodama devyni pavyzdžiai žmonių, su kuriais nereikia tartis. Vulgatoje gi /kartu su 7 e/ dvylika pavyzdžių. Kalbama ironiškai, kaip aiškiai pasirodo iš 14 e. — *Su bailiu...* : Nes apie reikiamą karą jis sakys, kad jo nereikia. *Su pirkliu...* : Nes jis visados turi savo galvoje, kas jam pačiam pelninga. — <sup>13</sup>*Su laukų darbininku*. Gr t : Su van-

giu. — <sup>14</sup>*Su metiniu...* : Anot Gr t, su samdininku namuose apie darbo pabaigą. — <sup>15</sup>*Laikosi baimės...* : Toks žmogus tikrai patars, kas sutinka su Įstatymu. — <sup>16</sup>*Kurio siela...* : Be pamaldumo dar reikalaujama, kad patarėjas būtų surištas prietelyste su tuo, kuriam jis duos patarimus. *Liūdės su tavim* : Ir tau padės. — <sup>17</sup>*Paruošk...* : Niekas neturi visai priklaustyti nuo kitų patarties, taip kad nebesiklaustų pats savo širdies ir pats nebesvarstytų. Niekas nežino geriau savo troškimų, kaip pats žmogus. — <sup>18</sup>*Švento*. Gr t nėra šito aptarimo. — *Kaip septyni...* : Kas įvyksta prieš mūsų nuomonę ir linkimą, tai paprastai mums netarpsta. — <sup>19</sup>*Melsk...* : Plg Ps 24, 5 ; Tob 4, 19. — *Tiesoje* : Be paklydimo. — <sup>20</sup>*Tiesos žodis*. Tiesos žodžiu čia vadinama tikra patartis, kaip tai pasirodo iš antrosios eil pusės. — <sup>21</sup>*Gyvenimas ir*

gerumas ir piktenybė, gyvenimas ir mirtis ;  
nuolatinis jų valdovas liežuvis.

Būna buklus žmogus, kurs moko daugelį,  
bet pats sau jis nenaudingas.

<sup>22</sup>Būna prityręs žmogus, kurs moko daugelį,  
ir saldus pats sau.

<sup>23</sup>Kas kalba kaip solistas, tas nekenčiamas ;  
jam visa ko truks.

<sup>24</sup>Viešpats nedavė jam malonės ;  
nes jam trūksta visokios išminties.

<sup>25</sup>Būna išmintingas, kurs pats sau išmintingas,  
ir jo protingumo vaisiai girtini.

<sup>26</sup>Išmintingas žmogus moko savo tautą,  
ir jo protingumo vaisiai pasitikėjimo verti.

<sup>27</sup>Išmintingas žmogus gausiai laiminamas,  
ir kas jį mato, giria.

<sup>28</sup>Žmogaus gyvenimas turi paskirtą dienų skaičių,  
Israėlio gi dienos nesuskaitomas.

<sup>29</sup>Išmintingas išigyja sau pagarbos savo tautoje  
ir jo vardas gyvas per amžius.

<sup>30</sup>Sūnau, mėgink savo gyvenime savo sielą,  
ir jei kas jai kenksminga, to jai nesuteik.

<sup>31</sup>Nes ne visa kas visiems tinka,  
ir ne kiekvienam patinka tie patys dalykai.

<sup>32</sup>Niekados nebūk godus pokylyje  
ir nepulk prie kiekvieno valgio,

<sup>33</sup>nes valgant daug valgių, atsiranda liga,  
ir godumas priveda prie vėmimo.

<sup>34</sup>Apsirijimu daugelis mirė ;  
kas gi susilaikęs, tas pailgina savo gyvenimą

38. <sup>1</sup>Gerbk gydytoją dėl reikalo,  
nes jį sutvėrė Augščiausis.

<sup>2</sup>Nes kiekvienas pagijimas nuo Dievo,  
ir iš karaliaus anas gauna dovanų.

*mirtis* : Užmokestis ir bausmė. — *Liežuvis*. Per liežuvį ir gerumas ir piktumas giliau įeina į širdį ; per jį jie platinami ir ant kitų perkeliama. Plg Pat 18, 21. — <sup>22</sup>*Būna prityręs*. Tos e nėra Gr t. — <sup>23</sup>*Kas kalba...* giriasi savo tariamu akylumu. — *Visa ko...* Jis nevertas net gauti duonos, kurios jis sau reikalauja. — <sup>24</sup>*Malonės* : Šnekos malonumo. — *Visokios išminties* : Tikros išminties. Tikra išmintis neieško garsiai skambančių žodžių : ji aiški ir teikia save su tam tikru malonumu ir saldumu. — <sup>25</sup>*Pats sau išmintingas*. Jis turi savyje išminties ir tos išminties vaisiai nuolat pasireiškia jo žodžiais. Anot kitų, Gr t prasmė esanti toki : Kaikas tik pats sau išmintingas, ir jo išminties vaisiai tikri tik jo burnoje. —

<sup>26</sup>*Moko savo...* Išmintingas ne vien sau. — *Pasitikėjimo verti* : Ir pastovūs. — <sup>28</sup>*Israėlio* : Žydų tautos. Taip tikro išminčiaus atsiminimas pasilieka per amžius. — <sup>29</sup>*Išigyja sau pagarbos*. Tikriaus : Pasitikėjimo. — Visi juo tvirtai pasitiki. — *Jo vardas...* Plg Ps 110, 10

37. 30-38, 15. *Apie rūpestį sveikata*. — <sup>30</sup>*Mėgink...* Tyrinėk, kas tau naudinga ir kas gali kenkti. — <sup>32</sup>*Nebūk godus...* Negeisk su dideliu godumu pokylio skanumynų

38. <sup>1</sup>*Dėl reikalo*. Anot Ebr t : kolei jo tau dar nereikia. Gydytojų užsiėmimas anais laikais matomai nelabai buvo vertinamas, taip kad išminčius turi primygtinai įspėti, jog gydytojus reikia gerbti ir net iki kolei jo dar nereikia, taigi ne tik reikale, susirgus.

- <sup>3</sup>Gydytojo žinojimas pakelia jo galvą,  
ir jis giriamas didikų akyse.
- <sup>4</sup>Augščiausias sutvėrė gydyklų iš žemės,  
ir išmintingas žmogus jų nesibodi.
- <sup>5</sup>Argi kartus vanduo nebuvo pasaldytas medžiu,
- <sup>6</sup>kad žmonės pažintų jų jėgą?
- Augščiausias davė žmonėms žinojimo,  
kad jis būtų garbinamas savo stebukluose.
- <sup>7</sup>Jais gydoma ir malšinama skausmas.  
Ir vaistinėkas padaro skaniai kvepinčio skystimo  
ir pagamina gydančių tepalų,  
ir jo darbams nėra galo.
- <sup>8</sup>Nes Dievo ramybė žemės paviršiuje.
- <sup>9</sup>Sūnau, savo ligoje neapsileisk pats savęs;  
bet melsk Viešpatį, ir jis pagydys tave.
- <sup>10</sup>Nusigręžk nuo nusikaltimo, ištiesk rankas  
ir apvalyk savo širdį nuo visokios kaltės.
- <sup>11</sup>Atnašauk kvepalų ir atsiminimo auką iš miltų.  
Tebūna tavo auka riebi ir duok prieiti gydytojui,
- <sup>12</sup>nes jį sutvėrė Viešpats; tegul jis neatstoja nuo tavęs,  
nes jo darbai tau reikiami.
- <sup>13</sup>Ateina laikas, kada tu pateksi į jų rankas;
- <sup>14</sup>jie gi mels Viešpatį suteikti per juos poilsio  
ir sveikatos ilgesniam gyvenimui.
- <sup>15</sup>Kas nusikalsta savo Sutvėrėjo akivaizdoje,  
tas pateks į gydytojo rankas.
- <sup>16</sup>Sūnau, liek ašaras ant mirusiųjų  
ir imk verkti kaip tas, kurs kenčia didžiausių skausmų.  
Apdengk jo kūną kaip pridera  
ir neapsileisk su jo palaidojimu.

— *Augščiausias...* Ebr t: Gydytojas išmintingas iš Viešpaties. — *Gauna dovanų*: Ir vertas jų gauti. — *Sutvėrė...* Nereikia taip pat niekinti gydyklų kaip ir gydytojo, nes Dievas padaro, kad būtų galima jų gauti iš žemės žmonių naudai ir reikalams. Pavyzdys, kaip Dievas yra suteikęs gydančios jėgos sutvertiems dalykams, duodama 5 e, darant aliuziją į 2 Moš 15, 23-25. — *Jų jėgą*: Gydyklų naudą. Gr t: Kad jo jėga /Dievo suteikta medžiui stebuklinga jėga/ pasirodytų žinoma. — *Ir... pagamina...* Vulg paaišk. — *Jo darbams...* Kaip gydytojas ir vaistinėkas nepameta savo užsiėmimo, taip per juos nuolat daroma ramybė, sveikata, skausmo apmalšinimas ir ligų gydymas. — *Dievo*. To ž nėra Gr t. — *Neapsileisk...* Ebr t: negaišk. Išminčius pataria rūpintis savimi ligoje, nenuostojant vilties pagyti ir nepasitikint per daug savo sveikata. Plg Ješ 38, 2... Kaip reikia melsti

Viešpatį, paaiškinama 10 e. — *Kvepalų*: Auką, kad būtų meilauš kvapo Viešpačiui, Plg 1 Moš 8, 21; 3 Moš 1, 9.13.17; 2, 2 ir k. — *Atsiminimo...* Plg 3 Moš 2, 2.9.10. — *Auka riebi*: Nebūk šykštus darydamas auką. Gr t dar pridurta: lyg kad tau nebebūtų jokios vilties, t y, pasielgk kaip žmogus, kurs nebesitiki išlikti gyvas, mirdamas gi nebebijo nustoti lobio. — *Nes jį...* Sir t: Nes jis tau naudingas. Plg 1 e. — *Ateina laikas*. Gydyklai ir gydymo būdas matomai buvo tuomet labai nemalonus dalykas. Gr t: Būna laikas, kad jų rankoms pasiseka. — *Jie gi mels*. Meltis turi ne tik ligonis, bet ir gydytojai. — *Ilgesniam gyvenimui*. Ebr t: Už išsilaikymą gyvenimo /už užmokestį, kurio gali laukti gydytojas/. — *Kas nusikalsta...* Ligos neretai būna bausmė už nuodėmes. Nesusilaikymas, paleistuvystė, per daug didelė drąsa ir kiti dalykai kenkia žmogaus sveikatai; be to, Sen Test už nuodė-

- <sup>17</sup>Dėl apšnekėjimo paraudok jo karčiai vieną dieną  
ir nusiramink savo nuliūdime.
- <sup>18</sup>Gedėk jo, kaip jis nusipelnęs,  
vieną dieną ar dvi dieni, kad išvengtumei apkalbėjimų.
- <sup>19</sup>Nes nuliūdimas greitai atveda mirtį, nusmelkia jėgas,  
ir širdies liūdnumas sulenkia sprandą.
- <sup>20</sup>Liūdnumas pasilieka, lydint numirėlį,  
ir beturčio gyvenimas toks kaip jo širdis.
- <sup>21</sup>Nepalik savo širdies liūdnumui,  
bet varyk jį nuo savęs ir atsimink galą.
- <sup>22</sup>To neužmiršk, nes nėra sugrįžimo ;  
anam tu nieko nepadėsi ir pats sau kenki.
- <sup>23</sup>Atsimink, kaip man nutarta, nes taip pat bus ir tau ;  
man vakar, šiandien tau.
- <sup>24</sup>Ilsintis mirusiajam, duok ilsėtis ir jo atsiminimui  
ir nusiramink dėl jo, jo dvasiai išeinant.
- <sup>25</sup>Rašto žinovo išmintis tarpsta,  
kai jis neužsiėmęs.  
Ir kas maža teturi reikalų, gali įsigyti išminties.  
Kokios išminties bus pilnas,
- <sup>26</sup>kas laiko arklą,  
kas giriasi bedikliu, varo jaučius akstinu,  
užsiima jų darbais  
ir kalba tik apie veršiukus ?
- <sup>27</sup>Jo mintis užimta vagų vedžiojimu ;  
ir jam rūpi penėjimas karvių.

mes buvo dažnai skiriama laikinių bausmių. Plg 3 Moš 26 ; 5 Moš 28 ; Ijob 4, 7 ir k

38, 16-24. Kaip reikia raudoti mirusiųjų. — <sup>16</sup>Liek... Nebūk nejautrus, juo gi labiau nerodyk džiaugsmo, kad gal tau teko tėvonystė — *Neapsileisk...* Parodyk mirusiam priderančią pagarbą. — <sup>17,18</sup>Dėl... Vulg t kaikurie Gr ž išversti du kartu : Tebūna tavo raudojimas kartus ir tavo verkimas karštas, ir gedėk, kaip jam dera, vieną dieną, taip pat dvi dieni dėl pikto apkalbinėjimo ; paskui nusiramink dėl gedulo. — Taigi ir palaidojus gedulas turi dar toliau tęstis, bet tam tikrose ribose. Gedulas neturi būti ilgai kartus. Paprastai gedulas Žyduose tęsdavosi septynias dienas /plg aug 22, 3/. Kodėl nereikia ilgiau laikytis kartaus gedulo, pasakyta 19 e. — <sup>19</sup>Nusmelkia jėgas. To ž nėra Gr t. — *Ir širdies...* Plg Pat 15, 13 ; 17, 22. — <sup>20</sup>Liūdnumas... Kaikuriuose Gr t rankraščiuose : Nelaimėje liūdnumas pasilieka ir beturčio gyvenimas, priešingas jo širdžiai /priešingas tam, ko jis trokšta/

— <sup>21</sup>Nepalik... Plg 30, 22 ; Pat 17, 22. Nenaudinga griaužtis dėl to, kas neišvengiama ; taigi primink sau, kad mirtis visų laukia. — <sup>22</sup>Sugrįžimo: Iš mirusiųjų buveinės. Plg 2 Kar 12, 22. — <sup>23</sup>Atsimink... Taip, sakytumei, atsiliepia numirusis į kiekvieną, kurs dar tebėra gyvas. — *Taip pat bus ir tau* : Mirties nutarimas bus įvykdytas taip pat tau. Nežadėk sau ilgo gyvenimo, bet primink sau, kad kiekviena diena gali būti tavo paskutinė. Plg Jok 4, 14-15. — <sup>24</sup>Duok ilsėtis... Tegul jo atsiminimas nebebūna tau kartus. — *Jo dvasiai* : Kai jis dabar jau laisvas nuo šio gyvenimo nelaimių ir vargų. Plg 2 Kor 12, 21

## 2. Išminčiaus minčių tiesumas, 38,25—42,14.

38, 25-39, 15. Išmintis reikia labiau vertinti, kaip menas ir visi amatai. — <sup>25</sup>Kokios... Kaip gali įsigyti išminties tas, kurs neturi reikiamo laisvo laiko. — <sup>27</sup>Jam rūpi : Jis visuomet užimtas tomis mintimis. — <sup>32</sup>Po skai-

- <sup>28</sup>Taip pat kiekvienas amatninkas ir rentėjas,  
kurs užimtas darbu lygiai dieną kaip naktį ;  
taip pat antspaudų žiedų drožėjas,  
kurio ištvermingumas padaro visokių vaizdų ;  
jis atkreipia savo dėmesį, kad jo braižymas būtų panašus į pa-  
veikslą  
ir savo budrumu pabaigia savo darbą.
- <sup>29</sup>Taip pat kalvis, kurs sėdi prie savo priekalo  
ir žiūri į apdirbamą geležį ;  
ugnies garai degina jo kūną  
ir jis kovoja su židinio karščiu.
- <sup>30</sup>Kūgio pokšėjimas nuolat skamba jo ausyse,  
ir jo akys žiūri į daromojo ryko paveikslą.
- <sup>31</sup>Jis įtempia savo dėmesį, kad pabaigtų darbą  
ir savo budrumu jis gražina jį ir puošia.
- <sup>32</sup>Taip pat puodžius, kurs sėdi prie savo darbo,  
sukdamas savo kojomis tekinių ;  
jis visados susirūpinęs savo darbu,  
ir visas jo darbas po skaičiumi.
- <sup>33</sup>Savo ranka jis duoda moliui išvaizdą,  
ir savo kojomis jis minko jo masę.
- <sup>34</sup>Jis atkreipia savo dėmesį, kad pabaigtų palivojimą  
ir savo budrumu jis išvalo krosnį.
- <sup>35</sup>Visi šitie pasitiki savo rankomis,  
ir kiekvienas iš jų išmintingas savo amate.
- <sup>36</sup>Be jų visų nestatoma miestų ;
- <sup>37</sup>Jame negyvenama ir nevaikščiojama ;  
bet susirinkime jie kitų neviršija.
- <sup>38</sup>Jie nesėdi teisėjo krasėje,  
nežino teismo įstatų,  
nemoko viešai drausmės ir to, kas teisu,  
ir jų nerandama, kalbančių prilyginimais,
- <sup>39</sup>bet jie tvirtai laikosi žemiško kūrimo,  
ir jų malda apie jų amato darbus ;  
jam jie pašvenčia savo sielą  
ir tyrinėja Augščiausiojo įstatyme
39. <sup>1</sup>Išminčius tyrinėja visų senųjų išmintį  
ir užsiima Pranašais.
- <sup>2</sup>Jis pasilaiko garsių vyrų pasakojimą  
ir kartu išigilina į jų prilyginimų prasmę.
- <sup>3</sup>Jis tyrinėja patarlių paslaptis  
ir užsiima prilyginimų slėpiniais.

*čiumi*. Jis turi padirbti paskirtą indų, ar kurios nors vienos jų išvaizdos, skaičių. — <sup>28</sup>*Be jų...* Aprašytieji amatai yra taip labai reikiami, kad be jų negali būti sutvarkytos žmonių bendruomenės. — <sup>37</sup>*Neviršija*. Jų neskiriama viešais patarėjais ir kitų vadovais. — <sup>38</sup>*Prilyginimais*: Dėl kurių labai gerbiami mokytojai. — <sup>39</sup>*Žemiško kūrimo*: Kurs taip labai naudingas visiems gyventojams. — *Malda apie...* Jie meldžia

sau tik pasisekimo savo amate. — *Jam jie pašvenčia...* Gr t jau čia prasideda naujas skyrius: Tačiau /ki- taip yra su tuo/ kas pakelia savo sielą ir svarsto Augščiausiojo Įstatymą ; tas tyrinėja visų senųjų išmintį...

39. — <sup>1</sup>*Senųjų išmintį*: Kuri lyg tėvonystė turi pasilikti vėlesniesiems. Plg Ijob 12, 12. Kas tie senesnieji, paaiškinama toliau. Pirmoje vietoje stovi « Pranašai ». — <sup>3</sup>*Slėpiniais*:



- <sup>4</sup>Jis patarnauja didikų tarpe  
ir pasirodo valdovo akivaizdoje.
- <sup>5</sup>Jis eina per svetimų tautų šalis,  
nes jis stengiasi ištirti, kas gera ir kas bloga žmonėse.
- <sup>6</sup>Jis pakelia savo širdį budėti  
nuolat auštant prie Viešpaties, kurs jį padarė,  
ir meldžiasi Augščiausiojo akivaizdoje.
- <sup>7</sup>Jis atveria savo burną maldoje  
ir meldžia dovanoti savo nusikaltimus.
- <sup>8</sup>Nes jei didysis Viešpats nori,  
jis pripildo jį išmonės dvasios.
- <sup>9</sup>Tuomet jis siunčia savo išminties žodžius kaip lietu  
ir maldoje garbina Viešpatį.
- <sup>10</sup>Jis gerai tvarko savo sumanymus ir mokslą  
ir svarsto jo paslaptis.
- <sup>11</sup>Jis skelbia savo mokslo drausmę  
ir didžiuojasi Viešpaties sandoros įstatymu.
- <sup>12</sup>Daugelis girs jo išmintį,  
ir jis nebus užmirštas per amžius.
- <sup>13</sup>Jo atsiminimas neišdilsta,  
ir jo vardas bus minimas kartų kartose.
- <sup>14</sup>Jo išmintį giria tautos  
ir jo gyrių skelbia susirinkimas.
- <sup>15</sup>Jei pasilieka gyvas, jis palieka garsesnį vardą kaip tūkstančiai,  
ir jei jis eina į poilsį, ir tai jam naudinga.
- <sup>16</sup>Aš dar apmąstęs kalbėsiu,  
nes aš pilnas lyg narso.
- <sup>17</sup>Jis garsiai sako: paklausykite manęs, jūs, Dievo vaikai,  
ir duokite vaisių lyg rozė, pasodinta prie vandens upelio.
- <sup>18</sup>Skleiskite skanaus kvapo kaip Libanas.
- <sup>19</sup>Žydėkite gėlės kaip lelija  
ir kvepėkite, gražiai šakokitės,  
giedokite gyriaus giesmę ir garbinkite Viešpatį jo darbuose.
- <sup>20</sup>Augštinkite jo vardą  
ir garbinkite jį savo lūpų balsu,  
lūpų giesmėmis ir kanklėmis  
ir taip sakykite, šlovindami:

Mįslėmis. — <sup>4</sup>*Jis patarnauja...* Pri-  
tyrimo galima rasti ir jo mokomasi  
kunigaikščių rūmuose, nes jie turi  
pas save daug išminčių ir patarėjų,  
ir taip pat teismuose. — <sup>6</sup>*Kas gera*  
*ir...* Kiekviena tauta turi savo įpro-  
čiuose šį-tą gerą; išminčius stengiasi  
tai ištirti, vengdamas to, ką randa  
pikto. — <sup>6</sup>*Meldžiasi...* Tai trečias  
būdas įsigyti išminties. Plg Jok 1,5  
— <sup>7</sup>*Nusikaltimas*: Nes nuodėmės gali  
padarytu žmogų nevertą išklausy-  
mo. — <sup>9</sup>*Tuomet jis siunčia...* Nes  
Dievas gausiai duoda tam, kas mel-  
džia. — *Garbina Viešpatį*. Pirmas  
ir svarbiausis išminties ženklas ir  
pasireiškimas yra tas, kad jis gar-  
bina Dievą dėl jo geradarysčių. —

<sup>10</sup>*Paslaptis*: Nes Dievas jas jam ap-  
reiškia. Plg Ps 50, 8. — <sup>11</sup>*Jis skel-*  
*bia...* Tolesnis išminties vaisius — tai  
nauda, koki iš jos būna artimui. Iš-  
minčius išmoko branginti Dievo įsta-  
tymą ir apreiškimą ir rodo visiems  
jo geradarybę. — <sup>12</sup>*Daugelis...* To-  
liau nurodoma vaisiai, kokių iš iš-  
minties susilaukia pats išminčius. —  
<sup>14</sup>*Susirinkimas*: Išrinktoji tauta. —  
<sup>15</sup>*Ir tai jam naudinga*: Jis įsigyja  
dar daugiau sau gyriaus  
39, 16-41. Šlovinimas Die-  
vo už visus jo darbus,  
kuriais jis geriems duoda  
užmokesčio ir plaka  
bedievius. — <sup>16</sup>*Nes aš pilnas...*  
Gr t: Kaip pilnatis, taip aš pilnas,

- <sup>21</sup>Visi Viešpaties darbai labai geri.  
<sup>22</sup>Jo žodžiu stovėjo vanduo lyg pylimas,  
ir jo burnos pasakymu lyg sandėliai vandeniui.  
<sup>23</sup>Nes jo paliepimu įvyksta visa, kas jam patinka,  
ir nėra kliūčių, kada jis nori gelbėti.  
<sup>24</sup>Visi žmonių darbai jo akivaizdoje,  
ir nėra nieko paslėpta nuo jo akių.  
<sup>25</sup>Jis žiūri per amžių amžius,  
ir nėra nieko nuostabaus jo akivaizdoje.  
<sup>26</sup>Negalima sakyti: Kas tai, ar: Kas tenai?  
Nes visa ištiriama savo laiku.  
<sup>27</sup>Jo palaiminimas patvinsta kaip upė.  
<sup>28</sup>Kaip tvanas prigrindo sausumą,  
taip jo rūstybė ateis tautoms, kurios jo neįžino.  
<sup>29</sup>Kaip jis pakeitė vandenį sausuma, ir išdžiūvo žemė,  
ir kaip jo keliai tiesūs jo tarnams,  
taip nusidėjėliai kenčia pažeidą per jo rūstybę.  
<sup>30</sup>Gėrybės sutvertos geriems nuo pat pradžios,  
taip pat nedorėsiams gera ir pikta.  
<sup>31</sup>Visų reikiamiausi žmonių gyvenimui dalykai:  
vanduo, ugnis, geležis, druska,  
pienas ir kvietienė duona, medus,  
vynuogių kekės, aliejus ir drabužis.  
<sup>32</sup>Visa tai šventiesiems gėrybės,  
bedviams gi ir nusidėjėliams pavirsta į pikta.  
<sup>33</sup>Yra vėjų, kurie kerštui sutverti,  
ir savo narse jie sustiprina kankinimus.  
<sup>34</sup>Sunaikinimo metu jie parodo savo jėgą,  
ir malšina narsą to, kurs juos padarė.  
<sup>35</sup>Ugnis, kruša, badas ir mirtis,  
visa tai kerštui sutverta.  
<sup>36</sup>Taip pat žvėrių dantys, kurkliai ir žalčiai  
ir kalavijas, kurs daro kerštą bedviams, juos sunaikindamas.

— išminties išsireiškimų ir pamokymų. — <sup>17</sup>*Jis garsiai sako.* Tų ž. nėra Gr t. — *Duokite vaisių:* Tarpkite /Gr t/. — <sup>21</sup>*Labai geri.* Plg 1 Moš 1, 31; Mk 7, 37. Gr t dar pridurta: Ir visa, ką jis paliepia, įvyksta savo laiku. — <sup>22</sup>*Stovėjo vanduo...* Aliuzija į 2 Moš 14, 22; Još 3, 13... Plg 1 Moš 1,6-10. — <sup>26</sup>*Nieko nuostabaus:* Nes nieko kito neatsitinka, kaip tik tai, ko jis nori. Jam nėra nieko naujo ir netikėto, ar priešingo jo valiai. — <sup>26</sup>*Negalima...* Visi dalykai geri /21 e/, bet ne visa mes pažįstame. Todėl nė vienam nevalia sakyti su panieka: kas tai? ar: Kam gali būti naudinga. — <sup>27</sup>*Upė.* Ebr t: Kaip Nilas. — <sup>28</sup>*Kaip tvanas.* Ebr. t: Upė, Eupratas. — <sup>29</sup>*Sausuma, ir išdžiūvo žemė.* Gr t: Į druskos vietą. — Gal turėta galvoje Sodoma ir Gomora. Plg Ps

106, 34. — <sup>30</sup>*Gėrybės...* Visos gėrybės suteikiamos Dievo sutvarkymu, ir kas garbina Dievą, tas turi pasisekimo /kaip buvo žadėta Sen Test/. Pagaliau tiems, kurie myli Dievą, visa išeina į gera. — *Nedorėsiams...* Iš piktųjų neatimta teisės naudotis dalykais, kurie, žiūrint jų pačių, yra geri ir naudingi. Jau kitas klausimas, ar tas pasinaudojimas ir galų gale išeis jiems į gera. Atsakymą randame 32 e. — <sup>31</sup>*Visų reikiamiausi.* Plg aug 29, 28. Įvardijama keletas dalykų, kurie bendri geriems ir piktiems, bet ne su tokiomis pat pasekomis. — <sup>33</sup>*Yra vėjų...* Be dalykų, bendrų geriems ir piktiems, kuriuos gerieji gerai panaudoja, piktieji gi piktai, yra kitų, kuriais Dievas naudojasi piktiems nubausti. — *Jie sustiprina...* Dievui juos siunčiant, jie labiau parodo savo narsą. —

- <sup>37</sup>Jie džiaugiasi jo paliepipais,  
yra prirengti, kur bus reikalas žemėje,  
ir savo metu neperžengia jo žodžio.
- <sup>38</sup>Todėl nuo pat pradžios aš tvirtai nutariau,  
apsvarsčiau, apmąsčiau ir parašęs palikau.
- <sup>39</sup>Visi Viešpaties veikalai geri  
ir kiekvieną veiklą jis teikia savo valandą.
- <sup>40</sup>Negalima sakyti: Tas dalykas blogesnis už aną,  
nes visų tikra vertybė pasirodys savo metu.
- <sup>41</sup>Taigi, dabar visa širdimi ir burna šlovinkite  
ir laiminkite Viešpaties vardą
40. <sup>1</sup>Didelis vargas sutverta visiems žmonėms  
ir sunkus jungas Adomo vaikams  
nuo dienos, kurią jie išeina iš savo motinos iščios  
iki dienos jų palaidojimo visų motinoje žemėje.
- <sup>2</sup>Jų mintys ir širdies baimė,  
susirūpinimas ateitimi ir pabaigos diena vargina visus,
- <sup>3</sup>pradedant nuo to, kurs sėdi garbingame soste  
iki žemai žemėje sėdinčiam ir pelenuose,
- <sup>4</sup>nuo to, kurs dėvi mėlyną purpurą ir nešioja karūną,  
iki tam, kurs apsidengia stora drobe,  
viešpatauja narsas, pavydas, sumišimas, svyravimas ir baimė  
mirties,
- nesiliaujanti rūstybė, rietenos
- <sup>5</sup>ir poilsio metu guolyje  
nakties sapnai daro sumišimo jo žinojime.
- <sup>6</sup>Jis ilsisi taip maža, kad tai lyg niekai,  
ir tuojau sapne jam būna taip kaip sargybos dieną.
- <sup>7</sup>Jis išgąsdinamas savo širdies regėjimų,  
kaip žmogus, kurs ištrūksta karo dieną.  
Kuomet jis jaučiasi išsigelbėjęs, jis pabunda  
ir stebisi savo nepagrįsta baime.
- <sup>8</sup>Taip pat būna su kiekvienu kūnu, pradedant nuo žmogaus iki  
gyvuliui,
- ir septyngubai su nusidėjėliais.

<sup>34</sup>*Sunaikinimo...* Kai piktasis turi žūti. — Malšina: Įvykdydami kerštą. Plg Ez 5, 13. — <sup>35</sup>*Ūgnis...* Plg 2 Moš 9, 18.24; Još 10, 11; Ps 17, 13.; 77, 47; Išm 5, 23; 16, 16; 5 Moš 28, 20.21; 2 Kar 24, 13; Pat 10, 3; 3 Moš 26, 15; 4 Moš 14, 12; Jer 29, 18; Ez 7, 15. — <sup>36</sup>*Taip pal...* Plg 3 Kar 13, 24; 20, 36; 4 Kar 2, 24; 4 Moš 21, 6 Jud 8, 25; 2 Moš 22, 24; 3 Moš 26, 25. 33; 5 Moš 32, 25. — <sup>37</sup>*Paliepipais:* Daryti kerštą. — <sup>38</sup>*Todėl...* Kadangi visi Dievo veikalai tarnauja jo galybei ir gerumui gerųjų atžvilgiu ir jo teisybei piktųjų atžvilgiu. — <sup>39</sup>*Visi...* 1 Moš 1, 31; Mk 7, 37. — <sup>40</sup>*Negalima...* Vieno dalyko naudingumas žinomas, kito gi nežinomas. — <sup>41</sup>*Dabar:* Visa apsvartę

40, 1-28. Nežiūrint vargų, kurių pilnas žmogaus gyvenimas čia žemėje, jis anaip tol ne be džiaugsmų. — <sup>1</sup>*Sutverta.* Plg Ijob 7, 1; 14, 1; Pam 2, 23. — *Visų motinoje:* Nes Adomo kūnas buvo paimtas iš žemės. Plg 1 Moš 2, 7; 3, 19; aug 17, 1. Toliau įvardijami paskiri dalykai, kurie vargina žmones. — <sup>6</sup>*Kaip sargybos dieną.* Palyginimas daromas su jausmais žvalgo, kurs karo metu yra visados bailiai neramus. — <sup>7</sup>*Kuomet jis jaučiasi...* Kuomet jam prisisapnuoja, kad jis jau išsigelbėjo iš tariamo sapne matyto pavojaus. — <sup>8</sup>*Iki gyvuliui.* Gyvuliai gauna kentėti kartu su žmogumi. Plg 1 Moš 7, 23; 2 Moš 9, 25. — <sup>9</sup>*Mirtis...* Plg aug 39, 35, 36. —

- <sup>9</sup>Be to, mirtis, kraujas, vaidas ir kalavijas,  
prispaudimai, badas, sunaikinimas ir slogos.
- <sup>10</sup>Visa tai sutverta neteisiesiems ir dėl jų padaryta tvanas.
- <sup>11</sup>Visi, kas iš žemės, turės grįžti į žemę,  
taip kaip visas vanduo grįžta į jūrą.
- <sup>12</sup>Kiekvienas kyšius ir neteisybė bus sunaikinta,  
ištikimybė gi pasiliks per amžius.
- <sup>13</sup>Neteisiųjų gėrybės išsenka kaip upelis  
ir taip kaip nugriaudžia didelis griausmas lietuje.
- <sup>14</sup>Kolei jis tiesia ranką, jis linksminasi,  
bet nusikaltėliai galų gale žus.
- <sup>15</sup>Bedievių vaikaičiai neturi daug šakų :  
jie kaip nešvarios šaknys uolos viršūnėje.
- <sup>16</sup>Žaliumas ant viso vandens  
ir prie upės kranto išraunamas pirm kiekvienos žolės.
- <sup>17</sup>Maloningumas kaip linksmybių sodas su palaiminimais,  
ir gailėstingumas pasilieka per amžius.
- <sup>18</sup>Gyvenimas darbininko, kuriam jo paties pakanka, pasaldinamas,  
ir jame tu rasi turtą.
- <sup>19</sup>Sūnūs ir miesto statymas sustiprina vardą,  
bet daugiau už tai verta moteriškė be dėmės.
- <sup>20</sup>Vynas ir muzika linksmina širdį,  
bet augščiau už vieną ir kitą stovi meilė išminties.
- <sup>21</sup>Vamzdžiais ir arpha žaidžiama gražių melodijų,  
bet meili šneka viršija vieną ir kitą.
- <sup>22</sup>Malonumo ir gražumo trokšta tavo akis,  
bet dirvos žaliumas viršija vieną ir kitą.
- <sup>23</sup>Prietelis ir draugas susitinka patogiu laiku,  
bet augščiau už abudu stovi moteris su vyru.
- <sup>24</sup>Broliai padeda sielvarto metu,  
bet daugiau už juos gali gailėstingumas.
- <sup>25</sup>Auksas ir sidabras sustiprina kojas,  
bet vertesnė už vieną ir kitą gera patartis.

<sup>11</sup>Visi... Plg žem 41, 13; Pam 1, 7. Visų dalykų galas sutinka su jų pradžia. Ebr t: kas iš žemės, grįžta atgal į žemę, ir kas iš augštybių — į augštybes. — <sup>12</sup>Bus sunaikinta. Nuodėmė yra paneigimas to, kas teisu ir gera, todėl iš jos negali rasti nieko pasiliekančio, tikrai gero ir laimingo. — <sup>13</sup>Išsenka: Visai taip kaip upelis vasarą. — <sup>14</sup>Nugriaudžia: Taip greitai. — <sup>15</sup>Kolei... Dievobaimingasis išties savo ranką gera daryti ir džiaugsis; priešingai gi, nusidėjėliai turi žūti. — <sup>16</sup>Neturi daug šakų. Plg Išm 4, 3-5. — <sup>17</sup>Kaip nešvarios šaknys... Jie kaip šaknys, kurios negali augti ir duoti augalui reikiamų sulčių, nes joms trūksta žemės; jie visai nevaisingi ir nenaujingi. — <sup>18</sup>Pirm kiekvienos žolės: Taip ir piktieji neturi jokio pastovumo. — <sup>19</sup>Maloningumas: Dievo-

baimingųjų geradarystė ir gerumas. — <sup>20</sup>Su palaiminimais: Suteikia tikros laimės. — <sup>21</sup>Gyvenimas... Ebr t toliau eina dešimts eil, kuriose taip statoma šalia vienas kito po tris dalykus, kad trečias pasirodo geresnis už du pirmuoju. 18 e yra toki: Gyvenimas gana turiniojo ir pelno įsigijančio saldus, bet abudu viršija tas, kurs randa turtą /jis vienu kartu darosi turtingesnis už abudu/. — <sup>20</sup>Muzika. Ebr t: Svaiginantieji gėralai. Sir t: Senas vinas. — <sup>21</sup>Išminties. Ebr t: Prietelio. — <sup>22</sup>Meili šneka. Ebr t: Tyra šneka, — Šneka laisva nuo betkurios veidmainystės ir melo. — <sup>23</sup>Dirvos žaliumas... Nes jis neša su savim lygiai pasigėrėjimo kaip ir naudos, tuo tarpu kad anie duoda tik pasigėrėjimo. Plg Mt 6, 20. — <sup>24</sup>Moteris. Ebr t: Išmintinga moteris. Mote-

- <sup>26</sup>Turtai ir stiprybė pakelia širdį,  
bet juos viršija baimė Viešpaties.  
<sup>27</sup>Esant baimei Viešpaties, nieko netrūksta,  
ir kur ji yra, nereikia jieskoti jokios pagalbos.  
<sup>28</sup>Baimė Viešpaties kaip palaimintas linksmybių sodas,  
ir jis apdengiamas nepalyginama garbe.  
<sup>29</sup>Sūnau, kolei gyvas, nebūk elgeta,  
nes geriau mirti kaip elgėtauti.  
<sup>30</sup>Kas žiūri į svetimą stalą,  
to gyvenimas nevertas laikyti gyvenimu,  
nes jis maitina save svetimais valgiais.  
<sup>31</sup>Protingas ir išauklėtas žmogus to saugosis.  
<sup>32</sup>Neišmintingojo burnoje elgetavimas saldus,  
bet jo pilve dega ugnis

41. <sup>1</sup>O mirtie! Kaip kartus tavo atsiminimas  
žmogui, kurs turi ramybės savo lobyje,  
<sup>2</sup>žmogui be rūpesčių, kuriam visame sekasi,  
ir kurs dar gali priimti valgių.  
<sup>3</sup>O mirtie! Tavo nutarimas geras beturčiui  
ir tam, kieno jėgos eina mažyn,  
<sup>4</sup>atgyvenusiam savo amžių, turinčiam visokių rūpesčių,  
nusiminusiam, kurs nustoja kantrybės.  
<sup>5</sup>Nebijok mirties nutarimo.  
Atsimink, kas buvo pirm tavęs  
ir kas turi ateiti po tavęs;  
toks Viešpaties nutarimas kiekvienam kūnui.  
<sup>6</sup>Ir kas gi kita gali tau ateiti,  
jei ne tai, kas patinka Augščiausiam?  
Vistiek, ar bus dešimts, ar šimtas, ar tūkstantis metų;  
<sup>7</sup>nes mirusiųjų buveinėje nesibylinėjama dėl amžiaus ilgumo.

ris, teikianti pagalbos, pasilieka visados su savo vyru. — <sup>24</sup>*Broliai*. Gr t: Broliai ir padėjėjai /kurie stovi arti/. — *Gailestingumas*. Juo įsigyjama Dievo malonės, kuria reikia labiau pasitikėti nekaip žmonių pagalba. — <sup>25</sup>*Sustiprina kojas*: Padaro žmogaus stovį tikrą ir tvirtą. — <sup>26</sup>*Pakelia širdį*: Sužadina pasitikėjimą savimi ir duoda drąsos. — *Baimė...* Ji suteikia vilties, kad Dievas duos savo globos. — <sup>27</sup>*Netrūksta*. Plg Ps 33, 10. — <sup>28</sup>*Palaimintas*: Pilnas Dievo palaiminimų

40,29–41,14. Apie kaikuriuos kitus žmogaus gyvenimo vargus. — <sup>29</sup>*Kolei...* Plg 30,17; Pat 30,8. Viešpats yra Sen Test ne vieną kartą gąsdinęs bedievius neturtu ir stoka /3 Moš 26; 5 Moš 28/; įstatymo gi sergėtojams žadėjo, kad jų tarpe nebūsia elgetų /5 Moš 15,4/. Kodėl geriau mirti negu elgetauti, pasakoma 30 e. — <sup>30</sup>*Nevertas...* Toks gyvenimas nevertas žmogaus. — *Jis*

*maitina...* Gr t: Jis susitepa save svetimais valgiais. — <sup>32</sup>*Neišmintingojo*. Gal Vulg reikia skaityti: impudencis, begėdžio. Kitokiam toks gyvenimas negali patikti. — *Bet jo pilve...* Jis nenori dirbti ir taip iš anksto pasirūpinti, kad nereikėtų kentėti bado; jam labiau patinka elgėtauti, todėl jis ir turi kada kada badauti

41. <sup>1</sup>*Kurs turi ramybės* ...Ebr t: Kurs turi gana turtų, kurie leidžia jam naudotis pasigėrėjimais. Gr t: Ramiai gyvenančiam savo nuosavybėje. — <sup>2</sup>*Kurs dar gali priimti...* Kurs sveikas, taip kad dar gali turėti naudos iš savo turtų. — <sup>3</sup>*Geras*: Nes atpalaiduoja nuo šio gyvenimo vargų. — <sup>4</sup>*Nebijok*: Nesunkink savo gyvenimo nenaudingus susirūpinimu. — *Kas buvo pirm tavęs...* Tie, kurie pirm tavęs buvo, mirė, ir tie, kurie ateis po tavęs, taip pat mirs. — <sup>6</sup>*Ir kas gi...* Gr ir Ebr t: Ir ko tu priešiniesi Augščiausiojo nutarimui. —

- <sup>8</sup>Iš nusidėjėlių vaikų darosi pasibjaurėjimo verti vaikai, taip pat ir tie, kurie lankosi bedievių namuose.
- <sup>9</sup>Nusidėjėlių vaikų tėvonystė žus, ir su jų palikuoniais pasiliks nuolatinė gėda.
- <sup>10</sup>Dėl bedievio tėvo dejuoja vaikai, nes dėl jo jie yra sugėdinime.
- <sup>11</sup>Vargas jums, žmonės bedieviai, kurie pametėte Augščiausiojo Viešpaties įstatymą!
- <sup>12</sup>Kaip gimdami jūs gimėte prakeikimui, taip ir kai jūs mirsite, prakeikimas bus jūsų dalia.
- <sup>13</sup>Visa, kas iš žemės, grįžta į žemę, taip ir bedieviai iš prakeikimo eina į žuvimą.
- <sup>14</sup>Žmonių gedulas paliečia jų kūną, o bedievių vardas išdils.
- <sup>15</sup>Rūpinkis geru vardu, nes tai tau pasiliks ilgiau kaip tūkstantis didelių ir brangių turtų.
- <sup>16</sup>Geras gyvenimas turi savo dienų skaičių, o geras vardas pasilieka per amžius.
- <sup>17</sup>Vaikai, laikykite mano pamokymus ramybėje, nes paslėpta išmintis ir nematomas turtas, koki nauda iš abiejų?
- <sup>18</sup>Verčiau žmogus, kurs slepia savo paikybę, kaip žmogus, kurs slepia savo išmintį.
- <sup>19</sup>Taigi, gėdykitės to, ką dabar mano burna pasakys.
- <sup>20</sup>Nes negera visa ko gėdytis, ir ne visa visiems gerai patinka, kaip reikalauja tiesa.
- <sup>21</sup>Gėdykitės paleistuvauti tėvo ir motinos akyse ir meluoti viršininko ir galiūno akyse,
- <sup>22</sup>nusikalsti kunigaikščio ir teisėjo akyse, peržengti įstatymą susirinkimo ir tautos akivaizdoje,
- <sup>23</sup>daryti neteisybę draugo ir prietelio akyse ir vietoje, kur gyvena — vogti,

<sup>8</sup>*Pasibjaurėjimo verti.* Toks piktųjų likimas. Nusidėjėlių vaikai tie, kurie savo jausmais ir linkimais lygūs savo tėvams. — *Lankosi...* Draugauja su bedieviais. — <sup>9</sup>*Žus.* Kita bausmė: neturtas; trečia — gėda. — <sup>12</sup>*Kaip gimdami...* Ebr t: Jei jūs vaisingi, tai pragaiščiai; jei gimdote, tai vai-tojimai; jei žūnate, tai pasiliekančiam pasaulio džiaugsmui ir jei mirš-tate, tai prakeikimui. — <sup>13</sup>*Visa...* Plg aug 40,11. — <sup>14</sup>*Žmonių...* Nors ir lydima ašaromis mirusius bedievių, tačiau jų atsiminimas tuojau išdyla. Ebr t: Žmogaus tuštybė jo kūne, bet dorybės vardas neišdilsta

41,15 - 42,14. Gėdos prie-žastys, kurių reikia būti-nai vengti. — <sup>15</sup>*Rūpinkis...* Plg Pat 22,1. — <sup>16</sup>*Per amžius:* Nes dorybė įsigijama geras vardas ir pas Dievą. — <sup>17</sup>*Laikykite...* Paraginama atsi-

dėjus stebėti, ką išminčius sakys toliau. Jo nėra Ebr ir Sir t. — *Paslėpta...* Plg aug 20,32. Išmintis yra turtai, bet tik tada, kai ji pasireiškia žodžiais ir darbais. — <sup>18</sup>*Verčiau...* Žr aug 20,32.33. — <sup>19</sup>*To, ką dabar.* Tų nusikaltimų, kuriuos aš tuojau įvar-dinsiu. Ebr t: Klausykitės, vaikai, mano pamokymo apie gėdymąsi ir gėdykitės, kaip aš jums nurodau. — <sup>20</sup>*Nes negera...* Nes yra dalykų, kurių anaip tol nereikia gėdytis /pav pa-rodyti savo išmintį, 18 e /, ir yra to-kių, dėl kurių reikia labiau ar mažiau rausti. — *Ne visa visiems...* Ne visi žmonės, vertindami dalykus, laikosi tiesos. — <sup>21</sup>*Tėvo ir...* Žiūrėdami savo gimdytojų saugokitės paleistuvystės, žiūrėdami viršininko vengkite melo. — <sup>23</sup>*Vietoje, kur...* Ypač negražu nu-sipelnėti vagies vardą kaimynų akyse, kurių tarpe kas gyvena, toje vietoje,

- <sup>24</sup>dėl Dievo ištikimybės ir sandoros ;  
užsigulti ant duonos ir nusipelnyti papeikimą, duodant ir priimant,  
<sup>25</sup>tylėti sveikinančiųjų akyse,  
žiūrėti į moteriškę paleistuvę  
ir nugręžti veidą nuo giminaičio.  
<sup>26</sup>Nenugręžk veido nuo savo artimo  
ir gėdykis pasiimti kito dalį ir jos nebegražinti.  
<sup>27</sup>Nežiūrėk į svetimo vyro moterį,  
nesibičiuliauk su jo tarnaitė  
ir nestovinėk prie jos guolio.  
<sup>28</sup>Gėdykis prietelių akyse šmeižto žodžių.  
Ką nors davęs, nedaryk priekaištų

42. <sup>1</sup>Nekartok, ką tu girdėjai, ir neišreikšk paslapčių,  
tai tu tikrai nebūsi sugėdintas,  
ir rasi malonės pas visus žmones.  
Nesigėdyk visų tų dalykų  
ir nenusidėk, žiūrėdamas kieno nors asmens.  
<sup>2</sup>Nesigėdyk Augščiausiojo įstatymo ir sandoros  
ir nutarimo, kuriuo daroma teisybė bedieviui,  
<sup>3</sup>šnekos su draugais ir keleiviais  
ir duoti tėvonystės prieteliams,  
<sup>4</sup>teisingumo svarstyklės ir svarsčių,  
įsigijimo daug ar mažą,  
<sup>5</sup>žiūrėti kainos, perkant ar parduoant,  
kietos drausmės vaikų  
ir kruvino plakimo pikto vergo.  
<sup>6</sup>Turint netikusią moterį, geras dalykas antspaudas.  
<sup>7</sup>Kur daug rankų, ten užrakink.  
Ką tik paduodi, suskaityk ir pasverk ;  
užrašyk visa, ką duodi ir priimi.

kur jis gauna savo išlaikymą. — <sup>24</sup>*Dėl Dievo... sandoros.* Tų ž nėra Ebr t ; jų čia gal visai nereikėjo dėti. — *Užsigulti...* Lyg kad tu norėtumei pats vienas pasisavinti visą duoną. — *Nusipelnyti papeikimą...* Apkalbinėjimų ir priekaištų, kad tame, kas tau pavesta, tu negali duoti apyskaistos gautų ir išleistų dalykų. — <sup>25</sup>*Nugręžti veidą...* Atstumti juos nuo savęs savo puikybe. — <sup>26</sup>*Nenugręžk... artimo.* Tų ž nėra Gr t. Gal tai tik antras vertimas 25 e. — <sup>27</sup>*Nežiūrėk* Plg Mt 5,28. — *Su jo.* Gr t : Su savo. — <sup>28</sup>*Šmeižto žodžių :* Šmeižti tuos savo prietelius. — *Nedaryk priekaištų :* Kitaip tavo dovana nebebus geradarysė

42. — <sup>1</sup>*Nekartok...* Plg 3 Moš 19,15 ; 5 Moš 1,17 ; 16,19 ; Pat 24,23 ; Jok 2,1. — *Paslapčių :* Kurios tau patikėtos. — *Nebūsi sugėdintas.* Anot Gr t : Būsi drovus. — *Nenusidėk...* Nepasiduok tuščiai baimei ir kenksmingai gėdai. — <sup>2</sup>*Nesigėdyk...* Tokio

įspėjimo labai reikėjo Žydams, gyvenusiems tarp pagonių. Plg 1 Mak 1,14... — *Ir nutarimo, kuriuo...* Išteisindamas bedievi, jei jis tame atsitikime yra įskustas neteisingai. — <sup>3</sup>*Šnekos su draugais...* Reikalauti taip pat iš draugų ir keleivių teisingo atlyginimo išlaidų, nes tau nėra prievolės suteikti jiems visa veltui. — *Duoti tėvonystės prieteliams :* Dalinti ją teisingai, nestatant vieno augščiau už kitą ir imant sau, jei kas priklauso. — <sup>4</sup>*Teisingumo...* Anot Ebr t : Apvalyti svarstyklę nuo dulkių ir nušveisti ephą ir svarsčių akmenis /kad dulkės ir prilipusios žemės nepakenktų svėrimo tikrumui/. — *Įsigijimo daug arba mažą.* Rasi : net ir nedidelio pelno. — <sup>5</sup>*Žiūrėti kainos...* Rasi : pelno. — <sup>6</sup>*Geras dalykas antspaudas :* Rūpestingas saugojimas, taip kad moteris būna lyg užženklinta antspaudu. — <sup>7</sup>*Užrašyk...* Kad negalėtų būti nei klaidos nei apgavimo. — <sup>8</sup>*Kurie bylinėjasi...* Paikai ir tik su savo

- <sup>8</sup>Nesigėdyk sudrausti neišmintingą, ir paiką žmogų  
ir senesnius, kurie bylinėjasi su jaunikačiais,  
tai tu būsi mokytas visuose dalykuose  
ir girtinas visų žmonių akivaizdoje.
- <sup>9</sup>Duktė yra tėvui slapstas rūpestis,  
ir neramumas dėl jos atima miegą,  
kad kartais nepasentų neištekėjusi  
ir išleista už vyro, kad nebūtų nekenčiama,
- <sup>10</sup>kad kartais nesusiteptų savo mergystėje  
ir nebūtų rasta savo tėvo namuose nėsčia,  
kad kartais gyvendama su vyru neperžengtų,  
ar kad nepasiliktų nevaisinga.
- <sup>11</sup>Stipriau sergėk patvirkusią dukterį,  
kad kartais nepadarytų iš tavęs pajuokos neprieteliams,  
apkalbinėjimo dalyku mieste ir tautos pasityčiojimo  
ir kad nesugėdintų tavęs tautos daugybėje.
- <sup>12</sup>Nežiūrėk į kiekvieno žmogaus gražumą  
ir nepasilik moterų tarpe,
- <sup>13</sup>nes iš drabužių eina kandys,  
iš moteriškės gi vyro neteisybė.
- <sup>14</sup>Nes geriau yra vyro piktumas, kaip gera daranti moteriškė  
ir moteriškė daranti gėdos ir pajuokos.
- <sup>15</sup>Taigi aš priminsiu Viešpaties darbus,  
ir skelbsiu, ką esu matęs.  
Viešpaties darbai radosi per jo žodžius.
- <sup>16</sup>Saulė apšviesdama į visa žiūrį,  
ir ką Viešpats sutvėrė, tai pilna jo garbės.
- <sup>17</sup>Argi ne Viešpats padarė, kad šventieji pasakotų visus jo stebuklus,  
kuriuos visagalis Viešpats yra galingai padaręs,  
kad jie pasiliktų jo garbinimui patikrinti?

skriauda. Ebr t kalbama apie senį, kurs kaltinamas paleistuvystės. —

<sup>9</sup>*Nekenčiama*: Nes jos vyras, naudodamas savo teisėmis, galėtų ją visai nuo savęs atstumti. — <sup>10</sup>*Kad nepasiliktų nevaisinga*. Nevaisingumas Sen Test buvo moteriai gėda ir buvo laikomas Viešpaties bausme ir praeikimu. Plg 2 Moš 23,26; 5 Moš 7,14; Jer 22,30. — <sup>11</sup>*Kad nesugėdintų...* Žmonės gal aiškintų dukters patvirkimą blogu pavyzdžiu tėvo namuose, ar bent jo apsileidimu. Ebr t dar pridurta: Ten, kur ji pasilieka, tenebūna lango, ir kur ji naktį miega, tenebūna priėjimo aplinkui. — <sup>12</sup>*Nežiūrėk...* Ebr t ir čia kalbama apie dukterį: Tegul ji nerodo jokiam vyrui savo gražumo ir tenepasilieka moterų tarpe, nes iš drabužio išeina kandis, ir moters piktumas iš moteriškės. — Taigi reikia rūpintis, kad duktė nebūtų pagadinta blogu kitų duodamu pavyzdžiu. Gr ir Lot t atsiliepiama tiesiog į dukterį. —

<sup>13</sup>*Iš moteriškės...* Plg aug 9,9. —

<sup>14</sup>*Kaip gera daranti...* Kaip viltavyliaujanti moteriškė, kuri tuo savo prisimeilinimu pagaliau padaro vyrui gėdos

## V. Gyrimas Sutvėrėjo ir Sen Testamento šventųjų, 42,15 — 50,23.

### 1. Gyrimas Sutvėrėjo, 42,15 — 43,37

Paskutinėje Eklesinės knygos dalyje ypač giriama Viešpaties didenybė, apsiireikusi jo kūriniuose ir jo Sen Testamento šventuosiuose

42,15 - 20. Išmintis žada čia skelbti Dievo Sutvėrėjo galybę, garbingumą ir begalinį žinojimą. — <sup>15</sup>*Ką esu matęs*: Ką pats pažinau ir apsvarsčiau. — *Per jo žodžius*: Jo valios apsiireikimu. — <sup>16</sup>*Saulė...* Ir kaip niekas negali nematyti saulės



- <sup>18</sup>Jis ištiria gėlmę ir žmogaus širdį  
ir pasiekia jų sumanymus.
- <sup>19</sup>Nes Viešpats žino visoki mokslą  
ir permato ateities ženklus.  
Jis skelbia praeitus ir būsimus dalykus  
ir atidengia pėdsakas to, kas uždengta.
- <sup>20</sup>Nepasilieka jam uždengta joki mintis  
ir nepasislepia nuo jo joks žodis.
- <sup>21</sup>Didžius savo išminties dalykus gražiai sutvarkė jis,  
kurs yra nuo amžių ir per amžius,  
kurs neeina didyn, <sup>22</sup>nė mažyn  
ir neprivalo niekieno patarties.
- <sup>23</sup>Kaipgi girtini visi jo darbai,  
nors tai tik kibirkštis, ką iš jų galima pažinti.
- <sup>24</sup>Visa tai gyvena ir pasilieka per amžius  
ir visa jam klusnu visame, ko jis reikalauja.
- <sup>25</sup>Visų dalykų po du, vienas prieš kitą,  
ir jis nepadare nieko, kas būtų nepabaigta.
- <sup>26</sup>Jis palaiko, kas kiekviename yra gera.  
Ir kas gi prisižiūrės iki sočiai jo garbės ?
43. <sup>1</sup>Dangaus skliausmas augštybėse jo gražiausias veikalas :  
dangaus grožis jo garbingumo pasireiškimas.
- <sup>2</sup>Saulė savo pasirodymu auštant skelbia,  
kad ji nuostabus padaras, Augščiausiojo kūrinys.
- <sup>3</sup>Vidudenyje ji kaitina žemę,  
ir kas gali pakęsti jos kaitrą ?  
Palaikoma krosnis darbams karštyje,
- <sup>4</sup>bet saulė triskart labiau degina kaulus ;  
ji paleidžia ugningų spindulių  
ir savo žibanciais spinduliais apakina akis.
- <sup>5</sup>Viešpats, kurs ją padarė, didis,  
ir kaip jo pasakyta, ji skubiai bėga savo taku.
- <sup>6</sup>Taip pat mėnulis visame pasirodo savo laiku ;  
jis nurodo, kurs laikas ir yra amžinas ženklas.

ar jos aptemdyti, taip Dievo garbin-  
gumas šviečia iš jo sutvėrimo darbo  
ir niekam, kas turi proto, negali pa-  
silikti nežinomas. — <sup>17</sup>Argi... Gr ir  
Ebr t : Viešpats nedavė savo šven-  
tiesiems išpasakoti visų savo stebuk-  
lingų darbų ir tt. — Kaip saulės  
šviesa neišsemiama, nors visi ja nau-  
dojasi, taip net šventieji neišstengia  
išpasakoti visų Viešpaties stebuklų.  
— <sup>18</sup>Gėlmę ir... Jūros gilumas ir  
žmogaus širdis laikoma dalykais neiš-  
tiriamais. — <sup>19</sup>Viešpats... Iš to pažįs-  
tama, kad jis tikras Dievas. Plg Ješ  
41,42... ; 43,9

42,21 - 43,37. Iš minties ste-  
buklai kūrimo darbuose.  
— <sup>21</sup>Gražiai sutvarkė. Dievo veikalai  
taip gerai sutvarkyti, kad niekuomet  
nereikia jų taisyti, tuo tarpu kad

žmonių darbai nuolat tokio taisymo  
privalo. — <sup>25</sup>Visų dalykų po du...  
Anot Ebr t : Visi dalykai kitokie,  
vienas nuo kito skiriasi, — pav, yra  
dvi gymi gyvuliuose ir žieduose.  
Plg 33,15. Tas skirtumas, būdamas  
gražus, yra reikiamas. Vienas daly-  
kas padeda kuo nors kitam, kad  
abudu galėtų pasilikti. — <sup>26</sup>Jo gar-  
bės : Kaip ji pasireiškia gamtoje

43. <sup>1</sup>Ir kas gali... Plg Ps 18... —  
Palaikoma. Gr t : Pučiama /kad su-  
tirpdintų naugę/. — <sup>4</sup>Triskart : Daug  
kartų. — Apakina... Kaip saulės  
karštis, taip ir jos sviesa be paly-  
ginimo stipresnė. — <sup>6</sup>Nurodo, kurs  
laikas. Metus ir mėnesius Žydai skai-  
čiuodavo žiūrėdami mėnulio. —  
<sup>7</sup>Šventos dienos : visų pirma jaunąčio  
diena. Žr 4 Moš 28,11 ; 1 Kar 20,5

- <sup>7</sup>Žiūrint mėnulio pažymima šventos dienos;  
jis žiburys, kurs eina mažyn po savo pilnates.
- <sup>8</sup>Jo vardu pavadinta mėnuo;  
jis nuostabiai eina didyn iki pilnačiai.
- <sup>9</sup>Jis stovyklų ženklas augštybėse;  
jis dangaus skliausme puikiai žiba.
- <sup>10</sup>Dangaus grožis tai žvaigždžių blizgėjimas;  
Viešpats apšviečia jomis pasaulį augštybėse.
- <sup>11</sup>Šventojo paliepimu jos stovi tinkamoje tvarkoje  
ir nepailsta savo budėjime.
- <sup>12</sup>Pažvelgk į vaivorykštę ir laimink tą, kurs ją padarė;  
ji labai graži savo spindėjime.
- <sup>13</sup>Ji apjuosia dangų savo garbės lanku;  
Augščiausiojo ranka ją ištiesė.
- <sup>14</sup>Savo paliepimu jis greitai atveda sniego  
ir skubiai paleidžia savo teismo žaibavimus.
- <sup>15</sup>Todėl atsidendžia sandėliai,  
ir išskrenda debesys kaip paukščiai.
- <sup>16</sup>Savo galybe jis sutriuškina debesis,  
ir krenta kruša kaip sutrupinti akmenys.
- <sup>17</sup>Jam pažvelgiant dreba kalnai,  
ir jo valia pučia pietų vėjas.
- <sup>18</sup>Jo griausmo balsas sudrebina žemę;  
kilsta šiaurės audra ir vėjo sūkury.
- <sup>19</sup>Kaip paukštis skrenda žemyn nutūpti, taip jis paberia sniego,  
ir kaip skėriai nusileidžia, taip tasai krenta žemėn.
- <sup>20</sup>Akis stebisi jo baltumo gražumu,  
ir širdis nustemba jo kritimu.
- <sup>21</sup>Jis paberia žemėje šerkšnos lyg druskos,  
kai ji sušala, darosi lyg erškėčių dyguliai.
- <sup>22</sup>Papūtus šaltam šiaurės vėjui,  
vanduo sušala į krioštolą;

24; 4 Kar 4,23; 2 Kron 8,13; 31,3; Ješ 1,13; Oš 2,11; Am 8,5. Toliau: keturioliktą pirmojo mėnesio dieną buvo Velykos, dešimtą septintojo mėnesio — permaldavimo diena, penkioliktą to paties mėnesio dieną prasiždavo Padangčių šventės. Plg 3 Moš 23,5. 27,34. — <sup>8</sup>*Iki pilnačiai*. Gr t: Savo atmainose. — <sup>9</sup>*Jis stovyklų ženklas*. Stovyklomis čia pavadinta dangaus žiburiai, žvaigždės; tose stovyklose mėnulis, nakties valdovas, turi tarsi pirmąją vietą; jis lyg koks ženklas, kuriuo liepiama žvaigždėms pasilikti savo vietose. — *Puikiai žiba*: Žymai viršija savo šviesa visas žvaigždes. — <sup>10</sup>*Viešpats apšviečia*... Anot Gr t: Apšviečia pasaulį Viešpats augštybėse. — <sup>11</sup>*Šventojo*: Dievo. — *Nepailsta*... Kaip kareivis pastatytas sargyboje. — <sup>12</sup>*Pažvelgk į vaivorykštę*... Nes ji ženklas sandoros tarp Dievo ir žemės,

ženklas Dievo maloningumo ir jo pasiketinimo laikyti visa, kas suverta. Plg 1 Moš 9,12-16. — <sup>14</sup>*Savo paliepimu*... Ebr t šitoje e teisingiau kalbama tik apie žaibą: Jo didenybė siunčia žemyn žaibą ir daro, kad blizgėtų degančios vilyčios /plg Ps 103,4/, — nes sniegas minimas visuose tekstuose 19 e. — <sup>15</sup>*Todėl*... Ebr t: Todėl /kad turėtų ką siųsti savo didenybės apreikšti/ jis sutvėrė sandėlį. Plg 5 Moš 28,12; Ijob 38,22; Jer 51,16. — <sup>17-18</sup>*Jam pažvelgiant*... Gr t: Jo griausmo balsas daro skausmo /priverčia drebėti/ žemei ir jo pasirodyme svyruoja kalnai; jo valia pučia pietų vėjas, /kilsta/ šiaurės audra ir vėjo sūkurai. — <sup>19</sup>*Taip tasai*... Taip tirštai krenta sniegas. — <sup>20</sup>*Akis*... Plg Ps 147, 16. — *Kritimu*. Gr t: Šlapumu. — Išsigastama, kai sniegas ūmai pavirsta vandens daugybe. — <sup>21</sup>*Lyg druskos*. Plg Ps 147, 16.

jis laikosi ant visų vandens rinkinių  
ir apvelka vandenį lyg šarvu.

<sup>23</sup>Jis nugriaužia kalnus, nudegina tyrumą,  
ir sunaikina žaliumą kaip ugnimi.

<sup>24</sup>Visa pagydo greitai ateinąs debesis,  
ir krentanti rasa atgaivina po karšto vėjo ir susilpnina jį.

<sup>25</sup>Jo pasakymu nutilsta vėjas ;  
savo mintimi jis nuramino jūros gėlmę,  
ir Viešpats pasodino joje salų.

<sup>26</sup>Kurie plaukia jūra, tepapasakoja apie jos pavojus,  
ir išgirdę savo ausimis mes turėsime stebėtis.

<sup>27</sup>Ten yra puikių ir nuostabių kūrinių,  
įvairių gyvulių rūšių, visokių gyvūnų, ir baisiai didelių esybių.

<sup>28</sup>Per jį tikrai pasiekiamą kelionės galas,  
ir jo žodžiu visa sutvarkyta.

<sup>29</sup>Būtų dar daug kas pasakyti,  
ir mums pritrūktų žodžių ;  
mūsų gi šnekos išvada : Jis yra visuose dalykuose.

<sup>30</sup>Šlovindami jį ką mes galime padaryti ?  
nes jis visagalis, viršijąs visus savo darbus.

<sup>31</sup>Viešpats baisus ir be galo didis,  
ir nuostabi jo galybė.

<sup>32</sup>Augstinkite Viešpatį gyriumi, kiek jūs galite,  
jis dar bus augštesnis, ir jo didenybė nuostabi.

<sup>33</sup>Garbinkite Viešpatį, augstinkite jį, kiek tik galite,  
nes jis didesnis už visą gyrių.

<sup>34</sup>Augstindami jį surinkite visas jėgas ;  
nevarginkite savęs, nes jo nepasieksite.

<sup>35</sup>Kas jį matė, kad galėtų aprašyti jį ?

Ir kas gali jį taip išaugštinti, koks jis yra nuo pat pradžios ?

<sup>36</sup>Daug jo veikalu, kurie paslėpti, dar didesni už šituos ;  
mes mes matome tik nedaug jo darbų.

<sup>37</sup>Bet Viešpats padarė visa,  
ir tiems, kurie gyvena dievobaimingai, suteikė išminties

44. <sup>1</sup>Šlovinkime garbingus vyrus,  
mūsų giminės tėvus.

<sup>2</sup>Viešpats padarė daug garbingų dalykų  
savo didenybėje nuo amžių :

— <sup>23</sup>Tyrumą : ganyklų vietas. — <sup>24</sup>Ir susilpnina jį. Tų ž nėra Gr t. — <sup>25</sup>Jo... vėjas. Tų ž nėra Gr t. — Jūros gėlmė. Plg Ijob 38,10. — <sup>26</sup>Mes turėsime stebėtis. Anais laikais plaukimas jūra buvo laikomas labai didele drąsa. — <sup>28</sup>Per jį... Ebr ir tikresnio Gr t prasmė toki : Dėl Dievo ir per jį taip pat tas, kurs siunčiamas plaukti per jūrą, turės pasisekimo ir laikydamos Dievo paliepimo padarys, kas Dievui patinka ; nes Dievas pavergė žmogui visus kūrinius. Plg 1 Moš 1,28 ; Ps 8,8 ; — Jo žodžiu : Jo valia

<sup>29</sup>Jis yra visuose dalykuose. Gr t :

Jis yra visa, — Jis turi savyje visų dalykų tobulumą, nuo jo pareina jų buvimas ir išsilaikymas, jis visų dalykų priežastis, vidurys ir galas. — <sup>30</sup>Viršijąs... Gr t : Jis dedesnis už visus savo darbus. — <sup>32</sup>Augstinkite... Čia sujungta keletas vertimų tų pačių žodžių : Augstinkite Viešpatį gyrimais, kiek jūs galite, tačiau jis dar augštesnis. — <sup>35</sup>Kas jį matė... Plg Ps 105,2. — Nuo pat pradžios. Tų ž nėra Gr t. — <sup>36</sup>Už šituos : Už šitą nedaugelį, kurį mes pažįstame. — Nes mes matome... Plg Ijob 16,14. — <sup>37</sup>Suteikė išminties : Ta gi išmin-

- <sup>3</sup>Valdovų savo karalystėse,  
žmonių didelių galybe, apdovanotų gudrumu,  
pranašystėmis liudijusių apie pranašų vertę,  
<sup>4</sup>viešpatavusių savo laiko tautoms,  
tokių, kurie savo išminties galia yra davę tautoms švenčiausių  
pamokymų,  
<sup>5</sup>kurie savo gabumu sudėjo naujų muzikos melodijų,  
ir raštu paskelbė giesmių,  
<sup>6</sup>žmonių turtingų galybe,  
turėjusių rūpesčio grožiu  
ir ramiai gyvenusių savo namuose.  
<sup>7</sup>Jie visi yra įsigiję garbės savo tautos giminėse  
ir jau savo dienosose buvo šlovinami.  
<sup>8</sup>Jų palikuonys paliko vardą,  
kad skelbtų jų šlovę.  
<sup>9</sup>Ir buvo tokių, kurių neliko jokio atsiminimo ;  
jie dingo, lyg kad nebūtų buvę ;  
jie buvo gimę, lyg kad niekad nebūtų gimę ;  
taip pat ir jų vaikai kartu su jais.  
<sup>10</sup>Bet šitie buvo gailestingumo žmonės,  
kurių dievotumo darbai niekad nebuvo užmiršti.  
<sup>11</sup>Ką jie gero turėjo, pasilieka jų palikuonims.  
<sup>12</sup>Šventa tėvonystė jų vaikaičiai,  
ir jų palikuonys pasilieka ištikimi sandorai.  
<sup>13</sup>Jų vaikai pasilieka dėl jų per amžius,  
jų palikuonys ir jų garbė niekuomet nežus.

timi mes pasiekiame tikrą dalykų  
pažinimą, per kurį pakylame iki tik-  
ram pažinimui ir meilei Dieui

## 2. Gyrimas Sen Testamento šventųjų, 44,1—50,23

44,1-50,23. Giesmė apie šventuo-  
sius sentėvius prasideda bendru pa-  
gyrimu žymių Izraelio tautos žmo-  
nių /44,1-15/ ; toliau giriami paskiri  
garbingi vyrai : Enokas, Noė /44,16-  
19/, Abraomas, Isaokas ir Jokubas  
/44,20-27/, Mošė /45,1-6/, Aaronas  
/45,7-27/, Pinėas /45,28-31/, Jošuė  
ir Kalebais /46,1-12/, Teisėjai /46,13-  
15/, Samuėlis /46,16-23/, Natanas ir  
Dovidas /47,1-13/, Saliamonas /47,14-  
31/, Elijas ir Elisiejus /48,1-15/,  
Ezekijas ir Ješajas /48,16-28/, Jošijas  
ir Jeremijas /49,1-9/, Ezekiėlis ir  
Mažesnieji Pranašai /49,10-12/, Zo-  
robabelis, Josedeکو sūnus Jėšua ir  
Neemijas /49,13,15/, vėl Enokas, Juo-  
zapas, Setas, Semas ir Adomas /49,16-  
19/, pagaliau vyriausis kunigas Onijo  
sūnus Simonas /50,1-23/.

44. <sup>1</sup>Mūsų giminės tėvus : Kurie  
buvo žymiausi Izraelio tautos kartų  
atstovai. — <sup>2</sup>Daug garbingų... Gar-

bingi tėvų veikalai buvo Viešpaties  
dovana. Ebr t : Daug garbės yra  
Viešpats jiems suteikęs ir dideli jie  
buvo nuo pat seniausių dienų. —  
<sup>3</sup>Didelių. Gr t : Garsių. — *Liudijusių.*  
Patvirtinusių, kad jie buvo tikri  
Dievo siųsti pranašai. — <sup>4</sup>Giesmių.  
Ebr t : Patarlių. — <sup>5</sup>Turėjusių rū-  
pesčio grožiu : kurie rūpinosi menu,  
statė gražių rūmų ir k. — <sup>7</sup>Jie visi :  
Karaliai, pranašai, išminčiai, poetai ir  
muzikos žinovai, turtingieji. — <sup>8</sup>Jų  
palikuonys... Jų vardas ir gyrius  
buvo skelbiami jų vaikų ir palikti  
tolesnėms kartoms. Gr t : Kaikurie  
iš jų paliko savo vardų palikuonims,  
kad būtų skelbiama jų gyrius. —  
<sup>10</sup>Bet šitie : Kuriuos jis toliau įvar-  
dins. — *Gailestingumo žmonės* : Ku-  
riems Dievas buvo gailestingas. —  
*Nebuvo užmiršti* : Jų veikalai buvo  
aprašyti šventosiose knygose. —  
<sup>12</sup>Jų vaikaičiai. Anot Ebr t : Jų  
palikuonims. — *Sandorai* : Padarytai  
su Dievu ; jie laikėsi ištikimai Dievo  
įsakymų. — <sup>13</sup>Jų... Jų vaikai pasi-  
lieka taip pat ištikimi savo protė-  
vių atžvilgiu : jų dorybes jie žino,  
ir taip niekad nestigs dievobai-  
mingų Izraeličių. — *Jų garbė* : Gar-

- <sup>14</sup>Jų kūnai palaidoti ramybėje,  
ir jų vardas gyvas kartų kartose.
- <sup>15</sup>Apie jų išmintį pasakoja tautos,  
ir jų šlovę skelbia susirinkimas.
- <sup>16</sup>Enokas patiko Dievui ir buvo pakeltas į linksmybių sodą,  
kad pažadintų tautas atgailos daryti.
- <sup>17</sup>Noė rastas tobulas ir teisus  
ir rūstybės metu iš jo padaryta susiderinimas.
- <sup>18</sup>Todėl jis buvo paliktas žemėje kaip liekana,  
kai buvo užėjęs tvanas.
- <sup>19</sup>Su juo buvo padaryta amžina sandora,  
kad nebegalėtų būti sunaikinti tvanu visi žmonės.
- <sup>20</sup>Abraomas buvo didis tautų daugybės tėvas,  
ir nerasta jam lygaus garbingumu ;  
jis sergėjo Augščiausiojo įstatymą  
ir buvo su juo sandoroje.
- <sup>21</sup>Tasai patvirtino sandorą Jokube,  
ir bandyme jis buvo rastas ištikimas.
- <sup>22</sup>Todėl padarė jį garbingą savo tautoje ir prisiekė,  
kad jis augsias kaip žemių krūva,
- <sup>23</sup>kad jo palikuonys bus išaugštinti kaip žvaigždės,  
ir kad jie gaus tėvonystę nuo jūros iki jūrai  
ir nuo upės iki žemės pakraščių.
- <sup>24</sup>Ir Isaokui jis taip pat darė  
dėl jo tėvo Abraomo.
- <sup>25</sup>Viešpats davė jam visų tautų palaiminimą  
ir patvirtino sandorą ant Jokubo galvos.
- <sup>26</sup>Jis pažymėjo jį savo palaiminimais,  
davė jam tėvonystę  
ir padalino jos plotą tarp dvylikos giminių.
- <sup>27</sup>Jis davė kilti iš jo gailestingumo vyrus,  
kurie rado malonės visų žmonių akyse

45. <sup>1</sup>Mošė buvo Dievo ir žmonių mylimas ;  
jo atsiminimas palaimintas.

bė tų tėvų, kurie giriami Šv Rašte.  
— <sup>14</sup>Jų kūnai. Kaip jų kūnai ramiai su pagarba palaidoti kapinėse, taip jų vardas gyvena toliau pas visus visais amžiais. — <sup>15</sup>Susirinkimas : Šventųjų susirinkimas

<sup>16</sup>Enokas... Plg 1 Moš 5, 24 ; Žyd 11, 5. — <sup>17</sup>Linksmybių sodą. Vulg priedas. — <sup>18</sup>Noė... Savo nekaltumu jis gavo iš Dievo tai, kad buvo išgelbėtas kartu su saviškiais, ir taip Dievas buvo suderintas su žmonėmis, kurių giminė buvo išlaikyta Noėje ir jo palikuonyse. Anot Ebr t : Sunaikinimo laikų jis buvo žmonių giminės protėvis. Plg 1 Moš 7, 1. — <sup>19</sup>Todėl... Anot Gr t : Dėl jo palikta liekanų žemei. — *Kai buvo...* Ebr t : Ir dėl jo sandoros pasiliovė tvanas. — <sup>20</sup>Su juo... Plg 1 Moš 9,

14 ; Žyd 11, 7. — <sup>20</sup>Abraomas... Plg 1 Moš 12, 2 ; 15, 7 ; 17, 4.10. — <sup>21</sup>Tasai patvirtino... Plg 1 Moš 22, 1. — <sup>22</sup>Kad jis. Gr ir Ebr t : Kad jo vardu turėjo būti palaimintos tautos ir kad jos... — <sup>23</sup>Kad jo palikuonys. Plg 1 Moš 15, 18 ; 2 Moš 23, 21 ; 5 Moš 11, 24. — <sup>24</sup>Ir Isaokui... Plg 1 Moš 17, 19 ; 26, 4.5. — <sup>25</sup>Viešpats... Plg 1 Moš 27, 28... 28, 3. — <sup>26</sup>Savo palaiminimais : Pirmagimystės palaiminimu. — *Tėvonystę* : Kuri priklausė pirmagimiams. — <sup>27</sup>Vyrus. Gr ir Ebr t : Vyrai /Mošė, apie kurį toliau kalbama/

45. <sup>1</sup>Mošė... Plg 2 Moš 11, 3. — <sup>2</sup>Lygų šventiesiems : Šventiems Patriarkams, kurie buvo augščiausiai įvardinti. — *Neprietelių* : Egiptiečių, Amalekiečių, Amorietiečių. — *Stebuk-*

- <sup>2</sup>Dievas padarė jį garbe lygų šventiesiems,  
išaugštino jį neprietelių baimėje  
ir jo žodžiais sustabdė stebuklingus ženklus.
- <sup>3</sup>Jis padarė jį garbingą karalių akyse,  
davė jam įsakymų apie jo tautą  
ir jam parodė savo garbę.
- <sup>4</sup>Už ištikimybę ir romumą jis pašventino jį  
ir išsirinko jį iš visų žmonių tarpo.
- <sup>5</sup>Jis davė jam išgirsti savo balsą,  
įvedė jį į debesį,
- <sup>6</sup>ir davė jam veidas į veidą įsakymus,  
gyvenimo ir drausmės įstatymą,  
kad mokytų savo sandoros Jokubą  
ir Izraelį savo nutarimų.
- <sup>7</sup>Jis išaugštino ir padarė jam lygų  
jo brolių Aaroną iš Levio giminės ;
- <sup>8</sup>padarė su juo amžiną sandorą,  
davė jam kunigystę tautoje  
ir palaimino jį garbingumu ;
- <sup>9</sup>sujuosė jį garbės juosta,  
apvilko jį garbės rūbu  
ir apvainikavo jį galybės ženklais.
- <sup>10</sup>Jis apvilko jį ilga viršutine jupa,  
kelnėmis ir antpečiu  
ir papuošė jį aplinkui daugeliu auksinių varpelių,
- <sup>11</sup>kad skambėtų jam įeinant,  
kad būtų girdimas skambėjimas šventykloje  
priminti jo tautos vaikams.
- <sup>12</sup>Jis davė jam šventą apdarą,  
išaustą iš aukso, mėlynos ir raudonos purpuros,  
padarytą išmintingo, išmanymo ir tiesa apdovanoto žmogaus.
- <sup>13</sup>Tai buvo amatninko darbas iš suktinių škarlato siūlų  
su brangiais drožtais auksu aptaisytais akmenėliais,  
kuriuose buvo akmenininko įrėžta : Atsiminimui,  
tiek kiek buvo Izraelio giminių.
- <sup>14</sup>Auksinis vainikas buvo ant jo nuometo,  
pažymėtas šventumo ženklu ;  
tai buvo garbingas papuošalas, puikus padaras  
ir grožis akims pasigerėti.

*lingus ženklus* : Egipte. Plg 2 Moš 8, 13. — <sup>3</sup>*Karalių* : Ypač Paraono, Ogo, Sehon. Plg 2 Moš 6, 7.8 ; 33, 19. — *Apie jo tautą*. Plg 2 Moš 6, 13. — <sup>4</sup>*Romumą*. Žr 4 Moš 12, 3. — *Pašventino jį* : išrinko jį visų žmonių akivaizdoje taip kilniam uždaviniui įvykdyti. — <sup>5</sup>*Į debesį*. Žr 2 Moš 20, 21. — <sup>6</sup>*Veidas į veidą*. Žr 2 Moš 33, 11 ; 5 Moš 4, 1.45. — <sup>7</sup>*Jis išaugštino...* Gr t : Aaroną jis išaugštino kaip šventąjį, lygiai kaip jį. — <sup>8</sup>*Sandorą* : Apie kunigystę. 2 Moš 29, 9... 40, 15 ; 4 Moš 25, 13. *Garbingumu* : Gražiu vyriausiojo ku-

nigo apdaru, kurs toliau aprašomas. — <sup>10</sup>*Ir papuošė...* Ebr ir Gr t dar čia įvardinta granatiniai iš aukso padaryti obuoliai. 2 Moš 28, 32 ; 39, 24-26. — <sup>11</sup>*Priminti...* Kad primintų tautai, kokios pagarbos reikalauja Dievo šventumas, ir kad jį gerbtų kunigo asmenyje Dievo didenybę. — <sup>12</sup>*Jis davė jam...* 2 Moš 28, 2. — *Išmintingo...* žmogaus. Tų ž. vietoje Gr t kalbama apie krūtinei papuošalą : su krūtinės teismo papuošalu, su šviesa ir tiesa. Taip pat Ebr t : Krūtinei papuošalą sprendimams, ephodą /antpetį/ ir juostą. — <sup>13</sup>*Akme-*

- <sup>15</sup>Taip gražaus dalyko nebuvo anksčiau už jį iki pat pradžiai.
- <sup>16</sup>Nė vienas svetimas nebuvo jais apvelkamas,   
 ir bet vien tik jo sūnūs   
 ir jo vaikaičiai visais laikais.
- <sup>17</sup>Jo aukos buvo deginamos ugnyje kasdien.
- <sup>18</sup>Mošė pripildė jam rankas   
 ir patepė jį šventu aliejumi.
- <sup>19</sup>Taip buvo suteikta jam   
 ir jo palikuonims kaip amžina sandora,   
 kad jie, kolei bus dangaus dienų,   
 būtų kunigai, giedotų šlovinimo giesmę   
 ir laimintų jo tautą jojo vardu.
- <sup>20</sup>Ji jis pasirinko iš visų gyvųjų,   
 kad atnašautų Dievui aukas, smilkalus   
 ir kvėpalus atsiminimui ir kad permaldautų už tautą.
- <sup>21</sup>Jis suteikė jam savo įsakymuose valdžios   
 savo nutarimų sandoroje,   
 kad mokytų Jokubą liudijimų   
 ir duotų savo įstatymo šviesos Izraeliui.
- <sup>22</sup>Prieš jį sukilo svetimieji,   
 ir iš pavydo apstojo jį tyrumos žmonės,   
 kurie buvo su Datanu ir Abironu   
 ir pykčio pilna Korės gauja.
- <sup>23</sup>Viešpats tai matė ir tai jam nepatiko,   
 ir jie buvo ūmiai jo rūstybės sunaikinti.
- <sup>24</sup>Jis padarė prieš juos stebuklą,   
 ir juos sunaikino ugnies liepsna.
- <sup>25</sup>Jis padaugino Aarono garbingumą,   
 davė jam tėvonystę   
 ir paskyrė jam šalies vaisių pirmones.
- <sup>26</sup>Jis prirengė jiems visų pirma duonos pasisotinti,   
 nes jie turėjo valgyti iš Viešpaties aukų,   
 kurių davė jam ir jo palikuonims.
- <sup>27</sup>Tik jis neturėjo gauti tėvonystės tautų šalyje,   
 ir nėra jam dalies tautos tarpe,   
 nes jis pats jo dalis ir tėvonystė.
- <sup>28</sup>Eleasaro sūnus Pinėjas trečias garbėje,   
 nes jis sekiojo aną Viešpaties baimėje.
- <sup>29</sup>Jis pasiliko ištvermingas, kai tauta atpuolė ;   
 savo sielos gerumu ir stropumu jis permaldavo Dievą už Izraelį.

nėliais. Žr 2 Moš 28, 11. — <sup>14</sup>Auk-  
 sinis vainikas: auksinė juostelė su  
 įrašu: Šventumas Viešpačiui. 2 Moš  
 28, 36.37. — <sup>16</sup>Nė vienas svetimas...  
 Tą teisę turėjo tik Aaronas ir jo  
 sūnūs. Žr 2 Moš 28, 43. — <sup>17</sup>Ugnyje  
 kasdien. Gr t: Kasdien du kartu.  
 — <sup>18</sup>Pripildė... Pašventino jį kunigu.  
 Žr 2 Moš 29, 7; 3 Moš 8, 27. — <sup>19</sup>Kaip  
 amžina sandora. Žr 2 Moš 40, 13;  
 4 Moš 29, 13. — Kolei bus dangaus  
 dienų: per amžius. — Giedotų... Žr  
 4 Moš 6, 23. 27. — <sup>20</sup>Ji jis pasirinko...

Plg 3 Moš 16, 34. — <sup>21</sup>Savo nuta-  
 rimų sandoroje. Ebr t: Ant savo  
 įstatymo ir teismo, — būtent, pai-  
 niuose ir abejotiniuose atsitikimuose  
 jis turėjo nutarti, ko įstatymas rei-  
 kalauja. — *Liudijimų*: Kuriais Die-  
 vas buvo apreiškęs savo valią. —  
<sup>22</sup>Svetimieji: Tie, kurie buvo ne iš  
 Aarono giminės. Žr 4 Moš 25, 7;  
 1 Mak 2, 54. — <sup>23</sup>Ji buvo kaip...  
 Kaip vyriausis kunigavimas paves-  
 ta vienai šeimai ir vienam žmogui  
 toje šeimoje, taip vienai šeimai ir

- <sup>30</sup>Todėl padarė su juo taikos sandorą,  
kad jis būtų jo tautos šventųjų kunigaikštis,  
kad jam ir jo palikuonims priklausytų kunigystės garbė per amžius.
- <sup>31</sup>Ji buvo kaip sandora, kurią jis padarė su Jėšės sūnumi,  
karaliaumi Dovīdu iš Judo giminės,  
ir davė tėvonystę jam ir jo palikuonims,  
kad suteiktų mūsų širdžiai išminties,  
kad teisingai teistų jo tautą,  
kad jų gėrybės nežūtų,  
bet jų garbingumas amžinai pasiliktų jų tautoje
46. <sup>1</sup>Karžygys kare buvo Navės sūnus Jošué,  
Mošės papėdininkas pranašų pareigose,  
lygiai didis kaip jo vardas,  
<sup>2</sup>didžiausis Dievo išrinktųjų gelbėtojas,  
nugalėtojas sukilstančių neprietelių,  
kad Izraelis gautų tėvonystę.
- <sup>3</sup>Kokios garbės jis įsigijo pakeldamas savo rankas  
ir mesdamas kalavijus prieš miestus!
- <sup>4</sup>Kas pirm jo buvo toks ištvermingas?  
Nes pats Viešpats vedė neprietelius į jo rankas.
- <sup>5</sup>Ar ne jo uolumu buvo sulaikyta saulė,  
ir iš vienos dienos pasidarė lyg dvi?
- <sup>6</sup>Jis šaukėsi į Augščiausįjį Visagalį,  
kovodamas prieš neprietelius iš visur,  
ir Dievas didis ir šventas išklaušė jį  
ir leido kristi labai sunkiems krušos akmenims.
- <sup>7</sup>Jis puolė neprietelingą tautą  
ir sunaikino besitraukiančius priešus,
- <sup>8</sup>kad tautos pažintų jo galybę,  
jog nelengva kovoti prieš Dievą.  
Jis sekė paskui Visagalį.
- <sup>9</sup>Jau Mošės dienomis jis buvo padaręs gera  
kartu su Jephonės sūnumi Kalebū,  
kai tvirtai stovėjo prieš priešą, sulaikė tautą nuo nuodėmių  
ir nutildė piktumo sukeltą murmėjimą.
- <sup>10</sup>Todėl tik tuodu iš šešių šimtų tūkstančių  
pėstininkų tarpo buvo išgelbėta nuo pavojaus,  
kad įvestų tautą į jos tėvonystę,  
į žemę plustančią pienu ir medum.
- <sup>11</sup>Viešpats davė Kalebui stiprybės,  
ir iki senatvei pasiliko jam jėgos,

karaliaus garbė, kurią turi turėti vienas asmuo. Ebr ir Gr t eil baigiama paraginimu kunigams šlovinti Dievą. Gr t 31 e toki: Kaip sandoros pažadas Jėšės sūnui Dovīdui iš Judo giminės buvo, kad karaliaus tėvonystė turėjo eiti nuo sūnaus ant sūnaus, taip kunigų tėvonystė priklausė Aaronui ir jo palikuonims. Viešpats teduodie jiems išminties į jų širdį, kad teistumėte jo tautą teisybėje, kad jų gėrybės nežūtų ir jų garbingumas pasiliktų jų giminėms

46. <sup>1</sup>Pranašų pareigose. Plg 4 Moš 27, 16-23. — Jo vardas: Viešpats išgelbėjimas. — <sup>3</sup>Pakeldamas... Žr Još 8, 18. — <sup>4</sup>Nes pats Viešpats. Vienas iš Gr skaitymų: Jis kariavo Viešpaties karus. — <sup>5</sup>Ar ne jo uolumu. Plg Još 10, 14. — <sup>6</sup>Leido kristi.. Plg Još 10, 11 — <sup>7</sup>Besitraukiančius: Nuo Bethorono. — <sup>9</sup>Jau Mošės... Plg 4 Moš 14, 6. — <sup>11</sup>Kalebui. Plg Još 14, 12... — <sup>13</sup>Nenusigrėžė... Išskyrus Abimeleką. — <sup>14</sup>Kaulai tepražysta... Tegul iš jų kaulų, t y,



- taip kad jis galėjo užžengti į augštą šalies vietą,  
ir jo palikuonys gavo tėvonystę,  
<sup>12</sup>kad visi Izraelio vaikai matytų,  
jog gera būti klusniam šventajam Dievui.  
<sup>13</sup>Paskui buvo Teisėjai, kiekvienas savo vardu.  
Jų širdis nebuvo iškraipyta  
ir jie nenusigrėžė nuo Viešpaties.  
<sup>14</sup>Tegul būna palaimintas jų atsiminimas,  
ir jų kaulai tepažysta savo vietoje.  
<sup>15</sup>Ir jų vardas tepasilieka per amžius,  
šventųjų vyrų garbė tepasilieka ant jų vaikų.  
<sup>16</sup>Viešpaties, savo Dievo, mylimas Samuėlis, Viešpaties pranašas,  
atnaujinio viešpatavimą ir patepė kunigaikščius savo tautoje.  
<sup>17</sup>Jis darė teisumą, laikydamos Viešpaties įstatymo,  
ir Dievas žiūrėjo į Jokubą,  
ir pranašo ištikimybė buvo parodyta esanti tikra.  
<sup>18</sup>Jis buvo rastas ištikimas savo žodžiuose,  
nes matė šviesos Dievą.  
<sup>19</sup>Jis šaukėsi į Visagalį Viešpatį,  
kai kovojo prieš jį neprieteliai, apstoję jį iš visų pusių,  
aukodamas Avinėlių be kliaudos.  
<sup>20</sup>Viešpats sugriaudė iš dangaus  
ir dideliame trenksme davė išgirsti savo balsą,  
<sup>21</sup>sunaikino Tiriečių kunigaikščius  
ir visus Pilstimų vadus.  
<sup>22</sup>Prieš savo gyvenimo pabaigą ir persiskyrimą su pasauliu  
jis davė liudijimą Viešpaties ir jo pateptojo akivaizdoje,  
kad jis nė iš vieno žmogaus neėmęs pinigų ir net nei autuvo,  
ir niekas negalėjo jo apkaltinti.  
<sup>23</sup>Paskui, kai jis buvo jau užmigęs, jis davė žinią karaliui,  
parodė jam jo gyvenimo galą  
ir pakėlė savo balsą pranašystei,  
kad sunaikintų tautos bedievybę
47. <sup>1</sup>Po to buvo pranašas Natanas Dovido dienose.  
<sup>2</sup>Ir kaip lašiniai atskiriami nuo mėsos,  
taip Dovydas buvo atskirtas nuo Izraelio vaikų.  
<sup>3</sup>Jis žaidė su liūtais kaip su erylčiais,  
ir su lokiais jis taip pat darė kaip su avinėliais savo jaunystėje.  
<sup>4</sup>Argi jis neužmušė milžino  
ir nenuėmė gėdos nuo tautos ?

nuo jų pačių eina vis iš naujo pražystantys palikuonys, kurių vaizdas yra žydingieji kapai. — <sup>15</sup>*Ir jų vardas...* Gr t: Jų vardas teatsinaujina jų garbė apdengtuose sūnuose. — <sup>16</sup>*Viešpaties...* Plg I Kar 2, 21. — *Atnaujinio viešpatavimą:* Jis įsteigė karališkąją valdžią /I Kar 8, 9.../, patepė pirmuosius karalius, Saulių /10, 1/ ir Dovidą /16, 13/. — <sup>17</sup>*Parodyta...* Plg jo pranašystę I Kar 7, 3. — <sup>18</sup>*Buvo rastas ištikimas...* Plg I Kar 7, 9. — <sup>21</sup>*Tiriečių, Tiriečių* /Ebr corim/ vardas atsirado čia

tikriausiai per paklydimą vietoje: neprietelių/ Ebr t: carim. — <sup>22</sup>*Jo pateptojo:* Karaliaus Sauliaus. Žr 2 Kar 12, 3. — <sup>23</sup>*Užmiges...* Žr I Kar 28, 11...

47. <sup>1</sup>*Pranašas Natanas...* Žr 2 Kar 12, 1. — <sup>2</sup>*Lašimai...* Dėkojimo aukose buvo sudeginami ant altoriaus tik taukai. Taip Dovydas buvo ypatingu būdu Dievui pašvęstas ir meilus. — <sup>3</sup>*Su liūtais...* Žr I Kar 17, 34. — <sup>4</sup>*Milžino* I Kar 17, 49. — <sup>6</sup>*Ragą:* Galybę. — <sup>7</sup>*Dešimtį tūkšantių.* Žr I Kar 18, 7. — *Dėl Vieš-*

- <sup>5</sup>Pakeldamas ranką vilpstynės akmeniui  
jis nutrėmė Goljato džiaugsmą,  
<sup>6</sup>nes jis šaukėsi į Visagalį Viešpatį,  
kursai davė jo dešinei paguldyti drąsų žmogų kare  
ir pakelti savo tautos ragą.  
<sup>7</sup>Taip pat jis buvo šlovinamas už dešimtį tūkstančių,  
giriams dėl Viešpaties palaiminimų,  
ir jam įteikta garbės vainikas,  
<sup>8</sup>nes jis sutrynė neprietelius aplinkui  
ir sunaikino priešingus Pilistimus iki šiai dienai;  
jis sutrupino jų ragą amžinai.  
<sup>9</sup>Kiekviename darbe jis dėkojo Šventajam  
ir Augščiausiam garbės žodžiais.  
<sup>10</sup>Visa savo širdimi jis šlovino Viešpatį  
ir mylėjo Dievą, kurs jį sutvėrė,  
ir davė jam stiprybės prieš neprietelius.  
<sup>11</sup>Jis pastatė giesmininkų ties altoriumi  
ir iš jų balsų padarė gražių melodijų.  
<sup>12</sup>Jis davė pagražinimo šventoms apeigoms  
ir puošė švenčių metą iki savo gyvenimo pabaigai,  
kad šventas Viešpaties vardas būtų šlovinamas  
ir nuo pat ryto būtų garbinamas Dievo šventumas.  
<sup>13</sup>Viešpats išdildė jo nuodėmes  
ir išaugštino amžinai jo ragą,  
davė jam karaliavimo pažadą  
ir garbės sostą Israelyje.  
<sup>14</sup>Po jo kilo išmintingas jo sūnus,  
ir dėl jo Dievas nutrėmė visą neprietelių galybę.  
<sup>15</sup>Saliamonas viešpatavo ramybės dienomis;  
Dievas pavergė jam visus neprietelius,  
kad pastatytų namus jo vardui  
ir prirengtų amžiną šventyklą.  
Kaip gi mokytas tu buvai savo jaunystėje  
<sup>16</sup>ir pilnas lyg upė išminties,  
ir tavo dvasia dengė žemę!  
<sup>17</sup>Daug tu pasakei prilyginimų su mįslėmis;  
toli iki salų pagarsėjo tavo vardas,  
ir tu buvai mylimas savo ramybėje.  
<sup>18</sup>Dėl tavo giesmių, prilyginimų  
ir aiškinimų stebėjosi tavimi šalys.  
<sup>19</sup>Taip pat ir dėl vardo Viešpaties Dievo,  
kurio vardas yra Izraelio Dievas.

*paties palaiminimų.* Plg Ps 20, 4. — <sup>5</sup>*Pilistimus...* Plg 2 Kar 8. — <sup>9</sup>*Jis dėkojo...* Po Dovidio drąsumo giriama jo dievobaimingumas. — *Garbės žodžiais.* Plg Ps 17. — <sup>10</sup>*Ir davė jam stiprybės, Vulg priedas.* — <sup>11</sup>*Giesmininkų...* Plg 1 Kron 16, 4; 25, 1. ir k. — <sup>12</sup>*Puošė:* Giesmėmis. — *Kad šventas...* Anot Gr t: Aniems giriant jo šventąjį vardą ir nuo pat ryto pripildant šventyklą šventų giesmių /1 Kron 23, 30/. — <sup>13</sup>*Išdildė*

*jo nuodėmes.* Žr 2 Kar 12, 13. — *Jo ragą:* Jo galybę jo palikuonyje, Mesijuje. — <sup>14</sup>*Po jo.* Ebr t: Dėl jo, būtent, dėl pažado, 2 Kar 7, 1; 1 Kron 17, 11. — *Išmintingas...* Taip jį vadino ir Hirasas 2 Kar 5, 7. — *Dievas nutrėmė...* Plg 3 Kar 4, 24, 25. — <sup>15</sup>*Saliamonas...* Plg 3 Kar 3, 12. — <sup>16</sup>*Ir pilnas...* Plg 3 Kar 4, 31. — *Lyg upė.* Ebr t: Kaip Nilas. — <sup>18</sup>*Dėl vardo Viešpaties...* Plg 2 Kar 12, 25. Geriau Ebr t:

- <sup>20</sup>Tu prisirinkai aukso kaip skaistvario  
ir prisikrovei sidabro kaip švino.
- <sup>21</sup>Tačiau tu palenkei savo šlaunis moterims  
ir davei sau valios savo kūnu.
- <sup>22</sup>Tu padarei dėmę savo garbėje  
ir sutepei savo palikuonis,  
taip kad atvedei rūstybės savo vaikams  
ir pasidavei savo paikybei ;
- <sup>23</sup>buvai priežastis pasidalinimo karalystės į dvi dali  
ir atsiradimo iš Ephraimo kieto viešpatavimo.
- <sup>24</sup>Bet Dievas neatėmė savo gailestingumo,  
neardė ir nepanaikino savo darbų,  
nedavė žūti savo išrinktojo palikuonims  
ir neišdildė palikuonių to, kurs mylėjo Viešpatį.
- <sup>25</sup>Jis davė Jokubui liekaną ir Dovidui atžalą.
- <sup>26</sup>Saliamono galas buvo su jo tėvais.
- <sup>27</sup>Jis paliko po savęs savo sūnų, tautos paikumą,
- <sup>28</sup>ir neturėjusį gudrybės Roboamą,  
kurs savo sumanymu atstūmė nuo savęs tautą,
- <sup>29</sup>ir Nabato sūnų Jeroboamą, kurs įvedė į nuodėmę Israėlį  
ir atidarė Ephraimui nusidėjimų kelią,  
taip kad jų nuodėmių pasidarė be galo daug.
- <sup>30</sup>Per jas jie buvo išvesti toli iš savo šalies.
- <sup>31</sup>Jie jieškojo visokių neteisybių,  
kolei neatėjo jiems kerštas,  
ir neišlaisvino jų iš visų jų nuodėmių
48. <sup>1</sup>Paskui kilo pranašas Elisas lyg ugnis,  
ir jo žodis degė kaip švyturys.
- <sup>2</sup>Jis atvedė jiems badą,  
ir skaičius tų, kurie jį erzino savo pavydu, sumažėjo,  
nes jie negalėjo pakęsti Viešpaties įsakymų.
- <sup>3</sup>Viešpaties žodžiu jis buvo uždaręs dangų,  
ir tris kartus metė iš dangaus ugnies.
- <sup>4</sup>Taip Elisas išigijo garbės savo stebuklais.  
Ir kas gali lygiai didžiuotis kaip tu ?
- <sup>5</sup>Tu atėmei mirusį iš mirusiųjų buveinės iš mirties likimo  
Viešpaties Dievo žodžiu.

Tu buvai vadinamas gerbiamu var-  
du /J e d i d j a h/, kurs šaukiamas  
ant Israėlio. — <sup>20</sup>Tu prisirinkai...  
Plg 3 Kar 10, 27. — <sup>21</sup>Davei sau...  
Anot Gr t: Davei joms valios ant  
savo kūno. — <sup>22</sup>Sutepei savo pa-  
likuonis: Kurių dalis gimė iš sve-  
timtaučių, pagonių moterų. — *At-  
vedei rūstybės...* Plg 3 Kar 11, 11.  
— *Ir pasidavei...* Anot Gr t: Ir aš  
buvau giliai nuliūdintas dėl tavo  
paikybės. — <sup>23</sup>Kieto: Maištingo. Plg  
3 Kar 12, 16. — <sup>24</sup>Neatėmė savo  
gailestingumo... Savo pažado /plg  
2 Kar 7, 15/ ir nesunaikino, ką jis  
buvo pradėjęs /Ps 88, 34-38/. Jis  
paliko karaliaus garbę Saliamono

palikuonims dėl Dovidų /3 Kar 11,  
13/ ir neatmetė Dovidų palikuonių  
/Ps 88, 20/. — <sup>26</sup>Su jo tėvais. Plg  
3 Kar 11, 43. — <sup>27</sup>Tautos paikumą.  
Gr t: Paiką ir neišmanantį. Plg 3  
Kar 12, 6. — <sup>28</sup>Kurs savo... Plg 3  
Kar 12, 28. — <sup>29</sup>Kurs įvedė... Plg  
3 Kar 12, 26-33. — *Jų nuodėmių...*  
Plg 4 Kar 17, 7-18. — <sup>31</sup>Ir neišlais-  
vino jų... Tų ž iki e galui nėra ki-  
tuose tekstuose

48. <sup>1</sup>Pranašas Elisas. Plg 3 Kar  
17, 1. — *Kaip švyturys.* Plg Mal 4, 1.  
— <sup>2</sup>Kurie jį erzino. Turima galvoje  
tie Israėliai, kurie vedė į rūstybę  
pranašą, ar Baalio kunigai, 3 Kar  
18, 40. Daug jų žuvo badu. — *Nes jie*

- <sup>6</sup>Tu nutrėmei karalius į žuvimą  
ir pigiai sulaužei jų galybę  
ir išmetei garbinguosius iš jų guolio.
- <sup>7</sup>Tu girdėjai Sinajaus kalne teismą  
ir Horebe keršto nutarimą.
- <sup>8</sup>Tu patepei karalius atgailos daryti  
ir palikai savo papėdininkais pranašų.
- <sup>9</sup>Tu buvai ugnies viesule,  
vežime su ugniniais arkliais.
- <sup>10</sup>Tu paskirtas rašte laikų teismuose  
Viešpaties rūstybės maldyti,  
suderinti tėvo širdies su sūnumi  
ir atstatyti Jokubo giminių.
- <sup>11</sup>Palaiminti, kurie matė tave  
ir buvo pagerbti tavo prietelystė!
- <sup>12</sup>Nes mes gyvename tik ši gyvenimą;  
mirę gi mes neturėsime tokio vardo.
- <sup>13</sup>Elijas, tiesa, buvo atimtas viesule,  
bet Elisiejui suteikta jo dvasios pilnybė.  
Savo dienose jis nebijojo kunigaikščio,  
ir niekas nenugalėjo jo savo galingumu.
- <sup>14</sup>Jo nenugalėjo joks dalykas  
ir miręs jo kūnas pranašavo.
- <sup>15</sup>Savo gyvenime jis darė ženklų  
ir miręs darė stebuklų.
- <sup>16</sup>Bet viso to nežiūrint tauta nedarė atgailos,  
ir jie nepasitraukė nuo savo nuodėmių,  
kolei nebuvo išmesti iš savo šalies  
ir išskirstyti po visą žemę
- <sup>17</sup>ir liko tik labai maža tautos dalis  
su kunigaikščiu iš Dovidų namų.
- <sup>18</sup>Kaikurie iš jų darė, kas patinka Dievui,  
kiti gi darė daug nusidėjimų.
- <sup>19</sup>Ezekijas sustiprino savo miestą  
ir įvedė į jo vidų vandens;  
geležimi jis perkėlė uolą  
ir padarė vandeniui šulinį.
- <sup>20</sup>Jo dienose atėjo Senakheribas  
ir atsiuntė Rabsakę: jis pakėlė prieš juos savo ranką  
ir ištiesė savo ranką prieš Sioną  
ir didžiavosi savo galybe.

negalėjo... Tų ž iki e galui nėra Gr t.  
— <sup>3</sup>*Buvo uždaręs...* Žr 3 Kar 18; 4  
Kar 1. — <sup>5</sup>*Tu atėmei...* Žr 3 Kar 17,  
22. — <sup>6</sup>*Tu nutrėmei*, paskelbdamas  
žuvimą Akhabui, Okhozijui, Jora-  
mui. — <sup>7</sup>*Tu girdėjai*: Ir davei iš-  
girsti. — *Horebe*. Kitas pavadinimas  
to paties Sinajaus kalno. 3 Kar 19, 10.  
— <sup>8</sup>*Patepei...* Žr 3 Kar 19, 16... 4 Kar  
2, 9. — <sup>9</sup>*Tu buvai...* Žr 4 Kar 2, 11.  
— <sup>10</sup>*Laikų*: Paskirtų laikų. Plg Mal  
4, 6. — <sup>11</sup>*Palaiminti*. Anuo laiku.  
Ebr t: Išreiškiama troškimas išvysti

Eliją ir tuomet mirti. — <sup>12</sup>*Nes...* Gr.  
t: Nes ir mes gyvename gyvenimą,  
t y, po šio gyvenimo ir mes dalyvau-  
sime gėrybėse, kokių Elijas suteikė.  
— *Mirę gi...* Vulg priedas. — <sup>13</sup>*Elisiejui...* Plg 4 Kar 2, 12. — <sup>14</sup>*Jo...* Žr  
4 Kar 13, 21. — <sup>15</sup>*Ir miręs...* Plg 4  
Kar 13, 14-20. — <sup>17</sup>*Labai maža tautos dalis*: Judo karalystė, susidedanti  
tik iš trijų giminių. — <sup>18</sup>*Iš jų*: Iš  
karalių, kilusių iš Dovidų giminės.  
— <sup>19</sup>*Sustiprino savo...* Žr 2 Kron 32,  
5. — *Įvedė...* Žr 4 Kar 20, 20; 2 Kron

- <sup>21</sup>Tuomet sudrebėjo jų širdis ir rankos,  
ir jie kentėjo skausmą kaip gimdančios moterys.
- <sup>22</sup>Jie šaukėsi į gailestingąjį Viešpatį  
ir ištiesdami savo rankas kėlė jas į dangų,  
ir Šventasis, Viešpats Dievas, greitai išgirdo jų balsą.
- <sup>23</sup>Jis neatsiminė jų nuodėmių  
ir jų nepadavė jų neprieteliams,  
bet išgelbėjo juos per šventą pranašą Ješają ;
- <sup>24</sup>Asiriečių stovyklas sugriovė  
ir juos sunaikino Viešpaties Angelas.
- <sup>25</sup>Nes Ezekijas darė, kas patiko Dievui,  
ir drąsiaiėjo savo tėvo Dovidą keliu,  
kaip jam įsakė didis ir ištikimas  
Dievo akivaizdoje pranašas Ješajas.
- <sup>26</sup>Jo dienoseėjo atgal saulė  
ir jis pailgino karaliui gyvenimą.
- <sup>27</sup>Didžia dvasia jis matė paskučiausius dalykus  
ir ramino liūdinčius Sione.  
Iki amžių pabaigai <sup>28</sup>jis skelbė būsimus  
ir paslėptus dalykus, ankščiau ne kaip jie įvyko
49. <sup>1</sup>Jošijo atsiminimas kaip kvėpalų mišinys  
vaistinininko padarytas.
- <sup>2</sup>Jo atsiminimas saldus kiekvienai burnai lyg medus  
ir kaip muzika pokilyje su vynu.
- <sup>3</sup>Jis buvo Dievo paskirtas tautos žadinti į atgailą  
ir pašalino bedievyستės nuobodas.
- <sup>4</sup>Jis kėlė savo širdį į Viešpatį  
ir nusidėjėlių dienose sustiprino dievotumą.
- <sup>5</sup>Išskyrus Dovidą, Ezekiją ir Jošiją, visi nusidėdavo,  
<sup>6</sup>nes Judo karaliai pamedavo įstatymą Augščiausiojo  
ir paniekindavo baimę Dievo.
- <sup>7</sup>Todėl jie turėjo atiduoti savo karalystę kitiems,  
ir savo garbę svetimai tautai.
- <sup>8</sup>Tie sudegino rinktinį šventumo miestą  
ir padarė iš jo tyrų kelią per Jeremiją.
- <sup>9</sup>Nes jie piktai elgėsi su tuo,  
kurs buvo nuo pat savo motinos iščios pašvęstas pranašas,  
griauti ir rauti, ir naikinti,  
ir vėl statyti ir atnaujinti.

32, 30. — *Perkalė uolą*: Sujungdamas po žeme Gehoną su šaltiniu Siloah. — *Vandeniui šulini*. Tvenkinį vandeniui. — <sup>20</sup>Jo dienose... Plg 4 Kar 18, 13-19; Ješ 22, 11.36. — *Jis pakėlė*... Antras tų pačių ž vertimas. — <sup>21</sup>Tuomet sudrebėjo... Plg 4 Kar 29, 1-4; Ješ 37, 1. — <sup>22</sup>Jis... neprieteliams. Tų ž nėra Gr t. — <sup>24</sup>Sugriovė... Plg 4 Kar 19, 35; Tob 1, 21; Ješ 37, 36; 1 Mak 7, 41; 2 Mak 8, 19. — <sup>26</sup>Jo dienose Plg 4 Kar 20, 11; Ješ 38, 8. — <sup>27</sup>Jis matė... Autorius čia matomai turi galvoje antrąją Ješajo pranašysčių dalį

49. <sup>1</sup>Jošijo... Plg 4 Kar 22, 1. — <sup>5</sup>Visi nusidėdavo. Nors šv knygoose giriami dar Asa, Jozapatas ir Joasas, tačiau jie nepanaikino « augštumų ». Jozapatas gi be to dar peikiamas, kad palaikė prietelystę su bedieviškais Izraelio karaliais. Apie kitus apskritai sakoma: Jie darė, kas buvo pikta Dievo akivaizdoje, 4 Kar 8, 18 ir k. — <sup>7</sup>Jie turėjo atiduoti. Ebr t: Viešpats atidavė. — <sup>8</sup>Tie: Karaliai, ta prasme, kad jie buvo šventojo miesto sudeginimo priežastis, 4 Kar 25, 9. — *Per Jeremiją*: Nes jie nenorėjo klausyti jo pamokymų ir įspė-

- <sup>10</sup>Ezekiėlis matė regėjime garbė,  
kuri buvo jam parodyta kherubų vežime.
- <sup>11</sup>Nes jis skelbė neprieteliams lietaus  
ir geradarysčių tiems, kurie vaikščioja tiesiais keliais.
- <sup>12</sup>Taip pat dvylikos pranašų kaulai tegu pražysta savo vietoje,  
nes jie sustiprino Jokubą  
ir gelbėjo jį tikėjimo galybe.
- <sup>13</sup>Kaip mes turime augštinti Zorobabelį?  
juk ir jis buvo kaip antspaudo žiedas ant dešinės rankos.
- <sup>14</sup>Taip pat ir Josedeko sūnų Jėšų?  
kuriuodu savo dienoje statė namus  
ir augštino šventą dievnamį Viešpačiui, paskirtą amžinai garbei.
- <sup>15</sup>Ir Neemijas bus ilgą laiką atmintyje.  
Jis vėl pastatė mums sugriautas sienas,  
sustiprino vartus ir užkaiščius  
ir atstatė mūsų namus.
- <sup>16</sup>Niekas nėra gimęs žemėje toks kaip Enokas,  
todėl jis ir buvo atimtas nuo žemės.
- <sup>17</sup>Taip pat nėra gimęs toks žmogus kaip Juozapas, savo brolių kuni-  
gaikštis,  
savo giminės ramstis, valdovas brolių, sutvirtinimas tautos.
- <sup>18</sup>Taip pat jo kaulai buvo išlaikyti ir jam mirus pranašavo.
- <sup>19</sup>Setas ir Semas įsigijo garbės pas žmones,  
bet visas gyvas esybes tarp sutvėrimų viršijo Adomas

50. <sup>1</sup>Onijo sūnus Simonas, vyriausis kunigas,  
parėmė gyvenime namus  
ir savo dienoje sustiprino šventovę.
- <sup>2</sup>Jo buvo padaryta pamatas šventovės augštui,  
dvigubas statymas ir augštos sienos aplink šventovę.
- <sup>3</sup>Jo dienoje tekėjo vanduo šuliniuose,  
kurie pasidarė labai pilni kaip jūra.
- <sup>4</sup>Jis rūpinosi savo tauta  
ir išvadavo ją nuo žuvimo.
- <sup>5</sup>Jis įstengė praplėsti miestą,  
įsigijo garbės pasielgimu su tauta  
ir praplėtė įėjimą į namus ir į šventovę.

jimų. — <sup>9</sup>*Su tuo, kurs...* Plg Jer 1, 5.  
— <sup>10</sup>*Ezekiėlis...* Plg Ez 1, 4. — <sup>11</sup>*Nes jis skelbė...* Ebr ir Sir t pasakyta, kad Ezeikielis kalbėjęs taip pat apie Ijobą ir priduriama pagyrimas Ijobo, kurs laikėsi teisybės kelių. Gr t ir Vulg žodžiai rasi paremti klaidingu Ebr t skaitymu. — <sup>13</sup>*Zorobabelį*. Vyriausis kunigas Jėšua vėl pastatė šventyklą, Zorobabelis atnaujino tvarką šalyje. 1 Esdro 3, 2; Ag 1, 12. — <sup>17</sup>*Taip pat...* sPlg 1 Moš 41, 45. — *Valdovas brolių, utvirtinimas tautos*. Antras tų pačių ž vertimas. — <sup>18</sup>*Jo kaulai*. Žr 1 Moš 50, 26; 2 Moš 13, 19. — *Ir jam mirus pranašavo*. Tie žod Vulg priedas. Gal turėta galvoje įvykimas pranašystės 1 Moš 50, 25. — <sup>19</sup>*Setas ir Se-*

*mas*. Sir t minimas dar Enosas. Setas buvo dievobaimingųjų Dievo sūnų tėvas /1 Moš 4, 25; 6, 1/. Enosas pradėjo šauktis į Viešpaties vardą /1 Moš 4, 20/. Semas buvo visų Ebe-rio sūnų, Semitų, tėvas /1 Moš 10, 21/ 50. <sup>1</sup>*Namus*: Viešpaties namus, šventyklą. — <sup>2</sup>*Jo buvo padaryta...* Apie kokiuos čia statymo darbų kalbama, nežinia, nes nėra jokių senovės dokumentų, kuriuose tie darbai būtų aiškiau aprašyti. — <sup>3</sup>*Jo dienoje*. Gr t: Jo dienoje buvo padarytas indas vandeniui iš skait-vario, «platus kaip jūra». Plg 3 Kar 7, 23. — <sup>5</sup>*Įsigijo garbės...* Gr t: Kaip garbingas jis buvo, kai apstodavo jį tauta, kuomet jis išeidavo iš už

- <sup>6</sup>Kaip aušros žvaigždė tarp debesų,  
kaip šviečia savo laiku pilnatis,  
<sup>7</sup>ir kaip žiba saulė,  
taip jis spindėjo Viešpaties šventovėje.  
<sup>8</sup>Kaip vaivorykštė spindinti tarp grožio debesų,  
kaip rožių žiedai pavasario dienomis,  
kaip lelijos prie vandens šaltinio,  
kaip kvepintys smilkalai vasaros dienomis,  
<sup>9</sup>kaip liepsnojanti ugnis  
ir degą ugnyje smilkalai,  
<sup>10</sup>kaip tikro aukso indas,  
papuoštas visokais brangiais akmenimis,  
<sup>11</sup>kaip atžalas leidžias alyvmedis  
ir augštyt kilstas kiparisas,  
toks jis būdavo, kai imdavo sau garbės apdarą,  
ir apsilvildavo pilnu papuošalu.  
<sup>12</sup>Žengdamas į šventąjį altorių  
jis skleidė žibėjimą šventumo apdais.  
<sup>13</sup>O kai jis imdavo aukų dalį iš kunigų rankų  
ir pats stovėjo prie altoriaus,  
aplinkui gi jį brolių vainikas,  
jis buvo lyg kedro augalas Libano kalne ;  
<sup>14</sup>taip stovėjo aplink jį visi Aarono sūnūs  
savo garbėje kaip palmės šakos.  
<sup>15</sup>Jų rankose buvo auka Viešpačiui  
viso Izraelio susirinkimo akivaizdoje ;  
ir kai jis baigdavo atlikinėti savo pareigas prie altoriaus,  
kad garbingiau padarytų auką Augščiausiam karaliui,  
<sup>16</sup>jis ištiedavo ranką į liejamąją auką  
ir liedavo vynuogių kraują.  
<sup>17</sup>Jis liejo jį ant altoriaus pamatų,  
kaip dievišką kvapą Augščiausiam Kunigaikščiui.  
<sup>18</sup>Tuomet Aarono sūnūs sušukdavo,  
trimituodavo kaltiniais trimitais  
ir padarydavo didelį šauksmą atsiminimui Dievo akivaizdoje.  
<sup>19</sup>Tuomet visa tauta kartu skubėdavo  
parpulti veidu ant žemės,  
kad pagarbintų Viešpatį, savo Dievą,  
ir melstųsi Visagalinčiam Augščiausiam Dievui.  
<sup>20</sup>Giesmininkai garbino jį savo balsais  
ir didžiuose namuose skambėjo meilumo pilna giesmė.  
<sup>21</sup>Po to tauta prašė Augščiausįjį Viešpatį maldomis,  
kolei nepasibaigdavo garbinimas Viešpaties,  
ir jie nepabaigdavo savo pareigų.

šventyklos uždangos ! — <sup>7</sup>Kaip žiba...  
Gr t : Kaip saulė, kada ji žiba vir-  
šum Augščiausiojo šventyklos. —  
<sup>12</sup>Jis skleidė... Anot Gr t : Taip jis  
pripildydavo spindėjimo šventyklos  
prieangį. — <sup>13</sup>Brolių. Ebr t : Sūnų.  
— <sup>16</sup>Ištiedavo... Sir t : Jis ištiedavo  
savo ranką į taure, imdavo seno vyno  
ir jį išliedavo šalia altoriaus, kad  
būtų meilaus kvapo. Plg 3 Moš 15,

5... 28, 7. — <sup>18</sup>Tuomet Plg 4 Moš 10,  
10 ; 3 Moš 11, 14 ; 1 Kron 15, 16 ;  
2 Kron 7, 6 ; Iš 28, 29. — <sup>22</sup>Nuėjęs  
žemyn : nuo altoriaus. — *Didžiutęsi*  
*jo vardu*. Plg 4 Moš 6, 23... — Tame  
palaiminime bus tris kartus ištaria-  
mas Viešpaties vardas ; taigi, Vy-  
riausis kunigas džiaugdavosi juo ir  
didžiudavosi. — <sup>23</sup>Ir jis : Izraelio  
sūnų susirinkimas, pripažindamas

- <sup>22</sup>Tuomet nuėjęs žemyn jis pakeldavo savo rankas  
ant viso Izraelio sūnų susirinkimo,  
kad duotų garbės Dievui savo lūpomis  
ir didžiutuosi jo vardu.
- <sup>23</sup>Ir jis pakartodavo savo malda,  
norėdamas parodyti Dievo galybę.
- <sup>24</sup>Taigi, dabar melskite visi Dievą,  
kurs padarė didžių dalykų visoje žemėje,  
kurs padaugino mūsų dienas nuo pat mūsų motinos iščios  
ir pasielgė su mumis, kaip tiko jo gailestingumui.
- <sup>25</sup>Tegul jis suteikia širdies džiaugsmo  
ir padaro, kad būtų ramybės Izraelyje mūsų dienomis ir per  
amžinas dienas,
- <sup>26</sup>kad Izraelis tikėtų, jog yra su mumis Dievo gailestingumo,  
kad išgelbėtų mus savo metu.
- <sup>27</sup>Mano siela nekenčia dviejų tautų,  
ir trečia, kurios aš nekenčiu, tai ne tauta :
- <sup>28</sup>Tų, kurie turi buveinę Seiro kalnuose, Pilistimų,  
ir paikos tautos, gyvenančios Sikeme.
- <sup>29</sup>Išminties ir drausmės mokslą  
parašė šitoje knygoje Sirakho sūnus Jėšua, Jerusaliėtis,  
kurs paskleidė išmintį iš savo širdies.
- <sup>30</sup>Palaimintas, kas užsiima šitomis gėrybėmis ;  
kas deda jas sau į širdį, bus visuomet išmintingas.
- <sup>31</sup>Nes jei tai darys, jis visakam tiks,  
nes Dievo šviesa jo keliarodis

51. <sup>1</sup>Sirakho sūnaus Jėšuos malda.  
Dėkoju tau, Viešpatie Karaliau,  
ir giriu tave Dievą, mano gelbėtoją.  
<sup>2</sup>Aš šlovinu tavo vardą,  
nes tu buvai man padėjėjas ir globėjas.

vyriausiojo kunigo palaiminime Dievo galybę. Anot Ebr t : Tauta parpuldavo antrą kartą ant žemės, kad priimtų palaiminimą

### Knygos pabaiga, 50,24—31.

50, 24-31. Pabaigoje išminčius išreiškia savo linkėjimus tautai /24-26/, sakosi nekenčias trijų tautų /27-28/, pasako savo vardą /29/ ir duoda paskutinį paraginimą savo skaitytojams /30, 31/

<sup>24</sup>Taigi... Sir ir Ebr t šioje eil vėl minima Simonas, kurs matomai tebegyveno autoriaus laiku : Tepasilieka su Simonu jo malonė ir tepaskiria jam Pinėjo sadorą, kuri nebus išdildyta jam ir jo palikuonims kaip dangaus dienos

<sup>27</sup>Dviejų tautų... Edomiečiai ir Pilistimai buvo nuo seniausių laikų Ebrajų tautos neprieteliai. — Ne

tauta. Samaritonai pasidarė Ebrajų priešai, kai tie sugrįžo iš Babelės nelaisvės. Jie nebuvo tikra tauta. Plg 4 Kar 17, 24

<sup>29</sup>Sirakho... Ebr t : Sirakho sūnaus Eleazaro sūnaus Jėšuos sūnus Simonas

### Priedas : Sirakho sūnaus Jėšuos malda, 51,1—38

51, 1-38. Savo giesmėje išminčius dėkoja Dievui, kurs išgelbėjo jį iš daugelio pavojų /1-17/, aprašo savo uolumą išminčiai įsigyti ir ragina visus Izraeličius sekti tame dalyke jo pavyzdį /18-38/.

51. <sup>1</sup>Dėkoju... Kaikurie aiškintojai mano, kad čia autorius kalba Dievo tautos vardu /Rabanus/. Panašiai pradeda taip pat Dovidas dėkojimą už savo išgelbėjimą. Plg Ps 17 ; 2



- <sup>3</sup>Tu išvadavai mano kūną nuo žuvimo,  
nuo neteisingo liežuvio kilpų,  
nuo lūpų tų, kurie meluoja,  
ir buvai man padėjėjas mano priešų akivaizdoje.
- <sup>4</sup>Tu išgelbėjai mane, laikydamos savo gailestingumo daugybės,  
nuo kriokiančių, pasiryžusių suėsti,  
<sup>5</sup>iš rankų tų, kurie tykojo mano gyvybės,  
ir nuo apstojusių mane sielvartų galybės,
- <sup>6</sup>nuo apsupusios mane liepsnos smarkumo,  
taip kad aš nesudegiau viduryje ugnies ;
- <sup>7</sup>iš pragaro vidurių gilybės,  
nuo sutepto liežuvio, nuo melo žodžio,  
nuo nedoro karaliaus ir nuo neteisingo liežuvio.
- <sup>8</sup>Mano siela šlovins Viešpatį iki mirčiai,  
<sup>9</sup>nes mano gyvybė buvo arti žengimo į pragarą.
- <sup>10</sup>Jie buvo apstoję mane iš visų pusių ir nebuvo kam padėti ;  
aš žvalgiaus žmonių pagalbos, ir jos nebuvo.
- <sup>11</sup>Aš atsiminiau tavo gailestingumą  
ir kaip tu elgeis nuo amžių,
- <sup>12</sup>kad tu gelbi tuos, kurie šaukiasi tavęs, Viešpatie,  
ir išvaduoji juos iš tautų rankų.
- <sup>13</sup>Tu išaugštinai mano buveinę žemėje,  
kai aš meldžiau išvaduoti nuo užinančios mirties.
- <sup>14</sup>Aš šaukiausi į Viešpatį, mano Viešpaties Tėvą,  
kad nepamestų manęs mano sielvarto dieną  
ir puikiųjų metu, kada nebuvo pagalbos.
- <sup>15</sup>Aš nuolat šlovinsiu tavo vardą  
ir skelbsiu jį su dėkojimu,  
nes mano malda buvo išklausyta.
- <sup>16</sup>Tu išvadavai mane nuo žuvimo  
ir išgelbėjai mane nuo neteisybės laiko.
- <sup>17</sup>Todėl aš dėkosiu, tave girsiu  
ir laiminsiu Viešpaties vardą.
- <sup>18</sup>Dar jaunas būdamas, kolei neklaidžiojau,  
aš atvirai jieškojau išminties savo maldoje.
- <sup>19</sup>Aš jos meldžiau prie šventyklos  
ir jos jieškosiu iki galui.  
Ji pražydo lyg ankstyvas vynuogis,

Kar 22. — <sup>13</sup>*Tu išaugštinai...* Tu padarei mano namus ir mano šalį garsius pirma nekaip aš maldavau ir t. t. Gr, Ebr ir Sir t: Ir aš pakėliau nuo žemės savo maldavimą. — <sup>14</sup>*Į Viešpatį, mano Viešpaties Tėvą.* Aliuzija į Mesiją. Plg Ps 109, 1. — <sup>17</sup>*Todėl aš dėkosiu...* Autorius ne tik žada girti Dievo gailestingumą, bet, kaip pasirodo iš Ebr t, duoda naują giesmę; nes Ebr t po šitos eina keturiolika eil, kurių antroji dalis ta pati, taip pat kaip Ps 117, 1-4; 135, 2-26: Girkite Viešpatį, nes jis geras, nes jo gailestingumas amžinas. Girkite Izraelio sargą, nes... Girkite pasaulio Sutvėrėją... Girkite Izraelio

Atpirkėją... Girkite Izraelio tremtinių rinkėją... Girkite statytoją savo miesto ir savo šventyklos. Girkite Dovido namų rago želdytoją... Girkite išsirusią kunigą iš Sadoko sūnų tarpo... Girkite Abraomo ir Jokubo galingąjį... Girkite skydą... Girkite Isaoko uolą... Girkite išsirusią Sioną... Girkite didžiausių karalių Karalių... — Be to Ebr t dar pridurta: Ir jis išaugštino savo tautai ragą; gyrius visiems jo dievobaimingiesiems Izraelio sūnams, tautai, kuri artinasi į jį; girkite Jahvę.

<sup>19</sup>*Dar...* Pradedant nuo čia giesmė alphabetinė; išleista tik viena raidė. Gr t dabar skiriasi nuo Ebr t — Ko-

- <sup>20</sup>Ir mano širdis ja džiaugėsi.  
Mano koja vaikščiojo tiesiu keliu,  
nuo pat savo jaunystės aš ėjau jos pėdomis.
- <sup>21</sup>Aš truputį palenkiau savo ausį ir ją priėmiau.
- <sup>22</sup>Aš radau daug sau pamokymo  
ir padariau per ją didelę pažangą.
- <sup>23</sup>Todėl aš garbinsiu tą, kurs davė man išminties ;
- <sup>24</sup>Nes aš maniau apie tai, kad ją vykdyčiau.  
Aš uoliai jį ieškojau to, kas gera, ir nebuvo sugėdintas.
- <sup>25</sup>Mano siela kovojo dėl jos,  
ir ją vykdydamas aš sustiprėjau.
- <sup>26</sup>Aš ištiesiau augštin savo rankas  
ir liūdėjau, kad ji nežinoma.
- <sup>27</sup>Aš kreipiau savo sielą tiesiai į ją  
ir radau ją tyrinėjimu.
- <sup>28</sup>Pas ją aš įsigijau išmonės nuo pat pradžios,  
todėl aš ir nebuvo pamestas.
- <sup>29</sup>Mano viduriai sudrebėjo, jos bejėskant ;  
todėl aš turiu gerą nuosavybę.
- <sup>30</sup>Viešpats davė man mano užmokestį, liežuvi,  
ir juo aš girsiu.
- <sup>31</sup>Prisiartinkite į mane, nemokytieji,  
ir susirinkite į pamokymo namus.
- <sup>32</sup>Ko jūs dar gaištate ? Ir ką prieš tai sakote ?  
Jūsų sielos smarkiai ištroškusios.
- <sup>33</sup>Aš atveriu savo burną ir sakau :  
Įsigykite sau jos be pinigų,
- <sup>34</sup>pakiškite savo sprandą po jungu,  
ir tegul jūsų siela priima pamokymą,  
nes lengva jį rasti.
- <sup>35</sup>Matykite savo akimis : Aš tik truputį pavargau  
ir radau sau daug poilsio.
- <sup>36</sup>Įsigykite pamokymų, kad ir už didelius pinigus,  
tai jūs įsigysite per jį daug aukso.
- <sup>37</sup>Tegul jūsų siela linksmiasi Viešpaties gailestingumu,  
ir nesigėdykite jo gyriaus.
- <sup>38</sup>Dirbkite savo darbą, kolei laiko nestinga,  
ir jis duos jums jūsų užmokestį savo metu

lei neklaidžiojau... Kolei nebuvo pradėjęs kelionių svetimose šalyse. Bet tu žiūrėk kituose tekstuose. — <sup>23</sup>Tą, kurs... Dievą — <sup>26</sup>Augštin. Tai karšto troškimo ženklas. — <sup>29</sup>Sudrebėjo. Ebr t : Užsidegė troškimu kaip krosnis. — Gerą nuosavybę : Išmintį. — <sup>30</sup>Liežuvį : Iškalbingą liežuvį, kad galėčiau kitus mokyti ir skelbti Dievo garbę. — <sup>32</sup>Ir ką prieš tai sakote. Tu žiūrėk Ebr t. — <sup>34</sup>Pakiškite... Plg Mt 11, 29. — Nes lengva jį rasti. Ebr ir Sir t : Ir kas daro pastangų, tas jį randa. — <sup>35</sup>Matykite... Ebr t : Aš bu-

vau jaunas ir vargau dėl išminties. — <sup>37</sup>Jo gyriaus : Mano giesmės, girti išmintį, ką aš dariau visoje savo knygoje. — <sup>38</sup>Ir jis : Dievas. — Savo metu. Ebr t dar priduriama doksologija, autoriaus vardas ir antras gyrimas Dievo : Palaimintas Viešpats per amžius ir jo vardas girtinas kartų kartose. Iki čia žodžiai Simono, sūnaus Jėšuos, kurs vadinasi Siros sūnus (Ben Sira). Išmintis Simono, sūnaus Jėšuos, sūnaus Eleazaro, sūnaus Siros. Tebūna Viešpaties vardas palaimintas dabar ir per amžius

# JEŠAJO PRANAŠYSTĖ

## I v a d a s

### I. PRANAŠAI IR PRANAŠŲ KNYGOS

1. Dažniausiai sutinkamas ebraiškame Šv Rašto tekste pranašų vardas yra *nabi'*, daugiskaitoje *nebi'im*. Tas vardas reiškia kalbėtoją, «tą, kurs kalba». Kai Mošė, išsigandęs sunkios pareigos, kurią jam skyrė Dievas, nenorėjo eiti pas Egipto Paraoną ir teisinosi savo neiškalbingumu, Dievas jam tarė: Tavo brolis Aaronas bus tavo *nabi'* /2 Moš 7, 1/, kitaip sakant: Aaronas kalbės tavo vietoje /2 Moš 4, 16/. Bet ypatingu būdu tuo vardu vadinama žmonės, kurie kalba Dievo vardu, per kuriuos Jis apreiškia savo valią žmonėms. Panašios prasmės yra graikiškas vardas *προφήτης* ir iš jo padarytas lotyniškas «propheta», nes tie žodžiai visados reiškėdavo aiškintoją, tą, kurs kalba kieno nors vardu. Taigi, pranašas, žiūrint jo ebr ir graik vardo prasmės, yra žmogus, kuriam Dievas duoda įkvėpimo, kuriuo naudojasi kaip savo organu

Nėra reikalo, kad Dievas skelbtų per pranašą tik būsimus dalykus; svarbiausia tai, kad jo žodis būtų Dievo apreiškimas. Nors tikrumoje kone visi pranašai yra ką nors kalbėję ir apie ateitį, kurios liūdnu ar linksmus įvykius rodė jiems Dievas, kad jais gąsdintų ar guostų. Todėl tai pranašams kadais duodama vardai, kuriais išreiškiama būdas, kaip jie buvo Dievo apšviesti, pav *Ro'eh*, *Khozeh*, *Regis*; *Iš haruakh*, Dvasios žmogus, *Iš 'Elohim*, Dievo žmogus. Kiti pranašų vardai, ganytojas, sargas, žvalgas ir tt aiškiau nurodo, kokias pareigas jie ėjo

2. Pranašai, būdami tarpininkai tarp Dievo ir jo tautos, gaudavo iš Viešpaties įsakymų ne tik visiems Izraelio namams, bet ir paskiriems jų nariams. Todėl jie lygia laisve duodavo pamokymų ir išpėjimų kaip liaudžiai, taip ir jos didikams, kunigams, karaliams. Pranašų pamokymai liedsdavo kone visą jų kasdieninį, viešą ir religinį gyvenimą. Kasdieniame gyvenime Dievas siųsdavo Izraelio vaikus pas savo pranašus, kad atitrauktų juos nuo lankymosi pas pagonių žynius

Viešame gyvenime pranašai turėjo budėti, kad karaliai valdytų tautą, laikydamies Viešpaties įsakymų. Todėl pradedant pirmuoju karaliumi Sauliumi, ir baigiant paskutiniu, Sedekiju, nebuvo nė vieno Judo karaliaus, kuriam pranašai nebūtų priminę, kad Dievo įsakymai turi būti vyriausi jų elgimosi taisyklė

Pranašų pareigos siekdavo ir svetimas tautas; nuo tų tautų jie gindavo Dievo įsteigtąją karalystę. Be to, jie mokė išrinktosios tautos vaikus, kad Viešpats yra ne tik jų, bet taip pat visų tautų Valdovas ir taip pat joms yra skyres mesijinį išganyką

Vyriausis tačiau pranašų uždavinys buvo išlaikyti išrinktąją tautą padarytoje su Dievu sandoroje ir ją prirengti Naujajai sandorai. Taip pat svarbiausis jų rūpestis buvo tvarkyti ir stiprinti religinį tautos

gyvenimą, ginant jį nuo stabmeldystės ir pagilinant supratimu, kad patys viršiniai įstatymo darbai neturi vertės, jei Izraelio vaikai nebus anksčiau apsisvalę nuo savo neteisybės, jei nepalikus nusidėję ir nepradės daryti gera. Rengdami Izraeličius Naujajai sandorai, pranašai turėjo palaikyti jų širdyse gyvą viltį ir tikėjimą į Mesiją. Todėl jų pranašystės dažnai liečia Jėzų Kristų ir jo Eklesiją ir apreiškia nemažą ateisiančiojo Mesijo paslapčių

3. Pranašų pareigos buvo neįprastinės, jei žiūrėsime to, kaip jos buvo suteikiamos ir vykdomos, nes jos buvo pavedamos paties Dievo ne kuriai nors vienai giminei ar šeimai, kaip kunigystė ir karaliaus valdžia, ne kuriam nors vienam žmonių luomui, bet jų vykdyti buvo šaukiami žmonės iš visų giminių ir luomų, vyrai ir moterys, seni ir jauni, ir be jokio ankstyvesnio pasiruošimo, nors visų pirma Dievas rinkdavo sau pranašų iš tų, kurie buvo žymesni savo dievobaimingumu

Įprastinės gi buvo tos pareigos tuo atžvilgiu, kad jos buvo suteikiamos Žydų tautai nuolat, be pertrūkio, kaip vyriausis mokytojavimas. Pradedant Samuėliu ir net Moše ir baigiant Malakhiju, niekuomet nestigo tauotoje pranašo, per kurį Dievas mokė ją ir duodavo išpėjimų /žr Jer 7, 25 ; Am 2, 11/. Dievas savo įstatyme buvo paskelbęs per Mošę, kad pranašų pareiga bus Žydų tauotoje nuolat vykdoma ; todėl ji tiksliai aprašoma, reikalaujama iš tautos klusnumo pranašams, grasoma bausmėmis neklusniesiems ir labai aiškiai nurodoma, kaip atskirti tikras pranašas nuo netikro. Nes skaityme : « Aš jiems pažadinsiu iš jų brolių tarpo pranašą, panašų į tave, ir įdėsiu savo žodžius į jo burną, ir jis kalbės jiems visa, ką jam būsiu įsakęs. Kas gi nenorės klausyti jo žodžių, kuriuos jis kalbės mano vardu, tam aš atkeršysiu. Pranašas, kurs pagadintas puikybės, norėtų kalbėti mano vardu, ko aš jam neliečiau sakyti, ar svetimųjų dievų vardu, bus užmuštas. — O jei tu sau vienas sakytumei mintyje : Kaip aš galiu pažinti žodį, kurio Viešpats nekalbėjo ? tu turėsi tokį ženklą : Jei toksai pranašas paskelbtų ką nors iš anksto Viešpaties vardu ir tai neįvyktų, to Viešpats nekalbėjo, bet pranašas prasimanė savo dvasios pasipūtime, ir todėl tu jo nebijosi » /5 Moš 18, 18-22/. Nors šituos žodžius nemaža aiškintojų supranta tik apie vyriausį pranašą, Mesiją, bet su dauguma šv Tėvų galima jie suprasti apie pranašų pareigą, t y, apie visą pranašų eilę, kurios vainikas turėjo būti Kristus

4. Nevisi Sen Test pranašai paliko vėlesniems laikams rašytų knygų, kuriose būtų galima rasti papasakotus jų darbus ; net nevisų jų vardai yra paminėti Šv Rašte. Tikras jų skaičius visai nežinomas. Galima sakyti, kad pirmas žmogus buvo taip pat pirmas pranašas /plg 1 Moš 2, 23. 24/. Pranašai buvo Noė /Prad 9, 25-27/, Isaokas /Prad 27, 26-40/ ir Jokubas /Prad 49, 1-28/ ; pranašo pareigas ėjo antroje savo gyvenimo pusėje Mošė /plg 5 Moš 18, 15.../, gana ilgai teisėjas Samuėlis /1 Kr 3, 1.../. Dovidas ne tik turėjo pas save pranašus Gadą ir Nataną, kurie skelbė jam Viešpaties valią dabartyje ir ateityje, bet ir pats pranašavo. Ypač daug pranašų buvo siunčiama, kai Žydų karalystė perskilo į dvi dalis. Su Eliju ir Elisiejumi buvę net būriai pranašų /4 Kr 2, 2... 4, 38.../

5. Visi pranašai paprastai dalinami į du skyrius. Nors jų visų buvo ta pati pareiga, nors visi to paties Dievo išrinkti ir paskirti turėjo skelbti jo valią, tačiau pareigos vykdyme galima matyti šioks skirtumas ; vieni, ypač senesnieji, gyvenusieji maž daug iki karaliaus Ozijo /Azarijo/ laikų, kurių tarpe žymiausi buvo Elijas ir Elisiejus, buvo Dievo siųsti mokyti vien savo laiko žmonių, ir nėra jokių žinių, kad būtų savo

pranašystes rašę. Jie stengėsi palenkti karštais pamokslais savo klausytojų širdis, stebuklais patvirtindavo savo žodžius, nemaža kalbėjo ir apie būsimus, bet netolimos ateities atsitikimus, kuriems įvykus nebebuvo reikalo rašyti jų į knygas. Vėlesnieji pranašai buvo skirti kaip savo laiko, taip ir paskesnių amžių žmonėms mokyti, todėl jiems buvo duotas paliepiamas, ką gyvu žodžiu skelbė, surašyti į knygas. Jie turėjo paskelbti iš anksto daug didesnių, nekaip senesnieji, bausmių, kuriomis Dievas buvo nutaręs vesti į klusnumą atkaklius Izraelio vaikus, kad jie turėtų laiko atgailai, arba toms bausmėms ant jų jau atėjus, kad, patekę į pagonių rankas, Izraeličiai negalėtų sakyti, būk juos neprieteliai nugalėję tik savo jėgomis be Dievo leidimo. Tuo tai tikslu iš anksto buvo paskelbta Asirijos ir Babilonijos nelaisvės. Bet kad prislėgta išrinktoji tauta nenustotų vilties, nepaabejotų apie Dievo pažadų tikrumą, Dievas per vėlesniusius pranašus tuos pažadus atnaujiną ir sustiprina. Taigi reikėjo, kad tokias pranašystes žinotų ne tik savo laiko žmonės, bet kad ir vėlesnieji galėtų rasti jas knygoje, kad pranašai savo pamokslius paskelbtų ne tik žodžiais, bet paliktų juos surašytus būsimiems skaitytojams

6. Vėlesniųjų pranašų, kurie, parašę savo pranašystes į knygas, paliko jas vėlesnių laikų žmonėms, paprastai skaitoma šešiolika, keturi didesnieji: Ješajas, Jeremijas, Ezekielis ir Daniėlis, ir dvylika Mažesniųjų: Ošejas, Joėlis, Amosas, Abdijas, Jona, Mikhėjas, Naumas, Abakukas, Sophonijas, Agėjas, Zakharijas ir Malakhijas; jų skaičius reikia padidinti Barukhu, kurio knyga seniau dažniausiai buvo jungiama su Jeremijo pranašyste

Keturi vadinami didesniais dėl to, kad yra palikę didesnių knygų; mažesniųjų gi pranašų knygos, palyginant su anais, žymiai trumpesnės. Žydai savo kanone vadina pranašais tik tris didesniusius, be Daniėlio, ir dvyliką mažesniųjų, kurių knygas sujungia į vieną. Daniėlio knygą jie deda tarp vadinamųjų šv raštų, nes jis savo pareigas ėjo nebūdamas asmeniškai savo tautos tarpe, bet gyvendamas tarp pagonių. Katalikų Eklesija tokio skirtumo nedaro ir jungia visuomet Daniėlio knygą su kitais didžiaisiais pranašais

Vulgatoje didesnieji pranašai įvardijami ta eile, kaip jie gyveno, pirmoje vietoje seniausiai gyvenęs Ješajas, paskutinėje vėliausiai iš jų Daniėlis. Mažesniųjų pranašų eilėje ne taip griežtai laikytasi laiko, bet ir čia, apskritai sakant, senesnieji paminėti pirmi, vėlesnieji paskui

7. Retai, tiesa, randame šv Rašte paminėtą Dievo paliepiamą pranašams rašyti, bet iš visų pranašinių knygų aišku, kad jos visos parašytos Šventosios Dvasios įkvėpimu. Nuolat, ar tai savo knygų antraštėse, ar tai pradėdami atskiras savo pranašystes, pranašai patys sako, kad jie yra gavę pamokymų tiesiog iš Dievo ir kad jie kalba jo vardu, kaip jo organai. Ješajas, pav, vadina savo knygą Viešpaties knyga /plg Ješ 34,16; Ez 3,25../ Dažniausiai pranašai rašė tarsi ištraukas iš savo pamokslių, kuriuos anksčiau jie skelbė gyvu žodžiu. Rašomos medžiagos sutvarkyme jie ne visuomet laikėsi istorinės eilės ir didino savo pranašystes tinkamais priedais; kaikurios pranašinių knygų dalys net visai nebuvo pirma paskelbtos gyvu žodžiu. Taip padaryta ne tik su istoriniais pasakojimais /visa pranašo Jonas knyga; Ješ 36-39; Jer 36-43; 52; Dan 1-6 ir k/, ir su kaikuriomis straipsniais, neturinčiais pamokslų žymių /Ješ 6; Dan 7/, bet net ir su tomis dalimis, kurios kad ir panašios į pamokslą, bet kurių turinys ne visai tinka pamokslams. Taip pat pranašystės prieš pagonis /Naumas, Ješ 13 ir t; Jer 46 ir t/ tikriausiai niekuomet nebuvo paskelbtos žodžiais

8. Būdas, kaip Dievas apreikšdavo savo valią pranašams, buvo nevienoks. Pats Viešpats sako : « Jei kas tarp jūsų yra Viešpaties pranašas, aš apsiireikšiu jam regėjime ar kalbėsiu jam sapne » /Sk 12,6/. Tačiau pranašuose nerandame nurodymų, kad pranašinis sapnas dažnai būtų buvęs jiems suteiktų Dievo apreikškimų kelias. Daniėlis matė sapne regėjimų /7,1/, Joelis kalba apie pranašinius sapnus kaip apie Dvasios išliejimo dovanas

Žymiai paprastesnis apreikškimo būdas buvo regėjimas /visio/. Tai pasirodo jau iš pranašų vardo Regintis /arba regėtojas/ ir labai dažnai sutinkamo pavadinimo pranašysčių regėjimais, arba dalyku, kurį pranašas matė /Jėš 2,1 ; 13,1 ir k/

Regėjimas galėjo įvykti keleriopu būdu. Randamuose Šv Rašte pavyzdžiuose galima atskirti trejopi regėjimai : visų pirma apreikškimas, kuriame šis tas rodoma viršiniams žmogaus jausmams, pav raštas sienoje pas Dan 5,25

Arti jo stovi taip pat gana retas atsitikimas, kada Dievas kalba ausims girdimu balsu, pav Samuėliui

Dažniau būna tokių regėjimų, kuriuose rodoma vidiniams jausmams simboliniai vaizdai ir dalykai /plg Am 8,1 ; 9,1 ; Jer 1,13 ; 24,1 ; Ez 2,9 ; 37,1... Zakh 2,1-4 ; 4,5 ; Dan 8 ir k/

Trečias regėjimų būdas tas, kada Dievas suteikia pranašo dvasiai gilesnę pažinimo galią, duoda jo sielos akims pažvelgti į savo dieviškosios Apvaizdos paslaptis, į pasaulio valdymo dėsnius, į mesijinio išganymo esmę ir išsivystymą ir tt

Su antruoju ir trečiuoju regėjimo būdu dažnai sujungiama dvasios pagavimas arba ekstasis, taip, kad tuomet viršinių jausmų veiksmas būna visai ar tik dalimi sulaikomas. Taip Ezekiėlis matė save dvasioje perkeltą į Jerusaleį ir išvydo dramatizmo pilnuose vaizduose tautos nuobodą ir ateinančią miestui ir šventyklai nelaimę /8-12 sk/. Gal tokioje pat ekstasiyje buvo pašauktas Ješajas pranašo pareigų eiti /6 sk/. Plg Ez 40,1... Dan 8,2 ir k

Jau šv Tėvai daro teisingą pastabą, kad Dievo įtaka niekuomet neatimdavo iš pranašų pilnos sąmonės. Jie visai aiškiai galėdavo atsimentinti, kas buvo įvykę regėjime. Tuo jie ypač skiriasi nuo pagonių žynių, kurių dvasia ir jausmai tariamose dievačių vardu daromose pranašystėse būdavo lyg kokios tamsybės apsupta, kurių stovis darėsi lygus siaučiančių bepročių stoviui

9. Kadangi pranašai buvo Žydų tautai Dievo pasiuntiniai, kurie perspėjimais ir Dievo sau įkvėptais pamokslais turėjo sulaikyti dievobaiminguosius įstatyme, bedievių į jį sugrąžinti, visus gi prirengti Naujajai Sandorai, tai jie turėjo naudotis kilnesniu kalbėtojų būdu, kurs neretai labai panašus į poetų šneką, o tuo pačiu nebe taip labai aiškus ir suprantamas, kaip paprastas pasakojimas

Bet visų pastebėto pranašų knygų, ypač gi tikrų pranašysčių neaiškumo priežasčių reikia jieškoti ne tiek jų stiliuje, kiek kur kitur, būtent, visų pirma pranašysčių prigimtyje. Juk patys pranašai ne visuomet pilnai suprasdavo sau suteikiamus regėjimus ir todėl liepdavo laukti pranašystės įvykimo, kurs suteiktų pilną šviesą /plg Dan 8,27 ; 12,8 ; Zakh 1,9 ; 2,2 ; Ez 33,33 ; Jer 23,20 ; 30,24 ; Jėš 29,11 ir k/

Neviena įvykusi pranašystė Evangelijos šviesoje iš tikrųjų jau pasidarė mums aiškesnė, ne kaip kad ji buvo Žydams ar net patiems pranašams ; bet taip pat daugelio iš jų prasmė mums pasilieka nevisai suprantama : vienos dar ne pilnai įvyko, kadangi jose kalbama apie paskučiausius

laikus ; kitos, kuriose kalbama apie Žydus ir pagonis, pasilieka tamsios dėl to, kad mums negana gerai žinoma anų laikų istorija. Pagaliau daug pasilieka pranašystėse neaiškumų ir dėl to, kad jos liečia giliausias neištiriamas paslaptis

**10.** Pranašai Dievo pamokyti, kaip ištikimi liudytojai, skelbia tai, ką ir kaip jie yra matę. Būsimų dalykų jie neaprašo su visomis smulkmenomis, bet piešia juos tik bendrais bruožais, tarsi tik jų šešėlį rodo : jie sako tiek, kiek reikia, kad, jų pranašystei įvykus, būtų aišku, jog dalykas buvo tikrai iš anksto paskelbtas

Suteikiamuose sau apreiškimuose pranašai paprastai matė būsimus atsitikimus įvykstant savo akyse, esamajame laike, todėl jie labai dažnai vartoja /vadinamąjį pranašų/ būtajį laiką, kur reiktų laukti būsimojo, nes kalbama apie tai, kas turėjo būti tik amžiams praslinkus

Ypatingo sunkumo suprasti pranašystes randasi ir iš to, kad pranašai kadais jungia vienoje pranašystėje atsitikimus, tarsi jie būtų įvykę vienu laiku, nors tikrumoje vieni nuo kitų amžiais atskirti. Kaip mums žvaigždės žvaigždėtame danguje rodosi esančios viena arti kitos, ir mes akimi nematuojuame, kokie yra tarp jų tarpai, taip matė, tiesa, pranašai atsitikimus, iš anksto, bet nematė kaip ilgas laikas skiria juos vienus nuo kitų. Paveiksluose toliau esantieji dalykai piešiami mažesni, pranašams gi pasirodydavo vaizdai iš artimesnių ir labai tolimų laikų be perspektyvos, greta vieni kitų sustatyti

Naujajame Testamente Išganytojas paskelbdamas Jerusalems miesto sugriovimą ir paskutinį teismą laikėsi to pranašų būdo /Mt 24/. Dabar, jau įvykus Jerusalems sugriovimui, pigu suprasti, kas neličia pirmojo atsitikimo ir kas pasakyta apie antrąjį

Taip tat visos pranašystės yra lyg kad nuotrupos, kurios reikia su tvarkyti ir kiekvienos tikrą vietą atrasti, jei norima gauti suprantamas vaizdas

Kadangi pranašai buvo mokomi regėjimais, juose dažnai sutinkama vaizdų, kuriuos jie taip padavė, kaip buvo matę. Tie vaizdai dalimi paimti iš istorijos ir Sen Test įstaigų, dalimi gi jie simboliniai. Kaip Apaštalai mus moko, visa senoji sandora buvo pravaizdas Naujosios ir, anot apaštalo Povilo, visa, kas sutiko sentėvius, atsitiko, kad būtų mums pravaizdai. Iš to aišku, kodėl Dievas norėjo naudotis panašiais dalykais, kad jų pagalba apreikštų pranašams ateitį

Išganytojo pravaizdai Sen Test buvo kunigai, karaliai, pranašai, todėl pranašai aprašo jį kaip didį teokratinį karalių, ir kadangi jie matė Dievo Širdžiai tinkantį karalių Dovidą asmenyje, kurs buvo Viešpaties tėvas /žiūrint kūno/ ir jo pravaizdas, tai jie ėmė iš jo paveikslų spalvų Mesijai nupiešti, net stačiai vadina jį keletą kartų Dovidu. Panašiai jie vaizduoja Mesiją kaip didį pranašą, kurs mokys visas tautas, ir kaip vyriausį kunigą, kurs pats save aukoja už nuodėmes. Nekruviną N Sendoros auką jie vadina tais pačiais vardais kaip Sen Test atnašas. Taip pat Jerusale ir Sionas įeina į vaizdus, kaip naujosios karalystės vidurys, kaip kad buvo senosios /Ješ 2 ; Mik 5 ; Ps 86 ; Joel 2,32/. Mesijinės karalystės neprieteliai gauna išrinktosios tautos priešų vardus ir tt. Taip pat N T Dievo tarnystei aprašyti imama vaizdai iš Sen Test /Jer 33,18 ; Ješ 16,23 ; Zakh 14,16/

## II. PRANAŠO JEŠAJO KNYGA

**1.** Pirmoji vieta tarp pranašų teisingai skiriama Ješajui, kurio pranašystė savo svarba, savo kalbos gražumu ir kilnumu viršija visas ki-

tas. Todėl šv Tėvai jos autorių vadina su pagyrimu pranašų kunigaikščiu, o šv Augustinas sako, kad jis buvęs labiau evangelistas kaip pranašas

Ebr Ješajo vardas *J'eša'jahu* ir *J'eša'jah* /Viešpats gelbi arba Viešpaties išgelbėjimas/ pilnai pritinka tam, kurs taip dažnai skelbė Viešpaties išgelbėjimą išrinktajai tautai

Žinių apie Ješajo gyvenimą tiek teturime, kiek jų randame jo paties knygoje. Iš kurios jis buvo kilęs giminės, tikrai nežinoma. Teisingai spėjama, kad jis priklausė vienai iš gerbiamų ir pasiturinčių Jerusaleš šeimų. Jo tėvas buvo vardu Amotsas. Gimė Ješajas karaliaus Ozijo laikais. Jo žmona buvusi taip pat pranašė /8,3/; dviem savo sūnum Ješajas davė Dievo paskirtus vardus, kad taip pat jo vaikai savo vardais būtų « ženklas ir stebuklas Izraeliui » /8,18/

Iškilmingai Dievo pašauktas į pranašus, jis ėjo pavestas sau pareigas karaliaujant Ozijui\*, Joatamui, Akhazui ir Ezekijui. Paprastai spėjama, kad Ješajas ėjo tas pareigas ne tik iki Ezekijo gyvenimo pabaigai, bet ir pradžioje Manaso karaliavimo, t y, viso arti šešių dešimtų metų

Kaip didelis buvo visą tą laiką Ješajo autoritetas ir įtaka, parodo ne tik jo drąsus susirėmimas su bedieviu karaliumi Akhazu, bet ypač ta laisvė, kokia jis peikia didikų ir visos tautos paklydimus. Senovinis Žydų padavimas, minimas ir priimtas daugelio šv Tėvų, sako, kad Ješajas pabaigęs savo gyvenimą kentėtojo mirtimi: bedievis karalius Manasas liepęs perpjauti jo kūną mediniu pjūkle. Spėjama, kad į tą atsitikimą daręs aliziją Ap Povilas /Žyd 11,37/, kurs, minėdamas Sen Test šventųjų kentėjimus, sako, kad kaikurie buvę pjūkle perpjauti

2. Labai sunkūs ir neramūs buvo laikai, kuriais Ješajas, kaip ištikimas Dievo pastatytas sargas, turėjo gąsdinti savo vientaučius bedievius didžiausiomis bausmėmis, raminti ir stiprinti dievobaiminguosius skelbimu būsimojo išgelbėjimo ir aprašymu Mesijo karalystės laimės

Karaliaujant Ozijui ir Joatamui\*, viršinis Žydų karalystės stovis, tiesa, buvo labai geras, bet juo didesnis buvo vidinis sugedimas. Vienas ir kitas, uolūs gynėjai karalystės nuo priešų, visai nestabdė plintancio pagonių papročio daryti aukas augštumose ir negynė tautos nuo dorinio patvirkimo

Dalykas dar pablogėjo, karaliaujant Akhazui. Tas didžiausias tarp karalių bedievis pats platino Baalio garbinimą Žydų karalystėje ir visaip palaikė stabmeldystę. Draug su stabmeldyste plito ir dorovinis tautos sugedimas. Bet ir Dievo bausmė pasirodė esanti jau visai arti, nes Akhazo dienose Dievas pradėjo siųsti prieš Judo karalystę Sirijos karalių Rasiną ir Romelijos sūnų Pakėę. Dievas per Ješają žadėjo karaliui savo pagalbą, bet tasai norėjo įieškoti jos verčiau pas Asirijos karalių Teglát-Palasara. Teglát-Palasaras, tiesa, nugalėjo Rasiną ir Pakėę, bet apiplėšė taip pat ir Judo karalystę ir liepė mokėti sau mokesčius

Asirija tuo laiku pradėjo varžytis su Egiptu dėl pirmenybės vakari-nėje Azijoje, ir Ješajo laiku Palestina, pasijutusi tarp dviejų kovojančių tarp savęs galybių, turėjo labai daug kentėti nuo nuolat einančios per ją kariuomenės. Karaliaujant dievobaimingam Ezekijui dorovinis tautos stovis pagerėjo. Tas karalius vėl atidarė uždarytą šventyklą ir iškilmingai šventė šventes. Bet nemaža jo valdinių tebetarnavo dievaikiams, daugelis tik karaliaus bijodami viršiniu būdu garbino tikrąjį Dievą. Ypač didikų ir galiūnų širdis nebuvo nusikračiusi savo ydų. Taigi ir Ezekijo laikais Dievas nenorėjo visai susilaikyti nuo bausmių siuntimo Žydų tautai. Be to, Ezekijas ne visuomet mokėjo pasipriešinti savo didikų įtakai, kurie norėjo įieškoti pagalbos tuo laiku prieš Asiriečius tai Egipte, tai Babelėje. Nuo tokio susiartinimo su pagonimis teko karštai ginti Žydų tautą Ješajui. Eze-



kijo laikais įvyko baisus Asirijos karaliaus Senakheribo užpuolimas Žydų karalystės, kurios dalis buvo sunaikinta, ir pati Jerusale kone pateko į neprietelių rankas. Dievas per Ješają pažadėjo pagalbą ir ją suteikė. Taip tad visose Žydų karalystės aplinkybėse Ješajas be svyravimo pasiliko ištikimas savo garbingai pareigai

3. Be pranašysčių Ješajas parašęs dar Ozijo karaliaus istoriją /2 Kron 26, 22/, bet tas veikalas seniai žuvo. Iki mūsų dienų pasiliko tik jo pranašysčių knyga. Ji susideda iš daugelio pamokslų ir pranašysčių, kurias Ješajas paskelbė savo gyvenime gyvu žodžiu ar tik parašė. Nors atskirose dalyse kalbama apie įvairius dalykus, bet jos visos surištos vienu bendru tikslu ir viena vyriausia idėja. Visų jų turinys gali būti išreikštas žodžiais /ebr t/ : « Sionas bus atpirktas teismu ir jo grįžusieji teisybe » /1, 27/

Nors eidamas savo pareigas Ješajas gana dažnai peikia ir bara, bet jo knygoje yra daugiau padrašinimo ir paguodos, ir jis pats teisingai vadinamas Dievo gailestingumo pranašu. Jis skelbia, tiesa, teismą Izraelio vaikams ir pagonims, bet iš to teismo ir bausmių, nuo kurių žus atkaklieji, bus išgelbėjimas likusiems, kurie per atgailą sugrįš pas Viešpatį, savo Dievą ; taip pat pagonių tautos bus sunaikintos, bet taip kad jų liekanos dalyvaus Mesijo karalystės geradarystėse, kuri pastatyta ant seniau buvusių karalysčių griuvėsių nebežus per amžius. Tos naujos karalystės vidurys bus Jerusale /2, 2.../ ir jos karalius iš Judo giminės /4, 2.../ ; todėl tai visos pranašystės, net ir tos, kuriose kalbama apie tolimiausias tautas, jų vienybei nurodyti turi bendrą knygos antraštę : « Apie Judą ir Jerusale »

4. Ješajo knygą galima padalinti į dvi dali /pusi/, kurių pirmoje /1-39 sk/ daugiau vietos skiriama gąsdinimui Dievo bausmėmis, antroje gi /40-66 sk/ paguodos žodžiams. Pirmosios pusės pranašystės įvairesnės ir gyvesnės ; jos liečia išrinktąją tautą ir pagonių tautas. Jose visose išreikšta ta pati mintis : « Bjauri kentėjimų naktis pranoksta naujos dienos aušrą, kurios nekantriai laukiama. Tą naktį viltis būsimos šviesos palaiko ir ramina geruosius ; piktieji gi įmetami į kapą, nepamatę tos skaisčios šviesos ». Taigi čia galima atskirti tris pranašysčių grupes, kurių kiekviena susideda iš dviejų skyrių

Pirmosios grupės pirmajame skyriuje pasakoma, kad visai sugedusi Žydų daugybė žus, nes nenori pamesti savo nuodėmingo kelio /1-6 sk/, antrame gi, kad gerieji padrašinami šalies nelaimėse turės pažadėjimą dieviškojo Emanuelio, kurio karalystė žydės, kuomet bus atsilyginta Dievo teisybei /7-12 sk/

Pirmame antrosios pranašysčių grupės skyriuje kalbama apie pagonis, kad ir juos palies bausmės iš augštybių, nes visas pasaulis anksčiau, nekaip dalyvaus Emanuelio atpirkime, turi būti apvalytas nuo to, kas pikta, kad galėtų tikti Mesijo karalystei /13-23 sk/. Antrame skyriuje aprašoma iškilingai ta malonės karalystė laike ir amžinybėje /24-27 sk/

Trečiosios grupės pirmas skyrius vėl susideda iš pranašysčių prieš visa, kas yra sugedę dviejose Žydų karalystėse, taip pat ir iš pažadų geriesiems /28-35 sk/. Antras skyrius kone visas istorinis pasakojimas /36-39 sk/ ; baigdamas pirmą pranašysčių knygos pusę, labai gerai sujungia ją su antrąja

Antroje pranašysčių knygos pusėje plačiai išreikšta ta viena mintis, kad gerieji bus atpirkti, piktieji gi, kurie sukietės piktume, žus. Ir čia galima atskirti tris pranašysčių grupes, kurių kiekviena susideda iš devynių pranašinių pamokslų. Pirmoji grupė /40-48 sk/ : Izraelis bus išlaisvintas iš Babelės nelaisvės. Antroji grupė /49-57 sk/ : Už žmonių nuodėmes atsilygins savo pasiaukojimu Viešpaties tarnas arba Mesijas, ir trečioji grupė /58-66 sk/ : Dievo tautos garbingumas Mesijo laikais ir danguje

5. Tvarka, kurios Ješajas laikėsi rašydamas savo pranašystes, ne visur griežtai kronologinė; dalimi ji paremta tik jų turiniu. Kronologijos laikėsi autorius pasakodamas apie savo tarnybos pradžią /1-6 sk/, karaliaujant Ozijui ir Joatamui. Tolesniuose skyriuose iki pirmosios knygos pusės galui randame aprašytą pranašo veikimą, karaliaujant kitiems dviem Žydų karaliams, Akhazui ir Eze kijui

Antroji knygos pusė, be abejonės, sudėta iš vėliausių Ješajo pranašysčių. Bet jau pačioje knygos pradžioje yra atsitraukimų nuo kronologinės eilės, nes pranašo pašaukimas aprašytas ne pačioje pradžioje, bet tik 6 sk. Pranašystės prieš pagonis sutrauktos į vieną vietą /13 sk ir tol/, bet tikriausiai paeina iš įvairių laikų

6. Pradedant nuo 18. amžiaus pabaigos racionalistai pradėjo kelti abejonų ar tikrai visos Ješajo pranašysčių knygos autorius buvo tas pats. Darydami pažangos tose savo abejonėse jie atėjo iki tam, kad dabar ne tik visą antrąją knygos pusę laiko veikalų parašytu nežinomo autoriaus, gyvenusio po Babelės nelaisvės, bet taip pat žymią ir pirmosios pusės dalį /13; 14; 21, 1-10; 24-27; 34; 35; 36-39 skir/. Jie sako, kad pranašas negalėjęs nei žinoti nei paskelbti daugiau kaip kiekvienas akylus žmogus, rūpestingai apsvarstęs savo laiko santykius, gali su mažesniu ar didesniu tikrumu atspėti ateitį; Ješajas gi, kurs gyveno visu šimtu metų anksčiau nekaip pasidarė didelė Babelės karalystė, nieko nežinojęs apie Kaldiečius ir todėl nieko negalėjęs iš anksto paskelbti apie Babelės nelaisvę ir tremtinių iš jos sugrįžimą; todėl ne jis buvęs autorius antrosios knygos pusės, ne jis rašęs pranašystes apie Babelę ir Kaldiečius, pagaliau ne jis sudėjęs tuos straipsnius, kurie turinui ir stiliumi rodosi labiau į jas panašūs

Bet toks protavimas tai tik racionalistų prietaras. Abejonės nėra, kad Ješajas kaip žmogus savo protu negalėjo numatyti tų ateities atsitikimų, kurie yra jo knygoje, bet racionalistai iki šiam laikui dar neįrodė, kad visa žinąs ir lygiai matąs kaip tolimiausius, taip ir artimus, didžiausius ir mažiausius dalykus Dievas neapreiškė jų savo pranašams. Juk ne nuo žmogaus pareina paskirti Dievui, ką ir kaip jis turi atidengti pranašui

Pateisinti savo tvirtinimui racionalistai sako, kad jų atmetamos dalys skiriasi nuo kitų savo kalba ir stiliumi. Bet tie skirtumai tik prasimanyti, kad tarnautų jų reikalui, arba tik tokie, kokių randama pas kiekvieną rašytoją, kurio veikalai sudėti įvairiais jo gyvenimo laikotarpiais ir kurs yra rašęs apie įvairius dalykus. Nepaprasti gi stiliaus išsireiškimai, kuriuos racionalistai savina tik jų atmetamoms knygos dalims, ištikrųjų sutinkami visoje knygoje

7. Nuolatinis seniausias padavimas, kurio svarba yra labai didelė istorijos atsitikimuose, — knygos gi atsiradimas kaip tik ir yra istorijos faktas — visų pranašysčių, kurias šiandien randame Ješajo knygoje, autoriumi vadina Amotso sūnų Ješają, gyvenusį karaliaus Eze kijo laikais. Naujame Testamente Ješajo pranašystės minimos apie 100 kartų, 50 kone tais pačiais žodžiais ir apie 40 laisviau. Jo vardas minimas 40 kartų, o iš jų 8 kartus su žodžiais, paimtais iš tų knygos dalių, kurias racionalistai atmeta. Taigi N T Ješajo pranašystė ne tik pripažinta Dievo įkvėptu veikalu, bet ir istoriškai patvirtinta, kad jos visos autorius buvo Ješajas

Dviem amžiais anksčiau visas Ješajo veiklas buvo žinomas Eklesinės kn autoriui, kurs kalbėdamas apie jį su pagyrimu vadina Ješają dideliu ir ištikimu Viešpaties akivaizdoje pranašu, kurs didžia dvasia matė paskučiausius dalykus ir ramino gėdinčius Sione, rodė per amžius būsimus ir uždengtus dalykus anksčiau ne kaip jie įvyko

Trečiame amžiuje pirm Kristaus padarytame Aleksandriečių vertime visos dabar esančios pranašysčių knygos autoriumi buvo laikomas Ješajas. Iš to gi reikia padaryti išvadą, kad taip pat Esdro laikais, kuomet šventos knygos buvo surankiotos, Ješajo knyga buvo toki pat kaip dabar. Tą seniausį padavimą patvirtina kiti pranašai ir rašytojai, kurie gyveno Babelės nelaisvės pradžioje ar dar anksčiau. Jie, matomai, turėjo po akių visą Ješajo veiklą, nes yra ėmę šį tą ir iš tų dalių, apie kurias dabar ke- liama abejonių

Flavijus Juozapas /Antiq 11, 1.2/ pasakoja, kad karalius Kiras per- skaitęs Ješajo pranašystę, kurioje matė paskelbtą iš anksto savo vardą ir sau pažadėtą visuotinę karalystę, tuo buvo paskatintas leisti Žydams grįžti į tėvynę ir atsistatyti sugriautą šventyklą /plg Esdr 1, 2; Ješ 44, 28.../

Pagaliau gilesnis išiskaitymas į pačias atmetamas pranašystes patvir- tina, kad jų autorius, nors pranašo dvasia persikelia tarsi esančiųjų nelais- vėje akivaizdon, kad juos ramintų ir stiprintų, išduoda save, kad tikrai jis gyvenęs pirm nelaisvės, ir ne vienas antrosios jo knygos pusės perspė- jimas atsineša kaip tik į Ješajo laiko Žydus

\*Minimus Ješajo pranašystėje atsitikimus lengviau suprasti iš čia duo- damos kronologijos žinių apie viešpatavusius tuomet Jude, Israelyje ir Asirijoje karalius

| <i>Judo karaliai :</i>                  | <i>Israėlio karaliai :</i>       | <i>Asirijos karaliai :</i>                                            |
|-----------------------------------------|----------------------------------|-----------------------------------------------------------------------|
| Ozijas /Azari-<br>jas/ ..... 768-740/39 | Jeroboamas II 782/1-753          | Salmanasaras II<br>/V/..... 782-771                                   |
| Joatamas .. 740/39-736/5                | Zakarijas ..... 753-752          | Asurdanilis. ... 771-753                                              |
| Akhazas ..... 736/5-727                 | Selumas ..... 752-752/1          | Asurniraras ... 753-745                                               |
| Ezekijas ..... 727-698/7                | Manahemas .. 752-742/1           | Teglat-phalasa-<br>ras III /Phu-<br>lis/ ..... 745-727                |
| Manasas .... 698/7-643/2                | Phakėja .... 742/1-740/39        | Salmanasaras<br>IV /V/..... 727-722                                   |
| Amonas..... 643/2-641/0                 | Phakėe .. 740/39-730/29          | Sargonas. .... 722-705                                                |
| Jošijas ..... 641/0-609                 | Ošėe..... 730/29-721             | Senakheribas .. 705-681                                               |
| Joakhazas .... 609                      | Samarija su-<br>griauta..... 721 | Esarhadonas .. 681-669                                                |
| Joakimas ..... 609-598                  |                                  | Asurbanipalas . 669-626                                               |
| Jekhonijas .... 598                     |                                  | Asurėdilelis.... 626-622                                              |
| Sedekijas ..... 598-587                 |                                  | Ninivė sugriau-<br>ta. .... 612                                       |
| Judo karalys-<br>tė sugriauta .. 587    |                                  | Nebukadnetsa-<br>ras karaliauja<br>draug su savo<br>tėvu Babelėje 605 |
|                                         |                                  | Nebukadnetsa-<br>ras karaliauja<br>vienas ..... 604-562               |

# JEŠAJO PRANAŠYSTĖ

1. <sup>1</sup>Amotso sūnaus Ješajo regėjimas, kurį jis matė ant Judo ir Jerusale, Judo karalių Ozijo, Joatamo, Akhazo ir Ezekijo dienomis.
- <sup>2</sup>Dangūs, klausykite, ir išgirsk ausimis, žeme!  
Nes Viešpats kalba:  
Aš užauginau sūnus ir išaugštinau,  
o jie paniekino mane.
- <sup>3</sup>Jautis pažįsta savo šeimininką,  
ir asilas savo valdovo prakartę,  
o Izraelis nepažįsta manęs;  
mano tauta neturi išmanymo.

## Knygos antraštė

### 1. Grasymai Judui ir Jerusalei

#### a) Įžanginis pamokslas

1. 1. Visos knygos antraštė: joje pasakoma knygos rūšis, kas jos autorius, jos turinys ir laikas, kada buvo sudėta daugybė joje esančių pamokslų

1. <sup>1</sup>Amotso. Ješajo tėvas buvo vardu Ebr 'Amots, todėl jis nebuvo pranašas Amosas, kurio vardas tik panašiai skamba, Ebr 'Amos. — *Regėjimas*. Ebr *khazon*. Tuo žodžiu, nurodančiu vieną iš apreiškimo būdų, apimama ne kuri nors viena Ješajo knygos dalis, bet visa knyga; juo čia pavadinta visi apreiškimai apskritai, kuriuos yra gavęs ir paskelbęs Ješajas. — *Ant Judo ir...* Nors Ješajo knygoje kalbama taip pat apie atskalinę Izraelio karalystę ir apie pagonių tautas, bet Judas ir Jerusale yra regėjimų vidurys; Jerusale — centras ne tik išrinktosios tautos, bet taip pat naujosios Mesijo karalystės, į kurią turi įeiti išgelbėtos liekanos ne tik Žydų, bet ir iš pagonių. — *Ozijo, Joatamo...* Žr knygos Įvadą 642 pusl.

1, 2-31. Pirmoji Ješajo knygos pusė /1, 2-39, 8/ prasideda grasymais Jerusalei ir Judui /1, 2-6, 13/. Čia visų pirma skelbiama, kad nedėkingi Žydai

bus kietai nubausti /2-9/, pasakoma, kad Dievas bodisi viršinio pamaldumo ir reikalauja tikro pasitaisymo /10-20/, aprašoma Žydų sugedimas ir jų laukiančios bausmės pasėkos /21-31/

1. <sup>2</sup>Dangūs, klausykite... Aiški aliuzija į Mošės giesmės žodžius. Plg 5 Moš 32, 1; Ps 51, 4; Mikh 6, 1. 2. Dangūs ir žemė buvo liudytojai šventos Sinajaus kalne padarytos sandoros; buvo įrankiai didelių Dievo veiksmų, išgelbint Žydus iš Egipto nelaisvės; bet jie taip pat matė pikčiausį Žydų tautos pasielgimą prieš geriausį Tėvą; taigi jie tebūna taip pat liudytojai surūstinto Viešpaties grasymų, taip kaip bus jo teismo įrankiai. — *Viešpats kalba*: todėl tai yra autentiniai Viešpaties žodžiai, kuriuos jo tarnas, pranašas skelbia. — *Aš užauginau...* Šitais žodžiais apimamos visos geradarystės be skaičiaus, kurias Viešpats yra suteikęs Žydų tautai nuo išėjimo iš Egipto iki Ješajo laikų. Plg Oš 11, 3. Viena jų buvo ta, kad Dievas pasidarė sau iš jų įsėjusius. Žr Ješ 4, 22; 5 Moš 14, 1 ir k. — *O jie paniekino mane*: keldami prieš mane maištą. — Tas maištas pasireiškė ypač stabmeldyste. — <sup>3</sup>Jautis... Savo elgesiu Žydai pasirodė žemiau stovį už neprotingus gyvulius. Tyčia parinkti čia jautis ir asilas rodosi mažiau už ki-

- <sup>4</sup>Vargas nuodėmingai giminei, piktadarybe apsunkintai tautai, piktųjų veislei, sugedusiems sūnams!  
Jie pametė Viešpatį, piktžodžiavo Israėlio Šventajam, nusigrėžė nuo jo.
- <sup>5</sup>Kur dar aš užgausiu jus, kurie tebekeliate savo maištą?  
Visa galva skaudanti ir visa širdis alpstanti.
- <sup>6</sup>Nuo kojos pado iki viršugalviui nėra joje nieko sveiko:  
žaiždos, randai ir tinstą skauduliai,  
nenuvalyti, neaprišti, nesusšvelnyti aliejumi.
- <sup>7</sup>Jūsų šalis paversta tyruma, jūsų miestai sudeginti ugnimi;  
jūsų kraštą jūsų akyse ryja svetimieji.  
Jis sunaikintas kaip neprietelio užpuolime.
- <sup>8</sup>Siono duktė palikta kaip palapinė vynuogyne,  
kaip sarginė agurkyne ir kaip apgultas miestas.
- <sup>9</sup>Jei kareivijų Viešpaties nebūtų palikęs mums palikuonių,  
mes būtumėm buvę kaip Sodoma ir būtumėm panašūs į Gomorą.
- <sup>10</sup>Klausykite Viešpaties žodžio, jūs, Sodomos kunigaikščiai!  
išgirk ausimis mūsų Dievo pamokymą, Gomoros tauta!

tus gyvulius jaučią dėkingumą, kad dar labiau būtų pažymėta Israėlio, Dievo tautos, juodas nedėkingumas. Plg Jer 8, 7. — *‘Vargas nuodėmingai...’* Kartus dejavimas virsta karštais priekaištais ir sunkiais kaltinimais. — *Šventajam.* Tas Dievo vardas sutinkamas pas Ješają dažnai. Jis yra tarsi aidas seraphų giesmės, kurią girdėjo Ješajas savo pašaukimo valandą. Žr žem 6, 3. Juo labai gerai išreiškiama Viešpaties prigimtis, ypač jo artimiausiuose santykiuose su tauta, kurią jis issirinko tarp visų kitų, kad apreiškėtų savo šventumą pasauliui. — *‘Kur dar aš...’* Viešpats jau bandė, bet veltui, sugrąžinti Israėlį geležimi ir ugnimi; priverstas vėl griebtis plakimų, jis lyg kad abejoja, matydamas nelaimingą tautos stovį. Plakimai jau buvo palietę geriausias jos dalis, kurios turi dalyvauti suteikime kitoms gyvumo ir stiprybės, būtent, karalius ir kunigus /Kir-Aleks, Jier, Tom/. — *‘Žaiždos...’* Dievo bausmės, sutikusios tautą, naikinant ją neprieteliams ir ją žudant kitokiomis nelaimėmis, palyginamos su žaiždomis, kuriose gyvas kūnas atveriamas kuriuo nors aštriu įrankiu, su randais, kokie padaromi kūne smarkiai užgaunant jį kietu dalyku, ir su tinstais skauduliais, kuriuose atsiranda pūlių. Žaiždos reikia perišti juostelėmis ir taip suartinti persikrto kūno dalis, randai reikia trinti lengvai aliejumi, skauduliai gi išspausti, kad iš jų išeitų pūliai. Nieko panašaus

nebuvo padaryta Israėliui. — *‘Jūsų šalis...’* Žydų vargai čia aprašomi jau nebe palyginimais. Jų šalis vaizduojama užpulta nuožmių neprietelių ir kankinama. Taip gal buvo atsitikę, karaliaujant Akhazui, kada Siriečiai buvo užpuolę Judo karalystę /plg žem 7, 1.../. Tokių nelaimių seniai buvo paskelbta Žydams iš anksto dėl jų nusikaltimų Dievui. Žr 3 Moš 26, 16... 5 Moš 28, 1. — *Svetimieji:* pagonys. — *Kaip neprietelio užpuolime.* Anot kitų aiškintojų: kaip Sodomos sugriovime. — *‘Siono duktė:* Jerusale. Šalis laikoma visų jos gyventojų motina. Jie gauna jos sūnų ir dukterų vardą. Taip pat paskiri miestai neretai vadinami dukterimi, mergeite, valdove. Pati Jerusale dar nesunaikinta, tik visa aplink ją yra žuvę; bet ir jos stovis yra apverktinas, kaip galima suprasti iš tolesnių palyginimų. — *Palapinė... sarginė:* kuriose naktį sergimas daržas nuo plėšikų. — *‘Kareivių Viešpats.* Ebr t: Jahveh tsaba’oth. Šituo vardu nurodoma ypač Dievo galybė ir didenybė. Ješajas vartoja jį labai dažnai. — *Palikuonių.* Ebr t: silpnos liekanos. — Pažadėjime šitos liekanos, kurią Ješajas mini daug kartų savo pranašystėje, yra daug mesijinės paguodos: nors ir labai nusikaltusi Dievui tauta, nors verta Sodomos ir Gomoros likimo, nežus taip, kaip žuvo tie miestai, nes iš jos turi gimti žadėtasis atpirkėjas

<sup>10</sup>*Sodomos kunigaikščiai...* Israėlis ir jo vadai yra verti tokių vardų dėl

- <sup>11</sup>Kam man jūsų pjaunamų aukų daugybė? sako Viešpats.  
Aš sotus deginamųjų avinų aukų ir riebių veršių taukų.  
Aš nenoriu jaučių, avių ir ožių kraujo.
- <sup>12</sup>Kai jūs ateinate mano akivaizdon,  
kas to reikalauja iš jūsų, kad mindytumėte mano šventorius?
- <sup>13</sup>Nebeneškite man daugiau tuščių aukų:  
smilkalai man pasibjaurėjimas.  
Aš nebepakenčiu jaunačio, šabato ir kitų švenčių.  
Jūsų susirinkimai neteisingi.
- <sup>14</sup>Mano siela nekenčia pirmų jūsų mėnesių dienų ir jūsų iškilmių;  
jos mane vargina, aš pailsau bekęsdamas.
- <sup>15</sup>Kai jūs ištiesiate savo rankas,  
aš nugręšiu nuo jūsų savo akis;  
ir kai jūs dauginsite savo maldas,  
aš neklausysiu,  
nes jūsų rankos pilnos kraujo.
- <sup>16</sup>Apsiplaukite, nusivalykite;  
atimkite iš po mano akių savo veiksmų piktumą,  
liaukitės darę pikta!
- <sup>17</sup>Išmokite daryti gera;  
jieškokite teismo, padėkite prislėgtam,  
darykite teisybę našlaičiui, ginkite našlę.
- <sup>18</sup>Tuomet ateikite ir bylinėkitės su manim, sako Viešpats:  
Jei jūsų nuodėmės būtų kaip skarlatas,  
bus padarytos baltos kaip sniegas;  
jei jos būtų raudonos kaip purpura,  
bus kaip balta vilna.

pikto jų elgesio. Plg 5 Moš 32, 32; Jer 23, 14 ir k. — <sup>11</sup>Kam man... Pats Viešpats buvo įsakęs savo tautai daryti daug visokių aukų, lankyti šventyklą, švesti šventes ir kitaip tarnauti Dievui; bet jis norėjo, kad tos viršinės apeigos būtų lydimos vidinio šventumo ir gaivinamos tikėjimo, gailesčio, meilės; kitaip jos kėlė tik jo rūstybę. Ano gi laiko Žydai garbino Dievą tik viršiniu tarnavimu; jie be jokios drovos nusikalstavo visokiomis nuodėmėmis; taip jie žemino šventas apeigas. Plg 1 Kar 15, 22; Ps 49, 8-15; 50, 18.19 ir k. Aš sotus deginamųjų... Visų pirma įvardijama kruvinos žydų aukos, todėl tos, kuriose visa gyvulių mėsa būdavo sudeginama, ir tos, kuriose buvo aukojama kraujas, taukai ir kaikurios kitos gyvulio dalys. — Riebių veršių... Įvardijami svarbiausi aukų gyvuliai. — <sup>12</sup>Kai jūs ateinate... Taip čia vadinama vyriškiams Israėlaičiams įsakytas lankymas šventyklos trijose didžiosiose metų šventėse /2 Moš 34, 23.24; 5 Moš 6, 16 ir k/. Tas lankymas be augštesnio tikslo, lygus paprastam pasivaikš-

čiojimui šventoje vietoje, nebepatinka Dievui. — <sup>13</sup>Tuščių. Ebr t: melagingų. — Aukų. Ebr t aiškiai kalbama apie nekruvinas aukas /min-khah/. — Smilkalai. Jie buvo nekruvinos aukos dalis. 3 Moš 2, 2. — Jaunačio. Viešpats atstumia ir Žydų šventes: pirmą mėnesių dieną /4 Moš 10, 10; 28, 11.15/, šabatą, didžiausias metinas šventės, Velykas, Sekmines ir tt; taip pat daromus tose šventėse religinius susirinkimus. — <sup>15</sup>Ištiesite... Maldos ženklas. — Pilnos kraujo. Plg žem 59, 3. — <sup>16</sup>Apsiplaukite... Iš Žydų Viešpats laukia ir reikalauja tikro dievobaimingumo; tas dievobaimingumas; vidinis, dorinis apsisvalymas aprašomas keletu sinonimų. — <sup>17</sup>Išmokite... Apsivalymu tik prasideda dievobaimingumas; pasireikšti gi jis turi gerasi darbai. — <sup>18</sup>Bylinėkitės su manim. Viešpats tikrai įrodys, kad Žydai buvo nusikalte; bet jis yra pasiryžęs dovanoti jų kaltes ir išdildyti kalčių žymes. — Jei jūsų nuodėmės... Balta spalva buvo visados laikoma nekaltybės, šventumo simboliu. Raudona spalva čia simbolis

- <sup>19</sup>Jei jūs norėsite ir klausysite manęs,  
jūs valgysite žemės gėrybes.
- <sup>20</sup>O jei jūs nenorėsite ir vesite mane į rūstybę,  
jus prarys kalavijas ;  
nes taip kalbėjo Viešpaties burna.
- <sup>21</sup>Kaip gi dabar pasidarė paleistuvė  
tas ištikimasis miestas,  
kurs buvo pilnas tiesumo,  
kuriame gyveno teisingumas,  
o dabar galvažudžiai ?
- <sup>22</sup>Tavo sidabras pavirto gargažiais,  
tavo vynas atskiestas vandenimi.
- <sup>23</sup>Tavo kunigaikščiai maištininkai, vagių sėbrai :  
visi mėgsta dovanas, bėga paskui kyšius ;  
jie nedaro teisybės našlaičiui,  
ir našlės byla jų nepasiekia.
- <sup>24</sup>Todėl taip sako Viešpats, kareivijų Dievas, Israėlio Galingasis :  
Ai man ! aš atkeršysiu savo priešams,  
aš atmonysiu savo neprieteliams !
- <sup>25</sup>Aš ištiesiu savo ranką prieš tave,  
išdeginsiu lig tyrumui tavo gargažius  
ir pašalinsiu visą tavo ciną.
- <sup>26</sup>Aš gražinsiu tau teisėjus, kaip jie buvo pirma,  
ir tavo patarėjus kaip senovėje.  
Po to tu būsi vadinamas teisingumo miestas, ištikimoji pilis.

nuodėmės, nes ji primena išlietą kraują ; žmogžudystė gi yra vienas didžiausių nusikaltimų. Plg aug 15 e. — <sup>19</sup>Jei jūs norėsite... Plg 5 Moš 30, 15.19. Jei Žydai priims Viešpaties sąlygas, jie gaus iš jo be dvasinių dar ir visokių žemės palaiminimų. — <sup>20</sup>Kalbėjo Viešpaties burna : todėl nutarimas yra neatmainomas

<sup>21</sup>Pasidarė paleistuvė... Žydų tautos sandora su Dievu buvo lygi moterystei. Nutolimas nuo Dievo garbinimo ir pasidavimas stabmeldystei, arba, palikus Dievą, įieškojimas pagalbos pas kitas tautas buvo laikomas laužymu sandoros, tarsi peržengimu moterystės ryšio, ir šv Rašte dažnai yra vadinama svetmoteryste, paleistuvyste. Taip pat čia Jerusale, nesilaikiusi Dievui žadėtosios ištikimybės, gauna paleistuvės vardą. Nebesant ištikimybės Dievui, žuvo visoki teisybė, o jos vietoje atsirado nusikaltimai, neišskiriant galvažudystės. — <sup>22</sup>Tavo sidabras... Pranašas 22 ir 23 eil. paaiškina, kas buvo didžiausi įvykusios atmainos kaltininkai ; daro gi tai pirma palyginime virstančio gargažiais sidabro ir sumaišyto su vandenimi vyno ; o paskui juos visai aiškiai įvardija ir jų

darbus aprašo. — <sup>23</sup>Tavo kunigaikščiai... Tautos vyresnieji, pasidarė neklusnūs Dievui, nestebėtina, kad mindo ir visas žmonių teises, kad patys darosi lygūs vagims, plėšikams ir yra jau pasiryžę visa padaryti už pinigų ir visai nenori užstoti našlaičių ir našlių, kurie negali jiems užmokėti. Plg Jer 5, 28. — <sup>24</sup>Viešpats... Keleto Dievo vardų paminėjimas turi sužadinti klausytojuose baime Dievo didenybės ir neišvengiamo keršto. Išsireiškimas : atkeršysiu, parodo, kad Dievo teisybė lyg verste ji verčia bausti už kaltes. Kalbama čia apie Dievą žmonių būdu, lyg kad ir Dievas jaustų nusiramino ar paguodos, kai jis keršija žmonėms už nusikaltimus. — <sup>25</sup>Išdeginsiu lig tyrumui... Ebr t : « išdeginsiu /arba išvirsinsiu/ lyg su šarmu tavo gargažius ». — Paskelbęs teisumą pranašas pasako, kokiuo būdu Dievas įvykdys jį ir kokią tikslą nori juo pasiekti. Israėlyje yra dar brangios naugės, bet ji sumaišyta su gargažiais ir cinu. Taigi, teisme, kas gera, bus apvalyta, atskirta nuo pikto ; kas pikta, bus visai sunaikinta. — <sup>26</sup>Aš gražinsiu tau... Bausmės tikslas, nurodytas 25 e palyginimu, čia pasako-

<sup>27</sup>Sionas bus atpirktas teismu ir jo atverstieji teisybe.

<sup>28</sup>Nusikaltėliai ir nusidėjėliai bus draug sutrinti ;  
tie, kurie paliko Viešpatį, žus.

<sup>29</sup>Nes jie bus sugėdinti dėl stabų, kuriems aukojo.

Jūs rausite dėl sodų, kuriuos buvote pasirinkę,

<sup>30</sup>kai būsite kaip ažuolas, lapams krintant,  
ir kaip sodas be vandens.

<sup>31</sup>Jūsų stiprybė bus kaip pakulose žarija,  
ir jūsų darbas kaip kibirkštis ;  
viena ir kita užsidegs kartu,  
ir nebus kam gesity

2. <sup>1</sup>Žodis, kurį matė Amotso sūnus Ješajas, apie Judą ir Jerusale.

<sup>2</sup>Paskutinėmis dienomis Viešpaties namų kalnas

bus patalpintas kalnų viršūnėje,

ir bus iškilęs viršum kauburių.

Į jį plauks visos tautos.

mas aiškiais žodžiais. Senovės teisėjai ir patarėjai, čia minimi, buvo Žydų tautos vadai: Mošė, Jošuė, Samuėlis, Dovidas ir kiti. — *Teisingumo*, arba teisybės *miestas*, t y, miestas, kuriame yra visokio šventumo, teisybės, ištikimybės ir kitų dorybių. — <sup>27</sup>*Sionas bus...* Sionas ir Israėlis bus atpirkti ir išgelbėti, bet per teismą, per bausmę. Atpirkimas pasireišk tuo, kad bausmėmis pamokyti ir apvalyti jie pasieks tikrą teisybę ir tikrą šventumą. Ta tai teisybe ir šventumu bus atstatyta ir laikysis Jerusale. — <sup>28</sup>*Nusikaltėliai...* Nelaimė tiems, kurie nesiduos teismu sugražinami į tikrą teisybę, kurie Dievo bausmėmis nebus pataisyti ; jiems teismas bus žuvinimas. — <sup>29</sup>*Dėl stabų...* Ebr t : « dėl terebintų, kuriais gėrėjosi ». — Pranašas mini čia terebintus/ medžius, iš kurių gaudama terpentinas/ ir sodus, nes juose buvo atliekama bjauriausios apeigos. Sugėdinimo bus iš to, kad garbinamieji stabai ir visi stambeldystei priklausantieji dalykai negali suteikti nė jokios pagalbos savo garbintojams prispaudimo metu, kada su pasityčiojimu bus jiems sakoma : Kur tavo dievai, kuriuos sau pasidarei ? tegul keliasi ir teislaisvina tave tavo prispaudimo metu ! /Jer 2, 28/. — <sup>31</sup>*Jūsų stiprybė...* Ebr t : « turtingasis bus pakulos ir jo darbas kibirkštis », t y, visa, kuo žmogus pasitiki ir kur mato savo laimę, bus teismo dieną lyg pakulos, piktį gi darbai kibirkštis, kuri krenta į pakulas ir sukelia baisų gaisrą, kurio niekas negalės užgesyti

b/ *Būsima Judo ir Jerusale garbės bausmėmis prirengta*

2, 1-4, 6. Antras Pranašo pamokslas po antraštės /2, 1/ prasideda gerų pažadų žodžiais apie išaugstintą Viešpaties namų kalną, į kurį eis visos tautos /2, 2-4/. Nors didelė garbė turi sutikti Israėli Mesijo laikais, bet dabar pranašas mato, kad Žydai yra labai toli nuo Dievo karalystės, pilni visokių nusikaltimų ir verti sunkiausios bausmės /2, 5-9/. Jų laukia bausės Dievo teismas, kuriame bus pasmerкта visa, kuo jie dabar giriasi ir pasitiki, ypač gi bus sunaikinti stabai su dideliu jų garbintojų pažeminimu /2, 10-22/. Toliau Pranašas sako, kad Dievas pašalins visa, kuo tvirtai tebesiremia Žydų valstybė /3, 1-11/. Tarp nelaimių kaltininkų turi būti pastatyti kunigaikščiai ir vadai, kurie tautą suvedžioja, plėšia, slegia. Nemažesnio papeikimo ir bausmių vertos moterys, pasiduodančios puikybei ir geiduliams /3, 12-4, 1/. Baigdamas antrą pamokslą Ješajas pranašauja apie Mesiją ir sako, kad iš Judo žemės lyg atžala kils Mesijas, kurs pašventins Israėlio liekanas ir jas visuomet gins /4, 2-6/.

2. <sup>1</sup>Žodis : visi tie dalykai, mokslas, įsakymai, kuriuos Dievas teikėsi apreikšti pranašui. Jų suteikimo būdas, taip pat ir pranašystės tikrumas išreikšta žodžiu *matė*, nes Pranašas matė tuos dalykus sau apreikštus vidiniu proto regėjimu ar simboliame reginyje. — *Apie Judą ir...* Žr aug 1, 1



<sup>3</sup>Daug tautų eis ir sakys :

Ateikite ir žengkime augštin į Viešpaties kalną,  
į Jokubo Dievo namus ;  
jis mokys mus savo kelių,  
ir mes vaikščiosime jo takais ;  
nes iš Siono išeis įstatymas,  
ir Viešpaties žodis iš Jerusaleš.

<sup>4</sup>Jis bus giminių teisėjas

ir darys priekaištų daugeliui tautų.  
Jie nusikals iš savo kalavijų žagrių  
ir iš savo jiečių pjautuvų.  
Nė viena tauta nebekels kalavijo prieš kitą,  
ir jie nebesimokys daugiau kovoti.

<sup>5</sup>Ateikite, Jokubo namai,

ir vaikščiokime Viešpaties šviesoje !

<sup>2</sup>Didelį Dievo sumanymą apie teokratijos vidurį /centrą/ ir apie jo garbę, taip pat apie Izraelio garbę Pranašas vaizduoja augšto kalno simboliu. Ta pati pranašystė, išreikšta kone tais pačiais žodžiais, yra pas pranašą Mikhėją /4, 1/. Tenai ji labiau rišasi su kontekstu. Spėjama, kad Ješajas, Dievo įkvėptas, pasiėmęs ją iš ten į savo knygą. — *Paskutinėmis dienomis...* Šitas išsireiškimas, pranašų kartojamas gana dažnai, yra visų suprantamas apie Mesijo laikus. Dienos vadinamos paskutinėmis, nes jos visų pranašysčių, visos Sen Sendoros tikslas ; nes jomis pasibaigs Dievo karalystė žemėje, ir po jų prasidės dangiškoji tobulybė. — *Patalpintas* : stipriai, nepajudinamai pastatytas. — *Kalnų viršūnėje*, t y, visų augščiausioje vietoje, taip kad jis bus matomas visiems ir bus taip garbingas, kad *į jį plauks visos tautos*. — *Daug tautų*, t y, visos tautos. Kodėl tautų daugybė skubės į kalne esančius Dievo namus, pasirodo iš žodžių, kuriais vieni kitus ragina eiti : *jis mokys mus savo kelių*, t y, Dievas apšvies protą, mokydamas, kas reikia žmonėms tikėti ir daryti. — *Mes vaikščiosime*. Geriau anot Ebr t : « vaikščiokime ». Taip pareiškiamas troškimas gauti valios sutvirtinimą, kad ji suprastus dalykus galėtų gerai vykdyti. — Iš to, kas aug pasakyta, jau galima suprasti, ką reiškia simbolinis Viešpaties namų /Morijos/ kalnas. Nebus tai žodine prasme kurs nors visų augščiausias kalnas, visiems matomas, nes žemėje tai negalimas dalykas. Tai ne Sen Test Jerusaleš šventykla, nes nors joje buvo duo-

dama garbė tikrajam Dievui, bet ji buvo žinoma ir tarnavo tik vienai tautai. Toje pat vietoje, bet daug garbingesnis bus simbolinis kalnas, iš kurio mokslas plis labiau, skaisčiau ir toliau. Todėl ne ką kitą gali jis reikšti, kaip tik Kristaus Ekleziją, kuri turėjo būti įkurta *paskutinėmis dienomis*, t y, Mesijo laikotarpyje, kuri bus viena, visiems regima savo mokslu ir vedanti žmones į tikrą šventumą. Tą dalyką pasako ir Pranašas aiškiais žodžiais : *Iš Siono išeis Įstatymas ir Viešpaties žodis iš Jerusaleš*, t y, Dievo mokslas, įsakymai, apreiškimas bus duoti senosios teokratijos viduryje, Jerusaleje, ir iš čia Viešpaties Evangelija plis visur, nes išganymas, kaip pasakė pats Išganytojas /Jo 4, 22/, yra iš Žydų. — *Jis bus...* Vienas tikras Dievas bus taip pat vienatinis karalius ; jis ir jo įstatymas viešpataus. Taip Pranašas nurodo čia tikrojo tikėjimo vaisius. Žmogus, virtęs Dievo neprieteliu, pasidarė neprietelis ir kitų žmonių ; iš to atsirado nesutikimų, karų. Vėl Dievo karalystei prasidedant, žmogui suderintam esant su Dievu, turi viešpatauti ramybė, nes Viešpats yra « ramybės Dievas ». Bet pilna ramybė tik tada bus žmonėse, kai jie visi pasiduos Dievo įstatymui. Jei mes dar nematome tos ramybės, tai dėl to, kad žmonės dar nėra pasidavę vien Dievo įstatymui <sup>5</sup>*Ateikite...* Pranašas, matydamas daug kitų tautų besukbančių į Eklezijos kalną, kviečia ir savo tautiečius, kuriuos vadina Jokubo namais, t y, tauta, kilusia iš Jokubo palikuonių, nesiduoti aplenkti savęs pagonims

- <sup>6</sup>Taip, jis atstūmė savo tautą, Jokubo namus ;  
nes jie pilni žynių kaip kitados, turi burtininkų kaip Pilistimai,  
ir susideda su svetimais vaikais.
- <sup>7</sup>Šalis pilna sidabro ir aukso,  
ir nėra galo jos turtams.  
Jų šalis pilna žirgų,  
ir jų kariški vežimai nesuskaitomi.
- <sup>8</sup>Jų šalis pilna stabų :  
jie garbina savo rankų darbą,  
kurį padirbo jų pirštai.
- <sup>9</sup>Pasilenkė žmogus ir pasižemino vyras :  
taigi, tu jiems nedovanok !
- <sup>10</sup>Jeik į uolą ir pasislėpk sukastoje žemėje,  
nuo Viešpaties baimės ir nuo jo didenybės garbės !
- <sup>11</sup>Išdidžios žmogaus akys bus pažemintos,  
ir vyrų puikybė bus nulenкта ;  
vienas Viešpats bus tą dieną išaugštintas.
- <sup>12</sup>Nes kareivijų Viešpaties diena prieš kiekvieną puikų,  
prieš augštą ir prieš kiekvieną išdidų,  
ir jis bus pažemintas ;

ir, pametus tamsybes, eiti ir vaikščioti Viešpaties šviesoje. Kaip gi labai reikia Žydams paklausti tokio paraginimo, aišku iš apvertkino stovio, kuriame jie atsirado ir kurį peikdamas Pranašas aprašo toliau. Todėl tai Ješajas, kreipdamas į Viešpatį, su širdgėla atsiliepia : *„Jis atstūmė savo tautą, Jokubo namus. Tas atstūmimas pasireiškė atėmimu iš Žydų ypatingos Dievo pagalbos ir sunkiais bandymais, kurie juos sutiko iš visokių priešų pusės. — Nes jie pilni... jie nusikaltę kaip jų tėvai, pav tyruose, išėjus iš Egipto, Teisėjų laikais ir tt. — Kaip kitados. Ebr t : « iš Rytų », t y, Žydai yra pilni negerų įpročių, pasisavinę iš Rytuose gyvenančių pagonių. — Susideda... Anot Ebr t : « daro sandoras su svetimųjų vaikais », t y, Žydai ne tik savinasi piktus svetimus įpročius, bet taip pat daro sutartis su pagonimis ; tai gi buvo priešinga teokratijai, kurioje tikras tautos karalius ir vienatinis globėjas turėjo būti Viešpats. — *„Pilna sidabro... Susikrovimas ir įsitaisymas karui tinkamų rankių buvo aiškus pasipriešinimas Dievo įsakymui. Tautai duotame įstatyme apie karalių taip buvo pasakyta : « Jis nelaikys sau daugybės arklių... neturės daugelio žmonių... nei begalinės daugybės sidabro ir aukso »* /5 Moš 17, 16. 17/. Stabų daugybės pasidirbimu ir savo rankų darbų garbinimu jau*

stačiai pasireiškė patvirkimas ir pakumas. — *„Pasilenkė... Žmogus be galo Dievo išaugštintas, pagal Dievo paveikslą sutvertas, visų kitų žemės kūrinių valdovas, taip pats save augštinąs, kad ir Dievo klausyti nebenori, tas pat žmogus lenkiasi ir žeminasi stabui, kurį pats pasidirbo. Atsimenant dar, kiek kartų ir kaip aiškiai Žydai buvo įspėjami vengti stabmeldystės, pigu suprasti, kodėl Pranašas, užsidedęs uolumu apie Dievo garbę, meldžia baisaus Dievo teismo ir šaukia : Tu jiems nedovanok !*

*„Jeik į... Pranašas pavaizduoja Dievo teismą ir bausmę kaip tuojau įvykstančius. Išgąstis gi to Dievo teismo bus toks, kad žmonės, pametę visa, kuo gyresi ir didžiavosi, mėgins slėptis uolų plyšiuose ir urvuose. — Sukastoje žemėje. Ebr t : « dulkėse ». Taip tie, kurie nenorėjo pripažinti ir klausyti gailestingojo Dievo, išpažins jį kaip didžiai garbingą, bet ir baisų Teisėją. — *„Išdidžios... Trumpai pažymima, kuo pasibaigs teismas nusikaltėliams: Dievui priešinga žmonių puikybė bus sutrinta, ir vienas Dievas garbingai viešpataus. — *„Nes...Toliau Ješajas tiksliau aprašo tą Viešpaties išaugštinimo dieną, nurodydamas būdą, kaip bus įvykdyta, ką jis yra augščiau pasakęs. — Prieš kiekvieną puikų... Ebr t bendresnis išsireiškimas : « prieš visa, kas išsiikiša, kas iškelta, kas augšta, ir tai***

<sup>13</sup>prieš visus Libano kedrus, augštus ir tiesius,  
ir prieš visus Basano ąžuolus ;

<sup>14</sup>prieš visus augštus kalnus,  
ir prieš visus iškilusius kauburius ;

<sup>15</sup>prieš kiekvieną augštą bokštą,  
ir prieš kiekvieną sustiprintą sieną ;

<sup>16</sup>prieš visus Tarsies laivus,  
ir prieš visa, kas gražu pasižiūrėti.

<sup>17</sup>Žmonių puikybė bus palenkta,  
ir vyrų išdidumas pažemintas ;  
vienas Viešpats bus tą dieną augštinamas,

<sup>18</sup>o stabai bus visai sunaikinti.

<sup>19</sup>Slėpkitės į uolų daubas ir į žemės urvus  
nuo Viešpaties baisumo ir nuo jo didenybės garbės,  
kai jis kelsis žemės užgauti.

<sup>20</sup>Tą dieną žmogus mes šalin savo sidabrinis stabus ir savo auksines  
statulas, kurias jis buvo sau pasidirbęs, kad jas garbintų, kurmius ir  
šikšnosparnius, <sup>21</sup>ir eis į uolų skyles ir akmenų plyšius nuo Viešpaties  
baisumo ir nuo jo didenybės garbės, kai jis kelsis žemės užgauti

<sup>22</sup>Taigi, pasitraukite nuo žmogaus,  
kurio nosyse yra tik jo kvapas ;  
nes koki gi yra jo vertė ?

3. <sup>1</sup>Nes štai Valdovas, kareivijų Viešpats,  
atims iš Jeruslės ir iš Judo ramstį ir paspirtį,  
visą duonos palaikymą ir visą vandens palaikymą ;

bus žema ». — <sup>13</sup>*Prieš visus...* 13-17  
eil Pranašas, įvardindamas atskirus  
dalykus, paaiškina, kaip visa, kas  
gamtoje augsta ir gražu pasižiūrėti,  
ar puikiai padaryta žmonių sumanu-  
mu, vienu kartu žlugs, nes visa tai  
prisidėjo prie palaikymo žmogaus  
puikybės ; žuvus gi tiems žmogaus  
puikybės ramsčiams, bus garbinamas  
vienas Dievas. Įvardindamas įvairius  
dalykus, Pranašas pirmoje vietoje  
mini iš tarpo gamtos grožybių pui-  
kius medžius ir augštus kalnus,  
paskui gi didelius žmonių padarus,  
kurie jiems tarnauja žemėje ir jūroje  
ir baigia pakartojimu žodžių apie  
Viešpaties garbės išaugštinimą. —  
<sup>16</sup>*Tarsies laivus...* kuriais būdavo  
plaukiama į tolimą Tarsies miestą  
Ispanijoje. Plg 3 Kar 9, 28 ; 10, 22 ;  
Ps 48, 8 ir k. — *Kas gražu pasižiūrėti.*  
Teismas ateis /anot Ebr t/ visiems  
dalykams, kurie tarnauja žmonių  
geiduliams pasotinti, tiems, kurie  
sužadina žmonėse nustebimą ir pa-  
geidimą. — <sup>18</sup>*O stabai...* Pagaliau  
Dievo garbė apsireikš stabų sunaikini-  
mu ; o su jais bus labai pažeminti  
ir neišmintingi jų garbintojai /19 e/.  
Teisėjo didenybė pripildys juos tokio

išgąščio, kad jie tars kalnams : Už-  
dengkite mus, ir kauburiams : Griū-  
kite ant mūsų /Oš 10, 8 ; Lk 23, 30 ;  
Apr 6, 16/. — <sup>20</sup>*Mes šalin...* taip išpa-  
žindami, kad jie buvo labai nusikaltę,  
ir parodydami, kaip tuščias buvo jų  
pasitikėjimas stabais. Stabus čia  
Pranašas vadina kurmiai ir šikšnos-  
parniais ; taip jis kreipia dėmesį į  
tuos dievaičius, kurie buvo vaizduo-  
jami ir garbinami gyvulių pavidaluo-  
se. — Kaikurie aiškintojai, remda-  
mies Ebr t, verčia tuodu žodžiu ki-  
taip : /mes stabus/ kurmiams ir šikš-  
nosparniams, t y, į tamsiai ir suteptas  
vietas. — <sup>22</sup>*Taigi...* Pranašas  
įspėja, kad negalima remti savo vil-  
ties žmogumi, kursai Dievo valia yra  
taip silpnas, kad jo gyvybė pareina  
nuo tokio menko dalyko kaip alsa-  
vimas, kurį sustabdžius žmogus tuo-  
jau miršta

3. <sup>1</sup>*Valdovas...* Aprašęs Dievo galybę  
garbingų vardų paminėjimu, kad juo  
aiškiau pasirodytų žmogaus silpnu-  
mas, Pranašas toliau sako, kad iš  
Jeruslės ir Judo apskritai bus atimti  
visi ramsčiai ir paspirtys /Ebr t/,  
paskui jau įvardija visokias paspir-  
tis, kurių jie neteks, visų pirma tas,

- <sup>2</sup>karžygį ir kovotoją,  
teisėją ir pranašą, žynių ir senį ;  
<sup>3</sup>penkių dešimtų viršininką ir garbingąjį veidu,  
patarėją, išmintingą tarp statytojų ir žavėtoją.  
<sup>4</sup>Aš duosiu jiems kunigaikščiais vaikus,  
ir išlepusieji viešpataus jiems.  
<sup>5</sup>Žmonės puldinės vienas kitą, kiekvienas savo artimą ;  
vaikas priešinsis seniui, negarbingas garbingam.  
<sup>6</sup>Žmogus nutvers kitą jo tėvo namuose /sakydamas/ :  
tu dar turi apsiaustą, būk mūsų vadas ;  
tebūna tie griuvėsiai po tavo ranka.  
<sup>7</sup>Kitas tą dieną atsilieps ir sakys :  
Aš ne gydytojas ;  
mano namuose nėra nei duonos, nei apsiausto ;  
nedarykite iš manęs tautos vado !  
<sup>8</sup>Taip, Jerusale sugrius ir Judas kris ;  
nes jų žodžiai ir jų darbai yra prieš Viešpatį,  
kad erzintų jo didenybės akis.  
<sup>9</sup>Jų veido išvaizda liudija prieš juos ;  
jie skelbia savo nuodėmę kaip Sodoma, ir jos neslepia.  
Vargas jiems ! nes jie patys rengia sau pikta.  
<sup>10</sup>Sakykite teisiamam, kad jam bus gera,  
nes jis valgys savo darbų vaisių.

kurių reikia gyvybei palaikyti, kaip duona, vanduo, po to gi reikiamas valstybei apginti karo ir taikos metu. — <sup>2</sup>*Žynių.* Kaikurie aiškintojai ima šitą žodį čia gerąja prasme ir suprantą jį apie žmogų, kurs turėdamas ilgą gyvenimo patyrimą, apsvartindamas visas aplinkybes, neesant pranašo, moka reikale numatyti, kas gali įvykti, ir duoda gerų patarimų, kas reikia daryti. — <sup>3</sup>*Išmintingą tarp statytojų.* Turima galvoje tuos, kurie gerai išsilavinę amatuose, ypač mokėjo pasigaminti prietaisų apsiginti karo metu. — *Žavėtoją.* Anot vieny, čia kalbama apie žavėtoją, burtininką ; anot kitų gi, apie žmogų iškalbingą, kurs savo iškalba moka įtikinti kitus ir paraginti veikti. — <sup>4</sup>*Aš duosiu...* Karalystės padėtis bus dar ir dėl to prastesnė, kad ji turės visai netinkamų kunigaikščių, kurie elgsis vaikų, žmonių išlepusių ir patvirkusių būdu, nesilaikys teisybės, klausys gi tik savo paikų ir piktų užgaidų. Ateis iki tam, kad valstybėje žus teisybė. Visur bus tik neapykanta, nebebus pagarbos nei senatvei, nei augštai kilmei, nei nuopelnams. — <sup>5</sup>*Žmogus...* Ebr t : « kada vienas nutvers kitą jo tėvo namuose ». Tauta bus taip labai nupuolusi, kad kas rodysis dar turs kuo apsvilkinti ir

tebebus savo tėvo namuose, jau bus laikomas tinkamu ir vertu būti kitų karaliumi, ir žmonės norės pavesti jam griuvėsiais pavirtusią tėvynę, kad ją pakeltų. Bet taip bus sumąžėjęs garbingų vietų branginimas ir toks bus neturtas, kad kiekvienas stums nuo savęs visokių kitų valdymą, kaip perdaug sunkią našta ir sakys : <sup>7</sup>*Aš ne gydytojas* /Ebr t : « raišiotojas », t y, tas, kurs gali perrišti tautos žaizdas/ ; *mano namuose nėra nei duonos nei apsiausto*, kad galėčiau kitus sušelpiti ir pasidalinti su beturčiais. — <sup>8</sup>*Jo didenybės.* Nupuolimo priežastis ta, kad tauta žodžiais ir darbais rūstino Dievą, jam nusidėdama ir taip paniekindama jo didenybės garbę. — <sup>9</sup>*Jų veido...* Jei Žydai norėtų klaustis, kodėl jiems skiriama tokių bausmių, atsakymą į tokį klausimą duotų pažvelgimas į juos, jų veido išraiška : jų nusidėjimai yra lyg kad jų veide surašyti, nes jie nusideda drąsiai, be jokios gėdos, kaip Sodomiečiai /žr 1 Moš 19,5/ ir ne tik neslepia savo nuodėmių, bet dar jas skelbia, lyg pasigirdami. — <sup>10</sup>*Sakykite teisiamam...* Tame visos tautos pasmerkime Dievas ras būdą, kaip atskirti likimą teisiejo nuo bedievio ; todėl tai ir turi būti plačiai paskelbta Dievo

- <sup>11</sup>Nelaimė piktajam! nes jam bus bloga;  
nes jam bus atsilyginta pagal jo rankų darbą.
- <sup>12</sup>Mano tautą apiplėšė jos prispaudėjai,  
ir moterys viešpatavo jai.  
Mano tauta, tie, kurie tave veda, klaidina tave;  
jie painioja tavoėjimo kelią.
- <sup>13</sup>Viešpats stojasi daryti teismo;  
jis stovi teisti tautų.
- <sup>14</sup>Viešpats įeina į teismą  
su savo tautos vyresniaisiais ir jos kunigaikščiais:  
«Jūs nuganėte vynuogyną;  
beturčio išplėšos yra jūsų namuose.
- <sup>15</sup>Kokia teise jūs mindžiojate mano tautą  
ir daužote beturčių veidą?»  
taria Viešpats, kareivijų Dievas.
- <sup>16</sup>Ir Viešpats sako:  
Kadangi Siono dukterys keliai į puikybę,  
vaikščioja ištiestais kaklais, mėtydamos žvilgsnius,  
ploja rankomis ir eina mažais žingsniais,  
skambindamos kojų žiedais,
- <sup>17</sup>Viešpats apdengs Siono dukterų makaulės šašais,  
ir Viešpats nudengs jų nuogumą.
- <sup>18</sup>Tą dieną Viešpats nuims /jų/ papuošalus:  
grandis, sauleles ir mėnėsėlius,

valia: *sakykite*, kad teisiamam bus gera, kad jis nė kiek neabejotų, nes nors visa virs griūvėsiais, jis tačiau gaus teisiųjų užmokestį už savo gerus darbus. — <sup>11</sup>*Nelaimė...* Visai kitoks bus užmokestis bedieviui. Ir jis gaus atsilyginimą, bet tokį, kokį bus nusipelnęs savo rankų darbais

<sup>12</sup>*Mano tautą...* Ebr t eil pradžia galima versti taip: mano tautos prispaudėjai vaikai», t y, tie, kuriems duota valdyti tautą /4 e/, elgdamies neteisingai skriaudžia ją. Tame griovimo darbe jiems padeda moterys. Kaip jos tai daro, bus pasakyta žemiau /16 e ir tol/. Tautos neprietelių skaičiuje yra ir netikri pranašai. Jie žmonių nuodėmių nepeikia, žada jiems ramybę ir laisvę, pritaria jų geiduliams ir taip elgdamies juos apgaudinėja. Jie tą tiesųjį kelią, kuriuo tauta turėtų eiti, slepia, ardo, taip kad jo nebegalima rasti ir reikia paklysti. — <sup>13</sup>*Viešpats...* kuriam gaila tautos, mato visas neteisybes ir yra pasiryžęs daryti teisybę ir ginti pamintas po kojų teises. — <sup>14</sup>*Įeina į...* Viešpats ateina teisti tautos vyresniųjų, t y, valdininkų ir kunigaikščių; kaltins juos dėl godumo ir vykdomų prispaudimų ir nuozmumų, nes jie turėdami sau pa-

vestą rūpestį vynuogynui, t y, tautą, jį sunaikino, patys neteisingai pralobdami, žmones gi skriaudė, apkraudami juos sunkiais mokesčiais. Be apiplėšimo jie kalti ir tuo, kad pamynė lyg po savo kojų tautą, višaip ją niekindami

<sup>15</sup>*Kadangi...* Nusikalto savo elgesiu ir Žydų didikų moterys, todėl ir joms Pranašas skelbia Dievo bausmę. Visų pirma kalbama apie jų puikybę apskritai; toliau pasakomi atskiri nusikaltimai. Moterų puikybė pasireiškė vaikščiojimu su iškelta galva, t y, joms stigo padoraus drovumo ir nuolankumo. Jų patvirkimas pasirodo viešai jų elgesyje: jos eina ir akių mirkčiojimu stengiasi sukelti sutiktuose vyruose nepadorių įausmų; jos lyg paleistuvės eina dailiais, tarsi išmatuotais žingsniais ir eidamos šlama drabužiais ir skambina grandinaitėmis, jungiančiomis ant kojų nešiojamus žiedus. Dėl tokio elgesio Dievas skiria moterims nusipelnytą bausmę: nuo jų galvų, taip puikiai augštytų iškeltų, bus atimtas didžiausias pagražinimas, plaukai, ir apskritai jos bus labai sugėdintos: *Viešpats nudengs jų nuogumą.* — <sup>18</sup>*Nuims jų papuošalus...* Apie visus tuos papuošalus šv Jeronimas kalba

- <sup>19</sup>auskarus, apyrankes ir nuometus,  
<sup>20</sup>vainikus, grandinaites,  
 juostas, kvepalų dėžutes ir burtų akmenėlius,  
<sup>21</sup>pirštų žiedus ir nosies žiedus,  
<sup>22</sup>šventadienio rūbus ir apsiaustus,  
 skareles ir pinigines,  
<sup>23</sup>veidrodžius ir jupas,  
 kaspinus ir skraistes.  
<sup>24</sup>Ir bus: vietoje kvepalo — smarvė,  
 vietoje juostos — virvagalis,  
 vietoje garbanuotų plaukų — plikė,  
 vietoje apsiausto — maišas,  
 žymė vietoje gražumo.  
<sup>25</sup>Tavo gražiausi vyrai kris po kalaviju,  
 ir tavo karžygiai kovoje.  
<sup>26</sup>Tavo vartai dejuos ir bus gedule.  
 Apiplėšta ji sėdės žemėje.

4. <sup>1</sup>Septynios moterys nusitvers tą dieną vieną vyrą ir sakys:  
 Mes valgysime savo duoną  
 ir mes vilkėsime savais drabužiais;  
 leisk tik mums vadintis tavo vardu,  
 nuimk nuo mūsų panieką.

taip: Žydų moterys turi kabančių burbulėlių, panašių į mėnulį, taip pat brangių grandinių, nusileidžiančių iki krūtinei... Grandinaitės išpintos aukso ir sidabro siūlais... Šventadieniai rūbai ir skraistės yra tai apdarai su pagražinimais, dengiančiais pečius ir krūtine. Moterys turi segtinių, kuriomis palaikomi gražiai sušukuoti plaukai; turi ilgų drobulių ir kaspinių, kuriais surišami plaukai; turi vasarinių jupų, kurios yra taip vadinamos, nes vasarą ir karščiuose dengia moterų kūną... Ebr t įvardijami tokie papuošalai: grandys /žiedai/, nešiojamos ant kojų per riešus; megstinės ar aukso ir sidabro siūlais išpintos gaubtės; mėnesėliai, nešiojami ant kaklo, turį jaunatvio išvaizdą; auskarai; apyrankės; nuometai apdengti galvai ir veidui; vainikai plaukams susegti; grandinaitės prisegamos prie kojų žiedų; juostos; uostomi indeliai; burtų akmenėliai; antspaudų žiedai /pirštų žiedai/; nosies žiedai; brangūs rūbai; didelės skaros; maišeliai pinigams; veidrodžiai; ploni marškiniai; platūs kaspiniai plaukams surišti ir skraistės. — <sup>24</sup>Vietoje... Nėgama to, kad bus atimti papuošalai, reikės dar kentėti, ypač Babelės nelaisvės metu, visokių nesmagumų.

Vietoje indelių su kvepalais gaus uostyti puvėsių, vietoje gražių juostų bus suraišiotos virvagaliais; rūpesčiai šukuojami ir raišomi plaukai visai nupliks, o vietoje minkštų apdarų gaus nešioti ašutinę. Ebr t dar pridėta: «nudegimas vietoje gražumo», t y, sergimas ir dengiamas veidas nudegs nuo saulės spindulių ir suaižės. — <sup>25</sup>Tavo gražiausi... Augščiausias moterų nelaimės laipsnis bus tas, kad iš jų bus atimta visa paguoda ir pagalba, kurios gaudavo iš vyrų, nes jos bus našlės. Jų nuliūdimas vaizduojamas kaip nuliūdimas Jerusale, apverciančios savo žuvusius vaikus; ji pati tuščia ir pamesta; jos vartai ir rūmai sugriauti; pamesta ji sėdi dulkėse ir aimanuoja.

4. <sup>1</sup>Septynios... Moterys, bijodamos Sen Test prakeikimo, kurs prakeikta vadina negimdancią moterį, išsižadės priklausančio joms iš vyrų išlaikymo /2 Moš 21-10/ ir jieškos sau vyrą, kad tik galėtų vadintis jų vardais; tų vyrų tačiau skaičius bus begalo mažas. — Kada ta visa pranašystė įvyko? Įesąjas aprašė Dievo teisną, kuriuo Žydų karalystė turėjo būti sugriauta; tas teismas buvo daromas dalimis, todėl bausmių dalis įvyko jau Babelės vergijos metu; kitos gi sutiko Žydus kitais laikais

- <sup>2</sup>Tą dieną Viešpaties želmuo bus papuošalas ir garbė,  
o šalies vaisius — pasididžiavimas ir garbė  
tiems iš Izraelio, kurie bus likę.
- <sup>3</sup>Kas tik bus likę Sione ir bus gyvas Jerusaleje,  
bus vadinamas šventas,  
kas tik bus įrašytas gyventi Jerusaleje.
- <sup>4</sup>Kai Viešpats bus nuplovęs susitepiną nuo Siono dukterų,  
atėmęs iš Jerusaleš kraujo dėmes, kurios yra jos viduje,  
teismo kvėpimu ir karščio kvėpimu,
- <sup>5</sup>/tuomet/ Viešpats padarys ant viso Siono kalno ploto,  
ant jo susirinkimų debesį dieną, o naktį aiš dūmų,  
blizgėjimo ir liepsnojančios ugnies.  
Nes ant visos jo garbės bus dangalas.
- <sup>6</sup>Ir bus padangtė ūksmei daryti prieš karštį dienos metu,  
kad būtų priebėga ir užuovėja prieš audrą ir liūtų

5. <sup>1</sup>Aš giedosiu apie savo mylimąjį,  
savo pusbrolio giesmę apie jo vynuogyną.  
Mano mylimasis turėjo vynuogyną derlingame kalnelyje.

<sup>2</sup>Tą dieną: mesijinio išgelbėjimo laikais. — *Viešpaties...* Ebr t: « Viešpaties atžala bus išaugstinamas ir garbė, žemės gi vaisius bus kilnumas ir pagražinimas Izraelio liekanoms ». — Viešpaties atžala, t y, tuo, ką Viešpats išželdins, pranašai vadina Mesiją /plg žem 11,1.10; 53,2; Jer 23,5; 33,15; Zakh 3,8; 6,12/. Pavadinimas « Viešpaties atžala » nurodo dievišką kilmę ir veiksmą, kurs įvyks Mesijo siuntime; antras gi pavadinimas « žemės vaisius » aiškiai pažymi jo pradžią iš žemiškos giminės, nes jis jau anot ankstesniųjų pranašų turėjo kilti iš Jokubo, iš Dovidų giminės. Todėl tuose dviejuose pavadinimuose yra nurodyta dvejopa Mesijo prigimtis, dieviška ir žmogiška, Mesijo, kuriam Dievo duotas visoks teismas, kai jis bus įvykdytas, ir pats bus labai išaugstinamas, ir ta garbe jis pasidalins su savaisiais. — <sup>3</sup>Kas tik... Pranašas pradeda aiškinti, kokios bus teismo pasekės ir kokią garbę Mesijas suteiks saviems, kuriuos nuolat vadina liekanomis, taip pažymėdamas, kad teisme nevisi žus. Taigi tarp teisiųjų bus ir šventų. — *Kas tik bus įrašytas*, t y, kurie yra piliečiai Jerusaleš kaip teokratijos vidurio, nes ta pilietybė suteikia tikrą gyvenimą ir duoda teisės paveldėti dangaus karalystę. — <sup>4</sup>Viešpats... nuplovęs... Viešpats šventumo davėjas ir visokios neteisybės keršytojas savo bausmėmis nuplaus ir išdildys įvairius nuodėmių

suteipimus. Teismo kvėpimas yra tai nubaudimas, kerštas; taip pat karščio ar degimo kvėpimas reiškia ugnį deginančią ir valančią. — <sup>5</sup>Ant jo susirinkimų, t y, ant visų, kurie šventajame kalne daro religinius susirinkimus. Siono kalnas ir šventi susirinkimai nieko kito nereiškia, kaip tik iš visų tautų susidedančią teokratiją. Dalyviams bus duota tokių malonių, kokių buvo gavę Žydai išėję iš Egipto ir dar didesnių. Pranašas mini debesį ir ugnies liepsną, kurie sergėjo Žydus tyruose. — *Nes ant visos...* Ta galinga teokratija, kurioje Dievo garbė apsireiškė ir kuri pati bus vadinama garbė, turės ypatingu būdu Dievo pagalbos ir globos. — <sup>6</sup>Ir bus... Teikiama globa bus panaši į padangtę, kurią Dievas padarė, kad būtų pavėsis nuo dienos karščio, duodąs gaivinančios ūksmės, taip pat kad būtų apsauga ir priedanga, kada ateina audros ir lietus. Taigi ir naujosios teokratijos laikais bus kaitrų ir audrų, įvairių priešų ir pavojų, kurie reikės nugalėti

c/ Žydai — neištikimas Viešpaties vynuogynas

5,1-30. Žydai yra gavę iš Dievo daug geradarysčių, atsilygino gi nedėkingumu. Jie Viešpaties vynuogynas /5,1-7/. Vargas godulingiems ir geiduliams pasidavusiems Žydams /5,8-17/. Vargas tiems, kurie niekina Dievą tyčiodamies iš jo žodžių ir jo pranašų, taip pat neteisingiems tei-

- <sup>2</sup>Jis aptvėrė jį ir išrinko iš jo akmenis ;  
pasodino jame rinktinių vynuogių šakelių.  
Jo viduryje jis pastatė bokštėlį,  
padirbo jame spaustuva  
ir laukė, kad užaugtų vynuogių,  
bet užaugo rūgščių uogų.
- <sup>3</sup>Dabar tat, Jerusaleš gyventojai ir Judo žmonės,  
darykite teisną tarp manęs ir tarp mano vynuogyno.
- <sup>4</sup>Ką gi dar daugiau aš turėjau padaryti savo vynuogynui  
ir ko aš nepadariau ?  
Kam jis, kai aš laukiau, kad jis augintų vynuogių,  
išaugino rūgščių uogų ?
- <sup>5</sup>Dabar aš jums parodysiu,  
ką aš padarysiu savo vynuogynui :  
Aš atimsiu jo tvorą, ir jis bus nugarytas ;  
sugriausiu jo sieną, ir jis bus mindomas.
- <sup>6</sup>Aš padarysiu iš jo dirvoną ;  
jis nebebus genėjamas ir apkarpinėjamas,  
apaugs usnimis ir erškėčiais.  
Debesims aš liepsiu  
nebelyti daugiau ant jo lietaus.

sėjams /5,18-23/. Nedėkinga tauta bus sunaikinta /5,24-30/

5. <sup>1</sup>*Savo pusbrolio* : tikriausiai anot Ebr t : «mano mylimojo». Prilyginimo įžangos žodžiai nieko kito nereikšmia kaip tik tai, kad giedama vienam mylimam prieteliui pagerbti giesmė, kurią jis pats yra giedojęs apie savo vynuogyną. Iš 3.6 ir 7 e pasirodo, kad prilyginime yra Dievo skundas prieš Žydus, todėl ir mylimasai čia yra tas, kurs vynuogyną įveisė ir yra jo savininkas, t y, Viešpats. Taigi Pranašas yra pasitikėjimo vertas Dievo prietelis, kurio mintys jam žinomos. Jis giedos, ką girdėjo iš Dievo, ir jo giesmė bus pagarbinimas mylimojo, kareivijų Viešpaties. — *Turėjo*... Pranašas vaizduoja, su kokio dideliu rūpestingumu buvo įveistas ir palaikomas vynuogynas. Jis buvo įveistas patogiausioje vynuogėms augti vietoje, nes atskirame kalnelyje. Jo augstumas leido saulės spinduliams be kliūčių jį šildyti. Pati žemė buvo riebi ; be to, savininkas ją aptvėrė tvora, kad apsaugotų nuo išmindžiojimo ; išrinko akmenis, kad jie nekenktų vynmedžių šaknims, pasodino geriausios rūšies vynuogių želmenų. Toliau vynuogynui apsaugoti nuo plėšikų pastatė jo viduryje bokštėlį sargui. Taip buvo tikras, kad susilauks daug vaisių, jog iškasė uoloje spaustuva

vynui iš vynuogių išspausti. Bet netikėtai buvo apviltas. Vietoje saldžių ir prisirpusių vynuogių gavo karčių ir rūgščių uogų. — <sup>2</sup>*Dabar tat*... Kadangi tiek rupesčio buvo vel-tui, todėl vynuogyno savininkas ne be kartumo šaukiasi. Pakvietimas visų Žydų karalystės gyventojų į teisėjus nurodo, kad tas visas dalykas liečia ne kurį nors vieną asmenį, bet kad Viešpats karčiai dejuoja dėl visos tautos nedėkingumo. — <sup>4</sup>*Kam jis*... Jei ne bent tuo aš suklydau ir nusikaltau vynuogynui, kad laukiau saldžių vynuogių, o ne karčių uogų, kokių gaunama iš apleisto ir neprižiūrimo vynuogyno. — <sup>5</sup>*Aš jums parodysiu*... Kadangi pakviestieji daryti teismo tyli, prisijausdami patys esą kalti, tai Viešpats pats rūščiai skelbia bausmę. Visų pirma žada atimti iš vynuogyno jo apsaugas, ką padarius pigiai galės būti sunaikintas ; žada pašalinti tvorą iš erškėčių, taip pat sieną, sukrautą iš akmenų, ir palikti draskyti ir mindžioti. Toliau žada juo visai nesirūpinti, nebe-genėti nudžiūvusių ir nereikiamų šakelių ir nebepurenti žemės, taip kad jis turės pavirsti laukiniu ir kaip prakeikimo ženklą augins erškėčių ir usnių. Negana to, ir laukiniu virtusiam vynuogyne nebedaug kas galės želti, nes savininkui liepiant nebelys ant jo lietus. Iš tų paskutinių



- <sup>7</sup>Nes kareivijų Viešpaties vynuogynas yra Israėlio namai  
ir Judo žmonės yra pasimėgimų sodinimai.  
Jis laukė iš jo teisumo, o štai išlietas kraujas,  
teisybės — ir štai klyksmas!
- <sup>8</sup>Vargas jums, kurie suduriate namus su namais,  
ir jungiate lauką prie lauko,  
iki vietos ribai.  
Argi jūs vieni gyvensite šalyje?
- <sup>9</sup>Tai pasiekė mano ausis. Kareivijų Viešpats sako:  
Daugybė tų namų bus pamesta,  
— didelių ir gražių — bus be gyventojų.
- <sup>10</sup>Nes dešimts vynuogyno varsnų duos vieną kibirą vyno,  
ir trys dešimtys saikų sėklos duos tris saikus.
- <sup>11</sup>Vargas jums, kurie keliatės rytmetį,  
kad girtuokliautumėt  
ir gertumėt iki vakarui,  
kad būtumėt įkaitę nuo vyno!
- <sup>12</sup>Arpha ir kanklės,  
bubinėlis ir vamzdis, taip pat ir vynas yra jūsų pokyliuose;  
bet jūs neatsižvelgiate į Viešpaties veiksmą  
ir nežiūrite į jo rankų darbus.

žodžių taip pat aišku, kad vynuogyno savininkas yra Viešpats, nes tik Dievas gali sulaukyti lietu. — <sup>7</sup>Nes... Pranašas jau stačiai sako, ką reiškia prilyginimas. Visa, kas jame pasakyta, įvyks Israėlio namuose, t y, visoje Žydų tautoje, kuri yra pasidariusi iš Jokubo palikuonių, nes visa ta tauta yra Viešpaties vynuogynas. Bet tautoje ypatingos meilės patyrė Judo žmonės, kurie todėl vadinami meiliais, pasimėgimų sodinimais, nes Judo giminė daugiau gavo iš Dievo pažadų ir malonių. Joje buvo Jerusaleš šventykla, joje buvo didesnės pranašystės, joje karaliai, joje žadėtasis Mesijas, Dovo sūnus. Todėl Viešpats ypač laukė, kad ji rūpinsis teisybe, bet veltui, nes susilaukė vien neteisybės ir skriaudžiamųjų šauksmo. Ebr t yra čia nepaprastai graži iškalbos figūra, vadinama paronomasija, paremta panašių žodžių skambėjimu, kurios vertime negalima išlaikyti: Dalykas gi toks: teismas Ebr sakoma *mišpat*; o neteisybė /išlietas kraujas/ *mišpakh*; teisybė *tsedaqah*, šauksmas *tsedaqah*, taip kad pridėdant ar pakeičiant raidę iš vieno žodžio darosi kitas priešingos prasmės. Paliekant minėtuosius ebr žodžius, tekstas būtų toks: laukiau, kad jis darytų *mišpat* ir štai *mišpakh*, ir kad darytų *tsedaqah* ir štai *tsedaqah*

<sup>8</sup>Kurie suduriate... Godulystei pasidavę Žydai trokšta turėti vis daugiau ir daugiau ir didina savo turtus ir žemes, kitus skriausdami, kolei nepritrūksta vietos /Ebr t/, kolei nepasisavinama visos jų krašte esančios žemės, lyg kad jie vieni būtų krašto gyventojai. Toks žemės suėmimas į vienas rankas buvo uždraustas Mošės įstatymu, ir tam buvo paskirti vadinamieji jubiliejaus metai, kad iš atskirų šeimų nebūtų amžinai atimta jų tėviškė ir taip jos būtų apsaugotos nuo amžino neturto. — <sup>9</sup>Tai pasiekė... Kaip jie nusikalto, taip bus nubausti. Dievas su priešaika sako, kad visa namų daugybė bus sugriauta, likusiuose gi, kad ir dideliuose, nebus kam gyventi. — <sup>10</sup>Varsnų... Žydų varсна buvo tokio ilgumo, kiek žmogus gali per vieną dieną aparti su vienu jaučių jungu. — *Kibirą*. Kibiras Ebr *bath*, anot Žydų rabinų, tiek savyje talpino, kiek vyno galima išspausti iš 432 uogų. — *Ir trys*... Ebr t: ir sėklos *khomer* as duos vieną ephā, t y, tik dešimtą sėklos dalį. Ephā lygi bath'ui, tik ja buvo seikėjami sausi dalykai, anuo gi skystimai; į *khomerą* ėjo dešimtis ephų. — <sup>11</sup>Vargas jums... Ebr t: «o vargas, jie rytą atsikeldami eina prie gėralų ir pasilieka iki sutemai; juos vynas įkaitina». Turtai gimdo džiaugsmų;

- <sup>13</sup>Todėl mano tauta bus vedama nelaisvėn, kad neturėjo išmanymo ; jos kilmingieji mirs badu, ir jos minia džiūs iš troškulio.
- <sup>14</sup>Todėl tai mirusiųjų buveinė plečia savo gelmę ir atveria savo nasrus be jokio galo. Į ją žengs jos /Jerusalės/ ištaigingumas ir jos triukšmaujanti minia, jos šauksmai ir visa, kas linksmai žaidžia joje.
- <sup>15</sup>Ir bus nulenktas žmogus, ir vyras bus pažemintas, ir didikų akys bus nuleistos žemyn.
- <sup>16</sup>O kareivių Viešpats bus išaugštintas teisme, ir šventasis Dievas pasireikš šventas teisingumu.
- <sup>17</sup>Avelės ganytis kaip savo ganykloje, ir derlingomis virtusias paliktas vietas nuėda ateiviai.
- <sup>18</sup>Vargas jums, kurie tempiate neteisybę tuštybės virvėmis, ir nusidėjimą lyg vežėčių vadžiomis!
- <sup>19</sup>kurie sakote: Tegul jis paskuba ir tepagreitina savo veikimą, kad mes jį matytumėm; tepriartėja, teateina Izraelio Šventojo sumanymas, kad mes pažintumėm jį!
- <sup>20</sup>Vargas jums, kurie vadinatė pikta geru ir gera piktu, kurie darote iš tamsybių šviesą ir iš šviesos tamsybę, paverčiate kartų dalyką saldžiu ir saldų karčiu!
- <sup>21</sup>Vargas jums, kurie esate išmintingi savo akyse ir gudrūs patys savo nuomonėje!

girtuokliavimas juos įkaitina ir pakursto į visokią paleistuvystę. — <sup>12</sup>*Arpha*. Ebr *kinor*. Ji turėdavo dešimtį stygų, užgaunamų tam tikru prietaisu; kanklės, Ebr *nebel*, turėjo dvylika stygų pirštų galais užgaunamų; bubinėlį su žvangučiais, tokį pat kaip dabar, dažniausiai mušdavo šokdamos moterys. — <sup>13</sup>*Vedama nelaisvėn...* Už nusikaltimus paskirta teisinga bausmė: raudojimas ir vergijos nelaimės už nuodėmingas linksmybes, badas ir troškulys už girtuoklystę ir patvirkusius pokylius. — <sup>14</sup>*Todėl mirusių buveinė...* Še'ol su dideliu godumu prarys visą jų iškilmę ir blizgėjimą. Jie plačiai išsižioja, atveria savo nasrus, priimdami į save valgius ir gėrimus; dar labiau išsižios pragaras, kad juos pačius prarytų. — <sup>16</sup>*Viešpats bus išaugštintas...* Galas ir tikslas Dievo teismo bus toks: žmonių puikybė bus po kojų paminta, pilnas gėarbės pasirodys Viešpats, Dievo garbė bus skaisti, ir jo šventumas, lyg apmetdintas žmonių nusikaltimų debesimis, vėl visiems bus žinomas, nes bus pažintas iš teisybės, kurią padarys nusikaltėliams. — <sup>17</sup>*Avelės...* Visame krašte pasiliks Dievo teismo žymės; kur pirma buvo miestai, rū-

mai ir žmonių minios, ten bus tik griuvėsiai ir tyrai ir gyvulių ganyklos, iš kurių pelno turės svetimieji

<sup>18</sup>*Vargas jums...* Pranašas aprašo čia tuos, kurie savo melagystėmis uoliai didina neteisybę: jie tarsi pririša patys save prie nedorybės ir tempia ją lyg kokią naštą į save. — <sup>19</sup>*Kurie sakote...* Dievo grasymus jie netik niekais verčia, bet dar iš jų tyčiojasi. Jie Viešpatį vadina Izraelio Šventuoju, nes taip jį dažnai vadino, jiems girdint, Ješajas, skelbdamas Dievo darbą, t y, Dievo teismą — <sup>20</sup>*Kurie vadinatė...* Pasinėrę nedorybėse ir pamynę po kojų visa, kas dora ir tiesa, jie giria pačius nusikaltimus ir žiūri į nuodėmes, lyg kad tai būtų dorybės. Kas gera, Pranašas vadina šviesa ir saldumu, nes visa tai apšviečia protą ir džiugina jausmus ar valią; o kas pikta, tai skleidžia tamsybes ir pripildo kartumo. — <sup>21</sup>*Kurie esate...* Žydai, žinoma, visai nebeklauso Pranašo įspėjimų, nes tik save jie laiko išmintingais ir gudriais, nors tikrai išmintingas visuomet jieško patarimo ir nepasitiki savo gudrumu. — <sup>22</sup>*Kurie esate...* Tie, kurie ypač turėjo sergėti ir ginti dorybę ir teisybę, savo apsirijimais ir neteisybėmis kuolabiliausiai prisi-

- <sup>22</sup>Vargas jums, kurie esate karžygiai gerti vyno,  
ir drąsūs vyrai pasidaryti svaiginančių gėralų!
- <sup>23</sup>kurie išteisinatė už dovanas bedievių  
ir teisingojo teisybę iš jo atimate.
- <sup>24</sup>Todėl tai, kaip ugnies liežuvis praryja šiaudą,  
ir liepsnos karštis jį sudegina,  
taip jų šaknis bus kaip pelenai,  
ir jų želmuo pakils lyg dulkės,  
nes jie paniekino kareivijų Viešpaties įstatymą,  
ir piktžodžiavo Izraelio Šventojo žodžiui.
- <sup>25</sup>Todėl tai Viešpaties rūstybė užsidegė prieš jo tautą;  
jis ištiesia savo ranką prieš ją ir užgauna ją;  
kalnai /dėl to/ dreba,  
ir jų lavonai guli lyg mėšlas gatvėse.  
Viso to nežiūrint jo narsas neatsileidžia,  
ir jo ranka dar tebėra ištiesta.
- <sup>26</sup>Jis pakels vėliavą tautai /esančiai/,  
švilpterėjimu pašauks ją nuo žemės pakraščiu,  
ir štai ji ateina greitai, skubėdama.
- <sup>27</sup>Jų tarpe nėra pailsusių ir nuvargusių;  
jie nesnaudžia ir nemiega;  
jų strėnų juosta neatsiriša,  
ir nepertrūksta jų autuvo dirželis.
- <sup>28</sup>Jų vilyčios aštrios,  
ir visi jų kilpiniai įtempti.  
Jų žirgų kanopos kaip titnagas,  
ir jų vežimų tekiniai kaip audros puolimas.

deda prie karalystės griovimo. Pranašas su pasityčiojimu vadina juos galingais, bet tik gerti vyną, o ne geriems darbams

<sup>24</sup>*Ugnies liežuvis...* Ugnies vaizdu čia išreikšta ir keršto greitumas ir nubaudimo pigumas ir didžiausi nubautųjų kančia. Kai šaknis ir želmuo sunaikinti, tai nebelineka jokios vilties atgijimo. — *Jie paniekino...* Įstatymo paniekinimas pasirodo tuo didesnis, juo didesnis yra jo davėjas; jis gi buvo kareivijų Viešpats, dangaus ir žemės Valdovas, Izraelio Šventasis, kurs pats būdamas šventas norėjo, kad ir jo tauta būtų šventa. — <sup>25</sup>*Jis ištiesia...* Seniau Dievas ištiesta ranka ir galingu petimi yra išlaisvinęs savo tautą iš Egipto ir užgavęs jos priešus; dabar su ta pačia galybe užgaus savo nedėkingą tautą. Užgavimas bus taip smarkus, kad net kalnai ims drebėti. — *Jų lavonai...* Dievo užgavimas pasireikš didelėmis žudynėmis, taip kaip yra įvykę įvairių karų metu. — *Viso to nežiūrint...* Dievo teismas nesibaigs vienu užgavimu, bet paskui pirmą eis kiti; todėl galutinas sugriovimas

įvyks ne vienu kartu, bet tarsi laipsniais. Įvyks gi tikrai, nes Viešpaties ranka dar tebėra ištiesta, t y, pasiryžusi bausti. — <sup>26</sup>*Jis pakels...* Žydamams nubauti Dievas pats pašauks kariuomenę, kuri bus juo baisesnė, kad bus surinkta iš tolimų pagonių tarpo. Tie pagonys bus begalo klusnūs Dievo liepimui. Gana bus ištiesti kelią ir susirinkimo vietą rodančią vėliava, švilpterėti, ir jie eis į darbą skubiai nuo žemės pakraščiu. — <sup>27</sup>*Jų tarpe...* Nepaprastas bus tų kareivių stiprumas ir troškimas kovoti. Jie ateina iš toli, bet nesijaučia pailšę, nuvargę; jie nesvyruoja ir net miego nereikalauja, taip kad pasiryžę tuojau stoti į mūšį. Net ir jų apdarai nepaprastai stiprūs: neatsiriša jiems juostos, prie kurių turi prisegtus kalavijus ir nepertrūksta jų autuvų dirželiai, nors jie tiek kelio yra atėję. — <sup>28</sup>*Jų...* Be to, jie turi gerų ginklų ir visokių kitų kovai reikiamų įrankių. Jie puola jau turėdami rankoje įtemptus kilpinius, kad iš jų tuojau šaudytų aštriomis vilyčiomis. Jų arkliai, kad ir nekaustyti, kaip kad dabar daroma, ilgoje

- <sup>29</sup>Jų kriokimas kaip liūto ;  
 jie kriokia kaip jaunikliai liūtai ;  
 jie griežia dantimis ir pagriebia grobį,  
 laiko jį, ir niekas jo neatims.  
<sup>30</sup>Tą dieną bus ant jos griaudimas  
 kaip jūros užimas.  
 Mes pažvelgsime į žemę, ir štai sielvarto tamsybės ;  
 šviesa aptems jų tamsumu

6. <sup>1</sup>Karaliaus Ozijo mirties metais aš mačiau Viešpatį augštame ir pakeltame soste, ir to, kas po juo buvo, buvo pilna šventovė. <sup>2</sup>Seraphai stovėjo ties juo. Kiekvienas jų turėjo šešis sparnus: dvejais jie dengė savo veidą, dvejais dengė savo kojas ir dvejais sklendeno. <sup>3</sup>Jie šaukė vienas kitam ir sakė: Šventas, šventas, šventas Viešpats, kareivijų Dievas; visa žemė pilna jo garbės! <sup>4</sup>Durų staktų viršus sudrebėjo nuo šauksmo balso, ir namai pasidarė pilni dūmų

kelionėje nenutrynė savo kanopų, nes jos taip kietos kaip titnagas. Stipriai padirbti jų kariški vežimai su dideliu užimu, kur pasirodo, visa griaua lyg audra. — <sup>29</sup>Jų kriokimas.. Jie puola su dideliu įnirtimu ir daro baisių žudynių. Jų kariškas šauksmas panašus į liūto kriokimą, gąsdinantį visus žvėris. Kaip liūtas kriočdamas puola grobį ir jį nutvėręs laiko, kad niekas negalėtų iš jo nasrų išplėsti, taip Izraelio neprieteliai užpuls jį, nutvers ir draskys, ir niekas neišgelbės. — <sup>30</sup>Tą dieną... Kaip jūra visa užliejus ir bangomis apdengus su savim pagauna, taip neprieteliai užpuls Izraelį, visa sugriaus ir sunaikins; neliks išsigelbėjimo vilties, ir pažvelgus į žemę nesimatys nieko daugiau kaip tik nelaimių tamsybės

d) *Iškilmingas Ješajo pašaukimas pranašo pareigų eiti*

6,1-13. Ješajo pašaukimas pranašo pareigų eiti įvyksta Dievo akivaizdoje, kurio pasirodymas visų pirma aprašomas /6,1-4/. Išvydęs Dievą Ješajas su šventu išgąsčiu prisimena savo nevertybę, išpažįsta savo kaltę ir per vieną iš seraphų gauna kaltės atleidimą /6,5-7/; laisvas nuo kalčių girdi pakvietimą eiti pranašo pareigų, to pakvietimo tuojau klauso ir patiria, kokios bus jo pareigos ir jų ėjimo pasėkos /6,8-13/

6. <sup>1</sup>Karaliaus... Žr. Įvadą 642 pusl. — *Aš mačiau...* Galima manyti, kad melsdamos šventykoje ir atsimindamas Viešpatį, pasiliekančių jam pašvęstuose namuose, Ješajas dvasios pagavime išvydo patį Dievą

kaip karalių sėdintį soste. — *Kas po juo buvo*, ar, kaip pasakyta Ebr t, «apatinė rūbų dalis» buvo žemyn nusileidusi ir plačiai paskleista šventykos asloje. Rūbų ilgumas turėjo parodyti iškilmės didumą, nes juo kieno buvo ilgesni drabužiai, tuo garbingesnė rodėsi jo išvaizda. — <sup>2</sup>*Seraphai...* Augščiau sosto buvo matomas angelų seraphų burys. Jie sklendeno Viešpaties akivaizdoje kaip tarnai nuolat pasiryžę tuojau vykdyti jo paliepimus. Kiekvienas turėjo šešis sparnus. Lotynišką t galima suprasti taip, kad seraphai dengė Viešpaties veidą ir kojas. Ebr žodžių *fanav* ir *reglav* prasmė dvejopa: savo ar jo veidą, kojas. Kiti senoviniai vertimai ir dauguma aiškintojų išreiškia tą mintį, kad seraphai denge savo veidą, taip rodydami didžiausią pagarbą Dievui, į kurį jie nedrįsta nė pažvelgti, ir dengė savo kojas, lyg pailgindami savo apdarus. Nors Ješajas mato juos žmonių pavidale, tačiau jų sparnai parodo, kad seraphai neapsunkinti kūno našta. Trečiaisiais sparnais seraphai sklendeno, taip išreikšdami didelį troškimą tarnauti Dievui. — <sup>3</sup>*Jie šaukė...* Su dideliu uolumu seraphai persikyrę į du khoru skelbia Dievo šventumą, ir visai teisingai, nes juk visų Dievo sumanymų ir darbų tikslas tas, kad jo šventumas apsireikštų, kad šventa įstatymų ir teisybės tvarka žmonėse atsirastų, kad būtų atitaisyta, padidinta, kad patys žmonės būtų augštyti pakelti ir imtų dalyvauti jo šventume ir jį sekiotų. Tam buvo žmogus sutver-

<sup>5</sup>Aš tariau : Vargas man, kad aš tylėjau, nes aš žmogus suteptomis lūpomis, ir aš gyvenu tautoje, kuri turi suteptas lūpas, ir aš mačiau savo akimis Karalių, kareivijų Viešpatį. <sup>6</sup>Ir vienas seraphų atskrido prie manęs : jo rankoje buvo žerinti anglis, kurią jis buvo pasiėmęs replėmis nuo altoriaus. <sup>7</sup>Jis palietė mano burną ir tarė : Štai šitai palietė tavo lūpas ; tavo neteisybė atimta, ir tavo nuodėmė nuplauta

<sup>8</sup>Aš girdėjau balsą Viešpaties, kurs sakė : Ką aš siūsiu? ir kas mums eis? Aš tariau : Štai aš, siųsk mane. <sup>9</sup>Jis tarė : Eik ir sakyk tai tautai : Klausyte klausykitės ir nesupraskite! regėte regėkite ir nepažinkite! <sup>10</sup>Sukietink šitos tautos širdį, apkurtink jos ausis ir užmerk jos akis, kad kar-

tas ir šventumu apdovanotas, nu-puolęs gi turėjo tuo tikslu susilaukti Atpirkėjo. Tris kartus kartojant žodį šventas parodoma visų pirma Dievo šventumo pilnumas, tobulumas. Katalikų aiškintojai, sekdami šv Tėvus, mato čia taip pat nurodymą trijų Dievo asmenų. Seraphų giesmė tu-rėjo giliai išmigti į Ješajo širdį ir jo aidas nuolat skambėjo jo sieloje, nes jis dažniausiai kartoją išgirstą Dievo vardą, vadindamas jį savo knygoje kone tris dešimtis kartų Is-raėlio Šventuoju. — *Visa žemė pilna...* Dievo gėrybių suteikimas kūriniams tarsi Dievo skaistumas visur pas-keleistas ir darąs iš žemės tarsi at-spindį, kuriame atsimuša begalinė Dievo garbė. — *„Durų“* Šventykla savo drebjimu duoda liudijimą, kaip didis ir galingas Dievas. Ji dreba nuo šaukiančiųjų angelų khoros balso; iš to gi pasirodo, kaip galin-gas buvo tas seraphų šauksmas. Šventykla dreba regėjime, kaip ki-tados tikrumoje drebėjo Sinajaus kalnas, kai čia buvo nužengęs įsta-tymo davėjas Dievas. Ebr t pasakyta «slenksčio pamatai pasijudino», t y, visa šventykla nuo pat pamatų. Be to, *namai*, t y, šventykla pasidarė pilna dūmų, taip pat kaip pasirodė dūmai Sinajaus kalne, kaip debesėlis pripildė Viešpaties namus /3 Kar 8,10/, Saliamonui Jerusaleis dievnami pašventinant. Todėl dūmai yra sim-bolis Dievo garbės ir ženklas jo ap-sireiškimo

<sup>5</sup>*Kad aš tylėjau.* Ebr t : «aš mir-ties vaikas» /plg 2 Moš 33,20/. Pranašas išreiškia senovinį Žydų įsitiki-nimą, kad kas pamatydavo Viešpatį ar jo angelą, tuojau turėjo mirti. Lot t prasmė : tylėjau, t y, leidau taip atsitikti, nenugrėžiau savo veido. Pamatymas Dievo sužadina Pranaše supratimą jo silpnybių ir nevertumo. Jis išpažįsta visų pirma lūpų nuo-

dėmes, nes dėl jų darosi nevertas prisidėti prie angelų skelbiančių Dievo šventumą. Kaltė yra juo didesnė, kad jis gyvena tarp nusidėjėlių ir taip ne tik ima sau susitepimą, kil-stantį iš susidūrimo su suteptais žmonėmis, apie kurį kalba įstatymas, bet darosi lyg nebevertas būti šven-tųjų draugystėje. — *„Jis palietė...“* Dievas, priimdamas nuolankų išpa-žinimą kalčių, kurias apgaili Ješajas, atima jas, tarpininkaujant angelui. Apvalymas įvyksta ugnies simbolio pagalba, nes ugnis nudegina nuo naugės, kas svetimo yra prie jos prikibę. Ugnis imama nuo altoriaus išreikšti sąryšiui tarp aukos ir nuo-dėmių atleidimo. Paliečiama burna, kad ji būtų vertas įrankis skelbti Dievo žodį

<sup>8</sup>*Aš...* Dievas šaukia į darbą, ne-atimdamas laisvės. Iš žodžių *siūsiu* ir *mums* aišku, kad šaukia vienas Dievas, bet trijuose asmenyse. Pranašas, patyręs šaukiančio Dievo su-manymą, yra pasiryžęs klausyti pa-šaukimo ir meldžia, kad jį siųstų, nes dieviškoje *pas i u n t i n y b ė* j e yra kiekvieno pranašo teisės, ga-lia ir reikšmė. — *„Klausyte...“* Dievas apreiškia Pranašo darbų pasė-kas. Jis turi paskelbti, ką iš Dievo girdėjo, pasakyti, ką matė regėjime ; bet tuo jis Žydų širdžių nesugriau-dins, jų atkaklumo nenugalės ; pa-sėkos bus stačiai priešingos laukia-moms. — <sup>10</sup>*Sukietink...* Ne Dievas kaltas Žydų sukietėjimo, bet jie patys. Dievas, atitiesėdamas, ką buvo žadėjęs, siunčia savo tautai pranašų. Tie turi taisyti, gerinti žmonių gy-venimą, peikti jų nuodėmes ir rei-kalauti, kad būtų laikomas Dievo įstatymas. Nektartą gali atsitikti, kad nuo Dievo nutolusieji juo la-biau bus įspėjami ir peikiami, tuo labiau sukietės ir tuo daugiau darys neteisybių. Ir taip dažnai būna, nes

tais neišvystų savo akimis ir neišgirstų savo ausimis ir nesuprastų savo širdžia ir gręžtusi, ir aš dar kartą pagydyčiau ją. <sup>11</sup>Ir aš tariau: Iki kolei, Viešpatie? Jis atsakė: Kolei miestai nebus palikti be gyventojų, ir namai be žmogaus, ir šalis nepasiliks tuščia. <sup>12</sup>Taip Viešpats pašalins žmones, ir sunaikinimas šalyje padidės. <sup>13</sup>Ir jei ten dar bus likęs dešimtas, jis vėl bus naikinimui, kaip terpentino medis ir kaip ažuolas, kurių, nukirtus, lieka stuobris. Jo stuobris yra šventa atžala

7. <sup>1</sup>Judo karaliaus Ozijo sūnaus Joatamo sūnaus Akhazo dienomis atsitiko, kad Sirijos karalius Rasinas ir Izraelio karalius Romelijos sūnus Pakėė atėjo prie Jerusaleės kovoti prieš ją; bet jie negalėjo jos paimti. <sup>2</sup>Ir buvo paskelbta Dovidui namams, sakant: Sirija /Aramas/ stovyklauja Ephraime. Tuomet jo širdis ir jo tautos širdis sudrebėjo, kaip sudreba nuo vėjo miško medžiai. <sup>3</sup>Viešpats tarė Ješajui: Eik pasitikti Akhazo, tu ir tau paliktasis tavo sūnus Jašubas /Šear Jašub/ prie augštojo tven-

kas nuolat atstumia nuo savęs Dievo malonę, pagaliau teisingu Dievo nutarimu būna paliekamas savo piktiems geiduliams. Tai atsimenant pigu suprasti, kaip Ješajas turėjo sukietinti ir tt. Jis turi pasakyti Žydams tiesą, mokyti Dievo įstatymo, skelbti Dievo teismą, peikti kietaširdžius. Bet kaip sergančio akys nepakenčia didesnės šviesos, taip ir jie dėl savo sugedimo, suerzinti Pranašo žodžiais, labiau apaks, labiau priešins Dievui. — <sup>11</sup>*Iki kolei...* Nors mylinčiam savo tautą nebus linksma eiti tokių pareigų be geros vilties, tačiau jis nuo jų neatsisako, tiktai jieškodamas paguodos nori žinoti, kada pasibaigs bausmių metas. — <sup>12</sup>*Pašalins žmones...* Liūdnas sutinka jį atsakymas, nes tik tuomet bus galas kentėjimams, kada Žydų valstybė bus sugriauta ir tauta bus išvaryta iš savo vietos, kada miestai bus sugriauti, namai išplėšti, taip kad nebebus juose nė gyventojų. To Žydų valstybės prakeikimo ženklas bus paties krašto ištuštėjimas ir palikimas. Labai derlinga seniau žemė bus sunaikinta, pamesta, tyrais pavirtusi. — <sup>13</sup>*Ir jei ten dar...* Nors pirmoji nelaimė bus taip didelė, kad tik dešimtoji žmonių dalis liks gyva, tačiau dar ir tai išlikusiai daliai skelbiama naikinimas, taip kad žydintis karalystės stovis, panašus kitados į terpentino medį ir į ažuolą, virs į tokį, koks būna, kada medį nukerta, ir lieka tik jo keltas. Bet tas keltas ir yra šventoji atžala, veislė, iš kurios, lyg iš sėklos, prazys nauja šventa teokratija

## 2. Būsimasis tautos vaduotojas Emanuelis

a/ *Emanuelis ir jo gimimas iš mergaitės*

7,1 - 8,4. Geriesiems Izraeliui paguosti antroje pranašysčių eilėje /7,1 - 12,6/ žadamas būsimas tautos vaduotojas Emanuelis. Čia visų pirma skelbiama pranašystė prieš Sirijos ir Ephraimo karalystes, kurios buvo užpuolusios Judo šalį /7,1 - 9/; kaip ženklas pranašystės tikrumo žadama gimimas Emanuelio iš mergaitės /7,10 - 16/; pranašaujama, kad Judo karalystė gaus daug kentėti iš Asiriečių pusės /7,17 - 25/ ir liepiama Pranašui patvirtinti dviem ženklais, kaip greitai bus nugalėtu du susitarusiu prieš Judą karaliu /8, 1-4/

7 <sup>1</sup>*Akhazo dienomis*. Spėjama, kad čia minimas karas įvyko Akhazo karaliavimo pradžioje. Jo priešai matomai norėjo pasinaudoti jauno karaliaus nepriteimu, kad juo tikčiau jį nugalėtų. — *Pakėė*. Ebr. *Paqakh*. Jis buvo pasisavinęs Izraelio karalystės sostą, po to kai buvo nužudęs jos karalių Pakėją /plg 4 Kar 15-24.../. Rasinas ir Pakėė buvo susitarę išveržti Judo karalystės sostą iš Dovidų palikuonių. Kaip dideliame pavojuje buvo atsiradęs Akhazas, pasirodė iš priešininkų laimėjimų paminėtų 4 Kar 16,6 ir 2 Kron 28, 5,6. — *Negalėjo jos paimti*. Iš anksto pasakoma, kuo galų gale pasibaigė priešų puolimas Jerusaleės. — <sup>2</sup>*Dovido namams*: karaliaus šeimai. Visi Žydai žinojo Dievo duotuosius Dovidą namams pažadus; dabar buvo

kinio vandentraukio, kailiadirbio lauko kelyje. <sup>4</sup>Ir tu jam sakysi : Žiūrėk, būk ramus, nebijok nieko ; ir tegul tavo širdis neišsigąsta šitų dviejų smilkstančių dagčių galų, narsingos Sirijos /Aramo/ karaliaus Rasino ir Romelijo sūnais rūstybės, <sup>5</sup>kad Sirija /Aramas/, Ephraimas ir Romelijo sūnus padarė prieš tave piktą sutartį ir sako : <sup>6</sup>Kopkime į Judą, pažadinkime jį, padarykime jam prievartą ir pastatykime tenai karaliumi Tabėelio sūnų. <sup>7</sup>Štai ką sako Viešpats Dievas : Taip neatsitiks ir to nebus. <sup>8</sup>Nes Aramo galva yra Damaskas, o Damasko galva yra Rasinai ; dar šešios dešimtys penkeri metai, ir Ephraimas liausis buvęs tauta. <sup>9</sup>O Ephraimo galva yra Samarija, ir Samarijos galva Romelijo sūnus. Jei jūs netikite, jūs neišliksite

kilęs pavojus, kad tie pažadai negalės būti įvykdyti, nes užpuolusieji priešai rengėsi atimti sostą iš Dovidamų. — *Stovyklauja*. Ephraimo giminė buvo žymiausi tarp Izraelio karalystės giminių, todėl jos vardu gana dažnai buvo vadinama visa Izraelio karalystė. Taigi čia sakoma, kad Sirijos /Aramo/ kariuomenė, eidama kovoti prieš Jerusale, jau yra Izraelio karalystėje ir susijungę su jos kariuomene. — *Jo širdis ir jo tautos širdis*. Akhazo bedieviškumas buvo patraukęs paskui save jo tautą ; dabar jie dreba kaip epušės lapai. — *Tau paliktasis tavo sūnus Jašubas*. Ebr t visi tie žodžiai buvo vaiko vardas : Še'ar jašub /liekanos sugrįš/. Ješajas, Dievui liepiant, vedasi su savim savo sūnų, kurio vardas turi parodyti, koks bus tautos ir karaliaus likimas. Žydų tautą sutiks baises nelaimės, kuriose jų dauguma žus, taip kad, audrai praėjus, bus tik liekanos ; bet toms liekanoms skirta laimė : jos sugrįš į Viešpatį. — *Prie augštojo tvenkinio*. Tas augštasai tvenkinys tikriausiai buvo į vakarus nuo Jerusale, jau už jos sienų /plg 2 Kron 32,30/. Ten buvo svarbiausis įėjimas į miestą ; todėl karalius, laukdamas priešų puolimo, be abejo, buvo užimtas apžiūrėjimu ir sustiprinimu vietos, kurioje reikėjo labiausiai gintis, ar įvedimu vandens iš tvenkinio į miesto vidų. — *Kailiadirbio lauko*. Kailiadirbio amate reikia daug vandens, todėl nenuostabu, kad jis turėjo arti tvenkinio savo dirvą. — *Dviejų smilkstančių...* Priešai vadinami čia su didžiausiu paniekinimu smilkstančiais nuodeguliais /Ebr t/ ; daugiausia jie dar gali būti įkyrūs truputį kaip tebesmilkstas, bet jau arti užgesimo nuodegulis ; tikro gi karo gaisro iš jų nereikia bijoti. — *Rasino ir Rome-*

*lijo...* Sirijos karalius visur įvardijamas pirmoje vietoje kaip stipresnis. Izraelio karalius vadinamas su paniekinimu Romelijo sūnumi ; tas Romelijas buvo visai nežinomas asmuo, todėl negalėjo palikti savo sūnui jokių teisių gauti karalių sostą, juo labiau kad Dievas pripažįsta Izraelyje tik valdovus iš Dovidamų. — *\*Pažadinkime...* Įvarykime jam baimės, ar būkime jam įkyrūs /Ebr t/. Akhazo priešai nori pasiimti sau Dievo tėvonystę ir vieton Dievo paskirtosios karališkos giminės Jude, lyg tyčiodamies iš Dievo ir jo šventos buveinės, nori padėti gauti viešpatavimą neturinčiam jokios teisės prašaliečiui Tabėelio sūnui. — *\*Taip neatsitiks...* Dievas neleis, kad Sirijos pagonys ir pusiau pagonys iš Ephraimo sugriautų jo paties karalystę be jo valios. — *\*Nes Aramo galva...* Damaskas yra ir bus tik Sirijos karalystės sostinė : jis nepavadoys Judo karalystei Jerusale. Taip pat Rasinai karaliaus tik Damaskas, bet ne Jerusaleje. — *Dar šešios dešimtys...* Ephraimui, kurs padarė sutartį su pagonimis, kas užkariautų Judą, skelbiama visiškas sugriovimas. Kalbama gi čia ne apie įvykusį po keiliolikos metų paėmimą Samarijos ir Izraelio karalystės sugriovimą 720 m, bet apie tą atsitikimą, kada Ephraimas turėjo liautis buvęs tauta, todėl tikriausiai apie galutiną iškėlimą Izraelio liekanų, paliepus Asirijos karaliui Asarhaddonui, ir jų išsiskirstymą po visas šalis 20. Judo karaliaus Manaso metais /plg 4 Kar 17,14 ; Esdr 4,1.../. — *\*Ephraimo galva...* Samarija, lygiai kaip ir Damaskas, nebus Judo karalystės sostinė. — *Jei jūs netikite...* Tą sunkią bandymo valandą Judas turi parodyti savo tikėjimą. Jiems duodama įspėjimas, kad jei nesirems

<sup>10</sup>Viešpats dar daugiau kalbėjo Akhazui ir sakė: <sup>11</sup>Prašyk sau Viešpatį, savo Dievą, ženkle ar tai žemai gilybėse, ar tai viršuje augštybėse. <sup>2</sup>Bet Akhazas tarė: Aš neprašysiu ir negundysiu Viešpaties. <sup>13</sup>Tuomet jis sakė: Taigi, klausykitės, Dovidui namai. Argi jums maža varginti žmones, kad jūs varginate ir mano Dievą? <sup>14</sup>Todėl patis Viešpats duos jums ženklą: Štai mergaitė pradėjo ir gimdo sūnų, ir ji vadina jį vardu Emanuelis. <sup>15</sup>Jis valgys sviesto ir medaus, iki jis mokės atmesti kas pikta ir pasirinkti kas gera. <sup>16</sup>Nes anksčiau nekaip vaikas mokės atmesti kas pikta ir pasirinkti kas gera, šalis, kurios dviejų karalių tu esi išsigandęs, bus sunaikinta

Viešpačiu, o tik savo rankų stiprybe, susilauks tokio pat likimo kaip ir Ephraimas. — Ebr t čia yra gražus žaidimas panašiai skambančiais žodžiais: *'im lo' tha'aminu, ki lo' the'amenu*

<sup>10</sup>*Viešpats dar...* Akhazas priėmė Pranašo žodžius šaltu tylėjimu. Jie tik paerzino jo netikėjimą; bet Dievo malonė nori dabar suteikti jam įrankį /stebuklą/, kurs paliestų jo vidinius jausmus ir galingai paveiktų jo vidinį žmogų. Todėl Dievas dar jam kalba per savo Pranašą. — <sup>11</sup>*Prašyk sau...* Dievas nori patraukti į save Akhazą, kurs taip uoliai rūpinasi patirti ateitį per dievačius. Jis vėl žada padėti ir nori duoti karaliui apčiuopiamą savo galingos ženklą, kurs turi būti visai tikras laidas ateičiai. Tas neabejotinas Viešpaties visagalybės ženklas bus stebuklas. Stebuklą pasirinkti paliekama pačiam karaliui. — *Savo Dievą.* Taip primenama begalinis Dievo gerumas, kurs teikiasi būti net Akhazui Dievas. — *Gilybėse...* mirusiųjų buveinės srityse. — *Augštybėse...* oro ir dangaus srityse. Karaliui duodama pilniausi laisvė rinktis, kad taip jis būtų geriau įtikintas. — <sup>12</sup>*Aš neprašysiu...* Akhazas dengiasi veidmainišku nuolankumu ir slepia savo netikėjimą po įstatymo žodžiais: Negundysiu Viešpaties, savo Dievo /5 Moš 6,16/. Bet gundo Dievą, kas abejoja, ar Dievas pasirodys esąs ištikimas, ar kas per daug išdrįsęs daugiau reikalauja, kaip kad valia laukti, žiūrint Dievo įstatymo ir apreiškimo. Saikas pasitikėjimo Dievu jo pažadai. — <sup>13</sup>*Dovidui namai...* Akhazas stumia nuo savęs šalin ne tik Pranašą bet taip pat patį Dievą. Susijaudinęs Pranašas pradeda kalbėti karštesniais žodžiais ne tik karaliui, bet visiems su juo buvusiems karališkos giminės /Dievo pažadų ne-

šėjo/ kunigaikščiams. — <sup>14</sup>*Pats Viešpats...* duos tikrą stebuklą, tinkantį tai nepaprastai aplinkybei, stebuklą, kad Dovidui namai nežus, kaip piktų neprietelių sumanymų auka, kad iš jų turi kilti pats Mesijas. Taigi jau iš šitų pirmųjų 14 eil žodžių aišku, kad toliau minimas pradėjimas ir pagimdymas sūnaus bus tikrai stebuklingas. — *Mergaitė.* Paprastai mergaitė Ebr sakoma *beihulah*, čia gi pavartota kitas žodis *'almah*, ir tai su artikeliu *ha'almah*, ta mergaitė. Kaip pastebi šv Jonas Auksaburnis, tuo artikeliu parodoma, kad čia kalbama apie žinomą asmenį, apie viešąją mergaitę. Svarbiausis šitoje pranašystėje žodis *'almah* reiškia ir gali reikšti tik jauną mergaitę, gimdančią visai stebuklingu būdu, be mažiausio pažeidimo jos mergystės. Kad taip reikia suprasti žodis *'almah* pasirodo visų pirma iš Mato 1,18-23/ ir Luko 1,26-35/ evang aiškinimo, anot kurio Ješajo pranašystė apie mergaitę įvykusi, kada pagimdė sūnų Nekalčiausioji Mergaitė Marija, mūsų Viešpaties Jėzaus Kristaus Motina. Taip pat suprato tą žodį nuolatinis Eklesijos padavimas, kurį randame aiškiai išreikštą jau pas seniausius švent tėvus ir rašytojus, pas Justiną, Origeną, Ireniejų, Joną Auksab, Augustiną ir kitus. Tydų sinagoga per ilgus amžius tikėjo, kad Išganytojo motina bus visai nesutepta, ir tie Žydai, kurie atmeta tikėjimą apie Mesijo motinos mergystę, atmeta savo tėvų tikėjimą ir savo seniausį padavimą. Aleksandriečių vertimo autorius neabejojo žodį *'almah* išreikšti graikišku *parthenos* /παρθένος/, kurs sakomas tik apie mergaitę griežta to žodžio prasme. Ta pat prasme žodis *'almah* vartojamas ir kitose šv Rašto vietose /plg 1 Moš 24, 43; 2 Moš 2,8; Ps 67,26; Pat. 30,10-20; Giesm 1,3;



<sup>17</sup>Viešpats atves ant tavęs, ir ant tavo tautos, ir ant tavo tėvo namų per Asiriečių karalių tokių dienų, kokių nėra atėję nuo dienų persiskyrimo Ephraimo su Judu. <sup>18</sup>Tą dieną atsitiks : Viešpats švilpterės musei, esančiai Egipto upių gale, ir bitei, kuri yra Asuro žemėje, <sup>19</sup>ir jos ateis ir visos nusileis slėnių upeliuose, į uolų plyšius, ant visų krūmų ir į visas skyles.

6.8/. — *Pradėjo ir gimdo.* Tie žodžiai patvirtina, kas aug pasakyta apie mergaitę; ypač tai aišku iš Ebr t: «mergaitė nėščia ir gimdanti»; taigi būdama nėščia ji pasilieka mergaitę ir gimdydama bus taip pat mergaitė. — *Ir ji vadina ją Emanuelis.* Vardo paskyrimas gimusiam kūdikiui paprastai tėvo dalykas, čia vardą skiria motina. Duoti vardą ar praminti vardu dar nereiškia, kad kūdikis bus tikrai tuo vardu vadinamas, bet kad jame bus tuo vardu išreikštų savybių. Emanuelis, Ebr 'Immanu' 'El, reiškia: su mumis Dievas. Taigi tas vardas reiškia artimiausį susijungimą dieviškosios ir žmogiškos prigimties, Dievo gyvenimą mūsų tarpe ir padarymą iš žmonių giminės Dievo nuosavybės. Emanuelio vardas pasikartoja toliau 8,8.10: Asiriečiai žus, nes užpuola Emanuelio šalį; taip pat ir visos Dievui priešingos galybės. Taip pat 9,6 jis vaizduojamas kaip ramybės kunigaikštis ir savo priešų nugalėtojas. Todėl aišku, kad Emanuelis tai Mesijas. — <sup>18</sup>*Jis valgys sviesto* /Ebr t: «grietienės»/ ir... Nors pavojus, kurs dabar gresia judo karalystei, bus pašalintas, bet žadamas išgelbėjimas per Emanuelį neišvaduos jos nuo laikinio sunaikinimo. Grietienė ir medus čia to sunaikinimo simboliai, kaip paaiškėja iš 21 ir 22 eil. Šaliai esant neprietelių sunaikintai ir žemdirbystei sulaikytai, išlikusieji po savo tautos nelaimių Žydai nieko kito neturės valgyti, kaip tik tai, ką pati gamta duoda savaime, negausingų bandų pieno ir laukinio medaus, kurs Palestinoje yra neturtingųjų maistas. Emanuelis čia vaizduojamas gyvenęs jų tarpe ir kenčias kartu su jais neturtą. — *Iki jis mokės...* Pranašas čia tikriausiai nori aptarti laiką, kuriame jo tautiečiai bus išvaduoti nuo pavojaus. — *Atmesti kas...* Taip nurodama laikas, kada vaikas pasiekia proto metus. Plg 5 Moš 1,39. Taigi pranašystės dalis apie Rasino ir Pakėės sumanymų sugriovimą

turėjo įvykti ne daugiau kaip keletui metų praslinkus: <sup>16</sup>*Šalis, kurios...* t y, Sirijos ir Ephraimo karalystės bus neilgai trukus sunaikinta. Žr 4 Kar 15,29; 16,9. — Tikslaus nurodymo, kuriuo metu bus įvykdytos atskiros pranašystės dalys, tikros kronologijos, kaip pasirodo iš geresnio įsiskaitymo į jos žodžius, nėra. Būsimum įvykius Ješajas mato pranašiniame regėjime. Ties jo dvasios akimis stovi du vaizdu: judo karalystės išlaisvinimas dviejų jos priešų, Sirijos ir Ephraimo, sunaikinimu, kartu ir stebuklingas kūdikis, Emanuelis, kurs minta grietiene ir laukiniu medum. Abudu vaizdu Pranašas stato vieną šalia kito. Jis tarsi sako: Aš dar nematau, kad kūdikis būtų atėjęs į proto metus, ir matau, kad jau sunaikinta anų dviejų karalių šalis. Tai tik psichologinis sugretinimas. — Stebuklingas kūdikio gimimas, nors jis turėjo būti tik amžiams praslinkus, buvo tikras ženklas Akhazui ir jo tautai dabartinės sąlygose, nes jis skelbė, kad Viešpats neužmiršo savo senų pažadų, su kuriais buvo artimiausiai surištas išlaikymas Dovidų giminės ir teokratinės tautos. Stebuklingas gimimo būdas labai tiko tam, kad suramintų Žydus jų dabartiniame pavojuje, primindamas begalinę galybę jų Dievo, sujungiančio net negalimus sujungti prigimtyje dalykus; nes toks gimdymas, kaip buvo žadama, juk didesnis buvo stebuklas nekaip Sirų ir Israėlaičių kariuomenės sunaikinimas

<sup>17</sup>*Per Asiriečių karalių...* Karaliai, kurių Akhazas bijo, jam nepakenks; o iš kur jis laukia pagalbos ir iš kur jam jos, po Sirijos ir Ephraimo nugalėjimo, dalimi buvo teikiama, kaip tik iš ten jam ateina tikra nelaimė. Tik tikėjimas gali sulaikyti tą teismą, kaip kad tikrai atsitiko viešpataujant Ezekijui. Plg 2 Kron 28, 20... — <sup>18</sup>*Švilpterės.* Viešpats labai lengvai atves savo keršto įrankius. Jam bus gana duoti mažą ženklą, ir tuojau visa bus padaryta. Egipt-

<sup>20</sup>Tą dieną Viešpats nuskus pasisamdytu anapus upės skustuvu, su Asiriečių karaliumi, galvą, kojų plaukus ir visą barzdą

<sup>21</sup>Ir atsitiks tą dieną, kad žmogus laikys vieną karvę ir dvi avi <sup>22</sup>ir dėl jų pieno apstybės valgys sviestą; nes sviesto ir medaus valgys kiekvienas, kurs bus pasilikęs šalyje. <sup>23</sup>Tą dieną atsitiks, kad vieta, kur buvo tūkstantis vynmedžių, vertų tūkstantį sidabrinų, pavirs erškėtynu ir usnynu. <sup>24</sup>Tenai bus įeinama su vilyčiomis ir su kilpiniu, nes usnių ir erškėčių bus visoje šalyje. <sup>25</sup>Visi kalnai, kurie paprastai kapliu apkasinėjami, į juos tu nebeįeisi, bijodamas usnių ir erškėčių; jie bus ganyklos jaučiams ir avinų mindoma ganykla

8. <sup>1</sup>Viešpats man tarė: Imk sau didelę lentelę ir rašyk joje žmogaus rašykle: Maher-šalal-khaš-bats /Greitai-immk-grobį, skubėk-plėšti/. <sup>2</sup>Aš pasiėmiau sau ištikimų liudytojų, kunigą Uriją ir Barakhijo sūnų Zakhariją.

tiečiai palyginami su mūsų spiečiumi, nes Egipte visados būdavo begalinė daugybėusių; Asiriečiai, galingesni, su bičių spiečiumi; jų daug yra ne tik patioje Asirijoje, bet ir kitose šalyse aplinkui. Asirija /Kaldėja/ varžosi su Egiptu dėl viešpatavimo vakarinėje Azijoje. Judo karalystė savo vieta svarbi abiem besivaržančiom valstybėm, darosi nuo dabar nesutikimo obuolys iki Jerusaleės paėmimo Nebukadnetsaro dienomis. Pasaulinių galybių pašaukimas yra nuplakti Judą dėl jo netikėjimo ir jo pasitikėjimo žmonėmis. — *Upių gale*. Turima galvoje Nilas su daugybe į jos deltos kanalų. — <sup>19</sup>*Nusileis...* Ebr t: nusileidžia šlaitų slėniuose... ant visų erškėtynų ir ganyklų. — <sup>20</sup>*Nuskus...* Nuskusti kam nors galvos papuošalą plaukus, barzdą buvo laikoma Rytų šalyse vienu iš didžiausių žmogaus išniekinimų. — *Pasisamdytu... skustuvu*. Aliuzija į Akhazo dovanas Asiriečiams, kuriomis jis manė nusipirkti anų palankumą; tikrumoje gi atsitiko, kad tomis gausiomis dovanomis Akhazas pasisamdė ir apmokėjo savo sunaikintoją /plg 4 Kar 16,7,8/. — *Anapus upės*: anapus Eufrato. —

<sup>21</sup>*Karvę...* prarėtėjus šalies gyventojams, žemė nebebus dirbama. Žmonės neturės duonos, vyno ir kitų žemės vaisių. Jiems bus likę šiek tiek bandų, bet šaliai pavirtus tyruma bus daug ganyklų ir karvės duos daug pieno. — <sup>23</sup>*Tūkstantį sidabrinų*. Sidabrinis /siklis, šekelis/ buvo vertas truputį daugiau kaip 5,5 liet lito. Tokią kainą mokėdavo už labai gerą vynuogyną. — <sup>24</sup>*Su vilyčiomis...* Sunaikintoje šalyje atsiras

daug laukinių žvėrių, taip kad einant į vynuogyną teks pasiimti su savim ginklų, net bus galima tenai medžioti (plg 4 Kar 17,25.26). — <sup>25</sup>*Visi kalnai...* Seniau gindavo įgyventas žemes nuo piktžolių; ateityje tuo niekas nebesirūpins

<sup>1</sup>*Viešpats man tarė*: neilgai trukus po pranašystės apie Emanuelio gimimą. Plg aug 7,14. Ten aprašoma Emanuelio pradėjimas, čia pradėjimas ir gimimas Ješajo sūnaus. Abiejose vietose kalbama apie pradėjimą sūnaus; bet aprašymo skirtumas juo labiau kelia aikštėn tai, kas dieviška 7,14. Tenai kalbama apie Dovidą namams jų naudai duotą ženklą /7,19/, čia apie ženklą tautai. Ten nėra paminėta tėvo, tik mergaitė pradedanti ir gimdanti, čia pasakoma paprastas gimdymo veiksmas ir aiškiai minimas tėvas. Didis taip pat skirtumas ir varde, taip kad Pranašas čia nurodo pabrėždamas kitą dalykų tvarką ir kitokiuos atsitikimus. — *Didelę lentelę*. Lentelės didumas turi atkreipti į save žmonių akis. — *Žmogaus rašykle*: paprastu raštu, kurs lengva visiems skaityti. — *Maher...* Tas įrašas turi pamokyti ir būti ženklas, kad Dievas apreiškė ateitį. Jo paaiškinimas 3 ir 4 eil. — <sup>2</sup>*Aš pasiėmiau sau...* Ir jie turi patvirtinti, kad dalykas buvo paskelbtas anksčiau nekaip jis įvyko. Liudytojais Pranašas ima žmones, kurių žodžiams visi tikės. — *Kunigą Uriją*: gal tą patį, kurs vėliau padėjo Akhazui įvykdyti jo stabmeldiškus sumanymus. Plg 4 Kar 16,10... — *Zakhariją*: ne tokį pat vardą urėjusį mažesnę pranašą, kurs gyveno keletu amžių vėliau, bet be

<sup>3</sup>Ir aš priėjau pranašę ; ji pradėjo ir pagimdė sūnų. O Viešpats man tarė : Pramink jį vardu Maher-šalal-khaš bats /Greitai-įmė-grobį, skubėk-plėšti/.  
<sup>4</sup>Nes anksčiau nekaip vaikas mokės šaukti savo tėvą ir savo motiną, Damasko turtai ir Samarijos išplėšos bus nuneštos pas Asuro karalių

<sup>5</sup>Viešpats kalbėjo man dar daugiau, sakydamas : <sup>6</sup>Kadangi šita tauta paniekino tyliai tekančią Siloės vandenį ir verčiau pasirinko sau Rasiną ir Romelijo sūnų, <sup>7</sup>to dėlei štai Viešpats atves ant jų galingų ir daug upės vandenų, Asuro karalių su visa jo garbe. Jis išsilies iš visų savo vagų ir patvins ant visų savo krantų, <sup>8</sup>ir tekės per Judą. Patvindamas ir apipildamas, jis sieks iki kakkui. Ištiestais savo sparnais jis apdengs tavo šalies plotį, o Emanuėli!

<sup>9</sup>Rinkitės tautos ir būkite nugalėtos! Išgirskite visos tolimos šalys, sukaupkite savo jėgas ir būkite nugalėtos! Susijuoskite ir būkite nugalėtos!

abejonės tą Zakhariją, kurs šventai veikė, karaliaujant Ezekijui /2 Kron 29,13/. — <sup>3</sup>*Pranašę*. Taip čia Ješajas vadina savo žmoną, gal dėl to, kad ir ji buvo gavusi Dievo apreiškimų. — *Maher...* visai taip pat kaip 1 e. Ir šitas antras Ješajo sūnus, lygiai kaip ir pirmas /7,3/, turėjo būti gyvas simbolis ateičiai. — <sup>4</sup>*Mokės šaukti* : ištars žodžius, kuriais kūdikiai paprastai pradeda kalbėti, jau baigiantis pirmiems savo amžiaus metams. — *Damasko turtai...* Asirijos karalius Teglat-palasaras iš tikrųjų užkariavo Damaską ir Siriją ir atėmė iš Samarijos karaliaus visą jo šalies plotą anapus Jordano ir dalį šiaupus. Plg 4 Kar 15,29 : 16,9

b/ *Paguodos, kokių Emanuėlis suteiks savo ištikimiesiems prieteliams*

8,5-9,7. Naujame pranašiniame pamoksle plačiau išreiškia tai, kas pasakyta augščiau duotame. Visų pirma jis aprašo artimą ir baisų Asiriečių užpuolimą Judo karalystės /8,5-8/, sako, kad Emanuėlis bus Žydams gelbėtojas, bet kartu ir pasipiktinimo akmuo /8,9-16/, įrodinėja reikalą kalamyti įstatymo ir vengti prietarų /8,17-22/ ir aprašinėja Emanuėlio karaliavimą /9,1-7/

<sup>6</sup>*Tauta* : visų pirma dešimts Izraelio giminių ; bet kas čia Pranašo sakoma, tinka taip pat ir Judo karalystės gyventojams. — *Siloės vandenį*. Siloės /Ebr *Siloakh*/ šaltinis Jerusaleės pietryčiuose gauna vandens iš tvenkinių, iškaltų uoloje po senosios šventyklos vieta. Jo vanduo teka tyliai, rodo visiškai menkas, palygintas su Sirijos upėmis Abana ir Parparu, Ephraimo Jordanu, ypač gi Eupratu ir Tigriu. Bet savo vieta Siloės vanduo buvo iš Dievo šven-

tyklos einančių palaiminimų simbolis ir savo tylumu vaizdas teokratinės Dovidio namų karalystės /plg Jer 17,13/. Atpuolimas nuo jos yra draug atpuolimas nuo tikrojo amžino gyvenimo šaltinio, nuo Mesijo. Taigi Viešpats čia peikia pagrindinę Izraelio nuodėmę, pasitraukimą nuo jo paskirtų karališkų namų, kurių vietoje jie pasidavė svetimtaučiai, paprasto žmogaus be Dievo pašaukimo sūnui. — *Verčiau pasirinko...* Anot Ebr t : « ir džiaugiasi su Rasinu ir su Romelijo sūnumi », — <sup>7</sup>*Upės* : Euprato. Galinga, sriani upė yra čia vaizdas naikinančios, nusigręžusios nuo Dievo ir todėl prakeikimą nešančios galybės, kuriai čia atstovauja Asuras. Tame upės potvynyje Izraelis, kurs susidėjo su Dieviu priešinga pasauline galybe, visai žus ; Judas gi gaus daug kentėti ; todėl tas potvynis yra tarsi įžanga ir prirengimas ir Judui, kurs taip pat niekindamas tylų Siloės vandenį kreipiasi į didelę upę, į Asurą. — <sup>8</sup>*Sieks iki kakkui* : todėl pavojus visai nusikęsti bus labai didelis. — *Ištiestais sparnais*. Tai vaizdas išsiliejančio iš upės krantų vandens ir apseminčio jos apylinkes. — *Emanuėli!* Karštai šaukiamasi į žadėtąjį gelbėtoją /7,14/, kad gavus iš jo pagalbos. Jis tikras šalies valdovas, todėl Viešpats. Ješajas vėl jį mato tarsi jau gyvenantį savo tautos tarpe

<sup>9</sup>*Rinkitės...* Trumpais žodžiais čia išreikšta graži nugalėjimo giesmė, kurioje galima rasti viso pasaulio istoriją su jos giliausiu pagrindu, su jos dieviška reikšme ir vadovavimu. Kilnią tųdviejų eilį mintį Ješajas plačiau išreiškia 13-27 eil. Laipsniuodamas jis čia vaizduoja sušaukimą visų fizinių galybių : Rinkitės, sukaup-

<sup>10</sup>Darykite sumanymą, ir jis bus nieku paverstas. Sakykite nutarimą, ir jis nebus įvykdytas, nes su mumis yra Dievas

<sup>11</sup>Nes Viešpats man kalbėjo štai ką, kai jis stipria ranka įspėjo mane neiti šitos tautos keliu, tardamas: <sup>12</sup>Nevadinkite sąmokslu viso, ką šita tauta vadina sąmokslu. Nebijokite, ko ji bijo, ir neišsigąskite. <sup>13</sup>Kareivijų Viešpatį, jį laikykite šventu; jis tebūna jūsų baimė, ir jis tebūna jūsų išgąstis. <sup>14</sup>Jis bus jums pašventinimas, o užsigavimo akmuo ir pasipiktinimo uola abejiems Izraelio namams, ir sląstai ir kilpa Jerusaleės gyventojams. <sup>15</sup>Daug jų tarpe susvyruos; jie kris ir suduš; išpainios į sląstus ir bus sugauti. <sup>16</sup>Įsirišk liudijimą, užženklink įstatymą mano mokytinių tarpe

<sup>17</sup>Bet aš pasitikiu Viešpačiu, kurs paslėpė savo veidą nuo Jokubo namų, ir jo laukiau. <sup>18</sup>Štai aš ir mano vaikai, kuriuos Viešpats man davė, esame ženklas ir įspėjimas Izraeliui nuo kareivijų Viešpaties, kurs gyvena Siono kalne. <sup>19</sup>Kai jums sakys: Klauskitės žynius ir raganius, kurie murma savo žavėjimuose, argi ne savo Dievą turi klausitis tauta; argi mirusius gyvųjų reikaluose? <sup>20</sup>Verčiau į įstatymą ir į liudijimą! Jei jie nesilaiko šito pasakymo, jiems nešvies rytmečio šviesa. <sup>21</sup>Jie klaidžios šalyje, su-

kite savo jėgas, susijuoskite /apsijuoskite kalavijais/, — ir kiekvienam pakvietimui atsako nugalėjimo šauksmas: Būkite nugalėti! Sujungkite su fizine jėga visą apsisvarstymą, gudrumą, ir žmogaus dvasios veikumą, visą išradimo jėgą, sumanin-gumą ir energiją, visa turi nueiti niekais. Kodėl? Nes Emanuelis (Ebr t), t y, Dievas su mumis. Emanuelio šalyje kiekviena neprieteliška galybė turi žūti, iširti. — Daug tikros paguodos gali suteikti šitos vietos žodžiai mums tikintiems katalikams netikinčiųjų ir klaidžiatikių persekiojimuose ir užsipuolimuose

<sup>11</sup>*Stipria ranka...* Taip čia aprašoma vienas iš būdų Dievo įtakos, kuria jis pastumia Pranašą į tam tikrus veiksmus ir šnekas. — *Tautos keliu*. Tas kelias buvo pažymėtas per daug didele baime pagonių ir Akhažo įieškojimu pagalbos pas Asiriečius. Jie žiūrėjo į atsitikimus ne tikėjimo akimis. — <sup>12</sup>*Nevadinkite sąmokslu...* Taip Viešpats sako Ješajui ir kitiems tikriems pranašams, savo garbintojams. Atsitikimuose, kuriuose tauta mato sąmokslą, išdavimą, neprietelių karalių sumanytą, užpuolimą Dovidui namų, jie turi pažinti augštą Viešpaties ranką, kurs neprietelius siunčia kaip savo rykštę ir neturi drebėti prieš ateinantį pavojų. Plg 4 Kar 15,37; 2 Kron 28,5. — <sup>13</sup>*Laikykite šventu...* pažinkite ir išpažinkite jį esant šventą ir todėl priimkite plakimus atgailos dvasia,

bet pilnų pasitikėjimu, laikydamies Izraelio Šventojo pažadų. — <sup>14</sup>*Abejiems...* Judo ir Samarijos karalystėms. Plg Lk 2,34; Rom 9,32; 1 Pet 2,6.8. — <sup>16</sup>*Įsirišk...* Ištikimų Viešpaties garbintojų akivaizdoje Pranašas turi antspaudu užženklin-ti Dievo liudijimą apie ateitį, kad ištikimųjų būrys turėtų vedančią juos žvaigždę būsimuose sielvartuose ir raktą ateičiai suprasti. Plg Dan 12,4; 8,26

<sup>17</sup>*Bet aš pasitikiu...* Dievobaimingieji draug su Ješaju turi laikytis tikėjimo, ištvermingai ir su išsiilgimu laukti, kad Viešpats, kurs kuriam laikui atėmė savo veido šviesą, savo malonę iš nuodėmingos tautos, būdamas ištikimas savo pažadams vėl apsigręš į Jokubo namus. — <sup>18</sup>*Aš ir mano...* Tie trys asmenys, Ješajas /Viešpaties išgelbėjimas/ ir du jo sūnu, « Liekanos sugrįš » ir « Greitaimk-grobį, skubėk-plėšti », gyvi Dievo sumanymų liudytojai. — <sup>19</sup>*Kai jums sakys*: suklydusieji, nutolę nuo Viešpaties Žydai. — *Žynius*. Anot Ebr t: « nekromantus ». — *Kurie murma*. Anot Ebr t: « kurie čypsi ir šnibžda ». — *Argi mirusius...* Argi galima mirusiųjų užkeikimais įieškoti pas juos patarties ir pagalbos gyviesiems? — <sup>20</sup>*Verčiau...* Verčiau pripažinkite pranašų pamokymą ir Viešpaties įstatymą kaip jūsų elgesio santiesinį. — <sup>21</sup>*Jie klaidžios...* Aprašoma kentėjimų naktis be vilties netikintiems. Negalėdami sau padėti

kniubs ir alks; išalkę jie pyks ir keiks savo karalių ir savo Dievą.<sup>22</sup> Jie pažvelgs augštyr ir pasižiūrės į žemę, bet štai sielvartas ir tamsybė, sunaikinimas ir suspaudimas ir besivejęs tamsus debesis, ir jie negalės išskristi iš savo suspaudimo

9. <sup>1</sup>Senesniais laikais Zabulono šalis ir Nephtalio šalis buvo paniekinta, bet paskučiausiu metu labai pagerbta jūros kelias, anapus Jordano, Pagonių Galilėja

<sup>2</sup>Tauta, kuri vaikščiojo tamsybėje, išvydo didelę šviesą; mirties ūksmės šalies gyventojams užtekėjo šviesa.

<sup>3</sup>Tu padauginai tautą ir nepadauginai linksmybės.

Dabar jie linksminasi tavo akivaizdoje, kaip linksminamasi pjūtyje, kaip džiaugiasi nugalėtojai, paėmę grobį, kai dalina išplėšas.

<sup>4</sup>Nes slėgusi ją jungą, jos nugaros rykštę, ir jos prižiūrėtojo lazda tu sulaužei, kaip Madiano dieną.

<sup>5</sup>Nes kiekvienas prievarta ir su triukšmu paimtas grobis ir krauju aptaškytas drabužis bus tuomet sudegintas ir bus ugnies maistas.

jie keikia savo nelaimėje visa, kas žmonėms šventa, visą dieviškąją ir žmogiškąją tvarką

9 <sup>1</sup>*Senesniais laikais*: palyginant su Mesijo laiku, apie kurio palaiminimus Pranašas, pats gyvendamas tais senesniais laikais, tuojau kalbės. — *Zabulono*. Penkiais vardais: Zabulono šalis, Nephtalio šalis, Jūros kelias, anapus Jordano /Užjordanę/, Pagonių Galilėja, vadinama visa šiaurinė Palestina, kaip šiaupus taip ir anapus Jordano. Visa ta šalis turėjo ypač daug iškentėti nuo Asiriečių užpuolimų; taigi jai žadama taip pat ypatingų Mesijo palaiminimų, kuriais bus atsilyginta už nelaimes. — <sup>2</sup>*Tamsybėje*: nelaimių tamsybėje. — *Mirties ūksmės*: Mirusiųjų buveinės, kuri yra laikoma ypač tamsia vieta. — Kaip kitados Dievas yra padaręs, kad iš tamsybių užtekėtų šviesa, taip tirštoje nelaimių tamsybėje, prie kurios dar prisideda dvasinio ir dorinio skurdo mirties ūksmė, turėjo sužibti mesijinė šviesa. Didelė šviesa yra tai pilnas išsivystymas aušros šviesos, kurią Pranašas jau žadėjo /8,20/ tikintiems kaip viltį, tai stovis, kurį atves Emanuelis. Pats Emanuelis yra ta šviesa /42,6; 49,6; 60,1-3/. Mato evangelijoje /4,13.../ tie Ješajo žodžiai tiesiog aiškinami apie Jėzų Kristų, kurs atnešė skaisčiausios šviesos Galilijos gyventojams, kai pasirinko Karnaumą kaip savo pamokslų vietą. Taip pat apie Mesiją suprato tuos žodžius Žydų Talmudas. — <sup>3</sup>*Ir nepadauginai linksmybės*. Anot Ebr t

/qeri/: ir padauginai jai linksmybę. Toks skaitymas labiau rišasi su kontekstu. Vulgatoje, kurioje sekama Ebr t *kethib*, norėta labiau pabrėžti skirtumas tarp mesijinio ir senesnių laikų; lyg kad būtų pasakyta: seniau ir puikiausieji laimėjimai nebuvo laisvi nuo liūdėsio; visai kitaip bus karalystėje, kurią turi gauti Kristus. — *Tavo akivaizdoje*. Jų laimė bus tikrai šventa; ji priklausos nuo buvimo jų tarpe Viešpaties. — *Pjūtyje*... Pjūtis ir nugalėjimo vaizdas pažymi, kad anksčiau buvo skurdas ir suspaudimas, ir kad dabar yra gėrybių apstumas. Įsigilinant į tų žodžių prasmę, kaip gi didelę galima matyti juose tiesą. Mes pajauame, ką išganytojas pasėjo ašarose ir kraujuje; mes dalinamės grobį, po to kai jis kovojo taip sunkią kentėjimų kovą ir laimėjo pergalę. — <sup>4</sup>*Nes*... Jungą, kurs lyg sunki našta gulėjo ant tautos, rykštę ir lazda, kuriomis svetimi baudžiaivos prižiūrėtojai plakė tautą, Viešpats ūmiai sulaužė, kaip Gedeono laikais /Teis7, 1/. Kadangi tą jungą buvo atvedusi ant jų tuodėmė, tai šv tėvai /Kiril-Aleks, Jieron, Teod/ teisingai mato čia pavaizduotą šetono viešpatavimą nuodėmingam pasauliui, kolei Kristus neišmetė šio pasaulio kunigaikščio. — <sup>5</sup>*Nes*... Mesijinė valymo ugnis sunaikins neprietelius, jų nugalėjimo ženklus ir jų prispaudimo liudytojus. Išnyks visi karo pabuklai, nes mesijinėje karalystėje viešpataus ramybė. — <sup>6</sup>*Nes mums*... Viešpatauja didžiausias džiaugsmas, kad sulau-

- <sup>6</sup>Nes mums gimė kūdikis ir mums duota sūnus :  
Viešpatavimas yra ant jo peties, ir jis bus vardu :  
Nuostabus, Patarėjas, Galingasis Dievas,  
būsimojo amžiaus Tėvas, Taikos Kunigaikštis.
- <sup>7</sup>Jo viešpatavimas daugės, ir taikai nebus galo ;  
jis sėdės Dovo do soste ir jo karalystėje,  
kad ją sustiprintų ir paremtų teismu ir teisybe  
jau dabar ir per amžius.
- Kareivijų Viešpaties uolumas tai padarys.
- <sup>8</sup>Viešpats siuntė žodį prieš Jokubą,  
ir jis krinta į Izraelį.
- <sup>9</sup>Tai žinos visa tauta,  
Ephraimas ir Samarijos gyventojai,  
kurie puikybėje ir savo širdies išdidume sakė :
- <sup>10</sup>Plytos sugriuvo, bet mes atsistatysime iš tašytų akmenų ;  
nukirto laukinių figų medžius,  
mes pakeisime juos kedrais.

žyta jungas, kad nugalėjimas labai garbingas ir viso to šaltinis, kad tautai gimė Emanuelis. — *Viešpatavimas...* Emanuelis bus viso pasaulio karalius /plg Ps 71,8... Mikh 5,3/. Pasakyta, kad viešpatavimas jam ant peties arba dėl to, kad viešpatavimas nešiojamas ant pečių lyg našta, arba dėl to, kad viešpatavimo ženklai, karališkas apsiaustas, skeptras dedami ant pečių. Išganytojo viešpatavimas rėmėsi jo kryžiumi, taigi išreikšta čia mintis gali būti pritaikyta ir tam kryžiui /Bazil, Kiril-Al, Jier/. — *Jis bus vardu*. Pasakoma penki Emanuelio vardai, kurių reikšmę jis įvykdė. Jis *Nuostabusis*, arba, anot Ebr t, «stebuklas», nes visų didelių Dievo veikalų centras, tikras stebuklas, ypač įėjime į žmonių giminės tarpą. Jis *Patarėjas*, kurs duoda geriausių patarimų, nes jame sujungti visi išminties turtai. Jis *Galingasis Dievas*. Taip buvo vadinamas Viešpats 5 Moš 10,17 ir taip vadina jį Jeremijas maldoje /32,18/. Ir pats Ješajas taip vadina Viešpatį, žem 10,21. Jis *Būsimojo amžiaus Tėvas* : tėvas savo tautai ir tai per amžius. Jis *Taikos Kunigaikštis* : jis platina savo karalystę ramybėje ir visur neša ramybę /plg Lk 2,14 ; Jo 14,27/. — <sup>7</sup>*Jo viešpatavimas...* Emanuelio karalystė bus visuotinė. Svarbiausi tos karalystės šulai bus teisėtumas ir teisybė. Teisėtumas, Dievas idėja apie žmoniją jos visokeriopuose santykiavimuose, turi būti ir bus vykdoma Mesijo karalystėje ir įsigys konkretų pavi-

dalą teisingume, pasidarys tiesa karalystės sąnariuose. — *Jis sėdės...* taip kaip jau senai buvo žadėta /2 Kar 7,14... Plg Lk 1,32/. — *Jau dabar...* Senosios Dievo karalystės tauta buvo išvaryta už savo nuodėmės į nelaisvę ir sandora panaiškinta ; Mesijo karalystėje tai nebebus galima padaryti. Todėl nuo to laiko, kai Mesijas įeis į žmonių giminės tarpą ir amžinybėje, į kurią atidėta veiksmas ir baigimas, nebus ramybei galo. *Uolumas tai padarys*. Šitie pabaigos žodžiai parodo pilnybę galios, kurią Dievas turi, kad įvykdytų tai, kas aug pasakyta

c/ *Viešpaties ranka išiesta prieš Ephraimo karalystę*

9,8-10,4. Ephraimas bus nuplaktas už savo puikybę 9,8-12/ ; visi bus nubausti, nes visi nusidėjo /9, 13-17/ ; patys šalies gyventojai žudys vieni kitus /9,18-21/ ; ypatingas praeikimas skelbiamas nedoriems tautos viršininkams /10,1-4/

<sup>8</sup>*Siuntė žodį* : pranašystę, grasymą, kurs tikrai bus įvykdytas. — *Prieš Jokubą* : prieš dešimties giminį karalystę. Bet skelbiama čia nelaimė yra įspėjimas taip pat Judo karalystei, kuri kalta tokių pat nuodėmių kaip ir ana. — <sup>10</sup>*Plytos...* Asiriečiai išardė namus, pastatytus iš džiointų plytų, bet mes gana turtingi ir galingi, kad pasistatytumėm sau namų iš tašytų akmenų. Taip pat jie žada rąstus iš paprastų laukinių figmedžių pavaduoti daug geresniais kedriniais rąstais. Tokio atkaklumo

- <sup>11</sup>Bet Viešpats sukėlė prieš ją Rasino neprietelius  
ir pakurstė jos priešus ;
- <sup>12</sup>Siriją /Aramą/ rytuose, o Pilistimus vakaruose,  
ir jie rijo Izraelį visa burna.  
Viso to nežiūrint, jo narsas nenusigrėžė,  
ir jo ranka dar tebėra ištiesta.
- <sup>13</sup>Bet tauta nesigrėžė į tą, kurs ją mušė,  
ir jie neįieškojo kareivijų Viešpaties.
- <sup>14</sup>O Viešpats atkirto nuo Izraelio galvą ir uodegą,  
palmės šaką ir meldą tą pačią dieną.
- <sup>15</sup>Ilgaamžiai ir didikai tai galva ;  
pranašai, kurie moko melo, tai uodega.
- <sup>16</sup>Tie, kurie veda šitą tautą, klaidina ją,  
o tie, kurie yra vedami, yra žuvę.
- <sup>17</sup>To dėlei Viešpats neturi pasimėgimo jos jaunikaičiais,  
ir visai nesigaili jos našlaičių, nė jos našlių ;  
nes jie visi yra bedieviai ir pikti,  
ir kiekviena burna kalba paikybę.  
Viso to nežiūrint, jo narsas nenusigrėžė,  
ir jo ranka dar tebėra ištiesta.
- <sup>18</sup>Nes bedievystė užsidegė kaip ugnis,  
kuri praryja usnis ir erškėčius,  
kuri padega miško tankumynus,  
taip kad ji kyla sukdamos, kaip dūmų šulas.
- <sup>19</sup>Kareivijų Viešpaties narso šalis yra padegta,  
ir tauta pasidarė lyg ugnies maistas ;  
nė vienas nesigaili kito.
- <sup>20</sup>Ryjama dešinėje ir alkstama,  
valgoma kairėje ir nepasisotinama ;  
kiekvienas ėda savo artimo kūną :  
Manasas - Ephraimą, Ephraimas - Manasą ;  
abudu yra prieš Judą.

jausmai gal buvo pasireiškę laike  
atsitikimų aprašytų 4 Kar 15,29. —

<sup>11</sup>Rasino neprietelius... Asiriečiai nurodomi kaip neprieteliai Damasko karaliaus Rasino, kurs buvo Ephraimo sąjungininkas, kad taip paaiškėtų Ephraimui, jog iš tos sąjungos jam nebus naudos. Asiriečiai nukovojo Damaską, sunaikino šalį ir dalį gyventojų išsivedė į nelaisvę. Tuos Rasino neprietelius ir nugalėtojus Viešpats pažadins taip pat prieš Izraelį. — <sup>12</sup>Viso to nežiūrint... Plg aug 5,25

<sup>13</sup>Jie neįieškojo... neįieškojo pagalbos maldoje, kuri yra grėžimos į Dievą pradžia. — <sup>14</sup>Galvą ir... t y, tautos didikus ir liaudį. — <sup>17</sup>Neturi pasimėgimo jos... kaip kad darydavo kitados, kai jie eidavo Viešpaties kovų kovoti. — <sup>18</sup>Našlaičių, nė... kuriuos paprastai imdavo ypatingon savo globon Žr 5 Moš 10,18 ir k. —

*Kalba paikybė.* Taip šv Rašte išsireiškama apie begėdiškus nusikaltimus, ypač gi apie paleistuvystę

<sup>18</sup>Nes bedievystė... Nuodėmė ugnis ; Izraelyje nuodėmės plečiasi, todėl tie, kurie net tą nesuvaldomą gaivalą paleido, turi žūti dėl savo pačių piktumo. Kaip geležis gamina rūdį ir ją suėdama, taip tas, kurs gyvena įstatymo uždraustu būdu, daro nuodėmę, kurios jis pats sunaikinamas /Teod/. — *Usnis ir...* Usnynai ir erškėtnai gal čia vaizdas paprastos liaudies, miško gi tankumynas jos vadų. — <sup>19</sup>Kito : net tikro brolio. —

<sup>20</sup>Ryjama... Aprašoma nerami, netvarkinga, nuožmi partijų kova. — *Savo artimo kūną.* Artimas yra lyg kad įgimtas ramstis, kurio stveriamės pradėję svyruoti. Kenkdami savo broliams, jie kovoja prieš tai, kas jiems patiems naudinga ir atima patys iš savęs stiprybę ir apsigynimą.

<sup>21</sup>Viso to nežiūrint, jo narsas nenusigrėžė,  
ir jo ranka dar tebėra ištiesta

10. <sup>1</sup>Vargas tiems, kurie leidžia neteisingus įstatymus,  
ir raštininkams, kurie rašo neteisybę,

<sup>2</sup>kad prislėgtų teisme beturčius  
ir skriaustų mano tautos mažųjų teises,  
kad našlės būtų jų grobis,  
ir kad jie apiplėštų našlaičius.

<sup>3</sup>Bet ką jūs darysite bausmės dieną?  
nelaimės, kuri ateina iš toli?  
Prie ko jūs bėgsite jieškoti pagalbos,  
ir kur jūs paliksite savo turtus,

<sup>4</sup>kad nebūtumėte sulenkti pančiuose  
ir nekristumėte su užmuštaisiais?  
Viso to nežiūrint, jo narsas nenusigrėžė,  
ir jo ranka dar tebėra ištiesta.

<sup>5</sup>Vargas Asurui! Jis mano narso rykštė  
ir mano užsidegimo lazda.

<sup>6</sup>Aš siunčiu jį prieš apgaulingą tautą,  
aš kreipiu jį prieš mano narso tautą,  
kad imtų sau išplėšų ir plėštų sau grobio,  
kad ji būtų mindoma po kojų kaip gatvių purv:

<sup>7</sup>Bet jis ne taip galvoja,  
ir jo širdis ne taip mano ;  
nes jis svajoja savo širdyje tik sugriauti  
ir sunaikinti tautas dideliu skaičiumi.

<sup>8</sup>Nes jis sako :

<sup>9</sup>Argi mano kunigaikščiai nėra taip pat ir karaliai?  
argi Kalanas ne kaip Kharkamis?

ir Ematas kaip Arpadas, argi Samarija ne kaip Damaskas?

— *Manasas...* Vardai parodo artimiausią giminystę. Tai abudu mylimiausiojo Jokubo sūnaus Juozapo sūnūs. Pagrindinė jų nuodėmė tai neprietelystė prieš Judą ir teisėtą jo karališkąją šeimą. — <sup>21</sup>*Viso to...* Plg aug 12.17 e

10. <sup>1</sup>*Kurie leidžia...* Piktas dalykas, kada kas nors daro neteisybę, tai suprasdamas ; bet dar piktesnė būna neteisybė, jei ji dengiasi įstatymais ir piktai naudojami teismu. — *Ir raštininkams...* Taip čia nurodoma nusikaltimas paskirtų įstatymo aiškintojų, kurie jo vardu daro neteisingus nutarimus. — <sup>3</sup>*Ką jūs darysite...* Klausimais duodama aiškiai suprasti neteisingiems viršininkams, kad jie negalės išvengti bausmės. Ateinąs iš tolo kaip audra sunaikinimas, aplankymas bausmėmis — tai Asiriečiai. — <sup>4</sup>*Kad nebūtumėte sulenkti...* Jiems nieko nelieka, kaip tik pasiduoti į nelaisvę ar žūti kovojančių tarpe

d/ *Vargas Asurui*

10,5-34. Dievas pasirinko Asiriečius, kad nubaustų savo tautą, bet ne kad visai ją sunaikintų /5-11/ ; ta rykštė, kuri norėtų peržengti sau paskirtas ribas, pati bus sulaužyta /12-19/. Israėlio liekanos sugriš, Asiriečiai gi bus sunaikinti /20-26/ ; jų kariuomenė ateis į Judo šalį ir žus /27-34/

<sup>6</sup>*Vargas Asurui.* Iš anksto skelbiama žuvinimas Asirijos kariuomenės Judo šalyje. Plg 39,36. Taip suteikiama daug paguodos ; bet tuo tarpu tie patys Asiriečiai yra baudžiančios Dievo teisybės rykštė jo rankoje. — *Ir...* lazda. Tiksliau Ebr t : ir lazda, esanti jų rankoje, tai mano užsidegimas. — <sup>6</sup>*Prieš apgaulingą tautą :* prieš visą Israėlį pasidavusį bedievystei. — <sup>7</sup>*Bet jis...* Asuras, užsimiršdamas, kad jis tik įrankis Viešpaties rankoje, piktai naudojami savo galia. Jis stengiasi ne tik pavergti tautas ir taip jas nubausti, bet nori visai su-



- <sup>10</sup>Kaip mano ranka pasiekė stabų karalystes,  
taip ir jų paveikslus iš Jerusaleš ir iš Samarijos,  
kurių stabų buvo daugiau negu Jerusaleš ir Samarijos.
- <sup>11</sup>Argi aš nepadarysiu taip pat Jerusalei ir jos paveikslams,  
kaip esu padaręs Samarijai ir jos stabams?
- <sup>12</sup>Bet kai Viešpats bus baigęs visą savo darbą Siono kalne ir Jerusaleje, atsitiks, kad lankys puikios Asuro karaliaus širdies vaisių ir jo išdžiū akių puikybę.
- <sup>13</sup>Nes jis sako :  
Savo rankos jėga aš tai padariau.  
ir savo išmintimi padaryti išmaniau.  
Aš pakeičiau tautų sienas ir išplėšiau jų turtus,  
ir kaip karžygyss aš išmėčiau iš sosto tuos, kurie jame sėdėjo.
- <sup>14</sup>Mano ranka nutvėrė kaip lizdą tautų turtus,  
ir kaip surenkama paliktus kiaušinius, taip aš suėmiau visą žemę,  
ir niekas nepajudino sparno, nepravėrė snapo ir nesučirškė.
- <sup>15</sup>Bet argi kirvis girsis prieš tą, kurs juo kerta?  
arba ar pjūklas sukykla prieš tą, kurs jį trauko?  
Kaip kad rykštė sukiltų prieš tą, kurs ją pakelia,  
kaip kad didžiutųsi lazda, kuri juk yra tik medis.
- <sup>16</sup>Todėl Valdovas, kareivijų Viešpats,  
siųs ant jo riebiųjų suliesėjimą,  
ir po garbingumu bus sukurta ugnis kaip gaisro ugnis.

naikinti, primesdamas joms visai svetimus įpročius ar išvesdamas jas į kitas šalis. — <sup>9</sup>*Argi...* Noras sunaikinti mažesnes karalystes eina didyn, nes Asuras taip galingas, kad jo kunigaikščiai nieku nemažesni net už karalius. Dalimi jie buvo tikrumoje pavergti karaliai /4 Kar 25,28/, kuriems buvo pavesta valdyti atskiros šalys, ar kaip vietininkai jie buvo gavę karalių vardą, kad pats Asirijos valdovas galėtų vadintis didžiuoju karaliumi /36,4/ ir karalių karaliumi. Toliau Asuras sukietėja savo pasipūtime, nurododamas su pasigyrimu savo laimėjimus. — *Kalanas* /Kalnė 1 Moš 10,10; Am 6,2/ buvo miestas Sineare rytiniame Tigrio upės krante; paskiau jis buvo vadinamas Ktesiphonu. Kharkamis, Ebr *Kharkemiš*, prie Euprato, gal dabartinis Džerablis. Arpadas šiaurinėje Sirijoje taip pat ir kitur minimas kartu su Ėmatu, kurs buvo prie Hermono kalno Oronto upės krante. Tie šeši čia įvardinti miestai gal jau patys buvo patyrę Asiriečių galybę. Minint Damaską ir Samariją turima galvoje gal tie atsitikimai, apie kuriuos kalbama 4 Kar 15,29; 16,9, ir kurie buvo visai ar bent dalimi įvykę. Tačiau Asuras turi prieš Samariją dar toliau siekiančių su-

manymų, — įvykusią karaliaujant Ošėjui katastrofą. — <sup>10</sup>*Kaip mano ranka...* Įvardindamas savo pergalės Asirijos karalius padrąsina save pasitikėjimu, kad ir toliau jam taip pat seksis. Bet statydamas Izraelio Dievą vienon eilėn su pagonių dievaichais ir žadėdamas sunaikinti jį kaip ir anuos, jis pats sau skelbia mirties sprendimą. Ebr t yra išreikšta ta mintis, kad Izraelis turi tik vieną tautinį Dievą, kiti gi, kurie ten garbinami, pasiimti iš kaimynystėje esančių šalių; todėl Asirijos karalius tikisi pigiai nugalėsias vieną po kito, kaip jau nugalėjo tautas su daugybe juos ginančių dievaichų.

<sup>12</sup>*Savo darbą*: keršto darbą, kurs buvo Viešpaties pavestas Asurui. — *Puikios...* Puikybės šaknis širdyje, pasireiškia gi jį pažvelgimu. Plg 4 Kar 19,35; žem 37,26. — <sup>14</sup>*Niekas nepajudino...* Asuro užpuolimas buvo taip labai baisus, kad niekas nedrįso daryti nė mažiausio pasipriešinimo. Taigi su begaline puikybė Asuras žiūri į savo nugalėjimų kelią ir su didžiausiu paniekinimu į nugalėtas tautas. — <sup>15</sup>*Kaip kad rykštė...* Anot Ebr t: «tarsi rykštė judintų tą, kurs ją pakelia, lyg kad lazda pakeltų nemedį /t y, ranką, kuri ją laiko/». — <sup>16</sup>*Jo riebiųjų*: stipriems

<sup>17</sup>Israėlio šviesa pasidarys ugnis,  
ir jo Šventasis liepsna, kuri padėgs,  
ir prarys per vieną dieną jo ęrkėčius ir dyglius.

<sup>18</sup>Ir jis sunaikins jo miško ir jo daržo garbę  
nuo sielos iki kūnui;  
ir iš baimės jis bus pabėgėlis.

<sup>19</sup>Likusieji jo miško medžiai dėl neapstumo bus suskaityti,  
ir vaikas galės juos surašyti.

<sup>20</sup>Tą dieną atsitiks, kad Israėlio liekanos ir tie, kurie bus pabėgę iš Jokubo namų, nebesirems daugiau tuo, kurs juos mušė; jie remsis su ištikimybė Viešpačiu, Israėlio Šventuoju. <sup>21</sup>Liekanos gręšis, Jokubo liekanos, į Dievą Galingąjį. <sup>22</sup>Taip, jei tavo, o Israėli, tauta būtų kaip jūros smiltys, tik jų liekanos gręšis. Sunaikinimas yra nutartas, ir jis padarys, kad gausiai padaugėtų teisybė. <sup>23</sup>Taip, nutarus sunaikinimą, Viešpats Dievas įvykdys jį visoje žemėje. <sup>24</sup>Todėl štai ką sako Viešpats, kareivijų Dievas: Mano tauta, Siono gyventoja, nebijok Asuro, kad jis užgaus tave rykšte ir pakels ant tavęs savo lazda, kaip Egipte. <sup>25</sup>Nes dar mažumėlis ir truputis laiko, ir mano užsidegimas bus pasibaigęs, ir mano narsas gręšis prieš jų nusikaltimą. <sup>26</sup>Ir kareivijų Viešpats pakels prieš juos rimbą, kaip kad jis ištiko Madianą prie Orebo uolos, ir kaip jis pakėlė savo lazda ant jūros, jis ją dar pakels kaip Egipte. <sup>27</sup>Ir tą dieną atsitiks,

Asirijos karaliaus kovotojams. — *Po jo garbingumu*: po jo kariuomene, kuri turės žūti. — <sup>17</sup>*Israėlio šviesa...* Asuras nusidėjo Dievui, todėl jis bus nubaustas. Dievas Israėlio šviesa, visa jo viltis yra Israėlio Šventasis, kurs kaip toksai palaiko savo šventumo normą ir plaka kiekvieną išdykusį. Asuras jam piktžodžiavo ir nori sunaikinti Judą, todėl dieviškoji šviesa turi būti ugnis, kuriai Asuras bus tik ęrkėtynas. — <sup>18</sup>*Nuo sielos iki kūnui*, t. y., visą. — *Ir iš baimės*. Ebr t gal: ir bus kaip ligonies ištizimas. — <sup>19</sup>*Vaikas galės...* Anksčiau jo miškai gražumu buvo lygūs Libanui, paskui gi taip praretės, kad net neįpratęs vaikas, skaičiuodamas jo medžius, nesuklys

<sup>20</sup>*Nebesirems...* Didelis stebuklas sunaikinimo Asuro parodys sandoros Dievą jo didenybėje ir ištikimybėje, todėl Israėlio liekanos neveidmainin-gai glausis prie Israėlio Šventojo. Juk kaip toksai jis atkėsijo Asurui už jo piktžodžiavimą ir sauvalę prieš jį patį ir prieš jo tėvonystės tautą. — <sup>22</sup>*Taip, jei tavo...* Plg žem 11,11; Rom 9,27. Pabrėžiama, kad tai bus tik Israėlio liekanos. Nors tautos daugybė, kaip žadėta jau Abraomui 1 Moš 22,17, turėjo būti taip gausinga, kaip jūros smiltys, tik liekanos išvengs žuvimo ir su tikėjimu pasiduos Dievui /Ebr Šear Jašub, žr 7,3/. — <sup>23</sup>*Taip,*

*nutarus sunaikinimą...* Su žlugimu Asuro, neprieteliškos pasaulinės galybės atstovo apskritai, pranašas mato draug žlugimą visos Dievui priešingos galybės ir Dievo karalystės laimėjimą. — <sup>24</sup>*Mano tauta, Siono...* Tuodviejuose pavadinimuose yra išreikštos taip pat teisės susilaukti išgelbėjimo: jie *Dievo tauta* ir nuo Dovidो amžinoji karalystė surišta su Sionu. Per Asiriečius įvykdytas prispaudimas nurodomas čia kaip labai kietas, kaip *Egipte*, tačiau galima čia matyti ir pažadą, nes juk Egiptą sutiko baisūs stebuklingi smūgiai. — <sup>25</sup>*Nes dar mažumėlis...* Dievas, neilgai trukus, liausis laukęs ir padarys, ką jis yra nutaręs, teisingai susirūstinęs prieš Asurą. Ebr t: nes dar visai mažmožis, ir narsas /prieš Judą/ praeis, ir mano rūstybė gręšis į jų /Asiriečių/ sunaikinimą. — <sup>26</sup>*Pakels prieš...* Kitados pakeltas prieš Madianą rimbas /Teis 7,25/ lyg kad miegojo, ir lazda, kuri palaidojo Egipto žirgus ir vežimus bangose, buvo neveikli, tarsi pasidariusi bejėgė. Dabar Viešpats pažadina vieną ir kitą tokiems pat kaip seniau karžygiškiems veiksmams. Asuras pakelia lazda kaip Egipte /24 e/, taip pat Viešpats

<sup>27</sup>*Jo našta bus nuimta...* Judas vaizduojama kaip stiprus jautis /plg 5 Moš 32,15; Oš 4,16 ir kl. Anks-

kad jo našta bus nuimta nuo tavo peties, ir jo jungas nuo tavo kaklo, ir jungas supus nuo aliejaus

/Jis pakyla iš Rimono šalies/. <sup>28</sup>Jis ateina į Ajatą, eina per Magroną, palieka savo krovinį Makme;

<sup>29</sup>Jie eina tekini: Gaba mūsų buveinė.

Rama dreba, Saulio Gabata bėga.

<sup>30</sup>Šauk savo balsu, Galimo dukte; klausyk, Laisa, tu vargšė, Anatote!

<sup>31</sup>Medemena klaidžioja; gelbisi Gabimo gyventojai.

<sup>32</sup>Dar šiandien jie sustoja Nobėje;

jie mojuoja savo ranka

Siono dukters kalnui, Jerusaleš kauburiui.

<sup>33</sup>Štai Valdovas, kareivių Viešpats, nulaužia su triukšmu šakų vainiką; labiau iškilusieji /medžiai/ nukertami, augščiausieji nulaužiami.

<sup>34</sup>Miško tankumynai nugriaunami geležimi, ir Libanas krinta su savo augščiausiais /kedrais/

11. <sup>1</sup>Bet atžala išdygs iš Jesės kelmo, ir pakils žiedas iš jo šaknies.

čiau susilpnėjusiam buvo uždėtas jungas; dabar jis jį sutraukys, nes jis pasidarė stiprus ir riebus, taip kad tasai nebegali pasipriešinti jo jėgai. — *Aliejaus*. Ebr t: «taukų».

<sup>28</sup>*Jis ateina...* Poetiškai aprašoma galingas Asiriečių ėjimas Jerusaleš kryptimi ir jų žuvinimas. — *Ajatą*: senovinį Hajį Judo karalystės pasienyje, kurį kitados stebuklingai buvo paėmęs Jošue /Još 7,2/. — *Magroną*: dabar Magruno griuvėsiai arti Betelio. — *Makme*. Ebr *Mikmaš*, dabar nedidelis kaimas Mukmas. Čia Asiriečiai palieka savo krovinį, kad jis jų netrukdytų, einant per plačią daubą, esančią tarp Makmo ir Gabaono. — <sup>29</sup>*Jie eina tekini*. Patys save ragindami drąsiai atlikti tą sunkią kelio dalį, jie tikisi tuojau rasią poilsio ir sako: *Gaba mūsų buveinė*. Gaba, Ebr *Geba*, dabar Džeba į pietvakarius nuo Makmo. — *Rama*: vakarus nuo Džebos. Samuėlio tėviškė, er-Ram /1 Kar 7,17/. — *Saulio Gabata*. Ebr *Gib'ath Ša'ul*. Čia buvo karaliaus Saulio tėviškė, 1 Kar 15,34. — <sup>30</sup>*Galimo...* *Laisa* /Ebr *Lajšah*/. Kurios vietos buvo vadinamos tais vardais, nežinia. — *Anatote*. Pranašo Jeremijo tėviškė, apie 5 kilom į šiaurryčius nuo Jerusaleš. — <sup>31</sup>*Medemena...* Medemenos ir Gabimo vietos nežinomos. — <sup>32</sup>*Sustoja Nobėje*: iš kurios turi prasidėti puolimas Jerusaleš. Iš ten gal jau buvo

matoma Jerusaleš ir buvo galima tarsi grasyti jai ir ilsėtis su ištiesta kumščia. — <sup>33</sup>*Nulaužia...* Asirijos kariuomenė vėl palyginama /žr 17-19 e/ su didžiausiu mišku, kurį Viešpats ūmiai sunaikina. Stipriausi to miško medžiai neišvengia žuvimo lygiai kaip ir kiti. — <sup>34</sup>*Miško...* Kaip viskas įvyko tikrumoje, žr žem 37,36.

e/ *Visuotinė ir taiki Mesijo karalystė*

11,1-12,6. Mesijas bus karalius su gausiai jam suteiktomis malonėmis — Sv Dvasios dovanomis, darys tobulai teisybę, kurios vaisius bus jo karalystėje viešpataujanti taika /11, 1-9/. Į tą karalystę ateis pagonys ir sugrįš iš visų ištrėmimo vietų Israelis /11,10-16/. Atvaduotieji giedos dėkojimo giesmę /12,1-6/

11. <sup>1</sup>*Atžala...* Tuotarpu kai Asuras, pasaulinė galybė, puikybė lygus Libanui, žlunga, Dievui davus ženklą, iš nežymaus nukirsto Jesės /Išajo, Dovidų tėvo/ kamieno dygsta želmuo, ir atžala iš jo šaknies neša vaisių ir darosi vėliava visoms tautoms. Ebr t tiksliau: «šakelė išeina iš Išajo kamieno /kurs dar tebeskursta paslėptas po žemėmis/, ir atžala iš jo šaknų neša vaisių». Kristus, antrasis Dovidas, iškilsta iš žemybės; taip Jesės šaknis neša vaisių, antrąjį Dovidą, kurs įsteigia amžinąją karalystę. — Evangelistas Matas gal daro aliuziją į šitą pavadinimą Mesijo-

- <sup>2</sup>Viešpaties Dvasia ilsėsis ant jo :  
išminties ir supratimo Dvasia,  
patarties ir stiprybės Dvasia,  
žinojimo ir pamaldumo Dvasia.
- <sup>3</sup>Ir jis pasidarys pilnas Viešpaties baimės.  
Jis teis ne kaip akims rodomi,  
ir pasmerks ne kaip ausims girdisi,
- <sup>4</sup>Bet jis teis beturčius su teisybe  
ir su tiesumu darys nutarimą šalies pažemintųjų naudai.  
Jis užgaus žemę savo burnos rykšte,  
jis užmuš bedievi savo lūpų papūtimu.
- <sup>5</sup>Teisybė bus jo strėnų juosta,  
ir ištikimybė jo inkstų susijuosimas.
- <sup>6</sup>Tuomet vilkas ganysis su avinėliu,  
ir lūšis gulės su ožiuku ;  
veršis ir jauniklis liūtas, ir avis bus drauge,  
ir mažas vaikas juos varinės.
- <sup>7</sup>Veršis ir lokys ganysis kartu, drauge gulės jų jaunikliai,  
ir liūtasės šiaudus kaip jautis.
- <sup>8</sup>Žindomas kūdikis žais ant angies urvo,  
ir nujunkytas vaikas kiš savo ranką į bazilisko drėvę.

atžala, Ebr *netser* /Mt 2,23/, kai sako, kad Jėzus « atėjo gyventi mieste, kurs buvo vadinamas Nazaretas, kad įvyktų, kas buvo paskelbta per pranašus : jis bus vadinamas Nazarėnas ». — <sup>2</sup>*Viešpaties...* Pasakoma, kaip tas antrasis Dovidas bus prirengtas ir kuo aprūpintas savo garbingai pareigai eiti. Jame nuolat pasilikis Viešpaties Dvasia : dieviškasis veiksnys /dėsnis/ veiks ir viešpataus jo žmogystėje. Tos Dvasios pilnybė parodo tuoj minima malonių eilė, kuri savo gausingumu viršija visas kitas ir taip duoda suprasti, kas antrame Dovide yra ta pilnybė, iš kurios mes visi esame ėmę. Tai nurodo taip pat skaitmuo « septyni » ir septynis kartus pakartojamas žodis /Ebr t/ : Dvasia. Šita vieta šv tėvai remia mokslą apie septynias šv Dvasios dovanas. — <sup>3</sup>*Viešpaties baimės* : ne vergiškos, bet tikros religinės ir sūnų pagarbos, koki gali būti labai gerai suderinta su meile. — *Jis teis...* Jam nereikia liudytojų, ir jo nesuklaidina viršinė išvaizda ; jis visai nežiūri žmogaus asmens, nes Dievo Dvasia ilsis ant jojo ir jam suteikia visokio pažinimo /plg Jo 2,24 ; 4,18 ; 19 ; 6, 64 ; Lk 7,39 ir k/. — *Jis užgaus...* Jis pilnas meilės ir maloningumo beturčiams, baisus nusikaltėliams. Jo nutarimas veikia kaip rykštė, kuria jis užgauna pasipriešinančią galybę.

— *Bedievi*. Bedieviu čia vadinama visų pirma kovojąs prieš Mesijo karalystę bedieviškumas, kurį Mesijas nugalės dvasios ginklais, savo valia, savo nutarimu. Kadangi tačiau kovojanti prieš jį šetono galybė yra susimetus ypač viename individe, Antikriste, tai šita vieta ir pavadinimas ypač tinka jam /2 Tes 2,8/, neišskiriant tačiau jo pirmatakę ir padėjėjų. — <sup>4</sup>*Teisybė bus...* Panašiai Apr 19,16. Drabužis duoda žmogui viršinę išvaizdą ir pavidalą, todėl dorinės savybės ir jėgos, kurių apreiškimu Dievas ar žmogus ypatingu būdu pasižymi, palyginami su drabužiais /plg žem 59,17 ; Ijobo 29,14 ; Ps 64,7/. Juosta turi ypatingą reikšmę kaip papuošalas ; ji laiko suglaudus plačius viršutinius rūbus ir palengvina žmogui jo judesius ; ji taip pat, kadangi prisiglaudžia prie žmogaus kūno, yra artimiausio susijungimo simbolis /Jer 16,11/. Tuo trejopu atžvilgiu yra nuosava Mesijui teisybė ir ištikimybė. — <sup>6</sup>*Tuomet vilkas...* Sąryšyje su Mesiju ir su jo savybėmis bei veiksmams pranašas aprašinėja tobuliausios taikos karalystę. Tas aprašymas tai ne « gražus sapnas », kaip kad sako racionalistai, nei griežta dalykų tikrėnybė, kurią būtų galima matyti įvykstančią vieną gražią dabartinio pasaulio dieną ; tai tik turtingas ir vaizdingas sim-

- <sup>9</sup>Jie nekenks ir nežudys visame mano šventajame kalne,  
nes šalis pasidarė pilna pažinimo Viešpaties,  
taip kaip vanduo uždengia jūros dugną.
- <sup>10</sup>Tą dieną atsitiks,  
kad Jesės šaknis atsistos kaip vėliava tautoms,  
pagonys gręšis į ją,  
ir jo kapas bus garbingas.
- <sup>11</sup>Ir tą dieną atsitiks,  
kad Viešpats vėl išties savo ranką  
savo tautos liekanų vaduoti,  
kurios bus likusios nuo Asuro ir Egipto,  
nuo Patroso, nuo Etiopijos, Elamo, Senaaro, Emato ir jūros salų.
- <sup>12</sup>Jis iškels vėliavą tautoms,  
jis surinks Izraelio pabėgėlius,  
Judo išsklaidytuosius nuo keturių žemės kraštų.
- <sup>13</sup>Tuomet liausis Ephraimo pavydas,  
ir Judo neprietelių nebebus.  
Ephraimas nebepavydės Judui,  
ir Judas nebekovos prieš Ephraimą.

bolis, tarsi parabolė, kuri mums rodo plėšriausias esybes, pavirtusias į pilnas romumo, neapykantos perskirtas esybes vienu kartu labiausiai tarp savęs susijungusias. Plėšrių žvėrių, pavirtusių taikiais, vaizdu parodoma vidinis žmonių pakitėjimas, kurs turi būti įvykdytas per Mesiją /Efr, Jier, Teod, Kir-Al, Grig, Tom/. Tas aprašymas visai sutinka su šv Rašto įpročiu statyti šalia žmogaus gamtą ir daryti iš jos dalyvę žmonijos palaimos ir džiaugsmų, po to kai ji buvo dalyvė praeikimų ir nelaimių /plg 1 Moš 3,17; Rom 8,19-22 ir k/. — *Avis*. Anot ebr t: penimi gyvuliai. — <sup>9</sup>*Visame mano šventajame kalne*: Sione ar Morijos kauburyje. Anot kitų: visoje kalnuotoje Palestinoje; bet ta Jerusale ar idėalinė šv žemė tai visos Eklesijos emblema. Ebr t g e: jie /žmonės/ piktai nesielgs ir nedarys blogo visame mano šventajame kalne, nes žemė pasidarė pilna pažinimo Viešpaties panašiai į dengiančius jūrą vandenį. — Pažinimas Dievo dažnai nurodoma kaip mesijinio laiko žymė ir palaiminimas /plg Jono 1,17; 6,45; Ješ 54,13/.

<sup>10</sup>*Kaip vėl ava tautoms*: visos tautos rinksis kaip kareiviai ir vasalai aplink pakeltą vėliavą. — *Gręšis*. Ebr t: įeškos. — *Jo kapas bus garbingas*. Ebr t: jo poilsio vieta bus garbė. Kaip Israėlyje vieta, kur Dievas pasirinkdavo sau buveinę, duodavo žinią apie jo garbingumo pasireiš-

kimą ir tas garbingumas buvo neatskirtinas nuo Dievo apsireiškimo, nes Dievas gyvena ir turi sostą garbingume, taip pat Mesijas bus garbingumo apšviečiamas ir todėl ta jo esminė garbė pripildys spindėjimo taip pat jo poilsio vietą, kur tik jis pasiliks kaip ramybės karalius. Vulgatoje mintis susiaurinta ir nurodoma viena iš garbės pilnų vietų, Išganytojo kapas. Ir ta mintis, kaip parodo istorija, visai teisinga. Plg Rom 15,12. — <sup>11</sup>*Tą dieną*... Vėl pranašaujama apie Žydų nelaisvės pabaigą, kuri buvo jau ir anksčiau paskelbta /5,13 ir 6,12/. Tačiau pilnesne prasme ta nelaisvė pasibaigs tik Mesijo laikais, apie kuriuos čia ypač kalbama. — *Vėl išties*. Pirmą kartą jis buvo ištiesęs ranką, išlaisvindamas Žydus iš Egipto. — *Liekanų*: tik silpnų liekanų. Plg 10,21,22. — *Nuo Asuro*... Daugelio šalių įvardijimu nurodoma, kaip labai buvo Žydai išskirstyti. — *Nuo Patroso*. Ebr t *Pathros*. Taip buvo vadinama augstasis Egiptas, egipt *Pe-tores*. — *Nuo jūros salų*: nuo Tarpžemės jūros pakraščių. — <sup>12</sup>*Jis iškels*... Aug 5,25. Viešpats kėlė vėliavą tautoms, kad jos susirinktų jo tautos nubausti; čia tautos gauna paliepimą prisidėti prie Izraelio sugražinimo. Pagonių gręžtis turi būti įrankis taip pat ir Israėliui sugražinti į jo sandoros Dievą ir Mesiją /plg Rom 11,13,14/. — <sup>13</sup>*Tuomet liausis Ephraimo pavydas*... Taikioje

- <sup>14</sup>Jie skris jūros link Pilistimams ant pečių,  
plėš kartu Rytų vaikus.  
Edomas ir Moabas bus jų valdomi,  
ir Amono vaikai bus jiems klusnūs.
- <sup>15</sup>Viešpats pavers tyrumą Egipto jūros liežuvi,  
pakels savo dvasios galia savo ranką prieš upę,  
padalins ją į septynis upelius,  
taip kad bus galima pereiti per ją apsiavus.
- <sup>16</sup>Ir bus kelias likusiai mano tautai,  
kuri bus likus Asure,  
kaip buvo kitados kelias Izraeliui,  
tą dieną, kurią jie išėjo iš Egipto žemės

12. <sup>1</sup>Tą dieną tu sakysi:  
Aš šlovinu tave, Viešpatie,  
nes po tavo susirūstinimo  
tavo narsas nusigrėžė nuo manęs  
ir tu paguodei mane.
- <sup>2</sup>Štai mano gelbėtojas Dievas;  
aš pasitikiu ir nebijau,  
nes mano stiprybė ir mano gyrius Viešpats;  
jis pasidarė man išgelbėjimas.
- <sup>3</sup>Jūs su džiaugsmu semsitės vandens iš gelbėjimo šaltinių,  
<sup>4</sup>ir tą dieną jūs sakysite:  
Šlovinkite Viešpatį, šaukitės jo vardo,  
skelbkite tautose jo darbus,  
priminkite, kad jo vardas kilnus.

Mesijo karalystėje pasiliaus liūdni santykiai, buvusieji tarp Izraelio giminių, padalijusieji jas į dvi nuolat tarp savęs besivaizduojančias karalystes. — <sup>14</sup>*Jie skris...* Vaizdas puolimo ir nugalėjimo, kuriam nebus galima pasipriešinti. — *Ant pečių*. Petimi ebr kalboje vadinama šalies nuolaidumas, čia gi plotas, kurs prasidėdamas nuo Judo kalnų ir vis žemyn eidamas pasiekia Tarpžemę jūrą. — *Rytų vaikus*: Arabų gimines ir Aramiečius, gyvenusius į rytus ir šiaurę nuo Palestinos. — *Valdomi...* Anot ebr t: bus jų rankų grobis. — Įvardijama visų pirma tos tautos, kurias kitados Dovidas buvo nugalėjęs, bet kurios paskui vėl pakėlė maištą prieš Judą. Dovidą nugalėjimai yra pravaizdai nekruvinų antrojo Dovidą nugalėjimų. Jo ginklai tai jo žodis, jo kvapas; taigi tos tautos bus priimtos į jo karalystę. — *Amono vaikai...* Buvo liepta /5 Moš 23,3/ niekados nepriimti į Sen Sendorą Amoniečių ir Moabiečių; tą praeikimą pašalina Mesijas. Kiek laiko reikės visiems tiems dalykams įvykdyti, pranašas visai ne-

nurodo. — <sup>15</sup>*Viešpats...* Sugrįžimą lydės stebuklai, panašūs į tuos, kurie buvo padaryti, Žydams išeinant iš Egipto. — *Egipto jūros liežuvi*: Heropolies įlanką, kitaip vadinamą Nendrių jūrą. — *Prieš upę*: Eupratą. — *Savo dvasios galia*. Aliuzija į 2 Moš 14,21. — *Septynis upelius*: kuriuos jau bus visai lengva perbristi. — <sup>16</sup>*Likus*. Ebr t: ištrūkusi. — Viešpats bus kelyje vadovas ir gynėjas, kaip jis buvo kitados savo tautai tyruose

12.<sup>1</sup>Tu. Izraelio tauta. Kitados Žydai, palikę Egiptą ir perėję per Raudonąją jūrą, giedojo Viešpačiui /žr 2 Moš 15,1.../. Taip pat darys išgelbėti jų palikuonys. — *Aš šlovinu...* Išpažįstant senas kaltes kartu su dėkingumu išpažįstama, kad sukelta Dievo rūstybė buvo tikrai palaiminta, nes ji atnešė geriausių malonės vaisių ir buvo lydima didžiausios paguodos. — <sup>2</sup>*Nes mano stiprybė...* Kone tuos pačius žodžius randame Mošes giesmėje. Žr 2 Moš 15,2; plg Ps 117,14. — <sup>3</sup>*Gelbėjimo*. Palyginimu žadama apščiai ir nuolat teikiamos malonės. — <sup>4</sup>*Šlovinkite*

- <sup>5</sup>Giedokite Viešpačiui, nes jis padarė puikių dalykų ;  
 tegul tai būna žinoma visoje žemėje.  
<sup>6</sup>Džiūgaukite ir šūkaukite iš džiaugsmo, Siono gyventojai,  
 nes Izraelio Šventasis yra didis jūsų tarpe

13. <sup>1</sup>Našta Babelėi, kurią matė Amotso sūnus Ješajas.

<sup>2</sup>Plikame kalne iškelkite vėliavą ;  
 šaukite juos dideliu balsu,  
 mojuokite ranka,  
 kad jie įeitų pro kunigaikščių vartus.

<sup>3</sup>Aš daviau įsakymų savo pašvęstiesiems  
 ir savo rūstybėje aš pasišaukiau savo karžygius,  
 kurie džiaugiasi mano garbe.

<sup>4</sup>Štai daugybės balsas kalnuose, kaip gausingų minių ;  
 štai karalysčių triukšmas, surinktų tautų balsas :  
 kareivijų Viešpats apžvalgo kovos kariuomenę.

*Viešpatij... Plg Ps 104, 1. — <sup>5</sup>Visoje žemėje : nes Izraelio išgelbėjimas svarbus visam pasauliui, kurs ir pats šaukiamas dalyvauti tame išgelbėjime. — <sup>6</sup>Nes... didis... Nes Izraelio Šventojo garbė suteikia garbingumo tiems, tarp kurių ji pasilieka*

### 3. Pranašystės apie svetimas tautas

a/ *Pranašystė prieš Babelę ir apie Žydų nelaisvės pabaigą*

13,1-14,23. Trečiame pranašysčių skyriuje /13,1-23,18/ kalbama apie pagonių tautas, kurias turi taip pat paliesti bausmės iš augštybių. Pranašystėje prieš Babelę visų pirma aprašoma susirinkimas kariuomenės, kuri turi įvykdyti Dievo sumanytą kerštą, ir išgastis miesto, pamačiusio savo prapultį /13,1-8/, toliau paėmimas Babelės ir jos sunaikinimas /13,9-22/. Be to, Ješajas skelbia Žydams Babelės nelaisvės pabaigą /14,1.2/ ir duoda nugalėjimo giesmę, kurią jie giedos dėl Babelės žuvimo /14,3-21/. Pats Dievas patvirtina savo pranašo žodžius /14,22.23/

13.<sup>1</sup>*Našta*. Ebr *š Massa* reiškia pas Ješają sunkią naštą, todėl čia pranašystę pilna kietų, baisių grasymų. — *Babelėi*. Ebr *babel*. Plg 1 Moš 11,9. Ješajo laikais Babelė buvo nustojusi savo savistovybės ir nešė sunkų Asiriečių jungą, bet visuomet buvo gana galinga, turėjo įtakos kaimynams ir rengėsi atgauti laisvę /plg 39,1/. Ješajas mato regėjime ją pasiekusią augščiausį garbės ir galybės laipsnį, paskui žlugusią dėl savo pui-

kybės. Akhazas norėjo susidėti su pasauline galybe. Pranašas turi jam paskelbti, kad Dievui priešinga pasaulinė galybė turi būti sunaikinta, išgelbėjimo gi reikia įieškoti tik pas Viešpatį ir pas jo Pateptąjį /plg Dan 2,44/. To žiūrint Babelė čia rodosi esanti ne tiek individinė pasaulinė galybė, kiek pravaizdas apskritai imamos Dievui priešingos pasaulinės galybės su jos velnišku pagrindu. Parinkta gi čia Babelė, nes Žydai ypatingu būdu laikė ją Dievui priešinga pasauline valstybe /1 Moš 10, 10/ ir kaip tik toki ji pasirodė Žydų tautos atžvilgiu, ypač Jerusalei ir jos šventyklos sugriovime. — <sup>2</sup>Vulg : *Tamsiame kalne...* Anot ebr t : *plikame kalne*, t y, tokiam, kurio medžiai nukirsti ir kurio viršūnė toli matoma. Pakelta vėliava turi sutraukti kovotojų būrius ; garsiu balsu ir ženklais duodama jiems paliepimas pulti ir, kadangi pasisekimas turi būti visai tikras, tuojau eiti pro vartus į miesto vidų. — <sup>3</sup>Vulg : *Tejeina kunigaikščiai...* Geriau anot ebr t : *kad jie įeitų pro kunigaikščių vartus*, t y, kad kareivių būriai įeitų pro sustiprintus Babelės vartus į jos vidų. — <sup>4</sup>*Savo pašvęstiesiems...* Mano ypatingu būdu tam darbui išrinktiems ir pašauktiems ir taip pašvęstiems kovotojams. Tie kovotojai tokie, kuriems negalima pasipriešinti, ir kurie su džiaugsmu atlieka sau pavestą prievolę. — <sup>5</sup>*Kalnuose*. Nuo kalnų Babelės šiaurryčiuose, ypač nuo Zagro, jau girdisi neaiškus, bet vis didyn einas tautų ūžimas. — *Karalysčių...* Anot ebr t :

- <sup>5</sup>Jie ateina iš tolimos šalies, nuo dangaus pakraščių :  
tai Viešpats ir jo narso įrankiai visai žemei sunaikinti.
- <sup>6</sup>Klykrite, nes Viešpaties diena arti :  
ji ateina kaip sunaikinimas nuo Viešpaties.
- <sup>7</sup>Todėl visos rankos tirpsta  
ir kiekviena žmogaus širdis alpsta. <sup>8</sup>Jie baisiai nusigandę  
Juos pjauna gumbai ir skausmai ;  
jie kenčia sopulius kaip gimdyvė.  
Pastyrę jie žiūri vienas į kitą ;  
jų veidai dega kaip ugnis.
- <sup>9</sup>Štai ateina Viešpaties diena,  
žiauri ir pilna užsidegimo, rūstybės ir narso,  
paversti žemės tyrais,  
sunaikinti joje jos nusidėjėlių.
- <sup>10</sup>Todėl dangaus žvaigždės ir jos Orijonai /žvaigždynai :  
nebeskleis savo blizgančios šviesos ;  
saulė aptems užtekėdama,  
ir mėnulis nebeblizgės savo šviesa.
- <sup>11</sup>Aš lankysiu pasaulį dėl jo piktumo  
ir piktuosius dėl jų neteisybės ;  
aš sustabdysiu akiplėšų puikybę  
ir pažeminsiu išdidžiųjų akiplėšiškumą.
- <sup>12</sup>Vyras bus brangesnis už auksą  
ir žmogus už tyriausį auksą.
- <sup>13</sup>Be to aš sukrėsiu dangų,  
ir žemė pajudės iš savo vietos  
dėl kareivijų Viešpaties užsidegimo  
ir dėl jo narsingos rūstybės dienos.
- <sup>14</sup>Ji /Babelė/ bus kaip išgąsdinta stirna  
ir kaip avys, kurių nėra kam rinkti ;  
kiekvienas gręsis savo tautos pusėn,  
visi bėgs į savo šalį.

klausykis, tai surinktų tautų karalysčių trinksėjimas. — Kartojimu ir padidinimais čia pažymima neprietelingo puolimo greitumas ir baisumas. — <sup>5</sup>*Iš tolimos...* iš ten, kur dangaus skliausmas rodosi siekias žemę. Tolimos nežinomos šalies paminėjimas turi padidinti pasibaisėjimą. — <sup>6</sup>*Klykrite* : iš išgąscio, pasibaisėjimo. — *Viešpaties diena* : baisi Viešpaties teismo diena. Plg aug 2,12 ; Joel 1,15 ; Soph 1,5 ir k. — <sup>8</sup>*Kaip gimdyvė* : kurios skausmai dažnai prasižada labai ūmiai ir būna nemaži. — *Pastyrę* : nežinodami, ką turėtų daryti

<sup>9</sup>*Viešpaties diena* : Baisi Viešpaties teismo diena. Plg Jer 2,30-32 ; 3,14-16. — <sup>10</sup>*Nes dangaus...* Visa gamta, ypač gi dangus pradeda vykdyti Dievo kerštą. Plg Ez 32,2 ; Joel 2,10 ; 3,15 ; Mt 24,29 ; Mk 13,24 ; Lk 21,25.. — Ebr ž *kesilim* vadinama Orijono

žvaigždynas. Plg Ijobo 9,9 ; 38,1. — Visi dangaus žiburiai užgęsta, todėl pasaulis pasineria į galias tamsybes. Kaip šviesa yra laimės vaizdas, taip tamsybė nelaimės. Kada Viešpats paslepia savo malonės šviesą, tuojau dingsta taip pat sutvertoji šviesa, dieviškosios atblizgis. — <sup>11</sup>*Aš lankysiu...* Teismo dalykas bus nuodėmė ir tai ypatingoje išdidaus sukilimo prieš Dievą ir žmones išvaizdoje. Teismas neša išganyką ; todėl puikybė, įžulumas, piktas išnaudojimas galybės turi būti labiausiai užgauta. — <sup>12</sup>*Bus brangesnis...* Anot ebr t : bus retesnis už labai retą geriausį Ophiro auksą. — Sunaikinimas bus taip didelis, kad liks tik labai mažas gyvųjų skaičius. — <sup>13</sup>*Aš sukrėsiu...* Dievui lankant bausmėmis nusikaltimus ir išdidumą, dangus ir žemė rodys jo teismo baisumą, nes pasaulio Teisėjo rūstybė



- <sup>15</sup>Kas tik bus atrastas, bus užmuštas ;  
kas tik bus sugautas, kris po kalaviju.
- <sup>16</sup>Jų kūdikiai bus sutriuškinti jų akyse ;  
jų namai išplėsti, ir jų moterys išprievartautos.
- <sup>17</sup>Štai aš pakurstysiu prieš juos Medus,  
kurie nejieškos sidabro ir negeis aukso.
- <sup>18</sup>Jie užmuš vaikus vilyčiomis,  
jie nepasigailės žindančių motinų,  
ir jų akys nesigailės kūdikių.
- <sup>19</sup>Ta garbinga karalystėse Babelė,  
kilnus Kaldiečių pasididžiavimas,  
bus kaip Sodoma ir Gomora, kurias Viešpats sugriovė.
- <sup>20</sup>Ji daugiau niekadės nebebus gyvenama ;  
ji nebebus atstatoma per kartų kartas ;  
Arabas nebeties tenai padangčių,  
ir piemenys nebesilsės tenai.
- <sup>21</sup>Bet laikysis tenai laukiniai žvėrys ;  
jų namai bus pilni slibinų ;  
tenai gyvens strausai  
ir gauruotieji šokinės tenai.
- <sup>22</sup>Pelėdos atsakinės sau jos rūmuose,  
ir sirėnos pasiliksminimo butuose

14. <sup>1</sup>Jos laikas jau greitai ateis  
ir jos dienos nebesitęs ilgai,  
nes Viešpats pasigailės Jokubo  
ir vėl išsirinks Israėlį  
ir duos jiems ilsėtis savo žemėje ;  
su jais susijungs ateiviai  
ir glausis prie Jokubo namų.

ištiks kartu su žmonėmis ir gamtą.

— <sup>14</sup>*Ji bus* : Babelė bus. — *Kaip išgąsdinta...* Kaip pasilikusi be piemens banda, taip bėgs į visas puses tie, kurie anksčiau stebėjosi Babele.

— <sup>16</sup>*Jų kūdikiai*. Nebus daroma skirtumo tarp amžiaus ir lyties, visur bus skerdynių ir tai baisiausia išvaizda. Plg Ps 136,9. — <sup>17</sup>*Medus*. Ebr t : Madai. Taip įvardijami pagaliau Dievo keršto vykdytojai. Nors Babelės sugriovime dalyvavo ir Persai, bet svarbesnė buvo rolė Medų ; todėl jie vieni čia minimi. — *Nejieškos sidabro...* Todėl Babeliečiai negalės tikėtis išgelbėti savo gyvybę pasidavimu ar savo turtų atidavimu. Anot Ksenofonto pasakojimo, Kiras gykęsis, kad jo kareiviai nejieškojo turtų, tik troškę visų pirma atkeršyti Kaldiečiams už iškentėtus pažeminimus /Cyrop 2,1,7/. — <sup>18</sup>*Vilyčiomis*. Ebr t : Kilpiniais. — *Žindančių motinų*. Ebr t : Motinos išsios vaisiaus /plg 4 Kar 8,12 ;

15,16 ir k/. — <sup>19</sup>*Ta...* Anot Ebr t : Babelė, karalysčių papuošalas, Kaldiečių puikybės grožis. — <sup>20</sup>*Ji...* Prakeikimas pasirodo juo didesnis, kad miestas turi pasilikti visados nebegyvenamas. — <sup>21</sup>*Slibinų*. Ebr t gal : Staugiančių, taigi, pelėdų ir apuokų. — *Gauruotieji*. Ebr t : *serim* ; taipgi vadinama ožius, bet ir kipšus. — <sup>22</sup>*Pelėdos...* Ebr t gal : Šakalai stangia jų rūmuose ir laukiniai šunys jų pasigėrėjimo butuose

14. <sup>1</sup>*Jos laikas* : Kuriame Babelė bus nubausta. — *Greitai* : Palyginant su paprastu pastovumu žydinčios karalystės. Babelė netikėtai greitai nustos savo viešpatavimo. — Teismas pasaulinei galybei bus pasigailėjimo ir malonės veiksmas Dievo tautai. Dievas vėl ją pasirinks ir kaip pasirinkimo laidą duos paveldėti šventąją žemę, kaip kitados po Sinajo sandoros. — *Su jais susijungs...* Kada Israėlis grįžo iš nelaisvės, pasireiškė tik pradžia pranašystės įvykimo, kad

- <sup>2</sup>Tautos paims juos ir parves juos į jų vietą;  
 Israėlio namai turės juos Viešpaties žemėje  
 kaip vergus ir verges.  
 Jie padarys belaisvius tuos,  
 kurių patys buvo padaryti belaisviai,  
 ir pavergs savo prispaudėjus.
- <sup>3</sup>Tą dieną, kai Viešpats bus tau davęs poilsio  
 po tavo vargo, po tavo sukrėtimo ir po kietos vergystės,  
 kurioje tu anksčiau buvai, atsitiks, kad
- <sup>4</sup>tu pradėsi šitokią dainą  
 prieš Babelės karalių ir sakysi:  
 Kaip gi atėjo galas slėgėjui,  
 kaip gi pasiliovė prispaudimas?
- <sup>5</sup>Viešpats sulaužė bedievių lazda, valdovų rykštę,  
<sup>6</sup>plakusią tautas su įtūžimu, kirčiais be paliovos,  
 kuri pavergdavo tautas rūstybėje, nuožmiai persekiavo.
- <sup>7</sup>Ilsisi ir tyli visa žemė,  
 džiaugiasi ir linksmai šūkauja.
- <sup>8</sup>Džiaugiasi dėl tavęs eglės  
 ir taip pat Libano kedrai:  
 Nuo to meto, kai tu užmigai,  
 niekas nebeateina mūsų kirsti.
- <sup>9</sup>Mirusiųjų buveinė sujudo,  
 kad pasitiktų tavo atėjimą;  
 ji pažadino tau milžinų,  
 visus žemės kunigaikščius.  
 Ji kelia iš jų sostų  
 visus tautų karalius.

paskui pilnai ir tobulai pasirodytų Mesijo laikais. — <sup>2</sup>*Paims juos...* Padės jiems grįžti, palydės grįžtančius. — *Turės juos...* Juos pasisavins, sujungdami su savim ir pavergdami juos teokratinės karalystės įstatams, kurie iš visų padarys vieną tautą. Plg žem 45,14; 5 Moš 15,6.

<sup>3</sup>*Po tavo vargo...* Keletu sinonimų aprašoma kentėjimų didumas nelaisvėje. — <sup>4</sup>*Dainą.* Ebr ž *mašal* vadinama pamokanti poema. Ji teisingai laikoma vienu iš gražiausių poezijos kūrinių. Nuostabiai gražiai joje aprašoma atvykimas Babelės karaliaus į mirusiųjų buveinę, kur kiti valdovai pasitinka jį su pasityčiojimo pilnu džiaugsmu. Daina susideda iš dviejų pusių 4b-11 ir 12-21, prasidedančių žodžiu «Kaip gi». Pirmoji pusė gali būti padalinta į tris posmus: aprašymas nuožmaus valdovo, kurį Viešpats sutriuškino /4-6/, džiaugsmas žemėje dėl jo žuvimo /7-8/, pasityčiojimai mirusiųjų buveinės /9-11/; taip pat ir antroji: kontrastas tarp jo įžulios puikybės ir gėdingo žlugimo /12-15/, karaliaus lavo-

nas nebus palaidotas ir bus visai niekinamas 16-19; nuožmaus valdovo palikuonys bus visai sunaikinti /20.21/. — <sup>5</sup>*Bedievių lazda...* Bedieviškų valdovų galybė davėsi jaučiamai tautoms be saiko ir be paliovos, tačiau dabar slėgusis jungas atimtas šalin. — <sup>6</sup>Ebr t: Kirčiais be paliovos. Vulg: Nepagydomomis žaizdomis. — <sup>7</sup>*Eglės.* Ebr t: Kiparisai. — Draug su žmonėmis buvo prislėgta ir pavergta taip pat gamta; dabar ji džiaugiasi draug su jais. — *Nuo to meto...* Graži personifikacija. Didžiausių sunaikinimų buvo padariusi Babelė tarp kedrų, kaip kad giriasi viename iš savo įrašų Nebukadnetsaras. — <sup>9</sup>*Mirusiųjų buveinė...* Vaizdžiai aprašinėjama įspūdis, kokį padaręs Babelės karaliaus atėjimas į mirusiųjų vietą. — *Milžinų.* Ebr *Refa'im*. Taip kitados tikrumoje buvo vadinama milžinų tauta, gyvenusi Kanaane /žr 1 Moš 15,20; 14,5; 5 Moš 3,11; Ješ 12,4 ir k/, bet paprastai tas žodis reiškia mirusiųjų šešėlius, vėles. Taigi čia *še.ol* pažadina tylūs savo gyvento-

- <sup>10</sup>Visi jie atsiliepia ir tau sako :  
 « Taip pat tu esi susilpnėjęs, kaip ir mes,  
 pasidaręs panašus į mus ».
- <sup>11</sup>Tavo puikybės nutremta į pragarą,  
 tavo lavonas susmego ;  
 po tavim kandžių patalas,  
 ir tavo antklodė kirminai.
- <sup>12</sup>Kaip gi tu kritai iš dangaus,  
 tu, šviesnešy, kurs anksti rytą užtekėdavai?  
 Kaip sukniubai žemėje,  
 tu, kurs griaudavai tautas?
- <sup>13</sup>Tu sakei savo širdyje :  
 « Aš užžengsiu į dangų ;  
 augščiau Dievo žvaigždžių  
 aš iškelsiu savo sostą ;  
 aš sėdėsiu sandoros kalne  
 šiaurio šlaituose.
- <sup>14</sup>Aš užžengsiu augščiau už debesų augštybes,  
 būsiu panašus į Augščiausįjį ».
- <sup>15</sup>Tačiau tu žengi į mirusiųjų buveinę,  
 į duobės gilybes.
- <sup>16</sup>Kas tave mato, tie pasilenkia į tave  
 ir į tave žiūri :  
 « Ar tai tas žmogus, prieš kurį drebėjo žemė,  
 prieš kurį drebėjo karalystės,

jus, mirusiųjų vėles, kad jos pasveikintų didį karalių. — *Žemės kunigaikštius*. Ebr t : Žemės ožius, t y, vadus, kurie vedė kitus žmones, kaip ožys veda visą bandą. — Anot Ebr t : /še'ol/ pakelia nuo jų sostų visus tautų karalius. — Visas aprašymas čia tikrai poetiškas. Mirusiųjų buveinė, gavus žinią, kad nutremtas Babelės karalius artėja, sujunda ; ji duoda apie tai žinią visiems savo gyventojams, ypač gi visiems savo kunigaikščiams, kad atsikeltų iš savo sostų. Bet visų nustebimas greitai pavirsta pasityčiojimu. — <sup>10</sup>*Taip pat tu esi...* Babelės karalius vadino save karalių karaliumi ; ji buvo atėmusi valdžią iš daugelio valdovų. — <sup>11</sup>*Nutremta į...* Anot Ebr t : Nutrėngė į mirusiųjų buveinę, žaidžiant muzikos prietaisais. — <sup>12</sup>*Tu šviesnešy...* Ebr t : Tu, blizganti žvaigždė, aušros sūnau. — Palyginimas Babelės karaliaus su aušros žvaigžde /Venera/ juo labiau tinka, kad Babeliečiai buvo garsūs žvaigždžių takų tyrinėtojai. — <sup>13</sup>*Į dangų...* Visais šiais žodžiais išreiškiama begalinė Babelės karaliaus puikybė. Babelės karalius tikrumoje reikalavo sau dieviškos garbės /žr Dan 3,15/.

— *Sandoros kalne*. Ebr t : Susirinkimų kalne. — Pranašas turi čia tikriausiai galvoje į šiaurę nuo Babelės esančius kalnus, kurie jų raštuose vadinami Arratu. Kaldiečių nuomone tie kalnai siekė dangų ir čia buvusi dievų buveinė. Taip tat karalius nori imti sau sostą tarp dievų ir būti ne kaip vienas iš dalybės, bet pasidaryti lygus Augščiausiajam. Žodine prasme ir visų pirma čia kalbama apie pasaulinę Babelės galybę ir jos atstovą, Babelės karalių /Jier, Kir-Al, Teod/. « Bet tokių dalykų, kaip čia išreikšta, manė ne tik Babelės karalius, bet taip pat tas, kurs jį jų pamokė » /Teod/. Babelė atstovė Dievui priešingos pasaulinės galybės, kurios giliausis pagrindas yra šetonas. Su juo prasideda kova rojuje /Edene/ po pirmojo nuopuolimo /1 Moš 3,15/, su juo kovoja Kristus /Jo 12,31/. — <sup>14</sup>*Būsiu panašus...* Tai piktžodžiavimas tikrajam Dievui, nes « Augščiausioju » buvo vadinamas Žydų Dievas /plg Dan 3,22 ; 5,18,21/. Teisingai tie begalinio pasididžiavimo žodžiai dedami kaip visų kitų viršūnė pačiame gale, kad tuojau būtų pasakyta, jog nuo tos augščiausios siekiamos viršūnės

- <sup>17</sup>kurs iš pasaulio padarė tyrumą,  
jo miestus sugriovė  
ir savo kaliniams neatidarydavo kalėjimo?
- <sup>18</sup>Visi tautų karaliai,  
visi ilsisi garbėje,  
kiekvienas savo kape.
- <sup>19</sup>Tu gi esi išmestas iš savo kapo  
kaip niekam tikęs rąstas,  
suteptas ir uždengtas kalaviju nudurtaisiais  
ir nuleistais į duobės dugną,  
lyg pūnanti maita.
- <sup>20</sup>Tu neturi draugystės su jais nė kapuose,  
nes tu išeikvojai savo šalį,  
tu užmušai savo tautą.  
Niekados nebebus minima piktojo veislė.
- <sup>21</sup>Prisirengkite užmušti jų vaikus  
už jų tėvų kaltes.  
Tegul jie nebesikelia šalies paveldėti  
ir pripildyti žemės paviršio miestais.
- <sup>22</sup>Aš pakilsiu prieš juos, sako kareivijų Viešpats,  
ir sunaikinsiu Babelės vardą ir liekanas,  
atžalą ir veislę, sako Viešpats.
- <sup>23</sup>Aš padarysiu iš jos ežių nuosavybę  
ir vandens liūnus,  
iššluosiu ją sunaikinimo šluota,  
sako kareivijų Viešpats.
- <sup>24</sup>Kareivijų Viešpats prisiekė tardamas :  
Iš tikrųjų taip bus, kaip aš maniau,  
ir kaip savo mintyje nutariau, taip įvyks.
- <sup>25</sup>Aš sutriuškinsiu Asirietį savo šalyje  
ir sumindžiosiu jį savo kalnuose.  
Jo jungas bus nuo jų nuimtas,  
ir jo našta bus nukelta nuo jų peties.

karalius kris į didžiausią gilumą. — <sup>18</sup>*Gilybės*. Ebr t : Kampą. — <sup>19</sup>*Kas tave...* Pasilenkiama, kad pamatyti žlugusią didenybę, atidžiai į ją žiūrima, ar ji tikrai ta pati, ir daroma apie ją pasityčiojimo pilnų pastabų. — <sup>20</sup>*Kaip niekam tikęs... suteptas*. Ebr t : Kaip šaka, kuri paniekinta. — *Ir nuleistais...* Ebr t : Įmestais tarp žemės akmenų, kaip kojomis mindomas lavonas. — Kiti daug mažesni karaliai garbingai palaidoti savo mauzolieuose, turi tenai tarsi savo sostus kaip kokuose rūmuose, kuriuos pasistatė kaip ženklą savo galybės prieš mirtį, bet didelis Babelės karalius guli pamestas kaip bjaurus lavonas, kaip pasibjaurėjimo dalykas ir be to, — kad nuobodin-gumas pasirodytų didesnis, — jis apmestas kitų lavonų krūva. Neturi net lavono ramybės jis, taip puikus,

blizganti žvaigždė, lygus Augščiau-siajam! Ir tas jo išniekinimas turi ilgai pasilikti /20 e/.

<sup>22</sup>*Aš pakilsiu...* Kaip Babelės karalius buvo be galo kietas, taip jam bus atseikėta tokiuo pat saiku; net visą jo giminę turi pasiekti prakeikimas ir išdildyti nuo žemės paviršio. — <sup>23</sup>*Aš...* Kareivijų Viešpats stoja kaip neprietelis prieš Babelės dinastiją ir šalį; ir viena ir kita visai sunaikinama

#### b/ Pranašystė prieš Asiriečius

14,24-27. Trumpai pakartojama didelė pranašystė prieš Asiriečius. Žr 10,5...

<sup>24</sup>*Iš tikrųjų...* Pranašystė prieš Babelę nepakeitė nieko iš to, kas buvo paskelbta prieš Asiriją. Babelė, tiesa, veikiai žus /14,1/, bet anksčiau bus sugriauta Asirija, ir taip Babelė įsi-

- <sup>26</sup>Toks yra sumanymas, kurį aš pasidariau apie visą žemę,  
ir štai ranka ištiesta prieš visas tautas.
- <sup>27</sup>Nes kareivijų Viešpats yra nulėmęs, ir kas galės sutrukdyti?  
Jo ranka ištiesta, ir kas ją nugręš?
- <sup>28</sup>Tais metais, kuriais mirė karalius Akhazas, buvo paskelbta šita našta:
- <sup>29</sup>Nesidžiaugk, tu visa Pilistėja,  
kad sulaužyta tavo mušėjo lazda,  
nes iš žalčio šaknies išdygs baziliskas,  
ir jo veislė rys paukščius.
- <sup>30</sup>Beturčių pirmagimiai bus maitinami,  
ir neturtingieji ilsėsis saugiai;  
aš padarysiu, kad tavo veislė žūtų badu,  
ir užmušiu tavo liekanas.
- <sup>31</sup>Klykite, vartai, šauk, mieste!  
Visa Pilistėja parblokšta!  
Nes iš šiaurės ateina dūmai,  
ir nėra, kas galėtų ištrukti nuo jo būrių.
- <sup>32</sup>Ir kas bus atsakyta tautos pasiuntiniams?  
Viešpats tvirtai pastatė Sioną,  
ir juo tikėsis jo tautos beturčiai

# 15. <sup>1</sup>Našta Moabui.

Taip, tą naktį, kurią buvo sunaikintas Aras, Moabas žuvo.  
Taip, tą naktį, kurią buvo sunaikinta Siena /Kir'as/, Moabas  
nutilo.

gys didžiausią galybę. — <sup>26</sup>*Savo šalyje*: Palestinoje. — *Nuo jų*: Nuo Žydų. — <sup>27</sup>*Yra nulėmęs...* Babelė žlugs, nes ji elgiasi kaip Asuras, kuriam jau skirta žūti, nes toks Viešpaties nutarimas, kad turi žūti kiekviena galybė, kuri prieš jį sukyta

c/ *Pranašystė prieš Pilistimus*  
14,28-32. Pilistimams nėra ko džiaugtis laikine laisve, nes jie bus sunaikinti

<sup>28</sup>*Kuriais mirė...* Maždaug 727 metais pirm Kristaus. — <sup>29</sup>*Kad sulaužyta...* Anot 2 Kron 28,18.19, karaliaujant Akhazui, Pilistimams buvo pavykę nusikratyti jo jungu ir atsipalaiduoti nuo jiems paskirtų mokesčių; tas laimėjimas buvo didelio džiaugsmo priežastis. — *Ir jo veislė...* Ebr t: Ir jo vaisius bus skridas slibinas /aitvaras/. Basilisku yra vadinama nedidelė labai nuodinga gyvatė; skraidančio slibino vaizdas paimtas iš liaudies pasakų. Basiliskas ir skridas slibinas liaudies nuomone baisūs jau tuo, kad gali užmušti savo pažvelgimu ir kvapu. Toks basiliskas ir slibinas Pilistimams turėjo būti karalius Ezekijas, «kurs sumušė Pilistimus iki Gazai» /4 Kar

18,8/, bet dar labiau Mesijas. Todėl Pilistimams nėra ko džiaugtis, lyg kad Dovidso sostas būtų jau visai sulūžęs. Karališkoji giminė nežus, ji bus visuomet baisi jos neprieteliams. — <sup>30</sup>*Beturčių pirmagimiai...* Visai nieko neturinčiais beturčiais čia vadinami Žydai. Jų likimas bus kitoks ne kaip Pilistimų. — *Ir užmušiu.* — Ebr t: Ir jis /baziliskas/ užmuš. — <sup>31</sup>*Vartai.* Vartais čia ir daugelyje vietų kitur vadinama miestai, nes vartai buvo svarbiausi miesto vieta; juose darydavo viešus susirinkimus ir atlikdavo teismus. — Nuo to, kas bus vėliau, pranašas kreipiasi į artimos ateities atsitikimus, kurie yra tarsi anų laidas ir kelias į juos. — *Iš šiaurės*: Iš Asirijos. Senakheribas plėš ir degins miestus ir taip artinsis lyg dūmų debesimis. — *Ir nėra, kas galėtų...* Ebr t: Ir nėra atsiskiriančio nuo jo būrio, t y, nė vienas nepasilieka, visi artinasi savo eilėse. — <sup>32</sup>*Tautos pasiuntiniams...* Anot kaikiurių aiškintojų: Pilistimų pasiuntiniams, kurie ateis į Jėrusalę ir norės padaryti sandorą su Žydais prieš ateinančius priešus. Žydai atsakys nereikalaujant Pilistimų pagalbos ir sandoros, nes Viešpats jų ka-

- <sup>2</sup>Namai ir Dibonas kopia į augštumas raudoti ;  
Nabo ir Medabos klykia Moabas.  
Jų visų galvos nuskustos,  
visų barzdos nukirptos.
- <sup>3</sup>Jo gatvėse jie apsvilkę maišais,  
ant jo stogų ir jo aikštėse visi klykia ir lieja ašaras.
- <sup>4</sup>Esebonas ir Elealė rauda,  
jų balsas girdisi iki Jasai.  
Todėl klykia Moabo kovotojai,  
jo siela rauda savęs.
- <sup>5</sup>Mano širdis šaukia dėl Moabo ;  
jo užkaiščiai siekė treigę karvaitę, Segorą.  
Jie eina augštyn verkdami per Luito kauburių,  
ir Oronaimo kelyje kelia balsą dėl sunaikinimo.
- <sup>6</sup>Nes Nemrimo vandenys išseko,  
nes nudžiuvę žolė, nuvyto želmenys, dingę visos žalumas.

ralius ir gynėjas ir pats vienas gali apsaugoti nuo visų priešų.

d/ *Pranašystė prieš Moabiečius*

15,1-16,14. Moabo nelaimių pradžia /15,1-9/. Moabui reiktų įieškoti Israėlio pagalbos /16,1-6/. Visiškai Moabo žuvimas /16,7-14/

15. <sup>1</sup>*Nasta Moabui*. Nuo Pilistimų pranašas kreipiasi į rytus į anapus Jordano ir Mirties jūros. Moabiečiai, po to kai Gado ir Rubeno giminės buvo išvestos į nelaisvę, tikriausiai pasisavino išvestųjų kraštą. Taip pat čia svarbiausi mintis toki: Moabas keliai į puikybę, todėl jis turi būti labai pažemintas. — *Naktį*: Netikėtai, tokiuo laiku, kada visoki nelaimė rodosi ypač baisi. — *Aras*. Taip buvo vadinama Moabo sostinė, šiauriniame jo pasienyje. Plg 5 Moš 2,26 ; Još 13,9 ir k. — *Nutilo*. Ebr t abiejose vietose: Sunaikinta... Užpuolikai neįvardijami; bet kadangi jie ateina iš šiaurės, tai, be abėjo, jie ne kas kitas kaip tik Asiriečiai /14,31 — *Siena*. Ebr t: Čia kito miesto vardas: Moabo Kir'as. Jis gana toli pietuose, arti Mirties jūros kranto, dabar Kerek, — <sup>2</sup>*Namai*. Anot kaikurių: Karaliaus namai, šeimyna eina į augštumas, kur buvo garbinami dievačiai, kad iš jų melsių sau pagalbos; bet gal ir čia miesto vardas: Baith. — *Dibonas*: Į šiaurę nuo Arnono upelio. — *Nabo ir Medabos*. Tai buvo du žymiu Moabo miestu. Nabas, ebr *Nebo*, prie taip pat vadinamo kalno /Plg 5 Moš 32,49 ; 43,1/; Medaba, ebr *Medba'*, netoli nuo Dibono, į šiaurę

nuo jo. Visa tauta rauda tų dviejų sunaikintų miestų. — *Visų galvos...* Ženkla didžiausio gedulo. — <sup>3</sup>*Visi klykia...* Ebr t: Jis visas /Moabas/ vaitoja, apsipildamas ašaromis. — <sup>4</sup>*Esebonas*: Seniau Amoriečių karaliaus Sehonostinė /plg 4 Moš 21,26/. — *Elealė*: Rubeno giminės plote truputį į šiaurę nuo Esebono. — *Iki Jasai*: Prie Mirties jūros. Nuo vieno Moabo šalies galo iki kitam girdima klyksmas. Kaip surambėję kovoje kareiviai, taip pritaria raudantiems pats pranašas, pagautas bendro liūdėsio: <sup>5</sup>*Mano...* Užkaiščiais vadinama tvirtovės. Moabas buvo tarsi apjuostas tvirtovių juosta, bet dabar jos sugriautos. Segoras buvo ant žemės liežuviu, įsikišančio iš pietryčių į Mirties jūrą, todėl tolimiausi vieta nuo kitame krašto gale buvusio Moabo-Kiro. Tačiau Ebr t paprastai suprantama taip: Jo pabėgėliai bėga iki Segorui, net stipriausieji, kurie saugodavo miestą kaip kokie užkaiščiai. — *Treigę karvaitę*: Jau visai užaugusią ir todėl labai stiprią karvaitę; bet spėjama, kad Ebr t ir čia miesto vardas *'Eglath šelišijjah*, Eglatas trečiasis. — *Jie eina...* Aprašoma bėgimo reginys. Anot Jier, Luitas buvęs ne labai toli nuo Segoro, taip pat ir Oronaimas; tenai gi buvęs ir Nemrimas /6c/. — <sup>6</sup>*Išseko*. Anot Ebr t: Sunaikinti, t y, vandens šaltiniai buvo neprietelių išardyti, užkimšti, todėl visa kas aplinkui išdžiūvo. — <sup>7</sup>*Nes kaip...* Vulgatoje sakoma, kad baismės buvo taip didelės, kaip dideli buvo nusikaltimai, kuriais jas nusipelnę, bet Ebr t

- <sup>7</sup>Nes kaip didelės buvo piktadarybės,  
toks ir jų lankymas.  
Juos veda į Karklų upelį.  
<sup>8</sup>Nes šauksmas eina aplink Moabo ribas;  
iki Galimui girdisi jo klyksmas,  
ir jo šauksmas iki Elimo šuliniui.  
<sup>9</sup>Nes Dibono vandenys pilni kraujo.  
Nes aš siūsiu ant Dibono dar daugiau nelaimių:  
liūtą prieš tuos, kurie bėga iš Moabo ir prieš likusius šalyje

16. <sup>1</sup>Viešpatie, siųsk Avinėlių, žemės valdovą,  
iš Petros tyrumos pas Siono dukters kalną.  
<sup>2</sup>Tuomet kaip nuskrendąs paukštis ir paukštyčiai, pabaidyti iš lizdo,  
taip bus Moabo dukterys, pereinant Arnoną.  
<sup>3</sup>Duok patarimą, daryk susirinkimą,  
padaryk pačiame vidudienyje savo ūksmę kaip naktį,  
paslėpk tremtinius, neišduok pabėgėlių.  
<sup>4</sup>Tegul mano pabėgėliai gyvena pas tave,  
Moabui būk slėpynė nuo naikintojo.  
Nes pasibaigė dulkėnimasis, sunaikinta prispaudimas,  
dingo, kurs mindžiojo šalį.

aprašoma toliau bėgimo reginys: todėl kas jiems liko, ką jie išgijo ir savo mantą jie nešasi į anapus Karklų upelio. — Pabėgėliai skuba kuo greičiausiai pasiekti pietinę savo šalies sieną. — *\*Nes šauksmas... Viskas Moabas nuo šiaurės / Be'er 'Elim, Elimo šuliny/iki pietų/Galimas/pilnas vaitojimų. — \*Nes Dibono/Ebr Dimon/... Arnono upelio vanduo, paraudęs nuo užmuštųjų kraujo, skelbia Moabo nelaimę. — Liūtą prieš... Ant likusiųjų Viešpats siųs dar didesnių nelaimių, mirtį ir sunaikinimą*

16. *\*Viešpatie, siųsk... Vulg pasavinta šitiems žodžiams mesijinė prasmė. Jier ją išreiškia taip: O Moabe, turėk tą paguodą: Išeis iš tavęs nesuteptas Avinėlis, kurs atims pasaulio nuodėmes, kurs viešpataus pasaulyje; iš tyrumos uolos, t y, iš Rutos, kuri po vyro mirties likus našlė iš Boozo pagimdė Obedą; Obedas pagimdė Jesė, Jesė — Dovidą ir Dovidas — Kristų. — Bet tai tik pritaikomoji teksto prasmė, sensus accomodatus, kaip kad daroma liturgijoje, kur dažnai šv Rašto žodžiai vartojami, laisvai juos pritaikant aplinkybei, nežiūrint tikros jų prasmės ir sąryšio su kontekstu. Ebr gi t pasakytą: Siųskite šalies valdovui priklausančių erylų iš Sēla', tyrumos linkon, pas Siono dukters kalną. — Kitados Moabo karalius Mesa turėjo mokėti*

Israėlio karaliui mokesčius erylais ir avinais/žr 2 Kar 8,2; 4 Kar 3,4/; paskiau Moabiečiai buvo išsivadavę nuo to prigulmybės ženklo; pranašas gi dabar juos kviečia išgyti sau teokratinio karaliaus palankumą, duodant jam savo valia dovanų. — Petros. Ebr. Sēla'. Taip buvo vadinama Idumėjos sostinė, už trijų keturių kelionės dienų nuo Jeriko į rytus. Nuo jos iki Judėjai buvo tyruma. — *\*Pereinant per Arnoną. Anot Ebr t: Prie Arnono brastų. — Arnonas buvo kitados siena tarp Moabiečių ir Amoriečių ploto. Dukterimis vadinama miestų gyventojai. Ir čia jie bėga pietų kryptimi nuo ateinančio iš šiaurės neprietelio. — \*Duok patarimą... Taip turėtų melsti Moabo pasiuntiniai Sioną, kad jis patartų suspaustiems, ilgai nesvarstydami, ar turi jis jais užsiimti. Dabar, kada Moabas yra aplankytas nelaimių karščio, kaip deginančios vidudienio saulės, tegul Sionas suteikia globos ir ūksmės tamsios kaip naktis, kad jie galėtų joje visai pasislėpti. — \*Nes pasibaigė. Pranašas įrodinėja, kad Sionas visai tinka tam, kad galėtų gelbėti Moabą. Ebr t: nes prispaudėjui atėjo galas, išnyko sunaikinimas, išnyko iš šalies mindžiotojas. — Jerusale išgelbėta iš Asiriečių rankos, ir jie žuvo. Tai gali ir turi būti aplink esančioms tautoms ženklas ir laidas,*

- <sup>5</sup>Statoma pasigailejime sostas,  
ir sėdės jame tiesoje, Dovido padangtėje,  
uolus teisėjas /ginti/ teisei ir greitas daryti teisybę.
- <sup>6</sup>Mes gavome žinių apie Moabo puikybę; jis labai puikus.  
jo išdidumas, jo akiplėšiškumas ir užsidegimas didesni už jo  
stiprybę.
- <sup>7</sup>Todėl Moabas klykia dėl Moabo, visi klykia;  
tiems, kurie džiaugiasi degtų plytų sienomis, skelbkite jo slogas.
- <sup>8</sup>Nes Esebono apylinkės sunaikintos,  
ir tautų valdovai iškirto Sabamos vynuogyną;  
Moabo virkščiai išsiplėtė iki Jazeriui, nuklydo į tyrumą;  
paliktosios ju atžalos perėjo per jūrą.
- <sup>9</sup>Todėl aš verkiu Jazerio verksmu Sabamos vynuogyno;  
aš girdau savo ašaromis tave, Esebone ir Eleale,  
nes tavo vynuogiavimą ir tavo derlių užpuolė mindančiųjų  
balsas.
- <sup>10</sup>Linksmybė ir džiaugsmas atimta nuo dirvų;  
vynuogynuose nebesidžiaugiama ir linksmai nebešūkaujama.  
Vyno spaustuve nebeišspaudžia tas, kurs jį paprastai išspaus-  
davo;
- aš nutildžiau minančiųjų balsą.
- <sup>11</sup>Todėl tai mano širdis gaudžia dėl Moabo lyg kanklės,  
ir mano viduriai dėl degtų plytų sienos /Qir-Khareš/.
- <sup>12</sup>Kai pasirodys, jog Moabas pavargo savo augštumose,  
jis įeis į savo šventyklą melstis, bet atsitiks, kad jis nieko ne-  
gaus.

kad Dievas laiko savo globoje Sioną.  
— <sup>5</sup>Statoma... Tie žodžiai primena  
2 Kar 7, 12; Ps 88, 5. 30. 38; 1  
Kron 17, 12. Dovido sostas Sionui  
jo pastovumo laidas. — *Tiesoje*:  
taip kaip Dievas iš tikrųjų nori. —  
*Teisėjas*. Aprašoma čia karalius to-  
bulas teisėjas; jis daro teismą, jam  
labai rūpi atitaisyti teisybės stovis,  
jis turi galios tai įvykdyti. Toks tei-  
sėjas kad ir buvo karalius Ezekijas,  
bet nepilnai, netobulai. Taigi reikia  
pakilti augščiau ir jį ieškoti to kara-  
liaus teisėjo Mesijo asmenyje. Išsi-  
reiškimai: malonė, tiesa, teismas,  
teisybė tai nuolatiniai pas pranašus  
Mesijo laiko apibūdinimai. — <sup>6</sup>Jo...  
*užsidegimas*... Ebr t: jo išdidumas  
ir jo tušti pasigyrimai. — Pranašas  
numato, kad jo patarimas nebus  
naudingas; Moabiečių puikybė turi  
būti sulažyta; plakimas bus jiems  
kelias į išsigelbėjimą.

<sup>7</sup> *Todėl*: dėl naujų dar didesnių  
nelaimių. — *Moabas*... Ebr t:  
Moabas vaitos Moabo; visa vaitos;  
jūs vaitosis džiovintų *Qir-Khare-*  
*seth'o* vynuogių, giliai nutremti. —  
Moabas pasigies savo seniau buvu-  
sio pasiturėjimo ir gėrių. Qir-Khare-

seth gal tas pats aug minėtas *Qir-*  
*Mo'ab*/plg 15,1/. — <sup>8</sup>*Sabamos*. Sa-  
bama, ebr *Sibmah*, buvo visur garsi  
savo vynuogynais ir vynu. Taip jos  
vynmedžiai siekė Jazerį šiaurėje,  
toli plėtėsi į rytus, nugalėdami savo  
derlingumu net tyrumą, ėjo į pietus  
ir persikeldavo per Mirties jūrą.  
Jie taip gerai tarpo, kad siuntė per  
ją toli į vakarus savo atžalas; jų  
derlingumo negalėjo sulaikyti nei  
tyruma, nei jūra. — <sup>9</sup>*Todėl*  
*aš verkiu*... Pranašas rauda kaip  
Jazerio gyventojų, taip Sabamos  
vynuogynų, bet lygiai ir derlingų  
Esebono ir Elealės dirvų. — *Mindan-*  
*čiųjų*... Neprietelių sunaikinimas  
stos vieton pjūties ir vynuogiavimo  
džiaugsmo; džiaugsmingi šauksmai,  
*hedad*, tų, kurie spaustuvuose išspau-  
džia vyną, užleis vietą kitokiems  
šauksmams. Tyruma ir tyla viešpa-  
taus ten, kur pereina tie nauji spaus-  
tuvų mynėjai/10 e/. — <sup>10</sup>*Aš nutil-*  
*džiau*... Dievas sakosi pats sunaikin-  
ęs Moabą. — <sup>11</sup>*Degtų plytų sienos*.  
Ebr t: *Qir-Khareš*. Plg 7 eil. Visas  
pranašo vidus susijaudino dėl pa-  
matytos regėjimo nelaimės; jo šir-  
dis vaitoja ir tarsi skamba iš skau-



<sup>13</sup>Tai žodis, kurį Viešpats yra kalbėjęs Moabui jau kitados.

<sup>14</sup>Bet dabar Viešpats kalba taip: Per trejus metus, tokiuos kaip samdininko metai, bus atimta Moabo garbė iš visos jo gausingos tautos, ir jis bus paliktas mažas ir menkas ir anaip tol ne gausingas

# 17. <sup>1</sup>Pranašystė prieš Damaską.

Štai Damaskas paliaus buvęs kaip miestas, ir bus kaip akmenų krūva griuvėsiuose.

<sup>2</sup>Aroerio miestai bus palikti kaimenėms;

jis ilsės tenai ir nebus kas jį baido.

<sup>3</sup>Nebebus Ephraimo tvirtovės, taip pat ir Damasko karaliavimo.

Taip bus Sirijos /Aramo/ liekanoms,

kaip Izraelio vaikų garbei,

sako kareivijų Viešpats.

<sup>4</sup>Ir tą dieną atsitiks, kad Jokubo garbė sumenkės, ir riebus jo kūnas suliesės.

smo kaip drebanti styga. — <sup>12</sup>*Pa-  
vargo*: veltui besimėsdamas savo  
dievaikių stabams.

<sup>13</sup>*Tai žodis...* Ješajo pranašystė prieš Moabą nevisai nauja. Dievo apšviestas jis kartoja tai, kas jau buvo per ką kitą paskelbta. Ješajas dar nurodo griežtai laiką, kada pranašystė pradės įvykti: <sup>14</sup>*Per trejus metus...* tiksliai paskirtu laiku, nes samdininkas nedirba ilgiau, kaip kad jis pasamdytas ir apmokamas. Moabas neturėjo būti vienu kartu visas sunaikintas. Nebukadnetsaro laikais jis nustojo savitovybės; jis buvo pavergiamas vienu po kitųėjusių pasaulio valdovų, Babeliečių, Persų ir tt. Aleksandras Janėjus Makabiejis /90 m/ pavergė Moabiečius Žydams; neilgai trukus jų vardas visai dingso

## *e/Pranašystė prieš Sirus ir prieš Izraelį*

17,1-14. Sirijos ir Izraelio karalystės bus visai sugriautos /1-3/. Taip nubaustas Izraelis grėšis į Viešpatį /4-11/. Asiriečiai bus taip pat sunaikinti, po to kai Izraelis bus nubaustas /12-14/.

17. <sup>1</sup>*Prieš Damaską.* Šita pranašystė krepinama ne tik prieš Sirijos sostinę Damaską, bet ir prieš pasiliekančią su juo sandomoroje Izraelį. Damaskas kovoje prieš Judą yra kurstanti ir vadovaujanti galybė, prie kurios Izraelis tik prisisišliejęs, kad jo globoje galėtų vydyti savo neapykantą Judui. Sunaikinant Damaską, užgaunama taip pat Izraelis. — *Pa-*

*liaus buvęs...* Taip atsitiks tam miestui, kurs norėjo atimti karališkąją sostą iš Dovido namų. Plg 4 Kar 16,9. — <sup>2</sup>*Aroerio miestai.* Palestinoje anapus Jordano buvo du Aroeriu, vienas Rubeno giminės plote, kitas Gado /5 Moš 2,36; 3, 12; Još 13,25/; tuodu miestu čia atstovauja visą Izraelio plotą anapus Jordano; tas plotas sunaikintas Teglaltpalasaro /4 Kar 15,29/. — *Bus palikti...* Vaizdas žmonių nelankomos tyrumos, kuri atsiras gyvenamų miestų vietoje: jos gyventojai išvesti į nelaisvę, sugriuvę ir išardyti miestai apaugę žolėmis, šalis taip išmirus, kad jokio žmogaus pasirodymas nebaido ramiai besiilsinčių gyvulių. <sup>3</sup>*Ephraimo tvirtovės* (Ebr t). Gal Samarija, ar apskritai sustiprintos Izraelio vietos turi žūti. — *Damasko karaliavimo.* Atsižvelgiama ypač į Siriją kaip į galybę, kuria rėmėsi Izraelis. Jai žlungant žlunga taip pat Ephraimas. Tie, kurie bendrai kovojo prieš Dievo tvarką /7,6/, turi draug susilaukti vienokio sunaikinimo. Tą vieno nuo kito prigulmybę piešia pranašas, statydamas prieš akis Ephraimo žlugimą, kaip pasėką Sirijos žlugimo, siriškąją gi kaip izraelinio pravaizdą. — *Garbei*: kuri pavirs niekais.

<sup>4</sup>*Tą dieną*: kai bus daroma teismas Sirijai ir Izraeliui. — *Jokubo garbė.* Karalystės garbė yra tai, kas žmonių akyse rodosi galinga, pageidaujama, garbinga, taigi didelis gyventojų skaičius, kariuomenė, puikūs, turtingi miestai ir tt. — *Rie-*

- <sup>5</sup>Ir bus taip kaip rinkėjui pjūtyje to, kas liko,  
ir kurio ranka renka varpas;  
ir bus taip kaip tam, kurs jieško varpų Raphaimo slėnyje.
- <sup>6</sup>Iš jo bus likę tarsį tik viena vynuogių kekė,  
ir, kaip nukrėtus alyvmedį, dvi ar trys alyvų uogos ant šakos  
galo,  
arba keturi ar penki vaisiai jo viršūnėje,  
sako Viešpats, Israėlio Dievas.
- <sup>7</sup>Tą dieną žmogus gręšis į savo Sutvėrėją,  
ir jo akys žvelgs į Israėlio Šventąjį;
- <sup>8</sup>Jis nebesikreips į altorius, kuriuos yra padarius jo ranka,  
ir nebepažvelgs į tai, ką jo pirštai padirbo,  
į girias ir į šventyklas.
- <sup>9</sup>Tą dieną jo stiprybės miestai bus pamesti kaip arklai ir pasėliai,  
kurie palikti, Israėlio sūnams besiartinant,  
ir tu būsi tyruma.
- <sup>10</sup>Nes tu užmiršai savo Gelbėtoją Dievą,  
ir nebeatsiminei savo stiprybės uolos;  
todėl tu sodinsi ištikimą augalą  
ir sėsi svetimų želmenų.
- <sup>11</sup>Tavo sodinimo dieną tai bus laukinė vynšakė,  
ir anksti žydės tavo pasėlis;  
bet valymo dieną derlius bus žuvęs,  
ir skausmas bus didelis.
- <sup>12</sup>Ak! gausingų tautų niūkimas;  
jos niūkia kaip niūkia jūros.

*bus jo kūnas*: karalystės stiprumas. Riebumas Šv Rašte dažnai yra vaizdas puikaus, užmiršusio Dievą įžulumo. — *Bus taip*. Pjūties darbas atliekama linksmai ir nuodugnai; taip darys teismai Asuras. Tokį lengvą darbą, kaip turi pjovėjo ranka, kai ji suima kruvon varpas pajautuvui, turės Asuras. — *Raphaimo lyguma* Jerusale pietvakariuose ant sienos tarp Benjamino ir Judo. — *Iš jo bus likę...* Kaip surinkus alyvas tik kur ne kur po lapais pasilieka pasislėpus viena kita uoga, taip bus mažas ištūkusių skaičius. Ebr t: ir liks kaip rinkimo palaikos, kaip krečiant alyvmedį dvi-trys uogos pačioje medžio viršūnėje, keturių-penkių jo vaisius nešančiose šakose. — *Gręšis*. Ebr t: Žiūrės. — Taip įvyks labai didelė atmaina į gera, nes Viešpats kone visai buvo užmirštas Israėlio karalystėje. — *Altorius*: Aukšinių versijų ir dievačių altorius. — *Girias*. Ebr t: 'ašerim. Taip buvo vadinama Astartės pavidalai. Plg Teis 2,13 ir k. — *Šventyklas*. Ebr. *khammanim*, akmeniniai šulai dievo-saulės garbei patatyti | 2 Kron 34,4/. — *Israėlio*

*sūnams besiartinant*. Dabar jų laukia toks pat pasmerkimas, koks kitados sutiko kananiečius dėl jų kaltės. Tuomet buvo matoma Dievo ranka, nemažiau ji matoma dabar. Ebr t: čia ne visai aiškus. — *Savo stiprybės uolos* (Ebr t), t y, Viešpaties. Plg 5 Moš 32,4; Ps 17,3. — *Sodinsi ištikimą...* Užmiršdami sandoros Dievą, vienatinį Israėlio išgelbėjimą, jie tarėsi prisidėjimu prie svetimųjų ir svetimajame tarnyba dievaichams pasisodinsią «ilgam patenkantį augalą». Ebr t: Todėl tu veisi meilių augalų ir svetimais vynmedžiais tu juos apsodinsi. Vulg augalas pavadintas ištikimu ironiškai. — *Tavo sodinimo...* Pasiskolinti pagoniški ir svetimi želmenys nepagerino Israėlio vynuogyno; jis karčiai apsigavo savo viltyje; prisidėjimu prie pagoniško želmenų Israėlis atvedė sau žuvimą. Ebr t: Savo sodinimo dieną tu aptvėrei ir rytą padarei, kad pasėlis žydėtų; dingo pjūtis paveldėjimo dieną ir štai kietas skausmas.

*12 Ak!...* Pažadų tauta negali žūti. Audringas asiriečių puolimas nepavyks. Ebr t: Deja! Skaitlingų

- <sup>13</sup>Tautų užimas ; jos užia kaip patvinstas vanduo.  
Bet jis sudraudžia jį, ir tasai bėga toli,  
ir nunešamas kaip pelai, kalnuose pučiant vėjui,  
ir kaip vėjo sūkury, kilus audrai.
- <sup>14</sup>Vakaro metu štai išgastis!  
Rytmetis, ir jų nebėra.  
Tai dalia tų, kurie mus naikino,  
ir likimas tų, kurie mus plėšė

18. <sup>1</sup>Vargas spursdančių sparnų šaliai,  
esančiai anapus Etiopijos /Kušo/ upių,  
<sup>2</sup>kuri siunčia pasiuntinius per jūrą  
ir nendrinuose laivuose per vandenį.  
Eikite, vikrūs pasiuntiniai,  
pas augšto ūgio tautą ir blizgančios odos,  
pas baisią tautą, už kurią baisesnės nėra kitos,  
pas dvigubos jėgos ir mindžiojimo tautą,  
kurios šalis upių išraižyta.
- <sup>3</sup>Visi pasaulio gyventojai, kurie pasilieka šalyje,  
kai bus pakelta vėliava kalnuose, jūs matysite  
ir girdėsite trimito garsą.

tautų niūkimas; jos niūkia, kaip niūkia jūra. Tautų užimas; jos užia, kaip užia galingi vandenys. Tautos užia, kaip užia dideli vandenys. — <sup>13</sup>*Pelai* (Ebr t). Palyginimas paretas rytiečių papročiu taisyti sau klojimus ir vėtyti kalneliuose, kur būna didesnis vėjas, kurs vėtant nuneša šalin pelus. — <sup>14</sup>*Rytmetis*... Asiriečiai bus sunaikinti viena nakčia. Plg 37,3-37; 4 Kar 18, 17; 19, 35

*f/ Pranašystė prieš Etiopiją.*

18,1-7. Etiopijai gresia didelis pavojus, po kurio ji gręšis į Viešpatį.  
18. <sup>1</sup>*Spursdančių sparnų šaliai*. Duodamas čia šaliai aptarimas visai neaiškus ir visaip suprantamas. Anot kaikiurių, Etiopija taip pavadinata dėl daugybės vabzdžių, kurie ją pripildo savo sparnų spursdėjimo. — *Anapus Etiopijos upių*: Už Nilo vingių ir įtekančių į jį upelių. Kodėl čia pranašas ypač kalba apie Etiopiją ir tai sąryšyje su Asuro žuvimu, galima suprasti iš to, kas pasakyta 37,9 ir 4 Kar 19,9. Etiopijos karalius Taraka ėjo prieš Senakheribą, kada tasai buvo apgulus Lobną. Taip Etiopai buvo tarsi liudytojai skelbiamo Asurui pasmerkimui. Jie buvo pasiūlę Judai pagalbos; į tą pasiūlymą buvo galima dabar atsakyti nurodymu stebuklingos

Dievo pagalbos. — <sup>2</sup>*Kuri siunčia*... Ješajas mato dvasioje pasiuntinius, kuriuos Etiopijos karalius, išsigandęs Asiriečių, siunčia į visas savo karalystės puses, kad jie surinktų kuo daugiausia kariuomenės, galėsiančios pasipriešinti puolikui ar paragintų Žydus uoliai prisidėti prie Etiopijos prieš Asurą. — *Per jūrą*... Jūra ir vandenimis čia pavadinamas galingas Nilas su savo kanalais. Juo plaukydavo nemaža labai lengvų laivų, kuriuos egiptiečiai dirbdavo sau iš nendrių /papyro/ žievės. — *Eikite*... Pranašas kreipiasi į karaliaus pasiuntinius ir jiems sako, kad grįžtų pas savo valdovą, išsižadėję savo pasiuntinystės, nes Viešpats pats vienas išgelbės Etiopiją. — Asiriečių artėjimas visus gąsdino. Jų labai bijojo ir Etiopai, nors ir patys buvo galingi. Ebr t: Eikite, vikrūs pasiuntiniai, pas augšto ūgio tautą, pas baisią tautą anoje pusėje, pas dvigubos jėgos ir mindžiojimo tautą. — Anot senovės rašytojų liudijimo, Etiopai buvę žmonės labai dailūs, augšto ūgio su blizgančiais veidais. — *Mindžiojimo*: Mindančia. — <sup>3</sup>*Visi*... Asirija visų neprietelis, todėl visas pasaulis kviečiamas žiūrėti į jos žuvimą. — *Bus pakelta vėliava*... Pats Dievas duos ženklą, kad jo paskirta Asiriečių žuvimo valanda jau atėjo.

- <sup>4</sup>Nes štai ką man Viešpats sako :  
Aš ramiai žiūrėsiu iš savo vietos,  
kaip vidudienio šviesa skaisti,  
ir kaip rasos debesis pjūties dieną.
- <sup>5</sup>Nes pirm pjūties jis visas pražydo  
ir želia negalėdamas išnokti ;  
jo virkščiai bus nupjauti pjautuvais,  
ir kas bus likę, bus iškirsta ir išmesta.
- <sup>6</sup>Visa tai bus palikta kalnų paukščiams ir žemės žvėrimis ;  
paukščiai bus jame visą vasarą,  
ir visi žemės žvėrys praleis jame žiemą.
- <sup>7</sup>Anuo metu bus atnešama Viešpačiui dovanų  
augšto ūgio tautos, tautos su blizgančia oda,  
baisios tautos, už kurią nėra baisesnės kitos,  
dvigubos jėgos ir mindančios tautos ;  
tautos, kurios šalis upių išraižyta,  
iki kareivijų Viešpaties vietos, iki Siono kalnui

19. <sup>1</sup>Pranašystė prieš Egiptą.

Štai Viešpats eina ant lengvo debesies  
ir įeina į Egiptą ;  
jam artėjant, Egipto stabai dreba  
ir Egipto širdis alpsta jame.

<sup>2</sup>Aš pakurstysiu, kad Egiptiečiai pultų Egiptiečius ;  
brolis kovos prieš brolių, prietelis prieš prietelį,  
miestas prieš miestą, karalystė prieš karalystę.

<sup>3</sup>Ir Egipto dvasia bus nusiminus jame,  
ir aš paversiu niekais jo sumanymą ;  
jie klaus savo stabus ir savo žavėtojus,  
savo žynius ir savo burtininkus.

<sup>4</sup>*Aš ramiai...* Virš tautų užimo ir karo triukšmo sėdi Viešpats savo soste kilniai ramioje didenybėje lyg saulė; bet draug jis yra, kurs kaip saulės karštis ir gausi rasa pradžioje leidžia bręsti iki tam tikram laipsniui neprietelių sumanymui, jų pjūčiai. — *Kaip vidudienio...* Ebr t: Karščio metu, saulės šviesoje, ir rasos lietui lyjant, karštos pjūties metu. — Dienos kaitra ir nakties rasa tai dvi aplinkybės labai patogios vynuogynui, kurs čia yra simbolis Asiriečių kariuomenės, ir uogų sirpimui. — <sup>5</sup>*Jo virkščiai...* Kai ateina vynuogijavimo metas, Viešpats keliasi netikėtai ir be pasigailėjimo nupjauna daug žadančio medžio šakeles su jų vaisiais. — <sup>6</sup>*Visą vasarą...* Sunaikinimas bus be galo didelis. Anot 37,36, buvo 185.000 lavonų.

<sup>7</sup>*Anuo metu...* Po augščiau paminėto stebuklo. Mesijo laikais Etiopai gręšis į Judo Dievą. Plg žem

45.14; Ps 47,32; Soph 3, 10 — *Iki kareivijų...* Iki vietai, kur tas vardas yra ypatingu būdu garbinamas

g/ *Pranašystė prieš Egiptą*

19, 1-20,6. Kokių bausmių susilauks Egiptas iš Dievo /19,1-15/. Laimingos šito nubaudimo pasėkos /19,16-25/. Simbolinis Ješajo veiksmas kaip ženklas Egiptiečių ir Etiopijos nelaimės /20, 1-6/.

19. <sup>1</sup> *Ant lengvo debesies.* Iš debesų susideda žengiančio į žemę Teisėjo sostas /Ps 17, 10; 96, 2; 2 Kar 22.11/. Lengvas debesis simbolis greito, nesulaikomo atėjimo. — *Širdis:* Jo centrinis gyvybės šaltinis; jei širdis tirpsta, tai visa kūno jėga palaužta savo šaknyje. — <sup>2</sup>*Aš pakurstysiu...* Vidinis nesutikimas gali juo lengviau kilti Egipte, kad šalis buvo nuo ilgesnio laiko pasidalinus tarp Tebų ir Saiso dinastijų, ir Etiopijos valdovai stengėsi pa-

- <sup>4</sup>Ir aš paduosiu Egiptą į kieto valdovo rankas,  
ir nuožmus karalius viešpataus jiems;  
taip sako Viešpats, kareivijų Dievas.
- <sup>5</sup>Jūros vanduo išseks,  
ir upių vanduo išdžius, ir pasidarys sausra.
- <sup>6</sup>Upių vanduo ištekės, pylimų upeliai pasidarys sėklūs ir išdžius,  
nendrės ir vikšriai suvys.
- <sup>7</sup>Upelio vaga bus atidengta nuo pat jo versmės,  
ir visas laistomas pasėlis sunyks, ir jo nebebus.
- <sup>8</sup>Žvejai liūdės ir dejuos visi,  
kurie meta meškerę į upę (Nilą),  
ir griaušis, kurie tiesia tinklą ant vandens paviršio.
- <sup>9</sup>Bus apvilti, kurie linus mindavo,  
šukuodavo ir plonai ausdavo.
- <sup>10</sup>Jo laistomos vietos bus sausos;  
visi, kurie darydavo duobių žuvims gaudyti, bus apvilti.
- <sup>11</sup>Tanies /Tsaono/ kunigaikščiai paiki,  
išmintingi Paraono patarėjai duoda neišmintingas patartis.  
Kaip jūs galite sakyti Paraonui:  
Aš išmintingųjų sūnus, senų karalių sūnus?
- <sup>12</sup>Kur gi dabar tavo išmintingieji?  
Tegul jie tau paskelbia ir pasako,  
ką kareivijų Viešpats yra nutaręs apie Egiptą.
- <sup>13</sup>Tanies /Tsaono/ kunigaikščiai yra neišmanėliai,  
Memphies /Noto/ kunigaikščiai paklydo;  
jie apvyklė Egiptą, jo tautų kampą.

vergti sau visą Egiptą ar bent jo dalį. Iširęs Egiptas gali būti pigus grobis taip pat visai svetimo valdovo Asuro. — <sup>4</sup>*Nuožmus*... Žlugus Samarijai, Sargonas nugulė jo taip pat visus Ošėes padėjėjus, kurių tarpe buvo ir Egipto valdovas Šabaka. Bet nuožmus valdovai buvo taip pat pasisavinusieji sau valdžią ir karalių vardą sukėlto Egipte maišto vadai, ir smarkus karalius buvo pavergusis sau vienam visą Egiptą, 26. dinastijos ikūrėjas Psametichas. — Pašlijus Egipto galiai, kad padarius nelaimę ir dievačių nutrėmimą pilnesnį, turi išsekti taip pat jo igimti ramsčiai, jo pasiturėjimo šaltiniai, turi būti sulaukyti Nilo potvyniai. — <sup>5</sup>*Jūros*: Nilo, kurs patvinsta kaip jūra rudeniop nuo rugpjūčio iki spalio mėn pabaigai. — <sup>6</sup>*Upių*: Daugelio Nilo deltos šakų. Ebr t: Smarvę platina upės šakos /pavirtusios dėl vandens stokos į pelkes/, sėklūs darosi ir išdžiūsta Egipto kanalai, nendrės ir meldai susitraukia. Pievų plynės prie Nilo, Nilo krante ir visokios apšėtos Nilo dirvos išdžiūsta, dulksa, niekais virsta. — <sup>8</sup>*Žvejai*...

Išsenka visi pasiturėjimo šaltiniai. Pirmi dejuoja žvejai; paskui juos tie, kurie užsiimdavo audimu ir mezgimu. — <sup>9</sup>*Plonai*. Ebr t: Baltinius, baltus audeklus. — <sup>10</sup>*Jo laistomos*. Vulgatoje trumpai pakartojama, kas aug pasakyta; Ebr gi tekste: Šalies šulai /didikai ir galiūnai/ bus sutrupinti, ir visų samdininkų siela bus nuliūdinta, t y, visi Egipto luomai bus apimti baisaus išgąsčio. — <sup>11</sup>*Tanies*. Labai senas miestas Nilo deltoje; daug kartų buvo karalių sostine. Ebr jis vadinamas *Tso'an*. — *Duoda neišmintingas*... Egiptiečiai buvo garsūs savo išmintimi. Plg 3 Kar 4,30. — *Aš išmintingųjų*... Sena iš protėvių paveldėta išmintis buvo laikoma geriausia. — <sup>12</sup>*Tegul jie tau paskelbia*... Jei jie nori būti tikrai išmintingi, tegul jie parodo tikros, iš Dievo einančios išminties ir išdėsto Dievo sumanymą apie būsimą Egipto likimą ir jo ateitį. Bet Paraono patarėjai nežino Dievo, karo Viešpaties sumanymo. — <sup>13</sup>*Memphies*. Kitas deltos miestas, ebr *Nof*. — *Kampą*: Kampinių akmenį, kuriuo rėmėsi gyvenusios Egipte tautos. Ebr t: Jie tautų

- <sup>14</sup>Viešpats papylė į jo vidų svaigulio dvasios,  
ir jie klaidino Egiptą kiekviename darbe,  
kaip svyruoja girtas žmogus vemdamas.
- <sup>15</sup>Ir joks darbas nesiseks Egiptui,  
kurs būtų naudingas galvai ir uodegai,  
susilenkiančiam ir liepiančiam.
- <sup>16</sup>Tą dieną Egiptas bus lyg moterys :  
jie drebės ir bus išsigandę  
kareivijų Viešpaties rankos mojavimo,  
kuria jis judins prieš juos.
- <sup>17</sup>Ir Judo šalis bus Egiptui išgąstis ;  
kiekvienas, kurs ją atsimins,  
pabūgs kareivijų Viešpaties sumanymo,  
kurį jis yra padaręs prieš Egiptą.
- <sup>18</sup>Tą dieną Egipto šalyje bus penki miestai,  
kurie kalbės Kanaano kalba,  
ir priesieks kareivijų Viešpačiui.  
Vienas bus vadinamas Saulės miestas.
- <sup>19</sup>Tą dieną Egipto šalies viduje bus Viešpaties altorius,  
ir paminklas Viešpačiui prie jo sienos.
- <sup>20</sup>Tai bus ženklas ir liudijimas kareivijų Viešpačiui  
Egipto žemėje ;  
nes jie šauksis į Viešpatį dėl jų prispaudėjo,  
ir jis siųs jiems gelbėtoją ir gynėją,  
kurs kovos ir juos išlaisvins.

kampas. Taigi taip ironiškai vadinami karaliaus patarėjai. — <sup>14</sup>*Viešpats*... Egipte atsiradęs sumišimas ir paikumas, panašus į bjaurų girtuoklio elgesį, yra Dievo siųstos bausmės pasėka. — <sup>15</sup>*Egiptui*... Ebr t: Ir nesidaro Egipte darbo, kurį atliktų galva ir uodega, palmės šaka ir nendrė /nei galiūnai, nei mažieji nieko negalės padėti/. — <sup>16</sup>*Tą dieną*... Ir Egiptui teismas bus išganingas; visų žmonių ramsčių sulūžimas ves jį į pažinimą, kad tai čia veikia Dievas. Pranašas mato sutrauktus į reginį dalykus, atskirtus vienus nuo kitų laikotarpiams, tarp kurių tačiau yra vidinis, idėjinis sąryšis. Jis mato prirengiamuosius daigus ir gausų išsivystymą jų priežastiniame sąryšyje, nors viršinėje, istorinėje tikrybėje tarp jų yra ištisi šimtmečiai. — *Lyg moterys*. Puikiems ir drąsiems Egiptiečiams toks bailumas bus nemažas pažeminimas, bet jis bus jiems naudingas. — <sup>18</sup>*Penki*, t y, nedidelis skaičius. — *Kanaano kalba*, T y, ebraiškai. Tuo išsireiškimu skelbiama išsižadėjimas senovinių pagoniškų įpročių ir jausmų ir priėmimas Viešpaties tautos manymo būdo ir tikėjimo.

Ebrajų kalba buvo tikrumoje Kanaano kalba, pasisavinta Abraomo ir jo palikuonių ir taip virtusi Išrinktosios tautos kalba. — *Prisieks*... Žadėdami jam ištikimybę, išpažindami Viešpatį esant vieną tikrą Dievą. — *Saulės miestas*. Dabartiniame Ebr t: *Ir haheres*, sunaikinimo miestas; Vulg vertėjas tikriausiai skaitė: *Ir haheres*. Taip buvo vadinamas garsus žemėjo Egipto miestas *On* arba Heliopolis. Pranašas, pasakydamas tą iš Juozapo istorijos žinomą miesto vardą, gal neturėjo galvoje paties Heliopolies, bet apskritai miestą, kurs dėl savo savybiu buvo vertas taip vadintis. Nors mesijinės karalystės pradžia, žiūrint Egipto didumo, buvo nežymi, tačiau dorybės ir šventumo blizgėjimas turi tik iš Egipto paleisti savo spindulius į pasaulį. Pirmieji krikščionybės amžiai su Thebaida tarp kita ko iš tikrųjų rodo tokį «Saulės miestą» Egipte. — <sup>19</sup>*Viešpaties altorius*. Su altoriumi rišasi auka; auka gi yra tarnavimo Dievui vidurys; todėl kur yra Viešpaties altorius, ten garbinama tikrasis Dievas. Jau pirm Kristaus atėjimo Egiptas tikrai buvo

- <sup>21</sup>Viešpats bus Egipto pažintas,  
ir tą dieną Egiptiečiai pažins Viešpatį;  
jie garbins jį aukomis ir dovanomis,  
darys Viešpačiui įžadų ir atitesės.
- <sup>22</sup>Viešpats užgaus Egiptą sloga,  
ir jie gręsis į Viešpatį;  
jis duosis permaldaujamas ir pagydys juos.
- <sup>23</sup>Tą dieną bus kelias iš Egipto į Asiriją;  
Asirietis eis į Egiptą ir Egiptietis į Asiriją,  
ir Egiptiečiai tarnaus Asurui.
- <sup>24</sup>Tą dieną Izraelis bus trečias  
su Egiptiečiais ir Asiriečiais;  
bus palaiminimas viduje šalies,
- <sup>25</sup>kurią kareivių Viešpats laimina, sakydamas:  
Palaiminta tebūnie mano tauta, Egiptas,  
ir mano rankų darbas, Asiriečiai,  
o Izraelis mano tėvonystė

20. <sup>1</sup>Tais metais, kuriais Asiriečių karaliaus Sargono siunčiamas Tartanas atėjo į Azotą /Asdodą/, kovojo prieš Azotą /Asdodą/ ir jį paėmė, <sup>2</sup>tuo metu Viešpats kalbėjo per Amotso sūnų Ješają ir tarė: Eik ir atsirišk maišą nuo savo šlaunių ir nusiau kurpes nuo savo kojų. Jis tai padarė

pasidareš žymi Žydų religijos vieta, kurioje jie turėjo daug pasekėjų; bet čia kalbama ypač apie Kristaus religijos išsiplėtimą, kurs tikrai buvo greitas Egipte. — Plg Soph 2, 11; Mal 1, 11. — *Paminklas*. Ebr *Matsebah*, akmeninis šulys. Paminklas čia simbolis viešo išpažinimo, kad šalis priklauso Viešpačiui. — Į šituos Ješajo žodžius šaukėsi Onijas IV, kai jis, karaliaujant Ptolemiejui Philometoriui, 160 m pirm Kristaus pastatė Leontopolyje šventyklą /Fl Jos/. — <sup>21</sup> *Viešpats bus...* Ebr t: Viešpats duosis pažinti Egiptui, t y, duos pažinti savo apreiškimą, savo galią ir malonę. — <sup>22</sup> *Viešpats užgaus...* Didelės nelaimės sutiks Egiptą, bet jos atves tikrą jo laimę. — <sup>23</sup> *Tą dieną bus kelias...* Pranašo laikais ir ilgai vėliau bus didžiausi neprietelystė tarp Asirijos ir Egipto, bet ta neapykanta pasiliaus Mesijo laikais; tarp Asirijos ir Egipto bus nuolat atviras ramybės ir taikos kelias. — *Asurui*. Ebr t geriau versti taip: Su Asuru, t y, Egiptas ir Asuras draug garbins tikrąjį Dievą. — <sup>24</sup> *Izraelis bus trečias...* Savybė būti Dievo tauta išplėčiama ant Asuro ir Egipto; Izraelis liaujasi buvęs pats vienas Dievo tauta, iš jo darosi palaiminimas žemės viduryje. — <sup>25</sup> *Viešpats laimina...* Trejopas kunigiš-

kas palaiminimas, kurs iki tam laikui nuo Sandoros skrynios ir po aukos buvo ištariamasis ant Izraelio, toliau bus Dievo ištariamasis ant žemės ir tai taip, kad iki tam laikui buvusieji garbingi Izraelio vardai bus ant jos išplėsti. — *Mano tauta...* Kai Dievas duoda vardą, jis suteikia taip pat tuo vardu išreikštą savybę. Taigi Dievui ištariant savo palaiminimą, Egiptas tikrumoje darosi palaiminta jo tauta, Asuras, naujai sutveriamas ir primamas į Dievo sandorą, yra jo rankų darbas. Izraeliui pasilieka garbingas Viešpaties tėvonystės pavadinimas, kurs jam buvo amžinai suteiktas, darant sandorą Sinajaus kalne, ir patvirtintas patriarkams. — *Asiriečiai*. Ebr t: Asuras.

<sup>20</sup> <sup>1</sup>*Sargono*. Taip buvo vadinamas vienas žymiausių ir galingiausių Asirijos karalių. Jis viešpatavo 721-705 m pirm Kr, pastatė šiaurinę Ninivės miesto dalį ir milžiniškų rūmų. — *Tartanas*. Tai ne nuosavas asmens vardas, tik pavadinimas pareigos; reiškia gi tą patį ką ir kariuomenės vadas. — *Azotą*. — Pilistimų miestas Azotas buvo paimtas 709 metais. Kova prieš Azotą yra epizodas iš pastangų, kokių darė Asiriečiai, kad pavergtų sau vakarų Azijos tautas ir sutrupintų jų Egipto kurstomą pa-

ir ėjo nusivilkęs ir nusiavęs. <sup>3</sup>Tuomet Viešpats tarė : Taip kaip mano tarnas Ješajas vaikščioja nusivilkęs ir nusiavęs ir bus trejus metus ženklas ir stebalas Egiptui ir Etiopijai, <sup>4</sup>taip Asiriečių karalius varys Egipto belaisvius ir Etiopijos tremtinius, jaunos ir senus, plikus ir basus, atidengtomis šlaunimis Egipto gėdai. <sup>5</sup>Tuomet jie drebės ir bus nusigandę dėl Etiopijos, kuri buvo jų viltis, ir dėl Egipto, kurs buvo jų garbė. <sup>6</sup>Tą dieną šitos salos gyventojai sakys : Štai buvo mūsų viltis ; pas juos mes bėgome pagalbos, kad išlaisvintų mus nuo Asiriečių karaliaus ; kaip gi dabar mes galėsime ištrūkti?

## 21. <sup>1</sup>Pranašystė prieš jūros tyrumą.

Kaip viesulas ateina iš pietų,  
taip tai ateina iš tyrumos, iš baisios šalies.

### <sup>2</sup>Man parodyta kietas regėjimas :

Kas netiki, elgiasi neištikimai ir naikintojas naikina.

Kopk augštyt, tu Elame ; apgulk, Medai !

Aš padarysiu galą visam jo vaitojimui.

### <sup>3</sup>Todėl mano strėnos pilnos skausmo ;

mane pagavo suspaudimas kaip gimdyvės suspaudimas ;  
išgirdęs aš sukniubau, pamatęs išsigandau.

### <sup>4</sup>Mano širdis apalpo, tamsybė gąsdino mane ;

Babelė, mano mylimoji, pasidarė man pasibaisėjimo dalykas.

sipriešinimą. — <sup>2</sup>*Atsirišk maišą*. Pranašui liepiama nuimti nuo savęs storą apdarą, kurs laikydavosi ant kūno tik prijuostas ; atrišus juostą jis nukrisdavo, ir žmogus likdavo kone visai plikas, nes tik trumpose kelnėse. — <sup>3</sup>*Bus trejus metus*. Ješajas turėjo dėvėti taip menką apdarą per trejus metus ir per visą tą laiką būti įspėjimas ji matantiems. — *Egiptui ir Etiopijai*. Plg aug 18,2 paaišk. — <sup>4</sup>*Varys...* Viešpataujant Asarhaddonui ir Asurbanipalui /tarp 680 ir 660 metų/ buvo užkariauti ir apiplėšti Egiptas ir Etiopija. — *Plikus ir...* Patekusius į didžiausį skurdą kaip karo belaisvius ir vergus. — <sup>5</sup>*Tuomet jie* : Žydai. — <sup>6</sup>*Salos*. Sala pavadintos visos tautos, gyvenusios Palestinoje, Tarpžemės jūros pakraštyje, ypač gi Žydai ; jie labiausiai tikėjosi, kad Egiptas sutriuškins Asirijos galią. — *Kaip gi...* mes. Egiptą sutikęs smūgis moko dviejų dalykų : kad pasitikėjimas žmonėmis paikas dalykas, ir kad jų pačių laukia lygus likimas, jei su jais nebus padedančios Dievo rankos.

### *h/ Kita pranašystė prieš Babelę*

21, 1-10. Babelė bus kietai prispausta ir nukariauta

21. <sup>1</sup>*Jūros tyrumą* : Babelę. Eu-

pratui patvinus, didžiausi derlinga Babilonija darydavosi panaši į jūrą. Dabar jai lemta pavirsti tuščia tyruma. Taip pačiu pavadinimu pamerkiama Babelės puikybė ir parodoma, kaip nedaug ji tevertinama Dievo akyse. — *Kaip viesulas...* Babelę sutiks nelaimė. Ji puls kaip viesulas, kurs visa pakelėję griauina ir naikina. Tyrumos vėjai, taip pat pietų vėjai, buvo laikomi baisiausiais. — *Baisios šalies*. Taip pranašas vadiną kraštą, iš kurio turėjo išeiti Kiro kariuomenės branduolys. — <sup>2</sup>*Kietas*. Pranašaujama apie skaudžius dalykus, todėl pranašo regėjimas jam pačiam kietas. Tie dalykai tai plėšimai, sunaikinimas, apgulimas. — *Kas netiki...* Pikti užpuolikai elgsis, nesilaikydami jokių žmoniškumo įstatymų. Ebr. t : Plėšikas plėšia ir naikintojas naikina. — *Kopk...* Įvardijami Dievo nutarimo vykdytojai. Dievo duotąjį įsakymą pranašas lyg kad girdi ir jį kartoja. — *Jo vaitojimui* : Kokį Babelę keldavo savo pavergtųjų tautų tarpe. — <sup>3</sup>*Todėl...* Regėjime apreikšta Babelės nelaimė taip didelė, kad pats pranašas ją jaučia savyje ir draug kenčia. — <sup>4</sup>*Mano širdis*. ... Anot Ebr t : Mano širdis smarkiai plaka ; išgąstis apėmė mane ; mano troškimo suotumą jis pakeičia pasibaisėjimu. Dieną



<sup>5</sup>Tiesk stalą, žiūrėk iš žvalgyklos! Jie valgo ir geria!

Kelkitės kunigaikščiai, griebkitės skydo.

<sup>6</sup>Nes Viešpats man tarė taip:

Eik ir pastatyk žvalgą,  
ir ką tik jis pamatys, tegul pasako.

<sup>7</sup>Jis pamatė vežimą su dviem raiteliais:

raitą ant asilo ir raitą ant kupranugario,  
ir jis rūpestingai žiūrėjo su didele ištverme.

<sup>8</sup>Jis sušuko lyg liūtas:

Aš esu Viešpaties žvalgykloje, nuolat stovėdamas per dieną,  
ir aš esu savo sargyboje, stovėdamas per kiauras naktis.

<sup>9</sup>Štai ateina tas raitelis, žmogus su dviejų raitelių vežimu.

Jis atsiliepė ir tarė: Žuvo, žuvo Babelė,  
ir visi drožti jos dievų paveikslai sutrupinti žemėje.

<sup>10</sup>Tu, mano kūlime, ir mano kūlimo vaikai!

ką aš girdėjau iš kareivijų Viešpaties,  
Israėlio Dievo, tai aš jums paskelbiau.

<sup>11</sup>Pranašystė prieš Dūmą. Man šaukia iš Seiro:

Sarge, kiek nakties praslinko?

Sarge, kiek nakties praslinko?

<sup>12</sup>Sargas tarė: Ateina rytas ir naktis;

jei jūs jieskote, jieskokite; apsigręžkite, ateikite.

pranašas laukia nakties poilsio; bet naktis darėsi dar baisesnė dėl baisių Dievo siunčiamų regėjimų. — <sup>5</sup>*Tiesk stalą....* Aprašoma, kas tuomet darėsi Babelėje. Tenai rūpinosi tik pokylių ir tenkinosi pastatymu žvalgų žvalgykloje. Bet vienu kartu įpuola priešai. Visi pilni išgąsčio ima šaukti: Kelkitės, kunigaikščiai, tepkitės skydą /Ebr t/, t y, rengkite ginklus kovai. Skydai buvo tepami, kad neskiltų ir kad nuo jų geriau atsimuštų vilyčios. Plg Dan 5,30. — <sup>6</sup>*Eik ir pastatyk...* Aprašęs, kas darėsi Babelėje, pranašas kita regėjimo dalimi tą pat paaiškina. Jis Dievo liepiamas pats eina žvalgo pareigas, mato einančią neprietelio kariuomenę į Babelę ir paskui ją grįžtančią. — <sup>7</sup>*Vežimą...* Anot Ebr t: Matė pulką, arklius /raitelius/ po du, asilų pulką, kupranugarių pulką. Taip aprašoma Medų-Persų kariuomenė. Kariuomenei praėjus, pranašas-žvalgas ilgai nieko nebematė. — <sup>8</sup>*Aš esu...* Pranašas lyg primena Dievui, kad jis vis tebelaikia žinių, ką padarė praėjusi kariuomenė, ir veikiai gauna paaiškinimų, kad Babelė žlugusi ir kad stabai esą sunaikinti. — <sup>9</sup>*Ateina....* Ebr t: Ateina žmonių būrys, raiteliai po du. — Jie skelba žinią apie Babelės žuvimą. — <sup>10</sup>*Tu, mano....* Dabar pranašas kalba į

Israėlį. Jis vadina jį kūlimu, nes Žydai buvo Babelės prislėgti, lyg kad kuliama kloyime javai. Israėlis, išgirdęs pranašo žinią apie Babelės žuvimą, turi įgauti vilties išsigelbėti

*ii) Pranašystės prieš Edomiečius ir Arabus*

21,11-17. Idumėjai skelbiama višiškas žuvinimas. Arabai bus sunaikinti

<sup>11</sup>*Dūmą.* Pačiu vardu, kurs Ebr reiškia tylumą, skelbiama Idumėjos krašto likimas. — *Man...* Pranašas girdi paklausimą iš Seiro, t y, iš kalnuoto Edomiečių krašto pietinėje Palestinoje. Nelaimės naktis buvo sunkiai prislėgusi tą šalį. Suvargę Edomiečiai kreipėsi į tą, kurs buvo paskelbęs nelaimę ir pakartotinai klausia, ar greitai ta nelaimių naktis pasibaigs. — <sup>12</sup>*Ateina...* Pranašas atsako; jis skelbia ateisiant gaivinanti rytą, bet ne visiems; po to ryto vėl ateis naktis be vilties. Edomiečiai gali nuo jos išsigelbėti, jei jieskos tiesos, tikrojo Dievo, ir grįš į jį

<sup>13</sup>*Arabiją.* Teismas pasieks ir nesusibūrusius į valstybę beduinus. — *Jūs miegosite...* Nugalėtas apiplėštas Arabų būrys, bėgdamas iš šiaurės pietų kryptimi, priverstas slapstyti kalnuose ir tankumynuose. Jį turi pasitikti su duona pietų gyven-

<sup>13</sup>Pranašystė prieš Arabiją.

Jūs miegosite vakarop miške, Dedanaičių keliuose.

<sup>14</sup>Sutinkamam ištroškusiam neškite vandens,  
jūs, kurie gyvenate pietų šalyje;  
su duona pasitikite bėgantį.

<sup>15</sup>Nes jis bėga nuo kalavijų, nuo gresiančio kalavijo,  
nuo įtempto kilpinio, nuo smarkios kovos.

<sup>16</sup>Nes Viešpats man sako taip: Dar vieneri metai, kaip samdininko metai, ir visa Kedarų garbė bus atimta. <sup>17</sup>Iš drąsių šaulių iš Kedarų sūnų skaičiaus liekanos sumažės; nes Viešpats, Izraelio Dievas, kalbėjo

22. <sup>1</sup>Pranašystė apie Regėjimo slėnį.

Kas gi taip pat yra tau,  
kad ir tu visas užkopei ant stogų?

<sup>2</sup>Tu, pilnas šauksmo, su daug gyventojų, džiaugsmingasis mieste!  
Tavo užmuštieji ne kalaviju užmušti  
ir ne kautynėse mirę.

<sup>3</sup>Visi tavo kunigaikščiai bėgo kartu  
ir buvo kietai surišti;  
visi, kuriuos atrasta, buvo taip pat surišti,  
kai jie bėgo toli.

<sup>4</sup>Todėl aš tariau: Atstokite nuo manęs,  
aš verksiu karčiai.  
Nesistengkite paguosti manęs  
dėl mano tautos dukters sunaikinimo.

tojai. Priešai Asiriečiai eina iš šiaurės. — *Dedanaičių*. Taip buvo vadinama nedidelė tautelė, kilusi iš Abraomo ir Keturos. Ji gyveno šiaurinėje Arabijoje ir vertėsi prekyba. Anot Ebr t, patys Dedanaičiai nugalėti: Miške vakarop nakvojate jūs, Dedanaičių eilės. — <sup>14</sup>*Kurie gyvenate...* Ebr t: Temos gyventojai. Temos kraštas buvo pietuose. — <sup>15</sup>*Nes...* Bėgimo priežastis — Asiriečių ginklai, kuriems negalima pasipriešinti. — <sup>16</sup> *Dar vieneri...* Nurodoma laikas, kada pranašystė įvyks. Plg aug 16,1 14. — *Kedarų*. Dar vienos Arabų tautelės vardas, kuri gyveno tarp Kaldėjos ir Palestinos. Ji buvo kilusi iš Ismaelio palikuonių. Jai skelbiama sumažėjimas. Karaliai Sargonas ir Senakheribas buvo paverę ne vieną Arabų tautą; Asurbanipalas įvardija tarp pavergtųjų Kedarėnus

k/ *Pranašystė prieš Jerusale ir prieš šventyklos viršininką Sobną*

22,1-25. Pranašas skelbia Jerusale apgulimą ir kaip atkaklumo pavyzdį nurodo šventyklos viršininką Sobną, kurs buvo nubaustas ir pakeistas pareigose Eliakimu

22. <sup>1</sup>*Regėjimo slėnį*. Tarp Babelės nubaustųjų yra taip pat Judas ir Jerusale. Savo politika, stabų garbinimu ir visokiais nusikaltimais Žydai eina greta pagonių; taigi jie turi pasirodyti pagonių tarpe ir išgirsti savo pasmerkimą /Kir-Aleks, Jieron/. Jerusalei duodama simbolinis Regėjimo slėnio vardas. Ji buvo pranašų sostinė ir motina, buvo nuolatinė pranašysčių ir regėjimų vieta. Ješajas dabar, kaip Viešpaties žvalgas, žiūri į ją iš savo augštos žvalgyklos ir lyg nebepažindamas savo miesto klausia, kas jam atsitiko, kodėl atėjo ir jam didžiausios nelaimės. — *Ant stogų*. Pranašas mato regėjime Jerusale gyventojus, taip neseniai pilnus linksnumo, dabar nusigandusius, stovinčius ant gulsčių savo namų stogų ir žiūrinčius į apgulusius miestą priešus. — <sup>2</sup>*Tavo užmuštieji...* Mirtis žymiai sumažino gyventojų skaičių; bet nėra nei tos paguodos, kad jie yra žuvę karo lauke garbinga kovotojų mirtimi. Ne; vargas, badas ir maras juos atėmė. Kunigaikščių dalis pabėgo, kiti pateko į kietą nelaisvę, gyventojų žiedai išsklaidyti, priešas juos veja, gauda ir ima nelaisvėn. — <sup>4</sup>*Atstokite...* Pranašo širdies skausmas dėl sutikusių Jeru-

- <sup>5</sup>Nes užmušinėjimo, mindžiojimo ir raudojimų diena  
atėjo nuo Viešpaties, kareivijų Dievo, Regėjimų, slėnyje —  
ji tyrinėja sieną, ir yra pilna didenybės kalne.
- <sup>6</sup>Elamas pasiėmė saidoką,  
vežimus su žmonėmis ir raiteliais;  
Kiras nudengė skydą.
- <sup>7</sup>Tavo rinktiniai slėniai pilni kariškų vežimų,  
ir raiteliai sustojo prie vartų.
- <sup>8</sup>Judo gaubtė bus atidengta,  
ir tą dieną tu apžiūrėsi ginklų sandėlį miško namuose.
- <sup>9</sup>Jūs matysite Dovidą miesto plyšius,  
kad jų padaugėjo,  
ir rinksite žemojo tvenkinio vandenį;
- <sup>10</sup>suskaitysite Jerusaleus namus  
ir ardysite namus sienai sustiprinti.
- <sup>11</sup>Jūs padarysite duobę tarp dviejų sienų  
senojo tvenkinio vandeniui.  
Bet jūs nepažvelgiate į tą, kurs tai padarė,  
ir nematote to, kurs tai iš toli atvedė.
- <sup>12</sup>Tą dieną Viešpats, kareivijų Dievas, šaukia verkti ir raudoti,  
galvas skustis ir susijuosti maišų.
- <sup>13</sup>Bet štai džiaugsmas ir linksmybė, plovimas veršių ir avinų,  
valgymas mėsos ir gėrimas vyno.  
«Valgykime ir gerkime, nes juk rytoj mirsime».

salę nelaimių taip didelis, kad vel-  
tui mėgintų kas nors paguosti jį.  
Jis verčiau nori raudoti pats vienas.  
<sup>5</sup>*Ji tyrinėja...* Baisi Viešpaties die-  
na turi ištirti, kiek stiprios Jerusa-  
lės sienos, ir keliai lyg rūstus dideny-  
bės pilnas valdovas prieš karališko  
rūmo kalną, Sioną. Anot Ebr t; Ji  
naikina sieną ir šauksmas / eina /  
kalnus. — <sup>6</sup>*Elamas*. Prieš tarpe  
visų pirma minimi Elamiečiai, gar-  
sūs senovėje šauliai. — Ebr t: Ki-  
ras nudengia skydą, t y, prirengia  
savo skydą puolimui. Kiras čia tik-  
riausiai kurio nors dabar nebežino-  
mo krašto vardas, taip pat kaip ir  
Elamas. — <sup>7</sup>*Tavo rinktiniai...* Je-  
rusalė suspausta iš visų pusių;  
priešas artinasi prie pat vartų. —  
<sup>8</sup>*Judo...* Judą sutiks didžiausi ne-  
garbė, toki kokia buvo laikoma gaub-  
tės nudengimas mergeitei. — *Gin-  
klų sandėlį...* Tik dabar Žydai pra-  
deda galvoti, kaip jie ginsis.  
Visų pirma jie apžiūri Saliamono  
pastatytuose rūmuose, vadinamajame  
Miško name / plg 3 Kar 7,2; 10,  
17/, laikomus ginklų, paskui taiso  
mūro sienas, renka vandenį, bet už-  
miršta tikrąjį savo gynėją Dievą.  
<sup>9</sup>*Dovidą miesto*. Žr 2 Kar 5,7,9. —  
*Vandenis*: Kad priešai neatkirstų

jo nuo paties miesto. Plg. aug 7,3. —  
<sup>11</sup>*Duobę tarp dviejų sienų*. Kurioje  
vietoje ta duobė turėjo būti pada-  
ryta, dabar tikrai nebežinoma.  
Dviem sienom skersai slėnio tarp  
Siono ir Ofelio kalnelių tuodu kal-  
neliu buvo sujungtu. Senuoju tven-  
kiniu tikriausiai buvo pavadinta  
Siloės tvenkinys. — *Bet jūs nepa-  
žvelgiate...* Žydai juk turėjo žinoti,  
kad neprietelių užpuolimai būdavo  
visuomet nusipelnęta Dievo siun-  
čiama bausmė. Bet ta tikėjimo dva-  
sia buvo apmirusi. Dievas atvedė  
Žydams nelaimę iš tolo, nes ne vieną  
kartą buvo jiems duota išėjimų.  
<sup>12</sup>*Dievas, šaukia...* Jei Žydai tikrai  
darytų atgailą, Viešpaties rūstybė  
liautųsi, ir jie greitai susilauktų iš-  
gelbėjimo. — *Galvas*. Galvos nusi-  
skutimas buvo gedulo ženklas /plg  
Am 8,10/, taip pat ir susijuosimas  
maišų /aug 3,24/. — <sup>13</sup>*Bet štai...*  
Toks tai pasityčiojimo pilnas Žydų  
atsakymas į pranašo perspėjimus.  
Vietoje atgailos, džiaugsmas. Jie  
beprotingai eikvoja išteklis, ku-  
rių taip labai reikia apgulimo metu.  
— *Valgykime...* Netikėjimo žodžiai.  
Plg Išm 2,6-9; 1 Kor 15,32. —  
<sup>14</sup>*Iš tikrųjų...* Žydai tyčiojasi iš  
mirties; mirtimi jie bus už tą nusi-

<sup>14</sup>Mano ausims buvo apreikštas kareivijų Viešpaties balsas :

Iš tikrųjų tas nedorumas nebus jums dovanotas iki mirčiai, sako Viešpats, kareivijų Dievas.

<sup>15</sup>Viešpats, kareivijų Dievas, sako taip :

Eik, įeik pas tą, kurs gyvena padangtėje, pas šventnamio viršininką Sobną, ir jam sakyk : <sup>16</sup>Ką tu čia veiki, ar kas tu čia, kad tu išsikaldinai čia sau kapą, rūpestingai išsikaldinai sau augštoje vietoje paminklą, buveinę sau uoloje? <sup>17</sup>Štai Viešpats išnešins tave, kaip nusinešama gaidys, ir atims tave taip kaip apsiaustą. <sup>18</sup>Jis vainikuote apvainikuos tave sielvartu, mes tave kaip kamuolį į plačią ir ertą šalį. Ten tu mirsi ir ten bus tavo garbės vežimas, tu, tavo valdovo namų gėda! <sup>19</sup>Aš išvarysiu tave iš tavo vietos ir išmesiu tave iš tavo tarnybos

<sup>20</sup>Tą dieną atsitiks, kad aš pašauksiu savo tarną, Elkijs sūnų Eliakimą, <sup>21</sup>apvilksiu jį tavo jupa, sujuosiu jį tavo juosta ir duosiu jį jo ranką tavo valdžiai. Jis bus kaip tėvas Jerusaleš gyventojams ir Judo namams. <sup>22</sup>Aš dėsiu Dovido namų raktą jam ant peties : jis atidarys, ir niekas negalės uždaryti ; užrakinis ir niekas negalės atrakinti. <sup>23</sup>Aš įkalsiu jį kaip baslį tikroje vietoje, ir jis bus savo tėvo namams kaip garbės sostas. <sup>24</sup>Ant jo bus pakabinta visa jo tėvo namų garbė, visokios rūšies rykų, visokių mažų indų, pradedant nuo geriamųjų taurių iki muzikos prietaisų. <sup>25</sup>Tą

kaltimą nubausti. Taip čia nurodoma regėjimo pradžioje paskelbtos mirties priežastys ir aprašomi tie, kurie turėjo žūti negarbingai badu ir maru

<sup>15</sup> *Eik...* Ebr. t. : Įeik pas tą užvaizdą, pas Sobną, pas namų viršininką. Sobna buvo ne pačios šventyklos viršininkas, tik karaliaus rūmų užvaizdas. Kaip garbinga buvo ta pareiga, pasirodo iš to, kad ji būdavo pavedama karaliaus sūnams. Taip, susirgus karaliui Ozijui rūpūs, jo sūnus ir įpėdinis ėjo karaliaus rūmų viršininko pareigas. Plg 2 Kron 26,21. — <sup>16</sup>*Ką tu...* Kas buvo tas Sobna, tikrai nežinoma. Pranašo žodžiai rodo, kad Sobna buvo atsiradęs visai netinkamoje jam vietoje. Gal jis tyčiojosi iš pranašo žodžių apie skelbiamą būsimą nelaisvę, ar apie skelbiamą negarbingą didikų bėgimą ir išsklaidymą ir, viešai rodydamas savo netikėjimą, buvo pradėjęs statyti sau paminklą. — <sup>17</sup>*Viešpats išnešins...* nelaisvę tolimoje šalyje ir tai taip lengvai, kaip išnešama gaidį. Ebr. t. : o žmogau (tu, kurs pasitiki savo jėga ir taries esąs didis). — <sup>18</sup>*Jis...* Anot Ebr. t. : Jis vyniote suvynios tave ir mes kaip kamuolį. — *Į plačią...* Į Mesopotamiją. — *Ten tu mirsi.* Ištrėmimas pasibaigs mirtimi. — *Ten bus...* Ten tu galėsi rodyti savo garbingumą. — *Gėda.* Savo elgėsiu Sobna

darė negarbės visiems savo karaliaus namams. — <sup>20</sup>*Savo tarną.* Ištikimybė Dievui turi būti vyriausi karaliaus tarno savybė. — <sup>21</sup>*Apvilksiu...* drabužiais, kokie pritinka jo augštai pareigai. — <sup>22</sup>*Aš dėsiu...* Raktas yra suteikiamas valdžios ženklas. Valdžia suprantama kaip našta, todėl sakoma, kad jos simbolis, raktas, dedamas ant peties. Rakto davimu nurodoma valdžia atidaryti namus ir įleisti ką nors į šeimyną, bet taip pat išmesti iš šeimynos, užrakinant duris /aug 9,6 ; Įjob 12, 14/. — <sup>23</sup>*Kaip baslį.* Eliakimo reikšmė karaliaus namuose aprašoma dar palyginimu su stipriai įkalto basliu, kurs gerai laiko pririštą prie jo padangtę. Anot kitų aiškintojų, su įkalta į sieną vinimi, ant kurios galima visa drąsiai kabinti. — *Savo tėvo.* Eliakimas bus taip pat tikra garbė savo tėvo namams. — <sup>24</sup>*Ant jo...* Anot Ebr. t. : Ant jo kabinsis visa jo tėvo namų garbė, atžalos ir diegai, visokie maži rykai, pradedant rėčkomis ir baigiant puodeliais. Taip palyginimais nurodoma, kad visa Eliakimo giminės šauksis į jį, kad gautų sau garbingų vietų ir pareigų, kaip kad paprastai tokiais atvejais būna. Visokio didumo rykais vadinami Eliakimo giminės nariai, kurių tarpe yra didikų ir mažutėlių, turtingų ir beturčių. — <sup>25</sup>*Tą dieną...* Taip, aprašius Eliakimo

dieną, sako kareivijų Viešpats, baslys, kurs buvo įkaltas tikroje vietoje, bus atimtas, sulaužytas ir pavirs, ir žus visa, kas ant jo kabojo; nes Viešpats tai kalbėjo

23. <sup>1</sup>Pranašystė prieš Tirą. Klykite, jūros laivai;  
nes sunaikinti namai, iš kur jie paprastai atplaukdavo;  
iš Ketimo šalies duota jiems apie tai žinia.  
<sup>2</sup>Nutilkite, salos gyventojai! Tu buvai pilna Sidono pirklių, kurie plaukioja jūroje. <sup>3</sup>Ant daugelio vandenų buvo Nilo sėkla, upės pjūtis, jo vaisius. Iš jo buvo pasidarius tautų prekyvietė.  
<sup>4</sup>Parausk, Sidone, nes jūra kalba, jūros stiprybė sako:  
Aš nebuvau nėščia ir negimdžiau,  
neauklėjau jaunikaičių ir neauginau mergaičių.  
<sup>5</sup>Kai išgirs apie tai Egipte,  
bus suimti skausmo, gavę žinią apie Tirą.  
<sup>6</sup>Plaukite jūromis, klykite, salos gyventojai!  
<sup>7</sup>Argi tai ne jūsų miestas,  
kurs nuo senų dienų gyrėsi savo senumu?  
Jo kojos nėš jį toli į svetimą šalį.

išaugštinimą, dar grįžtama prie Sobnos, kurs taip pat buvo tikroje vietoje įkaltas baslys, ir jo laikėsi visa jo giminė. Tačiau jam skirta žlugti ir draug su juo nukentėti visai jo giminei. — Anot kaikurių aiškintojų, tais žodžiais pranašaujama žuvinimas tam pačiam Eliakimui

#### 1/ Pranašystė prieš Tirą

23, 1-18. Pranašystė prieš Tirą prasideda dejavimu dėl Tiro žuvimo /1-7/, toliau skelbiama pavertimas Tiro puikybės dulkėmis /8,14/, ir pagaliau žadama išgelbėjimas /15-18/

23. <sup>1</sup>Tirą. Kaip Babelė, galingiausi sausumos valstybė, pavergdavo tautas savo karine jėga, taip Phenikija, galinga pajūrio valstybė, ramiai apiplėšdama savo prekyba tautas, buvo priešininkė Dievo karalystės savo materialismu. Jai, puikiai jūros karalienei, skelbiama paskutinėje vietoje 70 metų pažeminimas. — *Jūros laivai*. Ebr. t: Tarteso laivai. Tie laivai atplaukia iš tolimų vakarų ir artinasi į Tirą. Bet jau prie Kipro pasiekia juos nelaimės žinia: jis sunaikintas, taip kad nebėra įėjimo. Taip pranašas jau iš anksto laiko Tiro žuvinimą įvykusių atsitikimų ir skelbia tą žinią visiems. — *Ketimo*. Kipro salos vardas. Čia būdavo paskutinė į Tirą plaukiančių laivų stotis. — <sup>2</sup>Nutilkite: išgaščio apimti. *Salos gyventojai*. Senasis Tiro miestas buvo, tiesa, pasilikęs sausumoje, bet naujasis įsikūrė arti kranto esan-

čioje saloje ir ypač ta aplinkybė didžiavosi ir jautėsi esąs galingas, neprieinamas. Į jo tai gyventojus čia atsiliepia pranašas. — *Sidono*. Tai buvo seniausias Phenikijos miestas. Dabar jis vadinamas Saidą. Didumo garbę iš Sidono buvo paveržusi jo duktė, Tiras. Dabar ir Sidonui turi būti gėda, kad ta jo duktė, taip pasitikėjusi jūra, turi dabar pati išpažinti visišką savo silpnumą ir apleidimą. — <sup>3</sup> *Ant daugelio*. . . Prekės į Tirą seniau buvo vežamos iš visų kraštų. Ir tai buvo jam garbės priežastis. — *Nilo*. Ebr. *Šikhor*, tamsus. Plg aug 2,18. — <sup>4</sup>*Jūra kalba*. . . Tiro nelaimė yra draug ir jūros nelaimė, nes jūra buvo Tiro stiprybė. Taigi ir jūra vaizduojama dejuojanti kartu su Tiru. — *Aš nebuvau*. . . Seniau taip labai apgyventa nuolat plaukančių laivų, dabar jūra taip tuščia, lyg kad motina, kuri niekuomet neturėjo vaikų. Jaunikačiai su mergaitėmis galėjo būti vadinamos taip pat Tiro kolonijos jūros pakraštėse. — <sup>5</sup>*Egipte*. Egiptui Tiras buvo labai svarbus, nes iš Egipto buvo vežami į Tirą javai. Tiras buvo taip pat nemaža paspartis prieš Asiriečius. — <sup>6</sup>*Plaukite*. . . Ebr t: Bėgkite į Tartesą, t y, skubėkite bėgti į tolimiausias kolonijas, nes kitaip jūsų laukia ištrėmimas ir nelaisvė Babelėje. — <sup>7</sup>*Argi tai*. . . Anot Ebr. t: Ar tai tas jūsų džiaugsmingasis, t y, argi ta griuvusių krūva yra visos liekanos džiaugsmingo, labai seno, galingo jūsų mies-

- <sup>8</sup>Kam tai atėjo į galvą apie Tirą, kitados apvainikuotą,  
kurio pirkliai kunigaikščiai,  
kurio vertelgos žemės didžiūnai?
- <sup>9</sup>Kareivijų Viešpats tai nulėmė,  
kad nutremtų kiekvienos garbės puikybę  
ir vestų į sugėdinimą visus žemės didikus.
- <sup>10</sup>Eik per savo žemę kaip per upę, jūros dukterie,  
tau nebėra daugiau juostos.
- <sup>11</sup>Jis ištiesė savo ranką ant jūros,  
privertė drebėti karalystes;  
Viešpats davė įsakymą prieš Kanaaną  
sutrinti jo stipriuosius,
- <sup>12</sup>ir tarė: Nebesididžiuk daugiau,  
tu prievartaujama mergaitė, Sidono dukterie.  
Plauk atsikėlus į Ketimus,  
ir tenai tau nebus poilsio.
- <sup>13</sup>Štai Kaldiečių šalis; tokios tautos nėra buvę.  
Ją iškūrė Asuras; jie veda į nelaisvę jos stipriuosius,  
griauna jos namus, daro iš jos griuvėsius.
- <sup>14</sup>Klykite, jūros, nes jūsų stiprybė sunaikinta!
- <sup>15</sup>Aną dieną tu, o Tire, būsi užmiršime septynias dešimtis metų,  
kaip vieno karaliaus dienos; po septynių gi dešimtų metų bus Tirui lyg  
paleistuvės dainoje:

to. Jei taip, tai tikrai nėra ko džiaugtis. Tiras buvo tikrai labai senas miestas. Juozapas Fl sako, kad jis buvęs įkurtas 240 metų pirm pastatymo Jerusaleš šventyklos. — <sup>8</sup>*Kitados apvainikuotą*. Ebr t: Dalino vainikus. Todėl taip buvo galingas, kad galėjo turėti įtakos ir karalių skyrimui. — *Pirkliai*... Pranašas primena buvusią piliečių garbę, kad labiau paašikėtų dabartinę jų negarbę. — <sup>9</sup>*Viešpats*... Vyriausioji žuvimo priežastis Dievas, kurs ir čia pasielgia, laikydamas aug 2,12 paskelbtos taisyklės. — <sup>10</sup>*Eik*... Ebr t: Užliek savo šalį kaip Nilas /čia ebr *Je'or*; plg 3 e/, Tarteso dukterie. Čia pranašas jau kreipiasi į Tiro kolonijas ir skelbia joms išsilaisvinimą nuo Tiro. Laisvas vaikščiojimas savo šalyje, yra ženklas neriboto viešpatavimo. Juosta, kuri varžė kolonijas, buvo Tiras; dabar jos nebėra. — <sup>11</sup>*Jis*: Viešpats. — *Prieš Kanaaną*: Phenikiją. — <sup>12</sup>*Prievartaujama*:... Ebr t: Nuvainikuota mergaitė. Puikybė ir išdidumas buvo jau verti pilno bausmės saiko. Pranašo skelbiamas paniekinimas privers nutilti kiekvieno girpelnio burną. — *Sidono dukterie*. Čia Sidono gyventojai; jie atstovauja visai Phenikijai, kuri Tiro žu-

vimu visa užgauta. — *Plauk*... Pabėgę iš savo krašto phenikiečiai neras malonaus priėmimo ir savo buvusiose kolonijose, kurias jie labai vargino. — <sup>13</sup>*Kaldiečių*. Pranašas dabar pasako, kas buvo Dievo nutarimo vykdytojai. Anot Ebr t: Štai Kaldiečių šalis; tos tautos nebuvo; ji atidavė Asiriečius tyrumos žvėrimis; jie stato savo bokštus /prieš Tirą/, griauna jo rūmus, daro iš jo griuvėsius. — Pranašo laiku sena Kaldiečių tauta buvo kone visai nežinoma Phenikijai. Bet nugailėję Asiriją ir sugriovę Ninivę, jie tą pat padarė Tirui. — <sup>14</sup>*Klykite*... Zr 1 e

<sup>15</sup>*Būsi užmiršime*... Tirą ištikusi nelaimė tęsėsi 70 metų, tiek pat kiek ir Žydų nelaisvė Babelėje. Plg Jer 25,11.12. — *Kaip vieno*... Kokie stovės Babelės karalystė. — *Bus Tirui lyg*... Bus taip, kaip sakoma dainoje. Toki daina apie paleistuvę buvo matomai visiems žinoma. — <sup>17</sup>*Sugrąžins*... Ebr t: Jie vėl sugrįš prie savo pelno, Atnaujintą Tiro prekyvą pranašas išreiškia žodžiu: *Paleistuvau*s, nes tas prekyvimas bus draug susidūrimas su visokiomis tautomis ir visai pasauliniais. — <sup>18</sup>*Bus pašvesti*... Kaip visoks žmonių veikimas, taip ir čia

<sup>16</sup>Pasiimk kankles, vaikščiok po miestą tu, užmiršta paleistuve ; gerai dainuok, kartok dainą, kad tave atsimintų.

<sup>17</sup>Po septynių dešimtų metų Viešpats aplankys Tirą, sugrąžins jį prie jo pelno, ir jis vėl paleistuvais su visomis žemės karalystėmis žemės paviršiuje.

<sup>18</sup>Bet jo prekiaavimas ir pelnas bus pašvęsti Viešpačiui. Jie nebus pakasami ir atidedami, nes jo pelnas bus tiems, kurie gyvena Viešpaties akivaizdoje, kad jie valgytų iki sočiai ir turėtų kuo apsilvilti iki senatvei

24. <sup>1</sup>Štai Viešpats padarys žemę tuščią ir pliką ; užgaus jos paviršių ir išsklaidys jos gyventojus.

<sup>2</sup>Tuomet bus kaip tautai, taip ir kunigui ; kaip vergui, taip ir jo valdovui ; kaip tarnaitai, taip ir jos valdovei ; kaip perkančiam, taip ir parduodančiam ; kaip skolintojui, taip ir skolininkui ; kaip atgal reikalaujančiam, taip ir tam, kas kaltas.

<sup>3</sup>Žemė bus sunaikinta ir plėšte apiplėšta, nes Viešpats yra tą dalyką nutaręs.

<sup>4</sup>Žemė nuliūdus, sunyks ir sumenkėjus ; pasaulis sunyko, sumenkėjo žemės tautos augštis.

<sup>5</sup>Žemė sutepta savo gyventojų, nes jie peržengė įstatymus, iškreipė teises, sulaužė amžinąją sandorą.

Tiriečių turi praversti Dievo sumanymų įvykdymui. Tiro turtai bus pašvęsti Viešpačiui. — *Apsilvilti iki senatvei*. Ebr t : Dailiai apsilvilti. — Pranašystė prieš Tirą įvyko, Nebukadnetsarui po 13 apgulimo metų paėmus Tirą ir pastačius čia savo atsiųstą karalių. Sugriautas miestas vėl atgijo, pasibaigus Kaldeičių viešpatavimui. Tiriečiai padėjo sugrįžusiems iš nelaisvės Žydams atstatyti Jerusale ir šventyklą /Esdr 3,7 : Neem 13, 16/. Krikščionijos pradžioje čia buvo įsikūrusi viena iš žymesnių krikščionių bendruomenių. Bet vėliau Tiras vėl virto griuvėsiais ir iš jų jau niekuomet nebeatsikėlė

#### 4. Pranašystė apie pasaulio pabaigą

a) Sunaikinimas žemės ir paskutinis teismas

24,1-23. Ketvirtame pranašysčių skyriuje /24,1-27,13/ kalbama apie visuotinį pasaulio teismą ir apie Dievo garbės viešpatavimą. Visų pirma skelbiama žemės sunaikinimas, kuriame bus išgelbėta tam tikra gyventojų dalis /24,1-16a/, to-

liau aprašoma pati baisiojo Dievo teismo diena /16b-23/.

24. <sup>1</sup>Štai. Čia pranašas mato jau nebe teismą atskiroms tautoms, bet visuotinį / Jieron, Euseb, Tom/, kurio anie buvo tik prirėngimas. Dievui priešingoji galybė galutinai pasmerkiama ir atmetama. — *Padarys žemę* : Ne vieną kurią nors šalį, bet visą žemę. Regimi žemės kūriniai ir žmogus eina draug kaip užmokesčio, taip ir bausmės gavime. Tai patvirtina rojaus istorija, žemės prakeikimas po pirmosios nuodėmės, nuodėmingo Penkiamiesčio žuvinimas, pranašystės prieš Babelę, Nivę, taip pat Rom 8,20,21 ; 2 Petr 3. 13. — <sup>2</sup>Tuomet bus... Plg Oš 4,9. Lygiai bus teisiami visi teokratiniai santykiai ir draugijiniai su jų įvairiomis savybėmis, laisvai pasirinktomis ir visokiais paties gyvenimo iškeltais pasireiškimais. Tokių santykių čia įvardijama šešių du. — <sup>3</sup>Sutepta. Žmonių kaltybės sutepė žemę, todėl ji bus taip labai sunaikinta. — *Įstatymus* : Kokie buvo duoti Dievo sutvertai žmonijai. Senesnė ir platesnė už Sinajaus sandorą buvo sandora tarp Dievo Sutvėrėjo ir jo kūrinio, žmogaus.

- <sup>6</sup>Todėl prakeikimas rys žemę,  
ir jos gyventojai bus baudžiami už nuodėmes ;  
todėl eis iš proto tie, kurie ją igyvena,  
ir beliks maža žmonių.
- <sup>7</sup>Vynuogiavimas liūdi, vynmedis sumenkėjęs ;  
vaitoja visi, kurių širdis buvo linksma.
- <sup>8</sup>Bubinelių džiaugsmas pasiliovė,  
linksmųjų užimas pasibaigė,  
meilūs arphos garsai nutilo.
- <sup>9</sup>Nebegeriama vyno dainuojant,  
gėrimas yra kartus geriantiesiems.
- <sup>10</sup>Tuštybės miestas sugriautas,  
visi namai užrakinti, niekas nebeįeina į vidų.
- <sup>11</sup>Girdisi gatvėse dejavimas dėl vyno,  
išnyko visoki linksmybė, žemės džiaugsmas atimtas.
- <sup>12</sup>Mieste liko tuštuma, ir nelaimė slegia vartus.
- <sup>13</sup>Nes taip bus žemės viduryje, tautų tarpe,  
kaip kad nukrečiama nuo alyvų medžio nedaugelis pasilikusių  
alyvuogių,  
ir vynuogių kekės, pasibaigus vynuogiavimui.
- <sup>14</sup>Šitie pakels savo balsą ir giedos gyriaus giesmę ;  
kai Viešpats bus pagarbintas, jie linksmi šūkaus nuo jūros.
- <sup>15</sup>Todėl garbinkite Viešpatį pamokymais,  
jūros salose Viešpaties, Izraelio Dievo, vardą.
- <sup>16</sup>Nuo žemės pakraščių mes girdime gyriaus giesmę, Teisiojo garbę.  
Aš tariau : mano paslaptis man, mano paslaptis man. Vargas  
man !  
Nusikaltėliai nusikalsta ; jie kalste nusikalsta kaip peržengėjai.
- <sup>17</sup>Baisumas, duobė ir žabangai tau, tu, žemės gyventojau !
- <sup>18</sup>Bus taip : kas bėgs nuo baisumo balso, įkris į duobę ;  
kas gelbės iš duobės, bus žabangų pagautas.  
Nes užtvankos augštybėse atidarytos,  
ir žemės pamatai drebs.
- <sup>19</sup>Žemė bus draskyte-draskoma,  
žemė bus trinte trinama,  
žemė bus kratyte kratoma.

Peržengimus seka prakeikimas, kurs kaip visa ryjanti ugnis ėda žemę, todėl tą vietą, kur nusikaltimas įvyko. — <sup>6</sup>*Todėl eis iš proto..* Ebr t : Todėl deginami žemės gyventojai. — <sup>7</sup>*Vynuogiavimas...* Vynuogių rinkimo metas bus liūdnas. Visi džiaugsmo šaltiniai bus išsekę. — <sup>10</sup>*Tuštybės* [Ebr *thohu*] *miestas*. Pranašas, darydamas aliuziją į 1 Moš 1,2, taip vadina įdejinę nuodėmėse paskendusio pasaulio sostinę, paskirtą visiškam sunaikinimui. — <sup>11</sup>*Dėl vyno* : Del vyno stokos. — <sup>12</sup>*Nelaimė slegia* ... Ebr t : [Miesto] vartai ištikti sunaikinimo

<sup>13</sup>*Nedaugelis...* Plg aug 17,6. — <sup>14</sup>*Šitie...* Išrinktieji pažins teismo svarbą, Dievo garbės apsieirėsimą

ir skelbs tuos paskučiausius dalykus džiaugsmo giesmėmis. — *Nuo jūros* : Iš tolimų šalių, ypač iš tų, kurios yra aplink Tarpžemio jūrą. — <sup>15</sup>*Pamokymais* : Apreiškimais, kurie moko žmones ir padeda jiems laimėti išganymą. Ebr t : Šviesose. — <sup>16</sup>*Teisiojo garbę*. Ebr t : Garbė Teisiajam. Kviečiamieji garbinti atsiliepia. Jie sako : Garbė Teisiajam Dievui

*Mano paslaptis...* Ebr t : Liesumas man, liesumas man. — Pranašas jaučiasi lyg visai sunaikintas. Jis eina menkyn iš didžiausio išgąščio dėl didelio skaičiaus žūnančių teisme. — <sup>17</sup>*Baisumas...* Taip šaukia Ješajas, matydamas artėjantį teismą. — <sup>18</sup>*Kas bėgs...* Mėgins



- <sup>20</sup>Žemė svyruote svyruos kaip girtas  
ir bus atimta kaip vienos nakties padangtė;  
sunkiai slėgs ją jos neteisybė;  
ji grius ir nebegalės atsikelti.
- <sup>21</sup>Tą dieną Viešpats lankys dangaus kariuomenę augštybėje  
ir žemės karalius žemėje.
- <sup>22</sup>Jie bus rinkte surinkti kaip vienas pluoštas į duobę,  
tenai bus užrakinti kalėjime  
ir po daugelio dienų bus lankomi.
- <sup>23</sup>Mėnulis paraus ir saulė aptems,  
kai kareivijų Viešpats karaliaus Siono kalne ir Jerusaleje,  
ir bus pagarbintas savo senesniųjų akivaizdoje

25. <sup>1</sup>Viešpatie, tu mano Dievas,  
aš augštinsiu tave ir šlovinsiu tavo vardą,  
nes tu padarei stebuklingų dalykų,  
įvykdei senus, ištikimus nutarimus. Amen.
- <sup>2</sup>Nes tu pavertei miestą į akmenų krūvą,  
stiprų miestą į griuvėsius,  
svetimųjų namus, kad jie nebebūtų miestas  
ir niekados nebebūtų statomas.
- <sup>3</sup>Todėl girs tave stipri tauta,  
smarkių tautų miestas bijos tavęs.

ištrūkti, tačiau veltui. Prapultis mokės sugauti savo žmones, kaip medinčius įvairiais būdais moka sugauti savo grobį. — *Užtvankos*... Bus taip, lyg kad prasidėtų naujas tvanas. Sukrėsta savo vidaus sudėtyje žemė svyruos. 1 Moš 7,11; Jer 48,44. — <sup>20</sup>*Žemė*... Tokios pat teismo žymės NT. Plg 2 Petr 3,11; Mt 24,29 ir k. Baisaus žemės drebėjimo eiga aprašoma vienu už kitą smarkesniais vaizdais. — *Neteisybė*. Jėga, kuri taip baisiai drasko ir vargina žemę, yra slegianti ją neteisybę. Tačiau tas žuvinimas yra išsilaisvinimas iš vergavimo nuodėmei, todėl ne visiškas sunaikinimas, bet tik pasikeitimas /2 Petr 3,13/. — <sup>21</sup>*Dangaus kariuomenė*: Ne dangaus žvaigždės, bet piktuosius angelus, apie kurios kalba ir šv Povilas Eph 6, 12 /Jieron, Kiril-Aleks/. Todėl neteisybės našta, kuriai slegiant žemė ima trupėti, yra pikty dvasių įtakos pasėka. Greta su piktosiomis dvasiomis bus baudžiami žemės galiūnai, kurie, joms pasiduodami, prisideda savo galia prie platinimo pikto. — <sup>22</sup>*Į duobę*... Plg Apr 20,7 ir k. Mt 13,30.40-42. — *Po daugelio dienų*: Ilgiausį laiką, nuo pat pasaulio pradžios, darę tiek daug pikta, bus dabar baudžiami. — <sup>23</sup>*Mėnulis*... Visas pasaulis kentės draug. Plg Mt 24,29;

Mk 13, 24; Lk 21, 25; Apd 2, 20; Joel 2,31. — *Siono kalne ir*... dangaus Jerusaleje, kurios emblema buvo žemiškoji Jerusale

b/ *Teisiųjų išgelbėjimas, džiaugsmas, dėkojimas*

25,1 - 26,21. Dievo teismo vaisiai bus: šventųjų giesmės danguje /25, 1-5/, dieviškųjų gėrybių suteikimas /6-8/, bedievių pažeminimas /9-12/. Atnaujinto Israėlio giesmė /26,1-19/. Paguoda Israėliačiams /20.21/ 25. <sup>1</sup>*Viešpatie*... Išrinktieji būsimoje Jerusaleje išpažįsta, kad teismu pasireiškia Dievo garbingumas, todėl jie gieda taip pat kaip išrinktieji Apr 4,11; 5,12. Teismai yra stebuklai, nes sugriauta didžiausios karalystės. Jie yra taip pat nutarimai iš tolo, tiesa ir ištikimybė /ebr t/, Dievo padaryti nuo pat amžinybės pradžios, paskelbti per jo pranašus, kuriuos jis pilnai įvykdo. — <sup>2</sup>*Miestą*: tuštybės miestą /24,10/, Dievo miesto priešininką, piktyjų miestą. — *Svetimųjų*. Pagonys buvo svetimi Dievo karalystei savo tikyba ir elgesiu. — <sup>3</sup>*Todėl*... Matydamos Dievo teismus, liudijančius apie didžiausią jo galią ir teisybę, atkakliausios tautos garbins Viešpatį; jos garbins jį ir dėl to,kad jis taip nuostabiai išaugštino tai, kas buvo

- <sup>4</sup>Nes tu pasidarei stiprybė beturčiui,  
stiprybė pavargėliui jo sielvarte,  
prieglauda nuo audros, ūksmė nuo karščio,  
nes smarkininkų rūstybė kaip audra, kuri ištinka sieną.
- <sup>5</sup>Kaip karštį sausmetyje tu pažeminai svetimųjų siautimą,  
ir lyg karšto debesies tvanka tu sudžiovini galiūnų atžalas.
- <sup>6</sup>Kareivijų Viešpats padarys visoms tautoms šitame kalne  
skanumynų pokylį, su vynu,  
iš sultingos riebios mėsos su nusistovėjusiu vynu.
- <sup>7</sup>Jis sunaikins šitame kalne visokią gaubtę, kuri gaubia visas tautas,  
ir uždangą, kuri ištiesta ant visų giminių.
- <sup>8</sup>Jis sunaikins mirtį amžinai.  
Viešpats Dievas atims ašaras nuo kiekvieno veido,  
ir nuims nuo visos žemės savo tautos gėdą;  
nes tai yra kalbėjęs Viešpats.
- <sup>9</sup>Tą dieną sakys: Štai šitas yra mūsų Dievas,  
mes jo laukėme, ir jis išgelbės mus;  
šitas yra Viešpats, mes tikėjomės jo;  
mes džiaugsimės ir linksminsimės jo išgelbėjimu.
- <sup>10</sup>Nes Viešpaties ranka ilsėsis šitame kalne,  
ir Moabas bus po juo sutrintas,  
kaip sutrinami šiaudai po kuliamuoju vėlu.
- <sup>11</sup>Jis ištis po juo savo rankas, kaip ištisia plaukėjas, kad plauktų;  
bet Dievas pažemins jo puikybę ir sutrupins jo rankas.
- <sup>12</sup>Augštų tavo sienų sustiprinimai grius, bus pažeminti,  
bus numesti žemėn iki dulkių

26. <sup>1</sup>Tą dieną bus giedama Judo šalyje šita giesmė:  
Mūsų stiprybės miestas Sionas.  
Išganytojas jo siena ir pylimas.

visai maža ir nežymu. — <sup>4</sup>*Kaip audra*: todėl buvo baimės, kad ji visa ko nesugriautų. — <sup>5</sup>*Sausmetyje*. Anot ebr t: išdžiovintoje žemėje. — *Lyg karšto*... Ebr t: kaip tvanka nuslopinama debesų šešėliu, taip nuslopinta smarkininkų nugalėjimo giesmė. Giesmė nutrūko, nes jie buvo pažeminti

<sup>6</sup>*Visoms tautoms*: išrinktiesiems iš visų tautų. — *Šitame kalne*: dangaus Sione. Žr aug 24,23. Dangaus pokylis aprašomas vaizdais, paimtais iš turtingiausio pokylio, kokie būdavo keliami Rytų šalyse. Plg Mt 22,4; Lk 14,15. Pokylio skanumynai bus mokslas ir malonė. — <sup>7</sup>*Jis sunaikins*... Ebr t: Jis prarys (atims šalin) apsiausto paviršių, kurs gaubia visas tautas, ir dangalą, kurs ant visų ištiestas... — Turima galvoje dvasinis atbukimas ir akulmas, nejautrumas ir širdies kietumas, apie kurį kalba šv Povilas 2 Kor 3,15. Mesijo laikais, kuomet ta gaubtė bus nuimta, tautos dalyvaus die-

viškajame pokilyje. — <sup>8</sup>*Jis sunaikins*... Danguje nebemirs ir nebebus ašarų. 1 Kor 15,54; Apr 7,57; 21,4. — *Gėdą*. Gėda buvo nuodėmė ir ją sekusi bausmė, pasireiškusi pagonių įvykdytu tautos sumindymu

<sup>9</sup>*Sakys*: Kiekvienas dangaus Jerusaleus gyventojas. — <sup>10</sup>*Ilsėsis*. Dievo pagalba ir visas jo apvaizdos veikimas bus visuomet. — *Moabas*. Moabu čia pavadinta kiekvienas Mesijo karalystės priešas. — *Po juo*: ten, kur jį sutiks Dievo kerštas, todėl jis negalės ištrūkti. — <sup>11</sup>*Sutrupins jo rankas*. Kaip plaukėjas negali laikytis viršum vandens, jei jam nebėta nauja jo rankos, taip žus Mesijo karalystės priešai. — <sup>12</sup>*Tavo*. Pranašas jau stačiai kreipiasi savo žodžiais į Moabą.

26. <sup>1</sup>*Tą dieną*: kai Dievas bus nubaudęs bedievyus ir suteikęs geriešiams jų amžinąjį atsilyginimą. — *Judo šalyje*. Judo šalis čia dangaus karalystės simbolis. Visa žemė turi būti Viešpaties šalis, todėl Sen Test

- <sup>2</sup>Atidarykite vartus  
ir teįeina teisioji giminė, kuri laikosi ištikimybės.
- <sup>3</sup>Sena klaida dingo; tu laikysi ramybę,  
ramybę, nes mes pasitikėjome tavimi.
- <sup>4</sup>Jūs pasitikėjote Viešpačiu amžių amžiais,  
Viešpačiu, galinguoju Dievu visuomet.
- <sup>5</sup>Nes jis nulenė gyvenančius augštybėje,  
pažemino kilnųjį miestą.  
Jis pažemina jį iki žemei,  
nustumia jį iki dulkių.
- <sup>6</sup>Mindžioja jį koja,  
beturčių kojos, pavargėlių žingsniai.
- <sup>7</sup>Teisiojo takas tiesus,  
tiesus vaikščioti teisiojo kelias.
- <sup>8</sup>Mes laukėme tavęs, Viešpatie, tavo teismų take;  
tavo vardo ir tavo atsiminimo troško mūsų siela.
- <sup>9</sup>Mano siela troško tavęs naktį;  
bet ir nuo pat ryto aš bundu tau savo dvasia savo širdyje.  
Kai tu darysi savo teismus žemėje,  
pasaulio gyventojai mokysis teisybės.
- <sup>10</sup>Jei gailėsims bedievio, jis neišmoks teisybės;  
šventųjų šalyje jis daro pikta  
ir nežiūri Viešpaties garbės.
- <sup>11</sup>Viešpatie, tebūna tavo ranka pakelta, ir tegul jie nežiūri;  
tepamato ir tebūna sugėdinti, kurie pavydi tavo tautai,  
ir ugnis tepraryja tavo neprietelius.

atžvilgiu juo bus ir Judo šalis. — *Mūsų stiprybės...* Tai atsakymas į Dievo pažadėtąjį nugalėjimą /25,10/. Taip išsireiškia teisieji, jausdami savo išgelbėjimą ir Dievo veikiančią globą. Žodis Sionas Vulg priedas. Ebr t: Mums yra stiprus miestas; gelbėjimą jis /Dievas/ deda sieną ir pylimą. — <sup>2</sup>*Atidarykite...* Į Viešpaties kalną turi keliauti visos tautos /2 sk/, ir Viešpaties ištikimieji karštai trokšta, kad tai įvyktų. Naujajame /mesijiniame/ Sione gyvena teisingumas ir ištikimybė. — <sup>3</sup>*Sena klaida.* Ta klaida buvo pasitikėti ne sandoros Dievu, bet pasauline galybe ir eiti paskui ją. Ebr t: Sutvirtėjusį nusistatymą tu laikai ramybėje. — Dievas suteiks amžinos ramybės tiems, kurie čia žemėje yra turėję tvirtą ir išvermingą širdį jam tarnauti. — <sup>4</sup>*Jūs pasitikėjote.* Ebr t: Pasitikėkite. Taip išrinktieji ragina vieni kitus turėti nuolat tobulo pasitikėjimo. — *Viešpačiu...* Ebr t: Nes Jahvėje yra amžių uola. Pačiuose Dievo varduose yra nepajudinamas vilties pagrindas. — <sup>5</sup>*Gyvenančius...* Neprietelingą pasaulinę galybę /24 ir 25 sk/. Plg Lk 1,52; 1 Kor 1,27.

— <sup>7</sup>*Teisiojo takas...* Teisųjį Viešpats veda lygiu taku. Ebr t: Tu išlygini teisiojo taką, kad būtų lygus kelias. — <sup>8</sup>*Mes laukėme...* Teisieji žino, kad per teismą ateis išgelbėjimas, ir jie laukia jo ateinančio tuo keliu. — <sup>9</sup>*Mano siela...* Kiekvienas senosios sandoros teisingas. *Naktį...* Dienos meto paminėjimu nurodoma troškimo didumas. Naktis yra tylaus apmąstymo, troškimo, maldos metas; ankstyvas rytas, uolumo ir gyvo veikimo vaizdas, randa teisųjį jau budintį ir visa siela trokštantį. — *Kai tu darysi...* Tą nesiliaujančią troškimą žadina gražiausias tikslas, kurį atveda Dievo teismai. — <sup>10</sup>*Jei gailėsims...* Aš teisingai trokštu tavo teismo ir bedievių nubaudimo, nes juo ilgiau tu jų gailiesi, juo piktesni jie darosi. — *Šventųjų šalyje.* Ebr t: Tiesumo šalyje, t y, tokioje šalyje, kurioje Dievo įstatymas žinomas visiems gyventojams ir jų daugumos gerbiamas. — <sup>11</sup>*Tebūna...* Bedievių elgesys šaukte šaukia Dievo teismą, todėl maldingieji trokšta, kad Dievas padarytų jį greičiau. Ebr t: Tavo ranka pakelta ir jie jos nemato; jie patekę

- <sup>12</sup>Viešpatie, tu duosi mums ramybės,  
nes mums tu padarei visus mūsų darbus.
- <sup>13</sup>Viešpatie, mūsų Dieve, mus buvo paveldėję valdovai be tavęs;  
tegul tik per tave mes atsimeiname tavo vardą.
- <sup>14</sup>Tegul nebeatgyja mirusieji,  
tegul nebesikelia milžinai.  
Nes todėl tu applankei ir juos sunaikinai,  
ir išdildei visą jų atsiminimą.
- <sup>15</sup>Tu, Viešpatie, padarei malonę tautai, padarei malonę tautai;  
argi tu neesi pagarbintas?  
tu tolyn nustūmei visas šalies ribas.
- <sup>16</sup>Viešpatie, suspaudime jie jieškojo tavęs,  
kimaus vaitojimo sielvarte buvo jiems tavo pamokymas.
- <sup>17</sup>Kaip nėščia, kuriai artėja gimdymo metas,  
sopulingai šaukia savo skausmuose,  
tokie mes pasidarėme tavo, Viešpatie, akivaizdoje.
- <sup>18</sup>Mes buvome nešti ir tarsi gimdėme,  
bet pagimdėme vėją;  
mes nedarėme išganingų dalykų šalyje,  
todėl žemės gyventojai nekrito.
- <sup>19</sup>Tavo mirusieji bus gyvi,  
mano užmuštieji atsikels.  
Pabuskite ir šlovinkite, kurie gyvenate dulkėse,  
nes šviesos rasa yra tavo rasa,  
ir milžinų šalį tu sunaikinsi.

į gėdą matys uolumą dėl tautos...  
— *Tegul jie nežiūri...* Gali jie savo aklume nepažinti teismo pradžios; tai prislėgs juos visas sunkumas. — *Tepamato.* Teisumui atėjus, jų akys turės atsimerkti, kad išvystų savo nelaimės ir gėdos bedugnę, į kurią jie įkrito, neturėdami palankumo Dievo tautai ir nekęsdami teisiųjų. Taip čia išreiškiama giliausis susijaudinimas teisinio, kai jis mato bjaurius nusikaltimus ir paniekinimą Dievo. Kadangi bedieviai nežiūri Dievo didenybės, tegul jie taip pat nepastebi prisiartinančio teisėjo, bet tepajunta juo labiau savo plaukimą. — <sup>12</sup>*Tu duosi...* Tokios malonės teisieji meldžia nuolankiai patys sau. Viešpaties jiems padarytieji stebuklai ir jo suteiktosios malonės praeitame laike duoda vilties, kad bus išklausyti. — <sup>13</sup>*Mus buvo...* Vien Dievas tai padarė, kad dabar tauta laisva. Tik Dievui padedant jie galės visuomet į jį šauktis ir jį garbinti. — <sup>14</sup>*Tegul...* Vargintojai nužengia į mirusiųjų karalystę; ten skirta Dievo neprieteliams amžinas užmiršimas. Plg Ez 32,18-32. — <sup>15</sup>*Tu tolyn...* Teokratinė karalystė, sulyginamai labai siaura senoje san-

doroje, labai padidėjo Nauj Sandoroje. Dievas padaugino savo tautą pagonių priėmimu, ir taip jo garbė padidėjo. — <sup>16</sup>*Suspaudime...* Pakeltieji vargai buvo kentėjimų mokykla, kuri išmokė jieškoti Dievo ir branginti jo nenupelnytą išganymo malonę. — *Kimaus...* Ebr t: Jie siuntė maldavimą, tylų maldavimą, kai tu juos plakei. — <sup>17</sup>*Kaip...* Gerųjų atgimimas ir išganymas turėjo būti atpirktas skausmu, taip kaip kūdikio gimimą apmoka skausmais jo motina — <sup>18</sup>*Mes...* Patys savime jie negalėjo padaryti nieko gera, negalėjo pagimdyti šventos tautos. — *Žemės gyventojai:* Šalies valdovai. Anot kitų, čia išreikšta toki mintis: Mes negalėjome pagimdyti naujos tautos. — <sup>19</sup>*Tavo mirusieji...* Ko jie negalėjo, tai gali padaryti Dievas: Jis yra gana galingas, kad prikeltų mirusius. Kentėjimų metu žuvusieji teisieji nėra žuvę karalystės garbei. Ir į mirusiųjų karalystę mesijinės karalystės žibėjimas įeis savo spindulius ir atims grobį iš mirties. Čia gražiai išreikšta tikėjimas sielos nemarumu ir prisikėlimu iš numirusių... Ebr t: Tavo rasa yra šviesybių, t y, gaivinanti rasa. Rasa

<sup>20</sup>Eik, mano tauta, įeik į savo kambarius,  
užrakink duris paskui save;  
pasislėpk trumpai valandėlei, kolei praeis narsas.

<sup>21</sup>Nes Viešpats išeis iš savo vietos  
lankyti žemės gyventojų piktumo prieš jį;  
ir žemė atidengs savo kraują  
ir nebeslėps daugiau savo mirusiųjų

27. <sup>1</sup>Tą dieną Viešpats lankys savo kietu, dideliu ir galingu kalaviju Leviataną, tą išriestą žaltį, Leviataną, tą vingiuotą žaltį, ir užmuš banginį, esantį jūroje.

<sup>2</sup>Tą dieną bus gero vyno vynuogynas; jam bus giedama:

<sup>3</sup>Aš, Viešpats, jo sergėtojas; ūmiai aplaistau jį;  
kad kartais nesutiktų jo nelaimė, aš sergiu jį naktį ir dieną.

<sup>4</sup>Manyje nebėra narso.

Kas padarys, kad aš būčiau erškėčiai ir usnys kovoje?

Aš eisiu per jį ir kartu padėgsiu jį?

gaivina baigiančius džiūti žolynus, taip pat Dievas gražina gyvybę mirusiems. — *Milžinų šalį...* Visai kitoks bus piktųjų likimas. Bet anot Ebr t: Žemė mes atgal šešėlius, žemė sugrąžins palaidotus joje mirusius

<sup>20</sup>Eik, mano... Pranašas padąsina savo viengėnčius kantriai laukti jiems žadėtosios laimės. Vaizdas paimtas iš audros meto, kada, įieškant globos, slepiamasi namuose. Tylioje maldos vienvėje /Mt 6,6/ turi jie kantriai ir su pasitikėjimu laukti Viešpaties. Išsireiškimai primena istoriją Noės, paskui kurį Viešpats uždarė arkos duris, ir Israėlaičių pasilikimą namuose, rūstybės angelui einant per Egiptą /2 Moš 12,12/. Teismo metas vadinas valandėle, be abejonės palyginant jį su amžinybe, ar atsižvelgiant į Dievo karalystės išsivystymą pasaulio istorijoje. — <sup>21</sup>Išeis. Dievo teisėjo apsiereikimas dažnai vaizduojama kaip atsikėlimas iš vietos, nužengimas ir tt. Dievas teis žemės gyventojų piktumą, ir tas teismas bus visų pirma įvykdytas nusikaltusiai Israėlio tautai, kuri bus plakama pasaulinės galybės rykšte. — *Prieš jį.* Ebr t: Juose. Nuodėmė ir neteisybė plaka jų pačių savininkus. Net žemė, nusikaltimų vieta, to reikalauja iš Viešpaties, atidengdama kraują, kurį ji turėjo gerti, ir šaukdama bausmės /plg 1 Moš 4,10. 11/. — *Nebeslėps...* Žemė tarsi siųs iš savęs nekaltai nužudytuosius, kad jie būtų liudytojai ir kaltintojai užmušėjui/jier/

c/ *Bedieviškų tautų žuvinimas, amžinas Israėlio išlaisvinimas*

27,1-13. Nurodoma išganymo kelias ir palankiausi Dievo sumanymai apie jo tautą

27. <sup>1</sup>*Kalaviju.* Kalavijas yra baudžiančios Dievo galybės simbolis. Jis kietas ir galingas, taip kad jam nebus sunku prakirsti Leviatano žvynus. — *Išriestą.* Ebr t: Bėgantį, todėl vikrą. — *Banginį...* Tie trys vardai simboliniai. Jais vaizduojama pasaulinė galybė; ji yra Asirija ant srauno Tigrio upės, Kaldeja, per kurią teka labai išlankstytas, vingiuotas Eupratas, ir Egiptas /plg Ps 73,3; Es 29,3; 32,2; žem 12, 13 e/. <sup>2</sup>*Tą dieną.* Priešingosios pasaulinės galybės ir jos kunigaikščių nuėgėjimu Dievo tauta apvaloma ir pristatoma Viešpačiui kaip šventa. Ji ir čia vaizduojama kaip vynuogynas, bet duodąs jau geriausių vynuogių, ne niekam tikusių karčių uogų, kaip kad aug 5,1.2. Ebr t: Gero vyno vynuogynas; giedokite apie jį. — <sup>3</sup>Aš... Giesmė pasavinama pačiam Viešpačiui, kurs jos žodžiais atsiliepia, kad taip būtų geriau išreikšta naujos šventos Dievo bendruomenės vertė, jai suteikta Dievo meile. — *Ūmiai* Kuomet žmonių išmanymu nėra nei mažiausios vilties. — *Kad kartais:* Kad kas nors jai nepakenktų. Taigi ir Mesijo karalystė turės priešų, kurie stengsis daryti jai piktą. — <sup>4</sup>*Manyje...* Mano nepatenkinimas praslino, ir kietas teismas, kaip 5 sk, nebereikalingas. Todėl klausimas: *Kas...* t y, niekas nebe padarys, kad aš savo vynuog-

- <sup>5</sup>Arba ar verčiau nesilaikys mano stiprybės,  
daryti su manim taikos, daryti su manim taikos?
- <sup>6</sup>Kurie ūmiai įeina pas Jokubą,  
Israėlis žels ir žydės, ir jie pripildys žemės paviršių sėklos.
- <sup>7</sup>Argi jis muše jį taip, kaip yra mušęs jo prispaudėją?  
arba ar buvo taip užmuštas, kaip jis užmušė ano užmuštuosius?
- <sup>8</sup>Kada bus atmestas, tu teisi jį mastu prieš mastą;  
jis apmąstė savo apkartusioje dvasioje karštos rūstybės dieną.
- <sup>9</sup>Todėl taip bus atleista neteisybė Jokubo namams,  
ir tas yra visas vaisius, kad jo nuodėmė bus atimta,  
kai jis pavers visus altoriaus akmenis  
lyg į dulkes sutrintais akmenimis,  
nebebus girių ir šventyklų.
- <sup>10</sup>Nes sustiprintas miestas bus tuščias,  
dailusis bus paliktas ir pamestas kaip tyrai;  
tenai ganysis veršis,  
tenai jis gulės ir nuės jo augštumas.
- <sup>11</sup>Sausmetyje jo pjūtys bus sutrintos.  
Moterys ateis jo mokyti, nes tai neišmintinga tauta;  
todėl tas, kurs padarė, nepasigailės jo,  
ir kurs sutvarkė jį, nedovanos jam.
- <sup>12</sup>Bus taip, kad tą dieną Viešpats kuls,  
pradedant nuo upės vagos iki Egipto upeliui,  
ir jūs, Israėlio vaikai, būsite surinkti vienas prie kito.

gynui būčiau tai, kas yra usnis ir erškėčiai paprastam vynuogynui, kad aš palikčiau jį sunaikinimui ir taip turėčiau kovoti prieš jį. Toliau ta pati mintis išreiškiama kitais žodžiais — *“Arba ar... Nurodoma priežastis, kodėl Viešpačiui nebereikia eiti prieš savo vynuogyną. Joki galybė neįstengs atplėšti nuo jo naujos tautos. Tas ištikimybės laidas yra Dievo stiprybė; jį nepajudinama, todėl taip pat ir ana*

*“Kurie... Pranašas kviečia savo skaitytojus suprasti Israėlio reikšmę ir jo istorinį išsivystymą pagal Dievo nustatymą. Ebr t: Ateityje Jokubas leis šaknis, žydės ir žels Israėlis, ir jie pripildys žemės paviršių vaisių. Taigi Israėlis skirtas tam, kad būtų tautų palaiminimas. — “Argi. Israėlio tautos gyvenime pranašas stebisi ypatingu Dievo malonumu ir susilaikymu. Dievas nemušė jo taip, kaip neprieteliai, kurie muše Israėlį. — “Tu teisi: Rūpestingai taikindamas vieną prie kito bausmės saiką ir jėgų saiką, elgdamos maloningai ir su pasigailėjimu. — Jis apmąstė... Nors tautos piktnaudžiavimas ir įrūstintas, jis tačiau skiria tik nelabai didelį plakimą. Ebr t: išvarė jį smarkiu vėju rytų vėjo*

dieną. — *“Todėl: Kadangi Dievas plaka su pasigailėjimu, nenori sunaikinti savo tautos, kaip jos neprietelių. Visas vaisius, visa nauda sutinkančių Israėlį bausmių turi būti pašalinimas Israėlio nuodėmės ir stabmeldystės pasireiškimų. Kad nusipelnnytų atleidimą, Israėlis turi pašalinti stabmeldystės aukurus, statulas ir tt. — Girių ir... Ebr t: “Ašerim ir Khammamim. Žr aug 17,8. — “Sustiprintas miestas. Pirma ne kaip tas tikslas bus pasiektas ir kad jis būtų pasiektas, Jerusale turi būti sugriauta. Tauta atpuolė nuo Dievo ir sulaužė sandorą, tai teokratijos vidurys turi būti sunaikintas, kad būtų regimas paniekintos sandoros ženklas. Jerusale pavirs visiems prieinama paprasta ganykla. — “Sausmetyje... žus derlius, kils badas, ir moterys raudotojos mokys jį raudoti dėl sutikusių jį nelaimių. Bet Ebr t tęsiama aug pradėtas palyginimas: Kuomet jo šakelės nudžiū, bus nulaužtos, moterys ateis ir degins jas, t y, sugriautas miestas apaus krūmais ir beturčiai rinksis čia sau malkų valgiui išsivirti. — “Bus taip... Po teismo eina atstatymas. — Kuls. Viešpats darys pjūtį ir rinks*

<sup>13</sup>Tą dieną bus trimituojama didžiuoju trimitu ;  
tuomet ateis dingusieji iš Asiriečių šalies,  
ir ištremtieji į Egipto šalį,  
ir garbins Viešpatį šventajame kalne Jerusaleje

28. <sup>1</sup>Vargas puikybės vainikui, Ephraimo girtuokliams,  
vystančiai gėlei, jo džiaugsmo garbei,  
tiems, kurie buvo derlingiausio slėnio viršūnėje,  
svyruodami nuo vyno.

<sup>2</sup>Štai čia stiprusis ir galingasis Viešpats  
kaip smarki kruša, kaip viesulas, kurs laužo,  
kaip srovė daugybės vandenų, patvinstančių  
ir plačiai užliejančių žemę.

<sup>3</sup>Kojomis bus sumindžiotas Ephraimo girtuoklių puikybės vainikas.

<sup>4</sup>Vystančiai gėlei, jo džiaugsmo garbei, derlingoje slėnio viršūnėje  
bus kaip ankstyvajam vaisiui, dar neatėjus rudeninei brandai ;  
kai tik kas jį pamato, tuojau ima jį ranka ir suvalgo jį.

<sup>5</sup>Tą dieną kareivijų Viešpats bus garbės karūna  
ir džiaugsmo vainikas savo tautos liekanoms,

<sup>6</sup>teismo dvasia sėdinčiam teisme  
ir stiprybė grįžtantiems iš karo į vartus.

pjūties vaisius. — *Nuo upės vagos* : nuo Euprato iki Rinokoluros /Wadi-el-Ariš/upeliui. Taip nurodomos plačiausios teokratinės karalystės sienos, kokios buvo žadėtos Izraeliui /Plg 1 Moš 15,18 ; 3 Kar 8,65/. Visas Izraelis bus surinktas, kad ir pamatu. — <sup>13</sup>*Bus trimituojama*. Pats Viešpats duos ženklą grįžti. Grįš iš Asirijos ir Egipto, t y, iš tų kraštų, į kuriuos Izraeliai buvo ištremti. — *Jerusaleje*. Jerusale vėl bus tikrosios religijos vidurys, dabar jau nuolatinis, dėkojant Mesijui

## 5. Pranašystė prieš Dievo tautą ir prieš Asiriečius, karaliaujant Ezeikiui

a/ *Pirmas vargas, arba teismas Samarijai ir Jerusalei*

28,1-29. Naujame pranašysčių skyriuje turima prieš akis dalykų stovis, koks buvo karaliaujant Ezeikiui. Žydai buvo pradėję bent kiek labiau ginti savo nepriklausomybę, bet nesitikėjo galėsia nusikratyti Asirijos jungo be Egipto pagalbos ir nesirūpino visagalinciojo Dievo pagalba. Tas skyrius pradedamas pranašyste prieš Samariją ir Jerusale /1-22/ ir nurodoma išmintingumas Dievo sumanymų, pasireiškiančių tautų valdyme /23-29/. — 28. <sup>1</sup>*Vargas*. Anot ebr t: vargas puikiam Ephraimo girtuokliu vainikui. Tas vargas skelbiama

Samarijos sostinei, kuri buvo turtinga vynuogynais ir slyvų medžiais. Ji yra pasidavusių lėbavimui ir puikybei Izraelio didikų gyrius. — *Vystančiai gėlei* : turinčiai savyje lyg kokį mirties diegą. — *Tiems, kurie...* Ephraimo gyrius rėmėsi vien tik patogiausia Samarijos padėtimi, jos labai derlinga apylinke. — <sup>2</sup>*Štai...* Vulg tekste gądinama Dievo visagalybe. Jis vienu akimirksniu gali paversti niekais visą Samarijos gražumą. Toks sunaikinimas aprašomas visą gamtos grožį naikinančių krušos, audros ir potvynio vaizdais. Ebr t: Viešpats yra stiprusis ir galingasis (jis turi priirėgęs galingą neprietelį, Asurą, kad siųstų jį prieš Izraelį), panašus į krušos audrą, į naikinantį viesulą, panašus į smarkaus vandens potvynį: jis mes jį žemės ranka /be jokio vargo/. — <sup>4</sup>*Bus kaip...* Kitu palyginimu aprašoma visiškas ir greitas sunaikinimas, be to, nurodoma nugalėtojo mėgimas plėsti. Samarija bus jam lyg koks skanumynas. — *Vaisiui* : figai. Ankstyvosios figos prieina jau birželio gale ir laikomos ypač branginamu skanumynu. — <sup>6</sup>*Viešpats bus...* Ko Ephraimas jieškotų pats savyje, tai Viešpats suteiks gausiai savo tautai. Ta tauta susidės iš Ephraimo liekanų. — <sup>6</sup>*Teismo dvasia*. Tai aiškiausi mesijinio laikotarpio žymė. Plg aug 11,3,5;

- <sup>7</sup>Tačiau ir šitie nuo vyno nebežino, ką darą,  
ir svyruoja nuo girtuokliavimo;  
kunigas ir pranašas yra be išmonės nuo girtuoklystės;  
nugalėti vyno svyruoja girtuokliavime,  
nesupranta reginčiojo, nežino teisybės.
- <sup>8</sup>Nes visi stalai pilni vėmalo ir purvų,  
taip kad nebėra vietos.
- <sup>9</sup>Ką jis mokys žinojimo?  
ir kam jis duos suprasti savo mokslą?  
nujunkytiems nuo pieno,  
atitrauktiems nuo motinos krūčių?
- <sup>10</sup>Nes: liepk ir vėl liepk, liepk ir vėl liepk;  
lauk ir vėl lauk, lauk ir vėl lauk;  
truputį čia, truputį ten.
- <sup>11</sup>Nes lūpų šneka ir svetima kalba  
jis kalbės šitai tautai.
- <sup>12</sup>Jis buvo jam sakęs: Tai mano poilsis; atgaivinkite pailsusį;  
tai mano atsigavimas. Bet jie nenorėjo klausyti.
- <sup>13</sup>Jiems bus suteiktas Viešpaties žodis:  
Liepk ir vėl liepk, liepk ir vėl liepk;  
lauk ir vėl lauk, lauk ir vėl lauk;  
truputį čia, truputį ten,  
kad eitų ir kristų į užpakalį,  
būtų sutrinti, išpainiotų ir būtų sugauti.

Ps 71,1 ir k. — *Sėdinčiam*: kurs sėdo į teismo krasę. Teisėjai čia atstovauja tautos viršininkus. — *Stiprybė*. Ebr t: bus stiprybė tiems, kurie atstumia neprietelį iki vartų, t y, visai išvaro jį iš savo ribų

<sup>7</sup>*Ir šitie...* Kaltas ne tik Ephraimas, bet taip pat ir Judo viršininkai, todėl ir jie bus nubausti. Kalti kunigai, kurių pareiga buvo vadovauti tautai, ir netikri pranašai, kurie patys savinasi vadovavimą. Ebr t: bet ir jie svyruoja nuo vyno, suklumpa nuo stipraus gėralo, jie svyruoja pranašaudami, nebesižino, kuomet daro teisybę. — Vyno gėrimas kunigams, einant savo pareigas, buvo aiškiai uždraustas 3 Moš 10,9. — <sup>9</sup>*Ką jis...* Jie, žmonės išmintingi, laisvės ir veikimo žmonės, susirūstinę piktinasi, kad pranašas nori juos mokyti ir išpėti. Argi mes, sako jie, dar tebesame vaikai, kad klausytumėm tokių dalykų? Ar mes neužaugę ir neturime patyrimo? Kaip galėtų žmonės, kurie save gerbia, priimti tokią niekingą pranašystę? — <sup>10</sup>*Nes: liepk...* Net pamėgdžiodami jie tyčiojasi iš įspėjimų ir pažadų: vieni jiems, žiūrint įstatymo, atrodo per daug menki, kiti juokingi, nes paguodos vis žadama ateityje, kuri nenorinti

ateiti. Tie pamėgdžiojimo žodžiai ebr taip skamba: *Tsav latsav, tsav latsav, kav lakav, kav lakav*. — <sup>11</sup>*Nes lūpų...* Tas pasityčiojimas susilauks Dievo keršto. Jie pamėgdžiodami tyčiojasi iš pranašo žodžių, todėl turės išgirsti panašią į pamėgdžiojimą, nesuprantamą neprietelių kalbą. Plg 1 Kor 14,21. Ebr t: Mikčiojančiomis lūpomis ir svetima kalba jis /Viešpats/ kalbės, t y, Viešpats atsiųs galingų priešų, Asiriečių, kurie davinės jiems įsakymus ant įsakymų. — <sup>12</sup>*Jis buvo...* Tačiau Viešpats buvo davęs Judui gražių pažadų. Žydų viršininkams buvo žadėta poilsis, bet ta sąlyga, kad jie liausis slėgę neteisėtai kitus ir darys gailestingumo darbus artimams. Jie turėjo nebekrauti naujos naštos ant Akhazo laikų suvargintos karu ir mokesčiais tautos, neišsaukti karo prieš Asiriečius. — <sup>13</sup>*Viešpaties žodis...* Jiems bus atlyginta visai tokiuo pat pasityčiojimu, kokiuo jie sutiko pranašo įspėjimus. — *Kad eitų ir...* Taip galų gale atsitiks piktžodžiautojams. Apie tai jie turėjo įsitikinti greitu laiku, kuomet Sena-kheribas užpuolė Judą, paėmė jos miestų daugumą ir išsivedė daugiau kaip 200.000 žmonių į nelaisvę. Žr



- <sup>14</sup>Todėl išgirskite Viešpaties žodį, žmonės pasityčiojimai, kurie viešpataujate mano tautai Jerusaleje.
- <sup>15</sup>Nes jūs sakote : Mes padarėme sandorą su mirtimi, ir mes padarėme sutartį su mirusiųjų buveine. Kai eis patvindamas plakimas, jis neateis mums, nes mes iš melo padarėme sau viltį, ir melas mus dengia.
- <sup>16</sup>Todėl štai ką sako Viešpats Dievas : Štai aš dedu į Siono pamatus akmenį, ištirtą akmenį, kampinį, brangų, kurs guli ant kietos žemės ; kas tiki, tegul neskuba.
- <sup>17</sup>Aš padarysiu iš teismo svarsčius ir iš teisybės saiką ; kruša sunaikins pasitikėjimą melu, ir vanduo apipils apsigynimą.
- <sup>18</sup>Jūsų sandora su mirtimi bus panaikinta, ir jūsų sutartis su mirusiųjų buveine nustos galios ; kai eis patvindamas plakimas, jūs būsite jo sumindžioti.
- <sup>19</sup>Kai tik eis, jis nuplaus jus ; nes jis užeis rytą auštant, dieną ir naktį, ir vien tik kankinimas duos suprasti, ką jūs girdite.
- <sup>20</sup>Guolis darosi perdaug ankštas, taip kad vienas nukris, ir trumpas apsiaustas negali abiejų apdengti.

4 Kar 18,13. — <sup>14</sup>Todėl... Dabar pranašas kreipiasi tiesiog į pačius nusikaltusius viršininkus, vadindamas juos išjuokėjais. — <sup>15</sup>Mes padarėme... Dėl susidėjimo su Egiptu jie tarėsi taip esą apsaugoti nuo žuvimo, kaip kad būtų padarę sutartį su mirtimi ir mirusiųjų karalyste. — *Plakimas*. Patvinstančiu plakimu čia vadinama Asiriečių užpuolimas. — *Iš melo*... Taip jie atkakliai ir drąsiai kalba, tyčiodamies iš pranašo, kurio nuomonę pasako. — <sup>16</sup>Aš dedu... Samarija bus sugriauta, bet Sionas turės savyje nepajudinamą pastovumo pamatą, kurs lygiai tvirtas, kaip ir brangus. Tas kartinis akmuo toliau aptariamas, nurodant jo vertę ir jo naudingumą. Plg Mt 21,42 ; Lk 20,17,18 ; Rom 9,33 ; 1 Petr 1,4-7. Jis ištirtas, todėl visai tinka, kad galėtų juo remtis visos rūmos ; — kampinis, nuo kurio priklauso statomojo rūmo pastovumas ; — brangus, todėl didelės vertės ir augštesnės rūšies, kaip visas statymas, kurs juo remsis ; — guli ant kietos žemės, todėl padėtas nebebus atimtas, pasiliks nepajudinamas. Tvirtumas čia pabrėžiamas prieš melą ir apgaulingą viltį tų, kurie nenori tikėti. Tas kampinis akmuo yra Mesijas, kaip tai pripažįsta visa senovė. Išreikštoji gi mintis toki : Sionas pa-

silikis, nes Viešpats čia padėjo neatšauktinai brangų pamatą, ant kurio turi vertai iškilti amžinasis Dievo statymas. Ta tai ir yra amžino Siono pastovumo ir nesiliaujančio garbingumo priežastis. Tačiau Sionas amžinas ir garbingas dėl mesijinio pažadėjimo. — *Kas tiki*... Išsigelbėti galima tiktai tikint į tą Siono sustiprinimą. Todėl kas tiki, nepasiduos neramiam skubumui ir susijaudinimui tų, kurie neturi pasitikėjimo tokiuo Siono sustiprinimu. Jis ramiu pasitikėjimu lauks Viešpties, nors ir rodytusi, kad tasai neskuba atitesti savo pažadų. — <sup>17</sup>Aš padarysiu... Ebr t: Aš padarysiu iš teisybės taisyklę /liniją/ ir iš tiesumo lyginimo įrankį. — Kaip statytojai naudojasi tam tikrais įrankiais, kad galėtų išvesti lygias ir tiesias sienas, taip teisybė ir tiesumas bus Siono gyventojams jų likimo norma. Kiekvienas akmuo, kurs neatitiks, bus atmetas. — *Kruša*... Audra nušluos visus kitus ramščius, kuriuose netikintieji turi vilties. — <sup>18</sup>Jūsų sandora... Pranašas vėl kartoja pasityčiojimo žodžius, jiems juos grąžindamas. — <sup>19</sup>Kankinimas... Ilgai ir be pertrūkio jie vaitos plakami. Savo patyrimu jie pamatys, kad visi žmonių gyrimos būdai neturi vertės ir kad tik Viešpats gali ir nori padėti. — <sup>20</sup>Guolis...

- <sup>21</sup>Nes Viešpats kelsis kaip Padalinimų /Peratsim/ kalne,  
ir rūstinsis kaip Gabaono slėnyje,  
kad jis darytų savo darbą, sau svetimą darbą,  
kad vykdytų savo darbą; jo darbas jam nepaprastas.
- <sup>22</sup>Tai gi dabar nebesityčiokite,  
kad jūsų pančiai nebūtų suveržti;  
nes iš Viešpaties, kareivių Dievo, aš girdėjau  
apie sunaikinimą ir išdildymą visoje žemėje.
- <sup>23</sup>Primkite ausimis ir klausykitės mano balso;  
stebėkite ir išgirskite mano žodžius.
- <sup>24</sup>Nejaugi arėjas ars visą dieną, kad sėtų,  
vagos visuomet ir akės savo dirvą?
- <sup>25</sup>Argi sulyginęs jos paviršių, jis nesės krapų,  
nebarstys kmynų ir nedės eilėmis kviečių,  
taip pat miežių, sorų ir rugių jos pakraščiuose?
- <sup>26</sup>Jis auklėja jį, kad išmanytų;  
jo Dievas moko jį.
- <sup>27</sup>Nes krapų nekuliama kuliarnomis rogėmis,  
nė vežėčių tekinių nevedžiojama ant kmynų;  
krapai kuliarnais ryškšte, o kmynai lazda.
- <sup>28</sup>Javai duonai sutrinami;  
tačiau kūlėjas nekulia jų visados,  
nevedžioja ant jų vežėčių tekinių  
ir nemina jų savo gyvulių kanopomis.
- <sup>29</sup>Tai taip pat išėjo nuo Viešpaties, kareivių Dievo,  
kad jis darytų savo nutarimus nuostabius  
ir parodytų savo teisybės didenybę

Anot Ebr t: Guolis bus perdaug trumpas, kad kas jame išsitiestų, ir dangalas perdaug siauras, kad juo susivyniotų. Tai žmonių patarlė, kuria išreišiama dalykų nepakankamumas. — <sup>21</sup>*Padalinimų...* Žr 2 Kar 5,18; 1 Kron 14,9-11; Još 10,10. Kaip kitados Dievas padėjo Dovidui ir Jošuei nugalėti priešus, taip dabar išlaisvins nuo Senakheribo. Tas išlaisvinimas bus tikras Dievo darbas, darbas nepaprastas, negirdėtas, todėl lyg kad svetimas. — <sup>22</sup>*Dabar.* Čia Ješajas rimtai įspėja išjuokėjus, kad kartais jų likimas, jei jie nepasitaisys, nebūtų toks pat, kaip šventosios tautos priešų likimas <sup>23</sup>*Primkite...* Viešpats baudžia Judą, tik kad jį pamokyti ir pataisyti. Todėl pranašas kviečia klausyti savo žodžių su atsidėjimu. — <sup>24</sup>*Ars visą dieną.* Įvardintais čia darbai draskoma ir lyg kad varginama dirva, bet jų reikia, kad gerai galėtų augti pasėliai. Tačiau toks draskymas turi savo laiką, daromas ne visuomet, yra tik prirengimas. — <sup>25</sup>*Argi...* Patys pasėliai yra įvairūs ir ne vienaip daromi; žiūrima to, koki

yra sėkla. Kmynų rūšys sėjamos barsant grūdelius, kviečiai rūpestingai dėstomi eilėmis, ne per tankiai, kad želmenys, pradėję augti, vieni kitų nenusmelktų. — <sup>26</sup>*Jis...* Toks tikslus pasielgimas yra atvaizdas ir įrodymas augštesnės, visa vedančios ir mokančios išmonės ir turi duoti mums suprasti, kad Dievo veikimas yra labai išmintingas. — <sup>29</sup>*Tai...* Derliui tinkamai iškulti reikia taip pat išmanymo, reikia žiūrėti javų skirtumų. — *Kad jis...* Ebr t: Jis /Dievas/ daro didelį sumanymą, daro didelę išmintį. Todėl Dievas yra tobulas mokytojas: Jis neplaka Žydų visuomet, ir jei plaka, tai daro laikydamos saiko ir išminties, kad apvalytų, ne kad sulaužytų

b/ *Antras vargas, arba nuplakimas ir atvaivimas Ariėlio*

29,1-24. Antra to skyriaus pranašystė krepiama prieš Jerusale, kuriai skelbiama apgulimas ir išlaisvinimas /1-8/; toliau aprašoma išjuokėjų apakimas ir nedorumas /9-16/ ir skelbiama nuostabus Jokubo namų liekanų pasikeitimas /17-24/

29. <sup>1</sup>Vargas Ariėliui, Ariėlio miestui, kurį kovoje paėmė Dovėdas !  
 Prisdė metas prie metų, pasibaigs švenėių eilė ;  
<sup>2</sup>po to aš apsupsiu Ariėlį ;  
 jis bus nuliūdęs ir vaitos,  
 ir bus man kaip Ariėlis.  
<sup>3</sup>Aš padarysiu aplink tave tarsi skritį,  
 supilsiu prieš tave pylimą  
 ir padirbsiu sustiprinimų tau apgulti.  
<sup>4</sup>Tu būsi pažemintas, kalbėsi iš po žemės,  
 ir tavo šneka girdėsis iš žemių ;  
 tavo balsas bus iš po žemės kaip žynio,  
 ir tavo šneka vargiai girdėsis iš žemių.  
<sup>5</sup>Tavo prispaudėjų daugybė bus kaip smulkių dulkių,  
 ir daugybė tų, kurie bus nugalėję tave,  
 kaip pučiami pelenai, <sup>6</sup>ir tai atsitiks ūmiai, tuojau.  
 Kareivijų Viešpaties bus lankoma griausmu, žemės drebėjimu,  
 dideliu ūžimu viesulo, audros ir ryjančios ugnies liepsnos.  
<sup>7</sup>Kaip naktinio regėjimo sapnas, toki bus daugybė visų tautų,  
 kurios bus kovojusios prieš Ariėlį,  
 ir visi, kurie bus kariavę, apgulę ir nugalėję jį.  
<sup>8</sup>Kaip alkanas sapnuoja būk jis valgas,  
 bet kai pabunda, jo pilvas tuščias ;  
 kaip ištroškęs sapnuoja, būk jis gerias,  
 ir kai pabunda, jis tebėra pavargęs  
 ir trokštąs, ir jo pilvas tuščias,  
 taip bus daugybei visų tautų,  
 kurios bus kovojusios prieš Siono kalną.  
<sup>9</sup>Nusigąskite ir stebėkites, siūbuokite ir drebėkite ;  
 būkite girti, bet ne nuo vyno ;  
 svyruokite, bet ne nuo girtuokliavimo.

29. <sup>1</sup>*Ariėliui*. Tuo simboliniu var-  
 du čia, be abejonės, vadinama Jeru-  
 salė. Jis gali reikšti tą pat, ką ir  
 « Dievo liūtas », arba « Dievo židiny-  
 s » t y, altorius. Miestas vadinama Die-  
 vo liūtu, kaip Dievo malone nenu-  
 galima pilis, kaip karalienė ir val-  
 dovė tautų, kurioms skirta pažadų.  
 Tačiau, žiūrint 31,9 žodžių, gal no-  
 rėta pavadinti Jerusale Dievo ži-  
 diniu, t y, Dievui pašvęsta garbi-  
 nimo vieta. Ir tas Dievo židiny-  
 s yra neatskirtinai sujungtas su Dovėdo  
 namais ir karalyste. — *Kuri...* Anot  
 ebr t : kur stotjo Dovėdas, t y,  
 kur Dovėdas įsteigė savo nuolatinę  
 buveinę, įsitaisė sostinė. — *Prisdės..*  
 Ebr t : Dėkite metas prie metų, te-  
 gul šventės eina po švenėių. — Taip  
 pranašaujama, kad ištiesiems metams  
 pasibaigus Jerusale bus apgulta ga-  
 lingos kariuomenės. — *Bus man...*  
 t y, ir nelaimėn patekus Jerusale  
 pasiliks Dievo širdžiai Ariėlis, ir jis  
 neeis jai visai žūti. — *Aš padarysiu*.  
 Senakheribas pasakoja, kad jis už-

daręs Ezekiją jo sostinėje kaip paukš-  
 tį narvelyje. — *Tu būsi...* Kitados  
 čia skambėjo garsūs pasityčiojimų  
 juokai, dabar atsiliepia vos girdimas,  
 lyg iš po žemės einas, vaitojimas.  
 Gal dar daroma palyginimas su mi-  
 rusiųjų dejavimais, kuriais jie, anot  
 liaudies pasakojimų, tyliai atsiliepia  
 iš po žemės. — *Tavo prispaudėjų...*  
 Tą valandą, kurią Jerusale rodysis  
 jau būsianti visai sunaikinta, jos  
 priešai patys bus ūmiai ir nuosta-  
 biai sunaikinti. Taip iš tikrųjų žuvo  
 Senakheribo kariuomenė. Žr žem  
 37,36. Nubaus gi Asiriečius Viešpats.  
 — *Kaip...* Kaip būna sapne ir nak-  
 ties regėjime, taip bus Asiriečių dau-  
 gybei. Jie pavirs nieku, kaip nieku  
 virsta sapnas, kai žmogus pabunda.  
 — *Alkanas...* Toks alkanas bus Asi-  
 riečiai

<sup>9</sup>*Nusigąskite...* Pranašas skelbia iš  
 anksto, kas atsitiks, draug linkė-  
 damas, kad taip įvyktų, nes jis trokš-  
 ta vaisių, kuriuos atneš nelaimė. —  
*Siūbuokite ir drebėkite*. Anot ebr t :

<sup>10</sup>Nes Viešpats papylė ant jūsų įmigio dvasią ;  
jis užmerkė jūsų akis,  
apgaubia jūsų pranašus ir kunigaikščius,  
kurie mato regėjimų.

<sup>11</sup>Visi regėjimai bus jums kaip žodžiai antspaudais užženklintos knygos, kurią, padavęs mokančiam skaityti, sako : Skaityk tai ; jis gi atsako : Negaliu, nes ji užženklinta

<sup>12</sup>Knyga bus paduota žmogui nemokančiam skaityti ir jam sakys : Skaityk ; bet jis atsakys : Aš nepažįstu raidžių

<sup>13</sup>Viešpats tarė : Kadangi šita tauta artinasi savo burna ir garbina mane savo lūpomis, jos gi širdis toli nuo manęs, garbina mane, kaip žmonės įsako ir moko, <sup>14</sup>todėl aš dar nustebinsiu šią tautą dideliu ir baisiu stebuklu ; nes išmintis pražus jos išmintingiesiems, ir gudrumas bus paslėptas nuo jos gudriųjų

<sup>15</sup>Vargas jums, kurie esate gilios širdies,  
kad slėptumėt nuo Viešpaties savo sumanymą.

Jų darbai tamsybėje ir jie sako :

Kas mus mato ir kas mus žino?

<sup>16</sup>Šita jūsų mintis iškraipyta, kaip kad molis galvotų prieš puodžių ir padaras sakytų savo darytojui : Tu manęs nepadarei ; ir kūrinys sakytų savo kūrėjui : Tu neišmanai

<sup>17</sup>Argi dar negreitai ir netrumpu laiku Libanas pavirs Karmeliu /daržu/,  
ir Karmelis /daržas/ bus laikomas giria?

<sup>18</sup>Tą dieną kurtiniai girdės knygos žodžius,  
ir iš tamsybės ir suotemos akliųjų akys regės.

apakinkite save ir būkite akli. — Jie atsisakė priimti tikėjimu žadamąjį išgelbėjimą. Dievas padarys, kad jų apakimas būtų nebepagydomas. — *Būkite...* Didelės svaiginančios nelaimės veikimas dažnai palyginama su girtumu ne nuo vyno. — <sup>10</sup>*Papylė...* Bus pasiekta tas augščiausias laipsnis, nes Viešpats paliks juos jų pačių noriman apakimui. Kaip vidiniai, taip ir viršiniai jausmai bus atbukę ir nejautrūs, taip kad jie negalės pastebėti laiko ženklų. Net įspėjėjai, įgimti vadovai ir tie, kurie patys peršasi į vadovus, bus paskendę tamsoje. Kaip tai įvyko, pasakojama 3 Kar 22,19... Ez 14,9. — <sup>11</sup>*Visi regėjimai...* Palyginimais paaiškinama, koks bus akulumas. Kuomet knyga suvyniota ir antspaudu užženklinta, kad kas ir labai gerai mokėtų skaityti, vis tiek negalės jos paskaityti, lygiai taip pat kaip nepaskaito atviros knygos visai nemokąs skaityti. Mokėti ir nemokėti Žydai nesupranta pranašų žodžių, nes visą savo viltį ir ramstį jie mato sąjungoje su Egiptu. — <sup>13</sup>*Kadangi...* Taip pat jų veidmainingas Dievo garbinimas sušilauks bausmės, nes Viešpats vi-

suomet bodisi netikro pamaldumo. Tiesa, karalius Ezekijas buvo sugrąžinęs tikrą Dievo garbinimą /4 Kar 18,3-6; 2 Kron 29,31/, bet daugelis paklausė karaliaus tik dėl akių, nežiūrėjo gi, ko Dievas reikalauja. — <sup>14</sup>*Išmintis pražus...* Plg Abd 8 ; 1 Kor 1,19. — <sup>16</sup>*Šita jūsų mintis...* Anot ebr t : argi puodžius bus laikomas lygiu moliiui, taip kaip padaras... Tai dažnai sutinkamas šv Rašte palyginimas. Puodžius čia Dievas, molis — Žydų vyresnybė, kuri daro Dievui priešingus sumanymus

<sup>17</sup>*Argi...* Atėmęs iš nusikaltusių Žydų savo malones, Viešpats vėl suteiks jiems jų apščiai, ir jie paskiau labiau žydės kaip kitados. Paliktas tekste neišverstas ebr kalbos žodis Karmelis reiškia daržą. Todėl patariųjų būdu išreikšto sakinio mintis yra toki : kas buvo tankus miškas, pavirs ariama dirva, daržu, ir priešingai, dirva pavirs giria. — <sup>18</sup>*Kurtiniai...* Įvyks didžiausi atmaina žmonių sielose. Žmonės, kurie neturėjo išmanymo, supras tuomet, ką Dievas buvo sakęs, ir tie, kurie buvo patys save apakinę, įstumę į tamsybes, vėl atgaus dvasinį regėjimą. — <sup>19</sup>*Romieji...* Ebr t : nuo-

- <sup>19</sup>Romieji dar daugiau linksminsis Viešpačiu,  
ir beturčiai džiaugsis Izraelio Šventuoju.
- <sup>20</sup>Nes prispaudėjas bus dingęs, pasityčiojotas sunaikintas,  
ir nukirsti visi, kurie budėjo, kad darytų neteisybę,
- <sup>21</sup>kurie vesdavo žmones nusidėti žodžiu,  
darė slastų tam, kurs kaltinio vartuose,  
ir dėl nieko šalinosi nuo teismo.
- <sup>22</sup>Todėl štai ką sako Jokubo namams Viešpats,  
kurs atpirko Abraomą:  
Dabar Jokubas nebebus sugėdintas,  
dabar jo veidas neberaus.
- <sup>23</sup>Bet kai jis pamatys savo vaikus, mano rankų darbą,  
savo tarpe laikančius šventu mano vardą,  
tai jie laikys šventu Jokubo Šventąjį  
ir skelbs Izraelio Dievą.
- <sup>24</sup>Tuomet tie, kurie klydo dvasia, išgys išmanymo,  
ir murmetojai išmoks įstatymo
30. <sup>1</sup>Viešpats sako: Vargas jums, vaikai maištininkai,  
kurie darote sumanymą, bet be manęs,  
ir apmetate audeką, bet ne mano dvasia,  
kad krautumėte nuodėmę ant nuodėmės;
- <sup>2</sup>kurie norite eiti į Egiptą ir nesiklausėte mano burnos,  
tikėdamies pagalbos iš Paraono stiprybės  
ir turėdami pasitikėjimo Egipto šešėliu.
- <sup>3</sup>Paraono stiprybė bus jums sugėdinimas  
ir pasitikėjimas Egipto šešėliu išniekinimas.

lankieji vis labiau džiaugsis Viešpačiu. Jie visą laiką klausė pranašo įspėjimų ir ištikimai svarstė visus įvykius tikėjimo šviesoje. — <sup>20</sup>Nes... Nurodomos džiaugsmo priežastys: vargintojų žuvinimas ir su jais jų neteisingo elgesio. — *Pasityčiojotas...* Plg aug 28,14,22. — <sup>21</sup>Vesdavo... Kurie atvedavo žmones į nuodėmes, priešingas teisėtumui ir įstatymui. — *Darė slastų...* Ebr t: spendė slastus tam, kurs gynė savo bylą vartuose /gal: neteisingai liudydami ir teisdami/. — *Šalinosi*: mindžiojo nekaltųjų teises. — <sup>22</sup>Kurs atpirko... išvesdamas jį iš Kaldėjos, kur jam grėsė pavojus virsti stabmeldžiu. Ką Viešpats buvo kitados padaręs Žydų proseneliui, tai jis padarys ir jo palikuonims; jis išgelbės juos iš bedievyستės pavojų. — *Nebebus sugėdintas*: nes jo vaikai liausis nusidėję. — <sup>23</sup>Bei kai... Anot ebr t: kuomet jis /Jokubas/, t y, jo vaikai matys mano rankų darbą savo tarpe, jie laikys šventu... Todėl Dievo rankų darbu čia vadinama Izraelio nubaudimas ir išgelbėjimas. — *Laikys šventu*: patys gyvendami šventai.

— *Skelbs*. Ebr t: bijos. — <sup>24</sup>Kurie klydo dvasia: buvo nutolę nuo Dievo garbinimo, nes laikėsi klaidų

c/ *Trečias vargas prieš Judo sandorą su Egiptiečiais*

30,1-33. Pranašas rimtai įspėja tuos, kurie pasitiki Egiptu, iš kurio jie susilauks ne pagalbos, bet gėdos /1-7/. Eidami savo sumanymais jie pateks į prapultį /8-17/. Savuosius Dievas apdovanos gėrybių pilnybe /18-26/. Jis bausis savo neprieteliams, saviesiems gi maloningas /27-33/

30. <sup>1</sup>*Maištininkai*. Jieškojimas pagalbos Egipte be Dievo valios buvo maištas, keliamas prieš Viešpatį, kurs buvo uždraudęs tokiuos santykius su pagonimis. — *Apmetate audeką*. Apmetamo audeklo metafora aprašoma ta sandora su Egiptu. — <sup>2</sup>*Nesiklausėte*: per pranašus, kurie buvo lyg Viešpaties burna. Plg 2 Moš 4,16; 7,1; Još 15,19 ir k. — *Tikėdamies*... Anot ebr t: kad sustiprėtumėte Paraono stiprumu ir bėgtumėte į Egipto šešėlį. Šešėlis gali duoti ūksmės, todėl rodosi esąs globa, bet podraug tikras silpnumas,

- <sup>4</sup>Nes tavo kunigaikščiai buvo Tsoane /Tanyje/,  
ir tavo pasiuntiniai nuėjo iki Hanei.
- <sup>5</sup>Jie visi bus sugėdinti dėl tautos,  
kuri negalėjo būti jiems naudinga;  
jie nebuvo pagalba ir kuri nors nauda,  
o tik sugėdinimas ir pajuoka.
- <sup>6</sup>Našta pietų galvijams:  
Sielvarto ir suspaudimo šalyje,  
kur yra liūtienė ir liūtas,  
angis ir skraidęs baziliskas,  
jie neša savo turtus ant galvijų nugaros  
ir savo brangenys ant kupranugarių kuprų  
pas tautą, kuri negali padėti.
- <sup>7</sup>Nes Egipto pagalba tuščia ir niekinga.  
Todėl aš šaukiu apie tai: Tai tik puikybė; liaukis!
- <sup>8</sup>Taigi dabar įejęs rašyk jai lentoje  
ir rūpestingai parašyk tai knygoje;  
paskutinę dieną tai bus amžinas liudijimas.
- <sup>9</sup>Nes tai tauta, vedanti į rūstybę, ir vaikai melagiai;  
vaikai, kurie nenori klausyti Dievo įstatymo,
- <sup>10</sup>kurie sako regėtojams: Neregėkite,  
ir pranašams: Nepranašaukite mums to, kas tiesa;  
kalbėkite, kas mums patinka, išvyskite mums apgaulę.
- <sup>11</sup>Atimkite nuo manęs kelią, nugrėžkite nuo manęs taką;  
teatstoja nuo mūsų veido Izraelio Šventasis.
- <sup>12</sup>Todėl štai ką sako Izraelio Šventasis:  
Kadangi jūs laikote niekais tą žodį  
ir turite vilties skriaudoje ir sumišime ir juo remiatės,

niekai. — <sup>3</sup>*Sugėdinimas*. Jieškojimas pagalbos Egipte turėjo dar labiau suerzinti Asiriečius /plg 36,6/. — <sup>4</sup>Nes Pranašas mato dvasioje Žydų pasiuntinius, atvykusius į Egiptą, bet čia visai nieko nelaimėjusius. — *Tanyje*. Žr aug 19,11. — *Hanei*. Miestas viduriniame Egipte, dabar Ehnes. — <sup>6</sup>*Našta*...Nebepataisomas pasmerkimas tiems, kurie kaip pajungiami gyvuliai keliauja apkrauti savo gėrybėmis, keliauja į pietus. Bet jei laikyti Ebr ž *bahamoth* vienkaskaita, tai šita pranašystė reiktų suprasti apie Egiptą, kurio emblema teisingai galėjo būti Nilo upės arklis. — *Sielvarto*...Tyrumoje, kurią reikėjo pereiti, keliaujant į Egiptą. — <sup>7</sup>*Tuščia*... Ebr t: Tuštybė ir niekai. — *Puikybė*. Ebr ž *rahab*, kurs reiškia pasipūtimą, sumišimą, vadinama Egiptas /51,9; Ps 86,4 ir k/. Jis dedasi galingiausiu, bet kai reikia padėti, jis neišstengia. Todėl Žydams reiktų išsižadėti savo vilties. — *Liaukis*. Ebr t: Jie sėdėjimas, t y, kuomet reikia eiti į kovą, Egiptas pasilieka namie

<sup>8</sup>*Rašyk*. Viešpats liepia pranašui parašyti tuos dalykus, matant tautai. Taip bus pilnai paliudyta, kad pranašystė visai tikra, ir niekas negalės teisintis nežinojimu. — <sup>9</sup>*Melagiai*. Iš melo jie daro sau vilties /28,15/, mėgsta melą ir verčiau norėtų išgirsti jį iš pranašo. — <sup>10</sup>*Regėtojams*... Ebr t: *Ro'im, khozim*, todėl pranašams. Žr į vadą 634 p. — <sup>11</sup>*Atimkite*... Jie, būdami patys sau išmintingi, pailso beklausydami priminimus apie Viešpaties sumanymus ir vadovavimą. Gana jiems to Izraelio Šventojo. Tas vardas jau per daug jiems primena, kad tas Dievas dėl savo šventumo turi būtina pradėti keršyti ir naikinti. Ebr t: Pasitraukite nuo kelio, sukite iš tako, atimkite šalin nuo mūsų veido Izraelio Šventąjį. — Bet Dievas neleidžia nebausdamas pašalinti savęs ir savo pranašų: <sup>12</sup>*Todėl...skriaudoje*... Ebr t: Prievartoje ir kreivame elgesyje. Prievarta buvo pavartota, išgaunant iš žmonių pinigų, paskirtų Paraonui; elgesys buvo kreivas, nes pasiuntiniai buvo siunčiami pas Paraoną

- <sup>13</sup>todėl ta kaltė bus jums kaip plyšys, gresias sugriuvimu, kurs didėja augštoje sienoje ; nes ūmiai, kai nesitikima, įvyks jos griuvimas.
- <sup>14</sup>Ji sutrupės, kaip smarkiu sutrenkimu sutrupinama puodžiaus indas, ir tarp jo trupinių nerandama šukės, kurioje būtų galima nešti ugnelės iš ugniakuro, ar pasisemti truputį vandens iš duobės.
- <sup>15</sup>Nes štai ką sako Viešpats Dievas, Israėlio Šventasis : Jei jūs gręšitės ir būsite ramūs, jūs būsite išgelbėti ; tylėjimas ir viltis bus jūsų stiprybė. Bet jūs nenorėjote
- <sup>16</sup>ir tarėte : Anaip tol ; bet mes bėgsime su arkliais. Todėl jūs ir turėsite bėgti. « Mes sėsime ant greitųjų ». Todėl greitesni bus, kurie jus vysis.
- <sup>17</sup>Tūkstantis žmonių bėgs vieno išgąsdinti, ir penkių gąsdinami jūs bėgsite, kolei nepaliksime kaip laivo stiebas kalno viršūnėje ir kaip ženklas viršum kauburio.
- <sup>18</sup>Todėl Viešpats laukia, kad jis jūsų pasigailėtų, ir todėl jis keliai, jums dovanodamas, nes Viešpats yra teisumo Dievas. Palaiminti visi, kurie jo laukia.
- <sup>19</sup>Nes Siono tauta gyvens Jerusaleje ; tu daugiau visai nebeverksi ; jis tikrai pasigailės tavęs ; į tavo šauksmo balsą tuojau, kai tik išgirs, jis tau atsakys.
- <sup>20</sup>Viešpats duos jums šykščios duonos ir menko vandens ; bet nebeleis vėl pasitraukti nuo tavęs tavo mokytoji, ir tavo akys matys tą, kurs tave moko.
- <sup>21</sup>Tavo ausys girdės žodį, kuriuo jis išpės tave iš paskos : Tas yra kelias ; vaikščiokite juo ir nenukrypkite nei dešinėn. <sup>22</sup>Tu ne-

slapčia, be Dievo pritarimo. —

<sup>13</sup>*Kaltė.* Maišto prieš Dievą pasėka aprašoma palyginimu su augštai perskilusia ir perskilimo vietoje jau pasvirusia siena, kuri gali tuojau sugriūti. — <sup>14</sup>*Ji sutrupės...* Ebr t : Jis /Dievas/ sutrupins. Tuo palyginimu parodoma, kad tas sunaikinimas bus labai didelis

<sup>15</sup>*Jei jūs...* Primenamos kaltės dovanojimo sąlygos. Tik pilnu pasitikėjimu Viešpačiu, kuriam yra svetimas triukšmingas žmonių galybės elgesys, Judas bus didis ir nenugalimas. — <sup>16</sup>*Su arkliais :* Kad drąsiai raiti pasitiktume priešą. Tačiau pranašas skelbia, kad jiems teks bėgti nuo priešo. — <sup>17</sup>*Tūkstantis...* Taip kaip pranašavo Mošė 3 Moš 26,8 ; 5 Moš 32,30. Plg Još 23,10. — *Stiebas.* Ebr t : Pušis. — *Ženklas :* Vėliava

<sup>18</sup>*Todėl :* Dėl didžiausio sunaikinimo, kurs juos sutiks. — *Laukia.*

Anot Ebr t : Su išsiūgimu trokšta.

— *Keliai.* Liaujasi leidęs priešams siausti, sulaikys juos, pasigailėdamas Žydų tautos. — *Teisumo Dievas...* Tobulai teisus. — <sup>19</sup>*Nes :* Ebr t : Nes tauta gyvena Sione, Jerusaleje, t y, Sionas bus karališkosios valdžios vidurys, karalystės sostinė Jerusale bus saugoma nuo priešių užpuolimų. — <sup>20</sup>*Šykščios...* Ebr t : Duos jums suspaudimo duonos ir skurdo vandens, t y, bus dar sielvartų, tačiau ir didžiausiame suspaudime Dievas neapleis jūsų, suteiks, ko jums reikia. — *Mokytoji.* Bus Dievo siunčiamų mokytojų, pranašų ; jie nebebus niekinami, neberekės jiems slapstyti ; jie viešai skelbs Dievo sumanymus, tauta gi klausys jų. —

<sup>21</sup>*Iš paskos.* Vaizdas paimtas iš genančio bandą piemens, kurs balsu nurodo jai kelią. — <sup>22</sup>*Sidabrinų...* Žydai visai išsižadės stabmeldystės, laikys nešventu, suteptu dalyku die-

belaikysi šventu dalyku sidabrinių tavo drožtų dievaičių skardų ir auksinio tavo lieto stabo apvalkalo ; tu atmesi juos, kaip mėnesine liga sergančios nešvarumą.

Lauk iš čia, sakysi tu jam.

- <sup>23</sup>Tavo sėklai bus duota lietaus, kur tik tu pasėsi šalyje; žemės vaisių duona bus apščiausi ir rinktinė; tą dieną plačiai ganysis tavo nuosavybėje avinėlis.
- <sup>24</sup>Tavo jaučiai ir asilaičiai, kuriais igyvenama žemė,ės maišytų javų, tokių kokių bus vėtoma klojime.
- <sup>25</sup>Kiekviename augstame kalne ir kiekviename augstame kauburyje bus tekančio vandens upeliai daugelio užmušimo dieną, kai grius bokštai.
- <sup>26</sup>Mėnulio šviesa bus kaip saulės šviesa, ir saulės šviesa bus septynis kartus tiek šviesi, kaip septynių dienų šviesa, tą dieną, kurią Viešpats perriš savo tautos žaidžą ir pagydys jos kirčių randą.
- <sup>27</sup>Štai Viešpaties vardas ateina iš tolo; jo narsas dega ir sunkus panešti; jo lūpos pilnos užsidegimo, ir jo liežuvis kaip ryjanti ugnis.
- <sup>28</sup>Jo kvėpimas kaip patvinstanti iki pusei kaklo upė tautoms sunaikinti, ir kaip suklaidinimo brizgilas tautų žanduose.
- <sup>29</sup>Tuomet jūs giedosite kaip pašventintą iškilmės naktį, ir jūsų širdis džiaugsis, kaip kad kas keliauja, žaidžiant vamzdžiu, kad įeitų į Viešpaties kalną pas Izraelio Galingąjį.

vaičius, kurie kad ir nedailiai padirbti, visgi rūpestingai buvo atraukiami sidabrine ar auksine skarda. — <sup>23</sup>*Tavo sėklai...* Dievo palaiminimas apsiereikš suteikiamomis žemiškomis gėrybėmis, taip kaip buvo pažadėta 3 Moš 26,3... 5 Moš 27,8... — <sup>24</sup>*Maišytų javų...* Derlius bus taip apstus, kad javų nebus gailimasi gyvuliams, padedantiems žmogui apdirbti žemę. Ebr t dar paminėta, kad tas rinktinis pašaras bus druska pasūdytas. — <sup>25</sup>*Vandens.* Kur yra vandens, ten Palestinoje visa kas gerai auga. Taigi kitados sausi, pliki kalnai ir kauburiai bus gražiai apaugę žaliuojančia žole. — *Daugelio užmušimo dieną.* Ebr t: Didelio žudymo dieną, griūnant bokštams. Anot vienu aiškintojų, čia pranašas turįs galvoje Asiriečių užpuolimą, kuriam turėjo būti Dievo nutarimu sugriautos Žydų pilys ir bokštai. Pranašas čia parodąs, ką Dievas darytų, jei tauta visai pasiduotų Viešpačiui. Tačiau tas pasidavimas pilnai įvyks mesijinėje karalystėje. Todėl palaiminimas tenka tam pasidavimui, Mesijo laikais, berods tinkamu tos karalystės prigimčiai būdu.

Anot kitų, turima galvoje visų Dievo neprietelių sunaikinimas visuotiniame teisme. — <sup>26</sup>*Septynis kartus*: Taip padidės, kaip kad kitu metu septynioms dienoms padalintas šviesumas būtų paskirtas vienai. Tai švento Povilo minimas gamtos pagarbinimas po prisikėlimo iš numirusiųjų /Rom 8,21; 2 Petr 3,13/.

<sup>27</sup>*Viešpaties vardas*: Pats Viešpats. — *Iš tolo.* Viešpaties teismas ateina, kaip nuo dangaus regračio pakraščių kilstanti audra. Sekančiame aprašyme audros vaizdas jungiamas su įsirutinusio žmogaus vaizdu. — <sup>28</sup>*Tautoms...*Ebr t: Tautoms sijoti sunaikinimo rėčiu. — Dievo teismo simbolis yra ugnis ir galingos bangos. — *Suklaidinimo...* Nes turi eiti, kur nenori, į teismo ir sunaikinimo vietą. Viešpaties neprieteliai lyg laukiniai, įnirtę žvėrys, todėl taip jie su jais ir elgiasi. — <sup>29</sup>*Kaip pašventintą...* Pirmųjų Velykų naktį /2 Moš 12,6,8,42/. Abudu palyginimu išreiškia didžiausį džiaugsmą, kokį tik širdis pažino, Velykų nakties džiaugsmą ir linkmybę to, kurs eina į šventyklą, kad ten yra Izraelio poilsio vieta /plg 2 Kar 6,5; Ps



- <sup>30</sup>Viešpats duos išgirsti savo didenybės pilną balsą ;  
jis parodys savo peties baisumą narso pagrasyme  
ir ryančios liepsnos ugnyje,  
sutrupins audroje ir krušos akmenimis.
- <sup>31</sup>Nes nuo Viešpaties balso sudrebės rykštė užgautas Asuras.
- <sup>32</sup>Tos rykštės perėjimas bus tvirtai nutartas ;  
Viešpats paleis ją prieš jį, žaidžiant bubinėliais ir arphomis ;  
jis nugalės juos didelėmis kovomis.
- <sup>33</sup>Nes nuo vakar prirengtas Tophetas,  
karaliaus prirengtas, gilus ir platus.  
Jo maistas ugnis ir daug malkų ;  
Viešpaties papūtimas kaip sieros upė, kuri jį padega

31. <sup>1</sup>Vargas tiems, kurie vyksta į Egiptą pagalbos, pasitikėdami arkliais  
ir turėdami pasitikėjimo kariškais vežimais, kad jų daug,  
ir raiteliais, kad jie labai stiprūs,  
nepasitiki gi Israėlio Šventuoju ir neįieško Viešpaties !
- <sup>2</sup>O jis, išmintingas, atveda nelaimę ir neatsiima savo žodžių ;  
jis pakils prieš piktųjų namus ir prieš piktadarių pagalbą.
- <sup>3</sup>Egiptas — žmogus, ne Dievas ; jų arkliai — kūnas, ne dvasia.  
Viešpats palenks savo ranką, ir padėjęs sukniubs ;  
kris, kuriam teikiama pagalba, ir visi draug žus.
- <sup>4</sup>Nes Viešpats sako man taip :  
Kaip liūtas ir jauniklis liūtas, kriokdamas prie savo grobio,  
kai jam priešais ateina daug piemenų,  
neišsigąsta jų balso ir nedreba prieš jų daugybę,  
taip kareivių Viešpats nužengs kovoti Siono kalne ir jo kauburyje.
- <sup>5</sup>Kaip plasną paukščiai, taip kareivių Viešpats gins Jerusale, dengdamas ir išlaisvindamas, pereidamas ir gelbėdamas.

41,5 ; 121,1 ir k/. — *Galingąjį*. Ebr t : Uolą. Žr aug 17,10 ir k. — <sup>30</sup>*Balsą*, t y, griausmą. Plg Ps 28,3. — *Savo peties...* Ebr t : Savo peties nuleidimą, t y, savo ištiestą ranką, kuri nusileis smarkiai užgauti. — <sup>32</sup>*Tos rykštės...* Anot Ebr t : Kiekvienas paskirtosios lazdos užgavimas, kurią Viešpats paleis ant jo, bus žaidžiant, t y, užgaunant Asiriečius, kiekvieną syki Žydų tauta išreikš savo džiaugsmą žaidimu. — *Didelėmis kovomis*. Ebr t : /Rankos/ mojavimo kovomis kovos prieš juos. — <sup>33</sup>*Tophetas* : Vieta Inomo slėnyje į pietus nuo Jerusale. Čia Žydų bedieviai aukodavo sudėgindami savo vaikus Molokhui /4 Kar 23,10 ; Jer 7,31 ; 19,6/. Tuo būdu nusikaltę ir Akhazas /2 Kron 28,3/. Ta vieta su savo vardu vaizdas amžinosios ugnies, kurioje dega piktosios dvasios ir dievaikių garbintojai. Toki baisi prakeikimo ir gaisro vieta prirengta didžiam Asiriečių karaliui. — *Karaliaus*. Ebr t : Karaliui

d/ *Ketvirtas vargas vėl prieš Žydus, bėgančius į Egiptą*  
31,1-32,20. Ne Egiptas išgelbės Žydų tautą /31,1-3/ bet Viešpats /4-9/. Jiems žadama didžiausi laimė /32,1-8/, bet pirma reikia pereiti per didžiausius sielvartus /9-20/  
31. <sup>1</sup>*Arkliais*. Plg aug 30,16. Egiptas buvo anais laikais garsus savo raitelių kariuomene. Žydai beveik visai jos neturėjo /36,8/. — *Israėlio Šventuoju*. Žydai turėjo visų labiausiai pasitikėti sandoros Dievu, kurs gali jiems padėti ir kurio atžvilgiu jie turėjo prievolių /2 Moš 24,3/. — <sup>2</sup>*Išmintingas* : Todėl mokės įvykdyti savo žodžius, kuriais pasmerkia sandorą su Egiptu /28,14 ; 30,13,14/. — *Piktųjų namus*. Taip čia vadinami pikti tautos patarėjai. — *Pagalbą* : Kurios laukta iš Egipto. — <sup>3</sup>*Viešpats palenks*. Kaip nesunku žmogui ištiesti savo ranką /Ebr t/, taip pigu Viešpačiui sunaikinti Egiptą ir Judą  
<sup>4</sup>*Kaip liūtas*. Vargas visiems, kurie eina prieš Dievo sumanymus ;

<sup>6</sup>Gręžkitės taip, kaip jūs giliai pasitraukėte, Izraelio vaikai.

<sup>7</sup>Nes tą dieną kiekvienas mes šalin savo sidabro stabus, ir savo aukso stabus,

kuriuos jums padarė jūsų rankos nuodėmei.

<sup>8</sup>Ir Asuras kris, bet ne po žmogaus kalaviju ;

ne žmogaus kalavijas rys jį ;

jis bėgs ne nuo kalavijo ašmenų,

ir jo jaunikaičiai bus čižininkai.

<sup>9</sup>Jo stiprybė išnyks nuo baisumo,

ir bėgantys jo kunigaikščiai drebės, sako Viešpats,

kurio ugnis Sione ir kurio krosnis Jerusaleje

32. <sup>1</sup>Štai karalius karaliaus teisybe,  
ir kunigaikščiai valdys, laikydamies teisėtumo.

<sup>2</sup>Kiekvienas bus kaip uždanga nuo vėjo

ir kaip slėpynė nuo audros,

kaip vandens upeliai sausmečiu

ir kaip išsikišusios uolos šešėlis tyrumoje.

<sup>3</sup>Reginčiųjų akys nebus užmerktos,

ir girdinčiųjų ausys uoliai klausysis.

<sup>4</sup>Paikųjų širdis supras mokslą,

ir mikčiojančių liežuvis kalbės greitai ir aiškiai.

<sup>5</sup>Tas, kurs neišmintingas, nebebus daugiau vadinamas kunigaikščiu,  
nė apgavikas nebebus vadinamas didžiūnu.

<sup>6</sup>Nes paikas kalba paikus dalykus, ir jo širdis daro neteisybę,  
kad įvykdytų veidmainystę, kalbėtų Viešpačiui apgaulingai,  
darytų tuštumą alkano sieloje ir atimtų gėralą iš trokštančio.

<sup>7</sup>Klatingojo priemonės labai negeros ; jis galvoja apie apgaulės,  
kad sunaikintų romiuosius melagingais žodžiais  
ir beturtį, kurs gina savo teises.

<sup>8</sup>Kunigaikštis galvos tai, kas verta kunigaikščio,  
ir stovės augščiau už vadus.

kaip liūtas, godžiai saugodamas savo grobį, gina jį, taip Viešpats, nužengdamas ant Siono ir Jerusaleš, gelbės saviškai savo miestą ir tautą, ir todėl kovos prieš visus, kurie nori juos iš jo paveržti, taigi ir prieš Egipto prietelius. Tą mintį pranašas čia išreiškia labai gražiais palyginimais.

<sup>1</sup>Kaip... Baisus priešams, Viešpats gins savuosius, kaip paukštis gina savo lizdą. — *Pereidamas*. Aliuzija į Žydų pirmagimių išgelbėjimą Egipte pirmųjų Velykų naktį. — <sup>2</sup>Taip, kaip... Anot Ebr t: Tiek, kiek jūs gilų padarėte atpuolimą. — Žydai buvo lyg kad iškasę gilą duobę tarp savęs ir Viešpaties. — <sup>3</sup>Tą dieną: Kuomet Žydų tauta tikrai gręšis į Viešpatį. — <sup>4</sup>Rys: Nugalabys. Žr žem 37,36; 4 Kar 19,35; 2 Kron 32,31. — <sup>5</sup>Jo stiprybė. Ebr t: Jo uola, t y, visa, iš ko susideda Asiriečių stiprybė. — *Kurio ugnis...* Nes Viešpats garbinamas aukomis Je-

rusalėje, ir čia jis turi aukurą su nuolatine auka

32. <sup>1</sup>Karalius. Kaikurie aiškintojai supranta šituos žodžius apie Ezekiją ; bet tikrumoje čia išreikštas pažadas turėjo įvykti pilnai tik Mesijo karaliavime, kurio tik silpnas atblizgis buvo Ezekijo viešpatavimas. Teisybė yra viena žymiausių Mesijo savybių. Karaliaus teisingumu seka jo tarnai. — <sup>2</sup>Kiekvienas: Karalius ir jo kunigaikščiai. Galiūnai bus tikri beturčių globėjai. — <sup>3</sup>Nebe užmerktos. Kitados užmerktos akys bus atviros šviesai priimti, kiekvienas uoliai klausysis Viešpaties pamokymų ir juos supras. Plg aug 6,10; 29,10. — <sup>4</sup>Kalbės greitai: Su džiaugsmu skelbs kitiems pažintą tiesą. — <sup>5</sup>Neišmintingas: Nusidėjėlis, nes nuodėmė yra didžiausi dorovinė paikybė. Garbingų vardų nebegalės pasisavinti tie, kurie jų neverti. Tie pagarbos nevertieji ir jų

- <sup>9</sup>Jūs, turtingosios moterys, kelkitės ir klausykitės mano balso ; pilnos pasitikėjimo dukterys, išgirskite ausimis mano šneką.
- <sup>10</sup>Dienoms ir metams prasliskus, jūs, pasitikinčios būsite nugąsdintos, nes vynuogiavimas sunaikintas ; nebebus daugiau rinkimo.
- <sup>11</sup>Nusigąskite, turtingosios, pabūgkite, pasitikinčios ; nusivilkite ir būkite sugėdintos, susijuoskite savo šlaunis.
- <sup>12</sup>Muškitės į krutinę dėl pageidaujamosios šalies, dėl derlingojo vynuogyno.
- <sup>13</sup>Mano tautos dirvoje žels erškėčiai ir usnys, juo gi labiau ant visų besilinksminančiojo miesto namų.
- <sup>14</sup>Nes rūmai bus pamesti, labai apgyventas miestas — paliktas ; tirštos tamsybės bus per amžius ant lindynių, džiaugsmas laukiniams asilams, ganykla kaimenėms,
- <sup>15</sup>kolei nebus išlieta ant mūsų dvasios iš augštybių.  
Tuomet tyrumos pavirs Karmeliu /daržu/  
ir Karmelis /daržas/ bus laikomas gيريا.
- <sup>16</sup>Teisėtumas gyvens tyrumoje,  
ir teisybė turės buveinę Karmelyje /darže/.
- <sup>17</sup>Teisybės padaras bus ramybė,  
teisėtumo vaisius tyluma ir saugumas per amžius.
- <sup>18</sup>Tuomet mano tauta sėdės ramybės grožyje,  
saugiose padangtėse ir turtingame poilsyje.
- <sup>19</sup>Bet sugriūnant miškui bus krušos,  
ir miestas bus žeminte pažemintas.
- <sup>20</sup>Palaiminti, kurie sėjate išilgai visų vandenų,  
leisdami laisvai eiti jaučio ir asilo kojoms

darbai aprašomi toliau 6 ir 7 e. — *<sup>9</sup>Kunigaikštis*. Ebr t : kilnis; daro kilnius sumanymus ir laikosi kilnių sumanymų

<sup>9</sup>Jūs...Nuo idėalo pranašas grįžta prie ilūdno dabarties stovio. Moterys nenori tikėti, kad galėtų atsitikti kas pikta. Pranašas tą jų pasitikėjimą griauna. — <sup>10</sup>Dienoms... t y, prasliskus vieneriems metams ir dar kuriam trumpesniai laikui. — *Sunaikintas*. Pjūtis linksmybės metas. Nesant ko rinkti pjūties metu, namų šeiminkams tenka labiausiai susirūpinti ir nuliūsti. — <sup>11</sup>Nusivilkite — džiaugsmo drabužius ir apsivilkite gedulo apdarais. — <sup>12</sup>Muškitės... Muštis į krutinę tai taip pat didelio nuliūdimo ir gedulo ženklas. Priežastis — visos šalies sunaikinimas. — <sup>13</sup>Erškėčiai. Šalies gyventojai bus sunaikinti ir išgabenti sveltur, todėl nebebus kam įgyventi žemę. Miesto namai bus sugriauti, ir griuvėsiuose augs piktžolės. — <sup>14</sup>Per amžius. Toks bus sunaikinimas, kad rodysis, jog niekuomet nebebus galima laukti atitaisymo. Šalis ir jos miestai bus pavirtę tyrais. — <sup>15</sup>Kolei nebus... Sunaikinimas

savaime pasilikty per amžius; Judas atsivedė jį sau nuodėmėmis, nuodėmės gi pasėkų žmogus negali pašalinti. Tačiau Dievo dvasia atneš naują gyvybę, atgimimą. Dvasios išliejimas yra Mesijo laikų žymė. Plg Ez 36,25 ; 35,29 ; Joel 2,28. — *Karmeliu*. Žr aug 29,17. Gamtoje bus pakitimų, panašių į žmonijos pasikeitimą. — <sup>16</sup>Tyrumoje. Dievo skirtoji norma ir valia bus laikoma visur, kaip tyruose, ten kur buvo keliama maištas prieš Dievą ir susilaukta sunaikinimo, taip derlingose vietose, kur nestigo Dievo palaiminimo, — <sup>17</sup>Teisybės...Visur atsiradus teisybei, jos pasėkos bus taika, ramybė, saugumas ir palaiminimas. Pilnai tai įvyks Mesijo karalystėje. — <sup>18</sup>Bet...Anksčiau negu bus susilaukta teisybės viešpatavimo vaisių, bus įvykdytas teismas Asurui ir Dievo neprieteliams pačių Žydų tarpe. Griūnančiu audroje mišku čia pavadinti Asiriečiai. — *Miestas*. Tikriausiai Jerusale. — <sup>20</sup>Palaiminti... Kartojama laimės vaizdas iš 30,23. 24. — *Laisvai eiti*. Derlius bus taip gausus, kad žmonės nesigailės jo ir gyvuliams, leisdami juos visur laisvai ganytis

33. <sup>1</sup>Vargas tau, kurs plėši, argi ir tu nebūsi apiplėštas?  
kurs niekini, argi ir tu nebūsi paniekintas?  
Kai pabaigsi plėšti, tu būsi apiplėštas;  
kai pailsęs liausies niekinti, tu būsi paniekintas.
- <sup>2</sup>Viešpatie, pasigailėk mūsų, nes mes tavęs laukiame;  
būk mūsų petys anksti rytą ir mūsų išsigelbėjimas sielvarto metu.
- <sup>3</sup>Nuo angelo balso bėga tautos;  
kai tu kelies, išsisklaido giminės.
- <sup>4</sup>Jūsų grobis bus surinktas, kaip surenkama skėriai,  
kaip kad grioviai būtų jų pilni.
- <sup>5</sup>Viešpats yra išaugštintas, nes jis gyvena augštybėje;  
jis pripildė Sioną teisėtumo ir teisybės.
- <sup>6</sup>Tavo laikais bus ištikimybės;  
išgelbėjimo turtai bus išmintis ir žinojimas;  
Viešpaties baimė tai jo turtas.
- <sup>7</sup>Štai regintieji šaukia lauke,  
ramybės pasiuntiniai karčiai rauda.
- <sup>8</sup>Keliai ištuštėjo, keleivis nebeina taku;  
panaikinta sandora; jis atmetė miestus, nežiūrėjo žmonių.
- <sup>9</sup>Liūdi ir alpsta šalis; Libanas sugėdintas ir suteptas;  
Saronas pasidarė kaip tyrai; Basanas ir Karmelis apiplėšti.
- <sup>10</sup>Dabar aš kelsiuos, sako Viešpats,  
dabar būsiu išaugštintas, dabar būsiu pakeltas augštyne.
- <sup>11</sup>Jūs pradėsite karštį, pagimdysite šiaudą;  
jūsų dvasia rys jus kaip ugnis.

e/ *Penktas vargas: Kai Asiriečiai bus sugėdinti, Jerusale bus išlaisvinta*

33,1-24. Plėšikas pats bus apiplėštas /1-6/; iš sielvarto bus susilaukta išganymo /7-16/; vargams praėjus, jų atsiminimas yra saldus ir bus geros vilties /17-24/

33. <sup>1</sup>*Kurs plėši...* Anot ebr t: vargas naikintojui, kurs dar neesisunaikintas, ir prispaudėjui, kurs dar neesi prislėgtas. Kai tu būsi pabaigęs naikinti, būsi sunaikintas; kai pabaigsi prispaudimą, prislėgs tave. — *Asiriečiai* laiko save nenugalimais. Bet kai bus atlikę sau Viešpaties pavestą rolę nubauti nusikaltusią tautą, ateis jų pačių žuvimo valanda. — <sup>2</sup>*Petys: pagalba.* — *Anksti rytą.* Ebr t: kiekvieną rytą. — Šita malda pranašas pamoko, kuo Žydai turi remti savo viltį. — <sup>3</sup>*Nuo angelo:* kurs paskirtas įvykdyti Dievo nutarimus. Ebr t: nuo ūžimo balso bėga tautos. — <sup>4</sup>*Jūsų grobis...* Ješajas tarsi jau mato bėgančius Asiriečius ir šaukia paskui juos. Grobis bus labai didelis ir lengva bus jį rinkti. — <sup>5</sup>*Viešpats...* Asiriečių nugalėjimu Viešpats parodė visiems savo visagalybę; prasidėdavo taip pat mesijinių

pažadų atitesėjimas. Plg 32,15. — <sup>6</sup>*Ištikimybės.* Judo gyventojai ištikimai laikysis Dievo nustatytos tvarkos. Bus suteikta labai gausiai dvasinių gėrybių. Tas nemedžiaginis turtas bus labiau branginamas kaip aukso ir sidabro krūvos

<sup>7</sup>*Štai regintieji:* tie, kurie matė visame krašte padaryta sunaikinimą, negali susilaikyti nuo raudų. Pasiųstieji pas Senakheribą taikos daryti atneša žinią, kad jis reikalauja Jerusale pasidavimo /4Kar 18,14.../. — <sup>8</sup>*Panaikinta...* Veltui buvo siūsta Asiriečiams dovanų: jie nesilaikė jokių sutarčių. — *Atmetė:* paniekino, sunaikino. — <sup>9</sup>*Liūdi...* Ješajas įvardija labiausiai nukentėjusias vietas, kurios anksčiau buvo turtingiausios. — *Saronas:* derlingas pajūrys nuo Jafos iki Karmeliui. — <sup>10</sup>*Dabar.* Dievo paskirtoji valanda atėjo; jis parodys savo visagalybę Asiriečiams. — <sup>11</sup>*Jūs.* Pranašas supranta Dievo žodį ir skelbia užpuolikams visiską nepasisekimą. — *Karštį.* Ebr t: šieną. Jų sumanymai taip niekingi, kaip sudžiūvusi žolė. Jų pačių narsas padėgs tą žolę kaip ugnis. — <sup>12</sup>*Kaip pelenai.* Anot ebr t: kaip kal-

- <sup>12</sup>Tautos bus kaip pelenai po gaisro,  
kaip surinkti ugniai erskėčiai, kurie sudeginami.
- <sup>13</sup>Išgirskite, kurie esate toli, ką aš padariau,  
ir pažinkite jūs, kurie arti, mano stiprybę.
- <sup>14</sup>Nusidėjėliai Sione išgąsdinti,  
drebulys apėmė veidmainius.  
Kas jūsų galės gyventi su ryjančia ugnimi?  
kas jūsų gyvens su amžiniais karščiais?
- <sup>15</sup>Kas vaikščioja teisybėje ir kalba tiesą,  
kas paniekina pelną iš skriaudos,  
kas nukrato rankas, kad neimtų jokios dovanos,  
kas užkemša sau ausis, kad nesiklausytų apie kruvinus darbus,  
ir užmerkia savo akis, kad nematytų piktenybės ;
- <sup>16</sup>tas gyvens augštybėse ;  
uolų tvirtovės bus jo augšta pilis;  
jam duota duonos, jo vanduo neišsenkas.
- <sup>17</sup>Jo akys matys karalių puošnume  
ir matys šalį jos platumė.
- <sup>18</sup>Tavo širdis mąstys apie baimės metą :  
« Kur yra skaičiuotojas? kur tas, kurs svarstė įstatymo žodžius?  
kur yra mažųjų mokytojas? »
- <sup>19</sup>Tu nebematysi begėdingos tautos,  
tautos, kurios šneka tamsi,  
taip kad negali suprasti jos liežuvio iškalbingumo,  
kurioje nėra jokios išminties.
- <sup>20</sup>Pažvelgk į Sioną, į mūsų iškilmių miestą ;  
tavo akys matys Jerusale kaip turtingą buveinę,  
kaip padangtę, kurios anaipol negalima perkelti ;  
jos basliai nebus per amžius išrauti, ir visos jos virvės nesutrūks.

kių sudeginimas. Kalkių akmenys sudegę pavirsta dulkėmis. Erškėčiai sudega labai greitai

<sup>13</sup>Toli. Toli esantieji pagonyms turi pripažinti stebuklingo Dievo veikimo didumą ; juo gi labiau arti esantieji Žydai. Žr 2 Kron 32,23. — <sup>14</sup>Nusidėjėliai. Žydai, kurie netikėjo Dievo pagalba, dabar mato baisų jo kerštą Asiriečiams ir dreba dėl savęs. Anot ebr t, jie patys stato sau klausimą : kas mūsų galės pakęsti visa deginančią Dievo rūstybę ir jo bausmes, skiriamas nusidėjėliams? — <sup>15</sup>Kas vaikščioja... Atsakyme į augščiau pastatytą klausimą nurodomos sąlygos, kuriomis galima laimėti išganymą. — Dovanos: kyšių. — <sup>16</sup>Gyvens augštybėse : ten, kur jo nepasieks joks neprietelis. — Duonos. Jis turės Dievo palaiminimų

<sup>17</sup>Karalių. Duodama gražiausių pažadų, kurių atitiesėjimas prasidės, žuvus Asiriečių kariuomenei, baigsis gi pilnai tik Mesijo karalystėje, kurios ribos sieks kuo toliausiai. Ka-

ralius, kurio matymas žadamas, bus Mesijas. Ezekijas tai tik silpnas jo vaizdas. — <sup>18</sup>Baimės. Džiaugsmas eis didyn, kai bus atsimenama seniai pralinkę baimės laikai. — Kur... Anot Vulgatos, netikusieji patarėjai ir netikri pranašai bus išnykę. Geriau ebr t : kur raštininkas /Asiriečių valdininkas, kurs surašinėjo, kiek kas turi mokėti mokesčių ir prižiūrėdavo jų išmokėjimą/? Kur svėrėjas /kurs patikrindavo, ar įmokėti pinigai tikrai tiek sveria, kiek buvo nustatyta/? Kur bokštų skaitytojas /kurs stengėsi iš anksto apžiūrėti pilis, kad lengviau galėtų paimti sustiprintas vietas/? Plg 1 Kor 1,20. — <sup>19</sup>Begėdingos tautos : Asiriečių, kurių išdidžių reikalavimų nebuvo galima patenkinti. — Liežuvio... Mikčiojančios kalbos. Žr aug 28,11. Neprietelis, kurio net negalima suprasti, rodosi dar baisesnis. Ta jo kalba atrodo nesuprantančiam lyg kokie tušti be prasmės garsai. — <sup>20</sup>Padangtę: nes tai Dievo

- <sup>21</sup>Nes tik tenai mūsų Viešpats garbingas,  
upių vieta, plačiausios ir ilgiausios upės ;  
ja neplauks irklų laivas ir jos neperplauks didelis karo laivas.
- <sup>22</sup>Nes Viešpats yra mūsų teisėjas, Viešpats mūsų įstatymdavys,  
Viešpats mūsų karalius ; jis mus išgelbės.
- <sup>23</sup>Tavo virvės atsileidusios ir neišlaikys ; tavo stiebas bus toks,  
kad ant jo negalėsi ištiesti savo vėliavos.  
Tuomet bus dalinamas daugelio išplėšų grobis ;  
net raišieji plėš grobį.
- <sup>24</sup>Kaimynas nesakys : Nusilpau.  
Nuo tautos, kuri gyvens tenai, bus nuimta neteisybė
34. <sup>1</sup>Eikite artyn, tautos, ir klausykitės ; giminės, stebėkite ;  
teišgirsta žemė ir ko ji pilna, pasaulis ir visi jo želmenys.
- <sup>2</sup>Nes Viešpaties užsidegimas eina prieš visas tautas,  
ir jo narsas prieš visą jų kariuomenę ;  
jis užmušinėja juos ir duoda juos užmušti.
- <sup>3</sup>Jų užmuštieji pametami,  
iš jų lavonų kyla dvokimas ;  
kalnai mirksta jų kraujuje.
- <sup>4</sup>Visa dangaus kariuomenė tirpsta,  
dangus suvyniojamas kaip knyga ;  
visa jo kariuomenė krinta,  
kaip krinta lapai nuo vynmedžio ir figų medžio.
- <sup>5</sup>Nes mano kalavijas pasigėrė danguje ;  
štai jis nusileidžia ant Idumėjos  
ir ant mano užmušimo tautos teismo daryti.

buveinė, kurios joks žmogus negali sugriauti. Plg 2 Kar 7,10. — <sup>21</sup>*Upių vieta* : gausiai papildytų Dievo malonių vaizdas. Tos upės tetarnauja tik išrinktajai tautai ; jos visai neprieinamos svetimiesiems. — <sup>22</sup>*Teisėjas*. Viešpats yra viskas savo tautai. Jis neprileis prie jos jokių priešų. — <sup>23</sup>*Tavo virvės...* Dabar Jerusale silpna ir tolima nuo parodytojo idealo, tačiau, to silpnumo nežiūrint, bus dalinamasi gausiu grobiu. Tai padarys Dievas, kurs suteiks nugalėjimą ; tauta taip mažai prie to teprišidės, kad net raišieji įstengs imti grobį. — <sup>24</sup>*Kaimynas*. Anot ebr t : nė vienas gyventojas nesakys. — Tauta bus ištikima savo Dievui, todėl jai nebereikės niekuomet sakyti : Aš silpna. Mesijo karalystėje, kuomet ji pilnai išsivystys, nebebus nei ligų, nei nuodėmių

f/ *Dievo kerštas pagonims. Izraelio garbė*

34,1-35,10. Pranašas kviečia visas tautas būti Dievo teismo liudytojais /34,1-4/ ; to teismo pravaizdas bus Edomo pasmerkimas /5-17/. Is-

raėlis bus išgelbėtas ir jo laimė amžina /35,1-10/

34. <sup>1</sup>*Tautos* : Visi žmonės be išimties, visas pasaulis, net ir gamta, šaukiami būti Dievo teismo liudytojais. — <sup>2</sup>*Kariuomenė*. Visa, kas Dievui priešinga, nors rodytusi ir galingiausia, jis labai pigiai sunaikins. — *Jis užmušinėja juos*. Ebr t : paskyrė sunaikinti. — <sup>3</sup>*Pametami*: nepalaidoti. — *Mirksta* : Užmuštųjų krauju taip daug, kad net kalnų šlaitai jame mirksta ir ima leistis. — <sup>4</sup>*Dangus...* Žūna net dangus. Panašiai aprašoma paskutinis teismas Nauj Testamentame Mt 24,29 ; 2 Pet 3,10. Žr aug 13,10 ; Joel 2,30 ; 3,15. — *Suvyniojamas* : kaip pergaminu rietimėlis. Plg Apr 6,14. — <sup>5</sup>*Kalavijas* : Dievo teismo simbolis. Dievo teisingumas, kurs taip dažnai buvo žmonių nedorybių šaukiamas keršyti, dabar, žmonių būdu kalbant, jaučiasi priverstas kerštą vykdyti. — *Idumėjos*. Edomo pasmerkimas parodys, į ką atveda pasipriešinimas Dievui. — *Užmušimo tautos*. Ebr t : mano anatemos tautos, t y, tautos, mano paskirtos sunaikinti. —

- <sup>6</sup>Viešpaties kalavijas pilnas kraujo,  
aptekęs taukais, avinėlių ir ožių krauju,  
penėtų avinų krauju,  
nes yra Viešpaties auka Bosroje  
ir didelis užmušinėjimas Edomo šalyje.
- <sup>7</sup>Draug su jais krinta vienragiai ir jaučiai su galiūnais;  
šalis girta jų kraujo ir jų žemė taukų riebiųjų.
- <sup>8</sup>Nes tai Viešpaties keršto diena,  
atsilyginimų metai teisybei padaryti Sionui.
- <sup>9</sup>Jo upės pavirs derva, ir jo žemė siera;  
jo šalis bus deganti derva.
- <sup>10</sup>Naktį ir dieną neužges,  
per amžius kils jos dūmai,  
nuo kartos į kartą pasiliks tuščia,  
amžių amžiais niekas neeis per ją.
- <sup>11</sup>Ją paveldės pelikonis ir ežys;  
ybis ir varnas gyvens tenai;  
ant jos bus ištiestas mastas, kad būtų paversta niekais,  
ir taisyklė, kad būtų visai sunaikinta.
- <sup>12</sup>Jos kilmingųjų nebebus tenai;  
jie labai pasiges karaliaus,  
ir visi jos kunigaikščiai bus sunaikinti.
- <sup>13</sup>Jos namuose dygs erškėčiai ir dilgės, ir usnys jos tvirtovėse;  
ji bus slibinų guolis ir strausų ganykla.
- <sup>14</sup>Ten susitiks velniai su nelabaisiais,  
gaurotieji šūkauja vienas kitam;  
ten guli aitvarai ir randa sau poilsio.
- <sup>15</sup>Ten turi urvą ežys ir maitina vaikus,  
knaisioja aplinkui ir augina jos ūksmėje;  
ten renkasi lingės viena prie kitos.
- <sup>16</sup>Jieškokite rūpestingai Viešpaties knygoje ir skaitykite;  
nė vieno tų dalykų netrūksta, nė vienas nepasigenda kito;  
nes kas eina iš mano burnos, jis tai liepė,  
ir pati jo dvasia tai surinks.

<sup>6</sup>*Pilnas kraujo*. Edomas įsivaizdinama kaip dideliausi banda, iš kurios visos daroma kruvinų aukų. — *Bosroje*. Tai vienas žymesniųjų Idumėjos miestų. — <sup>7</sup>*Vienragiai*. Ebr t: stumbrai. Stumbrai ir jaučiai tai Idumėjos galiūnų vaizdai. Ir jie turi žūti draug su kitais, Dievo pasmerkti. — <sup>8</sup>*Teisybei padaryti*: kad taip būtų padaryta teisybė taip daug neteisybės kentėjusiam Sionui, t y, teokratijai. <sup>9</sup>*Jo upės*...Nebebus drėgmės, nebebus ir derliaus, šalis susilauks Sodomos ir Gomoros likimo. — <sup>10</sup>*Naktį*... Nu-rodoma pasmerkimo amžinumas. — <sup>11</sup>*Ją paveldės*... Bedievių šalis taip bus visų apleista, kad virs tyrais ir vieta, kur laikysis toli nuo žmonių, balose gyveną paukščiai ir žvėrys. — *Varnas*. Ebr t: gal pelėda. — *Bus ištiestas*. Ebr t: /Dievas/

išties ant jos tyrumos /Thohu/ liniją ir tuštumo /bohu/ taisyklę. Tie įrankiai vartojami paprastai, statant trobesius; dabar jais bus pasinaudota, visa sulyginant su žeme. Plg Am 7,1-9. — <sup>12</sup>*Jos*... Idumėjos gerbingiausieji bus žuvę. Ji labai norėtų turėti karalių, kuriuo galėtų remtis, bet veltui. Anot ebr t: jos gerbiamųjų nebėra, kad paskelbtų karalystę; nebėra karalystės, kurią jie paskelbtų. — <sup>13</sup>*Slibinų*. Ebr t: šakalų. Čia įvardijamų žvėrių ir visokių baisenybių vardai neatitinka ebraiškų vardų. — <sup>14</sup>*Ežys*. Ebr t tikriausiai: žaltys /serpens iaculus/ deda kiaušinius, juos peri ir augina jauniklius ūksmėje; ten renkasi vėnagai vienas prie kito. — <sup>16</sup>*Jieškokite*...Edomo sunaikinimas turi būti pamokas pavyzdys, į ką būtinai at-

<sup>17</sup>Jis pats metė jiems burtą, ir jo ranka ją jiems padalino saiku ;  
jie turės ją per amžius ir nuo kartos į kartą gyvens joje

35. <sup>1</sup>Palikta ir nepereinama šalis linksminsis,  
tyruma džiaugsis ir žydės kaip lelija.  
<sup>2</sup>Ji želte žels ir džiaugsis, linksmiai šūkaudama ir girdamasi ;  
jai duota Libano garbė, Karmelio ir Saronο gražumas ;  
jie matys Viešpaties garbę ir mūsų Dievo grožį.  
<sup>3</sup>Sustiprinkite pailsusias rankas  
ir sutvirtinkite susilpnėjusius kelius.  
<sup>4</sup>Sakykite silpnasieliams : Būkite drąsūs ir nebijokite ;  
štai jūsų Dievas darys kerštą ir atsilyginimą ;  
pats Dievas ateis ir išgelbės jus.  
<sup>5</sup>Tuomet atsimerks akliųjų akys,  
ir kurtinių ausys bus atkimštos.  
<sup>6</sup>Tuomet raišas šokinės kaip briedis,  
ir nebylių liežuvis bus palaidas,  
nes ištryško paliktoje šalyje vandens ir tyrumoje — upių.  
<sup>7</sup>Sausa šalis pavirs liūnu ir išdžiūvusį šaltiniais.  
Guoliuose, kuriuose anksčiau gyveno slibinai,  
žels žalios nendrės ir meldai.  
<sup>8</sup>Tenai bus takas ir kelias, ir jis bus vadinams šventas kelias ;  
juo neeis suteptas, ir tai bus jums tiesus kelias,  
taip kad ir pakieji nepaklys jame.

veda Dievui priešingos pastangos. Ką pranašas skelbia žodžiu, tai jis sudeda nuolat pasiliekančiam liudijimui į pranašysčių knygą ; ji, susidedama iš Dievo ištarmių ir įsakymų, yra tikrai Viešpaties knyga. Žydai kviečiami pasižiūrėti į autentinį pranašysčių tekstą, kuomet jos įvyks ; jie pamatys, kaip pilnai įvykimas atitinka tą, kas buvo paskelbta. — *Dvasia* : visagalingi Dievo valia. — <sup>17</sup>*Jie turės...* Idumėja bus visuomet įvardintųjų esybių nuosavybė. Taip tikrumoje yra įvykę, nes Idumėja jau nuo seniausių laikų laukinių žvėrių šalis. Bet Idumėja yra tik pavyzdys vienas iš daugelio. Kas jai atsitiko, tai atsitiks visiems Dievo neprieteliams pasaulio pabaigoje

35. <sup>1</sup>*Palikta...* Bus didžiausis kontrastas tarp to, ką Dievas skiria nusidėjėliams, ir to, ką jis padaro teisiesiems. Idumėja bus visai sunaikinta, Žydams net ir tyrai virs gražiausia ir derlingiausia šalimi. Tas pakitėjimas prasidės po Babelės nelaisvės, jau grįžtant iš jos, bet pilnai įvyks tik Mesijo karalystėje. — <sup>2</sup>*Ji želte žels.* Ebr t : apžels gėlėmis. — *Libano...* Gražumu ir derlingumu net menkiausios vietos susilygins su gražiausiomis ir derlingiausiomis Palestinos vietomis. Plg aug 28,9. —

*Jie matys* : išsilaisvinę Žydai galės su džiaugsmu matyti Dievo savybių apsimėšimą. — <sup>3</sup>*Sustiprinkite...* Paragininimas tiems, kurie patys nenuostodami pasitikėjimo laukia ateinančių nelaimių, kad jie stengtųsi įkvėpti tokio pat pasitikėjimo kitiems, sutvirtintų bailiuosius. — <sup>4</sup>*Dievas darys...* Reikia būti ramiems, nes pats Dievas gelbės savo tautą. Dievo pagalba galima pilnai pasitikėti, nes jis visagalis, kaip pasirodo iš tolesnio jo veikalo aprašymo. Ebr t : štai jūsų Dievas ateina keršyti, atsilyginti. — <sup>5</sup>*Tuomet atsimerks...* Fizinės silpnybės išnyks ar tai tiesioginiai, ar tai savo dorinėje priežastyje, nuodėmėje. Kaip nuodėmė praeikimo pavidale užgulė gamtą ir kaip jos pasėkos buvo fizinės nelaimės, taip teisinga, kad išganymas daro gamtą skaisčią ir pašalina fizinius trūkumus. — Jėzus Kristus yra pasakęs šituos pranašo žodžius apie save. Minimų čia stebuklų įvykdymu jis pasirodė išganymo teikėjas ir klausiantiems jis nurodė tuos stebuklingus įvykius kaip gyvus apsimėšiančio išganymo liudytojus. Žr Mt 11,4,5. — <sup>6</sup>*Vandens.* Žr aug 30, 25. — <sup>7</sup>*Sausa šalis.* Ebr t : mirazas. Nebebus apgaulės, kuri atima drąsą. Ko laukiama, bus tikrai gauta.



<sup>9</sup>Nebus tenai liūto ;

laukinis žvėris neeis juo ir neatsiras tenai ;  
juo vaikščios tie, kurie bus išlaisvinti.

<sup>10</sup>Viešpaties atpirktieji sugrįš

ir ateis į Sioną su šlovinimo giesme ;  
amžina linksmybė apvainikuos jų galvą ;  
jiems teks džiaugsmo ir linksmybės,  
o skausmas ir vaitojimas bėgs šalin

36. <sup>1</sup>Keturioliktais karaliaus Ezekijo metais atsitiko, kad Asiriečių karalius Senakheribas pradėjo karo žygius prieš visus sustiprintus Judo miestus ir paėmė juos. <sup>2</sup>Asiriečių karalius siuntė Rabsaką iš Lakhio į Jerusale prieš karalių Ezekiją su stipria kariuomene, ir jis sustojo prie augštesniojo tvenkinio vandentraukio Kailiadirbio kelyje. <sup>3</sup>Pas jį išėjo Elkijo sūnus Eliakimas, kurs buvo namų viršininkas, raštininkas Sobna ir metraščių vedėjas Asapho sūnus Joahė

<sup>4</sup>Rabsakas jiems tarė : Sakykite Ezekijui : Štai ką sako didysis karalius, Asiriečių karalius : Koks tai yra tas pasitikėjimas, kuriuo tu remies? <sup>5</sup>Ar kokiuo sumanymu ir kokia stiprybe tu rengies kelti maištą?

— Miražai dažnai matomi daugelyje smiltingų Rytų kraštų lygumų. — *Guoliuose*... Ebr t : šakalų lindynėse, sausiausiose vietose. — <sup>8</sup>*Takas ir...* Patogus kelias grįžtantiems iš nelaisvės. — *Neeis suteptas* : nes visoki neteisybė bus atimta iš tautos. Plg aug 33,24. Išganyto kelias visiems aiškiai rodomas ; kas juo nori eiti, tie neklysta. — <sup>9</sup>*Nebus...* Kelias bus visai saugus, be pavojų. — <sup>10</sup>*Į Sioną*: pradžioje į žemiškąją Sioną, paskui į Kristaus Eklesiją, pagaliau į dangiškąją Sioną

## 6. Istorinis pasakojimas

### a/ Ezekijas ir Senakheribas

36,1-37,38. Senakheribas, užpuolęs Judo karalystės miestus, siunčia savo atstovą Rabsaką ir gąsdinimais nori priversti pasiduoti Jerusale /36,1-22/. Karalius Ezekijas jieško patarties pas pranašą Ješają /37,1-7/ ir susilaukia kitų Senakheribo pasiuntinių /8-20/. Ješajas duoda Viešpaties vardu atsakymą savo karaliui /21-35/. Asiriečių kariuomenė žūna /36-38/

36. Čia papasakoti dalykai randami kone žodis į žodį Karalių knygoje /4 Kar 18,13-20,10/, išskyrus tik Ezekijo giesmę /38,9-20/, kurios tenai nėra. — *Keturioliktai...* Ezekijas karaliavo 29 metus /nuo 727 iki 698/7; žr Įvado 6,42 p./Keturiolikti jo karaliavimo metai buvo 711. Bet

Senakheribas gavo sostą tik šešeriais metais vėliau, 705 m, o jo karas prieš vakarų Aziją ir Egiptą, anot Asirijos dokumentų, įvyko 701 m., todėl ne 14. Ezekijo metais, bet gal 24. m. Todėl čia yra arba perrašinėtojo klaida, arba gal 14. metais Ezekijas buvo susirgęs ir stebuklingai pagijo /38,1.../. Gal šitoje vietoje pranašystės žodžiai buvo sukeisti vietomis /plg žem 38,21,22/. *Paėmė juos*. Po šitų žodžių Karalių kn pasakojama, kaip karalius Ezekijas mėginęs atsipirkti nuo Senakheribo užpuolimo ant Jerusale /4 Kar 18 14-16/. — <sup>2</sup>*Rabsaką*: Vieną žymesnių savo valdininkų. Rabsakas ne asmens vardas, bet pareigos pavadinimas. Jis reiškia vyriausį vynpilį. Senakheribas, norėdamas eiti kovoti prieš Egiptą, bijo palikti savo užpakalyje stiprią Jerusale, todėl stengiasis būtinai ją paimti ; bet nesitikėdamas, kad galėtų tai greitai padaryti apgulimu, mėgina pasiekti savo tikslą derybomis. — *Su stipria kariuomene* : Kad nugąsdintų Ezekiją, o jei netyčiomis pavyktų, kad apgaule paimtų miestą. — *Prie augštesniojo...* Toje vietoje, kur buvo duotas pažadas apie stebuklingai gimšiantį Emanuelį ir kur Akhazas velijo laukti Asiriečių pagalbos, nieku versdamas Dievo pagalbą

<sup>5</sup>*Kokiuo...* Anot Ebr t : Aš sakau : tai tik lūpų žodis, sumanymai ir stiprybė karui, t y, visa tavo stiprybė ir išmintis kovai ne daugiau verta, kaip tuščias žodžių skambė-

Kuo tu pasitiki, kad atstojai nuo manęs? <sup>6</sup>Štai tu pasitiki ta sulaužyta nendrine lazda, Egiptu; ji, jei ja pasirems žmogus, išsimeigs jam į ranką ir ją perdurs; taip Egipto karalius Paraonas visiems, kurie juo pasitiki. <sup>7</sup>Jei tu man atsakysi: Mes pasitikime Viešpačiu, mūsų Dievu, tai ar ne jo augštumas ir altorius pašalino Ezekijas ir įsakė Judui ir Jerusalei: Jūs garbinsite ties šituo altorium. <sup>8</sup>Taigi, dabar pasiduok mano valdovui, Asiriečių karaliui; aš tau duosiu du tūkstančių arklių, o tu iš savo pusės negalėsi rasti gana žmonių ant jų joti. <sup>9</sup>Ir kaip gi tu galėsi pakęsti pažvelgimą vienos vietos teisėjo iš mažesniųjų mano valdovo tarnų tarpo? Jeigu gi tu pasitiki Egiptu, kariškas vežimais ir raiteliais, <sup>10</sup>tai argi aš be Viešpaties atvykau dabar į šitą šalį jos sunaikinti? Viešpats man tarė: Eik prieš tą šalį ir sunaikink ją

<sup>11</sup>Tuomet Eliakimas, Sobna ir Joahė tarė Rabsakui: Kalbėk savo tarnams Sirų kalba, nes mes suprantame; nekalbėk mums žydiškai, girdint žmonėms, esantiems ant sienos. <sup>12</sup>Bet Rabsakas jiems tarė: Argi mano valdovas siuntė mane pas tavo valdovą ir pas tave visų šitų žodžių kalbėti? ar ne labiau pas vyrus, kurie sėdi ant sienos, kad valgytų draug su jumis savo mėšlus ir gertų savo šlapumą? <sup>13</sup>Taigi Rabsakas atsistojo ir šaukdamas garsiu balsu sakė žydiškai: Klausykite didžio karaliaus, Asiriečių karaliaus žodžių. <sup>14</sup>Karalius sako taip: Tegul Ezekijas jūsų nesuvedžioja, nes jis negalės jūsų išgelbėti. <sup>15</sup>Ir tegul Ezekijas nepriduoda jums pasitikėjimo Viešpačiu, sakydamas: Viešpats gelbėto išgelbės mus; šitas miestas nebus atiduotas į Asiriečių karaliaus rankas. <sup>16</sup>Neklausykite Ezekijo; nes štai ką sako Asiriečių karalius: Padarykite su manim taiką ir išeikite pas mane; valgykite kiekvienas iš savo vynuogyno, kiekvienas nuo savo figmedžio ir gerkite kiekvienas vandens iš savo šulinio, <sup>17</sup>kolei aš ateisiu ir pasiimsiu jus į žemę, kuri toki pat kaip jūsų žemė, į javų ir vyno šalį, į duonos ir vynuogynų šalį. <sup>18</sup>Nesiduokite klaidinti savęs Ezekijui, sakančiam: Viešpats išlaisvins mus. Argi tautų dievai išlaisvino kiekvienas savo šalį iš Asiriečių karaliaus rankos? <sup>19</sup>Kur Emato ir Arpado dievai? Kur Sepharvaimo dievas? Argi jie išlaisvino Samariją iš mano rankos? <sup>20</sup>Kurs yra visų šitų kraštų dievų tarpe, kurs būtų išgelbėjęs savo šalį iš mano rankos, kad Viešpats išgelbėtų Jerusaleį iš mano rankos?

<sup>21</sup>Bet anie tylėjo ir neatsakė jam nė žodžio. Nes karalius buvo davęs įsakymą, tardamas: Neatsakykite jam. <sup>22</sup>Karaliaus namų viršininkas

jimas. — <sup>6</sup>Taip Egipto... Plg aug 30,5-7; 31,1,2; Ez 29,6. — <sup>7</sup>Pašalino... Ezekijas, vykdydamas įstatymą, buvo uždraudęs daryti aukas augštumose. Rabsakas aiškina tą uždraudimą savaip. Jis gal žinojo, kad ne visa tauta buvo širdimi pritarusi tam dievobaimingo karaliaus uolumui. — <sup>8</sup>Negalėsi rasti... Asirija buvo galinga savo raiteliais, žydai turėjo jų maža /31,1/ ir įstatymu buvo jiems uždrausta daug jų gamintis. — <sup>9</sup>Kaip tu galėsi: Tu neįstengsi pasipriešinti ne tik visai Senakheribo kariuomenei, bet ir vienam jos būriui, kurį veda vienas mažesnių karaliaus vadų. — <sup>10</sup>Be Viešpaties. Rabsakas giriiasi, kad ir tas Senakheribo žygis daromas pačių Žydų

Viešpaties /Jahvės/ valia. — <sup>11</sup>Tarnams. Mandagumo žodis. — <sup>12</sup>Sirų kalba. Ebr 'aramith, aramajiškai. — <sup>13</sup>Argi mano... Rabsakas pradeda kalbėti su panieka apie Ezekiją ir jo pasiuntinius, kad juo labiau nugąsdintų Jerusaleį gynėjus ir sukeltų juose nepasitenkinimą savo karaliaus užsispyrimu. — <sup>17</sup>Kolei aš ateisiu: Pabaigęs karą prieš Egiptą. — <sup>18</sup>Argi tautų dievai. Tautos nugąlėjimas, Asiriečių nuomone, yra po draug kartu nugąlėjimas jos tautinio dievo, kurs taip parodąs savo silpnumą. Tokiuo tautiniu dievu, lygiu pagonių dievaičiams, laiko Rabsakas Izraelio Viešpatį. — <sup>21</sup>Anie: Buvusieji ant sienų miesto gynėjai. — <sup>22</sup>Perplėštais rūbais. Tai buvo

Elkijo sūnus Eliakimas, raštininkas Sobna ir metraščių vedėjas Asapho sūnus Joahė įėjo pas Ezekiją perplėštais rūbais ir pasakė jam Rabsako žodžius

37. <sup>1</sup>Atsitiko, kad tai išgirdęs karalius Ezekijas perplėšė savo drabužius, apsisiautė maišu ir įėjo į Viešpaties namus. <sup>2</sup>Jis siuntė Eliakimą, kurs buvo jo namų viršininkas, raštininką Sobną ir vyresnius iš kunigų tarpo, apsisiautusių maišais, pas pranašą Amotso sūnų Ješają. <sup>3</sup>Ir tie jam tarė: Štai ką sako Ezekijas: Šita diena tai sielvarto, sudraudimo ir piktžodžiavimo diena, nes vaikai turi jau-jau užgimti, bet nėra jėgos pagimdyti. <sup>4</sup>Kadgi Viešpats, tavo Dievas, išgirstų žodžius Rabsako, kurį jo valdovas, Asiriečių karalius, buvo atsiuntęs piktžodžiauti gyvajam Dievui ir niekinti žodžiais, kuriuos girdėjo Viešpats, tavo Dievas. Taigi pakelk savo maldą už liekanas, kurios dar tebėra. <sup>5</sup>Taip karaliaus Ezekijo tarnai atėjo pas Ješają

<sup>6</sup>Ješajas jiems tarė: Štai ką jūs sakysite savo valdovui: Viešpats sako taip: Nebijok žodžių, kuriuos girdėjai, kuriais man piktžodžiaavo Asiriečių karaliaus tarnai. <sup>7</sup>Štai aš duosiu jam dvasios; jis gaus žinią ir sugrįš į savo šalį; aš padarysiu, kad jis žus nuo kalavijo savo šalyje

<sup>8</sup>Rabsakas sugrįžo ir rado Asiriečių karalių kovojantį prieš Lobną, nes jis buvo girdėjęs jį pasitraukus nuo Lakhio. <sup>9</sup>Jis išgirdo apie Etiopijos karalių Tirhaką, kad buvo sakoma: Jis išėjo kovoti prieš tave. Tai išgirdęs jis /Senakheribas/ vėl siuntė pasiuntinius pas Ezekiją ir kalbėjo: <sup>10</sup>Jūs sakysite Judo karaliui Ezekijui taip: Nesiduok suvedžioti savęs savo Dievui, kuriuo tu pasitiki ir kurs sako: Jerusale nebūs paduota į Asiriečių karaliaus rankas. <sup>11</sup>Štai tu girdėjai visa, ką yra padarę Asiriečių karaliai visiems kraštams, kuriuos jis sunaikino; ir tu argi galėsi išsigelbėti? <sup>12</sup>Argi tautų dievai išgelbėjo tuos, kuriuos sunaikino mano tėvai, Gosaną, Haraną, Resephą ir Edeno vaikus, buvusius Telasare? <sup>13</sup>Kur Emato karalius, Arpado karalius ir Sepharvaimo miesto karalius, Henos ir Ivos?

<sup>14</sup>Ezekijas ėmė raštą iš pasiuntinių rankos, perskaitė jį, užėjo į Viešpaties namus, ir ištiesė jį ties Viešpačiu. <sup>15</sup>Ezekijas meldėsi Viešpačiui, sakydamas: <sup>16</sup>Kareivijų Viešpatie, Izraelio Dieve, kurs sėdi ant kherubų; tu vienas visų žemės karalysčių Dievas, tu padarei dangų ir žemę. <sup>17</sup>Palenk, Viešpatie, savo ausį ir klausyk; atmerk savo akis, Viešpatie, ir matyk; išgirk visus Senakheribo žodžius, kuriuos jis siuntė piktžodžiauti gyvajam Dievui. <sup>18</sup>Nes tikrai, Viešpatie, Asiriečių karaliai sunaikino jų žemes ir jų kraštus, <sup>19</sup>ir jų dievus sudegino; nes tai nebuvo dievai, bet

skausmo ir nuliūdimo ženklas dėl Rabsako piktžodžiavimo Viešpačiui, jo reikalavimų ir pasityčiojimų

37. <sup>1</sup>Įėjo į Viešpaties namus. Plg 4 Kar 19,1... Dievas buvo pažadėjęs išgelbėjimą. Karalius dabar nuolankiai meldžia tos pažadėtos pagalbos. Jo malda nėra nereikiamą, taip pat kaip NT pažadėjimas Eklezijai nugalėjimo neatpalaiduoja jos nuo maldos, kad tas nugalėjimas būtų suteiktas. Dievas reikalauja, kad žmogus rengtųsi priimti pažadėtąją malonę ir pats iš savo pusės eitų pasitikti Viešpaties. — <sup>2</sup>Pas pranašą: kurs buvo iš anksto paskel-

bęs tą nelaime. Ji buvo atėjusi; po draug pasirodė visas žmonių silpnumas gintis nuo jos. — <sup>4</sup>Tavo Dievas: kurio vardu tu kalbėjai. — <sup>1</sup>Išgirstų: kaip teisėjas ir keršytojas

<sup>2</sup>Dvasios. Viešpats žada paveikti vidinį karaliaus nusistatymą, įkvėpti jam kitokių minčių. — <sup>3</sup>Gaus žinią: Apie jo kariuomenės žuvimą /36 e/ <sup>9</sup>Tirhaką: Iš Etiopų dinastijos. Tuo laiku Tirhakas dar nebuvo įgijęs pilno viešpatavimo visame Egipte. — <sup>12</sup>Gosaną... Šiaurvakarėje Mezopotamijoje. — <sup>13</sup>Henos, Ivos: Vietų vardai prie Persų įlankos

žmonių rankų padarai, medis ir akmuo ; ir jie juos sunaikino. <sup>20</sup>Dabar gi, Viešpatie, mūsų Dieve, gelbėk mus iš jo rankos, ir tegul žemės karalystės žino, kad tu vienas Viešpats

<sup>21</sup>Tuomet Amotso sūnus Ješajas siuntė pas Ezekiją ir sakydino : Štai ką sako Viešpats, Izraelio Dievas : Ko mane meldei prieš Asiriečių karalių Senakheribą, <sup>22</sup>tai toks yra žodis, kurį Viešpats ištara apie jį :

Niekina tave ir tyčiojasi iš tavęs

mergaitė, Siono duktė,

kraipo paskui tave galvą Jerusaleus duktė.

<sup>23</sup>Ką tu niekinai ir kam tu piktžodžiavai, prieš ką pakėlei balsą ir pakėlei augštyn savo akis? Prieš Izraelio Šventąjį.

<sup>24</sup>Per savo tarnus tu niekinai Viešpatį ir sakei :

Su mano kariškų vežimų daugybe

aš pakilau į kalnų augštybę, į Libano viršūnę ;

aš nukirsiu augščiausius jo kedrus ir rinktines jo egles, ir pasieksiu jo viršūnės augštumą, jo Karmelio girią.

<sup>25</sup>Aš kasiau ir gėriau vandens

ir išdžiovinau savo kojos padu

visus pylimų laikomus upelius.

<sup>26</sup>Argi tu negirdėjai, ką aš esu padaręs kitados?

Nuo senųjų dienų aš tai prirengiau

ir dabar įvykdžiau.

Į griūvėsių krūvas aš paverčiau

sustiprintus miestus.

<sup>27</sup>Jų gyventojai, silpnomis rankomis, sudrebėjo ir buvo sugėdinti, pasidarė kaip lauko šienas, kaip ganyklos žolė ir stogų augalai, kurie džiūsta anksčiau nekaip pribręsta.

<sup>28</sup>Aš žinau tavo buveinę,

tavo išėjimą ir tavo įėjimą,

ir tavo dūkimą prieš mane.

<sup>29</sup>Kai tu siutai prieš mane,

tavo puikybė pasiekė mano ausis.

Taigi aš įversiu grandį į tavo nosį

ir brizgilą į tavo lūpas

ir sugrąžinsiu tave į kelią, kuriuo atėjai.

<sup>30</sup>Tau gi bus toks ženklas :

Valgyk šiais metais, kas auga savaime ;

kitais metais maitinkis medžių vaisiais ;

<sup>22</sup>Niekina... Jerusale, Dievo gelbimas miestas, gali su paniekinimu ir pasityčiojimu žiūrėti į visą Asiriečių karaliaus galybę. — <sup>24</sup>Per savo tarnus : Rabsaką ir kitus. Žygis prieš Palestiną aprašomas Libano kalno užpuolimo vaizdu. — <sup>25</sup>Aš kasiau... Asirijos karalius giriasi visur radęs sau ir savo kariuomenei gana vandens, net tyruose jis jo išsikasdavęs iš žemės, iš Egipto gi jis vandenį atimsiąs, suardydamas jo kanalus ir tvenkinius. — <sup>26</sup>Argi tu negirdėjai... Dievo nutarimai apie

Asirijos karalių, kad jis turėjo būti rykšte nuplakti, buvo padaryti labai seniai, paskelbti ir dabar vykdomi. Jis davė jam jėgų ir todėl dalykai įvyko taip, kaip jie dabar yra. — <sup>29</sup>Tavo puikybė... Asirijos karalius, būdamas tik rykštė svetimoje ranke, išdrįso pakelti maištą prieš tą jį valdančią ranką. Todėl kaip Viešpats leido jam pažeminti kitas tautas, taip dabar pažemins jį patį. — <sup>30</sup>Tau : Karaliui Ezekijui. — Dėl karo aplinkybių nebuvo galima visur apsėti laukų. Bet užpuolikai

trečiais gi metais sėkite ir pjaukite,  
veiskite vynuogynus ir valgykite jų vaisius.

<sup>31</sup>Tai kas bus išgelbėta iš Judo namų ir kas bus likę,  
leis šaknis į apačią ir neš vaisių viršuje.

<sup>32</sup>Nes iš Jerusaleės išeis liekanos  
ir išgelbėjimas iš Siono kalno ;  
kareivių Viešpaties uolumas tai padarys.

<sup>33</sup>Todėl štai ką sako Viešpats apie Asiriečių karalių :

Jis neeis į šitą miestą  
ir nepaleis į jį vilyčios,  
skydu apsiginklavęs jo nepaims,  
ir jis nesupils aplink jį pylimo.

<sup>34</sup>Kuriuo keliu jis atėjo, tuo sugrįš  
ir į šitą miestą neeis, sako Viešpats.

<sup>35</sup>Aš apginsiu šitą miestą ir išgelbėsiu jį  
dėl savęs ir dėl mano tarno Dovido.

<sup>36</sup>O Viešpaties angelas išėjo ir užmušė Asiriečių stovykloje šimtą aštuonias dešimtis penkis tūkstančius. Atsikėlus rytą štai visi jie buvo mirusiųjų lavonai. <sup>37</sup>Tuomet Asiriečių karalius Senakheribas pakilo, nuėjo sau, sugrįžo ir gyveno Ninivėje. <sup>38</sup>Atsitiko, kad kai jis kniūpsčias garbino savo dievą Nisroko šventykloje, jo sūnudu Adramelekas ir Sareseris nužudė jį kalaviju ir pabėgo į Ararato šalį. Jo gi vietoje ėmė karaliauti jo sūnus Asarhadonas

**38.** <sup>1</sup>Anuo metu karalius Ezekijas buvo susirgęs mirtinai. Pas jį atėjo pranašas Amotso sūnus Ješajas ir jam tarė : Štai ką Viešpats sako : Sutvarkyk savo namus, nes tu mirsi ir neliksi gyvas. <sup>2</sup>Bet Ezekijas nugrėžė savo veidą į sieną ir meldėsi Viešpačiui, <sup>3</sup>ir sakė : Aš maldauju, Viešpatie, atsimink, kaip aš vaikščiojau tavo akivaizdoje tiesoje ir tobula širdimi, ir dariau, kas gera tavo akyse. Ir Ezekijas verkė labai gaudžiai. <sup>4</sup>Tuomet buvo suteiktas Viešpaties žodis Ješajui ir pasakyta : <sup>5</sup>Eik ir kalbėk Ezekijui : Štai ką sako Viešpats, tavo tėvo Dovido Dievas : Aš girdėjau tavo maldą ir mačiau tavo ašaras ; štai aš pridėsiu prie tavo dienų dar penkiolika metų, <sup>6</sup>išgelbėsiu iš Asiriečių karaliaus rankų tave ir šitą miestą ir jį ginsiu. <sup>7</sup>Tau gi toks bus Viešpaties ženklas, kad Viešpats įvykdytų tą žodį, kurį pasakė : <sup>8</sup>Štai aš pastumsiu atgal šešėlį dešimčia laipsnių, per kuriuos jis nusileido Akhazo saulės laikrodyje. Ir saulė sugrįžo dešimčia laipsnių atgal laipsniais, kuriais ji buvo nusileidusi

taip bus visi išvaryti, kad vėl bus galima labai ramiai įgyventi apleistas dirvas

<sup>36</sup>*Angelas...* Plg 2 Moš 12,33 ; 2 Kar 24,15.16 ; 4 Kar 19,35 ; Tob 1,21 ; Ekli 48,24 ; 1 Mak 7,41 ; 2 Mak 8,19. — <sup>38</sup>*Atsitiko...* Ilgam laikui pralinkus po nepasisekimo Palestinoje

b/ *Ezekijo liga, Merodakho Baladano pasiuntinystė*

38,1-39,8. Susirgusiam karaliui Ezekijui Ješajas skelbia mirtį ir stebuklingą pagijimą /38,1-8/. Ezekijas giesmės žodžiais išreiškia savo jausmus dėl to mirties pavojaus /9-20/.

Karaliaus pagijimas ir to pagijimo ženklas /21.22/. Pasiuntinių atvykimas pas Ezekiją iš Babelės ir to apsilankymo pasėkos /39,1-8/

38. <sup>1</sup>*Anuo metu.* Plg 36,1 ; 4 Kar 20,1... Paminėtas šitoje vietoje susirgimas įvyko tikriausiai 14. Ezekijo karaliavimo metais, žymiai anksčiau negu Asiriečių užpuolimas. Teksto dalys čia matomai pakeistos vietomis. — <sup>6</sup>*Išgelbėsiu...* Iš šitų žodžių aišku, kad Ezekijo liga ir įvykiai papsakoti 38-39 sk buvo pirm Senakheribo užpuolimo

<sup>9</sup>*Raštas...* Graži Ezekijo giesmė susideda iš dviejų dalių, kurių pirmoje jis aprašo skaudžius savo jaus-

<sup>9</sup>Judo karaliaus Ezekijo raštas, kai jis buvo susirgęs ir pagijęs iš savo ligos

<sup>10</sup>Aš tariau: Mano dienoms įpusėjus  
aš eisiu į mirusiųjų buveinės vartus.  
Aš pasigendu savo likusiųjų metų.

<sup>11</sup>Aš tariau: Nebematysiu Viešpaties Dievo gyvųjų šalyje,  
nebeišvysiu daugiau žmonių ir ramybės gyventojų.

<sup>12</sup>Mano gyvenimo vieta bus išardyta  
ir atimta iš manęs lyg piemenų padangtė.  
Mano gyvenimas atkirstas lyg audėjo;  
jis atkerta mane, kai aš dar tebeaudžiu.  
Nuo ryto iki vakarui tu darai man galą.

<sup>13</sup>Aš turėjau vilties iki rytui,  
bet kaip liūtas, taip jis sutrupina visus mano kaulus.  
Nuo ryto iki vakarui tu darai man galą.

<sup>14</sup>Aš šaukiu kaip jauna kregždė, burkuoju kaip karvelis.  
Mano akys susilpnėjo bežiūrėdamos į augštybes.  
Viešpatie, aš kenčiu prievartą; užstok mane.

<sup>15</sup>Ką aš sakysiu, ar ką jis man atsakys;  
juk jis pats tai padarė?  
Aš pergaltuosiu tau visus savo metus  
savo sielos kartume.

<sup>16</sup>Viešpatie, jei taip gyvenama,  
ir tame yra mano dvasios gyvenimas,  
tu plaksi mane, ir tu atgaivinsi mane.

mus., kokių buvo jame sukėlusio jo liga /10-14/; antroje išreiškiama Viešpačiui gyvas dėkingumas ir džiaugsmas dėl pagijimo. — <sup>10</sup>*Mano dienoms įpusėjus*. Karaliui tuomet buvo apie 39 metus, todėl rodoma iš jo esant atimtas Dievo palaiminimas, iš kurio galėjo tikėtis dar ilgo amžiaus. Ebr t gal: Mano dienų poilsyje /pilname subrendime/. — *Vartus*. Plg Ijob 38,17; Ps 9,14; 106,18; Mt 16,18. — *Aš pasigendu...* Ebr t: Esu nubaustas savo likusiais metais, t y, esu nubaustas atėmimu amžiaus dalies. — <sup>11</sup>*Gyvųjų šalyje*: čia žemėje. Žemės gyvenimas palyginama su mirusiųjų karalystės gyvenimu. Gyvas būdamas karalius matė dvasiniu būdu Dievą šventykloje ir gaudavo iš jo malonių, kurių neregauja mirusieji. Plg žem 18,19; e; Ps 87,11. — *Ir ramybės gyventojų*. Ebr t: Poilsio gyventojų tarpe /kape/. — <sup>12</sup>*Piemenų padangtė*. Karaliaus gyvenimas žada taip greitai pasibaigti, kaip greitai suvynioja savo padangtę piemenys, eidami paskui bandą iš vienos vietos į kitą. — *Atkirstas...* Ebr t gal: Aš suvyniojau savo gyvenimą kaip audėjas. — Kiek audėjas išaudžia audeklo, tiek suvynio-

ja, kad jam nekliudytų toliau austi. Dievas nukerta tą jo gyvenimo audeklą dar nebaigtą. Plg Ijob 4,21; 7,6 ir k. — *Nuo ryto...* Liga taip sunki, kad ligonis nebesitiki sulaukiasi vakaro. — <sup>13</sup>*Aš turėjau...* Ko bijojo, neįvyko. Atėjo naktis; naktį ligonis stengiasi sulaukyti savo neramumą. — *Kaip liūtas...* Plg Ijob 10,16. — <sup>14</sup>*Kaip...* Ebr t: Kaip kregždė, kaip gervė. — *Burkuoju*. Ebr t: Vaitoju. — *Susilpnėjo...* Ebr t: Žiūrėjo augštyne alpdamos. — Jis pavargo, bežiūrėdamas į dangų ir šaukdamas į Dievą. — *Užstok mane*. Tik Dievas gali stoti kaip padėjėjas tarp jo ir jo ligos. Plg Ijob 17,3; Ps 118,122. — <sup>15</sup>*Ką aš...* Anot Vulg: Kam aš dar prašau išgelbėti mane? Argi reikia šaukti Dievo pagalbos prieš jį patį? Juk jis siuntė ligą. Taigi nieko kito nelieta, kaip tik su širdies skausmu mąstyti, kaip greitai praėjo gyvenimo dienos. Ebr t čia prasideda antroji giesmės dalis. Prasme ji žymiai skiriasi nuo Vulgatos: Ką aš sakysiu? Jis man kalbėjo /pažadėjo/, ir jis suteikia /ką buvo žadėjęs. Žr 5 e/. Aš vaikščiosiu tyliai per visus savo metus dėl mano sielos kartumo, t y, ne-

- <sup>17</sup>Štai įvyko ramybėje man mano karčiais kartumas ;  
bet tu išgelbėjai mano sielą, kad nežūtų,  
numetei į užpakalį visas mano nuodėmės.
- <sup>18</sup>Nes ne mirusiųjų buveinė garbina tave  
ir ne mirtis šlovina tave ;  
nelaukia tavo ištikimybės tie, kurie žengia į duobę.
- <sup>19</sup>Kas gyvas, kas gyvas, tas garbina tave, kaip ir aš šiandien ;  
tėvas duoda vaikams žinią apie tavo ištikimybę.
- <sup>20</sup>Viešpatie, gelbėk mane,  
ir savo dėkojimo giesmes mes giedosime  
per visas mūsų gyvenimo dienas Viešpaties namuose
- <sup>21</sup>Ješajas liepė atnešti ryšelių figų ir apdėti jomis žaizdą, kad jis pagytų.
- <sup>22</sup>Ezekijas gi tarė : Koks bus ženklas, kad aš žengsiu į Viešpaties namus?

**39.** <sup>1</sup>Anuo metu Babelės karalius Baladano sūnus Merodakhas Baladanas atsiuntė raštų ir dovanų Ezekijui ; nes jis buvo girdėjęs, kad tasai buvo susirgęs ir pagijo. <sup>2</sup>Ezekijas tuo džiaugėsi ir parodė jiems sandėlių smilkalų, sidabro, aukso, kvepalų ir geriausio tepalo, visus savo namų rakandus ir visa, kas radosi jo išduose. Nebuvo dalyko, kurio Ezekijas nebūtų jiems parodęs savo namuose ir visoje savo valdžioje. <sup>3</sup>Tuomet pranašas Ješajas atėjo pas karalių Ezekiją ir jam tarė : Ką tau sakė tie žmonės, ir iš kur jie atėjo pas tave? Ezekijas atsakė : Jie atėjo pas mane iš tolimos šalies, iš Babelės. <sup>4</sup>Jis tarė : Ką jie matė tavo namuose? Ezekijas atsakė : Jie matė visa, kas yra mano namuose ; nebuvo dalyko mano turtuose, kurio aš nebūčiau jiems parodęs. <sup>5</sup>Ješajas tarė Ezekijui : Išgirsk kareivijų Viešpaties žodį: <sup>6</sup>Štai ateis dienų, ir visa, kas yra tavo namuose ir ką sukrovė tavo tėvai iki šiai dienai, bus atimta į Babelę ; nieko neliks, sako Viešpats. <sup>7</sup>Bet ir iš tavo sūnų, kurie bus išėję iš tavęs, kuriuos tu būsi pagimdęs, jie ims, ir tie bus kamarponiai Babelės karaliaus rūmuose. <sup>8</sup>Eze-

laimės pamokytas, karalius gyvens vien Dievui. — <sup>16</sup>*Jeį taip...* Vulg : Argi žmogaus gyvenimas būtinai turi būti pilnas kartumo ir baimės? Aš priimu plakimą ir meldžiu, kad jam pasibaigus, suteiktumei man atgaivinimą. Ebr t : Tai taip gyvenama /t y, tais tavo pažadais/ ir iš viso to susideda mano dvasios gyvenimas. Tu darai mane sveiką ir tu gražini man gyvybę. — <sup>17</sup>*Ramybėje...* Vulg : Kai aš gyvenau laimingas, sutiko mane ta visų didžiausi nelaimė. Anot Ebr t : Žiūrint ramybės /laimės/, tai buvo man kartu /plg Ijob 5,17/. Tu mėgai mano sielą, kad ją ištrauktumei iš sunaikinimo duobės /iš mirusių vietos/. — *Numetei...* Savo ligos priežastį Ezekijas mato savo nuodėmėse. Dievas jam dovanuoja ir jį išgelbėjo. Plg 3 Kar 14,9; Ps 49,17; Mikh 7,10. — <sup>18</sup>*Nes ne...* Žr Ps 6,6. Ezekijas čia neginčija sielos nemarumo, bet jis žino, kad mirusiųjų buveinės gyvenimas netobulas, nepilnas, ir kad

ten santykiai su Dievu nebe tokie, kaip žemėje. Vieną kartą žmogus yra peržengęs mirties slenkstį, jis yra pasiekęs savo tikslą. Pilnas nuopelnų ir platinas Dievo garbę darbas tarp žmonių jam baigiasi. Jam atėjo naktis, kurioje niekas nebegali veikti. — <sup>20</sup>*Viešpatie...* Ebr t : Viešpats išgelbėjo mane. Mes skambinsime mūsų muzikos prietaisų stygomis. Taip Ezekijas baigia giesmę savo ir savo tautos vardu žadėdamas garbinti Dievą

<sup>21</sup>*Ješajas.* Šitos dvi eilės čia ne savo vietoje. Jos turėtų būti tarp 6 ir 7 eil. Plg 4 Kar 20,6-9

<sup>39.</sup> <sup>1</sup>*Babelės...* Žr 4 Kar 20,12-19, kur tas pats dalykas papasakotas tais pačiais žodžiais. Babelės karaliaus pasiuntinių apsilankymas įvyko taip pat pirm Senakheribo užpuolimo. Tai aišku ir iš to, jog karaliaus išdinė dar tebebuvo pilna ; jis turėjo ją ištuštinti, atsipirkdamas dovanomis nors trumpam laikui nuo Asirijos karaliaus

kijas atsakė Ješajui : Viešpaties žodis, kurį jis kalbėjo, yra geras ! ir pri-  
dūrė : Tegul bent būna ramybė ir saugumas mano dienomis

40. <sup>1</sup>Nusiraminkite, nusiraminkite, mano tauta, sako jūsų Dievas.

<sup>2</sup>Kalbėkite Jerusaleš širdžiai ir šaukite jai,  
kad jos vargas pasibaigė,  
jos neteisybė atleista,  
kad ji gavo iš Viešpaties rankos dvigubai  
už visas savo nuodėmes.

<sup>3</sup>Šaukiančiojo balsas :

Tyruose taisykite Viešpaties kelią,  
tyrume darykite mūsų Dievo takus tiesius.

<sup>4</sup>Kiekvienas slėnis bus užpiltas,  
kiekvienas kalnas ir kauburys bus sužemintas ;  
kas kreiva, bus tiesu ir kur netylu, bus lygūs keliai.

<sup>5</sup>Viešpaties garbė bus apreikšta,  
ir visi kūnai draug ją matys,  
nes Viešpaties burna kalbėjo.

<sup>6</sup>Kalbančio balsas : Šauk !

Aš tariau : Ką šauksiu?  
Kiekvienas kūnas žolė,  
ir visa jo garbė kaip lauko gėlė.

<sup>7</sup>Žolė sudžiūsta ir žiedas nukrinta,  
nes Viešpaties dvelkimas papučia juos.

<sup>8</sup>Žolė sudžiūsta ir žiedas nukrinta,  
o mūsų Viešpaties žodis pasilieka per amžius.

## II. Paguodos knyga Izraeliui

### 1. Izraelis bus išlaisvintas iš Babelės vergijos

a/ *Būsimas Izraelio išgelbėjimas vi-  
sai tikras*

40,1-31. Antroji Ješajo knygos  
pusė susideda iš pranašysčių, ku-  
riomis skelbiama visų pirma Izraelio  
išlaisvinimas iš Babelės nelaisvės ;  
tačiau su tuo išlaisvinimu dažnai  
jungama daug didesnių palaimini-  
mų : žadėtasis pasaulio Atpirkėjo  
Mesijo atėjimas ir jo karalystė iki  
jos garbingiausiam išsivystymui dan-  
guje. Pirmoje pranašystėje skelbiama  
Izraelio išlaisvinimo tikrumas. Tas  
išlaisvinimas žadamas /1-11/, nes  
Dievas yra gana galingas jam įvykdy-  
ti /12-17/; palyginti su visagalinčiu  
Dievu stabai visai tušti /18-26/ ;  
taigi Izraeliui reikia pasitikėti savo  
Dievu /27-31/

40. <sup>1</sup>Nusiraminkite. Viešpats duo-  
da įsakymų raminti Izraelį, skel-  
biant jam nelaimių galą. Ebr t :  
Raminkite, raminkite mano tautą.  
— Toks įsakymas duodamas Izraelio  
pranašams. — <sup>2</sup>Vargas : Kentėjimų  
metas. — *Ji... gavo dvigubai* : Gavo  
gausiausį atlyginimą už kentėjimus,  
kuriuos Izraelis buvo sau nusipel-

nęs nusikaltimais. — <sup>3</sup>Šaukiančiojo  
balsas : Slaptingas balsas, einas iš  
dangaus. Jis liepia taisyti kelius  
Viešpačiui, nes štai jis pats eina  
išlaisvinti savo tautos. Taip daroma  
aliuzija į rytų šalių paprotį įsakyti  
per tam tikrą skelbėją taisyti kelius,  
kai jais turėjo keliauti šalies valdo-  
vas. Čia toks keliaująs valdovas yra  
Viešpats. Tas pakvietimas taisyti  
kelius visų evangelistų pritaikomas  
šv Jono Krikštytojo tarnybai, to-  
dėl dvasine prasme juo skelbiama  
Jėzaus Kristaus atėjimas ir jo moky-  
mo pradžia. Žr Mt 3,3 ; Mk 1,3 ;  
Lk 3,4 ; Jo 1,23. — *Tyrume* : Kuri  
yra tarp Kaldėjos ir Palestinos ;  
tuo keliu Viešpats turėjo vesti savo  
tautą atgal Babelės nelaisvei pasi-  
baigus. — <sup>4</sup>Slėnis... Visos kliūtys,  
kurioms gali trukdyti kelionę, bus  
pašalintos. Tos kliūtys yra emble-  
mos dorovinių sunkenybių, kurios  
galėtų sutrukdyti Viešpaties ar Me-  
sijo malones, užkirsti joms kelią į  
žmonių sielas. — <sup>5</sup>Viešpaties garbė...  
Stebuklingu Izraelio išlaisvinimu. —  
*Visi kūnai* : Visi žmonės be išim-  
ties. Visa žemė pažins didžius Dievo  
ir Kristaus padarytus stebuklus. —  
*Nes Viešpaties...* Todėl dalykas vi-  
sai tikras. — <sup>6</sup>Kalbančio balsas. Ki-



- <sup>9</sup>Užžengk į augštą kalną,  
tu, kurs skelbi gerą žinią Sionui ;  
pakelk galingai savo balsą,  
tu, kurs skelbi gerą žinią Jerusalei ;  
pakelk, nebijok.  
Šakyk Judo miestams : Štai jūsų Dievas.
- <sup>10</sup>Štai Viešpats Dievas ateina su stiprybe,  
ir jo petys viešpatauja.  
Štai jo užmokestis su juo,  
ir jo darbas ties juo.
- <sup>11</sup>Kaip piemuo jis ganys savo bandą ;  
savo ranka jis surinks avinėlius,  
pakels į savo prieglobstį ;  
ėringąsias jis neš pats.
- <sup>12</sup>Kas seikėjo vandenį sauja  
ir kas matavo dangų sprindžiu?  
Kas laikė žiupsnyje žemės didumą  
ir pasvėrė kalnus ir kauburius svarstyklėmis?
- <sup>13</sup>Kas padėjo Viešpaties dvasiai?  
ar kas buvo jo patarėjas ir jam parodė?
- <sup>14</sup>Su kuo jis tarėsi, kad tas jį pamokytų  
ir parodytų jam teisybės taką,  
išmokytų jį mokslo ir parodytų jam gudrumo kelią?
- <sup>15</sup>Štai tautos yra kaip kibire lašas  
ir kaip svarstyklių grūdelis ;  
štai salos kaip smulkios dulkės.
- <sup>16</sup>Libano nepakaktų ugniai kūrenti,  
ir jo gyvulių nebūtų gana deginamajai aukai.
- <sup>17</sup>Visos tautos jo akivaizdoje, lyg kad visai jų nebūtų,  
ir jam tiek vertos, kaip niekai ir tuštybė.
- <sup>18</sup>Su kuo tat jūs palyginate Dievą?  
ar kokį padarysite jo paveikslą?

tas slaptas balsas liepia skelbti, kad nors ir labai menkas ir liūdnas yra tautos stovis, nors visa tauta yra tarsi greitai vystanti ir džiūstanti žolė, tačiau Viešpaties pažadas bus tikrai atitesėtas, nes jo žodis pasilieka per amžius. — <sup>9</sup>*Užžengk...* Visi pranašai turi duoti žinią Sionui ir Jerusalei draug su kitais miestais apie Viešpaties atėjimą teokratijos atitaisyti. Ebr t galima suprasti taip, kad Sionas ir Jerusale kviečiami skelbti tą žinią, ir tai nuo augštų kalnų, kad jį būtų išgirsta kuo toliausiai. — <sup>10</sup>*Jo petys* : Dievo visagalybės simbolis. — *Užmokestis* : Geriesiems. — *Jo darbas* : Tikriausiai bausmės nusidėjėliams. — <sup>11</sup>*Kaip piemuo...* Viešpats bus geriausias savo tautos ganytojas, taip pat kaip Jėzus savo Eklesijai. Plg Ez 34,23 ; 37,24 ; Ps 22,1... 76,21 ; Mt 17,12. 13 ir k

<sup>12</sup>*Kas seikėjo...* Dievo visagalybė pasirodo iš to, kas matoma jūroje, danguje ir visame žemės skritulio didume. Jis visais tais dalykais tarsi žaidžia ; tik jam vienam jie atrodo nedideli. — *Kas laikė...* Anot Ebr t : Kas surinko žemės dulkes į šališą /į efo, lygaus 38,85 litro, trečdalį/, pasvėrė svarstykle kalnus ir svarstyklių lėkštėmis kauburius ? — Dievo visagalybės aprašymas čia primena Ijobo 38 ir 39 sk. — <sup>13</sup>*Kas...* Plg Išm 9,13 ; Rom 11,34 ; 1 Kor 2,16. — <sup>14</sup>*Su kuo...* Dievas yra išminčiausias ; jam nereikėjo patarėjų. — <sup>15</sup>*Tautos...* Visi žmonės palyginti su Dievu mažiau tereikia kaip lašas kibire, kaip viena dulkėlė svarstyklėje. — <sup>16</sup>*Libano...* Didžiausiose Libano miškuose negana malkų, nei gyvulių, kad būtų galima padaryti auką tikrai vertą Viešpaties. — <sup>18</sup>*Su kuo tat...* Stabmeldystė yra

- <sup>19</sup>Argi amatninkas nenulieja liejamojo paveikslo?  
arba ar auksakalis neaptraukia jo auksu  
ir sidabrakalis sidabrinėmis skardomis?
- <sup>20</sup>Jis pasirenka sau kietą ir nepuvų medį;  
sumanus menininkas jieško,  
kaip pastatytų statulą, kad nejudėtų.
- <sup>21</sup>Argi jūs to nežinote? argi negirdėjote?  
argi tai nebuvo paskelbta jums nuo pat pradžios?  
argi jūs nesuprantate, kokie žemės pamatai?
- <sup>22</sup>Jis yra atsisedęs viršum žemės skrities,  
o jos gyventojai lyg skėriai;  
jis ištiesia kaip nieką dangų  
ir įtempia jį kaip padangtę gyventi.
- <sup>23</sup>Jis padaro paslapčių tyrinėtojams taip, lyg kad jų nebūtų,  
žemės teisėjus niekais paverčia.
- <sup>24</sup>Jų kamienas nebuvo pasodintas,  
nei pasėtas ir neįleido šaknų į žemę.  
Ūmiai jis papučia į juos, ir jie sudžiūsta,  
ir viesulas nuneša juos kaip šapą.
- <sup>25</sup>Kam jūs prilyginote mane,  
ir su kuo sulyginote? sako Šventasis.
- <sup>26</sup>Pakelkite augštyną savo akis ir matykite, kas tai sutvėrė?  
Jis, kurs išveda skaičiumi jų kariuomenę  
ir visus šaukia įvardžiu;  
dėl jo stiprybės, jėgos ir galybės daugybės nė vieno netrūksta.
- <sup>27</sup>Kam sakai tu, Jokube, ir tu, Izraeli, kam kalbi:  
Mano kelias paslėptas nuo Viešpaties,  
ir mano teisė praėjo pro mano Dievą?
- <sup>28</sup>Argi tu tai nežinai, arba ar tu negirdėjai?  
Viešpats, amžinasis Dievas, kurs sutvėrė žemės pakraščius,  
jis nepailsta ir nepavargsta ir jo išmintis neištiriama.

didžiausi paikybė, nes stabmeldys-  
tėje daroma sau paveikslas, kurs  
turi atstovauti Dievą. Plg Rom  
1,23. — <sup>19</sup>Argi... Geriau anot Ebr t:  
Juk tai kalvis, kurs nulieja stabą, ir  
juk tai šaltkalvis, kurs apvelka jį auk-  
su; jis nulieja jam sidabrinės gran-  
dines /kad jomis galėtų stipriai pririš-  
ti jį/. — Todėl ar ne didžiausi paikybė  
garbinti tokį dievaitį. — <sup>20</sup>Jis pa-  
sirenka... Ebr t: Tas, kurs neturtin-  
gas aukai /kad galėtų nusiliedinti sta-  
bą iš naugės/, renkasi nepuvų medį,  
jieško sau įpratusio amatninko pa-  
daryti stabui, kurs nekrutėtų. —  
<sup>21</sup>Argi jūs... Taip tai elgiasi žmonės,  
kurie turi sveiko proto ir įsigyto  
mokslo? Protas rodo jiems iš re-  
gimų sutvėrimų Dievo buvimą ir  
kad pasaulio padarymas ne negyvo  
dievaičio darbas. Izraelis, be to, nuo  
pat savo atsiradimo turi sau paskelb-  
tą tiesą. — *Kokie žemės pamatai:*  
Kaip jie atsirado ir kas juos padėjo.  
— <sup>22</sup>Jis yra atsisedęs... Tik Dievas

be galo kilnus, galingas ir išmintin-  
gas. Visa žemė tik jo sosto pakojis.  
— <sup>23</sup>Paslapčių tyrinėtojams. Ebr t:  
Kunigaikščiams. — <sup>24</sup>Jų kamienas...  
Kunigaikščiai ir didikai Dievo aki-  
vaizdoje taip mažas dalykas, lyg kad  
jų visai nebūtų, sunaikinami taip,  
lyg kad niekuomet nebūtų buvę pa-  
sodinti ar pasėti. — <sup>25</sup>Kam... Ebr  
t: Su kokiuo dalyku jūs lyginate  
mane, kad aš būčiau į jį panašus?  
Plg 18 e. — *Šventasis:* Viešpats,  
kurs gelbės tautą. — <sup>26</sup>Kariuomenę:  
Dangų su nesuskaitomomis žvaigž-  
dėmis. Dievas jas visas šaukia var-  
dais, ir jos visos klauso

<sup>27</sup>Kam sakai... Daroma priekaištas  
tiems iš tautos, kurie bausmių pris-  
lėgti abėjojo, ar bus kada nors  
išlaisvinti, ir dejavo, kad Viešpats  
juos palikęs. — *Mano kelias:* Mūsų  
kentėjimai. — *Mano teisė praėjo:*  
Dievas net nepastebėjęs, kas jiems  
rodėsi esanti jų teisė. — <sup>28</sup>Argi tu...  
Viešpats amžinas, pasaulio Sutvėrė-

- <sup>29</sup>Jis duoda pailsusiam jėgos  
ir tiems, kurių nėra, padaugina stiprybę ir jėgą.
- <sup>30</sup>Vaikai pailsta ir nuvargsta,  
ir jaunikaičiai krinta susilpnėję,
- <sup>31</sup>o kurie pasitiki Viešpačiu, panaujina savo jėgą;  
jie turės sparnus kaip ereliai,  
bėgs ir nepavargs, vaikščios ir nepails
41. <sup>1</sup>Tegul tyli man salos, ir tegul tautos panaujina savo jėgas,  
tegul prisiartina ir tuomet kalba;  
eikime kartu į teismą.
- <sup>2</sup>Kas pažadino iš rytų Teisųjį,  
pašaukė jį sekti paskui save?  
Jis atiduoda jo akivaizdoje tautas ir pavergia karalius,  
paduoda juos kaip dulkes jo kalavijui,  
kaip vėjo pagautą šapą jo kilpiniui.
- <sup>3</sup>Jis vejasi juos, praeina ramybėje,  
ir ant jo kojų nesimato kelio ilgumo.
- <sup>4</sup>Kas tai nuveikė ir padarė,  
šaukdamas gimines nuo pat pradžios?  
Aš, Viešpats, aš pirmasis ir paskutinis.
- <sup>5</sup>Salos matė ir bijojo,  
žemės pakraščiai nusigando, prisiartinio ir priėjo.
- <sup>6</sup>Kiekvienas padeda savo artimui  
ir savo broliui sako: Būk drąsus!
- <sup>7</sup>Variakalis, tvodamas plaktuku, drąsina tą,

jui netrūksta jėgų ir jam nenusibodo jo veikimas, jo išminties sumanymai ne žmonių mastuotami. Jei Izraelis dar tebevargsta, dar neišgelbėtas, tai ir tas dalykas yra jo begalinės išminties apimtas. — <sup>29</sup>*Jis duoda...* Dievas yra vienatinis jėgos šaltinis, todėl tik jis tegali nusimenančiai tautai įkvėpti drąsos ir ją sustiprinti. — *Tiems, kurių nėra.* Ebr t: Tiems, kurie neturi jėgų. — <sup>30</sup>*Vaikai...* Nuovargis pasiekia net stiprius jaunikaičius; bet pasitikėjimas Dievu suteikia nuolatinio stiprumo

b/ *Izraelio išgelbėjime pasireišk Dievo galybė ir išmintis*

41,1-29. Viešpats yra Dievas, nes tik jis vienas gali pažadinti baisų karžygį, prieš kurį drebės pasaulis /1-7/, tuo tarpu gi Izraelis susilauks išlaisvinimo /8-20/. Tuo būsimų dalykų paskelbimu Viešpats pasirodė be palyginimo didesnis už stabus /21-29/

41. <sup>1</sup>*Tegul tyli...* Ebr t: Tylėkite, salos, t y, Tarpžemės jūros pakraščiai ir jos salų gyventojai pagonys. Dievas kviečia visas tautas pradėti su juo bylą, ir jei turi drąsos, ginti

savo dievaičių reikalus. — <sup>2</sup>*Teisųjį*: Dievo teisybės vykdytoją. Viešpats yra vienas tikras Dievas, nes tik jis vadovauja didžiausiems žmonių istorijos įvykiams. Jis siuntė savo teisybės vykdytoją, kuriuo turėjo būti Kiras, suteikė jam nugalėjimą ir tai iš anksto paskelbė. Plg žem 25 e; 14,1-6; 46,11. — *Paduoda juos...* Anot Ebr t: Jis paverčia jų kalaviją dulkėmis ir jų kilpinį šapą, kurį neša vėjas. — <sup>3</sup>*Ant jo kojų...* Nesimato jokių nuovargio žymių. — <sup>4</sup>*Kas...* Tikrasis nugalėjimo vykdytojas yra pats Dievas, kurs nuo pat pasaulio pradžios darė, kad būtų tautų, ir kad jos eitų vienos po kitų. — *Aš, Viešpats...* Anot Ebr t: Aš pirmas ir su paskutiniais esu tas pats. Viešpats veda visus ir visuomet. Plg žem 44,6; 48,12; Apr 1,8,17; 22,13. — <sup>5</sup>*Salos...* Aprašoma įspūdis, kokį darė Kiro nugalėjimai. — *Prisiartinio...* Darė sutartis, kaip galėtų pasipriešinti, vieni kitus drąsino. — <sup>7</sup>*Variakalis...* Tautos neužmiršta įieškoti pagalbos pas savo dievaičius, kurių skaičių skuba padauginti, uoliai dirbdami sau naujų stabų. Savo apakime jie nemato, kad nedaug pagalbos galima laukti

- kurs tuo pačiu metu kala,  
sakydamas: Tai gerai tinka nuliejimui!  
ir prikala jį vinimis, kad nejudėtų.
- <sup>8</sup>Bet tu, Israėli, mano tarne, Jokube,  
kurį išsirinkau, palikuoni mano prietelio Abraomo,
- <sup>9</sup>kuriame aš pasigavau tave nuo žemės pakraščių,  
pašaukiau tave iš jos tolybės ir tau tariau:  
Tu mano tarnas, aš tave išsirinkau ir neatmečiau tavęs.
- <sup>10</sup>Nebijok, nes aš esu su tavim;  
nenukryp, nes aš tavo Dievas;  
aš sustiprinau tave, tau padėjau,  
ir mano teisiojo ranka palaikė tave.
- <sup>11</sup>Štai bus sugėdinti ir raus iš gėdos visi,  
kurie kovoja prieš tave;  
jie bus lyg kad nebūtų buvę,  
ir žus tie, kurie tau prieštarauja.
- <sup>12</sup>Tu jų jieskosi ir nerasi tų žmonių,  
kurie sukykla prieš tave;  
bus kaip nebuvę ir kaip sunaikinimas  
tie žmonės, kurie kovoja prieš tave.
- <sup>13</sup>Nes aš esu Viešpats, tavo Dievas,  
kurs imu tave už rankos ir tau sakau:  
Nebijok, aš tau padėdu.
- <sup>14</sup>Nebijok tu, kirmėlaite, Jokube,  
jūs, mirusieji iš Israėlio;  
aš tau padėdu, sako Viešpats,  
ir tavo atpirkėjas yra Israėlio Šventasis.
- <sup>15</sup>Aš darau iš tavęs lyg kad naują kuliamaį vežimą,  
turintį aštrių dantų;  
tu sutrinsi kalnus ir sutrupinsi,  
ir paversi kauburius lyg dulkėmis.
- <sup>16</sup>Tu vėtysi juos, vėjas nuneš ir viesulas išblaškys juos;  
tu džiaugsies Viešpatyje ir linksminsis Israėlio Šventajame.
- <sup>17</sup>Pavargėliai ir beturčiai jiesko vandens, ir jo nėra;  
jų liežuvis sudžiūvo iš troškulio.  
Aš, Viešpats, išklausysiu juos,  
Israėlio Dievas, jų nepamesiu.

iš stabo, kurs tik tuomet laikosi, jei  
gerai nulietas ir sukaltas

<sup>8</sup>Bet tu... Kai pagonių pasaulis  
dreba, ramybės žinia meilingiausiais  
žodžiais suteikiama Israėliui.  
Duodami Israėliui vardai yra Dievo  
meilės ženklas ir taip pat pagrindas,  
kodėl Žydų tauta gali tikėtis išlais-  
vinimo. — <sup>9</sup>Nuo žemės pakraščių...  
Daroma tikriausiai aliuzija į Abrao-  
mo, todėl ir jo palikuonių, pašaukimą  
iš Kaldėjos. — <sup>10</sup>Mano teisiojo:  
Kiro, kurs turėjo išlaisvinti Žydus  
ir laikyti juos savo globoje. Ebr t:  
Aš palaikau tave savo teisybės de-  
šine. — <sup>11</sup>Kurie kovoja... Visi tavo  
priešai. — <sup>13</sup>Imu tave... Kaip kad  
daro tėvas, motina. — <sup>14</sup>Nebijok...  
Žydai ne tik nežus, bet dar patys

pavers priešus. — *Tu, kirmėlaite...*  
Kurs savaime taip esi silpnas ir  
menkas, kaip kirmėlaitė, kurią gali  
sumindžioti kiekviena koja. — lygus  
mirusiems. — *Atpirkėjas*. Ebr *Go'el*.  
Taip buvo vadinama artimiausias  
giminaitis, kurs turėjo prievolę ker-  
šyti užmušėjui už nužudytojo mirtį.  
Plg Ijob 19,25. — <sup>15</sup>Naują... Aš pa-  
dariau iš tavęs kuliamašias vežėčias,  
aštrias, naujas, su dvejais pjovimais.  
— Israėlis bus taip galingas, kad  
pigiai nugalės didesnes ir mažesnes  
karalystes, karalius ir kunigaikščius.  
Tas nugalėjimas turėjo visų pirma  
įvykti dvasine prasme, ypač išėjusios  
iš Žydijos krikščionių Eklešijos,  
kuri pavergė pagonių pasaulį ir lai-  
mėjo jį Dievui. Žodine prasme di-

- <sup>18</sup>Aš paleisiu kauburių įlenkimuose upių  
ir šaltinių laukų viduryje ;  
paversiu tyrumą į vandens liūnus  
ir nepereinamą šalį į vandens upelius.
- <sup>19</sup>Aš duosiu tyrumoje kedrų,  
akacijų, mirtų ir alyvmedžių,  
pasodinsiu tyruose kartu eglių,  
vinkšnų ir skirpstų,
- <sup>20</sup>kad visi kartu matytų, žinotų, apsvarstytų ir suprastų,  
jog tai padarė Viešpaties ranka  
ir tai sukūrė Israėlio Šventasis.
- <sup>21</sup>Eikite arčiau savo bylos ginti, sako Vešpats ;  
išdėstykite, jei kartais ką turite, sako Jokubo karalius.
- <sup>22</sup>Tegul jie prieina ir paskelbia mums, kas turi įvykti ;  
sakykite senesnius dalykus, kas buvo ;  
mes stebėsime ir žinosime, koks bus jų galas ;  
ir kas turi įvykti, pasakykite mums.
- <sup>23</sup>Paskelbkite, kas turi įvykti ateityje,  
ir mes žinosime, kad jūs dievai ;  
darykite taip pat gera ar pikta, jei galite,  
kad mes tai kalbėtumėm ir matytumėm.
- <sup>24</sup>Štai jūs esate iš nieko, ir jūsų darbas iš to, ko nėra ;  
pasibjaurėjimas tas, kurs jus išsirinko.
- <sup>25</sup>Aš pažadinau jį iš šiaurės, ir jis atėjo ;  
iš saulėteklių jis šauksis mano vardo  
ir elgsis su didikais kaip su dumblu,  
ir kaip puodžius minko molį.
- <sup>26</sup>Kas tai paskelbė nuo pat pradžios, kad žinotumėm,  
ir nuo prasidėjimo, kad sakytumėm :  
Ar tai tiesa?

džiausias karalysčių nugalėjimas, pasavinamas Žydams, turėjo įvykti, kai pats Dievas sunaikino pagonių tautas, anksčiau slėgusias Išsraėlį. — <sup>17</sup>*Pavargėliai...* Tokie buvo Žydai nelaisvėje. — <sup>18</sup>*Aš paleisiu...* Plg aug 30,25 ; 35,6.7 ; 37.7. — <sup>19</sup>*Aš duosiu...* Dievas sutvers Žydams tarsi naują rojų. Žadamieji dalykai yra Dievo palaiminimų vaizdas, kurių visa pilnybė bus suteikta tik Mesijo karalystėje. — Medžių vardai, žiūrint Ebr t, ne visai tikri

<sup>21</sup>*Eikite...* Viešpats išdėstė, ką jis yra paskelbęs ir tikrai yra padaręs. Dabar jis kviečia pagonių dievačius ginti savo bylą ir parodyti, ką jie gali. Jų galios įrodymas galėtų būti būsimų dalykų paskelbimas. — *Jei ką turite.* Ebr t : Savo stiprius dalykus, t y, savo įtikinančius įrodymus. — <sup>22</sup>*Mes stebėsime...* Laisvai įvykstančių būsimų atsitikimų iš anksto paskelbimas nuosavas tik Dievui ir kam Dievas apreiškia savo valią. Taigi pranašystė yra savaime įtikinąs

įrodymas, kad čia Dievas apsiereiškia, ir todėl jį yra taip pat Dievo siūsto pasiuntinio ženklas. — <sup>23</sup>*Darykite taip pat...* Pastatytas reikalavimas pranašauti apie būsimus dalykus gal stabams per didelis, todėl toliau jie ne be pasityčiojimo kviečiami savo gyvybės įrodymui padaryti bet ką gera, duoti gyvybės ženklą ; jei jie ir to negali, tai ką nors pikta. — <sup>24</sup>*Jūs esate...* Dievačiai nieko neatsako, todėl pasmerkiami kaip niekas. — *Pasibjaurėjimas...* Plg 5 Moš 12,31 ; 18,12 ir k. — <sup>25</sup>*Aš pažadinau jį* : Kirą. Viešpats skelbia, kas bus ; taigi jis yra Dievas. Tuojau duodama du pranašysčių pavyzdžių, pašaukimas Kiro, kurs turėjo suvienyti savo valdžioje Medų /šiaurėje/ ir Persų šalį /rytuose/, ir sugrįžimas tremtinių į Sioną /27 e/. — *Mano vardo.* Kiras, kad ir buvo pagonis, tačiau paleisdamas Žydus iš nelaisvės pripažino, jog Viešpats buvo jam davęs pergalę ir pagerbė jo didenybę. Plg 2 Kron 36,23 ; Esdr 1,2. — <sup>26</sup>*Kas*

Bet nėra nė vieno, kurs paskelbtų,  
nei kas iš anksto pasakytų,  
nei kas girdėtų jų žodžius.

<sup>27</sup>Pirmasis sako Sionui: Štai jie čia,

ir Jerusalei aš duodu geros žinios skelbęją.

<sup>28</sup>Aš žiūrėjau, ir jų tarpe nebuvo nė vieno,  
kurs duotų patartį ir paklaustas būtų davęs atsakymą.

<sup>29</sup>Štai visi neteisingi, ir jų darbai tušti;  
jų stabai vėjas ir niekai

42. <sup>1</sup>Štai mano tarnas, aš jį palaikau;  
mano išrinktasis, jame turi pasimėgimo mano siela;  
aš padėjau ant jo savo dvasią;  
jis neš tautoms teisėtumą.
- <sup>2</sup>Jis nešauks, nežiūrės asmens,  
ir nesigirdės jo balso lauke.
- <sup>3</sup>Jis nesulaužys sutrintos nendrės  
ir neužgesys gruzdančios dagties;  
jis vykdys teisėtumą pagal tiesą.
- <sup>4</sup>Jis nebus nuliūdęs, nė neramus,  
kolei neįgyvendins žemėje teisybės,  
ir salos lauks jo įstatymo.

*tai paskelbė... žymiai anksčiau nekaip  
tas dalykas įvyko. Nieko panašaus  
nebuvo padarę dievačiai. — <sup>27</sup>Pir-  
masis... Taip pat Viešpats pirmas  
ir tik jis vienas paskelbė Žydų su-  
grįžimą į Jerusale. — <sup>29</sup>Neteisingi.  
Ebr t: Tuštybė*

*c/ Viešpaties Tarnas Israėlio  
tarpininkas ir pagonių šviesa*

42,1-43,13. Čia visų pirma apra-  
šoma Viešpaties Tarno būdas ir pa-  
reigos /42,1-9/, toliau kviečiama visas  
pasaulis garbinti Vyriausįjį Teisėją  
ir Gelbėtoją Viešpatį /10-17/, prime-  
nama, kad dvasinis Israėlio tautos  
aklumas buvo teisingai nubaustas  
/18-25/, pagaliau daroma brangiau-  
sių pažadų geriesiems /43,1-13/

42. <sup>1</sup>Štai. Tuo žodžiu visi kviečia-  
mi susidomėti žymiu asmenimi, kurį  
Dievas duoda pasauliui ir labai jį gi-  
ria. — *Mano tarnas*. Dievo tarnu  
dažnai šventose knygosė vadinamas  
Israėlis, kurio iš tikrųjų tiesioginė  
pasiuntinystė buvo tarnauti Viešpa-  
čiui. Bet šitoje vietoje ir kitose ana-  
loginėse /52,13... Zakh 3,9 ir k/ tas  
tarnas aprašomas tokiais bruožais,  
kurie tinka tik vienam asmeniui, kurs  
pasirodo išskirtas iš Žydų tautos  
tarpo. Kas gi yra tas asmuo? Se-  
niausioji Žydų tradicija vadina jį be  
svyravimo Mesiju. Taip pat Nauja-  
me Testamente Mt 12,18 sako stačiai

šituos žodžius 1-4 e apie mūsų Vieš-  
patį Jėzų Kristų. — *Jame turi...* Die-  
vo Tėvo balsas du sykiu panašiais  
žodžiais atsiliepė apie Jėzų Kristų.  
Mt 3,17; 17,5. — *Savo dvasią*: Kuri  
padės Viešpaties tarnui tobulai eiti  
savo pareigas. Plg 11,2... 61,1. —  
*Teisėtumą*: Tikrą teisybę, todėl tik-  
rąją religiją. — <sup>2</sup>*Jis nešauks*. Dievo  
darbų žymė tai didenybės pilna ra-  
mybė. — *Nežiūrės asmens*: Bus be-  
šališkas. Ebr t: Jis nepakels /savo  
balso/. Mt 12,19. — <sup>3</sup>*Jis nesulau-  
žys...* Toks buvo Kristus mažutė-  
liams ir prislėgtiesiems. Jis anaip-  
tol nenaikino silpnos vidinio ar viršinio  
gyvenimo liekanos, kuri buvo tarsi  
vienu siūlu palaikoma; priešingai,  
jis gelbėjo tą mirštančiąją gyvybę.  
Visai kitokiais bruožais nupiešta  
augščiau 41,2.3.25 Kiras ir jo pasi-  
rodymas. — *Jis vykdys...* Dievo nu-  
statytas taisykles įves į žmonių papro-  
čius, į jų gyvenimą, padarys, kad  
jos visur viešpatautų, kad tiesa visur  
šviestų ir nugalėtų. — <sup>4</sup>*Jis nebus...*  
nenustos drąsos, nežiūrėdamas su-  
rištų su jo darbu sunkenybių ir ne-  
žiūrėdamas į savo paties kentėjimus.  
Plg 53,10. — *Salos...* Net pagonys  
sąmoningai ir nesąmoningai laukė  
Išganytojo įvykdyto atpirkimo. —  
<sup>5</sup>*Štai ką sako...* Kristaus pasiunti-  
nystėje turės pasireikšti nepaprastu  
būdu Dievo galybė ir išmintis; todėl

- <sup>5</sup>Štai ką sako Viešpats Dievas,  
kurs sutvėrė dangų ir jį ištiesė,  
kurs sutvirtino žemę ir tai, kas iš jos želia,  
kurs duoda gyvybės kvapą tiems, kurie ant jos yra,  
ir dvasią tiems, kurie ją mindo.
- <sup>6</sup>Aš, Viešpats, pašaukiau tave teisybėje,  
paėmiau tave už rankos ir sergėjau tave ;  
aš padariau iš tavęs sandorą tautai, šviesą pagonims.
- <sup>7</sup>Kad atmerktumei aklujų akis,  
kad išvestumei iš kalėjimo belaisvius,  
iš slėptuvės tuos, kurie gyvena tamsybėje.
- <sup>8</sup>Aš Viešpats, tai mano vardas ;  
savo garbės aš neduosiu kitam  
ir savo šlovės stabams.
- <sup>9</sup>Pirmieji dalykai, štai jie įvyko ;  
taip pat naujų aš jums skelbiu ;  
anksčiau nekaip įvyks, aš duodu jums išgirsti.
- <sup>10</sup>Giedokite Viešpačiui naują giesmę ;  
jo gyrius teeina nuo žemės pakraščių ;  
jūs, kurie plaukiate jūra, ir tai, ko ji pilna,  
salos ir jų gyventojai !
- <sup>11</sup>Tepakelia balsą tyruma ir jos miestai,  
Kedaras gyvenęs savo namuose.  
Girkite Petros/Uolos/ miesto gyventojai,  
tegl jie šūkauja nuo kalnų viršūnės.
- <sup>12</sup>Tegul duoda Viešpačiui garbę  
ir tegul skelbia jo gyrių salose.
- <sup>13</sup>Viešpats išeis kaip karžygys,  
pakurstys savo uolumą kaip kovotojas ;  
jis pakels balsą ir šūkaus,  
pasirodys galingas savo neprieteliams.

Dievas skelbia, kad tos savybės yra jame pilnai, nes jis sutvėrė pasaulį ir jį valdo. — <sup>6</sup>Aš... Viešpats tiesiog kreipiasi į savo tarną, kad išdėstytų jam jo garbingas gelbėtojo prievoles — *Teisybėje* : tobulu būdu. — *Paėmiau* : kad vėščiau tave ir tau padėčiau. — *Sandorą*. Viešpaties tarnas turi būti sandoros tarpininkas tautai, kad atitaisytų tą sandorą, kuri buvo dėl tautos nuodėmių sulaužyta ir kad padarytų naują ; taigi jis turės būti sandoros angelas /Mal 3,1/ ir, — be to, turės atnešti pagonims skaisčiausios mokslo šviesos ir malonės šviesos, kad tie, kurie sėdi tamsybėse, būtų dieviškosios šviesos apšviesti. — <sup>7</sup>Kad... gydymas sergančius ir neįgalinčius /Mt 11,2-6/, taip pat tiekdamas paguodos ir išgelbėjimo nusidėjėliams. — <sup>8</sup>Aš... Viešpaties vardas Jahveh, kurs geriausiai išreiškia jo prigimtį ir savybes /2 Moš 3,15/, bus laidas, kad san-

dora bus pilnai įvykdyta. Dievas tarsi prisiekia savo vardu, jog tikrai bus įvykdyta tai, kas pavedama daryti jo tarnui ; kitaip jo garbė nukentėtų, lyg kad būtų atiduota stabams, nes jis pasirodytų lygiai neturįs galios, kaip ir jie. — <sup>9</sup>Pirmieji dalykai : senos pranašystės. Jų įvykimas laiduoja, kad taip pat bus įvykdyta ir naujosios

<sup>10</sup>Giedokite... Kaip aug 1,4,6 e buvo pabrėžta išganymo visuotinumas, 5 e jam reikiamas įvykdyti Viešpaties galybės pilnumas, taip čia pabrėžiama visų dėkojimo visuotinumas. — <sup>11</sup>Tepakelia... kad taip pat giedotų garbės giesmę Viešpačiui. — *Namuose* : nuolatiniuose butuose, nebe kilnojamose padangtėse. Žr aug 21,16. — *Uolos miesto* : tikriausiai Idumėjos sostinės Petros. Plg 16,1. — <sup>12</sup>Salose : tolimuose vakarų kraštuose. — <sup>13</sup>Išeis : savo nelaimingos tautos gelbėti. Plg 2 Moš 15,3 ir k. —

- <sup>14</sup>Aš ilgai tylėjau,  
buvau tylus ir kantrus;  
aš šauksiu kaip gimdanti,  
išsklaidysiu ir kartu sunaikinsiu.
- <sup>15</sup>Aš padarysiu kalnus ir kauburius tuščius  
ir sudžiovinsiu visą jų žolę;  
aš paversiu upes salomis  
ir išdžiovinsiu liūnus.
- <sup>16</sup>Aš vesių aklius į kelią, kurio jie nežino;  
aš padarysiu, kad jie vaikščiotų jų nežinomais takais;  
aš paversiu ties jais tamsybę į šviesą  
ir kas nepereinama, tiesiais keliais.  
Tuos dalykus aš jiems darysiu  
ir jų nepaliksiu.
- <sup>17</sup>Jie traukiasi atgal; tebūna gėdinto sugėdinti  
tie, kurie pasitiki drožiniu,  
kurie sako lietam stabui: Jūs mūsų dievai.
- <sup>18</sup>Kurtiniai, klausykite,  
ir, žabaliai, pažvelgkite, kad matytumėte.
- <sup>19</sup>Kas aklas, jei ne mano tarnas?  
ir kurčias, jei ne tas, pas ką siunčiau savo pasiuntinių?  
Kas aklas, jei ne tas, kurs parduotas?  
ir kas aklas, jei ne Viešpaties tarnas?
- <sup>20</sup>Tu, kurs daug matai, argi to nesergėsi?  
kurs turi atviras ausis, argi negirdėsi?
- <sup>21</sup>Viešpats norėjo, kad jis būtų šventas,  
padaryti savo įstatymą didelį ir jį išaugštinti.
- <sup>22</sup>Bet pati tauta apiplėšta ir sunaikinta;  
visi jos jaunikačiai pančiuose

*Uolumą*: savo pasiryžimą. — <sup>14</sup>Aš... Pats Viešpats skelbia atpirkimą, kurį jis rengia savo tautai. — *Tylėjau*... Viešpats leido piktžodžiauti savo vardui, lyg kad jis būtų ne galingas Dievas, sulaukė savo meilę ir gailestingumą, kurs ragino jį eiti į pagalbą. Bet dabar jau keršto metas atėjo ir todėl pasipila Viešpaties rūstybė kaip svilnantis vėjas ant neprietelių. — <sup>15</sup>Kalnus... Tai emblema puikių tautų, kurios vargino Žydus. Plg 41,15. — <sup>16</sup>Aš... Viešpats yra keliavedis; jis pats atveda iki šiam laikui aklius į kelius, apie kuriuos jie nieko nežino. Aklas negali rasti kelio, taip Izraelis neįstengia pats savęs išgelbėti; jis yra ir aklas, nes savo paties neišmanymu ir nuodėme pateko į nelaimę. — <sup>17</sup>Jie traukiasi... Viešpačiui darant taip didžių dalykų Izraeliui, stabų garbintojai stovi sugėdinti

<sup>18</sup>Kurtiniai... Pažvelgdamas į praeitį Viešpats išdėsto, kodėl jis taip kietai plakė Žydus; priežastis buvo jų stabmeldystė. Jie buvo kur-

tiniai ir akli savo valia. — <sup>19</sup>Mano tarnas. Taip čia vadinama nebe Mesijas, bet Izraelis. Jis savo pasaui buvo Viešpaties tarnas, Viešpaties nuosavybė, tauta, kuri turėjo priešaika ir sandora patvirtintą prievolę tarnauti Viešpačiui. Kadangi tas Izraelis neklausė Viešpaties pasiuntinių, todėl jis dabar parduotas svertiniams valdovams, išvarytas kaip atkaklus vergas iš Viešpaties namų. — <sup>20</sup>Matai. Anot ebr t: tu daug matei ir to nestebėjai; atverdamas ausis jis tačiau neklausė. — Izraelis buvo gavęs daug šviesos malonių apreiškimų pavidalu. Jų tikslas buvo pašventinti jį, išskirti iš kitų tautų tarpo, padaryti iš jo Dievui tėvynystę ir šventyklą. Be to, Viešpats taip išskirtai tautai davė dar įstatymą, pamokymą, taip, kad Izraelis tikrai galėjo regėti ir suprasti. Anot ebr t: Viešpats panorėjo dėl savo teisybės /t y, dėl savo senesnių pažadų/ duoti didelį ir puikų įstatymą. — Taip daroma aliuzija į Sinajaus kalne paskelbtą įstatymą. Bet gal



ir paslėpti kalėjimų namuose ;  
iš jų padaryta grobis, ir nėra kas gelbi ;  
— išplėšos, ir nėra kas sakyti : Atiduok !

<sup>23</sup>Kas yra jūsų tarpe, kurs tai girdėtų,  
stebėtų ir klausytųsi būsimų dalykų?

<sup>24</sup>Kas davė plėšti Jokubą ir Izraelį naikintojams?  
Argi ne pats Viešpats, kuriam mes nusidėjome?  
Jie nenorėjo vaikščioti jo keliais  
ir neklausė jo įstatymo.

<sup>25</sup>Tai jis išpylė ant jo savo narsingą užsidegimą ir smarkų karą,  
ir nudegino jį aplinkui, bet jis nepažino ;  
padegė jį, bet jis nesuprato

43. <sup>1</sup>Ir dabar štai ką sako Viešpats,  
kurs sutvėrė tave, Jokube, ir padarė tave, Izraeli :  
Nebijok, nes aš atvadavau tave

ir pašaukiau tave tavo vardu : tu mano !

<sup>2</sup>Kai tu eisi per vandenį, aš būsiu su tavim,  
ir upės nepaskandins tavęs ;  
kai vaikščiosi ugnyje, nesudegsi,  
ir liepsna nesvilins tavęs.

<sup>3</sup>Nes aš Viešpats, tavo Dievas,  
Izraelio Šventasis, tavo gelbėtojas.  
Tau atvaduoti aš daviau Egiptą,  
tavo vieton Etiopiją ir Sabą.

<sup>4</sup>Kai tu pasidarei gerbiama  
ir garbingas mano akyse, aš pamilau tave,  
ir duodu už tave žmonių ir tautų už tavo gyvybę.

<sup>5</sup>Nebijok, nes aš esu su tavim ;  
iš rytų aš atvesiu tavo palikuonis,  
ir surinksiu tave iš vakarų.

<sup>6</sup>Aš sakysiu šiaurei : Duok,  
ir pietums : Nesulaikyk.  
Atvesk mano sūnus iš tolimų šalių  
ir mano dukteris nuo žemės pakraščių.

turima galvoje ypač Mesiją liečiantieji įstatymo žodžiai. — <sup>22</sup>*Apiplēsta...* Nelaimingas tautos vaizdas nelaisvėje. — <sup>23</sup>*Tai* : kas dabar darosi. Jie neduoda sau jokio atsakymo, kodėl jie dabar turi būti taip toli nuo pažadų vietos. Taip pat maža dėmesio jie tekreipia į pranašystes apie būsimą laiką. — <sup>25</sup>*Jis išpylė...* Ištrėmimas yra bausmė už nuodėmes. Kadangi Izraelis neklausė, tai Dievo rūstybės taurė išsipylė. Tačiau taip duotas bausis pamokymas tebeina niekais

43. <sup>1</sup>*Nebijok...* Dievas nubaudęs savo tautą, suteikia jai paguodas. Jau tame, kad jis buvo sau ją ypatingu būdu prirengęs, yra išgelbėjimo laidas. — <sup>2</sup>*Kai tu...* Vanduo ir ugnis vaizdai didžiausių pavojų, kuriems žmogus neįstengia pasiprie-

šinti. Izraeliui nebus baisūs tie pavojai, nes su juo bus Dievas, kurs gelbės. — <sup>3</sup>*Tau atvaduoti...* Dievas verčiau atiduos visas tautas žūti, bet neleis pražūti Izraeliui. Persų karalius Kiras paleido Žydus iš nelaisvės, jo sūnus Kambizas, lyg gaudamas atlyginimo, padidino savo valstybę Egipto ir Etiopijos užkariavimu. — *Sabą* : šiaurinę Etiopiją. — <sup>5</sup>*Nes aš esu...* Ne pats Izraelis nusipelnė sau tokį palankumą ir meilę ; tai tikra Dievo malonės dovana. — *Iš rytų...* Viešpats surinks išsklaidytus Izraelio vaikus iš visų žemės kraštų. Tas pažadas, liečias visų pirma paleidimą iš Babelės nelaisvės, yra taip pat mesijinis, nes žada grįžimą į tikrąjį Dievą visų dvasinių vaikų, kuriuos jis išsirinks visame pasaulyje : <sup>7</sup>*Kiekviena...* Ebr

- <sup>7</sup>Kiekvieną, kurs šaukiasi mano vardo,  
aš sutvėriau savo garbei,  
prirengiau jį ir padariau jį.
- <sup>8</sup>Išvesk laukan tautą aklą, kuri turi akis,  
kurčią, kuri turi ausis.
- <sup>9</sup>Visos tautos susirinko draug,  
ir visos giminės susiėjo.  
Kas jūsų tarpe tai paskelbs  
ir duos išgirsti mums senesnių dalykų?  
Tegul jie pastato savo liudytojus,  
tegul teisinasi, išgirsta ir sako: Tai tiesa.
- <sup>10</sup>Jūs mano liudytojai, sako Viešpats,  
ir mano tarnas, kurį aš pasirinkau,  
kad žinotumėte, man tikėtumėte  
ir suprastumėte, kad tai esu aš pats.  
Pirm manęs nebuvo padaryta Dievo  
ir nebus po manęs.
- <sup>11</sup>Aš esu, aš, Viešpats,  
ir be manęs nėra gelbėtojo.
- <sup>12</sup>Aš paskelbiau ir išgelbėjau, aš daviau išgirsti,  
ir nebuvo jūsų tarpe svetimo dievo;  
jūs mano liudytojai, sako Viešpats,  
ir aš esu Dievas.
- <sup>13</sup>Aš pats esu ir nuo pat pradžios,  
ir nėra, kas išgelbėtų iš mano rankos.  
Aš veiksiu, ir kas tai sulaikys?
- <sup>14</sup>Štai ką sako Viešpats, jūsų Atpirkėjas, Israėlio Šventasis:  
Dėl jūsų aš siunčiu į Babelę  
ir nuplėsiu visus užkaiščius  
ir besididžiuojančius savo laivais Kaldiečius.
- <sup>15</sup>Aš Viešpats, jūsų Šventasis,  
Israėlio Sutvėrėjas, jūsų karalius.
- <sup>16</sup>Štai ką sako Viešpats, kurs duoda kelią per jūrą  
ir taką per sraunų vandenį,

t: kiekvienas, kurs vadinamas mano vardu, t y, kiekvienas, kurs kaip priklausęs Dievo tautai, turi Dievo vardą. — <sup>8</sup>*Išvesk...* Viešpats nepripažins savo tautos nariais tik tų, kurie savo valia bus sukietėję pik-tume. — <sup>9</sup>*Susirinko...* Ebr t: Susirinkite ir tegul visos tautos susieina. — Dievas nori įtikinti visus pagonis, kad jų dievai visai silpni. — *Kas jūsų...* Viešpats klausia pagonių status, kas jų tarpe gali paskelbti tokių dalykų, kaip jo paties yra paskelbta /1-8 a/; jie turėtų bent pastatyti liudytojų, kurie patvirtintų jų pranašystes arba jų įvykimą. — <sup>10</sup>*Mano tarnas.* Ir šitoje vietoje Viešpaties tarnu tikriausiai pavadinta ne visa Israėlio tauta, ne Kiras /41, 1.../, bet Mesijas /42, 1/. — <sup>11</sup>*Aš...* Plg Oš 13, 4. — <sup>12</sup>*Svetimo dievo:* Kurs būtų

jums ką nors panašaus padaręs, ar apreiškęs savo visagalybę

d/ *Kerštas, išlaisvinimas ir šventosios Dvasios suteikimas*

43, 14-44, 5. Viešpats sugriaus Kaldiečių karalystę ir išgelbės iš Babelės valdžios Žydus /43, 14-21/; tas išgelbėjimas bus jiems suteiktas visai dovanai /22-28/. Nežiūrint jų neteisybės, Viešpats laimins Žydus ir išliēs ant jų savo Dvasią /44, 1-5/.

<sup>14</sup>*Dėl jūsų...* Nubausti varginusios Žydus Babelės Dievas siųs Kirą; tasai sunaikins visa, kuo Babelė galėtų gintis. — *Laivais.* Kaldiečiai plaukydavo laivais ne tik po Eupratą, bet ir Persų įlankoje; taip pat karui jie vartodavo Phenikiečių pastatytus laivus. — <sup>16</sup>Žydams išgelbėti Viešpats darys tokių pat stebuklų,

- <sup>17</sup>kurs išveda kovon karišką vežimą ir žirgą,  
kariuomenę ir karžygi;  
jie draug užmigo ir nebeatsikels,  
sutrinti kaip dagtis ir užgesyti.
- <sup>18</sup>Nebeatsiminkite pirmesniųjų dalykų  
ir nežiūrėkite į senuosius.
- <sup>19</sup>Štai aš darau naujų dalykų  
ir dabar pasirodys, o jūs tai pažinsite;  
aš padarysiu tyrumoje kelią  
ir upių, kur nėra kelio.
- <sup>20</sup>Mane garbins lauko žvėrys,  
šakalai ir strausai,  
nes aš daviau tyrumoje vandens,  
upių, kur nėra kelio,  
kad duotčiau gerti mano tautai, mano išrinktajai.
- <sup>21</sup>Tą tautą aš sau padariau,  
ji skelbs mano šlovę.
- <sup>22</sup>Tu nesišaukei į mane, Jokube,  
ir nevargai dėl manęs, Izraeli.
- <sup>23</sup>Tu neatnašavai man savo deginamosios aukos avino  
ir negarbinai manęs savo kruvinomis aukomis;  
aš neuždėjau tau lažo duoninėmis atnašomis  
ir nepadariau tau vargo smilkalais.
- <sup>24</sup>Tu nepirkai man už sidabrą kvepinčios nendrės  
ir negirdėi manęs savo aukų taukais;  
bet tu darei man lažą savo nuodėmėmis,  
padarei man vargo savo neteisybėmis.
- <sup>25</sup>Aš esu, tik aš pats dildau tavo neteisybes dėl savęs  
ir nebeatsiminsiu tavo nuodėmių.
- <sup>26</sup>Sugrąžink į mano atmintį ir bylinėkimės draug;  
sakyk, jei turi kuo pasiteisinti.
- <sup>27</sup>Tavo tėvas pirmas nusidėjo,  
ir tavo aiškintojai man nusikalto.
- <sup>28</sup>Todėl aš laikiau nešventais šventus kunigaikščius,  
daviau Jokubą sunaikinti  
ir Izraelį piktžodžiauti

kokių buvo padaryta išvedant juos iš Egipto. — <sup>18</sup>*Nebeatsiminkite...* Anie senieji stebuklai išblyšk, palyginus juos su daug didesniais. — <sup>19</sup>*Aš padarysiu...* Plg aug 35,8-10; 41,18-20

<sup>22</sup>*Tu nesišaukei...* Išgelbėjimas Žydams yra tikra nieku nenusipelnę malonė. Jie jo neužsitarnavo nei tikru Dievo garbinimu, nei savo aukomis, nes nors ir šaukėsi į Viešpatį ir atnašaudavo jam aukų, tačiau darė tai ne tyra širdimi, taip kad jų garbinimas ir aukos buvo Dievui nepriimtinos, lyg kad jų visai nebūtų buvę daryta. — <sup>23</sup>*Tu neatnašavai...* Įvardijamos įvairios Žydų aukos, kuriomis tačiau jie nenusipelnė Dievo malonės. — <sup>24</sup>*Darei*

*man lažą...* Priešingai, Viešpats buvo lyg priverstas kentėti Žydų daromas nuodėmės ir neteisybes. — <sup>25</sup>*Aš esu...* Tik Dievo gailestingumas tai daro, kad Žydų nuodėmės atleidžiamos. — <sup>26</sup>*Sugrąžink...* Jei Žydai turi kuo pasiteisinti, tegul primena Dievui savo nuopelnus. — <sup>27</sup>*Tavo tėvas...* Nuodėmė viešpatavo Izraelyje nuo pat pradžios; tautos kūno ir dvasios tėvai /pirma iš Egipto išvestoji karta, jų kunigai ir didikai/ buvo jau ja apkrėsti; nuodėmė buvo taip įsigalėjusi, kad Dievas jautėsi priverstas paduoti jam pašvęstus jojo tautos kunigaikščius niekinti pagonims ir visą tautą palikti tyčiotis jų neprietiems

44. <sup>1</sup>O dabar klausyk, Jokube, mano tarne,  
ir Israėli, kurį aš išsirinkau.
- <sup>2</sup>Štai ką sako Viešpats, kurs sutvėrė tave  
ir padarė, tavo padėjėjas nuo pat motinos įsčios:  
Nebijok, mano tarne, Jokube,  
tu tiesiausias, kurį aš išsirinkau.
- <sup>3</sup>Nes aš pilsiu vandens ant ištroškusio  
ir srovių ant sausumos;  
paskleisiu savo dvasios ant tavo palikuonių  
ir savo palaiminimo ant tavo giminės.
- <sup>4</sup>Ir jie žels tarp žolių,  
kaip gluosniai prie nutekančio vandens.
- <sup>5</sup>Vienas sakys: Aš Viešpaties;  
kitas šauksis Jokubo vardo;  
o šitas rašys savo ranka: Viešpačiui,  
ir girsis Israėlio vardu.
- <sup>6</sup>Štai ką sako Viešpats, Israėlio Dievas,  
ir jo atpirkėjas, kareivių Viešpats:  
Aš pirmas ir aš paskutinis; ir be manęs nėra Dievo.
- <sup>7</sup>Kas panašus į mane? tegul jis šaukia ir tepasiskelbia;  
teisėdėto man iš eilės, nuo pat to laiko,  
kai aš padariau šitą seną tautą;  
kas turi ateiti ir būti, tegul paskelbia jiems.
- <sup>8</sup>Nebijokite ir nenusigąskite;  
jau seniai aš daviau tau išgirsti ir paskelbiau;  
jūs mano liudytojai.
- Argi yra Dievas be manęs ir Kūrėjas, kurio aš nežinočiau?

<sup>9</sup>Visi stabų dirbėjai yra niekai, ir ką jie labai mėgsta, tai jiems ne-  
naudinga; jie patys liudytojai prieš juos, kad jie nemato ir nesupranta,  
kad būtų sugėdinti. <sup>10</sup>Kas padarė dievą ir niekam nenaudingą statulą?  
<sup>11</sup>Štai visi jo dalyviai sugėdinami; nes tie amatninkai yra iš žmonių tarpo.

44. <sup>1</sup>O dabar: Nežiūrint viso to nuodėmingumo, Viešpats laiko Israėliui savo ištikimybę. — <sup>2</sup>Nuo pat motinos... Nuo pat savo atsiradimo. — <sup>3</sup>Tiesiausias... Ebr *Ješurun*. Plg 5 Moš 32,15; 33,5.26. — <sup>4</sup>Vandens... Tai bus palaiminimas žemiškais dalykais. Jis bus figūra tuojuo žadamo ir dvasinio palaiminimo, gausaus Dievo Dvasios suteikimo. Plg Ez 36,25-27; Joel 2,28. — <sup>5</sup>Jie žels... Didelio padaugėjimo vaizdas. — <sup>6</sup>Kitas šauksis... Ebr t: Kitas šauks Jokubo vardu. Ta pranašystė liečia pagonis, kurie su džiaugsmu skubės į tikrojo Dievo Eklesiją. Jie išpažins Viešpatį, savinsis Jokubo vardą, taip pasisakydami, kokiai tautai jie priklauso; kiti nesitenkins pasisakymu, dar patvirtins jį raštu

e/ Dievas tikras, stabai tuštybė

44,6-23. Viešpats yra vienas tikras Dievas /6-8/; stabų tuštybė pasirodo

iš to, kaip jie daromi /9-20/, todėl Israėlis turi tarnauti Viešpačiui /21-23/

<sup>6</sup>Aš pirmas... Plg aug 41,4; žem 48,12; Apr 1,8.17; 22,13. — <sup>7</sup>Kas... Nuo to meto, kai Dievas padarė seną /Israėlio/ tautą, jis įrodė save esant gyvą Dievą istorijoje ir pranašystėmis; dievai negali pastatyti greta ką nors panašaus iš praeities, taip pat ir dabar jie negali paskelbti nieko, kas liestų ateitį. Ebr t: Kas paskelbia, kaip aš, tegul jis tai parodo ir man pristato, nuo to meto, kai padariau amžiną tautą. — <sup>8</sup>Nebijokite... Israėlis gali pilnai pasitikėti tokiuo savo Dievu. — *Mano liudytojai*: Galite paliudyti, kad aš jau seniai daviau pranašysčių. — *Kūrėjas*... Ebr t: Nėra uolos, aš jos nežinau. — Uola yra tik pats Dievas <sup>9</sup>Liudytojai prieš... Stabų garbin-  
tojai turi patys pripažinti, kad jų dievaičiai negyvi, ir todėl turi susi-

Jie visi susieina, sustoja, nusigąsta ir kartu sugėdinami. <sup>12</sup>Kalvis dirba trintine; jis daro savo darbą anglių karštyje ir kūjais; darbuojasi visu savo rankos stiprumu; jis alksta ir alpsta, negeria vandens ir pavargsta. <sup>13</sup>Dailidė ištiesia mastą, dirba savo darbą obliu, daro jį pagal kampininką, skrieja jį apvaliai, daro vyro paveikslą, kaip dailų žmogų, kurs gyvena namuose. <sup>14</sup>Jis nusikerta kedrų, ima jovarą ir ažuolą, stovėjusį tarp miško medžių; jis pasisodino pušį, kurią lietūs maitino <sup>15</sup>ir kuri praverčia žmonėms kurui; jis ima iš jų ir šildosi, jis kūrena ir kepa si duonos; iš to gi, kas lieka, jis dirba dievą ir garbina, daro drožinį ir parpuola prieš jį. <sup>16</sup>Pusę medžio jis sudegino ugnyje, ir ta puse jis išsikepa mėsos valgyti, verdasi sau viralo, pasisotina, susiildo ir sako: Šit man šilta, aš jaučiu ugnį. <sup>17</sup>Iš to gi, kas liko, jis daro sau dievą ir stabą, parpuola prieš jį, garbina jį ir maldauja, sakydamas: Išlaisvink mane, nes tu mano dievas. <sup>18</sup>Jie to nežino ir nesupranta; nes jų akys apvilktos, kad nematytų, ir kad jie nesuprastų savo širdimi. <sup>19</sup>Jie nesvarsto savyje, neturi tiek sąmonės ir proto, kad sakytų: Jo pusę aš sudeginau ugnyje ir išsikepiau ant jo anglių duonos, viriau mėsos ir valgiau, tai argi iš jų liekanos aš galėčiau pasidaryti stabą? turėčiau parpulti prieš medžio stuobrį? <sup>20</sup>Jo dalis pelenai, neišmintinga širdis jį garbina; jis negelbi savo sielos ir nesako: Rasi mano dešinėje melas?

<sup>21</sup>Atsimink tuos dalykus, Jokube

ir Izraeli; nes tu mano tarnas;

aš tave padariau; tu mano tarnas,

Izraeli, neužmiršk manęs.

<sup>22</sup>Aš išdildau tavo neteisybes kaip debesį

ir tavo nuodėmes kaip rūką;

grįžk pas mane, nes aš atpirkau tave.

<sup>23</sup>Garbinkite, dangūs, nes Viešpats daro pasigailėjimą;

linksmi šūkaukite, žemės pakraščiai,

skambėkite gyriumi, kalnai, miškas ir visi jo medžiai,

nes Viešpats atvaduoja Jokubą ir Izraelis yra garbėje.

gėdyti. — <sup>10</sup>Kas... Ebr t: Kas nuliėjo statulą, kad ji nebūtų niekam naudinga? — <sup>11</sup>Dalyviai: Jo dirbėjai ir garbintojai. Ebr t: Sėbrai. —

<sup>12</sup>Trintine. Ebr žodis *ma'alsad*, anot kaikurių, reiškias tam tikrą kirvį; todėl prasmė gali būti: Kalvis padaro kirvį /medžiui nukirsti/. — Nemaža reikia padėti vargo, iki pabaigiam dirbti niekam nenaudingas stabas. Jo dirbėjas turi stiprintis maistu, kitaip apalps, bedirbdamas tą nubodų darbą. Plg Išm 13,11. —

<sup>18</sup>Jie to nežino... Pranašas išreiškia savo nuliūdimą dėl tokio žmonių aklumo. — *Kad nematytų...* Ebr t: Taip kad jie nemato. Plg aug 6,10. —

<sup>19</sup>Jie... Jie patys neprileidžia prie savęs geresnio dalykų išmanymo, todėl dvasinis jų apakimas randasi iš jų pačių kaltės. — <sup>20</sup>Pelenai. Stabas padarytas iš to paties medžio, kurio dalis jau pavirto ugnyje pelenais; todėl ir pats stabas ne dau-

giau vertas kaip pelenai, kurie yra vaizdas dalyko be turinio. — *Jis negelbi...* Kas taip elgiasi, stumia savo sielą į prapultį, nes melą laiko tiesa. — *Rasi...* Ebr t: Argi tai ne melas, ką aš turiu savo dešinėje?

<sup>21</sup>Atsimink... Atsiminimas, kaip atsiranda stabai, turi paraginti Izraelį saugotis stabmeldystės ir laikytis ištikimai Viešpaties. — *Neužmiršk.* Ebr t: Tu mano neužmirštamas. —

<sup>22</sup>Kaip debesį: Kurio nelieka net pėdsakos. — <sup>23</sup>Garbinkite... Kviečiama visa, kas sutverta, garbinti Viešpatį dėl suteiktų Izraeliui geradarysčių. — *Pakraščiai.* Ebr t: Gilybės — *Izraelis yra garbėje.* Ebr t: Jis /Viešpats/ apreiškia savo garbę Izraelyje

f/ *Kiras Viešpaties pateptasis ir Izraelio išlaisvintojas*

44,24-45,26. Viešpats atitesės savo pažadus, pašaukdamas Kirą /44,24-

- <sup>24</sup>Štai ką sako Viešpats, tavo Atpirkėjas,  
ir tavo Kūrėjas nuo pat tavo motinos iščios:  
Aš Viešpats, kurs visa darau,  
kurs vienas ištiesiu dangų, sustiprinu žemę,  
ir nėra su manim nė vieno kito.
- <sup>25</sup>Aš nieku paverčiu žynių ženklus  
ir darau, kad burtininkai dūktų;  
aš pastumiu atgal išmintinguosius  
ir jų žinojimą darau paiką.
- <sup>26</sup>Aš patvirtinu savo tarno žodį  
ir įvykdu savo pasiuntinių nutarimą.  
Aš sakau Jerusalei: Tu būsi gyvenama,  
ir Judo miestams: Jūs būsite statomi,  
ir aš prikelsiu jų griuvėsius.
- <sup>27</sup>Aš sakau gilybei: Išsek!  
ir tavo upes aš išdžiovinsiu.
- <sup>28</sup>Aš sakau Kirui: Tu mano piemuo  
ir tu įvykdysi visą mano valią.  
Aš sakau Jerusalei: Tu būsi statoma,  
ir šventykla: Tu būsi sutvirtinta!
45. <sup>1</sup>Štai ką sako Viešpats mano pateptajam, Kirui,  
kurį aš paėmiau už rankos,  
kad paverčiau jam tautas,  
atgręžčiau karalių nugaras,  
atidaryčiau ties juo duris,  
ir vartai nebus užrakinti.
- <sup>2</sup>Aš eisiu pirm tavęs  
ir pažeminsiu žemės garbinguosius;  
sutrupinsiu skaitvarinius vartus  
ir sulaužysiu geležinius užkaiščius.

28/. Garbingumas, kokį Viešpats suteiks Kirui /45,1-8/. Izraelis turi pilnai pasitikėti savo Dievu /9-19/. Ir pagonys kviečiami gręžtis į tikrąjį Dievą /20-26/.

<sup>25</sup>Aš nieku... Tikta Viešpats yra tikrų pranašysčių davėjas; jis taip pat parodo pagonių žyniavimo melagingumą. — <sup>26</sup>Savo tarno žodį: Žodį, suteiktą Viešpaties tarnui Izraeliui. Anot kitų, tarnas čia pranašas Ješajas, pasiuntiniai — kiti Viešpaties pranašai. — <sup>27</sup>Išsek... Kiras išiveržė į Babelę Euprato vaga. Jo vandenį jis buvo nukreipęs tekėti kitur. — <sup>28</sup>Kirui. Čia pirmą kartą įvardijamas Žydų išlaisvintojas. Anot Juozapo Flavijaus /Ant 11,1.2/ pasakojimo, šitas paskelbimas iš anksto Kiro vardo paskatinęs tą karalių leisti ištremtiesiems Žydams grįžti į tėvynę. Plg Esdr 1,2; 2 Kron 36, 23. — *Mano piemuo*. Kiras turi būti Viešpaties piemuo, t y, jis turi paimtą nuo jos ganyklos Žydų tautą su-

grąžinti atgal iš svetimos šalies, kuri jai buvo lyg tyruma, į tėvynę. Taip Kiras vykdys Viešpaties valią. Jis taip pat turėjo duoti įsakymą, kad sugriauta Jerusale ir jos šventykla būtų atstatytos.

45. <sup>1</sup>Mano pateptajam. Ebr t: Savo pateptajam. Pagonių karalių tarpe tikta vienam Kirui duodama garbingiausias Viešpaties pateptojo, kitaip sakant, Kristaus /Mesijo/ vardas. Taip jis vadinamas dėl to, kad jo pašaukimas ir jo uždavinys turi teokratinį pobūdį; jis pašauktas ir Dievo paskirtas karaliumi, kad, vykdydamas Dievo valią pagonims ir Izraeliui, išlaisvintų tą Izraelį. — *Paėmiau už rankos*: kad jį sustiprinciau. — *Atgręžčiau*... Ebr t gal: Ir padaryčiau karalius bejėgiais. Turima galvoje visiškas karalių susilpninimas, atėmimas iš jų ginklų, kuriais galėjo gintis. — *Nebus užrakinti*. Kiro paimtos tvirtovės pasiliks jo valdžioje. — <sup>2</sup>Aš eisiu: kad

- <sup>3</sup>Aš duosiu tau paslėptus turtus  
ir slėptuvių paslaptis,  
kad tu žinotumei, jog aš Viešpats,  
kurs šaukiu tave vardu, Israėlio Dievas.
- <sup>4</sup>Dėl mano tarno Jokubo  
ir mano išrinktojo Israėlio  
aš pašaukiau tave tavo vardu ;  
aš parodžiau tavo panašumą,  
ir tu nepažinai manęs.
- <sup>5</sup>Aš Viešpats ir nėra kito ;  
be manęs nėra Dievo.  
Aš sujuosiau tave, ir tu nepažinai manęs,
- <sup>6</sup>kad tie, kurie yra iš saulėtekių ir kurie iš saulėleidžių,  
žinotų, jog be manęs nėra kito.  
Aš Viešpats, ir nėra kito;
- <sup>7</sup>aš darau šviesą ir sutveriu tamsybę,  
darau taiką ir sutveriu piktenybę.  
Aš Viešpats, kurs visa tai darau.
- <sup>8</sup>Rasokite, dangūs, iš augštybių,  
ir tegul debesys išlyja Teisųjį ;  
tegul atsiveria žemė ir teisželdo Gelbėtoją,  
ir tegul kartu randasi teisybė.  
Aš, Viešpats, sutveriu jį.

palengvinčiau nugalėjimą. — *Paže-  
minsiu...* Ebr t: Sulyginsiu kauburiu-  
tuotas vietas. — Taip bus pašalini-  
tos kliūtys, kurios galėtų sutrukdyti  
Kiro žygius. — *Skaistvarinius vartus*.  
Tokių vartų su užkaiščiais buvo vi-  
sas šimtas Babelėje. — *Paslėptus*  
*turtus*: Babelės ir kitų miestų turtus,  
kurie buvo laikomi atitinkamuose  
sandėliuose ir net slėpynėse. Istorikų  
pasakojimu, Kiro paimti turtai buvę  
verti apie 6 milijardus aukso litų. —  
*Dėl mano...* Taip čia nurodomas  
kitas dar kilnesnis Kiro nugalėjimų  
tikslas. — *Pašaukiau...* Kalbėjau  
apie tave per savo pranašus, skelbdamas  
tavo vardą ir pareigas. — *Paro-  
džiau...* Taip apibūdinau tave dar  
negimusį, kad kiekvienas galėjo tave  
pažinti. — *Nepažinai manęs*. Nors  
Kiras pripažino Viešpaties /Jahvės/  
galybę ir mini jį savo nutarime Žy-  
dams /Esdr 1,1.../, tačiau jis buvo  
uolus dievaikių garbintojas. Todėl  
jo išrinkimas buvo vien tiktai Dievo  
malonės pasireiškimas. — *Aš Vieš-  
pats...* Nuolat kartojama ta svarbiau-  
si mintis, kad Dievas yra vienas, ir  
kad pagonių dievaičiai tuštybė. —  
*Tamsybė...* Tamsybės, piktenybės  
/nelaimės/ atsiradimas taip pat pri-  
klauso nuo Dievo valios, kaip šviesos  
ir taikos laikas. — *Rasokite...* Ebr

t: Rasokite, dangūs, iš augštybių  
ir debesys teišlyja teisybę; teatsive-  
ra žemė ir teisduoda gelbėjimą ir te-  
liepia želti draug teisybei. — Pra-  
našas, matydamas laimingą ateitį,  
sujungtą su Kiro vardu, ir jos trokš-  
damas, dar labiau trokšta tikrojo  
Mesijo atėjimo, kurs vienas padarys  
tikrą teisybę žmonių tarpe. Jis mal-  
dauja ir savo pavyzdžiu moko tautą,  
kokiuo nuolatinio troškimo jie turi  
melsti žadėtojo išgelbėjimo. Kaip  
karštas tas troškimas, aiškiai pasi-  
rodo iš atsiliepimo į dangų ir į debe-  
sis, kad, kaip jie paprastai siunčia  
žemei taip labai reikiamos rasos ir  
lietaus, taip pat papiltų tarsi dvasinę  
rasą ir teisybės lietų, kad žemė, kuri  
tiek daug duoda žmonėms iš savęs  
geriausių vaisių, neštų dar garbinges-  
nį vaisių. Taigi, nors žiūrint konteksto  
ir Ebr t, šitais žodžiais neprašoma  
tiesioginiai Mesijo asmens, tačiau jie  
yra tiesioginis išreiškimas troškimo  
susilaukti Mesijo darbo ir išganymo.  
Prašymas liečia ne patį Kiro darbą,  
bet tą idealinį tikslą /4.6 e/, kuriam  
Kiro darbas rengia kelią. Todėl Vulg  
savo konkretinėmis žodžių formomis  
tikrumoje nenutolsta nuo originalo  
teksto prasmės, ir visai teisingai iš  
šitų pranašo žodžių Eklesijoje pada-  
ryta Advento malda. — *Aš Vieš-*

- <sup>9</sup>Vargas tam, kurs prieštarauja savo kūrėjui,  
jis, kurs yra šukė iš molinių žemės indų.  
Argi sako molis savo puodžiui: Ką tu darai?  
ir tavo padaras: Jis be rankų?
- <sup>10</sup>Vargas tam, kurs sako savo tėvui: Ką tu gamini?  
ir moteriai: Ką tu gimdai?
- <sup>11</sup>Štai ką sako Viešpats,  
Israėlio Šventasis, jo kūrėjas:  
Pasiklauskite mane apie ateitį;  
duokite man paliepiimų apie mano sūnus  
ir apie mano rankų darbą.
- <sup>12</sup>Aš padariau žemę  
ir aš sutvėriau ant jos žmogų;  
mano rankos ištiesė dangus,  
ir aš daviau įsakymų visai jų kariuomenei.
- <sup>13</sup>Aš pažadinau jį teisybei  
ir vedu visus jo kelius;  
jis statys mano miestą  
ir paleis mano belaisvius ne už išpirkimą  
ir ne už dovanas, sako Viešpats, kareivijų Dievas.
- <sup>14</sup>Štai ką sako Viešpats:  
Egipto užuodarbīs, Etiopijos pelnas  
ir augšto ūgio žmonės Sabiečiai  
persimes pas tave ir bus tavo.  
Jie vaikščios paskui tave, eis rankų pančiuose,  
parpuls prieš tave ir maldaus tave:  
Tiktai tavyje yra Dievas,  
ir be tavęs nėra Dievo.
- <sup>15</sup>Tikrai tu paslėptas Dievas,  
Israėlio Dievas, gelbėtojas.

*pats...* Tai atsakymas į karštą pranašo maldavimą: Viešpats jau išklausė jį savo amžinuose nutarimuose, ir jis juos įvykdys, nes niekas negali pasipriešinti /9 e/.

<sup>9</sup>*Kurs yra šukė...* Kiekvienas, kurs norėtų priešintis Dievo valiai, turi atsiminti, kad jis yra taip menkas dalykas, kaip menka yra viena iš tūkstančių ir milijonų visos žemės šukių. Plg aug 29,16; 44,8 ir k. — *Ką tu darai*: Tas tavo darbas niekam vertas. — *Jis be rankų*: Jis nieko negali, ar nemoka padaryti. Taip elgiasi žmogus, kurs teisia Dievo apvaizdą ir jo nutarimus, arba abejoja apie Dievo galybę. — <sup>10</sup>*Ką tu gamini...* Kitokio smerktino dejavimo pavyzdys. Bjauriai elgtųsi vaikas, jei prikaišiotų savo gimdytojams, kam jie jam daugina brolių ir seserų skaičių. Taip gi darė pavydo vedami Žydai, patyrę, kad Viešpats padaugins sau vaikų, darydamas sau sūnių iš pagonių. — <sup>11</sup>*Pasiklauskite mane*: Per savo pranašus ir gausite

paaikškinimų. Dievas visuomet rūpinasis savaisiais, todėl reikia juo pilnai pasitikėti. — <sup>12</sup>*Aš...* Viešpats, kurs yra pasaulio valdovas, patikrina, kad jo išrinktasis Kiras tobulai įvykdys jo įsakymus, todėl Israėlis turi pasitikėti net ir tuomet, kada bus baudžiamos kitos tautos. — *Teisybei*. Jis bus teisybės tarnas, t y, to stovio, kurs atitinka Dievo nutarimus, žadėjimus ir jo išrinktosios tautos paskyrimą. — *Jis statys...* Plg aug 44,28. — *Ne už dovanas*: bet pats dar jų duos. Esdr 1,4. — <sup>14</sup>*Užuodarbīs*: pelnas. Nuo teokratijos atnaujinimo po Babelės nelaisvės pranašas persikelia į Mesijo laikus ir skelbia pagonių grįžimą į tikrąjį Dievą. Plg aug 23,17.18. — *Sabiečiai*: Meroės šiaurinėje Etiopijoje gyventojai. Plg aug 18,2. — *Bus tavo*: Dvasiniu priklausymu. — *Rankų pančiuose*: pasiduos savaime, laikys save tarsi vergais, kuriems surakinamos rankos. Jie išpažins, kad vienas tikras Dievas yra tik Israėlyje. — <sup>15</sup>*Tikrai...*



- <sup>16</sup>Visi sugėdinti ir rausta iš gėdos,  
kartu traukiasi atgal su gėda klaidų dirbėjai.
- <sup>17</sup>Israėlis išgelbėtas Viešpatyje amžinu išgelbėjimu.  
Jūs nebūsité sugėdinti ir nerausité iš gėdos per amžių amžius.
- <sup>18</sup>Nes štai ką sako Viešpats, kurs sutvėrė dangų,  
kurs padarė žemę ir ją sutvarkė; jis jos kūrėjas.  
Jis ne veltui ją sutvėrė;  
jis padarė ją, kad būtų gyvenama:  
Aš Viešpats ir nėra kito.
- <sup>19</sup>Aš kalbėjau ne slapčia,  
ne tamsioje žemės vietoje;  
nesakiau Jokubo palikuonims:  
Veltui jieškokite manęs.  
Aš Viešpats, kurs kalbu teisybę,  
kurs skelbiu, kas tiesu.
- <sup>20</sup>Susirinkite, ateikite ir prisiartinkite kartu,  
jūs, išgelbėtieji iš tautų tarpo.  
Neišmanėliai tie, kurie nešasi savo drožto stabo medį  
ir meldžia dievą, negalintį gelbėti.
- <sup>21</sup>Skelbkite, ateikite ir tarkitės kartu.  
Kas davė tai išgirsti nuo pat pradžios,  
jau seniai tai paskelbė?  
Argi ne aš, Viešpats,  
ir ar be manęs yra dar Dievas?  
Mane išskyrus, nėra teisaus ir gelbinčio Dievo.
- <sup>22</sup>Grėžkitės į mane, ir būsite išgelbėti,  
jūs, visi žemės kraštai,  
nes aš Dievas, ir nėra kito.
- <sup>23</sup>Aš savimi prisiečiau;  
iš mano burnos išeina teisybės žodis  
ir negrįš atgal.
- <sup>24</sup>Man susilenks kiekvienas kelias  
ir prisieks kiekvienas liežuvis!
- <sup>25</sup>Taigi bus sakoma: Yra man pas Viešpatį teisybės ir jėgos;  
pas jį ateis ir bus sugėdinti visi,  
kurie jam priešinasi.
- <sup>26</sup>Viešpatyje bus išteisinta  
ir giriama visa Israėlio palikuonija

Taip išreikš savo mintis sugrįžusieji į Dievą pagonys. Anksčiau Žydų garbinamas Dievas buvo nežinomas lyg paslaptis; dabar jie jį pažįsta. — <sup>16</sup>Visi. Tikra nelaimė bus tiems, kurie atsisakys išpažinti Israėlio Dievą. — *Klaidų dirbėjai*: Tie, kurie dirbo stabus. — <sup>18</sup>Jis ne veltui. Ebr t: Ne tuštybėje. Dievas sutvėrė žemę ir ją prirėngė, kad joje gyventų žmogus. Jis paskyrė Palestiną gyventi Žydams; ji nepasiliks tyruma, bet bus jiems sugrąžinta. — <sup>19</sup>Nesakiau... Viešpats išsirinko Israėlį kaip savo tautą ir rūpinosi, kad ta išrinktoji tauta pigiai rastų savo Dievą

<sup>20</sup>Susirinkite... Šaukiami tie pagonys, kurie išliko gyvi bendroje nelaimėje, atvestoje ant daugelio Kiro kovomis. Jie turi dabar suprasti stabų niekingumą ir Viešpaties tobulybės. — <sup>21</sup>Argi ne aš... Įvykdytas pranašystės, kuri buvo seniai paskelbta ir senai žinoma, vėl yra tikriausias įrodymas, kas yra tikrasis Dievas. — <sup>23</sup>Aš savimi prisiečiau: nes neturi didesnio už save, kuriuo galėtų prisiekti. [Plg Žyd 6, 13]. *Negrįš atgal*: Tikrai bus įvykdytas. — <sup>24</sup>Man... Viešpats bus visur garbinamas. Plg Rom 14,11; Pilip 2,10. — <sup>25</sup>Yra man... teisybės... Pagonys

46. <sup>1</sup>Belis sulaužytas, Nebas sutrupintas ;  
 jų stabai sukrauti ant gyvulių ir pajungiamųjų ;  
 jų našta sunki svarumu iki nuvarginimui.
- <sup>2</sup>Jie sunyko ir kartu sutrupinti ;  
 jie negalėjo išgelbėti savo nešėjo,  
 ir jie patys eina į nelaisvę.
- <sup>3</sup>Klausykitės manęs, Jokubo namai  
 ir visos Izraelio namų liekanos,  
 kurie esate nešiojami mano prieglobstyje,  
 kurie nešiojami mano meilės.
- <sup>4</sup>Iki senatvei aš tas pats,  
 ir iki žilų plaukų aš nešiosiu ;  
 aš padariau ir aš palaikysiu ;  
 aš nešiosiu ir išgelbėsiu.
- <sup>5</sup>Kam jūs prilyginate mane ir darote lygų?  
 su kuo jūs lyginate mane ir į ką darote mane panašų?
- <sup>6</sup>Jūs, kurie renkate auksą iš maišelio,  
 ir sveriate sidabrą svarstyklėje,  
 kurie samdote auksakalį, kad padarytų dievą.  
 Ir jie parpuola ir garbina jį.
- <sup>7</sup>Jie neša jį užsidedę ant pečių ir stato savo vietoje ;  
 jis stovi ir iš savo vietos nesijudina.  
 Bet ir kai jie šaukiasi į jį, jis negirdi ;  
 jis negelbi jų iš sielvarto.
- <sup>8</sup>Atsiminkite tai ir gėdykitės ;  
 imkite, nusikaltėliai, tai į širdį.
- <sup>9</sup>Atsiminkite praeitus laikus, kad aš Dievas,  
 ir nėra kito Dievo ir nėra panašaus į mane.

ragins vieni kitus pasiduoti Viešpačiui, nes jis vienas gali juos pašventinti ir ginti /plg aug 2,3/ ; tuos, kurie pasipriešins, sutiks gėda ir prapultis. — <sup>26</sup>Viešpatyje... Kaip išganymo šaltinis, taip ir tikras bei vienatinis Izraelio gyrius yra Viešpats

g/ Babeliečių dievų žuvinimas

46,1-13. Pagonių dievaičiai bus sunaikinti /1.2/. Tik Viešpats nuostabiai gynė savo tautą, todėl jo vieno reikia laikytis. /3-13/

46. <sup>1</sup>Belis... Ebr t: Belis krinta, Nebas lenkiasi... jūsų nešamieji sukrauti, našta pailsusiems. — Pranašas iš anksto mato Babelės dievaičių statulas, sukrautas ant kupranugarų ir asilų, kurie lyg kad bodisi tos sunkios naštos, ir Persų išgabenamas kaip nugalėjimo ženklas. Belis /Asir Bilu/ buvo laikomas vyriausiu Kaldiečių dievaičiu, Nebas išminties ir būsimų dalykų žinojimo dievaitis. Tų dviejų svarbiausių dievaičių puolimas ir juos sutikusių pasityčiojimas yra aiškus nurodymas, kaip menka galėjo būti jų suteikta pagalba. —

<sup>2</sup>Savo nešėjo. Ebr t: Naštos, t y, dievaičiai negalėjo apsaugoti nuo priešų savo statulų /statulų/ ir apginti savęs nuo nelaisvės

<sup>3</sup>Mano prieglobstyje... Mano meilės. Ebr t: Ab utero... a vulva, t y, nuo pat Izraelio atsiradimo. — <sup>4</sup>Iki senatvei... Gimdytojai visaip rūpinasi savo vaikais, kol jie maži, jauni ; Izraeliui Dievas rūpintis visuomet. Babelės dievaičiai buvo jų garbintojų nešiojami, Viešpats gi pats nešioja savo tautą, ir tai taip, kad jis duoda jai jos būtybę ir sergi ją visu motinos meilumumu, iki tauta atliks savo užduotį ir taip bus pasiekus savo gyvenimo galą. — <sup>5</sup>Kam jūs... Klausimų dauginimu pabrėžiama, kaip labai Izraelis įžeidžia savo Dievą, atstodamas nuo jo dėl tuščių statulų. — <sup>6</sup>Jūs, kurie... Ebr t: Jie deda aukso iš... Taip aprašoma, kaip atsiranda dievaitis. Plg Bar 6,25. — <sup>8</sup>Gėdykitės. Šv Jier vertime /sekant Ebr t/, yra : Fundamini, t y, būkite tvirti, laikykitės, kad pasipriešintumėte stabmeldystei. — <sup>9</sup>Praeitais laikais. Ebr t: Senus dalykus iš praeitų laikų, t y,

- <sup>10</sup>Aš skelbiu nuo pat pradžios paskutinius dalykus  
ir nuo pradžios, kas dar neįvykę,  
ir aš sakau : Mano nutarimas pasiliks,  
ir visa mano valia įvyks.
- <sup>11</sup>Aš šaukiu iš rytų plėšrų paukštį  
ir iš tolimos žemės mano valios žmogų.  
Aš kalbėjau ir aš atvesiu,  
sutvėriau ir tai padarysiu.
- <sup>12</sup>Klausykitės manęs, jūs kietos širdies žmonės,  
kurie toli esate nuo teisybės.
- <sup>13</sup>Aš priartinau sau teisybę,  
ji neatsitolins, ir mano išgelbėjimas negaiš.  
Sione aš duodu išgelbėjimą  
ir Israelyje mano garbę
47. <sup>1</sup>Nužengk, atsisėsk dulkėse,  
mergaite, Babelės dukte ;  
sėskis žemėje ;  
nėra sosto Kaldiečių dukteriai,  
nes daugiau tu nebebūsi vadinama  
lepūnėle ir gražuolėle.
- <sup>2</sup>Imk girnas ir malk miltus ;  
atidengk savo gėdą,  
atidengk petį, parodyk blauzdas,  
brisk per upes.
- <sup>3</sup>Tavo apgėdinimas bus atidengtas,  
ir bus matoma tavo apjuoka.  
Aš keršysiu, ir niekas man nepaspriešins.

seniausius Žydų istorijos įvykius, gal įvairius dar Abraomo laikais duotus pažadus. — <sup>11</sup>*Paukštį*. Tikriausiai anot Ebr t : Arą, kurs yra greitai žengiančio, drąsaus kovotojo vaizdas. Toks aras iš rytų turėjo būti Kiras. Žr aug 41,2,25 ; Plg Jer 49,22 ; Ez 17,3. — *Mano valios žmogų*. Kiras turėjo įvykdyti Dievo nutarimus. — *Sutvėriau* : Savo mintyje paskyriau, taip nusistačiau. Tarsi priesaikos žodžiais patvirtinama, kad pranašystė apie Kirą bus tikrai įvykdyta. — <sup>12</sup>*Nuo teisybės* : Nuo Dievo nustatytos elgėsi normos, su kuria jungiasi išganymas ir laimė

h/ *Pačios Babelės pažeminimas ir sugriovimas*

47,1-15. Babelei skelbiama didžiausias pažeminimas, nes piktai naudojosi savo jėga prieš Viešpaties tautą /1-7/. Ji turės atkentėti už visus savo nusikaltimus, ir niekas negalės jos išgelbėti /8-15/

47. <sup>1</sup>*Nužengk* : Nuo savo garbės augštybių, nuo savo garbingo sosto. Iki tam laikui Babelė buvo nepri-

klausoma valdovė, neesanti vyro valdžioje, mergaitė. Dabar iš puikios valdovės atimama viešpatavimas ; ji turi atsisėsti dulkėse, lyg visų niekinama sunkiems darbams paskirta tarnaitė ; vieton lepinančio dykinėjimo jos laukia vergės darbai, vieton pagarbos išniekinimas. — *Dukte*. Dukterimi čia, kaip dažnai kitur, vadinami miesto gyventojai. — <sup>2</sup>*Imk girnas*. Sunkus malėjos darbas buvo skiriamas vergėms. — *Atidengk...* Neapsaugota nuo bjauriausio paniekinimo, atiduota visų saivaliai, būdama nešvarių jų geidulių dalykas, turi ji pusplikė belaisvių kelionėje bristi per upes ir tt. Ebr t : Atmesk atgal savo gaubtę, pakelk ilgus savo drabužius, atidengk šlaunis, brisk per upes. — Atimama gaubtė, kuri yra ženklas laisvos ir gerbiamos moteriškės, vieton ilgų žeme besivelkančių rūbų duodama trumpa vergių jupa. — <sup>3</sup>*Aš keršysiu...* Atsiliepdamas Viešpats pasako, kad jis siunčia tą bausmę dėl Babelės neteisybių. — <sup>4</sup>*Mūsų...* Pranašas savo ir savo viengencių vardu išreiškia džiaugsmą

- <sup>4</sup>Mūsų Atpirkėjas, jo vardas  
kareivijų Viešpats, Izraelio Šventasis.
- <sup>5</sup>Sėdėk tylėdama ir įeik į tamsybę,  
Kaldiečių dukte,  
nes tu nebebūsi daugiau vadinama karalysčių valdove.
- <sup>6</sup>Aš rūstinaus savo tautai,  
sutečiau savo tėvonystę  
ir daviau juos į tavo ranką;  
tu neparodei jiems gailestingumo;  
ant senio tu krovei per daug sunkų savo jungą.
- <sup>7</sup>Tu sakei: Aš būsiu valdovė per amžius.  
Tu to neėmei sau į širdį  
ir neatsiminei savo galo.
- <sup>8</sup>O dabar išgirsk tai, tu lepūnėle  
ir gyvenanti saugiai,  
kuri sakai savo širdyje:  
Aš esu ir be manęs nėra nieko kito.  
Aš nesėdėsiu našlė  
ir nepažinsiu nevaisingumo.
- <sup>9</sup>Ūmiai, viena diena  
ateis tau tuodu dalyku,  
nevaisingumas ir našlystė.  
Visa tai ateina tau dėl tavo žavėjimų daugybės  
ir dėl smarkaus tavo burtininkų kietumo.
- <sup>10</sup>Tu turėjai pasitikėjimo savo piktumu  
ir sakei: Nėra, kas matytų mane.  
Tavo išmintis ir tavo žinojimas apvylė tave;  
tu tarei savo širdyje:  
Aš esu ir be manęs nėra kitos.
- <sup>11</sup>Tau ateis negerumas, ir tu nežinosi, iš kur jis kyla;  
tave puls nelaimė, kurios tu negalėsi atgailėti,  
ir ūmiai ateis tau vargas, kurio tu nenujauti.

dėl Babelės žlugimo, kurs artimai  
rišasi su suteiktąja Izraeliui garbe

<sup>5</sup>*Tamsybė*: Į nelaimių tamsybes.  
— *Karalysčių valdove*. Plg aug 10,8;  
13,9; Ez 26,7. — <sup>6</sup>*Aš rūstinaus...* Ba-  
belė buvo Viešpaties rankoje rykštė,  
ir jis buvo atidavęs jai savo tautą  
plakti, ir tuo jos atidavimų pago-  
nims buvo laikinai atėmęs iš jos  
šventumą; bet Babelė, savo piktumo  
klausydama, peržengė tinkamas ri-  
bas; toliau duodama to peržengimo  
pavyzdžių. — <sup>7</sup>*Tu sakei...* Prie vieno  
nusikaltimų prisidėjo kiti, pasikėli-  
mas į beribę puikybę

<sup>8</sup>*Aš esu...* Babelė ėmė savintis sau  
tokį kilnumą ir didenybę, lyg kad  
niekas nebegalėtų su ja lygintis, nie-  
kas greta jos stoti. — *Aš nesėdėsiu...*  
Babelė tikėjosi turėsianti visuomet  
visus savo gyventojus, taip pat ir  
daugelį sau pavergtų tautų. Plg Apr  
18,7. — <sup>9</sup>*Ūmiai...* Iš t: Jie visi

/našlystė ir nevaisingumas/ ateis tau  
visu savo tobulumu, t y, pilniausiu  
saiku, augščiausiam laipsnyje, su  
tavo žavėjimų daugybe ir su smar-  
kia tavo burtų jėga, t y, nežiūrint  
visų mėginimų apsiginti nuo nelai-  
mės visokiais žavėjimais ir burtais.  
— Kaldėja ir Babelė buvo garsios  
senovės savo magais ir burtininkų  
skaičiumi. Plg Dan 2,2. — <sup>10</sup>*Tu tu-  
rėjai...* Nors daug darė Babelė nusi-  
kaltimų, tačiau su dideliu pasitikė-  
jimu laukė dar skaistesnės ateities  
ir didžiavosi, būk nesą, kas tuos nu-  
sikaltimus matytų ir galėtų dėl jų  
keršyti. Kaip nepamatuotas buvo  
toks pasitikėjimas, paaiškėja iš to-  
lesnių žodžių: *Tavo išmintis...*

<sup>12</sup>*Stovėk...* Ironijos pilnais žodžiais  
raginama Babelė mėginti gintis nuo  
visai artimos nelaimės. — *Nuo pat  
savo jaunystės*. Sena Kaldėjos ka-  
ralystė buvo nuo pat savo atsira-

- <sup>12</sup>Stovėk su savo užkeikejais ir su daugybe savo žavėjų, kuriais tu užsiimdavai nuo pat savo jaunystės, gal ką nors tau padės arba rasi galėsi sustiprėti.
- <sup>13</sup>Tu pailsai dėl savo patarėjų daugybės. Tegul atsisotja ir gelbi tave dangaus tyrinėtojai, kurie žiūrėdavo į žvaigždes ir suskaitydavo mėnesius, kad iš jų paskelbtų tau būsimus dalykus.
- <sup>14</sup>Štai jie pasidarė kaip rugiena : ugnis juos sudegina ; jie neišgelbės savo gyvybės iš liepsnos valdžios ; tai ne žarijos, prie kurių susišildoma, ir ne židinyš, prie kurio atsisedama.
- <sup>15</sup>Taip tai dedasi su visais dalykais, kuriais tu užsiimdavai. Tie, su kuriais prekiavi nuo pat savo jaunystės, išsiskirstė, kiekvienas savo keliu ; nėra, kas tave gelbėtų

48. <sup>1</sup>Išgirskite tai, Jokubo namai, kurie vadinami Izraelio vardu, ir išėjote iš Judo vandenų, kurie prisiekiate Viešpaties vardu, ir atsimenate Izraelio Dievą, bet be tiesos, ir be teisybės.
- <sup>2</sup>Nes jie ima savo vardą iš šventojo miesto, ir jie remiasi Izraelio Dievu ; jo vardas kareivijų Viešpats.
- <sup>3</sup>Senesnius dalykus aš buvau jums seniai paskelbęs ; jie išėjo iš mano burnos, ir aš daviau išgirsti juos ; aš ūmiai veikiu, ir jie įvyko.

dimo didelė astrologijos ir magijos mėgėja. — <sup>13</sup>Tu pailsai... Žynių patarimai nesustiprino Babelės. Ji silpna, lyg pavargusi nuo visų gautų patarimų. Tegul dar mėgina, ko verta jų pagalba gyvame reikale. — *Dangaus tyrinėtojai*. Ebr t : Dangaus dalintojai. Astrologai paskirstydavo dangaus skliausmą į dalis įvairiems savo apskaiciavimams. — *Suskaitydavo...* Ebr t : Kurie skelbia kiekvieniame jaunatyje, kas tau turi atsiti. — Astrologai matomai kiekvieno mėnesio pradžioje pranašaudavo apie oro atmainas, laimingas ir nelaimingas dienas, iš žvaigždžių burdavo, ko reikia laukti ateityje ir tt. Tačiau visa jų gudrybė pasirodo tuščia : jie net nei savęs negali apginti nuo nelaimės, nuo keršto ugnies: <sup>14</sup>Štai jie... — *tai ne žarijos...* Juos sunaikins keršto ugnis, kuri neturės nieko bendra su namų židinio žarijomis, prie kurių galima susišildyti sušalusį kūną. — <sup>15</sup>Tie, su kuriais... Babelė didžiavosi savo prekyba ir darė daug jai palaikyti. Bet nelaimei prisiartinant, svetimieji, kurie viešėdavo Babelėje prekybos reikalais, skuba pabėgti, kas sau, ir ją visai palieka. Plg aug 13,14 ; Ez 17,4

i/ Judas išlaisvintas nuo Babelės jungo

48,1-22. Žydams daroma priekaištų dėl jų netikėjimo, tačiau Dievas išgelbės savo tautą, kaip yra žadėjęs per savo pranašus /1-11/ ; bet ji turi daryti atgailą dėl savo nusikaltimų /12-19/, nes tik gerieji bus išlaisvinti, bėdieviai gi žūs /20-22/

48. <sup>1</sup>Išgirskite... Garbingi tautos vardai ir jos kilmė, iš kurių pasirodo, kaip brangi ji buvo Dievui, turėtų ją paraginti atsidėjus klausystis Viešpaties. Tauta buvo pasižymėjusi savo tikėjimu, Jokubo vaikai didžiavosi Izraelio vardu, savo patriarku laikė taip pat Judą, kuriam buvo pažadėtas viešpatavimas /1 Moš 49,10/ ; ypatinga jos žyme buvo jos pažinimas Viešpaties. — *Iš Judo vandenų*. Žydų tautos tėvas Judas palyginamas su šaltiniu, iš kurio nuolat teka vanduo. — *Bet be tiesos...* Tačiau tie, kuriems dabar pranašas kalba, neverti dėl savo elgėsiio paminėtųjų garbingų vardų. — <sup>2</sup>Nes jie... Be augminėtosios ir tai buvo jiems garbė, kad turėjo šventąjį miestą Jerusale, kuriuo galėjo didžiūotis, kad galėjo remtis Viešpačiu, lyg kokiuo nesulau-

- <sup>4</sup>Aš žinojau, kad tu kietas,  
kad tavo sprandas geležinė kartis,  
ir tavo kakta skaistvarinė.
- <sup>5</sup>Aš paskelbiau tau iš anksto ;  
kolei dar nebuvo įvykę, aš tau pasakiau,  
kad kartais nesakytumei : Mano stabai tai padarė ;  
mano drožtos ir lietos statulos tai paliepė.
- <sup>6</sup>Išvysk visa, ką tu girdėjai.  
O jūs, ar paskelbėte tai?  
Aš duodu dabar tau išgirsti naujų dalykų,  
ir tai yra paslėpti dalykai, kurių tu nežinai.
- <sup>7</sup>Tai sutverta dabar ir ne iš anksto ;  
anksčiau kaip šianden tu nieko apie tai negirdėjai,  
kad kartais nesakytumei : Štai, aš tai žinojau.
- <sup>8</sup>Tu to negirdėjai ir nežinojai,  
ir seniau tai nebuvo pasiekę tavo ausų,  
nes aš žinojau, kad tu kalste nusikalsi,  
ir aš vadinau tave peržengėju nuo pat motinos iščios.
- <sup>9</sup>Dėl savo vardo aš atitolinsiu savo narsą,  
ir savo šlovei aš pažabosiu tave,  
kad tu nežūtumei.
- <sup>10</sup>Štai aš apvaliau tave ugnimi, bet ne kaip sidabrą,  
išskyriau tave neturto krosnyje.
- <sup>11</sup>Dėl savęs, dėl savęs aš tai padarysiu,  
kad man nebūtų piktžodžiaujama,  
ir savo garbės aš neduosiu kitam.
- <sup>12</sup>Klausyk manęs, Jokube  
ir Izraeli, kurį aš išsirinkau ;  
tai aš, aš pirmasis ir paskutinis.

žomu ramsčiu. Bet ir tos garbės jie neverti. — <sup>3</sup>*Senesnius...* Izraelis turi išgirsti ir apsvarstyti, kad Dievas visuomet pasirodė esąs gyvas ir tikras Dievas. Pasirodė gi toksai paskelbdamas iš anksto būsimus dalykus, kaip išėjimą iš Egipto, paėmimą Palestinos ir k, ir ką buvo paskelbęs įvykdydamas. — <sup>4</sup>*Aš...* Dievas lyg kad norėjo savo pranašystėmis sulaužyti tautos atkaklumą ir į ją įtikinti, kad pažadėjimų įvykdymas parėjo ne nuo ko nors kito, tik nuo jo vieno. — <sup>5</sup>*Išvysk visa* : Matyk, kaip visa kas tobulai įvyko. — *O jūs...* Geriau anot Ebr t : Argi jūs to neskelbsite, t y. argi jūs patys neturite išpažinti, kad taip iš tikrųjų yra atsitikę, kad kaip Dievas buvo pasakęs, taip ir įvyko. — *Aš duodu... naujų dalykų* : kurie paminėti 42,9 ; 43,19, t y. pranašystė apie išlaisvinimą iš nelaisvės ir apie didžius gelbėtojo veikus. — <sup>7</sup>*Tai sutverta...* Paminėtieji nauji dalykai tik dabar paskelbti. Jei jie būtų buvę paskelbti jau seniai, tai Izraelis gal galėtų sakyti juos jau žinojęs

savaime. — <sup>8</sup>*Nuo pat motinos...* Nuo pat atsiradimo. Plg Ps 105,26 ; 106, 13 ir k. — <sup>9</sup>*Dėl savo...* Tautos nuodėmės buvo jau nupelnčiusios prapultį. Bet Viešpats pasirodo maloningas /Ebr t : / ; jis malšina savo narsą, sulauko jį /Ebr t /, kad Izraelis nežūtų. Jis pats sulauko tautą nuo žuvimo /Vulg /, nes jis savo vardu Jahvė /Viešpats / laidavo, kad sandoros pažadai bus įvykdyti. — <sup>10</sup>*Aš apvaliau...* Izraelis yra Dievo tauta, todėl jo išgelbėjimas yra garbė ir gyrius Viešpačiui. Bet kad tauta būtų tinkamai prirengta tam tikslui, ji turi eiti valymo ir sielvarto keliu. Tyro sidabro, valant, dar negauta, nors Viešpats jau ne vieną kartą mėgino tautą vargo krosnyje /Ebr t /. — <sup>11</sup>*Kad man nebūtų...* Ebr t : Nes kaip gi būtų suteptas /mano vardas /. — Jei Viešpats atiduotų savo tautą neprieteliams varginti amžinai, tai kam nors galėtų rodytis, jog dievaičiai galingesni už jį. Plg aug 42,8

<sup>12</sup>*Klausyk...* Izraelis turi prievolę klausyti Viešpaties žodžių, nes jis yra

- <sup>13</sup>Taip pat mano ranka sukūrė žemę,  
ir mano dešinė išmatavo dangų ;  
aš šaukiu juos, ir jie stovi čia draug.
- <sup>14</sup>Susirinkite jūs visi ir klausykitės :  
Kas iš jūsų yra tai paskelbęs?  
Viešpats myli jį, jis įvykdys savo valią Babelėje,  
ir parodys savo peties jėgą Kaldiečiuose.
- <sup>15</sup>Aš, aš kalbėjau ir pašaukiau jį ;  
aš atvedžiau jį, ir jo kelias išlygintas.
- <sup>16</sup>Prisiartinkite į mane ir tai išgirskite :  
Nuo pat pradžios aš nekalbėjau slapčia ;  
nuo to laiko, dar anksčiau nekaip buvo įvykę, aš ten buvau.  
Ir dabar mane siuntė Dievas ir jo Dvasia.
- <sup>17</sup>Štai ką sako Viešpats, tavo atpirkėjas, Izraelio Šventasis :  
Aš Viespats, tavo Dievas, kurs moko tave naudingų dalykų,  
kurs veda tave keliu, kuriuo tu eini.
- <sup>18</sup>Kadgi tu būtumei žiūrėjęs mano įsakymų !  
tavo ramybė būtų buvusi kaip upė,  
ir tavo teisybė kaip jūros bangos ;
- <sup>19</sup>tavo palikuonys būtų buvę kaip smiltys  
ir tavo iščios vaisius kaip jų žvirgždai ;  
tavo vardas nebūtų žuvęs ir nebūtų išdildytas iš po mano akių.
- <sup>20</sup>Išeiškite iš Babelės, bėgkite nuo Kaldiečių,  
džiaugsmo balsu skelbkite, duokite tai išgirsti,  
ir nuneškite tai iki žemės pakraščiu.  
Sakykite : Viešpats atvadavo savo tarną Jokubą.
- <sup>21</sup>Jie netroško tyrumoje, kai juos išvedė ;  
jis išvedė jiems vandens iš uolos,  
perskėlė uolą, ir vanduo tekėjo.
- <sup>22</sup>Bet nėra ramybės bedieviams, sako Viešpats
49. <sup>1</sup>Klausykitės, salos, ir stebėkite, jūs, toli esančios tautos !  
Viešpats pašaukė mane nuo pat motinos iščios ;  
kai aš dar tebebuvau mano motinos viduriuose,  
jis atsiminė mano vardą.

amžinasis ; jis yra viso pasaulio valdovas ir tas pasanlis jo klauso. Plg aug 41,4 ; 44,6 ; Apr 1,8,17 ; 22,13. — <sup>14</sup>*Susirinkite...* Tauta juo labiau turi klausyti savo Dievo, nes jis ypatingu būdu ja rūpinasi, niekas gi iš žavėtojų ar stabų nepaskelbė tokių kaip Dievo pranašysčių. — *Myli jį...* Kiras Dievo mylimas, nes jo išrinktas. Jis parodys Babelėje Dievo galybę. — <sup>15</sup>*Išlygintas.* Ebr t : Jo kelionė jam sekasi. — <sup>16</sup>*Į mane : Į Viešpatį.* — *Nuo pat pradžios...* Nuo seniausių laikų Dievas skelbė būsimus dalykus per savo pranašus ir jis tai darė atvirai. — *Nuo to laiko...* Ebr t : Nuo to meto, kuriame jie buvo, aš buvau tenai. — Dievas ne tik duodavo pranašysčių, bet kai ateidavo laikas vykdyti, jis taip pat čia būdavo, pasireikšdavo jo ranka ir ga-

lybė, trumpai sakant, kaip pats skelbdavo pranašystes, taip pats jas vykdavo. — *Ir dabar mane...* Šituos žodžius sako Ješajas savo vardu. Tas pats Dievas, kurs davė įkvėpimo seniesiems pranašams, siunčia taip pat Ješają. — <sup>17-19</sup>Jei Izraelio tauta būtų sutikusi klausyti Viešpaties, jos laimė būtų be ribų

<sup>20</sup>*Išeiškite...* Pranašas mato dvasios akimis Babelės žlugimą ir ragina viengenciū, esančius nelaisvėje, paklikti kuo greičiau Dievo pasmerktą miestą ir su dideliu džiaugsmu eiti iš jo. — <sup>21</sup>*Jie...* Pranašas primena, kaip stebuklingai Viešpats vedė tautą per tyrus kitados. Todėl ir dabar jos grįžimas bus palengvintas. Plg 2 Moš 17,6 ; 4 Moš 20,11. — <sup>22</sup>*Bet nėra...* Laimingi bus tik tie, kurie paklausys

- <sup>2</sup>Jis padarė mano burną lyg aštrų kalaviją  
ir dengė mane savo rankos šešėliu;  
jis padarė iš manęs lyg rinktinę vilyčią  
ir paslėpė mane savo saidoke.
- <sup>3</sup>Ir jis man tarė: Tu, Israėli, mano tarnas,  
nes aš girsiuos tavimi.
- <sup>4</sup>Aš tariau: Vargau veltui;  
be priežasties ir be naudos išiekojau savo jėgą;  
todėl mano teisė pas Viešpatį  
ir mano darbas pas mano Dievą.
- <sup>5</sup>Dabar sako Viešpats,  
kurs daro iš manęs nuo pat motinos iščios sau tarną,  
kad atvesčiau atgal pas jį Jokubą.  
Israėlis nebus surinktas,  
ir aš esu pagarbintas Viešpaties akyse,  
o mano Dievas pasidarė mano stiprybė.

## 2. Viešpaties Tarno pažeminimas ir garbė

a) *Viešpaties Tarnas skelbia savo  
pareigas ir Siono atstatymą*

49,1-26. Viešpaties Tarnas skelbdamas sau pavestąsias pareigas, žada išgelbėti Israėlį ir pagonis /1-13/. Sionas, taip dabar nelaimingas, bus stebuklingu būdu atstatytas /14-26/.

49. <sup>1</sup>*Klausykite, salos...* Kaip aug 41,1, taip čia visos tautos kviečiamos atsidėjus klausytis, nes dalykas, apie kurį bus kalbama, labai svarbus ir liečia visus. Kad čia kalba tas pats, kurs paminėtas aug 42,1..., aišku iš pranašystės turinio. Tai nebe Kiras, kurs padarys galą Žydų nelaisvei, bet Mesijas, kurs turi gelbėti visą pasaulį. — *Nuo pat...* Jis gavo savo pasiuntinystę iš paties Viešpaties, anksčiau nekaip užgimė. Plg Jer 1,5; Gal 1,15. — *Atsiminė*: Minėjo. — <sup>2</sup>*Aštrų kalaviją*. Jis pasirodo esąs apginkluotas, bet jo ginklai dvasiniai, žodis, mokslas, todėl juo didesnis yra tarp jo ir Kiro /45,1.../ skirtumas. Jo žodis nugalės visus pasi-priešinimus; jis, kaip s.idi vilyčia, pasieks žmonių širdis. Žodžio kala-viją jis naudosis, ypatingu būdu laikomas Viešpaties globoje, ir leis savo vilyčias, kada Viešpats duos ženklą. — <sup>3</sup>*Tu, Israėli, mano...* Viešpats paaiškina šaukiančiam visas tautas klausytis, kodėl jis taip labai juo rūpinasi; jis tai daro, nes mato jame rinktinį savo Tarną /plg 42,1/, kaip brangų įrankį, kuriuo naudosis savo garbei skleisti tarp žmonių. Viešpats vadina jį Israėliu, bet tas vardas čia

ne visos tautos, tik vieno asmens, nes tuojau tas Viešpaties Tarnas išskiriamas iš tautos tarpo /žr 5,6.8 eil/. Tuo vardu pavadintas čia Me-sijas, kurio pirmasis Israėlis — Jo-kubas — buvo figūra, ir iš kurio pa-likuonių jis yra gimęs, nes Mesijas pilnai įvykdė tai, ką tas vardas, su-teiktas Jokubui, reiškia; jis buvo tikras Dievo kovotojas. — <sup>4</sup>*Vargau veltui...* Taip atsako naujasis Israėlis į Viešpaties žodžius. Jis mato, kad jo darbas žymiai žmonijos daliai nenau-dingas; didelė jo tautos dalis at-stumia jį. Bet žinodamas savo pa-šaukimą, jis yra įsitikinęs, kad vyk-dydamas Dievo valią turės ir gerų pasėkų, kad, kurie stengiasi paversti niekais jo darbus, yra Dievo priešai, ir Dievas pats turės ginti prieš juos savo bvlą, duos taip pat užmokestį savo Tarnui už prisiimtąjį darbą /plg Jo 17,1/. Kadangi jo darbas ir vargas buvo sujungtas su nužemi-nimu ir paniekinimu dėl tariamo nepasisekimo, tai jis gali turėti teisės gauti juo didesnę atlyginimą. — *To-dėl*. Geriau Ebr t: tačiau. — <sup>5</sup>*Vieš-pats sako...* Ką sako, žr 6 e. — *Kad atvesčiau...* Taip išreiškiama arti-miausias tikslas, kokį Dievas turėjo, siųsdamas į žemę savo Tarną; per jį jis norėjo gelbėti Žydus. — *Israėlis nebus surinktas*. Israėlis, susilaukęs tokio Viešpaties Tarno, nenorės duo-tis surenkamas. Taip čia išreiškiama nustebimas dėl Israėlio ataklumo. Tačiau, žiūrint graik vertimo ir ebr t pastabos *qeri*, reiktų skaityti: kad Israėlis būtų surinktas, t y, išgelbė-tas. Galutiną Israėlio surinkimą skel-



- <sup>6</sup>Jis tarė : Maža, kad būtumei man tarnas  
tik Jokubo giminės pažadinti  
ir Israėlio liekanoms atgal sugražinti.  
Štai aš paskyriau tave pagonių šviesa,  
kad tu būtumei mano išgelbėjimas iki žemės pakraščių.
- <sup>7</sup>Štai ką sako Viešpats, Israėlio atpirkėjas,  
jo Šventasis paniekintinai sielai,  
pasibjaurėtinai giminei, valdovų vergei :  
Karaliai matys ir kunigaikščiai kelsis  
ir garbins dėl Viešapties, nes jis ištikimas,  
ir dėl Israėlio Šventojo, kurs tave išsirinko.
- <sup>8</sup>Štai ką sako Viešpats :  
Malonės metu aš išklausiu tave  
ir išgelbėjimo dieną aš tau padėjau;  
aš išlaikiau tave ir paskyriau tave tautos sandora,  
kad pažadintumei šalį  
ir paveldėtumei sunaikintąsias tėvonystes,
- <sup>9</sup>kad sakytumei tiems, kurie yra pančiuose : Išeikite,  
ir tiems, kurie tamsybėse : Eikite aikštėn.  
Jie ganysis keliuose, ir visose lygumose bus jų ganyklos.
- <sup>10</sup>Jie nealks ir netrokš ;  
jų neištiks karštis ir saulė,  
nes tas, kurs jų pasigaili, juos veda  
ir girdo juos prie vandens šaltinių.
- <sup>11</sup>Aš paversiu visus kalnus keliais,  
ir mano takai bus paaugštinti.
- <sup>12</sup>Štai šitie ateina iš tolo,  
štai tie iš šiaurės ir nuo jūros,  
o tie iš pietų šalies.

bia ir šv Povilas, Rom 11,25.26. — *Aš esu pagarbintas...* nes praėjus pradiniam nepasisekimui, Viešpaties Tarnas ne tik atves atgal Jokubą ir Israėlį, bet dar jis bus pagonių šviesa ir Dievo išgelbėjimas iki žemės pakraščių. — *\*Pagonių šviesa.* Plg aug 42,6 ; Apd 13,47. — *Išgelbėjimas :* išgelbėjimo nešėjas. — *\*Paniekintinai...* Toks bus Viešpaties Tarnas savo nužeminime ir kentėjimuose, po kurių eis neapsakoma garbė. Taigi čia pranašaujama apie būsimą Mesijo pažeminimą ir jo garbę. — *Pasibjaurėtinai giminei.* Gimine čia vadinama vienas asmuo. Ebr t : tautos nuobodai, t y, tam, kurio tauta bodisi. — *Valdovų.* Mesijas atėjo pas savo tautą, kuomet ji buvo svetimų valdovų valdžioje. Jis turėjo stoti prieš Anną ir Kaiphą, buvo nusiųstas pas Pilotą ir Erodą. — *Karaliai matys...* Kuomet Dievas bus suteikęs garbės savo tarnui, pagarbins jį ir žmonės, net ir tie, kurie jų tarpe laikomi augščiausiais, būtent, karaliai ir kunigaikščiai. Plg žem

52,13.15 ; 53,10-12. — *Ištikimas :* vykdydamas savo senus pažadus. — *\*Malonės metu :* Dievo paskirtu jo gailestingumo sumanymams vykdyti laiku. — *Išklausiu :* ėjau į pagalbą visokiame sunkenybėse /4,7 e/. — *Tautos sandora.* Plg aug 42,6. — *Kad pažadintumei...* Dėl sandoros sulaužymo šventoji žemė buvo tuščia ir apleista, tauta buvo belaisvė svetimoje šalyje. Naujos sandoros sudarymas pasireiškia atstatymu, išgelbėjimu iš nelaisvės ir kalėjimo tamsybės, linksmu, Dievo palaimintu grįžimu į tėvynę. — *Paveldėtumei.* Ebr t : padalintumei, t y, atiduotumei atskiroms Israėlio šeimynoms tėviškes, kurių jos buvo nustojusios nelaisvės metu. — *\*Jie ganysis...* grįždami iš nelaisvės į savo šalį, nes juos ves «gerasis Ganytojas» /plg 40,11 ; Apr 7,16/. Žydų grįžimas iš Babelės nelaisvės tai pirmoji šito gražaus vaizdo idėja, bet ne jos vienos vaizdas pilnas ; jame turėta galvoje ir pagonių grįžimas į Dievą mesijiniais laikais, kaip ir kitose ana-

- <sup>13</sup>Garbinkite, dangūs ; džiaugkis, žeme,  
kalnai, linksmai skelbkite gyrių,  
nes Viešpats paguos savo tautą  
ir pasigailės savo beturčių.
- <sup>14</sup>Bet Sionas tarė : Viešpats paliko mane  
ir Viešpats užmiršo mane.
- <sup>15</sup>Argi gali moteriškė užmiršti savo kūdikį,  
kad nepasigailėtų savo iščios sūnaus?  
Bet jei ji užmirštų, aš tačiau neužmiršiu tavęs.
- <sup>16</sup>Štai aš įrašiau tave savo rankose ;  
tavo sienos visuomet ties mano akimis.
- <sup>17</sup>Ateina tavo statytojai ;  
tavo ardytojai ir griovėjai išeina nuo tavęs.
- <sup>18</sup>Pakelk aplinkui savo akis ir žiūrėk :  
Visi šitie renkasi, tau ateina.  
Kaip aš gyvas, sako Viešpats,  
šitais visais tu apsilviki kaip papuošalu  
ir jais susijusios lyg sužadėtinė.
- <sup>19</sup>Nes tavo tyrai, tavo tyrlaukiai ir tavo sunaikintoji šalis  
bus dabar ankšta dėl gyventojų daugybės,  
o tie kurie rijo tave, bus toli nuvaryti.
- <sup>20</sup>Dar tavo nevaisingumo sūnūs sakys tavo ausyse :  
Vieta man ankšta, padaryk man vietos gyventi.
- <sup>21</sup>Tu sakysi savo širdyje : Kas man šituos pagimdė?  
Juk aš buvau nevaisinga ir negimdanti, tremtinė ir belaisvė.  
Ir kas juos užaugino? Juk aš buvau palikta ir viena.  
Ir kur šitie buvo?
- <sup>22</sup>Štai ką sako Viešpats Dievas :  
Štai aš pakelsiu savo ranką tautų kryptimi,  
ir iškelsiu savo vėliavą giminių pusėn.  
Jie atneš savo sūnus ant rankų  
ir neš savo dukteris ant pečių.

loginėse vietose. Plg aug 30,30,18, 26 ; 35,1... ir k. — <sup>12</sup>*Pietų šalies*. Ebr *Sinim*. Daugelis aiškintojų mano, kad čia įvardinta labai tolimes Kinų šalis. Kiti tačiau velija įieškoti tokios vietos Egipte ir nurodo Syenės miestą. — <sup>13</sup>*Garbinkite*... Visas pasaulis kviečiamas dalyvauti Izraelio laimėje ir podraug skelbti atstatytojo Mesijo garbę

<sup>14</sup>*Paliko*... Taip dejuoja Sionas visos tautos vardu plakimo metu. — <sup>15</sup>*Argi*... Dievo meilė ištikimesnė ir pastovesnė už didžiausią įgimtą meilę, kokios pilna motinos širdis savo pagimdytam kūdikiui. — <sup>16</sup>*Įrašiau*. Kas pasirašoma ant rankos, tai visuomet puola į akis ir negali išeiti iš atminties ; taigi Viešpats niekuomet neužmirš Siono. Šv Kirilas maldingai pritaiko šituos žodžius Kristaus žaizdoms ir vinių randams, pasiliekančiams ir danguje. —

<sup>17</sup>*Statytojai* : todėl Sionas tikrai bus atstatytas. Dabartiniame Ebr t : tavo vaikai atbėga. — Siono atstatymas plačiau nupiešiamas 18-28 e. griovėjų bėgimas šalin ir jų žuvimas 24-26 e. — <sup>18</sup>*Tu apsilviki*... Miestas įsivaizduojama kaip sužadėtinė, gausingi jo gyventojai, nuo kurių pareina miesto garbingumas, kaip koks papuošalas ir puiki juosta, kuria sužadėtinė susijusia. — <sup>19</sup>*Dėl gyventojų daugybės*... Prasidedas laikotarpis yra ne tik atstatymas to, kas buvo, bet taip pat pastatymas naujo, daug didesnio miesto, kurs sutalpintų savyje visas tautas. — <sup>20</sup>*Nevaisingumo sūnūs*, t y, vaikai, kurie gimis Sionui tuo laiku, kuomet rodėsi, kad jis yra tikra našlė, kad ji Viešpaties palikta. — <sup>21</sup>*Kas juos užaugino*. Nauja Dievo karalystė gauna žmonių, kurie dvasiniu atžvilgiu yra pasiekę pilną subrendimą

- <sup>23</sup>Karaliai bus tavo maitintojai ir karalienės tavo auklės ;  
nulenkdami veidą iki žemei jie garbins tave  
ir laižys tavo kojų dulkes.  
Ir tu žinosi, kad aš Viešpats,  
dėl kurio nebus sugėdinti tie, kurie jo laukia.
- <sup>24</sup>Argi iš galingojo bus atimta grobis,  
arba ar galės būti išgelbėta, kas pagrobta smarkininko?
- <sup>25</sup>Bet štai ką Viešpats sako :  
Iš tikrųjų, ir belaisviai bus atimti iš stipriojo  
ir bus išgelbėta, kas pagrobta smarkininko.  
Tuos gi, kurie tave teisė, teisiu aš,  
ir tavo sūnus aš išgelbėsiu.
- <sup>26</sup>Aš penėsiu tavo neprietelius jų pačių kūnais ;  
jie bus nugirdyti savo krauju lyg šviežiu vynu,  
ir kiekvienas kūnas žinos, kad aš Viešpats, kurs gelbiu tave,  
ir tavo atpirkėjas, Jokubo Šventasis

50. <sup>1</sup>Štai ką Viešpats sako :  
Koks tai yra jūsų motinos atsiskyrimo raštas,  
kuriuo aš ją paleidau?  
Arba kas yra mano skolintojas,  
kuriam aš pardaviau jus?  
Štai jūs parduoti dėl savo neteisybių,  
ir dėl jūsų kalčių aš atstūmiau jūsų motiną.
- <sup>2</sup>Nes aš atėjau ir nebuvo žmogaus,  
šaukiau ir nebuvo kam klausyti.  
Argi mano ranka sutrumpėjo ir sumažėjo,  
kad aš negalėčiau atvaduoti?  
Arba ar nebėra manyje jėgos išlaisvinti?  
Štai savo sudraudimu aš išdžiovinu jūrą,  
paverčiu upes į sausumą ;  
žuvys pūna, nebeturėdamos vandens,  
ir gaišta iš troškulio.

/plg Apd 10,45/. — <sup>22</sup>Aš pakelsiu... Atstatymas yra Dievo darbas. Jis duoda įsakymų pagonims ; gana ir nedidelio ženkl'o, vėliavos pakėlimo, kad jie jo klausytų ; jie klusniai ir meilės pilnu rūpestingumu neš Sionui vaikų. Viešpats pažadins Abraomui nauju gimdymu vaikų iš pagonių /Euseb, Jieron/. — <sup>23</sup>Karaliai... Sionas bus taip garbingas, kad net karaliai ir karalienės laikys sau garbe auginti jam vaikų. — <sup>24</sup>Argi. Ar tai galimas dalykas, kad taip dabar pažemintas ir neprietelių prislėgtas Sionas būtų atstatytas ? Žmonių jėgų tam nepakanka. Smarkininkas, kurs mindo Judą, yra galingoji Babelė /Tom/. Šv tėvai aiškina taip pat šituos žodžius apie šetoną, kurio valdžioje dėl nuodėmių skurdo žmonija. Plg Mt 12,29 ; Mk 3,27 ; Lk 11,22. — <sup>25</sup>Bus atimti : nes prieš

galingą stos dar galingesnis, kuriam nėra negalimų dalykų. — <sup>26</sup>Aš penėsiu... Israėlio neprieteliai, nesutikdami tarp savęs, vieni kitus sunaikins. Plg aug 9,20

b/ *Israėlis dėl savo kaltės atmetas. Viešpaties Tarnas ištikimas savo pareigoms*

50,1-11. Israėlis pateko į nelaimę dėl savo kalčių, dėl neklusnumo /1-3/. Viešpaties Tarnas klusnus Dievui, neatsisakydamas net kentėti ištikimai eina savo pareigas /4-9/. todėl vargas jo priešininkams /10,11/

50. <sup>1</sup>Koks tai... Tauta dejuoja, lyg kad Viešpats būtų ją atstūmęs. Bet Viešpats atsako : Ne aš atstūmiau jus ir jūsų motiną Sinagogą. Savo nuodėmėmis jūs patys patekote į nelaimę. Vyras galėjo atsiskirti nuo savo žmonos, duodamas jai atsisky-

- <sup>3</sup>Aš apvelku dangų tamsybe  
ir darau iš maišo jam apvalkalą.
- <sup>4</sup>Viešpats davė man miklų liežuvį,  
kad mokėčiau žodžiu palaikyti tą, kurs pavargęs.  
Rytmetį jis žadina, rytą žadina jis man ausį,  
kad aš klausyčiaus jo kaip mokytojo.
- <sup>5</sup>Viešpats Dievas atkimšo man ausį,  
o aš neprieštaravau, nesitraukiau atgal.
- <sup>6</sup>Aš daviau savo kūną mušantiems  
ir mano skruostus raunantiems;  
aš nenugrėžiau savo veido nuo tų,  
kurie koliojo ir spjaudė į mane.
- <sup>7</sup>Viešpats Dievas mano padėjėjas,  
todėl aš nebuvau sugėdintas;  
todėl aš padariau savo veidą kaip kiekiausia uolą,  
ir aš žinau, kad nebūsiu sugėdintas.
- <sup>8</sup>Arti tas, kurs mane teisina; kas man prieštarauš?  
Stokime kartu; kas man priešininkas?  
teprisiartina prie manęs.
- <sup>9</sup>Štai Viešpats Dievas mano padėjėjas;  
kas yra tas, kurs pasmerktų mane?  
Štai visi bus sutrinti kaip drabužis;  
kandys suės juos.

rimo raštą /5 Moš 24,1-4; Jer 3,8; Mt 18,25/, arba užstatyti ją reikale skolintojui. Žydai negali nurodyti jokio atsiskyrimo rašto, ir kur yra toks skolintojas, kuriam Dievas būtų ką nors skolingas /Kir, Jieron./. — *Atstūmiau*: Nebesulaikiau, leisdamas jai eiti, nes ji pati norėjo. — <sup>2</sup>*Aš atėjau*... Vyriausioji nuodėmė buvo neklusnumas, nehepataisomas atkaklumas. Viešpats atėjo pas savo tautą, duodamas jai įstatymą, nesiliaudamas mokyti jos per pranašus; jis ateina taip pat siųsdamas Mesiją /49,4/; tačiau tauta nesiduoda sulaukyti savęs savo netikusiuose keliuose. Dievas yra visuomet lygiai galingas, koks pasirodė darydamas didžiausių stebuklų /plg 2 Moš 14,15; Ps 105,9; 113,1... ir k/, todėl iš Dievo pusės nėra kliūčių išlaisvinti, jei tik nebūtų tautos kalčių, neklusnumo. Kas pašalins tą kliūtį, atgailės tą nuodėmę? Atsakymą toliau duoda Mesijas, nurodydamas savo klusnumą.

<sup>4</sup>*Viešpats*. Ebr 'Adonai Jahveh. Pats Viešpaties Tarnas ima kalbėti ir atsako į Dievo dejavimą /2 e/. Prieš tautos atkaklumą jis stato savo klusnumą; jis gydo tą vyriausią nuodėmę mokslu ir pavyzdžiu. — *Miklų liežuvį*. Ebr t: Mokinių liežuvį,

t y, tokį, koki turi gero mokytojo išlavintas mokiny. — Mesijo žodis, jo mokslas stiprina, ramina, pakelia pailsusį, kurs nebeina Viešpaties keliais, nustoja drąsos ir yra įpuolęs į nusiminimą. — *Rytmetį... rytą*: Kiekvieną rytą, nuolat. — *Žadina man ausį*: Moko vidiniu būdu, ragina priimti Dievo žodžius. — *Kaip mokytojo*. Ebr t: Kaip /kad daro/ mokiniai. — <sup>6</sup>*Daviau*... Savo valia pasidaviau kančiai. — *Raunantiems*: Kurie nuožmiai rovė barzdos plaukus. Plg 2 Kar 10,4; Mt 26,67; Jo 18,22. — *Nenugrėžiau*... Plg Ijobo 30,10; Lk 18,31,32 ir k. — <sup>7</sup>*Viešpats*... Karčiausiose kančiose jis nesvyruoja, nenustoja drąsos, be haimės, su nugalimu tvirtumu ir ištverme, kaip uola jis stovi prieš savo neprietelių užsipuolimus ir siautimus, įsitikinęs, kad susilauks pilniausio nugalėjimo. — <sup>8</sup>*Kurs mane teisina*: Kurs jį, nekaltai apkaltintą ir pasmerktą, stato į a is visam pasauliui kaip savo šventąjį. Rom 8,33. — <sup>9</sup>*Visi bus*... Kad ir pamažu įvyksta priešų nugalėjimas, tačiau jis visai tikras.

<sup>10</sup>*Kas iš jūsų*... Daroma pažadų tiems, kurie paklausys Viešpaties ir jo Tarno. Klausimu nurodoma, kad jų skaičius nebus didelis. — *Tamsybėje*: Nelaimių tamsybėse, ne-

- <sup>10</sup>Kas iš jūsų bijo Viešpaties  
ir klausosi jo tarno balso?  
Kas vaikščioja tamsybėje  
ir kuriam nėra šviesos,  
tas tegul pasitiki Viešpaties vardu  
ir remiasi savo Dievu.
- <sup>11</sup>Štai jūs visi, kurie kuriate ugnį  
ir esate apsisuę liepsna,  
vaikščiote savo ugnies šviesoje ir liepsnose,  
kurias padegėte.  
Tai padaryta jums mano rankos,  
jūs miegosite skausmuose

51. <sup>1</sup>Klausykitės manęs, jūs, kurie einate paskui tai, kas teisinga,  
ir kurie jieškote Viešpaties;  
pažvelgkite į uolą, iš kurios esate iškirsti,  
ir į gilią duobę, iš kurios esate iškasti.
- <sup>2</sup>Pažvelgkite į savo tėvą Abraomą  
ir į Sarą, kuri jus pagimdė;  
nes aš pašaukiau jį vieną,  
palaiminau ir padauginau jį.
- <sup>3</sup>Todėl Viešpats paguos Sioną  
ir paguos visus jo griuvėsius;  
jis pavers jo tyrus gėriais  
ir jo tyrėlaukį Viešpaties sodu.  
Džiaugsmo ir linksmybės rasis jame,  
dėkojimo ir gyriaus balso.
- <sup>4</sup>Pažvelgkite į mane, mano tauta;  
ir mano gimine, klausykite manęs,  
nes iš manęs išeis įstatymas,  
ir mano teisė ilsėsis tautose kaip šviesa.
- <sup>5</sup>Arti mano teisingasis, išėjo mano gelbėtojas,  
ir mano ranka teis tautas;  
salos lauks manęs ir ilgėsis mano rankos.

laisvės varguose. — <sup>11</sup>*Jūs visi...* Nurodoma taip pat likimas tų, kurie bus iki galui Viešpaties Tarno priešiniai. — *Esate apsisuę liepsna.* Ebr t.: Susijusę degančiomis vilyčiomis. Viešpaties Tarno priešai sukuria ugnį, sukelia didelį persekiojimo gaisrą prieš jį, stengiasi perdurti jį ir nužudyti melu ir šmeižtu, tarsi vilyčiomis; bet tais savo darbais, savo liepsnomis jie prazūdys patys save. Jie eis į ugnies liepsną. Viešpaties ranka ištiks juos, ir jie bus amžinai paguldyti skausmuose (Ebr t/

c/ *Israėlis galų gale bus išgelbėtas*

51,1-23. Duodama naujas pažadas atstatymo ir amžino išgelbėjimo/ -8/; dėl tos žinios kyla troškimas ir pasitikėjimas Viešpačiu (9-16/). Sionas bus išlaisvintas nuo paniekimo (17-23/

51. <sup>1</sup>*Klausykitės...* Pranašas čia kreipiasi į teisiuosius Israėliačius Dievo vardu. Jiems primenama nežymi tautos kilmė iš pasenusio Abraomo ir nevaisingos Saros. — *Uolą.* Uola čia vadinama Abraomas (žr 2 e/ dėl jo senatvės; jo žmona gauna gilios duobės pavadinimą. — <sup>2</sup>*Jį vieną.* Abraomas buvo Dievo pašauktas, kada dar neturėjo palikuonių ir net neturėjo vilties jų susilaukti. — <sup>3</sup>*Paguos...* Sunaikintam Sionui Viešpats padarys tai, ką padarė Abraomui. — *Gėriais.* Ebr t.: Rojumi. — <sup>4</sup>*Pažvelgkite...* Žadėtasis išgelbėjimas palies ne tik Žydus, bet ir visas tautas. — *Mano teisė.* Anot Ebr t.: Aš pastatysiu savo teisę, kad būtų šviesa tautoms. — <sup>5</sup>*Mano teisingasis...* Vulg tekste čia kalbama tiesiog apie Mesiją. Ebr t yra abstrak-

- <sup>6</sup>Pakelkite savo akis į dangų  
ir pažvelgkite apačion į žemę;  
nes dangus sutirps kaip dūmai,  
ir žemė susidėvės kaip drabužis;  
jos gyventojai žus kaip šitie;  
mano gi išgelbėjimas bus per amžius,  
ir mano teisybės nepritruks.
- <sup>7</sup>Klausykites manęs jūs, kurie žinote, kas teisinga,  
mano tauta, kurios širdyje yra mano įstatymas:  
Nebijokite žmonių apjuokos  
ir neišsigąskite jų piktžodžiavimų.
- <sup>8</sup>Nes kaip drabužį taip ir juos suės kirminas,  
ir kaip vilną taip juos sugriauš kandis;  
mano gi išgelbėjimas bus per amžius  
ir mano teisybė kartų kartose.
- <sup>9</sup>Kelkis, kelkis, Viešpaties ranka, apsilvilk stiprybe;  
kelkis kaip senose dienose, amžių kartose.  
Argi ne tu užgavai puikųjį, sužeidei slibiną?
- <sup>10</sup>Argi ne tu išdžiovinai jūrą, smarkios gelmės vandenį?  
tu, kurs iš jūros dugno padarei taką, kad pereitų išlaisvintieji?
- <sup>11</sup>Taigi, dabar grįš Viešpaties atvaduotieji  
ir ateis su gyriaus giesme į Sioną,  
ir amžina linksmybė bus ant jų galvų;  
jie laikosi džiaugsmo ir linksmybės;  
skausmas ir vaitojimas bėgs šalin.
- <sup>12</sup>Aš, aš pats paguosiu.  
Kas tu, kad bijotumei maraus žmogaus  
ir žmogaus sūnaus, kurs taip sudžius kaip šienas?
- <sup>13</sup>Ir tu užmiršai Viešpatį, savo Sutvėrėją,  
kurs ištiesė dangų ir įkūrė žemę.  
tu nuolat drebėjai per visą dieną prieš narsą to,  
kurs vargino tave ir rengėsi pražudyti!  
Kur gi dabar vargintojo narsas?
- <sup>14</sup>Greitai ateis, kurs eina atidaryti;  
jis neužmuš iki sunaikinimui ir nepritruks jo duonos.
- <sup>15</sup>Aš gi esu Viešpats, tavo Dievas,  
kurs išgąsdinu jūrą, taip kad jos bangos pakyla;  
mano vardas kareivijų Viešpats.

tai: arti mano teisybė, išėjo mano išgelbėjimas... ir laukia mano rankos. — Mintis lieka ta pati, nes minima čia teisybė ir išganymas turi būti įvykdyti tarpininkaujant Mesijui. — *Teis taulas*. Nubaus tuos, kurie bus rasti kalti. — *Salos lauks*. Pagonys, kurie bus išvengę keršto, ilgėsis Išganytojo. — <sup>6</sup>*Į dangų*. Viešpaties pažadai ir išganymas pastovesnis dalykas, kaip dangus, žemė ir visi jų gyventojai. — <sup>7</sup>*Apjuokus ir...* Piktžodžiavimų ir persekiojimų. — <sup>8</sup>*Drabužį*. Plg aug 50,9

<sup>9</sup>*Kelkis...* Amžinojo išgelbėjimo pažadėjimu sujaudintas pranašas savo

ir teisiųjų vardu maldauja Viešpatį išlaisvinti juos, taip kaip kitados buvo padaręs, kada galingais stebuklais išvedė jų tėvus iš Egipto. — *Puikųjį*. Ebr *rahab*: Egipto vardas. Plg 30,7; Ps 86, 4. Tas pats Egiptas yra pavadintas ir slibinu. — <sup>11</sup>*Taigi, dabar...* Kone tie patys žodžiai kaip aug 35,10.

<sup>12</sup>*Aš, aš...* Pats Dievas nuramins, todėl nėra ko bijoti. Dievo visagalybės nereikia užmiršti ir didžiausiame suspaudime. — <sup>14</sup>*Kurs eina...* Vulg čia kalbama apie išlaisvintoją Mesiją, kurs atidaro belaisvių kalėjimus /žr 42,7/. Ebr t kitoki mintis: Vei-

- <sup>16</sup>Aš idėjau savo žodžius į tavo burną  
ir uždengiau tave savo rankos šešėliu,  
kad tu sodintumei dangų ir kurtumei žemę  
ir sakytumei Sionui: Tu mano tauta.
- <sup>17</sup>Kelkis, kelkis, atsikelk, Jerusale,  
kuri gėrei iš Viešpaties rankos jo rūstybės taurę;  
tu gėrei svaiginančią taurę iki dugnai  
ir ištuštinau ją iki mielių.
- <sup>18</sup>Visų jos sūnų tarpe, kuriuos ji pagimdė,  
nėra kas ją palaikytų,  
ir visų jos sūnų tarpe, kuriuos užaugino,  
nėra kas paimtų ją už rankos.
- <sup>19</sup>Du dalyku sutiko tave; kas gi liūdės tavęs?  
Sunaikinimas ir sugriovimas, badas ir kalavijas;  
kas paguos tave?
- <sup>20</sup>Tavo vaikai buvo išmesti,  
miegojo visų kelių kampuose, kaip kilpa sugauta gazelė,  
kietai ištikti Viešpaties užsidegimo, tavo Dievo sudraudimo.
- <sup>21</sup>Todėl tai išgirsk tu, vargužė ir girtoji ne nuo vyno.
- <sup>22</sup>Štai ką sako tavo valdovas Viešpats  
ir tavo Dievas, kurs kovos už savo tautą:  
Štai aš imu iš tavo rankos svaiginančią taurę,  
gilią mano užsidegimo taurę;  
tu jos daugiau nebegersi.
- <sup>23</sup>Aš ją duosiu į ranką tų, kurie tave pažemino  
ir kurie sakė tavo sielai: Susilenk, kad mes pereitumėme;  
ir tu padarei iš savo kūno lyg žemę ir tarsi kelią pereinantiesiems

52. <sup>1</sup>Kelkis, kelkis, apsivilk savo stiprybę, Sione,  
apsivilk savo garbės drabužiais, Jerusale, Šventojo mieste!  
nes daugiau nebėeis per tave neapipjaustytasis ir suteptasis.

kiai bus paleistas sulenktasis /surištas pančiais/; jie nemiršta taip, kad žūtų, ir jo duonos nepritrūksta. —

<sup>15</sup>Aš gi... Viešpats yra visagalis, todėl jis gali išgelbėti savo tautą. — <sup>16</sup>Aš idėjau... Vulg t tokiais žodžiais Viešpats kreipiasi į savo Tarną, bet Ebr t ir šita eil sakoma tautai, nes galinius jos žodžius galima versti taip: Kad sodinčiau dangų, kurčiau žemę ir sakyčiau... Viešpats pavedė tautai savo apreiškimus ir nuostabiai ją gynė, nes norėjo steigti naują dangų ir naują žemę /plg Još 65,17: 66,22/

<sup>17</sup>Rūstybės taurę. Rūstybės taure vadinamos nelaimės, kuriomis Viešpats plakė nelaimingąjį miestą dėl jo kalčių. Smarki, tarsi jausmus ir protą apsvaiginanti bausmė, yra svaiginanti taurė, kuri priverčia geriantį svyruoti ir parmeta jį ant žemės, taip atiduodama nelaimingą pilniausios neprietelio valdžion. — <sup>18</sup>Visų... Tame apsvaigime Jerusale neranda savųjų tarpe, kas galėtų jai padėti:

ji apleista, kaip bevaikė našlė. —

<sup>19</sup>Du dalyku... Plg aug 47,9. — <sup>20</sup>Miegojo. Ebr t: Ištiesti. Nelaimė buvo juo baisesnė, kad buvo paties Viešpaties siūsta. Tačiau kadangi Viešpats taip smarkiai plakė, ne kad visai sunaikintų, bet tik kad apvalytų, jis tikrai vėl paguos savo tautą. — <sup>21</sup>Ne nuo vyno: bet nuo plakimo. — <sup>22</sup>Susilenk... Karo belaisviai kaskada buvo tuo pažeminami, kad nugalėtojas stodavo koją, jiems susilenkus, ant sprando /plg Još 10,24 ir k/

d/ Kitos pranašystės apie Jerusale išlaisvinimą

52,1-12. Jerusale išlaisvinimo reikalauja Viešpaties garbė /1-6/. Džiaugsmas dėl artimo išgelbėjimo /7-12/

52. <sup>1</sup>Kelkis... Suvargusi nelaimėse Jerusale kviečiama pabusti ir pradėti naują garbingą gyvenimą. — Šventojo mieste. Ebr t: Šventasis mieste.

- <sup>2</sup>Nusikratyk dulkes, kelkis, sėskis, Jerusale ;  
atsirišk savo kaklo pančius, belaisve, Siono dukte.
- <sup>3</sup>Nes štai Viešpats sako : Jūs buvote parduoti dykai  
ir būsite atvaduoti be pinigų.
- <sup>4</sup>Nes štai ką sako Viešpats Dievas :  
Mano tauta pradžioje nuėjo į Egiptą tenai gyventi,  
ir Asuras be jokios priežasties ją skriaudė.
- <sup>5</sup>Ir dabar ką aš turiu čia daryti, sako Viešpats,  
kad mano tauta atimta veltui?  
Jos pavergėjai elgiasi neteisingai, sako Viešpats,  
ir nuolat visą dieną piktžodžiaujama mano vardui.
- <sup>6</sup>Todėl mano tauta žinos tą dieną mano vardą,  
kad štai aš pats, kurs kalbėjau, esu čia.
- <sup>7</sup>Kaip gi gražios kalnuose kojos to, kurs skelbia  
ir pasakoja apie ramybę, to, kurs skelbia gerumą,  
pasakoja apie išgelbėjimą, sako Sionui : Tavo Dievas karaliaus !
- <sup>8</sup>Tavo žvalgų balsas : jie kelia savo balsą,  
jie draug giria, nes akimi į akį jie mato,  
kad Viešpats gražina Sioną.
- <sup>9</sup>Džiaugkitės ir girkite draug, Jerusale griuvėsiai,  
nes Viešpats paguodė savo tautą, atvadavo Jerusale.
- <sup>10</sup>Viešpats priėmė savo šventą petį visų tautą akyse,  
ir visi žemės pakraščiai matys mūsų Dievo išgelbėjimą.
- <sup>11</sup>Traukitės, traukitės, eikite iš čia ;  
nesilieskite to, kas sutepta ; išeikite iš jo tarpo ;  
apsivalykite jūs, kurie nešate Viešpaties rykus.

— *Neapipjauštytasis ir...* Kiekvienas pagonis buvo laikomas suteptu ; įstatymas draudė tokiam artintis į Žydų šventyklą, dalyvauti aukose ir tt. Atgavus laisvę Sionui, neprietai liai negalės jo sutepti. — <sup>2</sup>*Nusi-kratyk...* Nuliūdusieji ir belaisviai sėdi ant žemės dulkėse ; bet čia tas vaizdas labai tinka sugriautai ir su- degintai Jerusalei. — <sup>3</sup>*Dykai...* Žydų tauta paduota neprietai liams, ne kad būtų gantas užmokestis, bet dėl jos nuodėmių. — *Be pinigų.* Viešpats išlaisvins savo galybę ir malone. — <sup>4</sup>*Į Egiptą.* Žydų tauta senovėje nu- keliavusi į Egiptą duonos įieškoti. Kai Egiptiečiai pradėjo ją neteisingai persekioti, Viešpats stebuklingai iš- gelbėjo ją. Skriaudė ją Asiriečiai, ir nuo jų gynė ją Viešpats. Taigi jis nepalikis jos ir Babelės nelaisvėje. — <sup>5</sup>*Elgiasi neteisingai.* Ebr t : Staigia, t y, jų tarpe girdisi nugalėtojų šauks- mų. — *Piktžodžiaujama...* Kal- diečiai šventvagiškai tyčiojasi iš Viešpaties, būk jis negalys išgelbėti savo tautos [plg Rom 2,24]. — <sup>6</sup>*Esu čia :* Kad ją gelbėčiau

<sup>7</sup>*Kaip gi gražios...* Viešpaties pa- siuntiniai skelbia, kad jo karalia-

vimas bus atnaujintas Sione. Pra- našas mato juos ateinančius per šiaurės kalnus iš Babilonijos skelbti linksmos žinios Sionui ir sveikina juos su didžiausiu pasigėrėjimu. Sv Povilas /Rom 10,15/ pritaiko šituos žodžius Evangelijos skelbėjams vi- same pasaulyje. Iš tikrųjų, Israėlai- čių sugrįžimas į Sioną buvo artimas Evangelijos skelbimo prirengimas ir jo figūra. — *Karaliaus.* Geriau : Karaliauja, t y, vėl apsieisčia Sio- ne kaip teokratinis karalius. — <sup>8</sup>*Tavo žvalgų.* Siono žvalgai iš tolo pamato artėjančius Viešpaties pasiuntinius ; jie pakelia savo balsą ir džiaugsmu sutinka žinią apie išgelbėjimą. — <sup>10</sup>*Privengė...* Ebr t : Atidengia, t y, iš tikrųjų pradeda veikti, taip kaip daro imdamos darbo rytų šalies gy- ventojas, atsiraitydamas savo ran- koves. — <sup>11</sup>*Traukitės...* Paraginimas Israėlaičiams kuoveikiausiai išeiti iš savo ištremimo vietos. — *Nesilieski- te...* Ješajas jau anksčiau paskelbė /39,6/ Israėlio brangenybų išgabenimą iš Jerusale ir Babelę. Nebukad- netsaras pranašystę pilnai įvykdė /4 Kar 24,13 ; 25,13/. Sugrįžimas be šventų šventyklos indų būtų buvęs



<sup>12</sup>Nes jūs išeisite ne sumišime ir neskubėsite bėgdami ;  
nes jūsų priešakyje eis Viešpats  
ir Izraelio Dievas surinks jus.

<sup>13</sup>Štai mano tarnas bus išmintingas,  
bus išaugštintas ir pakeltas ir bus labai kilnus.

<sup>14</sup>Kaip daugelis baisėjosi tavimi,  
taip nebe žmoniška buvo padaryta jo išvaizda,  
ir jo pavidalas žmonių vaikų tarpe.

labai liūdnas. Jiems nešti įstatymas reikalavo tam tikro levitinio tyrumo. Taigi dabar jau galima prisirengti, nes iš jimas įvyksta iškilmingoje ramybėje /plg 2 Kor 6,17/. — <sup>12</sup>*Ne sumišime*: Kaip kad buvo išeinant iš Egipto. Plg 5 Moš 16,3 ; 2 Moš 12,11. 39. — *Surinks jus...* Anot Ebr t: Eina paskui jūsų būrį /saugodamas jį iš paskos/

*e/ Viešpaties Tarno kančia,  
prisikėlimas ir garbė*

52,13-53,12. Viešpaties Tarno garbė bus prirengta jo pažeminimais ir jo kančia /13-15/; Viešpaties Tarnas kenčiantis ir paniekintas /53,1-3/; Jis savo kančia atsiilygina Dievui už žmonių nuodėmes /4-6/; Jis kenčia savo valia, miršta ir palaidojamas /7-9/; Jo garbė ir išaugstinimas /10-12/

<sup>13</sup>*Štai*. Čia prasideda vienas gražiausių ir svarbiausių straipsnių ne tik Ješajo knygoje, bet ir visame Sen Testamente. Senovės Žydai neabejojo, kad Ješajas čia pranašauja tiesiogine prasme apie Mesiją. Nauj Testamente ne vienoje vietoje patvirtinta, kad Jėzus Kristus tą pranašystę apie save įvykdė /plg Mt 8,17; Mk 9,11; 15,18; Lk 22,31; Jo 12,38; Apd 8,32; Rom 10,16; 15,21; 1 Kor 15,3; 1 Kor 15,3; 1 Petr 2, 22 ir k/. Šitos pranašystės negalima suprasti nei apie visą Izraelio tautą paimtą draug, nei apie kurį nors žinomą atskirą jos asmenį. — *Bus išmintingas*. Pats Viešpats aprašo keliais žodžiais savo Tarno veikimą ir nurodo pasisekimo priežastį. Viešpaties Tarnas turi didžiausią išmintį veikime, ir kaip jis visa dievišku išmanymu ir išmintimi kalbėjo ir vykdė, taip ir atpirkimo darbas turi būti suprantamas, kaip Dievo išminties darbas. — *Išaugštintas...* Žemėje ir danguje. — <sup>14</sup>*Kaip daugelis...* Kaip Izraelio tautos pažeminimas ir jo ištrėtimas į nelaisvę buvo be galo skaudus, taip kad

daugelis juo baisėjosi ir bodėjosi, taip lygiai pateks į nužeminimą Mesijas ir neš tautos apjuoką. — *Taip nebe...* Ebr t: Ita deformatus prae viro aspectus ejus, et figura eius prae filiis hominum /Knabenbauer/. Jis taip labai nustos savo paprastos išvaizdos, kad jo veidas, taip sakant, nebebus panašus į žmogaus veidą. — <sup>15</sup>*Jis apšlakstys*. Ebr ž *Jazzeħ* yra paimtas iš aukų apeigų, todėl jo prasmė gali būti: permaldauti, pašventinti ir tai šlakstant aukų krauju; tas gi šlakstymas jungiasi su kunigų daromu aukojimu. Šlakstymas krauju buvo svarbiausis aukojimo aktas ir veiksmas, kurį galėjo atlikti tik kunigas. Kadangi šitoje vietoje kalbama apie apšlakstymą tautų, kadangi toliau Mesijas jau įvaizduojamas kaip «tautos sandora», o, be to, senoje sandoroje jis buvo laukiamas kaip naujosios sandoros steigėjas, tai tikriausiai ir čia yra aliuzija į įvykusį, sudarant Mošės sandorą, tautos apšlakstymą, kaip svarbiausį šitos vietos pagrindan dedamą pravaizdą. Plg 2 Moš 24,6-8. Taigi čia Mesijas pačių dalykų stoviu pažymimas kaip kunigas ir aukotojas, jam pasavinama veiksmas, kurį galėjo atlikti po ką tik padarytos aukos tik kunigas. Tame ir yra didžiausi šitos vietos svarba. Kaip aug 49,2 Mesijas buvo įvaizdintas kaip Mokytojas ir Pranašas, taip čia kaip Kunigas ir kunigiškos Sandoros Tarpininkas, kurs tačiau, kilnesnis už Mošę, šlaksto sandoros krauju ne vieną tautą, bet visas tautas. Bet klausimas, kokiuo sandoros krauju? Čia dar nepasakyta aiškiai. Aiškiau bus pranašaujama apie tai toliau. — *Sutriaups*. Yra tai išsireiškimas, nurodąs augstą nustebimo, pagarbos ir nuolankaus pasidavimo laipsnį, tokį, kuriame pritrūksta žodžių. — *Nes kuriems...* Anot ebr t: nes jie matė tai, kas jiems nebuvo pasakota, ir jie patyrė tai, ko nebuvo girdėję. —

- <sup>15</sup>Jis apšlakstys daug giminių,  
ties juo karaliai sučiaups savo burną,  
nes kuriems nebuvo pasakota apie jį, matys,  
ir kurie negirdėjo, žiūrės
53. <sup>1</sup>Kas tikėjo tam, ką mes girdėjome?  
ir kam buvo apreikšta Viešpaties petys?
- <sup>2</sup>Jis kyla augštytyn kaip atžala jo akivaizdoje  
ir kaip šaknis iš ištroškusios žemės;  
nėra jam išvaizdos ir gražumo;  
mes žiūrėjome į jį, ir nebuvo ko žiūrėti,  
kad jis patiktų mums.
- <sup>3</sup>Buvo paniekintas ir paskutinis iš žmonių,  
skausmo vyras, ir kurs buvo pažinęs negalią;  
jo veidas buvo lyg paslėptas ir paniekintas,  
todėl mes nė nekreipėme į jį dėmesio.
- <sup>4</sup>Tikrai jis ėmė sau mūsų skausmus,  
ir jis nešė mūsų sopulius,  
o mes laikėme jį tarsi raupsuotu,  
Dievo užgautu ir pažemintu.
- <sup>5</sup>Jis buvo sužeistas dėl mūsų neteisybų,  
sumuštas dėl mūsų kalčių;  
plakimas dėl mūsų ramybės krito ant jojo,  
ir jo randais mes esame pagydyti.

Toki buvo nuostabi Kristaus prisikėlusio ir į dangų įžengusio garbė. Plg Rom 15,21

53. <sup>1</sup>*Kas tikėjo...* Mesijo laikotarpio Žydų vardu pranašas išpažįsta, kad nedangelis buvo jų tarpe, kurie nebūtų pasipiktinę žinia apie kenčiantį Mesiją, būtų jai tikėję. Tik vėliau jie turėjo gailėtis nepripažinę jo dėl savo apakimo kaip Išganytojo. Plg Zakh 12,10. Įtikėjusieji į Jėzų Žydai buvo nedidelė tautos mažuma. Žr Jo 12,38; Rom 10,16. — *Tam, ką mes girdėjome*: kas mums buvo paskelbta apie Mesiją. Ta žinia buvo duota išgirsti Ješajui ir per jį tautai. — *Kam buvo...* Kas mūsų tarpe pažino visagalingą Viešpaties veikimą, todėl Dievo galybę ir didenybę, apsirėikusių visame tame, ką jo Tarnas darė ir kentėjo. — <sup>2</sup>*Jis kyla...* Netikėta į atėjusį Mesiją dėl to, kad laukta ateinančio su žemiška garbe, pasirodė gi lyg menka šakelė, atžala Dievo akivaizdoje ir kaip diegelis iš šaknies, dargi pasodintos į išdžiūvusią žemę. Taip daroma aluzija į visai sumenkėjusią Dovido namų šeimyną, kuomet atėjo į pasaulį Išganytojas. — <sup>3</sup>*Skausmo vyras*: kuriam teko kentėti daug didelių skausmų, kurs buvo apsipratęs su kentėjimais, pats savo patyrimu buvo juos pažinęs. — *Jo veidas...*

Anot ebr t: jis buvo kaip tas, nuo kurio užsidengiama veidas, t y, į kurį net pažvelgti bodėjomės. Plg Mk 9,11

<sup>4</sup>*Jis ėmė...* Nurodoma Mesijo kentėjimų priežastis. Jis buvo permaldavimo auka už mūsų nuodėmes. Ta idėja pasikartoja šitame straipsnyje kelis kartus. Kentėjimus, kurie turėjo ištikti mus, kaip nuodėmės pasėka ir bausmė, jis sukrovė ant savęs ir taip jis nešė mūsų skausmus, todėl išgelbėjo mus nuo jų. Matas 8,16.17 pritaiko šituos pranašo žodžius Kristui dėl keleto stebuklingų pagydimų, kuriuos jis buvo padaręs; nes tas, kurs buvo pasiėmęs sau mūsų nuodėmes ir jas atgailėjęs, tikrai turėjo taip pat galios pašalinti fizinę nelaimę, kuri yra nuodėmės pasėka. — *Mes laikėme...* Tai dar aprašymas kenčiančio už mūsų nuodėmes Mesijo išvaizdos. Visiems, kurie jį matė, rodėsi, kad jis paties Dievo pasmerkimas, plakamas. Raupsai buvo ypatingu būdu laikoma Dievo siūsta bausme, kerštu /plg 3 Moš 13,3.25/. — <sup>5</sup>*Buvo sužeistas*. Ebr t: buvo pervertas dėl... Toki buvo tikroji Kristaus kančios ir mirties priežastis. — *Plakimas...* Kurs turėjo suteikti mums ramybės, patikrinti mūsų išganyką. — *Jo randais...* Kristus savo žaizdomis pagydė mūsų žaizdas

- <sup>6</sup>Mes visi klydome kaip avys,  
kiekvienas pasuko į savo kelią,  
o Viešpats uždėjo jam visų mūsų neteisybę.
- <sup>7</sup>Jis buvo paaukotas, nes pats norėjo,  
ir neatvėrė savo burnos;  
ir kaip avis vedama pjauti  
ir kaip avinėlis nutilsta prieš tą, kurs jį kerpa,  
taip ir jis neatvėrė savo burnos.
- <sup>8</sup>Jis atimtas iš suspaudimo ir iš teismo;  
kas supras jo giminę?  
nes jis buvo išplėštas iš gyvųjų šalies.  
Aš užgavau jį dėl mano tautos kaltės.
- <sup>9</sup>Buvo skirta su bedieviais jo kapas,  
bet buvo su turtingu po jo mirties;  
nes jis nebuvo padaręs neteisybės,  
ir nebuvo vyliaus jo burnoje.
- <sup>10</sup>Viešpats norėjo sulaužyti jį kentėjimu;  
jei jis atidavė savo gyvybę už nuodėmę,  
jis matys ilgai pasiliekančią palikuoniją,  
ir Viešpaties valia bus jo ranka įvykdyta.
- <sup>11</sup>Už tatau kad jo siela kentėjo vargą,  
jis matys ir bus pasotintas.  
Savo žinojimu pats mano teisusis tarnas nuteisins daugelį,  
ir jis neš jų neteisības.

/Jieron/. Plg 1 Petr 2, 24. — *\*Pasuko... ėjo*, kur jį vedė jo pikti jausmų gėduliai. — *Viešpats uždėjo...* Anot ebr t, Viešpats padarė, kad ant jo susibėgo visų mūsų neteisybė, t y, mes nusidėjome, o Dievas plakė už tatau jį

*\*Jis buvo...* Kentėjimams Mesijas pasidavė savo valia, savo noru. Ebr t ta pati mintis išreikšta truputį kitaip: su juo pikta elgtasi, jis gi pasidavė, t y, kantriai, ramiai kentėjo. — *Kaip avis...* Plg Jer 11,19; Apd 8,32-35; 1 Petr 1,18,19; 2,23. — *\*Jis atimtas...* Pranašas čia jau pradeda kalbėti apie Mesijo mirtį ir nurodo kaip kurias mirties aplinkybes. Visų pirma sakoma, kad jis atimtas iš smarkaus prispaudimo ir teismo. Koks buvo tas atėmimas, paaiškina žodžiais, kad jis išplėštas iš gyvųjų šalies; tuo gi pasakymu aiškiausiai nurodoma mirtis; todėl prispaudimu ir teismu pavadinta ne kas kita, kaip neteisingas tardymas ir pasmerkimas teisme, po kurio jau ėjo mirtis. — *Kas supras jo giminę?* Kas gali suprasti ir apsaityti pasielgimą su juo jo kartos žmonių. Taip su nustebimu ir pasibjaurėjimu atsiliepia pranašas apie Kristaus kančios metu gyvenusius Žydus. — *Aš*

*užgavau...* Paminėjus aug žmonių teismą ir pasmerkimą, dar kartą pabrėžiama Viešpaties žodžiais, kokią tikslą jis norėjo pasiekti. — *\*Buvo skirta...* Vulg t kaip kurių aiškinamas taip: Dievas pavergs Mesijui dėl jo savo valia priimtos mirties ir pagonis /bedievių/ir Žydus/ turtingąjį/. Bet Ebr t prasmė čia daug aiškesnė ir tikresnė: Ir duoda jo kapą su bedieviais, ir /bet/ su turtingu po jo mirties. — Todėl norėta Viešpaties Tarną paniektinti ir mirusį, skiriant jam kapą nusikaltėlių, bedievių tarpe, bet Dievas neleido; po mirties jis gauna kapą pas turtingąjį. Apie šitų pranašystės žodžių įvykimą kalba Evangelistai. Žr Mt 27,57-58. — *Nes jis nebuvo...* Dar kalbama apie tobulą Viešpaties Tarno nekaltumą. Plg 1 Petr 2,22; 1 Jo 3,5

<sup>10</sup>*Viešpats norėjo...* Viešpats, leisdamas kad jo Tarnas kentėtų ir mirtų, taip norėjo išgelbėti nusikaltusią žmoniją; savo Tarnui jis paskyrė gražiausį užmokestį, nes jis sutiko mirti pats savo valia. — *Matys ilgai pasiliekančią...* Anot Ebr t: Matys palikuonis ir pailgins savo dienas, t y, jis laimės sau daugybę žmonių /Ps 21,31/ ir po prisikėlimo gyvens amžinuoju gyvenimu /Rom 6,9,10;

<sup>12</sup>Todėl aš atskiriu jam labai daugelį,  
ir jis dalins galingųjų išplėšas,  
dėl to kad jis atidavė mirčiai savo gyvybę  
ir paskaitytas su nusikaltėliais,  
kad jis nešė daugelio nuodėmes  
ir meldė už nusidėjėlius

54. <sup>1</sup>Giedok giesmę tu, nevaisingoji, kuri negimdai;  
giedok gyriaus giesmę ir linksmai šūkauk, kuri negimdei,  
nes paliktoji turi daug sūnų,  
daugiau kaip ta, kuri turi vyrą, sako Viešpats.
- <sup>2</sup>Išplėsk savo padangtės vietą  
ir ištempk savo padangčių kailius, nesigailėk;  
pailgink savo virves ir sustiprink savo baslius.
- <sup>3</sup>Nes tu išsiplėsi dešininę ir kairinę,  
ir tavo palikuonys paveldės tautas  
ir gyvens pamestuose miestuose.
- <sup>4</sup>Nebijok, nes tu nebūsi sugėdinta ir nerausi;  
nebebus tau gėdos;  
tu užmirši savo jaunystės sugėdinimą  
ir daugiau nebeatsiminsi savo našlystės apjuokos.
- <sup>5</sup>Nes tavo valdys tas, kurs padarė tave;  
jo vardas kareivijų Viešpats,  
ir tavo atvaduotojas Izraelio Šventasis;  
jis bus vadinamas visos žemės Dievas.

Apr 1,18 ir k/. — *Ir Viešpaties...* Tai trečias mirties vaisius, įvykdytas Dievo nutarimų: žmonijos atpirkimas su jo pasėkomis. — <sup>11</sup>*Matys ir...* Matys nuolat didžiausiu džiaugsmu nuostabius savo kančios vaisius. — *Savo žinojimu*, kurio jis bus šaltinis; todėl duodamas visur pažinti tikrąją religiją. — *Nuteisins daugelį*. Kadangi Kristus pats yra teisiasis, tai jis gali padaryti teisius žmones. — *Neš jį neteisības*: Nuolat užtardamas mus savo įgytais nuopelnais pas Tėvą. — <sup>12</sup>*Aš atskiriu jam...* Jis nuolat gaus iš Tėvo daugybę tautų, kurios jam pavergiamos (Ps 2,8), ir jis pats savo galia paverss sau žemės galiūnus. — *Paskaitytas su...* Pats išganytojas pasakė apie save šituos žodžius (Žr 1,k 22,37 ir k/. — *Daugelio nuodėmes*. Nešė nuodėmes visų, bet tikrumoje gelbi tik tuos, kurie sutinka pritaikyti sau jo kančios vaisius. — *Už nusidėjėlius*: Net mirties valandoje. Žr 1,k 23,33; Rom 8,34; Žyd 9,24 ir k

*Į! Naujosios Jerusaleės garbė*

54,1-17. Didelė bus naujojo Siono vaikų daugybė (1-3/. Jerusale, dabar apieista, bus laimingiausi sužadėtinė (4-6/. Dievas visuomet brangins su-

derintą su savim Sioną (7-13/. Būsimas Sionas bus laisvas nuo visų nelaimių (14-17/.

<sup>54</sup>. <sup>1</sup>*Giedok...* Jerusale kviečiama išreikšti kuodidžiausį džiaugsmą. — *Nevaisingoji...* Visų pirma Kaldiečių sunaikinta Jerusale, kurios gyventojai buvo išsklaidyti ir dalimi žuvę. Toliau gi visa Žydų sinagoga neturėjo Dievo vaikus gimdančios malonės. — *Paliktoji*. Ji buvo laikinai Dievo palikta nelaisvės metu dėl savo kalčių. — *Kuri turi vyrą*. Naujosios Jerusale, t y, Eklesijos bus daug daugiau vaikų, kaip sen sadoros Jerusale net geriausiais jos laikais. Plg Lk 23,29; Gal 4,27. — <sup>2</sup>*Išplėsk...* Senoji Jerusale vaizduojama lyg siauras ribas turinti padangtė, kurios dalys čia minimos. Jon nebetilpsta žymiai padaugėję palikuonys. Naujoji Mesijo karalystė išsiplės daug toliau, ne kaip siekia Judėjos sienos. — <sup>3</sup>*Paveldės tautas...* Išsiplėtimas bus įvykdytas ne karo ginklais, bet ramiai ir neš visiems palaiminimo. Plg aug 53,10; 1 Moš 22,18; 24,60 ir k

<sup>4</sup>*Savo jaunystės...* Tautos jaunystė buvo vergavimas Egipte, našlystė Babelės nelaisvės metu. — <sup>5</sup>*Nes...* Ebr t: Nes tavo vyras tas, kurs tave

- <sup>6</sup>Nes Viešpats pašaukė tave kaip pamestą  
ir liūdinčios dvasios moteriškę,  
ir kaip moterį atmetą nuo pat jos jaunystės,  
sako tavo Dievas.
- <sup>7</sup>Valandėlei, trumpam laikui aš palikau tave  
ir dideliu pasigailėjimu aš surinksiu tave.
- <sup>8</sup>Užsidegimo valandą aš truputį paslėpiau nuo tavęs savo veidą  
ir pasigailėjau tavęs amžinu pasigailėjimu,  
sako tavo atvaduotojas Viešpats.
- <sup>9</sup>Aš darau tau kaip Noės dienose,  
kuriam aš prisiekiau nebeužvesti daugiau Noės vandenų ant žemės;  
taip aš prisiekiau nebesirūstinti tau ir nebeplakti tavęs.
- <sup>10</sup>Nes kalnai bus pajudinti ir kauburiai drebės,  
mano gi gailestingumes neatstos nuo tavęs,  
ir mano ramybės sandora nebus pajudinta,  
sako pasigailis tavęs Viešpats.
- <sup>11</sup>Tu, vargužele, audros daužyta, be jokios paguodos,  
štai aš klosiu eilėmis tavo akmenis  
ir padarysiu tau pamatus iš sapirų;
- <sup>12</sup>padarysiu iš jaspio tavo pylimus,  
tavo vartus iš išraižytų akmenų  
ir visas tavo ribas iš brangakmenių.
- <sup>13</sup>Visi tavo sūnūs bus Viešpaties pamokyti  
ir gausinga ramybė bus tavo vaikams.
- <sup>14</sup>Tu būsi paremta teisybe.  
Traukis toli nuo skriaudos, nes tu nebijosi,  
ir nuo baisumo, nes jis neprisiartins prie tavęs.
- <sup>15</sup>Štai ateina gyventojas, kurs nebuvo su manim;  
kurs buvo tau kitados svetimas,  
susidės su tavim.

padarė. — *Atvaduotojas*. Ebr *Go'el*, tavo teisių keršytojas. Plg aug 41, 14 ir k — *Visos žemės*: Ne vien Žydų. — <sup>6</sup>Nes... Dievas nežiūrės be pasigailėjimo į savo sužadėtinės nuliūdimą ir ašaras; jis šaukia ją atgal pas save, nors buvo atstūmęs dėl jos nusikaltimų. Plg Oš 2,14; Jer 2,2; Mal 2,14

<sup>7</sup>*Valandėlei...* Bausmės laikas, pagyrintas su žalama begaline, nesiliaujančia meile, yra labai trumpas /Kir, Jieron/. Jei Viešpats nebesirūstins ir nebebaus, tai tas pažadėjimas pranašystėje yra ženklas, kad mesijinis Sionas nuolat laikysis tikro šventumo. — <sup>8</sup>*Paslėpiau...* Nebedaviau tau savo malonių. — <sup>9</sup>*Noės vandenų*: Tvano. Žr 1 Moš 9,15. — <sup>10</sup>*Kalnai...* Dievo gailestingumas bus pastovesnis už nepajudinamus kalnus. Kodėl taip bus, pasakoma toliau, nurodant, kad iš Siono bus padarytas naujas Dievo rūmas. — <sup>11</sup>*Audros daužyta...* Aliuzija į didelę nelaimę, kokią sutiko Jerusaleį Kaldiečių už-

puolimo metu. — *Klosiu eilėmis...* Gražiais vaizdais aprašoma būsimo naujo Siono garbingumas. Plg Tob 13,21; Apr 21,18. — <sup>13</sup>*Bus Viešpaties pamokyti*. Dievo pažinimas yra mesijinio laiko žymė, jo vaisius yra ramybės pilnybė. Ir senoje sandoroje buvo paties Dievo pamokytų šventųjų; tačiau tik naujojoje yra tokio pamokymo pilnybė ir jis išplėčiamas ant visų tautų. Pats Jėzus Kristus teikiasi betarpiu mokytį žmones

<sup>14</sup>*Traukis...* Ebr t: Būk toli nuo prispaudimo. Senajam Sionui priešai buvo tik dėl to pavojingi, kad jis nusidėdavo. Šventam Sionui nebereikia nieko bijoti, nes jo neatimamas pagrindas yra teisybė, t y, šventumas. — <sup>15</sup>*Ateina gyventojas...* Tie, kurie buvo pirma visai svetimi Dievui, būtent, pagonys, įgyja Jerusaleį piliečių teises, įtikėdami į Dievą, ir kurie jau garbino tikrąjį Dievą, bet iki tam laikui buvo tik prozelitai /proselitae portae/, tie dar artesniais

- <sup>16</sup>Štai aš sutvėriau kalvį,  
pučiantį į degančias anglis ir dirbantį įrankį savo darbui,  
ir aš sutvėriau užmušėją, kurs naikintų.
- <sup>17</sup>Kiekvienas ginklas, nusikaltas prieš tave, neturės pasisekimo,  
ir kiekvieną liežuvi, kurs priešinasi tau teisme, tu teisi.  
Toki yra Viešpaties tarnų tėvonystė  
ir jų teisybė pas mane, sako Viešpats
55. <sup>1</sup>Visi, kurie trokštate, ateikite pas vandenį,  
ir kurie neturite pinigų, skubėkite,  
pirkitės ir valgykite;  
ateikite, pirkite be pinigų ir be jokio atsilyginimo vyno ir pieno.
- <sup>2</sup>Kam jūs sveriate savo sidabrą už neduoną  
ir savo darbą už nepasisotinimą?  
Klausyte klausykitės manęs ir valgykite, kas gera,  
ir jūsų siela gerėsis skanumynais.
- <sup>3</sup>Palenkite savo ausį ir ateikite pas mane;  
klausykitės, ir jūsų siela bus gyva,  
o aš padarysiu su jumis amžiną sandorą,  
ir ištikimus Doviđo pasigailėjimus.
- <sup>4</sup>Štai aš daviau jį liudytoją tautoms,  
vadą ir mokytoją giminėms.

ryšiais susijungia su Viešpaties tauta. Kaikurių aiškintojų toki duodama Ebr t prasmė: Jei kas rinksis kovoti prieš tave, tai įvyksta be manęs, be mano paliepimo, todėl prieš mano valią. Kas nors susirinks prieš tave, žlugs dėl tavęs, t y, Viešpats apgins tave nuo užpuolikų. — <sup>16</sup>*Aš sutvėriau...* Kadangi pats Viešpats yra sutvėręs ir ginklų dirbėją ir tą, kurs jais naudojasi naikinimui, taip kad visa jų esmė nuo jo pareina, tai taip pat savo veikimuose jie yra visai nuo jo prigulmingi. — <sup>17</sup>*Kiekvienas ginklas...* Kiekvienas mėginimas nugaltėti naująją Jerusale, jos persekiojimas nepavyks. — *Kiekvieną liežuvį...* Taip pat užsipuolimai liežuvii, vedami netikro mokslo, neturės pasisekimo; negana to, naujasis Sionas turės teisės teisti ir pamerkti kiekvieną klaidingą liežuvį, nes Kristaus Eklesija bus neklaidinga. — *Jų teisybė...* Jų teisės gins Viešpats

g/ *Kelias į išgelbėjimą*

55,1-13. Išganyą gali visi rasti pas Viešpatį /1-5/. Dievas bus ištikimas savo pažadams, jei matys tikrai grįžusias į jį širdis /6-13/.

55. <sup>1</sup>*Pas vandenį.* Žadamos čia gėrybės tai mesijinio išganyimo gėrybės. Jos yra tikra antgamtinė ma-

lonė, todėl teikiamos be jokio pirkimo, ir jų negalima įsigyti jokiai mainais. Žr Jo 4,13,14; 7,31; Apr 7,17; 22,1,17; Mt 5,6. Tas pakvietimas liečia ir esančius nelaisvėje, tiek kiek reikalavimas skubėti pasinaudoti galimybe grįžti iš tos nelaisvės yra prisirengimas ir prie mesijinio išgelbėjimo. — <sup>2</sup>*Kam...* Žmonės trokšta geresnės padėties ir dėl jos darbuojasi, bet tas darbas veltui eikvojamas, jo pasėka yra neduona; išganyto laimės, tikro pasisotinimo nesulaukiama. — *Skandumynais.* Riebiausios mėsos dalys laikomos rytiečių tikrais skandumynais. Plg aug 25,6 ir k. — <sup>3</sup>*Palenkite...* Kad gavus žadamų gėrybių, gana tik pasiklaustyti. — *Ištikimus...* Geriausius pažadus, kuriuos Dievas buvo padaręs Doviđui ir kuriuos jis apsiima atitešti ištikimais. Visų jų svarba buvo pažadėtasis Mesijas. Plg 2 Kar 7,11-16; Ps 88, 20-38; Apd 13,24. — <sup>4</sup>*Jį.* Doviđas buvo tik tam tikrame laipsnyje savo giesmėmis Dievo liudytojas pagonims; todėl čia kalbama ne apie Doviđą, bet apie Mesiją /Kir, Jieron, Eus, Teod/. Jis yra pilna prasme liudytojas, nes ne tik liudija apie pažadėtąją sandorą, bet ir vykdo, visiems liudija apie Dievo valią ir savo liudijimu veda visus į tiesą. — <sup>5</sup>*Štai tu:* Mesijo tauta

- <sup>5</sup>Štai tu šauksi tautą, kurios nežinojai,  
ir giminės, kurios tavęs nepažino,  
bėgs pas tave dėl Viešpaties, tavo Dievo  
ir Izraelio Šventojo, nes jis padarė tave garbingą.
- <sup>6</sup>Jieškokite Viešpaties, kolei jis galima rasti,  
šaukitės į jį, kolei jis arti.
- <sup>7</sup>Tegul bedievis pameta savo kelią  
ir neteisusis savo mintis,  
tegrįžta į Viešpatį, o jis jo pasigailės,  
ir į mūsų Dievą, nes jis labai pasiryžęs dovanoti.
- <sup>8</sup>Nes mano mintys ne jūsų mintys,  
ir mano keliai ne jūsų keliai, sako Viešpats.
- <sup>9</sup>Nes kaip dangus augštai nuo žemės,  
taip augštesni mano keliai už jūsų kelius,  
ir mano mintys už jūsų mintis.
- <sup>10</sup>Ir kaip lietus ir sniegas nusileidžia iš dangaus  
ir ten daugiau nebegrįžta,  
bet girdo žemę, vilgo ją ir daro ją derlingą,  
duoda sėklos sėjančiam ir duonos valgančiam,
- <sup>11</sup>taip bus mano žodis, kurs išeina iš mano burnos ;  
jis negrįš į mane tuščias,  
bet padarys, ko tik aš norėjau,  
ir bus sėkmingas tuose dalykuose,  
kuriems aš jį siunčiau.
- <sup>12</sup>Nes jūs išeisite linksmybėje ir būsite lydimi ramybėje ;  
kalnai ir kauburiai giedos jūsų akivaizdoje gyrių,  
ir visi šalies medžiai plos rankomis.
- <sup>13</sup>Vietoje krūmo išaugs eglė, ir vietoje dilgės augs mirta.  
Ir Viešpats bus minimas amžinam ženklui,  
kurs nebus atimtas

56. <sup>1</sup>Štai ką Viešpats sako :  
Laikykite teisėtumą ir vykdykite teisybę,  
nes mano išgelbėjimas čia pat, kad ateitų,  
ir mano teisybė, kad būtų parodyta.

<sup>6</sup>Jieškokite... Ješajas labai ragina savo tautiečius nepaniekinti teikiamos malonės ir nurodo, kad ji galėtų būti atimta. Plg Jo 12,35. — <sup>7</sup>Tegul... Sąlygos, kuriomis galima rasti Dievą. Reikalaujama vidinio atsinaujinimo. Naujame Testamente sakoma: Darykite atgailą. Mt 3,2. — <sup>8</sup>Nes... Paaiškinama, kodėl būtina reiklia pakeisti jausmai ir elgėsys, kad būtų gauta dovanojimas ir malonė. Be tokio pakeitimo nebus sutarties su Dievu. — <sup>10</sup>Kaip lietus... Dievo pažadai, vieną kartą padaryti, turi tikrai būti įvykdyti. Tai paaiškinama palyginimais. — <sup>11</sup>Išeisite... Viešpaties pažadas liečia visų pirma Babelės nelaisvės pabaigą, bet taip pat ir Mesijo laiką, kurio figūra buvo Žydų grįžimas Palestinon. Plg 35,1...

41,18,19 ir k. — *Medžiai plos*. Plg Ps 97,8. — <sup>13</sup>Vietoje krūmo... Ebr t: Vietoje erškėčio išaugs kiparisas. — *Viešpats bus...* Anot Ebr t: Iš to bus Viešpačiui vardas, t y, naujai suvertas dalykų stovis bus amžinas gyrius, nesugriaunamas paminklas Viešpačiui

h/ *Išgelbėjimas skiriamas taip pat pagonims*

56,1-8. Pagyrus tuos, kurie ištikimai laikosi Dievo įstatymų /1,2/, pranašaujama, kad visi, kurie vykdo dorybes, galės dalyvauti išganyme /3-8/

56. <sup>1</sup>*Teisėtumą*: visus Dievo įsakymus, nes tai yra sąlyga gauti Viešpaties prirengtą išgelbėjimą. — <sup>2</sup>*Šabatą*: kaip vieną svarbių Dievo įsa-

- <sup>2</sup>Palaimintas žmogus, kurs tai daro,  
ir žmogaus sūnus, kurs to laikosi,  
kurs sergi šabatą, kad jo nesuteptų,  
sergi savo rankas, kad nedarytų jokio pikto.
- <sup>3</sup>Tegul ateivio sūnus, kurs laikosi Viešpaties, nesako :  
Viešpats skirte atskirs mane nuo savo tautos ;  
ir tegul nesako eunukas : štai aš sausas medis.
- <sup>4</sup>Nes štai ką Viešpats sako eunukams :  
Kas sergi mano šabatus, yra pasirinkęs, kas man patinka,  
ir laikosi mano sandoros,
- <sup>5</sup>tiems aš duosiu savo namuose ir savo sienose  
vietos ir vardą, geresnį kaip sūnų ir dukterų ;  
aš duosiu jiems amžiną vardą, kurs nežus.
- <sup>6</sup>Ir ateivių sūnūs, kurie laikosi Viešpaties,  
kad jį garbintų ir mylėtų jo vardą,  
kad būtų jam tarnai,  
kiekvieną sergintį šabatą, kad jo nesuteptų,  
ir laikantį mano sandorą,
- <sup>7</sup>tuos aš atvesiu į savo šventąjį kalną  
ir linksminsiu juos savo maldos namuose ;  
jų deginamosios ir pjaunamosios aukos man patiks ant mano  
altoriaus,  
nes mano namai bus vadinami maldos namais visoms tautoms.
- <sup>8</sup>Viešpats Dievas, kurs surenka Izraelio išskirstytuosius,  
sako: Aš dar rinksiu jį prie jo surinktųjų.
- <sup>9</sup>Visi lauko žvėrys, ateikite ryti, visi miško žvėrys.

kymų, duotų tautai. 2 Moš 20,11.20.  
21 ir k

<sup>2</sup>*Ateivio...* Priėjimas laisvas visiems, kurie laikosi Dievo įsakymų ; jie visi galės naudotis pažadėtomis Mesijo karalystės gėrybėmis. — *Eunukas...* Sen Įstatymas draudė priimti tokiuos į tautos tarpą, kad joje nebūtų nė vieno nevaisingo. 5 Moš 23,1. Todėl Viešpats nori suteikti jiems ypatingos paguodos naujajame dalykų sutvarkyme, jei tik jų bus įvykdytos bendros visiems sąlygos : <sup>4</sup>*Kas sergi...* — <sup>5</sup>*Geresnį kaip sūnų...* Yra tai nurodymas, kad naujajame Sione neapsivedimas, mergystė gaus geresnio gyriaus ir augštesnės garbės kaip moterystė. — *Duosiu amžiną...* Jie turės Viešpaties aki-vaizdoje amžiną vardą, bus ypatingoje pagarboje. Plg Mt 19,11.12 ; Apr 14,1-5. — <sup>6</sup>*Ateivių sūnūs...* Sve-timtaučiai ir Izraeliai turės lygias teises. — <sup>7</sup>*Mano namai bus vadinami...* Šituos žodžius pasakė Išganytojas išvarydamas parduodančius iš šventyklos. Mt 21,13. — <sup>8</sup>*Sako.* Tas pasakymas čia iškilmingas, kaip nurodo retai sutinkamas ebr ž. *ne'um*. — *Aš dar...* Išganytas yra iš Žydų,

ir Evangeliją reikėjo skelbti visų pirma Žydams, bet be Izraelaičių, kuriuos Viešpats rinks, bus renkama ir kitų. Tą pat pasakė Išganytojas : turiu kitų avių, ir jos reikia surinkti, kad būtų viena avidė ir vienas Ganytojas, Jo 10,16

*i/ Daug Izraelaičių nepasieks išgelbėjimo*

56,9-57,21. Priekaištai neištiki-miems Izraelio vadams /56-57,2/. Grasymai sugedusiai ir neištikimai Žydų miniai /3-13/. Ramybės ir laimės pažadėjimas tiems, kurie bus ištikimi /14-21/

<sup>9</sup>*Visi...* Ūmai, lyg netikėtai pranašas ima smarkiai barti piktuosius. Bet tas sudraudimas buvo jau pri-rengtas pačiais pažadėjimais išgel-bėjimo, nes išgelbėjimas buvo žada-mas tik geriesiems ; atkaklieji gi ne-gali laukti nieko kito, kaip tik žu-vimo. Pirmieji sudraudimo žodžiai primena 3 Moš 26,22 ; 5 Moš 32,24. Lauko ir miško žvėrimis čia vadinamos pagonių tautos, kurios kaip Dievo įrankis šaukiamos naikinti nuodėmingo ir neklusnaus Izraelio, kurs palyginamas su avių būriu, kurio



- <sup>10</sup>Jo žvalgai visi akli, visi nežino,  
nebyliai šunys, kurie negali loti,  
kurie mato tuščių dalykų, miega ir mėgsta sapnus.
- <sup>11</sup>Tie šunys didžiausi begėdžiai, kurie negali pasisotinti.  
Patys piemenys neturi jokio išmanymo;  
visi nukrypo į savo kelius, kiekvienas į savo godumą,  
nuo didžiausio iki mažiausiam.
- <sup>12</sup>Ateikite, imkime vyno ir prisigerkime iki girtumui,  
ir bus kaip šiandien, taip ir rytoj, ir dar daugiau
57. <sup>1</sup>Teisusis žūna, ir nėra kas tai apsvarstytų savo širdyje;  
ir gailestingumo žmonės atimami, nes nėra kas išmanytų,  
nes gelbint iš piktumo teisusis atimamas.
- <sup>2</sup>Teateinie ramybė; tegul ilsisi savo guolyje,  
kas vaikščioja savo teisme.
- <sup>3</sup>Jūs gi, žavėtojos sūnūs, svetmoterio ir paleistuvės palikuonys,  
eikite čia artyn.
- <sup>4</sup>Iš ko jūs tyčiojotės?  
Prieš ką jūs išsižiojate ir iškišate liežuvi?  
Argi jūs ne nusikaltimo vaikai, melagingi palikuonys?
- <sup>5</sup>Jūs, kurie gėritės dievais po kiekvienu lapuotu medžiu,  
aukodami kūdikius upeliuose, po išsikišančiomis uolomis?
- <sup>6</sup>Upelio dalyse tavo dalis; tai tavo likimas;  
jiems tu darei liejamąją auką, atnašavai auką.  
Argi dėl tų dalykų aš neturiu užsidedgti?

niekas negina. — <sup>10</sup>Jo žvalgai: čia netikri Izraelio pranašai. Jie akli, nes nenori matyti tikro pavojaus; be išmanymo, nes pranašauja tik iš savo širdies, nebyliai šunys, kurie neskelbia pavojaus, kaip kad daro ištikimi bandą sergintieji šunys; jie mėgsta vietoje budrumo ramybę ir tuščias svajones. — <sup>11</sup>Tie šunys... Ebr t: godūs ryti, nepasotinami... — *Godumą.* Jiems niekas daugiau nerūpi, kaip tik jų pačių pelnas. Plg Jer 6,13; 8,10. — <sup>12</sup>Ateikite... Ebr t: eikite čia, aš atnešiu vyno ir pasigerkime stipriu gėralu, ir bus kaip šita taip rytdieną, didelė, labai didelė. — Taip kalba netikri ganytojai vieni kitiems. Todėl nenuostabu, kad jiems geresni dalykai visai nerūpi

57. <sup>1</sup>Teisusis... Dievas pašaukia iš šio gyvenimo teisiuosius, kad jiems netektų patirti ateinančios nelaimės /plg 4 Kar 22,20/, bet niekas to nestebi. — *Gailestingumo:* gailestingieji, maldingieji /ebr t/. — *Iš piktumo:* pirm nekaip jis ateina. Kuomet tautos vadai leidžia laiką pokyliuose, teisieji miršta, ir niekas nesupranta, kokį pavojų pranašauja ta pirm laiko įvykstanti mirtis; niekas nesako sau, kad tai buvo tautos gyvenimo šulai, kad jų nebesant tas gyvenimas su-

grius. — <sup>2</sup>Teateinie... Aiškiau ebr t: jis /teisusis/ įeis į ramybę, ilsėsis savo guoliuose kiekvienas, kurs vaikščioja tiesiai. — Teisiesiems mirtis dvejoja geradarystė: ji apsaugoja juos nuo matymo tautos nelaimės ir atmetimo ir įveda juos į amžinąsias ramybės buveines

<sup>3</sup>Žavėtojos... Tokiais didžiausio paniekinimo vardais vadinama čia Jerusale, susidedanti su pagonių tautomis, kurios buvo garsios savo magija, ir pati pasiduodanti stabmeldystei. Gal turima čia galvoje susidėjimas su Egiptu, o taip pat kaikurių prietelystė su Kaldiečiais. — *Eikite čia...* kad išgirstumėte, ką Viešpaties pranašas turi jums paskelbti. — <sup>4</sup>Iš ko... Visų pirma daroma Žydams priekaištas dėl pasityčiojimų iš tikrojo Dievo ir jo teisiųjų. — *Argi jūs...* Lyg kad gimę iš atpuolimo nuo Dievo ir melo, todėl tik iš tų dalykų ir susidedą. Atpuolimas nuo Dievo, melas yra stabmeldystė, kuri toliau plačiai aprašoma. — <sup>5</sup>Gėritės. Ebr t: Sušylate /užsidedgate stabmeldystės geiduliais/ terebintuose. Plg aug 1, 29; 3 Kar 14,23; Jer 2,20 ir k. — *Aukodami...* Kūdikių aukojimas buvo daromas karalių laikais, ypač Inno mo slėnyje į pietus nuo Siono kalno

- <sup>7</sup>Augštame ir kilniame kalne tu pasidarei savo guolį  
ir tenai užėini atnašauti pjaunamųjų aukų.
- <sup>8</sup>Už durų ir už staktos tu statei savo atsiminimą,  
nes prie manęs tu nusidengei save ir priėmei svetmoterį ;  
tu paplatinai savo guolį ir padarei su jais sandorą ;  
tu atvira ranka mėgai jų patalą.
- <sup>9</sup>Tu karaliui pagražinai save tepalu  
ir padauginai savo kvepalus ;  
tu siuntei toli savo pasiuntinius  
ir nusižeminai iki pragarui.
- <sup>10</sup>Tu nuvarginai save savo kelių daugybe ;  
bet tu nesakei : Liausiuos.  
Tu radai kuo atgaivinti savo ranką, todėl tu neprašei.
- <sup>11</sup>Ko tu susirūpinus bijojai, kad melavai,  
ir neatsiminei manęs ir to neėmei į savo širdį?  
Kadangi aš tylėjau ir buvau lyg nematęs,  
tu užmiršai mane.
- <sup>12</sup>Aš paskelbsiu tavo teisybę,  
ir tavo darbai nebus tau naudingi.
- <sup>13</sup>Kai tu šauksi, tegul išlaisvina tave tavo surinktieji.  
Juos visus nuneš vėjas, atims vėjo dvelkimas.  
O kas pasitiki manimi, tas gaus tėvonystės žemę  
ir paveldės mano šventąjį kalną.
- <sup>14</sup>Aš tariau : Darykite kelią, duokite taką ;  
sukite iš tako, atimkite kliūtis nuo mano tautos kelio.
- <sup>15</sup>Nes štai ką sako Augščiausis, ir kilnūs,  
kurs gyvena amžinybėje, kurio vardas šventas,  
kurs gyvena augštybėje ir šventykloje  
ir su sutrinta ir nužeminta dvasia,  
kad atgaivintų nužemintųjų dvasią  
ir atgaivintų sutrintųjų širdį.

/plg 4 Kar 23,10 ; Jer 32,35/. — <sup>6</sup>*Upe-  
lio dalyse...* Ebr t : Plynuose slėnio  
akmenyse tavo dalis. — Tauta buvo  
Viešpaties dalis ir Viešpats jos dalis ;  
bet Žydai, atmetę Dievą, pasirinko  
sau kaip dalį plynus akmenis, ku-  
riuos garbino. — <sup>7</sup>*Savo guolį...* Tauta  
vaizduojama kaip neištikima suža-  
dėtinė. Plg aug 1,21. Augstumų gar-  
binimas įvykdavo taip pat dažnai,  
kaip ir šventų girių. Plg 4 Kar 16,4 ;  
Jer 2,20 ; Ps 4,13 ir k. — <sup>8</sup>*Už durų...*  
Stabų buvo pilni namai. — *Prie ma-  
nės...* Stabmeldystė buvo vykdoma  
viešai, be jokios gėdos ; sandora su  
Viešpačiu buvo užmiršta, šalin nu-  
mesta. — <sup>9</sup>*Tu pagražinai.* Ebr t :  
Ėjai pas karalių su aliejumi. — Taip  
daroma priekaištas dėl susidėjimo  
su pagonimis, kurių palankumo norė-  
ta įsigyti siunčiamomis karaliams  
dovanomis. — <sup>10</sup>*Tu...* Israėliui teko  
pakelti daug vargo, kad pasiektų  
taip negarbingą galą. Pasitikėdamas  
žmonių pagalba jis liovėsi maldavęs

Dievą. — *Todėl tu neprašei.* Ebr t :  
Todėl tu nepailsai, t y, viltis palaikė  
tavo dvasią, nežiūrint visų nepasi-  
sekimų. <sup>11</sup>*Ko tu...* Ko gi bijojo tauta,  
kad visai išsižadėjo Viešpaties ? Ji  
bijojo tokių pat silpnų žmonių, kaip  
ji pati. — *To neėmei...* Pamesdama  
Viešpatį tauta negalvojo, ką ji daro,  
lyg kad tai būtų buvęs menkiausias  
dalykas. — *Kadangi aš tylėjau...* Ebr t :  
Argi tai ne taip, aš tyliu ir tai  
nuo seniai, ir tu nebijai manęs. —  
Tačiau Viešpaties kantrybė išseks  
ir nelaimė puls ant nuodėmingos tau-  
tos. — <sup>12</sup>*Tavo taisybė.* Israėlio nuodė-  
mės ironiškai vadinamos jo teisybe,  
nes kitokios jame nėra. — <sup>13</sup>*Surink-  
tieji.* Pagonių tautos, su kuriomis  
buvo daroma sutarčių, arba stabai.  
— *Kas pasitiki...* Taip pridudoma  
vilties geriešiams

<sup>14</sup>*Darykite...* Pats Viešpats paža-  
dins pagonis padėti grįžtančiai tau-  
tai. Visos kliūtys bus pašalintos. Plg  
aug 40,3 ; 52,10. — <sup>15</sup>*Augščiausis ir...*

- <sup>16</sup>Nes ne per amžius aš bylinėsiuos  
ir nesirūstinsiu iki galui,  
nes gyvenimo dvasia išeina nuo mano veido,  
ir aš darau gyvenimo kvapą.
- <sup>17</sup>Aš susirūstinau dėl jo godumo neteisybės  
ir užgavau jį. Aš paslėpiau nuo tavęs savo veidą  
ir užsidediau, ir jis nuėjo sau klajoti savo širdies keliu.
- <sup>18</sup>Aš mačiau jo kelius ir gydaus jį ;  
aš vedu jį atgal ir teikiu paguodą jam ir jo liūdintiems.
- <sup>19</sup>Aš sutveriu lūpų vaisių, ramybę, ramybę tam,  
kas toli ir kas arti, sako Viešpats, ir gydaus jį.
- <sup>20</sup>Bedieviai gi kaip kunkuliuojanti jūra,  
kuri negali nurimti  
ir kurios bangos išsilieja kaip sunaikinimas ir dumblas.
- <sup>21</sup>Nėra ramybės bedieviams, sako Viešpats Dievas
58. <sup>1</sup>Šauk, nesiliauk ; pakelk kaip trimitas savo balsą  
ir skelbk mano tautai jų kaltes,  
ir Jokubo namams jų nuodėmes.
- <sup>2</sup>Nes jie jieško manęs diena iš dienos  
ir nori žinoti mano kelius,  
lyg tauta, kuri darė teisybę  
ir kuri nepametė savo Dievo teisėtumo.  
Jie meldžia manęs teisybės nutarimų,  
nori artintis į Dievą.

Dievo aprašymas įvairiais pavadinimais turi parodyti jo galybę ir gerumą. — *Su sutrinta...* Dievas taip gailėstingas, kad teikiasi gyventi taip pat prisilėgtųjų tarpe, kad jiems padėtų. — <sup>16</sup>*Nes gyvenimo...* Dievas nenori nuolat teisti ir bausti savo kūrinius, nors jie taip labai kalti, nes jie būtų sunaikinti jo rūstybės. Ebr t : Nes dvasios apalptų mano akivaizdoje ir sielos, kurias aš padariau, t y, jei Viešpats jų nepasigailėtų. — <sup>17</sup>*Aš...* Bausmė buvo skiriama tik dėl nuodėmės, kurios Viešpats negali palikti nepasmerkęs. — *Nuo tavęs.* Nereikiamas priedas, kurio nėra ebr t ; nėra taip pat ir žodžių *savo veidą*, kurie pridėti minčiai pilniaus išreikšti. — *Savo širdies keliu :* Paskui piktus savo geidulius. — <sup>18</sup>*Aš mačiau...* Su pasigailėjimu Viešpats žiūrėjo į klystantį Izraelį. — *Jam ir jo...* t y, pačiai tautai ir tai tiems, kurie liūdi dėl dabartinės nelaimės, laukia Dievo malonės, kurie būdami svetimoje šalyje nesigėri svetimųjų papročiais, bet visa širdimi trokšta teokratijos atnaujinimo. — <sup>19</sup>*Aš...* Lūpų vaisius yra maldos, giesmės, dėkojimo žodžiai. Ebr t toliau prasideda naujas sakinyss : Ramybė, ramybė tam, kas toli...

/pagonims ir Žydams/. — <sup>20</sup>*Bedieviai...* Bedievių siela savo geiduliais panaši į jūrą. Todėl jiems nėra ramybės. Plg Judo 13. — *Bangos išsilieja...* Ebr t : Jos vandenys varo dumblą ir purvus. — <sup>21</sup>*Nėra...* Plg aug 48,22

### 3. Dangiškosios Jerusaleus garbė ir laimė

a/ *Apie tikrą ir netikrą šventumą*

58,1-14. Paskutiniame Ješajo pranašysčių skyriuje kalbama ypač apie mesijinės ir dangaus Jerusaleus garbė ir laimė ; pagrindas tačiau dedama išlaisvinimas iš Babelės nelaisvės. Pirmoje pranašystėje nurodoma, kodėl Dievas nepriima Žydų pasninkų, koks pasninkas jam patinka ir kokių gėrybių jis suteikia tiems, kurie tikrai į garbina /1-14/

58. <sup>1</sup>Šauk... Ebr t : Šauk iš visos gerklės, t y, garsiu balsu, kad tauta negalėtų nepastebėti to šauksmo ir būtų įspėta dėl savo nusikaltimų. — <sup>2</sup>*Nes jie...* Žydai, kaip vėliau pariesiai, rodė viršinio uolumo Dievui ir religijai ir tuo tenkinosi. Jie tarėsi visa padarę, jei artinosi į Dievą, t y, lankė šventyklą. — *Teisybės nutarimų :* Bausmių neprieteliams, pilno garbingų pažadų įvykdymo. — *Nori*

- <sup>3</sup>Kam mes pasninkavome ir tu nepažvelgei,  
žeminome savo sielas ir tu nežinojai?  
Štai jūsų pasninko dieną randasi jūsų pačių valia,  
ir jūs slepiate visus savo skolininkus.
- <sup>4</sup>Štai jūs pasninkaujate byloms ir vaidams,  
ir bedieviškai mušate kumštimi.  
Nebepasninkaukite, kaip iki šiai dienai,  
kad jūsų šauksmas būtų išgirstas augštybėje.
- <sup>5</sup>Argi tai toks pasninkas, kokį aš pasirinkau,  
kad žmogus vargintų savo sielą per dieną,  
nulenktų savo galvą kaip lanką  
ir klotų po savim maišą ir pelenus?  
Argi tu tai vadinsi pasninku  
ir patinkančia Viešpačiui dienai?
- <sup>6</sup>Argi pasninkas, kurį aš pasirinkau, ne toks :  
Atrišk bedievyستės mazgus,  
atrišk prispaudino raiščius,  
paleisk laisvus tuos, kurie prislėgti,  
ir nuplėšk kiekvieną naštą.
- <sup>7</sup>Laužk alkstančiam tavo duoną  
ir įšivesk į savo namus pavargėlius ir klajūnus ;  
pamatęs pliką, apdengk jį  
ir napaniekink savo kūno.
- <sup>8</sup>Tuomet tavo šviesa ištrykš kaip aušra,  
ir tavo sveikata greičiau užtekės ;  
tavo teisybė eis tavo veido priešakyje,  
ir Viešpaties garbė surinks tavo.

*artintis...* Ebr t : Nori Dievo prisiartinimo /kad jis nubaustų priešus/. —

<sup>3</sup>*Kam...* Pranašas ima vieną viršinių elgesiu apsirošiantį pavyzdį, kad juo įrodytų Žydams stoką tikrų vidinių jausmų. Mošės įstatyme buvo paskirtas Žydams pasninkas tik permaldavimo dienoje /3 Moš 23,27/. Bet be tos dienos dar buvo pasninkaujama nepaprastais atsitikimais dėl šalį sutinkančių slogų /Joel 1,14/, liūdint dėl paniekinimo /Teis 20,26/, prašant pasisiekimo ir pavojų pašalinimo /Jud 4,9; 2 Kron 20,3; Jer 36,9 ir k/. Viešpats nepriimdavo maloningai jų pasninkų, nes jų nežiūrindamas pasninkaujančių valia ir nuodėmingi geisimai, taip pat kietumas ir neteisingumas artimams. — *Žeminome...* Kitoks pasninko aptarimas. Plg 3 Moš 16,29; 31 ir k. — *Slegiate...* Ebr t : Skubate visus savo darbus, t y, kietai spaudžiate savo darbininkus, versdami juos skubiai dirbti sunkius jūsų darbus. — *Byloms...* Jų pasninkas rodosi tik padauginas vaidu ir nesutikimus; taip jie tolimi nuo tikros pasninko dvasios. Pasninkaudami jie

darosi dar piktesni. — *Nebepasninkaukite...* Ebr t : Dabar jūs nepasninkaujate taip, kad jūsų balsas būtų išgirstas augštybėje, t y, jei norite, kad jūsų balsas būtų išgirstas danguje, reikia pasninkauti turint kitokių, geresnių jausmų. — <sup>5</sup>*Argi...* Kad pasninkas būtų tikras, Dievui patinkas, negana nulenkti galvą, kaip vikšrą /ebr t/, t y, vaikščioti paniurusiam, apsvilkti ašutine ar sėstis į pelenus

<sup>6</sup>*Atrišk...* Pirmutinė tikrojo pasninko sąlyga tai nebedaryti pikta, išlaisvinti neteisingų teisėjų pasmerktus nekaltus žmones, sugrąžinti laisvę žudomam vergui. — <sup>7</sup>*Laužk...* Kita pasninko sąlyga, tai daryti gera, šelpti kiekvieną, kam pašalpos labiausiai reikia. Pasninkas turi būti jungiamas su išmaldų davimu. Plg Ez 18,7-16; Mt 25,34-35. — *Savo kūno*, t y, savo brolių. — <sup>8</sup>*Tavo šviesa* : Laimės ir išgelbėjimo šviesa. — *Tavo sveikata...* Vieton ligų ir žaizdų tauta susilauks pilnos sveikatos. — *Surinks tavo...* Tauta eis gyvenimo keliu, kaip kitados per tyrus. — *Ves ją teisybė*, Dievo garbė lydės

- <sup>9</sup>Tuomet tu šauksies, ir Viešpats išklausys ;  
 šūkausi, ir jis tars : Štai aš čia.  
 Jei atimsi iš savo tarpo grandinę,  
 jei liausies tiesės pirštą ir kalbėjęs, kas nenaudinga,  
<sup>10</sup>Jei teiksi alkstančiam savo gailestingumą  
 ir pasotinsi prislėgtą sielą,  
 tavo šviesa užtekės tamsybėje,  
 ir tavo tamsybė bus kaip vidudienis.  
<sup>11</sup>Viešpats duos tau visados poilsio,  
 padarys tavo sielą pilną spindėjimų  
 ir išlaisvins tavo kaulus ;  
 tu būsi kaip palaistytas sodas  
 ir kaip vandens šaltinis, kurio vanduo neišsenka.  
<sup>12</sup>Bus atstatyta vavyje, kas nuo amžių buvo paversta tyrais ;  
 tu dėsi pamatus kartai ir kartai,  
 būsi vadinamas tvorų statytoju,  
 takų taisytoju ramybei.  
<sup>13</sup>Jei tu nukreipsi savo koją nuo šabato,  
 kad nedarytumei mano šventą dieną, ko tu nori,  
 jei vadinsi šabatą pasigėrėjimu,  
 šventa ir garbinga Viešpaties diena,  
 jei laikysi ją pagarboje, neeidamas savo keliais  
 ir nevykdydamas savo valios, kad kalbėtumei tuščią šneką,  
<sup>14</sup>tuomet tu gėrėsis Viešpačiu ;  
 aš pakelsiu tave augščiau už žemės augštybes  
 ir valgydinsiu tave tavo tėvo Jokubo tėvonystė ;  
 nes Viešpaties burna kalbėjo

59. <sup>1</sup>Štai Viešpaties ranka nesutrumpėjo, kad negalėtų gelbėti,  
 ir jo ausis neapkurto, kad neišgirstų.

<sup>2</sup>Bet jūsų neteisybės atskyrė jus nuo jūsų Dievo,  
 ir jūsų nuodėmės paslėpė nuo jūsų jo veidą,  
 kad jūsų neišklaustų.

ją. — <sup>9</sup>*Jei atimsi...* Dar tikro pasninko sąlygos. — *Grandinė*. Ebr t : Jungą. Tai kieto artimų slėgimo vaizdas. — *Tiesės pirštą* : Taip nerėdamas parodyti beturčiui paniekinimą, iš jo tyčiotis. — *Kas nenaudinga*. Ebr t : Neteisybė. — <sup>10</sup>*Tamsybėje* : Nelaimių tamsybėse. — <sup>11</sup>*Duos tau...* Ebr t : Ves tave nuolat : jis pasotins tavo sielą sausybėse /sielvartuose/ ir sustiprins tavo kaulus. — *Tu būsi...* Plg aug 44,3,4. — <sup>12</sup>*Kas nuo amžių...* Kas buvo seniai sunaikinta dėl tautos nuodėmių, tai bus atitaisyta. — *Tvorų statytoju*... Ebr t : Plyšių lopytoju, kelių taisytoju gyvenimui, t y, kad šalis būtų gyvenama. — <sup>13</sup>*Nukreipsi...* Susilaikysi nuo elgesio, kuriuo galėtų būti paniekintas, peržengtas šabato poilsis, jei darysi šabate ne ko tu pats norėtumei, bet kas Viešpaties įsakytą. Taip čia pranašas su geru pasninku jungia

gerą šabato laikymą. Tas šabato laikymas yra podraug svarbiausias viešojo Dievo garbinimo pasireiškimas. — *Kad kalbėtumei...* Šabatas neturi būti suteptas šiaip jau užsiėmimais, į kuriuos linksta žmogaus valia, bet taip pat tuščiomis šnekomis ir barniais. — <sup>14</sup>*Tu gėrėsis...* Nurodžius sąlygas skelbiama užmokėtis. Jei Žydai gerbs šabatą ir laikys jį pasigėrėjimo, ne nuobodžio diena, Dievas suteiks jiems tikro džiaugsmo, jie bus labai išaugštinti, įsitvirtins savo šalyje, nugalėję visus priešus, ir susilauks Dievo duotųjų patriarkams pažadėjimų įvykdymo

b! *Naujoji sandora bus sutvirtinta  
 Izraelio atgailos*

59,1-21. Išgelbėjimą trukdo tautos nuodėmės /1-8/. Tauta nuolankiai išpažįsta Dievo bausmių teisingumą /9-15 a/. Viešpats, kietai nubaudęs

- <sup>3</sup>Nes jūsų rankos suteptos krauju  
ir jūsų pirštai — neteisybe;  
jūsų lūpos kalba melą,  
ir jūsų liežuvis sako neteisybę.
- <sup>4</sup>Nėra, kas šauktųsi teisybės,  
ir nėra, kas teistų pagal tiesą;  
bet jie pasitiki nieku ir kalba tuštybės;  
jie pradeda vargą ir gimdo neteisybę.
- <sup>5</sup>Jie peri angių kiaušinius  
ir audžia voratinklius.  
Kas valgys jų kiaušinių, tas mirs,  
ir iš to, kas perima, išeina baziliskas.
- <sup>6</sup>Jų audiniai netinka draubužiams,  
ir jie neapsidengs tuo, ką audė;  
jų darbai nenaudingi darbai,  
ir neteisybės darbas jų rankose.
- <sup>7</sup>Jų kojos bėga į pikta  
ir skuba nekalto kraujo išlieti;  
jų mintys nenaudingos mintys;  
sunaikinimas ir griuvėsiai jų keliuose.
- <sup>8</sup>Jie nežino ramybės kelio,  
ir nėra teisėtumo jų žingsniuose;  
jų takai kreivi; kas jais eina, nežino ramybės.
- <sup>9</sup>Todėl tai atitolinta nuo mūsų teisėtumas,  
ir teisybė mūsų nepasiekia;  
mes laukėme šviesos, ir štai tamsybė,  
— blizgėjimo, ir vaikščiojome tamsybėje.
- <sup>10</sup>Mes čiupinėjame kaip akli sieną  
ir čiupinėjame kaip be akių;  
mes suklumpame vidudienį kaip tamsoje,  
esame patamsyje kaip mirusieji.
- <sup>11</sup>Mes krikiame visi kaip lokiai  
ir vaitojame kaip burkuojantys karveliai;  
mes laukiame teismo, ir jo nėra,  
— išgelbėjimo, ir jis toli nuo mūsų.

kaltininkus, padarys naują sandorą su likusiais ir atgailą darančiais /15 b-21/

59. <sup>1</sup>*Ranka...* Viešpats tebėra lygiai galingas gelbėti tautą; jis taip pat maloningas, kad išgirstų ir išklaustų maldas, <sup>2</sup>bet pati tauta pastatė tarp savęs ir Viešpaties lyg kokią sieną, kad gelbinti Dievo ranka prie jų neprisiartintų, ir tarsi uždengia savo nuodėmėmis jo veidą, kad jiems nebešviestų jo šviesa ir malonė. Plg aug 48, 2-4; 50, 2; 4 Moš 11, 23. — <sup>3</sup>*Nes jūsų...* Plg aug 1, 15. — <sup>4</sup>*Kas šauktųsi...* Kas laikytųsi teisybės, prie jos prisipažintų. — *Jie pradeda...* Plg Ijob 15, 35. Piktas darbas pradžioje sugalvojamas, paskui ir vykdomas. — <sup>5</sup>*Peri...* daro pikčiausius sumanymus. — *Audžia...* Žr 6 e. —

*Kas valgys...* Kas dalyvanja jų piktuose darbuose, lygus tam, kurs ima į save mirtingų nuodų. — *Iš to, kas...* Ebr t: sutrintas /kiaušinis/ išleidžia angį, t y, jei kas mėgina piktiems darbams pasipriešinti, tas sužeidžiamas. — <sup>6</sup>*Nenaudingi*: neneša niekam jokios naudos; jie daro tik žalos, taip kaip menkas voratinklis būna žuvimo vieta musėms. — <sup>7</sup>*Jų kojos...* Plg Pat 1, 16; Rom 3, 15.

<sup>9</sup>*Todėl*: dėl tokių nusikaltimų. Čia jau pati tauta pradeda išpažinti savo kaltes. — *Teisėtumas, ir...* išgelbėjimas iš priešų prispaudimo. — *Šviesos*: laimės. — <sup>10</sup>*Kaip mirusieji*: lyg būtų mirusiųjų karalystėje. Ebr t: tarp apstumo mes panašūs į mirusius. — Tauta miršta iš skurdo, tuo tarpu kad pagonių tautos pasi-

- <sup>12</sup>Nes mūsų neteisybės padaugėjo tavo akivaizdoje,  
ir mūsų nuodėmės liudija prieš mus ;  
nes mūsų kaltės yra su mumis,  
ir mes žinome savo neteisybes.
- <sup>13</sup>Mes nusidėdavome ir meluodavome Viešpaties akivaizdoje,  
ir nusigręžėme, kad neieitumėme paskui mūsų Dievą,  
bet kad kalbėtumėme prispaudimą ir peržengimą ;  
mes pradėjome ir kalbėjome iš širdies melo žodžius.
- <sup>14</sup>Teisėtumas nusigręžė atgal,  
ir teisybė stovėjo toli,  
nes sukniubo gatvėje teisybė,  
ir lygybė negalėjo iėiti.
- <sup>15</sup>Tiesa buvo užmiršime,  
ir kas traukėsi nuo pikto, buvo apiplėšiamas.  
Viešpats matė, ir tai nepatiko jo akyse,  
kad nėra teisybės.
- <sup>16</sup>Jis matė neesant žmogaus  
ir buvo nepatenkintas, kad nėra kam pasitikti;  
jam padėjo jo petys,  
ir pati jo teisybė stiprino jį.
- <sup>17</sup>Jis apsilvilko teisybe lyg šarvu,  
ir išgelbėjimo šalmas yra ant jo galvos ;  
jis apsilvilko keršto drabužiais  
ir apsidengė uolumu tarsi apsiaustu,
- <sup>18</sup>kaip keršyti, kaip atsilyginti užsidegimu savo neprieteliams  
ir atiduoti, kas verta, savo priešininkams ;  
jis atsilygins saloms.
- <sup>19</sup>Tuomet tie iš vakarų bijos Viešpaties vardo,  
ir kurie iš saulėtekių, — jo garbės, kai jis ateis,  
kaip smarki upė, kurią stumia Viešpaties dvasia.
- <sup>20</sup>Jis ateis kaip Atvaduotojas Sionui  
ir tiems, kurie gręžiasi nuo neteisybės Jokube, sako Viešpats,

nėrusios turtuose. — <sup>11</sup>*Mes kriokiname.* Jų širdis apkartusi ir pilna nepatenkinimo ; jie džiūsta iš ilgesio. Plg 2 Kar 17,8 ; Pat 17,12. <sup>12</sup>*Padaugėjo...* Nuodėmių buvo labai daug ir tai daromų viešai, Dievui matant. Toliau /13-15 e/ kaikurios iš tų nuodėmių įvardijamos

<sup>16</sup>*buvo nepatenkintas.* Ebr t : nu-stebo. — *Jam padėjo...* Darbui, kurį Viešpats norėjo įvykdyti, nereikėjo svetimos pagalbos. Viešpats čia pa-lyginamas su einančiu į kovą karžy-giu, nes jis turi nugalėti šio pasaulio kunigaikštį. Tačiau jo šarvai dvasi-niai ; jie nurodo, koks bus išgelbė-jimas. — <sup>17</sup>*Apsilvilko...* Plg Ephez 6. 14-17 ; 1 Tes 5,8. — *Keršto drabu-žiais.* Viešpats neša išgelbėjimą, bet podraug daro kerštą atkakliesiems, viena ir kita dieviška energija /uo-lumui/. — <sup>18</sup>*Kaip keršyti...* Ebr t : kokie darbai, taip atsilygins ; rūš-

tybė jo neprieteliams, atsilyginimas jo priešams ; saloms atsilygins atsi-lyginimu. — <sup>19</sup>*Bijos Viešpaties...* Bausmės turės gerų pasėkų. Išsigel-bėjusieji pagonys gręsis į Viešpatį. — *Kaip smarki...* Anot ebr t : kaip su-siaurinta upė, t y, sutinkanti kliūčių savo bėgyje ir dėl to smarkiai pa-tvinstanti. Kaip tvenkiamą upė visa plėšia savo smarkumu, taip Dievas ves sėkmingai pagonis jo garbint, todėl į tikrąją laimę, stumdamas į šalį visas stabmeldystės ir piktų geidulių kliūtis. — <sup>20</sup>*Jis ateis...* Duo-dama dar ypatingas pažadas Israė-liui. Juo rėmdamos šv Povilas daro išvadą, kad po to, kai bus įėjus į Kristaus Eklesiją pagonių pilnybė, įeis į ją taip pat ir Žydai. Žr Rom 11,26. — <sup>21</sup>*Tai yra...* Naujoji Dievo tauta turi savyje nepamestinai am-žiniams laikams Dievo dvasią ir žodžius. Dievo dvasia yra šventu-

<sup>21</sup>Tai yra mano sandora su jais, sako Viešpats :

Mano dvasia, kuri yra tavyje,  
ir mano žodžiai, kuriuos aš įdėjau tau į burną,  
neatstos nuo tavo burnos, nuo tavo palikuonių burnos  
ir nuo tavo vaikų vaikų burnos,  
sako Viešpats, nuo dabar ir per amžius

60. <sup>1</sup>Kelkis, nušvirk, Jerusale, nes tavo šviesa ateina,  
ir Viešpaties garbė tau užteka.

<sup>2</sup>Nes štai tamsybė dengia žemę ir tamsumas tautas ;  
tau gi teka Viešpats, ir jo garbė pasirodo tavyje.

<sup>3</sup>Tautos vaikščios tavo šviesoje,  
ir karaliai tavo užtekėjusiame skaistume.

<sup>4</sup>Pakelk aplinkui savo akis ir žiūrėk :  
Visi šitie renkasi, tau ateina ;  
tavo sūnūs ateina iš tolo,  
ir tavo dukterys keliai iš visų pusių.

<sup>5</sup>Tuomet tu matysi ir turėsi apščiai ;  
tavo širdis stebėsis ir išsiplės,  
kai jūros pilnybė gręsis į tave,  
ir tau ateis tautų stiprybė.

<sup>6</sup>Kupranugarių potvynis apdengs tave,  
Madiano ir Efhos kupročiai ;  
visi ateis iš Sabos, nešdami auksą ir smilkalus  
ir skelbdami gyrių Viešpačiui.

mas, jo žodžiai tai jo apreiškimai ;  
todėl Mesijo karalystėje, Eklesijoje  
bus visuomet šventumo ir tiesos  
skelbimo

#### *c/ Naujosios Jerusaleės garbė*

60,1-22. Karaliai ir tautos skubės  
su dideliu pasiryžimu į garbės susi-  
laukusią Jerusale /1-9/ ; šventasis  
miestas bus atstatytas nuostabiai  
puikus /10-14/ ; naujasis Sionas bus  
pilnas garbės, turtų ir šventumo  
/15-18/ ; jo karalius bus Viešpats,  
gyventojai gi šventieji /19-22/

60. <sup>1</sup>*Kelkis...* Jerusale dar tebesėdi  
liūdėdama žemėje, aprauda savo  
apleidimą ir seniau buvusių neištiki-  
mybę ir kenčia jos bausmę. Bet štai  
atsiliepia paguodos žodis, kuriuo ji  
šaukiama atsikelti, kad niekuomet  
nebepultų, kad pasilikėtų visuomet  
didi ir galinga, stovėti kaip ženklas  
tautų tarpe visiems laikams, įvesti  
ir spindėti, kad niekuomet nebenu-  
gestų, pasilikti neišsenkančiu šviesos  
šaltiniu, skaisčia saule išgelbėtųjų  
kūrinių tarpe. Priežastis gi yra ta,  
kad, kaip kitados šviesus debesis  
lankėsi ant Viešpaties padangtės,  
taip dabar Viešpaties garbingumas  
žiba ant Jerusaleės ir jis yra jos švie-  
sa. — <sup>2</sup>*Tamsybė dengia...* Tamsybė

yra šviesos nebuvimas ; taigi čia,  
kur šviesa yra Viešpats ir jo išgany-  
mas, tamsybė reiškia pagonių padėtį  
be Dievo ir be Kristaus /Ephez 2,12/  
nelaimės stovį. Plg Jo 1,9.14 ; 3,19 ;  
4,12 ir k, kur Kristus ir jo mokslas  
vadinama šviesa, ir 2 Moš 10,22.23,  
kur pasakyta, kad Egipte buvo tam-  
sybė, tuo tarpu kad Israėlis gyveno  
šviesoje. — <sup>3</sup>*Tautos vaikščios...* Ebr t :  
Kelianja į tavo šviesą. — Sionas, su-  
silaukęs vieną kartą mesijinio gar-  
bingumo, turi visuotinį pašaukimą.  
Jis yra lyg nakties metu pastatytas  
siūbiančios jūros krante skaisčius  
švyturys. — <sup>4</sup>*Pakelk...* Plg aug 49,18.  
Nors šviesa būtų ir netikėta, tačiau  
tai tiesa : pagonių tautos renkasi į  
Jerusale. Su jomis ateina išsklaidytie-  
ji Israėlio vaikai iš visų pusių. — *Ke-  
liai iš...* Ebr t : Nešamos prie šono.  
— kaip kad daro motinos su mažais  
vaikais, kurie patys nelabai gali  
paeiti. Todėl čia pabrėžiama mei-  
lingas rūpestingumas silpnesniais ke-  
lionės metu. — <sup>5</sup>*Turėsi apščiai.* Ebr  
t : Spindėsi. — *Kai jūros...* Ebr t :  
Jūros užimas, t y, daugybė gyvenan-  
čių salose ir anapus jūros tautų. —  
*Tautų stiprybė* : Tautų turtai. Visa  
žemė bus Siono nuosavybė. — <sup>6</sup>*Ma-  
diano ir Efhos.* Madianiečiai, ku-



- <sup>7</sup>Visos Kedaro bandos tau susirinks ;  
 Nabajoto avinai tau tarnaus ;  
 jie bus aukojami ant man patinkančio altoriaus,  
 ir aš padarysiu savo didenybės namus garbingus.
- <sup>8</sup>Kas tie, kurie skrenda kaip debesys,  
 ir kaip karveliai į savo langus?
- <sup>9</sup>Nes manęs laukia salos, ir jūros laivai pirmoje eilėje,  
 kad atgabėčiau tavo vaikus iš tolo,  
 jų sidabrą ir jų auksą draug su jais  
 Viešpaties, tavo Dievo, vardui ir Israėlio Šventajam,  
 nes jis padarė tave garbingą.
- <sup>10</sup>Svetimųjų sūnūs statys tavo sienas,  
 ir jų karaliai tau tarnaus;  
 nes aš užgavau tave savo užsidegime  
 ir pasigailėjau tavęs savo susitaikyme su tavimi.
- <sup>11</sup>Tavo durys bus visuomet atviros ;  
 dieną ir naktį nebus užrankintos,  
 kad būtų atgabenta pas tave tautų stiprybė  
 ir būtų atvesti jų karaliai.
- <sup>12</sup>Nes tauta ir karalystė, kuri tau netarnaus, žus,  
 ir tautos bus paverstos tyrais.
- <sup>13</sup>Libano garbė ateis pas tave,  
 eglė, skroblas ir pušis draug  
 mano šventumo vietai papuošti,  
 ir aš padarysiu savo kojų vietą garbingą.
- <sup>14</sup>Pas tave ateis susilenkę sūnūs tų, kurie žemino tave,  
 ir garbins tavo kojų pėdsakas visi, kurie koneveikė tave ;  
 jie vadins tave Viešpaties miestu, Israėlio Šventojo Sionu.

riems priklausė ir Ephos giminė, buvo kilę iš Abraomo ir Keturos /Iš 24,2-4/, gyveno šiaurryčiuose nuo Elano įlankos. Iš laimingosios Arabijos /Sabos/ gabens aukso ir brangių kvėpalų Viešpaties garbei. — <sup>7</sup>Visos Kedaro... Kitos arabų giminės, kilusios iš Abraomo ir Agaros /Prad 21,16;-24,13/. Jos aukoja savo bandas. — *Jie bus aukojami...* Ebr t: Jie užžengs mano pasinėgimui ant mano altoriaus. — Viešpaties garbinimas čia aprašomas paimtais iš Sen Test apeigų vaizdais. Tačiau kaip pačios senosios apeigos turėjo ne visuomet pasiilkti /Jer 3,16/, taip ir čia turima galvoje ne Žydų statytą Jeruslės šventyklą, bet tą šventyklą, kurią turėjo pastatyti Mesijas /plg Zakh 6,12.13/. — <sup>8</sup>Kas tie... Greždamos jūros kryptimi, pranašas savo dvasia mato besartinančių laivų, visų gi priešakyje Tarteso laivus/ ebr t/. Vėjo išpiestos jų būrės panašios į debesį; jie greitai plaukia, kaip skrendantys karveliai. Pranašas stebisi, kad ir tolimi jūros pakraščiai jau

suzinojo apie naujojo Siono garbę. Dievo atsakymas nurodo, kad pasaulis laukė laukia tos valandos. — <sup>9</sup>Tavo vaikus: Israėlaičius, laikomus nelaisvėje tose tolimose šalyse

<sup>10</sup>Svetimųjų... Pagonių padėjimas atstatyti Jeruslę, Žydams sugrįžus iš Babelės nelaisvės, buvo tik silpna pradžia to Dievo rūstybės dieną sugriautos Jeruslės atstatymo, kurį atliko pagonys grįžusieji į tikrąjį Dievą. Plg aug 49,17; 54,11.12; 56,6.7. — <sup>11</sup>Tavo durys... Plg Apr 21,25. Minios, kurios nuolat plauks, galės įeiti visuomet. — <sup>12</sup>Nes laula... Tautos ne tik eis, bet ir turės prievolę eiti, nes jos galės būti laimingos tik susijungusios su Israėliu. — <sup>13</sup>Libano... Įpranašas mini ir medžius, kurie tuomet tarnaus Jerusalei papuošti, kad ji būtų tikras Edenas. — *Mano šventumo vietai.* Ebr t: Mano šventyklos vietai, t y, naujam Sionui. — *Kojų vietą...* aliuzija į sando-ros skrynją, kuri kažkada vadinama Augščiausiojo pakuju. Plg 1 Kron 28,2; Ps 98,5; Ez 43,7 ir k. — <sup>14</sup>Su-

- <sup>15</sup>Kadangi tu buvai palikta ir nekenčiama  
ir nebuvo kam per tave eiti,  
aš padarysiu iš tavęs amžių puikybę,  
džiaugsmą kartų kartoms.
- <sup>16</sup>Tu čiulpsi tautų pieną ir būsi žindoma karalių krūtėmis;  
ir tu žinosi, kad aš Viešpats, kurs gelbiu tave,  
ir tavo atpirkėjas Jokubo Galingasis.
- <sup>17</sup>Vieton skaistvario aš atgabensiu aukso,  
geležies vieton atgabensiu sidabro,  
medžių vieton skaistvario ir akmenų vieton geležies;  
aš padarysiu tau lankytoją iš ramybės  
ir tau viršininkų iš teisybės.
- <sup>18</sup>Nebebus girdėta tavo šalyje neteisybės,  
naikinimo ir griovimo tavo ribose;  
išgelbėjimas apsupa tavo sienas,  
ir gyrius tavo vartus.
- <sup>19</sup>Nebebus tau daugiau saulės šviesti dieną,  
ir mėnulio blizgėjimas neapšvies tavęs;  
bet Viešpats bus tau amžina šviesa,  
ir tavo Dievas tavo garbė.
- <sup>20</sup>Tavo saulė daugiau nebebusileis,  
ir tavo mėnulis neeis mažyn,  
nes Viešpats bus tau amžina šviesa,  
ir tavo gedulo dienos pasibaigs.
- <sup>21</sup>Tavo gi tauta bus visi teisieji;  
jie amžinai paveldės šalį, kaip mano sodinimo atžala,  
mano rankos darbas garbei.
- <sup>22</sup>Iš mažiausiojo pasidarys tūkstantis  
ir iš mažutėlio galingiausi tauta.  
Aš, Viespats, ūmiai tai darau savo metu

61. <sup>1</sup>Viešpaties dvasia ant manęs, nes Viešpats patėpė mane.  
Jis siuntė mane duoti žinios romiesiems,  
gydyti tų, kurių širdis sutrinta,  
ir skelbti belaisviams atleidimo ir kaliniams išlaisvinimo,

*silenkę*: reikšdami didžiausią pagarbą — *Garbins...* Ebr t: Parpuls prie tavo kojų padų

<sup>15</sup>*Nebuvo kam per tave eiti*: Nelaisvės metu, kada šalis buvo likusi be gyventojų. — <sup>16</sup>*Tu čiulpsi...* Plg 40,2; 49,23. Pagonys duos Jerusalei, ką jie turi geriausia. — *Kad aš...* Žr aug 49,26. — <sup>17</sup>*Vieton...* Naujam Sionui statyti bus vartojama brangiausi medžiaga. Visa tai yra vidinės statymo vertybės ir pastovumo simboliai. — *Lankytoją...* Jerusale bus sergima ir valdoma įsmeintųjų ramybės ir teisybės. — <sup>18</sup>*Nebebus...* nes visur viešpataus ramybė ir teisybė. — *Išgelbėjimas...* Ebr t: Tu vadinsi savo sienas išganymu ir savo vartus gyriumi. — Jerusale gins me-

sijinis išganymas, su džiaugsmu priimtas, branginamas ir palaikomas

<sup>19</sup>*Nebebus...* Nuolatinė, nebeatimama Jerusale šviesa, todėl laimė ir tai pilniausi, bus pats Viešpats. Plg aug 30,26; Apr 21,23; 22,5. — <sup>21</sup>*Tavo tauta...* Plg aug 4,3; 26,2. — *Mano sodinimo atžala*: Atžala, kurią aš pasodinau. — *Garbei*: Kad nuolat daugintų Viešpaties garbę. Tokį kilnų tikslą turės šventa tauta. — <sup>22</sup>*Iš...* Naujoji tauta daugės neapsakomai greitai. — *Ūmiai tai darau...* Tai Dievo darbas, jo malonė. Žmogus negali padėti sėkmingai įvykdyti ar pagreitinti. Niekas nežino laiko ir valandos, kurią Tėvas nustatė savo galia, ir pranašai tyrinėjo, kokį metų nurodė juose Kristaus dvasia /1 Petr

- <sup>2</sup>skelbti maloningų Viešpaties metų  
ir mūsų Dievo keršto dienos,  
paguosti visų liūdinčių ;
- <sup>3</sup>duoti Siono raudantiems ir jiems įteikti vainiko vieton pelenų,  
džiaugsmo aliejaus vieton gedulo,  
gyriaus apsiausto vieton nuliūdimo dvasios ;  
ir jie bus tenai vadinami stipriais teisybe,  
Viešpaties sodinimu garbei.
- <sup>4</sup>Jie apstatys, kas paversta tyrais nuo amžių,  
atstatys senus griuvėjus ir atnaujins paliktus,  
kartų kartose sunaikintus miestus.
- <sup>5</sup>Svetimieji stovės tenai ir ganys jūsų bandas ;  
ir svetimųjų sūnūs bus jūsų artojai ir vynuogynų darbininkai.
- <sup>6</sup>O jūs būsite vadinami Viešpaties kunigais ;  
apie jus bus sakoma : Mūsų Dievo tarnai.  
Jūs valgysite tautų turtus ir didžiuosites jų garbe.
- <sup>7</sup>Vieton dvigubo jūsų sugėdinimo ir raudonavimo  
jie girs jūsų dalį ;  
todėl jie paveldės savo šalyje du kart tiek,  
jiems bus amžina linksmybė.
- <sup>8</sup>Nes aš Viešpats, kurs mėgstu teisybę,  
ir nekenčiu išplėšos deginamojoje aukoje ;  
aš pagrįsiu jų darbą tiesa  
ir padarysiu su jais mažiną sadorą.

1,11/. Viešpats suteiks jį greičiau :  
kuomet paskirtas laikas, laikų pilnybė bus atėjusi, Viešpats atliks  
savo darbą visa dieviška galybe,  
įvykdys visa neapsakomu greitumu

d/ *Tos garbės tarpininkas ir darytojas  
yra Viešpaties Tarnas*

61,1-11. Išgelbėjimo darbą atliks  
Viešpaties Tarnas /1-3/. Kas su-  
griauta, bus atstatyta. Izraelis bus  
kitų tautų tarpe pirmoji tauta ir  
džiaugsis gautomis malonėmis, /4-11/

61. <sup>1</sup>*Viešpaties dvasia...* Čia vėl  
atsiliepia Viešpaties Tarnas, apra-  
šydamas savo pasiuntinystę, kurią  
jis atliks Siono naudai. Šituos žo-  
džius mūsų Išganytojas pritaikė sau.  
Žr Lk 4,16. Plg aug 11,2 ; 42,2. Čia  
jau trečią kartą skelbiama, kad Me-  
sijas gauna Viešpaties dvasios pilny-  
bę. Jos suteikimas įvyko dvasiniu  
patepimu, taip kaip buvo patepami  
šventu aliejumi kunigai, karaliai ir  
kaikada pranašai, todėl jis ir vadi-  
namas Pateptasis, Mesijas. Plg Ps  
44,8. — *Duoti žinios.* Gr vertime  
*εὐαγγελισσάσαι* skelbti Evangelijos. —  
*Romiesiems :* kurie prisilęti ir nuo-  
lankiai kenčia. Mesijas ateina gelbėti  
tų, kuriems niekas kitas neteikia ir ne-  
gali suteikti pagalbos. — <sup>2</sup>*Maloningų*

*Viešpaties metų :* Ypatingų malonių  
metų. Taip daroma aliuzija į Jubi-  
liejaus metų malones. Plg Kun 25,  
8... — *Keršto dienos.* Mesijo atėjimas  
bus sujungtas su daugelio atsikė-  
limu, bet ir su puolimu. — <sup>3</sup>*Vainiko.*  
Garbės ir džiaugsmo vainikas deda-  
mas ant galvos vieton gedulo ženkle  
pelenų. Plg 28,5. — *Džiaugsmo alie-  
jaus :* Kuriuo džiaugsmui išreikšti  
tepdavosi galvas pokylio metu. —  
*Stipriais.* Ebr t: Teisybės terebin-  
tais. — *Sodinimu...* Žr aug 60,21

<sup>4</sup>*Jie apstatys...* Plg aug 58,12. Is-  
raėlio atgimimas prasidės Babelės  
nelaisvės pasibaigimu ir Žydų su-  
grąžinimu į jų senąsias vietas. —  
<sup>5</sup>*Svetimieji...* Antras atgimimo laips-  
nis bus pagonių grįžimas į Dievą ir  
jų artimas susivienijimas su Izraeliu.  
sudarymas su juo vienos tautos, ku-  
rioje tačiau pirmenybė paliekama  
Žydams, pagonims gi antraeilės pa-  
reigos /plg Rom 11/. — <sup>6</sup>*Jūs...* Tiek  
kiek Izraelis bus pagonių mokytojas,  
jų tarpininkas Dievo akivaizdoje  
/plg Jo 4,22/. Tą savo pašaukimą  
Izraelis vykdo per apaštalus. Kitose  
tačiau vietose pagonims skiriamas  
tas pats laipsnis, kaip ir Izraeliui,  
ar kalbama apie jo liekanų išgelbė-  
jimą ; kunigai gi ir levitai bus šau-

<sup>9</sup>Giminių tarpe pažins jų palikuonis  
ir tautų tarpe jų veislę;  
visi, kurie juos matys, pažins juos,  
nes jie yra palikuonys, kuriuos Viešpats palaimino.

<sup>10</sup>Aš džiaugte džiaugsiuos Viešpačiu,  
ir mano siela linksminsis mano Dievu,  
nes jis apvilko mane išgelbėjimo drabužiais  
ir apsiautė mane teisybės apvalkalu,  
kaip sužadėtinį papuoštą vainiku  
ir kaip sužadėtinę pasipuošusią savo karoliais.

<sup>11</sup>Nes kaip žemė augina savo želmenis  
ir kaip sodas gamina savo sėklą,  
taip Viešpats Dievas želdins teisybę  
ir gyrių visų tautų akivaizdoje

62. <sup>1</sup>Dėl Siono aš netylėsiu  
ir dėl Jerusaleš aš neturėsiu poilsio,  
kolei nepasirodys jo teisusis kaip blizgėjimas  
ir neužsidegs jo gelbėtojas kaip švyturys.

<sup>2</sup>Tautos matys tavo teisųjį  
ir visi karaliai tavo kilnųjį;  
tu būsi vadinamas nauju vardu,  
kurio pramins Viešpaties burna.

<sup>3</sup>Tu būsi garbės karūna Viešpaties rankoje,  
ir karalystės vainikas tavo Dievo rankoje.

kiami ir iš pagonių /žr 66,21/. — *„Dvigubo...“* Ebr t galima versti taip: Vieton savo sugėdinimo jįs gausite dvigubą dalį /laimės ir garbės/. Plg aug 40,2; Zak 9,12. — *„Du kart tiek:“* Kaip turėjo anksčiau. — *„Nekenčiu išplėšos...“* Kaip Dievas nekenčia, jei kas neteisingai pasisavina ar paglemžia ką nors iš švento dalyko /kokiuo yra deginamoji auka/, taip jis pats nori taip pat atiduoti visą ir pilną šventą dalyką, kurį duoti pažadėjo. — *„Amžiną sandorą.“* Plg aug 55,3. — *„Giminių tarpe...“* Kaip buvo matomas Dievo praeikimas senajame Israelyje /plg Jer 22,8; Atk 29,23; 3 Kar 9,8/, taip bus matomas jo palaiminimas naujame, mesijiniame Israelyje, Dievo Israelyje /Gal 6,16/. — *„Aš džiaugte...“* Jerusaleš jaučiasi esanti laimingiausi dėl Mesijo atlikto darbo. Šventoji tauta džiaugiasi ne žemiškais turtais ir laime, bet išganyto gėrybėmis. — *„Kaip sužadėtinį...“* Anot ebr t: Kaip sužadėtinį kunigaikštį vainike. — Darant aliuziją į augščiau duotąjį pažadą /6 e/, kad Israėlis bus vadinamas Viešpaties kunigais ir gaus vainiką /3 e/, Dievo suteiktųjų gėrybių didumas palyginamas su sužadėtiniu,

kurs yra ir kunigas ir sužadėtinės papuošalas. — *„Dievas želdins...“* Israėlis nebebus nederlinga dirva, naudojamas vynuogynas, bet neš gausių tobulumo vaisių

*e/ Pageidautas ir gautas išgelbėjimas*

62,1-12. Viešpats žada nesilianti rūpinęsis, kad būtų įvykdyti duotieji Sionui pažadai /1-5/. Tų pažadų atitesėjimo reikia laukti su dideliu troškimu ir būti pasiryžusiems grįžti į šventąjį miestą /6-12/

62. *„Dėl Siono:“* Dėl duotųjų Sionui pažadų. — *„Netylėsiu.“* Plg aug 42,14. Viešpats nuolat rūpinsis, kad jo nūtartas išgelbėjimo darbas būtų pilnai įvykdytas. — *„Jo teisusis... jo gelbėtojas.“* Ebr t: Iki pakils jo teisybė kaip spindėjimas ir jo išgelbėjimas degs kaip švyturys. Plg aug 58,8; 59,9 ir k. — *„Tavo teisųjį...“* Ebr t: Tavo teisybę... tavo garbę. — *„Nauju vardu.“* Sionas bus lyg naujai Viešpaties sutvertas; naujam jo stoviui atitiks ir jį aptars naujas vardas /4 e/. — *„Tu būsi...“* Kaip garbingas bus tas vardas, galima suprasti iš Siono garbingumo. Gražumu, turtingumu jis lygus karališkam vaini-

- <sup>4</sup>Tu nebebūsi daugiau vadinama Pamestoji,  
ir tavo žemė nebebus daugiau vadinama Sunaikintoji;  
bet tu būsi vadinama: Mano valia joje,  
ir tavo žemė: Gyvenamoji,  
nes Viešpats pasimėgo tavimi,  
ir tavo žemė bus gyvenama.
- <sup>5</sup>Nes kaip jaunikaitis susituokia su mergaite,  
taip tavo vaikai gyvens tavyje;  
sužadėtinis džiaugiasi jaunąja,  
ir tavo Dievas džiaugsis tavimi.
- <sup>6</sup>Ant tavo sienų, Jerusale, aš pastačiau sargų;  
visą dieną ir visą naktį jie niekuomet netylės.  
Jūs, kurie atsimenate Viešpatį, netylėkite
- <sup>7</sup>ir neduokite jam poilsio, kolei jis nesustiprins,  
ir kolei jis nepadarys iš Jerusales gyriaus žemėje.
- <sup>8</sup>Viešpats prisiekė savo dešine ir savo stiprybės petimi:  
Aš daugiau nebeduosiu tavo kviečių tavo neprieteliamas maistui,  
ir svetimi sūnūs tikrai nebegers tavo vyno, dėl kurio darbavais.
- <sup>9</sup>Nes kas juos suvalo, tie valgys ir girs Viešpatį,  
ir kas jį sunėša, tie gers mano šventuose prieangiuose.
- <sup>10</sup>Eikite, eikite pro vartus, pataisykite kelią tautai,  
sulyginkite taką, išrinkite akmenis  
ir pakelkite vėliavą tautoms.
- <sup>11</sup>Štai Viešpats davė išgirsti žemės pakraščiuose:  
Sakykite Siono dukteriai: štai ateina tavo Gelbėtojas,  
štai jo užmokestis su juo ir jo atsilyginimas ties juo.

kui, kurį Viešpats, laikydamas rankoje, rodo tautoms. — *“Tu neb būsi...* Čia minimi senieji Siono vardai, kuriais jis nebebus vadinamas, ir pasakomi naujieji. — *Mano valia joje.* Ebr *khephtsibah*, mano pasimėgimas joje. Plg Oš 2,19; 4 Kar 21,2. — *Gyvenamoji.* Ebr t: Ištekėjusi. Taip ir nauja artimybė tarp Viešpaties ir Siono išreiškia moterystės vaizdą. — *“Nes kaip...* «Kaip sužadėtinis džiaugiasi sužadėtine ir jaunikaitis mergaite /tuose pavyzdžiuose yra šventas susijungimas/, taip Viešpats linksminsis ta, kurios vardai pakeisti» /Jieron/. Tame palyginime aprašoma didžiausi Dievo meilė, kokią jis myli savo Eklesiją, kuria labai džiaugiasi ir gėrisi

*“Pastačiau sargų.* Viešpats linki naujo dalykų stovio įvykimo ir todėl jis nori pastatyti Jerusaleje sargų, kurie nuolat rūpintųsi reikiamu išgelbėjimo sąlygų sudarymu, palaikytų jo troškimą ir maldavimą ir nesiliautų prašę Viešpaties pažadų įvykdymo. — *Jūs, kurie...* Ebr t: Jūs, kurie primenate Viešpačiui. — Tokį įsakymą Viešpats duoda pastatytiems sargams, pranašams ir ku-

nigams, arba žmonėms, kuriuos Dievas išrinks tuo tikslu Judo tarpe. Jie turi darbuotis nuolat, iki pilnam pažadų įvykdymui, iki amžių pabaigai. — *“Aš nebeduosiu.* Jerusale nebeamatys savo šalies neprietelių plėšiamos /5 Moš 28,30 ir k/. Pilna prasme tai įvyks Kristaus Eklesijoje pasaulio pabaigoje. — *“Kas juos suvalo:* Kas suvalo kviečius. — *Kas jį sunėša:* Kas surenka vyną. — *Prieangiuose.* Plg 5 Moš 14,23 ir k

*“Eikite.* Čia jau visi raginami, kad ir patys eitų į naująją Jerusale, palengvintų kelią kitiems ir visus į ją kvieštų /plg aug 57,14/. Kreipiamasi visų pirma į Izraeličius, bet tuojau ir į pagonis, kurie turi taisyti kelią tautai, pagaliau į vienus ir į kitus, kad duotų ženklą visoms tautoms, jog išgelbėjimo valanda jau atėjo. Todėl pradžioje kalbama apie grįžimą iš Babelės, bet čia pat su juo jungiama kitas pilnesnis grįžimas Mesijo laikais. — *“Žemės pakraščiuose:* o ne tiktai Babelėje esantiems žydams. — *Gelbėtojas.* Anot Vulg, Mesijas. Ebr t: Išgelbėjimas. Plg Zakh 9,9; Mt 21,5. — *Užmokestis.* Plg aug 40,10

<sup>12</sup>Jie bus vadinami šventa tauta, Viešpaties atpirktieji;  
tu gi vadinsies: Jieškomasis miestas ir Nepametamasis

63. <sup>1</sup>Kas tasai, kurs ateina iš Edomo,  
rausvais drabužiais iš Bosros?  
tas dailusis savo apdare,  
einąs savo stiprybės pilnybėje?  
Tai aš, kurs kalbu teisybę,  
ir esu pirmas kovotojas išgelbėjimui.  
<sup>2</sup>Tai kodėl gi tavo apvalkalas raudonas,  
ir tavo drabužiai kaip minančiųjų spaustuve?  
<sup>3</sup>Aš myniau spaustuvą vienas,  
ir iš tautų tarpo nebuvo su manim nė vieno.  
Aš mindžiojau juos savo narse  
ir sumindžiojau juos savo rūstybėje;  
jų kraujas užtiško ant mano drabužių,  
ir aš sutečiau visus savo apdarus.  
<sup>4</sup>Nes keršto diena buvo mano širdyje,  
mano atvadavimo metai atėjo.  
<sup>5</sup>Aš žva'giaus aplinkui, ir nebuvo padėjėjo,  
jieškojau, ir nebuvo kas padėtų.  
Mane išgelbėjo mano petys,  
ir man padėjo pats mano užsidegimas.  
<sup>6</sup>Aš sumindžiojau tautas savo narse,  
nugirdžiau jas savo užsidegime  
ir nubloškiau žemėn jų galybę.

*f/ Kerštas Siono neprieteliams*

63,1-6. Pranašas mato Viešpatį ateinantį iš Idumėjos; jo apdarai raudoni nuo neprietelių kraujo; jis juos nugalėjo ir sutrynė savo rūstybėje, kaip vynuogės sumindomos spaustuve

63. <sup>1</sup>Kas tasai... Pranašas dvasiniame regėjime mato iškilmingai ateinantį iš Idumėjos nuostabų asmenį; savo nustebimą, bet ir džiaugsmą išreiškdamas jis klausia, kas tai? Tas asmuo yra Mesijas, kurs nešdamas išgelbėjimą nugalį visus Dievo karalystės priešus. Eklesijos liturgijoje šitos keturios eil pritaikomos Jėzaus Kristaus kančiai, bet tai tik pritaikymas, nes kraujas, kuriuo čia ateinąs karžygyš aptaškytas, ne jo, bet jo priešų. — *Edomo*. Edomas čia vaizdas visų Viešpaties ir jo tautos neprietelių visais amžiais. Plg aug 34,5. — *Bosros*. Edomo miestas. Žr 34, 6. — *Tai aš...* Prisiartinęs kovotojas atsako pats, kad jis esąs tas, kurs kalba teisybėje, galingas gelbėti /ebr t/, t y, jis yra galingas ir šventas žodžiu ir darbu, jo žodis, jo nutarimas yra tobula teisybė, jo

valia visagalybė, bet viena ir kita tam, kad padėtų, būtų gelbėtoju. —

<sup>2</sup>Tai kodėl... Pranašas išdrįsta klausiti toliau, kodėl yra raudonumo jo drabužiuose /ebr t/, lyg kad jie būtų aptaškyti, kaip minančiųjų spaustuve apvalkalai, rauduona vynuogių sunka. Ebr ž 'adom raudonas, matomai žaidžiama, gretinant jį su Edomo vardu. — <sup>3</sup>Aš myniau... Kovotojas atsako, naudodamas tuo pačiu vynuogių minamojo spaustuvo vaizdu /kurs sutinkamas panašia prasme ir kitose šv Rašto vietose; plg Joel 3,16; Rand 1,15; Apr 14, 18.../ ir paaiškina, kad darbas buvo sunkus, nes jis turėjo atlikti jį pats vienas, be kieno nors pagalbos. Pagalbos būti negalėjo, nes visi pagony buvo Dievo ir jo Kristaus neprieteliai. — *Jų kraujas*. Ebr t: Jų sunka. Todėl ir čia tebėra minamo spaustuvo vaizdas. — <sup>4</sup>Nes keršto... Plg aug 34,8; 61,2. — <sup>5</sup>Aš... Plg aug 59,16. — <sup>6</sup>Tautos. Taigi kovotojo minamame spaustuve buvo ne paprastos vynuogės, bet visos pagonių tautos ir ne viena Edomo tauta. — *Nugirdžiau*: Priversdamas jas gerti rūstybės taurę. Plg aug 39,9.10;

- <sup>7</sup>Aš atsiminsiu Viešpaties pasigailejimus,  
girsiu Viešpatį dėl viso to,  
ką mums Viešpats yra suteikęs  
ir dėl gėrybių daugybės Israėlio namams,  
kurių jis jiems gausiai davė,  
žiūrėdamas savo maloningumo ir savo gailestingumo daugybės.
- <sup>8</sup>Jis tarė: Juk jie mano tauta,  
vaikai, kurie neišsigsins!  
ir jis pasidarė jiems gelbėtojas.
- <sup>9</sup>Visuose jų sielvartuose jis nepailso,  
ir jo veido Angelas gelbėjo juos;  
savo meilėje ir savo gailestingume jis atvadavo juos,  
nešė juos ir juos augstino per visas amžiaus dienas.
- <sup>10</sup>O jie vedė į rūstybę ir vargino jo Šventojo dvasią,  
ir jis virto jiems neprieteliu ir pats kovojo prieš juos.
- <sup>11</sup>Atsiminta senas Mošės dienas ir jo tautą.  
Kur yra tasai, kurs išvedė juos iš jūros  
su savo bandos ganytojais?  
Kur yra tasai, kurs davė į jų tarpą savo Šventojo dvasią?
- <sup>12</sup>Kurs išvedė už dešinės Mošę savo didenybės petimi,  
kurs perskyrė vandenį ties jais,  
kad pasidarytų sau amžiną vardą?
- <sup>13</sup>kurs vedė juos per gelmes,  
kaip žirgą nesuklumpantį tyruose?
- <sup>14</sup>Kaip vaikščiojantį lauke gyvulį  
vedė juos Viešpaties dvasia.  
Taip tu atvedei savo tautą,  
kad pasidarytumei sau garbingą vardą.

51,21... — *Nubloškiau...* Ebr t: Išliejau žemėje jų sunką. — Taip nu-galėjimo aprašymas baigiamas to paties darbo spauštuvė palyginimu. Kaip išspaus-ta iš vynuogių sunka išteka iš spauštovo, taip buvo išlieta visų priešų gyvybės sunka, jų kraujas

g/ *Belaisvio ir nelaimingo Israėlio malda*

63,7-64,12. Israėlis dėkoja Vieš-pačiui už seniau suteiktas gerada-rystes, primindamas savo nedėkin-gumą ir jo pasėkas [7-14] ir karštos maldos žodžiais prašo Dievo pasi-galėjimo [63,15-64,12]

<sup>7</sup>Aš atsiminsiu... Ebr t: Aš skelb-siu... Tebesančio nelaisvėje Israėlio vardu pranašas ima maldauti Vieš-patį pagalbos, primindamas jo ge-radarystes ir už jas dėkodamas. Plg Ps 88,2... — <sup>8</sup>Jis tarė... Dievas atsi-minė patriarkams duotuosius paža-dus, padarytąją su tauta Sinajaus kalne sandorą, pasiryžimą ir džiaugs-mą, kokiuo tuomet tauta buvo pri-siektinai pažadėjusi Dievui ištiki-mybę [Iš 19,8; Plg Jer 2,2/ ir tikė-

josi, žmonių būdu kalbant, kad ji laikysis pažadėtosios meilės ir išti-kimybės. Ta pradinė meilė pažadino jį pasirodyti jos gelbėtoju. — <sup>9</sup>Nepail-so: Nuolat jų gailėjosi ir jiems padė-davo. — *Jo veido Angelas*: Angelas, kurs Viešpaties vardu vadovavo tautai ir ją gynė. Plg 23,20... 33,2; Sk 20, 16; Teis 2,1,5 ir k. — <sup>10</sup>Jie... Tauta tačiau, nežiūrėdama Dievo malonių daugybės, pasirodė nedė-kinga. Ebr t: Jie gi buvo maištinin-kai ir liūdino jo šventąją /šventumo/ dvasią. — *Jis virto...* Nuodėmės su-kėlė Dievo rūstybę ir iššaukė baus-mių. Dievas pradėjo kovoti prieš nedėkingą tautą ir kas galėjo jam pasipriešinti? — <sup>11</sup>Atsiminta... Pla-kami Israėliaičiai atsiminė laimę, kuri buvo suteikta tautai Mošės laikais, kuomet ji buvo Dievui išti-kima. Toliau klausimais primenamos svarbiausios Dievo geradarystės, su-teiktos tautai nuo išėjimo iš Egipto iki įėjimo į Palestiną. — *Ganytojais*: Moše, Aaronu ir kitais tautos vyres-niaisiais. Plg Sk 11,17,25; Ps 77,21. — *Savo Šventojo*. Ebr t: Savo šven-

- <sup>15</sup>Pažvelgk iš dangaus ir žiūrėk  
iš savo šventumo ir savo garbės buveinės.  
Kur tavo uolumas ir stiprybė?  
tavo širdingumo ir tavo pasigailėjimų daugybė?  
Mano atžvilgiu jie susilaiko.
- <sup>16</sup>Juk tu mūsų tėvas;  
Abraomas mūsų nežinojo  
ir Izraelis mūsų nepažino.  
Tu, Viešpatie, mūsų tėvas,  
mūsų atvaduotojas, tai tavo vardas nuo amžių.
- <sup>17</sup>Viešpatie, kam davei mums klysti iš tavo kelių,  
sukietinai mūsų širdį,  
kad mes nebebijotumėm tavęs?  
Grėžkis dėl savo tarnų, dėl savo tėvonystės giminių.
- <sup>18</sup>Jie paveldėjo tavo šventąją tautą lyg nieką,  
mūsų neprieteliai mindžiojo tavo šventyklą.
- <sup>19</sup>Mes pasidarėme kaip pradžioje,  
kada tu nebuvai mūsų valdovas,  
ir tavo vardas nebuvo šaukiamas ant mūsų

64. <sup>1</sup>Kadgi tu praplėstumėi dangų ir nužengtumėi!  
nuo tavo veido tirptų kalnai,  
<sup>2</sup>nyktų kaip ugnies sudeginti,  
vanduo degtų ugnimi,  
kad tavo vardas pasidarytų žinomas tavo neprieteliams,  
sudrebėtų tautos prieš tavo veidą.
- <sup>3</sup>Kai tu darai stebuklą, mes negalime pakęsti;  
tu nužengei, ir prieš tavo veidą sutirpo kalnai.

tają/šventumo/. Šventoji Dievo dvasia veikia Izraelio tarpe per jo vadus. — <sup>12</sup>*Kurs išvedė...* Ebr t: Kurs Mošės dešinėje davė eiti savo garbės pečiui, t y, lydėjo Mošę savo galybe ir jam padėjo. — *Kad pasidarytų sau...* Šalies gyventojų akivaizdoje. — <sup>14</sup>*Kaip vaikščiojanti...* Ebr t: Kaip gyvulį, kurs nueina į slėnį, Viešpaties dvasia atvedė jį į poilsį, t y, kaip kaimenė nusileidžia nuo sauso kalno į slėnį, taip Viešpats atvedė Izraelį iš tyrumos į Žadėtąsios žemės poilsį ir apstybę

<sup>15</sup>*Pažvelgk...* Seniau Dievas visai rūpinosi savo tauta; dabar atrodo, lyg kad jo gailestinga širdis būtų uždaryta. Plg 5 Moš 23,15; Bar 2,16. — <sup>16</sup>*Mūsų nežinojo...* Nei Abraomas mums nepadėjo, nei Izraelis neišgelbėjo mūsų. Tikras tėvas, kurs mus gelbėjai, buvai tu, o Dieve; mes ir dabar esame tavo vaikai, todėl pasigailėk mūsų. — *Tai tavo vardas...* Dievo vardas pasilieka amžinai tas pats, todėl ir surišti su tuo vardu pažadai negali būti neatitesėti. — <sup>17</sup>*Kam davei...* Dievo leidimas žmo-

gui naudotis laisva valia ir daryti pikta kaip kada rodosi vargiai suprantamas dalykas; tačiau ir jis įeina į Dievo Apvaizdos kelius. — <sup>18</sup>*Jie paveldėjo...* Ebr t galima versti taip: Trumpam laikui tavo tauta paveldėjo šalį. — Žydai, tiesa, valdė Palestina gana ilgai, bet nelaisvės skausmuose tas laikas galėjo rodytis labai trumpas. — <sup>19</sup>*Kaip pradžioje:* Labai senais laikais, Egipte, kuomet dar nebuvo padaryta sandoros tarp Dievo ir tautos

64. <sup>1</sup>*Kadgi...* Atsimindamas seniau Viešpaties padarytus stebuklus, prašas visų vardu karštai meldžia, kad vėl jie būtų panaujinti tautai gelbėti. Aprašymas prašomo Dievo visagalybės apsiraiškimo dalimi paimtas iš Dievo apsiraiškimų istorijos, dalimi iš seniau siųstų bausmių, dalimi panašūs dalykai, anot Kristaus pranašavimo, įvyks paskutiniame teisme. — <sup>2</sup>*Kai tu...* Anot ebr t ir šitoje eil yra linkėjimas: Kadgi tu vykdysdamas bausius dalykus, kurių mes nelaukiame, nužengtumėi ir nuo tavo veido tirptų kalnai. Vulg



- <sup>4</sup>Nuo amžių negirdėta ir neišgirsta ausimi,  
akis nematė, kad kitas Dievas, be tavęs, būtų tai padaręs,  
ką tu prirengi tiems, kurie tavęs laukia.
- <sup>5</sup>Tu pasitikai tą, kurs linksmi daro teisybę ;  
tavo keliuose jie atsimena tave.  
Štai tu susirūstinai, nes mes vėl nusidėjome  
savo neištikimybe ir savo atpuolimu ;  
ar mes būsime išgelbėti?
- <sup>6</sup>Mes visi pasidarėme kaip suteptas žmogus,  
ir visos mūsų teisybės kaip mėnesinė liga sergančios skarmalas ;  
mes visi kritome kaip lapas,  
ir mūsų neteisybės nunešė mus kaip vėjas.
- <sup>7</sup>Nėra, kas šauktųsi į tavo vardą,  
kas atsikeltų ir laikytųsi tavęs.  
Tu paslėpei nuo mūsų savo veidą  
ir sutrynei mus mūsų neteisybės sunkumu.
- <sup>8</sup>Ir dabar, Viešpatie, tu mūsų tėvas, mes gi molis ;  
tu mūsų puodžius, ir mes visi tavo rankų darbai.
- <sup>9</sup>Nesirūstink taip labai, Viešpatie,  
ir nebeatsimink daugiau mūsų neteisybės ;  
štai pažvelgk, mes visi tavo tauta.
- <sup>10</sup>Tavo Šventojo miestas paliktas,  
Sionas pamestas, Jerusale sunaikinta.
- <sup>11</sup>Mūsų pašventinimo ir mūsų garbės namai,  
kur mūsų tėvai garbino tave, sudeginti ugnimi,  
ir visi dalykai, kuriais mes gerėjome, pavirto griuvėsiais.
- <sup>12</sup>Argi prie viso to tu, Viešpatie, susilaikysi,  
tylėsi ir taip smarkiai slėgsi mus?
65. <sup>1</sup>Manęs jieško tie, kurie anksčiau nesiklausė,  
randa, kurie manęs nejieškojo.  
Aš sakau : Štai aš, štai aš,  
tautai, kuri nesišaukė mano vardo.

daroma aliuzija į Iš 20,19. — <sup>4</sup>*Negirdėta...* Akys ir ausys duoda žmogui žinią apie prigimtus dalykus, išganymas gi yra antgamtinis apreiškimo dalykas. Pilną jo turinį žino tiktai Dievas. Plg 1 Kor 2,9. — <sup>5</sup>*Tu pasitikai...* Dievas paprastai išklauso ir suteikia pagalbos tiems, kurie vaikščioja jo keliais ir atsimena jį su meile ir klusnumu. — *Ar mes būsime...* Dievas gelbi savo ištikimus tarnus, bet ar valia tikėtis išgelbėjimo mums, nusidėjėliams, ant kurių jis rūštinasi? Tai nuolankus išpažinimas kaltės ir savo nevertybės, tačiau sujungtas su viltimi malonės. — <sup>6</sup>*Nuneš mus* : Nupelnė mums bausmių, nunėšė į nelaisvę. — <sup>7</sup>*Kas atsikeltų...* Ebr t : Kas pažadintų save laikyti tavęs, t y, kas įstengtų išsilaisvinti iš nuodėmių pančių. — <sup>8</sup>*Ir dabar...* Išpažinę savo kaltes ir nusižeminę, Israėlaičiai dar

karščiau maldauja pasigailėti ir šaukiasi į visa dovanojančią dangiškojo Tėvo širdį, primindami dar savo silpnumą ir menkumą, taip pat patirtus nuostolius. — <sup>9</sup>*Nesirūstink...* Plg Ps 78,8. — <sup>10</sup>*Tavo Šventojo miestas*. Ebr t : Tavo šventi /šventumo/ miestai, t y, visi Palestinos miestai. — <sup>11</sup>*Mūsų... namai* : Jerusaleš šventykla. — <sup>12</sup>*Susilaikysi...* Tu negalėsi neužjausti mūsų nelaimės ir mums padėsi

h/ *Viešpaties atsakymas į Israėlio maldą*

65.1-25. Atsakydamas į maldą Viešpats skelbia, kad sukietėję nusidėjėliai bus nubausti /1-7/; nevienoks bus likimas gerųjų ir piktųjų /8-16/ : tobula laimė bus suteikta tikriems Dievo tarnams /17-25/

65. <sup>1</sup>*Manęs jieško...* Apaštalas Povilas /Rom 10,21.22/ pritaiko šituos

- <sup>2</sup>Aš tiesiu savo ranką per visą dieną netikinčiai tautai,  
kuri eina negeru keliu paskui savo mintis.
- <sup>3</sup>Tai tauta, kuri mano akivaizdoje vedė visuomet mane į rūstybę;  
jie aukoja soduose ir atnašauja ant plytų;
- <sup>4</sup>jie gyvena kapinėse ir miega stabų šventyklose;  
jie valgo kiaulieną, ir suteptas viralas jų induose;
- <sup>5</sup>jie sako: Atstok nuo manęs,  
nesiartink į mane, nes tu suteptas.  
Jie bus dūmai mano narse,  
deganti visą dieną ugnis.
- <sup>6</sup>Štai parašyta ties manim: Aš netylėsiu,  
bet atiduosiu ir atsilyginsiu į jų prieglobstį
- <sup>7</sup>už jūsų neteisybes ir kartu už jūsų tėvų neteisybes,  
sako Viešpats,  
kurie aukoję kalnuose  
ir niekino mane kauburiuose,  
ir aš atseikėsiu jų senesnįjį pasielgimą į jų prieglobstį.
- <sup>8</sup>Štai ką Viešpats sako:  
Kaip kad randama uoga kekėje ir sakoma;  
Nenaikink jos, nes tai palaiminimas,  
taip aš darysiu dėl mano tarnų,  
kad visa ko nesunaikinčiau.
- <sup>9</sup>Aš išvesiu iš Jokubo palikuonis  
ir iš Judo tą, kurs paveldės mano kalnus;  
mano išrinktieji paveldės šalį,  
ir mano tarnai gyvens tenai.

žodžius pagonims, kurie turėjo grįžti į Dievą, antrosios gi eil žodžius Žydams. Dievas davėsi jieškomas ir randamas pagonims, kurie ankščiau tikrojo Dievo nepažino ir negarbino, kurių tačiau valia nebuvo visai sugedusi. — <sup>2</sup>*Aš tiesiu...* t y, kad juos kviesčiau, pritraukčiau prie savęs. *Netikinčiai.* Ebr t: atkakliai. — <sup>3</sup>*Mano akivaizdoje:* todėl be jokios drovos, lyg pasityčiodami. — *Soduose:* šventosiose giriose. Plg aug 1,29 ir k. Čia įvardijami įvairūs stabmeldystės pasireiškimai, kuriems dažnai pasiduodavo Žydų tauta. — *Ant plytų:* ant akmenų, kurių paviršius buvo apdengtas plytomis. Turėti tokių altorių žydams buvo uždrausta įstatymu. — <sup>4</sup>*Gyvena kapinėse...* Ebr t: sėdi kapuose ir nakvoja sergimose /vietose/. — Sėdėjimu kapuose čia vadinama nekromantija, t y, laukimas atsakymų iš mirusiųjų. Nakvojimu sergimose vietoje gal nurodoma dalyvavimas misterijose, kurios būdavo atliekamos olose, «kur, kaip sako šv Jieron, pasikloję aukų kailius turėjo paprotį miegoti, kad iš sapnų patirtų būsimus dalykus. Tai iki šiai dienai tebe-

daro Eskulapo šventykloje pagonių klaida», priduria tas pat šventasis. — *Valgo kiaulieną.* Turima galvoje valgymas kiaulienos, paaukotos stabams. Ir bet koks jos valgymas buvo Žydams uždraustas įstatymu. — *Suteptas viralas...* Savo indus sutepdavo įstatymo uždraustais valgiais, gal ta pačia stabams paaukota kiauliena. — <sup>5</sup>*Atstok nuo manęs...* Jie laiko save net visai nesuteptais, tokiais, kuriuos tikrų Dievo tarnų prisiartinimas galėtų sutepti. — *Nes tu suteptas.* Ebr t: nes aš tau šventas. — *Jie bus dūmai...* Dievas, kurs yra deganti ugnis, padegs juos, ir jie bebėgdami pavirs dūmais. Toki bus jiems bausmė. — <sup>6</sup>*Parašyta...* Todėl nebus užmiršta. Plg aug 4,3 ir k. — *Prieglobstį:* į plačiais rytiečių apdais padaromą antį, į kurią buvo dedamos gaunamos dovanos. Plg Rut 3,15 ir k. — <sup>7</sup>*Atseikėsiu:* duosiu tiek, kiek yra nusipelnę.

<sup>8</sup>*Uoga kekėje:* sunkos vynuogėje. — Ne visas Izraelis žus, nes yra Israelyje ir šventų palikuonių. Kad ir mažas dalykas yra vienos vynuogės sunka, bet ir ji nemetama šalin. — <sup>9</sup>*Mano kalnus.* Tai kalnuotos Pales-

- <sup>10</sup>Lygumos bus bandų gardai  
ir Akhoro slėnis galvijų guolis mano tautai,  
kuri jį ieškojo manęs.
- <sup>11</sup>Jūs, kurie pametėte Viešpatį,  
kurie užmiršote mano šventąjį kalną,  
kurie statote stalą Laimei  
ir darote ant jo liejamųjų aukų,
- <sup>12</sup>aš suskaitysiu jus kalaviju,  
ir visi krisite žudynėse,  
dėlto kad aš šaukiau ir jūs neatsakėte,  
kalbėjau ir jūs neklausėte ;  
jūs darėte pikta mano akyse  
ir pasirinkote, ko aš nenorėjau.
- <sup>13</sup>Todėl štai ką sako Viešpats Dievas :  
Štai mano tarnai valgys, o jūs alkсите ;  
štai mano tarnai gers, o jūs trokšite ;
- <sup>14</sup>štai mano tarnai linksminsis, o jūs būsite sugėdinti ;  
štai mano tarnai šūkaus širdies džiaugsme,  
o jūs šauksite dėl širdies skausmo  
ir kauksite dėl dvasios sutrynimio ;
- <sup>15</sup>jūs paliksite savo vardą mano išrinktiesiems keiksmui ;  
Viešpats Dievas užmuš tave  
ir vadins savo tarnus kitu vardu.
- <sup>16</sup>Todėl kas laimina save žemėje,  
laimins save tikroju Dievu,  
ir kas prisiekia žemėje, prisieks tikroju Dievu,  
nes senesnieji suspaudimai užmiršti  
ir paslėpti nuo mano akių.
- <sup>17</sup>Nes štai aš sutveriu naują dangų ir naują žemę ;  
senesnieji nebebus atmintyje ir nebepakils į širdį.
- <sup>18</sup>Bet jūs džiaugsitės ir linksminsitės per amžius tais,  
kurios aš sutversiu,  
nes štai aš sutveriu Jerusaleį džiūgavimui  
ir jos tautą džiaugsmui.
- <sup>19</sup>Aš linksminsiuos Jerusale ir džiaugsiuos mano tauta ;  
joje nebesigirdės daugiau verksmo balso ir šauksmo balso.

tinios pavadinimas. — <sup>10</sup>*Lygumos*. Ebr t : Saronas, t y, derlingas pajūrys apie Lida, Jopę ir Jamniją. — *Akchoro slėnis* : netoli nuo Jeriko, kur buvo išreikštas praeikimas ir nubaustas Akhoras, virs palaiminta vieta. Žr Teis 17,24-26

<sup>11</sup>*Jūs, kurie...* Bedieviams nebus ramybės. — *Užmiršote...* nebedalyvaujate šventyklos apeigose. — *Laimei*. Ebr *Gad*. Gadas reiškia dievaitį, kurs buvo laikomas laimės davėju. Tas vardas randasi žodyje Baalgadas. Plg Još 11,17 ir k. — *Darote ant...* Ebr t gal : pripilate taurę *Meni*, t y, likimui. Tai tikriausiai kito dievaičio vardas. — <sup>12</sup>*Suskaitysiu...* Todėl ne vienas neištruks. — <sup>13</sup>*Mano tarnai...* Palyginimas tikrų Viešpaties tarnų

laimės su bedievių likimu. — <sup>15</sup>*Jūs paliksite...* Bedievių vardas bus vartojamas praeikimui. Plg Sk 5,21 ; Ps 101,9 ir k. — *Kitu vardu* : dar garbingesniu kaip Israėlio vardas. Plg 62,2-4.12. — <sup>16</sup>*Kas laimina...* Kas linki sau laimės, kas nori būti palaimintas

<sup>17</sup>*Nes štai...* Dievas yra nutaręs pakelti savo kūrinius į augščiausį garbės laipsnį ir sutverti garbės karalystę, apimančią dangų ir žemę. Todėl tai Viešpaties tarnai susilauks neapsakomų gėrybių. Plg aug 11,6-9 ; 30,23-26 ; 43,19 ; 51,6.16 ; Rom 8,21 ; 2 Petr 3,13 ; Apr 21,1. — *Nebebus atmintyje* : niekas jų nebeatims. — <sup>20</sup>*Tenai*. Ebr t : iš ten, t y, iš Jerusale. — *Kūdikio, kurs tik...* kurs ką tik gimęs miršta. Visi susi-

- <sup>20</sup>Nebebus tenai daugiau kūdikio, kurs tik dienas gyvena,  
ir senio kurs nepabaigtų savo dienų,  
nes vaikas mirs šimto metų,  
ir šimto metų nusidėjėlis bus prakeiktas.
- <sup>21</sup>Jie statys namus ir gyvens,  
veis vynuogynus ir valgys jų vaisius.
- <sup>22</sup>Jie nestatys, ką kitas apgyvens,  
neveis, ką kitas valgys;  
nes mano tautos dienos bus tokios kaip medžio dienos,  
ir jų rankų darbai pasens.
- <sup>23</sup>Mano išrinktieji nesidarbuos veltui  
ir negimdys sumišime,  
nes jie Viešpaties palaimintųjų palikuonys,  
ir su jais jų vaikų vaikai.
- <sup>24</sup>Ir atsitiks, kad anksčiau ne kaip jie šauks, aš išklausysiu;  
jiems dar tebekalbant, aš būsiu išgirdęs.
- <sup>25</sup>Vilkas ir avinėlis ganysis draug,  
liūtas ir jautisės šiaudus,  
ir dulkės bus maistas žalčiui.  
Jie nekenks ir neužmuš  
visame mano šventajame kalne, sako Viešpats

66. <sup>1</sup>Štai ką Viešpats sako :  
Dangus mano sostas, o žemė mano pakojis.  
Kokie tie namai, kuriuos jūs man statysite?  
ir koki ta mano poilsio vieta?
- <sup>2</sup>Visa tai padarė mano ranka  
ir visa tai sutverta, sako Viešpats.  
Bet į ką aš pažvelgsiu, jei ne į varguolį,  
į tą, kurio dvasia sutrinta,  
ir kurs dreba prieš mano žodžius?

lauks pilno amžiaus ir tas amžius bus toks ilgas, kad, jei kas mirytų šimto metų, būtų laikomas mirusiu savo kūdikystėje, arba būtų laikomas nusidėjėliu, kurio dienos sutrumpintos. — <sup>22</sup>Jų rankų... Ebr t : mano išrinktieji pilnai naudosis savo rankų darbais. — <sup>23</sup>Sumišime. Ebr t : sumišimui /baimei/. — Gimdytojams nereiks bijoti, kad jų vaikams atsitiktų koki nelaimė, kad jie galėtų ūmiai žūti. Šeimos bus nepaliestos, pilnos. Plg Ijob 21,8. — <sup>25</sup>Vilkas ir... Žr aug 11,6-9. Taip visi kūriniai dalyvaus pašventintos ir patobulintos žmonijos laimėje. — Kada visi šitame straipsnyje aprašyti dalykai įvyks? Abejonės nėra, kad čia turima galvoje naujosios teokratijos, Mesijo karalystės laikai. Ta naujoji teokratija atnaujins ir padarys garbingus dangų ir žemę. Apie tokį atnaujinimą pasaulio pabaigoje kalba nauj sadoros knygos. Visa ta garbė ir atnaujinimas atsiras ne vienu kartu,

bet prie jos bus prieita laipsniais ir neriboto ilgumo laikotarpiais. Aprašymo vaizdų negalima imti griežtai žodine prasme. Žadamos gėrybės bus dvasinės gėrybės, jau apsciai dalinamos kareiviaujančioje Kristaus Eklesijoje, bet pilnai jomis ji naudosis tik danguje, ir tenai kūno laimė bus taip pat tobula, kaip ir sielos laimė

į/ Naujoji Jerusale : bedievių teismas ir pasmerkimas

66,1-24. Viešpats kietai teisia ir pasmerkia veidmainingą garbinimą /1-6/. Sionas bus motina gausingų vaikų, kuriems Dievas suteiks gausių malonių /7-14/. Visos tautos bus teisiamos ir visa žemė bus pilna Viešpaties garbės /15-24/

66. <sup>1</sup>Dangus... Visas pasaulis priklauso Viešpačiui ir yra jo buveinė; todėl jam nereikia žmonių pastatytų namų jo garbei. Plg Apd 7,49; 17,24. — Kokie tie namai... Antroji šven-

- <sup>3</sup>Kas aukoja jautį, yra kaip tas, kurs užmuša žmogų ;  
kas pjauna avį, kaip tas, kurs pasmaugia šunį ;  
kas atnašauja auką, kaip tas, kurs aukotų kiaulės kraują ;  
kas atsimena smilkalus, kaip tas, kurs laimintų stabą.  
Visa tai jie pasirinko savo keliuose,  
ir jų siela gėrėjosi savo nuobodomis.
- <sup>4</sup>Todėl ir aš pasirinksiu jiems pasityčiojimų,  
ir ko jie bijo, atvesiu jiems ;  
nes aš šaukiu, ir nebuvo kam atsakyti,  
kalbėjau, ir jie neklausė ;  
jie darė pikta mano akyse,  
ir pasirinko, ko aš nenorėjau.
- <sup>5</sup>Išgirskite Viešpaties žodį,  
jūs, kurie drebate prieš jo žodį.  
Jūsų broliai, kurie jūsų nekenčia  
ir atstumia jus dėl mano vardo, tarė :  
Tegul Viešpats pasirodo garbingas,  
ir mes matysime jūsų linksmybę ;  
bet jie bus sugėdinti.
- <sup>6</sup>Balsas tautos iš miesto, balsas iš šventyklos,  
balsas Viešpaties, atiduodančio užmokestį savo neprieteliams.
- <sup>7</sup>Dar nepajutęs gimdymo skausmų ji pagimdė ;  
dar neatėjus jos gimdymo metui, ji pagimdė berniuką.
- <sup>8</sup>Kas girdėjo kada nors tokį dalyką?  
kas matė ką panašaus?  
argi viena diena šalis gimdo?  
arba ar gimsta giminė draug?  
nes Sionas gimdė ir pagimdė savo vaikus.

tykla, kurią žydai turėjo pastatyti vieton sugriautos Saliamono šventyklos. Tos šventyklos reikėjo Dievui garbinti, ir pats Viešpats reikalavo jos pastatymo ; jis taip pat buvo įsakęs ir aukų darymą. Dalykas, kurs čia peikiamas, tai aklas Žydų pasitikėjimas šventykloje atliekamomis apeigomis, lyg kad jos būtų visai atpalaidojusios nuo dorybių vykdymo. Plg Jer 7,1... — <sup>2</sup>Visa tai padarė... Nors šventykla ir visa kas joje yra, buvo visų didžiausi dalykai, tai ir jie juk ne kieno kito padaras, bet to paties Dievo. — <sup>1</sup>Varguoli. Ebr t : į prislėgtąjį... Tokiose širdyse Dievui patinka gyventi. — <sup>3</sup>Kas aukoja... Anot Ebr t : kas pjauna jautį yra užmušęs žmogų, kas aukoja avį yra nusukęs sprandą šuniui ir tt, t y, tas, kurs pjauna aukai jautį, tuo pačiu metu turi sielą suteptą žudynėmis, laiko įstatymą apie aukas, bet niekina ir pamina Dievo įsakymą : Neužmušk ; kitas daro aukas Dievui, bet dalyvauja ir stabų aukose, arba ir pats jas daro. Plg aug 1,15. Šunys buvo aukojami pas Phenikiečius, kiau-

lės taip pat pas Sirus ir Egiptiečius. — <sup>4</sup>Todėl ir aš... t y, kokiuo pasiryžimu jie bėga prie stabų ir visokių piktenybių, tokiuo Dievas parinks jiems nelaimių ir vargų, kuriais jie bus kankinami. — <sup>5</sup>Jūs, kurie... Žr 2 e. Gerųjų Žydai bedieviai nekenčia dėl Viešpaties vardo, dėl to kad jie garbina Dievą, kad jie jam ištikimi, atskiria juos nuo savo draugystės, lyg kokiuos prakeiktus žmones, tie siog tyčiojasi iš jų pasitikėjimo Dievu. Bet Dievas tokiuos pasityčiotojus skaudžiai sugėdins. — <sup>6</sup>Balsas... Pranašas dvasia jau mato artėjantį Dievo teismą ; girdi pradžioje triukšmą mieste, paskui aiškiai nurodo, kad jis eina iš šventyklos, Dievo buveinės, ir tuojau turi prasidėti teismas

<sup>7</sup>Dar... Ūmiai, netikėtai, antgamtiniu būdu ir linksmiai Jerusale, t y, naujoji teokratija gimdo kūdikį, kurs tačiau yra visa giminė, visa Siono vaikų daugybė. Kaip nepaprastas ir nuostabus tas gimdymas, išreiškiamas 8 eil. — <sup>8</sup>Argi aš... Paminėtas gimdymas yra Dievo darbas, kuriam at-

- <sup>9</sup>Argi aš, kurs darau, kad kiti gimdytų,  
pats negimdysiu, sako Viešpats?  
Argi aš, kurs duodu kitiems gimdyti,  
būsiu nevaisingas? sako Viešpats, tavo Dievas.
- <sup>10</sup>Linksminkitės su Jerusale ir džiaugkitės joje visi,  
kurie ją mylite ;  
džiaugte džiaugkitės su ja visi, kurie jos verkiate,
- <sup>11</sup>kad jūs žistumėte ir būtumėte pripildyti  
iš jos paguodos krūties,  
kad melžtumėte ir apščiai turėtumėte gėrių  
ir visokios jos garbės.
- <sup>12</sup>Nes Viešpats taip sako :  
Štai aš pasuksiu į ją tarsi ramybės upę  
ir kaip patvinstantį upelį tautų garbę,  
kuria jūs žisite ;  
jūs būsite nešami prie krūčių  
ir ant kelių meilinsis jums.
- <sup>13</sup>Kaip ką nors mieliai glaudžia prie savęs jo motina,  
taip aš jus paguosiu,  
ir jūs būsite paguosti Jerusaleje.
- <sup>14</sup>Jūs matysite, ir jūsų širdis džiaugsis,  
ir jūsų kaulai žaliuos kaip žolė.  
Viešpaties ranka pasidarys žinoma jo tarnams,  
ir jis rūstinsis savo neprieteliams.
- <sup>15</sup>Nes štai Viešpats ateis ugnyje,  
ir kaip viesulas jo kariški vežimai,  
kad užsidegime įvykdytų jo narsą  
ir jo sudraudimą ugnies liepsnoje.
- <sup>16</sup>Nes Viešpats daro teismą ugnimi  
ir savo kalaviju kiekvienam kūnui,  
ir Viešpaties užmuštųjų bus daug.

<sup>17</sup>Kurie šventino save ir laikė save nesuteptais soduose už durų vi-  
duje, kurie valgė kiaulieną, pasibjaurėtinus dalykus ir peles, bus draug

likti jam netrūksta galios. Ebr t :  
argi aš atversiu įsčią ir neleisiu gim-  
dyti ? — Viešpats, kurs visa pri-  
rėngė savo tautai atnaujinti, nesu-  
stos pusiaukelyje, darbo neatlikęs. —  
<sup>10</sup>*Džiaugkitės...* Visi Jerusale's prie-  
teliai jam kviečiami dalyvauti jos  
džiaugsmu, taip pat ir palaimini-  
muose, kokių jai Viešpats suteiks  
Plg aug 49,23 ; 51,3 ir k. — <sup>12</sup>*Aš pa-  
suksiu...* Kad pažadas nesirodytų  
perdaug didelis, Viešpats sakosi pats  
tai padaręs ir jį patvirtina. — *Prie  
krūčių.* Ebr t : prie šono. Plg aug  
60,4. — <sup>14</sup>*Jūsų kaulai...* Kaip skaus-  
mas džiovina kaulus /Ps 31,3 ; Pat  
17,22/, taip džiaugsmas juos atgaivina  
<sup>15</sup>*Nes štai...* Pasakęs, kad Viešpats  
rūstinsis ant savo neprietelių, pra-  
našas pradeda aprašinėti Dievo tei-  
sėjo rūstybę. Pradžioje aprašoma

Dievo pasirodymas. Plg aug 29,6 ;  
30,27.28 ; Ps 17,11 ir k. — <sup>16</sup>*Nes...*  
Bausmės aprašomos dviem vaizdais,  
deginančios ugnies ir žudynių. —  
<sup>17</sup>*Kurie...* Dar kartą minimos kaltės  
tų, kurie bus baudžiami. Ebr t :  
Kurie save pašventina ir apvalo so-  
dams, t y, kurie apsiplovimais pri-  
rengia save, kad darytų aukas sta-  
bams pašvęstose girose. Plg aug 65,3.  
— *Už durų viduje.* Ebr t : Užpaka-  
lyje vieno, kurs yra viduryje. — Kas  
tas vienas, neaišku. Gal pats stabas,  
arba tas, kurs jam daro auką ir kurį  
pamėgdžioja visi kiti aukojimo da-  
lyviai. — *Kiaulieną.* Plg aug 65,4 .  
66,3. Toliau minimi kitokie pagonių  
valgiai, kurie įstatymo buvo laikomi  
suteptais ir buvo Žydams uždrausti.  
Plg Kun 11,12.13.20.23.29.41. —  
<sup>18</sup>*Aš gi ateisiu...* Pats Viešpats žada

sunaikinti, sako Viešpats. <sup>18</sup>Aš gi ateisiu surinkti jų darbų ir jų minčių, su visomis tautomis ir liežuviais; jie ateis ir matys mano garbę. <sup>19</sup>Aš statau jų tarpe ženklą ir siunčiu iš jų, kurie bus išgelbėti, pas tautas jųroje, į Afriką, į Lidiją, pas šaudančius vilyčiomis, į Italiją ir į Graikiją, į tolimas salas, pas tuos, kurie negirdėjo apie mane ir nematė mano garbės. Jie skelbs mano garbę tautoms <sup>20</sup>ir atves visus jūsų brolius iš visų tautų kaip dovaną Viešpačiui, ant arklių, vežimuose, nešyklose, ant asilėnų ir vežimėliuose pas mano šventįjį Jerusaleės kalną, sako Viešpats, kaip kad Izraelio sūnus įneša švariam inde dovaną į Viešpaties namus. <sup>21</sup>Aš imsiu iš jų kunigų ir levitų, sako Viešpats. <sup>22</sup>Nes kaip nauji dangūs ir nauja žemė, kuriuos aš statau ties savim, sako Viešpats, taip stovės jūsų palikuonys ir jūsų vardas. <sup>23</sup>Ir bus mėnuo po mėnesio ir šabatas po šabato, kad kiekvienas kūnas ateis pagarbinti mano akivaizdoje, sako Viešpats. <sup>24</sup>Jie išeis ir matys lavonus vyrų, kurie kėlė prieš mane maištą; jų kirminas nemirs ir jų ugnis neužges, ir jie bus pasibjaurėjimo dalykas kiekvienam kūnui

ateiti teisti kiekvieno darbų ir minčių, ir su tuo teismu Žydams jungiasi taip pat teismas pagonims. Iš to gi teismo bus pažinta Dievo garbė. — <sup>19</sup>*Statau jų tarpe ženklą.* Tas ženklas bus stebuklai, kurie lydės naujosios teokratijos įvedimą į pasaulį Mesijo laikais, taip kaip stebuklais buvo įvesta senoji teokratija. — *Kurie bus išgelbėti.* Ebr t: Kurie išvengia, t y, kurių nesutiko bausmė aprašytame 15 eil teisme. /Tas teismas matomai turi įvykti ne pasaulio pabaigoje, nes po jo dar siunčiama apaštalų skelbti išgelbėjimo/. — *Jūroje.* Ebr t: Tartese. Žr 2,16. — *Į Afriką, į Lidiją.* Ebr t: Į *Put* ir į *Lud*. Pirmasis vardas kitur nesutinkamas. Gal jis atsirado paklaida vieton *Put*. *Put* gi ir *Lud* vadinosi kaikurios tautos, gyvenusios Egipto kaimynystėje. Plg Jer 46, 9; Ez 27,10; 30,5; Naumo 3,9. — *Į Italiją ir Graikiją.* Ebr t: *Thubal* ir *Javan*, t y,

Tibareniečiams rytiniame Juodosios jūros krante ir Joniečiams. Plg Prad 10,2.4. — <sup>20</sup>*Atves...* Plg 14,2; 45,22 ir k. — *Kaip dovaną.* Ebr *Minkhah*, nekruvina dovana. Tokią dovaną darys Viešpačiui iš atgimusiųjų Izraelaičių pagonys. — *Vežimėliuose.* Anot ebr t: Ant kupranugarių. — <sup>21</sup>*Aš imsiu...* Iš pažinusių Dievą pagonių bus imami kunigai ir levitai. Ta teisė senoje sandoroje buvo palikta vienos išrinktosios tautos giminei. Naujojoje sandoroje kunigystės ribos praplėčiamos. Plg Žyd 7,12. — <sup>22</sup>*Nes kaip...* Naujoji tvarka niekuomet nepasibaigs. Plg aug 65,17. — <sup>23</sup>*Bus mėnuo...* Naujosios sandoros išskilmės ir čia aprašomos senosios jaunačių ir šabatų apeigų vaizdais. — <sup>24</sup>*Jie išeis...* Bedieviams nebus ramybės /48,22; 57,21/. Baigdamas savo knygą Ješajas nurodo bedievių kančių amžinumą ir didumą. Plg Mk 9,43-50

# JEREMIJO PRANAŠYSTĖ

## IVADAS

1. Jeremijas /Jirm<sup>e</sup>jahu/ pats savo pranašysčių knygoje, taip pat ir per savo mokytinį ir bendradarbį Barukhą yra davęs gana daug žinių apie save. Jis buvo kunigo Helkijo sūnus, gimė netoli nuo Jerusale, kunigų miestelyje Anatote, Benjamino giminės plote, karaliaus Manaso viešpatavimo (698/7-643/2) pabaigoje

Sunkūs tuomet buvo Dievo siunčiamiems pranašams laikai Israelyje. Stabmeldystė, sujungta su kitais nusikaltimais, išgalėjusi Žyduose, viešpataujant karaliui Manasui, taip kad jis pats savo gyvenimo gale nebeįstengė jos sustabdyti, uoliai palaikoma jo sūnaus Amono (643/2-641/0), negalėjo sutikti tikro pasipriešinimo ir pirmais Jošijo viešpatavimo (641/0-609) metais, nes jis mažas vaikas /aštuonerių metų/ tebebūdamas paveldėjo savo tėvo sostą. Tik dar aštuoneriems metams paslinkus, kai Jošijui buvo sukakę jau apie šešiolika metų amžiaus, jis galėjo jau griežtai pasukti savo valdžios vairą į dievobaimingų jo pranokėjų tradicijas, pradėti tikrą kovą prieš stabmeldystę ir dėti visas pastangas, kad atgaivintų pamištą Israelyje Mošės kultą. «Aštuntais savo karaliavimo metais, dar vaikas tebebūdamas, jis /Jošijas/ ėmė jieskoti savo tėvo Dovido Dievo, o dvyliktais metais po to, kai buvo pradėjęs karaliauti, apvalė Judą ir Jerusale nuo augštumų, girių, stabų ir drožtų paveikslų», rašo Kronikininkas /2 Kron 34,3.../

Kaip karalius Jošijas, taip ir pranašas Jeremijas augo didžiausio stabmeldystės išgalėjimo laiku, ir nenuostabu, kad pašauktas tryliktais Jošijo viešpatavimo metais stoti į karaliaus jau pradėtą kovą prieš ją, bijojo per daug didelių pavojų ir teisinosi Viešpačiui savo jaunystėje ir silpnumu; dejavo sakydamas: «Ai, ai, ai! Viešpatie Dieve, štai aš nemoku kalbėti, nes aš vaikas» /Jer 1,6/

Jošijas buvo padrąsintas tęsti reformas aštuonioliktais savo karaliavimo metais atradimu /*Istatymo knygos*, 4 Kar 22,8. Tai turėjo būti bent Deuteronomijos /Pakartoto Istatymo/ rankraštis, kurio pagrindinis egzempliorius buvo dingęs, tikriau sakant, buvo stabmeldystei pasidavusių jo sergėtojų pašalintas iš savo nuolatinės vietos, kurio būdingiausi įstatymai nebebuvo laikomi

Ir Jeremijas buvo Viešpaties padrąsintas ir paragintas griežtu jo įsakymu: «Nesakyk: Aš vaikas; nes visur, kur tavo siųsiu, tu eisi, ir visa, ką tau liepsiu, tu kalbėsi. Nebijok jų, nes aš esu su tavim, kad gelbėčiau tave, sako Viešpats» /Jer 1,7,8/. Taip Dievo pagalbos pažadėjimu sustiprintas, kartą pradėjęs sau skirtą tarnybą, Jeremijas uoliai nešė jos sunkenybes iki savo gyvenimo galui, nežiūrėdamas jokių kliūčių ir pasipriešinimų

Nors nei istorinėse knygose, nei paties Jeremijo knygoje nerandame aiškai pasakyta, kad jis bendradarbiavo su karaliumi Jošiju kovoje prieš stabmeldystę, tačiau jau pirmieji pranašystės knygos skyriai /2-6 sk/ liu-



dija, kad Jeremijas visu griežtumu smerkia Žydų tautos stabmeldystę ir reikalauja kulto reformos; jis tat siekė to paties tikslo, kurio siekė ir karaliaus; todėl pranašo veikla turėjo būti karaliaus palaikoma

Nemaža persekiojimų teko Jeremijui iškentėti nuo nedorų savo vien-taučių dar prie gyvos dievobaimingo Jošijo galvos. Daug vargo teko jam pakelti ir vėliau dėl politinių įvykių kaip pačioje Judo karalystėje, taip ir tarptautiniuose ano laikotarpio santykiuose. Judo karalystė buvo įtrauk-ta į varžytines, kurios vyko, sugriuvus Ninivei. Kai Egipto Paraonas Nekhao II /610-595/, norėdamas padėti Asirijos kunigaikščiui Asurubali-tui, leidosi eiti per Palestiną, Jošijas užstojo kelią Egipto kariuomenei, bet mušyje prie Magedo /609/ buvo nugalėtas ir pats žuvo. Tai buvo labai didelis smūgis Judo karalystei

Jerusaleus gyventojai išsirinko sau karaliumi antrąjį Jošijo sūnų Joakhazą, kurs kad ir neilgai viešpatavo /viso tris mėnesius/, bet darė kas buvo pikta Viešpaties akivaizdoje. Paraonas Nekhao II ištrėmė Joakhazą į augštojo Nilo sritis ir jo vieton paskyrė karaliumi jo brolių Joakimą /609-598/

Paraonas tęsė pradėtą savo žygį ir pats buvo visai sumuštas prie Khar-kemišo Nabopolosaro sūnaus Nebukadnetsaro. Šitas leidosi vytiš paskui Nekhao per Siriją ir Palestiną. Tik jo tėvo mirtis sulaukė jį laikinai nuo įsibrovimo į Egiptą. Jis turėjo grįžti į Babiloniją, kad apimtų tos šalies valdymą. Anot 2 Kron 36,6 ir Dan 1,1, Nebukadnetsaras, besivyda-mas Egiptiečių kariuomenę, buvo užsukęs pirmą kartą į Jerusale ir liepė ištrėmti iš čia jos gyventojų dalį

Šiuo metu Joakimas jau buvo pradėjęs ketvirtus savo viešpatavi-mo metus. Jo politika buvo visais atžvilgiais priešinga Jošijo politikai: jis panaikino Jošijo padarytas religines reformas, vėl rėmė pagoniškus kultus ir nuožmiai elgėsi su visais, kurie bandė jam priešintis. Santykiuo-se su svetimomis šalimis jis pakartojo jau karaliaus Ezekijo padarytą neatsargumą ir pasidavė Egipto Paraono kurstymui kovoti prieš Babi-loniečius, kad taip apsaugotų savo nepriklausomybę

Šitose nelemtose apystovose Jeremijui teko nedėkingas ir skaudus uždavinys būti Dievo žodžio skelbėju. Jis labai gerai matė, kad jo tau-tos likimas darėsi vis labiau nebepataisomas

Po kovos prie Khar-kemišo jis parašė gana skaudžią satyrą apie su-muštą Paraoną /46 sk/, kad įrodytų, jog negalima tikėtis nieko gero iš Nilo srities. Ir iki galui jis nebesiliovė piršęs nepasitikėjimą Paraonais ir skelbęs pasidavimą Nebukadnetsarui

Dar labiau buvo nepalenkiamas Jeremijas religijos atžvilgiu. Jis nesvyravo nei valandos atvirai stoti prieš bedievių savo karalių ir prie-šintis jo palaikomai stabmeldystei. Lygiai energingai jis peikė ir per daug paviršutinišką Jahvės kultą. Savo kietais ir grasinančiais žodžiais jis pasidarė priešas ne tik karaliaus rūmams, bet ir daugeliui Jerusaleus gy-ventojų. Kai Joakimo karaliavimo pradžioje jis atvirai paskelbė, jog šventykla ir pats miestas bus sugriauti, o tauta ištrėmta /7,14.,15/, jis buvo sulaukytas ir jam buvo pagrasyta mirtimi /26,7/. Kitą kartą jis buvo sumuštas ir įdėtas į kaladę /20,1-6/. Virš to, jo paties bendrataučiai buvo padarę prieš jį sąmoklą /11,18-12,6/. Dėl šių atsitikimų pranašas buvo taip labai nusiminęs, kad darė priekaištų Viešpačiui ir net prakeikė savo gimimo dieną /20,7-18/

Ketvirtais karaliaus Joakimo metais, kad padarytų didesnę įspūdį karaliui ir jo patarėjams, Jeremijas surinko į vieną knygą savo prakal-bas /36 sk/. Bet labai įpykęs Joakimas pats sudegino surinktą knygos tekstą, ir pranašui teko slapstyti, kad išgelbėtų savo gyvybę. Bent kiek vėliau, gal po šio atsitikimo jis gyvai priekaišiojo karaliui jo despotiškumą

ir nereligingumą, pranašaudamas jam gėdingiausią galą: laidotuvės būsiančios kaip asilo /22,13-19/

Bet Jeremijo klausytojai buvo visai kurti, ir jų širdys buvo sukiėtėjusios. Trejiems metams praslinkus Joakimas atsisakė mokėti duoklę Babeli. Kad padarytų tvarką su maištininku, Nebukadnetsaras pasiuntė pradžioje prieš jį tikriausiai tik nedidelę kariuomenę, kuri padedama Moabiečių ir Amoriečių apiplėšė Žydų šalį. Bet jau 597 jis apgulė Jerusale, kai Joakimas buvo neseniai miręs. Jo įpėdinis Jekhonijas po trijų apgulimo mėnesių pasidavė. Kartu su didikais ir žymesnių amatninkų skyriumi jis buvo išvestas kaip belaisvis į Babelę, o jo vieton karaliumi buvo pastatytas jo dėdė Sedekijas /598-587/

Kruvina pamoka duota pirmataku nepamokė jo įpėdinio, nė jo šalininkų. Veltui Jeremijas ragino žmones gręžtis: pikčiausi stabmeldystės išdykavimai buvo tęsiami. Ypač veltui jis įkalbinėjo vadovaujantiems pasilikti ištikimais Babiloniečiams. Netikri pranašai ramino ir migdė minią viltimi greito Kaldiečių valstybės žlugimo: Egipto ir kitų kaimyninių kraštų pasiuntiniai, kurie kurstė kelti maištą, buvo labiau klausomi

Galutinios katastrofos jau nebeteko ilgai laukti. Psammetikas II /595-589/, kurs buvo stojęs Nekhao II vieton, ir jo įpėdinis Hophra /589-569/ nesiliaudami kurstė Sedekiją ir žadėjo jam paramą. Šis, tiesą sakant, net keletą kartų klausėsi Jeremijo patarimo. Bet galų gale vis tiek jis stojo sukilimo šalininkų pusėn. Devintais savo karaliavimo metais /588/, stumiamas tikriausiai Hophros, kurs ką tik buvo paėmęs sostą, jis susitarė su keletu apylinkės karalių ir atsisakė klausyti Nebukadnetsaro. Tas tuojau pasiuntė prieš Judą didelę kariuomenę, kuri bežiūrint apsupo Jerusale. Labai trumpam laikui jis buvo priverstas sustabdyti apgulimą, artėjant Egipto kariuomenei, bet ji greitai išnyko ir apgulimas vėl prasidėjo

Jeremijas šituo metu vis dar buvo atsiklausiamas ir gerbiamas Sedekijo. Miesto viršininkai priešingai pasiliko aršūs priešininkai Jeremijo ir apgulimo pradžioje uždarė jį kalėjiman, palaikę jį visai neteisingai išdaviku ta proga, kai jis bandė vykti į Anatotą. Vėliau, kai jis nesiliovė kalbėti su visu atvirumu, jie įmetė jį į gilią purviną duobę

Aštuoniolikai mėnesių praslinkus Babiloniečiams pasisėkė pralaužti vienoje vietoje miesto sieną. Tuomet netekęs vilties karalius su savo šeima bandė gelbėtis, pabėgdamas iš miesto. Bet jis buvo pavytas prie Jeriko ir atvestas pas Nebukadnetsarą. Tas liepęs tėvo akivaizdoje pasmaugti jo vaikus, įsakė išdurti jam pačiam akis ir varyti jį į Babelę

Dar mėnesiui praslinkus visas miestas buvo paimtas, sudegintas ir sugriautas, o didelė jo gyventojų dalis buvo nužudyta. Pasiturintieji miesto gyventojai kartu su jų lobiu, su visu, kas galėjo dar turėti didesnės vertės, buvo iškelti į Babiloniją. Nebukadnetsaras paliko šalyje tik vargingiausius gyventojus, ypač artojus ir vynuogininkus. Šita liaudis buvo atiduota valdyti Godolijui

Babiloniečiams įeinant į Jerusale Jeremijas dar tebebuvo kalinamas. Paleistam iš kalėjimo buvo leista laisvai pasirinkti savo buveinės vietą. Jis vėrciau norėjo pasilikti šalyje arti Godolijo, kurio šeima buvo visą laiką palanki Jeremijui. Jo nelaimėi, dviem mėnesiams praslinkus Godolijas buvo nužudytas. Bijodami Babiloniečių keršto dauguma Žydų, kurie buvo susibūrę aplink Godoliją, pabėgo į Egiptą ir privertė Jeremiją eiti kartu su jais

Būdamas Egipte jis nesiliovė kovojęs su tebeplintančia Žyduose stabmeldyste ir dėl to jam teko nemaža kentėti. Anot vieno Žydų padavimo, tie Egiptan pabėgusieji Žydai galų gale užmušę uolų pranašą akme-

nimis Tafnies mieste. Anot kito padavimo, Jeremijas buvęs Nebukad-netsaro, kai šis nukariavo Egiptą, nugabentas į Kaldeją ir čia miręs. Pranašo pareigas Jeremijas ėjo apie 50 metų

Pranašas Jeremijas, kaip pasirodo iš jo knygos, buvo labai ramus, net bailus žmogus, jautrios širdies ir pilnas meilės; skirta gi jam buvo atlikti viena baisiausių pasiuntinybių, kokios kada nors buvo Dievo paves-tos žmogui; nes jis turėjo būti «Dievo teisybės pranašu». Nedaug jam teteško paskelbti linksminančių žinių, kone nuolat turėjo grasyti, be pa-liovos barti savo tautą dėl jos nusikaltimų, pirštu rodyti jau nebeišven-giamą bausmę ir vis labiau besiartinantį žuvimą. Tų sunkių pareigų ėji-mo pasėka buvo išjuokimai, paniekinimas, neapykanta, nuožmūs per-sekiojimai, kuriais jam, bemaž ko nuolat, stengėsi atsilyginti visi. Ta-čiau pranašas pasiliko visą savo gyvenimą nuostabiai drąsus visose savo net ir sunkiausiose pareigose. Jis tikrai pasirodė esąs tvirtas lyg «sustip-rintas miestas, kaip geležinis šulas ir kaip skaishtarvinis mūras prieš Judo karalius, prieš jo viršininkus, prieš jo kunigus ir prieš šalies tautą» /1,18/

Jeremijas, kolei buvo gyvas, nebuvo reikiamai savo tautos įvertin-tas; bet pomirtinė jo garbė buvo juo labiau padidėjusi, taip kad kartais ji rodėsi viršijanti net paties Ješajo garbę. Judui Makabiejui Jeremijas pasirodė nakties regėjime kaip žmogus garbingas savo amžiumi ir savo didenybe ir pristatomas jam kaip ypatingas Žydų tautos globėjas /2 Mak 15,12-16/. Iš Išganytojo pasikalbėjimo Kesarijoje ir jo mokytinių atsakymų mes žinome, kad Jėzaus Kristaus laiko Žydai laikę žmogaus Sūnų, laikomą Mesiją, tarp kita ko Jeremiją /Mt 16,14/. Krikščionys matė visados Jeremijo asmenyje Išganytojo figūrą. Šitas suartinimas yra visai pateisinamas; nes yra daug bruožų Jeremijo gyvenime, kurie daro iš to pranašo Išganytojo figūrą. Ypatingu būdu jo kova prieš Žydų ku-nigus, netikrus pranašus ir tautos vadus primena Jėzaus susirėmimus su Rašto žinovais ir Parisiejaus. Išniekinimai ir kankinimai, kuriuos jis iškentė-jos, padarė iš jo, dar Kristui neatėjus, panašų į avinėlių, kurs vedamas pjauti /11,19/

Religijos atžvilgiu Jeremijas, nors neprilygdamas Ješajui, vis tik paliko labai brangių pamokymų. Jo pamokslų sritis buvo ta pati kaip ir jo didžiojo primatako: dėl nepaprastos jo piliečių Jahvės atžvilgiu neiš-tikimybės. Judo karalystė toki, koki ji yra dabar, skirta sugriūti; bai-siausios bausmės laukia ypač Jerusaleės gyventojus. Bet teismas nepasi-baigs visišku Žydų tautos sunaikinimu: dar prieš patį sostinės žlugimą Jeremijas nusipirko Anatote dirvą, kuri turėjo būti simbolis būsimo at-statymo /32 skr/. Po katastrofos jis rado ateities viltyje savo vienatinį ramstį ir išreiškė jį smulkiaame aprašyme mesijinės eros /30-31 sk/. Ateis laikas, kad Jahvė vėl pastatys Izraelį ir Judą ir parves juos atgal į jų šalį. Ten jie bus galutinai išlaisvinti nuo jų neprietelių ir nuo to laiko jie jau tarnaus su didžiausia ištikimybė savo Dievui Jahvei. Jų karalius bus Jesės Palikuonis, kurs bus taip tobulas, kad Jeremijas, pirma pažy-mėjęs jį kaip «teisią Dovido atžalą» /23,5/, toliau vadina jį tiesiog Do-vidu /30,9/. Pranašas pabrėžia, kad būsimas Izraelis bus daug daugiau negu politinė valstybė, bet ir religinė bendruomenė, su kuria Jahvė «pa-darys naują sandorą /30,31/. Su šita visai nauja dalykų tvarka, kuri pa-siliks amžinai /31,35-37/, dieviškasis įstatymas nebebus daugiau išvir-šiniu būdu įrašytas į akmenines plokštis, bet į žmonių širdis, ir visi tu-rės tobulą pažinimą Dievo /31,33,34/. Jahvės kultas bus taip vidinis, kad nebebus pasigendama net sandoros skrynios, to regimo Dievo čiabuvimo ženklų, dingusio katastrofoje /3,16/. Šitas pareiškimas, kad religijos esmė susideda iš arčiausios vienybės su Dievu, buvo juo didesnės reikšmės, kad

buvo padaryta tuo metu, kada šventykla jau griuvo ir aukos turėjo pasibaigti. Su Israėlaičiais pagonių tautos turės lygią dalį išganyje /3,17 : 12,14-17/

Kaip Ješajas, taip ir Jeremijas buvo labai artimai išpainiojęs į politinį tautos gyvenimą. Bet šituo atžvilgiu jo padėtis buvo daug nedėkingesnė. Didžiausio pavojaus metu jis nebegalėjo paskelbti betkurio priešų nepasisekimo; priešingai, jis turėjo nesiliaudamas kartoti, kad žuvinimas yra nebeišvengiamas, teisinga bausmė nepataisomos tautos, o tai stumte stūmė jį į nemalonę lygiai kunigaikščių kaip ir minios. Jis užsitraukė ant savęs, be to, neapykantą visų savo kova prieš partiją palankią Egiptiečiams, kuri nebuvo mažiau gyva kaip Ješajo laikais ir kuri dėjo visados į Paraonus savo išsigelbėjimo viltis. Jeremijas skelbė pasidavimą Babeliui kaip mažesnę blogybę: jei būtų buvę laikomasi jo patarimų, katastrofa būtų buvusi bent suvėlinta.» /Cf. L. Dennenfeld/

2. Jeremijo veikalų šv Rašte yra trys: «Pranašystė», «Raudos» apie Jerusaleš ir šventyklos sunaikinimą ir «Laiškas» /Bar 6/ nuvestiesiems į Kaldėją apie stabmeldystę. Jeremijo Raudos apie karaliaus Josijo mirtį /žr 2 Kron 35,25/ seniai žuvo

Jeremijo pranašystė susideda iš daugelio pamokslų ir atskirų pranašysčių, kurias jis paskelbė įvairiais laikais, taip pat iš keleto istorinių straipsnių, kuriais paaiškinamos pranašystės arba jos patvirtinamos. Visų pamokslų, pranašysčių ir pasakojimų, nors labai nevienodų savo turiniu, vyriausi juos jungianti idėja tai Dievo teisybė, kurios skelbėjas turėjo būti Jeremijas, nes jis buvo «pastatytas ant tautų rauti ir griauti ir naikinti, ir sklaidyti, ir statyti ir veisti» /1,10/

Turinio atžvilgiu Jeremijo knygą taip galima padalinti: Ji prasižėdė antrašte /1,1-3/ ir įžanga /1,4-19/, kurioje aprašoma pranašo pašaukimas ir pasiuntinystė ir nurodoma jo pareigų būdas. Pirmoje dalyje /2,1-33,26/ be paliovos kartojama, kad Viešpats neatmainomai nutaręs padaryti galą Žydų karalystei. Ta dalis susideda iš dešimties skyrių, arba iš tiek pat pranašinių pamokslų, kurių turinys toks: 1. Viešpaties ištikimybė, Žydų neištikimumas ir nedėkingumas /2,1-3,5/; 2. Nedaranti atgailos tauta kentės daug prispaudimų ir galų gale bus atmesta /3,6-6,30/; 3. Tuščias Žydų pasitikėjimas šventykla, aukomis, apipjaustymu ir tikras kelias į išganyką /7,1-10,25/; 4. Žydai kalti sulaužę šventą sandorą /11,1-13,27/; 5. Viešpats nedovanos savo tautai /14,1-17,27/; 6. Atmetimas Israėlio patvirtinamas simboliais /18,1-20,18/; 7. Dievo teismai piktiems ganytojams /21,1-24,10/; 8. Aiškus paskelbimas septynių dešimtų metų nelaisvės /25,1-29,32/; 9. Būsimas Dievo tautos atvadavimas ir atstatymas /30,1-31,40/; 10. Kiti paguodos žodžiai apie laimingą Israėlio ateitį /32,1-33,26/. Antroje knygos dalyje /34,1-45,5/ pasakojama istoriškai ir pranašų būdu apie paskutinius Žydų karalystės atsitikimus. Joje du skyriai: 1. Jeremijas veltui stengiasi pataisyti Žydus, dar neįvykus pilnam sunaikinimui /34,1-38,28/; 2. Jeremijo pranašysčių pilnas įvykimas /39,1-45,5/. Trečioji knygos dalis /46,1-51,64/ visa paskirta pranašystėms prieš pagonis: prieš Egiptą /46,2-28/, prieš Pilistimus /47,1-7/, prieš Moabą /48,1-47/, Amoną, Idumiečius, Damaską, Kedarą ir Asoro karalystes /49,1-39/, prieš Babiloną ir Kaldiečius /50,1-51,64/. Knygos pabaigoje /52,1,34/ pasakojama apie liūdną karaliaus Sedekijo, Jerusaleš ir Žydų tautos likimą

3. Jeremijo pranašystės turi taip aiškiai išpaustą savyje autoriaus asmens žymę, kad kone visi tyrinėtojai laiko jas visas autentiškomis. Pačioje knygoje randame šiek tiek žinių apie tai, kaip ji buvo sudėta.

Anot 36,1..., ketvirtais karaliaus Joakimo metais Jeremijas gavo iš Dievo paliepimą surašyti pranašystes, jam apreikštas nuo pat jo tarnystės pradžios. Jis tuojau jas padiktavo savo raštininkui Barukhui. Bet supykęs karalius rankraštį sudraskė ir sudegino. Tuomet Jeremijas padarė kitą rankraštį, pilnesnį ne kaip kad buvo pirmas. Toks buvo pagrindas Jeremijo knygos, kurią turime dabar. Iš kitur /30,2/ žinome, kad Viešpats liepė Jeremijui parašyti taip pat jam apreikštus pažadus apie atstatymą Izraelio ir jo garbingą ateitį. Pranašystės ir atsitikimai, vėlesni už ketvirtus karaliaus Joakimo metus, buvo, be abejo, paties pranašo pridėti, kada knyga buvo galutinai sutvarkyta. — Jeremijo pranašystės surašytos nesilaikant kronologijos eilės. Tai aišku iš sutinkamų knygoje laiko nurodymų. Tvarkant knygos turinį žiūrėta labiau tikslo, kurs norėta pasiekti

Dabar esanti Jeremijo pranašysčių knyga turi dvejopą išvaizdą, vieną ebraiskame tekste, kuriuo seka Vulgata, kitą graikiškame vadinamajame Aleksandriečių tekste. Veikalo esmė abiejuose tekstuose ta pati, bet skirtumai tarp jų dviejų daug didesni kaip kurioje nors kitoje Seno Testamento knygoje. Visų didžiausis skirtumas tas, kad pranašystės prieš pagonis, t. y. 46-51 ebr ir Vulg skyr Aleksandriečių tekste padėta tuojau po 25,13 ir tai kitokia eile. Taigi, palyginant abudu tekstu pasirodo, kad

| Ebr ir Vulg t | Aleksandr t            | Aleksandr t | Ebr t ir Vulg t        |
|---------------|------------------------|-------------|------------------------|
| 1,1--25,13    | = 1,1--25,13           | 1,1--25,13  | = 1,1--25,13           |
| 25,14-38      | = 32,1-24              | 25,14-38    | = 49,34-39 /Elamas/    |
| 26,1--43,13   | = 33,1--50,13          | 26,1-28     | = 46,1-28 /Egiptas/    |
| 44,1-30       | = 5,1-30               | 27,1--28,64 | = 50,1--51,64 /Babelė/ |
| 45,1-5        | = 51,31-35             | 29,1-7      | = 47,1-7 /Pilistimai/  |
| 46,1-28       | = 26,1-28 /Egiptas/    | 29,8-23     | = 49,8-23 /Edomas/     |
| 47,1-7        | = 29,1-7 /Pilistimai/  | 30,1-5      | = 30,1-5 /Amonas/      |
| 48,1-47       | = 31,1-44 /Moabas/     | 30,6-11     | = 49,28-33 /Arabai/    |
| 49,1-5        | = 30,1-5 /Amonas/      | 30,12-16    | = 49,23-27 /Damaskas/  |
| 49,7-22       | = 29,8-23 /Edomas/     | 31,1-44     | = 48,1-47 /Moabas/     |
| 49,23-27      | = 30,12-16 /Damaskas/  | 32,1-24     | = 25,14-38             |
| 49,28-33      | = 30,6-11 /Arabai/     | 33,1--50,13 | = 26,14-33,13          |
| 49,34-39      | = 25,14-18 /Elamas/    | 51,1-30     | = 40,1-40              |
| 50,1--51,64   | = 27,1--28,64 /Babelė/ | 51,31-35    | = 45,1-5               |
| 52,1-34       | = 52,1-34              | 52,1-34     | = 52,1-34              |

Be tų skirtumų, liečiančių tvarką, Aleksandriečių tekste trūksta kaikurių eilučių ir straipsnelių, esančių ebr t ir Vulgatoje. Jame išleista du ilgesnių straipsnelių, būtent, 33,14-20 ir 39,4-13. Kiti žymesni išleidimai: 8,10-12; 10,5-8.10; 11,7.8; 17,1-4; 27,13.14.19-22; 29,16-20; 30,10.11; 34,11; 51,44; 52,2.3.15.28-30. Be to, daugelyje vietų išleista kaikurie labai trumpi sakiniai, arba tik vienas-kitas žodis. Sutinkama taip pat Aleksandriečių vertime kaikurie labai maži priedai, bet jų visai nedaug

Nurodytų skirtumų tarp dabartinio ebr t /Vulg/ ir LXX atsiradimas vienų aiškinamas tuo, kad jau žiloje senovėje buvęs dvejopas ebr Jeremijo pranašysčių tekstas, vienas vartojamas Babilone ir Palestinoje, kitas Egipte; tą antrąjį išsivertė graikų kalbon Aleksandriečių vertėjai. Anot kitų aiškintojų, visokių augščiau paminėtų skirtumų kaltininkai buvę vien vertėjai, kurie pasielgę su ebr t gana laisvai. Tos antrosios nuomonės laikėsi šv Jieronimas

Kadangi ir vienas ir kitas tekstas savo esme yra tas pats, nes jos nekeičia nurodytieji skirtumai, kadangi toliau pasirodo, kad abiem tektais naudojosi Nauj Test rašytojai, todėl juodu abudu reikia laikyti autentiškais, nors ebr t reikia pripažinti didesnę vertę

4. Jeremijo pranašystė buvo visados Eklesijos laikoma Dievo įkvėptu veikalu; yra ji ir Žydų kanone. Gana dažnai ji minima jau Sen Test. Apie ją kalbama ir jos autorium vadinamas Jeremijas Sir 49,8... Esdras sako /1 Esdr 1,1; plg 2 Kron 36,32/, kad Dievas pažadinęs Kirą Jeremijo pranašystės įvykdyti; pranašas Daniėlis sakosi supratęs iš knygų metų skaičių, apreiškštą Jeremijo /Dan 8,2; plg Jer 25,11...; 29,10/. Rečiau sutinkame pranašystės žodžius pakartotus Nauj Test. Išganytojas, išvarydamas pirklius iš šventyklos, priminė jo pranašystę /Mt 21,13; plg Jer 7,11/. Matas sako, kad Jeremijo žodžiai įvykę nekaltųjų kūdikių nužudyme /Mt 2,17...; plg Jer 31,15/ ir puodžiaus dirvos pirkime /Mt 27,9; plg 18,2.3; 32,6-15; Lk 9,9/. Kelis kartus šaukiasi jų šv Povilas /Rom 11,27; Žyd 10,16... 8,8/

Jeremijo pranašysčių knyga gana svarbi istorijos atžvilgiu, nes duoda nemaža žinių apie paskutinius Žydų karalystės metus ir taip papildo 4 Karalių ir 2 Kronikų knygas. Joje randame įdomių nurodymų, koks tikrumoje buvo dorinis to laiko Žydų tautos ir jos viršininkų stovis. Bet ypač svarbi ji savo mokslu apie Mesiją, nes ne tik aprašo jo dienų laikmą /3,14--18; 23,3-8; 30,8.../, naują sandorą tarp Dievo ir jo tautos /31, 31.../, bet ir paties Mesijo, Dovido sūnaus, asmenį /23,5; 33,14.15 ir k/

# JEREMIJO PRANAŠYSTĖ

1.<sup>1</sup>Žodžiai Jeremijo, sūnaus Helkijo, vieno iš kunigų, buvusių Anate, Benjamino šalyje. <sup>2</sup>Viešpaties žodis, kurs buvo jam suteiktas Judo karaliaus Amono sūnaus Jošijo dienomis, tryliktais jo karaliavimo metais, <sup>3</sup>ir kurs buvo suteiktas Judo karaliaus Jošijo sūnaus Joakimo dienomis iki vienuoliktų Judo karaliaus Jošijo sūnaus Sedekijo metų galui, iki išvedimui Jerusaleės penktame mėnesyje

<sup>4</sup>Viešpaties žodis buvo man suteiktas ir pasakyta :

<sup>5</sup>Pirma negu padariau tave motinos viduriuose, aš pažinau tave, ir pirmą negu išėjai iš jos iščių, aš pašventinau tave, ir paskyriau tave pranašu tarp tautų.

## Knygos antraštė

1,1-3. Knygos antraštėje pasakoma, kas buvo jos autorius ir kuriuo laiku Jeremijas ėjo pranašo pareigas

1. <sup>1</sup>Žodžiai : pranašystės. — *Jeremijo*. Ebr t : Jirmejahu ir sutrumpintas Jirmejah, anot vienų, padarytas iš žodžio ramah, griauti ir Dievo vardo, ir reiškias : Viešpats griaua /savo tautą/; anot kitų, gal teisingiau iš žodžio rum, būti augštam ir todėl reiškias : Viešpats augštas, arba : Viešpats išaugstina. Žr įvadą 803 p. — <sup>2</sup>Viešpaties žodis... Anot Ebr t : jam buvo suteikta Viešpaties žodis... Nors knygoje surašytos Jeremijo pranašystės, bet jų kilmė dieviška, nes pats Viešpats jas suteikė Jeremijui. — *Tryliktais...* Jošijas, kurs paveldėjo sostą, būdamas aštuonerių metų, dabar turėjo dvidešimt pirmus. Jis tik neseniai buvo pradėjęs rūpintis religiniu tautos atgimdimu /žr 2 Kron 34,1-7/. — <sup>3</sup>Vienuoliktų... metų galui. Nabuzardanas sudegino paimtą Jerusaleę ir jos šventyklą penktame vienuoliktų Sedekijo metų mėnesyje. Kadangi tačiau jau tuomet pasibaigė Sedekijo viešpatavimas, todėl tie vienuolikti metai laikomi pabaigtais, nors jie nebuvo pilni. — Jeremijas ėjo pranašo pareigas nuo savo pašaukimo iki paėmimo Jerusaleės per keturias dešimtis vienerius metus : viešpataujant Jošijui devyniolika,

viešpataujant Joakimui vienuolika ir viešpataujant Sedekijui iki penktam jo vienuoliktų metų mėnesiui. Tarpinių karalių Joakhazo ir Jekhonijo jis neįvardija, nes kiekvienas jūdviejų karaliavo tik po tris mėnesius. — Antraštė rodo, ne visa apimanti, kas dabar yra Jeremijo knygoje, nes jis ėjo dar savo pareigas ir po Jerusaleės žuvimo /žr 40-44 sk/. Reikia tad spėlioti, kad Jeremijo knyga pradžioje buvo trumpesnė, paskui gi buvo papildyta vėlesnėmis jo pranašystėmis, nekeičiant knygos antraštės, nes vėlesnioji Jeremijo tarnyba palietė tik mažą tautos dalį ir buvo lyg priedas prie jo vyriausios pasiuntinystės, pasibaigusios su Jerusaleės ir šventyklos žuvimu

## Įžanga : pašaukimas Jeremijo pranašo pareigų eiti

1,4-19. Knygos įžangoje Jeremijas aprašo savo pašaukimą ir pašventinimą į Viešpaties pranašus /4-10/, taip pat primena regėjimus ir žodžius, kuriais buvo trumpai nurodytos tos pareigos /11-19/

<sup>4</sup>Viešpaties žodis... Viešpats iškilmingai apreiškia Jeremijui išrinkimą, kurį jis yra padaręs labai seniai, kad Jeremijas būtų jo pranašas. Kaip tas apreiškimas buvo suteiktas, Jeremijas nepaaiškina. — <sup>5</sup>Pirma negu padariau... Išrinkimas buvo padarytas tarsi laipsniais. Pirmas laipsnis

<sup>6</sup>Tuomet aš tariau :

Ai, ai, ai, Viešpatie Dieve, štai aš nemoku kalbėti, nes aš vaikas.

<sup>7</sup>Bet Viešpats man tarė :

Nesakyk : Aš vaikas ;

nes visur, kur tave siųsiu, tu eisi,  
ir visa, ką tau liepsiu, kalbėsi.

<sup>8</sup>Nebijok jų, nes aš esu su tavim, kad gelbėčiau tave, sako Viešpats.

<sup>9</sup>Po to Viešpats ištiesė savo ranką ir palietė mano burną, ir Viešpats  
man tarė :

Štai aš dedu savo žodžius į tavo burną :

<sup>10</sup>Štai aš statau tave šiandien ant tautų ir ant karalysčių,

kad rautumei ir ardytumei,

kad naikintumei ir sklaidytumei,

kad statytumei ir veistumei.

<sup>11</sup>Ir buvo man suteiktas Viešpaties žodis ir sakytą : Ką tu matai, Jeremijau? Aš tariau : Aš matau budinčią lazda. <sup>12</sup>Tuomet Viešpats man

tai amžinas paskyrimas. — *Pažinau tave* : ypatingu pažinimu. — *Pašventinau tave*. Antras laipsnis tai pašventinimas, tiesioginis prirengimas. Jis buvo tikras, vidinis /Tom/. Nors kaikurie Eklezijos mokytojai mano, kad Jeremijas buvęs jau savo motinos iščioje išlaisvintas nuo pradinės nuodėmės, taip pat kaip paskui šv. Jonas Krikštytojas, tačiau šitai nuomonei nerandame tikresnių patvirtinimų. Pašventinimas Jeremijui buvo juo reikiamesnis, kad jo laukė kieti persekiojimai, kad jis, priešingai Sen Test papročiai, turėjo pasilikti nevedęs /16,2/ ir gyventi atsiskyręs nuo žmonių /16,5/. — *Paskyriau tave*. Trečias laipsnis tai pavedimas pareigos, kurią jis turi tuojau pradėti eiti /10 e/. — *Tarp tautų*. Jeremijas siunčiamas ne tik pas savo tautą, bet taip pat pas pagonis ; jiems jis skelbs baisią Dievo rūstybę /25-15.../, bet taip pat skaisčią ir paguodos pilną ateitį /48,47 : 49,39 ir k/. — <sup>6</sup>*Tuomet aš tariau*. Ką šv. Povilas sako apie kunigų garbę /Žyd/, tai tinka ir pranašų pareigoms. Pranašas neieško garbės, bet priima ją tik priverstas. — *Aš nemoku...* Pranašas nurodo panašią priežastį kaip Mošė, tačiau jis tarsi bijo taip pat tarnystės sunkenybių ir pavojų, kokiuos jam rodė Elijo, Amoso istorija ir Manaso nuozmumas /4 Kar 21,16 ; 24,4 ; plg 20,7/. — *Vaikas*. Ebr *na'ar* jaunikaitis. Tas išsireiškimas gana liaunas. Jaunikaitis gali būti 20 metų ir vyresnis, bet taip pat ir jaunesnis. — <sup>7</sup>*Nesakyk...* Dievas padaršina savo pasiuntinį. Jam nereikės nieko kita daryti kaip tik vykdyti savo Vieš-

paties įsakymus. Tasai gi, pavesdamas atlikti kurį nors darbą, suteikia taip pat malonių, reikiamų tam darbui padaryti. — <sup>8</sup>*Nebijok jų...* Eidamas savo pareigas pranašas, tiesa, turės neprietelių, bet jo gynėjas bus Viešpats, kurs jį apsaugos nuo visokio pavojaus.

<sup>9</sup>*Viešpats ištiesė...* regėjime. Jeremijo pašventimas į pranašus susideda taip pat kaip ir Ješajo iš simbolinio veiksmo /9a e/ ir jį paaiškinančių žodžių /9b. 10 e/. — *Aš dedu savo žodžius...* Ką kalba įkvėptas pranašas, tai paties Dievo žodžiai. — <sup>10</sup>*Ant tautų...* Kaip savo pasiuntinį, kad mano vardu duotumei joms įsakymų. Taigi pranašinė Jeremijo galia siekia toli už Izraelio ribų ; bet ir Žydai yra tarp tų tautų, kurioms jis neš Dievo paliepus. — *Kad rautumei ir...* Jeremijo tarnyba susidės iš griovimo ir statymo. Dėl laiko aplinkybių griovimo bus daugiau, todėl jis aprašomas keturiais sinonimais, tuo tarpu, kad statymui skiriama tik du. Visa, kas toliau knygoje sakoma, tik paaiškina šituos žodžius. Abejonės nėra, kad ne pats Jeremijas griaus ir paskui atstatys, bet pranašams pasavinama tai, ką jie skelbia. Plg Ješ 6,10 ; Ez 43,3 ir k.

<sup>11</sup>*Budinčią lazda*. Ebr t : migdolų medžio lazda. Vulgatos vertimas « budinčią » atsirado dėl to, kad ebr t pavartota ne paprastas migdolų medžio vardas, bet poetinis *šaged*, kurs, griežtai imant, reiškia : pažadintas /iš miego/. Vadinama gi taip tas medis dėl to, kad jis žymiai anksčiau už kitus medžius pabunda iš



tarė : Gerai matei ; nes aš budėsiu ant savo žodžio, kad jį įvykdyčiau.  
<sup>13</sup>Ir buvo man antrą kartą suteiktas Viešpaties žodis ir pasakyta : Ką tu matai? Aš tariau : Matau puodą ugnyje ir jo priešakį palenktą iš šiaurės pusės.

<sup>14</sup>Tuomet Viešpats man tarė :

Iš šiaurės bus išlieta nelaimė ant visų šalies gyventojų ;

<sup>15</sup>nes štai aš pašauksiu visas šiaurės karalysčių tautas, sako Viešpats ; ir jie ateis, ir kiekvienas pastatys savo krasę Jerusaleš vartų angoje, ir ties visomis jos sienomis aplinkui, ir ties visais Judo miestais ;

<sup>16</sup>ir aš išstarsiu savo pasmerkimus prieš juos dėl viso jų piktumo, kad jie pametė mane, darė liejamųjų aukų svetimiems dievams ir garbino savo rankų darbą.

<sup>17</sup>Taigi tu susijuosk savo strėnas, kelkis ir kalbėk jiems visa, ką aš tau įsakau.

Nebijok jų, nes aš padarysiu, kad tu neišsigastumei jų veido.

<sup>18</sup>Aš juk darau šiandien iš tavęs sustiprintą miestą, geležinį šulį ir varinę sieną visai šaliai, prieš Judo karalius, jos kunigaikščius ir kunigus ir žemės tautą.

<sup>19</sup>Jie kovos prieš tave, bet nenugalės, nes aš esu su tavim, sako Viešpats, kad išlaisvinčiau tave.

žiemos miego ; todėl ir čia imamas kaip budrumo ir veiklumo emblema.

— <sup>12</sup>*Aš budėsiu.* Ebr *šoqed*. Dievas paliks savo ramybę ir kantrybę ; jis greitai įvykdys savo žodį ir baus nusikaltusius žydus be pasigailėjimo

<sup>13</sup>*Antrą kartą.* Antras regėjimas papildo pirmąjį ir visai aiškiai skelbia nelaimės, skirtas išrinktajai tautai. — *Puodą ugnyje.* Ebr t : puodą, į kurį pučiama. Tikrumoje pučiama ugnis, kad karščiau šildytų. Taigi čia turima galvoje labai įkaitintas, verdantis puodas. — *Jo priešakį palenktą.* Tas puodas pakrypęs pietų linkon, todėl yra pavojus, kad tai, ko puodas pilnas, greitai išsilies. Puodas turi vaizduoti Kaldėją, iš kurios pasipils nelaimių į Judo karalystę. —

<sup>14</sup>*Iš šiaurės bus...* Duodama regėjimo paaiškinimas. — <sup>15</sup>*Tautos :* Kaldiečius. Nors Kaldiečiai tikrumoje gyveno į rytus nuo Palestinos, bet kad pasiektų Judėją ir Jerusale, jie turėdavo pirma pulti į šiaurę nuo Judėjos esantį kraštą ir iš čia jau eiti į pietus. — *Jie ateis, ir kiekvienas...* Viršininkai tautų, iš kurių susideda Kaldėjos kariuomenė, elgsis kaip nugalėtojai ; jie darys teismą, ims grobį ; niekas negalės nuo jų pabėgti, nes jie sėdės visuose varčiuose ir aplink visas sienas. — <sup>16</sup>*Ir aš išstarsiu...* Siųsdamas nelaimių Dievas keršys savo tautai už jos stabmel-

dystę. — *Mane :* Dievą, su kuriuo buvo padaryta sandora, ir kurs buvo tiekęs taip daug geradarysčių. — *Darė liejamųjų aukų.* Ebr t : aukųo smilkalų. — *Savo rankų darbą.* Garbinti savo rankų darbą buvo tikra beprotystė

<sup>17</sup>*Susijuosk...* Kad laisvai ir be kliūčių galėtum elgtis. Rytų kraštų gyventojai, rengdamiesi kelionėn ir pradėdami darbą, turi paprotį susijuošti, kad ilgi ir platūs jų drabužiai jiems nekliudytų. Plg 2 Moš 12, 11 ; Ijob 38,3 ; Lk 12,35 ir k. — *Nes aš padarysiu, kad...* Pats Dievas gins savo pasiuntinį. Ebr t : kad aš nepadaryčiau, kad tu drebėtumei jų akivaizdoje. — Jei pranašas nustotų drąsos, eidamas savo tarnybą ir nebepasitikėtų Dievo pagalba, Dievas paliktų jį pačiame pavojuje /Jier/. —

<sup>18</sup>*Darau šiandien iš tavęs...* Jeremijui bus suteikta dieviškos stiprybės, kuri padarys jį nenugalimą. — *Prieš Judo karalius...* Jam pavadama pareiga pilna pavojų, visi luomai bus jam nepalankūs, visiems jis vienas gaus priešintis. Tačiau jo jėgų jie visi neištengs nugalėti, to sustiprinto miesto užkovoti ; tas geležinis šulas pakels kiekvieną naštą, ant tos skaitstvarinės sienos iširs visi kariški puolimai. — <sup>19</sup>*Nenugalės...* Taip draug su kova Dievas skelbia pranašui tikrą laimėjimą. Plg aug 8 e

2. <sup>1</sup>Ir buvo man suteiktas Viešpaties žodis ir pasakyta :

<sup>2</sup>Eik ir šauk, Jerusalei girdint, tardamas : Štai ką Viešpats sako :  
Aš atsiminiau tave, gailėdamos tavo jaunystės ir tavo meilės kaip  
sužadėtinės,

kai tuėjai paskui mane tyrumoje, žemėje, kur nesėjama.

- <sup>3</sup>Israėlis buvo pašventintas Viešpačiui, jo vaisių pirmonės ;

visi, kurie jį ryja, nusikalsta ; jiems ateis nelaimių, sako Viešpats.

- <sup>4</sup>Klausykite, Jokubo namai ir visos Israėlio namų giminės, Viešpaties  
žodžio.

- <sup>5</sup>Štai ką Viešpats sako :

Kokią neteisybę rado manyje jūsų tėvai, kad jie atsitolino nuo  
manęs

ir vaikščiojo paskui tuštybę ir pasidarė tušti?

- <sup>6</sup>Jie nesakė :

Kur yra Viešpats, kurs išvedė mus iš Egipto žemės,

kurs pervedė mus per tyrumą, per negyvenamą ir nepereinamą  
žemę,

per troškulio žemę ir mirties vaizdą,

per žemę, per kurią niekas neperėjo ir kurioje negyveno žmogus?

## I. Viešpats nepakeičiamai nutaria padaryti galą žydų karalystei

### 1. Viešpaties ištikimybė, Žydų neištikimumas ir nedėkingumas

Pirmoje Jeremijo pranašystės dalyje /2, 1-33,26/ nuolat kartojama, kad Dievas nutaręs būtinai sugriauti Žydų karalystę

2,1-3,5. Ji prasideda pranašiniu pamokslu, kuriame Viešpaties ištikimybė statoma prieš žydų tautos neištikimumą ir nedėkingumą. Čia visų pirma primenama tas laikas, kada tauta mylėjo Viešpatį /2,1-3/ ; bet paskui ji be priežasties atsitraukia nuo jo, nežiūrėdama jo geradarybių /2,4-8/ ; tas atsitraukimas buvo negirdėtas žmonėse dalykas /2,9-12/ ir todėl teisingai nubaustas /2,14-19/. Toliau įrodinėjamas Žydų stabmeldystės bjaurumas /2,20-28/ ir kad ji niekaip negali būti pateisinta /2,29-3,5/

2. <sup>1</sup>Ir buvo man suteiktas... Tokia įžanga pradedama visi Dievo pranašui suteikti apreiškimai ir pamokymai. Plg aug 1-4 ; 3,6 ; 7,1 ir k

<sup>2</sup>Eik. Tas įsakymas gal buvo duotas Jeremijui Anatote. Žr aug 1,1. — Aš atsiminiau... Geriau ebr t : aš tau neužmiršau tavo jaunystės meilės. Taigi buvo laikas, kada Žydų tauta mylėjo Viešpatį ir buvo jo mylima. Egipte ji buvo tarsi Viešpaties sužadėtinė, kurią jis pakvietė palikti tą šalį ir sekti jį per tyrumą į Sinaus kalną, kur buvo padaryta šventa

/moterystės/ sandora. Su girtinu pasiryžimu ji paklausė Viešpaties pasiuntinio Mošės ir ėjo paskui jį. —

<sup>3</sup>Buvo pašventintas : anuo laimingu laiku Žydai buvo šventa ir tobula tauta. Plg 2 Moš 28,36. — Vaisių pirmonės. Israėlis buvo lyg kad vaisių pirmonės, kurias Dievas sau išsirinko iš nupuolusios žmonių giminės ; tai tautai jis nori įsteigti karalystę, kuri turi išsiplėsti ir apimti visas tautas.

<sup>4</sup>Klausykite, Jokubo... Jokubo ir Israėlio vardai primena tautos išrinkimą ; bet kartu juose yra įspėjimas, kad tauta sektų protėvio dievobaimingumą ir klusnumą ir būtų jam suteikto palaiminimo /1 Moš 32,24/ dalyvė. — <sup>5</sup>Kokią neteisybę... Dievas reikalauja, kad Israėliai apsvarstytų, ar buvo jis neištikimas savo pažadams. O kadangi žmonės lengviau pasmerkia kitų nusikaltimus, kaip savo, jis visų pirma duoda jiems tą klausimą apie seniau buvusias kartas. Jei jie ras jas esant kaltas, tai jie negalės ir patys dėtis nekaltais. Kad čia Dievas pradžioje lyg kad pats save gina, tai jo gerumo ženklas /Teod/. — Tuštybė. Labai dažnai šv Rašte taip vadinama pagonių dievaichius. — Tušti : panašūs į stabus, todėl verti pasibjaurėjimo. Plg Ps 113 ; Rom 1,21-23. — <sup>6</sup>Kur yra Viešpats... Jei Žydai būtų atsiminę didžiausias Dievo geradarystes, jo suteiktas išeinantiems iš Egipto, keliaujantiems per baisius tyrus ir apsigyvenantiems Žadėtojoje žemėje,

<sup>7</sup>Aš įvedžiau jus į derlingą žemę, kad valgytumėte jos vaisių ir jos gėrybių ;  
jūs gi įėję sutepėte mano žemę ir iš mano tėvonystės padarėte pasibjaurėjimą.

<sup>8</sup>Kunigai nesakė : Kur yra Viešpats?  
Ir kurie laiko įstatymą, nežinojo manęs,  
ir ganytojai nebuvo man ištikimi ;  
pranašai pranašavo Baalio vardu  
ir ėjo paskui stabus.

<sup>9</sup>Todėl aš dar eisiu su jumis į teismą, sako Viešpats,  
ir bylinėsiuos su jūsų vaikais.

<sup>10</sup>Nueikite į Ketiečių salas ir veizdėkite,  
siųskite į Kedarą ir gerai išžiūrėkite, ir matykite,  
ar yra įvykę tokių dalykų ;

<sup>11</sup>Ar yra tauta pakeitusi savo dievus? o juk jie ne dievai ;  
mano gi tauta pakeitė savo garbę stabu.

<sup>12</sup>Nustebk, dangau, dėl to dalyko  
ir smarkiai nuliūskite dangaus vartai, sako Viešpats.

<sup>13</sup>Nes mano tauta nusikalto dvejopai :  
Jie paliko mane, gyvojo vandens šaltinį,  
ir išsikasė sau šulinių, kiaurų šulinių,  
kurie negali laikyti savyje vandens.

jie būtų turėję pasilikti jam ištikimi.  
— *Per negyvenamą...* Parano tyruma aprašoma primenant visą jos neįaukumą, kad aiškiau pasirodytų Dievo palankumas ir galybė. Plg 5 Moš 8,15 ; 32,10 ir k. — *Mirties vaizdą...* Anot ebr t : mirties ūksmė. — *„Jūs gi įėję sutepėte..."* Gavę apsigyventi gražiausioje ir geriausioje šalyje, Žydai tuojau įj sutepė savo stabmeldyste /plg Teis 2,17-21 ; Ps 77,52-58 ir k/. — *„Kunigai..."* Ir kurie laiko... Tie, kuriems buvo pavesta mokyti žmones įstatymo, jį jiems aiškinti, kurie turėjo imti įstatymą kaip pasielgimo taisyklę, neklausė, koki yra Dievo valia, bet jį niekino — *Ganytojai* : karaliai ir kunigaikščiai /Teod/, kurie yra Viešpaties bandos viršininkai ir turėjo būti geriausio ganytojo, Viešpaties, atvaizdas, atpuolė nuo Dievo. — *Pranašai...* Buvo atsiradę be galo daug netikrų pranašų, kurie savinosi tikrų Dievo pasiuntinių reikšmę. Plg 3 Kar 18,19 ; 22,6 ir k. Baalis buvo žymiausias Phenikiečių dievaitis. Plg Teis 2,11.13 ir k. — *Paskui stabus.* Ebr t : ėjo paskui tuos, kurie nieko negali, t y, kurie negalėjo būti jiems naudingi. Taip vadinami stabai ir 11,2

*„Todėl aš dar..."* Augščiau paminėtos kaltės neatgailėtos, bet dar pranašo laiko žydų padaugintos, todėl Dievas bylinėsis su jais ir net su jų

vaikais, kaip tai yra daręs su jų tėvais. — *„Nueikite..."* Kaip labai jie verti bausmės, parodo palyginimas jų pasielgimo su pagonių. Tą palyginimą jie patys kviečiami padaryti. — Ketiečiais /ebr *kittim*/ buvo vadinami Kirpo ir pietinių Europos pusiasalių gyventojai, taigi tie, kurie gyvena į vakarus nuo Palestinos ; gyvenančius gi į rytus atstovauja Kedaras, arba Kedarėnų tauta. Plg Ps 119,5 ; 1 Moš 25,11. Taip pat vel tui kas nors jieškotų vakaruose ir rytuose panašaus ir žydų atpuolimo. — *„Juk jie ne dievai : todėl nebuvo ko labai jų branginti. — Savo garbę : Dievą, kurs taip garbingai apsireiškė ir apdovanojo savo tautą visokiomis gėrybėmis, kurs pats nori būti garbė ir šviesa, taip pat gyrius ir laimė visų, kurie jį garbina. Plg Ps 105,20 ; Rom 1,13. — Stabu. Anot ebr t : tuo, kas nenaudinga. — „Nustebk..."* Pranašas poetiškai kviečia dangų išreikšti savo pasibjaurėjimą nedoru žydų pasielgimu. Plg 5 Moš 32,1 ; Ješ 1,2 ir k. Ebr t galima taip versti : bodėkis, dangau, to dalyko, baisėkis ir džiūk. — *„Jie paliko..."* Tai pirma kaltė. Gyvojo vandens šaltiniu vadinama nuolat tekąs tyras upelio vanduo. Jis yra vaizdas Dievo, to pirmojo visokio gerumo šaltinio, neišsemiamo visokių gėrybių iždo, viso gyvenimo šaltinio. — *Ir išsika-*

- <sup>14</sup>Argi Izraelis vergas, ar vergės vaikas?  
tai kodėl gi padaryta iš jo grobis?
- <sup>15</sup>Prieš jį krikė liūtai ir paleido savo balsą,  
padarė iš jo žemės tyrumą;  
jo miestai nudeginti, ir nėra kas juose gyventų.
- <sup>16</sup>Taip pat Memphis ir Taphnės sūnūs išprievartavo tave iki viršugalviui.
- <sup>17</sup>Argi ne dėl to tai tau atsitiko,  
kad tu palikai Viešpatį, savo Dievą, tuo metu, kai jis vedė tave  
keliu?
- <sup>18</sup>Ir dabar ko tu nori Egipto kelyje,  
kad gertumei Drumzlinio vandens?  
ir kas tau darbo su Asiriečių keliu,  
kad gertumei Upės vandens?
- <sup>19</sup>Tavo piktumas kaltins tave, ir tavo neištikimybė baus tave.  
Žinok ir matyk, jog negera ir kartu,  
kad tu palikai Viešpatį, savo Dievą, ir kad tavyje nėra mano baimės.  
sako Viešpats, kareivijų Dievas.

sė... Antra kaltė. Iškastuose šuliniuose buvo laikomas lietaus vanduo, kurs greitai gesdavo ir, jei šulinys negana rūpestingai buvo taisomas, neretai visai ištekdavo per atsiradusius plyšius ir skyles. Tokie šuliniai čia vaizdas netikrų dievų

<sup>14</sup>Argi... Pranašas su širdgėla klausia, kaip galėjo atsitikti, kad su Izraeliu pagonyis elgiasi kaip su vergu. Juk jis nebuvo vergas, ebr 'ebed, kurį nusiperkama, nė vergės vaikas, t. y. namie gimęs iš vergų tėvų, bet Viešpaties pirmgimis, namų sūnus /plg Jš 4,22/; tai kodėl gi jį pažeminta, paniekinta? Žinoma jau paniekimo priežastį pranašas priimana žemiau 17 e. — <sup>15</sup>Liūtai: galingi Izraelio neprieteliai, ypač Asiriečiai, kurių emblema buvo liūtas. Plg Jš 5,29; Mikh 5,7 ir k. — <sup>16</sup>Miestai nudeginti... Atskilusi dešimties giminių karalystė buvo jau visai sunaikinta; Judo karalystė buvo kelis kartus užpulta ir apiplėšta. — <sup>17</sup>Memphis ir Taphnės. Tuodu žymiu senovės miestu čia atstovauja visą Egiptą. Ebr t Noph ir Takhpanes. Pirmas vardas sutrumpintas egipt Men-Nopher /geras miestas/, iš kurio graikai pasidarė Memphis; tas miestas buvo vakario Nilo krante, ten, kur prasideda jo delta. Antras miestas gr buvo vadinamas Daphnė; jis buvo į šiaurę nuo pirmojo, netoli jūros, bet į vakarus nuo dabartinio Sueso kanalo; dabar jo vieta vadinama Tell Dephenne. — <sup>18</sup>Išprievartavo... Ebr t: nuganys tavo kaukuolę /viršugalvį/. Taip sujungiamą du vaizdus. Izraeliaičių neprie-

teliai palyginami su piemenimis, kurie sunaikins visą šalį, visur ganydami savo bandas; neprietelių elgesys buvo lygus nuskutimui galvos; tai gi buvo laikoma didžiausiu išniekinimu. Plg 47,5; Jš 3,17 ir k. —

<sup>17</sup>Kad tu palikai... Tai tikrą Izraelio nelaimių priežastis. — Tuo metu, kai... Aliuzija į tai, kad Izraelis jau keliaudamas per tyrumą į žadėtąją žemę buvo kelis kartus sunkiai užrūstinęs Dievą; arba apskritai pastaba, kad Žydai dažnai neėjo jiems paskirtu ir į tikslą vedančiu keliu, tikru keliu, kurį Dievas rodė. —

<sup>18</sup>Ir dabar ko... Be senų kalčių Dievas mini ir dabartines. Žydai nori susiartinti su pagonimis, Egiptiečiais ir Asiriečiais; tai gi buvo priešinga teokratijos dvasiai. Plg 4 Kar 15, 19,20; 16,7,8; Jš 30,1-3 ir k. — *Drumzlinio vandens*. Ebr t: Šikhoro vandens. Taip buvo vadinama gal upelis Rinokolura, anot kitų gi Nilas, kurio vanduo potvynių metu yra ypač drumzlinas. — *Upės vandens*, t. y. Euprato, kurs Asir vadinamas Puratu, upė. Gerti Šikhoro ar Euprato vandens reiškia jieskoti pagalbą Egipte ar Asirijoje, lyg kad Žydams nebūtų buvę gana gyvojo vandens šaltinio Jerusaleje /13 e/. —

<sup>19</sup>Tavo piktumas... Sutartis su svetimaisiais apvils Izraelį ir duos jam tik kartumą. Ebr t: tavo piktumas plaks tave, ir tavo atpuolimai baus tave. — *Negera ir kartu...* Nuodėmė pikta savyje, nes priešinga vyriausiai šventumo ir tvarkos taisyklei; karti, nes atskiria nuo Dievo, ir kaip pasėka turi turėti visokio kartumo.

- <sup>20</sup>Nuo amžių tu sulaužei mano jungą, sutraukei mano pančius, ir sakei : Netarnauiu.  
Nes kiekviename augštime kauburyje ir po kiekvienu šakotu medžiu tu pasiduodavai paleistuvystei.
- <sup>21</sup>Aš gi buvau pasodinęs tave kaip rinktinį vynuogyną iš visai tikrų želmėnų ;  
tai kaip gi tu nian pavirtai išgama, tu, svetimasis vynuogyne ?
- <sup>22</sup>Nors tu mazgotumeis šarmu ir imtumei sau daug muilo.  
tu pasilieki sutepta neteisybe mano akivaizdoje,  
sako Viešpats Dievas.
- <sup>23</sup>Kaip tu gali sakyti : Aš nesutepta,  
aš nevaikščiojau paskui Baalius?  
Pažvelgk į savo kelius slėnyje,  
pažink, ką esi padariusi.  
Tu buvai kaip lengvas bėgėjas, kurs bėgioja šen ir ten savo keliais.
- <sup>24</sup>Laukinė asilė, pripratus prie tyrumos, kuri savo geidulyje traukia į save savo gašlumo kvapą ;  
niekas jos nesustabdys ;  
visi, kurie jos jieško, neprivalo vargti ;  
jie ras ją jos mėnesinėje.
- <sup>25</sup>Saugok savo koją nuo plikumo  
ir savo gerklę nuo troškulio.  
Bet tu sakai : Aš nustojau vilties ; anaip tol to nedarysiu,  
nes aš myliu svetimuosius ir paskui juos vaikščiosiu.

Taigi Žydai turi mokytis iš savo liūdno patyrimo ir imti į širdį pranašo gąsdinimus

<sup>20</sup>*Nuo amžių* : visų pirma tyrumoje, paskui Teisėjų laikais. Taigi, Izraelis labai seniai pradėjo būti neištikimas Dievui. — *Tu sulaužei mano jungą, sutraukei...* Dievo įsakymų jungą ir pančius. Ebr Masoretų tekstas reiktų versti kitaip : Aš sulaužiau tavo jungą, sutraukiau tavo pančius. — Taip Dievas primena išlaisvinimo iš vergijos geradarystę. Bet tas Masoretų skaitymas laikomas netikru. — *Tu pasiduodavai paleistuvystei.* Žydų tauta, pasiduodama stabmeldystei, darėsi paleistuve, nes Dievo sandora su jaja buvo laikoma tarsi moterystės ryšiu ; be to, Kananiečių tarnavimas stabams buvo sujungtas su begėdyste. Plg 5 Moš 12,2 ; Ez 6,13 ir k — <sup>21</sup>*Kaip rinktinį vynuogyną...* Taip kad iš jo reikėjo laukti tik geriausių vaisių. Plg 1 Moš 49,11 ; Ješ 5,2. — *Pavirtai išgama...* Anot ebr t : pavirtai išsigimusiomis svetimo vynuogyno atžalomis. — <sup>22</sup>*Nors tu...* Izraelis taip suteptas, kad niekaip nebegali apsivalyti. — *Šarmu.* Ebr t minima visų pirma mineralinis alkali, paskui gi iš augalų gaunamas /borith/. — *Tu pasilieki sutepta...* Ebr t : tavo neteisybė bjauri mano akivaiz-

doje. — <sup>23</sup>*Kaip tu gali...* Izraelio tauta taip sugedus ir taip nebejautri tiesai, kad net drįsta sakyti, jog ji nieko pikta nedariusi. Baalio garbinimu buvo susitepę Atalija, Akhazas, Manasas, net Jošijo sūnūs /žr 2 Kron 24,7 ; 28,21 ; 33,3 ir k/. Phe-  
nikiečių dievaitis Baalis buvo vadinamas ir garbinamas visokiais vardais, todėl neretai kalbama apie Baalius, sujungiant su deive Astarte. — *Savo kelius* : savo pasieligimą. *Slėnyje* : Hinnomo slėnyje, kur Žydai aukodavo ir degindavo Molokhui savo vaikus. Plg žem 7,30... 19,2,6 ; 4 Kar 23,10 ir k. — *Lengvas bėgėjas.* Ebr t : jauna, lengva kupranugarė. Kupranugarė rujos metu bėginėja šen ir ten, kad patenkintų savo geidulius. — <sup>24</sup>*Laukinė asilė...* Kitas pavyzdys karštų, nesusekamų geidulių. — *Kuri savo geidulyje...* Ebr t : kuri savo sielos geidulyje gaudo orą ; kas gali sulaukyti jos karštį /rują ? — Tauta jaučiasi patraukta į stabmeldystę su panašiu smarkumu. — *Jos mėnesinėje* : jos porinėjimosi laiku. — <sup>25</sup>*Saugok savo koją...* Nebėk su tokio smarkumu paskui dievaičius, kad nusidėvėtų tavo korpės ir tavo liežuvis liptų iš troškulio tau prie gomurio. Išsižadėk kelio į Asiriją ir į Egiptą. Kiti aiškina šituos žodžius

- <sup>26</sup>Kaip sugėdinamas vagis, kai jis nutveriamas,  
taip sugėdinti Izraelio namai,  
jie ir jų karaliai, kunigaikščiai, kunigai ir jų pranašai,  
<sup>27</sup>jie, kurie sako medžiui: Tu mano tėvas,  
ir akmeniui: Tu mane pagimdei.  
Jie atgręžė man nugarą, o ne veidą;  
bet savo suspaudimo dieną jie sako: Kelkis ir gelbėk mus.  
<sup>28</sup>Kur gi tavo dievai, kuriuos sau pasidarei?  
Tegul jie keliai ir tave gelbi tavo nelaimės metu;  
juk kiek buvo tavo, Jude, miestų, tiek buvo tavo dievų.  
<sup>29</sup>Kam jūs dar norite bylinėtis su manim?  
jūs visi palikote mane, sako Viešpats.  
<sup>30</sup>Veltui aš užgavau jūsų vaikus; jie neprisiėmė drausmės;  
jūsų kalavijas rijo jūsų pranašus, kaip naikintojas liūtas.  
<sup>31</sup>Jūsų giminė! stebėkite Viešpaties žodį:  
Argi aš buvau Izraeliui tyruma ar vėlyva žemė?  
Kodėl tat mano tauta sako: Mes pasitraukėme ir daugiau nebeatei-  
sime pas tave?  
<sup>32</sup>Argi mergaitė užmiršta savo papuošalą, ar sužadėtinė savo krūtinės  
juostą?  
O mano tauta užmiršo mane per nesuskaitomas dienas.  
<sup>33</sup>Kam tu stengiesi pagražinti savo pasielgimą, kad išgytumei meilės,  
tu, kuri savus kelius išmokei savo piktumu?  
<sup>34</sup>Net ir ant tavo siūlių randasi neturtingų ir nekaltų sielų krauju.  
Ne duobėse aš juos radau, bet visose vietose, kurias augščiau  
minėjau.

kitaip. — *Aš nustojau vilties.* Geriau: nėra vilties. — Izraelis neklausys išmintingo patarimo, ir toliau jis eis paskui savo užgaidas. — <sup>26</sup>*Kaip sugėdinamas...* Nutvertas vagis turi atiduoti, ką norėjo pasisavinti, stovi sugėdintas ir gauna bausmę. Taip ir Izraeliui nieko daugiau nedavė stabmeldystė kaip tik kentėjimų. — <sup>27</sup>*Medžiui:* mediniam dievaičio paveikslui. Tai buvo didžiausias pažeminimas Viešpaties tautai ir tikra paikybė. — *Savo suspaudimo dieną.* Kai nelaimė jiems rodo, kad dievačių stabai nieko negali padaryti, jie šaukiasi į Dievą, ne kad jį pagarbintų, bet kad jiems vėl geriau klotųsi. Plg žem 32,33. — <sup>28</sup>*Kur gi tavo dievai...* Tais žodžiais Izraeliui primenama Mošės giesmė, jo palikta tautai lyg koki tėvonystė. Plg 5 Moš 32,37

<sup>29</sup>*Kam jūs dar norite...* Jūs neturite jokios teisės bylinėtis su manimi dėl jūsų nelaimės. Nelaimėmis aš norėjau jus sugražinti pas save, bet veltui. — <sup>30</sup>*Rijo jūsų pranašus.* Plg 3 Kar 18,4. 13; 4 Kar 21,16; Mt 25,33 ir k. — <sup>31</sup>*Vėlyva žemė:* vėlai duodanti vaisių dirva. Ebr t: tamsybės žemė. — Dievas davė tautai gėrybių ne pamazų, nesivėlindamas. — *Mes pasi-*

*traukėme.* Anot ebr t: mes patys savo valdovai. — <sup>32</sup>*Krūtinės juosta.* Ebr *giššurim* reiškia brangią juostą. Plg Ješ 3,10. Dievas išsirinko Izraelio tautą iš visų kaip sužadėtinę ir ją gražiai papuošė, ir tačiau ji, ko paprastai neatsitinka, ji užmiršo, ir tai ne vieną dieną, bet per nesuskaitomas dienas. — <sup>33</sup>*Kam tu stengiesi...* Aiškiau ebr t: kaip tinkamai tu rengi savo kelią, kad gaudytumei meilę, t y, su kokiuo dideliu karščiu tu bėgi paskui dievačius. — *Tu, kuri savus kelius...* Anot ebr t: todėl ir savo sielą pripratinau į piktus dalykus. — <sup>34</sup>*Ant tavo siūlių:* ant tavo drabužio kraštų. LXX vertime: ant tavo rankų. — *Ne duobėse...* Visai nekaltos aukos buvo užmušamos ne slapčia, bet atvirai dėl stabmeldystės. Ebr t gal: tu radai juos ne įsilaužimą darant. — Įstatymas leido užmušti, jei ką nutverdavo įsilaužusį į namus vogti [plg 2 Moš 22,2]. Taigi Viešpats sako, kad Žydų stabmeldystės aukos anaip tol nebuvo kaltos tokio įsilaužimo. Žydai pasmerkė juos mirti be priežasties, niekam nepadarius prievartos ar skriaudos, bet dėl savo stabmeldystės. — *Bet visose vietose...* Ne visai aiškūs žodžiai.

<sup>35</sup>O tu sakai : Aš be nuodėmės ir nekalta, ir todėl tegul nusigręžia nuo manęs tavo narsas.

Štai aš bylinėsiuos su tavim, nes tu sakai : Aš nenusidėjau.

<sup>36</sup>Kaip labai niekinga tu pasidarei, vis grįždama į savo kelius ; taip pat Egipto tu būsi sugėdinta, kaip esi Asuro sugėdinta.

<sup>37</sup>Nes iš jo tu išeisi, sudėjęs rankas ant savo galvos, nes Viešpats sulaužo tavo pasitikėjimo ramtį, ir nieko tu jame nelaimėsi

3. <sup>1</sup>Paprastai sakoma : Jei vyras paleidžia savo žmoną, ir ji pasitraukus išteka už kito vyro, argi anas begriš pas ją? Argi ta moteriškė nebus sutepta ir subjaurinta? Tu gi paleistuvavai su daugeliu mylimųjų ; tačiau grįžk pas mane, sako Viešpats, ir aš priimsiu tave

<sup>2</sup>Pakelk savo akis ties savim ir žiūrėk, kur tu neesi kekšavusi. Tu sėdėdavai vieškeluose, laukdama jų kaip galvažudys tyrumoje, ir sutepei žemę savo paleistuvystėmis ir savo piktenybėmis. <sup>3</sup>Todėl buvo sulaikyti lietaus lašai ir nebuvo vėlyvojo lietaus. Tu išgijai moteriškės kekšės kaktą ir nenorėjai gėdytis. <sup>4</sup>Taigi, bent nuo dabar šauk mane : Tu mano tėvas, mano mergystės vadas. <sup>5</sup>Argi tu pyksi per amžius ir pasiliksi visados užsirūstinę? Štai taip tu kalbėjai ir darei pikta ir įstengei

<sup>6</sup>Viešpats man tarė karaliaus Jošijos dienosė : Ar tu matei, ką darė maištininkė, Izraelio tauta? Ji ėjo sau į kiekvieną augštą kalną ir po kiek-

Anot ebr t gal geriau šitos eilutės pabaigą sujungti su kitos pradžia : ir su visu tuo tu sakai : aš... — <sup>35</sup>*Ir todėl tegul nusigręžia...* Ebr t : tikrai tavo rūstybė nusigręžė nuo manęs. — Bet veltui nusikaltusi tauta neigia savo kaltę, tikėdamasi tuo būdu atitolinti savo bausmę! Dievas dar labiau ją baus : aš bylinėsiuos...

<sup>36</sup>*Kaip labai niekinga...* Anot ebr t : ko tu taip uoliai skubi keisti savo kelią ? t y, kam tu bėgi įieškoti pagalbos tai Egipte, tai Asirijoje ? — *Egipto būsi sugėdinta.* Pranašas gal čia turi galvoje sutartį Sedekijo su Egiptiečiais, kurie, tiesa, ėjo jam pagalbon, bet, nieko nepadarę, sugrižo. Žr žem 37, 1... — *Kaip esi Asuro sugėdinta.* Tai įvyko karaliaus Akhazo laikais. Plg 2 Kron 28,21. — <sup>37</sup>*Sudėjęs rankas...* Didelio nuliūdimo ženklas. Plg 2 Kar 13,19. — *Tavo pasitikėjimo ramtį* : tuos, kuriais tu pasitiki

3. <sup>1</sup>Paprastai. Ebr t to ž nėra. — *Argi anas begriš pas ją.* Moteriškai, kuri, gavusi iš savo vyro atskyrimo raštą, ištekdavo už kito ir paskui su juo persiskirdavo, įstatymas griežtai draudė grįžti pas pirmąjį vyrą. Plg 5 Moš 24, 1-1. *Argi ta moteriškė...* Ebr t : argi ta žemė nebus sutepta ? Ir tu, tu paleistuvavai su daugeliu mylimųjų, ir tu grįžtumei pas mane ! — Taigi ebr t išreikšta kitoki mintis, kuri tačiau gali būti suderinta su

Vulg tekstu. — *Ir aš priimsiu tave.* Tų ž nėra ebr t, nebuvo jų ir šv Jieronimo vertime. — <sup>2</sup>*Pakelk...* Pirmas žingsnis grįžtant į Dievą, tai pažinti savo kaltes. — *Ties savim.* Ebr t : į augštumas, — kuriose buvo tarnaujama stabams. — *Tu sėdėdavai.* Kad suvedžiotumei praeinančius. — *Kaip galvažudys.* Ebr t : kaip Arabas. Žydų linkimas garbinti svetimus dievus buvo lygus Arabų papročiiui užpildinėti keleivius. — <sup>3</sup>*Todėl buvo sulaikyti...* Vėlyvuojų lietumi buvo vadinamas tas, kurs lyja pavasarį ir padeda geriau bręsti javams. — <sup>4</sup>*Taigi bent nuo dabar...* Ebr t : argi ne tik dabar tu šauki mane : mano Tėve, tu mano jaunystės vedėjau ! Plg aug 1 e. — <sup>5</sup>*Štai taip tu kalbėjai...* Nėra dovanojimo be atgailos, be tikro grįžimo į Dievą. Plg 10 e

## 2. Nedaranti atgailos tauta kentės daug prispaudimų ir galų gale bus atmesta

a/ *Nusidėjėliams primenamos jų kaltės ir rodomas atgailos kelias*

3,6-4,4. Judo karalystė nebijojo sekti pikta Izraelio pavyzdį /3,6-10/. Nors dešimts giminių labai nusikalto, bet jos ras pasigailėjimo, jei darys atgailą /3,11-17/. Plačiau paaiškinama koki turės būti Izraelio ir Judo atgaila ir kokio reikalausima iš jų pasitaismo /3,18-4,4/

vienu žaliuojančiu medžiu ir paleistuvavo tenai. <sup>7</sup>Jai visa tai padarius, aš tariau: Grįžk pas mane, bet ji negrįžo. Ir neištikima jos sesuo Judo tauta matė, <sup>8</sup>jog už tatai, kad maištininkė Israėlis svetmoteriaavo, aš buvau ją paleidęs ir jai davęs atsiskyrimo raštą; bet neištikima jos sesuo, Judas, nepabijojo; ji nuėjo ir taip pat paleistuvavo. <sup>9</sup>Dideliu savo paleistuvavimo greitumu ji subjaurino šalį ir svetmoteriaavo su akmenimi ir medžiu. <sup>10</sup>Ir po viso to jos neištikima sesuo, Judas, negrįžo pas mane visa savo širdimi, bet melagingai, sako Viešpats

<sup>11</sup>Ir Viešpats man tarė: Maištininkė Israėlis nekalta, palyginant ją su neištikimąja Judu. <sup>12</sup>Eik ir šauk šituos žodžius šiaurės linkon ir sakyk: Grįžk, maištininke, Israėli! sako Viešpats, ir aš nenugrėšiu nuo jūsų savo veido, nes aš šventas, sako Viešpats, ir nesirūstinsiu per amžius. <sup>13</sup>Tačiau pripažink savo nusikaltimą, kad tu buvai neištikima Viešpačiui, tavo Dievui, bėginėjai šen ir ten pas svetimuosius po kiekvieno žaliuojančiu medžiu ir neklausei mano balso, sako Viešpats. <sup>14</sup>Gręžkitės, jūs, vaikai maištininkai, sako Viešpats, nes aš jūsų sužadėtinis; aš imsiu jus po vieną iš miesto ir po du iš giminės ir įvesiu jus į Sioną. <sup>15</sup>Aš duosiu jums ganytojų, kokie tinka mano širdžiai, ir jie ganys jus su išmintimi ir mokslu. <sup>16</sup>Kai jūs būsite padaugėję ir užaugę anomis dienomis šalyje, sako Viešpats, daugiau nebebus sakoma: Viešpaties Sandoros skrynja; ji nebeateis į mintį, ir nebeatsimins apie ją; ji nebebus lankoma, nei bebus

<sup>6</sup>*Jošijo dienosė...* Žr aug 1,2. Kai Jeremijas pradėjo eiti pranašo pareigas, buvo praėję 94 metai, kaip Israėlio karalystė liko sugriauta, ir didžioji išrinktosios tautos dalis vargo Asirijos nelaisvėje. Taip tai Judo karalystė turėjo galingą išpėjimą, kur veda atpuolimas nuo Dievo sandoros. — *Maištininkė...* Ebr t: atpuolimas /apostasija/ Israėlis, — tarsi Israėlio tauta būtų įsikūnijusi apostasija. — *7Jai visa tai...* Ebr t: aš tariau: visa tai padarius ji sugriš pas mane, t y, pames savo nuodėmes ir jų visai išsižadės. — *8Neištikima jos sesuo...* Judo karalystė vadinama neištikima, nes nors ir turėjo šventyklą, įstatymą ir karalystės bei religijos sostinę, tačiau palaikė tik viršinę ištikimybės išraišką, tuo tarpu kad Israėlis buvo atpuolęs atsiskyrimu nuo Dovido namų ir buvo išvarytas iš Viešpaties tėvonystės, Palestinos. Kadangi tačiau Dievas buvo atmetęs tautą ne visai, bet nori ją atvesti atgal, tai jis sako pas pranašą Ješają 50,1, kad jai nedavęs atsiskyrimo rašto. — *9Dide-liu...* Ebr t: ir atsitiko, kad jos paleistuvystės šauksmu buvo subjaurinta šalis. — *Su akmenimi...* Iš kurių paprastai buvo padaromi stabai. — *10Bet melagingai...* Nežiūrint visų pranašų išpėjimų ir geresnio pažinimo Dievo per siųstas ant Israėlio bausmes/ Teod, Tom/, Jošijo drąsiai

pradėta religinė reforma neturėjo gilesnių pasėkų. Plg 2 Kron 34,3...

<sup>11</sup>*Nekalta, palyginant...* Kaikuriais atžvilgiais Israėlis buvo mažiau nusikaltęs negu Judas. — *12Šiaurės linkon...* Asirijos linkon, kur buvo nelaisvėn išvestieji Israėliai. — *13Pas svetimuosius:* pas pagonių dievaučius. — *14Gręžkitės.* Anot Ebr t: sugrįžkite. Tais žodžiais kreipiamasi į Israėlį; bet kadangi juos turi išgirsti Judo tauta, todėl jų tikslas visų pirma pataisyti tą tautą. — *Sužadėtinis.* Israėlio tauta Viešpaties vaikai, bet taip pat ir jo sužadėtinė. — *Po vieną iš...* Nors grįžtų ir ne visi ir rastųsi tik vienas kitas mieste arba ir platesnėje apylinkėje. — *Į Sioną:* į Dievo karalystės vidurį, kur yra amžinas Dovido sostas ir ypatingu būdu pasilieka Dievas. — *16Ganytojų...* Gerų ir šventų karalių, tokių koks buvo Dovidas. Plg aug 2,8; 1 Kar 13,14; Ješ 1,26 ir k. — *Su išmintimi ir mokslu.* Ebr t: su žinojimu ir išmone. Plg 2 Kron 1,10. Pranašas skelbia atnaujinimą, kurs apima labai plačias sritis; jis prasidėjo po Babelės nelaisvės su Zorobabeliu, vyriausiuoju kunigu Jošue, Esdru, Neemiju, ir buvo baigtas Kristaus mesijinėje karalystėje /Efr, Jier, Tom/. — *16Anosė dienosė.* Taip nurodoma visų pirma nelaisvės pabaiga, bet taip pat, kaip paaiškėja iš teksto, Mesijo laikai, nes tik tuomet



kita daroma. <sup>17</sup>Anuo metu Jerusale vadins Viešpaties sostu, ir visos tautos susirinks į ją vardan Viešpaties Jerusaleje ir nebevaikščios paskui savo piktos širdies nelabumą

<sup>18</sup>Anomis dienomis Judo namai eis pas Izraelio namus, ir jie ateis kartu iš šiaurės krašto į žemę, kurią aš esu davęs jūsų tėvams

<sup>19</sup>Aš gi kalbėjau: Kaip gi aš statysiu tave tarp vaikų ir suteiksiu tau pageidaujamą žemę, puikią pagonių kariuomenės tėvonystę? Ir tariau: Tu vadinsi mane tėvu ir nesiliausi vaikščiojus paskui mane. <sup>20</sup>Bet kaip moteriškė paniekina tą, kurs ją myli, taip paniekino mane Izraelio namai, sako Viešpats. <sup>21</sup>Girdimas balsas keliuose, Izraelio namų verksmas ir klyksmas, nes jie sugadino savo kelią ir užmiršo Viešpatį, savo Dievą. <sup>22</sup>Gręžkitės, jūs, vaikai maištininkai, ir aš pagydsiu jūsų maištingumą. Štai mes ateiname pas tave, nes tu Viešpats, mūsų Dievas. <sup>23</sup>Iš tikrųjų, kauburiai ir kalnų daugybė buvo melagiai; iš tikrųjų Izraelio išganymas Viešpatyje, mūsų Dievuje. <sup>24</sup>Nuo pat mūsų jaunystės gėda suėdė mūsų tėvų darbą, jų avių būrius ir jų galvijų bandas, jų sūnus ir jų dukteris. <sup>25</sup>Mes miegosime savo negarbėje, ir mūsų gėda apdengs mus, nes mes ir mūsų tėvai nusidėjome Viešpačiui, mūsų Dievui, nuo pat mūsų jaunystės iki šiai dienai, ir mes neklausėme Viešpaties, mūsų Dievo, balso

įvyko pilniausia prasme visi čia padaryti pažadai. — *Nebebus sakoma: Viešpaties...* Mesijo laikais Izraelio gyrius, sandoros skrynias, bus visai užmiršta, niekas apie ją nebekalbės, nebegalvos ir nebesiklaus; taigi viešpataus kitoks Dievo garbinimo būdas, ne kaip kad buvo Mošės įstatyme paskirtas. Dievas nebebus daugiau permaldaujamas gyvulių aukų krauju, prisiartinant vyriausiam kunigui vieną kartą metuose prie sandoros skrynios ir kitomis dienomis pašlakstant aukų krauju ties švenč šventyklos dalies uždanga /3 Moš 4, 16.17/, nes bus pašalinta pati Aaroinė kunigystė /Žyd 7,12/. Tuomet Dievui bus atnašaujama tobulesnė auka, kurios tik figūros ir vaizdai buvo Sen Testamento aukos. — *Nebebus lankoma.* Ebr t: jos nebeprasigės. — <sup>17</sup>*Viešpaties sostu.* Anksčiau sandoros skrynias buvo Viešpaties sostas, toliau visa Jerusale turės būti Viešpaties garbingumo sostas. Uždanga bus atimta, priėjimas prie Dievo bus visiems atviras /plg Ješ 4,5.6/. Kaip pas Ješ 2,2... ir Mikh 4,1... visos tautos plaukia pas Dievo kalną, taip čia jos ateina pas Dievo vardą Jerusaleje, pas garbingą Dievo didenybės apsiraiškimą, per kurį jis pasirodo esąs sandoros Dievas ir visiems teikia išganymą

<sup>18</sup>*Anomis dienomis...* Judo karalystė bus sugriauta, ir Žydai bus ištremti iš savo šalies, kaip buvo ištremti anksčiau Izraelio gyventojai. Bet pasibaigus nelaisvės laikui, jie

grįš atgal, ir bus pašalintas skirtumas tarp dviejų karalysčių piliečių. —

<sup>19</sup>*Kaip gi...* Kaip gi daug garbės aš jums suteiksiu. — *Tarp vaikų:* tarp kitų žmonių, kurie visi sutvėrėmu Dievo vaikai. — *Puikią...* Ebr t: tautų grožių grožio tėvonystę. — *Ir tariau:* teisingai laukiau. Taip čia trumpai priminama Žydų prievolės. — <sup>20</sup>*Taip paniekino mane:* dėl svetimų dievų. — <sup>21</sup>*Keliuose.* Ebr t: laukų augstumose. — Kur Žydai nusidėjo, ten jie daro atgailą. Verksmas ir klyksmas parodo sutikusios juos bausmės kietumą /2,13/; bet tas skausmas gali patarnauti jų išsigelbėjimui /22 e/. — <sup>22</sup>*Mes ateiname...* Žydai su dėkingumu priims dovanojimą. — <sup>23</sup>*Iš tikrųjų...* Nuodėmės vaisius pasirodė esąs kartus. Jau ir Jieva yra kitados išpažinusi: žaltys mane apgavo. Todėl teisingai nuodėmę vadinama šv Rašte melu. Tas Žydų išpažinimas yra pirmas žingsnis į tikrą apsigrėžimą. — *Kalnų daugybė.* Ebr t gal: triukšmas /darant stabams aukas/ kalnuose. — <sup>24</sup>*Gėda.* Ebr t *bošeth*. Taip Šv Rašte vadinama Babilis; gal ir čia bus turėta jis galvoje. Plg Rom 6,21. — *Jų sūnus ir...* Jie žuvo Dievo siųstose dėl stabmeldystės nelaimėse, bausmėse ir karuose. — <sup>25</sup>*Mes miegosime.* Geriau: mes atsigulsime /ant žemės/. Tas atsigulimas žemėje yra atgailos sukelto skausmo ženklas. Pasakymu gi: mūsų gėda apdengs mus, išreiškiama pasiryžimas priimti net ir kiekiausia bausmę

4. <sup>1</sup>Jei tu grįžti, Izraeli, sako Viešpats, tai gręžkis į mane; jei pašalinsi iš po mano akių savo nuobodas, tu nesvyruosi, ir tiesoje, teisėtai ir teisybėje tu prisieksi: Kaip Viešpats gyvas! <sup>2</sup>Ir visos tautos laimins jį ir šlovins jį

<sup>3</sup>Nes štai ką sako Viešpats Judo ir Jerusaleš vyrams: Išplėskite sau dirvoną ir nesėkite tarp erškėčių. <sup>4</sup>Apsipjaustykite Viešpačiui ir meskite šalin savo širdžių plėvelę, Judo vyrai ir Jerusaleš gyventojai, kad kar-tais mano užsidegimas neišeitų kaip ugnis ir kad neužsidegtų ir nebebūtų, kas užgesytų dėlei jūsų minčių piktumo

<sup>5</sup>Skelbkite Jude ir duokite išgirsti Jerusaleje, kalbėkite ir trimituokite trimitu šalyje, garsiai šaukite ir sakykite: Susirinkite ir įeikime į sustiprintus miestus.

<sup>6</sup>Pakelkite vėliavą Sione; būkite drąsūs, nesustokite, nes aš atvedu nelaimę iš šiaurės ir didelį sunaikinimą.

<sup>7</sup>Liūtas išėjo iš savo guolio, ir tautų smaugėjas atsikėlė; jis išėjo iš savo vietos, kad iš tavo žemės padarytų tyrumą; tavo miestai bus sunaikinti ir pasiliks be gyventojų.

<sup>8</sup>Todėl susijuoskite ašutinėmis, raudokite ir klykite, nes Viešpaties narsinga rūstybė nenusigręžė nuo mūsų.

<sup>9</sup>Ir aną dieną, sako Viešpats, tirpte tirps karaliaus širdis ir kunigaikščių širdis, ir kunigai išsigąs, ir pranašai pastirs iš baimės.

4. <sup>1</sup>*Gręžkis į mane*: visa savo širdimi. Pirmas to apsigrėžimo ženklas bus pašalinimas iš po Viešpaties akių dievaičių. Tuomet tauta galės nuolat pasilikti savo tėvynėje. — *Tiesoje...* Nurodomos sąlygos geros priesaikos, kad ji būtų pagarbinimas ir išpažinimas Dievo. — <sup>2</sup>*Laimins...* Ebr t: tautos bus per jį /Jahvę/ palaimintos ir juo didžiuosis. — Jos įieškos Dievuje visokio laimės šaltinio ir juo vienu girsis — <sup>3</sup>*Nes štai...* Po Izraelio duodamas dar rimtesnis išpėjimas Judo karalystės gyventojams, nes ir jų laukia toki pat bausmė, jei jie tuojau nepradės daryti atgailos. — *Išplėskite...* Tokį pat išpėjimą veltui buvo davęs Izraeliui Osėjas 10,12. Visų pirma reikia dirvą išlaisvinti nuo gausiai augančių joje erškėčių, kad būtų galima sėti joje gerą sėklą. Taip turi būti skausmu ir atgaila išnaikinti geiduliai, pirma ne kaip bus priimtas su nauda Dievo žodis! — <sup>4</sup>*Apsipjaustykite...* Tas pat išpėjimas kitokioje išvaizdoje. — *Plėvelę*. Ji yra vaizdas susitėpimo, kurs atskiria nuo Dievo, taip kaip apipjaustymas yra žymė tikėjimo, apeiga, per kurią žmogus įeidavo į Dievo sandomą ir žadėdavo Dievui ištikimybę ir klusnumą. — *Kad kar-tais...* Jei jie neapsigręš, ateis jiems baisi Dievo bausmė ir žuvimas. — *Dėlei jūsų...* Ebr t: dėl jūsų netiku-

sių darbų piktumo /plg 5 Moš 28,20/

b/ *Sukietėjusius nuodėmėse Žydus tuojau sutiks visokios nelaimės*

4,5-31. Trimis simboliais, liūto, karšto vėjo ir sargų aprašomas sunaikinimas Judo /5-18/; pranašas visa savo siela aprauda tėvynės žuvimą /19-31/

<sup>5</sup>*Skelbkite...* Paliepimo kartojimas sinonimais turi parodyti pavojaus didumą. — *Į sustiprintus miestus*. Šalies gyventojai turi gelbėtis greitai bėgdami į vietas, kur lengviau galės gintis. — <sup>6</sup>*Sione*. Ebr t: Siono kryptimi. — *Būkite drąsūs*. Ebr t: bėgk. — *Iš šiaurės*: per Kaldiečius. Nors nelaimė Dievo siunčiama, tačiau jis naudojasi neprieteliais kaip įrankiu.

<sup>7</sup>*Iš savo guolio*. Ebr t: iš savo tankumyno. Karo baisumams aprašyti naudojamosi visų pirma vaizdu liūto, einančio grobio įieškoti. — <sup>9</sup>*Tirps...* Kaip baisi bus nelaimė, parodo karaliaus ir kunigaikščių nusiminimas. — *Kunigai...* Jie pagaliau pažins, kokią pragaistį atnešė šaliai stabmeldystė, tačiau baimės apimti jie nemokės duoti jokios pagalbos. — *Pranašai...* Netikri pranašai nebežinos ką patarti, nes visa įvyko ne taip, kaip jie sakė. — <sup>10</sup>*Vargas, vargas*. Ebr t: tik vienas žodis

- <sup>10</sup>Tuomet aš tariau: Vargas, vargas, vargas! Viešpatie, Dieve!  
Taigi tu apgavai šią tautą ir Jerusale, sakydamas: Jums bus ramybė;  
nes štai kalavijas siekia net sielą.
- <sup>11</sup>Anuo metu bus sakoma šitai tautai ir Jerusalei:  
Karštas vėjas pučia nuo tyrumos kelių mano tautos dukters kelio linkon,  
bet ne vėtyti ir valyti.
- <sup>12</sup>Smarkus vėjas man iš ten ateina,  
ir dabar aš pasakysiu savo nutarimus prieš juos.
- <sup>13</sup>Štai jis kyla augštin lyg debesis,  
ir jo vežimai lyg audra,  
jo arkliai greitesni už arus.  
Vargas mums, nes mes sunaikinti!
- <sup>14</sup>Nuplauk piktumą nuo savo širdies, Jerusale, kad būtumei išgelbėta.  
Iki kolei pasilikis tavyje kenksmingos mintys?
- <sup>15</sup>Nes balsas nuo Dano skelbia ir duoda žinią apie stabą nuo Ephraimo kalno.
- <sup>16</sup>Sakykite tautoms: Štai patirta Jerusaleje,  
kad ateina sargų iš tolimos šalies,  
ir jie pakels savo balsą prieš Judo miestus.
- <sup>17</sup>Kaip laukų sargai jie apstoja ją aplinkui,  
nes ji įpykino mane, sako Viešpats.
- <sup>18</sup>Tavo keliai ir tavo mintys tau tai padarė;  
tai tavo piktumas,  
nes jis kartus, nes palietė tavo širdį.
- <sup>19</sup>Mano viduriai, skauda mano viduriai,  
mano širdies jausmai sujudę manyje; aš negaliu tylėti,  
nes mano siela išgirdo trimito garsą, kovos šauksmą.
- <sup>20</sup>Skelbiama griovimas ant griovimo; visa šalis sunaikinta,  
staiga sunaikintos mano pastogės, ūmiai mano padangtės

'ahah. Pranašas su šventa laisve dejuoja Dievui dėl jo nutarimo kietumo, kurs rodėsi priešingas anksčiau pažadėtam išganymui. — *Siekia net sielą*: todėl žaizda mirtinga.

<sup>11</sup>Anuo metu: kai liūtas išeis iš savo tankumyno [7 e]. — *Karštas vėjas*... Tas pat Judo sunaikinimas aprašomas svilinančio vėjo simboliu. Ebr t galima versti taip: svilinas augštųjų vėjas yra kelyje pas mano tautos dukterį. — *Mano tautos dukters*... Žr Ješ 22,4. — *Valyti*: jAVams nuo pelų ir dulkių. Karštas tyrumos vėjas netinka net jAVams vėtyti; jis tik naikina. — <sup>12</sup>Smarkus vėjas... Smarkus vėjas kyla iš ten, man paliepus, kad atneštų viesulą ir sunaikinimą kaip bausmę. — <sup>13</sup>Jis: neprietelis. — *Lyg debesis*. Kadangi debesis graso kruša ir potviniu, todėl jis yra ženklas nelaimės. Plg 5 Moš 28, 49. — *Vargas mums*. Taip iš anksto pranašas išreiškia tautos jausmus būsimos nelaimės metu

<sup>14</sup>Išgelbėta. Atgaila gali pašalinti nelaimę ar bent ją atitolinti; taigi dar yra išsigelbėjimo kelias. — <sup>15</sup>Nuo Dano... Nelaimė artėja greitai: čia ji ant šiaurinės Palestinos ribos /Dane/, čia pačioje Judo karalystės pašonėje, Ephraimo kalnuose. — *Stabą*. Ebr t: nelaimę. Kaikada ebr ž 'aven vadinama taip pat stabas. — <sup>16</sup>Patirta. Ebr t: duokite žinią — *Sargų*: neprietelių, kurie apguls miestą ir sergės kaip kokie sargai, kad kartais jis neištruktų. — *Savo balsą*: karišką šauksmą. — <sup>17</sup>Laukų sargai. Plg Ijob 27,18; Ješ 1,8. — *Nes ji...* mane... Ebr t: nes ji sukėlė prieš mane maištą. — <sup>18</sup>Tai tavo piktumas: tokie tavo piktumo išdaviniai ir pasėkos

<sup>19</sup>Mano viduriai... Pranašas parodo savo užuojautą tautai dėlei laukiančios jŲ nelaimės ir gal taip nori ją pažadinti iš jos nuodėmingo miego, kad darytų atgailą. Ebr t: Mano viduriai! Mano viduriai! Aš klykiu

- <sup>21</sup>Iki kolei aš matysiu bėgantį, girdėsiu trimito garsą?  
<sup>22</sup>Nes mano tauta paika ir manęs nepažįsta.  
 Jie neišmintingi vaikai ir be išmonės;  
 jie gudrūs daryti pikta, gera gi daryti nemoka.  
<sup>23</sup>Aš pažvelgiau į žemę, ir štai ji buvo tuščia ir kaip niekas,  
 ir į dangų, ir nebuvo jame šviesos.  
<sup>24</sup>Pasižiūrėjau į kalnus, ir štai jie svyravo, ir visi kauburiai drebėjo.  
<sup>25</sup>Aš žvalgiaus, ir nebuvo ten nė vieno žmogaus,  
 ir visi dangaus paukščiai buvo šalin nuskridę.  
<sup>26</sup>Aš pažvelgiau, ir štai Karmelis buvo tuščias,  
 ir visi jo miestai sugriauti Viešpaties veido  
 ir jo narsingos rūstybės.  
<sup>27</sup>Nes štai ką sako Viešpats:  
 Visa žemė bus tuščia, tačiau aš nedarysiu visiško sunaikinimo.  
<sup>28</sup>Žemė gedės ir liūdės dangus augštybėje,  
 nes aš kalbėjau ir nutariau;  
 aš nesigailiu, ir nuo to neatstosiu.  
<sup>29</sup>Nuo raitelių, ir šaulių užimo bėga visas miestas;  
 jie traukiasi į stačias vietas ir lipa ant uolų;  
 visi miestai palikti ir joks žmogus juose negyvena.  
<sup>30</sup>Tu gi, sunaikintoji, ką tu darysi?  
 Nors tu apsilviktumei purpura, pasipuoštumei auksine antkakle  
 ir išsiteptumei savo akis juodais dažais, veltui tu gražintumeis;  
 tavo mylimieji paniekino tave, jie tykoja tavo gyvybės.  
<sup>31</sup>Nes aš girdžiu tarsi gimdančios balsą, kaip gimdyvės klyksmą;  
 tai balsas merdėjančios Siono dukters ir ištiesiančios savo rankas.  
 Vargas man, nes mano siela alpsta dėl užmuštųjų

iš skausmo. Mano širdies sienos! Manyje plakasi mano širdis. — <sup>20</sup>*Mano pašlojęs...* Butai, gyvenami namai. — <sup>21</sup>*Bėgantį.* Tikriau ebr t: vėliavą. — Pranašui skaudu regėti savo tėviškėje ištįstą neprietelių vėliavą ir girdėti jų trimtų garsą. — <sup>22</sup>*Nes mano tauta paika.* Dejuojančiam pranašui Dievas nurodo vienų po kitų einančių bausmių priežastį. Kas niekina Dievą ir jo įsakymus, tas vadinamas šv. Rašte paikas; nuodėmė yra paikybė, nes ji atitolina nuo tikros laimės ir įstumia į nelaimę. — <sup>23</sup>*Tuščia ir...* Ebr t: tyra ir tuščia, t y, taip sunaikinta, kad pasidarė panaši į žemę kūrimo pradžioje. Žr 1 Moš 1,1.2. — <sup>24</sup>*Svyravo...* Aprašymo iperbolė. — <sup>26</sup>*Karmelis...* Net ir derlingiausias Karmelio kalnas bus pavirtęs tyruma. — <sup>27</sup>*Nedarysiu visiško...* Liekanos turi pasilikti. Iš griuvėsių, kuriuos daro teisingas Dievo teismas, turi eiti išganymas. — <sup>28</sup>*Liūdės dangus.* Ebr t: dangus bus juodas. — Tamsūs, dangų dengią debesys bus tarsi jo nuliūdimo ženklas. — <sup>29</sup>*Į stačias:* į neprieinamas. — <sup>30</sup>*Tu gi, sunaikintoji...* Visos šalies

nelaimė parodoma ypač Siono dukterijei, karalystės sostinėje. — *Išsiteptumei...* Plg 4 Kar 9,30. — *Tavo mylimieji:* svetimos tautos, su kuriomis tu stengeis padaryti sutarčių. — <sup>31</sup>*Gimdyvės.* Ebr t: pirmą kartą gimdančios. — Jos skausmai paprastai didesni. — *Merdėjančios.* Ebr t: vaitojančios. — *Dėl užmuštųjų.* Ebr t: prieš žudytojus. — Taip atsitiks, kuo buvo aug gąsdinama /4,4/, jei Žydai nepasitaisys. Pranašas turi galvoje Nebukadnetsarą, kaip jis pats sako 25,9. Tai sutinka taip pat su Ješajo 36,6 ir Mikhėjo 4,10 pranašystėmis

c/ *Didžiausis Judo karalystės sugedimas*

5,1 - 31 Visokeriopas nedorumas viešpatauja Jerusaleje, liaudyje ir didikuose /1-9/; Judo gyventojai dėl netikėjimo Dievui ir pranašams bus sunaikinti galingos ir nuožmios tautos /10-18/; už paniekinimą Dievo, visoki sugedimą ir sukietėjimą piktume juos visai tikrai sutiks paskelbtosios nelaimės /19-31/

5. <sup>1</sup>Eikite Jerusaleės gatvėmis, pažvelgkite ir išžiūrėkite, ir jieškokite aikštėse, ar rasite žmogų darantį teisybę, ir jieškantį ištikimybės, tai aš jos pasigailėsiu.
- <sup>2</sup>Nes nors jie ir sako: Kaip Viešpats gyvas, taip jie neteisingai prisiekia.
- <sup>3</sup>Viešpatie, tavo akys žiūri į ištikimybę; tu juos užgavai, bet jie nejautė; tu juos sutrynei, bet jie nesutiko prisiimti drausmės; jie padarė savo veidus kietesnius už uolą ir nenorėjo grįžti.
- <sup>4</sup>Aš tariau: Gal tai tik beturčiai ir paiki, kurie nežino Viešpaties kelio, savo Dievo įstatymo.
- <sup>5</sup>Taigi aš eisiu pas didikus ir jiems kalbėsiu; nes jie žino Viešpaties kelią, savo Dievo įstatymą; bet štai tie dar labiau visi draug laužė jungą, traukė pančius.
- <sup>6</sup>Todėl liūtas iš miško juos suplėšys, vilkas pavakarėje juos sunaikins, leopardas tykoja prie jų miestų; kiekvienas, kurs iš jų išeina, bus sugautas; nes jų nusikaltimai daugerioji ir jų neištikimybės įsigalėjo.
- <sup>7</sup>Kodėl gi aš galėčiau pasigailėti tavęs? Tavo vaikai pametė mane ir prisiekia tais, kurie ne dievai. Aš juos pasotinau, o jie svetmoteriavo ir kekšės namuose paleistuvavo.
- <sup>8</sup>Jie pasidarė kaip gašlūs arkliai ir erzilai; kiekvienas žvangė savo artimo pačios.
- <sup>9</sup>Argi dėl to aš nelankysiu, sako Viešpats, ir ar mano siela nekeršys tokiai tautai?
- <sup>10</sup>Užkopkite ant jos sienų ir ardykite, bet nesugriaukite iki galui; atimkite šalin jos atžalas, nes jos ne Viešpaties.

5. <sup>1</sup>*Eikite...* Dievas žada pasigailėti visų Žydų, jei nors vienas tikrai teisingas atsiras Jerusaleje; tačiau veltui tokio jieškoma. Žmogaus, kurs su nepajudinama išterme ir tobula ištikimybė laikytusi teisingumo ir įstatymo taisyklių, joje nėra. Kalbama čia su šiokiuo tokiuo padidinimu, kad aiškiau pasirodytų, kaip visai mažas skaičius teisiųjų liko Jerusaleje, kad, išskyrus Jeremiją, Barukhą, Jošiją, kitų kaip ir nebuvo. Plg 1 Moš 18, 22... Pranašas čia, kaip ir kitur, kalba tai Dievo, tai savo vardu. — <sup>2</sup>*Nes nors...* Net ir tie, kurie laiko savo Dievu Jahvę, ne tiesa kalbiai, šaukia Viešpatį į liudytojus, tačiau nesilaiko savo priesaikos. Šaukdami į Gyvąjį, daro jį lygų niekingiems dievaičiams, lyg kad jis negalėtų už padarytą sau įžeidimą keršyti. — <sup>3</sup>*Tavo akys...* Ebr t klausimas: Argi tavo akys nestebi ištikimybės? — *Tu juos užgavai.* Nors Dievas davė pažinti savo nepasitenkinimą plakimais, tačiau tie neatnešė vaisių; nusikaltėliuose nesi-

mato jokios susigėdinimo ir atgailos žymės. — <sup>4</sup>*Aš tariau...* Jie taip elgiasi ne iš nežinių, bet iš piktumo. Pranašas tai pabrėžia, išreikšdamas savo viltį. Ebr t: aš gi maniau: tai tik mažutėliai, tie elgiasi paikai, nes jie nežino Viešpaties kelio ir tt. — <sup>6</sup>*Jungą...* Dievo Įstatymo jungą ir pančius. — <sup>7</sup>*Todėl liūtas...* Plg aug 4, 7. Daug jie jau turėjo kentėti nuo neprietelių, tačiau ateityje jų laukia dar didesnės nelaimės. — *Vilkas pavakarėje* tas, kurs per dieną alkęs išeina grobio jieškoti. Anot ebr t geriau: tyrumos vilkas. — <sup>7</sup>*Tavo vaikai...* Jie garbina dievaičius ir paleistuvauja, taip pat kaip pagony, sujungdami tiedvi kaltybi. Plg Rom 1, 24... — *Aš juos pasotinau.* Plg 5 Moš 32, 15. — <sup>8</sup>*Kaip gašlūs...* Ebr t: kaip gerai šeriami erzilai jie švais-tosi sen ir ten. Plg Ez 22, 11. — <sup>9</sup>*Nelankysiu...* nesiųsiu ant jų savo baudmės, Dievo teisybė ir šventumas reikalauja atkeršijimo

<sup>10</sup>*Užkopkite...* Šalis, kurioje neprieteliai kviečiami greitai įvykdyti Die-

- <sup>11</sup>Nes labai neištikimai pasielgė mano atžvilgiu  
 Israelio namai ir Judo namai, sako Viešpats.
- <sup>12</sup>Jie išsigynė Viešpaties ir sakė: Tai ne įsiai,  
 ir neateis mums nelaimės;  
 mes nematysime kalavijo ir bado.
- <sup>13</sup>Pranašai kalbėjo į vėją ir nebuvo gavę Dievo atsakymo.  
 Taigi, tai jiems atsitiks.
- <sup>14</sup>Štai ką sako Viešpats, kareivijų Dievas:  
 Kadangi jūs taip kalbėjote, štai aš padarysiu  
 tavo burnoje iš savo žodžių ugnies  
 ir iš šitos tautos malkų, ir ugnis juos rys.
- <sup>15</sup>Štai aš atvesiu ant jūsų, Israelio namai,  
 tautą iš toli, sako Viešpats,  
 galingą tautą, seną tautą,  
 tautą, kurios kalbos tu nežinosi, ir nesuprasi, ką ji kalbės.
- <sup>16</sup>Jos saidokai kaip atviras kapas; jie visi karžygiai.
- <sup>17</sup>Ji suvalgys tavo javus ir tavo duoną,  
 prarys tavo sūnus ir tavo dukteris,  
 suvalgys tavo avių būrius ir tavo galvijus,  
 suės tavo vynuogynus ir tavo figų medžius  
 ir kalavijų nunaikins tavo sustiprintus miestus,  
 kuriais tu pasitiki.
- <sup>18</sup>Tačiau anomis dienomis, sako Viešpats, aš nesunaikinsiu jūsų iki galui.
- <sup>19</sup>Jei jūs sakytumėte: Kodėl Viešpats, mūsų Dievas, visa tai mums  
 padarė? tu jiems sakysi: Kaip jūs palikote mane ir tarnavote svetimam  
 dievui savo šalyje, taip tarnausite svetimiems ne savo šalyje.
- <sup>20</sup>Tai paskelbkite Jokubo namams ir duokite žinią Jude, sakydami:
- <sup>21</sup>Klausyk, paika tauta, kuri neturi širdies;  
 jūs, kurie turėdami akis nematote, ir ausis, ir negirdite.
- <sup>22</sup>Argi jūs manęs nebijosite, sako Viešpats,  
 ir nejausite skausmo mano akivaizdoje?  
 manęs, kurs padariau jūrai iš smilčių ribą,

vo kerštą, palyginama su vynuogynu; pradžioje turi būti išgrianta jo siena, paskui gi išranti vynmedžiai, nes tarp jų atsirado svetimų veislės. Plg. Ješ 5, 1-7. — <sup>12</sup>Tai ne įsiai: tai ne Viešpats, kurs kalba pranašuose, kurs turėtų mus taip nubausti, kaip pranašai sako. Tokiais žodžiais atsiliepia piktžodžiaujanti tauta, kuri atmeta Dievo pasiuntinius ir per tait jį patį /5 Moš 18, 15/. — <sup>13</sup>Ne buvo gavę... Anot ebr t: niekas juose nekalba, t y, jie patys prasimano, ką jie skelbia. — *Tai jiems atsitiks*: nelaimės, kuriomis jie mus gąsdina, teateina ant jų pačių. Taigi dar ir šitie žodžiai piktžodžiaujančios tautos. — <sup>14</sup>Tavo burnoje: tavo, o pranaše, burnoje. Aprašoma Dievo žodžio veiklumas, taip kaip buvo paskelbta įstatyme 5 Moš 18, 19. — <sup>15</sup>Aš atvesiu... Plg 5 Moš 28, 49. — *Kurios kalbos...* Kaip veltui kalbama kurčiam, nes jis negir-

di, taip pat ir tam, kurs nesupranta kalbos. Joks maldavimas negali anos tautos sulaikyti, joks pasigailėjimas jos širdies paliesti. — <sup>16</sup>Kapas: pasiryžęs visa praryti. — <sup>17</sup>Prarys... Užmuš... Plg 5 Moš 28, 32... — <sup>18</sup>Tačiau anomis... Taip kaip buvo žadėta 5 Moš 30, 2...

<sup>19</sup>Jei jūs... Žydai tariasi esą nekalti ir labai stebisi, kad jų Dievas jiems siunčia tokių dalykų. — *Kaip jūs...* Plg žem 16, 10... — <sup>21</sup>Kurie turėdami... Žydai turi visa, kas jiems gali padėti įsigyti pažinimą tikrojo Dievo: jie turi jį pažinti iš sutvertų dalykų, iš savo tautos likimo, turi tą savo pažinimą pagilinti iš Dievo pasiuntinių įspėjimų ir pamokymų. — <sup>22</sup>Nejausite skausmo. Ebr t: nedrebėsite. — *Iš smilčių ribą...* Smarkiai užiančią jūrą Dievas sulaiko jos ribose vien smiltimis; tai didžiausis Viešpaties visagalybės stebuklas. — <sup>23</sup>Netikinti. Ebr t: atkakli. —

amžiną įsakymą, kurio ji neperžengs ;  
ir nors bangos sujunda, jos neįstengia,  
ir nors siaučia, jos neperžengia?

<sup>23</sup>Bet šitos tautos širdis pasidarė netikinti ir maištininkė ;  
jie pasitraukė ir sau nuėjo.

<sup>24</sup>Jie nesakė savo širdyje : Bijokime Viešpaties, mūsų Dievo,  
kurs mums savo metu duoda ankstyvojo ir vėlyvojo lietaus,  
ir sergi mums metinės pjūties pilnumą.

<sup>25</sup>Jūsų neteisybės nukreipė tuos dalykus, ir jūsų nuodėmės nutolino  
nuo jūsų gėrybes.

<sup>26</sup>Nes mano tautoje radosi bedievių,  
kurie tykoja kaip paukštininkai,  
stato kilpų ir žabangų žmonėms sugauti.

<sup>27</sup>Kaip tinklas pilnas paukščių, taip jų namai pilni vylių ;  
todėl jie pasidarė dideli ir pralobo ;

<sup>28</sup>Jie nutuko ir suriebėjo ir pikčiausiai peržengia mano žodžius.  
Jie negina našlės bylos, netvarko našlaičio bylos  
ir nedaro teisybės beturčiams.

<sup>29</sup>Argi dėl to aš nelankysiu, sako Viešaps,  
arba ar mano siela nekeršys tokiai tautai ?

<sup>30</sup>Baisių ir nuostabių dalykų buvo daroma šalyje :

<sup>31</sup>Pranašai pranašavo melą, ir kunigai plojo rankomis,  
ir mano tauta tai mėgo.  
Kas gi tat galų gale jai atsitiks ?

6. <sup>1</sup>Pasidrasinkite, Benjamino sūnūs, Jerusaleės viduje,  
trimituokite trimitu Tekuoje ir pakelkite vėliavą Bethakareme,  
nes iš šiaurės rodosi nelaimė ir didelis sunaikinimas.

<sup>24</sup>*Kurs mums savo...* Tautai reikėjo garbinti Dievas, bent žiūrint savo naudos. — *Ankstyvojo ir...* Žr aug 3,12. — *Sergi mums...* Ebr t: mums laiko pjūčiai paskirtas savaitės, t y, septynias savaites tarp Velykų ir Sekminių, kuriose atliekama didžioji pjūties dalis. — <sup>26</sup>*Nukreipė tuos...* Jūsų nusikaltimai buvo priežastis svyravimo Dievo paskirtoje tvarkoje; trūkstant lietaus pjūtis buvo suvėlinta ir derlius menkas. —

<sup>26</sup>*Tykoja...* Kaip paukštininkai stato savo žabangus, taip gaudo jie žmones lyg betesius paukščius. — <sup>27</sup>*Taip jų namai...* Jų namai kaip paukščių narvelis pilni gėrybių, kurių jie įsigijo vylumi. — <sup>28</sup>*Pikčiausiai peržengia...* Ebr t rasi: jie peržengia visas ribas piktnumė. — *Jie negina...* Plg Ješ 1,23; Zakh 7,10. — <sup>29</sup>*Argi dėl to...* Žr aug 9 e. Kadangi jie taip piktai mane niekina /22 e/, nuo manęs atpuolė ir man atkaklūs /23 e/, vylumi ir apgavimu /26.27 e/, pui-kybe ir visų teisių paniekinimu /28 e/ peržengia visoki saiką. Dievo paskirtų ribų, kurias net jūra pripažįsta, jie nežiūri. — <sup>31</sup>*Pranašai...* Tauta

nusigręžia nuo pranašų, kuriuos Dievas siunčia, ir tiki netikriems pranašams, kurie žada jai gėrybių ir nepeikia jos nusikaltimų. Kunigai pasilieka sutartyje su netikrais pranašais /ebr t: viešpatauja po jų rankomis/, taip jie džiaugiasi vieni kitus apgaudinėdami /plg Mikh 2,11/

d/ *Jerusalė bus apgulta ir sunaikinta*

6,1-30. Pranašas skelbia veikiai įvyksiantį Jerusaleės sunaikinimą /1-8/, vėl primena tos bausmės priežastis /9-21/ ir aprašo patį neprietelių užpuolimą /22-30/.

6. <sup>1</sup>*Pasidrasinkite.* Anot ebr t: rengkitės bėgti iš Jerusaleės. — *Benjamino sūnūs.* Taip čia vadinama Jerusaleės gyventojai, nes pats Jerusaleės miestas buvo Benjamino giminės plote. Kadangi neprietelis artina iš šiaurės, jiems reikia bėgti į pietus. — *Tekuoje.* Anot šv Jieronimo, tas miestelis buvęs į pietus nuo Jerusaleės, netoli nuo Betliejaus, Bethakaremas gi buvęs tarp Jerusaleės ir Tekuos. — <sup>2</sup>*Aš laikau...* Todėl Jeru-

- <sup>2</sup>Aš laikau Siono dukterį lygia gražiai ir išlepintai moteriškai.
- <sup>3</sup>Pas ją ateis piemenų su savo bandomis ;  
jie ties aplink ją savo padangtes ;  
kiekvienas ganyt tuos, kurie yra po jo ranka.
- <sup>4</sup>Pasišventinkite į kovą prieš ją !  
Kelkitės ir eikime augštyti vidudienį !  
Deja mums, nes diena baigiasi,  
eina ilgin vakaro šešėliai.
- <sup>5</sup>Kelkitės ir eikime augštyti nakčia ir sugriaukime jos namus.
- <sup>6</sup>Nes štai ką sako kareivijų Viešpats :  
Kirskite jos medžius ir pilkite aplink Jerusale pylimą.  
Tai aplankymo miestas, visokios skriaudos yra jame.
- <sup>7</sup>Kaip šulinys laiko savo vandenį šaltą,  
taip ji laiko šaltą savo piktumą.  
Jame girdisi kalbant tik apie neteisybę ir sunaikinimą ;  
silpnumas ir žaizdos visuomet mano akivaizdoje.
- <sup>8</sup>Priimk pamokymą, Jerusale, kad kartais mano siela nenusigręžtu  
nuo tavęs,  
kad kartais nepadaryčiau iš tavęs tyrumos, negyvenamos žemės.
- <sup>9</sup>Štai ką sako kareivijų Viešpats :  
Kaip vynuogyne nuskinama iki paskutinei uogai, taip nurinks  
Israėlio liekanas.
- Dėk ir dėk kaip vynuogių skynėjas savo ranką į pintinę.
- <sup>10</sup>Kam aš kalbėsiu ? ir ką prisiektinai melsiu, kad manęs klausytų ?  
Štai jų ausys neapipjaustytos ir negali girdėti ;  
štai Viešpaties žodis pasidarė jiems pajauoka, ir jie jo nepriima.
- <sup>11</sup>Todėl aš pilnas Viešpaties narso ir nebeįstengiu jo sulaikyti.  
Išliek jį ant kūdikio gatvėje ir draug ant jaunikaikių būrio ;  
nes bus sugauta vyras su moterimi, senis su žmogumi pilnaamžiu.

salė negalės priešintis stipriam neprieteliui. Ebr t : gražią ir išlepintą aš sunaikinsiu Siono dukterį. — <sup>3</sup>Piemenų... Piemenimis čia pavadinti Kaldiečiai. — *Ganyt tuos...* Tikriausiai anot ebr t : nuganyt tai, kas po jo ranka. — <sup>4</sup>Pasišventinkite... Jie turi įvykdyti Dievo kerštą. Palėpimą duoda pats Dievas, ar jo pasiuntiniai. Neprieteliai pasiryžę kuo greičiausia gautą palėpimą vykdyti. — *Vidudienį...* Jie tikisi paimiti miestą tą pačią dieną, kurią jį apgulė. Kadangi tai jiems nepavyksta, jie nori kovoti ir nakčia, kad tik greičiau galėtų sunaikinti miestą. — <sup>6</sup>Kirskite jos medžius. Medžiais būdavo sustiprinamas pylimas. Nuo sustiprinto pylimo lengviau buvo galima pasiekti miesto sienų viršus ir per jas įsiveržti į apgultą miestą /plg 2 Kar 20,15/. Asiriečių ir Babiloniečių kariuomenė buvo senovėje žinoma kaip miškų naikintoja. — *Aplankymo miestas* : kurį turi aplankyti Dievo bausmė. — <sup>7</sup>Kaip šulinys... Kaip vanduo pasilieka šal-

tas įmūrytame šulinyje, taip pasilieka visuomet nepasikeitęs piktumas Jerusaleje : ji visuomet pasiryžus daryti pikta. — *Silpnumas ir žaizdos*. Ebr t : skausmas ir kirčiai. — Kirčiai, kuriais neteisūs prispau-dėjai kankina teisiuosius, ir tų paskutiniųjų skausmas. — *Mano akivaizdoje* : Dievui ypatingu būdu esant pas juos savo šventykloje. — <sup>8</sup>Priimk... Bausmė dar gali būti atitolinta atgaila. Dievas vis dar nesiliauja mylėjęs maištą keliančią Jerusale.

<sup>9</sup>Kaip vynuogyne. Niekas nebus atleistas nuo bausmės. Kadangi Is-raėlio karalystė buvo jau sugriauta, tai Israėlio liekanomis čia pava-dinta Judo gyventojai. — *Dėk ir dėk...* Tas įsakymas duodamas neprieteliams. — <sup>10</sup>Kam aš kalbėsiu... Jeremijas norėtų dar kartą išpėti savo viengėnčius apie laukiantį jų likimą, bet jis žino, kad jie atmes jo įspėjimą su pasityčiojimu. — *Jie jo nepriima*. Anot ebr t : jie jo nemėgsta. — <sup>11</sup>Todėl aš pilnas... Žydų nedo-



- <sup>12</sup>Jų namai teks kitiems, taip pat laukai ir žmonos ;  
nes aš ištiesiu savo ranką ant šalies gyventojų, sako Viešpats.
- <sup>13</sup>Nes visi, nuo mažiausio iki didžiausiam, užsiima godumu,  
ir visi, nuo pranašo iki kunigui, daro klastas.
- <sup>14</sup>Jie norėjo begėdiškai pagydyti mano tautos dukters žaizdą, sa-  
kydami :
- Ramybė, ramybė, ir nebuvo ramybės.
- <sup>15</sup>Jie buvo sugėdinti, nes darė nuobodą ;  
tikriau sakant, jie ir gėdytis nesigėdė ir nemokėjo parausti ;  
todėl jie kris tarp parpuolančiųjų,  
ir savo aplankymo metu jie sukniubs, sako Viešpats.
- <sup>16</sup>Štai ką sako Viešpats :  
Sustokite keliuose, žiūrėkite  
ir klauskitės apie senovės takus,  
koks kelias geras, ir juo vaikščiokite,  
ir jūs rasite atsigavimo savo sieloms.  
Bet jie tarė : Mes nevaikščiosime.
- <sup>17</sup>Aš pastačiau prieš jus žvalgų : klausykite trimito garso.  
Jie gį tarė : Mes neklausysime.
- <sup>18</sup>Todėl išgirskite, tautos, ir pažink, susirinkime,  
kaip didelių dalykų aš jiems darysiu.
- <sup>19</sup>Klausyk, žeme !  
Štai aš atvesiu šitai tautai nelaimių, jų minčių vaisiaus,  
nes jie neklausė mano žodžių ir metė šalin mano įstatymą.
- <sup>20</sup>Kam man nešate smilkalų iš Sabos  
ir skaniai kvepinčios nendrės iš tolimos šalies ?  
Jūsų deginamosios aukos man nemielos  
ir jūsų pjaunamosios aukos man nepatinka.

rumas sužadina pranašo širdyje šventą rūstybę ; jis nebegali sulaikyti savo uolumo ir pats ragina Viešpatį bausiti visus be skirtumo amžiaus toje nepataisomoje tautoje. — *Ant kūdikio gatvėje* : ant vaikų, žaidžiančių gatvėje. — <sup>12</sup>*Jų namai...* Taip kaip buvo paskelbta 5 Moš 28,30. Kitados įstatyme buvo paskirta, kad kiekviena nuosavybė turėjo pasilikti toje giminėje, kuriai ji buvo iš pat pradžios tekusi. Dabar godumas, neklusnumas /16 e/ ir paniekinimas šventų dalykų /20 e/ atveda žuvimą. — <sup>13</sup>*Užsiima godumu.* Anot ebr t : apgaudinėja, kad greičiau pralobtų. Plg Ješ 56,11 ; žem 8,10. — <sup>14</sup>*Jie norėjo begėdiškai...* Ebr t : jie lengvai lopo mano tautos plyšį. — <sup>15</sup>*Jie buvo sugėdinti...* Juos turėjo sutikti gėda, nors jie ir nebemokės gėdytis. Kaip melagystėje sugauti įpratę melagiai, taip neberausta netikri pranašai. Tačiau Dievas visų pirma įrodys, kad jie melagiai. — <sup>16</sup>*Sustokite.* Pakartojama Mošės žodžiai. Žr 5 Moš 32,7. — *Apie senovės takus...* Jie turi peržiūrėti visus kelius, kokiais iki

tam laikui tauta vaikščiojo, ir ištirti, ir jei patys negana gerai gali pažinti, kas teisinga, klausitis Dievo pasiuntinių, kurių tautai niekuomet nestigo. — *Atsigavimo.* Ebr t : poilsio. — <sup>17</sup>*Žvalgų* : pranašų, kurie pakeldavo savo balsą kaip trimito /Jėš 58,1/, taip kad Dievo įstatymas niekuomet negalėjo būti užmirštas. Trimitas primena karą ir neprietelius, kurių atsilankymu pranašai gąsdino tautą ir kurie panašiai buvo paskelbti jau 5 Moš 29, 24 ir 3 Kar 9,8. — <sup>18</sup>*Susirinkime* : Izraeli ! /Efr/. Anot kitų : visos tautos draug. — <sup>19</sup>*Klausyk, žeme...* Jūs, visos tautos, kurios augščiau paminėtos, ir tu, žeme, būk liudytoja teismo, nes tu žmonių nuodėmėmis sutepta ir pavergta. — *Jų minčių vaisiaus.* Žydai bus patys pirmieji ir svarbiausieji savo nelaimių kaltininkai. — <sup>20</sup>*Kam man...* Kaltininkai veltui mėgina nuraminti įrūstintą Viešpatį vien viršine pagarpa. Plg Ps 49,8... Ješ 1,11 ; Am 5,21 ir k. — *Smilkalų.* Jie buvo aukojami Dievui atskirai ir su duonine auka. Labiausiai branginami smilka-

<sup>21</sup>Todėl štai ką Viešpats sako :

Štai aš padarysiu šitai tautai griuvėsių,  
ir ant jų parpuls tėvai kartu su vaikais, žus kaimynas ir artimas.

<sup>22</sup>Štai ką Viešpats sako :

Štai tauta ateina iš siaurės šalies,  
ir didelė giminė keliai nuo žemės pakraščių.

<sup>23</sup>Ji ima vilyčią ir skydą ; ji nuožmi ir nepasigailės ;  
jos triukšmas kaip jūros užimas ; jie sės ant arklių,  
prisirengę kaip vyras į kovą prieš tave, Siono duktė.

<sup>24</sup>Mes išgirdome jos gandą, ir mūsų rankos nusileido ;  
sielvartas mus apėmė, skausmai kaip gimdančią.

<sup>25</sup>Neeikite į laukus ir nevaikščiokite keliu,  
nes neprietelio kalavijas neša baimę aplinkui.

<sup>26</sup>Mano tautos duktė, apsvilk ašutine ir apsiberk pelenais ;  
gedėk kaip dėl venturčio sūnaus, karčiai raudok,  
nes ūmiai ateis mums naikintojas.

<sup>27</sup>Aš paskyriau tave stipriu mėgintoju mano tautoje, ir tu pažinsi  
ir išmėginsi jų kelią. <sup>28</sup>Visi tie kunigaikščiai maištininkai, elgiasi ap-  
gaulingai ; jie skaitvaris ir geležis, visi sugedę. <sup>29</sup>Dumplės sugedo, švi-  
nas išnyko ugnyje, veltui liejėjas tirpina, nes jų piktenybės nesunaiki-  
namos. <sup>30</sup>Vadinkite juos atmetiniu sidabru, nes Viešpats juos atmetė

7. <sup>1</sup>Žodis Viešpaties suteiktas Jeremijui ir jam pasakytas : <sup>2</sup>Atsistok  
Viešpaties namų vartuose ir skelbk tenai šitą žodį ir sakyk : Išgirskite  
Viešpaties žodį, visi Judo gyventojai, kurie įeinate pro šituos vartus

lai buvo gabenami iš Laimingosios Arabijos, iš Sabos, dabartinio Jemeno. — *Nendrės...* Ji buvo vartojama šventam tepamajam aliejui padaryti /2 Moš 30,23/ ir gabenama iš Indijos. — *Man nemielos...* Geresnis klusnumas už riebiausias auksas /1 Kar 15,22/. — <sup>21</sup>*Griuvėsių*. Ebr t : suklupimo akmenų. — <sup>22</sup>*Iš siaurės...* Plg aug 1 e ; 1,14 ir k. — <sup>23</sup>*Vilyčią ir skydą*. Ebr t : kilpinį ir saidoką. Plg aug 5,16. — <sup>24</sup>*Mes išgirdome...* Jeremijas savo vientaučių vardu išreiškia skausmą ir išgastį, kokį jie jaus, užpuolant neprieteliams. — <sup>25</sup>*Neeikite*. Ebr t : neik. Atsiliepiama į Siono dukterį. — <sup>26</sup>*Apsiberk pelenais*. Anot ebr t : gulkis į pelenus. Plg 25,34 ; Ez 27,30 ir k. Žuvinas taip tikras, kad Jeremijas kviečia Jerusaleį jau dabar parodyti savo didžiausį gedulą. — *Vienturčio*, su kuriuo miršta šeima. Plg Am 8,10 ; Zakh 12,10 ir k. — <sup>27</sup>*Aš paskyriau...* Toliau paaiškina, kodėl visai tikrai ateis nelaimė. Dievas atsiliepia į Jeremiją ; jis palygina jį su darbininku, kuriam pavesta ištirti brangios naugės ir pažinti tikrą jų vertę. — *Stipriu mėgintoju*. Ebr t rasi : mėgintoju kaip tvirtovė. — <sup>28</sup>*Visi tie...* Ebr t : jie visi maištininku maištininkai. —

*Jie skaitvaris ir geležis* : paprastos naugės, ne brangios kaip auksas ir sidabras. — <sup>29</sup>*Sugedo*. Ebr t : švenkštė, t y, liejėjas labai uoliai mynė dumplės. — *Švinas išnyko ugnyje*. Kad greičiau išskyrus liejykloje nėsvarumą iš sidabro ir aukso, įmaišydavo į juos švino ; bet šitame atsitikime tai nieko nepadėjo : švinas sugedę ir brangios naugės negauta, nes Žyduose nebėra nieko gera. — *Nesunaikinamos...* Anot ebr t : neat-siskyrė

### 3. Tuščias Žydų pasitikėjimas šventykla, aukomis, apipjaustymu ir tikras išganymo kelias

a/ *Bedieviškas maišymas garbinimo Dievo su tarnavimu dievaičiams*

7,1-8,3. Kas teisingai gali pasitike-ti Jerusaleš šventykla /7,1-7/ ir kieno pasitikėjimas ta šventykla yra neprotingas /8-15/. Jeremijas tenemėgina savo maldomis gauti dovanojimą taip dideliems kaltininkams /16-20/. Tuščias Žydų pasitike-jimas jų aukomis /21-28/. Greitai apsireikšiąs baisus Viešpaties kerštas /7,29-8,3/

7. <sup>1</sup>Žodis... Plg aug 2,1 ; 3,6. — <sup>2</sup>*Vartuose* : pro kuriuos buvo įeinama

Viešpaties garbinti. <sup>3</sup>Štai ką sako kareivijų Viešpats, Izraelio Dievas : Darykite gerus savo kelius ir savo pastangas, ir aš gyvensiu su jumis šitoje vietoje. <sup>4</sup>Nepasitikėkite melo žodžiais, sakydami : Tai Viešpaties šventykla, Viešpaties šventykla ! <sup>5</sup>Nes jei gerai vesite savo kelius ir savo pastangas, jei darysite teisybę tarp žmogaus ir jo artimo, <sup>6</sup>ateiviui, našlaičiui ir našlei nedarysite skriaudos, neišliesite šitoje vietoje nekalto kraujo ir nevaikščiosite savo nelaimei paskui svetimus dievus, <sup>7</sup>aš gyvensiu su jumis šitoje vietoje, žemėje, kurią daviau jūsų tėvams, nuo amžių ir per amžius

<sup>8</sup>Štai jūs sau pasitikite melo žodžiais, kurie jums nebus naudingi. <sup>9</sup>Vogti, užmušti, svetmoteriauti, melagingai prisiekti, aukoti Baaliams ir eiti paskui svetimus dievus, kurių nežinote ; <sup>10</sup>po to jūs ateinate ir stojatės mano akivaizdon šituose namuose, kuriuose šaukiamasi mano vardo, ir sakote : Mes išvaduoti, nes darėme visas tas nuobodas. <sup>11</sup>Argi tat iš šitų namų, kuriuose šaukiamasi mano vardo, pasidarė jūsų akyse galvažudžių lindyne ? Aš, aš esu, aš mačiau, sako Viešpats. <sup>12</sup>Eikite į mano vietą Sile, kur mano vardas gyveno nuo pat pradžios, ir matykite, ką aš esu jai padaręs dėlei mano Izraelio tautos piktumo. <sup>13</sup>Ir dabar, kadangi jūs darėte visus tuos dalykus, sako Viešpats, ir aš jums kalbėjau rytą atsikėlęs ir nuolat, o jūs neklausėte, aš jums šaukiau, o jūs neatsiliepėte, <sup>14</sup>tai aš padarysiu šitiems namams, kuriuose šaukiamasi mano vardo ir kuriais jūs pasitikite, ir vietai, kurią aš jums ir jūsų tėvams daviau, taip kaip esu padaręs Silui, <sup>15</sup>ir atmesiu jus nuo savo veido, kaip atmečiau visus jūsų brolius, visus Ephraimo palikuonis

<sup>16</sup>Taigi tu nesimelsk už šitą tautą, neatnašauk už ją gyriaus giesmės ir prašymo ir neužstok jų prieš mane, nes aš tavęs neišklausysiu.

<sup>17</sup>Argi tu nematai, ką šitie daro Judo miestuose ir Jerusaleės aikštėse ?

<sup>18</sup>Vaikai renka malkų, tėvai kuria ugnį, moterys šildo taukų, kad keptų

į šventyklos šventorių. Spėjama, kad šitas įsakymas buvo Dievo duotas Jeremijui kurioje nors didžioje iškilmėje, kai rinkdavosi šventyklon visa tauta. — <sup>3</sup>*Aš gyvensiu...* Ebr t : /tik ta sąlyga/ aš duosiu jums gyventi šitoje vietoje. Mikh 3,11 labiau pritaria Vulgatos tekstui. — <sup>4</sup>*Tai Viešpaties*. To paties žodžio pakartojimu aiškiau išreiškiama, kad Žydų pasitikėjimas šventykla ir religijomis apeigomis nepagrįstas ir lygus prietarui. — <sup>5</sup>*Nes jei...* Sąlygos, kuriomis Dievas bus gailestingas savo tautai. Plg 2 Moš 22,20... ir k. Apie nekalto kraujo išliejimą žr 5 Moš 27,25. — <sup>7</sup>*Aš gyvensiu...* Ebr t : aš duosiu jums gyventi... /žr 3 e/

<sup>8</sup>*Jūs sau...* Nėgana atėti į šventyklą, kad gautumėte savo nuodėmių atleidimą. — <sup>10</sup>*Mes išvaduoti...* Mes apsaugoti nuo nusipelnęto teismo ; atėjimas į šventyklą visa atitaisė. — *Nes darėme...* Ebr t rasi : kad darytumėm... t y, taip kad mes vėl galime grįžti prie piktų mūsų geismų. — <sup>11</sup>*Argi tat...* Ar jūs ateinate pasislėpti juose kaip galvažudžių lin-

dynėje ? Išganytojas pasinaudojo šiais žodžiais iškilmingoje aplinkybėje, kad prikištų taip pat savo laiko Žydams suteptą šventyklą. Žr Mt 21,13. — <sup>12</sup>*Eikite...* Taip suteptą šventyklą bus sugriauta kaip Silo šventykla /Još 18,1 ; 1 Kar 1,3 ; 4,3 ir k/. — <sup>13</sup>*Rytą atsikėlęs...* Atsiliepiama apie Dievą žmonių būdu : kaip žmogus, kurs anksti keliais pasiryžęs atlikti nelaukiantį atidėlio jimo darbą. Plg Pat 1,24 ; Ješ 65,12. — <sup>15</sup>*Ephraimo palikuonis* : dešimties giminių karalystės gyventojus. Izraelio karalystė žymiai viršijo jūsų karalystę giminių skaičiumi, tai nesisirkite, kad jūs išrinktoji tauta. Dievo tėvonystė

<sup>16</sup>*Gyriaus giesmės*. Anot ebr t : klyksmo. Dievas, įsakydamas pranašui nesimelsti už tautą nedarantį atgailos, nori jį apsaugoti nuo to, kad nesirodytų, būk jis negalys laimėti tai, ko prašo. — <sup>18</sup>*Šildo taukų*. Ebr t : minko tešla. — Visi pasidavę stabmeldystei, kiekvienas nori šiuo tuo prie jos prisidėti. — *Dangaus karalienei* : mėnuliui, kuriam buvo se-

dangaus karalienei papločių, darytų liejamųjų aukų svetimiams dievams ir vestų mane į rūstybę. <sup>19</sup>Argi jie veda mane į rūstybę? sako Viešpats; ar ne patys save savo veidui sugėdinti? <sup>20</sup>Todėl štai ką sako Viešpats Dievas: Štai mano narsas ir mano užsidegimas liepsnoja ant šitos vietos, ant žmonių ir ant galvijų, ant šalies medžių ir ant žemės vaisių; ir jis degs ir neužges

<sup>21</sup>Štai ką sako kareivijų Viešpats, Izraelio Dievas: Sudėkite savo deginamąsias aukas su savo pjaunamosiomis aukomis ir valgykite jų mėsą, <sup>22</sup>nes aš nekalbėjau su jūsų tėvais ir nedaviau jiems įsakymo tą dieną, kurią išvedžiau juos iš Egipto žemės, apie deginamąsias ir pjaunamąsias aukas, <sup>23</sup>bet tai aš jiems įsakiau, tardamas: Klausykite mano balso, ir aš būsiu jums Dievas, ir jūs būsite man tauta, ir vaikščiokite kiekvienu keliu, kurį jums paliepiu, kad jums būtų gera. <sup>24</sup>Bet jie neklausė ir nepalenkė savo ausies, irėjo paskui savo norus ir savo piktos širdies nelabumą; jie traukėsi atgal ir neėjo priešakin <sup>25</sup>nuo tos dienos, kurioje jų tėvai išėjo iš Egipto žemės, iki šiai dienai. Aš vis siuntinėčiau pas jus visus mano tarnus pranašus, atsikeldamas auštant ir siųsdamas; <sup>26</sup>jie gi neklausė manęs ir nepalenkė savo ausies; bet sukietino savo sprandą ir darė pikčiau už savo tėvus. <sup>27</sup>Tu jiems kalbėsi visus šituos žodžius, ir jie neklausys tavęs; tu šauksi juos, ir jie tau neatsakys. <sup>28</sup>Tuomet tu jiems sakysi: Štai tauta, kuri neklausė Viešpaties, savo Dievo, balso ir nepriėmė drausmės; žuvo ištikimybė ir panaikinta iš jų burnos.

<sup>29</sup>Nusikirpk sau plaukus ir mesk šalin, ir pradėk raudą augštumose, nes Viešpats atmetė ir paliko sužadinusią jo narsą kartą.

<sup>30</sup>Nes Judo vaikai darė kas pikta mano akyse, sako Viešpats. Jie pasidėjo savo nuobodas namuose, kuriuose šaukiamasi mano vardo, kad juos suteptų, <sup>31</sup>ir pasidarė augštumų Tophete, Ennomo sūnaus slėnyje, kad degintų savo sūnus ir savo dukteris ugnyje, ko aš neįsakiau ir nemaniau savo širdyje. <sup>32</sup>Todėl štai ateis dienų, sako Viešpats, ir nebesakys daugiau Tophetas ir Ennomo sūnaus slėnis, bet užmušimo slėnis, ir laidos Tophete, nes kitur nebebus vietos. <sup>33</sup>Ir šitos tautos lavonai bus maistas dangaus

novės tautų duodama dieviška garbė.

— <sup>20</sup>*Liepsnoja*. Ebr t: bus išlieta. — *Ant šalies medžių...* Kaip už dorybes buvo pažadėta Sen Test gausinga šeima ir žemės derlingumas, taip už nuodėmės dažnai žadama bausmių, kaip šitoje vietoje

<sup>21</sup>*Sudėkite...* Kad Žydai negalėtų teisintis, jog jie atnašauja Dievui aukų ir todėl jis negalės atmesti taip uolių garbintojų, Dievas atsako taip pat kaip pas Jėš 1,10; 66,36. Jūs jieskote savo aukose ne manęs, bet vien patys savęs. — *Valgykite...* Žr 3 Moš 6,11... — <sup>22</sup>*Nes aš nekalbėjau...* Nuo pat teokratijos pradžios Dievas reikalavo visokių aukų, kaip tai pasirodo iš daugelio Penkiaknygio vietų, bet visų pirma jis reikalauja dorinio tobulumo, ir be jo viršinės aukos buvo niekai /1 Kar 15,22; Is 1,11.../. Žydai gi tuščiomis viršinėmis apeigomis tikėjosi atsipirksią nuo bausmės už nusikaltimus.

— <sup>23</sup>*Klausykite mano balso...* Plg 2 Moš 14,11... ir k. — <sup>26</sup>*Pikčiau už...* Plg žem 16,12

<sup>29</sup>*Nusikirpk...* Ebr t tas ž turi moteriškos giminės galūnę; todėl įsakymas duodama Siono dukteriai, Jerusalei. Ji iš anksto turi liūdėti. — *Augštumose*: kurios buvo tavo nuodėmių vieta. — <sup>30</sup>*Nuobodas*: dievaičius. Plg 4 Kar 21,4... — <sup>31</sup>*Augštumų*. Tai buvo supilti nedideli kalneliai, ant kurių statydavo stabmeldystei skirtus aukurus. — *Tophete*. Taip buvo vadinama vieta Ennomo slėnio gale, kurs atkreiptas į rytus. Plg Još 15,8; Jėš 30,33. — *Kad degintų...* Dievaičiams jie aukėjo, ką turėjo brangiausia, lengvą gi Dievo jungą jie stūmė šalin nuo savęs. — <sup>32</sup>*Nes kitur...* Ebr t rasi: taip kad nebebus daugiau vietos, — todėl taip daug bus tenai palaidota, toks baisus jų žudymas bus neprietelių padarytas. — <sup>33</sup>*Ir šitos tautos...* Taip kaip buvo

paukščiams ir žemės žvėrimis, ir nebus kam jų nuvaryti. <sup>34</sup>Aš nutildysiu Judo miestuose ir Jerusaleės aikštėse džiaugsmo balsą ir linksmybės balsą, jaunikio balsą ir jaunosios balsą, nes šalis pavirs į tyrumą

8. <sup>1</sup>Anuo metu, sako Viešpats, išmes Judo karalių kaulus ir jo kuni-  
gaikščių kaulus, ir kunigų kaulus, ir pranašų kaulus, ir Jerusaleės gyventojų  
kaulus iš jų kapų, <sup>2</sup>ir išbastys juos po saule, po mėnuliui ir visa dangaus  
kariuomene, kuriuos jie mėgo, kuriems tarnavo, paskui kuriuos vaikščiojo,  
kurių jieškojo ir kuriuos garbino. Jie nebus surinkti ir palaidoti, bet bus  
mėšlas žemės paviršiuje. <sup>3</sup>Ir visi, kurie bus likę iš šitos pikčiausios gimimės  
visose likusiųjų vietose, į kurias aš juos išmečiau, norės verčiau mirti  
nekaip gyvi būti, sako kareivijų Viešpats

<sup>4</sup>Tu jiems sakysi: Štai ką Viešpats sako:

Argi tas, kurs krinta, nebeatsikels?

ir kurs nusigręžė, ar nebeatsigręš?

<sup>5</sup>Tai kodėl gi šita tauta Jerusaleje nusigręžė ir pasilieka atkakliai  
nusigręžus?

Jie nusitvėrė už melo ir nebenori gręžtis.

<sup>6</sup>Aš stebėjau ir klausiaus: nė vienas nekalba, kas gera;

nėra nė vieno, kurs darytų atgailą dėl savo nuodėmės, sakydama:  
Ką aš padariau?

Jie visi nusigręžė į savo bėgį, kaip arklys smarkiai puoląs į kovą.

<sup>7</sup>Geršė padangėje žino savo laiką;

purplėlis, kregždė ir gandras laikosi savo atėjimo meto,  
mano gi tauta nežino Viešpaties teismo.

<sup>8</sup>Kaip gi jūs galite sakyti: Mes išmintingi,

ir Viešpaties įstatymas su mumis?

Tikrai melą darė melaginga raštininkų plunksna.

Mošės paskelbta, 5 Moš 28,26. —  
<sup>34</sup>*Jaunikio balsą...* Niekas nebekels  
vestuvių, nes šalyje bus likęs tik kur  
ne kur vienas kitas gyventojas

8. <sup>1</sup>*Anuo metu*: kai įvyks visos minėtos nelaimės, t. y. kai Kaldiečiai paims Jerusale. — *Išmes...* Jieškodami brangių dalykų, kuriais būdavo puošiami lavonai. — <sup>2</sup>*Po saule...* Bausmė daro gėdos lygiai dievams, kurie negalėjo apsaugoti savo garbintojų nuo to paniekinimo, kaip ir tiems jų garbintojams. — <sup>3</sup>*Norės verčiau mirti...* Mirusiųjų likimas palygintas su likimu pasilikusiųjų gyvais rodydis dar geras

b/ *Nuostabus Žydų užsispyrimas daryti pikta*

8,4-9,22. Žydų sukietyjimas pik-  
tume tiesiog negirdėtas /8,4-13/. Jų  
laukia nebeįsvegiamas žuvinas /8,  
14-17/; pranašas karčiai apraudo  
savo tautos likimą /18-22/, aprašo  
kaikurias jos kaltes /9,1-9/ ir tiksliau  
nurodo, kaip apsiereškia Viešpaties  
kerštas jo tautai maištininkei /9,10-22/

<sup>4</sup>*Argi tas...* Kas į duobę įkrinta,  
stengiasi išlipti, ir kas išklydo iš tik-

rojo kelio, rūpinasi sugrįžti į jį; tai  
kodėl gi jie nenori atsikelti iš savo  
nupuolimo ir nesistengia atitolinti  
nuo savęs baisius Dievo ištermės  
gąsdinimus? — <sup>5</sup>*Už melo*: už dievai-  
čių. — <sup>6</sup>*Aš stebėjau ir...* Dievas tarsi  
klausėsi, ar kas nors bent tyliai ir  
bailiai balsu nepasakys ką gera, bet  
veltui. — <sup>7</sup>*Geršė...* Ebr t: ir gandras  
padangėje žino savo laiką, ir purp-  
lėlis, kregždė, ir gervė laikosi savo  
grįžimo meto. Neprotingos esybės  
eina paskui savo likimą, protu gi  
apdovanotosios stumia nuo savęs  
Dievo raginimą ir niekina jo įstaty-  
mą. — <sup>8</sup>*Kaip gi jūs...* Jie nesilaiko  
įstatymo ir rodosi kone visai jo ne-  
žina, tačiau ir jie giria jo išmintį  
ir didžiuojasi gavę iš Dievo įstatymą  
ir pasidarę jo ypatingos apvaizdos  
dalykas. Kaip paikas jų pasitikė-  
jimas šventykla, taip iškreiptas jų  
tikrumas, kurį jie remia įstatymu.  
— *Melą darė*. Jie skelbė dėsnius,  
kurie neturi nieko bendra su Dievo  
įstatymu, ir taip jį iškreipė /9 e/.  
Čia pasirodo pirmos pėdsakos tų  
žmonių padavimų, kuriais parisiejai  
ir Rašto žinovai Kristaus laikais iš-

- <sup>9</sup>Išmintingieji sugėdinti, nugąsdinti ir sugauti ;  
nes jie atmetė Viešpaties žodį ir nėra juose jokios išminties.
- <sup>10</sup>Todėl aš duosiu jų moteris svetimiams, jų dirvas kitiems tėvoniams,  
nes visi, nuo mažiausio iki didžiausiam, seka godumu,  
nuo pranašo iki kunigui visi daro melą.
- <sup>11</sup>Jie norėjo begėdiškai pagydyti mano tautos dukters žaizdą,  
sakydami :  
Ramybė, ramybė, nors nebuvo ramybės.
- <sup>12</sup>Jie sugėdinti, nes daro nuobodą :  
tikriau sakant, jie ir gėdytis nesigėdė ir nemokėjo parausti ;  
todėl jie kris tarp parpuolančiųjų,  
savo aplankymo metu jie sukniubs, sako Viešpats.
- <sup>13</sup>Aš juos rinkte surinksiu, sako Viešpats ;  
nėra vynuogių vynmedžiuose ir nėra figų figmedžiuose ;  
lapai nubirėjo, ir ką aš buvau jiems davęs, praėjo.
- <sup>14</sup>Kodėl mes sėdime ? Susirinkite,  
ir eikime į sustiprintą miestą ir tylėkime tenai,  
nes Viešpats, mūsų Dievas, mus nutildė  
ir davė mums gerti tulžies vandens ;  
nes mes nusidėjome Viešpačiui.
- <sup>15</sup>Mes laukėme ramybės, ir nebuvo gerumo,  
— gydymo meto, ir štai baisumas.
- <sup>16</sup>Nuo Dano girdisi arklių prunkštimas ;  
visa žemė dreba nuo jo karo arklių žvangimo ;  
jie ateina ir ryja žemę ir tai, ko ji pilna,  
miestą ir jo gyventojus.
- <sup>17</sup>Nes štai aš siųsiu jums žalčių baziliskų,  
prieš kuriuos nėra užžavėjimo,  
ir jie gels jus, sako Viešpats.
- <sup>18</sup>Mano skausmas ant skausmo, mano širdis manyje nuliūdusi.
- <sup>19</sup>Štai mano tautos dukters šauksmo balsas iš tolimos šalies :  
Argi nėra Viešpaties Sione ? arba ar nėra jame jo karaliaus ?  
Tai kam gi jie vedė mane į rūstybę savo drožiniais ir svetimomis  
tuštybėmis ?

kreipdavo įstatymą /Mk 7,8-13/. Kaip netikri pranašai ir mokytojai raštu paduodavo savo mokslą, taip buvo rašomas ir Dievo įstatymas. — Ebr t : apgaulingai darbuojasi rašomasai rašto žinovų virbalas. — <sup>10</sup>Todėl aš duosiu... Čia kone žodis į žodį pakartota 6,12-15. — <sup>18</sup>Aš juos rinkte... Kaltininkai veikiai ir tikrai žus. Kaip nevaisingi medžiai, jie bus išrauti ir į ugnį įmesti. — *Ir ką aš jiems...* Ebr t : aš siunčiu jiems tokių, kurie ant jų ateina. — Taip gi vėl skelbiama Kaldiečių užpuolimas.

<sup>14</sup>Kodėl... Nusimine Judo gyventojai norėtų bėgti nuo pavojaus. Tačiau ir sustiprintuose miestuose jie nesitiki išliksią gyvi. — *Tylėkime tenai* : mirties tylėjimu. Ebr t : kad tenai žūtumėm. — *Nutildė*. Ebr t : pražudė. — *Tulžies*. Ebr ž roš reiškia nuodingą žolyną. Plg žem 9,15 ; 5

Moš 29,18. — <sup>15</sup>Laukėme ramybės... Suklaidinti netikrų pranašų pažadais. Plg žem 14,19. — <sup>16</sup>Nuo Dano : prie šiaurinės Palestinos sienos. Nelaimė ateina nuo Dano, nes ta giminė suvedžiojo kitas veršių garbinimu /Efr/. — *Jo* : neprietelių. — <sup>17</sup>Baziliskų... Kaip baziliskas /sprindžio ilgumo gyvatė/ nesiduoda užžavėti, taip nepermaldaunami neprieteliai. Plg Pam 10,11 ir k

<sup>18</sup>Mano skausmas... Tai pranašo žodžiai /Efr, Tom/. Ebr t : O, kad gi aš turėčiau kuo palengvinti savo skausmą. — <sup>19</sup>Balsas iš tolimos... Pranašas mato tautą jau ištremtą, Dievo atmestą ir atiduotą neprieteliams, lyg kad Jahvė nebebūtų jos karalius ir niekuomet nebūtų sau įsitaisęs buveinės ir sosto Sione. Kaip galėjo tokių dalykų atsitikti Dievo išrinktajai tautai, dabar ji pati su nuste-

<sup>20</sup>Praėjo pjūtis, pasibaigė vasara, ir mes neišgelbėti.

<sup>21</sup>Aš susigriaužęs ir nuliūdęs dėl mano tautos dukters slogos ;  
didelis išgastis apėmė mane.

<sup>22</sup>Argi nebėra balsimo Galaade ? arba ar nebėra tenai gydytojo ?  
Tai kodėl gi mano tautos dukters žaizda neperrista ?

9. <sup>1</sup>Kas duos mano galvai vandens ir mano akims ašarų šaltinį ?  
ir aš verksiu dieną ir naktį mano tautos dukters užmuštųjų.

<sup>2</sup>Kadgi aš turėčiau tyrumoje keleivių užėigą,  
tai aš palikčiau savo tautą ir pasitraukčiau nuo jų !  
Nes jie visi svetmoteriai, neištikimųjų gauja.

<sup>3</sup>Jie įtempė savo liežuvį kaip kilpinį, kad šaudytų melu ir netiesa.  
Jie išgalėjo šalyje, nes jie eina iš nelabumo į nelabumą  
ir nepažįsta manęs, sako Viešpats.

<sup>4</sup>Tegul kiekvienas saugosi savo artimo ir tenepasitiki nė vienu  
savo broliu,  
nes kiekvienas brolis minte pamina ir kiekvienas prietelis elgiasi  
apgaulingai.

<sup>5</sup>Kiekvienas juokiasi iš savo brolio, ir jie nekalba tiesos ;  
nes jie moko savo liežuvį kalbėti melą ir vargsta besielgdami  
melagingai.

<sup>6</sup>Tavo buveinė tarp klastos ;  
dėl vyliaus jie atsisakė pažinti mane, sako Viešpats.

<sup>7</sup>Todėl štai ką sako kareivių Viešpats :  
Štai aš tirpinsiu juos ir mėginsiu ;  
nes ką gi kita aš galėčiau daryti mano tautos dukteriai ?

<sup>8</sup>Jų liežuvius žeidžianti vilyčia, jie kalba vylių ;  
savo burna jie kalba taikiai su savo prieteliu,  
slapčia gi stato jam žabangų.

<sup>9</sup>Argi dėl tų dalykų aš nelankysiu, sako Viešpats,  
arba ar mano siela nekeršys tokiai tautai ?

bimu klausia /plg 7,4/. — <sup>20</sup>*Praėjo..* Kitas tautos dejavimas iš ištremimo šalies. — <sup>21</sup>*Aš susigriaužęs ir...* Pranašui labai skaudu dėl tokio liūdno jo tautos likimo. Anot ebr t : aš sulaužytas dėl mano tautos dukters sulūžimo. — <sup>22</sup>*Argi nebėra...* Patarlinis išsireiškimas. Anot kaikiurių aiškintojų, užuot « Galaade » čia reiktų skaityti « Sione » : Dievas nieko neapleido, kad išgydytų Sioną ; jis davė gydyklų ir siuntė tokių, kurie turėjo juos pritaikyti ; bet Žydai užsikimšo savo ausis pamokslams /Efr/. Pranašas turi galvoje laiką ištremimo, kurio Žydai nenorėjo nuo savęs atitolinti

9. <sup>1</sup>*Kas duos mano...* Ebr t : kadgi mano galva būtų vanduo ir mano akys ašarų šaltinis ! — Pranašas išreiškia linkėjimą, kad jis visas tarsi paplūstų ašaromis. Tačiau kuomet jis pažvelgia į nelaimės priežastis, jame kyla kitoks jausmas. — <sup>2</sup>*Kadgi aš turėčiau...* Pranašas verčiau no-

rėtų gyventi tyrumoje nekaip matyti tautos nedorybes, verčiau bėgti nuo savo tautos, kad apsaugotų savo akis nuo nusikaltimų reginio. — *Svetmoteriai.* Žr aug 5,7.8. — *Neištikimųjų.* Apie tautos neištikimumą pranašas tuoju kalbės plačiau. — <sup>3</sup>*Jie įtempė...* Anot ebr t : jie įtempia savo liežuvį, melą, /šmeižtais ir melu jie perveria kitus kaip vilyčiomis/, ir piktai naudojasi savo valdžia šalyje. — *Mintė pamina.* Ebr t : ja'qob /tykoja kulnies/. Taip daroma aliužija į patriarko Jokubo istoriją. Plg 2 Moš 25,26 ir k. — <sup>4</sup>*Tavo buveinė...* Dievas, kreipdamas į Jeremiją, vėl primena, kad apsileidimas garbinime Dievo yra nelaimių priežastis. — <sup>5</sup>*Aš tirpinsiu juos...* Plg Ješ 1,25 ; Jer 6,25. Tirpinanti ir mėginanti ugnis tai visos nelaimės, kurios ant jų ateina. — <sup>6</sup>*Žeidžianti.* Ebr t : mirtinga. — *Slapčia...* Ebr t : savo širdyje. Plg Ps 27,3

- <sup>10</sup>Aš imsiu verkti ir dejuoti kalnuose  
ir raudoti tyrumos gražumų, kad nudeginta,  
kad nėra praeinančio žmogaus ir nesigirdi savininko balso ;  
visi išsigabeno ir pasitraukė,  
pradedant dangaus paukščiais ir baigiant gyvuliais.
- <sup>11</sup>Aš padarysiu iš Jerusaleės smilčių krūvas ir slibinų guolius,  
ir Judo miestus aš paversiu tyrais,  
taip kad niekas juose negyvens.
- <sup>12</sup>Kas yra išmintingas žmogus, kurs tai suprastų,  
ir kuriam būtų suteikta Viešpaties burnos žodis,  
kad jis tai paskelbtų, kodėl šalis žuvo,  
ir nudeginta kaip tyruma, taip kad nėra, kas per ją eitų ?
- <sup>13</sup>Ir Viešpats tarė : Nes jie pametė mano įstatymą, kurį aš esu jiems  
davęs, ir neklaužė mano balso ir neėjo paskui jį ; <sup>14</sup>nuėjo gi paskui savo  
širdies nedorumą, paskui Baalius, taip kaip buvo išmokę iš savo tėvų.
- <sup>15</sup>Todėl štai ką sako kareivijų Viešpats, Israėlio Dievas :  
Štai aš valgydinsiu šitą tautą metėlėmis,  
ir duosiu jiems gerti tulžies vandens.
- <sup>16</sup>Aš išsklaidysiu juos tarp tautų, kurių nepažino nei jie, nei jų tė  
vai, ir siųsiu paskui juos kalaviją, kolei jie nebus sunaikinti.
- <sup>17</sup>Štai ką sako kareivijų Viešpats, Israėlio Dievas :  
Stebėkite ir pasišaukite raudotojų, ir teateina ;  
siųskite pas tas, kurios mokytos, ir tegul jos atbėga ;
- <sup>18</sup>tesiskubina ir tegul ima mūsų raudoti,  
tegul iš mūsų akių byra ašaros,  
ir mūsų akių vokai tepaplūsta vandenimi.
- <sup>19</sup>Nes iš Siono girdisi raudojimo balsas :  
Kaip gi mes esame sunaikinti ir labai sugėdinti ;  
nes mes turime palikti šalį, nes mūsų pastogės sugriautos.
- <sup>20</sup>Tai gi klausykitės, moterys, Viešpaties žodžio,  
ir tegul jūsų ausys išgirsta jo burnos žodžius,  
ir mokykite savo dukteris raudoti ir kiekvieną savo artimą de  
juoti,

<sup>10</sup>*Kalnuose*, t y, dėl neprietelių sunaikintų ganyklų kalnuose. — *Tyrumos gražumų*. Anot ebr t : tyrumos ganyklų. — Toki tyruma buvo žymi pietinės Judėjos dalis, negyvenama, bet pavasarį apžėlianti žolė. — *Savininko balso*. Ebr t : bandos balso. — Turima galvoje ganyklų galvijų baubimas ir avių bliovimas. — *Pradedant dangaus...* Iperbolė sunaikinimo didumui išreikšti. — <sup>11</sup>*Slibinų guolius*. Ebr t : šakalų lindyne. — <sup>12</sup>*Kas yra išmintingas...* Tauta visai nenori pažinti savo nelaimių priežasčių, taip kad pranašas išmintingu vadina tą, kurs jas išmano ir drįsta išpažinti, neidamas paskui kitus, kurie galutinės priežasties jieško neprietelių daugybėje ir prie-polinėse aplinkybėse. Kaip pavojinga buvo kalbėti apie įvyksiantį žuvimą, tai turėjo patirti pats Jeremijas 26,8. — <sup>13</sup>*Aš esu jiems davęs*.

Ebr t : esu pastatęs prieš akis, — taip kad jie negali teisintis jo nežinojimu. — <sup>14</sup>*Metėlėmis*. Metėlėmis simboliškai pavadinta karčiausias širdies skausmas. — *Tulžies vandens*. Anot ebr t : užnuodyto vandens. Plg aug 8,14. — <sup>16</sup>*Kolei jie nebus sunaikinti*. Ir čia paminėti gėdini-mai ne visai absoliutūs, plg 18,8. Kada iš didelio skaičiaus beveik nieko nelieka, Šv Rašte paprastai sakoma : nieko neliko. — <sup>17</sup>*Raudotojų*. Ką pranašas paskelbs, tai visai tinka, kad būtų išreikšta mokytų moterų raudotojų žodžiais. Raudotojomis buvo vadinamos moterys samdomos numirėliams apraudoti. — <sup>18</sup>*Mūsų* : visos tautos. — <sup>20</sup>*Klausykitės, moterys...* Nelaimė taip didelė, kad jos pačios negali jos gana apraudoti, bet turi pasišaukti daug raudotojų. Tačiau dar ir to negana ; rauda turi eiti iš vienos kartos į kitą, raudos aidai



<sup>21</sup>nes mirtis įžengė pro mūsų langus, įėjo į mūsų namus, kūdikių išžudyti gatvėse, jaunikaikių — aikštėse.

<sup>22</sup>Kalbėk: Štai ką Viešpats sako:

Žmonių lavonai kris kaip mėšlas ant žemės paviršiaus ir kaip žolė paskui pjovėją, ir nėra, kas surinktų.

<sup>23</sup>Štai ką Viešpats sako:

Tegul išmintingasis nesigiria savo išmintimi, ir stiprusis tenesigiria savo stiprybe, ir turtingasis tenesigiria savo turtais.

<sup>24</sup>Bet kas giriasi, tegul giriasi žinąs ir pažįstąs mane, kad aš Viešpats, darąs, pasigailėjimą, teismą, ir teisybę žemėje; nes tai man patinka, sako Viešpats.

<sup>25</sup>Štai ateina dienų, sako Viešpats, ir aš lankysiu visus, kurie apipjausyti, <sup>26</sup>Egiptą, Judą, Edomą, Amono vaikus, Moabą ir visus, kurių plaukai apkarpyti, gyvenančius tyrumoje; nes visos tautos neapipjausytos, visi gi Izraelio namai turi neapipjausytą širdį

10. <sup>1</sup>Išgirskite žodį, kurį Viešpats kalbėjo apie jus, Izraelio namai.

<sup>2</sup>Štai ką Viešpats sako:

Nesimokykite pagonių kelių ir nebijokite dangaus ženklų, kurių bijo pagonys;

<sup>3</sup>nes tautų įstatai tušti; nes nusikertama medis iš miško, ir amatninko ranka kirviu padaro iš jo dalyką;

<sup>4</sup>jis pagražina jį sidabru ir auksu, sukala vinimis ir plaktukais, kad neiširtų.

turi girdėtis daugelyje kartų. —

<sup>21</sup>Mirtis... Plg Joel 2,9. — *Pro mūsų langus*: neprietelis ten įsiveržia, kur mes jo visų mažiausiai laukiame. — *Gatvėse*... Viduje ir lauke siaučia mirtis, niekas negali nuo jos ištrūkti. —

<sup>22</sup>Kris kaip mėšlas... žuvusių bus be galo daug. Jų mirimas bus dar sujungtas su didžiausiu paniekinimu, nes lavonai pasilikis nepalaidoti

#### c/ Išsigelbėjimo kelias

9,23-10,25. Tikra žmogaus garbė yra pažinti Viešpatį; vien gi apipjaustymas negali išgelbėti Žydų /9,23-26/. Jiems reikia saugotis sekti pagonių papročiais ir garbinti jų niekingus dievačius, kurių visiška tuštybė ypač pasireiškia, palyginant juos su tikroju Dievu /10,1-16/. Tautą neištikimą savo Dievui su-naikins neprieteliai, atėję iš šiaurės /10,17-25/

<sup>23</sup>Viešpats sako. Kuomet visa žmonių didybė pavirsta niekais, tuomet juo aiškiau pasirodo, kad išsigelbėjimas ir garbė tiktai Viešpatyje. Nėra nieko žemėje stipraus, nieko pastovaus, nieko verto kuo girtis, kaip tik pažinti Dievą. Ką gi tai reiškia, pasakoma 24 e. — <sup>24</sup>Nes tai man patinka... Tai, kas sutinka su tiesa ir

įvyksta teisėtai; tik tokie veikalai atneša laimės ir garbės. Žydai tai pažins iš savo nelaimės, jei savo laiku nesigręš /plg Ješ 2,11-17/. — <sup>25</sup>Lankysiu: bausmėmis. — *Kurie apipjausyti*. Ebr t: kas tik apipjaustytas neapipjaustyme. Prasmė gal toki: Žydus, kurie kad ir turi apipjaustymo žymę, bet nedaugiau verti kaip neapipjausyti pagonys /plg Rom 2,25-29/. — <sup>26</sup>Kurių plaukai... Kurie skuta sau smilkinius. Tas pagonių /čia turima galvoje Kedarėnai, žr 49,28/ paprotys buvo uždraustas Žydams. 3 Moš 19,27. — *Nes visos tautos*... Pagonys ir Izraeliaičiai su-tepti Dievo akivaizdoje ir jam nepaklusnūs, todėl Dievo bausmė ateis visiems

10. <sup>2</sup>Pagonių kelių... Jų religijos ir įpročių. — *Dangaus ženklų*: nepaprastų dangaus apsiraiškimų, dangaus žiburių aptemimo, kometų pasirodymų ir tt. Ebr t: Dangaus ženklų neišsigąskite, nes pagonys jų išsigąsta. — <sup>3</sup>Įstatai. Dangaus žiburių garbinimas buvo paremtas tam tikrais apskaičiavimais jų judėjimo. — *Nes nusikertama*... Aprašoma atsi-radimas medinio stabo. Plg Ješ 40,18 ... — *Kirviu*. Ebr t čia paminėta mažesnis įrankis, rasi kaltas ar skap-

- <sup>5</sup>Jie padaryti panašūs į palmės liemenį ir negali kalbėti ;  
jie reikia pakelti ir nešti, nes patys neįstengia paeiti.  
Todėl nebijokite jų, nes jie negali padaryti nei pikta, nei gera.
- <sup>6</sup>Nėra tau lygaus, Viešpatie ;  
tu didis ir tavo vardas galybė.
- <sup>7</sup>Kas nebijos tavęs, o tautų karaliau ! nes grožis yra tavo ;  
tarp visų tautų išmintingųjų ir visose jų karalystėse  
nėra tau lygaus.
- <sup>8</sup>Jie pasirodys visi draug esą neišmintingi ir paiki ;  
jų tuštybės mokslas medis.
- <sup>9</sup>Atgabenama sidabro skardos iš Tarsies ir aukso iš Ophazo,  
amatninkų padarytų ir variakalių prirengtų ;  
mėlyna ir raudona purpura jų apvalkalas ;  
visa tai amatninkų darbas.
- <sup>10</sup>Viešpats gi yra tikras Dievas ;  
jis gyvasai Dievas ir amžinasis karalius ;  
nuo jo užsidegimo sudreba žemė,  
ir jo gąsdinimo nepakenčia tautos.
- <sup>11</sup>Tai gi sakykite jiems taip :  
Dievai, kurie nepadarė dangaus ir žemės,  
tepražūna nuo žemės ir iš po dangaus.
- <sup>12</sup>Kurs padarė žemę savo galybe, pataisė pasaulį savo išmintimi  
ir savo išmanymu ištiesia dangų ;
- <sup>13</sup>paleisdamas savo balsą jis duoda vandens daugybę padangėje  
ir pakelia debesis nuo žemės pakraščių ;  
daro iš žaibų lietaus ir išveda vėją iš savo sandėlių.
- <sup>14</sup>Kiekvienas žmogus darosi paikas savo žinojimu,  
kiekvienas amatninkas sugėdinamas savo drožiniu ;  
nes ką jis nuliejo, tai netiesa, ir nėra juose dvasios.
- <sup>15</sup>Tai tuščias ir juoko vertas dalykas ;  
savo aplankymo metu jie pražus.
- <sup>16</sup>Nepanašus į juos tas, kurs Jokubo dalia,  
nes jis yra, kurs visa padarė,  
ir Izraelis jo tėvonystės lazda ;  
jo vardas kareivijų Viešpats.

tas. — *“Pagražina jį... Medinis stabas būdavo aptraukiamas sidabrinėmis ir auksinėmis skardomis. — Kad neiširtų. Ebr t: kad neklibėtų. Kad vargšas dievaitis negriūtų, reikia gerai jį sukalti. — “Jie padaryti... Ebr t: kaip nutekinti šulai anie dievaičiai, — patys savaime jie visai negali pasijudinti ir ką nors veikti. — Jie reikia pakelti... Ebr t: jie reikia net nešti, nes jie negali paeiti; jūs nebijokite, nes jie nedaro nieko pikta; ir gera daryti jie neįstengia. — “Nėra tau... Ebr t: nėra nė vieno kaip tu, Jahve. — Galybė. Tuo jis labiausiai skiriasi nuo stabų. Plg Mikh 7,18. — “Plg Apr 15,4. — Nes grožis tavo. Ebr t: nes /tai/ tau priklauso. — “Neišmintingi ir... Nes negarbina taip didžio Dievo. — Jų tuštybės mokslas... Visa, kas sakoma apie dievaičius*

ir ko iš jų laukiama, vien tuštybė: kadangi jie medžio rąstai, tai ir jų mokslas visai niekai. — *“Atgabenama... Toliau pranašas aprašo atskiras dievaičio stabų dalis. — Tarsies. Vardas Tarteso miesto Ispanijoje. Plg Jon 1,3. — Ophazo. Gal taip čia pavadinta kitur minima šalis: Ophiras. Tačiau plg Dan 10,5. — Amatninkų... Ebr t: tai amatninkų ir tirpintojų rankų padaras. — “Gyvasai Dievas: ne toks kaip augščiau 5 e aprašyti dievaičiai. — Amžinasis karalius: iš kurio niekas per amžius negali išplėsti nei mažiausios jo viešpatavimo dalies. — “Jiems: pagonims, tarp kurių Žydai bus išblaškyti. — “Kurs padarė... Plg žem 51,15. — “Balsą: griausmu. Plg žem 51,16 ir k. — Daro iš žaibų... Žaibai perplėšia debesis ir taip pradeda lyti*

<sup>17</sup>Surink nuo žemės savo gėdą, tu, kuri gyveni apgulta.

<sup>18</sup>Nes štai ką Viešpats sako :

Štai aš šiuo žygiu toli išmesiu šalies gyventojus  
ir taip juos varginsiu, kad nė vienas neištruks.

<sup>19</sup>Vargas man dėl mano sužeidimo ; mano sloga pikčiausi.

Aš gi tariau : Ta sloga tikrai mano, ir aš ją nešiu.

<sup>20</sup>Mano padangtė sunaikinta, visos mano virvės sutrauktos ;  
mano vaikai išėjo nuo manęs, ir jų nebėra.

Nebėra, kas daugiau ištemptų mano padangtę ir ištiestų mano  
kailius.

<sup>21</sup>Nes ganytojai paikai elgėsi ir neįieškojo Viešpaties ;  
to dėlei jie neišmanė, ir visa jų banda išskirstyta.

<sup>22</sup>Štai ateina garsas ir didelis sujudimas iš šiaurės žemės,  
kad padarytų iš Judo miestų tyrumą ir slobinų buveinę.

<sup>23</sup>Aš žinau, Viešpatie, kad ne žmogaus valdžioje jo kelias,  
ir ne nuo žmogaus pareina vaikščioti ir vesti savo žingsnius.

<sup>24</sup>Plak mane, Viešpatie, tačiau teisme ir ne savo narse,  
kad nepaverstumei manęs kartais niekais.

<sup>25</sup>Išpilk savo užsidegimą ant tautų, kurios tavęs nepažįsta,  
ir ant kraštų, kurie nesišaukia tavo vardo ;

nes jie suėdė Jokubą ir prarijo jį, sunaikino jį ir suardė jo grožį

lietus. — <sup>14</sup>Tai netiesa... Jie daro sau  
tokį dievą, kurs visas susideda iš  
apgaulės ir melo. — <sup>16</sup>Jokubo dalia...  
Gyvasai Dievas, visų dalykų Kūrė-  
jas, yra Izraelio dalia. — *Lazda*. Anot  
ebr t : tauta

<sup>17</sup>Savo gėdą. Ebr t : savo rišulį. —  
Atsiliepiama į Judo gyventojus, į  
Jerusaleį ir kviečiama pasiimti keletą  
reikiamiausių dalykų paskutinėje iš-  
trėmimo valandoje. — *Gyveni*... Ebr  
t : sėdi, t y, tu, kuri esi priešų ap-  
gultas miestas. — <sup>18</sup>Aš šiuo žygiu...  
Tas karas nepasibaigs kaip kiti ; prie  
jo nelaimių prisidės dar ištrėmimas,  
taip kad karalystė bus visai sugriauta.  
— <sup>19</sup>Vargas man... Rauda išvestų į  
nelaisvę Jerusaleės gyventojų, jau  
supratusių savo kaltes. — *Tikrai  
mano* : kurią pilnai užsipelniau savo  
nusikaltimais. — <sup>20</sup>Mano padangtė...  
Sunaikinta karalystė čia vaizduo-  
jama kaip padangtė. — *Virvės* : ku-  
riomis padangtė ištempiama ir pri-  
rišama prie baselių. Jos čia reiškia  
visokius karalystės ramsčius. — <sup>21</sup>Ga-  
nytojai : kunigaikščiai. — *Jie neiš-  
manė* : ir neklaušė įsakymų, kurie  
Viešpaties duoti įstatyme. Ebr t :  
jie netarpo. — <sup>22</sup>Štai ateina... Anot  
ebr t : klausyk, kas girdisi ; štai  
ateina ! Ir didis triukšmas iš šiau-  
rinės šalies, kad sunaikintų Judo  
miestus ir paverstų į šakalų buveinę.  
— <sup>23</sup>Aš žinau... Nuolankus išpažini-  
mas vardu Jerusaleės, meldžiančios

Dievo pasigailėjimo. — <sup>24</sup>Plak mane...  
Kadangi dievobaimingieji turi pa-  
likti Dievo apvaizdai nutarti, kada  
ir kaip įvyks jų išgelbėjimas, tvirtai  
juo tikėtis, taip kaip pranašas yra  
paskelbęs, tai jis meldžia Viešpatį  
tik vieno dalyko : kad jis, žiūrėda-  
mas savo gailestingumo, sumažintų  
pasmerkimą ir bausmę. — *Tačiau  
teisme*... Kaip reikalauja tiesos ir  
teisingumo taisyklės. — *Manęs* :  
kaip tautos. Ebr t : kad manęs ne-  
sumažintumei. — <sup>25</sup>Išpilk... Plg Ps  
78,6,7. Dievas atitaisys savo tautą.  
Tam dalykui tačiau reikia, kad jis  
darytų draug teismą tautoms ; jos  
nagarbina Dievo ir ieško sunaikinti  
Dievo tautos, kurios dalį jau sunai-  
kino

#### 4. Žydai peržengia šventąją sandorą

a/ *Prakeiktas, kas Dievo sandorai  
neištikimas*

II,1-17. Žydai, kitados prisiekę  
laikytis sandoros, padarytos su Vieš-  
pačiu, ją sulaužė /1-8/ ; dabartiniai  
Judo gyventojai ne labiau ištikimi  
tai sandorai, todėl ir jie bus nubausti  
/9-17/

II. <sup>1</sup>Išgirskite šitos. Daroma aliu-  
zija į Sinajaus sandoros atnaujinimą,  
įvykusį Jerusaleje 18. Jošijo kara-  
liavimo metais. Tuomet karalius  
Jošijas buvo sušaukęs Žydų vyres-

11. <sup>1</sup>Viešpaties suteiktas Jeremijui žodis ir pasakytas. <sup>2</sup>Išgirskite šitos sandoros žodžius ir kalbėkite Judo vyrams ir Jerusaleš gyventojams, <sup>3</sup>ir tu jiems sakyk: Štai ką sako Viešpats, Izraelio Dievas: Prakeiktas žmogus, kurs neklausys žodžių šitos sandoros, <sup>4</sup>kurios laikytis aš įsakiau jūsų tėvams tą dieną, kurioje išvedžiau juos iš Egipto žemės, iš geležinės krosnies, tardamas: Klausykite mano balso ir darykite visa, ką aš jums įsakau, ir jūs būsite man tauta, aš gi būsiu jums Dievas; <sup>5</sup>kad atitesėčiau priesaiką, kurią esu prisiekęs jūsų tėvams, jog aš duosiu jiems žemę, plūstančią pienu ir medumi, kaip kad šiandien yra. Aš atsakiau ir tariau: Taip iš tikrųjų, Viešpatie. <sup>6</sup>Viešpats man tarė: Garsiai skelbk visus šituos žodžius Judo miestuose ir Jerusaleš prekyvietėse, sakydamas: Išgirskite šitos sandoros žodžius ir juos darykite, <sup>7</sup>nes aš prisiektinai meldžiau jūsų tėvus tą dieną, kurią juos išvedžiau iš Egipto žemės iki šiai dienai; rytą atsikėlęs aš juos prisaikinau ir tariau: Klausykite mano balso. <sup>8</sup>Jie gi neklausė ir nepalenkė savo ausies, bet kiekvienas nuėjo paskui savo piktos širdies nedorumą; ir aš užvedžiau ant jų visus žodžius šitos sandoros, kurios buvau įsakęs laikytis, o jie nesilaikė

<sup>9</sup>Viešpats man tarė: Rasta sąmokslas Judo žmonėse ir Jerusaleš gyventojuose. <sup>10</sup>Jie sugrįžo į senąsias neteisybes savo tėvų, kurie nenorėjo klausyti mano žodžių; ir jie eina paskui svetimus dievus jiems tarnauti. Izraelio namai ir Judo namai sulaužė mano sandorą, kurią aš esu padaręs su jų tėvais. <sup>11</sup>Todėl štai ką Viešpats sako: Štai aš užvesiu ant jų nelaimę, iš kurios jie negalės išeiti; jei ir šauksis manęs, aš jų neišklausysiu. <sup>12</sup>Judo miestai ir Jerusaleš gyventojai eis ir šauks dievus, kuriems jie daro liejamųjų aukų, ir tie jų neišgelbės prispaudimo metu. <sup>13</sup>Nes kiek tavo miestų, tiek tavo dievų, Jude, ir kiek gatvių Jerusaleje, tiek tu pastatei begėdystės altorių aukoms daryti Baaliams. <sup>14</sup>Taigi tu nesimelsk už šitą tautą ir neatnašauk už juos gyriaus giesmės ir prašymo, nes aš neklausysiu, kai jie šauksis manęs savo prispaudimo metu. <sup>15</sup>Kas yra,

niuosius Jerusaleš, atnaujino sandorą Viešpaties akivaizdoje, ir visi su priesaika pasižadėjo jos laikytis /plg 4 Kar 23,1... ir k/. — *Kalbėkite*. Paliepimas duodamas Jeremijui ir kitiems pranašams. Gr ir Sir t: kalbėk. — <sup>3</sup>*Prakeiktas...* Plg 5 Moš 27,26; 29,1.9. — <sup>4</sup>*Kurios laikytis...* Jeremijas kalba apie sandorą, kuri buvo padaryta, išėjus iš Egipto, taip pat kaip Mošės knygoje pasakyta /2 Moš 19,5; 3 Moš 26,12 ir k/. Sandoros tikslas buvo ne kad Izraeliai čiai darytų aukas, bet kad būtų paklusnūs. Geležinės krosnies vaizdas minimas taip pat 5 Moš 4,20. — <sup>5</sup>*Taip iš tikrųjų*: taip, tu atitesėjai, ką esi žadėjęs. Anot kitų: taip tebūnie, Viešpatie; kas tavo įsakymų nesilaiko, tas tebūnie prakeiktas. — <sup>7</sup>*Rytą atsikėlęs*. Taip išsireiškia, kad Dievas niekuomet nesiliovė raginęs, kad Žydai būtų paklusnūs padarytai su juo sandorai

<sup>9</sup>*Rasta sąmokslas*: jie visi nusideda, lyg kad būtų prisiektinai susitarę taip daryti /Tom/. — <sup>10</sup>*Jie sugrįžo*.

Pranašui įspėjant buvo įvykęs pasitaikymas, bet tik trumpam laikui. Plg 2 Kron 34,33. — <sup>1</sup>*senąsias...* Anot ebr t: į neteisybes senųjų savo tėvų. — *Jiems tarnauti*: palikdami savo tikrąjį Dievą. Pranašas kalba apie Izraelio namus. Plg 4 Kar 16,15. — <sup>11</sup>*Negalės išeiti*. Pasigailėjimo metas praeina, ir ateina laikas, kada joks maldavimas nebegalės atitolinti bausmės. — <sup>12</sup>*Daro liejamųjų aukų*, Ebr t: paprastai degina smilkalus. — <sup>13</sup>*Pastatei begėdystės...* Ebr t: pastatei altorių begėdystei, altorių smilkalams deginti Baaliui. — <sup>14</sup>*Tu nesimelsk...* Žydų laukia laikinė nelaimė, kurios Dievas nenori pašalinti, nes jų piktumas pasiekė savo augščiausią laipsnį. — <sup>15</sup>*Mano mylimasai*. Skausmo pilnoje meilėje taip čia pavadinoti Žydai; panašiai pavartojo Išganytojas žodį «prieteliau» Mt 26,50. — *Argi pašvestai...* Aukų mėsa pašventinta, nes ji Dievui padarytu atnašavimu išimta iš paprasto vartojimo ir paskirta Dievui. Ebr t: Ko gi nori, mano mylimasai, mano na-

kad mano mylimasai padarė mano namuose daug piktadarysčių? argi pašvęsta aukų mėsa atims nuo tavęs tavo piktumus, kuriais tu gyreis? <sup>16</sup>Viešpats vadino tave gausiu, gražiu, vaisingu, dailiu alyvmedžiu; bet štai su dideliu užimu užsidegė jame ugnis, ir jo šakos nudegė. <sup>17</sup>Nes kareivijų Viešpats, kurs tave įveisė, grasė tau nelaime dėl Israėlio namų ir Judo namų piktenybių, kurias jie sau darė, kad mane erzintų, aukodami Baaliams

<sup>18</sup>Tu gi, Viešpatie, man apreiškei, ir aš patyriau; tuomet tu man parodei jų sumanymus. <sup>19</sup>Aš buvau kaip lėtas avinėlis, nešamas pjauti, ir nežinojau, kad jie darė prieš mane sumanymų, sakydami: Dėkime medžio ant jo duonos ir išdildykime jį iš gyvųjų žemės, ir tegul jo vardas nebūna daugiau minimas. <sup>20</sup>Tu gi, kareivijų Viešpatie, kurs teisingai teisi ir tyrinėji inkstus ir širdis, duok man matyti tavo jiems padarytą kerštą; nes tau aš pavedžiau savo bylą

<sup>21</sup>Todėl štai ką Viešpats sako Anatoto žmonėms, kurie tykoja mano gyvybės ir sako: Nepranašauk Viešpaties vardu, arba tu mirsi mūsų

muose? Ar įvykdyti nelemtą sumanymą? Nejaugi maldavimai ir pašvęsta mėsa atims nuo tavęs tavo piktadarystę? Tuomet iš tikrųjų tu galėtumei džiaugtis. — <sup>16</sup>*Vadino tave*: padarė, kad tu teisingai galėtumei vadintis. Alyvmedis naudingiausias medis Palestinoje. — *Gausiu*. Ebr t: žaliuojančiu. — *Užsidegė ugnis...* Ateina iš šiaurės neprieteliai ir sunaikina alyvų medį, Israėlį. — <sup>17</sup>*Kurias jie sau darė*: savo nelaimei; tuo jie iššaukdavo Dievo bausmę, kaip jie patys galėjo ir turėjo žinoti

b/ *Sąmokslas prieš Jeremiją ir prieš Viešpatį*

11,18-12,17. Jeremijas gauna iš Viešpaties žinią apie Anatoto gyventojų padarytą prieš jį sąmokslą, skelbiamą Dievo jiems skirtą bausmę /11,18-23/ ir dejuoja dėl bedievių laimės /12,1-6/, kurie tačiau susilauks teisingos bausmės /12,7-13/. Dievas pasigailės savo tautos ir sunaikins jos neprietelius /12,14-17/

<sup>18</sup>*Jų sumanymus*: jų tykojimus mano gyvybės. — <sup>19</sup>*Lėtas*. Ebr t: turima galvoje namie užaugintas avinėlis. — *Dėkime...* Ebr t: pagadin-kime medį kartu su jo duona/vaisiais/ ir išdildykime jį iš gyvųjų šalies. — Pirmoji sakinio dalis tikriausiai patarlė. Ja daroma aliuzija į 16 e žodžius. Medžio nešamas vaisius/duona/ tai Jeremijo gąsdinimai, kuriuos jie nori sustabdyti. — *Tegul jo vardas...* Jie taip nekenčia pranašo, jog norėtų, kad net jo vardas nepaliktų žmonių atmintyje. — Vulg vertimas čia paremtas graikišku tekstu, koks

buvo vartojamas didžiausioje Ekle-sijos dalyje. Jo laikydamies aiškin-tojai mano, kad čia kalbama apie nuodingą medį, vadinamąjį takso medį /Tom/. Kitokį aiškinimą duoda šv Ephremas, laikydamas Sir ver-timo: duokime jam medžio kaip maisto, t y, muškime jį medžiu, pakabinkime jį ant kryžiaus. To žiūrėdami, daugelis šv Tėvų pritaiko šituos žodžius Kristui. Dėkime medžio ant jo duonos, t y, ant Išgany-tojo kūno, kurį jis pats vadino duona /Just, Tertul, Laktanc, Ambr, Ruf, Jeron, Teod, Grig/. Pats tekstas kalba tik apie Jeremiją /Jer/. Kadangi ta-čiau pranašų eilė turėjo baigtis vyriausioju pranašu Mesiju, tai ir pranašų pareiga, lygiai kaip kunigų ir karalių, turėjo rasti savo vyriausią ištobulinimą Kristuje, kitaip sakant, pranašų pareiga turėjo būti figūrinė. Tai nurodo keletą kartų pats Išgany-tojas, jungdamas savo mirtį su pranašų mirtimi /Mt 23,31; Lk 13,33-34/, sakydamas pats esąs pranašas /Mt 13,57/ ir palikdamas savo mokyti-niams stoti į pranašų tėvonystę, per-sekiojimus /Mt 5,12/. Nekęsdami tie-sos ir pilni apkartimo dėl pranašo išpėjimų, Žydai nori sunaikinti jį ir jo darbą /vaisių/, taigi taip ypa-tingu būdu Jeremijas yra vaizdas Išganytojo. — <sup>20</sup>*Tu gi...* Plg žem 17,10; 20,12. — *Inkstus ir...* Giliau-siai paslėptas mintis ir troškimus. — *Duok...* Plg aug 5 Moš 33,35. Tai ne piktumo, bet gerumo ženklas, kai teisusis trokšta, kad nusidėjėliai būtų nubausti, nes jis trokšta ne jų žu-vimo, bet pasitaismo ir apsireiškimo baudžiančios Dievo teisybės, kuria

rankose! <sup>22</sup>To dėlei štai ką sako kareivių Viešpats: Štai aš juos lankysiu: jaunikaičiai mirs nuo kalavijo, jų sūnūs ir jų dukterys mirs badu. <sup>23</sup>Ir nieko iš jų neliks, nes aš užvesiu ant Anatoto žmonių nelaimę, jų lankymo metus

12. <sup>1</sup>Juk tu teisus, Viešpatie, jei aš ir ginčysiuos su tavim; tačiau aš tau sakysiu teisingų dalykų:  
Kodėl bedieviams sekasi gyvenime?  
gera visiems, kurie neištikimi ir kurie elgiasi neteisingai?
- <sup>2</sup>Tu juos įsodinai, ir jie įleido šaknis;  
jie auga ir duoda vaisių;  
tu arti jų burnos ir toli nuo jų inkstų.
- <sup>3</sup>Tu, Viešpatie, pažįsti mane, matai mane  
ir išmėginai mane, koki mano širdis Tavo atžvilgiu.  
Surink juos kaip bandą skirtą pjauti  
ir pašvėsk juos užmušimo dienai.
- <sup>4</sup>Iki kolei liūdės žemė  
ir visos šalies žolė džiūs dėl jos gyventojų piktoumo?  
Gyvuliai ir paukščiai žuvo, nes anie sakė: Jis nematys mūsų galo.
- <sup>5</sup>Jei tu pailsti, bėgdamas su pėstininkais,  
kaip galėsi eiti lenktynių su arkliais?  
Buvęs be pavojaus ramybės žemėje,  
ką darysi Jordano puikybėje?
- <sup>6</sup>Nes ir tavo broliai ir tavo tėvo namai,  
ir jie kovos prieš tave ir šauks paskui tave pilnu balsu.  
Netikėk jiems, kai jie kalbės tau geruoju.
- <sup>7</sup>Aš palikau savo namus, pamečiau savo tėvonystę,  
paclaviau savo mylimąją sielą į jos neprietelių rankas.

daugelis pamokoma /Auks/. — *Tau aš pavedžiau...* Ebr t: ant tavęs aš užritinau. — <sup>22</sup>*Lankysiu*: bausmėmis. — <sup>23</sup>*Iš jų*: iš tarpo tų, kurie buvo nusikaltę, nes iš kitur /Esdr 2,23; Neem 7,27/ žinoma, kad šimtas su viršum Anatoto žmonių sugrįžo iš Babilono pasibaigus nelaisvei.

12. <sup>1</sup>*Juk tu teisus...* Nors aš žinau, kad tu pasirodysi teisus, jei aš su tavim ginčysiuos, tačiau aš negaliu suprasti, kaip galima suderinti piktųjų pasikėsinimai su tavo teisingumu. Plg Abak 1,13. — <sup>2</sup>*Tu juos...* Tu juos pastatei į tą laimingą stovį, jie jame leidžia šaknis, kaip stiprūs medžiai, auga ir duoda vaisių /renka sau turtų/. O tačiau kokie jie žmonės! Tiesa, savo burna jie dažnai muni Dievą, bet jų širdis ir jų vidiiniai jausmai toli nuo jo. Jie tokie, kaip aprašyta aug 7,4. — <sup>3</sup>*Tu...* Kadangi pranašo ištikimybė ir dievotumas jau daug kartų mėginami, tai jis meldžia Dievą parodyti savo nepajudinamą teisybę, pažaboti pik-

tuosius bausmėmis. — *Surink...* Ebr t: atskirk /ištrauk/ juos kaip avis pjauti ir pašvėsk /paskirk/ juos skerdynių dienai. — <sup>4</sup>*Jis nematys*: pranašas. Bet jei čia turėta galvoje Dievas, tai žodis *matys* reiškia tą patį, ką ir *baus*. — <sup>5</sup>*Jei...* Viešpats atsako pranašui, kad toks dalykų stovis dar kurį laiką pasiliks. Atsakymas duodama patarlių būdu. Prasmė: Kas tave iki šiam laikui sutiko, tai maži dalykai; vietoje nustoti drąsos, rengkis susitikti su dar didesne neprietylyste. — *Buvęs be pavojaus...* Antaras vaizdas: dabar tu gyveni dar ramioje šalyje, bet ką tu darysi /kadangi tu jau dabar nusimeni/, kai tu turėsi būti Jordano tankumynuose, kur gyvena liūtai? /49,19; 50,44/. — <sup>6</sup>*Jie kovos*. Ebr t: Darosi tau neištikimi. — *Ir šauks...* Tau nusigrėžus jie šmeižia tave ir reikalauja tavo mirties <sup>7</sup>*Savo namus*: savo šventyklą /Tom/. Tai matė Ezekielis 10,18. Kiti, žiūrėdami toliau paminėtos tėvonystės, aiškina: mano tautą. — *Savo mylimąją sielą*. Geriau ebr t: mylimiau-

- <sup>8</sup>Mano tėvonystė pasidarė man kaip liūtas miške ;  
ji kėlė prieš mane balsą, todėl aš jos nekenčiau.
- <sup>9</sup>Argi mano tėvonystė man margas paukštis?  
Argi ji iš visų pusių nudažytas paukštis?  
Ateikite, susirinkite visi lauko žvėrys, skubėkite rytį.
- <sup>10</sup>Daug piemenų naikino mano vynuogyną, mindžiojo mano dalį,  
padarė iš mano pageidaujamąsios tėvonystės tuščią tyrumą.
- <sup>11</sup>Jie pavertė ją tyrais, ir ji liūdi manęs ;  
terioje nuteriota visa žemė,  
nes nėra nė vieno, kurs imtų tai į širdį.
- <sup>12</sup>Visais tyrumos keliais ateina naikintojai,  
nes Viešpaties kalavijas ryja nuo vieno žemės krašto iki kitam ;  
nėra ramybės niekam, kas gyva.
- <sup>13</sup>Jie sėjo kviečių ir pjovė usnių ;  
jie gavo tėvonystę, bet ji nebus jiems naudinga ;  
jūs būsite savo vaisių sugėdinti dėl narsingos Viešpaties rūstybės.
- <sup>14</sup>Štai ką Viešpats sako prieš visus mano pikčiausius kaimynus, kurie paliečia tėvonystę, mano padalintą mano tautai Izraeliui. Štai aš išrausiu juos iš jų žemės, ir Judo namus išrausiu iš jų tarpo. <sup>15</sup>Išrovęs gi juos aš atsigrėšiu ir jų pasigailėsiu ir atvesiu juos atgal, kiekvieną į jo tėviškę ir kiekvieną į jo šalį. <sup>16</sup>Ir atsitiks : jei jie taip rūpestingai mokysis mano tautos kelių, kad prisieks mano vardu : kaip Viešpats gyvas ! taip kaip jie išmokė mano tautą prisiekti Baaliu, tai jie bus statomi mano tautos viduryje. <sup>17</sup>O jei jie nepaklausys, aš raute išrausiu tą tautą ir sunaikinsiu, sako Viešpats

sią mano sielos dalyką, t y, mano mylimąją tautą. — <sup>8</sup>*Kaip liūtas...* Tauta sukilo prieš Dievą kaip laukinis ir plėšrusis žvėris. — <sup>9</sup>*Argi...* Ebr t : argi mano tėvonystė tik margas plėšrus paukštis ? Argi plėšrus paukščiai aplink jį ? — Tarsi nusteбęs Dievas klausia : argi mano tauta taip visai nustojo vertės, kad ji atiduota visokiam pasityčiojimui ir persekiojimui, kaip paukštis, kurį visi kiti, matydami jį esant margsnį už save, persekioja, arba kaip sugautas paukštis, aplink kurį kiti renkasi. — *Ateikite...* Anot ebr t : kelkitės, surinkite visus lauko žvėris, veskite juos čia esti. — Lauko žvėrimis čia vadinamos pagonių tautos. — <sup>10</sup>*Daug piemenų* : pagonių karaliai. — <sup>11</sup>*Liūdi manęs*. Šalis dūsauja dėl žmonių piktumo tarsi sugėdimo vergystėje /Rom 8,22/ ir dejuoja Dievo akivaizdoje dėl jam padarytos neteisybės. — *Imtų tai* : ką Dievas davė pažinti iš visokeriopų atsitikimų ir reikalauja per savo pasiautėjusius /plg aug 5,3 ; Ješ 5,12/. Jie nesvarsto, kodėl tos nelaimės juos sutiko, kaip jos reikia pašalinti, kokią svarbą turi pranašų pranašystės. — <sup>12</sup>*Visais tyrumos keliais*. Ebr t : visų ganyklų augštumose. — *Viešpaties kala-*

*vijas...* Viešpats leidžia neprieti-liams ateiti. Joki vieta neapsaugota nuo neprietelio, nieko jis nesigaili. — <sup>13</sup>*Jie sėjo...* Patarlė. — *Jie gavo...* Ebr t : jie vargsta, bet tai jiems neatneša jokios naudos. — *Jūs būsite...* Taip pranašas pažįsta Dievo teisybę iš nusidėjėlių likimo ir galo

<sup>14</sup>*Mano*. Dievas kalba apie save. Dievo buveinės kaimynai, kurie ne vieną kartą užpuldinėjo Judo ir Izraelio šalį, buvo Edomiečiai, Moabiečiai ir kiti. — <sup>15</sup>*Jų pasigailėsiu...* Per plakimą einama į atnaujinimą. Toks buvo nuolatinis pranašų skelbimas. — <sup>16</sup>*Jie bus statomi...* Įvardintos augščiau kaimyninės tautos priims Dievo garbinimą ir laisvai jį išpažins ; jos bus laimingos, bus laukomos lygiomis Izraelio tautai, bus kaip ir ji tikrai teokratinės tautos. Kadangi kalbama apie daug tautų, jų negalima sau įsivaizduoti kaip jau apsigyvenusius Palestinoje, bet žodžius «mano tautos viduryje» reikia suprasti apie plintančią visoje žemėje Dievo karalystę, prie kurios turi prisidėti visos tautos. Šv Povilo žodžiai Rom 11,17... nušviečia tinkamu palyginimu šią išsireikimą. — <sup>17</sup>*Aš raute...* Nes išganymas tik Dievo karalystėje

13. <sup>1</sup>Štai ką Viešpats man sako : Eik, įsigyk sau drobinę juostą ir apsijuosk ja savo strėnas, bet į vandenį jos nenešk. <sup>2</sup>Aš įsigijau juostą, kaip Viešpats buvo pasakęs, ir apsijuosiau ja savo strėnas. <sup>3</sup>Tuomet man buvo suteiktas antrą kartą Viešpaties žodis ir pasakyta : <sup>4</sup>Imk juostą, kurią nusipirkai ir kuri yra aplink tavo strėnas, atsikėlęs eik pas Eupratą ir paslėpk ją tenai uolos plyšyje. <sup>5</sup>Aš nuėjau ir paslėpiau ją prie Euprato, kaip man Viešpats buvo įsakęs. <sup>6</sup>Po daugelio dienų atsitiko, kad Viešpats man tarė : Kelkis, eik pas Eupratą, ir pasiimk iš ten juostą, kurią aš tau buvau liepęs tenai paslėpti. <sup>7</sup>Aš nuėjau pas Eupratą, iškasiau ir pasiemiau juostą iš tos vietos, kur buvau ją paslėpęs ; ir štai juosta buvo supuvusi, kad ji niekam daugiau nebetiko. <sup>8</sup>Tuomet man buvo suteiktas Viešpaties žodis ir pasakyta : <sup>9</sup>Štai ką Viešpats sako : Taip aš supūdinsiu Judo puikybę ir didelę Jerusaleės puikybę. <sup>10</sup>Šitą pikčiausią tautą, kuri nenori klausyti mano žodžių, vaikščioja savo širdies sugedime ir seka paskui svetimus dievus, kad jiems tarnautų ir juos garbintų ; jie bus kaip šita juosta, kuri niekam nebetinka. <sup>11</sup>Nes kaip juosta prisiglaudžia prie vyro strėnų, taip aš buvau priglaudęs prie savęs visus Izraelio namus ir visus Judo namus, sako Viešpats, kad jie man būtų tauta, vardas, gyrius ir garbė ; bet jie neklause

<sup>12</sup>Taigi tu jiems sakysi šituos žodžius : Štai ką kalba Viešpats, Izraelio Dievas : Kiekvienas puodelis bus pripiltas vyno. Jei jie tau sakys : Argi mes nežinome, kad kiekvienas puodelis bus pripiltas vyno? <sup>13</sup>taigi tu jiems kalbėsi : Štai ką Viešpats sako : Štai aš pripilsiu girtuoklystės visus šios žemės gyventojus ir karalius iš Dovidų palikuonių, sėdinčius jo soste, ir kunigus, ir pranašus, ir visus Jerusaleės gyventojus. <sup>14</sup>Aš juos išblaškysiu, atskirdamas brolių nuo jo brolio, taip pat vaikus nuo tėvų, sako Viešpats. Aš nesigailėsiu, neaplenksiu ir nebūsiu gailestingas, kad aš jų nepražudyčiau

#### c/ Judo puikybė bus pažeminta

13,1-27. Pūnančios juostos simbolis /1-11/. Tauta bus sunaikinta, jei ji nepames savo puikybės, nes Dievas darys teismą nepasitaisantiems /12-27/.

13. <sup>1</sup>Eik, įsigyk sau... Simbolinis veiksmas su juosta buvo pranašo tikrai atliktas ir ne tik regėtas ; tai aišku iš viso pasakojimo /Efr, Teod, Tom/. Ką reiškia juosta, pasakyta toliau 11 e. Ji simbolis Žydų tautos, ir pranašas vaizduoja tai, ką Dievas yra tautai davęs arba greitai laiku turėjo duoti. — *J vandenį jos nenešk* : neplauk, nors ji jau susitėpusi. — *⁴Paslėpk ją...* Juosta, kurios purvinumas niekuomet nepašalinamas, yra vaizdas nuodėmingos tautos, kurią Viešpats duoda išvesti nelaisvės pas Eupratą į Asiriją ir Babiloniją. Plg Ješ 42,22. — *⁶Po daugelio dienų*. Nelaisvė turėjo būti ilga. — *⁷Juosta buvo supuvusi*. Tie, kurių net toki baismė nepataiso, žus. Kas kitiems turėjo atsitikti, skelbia pranašas Ezeikielis /37,1/ ir Amosas /9,9/. — *⁹Judo*

*puikybė*. Taigi ne pati tauta, bet jos puikybė turi žūti. — *¹⁰Nenori klausyti...* Taip trumpai pasakoma, kokios yra baismės priežastys. — *¹¹Gyrius ir garbė*. Kaip Viešpaties tauta, Žydai turėjo būti jo gyrius, jis gi jų gyrius. Taip kiekvienas teisus yra Dievo juosta /Jeron/

*¹²Kiekvienas puodelis...* Dalykas taip aiškus, kad jo pasakymas sukelia tik juoką, bet tuo aiškumu bus pridengta baisi paslaptis. — *¹³Aš pripilsiu...* Kaip jūs sakote, kad puodeliai tam skirti, kad būtų pripilti vyno, taip ir jūs tik tam tetinkate, kad būtumėte pripilti Dievo rūstybės ir Viešpaties keršto. Dievo rūstybė čia pavadinta girtuoklyste, t y, nugirdančiu vynu, kurio turi visi gerti. Plg žem 25,15. — *Karalius iš Dovidų...* Ebr t : karalius, kurie sėdi Dovidui jo soste, t y, kurie dėl Dovidų gavo viešpatavimą ir jame pavirtinti, kurie toli nuo jo būdami turi sekti jo pavyzdžiu. — *¹⁴Juos išblaškysiu...* Ebr t : juos sudaužysiu vieną į kitą... Kas kitados, Dievui paliepus, buvo atsitikę Madianie-



<sup>15</sup>Klausykite ir išgirskite ausimis.

Nesiaugstinkite, nes Viešpats kalbėjo.

<sup>16</sup>Duokite Viešpačiui, savo Dievui, garbę, kolei dar nesutemę ir kolei jūsų kojos dar neužsigauna į tamsiuosius kalnus.

Jūs lauksite šviesos, jis gi pavers ją į mirties ūksmę ir į tamsą.

<sup>17</sup>Jeigu gi jūs tai neklausysite, mano siela verks slaptoje dėl jūsų puikybės ;  
mano akys verkė verks ir paplūs ašaromis, nes Viešpaties kaimenė sugauta.

<sup>18</sup>Sakyk karaliui ir valdovei : Nusižeminkite, sėskite žemėje, nes jūsų garbės vainikas nuslinko nuo jūsų galvos.

<sup>19</sup>Pietų miestai užrakinti, ir nėra kas atidarytų.

Visas Judas šalin išvestas, tobulai iškeltas.

<sup>20</sup>Pakelkite savo akis ir pasižiūrėkite, jūs, kurie ateinate iš šiaurės : kur yra kaimenė, kuri tau buvo duota, tavo gražiosios avys ?

<sup>21</sup>Ką sakysi, kai jis tave lankys ?

Nes tu juos mokei prieš save ir išmokei ant savo galvos.

Argi nesuims tavęs skausmai, kaip gimdančios moteriškės ?

<sup>22</sup>Jeigu gi tu sakytumei savo širdyje : Kodėl man tai atsitiko ?

Dėl tavo neteisybių daugybės atidengta tavo gėda, sutepti tavo kojų padai.

<sup>23</sup>Jei Etiopietis gali permaintyti savo odą, ar leopardas savo margumą, tai ir jūs galėsite gera daryti, išmokę pikto.

<sup>24</sup>Aš išsklaidysiu juos kaip šiaudus, kurie vėjo pagaunami tyrumoje.

čiams, tai dabar turi kitokiu būdu atsitikti Išrinktajai tautai. — *Aš nesigailėsiu...* Visuomet pasilieka neatmainoma sąlyga : jei jie praleis nepasinaudoję laiką, suteiktą atgailai ir grįžimui, kaip tai pasirodo iš tolesnio įspėjimo

<sup>15</sup>*Nesiaugstinkite...* Tai ir Dievui nebus reikalo laužyti jūsų puikybės. — <sup>16</sup>*Duokite...* Skelbdami jo didenybę ir turėdami jame vilties. — *Kolei dar nesutemę.* Ebr t : kolei Viešpats nepadarys tamsybės. Tamsybė bus taip didelė, kad jų kojos užsigauns ne tik į akmenis, bet taip pat ir į tamsybės /ebr t/ kalnus, kuriuos jie negalės išvengti. — *Ir kolei.* Malonės ir pasigailėjimo laikas, kuriame jūs dar galite išvengti nelaimės, jau baigiasi. — *Į mirties ūksmę :* tirštą tamsybę, kuri yra lyg kad mirties ties atvaizdas. — <sup>17</sup>*Verks slaptoje :* kur jis laisvai gali pasiduoti savo skausmui dėl pikto tautos, kuri nenori išsižadėti savo puikybės. — <sup>18</sup>*Valdovei.* Taip dažniau vadinama Karalių knygoje karaliaus motina, rečiau karalienė /1 Kar 11,19/. Čia turima galvoje ne kurie nors atskiri karaliaus šeimos nariai, bet apskritai karališkoji giminė. — *Vainikas nuslinko...* Kaip tai įvyko, aiškiau pa-

sakoma 19 e. — <sup>19</sup>*Užrakinti ir...* palikti ir negyvenami. Minimi pietų miestai, nes jų sugriovimas yra ženklas, kad jau visa šalis sunaikinta iš šiaurės ateinančio neprietelio. — <sup>20</sup>*Pakelkite savo...* Ebr t : pakelk savo akis /Siono duktę/ ir matyk tuos, kurie iš šiaurės ateina. — *Tavo gražiosios avys :* tau atsidavusieji miestai arba Judo gyventojai. — <sup>21</sup>*Ką sakysi...* Tu susidėjai su svetimaisiais ; kuo tu nusidėjai, tuo turi būti nubaustas. — *Nes tu juos mokei...* Tu kitados šaukeis juos į pagalbą ir parodei jiems kelią, kuriuo jie gali įsiveržti į tavo šalį /Jer/. Ebr t : Ką tu sakysi, kai jis pastatys viršininku tuos, kuriuos tu pripratinau prie savęs kaip savo sėbrus ? — *Kaip gimdančios...* Dideli skausmai. — <sup>22</sup>*Atidengta...* Siono duktė išvedama nelaisvės, paduodama neprietelių pasityčiojimui ir paniekinimui. Nežiūrima jos drovumo, kaip vergės turi ji eiti plikomis kojomis, kentėti net mušimus. Plg žem 30,14. — <sup>23</sup>*Išmokę pikto.* Tai pasidarė tarsi jūsų prigimtis. Tačiau kada etiopiečiui juoda odos spalva yra tikta prigimtis, nuodėmė randasi iš savo valios. Kas žmonėms negalima, galima pas Dievą. — <sup>24</sup>*Vėjo... tyrumoje :*

<sup>25</sup>Tai tavo likimas ir tavo dalia,  
kurią aš tau atseikėjau, sako Viešpats,  
nes tu užmiršai mane ir pasitikėjai melu.

<sup>26</sup>Todėl ir aš atidengsiu tavo šlaunis tavo akyse,  
ir pasirodys tavo gėda,

<sup>27</sup>tavo svetmoterystės ir tavo žvengimas, tavo paleistuvavimo kaltė :  
kauburiuose, lauke aš mačiau tavo nuobodas. Vargas tau, Jerusale! Ar  
tu neapsivalysi, eidama paskui mane? Iki kolei dar?

14. <sup>1</sup>Viešpaties suteiktas Jeremijui žodis dėl sausmečio.

<sup>2</sup>Judėja liūdi, jos vartai sugriuvo ir pajudėjo žemėje,  
ir Jerusaleš šauksmas kilsta augštyr.

<sup>3</sup>Didikai siunčia savo mažesnius vandens ;  
tie ateina semtis, neranda vandens,  
parsineša atgal savo indus tuščius ;  
jie sugėdinti ir prispausti ir apsidengia sau galvas.

<sup>4</sup>Kadangi žemė guli pūdymu, nes nelyja ant žemės lietus,  
artojai gėdisi, apsidengia sau galvas.

<sup>5</sup>Net ir stirna atsivedus lauke palieka savo jauniklį,  
nes nėra žolės.

<sup>6</sup>Laukiniai asilai stovi ant uolų, gauda orą kaip slibinai ;  
jų akys alpsta, nes nėra žolės.

<sup>7</sup>Jei mūsų neteisybės liudija prieš mus, tu, Viešpatie, elgkis dėl  
savo vardo ;

nes daug mūsų atpuolimų ; mes tau nusidėjome.

smarkiausio vėjo. Taip pigu Dievui padaryti galą Žydų karalystei. Ne žmonės ją griaua, bet Dievas atiduoda ją sunaikinti, darydamas teisingą teismą. — <sup>25</sup>Tai tavo likimas... Dievas buvo skyręs saviesiems kitokį likimą, kitokią dalį ir tėvonystę, bet tauta tai paniekino. Kadangi jie nenorėjo Dievo kaip savo dalies, jie turi pajusti kaip būna kartu palikus gyvenimo ir laimės šaltinį. — *Melu* : Niekingsais netikrų pranašų žadėjimais, dievaičiais ir su dievaičių tarnais padaryta sąjunga. — <sup>26</sup>Atidengsiu... Ebr t : pakelsiu tavo drabužių apačią /siūles/ ant tavo veido, kad matytų tavo gėdą. — <sup>27</sup>Tavo žvengimas : gašlumas paleistuvavime. Jis buvo sujungtas su tarnavimu stabams. — *Ar tu neapsivalysi...* anot ebr t : argi tu nepasidarysi nesutepta, po kaip dar ilgo laiko?

## 5. Viešpats nedovanos savo nedėkingai tautai

a/ *Dievas du kartu atmeta Jeremijo maldą už Žydus*

14,1-16,9. Pirmoji Jeremijo malda sausmetyje, kurs labai vargino šalį /14,1-9/ ; Dievas nesutinka išklausyti tos maldos /10-18/. Kita pranašo

malda už Žydus /19,22/ ; Dievas antrą kartą atmeta Jeremijo maldą /15,1-9/

14. <sup>1</sup>Dėl sausmečio. Tą slogą Žydai buvo nusipelnę, kaip pasirodo iš konteksto, savo piktadarystėmis. — <sup>2</sup>Liūdi. Plg Raud 1,4. — *Vartai*. Taip poetiškai vadinama miestai, kurių vartuose paprastai buvo daromi vieši susirinkimai. — *Pajudėjo...* Anot ebr t : juodi iki žemei. Įsmeinti vartai guli žemėje gedulo drabužiuose. — <sup>3</sup>Mažesnius : tarnus. — *Semtis*. Ebr t : pas šulinius. — *Sugėdinti...* Nes neparneša taip jų valdovams pageidaujamo vandens. — *Apsidengia...* Didelio nuliūdimo ženklas. — <sup>4</sup>Kadangi... Anot ebr t : dėl supleišėjusios žemės, nes nėra lietaus šalyje. — <sup>5</sup>Palieka savo... Senovės nuomone stirnos ypač mylinčios savo jauniklius, labiau nekaip kiti gyvuliai savuosius. Baisus sausmetis priverčia jas jų išsižadėti ir palikti žūti badu. — <sup>6</sup>Ant uolų. Ebr t : uolų augštumose. — *Slibinai*. Ebr t : šakalai. — <sup>7</sup>Jei mūsų... Pranašas tautos vardu išpažįsta, kad bausmė nusipelnėta visokiais nusikaltimais. — *Dėl savo vardo* : dėl savo apreiškimo, per kurį tu davei save pažinti, kad esi ištikimas sandoros Dievas,

<sup>8</sup>Israëlio laukime, jo gelbėtojai sielvarto metu,  
kam tu nori būti lyg svečias šalyje  
ir kaip keleivis, kurs tik užsuka nakvoti?

<sup>9</sup>Kam tu nori būti lyg žmogus klajūnas,  
lyg karžygys, kurs negali išgelbėti?  
Tu juk, Viešpatie, esi mūsų tarpe,  
ir tavo vardas šaukiamas ant mūsų; nepalik mūsų.

<sup>10</sup>Štai ką Viešpats sako šitai tautai,  
kuri pamėgo judinti savo kojas ir nesiils,  
todėl ir Viešpačiui nepatinka:  
Dabar jis atsimins jų neteisybes ir lankys jų nuodėmes.

<sup>11</sup>Viešpats man tarė:

Tu nesimelsk už tą tautą, kad jai būtų gera.

<sup>12</sup>Kai jie pasninkaus, aš neišklausysiu jų maldų;  
ir jei jie atnašaus deginamųjų ir pjaunamųjų aukų, aš jų ne-  
priimsiu.

nes aš naikinsiu juos kalaviju, badu ir maru

<sup>13</sup>Tuomet aš tariu: Ai, ai, ai, Viešpatie, Dieve! pranašai jiems sa-  
ko: Jūs nematysite kalavijo, ir nebus jūsų tarpe bado; bet jis duos jums  
šitoje vietoje tikros ramybės. <sup>14</sup>Viešpats gi man tarė: Pranašai melagingai  
pranašauja mano vardu; aš jų nesiunčiau ir nedaviau jiems įsakymų ir  
jiems nekalbėjau. Jie skelbia jums prasimanytus regėjimus, žyniavimus,  
apgaulę ir savo širdies suvedžiojimą. <sup>15</sup>Todėl štai ką Viešpats sako apie  
pranašus, kurie pranašauja mano vardu, kurių aš nesiunčiau ir kurie  
sako: nebus šitoje šalyje kalavijo ir bado. Tie pranašai bus sunaikinti ka-  
laviju ir badu. <sup>16</sup>Ir žmonės, kuriems jie pranašauja, gulės bado ir kalavijo  
ištiesti Jerusaleės gatvėse; jie ir jų žmonos, jų sūnūs ir dukterys; ir  
nebus, kas juos palaidotų; ir aš išpilsiu ant jų jų piktenybę

sušvelnink savo gailestingumu pla-  
kimą ir dėl savo ištikimybės suteik  
sadoros gėrybių, kad taip pasiro-  
dytų, jog tavo vardas tebeturi tą  
pačią galią, kaip kitados /2 Moš  
34,6/, kada Mošė skelbė tavo gailestingumą,  
kantrumą ir romumą. —

<sup>8</sup>Israëlio laukime. Visa Israëlio viltis  
paremta Dievu, ir Dievo garbę pa-  
liečia vargingas jo tautos likimas. —  
*Lyg svečias...* Keleiviui maža terūpi  
šalies gyventojų likimas. Taip Dievui  
negali nerūpėti tauta; juk pagonys  
tyčiuotusi iš jo nepastovumo, jei jis  
norėtų pamesti savo vynuogyną,  
kaip artojas palieka svetimą dirvą. —  
<sup>9</sup>Klajūnas. Anot ebr t: nusteбės,  
arba iš išgąscio negalys nutarti, kur  
jis turi ir gali kreiptis. — *Mūsų  
tarpe.* Tu turi mūsų tarpe šventyklą,  
kurioje tu gyveni, mes vadinamės  
tavo tauta, ir visi žino, kad taip yra

<sup>10</sup>Viešpats sako. Nuodėmių saikas  
pilnas. Nors pranašas išpažįsta tau-  
tos vardu jos nuodėmes, bet ji pati  
toli nuo geresnių jausmų. — *Kuri.*  
Jieron: quia, nes. — *Pamėgo ju-  
dinti...* Kad bėgiotų paskui svetimus

dievus. Ebr t: taigi jie pamėgo šen  
ir ten bastytis, nesuvaržė savo kojų,  
todėl Viešpats jų nemėgsta. — *Ne-  
siils.* Nepastovumo apimti, neramūs  
jie eina iš vienos piktenybės į kitą  
dar didesnę, ypač skuba pas sveti-  
muosius, kad darytų su jais sadorų.

— <sup>11</sup>Tu nesimelsk... Plg aug 7,16;  
11,14. Toks paliepimas išimtis. Pa-  
prastai malda už kitus naudinga ir  
Dievo priimama. Plg 2 Moš 32,10.  
— *Kad jai būtų gera:* norėdamas  
gauti ji išgelbėjimą iš nelaimės, nes  
aš laikinės bausmės jai nedovanosiu.

<sup>12</sup>Pranašai. Pav, žem įvardintas Ana-  
nijas /28,2/. — <sup>14</sup>Viešpats gi man  
tarė... Dievas nepriima pasiteisinimo,  
nes, kaip pasakyta įstatyme 5 Moš  
18,15..., jis pasirūpino, kad, kas tik  
nori, galėtų atskirti tikrus Dievo  
siųstus pranašus nuo netikrų; tame  
gi atsitikime ramino tautą netikri  
pranašai. Plg aug 5,12; žem 28,8...

— *Prasimanytus regėjimus...* Taip  
Dievas paaiškina, kad netikri pra-  
našai neturi nieko su juo bendro ir  
keturiais vardais aptaria ir vadina  
jų atmetinus žodžius. — <sup>16</sup>Bado ir

<sup>17</sup>Tu jiems sakysi šitą žodį:

Tegul mano akys plūsta ašaromis naktį ir dieną ir tenepaliauja, nes mano tautos duktė, mergaitė, bus ištikta didelio sunaikinimo, sunkiai sužeista nepagydomos slogos.

<sup>18</sup>Jei aš išeinu į lauką, štai užmuštieji kalaviju, ir jei įeinu į miestą, štai alpstantys iš bado.

Taip pat pranašas ir kunigas turi eiti į šalį, kurios jie nežino.

<sup>19</sup>Nejaugi tu meste atmetei Judą? arba argi tavo siela bodėsis Siono? Tai kamgi taip mus užgavai, kad nebėra jokio pagijimo?

Mes laukėme ramybės, ir nėra gerumo;

ir gydymo meto, ir štai sumišimas.

<sup>20</sup>Viešpatie, mes išpažįstame mūsų bedievystes, mūsų tėvų neteisybes, nes mes tau nusidėjome.

<sup>21</sup>Neduok mūsų pajuokai dėl savo vardo ir nedaryk negarbės mums, tavo garbės sostui; atsimink ir nepanaikink savo sandoros su mumis.

<sup>22</sup>Argi yra pagonyse drožinių, kurie lydintų?

arba ar gali dangus duoti lietaus?

argi ne tu Viešpats, mūsų Dievas, kurio laukiame?  
nes tu visa tai padarei

15. <sup>1</sup>Ir Viešpats man tarė:

Jei atsistotų mano akivaizdoje Mošė ir Samuėlis, mano siela nepalinktų  
į šitą tautą. Išvaryk juos nuo mano veido, ir tegul jie išeina.

*kalavijo.* Tų dviejų dalykų, anot netikrų pranašų pasakymo, neturėjo būti. Vietoje ramybės, kurią jiems žadėjo netikri pranašai, jiems net nebus suteikta kapo ramybės. — *Aš išpilsiu ant jų.* Jų pačių piktas pasielgimas turi būti jiems bausmė.

— <sup>17</sup>*Tegul mano akys...* Jei jie netikri pranašai žodžiams, tegul bent jo ašaros juos įtikina, kad jis Dievo pamokytas apie būsimą žuvimą. — *Mano tautos duktė, mergaitė:* dar nepavergtas neprieteliui tautos būrys. Plg Raud 1,16; 2,18. — <sup>18</sup>*Jei aš išeinu...* Miestas po ilgesnio apgulimo paimtas. Viduje miesto daug užmuštų, už miesto daug žuvo nuo neprietelių kalavijo, didikai išvesti į svetimas šalis. Apie badą plg 4 Kar 25,9, apie paliktuosius šalyje beturčius ten pat 25,12. — *Taip pat pranašai ir kunigai:* visos tautos atstovai, jos dvasios vadai

<sup>19</sup>*Siono.* Tos vietos, kurioje tavo širdis turėjo amžinai pasilikti /3 Kar 9,3/. — *Tai kamgi...* Jeigu gi netaip yra, jei tu nori atitesėti savo pažadus, kam tu mus muši taip, kad karalystė ir miestas griūna be vilties atsikelti? — *Mes laukėme...* Žr aug 8,15. — <sup>20</sup>*Mes išpažįstame...* Yra dar keletas dievobaimingų, kurie ver-

kia dėl tautos kaltės; taigi tegul Dievas bent į juos atsižvelgia ir dėl jų pasigaili /plg Bar 1,15; Dan 9,2/. — <sup>21</sup>*Neduok...* Ebr t: nepaniekink /savo tautos/. — *Dėl savo vardo:* tu, kurs esi ištikimas ir galingas. — *Tavo garbės sostui.* Plg 1 Kar 4,4; 2 Moš 25,22. Jei karalystė žus, šventykla su tavo sostu pateks į rankas neprietelių, kurie manys, kad tu negalėjai savęs apsiginti. — *Atsimink...* Pranašas stato prieš kerštą darantį Viešpatį Dievo ištikimybę ir jo tiesakalbystę. — <sup>22</sup>*Argi yra...* Žydai neturi nieko kito, kurs galėtų padėti, kaip tik Viešpatį, todėl jis turi galų gale jų pasigailėti

15. <sup>1</sup>*Mošė ir Samuėlis.* Juodu statė save priešais Dievo rūstybei ir atitolino tautos žuvimą. Taigi atsistoti Dievo akivaizdoje reiškia užtarti tautą, už ją melstis. — *Mano siela...* Tik sukietėjimas tautos piktenybėje yra priežastis, kad Dievui patinkančių žmonių užtarymas nieko nepadeda. Iš šitos vietos pasirodo, kad Mošės ir Samuėlio, taip pat ir visų šventųjų užtarymas pas Dievą daug gali, nors Dievas būtinai nori tautos sukietėjimą sulaužyti laikine bausme ir taip ją pagydyti. — <sup>2</sup>*Tau sakys:* tyčiodamiesi. — *Kas... į mirtį...* Kas

<sup>2</sup>Jei jie tau sakys : Kur mes eisime? tu jiems tark : Štai ką Viešpats sako :

Kas mirčiai — į mirtį, ir kas kalavijui — į kalaviją  
ir kas badui — į badą, ir kas nelaisvei — į nelaisvę.

<sup>3</sup>Aš lankysiu juos ketveriopa sloga, sako Viešpats :

kalaviju, kad būtų užmušti, ir šunimis, kad juos draskytų,  
ir dangaus paukščiais ir žemės žvėrimis, kad rytų ir naikintų.

<sup>4</sup>Aš paduosiu juos visų žemės karalysčių narsui dėl Judo karaliaus  
Ezekijo sūnaus Manaso už visa, ką jis yra padaręs Jerusaleje.

<sup>5</sup>Nes kas pasigailės tavęs, Jerusale? arba kas tavęs liūdės?  
arba kas eis melsti tau ramybės?

<sup>6</sup>Tu palikai mane, sako Viešpats, tu traukeis atgal ;  
todėl aš ištiesiu ant tavęs savo ranką ir užmušiu tave ;  
aš pailsau bemelsdamas.

<sup>7</sup>Aš juos išskirstysiu vėtykle šalies vartuose ;

aš užmušiau ir sunaikinau savo tautą,  
ir tačiau jie nesigrėžė nuo savo kelių.

<sup>8</sup>Man pasidarė jos našlių daugiau kaip jūros smilčių ;  
aš jiems užvedžiau ant jaunimo motinos naikintoją vidudienį,  
ūmiai siunčiau ant miestų išgąščio.

<sup>9</sup>Susilpnėjo, kuri buvo pagimdžiusi septynis, jos siela apalpo ;  
nusileido jai saulė, dar dienos tebesant ; ji sugėdinta ir paraudo,  
ir jos likusius aš atidaviau kalavijui jų neprietelių akivaizdoje,  
sako Viešpats.

<sup>10</sup>Vargas man, mano motina ! kam pagimdei mane, vaido vyrą,  
nesutikimo žmogų visoje šalyje ?

Aš neskolinau už palūkanas ir niekas man neskolino ;  
tačiau visi mane keikia.

skirtas mirčiai ar marui, teeina į mirtį... Dievo rūstybės didumas pasireiškia tuo, kad minima daug žuvimo būdų ir jokio kelio išsigelbėti. — <sup>3</sup>*Aš lankysiu...* Anot ebr t : aš pastatysiu ant jūsų keturias /tautas/, — kad jus sunaikintų ir išniekintų. — <sup>4</sup>*Aš paduosiu...* Anot ebr t : aš iš jų padarysiu išgąščio dalyką Plg 5 Moš 28,25. — *Manaso*. Plg 4 Kar 21,3 — 7 ir k. — <sup>5</sup>*Kas tavęs...* Ebr t : arba kas rodys tau užuojautą ir kas užeis pasiklausti apie tavo sveikatą /kaip kad daroma lankant ligonį/? — <sup>6</sup>*Bemelsdamas*. Ebr t : besigailėdamas. Aš jau taip daug kartų tavęs pasigailėjau ; bet dabar aš jau pailsau, kad galėčiau dar tave šaukti atgailos daryti. — <sup>7</sup>*Varuose*. Pro vartus įeinama į šalį ; juose Viešpats vėtys savo tautą, kad vėjas neštų juos kaip pelenus į svetimus kraštus. — *Aš užmušiau...* Leisdamas, kad tautos jaunuomenė kristų kovoje. — <sup>8</sup>*Vidudienį* : atvirai. — *Ūmiai siunčiau...* Anot ebr t : ūmiai siunčiau ant jos /motinos, arba ant jų : ant jaunimo/ išgąstį ir baisumą. — <sup>9</sup>*Sep-*

*lynis*. Skaitmuo septyni buvo laikomas šventu. Motina, kuri buvo palaiminta gausingais palikuoniais ir galėjo rodytis ypač patinkanti Dievui, neturi jokios naudos iš taip daugelio sūnų. — *Jos siela...* Motina draug su sūnumis tarsi nustojo savo gyvybės, saulės šviesos, kuri jai netikėtai, dar tebesant dienai, nusileido. Ji sunaikinta pačioje savo esmėje ; ją sutiko netikėtai bevaikystė. Plg 1 Kar 2,5 ir k. — *Jos likusius* : kitus vaikus

b/ *Dvejopas pranašo dejavimas ir Viešpaties jam suteikta paguoda*

15.10-21. Pirmą pranašo dejonę ir Dievo paguoda /10-14/ ; antrą dejonę ir paguoda /15-21/

<sup>10</sup>*Kam pagimdei...* Jeremijui rodosi, kad geriau būtų buvę, jei jis nebūtų gimęs ; taip sunki jam Dievo pavesta pareiga tautiečių atžvilgiu. — *Aš neskolinau...* Aš nedaviau jokios progos vaidams. — <sup>11</sup>*Iš tikrųjų...* Viešpats patvirtina savo žodžius priešai. Anot ebr t : iš tikrųjų aš patvirtinau tave gerumui ; iš tikrųjų aš

<sup>11</sup>Viešpats sako :

Iš tikrųjų, kas tau lieka, aš tai atvesiu į gerą galą,  
aš pasitiksiu tave suspaudimo metu  
ir sielvarto laiku prieš tavo neprietelį.

<sup>12</sup>Argi geležis ir varis padarys sandorą su geležimi iš šiaurės ?

<sup>13</sup>Aš duosiu veltui išplėsti tavo lobį ir tavo turtus  
dėl visų tavo nuodėmių visose tavo ribose.

<sup>14</sup>Aš atvesiu tavo neprietelius iš šalies, kurios nežinai, nes ugnis  
užsidegė mano narse ir degs ant jūsų.

<sup>15</sup>Tu, Viešpatie, žinai ; atsimink mane ir aplankyk mane  
ir gink mane nuo tų, kurie mane persekioja ;  
tu man nepadėk, laikydamos savo kantrybės ;  
žinok, kad aš dėl tavęs kenčiu apjuoką.

<sup>16</sup>Atsirado tavo žodžiai, tai aš juos valgiau,  
ir iš tavo žodžio man pasidarė mano širdies džiaugsmas ir pasi-  
gėrėjimas,

nes tavo, Viešpatie, kareivijų Dieve, vardas šaukiamas ant manęs.

<sup>17</sup>Aš nesėdėjau žaidžiančiųjų sueigoje ir gyriaus tavo rankos darbais ;  
sėdėjau pats vienas, nes tu pripildei mane gąsdinimų.

<sup>18</sup>Kodėl mano skausmas pasidarė nuolatinis,  
ir mano žaizda be vilties nesiduoda pagydoma ?  
ji man pasidarė kaip apgaulingo vandens melas.

<sup>19</sup>Todėl štai ką Viešpats sako :

Jei apsigręsi, aš tave apgręšiu, ir tu stovėsi ties mano veidu ;  
ir, jei atskirsi, kas brangu nuo to, kas menka, tu būsi kaip mano  
burna ;

jie gręšis į tave, ir tu į juos nesigręši.

padarysiu, kad neprietelis eitų pas  
tave meldamas /tavo užtarymo/ ne-  
laimės dieną ir vargo metu. — <sup>12</sup>Argi  
geležis... Ebr t rasi: nejaugi kas  
nors sulaužys geležį, šiaurės geležį  
ir skaitvarį? — Aš iš tavęs padarysiu  
geležinį šulą ir varinę sieną, taigi  
nebijok, kad kas nors galėtų tave  
sulaužyti. — Vulg t kaikurie aiškina  
taip: argi gali būti tikra sutartis  
tarp šiaurės geležies, Kaldiečių, ir  
skaistvario, Žydų? — <sup>13</sup>Aš... Dievas  
kreipiasi į tautą. Jis nereikalaus sau  
iš užkovočių atsilyginimo, t y, ne-  
prieteliai nugalės Žydus be vargo ir  
pavojaus. — <sup>14</sup>Aš atvesiu... Ebr t,  
kurs ne visai tikras: ir aš išgabensiu  
juos /turtus arba tave/ į šalį, kurios  
nežinai. Plg 17,4. LXX ir Kald:  
ir aš padarysiu, kad tu tarnautum  
savo neprieteliams

<sup>15</sup>Tu ... Kadangi pranašas turi  
skelbti nelaimę /13,14 e/, jam reikia  
bijoti tautos neprietelystės, todėl jis  
toliau meldžia pagalbos ir tarsi sako:  
tu žinai, koki neapykanta ir kokie  
pavojai stovi prieš mane, jei aš skelb-  
siu žuvimą. — *Atsimink mane.* Kam  
Dievas padeda, apie tą jis lyg kad  
atsimena. — *Gink mane.* Ebr t:

atkeršyk už mane tiems, kurie... —  
*Tu man nepadėk...* Dievas pasirodė  
be galo kantrus bedieviams Žydams,  
kurie norėjo nužudyti pranašą; da-  
bar jis meldžia Dievą nebesilaikyti  
tos kantrybės, greitai nubausti ne-  
prietelius, tuojau jį nuo jų išvaduoti.  
— <sup>16</sup>Atsirado... Savo meldimą sustip-  
rindamas Jeremijas primena savo  
klusnumą ir savo uolumą. Jis gėrė-  
josi Dievo suteikiamu žodžiu kaip  
skaniausiu valgiu. — *Vardas šau-  
kiamas ant manęs:* aš žinojau, kad  
aš tau priklausau ypatingu būdu  
/plg aug 14,9; Ješ 4,1/. — <sup>17</sup>Aš ne-  
sėdėjau... Ebr t: aš nesėdėjau susi-  
rinkime tų, kurie tyčiojasi, ir nesil-  
linksminau; dėlei tavo rankos aš sė-  
dėjau vienas, tu pripildei mane narso.  
Plg Ps 1,1; 25,4. — <sup>18</sup>Mano skausmas.  
Plg aug 11,18... — *Ji man pasidarė...*  
Ebr t: Argi tu man būtumei lyg ap-  
gaulingas vanduo, kuriuo negalima  
pasitikėti? — Metafora paimta iš  
Palestinos upelių, kurie pilni van-  
dens žiemą ir pavasarį, visai išdžiū-  
sta vasarą, kuomet rodosi labiausiai  
reikiami /plg 1 job 6,15/. — <sup>19</sup>Todėl...  
Viešpats išpėja pranašą, kad pagalba  
bus jam suteikta, bet ne taip jau

<sup>20</sup>Aš padarysiu iš tavęs šitai tautai varinę sieną, stiprią ;  
jie kovos prieš tave ir nenugalės,  
nes aš esu su tavim, kad tave gelbėčiau ir išvaduočiau tave, sako  
Viešpats.

<sup>21</sup>Aš išgelbėsiu tave iš nelabųjų rankos  
ir išvaduosiu tave iš galingųjų rankos

16. <sup>1</sup>Ir buvo man suteiktas Viešpaties žodis ir pasakyta: <sup>2</sup>Tu nevesi žmonos ir nebus tau sūnų ir dukterų šitoje vietoje. <sup>3</sup>Nes štai ką Viešpats sako apie sūnus ir dukteris, gimstančius šitoje vietoje, ir apie jų motinas, kurios juos pagimdė, ir apie jų tėvus, iš kurių jie gimė šitoje šalyje: <sup>4</sup>Jie mirs sunkiomis ligomis, jų neraudos, ir jie nebus palaidoti ; jie bus mėšlas žemės paviršiuje, bus sunaikinti kalaviju ir badu, ir jų lavonai bus maistas dangaus paukščiams ir žemės žvėrimis. <sup>5</sup>Nes štai ką Viešpats sako : Tu neeik į pokylio namus, neeik raudoti ir neramink jų, nes aš atėmiau iš šitos tautos savo ramybę, malonę ir pasigailėjimus, sako Viešpats. <sup>6</sup>Dideli ir maži mirs šitoje šalyje ; jie nebus palaidoti, nė apraudoti ; nedarys sau išipjovimų ir nesiskus dėl jų. <sup>7</sup>Nelauš duonos jų tarpe tam, kurs rauda mirusiojo, kad jį paguostų, ir neduos jiems gerti taurės, kad paguostų dėl jų tėvo ir motinos. <sup>8</sup>Neeik į pokylio namus, kad su jais sėdėtumei, valgytumei ir gertumei. <sup>9</sup>Nes štai ką sako kareivijų Viešpats, Israelio Dievas : Štai aš atimsiu iš šitos vietos jūsų akyse ir jūsų dienose džiaugsmo balsą ir linksmybės balsą, jaunikio balsą ir jaunosios balsą

<sup>10</sup>Kuomet tu būsi paskelbęs tai tautai visus šituos žodžius, ir jie tau tars : Kodėl Viešpats kalbėjo prieš mus visą šitą didelę piktenybę ? koki mūsų neteisybė ? ir koki mūsų nuodėmė, kuria mes nusidėjome Vieš-

greitai. — *Jei apsigrėši...* Jei tu nuo savo bailumo ir savo nekantrumo grėšies į stiprų pasitikėjimą manimi. — *Kaip mano burna* : tikras pranašas, kokio aš noriu /plg 2 Moš 7,1/. — <sup>21</sup>*Aš išgelbėsiu tave...* Tuo metu, kurį pats Dievas pasiskirs. Pranašas turi laukti kantriai ir su viltimi

c/ *Dievo paliepimas Jeremijui ap-  
reikšti pasielgimu ir žodžiais Žydams  
skirtų nelaimių didumą*

16,1-17,4. Pranašas gauna iš Dievo paliepimą savo gyvenimu skelbti netrukus įvyksiantį Žydų tautos žuvimą /16,1-9/ ir turi jiems pasakyti nelaimių priežastį /10-15/. Daug žvejų ir medžiotojų ateis tykoti nelaimingų Žydų /16-21/. Jų užsispyrimas garbinti netikrus dievus jiems nepelnys didelę bausmę /17,1-4/

16. <sup>2</sup>Tu nevesi žmonos... Senajame Testamente, kuriame gausingi palikuonys buvo vienas didžiausių Dievo palaiminimų, nevaisingumas buvo gi laikomas net prakeikimu /plg 5 Moš 17,14/, toks įsakymas buvo gana kietas. Pranašas turi būti pravaizdas tų, kurie Viešpaties sumanymu dėl Evangelijos pasilieka nevedę. Pranašui statoma į akis Abraomo

auka, kurios Dievas iš jo reikalauja /1 Moš 12,1/. — <sup>6</sup>*Į pokylio namus.* Ebr t : į gedulo namus. — Gedinčius lankydamo, atnešdavo jiems valgių ir rengdavo jiems pokylį. — *Neramink jų.* Ebr t : nerodyk jiems užuojautos. — *Savo ramybę* : laimingą stovį, kuriame turima visokių gėrybių pilnybė. — <sup>6</sup>*Dideli ir...* Didikai ir žmonės iš liaudies. — *Nebus palaidoti...* Jų bus per daug, kad tai būtų galima su jais visais padaryti. — *Nedarys sau išipjovimų...* Minimi du įpročiai pagoniškos kilmės, uždrausti įstatymu /3 Moš 19,28 ; 5 Moš 14,1/, tačiau gana paplitę Žydų tarpe pranašų laikais. Tų įpročių laikėsi Babiloniečiai, Armėnai, Skitai, Romėnai ir kiti. — <sup>7</sup>*Nelauš duonos...* Esantieji gedule pasninkaudavo /1 Kar 20,34 ir k/, todėl juos priversdavo nutraukti gedulą atsiunčiant valgių, reikiamų jų jėgoms palaikyti. — <sup>9</sup>*Aš atimsiu...* Turi paliauti visoki linksmybė. Atsistiks taip dar prie jų gyvos galvos /plg aug 7,34 ; Raud 5,15/

<sup>10</sup>*Kodėl Viešpats...* Tautos sukietėjimas nurodomas dvejomis klausimu. Po taip daugelio išpėjimų jie neatėjo net iki pradžiai apsigrėjimo, prie betkokio prisipažinimo savo

pačiui, mūsų Dievui? <sup>11</sup>Tu jiems sakysi: Nes jūsų tėvai paliko mane, sako Viešpats, ir nuėjo paskui svetimus dievus, jiems tarnavo ir juos garbino; jie paliko ir nesergėjo mano įstatymo. <sup>12</sup>Bet ir jūs blogiau darėte už jūsų tėvus, nes štai kiekvienas vaikščioja paskui savo širdies sugedimą, kad manęs neklausytų. <sup>13</sup>Aš išmesiu jus iš šitos šalies į šalį, kurios nežinote jūs ir jūsų tėvai; jūs tarnausite tenai dieną ir naktį svetimiems dievams, kurie neduos jums poilsio. <sup>14</sup>Todėl štai ateina dienų, sako Viešpats, ir nebebus daugiau sakoma: Kaip gyvas Viešpats, kurs išvedė Izraelio vaikus iš Egipto žemės, <sup>15</sup>bet: Kaip gyvas Viešpats, kurs išvedė Izraelio vaikus iš šiaurės šalies ir iš visų kraštų, į kuriuos aš juos išmečiau; nes aš sugrąžinsiu juos atgal į jų žemę, kurią esu davęs jų tėvams.

<sup>16</sup>Štai aš siųsiu daug žvejų, sako Viešpats, ir jie sužvejos juos, ir po to aš jiems siųsiu daug medžiotojų, ir jie sumedžios juos nuo kiekvieno kalno, ir nuo kiekvieno kauburio, ir iš uolų lindynių. <sup>17</sup>Nes mano akys visuose jų keliuose; jie nepaslėpti nuo mano veido, ir jų neteisybė nepaslėpta nuo mano akių. <sup>18</sup>Pirmiausia aš dvigubai atsilyginsiu už jų neteisybes ir nuodėmes, nes jie sutepė mano žemę savo stabų maita ir pripildė mano tėvonystę savo nuobodų.

<sup>19</sup>Viešpatie, mano stiprybė, mano jėga ir mano prieglauda sielvarto dieną!

pas tave ateis tautos nuo žemės pakraščių ir sakys:

Iš tikrųjų, mūsų tėvai turėjo melą, tuštybę, kuri jiems nebuvo naudinga.

<sup>20</sup>Argi gali sau žmogus pasidaryti dievų? juk jie ne dievai!

<sup>21</sup>Todėl štai aš jiems parodysiu šį kartą, parodysiu jiems savo ranką ir savo galybę,

ir jie žinos, kad mano vardas Viešpats

17. <sup>1</sup>Judo nuodėmė parašyta geležine rašykle  
ir smailiu deimantu įrėžta jų širdies plokštyje  
ir jų altorių raguose.

<sup>2</sup>Kadangi jų sūnūs atsimena savo altorius ir savo girias  
ir savo šakotus medžius augštuose kalnuose,

kaltės. Plg aug 5,19. — <sup>11</sup>Jūsų tėvai... Minimi tėvai, kad būtų parodyta, kaip giliai įsiėdė piktenybė ir kaip maža įspūdžio padarė vaikams siųstosios jų tėvams bausmės. — <sup>13</sup>Į šalį, kurios nežinote. Kad ta šalis turėjo būti Babilonas, buvo paskelbęs jau pranašas Mikhėjas 4,10; tą pat skelbė Ješajas 39,9 ir pats Jeremijas 3,18. Savo patyrimu Žydai to krašto nežinojo. — *Svetimiems dievams*. Žydai tarnaus svetimiems dievaičiams ta prasme, kad bus valdžioje tautos, kuri tuos dievaičius garbina. — *Kurie neduos jums poilsio*. Ebr t: nes aš jums nesuteiksiu pasigailėjimo. — <sup>15</sup>Aš sugrąžinsiu. Pažadėjimas išvadavimo duoda pajusti teismo sunkumą: išgelbėjimui reikės taip galingo Dievo veiksmo, kaip kitados Egipte, net dar daug galingesnio

<sup>16</sup>Aš siųsiu daug... Tikrai ir neišvengiamai ateina nelaimė. Neprieteliai

apsups visus savo tinklais ir paims savo valdžion net ir tuos, kurie stengiasi pasislėpti uolų plyšiuose. — <sup>18</sup>Dvigubai: kietai ir ištvermingai. — *Mano žemė*: kurią Viešpats buvo pasirinkęs kaip ypatingą savo buveinę ir ją davęs Žydams apsigyventi. — *Stabų maita*. Ebr t: nuobodų/dievačių/lavonais. — <sup>19</sup>Viešpatie, mano... Lauktina iš Žydų nelaisvės nauda turi būti pranašo paguoda. — *Mūsų tėvai turėjo*... Ką augščiau 3,23 sako bausmėmis pamokyti Izraeliai, tai dabar kartoja tautos; ir jos Dievo pamokytos. — <sup>21</sup>Kad mano vardas Viešpats. Jie turi patirti, kad mano vardas Jahvė nurodo mano esmę, kad aš visa, kuo gąsdinu, ar ką žadu, įvykdysiu

17. <sup>1</sup>Jų altorių raguose. Stabų aukomis sutepti altoriai liudija apie nuodėmę. Garbindami dievaičius laikydavosi panašių apeigų kaip Viešpa-



<sup>3</sup>aukodami laukuose, tai aš duosiu išplėsti tavo stiprybę ir visus tavo turtus,  
tavo augštumas dėl tavo nuodėmių visose tavo ribose.

<sup>4</sup>Tu pasiliksi viena be savo tėvonystės, kurią tau daviau,  
ir aš padarysiu, kad tu tarnautumei savo neprieteliams šalyje,  
kurios nežinai,  
nes tu sukūrei ugnį mano narse, ir ji degs per amžius.

<sup>5</sup>Štai ką sako Viešpats:

Prakeiktas žmogus, kurs pasitiki žmogumi  
ir iš kūno daro sau petį, ir kurio širdis traukiasi nuo Viešpaties.

<sup>6</sup>Nes jis bus kaip tamariskas tyrumoje ir nematys ateinant gerumo,  
bet gyvens sausumoje, tyruose, druskos ir negyvenamoje šalyje.

<sup>7</sup>Palaimintas žmogus, kurs pasitiki Viešpačiu  
ir kurio pasitikėjimas Viešpats.

<sup>8</sup>Jis bus kaip medis, kurs pasodintas prie vandens,  
kurs išleidžia savo šaknis į drėgmę ir nebijo, kai ateina karštis.  
Jo lapai bus žali, sausmečiu jis neturės rūpescio  
ir niekuomet nesiliaus nešęs vaisių.

<sup>9</sup>Širdis už visa nedoresnė ir neištiriama; kas ją pažins?

<sup>10</sup>Aš Viešpats, kurs tyrinėju širdį ir mėginu inkstus,  
kurs duodu kiekvienam, ko verti jo kelias ir jo pastangų vaisiai.

<sup>11</sup>Jerubė peri, ko nepadėjo, taip ir tas, kurs įsigijo turtų,  
bet neteisybės keliu;  
savo dienų pusėje jis juos paliks ir savo gale bus neišmintingas.

<sup>12</sup>Augštas garbės soste nuo pat pradžios, mūsų šventumo vieta;

čiui daromosiose aukose, būtent, krauju patepdavo keturiuose deginamųjų aukų ir smilkalų altorių kampuose buvusius ragus. — <sup>2</sup>*Kadangi ji sūnūs...* Ebr t: kaip jie atsimena savo vaikus, /su tokiuo pat meilumu jie atsimena/ savo altorius ir savo medinius status po kiekvienu žaliuojančiu medžiu ir visuose augštuose kalnuose. — *Givias*, Ebr 'ašerim. Taip buvo vadinami mediniai Astartės stabai. Plg Teis 2,13 ir k. — <sup>3</sup>*Aukodami laukuose...* Ebr t čia prasideda naujas sakiny: mano kalną lauke, tavo lobį ir visus tavo turtus aš duosiu išplėsti, tavo augštumas dėl nuodėmių visose tavo ribose. — Kadangi visa sutepta, tai visa turi būti palikta neprieteliams. — <sup>4</sup>*Tu pasiliksi...* Ebr t: tu turėsi palikti savo tėvonystę, kurią aš esu tau davęs. — *Per amžius*: ilgą laiką, būtent, taip ilgai iki bus sunaikinti bedieviai. Plg 5 Moš 32,22

d/ *Ištrėmimo ir išgelbėjimo priežastys*

17,5-27. Pasitikėjimas žmonėmis ir žmonių įrankiais vietoje vieno Viešpaties tikra žuvimo priežastis /5-13/. Jeremijas meldžia sau Dievo pagalbos prieš netikinčius Žydus /14-18/. Paklusnumu Dievo įstatymui būtų

dar galima gauti išgelbėjimas /19-27/

<sup>5</sup>*Prakeiktas...* Pirmą sunaikinimo priežastis stabmeldystė, antra pasitikėjimas žmonėmis, kuriuo vaduodamiesi Žydai stumia šalin nuo savęs Dievo pagalbą ir skuba pas svetimas tautas. — *Iš kūno daro sau petį*: iš žmogaus silpnumo daro sau ramstį. Plg Ješ 31,3. — <sup>6</sup>*Tamariskas*. Ką reiškia atitinkamas ebr ž, nežinoma; spėjama kad kurį nors nevaisingą medį. Plg žem 48,6. — *Druskos ir...* Kaip šalis Sodomos apylinkėje. — <sup>8</sup>*Jis bus kaip medis...* Plg Ps 1,3. — *Sausmečiu...* Ebr t: jis nematys, kai ateis sausra. — <sup>9</sup>*Širdis...* Ebr t: širdis už vis klastingesnė ir sugedusi; kas gali ją iširti? — Atsakymą duoda Viešpats 10 e. — <sup>10</sup>*Ir mėginu inkstus...* Širdis ir inkstai laikomi buveine visų minčių ir pageidimų: teisingajam teisėjui atviri labiausiai paslėpti dalykai; jis savo nutarimą /5,8 e/ įvykdys kiekvienam /plg Apr 2,23/. — <sup>11</sup>*Jerubė...* (Palyginimas paretams liaudies prietarui, Jieron): neteisingai įgyti dalykai žūna be naudos, taip kaip jerubė neturi jokio pelno iš vargo, su koku ju ji pasivagia kitos jerubės kiaušinius ir juos peri, nes ką tik išsiperėję jaunikliai tuojau skrenda šalin. — <sup>12</sup>*Augštas garbės...*

<sup>13</sup>Israėlio laukime, Viešpatie! visi, kurie tave pameta, bus sugėdinti; atstojantieji nuo tavęs bus parašyti žemėje; nes jie paliko gyvojo vandens gyslą, Viešpatie.

<sup>14</sup>Gydyk mane, Viešpatie, ir pagysiu; gelbėk mane, ir būsiu išgelbėtas, nes tu mano gyrius.

<sup>15</sup>Štai jie man sako: Kur Viešpaties žodis? teateina.

<sup>16</sup>Bet aš nenusigandau eidamas paskui tave, mano Ganytoją, ir netroškau žmogaus dienos; tu žinai.

Kas išėjo iš mano lūpų, buvo tiesu tavo akivaizdoje.

<sup>17</sup>Nebūk man baidyklė, tu, mano viltie, suspaudimo dieną!

<sup>18</sup>Tebūna sugėdinti, kurie mane persekioja,

ir tenebūsiu aš sugėdintas;

tegul jie išsigąsta ir tegul aš nebijosiu;

užvesk ant jų suspaudimo dieną ir sutrink juos dvigubu sutrynimu.

<sup>19</sup>Štai ką Viešpats man sako: Eik ir stovėk tautos vaikų vartuose, pro kuriuos Judo karaliai įeina ir išeina, ir visuose Jerusaleės vartuose.  
<sup>20</sup>Ir jiems sakyk: Išgirskite Viešpaties žodį, Judo karaliai ir visas Jude ir visi Jerusaleės gyventojai, kurie įeinate pro šituos vartus. <sup>21</sup>Štai ką Viešpats sako: Sergėkite savo sielas ir nenešiokite našų šabato dieną, ir neįneškite jų pro Jerusaleės vartus. <sup>22</sup>Neišneškite taip pat našų iš savo namų šabato dieną ir nedirbkite jokio darbo; švėskite šabato dieną, kaip aš esu įsakęs jūsų tėvams. <sup>23</sup>Bet jie neklausė ir nepalenkė savo ausies; jie sukietino savo sprandą, kad neklausytų manęs ir nepriimtų

Anot ebr t: garbės soste, kilnume nuo pat pradžios, mūsų šventyklos vieta, Israėlio laukime! — Jei tat Viešpats taip garbingas, tai kas gi laukia tų, kurie jį palieka. — <sup>13</sup>*Parašyti žemėje*. Parašytą žemėje, smiltysse vardą pigiai ištrina praeivio koja, užneša vėjas. Palyginimas reiškia žuvimą, pilną paniekinimą, atmetimą nuo Dievo. — Kaikurie, žiūrėdami šitų žodžių, mano, kad Jėzus Kristus rašydamas žemėje /Jon 8,6.8/ norėjo nurodyti, kas laukia tų, kurie gundo Mesiją, kad galėtų jį apkaltinti

<sup>14</sup>*Gydyk mane*: suteik taip pat tiems, kurie pasitiki manimi, pažadėtą malonę! — *Mano gyrius*. Dievas turi padėti, jei pranašo pasigyrimas Dievu neturi pasirodyti niekingas. — <sup>15</sup>*Teateina*. Plg Jėš 5,19. — <sup>16</sup>*Aš nenusigandau...* LXX: nepailsau. Ebr t: aš gi neatsisakiau būti ganytoju paskui tave. — Būti ganytoju reiškia ganyti, vesti. Kitur tai sakoma apie karalius ir kunigaikščius, čia ta pati pareiga pasavinama pranašui ta prasme, kad jis yra Dievo burna, kurs tautą moko ir taip ją veda. — *Netroškau žmogaus dienos*. Ebr t: nelaimės dienos. Pranašas skelbia liūdnas pranašystes, nesidžiaugdamas tautos nelaime; jis

skelbia tik tai, ką turėjo sau Dievo pavesta kaip jo pasiuntinys. — <sup>17</sup>*Nebūk man baidyklė*: kuria mane gąsdinai, jei aš norėčiau pasitraukti nuo tavo šaukimo /1,17/, nepalik manęs mano neprieteliams, bet įvykdyk, ką tu per mane paskelbei, kad aš pasirodyčiau esąs tikras pranašas /5 Moš 18,21; Jer 28,9/. — <sup>18</sup>*Tebūna sugėdinti...* Visa tai sutiks neprietelius, įvykstant pranašystėms: sugėdinimas, kad jie iš jo tyčiojosi ir pasitikėjo netikromis pranašystėmis; išgąstis, kuomet užeis pranašo paskelbtos nelaimės. — *Dvigubu sutrynimu*. Dvigubas sutrynimasis gal reiškia badą ir kalaviją /Jieron/

<sup>19</sup>*Tautos vaikų vartuose*. Gal turima galvoje vartai, pro kuriuos eidavo į dievnamio šventorių visa žmonių daugybė, čia atskirtina nuo kunigų ir levitų. — Plg 2 Kron 35,5. —

<sup>20</sup>*Judo karaliai*. Daugiskaita gal čia nurodoma, kad turima galvoje visa karališkoji Dovido šeima, arba kad tas pat išpėjimas buvo duotas ne vienam, bet keliems karaliams. —

<sup>21</sup>*Sergėkite savo sielas*. Už šabato poilsio peržengimą buvo skirta mirties bausmė /2 Moš 31,14.15/. — *Nenešiokite...* Plg 2 Moš 20,10; 5 Moš 5,14. Jei šabatas buvo sergimas, tai buvo viešas parodymas Dievo garbinimo

mano drausmės. <sup>24</sup>Jei jūs manęs paklausysite, sako Viešpats, ir negabensite našų pro šito miesto vartus šabato dieną ir jei švęsite šabato dieną, nedirbdami joje jokio darbo, <sup>25</sup>tai atsitiks, kad pro šito miesto vartus įeis karaliai ir kunigaikščiai, Judo žmonės ir Jerusaleš gyventojai, ir šiame mieste bus gyvenama per amžius. <sup>26</sup>Jie ateis iš Judo miestų ir iš Jerusaleš apylinkės, ir iš Benjaminos šalies ir iš lygumų, iš kalnuotų vietų ir iš pietų, nešdami deginamųjų aukų, pjaunamųjų aukų ir duoninių atnašų ir smilkalų ir įneš dovanų į Viešpaties namus. <sup>27</sup>Jeigu gi neklausysite manęs ir nešvęsite šabato dienos, nenešiodami našų ir neįnešdami pro Jerusaleš vartus šabato dieną, tai aš sukursiu ugnį jos varuose; ji prarys Jerusaleš vartus ir neužges

18. <sup>1</sup>Viešpaties suteiktas Jeremijui žodis ir pasakytas: <sup>2</sup>Kelkis ir eik į puodžiaus namus; tenai tu išgirsi mano žodžius. <sup>3</sup>Aš nuėjau į puodžiaus namus, ir štai jis dirbo darbą ant savo tekinio. <sup>4</sup>Indas, kurį jis dirbo savo rankomis iš molio, iširo, ir jis vėl padarė iš jo kitą indą, kaip patiko jo akyse padaryti. <sup>5</sup>Ir buvo man suteiktas Viešpaties žodis ir pasakyta: <sup>6</sup>Nejaugi aš negalėsiu padaryti su jumis, Izraelio namai, kaip šitas puodžius? sako Viešpats. Štai kaip molis puodžiaus rankoje, taip ir jūs, Izraelio namai, mano rankoje. <sup>7</sup>Ūmiai aš kalbu prieš tautą ir prieš karalystę, kad ją išraučiau, išardyčiau ir sunaikinčiau. <sup>8</sup>Jei ta tauta atsigręžia nuo savo piktenybės, dėl kurios aš prieš ją kalbėjau, gailėsios ir aš piktenybės, kurią ketinau jai daryti. <sup>9</sup>Ir ūmiai aš žadu tautai ir

ir klusnumo Dievui, už kurio valią žmogus žemiau stato savo patogumą. — <sup>23</sup>*Bet jie neklausė...* Senuolių kaltė parodo, kad visa tauta buvo nepaklusni. — <sup>25</sup>*Tai atsitiks...* Jei Dievo dienai bus duodama jai skirta pagarba, tai Dievas žada atskiriems luomams ir Dovidui miestui neliečiamybę. — <sup>26</sup>*Iš lygumų.* Ebr *šefelah* buvo vadinama derlinga lyguma pajūryje nuo Jopės lig Gazai. Paminėjimu kalnuoto krašto ir pietų šalies /ebr *negeb*/ nurodoma visas Judo karalystės plotas. — *Dovanų.* Ebr t: gyriaus atnašą. Tos kruvinos ir nekrūvinos atnašos turi būti atneštos į šventyklą, kaip dėkojimas. — <sup>27</sup>*Jeigu gi neklausysite...* Jei Žydai paklausys, tai jis jiems žada tris dalykus, kurie turi puošti karališkąjį miestą: karalių, didelį gyventojų skaičių, gerbimą šventyklos; bet jei garbinimas Dievo bus tarsi valdiškai paliktas, net ir paniekintas, tai teisingai ir pati karalystė teks ugniai ir dar labiau žus teokratija. Šitą pagąsdinimą ir jo įvykdymą turėjo galvoje Neem 13,17.18

## 6. Izraelio atmetimas patvirtinamas simboliais.

a/ Molis puodžiaus rankose

18,1-23. Žydai Viešpaties rankoje kaip molis puodžiaus rankoje /1-10/.

Jie žus dėl savo atkaklaus pikto /11-17/. Naujas sąmokslas prieš Jeremiją, kurs meldžia sau Viešpaties globos prieš neprietelius /18-23/

18. <sup>1</sup>*Ir eik... į puodžiaus...* kurs gyveno viename iš miesto slėnių, gal Enomo slėnyje. — <sup>3</sup>*Ant savo tekinio.* Tikriausiai anot ebr t: ant dviejų tekinių. — Kalbama apie prietaisą, kuriuo naudojasi puodžius, dirbdamas savo darbą. Jis susideda iš dviejų skričių, vienos užmautos ant lazdos, kurios galas sujungtas su kita skritimi. Sukant apatinę skritį kojomis sukasi ir viršutinė su padėtu ant jos moliu. Dešine ranka lygina daromą iš molio indą iš viršaus, kairioji spausdama molį iš viršaus daro jame duobę ir pamažu taiso ir lygina indo vidų. — <sup>6</sup>*Nejaugi aš negalėsiu...* Kaip puodžius gali duoti kokią nori moliiui išvaizdą, taip pat pigiai galiu ir aš atiduoti juos sunaikinti, arba siųsti į išgelbėjimą. — <sup>7</sup>*Ūmiai aš kalbu.* Plg aug 1,10. — <sup>8</sup>*Jei ta tauta...* Pavyzdžiu patvirtinama Dievo visagalybė Žydams. — *Gailėsinos.* Išsireiškianti apie Dievą žmonių būdų: aš atšauksiu savo nutarimą /Tom/. Dievo atsinešimas į kūrinius yra visokeriopas savo veiksmuose, žiūrint to, koks yra atsinešimas tų kūrinių į Dievą, nors pačiame Dievuje neįvyksta jokios atmainos. —

karalystei statyti ir vesti ją; <sup>10</sup>bet jei ji daro pikta mano akyse, neklausydama mano balso, tai ir aš gailėsiuos gerumo, kurį ketinau jai daryti

<sup>11</sup>Taigi tu dabar sakyk Judo žmonėms ir Jerusaleės gyventojams tuos žodžius: Štai ką Viešpats kalba: Štai aš rengiu prieš jus pikta ir darau prieš jus sumanymą; tegul kiekvienas grįžta nuo savo kelio ir darykite tiesius savo kelius ir savo pastangas. <sup>12</sup>Tačiau jie sako: Mes nustojome vilties; mes eisime paskui savo mintis ir darysime kiekvienas, kaip tinka jo iškrypusios širdies piktumui

<sup>13</sup>Todėl štai ką Viešpats sako:

Klauskitės tautų; kas girdėjo tokių baisenybių,  
kokių begal daug padarė mergaitė Izraelis?

<sup>14</sup>Argi dings Libano sniegas nuo lauko uolų?

arba ar galima padaryti, kad išsektų ištrykštąs, šaltas ir nutekąs vanduo?

<sup>15</sup>Tačiau mano tauta užmiršo mane; jie aukoja tuštybei  
ir klupčioja savo keliuose, amžiaus takuose,  
ir eina nemintu keliu,

<sup>16</sup>kad jų šalis pavirstų į tyrumą ir į amžiną apjuoką;  
kiekvienas, kurs per ją eis, baisės ir kraipys savo galvą.

<sup>17</sup>Kaip svilinas vėjas aš išskirstysiu juos neprietelio akivaizdoje;  
nugarą, o ne veidą aš jiems rodysiu jų žuvimo dieną.

<sup>18</sup>Tuomet jie kalbėjo: Ateikite ir pasitarkime apie Jeremiją,  
nes kunigas negali netekti įstatymo,  
nei išmintingas patarties, nei pranašas žodžio;  
ateikite, užgauname jį liežuviiu ir nežiūrėkime visų jo šnekų.

<sup>19</sup>Pažvelgk, Viešpatie, į mane ir išgirk mano priešų balsą.

<sup>10</sup>*Tai ir aš gailėsiuos...* Ta pati Dievo pasielgimo taisyklė statoma taip pat atskiriems žmonėms. Ez 33,13...

<sup>11</sup>*Rengiu*: kaip puodžius indą. — *Tegul kiekvienas...* Molis dar tebėra ant skrities, dar jis tebėra minkštas ir be tam tikros išvaizdos; kas tą valandą turi būti tik menkas indas, dar gali pigiai gauti tobulesnę išvaizdą, jei tik jūs gailėsitės dabartinio savo pikto pasielgimo. Tačiau Dievas veltui duoda įspėjimų; tos širdys kietesnės už akmenį. Plg 4 Kar 17,5 ir k. — <sup>12</sup>*Mes nustojome vilties...* Plg 2,25. Jie pasilieka sukiutėje. — <sup>13</sup>*Kas girdėjo...* Ebr t: kas tai girdėjo? Tikrai baisių dalykų padarė mergaitė, Izraelis. — <sup>14</sup>*Argi dings...* Kaikuriose Libano kalno vietose niekuomet nesutirpsta visas sniegas. — Kaip pranašas vadino Izraelio kaltybę didelę, palyginant su pagonimis, taip dabar jis parodo jos didumą palyginimu su negyvais dalykais, kurie visuomet laikosi Dievo jiems paskirtos tvarkos /Tom/. Visuomet ištrykšta šaltiniai, visuomet Libanas turi sniego, teka žemyn uždamas vanduo savo paprastu keliu; aniegi Dievo apdovanoti protu ir aprūpinti malonėmis pametė įstatymo

kelią. — <sup>15</sup>*Jie aukoja...* Anot ebr t: tuštybei aukoja smilkalus mano tauta /kuriai aš esu suteikęs taip daug geradarysčių/. Jie /dievaičiai/ atvedė juos į nupuoliną jų keliuose, amžiuose takuose, kad vaikščiotų takais, nemintais keliais. — <sup>16</sup>*Kad jų šalis...* Taip turi būti nurodytas nepertraukiamas sąryšis tarp nuodėmės ir bausmės. Nusidėjėliai žino koki yra būtina nuodėmės pasėka. Taigi jei jie nori nuodėmės, tuo pačiu nori ir jos pasėkos. — <sup>17</sup>*Svilinas vėjas*: rytų vėjas /plg Ijob 27,21/. — *Nugarą...* tai ženklas paniekinimo ir rūstybės. Dievas jiems nepadės, bet paliks juos žūti

<sup>18</sup>*Ateikite ir...* Jų kietsprandystė pasirodo iš to, kad jie persekioja tikrus Dievo pranašus, net jieško užmušti tų, kurie jiems linki tik gera. — *Nes kunigas negali...* Savo piktus sumanymus Žydai moka pridengti pasiteisinimais, kurie turi išvaizdą teisingų. Jie kaltina Jeremiją, būk jis neigias sandoros amžinumą; todėl jie nutaria mušti jį liežuviiu, t y, skundžiant jį statyti prieš jį tokį liudijimą, kad jis rodytųsi nusipelnęs mirties bausmę /plg 26,28.../, tuo tarpu gi jie nori visai

<sup>20</sup>Argi atsilyginama už gera piktu, kad jie iškasė mano gyvybei duobę?

Atsimink, kad aš stovėjau tavo akivaizdoje,  
kad juos užtarčiau ir nukreipčiau nuo jų tavo užsidegimą.

<sup>21</sup>Todėl duok jų vaikams badą kęsti ir vesk juos į kalavijo valdžią;  
tebūna jų žmonos be vaikų ir našlės, ir jų vyrai tebūna mirties  
ištikti.

jų jaunikaičiai tebūna nudurti kalaviju kovoje!

<sup>22</sup>Tepasigirsta šauksmas iš jų namų;  
nes tu ūmiai atvesi ant jų galvažudį, nes jie iškasė duobę,  
kad sugautų mane, ir paslėpė žabangus mano kojoms.

<sup>23</sup>Tu gi, Viešpatie, žinai visus jų mirties sumanymus prieš mane;  
nedovanok jų neteisybės, ir jų nuodėmė teneišdilsta tavo aki-  
vaizdoje;  
tegul jie sukniumba tavo akyse; savo narso metu pasielgk su  
jais kietai

19. <sup>1</sup>Štai ką Viešpats sako: Eik ir imk iš tautos vyresniųjų ir iš vyresniųjų kunigų puodžiaus padarytą molinį indą, <sup>2</sup>išeik į Enomo sūnaus slėnį, kurs yra ties Šukių vartų įėjimu, skelbk tenai žodžius, kuriuos aš tau kalbėsiu, <sup>3</sup>ir sakyk: Išgirskite Viešpaties žodį, jūs, Judo karaliai ir Jerusaleš gyventojai; štai ką sako kareivių Viešpats, Izraelio Dievas: Štai aš užvesiu ant šitos vietos tokį suspaudimą, kad kiekvienam, kurs apie jį girdės, spengs jo ausys, <sup>4</sup>nes jie paliko mane ir padarė šitą vietą man svetimą ir auکوjo joje svetimiems dievams, kurių nežinojo nei jie nei jų tėvai, nei Judo karaliai, ir jie pripildė šitą vietą nekaltųjų kraujo, <sup>5</sup>statė augštų vietų Baaliams, kad degintų ugnyje savo vaikus kaip deginamąją auką Baaliams; ko aš nebuvau įsakęs, nei kalbėjęs, ir

nežiūrėti jo žodžių. — <sup>20</sup> *Kad juos užtarčiau...* Eidamas pranašo pareigas. Toks jis pasirodė net po savo mirties /2 Mak 15,14/. — <sup>21</sup>*Mirties*: maro /plg 15,2/. — <sup>22</sup>*Tepasigirsta...* Tos bausmės buvo augščiau paskelbtos 16,5... Pranašas meldžia, kad Dievas savo bausmėmis parodytų, jog jo gąsdinimai buvo tiesa ir jog jam netrūksta galios jiems įvykdyti. — <sup>23</sup>*Nedovanok...* Taip gi atsitiktų, jei Dievas dovanotų jiems teisingą bausmę, kuria juos gąsdino. — *Pasielg...* Ebr t: įvykdyk tai prieš juos, t y, duok jiems užmokestį, kaip yra nusipelnę, koks tinka jų darbams ir tavo sumanymams

b/ *Sudaužyto indo simbolis*

19,1-20,18. Dievas duoda Jeremijui įsakymą, pasiėmus molinį indą, skelbti skirtas tautai nelaimes ir indo sudaužymu išreikšti kaip labai bus ji sunaikinta /19,1-13/. Jeremijo susirėmimas su kunigu Fhasuru /19,14-20,6/ ir jo kartus dejavimas dėl jam pavestų pareigų sunkumo /20,7-18/

19. <sup>1</sup>*Eik ir imk...* Anot ebr t: eik

ir įsigyk sau iš puodžiaus molinį indą, imk su savim tautos vyresniųjų ir vyresniųjų kunigų. — <sup>2</sup>*Enomo sūnaus slėnį*. Žr aug 7,31. Pasirenkama vieta, kurioje buvo daroma aukos Molokhui, kad taip joje atliekamu simboliniu veiksmu būtų nurodyta viena iš svarbiausių priežasčių žuvimo, kuriuo grąsoma. — *Šukių vartų*. Taip buvo praminti vartai gal dėl to, kad arti jų buvo supilama sudaužytų indų šukės. Spėliojama, kad pro tuos vartus buvo išeinama iš vidaus miesto į Enomo slėnį. Plg Neem 3,14,15. — <sup>3</sup>*Spengs jo ausys*. Tai didžiausio pasibaisėjimo ženklas. Plg 1 Kar 3,11; 3 Kar 21,12. — <sup>4</sup>*Jie paliko mane...* Įvardijama ypač karaliaus Manaso nusikaltimai /plg 4 Kar 21,2,7,16/. — *Nekaltųjų kraujo*. Plg aug 2,30,34; 7,6 ir k. — <sup>5</sup>*Ko aš nebuvau...* Jie savo valia daro Molokhui tokių baisių dalykų, kurių Dievas niekuomet iš jų nereikalau. Dievą, kurs už didžiausias geradarystes reikalauja tik nedaug, jie paliko; Molokhui gi, iš kurio jie nieko negauna, jie daro baisią kru-

kas nebuvo atėję man į mintį. <sup>6</sup>Todėl štai ateina dienų, sako Viešpats, ir šita vieta nebebus daugiau vadinama Tophetas ir Enomo slėnis, bet Užmušimo slėnis. <sup>7</sup>Aš nieku paversiu šitoje vietoje Judo ir Jerusaleės sumanymą, išžudysiu juos kalaviju jų neprietelių akivaizdoje ir ranka jų, kurie tykoja jų gyvybės, ir duosiu jų lavonus esti dangaus paukščiams ir žemės žvėrimis. <sup>8</sup>Aš padarysiu iš šito miesto nustebimo ir apjuokos dalyką; kiekvienas, kurs pro jį eis, stebės ir švilps dėl visų jo slogų. <sup>9</sup>Aš duosiu jiems valgyti jų vaikų kūnus ir jų dukterų kūnus, ir kiekvienas valgys savo prietelio kūną apgulime ir suspaudime, kuriuo juos prislėgs jų neprieteliai ir kurie tykoja jų gyvybės. <sup>10</sup>Po to tu sudaužysi indą akysė žmonių, kurie eis su tavim, <sup>11</sup>ir jiems tarsi: Štai ką sako kareivijų Viešpats: Aš sudaužysiu šitą tautą ir šitą miestą taip, kaip sudaužoma puodžiaus indas, kurio nebegalima vėl pataisyti; ir jie bus palaidoti Tophete, nes kitur laidoti nebebus vietos. <sup>12</sup>Taip aš padarysiu šitai vietai, sako Viešpats, ir jos gyventojams ir padarysiu šitą miestą panašų į Tophetą. <sup>13</sup>Jerusaleės namai ir Judo karalių namai bus sutepti kaip Topheto vieta, visi tie namai, ant kurių stogų jie aukojo visai dangaus kariuomenei ir darė liejamųjų aukų svetimiems dievams

<sup>14</sup>Jeremijas, parėjęs iš Topheto, kur Viešpats buvo jį siuntęs pranašauti, atsistojo Viešpaties namų prieangyje ir tarė visai tautai: <sup>15</sup>Štai ką sako kareivijų Viešpats, Israelio Dievas: Štai aš užvesiu ant šito miesto ir ant visų jo miestų visas nelaimės, apie kurias esu prieš jį kalbėjęs, nes jie sukietino savo sprandą, kad neklausytų mano žodžių

**20.** <sup>1</sup>Kai kunigas Emerio sūnus Phasuras, kurs buvo pastatytas kunigaikščiu Viešpaties namuose, išgirdo Jeremiją pranašaujant šituos žodžius, <sup>2</sup>Phasuras mušė pranašą Jeremiją ir įdėjo jį į kaladę, buvusią augštesniuosiuose Benjamino vartuose, Viešpaties namuose. <sup>3</sup>Rytdienai išaušus,

viną auką iš savo vaikų. — <sup>6</sup>*Nebebus daugiau vadinama...* Plg aug 7,32. —

<sup>7</sup>*Nieku paversiu.* Ebr t: ištuštinsiu. — Gal taip daroma aliuzija į indą, kurį buvo pasiėmęs su savim Jeremijas. — *Duosiu jų...* Likusieji gyvi nebeįstengs palaidoti visų žuvusiųjų.

— <sup>8</sup>*Aš padarysiu...* Kaip kad buvo paskelbta Mošės įstatyme 5 Moš 23,22 ir k. — <sup>9</sup>*Aš duosiu jiems valgyti...* Taip kaip jie juos aukojo dievų vaikams. Plg 3 Moš 26,29 ir k.

Pradžioje jie sius prieš savo vaikus, paskui es vienas kitą. Panašių dalykų pasakojama apie Samarijos apgulimą. 4 Kar 6,28.29. — <sup>11</sup>*Kurio nebegalima...*

Tautą nebebus galima pataisyti žmonių priemonėmis. Jie sulaužė sandorą su Dievu, tai nebegali savo jėgomis vėl įsigyti jo malonės. Tą pat tenka pasakyti apie žmogų, kurs mirtinai nusidėjo. — *Ir jie bus palaidoti...* Šitie žodžiai gal atkelti į čia iš 7,32; jų nėra šitoje vietoje LXX. — <sup>12</sup>*Panašų į Tophetą:* į suteptą, pilną pasibaisėjimo ir pasibijaurėjimo vietą. Plg 4 Kar 23,10; Ješ 30,33.

— <sup>13</sup>*Ant kurių stogų.* Palestinoje stogai buvo visai gulsti. Ir ant jų žydai

darė aukas dievų vaikams. Plg 4 Kar 23,12; Soph 1,5 ir k

<sup>14</sup>*Prieangyje:* viename iš buvusių aplink šventyklą šventorių. — <sup>15</sup>*Jie sukietino...* Įspėti po daugelio nusikaltimų jie nenorėjo gręžtis į Dievą

20. <sup>1</sup>*Emerio sūnus...* Phasuras gal buvo tik palikuonis Emerio. Emeris

gi buvo viršininkas vieno iš 24 kunigų skyrių, kuriems Dovidui buvo pavesta tarnystė šventykloje. Žr 1 Kron 24,14; Esdr 2,38. Phasurui matomai buvo pavesta vyriausi priežiūra šventykloje, panašiai kaip ir valdininkai, paminėtam Apd 4,1; 5,24. — <sup>2</sup>*Mušė...* Phasurui Jeremijas rodėsi nusikaltęs tuo, būk jis tinkamai negerbiąs šventyklos ir norįs sukelti tautą. Tačiau Jeremijas jau visų akivaizdoje pasirodė esąs tikras pranašas, kurio, žiūrint 5 Moš 18,15..., reikia klausyti ir kurs reikia gerbti. Bet Phasuras nenorėjo jo laikyti tikru pranašu ir nuplaskdino, skirdamas jam įstatyme paminėtas 40 rykščių /5 Moš 18,15.../.

— *Į kaladę.* Buvo tai prietaisas kaltininkams kankinti, į kurį įdėdavo žmogų iškreiptais sąnariais; todėl jis, anot

Phasuras išėmė Jeremiją iš kaladės. Tuomet Jeremijas jam tarė: Viešpats nebevadina tavęs vardu Phasuras, bet baisumas iš visur. <sup>4</sup>Nes štai ką Viešpats sako: Štai aš paduosiu tave baimei, tave ir visus tavo prietelius; jie kris po savo neprietelių kalaviju, ir tavo akys matys; visą Judą aš paduosiu į Babilono karaliaus ranką; jis juos nuves į Babiloną ir juos užmuš kalaviju. <sup>5</sup>Aš atiduosiu visą šito miesto lobį, ir visą jo darbų vaisių, ir visas brangenybes, ir visus Judo karaliaus turtus aš duosiu į jų neprietelių rankas; jie juos išplėš, pasiims ir išgabens į Babiloną. <sup>6</sup>Tu gi, Phasurai, ir visi tavo namų gyventojai eisite į nelaisvę; tu nueisi į Babiloną, tenai mirsi ir tenai būsi palaidotas kartu su visais savo prieteliais, kuriems tu pranašavai melą

<sup>7</sup>Tu, Viešpatie, patraukei mane, ir aš esu patrauktas;  
tu buvai galingesnis už mane ir nugalėjai mane.  
Iš manęs pasidarė juoko dalykas per visą dieną,  
visi tyčiojasi iš manęs.

<sup>8</sup>Nes jau seniai aš kalbu šaukdamas: Neteisybė!  
ir šūkauju: Sunaikinimas!  
bet iš Viešpaties žodžio pasidarė man apjuoka  
ir pasityčiojimo dalykas per visą dieną.

<sup>9</sup>Ir tariau: Aš jo nebeatsiminsiu  
ir nebekalbėsiu daugiau jo vardu.  
Bet mano širdyje pasidarė tarsi karšta ugnis,  
uždaryta mano kauluose;  
aš alpau, negalėdamas iškęsti.

<sup>10</sup>Nes aš girdėjau daugelio šmeižtus ir baisumus aplinkui:  
Persckiokite ir persekiokime jį!  
Tai aš girdėjau iš visų žmonių, kurie gyvena taikoje su manim;  
jie tykojo mano šono:  
Ar nesiduos jis kokiuo nors būdu apgauti,  
kad mes jį nugalėtumėm ir jam atkeršintumėm.

ebr t, ir buvo vadinamas iškrepimas. — *Benjamino vartuose*. Žr 4 Kar 15,35; plg žem 37,13. — *Phasuras išėmė...* Gal gailėdamos savo pasielgimo arba, tikriaus, tikėdamos, kad nubaustas pranašas nebedrįs daugiau atsiliepti. Panašiai elgėsi vyriausieji kunigai su apaštalais Apd 5,40. — *Tuomet Jeremijas...* Įmestas į kalėjimą Jeremijas tyli ir tylėjimu nugalį neteisybę; tačiau išleistas jis neslepia, kas turi ateiti, kad netikrasai pranašas bent daugiau nebe-nusidėtų ir melstų sau Dievo pasi-gailėjimo. — *Baisumas iš visur*. Tas vardas reiškia užėjimą jo nurodyto dalyko. Koks bus tas dalykas, plačiau pasakoma 4 e. — *Aš paduosiu tave...* Ebr t: aš padarysiu iš tavęs baisumą tau pačiam ir visiems tavo prieteliams. — *Tu gi, Phasurai...* Kadangi čia Phasurui prikišama pranašavimas melo, tai darosi aišku, kodėl jis buvo įmetęs Jeremiją į kalėjimą. Kada Jeremijo žodžiai apie Phasuro likimą įvyko, visai tikrai

negalima pasakyti. Kadangi tačiau, karaliaujant Sedekijui, Phasuro pareigas ėjo jau kas kitas, būtent, Sophonijas /žr žem 29,25,26/, tai galima spėlioti, kad pranašystė įvyko, kai Jekhonijas ir kiti didikai buvo išvesti į nelaisvę. Plg žem 29,2; 4 Kar 24,14...

*Patraukei mane...* Pranašo žodžiuose galima matyti šiek tiek nusiminimo ir bailumo. — *Nes jau seniai...* Ebr t: nes kiek sykių aš kalbu, aš turiu šaukti: prievarta ir prispaudimas! — *Aš jo nebeatsiminsiu...* Anot ebr t: aš jo/ Viešpaties/ nebeminėsiu. — Tokį nutarimą buvo įkvėpę žmogaus silpnumui tie baisūs kentėjimai. — *Bet mano širdyje...* Dievo žodis ugnis; Jeremijas negali jo sulaikyti savo širdyje; ugnis išsiveržia ir stengiasi liepsnoti; taip jis Dievo spiriamas turi vėl ir vėl pradėti skelbti nelaimės. — *Aš alpau...* Anot ebr t: aš stengiaus ją sulaikyti, bet negalėjau. — *Nes aš...* Anot ebr t: aš girdėjau dau-

- <sup>11</sup>Bet Viešpats yra su manim lyg drąsus kovotojas ;  
todėl, kurie mane persekioja, sukniubs ir susilpnės ;  
jie bus smarkiai sugėdinti, nes nesuprato amžinosios apjuokos,  
kuri niekuomet nebus išdildyta.
- <sup>12</sup>Taigi tu, kareivių Viešpatie, teisiejo mėgintojau,  
kurs matai inkstus ir širdį,  
duok, meldžiamasis, man išvysti tavo jiems padarytą kerštą ;  
tau aš pavedžiau savo bylą.
- <sup>13</sup>Giedokite Viešpačiui, girkite Viešpatį,  
nes jis atvadavo beturčio sielą iš piktųjų rankos.
- <sup>14</sup>Prakeikta tebūna diena, kurioje gimiau !  
diena, kurioje mano motina mane pagimdė, tenebūna palaiminta.
- <sup>15</sup>Tebūna prakeiktas žmogus, kurs paskelbė mano tėvui, sakydamas :  
Tau gimė kūdikis berniukas, ir tarėsi padaręs jam didelio  
džiaugsmo.
- <sup>16</sup>Tebūna tas žmogus kaip miestai, kuriuos Viešpats sugriovė ir to  
nesigailėjo ;  
tegul jis girdi šauksmą rytą ir klyksmą vidudienį,  
<sup>17</sup>nes neužmušė manęs iščioje, kad mano motina būtų man buvusi  
kapas,  
ir jos įščia būtų amžinai neščia pasilikusi !
- <sup>18</sup>Kam aš išėjau iš įščios, kad matyčiau vargą ir skausmą,  
ir mano dienos nyktų sugėdinime ?

21. <sup>1</sup>Viešpaties suteiktas Jeremijui žodis, kai karalius Sedekijas siuntė  
pas jį Melkijo sūnų Phasurą ir kunigą Maasijo sūnų Sophoniją ir saky-  
dino : <sup>2</sup>Pasiklausk už mus Viešpatį, nes Babilono karalius Nabukodonosor-  
as kariauja prieš mus ; gal Viešpats padarys mums, laikydamos visų

gelių — baisumas aplinkui /mane/ :  
skųskite ir mes jį skųsime /vyresny-  
bei kaip maišto vadą/. Visi, kurie  
buvo su manim taikoje, tykoja ma-  
nės : ar... <sup>11</sup>*Bet Viešpats...* Pranašas  
vienu kartu atgauna savo drąsą, at-  
simindamas Dievą. Ir iš tikrųjų, jei  
Dievas su mumis, kas prieš mus? —  
*Jie bus smarkiai...* Anot ebr t : jie  
bus visai sugėdinti, nes jiems nepa-  
vyks ; tai bus amžina gėda, kuri ne-  
bus užmiršta. — <sup>12</sup>*Taigi tu...* Plg aug  
11,20 ; 17,10. Dievo, o ne savo rei-  
kalą gindamas, pranašas teisėtai gali  
laukti, kad Viešpats kelsis savos by-  
los keršyti. — <sup>13</sup>*Giedokite.* Kadangi  
jis ne vieną kartą yra patyręs Dievo  
pagalbą, tai jis pasako žodžius, ko-  
kiais jis garbino Viešpatį. — <sup>14</sup>*Pra-  
keikta.* Pakilęs ant vilties sparnų,  
pranašas vėl krinta, matydamas savo  
tarnystės sunkumą. Jis, nestipresnis  
už Eliją panašiose aplinkybėse /3  
Kar 19,4/, išreiškia savo nuliūdimą  
kone tais pačiais žodžiais, kaip ir  
Ijobas, parodydamas savo skausmą  
iperboliniais išsireiškimais /Efr/ —  
<sup>16</sup>*Kaip miestai* : Sodoma, Gomora ir

kiti Pentapolies miestai. — <sup>18</sup>*Kad  
matyčiau...* Pranašo skausmą padi-  
dina jo tautos nelaimė. Plg 1 Mak  
2,7. Nėra abejonės, kad pas Sen Test  
žmones negalima įieškoti Nauj Test  
tobulumo, kokį galėjo suteikti apaš-  
talams Kristaus pavyzdys ir jo ma-  
lonė. Kad skausmas išreiškiamas  
smarkesniais žodžiais, tai toks ry-  
tiečių paprotys /Efr/

## 7. Dievo teismai piktiems gany- tojams

a/ *Jerusalė bus Kaldiečių paimta*  
21,1-14. Karaliaus Sedekijo kla-  
siamas Jeremijas /1,2/ Viešpaties  
vardu skelbia, kad Dievas ne tik ne-  
padės Žydams, bet dar pats kovos  
prieš juos kartu su Kaldiečiais /3-8/,  
tačiau duoda tautai ir karaliui nau-  
dingų patarimų, kaip jie galėtų gel-  
bėtis /9-14/

21. <sup>1</sup>*Siuntė.* Panašus siuntimas pa-  
minėtas žem 37,3. — *Melkijo sūnų  
Phasurą.* Tai ne tas pat Phasuras,  
kurs paminėtas aug 20,1. Jis gal  
buvo ne sūnus, o tik tolimas pali-



savo stebuklų, kad anas pasitrauktų nuo mūsų. <sup>3</sup>Jeremijas jiems tarė : Sakykite Sedekijui taip : <sup>4</sup>Štai ką sako Viešpats, Izraelio Dievas : Štai aš apgrėšiu karo ginklus, kurie jūsų rankose ir kuriais jūs kariaujate prieš Babilono karalių ir Kaldiečius, jus apgulančius aplinkui sienas ; ir aš juos surinksiu šito miesto viduryje. <sup>5</sup>Aš kovosiu prieš jus ištiesta ranka ir stipriu petimi su narsu, užsidegimu ir didele rūstybe. <sup>6</sup>Aš užgausiu šito miesto gyventojus ; žmonės, ir gyvuliai mirs dideliu maru. <sup>7</sup>Po to, sako Viešpats, aš paduosiu Judo karalių Sedekiją, jo tarnus, jo tautą ir kurie bus likę šitame mieste nuo maro, kalavijo ir bado, į Babilono karaliaus Nabukodonosoro rankas, į jų neprietelių rankas ir į rankas tų, kurie jieško jų sielų ; jis juos užgaus kalavijo ašmenimis ir nesiduos permaldaujamamas, nedovanos ir nepasigailės

<sup>8</sup>Šitai tautai tu tarsi : Štai ką Viešpats sako : Štai aš duodu jūsų akivaizdoje gyvenimo kelią ir mirties kelią. <sup>9</sup>Kas pasiliks šitame mieste, mirs nuo kalavijo, bado ir maro, kas gi išeis ir nubėgs pas Kaldiečius, kurie jus apgula, bus gyvas ir bus jam jo gyvybė lyg grobis. <sup>10</sup>Nes aš atgrėžiau savo veidą prieš šitą miestą, kad daryčiau pikta ir ne gera, sako Viešpats ; jis bus atiduotas į Babilono karaliaus rankas, ir tasai sudegins jį ugnimi. <sup>11</sup>Ir Judo karaliaus namams sakyk : Klausykite Viešpaties žodžio, <sup>12</sup>Dovido namai.

Štai ką Viešpats sako : Darykite teisybę nuo pat ryto ir gelbėkite prievarta prislėgtą iš skriaudėjo rankos, kad kartais neišeitų kaip ugnis mano užsidegimas ir neužsidegtų, ir nebūtų kas užgesytų dėl jūsų pastangų pikto.

<sup>13</sup>Štai aš ateinu pas tave, stipraus ir lygaus slėnio gyventoją, sako Viešpats, pas jus, kurie sakote : Kas mus užgaus, ir kas įeis į mūsų namus ?

<sup>14</sup>Aš aplankysiu jus, žiūrėdamas jūsų pastangų vaisių, sako Viešpats, ir sukursiu ugnį jos girioje, ir ji prarys visa aplinkui ją

kuonis Melkijo, kurs Dovido laikais buvo paskirtas penktojo kunigų skyriaus viršininku. Plg 1 Kron 24,9. — *Sophoniją*... Jis minimas kelis kartus žem 29,25 ir k. — *Nabukodonosoras*. Ebr Nēbukadre'tsar, Kald Nebo-kudurri-utsur-/dievas/ Nebo laiko globoje vainiką. Jis tuo laiku buvo antrą kartą apgulęs Jerusale, 4 Kar 25,1. — *Savo stebuklų* : stebuklingai išgelbėdamas, kaip kad buvo išgelbėjęs Ezeikijo laikais, 4 Kar 19,6... Pranašo atsakymas parodo, kad pasigailejimo laikas buvo jau praėjęs, ir kad daugiausia bausmė gali būti tik sumažinta, jei jie tikrai norės daryti atgailą /12 e/

<sup>4</sup>*Aš apgrėšiu*... Jei Žydų kariuomenė mėgins užpulti apgulančius Kaldiečius, ji bus priversta trauktis atgal ir bėgti į patį miestą. — *Aplink sienas*. Ebr t : už sienų. — <sup>5</sup>*Ištiesta ranka*... Tai ženklas galybės, kuriai negalima pasipriešinti. — *Su narsu*... Plg 5 Moš 29,28. Kovotojai žus nuo kalavijo, miesto gyventojai nuo maro

<sup>3</sup>*Aš duodu*... Plg 5 Moš 11,26. —

<sup>9</sup>*Kas gi išeis*... Jeremijas kelis kartus davė Žydams patarimą ramiai pasiduoti Kaldiečiams. Žydai tik su dideliu vargu galėtų dar išgelbėti savo gyvybes ; ji reiktu varu išplėsti, kaip kad atimamas grobis. — <sup>10</sup>*Nes aš atgrėžiau*... Veltui mėgintų kas nors priešintis, nes pats Viešpats yra nutaręs nubausti Jerusale ir atiduoti ją Kaldiečiams. — *Sudegins*... Taip kaip patys Žydai turėjo sudeginti praeikimui skirtus miestus. 5 Moš 13,16. — <sup>11</sup>*Karaliaus namams*. Kaip tauta, taip ir karaliaus namai turi žinoti būdą, kuriuo Dievo ištarmė, kad ir nepašalinama, bet visgi gali būti palengvinta. Tas palengvinimas teikiamas karaliaus namams dėl Dovido ir tai lengviausia sąlyga. —

<sup>12</sup>*Nuo pat ryto* : uoliai, neatidėliojant. — *Kad kartais neišeitų*... Taip žuvinimas turi pasirodyti atėjęs ne nežinant ateities, bet atvestas savo valios /Jieron/. Kaip baisi bausmė atėjo Sedekijui, pasirodo iš 4 Kar 25,7. — <sup>13</sup>*Stipraus ir lygaus*... Anot ebr t :

22. <sup>1</sup>Štai ką sako Viešpats : Nueik į Judo karaliaus namus, kalbėk tenai šitą žodį, <sup>2</sup>ir sakyk : Klausykis Viešpaties žodžio, Judo karaliau, kurs sėdi Dovido soste, tu ir tavo tarnai, ir tavo tauta, kurie įeinate pro šituos vartus. <sup>3</sup>Štai ką Viešpats sako : Darykite teisną ir teisybę, ir išvaduokite prievarta prislėgtą iš skriaudėjo rankos; neliūdinkite ateivio, našlaičio ir našlės, neslėgkite neteisingai ir neišliekite šitoje vietoje nekalto kraujo. <sup>4</sup>Nes jei jūs tikrai tai darysite, tai pro šitų namų vartus įeis karaliai iš Dovido giminės, kurie sėdi jo soste, važiuoti ir raiti, jie, ir jų tarnai, ir jų tauta. <sup>5</sup>Jeigu gi neklausysite šitų žodžių, aš prisiekiu savimi, sako Viešpats, kad šitie namai pavirs tyruma.

<sup>6</sup>Nes štai ką sako Viešpats apie Judo karaliaus namus :

Jūs man kaip Galaadas, Libano viršūnė, bet iš tikrųjų aš padarysiu iš jūsų tyrumą, negyvenamus miestus.

<sup>7</sup>Aš pašventinsiu prieš tave tą, kurs užmuša žmogų, ir jo ginklus ; jie nukirs rinkinius tavo kedrus ir įmes į ugnį.

<sup>8</sup>Daug tautų pereis per šitą miestą, ir kiekvienas sakys savo artimui : Kodėl Viešpas taip padarė šitam dideliam miestui ? <sup>9</sup>Ir bus atsakyta : Dėl to, kad jie pametė Viešpaties, savo Dievo, sandorą, garbino svetimus dievus ir jiems tarnavo.

<sup>10</sup>Neverkite mirusiojo ir neraudokite su ašaromis ;

verkite to, kurs iščina, nes jis daugiau nebepargriš ir nebeatrys savo gimtosios šalies.

slėnio gyventoją, lygumos uolą. — Taip vadinama kalneliais apsupta, vargiai prieinama, todėl sunki paimti Jerusale. Plg Ps 124,2 ir k. — *Kas mus užgaus*. Ebr t : Kas galės nusi-leisti ant mūsų. — Prieš tą pasiti-kėjimą savimi Viešpats stato savo visagalybę. — <sup>14</sup>*Jos girioje*. Taip va-dinama Jerusale namai, ypač Do-vido, Saliamono ir kitų karalių iš Libano kedrų pastatyti rūmai. Pra-našystės įvykimą žr 4 Kar 25,9 ir k

#### b) Prakeikimai piktiems Judo karaliams

22,1-23,8. Jeremijas Dievo vardu duoda įspėjimų karaliaus namams /22,1-9/, skelbia nelaimę karaliui Selumui /22,10-12/, karaliui Joakimui /22,13-23/, karaliui Jekhonijui /22,24-30/ ir piktiems ganytojams, kuriuos turi pavaduoti geri ganytojai ir ge-riausis Ganytojas /23,1-8/

22. <sup>1</sup>*Judo karaliaus namus*. Šitas įspėjimas duodamas apskritai ka-raliui, jo neįvardijant ; tai reikia manyti, kad jis pranašo buvo ne vieną sykį pakartotas. — *Kurs sėdi Dovido soste*. Atsiliepiamas turi pri-minti karaliui duotuosius Dovidui pa-žadus, bet taip pat ir sujungtas su jais sąlygas /2 Kar 7,14/. — *Pro ši-tuos vartus* : pro karaliaus rūmų var-tus. — *Ateivio...* Jiems labiausiai reikia globos ir ta globa yra įsakyta

Dievo įstatyme, 2 Moš 22,21 ir k. Plg aug 21,12. — *Iš Dovido giminės, kurie...* Ebr t : kurie Dovidui sėdi jo soste. — Karalystė pasiliks savo grožyje ; bet tas jos pasilikimas pa-reina nuo sąlygų išpildymo, 2 Kar 7,14... Plg aug 17,25. — *Kaip Galaadas*. Galaado kraštas buvo žymus savo gražumu. — *Libano viršūnė* : kilnūs kaip Libano miškai, iš kurių kedrų buvo pastatyti tie rūmai. — *Kurs užmuša...* Ebr t : griovėjus, kiekvieną su jo ginklais. — Tai bus Dievui šventas karas. Plg aug 6,4 ir k. — *Pereis per šitą miestą...* Plg 5 Moš 29,24 ; 3 Kar 9,8

<sup>10</sup>*Neverkite mirusiojo...* Joakhazo likimą reikia labiau apraудoti negu mirtį karaliaus Jošijo, kurs krito ko-voje prie Magedo /4 Kar 23,29.../. Po Jošijo viešpatavo jo sūnus Joakha-zas, kuriam tuomet buvo sukakę 32 metai. Bet jis darė, kas buvo pikta Viešpaties akyse. Vos tris mėnesius pakaraliavęs jis buvo Egipto kara-liaus Nekhao nugalėtas prie Reblos ir nuvestas į Egiptą /kur jis ir mirė/. Pranašystė buvo suteikta neilgai trukus po to atsitikimo, kadangi skaus-mas dėl Jošijo mirties dar tebebuvo gyvas. Kaipgi labai raudota dėl jo mirties, žr 2 Kron 35,24... — *Se-lumui*. Kalbama apie tą patį Joakha-zą, nes jis buvo paskirtas karaliumi Jošijo vieton. Kad jis turi du vardus,

<sup>11</sup>Nes štai ką sako Viešpats Judo karaliui Jošijo sūnui Selumui, karaliavusiam savo tėvo Jošijo vietoje, išėjusiam iš savo vietos : Jis daugiau čionai nebepargrįš, <sup>12</sup>bet tenai toje vietoje, į kurią aš jį perkelsiu, mirs ir daugiau nebematys šitos šalies.

<sup>13</sup>Nelaimė tam, kas stato savo namus neteisybe ir savo kambarius neteisumu,

veltui slegia savo prietelį ir jam neatiduoda jo užmokesčio,

<sup>14</sup>kurs sako : Pasistatysiu sau plačius namus ir ertus kambarius ; kurs išsikerta sau langų, iškloja kedro lentomis ir ištepa raudonai.

<sup>15</sup>Argi tu karaliausi, kad lyginies su kedru ?

Argi tavo tėvas nevalgė ir negėrė,  
ir ar jam nebuvo gera, kai jis darė teismą ir teisybę ?

<sup>16</sup>Jis darė teisybę beturčiui ir stokojančiam savo laimei ;

argi ne dėl to, kad jis mane pažino ? sako Viešpats.

<sup>17</sup>Tavo gi akys ir širdis linkusios į godumą ir nekalto kraujo išlieti, skriaudos daryti ir bėgti paskui piktą darbą.

<sup>18</sup>Todėl štai ką Viešpats sako Jošijo sūnui Joakimui :

Jo neverks : Vargas tau, broli ! ir vargas tau, sesuo !

Neraudos jo : Vargas tau, valdove ! ir vargas tau, šviesiausias !

<sup>19</sup>Jis bus palaidotas, kaip laidojama asilas,

supuvęs ir išmestas už Jerusaleės vartų.

<sup>20</sup>Užžengk ant Libano ir šauk, ir Basane paleisk savo balsą,  
ir šauk praeinantiems, nes visi tavo mylėtojai sutrinti.

tai tas dalykas anuo laiku buvo gana paprastas, nes ir karalius Joakimas anksčiau vadinosi Eliakimas ; taip pat karalius Sedekijas pirma vadinosi Matanijas ; Joakhasas gal gavo antrą vardą apimdamas sostą

<sup>13</sup>*Savo kambarius.* Ebr t : savo augšto kambarius. — Čia prasideda įspėjimas karaliui Joakimui. — *Veltui slegia...* Ebr t : verčia tarnauti be atsilyginimo, t y, reikalauja, kad žmonės eitų į baudžiatvies darbų. — <sup>14</sup>*Kambarius* : augšto kambarius. — *Išsikerta...* Dideli langai, išklojimas lentomis, nudažymas raudonai buvo ženklas didelio turtingumo ir gražumo. — <sup>15</sup>*Kad lyginies...* Ebr t : kad kovoji kedrais. — *Argi tavo...* Ebr t : argi tavo tėvas nevalgė ir negėrė ir nedarė teismo ir teisybės ? Tuomet buvo jam gera. — <sup>16</sup>*Argi ne dėl to, kad...* Ebr t : argi ne taip yra mane pažinti ? — Tikras Dievo pažinimas paragina žmogų daryti teisybę, ir kas laikosi dorybės, tas pažįsta ir garbina Dievą darbais. — <sup>17</sup>*Tavo gi akys.* Savo pastangomis ir darbais tu nori paminti po kojų kitų teises ; tu išlieji nekaltą kraują, kaip Akhabas /3 Kar 21/, kad pasisavintumei svetimą gėrybę. Kaip gi jis tai darė, pasirodo iš 13 e. — <sup>18</sup>*Jošijo sūnui...* Jošijo mirtį lydėjo didžiausias gedulas ; jis buvo visos tautos apraudotas ;

ne taip atsitiks, mirus jo nevertam sūnui

*Vargas tau, sesuo.* Tie žodžiai arba reikia išleisti, kaip tai padaryta LXX, nes jie čia netinka, arba gal žodžiais : vargas tau, broli, ir vargas tau, sesuo, prasidėdavo paprastai raudų giesmės. — <sup>19</sup>*Kaip laidojama asilas.* Nepalaidotas jis turi būti pamestas laukiniams žvėrimis esti. Plg 36,30. — *Supuvęs...* Anot ebr t, valkiojamas ir pamestas toli nuo Jerusaleės vartų. Joakimas tikriausiai krito kovoje prieš Kaldiečius, nors apie tai nieko nepasakojama istorijos knygoje. 4 Kar 24,5, tiesa, pasakyta kad jis užmigęs su savo tėvais, bet tai nereiškia būtinai, kad jis miręs ramia mirtimi, kaip tai pasirodo iš 3 Kar 22,40 ; taip pat nieko ten nesaikoma apie jo laidotuves, tuo tarpu, kad kitose vietose aiškiai minima karalių palaidojimas. — <sup>20</sup>*Užžengk...* Ebr t : įsakymas duodamas moteriškoje giminėje /plg 23 e/, nes įsivaizduojama Judo tauta kaip moteriškė, kuri kviečiama užkopti su šauksmu ant kalnų, pro kuriuos turėjo eiti Kaldiečiai. — *Praeinantiems.* Ebr t : nuo Abarimo. Abarimo kalnai ryt-piečiuose nuo Palestinos, Moabe. Nuo tų kalnų /tarp kurių yra taip pat Nebo kalnas, 5 Moš 32,49/ galima matyti Žydų ir jų kaimynų

<sup>21</sup>Aš tau kalbėjau tavo apstybėje ; tu gi tarei : Neklausysiu.

Toks tavo kelias nuo pat tavo jaunystės, nes tu neklausėi mano balso.

<sup>22</sup>Visus tavo ganytojus gany's vėjas, ir tavo mylėtojai eis nelaisvėn ; tuomet tu būsi sugėdinta ir parausi dėl savo piktenybės.

<sup>23</sup>Kuri sėdi Libane ir turi lizdą kedruose, kaip tu vaitosi, kai bus atėję tau skausmų, tokių kaip gimdyvės skausmai.

<sup>24</sup>Kaip aš gyvas, sako Viešpats, jei Judo karaliaus Joakimo sūnus Jekhonijas būtų žiedas ant mano dešinės rankos, aš ir nuo tenai jį nutraukčiau. <sup>25</sup>Aš paduosiu tave į jieškančiųjų tavo gyvybės ranką, ir į ranką tų, kurių veido tu bijai, ir į Babilono karaliaus Nabukodonosoro ranką, ir į Kaldiečių ranką. <sup>26</sup>Aš siųsiu tave ir tavo motiną, kuri tave pagimdė, į svetimą šalį, kurioje neesate gimę, ir tenai jūs mirsite. <sup>27</sup>Į šalį gi, į kurią jie kelia savo sielą, kad sugrižtų, jie nepargrįš.

<sup>28</sup>Argi tas žmogus Jekhonijas molinis ir sudaužytas indas ?

argi jis indas, kuriuo niekas nesigėri ?

Kodėl atmesti jis ir jo palikuonys ir išmesti į šalį, kurios jie nežinojo ?

<sup>29</sup>Žeme, žeme, žeme, klausykis Viešpaties žodžių.

<sup>30</sup>Štai ką Viešpats sako : Rašyk, kad tas žmogus bus be vaikų, kad jis žmogus, kuriam jo dienose nesiseks, nes iš jo palikuonių nebus žmogaus, kurs sėdėtų Dovidų soste ir dar turėtų valdžios Jude

**23.** <sup>1</sup>Vargas ganytojams, kurie naikina ir drasko mano ganyklos kaimenę, sako Viešpats. <sup>2</sup>Todėl štai ką sako Viešpats, Israėlio Dievas, pie-menims, kurie gano mano tautą : Jūs išvaikėte mano bandą, juos išvarėte ir jų neaplankėte ; štai aš aplankysiu jus dėl jūsų pastangų piktenybės, sako Viešpats. <sup>3</sup>Aš surinksiu mano būrio liekanas iš visų šalių, į kurias bū-

šalis. — *Mylėtojai* : tautos, kurių draugystės tu jieškojai. — *Sutrinti*. Dejavimo šaukšmas turi pasklisti toli, ir tautos turi suprasti, kaip žalinga buvo Dievo tautai palikti savo Dievą ir iš « kūno » daryti sau ramstį. Judo gyventojų bausmė yra įspėjimas tautoms. — <sup>21</sup>*Nuo pat tavo jaunystės* : tuo metu, kada tu išėjai iš Egipto ir keliavai per tyrus. — <sup>22</sup>*Ganytojus* : karalius ir kunigaikščius. — *Gany's*. Nelaimių vėjas nugins juos į nelaisvę. — *Mylėtojai* : tie, kurie padarė su tavim sandorą. — <sup>23</sup>*Kuri sėdi...* Ebr t : gyvenanti Libane

<sup>24</sup>*Jekhonijas*. Ebr t : Konjahu. Tas vardas gal sutrumpintas iš Jekhonjahu. — *Būtų žiedas...* Žiedas su antspaudu gražus ir brangus papuošalas ; jis tarsi artimiausiai sujungtas su jo savininku. — <sup>26</sup>*Tavo motiną*. Jos vardas buvo Noesta, 4 Kar 28,9. Ji čia paminėta tikriausiai dėl to, kad kaip karaliaus motina turėjo didelės įtakos savo sūnui. — <sup>27</sup>*Į šalį gi...* Pranašystės įvykdymą žr 4 Kar

24,9... — <sup>28</sup>*Argi...* Kaip išmetamas sudaužytas molinis indas, taip buvo Jekhonijas išmestas iš Viešpaties namų ir šalies į svetimą šalį, nes jis darė pikta ir vedė tautą į nuodingas ganyklas. Jis sudaužytas ta prasme, kad nė vienas iš jo palikuonių nebeturėjo būti karaliumi / Jeron, Teod/. — <sup>29</sup>*Žeme...* 28 e draug su skausmu buvo išreikštas ir meldimas, kad Dievas neduotų taip įvykti. — <sup>30</sup>*Rašyk* : Ebr t : Rašykite. — *Bus be vaikų*. Jekhonijas turėjo vaikų / 1 Kron 3,17/, bet čia norima pasakyti, kad jis neturės tokio sūnaus, kuriam tęktų po jo sostas. Taip ir įvyko, nes po Jekhonijo buvo dar karaliumi tik Sedekijas, ne jo sūnus, bet dėdė

23. <sup>1</sup>*Vargas ganytojams!* Po įspėjimų atskiriems karaliams duodamas bendras įspėjimas visiems tautos vadamams. — *Drasko*. Ebr t : išvaiko. — Jie gadina ir kankina tautą, nege-rindami jos įpročių ir platindami stabmeldystę. — <sup>2</sup>*Aš aplankysiu...* Jūs nelankėte mano tautos / rūpesčių/, tai aš jus aplankysiu / bausmėmis/.

siu juos išmetęs, sugrąžinsiu juos į jų dirvas, ir jie augs ir dauginsis. <sup>4</sup>Aš paskirsiu jiems ganytojų, ir tie ganys juos; jie daugiau nebebijos ir nebeišsigas, ir nė vienas iš jų skaičiaus nežus, sako Viešpats.

<sup>5</sup>Štai ateina dienų, sako Viešpats, ir aš pažadinsiu Dovidui teisią atžalą; karalius karaliaus ir bus išmintingas, darys šalyje teisumą ir teisybę.

<sup>6</sup>Anose dienose Judas bus išgelbėtas ir Izraelis gyvens su pasitikėjimu; ir štai vardas, kuriuo jis bus vadinamas: Viešpats, mūsų teisusis.

<sup>7</sup>Todėl štai ateina dienų, sako Viešpats, ir nebesakys daugiau: Kaip gyvas Viešpats, kurs išvedė Izraelio vaikus iš Egipto žemės, <sup>8</sup>bet: Kaip gyvas Viešpats, kurs išvedė ir atvedė Izraelio namų palikuonis iš šiaurės šalies ir iš visų kraštų, į kuriuos aš buvau juos išmetęs, kad jie gyventų savo žemėje.

<sup>9</sup>Pranašams:

Mano širdis sutrinta viduje manęs, visi mano kaulai dreba; aš pasidariau kaip girtas žmogus ir kaip žmogus primirkęs vyno Viešpaties akivaizdoje ir nuo jo šventų žodžių.

<sup>10</sup>Nes šalis pilna svetmoterių, nes šalis liūdi nuo prakeikimo; sudžiūvo tyrumos dirvos, jų bėgimas krypsta į pikta, ir jų stiprybė nebe ta pati.

— <sup>4</sup>*Aš surinksiu...* Argi Dievas užmirš savo pažadą Abraomui, Sinaus sandorą, ir visus savo pažadus? Anaip tol, pats Dievas atnaujins, ką jo atstovai, karaliai, pagadino. Atstautymas apsiereikš visų pirma tuo, kad Izraeličiai sugrįš į Palestiną...

<sup>4</sup>*Paskirsiu jiems ganytojų...* Dievas pripildys ganytojus, kuriuos jis paskirs, savo dvasios ir taip jie gerai ganyt Dievo bandą ir teiks jai išganingos ganyklos. Kada tie žodžiai turi įvykti, pasakoma 5 e. — *Atžalą..* Ebr *isemah*. Tuo žodžiu jau pas Jėš 4,2 apibūdinamas Mesijas; juo vadinamas Mesijas taip pat Zakh 3,8 ir 6,12. Tas, kurs čia vadinamas *Atžala*, toliau 30,9 pavadintas karaliumi Dovidu, pas Ez 34,23 Ganytoju, mano tarnu Dovidu; taip pat Ez 37,24. Kadangi Mesijas turi viešpatauti kaip karalius, tai teokratija bus atgaivinta, bet kilnesniu būdu, taip kaip pritinka tokiam karaliui, kurs viešpatauja per amžius. — *Bus išmintingas*: ir todėl jam visur seksis (ebr t/). — *Darys šalyje...* Plg 2 Kar 8,15 ir k. — *Anose dienose...* Ebr t: jo dienose. — *Bus išgelbėtas...* Žadamasai karalius labai skirsis nuo karalių bedievių. Kadangi bedievystė ir tarnavimas dievaiciams atvedė žuvimą, tai išgelbėjimas turi ateiti per pamaldumą ir dievobaimingumą. Per

Mesiją ateis visokių gėrybių. — *Viešpats, mūsų teisusis*. Ebr t: mūsų teisybė. Situokiuo vardu išreiškiama jo giliausioji esmė: tai turi būti ir pasireikšti darbu, kas vardu pasakoma. Ta prasme gauna tą vardą Jerusale /žem 33,16 ebr t/. — *Nebe sakys...* Taip didelė rodysis naujoji geradarystė, net palyginta su ana senąja /plg Is 43,18.19/. — *Bet: Kaip...* Plg 5 Moš 33,28; aug 16,14.15

#### c/ Pranašystė prieš netikrus pranašus

23,9-40. Jeremijas aprašo nedoriausią netikrų pranašų pasiėlgimą /9-15/. Dievo vardu įspėja, kaip labai reikia saugotis tų piktų žmonių /16-22/, kelia aikštėn jų veidmainystę /23-32/ ir paaiškina, kas yra Viešpaties našta /33-40/.

<sup>9</sup>*Pranašams*. Ebr t gali reikšti taip pat: apie pranašus. — *Mano širdis...* Dievas apreiškia pranašui savo didžiausią rūstybę žodžiais, ženklais ir dalykais. Kodėl Dievas pasirodė jam regėjime taip baisioje išvaizdoje, pasakoma 10 e. — <sup>10</sup>*Prakeikimo*: kurį Dievas ant jos metė dėl tautos nusikaltimų /plg 5 Moš 28,22.../. — *Jų bėgimas*. Jie bėgte bėgo paskui visokį piktumą. — *Jų stiprybė...* Savo jėgas jie sunaudojo ne geriems darbams, bet piktenybei daryti. — *„Su-*

<sup>11</sup>Nes pranašas ir kunigas sutepti,

ir savo namuose aš radau jų piktenybę, sako Viešpats.

<sup>12</sup>Todėl jų kelias bus kaip sliduma tamsybėje; nes jie bus varomi ir ant jos sukiubūs; nes aš atvesiu ant jų nelaimių, jų aplankymo metus, sako Viešpats.

<sup>13</sup>Taip pat Samarijos pranašuose aš mačiau paikybės;

jie pranašavo Baalio vardu ir apgaudinėjo mano tautą Izraelį.

<sup>14</sup>Jerusalės pranašuose aš mačiau pamėgdžiojamą svetmoteriaujančiųjų ir melo taką;

jie sustiprino pikčiausiųjų rankas, kad nė vienas nesigręžtų nuo savo piktumo;

visi pasidarė man kaip Sodoma ir jos gyventojai kaip Gomora.

<sup>15</sup>Todėl štai ką kareivijų Viešpats sako pranašams:

Štai aš juos valgydinsiu metėlėmis ir juos girdysiu tulžimi, nes iš Jerusaleės pranašų išėjo suteptimas į visą žemę.

<sup>16</sup>Štai ką sako kareivijų Viešpats:

Neklausykite žodžių pranašų, kurie jums pranašauja ir jus apgaudinėja;

jie sako savo širdies regėjimą ir ne iš Viešpaties burnos.

<sup>17</sup>Jie sako tiems, kurie man piktžodžiauja:

Viešpats taip kalbėjo: jums bus ramybė;

ir kiekvienam, kurs vaikščioja savo širdies nedorume, jie sako: Neateis jums nelaimė.

<sup>18</sup>Nes kas gi buvo Viešpaties taryboje, matė ir girdėjo jo žodžius? kas klausėsi jo žodžio ir išgirdo?

<sup>19</sup>Štai išeis Viešpaties užsidegimo viesulas

ir išsiveržianti audra ateis ant bedievių galvos.

<sup>20</sup>Viešpaties narsas nepasiliaus, kolei neįvykdys

ir nepabaigs savo širdies minties;

paskutinėse dienose jūs suprasite jo sumanymą.

<sup>21</sup>Aš nesiunčiau pranašų, jie patys bėgo;

aš jiems nekalbėjau; jie patys pranašavo.

*tepti. Anot ebr t: piktadariai. — Radau jų piktenybę: nes jie Dievo namuose tarnauja dievaičiams arba pasiduoda paleistuvystei prie jų pastatytuose butuose /14 e/. — <sup>12</sup>Nes jie bus varomi... Jie visai tikrai turi susilaukti žuvimo, ir niekas negalės jų apsaugoti nuo Dievo bausmės. — <sup>13</sup>Baalio vardu: vardu dievaičio, kurs tikrumoje yra visai niekas. — <sup>14</sup>Jerusalės... Ebr t: Jerusaleės pranašuose aš mačiau baisių dalykų: nuolatinį svetmoteriavimą ir pasilikimą melagystėje. — Jie sustiprino... padrąsino piktadarius laikyti savo darbų. — <sup>15</sup>Aš juos valgydinsiu... Plg aug 9,15*

*<sup>16</sup>Jie sako savo... Netikri pranašai skelbia, ką patys prasimano, taigi anaip tol ne Dievo suteiktus žodžius, todėl nereikia jiems tikėti. Plg 27,9; 29,8. — <sup>17</sup>Jie sako... Jeremijas duoda pavyzdžius melagingų netikrųjų pranašų šnekų. Plg aug 5,12; 14,13. —*

*Tiems, kurie man... Ebr t: mano niekintojams. — <sup>18</sup>Nes kas gi... Dievas per įstatymą ir per daugelį savo pranašų apreiškė, kad jo valia kitokia, ne kaip kad skelbia netikri pranašai; taigi jie turėtų įrodyti, kad jie dalyvavo Dievo taryboje ir neabejotinai ženkla patvirtinti, kad Dievas ūmiai pakeitė savo nutarimus. Priešingai gi, savo tikriems pranašams jis duoda pažinti savo sumanymus /plg Am 3,7/. — <sup>19</sup>Štai išeis... Anot ebr t: štai umaras /vėtra/, rūstybės karštis išeina ir audra su viesulu. — Audra vaizdas baisaus Dievo teismo. Kaip Dievo žodis ne veltui išeina, bet daro, ko Dievas nori, taip Viešpaties rūstybė nepailaus, kolei neįvyks, ką Dievas nori pasiekti. Plg 30,14. — <sup>20</sup>Paskutinėse dienose: Mesijo metu. Jo širdies mintis yra įkurti naują ir visa apimančią Dievo karalystę. — <sup>21</sup>Aš nesiunčiau. Dviejų dalykų reikia pranašui:*

<sup>22</sup>Jei jie būtų stovėję mano taryboje

ir būtų skelbę mano žodžius mano tautai,

aš juk būčiau atitraukęs juos nuo jų pikto kelio

ir nuo jų pikčiausių minčių.

<sup>23</sup>Argi aš esu Dievas tik arti, sako Viešpats, o iš tolo nebe Dievas?

<sup>24</sup>Argi gali žmogus taip pasislėpti, kad aš jo nematyčiau? sako Viešpats.

Argi aš nepripildau dangaus ir žemės? sako Viešpats.

<sup>25</sup>Aš girdėjau, ką sako pranašai, kurie pranašauja mano vardu melą ir kalba: Aš regėjau sapne, aš regėjau sapne. <sup>26</sup>Iki kolei bus tokių dalykų širdyje pranašų, kurie pranašauja melą ir skelbia savo širdies apgaulę?

<sup>27</sup>Jie nori padaryti, kad mano tauta užmirštų mano vardą dėl jų sapnų, kuriuos jie vienas kitam pasakoja, kaip jų tėvai yra užmiršę mano vardą dėl Baalio. <sup>28</sup>Pranašas, kurs turi sapną, tepasakoja sapną, ir kurs turi mano žodžių, tegul tikrai kalba mano žodžius. Bet kas darbo kviečiams su pelais? sako Viešpats. <sup>29</sup>Argi mano žodžiai ne kaip ugnis, sako Viešpats, ir ne kaip plaktukas, sutrupinąs uolą? <sup>30</sup>Todėl štai aš einu prieš pranašus, sako Viešpats, kurie vagia mano žodžius vienas nuo kito. <sup>31</sup>Štai aš einu prieš pranašus, kurie naudojami savo liežuviais ir sako: Taip Viešpats kalba. <sup>32</sup>Štai aš prieš pranašus, prasimanančius sapnų, sako Viešpats, kurie juos pasakoja ir suvedžioja mano tautą savo melu ir savo stebalais tuo tarpu, kad aš jų neesu siuntęs ir neesu jiems liepęs, jų, kurie visai nebuvo naudingi šitai tautai, sako Viešpats

<sup>33</sup>Taigi jei šita tauta, ar pranašas, ar kunigas paklaus tave, sakydamas: Koki Viešpaties našta? tu jiems tark: Jūs esate našta, nes aš jus mesiu šalin, sako Viešpats. <sup>34</sup>Ir jei pranašas, ar kunigas, ar tauta sakytų: Viešpaties našta, tą žmogų ir jo namus aš lankysiu. <sup>35</sup>Jūs sakysite vienas kitam ir savo broliui taip: Ką Viešpats atsakė? ir ką Viešpats kalbėjo? <sup>36</sup>Ir nebebus daugiau minima Viešpaties našta, nes kiekvienam jo paties žodis bus našta, nes jūs iškreipėte gyvojo Dievo,

jis turi būti Dievo siųstas ir tik tai kalbėti, ką Dievas jam įkvėpė /5 Moš 18,18/. Netikriems pranašams trūksta ir vieno ir kito. — <sup>22</sup>*Ir būtų skelbę...* Anot ebr t: tai jie būtų skelbę mano tautai mano žodžius ir būtų juos atitraukę nuo jų pikto kelio ir nuo jų darbų pikto. — Taigi tai ir parodo /5 Moš 13,2/, kad jie buvo netikri pranašai

<sup>23</sup>*Argi aš esu...* Nejaugi aš esu Dievas, kurs užsidaręs danguje tik tai mato, kas tenai yra, ir ne tas, kurs visa pripildo savo čiabuvimo ir todėl visa žino? Argi aš nesirūpinčiau žmonių dalykais? — <sup>25</sup>*Aš regėjau sapne...* Netikri pranašai patraukdavo žmones paskui save, sakydamies gavę Dievo jiems suteiktą regėjimą sapne. — <sup>26</sup>*Iki kolei bus tokių dalykų...* Iki kolei jie riš mano vardą su melu ir su savo širdies iškrypimu? — <sup>28</sup>*Pranašas, kurs...* Tikras pranašas turi skelbti Dievo žodį, vistiek kaip Viešpats jam jį suteikia. — *Bet kas darbo...* Dievo žodis

lyg kviečiai, maistas sielai. Pelai gi negali kaip penas palaikyti gyvybės ir nutildyti alkio. — <sup>28</sup>*Argi mano žodžiai...* Trys palyginimai parodo Dievo žodžio galybę ir kilnumą: kviečiai maistas žmonėms, ugnis visa praryja, geležis visa nugali. Be to, juose yra gąsdinimas. Jei netikri pranašai atneša savo pelus, jiems gresia Dievo ugnis; jei jie pranašauja Viešpaties vardu, jiems gresia uolas trupinąs plaktukas. — <sup>30</sup>*Vienas nuo kito:* netikras pranašas iš tikrojo. Kad įgytų reikšmės, netikri pranašai skelbia tikras kitų pranašų pranašystes kaip savas, kad taip rastų tikėjimo savo melui, savo prasimanytiems dalykams. — <sup>31</sup>*Kurie naudojami...* kaip jiems patiems patinka. — <sup>32</sup>*Stebalais.* Anot ebr t: pasigyrimais

<sup>34</sup>*Aš lankysiu:* baismėmis. Nei prieš pranašą, nei prieš ką kitą jiems neleista naudotis tuo žodžiu: Viešpaties našta /ebr massa'/. Nes jei jiems jis rodo juokingas, tai tuose, kurie

kareivijų Viešpaties, mūsų Dievo, žodžius. <sup>37</sup>Pranašui tu sakysi taip: Ką tau Viešpats atsakė? ir ką Viešpats kalbėjo? <sup>38</sup>Jeigu gi jūs sakysite: Viešpaties našta, todėl štai ką Viešpats sako: Kadangi jūs sakėte tą žodį: Viešpaties našta, aš gi siunčiau pas jus, tardamas: Nesakykite: Viešpaties našta, <sup>39</sup>todėl aš jus imte atimsiu ir paliksiu toli nuo savo veido jus ir miestą, kurį daviau jums ir jūsų tėvams. <sup>40</sup>Aš dėsiu ant jūsų amžiną apjuoką ir amžiną sugėdinimą, kurs niekuomet nebus išdildytas užmiršimu

24. <sup>1</sup>Viešpats man parodė, ir štai buvo dvi pintinės pilnos figų, padėtos ties Viešpaties šventykla, po to kai Babilono karalius Nabukodonosoras išvedė iš Jerusaleš Judo karalių Joakimo sūnų Jekhoniją, jo kunigaikščius, amatininkus ir šaltkalvius ir nugabeno juos į Babiloną. <sup>2</sup>Vienoje pintinėje buvo labai gerų figų, kaip paprastai būna pirmosios išnokusios figos, kitoje gi pintinėje buvo labai menkų figų, kurių nebuvo galima valgyti, nes buvo netikusios. <sup>3</sup>Tuomet Viešpats man tarė: Ką tu matai, Jeremijau? Aš atsakiau: figų, gerų figų, labai gerų, ir netikusių, labai netikusių, kurių negalima valgyti, nes netikusios

<sup>4</sup>Man buvo suteiktas Viešpaties žodis ir pasakyta: <sup>5</sup>Štai ką sako Viešpats, Izraelio Dievas: Kaip šitos figos geros, taip aš pažvelgsiu, kad gera daryčiau Judo belaisviams, kuriuos aš išsiunčiau iš šitos vietos į Kaldiečių šalį. <sup>6</sup>Aš maloningai atkreipsiu į juos savo akis ir parvesiu juos atgal į šitą žemę; aš juos statysiu ir negriausiu, juos veisiu ir nerausiu. <sup>7</sup>Aš duosiu jiems širdies, kad žinotų mane, jog aš Viešpats; jie bus man tauta, ir aš jiems būsiu Dievas, nes jie sugrįš pas mane visa savo širdimi. <sup>8</sup>Ir kaip tos blogiausios figos, kurių negalima valgyti dėl to, kad jos blogos, taip sako Viešpats, aš padarysiu su Judo karaliumi Sedekiju, su jo kunigaikščiais ir su likusiais iš Jerusaleš, kurie pasiliko šitame mieste, ir su tais, kurie gyvena Egipto žemėje. <sup>9</sup>Aš duosiu juos varginti ir slėgti visoms žemės karalystėms, padarysiu iš jų apjuoką, prilyginimą ir patarlę ir prakeikimą visose vietose, į kurias aš juos išmečiau. <sup>10</sup>Aš siųsiu prieš juos kalaviją, badą ir marą, kolei jie nebus išnaikinti iš žemės, kurią daviau jiems ir jų tėvams

jį girdi, taip bus sunaikinta pagarba Dievui. Jeigu gi kas išaria tą žodį, tai iš jo turi jam pačiam pasidaryti našta ir apsunčinimas. — <sup>39</sup>*Imte atimsiu.* Ebr t: užmiršiu

d/ *Trumpu laiku įvyksiančių atsikimų simboliai*

24,1-10. Gerų ir blogų figų simboliais /1-3/ skelbiamas likimas Žydų ištremtų į Babiloną, pasilikusių Jerusaleje, taip pat ir buvusių Egipte /4-10/

24. <sup>1</sup>*Viešpats man...* Šitais regėjimais suteikiama paguoda ką tik ištremtiems Žydams į Babiloną ir pamokymas kitiems, kad Dievas bausdamas turi gerų sumanymų. Plg Am 8,1-3. — *Po to kai...* Neilgai trukus po ištremimo, pačioje Sedekijo karaliavimo pradžioje. Plg 4 Kar 24,14-17 ir k. — <sup>2</sup>*Labai gerų figų...* Kaip paprastai skinamasi to-

kių figų su pasigėrėjimu, taip Dievas priėmė išrinktąją tautą ir laukė iš jos gerų darbų vaisių. — <sup>3</sup>*Ką tu matai...* Pranašas turi išreikšti norą patirti, ką reiškia figos

<sup>5</sup>*Kaip šitos figos...* Kaip kas gerisi geromis figomis, taip ir Dievas sergės išvestuosius į Babelę ir lydės juos savo maloningumu. — <sup>6</sup>*Maloningai.* Anot ebr t: jų labui. Dievas saugos juos su ypatingu rūpestingu, kad jiems neatsitiktų kokios nelaimės ir pargrąžins juos atgal. — *Statysiu ir...* Plg aug 1,10. Tremtiniai bus Dievo laimintini, nes bus kentėjimuose pasidarę geresni. — <sup>7</sup>*Kad žinotų...* Plg aug 7,23. Karalystė išardyta dėl tautos nuodėmių, taigi reikia, kad nedorumu šaltinis būtų užkimštas, jei atnaujinta teokratija turi pasilikti nepaliesta. — <sup>8</sup>*Likusiais iš Jerusaleš.* Dievas nori, kad jie pasiduotų Kaldiečiams; jei jie ne-



25. <sup>1</sup>Žodis, suteiktas Jeremijui apie visą Judo tautą ketvirtais Judo karaliaus Jošijo sūnaus Joakimo metais, /tai buvo pirmi Babilono karaliaus Nabukodonosoro metai/, <sup>2</sup>kuri pranašas Jeremijas kalbėjo visai Judo tautai ir visiems Jerusaleš gyventojams, tardamas:

<sup>3</sup>Nuo trylikų Judo karaliaus Amono sūnaus Jošijo metų iki šiai dienai, per tuos dvidešimt trejus metus Viešpaties žodis buvo man suteikiamas, ir aš jums skelbiau, keldamos iš nakties ir kalbėdamas, bet jūs neklausėte. <sup>4</sup>Viešpats siuntė pas jus visus savo tarnus pranašus, atsi-keldamas auštant ir siųsdamas, bet jūs neklausėte ir nepalenkėte savo ausų, kad išgirstumėte, <sup>5</sup>kai jis sakė: Sugrįžkite kiekvienas nuo savo pikto kelio ir nuo savo pikčiausių minčių, ir jūs gyvensite nuo amžiaus į amžių šalyje, kurią Viešpats davė jums ir jūsų tėvams. <sup>6</sup>Neeikite paskui svetimus dievus jiems tarnauti ir jų garbinti ir neveskite manęs į rūstybę savo rankų darbais ir aš jūsų nebausiu. <sup>7</sup>Bet jūs manęs neklausėte, sako Viešpats, ir vedėte mane į rūstybę savo rankų darbais jūsų nelaimei. <sup>8</sup>Todėl štai ką sako kareivių Viešpats: Už tatai, kad jūs neklausėte mano žodžių, <sup>9</sup>štai aš siųsiu ir imsiu visas šiaurės tautas, sako Vieš-

klausys jo paliepimo, jie turi būti kaip blogosios figos, kurias metama šalin. — *Gyvena Egipte...* Su augščiaur paminėtaisiais Dievas atmes ir tuos, kurie įspėti neiti į Egiptą, to įspėjimo nepaklausė. — *\*Aš duosiu juos...* Pakartojamos bausmės, paskelbtos 5 Moš 28,37

## 8. Septynios dešimtys nelaisvės metų

a/ *Dievo teismui Žydams ir pagonims*

25,1-38. Gavęs iš Dievo apreiškimą ketvirtais karaliaus Joakimo metais /1-2/ Jeremijas skelbia Žydams septynių dešimtų metų nelaisvę /13-1/, paskui gi bausmę patiems Kaldiečiams, kurie buvo Dievo keršto įrankis /12-14/. Viešpaties liepiamas duoda gerti iš Dievo rūstybės taurės visoms tautoms /15-29/ ir pranašauja apie Dievo teisną visai žemei /30-38/

25. — *Ketvirtais Judo karaliaus...* Tais metais įvyko kova pas Khar-kamį Euprato krante, kurioje Egipto karalius Nekhao buvo nugalėtas vyriausio Babilono karaliaus Nabonasaro kariuomenės vado, jo sūnaus Nebukadnetsaro, sustiprintas Babilono viešpatavimas Azijoje ir pri-rengtas paties Egipto pavergimas. Nebukadnetsaras buvo jau arti Egipto sienų, kai gavo žinią, kad jo tėvas Nabonasaras mirė, ir kad jis pats yra jau karalius. Tos kovos metai laikomi pirmaisiais Nebukadnetsaro metais; jie buvo ketvirti Joakimo /46,2/. Pranašas tiksliai nurodo čia metus, nes tais metais prasidėjo sep-

tynios dešimtys Babilono nelaisvės metų /606 m pirm Kr/. Nebukad-netsaras, vydamas Egiptiečius, tuomet buvo pirmą kartą užpuolęs Jerusale ir priverstė karalių Joakimą pripažinti Babilono valdžią

*\*Nuo trylikų...* Tais metais Jeremijas pradėjo eiti pranašo pareigas /1,2/. — *Dvidešimt trejus.* Jošijas viešpatavo 31 metus. Prie jo gyvos galvos Jeremijas ėjo pranašo pareigas 19 metų; prie jų reikia pridėti trys Joakhazo mėnesiai ir ketveri Joakimo metai; taip ir pasidaro 23 metai. — *\*Atsikeldamas auštant...* Rūpestingai ir be paliovos. Ne vien Jeremijas tuomet ėjo pranašo pareigas; buvo ir kitų. Jošijo laikais pranašavo Sophonijas; Barukhas buvo taip pat pranašas, Holda buvo pranaše /4 Kar 22,14/, minimi dar 4 Kar 23,2 kiti to laiko pranašai. Jeremijas tačiau turi galvoje ilgą eilę pranašų, kuriuos Dievas siuntė vienai po kitos einančioms Žydų kartoms. — *\*Minčių.* Anot ebr t: veikų. Plg 4 Kar 17,13; aug 18,11. — *\*Jūs manęs.* Jūsų dauguma buvo atkakli. — *Ir vedėte...* Kas nori priežasties, tas būtinai nori su ja sujungtos jam gerai žinomos pasėkos; jūs norėjote nuodėmės ir atpuolimo, taigi jūs norėjote taip pat vesti mane į rūstybę. — *\*Visas šiaurės tautas...* Tas tautas buvo pranašas jau ne kartą minėjęs. — *Mano tarną.* Jis Dievo tarnas ta prasme, kad jis Dievo išrinktas ir siunčiamas Dievo sumanymu įvykdyti. /Panašiai pašventinami Medai (Ješ 13,3) Babilonui nubauti/. — *Visų jos apylinkėse*

pats, ir mano tarną Babilono karalių Nabukodonosorą, ir juos atvesiu ant šitos šalies, ant jos gyventojų ir ant visų jos apylinkėje esančių tautų; aš juos užmušiu ir padarysiu iš jų pasibaisėjimo ir švilpavimo dalyką ir amžinų tyrumų.<sup>10</sup> Aš pašalinsiu iš jų tarpo džiaugsmo balsą ir linksmybės balsą, jaunikių ir jauniosios balsą, girnų ūžimą ir žiburio šviesą.<sup>11</sup> Visa šita šalis bus tyruma ir pasibaisėjimo dalykas, ir visos tos tautos tarnaus Babilono karaliui septynias dešimtis metų

<sup>12</sup>Pasibaigus septynioms dešimtims metų, aš lankysiu Babilono karalių ir aną tautą, sako Viešpats, jų neteisybę ir Kaldiečių šalį ir padarysiu iš jos amžinų tyrumų.<sup>13</sup> Aš įvykdysiu anai šaliai visus mano žodžius, kuriuos prieš ją kalbėjau, visa kas parašyta šitoje knygoje, ką tik pranašavo Jeremijas prieš visas tautas.<sup>14</sup> Nes jie joms tarnaus, kadangi tai gausingos tautos ir dideli karaliai; aš jiems atsilyginsiu, žiūrėdamas jų darbų ir jų rankų veikalų

<sup>15</sup>Nes kareivijų Viešpats, Izraelio Dievas, sako taip: Imk iš mano rankos šito narso vyno taurę ir duok jo gerti visoms tautoms, pas kurias aš tave siųsiu.<sup>16</sup> Jos gers, pasidarys neramios ir dūks akivaizdoje kalavijo, kurį aš siųsiu į jų tarpą.<sup>17</sup> Aš ėmiau iš Viešpaties rankos taurę ir daviau gerti visoms tautos, pas kurias Viešpats mane siuntė: <sup>18</sup>Jerusalemi ir Judo miestams, jos karaliams ir jos kunigaikščiams, kad padaryčiau iš jų tyrumą, pasibaisėjimo, švilpavimo ir praeikimo dalyką, kaip kad yra šiandien; <sup>19</sup>Egipto karaliui Paraonui, jo tarnams, jo kunigaikščiams ir visai jo tautai, <sup>20</sup>ir visiems apskritai: visiems Ausies šalies karaliams ir visiems Pilistimų žemės karaliams, Askalonui, Gazai, Akaronui ir Azoto liekanoms, <sup>21</sup>Idumėjai, Moabui, Amono vaikams, <sup>22</sup>visiems Tiro karaliams, visiems Sidono karaliams ir karaliams šalies salų, esančių

*esančių tautų.* Jos prašė Žydus pagalbos ir sandoros. Kadangi jos patenka į nelaimę, tai visai žūna viltis išsigelbėti. — *Amžinų tyrumų:* tyrumų ilgam, neribotam laikui, taip kad ir jų atitaisymas žmonių priemonėmis bus negalimas. — <sup>10</sup>*Aš pašalinsiu...* Plg aug 7,34. — *Girnų ūžimą ir...* Tuodu dalyku naminio gyvenimo ženklas, kuriuos galima matyti ir girdėti visuose gyvenamuose namuose. Jų nebuvimas aiškus ženklas, kad šalis nebegyvenama. <sup>11</sup>*Visa šita šalis:* Judo žemė. — *Septynias dešimtis...* Skaičiuojant nuo to laiko Babilono karalystė turėjo dar stovėti 70 metų. Plg 2 Kron 36,22; Esdr 1,1; žem 26,6; Dan 9,2

<sup>12</sup>*Lankysiu:* bausmėmis. Plg Ješ 10,5. — *Padarysiu iš jos...* Pranašas regi savo akivaizdoje galutiną atsitikimą, neaptardamas eilės metų, kurių reikia, kad tas atsitikimas įvyktų. — <sup>13</sup>*Kas parašyta...* Šituos žodžius pranašas turėjo parašyti po to, kai jis buvo surinkęs savo pranašystes į knygą ir padaręs nutarimą prijungti prie jos dar ir tai, kas kartojama 50 ir 51 skyrimuose. — <sup>14</sup>*Nes jie joms tarnaus...* Prie patvirtinimo priduriama būdas, kaip pranašystės turi

būti įvykdytos. Anot ebr t: nes ir ant jų uždės vergystę gausingos tautos su dideliais karaliais

<sup>15</sup>*Vyno taurę.* Didelę nelaimę dažnai palyginama su girtumu, nes jausmai dėl didelio bausimo atbunka ir kojos svyruoja. Plg žem 49,12; Ijob 21,20; Ps 60,5 ir k. — <sup>16</sup>*Pasidarys neramios.* Ebr t: svyruos. — <sup>18</sup>*Jerusalemi ir...* Pirmoje vietoje minima Dievo tauta. Taurė yra paskelbimas pačios nelaimės. — *Kaip kad yra šiandien.* To priedo nėra LXX. — <sup>19</sup>*Egipto.* Kurio pagalba taip dažnai pasitikėjo Žydai. — <sup>20</sup>*Visiems apskritai.* Anot ebr t: visam mišiniui. — Turima galvoje daugybė visokių ateivių, svetimšalių, gyvenusių žemajame Egipte. — *Ausies.* Arabijos kraštas, kurs buvo dar vadinamas Uso /ebr 'Uts/ žemė; jame gyveno Ijobas. Plg Ijob 1,1. — *Pilistimų žemės:* kurios miestai tuojau įvardijami. — *Azoto liekanoms.* Žymi to miesto dalis buvo sugriauta, kai ji laikė ilgą laiką apgulęs Egipto karalius Psametikas ir galų gale paėmė. — <sup>21</sup>*Idumėjai, Moabui...* Kraštai į pietryčius ir rytus nuo Palestinos. — <sup>22</sup>*Tiro karaliams.* Įvardijant kraštus pakilstama į šiaurę, kur gyveno

anapus jūros, <sup>23</sup>Dedanui, Tėmai, Buzui ir visiems, kurie kerpa sau plaukus, <sup>24</sup>visiems Arabijos karaliams, visiems vakarų karaliams, gyvenantiems tyrumoje, <sup>25</sup>visiems Zambrio karaliams, visiems Elamo karaliams, visiems Medų karaliams, <sup>26</sup>taip pat visiems šiaurės karaliams arti ir toli, lygiai vieniems kaip ir kitiems, ir visoms žemės karalystėms, kurios yra jos paviršiuje; ir po jų gers Sesako karalius. <sup>27</sup>Tu jiems sakysi: Štai ką sako kareivijų Viešpats, Izraelio Dievas: Gerkite ir pasigerkite, ir vėmkite; parpulkite ir nesikelkite, pamatę kalaviją, kurį aš siųsiu į jūsų tarpą. <sup>28</sup>Jeigu gi jie nenorės priimti taurės iš tavo rankos, kad gertų, tu jiems sakysi: Štai ką sako kareivijų Viešpats: Jūs gerte gersite; <sup>29</sup>nes štai mieste, kuriame šaukiamasi mano vardo, aš pradėsiu bausti, ir jūs būtumėte laisvi nuo bausmės lyg nekalti? Jūs nebūsite laisvi nuo bausmės, nes aš šaukiu kalaviją visiems žemės gyventojams, sako kareivijų Viešpats

<sup>30</sup>Tu jiems pranašausi visus šituos žodžius ir jiems sakysi:

Viešpats iš augštybių sukrioks  
ir iš savo šventos buveinės paleis savo balsą;  
jis kriohte krioks prieš savo grožį;  
bus giedama prieš visus žemės gyventojus  
garsi lyg vynuogės minančiųjų daina.

<sup>31</sup>Jos garsas pasieks žemės pakraščius,  
nes Viešpats daro teismą tautoms;  
jis bylinėjasi su kiekvienu kūnu.  
Bedievis aš atiduodu kalavijui, sako Viešpats.

<sup>32</sup>Kareivijų Viešpats sako taip:  
Štai išeis nelaimė iš tautos į tautą,  
ir didelė audra išeis nuo žemės pakraščių.

<sup>33</sup>Viešpaties užmuštų bus tą dieną  
nuo vieno žemės krašto iki kitam jos kraštui;  
jų neraudos, nesurinks ir nelaidos;  
jie gulės kaip mėšlas žemės paviršiuje.

Phenikiečiai. — *Esančių*. Ebr t: esančios. Šv Rašte panašiuose atsitikimuose salomis vadinama labai išraižyti pietinės Europos krantai. — <sup>23</sup>*Dedanui*. Palikuonys Abraomo ir Keturos, gyvenusieji Arabijos šiaurvakariuose. Plg 1 Moš 25,3; Ješ 21,13. — *Tėmai*. Tėmos kraštas buvo prie kelio iš Damasko į Meką, tarp Tabuko ir Uadi - el - Kora /kitas Haurano rytuose/, — *Buzui*: Arabijoje. Plg 1 Moš 21,21 ir k. — *Kurie kerpa...* Zr aug 9,26. — <sup>24</sup>*Visiems vakarų...* Anot ebr t: visiems mišinio karaliams, kurie gyvena tyrumoje. — <sup>25</sup>*Zambrio*. Apie tą vardą negalima pasakyti nieko tikra. Elamas gal kalnuotas kraštas į rytus nuo Tigrio, anapus Babilonijos, šiaurėje siekęs Medų kraštą ir Asiriją, pietuose Persų įlanką. — *Medų*. Medų kraštas į rytus nuo Zagro kalnų, šiaurėje siekia Kaspijos jūrą, rytuose Partų šalį ir Irkaniją. — <sup>26</sup>*Sesako*. Taip žydai rašydavo kadais žodį Babel /žem 51,4/. Taigi nuo visuotinio

pasaulio teismo neatleidžiamas ir Babilonas. — <sup>27</sup>*Parpulkite ir...* Dievas ir jo karalystė nugalės jus. Dievas taip ilgai persekios savo neprietelius, kokių nugalėjimas nebus pilnas. — <sup>28</sup>*Jūs gerte gersite*: jūs turite būtinai ir daug gerti. — <sup>29</sup>*Kuriame šaukiamasi...* Todėl tai yra Jahvės miestas

<sup>30</sup>*Viešpats iš augštybių...* Plg Joel 3,16; Am 1,2. Viešpats, turįs savo buveinę danguje, čia palyginamas su liūtu, puolančiu iš savo lindynės ir išgąsdinančiu kaip piemenis, taip ir jų bandą, nuo kurio negalima ištrūkti. — *Prieš savo grožį*. Ebr t: prieš savo buveinę, t y, prieš Jerusale. — *Daina*. Ebr *hedad*. Taip buvo vadinama linksma daina, kurią dainuodavo išspausdami iš vynuogių vyną. Plg Ješ 16,9. Čia vynuogių vietoje bus tautos. Plg Ješ 63,1-6.

— <sup>33</sup>*Jų neraudos...* Plg aug 8,1-3. — <sup>34</sup>*Apsiberkite*. Ebr t: gulėkite pelesuose. — *Jūsų išskirstymo...* Kurie nebus užmušti, tie turės būti išvai-

- <sup>34</sup>Klykite, ganytojai, ir šaukite ;  
apsiberkite pelenais, jūs, bandos didikai,  
nes atėjo jūsų dienos, kad būtumėte užmušti,  
jūsų išskirstymo metas, ir jūs krisite kaip brangūs indai.
- <sup>35</sup>Nebebus galima bėgti ganytojams  
ir išsigelbėti bandos didikams.
- <sup>36</sup>Štai ganytojų šauksmo balsas  
ir bandos didikų klyksmas,  
nes Viešpatys sunaikino jų ganyklas.
- <sup>37</sup>Ramybės dirvos nutilo Viešpaties narsingos rūstybės akivaizdoje.
- <sup>38</sup>Jis paliko kaip liūtas savo lindyne,  
nes iš jų šalies pasidarė tyruma nuo karvelio rūstybės  
ir nuo narsingos Viešpaties rūstybės

26. <sup>1</sup>Judo karaliaus Jošijo sūnaus Joakimo karaliavimo pradžioje buvo Viešpaties suteiktas toks žodis ir pasakyta : <sup>2</sup>Štai ką Viešpatys sako : Stovėk Viešpaties namų šventoriuje ir kalbėk visiems Judo miestams, iš kurių ateinama pagarbinti Viešpaties namuose, visus žodžius, kuriuos aš tau liepiau jiems kalbėti ; neišleisk nė žodžio. <sup>3</sup>Gal jie išgirs ir gręsis kiekvienas nuo savo pikto kelio, ir aš gailėsiuos piktenybės, kurią ketinu jiems daryti dėl jų pastangų pikto. <sup>4</sup>Tu jiems sakysi : Štai ką Viešpatys sako : Jei neklausysite manęs, kad vaikščiotumėte mano Įstatyme, kurį jums daviau, <sup>5</sup>kad klausytumėte žodžių mano tarnų pranašų, kuriuos aš jums siunčiau, iš nakties atsikeldamas ir siųsdamas, kurių jūs neklusėte, <sup>6</sup>aš padarysiu šituos namus kaip Silą, ir iš šito miesto padarysiu praeikimą visoms žemės tautoms

<sup>7</sup>Kunigai, pranašai ir visa tauta girdejo Jeremiją kalbantį šituos žodžius Viešpaties namuose. <sup>8</sup>Pabaigus Jeremijui kalbėti visa, ką Viešpatys buvo jam liepęs pasakyti visai tautai, kunigai, pranašai ir visa tauta nutvėrė jį, sakydami : Tegul jis mirte numiršta. <sup>9</sup>Kam jis pranašavo, sakydamas : Kaip Silas bus šitie namai, ir šitas miestas bus sunaikintas, taip

kyti ir kaip gražūs indai (kurių žuvinimas kitus pripildė išgąščio) sudaužyti. — <sup>35</sup>*Nebebus galima...* Pakartojimu patvirtinama žuvimo tikrumas. — <sup>37</sup>*Ramybės dirvos...* Ebr t : ramios ganyklos, t y, ganyklos, kuriose anksčiau ramiai ganėsi bandos. — <sup>38</sup>*Jis : Dievas /Jier, Tom/.* — *Nuo karvelio...* Ebr t gal : nuo smarčiausio kalavijo ir nuo Viešpaties rūstybės karščio

b/ *Jeremijo kova prieš nedorus kunigus ir netikrus pranašus Žyduose*

26,1-24. Jeremijas skelbia Jerusaleš žuvimą /1-6/ ; kunigų ir pranašų sulaikytas paduodamas į kunigaikščių teismą ir vėl paleidžiamas /7-19/. Užmušimas pranašo Urijo /20-24/

26. <sup>1</sup>*Karaliavimo pradžioje.* Reikia manyti, kad aprašomi čia atsitikimai įvyko anksčiau, nekaip augščiau paskelbta pranašystė. — Pačios laiko aplinkybės turėjo labiau sujaudinti

Judo gyventojų širdis. Egipto karalius Nekhao buvo išvedęs grandinėse į Egiptą karalių Joakhažą, kurs darė pikta Viešpaties akivaizdoje, ir uždėjęs piniginę pabaudą visai tautai /4 Kar 23,32.../. Argi neturėjo Žydai daryti visa, kad atitolintų tolesnę bausmę? — <sup>2</sup>*Miestams, iš kurių...* Taigi vienoje iš didesnių metinių švenčių, kurios sutraukdavo į Jerusalež daugybę žmonių iš viso krašto. Iš čia taip pat pasirodo, kad išviršinis garbinimas Dievo nebuvo visai pamestas. Jeremijas turi vadinamajame liaudies šventoriuje kaip Viešpaties pasiuntinys kalbėti tautai. — *Neišleisk nė žodžio :* nepasiduok baimei, kuri galėtų tau kliudyti pasakyti visa, kas reikia. — <sup>6</sup>*Šituos namus...* Šventyklą ir Jerusalež. Plg 1 Kar 4,2,10

<sup>8</sup>*Kunigai.* Jie, kurie turėjo mokytį įstatymo ir kaip pirmieji jo laikytis ir būti šventi Viešpaties akivaizdoje, stovi pranašo neprietelių priešakyje.

kad nebebus jame gyventojų? Ir visa tauta susibūrė prieš Jeremiją Viešpaties namuose

<sup>10</sup>Išgirdę apie šituos dalykus Judo kunigaikščiai atėjo iš karaliaus namų į Viešpaties namus ir atsėdėjo naujųjų Viešpaties namų vartų angoje. <sup>11</sup>Kunigai ir pranašai kalbėjo kunigaikščiams ir visai tautai, tardami: Šitas žmogus vertas mirti, nes pranašavo prieš šitą miestą, kaip jūs savo ausimis girdėjote. <sup>12</sup>Tuomet Jeremijas kalbėjo visiems kunigaikščiams ir visai tautai taip: Viešpats mane siuntė pranašauti prieš šituos namus ir prieš šitą miestą visų žodžių, kuriuos jūs girdėjote. <sup>13</sup>Taigi pataisykite dabar savo kelius ir savo pastangas ir klausykite Viešpaties, jūsų Dievo, balso, tai Viešpats gailėsis piktenybės, kurią prieš jus kalbėjo. <sup>14</sup>Aš gi štai jūsų rankose; darykite su manim, kas gera ir teisinga jūsų akyse. <sup>15</sup>Tačiau žinokite ir supraskite, kad, jei mane užmušite, jūs išduosite nekaltą kraują patys prieš save, prieš šitą miestą ir prieš jo gyventojus: nes Viešpats iš tikrųjų mane siuntė pas jus kalbėti, jums girdint, visų šitų žodžių. <sup>16</sup>Tuomet kunigaikščiai ir visa tauta tarė kunigams ir pranašams: Tas žmogus neužsipelnė mirties, nes jis mums kalbėjo Viešpaties, mūsų Dievo, vardu

<sup>17</sup>Po to žmonės iš šalies vyresniųjų tarpo atsikėlė ir tarė visam tautos susirinkimui taip: <sup>18</sup>Mikhėjas Morastietis buvo pranašas Judo karaliaus Ezekijo dienose ir taip kalbėjo visai Judo tautai: Štai ką sako kareivijų Viešpats: Sionas bus ariamas kaip dirva, Jerusale pavis į akmenų krūvą ir Namų kalnas į miškuotą augštumą. <sup>19</sup>Argi Judo karalius Ezekijas ir visas Judas pasmerkė jį mirti? Argi jie nebijojo Viešpaties ir nemaldavo Viešpaties veido? ir ar Viešpats nesigailėjo piktenybės, kurią buvo prieš juos kalbėjęs? Taigi mes darome didelę piktenybę prieš mūsų sielas

<sup>20</sup>Buvo taip pat žmogus, kurs pranašavo Viešpaties vardu, Semėjo sūnus Urijas iš Karjatiarimo; jis pranašavo prieš šitą miestą ir prieš šitą

— *Pranašai: netikri pranašai. — Visa tauta: tautos dauguma. — Tegul jis...* Ebr t: mirte mirsi. Kam tu pranašavai Viešpaties vardu? Jie nežiūri, kad žuvimu jie gąsdinami tik tame atsitikime, jei pasiliks savo nuodėmėse. — <sup>10</sup>*Kunigaikščiai: gal žymiausi Žydų šeimų viršininkai. — Naujųjų... vartų.* Spėliojama, kad kalbama apie vartus, kurie buvo pastatyti karaliaus Joatamo. Žr 4 Kar 15,35 ir k. Vartai pas Žydus dažnai buvo teismo vieta. — <sup>11</sup>*Pranašavo prieš...* Dievas žadėjo amžinai gyventi tuose namuose /3 Kar 9,3/. Jeremijo žodžiai, jei nežiūrėti sąlygų ir aplinkybių, kuriose pasakyti, rodo, prietaraują Dievo pažadėjimui, taigi jis reikia nubausti mirtimi, kaip netikras pranašas /5 Moš 18,20/. — *Kaip jūs savo...* Tais žodžiais atsiliepiama į tautą. — <sup>12</sup>*Visiems kunigaikščiams ...* Kunigaikščiams kaip teisėjams, tautai kaip pasidavusiai suvedžiojimui. — *Viešpats mane siuntė...* Su dideliu išmanyimu Jeremijas nurodo, kad jį yra siuntęs Viešpats ir kad jis pakeis,

neįvykdys savo nutarimo, jei jie darys atgailą. — <sup>13</sup>*Pataisykite...* Plg aug 7,3. — <sup>14</sup>*Aš gi štai...* Savo kuklumu pranašas pelnosi kunigaikščių palankumą; priminimas teisybės turi juos įspėti. — <sup>15</sup>*Tačiau žinokite...* Ne aš, bet jūs patys dedate ant savęs nelaimę. Jei jūs iš tikrųjų mylite miestą ir šventyklą, tai nedauginkite savo nuodėmių ir nedarykite savęs kaltais mano kraujo išliejimo. — <sup>17</sup>*Iš šalies vyresniųjų...* Jų tarpe ypač žymus buvo Ahikamas, kaip tai pasirodo iš 24 e. — <sup>18</sup>*Mikhėjas Morastietis.* Ebr: Iš Morešeth. Kalbama apie vieną iš Mažesniųjų pranašų. Mikhėjas ėjo pranašo pareigas karaliaujant Joatamui, Akhazui ir Ezekijui. — *Sionas bus ariamas.* Kaip kad darydavo senovėje nugalėtojai, kurie paimto ir sugriauto miesto vietą net išardavo. Tą pranašystę skaitome Mikh 3,12. — <sup>19</sup>*Argi jie...* Ebr t: argi jis ir tt. — *Taigi mes darome...* Anot ebr t: argi mes turėtume daryti

<sup>20</sup>*Buvo taip pat...* Jeremijas pasakoja šitą pavyzdį, kad dar aiškiau

šalį, visai taip pat kaip buvo kalbėjęs Jeremijas. <sup>21</sup>Kuomet karalius Joakimas, visi jo galiūnai ir kunigaikščiai išgirdo tuos žodžius, karalius įieškojo jo užmušti. Tai patyręs ir nusigandęs Urijas pabėgo ir nuvyko į Egiptą. <sup>22</sup>Karalius Joakimas siuntė žmonių į Egiptą, Akoboro sūnų Elnataną ir kitus draug su juo į Egiptą. <sup>23</sup>Jie išvedė Uriją iš Egipto ir atvedė jį pas karalių Joakimą, kurs jį užmušė kalaviju ir pametė jo lavoną pasukutinės liaudies kapinėse

<sup>24</sup>Tačiau Saphano sūnaus Ahikamo ranka buvo su Jeremiju, kad jis nebūtų išduotas į tautos rankas ir kad jie jo neužmuštų

27. Judo karaliaus Jošijo sūnaus Joakimo karaliavimo pradžioje buvo Viešpaties suteikta Jeremijui toks žodis ir pasakyta: <sup>2</sup>Štai ką Viešpats man sako: Pasidaryk sau pančių ir grandinių ir užsidėk jas sau ant kaklo; <sup>3</sup>tu jas siysi pas Edomo karalių, pas Moabo karalių, pas Amono vaikų karalių, pas Tiro karalių ir pas Sidono karalių per pasiuntinius, kurie atvyko į Jerusaleį pas Judo karalių Sedekiją, <sup>4</sup>ir tu jiems liepsi kalbėti jų valdovams taip; Štai ką sako kareivijų Viešpats, Israėlio Dievas: Jūs sakysite savo valdovams taip: <sup>5</sup>Aš padariau žemę, žmones ir galvijus, esančius žemės paviršiuje, ir ją duodu tam, kas patiko mano akyse. <sup>6</sup>Taigi ir dabar aš duodu visas šitas šalis į mano tarno Babilono karaliaus Nabukodonosoro rankas; be to, aš jam duodu ir lauko gyvulius, kad jam tarnautų. <sup>7</sup>Visos tautos tarnaus jam ir jo sūnui ir jo sūnaus sūnui, kolei

parodytų, kaip dideliuose pavojuose jis buvo, karaliaujant Joakimui. — *Karjatiarimo*. Miestelis garsus tuo, kad jame kurį laiką buvo sandoros skrynias. 1 Kar 6,20... Jo vieta ant ribos tarp Judo ir Benjaminio giminių, gal ten, kur dabar Kuriet-el-Enab, tarp Jerusaleį ir Jopės. — <sup>21</sup>Galiūnai. Ebr t: karžygiai. — *Urijas pabėgo*.. Tas pabėgimas nebuvo ženklas nepasitikėjimo Dievu, bet atsargumo /plg Mt 10,23/. — <sup>22</sup>Joakimas... Keršto troškimas jame buvo taip didelis, kad jis stengėsi net svetimoje šalyje užmušti pranašą, kurio jam nebereikėjo bijoti. Plg 36,12.25. — *Elnataną*. Tas pat vardas sutinkamas taip pat 4 Kar 22,12.14; tik nežinia, ar ten kalbama apie tą patį žmogų. — <sup>23</sup>Jie išvedė... Karalius Joakimas tuomet buvo priverstas mokėti mokesčius Egipto karaliui, tai tas nesipriešino išvedimui atbėgusiojo Urijo. — *Paskutinės liaudies..* Ebr t: liaudies sūnų kapinėse. — Karalius ir užmuštą pranašą dar norėjo paniekindi. Jerusaleį buvo ir tebėra liaudies kapai išilgai Kedrono. — <sup>24</sup>Tačiau. Kadangi Joakimas buvo toks kerštininkas, tai turėjo pasirodyti ypatingas Dievo veiksmas, kad Jeremijas ištruktų iš jo rankų. — *Ahikamo*. Plg 4 Kar 22,12. — *Ranka: globa, įtaka. — Kad jis nebūtų išduotas*. Ahikamas gal turėjo nurašinti kilusį tautoje maištą

c/ *Kitas Jeremijo susirėmimas su netikrais Jerusaleį pranašais*

27,1-28,17. Jeremijas gauna įsakymą paskelbti, kad visos Žydų apylinkėje esančios tautos bus pavergtos Babilono karaliui /27,1-11/; ypatingą išpėjimą apie tai gauna karalius Sedekijas /27,12-15/, Žydų kunigai ir visa tauta /27,16-22/. Visai ką kita skelbia meluodamas Ananijas /28,1-4/, kuriam drašiai priešinasi Jeremijas ir jam paskelbia neilgai trukus jį mirsiant /28,5-17/

27. <sup>1</sup>Joakimo. Tikriausiai čia reikia skaityti Sedekijo vardas, kaip tai pasirodo iš 3 e ir 28,1. — <sup>2</sup>Grandinių. Ebr t: jungų. — *Užsidėk sau...* Taip pranašas turėjo pasirodyti turįs išvaizdą belaisvio ir vergo. — <sup>3</sup>Tu jas siysi... Jeremijas turi įteikti jungus pasiuntiniams, kad jais būtų išreikšta Babilono nelaisvė. Karalius Sedekijas buvo atsiskęs pripažinti savo priklausomybę nuo Babilono karaliaus ir norėjo padaryti su kitomis tautomis sąjungą prieš kaldiečius. Pranašas parodo jiems žodžiais ir simboliais, kuo jų sumanymai turi pasibaigti, ir iškilmingai apreiškia Viešpaties valią. — <sup>4</sup>Aš padariau... Taip pat svetimoms tautoms turi būti apreiškta Viešpaties didenybė ir kilnumas, taip kad jiems darosi aišku, jog jis ne vienos tautos Dievas, bet pasaulio Dievas ir Kūrėjas, kurs visa veda, kaip jam patinka. — <sup>6</sup>Mano

neateis jo šalies ir jo paties metas; jam tarnaus daug tautų ir dideli karaliai. <sup>8</sup>Jeigu gi kuri tauta ir karalystė nenorėtų tarnauti Babilono karaliui Nabukodonosorui ir kas nors nepalenkėtų savo sprando po Babilono karaliaus jungu, tą tautą aš aplankysiu kalaviju, badu ir maru, sako Viešpats, kolei aš jų nesunaikinsiu jojo ranka. <sup>9</sup>Jūs tat neklausykite savo pranašų, žynių, sapnininkų, burtininkų ir žavėtojų, kurie jums sako: Jūs netarnausite Babilono karaliui, <sup>10</sup>nes jie jums pranašauja melą, kad jus atitolintų iš jūsų šalies ir išmestų jus, kad jūs žūtumėte. <sup>11</sup>Kuri gi tauta palenks savo sprandą po Babilono karaliaus jungu ir jam tarnaus, tą aš paliksiu jos žemėje, sako Viešpats, ir ji ją igyvens ir gyvens joje. <sup>12</sup>Taip pat Judo karaliui Sedekijui aš kalbėjau visai taip pat sakydamas: Palenkite savo kaklus po Babilono karaliaus jungu, tarnaukite jam ir jo tautai, ir jūs būsite gyvi. <sup>13</sup>Kam gi mirtumėte tu ir tavo tauta nuo kalavijo, bado ir maro, kaip Viešpats kalbėjo tautai, kuri nenorėtų tarnauti Babilono karaliui? <sup>14</sup>Neklausykite žodžių pranašų, kurie jums sako: Jūs netarnausite Babilono karaliui, nes jie jums kalba melą. <sup>15</sup>Nes aš jų nesiunčiau, sako Viešpats, ir jie melagingai pranašauja mano vardu, kad jus išmestų, ir kad jūs žūtumėte, kaip jūs, taip ir pranašai, kurie jums pranašauja.

<sup>16</sup>Aš kalbėjau kunigams ir tai tautai taip: Štai ką Viešpats sako: Neklausykite žodžių savo pranašų, kurie jums pranašauja, sakdami: Štai Viešpaties rykai dabar greitai sugrįš iš Babilono; nes jie jums pranašauja melą. <sup>17</sup>Taigi jūs neklausykite jų, bet tarnaukite Babilono karaliui, kad būtumėte gyvi. Kamgi šitas miestas pavirstų į tyrumą? <sup>18</sup>Jeigu jie pranašai, ir juose yra Viešpaties žodis, tegul jie stoja kareivijų Viešpaties akivaizdžiai, kad rykai dar užsilikusiai Viešpaties namuose ir Judo karaliaus namuose ir Jerusaleje nebūtų nugabenti į Babiloną. <sup>19</sup>Nes štai ką sako kareivijų Viešpats apie šulus, apie jūrą, apie papėdes ir apie kitus

*tarno. Žr aug 25,9. — <sup>1</sup>Jam ir jo sūnui...* Dar apie 60 metų turi pasilikti Babilono karalystė. Kadangi po Nabukodonosoro jo sūnus Evilmerodachas karaliavo tik dvejus metus, to įpėdinis Nerigliasaras ketverius metus, toliau jaunas Loborosoarkhodos mirė jau po devynių mėnesių, ir iš jo įpėdinio Nabonido po 17 viešpatavimo metų atėmė sostą Kiras, tai žodis sūnus ir sūnaus sūnus čia reikia imti palikuonies prasme, kaip tai dažnai pasitaiko senoviniuose Babilono dokumentuose. — <sup>8</sup>Jeigu gi... Taip Dievas atmeta visoki maištą prieš Babilono karalių. — <sup>9</sup>Savo pranašų. Pranašais tie vadinami, kurie sakosi gavę betarpinį apreiškimą iš dievytės, taip kad ji per juos kalbanti. Visi kiti toliau įvardintieji negali pasakyti tiesos, nes jie patys jos nežino. Plg aug 23,16; žem 29,8. — <sup>11</sup>Tą aš paliksiu. Dievas apsiereiškia esąs visagalis Viešpats, kai jis naudojasi Babiloniečiais kaip savo įrankiais.

<sup>12</sup>Karaliui Sedekijui... Sedekijas gauna tokių pat nurodymų kaip ir svetimos tautos. Ir jam sakoma:

Kam tu nori pražudyti save ir savo tautą? Taip gi atsitiks, jei tu būsi atkaklus. — <sup>16</sup>Kad jus išmestų. Ebr t: kad aš jus išmesčiau

<sup>18</sup>Savo pranašų: ne Dievo, nes jie kalba, kas jiems patinka; Dievas gi jiems nieko neapreiškia. Vienas tokių netikrų pranašų buvo Ananijas, 28,3. — *Dabar greitai*: ir ne septynioms dešimtims metų prasilinkus, kaip kad sakė Jeremijas pirmais Nabukodonosoro karaliavimo metais /25,11/. Nabukodonosoras buvo išgabėjęs šventyklos turtus aštuntais savo viešpatavimo metais, po to kai buvo nugalėjęs karalių Joachiną /žr 4 Kar 24,13/. — <sup>17</sup>Kamgi šitas miestas... Plg 13 e. — <sup>18</sup>Tegul jie stoja... Toki pranašų pareiga melstis už tautą ir pasirodyti jai lyg koki siena. Jei jie yra tikri pranašai, tai tegul jie nugręžia nuo tautos Dievo rūstybę, tegul atgauna išplėstus šventyklos turtus ir palaiko savo vietoje dar likusius. — <sup>19</sup>Apie šulus: apie du varinius šulu, Jachiną ir Boozą, stovėjusiu ties šventyklos durimis /3 Kar 7,15.../. — *Apie jūrą... papėdes...* Žr t p

rykus, likusius šitame mieste, <sup>20</sup>kurių nepasiėmė karalius Nabukodonosoras, perkeldamas Judo karalių Joakimo sūnų Jekhonią iš Jerusaleės į Babiloną ir visus Judo ir Jerusaleės didikus; <sup>21</sup>nes štai ką sako kareivijų Viešpats, Israėlio Dievas, apie rykus, likusius Viešpaties namuose ir Jerusaleėje: <sup>22</sup>Jie bus nugabenti į Babiloną ir bus tenai iki jų aplankymo dienai, sako Viešpats, ir aš jus atgabendinsiu ir sugrąžinsiu į šią vietą

28. <sup>1</sup>Tais pačiais metais Judo karaliaus Sedekijo karaliavimo pradžioje, ketvirtais metais penktame mėnesyje atsitiko, kad pranašas iš Gabaono Azuro sūnus Ananijas man tarė Viešpaties namuose kunigų ir visos tautos akivaizdoje taip: <sup>2</sup>Štai ką sako kareivijų Viešpats, Israėlio Dievas: Aš sulaužiau Babilono karaliaus jungą. <sup>3</sup>Dar dveji metai laiko, ir aš atgabendinsiu į šią vietą visus Viešpaties namų rykus, kuriuos paėmė iš šitos vietos Babilono karalius Nabukodonosoras ir juos nugabeno į Babiloną. <sup>4</sup>Taip pat Judo karalių Joakimo sūnų Jekhonią ir visus Judo tremtinius, kurie įėjo į Babiloną, aš sugrąžinsiu į šią vietą, sako Viešpats; nes aš sulaužysiu Babilono karaliaus jungą

<sup>5</sup>Pranašas Jeremijas atsakė pranašui Ananijui kunigų akyse ir akyse visos tautos, stovėjusios Viešpaties namuose, <sup>6</sup>ir pranašas Jeremijas tarė: Tebūnie, tegul Viešpats taip padaro, tegul Viešpats įvykdo tavo žodžius, kuriais pranašavai, kad rykai būsią sugrąžinti į Viešpaties namus ir visi tremtiniai iš Babilono į šią vietą. <sup>7</sup>Tačiau išgirsk tą žodį, kurį aš kalbu, tau girdint ir visai tautai girdint: <sup>8</sup>Pranašai, kurie buvo pirm manęs ir pirm tavęs, nuo pat pradžios, ir jie pranašavo daugeliui šalių ir didelėms karalystėms apie karą, prispaudimą ir badą. <sup>9</sup>Pranašas, kurs pranašauja ramybę, bus pripažintas iš tikrųjų Viešpaties siųstu pranašu, jei jo žodžiai įvyks. <sup>10</sup>Tuomet pranašas Ananijas ėmė grandinę nuo pranašo Jeremijo kaklo ir ją sulaužė. <sup>11</sup>Ir Ananijas tarė visos tautos akivaizdoje taip: Štai ką Viešpats sako: Taip aš sulaužysiu dvejiems metams laiko praslinkus Babilono karaliaus Nabukodonosoro jungą nuo visų tautų kaklo. <sup>12</sup>Pranašas gi Jeremijas nuėjo savo keliu. Po to kai pranašas Ananijas sulaužė grandinę nuo pranašo Jeremijo kaklo, buvo suteiktas Viešpaties žodis Jeremijui ir pasakyta: <sup>13</sup>Eik ir sakyk Ananijui: Štai ką Viešpats sako: Tu sulaužei medinę grandinę, bet jos vietoje tu darai geležinę grandinę. <sup>14</sup>Nes štai ką sako kareivijų Viešpats, Israėlio Dievas: Aš dedu geležinį jungą ant visų šitų tautų kaklo, kad tarnautų Babilono karaliui Nabukodonosorui, ir jos jam tarnaus; be to, aš jam duodu ir lauko gyvulius. <sup>15</sup>Tuomet pranašas Jeremijas tarė pranašui Ananijui: Klausyk, Ananijau, Viešpats tavęs nesiuntė, ir tu padarei, kad šita tauta

28. <sup>1</sup>Tais pačiais... LXX pasakyta trumpai: atsitiko ketvirtais Sedekijo metais. — Taip pašalinama neaiškumas, kokį daro ebr t dvejopas laiko nurodymas. — *Gabaono*. Tai buvo kunigų miestas į šiaurvakarius nuo Jerusaleės. Žr Jos 21,17. Galėjo būti, kad Ananijas buvo kunigas. — <sup>3</sup>Dar dveji... Ananijas drąsiai meluoja, bet jo žodžiai gali uždegti kovai klausytojų širdis. — <sup>4</sup>Jekhonią... Jeremijas buvo paskelbęs, kad Jekhonią mirsiąs svetimoje šalyje. Plg 4 Kar 24,12

<sup>6</sup>Tebūnie... Jeremijas savo nuolankiu ir romiu atsakymu parodo, kad jis tikrai trokšta tautos laimės.

Bet kad tauta neapsiviltų per daug greitai pasitikėjimu, jis priduria, jog jam dar neaišku, ar Ananijas pranašas, jog tikriausiai gali būti visai kitaip. — <sup>8</sup>Badą. Ebr t: marą. — <sup>9</sup>Pranašas... Jeremijas nurodo priežastis, kodėl jis pats abejojo apie Ananijo žodžių tikrumą. — <sup>10</sup>Grandinę. Ebr t: jungą. — *Ją sulaužė*. Taip jis nori panaikinti Jeremijo žodžių reikšmę. — <sup>12</sup>Nuėjo savo keliu: pasiduodamas Dievo valiai ir laukdamas jo šviesos. — <sup>13</sup>Geležinę grandinę. Tikriausiai jungą. Geležinio jungo negalima sulaužyti, kaip Ananijas buvo sulaužęs medinį. — <sup>15</sup>Tu padarei... Savo melu tu norėjai su-



pasitikėtų melu. <sup>16</sup>Todėl štai ką Viešpats sako : Štai aš atimsiu tave nuo žemės paviršiaus ; šiais metais tu mirsi, nes tu kalbėjai prieš Viešpatį. <sup>17</sup>Ir pranašas Ananijas mirė tais pačiais metais septintame mėnesyje

29. <sup>1</sup>Štai žodžiai rašto, kurį pranašas Jeremijas siuntė iš Jerusaleš į vyresniųjų liekanas nelaisvėje, į kunigus, į pranašus ir į visą tautą, kurią Nabukodonosoras buvo nusivedęs iš Jerusaleš į Babiloną, <sup>2</sup>po to kai karalius Jekhonijas, valdovė, kamarponiai, Judo ir Jerusaleš kunigaikščiai, amatininkai ir šaltkalviai buvo išėję iš Jerusaleš, <sup>3</sup>per rankas Saphano sūnaus Elaso ir Helkijo sūnaus Gamarijo, kuriuodu Judo karalius Sedekijas siuntė pas Babilono karalių Nabukodonosorą, tokio turinio :

<sup>4</sup>Štai ką sako kareivijų Viešpats, Israėlio Dievas, visiems tremtiniams, kuriuos aš perkėliau iš Jerusaleš į Babiloną : <sup>5</sup>Statykitės namų ir gyvenkite juose, veiskitės sodų ir valgykite jų vaisius. <sup>6</sup>Veskite žmonas ir gimdykite sūnų ir dukterų ; duokite savo sūnams žmonių ir savo dukteris duokite vyrams, ir tegul jos gimdo sūnų ir dukterų ; daugėkite tenai ir nebūkite negausingi. <sup>7</sup>Jieškokite ramybės miestui, į kurį aš jus atvedinau, ir melskitės už jį Viešpačiui, nes jo ramybėje bus jūsų ramybė. <sup>8</sup>Nes štai ką sako kareivijų Viešpats, Israėlio Dievas : Nesiduokite suvedžiojami savo pranašams, kurie yra jūsų tarpe, nė savo žyniams, ir nežiūrėkite savo sapnų, kuriuos jūs sapnuojate ; <sup>9</sup>nes jie melagingai jums pranašauja mano vardu ; aš neesu jų siuntęs, sako Viešpats. <sup>10</sup>Nes Viešpats sako taip : Kai pradės baigtis septynios dešimtys metų Babilone, aš aplankysiu jus, įvykdysiu savo gerą žodį apie jus ir atvesiu jus atgal į šią vietą. <sup>11</sup>Nes aš žinau mintis, kurias turiu apie jus, sako Viešpats, ramybės ir ne prispaudimo mintis, kad jums duočiau pabaigą ir kantrybės. <sup>12</sup>Jūs šauksitės manęs ir eisite, melsite mane, ir aš jus išklausysiu. <sup>13</sup>Jūs jieškosite manęs ir rasite, kai jieškosite manęs visa savo širdimi. <sup>14</sup>Aš būsiu jūsų atrastas, sako Viešpats, sugrąžinsiu jūsų belaisvius, jus surinksiu iš visų tautų ir iš visų vietų, į kurias esu jus išvaręs, sako Viešpats, ir

tvirtinti tautą piktenybėje ir sulai-  
kyti Viešpaties veikimą. Kadangi ta-  
čiau kunigaikščiai ir tauta nevykdo  
įstatyme paskirtos bausmės, tai pats  
Dievas tave nuplaks. — <sup>16</sup>Tu kal-  
bėjai prieš Viešpatį. Ebr t : nes tu  
skelbei prieš Viešpatį atpuolimą, t  
y, tu sustiprinai savo melagingu pra-  
našavimu tautą nuodėmėje, — <sup>17</sup>Ir  
pranašas... Taip Dievas atitesėjo savo  
pažadėjimą 1,19

d/ Jeremijo kova prieš netikrus Žydų  
pranašus, gyvenusius Babilone

29,1-32. Raštu į išvestus Babilo-  
nan Žydus /1-3/ Jeremijas ragina  
juos rengtis ilgai nelaisvei, skelbia  
nelaimes nepaklusniesiems, ypač gi  
netikriems Babilone esantiems pra-  
našams /4-23/, ir atskirai žuvimą ne-  
tikram pranašui Semėjui /24-32/

29. <sup>1</sup>vyresniųjų liekanas : kurių  
neužmušę kelionės ir nelaisvės var-  
gai. Kad Žydai taip pat nelaisvėje  
turėjo savo vyresniųjų, paaiškėja iš  
Dan 13,5. — Į pranašus. Anot gr  
t : į netikrus pranašus. — <sup>2</sup>Valdovė :

karaliaus Jekhonijo motina. Plg 13,18  
ir k. — *Amatininkai...* plg aug 24,1.  
Nabukodonosoras buvo jau trečiais  
Joakimo metais išvedęs belaisvių iš  
Jerusaleš /Dan 1,1.../. — <sup>3</sup>Per rankas..  
Pasakoma, kam buvo pavesta nu-  
nešti Jeremijo laišką į Babiloną.  
Elasa gal buvo brolis Jeremijo už-  
tarėjo Ahikamo. Plg 26,24. — <sup>5</sup>Sta-  
tykitės... Nes jums reikės ilgai pa-  
silikti Babilone. — <sup>6</sup>Daugėkite... Taip  
pat svetimoje šalyje jūs dalyvausite  
Abraomo palaiminime, ir iš jūsų da-  
rysis didelė tauta. — <sup>7</sup>Aš jus atve-  
dinau. Ne karaliaus galybė buvo  
jūsų išvedimo priežastis, bet mano  
valia. — *Melskitės...* Pavergtiesiems  
patariamai melstis už priešus, kolei  
Dievas jų nepaleis iš jų stovio. —  
<sup>8</sup>Nes... Plg aug 14,14. — *Kuriuos jūs  
sapnuojate.* Ebr t : kuriuos jūs lei-  
džiate sau sapnuoti. — <sup>10</sup>Babilone.  
Ebr t : Babelėje. Plg 25,11. Metai  
skaičiuojami nuo kovos prie Khar-  
kamio. — <sup>12</sup>Eisite : į maldos vietą.  
— <sup>14</sup>Sugrąžinsiu... Sugrįžimas į Pa-  
lestiną bus pradžia teokratijos atsta-

pargrąžinsiu jus iš vietos, į kurią jus perkeldinau. <sup>15</sup>Jūs, tiesa, sakote : Viešpats pažadino mums pranašų Babilone, <sup>16</sup>tačiau štai ką Viešpats sako karaliui, kurs sėdi Dovido soste, ir visai tautai, šito miesto gyventojai, jūsų broliams, kurie neišėjo kartu su jumis į nelaisvę; <sup>17</sup>kareivijų Viešpats sako taip : Štai aš siųsiu prieš jus kalaviją, badą ir marą ; aš jus padarysiu panašius į blogas figas, kurių negalima valgyti, nes jos labai blogos ; <sup>18</sup>aš persekiosiu jus kalaviju, badu ir maru, duosiu jus kankinti visoms žemės karalystėms ir padarysiu iš jų prakeikimo, pasibaisėjimo, švilpimo ir pajuokos dalyką visoms tautoms, pas kurias aš jus išmečiau, <sup>19</sup>už tatau kad jie neklausė mano žodžių, sako Viešpats, kuriuos aš jiems siunčiau per savo tarnus pranašus, iš nakties atsikeldamas ir siųsdamas, ir jūs neklausėte, sako Viešpats. <sup>20</sup>Jūs tat visi ištremtieji, kuriuos aš išsiunčiau iš Jerusaleės į Babiloną, klausykite Viešpaties žodžio. <sup>21</sup>Kareivijų Viešpats, Israėlio Dievas, Kolijo sūnui Akhabui ir Maasijo sūnui Sedekijui, kuriodu jums melagingai pranašauja mano vardu, sako taip : Štai aš paduosiu jus į Babilono karaliaus Nabukodonosoro rankas, ir jis jus užmuš jūsų akyse. <sup>22</sup>Visi Judo tremtiniai, kurie yra Babilone, naudosis jais keiksmui, sakydami : Tepadaro tave Viešpats lygų Sedekijui ir Akhabui, kuriuos Babilono karalius iškepė ugnyje <sup>23</sup>to dėlei, kad jie darė paikybę Israėlyje, svetmoteriavo su savo prietelių moterimis ir melagingai kalbėjo mano vardu žodį, kurio jiems neliečiau ; aš teisėjas ir liudytojas, sako Viešpats

<sup>24</sup>Semėjui Neelamiečiui tu sakysi : <sup>25</sup>Štai ką sako kareivijų Viešpats, Israėlio Dievas : Už tatau, kad tu savo vardu siuntei raštų visai tautai, esančiai Jerusaleje, kunigui Maasijo sūnui Sophonijui ir visiems kunigams, sakydamas : <sup>26</sup>Viešpats paskyrė tave kunigu kunigo Jojado vieton, kad būtumei vadas Viešpaties namuose kiekvienam dūkstančiam ir pranašaujančiam žmogui, kad idėtumei į kaladę ir į kalėjimą ; <sup>27</sup>taip kodėl gi tu nesudraudei Anatotiečio Jeremijo, kurs jums pranašauja? <sup>28</sup>Nes jis net atsiuntė pas mus į Babiloną, sakydamas : Ilgai teis ; statykite sau namų ir juose gyvenkite ; veiskite sodų ir valgykite jų vaisius. <sup>29</sup>Taigi kunigas Sophonijas perskaitė šitą raštą, girdint Jeremijui. <sup>30</sup>Ir buvo suteiktas Viešpaties žodis Jeremijui ir pasakyta : <sup>31</sup>Siųsk sakyti visiems tremtiniam : Štai ką sako Viešpats Neelamiečiui Semėjui : Už tatau, kad Semėjas jums pranašavo, aš gi neesu jo siuntęs, ir jis darė, kad jūs pasitiktumėte melu, <sup>32</sup>to dėlei Viešpats sako taip : Štai aš lankysiu Neelamietį Semėją ir jo palikucnis ; nebus jam žmogaus, kurs sėdėtų šitos tautos tarpe, ir jie nematys gerumo, kurį aš padarysiu savo tautai, sako Viešpats, nes jis kalbėjo maištą prieš Viešpatį

tymo. — <sup>15</sup>*Pranašų Babilone*. Ką Ananijas skelbė Jerusaleje, tai kiti platinio Babilone. Todėl Jeremijas aprašo būsimą Sedekijo ir pasilikusios Judėjoje tautos likimą. — <sup>16</sup>*Karaliui, kurs sėdi*. Netikri pranašai gal nurodinėjo Dovidui duotą pažadą amžino sosto, kad juo paremtų savo pranašavimus. — <sup>17</sup>*Figas*. Plg 24,8... — <sup>22</sup>*Jais keiksmui*... Tie, kurie gyrėsi esą Dievo siųsti, susilauks, kad jų vardais bus naudojamosi keiksmui. — *Iškepė*. Plg bausmę skirtą Sidrachui ir jo draugams, Dan 3,20 ; t p 2 Kar 12,31. — <sup>23</sup>*Aš teisėjas*... Taigi tegul kiti gėdisi, kad jie

davėsi apgaunami tokiems žmonėms

<sup>24</sup>*Tu sakysi* : gal kitame laiške. —

<sup>25</sup>*Savo vardu*. Jeremijas siuntė savo raštą Viešpaties vardu ir jo liepamas, Semėjas gi rašė Jerusaleės gyventojams ir Sophonijui savo valia.

— <sup>26</sup>*Kunigo Jojado*. Jojadas po Fausuro turėjo šventyklos viršininko vietą. — *Pranašaujančiam* : lyg kad jis būtų Dievo dvasios pagautas. —

<sup>27</sup>*Nesudraudei* : nenubaudei, neimtei į kalėjimą. — <sup>28</sup>*Statykite*... Taip rašė Jeremijas savo laiške, žr 5 e. — <sup>32</sup>*Gerumo, kurį*... Sugrąžinimo iš nelaisvės ir atstatymo karalystės

30. <sup>1</sup>Štai žodis, kurs buvo Viešpaties suteiktas Jeremijui ir pasakytas :  
<sup>2</sup>Štai ką sako Viešpats, Izraelio Dievas : Rašyk sau į knygą visus žodžius, kuriuos aš tau kalbėjau. <sup>3</sup>Nes štai ateina dienos, sako Viešpats, kuriose aš sugrąžinsiu mano tautos Izraelio ir Judo išvestuosius, sako Viešpats ; aš sugrąžinsiu juos į žemę, kurią esu davęs jų tėvams, ir jie paveldės ją

<sup>4</sup>Štai žodžiai, kuriuos Viešpats kalbėjo Izraeliui ir Judui :

<sup>5</sup>Nes Viešpats sako taip :

Mes girdėjome išgąscio balsą ; tai baimė ir nėra ramybės.

<sup>6</sup>Pasiklaustykite ir makite, ar vyras gimdo ;

tai kodėl gi aš matau kiekvieną vyrą  
 laikant ranką ant savo šlaunų, kaip gimdyvės,  
 ir visi veidai pasidarė išblyškę ?

<sup>7</sup>Vargas ! nes ta diena yra didelė ir nėra jai lygios ;

tai sielvarto metai Jokubui ; tačiau jis bus iš jo išgelbėtas.

<sup>8</sup>Tą dieną, sako kareivių Viešpats,

aš sulaužysiu jungą nuo jo kaklo, sutraukysiu jo pančius,  
 ir svetimieji daugiau jam nebeviešpataus ;

<sup>9</sup>bet jie tarnaus Viešpačiui, savo Dievui,

ir savo karaliui Dovidui, kurį aš pažadinsiu.

<sup>10</sup>Taigi tu, mano tarne, Jokube, nebijok ir nenusigąšk,  
 Izraeli, nes štai aš tave išgelbėsiu iš tolimos šalies,  
 ir tavo palikuonis iš jų nelaisvės žemės.

Jokubas sugriš, turės ramybės,

bus pertekęs visokių gėrybių ir jam nebus ko bijoti,

<sup>11</sup>nes aš esu su tavim, sako Viešpats, kad gelbėčiau tave.

Aš padarysiu galą visoms tautoms,

tarp kurių aš tave išskirsčiau ;

tau gi aš nedarysiu galo, bet nuplaksiu tave pagal teisybę,  
 kad nesitartumei esąs nekaltas.

## 9. Atvadavimas ir atstatymas Izraelio

a/ *Nelaisvės pabaiga ; Žydų laimė ir garbė*

30,1-22. Graži Žydams pažadėta būsimoji laimė neateis, nepakėlus pirma didelių skausmų /1-11/. Nors dabartinė Izraelio padėtis labai liūdna, tačiau Viešpats girdi savo tautos dejavimus ; jis nori pagydyti jos žaizdas ir atstatys teokratinę karalystę /12-22/

30. <sup>2</sup>*Rašyk sau į knygą.* Taip kreipiama daugiau dėmesio į tai, kas labai svarbu ar turi pasilikti atminityje ilgesniame kartų laikotarpyje. — <sup>3</sup>*Izraelio ir Judo.* Taip nė viena tautos dalis nebus visiškai atmesta <sup>5</sup>*Išgąscio balsą.* Pranašas aprašo poetiškai vaizdais išgąstį ir kentėjimus, kokiuos turėjo pakelti Žydai. — <sup>6</sup>*Ar vyras gimdo...* Jei vyrai, kurių uždavinys yra kovoti su priešais, rodosi jaučią tokių pat skausmų ir išgąscio, kaip gimdyvės, tai tik patvirtina, kaip labai didelė yra nelaimė.

— <sup>7</sup>*Ta diena yra...* Paminėtoji nelaimė yra teismo diena. Teisme piktieji bus nubausti, visa bus griežtai ištirta, gerieji nuo piktyjų atskirti, bedieviai atmesti. Tai ir bus Babiloniečių įvykdytas prispaudimas /Efr, Teod, Tom/. Plg Joel 2,11 ir k. —

<sup>8</sup>*Tą dieną...* Plačiau išdėstoma tai, kas trumpai išreikšta 7 e gale. Visų pirma tauta bus laisva ir nebegalės būti pavergta. — <sup>9</sup>*Savo karaliui Dovidui.* «Dovidas», kurį Viešpats jiems pažadins, bus tas Dovodo sūnus, kurs Dovodo sostą padarys pilna žodžio prasme amžiną /2 Kar 7,14/, bus ta atžala, kuri aprašyta aug 23,5, bus Mesijas, kurs išėjęs iš Jesės šaknies sėdės Dovodo soste /Jes 11,1 ; 9,7/. —

<sup>10</sup>*Taigi tu...* Plg Jes 43,1 ; Lk 1,70. —

<sup>11</sup>*Aš esu...* Pranašas čia parodo, kaip tauta gali suspaudimo metu padaryti sau naudingą ir išganingą tą pamokymą apie mesijinį atnaujinimą. Paguodos žodžiai čia primena Jes 43,1 ; 44,2. — *Kad nesitartumei...* Ebr t : aš nepaliksiu tavęs nenubausto

<sup>12</sup>*Tavo žaizda...* Ebr t : tavo žaizda

<sup>12</sup>Nes štai ką Viešpats sako :

Tavo žaizda nepagydoma, tavo sloga labai pikta ;

<sup>13</sup>Nėra kam daryti tau teisybės, kad perrištų tave ;  
nėra tau naudingų gydyklų.

<sup>14</sup>Visi tavo meilužiai užmiršo tave ir nebejieško tavęs,  
nes aš užgavau tave neprietelio kirčiais,  
nuožmiu plakimu dėl tavo neteisybės daugumo ;  
tavo nuodėmės pasidarė piktos.

<sup>15</sup>Ko tu šauki apie savo sutrynimą,  
kad tavo skausmas nepagydomas? !  
Dėl tavo neteisybės daugumo  
ir dėl piktų tavo nuodėmių aš tau tai padariau.

<sup>16</sup>Todėl visi, kurie tave ryja, bus praryti ;  
visi tavo neprieteliai bus išvesti nelaisvėn ;  
kurie tave naikina, bus sunaikinti ;  
visus tavo plėšikus aš duosiu plėsti.

<sup>17</sup>Nes aš perrišiu tau tavo sužeidimus  
ir išgydysiu tau tavo žaizdas, sako Viešpats.  
Nes jie vadina tave, o Sione, atmesta.  
Tai yra ta, kurios niekas nejieško !

<sup>18</sup>Viešpats sako taip :

Štai aš sugrąžinsiu Jokubo padangčių išvestuosius  
ir pasigailėsiu jų stogų ;  
miestas bus pastatytas savo kalneliuose,  
ir šventykla bus pagrįsta, taip kaip ji buvo.

<sup>19</sup>Iš jų eis gyrius ir žaidžiančiųjų balsas.  
Aš juos padauginsiu, ir jie nemažės ;  
aš padarysiu juos garbingus, ir jie nesumenkės.

<sup>20</sup>Jo vaikai bus kaip nuo pat pradžios,  
ir jo susirinkimas pasiliks mano akivaizdoje ;  
aš lankysiu bausmėmis visus, kurie jį vargina.

<sup>21</sup>Jo vadas rasis iš jojo ir jo kunigaikštis išeis iš jo tarpo ;  
aš patrauksiu jį prie savęs, ir jis artinsis į mane.  
Nes kas yra tasai, kurs turėtų savo širdyje drąsos  
artintis į mane? sako Viešpats.

pikta, tavo ilūžimas nepagydomas.  
— Savomis jėgomis tu negali rasti  
jokio atsinaujinimo, atitaisyti san-  
doros, kurią tu sulaužei. Plg aug  
19.11. — <sup>14</sup>*Tavo meilužiai* : pagonių  
tautos. — *Dėl tavo neteisybės...* Pri-  
menama nuodėmių gausybė ir sun-  
kumas. Dėl jų Viešpats baudžia  
tautą. Plg aug 23,19. — <sup>15</sup>*Aš tau...*  
Kitaip tauta negali būti pagydyta  
iš tų savo nuodėmių

<sup>18</sup>*Išvestuosius* : atskiras šeimas. —  
<sup>19</sup>*Iš jų* : iš viso, kas bus atstatyta.  
Gyventojų laimė pasireikš Dievo  
garbinimu, dėkojimu, muzika ir gie-  
dojimu. Nebebus nė pėdsakos to,  
kuo buvo gąsdinama augščia 4,25  
ir tt. Girdami Dievą jie jį mylės ir  
jam tarnaus ; Dievas juos augštins  
teikdamas savo palaiminimų pil-

nybę. — <sup>20</sup>*Kaip nuo pat pradžios* :  
Dievo mylimi jie žydės kaip Dovidą  
ir Saliamono laikais. Plg Mik 4,4 ;  
7,14. — *Susirinkimas pasiliks...* Nie-  
kados nebebus atmestas, nes bus vi-  
suomet šventas. — *Aš lankysiu...*  
Bus dar ir užsipuolimų, tačiau Die-  
vas bus jų gynėjas ir keršintojas.  
Taip čia daroma aliuzija į Eklesijos  
šventumą ir pastovumą ; išreiškiama  
Sen Test būdu Nauj Test pažadas :  
ir pragaro vartai jos nenugalės. —  
<sup>21</sup>*Jo vadas*. Ebr t : jo kilnysis. —  
*Patrauksiu jį*. Ebr t : leisiu jam prieiti,  
kad jis būtų arti manęs. Kas bus  
tas valdovas, galima numanyti iš  
23,5. Tas valdovas aprašomas kartu  
kaip Dievo pašvęstasis ir išrinktasis  
kunigas, nes leisti prisiartinti reiškia  
dievišką išrinkimą į kunigystę /4

<sup>22</sup>Jūs būsite mano tauta ir aš būsiu jums Dievas.

<sup>23</sup>Štai Viešpaties viesulas, pakilstas narsas ;  
puolanti audra nusileis ant bedievių galvos.

<sup>24</sup>Viešpats nenugręš savo užsidegimo rūstybės,  
kolei nepadarys ir neįvykdys savo širdies minties ;  
paskutinę dieną jūs tai suprasite

31. <sup>1</sup>Anuo metu, sako Viešpats,  
aš būsiu Dievas visoms Izraelio giminėms,  
ir jie bus man tauta.

<sup>2</sup>Štai ką Viešpats sako :  
Tauta, išlikusi nuo kalavijo, rado malonės tyruose ;  
Izraelis eis į savo poilsį.

<sup>3</sup>Iš tolo Viešpats man pasirodė.  
Aš mylėjau tave amžina meile,  
todėl aš pasigailėdamas pritraukiau tave prie savęs.

<sup>4</sup>Aš vėl statysiu tave, ir tu būsi statoma, Izraelio mergeite ;  
dar tu būsi puošiama savo žvangučiais,  
ir tu išeisi žaidžiančiųjų šokiuose.

<sup>5</sup>Tu dar veisi vynuogynus Samarijos kalnuose ;  
jie veiste veis ir nerinks uogų,  
kolei neateis laikas.

<sup>6</sup>Nes ateis diena, kurią sargai Ephraimo kalne šauks :  
Kelkitės ir žengkime į Sioną pas Viešpatį, mūsų Dievą.

Moš 15,5/. Tokiuo pat būdu pasavi-  
nama Ps 109,4 ir Žakh 6,13 Mesijui  
kunigystė. — *Kurs turėtu drąsos...*  
Ebr t: kurs užstatytų savo širdį,  
kad artintųsi prie manęs? — Kas  
gali išdrįsti ar pasavinti sau galią  
artintis prie manęs kaip kunigas ir  
tarpininkas? Kadangi to niekas ne-  
gali padaryti, tai pats Dievas duoda  
savo tautai tokį karalių ir kunigą.  
— <sup>22</sup>Jūs būsite... Kadangi toks pat  
pažadas buvo duotas Sinajaus kalne  
/plg 7,23/, tai čia iš naujo ir ypatingu  
būdu pareiškiamo, kad tarpininkau-  
jant minėtajam karaliui ir kunigui  
senoji sandora ir pažadas pasieks  
augščiausią tobulumo laipsnį

b/ *Viešpaties audra bedieviams ir bū-  
simoji Izraelio laimė. Naujoji Vieš-  
paties sandora su jojo tauta*

30,23-31,40. Viešpaties viesulas,  
tiesa, pašalins visus bedievius, bet  
Izraelio giminės prisiartins išgelbė-  
jimas /30,23-31,14/. Nors dabartinė  
padėtis apverktina, tačiau Izraelis  
sugrįš iš nelaisvės ir džiaugsis Jo-  
kubo palaiminimu /31,15-26/. Pasi-  
darys iš Judo ir Izraelio viena iš-  
gelbėtųjų giminė, kuri vėl žydės, ir  
Viešpats padarys su ja naują sando-  
rą, kuri nebebus sulaužyta /31,27/40

<sup>23</sup>*Viešpaties viesulas. Bedieviška*

Judo karalystė turi būti viesulo su-  
naikinta. — <sup>24</sup>*Jūs tai suprasite* : jūs,  
kurie iki šiam laikui nenorėjote tu-  
rėti išmanymo

31. <sup>1</sup>*Visoms Izraelio giminėms* :  
taip kaip augščiau 30,18 buvo pa-  
žadėta Jokubo palikuonims. Visos  
tautos centras pasiliks Sionas /30,17 ;  
31,6/. — <sup>2</sup>*Izraelis eis į savo poilsį*.  
Ebr t: aš eisiu suteikti jai ramybės,  
o Izraeli! — Dievas tarsis pats save  
ragina ir pareiškia savo sumanymą  
gelbėti Izraelį. — <sup>3</sup>*Iš tolo...* Iš Siono  
Dievas kviečia tautą grįžti prie jojo  
ir iš ten teikia jai pagalbą. — <sup>4</sup>*Aš  
vėl statysiu...* Dabar tiksliau išdėsto-  
ma, koki turi būti suteikta malonė  
ir atnaujinimas. Pats Dievas tai su-  
teiks tikrai, greitai, gražiai. Todėl  
viešpataus džiaugsmas ir skambės  
giesmės, kaip kitados perėjus Rau-  
donąją jūrą /2 Moš 15,1.20/. — <sup>5</sup>*Jie  
veiste veis...* Ebr t: veis veisėjai ir  
valgys, t y, sunaudos vaisius papras-  
tiesiems savo reikalams /5 Moš 28,30/.  
— <sup>6</sup>*Žengkime...* Daugelio nelaimių  
priežastis, persiskyrimas Judo su  
Izraeliu liausis. Plg aug 3,18 ; Ješ  
2,3 ; Mikh 4,2. Susivienijimo būdas  
aprašomas toks, koks jis numatytas  
įstatyme : jie keliaus su dideliu pa-  
siryžimu į tą vietą, kurioje Dievas  
buvo sau pasirinkęs buveinę. —

<sup>7</sup>Nes štai ką Viešpats sako :

Džiaugte džiaugkitės dėl Jokubo  
ir linksmai šūkaukite dėl tautų galvos ;  
ūžkite, giedokite ir sakykite :  
Gelbėk, Viešpatie, savo tautą, Izraelio liekanas.

<sup>8</sup>Štai aš atvesiu juos iš šiaurės šalies  
ir surinksiu juos nuo žemės pakraščių ;  
jų tarpe bus aklas ir raišas,  
nėščia ir taip pat ta, kuri gimdo,  
didelis būrys tų, kurie grįš į čia.

<sup>9</sup>Jie ateis verkdami, ir aš pasigailėdamas atvesiu juos atgal ;  
aš pervesiu juos per vandenų upelius tiesiu keliu,  
ir jie nesuklups jame, nes aš pasidariau Izraeliui tėvas,  
ir Ephraimas yra mano pirmgimis.

<sup>10</sup>Klausykitės Viešpaties žodžio,  
tautos, skelbkite toli esančiose salose  
ir sakykite : Kurs išskirstė Izraelį, surinks jį  
ir sergės jį kaip piemuo savo bandą.

<sup>11</sup>Nes Viešpats atvadavo Jokubą  
ir išgelbėjo jį iš galingesniojo rankos.

<sup>12</sup>Jie ateis ir šlovins Siono kalne,  
ir suplauks prie Viešpaties gėrybių,  
prie javų, vyno, aliejaus, gyvulių ir galvijų vaisių ;  
jų siela bus kaip laistomas sodas, ir jie daugiau nebetroks.

<sup>13</sup>Tuomet linksminsis mergaitė šokiuose,  
jaunikaičiai ir seniai draug ;  
aš paversiu jų gedulą džiaugsmu,  
paguosiu juos ir palinksminsiu po jų skausmo.

<sup>14</sup>Aš nugirdysiu kunigų sielą riebalais,  
ir mano tauta bus pripildyta mano gėrybių, sako Viešpats.

<sup>15</sup>Štai ką Viešpats sako :

Augštumoje girdisi balsas : rauda, dejavimas ir verksmas ;  
Rakelė verkia savo vaikų ir nenori duotis nuraminama, nes jų  
nebėra.

<sup>7</sup>*Viešpats sako.* Kad toks atnaujinimas įvyks, patvirtinama Viešpaties žodžiais. — *Dėl tautų galvos.* Izraelis yra pirmoji tauta dėl savo teokratinės vertės. — *Gelbėk...* Tu suteikei išgelbėjimą, teik jo daugiau ! Tai džiaugsmo šauksmas ir linkėjimas. — <sup>8</sup>*Iš šiaurės šalies :* iš ten, kur randasi Žydų tremtinių dauguma. — *Bus aklas ir...* Visiems bus Dievo rūpestingai patikrintas grįžimas ir visos kliūtys pašalintos. — *Kurie grįš.* Kokiuo būdu, žr. Ješ 40,11 ir k. — <sup>9</sup>*Verkdami :* su atgailos [3,21] ir džiaugsmo ašaromis. — *Pasigailėdamas.* Anot ebr t : jiems karštai besimeldžiant. — *Pirmgimis.* Kaip Izraelio tauta yra pirmgis tarp visų tautų, taip Ephraimas vadinamas pirmgimi tarp dvilykos Izraelio giminių kaip galingiausias. — <sup>10</sup>*Toli esančiose salose.* Grįžimas

ir atnaujinimas turi reikšmės ne tik Izraeliui ; tas išgelbėjimas reikia skelbti ir tolimiausiosioms tautoms. — <sup>12</sup>*Prie Viešpaties gėrybių...* Kaip sugriovimas atnešė su savim sunaikinimą ir skurdą, taip atstatymas bus sujungtas su pertekliu. — *Kaip laistomas sodas.* Labai ryškus ir dailus palyginimas. Plg Giesm 4,15 ; Is 58,11. — *Nebetroks.* Ebr t : nebealks. — <sup>14</sup>*Riebalais.* Taukai laikomi geriausiais Dievui skiriamos aukos dalimi

<sup>15</sup>*Augštumoje.* Paprastai ebr ž *ramah* reiškia augštumą ; bet šitoje vietoje jis yra vietos vardas. Ramah buvo miestelis /apie 10 km į šiaurę nuo Jerusaleš/ Benjaminio giminės srityje /plg 1 Kar 1,19 ; 25,1/, dabar Er-Ram. Į Ramą buvo surinkti Judo karalystės gyventojai, kad iš čia būtų išgabenti į nelaisvę. — *Ra-*

- <sup>16</sup>Štai ką Viešpats sako : Tegul nutilsta tavo verksmo balsas,  
ir tegul tavo akys nebeašaroja ;  
nes yra užmokestis tavo vargui :  
jie surgiš iš neprietelio šalies.
- <sup>17</sup>Yra vilties tavo ateičiai, sako Viešpats,  
ir tavo vaikai sugrįš į savo ribas.
- <sup>18</sup>Aš girdėte girdėjau Ephraimą, kai jis buvo ištremiamas :  
Tu plakei mane, ir aš esu pamokytas, kaip nesuvaldomas jaunas  
veršis ;  
gražink mane ir aš grėšiuos, nes tu Viešpats, mano Dievas.
- <sup>19</sup>Nes kai tu apgręžei mane, aš dariau atgailą,  
ir kai tik tu mane pamokei, aš sudaviau sau per šlaunį.  
Aš esu sugėdintas ir raustu,  
nes nešu savo jaunystės apjuoką.
- <sup>20</sup>Argi Ephraimas yra gerbtinas mano sūnus,  
ar jis lepus vaikas, kad po to kai aš kalbėjau prieš jį,  
aš vis dar jį atsimenu ?  
Todėl mano viduriai susijudino dėl jojo ;  
aš gailėte pasigailėsiu jo, sako Viešpats.
- <sup>21</sup>Padaryk sau sarginę, pasiduok apkartimui ;  
kreipk savo širdį į tiesų kelią, kuriuo esi vaikščiojęs ;  
grįžk, Izraelio mergaite, grįžk į šituos savo miestus.
- <sup>22</sup>Iki kolei tu duosies naikinti save gėriais, dukte klajūne ?  
nes Viešpats sutveria naują dalyką žemėje :  
Moteriškė apsups vyrą.

*kelė verkia...* Rakelės skausmas yra nenumalšinamas. Jos tautos čia nebėra, ji nebe Dievo tauta. Kodėl Rakelė, Benjamino motina, verkia Ramoje, pasakoma 40,1. Rakelė priklausė abiem karalystėm ; kadangi ji yra ir Juozapo motina, tai jos širdis priklauso abiem, ir su skausmu ji mato, kad Judo gyventojų išvedimu baigiamas visos tautos sunaikinimas. Šituose žodžiuose Evangelistas Matas mato įvykusių pranašystę apie karaliaus Erodo įsakytą Betlėjaus kūdikių išžudymą. Žr Mt 2,18. — <sup>16</sup>*Yra užmokestis...* Motina turi skausmo ir vargo, gimdydama vaikus ir juos augindama. Užmokestis gaunamas, jei vaikai pasiekia tikslą, dėl kurio anie skausmai ir vargai pakeliami. Rūpestis vaikais yra vargas, prie kurio pas Rakele dar prisideda garsus verksmas. Už tą vargą jai žadamas grįžimas kaip atlyginimas ; gimusi Rakelei tauta turi sugrįžti į savąją šalį, į tą šalį, kuri yra sandoros laidas, todėl grįžti ir prie savo vertės kaip Dievo tautos. — <sup>17</sup>*Sako Viešpats.* Dievo žodis yra stipriausias vilties ramstis. — <sup>18</sup>*Kai jis buvo ištremiamas.* Ebr t : dejuojantis. — *Pamokytas.* Ebr t : nuplaktas. — *Grėšiuos :* į tave ir grį-

šiu į savo šalį, kurios valdymas yra sandoros laidas su tavim. — <sup>19</sup>*Nes kai...* Ebr t : nes nusigręžęs aš jaučiu gailėsį... Suduoti sau per šlaunį yra didelio susigėdinimo ir nuliūdimo ženklas. — *Nes nešu...* Nubaustieji sakosi esą pasiryžę kentėti nusipelnytą bausmę ir gėdą, kurios jie pasirodė verti dėl savo pirmysčio elgesio. — <sup>20</sup>*Argi Ephraimas.* Dievas pats lyg kad stebisi, kad jis taip labai myli Ephraimą, kad jojo atsiminimas niekadės neišsina iš jo širdies ir jis nuolat turi jam meilės ir pasigailėjimo jausmų. — <sup>21</sup>*Padaryk sau sarginę.* Ebr t : pastatyk sau keliarodžių, įsibesk stiebų. — Izraelis turi pasidaryti sau ženklų, t y, keliarodžių, kad jie visiems išskirstytiems vaikams rodytų tikrą kelią. Tokie keliarodžiai /žmonėms ir karavanams/ buvo akmeniniai šulai, mediniai stiebai ir tiesiog sumestos akmenų krūvos. — <sup>22</sup>*Iki kolei.* Kaip ilgai dar tu klydinėsi šen ir ten, paklydusi dukte? Kad ji pagaliau gręžtusi, Dievas stato prieš ją didžiausią geradarystę, kilnų stebuklą, kurį jis nori padaryti Judo šalyje. — *Viešpats sutveria naują dalyką žemėje :* Dalyką iki tam laikui nebuvusį ; jį sutveria, kuria /ebr ž bara,

<sup>23</sup>Štai ką sako kareivijų Viešpats, Israėlio Dievas: Dar tebesakys šitą žodį Judo žemėje ir jo miestuose, kai aš būsiu gražinės jų belaisvius: Viešpats tepalaiminie tave, tu teisybės groži, šventasis kalne! <sup>24</sup>Ir jame gyvens Judas ir visi jo miestai draug, žemdirbiai ir bandų piemenys. <sup>25</sup>Nes aš pagirdysiu pailsusią sielą ir pasotinsiu kiekvieną alkstančią sielą. <sup>26</sup>Todėl aš pabudau lyg iš miego; aš pažvelgiau, ir mano miegas buvo man saldus

<sup>27</sup>Štai ateis dienų, sako Viešpats, ir aš apsėsiu Israėlio namus ir Judo namus žmonių sėkla ir galvių sėkla. <sup>28</sup>Ir kaip aš budėjau ant jų, kad išraučiau, griaučiau, sklaidyčiau, naikinčiau ir varginčiau, taip budėsiu ant jų, kad statyčiau ir veisčiau, sako Viešpats. <sup>29</sup>Anose dienose nebesakys daugiau: Tėvai valgė rūgščių vynuogių, ir vaikams atšipo dantys. <sup>30</sup>Bet kiekvienas mirs dėl savo neteisybės; kiekvienam žmogui, kurs valgys rūgščių vynuogių, atšips jo paties dantys

<sup>31</sup>Štai ateis dienų, sako Viešpats, ir aš padarysiu su Israėlio namais ir su Judo namais naują sandorą, <sup>32</sup>netokią sandorą, kokią esu padaręs su jų tėvais tą dieną, kurioje aš nutvėriau jų ranką, kad išvesčiau juos iš Egipto žemės, sandorą, kurią jie sulaužė, aš gi buvau jų valdovas, sako Viešpats. <sup>33</sup>Bet štai koki bus sandora, kurią aš padarysiu su Israėlio namais po anų dienų, sako Viešpats: Aš duosiu savo įstatymą į jų vidurius ir įrašysiu jį į jų širdį; aš būsiu jiems Dievas, ir jie bus man tauta; <sup>34</sup>ne vienas nebemokys daugiau savo artimo ir brolis savo brolio, sakydamas: Pažink savo Viešpatį; nes visi pažins mane nuo mažiausio iki didžiausio

žr 1 Moš 1,1/ Viešpats nuosavu aktu. Pats gi Dievo kuriamasis dalykas išreiškiamas žodžiais: *Moteriškė apsupa vyrą*. Taip šitas sakinytis turi skambėti, verčiant ebr t žodis žodin. LXX vertimas: žmonės vaikščios išganyne, yra visiškas nukrypimas nuo originalo ir todėl jo nežiūrėjo net tie šv Tėvai, kurie paprastai naudojo vien LXX tekstus. Taip pat ir Kald Targumas nesilaikė originalo: « Ir tauta, Israėlio namai, prisiglaus prie įstatymo ». Visi gi šv Tėvai aiškina šitą vietą apie Kristaus pradėjimą iš Mergaitės. Nors patys žodžiai nėra visai aiškūs, tačiau yra aišku, kad čia turima galvoje Mesijo laikai /kaip rodo 30,9.21; 31,1.../, ir kad posakis reikia aiškinti, laikantis jau anksčiau duotų pranašysčių, nes Jeremijas gana dažnai prie jų grįžta. Taigi 30,9.21 yra pažadėta, kad Žydai sugrįžę tarnaus karaliui Dovidui, ir kad ateis kunigaikštis ir kunigas. Jei tat panašiam kontekste kalbama apie karžygį /stiprų vyrą/, tai galima tik apie jį ir manyti, jau labiau, kad Ješajas tą patį jau pavadino panašiu vardu /9,6/. Todėl sakinytis: *Moteriškė apsupa vyrą* atitinka kitą: « Štai mergaitė pradedanti » ir gimdanti Emanuelį, nes savo iščioje nešiojanti mergaitė yra tikra prasme apsupanti

vyrą moteriškė. Kad šita paslaptis, gražiausi Dievo geradarystė, turi būti galingas aktinas susijungti sandoroje su Dievu, savaime aišku. Plg taip pat Mikh 5,3... kur Mesijo pasirodymas kaip valdovo Israėlyje nurodomas kaip nelaimių pabaiga. Jei pas Mikh nelaimių pabaiga yra tas laikas, kuriame gimdyvė gimdo, tai Jeremijas pasako iš anksto tą laiką ir ragina tremtinius grįžti į tą šalį, kurioje Dievas nori suteikti tą Kristaus įsikūnijimo geradarystę /Atanaz, Jieron, Tom/.

<sup>28</sup>Judo žemėje. Čia turi pasirodyti Mesijas, kurs kils iš Dovido namų — *Groži*. Ebr t: buveine. — *Šventasis kalne*. Tas kalnas yra Sionas; iš jo viešpatauja Mesijas /plg 2,6/.

— <sup>25</sup>Nes aš pagirdysiu... Plg Lk 1,53. — <sup>26</sup>Todėl aš... Gavęs šitą pagavimo /ekstasies/ regėjimą, aš grįžau į paprastąjį savo stovį

<sup>27</sup>Apsėsiu... Judas ir Israėlis palyginami su lauku. Svarbiausis turas anais laikais susidėdavo iš galvių. — <sup>28</sup>Tėvai valgė... Nauja Dievo karalystė nebežus dėl tautos kaltės ir nuodėmės. — <sup>31</sup>Naują sandorą. Plg. Žyd 8,8. — <sup>32</sup>Aš duosiu... Kaip Sionajuje padarytoji sandora davė akmenyse parašytą įstatymą, taip turi naujoji sandora įrašyti Dievo įstatymą į širdis /plg Žyd 10,16/. — <sup>34</sup>Nes



siam, sako Viešpats; nes aš dovanosiu jų neteisybę ir nebeatsiminsiu daugiau jų nuodėmės

<sup>35</sup>Štai ką sako Viešpats, kurs duoda saulę, kad būtų šviesos dieną, mėnulio ir žvaigždžių tvarką, kad būtų šviesos naktį, kurs sujūdina jūrą, taip kad jos bangos ūžia; jo vardas kareivijų Viešpats. <sup>36</sup>Jei šitie įstatai laisūs mano akivaizdoje, sako Viešpats, tuomet ir Izraelio palikuonys laisvūs būvę tauta mano akivaizdoje per visas dienas. <sup>37</sup>Štai ką Viešpats sako: Jei galima išmatuoti dangus augštai ir ištirti žemės pagrindai žemai, tai aš atmesiu visus Izraelio palikuonis dėl viso to, ką jie yra padarę, sako Viešpats

<sup>38</sup>Štai ateina dienų, sako Viešpats, kada bus statomas miestas Viešpačiui nuo Ananeelio bokšto iki Kampo vartų. <sup>39</sup>Matuojamoji virvė eis toliau per Garebo kauburį ir apeis aplink Goatą, <sup>40</sup>visą lavonų ir pelenų slėnį ir visą mirties šalį iki Kedrono upeliui ir iki Žirgų vartų kampui rytuose, tai bus šventa Viešpačiui; nebebus daugiau griauinama ir ardoma per amžius

**32.** <sup>1</sup>Viešpaties suteiktas Jeremijui žodis dešimtais Judo karaliaus Sedekijo metais; tai buvo aštuoniolikti Nabukodonosoro metai. <sup>2</sup>Tuomet Babilono karaliaus kariuomenė buvo apgulus Jerusale, ir pranašas Jeremijas buvo uždarytas prieangyje kalėjimo, kurs buvo Judo karaliaus namuose. <sup>3</sup>Nes Judo karalius Sedekijas buvo uždaręs jį sakydamas: Kam tu pranašauji, tardamas: Viešpats sako taip: Štai aš atiduosiu šitą miestą į Babilono karaliaus rankas, ir jis jį paims, <sup>4</sup>ir Judo karalius Sedekijas neištruks iš Kaldiečių rankų, bet bus paduotas į Babilono karaliaus rankas; jis kalbės su juo burna į burną, ir jo akys matys ano akis; <sup>5</sup>Sedekijas bus nuvestas į Babiloną ir bus tenai, kolei aš jo neaplanksiu, sako Viešpats; ir jei jūs kovosite prieš Kaldiečius, neturėsite jokio pasisėkimo

<sup>6</sup>Jeremijas kalbėjo: Man buvo suteikta Viešpaties žodis ir pasakyta: <sup>7</sup>Štai tavo brolėnas Selumo sūnus Ananeelis ateis pas tave ir sakys: Pirk

aš dovanosiu... Pagaliau naujoji sandora pasižymės ir tuo, kad nusidėjėliai galės lengviau gauti nuodėmių atleidimą. Plg Apd 10,43

<sup>36</sup>Jei šitie... Kolei tas pasaulis ir ta dalykų tvarka pasiliks, tolei Dievo tauta pasiliks Viešpaties akivaizdoje, Dievui tarnaudama, šventa, jam patinkanti. — <sup>37</sup>Jei galima. Žmogus giliai jaučia, kad jis negali išmatuoti begalinių dangaus plotų, nė ištirti žemės gilybių ir jos pagrindų. Lygiai turi tikėti Izraelis, kad jis nebus atmetas dėl savo senesnių nuodėmių. — <sup>38</sup>Nuo Ananeelio... Taip nurodoma šiaurinė miesto riba. Ebr gav matininkų vartojama virvė, grandinė. Riba nuo kampinių vartų eis tiesiai per Garebo kauburį /miesto vakarų šone/ ir iš čia pasisuks /ebr t/ į Goatą /ebr Goah/. — <sup>40</sup>Visą lavonų... Ebr t bent kiek kitokia sakinio konstrukcija. Lavonų /žmonių ir gyvulių/ ir pelenų slėniu čia pavadintas Inomo slėnis /žr 4 Kar 23,10/. Mies-

tas pagal šitą aprašymą išplėčiamas į pietus ir į rytus

## 10. Duotųjų mesijinių pažadų sustiprinimas

### a/ Pasakojimas apie dirvos pirkimą

32,1-44. Augščiau išdėstyti mesijiniai pažadai patvirtinami visų pirma pasakojimu apie Jeremijo padarytą dirvos pirkimą /1-15/, toliau Jeremijas maldoje kreipiasi į Viešpatį, prašydamas paaiškinimo apie tautos ir šalies ateitį /16-25/ ir gauna Viešpaties atsakymą /26-44/

32. <sup>1</sup>Dešimtais... Neilgai trukus Jerusale turėjo būti paimta. — <sup>2</sup>Prieangyje kalėjimo. Ebr t: sargybos kieme. — <sup>5</sup>Sedekijas bus... Panašus pranašavimas Sedekijui yra jau 21,3 ... ir 34,2... — <sup>6</sup>Kolei aš jo neaplanksiu. Aplankymas gali reikšti paguodą, bet ir bausmę. Sedekijas mirė kalėjime, bet šitų ž nėra LXX tekste. — <sup>6</sup>Jeremijas kalbėjo. Šite žodžiai

sau mano dirvą, kuri yra Anatote, nes tu turi teisės ją pirkti kaip artimiausis giminaitis. <sup>8</sup>Ir mano dėdės sūnus Anameelis atėjo pas mane, kaip buvo Viešpaties pasakyta, prie kalėjimo prieangio ir man tarė: Išigyk mano dirvą, kuri yra Anatote Benjamino žemėje, nes tau priklauso paveldėjimo teisė, ir tu kaip mano giminaitis turi teisės ją įsigyti. Taigi aš supratau, kad tai buvo Viešpaties žodis. <sup>9</sup>Aš pirkau iš mano dėdės sūnaus Anameelio dirvą, esančią Anatote, ir atsverčiau jam sidabro septynis staterus ir dešimtį sidabrinių. <sup>10</sup>Aš parašiau sutartį ir pridėjau antspaudą, ėmiau liudytojus ir atsverčiau sidabrą svarstyklėje. <sup>11</sup>Po to aš ėmiau antspauduotą pirkimo raštą su sutartimi, sąlygomis, taip pat su atvirais paliudymais <sup>12</sup>ir padaviau pirkimo raštą Maasijo sūnaus Nėrio sūnui Barukhui, matant mano brolėnui Anameeliui, matant liudytojams, kurie buvo surašyti pirkimo rašte, ir matant visiems Žydamas, sėdėjusiems kalėjimo prieangyje. <sup>13</sup>Aš daviau Barukhui įsakymą jų akyse, tardamas: <sup>14</sup>Štai ką sako kareivijų Viešpats, Izraelio Dievas: Imk šituos raštus, šitą antspauduotą pirkimo raštą ir šitą atvirą raštą ir įdėk juos į molinį indą, kad galėtū išlikti per daugelį dienų; <sup>15</sup>nes štai ką sako kareivijų Viešpats, Izraelio Dievas: Dar bus valdoma šitoje šalyje namai, dirvos ir vynuogynai

<sup>16</sup>Atidavęs pirkimo raštą Nėrio sūnui Barukhui aš meldžiaus Viešpačiui, tardamas: <sup>17</sup>Ai, ai, ai! Viešpatie, Dieve! Štai tu padarei dangų ir žemę didele savo galybe ir ištiestu petimi; ir tau joks dalykas nebus sunkus; <sup>18</sup>kurs rodai pasigailėjimo tūkstančiams ir už tėvų neteisybę atsilygini po jų į jų vaikų prieglobstį; Stipriausis, Didis ir Galingasis; tavo vardas kareivijų Viešpats. <sup>19</sup>Tu didis išmanymu, neapimamas mintimi, kurio akys atviros ant visų Adomo vaikų kelių, kad atiduotumei kiekvienam, žiūrėdamas įo kelių ir jo darbų vaisiaus. <sup>20</sup>Tu darei ženklų ir stebuklų Egipto žemėje iki šiai dienai, ir Izraelyje ir žmonėse, ir padarei sau vardą, kaip kad šiandien yra. <sup>21</sup>Tu išvedei savo tautą, Izraelį, iš Egipto žemės žen-

išleistini; jų nėra LXX vertime. — <sup>7</sup>Selumas. Jis buvo Jeremijo tėvo brolis. — <sup>8</sup>Turi teisės ją įsigyti: einant įstatymu, 3 Moš 25,25.49. Kad dirva nepatektų į visai svetimos šeimos rankas artimiausis parduodančiojo giminaitis turėjo teisę ir kartu prievolę ją pirkti. Anot ebr t: tau priklauso paveldėjimo teisė ir išpirkimo prievolė; pirk ją sau. — <sup>9</sup>Septynis staterus... Ebr t: septynis siklius ir dešimtį. Jei čia kalbama tik apie siklius, tai kaina labai nedidelė, nedaugiau 90 litų. — <sup>11</sup>Aš ėmiau... Ebr t: minimi du dokumentai, kurių vienas buvo antspaudais uždarytas, kitas gi atviras. Antspaudais uždarytas gal turėjo apsaugoti antrąjį nuo suklastojimų, kurių galėjo atsirasti atvirajame. Vienas ir kitas buvo liudytojų pasirašytas. Anot gr t, gal tik viena dokumento dalis buvo antspaudais uždaryta, kita gi buvo galima skaityti. — <sup>12</sup>Matant visiems... Jeremijas visa čia atlieka iškilmingai, tuo kreipdamas visų dėmesį į simbolinę pirkimo reikšmę. — <sup>14</sup>I molinį

indą... Taip pirkimo raštas turėjo būti apsaugotas nuo supuvimo, nes jis turėjo ilgai tarnauti. — <sup>15</sup>Dar bus valdoma... Tuo tarpu Dievas atiduoda šalį svetimiesiems, bet ne nuosavybėn.

<sup>16</sup>Atidavęs... Tas atidavimas paminėtas 12 e. — Meldžiaus... Ko Jeremijas norėjo išmelsti, paaiškėja iš 25 e. Jis norėjo žinoti, kam jis turėjo pirkti dirvą, matant liudytojams, kai Kaldiečiai greitai laiku turėjo visa sau paimti. Todėl visos Jeremijo maldos vieta turi būti augščiau 15 e. — <sup>17</sup>Ai... Ebr t: vieną kartą ahah. — Tu padarei... Plg aug 27,5. — <sup>18</sup>I jų vaikų prieglobstį: į drabužio lenktes. Tokių lenkčių, drabužiams esant platiems, susidaro ypač daug ant krūtinės. Plg 2 Moš 34,7; 5 Moš 5,9... — <sup>19</sup>Didis... Ebr t: didis patarimais ir galingas veiksmu. — <sup>20</sup>Egipto... Tu, kurs darei stebuklų Egipte ir nesiliauji juos daręs Izraelyje ir kitų žmonių tarpe. — <sup>21</sup>Tu išvedei... Plg 5 Moš 26,8. — <sup>24</sup>Pastatyta... Ebr t: apkasai

lais ir stebuklais, galinga ranka, ištiestu petimi ir su dideliu baisumu. <sup>22</sup>Tu davei jiems šią žemę, kurią esi jų tėvams prisiekęs duoti jiems, žemę plūstančią pienu ir medum. <sup>23</sup>Jie įėjo ir paveldėjo ją, bet neklausė tavo balso ir nesielgė pagal tavo įstatymą; visa, ką tu jiems liepei daryti, jie nedarė, ir atėjo jiems visos šitos nelaimės. <sup>24</sup>Štai pastatyta sustiprinimų prieš miestą, kad jis būtų paimtas, ir dėl kalavijo, bado ir maro miestas atiduotas į Kaldiečių rankas, kurie kovoja prieš mus, ir visa, ką tu kalbėjai, įvyko, kaip tu pats matai. <sup>25</sup>Ir tu, Viešpatie, Dieve, man sakai: Pirkis dirvą už pinigų ir imk liudytojus, tuotarpu kad miestas atiduotas į Kaldiečių rankas?

<sup>26</sup>Tuomet buvo suteiktas Viešpaties žodis Jeremijui ir pasakyta: <sup>27</sup>Štai aš Viešpats, kiekvieno kūno Dievas; argi man bus sunkus betkoks dalykas? <sup>28</sup>Todėl štai ką sako Viešpats: Štai aš atiduosiu šią miestą į Kaldiečių rankas ir į Babilono karaliaus rankas, ir jie paims jį. <sup>29</sup>Kaldiečiai kovodami prieš šią miestą įeis į jį, padegs jį ir sudegins jį ir namus, kurių augštuose buvo daroma aukų Baaliams ir buvo liejama liejamųjų aukų svetimiems dievams, kad mane erzintų. <sup>30</sup>Nes Izraelio vaikai ir Judo vaikai nuolat darė pikta mano akyse nuo pat savo jaunystės, Izraelio vaikai, kurie iki dabar erzina mane savo rankų darbu, sako Viešpats. <sup>31</sup>Nes šitas miestas virto man narso ir užsidegimo priežastimi nuo tos dienos, kurioje jie jį pastatė, iki šiai dienai, kurioje jis bus atimtas iš po mano akių. <sup>32</sup>Dėlei Izraelio vaikų ir Judo vaikų pikto, kurį jie rodė vesdami mane į rūstybę, jie ir jų karaliai, jų kunigaikščiai, jų kunigai ir jų pranašai, Judo žmonės ir Jerusaleus gyventojai. <sup>33</sup>Jie atgręžė man nugaras, ne veidą, nors aš juos mokiau nuo pat aušros ir auklėjau, ir jie nenorėjo klausyti, kad priimtų drausmę. <sup>34</sup>Jie pastatė savo stabus namuose, kuriuose šaukiamas mano vardas, kad juos suteptų. <sup>35</sup>Jie pastatė Baaliui augštumų, esančių Enomo sūnaus slėnyje, kad pašvęstų savo sūnus ir savo dukteris Molokhui; to aš jiems neliepiu ir neatėjo man į mintį, kad jie darytų tokią nuobodą ir vestų Judą į nuodėmę.

<sup>36</sup>To dėlei dabar štai ką Viešpats, Izraelio Dievas, sako šitam miestui, apie kurį jūs sakote, kad jis bus paduotas kalavijų, bado ir maru į Babilono karaliaus rankas: <sup>37</sup>Štai aš juos surinksiu iš visų šalių, į kurias aš juos išmečiau savo narse, savo rūstybėje ir savo dideliame užsidegime, ir atvesiu juos atgal į šią vietą, ir padarysiu, kad jie gyventų saugiai. <sup>38</sup>Jie bus man tauta ir aš būsiu jiems Dievas. <sup>39</sup>Aš jiems duosiu vieną

priešų prie pat miesto. — <sup>25</sup>*Man sakai...* Taip išreiškęs savo nustebimą pranašas gavo iš Viešpaties atsakymą ir juo naudodamasis davė /15 e/ paaiškinimų kitiems

<sup>27</sup>*Kiekvieno kūno*: visų žmonių, viso kas gyva. — <sup>29</sup>*Kaldiečiai...* Dievas, primindamas savo visagalybę, dar sykį pakartoja gąsdinimus, kad parodyti, jog jie bus greit įvykdyti. — <sup>30</sup>*Izraelio...* Dievui buvo nusidėjusios abi Žydų karalystės. — *Nuo pat savo jaunystės*: išėję iš Egipto tyruose ir Teisėjų laikais. — *Savo rankų darbu*: dievaikių stabais. —

<sup>31</sup>*Nuo tos dienos...* Visa, kas gera buvo įvykę viešpataujant Dovidui, Saliamonui, Jozapatui ir kitiems, lyg kad paskendo nusikaltimų daugybėje; be to, ir gerųjų karalių laikais

buvo įvykę nemaža pikto. — <sup>33</sup>*Jie atgręžė...* Kadangi jie buvo nuolat įspėjami ir rūpestingai mokomi, tai jų sąmoningas nuodėmingumas ir sukietėjimas yra tikrai didelis nusikaltimas. Kas meldžiasi, lenkias prieš žemės; kas atgręžia nugarą, tie rodo grasančiajam savo paniekinimą /Jier/ — <sup>34</sup>*Jie pastatė...* Žr 4 Kar 16,3; 21,4-8. — <sup>36</sup>*To dėlei*. To ž nėra LXX tekste. — *Apie kurį jūs sakote*. Nebėra reikalo nurodinėti pranašystes: dalykas jau taip aiškus, kad priverčia pamatyti nelaimę ir tuos, kurie netikėjo pranašams. — <sup>37</sup>*Aš juos surinksiu...* Tokioje liūdnoje padėtyje esant, nemaža yra paguoda išgirsti bent geresnių pažadų ateičiai. — <sup>39</sup>*Vieną širdį...* Daugelio blogybių priežastis buvo tautos skilimas į dvi

širdį ir vieną kelią, kad jie bijotų manęs per visas dienas ir kad būtų gera jiems ir jų vaikams po jų. <sup>40</sup>Aš padarysiu su jais amžiną sandorą ir nesiliausiu jiems gera daręs; aš duosiu savo baimės į jų širdį, kad neatstotų nuo manęs. <sup>41</sup>Aš džiaugsiuos jais, kai jiems gera darysiu; aš veisiu juos šitoje šalyje iš tikrųjų visa savo širdimi ir visa savo siela. <sup>42</sup>Nes štai ką Viešpats sako: Kaip aš atvedžiau ant šitos tautos visą tą didelę nelaimę, taip aš atvesiu ant jų visą gerumą, kurį aš jiems žadu; <sup>43</sup>ir bus išigijama dirvų šitoje šalyje, apie kurią jūs sakote, kad ji pamesta, nes nepasiliko žmogaus ir galvijo, ir ji atiduota į Kaldiečių rankas. <sup>44</sup>Bus perkama dirvų už pinigus ir surašoma pirkimo knygos, bus dedama antspaudų ir imama liudytojų, Benjamino žemėje ir Jerusaleės apylinkėje, Judo miestuose, kalnų miestuose, lygumų miestuose, ir miestuose esančiuose į pietus, nes aš sugrąžinsiu jų tremtinius, sako Viešpats

33. <sup>1</sup>Viešpaties žodis buvo suteiktas Jeremijui antrą kartą, kai jis dar tebebuvo uždarytas kalėjimo priangyje, ir buvo pasakyta: <sup>2</sup>Štai ką sako Viešpats, kurs tai darys, tvarkys ir prirengs; jo vardas Viešpats: <sup>3</sup>Šaukis manęs, ir aš tave išklausysiu; aš tau paskelbsiu didelių ir tikrų dalykų, kurių tu nežinai

<sup>4</sup>Nes štai ką sako Viešpats, Israėlio Dievas, apie šito miesto namus ir Judo karaliaus namus, kurie sugriauti, ir apie tvirtovių apkasus ir kalaviją tų, <sup>5</sup>kurie ateina kovoti prieš Kaldiečius ir padaryti juos pilnus lavonų tų žmonių, kuriuos aš užmušiau savo narse ir savo užsidegime, paslėpdamas savo veidą nuo šito miesto dėl viso jų piktumo: <sup>6</sup>Štai aš uždengsiu jų žaizdą, ir tiesiu sveikatos, pagydysiu juos ir atidengsiu jiems jų prašomąją ramybę ir tiesą. <sup>7</sup>Aš sugrąžinsiu Judo belaisvius ir Israėlio belaisvius ir statysiu juos kaip pradžioje. <sup>8</sup>Aš apkuopsiu juos nuo visos

karalystės, Judo ir Israėlio. Kai įvyks atstatymas, visi tarnaus karaliui Dovidui /Oš 3,5; Jer 23,5/, Judas ir Israėlis. — <sup>40</sup>*Aš padarysiu...* Tokiais pagrindais pasirėmus Dievo karalystė pasiliks amžinai; ta gi karalystė bus dvasinė. Ebr t: aš padarysiu su jais amžiną sandorą, taip kad aš niekados nuo jų nenusi-grėšiu, kad nebedaryčiau gera. Taip pat ir jie patys nebeatstos nuo Dievo. — <sup>41</sup>*Aš džiaugsiuos...* Dabartinei kartai Dievas rūstinasi, nes ji nuodėminga; jei jis džiaugiasi ana būsimąja, tai ženklas, kad ji bus šventa. — *Iš tikrųjų*. Anot ebr t: ištikimai. — <sup>44</sup>*Bus perkama*. Nors dabar visa atiduodama svetimųjų valiai, tačiau Žydų tauta grįš į savo senas vietas, atgaus nuosavybę ir čia gyvens laikydamiesi įstatymų ir teisėtai. — 43 ir 44 e išreikšta plačiau, kas buvo trumpai pasakyta 15 e. Plg 25 e

b/ *Maloningų pažadų Israėliui panašinimas*

33,1-26. Dar kartą skelbiamas garbingas Jerusaleės ir tautos atstatymas /1-13/, toliau gi aprašomas

augščiausis būsimos laimės laipsnis, pasiektinas teisiosios Atžalos pažadinimu ir amžinai pasiliksiančios karalystės bei kunigystės įsteigimu /14-26/

33. <sup>2</sup>*Viešpats, kurs...* Ebr t: Jahvė, kurs tai daro, Jahvė, kurs tai sumano, kad įvykdytų, Jahvė jo vardas. — *Tai*: tautos gelbėjimą ir Jerusaleės atnaujinimą. — <sup>3</sup>*Didelių ir tikrų...* Anot ebr t: didelių ir neprieinamų dalykų, — kurių pradžia ir priežastis yra ne paprastoje dalykų tvarkoje, bet randasi ypatingais Dievo Apvaizdos keliais ir todėl gali būti pažintos tik iš apreiškimo

<sup>4</sup>*Kurie sugriauti...* Ebr t: kurie nugriunami prieš apkasus ir kalaviją. Lotyniškame tekste kalbama apie namus, pylimus ir kalavijus tų, kurie kovoja prieš Kaldiečius. — <sup>6</sup>*Aš uždengsiu...* Ebr t: Aš uždedu ant jo /miesto/ gydymąjį lopą ir palengvinimą ir gydaus juos, ir atidengsiu jiems ramybės ir tiesos turtus. — Pagydymas ir dieviškų gėrybių pilnybė aprašoma toliau 7 e. — <sup>8</sup>*Aš apkuopsiu...* Atstatymas atneš dvasinių gėrybių, kaip nurodoma jau

jų neteisybės, kuria jie man nusidėjo, ir dovanosiu visas jų neteisybes, kuriomis jie man nusikalto ir paniekino mane. <sup>9</sup>Iš to bus man vardas, džiaugsmas ir gyrius ir linksmybė visose žemės tautose, kurios išgirs apie visus gerumus, kuriuos aš jiems padarysiu; jos nusigąs ir drebės dėl visų gerumų ir visos ramybės, kurią aš jiems padarysiu

<sup>10</sup>Viešpats sako taip: Šitoje vietoje, kurią jūs sakote esant pamestą, nes nėra žmogaus, nė galvijo, Judo miestuose ir Jerusaleės gatvėse, kurios tuščios, be žmogaus, be gyventojų ir be gyvulių, dar bus girdėtas <sup>11</sup>džiaugsmo balsas ir linksmybės balsas, jaunikio balsas ir jaunosios balsas, balsas tų, kurie sako: Girkite kareivijų Viešpatį, nes Viešpats geras, nes jo gailestingumas amžinas, ir tų, kurie neša apžadus į Viešpaties namus; nes aš sugrąžinsiu šalies belaisvius, kaip pradžioje, sako Viešpats. <sup>12</sup>Štai ką sako kareivijų Viešpats: Šitoje tuščioje vietoje be žmogaus ir be galvijo ir visuose jos miestuose dar bus bakūžių piemenų, sustabdančių pasilesti savo bandas. <sup>13</sup>Kalnų miestuose ir lygumų miestuose ir miestuose esančiuose į pietus, ir Benjamino žemėje ir Jerusaleės apylinkėje ir Judo miestuose dar eis bandos po ranka to, kurs jas suskaito, sako Viešpats

<sup>14</sup>Štai ateina dienų, sako Viešpats, ir aš įvykdysiu gerą žodį, kurį esu kalbėjęs Izraelio namams ir Judo namams. <sup>15</sup>Anose dienose ir anuo laiku aš išželdinsiu Dovidui teisybės želmenį, ir jis darys teisumą ir teisybę šalyje. <sup>16</sup>Anose dienose Judas bus išgelbėtas ir Jerusaleė gyvens saugiai, ir tas yra vardas, kuriuo ją vadins: Viešpats, mūsų Teisusis. <sup>17</sup>Nes Viešpats sako taip: Nestigs Dovidui žmogaus, kurs sėdėtų Izraelio namų soste. <sup>18</sup>Ir kunigams bei levitams nestigs mano akivaizdoje žmogaus, kurs atnašautų deginamąsias aukas, degintų duonines atnašas ir pjautų aukų gyvulius per visas dienas

<sup>19</sup>Viešpaties žodis buvo suteiktas Jeremijui ir pasakyta: <sup>20</sup>Jei gali būti panaikinta mano sandora su diena ir mano sandora su naktimi, kad nebe-

6 e: nuodėmė bus atleista, bus suteiktas tikras šventumas; jis yra nepajudinamas ramybės ir laimės pagrindas. — <sup>9</sup>Iš to bus... Ebr t: ir iš jos bus man pasigėrėjimo vardas, gyrius ir pasididžiavimas visų žemės tautų akivaizdoje. — *Nusigąs ir drebės.* Tai bus šventas išgastis, išgastis ir drebėjimas iš didelio džiaugsmo

<sup>11</sup>*Džiaugsmo balsas...* Plg aug 7,34 ir k. — *Viešpats geras...* Plg 2 Kron 5,13 ir k. — *Apžadus.* Ebr t: gyriais auką, t y, dėkomo auką. — <sup>12</sup>*Bakūžių.* Anot ebr t: ganyklų.

<sup>13</sup>*Po ranka to...* Bus rūpestingų piemenų, kurie rūpinsis kiekviena avimi

<sup>14</sup>*Ateina dienų...* Žr aug 23,5. — *Izraelio...* Izraelis minimas pirmas, nes jis jau seniau buvo patekęs į nelaisvę. — <sup>16</sup>*Jį vadins.* Anot ebr t ir kaikurių Vulgatos rankraščių, čia kalbama ne apie Mesijo vardą, bet apie Jerusaleės: ir tas yra vardas, kuriuo ją vadins: Viešpats mūsų teisybė. Tuo būdu Jerusaleė yra figūra ir pradžia naujosios sandoros Eklesijos, ta gi kaip Viešpaties su-

žadėtinė yra padėjėja ir tarpininkė nuteisinimo ir pašventinimo iki laikų pabaigai. — <sup>17</sup>*Nestigs...* Tai papildymas 22,30 duotosios pranašystės, rodamas būdą, kaip 2 Kar 7,14 pažadas bus įvykdytas. Mesijas, Dovidų sūnus, ima karaliauti Sione, ir jis sėdės Dovidų soste per amžius /Lk 1,32/. — <sup>18</sup>*Ir kunigams bei levitams.* Ebr t: ir levitiškiems kunigams, t y, kunigams iš Levio giminės. Su karaliumi Mesiju turi būti ir kunigų, kurie nuolat daro aukas Viešpaties akivaizdoje. Aukojimo būdas čia, tiesa, aprašomas, minint senosios sandoros kruvinas ir nekrutinas aukas; iš to tačiau nereikia daryti išvados, būk čia pranašas skelbiant amžiną tų aukų pasilikimą. Kokios rūšies bus aukos, Jeremijas nepasako; pasako gi Malakijas, 1,10... Jei aukos bus aukojamos ne Mošės įstatymo apeigomis, tai neturima taip pat galvoje ir kunigų, kurie savo kūniška kilme priklausytų Levio giminėi

<sup>20</sup>*Jeif gali būti panaikinta...* Ebr t: jei jūs galite panaikinti mano san-

būtų dienos ir nakties savo metu, <sup>21</sup>tai galės būti panaikinta ir mano sandora su mano tarnu Dovidu, kad nebebūtų iš jo sūnaus, kurs karaliautų jo soste, ir kad nebebūtų mano tarnų levitų ir kunigų. <sup>22</sup>Kaip gi negalima suskaičiuoti dangaus žvaigždžių ir išmatuoti jūros smilčių, taip aš padauginsiu mano tarno Dovido palikuonis ir mano tarnus levitus. <sup>23</sup>Viešpaties žodis buvo suteiktas Jeremijui ir pasakyta: <sup>24</sup>Ar tu nematai, ką šita tauta kalba, sakydama: Abidvi giminės, kurias Viešpats buvo išsirinkęs, atmetos? Taip jie niekina mano tautą, nes ji jų akyse nebesanti tauta. <sup>25</sup>Viešpats sako taip: Jei aš nepadariau savo sandoros su diena ir naktimi ir nedaviau įstatymų dangui ir žemei, <sup>26</sup>tai aš atmesiu ir Jokubo ir mano tarno Dovido palikuonis ir nebeimsiu iš jo giminės kunigaikščių Abraomo, Isaoko ir Jokubo palikuonims; nes aš sugrąžinsiu išvestuosius ir pasigailėsiu jų

34. <sup>1</sup>Viešpaties suteiktas ir pasakytas Jeremijui žodis, kai Babilono karalius Nabukodonosoras ir visa jo kariuomenė ir visos žemės karalystės, buvusios po jo rankos valdžia, ir visos tautos kariavo prieš Jerusaleį ir prieš visus jo miestus. <sup>2</sup>Štai ką sako Viešpats, Israėlio Dievas: Eik ir kalbėk Judo karaliui Sedekijui ir jam sakyk: Viešpats sako taip: Štai aš atiduosiu šitą miestą į Babilono karaliaus rankas, ir jie sudegins jį ugnimi; <sup>3</sup>tu neištrūksi iš jų rankos, bet būsi gaute sugautas ir būsi paduotas į jo rankas, ir tavo akys matys Babilono karaliaus akis, jo burna kalbės su tavo burna, ir tu įeisi į Babiloną. <sup>4</sup>Tačiau išgirsk Viešpaties žodį, Judo karaliau, Sedekijau. Viešpats tau sako taip: Tu nemirsi nuo kalavi-

dorą. — <sup>21</sup>*Levitų ir kunigų*. Ebr t: levitinių kunigų. — <sup>22</sup>*Kaip negalima...* Kaip plati visa apimanti turi būti būsimą Dievo karalystę, reikia spresti iš skaičiaus kunigaikščių ir kunigų, kuriuos Viešpats nori joje pažadinti, — <sup>24</sup>*Šita tauta*: ne Kaldiečiai ar kiti svetimšaliai, bet nutolę nuo Dievo, vilties nustoję Žydai. — *Abidvi giminės*: Judas ir Israėlis. — *Mano tautą*: tą, kuriai Dievas buvo davęs pažadų, kuri pasiliks jam ištikima. — <sup>25</sup>*Jei aš nepadariau...* Plg aug 20 e ir 1 Moš 8,22. — <sup>26</sup>*Aš atmesiu...* Tauta tikrai nebus atmeta, kitaip niekais virstų Dovidui ir Patriarkams duotieji pažadai. — LXX vertime nėra 14-26 e, bet jos yra pas Teodotioną. Kontekstui jų reikia

## II. Pranašo Jeremijo veikimas ir vargai Jerusaleės paėmimo metu

### 1. Jeremijas veltui mėgina grąžinti į Dievą savo tautiečius, kolei Jerusale dar nebuvo paimta

a/ *Grasymo žodžiai karaliui Sedekijui ir Žydų vyresniesiems*

II. Antrojoje Jeremijo pranašystės dalyje /34,1-45,5/ matome visų pirma

pranašo dedamas pastangas padaryti įtakos savo tautiečiams, kad jie tikru grįžimu į Dievą pašalintų gresiantį jų tautai visiško sunaikinimo pavojų /34,1-38,28/

34,1-22. Pirmoje šitos dalies pranašystėje Jeremijas skelbia karaliui Sedekijui, kad pasipriešinimas Kaldiečiams neturės pasisekimo /1-7/, pasmerkia priesaikos sulaužymą, atimant iš Žydų vergų jiems pažadėtą laisvę, ir nurodo nusipelnę tuos pasielgimu Dievo bausmę /8-22/

34. <sup>1</sup>*Visus jo miestus*: ypač gi Lakhį ir Azeką /7 e/. — <sup>2</sup>*Aš atiduosiu...* Panašūs žodžiai yra 32,3-5. Iš 8 e paaiškėja, kad panašius grasymus pranašui teko panaujinti kelis kartus /plg 21,22 e/. Todėl čia minimas įvykis yra ne tas pats, ką ir 32 skyriuje; be to, anot 37,4,12, Jeremijas dar nebuvo įmestas į kalėjimą. Taigi šitoje vietoje pasakojama, kas atsitiko, kai Jeremijas pirmą kartą paskelbė grasymus, dėl kurių pakartojimo jis paskui susilaukė paminėtosios bausmės. — <sup>5</sup>*Deginimų*: karalių laidotuvių deginamų smilkalų. Plg 2 Kron 16,14; 21,19. — <sup>7</sup>*Lakhį ir Azeką*. Tuodu miestu, į vakarus nuo Jerusaleės, buvo sustiprėjęs karalius Roboamas /2 Kron 11,9/

jo, <sup>5</sup>bet mirsi ramybėje, ir kaip buvo daroma deginimų tavo tėvams, senesniesiems pirm tavęs buvusiems karaliams, taip degins ir tau ir raudos tavęs: Vargas, valdove! nes aš esu ištaraš tą žodį, sako Viešpats. <sup>6</sup>Pranašas Jeremijas pasakė Judo karaliui Sedekijui visus šituos žodžius Jerusaleje. <sup>7</sup>Tuo tarpu gi Babilono karaliaus kariuomenė kovojo prieš Jerusaleį ir prieš visus Judo miestus, kurie buvo likę, prieš Lakhį ir Azeką; nes tuodu sustiprintu miestu buvo likusiu iš Judo miestų.

<sup>8</sup>Viešpaties suteiktas Jeremijui žodis po to, kai karalius Sedekijas padarė sutartį su visa tauta Jerusaleje ir paskelbė, <sup>9</sup>kad kiekvienas paleistų laisvus savo vergą ir savo vergę, Ebrajų ir Ebraję, ir kad daugiau nebepavergtų jų kaip Žydų ir savo brolių. <sup>10</sup>Tuomet visi kunigaikščiai ir visa tauta, kurie buvo padarę sutartį, kad kiekvienas turi paleisti laisvus savo vergą ir kiekvienas savo vergę ir kad daugiau jų nebepavergs, paklausė. Jie paklausė ir paleido. <sup>11</sup>Bet paskui jie atsimetė, sugrąžino sau savo vergus ir verges, ir privertė juos vėl būti vergais ir vergėmis.

<sup>12</sup>Tuomet buvo Viešpaties suteiktas Jeremijui Viešpaties žodis ir pasakyta: <sup>13</sup>Štai ką sako Viešpats, Israėlio Dievas: Aš padariau sandorą su jūsų tėvais tą dieną, kurioje juos išvedžiau iš Egipto žemės, iš vergijos namų, sakydamas: <sup>14</sup>Kai bus sukakę septyneri metai, tegul kiekvienas paleidžia savo brolių Ebrajų, kurs jam parduotas; jei jis yra tau tarnavęs šešerius metus, tu turi paleisti jį nuo savės laisvą. Bet jūsų tėvai neklausė manęs ir nepalenkė savo ausies. <sup>15</sup>Šiandien jūs buvote apsigręžę ir darėte, kas tiesu mano akyse, skelbdami laisvę kiekvienas savo artimui; jūs buvote padarę sutartį mano akivaizdoje, namuose, ant kurių šaukiamas mano vardas; <sup>16</sup>bet jūs atsimetėte, sutepėte mano vardą, sugrąžinote sau kiekvienas savo vergą ir kiekvienas savo vergę, kuriuos buvote paleidę, kad būtų laisvi ir patys save valdytų, ir privertėte juos būti jums vergais ir vergėmis. <sup>17</sup>Todėl Viešpats sako taip: Jūs neklausėte manęs, kad paskelbtumėte laisvę kiekvienas savo broliui ir kiekvienas savo artimui; štai aš skelbiu jums laisvę, sako Viešpats, būti sunaikintais kalaviju, maru ir badu, ir duodu jus išniekinti visoms žemės karalystėms.

<sup>18</sup>Žmonės, kurie peržengia mano sandorą ir kurie nesilaikė sandoros žodžių, kuriems buvo pritarę mano akivaizdoje, aš padarysiu lygius veršiui, kurį jie perkirto į dvi dali ir praėjo tarp padalintųjų pusių: <sup>19</sup>Judo kunigaikščius ir Jerusaleš kunigaikščius, kamarponius ir kunigus ir visą žemės tautą, kurie praėjo tarp veršio dalių: <sup>20</sup>juos aš duosiu į jų neprietelių rankas ir į rankas tų, kurie jieško jų gyvybės, ir jų lavonai bus maistas dangaus paukščiams ir žemės žvėrimis. <sup>21</sup>Taip pat Judo karalių Sedekiją ir jo kunigaikščius aš duosiu į jų neprietelių rankas, į rankas tų, kurie jieško jų gyvybės, ir į rankas Babilono karaliaus kariuomenės, kuri pasitraukė

<sup>9</sup>*Paleistų...* Taip, kaip reikalavo įstatymas, 2 Moš 21,1-4 ir k. — <sup>10</sup>*Paleido.* Norėdami pelnyti sau Dievo gailėstingumą, kad patys nepatektų į Kaldiečių vergiją, Žydų didikai paleidžia savo vergus Žydus, kurie buvo jiems vergavę daugiau kaip šešerius metus /14 e/; bet kai tik jiems patiems pavojus pradeda mažėti, jie gailisi savo gero darbo ir vėl varu grąžina pas save paleistuosius vergus /9 e/. — <sup>13</sup>*Aš padariau...* Žr 5 Moš 15,12-15. Įstatymas paleisti vergus, išleistas Žydams išėjus iš Egipto, turėjo būti visiems žinomas.

— <sup>14</sup>*Sukakę septyneri...* Tikriau: septyntiems metams prasidedant. — <sup>15</sup>*Šiandien:* šiuo metu. — *Skelbdami..* Plg 3 Moš 25,10. — *Mano akivaizdoje...* Todėl sutartis buvo patvirtinta priesaika. — <sup>17</sup>*Aš skelbiu jums laisvę.* Jie bus laisvi nuo Dievo globos ir turės pilną laisvę žūti nuo kalavijo, badu ir maru. Todėl ta laisvė bus skaudžiausi bausmė. Ji aprašoma toliau ir 18 e. — <sup>18</sup>*Praėjo tarp...* Tai senovinės sandoros sudarymo apeigos. Plg 1 Moš 15,10.17. — <sup>21</sup>*Karalių Sedekiją.* Bausmės susilauks ir karalius, nors jis ir gerai pradėjo, bet

nuo jūsų. <sup>22</sup>Štai aš duodu įsakymą, sako Viešpats, ir sugrąžinsiu juos prie šito miesto; jie kovos prieš jį, paims jį ir sugedins /ugnimi/; ir Judo miestus aš pavirsiu tyrais, taip kad čia nebebus gyventojų

35. <sup>1</sup>Viešpaties suteiktas Jeremijui žodis Judo karaliaus Jošijo sūnaus Joakimo dienose buvo toks: <sup>2</sup>Eik į Rekhabiečių namus ir jiems kalbėk, išivesk juos į Viešpaties namus, į vieną iš išdinės kambarių ir duok jiems gerti vyno

<sup>3</sup>Tuomet aš ėmiau Absanijo sūnaus Jeremijo sūnų Jezoniją, jo brolius, visus jo sūnus ir visus Rekhabiečių namus <sup>4</sup>ir juos išvedžiau į Viešpaties namus į Dievo žmogaus Jegedelijo sūnaus Amano sūnų išdo kambarį, kurs yra greta kunigaikščių išdo kambario viršuje išdo kambario Maasijo sūnaus Selumo, prieangio sargo; <sup>5</sup>aš pastačiau Rekhabiečio namų sūnams vyno pilnus puodus ir taures ir jiems tariau: Gerkite vyno. <sup>6</sup>Jie atsakė: Mes negersime vyno, nes mūsų tėvas Rekhabo sūnus Jonadabas mums įsakė, tardamas: Negersite vyno jūs ir jūsų vaikai per amžius; <sup>7</sup>jūs nesistatysite namų, nesėsite sėklos, neveisite vynuogynų ir jų neturėsite, bet gyvensite padangtėse per visas savo dienas, kad gyventumėte daug dienų šalyje, kurioje jūs esate svetimšaliai. <sup>8</sup>Taigi mes buvome paklusnūs mūsų tėvo Rekhabo sūnaus Jonadabo balsui visame, ką jis yra mums įsakęs, taip kad negeriamo vyno per visas mūsų dienas, mes ir mūsų moterys, sūnūs ir mūsų dukterys, <sup>9</sup>ir nesistatome gyvenamų namų, neturime vynuogyno, lauko ir sėklų, <sup>10</sup>bet gyvename padangtėse ir visame esame paklusnūs, ką mums yra įsakęs mūsų tėvas Jonadabas. <sup>11</sup>Bet kai Babilono karalius Nabukodonosoras pakilo į mūsų šalį, mes tarėme: Ateikite ir įeikime į Jerusaleį iš Kaldiečių kariuomenės akių ir iš Sirijos kariuomenės akių; ir taip mes pasilikome Jerusaleje

greitai vėl leido laužyti įstatymą. — <sup>22</sup>*Sugrąžinsiu...* Egiptiečiams pradėjus artintis, Kaldiečiai buvo pasitraukę nuo Jerusaleį irėjo prieš Egiptiečius /37,5-8/; bet tikros naujos Judo gyventojai iš šio pasitraukimo neturėjo, nes Kaldiečiai greitai sugrižo ir paėmė Jerusaleį

b/ *Nuostabus Rekhabiečių klusnumas*

35,1-19. Primenama gražus ištikimybės pasižadėjimams pavyzdys, kokį davė Rekhabiečiai /1-11/, ir lyginama su juo Žydų neištikimybė /12-19/

35. <sup>1</sup>*Joakimo...* Kad Jeremijo knygoje negriežtai laikomasi kronologinės eilės, aiškiai parodo čia duodamas pavyzdys. Pasakojimas apie Rekhabiečių savo turiniu priklauso karaliaus Joakimo laikams, kada tas pat Babilono karalius buvo užpuolęs Žydų kraštą; dedamas jis čia dėl pamokymo, kokį pranašas nori duoti vėlesnio laiko Žydams ir jų karaliui Sedekijui. — <sup>2</sup>*Rekhabiečių.* Jie buvo kilę iš Rekhabo sūnaus Jonadabo, kurs buvo su Jehu, kai tasai užmušinėjo Baalio kunigus /4 Kar 10,15 23/

<sup>3</sup>*Aš ėmiau...* Jeremijas vykdė sau

duotą Dievo įsakymą taip, kad žmonės mytytų, ką jis daro. — <sup>4</sup>*Dievo žmogaus.* Tai buvo garbingas pranašų pavadinimas. Jo sūnumis gali būti čia vadinami pranašų mokiniai, kuriuos jis auklėjo ir mokė Dievo baimės. Minimas čia kambarys galėjo būti jų susirinkimo vieta. — <sup>5</sup>*Taures:* mažesnius indus. — *Gerkite vyno.* Bandymas Rekhabiečiams turėjo būti nelengvas: pranašas duoda vyno, visa prirengia, liepia gerti, paliepiamą duoda šventoje vietoje, arti Viešpaties namų; argi jis galėjo liepti daryti tai, kas Dievui nepatiktų? Ką jis liepia, taip nesunku padaryti; kiti žmonės neturėtų nė mažiausios abejonės. — <sup>6</sup>*Mūsų tėvas...* Žr 4 Kar 10,15,23. — <sup>7</sup>*Gyvensite padangtėse...* Jie visame turi laikytis savo tėvų įpročių ir nesiduoti savęs išleptinti. — <sup>10</sup>*Jonadabas.* Nuo Jonadabo /karaliaus Jehaus laikais, 841-814/3 m/ iki čia aprašomam įvykiui /604 m/ buvo praslinkę apie 250 metų; per visą tą laiką Rekhabiečiai ištikimai laikėsi savo protėvio įsakymo. — <sup>11</sup>*Taip mes pasilikome...* Tik gyvo reikalo spiriami jie dabar pasilieka miestą



<sup>12</sup>Tuomet Jeremijui buvo suteiktas Viešpaties žodis ir pasakyta : <sup>13</sup>Štai ką sako Viešpats, Israėlio Dievas : Eik ir sakyk Judo žmonėms ir Jerusaleės gyventojams : Argi jūs nepriimsite pamokymo, kad būtumėte paklusnūs mano žodžiams ? sako Viešpats. <sup>14</sup>Rekhabo sūnaus Jonadabo žodžiai, kuriais jis įsakė savo vaikams negerti vyno, tvirtai laikomi, ir jie negeria iki šiai dienai, nes jie paklusnūs savo tėvo įsakymui ; aš gi jums kalbėjau anksti rytą atsikeldamas ir kalbėdamas, ir jūs nepaklausėte manęs. <sup>15</sup>Aš siunčiau pas jus visus savo tarnus pranašus, auštant atsikeldamas ir siųsdamas ir sakydamas : Gręžkitės kiekvienas nuo savo blogiausio kelio, ir tepagerėja jūsų pastangos ; nesekite svetimų dievų ir jų negarbinkite, tai jūs gyvensite šalyje, kurią esu davęs jums ir jūsų tėvams ; bet jūs nepalenkėte savo ausies ir neklausėte manęs. <sup>16</sup>Taigi Rekhabo sūnaus Jonadabo sūnūs tvirtai laikėsi savo tėvo įsakymo, kurį buvo jiems davęs ; šita gi tauta neklausė manęs

<sup>17</sup>Todėl kareivijų Viešpats, Israėlio Dievas, sako taip : Štai aš atvesiu ant Judo ir ant visų Jerusaleės gyventojų visą nelaimę, apie kurią esu prieš juos kalbėjęs, nes aš jiems kalbėjau, ir jie neklausė ; šaukiau juos, ir jie man neatsakė

<sup>18</sup>Rekhabiečių gi namams Jeremijas tarė : Štai ką sako kareivijų Viešpats, Israėlio Dievas : Kadangi jūs buvote paklusnūs savo tėvo Jonadabo įsakymui, sergėjote visus jo paliepimus ir darėte visa, ką jis yra jums įsakęs, <sup>19</sup>to dėlei štai ką sako kareivijų Viešpats, Israėlio Dievas : Iš Rekhabo sūnaus Jonadabo giminės nepristigs žmogaus, kurs stovėtų mano akivaizdoje per visas dienas

36. <sup>1</sup>Ketvirtais Judo karaliaus Jošijo sūnaus Joakimo metais atsitiko, kad Viešpaties buvo suteiktas Jeremijui šitas žodis ir buvo pasakyta : <sup>2</sup>Imk knygos rietimą ir rašyk joje visus žodžius, kuriuos aš tau kalbėjau prieš Israėlį ir Judą ir prieš visas tautas, pradedant nuo tos dienos, kurioje aš tau kalbėjau, nuo Jošijo dienų iki šiai dienai ; <sup>3</sup>gal Judo namams išgirdus apie visas blygybes, kurias aš manau jiems daryti, kiekvienas gręžis nuo savo pikčiausio kelio, ir aš dovanosiu jų neteisybę ir nuodėmę. <sup>4</sup>Jeremijas tuojau pasivadino Nerijo sūnų Barukhą, ir Barukhas

<sup>14</sup>Jums kalbėjau... Rekhabiečių protėvis kalbėjo vieną kartą, ir jo palikuonys pasiliko jam paklusnūs šimtus metų ; Dievas kalba savo tautai nesiliaudamas, nuolat duoda jiems įspėjimų ir įsakymų, bet tauta nesi-duoda pripratimama prie klusnumo. — <sup>15</sup>Jūs gyvensite... Viešpats buvo parėmęs savo paraginimus gerais pažadais, bet viskas buvo veltui. Plg aug 18,11 ; 25,5

c/ Jeremijo pranašysčių knygos sudėginimas

36,1-32. Ketvirtais karaliaus Joakimo metais Jeremijas gauna iš Viešpaties įsakymą surašyti savo pranašystes į knygą. Barukhas surašo Jeremijo žodžius ir juos perskaito Žydų didikams /1-19/. Taip pat karalius reikalauja, kad knyga būtų perskaityta jam, bet truputį pasiklausęs knygą supjausto ir su-

degina ; o Jeremijas gauna naują įsakymą iš Dievo vėl surašyti pranašystes, pridėdant ypatingų grašymų /20-32/

36. <sup>1</sup>Ketvirtais... Jau 25,1... tais pačiais ketvirtais metais Jeremijas minėjo savo įspėjimus, duotus tautai 23 metų laikotarpyje ; čia kalbama apie dar vieną mėginimą nugaltėti tautos sukietėjimą. — <sup>2</sup>Knygos rietimą : sukabintus pergaminus ar kitos medžiagos lapus suvyniotus į rietimėlį. — *Israėlį ir Judą*. Geriau anot LXX : Jerusaleė ir Judą. — *Visas tautas* : pranašystes prieš pagonių tautas, dabar esančias knygos gale. — *Nuo Jošijo dienų* : nuo 13 Jošijo metų. — <sup>3</sup>Gal. Dievas nori tų gerų pasėkų, bet laisva žmogaus valia gali pasipriešinti. — *Barukhą*. Plg aug 32,12. — *Iš Jeremijo lūpų*. Barukhas rašė žodžius, kuriuos jam sakė Jeremijas ; bet pats Jeremijas galėjo

surašė knygos rietiman iš Jeremijo lūpų visus Viešpaties žodžius, kuriuos jis buvo jam kalbėjęs

<sup>5</sup>Jeremijas davė Barukhui įsakymą, tardamas : Aš užrakintas ir negaliu eiti į Viešpaties namus. <sup>6</sup>Taigi nueik tu ir iš knygos, kurioje iš mano lūpų parašėi, perskaityk Viešpaties žodžius, girdint tautai Viešpaties namuose pasninko dieną, be to, girdint taip pat visam Judui, kurie ateina iš savo miestų, tu jiems skaitysi ; <sup>7</sup>gal jų malda pateks Viešpaties akivaizdon, ir jie gręšis nuo savo blogiausio kelio, nes didelis yra narsas ir užsidegimas, apie kurį Viešpats kalbėjo prieš šitą tautą. <sup>8</sup>Nerijo sūnus Barukhas padarė visa taip, kaip jam buvo įsakęs pranašas Jeremijas, ir skaitė iš knygos Viešpaties žodžius Viešpaties namuose

<sup>9</sup>Taigi penktais Judo karaliaus Jošijo sūnaus Joakimo metais devintame mėnesyje atsitiko, kad buvo skelbiamas pasninkas Viešpaties akivaizdoje visai tautai Jerusaleje ir visai daugybei, kuri buvo suplaukusi iš Judo miestų į Jerusale. <sup>10</sup>Tuomet Barukhas perskaitė iš knygos Jeremijo žodžius Viešpaties namuose raštininko Saphano sūnaus Gamarijo išdo kambaryje, augštesniajame prieangyje, naujųjų Viešpaties namų vartų angone, girdint visai tautai

<sup>11</sup>Kai Saphano sūnaus Gamarijo sūnus Mikhėjas išgirdo visus Viešpaties žodžius iš knygos, <sup>12</sup>jis nuėjo į karaliaus namus į raštininko kambarį, ir štai tenai sėdėjo visi kunigaikščiai : raštininkas Elisama, Semėjo sūnus Dalajas, Akhoboro sūnus Elnatanas, Saphano sūnus Gamarijas, Ananijo sūnus Sedekijas ir visi kiti kunigaikščiai. <sup>13</sup>Mikhėjas jiems pranešė visus žodžius, kuriuos buvo girdėjęs, kai Barukhas skaitė iš knygos, klausant tautai. <sup>14</sup>Taigi visi kunigaikščiai siuntė pas Barukhą Khusio sūnaus Selmijo sūnaus Natanijo sūnų Judį, sakydami : Knygą, iš kurios skaitei, girdint tautai, pasiimk į savo ranką ir ateik. Tuomet Nerijo sūnus Barukhas pasiėmė į savo ranką knygą ir atėjo pas juos. <sup>15</sup>Jie jam tarė : Sėskis ir

turėti užrašų, jo paties pasidarytų per ilgesnį laiką. — <sup>5</sup>*Užrakintas*. Ebr t : sulaikomas ar sutrukdytas. Kas trukdė Jeremiją, nėra žinoma. — <sup>6</sup>*Viešpaties namuose* : ten, kur pats Jeremijas buvo daug kartų kalbėjęs tautai, dabar turi būti perskaitytos jo pranašystės. — *Pasninko dieną*. Pasninkas buvo Žydams įsakytas dešimtą septintojo mėnesio dieną /3 Moš 23,27.../ ; jį atlikdavo visi Žydai susirinkę prie šventyklos. Bet čia galėjo būti ir kurs nors kitas pasninkas

<sup>8</sup>*Skaitė*... Po Kharkamio kovos Nebukadnetsaras paėmė šalį ir miestą, taip kad kas papasakota 4 Kar 24,1 ; Dan 1,1... 2 Kron 36,6 yra įvykę čia nurodomu laiku, ketvirtais Joakimo metais. — Skaitymas čia ne tas pat, kurs minimas žemiau 9 e. Kaip rodo 3 ir 7 e, skaitymas turėjo būti kartojamas visose šventėse. — <sup>9</sup>*Pasninkas*... Ebr t : devintame mėnesyje jie paskelbė pasninką Viešpaties akivaizdoje : visa tauta Jerusaleje ir visa tauta, kuri buvo atvykusi iš Judo miestų į Jerusale. — <sup>10</sup>*Gama-*

*rijo*. Jis buvo karaliaus patarėjas ir jo kancleris, kurs skelbė karaliaus atsiliepimus ir įsakymus ; Ahikamas /26,24/ turėjo būti jo brolis. — *Girdint visai*... Barukhas skaitė iš kunigų šventoriaus, iš kurio buvo reginys į žemiau buvusį tautos šventorių. Ką manė karalius Joakimas, galima suprasti iš 26,20... Po pralaimėjimo jis buvo pasiryžęs slapčia nusikraityti Kaldiečių ; kadangi pranašystėse buvo reikalaujama verčiau pasiduoti Kaldiečiams, tai skaityti jas turėjo būti pavojainga. — <sup>12</sup>*Elnatanas*. 26,22 jis minimas kaip ištikimas bedieviškojo karaliaus padėjėjas. — <sup>13</sup>*Mikhėjas*. Jis gal nori savo pranešimu pašalinti nuo savęs ir nuo savo tėvo betkurį karaliaus įtarimą. — <sup>14</sup>*Judį* ; vieną žemesnį valdininką. Judis gal nėra tikras to asmens vardas, taip pat kaip ir jo prosenelio Kusio /Kuši/. Prosenelis priklausęs ne Žydų, bet Kušitų tautai, jo palikuonis einant įstatymu /5 Moš 23,8/ patapęs Žydu — Jehudi. — *Atėjo pas juos*. Kadangi bent kaikurie didikai buvo pasirodę palankūs Jere-

skaityk tai, mums girdint. Ir Barukhas skaitė jiems klausant. <sup>16</sup>Taigi išgirdę visus žodžius jie žiūrėjo nusigandę vienas į kitą ir sakė Barukhui: Mes turime pranešti visus šituos žodžius karaliui. <sup>17</sup>Jie dar paklausė jį tardami: Pasakyk mums, kaip tu parašei visus šituos žodžius iš jo lūpų. <sup>18</sup>Barukhas jiems atsakė: Jis kalbėjo savo burna lyg skaitydamas man visus šituos žodžius, o aš rašiau į rietimą rašalu. <sup>19</sup>Kunigaikščiai tarė Barukhui: Eik ir pasislėpk, tu ir Jeremijas, ir tegul niekas nežino, kur judu esata

<sup>20</sup>Jie įėjo pas karalių į kiemą, knygą gi paliko sergėti raštvedžio Elisamo kambaryje, ir pranešė girdint karaliui apie visus tuos dalykus.

<sup>21</sup>Tuomet karalius pasiuntė Judį paimti knygos. Tasai paėmęs ją iš raštvedžio Elisamo kambario skaitė klausant karaliui ir visiems kunigaikščiams, kurie stovėjo aplink karalių. <sup>22</sup>Karalius gi sėdėjo žiemos namuose, devintame mėnesyje, ir ties juo buvo pastatytas židinys pilnas žarijų. <sup>23</sup>Judžiui perskaičius tris ar keturis lakštus, jis perpjovė ją raštininko peiliu ir įmetė į ugnį, buvusią židinyje, kolei nesudegę visa knyga židinio ugnyje.

<sup>24</sup>Karalius ir visi jo tarnai, kurie girdėjo visus tuos žodžius, neišsigando ir neperplėšė savo rūbų. <sup>25</sup>Tačiau Elnatanas, Dalajas ir Gamarijas prieštaravo karaliui, kad nedegintų knygos, bet jis jų neklausė. <sup>26</sup>Be to, karalius liepė Ameleko sūnui Sarajai ir Abdeelio sūnui Selemijai sugauti raštininką Barukhą ir pranašą Jeremiją; bet Viešpats buvo juodu paslėpęs

<sup>27</sup>Karaliui sudeginus knygą ir žodžius, kuriuos Barukhas buvo parašęs iš Jeremijo lūpų, buvo suteiktas Viešpaties žodis pranašui Jeremijui ir pasakyta: <sup>28</sup>Vėl imk kitą rietimą ir rašyk į jį visus senesnius žodžius, buvusius pirmame rietime, kurį sudegino Judo karalius Joakimas. <sup>29</sup>Judo gi karaliui Joakimui sakyk: Štai ką Viešpats sako: Tu sudeginai šitą knygą, tardamas: Kam parašei joje skelbdamas: Skubiai ateis Babilono karalius, sunaikins šitą šalį ir pašalins iš jos žmones ir galvijus? <sup>30</sup>Todėl štai ką Viešpats sako prieš Judo karalių Joakimą: Iš jo nebus kas sėdėtų Dovidso soste, ir jo lavonas bus išmestas kaitrai per dieną ir šalčiui per naktį. <sup>31</sup>Aš lankysiu jame, jo palikuonyse ir jo tarnuose jų neteisybės, ir atvesiu ant jų, ant Jerusaleės gyventojų ir ant Judo žmonių visą piktą, apie ką esu jiems kalbėjęs, bet jie neklausė

<sup>32</sup>Taigi Jeremijas ėmė kitą rietimą ir jį padavė raštininkui Nerijo sūnui Barukhui, kurs parašė jame iš Jeremijo lūpų visus žodžius tos knygos, kurią Judo karalius Joakimas buvo sudeginęs /ugnyje/: be to, buvo dar pridėta daug daugiau žodžių, nekaip buvo pirma

mijui /26,16/, tai Barukhas eina pas juos. — <sup>16</sup>*Jie žiūrėjo nusigandę.* Didikai bijo karaliaus rūstybės; jie suprantą, kad pranašystės nepasiliks jam nežinomos. — <sup>17</sup>*Pasakyk mums.* Jie matomai nori žinoti, ar viskas, kas buvo knygoje, yra tikrai paties Jeremijo žodžiai ir ar su jo žinia parašyti. — <sup>18</sup>*Lyg skaitydamas.* Jeremijas matomai turėjo savo užrašus, iš kurių diktavo Barukhui. — <sup>19</sup>*Eik ir pasislėpk.* Jie bijo karaliaus rūstybės abiem pranašam /plg 26,21/; tačiau ir patys bijo pasakyti karaliui atvirai savo nuomonę

<sup>22</sup>*Devintame mėnesyje:* gruodyje, kada ir Palestinoje būna gana šalta ir laikada iškrinta sniego. — <sup>23</sup>*Lakš-*

*tus:* tris rietimėlio skiltis /plg 2 e/. — *Raštininko peiliu:* peiliuku, kuriuo paprastai buvo smailinama rašomoji nendrė /plunksna/. — <sup>24</sup>*Karalius...* Tylėjimu jis parodo savo paniekinimą pranašystėms. — <sup>25</sup>*Prieštaravo...* Anot ebr t: rašė karaliui

<sup>26</sup>*Skubiai.* Ebr t: tikrai. — <sup>30</sup>*Ne-bus kas sėdėtų...* Ankstyvesnieji grašymai /22,18.19/ pakartojami ir padidinami. Nors po Joakimo buvo paėmęs jo sostą jo sūnus Joachinas /4 Kar 24,6/, bet jis trims mėnesiams praslinkus buvo suimtas ir išvestas nelaisvėn; tuo jis ir nebebuvo lygus senesniems tautos valdovams. — <sup>32</sup>*Buvo dar pridėta.* Ebr t: buvo pridėta dar daug panašių žodžių

37. <sup>1</sup>Vieton Joakimo sūnaus Jekhonijo karaliumi pastojo Jošijo sūnus Sedekijas, kurį pastatė karaliumi Judo šalyje Babilono karalius Nabukodonosoras. <sup>2</sup>Bet jis ir jo tarnai nebuvo paklusnūs Viešpaties žodžiams, kuriuos jis kalbėjo per pranašą Jeremiją.

<sup>3</sup>Karalius Sedekijas siuntė Selemijo sūnų Jukhalį ir kunigą Maasijo sūnų Sophoniją pas pranašą Jeremiją ir sakydino: Melsk už mus Viešpatį, mūsų Dievą. <sup>4</sup>Jeremijas tuo metu vaikščiojo laisvas tautos tarpe; nes dar nebuvo imetę jo į kalėjimą. Tuo tarpu iš Egipto buvo išėjusi Paraono kariuomenė, ir Kaldiečiai, kurie buvo apgulę Jerusale, išgirdę tą žinią, pasitraukė nuo Jerusale. <sup>5</sup>Tuomet buvo suteiktas Viešpaties žodis pranašui Jeremijui ir pasakyta: <sup>6</sup>Štai ką sako Viešpats, Izraelio Dievas: Judo karaliui, kurs siuntė jus manęs klausti, jūs sakysite taip: Štai Paraono kariuomenė, kuri išėjo jums padėti, grįš į savo šalį, į Egiptą; <sup>7</sup>Kaldiečiai vėl ateis, kovos prieš šitą miestą, jį paims ir sudegins jį /ugnimi/. <sup>8</sup>Viešpats sako taip: Neapgaukindėte savęs, sakydami: Eite nueis ir pasitrauks nuo mūsų Kaldiečiai, nes jie nenueis. <sup>9</sup>Bet jei jūs ir sumuštumėte visą kariuomenę Kaldiečių, kurie kovoja prieš jus, ir liktų iš jų tik kaikurie sužeisti, jie kelsis kiekvienas iš savo padangtės ir sudegins šitą miestą ugnimi.

<sup>10</sup>Taigi pasitraukus Kaldiečių kariuomenei nuo Jerusale dėlei Paraono kariuomenės, <sup>11</sup>Jeremijas išvyko iš Jerusale, kad eitų į Benjamino žemę ir tenai padalintų nuosavybę piliečių akyse. <sup>12</sup>Kai jis priėjo prie Benjamino vartų, tenai buvo eilinis vartų sargas, vardu Jerijas, Ananijo sūnaus Selemijo sūnus; jis nutvėrė pranašą, sakydamas: Tu bėgi pas Kaldiečius. <sup>13</sup>Jeremijas atsakė: Tai netiesa; aš nebėgu pas Kaldiečius.

d/ *Jeremijo likimas Jerusale apgulimo ir paėmimo metu*

37,1-38,28. Įsidrąsinęs laikinu Kaldiečių pasitraukimu nuo Jerusale prieš Egiptiečius ir norėdamas labiau priešintis Kaldiečiams, karalius Sedekijas tris kartus prašo Jeremiją patarimo tuo pavojingu metu: visų pirma siųsdamas iškilmingai pas jį pasiuntinius /37,1-9/, toliau slapčia, kada Jeremijas jau buvo kalėjime /37,10-20/ ir dar kai Jeremijas buvo išgelbėtas iš jo gyvybei grėsusio pavojaus /38,1-13/, bet prie pranašo patarimų visai nesitaiko /38,14-28/.

37. <sup>1</sup>*Jekhonijo*: Joachino. — *Sedekijas*. Jo pirmas vardas buvo Matanijas. Tą vardą pakeitė ir sostą jam davė Babilono karalius, kurs ir buvo tikras Palestinos valdovas. — <sup>2</sup>*Nebuvo paklusnūs*. Neklusnumas pasireiškia ypač nenoru pasiduoti Kaldiečių valdžiai.

<sup>3</sup>*Siuntė*. Kaldiečiams laikant apgulus Jerusale, prieš juos buvo vedama Egipto karaliaus Khophros kariuomenė, todėl Kaldiečiai pasitraukė nuo Jerusale irėjo prieš Egiptiečius. Sedekijas manė tai būsianti geriausia proga visai nusi-

kratyti Kaldiečiais; todėl jis kreipėsi į Jeremiją, kad tas prašytų užtarymo pas Viešpatį. — <sup>4</sup>*Nebuvo jo imetę...* Daroma pastaba dėl 32,2. Čia minima pasiuntinystė yra ankstyvesnė už ten papasakotus įvykius. *Paraono*. To Egipto karaliaus vardas buvo Khophra /ebr t 44,30/, Ephren /Vulg/, Uaphre /Graik/ ir Uakhabra /Egipto paminkluose/. — <sup>6</sup>*Grįš...* Ebr t: vėl grįžta į savo šalį. Ir tikrai Paraonas paskutinę valandą pabūgo stoti į kovą prieš galingą Kaldiečių kariuomenę ir pasitraukė atgal į Egiptą. Todėl ir Kaldiečiai vėl grįžo prie Jerusale. — <sup>8</sup>*Eite nueis*. Ebr t: visai nueis. — <sup>9</sup>*Jei jūs...* Panašių grasymų buvo paskelbta jau 5 Moš 28,25; čia jie dar padidinami.

<sup>11</sup>*Padalintų*. LXX: kad iš ten pirtųsi. — *Piliečių akyse*. Ebr t: tautos tarpe. — <sup>12</sup>*Benjamino vartų*: šiauriniame miesto šone. — *Eilinis vartų sargas*. Ebr t: sargybos viršininkas. — *Tu bėgi...* Išėjimas iš miesto galėjo rodytis sargybai įtartinas, nes pats Jeremijas neseniai buvo viešai kalbėjęs, kad tik tie išliks gyvi, kurie nueis pas Kaldiečius /žr aug 21,8,9/. — <sup>13</sup>*Pas kungaiškčius*. Tai buvo šalininkai su-

Jerijas tačiau neklausė jo, suėmė Jeremiją ir atvedė jį pas kunigaikščius. <sup>14</sup>Todėl kunigaikščiai supykę ant Jeremijo nuplakdinę jį įmetė į kalėjimą, buvusį raštininko Jonatano namuose; nes tasai buvo kalėjimo viršininkas. <sup>15</sup>Taigi Jeremijas pateko į duobės namus ir į kalėjimą, ir Jeremijas sėdėjo tenai daug dienų.

<sup>16</sup>Tuo metu karalius Sedekijas siuntė ir paėmė jį iš ten, klausinėjo jį slapčia savo namuose ir sakė: Ar yra koks žodis nuo Viešpaties? Jeremijas atsakė ir tarė: Yra; ir tarė: Tu būsi paduotas į Babilono karaliaus rankas. <sup>17</sup>Toliau Jeremijas sakė karaliui Sedekijui: Ką aš nusidėjau tau, tavo tarnams ir tavo tautai, kad tu įmesdinai mane į kalėjimo namus? <sup>18</sup>Kur yra jūsų pranašai, kurie jums pranašavo ir sakė: Babilono karalius neateis ant jūsų ir ant šitos šalies? <sup>19</sup>Dabar gi, mano meldžiamasis valdove, karaliau, išgirsk; tegu mano meldimas turi vertės tavo akyse ir nebesiųsk manęs atgal į raštvedžio Jonatano namus, kad tenai nenumirčiau. <sup>20</sup>Tuomet karalius Sedekijas liepė nuvesti Jeremiją į kalėjimo prieangį ir duoti jam kasdien be kito maisto dar duonos riekę, kolei nebus suvalgyta visa duona mieste; ir taip Jeremijas pasiliko kalėjimo prieangyje.

38. <sup>1</sup>Bet Matano sūnus Saphatijas, Phasuro sūnus Gedelijas, Selmijo sūnus Jukhalis ir Melkhijo sūnus Phasuras girdėjo žodžius, kuriuos Jeremijas kalbėjo tautai, sakydamas: <sup>2</sup>Viešpats sako taip: Kas tik pasiliks šitame mieste, mirs nuo kalavijo, badu ir maru; kas gi nubėgs pas Kaldiečius, bus gyvas, ir jo siela bus išgelbėta ir gyva. <sup>3</sup>Viešpats sako taip: Šitas miestas bus tikrai atiduotas į Babilono karaliaus kariuomenės rankas, ir jis paims jį. <sup>4</sup>Todėl kunigaikščiai tarė karaliui: Mes prašome, kad tas žmogus būtų užmuštas; nes jis tyčia silpnina rankas kovojančių vyrų, kurie pasiliko šitame mieste, ir visos tautos rankas, kalbėdamas jiems tokiuos žodžius; juk tas žmogus neįieško tai tautai ramybės, bet nelaimės. <sup>5</sup>Karalius Sedekijas tarė: Štai jis jūsų rankose, nes karaliui nederą ką nors jums atsakyti. <sup>6</sup>Tuomet jie ėmė Jeremiją ir įmetė jį į Ameleko sūnaus Melkhijo duobę, buvusią kalėjimo prieangyje; jie nuleido Jeremiją virvėmis į duobę, kurioje nebuvo vandens, tik dumblių; taigi Jeremijas įklimpo į dumblius.

<sup>7</sup>Bet Etiopas Abdemelekhas, kamarponis, kurs buvo karaliaus rūmuose, išgirdo, kad jie buvo įmetę Jeremiją į duobę. Kadangi karalius tuomet sėdėjo Benjamino vartuose, <sup>8</sup>štai Abdemelekhas išėjo iš karaliaus namų ir kalbėjo karaliui, sakydamas: <sup>9</sup>Mano valdove karaliau! Negerai pasielgė tie žmonės visame, ką jie padarė prieš pranašą Jeremiją, įmesdami jį į duobę, kad jis ten mirtų badu, nes mieste nebėra daugiau duonos.

tarties su Egiptiečiais, todėl tuo pačiu nepalankūs Jeremijui. — <sup>14</sup>Nes tasai buvo... Ebr t: nes juos /namus/ jie buvo pavertę kalėjimu. Jame buvo rūšių su skliautais

<sup>16</sup>Paėmė jį... Karalius matomai buvo Jeremijo suėmimui pritaręs, bet paskui gailėjosi. — *Koks žodis*: naujas apreiškimas. — <sup>17</sup>Tu įmesdinai. Anot ebr t: jūs įmetėte. — <sup>18</sup>Neateis... Iš Jeremijo žodžių čia ir 20 e reikia suprasti, kad Kaldiečiai jau buvo sugrįžę ir vėl laikė apgulę Jerusale. — <sup>19</sup>Nebesiųsk... Pranašas labai nuolankiai prašo karalių bent palengvinti jam kalėjimo sąlygas. — <sup>20</sup>Kalėjimo prieangį. Ebr

t: į sargybos kiemą /32,2/. — *Be kito maisto*. Ebr t: iš Kepėjų gatvės. Tai vienatinė senos Jerusale gatvė, kurios vardas pasiliko žinomas. — *Visa duona*. Plg 38,9; 52,6

38. <sup>1</sup>Phasuro. Žr 21,1. — *Jukhalis*. Žr 37,3. — *Žodžius*. Neapykantą sukėlusieji žodžiai gal buvo pranašo pasakyti tuo laiku, kai Kaldiečiai apgulė Jerusale antrą kartą. — *Jo siela*... Ebr t: gaus grobio savo gyvybę ir bus gyvas. — *Tyčia*. Ebr t: todėl. — *Nederą*... Ebr t: nes karalius nieko negali prieš jus. — *Įmetė*... Užmušti pranašą jie nedrįsta, bet daro taip, kad jis žūtų. — *Melkhijo*. Žr 36,26

<sup>10</sup>Tuomet karalius davė įsakymą Etiopui Abdemelekhui ir tarė: Imk iš čia su savim tris dešimtis vyrų ir iškelk pranašą Jeremiją iš duobės, pirma negu numirs. <sup>11</sup>Todėl Abdemelekhas, pasiėmęs su savim vyrus, įėjo į karaliaus namų kambarį, buvusį po sandėliu, ėmė iš ten nudėvėtų skarmalų ir senų supuvusių rizgalių ir nuleido juos virvėmis pas Jeremiją į duobę. <sup>12</sup>Po to Etiopas Abdemelekhas tarė Jeremijui: Pasikišk senus skarmalus ir tuos sudraskytus ir supuvusius rizgalius po savo pažastų ir ant jų virves. Jeremijas taip ir padarė. <sup>13</sup>Jie ištraukė Jeremiją virvėmis ir iškėlė iš duobės, ir Jeremijas pasiliko kalėjimo priegalyje

<sup>14</sup>Karalius Sedekijas siuntė ir ėmė pas save pranašą Jeremiją pas trečiąją angą Viešpaties namuose. Tuomet karalius tarė Jeremijui: Aš noriu paklausti tave apie vieną dalyką; nieko nuo manęs neslėpk. <sup>15</sup>Bet Jeremijas tarė Sedekijui: Jei aš tau paskelbsiu, ar tu manęs neužmuši? ir jei aš tau patarsiu, tu manęs neklausysi. <sup>16</sup>Todėl karalius Sedekijas slapčia prisiekė Jeremijui, sakydamas: Kaip Viešpats gyvas, kurs mums padarė šitą sielą, aš neužmušiu tavęs ir neatiduosiu tavęs į šitų žmonių rankas, kurie įeško tavo gyvybės. <sup>17</sup>Tuomet Jeremijas tarė Sedekijui: Štai ką sako Viešpats, Israelio Dievas: Jei tu išėjęs nueisi pas Babilono karaliaus kunigaikščius, tavo siela bus gyva ir šitas miestas nebus sudegintas ugnimi; išsigelbėsi tu ir tavo namai. <sup>18</sup>O jei tu neišeisi pas Babilono karaliaus kunigaikščius, šitas miestas bus atiduotas į Kaldiečių rankas, ir jie sudegins jį ugnimi. <sup>19</sup>Tuomet karalius Sedekijas tarė Jeremijui: Aš esu neramas dėl Žydų, kurie nubėgo pas Kaldiečius, kad kartais nebūčiau paduotas į jų rankas ir jie nesityčiotų iš manęs. <sup>20</sup>Jeremijas gi atsakė: Tavęs neišduos. Klausyk, meldžiamasis, Viešpaties balso, kurį aš tau skelbiu, ir bus tau gera, ir tavo siela bus gyva. <sup>21</sup>Bet jei tu nenorėsi išeiti, štai žodis, kurį Viešpats man parodė: <sup>22</sup>Štai visos moterys, kurios liko Judo karaliaus namuose, bus išvestos pas Babilono karaliaus kunigaikščius ir jos sakys: Visi tavo ramybės žmonės suvedžiojo tave ir nugalėjo tave; jie įklampino tavo kojas į purvą ir į dumblą ir atstojo nuo tavęs. <sup>23</sup>Visos tavo žmonos ir tavo vaikai bus išvesti pas Kaldiečius, ir tu neištrūksi iš jų rankų, bet būsi sugautas Babilono karaliaus ranka, ir jis sudegins šitą miestą ugnimi. <sup>24</sup>Tuomet Sedekijas tarė Jeremijui: Tegul niekas nežino šitų žodžių, ir tu nemirsi. <sup>25</sup>O jei kunigaikščiai išgirs, kad

<sup>10</sup>*Davė įsakymą...* Karalius pats neturėdamas gana drąsos, džiaugiasi, kad atsirado kas kitas, kurs nori gelbėti pranašą. — *Tris dešimtis.* Gavęs tris dešimtis vyrų Abdemelekhas galės sulaužyti ir kunigaikščių pasipriešinimą, jei jam tektų su juo susidurti. — <sup>12</sup>*Ant jų virves.* Ebr t: po virve. Pranašas buvo įklimpęs į dumblius; ištraukti buvo nelengva, todėl gelbėtojas rūpinasi, kad virvės negalėtų traukiant veržtis į kūną. — <sup>13</sup>*Kalėjimo priegalyje:* kur jis jau anksčiau buvo, 37,20

<sup>14</sup>*Pas trečiąją angą.* Jos vieta dabar nežinoma. — *Aš noriu...* Sedekijas nori žinoti, ką sako Viešpats, bet jis yra linkęs tiktai pykti, jei atsakymas neatitiks jo troškimų. — <sup>20</sup>*Viešpaties balso.* Ir paskutinę vabalą, kai mieste pradeda stigti jau net maisto [38,9], Dievas yra pasi-

ryžęs parodyti savo gailestingumą. — <sup>22</sup>*Visos moterys...* Antraišlės buvusių Judo karalių žmonos /gulovės/. — *Tavo ramybės žmonės:* prieteliai iš kunigaikščių tarpo, kurie buvo davę karaliui nenaudingų patarimų. — *Įklampino...* Sudarė nenugalimų sunkenybių. — <sup>23</sup>*Tavo žmonos.* Karalius bus išgabentas į Kaldėją su visa savo šeima ir turės klausyti jos priekaištų. — *Jis sudegins...* Ebr t: tu sudeginsi... t y, tavo kalte miestas bus sudegintas, tu jam rengi tokį likimą. — <sup>24</sup>*Tegul niekas...* Baimė patarėjų pasilieka didesnė, ir karalius neturi drąsos paklausti pranašo žodžių, bet jis taip pat bijo, kad nepasidarytų žinoma, jog miestas turi žūti dėl jo užsispyrimo. — <sup>25</sup>*Kunigaikščiai...* Ir jie bijojo, kad nepastovaus būdo karalius gali kartais paklausti pranašo patarimų ir pasi-

aš kalbėjau su tavim, jie ateis ir tau sakys : Pasakyk mums, ką tu esi kalbėjęs su karaliumi, neslėpk nuo mūsų, ir mes tavęs neužmušime, ir ką kalbėjo su tavim karalius, <sup>26</sup>tu jiems atsakysi : Aš nuolankiai išdėsciau savo meldimus karaliaus akyse, kad nelieptų vesti manęs atgal į Jonatano namus ir kad ten nemirčiau. <sup>27</sup>Ir tikrai visi kunigaikščiai atėjo pas Jeremiją ir jį klausė ; bet jis jiems atsakė visais tais žodžiais, kaip jam buvo įsakęs karalius. Jie paliko jį ramybėje, nes nebuvo nieko išgirsta. <sup>28</sup>Taip Jeremijas pasiliko kalėjimo prieangyje iki tai dienai, kurioje Jerusale buvo paimta. Ir atsitiko, kad Jerusale buvo paimta.

**39.** <sup>1</sup>Devintais Judo karaliaus Sedekijo metais dešimtame mėnesyje Babilono karalius ir visa jo kariuomenė atėjo prie Jerusale ir apgulė ją. <sup>2</sup>Vienuoliktais gi Sedekijo metais ketvirtame mėnesyje penktą to mėnesio dieną į miestą buvo įsilaužta. <sup>3</sup>Tuomet visi Babilono karaliaus kunigaikščiai įėjo ir sustojo viduriniuose vartuose : Neregelis — Sereseris, Seme-garnabus, Sarsakimas, Rabsaras, Neregelis — Sereseris, Rebmagas ir visi kiti Babilono karaliaus kunigaikščiai

<sup>4</sup>Pamatęs juos Judo karalius Sedekijas ir visi vyrai kovotojai pabėgo ; jie išėjo nakčia iš miesto karaliaus sodo keliu ir pro vartus, buvusius tarp dviejų sienų, ir vyko į tyrumos kelią. <sup>5</sup>Bet Kaldiečių kariuomenė vijosi juos ir sugavo Sedekiją Jeriko tyrumos lauke ir sugautą atvedė pas Babilono karalių Nabukodonosorą į Reblatą, Emato šalyje. Tas padarė jam teismą. <sup>6</sup>Babilono karalius liepė užmušti Sedekijo sūnus Reblatoje jo akyse ; ir visus Judo didikus Babilono karalius užmušė. <sup>7</sup>Taip pat jis išlupdino Sedekijui akis ir apkaldino jį pančiais, kad būtų nuvestas į Babiloną

duoti Kaldiečiams. — <sup>26</sup>*Atsakysi...* Karalius pataria paskelbti tik vieną pasikalbėjimo dalį, nutylint kitas. — <sup>28</sup>*Ir atsitiko, kad...* Šitie žodžiai priklauso jau 39 skyreliui, kurio pirma ir antra eil yra jų paaiškinimas ; trečia gi eil prasideda pasakojimo tęsinys

## 2. Jeremijo pranašysčių įvykimas

### a/ Paėmimas Jerusale ir paleidimas Jeremijo

Po pranašysčių, kuriomis buvo iš anksto skelbiamas Jerusale žuvimas, Jeremijas pasakoja pilną jų įvykimą /39,1-45,5/

<sup>39,1-18.</sup> Pasakojimas pradedamas karaliaus Sedekijo ir tautos likimo aprašymu po Jerusale paėmimo /1-10/ ; nuo nelaimių išgelbi Abde-melekhas, kuriam Jeremijas žada Viešpaties palaiminimą /11-18/

<sup>39.</sup> <sup>1</sup>Devintais... Plg 52,4 ir 4 Kar 25,1. — <sup>2</sup>Penktą. Ebr t: devintą. Gal tas skirtumas yra atsiradęs dėl perrašinėtojų klaidos. — <sup>5</sup>Neregelis-Sereseris. Ebr Nergal-Šarezer, asir Nirgal-Sar-usur reiškia : /dievaitis/ Nergalis tesaugo karalių. Tokiu pat vardu buvo ir kitas čia pat minimas

asmuo. Gali būti, kad čia greta vardų dar nurodomos ir pareigos, taip kad, anot kaikiurių aiškintojų, vardais pažymėtų kunigaikščių buvo tik trys : Nergal-Šarezer vyriausis vynpylis, Nabusersakim vyriausis kamaronis ir Nergal-Šarezer vyriausis žynius

<sup>4</sup>Jie išėjo... Plg 52,7 ir 4 Kar 25,4. Karaliaus sodas buvo ten, kur susieina Inomo slėnis, Tiropeonas ir Kedrono slėnis. Vartai tarp dviejų sienų buvo tarp sienos,ėjusios rytiniu Siono šlaitu ir sienos vakarėje Ophelio pakraštėje ; jais buvo išeinama į Inomo slėnį. Bėgimo kryptis buvo į Jordano pusę. — <sup>5</sup>Reblatą. Sedekijas norėjo persikelti per Jordaną ir bėgti į Galaado šalį ; bet Kaldiečiai jį paveja dar nesuskubusį pasiekti Jordano. Reblata buvo prie Oronto upės dideliame kariuomenės kelyje, kuriuo iš Palestinos per Damaską ir kitus miestus einama į Tapsaką ir Kharkamį. Čia įvyksta, kas buvo Jeremijo paskelbta 32,4. — <sup>7</sup>I Babiloną. Dabar Sedekijas su gailėsčiu turėjo atsiminti Jeremijo žodžius 38,17. Paskutinis dalykas, kurį matė jo akys, buvo nubaudimas jo sūnų ir patarėjų, kad jie ne-

<sup>8</sup>Kaldiečiai sudegino ugnimi taip pat karaliaus namus ir tautos namus ir nugriovė Jerusaleės sienas. <sup>9</sup>Tautos liekanas, kurios buvo likusios mieste, ir pabėgėlius, kurie buvo pas jį atbėgę ir kitą likusią liaudį kareivių vadas Nabuzardanas perkėlė į Babiloną. <sup>10</sup>Kariuomenės vadas Nabuzardanas paliko Judo žemėje beturčių iš liaudies, kurie visai nieko neturėjo, ir davė jiems tą dieną vynuogynų ir šulinių

<sup>11</sup>Babilono karalius Nabukodonosors buvo davęs kareivių viršininkui Nabuzardanui apie Jeremiją tokį įsakymą: <sup>12</sup>Imk jį, atkreipk į jį savo akis ir nieko pikto jam nedaryk; bet padaryk jam, kaip jis norės. <sup>13</sup>Tuomet kariuomenės vyresnysis Nabuzardanas, Nabusezbanas, Rabsaras, Neregelis Sereseris, Rebmagas ir visi Babilono karaliaus didikai <sup>14</sup>nusiuntė ir paėmė Jeremiją iš kalėjimo prieangio ir padavė jį Saphano sūnaus Ahikamo sūnui Godolijui, kad jis eitų į namus ir gyventų tautos tarpe

<sup>15</sup>Jeremijui gi, kai jis buvo užrakintas kalėjimo prieangyje, buvo suteiktas Viešpaties žodis ir pasakyta: <sup>16</sup>Eik ir sakyk Etiopui Abdemelekhui šiuos žodžius: Kareivių Viešpats, Israėlio Dievas, sako taip: Štai aš atvesiu savo žodžius ant šito miesto jo nelaimei, o ne gerumui, ir jie bus įvykdyti tą dieną tavo akivaizdoje. <sup>17</sup>Tą dieną aš išgelbėsiu tave, sako Viešpats, ir tu nebūsi atiduotas į rankas žmonių, kurių tu bijai. <sup>18</sup>Aš išgelbėsiu ir išvaduosi tave, ir tu nekrisi po kalavijų; tavo gyvybė bus palikta tau, nes tu turėjai pasitikėjimo manimi, sako Viešpats

40. <sup>1</sup>Žodis, kurs buvo Viešpaties suteiktas Jeremijui, po to kai jis kariuomenės vado Nabuzardano buvo paleistas iš Ramos, kuomet tasai ėmė jį surištą grandinėmis iš tarpo visų, kurie keliavo iš Jerusaleės ir Judo ir buvo vedami į Babiloną

<sup>2</sup>Taigi kariuomenės vyresnysis ėmė Jeremiją ir jam tarė: Viešpats, tavo Dievas, kalbėjo apie šitą nelaimę tai vietai <sup>3</sup>ir ją atvedė; Viešpats padarė, kaip buvo kalbėjęs, nes jūs nusidėjote Viešpačiui ir neklausėte jo balso; ir tas dalykas jums įvyko. <sup>4</sup>Taigi dabar štai aš paleidžiu tave

paklausė Jeremijo įspėjimų. Karalius matomai buvo rastas mažiau kaltas.

<sup>8</sup>Sudegino... Vienam mėnesiui prasliskus po Jerusaleės paėmimo /52,12...4 Kar 25,8.../. — <sup>9</sup>Nabuzardanas. Babil Nabu-zir-Iddina, /dievaitis/ Nabu davė palikuonių. Jis buvo asmeninės karaliaus sargybos viršininkas. — <sup>10</sup>Kurie visai... Tie nebuvo įtariamai, kad būtų dalyvavę sukilime

<sup>12</sup>Bet padaryk... Ebr t: bet kaip jis tau kalbės, taip tu jam padaryk. — <sup>13</sup>Rabsaras: kamarponių viršininkas. Plg aug 3 e; bet jo vardas čia kitoks. Karalius galėjo turėti tokių viršininkų ne vieną. — <sup>14</sup>Iš kalėjimo: kuriame jis buvo laikomas iki Jerusaleės paėmimo. Ar buvo jis iš jo tuojau paleistas, nepasakyta. Nabuzardanas atvyko į Jerusaleę mėnesiui prasliskus po jos paėmimo, septyntą dešimtojo mėnesio dieną /52,12; 4 Kar 25,8/. — Godolijui. Godolijas buvo paskirtas paliktųjų

žydų viršininku /40,5/; jo tėvas jau anksčiau buvo apgynęs pranašą nuo liaudies ištūžimo. Jeremijas, anot 40,1, buvo kartu su kitais belaisviais apkaltas, atvestas į Ramą ir tik iš čia paleistas Nabuzardano įsakymu. — <sup>1</sup>namus: į Godolijo namus

<sup>16</sup>Tavo akivaizdoje: jis matys kitų žuvimą, bet pats bus išgelbėtas. — <sup>18</sup>Bus palikta tau. Ebr t: bus tau grobis. Plg 21,9; 38,2

b/ Godolijas ir Jeremijas

40,1-41,18. Atgavęs laisvę Jeremijas apsigyvena pas Babilono karaliaus paskirtą vietininką Godoliją kartu su paliktais Palestinoje žydais /40,1-16/; bet vienas karališkos giminės kunigaikštis vardu Ismahėlis klasta nužudo Godoliją ir nemaža jo šalininkų, likučius gi mėgina išvesti į Amoniečių kraštą; vedamuosius atima Johananas ir nori keliauti su jais į Egiptą /41,1-18/

40. <sup>2</sup>Jam tarė... Nabuzardanas padaro, kaip jam buvo jo karaliaus



šiandien iš grandinių, kurios yra ant tavo rankų; jei tau patinka eiti kartu su manim į Babiloną, eikš, ir aš kreipsiu į tave savo akis; o jei tau nepatinka eiti kartu su manim į Babiloną, pasilik; štai visa šalis tavo akivaizdoje; ką pasirinksi ir kur tau patiks eiti, ten ir eik. <sup>5</sup>Tu gali neeiti su manim, bet gyvenk pas Saphano sūnaus Ahikamo sūnų Godoliją, kurį Babilono karalius pastatė vyresniuoju Judo miestams; gyvenk tat su juo tautos tarpe; arba eik ten, kur tik tau patinka. Kariuomenės vadas davė jam taip pat maisto ir dovanų ir paleido jį. <sup>6</sup>Tuomet Jeremijas nuėjo pas Ahikamo sūnų Godoliją į Masphatą ir gyveno pas jį tautos tarpe, kuri buvo palikta šalyje

<sup>7</sup>Visi kariuomenės vyresnieji, kurie buvo išsiskirstę šalyje, jie ir jų draugai, išgirde, kad Babilono karalius buvo pastatęs šalies viršininku Ahikamo sūnų Godoliją ir kad buvo jam pavedęs vyrus, moteris, vaikus ir šalies beturčius, kurie nebuvo perkelti į Babiloną, <sup>8</sup>atėjo pas Godoliją į Masphatą: Natanijo sūnus Ismahėlis, Karėės sūnu du Johananas ir Jonatanas, Tanehumeto sūnus Sarėas, Ophio sūnūs, kurie buvo iš Netopa'ies ir Maakhatiečio sūnus Jezonijas, jie ir jų žmonės. <sup>9</sup>Saphano sūnaus Ahikamo sūnus Godolijas prisiekė jiems ir jų palydovams, tardamas: Nebijokite tarnauti Kaldiečiams; gyvenkite šalyje ir tarnaukite Babilono karaliui, ir jums bus gerai. <sup>10</sup>Štai aš gyvenu Masphate, kad taikytis prie įsakymo Kaldiečių, kurie pas mus atsiunčiami; jūs suvalykite vynuoges, vaisius ir aliejų, susipilkite į savo indus ir pasilikite savo miestuose, kuriuos turite paimtus. <sup>11</sup>Taip pat ir visi Žydai, kurie buvo Moabe, Amono vaikų tarpe, Idumėjoje ir visose šalyse, išgirde, kad Babilono karalius paliko liekanas Judėjoje ir kad pastatė jiems viršininką Saphano sūnaus Ahikamo sūnų Godoliją, <sup>12</sup>sugrižo, būtent, visi Žydai iš visų vietų, į kurias buvo pabėgę, atėjo į Judo šalį pas Godoliją į Masphatą ir suvalė vyną ir labai daug vaisių

<sup>13</sup>Karėės gi sūnus Johananas ir visi kariuomenės vyresnieji, kurie buvo išsiskirstę šalyje, atėjo pas Godoliją į Masphatą <sup>14</sup>ir jam tarė: Žinok, kad Amono vaikų karalius Baalis atsiuntė Natanijo sūnų Ismahėlį atimti tau gyvybės. Bet Ahikamo sūnus Godolijas jiems netikėjo. <sup>15</sup>Tuomet Karėės sūnus Johananas sakė slapčia Godolijui Masphate: Aš eisiu ir užmušiu Natanijo sūnų Ismahėlį, niekam nežinant, kad jis neatimtų tau gyvybės, ir kad neišsiskirstytų visi Žydai, kurie susirinko pas tave ir kad nežūtų Judo liekanos. <sup>16</sup>Bet Ahikamo sūnus Godolijas tarė Karėės sūnui Johanalui: Nedaryk to dalyko, nes tai netiesa, ką tu kalbi apie Ismahėlį

41. <sup>1</sup>Septintame mėnesyje atsitiko, kad Elisamos sūnaus Natanijo sūnus Ismahėlis iš karališkos giminės su karaliaus didikais ir su dešimčia

įsakytą 39,11.12. — <sup>5</sup>Tu gali... Ebr t: ir kadangi jis dar nebuvo atsakęs, /Nabuzardanas/ tarė: tai grįžk pas Godoliją... — <sup>6</sup>Masphatą. Ebr t: Mitspah, Benjaminio giminės plote netoli Ramos. Plg 1 Kar 7,16

<sup>8</sup>Jonatanas. To vardo nėra 4 Kar 25,23; gal ten perrašinėjant jis netečia išleistas, ar gal čia be reikalo pridėtas. — <sup>9</sup>Ophio... ebr t: Netopatiečio Ophio sūnūs... Natopah buvo netoli Jerusale ir Betliejaus. — <sup>10</sup>Maakhatiečio. Maakha buvo vadinama šalis anapus Jordano prie pat Hermono. — <sup>11</sup>Nebijokite. Jie daly-

vavo kovose prieš Babiloniečius; todėl dabar turėjo baimės. Plg 4 Kar 25,24. — <sup>10</sup>Taikytis... Ebr t: kad stovėčiau Kaldiečių akyse. Taip jis pats žada užtarti visus, kurie bus su juo. — <sup>11</sup>Visi Žydai: kurie nebuvo dalyvavę kovose prieš Kaldiečius

<sup>14</sup>Ismahėlis. Kadangi jis buvo kilęs iš karališkos giminės, tai matomai pavydėjo, kam valdžia buvo suteikta Godolijui, kuri, jo išmanymu, turėjo jam tekti

41. <sup>1</sup>Septintame: todėl trims mėnesiams prasliskus po Jerusale paėmimo /39,2/. — Elisamos. Iš kitur

vyrų atėjo pas Ahikamo sūnų Godoliją ir Masphatą ir valgė tenai kartu Masphate. <sup>2</sup>Tuomet Natanijo sūnus Ismahėlis ir kartu su juo buvusieji dešims vyrų pakilo, ištiko Saphano sūnaus Ahikamo sūnų Godoliją kalaviju ir užmušė tą, kurį Babilono karalius buvo pastatęs šalies viršininku. <sup>3</sup>Ismahėlis užmušė taip pat visus Žydus, kurie buvo su Godoliju Masphate, Kaldiečius, kuriuos tenai atrado, ir vyrus kovotojus. <sup>4</sup>Kitą dieną po to, kai jis buvo užmušęs Godoliją, dar niekam nežinant, <sup>5</sup>atėjo žmonių iš Sikemo, iš Silo ir iš Samarijos aštuonios dešimtys vyrų, nuskustomis barzdomis, perplėštais drabužiais ir apstyrusių; rankose jie turėjo dovanų ir smilkalų, kad atnašautų Viešpaties namuose. <sup>6</sup>Taigi Natanijo sūnus Ismahėlis išėjo jų pasitikti iš Masphato; eidamas jis nuolat verkė; juos gi sutikęs jis jiems tarė: Ateikite pas Ahikamo sūnų Godoliją. <sup>7</sup>Kai jie atėjo į miesto vidurį, tuomet Natanijo sūnus Ismahėlis užmušė juos prie duobės vidurio, jis ir vyrai, kurie buvo kartu su juo. <sup>8</sup>Tačiau jų tarpe atsirado dešimtys vyrų, kurie tarė Ismahėliui: Neužmušk mūsų, nes mes turime lauke paslėptų kviečių, miežių, aliejaus ir medaus išteklų. Tuomet jis liovėsi ir neužmušė jų su jų broliais. <sup>9</sup>Duobė gi, į kurią Ismahėlis sumetė visus užmuštųjų dėl Godolijo žmonių lavonus, yra ta pati, kurią karalius Asa padarė dėl Izraelio karaliaus Baasos; ją Natanijo sūnus Ismahėlis pripildė užmuštųjų

<sup>10</sup>Po to Ismahėlis išsivedė nelaisvėn visas tautos liekanas, buvusias Masphate, karaliaus dukteris ir visą tautą, kuri buvo pasilikusi Masphate, kuriuos kariuomenės viršininkas Nabuzardanas buvo pavedęs Ahikamo sūnui Godolijui. Natanijo sūnus Ismahėlis juos paėmė ir ėjo sau, kad vyktų pas Amono sūnus. <sup>11</sup>Bet Karėės sūnus Johananas ir visi su juo buvusieji kovotųjų vadai išgirdo apie visa pikta, kurį buvo padaręs Natanijo sūnus Ismahėlis. <sup>12</sup>Pasiėmę visus savo žmones, jie išėjo kovoti prieš Natanijo sūnų Ismahėlį ir rado jį prie didžiųjų vandenų, esančių Gabaone. <sup>13</sup>Visi žmonės, buvusieji su Ismahėliu, pamatę Karėės sūnų Johananą ir visus su juo buvusių kovotųjų vadus, apsidžiaugė; <sup>14</sup>ir visi žmonės, kuriuos Ismahėlis buvo paėmęs Masphate, pasuko atgal ir parėjo prie

nežinomas asmuo. — *Karaliaus*: Amono karaliaus Baalio. — *Užmušė tą...* Vėliau Žydų tauta atgaila ir gedulu minėjo Godolijo nužudymą kasmet trečioje septintojo/Tišri/ mėnesio dienoje. — *Ir vyrus*. Anot ebr t: būtent, vyrus kovotojus, jie matomai buvo Nebukadnetsaro palikti Godolijui kaip sargyba. — *Niekam nežinant*: žinia dar nepasiekus užmiestės gyventojų. — *Iš Samarijos*: iš sugriautos Izraelio karalystės ploto, kuriame Asirijos karalius buvo apgyvendinęs iš kitur atgabendų sve-timsalių /4 Kar 17,24/; šitie susimaišę su likusiais Izraeliaičiais sudarė naują pusiau pagonišką Samariečių tautelę. Savo gedului išreikšti tarp kita ko jie pagonių įpročių buvo pasidarę isipjovimų veiduose. — *Apstyrusių*. Ebr t: pasidarę įpjovimų. — *Kad atnašautų...* Septintame mėnesyje buvo Žydų švenčiama Padangčių šventė; gal dėl to jie atėjo kaip tik šituo laiku. Jie liūdi dėl nelaimių

sutikusių Jerusale, jos šventyklą ir visą išrinktąją tautą, ir nori daryti aukų bent Dievo namų vietoje. — *Išėjo jų pasitikti*: gavęs be abejo žinią iš pastatytos prie miesto vartų sargybos. Įtarimams išvengti jis apsimeta liūdiniu kartu su kitais dėl Jerusaleš likimo. — *Prie duobės vidurio*. Anot ebr t: užmušė juos ir sumetė į duobę. — *Lauke paslėptų*. Palestinos gyventojai neretai supila savo javus į gerai pridengtą ir paslėptą iš viršaus duobės žemėsė. — *Asa padarė...* Žr 3 Kar 15,22; 2 Kar 16,6. Duobė matomai buvo viduryje miesto. Joje turėjo būti laikomas vanduo tais atvejais, kai miestui gresdavo apgulimo pavojus.

<sup>10</sup>*Karaliaus*: Sedekijo. — *Juos paėmė...* Be dešimties vyrų, su kuriais Ismahėlis užmušė Godoliją, jis turėjo turėti žymiai didesnį būrį kitų kovotųjų. — *Rado jį...* Apie Gabaono vandenį žr 2 Kar 2,13. —

<sup>16</sup>*Iš Masphato*. To ž nėra LXX. —

Karėes sūnaus Johanano. <sup>16</sup>Natanijo gi sūnus Ismahėlis pabėgo su aštuoniais vyrais nuo Johanano veido ir nuėjo pas Amono vaikus

<sup>16</sup>Tuomet Karėes sūnus Johananas ir visi su juo buvusieji kovotojų vadai pasiėmė visas tautos liekanas, kurias atvedė atgal nuo Natanijo sūnaus Ismahėlio, iš Masphato, po to, kai šitas buvo užmušęs Ahikamo sūnų Godoliją, žmones drąsius kovai, moteris, vaikus ir eunukus, kuriuos atsivedė atgal iš Gabaono. <sup>17</sup>Jie išėjo ir bekeliaudami sustojo Kamaame, kurs yra prie Betliejaus, kad eitų toliau ir įeitų į Egiptą <sup>18</sup>nuo Kaldiečių veido; jie jų bijojo, nes Natanijo sūnus Ismahėlis buvo užmušęs Ahikamo sūnų Godoliją, kurį Babilono karalius buvo pastatęs viršininku Judo žemėje

42. <sup>1</sup>Tuomet visi kovotojų vadai, Karėes sūnus Johananas, Osajos sūnus Jezonijas ir likusi tauta, nuo mažo iki dideliam, prisiartinę <sup>2</sup>ir tarė pranašui Jeremijui: Tegul mūsų maldavimas puola po tavo akių ir melskis už mus Viešpačiui, tavo Dievui, už visas šitas liekanas, nes iš daugelio liko mūsų maža, kaip tavo akys mus mato, <sup>3</sup>kad Viešpats, tavo Dievas, mums apreikštų kelią, kuriuo turime eiti, ir ką mes turime daryti. <sup>4</sup>Pranašas Jeremijas jiems atsakė: Aš girdėjau. Štai aš meldžiuos Viešpačiui, jūsų Dievui, taip kaip jūs kalbėjote; visa, ką tik jis man atsakys, aš jums pasakysiu ir nieko nuo jūsų neslėpsiu. <sup>5</sup>Jie tarė Jeremijui: Viešpats tebūna tarp mūsų tiesos ir ištikimybės liudytojas, jei mes tai nedarysime, kaip bus pasakyta kiekviename žodyje, su kuriuo Viešpats, tavo Dievas, tave siųs pas mus. <sup>6</sup>Ar bus gera ar pikta, mes klausysime balso Viešpaties, mūsų Dievo, prie kurio tave siunčiame, kad mums gerai klotųsi, kai mes būsime paklausę Viešpaties, mūsų Dievo, balso

<sup>7</sup>Dešimčiai dienų praslinkus buvo suteiktas Viešpaties žodis Jeremijui. <sup>8</sup>Jis pasiėmė Karėes sūnų Johananą, visus su juo buvusius kovotojų vadus ir visą tautą, nuo mažiausio iki dideliam, <sup>9</sup>ir jiems tarė: Štai ką sako Viešpats, Izraelio Dievas, prie kurio jūs mane siuntėte sudėti jūsų maldų jo akivaizdoje: <sup>10</sup>Jei ramiai pasiliksime šalyje, aš statysiu jus ir neardysiu, veisiu ir nerausiu; nes jau esu atsileidęs dėl piktenybės, kurią jums padariau. <sup>11</sup>Nebijokite Babilono karaliaus, kurio jūs esate bailiai išsigandę; nebijokite jo, sako Viešpats, nes aš esu su jumis, kad jums padėčiau ir jus išgelbėčiau iš jo rankos. <sup>12</sup>Aš duosiu jums rasti pasigailėjimo ir pasigailėsiu jūsų, ir padarysiu, kad jūs gyventumėte savo krašte. <sup>13</sup>O jei jūs sakysite: Mes negyvensime šitame krašte ir neklausysime Viešpaties, mūsų Dievo, balso, <sup>14</sup>kalbėdami: Anaip tol ne, bet mes eisime

<sup>11</sup>Kamaame. Matomai Dovidą prieteliaus Barzilajaus /2Kar 19,37/ sūnus Kimham buvo pastatydinęs tą užkeigos vietą prie kelio iš Palestinos į Egiptą

c/ Jeremijas priverstas eiti į Egiptą

42,1-43,13. Jeremijas, klausiamas, ką turi daryti Johananas toliau su Žydais, skelbia išsigelbėjimą tiems, kurie pasiliks Judėjoje, žuvimą gi visiems, kurie bus Egipte /42,1-18/, nurodo taip pat pavojus, jiems gresiančius dėl nepaklusnumo /42,18-22/, bet Žydai bėga į Egiptą ir pasiima su savim taip pat Jeremiją /43,1-7/, kurs paskelbia, kad Kaldiečiai sunaikins Egiptą /43,8-13/

42. <sup>1</sup>Jezonijas. Žr 40,8. — <sup>4</sup>Aš girdėjau. Taip Jeremijas išreiškia savo sutikimą melsti iš Dievo nurodymų. — <sup>5</sup>Jūsų Dievui. Jahvė pasiūlo kad ir sunaikintai tautai sandoros Dievas, kurs ją rūpinasi ir dabar. — <sup>6</sup>Tarp mūsų. Ebr t: prieš mus

<sup>10</sup>Jau esu atsileidęs... Ebr t: aš jau gailiuos dėl nelaimės, kurią jums siunčiau; kitaip sakant: aš noriu jūsų pasigailėti ir vėl atitaisyti žalą, kurią jūs iškentėjote. — <sup>12</sup>Ir pasigailėsiu jūsų... Anot ebr t: kad jis jūsų pasigailėtų ir paliktų gyventi jūsų šalyje. — <sup>13</sup>Ir neklausysime... Anot ebr t: ir tai nepaklausysite Jahvės, savo Dievo, balso. — <sup>14</sup>Kaip

į Egipto šalį, kur mes nematysime karo, negirdėsime trimito garso, nekęsime bado ir tenai gyvensime, <sup>15</sup>todėl dabar išgirskite Viešpaties balsą, jūs, Judo liekanos: Jei jūs gręšite savo veidą, kad eitumėte į Egiptą ir ieisite tenai gyventi, <sup>16</sup>kalavijas, kurio jūs bijote, sugaus jus tenai Egipto žemėje, ir badas, kuriuo jūs esate susirūpinę, prikibs prie jūsų Egipte, ir tenai jūs mirsite. <sup>17</sup>Ir visi žmonės, kurie gręžia savo veidą, kad eitų į Egiptą ir kad tenai gyventų, mirs nuo kalavijo, badu ir maru; nė vienas jų neliks ir neištruks nuo nelaimės, kurią aš ant jų atvesiu. <sup>18</sup>Nes kareivijų Viešpats, Izraelio Dievas, sako taip: Kaip mano narsas ir mano užsidedimas pasipylė ant Jerusaleš gyventojų, taip mano užsidedimas pasipils ant jūsų, kai jūs būsite įję į Egiptą, ir jūs virsite priesaikos, pasibaisėjimo, keiksmo ir apjuokos dalyku, ir jūs anaiptol nebeįsvysite daugiau šitos vietos

<sup>19</sup>Tai yra Viešpaties žodis apie jus, Judo liekanos: Neeikite į Egiptą; žinote žinokite, nes aš jus šiandien išpėjau, <sup>20</sup>kad jūs apgaudinėjate patys save. Jūs juk siuntėte mane pas Viešpatį, mūsų Dievą, sakydami: Melskis už mus Viešpačiui, mūsų Dievui, ir visa, kaip tik Viešpats, mūsų Dievas, tau pasakys, taip mums paskelbk, ir mes darysime. <sup>21</sup>Aš šiandien jums paskelbiau, bet jūs neklausėte Viešpaties, jūsų Dievo, balso visuose dalykuose, dėl kurių jis siuntė mane pas jus. <sup>22</sup>Taigi dabar žinote žinokite, kad jūs mirsite nuo kalavijo, badu ir maru vietoje, į kurią norite eiti, kad tenai gyventumėte

43. <sup>1</sup>Kai Jeremijas pabaigė kalbėti tautai visus Viešpaties, jų Dievo, žodžius, su kuriais Viešpats, jų Dievas, buvo ji siuntęs pas juos, visus šituos žodžius, atsitiko, kad <sup>2</sup>Osajo sūnus Azarijas, Karėes sūnus Johananas ir visi išdidieji žmonės kalbėjo Jeremijui taip: Tu kalbi melą; Viešpats nesiuntė tavęs mums sakyti: Neeikite į Egiptą tenai gyventi. <sup>3</sup>Bet Nerijo sūnus Barukhas kursto tave prieš mus, kad paduotų mus į Kaldiečių rankas, kad užmuštų mus ir išvesdintų mus į Babiloną. <sup>4</sup>Taip Karėes sūnus Johananas, visi kovotojų vadai ir visa tauta nepaklausė Viešpaties balso, kad pasiliktų Judo žemėje. <sup>5</sup>Bet Karėes sūnus Johananas ir visi kovotojų vadai, pasiėmė visas Judo liekanas, sugrįžusias iš visų tautų, tarp kurių buvo anksčiau išskirstytos, gyventi Judo šalyje, <sup>6</sup>vyrus, moteris ir vaikus, karaliaus dukteris ir visus žmones, kuriuos kariuomenės viršininkas Nabuzardanas buvo palikęs su Saphano sūnaus Ahikamo sūnumi Godoliju, taip pat pranašą Jeremiją ir Nerijo sūnų Barukhą, <sup>7</sup>ir įėjo į Egipto žemę, nes neklausė Viešpaties balso, ir nuėjo iki Taphnei

<sup>8</sup>Taphnėje buvo suteiktas Jeremijui Viešpaties žodis ir pasakyta: <sup>9</sup>Imk savo ranka didelių akmenų ir paslėpk juos skliausme, esančiame po plytų siena prie Paraono namų Taphnėje, matant Žydams, <sup>10</sup>ir jiems sa-

mano narsas... Čia pakartojami grasymai išreikšti aug 7,20 ir k. — <sup>20</sup>*Apgaudinėjate*: jūs klystate. — <sup>22</sup>*Mirsite*... LXX tekste duodama tik trumpai Jeremijo išpėjimų turinys

43. <sup>2</sup>*Tu kalbi*... Vadai, bijodami Kaldiečių keršto ir dešimties dienų laikotarpy visai patraukę į savo pusę liaudį, neturi gana tikėjimo, kad Dievo žadamą globą tinkamai įvertintų. Jie panašūs į savo protėvius, kurie prie Sinajaus buvo prisiekę Dievui ištikimybę ir greitai pasidavė stabmeldystei. — <sup>9</sup>*Barukhas*. Jis,

gavęs iš Kaldiečių laisvę kartu su Jeremiju, matomai gerai apie juos atsiliepdavo ir gal dabar ragino paklausyti Dievo duotų nurodymų; todėl ant jo suverčiama kaltė čia, kad tie nurodymai ne tokie, kokių laukta. — <sup>5</sup>*Liekanas*... Žr 40,11. — <sup>6</sup>*Karaliaus*: Sedekijo, 41,10. — <sup>7</sup>*Taphnei*. Žr 2,16 paaišk

<sup>9</sup>*Skliausme*. Ebr t: molyje prie plytų krosnies, esančios prie Paraono namų angos Takhpankheje... Tie Paraono namai Taphnėje neseniai buvo atkasti. — <sup>10</sup>*Savo tarną*. Taip jis

kyk : Kareivijų Viešpats, Israėlio Dievas, sako taip : Štai aš siųsiu ir imsiu savo tarną Babilono karalių Nabukodonosorą ir dėsiu jo sostą ant šitų akmenų, kuriuos paslėpiau, ir jis pastatys ant jų savo krėsle. <sup>11</sup>Atėjęs jis ištiks Egipto žemę ; tuomet mirs, kam skirta mirti ; eis į nelaisvę, kam skirta nelaisvę, ir žus nuo kalavijo, kam skirta žūti nuo kalavijo ; <sup>12</sup>jis sukurs Egipto dievų šventyklose ugnį ir sudegins jas, ir ves juos nelaisvėn ; jis susisups Egipto žeme, kaip piemuo susisupa savo apsiaustu, ir išeis iš ten ramybėje. <sup>13</sup>Jis sutrupins Saulės namų statulas Egipte ir sudegins ugnimi Egipto dievų šventyklas

44. <sup>1</sup>Žodis suteiktas per Jeremiją visiems Egipto žemeje gyvenusiems Žydams, tiems, kurie gyveno Magdalėje, Taphnėje, Memphyje ir Phaturo šalyje. Buvo pasakyta : <sup>2</sup>Kareivijų Viešpats, Israėlio Dievas, sako taip : Jūs matėte visą tą piktą, kurį aš atvedžiau ant Jeruslės ir ant visų Judo miestų, ir štai jie šiandien pamesti ir nėra juose gyventojų, <sup>3</sup>dėl piktenybės, kurią jie darė, kad vestų mane į rūstybę ir eitų aukoti ir garbinti svetimų dievų, kurių nežinojo nei jie, nei jūs, nei jūsų tėvai. <sup>4</sup>Aš siunčiau pas jus visus savo pranašus iš nakties atsikeldamas, siųsdamas ir sakydamas : Nedarykite to pasibjaurėtinio dalyko, kurio aš nekenčiu. <sup>5</sup>Bet jie neklausė ir nepalenkė savo ausies, kad nusigręžtų nuo savo piktenybių ir neaukotų svetimiems dievams. <sup>6</sup>Mano užsidegimas ir mano narsas pasipylė ir ėmė degti Judo miestuose ir Jeruslės gatvėse, ir jie pavirto tyruma ir griuvėsiais, kaip yra šiandien. <sup>7</sup>Dabar kareivijų Viešpats, Israėlio Dievas, sako taip : Kam jūs darote tą didelę piktenybę patys prieš save, kad žūtų jūsų vyrai ir moteris, kūdikis ir tebežindas iš Judo tarpo ir jums nieko daugiau nebeliktų ? <sup>8</sup>Nes jūs erzinate mane savo rankų darbais, aukodami svetimiems dievams Egipto žemeje, į kurią jūs įėjote tenai gyventi, kad žūtumėte ir būtumėte prakeikimo ir apjuokos daly-

vaadinams dėl to, kad vykdo Viešpaties nutarimus. — *Akmenų.* Ant akmenų pastatytas sostas yra stiprybės vaizdas. Tos stiprybės Viešpats nori suteikti Nebukadnetsarui prieš Egiptą. Minkštas molis, į kurį pranašas paslepia akmenis, yra silpno Egipto vaizdas ir įspėjimas, kad Egipto pagalba nereikia pasitikėti. — <sup>11</sup>Tuomet mirs... Visiems teks nukentėti ir net visai žūti. — <sup>12</sup>Jis sukurs... Ebr t : aš sukursiu Egipto dievų šventyklose ugnį, kad juos sudegintų ir vestų į nelaisvę. — *Jis susisups...* Nebukadnetsarui bus taip lengva paimti Egiptą, kaip piemuniui nesunku susisupti savo apsiaustu. — <sup>13</sup>Saulės namų. Tai nuosavas Heliopolio miesto vardas, ebr Beth-Šemeš, Egipt Pe-Ra, dievaičio Ra buveinė ; liaudis vadino jį On. Jame buvo labai daug obeliskų /s t a t u l ū/, kurių ne viena buvo vėliau atvežta į Romą. Anot babiloniečių paminklų žinių, Nebukadnetsaras 37. savo viešpatavimo metais /568 m/ atėjęs į Egiptą, nugalėjęs Paraoną /Hophrą/ ir paėmęs daug grobio. To savo žygio metu jis pasiekė Siėnę

d/ Įspėjimai Žydams Egipte dėl stabmeldystės

44, 1-30. Žydams pasidavus Egipte stabmeldystei Jeremijas duoda jiems įspėjimų ir neklusniesiems skelbia visišką žuvimą /1-14/. Susitikęs su atkakliu Žydų pasipriešinimu pranašas pakartoja įspėjimus ir grasyms /15-30/

44. <sup>1</sup>Magdalėje. Atvykę Egiptan Žydai išsiskirstė ; vieni pasiliko arčiau sienos, Magdalėje /ebr Migdol/ ir Taphnėje, kiti apsigyveno toliau į pietus, Memphyje ; vėl kiti pasiekė net tolimus Egipto pietus, Phaturo /ebr Pathros/ kraštą. Išsiskirsčiusiems pavojus pasiduoti Egipto stabmeldystei buvo dar didesnis. — <sup>2</sup>Pamesti... Taip kaip buvo pranašauta 4,6 ir k. — <sup>3</sup>Aukoti : atnašauti smilkalus. — *Nežinojo* : iš kurių nebuvo gavę jokių geradarysčių. — <sup>4</sup>Iš nakties : labai uoliai, visuomet. — <sup>5</sup>Kad nusigręžtų... Plg 7,26 ir k. — <sup>7</sup>Patys prieš save : statydami į didžiausią pavojų net savo gyvybę. — <sup>8</sup>Aukodami : degindami smilkalus. — *Kad žūtumėte...* Jie apsigyveno Egipte gerai suprasdami, kad

kas visoms žemės tautoms. <sup>9</sup>Argi jūs užmiršote savo tėvų nedorybes, Judo karalių nedorybes, jo žmonių nedorybes, savo nedorybes ir savo žmonių nedorybes, kurias jie darė Judo žemėje ir Jerusaleės gatvėse? <sup>10</sup>Jie neapsivalė iki šiai dienai, nebijojo ir nevaikščiojo pagal Viešpaties įstatymą ir mano įsakymus, kuriuos aš daviau jūsų akivaizdoje ir jūsų akivaizdoje. <sup>11</sup>Todėl kareivijų Viešpats, Izraelio Dievas, sako taip: Štai aš atgrėšiu savo veidą prieš jus nelaimei ir sunaikinsiu visą Judą. <sup>12</sup>Aš imsiu Judo liekanas, kurie grėžė savo veidą, kad įeitų į Egipto žemę ir tenai gyventų, ir visi bus sunaikinti Egipto žemėje; jie kris po kalavijų ir nuo bado; bus sunaikinti nuo mažiausio iki didžiausio, mirs nuo kalavijo ir bado, ir bus priesaikos, pasibaisėjimo, keiksmo ir apjuokos dalykas. <sup>13</sup>Aš lankysiu Egipto šalies gyventojus kaip lankiau Jerusaleę kalaviju, bado ir maru. <sup>14</sup>Nebus kas ištrūktų ir liktų iš liekanų Žydų, kurie eina, kad pabūtų Egipto žemėje ir vėl grįžtų į Judo žemę, į kurią jų sielos trokšta grįžti ir tenai gyventi; nes jie nesugrįš, išskyrus tuos, kurie pabėgs

<sup>15</sup>Tuomet visi vyrai, kurie žinojo, kad jų žmonos aukoja svetimiejiems dievams, visos moterys, kurių stovėjo didelė daugybė, ir visa tauta, gyvenusi Egipto šalyje Phature, atsakė Jeremijui taip: <sup>16</sup>Žodžių, kuriuos tu mums kalbėjai Viešpaties vardu, mes iš tavęs neklausysime, <sup>17</sup>bet daryte darysime kiekvieną dalyką, kurį pasako mūsų burna, kad aukotumėm dangaus karalienei ir darytumėm jai liejamųjų aukų, kaip darėme mes ir mūsų tėvai, mūsų karaliai ir mūsų kunigaikščiai Judo miestuose ir Jerusaleės gatvėse; nes tuomet mes buvome sotūs duonos ir buvo mums gera; nes nematėme pikta. <sup>18</sup>Nuo to gi meto, kai liovėmės aukoję dangaus karalienei ir darę jai liejamųjų aukų, visa ko mums trūksta ir esame naikinaami kalaviju ir bado. <sup>19</sup>Jei mes aukojame dangaus karalienei ir darome jai liejamųjų aukų, argi mes be savo vyrų žinios gaminame jai papločių jai pagarbinti ir daryti jai liejamųjų aukų?

<sup>20</sup>Tuomet Jeremijas tarė visai tautai, vyrams ir moterims ir visai liaudžiai, kurie buvo davę jam tą atsakymą, sakydamas: <sup>21</sup>Argi ne tą auką, kurią aukojote Judo miestuose ir Jerusaleės gatvėse, jūs ir jūsų tėvai, jūsų karaliai, jūsų kunigaikščiai ir šalies tauta, atsiminė Viešpats, ir ar ne ji atėjo jam į mintį? <sup>22</sup>Viešpats nebegalėjo daugiau pakęsti dėl jūsų veiksmų piktoumo ir dėl nuobodų, kurias jūs darėte, ir jūsų žemė pavirto tyruma, pasibaisėjimo ir keiksmo dalyku, be gyventojų, kaip kad yra šiandien. <sup>23</sup>Už tatau kad jūs aukojote stabams ir nusidėjote Viešpačiui, neklausėte Viešpaties balso, nevaikščiojote pagal jo įstatymą, įsakymus ir liudijimus, todėl jums įvyko visos šitos nelaimės, kaip kad yra šiandien

<sup>24</sup>Jeremijas dar tarė visai tautai ir visoms moterims: Išgirskite Viešpaties žodį, visas Jude, kurie esate Egipto šalyje. <sup>25</sup>Kareivijų Viešpats, Izraelio Dievas, sako taip: Jūs ir jūsų žmonos kalbėjote savo burna ir

čia turės žūti. — <sup>9</sup>Jo žmonių. LXX: jūsų kunigaikščių žmonių. — <sup>10</sup>Jie neapsivalė. Ebr t: jie nenusižeminio. Nusižeminimo /širdies sutrynimo/ vaisius yra Viešpaties baimė, jo garbinimas, paklusnumas jo įstatymui ir įsakymams. — <sup>14</sup>Išskyrus... Kurie savo laiku atsiskirs nuo tų, kurie priešinasi Dievo nurodymams

<sup>17</sup>Dangaus karalienei. Žr 7,18. — Sotūs: senesniais, ypač Manaso laikais. Nelaimės prasidėjo, kai Žydų tarpe tikrojo Dievo garbinimas buvo

atnaujintas; jie dabar pareiškia nuomonę, kad nelaimių priežastis buvusi tas Dievo garbinimas. — <sup>18</sup>Aukoję: deginę smilkalus /ebr t/. — <sup>19</sup>Jai pagarbinti. Ebr t: jai atvaizduoti. Papločiai buvo kepmi tam tikros simbolinės formos. Vyrų žinojo tuos savo moterų darbus ir jiems pritardavo; tai kaip gi drįsta jas peikti Jeremijas? — Gal čia visas atsakymas Jeremijui duodamas pačių moterų, kalbėjusių visų vardu

<sup>21</sup>Auką: stabams, ne Dievui

jūs įvykdėte savo rankomis, sakydami: Atitesėkime savo apžadus, kuriuos esame padarę, kad aukotumėm dangaus karalienei ir darytumėm jai liejamųjų aukų. Jūs atitesėjote savo apžadus ir darbu juos įvykdėte. <sup>26</sup>Todėl išgirskite Viešpaties žodį, visas Jude, kurie gyvenate Egipto žemėje: Štai aš prisiekiau savo didžiu vardu, sako Viešpats, kad mano vardas anaipatol nebebus visoje Egipto žemėje daugiau minimas nė vieno žmogaus Žydo burna, kad jis saktų: Kaip Viešpats Dievas gyvas. <sup>27</sup>Štai aš budėsiu ant jų nelaimės ir ne gerumui, ir bus sunaikinami visi Judo žmonės, kurie yra Egipto žemėje, kalavijų ir badų, kolei nebus visai sunaikinti. <sup>28</sup>Tie, kurie bus išbėgę nuo kalavijo, sugrįš iš Egipto žemės į Judo šalį nedidelių skaičiumi, ir visos Judo liekanos, įėjusios į Egipto žemę, kad čia gyventų, žinos, kieno žodis įvyksta, mano ar jų. <sup>29</sup>Ir štai jums ženklas, sako Viešpats, kad aš lankysiu jus šitoje vietoje, kad žinotumėte, jog tikrai įvyks mano žodžiai prieš jus jūsų nelaimės. <sup>30</sup>Viešpats sako taip: Štai aš atiduosiu Egipto karalių Paraoną Ephrę į jo neprietelių rankas ir į rankas tų, kurie įeško jo gyvybės, kaip padaviau Judo karalių Sedekiją į jo neprietelio Babilono karaliaus Nabukodonosoro rankas, kurs įeškojo jo gyvybės

**45.** <sup>1</sup>Žodis, kurį pranašas Jeremijas kalbėjo Nerijo sūnui Barukhui, kai jis parašė šituos žodžius iš Jeremijo lūpų ketvirtais Judo karaliaus Jošijo sūnaus Joakimo metais. Jis tarė: <sup>2</sup>Viešpats, Israėlio Dievas, tau, Barukhai, sako taip: <sup>3</sup>Tu sakei: Vargas man nelaimingam, nes Viešpats dėjo skausmo ant mano skausmo; aš pavargau bevaitodamas ir nerandu poilsio. <sup>4</sup>Viešpats sako taip: Tu jam taip sakyk: Štai, kuriuos staciau, aš ar dau, ir kuriuos veisiau, aš raunu ir visą šitą kraštą. <sup>5</sup>Ir tu įieškau sau didelių dalykų? Nejieskok, nes štai aš užvesiu nelaimę ant kiekvieno kūno, sako Viešpats, tavo gi gyvybei teikiu saugumą visose vietose, į kurias tu eisi

**46.** <sup>1</sup>Viešpaties žodis, suteiktas pranašui Jeremijui prieš tautas: <sup>2</sup>apie Egiptą, prieš Egipto karaliaus Paraono Nekhao kariuomenę, buvusią pas Euprato upę prie Kharkamio, kurią Babilono karalius Nabukodonosoras sumušė ketvirtais Judo karaliaus Jošijo sūnaus Joakimo metais.

<sup>28</sup>Ir visos Judo liekanos... Įvairių Egipto su Persija karų metu /525, 484, 460, 458, 373 m/ ir vėliau /320 m/ daug Žydų buvo patekę į Egiptą; bet pranašas kalba ne apie juos, tik apie tuos, kurie ten nuvyko pasipriešindami Dievo nurodymams.

<sup>30</sup>Ephrę. Ebr Khopra /37,4/

e/ Viešpaties žodis Barukhui

45,1-5. Jeremijo padėjėjui Barukhui Viešpats maloningai žada visišką saugumą

45. <sup>1</sup>Parašė: gal tuo metu, kai Barukhas rašė ir turėjo baimės dėl rašomų pranašysčių turinio. Žr 36 skyr. — <sup>3</sup>Dėjo... Nes Barukhas turėjo rašyti vis naujas grasančias pranašystes ir dėl to jam buvo labai skaudu, taip kaip ir pačiam Jeremijui Plg 4,19 ir k. — <sup>5</sup>Tavo gi gyvybei... Ebr t: tau aš duodu tavo sielą kaip grobį. — Dideli dalykai, kurių Ba-

rukhas trokšta, yra ramybė, saugumas, laimė. Nors jis nebus visai apsaugotas nuo visų nelaimių, tačiau jo gyvybei negrės pavojus

### III. Pranašystės apie pagonių tautas

a/ Dvi pranašystės prieš Egiptą

III. Trečioji Jeremijo knygos dalis susideda iš pranašysčių prieš atskiras pagonių tautas /46,1-51,64/

46,1-28. Pirmoje pranašystėje prieš Egiptą skelbiama, kad Egipto kariuomenė bus nugalėta /1-12/; antrąją gi, kad Egiptas bus Nebukadnetsaro užkariautas /13-28/

46. <sup>1</sup>Prieš tautas. Plg 25,17-26. Pranašystės prieš pagonių tautas turėjo parodyti, kad Dievas yra ne vien Žydų, bet visų tautų kūrėjas ir valdovas. — <sup>2</sup>Nekhao. Plg 4 Kar 23,29 ...Jis buvo paskyręs Judo karaliumi

<sup>3</sup>Rengkite skydą ir dengtuvę ir eikite į karą.

<sup>4</sup>Balnokite žirgus ir sėskite ant jų, raiteliai ;  
stovėkite šalmuose,  
šveiskite jietis, apsivilkite šarvais.

<sup>5</sup>Bet kas gi ? Aš matau juos išsigandusius ir bėgančius atgal,  
jų karžygius užmuštus ;  
jie bėga skubiai ir be atodairos ;  
visur baisumas, sako Viešpats.

<sup>6</sup>Tegul nebėga greitas ir tenemano galėsiąs išsigelbėti drąsusis ;  
šiaurėje prie Euprato upės jie nugalėti ir krito.

<sup>7</sup>Kas yra tasai, kurs atplaukia lyg upė,  
ir kaip upeliai kilsta jo bangos ?

<sup>8</sup>Egiptas atplaukia kaip upė,  
ir kaip upeliai juda jo bangos ;  
ir jis sako : Pakilęs apdengsiu žemę,  
sunaikinsiu miestą ir jo gyventojus.

<sup>9</sup>Sėskite ant žirgų ir džiūgaukite vežimuose,  
ir karžygiai teeina priekin,  
Etiopija ir Libija, kurios laiko skydą,  
ir Lidai, kurie pagauna vilyčias ir jomis šaudo.

<sup>10</sup>Tačiau ta diena Viešpaties, kareivijų Dievo,  
pagiežos diena, kad jis keršytų savo neprieteliams.  
Kalavijas rys ir bus sotus, ir pasigers jų krauju.  
Nes tai auka Viešpaties, kareivijų Dievo,  
šiaurės šalyje prie Euprato upės.

<sup>11</sup>Pakilk į Galaadą ir pasiimk balsimo,  
mergaite, Egipto duktė  
Veltui tu daugini vaistus,  
nebus tau pagijimo.

<sup>12</sup>Tautos išgirdo apie tavo sugėdinimą,  
ir tavo klyksmo pilna žemė,  
nes karžygys susidūrė su karžygiu  
ir abudu draug krito.

<sup>13</sup>Žodis, kurį Viešpats kalbėjo pranašui Jeremijui apie tai, kad Babilono karalius Nabukodonosoras ateisiąs ir sumusiąs Egipto šalį.

Joakimą, kurs viešpatavo nuo 609 iki 598 m. — *Kharkamio*. Žr. Ješ 1,9. Kharkamis buvo vyriausis Hetiečių miestas dešiniame Euprato krante. Plg. aug 25,1. Kova prie Kharkamio turėjo didžiausios reikšmės, nes čia buvo sprendžiamas klausimas, kas turi viešpatauti Afrikoje ir Azijoje. Toje kovoje Egipto jėgos buvo sutriuškintos

<sup>3</sup>*Rengkite...* Čia minimi mažesnysis ir didesnysis skydas ; kovai jie buvo rengiami, ištepant jų odą ir ją šveičiant, kad blizgėtų. Įsakymai duodami visai kariuomenei. — <sup>6</sup>*Tegul nebėga...* Veltui jie mėgina pabėgti ; Dievo nutarimu ir tie, kurie nebus užmušti tuojau, neišvengs žuvimo vėliau. — <sup>7</sup>*Lyg upė*. Ebr t čia yra Nilo upės vardas ; todėl Egipto galybė palyginama su nesulaikoma

Nilo srove. — <sup>9</sup>*Sėskite...* Paraginimo žodžiai eiti į karą ; nurodomi taip pat kraštai, iš kurių Egiptas rinko savo kariuomenę : Etiopija pietų Egipte, Libija ir Lidija šiaurryčių Egipte. — <sup>10</sup>*Keršytų* : įvykdytų savo grasymus. Plg. Ješ 34,6. — <sup>11</sup>*Pakilk...* Paraginimas ironiškas : visa darai veltui ; tu būsi taip sužeista, kad jokie gydyklai tau nepadės. Plg. 8,22. — <sup>12</sup>*Susidūrė* : bėgo netvarkingai, vieni kitiem kelią pastodami

<sup>13</sup>*Sumusiąs Egipto...* Plg. 43,10. Kada Jeremijas gavo šitą apreiškimą, nepasakyta. Tačiau tai turėjo įvykti po Kharkamio kovos. Kadangi toliau 14 e minimi tie patys miestai kaip ir 44,1, be to, Judo karalystė laikoma jau sunaikinta, tai pranašystė turėjo būti duota Jeremijui esant Egipte



- <sup>14</sup>Skelbkite Egiptui ir teišgirsta Magdale  
ir tegul skamba Memphyje ir Taphnėje ;  
sakykite : Atsistok ir prisirengk,  
nes kalavijas prarys, kas yra aplink tave.
- <sup>15</sup>Kodėl susmuko tavo karžygys ?  
jis neišstovėjo, nes Viešpats jį parvertė.
- <sup>16</sup>Jis padaugino krintančius,  
krito vienas ant kito, ir jie sako :  
Kelkitės ir grįžkime pas mūsų tautą  
ir į mūsų gimtinę šalį nuo karvelio kalavijo.
- <sup>17</sup>Vadinkite Egipto karalių Paraoną šiuo vardu :  
Laikas atvedė sumišimą.
- <sup>18</sup>Kaip aš gyvas /sako karalius,  
kurs vardu Kareivijų Viešpats/  
kaip Taboras tarp kalnų  
ir kaip Karmelis prie jūros, jis ateis.
- <sup>19</sup>Pasidaryk, ko reikia ištrėmimui,  
tu gyventoją, Egipto dukte,  
nes Memphis pavirs tyruma,  
bus paliktas ir negyvenamas.
- <sup>20</sup>Daili ir graži karvaitė Egiptas ;  
ateis jai ragintojas iš šiaurės.
- <sup>21</sup>Taip pat jo samdininkai, kurie buvo jo tarpe  
kaip nupenėti veršiai, ir jie apsigrėžė,  
ir draug pabėgo ir negalėjo išstovėti,  
nes atėjo jiems jų užmušimo diena,  
jų aplankymo metas.
- <sup>22</sup>Jo balsas skambės kaip varis ;  
nes jie skubės su kariuomene  
ir ateis prieš jį su kirviais, kaip medžių kirtėjai.
- <sup>23</sup>Jie iškerta, sako Viešpats, jo mišką, kurio kelmų negalima suskaičiuoti  
jų daugiau kaip skėrių ir nėra jiems skaičiaus.
- <sup>24</sup>Egipto dukte sugėdinta  
ir atiduota į šiaurės tautos rankas.
- <sup>25</sup>Kareivijų Viešpats, Israėlio Dievas, sako :  
Štai aš lankysiu Aleksandrijos sumišimą,  
ir Paraoną, ir Egiptą, ir jo dievus, ir jo karalius ;  
taip, ir Paraoną, ir tuos, kurie juo pasitiki.
- <sup>26</sup>Aš duosiu juos į rankas tų, kurie jieško jų gyvybės,  
ir į Babilono karaliaus Nabukodonosoro rankas,  
ir į jo tarnų rankas.  
Ir po to jis bus gyvenamas,  
kaip senesniais laikais, sako Viešpats.

<sup>14</sup>Magdale... Žr 44,1. — <sup>15</sup>Susmuko. Ebr t : apvirto. — <sup>16</sup>Jie sako : Egipto padėjėjai surinkti iš įvairių šalių. — *Nuo karvelio.* Ebr t : nuo naikintojo. Žr 25,38 paaišk. — <sup>17</sup>Laikas... Pats vardas turi pasakyti, kokioje padėtyje randasi šalis. Paraonas neįstengia padėti saviesiems, nors pats pasilieka savo krašte valdovu. Nebukadnetsaras sunaikino tik jo šalį. — Anot ebr t /ir LXX/ : Egipto karalių Paraoną vadinkite žuvimu, nes

jis praleido laiką. — Taip atsiliepia pats pranašas. — <sup>18</sup>Jis ateis. Ateis kilnus ir pilnas didenybės, ir nė vienas neįstengs jam pasipriešinti. — <sup>19</sup>Bus paliktas. Ebr t : bus liepsnos sunaikintas. — <sup>20</sup>Ragintojas. Ebr t : vapsva. Gražus jaunas veršiukas yra vaizdas Egipto turtingumo, kurs sužadina Kaldiečių godumą. — <sup>22</sup>Skambės kaip varis. Ebr t : kaip šalin šliaužiančios gyvatės. — <sup>25</sup>Aš lankysiu... Ebr t : aš darau apyskaitą

- <sup>27</sup>Tu, mano tarne Jokube, nebijok,  
ir neišsigąsk, Israėli,  
nes štai aš tave išgelbėsiu iš tolo  
ir tavo palikuonis iš tavo nelaisvės šalies ;  
Jokubas sugrįš, ir ilsėsis,  
ir bus laimingas, ir nebus kam jo gąsdinti.
- <sup>28</sup>Tu, mano tarne Jokube, nebijok, sako Viešpats,  
nes aš esu su tavim,  
nes aš sunaikinsiu visas tautas,  
pas kurias aš tave išvariau ;  
tavęs aš nesunaikinsiu,  
bet nuplaksiu tave pagal teisybę,  
ir nedovanosiu tau lyg nekaltam

47. <sup>1</sup>Viešpaties žodis suteiktas pranašui Jeremijui prieš Pilistimus, Paraonui dar nesumušus Gazos. <sup>2</sup>Viešpats sako taip :

Štai vandenys kilsta iš šiaurės  
ir virsta tvinstančia upe ;  
jie apdengia žemę ir tai, ko ji pilna,  
miestą ir gyventojus.

Žmonės šaukia ir visi žemės gyventojai klykia  
<sup>3</sup>dėl žvilgančių ginklų žvangėjimo, jo kovotojų,  
dėl jo kariškių vežimų tarškėjimo ir jo tekinių daugybės.

Tėvai nebepažvelgia į vaikus, taip jų rankos susilpnėjusios.

<sup>4</sup>nes atėjo diena, kurioje bus sunaikinti visi Pilistimai,  
bus sugriauti Tiras ir Sidonas su visais kitais savo padėjėjais ;  
nes Viešpats naikina Palestiniečius,  
Kapadokijos salos liekanas.

<sup>5</sup>Plikė atėjo ant Gazos, nutilo Askalonas ir jų slėnio liekanos ;  
iki kolei tu darysi sau įsipjovimų ?

<sup>6</sup>O Viešpaties kalavijau, iki kolei tu nesiliausi ?

Ieik į savo makštį, ataušk ir nutilk.

<sup>7</sup>Kaip jis ilsėsis, kad Viešpats davė jam įsakymą prieš Askaloną  
ir prieš jo pajūrio šalis, ir į ten jis jį pasiuntė ?

su Amonu iš No, t y, su dievaičiu Amonu, kurs turi savo buveinę No-Amone /eg Nai Amun, saulės dievas/, Tebuose. — Babiloniečių puolimo metu Aipte buvo du karaliu, Hophra ir Amazis. — <sup>26</sup>*Į rankas...* Plg 43,11. Būti atiduotam į kieno nors rankas, reiškia būti nubaustam. — <sup>27</sup>*Tu, mano...* Kalbama čia apie tą tautos dalį, kuri grįš iš nelaisvės, todėl iš Babilono, nes ne Egiptas, o Babilonas yra žydų nelaisvės šalis. Plg 31,37 ir k.

#### b/ Pranašystė prieš Pilistimus

47,1-7. Pilistimų miestams skelbiama didelių nelaimių

47. <sup>1</sup>*Suteiktas...* Pranašystė gal buvo paskelbta, kai Paraonas rengėsi paimti Gazą. — <sup>2</sup>*Iš šiaurės* : iš Babilono. — <sup>3</sup>*Dėl žvilgančių...* Ebr t : dėl jos stipriųjų /žirgų/ kanopų keliamo dundėjimo, jo vežimų tarškė-

jimo, dėl jo tekinių ūžimo. — *Nebe-pažvelgia...* Priežastis : didžiausius visų pasibaisėjimas. — <sup>4</sup>*Kapadokijos*. Ebr t : Kaphtoro. Plg 5 Moš 2,23 ; Am 9,3. — <sup>5</sup>*Plikė*. Savo plaukus nusikirpdavo ir skusdavo, o net ir raudavo gedului išreikšti. — *Nutilo* : sunaikintas. — *Slėnio* : miestų apylinkės, vadinamosios Šephelos. — *Įsipjovimų*. Tai taip pat nuliūdimo ir gedulo ženklai. — <sup>6</sup>*Ataušk*. Ebr t : nurimk

#### c/ Pranašystė prieš Moabiečius

48,1-47. Pranašystė prieš Moabiečius pradėdama sunaikinimo aprašymu ir paraginimu bėgti /1-15/ ; toliau nurodomos nelaimės priežastys /16-30/ ; dėl tų nelaimių didumo pranašas apraudo Moabo likimą /31-39/, kurio tačiau išvengti nebegalima /40-47/

48. <sup>1</sup>Kareivijų Viešpats, Izraelio Dievas, taip sako Moabui :  
 Vargas Nabui, nes jis sunaikintas ir sugėdintas.  
 Karjaitimas paimtas, tvirtovė sugėdinta ir dreba.  
<sup>2</sup>Nebėra daugiau džiaugsmo Moabe prieš Heseboną ;  
 čia manoma piktai : Ateikite ir išnaikinkime jį iš tautų tarpo.  
 Taigi, tu nutilsi, ir paskui tave eis kalavijas.  
<sup>3</sup>Šauksmo balsas iš Oronaimo,  
 didis sunaikinimas ir sutriuškinimas.  
<sup>4</sup>Moabas sutrintas ; skelbkite jo kūdikiams šauksmą.  
<sup>5</sup>Jis eina augštytyn Luito šlaitu verkdamas ir kukčiodamas,  
 nes Oronaimo nuolaidume neprieteliai girdi klyksmą dėl su-  
 triuškinimo.  
<sup>6</sup>Bėgkite, gelbėkite savo gyvybes,  
 ir jūs būsite lyg tamariskai tyrumoje.  
<sup>7</sup>Nes dėl to, kad tu turėjai pasitikėjimo savo tvirtovėmis ir savo  
 turtais,  
 tu irgi būsi paimtas ; ir eis Khamas į nelaisvę,  
 jo kunigai ir kunigaikščiai drauge.  
<sup>8</sup>Ateis plėšikas į kiekvieną miestą ir nė vienas miestas neišsigelbės ;  
 žus slėniai ir bus sunaikintos lygumos, nes Viešpats kalbėjo.  
<sup>9</sup>Duokite Moabui žiedų, nes nors jis žydi, turės išeiti,  
 ir jo miestai ištuštės ir bus negyvenami.  
<sup>10</sup>Prakeiktas, kas klastingai dirba Viešpaties darbą !  
 ir prakeiktas, kas sulaiko savo kalaviją nuo kraujo !  
<sup>11</sup>Moabas buvo derlingas nuo pat savo jaunystės ir išsėjosi ant savo  
 mielių,  
 nebuvo perpiltas iš indo į indą ir neėjo į nelaisvę ;  
 todėl jame pasiliko jo skonis ir jo kvapas nepasikeitė.  
<sup>12</sup>Todėl štai ateina dienos, sako Viešpats,  
 ir aš jam siųsiu liejikų ir pilstytojų ;  
 jie perpils jį, ištuštins jo indus ir sudaužys jų ąsočius.  
<sup>13</sup>Moabui bus gėdos iš Khamo,  
 kaip Izraelio namams buvo gėdos iš Betelio, kuriuo jis pasitikėjo.  
<sup>14</sup>Kaip jūs galite sakyti : Mes karžygiai ir drąsūs vyrai kovoti ?

48. <sup>1</sup>*Nabui*. Tas miestas kitados priklausė Rubeno giminei. Žr 4 Moš 32,38 ; Ješ 15,2. — Kirjotas buvo netoli nuo Nabo. — *Tvirtovė* : gal stipriausi Moabiečių tvirtovė, kuria jie labiau pasitikėjo. — <sup>2</sup>*Prieš Heseboną*. Žr Ješ 15,5. Anot ebr t : Hesebone manoma piktai. — *Taigi, tu...* Ebr t : ir tu Madmene, tilte nutilsi. — <sup>3</sup>*Oronaimo*. Žr Ješ 15,5. — <sup>4</sup>*Skelbkite...* Geriau LXX : šauksmas girdisi iki Zoarui /Segorui/, pietiniame Moabo šalies pakraštyje. — <sup>5</sup>*Eina augštytyn*. Gyventojai traukiasi iš šiaurės, todėl pasiekia pietuose Luito šlaitus /žr Ješ 15,5/. — *Netrieteliai girdi*. Anot LXX : girdisi klyksmas... — <sup>6</sup>*Bėgkite...* Taip atsiliepia pranašas. — *Tamariskai*. Plg aug 17,6. — <sup>7</sup>*Tvirtovėmis*. Ebr t : veikalais. — *Khamas* : Moabiečių /plg 4 Moš 21,29/ ir Amoniečių /Teis 11,24/ dievaitis ;

gal jame buvo garbinama saulė. Moabiečiai buvo vadinami Khamo tauta. — <sup>8</sup>*Slėniai* : į pietus nuo Arnono upelio. — <sup>9</sup>*Duokite...* Ebr t : duokite Moabui sparnus, nes jis turi trauktis labai greitai. — <sup>10</sup>*Klastingai*, t y, savo uolumo ir savo jėgų dalį skiria ne Viešpaties darbui, bet kam kitam.

<sup>11</sup>*Derlingas*. Ebr t : neliečiamas. — *Ant savo mielių*. Moabas palyginamas su vynu, kurs ilgai laikomas statinėje ant savo mielių : stiprus vynas darosi vis geresnis, negeras gi vynas vis aitiesnis. — *Jo skonis ir...* Skonis ir kvapas čia yra visų pirma Moabo neapykanta Dievo tautai. — <sup>12</sup>*Jie perpils...* Gyventojai bus išvesti, miestai sugriauti. — <sup>13</sup>*Iš Betelio*. Izraeliai buvo išvesti nelaisvėn dėl stabmeldystės Betelyje /plg Oš 4,15 ir k/. — <sup>14</sup>*Kaip...* Plg Ješ 16,6

- <sup>15</sup>Moabas sunaikintas, jo miestai sugriuvo  
ir rinktiniai jo jaunikaičiai eina žemyn, kad būtų užmušti,  
sako karalius, kurs vardu Kareivijų Viešpats.
- <sup>16</sup>Moabo žuvimas artėja, ir labai greitai atbėgo jo nelaimė.
- <sup>17</sup>Paguoskite jį jūs visi, kurie esate aplink jį,  
ir visi, kurie žinote jo vardą, sakykite :  
Kaip gi sulaužytas stiprusis skeptras, garbingoji lazda ?
- <sup>18</sup>Eik žemyn iš garbės ir sėdėk troškulyje, Dibono dukters gyventoja,  
nes Moabo naikintojas eina prieš tave, griaua tavo tvirtoves.
- <sup>19</sup>Stok ant kelio ir žiūrėk, Aroerio gyventoja ;  
klausk pabėgėlį ir ištrūkusiam sakyk : Kas atsitiko ?
- <sup>20</sup>Moabas sugėdintas, nes nugalėtas.  
Klykite ir šaukite, skelbkite Arnone, kad Moabas sunaikintas.
- <sup>21</sup>Teismas atėjo į lygumos šalį, Elonui, Jasai, Mephaatui, <sup>22</sup>Dibonui,  
Nabui, Deblataimo namams, <sup>23</sup>Karjataimui, Betgamuliui, Betmaonui,  
<sup>24</sup>Karjotui, Bosrai ir visiems Moabo žemės miestams, kurie yra toli ir kurie  
arti.
- <sup>25</sup>Nukirstas Moabo ragas ir jo petys sutriuškintas, sako Viešpats.
- <sup>26</sup>Nugirdykite jį, nes jis sukilo prieš Viešpatį ;  
ir Moabas užsigaus ranką savo vėmalu,  
taip pat ir pats bus išjuokiamas.
- <sup>27</sup>Nes Izraelis buvo tau pajuokos dalykas,  
lyg kad būtumei jį radęs tarp vagių ;  
taigi dėl tavo žodžių, kuriuos prieš jį kalbėjai, tu būsi vedamas  
nelaisvėn.
- <sup>28</sup>Palikite miestus ir gyvenkite uolose, jūs, Moabo gyventojai,  
ir būkite kaip karvelis, kurs daro sau lizdą augščiausioje plyšio  
skylėje.
- <sup>29</sup>Mes girdėjome apie Moabo puikybę ; jis labai puikus ;  
apie jo didybę, akipelėšiskumą, išdidumą ir jo širdies pasidi-  
džiavimą.
- <sup>30</sup>Štai aš žinau, sako Viešpats, jo gyropelnystę ir kad tam nelygi jo  
jėga,  
kad jis mėgino daryti ne tiek, kiek galėjo ištesėti.
- <sup>31</sup>Todėl aš dejuosiu dėl Moabo ir šauksiu dėl viso Moabo,  
dėl raudančių mūro sienos vyrų.

<sup>17</sup>*Paguoskite...* Ebr t : raudokite jo, jūs jo kaimynai. — Kviesdamas Moabo kaimynus raudomis išreikšti savo nuliūdimą, pranašas nori pasakyti, kad smūgis Moabui bus labai didelis, ir tuojau sudeda jiems raudos giesmę. — <sup>18</sup>*Dibono dukters*. Ebr t : Dibono dukte, t y, šalies sostinė Dibono gyventojai. Dibone buvo daug vandens. — <sup>19</sup>*Aroerio* : šiauriniame Arnono upelio krante, į pietus nuo Dibono. — <sup>20</sup>*Moabas...* Taip kalbės pabėgėliai. — <sup>21</sup>*Elonui...* Šitie miesteliai buvo į šiaurę nuo Arnono upelio. — <sup>24</sup>*Karjotui*. Plg žem 41 e ir Am 2,2. — <sup>25</sup>*Ragas*. Tai vaizdas jėgos, turtingumo, viešpatavimo.

<sup>26</sup>*Nugirdykite* : duokite jam dieviškos rūstybės taurę, svaiginančią

sunaikinimo taurę, kad jis žūtų lyg apsvaigęs. — *Užsigaus...* Ebr t : tegul Moabas blaškosi savo vėmale. — <sup>27</sup>*Izraelis buvo...* Ebr t : ar Izraelis nebuvo tau... Moabui nėra ko skųstis, kad jam tenka taip daug kentėti. Ar jis nesityčiojo iš Dievo tautos? Ir ar turėjo bent rimtą priežastį?... — <sup>28</sup>*Augščiausioje...* Ebr t : viršum išsižiojusios bedugnės. — Pranašas nori pasakyti, kad Moabui nebėra jokios vilties išsigelbėti. — <sup>29</sup>*Puikybę...* Plg Ješ 16,6. — <sup>30</sup>*Jo gyropelnystę...* Ebr t : išdykumą /kerstinumą/ ir jo pasigyrimų tuštumą : jie darė negerai.

<sup>31</sup>*Dėl raudančių...* Ebr t : dūsaujama dėl Kir-Khereso vyrų. — <sup>32</sup>*Jazerio* : kartu su Jazerio gyventojais

- <sup>32</sup>Kaip raudojau Jazerio, taip aš verksiu tavęs, Sabamos vynuogyne.  
Tavo atžalos perėjo jūrą, nuėjo iki Jazerio jūrai ;  
tavo pjūtį ir tavo vynuoges puolė plėšikas.
- <sup>33</sup>Atimta linksmybė ir džiaugsmas iš Karmelio ir iš Moabo žemės ;  
aš pašalinau vyną iš spaustuvų ;  
vynuogių mynėjas anaipol nebedainos savo paprastos džiaugsmo dainos.
- <sup>34</sup>Nuo Hesebono iki Elealei ir Jasai jie leidžia savo balsa,  
nuo Segoro iki Oronaimui, treigei karvaitei ;  
taip pat Nemrimo vandenys bus blogiausi.
- <sup>35</sup>Aš išdildysiu iš Moabo, sako Viešpats,  
aukojantį augštumose ir smilkalus deginantį jo dievams.
- <sup>36</sup>Todėl mano širdis skambės dėl Moabo kaip vamzdžiai,  
ir mano širdis duos vamzdžių garsą dėl mūro sienos vyrų,  
nes jie darė daugiau, kaip galėjo, todėl jie žuvo.
- <sup>37</sup>Nes visos galvos nuplikusios ir visos barzdos nuskustos ;  
visos rankos surištos, ir ant kiekvienos nugaros yra ašutinė.
- <sup>38</sup>Ant visų Moabo stogų ir jo aikštėse viskas rauda,  
nes aš sutriuškinau Moabą, kaip nenaudingą indą, sako Viešpats.
- <sup>39</sup>Kaip gi jis nugalėtas ir kaip jie klykia ?  
kaip gi Moabas lenkia sprandą ir sugėdintas ?  
Iš Moabo bus pajuokos dalykas ir pavyzdys visiems aplinkui.
- <sup>40</sup>Viešpats sako taip : Štai jis skrenda kaip aras  
ir ištisia savo sparnus prieš Moabą.
- <sup>41</sup>Karjotas paimtas ir jo tvirtovės užkovotos ;  
Moabo karžygių širdis bus tą dieną kaip gimdyvės širdis.
- <sup>42</sup>Moabas liausis buvęs tauta, nes didžiavosi prieš Viešpatį.
- <sup>43</sup>Baisumas, duobė ir kilpa ateina ant tavęs,  
o Moabo gyventojau, sako Viešpats.
- <sup>44</sup>Kas pabėgs nuo baisumo, kris į duobę,  
ir kas išlips iš duobės, bus sugautas kilpa,  
nes aš atvesiu ant Moabo jų aplankymo metus, sako Viešpats.
- <sup>45</sup>Hesebono ūksmėje sustoja tie, kurie ištrūko nuo kilpos ;  
nes ugnis eina iš Hesebono ir liepsna iš Seono vidurio,  
ir ryja Moabo šoną ir sumišimo vaikų viršugalvį.

/Ješ 16,9/. — *Jūrą* : Mirties jūrą.  
— *Iki Jazerio jūrai*. Geriau LXX :  
iki Jazeriui. — <sup>33</sup>*Karmelio*. Tas žodis  
čia ne vardas ; jis reiškia derlingą  
vietą. — *Vynuogių*... Ebr t : nebeiš-  
spaudžiama vynu su kryžstavimais ;  
ir kryžstavimas nebe kryžstavimas,  
bet puolančiųjų ir grobio jieškančių  
priešų šūkojimas. — <sup>34</sup>*Treigei*... Žr  
Ješ 15,5. Palyginimu nurodoma, kad  
miestas buvo dailus ir stiprus. —  
<sup>35</sup>*Aukojantį*... Bausmė siunčiama, kad  
būtų nuplakti stabų garbintojai,  
taip pat, kad būtų sunaikintas pats  
stabų garbinimas ir jo vieta. —  
<sup>36</sup>*Mūro sienos* : Kir-Khereso /31 e/.  
— *Nes jie darė*... Nes /Moabo/ įsi-  
gytieji turtai dingę. — <sup>37</sup>*Visos gal-  
vos*... Plg Ješ 15,2 ir k. — *Visos ran-  
kos*... Ebr t : ant visų rankų yra įpo-  
vimų /gedului parodyti/ ir ant visų

šlaunių ašutinės. — <sup>38</sup>*Kaip nenau-  
dingą*... Ebr t : kaip indą, kurs ne-  
patinka, t y, prieš kurį veikia Dievo  
rūstybė

<sup>39</sup>*Pavyzdys*... Ebr t : pasibaisėji-  
mas. — <sup>40</sup>*Kaip aras* : kurs greitai  
skrisdamas greitai puola savo grobį.  
— <sup>42</sup>*Moabas*... Ebr t : Moabas su-  
naikintas ; jis nebe tauta. — <sup>43</sup>*Bai-  
sumas, duobė ir kilpa*. Ebr kone tie  
patys ž : pakhad, pakhath, pakh.  
Plg Ješ 24,17.18. Baisumas dėl priešų  
artinimosi ; kas nuo jų bėgs, tiems  
gresia įvairūs pavojai bėgant, duo-  
bės, kilpos. — <sup>45</sup>*Tie, kurie ištrūko  
nuo kilpos*. Ebr t : bejėgiai pabėgė-  
liai. — *Ugnis eina*. Plg 4 Moš 21,28.  
— *Vidurio*. Teodot ir Sir vertime :  
miesto. — *Moabo šoną*... Moabo  
kraštą ir jo sustiprintas augštumas.  
— <sup>46</sup>*Tu*... Ebr t : žuvo Khamo tauta,

- <sup>46</sup>Vargas tau, Moabe !tu žuvai, Khamo tauta,  
nes išvedami tavo sūnūs ir tavo dukterys į nelaisvę.  
<sup>47</sup>Bet aš sugrąžinsiu Moabo belaisvius paskučiausiose dienose,  
sako Viešpats.  
Iki čia teismai prieš Moabą

49. <sup>1</sup>Amono sūnums. Viešpats sako taip :  
Argi Izraelis neturi vaikų, arba ar jis neturi tėvonio ?  
Tai kam gi Melkhomas paveldėjo Gadą ir jo tauta apsigyveno  
šito miestuose ?  
<sup>2</sup>Todėl štai ateina dienos, sako Viešpats,  
ir aš duosiu išgirsti kovos reksmą prieš Amono sūnų Rabatą,  
ir jis pavirs griuvėsiais ; jo dukterys bus sudegintos ugnimi,  
ir Izraelis paveldės tuos, kurie jį valdė, sako Viešpats.  
<sup>3</sup>Klyk, Hesebone, nes Hajis sunaikintas ;  
šaukite, Rabato dukterys, apsilvilkite ašutinėmis,  
raudokite ir vaikščiokite patvoriais,  
nes Melkhomas bus vedamas į nelaisvę,  
jo kunigai ir draug jo kunigaikščiai.  
<sup>4</sup>Ko tu ginesi slėniais ? Tavo slėnis dingo, tu, išlepintoji dukte,  
kuri pasitikėjai savo turtais ir sakei : Kas ateis prieš mane ?  
<sup>5</sup>Štai aš užvesiu ant tavęs baisumą, sako Viešpats, kareivijų Dievas,  
iš visų tų, kurie yra aplink tave, ir jūs būsite išsklaidyti,  
kiekvienas sau, ir nebus kam rinkti bėgančių.  
<sup>6</sup>Bet po to aš sugrąžinsiu Amono sūnų belaisvius, sako Viešpats.  
<sup>7</sup>Idumėjai. Kareivijų Viešpats sako taip :  
Argi nebėra daugiau išminties Temane ?  
Ar jų vaikų gudrumas žuvo, jų išmintis pasidarė nebetinkama ?

nes tavo sūnūs išvesti į kalėjimą ir tavo dukterys į nelaisvę. — <sup>47</sup>Aš sugrąžinsiu... Taip paliekama geresnės, bent tolimesnės ateities viltis, jei jie pasirodys jos verti. Viešpats yra visų žmonių Dievas, kurs pasigali kiekvieno, kas jo šaukiasi. — *Teismai* : Dievo paskirtos bausmės skelbimas. Penkeriems metams pralinks po Jerusaleus sugriovimo Nebukadnetsaras pavergė sau Moabą ir Amoną [Jos Fl]

d/ *Pranašystės prieš įvairias rytų šalių tautas*

49,1-39. Amoniečiai bus išvesti nelaisvėn, bet grįš [1-6/]. Idumėja pavirs amžina tyruma, nes ji augstinosi ; ji nebegalės išsigelbėti [7-22/ ; džiaugsmo miestas Damaskas bus pamestas [23-27/ ; Kedarėnai ir Asoro gyventojai bus sumušti [28-33/ ; Elamas bus vėtomas, bet vėl surinktas [34-39/

49. <sup>1</sup>Amono... Teglatpalasaras iškėlė į šventimą šalį Rubeno, Gado ir pusę Manaso giminės, ir Amoniečiai ėmė valdyti jų šalį, lyg kad visai

nebebūtų buvę Izraelio vaikų. Iš-kelti gi buvo Izraeliaičiai ne visi iki vienam. — *Melkhomas*. Tautinis dievaitis minimas pačios tautos vietoje ; pagonių dievaitis buvo paėmęs valdyti Dievo tėvonystę. — <sup>2</sup>*Rabatą* : Amoniečių sostinę. — *Izraelis paveldės* : taigi Izraelis bus sugrąžintas. Žr. Ješ 14,2 ir k. — <sup>3</sup>*Hajis* : iš kitur nežinomas Amoniečių miestas. — *Dukterys* : mažesni miesteliai ir jų gyventojai. — *Patvoriais*. Ebr t : bėgiokite aptvėrimuose, t y, jieškokite vietas pasislėpti tvoromis aptvertuose vynuogynuose. — *Melkhomas* : pats dievaitis, taip kaip kitados buvo Pilistimų sugauta ir vedama nelaisvėn sandomos skrynja. Plg 4 Kar 24, 14 ; 25,19... — <sup>4</sup>*Slėniais* : kurių žemė buvo derlinga, tikras Amoniečių turtas ir jų puikybės ramstis. — *Išlepintoji*. Ebr t : maištininkė. Nors Amoniečiai, kilę iš Loto, buvo žydų giminės, tačiau jau seniai buvo virtę pagonimis ir buvo labai nepalankūs žydams. — *Kas ateis...* Atsakymą duoda Viešpats tuojau. — <sup>6</sup>*Aš sugrąžinsiu...* Amoniečiai nebus visiškai

- <sup>8</sup>Bėgkite ir gręžkite nugarą, leiskitės į daubą, Dedano gyventojai; nes aš atvedžiau ant jo Esavo žuvimą, jo aplankymo metą.
- <sup>9</sup>Jei pas tave būtų atėję vynuogiautojai, ar jie nebūtų palikę keleto uogų? Jei vagys nakčia — jie būtų pasigriebę, kiek jiems gana.
- <sup>10</sup>Aš gi atidengsiu Esavą, atidengsiu jo slėpynes, ir jis nebegalės slėptis; bus sunaikinti jo palikuonys, ir jo broliai, ir jo kaimynai; ir jo nebebus.
- <sup>11</sup>Palik savo našlaičius, aš padarysiu, kad jie išliktų gyvi; ir tavo našlės tikėsis manimi.
- <sup>12</sup>Nes Viešpats sako taip: Štai tie, kuriems nebuvo priteista gerti taurę, jie gerte gers, o tu būtumei paliktas lyg nekaltas? Ne, tu nebūsi nekaltas, bet gerte gersi.
- <sup>13</sup>Nes aš prisiekiau savimi, sako Viešpats, kad iš Bosros bus tyruma, pajuokos dalykas, tuščia vieta ir prakeikimas, ir visi jos miestai bus amžinos tyrumos.
- <sup>14</sup>Aš girdėte girdėjau iš Viešpaties ir yra siųstas pasiuntinys pas tautas: Susirinkite ir eikite prieš ją ir kelkimės į kovą.
- <sup>15</sup>Nes štai aš padariau tave mažutėlį tarp tautų, niekintiną žmonių tarpe.
- <sup>16</sup>Tavo akiplēšiškumas apgavo tave ir tavo širdies didybė, tu, kuri gyvenai uolos plyšiuose ir stengiesi paimti kauburio augštumą. Nors tu pakeltumei savo lizdą taip augštai kaip aras, iš ten aš nutrauksiu tave, sako Viešpats.
- <sup>17</sup>Ir bus Idumėja ištuštėjusi; kiekvienas, kurs eis per ją, baisės ir švilps dėl visų jos slojų.
- <sup>18</sup>Kaip sugriauta Sodoma ir Gomora ir jos kaimynės, sako Viešpats, taip negyvens tenai žmogus ir nepasiliks joje žmogaus sūnus.
- <sup>19</sup>Štai kaip liūtas jis pakils iš Jordano puikybės prie galingo grožio, nes aš padarysiu, kad jis ūmiai prieš ją bėgtų.

sunaikinti. Plg 48,47. Anot Juoz Fl pasakojimo, Amoniečių šalį buvo pamėš Nebukadnetsaras

<sup>7</sup>*Idumėjai*. Taip pat Idumiečiai buvo Žydų neprieteliai, ypač kai Jerusale buvo jau sugriauta. Plg Raud 4,21 ir k. — *Temane*: kurs buvo garsumo savo išmintimi. Plg Ijob 2,11 ir k. — *Nebetinkama*. Ebr t: išlaistytą, t y, dingio. — <sup>8</sup>*Dedano*. Žr 25,23. — <sup>9</sup>*Ar jie nebūtų...* Nežiūrint viso vymininkų rūpestingumo, lieka kur ne kur kere jų nepamatytą uoga; ne taip bus Edomui, kurį priešai apiplėš visai. — <sup>10</sup>*Aš gi...* Ebr t: nes aš. — *Esavą*. Jis buvo Idumiečių tėvas; buvo vadinams taip pat Edomas. — *Slėpynes*: kurių Idumėjos krašte buvo daug. — *Broliai*: tautelės, su kuriomis Edomas buvo susigiminiavęs moterystėmis ar sandoromis. — <sup>11</sup>*Našlaičius*. Šalyje ne-

bebus kam jais rūpintis, nes visi žus; juos globos pats Viešpats, kurį Idumiečiai buvo seniai paniekinę. — <sup>12</sup>*Lyg nekaltas*. Ebr t: nenubaustas. — <sup>13</sup>*Bosros*. Plg Ješ 34,6; Am 1,12. — <sup>14</sup>*Aš girdėte...* Pranašas yra gavęs svarbią žinią, kurią jis skuba paskelbti. — *Kelkimės*. Abr t: kelkitės. Plg Abd 1-4. — <sup>15</sup>*Mažutėlį*. Didelei daugumai žuvus kovoje, tauta pasidarys maža. Nustojus savo gėrybių bus visų niekinama. — <sup>16</sup>*Tavo...* Ebr t: baimė tavęs apgavo tave. — *Kauburio augštumą*: kuri dar mažiau prieinama priešams. Plg Abd 4. — <sup>18</sup>*Jos kaimynės*: Adama ir Seboimas. 1 Moš 19,25; 5 Moš 29,23. — <sup>19</sup>*Prie galingo grožio*: prie pilių ir kalnų saugomos Idumėjos. — *Nes aš padarysiu...* Ebr t: nes ūmiai aš išvarysiu jį /Edomą/ iš jo /galingo grožio/, ir kas yra išrinktas, tą aš

Ir kas bus rinktinis, kurį aš ant jos statysiu?

Nes kas yra man lygus? ir kas atsilaukys prieš mane?

ir kas yra tas ganytojas, kurs galėtų pasipriešinti mano veidui?

<sup>20</sup>Todėl išgirskite Viešpaties nutarimą, kokį jis padarė prieš Edomą, ir jo mintis, kokias jis manė apie Temano gyventojus: Iš tikrųjų juos nutrems bandos mažutėliai, sunaikins draug su jais jų buveinę.

<sup>21</sup>Nuo jų griuvimo trenksmo dreba žemė, jo balso aidas girdisi Raudonojoje jūroje.

<sup>22</sup>Štai jis keliai kaip aras ir atskrenda, ir ištiesia savo sparnus ant Bosros; ir Idumėjos karžygių širdis bus tą dieną kaip gimdyvės širdis.

<sup>23</sup>Damaskui.

Ematas ir Arphadas sugėdintas, nes išgirdo blogiausią žinią; susirūpino prie jūros; dėl neramumo nebegali ilsėtis.

<sup>24</sup>Damaskas nusiminęs, jis pabėga, jį apėmė šiurpas, baimė ir skausmai pagavo jį kaip gimdyvę.

<sup>25</sup>Kaip gi jie pametė girtinąjį miestą, linksmybės pilį!

<sup>26</sup>Tuomet jo jaunikačiai kris jo gatvėse ir visi kovotojai nutils tą dieną, sako kareivijų Viešpats.

<sup>27</sup>Aš sukursiu ant Damasko sienų ugnį, ir ji prarys Benadado rūmus.

<sup>28</sup>Kedarui ir Asoro karalystėms, kurias sumušė Babilono karalius Nabukodonosoras. Viešpats sako taip:

Kelkitės ir eikite augštyti į Kedarą ir sunaikinkite saulėtekio vaikus.

<sup>29</sup>Jie atims jų padangtes ir jų bandas, pasiims sau jų dangalus, visus jų rykus ir jų kupranugarius ir šauks jiems: Baisumas aplinkui.

<sup>30</sup>Bėgkite, labai skubėkite iš čia, slėpkitės daubose, jūs, kurie gyvenate Asore, sako Viešpats; nes Babilono karalius Nabukodonosoras yra padaręs prieš jus nutarimų

ir turi prieš jus sumanymų.

<sup>31</sup>Kelkitės ir eikite augštyti pas ramią tautą ir gyvenančią be baimės, sako Viešpats; nėra pas juos nei durų, nei velkių; jie gyvena patys vieni.

jame pastatysiu. — *Kas yra tas ganytojas*: Idumiečių kunigaikštis ar vadas, kurs drįstų man priešintis. Ijob 41,1. — <sup>20</sup>*Juos nutrems...* Gana bus ir mažiausių Viešpaties kariuomenėje, kad nugalėtų Idumiečius. Ebr t: iš tikrųjų juos velka šalin, bandos mažutėlius, iš tikrųjų dėl jų baisėsis jų lyguma. — <sup>21</sup>*Raudonojoje*. Ebr t: švendrių. — <sup>22</sup>*Bus tą dieną...* Apie pranašystės įvykdymą žr Malak 1,3.

<sup>23</sup>*Damaskui*. Žr Ješ 17,1... Am 1,3... — *Ematas*: prie Oronto upės; netoli nuo jo turėjo būti ir Arphadas. Plg Ješ 10,9. — *Prie jūros*. Gal čia norėta pasakyti, kad susirūpinus buvo visa šalis net iki jūrai. Anot

kitų, čia kilęs neramumas palyginamas su banguojančia jūra. —

<sup>25</sup>*Kaip gi jie...* Ebr t: kaip gi jis nepaliktas tas gyriaus miestas, tas mano pasigėrėjimo miestas? Jeremijas liūdi, kad įbauginti gyventojai nevykdė savo sumanymų /plg 24 e/ pabėgti; jie būtų išvengę nužudymo. — <sup>26</sup>*Nutils*. Ebr t: žus, bus sunaikinti. — <sup>27</sup>*Benadado*. Tuo vardu buvo vadinamas ne vienas Sirijos karalius. Plg 3 Kar 15,18 ir k.

<sup>28</sup>*Kedarui...* Žr 2,10. — Asoru gal buvo vadinama nuolatinė kurios nors tautelės gyvenamoji vieta. — *Saulėtekio vaikus*. Taip buvo vadinamos visos tautelės, gyvenusios tyrumoje rytus nuo Palestinos, to-



- <sup>32</sup>Jų kupranugariai bus išplėšos, ir galvijų daugybė — grobis ;  
aš išsklaidysiu juos į visus vėjus, tuos, kurių plaukai paskusti ;  
ir iš visų jų apylinkių aš atvesiu ant jų žuvimą, sako Viešpats.
- <sup>33</sup>Asoras virs slibinų buveine, tyruma per amžius ;  
neliks tenai žmogaus ir negyvens jame žmogaus sūnus.
- <sup>34</sup>Viešpaties žodis, koks buvo suteiktas ir pasakytas pranašui Jeremijui prieš Elamą Judo karaliaus Sedekijo karaliavimo pradžioje. <sup>35</sup>Kareivijų Viešpats sako taip :  
Štai aš sulaužysiu Elamo kilpinį ir jo didžiausią stiprybę ;
- <sup>36</sup>aš užvesiu ant Elamo keturis vėjus nuo keturių dangaus kraštų  
ir juos vėtysiu į visus šituos vėjus,  
ir nebus tautos, pas kurią nenueitų Elamo pabėgėliai.
- <sup>37</sup>Aš padarysiu, kad Elamas drebėtų prieš savo neprietelius  
ir akivaizdoje tų, kurie jieško jų gyvybės ;  
aš atvesiu ant jų nelaimę, savo narso rūstybę, sako Viešpats,  
ir siųsiu paskui juos kalaviją, iki juos sunaikinsiu.
- <sup>38</sup>Aš pastatysiu savo sostą Elame  
ir pražudysiu iš ten karalius ir kunigaikščius, sako Viešpats.
- <sup>39</sup>Paskučiausiuose gi dienose aš sugrąžinsiu Elamo belaisvius, sako  
Viešpats

50. <sup>1</sup>Žodis, kurį Viešpats kalbėjo per pranašą Jeremiją apie Babiloną ir apie Kaldiečių šalį.

- <sup>2</sup>Skelbkite tautose ir duokite išgirsti ;  
pakelkite vėliavą, pasakokite ir neslėpkite ;  
sakykite : Babilonas paimtas, Belis sugėdintas, Merodakhas nugalėtas ;  
sugėdinti jo drožti paveikslai, nugalėti jų stabai.

dėl Arabijoje ir toliau iki Eupratui.

— <sup>31</sup>*Pas ramią...* Numatomas lengvas nugalėjimas turi paskatinti Babiloniečius pradėti kovą. Tautos, prieš kurias jie eis, yra neprisirengusios kariauti. — <sup>32</sup>*Plaukai...* Žr 9,26. — <sup>33</sup>*Slibinų* : šakalų. — *Per amžius* : labai ilgai

<sup>34</sup>*Elamą* : dabartinį Khusistaną. Kyla raščiųose Elamiečiai minimi kaip Babiloniečių sėbrai ; gal jų dalis buvo šitų kariuomenėje, kai buvo išvesti nelaisvėn Joachinas ir kunigaikščiai. 4 Kar 24,10... — <sup>35</sup>*Ir jo*. Ebr t : jo. — <sup>36</sup>*Vėjus*. Vėjas yra smarkumo ir greitumo vaizdas. Priešai puls Elamiečius iš visų pusių. — <sup>37</sup>*Paskui juos* : paskui tuos, kuriems pasiseks pabėgti. — <sup>38</sup>*Aš pastatysiu...* Pats Viešpats padarys, kad Elamiečiai būtų nugalėti, nors jiems, kaip labai toli nuo Palestinos gyvenusiems, Viešpaties galybė galėjo rodytis labai nedidelė. — <sup>39</sup>*Aš sugrąžinsiu...* Mesijo laikai atneš Elamiečiams laisvės. Elamiečiai minimi Apd 2,9

e/ *Pranašystė prieš Babiloną*

50,1-51,64. Babilonas bus paimtas, Izraelis gi ir Judas grįš į Viešpatį /50,1-7/ ; Babilonas bus sunaikintas, Izraelis gi ir Judas bus sugrąžinti į savo vietas /50,8-20/ ; Babilonas bus sutriuškintas, Izraelis ir Judas išvesti /50,21-46/. Sione bus skelbiami darbai Viešpaties /51,1-10/, kurs Medų pagalba nubaūs Babiloną /51,11-19/ dėl pikto, padaryto Sione /51,20-35/ ir dėl Izraelio vaikų išuždymo /51,36-58/ — Jeremijas liepia įmesti pranašystes prieš Babiloną į Eupratą /51,59-64/

50. <sup>2</sup>*Skelbkite...* Pirmą skelbiamas nubaudimas kaip jau įvykdytas, paskui aprašoma kaip tai buvo padaryta ; žinia apie nubaudimą taip svarbi, kad jos skelbimas įsakomas net penkiaais būdais. — *Merodakhas*. Babiloniečių Mardukh, kilnisus valdovas, dievų dievas. Kaip buvo padarytas teismas kitų tautų dievams /46,25 ir k/, taip, žinant Babilonui,

- <sup>3</sup>Nes pakilo prieš jį tauta iš šiaurės, kuri pavers jo žemę tyruma, ir nebus kam joje gyventi, pradedant žmogumi ir baigiant gyvuliais; jie pasijudino ir pabėgo.
- <sup>4</sup>Tose dienose anuo metu, sako Viešpats, ateis Israėlio sūnūs, jie draug ir Judo sūnūs; eidami ir verkdami jie skubės ir jieškos Viešpaties, savo Dievo.
- <sup>5</sup>Jie klausis Siono kelio; į jį atgręžti jų veidai; jie ateis ir glausis prie Viešpaties amžina sandora, kuri nebus jokio užmiršimo išdildyta.
- <sup>6</sup>Mano tauta virto paklydusia banda; jų piemenys suvedžiojo juos ir padarė, kad klaidžiotų kalnuose; jie ėjo nuo kalno į kauburį ir užmiršo savo guolio vietą.
- <sup>7</sup>Visi, kurie juos sutiko, rijo juos, ir jų neprieteliai sakė: Mes nenusidedame, nes jie yra nusidėję Viešpačiui, teisybės grožiui, ir jų tėvų vilčiai, Viešpačiui.
- <sup>8</sup>Traukitės iš Babilono vidaus ir išeikite iš Kaldiečių šalies, ir būkite kaip ožiai bandos priešakyje.
- <sup>9</sup>Nes štai aš pažadinu ir atvesiu prieš Babiloną iš šiaurės šalies didelių tautų daugybę; jos prisirengs prieš jį, ir iš ten jis bus paimtas; jo vilyčia kaip karžygio — užmušėjo negriš tuščia.
- <sup>10</sup>Kaldėja virs grobiu; visi, kurie ją plėš, gaus gana, sako Viešpats.
- <sup>11</sup>Taip, jūs džiangiatės ir didžiuojatės plėšdami mano tėvonystę; taip, jūs pasipylėte lyg versiai ant žolės ir baubiate kaip jaučiai.
- <sup>12</sup>Labai sugėdinta bus jūsų motina ir sulyginta su dulkėmis jūsų gimdytoja; štai ji bus paskutinė tarp tautų, pamesta, neprieinama ir sudžiūvusi.
- <sup>13</sup>Dėl Viešpaties rūstybės ji bus negyvenama, bet visa bus paversta į tyrumą; kiekvienas, kurs eis pro Babiloną, baisės ir švilps dėl visų jos slogų.

ateina teismas ir jo dievui. — <sup>3</sup>*Iš šiaurės*. Tik žem 51,11 pasakomas Medų vardas. Ir Ješajas pranašavo, kad nugalėtojai ateis iš šiaurės. Ješ 41,25 ir k. — <sup>4</sup>*Israėlio*. Ir Ješajas riša Israėlio grįžimą su Babilono nugalėjimu. — *Verkdami*. Plg Oš 3,5. Jie grįžta atgal liūdėdami dėl savo senų nusikaltimų ir trokšdami garbinti Viešpatį Sione. — <sup>5</sup>*Jie ateis...* Ebr t: ateikite ir glauskimės prie Viešpaties amžina sandora, neužmirštinąja. — <sup>6</sup>*Virto*: jos išvedimo nelaisvės metu. — *Piemenys*: karaliai ir kunigaikščiai /2,8; 23,1.2/. — *Jie ėjo...* Priminimas svetimų tautų dievų garbinimo. — *Guolio vietą*: Viešpaties šventyklą, kur jie galėjo rasti tikros ramybės. — <sup>7</sup>*Nenusidedame*: pasigrobdami paklydu-

sias avis. — *Teisybės grožiui*. Ebr t: teisybės buveinei /šventyklai/. — *Tėvų vilčiai*. Jie nežiūrėjo savo sentėvių pavyzdžių ir nieku vertė Dievo pažadus

<sup>8</sup>*Kaip ožiai*: kurie tvartą atidarius pirmi iš jo veržiasi. — <sup>9</sup>*Jos prisirengs...* Ebr t: jos rikiuojasi prieš jį. — *Karžygio — užmušėjo*. Ebr t: prityrusio karžygio, t y, kurs kovodamas iš tolo siunčia mirtį bėgantiems, kurs nepaleidžia nė vienos vilyčios veltui. — <sup>10</sup>*Gaus gana*. Babilonija buvo labai turtinga; ji vertėsi prekyba su tolimiausiais kraštais. — <sup>11</sup>*Jūs džiangiatės...* Ebr t: tu džiangies, tu pilnas linksmumo, mano tėvonystės plėšike; tu gali šokinėti kaip kulianti karvaitė ir žvengti kaip stiprūs eržilai, tačiau tavo mo-

- <sup>14</sup>Prisirengkite prieš Babiloną visi aplinkui kilpininkai ;  
kovokite prieš jį, nesigailėkite vilyčių, nes jis nusidėjo Viešpačiui.
- <sup>15</sup>Šaukite prieš jį ; visur jis pasidavė ; krito jo pamatai ;  
sugriautos jo sienos, nes tai Viešpaties kerštas ;  
keršykite jam ; kaip jis darė, taip jam darykite.
- <sup>16</sup>Išnaikinkite iš Babilono sėją ir laikantį pjautuvą pjūties metu.  
Nuo karvelio kalavijo kiekvienas gręsis į savo tautą  
ir kiekvienas bėgs į savo šalį.
- <sup>17</sup>Israėlis išvaikyta kaimenė : liūtai ją išbaidė.  
Pirmas ėdė jį Asuro karalius ;  
tas paskutinis, Babilono karalius Nabukodonosoras sugriaužė jo  
kaulus.
- <sup>18</sup>Todėl kareivijų Viešpats, Israėlio Dievas, sako taip :  
Štai aš lankysiu Babilono karalių ir jo šalį,  
kaip lankiau Asuro karalių,
- <sup>19</sup>ir parvesiu Israėlį atgal į jo buveinę ;  
jis ganysis Karmelyje ir Basane  
ir jo siela sotinsis Ephraimo kalnuose ir Galaade.
- <sup>20</sup>Anose dienose ir anuo metu, sako Viešpats,  
bus jieškoma Israėlio neteisybės, ir jos nebus,  
ir Judo nuodėmės, ir nebus rasta,  
nes aš dovanosiu tiems, kuriuos būsiu palikęs.
- <sup>21</sup>Pakilk prieš valdovų šalį ir lankyk jos gyventojus ;  
naikink ir užmušk, kas eina paskui juos, sako Viešpats.  
ir daryk visa taip, kaip tau įsčiau.
- <sup>22</sup>Kovos garsas šalyje ir didelis sunaikinimas.
- <sup>23</sup>Kaip gi sulaužytas ir sutrupintas visos žemės kūjis ?  
Kaip gi paverstas tyruma Babilonas tautų tarpe ?
- <sup>24</sup>Aš pastačiau tau kilpą ir tu sugautas, Babilone, to nežinodamas ;  
esi atrastas ir nutvertas, nes erzinau Viešpatį.
- <sup>25</sup>Viešpats atidarė savo sandėlį ir išsiėmė savo rūstybės pabūklus,  
nes Viešpats, kareivijų Dievas, turi darbo Kaldiečių šalyje.
- <sup>26</sup>Ateikite prieš ją iš tolimų pakraščių,  
atidarykite, kad išeitų tie, kurie ją mindžios ;  
imkite nuo kelio akmenis ir kraukite į krūvas,  
ir užmuškite ją, ir tegul nieko nelieka.
- <sup>27</sup>Sunaikinkite visus jos karžygius, tegul žengia ji į užmušimą ;  
vargas jiems, nes atėjo jų diena, jų lankymo metas.

tina labai sugėdinta, tavo gimdytoja rausta. — <sup>14</sup>Nusidėjo, Bausmė turi būti juo didesnė, juo sunkiau buvo nusidėta. — <sup>15</sup>Prieš jį ; visur... Ebr t : prieš jį visur ; jis... — <sup>16</sup>Sėjęją... Turi žūti ne tik kovotojai, bet ir kiti gyventojai. — Nuo karvelio. Ebr t : nuo smurtininko. — Bėgs į. Plg Ješ 13,14

<sup>17</sup>Liūtai : Asuro ir Babelės karaliai. — Sugriaužė : taip, kad nieko nebeliko. — <sup>18</sup>Karmelyje... Žr aug 2,7. Įvardijamos vietos šiapus ir anapus Jordano. — <sup>20</sup>Jos nebus... Dievas ją visai dovanojęs dėl atgailos

<sup>21</sup>Valdovų. Ebr t : prieš Merathajimo /dvigubas atkaklumas/ šalį —

eik prieš ją ir prieš Pekodo /bausmės, pagiežos/ gyventojus. Marratim ir Pakuda /atskirų šalių vardai/ čia tikriausiai reiškia tas pačias Kaldėją ir Babelę. — <sup>23</sup>Kūjis : Babelė. Žr 25,9. — Tyruma. Ebr t : pasibaisėjimu. — <sup>24</sup>Nes erzinau... Ebr t : pradėjai kovą prieš Viešpatį. — <sup>26</sup>Ebr t : Ateikite prieš ją iš visų galų, atidarykite jos sandėlius, kraukite ją kaip pėdus ir išvarkite ją, t y, sunėskite iš jos sandėlių visus turtus ir sumeskite juos kaip pėdus į krūvas, kad jie kaip koki pra-keikta gėrybė būtų sudeginti. — <sup>27</sup>Ebr t : Papjaukite visus jo jaučius ; jie turi eiti į skerdyklą. — Taip pat

- <sup>28</sup>Štai balsas bėgančiųjų ir tų, kurie ištrūko iš Babilono šalies, kad skelbtų Sione Viešpaties, mūsų Dievo, pagiežą, jo šventyklos kerštą.
- <sup>29</sup>Šaukite prieš Babiloną daugelį, visus, kurie įtempia kilpinį; sustokite prieš jį aplinkui, kad nė vienas neištrūktų; atsilyginkite jam sulig jo darbais; visa, ką jis darė, jam darykite, nes jis didžiujosi prieš Viešpatį, prieš Israėlio Šventąjį.
- <sup>30</sup>Todėl jo jaunikaičiai kris jo gatvėse, ir visi jo kovotojai nutils tą dieną, sako Viešpats.
- <sup>31</sup>Štai aš tau, tu puikusias, sako Viešpats, kareivijų Dievas, nes atėjo tavo diena, tavo lankymo metas.
- <sup>32</sup>Ir parpuls puikusias ir sukniubs, ir nebus kam jo pakelti; aš sukursiu ugnį jo miestuose, ir ji surys visa aplink jį.
- <sup>33</sup>Kareivijų Viešpats sako taip: Israėlio sūnūs ir draug Judo sūnūs kenčia skriaudą; visi, kurie juos paėmė, laiko, nenori jų paleisti.
- <sup>34</sup>Jų vaduotojas galingas, jo vardas Kareivijų Viešpats; teismu jis apgins jų bylą, kad išgąsdintų žemę ir priverstų drebėti Babilono gyventojus.
- <sup>35</sup>Kalavijas prieš Kaldiečius, sako Viešpats, prieš Babilono gyventojus, prieš kunigaikščius ir prieš jo išminčius.
- <sup>36</sup>Kalavijas prieš jo žynius, kurie paiki; kalavijas prieš jo karžygius, kurie bijos.
- <sup>37</sup>Kalavijas prieš jo žirgus, prieš jo kariškus vežimus ir prieš visą tautą, kuri yra jame, ir jie bus kaip moterys; kalavijas prieš jo turtus, nes bus išplėšti.
- <sup>38</sup>Sausmetis ateis jo vandenims, ir jie išdžius, nes tai drožinių šalis, ir jie giriasi baidyklėmis.
- <sup>39</sup>Todėl ten gyvens slibinai su miškiniais kipšais, ir gyvens jame strausai; jis nebebus daugiau gyvenamas per amžius ir nebus statomas per kartų kartas.
- <sup>40</sup>Kaip Viešpats sugriovė Sodomą ir Gomorą ir jo kaimynes, sako Viešpats, taip nebegyvens tenai žmogus ir nepasiliks ten žmogaus sūnus.
- <sup>41</sup>Štai tauta ateina iš šiaurės ir didelė giminė; ir daug karalių keliai iš žemės pakraščių.
- <sup>42</sup>Jie laiko kilpinį ir skydą; jie nuožmūs ir negailestingi; jų balsas ūš kaip jūra; jie joja ant žirgų, kaip vyrai prisirengę kovai prieš tave, Babilono dukte.

pas Ješ 34,7 didikai vadinami jaučiais. Jei net šitiems gresia mirtis, tai ir visa tauta neišsigelbės nuo žuvimo. Tik nedaugeliui pavyks ištrūkti. — <sup>28</sup>Kurie ištrūko: Žydai, kurie išvengė bendro visiems likimo. — <sup>29</sup>Daugelį: kilpininkus /šaulius/. — <sup>30</sup>Neištrūktų: iš apgulto Babilono. — <sup>31</sup>Puikusias. Ebr t: akiplėša. — <sup>34</sup>Vaduotojas. Ebr t: Go'el, keršintojas. Plg Ijob 19,25; Ješ 44,2. — Kad išgąsdintų... Ebr t: ir padarytų

ramybę žemei. — <sup>35</sup>Kalavijas. Teismo ir baudimo vaizdas. — <sup>36</sup>Jo žynius. Anot ebr t: netikrus pranašus. Jie pasirodo esą paiki, nes nenumatė nelaimės. — <sup>38</sup>Jie giriasi... Ebr t: su baidyklėmis jie eina iš proto, t y, jie taip atsidavę dievaičių stabams, kurių bijo, kad rodosi išėję iš proto. — <sup>39</sup>Slibinai: šakalai. — Kipšais. Plg Ješ 13,21. Tai visiško sunaikinimo ir apleidimo žymės. — <sup>42</sup>Babilono dukte: išlepinta, gėriuose gyve-

- <sup>43</sup>Babilono karalius išgirdo jų gandą, ir nusileido jam rankos ;  
 jį pagavo nerimas ir skausmas kaip gimdyvę.  
<sup>44</sup>Štai jis pakils kaip liūtas iš Jordano puikybės prie galingojo grožio ;  
 nes aš padarysiu, kad jis ūmiai prieš jį bėgtų.  
 Ir kas bus rinktinis, kurį aš ant jo statysiu ?  
 Nes kas yra man lygus ? Kas atsilaukys prieš mane ?  
 Ir kas yra tas ganytojas, kurs galėtų pasipriešinti mano veidui ?  
<sup>45</sup>Todėl išgirskite Viešpaties nutarimą, kokį jis padarė apie Babiloną,  
 ir jo mintis, kokias jis manė apie Kaldiečių šalį.  
 Iš tikrųjų, juos nutrems bandos mažutėlis,  
 ir draug su jais bus sunaikinta jų buveinė.  
<sup>46</sup>Nuo gando, kad Babilonas paimtas, dreba žemė  
 ir girdisi šauksmas tarp tautų

51. <sup>1</sup>Viešpats sako taip :

- Štai aš sukelsiu prieš Babiloną ir prieš jo gyventojus,  
 kurie kėlė savo širdį prieš mane, tarsi maro vėją  
<sup>2</sup>ir siųsiu į Babiloną vėtytojus ;  
 jie vėtys jį ir sunaikins jo šalį.  
 Taip, jie ateina prieš jį iš visur jo prispaudimo dieną.  
<sup>3</sup>Tegul netempia kilpininkai savo kilpinio ir tegul nesikelia šar-  
 vuotasis.  
 Nesigailėkite jo jaunikaičių, užmuškite visą jo kariuomenę.  
<sup>4</sup>Tuomet parpuls užmušti Kaldiečių šalyje ir sužeisti jo kraštuose.  
<sup>5</sup>Nes Izraelis ir Judas nebuvo savo Dievo, kareivijų Viešpaties, pa-  
 likta našlė ;  
 bet jų šalis pilna nusikaltimo Izraelio Šventajam.  
<sup>6</sup>Bėgkite iš Babilono, ir tegul kiekvienas gelbi savo gyvybę.  
 Nenutylėkite jo neteisybės, nes tai Viešpaties pagiežos metas ;  
 jis atsilygins tai, ką užsipelnė.  
<sup>7</sup>Babilonas buvo auksinė taurė Viešpaties rankoje, nugirdanti visą  
 žemę ;  
 jos vyno gėrė tautos ir todėl sujudo.  
<sup>8</sup>Ūmiai parpuolė Babilonas ir sutriuškintas.  
 Klykite jo ; imkite balsimo jo skausmui ; gal kartasi jis pagys.  
<sup>9</sup>Mes gydėme Babiloną, ir jis nepagijo ;  
 palikime jį ir eikime kiekvienas į savo šalį,  
 nes jo teismas pasiekė dangų ir pakilo iki debesų.

nanti moteriške. — <sup>4</sup>*Jis pakils...*  
 Plg aug 49,19. — <sup>46</sup>*Kad Babilonas...*  
 Ebr t: «Babilonas paimtas!» Ba-  
 bilone buvo daug svetimųšalių, kurie  
 dabar bėga į visas puses

51. <sup>1</sup>*Prieš jo gyventojus...* Ebr t:  
 prieš Leb Qamai /Kaldėjos/ gyven-  
 tojus. — *Kėlė savo...* Kurie savo šir-  
 dyse sukilsta prieš mane. — <sup>2</sup>*Su-  
 naikins.* Ebr t: ištuštins, — taip kaip  
 vėjas šalin nupučia pelus. — <sup>3</sup>*Tegul  
 netempia...* Ebr t: prieš tą, kurs  
 įtempia, tegul kilpininkas įtempia  
 savo kilpinį, ir prieš tą, kurs dengiasi  
 savo šarvais. — <sup>4</sup>*Ir sužeisti...* Ebr t:  
 perverti jo gatvėse. — <sup>5</sup>*Palikta našlė.*

Dievas, Izraelio sužadėtinis /2,2/, pa-  
 silieka ištikimas savo sandorai ir  
 nepalieka savo tautos be globos. —  
*Bet jų šalis...* Kaldiečių šalis pilna  
 jų padarytų nusikaltimų; dėl šių  
 nusikaltimų Izraelio Šventasis turi  
 juos nubausti. — <sup>6</sup>*Nenutylėkite...* Ebr  
 t: kad jūs nežūtumėte dėl jų nusi-  
 kaltimo. — <sup>7</sup>*Auksinė taurė.* Plg 50,38.  
 Babilonas vadinamas auksine taure  
 /taip kaip pas Daniėlį auksinė sta-  
 tulės galva reiškia Babiloną/ dėl  
 jos galios spindėjimo. — <sup>8</sup>*Ūmiai...*  
 Plg Ješ 21,9 /Apr 14,8/. — *Klykite:*  
 jūs, kurie matysite tą žuvimą. —  
<sup>9</sup>*Mes gydėme.* Tautos, kurios buvo

- <sup>10</sup>Viešpats parodė mūsų teisingumą ;  
ateikite ir pasakokime Sione, Viešpaties, mūsų Dievo, darbą.
- <sup>11</sup>Galąskite vilyčias, pripildykite saidokus.  
Viešpats sužadino Medų karalių dvasią,  
ir jo mintis yra prieš Babiloną, kad jį pražudytų,  
nes tai Viešpaties kerštas, jo šventyklos pagieža.
- <sup>12</sup>Pakelkite vėliavą prieš Babilono sienas, didinkite sargybą,  
pastatykite sargus, prirengkite sląstus, nes Viešpats manė ir padarė,  
ką tik jis yra kalbėjęs prieš Babilono gyventojus.
- <sup>13</sup>Tu, kuri gyveni ant daugelio vandenių, turi daug turtų ;  
atėjo tavo galas, tavo nukirtimo metas.
- <sup>14</sup>Kareivijų Viešpats prisiekė savimi :  
Aš padarysiu tave pilną žmonių kaip skėrių  
ir ant tavęs bus dainuojama linksma daina.
- <sup>15</sup>Jis savo stiprybe padarė žemę, prirengė pasaulį savo išmintim  
ir savo išmanymu ištiesė dangų.
- <sup>16</sup>Jam griaudžiant daugėja vandenys padangėje ;  
jis pakelia debesis nuo žemės pakraščių,  
iš žaibų daro lietaus ir išveda vėjų iš savo sandėlių.
- <sup>17</sup>Kiekvienas žmogus yra paikas be išminties,  
kiekvienas liejėjas sugėdintas dėl savo statulos,  
nes ką jie lieja yra melas, ir nėra ten dvasios.
- <sup>18</sup>Tai tušti darbai ir juoko verti ; savo lankymo metu jie žus.
- <sup>19</sup>Netoki yra Jokubo dalia ; nes jis yra tas, kurs visa padarė ;  
Israelis jo tėvonystės skeptras ; jo vardas Kareivijų Viešpats.
- <sup>20</sup>Tu man trupini karo įrankius,  
ir aš sutrupinsiu tavimi tautas ir sunaikinsiu tavimi karalystes ;
- <sup>21</sup>sudaužysiu tavimi žirgą ir jo raitelį ;  
sutriuškinsiu tavimi kariškąjį vežimą ir sėdintįjį jame ;
- <sup>22</sup>sudaužysiu tavimi vyrą ir moterį,  
sudaužysiu tavimi senį ir vaiką,  
sudaužysiu tavimi jaunikaity ir mergaitę ;
- <sup>23</sup>sudaužysiu tavimi piemenį ir jo bandą,  
sudaužysiu tavimi artoją ir jo jaučių jungus,  
sudaužysiu tavimi vadus ir valdininkus,

Babilono valdžioje, paliudija, kad jis nebegali atgauti savo didybės ir turės visai žūti, nes jo nusikaltimas pasiekė Dievo sostą ir šaukia sau Viešpaties kerštą. — <sup>10</sup>*Sione*. Kitų tautų priešakyje yra Israelaičiai, kurie nori Dievo darbus skelbti ten, kur buvo jo pasirinktoji buveinė

<sup>11</sup>*Galąskite...* Pranašas grįžta prie kovos prieš Babiloną pradžios. — *Saidokus*. Ebr t: skydus, — t y, užsidengkite skydais. — *Medų*. Čia jau pasakomas vardas tautos, kurios karalius turėjo pulti Babiloną. Plg 50,3. — <sup>12</sup>*Vėliavą prieš...* Eikite su savo vėliavomis arčiau prie jos sienų, apsupkite miestą. — *Prirengkite sląstus*: gal taip kaip aprašyta Još 8,14; Teis 20,33. — <sup>13</sup>*Ant daugelio*

*vandenių*. Babelė buvo abiejuose Euprato upės krantuose ir aplink buvo apvesta plačiu ir giliu grioviu; apylinkėse buvo kanalų, pylimai gi turėjo apsaugoti nuo potvynių. — *Tavo nukirtimo metas*. Tavo likimo mezginyje pasiekta ta vieta, kurioje siūlas turi būti nukirstas. Plg Jėš 38,12. Ebr t: tavo godumo saikas /pilnas/. — <sup>14</sup>Plg Am 6,8. — *Aš padarysiu...* Ebr t: jei aš ir padarysiu tave pilną žmonių, kaip skėrių... Plg 25,30. — <sup>15</sup>*Padarė žemę...* Žr 1 Moš 1,1. Ta pati Dievo išmintis pasireiškia ir pagonių nubaudime

<sup>20</sup>*Tu man...* Babelė buvo Dievo įrankis (kūjis), kuriuo jis trupino kitas tautas ir jų ginklus; vienos tų tautų buvo bastūnai, kitos žemdir-

- <sup>24</sup>ir atsilyginsiu Babilonui ir visiems Kaldėjos gyventojams už visą jų piktenybę, kurią jie padarė Sione jūsų akys, sako Viešpats.
- <sup>25</sup>Štai aš tau, maro kalne, sako Viešpats, kurs gadini visą žemę ; aš ištiesiu savo ranką ant tavęs ir nuritinsiu tave nuo uolų ir padarysiu iš tavęs sugedimo kalną.
- <sup>26</sup>Neims iš tavęs kampinio akmens ir akmens pamatams, bet būsi sunaikintas per amžius, sako Viešpats.
- <sup>27</sup>Pakelkite vėliavą šalyje, trimituokite trimitu tarp tautų, pašventinkite prieš jį tautas, pašaukite prieš jį Ararato, Mennio ir Askenezo karalius ; surinkite prieš jį Tapsarą, atveskite žirgų kaip šeriutų skėrių.
- <sup>28</sup>Pašventinkite prieš jį tautas, Medijos karalius, jos vadus, visus jos valdininkus ir visą jos valdomąją šalį.
- <sup>29</sup>Tuomet žemė pajudės ir drebės, nes prieš Babiloną bus vykdomi Viešpaties sumanymai padaryti Babilono šalį tuščią ir negyvenamą.
- <sup>30</sup>Babilono karžygiai liovėsi kovoje, laikosi apkasuose ; jų stiprybė dinga, ir jie pasidarė kaip moterys ; sudegintos jo padangtės, sutrupinti jo užkaiščiai.
- <sup>31</sup>Vienas bėgėjas pasitinka kitą ir pasiuntinys pasiuntinį skelbti Babilono karaliui, kad jo miestas paimtas nuo vieno krašto iki kitam.
- <sup>32</sup>kad brastos užimtos, balos išdegintos ugnimi ir vyrai kovotojai sumišę.
- <sup>33</sup>Nes kareivijų Viešpats, Izraelio Dievas, sako taip : Babilono duktė kaip klijimas kūlimo metu ; dar truputį, ir ateis jai pjūties metas.
- <sup>34</sup>Suėdė mane, surijo mane Babilono karalius Nabukodonosoras, padarė iš manęs lyg tuščią indą ; iščiulpė mane kaip slibinas ; pripildė savo pilvą mano skanumynų ir išmetė mane.
- <sup>35</sup>Man padarytoji neteisybė ir mano kūnas tebūna ant Babilono, sako Siono gyventoja, ir mano kraujas ant Kaldėjos gyventojų, sako Jerusale.

biai ir tt ; bet visos turėjo susilaukti bausmės. — <sup>24</sup>*Atsilyginsiu...* Pirmoje vietoje minimas didžiausias Babelės nusikaltimas prieš Sioną, toliau nusikaltimai prieš tautas. — <sup>25</sup>*Kalne.* Kalnu vadinama arba visa Babelė dėl jos sustiprinimų, arba tik jos pilis... — <sup>26</sup>*Neims...* Babelė turi būti visai sunaikinta ; sugriautų sienų ir namų akmenys nebebus panaudoti kitai statybai. Pranašas mato viename vaizde visą Babilono sunaikinimą, kurs buvo įvykdytas dalimis daugelio metų laikotarpyje /plg Ješ 13/. — <sup>27</sup>*Vėliavą* : sušaukti tautoms, kurių bus daug : jos visos klausys Viešpaties valios. — *Mennio...* Ypač šaukiami Didžiosios ir Vakarų Armenijos karaliai. — *Tapsarą.* Ebr ž Tiphsar, sutinkamas dar Naumo 3,17.

Tikra jo prasmė nežinoma. Gal taip buvo vadinama ypatinga kariuomenės rūšis, bet gali būti taip pat, kad jis reiškia kariuomenės surašinėtojus. — *Kaip šeriutų...* Gausingą ir baisią raitariją. — <sup>29</sup>*Pajudės ir...* Dėl ateinančios kariuomenės daugybės. — <sup>30</sup>*Liovėsi...* Atviroje lauko kovoje... — <sup>31</sup>*Vienas bėgėjas...* Iš viso miesto dalių siunčiamos kariuonės žinios, kad miesto pakraščiai jau paimti ir nebėra vilties išsigelbėti. — <sup>32</sup>*Brastos* : perėjimai per kanalus. — <sup>33</sup>*Kūlimo metu.* Ebr t : kai jis mindomas /plūkiamas/. Klijimo vieta mindymu /ar plūkimu/ prirenigiama kūlimui. — <sup>34</sup>*Suėdė...* Taip dejuoja Jerusale. — <sup>35</sup>*Tebūna...* Padarytas man smurtas, mano vaikų užmušimas, mano gėrybių išplėšimas,

<sup>36</sup>Todėl Viešpats sako taip :

Štai aš vesių tavo bylą ir vykdysiu tavo kerštą,  
paversiu jo jūrą tyruma ir išdžiovinsiu jo vandenų šaltinį.

<sup>37</sup>Babilonas pavirs griuvėsių krūvomis, slibinių buveine,  
pasibaisėjimo ir švilpimo dalyku, nes nėra jame gyventojų.

<sup>38</sup>Jie kriokia visi draug kaip liūtai, krato karčiais kaip jauni liūtai.

<sup>39</sup>Jų įkaitime aš juos girdysiu ir nugirdysiu juos, kad apsvaigtų,  
ir miegotų amžinu miegu ir nebeatsikeltų, sako Viešpats.

<sup>40</sup>Aš nuvesiu juos kaip avinėlius į skerdyklą ir kaip avinus su ožiais.

<sup>41</sup>Kaip gi paimtas Sesakhas ir sugautas visos žemės garsusis ?

Kaip gi virto Babilonas pasibaisėjimu tautų tarpe ?

<sup>42</sup>Pakilo prieš Babiloną jūra, jis apdengtas jos bangų daugybės.

<sup>43</sup>Jo miestai virto pasibaisėjimu, negyvenama ir tuščia šalimi,  
šalimi, kurioje niekas negyvena, ir per kurią neina žmogaus  
sūnus.

<sup>44</sup>Aš lankysiu Belį Babilone ir ištraukysiu iš jo nasrų, ką jis prarijo ;  
nebeplauks daugiau pas jį tautos, nes ir Babilono siena sugrius.

<sup>45</sup>Išeikite iš jojo, mano tauta, kad kiekvienas išgelbėtų savo gyvybę  
nuo narsingos Viešpaties rūstybės.

<sup>46</sup>Tegul nesuminkštėja kartais jūsų širdis ir nebijokite gando, kurs  
plis šalyje ;  
vienais metais ateis vienas gandas ir po tų metų kitas gandas,  
ir bus šalyje neteisybė ir valdovas ant valdovo.

<sup>47</sup>Todėl štai ateina dienos, ir aš lankysiu Babilono drožinius ;

visa jo žemė bus sugėdinta ir visi jos užmuštieji kris jos viduryje.

<sup>48</sup>Tuomet džiaugsis dėl Babilono dangus ir žemė ir visa, kas juose yra,  
nes iš šiaurės ateis jam naikintojas, sako Viešpats.

<sup>49</sup>Ir kaip Babilonas darė, kad kristų užmušti Izraelyje,  
taip Babilono užmuštieji kris visoje šalyje.

visi tie pikti darbai šaukiasi pagiežos. Nusikaltusiai Babelei turi būti atkeršyta

<sup>36</sup>*Vesiu tavo...* Padarytoji su tauta sandora ir padarytieji jai pažadai reikalauja, kad Dievas jos nepalikėtų jos neprietelių valdžioje. — *Jo jūrą.* Plg Jėš 21,1. — <sup>38</sup>*Jie kriokia...* Jie džiaugiasi dėl gausingo iš Babelės paimto grobio ir dėl jos susilpnėjimo. Plg 48,14. — *Krato karčiais.* Ebr t : urzgia. — <sup>39</sup>*Jų įkaitime...* Jų piktiems geiduliams pasiekus augščiausią laipsnį, Dievas juos nugirdys. Ebr t : aš juos nugirdysiu, kad jie būtų linksmi ir užmigę... Dievo sutvarkymu pranašas pasirenka čia tokiuos žodžius ir pavyzdžius, kuriais tiksliausiai aprašoma, kas paskui tikrumoje įvyko, nes Kiras užklupo Babiloną kaip tik tokiuo metu, kai žymiausi jo gyventojai girtuokliavo. — *Nebeatsikeltų* : negalėtų priešintis. — <sup>41</sup>*Sesakhas* : Babelė. Plg 25,26. — <sup>42</sup>*Jūra* : karalius su nesuskaitomais kovotojais. — <sup>44</sup>*Belį.* Žr 50,1 ;

Jėš 46,1. — <sup>45</sup>*Išeikite...* Jei neišeitų, ir juos gali sutikti Dievo rūstybė. — <sup>46</sup>*Nebijokite gando...* Žydai neturi manyti, kad visa kas baigsis vienu akimirksniu, ir nenustoti drąsos, jei kartais ateina žinių, jog vienoje ar kitoje vietoje kyla karų, jog Babilonijoje įvyksta maištų, dėl kurių tenka kentėti nemaža vargo ir prispaudimo, ir kad vienos kariuomenės vadas sukilsta prieš kitą. Babilonas gali sudrebėti ne tik dėl priešių, kurie ateina iš svetur, bet ir dėl tų, kurie atsiranda jo viduje. Bet vistiek, kas ten įvyktų, jie turi išlaikyti pasitikėjimą ir tikėti. — <sup>47</sup>*Aš lankysiu...* Anie sumišimai tai pirmutiniai ženklai, kad Babelė ir jos dievaičiai tikrai žus. Todėl nereikia nusiminti, nes dangus ir žemė džiaugsis Babilono žuvimu. — <sup>48</sup>*Taip Babilono...* Anot ebr t : taip ir Babelėje kris visos žemės užmuštieji. — Tie, kurie iš visų šalių buvo atėję į Babiloną ir buvo jo nusikaltimų dalyviai, bus baudžiami kartu su juo. — <sup>50</sup>*Jeru-*



- <sup>50</sup>Jūs, kurie ištrūkote nuo kalavijo, ateikite, nestovėkite ;  
atsiminkite toli būdami Viešpatį, ir Jerusale teateina jums į širdį.
- <sup>51</sup>Mes sugėdinti, nes išgirdome apjuoką ; gėda apdengė mūsų veidus,  
nes svetimieji atėjo į Viešpaties namų šventovę.
- <sup>52</sup>Todėl štai ateina dienos, sako Viešpats,  
ir aš lankysiu jo drožinius, ir visoje jo šalyje vaitos sužeistieji.
- <sup>53</sup>Jei Babilonas ir iki dangui pakiltų ir sustiprintų augštybėje savo  
galybę.  
tačiau nuo manęs ateitų jo naikintojas, sako Viešpats.
- <sup>54</sup>Šauksmo balsas iš Babilono ir didelis sutriuškinimas iš Kaldiečių  
šalies,  
<sup>55</sup>nes Viešpats naikina Babiloną ir gaišina jo garsų truksmą ;  
jo bangos užia kaip daug vandenų, garsiai skamba jų šauksmas.
- <sup>56</sup>nes ateina prieš jį, tai yra prieš Babiloną, naikintojas ;  
jo karžygiai sugaunami, jo kilpinis sulaužomas,  
nes galingas keršintojas Viešpats lygintė atsilygins.
- <sup>57</sup>Aš nugirdysiu jo kunigaikščius, jo išminčius, jo vadus,  
jo valdininkus ir jo karžygius; jie miegos amžinu miegu ir nepabus.  
sako karalius, kurs vardu Kareivijų Viešpats.
- <sup>58</sup>Kareivijų Viešpats sako taip :  
Ana plačiausi Babilono siena bus kaste pakasta,  
jos augšti vartai bus sudeginti ugnimi ;  
tautų darbai nueis niekais,  
ir ką giminės padarė, bus atiduota ugniai ir žus.

<sup>59</sup>Žodis, kurį pranašas Jeremijas įsakė Maasijo sūnaus Nerijo sūnui Sarajui, kai jisėjo su karaliumi Sedekiju į Babiloną ketvirtais jo karaliavimo metais ; Sarajas gi buvo pranašystės kunigaikštis. <sup>60</sup>Jeremijas aprašė vienoje knygoje visą nelaimę, kuri turėjo ateiti ant Babilono, visus šituos žodžius, kurie parašyti prieš Babiloną. <sup>61</sup>Ir tuomet Jeremijas tarė Sarajui : Kai ateisi į Babiloną, tai žiūrėk ir perskaityk visus šituos žodžius, <sup>62</sup>ir sakyk : Viešpatie, tu kalbėjai prieš šitą vietą, kad ją sunaikinsi, taip kad nebebus kas joje gyventų, nei žmogaus nei gyvulio, ir kad ji turi būti amžina tyruma. <sup>63</sup>Pabaigęs skaityti šitą knygą, tu priiši prie jos akmenį ir ją įmesi į Euprato vidurį, <sup>64</sup>ir tarsi : Taip bus nuskan-dintas Babilonas ir nebebus iš smūgio, kurį aš ant jo atvedu, ir jis žus.  
Iki čia Jeremijo žodžiai.

salė... Ir svetimose šalyje esantiems Žydams Jerusale turi būti nuolat Dievo karalystės vidurys. — <sup>51</sup>Mes sugėdinti... Tie skaudūs atsiminimai yra kartu ir malda, kad Viešpats pasigailėtų. Viešpaties atsakymas duodamas tuojuo 52 e. — <sup>52</sup>Ir sustiprintų... Ebr t : ir padarytų savo pilį neprieinamą. Plg 49,15 ; Ješ 14,12. — <sup>54</sup>Balsas... Žr 50,22.40 ; plg 48,3. — <sup>56</sup>Garsų truksmą : Babelės truksmavimą prieš kitas tautas ; šitą truksmą pakeis kitas, kurį darys nugalėtojai priešai. — <sup>58</sup>Nes galingas... Ebr t : nes atsilyginimo Dievas yra Jahvė ; jis tikrai atsilygins. — <sup>58</sup>Babilono siena. Ta siena buvo gar-

sus senovės stebalas. Pirmoji siena buvusi 200 mastų augšta ir 50 mastų plati, taip kad ant jos galėjo laisvai prasilenkti du ketvertu arklių pakinkyti vežimai. Skaistvarinių vartų joje buvę visos šimtos. — Ir žus. Ebr t : ir jos pails

<sup>59</sup>Su karaliumi. Kurio reikalo Sedekijas keliavo į Babiloną, nepaaiškinta ; tikriausiai jis būdamas priklausomas nuo Nebukadnetsaro turėjo eiti pareikšti jam pagarbos. — Pranašystės. Anot ebr t : poilsio vietos viršininkas. — <sup>61</sup>Ir perskaityk... Tas skaitymas turėjo būti būsimųjų Dievo skirtų bausmių paskelbimas. — <sup>63</sup>Akmenį. Prie knygos priirišamas

52. <sup>1</sup>Sedekijui buvo dvidešimt vieneri metai, kai jis pradėjo karaliauti, ir jis karaliauvo vienuolika metų Jerusaleje. Jo motina buvo vardu Amitalė, Jeremijo duktė iš Lobnos. <sup>2</sup>Jis darė pikta Viešpaties akyse visai taip pat, kaip buvo daręs Joakimas, <sup>3</sup>nes Viešpaties narsas buvo prieš Jerusale ir Judą, iki jis atmetė juos nuo savo veido. Sedekijas pakėlė maištą prieš Babilono karalių. <sup>4</sup>Devintais jo karaliavimo metais dešimtam mėnesyje, dešimtoje mėnesio dienoje atsitiko, kad Babilono karalius Nabukodonosoras, pats ir visa jo kariuomenė, atėjo prieš Jerusale, apgulė ją ir pastatė prieš ją aplinkui sustiprinimų. <sup>5</sup>Miestas buvo apgultas iki vienuoliktų karaliaus Sedekijo metų. <sup>6</sup>Ketvirtame gi mėnesyje devintą dieną įsigalėjo badas mieste ir nebebuvo maisto šalies tautai. <sup>7</sup>Tuomet išlaužta į miestą, ir visi jo žmonės kovotojai pabėgo; jie išėjo iš miesto načia pro vartus tarp dviejų sienų keliu, vedančiu į karaliaus sodą, /Kaldiečiams apgulus miestą aplinkui/, ir ėjo toliau keliu į tyrumą. <sup>8</sup>Bet Kaldiečių kariuomenė vijosi karalių ir sugavo Sedekiją tyrumoje arti Jeriko; visi gi jo palydovai pabėgo nuo jojo. <sup>9</sup>Sugavę karalių jie atvedė jį pas Babilono karalių į Reblatą Emato šalyje, ir jis padarė apie jį sprendimą. <sup>10</sup>Babilono karalius nugalabijo Sedekijo sūnus jo akyse, taip pat ir visus Judo kunigaikščius jis užmušė Reblate. <sup>11</sup>Babilono karalius liepė išlupti Sedekijui akis, surišdino jį pančiais, atvedė jį į Babiloną ir įmetęs jį į kalėjimo namus laikė iki jo mirties dienai

<sup>12</sup>Penktame gi mėnesyje dešimtą dieną, tai buvo devyniolikti Babilono karaliaus Nabukodonosoro metai, atėjo kariuomenės viršininkas Nabuzardanas, kurs stovėdavo ties Babilono karaliumi, į Jerusale, <sup>13</sup>sudegino Viešpaties namus, karaliaus namus ir visus Jerusale namus ir nudegino ugnimi visus didelius namus. <sup>14</sup>Visą Jerusale sieną aplinkui išardė visa Kaldiečių kariuomenė, buvusi su kariuomenės vadu. <sup>15</sup>Dalį gi iš tautos beturčių ir iš likusios liaudies, kuri buvo likusi mieste, ir iš pabėgėlių, kurie buvo nubėgę pas Babilono karalių, ir kitus iš daugybės kariuomenės viršininkas Nabuzardanas išgabeno. <sup>16</sup>Tačiau iš šalies be-

akmuo, kad ji skęsdama būtų tikras Babelės žuvimo vaizdas. — <sup>4</sup>*Jis žus*. Ebr t: jis visai pails

*Iki čia...* Prierasas padarytas tų, kurie surinko Jeremijo pranašystes. Jo nėra LXX

### **Pabaiga: Įvykdymas pranašystės apie Jerusale**

52,1-34. Istorinėje Jeremijo knygos pabaigoje trumpai pasakojama apie bėgusio iš Jerusale karaliaus Sedekijo sugavimą /1-11/, apie miesto ir šventyklos sudeginimą, taip pat šventyklos turtų išgabenimą į Babelę /12-27/; nurodomas išgabendų Žydų skaičius /28-30/ ir baigiama paminėjimu nelaisvėje buvusio karaliaus Joachino paaugstinimo /31-34/

52. <sup>1</sup>*Amitalė*. Plg Ješ 37,8. Todėl Sedekijas buvo Joakhazo brolis ir judviejų motina buvo ta pati /4 Kar 23,31/. Trečiojo brolio Joachino motina buvo kita /4 Kar 23,36/. — <sup>2</sup>*Pakėlė maištą*. Plg 4 Kar 24,19.20; 2

Kron 36,12. Sedekijas buvo iškilingai su priesaika pasižadėjęs Nebukadnetsarui klusnumą. — <sup>4</sup>*Prieš Jerusale...* Kad visi kiti Judo miestai buvo jau paimti, pasakyta aug 34,7. Tą pat dieną, kurią prasidėjo Jerusale apgulus, pranašas Ezeikielis gavo iš Viešpaties apreiškimą. Ez 24,1. Ilgas apgulusimo laikas buvo Dievo siūlomos malonės metas, jei Žydai būtų norėję pasiduoti Kaldiečiams. — <sup>7</sup>*Į tyrumą*: norėdami pasiekti Jordaną. Plg 39,4; 4 Kar 25,4. — <sup>10</sup>*Kunigaikščius...* Plg 39,5.6; 4 Kar 25,6.7. — <sup>11</sup>*Kalėjimo namus...* Taip įvyko, kas buvo paskelbta 34,4

<sup>12</sup>*Dešimtą...* 4 Kar 27,8 paminėta septinta diena; todėl gali būti, kad ar vienoje ar kitoje vietoje bus suklydę teksto perrašinėtojai. — *Nabuzardanas*. Plg 39,9. — <sup>13</sup>*Didelių namus*: mažesnieji pasiliko neliekti. — <sup>15</sup>*Iš tautos beturčių*. Jų nerandama paminėtų 4 Kar 25,11 ir gal visai teisingai, nes nepigu suprasti, kuo

turčių tarpo vynininkus ir žemdirbius kariuomenės kunigaikštis Nabuzardanas paliko. <sup>17</sup>Kaldiečiai sulaužė taip pat skaitvarinius šulus, buvusius Viešpaties namuose, papėdes ir skaitvarinę jūrą, buvusią Viešpaties namuose, ir išgabeno visą jų skaitvarį į Babiloną. <sup>18</sup>Jie pasiėmė dar puodus ir šakutes, muzikos prietaisus, taures ir grūstuvus ir visus indus vartojamus Dievo tarnyboje; <sup>19</sup>be to, ąsočius, smilkytuvus, taures, praustuves, žibintuvus, grūstuvus ir lėkštes, kiek tik buvo iš aukso ir kiek tik buvo iš sidabro, visus juos pasiėmė kariuomenės vadas, <sup>20</sup>taip pat abudu šulų, vieną jūrą, dvyliką skaitvarinių versių, buvusių po papėdėmis, kuriuos buvo padaręs karalius Saliamonas Viešpaties namams. Tų visų indų skaitvario svoris buvo nepasvertinas. <sup>21</sup>Iš tų dviejų šulų kiekvienas buvo aštuoniolika mastų augštas ir dvylikos mastų juostelė ėjo aplink jį; jų storumas buvo keturių pirštų, viduje gi buvo tušti. <sup>22</sup>Ant abiejų buvo skaitvarinės galvenos; viena galvena buvo penkiais mastais augšta, tinkleliai ir granatiniai obuoliai buvo ant vainiko aplinkui, visa iš skaitvario. Taip pat buvo ir ant kito šulo ir granatiniai obuoliai. <sup>23</sup>Buvo tenai devynios dešimtys šeši kabantys granatiniai obuoliai, ir iš viso šimtas granatinių obuolių aplinkui ant tinklelio. <sup>24</sup>Kariuomenės vadas paėmė pirmąjį kunigą Sarają, antrąjį kunigą Sophoniją ir tris prieangio sargus; <sup>25</sup>iš miesto jis paėmė vieną eunuką, kurs buvo vyrų kovotojų viršininkas, septynis vyrus iš tų, kurie matydavo karaliaus veidą, kurie buvo atrasti mieste, vyriausį kariuomenės raštininką, kurs bandydavo naujokus, ir šešias dešimtis žmonių iš šalies tautos, kurie buvo rasti pačiame mieste. <sup>26</sup>Kariuomenės vadas Nabuzardanas ėmė juos ir nuvedė juos pas Babilono karalių į Reblatą. <sup>27</sup>Babilono gi karalius mušė juos ir nužudė juos Reblatoje Emato šalyje; ir Judas buvo iškeltas iš savo šalies

<sup>28</sup>Šitie yra žmonės, kuriuos Nabukodonosoras išgabeno: septintais metais tris tūkstančius dvidešimt tris Žydus, <sup>29</sup>aštuonioliktais Nabukodonosoro metais aštuonis šimtus tris dešimtis du žmogų iš Jerusale; <sup>30</sup>dvidešimt trečiais Nabukodonosoro metais kariuomenės vadas Nabuzardanas išgabeno septynis šimtus keturias dešimtis penkis Žydus. Taigi viso, keturi tūkstančiai šeši šimtai žmonių

<sup>31</sup>Atsitiko, kad trisdešimt septintais Judo karaliaus Joakhino metais dvyliktame mėnesyje dvidešimt penktą dieną Babilono karalius

jie galėjo skirtis nuo čia pat jų minimos likusios liaudies. — <sup>16</sup>*Vynininkus ir...* Kad šalis neliktų neįgyvenama ir kad Kaldiečiai turėtų iš ko imti mokesčius. — <sup>17</sup>*Sulaužė...* Taip įvyko, ką Jeremijas buvo pasakęs apie nepamatuotą pasitikėjimą šventykla ir apie Viešpaties kerštą 7,4,14 ir 27,19-22. — <sup>18</sup>*Muzikos prietaisus.* Geriau ebr t: peilius. — *Grūstuvus*: indus pelenams supilti. — <sup>19</sup>*Ąsočius*: dubenis. Kaikurių dalykų pavadinimai čia pasikartoja; gal vieni buvo iš aukso, kiti iš sidabro. — <sup>21</sup>*Aštuoniolika.* Plg 3 Kar 7,15. Bet 2 Kron 3,15 jų augštis nurodomas kitas, būtent, 35 mastai; toks pat augštis paminėtas LXX vertime. — <sup>22</sup>*Penkiais.* Taip pat 3 Kar 7,16; anot 4 Kar 35,17 tik trimis. — *Gra-*

*natiniai obuoliai...* Žr 3 Kar 7,18; — <sup>24</sup>*Sarają.* Jo senelis buvo Helkijas, tėvas gi Azarijas, kurio palikuonims priklausė Esdras 1 Kron 5,40. — <sup>25</sup>*Septynis.* 4 Kar 25,19 paminėti penki. — <sup>26</sup>*Reblatą.* Plg 39,5

28-30 eil nėra LXX vertime, nė 4 Kar 25; be to, 29 e Nebukadnetsaro metai skaičiuojami kitaip kaip 12 e. Todėl žinios turėjo būti paimitos ne iš vieno šaltinio. Septintais /anot kitų aštuntais/ karaliaus Nebukadnetsaro metais, viešpataujant Joakimui, buvo išgabenta 10.000 Žydų /4 Kar 24,14/; prie šito tat skaičiaus reikia pridėti čia minimuosius. Tik penkiais metais po miesto paėmimo vėl buvo išvesta daugelis; tie gal Ismahelio pavyzdžiu mėgino sukelti maištą /plg Jer 41,1; 4 Kar 25,25.../

Evilmerodakhas pirmais savo karaliavimo metais pakėlė Judo karaliaus Joakhino galvą ir išvesdino jį iš kalėjimo namų.<sup>32</sup> Jis kalbėjosi su juo geruoju ir pastatė jo krasę augščiau krasių kitų karalių, kurie buvo pas jį Babilone.<sup>33</sup> Jis liepė pakeisti jo kalėjimo drabužius, ir tasai valgydavo visuomet jo akivaizdoje per visas savo gyvenimo dienas.<sup>34</sup> Jo maistas, nuolatinis maistas buvo jam Babilono karaliaus duodamas, paskirtas kiekvienai dienai, iki jo mirties dienai per visas jo gyvenimo dienas

<sup>31</sup>*Dvidešimt penktą.* Anot 4 Kar 25,27, 27 dieną, LXX 24 d. — *Pakėlė...* Labai paaugštino, rodydamas jam daug pagarbos. — <sup>32</sup>*Kitų karalių.* Babilone buvo nemaža svetimų karalių, todėl Babelės karalius ir buvo vadinamas karalių karaliumi. Tarp šitų pirmoji vieta buvo atiduota Joachinui. — <sup>34</sup>*Per visas...* Joachinas ilgai pasilikdamas nelais-

vėje /maždaug 597-560 m/ tikriausiai gręžėsi visa širdimi nuo savo piktų darbų /4 Kar 24,9/ vėl prie savo tėvo Dovidą Dievo, todėl ir susilaukė jo pasigailėjimo /2 Kar 7,14.15/, kurs pasireiškė ypač teokratijos atstatymu ir palikimu amžinojo sosto Dovidą namuose /plg Jer 30-33 sk/. Joakhino galvos pakėlimas buvo tų malonių ženklas ir vaizdas

# RAUDOS

## I v a d a s

1. Raudų knyga ebraiškai vadinama pirmuoju jų žodžiu *'Ekhah*, Kaip gi, vėlesnių gi Žydų raštuose *Qinoth*, elegijos, raudos. Graikų vertime knygos vardas yra *Threnoi*, lotynų gi *Lamentationes*, kadais taip pat *Threni*

Aleksandriečių /LXX/ vertime ir Vulgatoje Raudos yra sujungtos su Jeremijo knyga. Žydų gi Biblijoje liturginiais sumetimais jos atskirtos nuo Jeremijo pranašystės ir sujungtos į atskirą vadinamųjų « Hagio-graphų » /šventų raštų/ rinkinį kartu su Rutos knyga, su Giesmų giesme, Pamokslininku ir Esterės knyga. Jos visos buvo skirtos skaityti tam tikrų švenčių dienomis. Raudos tame rinkinyje buvo trečias rietimėlis ir turėjo būti skaitomos devintą *Ab'o* /liepos-rugpjūtis/ mėnesio dieną prisiminimui pirmos ir antros šventyklos sugriovimo. Tuo keliu dabartiniame Žydų kanone Raudos atsirado kitoje vietoje, negu jos yra krikščionių kanone. Bet kadangi Graik vertime jos yra tuojau po Jeremijo pranašystės, ta aplinkybė liudija, kad ir Žydų sinagogoje pradžioje Raudos buvo laikomos tarp pranašinių knygų. Tas liudijimas patvirtinamas keleto šv Tėvų, tarp kitų Origeno ir Jieronimo

2. Kone visi aiškintojai sutinka, kad visi penki « graudūs knygos verksmai » rišasi su Kaldiečių įvykdytu Jerusaleus sugriovimu ir Judo karalystės sunaikinimu, ir kad jais apraudama baisi nelaimė ir skurdas, sutikę tuomet išrinktąją tautą, taip pat panieka, kurią turėjo kentėti nupulusi Siono duktė

Nors visose penkiose giesmėse, bendrai imant, apraudoma ta pati Jerusaleus nelaimė, tačiau kiekviena jų taip pat nemažai skiriasi nuo kitų ir turi savąjį turinį. Pirmoje raudoje /1,1-22/ bendrai išreiškiamas skausmas dėl miestą ištikusio paniekinimo, antroje /2,1-22/ miesto ir šventyklos sugriovimą lydėjusieji baisūs įvykiai, trečioje /3,1-66/ dvasinės pamaldžiųjų kančios dėl įvykdytos bausmės, ketvirtoje /4,1-22/ aprašomas liūdnas gyventojų likimas ir penktoje /5,1-22/ yra maldavimas pasigailėti

3. Raudos priklauso vadinamajai lyrinei poezijai. Atskira jos rūšis, gana mėgiama Iisraelio tautoje, buvo gedulo giesmės, raudos. Jau senesniuose Pranašuose /pas Amosą, Ješają, Mikhėją/ galima rasti kur kur jų ilgesnėse kalbose trumpučių raudų dėl apverktinų tėvynei suduotų smūgių, bet žymiausiomis visame Šv Rašte raudomis, be abejo, reikia laikyti Jeremijo Raudos. Jas dar galima teisingai laikyti lyriškai eleginės poezijos rūšimi, nes jose yra kilnus išreiškimas visokeriopo ūpo, kokį sudaro ar tai viešojo tėvynės ir sostinės padėtis, ar tai asmeninis poeto likimas ir prityrimai, ar tai gailestingumo ir gilaus religinio jausmo sužadinti išgyvenimai

Poezinė Raudų išvaizda yra gana savotiška ir sudėtinga. Neįsileidžiant čia į nuodugnesnį jos aiškinimą, gana bus pasakius, kad keturiose

raudose yra po 22 eil, t y, tiek, kiek yra raidžių Žydų abėcėlėje, trečioje gi raudoje tris kart tiek, t y, 66 eil. Be to, 1,2 ir 4 raudos eil prasideda iš eilės einančiomis abėcėlės raidėmis, aleph, beth, ghimel ir tt; trečiosios gi raudos kiekvienos trys eil prasideda ta pačia raide. Penktoje, taip pat 22 eil raudoje, išsižadėta alfabeto raidžių eilės; čia rauda virsta malda; maldoje gi laisvas gyvesnių jausmų išreiškimas abėcėlės raidžių būtų buvęs tik varžomas

4. Senovės tradicija ir dauguma šių dienų aiškintojų Raudų autoriu mi laiko pranašą Jeremiją. Tas įsitikinimas remiasi visų pirma pačiomis Raudomis. Jų autorius piešia baisų teismą Jerusalei ir Judui kaip žmogus, kurs visa savo akimis matė ir pats turėjo iškentėti sunkiausius smūgius, piešia visai ta pačia dvasia, būdu ir kalba, kaip tai darė pranašas Jeremijas savo pranašystėse, su kuriomis Raudos turi labai daug bendra. Aleksandriečių vertime prakalba, taip pat ir kiti senovės vertimai, Žydų talmudas, Eklesijos Tėvai ir rašytojai ir vėlesni teologai sustartinai liudija, kad Raudos parašytos Jeremijo

Raudos parašytos po Jerusalei sugriovimo ir Judo karalystės žuvimo. Kai ilgai apgultas miestas ką tik buvo paimtas ir prasidėjo naikino ir plėšimo baisumai, Jeremijas vargu ar būtų galėjęs tuoju išreikšti savo sielos jausmus taip sąmojingai ir tvarkingai, kaip tai padaryta Raudose. Jose pačiose galima rasti žymių, kad pirmasis skausmas jau buvo bent kiek atslūgęs, bet vis tik dar labai gyvas, sakytumėm tik vos ne vos sulaikomas, tačiau jau nebetrukdamas žmogui svarstyti ir rimtai įvertinti įvykius. Turint tai galvoje, galima manyti, kad Raudos buvo Jeremijo sudėtos dviems trims mėnesiams pralinkus po šventyklos sugriovimo, pranašui dar tebesant Palestinoje, ar Egipte, į kurią jis neilgai trukus buvo priverstas iškelti

5. Begalinis neapsakomas turėjo būti Izraelio nusiminimas, kai jis pamatė, jog Jerusalei jau griuvėsiuose, gyventojai išžudyti ar išvesti į nelaisvę, priversti bėgti slapstytis. Jeremijas iš anksto visas tas nelaimės skelbęs ir visa draug su kitais pergyvenęs, būdamas Viešpaties pranašas, negalėjo pasilikti nebylys. Ką pranašas akimis matė, ką pats pergyveno, kai ties jo akimis jau gulėjo Jerusalei griuvėsiuose, jis turėjo pakelti gaudų savo balsą, ir Dievo įkvėptas išgiedojo tuos skausmus, kurių širdis buvo kupina

Bet tiktai dejuoti dėl liūdnų įvykių negalėjo būti galutinas Dievo pasiuntinio tikslas. Jis, kurs rodė išsigelbėjimo kelią anksčiau, negalėjo ir dabar palikti skaudžiai ištiktų savo tautiečių širdžių ir turėjo bent pakelti jas ten, kur buvo galima rasti tikros paguodos. Bausmė buvo dėl nuodėmių; reikėjo pamokyti bent dabar jas suprasti, jų gailėtis, jas išpažinti ir prie Dievo grąžinti

Eklesija pilnai pripažindama žodinę Raudų prasmę, kad jose pranašas Jeremijas išreiškia Izraelio tautos dejavimus dėl savo likimo, savo praktika pareiškė įsitikinimą, kad tas pat pranašas išreiškė Raudose ir kitų tiesų ir ateityje pasireikšiančių įvykių. Todėl Eklesija priėmė jas į savo liturgiją ir paskyrė tas nuostabias giesmes Didžiajai Savaitei ir jomis primena ne tik jų kilmę, bet taip nuolatinį nesiliaujantį jų paskyrimą

# LAMENTACIJOS

tai yra, pranašo Jeremijo

## RAUDOS

Atsitiko, kad po to, kai Izraelis buvo išgabentas į nelaisvę ir Jerusale ištuštėjo, pranašas Jeremijas atsisėdo ir verkdamas šitomis Raudomis dejavo Jerusale; jis apkartusia siela dūšaudamas ir klykdamas sakė:

- Aleph 1. <sup>1</sup>Kaip gi sėdi pati viena  
Sostinė kitados pilna žmonių!  
Pasidarė lyg našlė  
tautų valdovė;  
šalių kunigaikštienė  
virto baudžiauninke.
- Beth <sup>2</sup>Ji verkte verkia naktį,  
ir jos ašaros jos skruostuose;  
visų jos mylimųjų tarpe  
nėra kam jos paguosti;  
visi prieteliai paniekino ją  
ir virto jai neprieteliais.
- Ghimel <sup>3</sup>Judas iškeliaavo dėl prispaudimo  
ir vergijos sunkumo;  
jis gyvena tarp tautų  
ir neranda poilsio;  
visi jo persekiotojai  
sugavo jį ankštumose.

*Atsitiko\**... Šitos prakalbos nėra Ebr t, taip pat kone visuose senoviniuose vertimuose. Net ir lotyniškuose Šv Rašto leidiniuose ne visados ji būdavo. Nėra jos geresniuosiuose rankraščiuose ir ne šv Jieronimo ji išversta. Daugelis nė nelaiko jos šv Rašto dalimi. Ji gal parašyta LXX vertėjų, kurie tuo būdu norėjo surišti Jeremijo Pranašystes su jo Raudomis, o taip pat duoti joms trumpą paaiškinamąjį įvadą

1,1-22. Pirmosios Raudos pirmoje dalyje /1-11/ pranašas apverkia Jerusalelės sunaikinimą; antroje gi pusėje /12-22/ pati Jerusalelė gaudžiai dejuoja dėl savo nelaimių

*Aleph.* Tai pirmoji Žydų alfabeto raidė; ja prasideda pirmas Ebr t žodis. Antrosios eil pirmas žodis

tame pat Ebr t prasideda antra alfa-beto raide *Beth* ir tt. — 1. <sup>1</sup>*Kaip gi...* Pranašas nustebeį klausia, kodėl jo mylimoji Jerusalelė turi visai pamesto, liūdinčio miesto išvaizdą. — *Lyg našlė*: Viešpaties palikta ir nebeturinti globos. — *Baudžiauninke*: turinčia atlikinėti sunkius baudžiavos darbus. Trys dalykai sudaro karalystės garbę: gyventojų gausumas, jos geras vardas, jos turtai. Visų tų savybių Jerusalelė yra netekus. — <sup>2</sup>*Naktį*: kada žmonės paprastai bent truputį atsipalaiduoja nuo savo sielvartų. Kentėti nakčia yra ypač skaudu /plg Ijob 7,13.14/. — *Jos ašaros...* Ką pranašas buvo išreiškęs kaip linkėjimą, /9,1; plg 13,17/, čia tikrai įvyko. — *Mylimųjų*. Tautos, kurios kitados jį ieškojo jos priete-

- Daleth <sup>4</sup>Siono keliai liūdi,  
nes nėra kam ateiti į šventes ;  
visi jo vartai sugriauti,  
jo kunigai vaitoja,  
jo mergaitės susigriaužusios,  
ir jis pats prislėgtas kartumo.
- He <sup>5</sup>Jo neprieteliai gavo viršų,  
jo priešai pralobo,  
nes Viešpats kalbėjo prieš jį  
dėl jo neteisumo daugybės ;  
jo kūdikiai išvesti į nelaisvę  
prispaudėjo priešakyje.
- Vau <sup>6</sup>Nuo Siono dukters atstojo  
visas jos gražumas ;  
jos kunigaikščiai pasidarė lyg avinai,  
kurie neranda ganyklos,  
ir eina be jėgų  
persekiootojo priešakyje.
- Zain <sup>7</sup>Jerusalė atsimena  
savo skurdo dienas ir dingimą viso,  
kas jai buvo miela,  
ką buvo turėjusi nuo senų dienų,  
kai jos žmonės krito po neprietelio ranka,  
ir nebuvo padėjęjo.  
Neprieteliai ją matė  
ir išjuokė jos šabatus.

lystės ir sąjungos, dabar ją niekina ir tyčiojasi iš jos. — *Paniekino ją.* Ebr t: pasidarė jai neištikimi. — <sup>4</sup>*Judas iškeliauvo...* Kurį iškeliavimą pranašas turi čia galvoje, nevisai aišku; gal tuos Žydus, kurie kad ir buvo likę Judėjoje, bet bijodami Kaldiečių norėjo bėgti į Egiptą ir iš tikrųjų pabėgo, kaip seniau (Jer 40,11), pas kaimynų tautas. Tačiau niekur jie neranda saugumo ir laimės, taip kaip jau Mošės buvo paskelbta 5 Moš 28,65. — *Ankštumose:* vietose, iš kurių nebuvo kaip ištrūkti. Apie nelaimes Egipte žr Jer 49,22. — <sup>4</sup>*Keliai liūdi.* Linksma turi išvaizdą keliai, kada jais eina būriais į šventes maldininkai; palikti jie liūdi. Sionas yra tik augščiausias Jerusaleš kalnelis, kuriame buvo vadinamasis Dovidio miestas; tačiau pranašuose ir kitur dažnai tuo vardu vadinama visa Jerusale. — *Jo vartai.* Miesto vartai buvo ir pagražinimas, ir apsigynimas nuo priešų, ir susirinkimų vieta. — *Kunigai.* Kunigai ir mergaitės giesmėmis ir muzika padidindavo švenčių iškilmingumą. — <sup>6</sup>*Gavo viršų:* iškilo augštyr ir jaučiasi esą laimingi. Taip

įvyko, ką jau Mošė sakė 5 Moš 28,43... Kaip Jeremijas buvo davęs įspėjimų apie bausmes besiarntinančias, taip dabar jis nurodo Dievo ranką, kuri yra jas jau siuntusi. — *Pralobo.* Anot Ebr t: ramūs, džiaugiasi saugumu. — *Kalbėjo.* Anot Ebr t: žemai jį nulenkę. — *Kūdikiai.* Ir tų nepasigailėta. — <sup>6</sup>*Visas jos gražumas.* Visa, kuo Siono duktė buvo graži ir visus stebino, dabar yra žuvę, neliko jai nieko kaip tik sunaikinimas ir paniekinimas. — *Avinai.* Geriau Ebr t: briedžiai. Šitie yra greito bėgimo vaizdas. — *Eina be jėgų.* Jei net kunigaikščiai taip yra suvargę iš bado, kad net nebegali smarkiau bėgti nuo persekiootojo, tai koki yra padėtis visos likusios tautos! Pranašas gal čia turi galvoje karaliaus Sedekijo likimą, paminėtą 4 Kar 25,5; Jer 39,5; 52,8. — <sup>7</sup>*Atsimena...* Ebr t: savo skurdo ir savo persekiojimo dienose atsimena visas savo brangenybes, kokių buvo turėjusi. — *Nuo senų dienų:* Dovidio ir Saliamono laikais. — *Jos šabatus.* Prasmė anot Ebr t: juokėsi iš jos nelaimių. Ebr tik čia sutinkamo žodžio « mišbatim » rasi tikra prasmė



- Kheth <sup>8</sup>Jerusalė sunkiai nusidėjo,  
todėl pasidarė svyruojanti ;  
visi, kurie ją garbino, paniekino ją.  
nes matė jos gėdą ;  
ji gi pati vaitodama  
traukiasi atgal.
- Teth <sup>9</sup>Jos purvai ant jos kojų,  
ji neatsiminė savo galo ;  
ji smarkiai nutremta  
ir neturi ramintojo.  
Išvysk, Viešpatie, mano skurdą,  
nes neprietelis keliasi puikybėn.
- Jod <sup>10</sup>Neprietelis ištisė savo ranką  
į visa, kas jai buvo miela ;  
ji juk matė įeinančius  
į savo šventyklą pagonis,  
apie kuriuos tu buvai įsakęs,  
kad jiems nevalia eiti į tavo susirinkimą.
- Kaph <sup>11</sup>Visi jos žmonės vaitoja  
ir jieško duonos ;  
jie duoda visas brangenybes už maistą  
savo gyvybei palaikyti.  
Pažvelgk, o Viešpatie, ir matyk,  
kaip aš esu paniekinta.
- Lamed <sup>12</sup>O jūs visi, kurie praeinate keliu,  
stebėkite ir matykite,  
ar yra skausmas kaip mano skausmas ;

būtų pasiliovimas, cessationes. Lietuviškai gal galima būtų pasakyti : juokiasi iš jos « nešabato ». — *\*Sunkiai nusidėjo*. Pranašas apraudo nelaimę kartu su visais. Tačiau negana liūdėti ; reikia daryti atgailą, kurios pirmas laipsnis yra kaltės pažinimas ir išpažinimas. — *Pasidarė svyruojanti* : neturinti nuolatinės būvės. Ebr t rasi : virto pasibjaurėjimu /kaip moteriškė, kuri sutepta bjauriu nešvarumu, — mėnesiniu krauju/. — *Ją garbino* : jieškojo sandoros su Jerusale /27,3/. — *Traukiasi atgal* : iš gėdos slepia savo veidą. — *\*Jos purvai...* Ebr t : jos susitėpimas limpa prie jos /drabužių/ siūlių. — Jos bjauri nuodėmė pasidarė matoma. Ji neatsiminė, kokios bus nuodėmės pasėkos /plg 5 Moš 32,29/. — *Ji smarkiai nutremta*. Ebr t : taip ji nupuolė nuostabiai žemai. — Visi stebisi jos nupuolimu /5 Moš 28,59/. — *Viešpatie* : Jahve, sandoros Dieve. Šitas vardas ir priešų puikybė duoda pranašui vilties, kad Viešpats padės. — <sup>10</sup>*Miela* : brangiausia, nes ir šventyklos indus bei turtus /Plg Jer 26,6/. Taip priešai parodė savo didelę pui-

kybę. — *Įeinančius į savo...* Tai buvo didžiausia Žydų tautai nelaimė. Tiems pagonims nebuvo leista įeiti į Žydų tautos sąstatą, lankyti jų religinių susirinkimų, ir štai dabar jie ėjo net į pačios šventyklos vidų /plg 5 Moš 23,1-3 ; Neem 13,1... Ez 44,7-9/. — <sup>11</sup>*Vaitoja ir jieško...* Visa tauta, nugalėta ir apiplėšta, pateko į didžiausią skurdą. — *Pažvelgk...* Sionas maldauja, kad Dievas nors pažvelgtų į savo ištiktojo miesto vargus, tuomet jis jau ir padės. Tačiau Sionas draug išpažįsta toliau, kad jis yra Dievo plakamas. — Orig, Olimp, Hugo a s Vict ir kiti šita Jerusale dejavimą pritaiko žmogaus sielai. Pametęs Dievą ji pasidaro lyg našlaitė ; ta, kuri kitados kaip kunigaikštienė viešpatavo savo kūno ir dvasios pajėgoms, dabar virto šetono verge /Jier/

<sup>12</sup>*O jūs visi...* Nuo Dievo Sionas kreipiasi prie kitų. Pirmieji Ebr t žodžiai čia nesuprantami ; mintis gal toki : o kad gi jus visus pasiektų mano šauksmas. — *Nes Viešpats nuuogavo...* Nuuogauti miestą, tautą reiškia visai ją sunaikinti /plg Jer

- nes Viešpats nuuogavo mane,  
kaip jis yra kalbėjęs  
savo narso dieną.
- Mem <sup>13</sup>Iš augštybės jis siuntė ugnies į mano kaulus  
ir plakė mane;  
ištiesė tinklą mano kojoms,  
pastūmė mane atgal,  
padarė, kad aš būčiau pamesta,  
visą dieną liūdesio griaužiama.
- Nun <sup>14</sup>Mano neteisybių jungas slegia mane nuolat;  
jo ranka jos supintos  
ir padėtos man ant kaklo;  
susilpnėjo mano jėga;  
Viešpats padavė mane į ranką,  
iš po kurios aš negaliu atsikelti.
- Samekh <sup>15</sup>Viešpats atėmė visus mano karžygius,  
kurie buvo manyje,  
pašaukė prieš mane laiką  
mano rinkiniams sunaikinti.  
Viešpats mynė spauštuvą  
mergaitei, Judo dukteriai.
- Ain <sup>16</sup>Todėl aš verkiu,  
ir mano akys pasrūvusios ašaromis,  
nes toli nuo manęs yra mano ramintojas,  
kurs atgaivintų mano sielą.  
Mano vaikai žuvo,  
nes neprietelis išigalėjo.
- Phe <sup>17</sup>Sionas išskėtė savo rankas,  
bet nėra kam jo paguosti.  
Viešpats davė įsakymą prieš Jokubą

49,9/. Ebr t tokio palyginimo nėra : skausmas, kurs man buvo padarytas, man, kurią Viešpats žemai nulenkė savo narso dieną. — <sup>13</sup>*Iš augštybės...* Apvertkina Jerusaleš būklė aprašoma dar kitais vaizdais : ugnies, tinklo, jungo. Tuo tarpu, kad iš augštybės atsiųsta ugnis pripildė kaulus, lyg norėdama sudeginti vidujines esybės dalis, Dievas padėjo po kojomis tinklą, kuriuo jos kojos buvo sugautos, taip kad nebegalėjo ištrūkti iš Dievo teismo. Ugnis naikino visas jėgas, tinklas kliudė bėgti iš nelaisvės. — *Plakė mane.* Ebr t : kad juos nugalėtų. — *Pastūmė...* Taip, kad aš nebegalėjau eiti toliau ir buvau laikoma sugauta. — <sup>14</sup>*Mano neteisybių.* Vulg mintis : lyg kad padūdo rūstybės laikas, kurs rodėsi taip ilgai miegojęs. Ebr t : mano nuodėmių jungas uždėtas, pakinkytas /jojo ranka/. — Jis taip labai slegia mane žemyn, kad aš be Dievo pagalbos nebegaliu pasikelti. — *Su-*

*silpnėjo*;... Ebr t : jis /jungas/ sulaužė mano jėgas. — <sup>15</sup>*Karžygius.* Ebr t : galinguosius. — *Pašaukė...* Geriau Ebr t : paskelbė prieš mane šventę mano jaunikačiams sutriuškinti, t y, paskelbė lyg kokią iškilnę Jerusaleš žuvimui švęsti ir pakvietė į ją tautas, kurias jis pašventė Jerusalei sunaikinti /Jer 22,7/. *Mynė spauštuvą...* Kaip vynuogiovimo šventė buvo Israėliui džiaugsmo diena, taip šita diena turi būti džiaugsmo šventė neprieteliams. Jerusaleš jaunikačiai, tinkamiausi kovai vyrai, buvo lyg vynuogės nuskinti ir įmesti į sunaikinimo spauštuvą, kurį mina pats Dievas. Panašus spauštovo mynimo vaizdas yra pas Jėš 63,3. — <sup>16</sup>*Mano akys.* Ebr t : mano akis, mano akis. Plg Jer 14,17. — *Vaikai žuvo.* Ebr t : mano vaikai pastyrė /iš išgąščio/, t y, taip nelaimingi, kad jie negali nuraminti verkiančios motinos. — <sup>17</sup>*Sionas išskėtė...* Kaip anksčiau Viešpats veltui skėtė savo

- aplank jį jo neprieteliams ;  
Jerusalė pasidarė jų tarpe  
kaip mėnesinio kraujo plūdimo suteptoji.
- Tsade <sup>18</sup>Viešpats teišus,  
nes aš vedžiau jo burną į rūstybę.  
• Išgirskite, meldžiamieji, visos tautos,  
ir matykite mano skausmą ;  
mano mergaitės ir mano jaunikaičiai  
išėjo į nelaisvę.
- Qoph <sup>19</sup>Aš šaukiau savo prietelius,  
bet jie apvyklė mane ;  
mano kunigai ir mano seniai  
mieste buvo sunaikinti,  
kai jieškojo sau maisto  
savo gyvybei palaikyti.
- Reš <sup>20</sup>Matyk, o Viešpatie, kaip aš varginama ;  
mano viduriai nerimsta,  
mano širdis apsisvertė manyje,  
nes aš pilna kartumo.  
Lauke žudo kalavijas  
ir namie panaši mirtis.
- Šin <sup>21</sup>Jie girdi, kaip aš vaitoju,  
ir nėra, kas mane paguostų ;  
visi mano neprieteliai girdi mano nelaimę,  
džiaugiasi, kad tu tai padarei ;  
tu atvesi paguodos dieną,  
ir jie bus panašūs į mane.
- Thau <sup>22</sup>Teateina visas jų piktumas tavo akivaizdon ;  
uogauk juos,  
kaip tu nuogavai mane

rankas, šaukdamas tautą gręžtis /Ješ 65,2 ; Jer 25,2/, taip dabar vel-tui skečia savo rankas Sionas, mal-daudamas pagalbos ir pasigailėjimo. — *Pasidarė jų tarpe...* Sionui ne tik nenešama paguodos, bet dar jo ven-giama kaip pasibjaurėtinios moteriš-kės, nuo kurios palietimo reikia bėgti. — <sup>18</sup>*Viešpats teisus...* Bent kiek at-sipeikėjus Jerusale pripažįsta Dievo teisingumą ir išpažįsta, kad ji ken-čia tik nusipelnytą bausmę. Po to ji kreipiasi į kitas tautas jieškodama užuojautos. — *Nes aš vedžiau...* Ebr t : nes aš buvau atkakli jo ištarmei /burnai/. — *Mano mergaitės...* Vėl mi-nimos svarbiausios skausmo prie-žastys : Jerusale džiaugsmas ir pa-sididžiavimas, ateities viltis atimta /plg aug 4.5.15 eil/, jos sąjungininkai apvyklė jos laukimą /19 e, plg 2 e/, kunigai tautos atstovai Dievo aki-vaizdoje ir jo malonės tarpininkai, vyresnieji, vadovai pilietiniuose rei-kaluose sunaikinti. — <sup>19</sup>*Prietelius.* Ebr t : mylimuosius, t y, tautas, su

kuriais Israėlis buvo padaręs sutar-čių anksčiau ir prie kurių stabų jis taip greitai bėgo. — *Apvyklė* : kaip Egiptiečiai. Jer 37,6. — *Sunaikinti...* Visų Siono nelaimių pasėka turi būti ta, kad jis, nustojęs bet kurios žė-miškos pagalbos, tikrai jieškos prie-glaudos pas Dievą. — <sup>20</sup>*Apsivertė.* Ebr t : dega. — *Nes aš pilna* : Ebr t : nes aš buvau atkakli. Lauke smau-gia mano vaikus kalavijas, viduje maras /lyg mirtis/. — <sup>21</sup>*Džiaugiasi...* Didžiausią skausmą Sionui daro tai, kad jo neprieteliai tyčiojasi iš jo. — *Paguodos dieną...* Ebr t : dieną, kurią tu paskelbei, kad jie bus kaip aš, t y, ateis tavo paskelbtoji baus-mės diena neprieteliams ; tuomet jie kentės tokią pat bausmę, kokią da-bar man daro. Plg Jer 50,27. — <sup>22</sup>*Uogauk...* Ebr t : daryk jiems taip, kaip man darei. — *Nes daug...* taip pagrindžiama prašymas, kad Dievas pažvelgtų į skurdą ir suteiktų Sio-nui pasigailėjimo, kurio jis negauna iš žmonių

dėl visų mano neteisybių ;  
nes daug mano vaitojimų,  
ir mano širdis nuliūdusi

- Aleph 2. <sup>1</sup>Kaip gi Viešpats savo narse  
apdengė tamsybe Siono dukterį ;  
numetė iš dangaus į žemę  
Israėlio kilniąją  
ir savo narso dieną  
neatsiminė savo kojų pakojo !
- Beth <sup>2</sup>Viešpats nutrėmė ir nepasigailejo  
viso, kas buvo dailu Jokube ;  
jis sugriovė savo narse  
Judo mergaitės tvirtoves  
ir numetė žemėn, sutepė  
karalystę ir jos kunigaikščius.
- Ghimel <sup>3</sup>Savo narsingoje rūstybėje jis sulaužė  
visus Israėlio ragus,  
atitraukė atgal savo dešinę  
neprietelio akivaizdoje  
ir uždegė Jokube lyg ugnį,  
kurios liepsna ryja aplinkui.
- Daleth <sup>4</sup>Jis įtempė savo kilpinį, kaip neprietelis,  
sustiprino savo dešinę kaip priešas  
ir užmušė visa, kas buvo gražu matyti  
Siono dukters padangtėje ;  
papylė savo užsidegimą kaip ugnį.
- He <sup>5</sup>Viešpats pasidarė lyg neprietelis ;  
nutrėmė Israėlį,

### Antroji rauda. Baisus teismas buvo paties Dievo padarytas

2,1-22. Antrojoje raudoje Jeremijas  
vėl dejuoja dėl Jerusaleis ir Judo  
žuvimo, bet čia dejavimas dar gi-  
lesnis. Visų pirma jis aprašo baisų  
Dievo įvykdytą teismą Jerusalei ir  
šventyklai /1-12/, piešia nelaimės di-  
dumą, podraug nurodydamas tikrąją  
kentėjimų priežastį /13-17/ ir ragina  
miestą kreiptis su savo skundu į  
Dievą /18-22/

2. <sup>1</sup>*Apdengė...* Siono duktė, t y,  
Siono miestas čia palyginamas su  
žvaigžde, kuri kitados skaisčiai ži-  
bėjo, dabar gi apvilktą tamsiais de-  
besimis, iš augštybių numesta žemėn.  
Debesys yra nelaimės vaizdas. —  
*Savo kojų pakojo.* Siauresne žodžio  
prasmė tai buvo sandoros skrynja,  
ant kurios tarp kherubų buvo lyg  
Dievo sostas ; platesne prasmė : visa  
Dievo šventykla ir jos garbingumas  
Sione. Kitados Dievo garbingumas  
šviesiame debesyje dengė sandoros  
skrynją, dabar Dievas apsupo miestą  
tamsybe ir aplankė jį savo rūstybėje

audra. — <sup>2</sup>*Viso, kas buvo dailu.* Anot  
Ebr t : visų gražių Jokubo ganyklų.  
Visos gyvenamos vietos buvo sunai-  
kintos, taip kaip pranašavo Jeremijas  
5,17. — *Sutepė karalystę...* Kadangi  
Judo sostas buvo Jahvės /Viešpa-  
ties/ karalystės sostas, tai ta kara-  
lystė buvo ypatingu būdu Dievui  
pašvęsta, ir jos karaliai tarsi pažy-  
mėti šventumo žyme buvo Viešpa-  
ties pateptieji. Dievas, paduodamas  
juos pagonims, atėmė iš jų tą teo-  
kratinę žymę /Jes 43,28. — <sup>3</sup>*Israėlio  
ragus.* Viešpats sunaikino visas jė-  
gas, atitraukė savo dešinę, kuri iki  
tam laikui palaikė svyruojančią tau-  
tą ir ją gynė ; net jis pats virto rūsty-  
bės pilnu priešininku, kad savo ga-  
linga ranka leistų mirtingas vilyčias,  
ar mojuotų žudančiu kalaviju /Jer  
21,5/. — <sup>4</sup>*Sustiprino...* Ebr t : čia  
stovėdamas su savo dešine kaip prie-  
šas ir naikino... — *Papylė...* Papyli-  
mas tai gausumo vaizdas, ugnis gi  
— bausmės sunkumas. — <sup>5</sup>*Nutrėmė  
Israėlį...* Ebr t : sunaikino Israėlį,  
sunaikino visus jo rūmus ir krovė

- nutrėmė visus jo rūmus,  
sugriovė jo tvirtoves  
ir krovė ant Judo dukters  
vaitojimą ant vaitojimo.
- Vau <sup>6</sup>Jis sunaikino jo padangtę kaip sodą,  
sugriovė jo būstinę.  
Viešpats leido užmiršti Sione  
iškilnę ir šabatą ;  
jis padavė sugėdinimui ir savo narso užsidegimui  
karalių ir kunigą.
- Zain <sup>7</sup>Viešpats atstūmė savo altorių,  
prakeikė savo šventovę,  
atidavė į neprietelių rankas  
savo bokštų sienas ;  
šukojimas buvo girdimas Viešpaties namuose  
kaip iškilnių dieną.
- Khet <sup>8</sup>Viešpats nutarė sugriauti  
Siono dukters sieną ;  
jis įtempė savo virvę  
ir neatitraukė savo rankos nuo sunaikinimo ;  
priešsienis liūdėjo  
ir siena drauge sugriuvo.
- Teth <sup>9</sup>Igrimzdo į žemes jos vartai ;  
jis pagadino ir sulaužė jos užkaiščius ;  
jos karalius ir jos kunigaikščiai tarp pagonių ;  
nebėra įstatymo,  
ir jos pranašai nebegauna  
iš Viešpaties regėjimo.

Judo dukteryje dejavimą ant dejavimo. — <sup>6</sup>*Jis sunaikino...* Dar labiau buvo apgailėtinas dalykas, kad nepasigailėta net šventyklos, kuria Izraelis pasitikėdavo [Jer 7,4]. Ji buvo sunaikinta kaip sunaikinama nevaisingas ir nebetikęs sodas. — *Jo būstinę.* Ebr t : susirinkimą, t y, tą vietą, kurioje tauta susirinkdavo melstis Viešpačiui. — *Jis padavė...* Ebr t : jis atmetė savo rūstybės užsidegime karalių ir kunigą. — Šventi teokratijos asmenys ir tie neišvengė keršto. — *Prakeikė.* Ebr t : paniekino. — *Savo bokštų.* Ebr t : jų rūmų, t y, jų trobėsių, kurie buvo sujungti su šventykla. — *Šukojimas buvo girdimas...* Iš džiaugsmingų priešų kovotojų šauksmų pačioje šventykloje, t y, šventoje ir švenčiausioje jos dalyje buvo galima aiškiai suprasti, kad Viešpats tikrai buvo atmetęs šventyklą. — *Sieną.* Kartu su šventykla sugriaunamas ir sudeginamas šventasis miestas [4, Kar 25,9 ; Jer 52,13]. — *Jis įtempė...* Kad griovimas būtų pilnai įvykdytas, Viešpats įtem-

pia naikinimo mastą. — *Priešsienis...* Ebr t : jis nuliūdino pylimą ir sieną : draug jie guli raudingai. — <sup>9</sup>*Igrimzdo į žemes,* t y, vartai apipilti griuvėsiais. Prie vartų buvo daromi teismai ir susirinkimi. Nuo vartų stiprumo pareidavo miesto saugumas ; todėl ypatingu būdu apraudamas jų sugriovimas. — *Jos karalius...* Kaip Dievas sugriovė išorines karalystės sienas, taip jis išvarė karalių ir kunigaikščius pas svetimas tautas. Buvo pašalintos karaliaus pareigos, suardyta pilietinė ir kunigystės tvarka. Tam pažymėti ir Dievo rūstybei paliudyti taip pat pranašai nebegauna daugiau iš Dievo regėjimų, kuriais jie galėtų raminti nelaimingus tremtinius. Kadangi anksčiau jie nenorėjo klausyti pranašų įspėjimų, todėl dabar nebe-teikiama jiems jų pranašavimų. Kad šitas nebeteikimas nėra dar per daug senas, nurodo Jer 42,4, jau nebekalbant apie tai, kad tuo pačiu laiku Babilone buvo pranašai Ezekielis ir Daniėlis ; bet kaip tik liūdniausiu griovimo laiku Dievas nedavė tau-

- Jod <sup>10</sup>Siono dukters seniai  
sėdi žemėje ir tyli;  
jie apibarstė sau galvas pelenais,  
susijuosė ašutinėmis;  
Jerusalės mergaitės  
lenkia prie žemės savo galvas.
- Kaph <sup>11</sup>Mano akys susilpnėjo nuo ašarų,  
nerimsta mano viduriai;  
išsiliejo ant žemės mano kepenos  
dėl mano tautos dukters sunaikinimo,  
alpstant kūdikiui ir žinduikiui  
miesto aikštėse.
- Lamed <sup>12</sup>Savo motinoms jie sakė:  
Kur duona ir vynas?  
kai jie alpo kaip sužeisti  
miesto aikštėse  
ir kai atiduodavo savo sielas  
savo motinų prieglobstyje.
- Mem <sup>13</sup>Su kuo aš palyginsiu tave, ar į ką laikysiu tave panašią,  
Jerusalės dukte?  
Su kuo aš lyginsiu tave, kad paguosčiau tave,  
mergaite, Siono dukte?  
nes tavo sunaikinimas didelis kaip jūra;  
kas pagydys tave?
- Nun <sup>14</sup>Tavo pranašai matė tau  
apgaulę ir kas paika;  
jie neatidengdavo tavo neteisybės,  
kad ragintų tave į atgailą;  
matė gi tau melagingų  
priėmimų ir atstūmimų.

tai jokio nurodymo per pranašus. — <sup>10</sup>*Seniai...* Ypatingu būdu pabrėžiama senių ir mergaičių padėtis. Garbingų savo amžiumi senių ir jaunystės žiedo mergaičių skurdas labiau kaip kitų turi sužadinti pasigailėjimą. Kitados veltui buvo baramos Siono dukterys, kam jos vaikščiojo pasikėlusios į puikybę ir didžiavosi tuščiais papuošalais; dabar joms atsitiko tai, kuo Viešpats buvo jas gąsdinęs. — Ješ 3,16-4,1. — <sup>11</sup>*Ke-penos.* Jos buvo laikomos gyvybės jėgos būstine. Jų išsiliejimas tai gyvybės susilpnėjimas. — *Alpstant kūdikiui...* Ko neturėtų sujaudinti nekaltų kūdikių kentėjimai? Šitas vaizdas paimtas iš paskutinių apgulimo dienų, /4 Kar 25,3; Jer 52,6/

<sup>13</sup>*Su kuo...* Ebr t: kokį gi aš duosiu apie tave liudijimą? T y, ką aš galėčiau pasakyti apie tave tau pamokytį ir paguosti. — *Tavo sunaikinimas.* Jerusaleš skausmas be galo di-

delis, nes nėra kito į jį panašaus ir nėra vaistų jam pagydyti. — <sup>14</sup>*Tavo pranašai:* netikri pranašai, Dievo nesiusti, kuriuos tauta savo pagyrimu, pritarimu ir dovanomis skatino pranašauti. — *Kas paika.* Anot Ebr t: nesąmonės, t y, dalykus, kuriuose nebuvo tiesos, kurie galėjo sužadinti tik pasibjaurėjimą. Kodėl? Jie nepeikė tautos nuodėmių /plg Jer 23,14. 17,18/. Jei jie būtų buvę tikri pranašai, tai jie būtų darę pastangų atitraukti tautą nuo jos piktumo /Jer 23,22 Ebr t/ ir apsaugoti ją nuo nelaisvės. — *Kad ragintų...* Ebr t: kad nukreiptų tavo nelaisvę. — *Melagingų...* Ebr t: apgaulės ir atstūmimo naštų. Netikri pranašai skelbė Žydų priešams, kurie išdrįstų pulti Jerusaleš, visokių nelaimių; tų gi pranašavimų galas buvo tas, kad tauta buvo išvesta į nelaisvę. Plg Jer 27,10-15; 28,2,11; 37,18. — <sup>15</sup>*Prieš tave...* Taip priešai išreiškia savo pasityčiojimus. Kaip pagonyš kitados

- Samekh <sup>15</sup>Prieš tave ploja rankomis  
visi, kurie praeina keliu ;  
jie švilpia ir kraipo savo galvas  
prieš Jerusaleės dukterį.  
Jie sako : Ar tai šitas tobulo gražumo miestas,  
visos žemės džiaugsmas ?
- Phe <sup>16</sup>Visi tavo neprieteliai  
išsižiojo prieš tave ;  
jie švilpė, griežė dantimis  
ir sakė : Mes prarysime ;  
štai ta diena, kurios laukėme ;  
mes radome, mes ją matėme.
- Ain <sup>17</sup>Viešpats padarė, ką buvo nutaręs ;  
įvykdė savo žodžius,  
kuriuos jis buvo pasakęs jau senomis dienomis ;  
griovė ir nesigailejo,  
palinksmo tavimi neprietelį  
ir išaugštino tavo priešų ragą.
- Tsade <sup>18</sup>Jų širdis šaukė į Viešpatį  
dėl Siono dukters sienų :  
Liek ašaras kaip upelį  
dieną ir naktį,  
neduok sau poilsio,  
ir tenesiilsį tavo akies lėlėlė.
- Qoph <sup>19</sup>Kelkis, šlovink nakčia  
budynių pradžioje ;  
išliek kaip vandenį savo širdį  
Viešpaties akivaizdoje ;  
pakelk į jį savo rankas  
už savo kūdikių sielą,  
kurie badu miršta  
visų gatvių kampuose.
- Reš <sup>20</sup>Pažvelgk, Viešpatie, ir įsižiūrėk,  
ką taip nuogavai.

pavydėjo Jerusalei Dievo jai suteiktos laimės, taip dabar jie džiaugiasi jos žuvimu. — <sup>16</sup>*Išsižiojo...* Tyčio-damiesi iš tavęs ir tave keikdami. — *Mes prarysime.* Ebr t : Mes sunaikinome, prarijome. Priešai giriasi visai sunaikinę Jerusaleės gražumą. Plg 4 Kar 24,2. — <sup>17</sup>*Buvo pasakęs...* Žr 3 Moš 26,14... 5 Moš 28,36 ; 32,24... Tą pat nelaisvę skelbė iš anksto pranašai Osėjas, Amosas, Ješajas ir Mikhėjas. Kadangi tačiau sunaikinimą ir plakimą buvo siuntęs pats Viešpats, tai yra taip pat vilties susilaukti iš jo pasigailėjimo, kaip kad buvo žadama pranašystėse

<sup>18</sup>*Ju* : tų Žydų, kurie buvo pergyvenę karo baisybės. — *Dėl Siono...* Ebr t : Siono dukters sienos. — Tai drąši personifikacija. — *Liek ašaras...* Plg Jer 14,17 ; Aug 1,16. — *Lėlėlė.*

Ebr t : duktė. Akies lėlėlė įsivaizdinama taip, lyg ji būtų gimusi iš akies. — <sup>19</sup>*Šlovink* : maldauk. Ebr t : šauk. — *Budynių pradžioje.* Raginama šauksmu maldauti Viešpatį nakčia, t.y, tuo metu, kada visi paprastai ilsisi. Maldavimas reikia pradėti iš pat vakaro, nuo pirmos budynės. Žydai dalindavo naktį į tris budynes : pirmą nuo saulėleidžio iki dešimtai valandai, antrą iki antrai valandai nakties ir trečią nuo antros valandos iki išauštant. Padalinimą į keturias budynes (Mt 14,25 ; Mk 6,48/ jie pasisavino tik iš Romėnų. — *Už savo kūdikių.* Ebr t : dėl savo kūdikių... Kad Dievas, atsižvelgęs į didelius skausmus, kurie draskė gimdytojų širdis, pasigailėtų. — <sup>20</sup>*Pažvelgk...* Sionas prisitaiko prie pranašo paraginimo /19 e/ ir išlieja

- Nejaugi motinos turi valgyti savo vaisių,  
kūdikius sprindžio ilgumo?  
Argi Viešpaties šventykloje turi būti užmuštas  
kunigas ir pranašas?
- Sin <sup>21</sup>Vaikas ir senis  
guli žemėje lauke;  
mano mergaitės ir mano jaunikaičiai  
krito po kalaviju.  
Tu užmušei savo narso dieną,  
užgavai ir nepasigailėjai.
- Thau <sup>22</sup>Tu sušaukei lyg į iškilmės dieną  
tuos, kurie turėjo gąsdinti mane iš visų pusių,  
ir Viešpaties narso dieną nebuvo,  
kas būtų ištrūkęs ir būtų buvęs paliktas;  
kuriuos aš išauklėjau ir užauginau,  
tuos sunaikino mano neprietelis.
- Aleph 3. <sup>1</sup>Aš žmogus, kurs mačiau savo neturtą  
po jo užsidegimo lazda.
- Aleph <sup>2</sup>Mane jis ginė ir atvedė  
į tamsybes, ne į šviesą.
- Aleph <sup>3</sup>Tik prieš mane jis kreipia ir gręžia  
savo ranką per visą dieną.
- Beth <sup>4</sup>Jis pasendino mano odą ir mano kūną,  
sulaužė mano kaulus.

savo širdį Viešpaties akivaizdoje. — *Ką taip...* Ebr t: kam tu taip piktai padarei? — Ne svetimiems, bet savo išrinktajai tautai, savo tėvonystei, kuriai teikis duoti taip gražių pažadų. Plg aug 1,22. — *Kūdikius sprindžio...* Ebr t: jų rūpestingumo vaikelių. — Primenama, kas tikrumoje įvyko ir tai taip, lyg kad su skausmu būtų klausiamas Dievas, ar jis neperžengęs kietumo ribų, leisdamas savo tautai patirti tokių nelaimių. Kad motinos valgys savo išsios vaisių, buvo jau Mošės paskelbta kaip didžiausi bausmė, 5 Moš 28,53... Kad taip tikrai įvyko, Jerusale apgulus Kaldiečiams, pasirodo iš 4,10; Bar 2,3. — <sup>21</sup>Vaikas ir senis... Nesigailint amžiaus ir lyties visi gyventojai buvo nužudomi. — <sup>22</sup>Tuos sunaikino... Sionas tikisi, kad aprašytas baisus reginys turi sužadinti Dievo gailingumą

### 3. Tamsi kentėjimų naktis ir skaisti paguodos diena maldin-giesiems

3,1-66. Šitoje trečioje raudoje pranašas visų pirma vaizdžiai aprašo apgailėtiną teisųjų padėtį /1,1-18/,

toliau apsvarstydamas Dievo gailingumą ir Apvaizdą įgauna vilties /19-39/, ragina rimtai pažinti save ir išpažinti kaltę /40-54/ ir gale kreipiasi maldaudamas su pasitikėjimu į teisųjį padėjėją /55-66/

3. <sup>1</sup>Aš žmogus... Autorius pradeda skausmo pilną raudą nurodymu pagrindo, kurs pateisina taip pat jo ir ypač jo dejavimą. Jis juk matė visas nelaimes savo akimis, jis pats visa pergyveno ir iškentėjo. — <sup>2</sup>Mane. Tas žodis čia pabrėžiamas, nes Jeremijas labiau kaip kiti jaučia plakančią Viešpaties ranką, kuri atvedė jį į tamsybę. — <sup>4</sup>Jis pasendino... Ebr t: sudildė. Dėl vargo, vidinių sielos kančių visas kūnas, visos gyvybės jėgos sumenkėjo. — <sup>5</sup>Tulžimi. Tikriaus kartumu. Dievas buvo pastatęs aplink pranašą lyg kokį iš vargo ir kartumo padarytą kalėjimą. — <sup>6</sup>J tamsias vietas... Pranašas lyg palaidotas į tamsų kapą, ar į šėolį /plg Ps 87,5-7/; jis panašus į tuos, kurių Dievas nebeatsimena. — <sup>7</sup>Jis apstatė.. Tokioje padėtyje būna žmogus įmestas į kalėjimą. — <sup>8</sup>Jis atstumia. Ebr t: užkimo, t y, nebeleidžia maldai prieiti prie savo ausų. Todėl pranašui tenka kurį laiką kentėti nelaimę be



- Beth <sup>5</sup>Jis apstatė mane aplinkui  
ir apsupo mane tulžimi ir vargu.
- Beth <sup>6</sup>Jis perkėlė mane į tamsias vietas  
kaip amžinai mirusius.
- Ghimel <sup>7</sup>Jis apstatė mane aplinki, kad neištrūkčiau,  
pasunkino mano grandines.
- Ghimel <sup>8</sup>Bet jei aš ir šaukiu ir meldžiu,  
jis atstumia mano malda.
- Ghimel <sup>9</sup>Jis uždarė mano kelius kertuotais akmenimis,  
išardė mano takus.
- Daleth <sup>10</sup>Jis pasidarė man tykojās lokys,  
liūtas slėpynėse.
- Daleth <sup>11</sup>Jis pakniso mano takus ir sulaužė mane,  
padarė, kad aš būčiau pamestas.
- Daleth <sup>12</sup>Jis įtempė savo kilpinį  
ir padarė iš manęs tarsi taikinį vilyčiai.
- He <sup>13</sup>Jis paleido į mano inkstus  
savo saidoko dukteris.
- He <sup>14</sup>Aš virtau pajuoka visai savo tautai,  
jų daina per visą dieną.
- He <sup>15</sup>Jis pripildė mane kartybių,  
nugirdė mane metėlėmis.
- Vau <sup>16</sup>Jis išlaužė mano dantis iki vienam,  
valgydino mane pelenais.
- Vau <sup>17</sup>Mano siela atstumta nuo ramybės ;  
aš užmiršau laimę.
- Vau <sup>18</sup>Aš tariau : Mano tikslas žuvo,  
ir nebėra man vilties Viešpatyje.
- Zain <sup>19</sup>Atsimink mano neturtą ir mano atstūmimą,  
metėles ir tulžį.
- Zain <sup>20</sup>Aš nuolat tai atsimenu,  
ir mano siela alpsta manyje.

jokio palengvėjimo. — <sup>9</sup>*Jis uždarė...* Iš aprašytos padėties nebegalima išeiti, nes keliai uždaryti dideliais kertuotais akmenimis ar visai sugadinti. — <sup>10</sup>*Lokys...* Lokys yra nuožmumo vaizdas, liūtai gi stiprumo. — <sup>11</sup>*Jis pakniso.* Ebr t : suklaidino, t y, padarė taip, kad išklyščiau iš tikro kelio. — *Pamestas.* Vulg desolatam, moter g, todėl šitas pasakymas tinka Sionui /Sionas ebr kalb moter g/. Bet originaliniame tekste kalbama apie patį pranašą. — <sup>12</sup>*Jis įtempė...* Plg aug 2,4. — <sup>13</sup>*Inkstus.* Jautriausi ir opiausi kūno dalis. — *Saidoko dukteris.* Poetiškas vilyčių pavadinimas /Ijob 41,20; Horat, Odes. 2,21/. — <sup>14</sup>*Visai savo tautai.* Pranašas aprašo savo asmenyje visos tautos bausmę; todėl pasakymas «savo tautai» čia ne labai tinka; jis siūloma pakeisti žodžiais: visoms tautoms, kaip kad yra Sir vertime. Plg

Jer 20,7. — *Daina*: dalykas, kurs išjuokiamas dainos žodžiais. — <sup>15</sup>*Kartybių...* Plg Jer 9,15. — <sup>16</sup>*Jis išlaužė...* Ebr t: jis sutrupino mano dantis į akmenėlius, apipylė mane pelenais. Prasmė gal toki: jis davė man valgyti kietos kaip akmuo duonos /plg Ps 101,10/. Apipylimas ar užpylimas pelenais, lyg palaidojimas į pelenus, yra didžiausio gedulo ženklas. — <sup>17</sup>*Atstumta...* Nebegali pasiekti, susilaukti ramybės, todėl ir laimės. — <sup>18</sup>*Mano tikslas...* Aš nebeturiu ko tikėtis iš Viešpaties, nebėra vilties susilaukti kentėjimų galo. Taip pranašas pasiekia augščiausį laipsnį nelaimių aprašyme. Toliau jo rauda virsta jau nuolankia pasitikėjimo pilna malda /plg Ps 72,13/.  
<sup>19</sup>*Metėles ir tulžį*: kurios pranašui yra lyg maistas ir gėrimas /15 e/. — <sup>20</sup>*Aš nuolat...* Anot Ebr t: tu juk tikrai atsiminsi, kad mano siela

- Zain <sup>21</sup>Tai aš svarstau savo širdyje,  
todėl turėsiu vilties.
- Kheth <sup>22</sup>Tai Viešpaties gailestingumai, kad neesame sunaikinti,  
nes nestinga jo pasigailėjimų.
- Kheth <sup>23</sup>Jie nauji kas rytmetį;  
tavo ištikimybė didelė.
- Kheth <sup>24</sup>Mano dalia Viešpats, sako mano siela,  
todėl jo lauksiu.
- Teth <sup>25</sup>Viešpats geras tiems, kurie juo pasitiki,  
sielai, kuri jo jieško.
- Teth <sup>26</sup>Gera yra tyliai laukti  
Dievo išgelbėjimo.
- Teth <sup>27</sup>Gera žmogui, jei jis neša  
jungą nuo pat savo jaunystės.
- Jod <sup>28</sup>Jis sėdės vienas ir tylės,  
nes tai jam uždėta.
- Jod <sup>29</sup>Jis palies savo burna dulkes,  
rasi dar yra vilties.
- Jod <sup>30</sup>Tam, kurs jį muša, jis duos skruostą,  
leis pasisotinti savo pajuokomis.
- Kaph <sup>31</sup>Nes ne amžinai atstumia  
Viešpats.

žemai nulenкта manyje. — <sup>21</sup>*Tai aš svarstau*: dalykus, kurie toliau išdės-  
tomi. — <sup>22</sup>*Tai Viešpaties...* Viešpa-  
ties gailestingumas padarė, kad mes  
nevisai žuvome; ir kad mes dar te-  
beesame gyvi, tai jo pasigailėjimo  
laidas, kurs mums rodo, jog mes nie-  
kados neliksime be to pasigailėjimo  
/plg Jer 4,27/. — <sup>23</sup>*Jie nauji...* Kaip  
kasdien mums atnešama dienos šviesa,  
taip Dievo gailestingumas pasirodo  
kasdien naujas ir neišsemiamas, nes  
Dievo ištikimybė yra didelė ir gau-  
singa; ji yra lyg kad šaltinis ir be  
galo didelis iždas, iš kurio mums vi-  
suomet teikiama naujų malonių.  
Naujais taip pat galima laikyti ne-  
laiminguosius, kurie po ilgos liūdnos  
karčiausių kentėjimų nakties mato  
užtekančią raminančią išgelbėjimo  
aušrą ir tuo naujai pastiprinti džiau-  
giasi gyvenimu. — <sup>25</sup>*Viešpats...* Kas  
pasitiki Viešpačiu, jį maldauja pa-  
galbos, tas susilauks jo pasigailė-  
jimo. Šita mintis palaiko paties pra-  
našo, taip pat ir kitų viltį: <sup>26</sup>*Gera...*  
kas Dievu pasitiki, tas laukia be  
nekantrumo ir murmėjimo išgelbė-  
jimo iš nelaimės ir pilnai pasiduoda  
Dievo valiai, kad tas jam padėtų  
pačiam Dievui tinkamu metu. —  
<sup>27</sup>*Gera žmogui...* Kas Viešpaties jungą  
/Viešpaties baimės, paklusnumo jo  
įstatymui ir įsakymams, nelaimių

jungą/ yra įpratęs nešti nuo pat  
jaunystės ir suvaldyti visas savo  
širdies užgaidas, užtroškinant sa-  
vyje piktus geidulius, auklėjant do-  
rybes ir siekiant tobulumo, tas ir  
dabar kantriai pasiduos Dievo pla-  
kimams. — <sup>28</sup>*Jis sėdės...* Toksai pa-  
laiko širdies ramybę rūpesčiuose,  
vengia minios ir laukia be nekan-  
travimo, kad Dievas, kurs yra jam  
jungą uždėjęs, jį savo metu  
nuims. — <sup>29</sup>*Jis palies...* Nusilenks iki  
žemei, pagerbdamas slaptingus Dievo  
sumanymus. — <sup>30</sup>*Tam, kurs...* Jo  
viltis turi būti didelė ir kilni, kad  
galėtų kantriai pakelti išniekinimus.  
Taigi taip turi kentėti tauta panie-  
kinimus ir vargus, kuriuos teisingas  
Dievo teismas yra jai uždėjęs. Toki  
kantrybė atneš jai didžiausių gėry-  
bių. — <sup>31</sup>*Nes ne amžinai...* Kaip ga-  
lima gyventi tikėjimu nelaimėse?  
Visų pirma yra visai tikras dalykas,  
kad Dievas neatmeta amžinai tau-  
tos, kurią jis yra pasirinkęs; toliau,  
jei jis jai siunčia nelaimę, tai nėra  
abejonės, kad jis vėl pasigailės ir tai  
taip, kad jo pasigailėjimas bus di-  
desnis už siųstąją nelaimę; juk Die-  
vas baudžia ir plaka ne iš malonumo,  
bet lyg priverstas ir prieš savo valią,  
kuriai įgimta gailėtis ir daryti gera  
/plg Išm 11,24-27/. Todėl, jei kas iš  
širdies gailisi, Dievas yra visuomet

- Kaph <sup>32</sup>Nes jei jis ir atmetė, jis pasigailės pagal savo gailestingumą daugybę.
- Kaph <sup>33</sup>Nes ne savo pasimėgimu jis žemina ir atmeta žmonių vaikus.
- Lamed <sup>34</sup>Sutrinti po savo kojomis visus žemės belaisvius,
- Lamed <sup>35</sup>nedaryti teisybės žmogui Augščiausiojo akivaizdoje,
- Lamed <sup>36</sup>daryti žmogui skriaudą jo byloje, tų dalykų Viešpats nemoka.
- Mem <sup>37</sup>Kas yra tasai, kurs liepė įvykti, Viešpačiui neliepiant?
- Mem <sup>38</sup>Argi ne iš Viešpaties burnos išeina ir kas pikta ir kas gera?
- Mem <sup>39</sup>Tai ko murma žmogus, kol gyvas, kiekvienas dėl savo nuodėmių?
- Nun <sup>40</sup>Tyrinėkime savo kelius, jieškokime ir grėžkimės į Viešpatį.
- Nun <sup>41</sup>Kelkime savo širdis su rankomis pas Viešpatį į dangų.
- Nun <sup>42</sup>Mes elgėmės neteisingai ir vedėme į rūstybę, todėl tu nepermaldaujamas.
- Samekh <sup>43</sup>Tu apsisupei narsu ir užgavai mus; užmušei ir nepasigailėjai.
- Samekh <sup>44</sup>Tu pastatei ties savim debesį, kad nepraeitų malda.
- Samekh <sup>45</sup>Tu padarei iš manęs iššlavą ir atmatą tautų tarpe.
- Phe <sup>46</sup>Visi neprieteliai išsižiojo prieš mus.

pasiryžęs daryti malonę. — <sup>32</sup>*Jei jis ir atmetė...* Ebr t: jei ir nuliūdino.

— <sup>33</sup>*Atmeta.* Ebr t: nuliūdina. —

<sup>34</sup>*Sutrinti...* Ir tai yra paguoda nelaimėje, kad nieko negali įvykti kitaip, kaip tik Dievui leidžiant. —

<sup>36</sup>*Tų dalykų Viešpats nemoka.* Ebr t: argi Viešpats tų dalykų nemato? — Gal Dievas nežino, kad belaisviai kojomis mindomi, kai jo akys nedaroma teisybės, kai žmonės teisme apgaudinėjami ir slegiami? Taip, jis žino; todėl jis leidžia tuos negerumus. — <sup>37</sup>*Kurs liepė...* Plg Am 3,6.

— <sup>38</sup>*Argi ne...* Teisusis teisėjas Dievas bausmėmis plaka nuodėmes. Jis leido sugriauti Jerusale, bet kaip tik tame, jog čia pats Dievas suteikė neprieteliams galios, yra pagrindas paguodai, nes jis pakreipia visa, kas mums atsitinka, mūsų pačių išganymui. — <sup>39</sup>*Ko murma žmogus...* Kolei jis dar gali dalyvauti malonėje ir palankume, kokių Viešpats teikia gyviesiems, jam nevalia dejuoti, jei

ne bent dėl savo nuodėmių, kurios yra tikra mūsų nelaimių priežastis ir yra vienatinė piktenybė. Ebr t: Ko dūsauja žmogus, kolei gyvas? /Tedūsauja/ kiekvienas dėl savo nuodėmių

<sup>42</sup>*Mes elgėmės...* Ebr t: mes, nusidėjėliai ir buvome maištininkai ir tu nedovanojai. — Į ką Jeremijas, nelaimėi dar neatėjus, taip dažnai kreipė dėmesį, tai jis primena ir dabar, kai Žydai patyrė, kaip negera ir kartu palikti Viešpatį. Jiems reikia grįžti į Viešpatį! — <sup>43</sup>*Užgavai mus...* Ebr t: persekiojai mus, atėmei, nepasigailėjai. — Tuo metu, kai Dievas norėjo dovanoti, jie nenorėjo jo jieškoti, todėl jis nebenori ir paskiau jų išklausti /plg Jer 2,27. 28/. — <sup>45</sup>*Tu padarei...* Kitados taip atsitiko priešams /Ps 17,43/, dabar Dievo tautai. — <sup>46</sup>*Visi...* Plg aug 2,16. — <sup>47</sup>*Pranašystė:* netikra pranašystė, atvedusi mums žuvimą. Ebr t: sunaikinimas. — <sup>51</sup>*Mano akis...*

- Phe <sup>47</sup>Baisumu ir kilpa virto mums  
pranašystė ir sugriovimas.
- Phe <sup>48</sup>Mano akis išliejo ašarų sroves  
dėl mano tautos dukters sunaikinimo.
- Ain <sup>49</sup>Mano akis nuliūdinta ir nesiliauja verkus,  
nes nėra poilsio,
- Ain <sup>50</sup>kolei nepažvelgs ir nepamatys  
Viešpats iš dangaus.
- Ain <sup>51</sup>Mano akis apiplėšė mano sielą  
dėl visų mano miesto dukterų.
- Tsade <sup>52</sup>Medžiodami sugavo mane kaip paukštį  
mano neprieteliai be priežasties.
- Tsade <sup>53</sup>Mano gyvybė įpuolė į duobę,  
ir jie užrito ant manęs akmenį.
- Tsade <sup>54</sup>Vandenys tvino ant mano galvos ;  
aš tariau : Esu žuvęs.
- Qoph <sup>55</sup>Aš šaukiu tavo, Viešpatie, vardą  
iš giliausios duobės.
- Qoph <sup>56</sup>Tu girdėjai mano balsą ; nenugrėžk savo ausies  
nuo mano dūsavimo ir mano šauksmų.
- Qoph <sup>57</sup>Tu prisiartinai tą dieną, kurioje aš šaukiaus tavęs ;  
tu tarei : Nebijok.
- Reš <sup>58</sup>Viešpatie, tu darei teisybę mano sielos byloje,  
tu mano gyvybės atvaduotojas.
- Reš <sup>59</sup>Viešpatie, tu matei jų neteisybę prieš mane ;  
daryk man teisybę.
- Reš <sup>60</sup>Tu matei visą jų narsą,  
visas jų mintis prieš mane.
- Šin <sup>61</sup>Tu, Viešpatie, girdėjai jų pajuoką,  
visas jų mintis prieš mane,
- Šin <sup>62</sup>lūpas kilstančiųjų prieš mane,  
ir jų mąstymus visą dieną prieš mane.
- Šin <sup>63</sup>Pažvelgk : ar jie sėdi, ar keliai,  
aš jų daina.
- Thau <sup>64</sup>Tu, Viešpatie, atsilyginsi jiems.  
žiūrėdams jų rankų darbų.
- Thau <sup>65</sup>Tu duosi jiems širdies skydą  
savo varginimą.

Ašaros nesustiprino sielos, bet dar atėmė iš jos jėgas. Ebr t : Mano akis daro mano sielai skausmo. — Ašaros skausmo nesumažino, kaip kad paprastai būna, bet dar jį padidino ir sustiprino. — *Dukterų.* Jerusaleš dukterų kentėjimai viena žymiausių nesiliaujančio skausmo priežasčių. — <sup>52</sup>*Neprieteliai be priežasties.* Žuvinimas buvo Dievo siūstas Žydams dėl jų nuodėmių. Kaldiečiams jie nebuvo padarę tokios neteisybės, dėl kurios šitie būtų turėję teisės taip piktai su jais pasielgti. Taip neprieteliai buvo labai perviršiję keršto saiką. — <sup>53</sup>*Užrito ant manęs...* kad

aš nebegalėčiau ištrūkti. Taip aš grimzdau vis gilyn ir gilyn, iki vanduo pasiekė mano galvą, ją užliejo, ir aš tariaus būsiąs nutroškintas /aliuzija į Jer 38,6/. Tauta yra tokioje padėtyje, iš kurios negali išgelbėti joki žmogaus ranka; todėl reikia bėgti prie Dievo

<sup>57</sup>*Tu tarei : Nebijok.* Žiūr Jer 30,11 ; 46,27,28 ; Ješ 41,10 ir k. — <sup>58</sup>*Tu darei...* Ebr t : tu gynei mano sielos bylą, išgelbėjai mano gyvybę. — <sup>60</sup>*Narsą.* Ebr t : pagiežą. — <sup>63</sup>*Pažvelgk...* Atkreipk savo dėmesį į visus jų veiksmus, poilsį ir elgesį. — <sup>65</sup>*Širdies skydą.* Ebr t : dangtį

- Thau <sup>66</sup>Tu persekiosi juos narsu ir sutrinsi juos po dangumi, o Viešpatie!
- Aleph 4. <sup>1</sup>Kaip gi auksas pasidarė tamsus, pakitėjo geriausi spalva? Išblaškyti šventyklos akmenys visų gatvių kampuose.
- Beth <sup>2</sup>Kilnūs Siono sūnūs, kurie buvo apvilkti pirmuoju auksu, kaip gi jie laikomi moliniais indais, puodžiaus rankų darbu?
- Ghimel <sup>3</sup>Net ir aitvarai atidengia savo papą, žindo savo jaunikius; mano tautos duktė kietaširdė kaip strausas tyrumoje.
- Daleth <sup>4</sup>Žindomojo liežuvis prilipo prie jo gomurio troškulyje; kūdikiai prašė duonos, ir nebuvo kas jiems jos laužtų.
- He <sup>5</sup>Tie, kurie valgė skaniausius valgius, žūna gatvėse; kurie buvo auginami skarlate, apkabina mėšlą.
- Vau <sup>6</sup>Mano tautos dukters neteisybė pasidarė didesnė už nuodėmę Sodomos, kuri sugriauta akimirksnyje, nepakėlus prieš ją rankos.

jų širdžiai, — taip kad jie lyg aklieji prapulti. — *Savo varginimą.* Ebr t: savo prakeikimą ant jų. — <sup>66</sup>*Sutrinsi...* Ebr t: sunaikinsi juos iš po Viešpaties dangaus, t y, taip, kad jie, kurie dabar yra po Viešpaties dangumi, bus iš tos vietos pašalinti. Tas linkėjimas reikia taip suprasti, kaip dabar meldžiamasi: Savo šventos Eklesijos priešus pažeminti teikis! Plg Jer 18,21...

#### 4. Sunaikinimo didumas ir priežastys

4. 1-22. Palygindamas seniau buvusią laimę su dabartine nelaimė pranašas dejuoja dėl baisaus sunaikinimo, palietusio visus gyventojų luomus /1-11/, toliau paliečia baisios nelaimės priežastis iš pranašų, kunigų ir tautos pusės /12-22/

4. <sup>1</sup>*Kaip gi auksas...* Kitados tauta buvo Dievo tėvonystė ir kunigiškoji karalystė /2 Moš 19,5,6/. Dievas buvo ją išaugstinęs /Jer 3,19; 13,11/. Bet kaip gi labai pakitėjo jos padėtis dėl Kaldiečių įvykdytų apgulimo ir pergals! /Efr, Teod, Tom/. — *Geriausio*

*spalva.* Ebr t: tyriausis auksas. Kas čia vadinama auksu, aiškėja iš antros eilutės. — <sup>2</sup>*Kilnūs...* Ebr t: Siono piliečiai taurieji, vertinami kaip tyras auksas. — *Jie laikomi...* Atmetami kaip niekam tikusios šukės. Plg Jer 18,4.6... 19,10; 22,28. — <sup>3</sup>*Aitvarai.* Ebr *thannin* reiškia tikriausiai šakalus. — *Atidengia.* Ebr t: duoda. Vietoje seniau buvusio visų dalykų apstumo buvo atėjęs badas; Sionas nebegali išmaitinti savo vaikų, yra priverstas būti jiems nuožmesnis už laukinius žvėris, kurie tačiau maitina savo jaunikius. — *Kietaširdė:* priversta užmiršti prigimties balsą, nebeįstengia jo klausyti. — *Strausas.* Tas paukštis palieka savo sudėtus kiaušinius tyrumos smiltyse, kad čia juos išperėtų karšti saulės spinduliai. Išsiperėję strausiukai toliau patys rūpinasi savimi. Todėl strausas laikomas paukščiu kietaširdžiu. Plg Ijob 39,15. — <sup>5</sup>*Auginami.* Ebr t: nešiojami. — *Aphabina...* griebiasi menkiausių dalykų ir randa sau poilsio purvuose. — <sup>6</sup>*Mano tautos...* Nelaimių didumas yra Siono nusikal-

- Zain <sup>7</sup>Jos Nazariejai buvo skaistesni už sniegą,  
baltesni už pieną,  
<sup>8</sup>rausvesni už seną dramblio kaulą,  
gražesni už saphyrą.
- Kheth <sup>8</sup>Dabar jų veidas pasidarė juodesnis už anglis,  
ir jų nebepažįstama gatvėse;  
jų oda prilipus prie kaulų;  
ji sudžiuvus ir pasidarius kaip medis.
- Teth <sup>9</sup>Geriau buvo užmuštiesiems kalaviju,  
kaip tiems, kurie mirė badu,  
nes šitie žuvo pamažu sunaikinti  
žemės nederlingumo.
- Jod <sup>10</sup>Gailėstingų moterų rankos  
virė savo vaikus;  
jie virto jų maistu  
mano tautos dukters sunaikinime.
- Kaph <sup>11</sup>Viešpats padarė savo narsą pilną,  
išpylė savo užsidegimo rūstybę  
ir sukūrė Sione ugnį,  
kuri prarijo jo pamatus.
- Lamed <sup>12</sup>Žemės karaliai  
ir visi pasaulio gyventojai nebūtų tikeję,  
kad priešas ir neprietelis įeis  
pro Jerusaleės vartus:
- Mem <sup>13</sup>Dėl jos pranašų nuodėmių  
ir neteisybių jos kunigų,  
kurie išliejo jos viduryje  
teisiųjų kraują.
- Nun <sup>14</sup>Akli jie klaidžiojo gatvėse,  
buvo sutepti krauju;  
ir negalėdami /eiti/  
jie laikė savo skvernus.

timų didumo atvaizdas. — *Nepakėlus.* Žr 1 Moš 19,24. Geresnis buvo Sodomos likimas, nes jos ir nuodėmė buvo mažesnė. Ūmus žuvimas kaip ir netikėta mirtis sujungta su mažiau kentėjimų; bet ypač svarbu tai, kad ten nebuvo tokių baisenybių, kaip čia paminėtosios. Plg Mt 10,15; 11,24; Lk 10,12. Žydai turėjo įstatymą, ir pranašai nuolat jiems primindavo, kad reikia laikytis Dievo ištikimai, ar į jį gręžtis. — <sup>7</sup>Nazariejai: išrinktieji, ypatingos pagarbos vertieji, kunigaikščiai ir kunigai. — *Rausvesni...* Ebr t: rausvesni kūnu už karolius, saphyras buvo jų išvaizda /tiksliau išspjovimas, tarsi, jie būtų buvę išdrožti iš saphyro/. — <sup>8</sup>Anglis. Ebr t: juodyla, juodus dažus. — <sup>9</sup>Nes šitie... Ebr t: kurie žina lauko vaisių stokos perverti — Žuvusieji kovose mirė greičiau ir garbingiau, badas ilgai kan-

kina ir pamažu atima gyvybę. — <sup>11</sup>Sukūrė... Kaip Dievo rūstybė padegė miestą, paaiškinama Ezekiėlio regėjime 10,6. Čia minimą bausmę Dievas buvo paskelbęs iš anksto 5 Moš 32,22

<sup>12</sup>Nebūtų tikeję... Nes Dievas norėjo visuomet per amžius kreipti savo širdį ir akis į Jerusaleę, 3 Kar 9,3. — <sup>13</sup>Pranašų: netikrų. Apie per daug didelį nepagrįstą Žydų pasitikėjimą kalba Jer 7,4... ir k. Miestas buvo stiprus savo vieta /2 Kar 5,6.../. Be to, jis dar buvo karaliaus Ozijo, Joatamo ir Manaso sustiprintas /2 Kron 26,5; 27,3; 33,14/. Pagonys žinojo, kad Dievas ne kartą stebuklingai gynė šventyklą ir plakdavo neprietelius /4 Kar 19,35; 2 Kron 20,22; Ps 45,6,7/. — *Išliejo jos...* Netikri pranašai ir kunigai buvo tikriausiai nusikaltę žudynėmis karaliaus Manaso laikais. — <sup>14</sup>Akli... Kalbama

- Samekh <sup>15</sup>Pasitraukite, suteptieji, buvo jiems šaukiama, pasitraukite, eikite šalin, nepalieskite ; taip jie buvo ujami ir atstumiami, ir buvo kalbama tarp pagonių: Nė vienas nebegyvens jų tarpe.
- Phe <sup>16</sup>Viešpaties veidas išskirstė juos ; jis nebepažvelgs daugiau į juos. Kunigų veido nepagerbta ir nepasigailėta senių.
- Ain <sup>17</sup>Kai mes dar tebebuvoime, mūsų akys pailso, bežiūrėdamos mums tuščios pagalbos ; mes atsidėję dairėmės į tautą, kuri negalėjo išgelbėti.
- Tsade <sup>18</sup>Mūsų žingsniai slidinėjo, einant mūsų gatvėmis ; mūsų galas arti ; pasibaigė mūsų dienos, nes mūsų galas atėjo.
- Qoph <sup>19</sup>Mūsų persekiotojai buvo greitesni už dangaus arus ; jie vijosi mus per kalnus, tyrumoje tykojo mūsų.
- Reš <sup>20</sup>Mūsų burnos kvapas, pateptasis, valdovas, sugautas dėl mūsų nuodėmių, jis, kuriam mes sakėme : Tavo ūksmėje mes gyvensime tarp tautų.

apie tuos pačius nusikaltėlius, ką ir 13 e. Jie savo piktumo apakinti klaidžioja gatvėmis, sutepti krauju, kurį jie neteisingai ir nuožmiai buvo išlieję. Nebegalėdami gi toliau eiti, neįbridę į kraujo liūnus, jie sustodavo ir laikydavo pakėlę augštin savo ilgų rūbų skvernus. — *Ir negalėdami...* Ebr t : taip kad nebuvo galima paliesti jų drabužių, taip labai jie buvo sutepti krauju. — <sup>15</sup>*Pasitraukite...* Taip jiems šaukdavo praeiviai, bijodami patys susitepti, jei būtų buvę jų paliesti. Panašiai buvo įsakyta šaukti tik raupsuotiems /žr 3 Moš 13,45/. — *Taip jie buvo...* Ebr t : kai jie bėgo, jie klaidžiojo šen ir ten ; buvo sakoma pagonių tarpe : jiems nevalia ilgiau pasilikti. — <sup>16</sup>*Viešpaties veidas...* Viešpats nebežiūri daugiau į juos maloningai ; jis palieka ir atiduoda juos jų neprietelių siautimui, kurie negerbia nei kunigo vertės, nei žilos senio galvos. — <sup>17</sup>*Mūsų akys...* Kaip 6 e skundė tautos piktumą, 13 e kunigų ir netikrų pranašų nuodėmės, taip dabar jis peikia žalingą pasitikėjimą žmonių pagalba. Taip jis nurodo tikras žmonių nelaimių priežastis ; tačiau tas tiesos pažinimas yra pirmas žingsnis į išsigelbėjimą. Prana-

šas jau taip daug kartų, kolei Sionas dar nebuvo paimtas, buvo davęs savo Tautai išpėjimų dėl sąjungų su svetimomis tautomis, ypač su egiptiečiais. Bet dabar, kartaus patyrimo pamokyti, jie turėtų prisipažinti pasielgę paikai ! — <sup>18</sup>*Mūsų žingsniai...* Ebr t : jie tykojo mūsų žingsnių, kad mes nevaikščiotumėm savo gatvėmis. — Kaldiečiai, kurie laikė miestą apgultą, budriai saugojo, kad kartais karalius ir kunigaikščiai nepabėgtų. Dabar Žydai suprato, kad jų karalystei atėjo galas. — <sup>19</sup>*Buvo greitesni...* Tai prisiminimas, kaip veltui Sedekijas ir kunigaikščiai mėgino pabėgti. Kaldiečių greitumas pavijo juos. Šitais žodžiais dar priminama išpėjimai 5 Moš 28,49 ; Jer 4,13. — Sedekijas bėgo Jeriko kryptimi, keliasėjo per kauburius ir slėnius. Tyrumoje prie Jeriko karalius buvo sugautas. — <sup>20</sup>*Pateptasis, valdovas...* Ebr t : Viešpaties pateptasis buvo sugautas jų duobėse. — Karalius Sedekijas buvo tarsi tautos gyvybės kvapas. Jie tikėjosi, kad jis pabėgsias pas svetimas tautas, ir tenai jie jo globoje galėsią sau ramiai gyventi. — <sup>21</sup>*Džiaugkis...* Iro-nijos pilnas pakvietimas. — *Huso šalyje.* Plg Jer 25,20 ; Ijob 1,1. —

- Šin <sup>21</sup>Džiaugkis ir linksminkis, Edomo dukte,  
kuri gyvenį Huso šalyje;  
ir pas tave ateis taure,  
tu būsi girta ir plika.
- Thau <sup>22</sup>Pasibaigė tavo nusikaltimas, Siono dukte,  
jis nebeduos daugiau tavęs išvesti.  
Jis lanko tavo neteisybę, Edomo dukte,  
atidengia tavo nuodėmes

### Pranašo Jeremijo malda

5. <sup>1</sup>Atsimink, Viešpatie, kas mums atsitiko,  
pažvelgk ir matyk mūsų pajuoką.
- <sup>2</sup>Mūsų tėvonystė teko svetimiams,  
mūsų namai kitataučiams.
- <sup>3</sup>Mes esame našlaičiai be tėvo,  
mūsų motinos lyg našlės.
- <sup>4</sup>Mes gerėme savo vandenį už pinigus,  
savo malkas pirkome už užmokestį.
- <sup>5</sup>Mes buvome varomi su grandinėmis ant mūsų kaklo,  
pailsusiems nebuvo duodama poilsio.
- <sup>6</sup>Mes ištiesėme ranką Egiptui ir Asiriečiams,  
kad pasisotintumėm bent duona.

*Ir pas tave ateis.* Ir tau ateis eilė gerti Dievo rūstybės taure; ji nugirdys tave /Jer 25,27/, sugauta ir apiplėšta tu liūdėsi. Edomas imamas čia kaip pavyzdys to, kas turi atsitikti visiems Dievo ir jo karalystės neprieteliams. Šitiems žūnant, Dievo tautai užteka viltis. — <sup>22</sup>*Pasibaigė...* Dievas nustatė pabaigą tavo kaltei ir bausmei. Plg Jer 30,3-31. Taip ir šita gaudi giesmė baigiama Dievo neprietelių žuvimo ir jo tautos pakilimo paminėjimu

### 5. Pranašo Jeremijo malda už Žydus

*Pranašo Jeremijo malda.* Šitos antraštės nėra Ebr ir Gr tekstuose; yra tačiau Sir ir kit.

5,1-22. Tautos vardu Jeremijas kreipiasi į Viešpatį, maldaudamas malonės ir pasigailėjimo; bet kad sužadintų jo gailestingumą, jis nurodo didelį dejavimą visos tautos /1-10/, atskirų luomų, /11-18/, primindamas Siono kalno atstūmimą, dėl kurio pranašo maldavimas juo karščiau kyla į Dievo sostą, kad būtų gražintas jam seniau rodomas maloningumas /19-22/

■ 5. <sup>1</sup>*Atsimink.* Prašoma Viešpatį atsiminti, kad veikiai suteiktų pa-

galbos. — *Pajuoką.* Kuo ji buvo pasireiškus, išdėstoma toliau: <sup>2</sup>*Mūsų tėvonystė...* Pirmas dalykas buvo tas, kad Žydų nuosavybė buvo svetimųjų atimta. Plg 4 Kar 25,9; Jer 52,13. Šalies dalį buvo paėmę Edomiečiai. Žr Ez 35,10... — <sup>3</sup>*Mes esame...* Prie aplėšimo prisidėjo ir tai, kad jie neteko globos ir gynėjų; jie yra lyg našlaičiai, kurie neturi globėjo. Jų motinos panašios į našles, nes nors jų vyrai dar tebėra gyvi, bet jie negali suteikti jokios globos, jokios pagalbos. — <sup>4</sup>*Mes gerėme...* Net kitados visiems prieinamus ir reikiamiausius daiktus jie turi pirkę už pinigus. Sunkus jungas slegia pečius tų, kuriems Kaldiečiai leido pasilikti šalyje. — <sup>5</sup>*Mes buvome.* Ebr t: Mes persekiojami ant savo sprando, t y, mums daroma prievarta, priešas verčia mus dirbti sunkius darbus, kietas jungas uždėtas ant mūsų. — <sup>6</sup>*Mes ištiesėme...* Jiems nieko daugiau nelieka kaip tik vergovė: arba jie turi pasiduoti Egiptiečiams, jei palieka Palestiną, arba Kaldiečiams, jei pasilieka savo šalyje. Kitaip jie neturi iš ko gyventi. — *Asiriečiams...* Ebr t: Asurui. — *Asiriečių* ar Asuro vardas čia, kaip ne kartą ir kitur, imamas platesne prasme ir reiškia taip pat Kaldiečius, kurie buvo pa-



- <sup>7</sup>Mūsų tėvai nusidėjo, ir jų nebėra,  
ir mes nešame jų nusikaltimus.
- <sup>8</sup>Vergai ėmė mums viešpatauti,  
nėra kas mus išvaduoja iš jų rankos.
- <sup>9</sup>Su pavojumi savo gyvybei mes atsinešėme duonos  
tyrumos kalavijo akivaizdoje.
- <sup>10</sup>Mūsų oda nudegus kaip krosnis  
nuo bado audrų.
- <sup>11</sup>Jie išgėdino moteris Sione  
ir mergaites Judo miestuose.
- <sup>12</sup>Kunigaikščiai jų ranka pakarti,  
jie nepagerbė senių veido.
- <sup>13</sup>Jie begėdiškai elgėsi su jaunikaičiais,  
ir vaikai sukniūbo po malkų našta.
- <sup>14</sup>Nebėra senių vartuose,  
jaunikaičių žaidžiančių būriuose.
- <sup>15</sup>Mūsų širdies džiaugsmas dingo,  
gedulu pavirto mūsų šokiai.
- <sup>16</sup>Mūsų galvos vainikas nukrito ;  
vargas mums, nes mes nusidėjome.
- <sup>17</sup>Todėl mūsų širdis pasidarė labai nuliūdusi,  
todėl mūsų akys aptemo,
- <sup>18</sup>dėl Siono kalno, nes jis guli tuščias,  
lapės vaikščioja jame.
- <sup>19</sup>Tu gi, Viešpatie, pasilieki per amžius,  
tavo sostas per kartų kartas.
- <sup>20</sup>Kam tu nori užmiršti mus amžinai ?  
pamesti mus ilgoms dienoms ?

veldėję senovinę Asiriją. — <sup>7</sup>*Nusidėjo*. Visos nelaimės randasi iš nuodėmės, nusidėjusi gi buvo visa tauta. Žr 2 Moš 20,5 ; 5 Moš 5,9. — <sup>8</sup>*Vergai*... Aprašoma persekiojų nevertybė: tie, kurie mus slegia, yra vergai. Karaliaus gi vergais buvo vadinami ir augščiausieji Kaldiečių karaliaus valdininkai. — <sup>9</sup>*Su pavojumi*... Visur besibastantieji Kaldiečiai persekioja ir užmušinėja niekieno nesudraudžiami pasilikusius Žydus. Tyrumos kalavijas buvo ginkluoti plėšikai. Plg 5 Moš 28,48 gąsdinimus. Tačiau tokiuo vargu gaunamos duonos nepakanka

<sup>11</sup>*Jie išgėdino*... Taip įvyksta, kas buvo pasakyta 5 Moš 28,30.32. — <sup>12</sup>*Jų ranka*: neprietelių ranka /Ephr/. Kadangi anot 5 Moš 21,23 Dievo prakeiktas yra kiekvienas, kurs kabo ant medžio, tai čia pranašas ypatingu būdu liūdi dėl tokios kunigaikščių mirties. — *Senių*: kunigaikščių ir valdininkų. — <sup>13</sup>*Jie begėdiškai*... Ebr t: jaunikaičiai priversti nešioti giras, t y, verčiami dirbti labai sunkius darbus. Malti girno-

mis buvo žemiausių vergų darbas. — *Po malkų*: kurios jiems tekdavo nešioti. — <sup>14</sup>*Jaunikaičių*... Taip buvo įvykę, ką pranašavo Jer 16,8 ; 25,10 ir 5 Moš 28,20. — <sup>15</sup>*Mūsų širdies*... Taip kaip pranašavo Amosas, 8,10 — <sup>16</sup>*Vainikas*: Garbė, laimė, džiaugsmas. — <sup>17</sup>*Todėl*... Plg 2,11. — <sup>18</sup>*Dėl Siono*. Dievo karalystės centras sunaikintas /plg Mik 3,12/. Lapės jaučiasi dabar čia namie. Siono pamėjimas duoda progos pradėti maldavimą

<sup>19</sup>*Per amžius*. Nors tik Dievo sosto šešelis yra pašlijęs, nes tikrasis Dievo sostas yra amžinas ir jo ištikimybė nesikeičianti, tačiau jis savo laiku ir tą pašlijusį sostą Sione atnaujins ir amžinai sustiprins, taip kaip yra žadėjęs Dovidui /2 Kar 7,14.../. Kadangi Dievo karalystė amžina, tai pranašas prašo, kad Dievas neužmirštų čia žemėje savo karalystės sosto tautos tarpe, kad nesirodytų, jog ją palikęs ilgam laikui ir visai padavęs ją neprietelių valiai. Dievas « užmiršta », kai jis nebepadeda. — <sup>21</sup>*Apgvėžk*... Galėjo, tiesa, tauta savo

<sup>21</sup>Apgręžk mus, Viešpatie, į save, ir mes apsigręšime ;  
atnaujink mūsų dienas kaip pradžioje.

<sup>22</sup>Bet tu meste pametei mus,  
esi smarkiai mums susirūstinęs

jėgomis palikti Dievą, bet savo jėgomis sugrįžti į jį nebegali. Reikia, kad Dievas savo malone žmogų pakviestų ir prie savęs patrauktų, jei tasai vėl turi grįžti į Dievą. — *Atnaujink...* Kaip tu kitados esi padaręs, kad pirmieji patriarkai, Abraomas, Isaokas ir Jokubas buvo tau atsidavę tikėjimu, viltimi ir meile, taip su-

teik ir mums, kad mes būtumėm tau ištikimi ir atsidavę. Atnaujink savo sandorą, kaip tu ją esi padaręs senais laikais. — <sup>22</sup>*Bet tu.* Ėbr t : arba gal tu mus meste atmetei, smarkiai rūstinies ant mūsų? Plg Jer 14,19. Laukiamas atsakymas : Ne, taip būti negali, todėl yra dar mums vil-

# BARUKHO PRANAŠYSTĖ

## I V A D A S

1. Jeremijo pranyšysčių knygoje ne kartą yra minimas Maasijo sūnaus Nerijo sūnus Barukhas /Jer 32,12.16 ir k/, o pranašo raštininkas, ištikimas jo padėjėjas ir vargų dalyvis. Jis turėjo surašyti Jeremijo pranašysčių žodžius ir skelbti jas viešai, net statydamas savo gyvybę į pavojų. Kartu su Jeremiju Barukhas turėjo pergyventi Jerusaleės paėmimą ir Judo karalystės sunaikinimą, taip pat draug su Jeremiju buvo išvestas į Egiptą tų Žydų, kurie po Godolijo nužudymo, bijodami Kaldiečių keršto, pasitraukė iš Palestinos ir jieškojo sau saugesnės vietos Egipte

Kaip pasirodo iš pirmųjų Barukho knygos žodžių, ją parašęs taip pat Barukhas /ebr kalboje tas žodis reiškia: Palaimintas/, kurs buvęs Maasijo sūnaus Nerijo sūnus, nurodant dar ir senesnius jo protėvius. Iš palyginimo aišku, kad šitas Barukhas buvo tas pat asmuo, ką ir Jeremijo raštininkas. Savo knygą jis parašė Babilone penktais metais po Jerusaleės sugriovimo. Reikia manyti, kad į Babelę jis atvyko iš Egipto, gal jau mirus Jeremijui. Kur jis baigė savo gyvenimo dienas, tikrai pasakyti negalima, nes padavimo žinios ne vienodos: anot vienų, jis gyvenęs septynerius metus Babelėje ir čia miręs: anot kitų gi miręs Egipte, todėl jo atsilankymas į Babelę tęsėsis nelabai ilgai

2. Knyga, pavadinta Barukho pranašyste, tikrumoje susideda iš dviejų veikalėlių, kurių tik pirmas /1-5 sk/ priklauso Barukhui, nes antras /6 sk/, kaip pati jo antraštė rodo, yra pranašo Jeremijo laiškas, neilgai trukus po Jerusaleės sugriovimo parašytas tiems Žydams, kurie turėjo būti išvesti į nelaisvę

Paties Barukho veikalėlis susideda iš dviejų dalių: Pirmoje /1,1-3,8/ jis ragina daryti atgailą tuos Žydus, kurie po Judo karalystės sunaikinimo pasiliko Jerusaleėje; antroji dalis /3,9-5,9/ tai pranašinis pamokslas, kuriame Žydų tautos likučiams, jei jie visa širdimi gręsis į Viešpatį, žadama nelaisvės pabaiga ir tautos atstatymas naujais pagrindais. Ragindamas daryti atgailą Barukhas norėjo, kad skaudžiai nuplakta tauta nusilenktų Dievui ir prašytų sau išgelbėjimo; skelbiant gi skaisčią ateitį, jam rūpėjo palaikyti savo tautiečiuose drąsą ir ištvermę kentėjimuose

Jeremijo laiške /6 sk/ aprašoma visiškas ir visais atžvilgiais pagonių dievaičių niekingumas ir nurodoma, kaip yra neprotinga juos garbinti

3. Barukho knygos pirmąją kalbą turėjo būti, be abejo, ebraiška. Tai paliudija daugybė jos pėdsakų /ebraismų/, sutinkamų graikiškame LXX vertime, kuriame, seniai žuvus originaliniam ebr tekstui, ji išliko. Kitas graik jos vertimas yra padarytas Teodotijono. Vulgaton Lotyniškas Barukho knygos vertimas pateko iš senosios Italės, nes šv Jironimas sakosi jos nevertęs. Pigu tat suprasti, kodėl lotyn Barukho knygos vertime

yra labiau žymi graikų kalbos įtaka ir taip daug yra išsireiškimų ir atskirų žodžių, paimtų iš lotyn liaudies kalbos

4. Šiandien Žydai, protestantai ir racionalistinė kritika nelaiko Barukho knygos autentišku veikalu ir Biblijos dalimi; jiems ji yra vienas iš senovės apokriphų Visai kitaip į ją žiūri katalikai, ir ne be pagrindo

Tikroji Barukho knyga senovėje buvo pačių Žydų kanone. Iš ten ją ėmė LXX vertėjai ir, dėdami ją tuojuo po Jeremijo pranašystės, tuo pačiu parodė, kad ją laikė šv Knygų dalimi. Taip pat vertino ją kitas vertėjas į graikų kalbą, Teodotijonas. Trečiame amžiuje ji dar buvusi skaitoma Žydų sinagogose /Cont Ap 5,20/. Šv Epiphaniaus liudijimu, ji buvusi Žydų kanone, priimtame po Babilono nelaisvės. Katalikų Eklesijoje ji buvo žinoma ir skaitoma kartu su kitomis šv Rašto knygomis nuo pat seniausių laikų; jos žodžius jau mini popiežius šv Klemensas kaip paimtus iš dieviškųjų raštų. Kiti vėlesnieji daro taip pat. Ypač dažnai Barukho kn žodžiai 3,38 taikomi dieviškojo Žodžio įsikūnijimui. Jei kada pasitaiko, kad Barukho kn žodžiai vadinami Jeremijo žodžiais, tai, anot šv Augustino, taip daroma dėl artimesnių tarp tų dviejų asmenų santykių

5. Knygos autorius pasako savo vardą pačioje antraštėje ir nėra rimtų pagrindų abejoti, kad ji tikrai buvo parašyta Jeremijo raštininko Barukho. Knygos turinys bendrai, liečiami istoriniai įvykiai, jų apystovos pilnai atitinka tą laiką, kuriame gyveno Barukhas. Nemažas panašumas Jeremijo veikalui mintimis, išsireiškimais ir siekiamuoju tikslu tik patvirtina, kad veikalas parašytas labai artimo Jeremijui asmens

6. Kas pasakyta apie Barukho knygos autentiškumą ir jos priklausymą šv Knygų kanonui, tenka tik pakartoti, kalbant apie Jeremijo laišką /Bar 6 sk/. Jo stilius, mintys, jų išreiškimo būdas yra tikrai Jeremijo. Įdomios smulkmenos apie Kaldiečių stabmeldystę pilnai sutinka su panašiomis kitur randamomis žiniomis

Kritikų tvirtinimas, kad vadinamojo Jeremijo laiško pirmykštė kalba buvusi graikiška, neturi pagrindo, nes laiške yra tiek daug ebraismų, kad jie daro tiesiog negalimą graikišką originalą

Pagaliau, kada Naujoji Babilonijos valstybė buvo jau žlugus, niekas nebebūtų jautęs reikalo taip smulkmeniškai polemizuoti prieš Babelės dievaičių garbinimą

# BARUKHO PRANAŠYSTĖ

1. <sup>1</sup>Štai knygos žodžiai, kuriuos parašė Babilonijoje Helkijo sūnaus Sedėjo sūnaus Sedekijo sūnaus Maasijo sūnaus Nerijo sūnus Barukhas <sup>2</sup>penktais metais septintą dieną, tuo laiku, kai Kaldiečiai buvo paėmę Jerusaleį ir sudeginę ją ugnimi. <sup>3</sup>Barukhas skaitė šitos knygos žodžius, girdint Judo karaliaus Joakimo sūnui Jekhonijui, girdint visai tautai, kuri buvo atėjusi klausytis knygos, <sup>4</sup>girdint didikams, karalių sūnams, girdint vyresniesiems ir girdint tautai nuo mažiausio iki didžiausiam, visiems tiems, kurie gyveno Babilonijoje prie Sodies upės

<sup>5</sup>Pasiklausę jie verkė, pasninkojo ir meldėsi Viešpaties akivaizdoje. <sup>6</sup>Jie dar surinko pinigų, kiek kiekvieno ranka išsigalėjo, <sup>7</sup>ir siuntė į Jeru-

## I. Barukho knyga

### 1. Istorinis įvadas

1,1-14. Barukho knyga prasideda istoriniu įvadu, kuriame minimas knygos autorius ir laikas, kuriuo anksčiau parašyta knyga buvo pirmą kartą perskaityta, ir nurodoma, kokios naudos tas skaitymas susilaukė iš klausytojų pusės /1-9/. Toliau dedama lydimasai raštas, kurį Žydai iš nelaisvės siuntė Jerusalei kartu su dovanomis ir ta pačia perskaitytą Barukho knyga, išreikdami savo linkėjimus /10-14/

1. <sup>1</sup>*Knygos žodžiai...* Plg Jer 36,22. — *Babilonijoje*. Gr t: Babilone. Taip nurodoma vieta geriau jungti su 2 e nurodytu laiku, kuriuo knyga buvo perskaityta Žydams ištremtiems į Kaldėją. — *Sedėjo*. LXX: Asadijo. — <sup>2</sup>*Buvo paėmę Jerusaleį...* Plg 4 Kar 25,8. Anot Jeremijo, tai buvusi dešimta penktojo mėnesio diena. Penkeriems metams po Jerusalei paėmimo praslinkus, tą pačią dieną ir to pat mėnesio Barukhas skaitė tremtiniams savo knygą. Diena skaitymui tuo būdu buvo parinkta tinkamiausi, nes atsimintinos dienos sukaktuvėse Žydų širdys turėjo būti ypač jautrios pamokymams. — <sup>3</sup>*Je-*

*khonijui...* Skaitymo klausėsi karalius Jekhonijas ir kiti buvusieji nelaisvėje Žydų didikai. Kad Žydai ir nelaisvėje turėjo nevisai mažą laisvės, paaikškėja iš 2,2; Jer 29,5; Dan 13,5. Karalius Jekhonijas buvo pats savaime pasidavęs Nebukadnetsarui. Kitas taip pat nelaisvėn išvestas karalius Sedekijas čia neminimas; jis arba buvo laikomas uždarytas mažiau prieinamame kalėjime, arba jau buvo miręs. — <sup>4</sup>*Karalių sūnams*: tiems, kurie priklausė karaliaus šeimai. — *Tautai*. Gr ir Vulg tekste tauta minima du kartu. Yra dar toks tekstas: jis skaitė, girdint Judo karaliui Joakimo sūnui Sedekijui ir girdint didikams bei karaliaus sūnams ir vyresniesiems ir visai tautai, kurie gyvena Babilone prie Suto upės. — *Sodies*. Kur buvo šita vieta, tikrai nežinoma. Spėliojama tačiau, kad ne per daug atstu nuo pačios Babėlės

<sup>7</sup>*Joakimą*. Joakimas stovėjo, matomai, visų kitų kunigų priešakyje ir pavadavo išvestą į nelaisvę vyriausįjį kunigą Josedeką, iš kurio giminės jis tikriausiai pats buvo. — *Visą tautą, kuri...* Daugelis likusių Palestinoje Žydų persikėlė gyventi prie šventyklos /plg Jer 40,7/, kurios vietoje ir dabar buvo daromos aukos /Jer 41,5/. — <sup>8</sup>*Jis*: Ne Joakimas,

salę pas kunigą Salomo sūnaus Helkijo sūnų Joakimą, pas kunigus ir pas visą tautą, kuri radosi su juo Jerusaleje, <sup>8</sup>tuo laiku, kai jis buvo gavęs paimtus iš šventyklos Viešpaties šventyklos indus, kad juos pergabentų į Judo šalį, dešimtą Sivano mėnesio dieną. Tai buvo sidabriniai indai, kuriuos padarė Judo karalius Jošijo sūnus Sedekijas, <sup>9</sup>po to, kai Babilono karalius Nabukodonosoras buvo paėmęs Jekhoniją, kunigaikščius, visus didikus ir šalies tautą iš Jerusaleės ir buvo juos sugautus išsivedęs į Babiloną.

<sup>10</sup>Jie kalbėjo : Štai mes jums siunčiame pinigų, už kuriuos nupirkite deginamųjų aukų ir smilkalų, padarykite duoninių atnašų ir atnašaukite už nuodėmę ant Viešpaties, mūsų Dievo, altoriaus, <sup>11</sup>ir melskitės už Babilono karalius Nabukodonosoro gyvenimą ir už jo sūnaus Baltasaro gyvenimą, kad jų dienos būtų kaip dangaus dienos žemėje, <sup>12</sup>taip pat, kad Viešpats duotų mums galios ir apšviestų mūsų akis, kad mes gyventumėm Babilono karalius Nabukodonosoro ūksmėje ir jo sūnaus Baltasaro ūksmėje, tarnautumėm juodviem daug dienų ir rastumėm malonės jūdvių akivaizdoje. <sup>13</sup>Ir už mus pačius melskitės Viešpačiui, mūsų Dievui, nes mes nusidėjome Viešpačiui, mūsų Dievui, ir jo narsas nenusigręžė nuo mūsų iki šiai dienai. <sup>14</sup>Perskaitykite šitą knygą, kurią jums siunčiame perskaityti Viešpaties šventykloje iškilmingą dieną ir tinkamą dieną. <sup>15</sup>Jūs sakysite :

nė Nabukadnetsaras, bet svarbiausius augščiau įvardintas asmuo, būtent, Barukhas, kurs tuo laiku buvo atvykęs į Babiloną. Kaikurie pirmuosius šitos eil žodžius skaito taip : kad gautų Viešpaties namų indus, kurie buvo išgabenti iš Judo šalies į Babiloną, t y, kuriuos buvo padirbdinęs Sedekijas, po to kai Nebukadnetsaras buvo apiplėšęs šventyklą ir išvedęs Jekhoniją draug su kunigaikščiais. Šitie buvo paskutiniame Jerusaleės paėmimo taip pat išgabenti į Babiloną; kadangi tačiau sidabriniai indai buvo pigesni, tai gal Žydams pavyko juos išpirkti, arba rasi pats karalius buvo vėl jiems juos dovanojęs, kaip reiktų manyti, žiūrint to, kas sakoma 11 ir 12 e. Parvežti indus į Jerusaleę turėjo Barukhas. — *Dešimtą...* Sivanas trečias Žydų metų mėnuo /nuo birželio jaunačio iki liepos jaunačio/. Plg Est 8,9. Todėl Barukhas turėjo gauti indus dviem mėnesiais anksčiau, nekaip įvyko minėtasis 2-4 eil Žydų susirinkimas. — *Po to...* Plg 4 Kar 24,14; Jer 24,1. — *Kunigaikščius* : žymesnius karaliaus rūmų asmenis. — *Visus*. Tikriau : surištus. — <sup>10</sup>*Jie kalbėjo* : ir parašydino. Plg 2 Kron 2,11. — *Deginamųjų aukų...* gyvulių deginamosioms aukoms ir už nuodėmę. Tokios aukos buvo leista daryti tik Jerusaleje. —

<sup>11</sup>*Melskitės už...* Plg Jer 29, 7. — *Baltasaro*. Tai ne tas pat asmuo, kurį mini Dan, 5,1. — *Kaip dangaus dienos...* Paprastas rytiečių linkėjimas karaliui, vietoje : tegyvuoja karalius ilgai ir laimingai. Plg 3 Kar 1,31; Neem 2,3; Dan 3,9 ir k. — <sup>12</sup>*Taip pat, kad...* Iš šitų žodžių pasirodo, kad jau buvo dingusios Žydų viltys ir kad tai, ką Jeremijas taip dažnai jiems įkalbinėjo /28,2; 29,16.21/, buvo radę pas juos tikėjimo. Taigi jie meldžia Dievą, kad jis suteiktų jiems jėgos pakelti bausmę ir apšviestų jų akis, t y, stiprintų ir palaikytų juos jų sielvarte /plg 1 Kar 14,29/, pagaliau, kad karalius, kolei jie turi jam tarnauti, būtų jiems maloningas ir kad verčiau jis jiems viešpatautų, o ne kiti smarkesni valdovai. — <sup>13</sup>*Ir už mus...* Tokio, kaip čia išreikštas, nusistatymo linkėjo jiems Jeremijas 3,25, dar seniau mokė Mikhėjas 7,9. — <sup>14</sup>*Perskaityti*. Atitinkamas Gr žodis ἐξαγορεύειν prisipažinti, išpažinti nuodėmes, nurodo, kad skaitymas turėjo būti sujungtas su atgailos ir nuolankumo jausmais. Panašiai Sir vertime. — *Iškilmingą dieną*. Spėliojama, kad čia taip pavadintos Padangčių šventės, kurių pirmoje ir aštuntoje dienoje buvo daromos šventos sueigos. Tose šventėse turėjo būti skaitomas Įstatymas /5 Moš

Teisybė Viešpačiui, mūsų Dievui, mums gi mūsų veido sugėdinimas, kaip rodo šita diena, visam Judui, Jerusaleš gyventojams, <sup>16</sup>mūsų karaliams, mūsų kunigaikščiams, mūsų kunigams, mūsų pranašams ir netikėjome. <sup>17</sup>Mes nusidėjome Viešpaties, mūsų Dievo, akivaizdoje ir netikėjome, nepasitikėdami juomi, <sup>18</sup>mes nebuvome jam pasidavę ir neklausėme Viešpaties, mūsų Dievo, balso, kad vaikščiotumėm jo įsakymais, kuriuos jis yra mums davęs. <sup>19</sup>Nuo tos dienos, kurioje jis išvedė mūsų tėvus iš Egipto žemės iki šiai dienai, mes buvome netikintys Viešpačiui, mūsų Dievui; niekus manydami, mes atsitraukėme, kad nebegirdėtumėm jo balso. <sup>20</sup>Ir todėl prikibo prie mūsų daug nelaimių ir praeikimų, kaip Viešpats buvo paskyręs per savo tarną Mošę, kurs išvedė mūsų tėvus iš Egipto žemės, kad duotų mums šalį plūstančią pienu ir medum, kaip kad yra šiandien. <sup>21</sup>Mes tačiau neklausėme Viešpaties, mūsų Dievo, balso, viso to, ką buvo kalbėję pranašai, kuriuos jis siuntė pas mus, <sup>22</sup>ir kiekvienas nuėjome paskui savo piktos širdies jausmus svetimiems dievams tarnauti, darydami pikta Viešpaties, mūsų Dievo, akysė

2. <sup>1</sup>Todėl Viešpats, mūsų Dievas, įvykdė savo žodį, kurį yra kalbėjęs mums, mūsų teisėjams, kurie teisė Izraelį, mūsų karaliams, mūsų kunigaikščiams ir visam Izraeliui ir Judui; <sup>2</sup>taigi Viešpats atvedė ant mūsų didelį nelaimių, kokių nėra buvę po dangumi, kaip kad įvyko Jerusaleše, taip kaip parašyta Mošės įstatyme, <sup>3</sup>kad žmogus turėsiąs valgyti savo sūnaus kūną ir savo dukters kūną. <sup>4</sup>Jis padavė juos į rankas visų karalių, esančių aplink mus, paniekti ir sunaikinti visose tautose, tarp kurių Viešpats mus išskirstė; <sup>5</sup>mes esame apačioje ir ne viršuje, nes nusidėjome Viešpačiui, mūsų Dievui, nepaklausydami jo balso. <sup>6</sup>Teisybė Viešpačiui, mūsų Dievui, mums gi ir mūsų tėvams veido sugėdinimas, kaip kad yra šiandien; <sup>7</sup>nes Viešpats yra paskelbęs prieš mus visas šitas nelaimės, kurios atėjo ant mūsų. <sup>8</sup>Mes nemaldavome Viešpaties, mūsų Dievo, veido, kad

31,10-13/. — *Tinkamą dieną*: gal šiaip jau šventą dieną. — <sup>15</sup>*Jūs sakysite*. Taip baigėsi lydimasis raštas, su kuriuo buvo siunčiama Barukho knyga. Toliau jau eina patys knygos žodžiai

## 2. Atgailą darančios tautos malda

1,15-3,8. Pati Barukho knyga prasideda nuolankiu atgailą darančiųjų Izraeličių kalčių išpažinimu /1,15-2,10/, po kurio eina prašymas Dievo pasigailėjimo /2,11-35/ ir maldavimas išvaduoti iš nelaisvės /3,1-8/

*Teisybė...* Plg žem 2,6. Tai nuolankus išpažinimas tobulo Viešpaties teisingumo. — *Kaip rodo...* Plg Mikh 7,9; Jer 3,25; žem 1,20; 2,6. — *Visam Judui*. Tikriausiai anot gr t: Judo žmonės /taip pat 2,1; plg Jer 11, 2,9/. Kaltė buvo visos tautos. — <sup>17</sup>*Netikėjome...* Tikriausiai: buvome atkaklūs, t y, lengva širdimi laikydami neklusnumą mažu dalyku, niekais

vertėme Dievo balso klausymą. —

<sup>20</sup>*Buvo paskyręs...* Žr 3 Moš 26; 5 Moš 28,29,32. Dabar Žydai jau kenčia, kas buvo iš anksto paskelbta. —

<sup>21</sup>*Neklausėme*: ne vieną kartą, bet dažnai ir ilgai. — <sup>22</sup>*Tarnauti*: svetimų dievų garbinti

2. <sup>1</sup>*Mums, mūsų...* Atskirų luomų įvardijimas primena, kad kiekvienas jų buvo pranašų išpėtas. — <sup>2</sup>*Parašyta*: 5 Moš 28,53. — <sup>3</sup>*Kad žmogus...* Čia duodama tik vienas tenai paminėtų gėdinių pavyzdys. Plg Jer 19,9; Ez 5,9,10. Kad taip tikrumoje yra įvykę, paliudija Raud 2, 20; 4,10. Panašiai buvo atsitikę Samarijos apgultime, 4 Kar 6,28,29. — <sup>4</sup>*Jis padavė juos...* Jau Teisėjų laikais jie buvo pavergiami kitoms tautoms; pagaliau karalių laikais juos nugalėjo Asiriečiai, Egiptiečiai ir Kaldiečiai, laikinai gi Siriečiai, Moabiečiai ir Amoniečiai. Atsitiko, ką Jeremijas dažnai pranašavo 18, 16; 19,8. — <sup>5</sup>*Mes esame...* Aliuzija į 5 Moš 28,13; plg Jer 7,24. — <sup>6</sup>*Vieš-*

kiekvienas iš mūsų gręžtumėmės nuo mūsų blogiausių kelių. <sup>9</sup>Viešpats budėjo ant nelaimių ir atvedė jas ant mūsų, nes Viešpats yra teisus visuose savo darbuose, kuriuos mums įsakė. <sup>10</sup>Mes neklausėme jo balso, kad vaikščiotumėm Viešpaties įsakymais, kuriuos jis buvo pastatęs ties mūsų akimis

<sup>11</sup>Dabar, Viešpatie, Izraelio Dieve, kurs išvedei savo tautą iš Egipto žemės stipria ranka, ženklais ir stebuklais, savo didele galybe ir pakeltu petimi ir padarei sau vardą, kaip kad rodo šita diena, <sup>12</sup>mes nusidėjome, bedieviškai elgėmės, darėme neteisingai, Viešpatie, mūsų Dieve, prieš visas tavo teisybes. <sup>13</sup>Tegul nusigręžia tavo rūstybė nuo mūsų, nes mūsų liko nedaug tarp tautų, kur tu mus išskirstei. <sup>14</sup>Išklausk, Viešpatie, mūsų prašymus ir mūsų maldas; išvesk mus dėl savęs ir duok mums rasti malonės akivaizdoje tų, kurie mus išvedė, <sup>15</sup>kad visa žemė žinotų, jog tu Viešpats, mūsų Dievas, ir jog tavo vardas šaukiamas ant Izraelio ir ant jojo giminės. <sup>16</sup>Pažvelgk, Viešpatie, iš savo šventų namų į mus, palenk savo ausį ir išklausk mus. <sup>17</sup>Atmerk savo akis ir matyk, nes ne mirusieji, kurie yra mirusiųjų buveinėje, kurių dvasia atimta iš jų kūno, duos garbės Viešpačiui ir išpažins jo teisybę, <sup>18</sup>bet siela, kuri nuliūdus dėl nelaimės daugybės, kuri eina susilenkusi ir silpna, ir suvargusios akys; siela alkstanti duoda tau garbės ir išpažįsta Viešpaties teisybę

<sup>19</sup>Nes ne mūsų tėvų teisybe remdames mes dauginame maldas ir prašome pasigailėjimo tavo, Viešpatie, mūsų Dieve, akivaizdoje, <sup>20</sup>bet dėl to, kad tu siuntei ant mūsų savo rūstybės ir narso, taip kaip esi kalbėjęs per savo tarnus, pranašus, sakydamas: <sup>21</sup>Viešpats sako taip: Palenkite savo petį ir savo sprandą, darbuokitės Babilono karaliui, tai jūs pasiliksite šalyje, kurią aš esu davęs jūsų tėvams. <sup>22</sup>O jei jūs neklausysite Viešpaties, jūsų Dievo, balso darbuotis Babilonijos karaliui, aš padarysiu, kad jūs būtumėt ištumti iš Judo miestų ir iš Jerusaleės gatvių; <sup>23</sup>aš atimsiu

*pats budėjo...* Plg Jer 1,12. Dievas leido ateiti visoms iki vienai nelaimėms, kurias jis buvo paskelbęs

<sup>11</sup>*Izraelio Dieve.* Dievas buvo pažadėjęs dovanoti Izraeliui, jei jis darys atgailą, 5 Moš 30,1... Jer 3,14... 4,4 ir k. *Kurs išvedei...* Plg Jer 32, 21. — *Padarei sau vardą.* Matydami pasireiškusius Viešpaties stebuklus, išvedant Žydus iš Egipto, Egiptiečiai ir kiti pagonys turėjo pripažinti jo visagalybę. Dabar yra lyg kad nauja proga parodyti tą visagalybę, gelbint pažemintus nebeužaugusius Žydus. Plg Dan 9, 15... — <sup>14</sup>*Išvesk mus...* kaip kad esi žadėjęs per pranašą Ješają. Panašiai meldėsi Jeremijas 14,7. — *Duok mums rasti...* Dabar Žydai jau pasiduoda savo sunkiam likimui ir tik prašo, kad Dievas dėl savo gailestingumo padarytų ji švelnesnį. — <sup>16</sup>*Kad visa žemė...* Parodyk atvira, kad tu esi savo tautos gynėjas, kurs gali net priešingą kitų jai nusistatymą pakeisti palankumu. Taip bus visiems aišku, kad Izraelis ne be pagrindo vadinamas Viešpaties tauta. — <sup>16</sup>*Pažvelgk...* Ir tai, kad

Dievas turi savo buveinę Jerusaleje /nors tauta jau buvo išvesta/, yra dar vienas pagrindas pasigailėti. — <sup>17</sup>*Ne mirusieji...* Kai tik žmogus peržengė mirties slenkstį, liaujasi jo pilnas nuopelnų ir Dievo garbei tarp žmonių praverčias darbas; jis nebegali bendradarbiauti daugiau Dievo sumanymų vykdyme. Todėl gyvųjų dalykas yra girti Dievą. Taip kalbama, kiek kartų gyvieji palyginami su mirusiais. Plg Ješ 38,18.19; Ps 6,6 ir kt. — <sup>18</sup>*Siela*: gyvas žmogus. Liūdesių dėl teokratinės tautos nelaimės didumo, tikrųjų gėrybių troškimu, pasninku ir tt, toksai skelbia Dievo garbę ir jo teisybę

<sup>19</sup>*Nes ne mūsų...* Garbė Dievui bus juo didesnė, kad jis teikia malonės tiems, kurie negali nurodyti nei savo, nei savo tėvų nuopelnų, turi gi daug nusikaltimų ir nuodėmių. — <sup>20</sup>*Bet.* Šito ž nėra Gr t, Italėje ir Sir t. Todėl sakinio mintis yra toki: ne savo, ar mūsų tėvų nuopelnais pasitikdami mes maldaujame; mes neverti laimės, nes nelaimė lanko mus teisingai; mes kenčiame tai, kuo



iš jūsų malonumo balsą ir džiaugsmo balsą, sužadėtinio balsą ir jaunosios balsą, ir visoje šalyje nebeliks jo gyventojų pėdsakos. <sup>24</sup>Tačiau jie neklusė tavo balso darbuotis Babilono karaliui, ir tu įvykdei savo žodžius, kuriuos esi kalbėjęs per savo tarnus pranašus, kad mūsų karalių kaulai ir mūsų tėvų kaulai būsią perkelti iš savo vietos; <sup>25</sup>ir štai jie pamesti saulės karščiui ir nakties šalčiui; jie mirė didžiausiuose skausmuose: badu, kalaviju ir dėl išvarymo. <sup>26</sup>Ir šventyklai, kurioje buvo šaukiamasi tavo vardo, tu padarei tai, kas dabar yra, dėl Izraelio namų ir Judo namų neteisybės. <sup>27</sup>Su mumis gi, Viešpatie, mūsų Dieve, tu pasiilgei prisilaikydamas viso savo gerumo ir viso ano tavo taip didelio gailestingumo, <sup>28</sup>kaip tu esi kalbėjęs per savo tarną Mošę tą dieną, kurioje jam įsakei surašyti savo Įstatymą Izraelio sūnų akivaizdoje, <sup>29</sup>sakydamas: Jei neklusysite mano balso, šita didelė daugybė pavirs labai maža tautų tarpe, kur aš juos išskirstysiu, <sup>30</sup>nes aš žinau, kad tauta neklusys manęs, nes tai tauta kietasprandė

Bet savo nelaisvės šalyje ji paims tai į širdį, <sup>31</sup>ir jie žinos, kad aš Viešpats, jų Dievas; aš jiems duosiu širdies; <sup>32</sup>jie girs mane savo nelaisvės šalyje ir atsimins mano vardą, <sup>33</sup>nusigręš nuo savo atkaklumo ir nuo savo pikty darbų, nes atsimins kelią savo tėvų, kurie man nusidėjo. <sup>34</sup>Aš pašauksiu juos atgal į šalį, kurią esu prisiekęs jų tėvams Abraomui, Isaokui ir Jokubui, ir jie viešpataus tenai; aš juos padauginsiu, ir jų skaičius neis mažyn. <sup>35</sup>Aš padarysiu su jais kitą amžiną sandorą, kad būčiau jiems Dievas ir jie būtų man tauta, ir aš nebejudinsiu daugiau savo tautos, Izraelio vaikų, iš šalies, kurią esu jiems davęs

3. <sup>1</sup>Dabar gi, Visagalis Viešpatie, Izraelio Dieve, suspausta siela ir susirūpinusi dvasia šaukia į tave: <sup>2</sup>Išgirsk, Viešpatie, ir pasigailėk, nes tu Dievas gailestingas; pasigailėk mūsų, nes nusidėjome tavo akivaizdoje, <sup>3</sup>nes tu turi sostą per amžius, ir argi mes turime amžinai žūti? <sup>4</sup>Visagalis Viešpatie, Izraelio Dieve, išklausyk dabar maldą Izraelio mi-

tu mus gąsdinai per savo pranašus. — <sup>24</sup>*Mūsų karalių...* Plg Jer 8,1,2; 4,14; 10,19 ir k. — <sup>25</sup>*Dėl išvarymo.* Tikriausiai maru. — <sup>26</sup>*Tu padarei...* Ji sugriauta ir sudeginta, Jer 7,14; 26,6.9. — <sup>27</sup>*Su mumis...* Nelaisvėje Žydai jau su pagarba mini, kad Dievas tai įvykdė, ką buvo žadėjęs per Jeremiją. — <sup>28</sup>*Per savo tarną Mošę.* Plg 3 Moš 26, 32 ir k. Kaip savo ištėrime jie mato įvykdytas per Mošę duotąsias pranašystes, taip gali pasitikėti, kad įvyks ir tai, ką Viešpats yra pasakęs apie jų grįžimą tėvynėn. — <sup>29</sup>*Daugybė.* Gr t: užsesys /žūti/, ž sakomas apie jūrą, bičių spietį.

<sup>33</sup>*Kelią savo tėvų:* pikty savo prosenelių pasiilgimą ir liūdnas jo pasėkas. — <sup>34</sup>*Aš pašauksiu...* Čia žadama grįžimas tėvynėn, ramus savo krašto valdymas ir Dievo tautos padaugėjimas. Plg 5 Moš 30,3.5; Jer 30,3. — *Tenai.* Vietoje Vulgatos

*eis turi būti eiu, taip kaip yra gr t.* — <sup>35</sup>*Padarysiu... kitą...* Aprašinėjama jau mesijinė karalystė, kuriai Žydų grįžimas į Palestiną turėjo būti tarsi pirmas žingsnis ir prisirengimas

3. <sup>1</sup>*Visagalis... Izraelio Dieve.* Šiais Viešpaties vardais išreiškiama motyvai, kodėl tikimasi, kad malda bus išklausyta: Jis yra Visagalis, Jis Izraelio Dievas. Tokių motyvų pasakoma ir daugiau: prašytojai labai suvargę /suspausta siela, susirūpinusi dvasia/. Viešpats gi yra <sup>2</sup>*gailestingas.* — <sup>3</sup>*Tu turi sostą.* Tai dar vienas motyvas: tavo amžinas viešpatavimas ir galybė negali leisti, kad mes amžinai žūtumėm. Tu turi saugoti amžinąją sandorą, kurią esi padaręs su patriarkais, ir negali leisti žūti tautai, kurią pats pasirinkai, kad būtų tavo nuosavybė ir kunigiškoji karalystė /2 Moš 19,5.6/. Plg aug 2,11.27.35. — <sup>4</sup>*Izraelio mi-*

rusiųjų ir vaikų tų, kurie nusidėjo tavo akivaizdoje ir neklausė Viešpaties, savo Dievo, balso, ir dėl kurių prikibo prie mūsų nelaimės. <sup>5</sup>Neatsimink mūsų tėvų neteisybių, bet atsimink savo ranką ir savo vardą šituo laiku, <sup>6</sup>nes tu Viešpats, mūsų Dievas, ir mes girsime tave, Viešpatie, <sup>7</sup>nes todėl tu davei savo baimės ir mūsų širdis, ir kad šauktumėmės tavo vardo, ir girtumėm tave savo nelaisvėje, nes mes gręžiamės nuo neteisybės mūsų tėvų, kurie nusidėjo tavo akivaizdoje. <sup>8</sup>Štai mes esame šiandien savo nelaisvėje, kurioje tu mus išskirstei paniekinimui, praeikimui ir bausmei už nuodėmę, dėl visų neteisybių mūsų tėvų, kurie atstojo nuo tavęs, Viešpatie, mūsų Dieve

<sup>9</sup>Išgirk, Israėli, gyvenimo įsakymus, stebėk, kad išmoktumei išminties.

<sup>10</sup>Kas atsitiko, Israėli, kad tu neprietelių žemėje?

<sup>11</sup>Kad pasenai svetimoje šalyje, esi suteptas su mirusiais, paskaitytas su tais, kurie žengia į mirusiųjų buveinę?

<sup>12</sup>Tu palikai išminties šaltinį.

<sup>13</sup>Nes jei būtumei vaikščiojęs Dievo keliu, tu juk būtumei gyvenęs amžinoje ramybėje.

*rusiųjų*: tų, kurie dėl didelio skurdo pasidarė panašūs į mirusius. Plg žem 11 e ir Raud 3,6. Gr t: mirusiųjų vaikų malda, vaikų tų, kurie nusidėjo. — <sup>5</sup>*Atsimink... savo vardą...* Atsimink, kaip galingas tu esi ir kaip negalingu laiko tave pagony, kai jie mato, kad tavo globojamoji tauta skaudžiai ir begėdiškai varginama kiekvieno priešo. Atsimink taip pat savo vardą, kurio garbė tau rūpi ir kurs svetimų tautų niekinamas. — <sup>6</sup>*Tu Viešpats* — Jėhvē: ištikimas sandoros Dievas. — <sup>7</sup>*Todėl*: dėl to kas aug pasakytą mes tave girsime; juk garbės ir gyriaus reikalauti Dievas turi pilniausią teisę, ir todėl jis davė į žmogaus širdį baimės, pagarbos ir meilės jausmus. Mes gręžiamės. Tačiau ne vien lūpomis reikia garbinti Dievas. Kad mes atitolinome nuo savo širdžių visą mūsų tėvų neteisybę, tai yra garbinimas darbais. — <sup>8</sup>*Bausmei už nuodėmę*. Gr t: kad būtumėm skolininko padėtyje. Ebr t galėjo būti: sunaikinimui. Plg Jer 18,16; 19,8; 24,9

### 3. Pagyrimas išminties ir išsigelbėjimo kelias

3,9-5,9. Pranašo Barukho pamokymas ir paraginimas treptiniams Babilone pradedamas paaiškinimu, kad dabartį ne jų nelaimės priežastis

yra pametimas tikros išminties /3,9-14/, kuri tačiau esanti paslėptas, žmogui savaime neprieinamas turtas /3,14-28/. Toliau pranašas nurodo kelią į tą išmintį /3,29-4,4/, ir pati Jerusale motiniškai prabilsta į Israėlio sūnus /4,5-29/; į jos atsiliepiamą Barukhas atsako laimės linkinčiais ir paguodos žodžiais /4,30-5,9/

<sup>9</sup>*Gyvenimo įsakymus*: įsakymus, kurie palaiko gyvybę. — <sup>10</sup>*Kas atsitiko...* Kaip labai reikia Israėliui pranašo pamokymų, parodo pati nelaimė, kurion tauta pateko. —

<sup>11</sup>*Esi suteptas*: suteptas kaip numirėliai, kurių palietimas sutepa patį paliečiantį /plg Ez 37,3.../. — <sup>12</sup>*Dievo keliu*. Vaikščioti Dievo keliu tai reiškia laikytis išminties. Ta išmintis, kuri kaip niekuomet neišsenka šaltinis per įstatymą ir pranašus buvo tautai visuomet arti, dabar jos pamesta. Plg Jer 2,13; Ješ 48,18. — *Ramybėje*: ramybė yra gėrybių pilnumas ir viso, ko žmogus gali trokšti. — <sup>14</sup>*Išmintingumas...* Išmintis paaikškinama trimis aptarimais. Ji yra pažinimas to, kas reikia daryti ar ko vengti, yra jėga ir stiprybė daryti tai, kas pažinta, nugalint visas kliūtis, yra tikras supratimas, kurs pasiėmęs sau Dievo įstatymą kaip taisyklę eina jos rodomu keliu. — *Gyvenimo ilgumas*. Kur yra išmintis, ten yra įstatymo pažadėtos gėrybės, tarp jų ilgas gyvenimas. Plg 2 Moš

- <sup>14</sup>Išmok, kur yra išmintingumas, kur stiprybė,  
kur protas, kad draug žinotumei,  
kur gyvenimo ilgumas ir išsilaikymas,  
kur akių šviesa ir ramybė.
- <sup>15</sup>Kas rado jos vietą? ir kas įėjo į jos išdines?
- <sup>16</sup>Kur tautų kunigaikščiai ir tie,  
kurie viešpatauja žvėrimis, esantiems žemėje,
- <sup>17</sup>kurie žaidžia dangaus paukščiais,
- <sup>18</sup>kurie krauna sidabrą ir auksą, kuriuo pasitiki žmonės  
ir kurių išigijimui nėra galo?
- kurie apdirba sidabrą ir tuo susirūpinę,  
ir kurių pastangoms nėra galo?
- <sup>19</sup>Jie sunaikinti ir nužengę į mirusiųjų buveinę,  
o jų vietoje kilo kiti.
- <sup>20</sup>Jaunikaičiai matė šviesą ir gyveno žemėje,  
drausmės gi kelio nepažino;
- <sup>21</sup>Jie nesuprato jos takų,  
nė jų vaikai nepagavo jos;  
ji atsitolino nuo jų veido.
- <sup>22</sup>Apie ją negirdėta Kanaano žemėje  
ir jos nematyta Temane.
- <sup>23</sup>Taip pat ir Agaros vaikai, kurie jieško žemiškos gudrybės,  
Meros ir Temano pirkliai, pasakininkai,  
gudrybės ir išmanymo tyrinėtojai,  
jie nepažino išminties kelio ir neatsiminė jos takų.
- <sup>24</sup>O Izraeli, kaip dideli Dievo namai ir begalinė jo valdomoji vieta!
- <sup>25</sup>Ji didelė ir neturi ribų, augšta ir neišmatuojama.

20,12; Pat 3,1 ir k. — *Išsilaikymas*: ko reikia gyvybei palaikyti. — *Akių šviesa*: laimė. Plg aug 1,12. — *Ramybė*: visų gėrybių pilnumas

<sup>15</sup>*Jos vietą*: išminties vietą. Pranašas norėdamas paaiškinti, kur išmintis randama, kelia aikštėn jos vertę, nes išminties negalima įsigyti žmogaus pastangomis, nė už jokiuos pinigų. Būdama antgamtinė ji mums ateina laisvu Dievo ir mūsų nenusipelnytu apreiškimu. Plg Ijobo 28,12. — <sup>16</sup>*Kur tautų...* Pranašas nori pavyzdžiais parodyti, kad be Dievo niekas neatrado išminties buveinės. Plg Jer 27,6; 28,14. — <sup>18</sup>*Kurie apdirba sidabrą*: menininkai, amatininkai. — <sup>19</sup>*Jie sunaikinti...* visi mirė neradę išminties. — <sup>20</sup>*Jaunikaičiai...* Vieniems mirus stėjo kiti, bet ir tie nebuvo laimingesni ir išminties nerado. — *Drausmės gi kelio*: kelio vedančio į drausmę, į tikrąją išmintį. — <sup>21</sup>*Jos takų*: tako, kuriuo žmogus galėtų prieiti prie išminties. — *Ji atsitolino...* Anot gr t: jie pasiliko toli nuo jos kelio. — <sup>22</sup>*Negirdėta Kanaano*. Nė viena tauta, net ir gabiausi,

nemokėjo atrasti tikros išminties. Jos nerado Phenikiečiai /Kanaano gyventojai/, kurie tolimas keliones atliko jūra /plg 2 Kron 2,7; Ez 28, 3.5/, nė Temaniečiai, gyvenusieji į pietryčius nuo Idumėjos, žinomi savo išmintimi /Jer 49,7/. <sup>22</sup>*Agaros vaikai*, Ismaėliai, Abraomo palikuonys /1 Moš 16, 15/, kurie vertėsi prekyba ir turėjo aukso, *Meros gyventojai*, gal Madianiečiai, taip pat Abraomo palikuonys /1 Moš 25,2; 37,36/, *Temano pirkliai*, gal Temos gyventojai šiaurinėje Arabijoje, kilę iš Ismaėlio /1 Moš 25,15/. — *Pasakininkai*: išminčiai, kurie yra sudėję ir palikę prilyginimų ir patarlių. Plg Ekl 20,19,20. — *Gudrybės ir...* visi kiti jieškojusieji visais būdais įgimtos išminties

<sup>24</sup>*O Izraeli*: tu, kurs vienas turi išmintį, nes Dievas tau ją teikia. *Dievo namai*: visas pasaulis, kuriame Dievas gyvena kaip valdovas ir šeimos tėvas. — <sup>25</sup>*Milžinai*. Žr 1 Moš 6,4. Pranašas, be abejo, turėjo galvoje ir kitur minimus milžinus, mokėjusius kariauti, taip pat

- <sup>26</sup>Tenai buvo anie garsūs milžinai, kurie gyveno pačioje pradžioje, augšto ūgio, mokėjusieji kariauti.
- <sup>27</sup>Ne juos Viešpats išsirinko, ir jie nerado drausmės kelio, todėl jie žuvo.
- <sup>28</sup>Kadangi neturėjo išminties, jie žuvo dėl savo paikumo.
- <sup>29</sup>Kas užžengė į dangų, pasiėmė ją ir išsivedė ją iš debesų?
- <sup>30</sup>Kas perplaukė jūrą ir atrado ją?
- Kas atsigabeno verčiau ją kaip rinktinį aukšą?
- <sup>31</sup>Nėra, kas galėtų žinoti jos kelius, nė kas ištirtų jos takus.
- <sup>32</sup>Bet kursai visa žino, ją pažįsta ir ją rado savo gudrumu, jis, kursai įkūrė žemę amžiniems laikams ir pripildė ją gyvulių ir keturkojų,
- <sup>33</sup>kurs išsiunčia šviesą, ir ji eina, ją pašaukia, ir ji jo klauso drebedama.
- <sup>34</sup>Žvaigždės davė šviesos savo sargybose ir linksminosi,
- <sup>35</sup>buvo pašauktos ir tarė: Mes čia;
- ir jos švietė su džiaugsmu tam, kurs jas padarė.
- <sup>36</sup>Jisai mūsų Dievas, ir kitas negali būti su juo palygintas.
- <sup>37</sup>Jis atrado visus išminties kelius ir padavė ją savo tarnui Jokubui, ir savo mylimajam Israėliui.
- <sup>38</sup>Po to jis buvo matomas žemėje ir vaikščiojo žmonių tarpe

4. <sup>1</sup>Čia Dievo įsakymų knyga ir įstatymas, kurs pasilieka per amžius; visi, kurie ją laiko, ateis į gyvenimą, kurie gi ją paliko, — į mirtį.

tuos, iš kurių Israėlis atėmė jų šalį. Plg 4 Moš 13,34 ir k. — <sup>27</sup>*Jie nerado...* Gr t: jiems jis nedavė pažinimo kelio, t y, to kelio, kuriuo einama į tikrąją išmintį, nedavė jiems savo apreiškimo, kurį suteikė Israėlaičiams

<sup>29</sup>*Kas užžengė...* Be Dievo apreiškimo negalima tos išminties pasiekti, nors žmogus ištirtų dangų, žemę ir jūrą ir siūlytų už išmintį tikriausio aukso. — <sup>32</sup>*Bet kursai...* Tai atsakymas į 15 eil paklausimą. Visažinantis Dievas, visų dalykų Kūrėjas ir vyriausis valdovas, kurio viskas klauso, turi tą tikrąją išmintį. Plg Ijobo 28,23-27. — *Amžiniems laikams:* labai ilgam laikui. — <sup>33</sup>*Išsiunčia šviesą:* saulę ir kitas žvaigždes, taip pat žaibus. — *Drebedama:* labai skubiai ir tiksliai. — <sup>34</sup>*Sargybose:* savo nuolatinėse vietose. — <sup>37</sup>*Savo mylimajam...* Israėlio tautai, Dievo išskirtai iš kitų tautų jam tarnauti. — <sup>38</sup>*Buvo matomas...* Gr t: paskui (kai Dievas davė savo tautai įstatymą ir apreiškimą) buvo ji matoma žemėje ir susidurdavo su žmonėmis. — Suteikta Israėliui išmintis buvo

matoma ir žinoma visiems jo palikuonims. Kadangi dieviškasis apreiškimas pasiekė augščiausią savo laipsnį Dievo Sūnaus atsiuntime ir visa senoji sandora buvo prisirengimas prie šito kilniausio Dievo apsireiškimo, be to, ta išmintis, apie kurią kalbama Pat 8, 12; Išm 7,22; ir k, buvo iš tikrųjų Dievo Sūnus, todėl Lot tekste teisingai nurodomas tas augščiausias ir tobuliausias apsiireikimas, kuriuo pagaliau pasirodė įsamenintas tas, kurs davė įstatymą Sinajaus kalne per savo angelus ir kurs per savo angelą vedė per tyrus. Pats Dievas, išminties šaltinis, tam tikru būdu rodėsi išrinktajai tautai Sinajaus kalne, tyrumoje, būdamas arti tautos per 40 metų, šventykloje, kur jo sostas buvo tarp kherubų /1 Kar 4,4; 2 Kar 6,2/; bet visa tai buvo lyg preliudija prie augščiausiojo Dievo apsireiškimo įsikūnijime /Kipr, Lakt, Hilar, Ambr, Aug, Orig, Kir-Jerus, Epif, Auksab/

4. <sup>1</sup>Čia. Tikriausiai: ji, t y, išmintis yra knyga, ji randasi Dievo įsakymų knygoje, įstatyme /5 Moš 4, 6/. — *Per amžius.* Dievo žodis pasilieka

- <sup>2</sup>Grėžkis, Jokube, ir pasigauk ją,  
vaikščiok keliu į jos blizgėjimą, spindintį iš jos šviesos.
- <sup>3</sup>Neduok savo garbės kitam ir savo vertės svetimai tautai.
- <sup>4</sup>Mes laimingi, Izraeli, nes kas Dievui patinka, mums apreikšta.
- <sup>5</sup>Būk rami, Dievo tauta, atsimintinai Izraeli.
- <sup>6</sup>Jūs parduoti tautoms ne žūti,  
bet todėl, kad rūstybėje vedėte į rūstybę Dievą,  
jūs esate paduoti priešininkams.
- <sup>7</sup>Nes jūs įpykinote tą, kurs jus padarė,  
amžinąjį Dievą, aukodami velniams, o ne Dievui.
- <sup>8</sup>Nes jūs užmiršote Dievą, kurs jus auklėjo,  
ir nuliūdinate savo auklę Jerusale.
- <sup>9</sup>Nes ji matė ateinančią jums nuo Dievo rūstybę ir sakė:  
Klausykites, Siono apylinkės, nes Dievas man atvedė didelį  
gedulą.
- <sup>10</sup>Nes aš mačiau mano tautos, mano sūnų ir dukterų nelaisvę,  
kurią atvedė ant jų Amžinasis.
- <sup>11</sup>Aš auklėjau juos su džiaugsmu,  
išleidžiau gi juos su verksmu ir gedulu.
- <sup>12</sup>Tenesidžiaugia nė vienas, kad aš našlė ir pamesta;  
aš daugelio palikta dėl mano sūnų nuodėmių,  
nes jie nusigrėžė nuo Dievo įstatymo.
- <sup>13</sup>Jie nežinojo jo įsakymų, nevaikščiojo Dievo paliepiamų keliais  
ir neėjo su teisybės jo tiesos takais.
- <sup>14</sup>Teateina Siono apylinkės ir tegul mini mano sūnų ir dukterų ne-  
laisvę,  
kurią ant jų atvedė Amžinasis.
- <sup>15</sup>Nes jis atvedė ant jų tautą iš toli,  
piktą ir svetimos kalbos tautą,
- <sup>16</sup>kurie nepagerbė senio, nepasigailėjo vaikų,  
išvedė našlės mylimuosius ir iš pamestosios atėmė vaikus.
- <sup>17</sup>Ir ką gi aš galiu jums padėti?
- <sup>18</sup>Nes kurs atvedė ant jūsų nelaimės,  
jis pats išgelbės jus iš jūsų neprietelių rankų.
- <sup>19</sup>Eikite, mano vaikai, eikite, nes aš palikta viena.

per amžius, ir kiek įstatyme yra išminties apsidreikimo, tiek jis pasi-  
lieka ir turi vertės per amžius. Plg  
Mt 5,17.18; Lk 16,17. — *Ją*: iš-  
mintį, apie kurią kalbama 3,12 ir  
tol. — <sup>2</sup>*Pasigauk*: vėl ją įsigyk. —  
<sup>3</sup>*Savo vertės*. Gr t: kas tau naudinga.  
Jei tauta stums nuo savęs tą Dievo  
malonę, tai Dievas atims ją iš jos.  
Plg Mt 21,43

<sup>5</sup>*Atsimintinai*: tu, kurs esi vadi-  
namas Izraeliu. Viešpats padavė jus  
pagonims, ne kad jus ir jūsų atsimi-  
nimą sunaikintų, bet kad baismėmis  
jus pataisytų. — <sup>7</sup>*Velniams*: sta-  
bams ir tuo pačiu piktosioms dva-  
sioms. — <sup>8</sup>*Savo auklę*. Panašiai mies-  
to gyventojai vadinami miesto duk-  
terimi, Ješ 3,26

<sup>9</sup>*Apylinkės*: aplinkui esantieji  
miestai. Plg Jer 22,20. — <sup>10</sup>*Mano  
sūnų*... Juo labiau Dievo palaimini-  
mas pasireiškėdavo Sen Test vaikų  
daugybė, juo didesnis motinos skaus-  
mas, kad jie iš jos atimami. — <sup>12</sup>*Naš-  
lė*. Plg Raud 1,1. Kaip labai tokie  
žodžiai sugraudindavo dievobaimin-  
gų tremtinių širdis, parodo Ps 136.  
— <sup>14</sup>*Teateina*... Kaip paprastai daro  
tie, kurie gedi. Sionas dalinasi savo  
skausmu su apylinkės gyventojais  
ir šaukia juos dejuoti drauge dėl  
savo vaikų nelaimės. — <sup>15</sup>*Tautą iš  
toli*. Plg 5 Moš 28,4 9,50; Jer 5,15  
— *Piktą*... Kuri be drovos elgiasi  
pikčiausiai, prie kurios negalima  
priesti su jokia prašymu, nes ir kalbos  
ji nesupranta. — <sup>18</sup>*Jis pats išgelbės*.

- <sup>20</sup>Aš nusivilkau ramybės apdarą, apsivilkau gi maldavimo ašutinę ir šauksiuos į Augščiausią per visas savo dienas.
- <sup>21</sup>Nusiraminkite, vaikai, šaukitės į Viešpatį, ir jis išgelbės jus iš neprietelių kunigaikščių rankos.
- <sup>22</sup>Nes aš tikiuos iš Augščiausiojo jūsų išgelbėjimo, ir man ateina džiaugsmas iš Šventojo dėl pasigailejimo, kurį jums suteiks Amžinasis, mūsų Gelbėtojas.
- <sup>23</sup>Nes aš išleidžiau jus su gedulu ir verksmu ;  
Viešpats gi atves jus man atgal  
su džiaugsmu ir linksmybe visiems amžiams.
- <sup>24</sup>Nes kaip Siono kaimynai matė Dievo siųstą jūsų nelaisvę, taip jie matys ir tai greitai Dievo duotą jūsų išgelbėjimą, kurs jums bus suteiktas su didele garbe ir amžinu spindėjimu.
- <sup>25</sup>Vaikai, kantriai kęskite jus pasitikusią rūstybę, nes tave persekiojo tavo neprietelis ;  
bet greitai tu matysi jo žuvimą ir lipsi jam ant sprando.
- <sup>26</sup>Mano išlepinti vaikeliai ėjo kietais keliais, nes buvo vedami kaip neprietelių išplėšta banda.
- <sup>27</sup>Nusiraminkite, vaikai, ir šaukite Viešpačiui, nes tas, kurs jus išvesdino, atsimins jus.
- <sup>28</sup>Nes kaip jūsų dvasia nuklydino jus nuo Dievo, taip vėl apsigręžę dešimtį kartų labiau jo jieškosite ;
- <sup>29</sup>nes kursai atvedė ant jūsų nelaimių,  
jis vėl padarys jums amžinos linksmybės su jūsų išgelbėjimu.
- <sup>30</sup>Nusiramink, Jerusale, nes tave drąsina tas, kurs davė tau vardą.
- <sup>31</sup>Žus tie, kurie tau kenkė ir tave kankino,  
ir bus nubausti tie, kurie džiaugėsi tavo sunaikinimu.
- <sup>32</sup>Bus nubausti miestai, kuriems tavo vaikai vergavo,  
ir tas, kurs paėmė tavo sūnus.
- <sup>33</sup>Nes kaip jis džiaugėsi tavo griuvimu ir linksminosi tavo puolimu, taip liūdės savo sunaikinimu.
- <sup>34</sup>Jo daugybės gyventojų džiaugsmas bus atimtas  
ir jo linksmybė pavirs gedulu.

Vienas tėra, kurs gali ir nori padėti, tai Dievas. Bet kad tremtiniai pasidarytų tos pagalbos verti, reikia, kad jie nuolankiai pasiduotų bausmei. Pasidavimo pavyzdį duoda Sionas /19 ir 20 e/. — <sup>20</sup>Ramybės... Ramybė yra džiaugsmo ir laimės vaizdas. — <sup>22</sup>Iš Šventojo... Plg Ijobo 6,10 ir k. — *Suteiks* : greitai laiku suteiks. Ištrėmimo laikas yra trumpas, palygintas su atstatymu, kurs turi pasilikti visuomet. — <sup>23</sup>Visiems amžiams. Pranašas mato Dievo karalystę Mesijo pilnai įvykdytą. — <sup>24</sup>Dievo siųstą. Nėra gr t. — *Su didele garbe* : kuri bus Dievo karalystės savybė. Kaip išrinktosios tautos sunaikinimas buvo kitoms pasityčiojimo proga, taip jos atstatymas bus visiems džiaugsmo ir palaiminimo priežastis. Todėl tas atstatymas reikia skelbti visiems, nes

jis yra visų išganyimo pradžia. — <sup>25</sup>Matysi jo žuvimą. Išrinktosios tautos neprietelių žuvimas pranašaujamas gana dažnai. Ješ 10, 1... ir k. — *Ant sprando*. Taip buvo daroma su nugalėtais priešais. Plg Još 10,24. — <sup>27</sup>Nusiraminkite... Dievas, kurs leido ant jūsų nelaimę, atsimins jus, kad vėl nuo jų išgelbėtų. — <sup>28</sup>Nes kaip... Išsigelbėjimo sąlyga yra pilnas grįžimas į Viešpatį. — <sup>30</sup>Tave drąsina... Nutilus Jerusalei, atsiliepia paguodos žodžiais pranašas : Tas, kurs pavadino tave savo miestu, Jahvės miestu, kurs norėjo, kad jo vardas pasiliktų tavyje gyventi, davė tau tikriausią laidą, kad jis vėl tave pakels. Savo garbės jis kitam neduos. Plg Ješ 48,11 — <sup>32</sup>Ir tas : Babilonas. Plg Ješ 13,1... ir k. — <sup>34</sup>Anot gr t čia pradedama

- <sup>35</sup>Nes ant jo ateis ugnis nuo Amžinojo per ilgas dienas  
ir jis bus gyvenamas velnių per ilgą laiką.
- <sup>36</sup>Pažvelgk į rytus, Jerusale, ir matyk ateinančią tau iš Dievo  
linksmybę.
- <sup>37</sup>Nes štai ateina tavo sūnūs, kuriuos tu išleidai, kad būtų išsklaidyti;  
jie ateina surinkti iš saulėtekių iki saulėleidžių  
Šventojo žodžiu, džiaugdamies Dievo garbe

5. <sup>1</sup>Nusivilk, Jerusale, savo gedulo ir vargo apdarą  
ir apsimilk grožiu ir skaistumu tos amžinos garbės,  
kurią tau teikia Dievas.
- <sup>2</sup>Dievas apsups tave teisybės apsiaustu  
ir uždės tau ant galvos amžinos pagarbos vainiką.
- <sup>3</sup>Nes Dievas parodys tavyje savo spindėjimą visiems,  
kurie yra po dangumi.
- <sup>4</sup>Nes Dievo tau bus duotas amžinai tavo vardas :  
Teisybės ramybė ir dievobaimingumo šlovė.
- <sup>5</sup>Kelkis, Jerusale, ir atsistok augštumoje,  
pažvelgk į rytus ir matyk savo surinktus sūnus  
nuo saulėtekių ir saulėleidžių Šventojo žodžiu,  
besidžiaugiančius Dievo atsiminimu.
- <sup>6</sup>Nes jie išėjo iš tavęs pėsti, neprietelių vedami ;  
Viešpats gi atves juos pas tave nešamus pag darboje kaip karalių  
vaikus.
- <sup>7</sup>Nes Dievas nutarė pažeminti kiekvieną augštą kalną ir amžinas  
uolas,  
ir užpilti slėnius, sulyginant su žeme,  
kad Izraelis eitų stropiai Dievo garbei.

kalbėti Dievo vardu : aš atimsiu...

— <sup>35</sup>Gyvenamas velnių... Žr 13,21 —  
<sup>37</sup>Ateina... Pagal savo pažadus ir  
savo žodį šventasis Dievas sudarys  
sau šventą tautą

5. <sup>1</sup>Grožiu ir skaistumu, kurie bus  
duoti amžiniams laikams. Čia Jeru-  
salė jau imama kaip amžinos ir gar-  
bingos Dievo karalystės centras. —  
<sup>2</sup>Dievas. Anot gr t : apsimilk teisybės  
apsiaustu, kurs yra iš Dievo, t y,  
tikro šventumo, kurio Dievas nori,  
kad būtų žmonėse ir kurį jiems tei-  
kia. Kaip gr ž διπλοῖς rodo, čia mini-  
mas platus, kūną dūsyk apsupantis  
apsiaustas. Prie to teisybės drabužio  
prisideda garbės nuometas, karūna,  
kurią duoda Amžinasis ir kuri dėlto  
išlaiko savo spindėjimą per amžius.  
Plg Ješ 61,3.11. — <sup>3</sup>Savo spindėjimą.  
Gr t : tavo spindėjimą. — *Po dan-  
gumi* : žemėje. Plg Ješ 60,1. — <sup>4</sup>Tei-  
sybės... Tavyje viešpataus ramybė,  
kurią duoda teisingumas ir iš pamal-  
dumo trykštąs garbingumas. Vardo  
pakeitimas šv Rašte paprastai nu-

rodo padėties pakitėjimą. Tautos su-  
grįžimas iš nelaisvės buvo šitos pra-  
našystės įvykimo pradžia, jo pabaigą  
duoda Kristaus Eklesija. — <sup>5</sup>Kelkis.  
Iki tam laikui Jerusale sėdėjo gedu-  
lui pasidavus. Pažadėjimo didumas  
ir ta aplinkybė, kad jis siekia visą  
žemės skritulį, rodo, kad čia kalbama  
apie Mesijo laikus, todėl apie atsta-  
tymą Dievo karalystės, kuri visa  
savo esme yra šventa. — *Augštu-  
moje* : iš kur tu galėsi matyti tolimą  
aplinkę. — *Šventojo žodžiu* : kaip  
buvo pažadėta Dievo Šventojo. Plg  
aug 4,36.37. — *Atsiminimu*. Jie džiau-  
giasi, kad Dievas tėviškai juos atsi-  
minės suteikė jiems didelę malonę  
grįžti į jų tėvų šalį. — <sup>6</sup>Kaip ka-  
ralių vaikus. Gr t : kaip karaliaus  
sostas. Mintis gal toki : kaip karaliaus  
soste. — <sup>7</sup>Amžinas uolas : kurios il-  
giausius amžius stovi nejudamos. —  
*Stropiai*... Gr t : saugiai. — <sup>8</sup>Iv miš-  
kai... Gražiomis metaforomis apra-  
šomas šventas grįžimo iš nelaisvės  
džiaugsmas. Plg Ešdr 1,7 ir k. —

<sup>8</sup>Ir miškai ir visi kvepintys medžiai duos Dievo įsakymu Israėliui ūksmės.

<sup>9</sup>Nes Dievas ves Israėlį atgal su linksmybe  
savo didenybės šviesoje, su gailėstingumu ir teisybe, kurią jis teikia

6. \*Nuorašas laiško, kokį Jeremijas siuntė belaisviams, kurie turėjo būti Babiloniečių karaliaus išvesti į Babiloniją, kad jiems paskelbtų, kas jam buvo Dievo įsakytas:

<sup>1</sup>Dėl nuodėmių, kuriomis nusidėjote Dievo akivaizdoje, jūs būsite Babiloniečių karaliaus Nabukodonosoro išvesti kaip belaisviai į Babiloniją. <sup>2</sup>Taigi atėję į Babiloniją jūs būsite tenai daug metų ir ilgus laikus iki septynių kartų; po to gi aš išvesiu jus iš ten su ramybe. <sup>3</sup>Dabar gi jūs matysite Babilonijoje auksinių, sidabrinių, akmeninių ir medinių dievų, nešamų ant pečių ir darančių pagonims baimės. <sup>4</sup>Žiūrėkite tat, kad ir jūs nepasidarytumėte tokiuo pat elgesiu panašūs į svetimuosius, nebijotumėte ir nesiduotumėte jiems įbauginti. <sup>5</sup>Pamatę tat, kaip minia iš paskos ir iš priešakio juos garbina, sakykite savo širdyse: Tave, Viešpatie, reikia garbinti. <sup>6</sup>Nes mano angelas yra su jumis, ir aš pats keršysiu už jūsų sielas

<sup>7</sup>Nes jų liežuvis nulygintas dailydės, taip pat jie patys paausinti ir pasidabruoti, bet yra netikri ir kalbėti negali. <sup>8</sup>Ir kaip papuošalus mėgstančiai mergaitė, taip paėmus aukso jie padirbti. <sup>9</sup>Jų dievai, tiesa, turi ant savo galvų auksinių vainikų, bet kunigai pasiima iš jų auksą ir sidabrą ir sunaudoja sau. <sup>10</sup>Taip pat iš to duoda paleistuvėms ir puošia

<sup>9</sup>Dievas ves... Grįžimas iš Babilono nelaisvės yra vaizdas laisvės, kurią atneša Kristus. Dvasiniu būdu visas aprašytasis gerumas ateina sielai, kuri grįžta prie Dievo iš nuodėmės vergijos ar iš netikėjimo tamsybių, taip pat ir tai, kuri iš šios ašarų pakalnės įeina į dangų

## II. Jeremijo laiškas

6,1-72. Jeremijo laiške nelaisvėn vedami Žydai įspėjami, kad nebijotų Babiloniečių dievaičių ir pasiliktų ištikimi savo Dievui, nes stabai neturi jokios galios /1-15/, jie yra neturį judėjimo rąstai /16-26/, yra niekinami pačių savo garbintojų /27-44/, padirbami žmonių rankomis ir jų palaikomi /45-58/ ir nėra nieko labiau niekintino, kaip tie dievaičių stabai /59-72/

6. \*Jeremijas. Laiško autorius Jeremijas. Jis jį siunčia Žydams, kurie buvo Kaldiečių jau išvesti iš Jerusale, bet dar tebebuvo Palestinos sienose. Laiško tikslas — apsaugoti tremtinius nuo gresiančių jiems pavojų. Plg Jer 29,1.2

<sup>2</sup>Iki septynių kartų. Jeremijas yra aiškiai minėjęs /Jer 25,11/ septynias dešimtis nelaisvės metų; todėl ką čia reiškia karta, neaišku, gal tam tikrą laikotarpį. — <sup>3</sup>Darančių... Pavyzdys karaliaus, didikų ir visų pagonių, kurie net Žydų nugalėjimą savino savo dievaičiams, gali suklaidinti tremtinius, kurie ir be to būdami savo tėvynėje buvo linkę prie svetimų dievų garbinimo; todėl aiškaus įspėjimo jie reikalingi. Plg Ješ 44, 10. — <sup>5</sup>Savo širdyse: jei neturėsite drąsos garbinti balsiai. — <sup>6</sup>Angelas. Viešpaties angelas /Mikolas. Dan 10,13.21; 12,1/ yra su tremtiniais, taip kaip buvo su Žydais einančiais iš Egipto. — <sup>7</sup>Keršysiu. Dievas nubaustuos tuos, kurie pasiduos stabmeldystei. Anot kitų aiškintojų: Pats Dievas rūpinsis tremtinių sielomis ir baus jų suvedžiotuosius. — <sup>8</sup>Ir kaip... Gr t 8 eil sujungta su 9: kaip papuošalus mėgstančiai mergaitė, jie ima aukso ir padaro vainikus, /kuriuos deda/ ant savo dievų galvos. — <sup>10</sup>Paleistuvėms... Gr t toliau tokie žodžiai: kurios gyvena paleistuvių namuose, ir jie puošia drabužiais auksinius, sidabrinius ir medinius dievus.



kekšes, ir vėl gavę tai atgal iš kekšių, puošia savo dievus. <sup>11</sup>Šitie gi neišsigelbi nuo rūdžių ir kandžių. <sup>12</sup>Apdengę juos purpuros rūbu, šluosto jiems veidą dėl namų dulkių, kurių pas juos labai daug. <sup>13</sup>Jei kurs turi skeptrą kaip žmogus, kaip šalies teisėjas, jis negali užmušti to, kurs jam nusideda. <sup>14</sup>Arba jei turi rankoje kalaviją ir kirvį, jis negali apsaugoti savęs nei nuo karo, nei nuo galvažudžių. Iš to tebūna jums žinoma, kad jie ne dievai. <sup>15</sup>Todėl jūs jų nebijokite. Nes kaip žmogaus sudaužytas indas darosi nenaudingas, tokie jų dievai. <sup>16</sup>Kai jie pastatyti namuose, jų akys pilnos dulkių nuo įeinančiųjų kojų. <sup>17</sup>Ir kaip užrakinamos durys aplink tą, kurs ižeidė karalių, arba aplink numirėlį, atlydėtą į kapą, taip kunigai apsaugo jų duris spynomis ir užkaiščiais, kad nebūtų vagių apiplėšti. <sup>18</sup>Jiems uždega žiburių ir tai daug, kurių jie nė vieno negali matyti; yra gi jie kaip rąstas namuose. <sup>19</sup>Jų vidų, sako, griaužia iš žemės iššliaužę kirminai, ir jie nejaučia, kai tie griaužia juos ir jų drabužius. <sup>20</sup>Jų veidai pajuodėja nuo namuose esančių dūmų. <sup>21</sup>Ant jų kūno ir ant jų galvos skraido pelėdos, kregždės ir kiti paukščiai, taip pat bėgioja katės. <sup>22</sup>Iš to jūs žinosite, kad jie ne dievai. Todėl nebijokite jų. <sup>23</sup>Taip pat auksas, kurį turi, yra papuošalui; jei niekas nenušluostys rūdžių, jie neblizga; nes ir kai buvo liejami, jie nejautė. <sup>24</sup>Didele kaina juos nupirkta, nors juose nėra gyvybės. <sup>25</sup>Neturėdami kojų jie nesami ant pečių, taip rodydami savo negarbingumą žmonėms; tebūna taip pat sugėdinti tie, kurie juos garbina. <sup>26</sup>Todėl, jie jie nukrinta žemėn, patys savaime neatsikelia, ir jei kas nukritusį pastato stačią, jis savaime nestovi; jei padedama jiems dovanų, tai taip pat kaip numirėliams. <sup>27</sup>Kas jiems aukojama, tai parduoda jų kunigai ir sau naudojasi, taip pat ima sau ir jų moterys, bet nieko neduoda nei ligoniui, nei elgetai. <sup>28</sup>Nėščios ir mėnesinė liga sergančios moterys paliečia jų aukas. Taigi iš to žinodami, kad jie ne dievai, jūs jų nebijokite. <sup>29</sup>Nes ir kodėl gi jie vadinami dievais? Dėl to, kad moterys sudeda dovanų sidabriniams, auki-

lyg kad tai būtų žmonės. — <sup>12</sup>*Purpuros rūbu*: kurs buvo labai brangus ir buvo dėvimas tik karalių ir didikų. — <sup>13</sup>*Jei kurs turi...* Babiloniečių dievaitis Mardukas dažnai buvo vaizduojamas su karališku skeptru rankoje. — <sup>14</sup>*Kirvį*. Su karišku kirviu buvo vaizduojamas dievaitis Belis. Dievaiciai turėjo gyvybės ir mirties valdovų išvaizdą, tikrumoje gi buvo silpnesni ir menkesni už bet kurį žmogų. — <sup>16</sup>*Namuose*: šventykloje. — <sup>17</sup>*Durys aplink tą*: kalėjimo durys. Gr t vienas tėra palyginimas: Kaip tam, kurs nusikalto karaliui, kaip pasmerktajam mirti užrakinamos durys... — <sup>18</sup>*Ir tai daug*. Gr t: ir tai daugiau /kaip sau/. — <sup>19</sup>*Jų vidų*... Gr t: jų širdis, sako, griaužiama. Kai kirminai iš žemės griaužia juos ir jų drabužius, jie nestebi. Širdis tai medinės statulos vidus. — <sup>20</sup>*Namuose*: šventykloje, kur iš daugelio žiburių atsiranda daug dūmų. — <sup>23</sup>*Rūdžių*. Auksas nerūdija; rūdys čia

minimos liaudies įpročiu. Plg Jok 5,3. — *Nes ir...* Ir nenuostabu, kad patys jie negali palaikyti savo blizgėjimo, nes, kai buvo daromi, jie nejautė ir nežinojo, kad jie liejami iš naugės. — <sup>26</sup>*Tebūna sugėdinti...* Jų garbintojai turi jų gėdytis dėl jų silpnumo. — <sup>27</sup>*Ima sau*. Gr t: jų žmonos sūdo sau jų kąšnius, t. y. tiek daug pasigrobia, kad pasūdžius mėsą jos pakanka ilgesniam laikui. — *Nieko neduoda...* Einant Mošės įstatymu tam tikruose aukų pokyliuose turėjo teisės gauti dalį svetimšaliai, našlaičiai ir našlės, tarnai ir tarnaitės, ypač beturčiai /žr 2 Moš 23,11 ir k/. Todėl toks pagonių kunigų elgesys su aukomis turėjo rodytis Žydams ypač peiktinas ir nežmoniškas. — <sup>28</sup>*Nėščios...* Tokios moterys pagal Mošės įstatymą buvo laikomos suteptomis ir joms nebuvo leidžiama valgyti aukų mėsos. Plg 3 Moš 12,4; 15,19. — <sup>29</sup>*Dėl to, kad moterys...* Štabai nėra dievai ir dėl

niams ir mediniams dievams, <sup>30</sup>ir jų namuose sėdi kunigai su perplėstomis įupomis, su nuskustomis galvomis ir barzda, su atidengta galva. <sup>31</sup>Jie kriočia šaukdami savo dievų akivaizdoje kaip numirėlio pokylyje. <sup>32</sup>Jų drabužius nuima kunigai ir apvelka savo pačias ir savo vaikus. <sup>33</sup>Ar jie pritaria iš ko nors ką pikta, ar ką gera, jie negali atsilyginti; jie negali pastatyti karalių ar jį atstatyti. <sup>34</sup>Taip pat jie negali nei turtų duoti, nei atsilyginti piktu. Jei kas jiems padaro apžadą ir neištesa, ir tai jie nebaudžia. <sup>35</sup>Jie neišgelbi žmogaus nuo mirties ir neišvaduoja silpnojo nuo galingesnio. <sup>36</sup>Aklam žmogui negražina regėjimo, neišvaduoja žmogaus iš sielvarto. <sup>37</sup>Nepasigaili našlės ir nedaro gera našlaičiams. <sup>38</sup>Jų dievai panašūs į akmenis iš kalno; jie mediniai, akmeniniai, auksiniai ir sidabriniai; kas juos garbina, tie bus sugėdinti. <sup>39</sup>Kaip gi tat galima laikyti ar sakyti juos esant dievus?

<sup>40</sup>Be to, ir patys Kaldiečiai jų negerbia; jie išgirdę apie nebylį, kurs negali kalbėti, veda jį pas Belį, reikalaudami, kad suteiktų jam kalbą, <sup>41</sup>lyg kad tie, kurie neturi judėjimo, galėtų jausti. Jie patys tai supratę paliks juos, nes jų dievai neturi pajautimų. <sup>42</sup>Moterys gi aptiestos virvėmis sėdi prie kelių, degindamos alyvų kaulelius; <sup>43</sup>kai jų viena paimta bet kurio praeinančiojo su juo miega, ji daro priekaištų savo kaimynei, kad ta nebuvo įvertinta kaip ji ir kad jos virvė nepertraukta. <sup>44</sup>Visa, kas jiems daroma, yra apgaule; kaip gi galima laikyti ar sakyti juos esant dievus? <sup>45</sup>Padaryti jie amatninkų ir auksakalių; jie negali būti niekas kitas kaip tik tai, ko nori kunigai. <sup>46</sup>Taip pat ir amatninkai, kurie juos daro, ilgai negyvena. Taigi ar tie, kurie jų padirbti, gali būti dievai? <sup>47</sup>Jie palieka apgaule ir gėdą savo palikuonims. <sup>48</sup>Nes kai jiems ateina karas ir nelaimė, kunigai patys sau vieni galvoja, kur pasislėpti draug su jais. <sup>49</sup>Kaip gi tat galima manyti, kad jie dievai, jie, kurie neapsaugo nuo karo ir neišsigelbi nuo nelaimių? <sup>50</sup>Kadangi jie mediniai, paausinti ir pasidabrinti, tai paskui visos tautos ir karaliai žinos, kad jie netikri; bus aišku, kad jie ne dievai, bet žmonių rankų darbai, ir

to, kad jiems aukoja moterys, kurios Žyduose visai negalėjo dalyvauti kulto apeigose, ir dėl to, kad kunigai šventyklose daro tai, kas Žydų kunigams buvo kietai draudžiama. — <sup>30</sup>*Su perplėstomis įupomis.* Mošės įstatymu Žydų kunigams buvo uždrausta skusti galvą, kirpti barzdą, plėšyti gedule savo drabužius /3 Moš 19,27; 21,5/. — <sup>33</sup>*Pastatyti karalių...* Netaip tikrasis Dievas. Plg 1 Kar 2, 6-8 ir k. — <sup>34</sup>*Nei atsilyginti..* Gr t: nei mažiausią pinigėlių

<sup>40</sup>*Veda jį.* Gr t: jie atgabena Belį ir prašo jį, kad nebylys gautų kalbos dovaną, lyg kad anas /Belis/ galėtų ką jausti. Apie Belį žr Ješ 46,1. — <sup>41</sup>*Jie patys tai...* Gr t: ir jie negali, nors jie tai mato /kad dievaičiai nieko nejaučia/, nusistatyti juos pamesti, nes neturi išmavimo. — <sup>42</sup>*Moterys gi...* Babiloniečių deivė Bilit /Belio žmona/ buvo garbinama paleistuvavimu. Herodotas su pasi-

piktinimu pasakoja apie nešvarų įprotį, kurio laikydamasi kiekviena moteriškė tos deivės garbei turėjo bent vieną kartą gyvenime paleistuvauti; tos, kurios ryždamos tai daryti, turėdavo su vainikais iš virvelių ant galvos sėdėti tam tikroje deivei pašvęstoje vietoje ir laukti, kol kas iš praeinančių jas pareikalaus. Negražiosioms tekdavę laukti ir girdėti kitų pasityčiojimus ilgai. — *Alyvų kaulelius.* Gr t: sėlenas. — <sup>43</sup>*Kunigai.* Gr t: amatninkai. — <sup>44</sup>*Kaip gi...* Anot gr t: tai kaip gi dar neaišku ir nesuprantama, kad jie ne dievai, t y, kaip gi dar galima, kad kas nors nesuprastų dievaičių niekinimo. — <sup>50</sup>*Visos tautos...* Jau Jeremijas /10,11/ pranašauja pagonims, kad dievaičiai grius, tiesa nugalės, melas išnyks. — <sup>51</sup>*Taigi...* Gr t: Kam gi dar gali būti nežinoma, kad jie ne dievai? — *Dieviško veiksmo.* Tai įrodoma toliaus duodamais pa-

nėra juose jokio dieviško veiksmo. <sup>51</sup>Taigi iš ko žinoma, kad jie ne dievai, bet žmonių rankų darbai, ir juose nėra jokio dieviško veiksmo? <sup>52</sup>Jie nepastato karaliaus šaliai ir neduoda žmonėms lietaus. <sup>53</sup>Taip pat jie nevykdo teisybės teismuose ir negelbi šalių nuo skriaudos, nes nieko negali, kaip varnos tarp dangaus ir žemės. <sup>54</sup>Nes ugniai apėmus medinių, sidabrinų ir auksinių dievų namus, jų kunigai, tiesa, bėga ir gelbisi, jie gi sudega viduje kaip rąstai. <sup>55</sup>Karaliui ir karui jie negali pasipriešinti. Tai kaip gi galima laikyti ar priimti juos esant dievus? <sup>56</sup>Mediniai, akmeniniai, paausinti ir pasidabrinti dievai negali išsigelbėti nuo vagių ir plėšikų; šitie stipresni už juos, <sup>57</sup>atima iš jų auksą, sidabrą ir drabužius, kuriais jie apdengti, ir nueina sau, o šitie negali sau padėti. <sup>58</sup>Todėl geriau būti karaliumi, rodančiu savo galybę, ar naudingu namuose indu, kuriuo gali girtis, kas jį turi, ar durimis namuose, kurios saugo tai, kas juose yra, kaip netikrais dievais. <sup>59</sup>Saulė, mėnulis ir žvaigždės, kai jos šviečia ir yra skirtos, kad iš jų būtų naudos, daro, kas joms paliepta; <sup>60</sup>panašiai ir žaibas, kai jis pasirodo, yra gražus pasižiūrėti; taip pat gi ir vėjas pučia kiekvienoje šalyje. <sup>61</sup>Ir debesys, kai jiems Dievo įsakoma apeiti visą žemės skritulį, įvykdo, kas jiems įsakyta. <sup>62</sup>Ugnis, kuri siunčiama iš augštybės, kalnų ir miškų sunaikinti, daro, kas jai įsakyta. Šitie gi nei gražumu, nei jėgomis nėra nė vienam iš anų lygūs. <sup>63</sup>Todėl nereikia manyti, nė sakyti, kad jie dievai, nes neįstengia nei teisimą daryti, nei bet ką žmonėms padaryti. <sup>64</sup>Taigi žinodami, kad jie ne dievai, nebijokite jų. <sup>65</sup>Nes ir karalių jie negali nei keikti, nei laiminti. <sup>66</sup>Jie nerodo taip pat danguje ženklų tautoms, nes nespindi kaip saulė ir nešviečia kaip mėnulis. <sup>67</sup>Žvėrys vertesni už juos, nes gali bėgti pastogėn ir pasisaugoti. <sup>68</sup>Taigi jokių būdu mums nepaaiškėja, kad jie būtų dievai; todėl nebijokite jų. <sup>69</sup>Nes kaip agurkyne baidyklė nieko nesergi, taip ir jų akmeniniai, sidabriniai ir paausnotieji dievai. <sup>70</sup>Taip pat ir sode bal-tasis erškėtis, ant kurio nutupia kiekvienas paukštis. Lygiai ir į numirėlį, pamestą tamsybėse, panašūs jų mediniai, paausnotieji ir pasidabrintieji dievai. <sup>71</sup>Ir iš purpuros bei skarlato, kuriuos ėda ant jų kandys, jūs galite pažinti, kad jie ne dievai. Pagaliau net jie patys suėdami ir virs-ta pajuoka šalyje. <sup>72</sup>Geresnis yra žmogus teisus, kurs neturi stabų, nes jis bus toli nuo sugėdinimo

vyzdžiais. Šventajame gi Rašte randa daug paminėtų atsitikimų, kuriuose tikrasis Dievas yra parodęs žmonėms savo galią, ir karalius pastatydamas, ir duodamas lietaus ir tt. — <sup>56</sup>*Akmeniniai*. Tokių čia nėra paminėta gr t. — <sup>58</sup>*Girtis*. Gr t: naudotis. — *Ar durimis*... Gr t yra dar vienas palyginimas: ar mediniu šulu karaliaus namuose. Bet čia tekstas nėra visai tikras. — <sup>60</sup>*Gražus pasižiūrėti*: sukelia nustebimą ir rodo. Dievo galią. — <sup>62</sup>*Ugnis*... Vėjai pučia visur Dievo klausydami ir ugnis greitai įvykdo jo kerštą. — <sup>69</sup>*Baidyklė*. Dievaičiai yra draug ne-

naudingos ir juokingos baidymo priemonės. Daugiausia ką jie gali padaryti, tai įvaryti žmonėms tam tikro išgąsčio tam tikram laikui; tačiau gąsdina ne jie patys, tik neišmintingi žmonių prietarai, kokių jie patys sau pasidarė. — <sup>70</sup>*Erškėtis*... Jie kaip erškėčių tvora, kuri nieko neįaučia ir negali nuvaryti nuo savęs nutupiančių ant jos ir ją apteršiančių paukščių. — <sup>71</sup>*Virsta pajuoka*: kai pamato, kad jie netenka bet kurios savo dalies, nosies ar ausies. — <sup>72</sup>*Bus toli*... Dargi laimės patį Dievą, augščiausią ir begalinę gėrybę.

# EZEKIĖLIO PRANAŠYSTĖ

## IVADAS

1. Ezeikielis (*J<sup>e</sup>khezqel*, ebr kalboje tas žodis reiškia : *Dievas galingas*, arba : *Dievas stiprina*), kaip jis pats pasisako, buvo (iš kitur nežinomo) Buzio sūnus ir priklausė kunigų giminei. Jis, matomai, pats turėjo eiti kurį laiką kunigo pareigas, nes iš jo pranašystės knygos pasirodo, kad jis labai gerai žinojo visas Jerusaleš šventyklos ir joje atliekamojo kulto smulkmenas. Kada Judo karalius Joachinas turėjo pasiduoti Nebukadnetsarui /597 m/, Ezeikielis, suimtas kartu su kitais žymesniais Žydais, buvo išvestas nelaisvėn į Kaldėją. Iki Jerusaleš sugriovimui buvo dar likę apie vienuoliką metų. Kaldėjoje Ezeikieliui, kaip ir daugeliui kitų Žydų, teko apsigyventi Tel-Abibe, netoli nuo Nipuro, prie Khobaro kanalo, kur, rodosi, buvo svarbiausias tremtinių centras

Atvestieji belaisviai čia nebuvo varžomi, galėjo ūkininkauti jiems paskirtuose plotuose, statėsi namų ir nevienas jų net pralobo. Ir Ezeikielis turėjo čia nuosavus namus. Jis buvo vedęs, bet jo žmona jau devintais nelaisvės metais ūmiai pasimirė. Gali būti, kad Ezeikielis išgyveno Tel-Abibe iki savo mirčiai ; bet kada ir kaip jis mirė, žinių nėra

Ėjo penkti nelaisvės metai, kai Ezeikielis kilniu Dievo apsireiškimu buvo pašauktas pranašo pareigų eiti ; jis jas ėjo ne mažiau kaip 22 metus, nes jo paskutinė metais pažymėta pranašystė yra iš 27. nelaisvės metų /29,17/

Nežiūrint to, kad Judo karalystė buvo labai sumenkėjusi, kone visi Žydai gyveno viltimi, jog Babilono karalystė greitu laiku žus ir tas žuvinimas padės jiems atgauti savo pirmąją didybę ir garbę. Tą Žydų viltį uoliai žadino ir palaikė netikri pranašai. Silpnabūdis karalius Sedekijas, kurs buvo net priesaika pasižadėjęs būti ištikimas Babelės karaliui, savo patarėjų įkalbinėjamas, lengvai pasidavė pagundai mėginti numesti nuo savęs Kaldiečių jungą ir tuo tikslu darė sutarčių su kaimynais, Edomiečiais, Moabiečiais, Amoniečiais ir Phenikiečiais. Panašios tuščios vilties buvo pilna ir išvestųjų jau į nelaisvę Žydų širdis. Todėl tikrojo pranašo uždavinys buvo griauti tą nepamatotą viltį, rodyti, kad Žydų karalystės sunaikinimas ir išvedimas į nelaisvę yra nusipelnę ir reikiama bausmė už tautos nusikaltimus, ir kad tikrai prisiimant ją su atitinkama atgaila galima vėl permaldauti Dievą, vėl susilaukti jo pasigailėjimo ir pagalbos

Taigi kolei Judo karalystė dar nebuvo susilaukusi savo paskutinės dienos, Ezeikielis, jau iš jos ištremtas, skelbė jos žuvinimą, skelbė ne tik žodžiais, bet taip pat simboliniais ženklais, kad tremtiniai galėtų, sakytum, rankomis paliesti, kas buvo ištarta žodžiais. Šia savo pareigos dailimi Ezeikielis buvo panašus į Jeremiją, kurs tuo pačiu laiku mokė savo tautiečius Jerusaleje

Kai Judo karalystė buvo jau tikrai sugriauta ir taip buvo lyg kad patvirtinta, jog Ezeikielis yra tikrai Dievo siųstas pranašas, jo žodis turėjo įsigyti ypatingos reikšmės ir rasti daugiau pasitikėjimo. Geresnės

ateities, tiesa, buvo žadeta Žydams jau senesniųjų pranašų, bet žuvus Jerusalei, šventyklai, karališkam sostui galėjo nevienam rodytis, jog anie pažadai nebevykdomi. Taigi Ezekiėlio pareiga dabar buvo, skelbiant Dievo ištikimybę žadėjimams, pripildyti savo klausytojų širdis naujos vilties. Jis turėjo parodyti, kad Dovidui namų atžala dar tebėra gyva ir ji išaugs, kad vietoje sugriautųjų bus naujas miestas, nauja šventykla, naujas Dievo garbinimas, naujas Žadėtosios žemės padalinimas, kad Viešpats, kurs pasirodė ištikimas ir pastovus, kai reikėjo vykdyti iš anksto paskelbtos bausmės, bus taip pat ištikimas teikėjas pažadėtųjų atgailą darančiai tautai gėrybių

2. Ezekiėlio knyga susideda iš daugelio pranašysčių žodžiais, simboliiniais veiksmais ir regėjimais. Jos visos rišasi šiaip ar taip su Žydų tautos likimu, nes vienos skelbiamas būsimas Judo karalystės žuvimas, kitose gi laimingas naujos karalystės atstatymas

Turinio atžvilgiu knygą galima padalinti šiaip: Įžanga /1,1-3,21/, iš kurios patiriame, kaip labai kilniu Dievo didenybės apsisireiškimu Ezeikielis buvo pašauktas pranašo pareigų eiti. Pirmoji knygos dalis /3,22-32,32/, kurioje skelbiami baisūs Dievo teismai. Tie teismai turi paliesti Žydų tautą, jų karalių, netikrus pranašus, taip pat ir Žydų sostinę Jerusalelę /3,22-24,27/. Iš tų teismų paaiškėja, kad bausmės visiems bus skaudžiausios, nes visų nusikaltimai, pasireiškę neištikimybe Viešpačiui, pasidavimu stbmeldystei ir doroviniu sugedimu, buvo labai dideli. Pranašo skelbiami Dievo teismai palies taip pat pagonių tautas /25,1-32,32/, artimesnius ir tolimesnius Žydų kaimynus, kurių nusikaltimai nemažiau yra verti Dievo keršto. Antroji dalis /33,1-48,35/, kurioje žadama daug paguodos atgimusiui ir atnaujintam Izraeliui. Čia randame pranašysčių apie Žydų tautos prisikėlimą ir Dievo karalystės neprietelių sunaikinimą /33,1-39,29/, toliau pranašysčių apie naują tautos gyvenimą ir apie naujos teokratijos įsteigimą /40,1-48,35/

3. Jei ne dauguma, tai bent nemažą Žydų tremtinių dalis turėjo mielu noru klausyti Ezeikiėlio pranašysčių, ir jos padarė jiems labai žymios įtakos. Pradžioje jų širdys, nutolusios nuo Viešpaties, buvo pilnos tik neapykantos pavergėjams ir didelio skausmo dėl įvykusios nelaimės; pamazų jie pradėjo susiprasti, kad patys buvo kalti, kad dabar reikia pasiduoti baudžiančiai Dievo rankai ir vėl prie jo grįžti. Jie išmoko tinkamai įvertinti savo kentėjimus ir praprato matyti juose tą kelią, kuriuo Dievas nori vesti juos į mesijinius laikus, emė maldauti jį, kad šventykla būtų atstatyta, kad ateitų tie geresni laikai. Labai linkę į stbmeldystę, kolei tebebuvo savo krašte, patekę į pagonių jūrą Žydų tremtiniai joje nepaskendo; jie išlaikė ir savo tikėjimą ir savo tautinę vienybę. Čia tai ir buvo, šalia kitų, didžiausias nuopelnas Ezeikiėlio ir jo žodžių

Ezeikiėlio pranašysčių stilius gana paprastas; jis toli atsilieka nuo Ješajo stiliaus; bet ir pas Ezeikielį nestinga gilių minčių, gyvumo, išsireiškimų įvairumo ir vaizdingumo. Kaikurių išsireiškimų kone nuolatinis pasikartojimas, vaizduose ir prilyginimuose, neretai pasitaikęs išileidimas ir nuobodžias smulkmenas Ezeikieliui yra tik reikiama priemonė, kad labiau paveiktų atkaklias savo klausytojų širdis

Ypatinga Ezeikiėlio pranašysčių žymė ir jų savybė yra labai žymus regėjimų, simbolinių veiksmų, prilyginimų ir vaizdų skaičius. Ezeikiėlio regėjimai ne trumpučiai, kaip kur ne kur pas kitus pranašus, bet platūs, pilni smulkmenų aprašymo. Dideliu regėjimu knyga pradedama, toliau tas pat regėjimas vėl aprašomas /9 ir 10 sk/; kitame regėjime /37 sk/ pra-

našui parodomas mirusios tautos prisikėlimas; knyga baigiama ilgiausiu regėjimu /40-48 sk/, kuriame aprašoma nauja šventykla ir atnaujintos šalies palaimos. — Taip pat savo simboliniais veiksmais Ezekielis perviršija visus kitus pranašus, net ir Jeremiją, pas kurį jų yra bent kiek daugiau kaip pas kitus. Simbolinių veiksmų aprašyme Ezekielis retai tenkinasi bendrais bruožais, dažnai išleidžia net į mažiausias smulkmenas. Tokie yra jo aprašymai gulėjimo ties nupiešto miesto paveikslu /4 sk/, jo sutepto maisto ir galvos plaukų skutimo /5 sk/, bėgimo nakčia iš savo namų Sedekijo bėgimui iš Jerusaleš įvaizdinti /12 sk/ ir nemaža kitų. — Prilyginimų ir vaizdų daug ir pas kitus pranašus, bet pas Ezekielį jie pasitaiko dar dažniau; lygaus šito pranašo realizmui nėra nė pas vieną. Pranašai ir kiti įkvėpti šv. Knygų autoriai, minėdami Žydų tautos neišstikimybę Viešpačiui, sandoros sulaužymą, vadina ją ir lygina su svetmoteryste, kurios bjaurumui aprašyti nevengia smarkių ir skaudžių žodžių, bet tokio tautos svetmoterystės aprašymo, siekiančio pačias kraštutines leistinumų ir padorumo ribas, koki randame pas Ezekielį 16 ir 23 sk, veltui jieškotumėm pas ką kitą.

Dėl šitos visokių vaizdų ir prilyginimų daugybės Ezekielio knyga ne visur lengva suprasti ir aiškinti. Jau šv. Jieronimas yra, ypač apie jos paskutinius skyrius pasakęs, kad tai esą «slaptinga Raštų gelmė ir paslapčių labirintas». Ilguose ir smulkmeniškuose regėjimų ir vaizdų aprašymuose nelengva atskirti, kurie dalykai yra svarbesni ir tikrai turi išreikšti tam tikrą idėją ir kur jie yra pridėti gal tik vaizdo pilnumui sudaryti ir jam pagražinti. Todėl gali pasitaikyti, kad jieškoma paslapčių ten, kur jų visai nėra, arba aplenkiami tariaimi mažesni dalykai, kurie turi svarbos tikslesniam pačios idėjos aptarimui.

4. Ezekielis savo pranašystes rašė pats, kai tik jas gaudavo; jis dažnai tiksliai nurodo ne tik metus, kuriais pranašystė buvo jam suteikta, bet ir dieną. Kad jos buvo parašytos tikrai Ezekielio, kurs knygoje neretai pasako savo vardą ir savo vardu kalba, šiandien labai mažai tekeliamą abejonių. Visoje knygoje nuo pradžios iki galui yra tas pat stilius, tas pat rašymo būdas, tie patys pasikartoją išsireiškimai, taip kad nėra pagrindo abejoti, jog visa knyga parašyta to paties žmogaus.

Tačiau dabartinis ebraiškas Ezekielio knygos tekstas amžių bėgyje yra daugiau nukentėjęs, kaip bet kurios kitos Sen Test knygos. Smulkesnių pakeitimų ir neesminių klaidų galėjo joje atsirasti daugiau dėl laikur pasitaikančių neaiškumų pačios minties išreiškime. Aleksandriečių vertimas padeda kur ne kur atitaisyti dabartinio ebr teksto netikslumus, bet ne visur, nes ir pats ne visur yra tikslus ir vietomis yra per daug laisvai atsitolinęs nuo originalinio teksto.

# EZEKIĖLIO PRANAŠYSTĖ

1. <sup>1</sup>Tai atsitiko trisdešimtais metais penktą ketvirtą mėnesio dieną, man esant belaisvių tarpe prie Khobaro upės : prasivėrė dangus ir aš mačiau dieviškų regėjimų. <sup>2</sup>Penktą mėnesio dieną, — tai buvo penkti karaliaus Joachino ištėrimimo metai, — <sup>3</sup>Viešpaties žodis buvo suteiktas kunigui Buzio sūniui Ezeikieliui Kaldiečių šalyje prie Khobaro upės ; ten pat ant jo atėjo Viešpaties ranka

<sup>4</sup>Aš regėjau : štai iš šiaurės ėjo viesulas, didelis debesis ir vijoiantis ugnis ; aplink jį buvo žibėjimas. Iš jos vidurio, tai yra, iš ugnies, švietė lyg žeris skaisčias. <sup>5</sup>Jos viduryje rodėsi esą keturi gyvūnai ; jų išvaizda buvo toki : juose buvo žmogaus pavidalas. <sup>6</sup>Kiekvienas turėjo keturis

## Ižanga : Pranašo Ezeikielio pašaukimas

### 1/ *Viešpaties apsiireiškimas Ezeikieliui*

Ezeikielio pranašysčių knyga prasideda Ižanga, kurioje pasakojama apie Ezeikielio pašaukimą /1,1-3,21/ 1,1-2,1a. Čia visų pirma aprašomas Viešpaties garbės apsiireiškimas Ezeikieliui, nurodžius pirma jo laiką ir vietą

1. <sup>1</sup>Tai atsitiko. Toliau aprašomo įvykio reikšmė pabrėžiama, nurodant įvykio apytostovus. Pranašas ne be nustebimo patiria, kad Dievas svetimoje, suteptoje šalyje, ištremtos tautos tarpe taip pasirodo, kaip jis paprastai apsiireiškia tik savo šventykloje ; tai turėjo būti ypatingas Dievo malonės ženklas. Dievas savo pasirodymu nori duoti pranašui tikrą žinią apie jo pašaukimą ir jo pareigas. Tokio tikrumo jam reikėjo, kad jis Viešpaties paguostas ir sustiprintas galėtų be svyravimo ir ištvermingai veikti visose savo tarnybos sunkenybėse. — *Trisdešimtais*. Anot kaikučių aiškintojų, trisdešimtais paties Ezeikielio amžiaus metais. Bet gali būti, kad Ezeikielis, gyvendamas Babelės šalyje, prisitaikė prie vietos papročio ir pažymėjo laiką taip, kaip jis buvo žymimas šalyje ; todėl trisdešimt metai galėjo būti nuo Nebukadnetsaro tėvo karaliaus Nabopolasaro /Kaldiečių dinastijos ikūrėjo/ viešpatavimo pradžios /apie 625 m/.

— *Prie Khobaro* : Babilonijoje, į kurią Nebukadnetsaras buvo išvedęs Žydus /1,20 ; 43,3/. Plg 4 Kar 24, 15,16. — *Prasivėrė dangus* : šviesiame etere susidarė vaizdas, lyg kad būtų prasivėręs dangus. — *Dieviškų regėjimų* : kuriuose buvo rodoma dieviškų dalykų ; Dievas apsiireiškia žmogaus prigimčiai suprantamu vaizdu. Minimieji regėjimai /daugsk./, nes turėjo daug dalių. — <sup>2</sup>*Mėnesio* : gal to paties ketvirtą mėnesio, kurs paminėtas pirmoje eil. — <sup>3</sup>*Viešpaties ranka*. Ranka yra jėgos simbolis. Viešpaties ranka sustiprina Ezeikielį ir padarė, kad jis galėtų matyti ir pažinti antgamtinės jėgos, dieviškąsias paslaptis

<sup>4</sup>*Aplink jį...* Viduryje buvo tiršta liepsnos masė ; ji buvo apšvietusi visą debesį aplinkui. — *Skaisčias*. Liepsnos viduryje rodėsi esąs aukso ir sidabro mišinys, taip kad tenai liepsna dar skaisčiau žibėjo. — <sup>5</sup>*Jos viduryje*. Juo labiau reginys artėjo, juo geriau pranašas matė jo sudėtinę dalį. — <sup>6</sup>*Keturis veidus* : ne keturias atskiras galvas, bet tarsi keturias kaukes ant vienos galvos. Reginys buvo ne šio pasaulio, tai pranašas neturi visai tinkamų išsiireiškimų jo dalims pavadinti ; todėl jis, pasinaudodamas kasdieninio gyvenimo žodžiais, ima juos netikra jų prasme. Šalyje, kurioje Žydų tremtiniai gyveno, panašiai įvaizdintų figūrų buvo, ir Ezeikielio klausytojams, prisiminus matytus dalykus, nebuvo

veidus ir kiekvienas keturis sparnus. <sup>7</sup>Jų kojos buvo tiesios, o jų kojų padas buvo kaip veršio kojos padas; jos žibėjo, kaip žiba įkaitintas skaitvaris. <sup>8</sup>Po jų sparnais keturiuose šonuose buvo žmogaus rankos; veidus ir sparnus jie turėjo iš keturių pusių. <sup>9</sup>Jų sparnai jungėsi, vieno sparnas su kito sparnu; eidami jie nesigrėžė, bet kiekvienas ėjo ties savo veidu. <sup>10</sup>Jų veido toks buvo panašumas: priešakyje žmogaus veidas, liūto veidas visų keturių dešinėje, veršio veidas visų keturių kairėje ir aro veidas visų keturių viršuje. <sup>11</sup>Jų veidai buvo pakelti ir jų sparnai ištiesti augštin; dvejį sparnai siekė vienas kitą ir dvejį dengė jų kūnus. <sup>12</sup>Kiekvienas jų ėjo ties savo veidu. Kur dvasia stūmė, ten jie ėjo ir eidami nesigrėžė. <sup>13</sup>Gyvūnų panašumas buvo toks: žiūrint jie atrodė lyg žerincių anglių ugnis ir lyg degantys švyturiai. Gyvūnų tarpe matėsi šen ir ten bėgiojanti blizganti ugnis ir iš ugnies išeinąs žaibas. <sup>14</sup>Gyvūnai ėjo ir grįžo kaip žaibo švitravimas

<sup>15</sup>Man žiūrint į gyvūnus, pasirodė žemėje prie gyvūnų po vieną tekinių visuose keturiuose priešakiuose. <sup>16</sup>Tekinių išvaizda ir jų sudarymas buvo lyg jūros reginys; visų keturių buvo panaši išvaizda; jų išvaizda ir sudarymas buvo toks, lyg kad būtų buvęs tekinytis tekinyje. <sup>17</sup>Pasijudinę jie ėjo į keturias savo puses ir eidami nesigrėžė. <sup>18</sup>Tekinių didumas ir augstumas buvo baisus pasižiūrėti; visa jų skrytis aplinkui buvo pilna akių ir tai visų keturių. <sup>19</sup>Einant gyvūnams, ėjo taip pat greta jų ir tekiniai, ir pakilstant gyvūnams nuo žemės, pakildavo draug ir tekiniai. <sup>20</sup>Kur tik dvasia ėjo, tenai, einant dvasiai, pakildavo ją sekdami taip pat ir tekiniai; nes gyvybės dvasia buvo tekiniuose. <sup>21</sup>Gyvūnams einant, ėjo ir

labai sunku jo žodžius suprasti. — *Keturis sparnus*. Pas Jėš 6, 2 seraphai turi po šešis sparnus; jie ten stovi viršum sosto ir dviem sparnais dengia savo veidus. Pas Ez kherubai yra po sosto, tai sparnų veidui pridengti jiems nereikia. — <sup>7</sup>*Tiesios*: be sulenkimo per kelius. — <sup>8</sup>*Rankos*. Jų visame reginyje buvo tikriausiai tik keturios. — *Veidus ir...* Ebr t: ir jų veidai ir sparnai buvo anuose keturiuose. Tai lyg antraštė toliau duodamam veidų ir sparnų aprašymui. Jos visai nėra LXX vertime. — <sup>9</sup>*Jų sparnai...* LXX vertime visų pirma duodamas veidų aprašymas, paskui sparnų. — <sup>10</sup>*Viršuje*. Vulg priedas, pridėtas matomai dėl to, kad originaliniame tekste aro veido vieta aiškiau nenurodyta: ir aro veidas visuose keturiuose. — <sup>11</sup>*Jų veidai pakelti*. Anot ebr t: tai jų veidai. Augštin buvo pakelti ne visi visų sparnai, bet tik kiekvieno dvejį, nes kitais dvejais buvo pridengtas gyvūnų kūnas. — <sup>12</sup>*Dvasia*: Dievo įtaka, pasireiškianti gyvūnuose. — <sup>13</sup>*Jie atrodė lyg...* Ugnis, kuri iš tolo matoma atrodė lyg besivyniojanti ugnis /4 e/ ir viduryje švietė lyg žeris skaitvaris, arti pasireiškia kaip bliz-

gėjimas, kurs tarp gyvūnų leidžia spindulius ir iš kurio eina žaibai; tuo būdu gyvūnų judesys įgaudavo degančių švyturių išvaizdą. — <sup>14</sup>*Ėjo ir grįžo*: ėjo šen ir ten

<sup>15</sup>*Pasirodė žemėje*: žemiau kiekvieno gyvūno. — <sup>16</sup>*Lyg jūros reginys*, t y, mėsos jūros spalvos. Ebr t palyginama ne su jūra, bet su Tarsies akmenėliu /turkisu/. — <sup>17</sup>*Jie ėjo*: galėjo judėti kiekviena kryptimi nesigrėžiant. — <sup>18</sup>*Didumas*. Anot ebr t, skrytys /apvalumai/ buvo tokios augštos, kad net baisu buvo žiūrėti. Baisumo priežastis buvo gal ne tik pats skryčių augstumas, bet taip pat ir matomos skrytyse akys. Kaikurie aiškintojai mano, kad čia kalbama apie tokias akis, kaip žmogaus; anot kitų gi tai buvęs tik akių panašumas, toks koks, sakysim, galima pastebėti ištiestoje pavo uodegoje; nėra juk čia davinų, kad patys tekiniai būtų turėję savyje kurios nors gyvybės. — <sup>20</sup>*Nes gyvybės*. Anot ebr t: nes gyvūno /gyvūnų/... Kiekvienas tekinytis buvo vedamas /stumiamas/ arti jo buvusio gyvūno, taip kad atrodė, jog tekinytis ir gyvūnas judinamas tos pačios dieviškosios dvasios. Tikslus aprašymas



jie, ir sustojant sustodavo; aniems pakilstant nuo žemės juos sekdami pakildavo taip pat ir tekiniai; nes tekiniuose buvo gyvybės dvasia

<sup>22</sup>Viršuje gyvūnų galvų buvo lyg dangaus skliausmas, kurs atrodė kaip baisus žiūrėti krištolas ir buvo ištiestas viršuje jų galvų. <sup>23</sup>Po skliausmu buvo jų sparnai ištiesti, vieno sparnas į kito sparną; kiekvienas dengė savo kūną dviem sparnais; visi dengėsi taip pat. <sup>24</sup>Aš girdejau sparnų užimą kaip daugelio vandenų užimą, lyg augščiausiojo Dievo garsą. Kai jie ėjo, tai buvo didelės daugybės užimas, kaip karo stovyklos užimas; ir kai jie sustodavo, sparnai nusileisdavo. <sup>25</sup>Nes pasigirdus balsui viršuje skliausmo, kurs buvo viršuje jų galvos, jie sustodavo ir nuleisdavo savo sparnus. <sup>26</sup>Viršuje skliausmo, kurs buvo ištiestas augščiau jų galvų, buvo matyti lyg saphyro akmuo, panašus į sostą ir ant to sosto panašumo matėsi lyg žmogaus pavidalas. <sup>27</sup>Aš mačiau kažin ką žibantį kaip skaisstvaris, kaip ugnies išvaizdą viduje jo aplinkui; nuo jo šlaunų ir augštyn ir nuo jo šlaunų iki apačiai aš mačiau lyg kad ugnį, blizgančią aplinkui, <sup>28</sup>lyg vaivorykštės išvaizdą, kai ji pasirodo debesyje lietaus dieną; toki buvo blizgėjimo išvaizda aplinkui

## 2. <sup>1</sup>Tai buvo Viešpaties garbės vaizdo pasirodymas

Tai pamatęs aš parpuoliau ant savo veido ir išgirdau kalbančiojo balsą. Jis man tarė: Žmogaus sūnau, stokis ant savo kojų, ir aš kalbėsiu su

parodo, kad visas reginys buvo matomas ilgesnį laiką. — <sup>21</sup>Gyvybės: gyvūnų

<sup>22</sup>Baisus žiūrėti: žadino didesnį nustebimą ir pagarbą. — <sup>24</sup>Augščiausiojo Dievo: ebr t: Visagalio. — Nusileisdavo. Tikriau: liaudavosi judėję, bet pasilikdavo ištiesti, kad tuojau vėl galėtų skristi. — <sup>26</sup>Saphyro akmuo. Mėlvas saphyras su aukso taškais yra Dievo garbingumo simbolis. Plg 2 Moš 34,10. Panašiai žmogaus pavidale pasirodo Dievas. Dan 7,9. — <sup>27</sup>Aš mačiau... Anot šv Jeronimo, viršutinė dalis blizgėjo, kaip blizga blizgus skaisstvaris, apačia atrodė kaip ugnis. Plg 8,2

<sup>28</sup>Lietaus... Plg Apr 4,3

2. <sup>1</sup>Viešpaties garbės vaizdo. Pra-našas matė ne pačią Viešpaties garbę, kurios negalima aprašyti žodžiais ir vaizdais, bet tik jos panašumą, vaizdą. — Viešpaties garbė buvo vadinama Dievo didenybės apsi-reikšdamas svetimoje šalyje, parodo, kad jis atmetė savo tautą ne visai, kad ir tremtinius tebepripažįsta savo tauta ir yra pasiryžęs tiekti jiems sandoros gėrybių. Taigi šitoje vie-toje Dievo garbės pasireiškimas /nors jis ne toks kaip šventykloje/ yra

įrodymas, kad Dievas ištikimai lai-kosi savo sandoros. Simboliai, ku-riais čia Dievas tarsi prisidengia, rei-kia aiškint, žiūrint panašių dalykų Mošės įstatymo kultė ir įvykių iš-rinktosios tautos istorijoje. Tie sim-boliai pasirodo kitur vieni nuo kitų atskirti, čia jie sutraukti į vieną vietą ir dar sustiprinti. Viesulas /1,4/ yra dieviškojo Teisėjo ir baus-mės atėjimo ženklas. Tokia prasme jis neretai minimas psalmėse ir pas pranašus. Jis eina iš šiaurės, taip pat kaip pas Jeremiją. 1,13,14; 4,6; 6,1; 10,22. Ugnis ir žibėjimas yra žymės dieviškosios didenybės, kuri gyvena neprieinamoje šviesoje ir bedieviams yra kaip visa ryjanti ugnis /5 Moš 4,24/. Ir Dievas yra ne kartą apsi-reiškęs ugnyje; psalmėse gi, pas Jėšąją ir Jeremiją ugnis daž-nai minima kaip teismo simbolis. Dangaus skliausmą /1,22/ matė Mošė, Aaronas ir Žydų vyresnieji /2 Moš 24,10/. Sostas yra kilnios galios žen-klas /Is 6,1/. Kad sostą neša kheru-bai, galima pilnai suprasti iš to, ką istorinės knygos sako apie Viešpaties garbę. Vaivorykštė yra, anot 1 Moš 9,9..., Dievo gailėstingumo ir malonės ženklas. Kherubai yra, kaip rodo 1 Moš 3,22,24 ir k; plg Ez 28,14..., tikros esybės, angelai /Apr 4,6/. Pats žodis kherub asiriškai reiškia kilnus,

tavim. <sup>2</sup>Tuomet įėjo į mane dvasia, po to kai jis buvo man kalbėjęs, ir pastatė mane stačią ant mano kojų. Aš girdėjau tą, kurs man kalbėjo <sup>3</sup>ir sakė: Žmogaus sūnau, aš siunčiu tave pas Izraelio vaikus, pas atpuolėles tautas, kurios atstojo nuo manęs. Jie ir jų tėvai sulaužė mano sandorą iki šiai dienai. <sup>4</sup>Sūnūs, pas kuriuos aš tave siunčiu, yra kieto veido ir nepalenkiamos širdies. Tu jiems sakysi: Štai ką sako Viešpats Dievas. <sup>5</sup>Gal kartais jis ir paklausys ir gal kartais liausis, nes tai yra atkaklūs namai; tačiau jie turi žinoti, kad pranašas yra buvęs jų tarpe. <sup>6</sup>Taigi tu, žmogaus sūnau, nebijok jų ir neišsigąšk jų kalbų, nors šalia tavęs yra netikėlių ir maištininkų, ir tu gyveni su kurkliais. Nebijok jų žodžių ir neišsigąšk jų veido, nes tai atkaklūs namai. <sup>7</sup>Taigi tu kalbėsi jiems mano žodžius; gal kartais jie paklausys ir liausis, nes jie yra erzintojai

palaimintas. Ebr jie vadinami gyvomis esybėmis ir gal taip pažymimas jų ypatingas dalyvavimas gyvybėje, kuri yra pats Dievas. Jie stovi prie Dievo sosto, Dievas gi teikia gyvybę; jie, kaip parodo jų pastatymas prie rojus vartų ir permaldavimo vietoje, turi tam tikrą ryšį su malonės gyvenimu, su žmogaus nemarumu ir pašlovinimu. Ta gyvybės pilnybė, kuri yra gyvūnuose, išreikiama jų išvaizda, jungiančia savyje visa, ką turi savyje kilniausios regimos esybės. Gyvūnai yra lyg kokie karaliai: žmogus visų matomų kūrinų karalius, liūtas laukinių žvėrių, veršis naminių gyvulių, aras paukščių. Taip kherubai turi didžiausią išmonę, jėgą ir greitumą. Žydų šventykloje kherubai turėjo po du sparnu, čia po keturis; gal ir tuo norėta nurodyti jų didesnis gyvumas. Pasirodo keturi tekiniai, nes kherubai sudaro tarsi Dievo vežimą, kurs paprastai Sione pasiliekančią Dievo garbę lyg kad veža į svetimą šalį. Taip pat sandoros skrynja Ps 67,18 ir 1 Kron 28,18 vadinama Dievo vežimu. Keturi tekiniai atgręžti į keturias pasaulio šalis, kad taip būtų nurodytas Dievo viešpatavimas ir galia, kuri visa lygiai apima. Tekinių gražumas atitinka Dievo didenybę. Akys reiškia jo dvasinį gražumą. Kad Dievas pasirodo žmogaus pavidale, tai yra lyg kad tolimas įsikūnijimo skelbimas. Trumpai sakant: Dievas apsieiškia pranašui kaip sandoros Dievas, pilnas didenybės, pasiryžęs saugoti ir palaikyti tą gyvenimo ir malonės sandorą. Šitame regėjime yra duodamas lyg kad visas knygos turinys. Pranašui jis yra pamokymas, bet taip pat ir laidas jo išrinkimo ir pašaukimo eiti pra-

našo pareigas. — Kherubų vaizdai neretai pasavinami evangelistams, kurių Kristus lyg kad nešamas visam pasauliui

2/ *Ezekiėlio pašaukimas ir  
privengimas pranašo pareigoms*

2,1b-3,21. Dievo didenybės ir galybės apreiškimų prirengtas Ezekiėlis siunčiamas eiti pranašo pareigas Žydų tarpe /2,1b-7/ ir simboliniu veiksmu pašventinamas bei sustiprinamas /2,8-3,11/; dvasios perkeltas į savo naujų pareigų vietą /3,12-15/ gauna įsakymą duoti įspėjimų nusišėdėjams ir teisiesiems /3,16-21/.

*Parpuolčiau*: iš baimės kaip Abraomas 1 Moš 17,3 /plg Ješ 6,5; Dan 7,15; 10,8/, taip pat ir pagarbos. — *Žmogaus sūnau*: silpnas žmogau. Jo silpnumo priminimas turi padąsinti Ezekiėlį remti savo augštesnia-me pašaukime visą pasitikėjimą Dievu. — *Dvasia*: Dievo siūsta. Ir čia pranašui parodoma, kad visa jo stiprybė yra iš Dievo. — *Aš siunčiu*. Toks siuntimas pareina tikiai iš Dievo /5 Moš 18,15/. — *Pas atpuolėles...* Ebr t: pas maištininkes tautas, kurios sukilo prieš mane. — *Sūnūs*. Išrinkimu ir einant sandora jie yra sūnūs, bet kaipgi labai netikę! — *Gal kartais...* Ebr t mintis: ar jie paklausys, ar nepaklausys. — *Liausis*: pikta darę. Nors jie ir nenorės klausyti, tu tačiau turi pas juos eiti, kad jie neturėtų jokio pasiteisinimo, kai aš būsiu visa padaręs, kas buvo darytina. — *Turi žinoti*: savo patyrimu. — *Nebijok jų*: jei jie bus tau atkaklūs ir tau prieštaraus; daugiau jie nieko negali padaryti. — *Jų veido*: jei jie tau ir grasytų, nes

<sup>8</sup>Tu gi, žmogaus sūnau, klausyk, ką aš tau kalbu ir nebūk atkaklus, kaip yra šitie atkaklūs namai; išsižiok ir valgyk visa, ką tik aš tau duodu. <sup>9</sup>Tuomet aš pažvelgiau, ir štai į mane buvo ištiesta ranka, kurioje buvo suvyniota knyga. Jis išvyniojo ją mano akyse; buvo gi ji prirašyta vienoje ir kitoje pusėje; joje buvo parašyta raudų, liūdnų giesmių ir dejavimų

3. <sup>1</sup>Jis man tarė: Žmogaus sūnau, valgyk, ką tik tu randi ties savim; suvalgyk šitą knygą, eik ir kalbėk Izraelio vaikams. <sup>2</sup>Aš išsižiojau ir jis valgydino mane ta knyga, <sup>3</sup>ir man tarė: Žmogaus sūnau, tavo pilvas tevalgo ir tavo viduriai tebūna pilni tos knygos, kurią aš tau duodu. Aš ją valgiau, ir mano burnoje ji buvo saldi kaip medus

<sup>4</sup>Jis man tarė: Žmogaus sūnau, eik pas Izraelio namus ir kalbėk jiems mano žodžius. <sup>5</sup>Nes tu juk siunčiamas ne pas nesuprantamos šnekos ir ne pas svetimos kalbos tautą, bet pas Izraelio namus; <sup>6</sup>ir ne pas daugelį nesuprantamos šnekos ir nežinomos kalbos tautų, kurių žodžių tu negalėtumei suprasti; bet jei ir pas tokiuos tu būtumei siunčiamas, jie klausytų tavęs. <sup>7</sup>Izraelio gi namai nenori klausyti tavęs, nes jie nenori klausyti manęs; nes visi Izraelio namai turi apdilusią kaktą ir yra kietos širdies. <sup>8</sup>Bet štai aš padarysiu tavo veidą stipresnį už jų veidus ir tavo kaktą kietesnę už jų kaktas. <sup>9</sup>Aš padarysiu tavo veidą kaip deimantą ir kaip titnągą; nebijok jų ir neišsigask jų veido, nes jie yra atkaklūs namai. <sup>10</sup>Jis man dar sakė: Žmogaus sūnau, imk sau į širdį ir išgirk savo ausimis visus mano žodžius, kuriuos aš tau kalbu. <sup>11</sup>Eik ir nuvyk pas tremtinius, pas mano tautos sūnus, kalbėk su jais ir jiems sakyk: Viešpats Dievas sako taip; gal jie paklausys ir liausis

<sup>12</sup>Tuomet dvasia pakėlė mane, ir aš girdėjau paskui save didelio sujūdimą garsą: Pagirta tebūnie Viešpaties garbė iš jos vietos! <sup>13</sup>taip pat vienas kitą palieciančių gyvūnų sparnų šlamėjimą, bildėjimą tekinių, kurie ėjo paskui gyvūnus, ir didelio sujūdimą ūžimą. <sup>14</sup>Dvasia pakėlė taip pat mane ir nešė mane; aš vykau apkartęs, savo dvasios užsidegime, tačiau su manim buvo Viešpaties ranka ir stiprino mane. <sup>15</sup>Aš atvykau pas

tai bus tušti grasymai. — *Gal kar-tais...* Žr 5 e

<sup>9</sup>*Prirašyta*: abiejose lakštų pusėse, todėl pranašysčių buvo daug. — *Raudų...* Regėjime tai išreiškia vi-sulo, tamsaus debesies ir besivynio-jančios ugnies vaizdais, 1,4; plg Apr 5,1

3. <sup>1</sup>*Valgyk*. Plg Apr 10,9. — *Ir kalbėk...* Ką pranašas priima į savo širdį, tai jis turi iš širdies ir atvirai kalbėti. — <sup>3</sup>*Buvo saldi...* Pranašas turi Dievo žodžius ne tiksliai išgirsti ir laikyti atmintyje; kadangi jis prisiima sunkią pasiuntinybę, jam suteikiama dieviškos paguodos. Plg Jer 15,16

<sup>5</sup>*Pas Izraelio...* Pranašas įspėja-mas, kad jis nelaikytų iš anksto savo pastangų bevaisėmis. Izraeliai-čiai juk gali Dievo siunčiamą įspė-jimą suprasti, nes jie žino Dievą ir savo vertę, savo pašaukimą ir savo

viltis; tačiau dabar jie yra blogesni už kitas tautas. — *Kietos širdies*. Jie atsisako klausyti Dievo, todėl jie nepaklausys taip pat jo pranašo. — <sup>9</sup>*Deimantą ir...* Ebr t: kietesnį už titnągą. Deimanto kietumas lai-komas visų didžiausiu. Todėl pra-našas gali drąsiai imtis savo pareigų. — <sup>10</sup>*Į širdį*. Jis turi visų pirma priimti Viešpaties žodžius į širdį ir juos apsvarstyti

<sup>12</sup>*Dvasia*: Dievo ar angelo jėga, kuri galėjo pasireikšti kaip žmogų pakelias vėjas. — *Garsą*: kaip die-viškosios jėgos ženklą. — Kur pasi-reiškia Dievo garbė, ten giedamas ir skleidžiamas jos gyrius. Kherubai džiaugiasi pranašo išrinkimu ir tuo, kad iš jo bus naujos Dievui šlovės. <sup>14</sup>*Apkartęs...* Labai susijaudinęs ir nuliūdęs dėl tautos atkaklumo. — <sup>15</sup>*Aš atvykau*: ne regėjime, bet savo kūnu. — *Pas naujų vaisių krūvą*. Ebr

tremtinius, pas naujų vaisių krūvą, pas tuos, kurie gyveno prie Khobaro upės; aš atsisėdau, kur jie sėdėjo, ir pasilikau tenai septynias dienas, liūdėdamas jų tarpe

<sup>16</sup>Septynioms dienoms praslinkus, man buvo suteiktas Viešpaties žodis ir pasakyta: <sup>17</sup>Žmogaus sūnau, aš padariau iš tavęs budėtoją Israėlio namams; kai tu išgirsi iš mano burnos žodį, tu paskelbsi jiems mano vardu. <sup>18</sup>Jei man sakant bedieviui: Mirte mirsi, tu jam nepaskelbsi ir nekalbėsi, kad jis gręžtųsi nuo savo bedieviško kelio ir būtų gyvas, tas bedievis mirs savo neteisybėje; tačiau jo kraujo aš pajieškosiu iš tavo rankos. <sup>19</sup>O jei tu paskelbsi bedieviui, ir jis nesigręš nuo savo bedievytės ir nuo savo bedieviško kelio, jis, tiesa, mirs savo neteisybėje; bet tu būsi išgelbėjęs savo sielą. <sup>20</sup>Jei ir teisusis bus nusigręžęs nuo savo teisybės, aš padėsiu ties juo, kuo jis užsigautų, ir jis mirs, nes tu jam nepaskelbei; jis mirs savo nuodėmėje ir nebus atsiminta jo teisybės, kurią jis yra daręs; bet jo kraujo aš pajieškosiu iš tavo rankos. <sup>21</sup>O jei tu paskelbsi teisiamam, kad teisusis nenusidėtų, ir jis nenusidės, tai jis bus tikrai gyvas, nes tu jam paskelbei, ir tu būsi išgelbėjęs savo sielą

<sup>22</sup>Viešpaties ranka atėjo ant manęs ir jis man tarė: Atsikelk ir išeik į lygumą; tenai aš kalbėsiu su tavim. <sup>23</sup>Atsikėlęs aš išėjau į lygumą. Štai tenai stovėjo Viešpaties garbė, kaip ta garbė, kurią buvau matęs prie Khobaro upės, ir aš parpuoliau ant savo veido. <sup>24</sup>Į mane įėjo dvasia ir pastatė mane ant mano kojų; ji man kalbėjo ir tarė: Įeik ir užsirakink savo namų viduje. <sup>25</sup>Ir tu, žmogaus sūnau! štai tau paskirti pančiai, tave suriš jais ir tu neišeisi iš jų tarpo. <sup>26</sup>Aš padarysiu, kad tavo liežuvis priliptų tau prie gomurio; tu būsi nebylys ir ne toks kaip žmogus, kurs bara, nes tai yra atkaklūs namai. <sup>27</sup>Bet kai aš būsiu tau kalbėjęs, aš at-

t: į Tel Abibą. Taip buvo vadinama ištremtųjų Žydų gyvenamoji vieta. — *Liūdėdamas*. Ebr t: baisėdamas, t y, giliausiai persiėmęs tuo, kas buvo Viešpaties pasakyta.

<sup>17</sup>Žmogaus sūnau: Plg žem 33,7. — *Budėtoją*. Todėl pranašas turi budėti augščiau kitų žmonių pastatytas, išgirsti Dievo žodžius ir juos skelbti. — <sup>18</sup>Jei... Plg 1 Moš 9,5; 42,22. — <sup>20</sup>Aš padėsiu... Jei jis pames gerą kelią ir pradės eiti blogu /Teodor/. Tuomet jis eis ne tuo keliu, kurį jam yra skyrusi Dievo apvaizda, ir statys save į didžiausius pavojus

kaklias jų širdis, kad pasiduotų teisingai Dievo bausmei, ir duoti nurodymų, kaip jie turi bausme pasinaudoti /3,22-24,27/

3,22-5,17. Simboliais išreikštu Jeruslės apgulumu /3,22-4,3/, gulėjimu ant vieno ir kito šono, /4,4-8/, menku maistu /4,9-17/ ir savo plaukų padalinimu /5,1-4/ Ezeikielis turi paskelbti įvairias Žydų nelaimes Jeruslės apgulimo metu ir tuojuo po Jeruslės paėmimo /5,5-17/

<sup>22</sup>Viešpaties ranka. Žr aug 1,3. — *Į lygumą*. Ebr t: į slėnį. Tel Abibas buvo matomai augštesnė vieta. Viena tvėje pranašui vėl turi būti suteiktas dieviškas regėjimas. — <sup>23</sup>Pančiai... Dievo siunčiama dorinė prievarta, kuri neleis Ezeikieliui išeiti iš namų, ar tikri pančiai, kuriais paties pranašo įsakymu galėjo surišti jį jo namiškiai. — *Iš jų tarpo*. Ebr t: į jų /tremtinių/ tarpą. Septynias dienas /15 e/ pasilikęs Žydų tarpe ir juos sudominęs dabar savo ūmiu užsidarymu namuose turi dar padidinti jų susidomėjimą. — <sup>26</sup>Nes tai... Jie yra taip atkaklūs, kad tik simboliniais veiksmais galima sužadinti

## I. Dievo teismų knyga

### 1. Pranašystės prieš Žydus

a/ *Simboliais išreikštos bausmės Jerusalei*

I. Pirmoje savo pranašysčių dalyje /3,22-32,32/, Ezeikielis skelbia Dievo teismus Žydams ir pagonių tautoms. Žydų tremtinius jis turi pranašystėmis prirengti prie artimos visai tautai nelaimės, palenkti at-

versiu tavo burną, ir tu jiems tarsi: Viešpats Dievas sako taip: Kas klauso, tegul klauso, ir kas ilsisi, tesiils, nes tai atkaklūs namai

4. <sup>1</sup>Tu, žmogaus sūnau, imk sau plytą, pasidėk ją ties savim ir nubraižyk ant jos Jerusaleš miestą. <sup>2</sup>Tu sudarysi prieš ją apgulimą, pastatysi sustiprinimų, supilsi pylimą, išrikuosi prieš ją stovyklas ir sustatysi apilinkui karo dalbas. <sup>3</sup>Pasiimk dar sau geležinę skardą ir pastatyk ją kaip geležinę sieną tarp savęs ir tarp to miesto; po to atgręžk stačiai į jį savo veidą, ir tebūna jis apgultas; tu apgulsi jį. Tai yra ženklas Israėlio namams

<sup>4</sup>Paskui tu gulėsi ant savo kairio šono ir dėsi ant jo Israėlio namų neteisybes; tiek dienų, kiek tu ant jo gulėsi, tu neši jo neteisybę. <sup>5</sup>Aš gi duodu tau tiek dienų, kiek metų tęsiasi jų neteisybė, tris šimtus devynias dešimtis dienų, ir tu neši Israėlio namų neteisybę. <sup>6</sup>Kai tu būsi tai pabaigęs, tu gulėsi dar kartą ant savo dešinio šono ir neši Judo namų neteisybę keturias dešimtis dienų: dieną už metus; dieną, sakau, aš paskyriau tau metų vietoje. <sup>7</sup>Tu atgręši savo veidą į Jerusaleš apgulimą; tavo ranka bus ištiesta, ir tu pranašausi prieš ją. <sup>8</sup>Štai aš apsupiau tave pančiais, kad tu neapsiverstumei nuo vieno šono ant kito šono, iki būsi pabaigęs savo apgulimo dienas

jų susidomėjimą. Bet šiuo metu pranašas jų dar nebars. — <sup>27</sup>*Kas ilsisi... Kas neklauso...* Plg 2,5-7

4. <sup>1</sup>*Jerusalės miestas.* Judo karalius Sedekijas buvo paskirtas valdovu Babilono karaliaus; todėl Babilone buvusiems Žydų tautos tremtiniams galėjo rodytis netikėtinas dalykas, kad Babilonas turėtų sugriauti Jerusaleš miestą. Kaip Asiriečiai ir Babiloniečiai paprastai rašydavo ant plytelių, taip pranašas panašioje plytelėje turi nubraižyti apgultą Jerusale. — <sup>3</sup>*Tarp savęs...* Taip tu atstovausi Dievą. Geležinė siena reiškia kietą, nepermaldaujamą Dievo rūstybę /Jieron/

<sup>4</sup>*Kairio šono...* Tas šonas reiškia šiaurę, nes Israėlio karalystė buvo į šiaurę nuo Judo. — *Dėsi ant jo...* Tautos neteisybė, t y, bausmė už nusikaltimus Dievas sudea ant Ezeikielio; jis turi ją nešti; jam atsigulus ant kairio šono ta neteisybė kartu su pranašo kūnu turi slėgti kairį šoną. — <sup>5</sup>*Tris šimtus...* pridėjus prie 390 dar 40 /iš 6 e/, gauname 430, t y, tiek metų, kiek, anot 1 Moš 12,40, Žydų tauta buvo Egipte; dabar jie buvo tarsi nusipelnę antrą Egipto vergiją /plg 4 Moš 14,34; 5 Moš 28,68; Oš 8,13 ir 9,3.6/. Sv Jieronimas skaito 390 metų nuo Israėlio karalystės sugriovimo /Phakėės laikais/ iki 40. Artakserkso Mnemono /Asvero/ me-

tų, keturias gi dešimtis nuo pirmų Jekhonijo metų iki pirmų Kiro metų; bet tuomet pirmais Kiro metais reiktų laikyti 557 ar 556 m, tuo tarpu kad Kiras Babilone viešpatui pradėjo tik 539 metais /savo tėvo Kambizo sostą Ansane jis, tiesa, buvo paveldėjęs jau 558 m./ Gal vietoje 390 reiktų čia skaityti su LXX vertimu 190; tuomet ir pagrindo šitam skaitymui reiktų jieskoti kur kitur. Bendrai sakant, šitas metų skaičiavimas sudaro nemaža sunkenybių, ir aiškingųjų nuomonės dėl jų labai nevienodos. — <sup>7</sup>*Tavo ranka...* Ebr t: su plika ranka, t y, atsiraičius rankovę. Tai ženklas pasiryžimo muštis. — <sup>8</sup>*Kad tu neapsiverstumei:* kad visą laiką gulėtumei ant vieno šono. — Nėra tačiau reikalo manyti, kad pranašas būtų turėjęs gulėti nepasikrutindamas be jokios pertraukos. Gulėjo jis, be abėjo, taip kaip jam buvo įsakyta, tik dienos metu ir tai atsikeldamas, kai reikėjo atlikti koks darbas namuose, pasigaminti sau maisto ir tt. Todėl simbolinis gulėjimo veiksmas galėjo būti tikrai įvykdytas. — <sup>9</sup>*Pasiimk sau...* Jerusale buvo ne tik apgulta, bet joje greitai buvo pasireikšusi reikiamiausių dalykų, vandens ir maisto stoka. Ir tą stoką pranašas turi parodyti simboliu veiksmu. Jis turi misti papločiais,

<sup>9</sup>Pasiimk sau kviečių, miežių, pupų, laišių, sorų ir vikių ; supilk juos į vieną indą ir pasidaryk sau duonos, žiūrėdamas skaičiaus dienų, kurias tu gulėsi ant savo šono ; tai tu valgysi tris šimtus devynias dešimtis dienų. <sup>10</sup>Tavo valgis, kuriuo tu misi, svers dvidešimt siklių dienai ; tai tu valgysi laikas nuo laiko. <sup>11</sup>Ir vandens tu gersi saiku, šeštą hino dalį ; tu gersi jį laikas nuo laiko. <sup>12</sup>Tu tai valgysi kaip pelenuose keptą miežienį ragaiši, ir jų akyse pridengsi tai iš žmogaus išeinančiu mėšlu. <sup>13</sup>Viešpats dar sakė : Taip valgys Izraelio vaikai savo duoną suteptą tarp tautų, pas kurias aš išvarysiu juos. <sup>14</sup>Tuomet aš tariau : Ai, ai, ai, Viešpatie, Dieve, štai mano siela nesutepta ; nuo savo kūdikystės iki dabar aš nevalgiau nei maitos, nei žvėrių sudraskyto, ir į mano burną neįėjo joki sutepta mėsa. <sup>15</sup>Jis man tarė : Štai aš tau duodu galvijų mėšlo vietoje žmonių mėšlo ; juo tu darysi savo duoną. <sup>16</sup>Jis dar man kalbėjo : Žmogaus sūnau, štai aš sutrinsiu duonos ramstį Jerusaleje ; jie valgys duoną pasvėrę ir su rūpesčiu, ir gers vandenį saiku ir suspaudime, <sup>17</sup>kad, pritrūkus duonos ir vandens, suknibutį kiekvienas ant savo brolio ir nualptų savo neteisybėsė

5. <sup>1</sup>Tu, žmogaus sūnau, pasiimk sau aštrų kalaviją, kaip plaukams skusti, imk jį ir vesk sau per savo galvą ir per savo barzdą ; paskui pasiimk svarstyklę ir padalink plaukus. <sup>2</sup>Vieną trečdalį sudegink ugnimi miesto viduryje, kai baigsis apgulimo dienos ; kitą trečdalį paimk ir sukopok aplink jį kalaviju ; paskutinį gi trečdalį išsklaidyk į vėją, ir aš ištrauksiu iš makščių paskui juos kalaviją. <sup>3</sup>Po to pasiimk jų mažą skaičių ir prisirišk prie savo apsiausto kampo. <sup>4</sup>Iš šitų vėl pasiimk ir įmesk juos

iškeptais iš įvairių javų mišinio, net ir tokių, kurie paprastai žmogaus maistui nevartojami, nes bado metu imama, kas gaunama. Per 40 dienų, kai Ezekielis, gulėdamas ant savo dešinio šono, turėjo vaizduoti Judo nuodėmes, jis mito tikriausiai jau paprasta duona, kad, kaip sako Jieron, parodytų, jog bausmė tiems, kurie visai atpuola nuo Dievo, kaip kad buvo padariusi Izraelio karalystė, yra sunkesnė už bausmę tų, kurie Dievo ir jo įstatymų pažinimą išlaiko ; toki gi buvo Judo karalystė. — *Tris šimtus...* Ir čia LXX skaitoma 190. — <sup>10</sup>*Dvidešimt siklių* : apie 327 gramus, senovinis romėnų svaras. Tiek maisto gana, kad žmogus badu nenumirtų ; bet ir Arabijoje paprastai žmogus suvalgo kasdien apie 800 gramų. — *Laikas nuo laiko* : nustatytomis valandomis. — <sup>11</sup>*Hino*. Hinas lygus 6,49 litr. Todėl per dieną Ezeikiui buvo leista išgerti truputį daugiau kaip vieną litrą, tai yra pusę to, ko paprastai reikia suaugusiam žmogui. — <sup>12</sup>*Pridengsi*. Ebr t : kepsi. Senovėje Rytų kraštuose papločiai iš miežienių miltų buvo kepami ant įkaitinto akmens, ar tiesiog karštuose pelenuose. Neesant malkų,

kaip kuras buvo vartojamas sudžiūvęs galvijų ir kupranugarių mėšlas. Pranašui įsakoma vartoti kurui sudžiovintą žmogaus mėšlą, kurio palietimas tačiau, einant įstatymu, duoną turėjo sutepti /žr 5 Moš 23,12/. Treminiai turi tai matyti, kad jie pagaliau pamestų savo nepagrįstą viltį. — <sup>13</sup>*Taip valgys*. Taip prirengta, ne geriausia kvapą turinti duona yra vaizdas Žydų pasilikimo pagonių tarpe /plg Oš 9,4/. — <sup>16</sup>*Duonos ramstį* : jėgas palaikančią duoną. Plg žem 5,16 ; 14,13

5. <sup>1</sup>*Galvą...* Galvos ir barzdos plaukai buvo laikomi vyrų papuošalu ; ilgi galvos plaukai buvo laisvės ir augštos kilmės /pav Absalom/ ženklas, barzdos gi plaukai vyriškumo žymė. — *Svarstyklę*. Svarstyklė Dievo teisingumo simbolis. — <sup>2</sup>*Trečdalį...* Vienas tautos trečdalis turės žūti Jerusaleės apgulimo metu, kitas — kai miestas bus priešų paimtas, trečias gi bus išsklaidytas tarp svetimųjų /plg 3 Moš 26,33/. — <sup>3</sup>*Mažą skaičių...* Iš išsklaidytųjų tarpo Dievas, vadovaudamos savo gerumu ir gailestingumu, nori kaikuriuos išlaikyti ir paimti savo globon. Tačiau ir šitų tarpe bus tokių, kuriuos palies

į ugnies vidurį ir sudegink juos ugnimi ; o iš to išeis ugnis į visus Izraelio namus

<sup>5</sup>Viešpats Dievas sako taip : Tai yra Jerusale ; aš pastačiau ją tarp tautų ir aplink ją šalis. <sup>6</sup>Bet ji paniekino mano teises, kad būtų labiau bedieviška kaip pagonys, ir mano įsakymus, labiau kaip šalys, kurios yra aplink ją ; nes jie atmetė mano nutarimus ir nevaikščiojo mano įsakymais. <sup>7</sup>Todėl štai ką sako Viešpats Dievas : Kadangi jūs perviršijote tautas, kurios yra aplink jus, nevaikščiojote mano įsakymais, nevykdėte mano nutarimų ir net nesielgėte pagal teises pagonių, kurie yra aplink jus, <sup>8</sup>todėl Viešpats Dievas sako taip : Štai aš ateinu prie tavęs, aš pats darysiu tavo tarpe teismus tautų akyse <sup>9</sup>ir darysiu tavyje, ko neesu daręs ir nieko panašaus daugiau nebedarysiu, dėl visų tavo nuobodų. <sup>10</sup>Todėl tavyje tėvai es savo vaikus ir vaikai es savo tėvus ; aš darysiu tau teismų ir išvėtysiu visas tavo liekanas į visus vėjus. <sup>11</sup>Todėl, kaip aš gyvas, sako Viešpats Dievas, iš tikrųjų, kadangi tu sutepei visais savo nusikaltimais ir visomis savo nuobodomis mano šventyklą, tai ir aš naikinsiu : mano akis nepasigailės, ir aš nebūsiu gailestingas. <sup>12</sup>Vienas tavo trečdalis mirs maru ir bus sunaikintas tavyje badu ; kitas tavo trečdalis kris aplink tave nuo kalavijo ; kitą gi tavo trečdalį aš išsklaidysiu į visus vėjus ir išsitrauksiu iš makščių paskui juos kalaviją. <sup>13</sup>Taip aš pilnai įvykdysiu savo narsą, patenkinsiu jais savo užsidegimą, ir iš to bus man džiaugsmo ; jie žinos, kad aš, Viešpats, esu kalbėjęs savo rūstybėje, kai būsiu patenkinęs jais savo užsidegimą. <sup>14</sup>Aš paversiu tave tyruma ir padarysiu iš tavęs pasityčiojimą aplink tave esančioms tautoms ir kiekvieno praeivio akyse. <sup>15</sup>Tu būsi paniekos ir piktžodžiavimo dalykas, išpėjimas ir pasibaisėjimas visoms aplink tave esančioms tautoms, kai aš būsiu padaręs tau teismą narse, užsidegime ir baudžiančioje rūstybėje. <sup>16</sup>Aš, Viešpats, tai kalbėjau. Kai aš siųsiu prieš juos pikčiausias bado vilyčias, kurios bus mirtingos ir kurias aš siųsiu jums išsklaidyti, kai aš sukrausiu ant jūsų badą, tai aš sulaužysiu jumyse duonos ramstį. <sup>17</sup>Aš siųsiu prieš jus badą ir pikčiausius žvėris, iki jūs būsite sunaikinti ; maras ir kraujas pereis per tave, ir aš užvesiu ant tavęs kalaviją. Aš, Viešpats, tai kalbėjau

6. <sup>1</sup>Man buvo suteiktas Viešpaties žodis ir pasakyta : <sup>2</sup>Žmogaus sūnau, atgręžk savo veidą prieš Izraelio kalnus, pranašauk prieš juos <sup>3</sup>ir sakyk : Izraelio kalnai, klausykitės Viešpaties žodžio : Štai ką Viešpats Dievas sako kalnams, kauburiams, uoloms ir slėniams : Štai aš užvesiu ant jūsų

baudžianti Dievo rūstybės ugnis. — <sup>4</sup>Išeis ugnis... Aiškintojų dauguma mato šitame bausmę, kurią dėl kunigų į parisių sukulto maišto Titas paskyrė visai tautai

<sup>5</sup>Tarp tautų... Kad tautos išmokyti iš jos tikro dievobaimingumo ir teisingo Dievo garbinimo /plg 38,12/. <sup>6</sup>Darysiu tavyje... Kadangi jie net prigimto įstatymo nesilaikė, kaip kad jo laikėsi ir pagonys /Jier/, ir taip jų piktumas peržengė visas ribas, tai taip pat ir bausmė turi būti lygi. Kaip ji pasireišk, pasakyta 10 e. Plg 3 Moš 26,29 ir 5 Moš 28,53. —

<sup>12</sup>Mirs maru... Plg Jer 14,12 ir k. — <sup>13</sup>Iš to : iš keršto. — <sup>14</sup>Tave : Jerusale. — <sup>15</sup>Ispėjimas... Tautos turi išmokti, kad Dievas nepalieka nusikaltimo nenubausto

b/ Žodžiais paskelbtos pranašystės dėl Žydų stabmeldystės

6,1-7,27. Dėl gyventojų stabmeldystės Judo šalis bus visa sunaikinta /6,1-14/ ; tas sunaikinimas yra neišvengiamas dėl nusikaltimų daugybės /7,1-27/

kalaviją, sunakinsiu jūsų augštumas, <sup>4</sup>nugriausiu jūsų altorius, ir jūsų stabai bus sutrupinti; aš pamesiu jūsų užmuštuosius ties jūsų dievačiais. <sup>5</sup>Aš pamesiu Izraelio vaikų lavonus ties jūsų stabais ir išbarstysiu jūsų kaulus aplink jūsų aukurus <sup>6</sup>visose jūsų gyvenimo vietose. Miestai bus tušti, augštumos išardytos ir sunakintos; jūsų aukurai bus sunaikinti ir sulaūžyti; jūsų stabai žus, jūsų šventyklos bus nugriautos ir jūsų padarai bus sunaikinti. <sup>7</sup>Užmuštieji kris jūsų tarpe, ir jūs žinosite, kad aš Viešpats

<sup>8</sup>Aš paliksiu tautų tarpe tulus iš jūsų, kurie ištrūks nuo kalavijo, kai būsiu išsklaidęs jus šalyse. <sup>9</sup>Tuomet jūsų ištrūkusiėji atsimimins mane tarp tautų, į kurias jie, belaisviai, yra nuvesti, nes aš būsiu sutrynęs jų paleistuvingą ir nuo manęs atstojusią širdį ir jų akis, paleistuvingai sekusias savo stabus; jie patys sau nebeatiks dėl piktenybių, kurias jie yra padarę visais savo pasibjaurėtiniais darbais. <sup>10</sup>Jie pažins, kad aš, Viešpats, ne veltui esu kalbėjęs, padarysiąs jiems tą nelaimę

<sup>11</sup>Štai ką sako Viešpats Dievas: Suduok sau į ranką ir tryptelėk savo koją ir sakyk: Vargas visoms pasibjaurėtinoms Izraelio namų piktenybėms, nes jos turi žūti kalaviju, badu ir maru. <sup>12</sup>Kas toli, tas maru numirs; kas gi arti, tas kris ištiktas kalavijo; kas bus išlikęs ir apgultas, mirs badu, nes aš pilnai įvykdysiu juose savo užsidedimą. <sup>13</sup>Jūs žinosite, kad aš Viešpats, kai jūsų užmuštieji bus tarp jūsų stabų aplink jūsų aukurus, kiekviename augštame kauburyje, visose kalnų viršūnėse, po kiekvienu žaliuojančiu medžiu, po kiekvienu šakotu ažuolu, ten, kur jie degino visiems savo stabams kvepinčių smilkalų. <sup>14</sup>Aš ištiesiu ant jų savo ranką ir padarysiu, kad šalis būtų palikta ir tuščia, pradedant Deblatos tyruma, visose jų gyvenamose vietose; ir jie žinos, kad aš Viešpats

7. <sup>1</sup>Man buvo suteiktas Viešpaties žodis ir pasakyta: <sup>2</sup>Tu, o žmogaus sūnau! Štai ką Viešpats Dievas sako Izraelio šaliai: Ateina galas, galas ateina keturiems šalies kraštams. <sup>3</sup>Dabar ateina galas tau, ir aš paleisiu prieš tave savo narsą; aš teisiu tave, žiūrėdamas tavo kelių, ir statysiu prieš tave visus tavo pasibjaurėtinius darbus. <sup>4</sup>Mano akis nepasigailės tavęs, ir aš nebūsiu gailestingas; aš dėsiu ant tavęs tavo kelius, ir tavo nuobodos bus tavyje; ir jūs žinosite, kad aš Viešpats. <sup>5</sup>Viešpats Dievas sako taip: Vienas plakimas, štai plakimas ateina. <sup>6</sup>Ateina galas, galas ateina; jis pabudo prieš tave, štai jis ateina. <sup>7</sup>Ateina sunaikinimas tau, šalies gyventojau; ateina metas, arti yra užmušimo diena, ne džiūgavimo kalnuose. <sup>8</sup>Dabar greitai laiku aš išliesiu ant tavęs savo rūstybę ir pil-

6. <sup>1</sup>*Izraelio kalnus*. Pranašas buvo Kaldejės krašte, kurs yra žemas; su juo palyginta Palestina yra tikrai kalnų kraštas. — <sup>2</sup>*Ir sakyk...* Plg 36, 2.3. — <sup>4</sup>*Bus sutrupinti*. Taip visiems paašikės jų silpnumas

<sup>9</sup>*Atsimins mane*. Toks bus Dievo siųstųjų bausmių vaisius. — <sup>10</sup>*Ne veltui...* Anot Jieron: ir kad aš ne veltui esu grąsęs

<sup>11</sup>*Suduok...* Parodyk šitais nu-stebimo ženklais, kaip didelė yra nuo-dėmė /Jieron/. — <sup>14</sup>*Aš ištiesiu...* Kaip kitados prieš tautos neprietelius /2 Moš 3,20 ir k/. Dievas ypatingu būdu rodys savo baudžiančią jėgą. —

*Pradedant...* Ebr t: nuo tyrumos iki Riblai, t y, nuo pietų iki šiaurės /Jier/

7. <sup>1</sup>*Izraelio*. Tai bendresnis Žydų gyvenamo krašto pavadinimas, nors čia turima galvoje tik Judo šalis. — <sup>5</sup>*Vienas plakimas*. Tas vienas plakimas yra taip didelis, jog kito nė nereikia, kad karalystė būtų sunaikinta /plg 1 Kar 26,8/. — <sup>7</sup>*Ateina*. Plg Jer 3,23. — <sup>8</sup>*Dabar...* Jei skaičiuoti nuo penktų Jekhonijo išvedimo metų iki devintų Sedekijo viešpatavimo metų, kuriais Nebukadnetsaras apgulė Jerusale, tai tuodu įvykiu skiria vieną nuo kito pilni



nai įvykdysiu tavyje savo narsą ; aš teisiu tave, žiūrėdamas tavo kelių, ir uždėsiu tau visas tavo piktadarystes. <sup>9</sup>Mano akis nepasigailės, ir aš nebūsiu gailestingas ; bet aš dėsiu ant tavęs tavo kelius, ir tavo nuobodos bus tavyje ; jūs žinosite, kad aš Viešpats, kurs plakui. <sup>10</sup>Štai diena, štai ji ateina : iškilo sunaikinimas, pražydo rykštė, puikybė išleido diegus. <sup>11</sup>Neteisybė išaušo į bedievyستės rykštę. Nieko iš jų nelieka, nieko iš tautos, nieko iš jų ūžesio, ir nebus juose poilsio. <sup>12</sup>Atėjo metas, diena prisiartino. Kas perka, tenesidžiaugia, ir kas parduoda, teneliūdi, nes rūstybė ateina visai jo tautai. <sup>13</sup>Nes pardavėjas nebegrįš prie to, ką jis yra pardavęs, nors jų gyvybė dar ir tebebūtų tarp gyvųjų ; nes ir pranašystė prieš visą jo daugybę nebus atgal atsiimta, ir žmogus neišgys stiprybės savo gyvenimo neteisyste

<sup>14</sup>Trimituokite trimitu ; tegul visi prisirengia ; bet nėra, kas eitų į kovą, nes mano rūstybė visai jo tautai. <sup>15</sup>Kalavijas lauکه, maras ir badas viduje. Kas yra laukuose, mirs nuo kalavijo, ir kurie yra mieste, bus maro ir bado praryti. <sup>16</sup>Ir jei jų pabėgėliai išsigelbėtų, tai jie bus kalnuose lyg slėnių karveliai, visi drebėdami kiekvienas dėl savo neteisybės. <sup>17</sup>Visos rankos nusileis, ir visi keliai patiš kaip vanduo. <sup>18</sup>Jie susijuos ašutinėmis, ir išgąstis apsiaus juos ; visuose veiduose bus sugėdinimo ir ant visų jų galvų plikės. <sup>19</sup>Jų sidabras bus laukan išmestas, ir jų auksas bus laikomas mėšlu ; jų sidabras ir jų auksas neįstengs išgelbėti jų Viešpaties narso dieną. Jais jie negalės pasotinti savo sielos ir pripildyti savo pilvų ; nes tai pasidarė jiems papiktinimas nusikaltimui. <sup>20</sup>Savo perlų papuošalu jie naudojos puikybei ; iš jo jie darė savo nuobodų ir stabų paveikslus ; todėl aš paverčiau jį jiems nešvarumu <sup>21</sup>ir duosiu jį svetimųjų rankoms plėsti ir žemės bedieviams grobti, ir šitie suteps jį. <sup>22</sup>Aš nugrėsiu nuo jų savo veidą, ir jie suteps mano slėpynę ; plėšikai įeis į ją ir suteps ją

<sup>23</sup>Daryk grandinę, nes žemė pilna kruvino nusikaltimo ir miestai pilnas neteisybės. <sup>24</sup>Aš atvesiu pikčiausius iš tautų, ir tie paveldės jų namus ; aš sustabdysiu galiūnų puikybę, ir anie paveldės jų šventyklas. <sup>25</sup>Ateinant suspaudimui, jie jieskos ramybės, bet jos nebus. <sup>26</sup>Ateis išgąstis

treji metai. — <sup>10</sup>*Iškilo...* Bausmė ir kerštas jau prirengti ir greitai ateina. Nelaimė pradžioje lyg kad dygsta ir kaip augalas kyla augštyne, paskui jau virsta žydinčia rykšte. Rykštė žydamas turėjo būti Kaldiečiai, kuriais Dievas naudojos savo tautai plakti. Gal tie patys Kaldiečiai vadinami ir diegus išleidusia puikybe. — <sup>11</sup>*Neteisybė...* Babelės karalys buvo Dievo rykštė Žydų bedievystei nubausti. — *Nieko iš jų...* Nė vienas jų nelieka be bausmės, nieko nelieka iš jų daugybės ir iš jų pasididžiavimų ; jiems skiriama amžina nelaisvė. — *Ir nebus...* Ebr t : ir nebėra juose nieko kilnaus. — <sup>12</sup>*Kas perka.* Pirkėjas paprastai džiaugiasi, pardavėjas jaučiasi nuliūdęs. Kadangi tačiau nelaisvė čia pat, tai pirkti ir parduoti lygiai tuščias dalykas /Jier/. Pirkimas čia turimas galvoje tas, kurs minimas 3 Moš

25,25. — <sup>13</sup>*Nebegrįš...* 50 metų jubiileiui atėjus, kaip sakoma 3 Moš 25, 14... 27,28. — *Nebus atgal atsiimta.* Priešingai, ji bus pilnai įvykdyta

<sup>14</sup>*Trimituokite...* Ironiškas paraginimas. — <sup>15</sup>*Kalavijas...* Žr aug 5, 12. — <sup>17</sup>*Keliai...* Susilpnėjimas pasireiškia kelių linkimu, tarsi jų patizimu. — <sup>19</sup>*Išmestas.* Anot ebr t : jų pačių išmestas. — *Papiktinimas...* Priežastis nusikalsti. Plg Pat 11,4 ; Ekl 5,10 ; Soph 1,18. — <sup>20</sup>*Paverčiau jį...* Ką išrinktoji tauta turi, tai yra iš tikrųjų Dievui pašvęsta, yra Dievo nuosavybė. Tų dalykų atidavimas dievaiciams turėjo sužadinti didžiausią Dievo rūstybę. — <sup>21</sup>*Ir žemės bedieviams :* stabų tarnautojams. — <sup>22</sup>*Nugrėsiu.* Jie neverti, kad aš į juos pažvelgčiau

<sup>23</sup>*Grandinę.* Ji bus ženklas, kad jie turi būti sugauti ir surišti, nes miestas yra pilnas didžiausių netei-

ant išgąščio ir gandas ant gando. Jie reikalaus iš pranašų regėjimų, tačiau kunigas bus netekęs įstatymo ir vyresnieji patarimo. <sup>27</sup>Karalius gedės, kunigaikštis apsilvils liūdėsiu, ir šalies tautos rankos drebės. Aš padarysiu jiems taip, kaip jie elgėsi, ir teisiu juos taip, kaip jie teisė; ir jie žinos, kad aš Viešpats

8. <sup>1</sup>Tai atsitiko šeštais metais šeštame mėnesyje penktą jo dieną. Aš sėdėjau savo namuose, ir Judo vyresnieji sėdėjo ties manim; tenai atėjo ant manęs Viešpaties Dievo ranka. <sup>2</sup>Aš žiūrėjau, ir štai tarsi ugnies išvaizdos pavidalas; pradedant jo strėnomis ir žemyn buvo lyg kad ugnis, o nuo jo strėnų augštytyn buvo lyg žėrinčio skaitvario blizgėjimas. <sup>3</sup>Ištiesios rankos pavidalas nutvėrė mane už mano galvos plaukų, Dvasia pakėlė mane tarp žemės ir dangaus ir Dievo regėjime atnešė mane į Jerusale, prie vidaus vartų, kurie yra šiaurės šone, kur buvo pastatytas pavydo stabas pavydai sužadinti. <sup>4</sup>Štai tenai buvo Izraelio Dievo garbė, visai taip kaip tas regėjimas, kurį aš buvau matęs lygumoje. <sup>5</sup>Jis man tarė: Žmogaus sūnau, pakelk savo akis į šiaurės kelią. Tuomet aš pakėliau savo akis į šiaurės kelią; ir štai į šiaurę nuo altoriaus durų prie pat angos buvo pavydo stabas. <sup>6</sup>Jis man kalbėjo: Žmogaus sūnau, tu juk matai, ką šitie daro, tas dideles nuobodas, kurias Izraelio namai čia daro, kad aš toli pasitraukčiau nuo savo šventyklos; bet toliau tu matysi dar didesnių nuobodų

<sup>7</sup>Tuomet jis atvedė mane prie prieangio durų; aš žiūrėjau, ir štai sienoje buvo skylė. <sup>8</sup>Jis man tarė: Žmogaus sūnau, laužk sieną. Man

sybių. — <sup>24</sup>*Sustabdysiu...* Plg 5 Moš 28,50. — *Jų šventyklas*: kuriomis jie veltui pasitikėjo. — <sup>27</sup>*Karalius...* Visi luomai nebežinos kaip gelbėtis. Visi bus nubausti, kaip kas nusipelnė

c/ *Viešpats regėjimais apreiškia pranašui Jerusale gyventojų nusikaltimus ir bausmes*

8,1-11,25. Regėjime pranašas mato stabmeldystę sutepamą Jerusale /8,1-18/ ir jos nubaudimą išžudymu visų, kurie nepažymėti ženklų *thau* /9,1-11/, ir ugnies papylimu ant miesto /10,1-7/; toliau mato Dievo garbės pasitraukimą nuo šventyklos slenkščio /10,8-22/, pranašauja ypatingą bausmę didikams /11,1-13/ ir skelbia paguodos žodžius Izraelio liekanoms /11,14-25/

8. <sup>1</sup>*Atsitiko šeštais...* Metams ir šešiams mėnesiams praslinkus po pašaukimo eiti pranašo pareigas. — <sup>2</sup>*Pavidalas*: žmogaus pavidalas. — <sup>3</sup>*Nutvėrė mane*: regėjime /Ephr, Jier, Teodor/. — *Prie vidaus vartų*. Aplink šventnamį buvo platus kunigų šventorius; aplink jį bent kiek žemiau buvo kitas, Izraeličių šventorius.

Iš šito žemesniojo į augštesnįjį šventorių buvo treji vartai, šiaurės, rytų, ir pietų šonuose. Čia kalbama apie tuos vartus, kurie buvo šiaurės šone tarp abiejų šventorių. — *Pavydo stabas*. Aiškintojų dauguma su Jieronimu mano, kad tai turėjo būti Baalio stabas, kurį karalius Manasas buvo pastatydinęs šventykloje /4 Kar 21,7; 2 Kron 33,7/. Jošijas, tiesa, buvo jį sunaikinęs /2 Kron 34, 4/, bet jo įpėdiniai buvo vėl jį pastatę. Plg Dan 14,35. — <sup>4</sup>*Buvo Izraelio garbė*. Iš Dievo garbės pasirodymo šventykloje pranašas turi suprasti, kaip labai šita vieta yra šventa ir kaip labai ji sutepta. — <sup>5</sup>*Nuo altoriaus durų*: tų pačių durų, kurios paminėtos 3 e; pro jas buvo įeinama tiesiog prie deginamųjų aukų altoriaus; stabas stovėjo antrame šventoriuje, bet arti durų į pirmąjį, taip kad jį galėjo matyti visuomet kunigai ir šiaip jau Žydai, kurie neįeidavo į kunigų šventorių. — <sup>6</sup>*Kad aš toli...* Iš įstatymo Žydai turėjo žinoti, kad jį atpuolimo nuo Dievo pasėka bus jų palikimas

<sup>7</sup>*Prie prieangio durų*. Kalbama vėl apie tas pat duris; kadangi tačiau

pralaužus sieną, pasirodė vienos durys. <sup>9</sup>Jis man tarė: Įeik ir matyk pikčiausias nuobodas, kurias šitie čia daro. <sup>10</sup>Įėjęs aš žiūrėjau, ir štai čia buvo visokių panašumų slankiojančių gyvių ir gyvulių, nuobodų ir visokių Izraelio namų statbų, nupieštų visur aplinkui sienoje. <sup>11</sup>O septynios dešimtytys vyrų iš Izraelio namų vyresniųjų su Jezonijo sūnumi Saphanu viduryje stovėjo ties piešiniais. Kiekvienas turėjo savo rankoje smilkytuvą, ir smilkalų debesėlio kvapas kilo augštytyn. <sup>12</sup>Tuomet jis man tarė: Žmogaus sūnau, tu juk matai, ką Izraelio namų vyresnieji daro tamsoje, kiekvienas savo kambario patamsyje; nes jie sako: Viešpats mūsų nemato; Viešpats paliko šalį. <sup>13</sup>Jis man tarė: Toliau tu matysi dar didesnių nuobodų, kurias šitie daro

<sup>14</sup>Jis įvedė mane pro Viešpaties namų vartų angą, kuri yra šiaurės šone, ir štai tenai sėdėjo moterys, raudančios Adonio. <sup>15</sup>Jis man tarė: Žmogaus sūnau, tu juk matai; toliau tu matysi nuobodų dar didesnių už šitas. <sup>16</sup>Jis įvedė mane į Viešpaties namų vidaus šventorių, ir štai prie Viešpaties šventyklos angos tarp prieangio ir altoriaus apie dvidešimt penki vyrai buvo nugaromis atsigręžę į Viešpaties šventyklą ir veidais į rytus; jie garbino saulėtekių linkon. <sup>17</sup>Jis man tarė: Tu juk matei, žmogaus sūnau? argi Judo namams dar maža daryti šitas nuobodas, kurias jie čia daro, kad jie pripildė taip pat šalį neteisybės ir vėl mane erzino? ir štai jie laiko šaką prie savo nosų. <sup>18</sup>Ir aš tai elgsiuos narsingai; mano akis nepasigailės ir aš nebūsiu gailestingas; nors jie dideliu balsu šauks į mano ausis, aš neišklausysiu jų

9. <sup>1</sup>Po to jis šaukė, man girdint, dideliu balsu, tardames: Miesto lankymai artėja, ir kiekvienas laiko savo rankoje žudymo įrankį. <sup>2</sup>Ir štai šeši vyrai ėjo keliu nuo augštesniųjų vartų, kurie yra šiaurės šone, ir kiekvienas turėjo savo rankoje žudymo įrankį; jų viduryje vienas vyras buvo apsilvilkęs drobiniais, su rašomaisiais prietaisais pajuostyje; jie įė-

pranašas visa mato regėjime, tai čia yra daugiau vaizdų negu tikrenybės. Skylė minima tuo tikslu, kad Ezekielis žinotų, kurioje vietoje reikia laukti, kad pamatytų ir galėtų paskelbti slepiamus, ne visiems žinomus dalykus, nes daugelis Žydų su savo stabmeldystės apeigomis slėpėsi nuo kitų. — <sup>10</sup>*Slankiojančių gyvių ir gyvulių.* Tai buvo ypač Egipto dievačių vaizdai; juos garbino tie Žydai, kurie laukė pagalbos iš Egipto. — <sup>11</sup>*Septynios...* Kaip visos tautos atstovai. Iš kitur nežinomas Jezonijas gal buvo Egipto šalininkų vadas. — <sup>12</sup>*Kambario patamsyje.* Anot ebr t: paveikslų kambaryje. Viešai pasiduoti stabmeldystei nebuvo galima dėl gana griežto karaliaus Jošijo draudimo. — *Viešpats paliko...* Jahvė nebegina šitos šalies, tai mes turime ieškoti pagalbos pas kitus dievus. Plg 2 Kron 28,23.

<sup>14</sup>*Vartų:* pro kuriuos iš miesto buvo įeinama į pirmąjį, žemutinį

šventorių. — *Adonio.* Ebr ir Sir T a m m u s. Jeronimas laikė jį lygiu Phenik ir Graik dievačiui Adoniui. — <sup>16</sup>*Vidaus:* kunigų; tas šventorius buvo prie pat šventyklos /3 Kar 6,3/. — *Prie Viešpaties šventyklos:* prie rūmo, kuriame buvo šventoji ir švenčiausioji dievnamio dalis. Tas rūmas turėjo nedidelį prieangį. Netoli nuo jo šventoriuje buvo deginamųjų aukų altorius. Nugaras atgręžę šventnamio rūmui 24 kunigų šeimų vyresnieji ir vyriausis kunigas reiškia savo pagarbą užtekančiai saulei; taip drauge buvo garbinamas ir Baalis. Pas Joelį 2,17 toje pat vietoje kunigai daro atgailą. — <sup>17</sup>*Laiko šaką...* Apie kurį pagonių įprotį pranašas kalba šitoje vietoje, susekti negalima. — <sup>18</sup>*Elgsiuos...* Kad bent skaudžiausios nelaimės priverstų juos suprasti piktus jų darbus

9. <sup>1</sup>*Jis:* Viešpats. — *Dideliu balsu:* taip parodydamas didelę rūstybę. — *Miesto lankymai...* Daugelis dabar

jo ir sustojo prie varinio altoriaus. <sup>3</sup>Israėlio Viešpaties garbė pakilo nuo kherubo, ant kurio ji buvo, prie namų slenksčio ir pašaukė vyrą apsi-vilkusį drobiniais ir turėjusį pajuostyje rašomąjį prietaisą. <sup>4</sup>Viešpats jam tarė: Pereik miestą išilgai, Jerusaleės viduriu ir parašyk *Thau* kak-tose tų vyrų, kurie dūsauja ir dejuoja dėl visų jame įvykstančių nuobo-dų. <sup>5</sup>Kitiems, man girdint, jis tarė: Eikite per miestą paskui jį ir užmuši-nėkite; tegul jūsų akys nepasigaili ir nebūkite gailestingi. <sup>6</sup>Užmuškite ir nužudykite senį, jaunikaitį ir mergaitę, kūdikį ir moteris; visų gi tų, ant kurių matysite *Thau*, neužmuškite, ir pradėkite nuo mano šventyklos. Taigi jie pradėjo nuo vyresniųjų, kurie buvo ties namais. <sup>7</sup>Jis jiems dar tarė: Sutepkite namus ir padarykite šventorius pilnus užmuštųjų! Išeiki-te! Jie išėjo ir užmušinėjo tuos, kurie buvo mieste. <sup>8</sup>Žudymui pasibaigus, pasilikau aš vienas. Aš parpuoliau ant savo veido ir šaukdamas šaukiau: Vargas, vargas, vargas, Viešpatie Dieve; nejaugi tu sunaikinsi visas Israėlio liekanas, išliedamas savo narsą ant Jerusaleės? <sup>9</sup>Jis man tarė: Israėlio ir Judo namų neteisybė yra labai ir labai didelė, šalis yra pilna kraujų ir miestas pilnas atpuolimo, nes jie sako: Viešpats paliko šalį ir Viešpats nemato. <sup>10</sup>Taigi ir mano akis nepasigailės, ir aš nebūsiu gailestingas; jų elgesį aš gražinsiu ant jų galvų. <sup>11</sup>Ir štai tas vyras, kurs buvo ap-sivilkęs drobiniais ir turėjo rašomąjį prietaisą pajuostyje, pranešė, saky-damas: Padariau, kaip man įsakei

10. <sup>1</sup>Aš žiūrėjau, ir štai skliausme, kurs buvo viršuje kherubų galvos, pasirodė ties jais lyg kad saphyro akmuo, lyg kad sosto pavidalas. <sup>2</sup>Tuo-met jis tarė drobiniais apsi-vilkusiam vyrui taip: Įeik tarp tekinių, esan-

ebr t verčia šiaip: eikite šen jūs, miesto sargai, ir tegul kiekvienas turi savo rankoje savo žudymo įrankį. — <sup>2</sup>*Šeši vyrai*: angelai. Jie šeši, nes 6 e užmuštinieji pavadinti šešiais vardais. Jie ateina iš šiaurės, nes visos nelaimės eina iš šiaurės. Iš žemesniojo šventoriaus pro vartus šiaurės šone jie įeina į vidaus šven-torių ir sustoja prie deginamųjų aukų altoriaus. — *Drobiniais*. Plg Apr 16,5. — <sup>3</sup>*Pakilo*: lyg norėdama pasi-traukti. — <sup>4</sup>*Thau*. Šita raidė seno-vėje pas Phenikiečius, Aramiečius ir kitas rytų tautas turėjo kryžiaus išvaizdą. Taigi Viešpaties išminties samanymu žyme, kuri turėjo ap-saugoti nuo nužudymo, buvo pasi-rinktas kryžiaus ženklas; jis tiko juo labiau, kad šitas Jerusaleės su-griovimas buvo figūra kito jos sunai-kinimo, kurį įvykdė Titas ir iš kurio išsigelbėjo tik tie, kurie buvo pažy-mėti Kristaus kryžiaus ženklu. Plg 2 Moš 12,7; Apr 7,3. — <sup>6</sup>*Nuo mano šventyklos*. Plg 8,16. Teismas prasi-deda prie Dievo namų. Juo arčiau kas stovi Dievo, juo didesnės jis yra vertas bausmės, jei jis nuo Jo nusi-gręžia ir pakrypsta į pikta. Šituo

regėjimu griaunamas taip pat klai-dingas nusikaltusių Žydų pasitike-jimas šventykla. — *Vyresniųjų...* Kunigai, kurie pirmi nusikalto, turi pirmi būti nubauti. Todėl jie nė nebevardinami kunigais, tik vyres-niaisiais, nes nustoję savo teokrati-nės vertės, jie neberanda sau prieglau-dos net ir šventoje vietoje. — <sup>7</sup>*Sutep-kite namus*. Savo šventnamio Vieš-pats nebelaiko šventu, nes jis stabų daugybės suteptas. Lavono palietimas sutepdavo žmones, rakandus ir namus. — <sup>8</sup>*Aš vienas*. Kadangi šven-toriuje buvo tik stabų garbintojai /8,7-17/, šitie gi visi buvo užmušti, tai pranašas yra vienas tarp užmuš-tųjų bedievių lavonų. Jis maldauja Dievą, kad pasigailėjimu sušvelnintų baudžiantį teismą. Taip pranašas užstoja Israėlio namus lyg siena ir Viešpaties dieną kovoja gerą kovą /13,5/. — <sup>9</sup>*Jis man tarė*. Kadangi Viešpats mato pranašą verkiantį savo tautos ir nustebusį Dievo rūsty-bės didumu, tai jis jam pasako savo teisingo nutarimo priežastis

10. <sup>1</sup>*Aš žiūrėjau*. Viešpaties garbė, kuri nuo dievnamio šventoriaus buvo paskelbusi baudžiamąjį sprendimą,

čių po kherubais, imk pilną saują žerinių anglių, esančių tarp kherubų, ir paberk ant miesto. Ir jis įėjo mano akyse. <sup>3</sup>Kherubai gi stovėjo dešiniame namo šone, kai vyras įėjo, ir debesis pripildė vidaus šventorių. <sup>4</sup>Viešpaties garbė pakilo nuo kherubo prie namų slenkščio; namai pasidarė pilni debesies, ir šventorius pasidarė pilnas Viešpaties garbės blizgėjimo. <sup>5</sup>Kherubų sparnų ūžimas girdėjosi net iki išoriniam šventoriui lyg kad Visagalio Dievo balsas, kai jis kalba. <sup>6</sup>Taigi, kai jis buvo davęs įsakymą drobiniais apsivilkusiam vyrui, tardamas: Imk ugnies iš tarpo tekinių, esančių tarp kherubų, tasai įėjęs atsistojo prie tekinio. <sup>7</sup>Ir kherubas ištiesė savo ranką tarp kherubų prie ugnies, buvusios tarp kherubų, pasiėmė jos ir davė į rankas to, kurs buvo apsivilkęs drobiniais; šitas paėmęs išėjo

<sup>8</sup> Kherubuose po jų sparnais pasirodė rankos pavidalas. <sup>9</sup>Aš žiūrėjau, ir štai prie kherubų buvo keturi tekiniai: vienas tekinis prie vieno kherubo, kitas tekinis prie kito kherubo; tekinių gi išvaizda buvo lyg khrizolito akmens reginys. <sup>10</sup>Visi keturi buvo visai panašūs vienas į kitą, lyg kad būtų buvęs vienas tekinis kitame tekinyje. <sup>11</sup>Kai jie eidavo, jie judėdavo į keturis šonus; eidami jie nesigrėždavo, bet į tą vietą, į kurią pakrypdavo eiti tas, kurs buvo pirmas, ėjo paskui jį ir kiti, nesigrėždami. <sup>12</sup>Visas jų kūnas, kaklas, rankos ir sparnai, taip pat skrytys aplinkui keturiuose tekiniuose buvo pilni akių. <sup>13</sup>Man girdint, jis pavadino tuos tekinius sūkuriu. <sup>14</sup>Kiekvienas gyvūnas turėjo keturis veidus: pirmas veidas buvo kherubo veidas; antras veidas žmogaus veidas; trečias liūto veidas ir ketvirtas aro veidas. <sup>15</sup>Ir kherubai pasikėlė; tai buvo tie gyvūnai, kuriuos aš buvau matęs prie Khobaro upės. <sup>16</sup>Kai kherubai ėjo, ėjo taip pat prie jų ir tekiniai; kai kherubai pakeldavo savo sparnus, kad pasikeltų nuo žemės, tekiniai nepasilikdavo, bet šalia jų ir jie būdavo. <sup>17</sup>Aniems sustojus, sustodavo ir jie; ir su pakilstančiais pasikeldavo; nes juose buvo gyvybės dvasia

<sup>18</sup>Tuomet Viešpaties garbė išėjo nuo šventyklos slenkščio ir sustojo ant kherubų. <sup>19</sup>Kherubai gi pakeldami savo sparnus pasikėlė nuo žemės

po to buvo sugrįžusi į savo sostą. Čia ji priima pranešimą apie sprendimo įvykdymą. — <sup>2</sup>*Paberk ant miesto.* Jerusale turėjo savo sienose Viešpaties garbę šventykloje; kadangi tas Dievo apsireiškimas buvo gyventojų paniekintas, tai Dievo garbės sostas virsta teismo krase, ir tas blizgėjimas, kuriuo Dievo didenybė buvo apsupta, duoda ugnies miestui sunaikinti. Taip nurodoma svarbiausia miesto sunaikinimo priežastis. — <sup>3</sup>*Dešiniame:* į pietus nuo šventyklos rūmo. — <sup>4</sup>*Pilni debesies.* Debesis, kurs pripildo Dievo garbės apsireiškimo vietą, padaro tą apsireiškimą dar didingesnį ir sužadina matančiame daugiau pagarbos. — <sup>5</sup>*Esančių tarp kherubų.* Kherubai ant sandoros skrynios prie permaldavimo vietos buvo tarsi teikiamos malonės tarpininkai; čia jie, kaip po pirmųjų gimdytojų išvaymo iš rojaus, prisideda prie nubaudimo. Taip visos Žy-

dams suteiktosios malonės dėl jų piktumo virsta nelaimėmis

<sup>8</sup>*Rankos pavidalas.* Kaip skliausmas, sostas, taip ir ranka reikia suprasti kaip šioks toks tų dalykų panašumas /Jier/, nes pranašas mato Dievo garbę ne veidu į veidą, bet tik vaizduose ir prilyginimuose. — <sup>9</sup>*Tekiniai...* Žr aug 1,15... — <sup>12</sup>*Visas jų:* kherubų. — <sup>13</sup>*Sūkuriu.* Ebr t gal gal. Ebr t galima suprasti taip, kad šitu žodžiu buvo duotas tekiniams įsakymas pradėti judėti, smarkiai suktis. — <sup>14</sup>*Kherubo veidas.* Plg 1,5.10. Gyvūnų aprašyme čia nėra paminėto versio veido; matomai šitoje eil yra perrašinėtojų klaida; anot kaikurių gi aiškintojų visa šita eil yra išleistina, kaip netyčia iš šalies patekęs į tekstą prierasas. — <sup>16</sup>*Kai kherubai...* Ir čia aprašymas pakartojamas, kad visiems būtų aišku, jog dabar pranašas mato tą patį dalyką, kurs jam buvo parodytas

mės mano akivaizdoje ; jiems išeinant, ėjo paskui taip pat tekiniai. Jie sustojo prie šiaurinių Viešpaties namų vartų angos, o Izraelio Dievo garbė buvo ant jų. <sup>20</sup>Tai buvo ta esybė, kurią aš buvau matęs po Izraelio Dievu prie Khobaro upės ; ir aš supratau, kad tai buvo kherubai. <sup>21</sup>Kiekvienas turėjo po keturis veidus ir kiekvienas po keturis sparnus, o po jų sparnais buvo žmogaus rankos pavidalas. <sup>22</sup>Ir jų veidų išvaizda buvo toki pat kaip veidų, kuriuos buvau matęs prie Khobaro upės ; taip pat ir jų pasižiūrėjimas ir kiekvieno jų judėjimas ties savim

11. <sup>1</sup>Tuomet dvasia pakėlė mane ir atvedė mane prie Viešpaties namų vartų rytų šone, kurie yra į saulėtekčius ; štai ten vartų angoje buvo dvidešimt penki vyrai ; jų vidury aš mačiau tautos vyresniusius, Azuro sūnų Jezoniją ir Banajo sūnų Pheltiją. <sup>2</sup>Ir jis man tarė : Žmogaus sūnau, šitie yra žmonės, kurie turi nedorų minčių ir daro šitame mieste pikčiausią sumanymą, <sup>3</sup>sakydami : Argi namai tik nesenai pastatyti ? Jis yra puodas, mes gi mėsa. <sup>4</sup>Todėl pranašauk apie juos, pranašauk, žmogaus sūnau ! <sup>5</sup>Tuoju Viešpaties dvasia puolė mane ir tarė : Kalbėk ! Štai ką sako Viešpats : Taip kalbėjote jūs, Izraelio namai, ir aš žinau jūsų širdies mintis. <sup>6</sup>Jūs užmušėte daugelį šitame mieste ir pripildėte jo gatves užmuštųjų. <sup>7</sup>Todėl štai ką sako Viešpats Dievas : Jūsų užmuštieji, kuriuos jūs ištiesėte jo viduryje, tai yra mėsa. ir jis yra puodas ; jus gi aš išvesiu iš jojo. <sup>8</sup>Jūs bijojote kalavijo ; kalaviją aš atvesiu ant

jo pašaukime į pranašus. Žr 1,19-21 ; 10,20

<sup>18</sup>*Viešpaties garbė...* Kai buvo daromas teismas, Dievo garbė buvo sustojus ant šventyklos slenkščio  $\frac{1}{4}$  e/. Iš ten ji vis labiau traukiasi nuo suteptos šventyklos prie išorinių vartų rytų šone ir dar sustoja prie jų angos, kad, jai dar ne visai apleidus šventyklą, būtų padarytas kitas teismas /11,1.../. — <sup>20</sup>*Prie Khobaro*. Aug 1,1,3 tą patį apreiškimą pranašas b. i. v. matęs ištremimo vietoje, nes Dievas pasilieka ištikimas savo sandorai ir neatmeta vieną kartą išrinktos tautos ; jis teikia išstremtiesiems savo malonę ir palankumą

11. <sup>1</sup>*Vartų rytų šone* : pro juos buvo įeinama į išorinį šventorių iš rytų pusės. — *Vartų angoje...* Devintame ir dešimtame skyr. pranašas matė visų Jerusaleės bedievių išžudymą ; bet tai buvo įvykdyta tik regėjime ; tikrumoje gi dar buvo likę ketveri metai iki Jerusaleės sunaikinimui ; todėl greta regėjimo, kuriame visi nužudomi, jis čia pat kitame regėjime gali matyti dar atskirą bendro sunaikinimo sceną. — *Dvidešimt...* Graik t. : apie dvidešimt penkis. Tai ne tie patys, ką 8,16. Jie matomai buvo sudarę politinę valstybės tarybą ir laikė savo susi-

rinkimus prie rytų vartų /1 Kron 27, 16... Jer 26,10/. Dviejų vardai pasakomi ; gal šitie buvo geriau žinomi tremtiniam kaip įtakingi Egipto šalininkų vardai. — <sup>3</sup>*Argi namai...* Šitų žodžių mintis tikriausiai yra toki : Jerusaleės namai seni ir tvirti. Kas Jekhonijo laikais buvo Kaldiečių apgriauta /4 Kar 24,11/, dabar jau pataisyta, ir mes neturime jokio pagrindo bijoti Babilono. — *Jis yra* : Jerusaleės miestas. Kaip puodas saugo mėsa nuo sugedimo, taip naujai sustiprintas miestas turės juos apsaugoti nuo Kaldiečių karo ugnies, kad jie galėtų pasilikti mieste, iki juos pašauks iš jo paprasta mirtis. — <sup>6</sup>*Jūs užmušėte...* Tai vienas jų nusikaltimų pavyzdys : savo piktus sumanymus vykdydami jūs padarėte, kad, sukėlus maištą prieš Babele, miestą apgulus ir paimant, daug žmonių užmušta, ir jie guli nepalaidoti miesto aikštėse. — <sup>7</sup>*Tai yra mėsa*. Su karčia ironija patarlė grąžinama nusikaltėliams, bet visai kita prasme : tik tie, kurie jau užmušti, pasiliks mieste ir čia savo kapuose turės poilsio ; jūs gi iš savo tariamos tvirtovės ir saugios vietos būsite paimiti ir išgabenti. — <sup>8</sup>*Kalavijo*. Jie bijojo Kaldiečių kalavijo, nes anksčiau Kaldiečiai visų pirma gaudy-

jūsų, sako Viešpats Dievas. <sup>9</sup>Aš išmesiu jus iš jojo ir paduosiu jus į neprietelių ranką; jums aš padarysiu teismų. <sup>10</sup>Jūs sukniubsite po kalavijų; Israėlio ribose aš teisiu jus, ir jūs žinosite, kad aš Viešpats. <sup>11</sup>Jis nebus jums puodas, ir jūs nebūssite jame mėsa; Israėlio sienose aš teisiu jus. <sup>12</sup>Ir jūs žinosite, kad aš Viešpats, nes jūs nesielsite pagal mano įsakymus ir nesilaikėte mano teisių, bet elgėtės pagal teisės pagonių, kurie yra aplink jus

<sup>13</sup>Man pranašaujant atsitiko, kad Banajo sūnus Pheltijas numirė; tai aš parpuoliau ant savo veido, šaukdamas dideliu balsu, ir tariau: Vargas, vargas, vargas, Viešpatie Dieve! Ar tu nori padaryti galą Israėlio liekanoms? <sup>14</sup>Tuomet man buvo suteiktas Viešpaties žodis ir pasakyta:

<sup>15</sup>Žmogaus sūnau, tavo broliai, tavo broliai, tavo giminaičiai ir visi Israėlio namai, tai yra visi tie, kuriems Jerusaleus gyventojai sakė: Toli pasitraukite nuo Viešpaties, mums yra duota žemė valdyti. <sup>16</sup>Todėl štai ką sako Viešpats Dievas: Aš, tiesa, išsiunčiau jus toli tarp pagonių ir išsklaidžiau šalyse; bet aš būsiu jiems šventykla trumpam laikui tose šalyse, į kurias jie atėjo. <sup>17</sup>Todėl tu kalbėk: Viešpats Dievas sako taip: Aš surinksiu jus iš tautų ir sujungsiu iš šalių, kuriose jūs esate išsklaidyti, ir duosiu jums Israėlio žemę. <sup>18</sup>Jie įeis tenai ir pašalins iš ten visus jos papiktinimus ir visas jos nuobodas. <sup>19</sup>Aš duodiu jiems vieną širdį ir suteiksiu ji jų vidų naują dvasią; aš atimsiu iš jų kūno akmeninę širdį ir duosiu jiems kūno širdį, <sup>20</sup>kad jie elgtųsi pagal mano įsakymus, sergėtų mano teisės ir jų laikytųsi, kad jie būtų man tauta ir aš būčiau jiems Dievas. <sup>21</sup>Kieno gi širdis vaikščioja paskui papiktinimus ir savo nuobodas, tų elgesį aš sukrausiu ant jų galvos, sako Viešpats Dievas

<sup>22</sup>Tuomet kherubai pakėlė savo sparnus, ir tekiniai buvo su jais, o Israėlio Dievo garbė buvo ant jų. <sup>23</sup>Viešpaties garbė pakilo iš vidurio miesto ir sustojo kalne, kurs yra į rytus nuo miesto. <sup>24</sup>Dvasia gi pakėlė mane ir regėjime Dievo dvasioje atvedė mane į Kaldėją prie iš-

davo didikus, sugautus gi žudydavo ar vedavo nelaisvėn. — <sup>9</sup>*Aš padarysiu...* Jie kalti be reikalo žuvusiojo krauju; todėl turės atsilyginti savo krauju. — <sup>10</sup>*Israėlio ribose...* Nebukadnetsaras teisia sugautus Israėlio didikus ir karalių Sedekiją prie Palestinos šiaurės sienų Reblatoje /4 Kar 25,18... Jer 39,6; 52,9.10/. — <sup>12</sup>*Pagal teisės pagonių*: ypač pasidavėte pagonių stabmeldystei. Kas susideda su pagonimis, tie turi kentėti bausmę pagonių krašte

<sup>13</sup>*Pheltijas numirė...* Staigi vieno mirtis buvo ženklas, bet ir laidas, kad visi turės žūti. — *Padaryti galą...* Nebežiūrint daug kartų duotų ir pakartotų pažadų /Jer 4,27; 5,18; 30,11/. — <sup>14</sup>*Viešpaties žodis*. Dievas ramina pranašą, paaiškindamas jam, kur ir kokios yra liekanos, kurias jis nori išlaikyti: tie, kurie yra mieste ir nenori pasiduoti Kaldiečiams, bus atmesti /Jer 24,8/; ištremtiesiems gi tas ištremimas bus naudingas. — <sup>15</sup>*Mums yra duota...* Savo pažadų

šalį Viešpats davė mums, jus gi jis atmetė toli nuo savęs; taip sako Jerusaleus gyventojai. Įvyks tačiau priešingai: jiems reikės žūti, anais gi Dievas rūpinsis. Minimi čia visi Israėlio namai, nes Dievas neatstumia nė vieno nuo išgelbėjimo, kurį jis siūlo. — <sup>16</sup>*Jiems šventykla*. Dievas, kad ir neregimai, pasiliks su ištremtaisiais. — *Trumpam laikui*. Ištremimo laikas trumpas, palyginant su teokratijos ir Palestinos valdymo laikotarpiu. — <sup>18</sup>*Pašalins iš ten...* Tauta sugrįš iš ištremimo vietos. Plg 5 Moš 30,3; Ješ 40,1; Jer 3,14; Oš 2,14; Am 9,9. — <sup>19</sup>*Aš duosiu jiems...* Dievas bus atnaujinimo ir atstatymo vykdytojas. — <sup>20</sup>*Man tauta...* Žr 2 Moš 6,7 ir k. — <sup>21</sup>*Papiktinimus ir...* Pasiduoda stabmeldystei ir ją lydintiems pasibjaurėtiniams darbams

<sup>23</sup>*Kalne, kurs yra...* Pranašui parodoma paskutinė teismo dalis: Viešpaties garbė palieka šventnamį ir miestą, taip vienas ir kitas skiriami

tremtųjų ; regėjimas, kurį aš buvau matęs, išnyko. <sup>25</sup>Aš gi kalbėjau tremtiniais visus Viešpaties žodžius, kuriuos jis buvo man parodęs

12. <sup>1</sup>Man buvo suteiktas Viešpaties žodis ir pasakyta: <sup>2</sup>Žmogaus sūnau, tu gyveni atkakliųjų namų tarpe, kurie turi akis matyti ir nemato, ausis klausyti ir neklauso, nes tai atkaklūs namai. <sup>3</sup>Taigi tu, žmogaus sūnau, pasidaryk sau kelionės reikmenes ir iškeliuk dienos metu jų akivaizdoje, keliuk gi iš savo vietos į kitą vietą jų akyse ; gal jie tai pastebės ; nes tai atkaklūs namai. <sup>4</sup>Išnešk laukan savo reikmenes kaip reikmenes keliavimui dienos metu jų akyse ; tu gi pats išeik vakare, jiems matant, taip kaip išeina keleivis. <sup>5</sup>Jų akyse prasilaužk sau sieną ir išeik pro ją. <sup>6</sup>Jų akyse tu turi būti nešamas ant pečių, ir būsi išneštas sutemus ; tu apsigausi savo veidą ir nematysi žemės ; nes iš tavęs aš padarysiu Izraelio namams stebalą. <sup>7</sup>Taigi aš padariau, kaip Viešpats man buvo įsakęs : aš išnešiau savo reikmenes kaip reikmenes iškeliavimui dienos metu ; vakare ranka aš prasilaužiau sau sieną ir sutemus išvykau nešamas ant pečių jų akivaizdoje. <sup>8</sup>Rytmetį man buvo suteiktas Viešpaties žodis ir pasakyta : <sup>9</sup>Žmogaus sūnau, ar Izraelio namai, tie atkaklieji namai, nesakė tau : Ką tu darai ? <sup>10</sup>Tu jiems sakyk : Viešpats Dievas sako taip : Šita našta kunigaikščiui, kurs yra Jerusaleje, ir visiems Izraelio namams, kurie yra jos viduje. <sup>11</sup>Sakyk : Aš jums stebalas ; kaip aš dariau,

tam tikram laikui žūti. Viešpaties garbė nusileidžia Alyvų kalne į rytus nuo miesto /plg Žakh 14,4/; iš ten ji žiūri į miesto ir šventnamio žuvimą, kad galų gale /43,3,4/ įeitų į naują šventnamį. Nuo to pat kalno vėliau skelbia Kristus miesto ir tautos žuvimą /Lk 24,3 ; Mk 13,3/ ir nuo jo jis įžengia į dangų, kad darytų jiems teismą /Lk 24,50 ; Apd 1,17/. — <sup>24</sup>*Pakėlė mane...* Kaip pranašas buvo paimtas, kad gautų regėjimų, tuo pačiu būdu jis grąžinamas į savo pirmąsias padėtis. — <sup>25</sup>*Žodžius :* darbus

d/ *Pranašystės prieš karalių, tautą ir netikrus pranašus*

12,1-14,23. Ezeikielis gauna įsakymą savo išsikėlimu iš namų pavaizduoti karaliaus ir tautos nelaisvę /12,1-16/, paskelbti greitai įvykiantį Jerusaleš apgulimą ir paėmimą /12,17-28/, pranašauti stabmeldystei pasidavusių netikrų pranašų ir pranašų /13,1-23/, taip pat tautos vyresniųjų nubaudimą /14,1-11/, pagaliau mažą skaičių tų, kurie išsigelbės /14,12-23/.

12. <sup>1</sup>*Viešpaties žodis :* pranašystė apie karaliaus Sedekijo likimą. — <sup>2</sup>*Tu gyveni...* Jiems įtikinti reikia

pavartoti visos priemonės. Ištremtieji turėjo vilties, kurią stengėsi palaikyti netikri pranašai, kad greitai vėl sugrįšią į tėvynę /Jer 29,20.../. Dalykai, kuriuos žmogus mato, paprastai žmogų labiau paveikia negu žodžiai, kuriuos jis girdi. Atkaklūs Žydai turi būti pamokyti simboliiniais veiksmais. — <sup>3</sup>*Reikmenes :* ko kelionėje labiausiai reikia, lazda, ryšulį su maistų ir indais, truputį drabužių ir tt, visa, ką žmogus gali panešti ant pečių. Įsakomus čia veiksmus Ezeikielis turėjo tikrai atlikti, taip kaip aug 4,12. — *Iškeliuk dienos...* Kaikurie aiškintojai mano, kad pranašui buvo liepta atlikti du iškeliavimu, vieną dienos metu, kurs turėjo reikšti tautos iškeliavimą, kitą gi vakare sutemus, kuriuo turėjo būti įvaizdintas karaliaus Sedekijo pabėgimas iš Jerusaleš. Plg žem 7,10,11 eil, kuriose taip pat rodomi turimas galvoje dvejetainis iškeliavimas. — <sup>8</sup>*Turi būti nešamas...* Anot ebr t : užsidėk ant pečių ir sutemus išnešk. Taip pat ir 7 eil. Tas ebr t yra abejotinas dėl to, kad pats eidamas ir nešdamas savo ryšulius pranašas vargu ar būtų galėjęs taip apsigauti savo veidą, kad nematytų žemės, kaip tai jam čia pat įsakoma. — <sup>9</sup>*Nesakė tau...* Nepaprastas elgesys turėjo sudominti tuos, kurie matė. —



taip jiems atsitiks ; jie eis į ištrėmimą ir į nelaisvę. <sup>12</sup>Kunigaikštis, kurs yra jų tarpe, bus nešamas ant pečių ir išeis sutemus ; jam išvesti jie pralauš sieną ; jo veidas bus apgaubtas, kad nė viena akimi nematytų šalies. <sup>13</sup>Tačiau aš ištiesiu ant jo savo tinklą, ir jis bus sugautas mano sląstais ; aš atvesiu jį į Babiloną, į Kaldiečių šalį ; bet jis jos nematys ir tenai mirs. <sup>14</sup>Visus gi, kurie yra aplink jį, jo sargybą ir jo būrius aš išsklaidysiu į visus vėjus ir ištrauksiu iš makščių paskui juos kalaviją. <sup>15</sup>Taip jie žinos, kad aš Viešpats, kai būsiu juos išsklaidęs tarp tautų ir išbartęs juos šalyse. <sup>16</sup>Iš jų, kurie nežus nuo kalavijo, badu ir maru, aš paliksiu nedaugelį žmonių, kad jie pasakotų tautų tarpe, pas kurias įeis, visus anų nusikaltimus ; ir jie žinos, kad aš Viešpats

<sup>17</sup>Man buvo suteiktas Višpaties žodis ir pasakyta : <sup>18</sup>Žmogaus sūnau, valgyk savo duoną drebėdamas, bet ir savo vandenį gerk skubėdamas ir liūdėdamas, <sup>19</sup>ir šalies tautai kalbėk : Viešpats Dievas tiems, kurie gyvena Jerusaleje Izraelio šalyje, sako taip : Jie valgys savo duoną susirūpinę ir gers savo vandenį nusiminę, kad jų šalis, netekus savo daugybės, turi būti palikta dėl neteisybės visų, kurie joje gyvena. <sup>20</sup>Ir miestai, kurie dabar gyvenami, bus pamesti, šalis bus tuščia, ir jūs žinosite, kad aš Viešpats

<sup>21</sup>Man buvo suteiktas Višpaties žodis ir pasakyta : <sup>22</sup>Žmogaus sūnau, kokią jūs čia turite patarlę Izraelio šalyje, kad sakoma : Dienos ilgai užtrunka ir kiekvienas regėjimas virsta niekais ? <sup>23</sup>Todėl tu jiems sakyk : Viešpats Dievas sako taip : Aš padarysiu šitai patarlei galą, ir ji nebebus daugiau vartojama Izraelėje ; tu verčiau sakyk jiems : Arti yra dienos ir kiekvieno regėjimo turinys. <sup>24</sup>Nes nei vienas regėjimas nebebus daugiau veltui, nei pranašavimas nebus abejotinas Izraelio vaikų tarpe. <sup>25</sup>Nes aš, Viešpats, kalbėsiu, ir koki tik žodį būsiu kalbėjęs, jis įvyks ir daugiau nebebus atidedamas ; nes jūsų, atkaklieji namai, dienosė aš kalbėsiu žodį ir jį įvykdysiu, sako Viešpats Dievas. <sup>26</sup>Man buvo suteiktas Višpaties žodis ir pasakyta : <sup>27</sup>Žmogaus sūnau, štai tie iš Izraelio namų sako : Regėjimas, kurį šitas mato, yra tolimoms dienoms, ir jis pranašauja tolimai

<sup>10</sup>*Našta* : pranašavimas nelaimės sujungtos su grasymais /Naumo 1,1/. — <sup>11</sup>*Stebalas* : stebuklingu būdu Dievo duotas ženklas tremtiniam, nes pranašo elgesiu ir pamokymu jie turi būti sėkmingai paraginti išsižadėti savo klaidingos vilties ir pasitikėjimo. — <sup>12</sup>*Bus nešamas*. Ebr t : neš. — Karalius Sedekijas, kai Jerusale jau buvo paimta, išbėgo nakčia pro vartus tarp dviejų sienų /žr Jer 39,4 ir k/. — *Bus apgaubtas* : gal taip norėta išsisaugoti, kad bėgančio karaliaus nepažintų. — *Nematytų šalies*. Tai buvo kartu ir ženklas, kad jis turėjo netekti akių šviesos. — <sup>13</sup>*Nematys* : apakintas atvyks į Babelę, todėl jos nematys ir čia gyvens iki mirčiai. — Plg Jer 52,11 ; žem 17,20. — <sup>15</sup>*Taip jie žinos*... Kai šitos pranašystės bus įvykdytos, jie supras, kad aš Viešpats ir kad visa įvyko mano patvarkymu /Jier/. — <sup>16</sup>*Kad jie*

*pasakotų*... Nedaugelis paliktųjų išsklaidytų tarp tautų bus Dievo teisingumo liudytojai

<sup>18</sup>*Valgyk*... Kitu simboliniu veiksmu pranašas turi pavaizduoti nelaimę, kuri aplankys Jerusale gyventojus miesto apgulimo ir paėmimo metu. — <sup>19</sup>*Kad jų šalis*. Iš išvestųjų reikia atimti klaidinga viltis, būk Žydų karalystė nežūstanti

<sup>21</sup>*Pasakyta*. Netikintieji Žydai tyčiojasi iš pranašysčių. Pranašas atsakys į pasityčiojimus, nurodydamas pranašysčių galią ir tikrumą. —

<sup>22</sup>*Dienos*... Laikas slenka, ir pranašystės virsta niekais. Panašiai kalba bedieviai pas Jėš 5,19 ; Jer 17,15 ; plg 2 Petr 3,4. — <sup>25</sup>*Koki tik žodį*...

Arti yra dienos, kuriose kiekvienas pranašų skelbimas bus įvykdytas. — <sup>28</sup>[*vyks*] : prie tavo gyvos galvos ir prie gyvos galvos tų, kurie girdi tavo žodį

ateičiai. <sup>28</sup>Todėl tu jiems sakyk: Viešpats Dievas sako taip: Nė vienas mano žodis nebebus daugiau toli atidedamas; žodis, kurį būsiu pasakęs, įvyks, sako Viešpats Dievas

13. <sup>1</sup>Man buvo suteiktas Viešpaties žodis ir pasakyta: <sup>2</sup>Žmogaus sūnau, pranašauk prieš Izraelio pranašus, kurie pranašauja, ir sakyk pranašaujantiems iš savo širdies: Išgirskite Viešpaties žodį: <sup>3</sup>Viešpats Dievas sako taip: Vargas neišmintingiems pranašams, kurie eina paskui savo dvasią ir nieko nemato. <sup>4</sup>Tavo, Izraeli, pranašai buvo lyg lapės tyrumose. <sup>5</sup>Jūs nesukilote priešintis ir nesudarėte sienos Izraelio namams, kad tvirtai laikytumėtės kovoje Viešpaties dieną. <sup>6</sup>Jie mato niekus ir pranašauja melą, sakydami: Viešpats kalba, tuo tarpu kad Viešpats jų nesiuntė, jie gi nesiliauja tvirtinę, ką buvo pasakę. <sup>7</sup>Argi ne tuščią re-gėjimą jūs matėte ir ar ne melagingą pranašystę kalbėjote, kai jūs sakėte: Viešpats kalba, tuo tarpu kad aš nekalbėjau? <sup>8</sup>Todėl štai ką sako Viešpats Dievas: Kadangi jūs kalbėjote niekus ir matėte melą, todėl štai aš jums, sako Viešpats Dievas: <sup>9</sup>Mano ranka ateis ant pranašų, kurie mato niekus ir pranašauja melą; jie nebus mano tautos taryboje, nebus įrašyti į Izraelio namų sąrašus ir neįeis į Izraelio šalį; ir jūs žinosite, kad aš Viešpats Dievas; <sup>10</sup>tai dėl to, kad jie apgavo mano tautą, sakydami: Ramybė, tuo tarpu kad nėra ramybės, ir kai ji statė sieną, jie ją tepė moliu be šiaudų. <sup>11</sup>Tiems, kurie tepa moliu be priemaišos, sakyk, kad ji sugrius; nes bus smarkaus lietaus; aš duosiu kristi ant jos labai dideliems krušos ledams ir siūsiu draskantį audros vėją. <sup>12</sup>Štai, kai siena bus sugriuvusi, argi nebus jums sakoma: Kur yra užtėpimas,

13. <sup>3</sup>*Paskui savo dvasią...* Plg Jer 23,1; žem 14,9. Kad pranašas būtų tikras, reikia, kad Dievas jį siųstų ir dėtų savo žodžius į jo burną /5 Moš 18,18/, toliau, kad jis kalbėtų tik tai, ką jam Dievas paveda. Iš savo širdies pranašauja tas, kurio Dievas nėra išrinkęs ir siuntęs, kurs tačiau kalba Dievo vardu tai, ką pats prasimano. Tokie yra paiki, nes juose nėra Dievo baimės /Ps 13,1/. — <sup>4</sup>*Lapės tyrumose.* Ebr t: griuvėsiuose. Lapės mėgsta gyventi griuvėsiuose; bekasdamas sau naujus urvus, jos griaua ir griuvėsių likučius. — <sup>5</sup>*Jūs nesukilote...* Ebr t: Jūs nestojote į /sienų/ plyšius ir nepastatėte sienos aplink Izraelio namus... Kai puolantis priešas pramuša miesto sieną, drąšus gynėjai lenda į padarytą skylę ir čia sutinka ir stengiasi sulaukyti puolančius, tuo tarpu kad kiti mėgina padaryta plyšį užtaisyti. — Dorybėmis apsupamas ir ginamas miestas lyg kokia stipria siena. Taip kitados Aaronas stoji lyg siena prieš ugnį. Jeremijas norėjo sustabdyti Dievo rūstybę, Mošė mėgino gelbėti tautą /2 Moš 32,11 ir k/. — <sup>7</sup>*Argi ne...* Ezekielis kviečia pa-

čius netikrus pranašus prisipažinti ir pasisakyti, kad jie nebuvo Dievo siųsti ir kalbėjo savo prasimanytus dalykus. — <sup>9</sup>*Mano ranka:* baudižianti Dievo ranka. Tikruosius pranašus Dievo ranka palaikydavo jų pareigose ir jiems padėdavo /plg 8,1 ir k/. — *Jie nebus...* Ypatinga bausmė netikriems pranašams bus ta, kad tauta nebesiduos jiems savęs suvedžioti ir nebeįsileis jų į savo susirinkimą; jie net nebeprisklausys Dievo tautai. Ženklas jiems bus tas, kad jie nebegrįš iš nelaisvės, nors greitą grįžimą jie patys taip uoliai skelbė /plg Jer 29,32/. — <sup>10</sup>*Ir kai ji:* tauta. — *Sieną.* Kitur nesutinkamas ebr ž khajits gal reiškia molio sieną. — *Jie ją tepė.* Netikri pranašai gyrė be atodairos visus tautos darbus. — *Moliu be šiaudų.* Ebr t čia ir žem vietoj molio su priemaiša minimas tinkas. Rytų kraštuose tinkas, kad jis geriau laikytųsi ir galėtų apsaugoti sieną nuo audrų, buvo daromas iš kalkių, sumaišytų su moliu ir sukapotais šiaudais. Molį be šiaudų priemaišos galėjo nuplauti kiekvienas lietus. Molinė /iš nedegtų plytų/ siena negalėjo neapsaugota ilgai sto-

kurių jūs užtepėte? <sup>13</sup>Todėl Viešpats Dievas sako taip: Aš padarysiu, kad mano užsidegime kiltų audros vėjas, ir mano narsė bus smarkaus lietaus ir rūstybėje didelių krušos ledų sunaikinimui. <sup>14</sup>Aš sugriausiu sieną, kurią jūs ištepėte be priemašos, ir sulyginsiu ją su žeme, taip kad jos pamatai bus atidengti; ji sugrius ir tauta bus sunaikinta draug su ja; ir jūs žinosite, kad aš Viešpats. <sup>15</sup>Aš parodysiu savo užsidegimą pilną sienai ir tiems, kurie tepa ją be priemašos, ir sakysiu jums: Nebėra sienos ir nebėra tų, kurie ją tepa, <sup>16</sup>Israėlio pranašų, kurie pranašauja Jerusalei ir mato jai ramybės regėjimą, tuo tarpu kad nėra ramybės, sako Viešpats Dievas

<sup>17</sup>Ir tu, žmogaus sūnau, atgręžk savo veidą prieš tavo tautos dukteris, kurias pranašauja iš savo širdies, pranašauk apie jas <sup>18</sup>ir sakyk: Vargas toms, kurios susiuvia patiesalus po kiekvieną alkūnę ir daro priegalvius po visokio amžiaus žmonių galva sieloms sugauti, ir kai sugauna mano tautos sielas, žada joms gyvybę. <sup>19</sup>Jos daro mane nešventą mano tautoje dėl miežių saujos ir duonos kashio, kad užmuštų sielas, kurios neturi mirti, ir paliktų gyvas sielas, kurios neturi gyventi, meluodamos mano tautai, kuri tiki melui. <sup>20</sup>Todėl Viešpats Dievas sako taip: Štai aš einu prieš jūsų patiesalus, kuriais jūs gaudote sielas kaip paukščius; aš atplėsiu juos nuo jūsų rankų ir paleisiu sielas, kurias jūs sugaunate, sielas, kad jos skraidžiotų. <sup>21</sup>Aš sudraskysiu jūsų priegalvius ir paleisiu mano tautą iš jūsų rankos, ir jie nebebus daugiau jūsų rankose grobis, ir jūs žinosite, kad aš Viešpats. <sup>22</sup>Kadangi jūs apgaulingai nuliūdinate teisiojo širdį, kurio aš nenorėjau nuliūdinti, ir sustiprinote bedievio ranką, kad nesigrežtų nuo savo pikto kelio ir būtų gyvas, <sup>23</sup>todėl jūs nebematysite niekų ir nebeužsiimsite daugiau žiniavimais; nes aš išgelbėsiu savo tautą iš jūsų rankos, ir jūs žinosite, kad aš Viešpats

vėti. — <sup>11</sup>*Smarkaus lietaus...* Šitais prilyginimais nurodomi pikti žydų tautos priešai /Jier/ ir visokios nelaimės, dėl kurių karalystė turėjo sudrebėti net iki pamatų. — <sup>12</sup>*Štai, kai...* Ebr t: ir štai siena griūna, t y, kai siena sugriuvo, argi nesakys: kur yra pagalba, kurią jūs pažadėjote? Ką padėjo, kad jūs gyrėte visa tai, kas tautai patiko? — <sup>13</sup>*Kiltų audros...* Plg Mt 7,26.27. — <sup>14</sup>*Ir tauta bus...* Ebr t: ir jūs žūsitate jo viduje — mieste palaidoti jo griuvėsiuose. — <sup>16</sup>*Israėlio pranašų:* netikrų pranašų, kurių buvo kaip pačioje Jerusaleje, taip ir ištremtųjų tarpe

<sup>17</sup>*Atgręžk...* Rūšiu ir grančiu veidu pažvelgk. — *Pranašauja iš...* Kadangi kada būdavo Dievo siųstų pranašų, tai žydų moterų tarpe buvo atsiradę tokių, kurios savo prasimanymais norėjo suvedžioti prietarams pasiduodančią tautą. — <sup>18</sup>*Priegalvius...* Pranašės darė didelių ir mažų galvoms pagal kiekvieno ūgį minkštus patiesalus ir priegalvius ta pat prasme, kuria pranašai tepė tinku sieną: jos kalba taip, kad pa-

tiktų kiekvienam, į kurių savo žodžiais kreipiasi, sako malonių dalykų, kuriais kiekvienas jaučiasi nuramin-tas /Jier, Orig/. — *Kai sugauna...* Ebr t: gal jūs sugausite mano tautos sielas ir išlaikysite savo sielas gyvas? T y, ar jūs manote, kad paliksiu tai be bausmės, jei jūs sugaunate mano tautos sielas lyg paukščius, pačios gi pasiliekatė gyvos? — <sup>19</sup>*Nešventą...* Daro mano vardą tautoje paniekintą, kadangi parduoda už menkiausius dalykus Dievo pranašystes, minėdamas Dievo vardą, pataikauja nusikaltėliams, drįsta žadėti laimės nusidėjėliams. — *Kad užmuštų...* Jos sako: kas pasiduos Babilono karaliui, turės mirti; kas pasipriešins, tas bus gyvas. Jos skelbia visai priešingai tam, ko Dievas nori, jos užmuša sielas, kurios Dievo nutarimu turi būti gyvos, ir atbulai žada gyvybę tiems, kuriuos dėl savo pasipriešinimo Dievui turi sutikti mirtis /plg Jer 29,7.../. — <sup>20</sup>*Paleisiu sielas...* Dievas budi saviesiems; jis atitolins prapultį, kurią norėta pri-rengti jo tautai. — <sup>21</sup>*Grobis:* kara-

14. <sup>1</sup>Pas mane atėjo žmonių iš Israėlio vyresniųjų tarpo ir atsėdėjo ties manim. <sup>2</sup>Tuomet man buvo suteiktas Viešpaties žodis ir pasakyta: <sup>3</sup>Žmogaus sūnau, šitie žmonės įsidėjo į savo širdis savo susitepimus ir savo neteisybės papiktinimą pastatė ties savo veidu; argi klausiamas aš turėčiau jiems atsakyti? <sup>4</sup>Todėl kalbėk su jais ir jiems sakyk: Viešpats Dievas sako taip: Kiekvienas žmogus, kurs įsideda savo susitepimus į savo širdį ir stato savo neteisybės papiktinimą ties savo veidu, bet gi ateina pas pranašą, klausdamas per jį mane, aš, Viešpats, atsakysiu jam pagal jo susitepimų daugybę, <sup>5</sup>kad Israėlio namai būtų sugauti savo širdyje, kuria jie atstojo nuo manęs per visus savo stabus. <sup>6</sup>Todėl sakyk Israėlio namams: Viešpats Dievas sako taip: Grežkitės ir atstokite nuo savo stabų ir nukreipkite savo veidus nuo visų savo susitepimų. <sup>7</sup>Nes kiekvienam žmogui iš Israėlio namų ir iš svetimšalių, kurie yra ateiviai Israėlyje, jei atstos nuo manęs ir įsidės savo stabus į savo širdį ir pasistatys savo neteisybės papiktinimą ties savo veidu, betgi ateis pas pranašą paklausti per jį manęs, aš, Viešpats, atsakysiu jam patsai. <sup>8</sup>Aš atgrėšiu prieš tą žmogų savo veidą ir padarysiu iš jo pavyzdį ir patarlę ir išdildysiu jį iš savo tautos tarpo, ir jūs žinosite, kad aš Viešpats. <sup>9</sup>Ir jei pranašas duosis suvedžiojamas, kad kalbėtų koki žodį, aš Viešpats būsiu suklaidinęs tą pranašą; aš ištiesiu ant jo savo ranką ir išdildysiu jį iš mano Israėlio tautos tarpo. <sup>10</sup>Jie neš savo neteisybę; koki bus klausiančiojo kaltė, toki bus pranašo kaltė, <sup>11</sup>kad Israėlio namai daugiau nebeklaidžiotų nuo manęs ir nebesusiteptų visais savo nusizengimais, bet kad būtų man tauta, ir aš būčiau jiems Dievas, sako kareivių Viešpats

<sup>12</sup>Man buvo suteiktas Viešpaties žodis ir pasakyta: <sup>13</sup>Žmogaus sūnau, jei šalis mano nusidės, nusikalsdama neištikimybę, aš ištiesiu ant jos savo ranką ir sutrupinsiu jos duonos lazda, siųsiu jai badą ir išnaikinsiu iš

lystės ir miesto sugriovimu bus sunaikintos taip pat jūsų melagingos pranašystės. — <sup>22</sup>*Kurio aš nenorėjau...* Dievas labai vertina ne tik šventųjų mirtį, bet taip pat ašaras, dūsavimus ir liūdesius; ne tik dėl gyvybės, bet ir dėl nuliūdimo, kurį bedieviai padaro teisiamam be priežasties, Dievas reikalauja iš anų apyskaitos. — <sup>23</sup>*Iš jūsų rankos*: nubausdamas jus mirtimi

14. <sup>1</sup>*Vyresniųjų*: buvusių tremtinių tarpe. — <sup>3</sup>*Susitepimus*: dievaicius, kurie čia pat vadinami ir neteisybės papiktinimu. — *Atsakyti*. Atsakymo jie neverti, tačiau Dievas duos jiems atsakymą, bet ypatingu būdu. — <sup>5</sup>*Savo širdyje*. Siunčiamomis bausmėmis turės būti suvaldyta jų atkakli širdis. — *Israėlio namams*. Įspėjimas duodamas ne tik vyresniesiems, kurie buvo atėję pas Ezekielį, bet visiems, kurie buvo panašaus nusistatymo; tokių gi buvo ir tremtinių ir pasilikusių Jerusaleje Žydų tarpe. — *Nukreipkite...* Būkite stabmeldystei taip svetimi, kad net ne-

norėtumėte nė pažvelgti į stabus. —

<sup>7</sup>*Svetimšalių, kurie...* Jei Dievas to reikalauja net iš svetimų, tai kaip gi labiau iš savųjų? — *Atsakysiu jam*: vietoje atsakymo jis patirs mano rūstybę ir bausmę ir tai taip, kad iš jo pasidarys visiems dieviško keršto pavyzdys ir įrodymas; jo likimas virs patarle; pagaliau jis turi būti išbrauktas iš Dievo tautos ir tuo pačiu iš gyvųjų sąrašų knygos. — <sup>9</sup>*Jūs žinosite...* Kad šitie grasymai skelbiami ne veltui, jie patirs savo nenaudai. — *Ir jei pranašas...* Nors ir pranašai sakytų jums laimės žadančius žodžius, jie sakys jums netiesą; Dievas leis jiems tai daryti ir tai bus teisinga bausmė už jūsų bedievybę. — Kokia prasme Dievas suklaidina tokį pranašą, paaiškėja iš 3 Kar 22,19-23. — *Išdildysiu*. Plg aug 13,3. — <sup>11</sup>*Kad Israėlio...* Bausmėmis siekiamas tikslas yra visos teokratijos ir visos antgamtinės apvaizdos tikslas, būtent, kad Dievo tauta galų gale būtų tobula, kad sandora būtų pilnai vykdoma ir kad

jos žmogų ir galviją, <sup>14</sup>ir jei jos tarpe būtų šitie trys vyrai, Noė, Daniėlis ir Ijobas, jie savo teisumu išgelbėtų savo gyvybes, sako kareivijų Viešpats. <sup>15</sup>Jei aš paleisčiau į šalį ir pikčiausių žvėrių jai sunaikinti, ir ji pasidarytų nepereinama, nes niekas nebeeitų per ją dėl žvėrių, <sup>16</sup>šitie trys vyrai, jei jie būtų joje, kaip aš gyvas, sako Viešpats Dievas, neišgelbėtų nei sūnų, nei dukterų, bet būtų išgelbėti patys vieni, šalis gi virstų tyruma. <sup>17</sup>Arba jei aš atvesčiau prieš aną šalį kalaviją ir sakysčiau kalavijui: Fereik per šalį, ir taip užmuščiau joje žmogų ir galviją, <sup>18</sup>ir josios viduje būtų šitie trys vyrai, kaip aš gyvas, sako Viešpats Dievas, jie neišgelbėtų nei sūnų, nei dukterų, bet būtų išgelbėti patys vieni. <sup>19</sup>O jei siųsčiau į aną šalį marą ir išpilčiau ant jos savo užsidegimą krauju, kad išdildyčiau iš jos žmogų ir galviją, <sup>20</sup>ir būtų jos viduje Noė, Daniėlis ir Ijobas, kaip aš gyvas, sako Viešpats Dievas, jie neišgelbėtų nei sūnaus, nei dukters, bet savo teisumu jie išgelbėtų tik savo sielas. <sup>21</sup>Nes Viešpats Dievas sako taip: Jei aš siųsiu į Jerusaleį keturis savo pikčiausius teismus, kalaviją, badą, piktus žvėris ir marą, kad išnaikinsčiau iš jos žmogų ir gyvulius, <sup>22</sup>tačiau liks joje išgelbėtų, kurie išves sūnus ir dukteris; štai šitie ateis pas jus, ir jūs matysite jų elgesį ir jų veiksmus, jūs turėsite paguodos dėl nelaimės, kurią aš atvedžiau į Jerusaleį, dėl viso, ką ant jos atsiunčiau. <sup>23</sup>Jie bus jums paguoda, kai matysite jų elgesį ir jų veiksmus; jūs pripažinsite, kad aš neveltui padariau visa, ką esu joje padaręs, sako Viešpats Dievas

15. <sup>1</sup>Man buvo suteiktas Viešpaties žodis ir pasakyta: <sup>2</sup>Žmogaus sūnau, ką padarys iš vynmedžio tarp visų kitų girios medžių, kurie yra miško medžių tarpe? <sup>3</sup>Gal bus imama iš jo medžio bet kuriam dalykui padirbti, ar gal padarys iš jo vagį, kad ant jo būtų pakabintas bet koks padargas? <sup>4</sup>Štai jis atiduodamas ugniai suėsti. Kai ugnis suėdė abu jo

būtų atvesta ta palaiminta padėtis, kuri susidaro kai tauta visai pasiduoda Dievui ir kai Dievo gėrybės vėl darosi tautos nuosavybė

<sup>13</sup>*Jos duonos...* Duona stiprina žmogaus širdį, dėl alko gi silpnėja kečiai /Ps 10,3.15/; iš to aišku, kodėl kalbama apie duonos ramstį, lazda /plg 3 Moš 26,26/. — <sup>14</sup>*Noė...* Net šitie trys vyrai, kurių dorybės ir teismas buvo taip dideli sugedusios žmonijos tarpe, negalėtų pašalinti nelaimės nuo savo tautiečių, netgi nuo savo sūnų ir dukterų. Nors Noė išgelbėjo iš tvano savo šeimą /1 Moš 7,1/, Ijobas užtarė savo prietelius /Ijob 42,8.9/, Daniėlis savo malda pasiekė to, kad jis kartu su savo draugais ir kitais Babelės išminčiais nežuvo /Dan 2,18/, bet dabar Žydų tautos piktumas yra taip didelis ir Dievo nutarimas taip tvirtas, kad anie trys vyrai negalėtų išgauti jiems išsigelbėjimo. — <sup>19</sup>*Užsidegimą krauju:* tokia rūstybe, kurios pasėka būtų žudynės ir kraujo išliejimas. — <sup>21</sup>*Jei aš siųsiu...* Kaikurie Jerusa-

lės gyventojai nebus nužudyti, bet bus išvesti į nelaisvę, kad visiems paliudytų, jog Žydų karalystė tikrai sugriauta. — <sup>22</sup>*Turėsite paguodos.* Senesnieji Žydų tremtiniai patys supras, kad tautą sutikusi bausmė nebuvo per daug kieta, kad ji buvo teisinga, ir todėl jų skausmas dėl karalystės žuvimo turės sumažėti; tai ir bus jų paguoda /Jier, Teod/

c/ *Prilyginimais įvaizdinamos Žydų nelaimės*

15,1-19,14. Kaip sudegintas niekam netinkas vynmedis, taip turi būti nubausti Jerusale gyventojai /15,1-18/. Nežiūrint didžiausių Viešpaties suteiktų išrinktajai tautai geradarysčių /16,1-14/, ji virto moteriške svetmotere /16,15-34/, todėl jos laukia sunkios bausmės /35-52/; atgailą gi darančiai žadamas dovanojimas /53-63/. Vynuogyno prilyginimu išaiškinama, kad tauta yra baustina dėl karaliaus Sedekijo su-

galu ir jo vidurys pavirto pelenais, gal tuomet jis dar kam tiks? <sup>5</sup>Net būdamas sveikas jis netiko jokiai darbui; juo gi labiau nieko nebus galima iš jo padaryti, kai jį prarys ir sudegins ugnis! <sup>6</sup>Todėl Viešpats Dievas sako taip: Kaip vynmedį tarp miško medžių, kurį daviau ugniai praryti, taip aš atiduosiu Jerusaleės gyventojus. <sup>7</sup>Aš atgręšiu savo veidą prieš juos: jie išeis iš ugnies, ir kita ugnis sunaikins juos; ir jūs žinosite, kad aš Viešpats, kai būsiu atgręžęs prieš juos savo veidą. <sup>8</sup>Ir būsiu padaręs jį šalį nepereinamą ir paliktą, nes jie buvo man neištikimi, sako Viešpats Dievas

16. <sup>1</sup>Man buvo suteiktas Viešpaties žodis ir pasakyta: <sup>2</sup>Žmogaus sūnau, paskelbk Jerusalei jos bjaurius darbus <sup>3</sup>ir tark: Jerusalei Viešpats Dievas sako taip: Tavo kilmė ir tavo giminė iš Kanaano šalies: tavo tėvas Amorietis ir tavo motina Ketietė. <sup>4</sup>Kai tu gimei, tavo gimimo dieną nebuvo atpjauta tavo bamba, tu nebuvai nuprausta vandenimi sveikatai, nei apibarstyta druska, nei suvyniota vystyklais. <sup>5</sup>Joki akis nepasigailėjo tavęs, kad iš pasigailėjimo būtų padariusi tau bent vieną šių dalykų; bet tu buvai pamesta žemės paviršiuje; taip buvo nieku laikoma tavo siela tą dieną, kurią tu gimei. <sup>6</sup>Praeidamas gi pro tave aš pamačiau ave, kaip tu mindoma savo kraujuje, ir aš tariau tau, kai buvai savo

laužytos priesaikos, kurią jis buvo padaręs Babelės karaliui /17,1-24/. Kiekvienas bus Dievo baudžiamas dėl savo, ne dėl svetimų nusikaltimų /18,1-32/. Liūtienės ir jaunų liūtų, taip pat sunaikinto vynuogyno pilyginimais apraudamas Judo kunigaikščių likimas /19,1-14/.

15. <sup>2</sup>*Ką padarys...* Kaikas ebr t verčia truputį kitaip: kuo vertesnis vynmedis už visus kitus medžius? Atsakymas: jis ne tik nėra vertesnis, bet daug menkesnis. Palyginimas daroma čia tikriausiai miške augančio vynmedžio su kitais miško medžiais. Išrinktoji tauta Sen Testamente neretai palyginama su vynmedžiu ir vynuogynu. — <sup>3</sup>*Medžio*. Jei kiti medžiai yra nevaisingi ir todėl iškertami, tai iš jų visgi būna daugiariopos naudos. Gi vynmedis, jei jis neduoda vaisių, yra taip nenaudingas, kad iš jo negalima padirbti nė vagelio /Jier/. — <sup>4</sup>*Kaip vynmedį...* Nors tauta buvo Dievo išrinkta, ji tačiau yra labiau kaip kitos tautos atmetina, kai tik liaujasi davus savo išrinkimą atitinkančius vaisius. — <sup>7</sup>*Jie išeis...* Ir tuos, kurie išvedami į nelaisvę, lydės Dievo rūstybė, jei jie toliau laikysis savo pikto. — <sup>8</sup>*Neištikimi*. Dievas, vadindamas juos sulaužiusiais ištikimybę nusidėjėliais, tuo pačiu parodo, kad jie yra nenaudingas vynmedis

16. <sup>2</sup>*Tavo kilmė...* Jerusaleės tauta savo kilme nė kiek nebuvo geresnė už menkiausias tautas; ji vien Dievo gerumu ir be jokių savo nuopelnų įgavo augščiausią vertę. Pasakoma, kad jos tėvas buvo Amorietis, kurs, anot 1 Moš 15,16, buvęs tarp kitų giminių nedoriausis, ir kad motina buvusi Ketietė, t y, iš tokios giminės, kurios moterys buvo labiausiai patvirkusios /1 Moš 27,46/. Pranašas gerai žinojo, kad Izraeličiai buvo kilę iš Aramo /plg 28,25; 33,24/; čia jis nori pasakyti, kad Izraeličių protėvis Abraomas buvo išrinktas iš stabmeldžių tarpo /Još 24,2/. — <sup>4</sup>*Atpjauta...* Toks neatpjojimas yra pavojingas gimusio kūdikio gyvybei. — *Druska*. Senovėje manyta, kad druska apibarstyta naujagimis geriau tarps ir kad jo oda pasidarys stipresnė. — <sup>5</sup>*Nepasigailėjo*. Niekas nepriėmė gimusio kūdikio geruoju. Gal čia daroma aluzija į Egipto Paraono įsakymą mesti į vandenį visus gimusius Žydų berniukus /2 Moš 1,22/. — <sup>6</sup>*Pamačiau tave*. Joki žmogaus akis nenorėjo į naujagimį žiūrėti; bet Dievas maloningai pažvelgė į jį, kai jis gulėjo pamestas gimimo kraujuose ir savo visagalybės valia nutarė, kad kūdikis pasiliks gyvas, nežiūrint visų pavojų jo gyvybei. — <sup>7</sup>*Gausingą*. Egipte mažas Žydų būrelis padaugėjo ir virto dile tauta /plg 2 Moš 1,7/. — *Mote-*

kraujuje : Būk gyva ; aš, sakau, tau tariau : Būk gyva savo kraujuje !  
<sup>7</sup>Aš padariau tave gausingą kaip lauko augalus ; tu tarpai ir pasidarei didele, subrendai ir pasiekei moteriškojo grožio amžių ; tavo krūtys išaugo ir tavo plaukai želė, bet tu buvai plika ir pilna sugėdinimo. <sup>8</sup>Ašėjau pro tave ir pamačiau tave ; ir štai buvo tavo laikas, meilės metas ; aš ištiesiau ant tavęs savo apsiaustą ir apdengiau tavo gėdingą plikumą. Aš prisiekiau tau ir padariau su tavim sandorą, sako Viešpats Dievas, ir tu pasidarei mano. <sup>9</sup>Aš nuprausiau tave vandenimi, nuploviau nuo tavęs tavo kraują ir patepiau tave aliejumi ; <sup>10</sup>aš apvilkau tave marginiai ir apaviau tave mėlynomis kurpėmis, sujuosiau tave plona drobe ir apgaubiau tave šilko šydu. <sup>11</sup>Aš papuošiau tave papuošalais, daviau apyrankes tavo rankoms ir grandinėlę tavo kaklui. <sup>12</sup>Aš pakabinau žiedą ant tavo burnos, auskarus tavo ausyse ir daviau puikų vainiką tau ant galvos. <sup>13</sup>Taip tu buvai papuošta auksu ir sidabru, apvilкта plona drobe, šilku ir daugiaspalviais audiniais ; tu valgei kviečių miltus, medaus ir aliejaus, buvai pasidarius gražių gražiausia ir pasiekei karalių garbę. <sup>14</sup>Tavo vardas pasklido tautose dėl tavo gražumo, nes tu buvai tobula mano grožyje, kurį aš buvau tau suteikęs, sako Viešpats Dievas

<sup>15</sup>Bet tu pasitikėdama savo gražumu paleistuvavai savo šlovei ir savo paleistuvavimą siūlei kiekvienam praeiviui, kad būtumei joje. <sup>16</sup>Tu ėmei iš savo drabužių ir iš vienų su kitais susiūtų darei sau augštumų, kuriose tu paleistuvavai, kaip niekuomet nėra buvę ir nebus. <sup>17</sup>Tu ėmei savo pasipuošimo dalykus iš mano aukso ir mano sidabro, kuriuos aš buvau tau davęs, ir darei sau vyrų paveikslus ir paleistuvavai su jais. <sup>18</sup>Tu ėmei savo daugiaspalvius apdarus ir apdengei juos ; mano aliejų ir mano smilkalus tu dėjai ties jais. <sup>19</sup>Mano duoną, kurią aš tau daviau, kvietinius miltus, aliejų ir medų, kuriais aš tave maitinau, tu dėjai jų aki-vaizdoje saldžiam kvapui ; taip tai įvyko, sako Viešpats Dievas. <sup>20</sup>Tu ėmei savo sūnus ir savo dukteris, kurias man pagimdei, ir juos aukojai jiems praryti. Argi tat mažas dalykas yra tavo paleistuvavimas ? <sup>21</sup>Mano vaikus tu skerdei ir jiems davei, juos aukodama. <sup>22</sup>Ir po visų tavo bjau-

riškojo... Žydinčios jaunystės metus. — *Plika ir...* Taip neretai būna ir su jau paaugusiais beduinių vaikais. Žydai Egipte dar neturėjo visų sandoros su Dievu malonių. — <sup>8</sup>*Ap-siaustą...* Dievas pasidarė iš tos jaunos mergaitės savo sužadėtinę, ištiesdamas ant jos savo apsiausto skverną /plg Rut 3,9/. — *Sandorą.* Dievo sandora su išrinktąja tauta dažnai vadinama moterystės ryšiu, taip kaip Nauj Test dangiškoje Jerusalyje švenčiamos vestuvės Avinėlio su Eklesija. Dievas patvirtino sandorą iš savo šalies kilniais pažadais, tauta prisiekė būti ištikima /2 Moš 19,8/. — <sup>10</sup>*Apvilkau.* Dievo suteiktos tautai malonės įvaizdinamos kaip duodami jaunavedei gražiausi apdarai ir išlaikymas. — <sup>12</sup>*Puikų vainiką.* Kaip karaliaus sužadėtinė ji papuošiama karališkos garbės ženklais, grandinėle ir vainiku. — <sup>14</sup>*Tavo*

*vardas...* Mano geradaryste ir begaliniu dosnumu tu įsigijai karalienės vardą, taip kad apie tave kalbėjo visų tautų liežuviai, ir tu buvai tobula ne savo galia, bet mano gerumu /Jier/

<sup>15</sup>*Paleistuvavai...* Plg 5 Moš 8,11-15 ir k. — *Praeiviui* : tu pasidavei svetimų dievaičių garbinimui ir darei sandoras su svetimšaliais. — <sup>16</sup>*Augštumų.* Taip buvo vadinami ne tik kalneliai ir kauburiai, kuriuose buvo garbinami pagonių dievaičiai, bet taip pat ir juose pastatytos šventyklos, kurios dažniausiai būdavo paprastos padangtės. Padangtes gi buvo galima padaryti iš susiūtų apsiaustų. — <sup>17</sup>*Vyrų.* Minimi tik vyrų paveikslai, nes prilyginime tautą įvaizdinama kaip neištikima sužadėtinė ; bet tai dar nereiškia, kad tarp garbinamų svetimų dievaičių nebūtų buvę deivių stabų. — <sup>20</sup>*Sūnus...* Sūnūs

riausių darbų ir paleistuvavimų tu neatsiminei savo jaunystės dienų, kai tu buvai plika ir pilna sugėdinimo, mindoma savo kraujuje. <sup>23</sup>Po viso tavo pikto atsitiko /vargas, vargas tau, sako Viešpats Dievas/, <sup>24</sup>kad tu pasistatei sau paleistuvavimo namų ir pasidarei sau kekšavimo vietų visose gatvėse. <sup>25</sup>Kiekviename gatvės kampe tu pasistatei savo paleistuvavimo ženklą ir padarei savo gražumą pasibjaurėtiną. Tu išsižgei savo kojomis kiekvienam praeiviui ir dauginai savo kekšavimus. <sup>26</sup>Tu paleistuvavai su savo kaimynais didžiakūniais Egipto sūnumis ir dauginai savo kekšavimą, kad erzintumei mane. <sup>27</sup>Štai aš ištiesiau savo ranką ant tavęs, atėmiau tavo pasiteisinimą ir padaviau tavo valiai tų, kurie nekenčia tavęs, Palestiniečių dukterims, kurios gėdijosi tavo nuodėmingo kelio. <sup>28</sup>Tu paleistuvavai ir su Asiriečių sūnumis, nes dar nebuvai patenkinta, ir kai buvai paleistuvavus, nė taip tu dar nebuvai soti. <sup>29</sup>Tu dauginai savo paleistuvavimą Kanaano šalyje su Kaldiečiais, ir nė taip nebuvai soti. <sup>30</sup>Kuo gi aš galėčiau apvalyti tavo širdį, sako Viešpats Dievas, kadangi tu darei visus šituos moteriškes paleistuves ir begėdės darbus? <sup>31</sup>Nes tu statei savo paleistuvavimo namus kiekvienos gatvės kampe ir darei savo augštumą kiekvienoje aikštėje; tačiau tu nebuvai kaip kekšė, kuri, kai nusibosta, kelia kainą, <sup>32</sup>bet kaip moteriškė svetmoterė, kuri be savo vyro įsiveda svetimų. <sup>33</sup>Visoms kekšėms duodamas užmokestis, tu gi davei užmokesčio visiems savo meilužiams ir davinėjai jiems dovanų, kad įeitų pas tave iš visur paleistuvauti su tavim. <sup>34</sup>Tau tavo paleistuvavimuose atsitiko priešingai moterų įpročiui, ir po tavęs nebus tokio paleistuvavimo; nes tuo, kad tu davei užmokestį ir neėmei užmokesčio, pas tave įvyko priešingas elgesys

buvo jai Dievo duoti ir turėjo būti auginami Dievo garbei; ji gi atnašavo juos dievaičiams. Ir dar kuriuo tikslu? Kad būtų praryti. Taip daroma aliuizija į Molokho aukas. — *Argi tat...* Ebr t: argi tau dar maža buvo tavo paleistuvavimo, <sup>21</sup>kad tu ir mano vaikus skerdei? — <sup>22</sup>*Tu neatsiminei...* Tų dalykų užmiršimas galėjo būti tam tikru būdu nusikaltimo priežastis: kaip savo skurdo, Dievo gallelingumo ir jo geradarybių atsiminimas saugo ir gina pamaldumą, taip užmiršimas paleidžia pavadžius išdidumui ir leidžia sielai keltis į puikybę. — <sup>24</sup>*Paleistuvavimo namų...* Tu statei statybų aukurų daugybę kauburiuose, prie miesto vartų, net ir pačioje šventykloje. Plg Jer 2,22; 11,13. — <sup>26</sup>*Paleistuvavai...* Paleistuvavimas visur šitame prilyginime reikia suprasti apie svetimų dievaičių garbinimą /Jier, Teod/; tačiau tas garbinimas dažnai nebuvo laisvas nuo ištvirtimo ir kūniško paleistuvavimo. — <sup>27</sup>*Atėmiau...* Ebr t: sumažinau, kas tau buvo skirta, t y, žmonai priklausančių iš vyro duodamą išlaikymą. Išlaikymo

sumažinimas buvo vykdomas įvairių nelaimių siuntimu, sausmečiais ir bado metais. — *Palestiniečių dukterims*: Pilistimų miestams, todėl Pilistimams. Plg Teis 13,2; 2 Kar 4,2. — *Gėdijosi...* Pilistimai laikėsi ištikimais ir tvirtai savo dievaičių ir todėl rauda iš gėdos, matydami kaip Žydai palikdavo savo Dievą, kad eitų pas svetimus /plg Jer 2,10-12/. — <sup>28</sup>*Su Asiriečių...* Plg 4 Kar 16,7; Jer 2,36. — <sup>29</sup>*Kanaano*. Čia tas vardas ne nuosavas krašto vardas. Jis reiškia: prekybos kraštas /Jier plg 17,4/. Babelė tikrumoje buvo svarbiausi prekybos vieta Azijoje. Iš čia buvo ypač išvežami audiniai ir margi drabužiai. Jau Ezekijas buvo nubautas dėl jo prietelystės su Babiloniečiais /Ješ 39,1-8 ir k/. — <sup>30</sup>*Kuo gi...* Ebr t: kaip gi silpna, t y, sugėdus buvo tavo širdis. Plg Ješ 5,4. — <sup>31</sup>*Tu nebuvai...* Kitos paleistuvės niekina mažą pelną ir reikalauja didesnio, tu gi siūlai savo grožį už menkiausį užmokestį, net dovanai. — <sup>33</sup>*Davinėjai jiems...* Plg karaliaus Akhazo pavyzdį 2 Kron 28,23. — <sup>34</sup>*Ir po tavęs nebus...* Anot ebr t: ir nebėgo paskui



<sup>35</sup>Todėl, kekše, išgirsk Viešpaties žodį: <sup>36</sup>Viešpats Dievas sako taip: Kadangi tavo pinigai išeikvoti ir tavo gėda atidengta tavo paleistuvimuose su tavo meilužiais ir tavo pasibjaurėtiniais stabais ir dėl kraujo tavo vaikų, kuriuos tu jiems davei, <sup>37</sup>štai aš surinksiu visus tavo meilužius, su kuriais tu paleistuvavai, ir visus, kuriuos mylėjai, draug su visais, kurių tu nekentei; aš surinksiu juos prieš tave iš visur ir atidengsiu tavo gėdą jų akyse, ir jie matys visą tavo sugėdinimą. <sup>38</sup>Aš teisiu tave svetmoterių ir kraują išliejančių teismais ir padarysiu iš tavęs narso ir pavydo kraują. <sup>39</sup>Aš paduosiu tave į jų rankas; jie išardys tavo paleistuvavimo namus ir nugriaus tavo kekšavimo vietą, nuplės nuo tavęs tavo drabužius, atims tavo pasipuošimo dalykus ir paliks tave pliką ir pilną sugėdinimo. <sup>40</sup>Jie atves ant tavęs susirinkimą, muš tave akmenimis ir sukapos tave savo kalavijais. <sup>41</sup>Jie sudegins tavo namus ugnimi ir įvykdys tau teismą labai daugelio moterų akyse; tuomet tu liausies paleistuvavus ir nebedavinėsi daugiau užmokesčio. <sup>42</sup>Mano užsidegimas prieš tave liausis, mano pavydas bus atimtas nuo tavęs, aš paliausiu ir daugiau nebesirūstinsiu. <sup>43</sup>Nes tu neatsiminei savo jaunystės dienų ir erzinau mane visais šitais dalykais; todėl ir aš suverčiau visą tavo elgėsį ant tavo galvos, sako Viešpats Dievas, nors aš ir nedariau sulig visomis tavo kaltybėmis visose tavo nuobodose. <sup>44</sup>Štai kiekvienas, kurs sakys patarlę, pritaikys ją tau, tardamas: Koki motina, toki ir dukė. <sup>45</sup>Tu dukė savo motinos, kuri pametė savo vyrą ir savo vaikus; tu sesuo savo seserų, kurios pametė savo vyrus ir savo vaikus; jūsų motina Ketietė ir jūsų tėvas Amoretietis. <sup>46</sup>Tavo vyresnioji sesuo yra Samarija, ji ir jos dukterys, kurios gyvena tavo kairėje; tavo jaunesnioji sesuo, gyvenanti tavo dešinėje, yra Sodoma su savo dukterimis. <sup>47</sup>Bet nė truputėlį mažiau tu nevaikšiojai jų keliais ir nesiėgei pagal jų nusikaltimus; tu darei kone piktesnių dalykų už jas visuose savo keliuose. <sup>48</sup>Kaip aš gyvas, sako Viešpats Dievas, nė pati tavo sesuo Sodoma ir jos dukterys nedarė taip, kaip padarei tu su savo dukterimis. <sup>49</sup>Štai šita buvo tavo sesers Sodomos kaltė: puikybė, duonos perteklius ir apstybė, jos ir jos dukterų dykinėjimas; bet pavargėliui ir beturčiui jos neištiesdavo rankos. <sup>50</sup>Jos kėlėsi

tave dėl nuodėmės, t y, tu uoliai jieškojai kitų, kiti gi niekino bendravimą su tavim

<sup>36</sup>*P pinigai*. Geriau: išgėdinimas. — <sup>37</sup>*Meilužius...* Dėl tavo nusikaltimų Dievas surinks prieš tave tautas, kaip tas, su kuriomis tu darei sandorų ir palaikei prietelystę, taip ir tas, kurių tu nekentei. — <sup>38</sup>*Aš teisiu...* Bausmės išreiškiamos tokiais žodžiais, kad jie labai primena praeikimus svetmoterėms 4 Moš 5,21. Svetmoterės turėjo būt užmuštos akmenimis /plg 40 e ir 5 Moš 22,42/; už nužudymą turėjo būti išlietas kraujas /1 Moš 9,6 ir k/. — *Padarysiu iš...* t y, tu būsi visa sužeista. Plg 23,10. — <sup>39</sup>*Jie išardys*. Priešai tai sugriaus, kas buvo pašvęsta stabams garbinti, sunaikins ir apiplės miestą ir šalį, taip kad jie pavirs pasibjaurėjimo ir pasityčiojimo dalyku kaimynystėje esančioms tautoms. —

<sup>41</sup>*Jie sudegins...* Plg 4. Kar 25,9. — *Daugelio moterų...* Kadangi čia buvo nusidėjusi neištikima sužadėtinė, tai ji baudžiama labai daugelio moterų, t y, tautų akyse. — *Tuomet tu liausies...* Ebr t: padarysiu, kad tu liautumeis ir nebeduotumei. — <sup>43</sup>*Neatsiminei...* Ji neatsiminė, iš kokio skurdo Dievas ją išgelbėjo savo gerumu. — *Nors aš ir nedariau...* Anot ebr t: aš nepakėsiu ištvirtimo, kad palikčiau tave nenubaustą dėl visų tavo bjaurių kalčių. — <sup>44</sup>*Kurs sakys patarlę...* Kas mėgsta kalbėti patarlėmis, arba kas norės pritaikyti jai patarlę, sakys: kaip motina Ketietė /3,45 eil/, taip dukė Jerusale. — <sup>45</sup>*Savo vyrą*: Dievą, kurį kitados pažino ir garbino visos tautos. — *Vaikus...* aukodama juos stabams. — *Kurios pametė*. Kaip anos moterys buvo neištikimos savo vyrams, taip Jerusale atstūmė nuo savęs savo Dievą. —

puikybēn ir darē nuobodų mano akyse, tai aš atėmiau jas, kaip tu matei.<sup>51</sup> Ir Samarija nenusidėjo nė pusės tavo nuodėmių; tu pralenkei jas savo kaltybėmis ir pateisinai savo seseris visomis savo nuobodomis, kurias tu darei.<sup>52</sup> Todėl ir tu, kuri nugulėjai savo seseris savo nuodėmėmis, elgdamasi pikčiau už jas, nešk savo sugėdinimą; nes jos buvo tavo pateisintos; taigi būk sugėdinta ir nešk savo gėdą ir tu, kuri pateisinai savo seseris.<sup>53</sup> Tačiau aš sugrąžinsiu jas ir atstatysiu; grąžindamas Sodomą su jos dukterimis ir grąžindamas Samariją su jos dukterimis aš sugrąžinsiu jų tarpe ir tavo tremtinius,<sup>54</sup> kad tu neštumei savo sugėdinimą ir turėtumei gėdytis dėl viso to, ką tu esi padarius, jas paguosdama.<sup>55</sup> Tavo sesuo Sodoma ir jos dukterys grįš į savo senąją būklę, Samarija ir jos dukterys grįš į savo senąją būklę, tu ir tavo dukterys grįšite į savo senąją būklę.<sup>56</sup> Tačiau apie tavo seserį Sodomą nieko nebuvo girdėti iš tavo burnos tavo puikybės dieną,<sup>57</sup> kol nei nebuvo atidengtas tavo piktnusimas, kaip dabartiniu metu, kai tu esi paniekia Sirijos dukterims ir visoms Palestiniečių dukterims, kurios apsupta tave aplinkui iš visų pusių.<sup>58</sup> Tu turi nešti savo nusikaltimą ir savo sugėdinimą, sako Viešpats Dievas

<sup>59</sup>Nes Viešpats Dievas sako taip: Aš padarysiu tau, kaip tu padarei paniekindama priesaiką, kad paniekintumei sandorą;<sup>60</sup> tačiau aš atsiminsiu mano sandorą su tavim tavo jaunystės dienose ir padarysiu su tavim amžiną sandorą.<sup>61</sup> Tu atsiminsi savo kelius ir būsi sugėdinta, kai tu būsi gavusi pas save savo vyresniąsias seseris draug su savo jaunesniosiomis; aš tau duosiu jas kaip dukteris, bet ne dėl tavo sandoros.<sup>62</sup> Aš padarysiu su tavim savo sandorą ir tu žinosi, kad aš Viešpats,<sup>63</sup> kad

<sup>46</sup>*Vyresnioji*. Samarija su savo miestais priklausė didesnei karalystei. — *Kairėje*: šiaurėje. — <sup>49</sup>*Kaltė*: ir jos širdies sukietėjimo priežastis. — <sup>50</sup>*Kaip tu matei*. Ebr t: kaip aš mačiau. Plg I Moš 18,21 ir k. — <sup>51</sup>*Tu pralenkei jas*. Plg Jer 3,11. — *Pateisinai*. Sodoma ir Samarija buvo tik tiek pateisintos, kad jų nusikaltimai buvo mažesni, palyginus su didesniais Judo karalystės nusikaltimais /Jier/. — <sup>52</sup>*Nugalėjai*. Geriau: tu, kuri savo nuodėmėmis užstojai savo seseris. — Dievas turi pasigailėti ir anų miestų, kadangi jis atstatys Jerusale, kuri nusidėjo labiau kaip anos. Šitaip Jerusale užstoja anas pas Dievą. — *Būk sugėdinta...* Nešk savo sugriovimo gėdą kaip anie miestai, kurie turėjo nešti savąją, ir tai juo labiau, kad tu buvai kaltesnė už anuos, nes jie buvo teisingesni už tave. — <sup>53</sup>*Aš sugrąžinsiu*. Koks turės būti tas sugrąžinimas, paaikškėja iš Jerusalei pažadėtojo atstatymo, kurs aprašytas 11,19.20. — *Jų tarpe*. Plg Jer 3,21,25. — <sup>54</sup>*Tu rėtumei gėdytis...* Atstatymas yra Dievo pasigailėjimo ir malonės darbas, todėl atstatoma Jerusale turi su

skausmu ir susigėdinimu atsiminti savo kaltę. — <sup>55</sup>*Būklę*: Dievo garbinimo ir ištikimybės būklę. Jerusale, kuri kitas tautas niekino, čia minima po kitų tautų ir ne be priežasties, kaip parodo Rom 11,25,26. — <sup>56</sup>*Iš tavo burnos*. Į puikybę pasikėlusį Jerusale kitados nenorėjo nė Sodomos vardo minėti. — <sup>57</sup>*Kaip dabartiniu metu...* Ebr t: kaip sugėdinimo metu iš Aramo dukterų šalies ir iš visų, kurie yra aplink jas, ir iš Pilistimų dukterų, kurios tave niekindavo iš visų pusių

<sup>59</sup>*Aš padarysiu...* Vėl pabrėžiama, kad Jerusale sandoros sulaužymu padarė save lygią kitiems miestams. — <sup>60</sup>*Aš atsiminsiu...* Dievas laikosi to, ką yra 3 Moš 26,42.45 pažadėjęs. Dėl anos senosios sandoros jis nori padaryti naują, kuri nebegalės būti sulaužyta /11,19.20; Oš 2,19-24 ir k./ — <sup>61</sup>*Tu atsiminsi...* Atgaila dėl nuodėmės ir sugėdinimas pasilieka ir taip yra įrodymas, kad Dievas suteikė savo naują geradarystę be nuopelnų. — *Seseris*: kitas tautas. — *Duosiu jas kaip dukteris*: nes Sionas yra tautų motina /Ps 86,4-6/, centras, į kurį visi skuba /Ješ 2,3 ir

tu atsimintumei ir susigėdintumei ir nebegalėtumei daugiau praverti burnos dėl savo susigėdinimo, kai aš būsiu dovanojęs tau visa, ką tu padarei, sako Viešpats Dievas

17. <sup>1</sup>Man buvo suteiktas Viešpaties žodis ir pasakyta: <sup>2</sup>Žmogaus sūnau, užmink mįslę ir papasakok prilyginimą Izraelio namams, <sup>3</sup>ir kalbėk: Viešpats Dievas sako taip: Didelis aras dideliais sparnais, ilgomis pasparnėmis, pilnas įvairiaspalvių plunksnų atskrido į Libaną ir nusinešė kedro viršūnę. <sup>4</sup>Jis nulaužė jo ūglių viršūnę ir perkėlė ją į Kanaano šalį, padėjo ją pirklių mieste. <sup>5</sup>Jis paėmė šalies sėklos ir padėjo ją į sėklos žemę, kad išleistų šaknis prie gausaus vandens; jis padėjo ją paviršiuje. <sup>6</sup>Išdygus ji išaugo į platų žemo ūgio vynmedį, kurio šakos vėl į jį lenkėsi, o jo šakos buvo po juo; taip tat pasidarė vynmedis, kurs turėjo šakelių ir išleido atžalų. <sup>7</sup>Bet buvo kitas didelis aras dideliais sparnais ir su daugeliu plunksnų. Ir štai tas vynmedis, lyg tiesdamas į jį savo šaknis, išskėtė iš savo pasodinimo eželių į jį savo šakeles, kad tas jį laistytų. <sup>8</sup>Jis buvo pasodintas geroje žemėje prie daugelio vandenų, kad leistų šakas ir vestų vaisius, kad būtų didelis vynmedis. <sup>9</sup>Tu tark: Viešpats Dievas sako taip: Argi jis tarps? ar anas neišraus jo šaknų, ar nenuskins visų jo vaisių, ar nesudžiovins visų jo šakų, kurios jam išaugo, taip kad jis visai sudžiūtų? Ir jam nereikės galingo peties, nė daugelio žmonių, kad išrautų jį iš šaknų. <sup>10</sup>Štai jis pasodintas, bet ar jis tarps? argi jis nepadžiūs, kai palies jį svilnantis vėjas ir nesudžiūs eželėse, kuriose išdygo?

k/. — *Ne dėl tavo sendoros*: ne dėl Siono nuopelnų, ne sendoros galia, bet iš Dievo pasigailėjimo. Plg Rom 1,16; 11,17. — <sup>3</sup>*Kad tu atsimintumei...* Jerusalei nelieka nieko kito, kaip tik nuolankiai išpažinti, kad visa jai suteikiama be jos nuopelnų, vien iš Dievo malonės

17. <sup>2</sup>*Izraelio namams*. Dievas buvo davęs įsakymą jau per pranašą Jeremiją, kad Judo karalystė turi pasiduoti Nebukadnetsarui, tarp kita ko ketvirtais karaliaus Joakimo metais (Jer 25,11). — <sup>3</sup>*Aras...* Taip čia aprašomas Nebukadnetsaras (žr 12 eil/): jis karalius, einąs į ieškoti grobio, be galo galingas, skriste skrendąs į Jerusale. — *Į Libaną*. Kodėl Jerusale čia vadinama Libanu, galima suprasti iš Jer 22,23. Karaliaus rūmai ir nemaža kitų joje buvo pastatyta iš Libano kedrų medžio. — *Kedro viršūnę*. Karališkas kedras yra Dovidų namai, jo viršūnė ar iškili šaka yra Dovidų palikuonis karalius Joachinas, kurį Nebukadnetsaras išsivedė į Babelę (4 Kar 24,15 ir k/. — <sup>4</sup>*Kanaano šalį*: prekybos šalį. Žr aug 16,29. — <sup>5</sup>*Sėklos*. Išsiūsto į nelaisvę karaliaus Joachino vieton Nebukadnetsaras paskyrė karaliumi Sedekiją.

— *Į sėklos žemę*: į derlingą žemę. — *Paviršiuje*, t y, negiliai, nes Babelės karalius nenorėjo, kad Sedekijo karalystė būtų galinga. — <sup>6</sup>*Į platų...* Kad vynmedis plėtėsi, tai reiškia, kad Nebukadnetsaro valia Sedekijo karalystė turėjo būti gerai tvarkoma viduje, tačiau turėjo pasilikti silpna, žemo ūgio, ir visai priklausoma nuo Kaldiečių/Jier/. Aras pasodino vynmedį, kad jo šakos į jį lenktųsi ir jo šaknys po juo būtų, kad visa karalystė jo klausytų. Toki tikrumoje ir buvo Judo karalystė Sedekijo laikais. — <sup>7</sup>*Kitas didelis aras*: Egiptas. — <sup>8</sup>*Jis buvo pasodintas...* Rimtos priežasties kelti maištą Sedekijas neturėjo. Judo karalystė, kad ir priklausydama nuo Babelės, galėjo tarpti. Sukilimas buvo priešingas Dievo valiai, kuri Sedekijui buvo pranašo Jeremijo paskelbta. — <sup>9</sup>*Ar anas neišraus...* Kilus maištui Nebukadnetsaras turėjo sunaikinti Sedekijo viešpatavimą, jo sūnus nubausti mirtimi be laiko, išžudyti jo kuni-gaiščius ir gimines. — <sup>10</sup>*Svilnantis*: Rytų vėjas. — *Argi jis nepadžiūs*: karalius draug su savo tauta savo šalyje turėjo būti sugautas Kaldiečių, kurie atėjo iš rytų krašto

<sup>11</sup>Man buvo suteiktas Viešpaties žodis ir pasakyta: <sup>12</sup>Sakyk atkakliams namams: Ar jūs nežinote, ką tai reiškia? Sakyk: Štai atėjo Babilono karalius į Jerusaleį; jis paėmė karalių ir jo kunigaikščius ir nusiavedė juos pas save į Babiloną. <sup>13</sup>Jis paėmė vieną iš karaliaus palikuonių, padarė su juo sandorą ir paėmė iš jo priesaiką; bet ir šalies galiūnus jis atsiėmė, <sup>14</sup>kad karalystė būtų pažeminta ir nesikeltų augštyn, sergėtų gi jo sandorą ir ją laikytų. <sup>15</sup>Bet šitas, pakėlęs prieš jį maištą, siuntė pasiuntinių į Egiptą, kad tasai duotų jam arklių ir daug žmonių. Nejaugi turės pasisiekimo ir ras išsigelbėjimą tas, kurs tai padarė? Ir kurs sulaužė sandorą, argi ištruks? <sup>16</sup>Kaip aš gyvas, sako Viešpats Dievas, jis mirs viduje Babilono, šalyje to karaliaus, kurs pastatė jį karaliumi ir kurio priesaiką sulaužė ir išardė padarytąją su juo sandorą. <sup>17</sup>Ne su didele kariuomene, nė su žmonių daugybe kariaus prieš aną Paraoną, kai bus supiltas pylimas ir bus padaryti apkasai daugeliui sielų nužudyti. <sup>18</sup>Nes jis paniekino priesaiką ir suardė sandorą, ir štai jis buvo davęs savo ranką; kadangi jis visa tai padarė, jis neištruks. <sup>19</sup>Todėl Viešpats Dievas sako taip: Kaip aš gyvas, priesaiką, kurią jis paniekino ir sandorą, kurią sulaužė, aš dėsiu ant jo galvos. <sup>20</sup>Aš ištiesiau ant jo savo tinklą, jis bus sugautas mano slėstais; aš nuvesiu jį į Babiloną ir teisiu jį tenai dėl priesaikos sulaužymo, kuriuo jis mane paniekino. <sup>21</sup>Visi jo pabėgėliai su visu jo būriu kris po kalavijų, likusieji gi bus išsklaidyti į visus vėjus; ir jūs žinosite, kad aš, Viešpats, esu kalbėjęs

<sup>22</sup>Viešpats Dievas sako taip:

Aš imsiu iš augšto kedro viršūnės ir įdiegsiu;  
aš nulaušiu iš jo šakų viršūnės minkštąją  
ir pasodinsiu ją augštame ir iškilusiame kalne.

<sup>23</sup>Augštame Izraelio kalne aš pasodinsiu ją;  
jis išleis šakų, ves vaisių ir virs dideliu kedru;  
po juo gyvens visokie paukščiai  
ir visi sparnuočiai turės lizdų jo šakų ūksmėje.

<sup>12</sup>*Atėjo Babilono...* Apie šituos įvykius pasakoja 4 Kar 24,11... Jer 24,1; 29,2. Karaliaus Joakimo sūnus Joachinas /Jekhonijas/, karaliavęs tris mėnesius, kartu su savo motina, savo žmonomis ir su daugeliu kunigaikščių aštuntais Nebukadnetsaro viešpatavimo metais buvo išvestas į Babelę. Babelės karalius išvestojo vieton pastatė jo dėdė Jošijo sūnų Mataniją, kurį praminė Sedekijū. — <sup>13</sup>*Galiūnus...* Kad taip susilpnintų karalystę. — <sup>15</sup>*Pakėlęs prieš jį maištą:* nepaklausęs pranašo Jeremijo įspėjimų /Jer 2,18 ir k/. — <sup>17</sup>*Prieš aną:* prieš Babelės karalių. — Ebr t: padės jam /Sedekijui/ karo metu, /kai Jerusale bus apgulta/. Kad taip įvyko, žr Jer 37,5. — <sup>18</sup>*Jis buvo davęs savo ranką:* kad jis ištikimai laikys sandorą, ir savo pažadą buvo patvirtinęs priesaika, kuriai tačiau nebuvo ištikimas. — <sup>19</sup>*Priesaiką...* Ebr

t: mano priesaiką... mano sandorą. — <sup>20</sup>*Aš ištiesiu...* Plg aug 12,13; žem 32,3

<sup>22</sup>*Aš imsiu iš augšto...* Plg aug 3,4 e. Nors Babelės valdovas išves judo karalių ir sugriaus jo karalystę, Dievas tačiau ims iš augščiausios jo šakos minkštą ūglį ir pasodins savo augštajame kalne. Dovido namai nežus; Dievas palaikys jų palikuonis, nors jų būklė bus žema, iki bus duotas iš šitų palikuonių tas, kurs įkurs visa apimančią karalystę ir sujungs po savo skeptru visas tautas. Dovido namų pažeminimas yra karaliams bedieviams bausmė, palaikymas gi silpno ūglio, kurs viršta dideliu kedru, yra pasigailejimas, kurį Dievas parodo Dovido namams /2 Kar 7,14,15/. Plg Lk 1,32,33. Skeptras iš judo neatimamas, iki paims jį tas, kurs turi ateiti ir laikyti jį per amžius. Ūglio vaizdas atitinka pra-

<sup>24</sup>Ir visi krašto medžiai žinos, kad aš, Viešpats, pažeminau augštą medį ir paaugštinau žemą medį, sudžiovinau žaliuojantį medį ir padariau, kad išsprogtų sausas medis. Aš, Viešpats, kalbėjau ir padariau

18. <sup>1</sup>Man buvo suteiktas Viešpaties žodis ir pasakyta: <sup>2</sup>Kas tai yra, kad jūs savo tarpe Izraelio šalyje prilyginimą paverčiate šia patarle ir sakote: Tėvai valgė rugščių vynuogių, o vaikams dantys atšipo? <sup>3</sup>Kaip aš gyvas, sako Viešpats Dievas, šitas prilyginimas nebebus jums daugiau patarlė Izraelyje. <sup>4</sup>Štai visos sielos yra mano; kaip tėvo siela, taip ir sūnaus siela yra mano; siela, kuri nusidės, pati turės mirti

<sup>5</sup>Taigi, jei žmogus yra teisus, jis laikosi teisės ir teisybės, <sup>6</sup>nevalgo kalnuose ir nekelia savo akių į Izraelio namų stabus, neapgėdina savo artimo žmonos, neeina prie mėnesinė liga sergančios moters, <sup>7</sup>nė vieno nenuliūdina, gražina skolininkui užstatą, nieko prievarta neišplėšia, duoda savo duonos alkstančiam ir apdengia pliką drabužiu, <sup>8</sup>neskolina dėl palūkanų ir neima daugiau kaip buvo davęs, sulaiko savo ranką nuo neteisybės, daro teisingą teismą tarp vieno ir kito žmogaus, <sup>9</sup>vaikščioja mano įsakymais, sergi mano teises, kad elgtųsi pagal tiesą, toksai yra teisus; jis tikrai bus gyvas, sako Viešpats Dievas

<sup>10</sup>O jei jam gimsta sūnus galvažudys, kurs išlieja kraują, daro vieną tokių dalykų, <sup>11</sup>nors jis ir ne visus juos daro, bet valgo kalnuose, apgėdina savo artimo žmoną, <sup>12</sup>nuliūdina vargdienį ir beturtį, plėšia grobį, negražina užsato, kelia savo akis į stabus, daro pasibjaurėtinų dalykų, <sup>13</sup>skolina dėl palūkanų ir atsiima daugiau, kaip buvo davęs, argi jis bus gyvas? Ne, jis negyvens; kadangi jis daro visus tuos pasibjaurėtinus dalykus, jis mirte numirs; jo kraujas bus ant jojo

<sup>14</sup>Bet jei jam gims sūnus, kurs matydamas visas savo tėvo nuodėmes, kurias tas darė, bijos ir nedarys nieko panašaus į jas, <sup>15</sup>nevalgys kalnuose, nekels davo akių į Izraelio namų stabus, neapgėdins savo artimo žmonos, <sup>16</sup>nė vieno nenuliūdins, nesulaikys užsato, neplėš grobio, duos savo duonos alkanam, pliką apdengs drabužiu, <sup>17</sup>sulaikys savo ranką nuo skriaudos beturčiui, neims palūkanų, nė priedų, sergės mano teises, vaikščios mano įsakymais, šitas nemirs dėl savo tėvo neteisybės, bet tikrai bus gyvas. <sup>18</sup>Jo tėvas, kadangi skriaudė ir darė prievartą broliui, darė pikta savo tautos tarpe, štai jis mirs dėl savo neteisybės

našavimus Amoso 9,11; Ješ 4,2 ir k. Čia taip pat yra aliuzija į Mesijo žemumą ir išaugstinimą. Išganytojas šitą prilyginimą aiškina apie savo karalystę. Žr Mt 13,31 ir k. — <sup>24</sup>*Augštą medį*: karališkų Judo namų pui-kybė

18. <sup>1</sup>*Tėvai valgė...* Pranašas duoda savo laiko Žydams pamokymą, kad Dievo siunčiamose nelaimėse nereikia matyti bausmės dėl senų jų tėvų nusikaltimų. — <sup>4</sup>*Visos sielos yra mano*. Dievas yra sutvėrėjas ir Viešpats, Viešpats ir tėvas visų, todėl jis neatstumia nuo savęs nė vieno ir yra teisingas visiems. Panašiai

kalbėjo pačiam Dievui Abraomas 1 Moš 18,25; plg Ijob 34,13 ir k. — *Mirti*. Mirtis yra tarsi krūva visų bausmių, kurios įstatyme paskirtos nusidėjėliams. Turima galvoje laikina mirtis ir laikinas gyvenimas

<sup>6</sup>*Nevalgo kalnuose*: nedalyvauja svetimų dievų garbinime prie augštumose pastatytų aukurų. — <sup>7</sup>*Duoda savo duonos...* Plg Ješ 58,7; Mt 25,35. — <sup>9</sup>*Bus gyvas*. Gyvumas apima visus pažadus ir užmokesčius, taip kaip mirtis visas bausmes

<sup>13</sup>*Dėl palūkanų...* Žydams buvo draudžiama imti palūkanas ar nuošimčius, ar bendrai atsiimti daugiau

<sup>19</sup>Jūs sakote: Kodėl sūnus neneša savo tėvo neteisybės? Todėl, kad sūnus laikėsi teisės ir darė teisybę, sergėjo visus mano įsakymus ir juos vykdė, jis bus tikrai gyvas. <sup>20</sup>Siela, kuri nusideda, ta turi mirti. Sūnus neneš savo tėvo neteisybės, ir tėvas neneš savo sūnaus neteisybės; teisiojo teisybė bus ant jo, ir bedievio bedievyستė bus ant jojo

<sup>21</sup>Bet jei bedievis darys atgailą dėl savo nuodėmių, kurias jis padarė, ir sergės visus mano įsakymus, laikysis teisės ir teisybės, jis tikrai bus gyvas ir nemirs. <sup>22</sup>Aš nebeatsiminsiu visų jo neteisybių, kurias jis padarė; dėl savo teisybės, kurią darė, jis bus gyvas. <sup>23</sup>Argi tai, ko aš noriu, yra bedievio mirtis? sako Viešpats Dievas; ar ne kad jis gręžtųsi nuo savo kelių ir būtų gyvas?

<sup>24</sup>O jei teisusis nusigręš nuo savo teisybės ir darys neteisybę, lygią visiems pasibjaurėtiniams darbams, kuriuos paprastai daro bedievis, nejaugi jis bus gyvas? Nebus atsiminta visos jo teisybės, kurias buvo daręs; dėl neištikimybės, kuria nusikalto, ir dėl savo nuodėmės, kuria nusidėjo, dėl šitų jis mirs

<sup>25</sup>Jūs sakote: Viešpaties kelias neteisus. Tačiau paklauskite, Izraelio namai: Argi mano kelias nėra teisus ir ar ne jūsų keliai yra iš tikrųjų nedori? <sup>26</sup>Nes kai teisusis nukryps nuo savo teisybės ir darys neteisybę, jis mirs dėl jos: jis mirs dėl neteisybės, kurią darė. <sup>27</sup>Bet kai bedievis nusigręš nuo savo bedievyستės, kurią darė, ir vykdys teisę ir teisybę, jis laimės savo sielai gyvybę. <sup>28</sup>Nes jei jis susipranta ir nusigręžia nuo visų savo neteisybių, kurias darė, tai jis bus tikrai gyvas ir nemirs. <sup>29</sup>Tačiau Izraelio sūnus sako: Viešpaties kelias nėra teisus. Argi mano keliai nėra teisūs, Izraelio namai? Ar ne jūsų keliai yra iš tikrųjų nedori? <sup>30</sup>Todėl, Izraelio namai, aš teisiu kiekvieną, žiūrėdamas jo kelių, sako Viešpats Dievas

Gręžkitės ir darykite atgailą dėl visų savo neteisybių, ir neteisybė neatves jums propulties. <sup>31</sup>Meskite šalin nuo savęs visas savo neištikimybės, kuriomis nusikaltote, ir darykite sau naują širdį ir naują dvasią: nes kam gi jūs norite mirti, Izraelio namai? <sup>32</sup>Nes aš nenoriu mirštančiojo mirties, sako Viešpats Dievas; gręžkitės ir būkite gyvi!

19 <sup>1</sup>Tu gi pradėk raudą apie Izraelio kunigaikščius <sup>2</sup>ir sakyk: Kodėl tavo motina, liūtienė, gulėjo tarp liūtų, išaugino savo jaunikius tarp liūtukų?

kaip buvo paskolinta, bet tik iš Žydų /5 Moš 23,20/; tačiau Neemijo laikais šio draudimo jau nebežiūrėta /Neem 5,7/. Imti palūkanas iš sveimų, t y, ne Žydų, nebuvo draudžiama. — *Jo kraujas...* Pats bus savo mirties priežastis ir tik save tegalės kaltinti

<sup>18</sup>*Jis mirs*: tas pat, kurs pikta darė. — <sup>20</sup>*Sūnus neneš...* Sūnui nereikės kentėti bausmės dėl savo tėvo nuodėmių, nes jis neėjo savo tėvo pėdomis. Plg 2 Moš 20,5 ir k

<sup>22</sup>*Aš nebeatsiminsiu...* Ne tik kad sūnus nereikės atsakyti dėl tėvo nuodėmių, bet dar ir tas, kurs pats anksčiau buvo bedievis nusidėjęs,

jei jis darys atgailą, nebus pasmerktas dėl savo nusikaltimų; jam bus suteiktas pilnas dovanojimas. —

<sup>23</sup>*Argi tai...* Plg žem 33,8-19; 2 Petr 3,9

<sup>24</sup>*Nebus atsiminta...* Kaip teisiojo, kurs anksčiau buvo nusidėjęs, nebeslegia senosios nuodėmės, taip nusidėjęliui, kurs pirma buvo teisus, nebepadeda jo seniau vykdytas teisingumas. — <sup>29</sup>*Viešpaties kelias...* Iš viso, kas augščiau pasakyta, turi būt visiems aišku, jog toks Žydų daromas Viešpaties kelio įvertinimas yra tikras piktžodžiavimas

<sup>30</sup>*Gręžkitės ir...* Tai tikrai tėviškas įspėjimas. Todėl Dievo rūstybė ne-

- <sup>3</sup>Ji išaugino vieną iš savo liūtukų, ir iš jo pasidarė liūtas ;  
jis išmoko griebti grobį ir esti žmones.
- <sup>4</sup>Apie jį išgirdo tautos, ne be savo žaizdų sugavo jį  
ir nuvedė jį grandinėse į Egipto žemę.
- <sup>5</sup>Pamačius, kad jį pasidarė bejėgė ir kad jos laukimas apviltas,  
liūtienė ėmė vieną savo liūtukų ir pastatė jį liūtu.
- <sup>6</sup>Tasai vaikščiojo tarp liūtų ir pasidarė liūtas ;  
jis išmoko griebti gobį ir ryti žmones,
- <sup>7</sup>išmoko daryti našles ir paversti jų miestus tyruma,  
taip kad šalis, ir ko jį buvo pilna, ištuštėjo dėl jo krikimo balso.
- <sup>8</sup>Tuomet tautos susirinko prieš jį iš visų kraštų  
ir ištiesė prieš jį savo tinklą ;  
jis buvo sugautas ne be jų žaizdų.
- <sup>9</sup>Jie įmetė jį į ląstą, grandinėse nuvedė jį pas Babilono karalių  
ir įmetė jį į kalėjimą, kad jo balso nebebūtų daugiau girdima  
Išraelio kalnuose.
- <sup>10</sup>Tavo motina buvo kaip vynmedis pasodintas tavo krauju prie  
vandens ;  
jo vaisiai ir jo šakos augo iš daugelio vandenų.
- <sup>11</sup>Jo stiprūs ūgliai virto valdovų skeptrais  
ir jo liemuo iškilo tarp šakų ;  
jo augštumas buvo matomas tarp jo šakelių daugybės.
- <sup>12</sup>Tuomet jis buvo išrautas rūstybėje ir numestas žemėn ;  
karštas vėjas sudžiovino jo vaisių ;  
suvyto ir sudžiūvo jo stiprūs ūgliai ; ugnis suėdė jį.
- <sup>13</sup>Dabar jis persodintas į tyrumą, į nepraeinamą šalį be vandens.

kreipiama prieš žmones, bet prieš nuodėmes. Plg Mt 3,2 ; Lk 3,3. —

<sup>31</sup>Meskite šalin... Dievas rodo jiems išsigelbėjimo kelią ir ragina juo eiti. — <sup>32</sup>Nes aš nenoriu... Plg aug 23 e ; žem 33,11 ; 2 Petr 3,9

19. <sup>1</sup>Raudą. Raudos žodžiais pranašas turi išreikšti, kaip labai jau buvo išniekinti Dovidio giminės karaliai, ir parodyti, kad nieko nebe galima pataisyti, nes visa karalystė skirta žūti. — <sup>2</sup>Kodėl tavo... Ebr t galima versti ir šiaip : kas buvo tavo motina ? Ji, liūtienė, ilsėjosi tarp liūtų. Tai reiškia : tauta savo karalystės garbingumu ir karingumu norėjo būti lygi kitoms tautoms /1 Kar 8,20/

<sup>3</sup>Pasidarė liūtas. Tai buvo karalius Joakhasas. Kad jis siautė kaip laukinis žvėris, daugiau žinių randame 4 Kar 23,30-32. — <sup>4</sup>Ne be savo žaizdų... Ebr t : savo duobėje jie sugavo jį, — kaip kad sugaunama tikras liūtas. — *Grandinėse*. Anot ebr t : /į nosis/ įvertomis grandimis. — *Egipto*. Joakhasas buvo Paraono Nekhao paimtas nelaisvėn Rebloje ir

nuvestas į Egiptą /4 Kar 23,34/, kur mirė /plg Jer 24,10,11/

<sup>5</sup>Pamačius... Motinai, Judo karalystei, pamokyti negana vienos nelaimės ; ji laukia veltui, kad sugrįžtų iš nelaisvės išvestasis karalius ; nebesulaukdama ir vistiek norėdama būti lygi pagonių karalystėms, ji išsiau-gina kitą panašų karalių. — <sup>6</sup>Ne be jų žaizdų. Ebr t kaip 4 e : savo duobėje. — <sup>7</sup>Grandinėse. Ebr t : įvertomis grandimis /žr 4 e/. — *Pas Babilono*. Čia negali būti kalbos nei apie karalių Sedekiją, nei apie Joakimą, kurs mirė savo šalyje ; taigi lieka tik Joachinas /Jekhonijas. Jier. Plg 4 Kar 35,27 ; Jer 52,31/. Jo tėvas buvo bedievis, toks pat buvo ir Joakinas /4 Kar 24,9/

<sup>10</sup>Tavo krauju. Pasakymas neaiškus. Kaikurie aiškintojai ebr t verčia : tavo ramybėje, t y, kai buvo suteikta ramybės, vynmedis pražydė

<sup>12</sup>Karštas vėjas : Rytų vėjas. Ko ugnis nesunaikino /plg 15,4/, tai buvo išvesta. — <sup>13</sup>Tyrumą. Babelė vadinama tyruma, atsižvelgiant į žydų tautos pasilikimą tyrumoje,

<sup>14</sup>Ugnis išėjo iš vieno jo šakų ūglio ir prarijo jo vaisius,  
ir nebeliko jam stipraus ūglio, valdovų skeptro.  
Tai yra rauda ir bus rauda

20. <sup>1</sup>Septintais metais penktame mėnesyje dešimtą mėnesio dieną atsitiko, kad vyrai iš Izraelio vyresniųjų tarpo atėjo pasiklausti Viešpaties ir atsisėdo ties manim. <sup>2</sup>Tuomet man buvo suteiktas Viešpaties žodis ir pasakyta: <sup>3</sup>Žmogaus sūnau, kalbėk Izraelio vyresniesiems ir jiems sakyk: Viešpats Dievas sako taip: Ar jūs atėjote manęs pasiklausti? Kaip aš gyvas, aš jums neatsakysiu, sako Viešpats Dievas

<sup>4</sup>Ar tu juos teisi, ar tu teisi, žmogaus sūnau? tai parodyk jiems pasibjaurėtinus jų tėvų darbus <sup>5</sup>ir jiems sakyk: Viešpats Dievas sako taip: Tą dieną, kurioje aš išrinkau Izraelį ir pakėliau savo ranką dėl Jokubo namų giminės, pasirodžiau jiems Egipto šalyje ir pakėliau savo ranką dėl jų sakydamas: Aš Viešpats, jūsų Dievas, <sup>6</sup>tą dieną aš pakėliau savo ranką dėl jų, kad vesčiau juos iš Egipto šalies į žemę, kurią buvau jiems numatęs, plūstančią pienu ir medum, kuri yra geriausi tarp visų šalių. <sup>7</sup>Tuomet aš jiems tariu: Tegul kiekvienas meta šalin savo akių papiktinimus, ir nesusitepkite Egipto stabais; aš Viešpats, jūsų Dievas. <sup>8</sup>Bet jie erzino mane ir nenorėjo manęs klausyti: nė vienas nemetė šalin savo akių papiktinimų ir nepaliko Egipto stabų. Tuomet aš maniau išlieti ant jų savo užsidegimą ir papilti ant jų visą savo rustybę Egipto šalies viduje. <sup>9</sup>Tačiau dėl savo vardo, kad jis nebūtų suteptas tautų akyse, tarp kurių jie buvo ir kurių tarpe aš jiems pasirodžiau, aš išvesdinau juos iš Egipto šalies

<sup>10</sup>Taigi aš išvesdinau juos iš Egipto žemės ir atvedžiau juos į tyrumą.

<sup>11</sup>Aš daviau jiems savo įsakymus ir paskelbiau jiems savo teises, kurio-

kurioje ji prisirengė įeiti į žadėtąją žemę. Dievobaimingam Žydui Babelė atrodė esanti tyruma, nes jo širdis buvo pasiilgus šventyklos ir tėvynės. — <sup>14</sup>*Iš vieno jo šakų ūglio.* Galutinis žuvimas išeina iš to, kurs laiko skeptrą, iš karaliaus Sedekijo, kurs duotos Nebukadnetsarui priesaikos su laužymu pasidarė kaltas miesto ir karalystės žuvimo. — *Nebeliko...* Nebėra karaliaus iš Dovidio giminės, kurs laikytų skeptrą

e/ *Izraelio nedėkingumas, Viešpaties ištikimybė*

20,1-44. Izraelio vyresniesiems atėjus pas Ezekielį klausius Viešpaties, pranašas Dievo vardu primena jiems Žydų nusikaltimus Egipte /1-9/, tėvų neklusnumą tyruose /10-17/ ir jų vaikų nusikaltimus /18-26/, taip pat tėvų ir sūnų stabmeldystę Žadėtojoje Žemėje /27-31/; toliau skelbia, kad bausmėmis Žydai bus priversti pasitaisyti /32-38/ ir pasitaisiusiems

žada Dievo malonių grąžinimą /39-44/

20. <sup>1</sup>Septintais metais. Laikas skaitomas nuo karaliaus Joachino nelaisvės pradžios /4 Kar 24,15/. — <sup>3</sup>*Aš jums neatsakysiu.* Dievas duoda atsakymą dievobaimingiesiems, piktieji susilaukia tik smarkaus barimo dėl jų nuodėmių

<sup>4</sup>*Ar tu juos teisi...* Anot ebr t: Dievas raginte ragina Ezekielį teisti, t y, priminti klausiantiems jų tėvų nuodėmes: teisk juos, kad jie gautų ne pranašo atsakymą, bet teisėjo sprendimą. — <sup>6</sup>*Pakėliau savo ranką...* Rankos pakėlimas yra priesaikos ženklas. — *Pasirodžiau*: apsirėškiau /žr 2 Moš 6,2/. — <sup>7</sup>*Savo akių papiktinimus*: dievaikių paveikslus. — <sup>8</sup>*Erzino mane*: buvo atkaklus. — <sup>9</sup>*Pasirodžiau*: apsirėškiau

<sup>11</sup>*Bus gyvas.* Gyvenimas yra santrauka visų pažadų ir viso, kas gera, taip kaip mirtis apima visus grasymus ir bausmes. 3 Moš 18,5; Rom 10,5. — <sup>12</sup>*Šabatus.* Poilsio diena, kurią Dievas suteikia, yra ypatingas



mis žmogus, jei jas vykdys, bus gyvas. <sup>12</sup>Be to, aš daviau jiems savo šabatus, kad jie būtų ženklas tarp manęs ir jų, ir kad jie žinotų, jog aš esu Viešpats, kurs pašventinu juos. <sup>13</sup>Bet Izraelio namai erzino mane tyrumoje, nevaikščiojo mano įsakymais ir atmetė mano teises, kuriomis žmogus, jei jas vykdo, yra gyvas; jie labai sutepė mano šabatus; todėl aš maniau išlieti ant jų savo narsą tyrumoje ir juos sunaikinti. <sup>14</sup>Tačiau aš elgiaus dėl savo vardo, kad jis nebūtų suteptas tautų akyse, iš kurių tarpo ir kurioms matant aš buvau juos išvedęs. <sup>15</sup>Taigi aš pakėliau savo ranką ant jų tyrumoje, kad neįvesčiau jų į šalį, kurią jiems daviau, plūstančią pienu ir medum, visų šalių žymiausią, <sup>16</sup>nes jie atmetė mano teises, nevaikščiojo mano įsakymais ir sutepė mano šabatus; nes jų širdis ėjo paskui stabus. <sup>17</sup>Tačiau mano akis pasigailejo jų, kad aš jų neužmušiau, ir aš nesunaikinau jų tyrumoje

<sup>18</sup>Jų gi vaikams aš sakiau tyrumoje: Nevaikščiokite savo tėvų įsakymais, nesilaikykite jų teisių ir nesusitepkite jų stabais. <sup>19</sup>Aš Viešpats, jūsų Dievas; vaikščiokite mano įsakymais, sergėkite mano teises ir vykdykite jas, ir švęskite mano šabatus, kad jie būtų ženklas tarp manęs ir tarp jūsų, ir kad jūs žinotumėte, jog aš Viešpats, jūsų Dievas. <sup>21</sup>Bet ir sūnūs erzino mane, nevaikščiojo mano įsakymais, nesergėjo mano teisių, kad jas vykdytų, kurias, jei žmogus vykdys, bus jomis gyvas; jie sutepė mano šabatus. Tuomet aš grasiau išliesią ant jų savo narsą ir parodysią jiems savo rūstybę pilną tyruose. <sup>22</sup>Tačiau aš vėl atitraukiau savo ranką ir dariau dėl savo vardo, kad jis nebūtų suteptas akyse tautų, iš kurių tarpo, joms matant, aš juos skubiai išvedžiau. <sup>23</sup>Aš dar kartą pakėliau savo ranką prieš juos tyruose, kad išsklaidyčiau juos tarp tautų ir vėtyčiau į šalis, <sup>24</sup>nes jie nesergėjo mano teisių, paniekinio mano įsakymus, sutepė mano šabatus, ir jų akys buvo nukreiptos į jų tėvų stabus. <sup>25</sup>Taigi ir aš daviau jiems įsakymų, kurie nebuvo geri, ir teisių, kuriomis jie negalėjo būti gyvi. <sup>26</sup>Aš sutečiau juos jų dovanomis, kai jie pašventindavo visus pirmagimius, dėl jų nusikaltimų, kad jie žinotų, jog aš Viešpats

<sup>27</sup>Todėl, žmogaus sūnau, kalbėk Izraelio namams ir jiems tark: Viešpats Dievas sako taip: Dar ir tuo pik'žodžiavo man jūsų tėvai, kad jie tyčiodamies paniekino mane. <sup>28</sup>Kai aš išvedžiau juos į šalį, dėl kurios aš buvau pakėlęs savo ranką, kad ją jiems duosiu, jie žvalgėsi į kiekvie-

jo gerumo įrodymas; jis yra atvaizdas dangiškojo poilsio, į kurį jie yra šaukiami /plg Žyd 4,4-9/, jo gi laikymas yra įrodymas klusnumo Dievui ir jo garbinimo žymė. — *Kurs pašventinu juos.* Šabatų laikymu Dievas pašventina juos, pašvenčia juos sau ir pareiškia, kad jie yra jam pašvesti.

— <sup>13</sup>*Erzino mane*: buvo atkaklūs. —

<sup>21</sup>*Nesergėjo...* Plg 4 Moš 14,41 ir k. —

<sup>23</sup>*Aš dar kartą...* Dievas prisiektinai grasė, kad jie turės būti išsklaidyti tarp tautų. Žr 3 Moš 26,33 ir k. —

<sup>25</sup>*Įsakymų, kurie nebuvo geri.* Apeiginiai įstatymai, kurių tarpe buvo ir šabato šventimas, nebuvo negeri įsakymai. Žr aug 12,29 e; plg Rom 7,5. Negerų įsakymų buvo duota Izraeliui, kai Žydai jau buvo įėję į

Žadėtąją žemę; todėl teisingai kaldaiškoji paraphrasis supranta juos apie pagonių įstatymus ir įpročius, kuriuos Žydų priešai buvo jiems primetę. Dievas nebuvo jų tiesioginis davėjas. — <sup>26</sup>*Aš sutečiau...* Dievas, bausdamas už senesnes nuodėmes, leido Žydams susitepti stabų garbinimu, ypač gi aukomis, kurias darė Molokhui /žudydami kūdikius/. — *Dėl jų nusikaltimų.* Ebr t: kad įkvėpčiau jiems pasibaisėjimo

<sup>28</sup>*Jie žvalgėsi...* Plg 5 Moš 13,13. — *Savo aukas...* Tokias pat aukas, kuriomis Žydai turėjo garbinti tikrąjį Dievą, jie darė stabams. Tai buvo didžiausias Dievo paniekimas ir jo įsakytų aukų apeigų sutepimas

<sup>29</sup>*Koki yra...* Ko jūs einate į tą

ną augštą kauburį ir į kiekvieną žaliuojantį medį, ir aukojo tenai savo aukas, ir darė tenai savo erzinančias atnašas, ir atnašavo tenai savo meilų aukų kvapą ir liejo savo liejamąsias aukas. <sup>29</sup>Tuomet aš jiems tariau: Koki yra ta augštuma, į kurią jūs einate? Ir praminta jos vardas iki šiai dienai: Augštuma

<sup>30</sup>Todėl tu Izraelio namams tark: Viešpats Dievas sako taip: Iš tikrųjų jūs susitepate, eidami jūsų tėvų keliu, ir jūs paleistuvaujate su tuo, kas buvo jų nupuolimo priežastis, <sup>31</sup>ir savo dovanų atnašavimu, kai jūs pervedate savo vaikus per ugnį, jūs susitepate visais savo stabais iki šiai dienai; ir argi aš turėčiau duoti atsakymą jums, Izraelio namai? Kaip aš gyvas, sako Viešpats Dievas, aš jums neduosiu atsakymo

<sup>32</sup>Taip pat neįvyks ir tai, ką jūs manote, kai sakote: Mes būsime kaip pagonyš ir kaip kitos žemės giminės, ir garbinsime medžius ir akmenis. <sup>33</sup>Kaip aš gyvas, sako Viešpats Dievas, aš jums karaliausiu stipria ranka, ištiestu petimi ir išlietu narsu. <sup>34</sup>Aš išvesiu jus iš tautų ir surinksiu jus iš šalių, kuriose jūs esate išsklaidyti; aš karaliausiu jums stipria ranka, ištiestu petimi ir išlietu narsu; <sup>35</sup>aš nuvesiu jus į tautų tyrumą ir ten bylinėsiuos su jumis veidu į veidą. <sup>36</sup>Kaip aš dariau teismą jūsų tėvams Egipto šalies tyrumoje, taip teisiu jus, sako Viešpats Dievas. <sup>37</sup>Aš pavergsiu jus savo skeptrui ir įvesiu jus į sandoros ryšius. <sup>38</sup>Ir išrinksiu iš jūsų tarpo atkakliuosius ir bedievius, išvesiu juos iš jų gyvenamos šalies, ir jie neįeis į Izraelio šalį; taip jūs žinosite, kad aš Viešpats

<sup>39</sup>Jūs gi, Izraelio namai, Viešpats Dievas sako taip: Vaikščiokite kiekvienas paskui savo stabus ir tarnaukite jiems. O jei ir čia jūs neklusysite manęs ir toliau sutepsite mano šventą vardą savo dovanomis ir savo stabais, <sup>40</sup>tai mano šventajame kalne, augštame Izraelio kalne, sako Viešpats Dievas, ten tarnaus man visi Izraelio namai; visi, sakau, toje šalyje, kurioje jie man įtiks, ir tenai aš pageidausiu jūsų pirmonių

augštumą? Dievas buvo daug kartų įspėjęs nedaryti to nusikaltimo. — *Iki šiai dienai*: augštumų vardas ir paleistuvybei lygus jų lankymas pasiliko iki Žydų išvedimui į nelaisvę

<sup>31</sup>*Argi aš turėčiau...* Kadangi Dievas pagrasė bausmėmis /21 e/, kaip jūs galite reikalauti, kad nebūtumėte baudžiami, nors esate nusi-statę nepasitaisyti?

<sup>32</sup>*Neįvyks...* Jūs sakote: mes nenorime pasiduoti Viešpačiui, nenorime būti vadinami jo tauta; tačiau nemanykite, kad jūsų troškimas galėtų įvykti /Jier/

<sup>33</sup>*Stipria ranka...* Sionas turi rasti išgelbėjimą teismu; tas Dievo apvaizdos nustatytas kelias, apie kurį kalba visi pranašai, ir čia aiškiai nurodomas. — <sup>34</sup>*Aš išvesiu...* Jūs norite gyventi tarp tautų ir jų būdu, tačiau aš išvesiu jus iš jų tarpo. — <sup>35</sup>*Į tautų tyrumą.* Dabar Žydai būdami tarp tautų yra ištėrime, lyg kokioje tyrumoje. — <sup>36</sup>*Aš tei-*

*siu jus*: pataisysiu jus plakimais. —

<sup>37</sup>*Aš pavergsiu...* Ebr t: aš praleisiu jus po /piemens/ lazda, — kaip kad daro piemuo, kurs suskaito savo avis ir jomis rūpinasi, — <sup>38</sup>*Ir išrinksiu...* Kaip kitados tyrumoje maištininkai turėjo mirti, taip ir dabar nevisi dalyvaus atnaujinime, bet tik tie, kurie duosis pataisomi ištėrimo bandymais

<sup>39</sup>*Vaikščiokite...* Ironiškas patarimas; juo labiau pabrėžiama, koks bails bus galas tų, kurie nepasinau-dos rimtais augščiau duotais įspėjimais. — *O jei ir čia...* Jų nusikaltimai nesutrukdys likusiųjų Žydų gręžtis į Dievą ir sudaryti naują tautą, kuri duos Viešpačiui tobulą garbę. — <sup>40</sup>*Kalne*: Sione. — *Pirmonių*: tai, kas iš paaukotų dalykų buvo pašvenčiama Dievui /3 Moš 21,22/; taip pat dovanos šventyk-lai. — *Jūsų dešimtinų pradžios draug su visu tuo.* Ebr t: jūsų dovanų pirmones iš viso to. — <sup>41</sup>*Kaip mielą*

ir jūsų dešimtinių pradžios draug su visu tuo, ką jūs man pašvenčiate. <sup>41</sup>Aš priimsiu jus kaip mielą kvapą, kai būsiu išvedęs jus iš tautų ir būsiu surinkęs jus iš šalių, kuriose jūs esate išsklaidyti, ir kai aš būsiu jūmyse pašventintas tautų akyse. <sup>42</sup>Tuomet jūs žinosite, kad aš Viešpats, kai būsiu įvedęs jus į Israelio šalį, į šalį, dėl kurios aš pakėliau savo ranką, kad ją duočiau jūsų tėvams. <sup>43</sup>Ten jūs atsiminsite savo kelius ir visas savo piktadarybes, kuriomis jūs susitėpėte, ir jūs nebepatiksite patys sau savo akyse dėl visų savo piktumų, kuriuos esate padarę. <sup>44</sup>Jūs žinosite, kad aš Viešpats, kai būsiu jums gera padaręs dėl savo vardo ir ne piktų jūsų kelių žiūrėdamas, ne blogiausių jūsų, Israelio namai, piktadarybių žiūrėdamas, sako Viešpats Dievas

<sup>45</sup>Man buvo suteiktas Viešpaties žodis ir pasakyta: <sup>46</sup>Žmogaus sūnau, pakreipk savo veidą į pietų kelią, lašink savo žodžius į vidudienį ir pranašauk prieš pietų šalies girią. <sup>47</sup>Sakyk pietų giriai: Išgirk Viešpaties žodį: Viešpats Dievas sako taip: Štai aš sukursiu tavyje ugnį ir sudeginsiu tavyje visus žaliuojančius medžius ir visus sausuosius medžius; gaisro liepsna nebus užgesyta, ir joje bus sudegintas visas paviršius nuo pietų iki šiaurės. <sup>48</sup>Ir kiekvienas kūnas matys, kad aš, Viešpats, padegiau ją, ir ji neužges

<sup>49</sup>Tuomet aš tariau: Ai, ai, ai, Viešpatie Dieve! Jie sako apie mane: Nejaugi šitas kalba ne prilyginimais?

21. <sup>1</sup>Tuomet man buvo suteiktas Viešpaties žodis ir pasakyta: <sup>2</sup>Žmogaus sūnau, pakreipk savo veidą prieš Jerusale, lašink žodžius prieš šventyklą ir pranašauk prieš Israelio žemę. <sup>3</sup>Israelio šaliai tu tark: Viešpats Dievas sako taip: Štai aš tau; aš ištrauksiu savo kalaviją iš jo makšties ir užmušiu tavyje teisųjį ir bedievi. <sup>4</sup>Bet kadangi aš turiu užmušti tavyje teisųjį ir bedievi, todėl mano kalavijas išeis iš savo makšties prieš kiekvieną kūną nuo pietų iki šiaurės, <sup>5</sup>kad kiekvienas kūnas žinotų, jog aš, Viešpats, ištraukiau savo kalaviją iš jo makšties negražintinai. <sup>6</sup>Tu, žmogaus sūnau, dūsauk sutrintomis strėnomis ir dūsauk karčiame skausme jų akivaizdoje. <sup>7</sup>Kai jie tau sakys: Ko tu dūsauji? tark: Dėl gando: nes jis ateina, ir visos širdys džiūs, visos rankos nusvirs, kiekviena dvasia susilpnės, ir per visus kelius tekės vandenys; štai ateina ir įvyks, sako Viešpats Dievas

*kvapą*: kaip maloniausią Dievui auką — <sup>43</sup>*Nebepatiksite...* Gėdysitės patys savęs

1/ *Gaisru ir Viešpaties kalavijų sunaikintas Israelis*

20,45-21,32. Pranašas turi skelbti Judo karalystės žuvimą miško gaisro prilyginimu /20,45-49/ ir išgalšto ir nušveisto Viešpaties kalavijo siautimu /21,1-17/; tas kalavijas turi būti Babilono karalius, kurs sunaikins Jerusale, jos karalių ir Amono vaikus /21,18-32/

<sup>46</sup>*Pakreipk...* Kalbėk drąsiai ir nesiliaudamas; tu turi kreiptis į visą tautą ir skelbti liūdną žinią /Jier/. —

1/ *pietų kelią*. Kadangi pranašas yra Babilone, tai Jerusale ir Judo karalystė yra į pietus nuo jo. — *Giriai*. Tą giria yra ne kas kita, kaip tik Žydų tauta, kurios kiekvienas narys buvo gyvas medis. — <sup>47</sup>*Gaisro liepsna...* Plg. Jėš 9,17; Jer 21,14

<sup>48</sup>*Ai, ai, ai*. Ebr. 'ahah /4,14/.

21. <sup>1</sup>*Pasakyta*. Kadangi Žydai nekreipia daug dėmesio į prilyginimą dėl jo neaiškumo, tai dabar jo prasmę išdėstoma visai aiškiais žodžiais. — <sup>3</sup>*Teisųjį ir bedievi*. Karo vargų ir panašių nelaimių paliečiami lygiai teisieji kaip ir bedieviai; taigi ir iš šitos vietos pasirodo, kad žadėtasis 9,4 ir 18,9 gyvenimas netelpa tame trumpame laikotarpyje, kurį žmogus

<sup>8</sup>Man buvo suteiktas Viešpaties žodis ir pasakyta : <sup>9</sup>Žmogaus sūnau, pranašauk ir sakyk : Viešpats Dievas sako taip : Kalbėk : Kalavijas, kalavijas pagalastas ir nušveistas. <sup>10</sup>Jis pagalastas, kad pjautų aukas, nušveistas, kad blizgėtų. Tu, kurs judini mano sūnaus skeptrą, tu nukerti visus medžius. <sup>11</sup>Aš daviau jį nušveisti, kad būtų laikomas ranka ; tas kalavijas yra išgalastas, ir jis nušveistas, kad būtų užmušėjo rankoje. <sup>12</sup>Sauk ir klyk, žmogaus sūnau, nes jis prirengtas mano tautai, jis visiems Izraelio vadams, kurie bėga ; jie atiduoti kalavijui draug su mano tauta, todėl plok sau per šlaunis ; <sup>13</sup>nes jis išmėgintas, ir kai jis nutrems skeptrą, to nebebus, sako Viešpats Dievas. <sup>14</sup>Taigi tu, žmogaus sūnau, pranašauk ir plok ranka į ranką ; užmušėjų kalavijas tebūna padvigubintas, ir tebūna kalavijas patrigubintas. Tai yra didelių žudynių kalavijas, kurs verčia juos baisėtis <sup>15</sup>ir jų širdis džiūti, ir kurs daugina sunaikinimą. Į visus jų vartus aš siunčiau sumišimą dėl aštraus kalavijo, nušveisto, kad blizgėtų, ir švytruojančio, kad žudytų. <sup>16</sup>Būk aštrus, eik į dešinę ar į kairę, kur tik patinka tavo asmenims. <sup>17</sup>Tuomet ir aš plosiu ranka į ranką ir parodysiu savo užsidedimą pilną ; aš, Viešpats, tai kalbėjau

<sup>18</sup>Man buvo suteiktas Viešpaties žodis ir pasakyta :

<sup>19</sup>Tu, žmogaus sūnau, pažymėk sau du keliu,  
kuriais gali ateiti Babilono karaliaus kalavijas ;  
abudu turi išeiti iš vienos šalies.

Jis savo ranka trauks burtą ;

jis trauks ją kelio pradžioje į vieną miestą.

<sup>20</sup>Pažymėk kelią, kad kalavijas eitų į Amono sūnų Rabatą  
ir į Judą prie stipriausios Jerusaleš.

pasilieka šiame pasaulyje. — <sup>5</sup>*Negražintiniai* : iki jis nebus atlikęs savo uždavinio. — <sup>6</sup>*Dūsauk*. Ką pranašas buvo pasakęs žodžiais, dabar jis turi patvirtinti savo skausmo parodymu. — *Sutrintomis strėnomis*. Dūsauk taip labai, kad rodytųsi, jog tais dūsavimais tarsi laužomos strėnos, kuriomis juk remiasi visas žmogaus stiprumas

<sup>10</sup>*Pagalastas...* Kalavijas prirengtas visais atžvilgiais. — *Judini mano sūnaus skeptrą*. Sakinio prasmė nevisai aiški. Sūnumi, be abejo, čia vadinama visa Žydų tauta. Ebr eil tekstas irgi neaiškus, bet jo prasmė yra panaši į Vulg. — <sup>11</sup>*Užmušėjo rankoje*. Kaip baisiai kalavijas siaučia jo rankoje, parodo įsakymas šaukti ir klykti. — <sup>12</sup>*Kurie bėga*. Nėra ebr t. — *Per šlaunis*. Tai turi būti didžiausio nuliūdimo ženklas. — <sup>13</sup>*Išmėgintas*. Kalavijas yra jau parodęs savo aštrumą ir tinkamumą, užkariaudamas daugelį karalysčių. — <sup>14</sup>*Plok ranka į ranką*. Vėl didelio skausmo ir nustebimo ženklas. — *Padvigubintas...* Anot ebr t: tebūna tris

kart padvigubintas, t y, jo užmušimo jėga tebūna šešis kartus didesnė, nes jis turi padaryti labai didelį kraujo išliejimą. — <sup>15</sup>*Ašmenims*. Kalavijas yra dviašmenis, todėl jis turi siausti į abu šonu. — <sup>17</sup>*Aš plosiu...* Tai bus įrodymas, kaip labai yra Viešpats susirūstinęs nusikaltusiai tautai

<sup>19</sup>*Pažymėk* : nubraižyk plytoje /4, 1.../. — *Jis savo ranka...* Vulg jau čia kalbama apie būrimą, įsidedant burtus į ranką. Ebr t : nubraižyk keliarodį /ranką, kuri rodo kelią/, nubraižyk jį kelio pradžioje į vieną miestą. — <sup>20</sup>*Kad kalavijas...* Vienas kelias turi eiti į Amoniečių sostinę, kitas į sustiprintą Jerusaleš miestą. — <sup>21</sup>*Sustos kryžkelėje...* Ten, kur keliai skiriasi. Babelės karalius ima dvejoti, katruo iš dviejų kelių jis turėtų eiti, ir jis « krato vilyčias, klausiasi *theraphim*, apžiūri kepe nas » /ebr t/. Ant vilyčių parašydavo vardus ar ženklus ir kratydavo jas saiduok, kad pamatytų, kurs vardas pirmas iššoks /Jier/. *Theraphim* buvo naminiai dievačiai /plg 1 Moš 31,19 ;

- <sup>21</sup>Nes Babilono karalius sustos kryžkelėje, dviejų kelių pradžioje, įieškodamas žiniavimo maišydamas vilyčias ;  
jis klaus stabus ir apžiūrės vidurius.
- <sup>22</sup>I jo dešinę pateko burtas prieš Jerusale, kad statytų sienlaužius, kad įsakytų žudynes, kad pakeltų balsą kariškam šauksmui, kad vestų sienlaužius prieš vartus, kad piltų pylimą, kad statytų sustiprinimų.
- <sup>23</sup>Jų akyse jis rodysis veltui įieškojęs žiniavimo ir pamėgdžiojās šabatų poilsį, bet jis atsimins neteisybę, kad juos paimtų

<sup>24</sup>Todėl Viešpats Dievas sako taip : Kadangi jūs priminėte savo neteisybę ir atidengėte savo peržengimus, ir jūsų nuodėmės pasirodė visose jūsų mintyse, kadangi, sakau, jūs priminėte, jūs būsite sugauti jo ranka. <sup>25</sup>Tu gi, suteptas, bedievi, Izraelio kunigaikšti, kurio ateina diena, iš anksto paskirta neteisybės metu. <sup>26</sup>Viešpats Dievas sako taip : Padėk į šalį nuometą, nusiimk vainiką ; argi ne jis yra, kurs paaugština žemą ir nužemina augštą ? <sup>27</sup>Kaltę, kaltę, kaltę aš padarysiu iš jo, tačiau tai neįvyks, iki ateis tas, kuriam priklauso teismas, ir aš jam jį atiduosiu

<sup>28</sup>Ir tu, žmogaus sūnau, pranašauk ir sakyk : Taip sako Viešpats Dievas apie Amono sūnus ir apie jų pasityčiojimą ; tu sakyk : Kalavijau, kalavijau, išėik iš makšties žudyti, būk nušveistas, kad užmuštumei ir blizgėtumei, <sup>29</sup>tuo tarpu kad tau buvo matoma apgaulės ir pranašauta melo, jog tu dedamas ant sužeistų bedievių kaklų, kurių atėjo diena, iš anksto paskirta neteisybės metu. <sup>30</sup>Grįžk į savo makštį. Toje vietoje, kur tu buvai padarytas, tavo gimtoje šalyje aš teisiu tave <sup>31</sup>ir išliesiu ant ta-

Oš 3,4/. Aukų gyvulių kepenų apžiūrėjimas turėjo duoti nurodymų apie laukiamą pasisekimą. — <sup>22</sup>I jo dešinę... Vilyčia su Jerusaleš žyme pateko į dešinę karaliaus ranką ; tai buvo jam laimėjimą žadąs ženklas ir todėl padaršinimas pradėti prieš Jerusale, kariškus žygius. — <sup>23</sup>Jų akyse : Žydams. Jiems rodėsi, kad Nebukadnetsaras tuo savo būrimu tik veltui gaišina laiką ir užsiima visai nenaudingais dalykais, kaip kad daro žmonės neturį ką veikti. Jerusalei gi jie nelaukė jokio pavojaus. — *Šabatų poilsį.* Ebr t : šitų ž prasmė visai neaiški ; juos galima versti taip : priesaikų priesaika yra jiems, t y, Žydai turi savo pusėje švenčiausią priesaiką, bet kieno ? Dievo, ar karaliaus Sedekijo padarytąją Babelės karaliui ir paskui jo sulaužytą ? — *Neteisybę* : priesaikos sulaužymą

<sup>24</sup>Jūs priminėte... Kadangi jie nusideda be jokios drovos ir visiems atidengia savo piktdarystę, juos turi atliankyti Dievo teismas, ir jų nusikaltimais suteptas miestas turi

būti sugriautas. — *Būsute sugauti* : pateksite į neprietelių rankas. —

<sup>25</sup>Suteptas : nustojęs savo šventos vertės, kurią turėjo kaip teokratinis Jahvės vietoje viešpataujās Izraelio karalius ir Dievo atmetas. — *Iš anksto paskirta...* Ebr t : tavo pikto pabaigos metu, t y, tuo metu, kai tavo pikto turį rasti savo galą tavo žuvimu, arba kai tavo pikto bus tavo žuvimo priežastis. — <sup>26</sup>Nuometą... vainiką : tai karališkos vertės ženklai. Jie turi būti iš Sedekijo atimti. — *Argi ne jis yra...* Ebr t : tas bus ne tas /arba : kas buvo, to nebebus/ ; kas žema, paaugstinama, ir kas augšta, pažeminama. — <sup>27</sup>Kaltę... Ebr t : griuvėsius, griuvėsius ir dar griuvėsius aš tau padarysiu iš jo ; ir tai nebeprasiliks, iki ateis tas, kuriam priklauso teisė, ir aš jam tai suteiksiu. — Karalystė tikrai pavirs griuvėsiais ir jos nebebus, iki ateis Mesijas /plg 1 Moš 49, 10/.

<sup>28</sup>Apie jų pasityčiojimą. Amoniečiai, kuriuos Babelės karalius galėjo pulti, bet tuo tarpu burto klau-

vęs savo užsidedimą; aš papūsiu į tave mano narso ugnimi ir duosiu tave į neišmintingų žmonių rankas, kurie rengia žuvimą. <sup>32</sup>Tu būsi maistas ugniai, tavo kraujas bus šalies viduje, būsi užmirštas, nes aš, Viešpats, tai kalbėjau

22. <sup>1</sup>Man buvo suteiktas Viešpaties žodis ir pasakyta: <sup>2</sup>Žmogaus sūnau, argi tu neteisi, argi tu neteisi kraują miesto? <sup>3</sup>Parodyk jam visas jo nuobodas ir sakyk: Tai miestas, kurs išlieja savo viduje kraują, kad ateitų jo metas, ir kurs daro stabų prieš save, kad būtų suteptas. <sup>4</sup>Savo kraują, kurs buvo tavo išlietas, tu nusidėjai, ir savo stabais, kuriuos darei, tu susitepei; tu priartinai savo dienas ir atvedei savo metų laiką; todėl aš padarysiu iš tavęs pasityčiojamą pagonims ir pajuoką visoms šalims. <sup>5</sup>Kurios yra arti ir kurios yra toli nuo tavęs, džiūgaus dėl tavęs, tu, suteptas, išgarsėjęs, didelis savo žuvimu

<sup>6</sup>Štai Izraelio kunigaikščiai, kiekvienas remiasi tavyje savo petimi kraujui išlieti. <sup>7</sup>Jie išniekino tavyje tėvą ir motiną, skriaudė tavo viduje ateivį, nuliūdino pas tave našlaitį ir našlę. <sup>8</sup>Tu paniekinai mano šventykla ir sutepei mano šabatus. <sup>9</sup>Tavyje buvo šmeižikų kraujui išlieti, pas tave buvo valgoma kalnuose, tavo viduje buvo daromas nusikaltimas. <sup>10</sup>Jie atidengė tavyje tėvo gėdą, darė prievartos tavyje mėnesine liga suteptosioms. <sup>11</sup>Kiekvienas bjauriai elgėsi su artimo žmona, uošvis

sydamas puolė Jerusale /žr aug 20-22 e/, piktu džiaugsmu sutiko žinią apie Jerusale sugriovimą /Soph 2,8; Ez 25,6/; todėl čia pranašaujamas ir Amoniečiams žuvinimas. — *Išėik iš makšties...* Tikriau: ištrauktasis iš makšties, kad žudytumei, nušveistasis, kad užmuštumei... Vulg «evagina te... lima te» gal yra atsiradę netyčia vietoje: evaginate... limate. — Čia atsiliepiama į Amoniečių, ne Kaldiečių kalaviją. — <sup>29</sup>Tau buvo matoma... Amoniečiai melagingais pranašavimais buvo raginami pulti Judo karalystės gyventojus /Jer 40, 14/. — *Jog tu: Amoniečių kalavijas.* — *Ant sužeistų bedievių kaklų:* Jerusale gyventojų /25 e/. Gali būti, kad Amoniečiai rengėsi nuožmiai pribaihti jau nugalėtus Žydus ir jų sužeistuosius. — <sup>30</sup>Grižk... Ebr t: grąžink jį į jo makštį. — <sup>31</sup>I neišmintingų. Ebr t: į žvėriškų. Taip nurodomas Babelės karaliaus kareivių nuožnumas

g/ Jerusale sugėdinimas ir bausmė

22,1-31. Jerusale yra kraują ir stabų miestas, suteptas įvairiais nusikaltimais /1-16/, todėl kaip gargažiai bus įmestas į ugnies krosnį /17-22/, nes jos pranašai, kunigai, kunigaikščiai ir tauta visi yra sugėdę /23-31/

22. <sup>2</sup>Argi tu neteisi... Ebr t yra paraginimas teisti, barti, daryti priekaištų. — *Kraują miesto:* Jerusale. Nužudymai čia pavyzdys daugelio kitų nusikaltimų. — <sup>3</sup>Kurs išlieja... Kraujo išliejimas yra didžiausi neteisybė, daroma žmogui, stabų garbinimas sunkiausias Dievo įžeidimas. — <sup>4</sup>Tu priartinai... Atvedei keršto laiką ir bausmių metus. — <sup>5</sup>Didelis savo žuvimu: juo augščiau tu stovėjai, juo piktesnis bus dabar tavo nupuolimas /Jier/. Ebr t: pilnas sumišimo, t y, įpročių sugedimo

<sup>6</sup>Remiasi tavyje... Izraelio kunigaikščiai teisia ir išlieja tavyje nekaltą kraują ne teisybės žiūrėdami, bet tik to, kiek jiems leidžia jų jėgos /Jier/. — <sup>7</sup>Tavyje. Tas žodis šitame visame straipsnelyje yra pabrėžiamas. — Priekaištai daromi ne vien kunigaikščiams /Jier/. — <sup>9</sup>Buvo šmeižikų: kurie melagingai liudijo teisme. — *Nusikaltimas:* ypač paleistuvavimas. — <sup>10</sup>Atidengė... Vesdami į žmonas savo pamotes. Plg 3 Moš 18,7.8. — *Darė prievartos...* Tai buvo draudžiama 3 Moš 18,19. — <sup>11</sup>Kiekvienas... uošvis... brolis. Ebr t: Vienas... kitas... kitas. Plg Jer 5,8. — <sup>12</sup>Emė dovanų... Teisėjai duodavosi poperkami ir už pinigų pasmerkdamo nekaltus mirti. — *Nuošimčius ir...* Žr aug 18,13. — <sup>13</sup>Ploju... Tai rūstybės ir skausmo ženklas. — <sup>14</sup>Tose dieno-

begėdiškai sutepė savo marčią, brolis darė prievartos savo seserei, savo tėvo dukteriai tavyje. <sup>12</sup>Pas tave ėmė dovanų kraujui išlieti ; tu ėmei nuosimčius ir palūkanas ir godžiai skriaudei savo artimus, mane gi užmiršai, sako Viešpats Dievas. <sup>13</sup>Štai aš ploju savo rankomis dėl tavo godumo, kurį tu darei, ir dėl kraujo, kurs išlietas tavo viduje. <sup>14</sup>Argi tavo širdis išlaikys, arba ar tavo rankos bus gana stiprios tose dienose, kuriose aš veiksiu prieš tave ? Aš, Viešpats, kalbėjau ir veiksiu. <sup>15</sup>Aš išsklaidysiu tave tarp tautų ir vėtysiu tave į šalis, ir padarysiu, kad tavo susitepimas būtų atimtas iš tavęs. <sup>16</sup>Aš paimsiu tave nuosavybėn tautų akivaizdoje, ir tu žinosi, kad aš Viešpats

<sup>17</sup>Man buvo suteiktas Viešpaties žodis ir pasakyta : <sup>18</sup>Žmogaus sūnau, Izraelio namai virto man gargažiais ; visi šitie yra skaistvaris, cinas, geležis ir švinas krosnies viduje ; jie pavirto sidabro gargažiais. <sup>19</sup>Todėl Viešpats Dievas sako taip : Kadangi jūs visi pavirtote gargažiais, todėl štai aš surinksiu jus Jerusaleės viduje, <sup>20</sup>kaip sumetama sidabras, skaistvaris, cinas, geležis ir švinas į krosnies visų, kad sukurčiau joje ugnį ištirpinti ; taip aš surinksiu savo narsę ir savo rūstybėje, ten jus paliksiu ir sutirpdinsiu jus. <sup>21</sup>Aš surinksiu jus ir sudeginsiu jus savo narso ugnyje, ir jūs būsite joje. <sup>22</sup>Kaip ištirpinamas sidabras krosnies viduje, taip jūs būsite jos viduje ; ir jūs žinosite, kad aš Viešpats, kai būsiu išpylęs ant jūsų savo užsidegimą

<sup>23</sup>Man buvo suteiktas Viešpaties žodis ir pasakyta : <sup>24</sup>Žmogaus sūnau, sakyk jai : Tu sutepta šalis ir neaplyjama narso diena. <sup>25</sup>Jos viduje yra pranašų samokslas ; kaip kriokias ir griebias grobį liūtas jie ryja sielas, ima sau turtus ir lobį, daugina jos viduje jos našlių skaičių. <sup>26</sup>Jos kunigai paniekina mano įstatymą ir sutepa mano šventyklas ; tarp švento ir sutepto nedaro skirtumo, nemoka atskirti, kas sutepta ir kas nesutepta, nukreipia savo akis nuo mano šabatų, taip kad aš esu daromas nešventas jų tarpe. <sup>27</sup>Jos kunigaikščiai jos viduje yra lyg vilkai griebiantys grobį kraujui išlieti ir sieloms pražudyti ir godžiai siekti pelno. <sup>28</sup>Jos gi pranašai tepa juos be priemaišos, regėdami apgaule, pranašaudami jiems melą, sakydami : Viešpats Dievas sako taip ; tuo tarpu kad Viešpats nebuvo kalbėjęs. <sup>29</sup>Šalies žmonės skriauste skriaudžia ir smarkiai plėšia ; slegia pavargėlių ir beturtį ir daro prievartą ateiviui neteisėtai. <sup>30</sup>Aš jį ieškojau jų tarpe žmogaus, kurs stotų į tarpą kaip tvora ir atsistotų prieš mane dėl šalies, kad jos nesunaikinačiau, ir aš neradau. <sup>31</sup>Todėl aš išliesiu ant jų savo užsidegimą, savo rūstybės ugnimi aš sunaikinsiu juos, aš sugrąžinsiu jų elgesį ant jų galvos, sako Viešpats Dievas

se... Kuriose aš įvykdysiu tau paskelbtus grasymus. — <sup>16</sup>*Aš Viešpats*: kurs pasilieka ištikimas savo sandorai

<sup>18</sup>*Sidabro gargažiais*. Į sidabrą įsimaišė kitų mažesnės vertės naugijų. Izraelio vaikai pametė savo seniau buvusį pamaldumą ir pasidavė nusikaltimams, nuo kurių jie turi būti vėl apvalyti /plg Jer 6,28-30/. — <sup>22</sup>*Jūs būsite jos*. Šituo vaizdu išreiškiamą apgulimo vargą

<sup>24</sup>*Tu sutepta*... Jerusaleės miestas yra kaip sutepta šalis, kuriai Dievas teisingai susirūstinęs neduoda lietaus. — <sup>25</sup>*Pranašų*. LXX, pakeitus

vieną ebr ž raidę, teisingiau čia skaitė : kunigaikščių. Nuožmūs karaliai ir kunigaikščiai juk dažnai palyginami su liūtais /plg 19,2 ir k/, niekados pranašai. — <sup>26</sup>*Paniekina*. Anot ebr t : panaikina /plg Soph 3,4 ; aug 8 e/. Paniekinimas reiškiasi visų pirma nesilaikymu apeiginės įstatymo dalies. — <sup>27</sup>*Kunigaikščiai* : ir teisėjai, kurie papirkti skirdavo nekaltiems mirties bausmę. Plg Soph 3,3. — <sup>28</sup>*Tepa juos be priemaišos* : tinkuoja juos silpnu tinku, /plg aug 13,10/. — <sup>29</sup>*Skriaudžia* : ateivius. — <sup>30</sup>*Kurs stotų*. Teisieji paprastai užstoja kitus. Plg 1 Moš 18,32 ; Jer 5,1 ir k

23. <sup>1</sup>Man buvo suteiktas Viešpaties žodis ir pasakyta: <sup>2</sup>Žmogaus sūnau, buvo dvi moteriškos, vienos motinos dukters. <sup>3</sup>Jos paleistuvavo Egipte, paleistuvavo savo jaunystėje; ten buvo jų krūtys čiupinėjamos ir jų mergystės papai spaudomi. <sup>4</sup>Jūdvių vardai buvo, vyresniosios Oolė, ir jos sesers, jaunesniosios, Ooliba; aš vedžiau jas, ir jos pagimdė sūnų ir dukterų. Jų vardai tokie: Oolė buvo Samarija, Ooliba gi Jerusale

<sup>5</sup>Tai gi Oolė paleistuvavo prie manęs ir dūko iš meilės dėl savo meilužių, dėl ateinančių Asiriečių, <sup>6</sup>vilkėjusių mėlyna purpura, dėl kunigaikščių ir vietininkų, mandagių jaunikaikių, visų raitelių, žirgais jokusių. <sup>7</sup>Ji pasidavė savo paleistuvavimuose tiems rinktiniais, visiems Asiriečių sūnams, ir visiems, dėl kurių ji dūko iš meilės, ir susitėpė jų nešvarumais. <sup>8</sup>Be to, ji dar nepametė savo paleistuvavimų, kokių buvo turėjusi Egipte; nes ir šitie miegojo su ja jos jaunystėje; jie spaudė jos mergystės krūtis ir išliejo ant jos paleistuvavimą. <sup>9</sup>Todėl aš padaviau ją į jos meilužių rankas, į Asuro sūnų rankas, dėl kurių ji aistringai dūko. <sup>10</sup>Jie atidengė jos gėdą, paėmė jos sūnus ir dukteris ir ją pačią užmušė kalaviju; taip jos pasidarė garsios moterys, anie gi įvykdė jai teisną

<sup>11</sup>Tai pamačius jos sesuo Ooliba labiau kaip ana dūko gašlumu ir savo paleistuvavimą, perviršijantį jos sesers paleistuvavimą, <sup>12</sup>ji begėdiškai siūlė ateinantiems pas ją Asiriečių sūnams, kunigaikščiams ir vietininkams, vilkėjusiems margais drabužiais, raiteliams, jojusiems žirgais, ir visiems dailios išvaizdos jaunikaikiams. <sup>13</sup>Ir aš mačiau, kad jų abiejų buvo vienas ir tas pat suteptas kelias. <sup>14</sup>Ji dar padidino savo pa-

h/ Samarijos ir Jerusale  
stabmeldystė: Oolė ir Ooliba

23.1-49. Samarijos ir Jerusale stabmeldystė aprašoma dviejų seserų paleistuvių prilyginimu, kurių vyresnioji Oolė, paleistuvavusi su Asiriečiais ir Egiptiečiais, atiduodama Asiriečiams /1,10/, mažesnioji gi Ooliba, paleistuvavusi su Asiriečiais, Kaldiečiais ir Egiptiečiais /11-21/, pavedama nubausti nusibodusiems meilužiams /22-35/; abi dvi turi žūti dėl tų pačių nusikaltimų /36-49/

23. <sup>2</sup>Vienos motinos. Abidvi Žydų karalystės, Israėlio ir Judo, buvo kilusios iš vienos šeimos. — <sup>3</sup>Buvo jų krūtys... Žydų stabmeldystė Egipte palyginama su elgesiu ištverkusių paleistuvių. — <sup>4</sup>Vyresniosios. Israėlio karalystė buvo žymiai didesnė plotu ir gyventojų skaičiumi, Judo gi mažesnė; čia karalysčių vietoje minimos jų sostinės, Samarija ir Jerusale. — Oolė. Ebr kalboje tas žodis reiškia: jo buveinė /padangtė/; Ooliba gi: mano buveinė /padangtė/ joje. — Dievo šventykla buvo Jerusaleje

<sup>5</sup>Prie manęs: būdama mano žmona. — Asiriečių... Bendravimą su

Asiriečiais peikia jau Oš 5,13 ir k. —

<sup>6</sup>Vilkėjusių mėlyna... Turtingi Asiriečiai vilkėdavo labai gražiais drabužiais, kaip galima suprasti ir iš iki šiandien išlikusių Asiriečių paminklų. — Kunigaikščių ir... Ebr *pakhot* — provincijų ir apskričių viršininkai [plg Ag 1,1], *seganim* — kunigaikščių vietininkai. — Raitelių, žirgais... Israėliai, kurie savo žirgų ir raitelių neturėjo, su pavydu žiūrėjo į Asiriečių raitelius. — <sup>7</sup>Nešvarumais: stabmeldystė. Ebr t: jų dievaičiais. — <sup>8</sup>Nepametė savo... pripratęs prie Egiptiečių stabmeldystės Egipte Israėlis grįžo prie jos ir vėliau. — <sup>10</sup>Jos pasidarė garsios... Ebr t: iš jos pasidarė moterims vardas /ispėjamas pavyzdys/, t y, jos likimas buvo minimas moterų tarpe kaip patarlė. Moterys čia yra miestai

<sup>11</sup>Tai pamačius... Ebr t: tai matė jos sesuo ir pasidavė dar nedoresniam įsimylėjimui, negu ana, ir paleistuvavo dar pikčiau, kaip buvo paleistuvavusi jos sesuo. — <sup>12</sup>Ji begėdiškai... Ji degte degė dėl Asuro sūnų. — <sup>14</sup>Ji dar padidino... Ebr t: ji pasidavė dar ir toliau paleistuvavimui; ji matė nupieštus sienoje vyrus, Kaldiečių paveikslus, nudažytus raudonais dažais, dailiai sujuos-



leistuvavimus : pamačius vyrus, nupieštus sienoje, Kaldiečių paveikslus dažytus spalvomis, <sup>15</sup>susijuosiusius juostomis strėnas ir spalvotus nuometus ant jų galvų, visus turėjusius kunigaikščių išvaizdą, panašumą Babilono sūnų ir Kaldiečių šalies, kurioje jie buvo gimę, <sup>16</sup>ji dūko dėl jų savo akių gašlumu ir siuntė pas juos pasiuntinių į Kaldėją. <sup>17</sup>Atėję pas ją Babilono sūnūs į meilės guolį sutepė ją savo paleistuvavimais; ji buvo jų sutepta, taip kad jos sielai jie nusibodo. <sup>18</sup>O kadangi ji viešai rodė savo paleistuvavimus ir atidengė savo gėdą, mano siela nutolo nuo jos, kaip mano siela buvo nutolusi nuo jos sesers. <sup>19</sup>Nes ji daugino savo paleistuvavimus, atsimindama savo jaunystės dienas, kuriose ji paleistuvavo Egipto šalyje. <sup>20</sup>Gašlume ji geiste geidė sugulimo su tais, kurių kūnai kaip asilų kūnai, ir kurių sėklos plūdimas kaip eržių sėklos plūdimas. <sup>21</sup>Tu vėl jieškojai ištvirtimo savo jaunystės, kai tavo krūtys buvo čiupinėjamos Egipte ir buvo spaudomi tavo mergystės papai

<sup>22</sup>Todėl, Ooliba, Viešpats Dievas sako taip : Štai aš sukelsiu visus tavo meilužius prieš tave, kurie nusibodo tavo sielai ; aš surinksiu juos prieš tave aplinkui, <sup>23</sup>Babilono sūnus ir visus Kaldiečius, kilmingus, valdovus ir kunigaikščius, visus Asiriečių sūnus, dailios išvaizdos jaunikaičius, vadus ir visus vietininkus, kunigaikščių kunigaikščius ir garsius žirgų jojikus. <sup>24</sup>Jie ateis prieš tave, turėdami vežimų ir tekinių, tautų daugybę ; šarvais, skydu ir šalmu jie apsiginkluos prieš tave iš visų pusių ; aš pavesiu jiems teisną, ir jie teis tave savo teismais. <sup>25</sup>Aš atgrėšiu prieš tave savo kerštą, ir jie jį vykdys tau narsingai ; jie nupjaus tau nosį ir ausis, ir kas bus likę sukapos kalaviju ; jie sugaus tavo sūnus ir dukteris, ir tavo likučiai bus ugnies praryti. <sup>26</sup>Jie nuvilks nuo tavęs tavo drabužius ir pasiims tavo garbės papuošalus. <sup>27</sup>Taip aš padarysiu pas tave galą tavo ištvirtimui ir tavo paleistuvavimui iš Egipto šalies ; tu nebepakelsi į juos savo akių ir nebeatsiminsi daugiau Egipto. <sup>28</sup>Nes Viešpats Dievas sako taip : Štai aš paduosiu tave į rankas tų, kurių

tomis strėnomis, su išspūtusiais nuometais ant galvų, atrodančius kaip kariškų vežimų kovotojai, panašius į Babelės sūnus, kurių tėvynė yra Kaldėja. — <sup>16</sup>*Siuntė pas juos...* Vieną tokią pasiuntinybę, kurią mini šv Raštas, buvo pasiuntęs pas Kaldiečių karalius Sedekijas /Jer 29,3 ir k/ ; tačiau pirmas susiartinimas įvyko tikriausiai tuo metu, kai karalius Ezekijas priėmė prieteliškai Babiloniečių pasiuntinius. — <sup>17</sup>*Babilono sūnūs...* Jie darė su Žydais sutarčių ; šitie gi bendravimu su Kaldiečiais ir dalyvavimu jų stabų garbinime buvo sutepti. — *Jie nusibodo...* Kai Judo karalystė pajuto, kaip sunkus gali būti jai jungas Kaldiečiai, prietelystė nutrūko ; jų pradėta nekėsti. 4 Kar 24,1.2. — <sup>18</sup>*Kadangi ji viešai...* Kadangi Judo gyventojai taip bjauriai pasidavė stabmeldystei, tai ir Dievas pradėjo ju bodėtis ir stumti juos nuo savęs, taip kaip jis buvo atstūmęs Izraelį. Tačiau Dievo rūstybė jų nepataisė ;

jie verčiau dėjosi su Egiptu ir sutepė tos šalies nuobodomis. — <sup>19</sup>*Ji daugino...* Kaip savo jaunystėje Žydai buvo nusikaltę su Egiptu, taip ir vėliau grįžo prie tokių pat nusikaltimų. — <sup>20</sup>*Gašlume...* Turima galvoje Egipto didikai, kurie jieškojo santykių su Izraeliu

<sup>23</sup>*Kilmingus, valdovus ir kunigaikščius.* Ebr Pekod ir Šoa ir Koa. Tai Elamiečių giminių vardai ; jos gyvenusios netoli nuo Babelės. — *Asiriečių.* Asirijos karalystės nebebuvo, bet Asiriečių tauta buvo likusi Babilono karalystėje. — <sup>24</sup>*Aš pavesiu...* Dievo kerštas palies Jerusaleį taip, kad neprieteliai siaus prieš ją. — <sup>25</sup>*Jie nupjaus...* Nosies ir ausų nupjovimas buvo barbariškas karo įprotis, tačiau kaikiuriose tautose buvo tai taip pat svetmoterių bausmė. — <sup>27</sup>*Iš Egipto...* Paminėta bausmė Dievas tai atsieks, kad Žydų tauta liausis paleistuvavus su Egiptu. Plg 17,15... — <sup>29</sup>*Jie elgsis...* Taip čia nurodomas miesto ir karalystės su-

tu nekenti, į rankas tų, kurie tavo sielai nusibodo. <sup>29</sup>Jie elgsis su tavim su neapykanta, atims visa, ką tu užsipelnei, ir paliks tave pliką ir pilną sugėdinimo; bus atidengta tavo paleistuvavimų gėda, tavo ištvirkimas ir tavo paleistuvavimai. <sup>30</sup>Jie padarys tai tau, nes tu kekšavai su tautomis, tarp kurių tu susitepei jų stabais. <sup>31</sup>Tu vaikščiojai savo sesers keliais, ir aš duosiu tau į ranką jos taurę. <sup>32</sup>Viešpats Dievas sako taip: Tu gersi savo sesers taurę, gilią ir plačią; tu būsi pajuokai ir pasityčiojimui; jis yra labai talpus. <sup>33</sup>Tu būsi pilna girtumo ir skausmo iš sielvarto ir liūdesio taurės, iš tavo sesers Samarijos taurės. <sup>34</sup>Tu gersi ją ir išgersi iki mielių, rysi jos šukes ir sudraskysi savo krūtis, nes aš tai kalbėjau, sako Viešpats Dievas. <sup>35</sup>Todėl Viešpats Dievas sako taip: Kadangi tu užmiršai mane ir numetei mane į savo užpakalį, tai taip pat tu neš savo ištvirkimą ir savo paleistuvavimus

<sup>36</sup>Viešpats Dievas kalbėjo man ir sakė: Žmogaus sūnau, ar tu neįteisi Oolės ir Oolibos ir nepaskelbsi joms jų nusikaltimų? <sup>37</sup>Nes jos svetmoteriavo, ir ant jų rankų yra kraujo; jos svetmoteriavo su savo stabais; be to, ir savo sūnus, kuriuos man pagimdė, jos atnašavo jiems praryti. <sup>38</sup>Bet dar ir tai jos man padarė: jos subjaurino tą dieną mano šventyklą ir sutepė mano šabatus. <sup>39</sup>Nes kai jos aukojo savo sūnus stabams, tą pačią dieną ėjo į mano šventyklą, kad ją suteptų, ir tai jos darė mano namų viduje. <sup>40</sup>Jos siuntė įieškoti vyrų, kurie ateidavo iš tolo, pas kuriuos buvo nusiuntusios pasiuntinių. Ir štai kai jie atėjo, dėl jų tu nusiprausei, pasitepei dažais savo akis ir pasipuošei moterų papuošalais. <sup>41</sup>Tu atsisėdai gražiausiame guolyje, ir ties tavim buvo parengtas stalas; ant jo tu dėjai mano smilkalų ir mano tepalų. <sup>42</sup>Džiūgaujančios daugybės balsai girdėjosi tenai, ir vyrams, kurie buvo atvesti iš tos žmonių minios ir atėjo iš tyrumos, buvo dedama apyrankių ant jų rankų ir puikių vainikų ant jų galvų. <sup>43</sup>Tuomet aš tariau tai, kuri svetmoterystėmis buvo pasidariusi palaike: Ir dabar šita dar paleistuvaus savo paleistuvavi-

griovimas, apiplėšimas ir grobio išgabeninimas. — <sup>32</sup>*Taurė, gilią...* Taurė yra dalis, kurią kas gauna iš /tėviškės/ padalinimo. Taurės gilumas ir platumas reiškia, kaip daug joje yra kartaus skausmo. — <sup>33</sup>*Pilna girtumo...* Smarkus skausmas, kurs atima iš žmogaus lygsvarą, palyginamas su girtybe. Taurėje duodama gerti girtumo ir sielvarto, drebėjimo ir šurpulo /ebr t/. — <sup>34</sup>*Rysi jos šukes:* gersi tokiuo smarkumu iki paskutiniam lašui, įsikandus taurės /molinio indo/ briauną, lyg kad norėtų ir patį indą praryti. — *Sudraskysi...* Tai bus iš skausmo ir girtumo kilusio pasiutimo ženklas

<sup>37</sup>*Savo sūnus, kuriuos...* Kadangi išrinktoji tauta buvo Dievo sužadėtinė, tai jos vaikai priklausė Viešpačiui; bet ji aukojo juos Molokhui. — <sup>38</sup>*Mano šventyklą.* Viešpaties šventyklos subjaurinimas, anot 39 e, pasireiškia tuo, kad jos ėjo į ją tą pačią dieną, kurioje vaikai buvo paaukoti Innomo slėnyje Molokhui. Be to, pačioje šventykloje jos garbino pa-

gonių paveikslus. — <sup>40</sup>*Jos:* abi seserys. — *Siuntė.* Be svetimų dievačių garbinimo buvo daroma su svetimomis tautomis sutarčių, kuriomis buvo pilnai įvykdytas atpuolimas nuo Dievo. — *Nusiprausei, pasitepei...* Tai paleistuvių priemonės, kuriomis jos vilioja prie savęs žmones. — <sup>41</sup>*Mano smilkalų ir...* Kurie priderėjo aukoti man /plg Jėš 39,3.../. — <sup>42</sup>*Iš tos žmonių minios:* iš mažesnių tautų atstovų tarpo. — *Iš tyrumos:* Sabiečiai, Edomiečiai, Moabiečiai ir k. — *Dedama apyrankių...* Taip būdavo papuošiami rinktiniai svečiai. Anot ebr t, taip buvo atvykstančių svetimųjų puošiamos abi seserys: Jerusale ir Samarija tikrai turėdavo kadais iš sutarčių daug pelno ir prietelystę su svetimomis tautomis daugelio buvo branginama kaip karalystės pažiba. — <sup>43</sup>*Dar paleistuvaus...* Dievas iš anksto numato, kad to lankymosi ir svetingumo pasėkos bus labai blogos, būtent, svetmoterystė, t y, sandoros su Dievu laužymas. — <sup>45</sup>*Yra vyrų teisingi.* Teisingi

mais. <sup>44</sup>Ir jie įėjo pas ją lyg pas moteriškę kekšę. Taip jie įeidavo pas Oolę ir Oolibą, nedoriausias moteriškes. <sup>45</sup>Tačiau yra vyrų teisingų: šitie teis jas svetmoterių teismu ir kraują išliejančiųjų teismu, nes jos svetmoterės, ir yra kraujo ant jų rankų. <sup>46</sup>Nes Viešpats Dievas sako taip: Atvesk prieš jas daugybę ir paduok jas draskyti ir apiplėšti. <sup>47</sup>Tegul jos bus užmuštos tautų akmenimis ir perdurtos jų kalavijais; teužmuša jų sūnus ir dukteris ir jų namus tesudegina ugnimi. <sup>48</sup>Taip aš atimsiu nusikaltimą iš šalies, ir visos moterys turi išmokti nedaryti taip, kaip anos nusikalto. <sup>49</sup>Jūsų ištvirkimas bus padėtas ant jūsų ir jūs nešite savo stabų nuodėmes, ir žinosite, kad aš Viešpats Dievas

24. <sup>1</sup>Man buvo suteiktas Viešpaties žodis devintais metais, dešim-tame mėnesyje, dešimtą mėnesio dieną, ir buvo pasakyta: <sup>2</sup>Žmogaus sūnau, parašyk sau šitos dienos vardą, nes šiandien Babilono karalius sustiprėjo prieš Jerusale. <sup>3</sup>Sakyk atkakliems namams prilyginimą kaip patarlę ir kalbėk jiems: Viešpats Dievas sako taip: Kaisk puodą, kaisk, sakau, ir įpilk į jį vandens. <sup>4</sup>Sukrauk į jį gabalus, visas gerąsias dalis, šlaunį ir petį, rinkinius ir pilnus kaulų. <sup>5</sup>Pasiimk riebiausį gyvulį, su-krauk taip pat po juo malkų krūvą kaulams; duok smarkiai virti, kad ir kaulai jo viduje suvirtų. <sup>6</sup>Todėl Viešpats Dievas sako taip: Vargas kraują miestui, puodui, kurs yra surūdijęs ir kurio rūdys iš jo neišėjo; išmesk iš jo gabalus, vieną po kito; burtas ant jo tenekrinta. <sup>7</sup>Nes jo kraujas yra jo viduje; jis išliejo jį ant slidžiausios uolos; neišliejo jo ant žemės, kad būtų buvę galima pridengti jį dulkėmis. <sup>8</sup>Kad užvesčiau savo užsidedimą ir keršytę atkeršyčiau, aš išliejau jo kraują ant slidžiau-

jie tik tiek, kad Dievo įsakymu įvyk-d bausmes svetmoterei. — <sup>46</sup>*At-vesk...* Ebr t: *tebūna atvesta...* — Einant Mošės įstatymu, visa tauta turi užmušti akmenimis stabų gar-bintoją, piktžodžiautoją, sužadėtinę paleistuvę. Todėl 47 e pasakyta: tegul jos bus užmuštos tautų akme-nimis. — <sup>48</sup>*Taip aš atimsiu...* Visa tai turi įvykti, kad piktenybė būtų pašalinta iš šalies

i/ *Du Jerusale žuvimo simboliu*

24,1-27. Jerusale sunaikinimas skelbiamas simboliu puodo, pasta-tyto ant ugnies /1-14/, ir simboliniu neapraudojimu ūmiai mirusios paties pranašo žmonos /15-27/

24. <sup>1</sup>*Devintais metais.* Devinti ka-raliaus Joachino ištremimo metai /1-2/ buvo taip pat devinti jo vieton stojusio Sedekojo karalavimo metai. — <sup>2</sup>*Šitos dienos vardą...* Ebr t: tos dienos, šitos, sakau, dienos vardą: Babelės karalius kaip tik šią dieną puolė Jerusale. — <sup>4</sup>*Visas gerąsias dalis...* Į puodą turi būti sudėti rū-pestingai parinkti geriausi mėsos gabalai, ugnis turi būti sukurta labai

smarki; nes teismas turi būti pada-rytas žymiausiems Jerusale gyven-tojams. Didelė ugnis reiškia išgastį ir vargą. — <sup>5</sup>*Malkų krūvą kaulams.* Vulg žodžius «strues ossium» pa-prastai suprantama apie kaulus, kurie reikia dėti į puodą. Bet pa-keitus ebr t žodį *'atsamim* bent kiek panašiu *'etsim* /malkos/, taip kaip tikrumoje yra žem 10 e, gaunama aiškesnė prasmė. — <sup>6</sup>*Kurio rūdys...* Rūdys, kurios neišsina, yra nusikal-timai, kuriais Jerusale sutepta. — *Vieną po kito.* Miestas nustoja savo gyventojų ne vienu kartu: vieni miršta badu, kiti žūna kalaviju, vėl kiti eina nelaisvėn. — *Burtas ant jo...* Ne burtas turi išspręsti, kurs pirmas ir kurs paskutinis turi būti išimtas, ar kas turi būti paliktas ir kam reikės žūti; visiems skirtas toks pat likimas. — *Jo viduje.* Nu-žudymas įvyko mieste, bet jis pasi-liko neatkeršytas. — *Ant slidžiausios uolos.* Kieta plika uola negali su-gerti kraujo, kurs pasilikdamas ne-pridengtas šaukiasi keršto. — <sup>8</sup>*Aš išliejau...* Dievas elgiasi prieš Jeru-sale taip, kaip ji nusipelnė. — <sup>9</sup>*Ku-riam aš...* Ebr t: ir aš padarysiu

sios uolos, kad nebūtų pridengtas. <sup>9</sup>Todėl Viešpats Dievas sako taip: Vargas kraujų miestui, kuriam aš padarysiu didelį malkų laužą. <sup>10</sup>Sukrauk kaulus, kuriuos aš sudeginsiu ugnimi; teišnyksta mėsa, tesuverda visas mišinys ir tepasileidžia kaulai. <sup>11</sup>Pastatyk taip pat jį ant žarijų tuščią, kad įkaitų ir tirtų jo skaitvaris, kad būtų sutirpintas jo viduje jo suteipimas ir būtų sunaikintos jo rūdys. <sup>12</sup>Dideliu vargu prakaituota, bet jo rūdžių daugybė neišejo iš jo, net ir per ugnį. <sup>13</sup>Tavo susiteipimas pasibjaurėtinas; nes aš norėjau apvalyti tave ir tu nebuvai apvalytas nuo savo purvų, bet ir nebūsi apvalytas anksčiau, kaip aš numalšinsiu savo užsidegimą tavimi. <sup>14</sup>Aš, Viešpats, esu kalbėjęs: Tai ateis, ir aš padarysiu; aš nepraeisiu, nepasigailėsiu, nedovanosiu; žiūrėdamas tavo kelių ir tavo prasimanymų aš teisiu tave, sako Viešpats

<sup>15</sup>Man buvo suteiktas Viešpaties žodis ir pasakyta: <sup>16</sup>Žmogaus sūnau, štai aš sloga atimsiu iš tavęs tavo akių pasigėrėjimą; tu neraudok, neverk, ir tavo ašaros teneteka. <sup>17</sup>Dūsauk tylomis, nedaryk mirusiųjų gedulo; tavo nuometas tebūna suvyniotas aplink tavo galvą, ir tavo autuvas tebūna ant tavo kojų; negaubk savo burnos skepeta ir nevalgyk gedinčiųjų maisto. <sup>18</sup>Taigi rytmetį aš kalbėjau tautai, o vakare mirė mano žmona; kitą rytmetį aš dariau, kaip man buvo įsakyta. <sup>19</sup>Tuomet tauta man tarė: Kodėl mums nepasakai, ką tai reiškia, ką tu darai? <sup>20</sup>Aš jiems atsakiau: Man buvo suteiktas Viešpaties žodis ir pasakyta: <sup>21</sup>Kalbėk Izraelio namams: Viešpats Dievas sako taip: Štai aš suteipsiu savo šventyklą, jūsų viešpatavimo puikybę ir jūsų akių pasigėrėjimą, jūsų sielos rūpestį; jūsų sūnūs ir jūsų dikterys, kuriuos palikote, žus kalaviju. <sup>22</sup>Tuomet jūs darysite, kaip aš dariau: jūs neapgausite savo burnos skepeta ir nevalgysite gedinčiųjų valgių. <sup>23</sup>Jūs turėsite nuometus ant savo galvų ir aušuvą ant kojų; neraudosite ir neverksite, bet džiūsute savo neteisybėse, ir visi dūsausite vienas su kitu. <sup>24</sup>Taip Ezekielis bus jums stebalas; visai taip, kaip jis darė, jūs darysite, kai tai bus atėję; ir jūs žinosite, kad aš Viešpats. <sup>25</sup>Tu gi, žmogaus sūnau, štai tą dieną,

jam... Plg Naumo 3,1; Abak 12,2. — <sup>10</sup>*Kaulus*. Ebr t: prikrauk malkų /ebr 'etsim; plg 5 e/, pakurk ugnį. Ugnis turi būti taip didelė, kad puode ne tik viskas suvirs, bet ir sudegės. — <sup>11</sup>*Pastatyk...* Kai miesto gyventojų dalis bus žuvusi badu, maru ir kalaviju, kita gi išvesta į nelaisvę, taip pat pats miestas turi būti padegtas ir paverstas pelenais, kad ugnimi jo suteipimas būtų lyg kad išvirintas ir kraujingas miestas būtų nuvalytas nuo nusikaltimo purvų ir nuo išlieto kraujo. — <sup>12</sup>*Dideliu vargu...* Anot ebr t: daug vargo išieškojo. — <sup>14</sup>*Nedovanosiu...* Miestas jokių būdu nebegalės išvengti teismo. — *Aš teisiu tave*. Ebr t: teis tave. — Teis kaip teisiama svetmoterės ir galvažudžiai

<sup>16</sup>*Pasigėrėjimą*: tavo žmoną. Ta mirtis buvo juo skaudesnė, kad netikėta. — <sup>17</sup>*Tavo autuvas...* Vaikščiojimas plikomis kojomis buvo ge-

dulo ženklas. Dovidas gedėdamas ėjo plikomis kojomis į Alyvų kalną /2 Kar 15,30/, ir Ješajas, skelbdamas nelaimę, turėjo nusiauti savo kurpes /Jes 20,2/. — *Burnos*. Ebr t: barzdos. — *Gedinčiųjų maisto*: valgių, kurių paprastai atsiųsdavo gedinčiam jo prieteliai, reikšdami užuojautą. Plg Pat 31,6. — <sup>18</sup>*Aš kalbėjau*: tai, kas parašyta augščiau, pradedant 3 e. — <sup>19</sup>*Tauta man tarė*. Kadangi pranašas nerodė kitą dieną jokio gedulo ženklo, tauta manė, kad toks elgesys turi ypatingą reikšmę. — *Kodėl...* Ebr t: ar tu mums nepasakysi, ką tai mums reiškia, kad tu taip darai, t y, kad darai priešingai visų priimtą įpročiui. — <sup>21</sup>*Suteipsiu savo šventyklą*. Dievas atiduos šventyklą neprieteliams sutepti ir sugriauti. — *Kuriuos palikote*. Daugelio ištremtųjų vaikai buvo pasilikę Jerusaleje. — <sup>22</sup>*Burnos*. Ebr t: barzdos. — <sup>23</sup>*Visi dūsausite...* Nugalėtojai neleis

kurią aš atimsiu iš jų jų stiprybę, džiaugsmą dėl jų vertės ir jų akių pasigėrėjimą, kuriame jų sielos randa pasitenkinimo, jų sūnūs ir dukterys, <sup>26</sup>tą dieną, kai ateis pas tave pabėgėlis tau paskelbti, <sup>27</sup>tą dieną, sakau, tavo burna atsivers draug su tuo, kurs bėga; tu kalbėsi ir daugiau nebetylėsi ir būsi jiems stebalas; ir jūs žinosite, kad aš Viešpats

25. <sup>1</sup>Man buvo suteiktas Viešpaties žodis ir pasakyta: <sup>2</sup>Žmogaus sūnau, atgręžk savo veidą prieš Amono sūnus ir pranašauk apie juos. <sup>3</sup>Amono sūnums sakyk: Išgirskite Viešpaties Dievo žodį. Viešpats Dievas sako taip: Kadangi tu apie mano šventyklą sakei: Šia tau, šia tau, kad ji sutepta, apie Izraelio šalį, kad ji sunaikinta, ir apie Judo namus, kad jie išvesti į nelaisvę, <sup>4</sup>todėl aš atiduosiu tave rytų šalies sūnums nuosavybėn; jie pastatys tavyje savo gardus ir išties tavyje savo padangtes; jie valgys tavo vaisius ir gers tavo pieną. <sup>5</sup>Aš padarysiu iš Rabato kupranugarių vietą ir iš Amono sūnų gyvulių stovyklą; ir jūs žinosite, kad aš Viešpats

<sup>6</sup>Nes Viešpats Dievas sako taip: Kadangi tu plojai rankomis, trypei koja ir visa širdimi džiaugeis dėl Izraelio šalies, <sup>7</sup>todėl štai aš ištiesiu savo ranką ant tavęs ir paduosiu tave plėšti tautoms; aš išnaikinsiu tave iš tautų tarpo, išdildysiu iš šalių tarpo ir sutrinsiu, ir tu žinosi, kad aš Viešpats

<sup>8</sup>Viešpats Dievas sako taip: Kadangi Moabas ir Seiras kalbėjo: Štai Judo namai yra kaip visos tautos; <sup>9</sup>todėl štai aš padarysiu atvirą priėjimą į Moabą iš miestų, iš jojo miestų, sakau, ir iš jo ribų, puikių šalies

jums gedėti ir bijodami Kaldiečių jūs net nedrįsite, svetimiems mantant, raudoti. — <sup>24</sup>Jūs žinosite: kai visa bus jau įvykę. — <sup>26</sup>Pabėgėlis. Iki tam laikui pranašas kalbėdavo tautai, kaip pasirodo iš 3,26.27, tik retkarčiais, gavęs ypatingą Dievo įsakymą, bet kai ateis anas pasiuntinys, jis kalbės laisvai. Apie pasiuntinio atvykimą žr 33,21

## 2. Ezekiėlio pranašystės prieš pagonis

### a/ Pranašystės prieš artimus Judo kaimynus

25,1-17. Ezekiėlio pranašystės prieš pagonis prasideda trumpomis pranašystėmis prieš artimus Izraelio kaimynus Amoną ir Moabą /1-11/, Edomą ir Pilistimus /12-17/

25. <sup>1</sup>Man buvo... Pranašystėmis prieš kitas tautas /plg Jer 25,15/ Dievas pasirodo esąs visų tautų Viešpats ir valdovas, kurs visus šaukia į išganymo karalystę. — <sup>2</sup>Pranašauk apie juos. Žydų kaimynystėje gyvenusios tautos, kurios Dievo galią matuodavo jo tautos galia, tyčiojosi

iš Viešpaties bejėgumo ir pralaimėjimo. Dievas, gindamas savo garbę, per pranašą parodo jiems, kad jis turi valdžios ir tiems, kurie dabar tyčiojasi, ir juos nubaus. — <sup>3</sup>Kadangi tu apie mano šventyklą... Nežiūrėdamas to, kas buvo augščiau pranašauta. Plg 21,28-32! — <sup>4</sup>Rytų šalies sūnums: Arabijos ir Euprato apylinkių gyventojams. — <sup>5</sup>Iš Rabato... « Didžiausias » Amoniečių miestas turi virsti kupranugarių stovykla. — <sup>6</sup>Kadangi tu plojai... Kadangi tu džiaugeis, jog Dievo tauta išsklaidyta tarp kitų tautų ir sunaikinta, tai ir tau turi atsitikti, ko tu aniems linkėjai. — Visa širdimi... Ebr t: džiaugies pilna paniekimo širdimi dėl Izraelio šalies. — <sup>7</sup>Viešpats: Ne nenugalėtas, bet Visagalis

<sup>8</sup>Moabas ir Seiras. Po pranašystės prieš Amoną eina pranašystė prieš artimą jo kaimyną Moabą. Seiras arba Edomas čia be reikalo paminėtas; teisingai jo nėra LXX tekste. — Judo namai yra kaip... Matydami Žydų pralaimėjimą Moabiečiai darė išvadą, kad Žydų Dievas nėra galingesnis už visus dievus, kad Žydų tauta neviršija kitų ir nėra ypatingoje Dievo globoje, todėl džiaugėsi,

miestų, Betjesimoto, Beelmeono ir Karjataimo; <sup>10</sup>aš atiduosiu jį kartu su Amono sūnumis nuosavybėn rytų šalies sūnums, kad daugiau nebebūtų Amono sūnų atsiminimo tautose. <sup>11</sup>Taip aš darysiu Moabui teismų, ir jie žinos, kad aš Viešpats

<sup>12</sup>Viešpats Dievas sako taip: Kadangi Idumėja darė kerštą, kad atkeršytų Judo sūnums, ir sunkiai nusidėjo, stengdamasi jiems atkeršyti, <sup>13</sup>todėl Viešpats Dievas sako taip: Aš ištiesiu savo ranką ant Idumėjos ir atimsiu iš jos žmones ir galvijus; aš paversiu ją tyruma nuo pat pietų, ir tie, kurie yra Dedane, žus kalaviju. <sup>14</sup>Aš atsikeršysiu Idumėjai per mano tautą Israėlį; jie darys Edome, žiūrėdami mano rūstybės ir mano narso; ir jie pažins mano kerštą, sako Viešpats Dievas

<sup>15</sup>Viešpats Dievas sako taip: Kadangi Palestiniečiai darė kerštą ir keršijo visa širdimi, užmušinėdami ir pilnai pasiduodami senoms neprietelystėms, <sup>16</sup>todėl Viešpats Dievas sako taip: Štai aš ištiesiu savo ranką ant Palestiniečių, aš užmušiu užmušėjus ir sunaikinsiu pajūrio liekanas; <sup>17</sup>aš padarysiu jiems didelį kerštą, plakdamas narse, ir jie žinos, kad aš Viešpats, kai būsiu jiems atkeršijęs

26. <sup>1</sup>Vienuoliktais metais pirmą mėnesio dieną man buvo suteiktas Viešpaties žodis ir pasakyta: <sup>2</sup>Žmogaus sūnau, kadangi Tiras sakė apie Jerusale: «Šia tau, tautų vartai sulaužyti, jį grėžiasi į mane, aš būsiu pilnas, jį apleista», <sup>3</sup>todėl Viešpats Dievas sako taip: Štai aš einu prieš

kad visos Israėlio viltys nuėjo niekais. — <sup>9</sup>Todėl štai aš... Kad nesirodytų, lyg kad Viešpats nestovėtų augščiau visų dievaičių, jis turėjo parodyti savo galią. — *Betjesimoto...* Tas miestas buvo prie Jordano ties Jeriku. Beelmeonas į pietryčius nuo Betjesimoto, visai arti Hesebono; Karjataimas /Kirjathajim/ ir vakarus nuo Medabos, dabar Kurejat, priklausė kurį laiką Rubeno giminei. — <sup>11</sup>*Darysiu Moabui...* Teismas Moabui, einant Flavijaus Juozapo pasakojimu, įvykęs penkeriems metams praslinskus po Jerusaleš sugriovimo. Babelės karalius puolęs žemąją Siriją ir nugalėjęs jos gyventojus

<sup>12</sup>*Darė kerštą*: nuolat laikė neapykantoje Israėlį. — <sup>13</sup>*Atimsiu iš jos...* Baudžiami už neapykantą išrinktajai tautai Edomiečiai turi nustoti to palaiminimo, kurį jų tėvas Esavas buvo gavęs iš Jokubo /1 Moš 27,39/. — *Tyruma nuo...* Ebr t: tyruma nuo pat Temano ir iki Dedanui jie turi žūti kalaviju

<sup>14</sup>*Per mano tautą...* Šiuo atveju kerštas Edomiečiams bus įvykdytas pasinaudojant pačiais Žydais

<sup>15</sup>*Ir keršijo visa...* Ebr t: Ir su paniekinimu širdyje, kad sunaikintų, amžinojo neprietelystėje baisiai keršijo. — <sup>16</sup>*Ištiesiu savo ranką...* Apie

Pilistimų nubaudimą plg Abd 17-19. — *Užmušėjus*. Ebr t: Kretiečius. Taip buvo vadinama pietuose gyvenusio Pilistimų dalis

b/ *Pranašystės prieš Tirą ir Sidoną*

26,1-28,26. Pranašystėje prieš Tirą skelbiamas visiškas to miesto sunaikinimas /26,1-14/ ir aprašomas išgąstis, kokį tas sunaikinimas visur sukels /26,15-21/. Raudoje dėl Tiro sunaikinimo tas miestas įvaizdinamas kaip puikiausiai pastatytas laivas, kurio krovinyms susideda iš visų tautų turtų; žuvus jam jūroje jo gėdi ir rauda visi /27,1-36/. Toliau išdidžiam Tiro karaliui pranašaujamas giliausis pažeminimas ir skelbiama apie jo žuvimą rauda /28,1-19/. Panašus likimas skelbiamas ir Sidonui, tuo tarpu kad Israėliui Viešpats parodys visą savo gailestingumą /28,20-26/

26. <sup>1</sup>*Vienuoliktais*: karaliaus Jekho-nijo nelaisvės metais. Tais pačiais metais buvo paimta ir sugriauta Jerusale. Mėnuo tekste nenurodytas. LXX minimas pirmas mėnuo. — <sup>2</sup>*Tiras*. Čia kalbama ne apie senąjį Tirą, kurs buvo sausumoje prie pat jūros kranto arba, tikriau sakant, pačiame jūros krante, bet apie naująjį Tirą, pastatytą dviejose /Dovido

tave, Tire, ir atveddinsiu prieš tave daug tautų, taip kaip jūra sukelia savo bangas. <sup>4</sup>Jos išardys Tiro sienas ir sugriaus jo bokštus; aš nugrandysiu nuo jo jo dulkes ir padarysiu iš jo visai pliką uolą. <sup>5</sup>Jis bus tinklų džiovinimo vieta jūroje, nes aš tai kalbėjau, sako Viešpats Dievas; jis turi būti plėšiamas tautų. <sup>6</sup>Taip pat jo dukterys, esančios sausumoje, bus užmuštos kalaviju; ir jie žinos, kad aš Viešpats

<sup>7</sup>Nes Viešpats Dievas sako taip: Štai aš atvesiu prieš Tirą iš šiaurės Babilono karalių Nabukodonosorą, karalių karalių, su žirgais, su vežimais, su raiteliais, su minia ir su didele tauta. <sup>8</sup>Tavo dukteris, esančias sausumoje, užmuš kalaviju; aplink tave jis pastatys sustiprinimų, supils aplinkui pylimą ir pakels prieš tave skydą. <sup>9</sup>Dengtuves ir sienlaužius jis atgęs prieš tavo sienas, tavo bokštus jis sugriaus savo kariškais pabūklais. <sup>10</sup>Dėl jų žirgų daugumo apdengs tave jų dulkės, dėl raitelių, tekinių ir vežimų bilsėsio sudrebės tavo sienos, kai jis įeis pro tavo vartus, kaip pro išardyto miesto angą. <sup>11</sup>Savo žirgų kanopomis jis sumundžios visas tavo gatves, tavo žmones užmuš kalaviju, ir tavo dailios statulos grius žemėn. <sup>12</sup>Jis pasigrobs tavo turtus, išplės tavo prekes, išardys tavo sienas ir sugriaus puikius tavo namus; tavo gi akmenis, tavo medžius ir tavo žemes jis sumes į vandenį. <sup>13</sup>Aš padarysiu galą tavo dainų skambėjimui, ir tavo kanklių balso nebebus daugiau girdėta. <sup>14</sup>Aš padarysiu iš tavęs visai pliką uolą, tu būsi tinklų džiovinimo vieta ir nebebūsi daugiau atstatytas; nes aš tai kalbėjau, sako Viešpats Dievas

<sup>15</sup>Viešpats Dievas Tirui sako taip: Ar dėl tavo griuvimo triukšmo ir tavo užmuštųjų vaitojimo, kai jie bus užmušti tavo viduje, nesudrebės salos? <sup>16</sup>Visi jūros kunigaikščiai nužengs nuo savo sostų, nusivilks

laikais karaliaus Hiramio sujungtose/salose, 1200 žingsnių atstu nuo kranto ir bent kiek į šiaurę nuo senojo. Tas salų Tiras buvo labai stipri tvirtovė, ir sausumos kariuomenė beveik visai negalėjo jo pulti. Jo ryšiai su senuoju sausumos Tiru tiek buvo ankšti, kad abudu ir drauge paimtu buvo vadinamu vienu vardu /plg žem 27,3 ir k/. — *Tautų vartai*. Anot vienu: prekybos miestai; anot kitų: kliūtys Tiro prekybai. Jerusale buvo lyg uždaryti vartai, kurie trukdė laisvą tautų prekybą su Tiru; dabar tos kliūtys nebėra, priėjimas visiems atviras. — *Ji grėžiasi*: Jerusale dabar Tirui nebe kliūtis. — <sup>3</sup>*Daug tautų*. Tautos skuba eiti į Tirą, bet ne vien prekybos tikslais; jos ateis ir sugriauti Tiro. — <sup>4</sup>*Visai pliką uolą*. Kaip Babilonas ne tuojau, kai tik buvo Kiro paimtas, virto ta tyruma, kurią aprašinėja Ješajas, taip pat ir Tiras ne tuojau virto plika uola, bet tik praslinkus 1900 metų, apie 1300. metus po Kristaus gimimo. Taigi čia pranašystė nekalba apie tai, kiek turės praeiti laiko, iki ji pilnai įvyks, tik parodo įvykimo pabaigą, kad taip būtų padaryta

didesnio įspūdžio. Plg Ješ 23. — <sup>6</sup>*Jo dukterys*. Draug su salų miestu turės nukentėti ir priklausę nuo jo sausumos miestai ir miesteliai

<sup>7</sup>*Aš atvesiu...* Čia Ezekielis visų pirma skelbia būdą, kaip Jeremijo pranašystė /25,22 ir 27,3/ turi įvykti. — *Karalių karalių*. Plg Dan 2,37; Ješ 10,9. — <sup>8</sup>*Aplinkui*. Anot ebr t: prieš tave; nes salų Tiras per visą 13 apgulimo metų nebuvo apsuptas pylimu. Pylimu tik jo salos buvo sujungtos su sausuma. — <sup>11</sup>*Tavo dailios statulos*. Tikriau anot ebr t: tavo stiprybės šulai. Turima gi galvoje du šulų, vieną iš aukso, kitą iš smaragdo, pastatytų Baalio garbei. Kai tie šulai grius, ir Tiriečių dievaitis bus nugulėtas. — <sup>12</sup>*Jie pasigrobs...* Plg Jer 7,34. Ir čia viena pranašystė apimama tai, kas turėjo įvykti dalimis ir įvairiais laikais. Anot 29,18, Nebukadnetsaras, kurs buvo apgulęs Tirą, grobio iš jo nepamė; tai padarė Aleksandras Makedonietis. Tiras dar tebebuvo šv Jeronimo laikais, tik buvo svetimų pavergtas. Žuvo galutinai žymiai vėliau. Plg aug 4 e

<sup>15</sup>*Salos*: Tiro kolonijos ir Tarpže-

savo apsiaustus, numes savo įvairiaspalvius drabužius ir apsisiaus išgąščiu, jie sėdės žemėje ir dėl tavo ūmaus žuvimo stebėsis ir baisėsis. <sup>17</sup>Jie apraudos tave ir sakys tau: Kaip gi žuvai tu, kurs gyvenai jūroje, garsusis mieste, tu, kurs buvai galingas jūroje su savo gyventojais, kurių visi bijojo? <sup>18</sup>Dabar laivai baisėsis tavo išgąščio dieną ir salos jūroje drebės, nes niekas nebeišina iš tavęs

<sup>19</sup>Nes Viešpats Dievas sako taip: Kai aš būsiu padaręs iš tavęs ištuštėjusį miestą, kaip miestai, kurie negyvenami, kai būsiu atvedęs ant tavęs gelmę, ir daug vandenų bus tave apdengę, <sup>20</sup>aš nugramsinsiu tave draug su tais, kurie žengia į duobę, pas senų amžių tautą, ir apgyvendinsiu tave žemės gilumoje, kaip senas tyrumas, draug su tais, kurie žengia į duobę, kad nebebūtumei gyvenamas; pagaliau, kai būsiu padaręs garbingą dalyką gyvųjų šalyje, <sup>21</sup>aš paversiu tave nieku ir tavęs nebebus; ir jieskomas tu nebebūsi daugiau atrastas per amžius, sako Viešpats Dievas

27. <sup>1</sup>Man buvo suteiktas Viešpaties žodis ir pasakyta: <sup>2</sup>Taigi tu, žmogaus sūnau, pradėk prieš Tirą raudą <sup>3</sup>ir sakyk Tirui, kurs gyvena prie pat jūros, kurs prekiauja su tautomis daugelyje salų: Viešpats Dievas sako taip: O Tire, tu tarei: Aš esu tobulai gražus <sup>4</sup>ir guliu jūros širdyje. Tavo kaimynai, kurie tave statė, padarė tavo gražumą tobulą. <sup>5</sup>Iš Saniro eglių jie pastatė tave ir visus lentų padarinius jūrai; Libano kedrų jie ėmė, kad padarytų tau stiebų. <sup>6</sup>Iš Basano ažuolų jie padirbo tau irklus, tavo suolus jie padarė tau iš Indijos dramblių kaulo ir padangtes iš Italijos salų medžiagos. <sup>7</sup>Plonos margai išadytos drobės iš Egipto buvo tau audžiama būrėms, kad būtų pakabintos ant stiebo; mėlyna ir raudona purpura iš Elisos salų buvo tavo dangalai. <sup>8</sup>Sidono ir Arado gyventojai buvo tavo irklininkai; tavo, Tire, išmintingieji buvo tavo

mės jūros pakraščių gyventojai, kurie prekiaavo su Tiru. — <sup>16</sup>Jūros kumigaiščiai: augščiau /15 e/ minėtų kraštų valdovai bus pilni baimės dėl bausės Tiro likimo ir patys rodys savo gedulą įvairiais būdais. — *Ir dėl tavo ūmaus...* Ebr t: jie dreba kiekvieną akimirką ir baisisi dėl tavęs. — <sup>18</sup>*Laivai baisės...* Anot ebr t: jūros pakraščiai dreba tavo nupuolimo dieną ir salos jūroje baisesi dėl tavo išėjimo /išnykimo/

<sup>19</sup>*Gelmę:* jūros bangas, kurios užlies miesto griuvėsius. Tiras bus palaidotas po tomis bangomis kaip numirėlis žemėje, todėl jis lyginamas su tais, kurie žengia į kapą /duobę/. — <sup>20</sup>*Pas senų amžių tautą...* Pas tuos, kurie yra mirę jau seniausiais laikais /2 Petr 2,5; Ješ 14,9.../. — *Kaip senas tyrumas.* Ebr t: senų laikų griuvėsius. Taip čia vadinama daugybė senesniųjų kartų kapų ir jų garbingumo bei miestų griuvėsiai, kurie jau labai seniai nuslinko į požemius ir ten sudaro bausių tyrumą.

Visa, kas miršta ir dingsta, eina į mirusiųjų karalystę. — *Garbingą dalyką gyvųjų šalyje.* Tiras grius, bet savo tautoje Dievas darys nuostabios galios dalykus, įvykdys mesijinius pažadus. — <sup>21</sup>*Paversiu tave nieku.* Ebr t: padarysiu tau liūdną galą

27. <sup>3</sup>*Tirui, kurs...* Anot vieno aiškintojų, čia turima visų pirma galvoje sausumos Tiras; bet kiti supranta ir šitą pasakymą apie salų Tirą, kurs reikėjo aplenkti, norint pasiekti tikrą atvirą jūrą. — <sup>4</sup>*Ir guliu jūros...* Ebr t: jūros širdyje yra tavo ribos. Tavo statytojai... Šitais paskutiniaisiais žodžiais prasideda Tiro palyginimas su puikiu laivu. — <sup>5</sup>*Saniro.* Saniru buvo vadinami Hermono kalnai, ar bent jų dalis. — *Jūrai.* To ž nėra ebr t. — <sup>6</sup>*Italijos salų.* Ebr *kittim*. Taip buvo vadinami Tarpžemės jūros pakraščiai ir salos, ypač Kipro sala. — <sup>7</sup>*Kad būtų pakabintos ant stiebo.* Anot ebr t: kad tai būtų tau vėliava. — Būrės su savo margais ženklais buvo senovėje ir



vairininkai. <sup>9</sup>Gebalio seniai ir jo išmintingieji turėjo jūrininkų aptarnauti įvairiems tavo padargams; visi jūros laivai ir visi jų jūrininkai buvo tarp tavo prekybos žmonių. <sup>10</sup>Persai, Lidiečiai ir Libiečiai buvo tavo kariuomenėje tavo kovotojais; skydą ir šalmą jie pakabino ant tavęs tau papuošti. <sup>11</sup>Arado sūnūs buvo draug su tavo kariuomene ant tavo sienų aplinkui; taip pat ir Pigmiejai, kurie buvo tavo bokštuose, pakabinę savo saidokus ant tavo sienų aplinkui; jie padarė tavo gražumą tobulą. <sup>12</sup>Kartaginiečiai buvo tavo pirkliai dėl visokių turtų daugybės; sidabro, geležies, cino ir švino jie pripildė tavo prekyvietes. <sup>13</sup>Graikija, Tubalis ir Mosokhas prekiaavo su tavimi; jie gabeno tavo žmonėms vergų ir skaishtarinių rykų. <sup>14</sup>Togormiečiai gabeno į tavo rinką arklius, raitelius ir asilėnus. <sup>15</sup>Dedano sūnūs buvo tavo pirkliai, daugelis salų buvo tavo prekybos tarpininkai; dramblių dantis ir ebeno medį jie davė mainais už tavo gėrybes. <sup>16</sup>Siriečiai buvo tavo pardavėjai dėl tavo išdirbinių daugybės; brangius akmenis, purpurą, mezginius, ploną drobę, šilką ir rubinus jie statė į tavo rinkas. <sup>17</sup>Judas ir Izraelio šalis prekiaavo su tavim geriausiais javais; jie siūlė tavo rinkose balsimą, medų, aliejų ir balsimo sakus. <sup>18</sup>Damaskas prekiaavo su tavim dėl tavo išdirbinių daugybės, dėl įvairaus lobio daugumo, gabendamas tau stipraus vyno ir geriausios spalvos vilnų. <sup>19</sup>Danas, Graikija ir Moselis siūlė tavo prekyvietėse kaltą geležį; miros sultys ir kvepiniai nendrė buvo tarp tavo maino prekių. <sup>20</sup>Dedanas prekiaavo su tavim sėdimais kilimais. <sup>21</sup>Arabija ir visi Kedarų kunigaikščiai buvo tau prekyboje tarpininkai; su erylčiais, aviniais ir ožiais jie ateidavo prekiauti su tavim. <sup>22</sup>Sabos ir Reemos pirkliai prekiaavo su

laivo vėliava. — *Elisos*. Gal Peloponeso. Pats Tiras buvo garsus savo purpura. — *Dangalai*: nuo saulės, ar gal laivo kajutės buvo apdengtos ir išklotos purpura. — <sup>9</sup>*Sidono*. Dabar Saidā, apie 35 km į šiaurę nuo Tiro. — *Arado*. Salos vardas; ji buvo 20 varsnų nuo kranto į šiaurę nuo Tripolio. — <sup>9</sup>*Gebalio*. Miestelis apie 35 km į šiaurę nuo Beiruto. Plg 3 Kar 5,18. — *Turėjo jūrininkų*... Ebr t: buvo tavvyje tavo prakiurimams loptyti. — <sup>10</sup>*Lidiečiai ir Libiečiai*. Ebr Lud ir Put. Taip buvo vadinamos dvi nedidelės Afrikos tautelės. Plg Ješ 66,19. — *Skydą ir...* Plg Gies 4,4. — <sup>11</sup>*Pigmiejai*: ne nykštukai, kurie kovoms netinka, bet drąsūs kovotojai. Ebr ž *gammadim* gali būti ir tautelės vardas. — <sup>12</sup>*Kartaginiečiai*. Tikriau: Tartesos, garsi, turtinga Phenikiečių kolonija Ispanijoje. — <sup>13</sup>*Graikija*. Ebr *javan*, Mažosios Azijos ir jos salų Joniečiai, bet neretai ir visa Graikija. — *Tubalis ir Mosokhas*. Graikai juos vadindavo Tibarėnais ir Moskhais. Jie gyveno į pietryčius nuo Judosios jūros, Armenijos kaimynystėje. — <sup>14</sup>*Togormiečiai*: Armenija. — *Raitelius*. Ebr t: kovos žirgus. — <sup>15</sup>*Dedano*. Tuo vardu

buvo vadinamos dvi tautelės; jų viena gyveno rytų Arabijoje arti Persų įlankos; ji tikriausiai čia ir minima; kita gyveno vakarų Arabijoje. — <sup>16</sup>*Siriečiai*. Ebr *'aram* kraštas tarp Palestinos ir Euprato. Ebr t prekių pavadinimai ne visi atitinka Vulg pavadinimus. — <sup>17</sup>*Javais*. Plg 3 Kar 5,11. Ebr t: kviečiais iš Minnith. Žydai statydavo Tirui kviečius jų pirktus Amoniečių krašte, nes čia buvo miestas Minnith, ar bent sėklą kviečiams čia pirkdavosi. — <sup>18</sup>*Stipraus vyno*. Ebr t: Khelbono vyno. Khelbono miestas buvo į šiaurę nuo Damasko prie Antilibano kalnų; jis buvo garsus savo vynu. — *Geriausios spalvos*. Aiškintojai mano, kad čia turi būti krašto pavadinimas, Sikarija, kurs vėliau buvo vadinamas Nabathea. — <sup>19</sup>*Danas*... Anot ebr t: Vedan ir Javan iš Usal tiekė prie tavo gėrybių kaltą geležį; kasija ir kalmus buvo tarp tavo prekių. — Javanas čia ne Graikija, bet kraštas pietų Arabijoje. — <sup>21</sup>*Kedarų*. Plg Ješ 21,17; 60,7. — <sup>22</sup>*Sabos*: turtingas kraštas Laimingojoje Arabijoje, kurio gyventojai vertėsi karavanų prekyba. Plg Jer 6,20 ir k. — *Reema*, tauta gyvenusi tikriausiai prie Persų

tavim ; visokių geriausių kvėpalų, brangių akmenų ir aukso jie siūlė tavo rinkoje. <sup>23</sup>Haranas, Khenė ir Edenas buvo tavo pirkliai ; Saba, Asuras ir Khelmadas tavo padėjėjai. <sup>24</sup>Jie prekiaavo su tavim visokeriopu būdu mėlynos purpuros apsiaustais, adiniais ir brangia plona medžiaga, kuri buvo suvyniota ir surišta virvėmis ; jie turėjo taip pat kedro medžių, kad prekiautų su tavim. <sup>25</sup>Jūros laivai buvo tavo vadai tavo prekyboje ; taip tu pasidarei turtingas ir labai garbingas jūros širdyje. <sup>26</sup>Tavo irklininkai nuvežė tave ant gilių vandenų ; pietų vėjas sutrupino tave jūros širdyje. <sup>27</sup>Tavo turtai, tavo brangenybės ir daugiropi tavo įrankiai, tavo jūrininkai ir tavo vairininkai, kurie saugojo tavo lobį ir vadovavo tavo žmonėms, taip pat tavo vyrai kovotojai, kurie buvo tavvyje su visa savo daugybe, buvusią tavo viduje, kris į jūros širdį tavo žuvimo dieną. <sup>28</sup>Dėl garsaus tavo vairininkų šauksmo sudrebės laivynai. <sup>29</sup>Visi irklininkai išlips iš tavo laivų ; jūrininkai ir visi jūros vairininkai stovės sausumoje ; <sup>30</sup>jie klyks dėl tavęs dideliu balsu ir šauks karčiai ; jie mes dulkes sau ant galvos ir apsiabarstys pelenais. <sup>31</sup>Jie nusiskus dėl tavęs plikai, susijuos ašutinėmis ir apkartusia siela verks tavęs karčiausiu verksmu. <sup>32</sup>Jie pradės apie tave gedulo giesmę ir raudos tavęs : Kas gi yra kaip Tiras, kurs virto nebyliu jūros viduryje ? <sup>33</sup>Savo prekybos gėrybėmis ant jūros tu pralobdinai daugelį tautų ; savo turtų ir savo žmonių daugybe tu padarei turtingus žemės karalius. <sup>34</sup>Dabar tu esi jūros sutriuškintas, tavo lobis vandenų gilybėse, ir nuskendo visa tavo daugybė, kuri buvo tavvyje. <sup>35</sup>Visi salų gyventojai bailsi dėl tavęs, ir visų jų audros ištiktų karalių išblyško veidai. <sup>36</sup>Tautų pirkliai švilpia dėl tavęs ; tu paverstas niekais, ir tavęs nebebus per amžius

28. <sup>1</sup>Man buvo suteiktas Viešpaties žodis ir pasakyta : <sup>2</sup>Žmogaus sūnau, kalbėk Tiro kunigaikščiui : Viešpats Dievas sako taip : Kadangi tavo širdis didžiavosi ir tu tarei : Aš Dievas ir sėdžiu Dievo soste jūros širdyje, nors tu esi žmogus, o ne Dievas, ir kadangi tu darei savo širdį lygią Dievo širdžiai, <sup>3</sup>štai tu buvai išmintingesnis už Daniëlį ; joki paslaptis nebuvo tau uždengta ; <sup>4</sup>savo išmintimi ir gudrumu tu įsigijai stipry-

įlankos. — <sup>23</sup>Haranas : šiaurvakarėje Mesopotamijoje /1 Moš 11,31/. Sabiečiai gabendavo savo prekes į Haraną. — Khenė. Ebr t : Khalne. Gal tas pat miestas, ką ir Khalanė /Am 6,2/ arba Ktesiphonas. — Edenas : Prie vidurinio Euprato. Plg 4 Kar 19,12. — Khelmadas. Spėliojama, kad tai buvusi nedidelė karalystė šalia Asirijos. — <sup>24</sup>Kuri buvo suvyniota. Ebr t : pintomis ir kietai susuktomis virvėmis tavo prekyvietėje. — <sup>25</sup>Jūros laivai. Ebr t : Tarteso laivai, t y, dideli prekybos laivai. — <sup>26</sup>Pietų vėjas. Ebr t : rytų vėjas. Audra iš rytų šalies turėjo būti Kaldiečiai /26,7/. Tiras giriasi, kad jam priklausanči jūros šalis /4 e/ ; čia gi pabrėžiama, kad jis pats turi žūti jūros širdyje. — <sup>28</sup>Laivynai : kiti miestai, kuriuos Tiro žuvinimas turi išgausinti. — <sup>29</sup>Išlips... Pabūgę

įsisiūbavusių bangų gelbėsis sausumoje. — <sup>30</sup>Mes dulkes... Nuliūdimo, gedulo, didelio skausmo ženklai. — <sup>32</sup>Apie tave. Ebr t : savo širdgėloje. — <sup>33</sup>Ir visų jų... karalių... Ebr t : karaliams eina smarkūs šiurpuliai per kūną, jų veidai dreba. — <sup>36</sup>Pirkliai švilpia... Taip jie išreiškia savo nustebimą, bet ir piktą pavydo džiaugsmą, kaip kad džiaugėsi Tiras dėl Jeruslės žuvimo, 26,2

28. <sup>2</sup>Kadangi tavo širdis... Pasakoma tikroji priežastis, kodėl Dievas nutrems Tirą. Ji yra ta pati, kuri atvedė Ninivės ir Babilono žuvimą, būtent, begalinė puikybės, savęs statymas Dievo vieton. — <sup>3</sup>Daniëlį. Daniėlis Dievo malonės padedamas nugalėjo visus magus ir žynius ir dabar yra išmintingiausias Babilono /Jier/. Pranašas čia kalba, ką jis pats žinojo, ne ką žinojo Tiro karalius. Plg aug

bės, susikrovei aukso ir sidabro į savo išdines; <sup>5</sup>savo išminties daugybe ir savo prekyba tu padauginai savo stiprybę, ir tavo širdis didžiavosi dėl tavo jėgos; <sup>6</sup>todėl Viešpats Dievas sako taip: Kadangi tavo širdis didžiavosi lyg kad būtų Dievo širdis, <sup>7</sup>todėl štai aš atvesiu ant tavęs svetimų, smarkiausių tautų tarpe; jie ištrauks iš makščių savo kalavijus prieš tavo išminties puikumą ir suteps tavo grožį. <sup>8</sup>Jie užmuš ir nutrems tave; tu mirsi užmuštųjų mirtimi jūros širdyje. <sup>9</sup>Argi ir tuomet savo užmuštųjų akyse tu sakytė sakysi: Aš Dievas, nors tu esi žmogus, o ne Dievas, tavo žudytojų rankose? <sup>10</sup>Tu mirsi neapipjaustytųjų mirtimi iš svetimųjų rankos, nes aš esu kalbėjęs, sako Viešpats Dievas

<sup>11</sup>Man buvo suteiktas Viešpaties žodis ir pasakyta: Žmogaus sūnau, pradėk raudą prieš Tiro karalių <sup>12</sup>ir kalbėk jam: Viešpats Dievas sako taip: Tu panašumo antspaudas, pilnas išminties ir tobulas grožiu. <sup>13</sup>Tu buvai Dievo rojas gėriuose, buvai apdengtas visokiais brangiais akmenimis: sardžiu, topazu, jaspui, khrizolitu, oniksu, beriliu, saphyru, rubinu ir smaragdu; dailiai buvo padaryti iš aukso tavo papuošalai, ir tavo akutės buvo prirengtos tą dieną, kurioje tu buvai sutvertas. <sup>14</sup>Tu buvai kherubas ištiestais ir dengiančiais sparnais; aš pastačiau tave šventame Dievo kalne; tu vaikščiojai tarp ugninių akmenų. <sup>15</sup>Tu buvai tobulas savo keliuose nuo pat savo sutvėrimo dienos, iki buvo atrasta tavyje neteisybė. <sup>16</sup>Dėl tavo prekybos daugybės tavo vidus pasidarė pilnas neteisybės, ir tu nusidėjai; todėl aš numečiau tave nuo Dievo kalno ir išnaikinau tave, o kherube globėjau, iš ugninių akmenų tarpo. <sup>17</sup>Tavo širdis didžiavosi tavo grožiu, ir dėl savo grožio tu nustojai savo išminties; aš numečiau tave žemėn; aš padaviau tave karaliams, kad jie pasotintų tavimi savo akis. <sup>18</sup>Dėl savo neteisybių daugybės, dėl savo prekybos neteisybės tu sutepei savo šventovę; taigi aš pažadinsiu iš tavęs ugnį, kuri suės tave, ir aš paversiu tave pelenais žemėje visų tave matančiųjų akivaizdoje. <sup>19</sup>Visi, kurie matys tave tarp tautų, baisės tavęs; tu nieku pavirtai, ir tavęs nebebus per amžius

<sup>20</sup>Man buvo suteiktas Viešpaties žodis ir pasakyta: <sup>21</sup>Žmogaus sūnau, atgręžk savo veidą prieš Sidoną; pranašauk apie jį <sup>22</sup>ir sakyk: Vieš-

14,14. — <sup>4</sup>Savo išmintimi... Kolei Tiriečius lydėjo laimė, jie savino visus pasisekimus tik savo išminčiai ir patyrimui. — <sup>7</sup>Aš atvesiu... Žr panašų pranašavimą Babilonui. Ješ 47,7. — <sup>8</sup>Jie užmuš ir... Ebr t: jie numes tave į duobę, ir tu mirsi, kaip miršta nudurtieji, jūros širdyje. — <sup>10</sup>Neapipjaustytųjų... Neapipjaustytą Žydai laikė bedieviui lygiu, suteptam, pasibjaurėtinam, stabus garbinančiam žmogui

<sup>12</sup>Panašumo antspaudas: paveikslas tobulai panašus į originalą, modelį, todėl: Tiro karalius yra laimingo kunigaikščio idealas. Anot ebr t: tobulumo antspaudas. Jo tobulumą sudaro ypač dvi žymės: jo išmintis ir jo gražumas. — <sup>13</sup>Dievo rojas gėriuose. Ebr t: Edene/Rojuje/, Dievo sode. Tiro gražumui paaiškinti tuojau minimi brangūs

akmenys, kuriais buvo papuošti karaliaus drabužiai. — *Sardžiu...* įvardijami devyni brangūs akmenys, kurie buvo tarp dvylikos puošusių Žydų vyriausiojo kunigo antpetį /2 Moš 38,17/. Akmenų vardai ne visi tikri. — *Akutės*: į kurias įstatomi brangūs akmenys. — *Buvai sutvertas*: papuošalai iš aukso ir kitokie buvo duoti karaliui, kai tik jis gavo savo sostą. — <sup>14</sup>Kherubas... Aliuzija į kherubus su ištiestais sparnais švenčiausioje Žydų šventyklos dalyje. Anot ebr t: dengiantis Patepimo kherubas. Šventas kalnas /aliuzija į Sioną/ yra pats Tiras. — *Tarp ugninių akmenų*. Gal tarp augščiau minėtų blizgančių kaip ugnis brangių akmenų. — <sup>16</sup>Tavo vidus: visas tavo dvasinis gyvenimas. — *Aš numečiau*. Buvusis istorinis vietojo būsimąjo laiko, nes numetimas tu-

pats Dievas sako taip: Štai aš einu prieš tave, Sidone, ir aš pasirodysiu tavyje garbingas; ir jie žinos, kad aš Viešpats, kai būsiu padaręs jame teismų ir būsiu pasirodęs jame šventas. <sup>23</sup>Aš siųsiu jam marą ir kraują į jo gatves; užmuštieji kalaviju sukniubs jo viduje aplinkui, ir jie žinos, kad aš Viešpats. <sup>24</sup>Israėlio namams nebebus daugiau kartuom priežasties ir skausmą darančio diego tarp visų aplinkui, kurie jiems priešinasi, ir jie žinos, kad aš Viešpats Dievas. <sup>25</sup>Viešpats Dievas sako taip: Kai aš būsiu surinkęs Israėlio namus iš tautų, kuriose jie išsklaidyti, aš jais pasirodysiu šventas tautų akivaizdoje; jie gyvens savo šalyje, kurią aš esu davęs savo tarnui Jokubui. <sup>26</sup>Jie gyvens joje saugiai, statysis namų, veis vynuogynus ir gyvens be baimės, kai aš būsiu padaręs teismų visiems, kurie jiems priešinasi aplinkui; ir jie žinos, kad aš Viešpats, jų Dievas

29. <sup>1</sup>Dešimtais metais, dešimtame mėnesyje, vienuoliką mėnesio dieną man buvo suteiktas Viešpaties žodis ir pasakyta: <sup>2</sup>Žmogaus sūnau, atgręžk savo veidą prieš Egipto karalių Paraoną ir pranašauk apie jį ir apie visą Egiptą. <sup>3</sup>Kalbėk ir sakyk: Viešpats Dievas sako taip: Štai aš einu prieš tave, Egipto karaliau, Paraone, didysai slibine, kurs guli savo upių viduryje ir sakai: Upė mano, ir aš pats save padariau. <sup>4</sup>Aš įdėsiu brizgilą į tavo tarpasmakrį ir prikabinsiu tavo upių žuvis prie tavo žvynų; aš ištrauksiu tave iš tavo upių, ir visos tavo žuvys bus prikabiosios prie tavo žvynų. <sup>5</sup>Aš išmesiu į tyrumą tave ir visas tavo upės žuvis; tu pulsi ant žemės paviršiaus, nebūsi surinktas, nė palaidotas: aš atidaviau tave ryti žemės žvėrimis ir dangaus paukščiams. <sup>6</sup>Ir visi Egipto gyventojai žinos, kad aš Viešpats, nes tu buvai Israėlio namams nendrinė lazda. <sup>7</sup>Kai jie paėmė tave ranka, tu sulūžai ir sudraskei visą jų petį, ir jiems pasirėmus tavimi, tu sutrupėjai ir susilpninai visas jų strėnas

<sup>8</sup>Todėl Viešpats Dievas sako taip: Štai aš atvesiu ant tavęs kalaviją ir užmušiu tavyje žmogų ir galviją. <sup>9</sup>Egipto šalis virs tyruma ir

rėjo įvykti vėlesniais laikais. — <sup>17</sup>Nustojai... Besikeldamas puikybėn tu pasidarei paikas. — Tiriečiai savo išdidumu patys sukėlė prieš save Kaldiečių kerštą. — <sup>18</sup>Savo šventovę: dievų buveinę, kuria buvo laikomas Tiras

<sup>21</sup>Prieš Sidoną... Plg aug 27,8. Sidonu kadais vadinama visa Fenikija, kurios vyriausiu miestu jis kitados yra buvęs. Nugalėjo jį 351. metais Artakserksas III Okhus. —

<sup>22</sup>Pasirodysiu tavyje garbingas: savo teismu sulaužydamas tavo puikybę. — <sup>23</sup>Aš siųsiu... Plg aug 5,17. —

<sup>24</sup>Israėlio... Ebr t: ir daugiau nebebus Israėlio namams deginančio erškėčio ir skausmą darančio dagio tarp visų, kurie yra aplinkui, kurie juos niekina, ir jie patirs, kad aš Viešpats Dievas. — <sup>25</sup>Aš jais pasirodysiu... Dievas pasirodo šventas, nes jis apvalo savo tautą išstrėmimo nuo jų nuodėmių ir veda į didesnę šventumą

#### c/ Pranašystės prieš Egiptą

29,1-32,32. Egipto karaliaus puikybė bus pažeminta /29,1-16/; Babilono karalius, kaip Dievo siųstas keršytojas, eis prieš Egiptą /29,17-21/; Egiptas bus nugalėtas, sunaikintas, pažemintas /30,1-19/; Paraono petys bus sulaužytas /30,20-26/; puikus kedras, Asirija, bus be pasigailėjimo nukirstas ir panašaus likimo susilauks Egiptas /31,1-18/; pranašas raudos žodžiais turi skelbti Egipto karaliaus /32,1-16/ ir Egipto tautos žuvimą /32,17-32/

29. <sup>1</sup>Dešimtais metais... Pranašysčių prieš Egiptą čia duodama septynios. Pirmoji, ketvirtoji ir penktoji buvo pranašo paskelbtos, kai Jerusalems sugriovimas jau buvo arti; šeštoji ir septintoji tuojau po sugriovimo; antroji ir gal trečioji Nebukadnetsarui dar nepradėjus savo žygio prieš Egiptą, t y, prieš 568 ar 567 m.

tuštuma, ir jie žinos, kad aš Viešpats, nes tu sakei: Upė mano, ir aš ją padariau. <sup>10</sup>Todėl štai aš einu prieš tave ir tavo upes; aš paversiu Egipto šalį tyrais ir sunaikinsiu kalavijų nuo pat Syėnės bokšto iki Egipto sienų. <sup>11</sup>Per ją nevaikščios žmogaus koja, nė galvijo koja neeis per ją, ir ji nebus gyvenama keturias dešimtis metų. <sup>12</sup>Aš padarysiu Egipto šalį pamesta pamestųjų šalių tarpe ir jos miestus tarp sugriautųjų miestų, ir jie bus pamesti keturias dešimtis metų; aš išsklaidysiu egiptiečius tarp tautų ir išvėtysiu juos į visas šalis

<sup>13</sup>Nes Viešpats Dievas sako taip: Keturioms dešimtims metų pasibaičius aš surinksiu Egiptą iš tautų, kuriose jie buvo išsklaidyti, <sup>14</sup>atvesiu atgal Egipto belaisvius ir apgyvendinsiu juos Phathuro krašte, jų gimtinėje šalyje, ir jie bus tenai menka karalystė. <sup>15</sup>Tarp kitų karalysčių ji bus menkiausi ir nebeatsikels daugiau virš tautų; aš sumažinsiu juos, kad jie nebeviešpatautų tautoms. <sup>16</sup>Jie nebebus daugiau Izraelio namams pasitikejimas ir nebegalės mokyti neteisybės, kad šitie bėgtų ir paskui juos sektų; ir jie žinos, kad aš Viešpats, Dievas

<sup>17</sup>Dvidešimt septintais metais pirmame mėnesyje pirmą mėnesio dieną atsitiko, kad man buvo suteiktas Viešpaties žodis ir pasakyta: <sup>18</sup>Žmogaus sūnau, Babilono karalius Nabukodonosoras padarė, kad jo kariuomenė atliko didelę tarnybą prieš Tirą: visos galvos pasidarė plikos ir visi sprandai nupliko, tačiau nei jam, nei jo kariuomenei nebuvo duota iš Tiro užmokesčio už tarnybą, kurią man prieš jį atliko. <sup>19</sup>Todėl Viešpats Dievas

Kodėl pranašas skelbia taip daug pranašysčių prieš Egiptą, paaiškina laiko aplinkybės. — <sup>3</sup>*Slibinė*: krokodile. — *Savo upių*: kanalų. Karalius įvaizdinamas kaip krokodilas, kurs ilsisi upėje. — *Aš pats save padariau*. Ebr t: aš ją sau pasidariau. — <sup>4</sup>*Brizgilą*. Ebr t: kablį. — *Tavo upių žuvis...* Krokodilai neretai vaizduojami su mažais gyvuliais ir žuvimis ant nugaros: čia žuvis, karaliaus valdiniai ir kovotojai, kurie draug su juo turi žūti. — <sup>5</sup>*I tyrumą*: kur visi vandens gyvūnai turi tuojau pastipti. *Nebūsi surinktas, nė...* mirtis bus negarbinga. — <sup>6</sup>*Visi Egipto...* Kai karalius bus taip pažemintas, nė vienas nebegarbins jo kaip Dievo, ir visi supras, kad Viešpats keršija dėl jojo tautai padarytų neteisybių. — *Nendrinė lazda*. Ješ 36,6. — <sup>7</sup>*Jų pečių*. Kaikuriuose tekstuose tinkama: jų ranką. — *Susilpninai...* Atėmei jėgas

<sup>8</sup>*Kalaviją*: karą /14,17/. — <sup>10</sup>*Nuo pat Syėnės iki...* Ebr t: nuo Migdolio iki Syėnei ir iki Kušo ribų. — Migdolis buvo Egipto šiaurėje, netoli Palestinos ribos, Syėnė /dabar Asuanas/ pietuose prie Nilo kranto /ties Elephantina, arti ribos su Etiopija/. — <sup>11</sup>*Keturias dešimtis metų*. Apie šį laikotarpį kitur istorinių žinių nerandama. — <sup>12</sup>*Pamestųjų šalių tarpe*.

Anot šv Jieronimo, pamestomis šalimis čia vadinama Palestina ir kiti kraštai, prieš kuriuos buvo pranašų paskelbtos pranašystės su grasymais

<sup>13</sup>*Keturioms dešimtims...* Jei Nebukadnetsaras 568 m išvedė nelaisvėn daugelį vietos gyventojų, tai 40 m praslinkus jau viešpatavo Kiras, kurs leido grįžti tėvynėn Žydams ir Egiptiečiams; taip Egiptiečiai galėjo būti surinkti iš tautų, kuriose jie buvo išsklaidyti. — <sup>14</sup>*Phathuro krašte*: Augštajame Egipte, kurio vyriausis miestas buvo Tebai. — *Menka karalystė*. Suspausti savo pirmąją vietą tėvynėje Egiptiečiai sudarys tik mažą ir silpną karalystę /17,6,14/. — <sup>16</sup>*Ir nebegalės mokyti...* Tariamoji Žydų prieglauda, Egiptas, nebebus daugiau jų skundėjas /Ebr t/ pas Dievą

<sup>17</sup>*Dvidešimt septintais...* Karaliaus Jekhonijo nelaisvės metais; tiek pat metų buvo praslinkę nuo Sedekijo viešpatavimo pradžios; tai buvo 16 metų po Jerusaleės sugriovimo. — <sup>18</sup>*Atliko didelę tarnybą...* Tarnyba buvo ypač sunki tuo, kad norėta užpilti jūrą tarp kranto ir salų Tiro; tam gi reikėjo atgabenti labai daug medžiagos, medžių, žemės, akmenų. Kariuomenei teko daug pavargti. Nuo sunkių naščių nešiojimo ant galvų ir pečių galvos nupliko ir sprandai

sako taip: Štai aš duosiu Babilono karaliui Nabukodonosorui Egipto šalį; jis gaus jo tautos daugybę, apiplėš jį, paims jo grobį, ir tai bus užmokestis jo kariuomenei <sup>20</sup>ir darbui, kuriuo jis pasitarnavo prieš Tirą; aš duodu jam Egipto šalį, dėl to kad jis vargo dėl manęs, sako Viešpats Dievas. <sup>21</sup>Aną dieną dygs ragas Izraelio namams, ir aš padarysiu, kad tu galėtumei laisvai praverti burną jų tarpe, ir jie žinos, kad aš Viešpats

30. <sup>1</sup>Man buvo suteiktas Viešpaties žodis ir pasakyta: <sup>2</sup>Žmogaus sūnau, pranašauk ir sakyk: Viešpats Dievas sako taip: Klykite: vargas, vargas tai dienai! <sup>3</sup>Nes diena yra arti, ir Viešpaties diena artėja, debesies diena, ji bus pagonių metas. <sup>4</sup>Nes kalavijas ateis į Egiptą, ir bus išgąsčio Etiopijoje, kai Egipte kris sužeistieji, kai jo daugybė bus atimta, ir jo pamatai bus sugriauti. <sup>5</sup>Etiopija, Libija, Lidiečiai ir visos kitos tautos, Khubas ir visi sandoros šalies sūnūs kris draug su jais po kalaviju. <sup>6</sup>Viešpats Dievas sako taip: Sukniubo Egipto rėmėjai, ir bus sunaikinta jo viešpatavimo puikybė; nuo pat Syėnės bokšto jie žus jame kalaviju, sako Viešpats, kareivijų Dievas, <sup>7</sup>ir bus išsklaidyti sunaikintų šalių viduje, ir jo miestai bus tarp apleistųjų miestų. <sup>8</sup>Jie žinos, kad aš Viešpats, kai būsiu sukūręs ugnį Egipte, ir visi jo padėėjai bus sutrinti. <sup>9</sup>Aną dieną pasiuntiniai nuo manęs išeis laivuose Etiopijos pasitikėjimo sunaikinti, ir bus jų tarpe išgąsčio Egipto diena, nes ji tikrai ateis. <sup>10</sup>Viešpats Dievas sako taip: Aš padarysiu galą Egipto miniai Babilono karaliaus Nabukodonosoro ranka; <sup>11</sup>jis ir jo tauta su juo, drąsiausieji tarp tautų, bus atvesti šalies sunaikinti; jie išsitrauks iš makščių savo kalavijus prieš Egiptą ir padarys šalį pilną užmuštųjų. <sup>12</sup>Aš padarysiu upių vagas sausas ir paduosiu šalį į pikčiausiųjų rankas, sunaikinsiu šalį ir tai, kuo ji pilna, svetimųjų ranka; aš, Viešpats, esu tai kalbėjęs

<sup>13</sup>Viešpats Dievas sako taip: Aš sunaikinsiu dievaikių statulas ir padarysiu galą Memphio stabams; Egipto žemėje nebebus daugiau vado,

prasitrynė. Nebukadnetsaras tačiau pradėjęs daryti tokį pylimą, jo nebaigė ir Tiro miesto nepaėmė. Pylimą padarė ir miestą paėmė Aleksandras Didysis. — <sup>20</sup>*Darbui, kuriuo...* Nebukadnetsaras ėjo kariauti prieš Egiptą savo puikybės ir noro viešpatuoti vedamas, bet Dievas buvo skyręs, kad jam turi tekti Egipto turtai. — <sup>21</sup>*Aną dieną dygs...* Ebr t: aną dieną aš padarysiu, kad išdygtų ragas Izraeliui. Ragas yra galybės, taip pat ir viešpatavimo vaizdas

30. <sup>2</sup>*Viešpats Dievas sako...* Kaip baisus bus teismas Egiptui, pasirodo iš to, kad pats Viešpats liepia pranašui pradėti raudą. — <sup>3</sup>*Arti...* Ką Dievo apšviestas pranašas mato, tai jam yra arti, nors tikrumoje turėtų įvykti tik ilgesniam laikui pralinkus. — *Viešpaties diena:* kurioje Viešpats pareikš savo teises, ir parodys savo didenybę bei šventumą. — *Debesies...* Debesis, audra, tam-

sybės, yra baimės, sumišimo, nelaimės, skurdo simboliai. — *Pagonių metas:* dienoje, kurioje pagonys susilaiks bausmės. — <sup>4</sup>*Jo pamatai.* Egiptas niekuomet nebeatgaus savo pirmąsias galybes. — <sup>5</sup>*Libija.* Ebr Puth /27,10/. — *Lidiečiai.* Plg Jėš 66,19. — *Khubas.* LXX: Lub. Kuri tautelė čia įvardijama, nežinia. — <sup>6</sup>*Rėmėjai:* vadai, kunigaikščiai, kovotojai. — *Nuo pat Syėnės bokšto.* Ebr t: nuo Migdolio iki Syėnei. — <sup>7</sup>*Ugnį:* karą ir visas jo baisybes. — <sup>8</sup>*Pasiuntiniai nuo manęs...* Kadangi Viešpats daro teismą Egiptui, tai nuo jo eina pasiuntiniai, tie patys Egiptiečiai, bėgdami laivais neša į Etiopiją liūdną žinią apie savo šalies nelaimę. — <sup>12</sup>*Padarysiu upių vagas...* Siųsiu sausmetį ir sulaikysiu vandenį, taip kad kanalai išdžiūs, ir Nilas nebeišsilies iš savo krantų

<sup>13</sup>*Memphio.* Ebr t: *Noph* /Egipt Menophi, Mennepher, Manuph/, seniausias miestas Žemajame Egipte.

ir aš siūsiu išgastį į Egipto šalį. <sup>14</sup>Aš sunaikinsiu Phaturo kraštą, siūsiu ugnies į Taphnė ir darysiu teisną Aleksandrijoje. <sup>15</sup>Aš išliesiu savo užsidegimą prieš Egipto tvirtovę, Pelusiją, užmušiu Aleksandrijos daugybę <sup>16</sup>ir siūsiu ugnies į Egiptą; Pelusija turės skausmų lyg gimdyvė, Aleksandrija bus sunaikinta, ir Memphyje bus kasdien suspaudimo. <sup>17</sup>Heliopolis ir Bubasto jaunikaičiai žus kalaviju, ir patys miestai bus išvesti nelaisvėn. <sup>18</sup>Ir Taphnėje diena pasidarys tamsi, kai aš būsiu ten sutrupinęs Egipto skeptrus, ir jame liausis pasididžiavimas jojo galybe; debesys apdengs ją, jos gi dukterys bus išvestos į nelaisvę. <sup>19</sup>Aš darysiu teismų Egipte, ir jie žinos, kad aš Viešpats

<sup>20</sup>Vienuoliktai metais pirmame mėnesyje septintą mėnesio dieną atsitiko, kad man buvo suteiktas Viešpaties žodis ir pasakyta: <sup>21</sup>Žmogaus sūnau, aš sulaužiau Egipto karaliaus Paraono petį, ir štai jis nebuvo apvyniotas, kad jam būtų sugražinta sveikata, kad būtų surištasi skepeto mizis ir aprištasi raiščiais, kad atgavęs jėgą būtų galėjęs laikyti kalaviją. <sup>22</sup>Todėl Viešpats Dievas sako taip: Štai aš einu prieš Egipto karalių Paraoną; aš sutrupinsiu stiprų, bet sulaužytą jo petį ir išmušiu kalaviją iš jo rankos <sup>23</sup>išsklaidysiu Egiptą tarp tautų ir vėtysiu juos į šalis. <sup>24</sup>Bet aš sustiprinsiu Babilono karaliaus pečius, duosiu savo kalaviją į jo rankas ir sulaužysiu Paraono pečius, ir jie vaitote vaitos kaip mirtinai sužeistasis jo akivaizdoje. <sup>25</sup>Aš sustiprinsiu Babilono karaliaus pečius, o Paraono pečiai susilpnės, ir jie žinos, kad aš Viešpats, kai būsiu davęs savo kalaviją į Babilono karaliaus ranką, ir kai jis ištis jį prieš Egipto žemę. <sup>26</sup>Aš išsklaidysiu Egiptą tarp tautų ir vėtysiu juos į šalis, ir jie žinos, kad aš Viešpats

Jame buvo šventykla dievaičio Ptha ir jo statulos; čia taip pat buvo Apio garbinimo centras. Egipto kunigaikštis buvo laikomas sūnumi Ptha ir Ra. — *Nebebus daugiau vado*: Žemajame Egipte nebebus savo kunigaikščio. Psammetikhas III /526-525/, Kambizo nugalėtas dėl samoklos prieš jį, buvo priverstas išgerti užnuodyto veršio kraujo; jam mirus Egiptas buvo Persų provincija iki 415 m. — <sup>14</sup>Aš... Ebr t: aš sunaikinsiu Patros, padegsiu Tsosan ir įvykdysiu teismus No. Patros tai Augštasis Egiptas. Tsaoanas, graik Tanis, senas miestas Žemajame Egipte, kuriame Žydų išėjimo iš Egipto metu gyveno 21-23 dinastijos /Paraonai/. No ne vėlesnių laikų Aleksandrija, bet Tebai Augštajame Egipte. Taip pat 15 ir 16 e įvardijimu miestų iš Augštojo ir Žemojo Egipto norima parodyti, kad visas Egiptas bus sunaikintas. — <sup>15</sup>Pelusija. Ebr Sin. Pelusija Egipto šiaurričiuose prie pat sienos buvo labai svarbus sustiprintas miestas ir stovėjęs ant kelio visiems Egipto priešams. — <sup>16</sup>Kasdien. Ebr t: dienos metu. Priešai puls ne slapčia nakties metu, bet dieną. — <sup>17</sup>Heliopo-

lis. Ebr On, saulės miestas, garsus saulės šventykla, labai senas miestas Žemajame Egipte apie 10 km į šiaurę nuo Kairo. Į šiaurę nuo Heliopolis buvo Bubastas, egipt Phibast /Phi-Beseth ir Ba-Bast/, miestas kūniškos meilės deivės Bast, kuri buvo vaizduojama su katės galva, ir turėjo čia visų gražiausią Egipte šventyklą. — *Patys miestai...* Kovotojai žus karo lauke, kiti miestų piliečiai bus išvesti nelaisvėn. — <sup>18</sup>Taphnėje. Ebr Takhpankhes /Jer 43,7/, gr Daphnė, sustiprintas pasienio miestas netoli nuo Pelusijos su Paraonų rūmais. — *Egipto skeptrus*: Egipto Paraonų galybė. Kadangi miestas buvo prie pat sienos, tai jį paėmus darėsi atviras kelias į Egiptą. — *Dukterys*: mažesni miestai su jų gyventojais. Plg Jer 43,9...

<sup>20</sup>Vienuoliktai... Trims mėnesiams praslinkus po paskelbimo pranašystės 29,1. Tai buvo antri Jerusale apgulimo metai, buvo gi Jerusale paimta 4 mėn praslinkus. — <sup>21</sup>Aš sulaužiau... Sulaužyta ranka parodo, jog Egipto jėgos taip susilpnėjo, kad jis nieko nebegali padėti kitiems, išėjęs iš savo sienų. — <sup>22</sup>Aš sutrupin-

31. <sup>1</sup>Vienuoliktai metais trečiame mėnesyje pirmą mėnesio dieną atsitiko, kad man buvo suteiktas Viešpaties žodis ir pasakyta: <sup>2</sup>Žmogaus sūnau, sakyk Egipto karaliui Paraonui ir jo tautai: Į ką tu pasidarei panašus savo didybėje? <sup>3</sup>Štai Asuras buvo lyg kedras Libane, gražiomis šakomis ir tankiais lapais, augštai išaugęs ir tarp tankių ir didelių šakų buvo iškilusi jo viršūnė. <sup>4</sup>Vandenys maitino jį, gelmė padarė jį augštą; jos upės tekejo aplink jo šaknis, ir savo upelius jį siuntė prie visų krašto medžių. <sup>5</sup>Todėl jis išaugo augštesnis už visus krašto medžius, jo šakų pasidarė daug, ir jo šakelės kėlėsi augštin dėl vandens apstybės. <sup>6</sup>Kai jis išplėtė savo ūksmę, ant jo šakelių krovė lizdus visi dangaus sparnuočiai, po jo šakomis gimdė visi miškų žvėrys, ir jo pavėsyje gyveno daugelio tautų būriai. <sup>7</sup>Jis buvo gražiausias savo didumu ir savo šakų išsiplėtimu, nes jo šaknys buvo prie daugelio vandenų. <sup>8</sup>Augštesnių už jį kedrų nebuvo Dievo rojuje, eglės nebuvo jam lygios augštumu, ir klevai nebuvo taip išsišakoję kaip jis; nė vienas Dievo rojaus medis nebuvo jam lygus gražumu. <sup>9</sup>Nes aš buvau padaręs jį dailų šakų daugybe ir tankumu, taip kad jam pavydėjo visi pasigėrėjimo medžiai, kurie buvo Dievo rojuje.

<sup>10</sup>Todėl Viešpats Dievas sako taip: Kadangi jis užaugo toks augštas, ir jo žaliuojanti ir tanki viršūnė pasidarė toki augšta, o širdis kėlėsi puikybės dėl jo augštumo, <sup>11</sup>todėl aš padaviau jį į tautų stipriausiojo rankas, kurs pasielgs su juo, kaip norės; aš atstumsiu jį, žiūrėdamas jo bedieviškumo. <sup>12</sup>Svetimieji ir nuožmiausieji tautų tarpe nukirs jį ir pames jį kalnuose; jo šakos kris į visus slėnius, ir jo šakelės sutrupės ant visų žemės uolų; iš jo pavėsio pasitrauks visos žemės tautos ir paliks jį. <sup>13</sup>Ant jo stuobrio nusileido visi dangaus sparnuočiai, ir ant jo šakų buvo visi šalies žvėrys. <sup>14</sup>Todėl visi medžiai prie vandens nebesididžiuos savo augštumu ir nebekels savo viršūnės tarp žaliuojančių ir tankių šakų, ir kurie vandenų vilgomi, nebepasitikės savo augštumu; nes visi turi tekti mirčiai žemės gilybėse tarp žmonių vaikų draug su tais, kurie žengia į duobę.

<sup>15</sup>Viešpats Dievas sako taip: Tą dieną kurią jis nužengė į mirusiųjų buveinę, aš sukėliau gedulą, apvilkau jį gelme, sulaikiau jo upes ir sustab-

*siu stiprų...* Ebr t: kalbama aiškiai apie abiejų rankų sulaužymą. —

<sup>24</sup>*Ir jie vaitote...* Ebr t: Ir jis vaitos jo /Egipto Paraonas Babilono karaliaus/ akivaizdoje, kaip vaitoja užmušamieji.

31. <sup>1</sup>Trečiame mėnesyje: dviem mėnesiam pralinkus po pranašystės 30,20. — <sup>2</sup>*Pasidarei panašus...* Egiptas be galo didžiavosi savo galybė; tai čia jam primenama. — <sup>3</sup>*Asuras*. Nors tas žodis yra visuose tekstuose, tačiau kaikurie aiškintojai mano, kad čia turėjo būti kitas žodis, kurs reiškia g r a ž i a j a e g l ė, su kuria Egiptas lyginamas. Bet Asirija buvo dar neseniai sunaikinta; visi jos žuvimą atsiminė, todėl pranašystėje ji labai tiko palyginimui. — <sup>4</sup>*Gelmė*: didelė vandens daugybė.

— *Jos upės...* Ebr t: savo upeliais apsupdama aplinkui jo augalų plotą. — *Savo upelius ji...* Gausingos pagalbos buvo teikiama iš visų pusių Asirijai; daug tautų turėjo jai tarnauti ir padėti kovose. — <sup>6</sup>*Kai jis išplėtė...* Asirijos karalystė buvo labai išsiplėtusi. — <sup>8</sup>*Augštesnių...* Ebr t: nebuvo jam lygūs kedrai Dievo sode, kiparisai nebuvo lygūs jo šakoms. — <sup>9</sup>*Pasigėrėjimo*. Ebr t: Edeno — to krašto, kuriame buvo rojus.

<sup>10</sup>*Ir jo žaliuojanti...* Ebr t: savo viršūnės tiesia į debesis. — <sup>12</sup>*Nukirs...* Nukirstojo kedro šakos ir šakelės kris kalnuose ir į slėnius, nes kedras čia turi vaizduoti kitados galingą Asiriją. Anksčiau ji buvo labai gerbiama, dabar gi užmiršta, niekinama. — <sup>13</sup>*Ant jo stuobrio...* Kaikurie aiškin-



džiau daugelį vandenų; nuliūdo dėl jo Libanas, ir visi lauko medžiai sudrebėjo. <sup>16</sup>Jo griuvimo trenksmu aš sujudinau tautas, kai vedžiau jį į požemius draug su tais, kurie žengia į duobę; žemės gilumoje turėjo paguodos visi rinktiniai pasigėrėjimo medžiai ir puikiausieji Libane, visi, kurie vandenų vilgomi. <sup>17</sup>Nes ir jie nužengs draug su juo į mirusiųjų buveinę prie kalavijų užmuštųjų, ir visi, kurie jį rėmė savo petimi, sėdės ūksmėje tautų tarpe. <sup>18</sup>Kam prilygai tu, kilnysis ir augštasis tarp pasigėrėjimo medžių? Štai tu nustumtas draug su pasigėrėjimo medžiais į žemės gilybes; tu miegosi neapipjaustytųjų tarpe, draug su tais, kurie užmušti kalaviju; tai yra Paraonas ir visa jo daugybė, sako Viešpats Dievas

32. <sup>1</sup>Dvyliktais metais dvyliktame mėnesyje pirmą mėnesio dieną atsitiko, kad man buvo suteiktas Viešpaties žodis ir pasakyta: <sup>2</sup>Žmogaus sūnau, pradėk raudą apie Egipto karalių Paraoną ir sakyk jam: Tu buvai panašus į tautų liūtą ir į slibiną, kurs yra jūroje; tu judinai ragą savo upėse, drumstei vandenį savo kojomis ir kėlei jų bangas. <sup>3</sup>Todėl Viešpats Dievas sako taip: Aš ištiesiu ant tavęs savo tinklą su daugelio tautų minia ir ištrauksiu tave savo tinklu. <sup>4</sup>Aš mesiu tave žemėn, ant lauko paviršiaus aš numesiu tave; aš padarysiu, kad ant tavęs gyventų visi dangaus paukščiai, ir pasotinsiu tavimi visus žemės žvėris. <sup>5</sup>Aš mesiu tavo mėsą kalnuose ir padarysiu tavo kauburius pilnus tavo maitos. <sup>6</sup>Aš aplaistysiu žemę kalnuose tavo dvokiančiu krauju, ir slėniai bus pilni tavęs. <sup>7</sup>Aš apdengsiu, kai būsi užgesęs, dangų ir padarysiu tamsias jo žvaigždes; saulę aš apdengsiu debesimi, ir mėnulis nebeduos savo šviesos. <sup>8</sup>Aš padarysiu, kad visi dangaus žiburiai liūdėtų tavęs, ir siųsiu tamsybių į tavo šalį, sako Viešpats Dievas, kai tavo sužeistieji parpuls šalies viduje, sako Viešpats Dievas. <sup>9</sup>Aš nugąsdinsiu daugelio tautų širdį, kai tavo griuvėsius įvesiu tarp tautų šalyse, kurių tu nežinai. <sup>10</sup>Aš padarysiu, kad dėl tavęs baisėtųsi daug tautų, ir jų karaliai bus didelio

tojai mano, kad pranašas čia jau naudojasi lavono vaizdu, kurį ima draskyti plėšrieji gyvūnai

<sup>15</sup>*Apvilkau...* Gedulu lyg kokiu apsiaustu apsisvelka visa, kas buvo žuvusiam kedrai labai artima, kas jį palaikė. — <sup>17</sup>*Nes ir jie nužengs...* Kiti puikūs medžiai, didelės karalystės, taip pat ir tos tautos, kurios, kolei Asiriją tebebuvo galinga, įieškojo jos globos /6 e/, turi ir turės žūti, nes Dievo teismas ateina visoms pagonių karalystėms. — <sup>18</sup>*Kilnysis ir augštasis.* Ebr t: puikumu ir didumu. — *Pasigėrėjimo:* Edeno. — *Neapipjaustytųjų tarpe.* Didžiausias sugėdinimas Egiptui bus tas, kad jis turi būti nustumtas į žemiausias gilybes į neapipjaustytųjų tarpą

32. <sup>1</sup>*Dvyliktais...* Kaikuriuose tekstuose: vienuoliktais, ir net: dešimtais. — <sup>2</sup>*Liūtą ir į slibiną.* Liūtas yra viešpatavimo sausumoje, drąsos, stiprumo simbolis. Slibinas čia /kaip

ir 29,3/ yra krokodilas, visų vandens gyvūnų karalius ir Egipto emblema. — *Tu judinai ragą.* Ebr t: tu iššokdavai savo upėse. — <sup>3</sup>*Su daugelio tautų minia.* Dievo tinklas, kuriuo jis sugaus krokodilą — Egiptą, bus didelė tautų minia. — *Ištrauksiu.* Ebr t: jie ištrauks. — <sup>4</sup>*Aš mesiu.* Neapsakomai didelis lavonas, kurį drasko visi paukščiai ir žvėrys, kurio pilna ir kalnuose ir slėniuose, tai vaizdas galingiausio Egipto, kurio turtus ir gėrybes pasidalina tarp savęs daugelis. — <sup>5</sup>*Aš aplaistysiu...* Egiptas buvo laistomas Nilo vandenimi; baudžiamas jis bus aplaistytas, tik dar plačiau, savo žuvusių gyventojų krauju. — <sup>7</sup>*Apdengsiu... dangų.* Tai Dievo teismo ženklas. — *Saulė...* Paraonas buvo vadinamas saulės /R a/ sūnumi ir saulės dievu /Horus/. Pranašas, minėdamas Dievo teismo ženklus, gal daro aliuiziją į tą Paraoną pavadinimą. — <sup>8</sup>*Siųsiu tam-*

pasibaisėjimo apimti dėl tavęs, kai mano kalavijas pradės skrajoti prieš jų veidus; ir ūmiai sudrebės kiekvienas dėl savo gyvybės tavo sunaikinimo dieną. <sup>11</sup>Nes Viešpats Dievas sako taip: Babilono karaliaus kalavijas ateis tau; <sup>12</sup>karžygių kalavijais aš parmušiu tavo daugybę; visos tos tautos nenugalimos; jos sunaikins Egipto puikybę ir jo tautos minia bus išsklaidyta. <sup>13</sup>Aš sunaikinsiu visus jo galvijus, kurie buvo prie gausių vandenų, ir jų nebedrums daugiau žmogaus koja, nei gyvulių kanopa. <sup>14</sup>Tuomet aš padarysiu jo vandenį tyriausius, ir jų upės galės tekėti kaip aliejus, sako Viešpats Dievas, <sup>15</sup>kai aš būsiu padaręs Egipto šalį tuščią; šalis gi neteks to, ko ji pilna, kai aš būsiu ištikęs visus jos gyventojus, ir jie žinos, kad aš Viešpats. <sup>16</sup>Tai rauda, ir kaip rauda ji bus giedama; tautų dukterys giedos ją; apie Egiptą ir jo minią giedos ją, sako Viešpats Dievas

<sup>17</sup>Dvyliktais metais penkioliką mėnesio dieną atsitiko, kad man buvo suteiktas Viešpaties žodis ir pasakyta: <sup>18</sup>Žmogaus sūnau, giedok graudingai apie Egipto minią ir nustumk ją pačią ir galingų tautų dukteris į žemės gilumą kartu su tais, kurie žengia į duobę. <sup>19</sup>Kuo tu gražesnis? Nužengk ir miegok su neapipjaustytais. <sup>20</sup>Jie žus kalaviju užmuštųjų tarpe; kalavijas bus duotas; jau traukia jį ir visas jo tautas. <sup>21</sup>Ten iš gelmių vidaus kalbės jam karžygių galingiausieji, kurie su jo padėjėjais nužengė ir miega neapipjaustyti, užmušti kalaviju. <sup>22</sup>Ten Asuras ir visa jo minia; aplink jį jo kapai: visi užmušti, jie žuvo kalaviju. <sup>23</sup>Jų kapai buvo jiems paskirti pačioje duobės gilumoje, visa jo daugybė paguldyta aplink jo kapą; visi užmušti, žuvę kalaviju, kurie kitados darė išgąščio gyvųjų šalyje. <sup>24</sup>Tenai Elamas ir visa jo daugybė aplink jo kapą; visi šitie užmušti ir žuvę kalaviju; jie nužengė neapipjaustyti į žemės gilumą, jie, kurie platino savo baimę gyvųjų šalyje ir dabar neša savo sugėdinimą kartu su tais, kurie žengia į duobę. <sup>25</sup>Užmuštųjų viduryje padėjo jo guolį, visų jo tautų tarpe; aplink jį jo kapas; visi šitie neapipjaustyti ir užmušti kalaviju; nes jie platino savo baimę gyvųjų šalyje, ir dabar neša savo sugėdinimą draug su tais, kurie žengia į duobę; jie padėti užmuštųjų viduryje. <sup>26</sup>Tenai Mosokhas ir Tubalis ir visa jo daugybė;

sybių. Ir čia gal yra aliuzija į Egipto tamsybes, 2 Moš 10,21... — <sup>10</sup>*Kai mano kalavijas...* Visos tautos turi būti pavergtos Babilono karaliui, todėl pavergimas vienos tautos įvaro baimės kitoms, nes jos žino, kad jų laukia toks pat likimas. — <sup>12</sup>*Visos tos tautos.* Anot ebr t: jie visų smarčiausieji tarp tautų. — <sup>14</sup>*Tyriausius:* nes niekas jų nebedrums. — <sup>16</sup>*Dukterys.* Raudodavo ir raudas giedodavo paprastai moterys. Čia dukterys reiškia tautas.

<sup>17</sup>*Penkioliką mėnesio.* LXX: Penkioliką pirmojo mėnesio; Jier ir daug aiškintojų: penkioliką dvylikto mėnesio, t y, to paties mėnesio, kurs paminėtas 32,1; todėl čia dedama rauda apie Egipto minią turėjo būti paskelbta 14 dienų pralinkus po raudos apie Paraoną 32,2... — <sup>18</sup>*Nustumk;* šita laidotuvių gies-

me. Ką Dievas per pranašą skelbia, tai jis ir padarys. — *Kurie žengia į duobę:* kurie Dievo žodžiu nutremiami į mirusiųjų buveinę. — <sup>19</sup>*Kuo tu gražesnis:* kuo tu geresnis už kitus, kad būtučiai apsaugotas nuo žuvimo /Jier/. — <sup>20</sup>*Jie:* Egiptiečiai. — *Jį:* Egiptą. Viešpats davė kalaviją, ir tie, kurie vykdo Dievo teismus, traukia Egiptą ir jo tautes į bedugnę. — <sup>21</sup>*Kalbės jam...* Pasitiks su pasityčiojimu. Anot ebr t: iš mirusiųjų buveinės vidaus galingiausi karžygiai kalbės apie jį ir apie jo sąjungininkus; jie nužengė, kad ten gulėtų, neapipjaustyti, kalaviju perdurti. — <sup>22</sup>*Ten Asuras...* Su Egiptu bus pasielgta taip, kaip buvo pasielgta su Asuru. — <sup>24</sup>*Elamas,* t y, Elimaidos /Susianos/ tauta, semitų kilmės, labai karinga. — <sup>25</sup>*Užmuštųjų...* LXX šitos e nėra. — <sup>26</sup>*Mo-*

aplink jį jo kapai; visi šitie neapipjaustyti ir žuvę kalaviju, nes platinio savo baimę gyvųjų šalyje. <sup>27</sup>Jie nemiegos su karžygiais, kritusiais ir neapipjaustytais, kurie nužengė į mirusiųjų buveinę su savo ginklais ir padėjo savo kalavijus po savo galvomis; jų neteisybės buvo jų kaulose, nes jie buvo karžygių išgastis gyvųjų šalyje. <sup>28</sup>Taigi ir tu gulėsi sutrintas tarp neapipjaustytųjų ir miegosi su užmuštaisiais kalaviju. <sup>29</sup>Ten Idumėja ir jos karaliai ir visi jos vada, kurie draug su savo kariuomene paguldė su užmuštaisiais kalaviju: jie miega su neapipjaustytais ir su tais, kurie žengia į duobę. <sup>30</sup>Tenai visi šiaurės kunigaikščiai ir visi medinčiai, kurie nustumti su užmuštaisiais, išsigandę ir susigėdinę savo stiprybėje; jie miega neapipjaustyti su užmuštaisiais kalaviju ir neša savo sugėdinimą su tais, kurie žengia į duobę. <sup>31</sup>Šituos matys Paraonas ir turės paguodos dėl visos daugybės, kuri užmušta kalaviju, Paraonas ir visa jo kariuomenė, sako Viešpats, Dievas. <sup>32</sup>Nes aš paleidžiau savo baimę gyvųjų šalyje, ir jis miegos neapipjaustytųjų tarpe su užmuštaisiais kalaviju, Paraonas ir visa jo daugybė, sako Viešpats, Dievas

33. <sup>1</sup>Man buvo suteikta Viešpaties žodis ir pasakyta: <sup>2</sup>Žmogaus sūnau, kalbėk savo tautos sūnams ir jiems sakyk: Kai aš būsiu užvedęs ant šalies kalaviją, ir šalies žmonės paims vieną vyrą iš savo menkiausiųjų tarpo ir pasistatys jį sau žvalgu, <sup>3</sup>o šitas pamatys ateinantį ant šalies kalaviją, sutrimituos trimitu ir paskelbs tautai, <sup>4</sup>jei tuomet kas nors, kas ten jis būtų, išgirdęs trimito garsą, nepasisaugotų, kalavijas gi ateitų ir atimtų jį, tai jo kraujas bus ant jojo galvos. <sup>5</sup>Jis girdėjo

*sokhas ir Tubalis*. Ebr t nėra jungęs «ir»; abi giminės laikoma viena, todėl ir sakoma toliau: jo daugybė, aplink jį, turint galvoje vieną tautos karalių. Mosokhas ir Tubalis yra Skitų atstovai. — <sup>27</sup>*Karžygiais*: kurie 21 e pavadinti galingiausiais karžygiais. — *Neapipjaustytais*: kurie nors neapipjaustyti tačiau garbingai žuvo kovose nugalėdami priešus. Anot ebr t: atskirti nuo neapipjaustytųjų. — *Jų neteisybės*: Mosokho ir Tubalio tautos nusikaltimai. — <sup>28</sup>*Ir tu*: Egipto karaliau. — <sup>29</sup>*Draug su savo kariuomene*. Ebr t: pilnoje savo stiprybėje, t y, nežiūrint jų galingumo. — <sup>30</sup>*Visi šiaurės kunigaikščiai*: patys Babiloniečiai, kuriais Dievas naudojasi savo teismams prieš kitas tautas įvykdyti, ir Phenikiečiai, kurie taip pat vėliau dar išdidžiai pasitikėdavo savo jėga. — *Medinčiai*. Tikriau: Sidoniečiai (ebr t). — *Išsigandę ir...* Anot ebr t: nežiūrint to, kad jie savo karžygiškumui įvykdavo baimės. — <sup>31</sup>*Matys Paraonas*. Paraonas atsiradęs tarp mirusiųjų gali turėti paguodos dėl panašaus kitų likimo, taip kaip kiti turi paguodos dėl jo paties žuvimo

/31,16/. — <sup>32</sup>*Savo baimę*. Nubaudimas nusikaltėlių tai padarys, kad žmonės išmoks Dievo baimės

## II. Paguodos žodžiai Izraeliui ir pagonių tautoms

### Viešpaties tautos atstatymas, Dievo karalystės priešų sunaikinimas

#### a/ Ezeikielio pranašo pareigose patvirtinimas

II. Antroje Ezeikielio pranašysčių dalyje /33,1-48,25/ skelbiamas teokratinės tautos grįžimas į tėvynę, jos atnaujinimas ir didesnis jos šventumas Mesijo laikais

33,1-33. Pirmas jų skyrius /33-39 sk/ prasideda pranašo pareigų priminiu ir Ezeikielio patvirtinimu tose pareigose /1-20/; čia pat pasmerkiamos tuščios viltys Žydų, pasilikusių Palestinoje po Jerusaleš sugriovimo ir neišmintingas elgesys tremtinių Kaldėjoje /21-33/

33. <sup>1</sup>*Iš savo menkiausiųjų tarpo*. Ebr t: iš savo visumos, t y, iš viso savo skaičiaus tarpo. — <sup>4</sup>*Kraujas*

trimito garsą ir nepasisaugojo, tai jo kraujas bus ant jojo; jei jis būtų pasisaugojęs, jis būtų išgelbėjęs savo gyvybę. <sup>6</sup>O jei žvalgas matytų ateinantį kalaviją ir netrimtuotų trimitu, ir tauta nesisaugotų, kalavijas gi ateitų ir atimtų iš jų tarpo kuriam gyvybę, šitas, tiesa, būtų sugautas dėl savo neteisybės, bet jo kraujo aš pareikalausiu iš žvalgo rankos. <sup>7</sup>Ir tu, žmogaus sūnau, aš tave daviau žvalgu Izraelio namams; išgirdęs tad iš mano burnos žodžius, tu paskelbsi jiems mano vardu. <sup>8</sup>Jei, man sakant bedieviui: Bedievi, tu mirte numirsi, tu nekalbėsi, kad bedievis pasisaugotų savo kelio, pats bedievis mirs dėl savo neteisybės, bet jo kraujo aš pareikalausiu iš tavo rankos. <sup>9</sup>O jei tau skelbiant bedieviui, kad jis gręžtųsi nuo savo kelio, jis nesigręš nuo savo kelio, tai jis mirs dėl savo neteisybės, tu tačiau išgelbėjai savo sielą

<sup>10</sup>Taigi tu, žmogaus sūnau, sakyk Izraelio namams: Taip jūs kalbėjote sakydami: Mūsų neteisybės ir mūsų nuodėmės yra ant mūsų, ir jose mes alpstame, tai kaip gi mes galėsime būti gyvi? <sup>11</sup>Tu jiems sakyk: Kaip aš gyvas, sako Viešpats Dievas, aš nenoriu bedievio mirties, bet kad bedievis gręžtųsi nuo savo kelio ir būtų gyvas. Gręžkitės, gręžkitės nuo savo pikčiausių kelių, ir kam turėtumėte mirti jūs, Izraelio namai?

<sup>12</sup>Taigi tu, žmogaus sūnau, sakyk savo tautos sūnams: Teisiojo teisybė neišgelbės jo, kurią tik dieną jis nusidės, ir bedievio bedieviškumas nepakenks jam, kurią tik dieną jis nusigręš nuo savo bedievybės; bet ir teisingis negalės gyventi savo teisybėje, kurią tik dieną jis nusidės. <sup>13</sup>Jei aš būsiu pasakęs teisiamam, kad jis bus tikrai gyvas, o jis pasitikėdamas savo teisybe padarytų neteisybę, tai visos jo teisybės bus užmirštos, ir dėl savo neteisybės, kurią padarė, dėl jos jis mirs. <sup>14</sup>Bet jei ir bedieviui aš sakau: tu mirte numirsi, o jis daro atgailą dėl savo nuodėmės ir laikosi teisės bei teisybės, <sup>15</sup>ir tas bedievis grąžina užstatą, atiduoda, ką yra išplėšęs, vaikščioja gyvenimo įsakymais ir nebedaro nieko neteisaus, jis tikrai bus gyvas ir nemirs. <sup>16</sup>Visos jo nuodėmės, kuriomis nusidėjo, nebus jam paskaitytos; jis laikėsi teisės ir teisybės, tai jis tikrai bus gyvas

<sup>17</sup>Mano tautos sūnūs sako: Viešpaties kelias nėra teisingas, tuo tarpu kad jų pačių kelias yra neteisingas. <sup>18</sup>Nes kai teisingis nusigręš nuo savo teisybės ir darys neteisybes, dėl jų jis mirs. <sup>19</sup>Ir kai bedievis nusigręš nuo savo bedievybės, ir laikysis teisės ir teisybės, jis dėl jų bus gyvas. <sup>20</sup>O jūs sakote: Viešpaties kelias nėra teisingas. Kiekvieną jūsų, Izraelio namai, aš teisiu žiūrėdamas jo kelių

<sup>21</sup>Dvyliktais mūsų ištremimo metais dešimtame mėnesyje penktą mėnesio dieną atėjo pas mane pabėgėlis iš Jerusalems ir pasakė: Miestas sunaikintas. <sup>22</sup>Viešpaties gi ranka buvo atėjus ant manęs vakare, kol dar pabėgėlis nebuvo atvykęs. Jis buvo atvėręs mano burną, kol dar anas

bus... Pats bus kaltas, kad žuvo. — <sup>6</sup>*Kraujo aš...* Pranašai būtų ėmę sau be galo didelę kaltę, jei jie dėl baimės ar kitos bet kurios priežasties nebūtų išdrįsę įspėti savo viengienčių. — <sup>7</sup>*Daviau žvalgu.* Plg Jer 6,17 ir k.

<sup>10</sup>*Mūsų neteisybės...* Kolei galutina nelaimė nebuvo atėjus, Žydai buvo pilni tuščių vilčių ir netikėjo pranašo žodžiams; dabar jie dejuoja, kad jiems atsitikę tai, ką skelbė jau Mošė /3 Moš 26,39/ ir ką pranašavo Eze-

kielis 4,17 ir 24,23. Pranašas turi juos padiršinti ir parodyti, kad Dievo malone jie dar gali laimėti išsigelbėjimą ir turėti laimės. — <sup>11</sup>*Kaip aš...* Plg aug 18,23.

<sup>12</sup>*Teisiojo...* Žr aug 18,20-32

<sup>21</sup>*Dvyliktais...* Jerusalems buvo paimta 11. Sedekijo karaliavimo metais devintą ketvirtąjo mėnesio dieną. Iki dešimtam 12 m mėnesiui turėjo pralinkti 18 mėn. Tiek gi laiko nereikėjo, kad vienas pabėgėlis būtų galėjęs atvykti iš Palestinos į Kaldėją.

nebuvo atėjęs pas mane rytmetį, ir kai mano burna buvo atverta, aš daugiau nebetylėjau

<sup>23</sup>Man buvo suteiktas Viešpaties žodis ir pasakyta: <sup>24</sup>Žmogaus sūnau, tie, kurie gyvena šituose griuvėsiuose Izraelio žemėje, kalba ir kalba: Abraomas gavo vienas ir gavo šalį paveldėtina; mūsų gi yra daug, tai ir mums duota šalis paveldėtina. <sup>25</sup>Todėl tu jiems sakyk: Viešpats Dievas sako taip: Jūs, kurie valgo su kraujais, keliate savo akis prie savo susitepimų ir išliejate kraują, argi jūs turėsite šalį paveldėtina? <sup>26</sup>Jūs pasitikėjote savo kalavijais, darėte pasibjaurėtinų dalykų, ir kiekvienas sutepė savo artimo žmoną, ir jūs turėtumėte valdyti šalį paveldėtina?

<sup>27</sup>Štai ką tu jiems sakysi: Viešpats Dievas sako taip: Kaip aš gyvas, tie, kurie gyvena griuvėsių vietose, žus kalaviju ir, kurie yra lauke, bus atiduoti žvėrims ryti; kurie gi yra pilyse ir olose, mirs maru. <sup>28</sup>Šalį aš paversiu tuštuma ir tyruma, ir puikiai jos galybei bus padarytas galas; Izraelio kalnai ištuštės, nes nebus nė vieno, kurs per juos eitų. <sup>29</sup>Ir jie žinos, kad aš Viešpats, kai būsiu padaręs jų šalį paliktą ir tuščią dėl visų jos nuobodų, kurias jie darė

<sup>30</sup>O, žmogaus sūnau, tavo tautos sūnūs, kurie kalba apie tave pasieniais ir namų angose, sako vienas kitam, kalbėdamies tarp savęs: Ateikite ir išgirskime, koks yra žodis išeinąs iš Viešpaties. <sup>31</sup>Jie ateina pas tave, kaip kad tauta daro susirinkimą, ir sėdasi ties tavim, kaip mano tauta; jie išgirsta tavo žodžius, tačiau jų nevykdo, nes savo burna jie padaro iš jų sau dainą, o jų širdis eina paskui savo godumą. <sup>32</sup>Tu jiems kaip graži giesmė, kuri giedama meilia ir saldžia gaida; jie girdi tavo žodžius, tačiau jų nedaro. <sup>33</sup>Bet kai ateis, kas pranašauta (nes štai ateina), tuomet jie žinos, kad jų tarpe būta pranašo

**34.** <sup>1</sup>Man buvo suteiktas Viešpaties žodis ir pasakyta: <sup>2</sup>Žmogaus sūnau, pranašauk apie Izraelio ganytojus; pranašauk ir sakyk ganytojams: Viešpats Dievas sako taip: Vargas Izraelio ganytojams, kurie

Todėl teisingiau bus pasakyta sir t: vienuoliktai metais. — <sup>22</sup>Viešpaties gi... Žr aug 1,3; 24,27

<sup>24</sup>Abraomas... Žydai giriasi esą Abraomo sūnūs, todėl turį pilną teisę paveldėti Žadėtąją žemę. Jie net nesidrovi lyginti save su Abromu: jei jis vienas tiek įstengė, kad paėmė tą šalį, kaip gi daugiau įstengsime mes, kurių yra taip daug. Plg Jer 7,4. — <sup>25</sup>Jūs, kurie... Veltui jūs turite tokią viltį; jūsų nusikaltimai rodo, kaip labai jūs nutolote nuo Abraomo elgesio. — <sup>26</sup>Susitepimų: stabų

<sup>27</sup>Kurie gyvena griuvėsių... Kurie pasilieka gyventi Palestinoje po Jerusaleš sugriovimo. — <sup>28</sup>Aš paversiu... Kaldiečiai išvedę Žydus nelaisvėn naujų gyventojų jų vieton neatsiuntė; Žydų likučiai iš Palestinos bėgo į Egiptą, taip kad šalis pasidarė tikrai tuščia

<sup>30</sup>Tavo tautos sūnūs: Žydų tremtiniai, gyvenusieji draug su Ezeikieliu. — <sup>31</sup>Pasieniais ir namų angose: tokiose vietose, kur buvo daugiau ūksmės. Susidomėjimas pranašo žodžiais darosi visuotinis Žydų tarpe. — <sup>32</sup>Kaip kad tauta... Renkasi būriais, lyg kad jie tikrai būtų Dievo klausanti tauta. — <sup>33</sup>Nes savo burna... Ką pranašas skelbia apie būsimą tautos atgaivinimą, Žydai klausio mielu noru, lyg kad tai būtų graži giesmė; bet ką išgirsta apie reikimą prisirengti prie atnaujinimo ir pasidaryti jo vertais, to jie nemano daryti. Taigi jie ateina tik žingeidumo ir tuščio pasigėrėjimo vedami. —

<sup>33</sup>Bet kai ateis... Pranašas neturi nustoti drąsos dėl menkų jo darbo pasekų. Neįvertina tinkamai jo žodžių dabartiniai jo klausytojai; geriau įvertins juos kiti, kurie matys pranašystes jau įvykusias; šitie su pilnu

ganė patys save ; argi ne bandas turėtų ganyti ganytojai ? <sup>3</sup>Jūs valgėte pieną, vilnomis apsilvilkdavote, ir pjaudavote, kas buvo riebu, mano gi bandos neganėte. <sup>4</sup>Kas buvo silpna, jūs nestiprinote, ir kas sirgo, negydėte, kas buvo nulaužta, jūs nesurišote ; kas išsklaidyta, jūs neatvedėte atgal, ir kas buvo dingę, jūs neįieškojote, bet valdėte jas aštrumu ir smarkumu. <sup>5</sup>Taip mano avys išsisklaidė, nes nebuvo ganytojo ; jos virto visų lauko žvėrių ėdesiu ir išsisklaidė. <sup>6</sup>Mano bandos klaidžiojo visuose kalnuose ir visuose augštuose kauburiuose ; mano bandos išsisklaidė visame šalies paviršiuje ir nebuvo, kas apie jas klaustųsi, nebuvo, sakau, kas klaustųsi. <sup>7</sup>Todėl, ganytojai, išgirskite Viešpaties žodį : <sup>8</sup>Kaip aš gyvas, sako Viešpats Dievas, kadangi mano bandos virto grobiu ir mano avys visų lauko žvėrių ėdesiu, nes nebuvo ganytojo /nes mano ganytojai ir nesiklausė apie mano bandą/, bet ganytojai ganė patys save ir neganė mano bandų, <sup>9</sup>todėl, ganytojai, išgirskite Viešpaties žodį. <sup>10</sup>Viešpats Dievas sako taip : Štai aš pats einu prieš ganytojus ; aš pajieškosiu savo bandos iš jų rankos ir padarysiu jiems galą, kad daugiau nebeganytų bandos, nė ganytojai nebeganytų patys savęs ; aš išgelbėsiu savo bandą iš jų nasrų, ir ji nebebus jiems daugiau ėdesys

<sup>11</sup>Nes Viešpats Dievas sako taip : Štai aš pats jieškosiu savo avių ir lankysiu jas. <sup>12</sup>Kaip ganytojas lanko savo bandą tą dieną, kai jis būna savo išsklaidytųjų avių viduryje, taip aš lankysiu savo avis ir išgelbėsiu jas iš visų vietų, kuriose jos buvo išsklaidytos debesies ir ūkanos dieną. <sup>13</sup>Aš išvesiu jas iš tautų, surinksiu jas iš šalių ir įvesiu jas į jų šalį ; aš ganysiu jas Izraelio kalnuose, upeliuose ir visose gyvenamose šalies vietose. <sup>14</sup>Derlingiausiose ganyklose aš ganysiu jas, ir jų ganykla bus augštuose Izraelio kalnuose ; ten jos ilsėsis žaliuojančioje žolėje ir ganysis

įsitikinimu sakys, kad jų tarpe yra buvęs Dievo siųstas pranašas

*b/ Nedori ganytojai ir gerasis  
Izraelio Ganytojas*

34,1-31. Viešpats žada išgelbėti savo bandą nuo netikusių piktų ganytojų, kurie bandą žudo /1-10/; jis pats saugos tą savo bandą /11-22/ ir duos jai Gerąjį Ganytoją, Mesiją /23-31/

34. <sup>1</sup>Man buvo suteiktas... Toliau surašytos pranašystės /34,1-39,29/, nors ir jų laikas nenurodytas, buvo tikriausiai paskelbtos tarp dvyliktų /33,21/ ir dvidešimt penktų Jekho-nijo nelaisvės metų /40,1/. — <sup>2</sup>Vargas Izraelio ganytojas. Ganyti čia reiškia tą patį, ką ir valdyti /plg 2 Kar 5,2/. Ganytojais čia vadinami kunigaikščiai, vyresnieji, kunigai ir netikri pranašai, kurie visi bet kuriuo būdu vadovavo tautai ir prisidėjo prie jos sugedimo. — <sup>3</sup>Jūs valgėte... Plg Mikhėjas 3,3. Tauta buvo varginama sunkiais mokesčiais, neteisinais teismais ir prievarta. — <sup>4</sup>Kas buvo silpna... Ypač kunigai tų, kurie

buvo išklydę iš tikrojo kelio, nevedė jų atgal. Tačiau jie ganė patys save, smarkiai gindami savo teises, imdami sau pieno ir vilnų, mažai gi tesirūpinami avimis. — <sup>6</sup>Mano bandos... Kadangi ganytojai buvo netikę, tai tautą lankė karai, daug žmonių buvo svetimšalių parduota į vergiją ar išžudyta, išvesta į nelaisvę ar išsklaidyta. — <sup>8</sup>Nes mano ganytojai. Žodžio «mano» nėra LXX ir k vertimuose ; bet juo gerai primenama netikusiems ganytojams tikra jų prievolė būti Dievo atstovais.

<sup>11</sup>Lankysiu jas. Ko nepadarė Augščiausiojo Ganytojo atstovai, padarys jis pats, nes jis negali būti neištikimas savo sandorai. — <sup>12</sup>Debesies ir ūkanos dieną. Tai nelaimės ir žuvimo vaizdai. Toki nelaimės ir ūkanos diena buvo karalystės sunaikinimas. — <sup>13</sup>Upeliuose. Ebr t : upių slėniuose. — <sup>14</sup>Ganysiu jas teisinais. Pranašas kalba čia, tiesa, visų pirma apie tautos išvadavimą iš Babilono nelaisvės, bet jo aprašymas, kaip dažnai pas Ješają ir Jeremiją, yra augštesnė prasme taip pat vaizdas visų tautų suvienijimo vie-

vešliose ganyklose Izraelio kalnuose. <sup>15</sup>Aš ganysiu savo avis ir aš jas suguldysiu, sako Viešpats Dievas. <sup>16</sup>Kas buvo dingę, aš sujieškosiu; kas buvo išsklaidyta, aš atvesiu atgal, kas sulaužyta, aš surišiu, ir kas buvo silpna, aš sustiprinsiu, ir kas vešlu bei stipru, aš saugosiu ir ganysiu jas teisingai

<sup>17</sup>Jūs gi, mano bandos! Viešpats Dievas sako taip: Štai aš darau teismą tarp avies ir avies, avinų ir ožių. <sup>18</sup>Ar negana buvo jums ganytis geroje ganyklose? Bet jūs be to ir ganyklų likučius sumindžiojote savo kojomis ir, kai gėrėte tyriausią vandenį, likusį sudrumstėte savo kojomis. <sup>19</sup>Taip mano avys turėjo misti tuo, kas buvo jūsų kojomis sumindžiota, ir ką jūsų kojos buvo sudrumščiusios, jos turėjo gerti. <sup>20</sup>Todėl Viešpats Dievas taip jums sako: Štai aš pats darau teismą tarp riebiųjų ir liesųjų avių. <sup>21</sup>Kadangi jūs šonais ir petimis užgaudavote ir savo ragais šalin stūmėte visas silpnas avis, iki jos buvo toli išsklaidytos, <sup>22</sup>tai aš gelbėsiu savo bandą, ir ji nebebus daugiau grobis; aš darysiu teismą tarp avies ir avies

<sup>23</sup>Aš pažadinsiu jums vieną ganytoją, kurs turės jas ganyti, savo tarną Dovidą; jis ganys jas ir bus joms ganytojas. <sup>24</sup>Aš gi, Viešpats, būsiu joms Dievas, ir mano tarnas Dovidas bus jų tarpe kunigaikštis; aš Viešpats tai kalbėjau

<sup>25</sup>Aš padarysiu su jomis taikos sandorą ir išnaikinsiu pikčiausius žvėris iš šalies, ir kurios gyvena tyrumoje, saugiai miegos miške. <sup>26</sup>Aš padarysiu iš jų palaiminimą aplink mano kauburį ir siųsiu savo metu lietaus; tai bus palaiminimo lietus. <sup>27</sup>Lauko medžiai duos savo vaisių, žemė duos savo želmenų, ir jos bus savo šalyje be baimės, ir jos žinos, kad aš Viešpats, kai būsiu sutrynęs jų jungo grandines ir būsiu išgelbėjęs jas iš rankos tų, kurie buvo jas pavergę. <sup>28</sup>Jos nebebus daugiau grobis tautoms, nei žemės žvėrys neberys jų; jos gyvens saugiai be jokios baimės. <sup>29</sup>Aš pažadinsiu joms garbingą želmenį; jos nebebus daugiau sumažinamos badu šalyje ir nebeneš daugiau tautų sugėdinimo. <sup>30</sup>Ir jos

n o j e avidėje po vienu Ganytoju, kaip pats Ezekielis pasako 23 e

<sup>17</sup>*Avinų ir ožių.* Avinai ir ožiai yra tautos galiūnai, kurie savo galią ir įtaką piktai panaudoja tam, kad kitus slėgtų. — <sup>18</sup>*Ar negana jums...* Priekaištą daromas negeriems ganytojams, 17 e pavadintiems aviniais ir ožiais, kurie juk yra tos pačios bandos dalis. — <sup>22</sup>*Darysiu teismą.* Išvadavimas bus sujungtas su teismu. Ne visos avys be skirtumo bus išvadautos; Dievas paskirstys, kad piktuosius nubaustų ir atmestų, geriems duotų užmokestį ir paimtų juos į savo globą

<sup>23</sup>*Aš pažadinsiu.* Kadangi grįžimas iš Babilono nelaisvės yra figūra Mesijo įvykdyto išgelbėjimo, tai pranašai paprastai taip pat riša vieną įvykį su kitu. — *Vieną ganytoją:* vieną, be kurio zadėtasis išgelbėjimas negali būti pasiektas, ir kuriuo vienu remiasi visos viltys. Jis vadinamas ganytoju ir taip nurodoma jo

viešpatavimo prigimtis; tas viešpatavimas pilnas meilumo ir romumo, didžiausio rūpestingumo savaisiais, noro suteikti jiems visa, kas gera, ir juos ginti. Trumpai sakant, jis turi suteikti savo tautai visa, kas 11-16 eil nurodyta kaip gero ganytojo pareiga. — *Dovidą.* Ganytojas vadinamas Dovidu, nes Dovidui buvo Dievo pažadėta, kad karalius Mesijas kils iš jo namų /2 Kar 7,14/; be to, Dovidas buvo Mesijo figūra. Jau pas Ošęją 3,5 karalius Mesijas vadinamas tuo vardu; panašiai kalba Am 9,11; Ješ 9,7 ir k. Visi aiškintojai pripažįsta, kad čia Ezekielis pranašauja apie Mesiją. — <sup>24</sup>*Mano tarnas.* Šitas pavadinimas dažnai duodamas Dovidui. Ješajus taip vadina Mesiją. Išganytojas /Jo 10,4/ daugelio aiškinimu turėjo galvoje šią vietą, kai sakė: Aš esu Gerasis Ganytojas

<sup>25</sup>*Taikos sandorą:* sandorą, kuri duos pasauliui amžiną taiką ir ramybę, Mik 2,5 ir k. — <sup>26</sup>*Padarysiu...*

žinos, kad aš Viešpats jų Dievas su jomis, o jos mano tauta, Izraelio namai, sako Viešpats Dievas. <sup>31</sup>Jūs gi esate mano bandos, mano ganyklos bandos žmonės, o aš Viešpats, jūsų Dievas, sako Viešpats Dievas

**35.** <sup>1</sup>Man buvo suteiktas Viešpaties žodis ir pasakyta: <sup>2</sup>Žmogaus sūnau, atgręšk savo veidą prieš Seiro kalną, pranašauk apie jį ir sakyk jam: <sup>3</sup>Viešpats Dievas sako taip: Štai aš einu prieš tave, Seiro kalne; aš ištiesiu savo ranką prieš tave ir padarysiu tave pamestą ir tuščią. <sup>4</sup>Tavo miestus aš sugriąsiu, ir tu būsi pamestas, ir tu žinosi, kad aš Viešpats. <sup>5</sup>Kadangi tu buvai amžinas neprietelis ir padavei Izraelio sūnus į kalavijo rankas jų suspaudimo metu, didžiausios neteisybės laikų, <sup>6</sup>todėl, kaip aš gyvas, sako Viešpats Dievas, aš paduosiu tave kraujui, ir kraujas persekios tave. <sup>7</sup>Aš paversiu Seiro kalną tuštuma ir tyruma, ir atimsiu nuo jo einantį ir grįžtantį. <sup>8</sup>Aš pripildysiu jo kalnus jojo užmuštųjų; tavo kauburiuose, tavo slėniuose ir upeliuose kris užmuštieji kalaviju. <sup>9</sup>Aš padarysiu iš tavęs amžinas tyrumas, ir tavo miestai bus negyvenami, ir jūs žinosite, kad aš Viešpats Dievas. <sup>10</sup>Kadangi tu sakei: Abidvi tautos ir abidvi šalys bus mano, ir aš gausiu jas paveldėtina, nors tenai buvo Viešpats, <sup>11</sup>todėl, kaip aš gyvas, sako Viešpats Dievas, aš padarysiu, žiūrėdamas tavo rūstybės ir tavo pavydo, kurį rodei laikydamas juos neapykantėje, ir aš pasidarysiu per juos žinomas, kai būsiu padaręs tau teismą. <sup>12</sup>Ir tu žinosi, kad aš, Viešpats, girdėjau visus tavo piktžodžius, kuriuos kalbėjai apie Izraelio kalnus, sakydamas: Jie palikti, atiduoti mums praryti. <sup>13</sup>Be to, jūs sukilote prieš mane savo burna ir kalbėjote prieš mane savo paniekos žodžius; aš girdėjau. <sup>14</sup>Viešpats Dievas sako taip: Besidžiaugiant visai žemei aš paversiu tave tyruma. <sup>15</sup>Kaip tu džiaugiesi dėl Izraelio namų tėvonystės, kad ji buvo sunaikinta, taip aš padarysiu tau; būsi sunaikintas tu, Seiro kalne, ir visa Idumėja; ir jie žinos, kad aš Viešpats

Anot Vulg: jos bus tikras palaiminimas, kurs eina iš karaliaus buveinės, Siono /Ps 109,2; Joel 2,17/; anot ebr t: tauta ir Siono apylinkė /miestas ir šalis/ bus tikras palaiminimas. — <sup>27</sup>Grandines. Ebr t: kartis. — <sup>28</sup>Neberys jų. Ješ 57,9 ir k. — <sup>29</sup>Garbingą želmenį. Ebr t: augalų šalį garbėje, t y, dėl palaiminto jo lietaus tauta ir šalis vėl pasidarys garsios derlingumu, kurį giria ir pagonys. — <sup>31</sup>Žmonės. To ž nėra LXX

c/ Idumėjos sunaikinimas, Izraelio šalies atnaujinimas

35,1-36,38. Idumėja, senas Dievo tautos priešas, bus sunaikinta /35, 1-15/; Izraelis gi bus atstatytas /36, 1-15/; tas atstatymas įvyks ne dėl Izraelio nuopelnų, bet to reikalaujant Dievo garbei /36,16-38/

35. <sup>2</sup>Prieš Seiro kalną. Seiro kalnu vadinama Idumėja, Edomo šalis. — <sup>3</sup>Aš ištiesiu: darysiu tau teismą, pa-

smerksiu. — <sup>4</sup>Tavo miestus... Edomas ne tik nustos, ką buvo neteisingai pasisavinęs, bet dar ir jo paties šalis bus kietai nubausta. — <sup>5</sup>Amžinas: nuo pat Mošės laikų, 4 Moš 20,21 ir k. — <sup>6</sup>Paduosiu tave kraujui. Ebr t: paversiu tave krauju, t y, visas tavo kraujas bus išlietas. — <sup>10</sup>Abidvi šalys... Nors ten buvo Dievas, nors šalis buvo Dievui pašvęsta, ir Viešpats turėjo savo buveinę jos šventamyje, Edomiečiai tačiau kėsinosi abidvi šalis, Judą ir Izraelį, pasiimti sau. — <sup>11</sup>Žiūrėdamas tavo rūstybės... Neapykanta, kokią Edomiečiai parodė Žydų tautai, bus mastas, kurio Dievas laikysis Edomiečius bausdamas. — <sup>12</sup>Piktžodžiai. Matydami, jog Žydų šalis sunaikinta, Edomiečiai skelbė, kad Žydų garbinamas Jahvė /Viešpats/ negalės jos apginti. Tai buvo piktžodžiavimas. — <sup>13</sup>Sukilote. Anot ebr t: rodėtės dideliais prieš mane. — <sup>14</sup>Aš girdėjau: kad atkeršyčiau



36. <sup>1</sup>Tu gi, žmogaus sūnau, pranašauk apie Israėlio kalnus ir sakyk: Israėlio kalnai, išgirskite Viešpaties žodį. <sup>2</sup>Viešpats Dievas sako taip: Kadangi neprietelis sakė apie tave: Šia tau, amžinosios kalvos atiduotos mums nepildėti, <sup>3</sup>todėl tu pranašauk ir sakyk: Viešpats Dievas sako taip: Kadangi jūs sunaikinti ir sumindžioti aplinkui ir virtote tėvonystė likusioms tautoms, patekote ant liežuvio ir virtote žmonių panieką, <sup>4</sup>todėl, Israėlio kalnai, išgirskite Viešpaties Dievo žodį: Štai ką sako Viešpats Dievas kalnams ir kalvoms, upeliams ir slėniams, sugriautoms sienoms ir paliktiems miestams, kurie sunaikinti, ir iš kurių tyčiojasi likusios tautos aplinkui; <sup>5</sup>todėl Viešpats Dievas sako taip: Kadangi aš savo ugingame uolime kalbėjau apie likusias tautas ir apie visą Idumėją, kurios pasisavino sau mano šalį kaip tėvonystę su džiaugsmu, visa širdimi ir siela, ir apiplėšė ją, kad sunaikintų, <sup>6</sup>todėl pranašauk apie Israėlio žemę ir sakyk kalnams bei kalvoms, augštumoms ir slėniams: Viešpats Dievas sako taip: Štai aš kalbėjau savo uolime ir savo narše, nes jūs kentėjote tautų panieką. <sup>7</sup>Todėl Viešpats Dievas sako taip: Aš pakėliau savo ranką, kad tautos, kurios yra aplink juos, pačios neštų savo sugėdinimą.

<sup>8</sup>Jūs gi, Israėlio kalnai, želdinkite savo šakas ir neškite savo vaisių mano tautai, Isrėliui, nes arti yra metas ateiti. <sup>9</sup>Nes štai aš ateisiu pas jus ir grėšiuos į jus; jūs būsite ariami ir gausite sėklos. <sup>10</sup>Aš padauginsiu jumyse žmones ir visus Israėlio namus; miestai bus gyvenami ir griuvėsiai vėl atstatomi. <sup>11</sup>Aš padarysiu jus pilnus žmonių ir galvijų; jie dauginsis ir augs; aš padarysiu, kad jūs būtumėte gyvenami kaip pradžioje, ir apdovanosiu didesnėmis gėrybėmis, kaip kad turėjote pradžioje; ir jūs žinosite, kad aš Viešpats. <sup>12</sup>Aš atvesiu ant jūsų žmonių, mano tautą Israėlį, ir jie paveldės tave kaip tėvonystę; ir tu būsi jiems tėvonystė, ir daugiau nebeatsitiks, kad tu būtumei be jų. <sup>13</sup>Viešpats Dievas sako taip: Kadangi apie jus sako: Tu ryji žmones ir smaigi savo tautą, <sup>14</sup>todėl tu nebeėsi daugiau žmonių ir nebesmaugsi daugiau savo tautos, sako Viešpats Dievas. <sup>15</sup>Aš padarysiu, kad tu nebegirdėtumei daugiau pagonių pasityčiojimo; tu anaipol nebeneši tautų paniekos ir nebenustosi daugiau savo tautos, sako Viešpats Dievas

36. <sup>1</sup>*Israėlio kalnus*: Israėlio šalį su visais gyventojais. — <sup>2</sup>*Neprietelis*: Edomas ir jo šalininkai. — *Amžinosios kalvos*. Israėlio kalnai taip galėjo būti vadinami dėl senos jų istorijos ir dėl to, kad Dievas buvo žadėjęs duoti juos Israėliaičiams amžiniems laikams /1 Moš 49,26 ir k/; neprieteliai šituo pavadinimu nori pasityčiooti iš Dievo pažado. — <sup>3</sup>*Likusios tautos*: kurios dar nebuvo Kaldiečių sunaikintos. — <sup>4</sup>*Sugriautoms sienoms*: miestų ir namų sienų griuvėsiams. — <sup>5</sup>*Su džiaugsmu, visa...* Ebr t: su tikru širdies džiaugsmu, su paniekinimu širdyje. — Edomiečiai išvaikė ir pasilikusius savo vietoje gyventi Israėliaičius. — <sup>6</sup>*Augštumoms*. Tikriau ebr t: kloniams. — <sup>7</sup>*Pakėliau*: prisiiekiau

<sup>8</sup>*Arti*. Nors dar turėjo praeiti 50 metų iki Kiras leido Žydams grįžti iš nelaisvės, tačiau tie metai, ilgi, tiesa, vienam atskiram žmogui, visai tautai buvo tik trumpas laikas. Plg Ješ 14,31. — <sup>9</sup>*Gausite sėklos*. Dievo palaiminimas pasireiškė didžiausiu derlingumu, gyventojų skaičiaus padaugėjimu, atstatymu to, kas buvo sugriauta, dieviškųjų dovanų apsytybe /10 e/. — <sup>11</sup>*Didesnėmis...* Naujų dovanų apstumas ir gerumas bus didesnis kaip praeitais laikais. — <sup>12</sup>*Atvesiu ant jūsų*: apgyvendinsiu šalį žmonėmis; tie gyventojai nebebus sunaikinti. — <sup>13</sup>*Tu ryji...* Israėliaičiai buvo dažnai baudžiami dėl jų nusikaltimų savo krašte; pagonys darė iš to išvadą, ir sakė, kad pati Israėlio šalis bodisi savo gyventojų,

<sup>16</sup>Man buvo suteiktas Viešpaties žodis ir pasakytas: <sup>17</sup>Žmogaus sūnau, Izraelio namai gyvena savo žemėje ir sutepė ją savo keliais ir savo pastangomis, taip kad jų elgesys mano akivaizdoje pasidarė kaip mėnėsine liga sergančios moteriškos nešvarumas. <sup>18</sup>Aš išliejau ant jų savo užsidegimą dėl kraujo, kurį jie išliejo ant žemės, ir dėl to, kad jie sutepė ją savo stabais. <sup>19</sup>Aš išsklaidžiau juos tarp tautų, ir jie išvėtyti į šalis; aš teisčiau juos, žiūrėdamas jų kelių ir jų sumanymų.

<sup>20</sup>Jie atėjo pas tautas, į kurių tarpą turėjo eiti, ir sutepė mano šventą vardą, kai apie juos buvo sakoma: Tai Viešpaties tauta, ir jie turėjo išeiti iš jo šalies. <sup>21</sup>Bet man pagailo mano švento vardo, kurį Izraelio namai sutepė tautose, pas kurias buvo atėję.

<sup>22</sup>Todėl sakyk Izraelio namams: Viešpats Dievas sako taip: Ne dėl jūsų, Izraelio namai, aš tai darysiu, bet dėl savo švento vardo, kurį jūs sutepėte tarp pagonių, pas kuriuos atėjote. <sup>23</sup>Aš pašventinsiu savo didį vardą, sutepą tarp pagonių, kurį jūs sutepėte jų tarpe, kad pagonys žinotų, jog aš Viešpats, sako kareivijų Viešpats, kai aš būsiu pašventintas jūmyse jų akivaizdoje. <sup>24</sup>Nes aš atimsiu jus iš pagonių, surinksiu jus iš visų šalių ir parvesiu jus į jūsų šalį. <sup>25</sup>Aš išliesiu ant jūsų tyro vandens, ir jūs būsite apiplauti nuo visų savo susitepimų, ir aš apvalysiu jus nuo visų jūsų stabų. <sup>26</sup>Aš duosiu jums naują širdį ir įvesiu į jūsų vidų naują dvasią; aš atimsiu iš jūsų kūno akmeninę širdį ir duosiu jums kūnišką širdį. <sup>27</sup>Aš duosiu į jūsų vidų mano dvasią ir padarysiu, kad jūs vaikščiotumėte mano įsakymais, sergėtumėte mano teises ir jas vykdytumėte. <sup>28</sup>Jūs gyvensite šalyje, kurią aš esu davęs jūsų tėvams; jūs būsite man tauta, ir aš būsiu jums Dievas. <sup>29</sup>Aš išgelbėsiu jus iš visų jūsų susitepimų, pašauksiu javus ir juos padauginsiu ir nebeleisiu ant jūsų bado. <sup>30</sup>Aš padauginsiu medžio vaisius ir lauko augalus, kad jūs nebekęstumėte daugiau paniekos dėl bado tautų tarpe. <sup>31</sup>Tuomet jūs atsiminsite savo pikčiausius kelius ir negeras pastangas, ir jums nebeatiks jūsų neteisybės ir jūsų kaltės. <sup>32</sup>Ne dėl jūsų aš tai darysiu, sako Viešpats Dievas; tebūna tai jums žinoma; susigėskite ir parauskite dėl savo kelių jūs, Izraelio namai.

<sup>33</sup>Viešpats Dievas sako taip: Tą dieną, kurią aš apvalysiu jus nuo visų jūsų neteisybių ir apgyvendinsiu miestus, atstatysiu griuvėjus, <sup>34</sup>ir pamesta žemė, kuri kitados buvo tuščia kiekvieno keleivio akyse,

nes jie per daug sutepti nuodėmėmis

<sup>16</sup>Man buvo... Šitoje pranašystėje nurodomi dėsniai, kurių Viešpats laikosi išvaduojamas savo tautą, ir pats to išvadavimo būdas. — <sup>17</sup>Sutepė... Izraelio šalis buvo pašventinta įvairiais Dievo apsiraiškimais. — *Sergančios...* Plg 3 Moš 15,19 ir k. — <sup>18</sup>Dėl kraujo... Nurodomos dvi pikčiausios neteisybės žmonėms ir Dievui: neteisingas kraujo išliejimas ir stabų garbinimas. Plg aug 22,3

<sup>20</sup>Sutepė mano... Davė progos pagonims piktžodžiauti Dievo vardui. — <sup>21</sup>Bet man... Viešpaties garbė reikavo, kad minėtam piktžodžiavimui būtų padarytas galas.

<sup>23</sup>Būsiu pašventintas... Išgelbėdamas pagonių akyse Izraeliui ir

juos grąžindamas į Palestiną. —

<sup>25</sup>Aš išliesiu... Turima galvoje įstatymo numatytos apeigos /plg 3 Moš 19,17-19/; tačiau vandens išliejimo pasėkos bus netik įstatymo numatytas apsplovimas, bet dar ir širdies apvalymas ir naujas gyvenimas. —

<sup>26</sup>Aš duosiu... Plg aug 11,19,20. —

<sup>27</sup>Kad jūs vaikščiotumėte... Dievo dvasia veda prie visokio šventumo ir duoda jėgų jį vykdyti. Panašiai kalba Povilas Rom 8,4. — <sup>28</sup>Iš visų jūsų susitepimų... Pirmoji ir visų didžiausi geradarystė bus išvedimas iš nuodėmės vergijos. — <sup>30</sup>Aš padauginsiu... Laisvi nuo nuodėmių jie galės naudotis žemės gėrybėmis, kurių turės apščiai. — <sup>31</sup>Jums nebeatiks... Anot ebr t: ir jūs bjaurėsitės patys savęs

vēl bus dirbama. <sup>35</sup>Tuomet sakys : Ta neapdirbta šalis pasidarē kaip gērių sodas, o miestai palikti, ištuštējē ir sugriauti vēl stovi sustiprinti. <sup>36</sup>Tuomet tautos, kurios tik buvo paliktos jūsu apylinkēje, zinās, kad aš, Viešpats, atstāciau kas sugriauta ir apsodinau kas buvo nedirbama, kad aš, Viešpats, kalbējau ir padariau

<sup>37</sup>Viešpats Dievas sako taip : Dar ir tame atras mane Israēlio namai, kad aš jiems štai kā padarysiu : aš padauginsiu juos kaip kokiā žmonių kaimenē, <sup>38</sup>kaip šventajā kaimenē, kaip Jerusālēs kaimenē jos iškilmēsē ; taip palikti miestai bus pilni žmonių kaimenių ; ir jie zinās, kad aš Viešpats

**37.** <sup>1</sup>Viešpaties ranka atējo ant manēs ; ji išvedē mane Viešpaties dvasioje ir pastatē mane vidury lauko, kurs buvo pilnas kaulų. <sup>2</sup>Jis vedžiojo mane aplinkui juos ; buvo gi jų labai daug lauke, ir jie buvo labai sudžiūvē. <sup>3</sup>Tuomet jis man tarē : Žmogaus sūnau, ar tu manai, kad šitie kaulai atgys ? Aš atsakiau : Viešpatie Dieve, tu tai žinai. <sup>4</sup>Jis man tarē : Pranašauk apie šituos kaulus ir sakyk jiems : Sudžiūvusieji kaulai, išgirskite Viešpaties žodį : <sup>5</sup>Štai kā sako Viešpats Dievas šitiems kaulams : Štai aš įleisiu į jus dvasią, ir jūs būsite gyvi. <sup>6</sup>Aš duosiu jums gyslas, užauginsiu ant jūsų mėsos ir apvilksiu jus oda ; aš duosiu jums dvasią, ir jūs būsite gyvi, ir žinosite, kad aš Viešpats. <sup>7</sup>Tuomet aš pranašavau, kaip jis man buvo įsakęs. Man pranašaujant pakilo ūžesys, ir štai sujudimas : kaulai susiėjo su kaulais, kiekvienas prie savo sąnario. <sup>8</sup>Aš žiūrėjau, ir štai ant jų užaugo gyslos ir mėsa, ir išsitiesė ant jų oda, bet dvasios jie dar neturėjo. <sup>9</sup>Jis man tarē : pranašauk

dėl savo nusikaltimų ir dėl savo nuobodų

<sup>35</sup>*Gērių*. Ebr t : Edeno ; todėl kaip rojaus sodas

<sup>37</sup>*Dar ir tame...* Daug Žydų buvo žuvę kare, mažą jų liko Palestinoje, išvestųjų nelaisvėn skaičius buvo nedidžiausias /Nebukadnetsaras buvo išvedęs 4600. Žr Jer 52,28-30/ ; todėl Žydamas galėjo kilti baimės, ar iš taip nedidelio skaičiaus beatsiras gana žmonių, kad Palestinos kraštas net pagonis nustebintų savo gyventojų daugybe ; Dievas kaip ypatingą malonę pažada greitą tautos padaugėjimą. — <sup>38</sup>*Jos iškilmēsē...* Kaip Jerusālē trijose metų šventės pasidarydavo pilna aukoms skirtų avių būrių /plg 2 Kron 37,7-9/, taip bus pilni Palestinos miestai gyventojų. Tikras teokratinės tautos padaugėjimas pasireikš Mesijo laikais. Plg Ješ 66,8 ir k

d/ *Simbolinė pranašystė apie Jerusālės prisikėlimą*

37,1-28. Regėjime Ezekielis pamokomas, kaip Dievo visagalybė atgaivins tautą /1-14/ ir simboliniu

veiksmu paaiškinamas, kaip bus pasiektas visiška tautos vienybė /15-28/

37. <sup>1</sup>*Ji išvedē...* Ebr t : Viešpats išvedē mane dvasioje. Ezekielis buvo išvestas ne su kūnu, bet tik dvasioje, nes tai buvo tik regėjimas ; kaulus matē taip pat dvasioje ; tikrenybėje tiek daug kaulų nepalaidotų nė nebuvo. — <sup>2</sup>*Labai sudžiūvē* : juose nebuvo likę nė mažiausios gyvybės pėdsakos. — <sup>3</sup>*Tu tai žinai*. Žmogui rodosi tai negalimas dalykas, tačiau kas įstengs išmatuoti Viešpaties visagalybę ir galės žinoti jo valią? — <sup>4</sup>*Pranašauk...* Ne pats Dievas čia pažadins mirusius ; pranašas šiame stubkle turi būti jo visagalybės įrankis. — <sup>6</sup>*Dvasią* : gyvybės dvasią, kitaip sakant : atgaivinsiu. 6 e nurodomi atskiri atgijimo momentai. — <sup>7</sup>*Ūžesys* : kilęs kaulams pradėjus glaustis vieniems prie kitų. — <sup>9</sup>*Pranašauk dvasiai...* Kaip pirmojo žmogaus sutvėrime atskirai aprašyta kūno padarymas ir gyvybę duodančios sielos įkvėpimas, kad būtų išreikšta, jog siela ne iš med žiagos padaryta, taip ir šitame atgaivinime apie kūną ir apie sielą kalbama atskirai. Kad nematomos žmogaus sielos atė-

dvasiai, pranašauk, žmogaus sūnau, ir sakyk dvasiai: Štai ką sako Viešpats Dievas: Ateik šen, dvasia, iš keturių vėjų ir dvelk ant šitų užmuštųjų ir tegul jie atgyja. <sup>10</sup>Aš pranašavau, kaip jis man buvo įsakęs, ir dvasia įėjo į juos; jie atgijo ir atsistojo ant savo kojų labai, labai didelė kariuomenė

<sup>11</sup>Jis man tarė: Žmogaus sūnau, visi šitie kaulai yra Izraelio namai. Jie sako: Sudžiūvo mūsų kaulai, mūsų viltys žuvo, ir mes esame atmesti. <sup>12</sup>Todėl pranašauk ir sakyk jiems: Viešpats Dievas sako taip: Štai aš atidarysiu jūsų kapus ir jus, mano tauta, aš išvesiu iš jūsų kapų ir įvesiu jus į Izraelio žemę. <sup>13</sup>Jūs žinosite, kad aš Viešpats, kai būsiu atidaręs jūsų kapus ir būsiu išvedęs jus, mano tauta, iš jūsų kapų, <sup>14</sup>ir būsiu davęs į jus savo dvasią, ir jūs būsite gyvi, ir aš būsiu suteikęs jums ramybės jūsų žemėje

<sup>15</sup>Man buvo suteiktas Viešpaties žodis ir pasakyta: <sup>16</sup>Paimk sau vieną medį ir parašyk ant jo: Judo ir jo draugų Izraelio sūnų; imk kitą medį ir rašyk ant jo: Ephraimo medžiui Juozapui ir jo draugams visiems Izraelio namams; <sup>17</sup>suglausk juodu vieną su kitu į vieną medį, kad būtų vienas tavo rankoje

<sup>18</sup>Kai tavo tautos sūnūs tau sakys kalbėdami: Ar tu mums nepasakyksi, ką tai turi reikšti? <sup>19</sup>tu jiems kalbėk: Viešpats Dievas sako taip: Štai aš imsiu Juozapo medį, kurs yra Ephraimo rankoje, ir Izraelio giminės, kurios yra su juo sujungtos, ir suglausiu jas su Judo medžiu ir padarysiu iš jų vieną medį, ir jie bus vienas mano rankoje. <sup>20</sup>Tai ir bus medžiai, ant kurių parašei, tavo rankoje jų akivaizdoje. <sup>21</sup>Po to tu jiems sakyk: Viešpats Dievas sako taip: Štai aš imsiu Izraelio vaikus iš tarpo tautų, į kurias jie nuėjo, surinksiu juos iš visur ir atvesiu juos į savo žemę. <sup>22</sup>Aš padarysiu iš jų vieną giminę šalyje Izraelio kalnuose, ir bus vienas karalius, kurs visus valdys; nebebus daugiau dvi giminės ir nebesuskils jos daugiau į dvi karalysti

<sup>23</sup>Jie nebesusiteps daugiau savo stabais, savo nuobodomis ir savo neteisybėmis; aš išgelbėsiu juos iš visų buveinių, kuriose jie nusidėjo ir apvalysiu juos; jie bus man tauta, o aš būsiu jiems Dievas. <sup>24</sup>Mano tarnas Dovidas bus jiems karalius, ir bus jiems visiems vienas ganyto-

jimą pranašas būtų galėjęs pajusti, tas atėjimas išreiškiamas vėjo vaizdu [Jier, Teod]. — <sup>11</sup>*Visi šitie kaulai...* Karalystė buvo sunaikinta, tremtiniai nebeturėjo jėgų ir buvo nustoję vilties. Todėl sudžiūvusieji kaulai vadinami užmuštųjų kaulais. Bet kaip kaulai tik Dievo dvelkimu gali gauti naują gyvybę, taip Žydai tik Dievo pagalba gali būti paleisti iš Babelės vergijos ir sugrąžinti tėvynėn. — <sup>12</sup>*Jūsų kapus...* Tautos padėtis panaši į palaidotųjų padėtį; todėl išgelbėjimas iš vergijos čia aprašomas kaip atidarymas kapų ir išvedimas iš jų tų, kurie buvo palaidoti. — <sup>14</sup>*Savo dvasią*: naują šventumo dvasią

<sup>16</sup>*Jo draugų*: tų Žydų, kurie buvo prisidėję prie Judo: Benjaminio giminės, Simeono, Levio giminės ir daug

kitų dievobaimingesnių Izraeličių [2 Kron 11,13-17 ir k/]. — *Juozapui*. Juozapas minimas atskirai, nes iš jo kilusios Ephraimo ir Manaso giminės buvo galingiausios. Ebr t gal norėta pasakyti: Juozapui, t y, Ephraimo giminėi ir kitoms Izraelio giminėms. — <sup>17</sup>*Į vieną medį*: padarydamas vieną lazda

<sup>18</sup>*Kurs yra Ephraimo rankoje*, t y, Juozapo giminės galią, kuri randasi Ephraimo rankoje. Ephraimas buvo žymiausi giminė; iš jos buvo pirmieji karaliai Jeroboamas, Nadabas; jos vardu buvo vadinamas visas Izraelis [Is 7,2 ir k/]. — *Jo rankoje*. Ebr t: mano rankoje. — <sup>22</sup>*Vienas karalius*: naujas Dovidas, Mesijas. Plg Jo 10,16

<sup>23</sup>*Jie nebesusiteps...* Todėl nebebus skilimo pavojų; tikras dievobaimin-

jas ; jie elgsis pagal mano teises, sergės mano įsakymus ir juos vykdys.  
<sup>25</sup>Jie gyvens šalyje, kurią aš esu davęs mano tarnui Jokubui, kurioje gyveno jūsų tėvai ; joje gyvens jie ir jų vaikai, ir jų vaikų vaikai per amžius, o mano tarnas Dovidas bus jų kunigaikštis amžinai. <sup>26</sup>Aš padarysiu su jais taikos sandorą, tai bus jiems amžina sandora ; aš juos sustvirtinsiu ir padauginsiu ; aš pastatysiu savo šventyklą jų tarpe amžiams.  
<sup>27</sup>Mano padangtė bus juose ; aš būsiu jiems Dievas, o jie bus man tauta.  
<sup>28</sup>Ir tautos žinos, kad aš Viešpats, kurs pašventinu Izraelį, kai mano šventykla bus jų tarpe per amžius

38. <sup>1</sup>Man buvo suteiktas Viešpaties žodis ir pasakyta : <sup>2</sup>Žmogaus sūnau, atgręšk savo veidą prieš Gogą, prieš Magogo šalį, prieš vyriausį Mosokho ir Tubalio kunigaikštį, pranašauk apie jį <sup>3</sup>ir sakyk jam : Viešpats Dievas sako taip : Štai aš einu prieš tave, Goge, tu vyriausis Mosokho ir Tubalio kunigaikštis. <sup>4</sup>Aš vaikysiu tave aplinkui ir pažabosiu tave ; aš išvesiu tave ir visą tavo kariuomenę, žirgus ir raitelius, visus apsišarvėjusius, didelę daugybę, apsiginklavusius jietimi, skydu ir kalaviju.  
<sup>5</sup>Persai, Etiopiečiai ir Libiečiai su jais, visi su skydais ir šalmais ;  
<sup>6</sup>Gomeras ir visi jo būriai, Togormos namai, šiaurės šlaitai, visa jų jėga ir daug tautų yra su tavim. <sup>7</sup>Pasiruošk ir prirengk save ir visą savo daugybę, kuri susirinko prie tavęs, ir būk jiems įsakymų davėjas. <sup>8</sup>Po daugelio dienų tu būsi aplankytas ; daugelio metų pabaigoje tu ateisi į šalį, kuri vėl laisva nuo kalavijo ir surinkta iš daugelio tautų Izraelio kalnuose, kurie nuolat buvo tušti ; jie išvesti iš tautų ir visi gyvens

gumas yra geriausi priemonė vienybei palaikyti. — *Iš visų buveinių.* Geriau LXX : iš visų atpuolimų, kuriais jie susitėpė. — <sup>24</sup>*Dovidas.* Karalystė bus tobulai atstatyta tik Mesijo. Plg aug 34,23 ir k. — <sup>25</sup>*Jie gyvens...* Kam šitas pažadas duodamas ? Tiems, kurie ištikimai laikosi Dievo įsakymų ir nuolankiai pasiduoda Mesijui karaliui. Jei taip būtų padarę Žydai, jie būtų laimėję, kas buvo Dievo žadėta 33,11...

<sup>26</sup>*Aš padarysiu...* Plg Ps 59,4 ; 116,2 ; Jo 12,34. — <sup>27</sup>*Mano padangtė :* buveinė. Pats Dievas ves tautą į visokią šventumą. — <sup>28</sup>*Ir tautos...* Ir pagonys pažins Dievą ir duos jam garbę

#### e/ Izraelio neprietelių sunaikinimas

38,1-39,29. Aprašoma paskutinio išrinktosios tautos neprietelio Gogo galybė /38,1-9/ ir jo pikti sumanymai /38,10-16/, Gogo pasmerkimas /38,17-23/ ir visiškas jo sunaikinimas /39,1-20/, kurio pasėka bus ta, kad pagonys pažins tikrąjį Dievą /39,21-29/

38. <sup>1</sup>Man buvo suteiktas... Svarbiausi Žydų karalystės atstatymo sąlyga buvo sunaikinimas pasauli-

nės Kaldiečių galios. Bet jau senesnieji pranašai /plg Joel 2,20 ir k/ buvo numatę paskutiniems laikams sunkią kovą su « šiaurės galybe » ir, kaip parodė Skitų puolimai /ypač 7. amž pirm Kr/, gana buvo šiaurėje tautų, iš kurių šalies reikėjo bijoti sunkių kovų ateiviai. 38 ir 39 sk pranašystėse Ezeikielis, aprašydamas paskutinio neprietelio Gogo sunaikinimą, duoda tikriausį laidą, kad visos anos tautos bus pilnai nugalėtos, kad nauja karalystė bus nenugalima ir amžinai pasiliks. Gogas yra Dievo ir tikros religijos neprietelių bei jų nugalėjimo figūra, ypač paskutiniaisiais pasaulio laikais. Žr Apr 20,7... — *Gogą.* Panašus vardas sutinkamas Asirijos dokumentuose : Gugu, Gagi, Giges. Tai ne vieno asmens vardas, bet greičiau pareigos pavadinimas, kaip Paraonas, ciesorius, kitaip sakant, vyriausis valdovas. Gogas šioje vietoje yra Magogo šalies karalius. — *Prieš Magogo šalį.* Anot ebr t : Magogo šalyje. — <sup>4</sup>*Aš išvesiu.* Ebr t : aš nuviliosiu. Kad čia bus tik Dievo valios įvykdymas, aišku iš to, jog Gogas bus lyg pažabotas arkllys ir eis kad ir nematomos rankos vedamas. — <sup>5</sup>*Persai...* Plg aug 30,5 ir

joje be baimės. <sup>9</sup>Pakildamas gi tu ateisi kaip audra ir lyg debes, kad apdengtumei žemę tu, ir visi tavo būriai, ir daug tautų su tavim

<sup>10</sup>Viešpats Dievas sako taip: Aną dieną kils tavo širdyje minčių, ir tu svarstysi pikčiausį sumanymą; <sup>11</sup>tu sakysi: Aš pakilsiu prieš šalį, kuri neturi sienų, ateisiu pas taikiuosius, kurie gyvena be baimės; visi jie gyvena be sienų, ir jie neturi nei užkaiščių, nei durų; <sup>12</sup>kad plėštumei grobį ir imtumei išplėšas, kad tiestumei savo ranką prieš tuos, kurie buvo palikti ir paskui atstatyti ir prieš tautą, kuri surinkta iš tautų, kuri pradėjo turėti nuosavybę ir gyventi žemės kalvoje. <sup>13</sup>Saba ir Dedanas, Tarsio pirkliai ir visi jo liūtai sakys tau: Argi tu ateini pasiimti išplėšų? Štai grobiui plėšti tu surinkai savo daugybę, kad imtumei sidabrą ir auksą, išsineštumei rakandus bei lobį ir išplėštumei begalinį grobį. <sup>14</sup>Todėl, žmogaus sūnau, pranašauk ir sakyk Gogui: Viešpats Dievas sako taip: Argi ne tą dieną, kai mano tauta, Izraelis, gyvens be baimės, tu tai žinosi? <sup>15</sup>Taip, iš savo vietos nuo šiaurės šlaitų ateisi tu ir daug tautų draug su tavim, visi raiti ant žirgų, didelis būrys ir smarki kariuomenė. <sup>16</sup>Tu pakilsi prieš mano tautą Izraelį kaip debes, kad apdengtumei žemę. Tu pasirodysi paskučiausiose dienose, ir aš atvesiu tave ant savo šalies, kad tautos pažintų mane, kai aš būsiu pasirodęs tavimi šventas jų akyse, o Goge!

<sup>17</sup>Viešpats Dievas sako taip: Taigi tu esi tas, apie kurį aš esu kalbėjęs senose dienose per savo tarnus Izraelio pranašus, kurie pranašavo anų laikų dienose, kad aš atvesiu tave ant jų. <sup>18</sup>Ir tą dieną, Gogo atėjimo dieną, prieš Izraelio šalį, sako Viešpats Dievas, atsitiks, kad mano užsidedimas ir mano narsas pakils. <sup>19</sup>Savo uolumu, savo rūstybės ugnyje aš tai sakau: Nes tą dieną bus didelis sukrėtimas; <sup>20</sup>prieš mano veidą sudrebės jūros žuvys, dangaus paukščiai, lauko žvėrys ir visi slankiotojai, kurie juda žemėje, ir visai žmonės, kurie yra žemės paviršiuje; kalnai bus nugriauti, virs tvoros ir visi mūrai sugrius ant žemės. <sup>21</sup>Aš pašauksiu visuose savo kalnuose prieš jį kalaviją, sako Viešpats Dievas; kiekvieno kalavijas bus atgręžtas prieš jo brolį. <sup>22</sup>Aš teisiu jį maru, krauju, smarkiu lietumi ir labai didele kruša; ugnimi ir siera aš lysiu ant jo ir ant jo ka-

k. Gausinga kariuomenė renkasi iš rytų, pietų, šiaurės, iš tolimiausių šalių; rengiamas smarkiausias Dievo karalystės puolimas. — <sup>7</sup>*Isakymų davėjas*: kai ves į kovą, kurioje pats turės žūti. — <sup>8</sup>*Būsi aplankytas*. Vėl daroma aliuzija į galutiną Gogo likimą. Plg Ješ 24,22. — *Metų pabaiigoje*: Mesijo karalystės laikais. Plg Apr 20,7

<sup>10</sup>*Minčių*: negėtų minčių. — <sup>11</sup>*Kuri neturi sienų*. Anot ebr t: kuri yra atvira, — todėl jai yra sunku gintis. — <sup>12</sup>*Kurie buvo palikti*. Ebr t: prieš griuvėsius, kurie dabar vėl atstatyti /nelaisvės metams pasibaigus/. *Pradėjo turėti nuosavybę*: pasiekė tam tikrą pasiturėjimo laipsnį. — *Žemės kalvoje*. Palestinos šalis kartu su Jerusale čia vadinama žemės kalva /« bamba »/, ne dėl to, kad ji kalnuotas kraštas, bet kad randasi tautų

viduryje /aug 5,5/, kad patogiai galėtų nešti apreiškimą į visas kitas tautas /Mikh 5,7/. — <sup>13</sup>*Jo liūtai*. Liūtais kitur vadinami karaliai /19,2; 32,2/; tačiau ir labai turtingi pirkliai vadinami pas Ješają /23,8/ kunigaikščiais. — <sup>14</sup>*Tu tai žinosi*: žinosi, kad Izraelis nelaukia, nesitiki puolimo. — <sup>15</sup>*Nuo šiaurės šlaitų*. Taip nurodoma, kad Magogo šalis turėjo būti tolimoje šiaurėje. — <sup>16</sup>*Aš atvesiu tave...* Gogas manys, kad jis pats eina; tikrumoje gi jis bus Dievo vedamas, kad būtų sunaikintas ir kad Viešpats pasirodytų šventas pagonių akyse

<sup>17</sup>*Senose dienose per...* Čia turima galvoje tos pranašystės, kuriomis buvo paskelbtas Dievui priešingoms tautoms teismas ir žuvimas, pranašystės, kurios bus pilnai įvykdytos paskutinio neprietelio nugalėjimu. Plg

riuomenės ir ant daugelio tautų, kurios yra su juo. <sup>23</sup>Aš pasirodysiu didis ir šventas ir pasidarysiu žinomas daugelio tautų akyse, ir jie žinos, kad aš Viešpats

39. <sup>1</sup>Tu gi, žmogaus sūnau, pranašauk prieš Gogą ir sakyk: Viešpats Dievas sako taip: Štai aš einu prieš tave, Goge, vyriausis Mosokho ir Tubalio kunigaikšti, <sup>2</sup>aš vaikysiu tave aplinkui, išvesiu tave ir padarysiu tave, kad tu pakiltumei nuo šiaurės šlaitų, ir aš atvesiu tave ant Israėlio kalnų. <sup>3</sup>Aš sudaužysiu tavo kilpinį tavo kairėje rankoje ir išmesiu tavo vilyčias iš tavo dešinės rankos. <sup>4</sup>Israėlio kalnuose krisi tu ir visi tavo būriai, ir tavo tautos, kurios yra su tavim; plėšriams žvėrimis, paukščiams ir visiems sparnuočiams ir lauko gyvuliams aš duosiu tave ryti. <sup>5</sup>Tu krisi lauko paviršiuje, nes aš esu kalbėjęs, sako Viešpats Dievas. <sup>6</sup>Aš siųsiu ugnies į Magogą ir į tuos, kurie saugiai gyvena salose; ir jie žinos, kad aš Viešpats. <sup>7</sup>Aš padarysiu savo šventą vardą žinomą mano tautos Israėlio viduje, ir aš nebeduosiu daugiau sutepti savo šventą vardą; ir tautos žinos, kad aš Viešpats, Israėlio Šventasis. <sup>8</sup>Štai tai ateis ir įvyks, sako Viešpats Dievas; tai yra ta diena, apie kurią aš esu kalbėjęs. <sup>9</sup>Tuomet išeis gyventojai iš Israėlio miestų, padegs ir sudegins ginklus, skydus ir jėtis, kilpinius ir vilyčias, rankines lazdas ir vėzdus, ir degins tai ugnimi septynerius metus. <sup>10</sup>Jie nesigabens malkų iš apylinkių ir nesikirs iš miškų, nes kūrens ugnį ginklais ir plėš tuos, kurių buvo plėšiami, ir apiplėš savo plėšikus, sako Viešpats Dievas

<sup>11</sup>Aną dieną atsitiks, kad aš duosiu Gogui garsią vietą kaip kapą Israėlyje, ir rytus nuo jūros Keleivių slėnį, kurs sukels pasibaisėjimo praeiviuose; tenai palaidos Gogą ir visą jo daugybę, ir jis bus vadinas Gogo daugybės slėnis. <sup>12</sup>Israėlio namai, kad apvalytų šalį, laidos juos per septynis mėnesius. <sup>13</sup>Visa šalies tauta laidos jį, ir ta diena, kurioje aš pasirodysiu garbingas, bus jiems minėtina, sako Viešpats Die-

Joel 3,11; Ješ 24,1... — <sup>18</sup>Aš tai sakau: nutariu. Didelis žemės drebėjimas turi aplankyti šalį, kurią puls priešai. — <sup>20</sup>Virs tuoros: visi sustiprinimai. Ebr t: visi uolų laiptai. — <sup>21</sup>Kalavija. Anot I.XX: visokį baisumą. Kokie bus tie baisumai, t y, bausmės, pasakoma toliau

39. <sup>1</sup>Vyriausis... Žr aug 38,1. — <sup>2</sup>Išvesiu... Plg 38,4.15. — <sup>3</sup>Aš sudaužysiu... Ebr t: aš išmušiu iš tavo kairės rankos kilpinį... — <sup>4</sup>Plėšriams žvėrimis... Žuvinas bus negarbingas; žuvusieji nebus palaidoti, bet palikti draskyti ir ryti laukiniams žvėrimis ir plėšriams paukščiams. — <sup>5</sup>Lauko paviršiuje: ne tik kalnuose, bet ir laukuose, todėl visur. — <sup>6</sup>Siųsiu ugnies... Ne tik Gogo kariuomenė žus, bet bus nubausti visi Dievo neprieteliai, net ir tie, kurie gyvena saugiai jūros pakraščiuose ir salose. — <sup>7</sup>Nebeduosiu daugiau sutepti... Dievo vardas sutepamas, kai neprieteliai ima didžiuliotis, būk jie nugalėję

Dievo tautą ir Dievas jos neapgyneš. — <sup>8</sup>Ateis ir įvyks: tikrai, būtinai įvyks. — <sup>9</sup>Esu kalbėjęs... Žr 38,17. — <sup>10</sup>Skydus ir jėtis: didžiuosius ir mažuosius skydus. — <sup>11</sup>Septynerius metus. Įvairių ginklų bus taip daug, kad tauta bus aprūpinta kuru septyneriems metams. — Dėl šių metų paminėjimo nemaža aiškintojų mano kad po priešų sunaikinimo dar praeis nelabai ilgas laikas, iki įvyks pasaulio pabaiga, kad nusidėjeliai galėtų pasitaisyti. Plg Rom 11,25

<sup>12</sup>Aš duosiu Gogui... Kaip didelis bus neprietelių pralaimėjimas ir sunaikinimas, pranašas parodo kitokiu vaizdu. Ne turtus, kurių troško /38,12.13/, Gogas ras Israėlyje, bet tai, kas veda jį į kapą. Kapas turi būti ne šventojoje žemėje, bet į rytus nuo Mirties jūros /47,8/. Ebr t: dieną aš duosiu Gogui kapo paminklo vietą. — <sup>13</sup>Septynis mėnesius. Priešų kariuomenė turėjo būti be galo didelė ir baisi; tačiau septynių mėne-

vas. <sup>14</sup>Jie paskirs vyrų, kurie nuolat vaikščios po šalį, kad laidotų ir jieškotų tu, kurie yra pasilikę žemės paviršiuje, kad apvalytų ją; pradės gi jieškoti po septynių mėnesių. <sup>15</sup>Keliaudami per šalį jie eis aplinkui, ir kai pamatys žmogaus kaulą, pastatys prie jo ženklą, iki duobiakasiai palaidos jį Gogo daugybės slėnyje. <sup>16</sup>Miestas gi bus vadinama Amona, ir taip jie apvalys žemę

<sup>17</sup>Taigi tu, žmogaus sūnau, Viešpats Dievas sako taip: Sakyk kiekvienam sparnuočiui, visiems paukščiams ir visiems lauko žvėrimis: Sueikite, skubinkitės, skubėkite iš visur prie mano aukos, kurią aš jums pjaunu, prie didelės aukos Izraelio kalnuose, kad ėstumėte mėsą ir gertumėte kraują. <sup>18</sup>Jūs ėsite karžygių mėsą ir gersite žemės kunigaikščių kraują, avinų ir erylčių, ožių, jaučių, peniukšlių ir visų riebiųjų. <sup>19</sup>Jūs ėsite taukus iki sočiai ir gersite kraują iki pasigėrimui iš aukos, kurią aš jums paskersiu. <sup>20</sup>Jūs pasisotinsite ant mano stalo žirgu ir drąsiu raiteliu ir visais vyrais kovotojais, sako Viešpats Dievas

<sup>21</sup>Taip aš parodysiu savo garbę tarp tautų, ir visos tautos matys mano teismą, kurį būsiu padaręs, ir mano ranką, kurią būsiu ant jų padėjęs. <sup>22</sup>Izraelio gi namai žinos, kad aš Viešpats jų Dievas nuo anos dienos ir paskui. <sup>23</sup>Ir tautos žinos, kad Izraelio namai buvo patekę nelaisvėn dėl neteisybės, nes jie buvo palikę mane, ir aš buvau paslėpęs savo veidą nuo jų, padavęs juos į neprietelių rankas, taip kad jie visi žuvo kalaviju. <sup>24</sup>Ziūrėdamas jų susitėpimo ir jų kaltės, aš padariau jiems ir paslėpiau nuo jų savo veidą

<sup>25</sup>Todėl Viešpats Dievas sako taip: Dabar aš grąžinsiu Jokubo belaisvius ir pasigailėsiu visų Izraelio namų ir būsiu pavydus dėl mano švento vardo. <sup>26</sup>Jie neš savo sugėdinimą ir visą neištikimybę, kuria man nusikalto, kai jie vėl gyvens savo šalyje saugiai nieko nebijodami, <sup>27</sup>ir kai aš būsiu sugrąžinęs juos iš tautų, būsiu juos surinkęs iš jų neprietelių šalių, ir kai aš būsiu jais pasirodęs šventas daugelio tautų akyse. <sup>28</sup>Tuomet jie žinos, kad aš Viešpats jų Dievas, nes nors aš ir perkėliau juos tarp tautų, bet aš vėl surinkau juos į jų šalį ir nė vieno iš jų tenai nepalikau. <sup>29</sup>Daugiau aš nebeapslėpsiu nuo jų savo veido, nes aš išliejau savo dvasią ant visų Izraelio namų, sako Viešpats Dievas

sių skaičius gal yra hiperbolinis /plg aug 9 e/. Lavonų palaidojimu šalis bus apvalyta, nes visa, ką lavonai paliečia, yra sutepta. — <sup>14</sup>Kurie yra pasilikę... Šalyje turi nelikti nė mažiausio suteptimo. — <sup>16</sup>Amona: palaidotų žmonių daugybė /Jier/. Miestui duodamas vardas turi amžinai priminti, kaip labai dėkingiems reikia būti Dievui dėl šito priešų nugalėjimo

<sup>17</sup>Mano aukos. Užmuštieji yra pjaunamoji Viešpaties auka, nes jie žuvo, kad pasireikštų Dievo teisingumas ir šventumas. Todėl 18 e įvardijami tokie gyvuliai, kurie būdavo pjaunami nuodėmės ir nusikaltimo aukose. — <sup>18</sup>Peniukšlių ir visų riebiųjų. Ebr t: visų penėtų gyvulių Basane /anapus Jordano, plg 5 Moš 3,3 ir k/. — <sup>20</sup>Žirgu ir drąsiu... Ebr t: žirgu ir jojamu gyvuliu, karžygiu ir visokiu kariu

<sup>21</sup>Ant jų: ant Gogo ir visų pagonių tautų, nes jos jo klausė ir buvo jo sąjungininkai. — <sup>23</sup>Aš buvau paslėpęs... Buvau jiems nemaloningas ir neteikiau pagalbos

<sup>25</sup>Aš grąžinsiu... Taip pat iš to, kad Dievas grąžins Izraeliaičius, bus visiems aišku, jog jis turėjo galios ir apsaugoti juos nuo nelaisvės. — <sup>26</sup>Jie neš savo... Dievo tauta pripažins, kad šita malonė suteikta jai be jos nuopelnų. — <sup>28</sup>Nė vieno... Dievas nepaliko nė vieno ta prasme, kad visi buvo kviečiami ir turėjo galimybės grįžti. Plg Am 9,9 /ebr t/; aug 36,24. — <sup>29</sup>Savo dvasią. Gavimas dieviškosios dvasios su to gavimo pasėkomis /36,27/ patikrins visiems nuolatinį nieku nesudrumstą Dievo palankumą ir nesiliaujančią Dievo malonių teikimą



40. <sup>1</sup>Dvidešimt penktais mūsų ištremimo metais, metų pradžioje, dešimtą mėnesio dieną, keturioliktais metais po miesto paėmimo, tą pačią dieną atėjo ant manęs Viešpaties ranka ir nuvedė mane tenai. <sup>2</sup>Dieviškuose regėjimuose atvedė mane į Izraelio šalį, nuleido mane ant labai augšto kalno, ant kurio pietų link buvo lyg kad miesto pastatas <sup>3</sup>ir įvedė mane tenai. Ir štai čia buvo vyras, kurio išvaizda buvo kaip skaitstvario išvaizda; jo rankoje buvo lininė virvė ir matuojama nendrė kitoje rankoje; stovėjo jis vartuose. <sup>4</sup>Tas vyras man kalbėjo: Žmogaus sūnau, matyk savo akimis ir girdėk savo ausimis ir kreipk savo širdį į visa, ką aš tau rodysiu, nes tu čia atvestas, kad tai tau būtų parodyta; visa, ką tu matai, skelbk Izraelio namams

<sup>5</sup>Štai iš lauko apskakai aplink namus buvo siena; vyro rankoje buvo matuojama šešių mastų ir vieno plaštako ilgumo nendrė, ir jis išmatavo pastato storį viena nendre, taip pat augštį viena nendre

<sup>6</sup>Jis atėjo pas vartus, kuriais išeinama į rytus, užkopė jų laiptais ir išmatavo vartų slenkščio plotį viena nendre, tai yra, slenkstis buvo

## 2. Pranašystės apie naują tautos gyvenimą

### a/ Naujosios šventyklos aprašymas

40,1-43,27. Antras Ezeikielio pranašysčių skyrius apie naujos teokratijos įsteigimą /40-48 sk/ prasideda naujosios šventyklos aprašymu. Pranašui, regėjime atvestam į Jerusale /40,1-4/, parodoma be mūro aplink šventyklą išoriniai vartai į rytus /40,5-16/, išorinis šventorius ir kiti jo vartai /40,17-27/, vidaus šventoriaus vartai /40,28-37/ ir jo rakandai /40,38-47/, šventyklos prieangis ir kitos jos dalys /40,48-41,4/, pristatyti trobesiai ir šventyklos papuošalai bei rakandai /41,5-26/, kunigų kambariai ir visos šventyklos dydis /42,1-20/, Dievo garbės įėjimas į šventyklą /43,1-12/, deginamųjų aukų altorius /43,13-17/ ir kaip reikia šventyklą pašventinti /43,18-27/

40. <sup>1</sup>Dvidešimt penktais. Šituo dvejojup laiko nurodymu norima priminti du įvykius, regėjimą 1,2 ir Jerusaleš sugriovimą 33,21.25. Ištremimo metai atitinka 573 m pirm Kr. — *Metų pradžioje*. Metų pradžia vėlesniais laikais buvo rudenį /1 Tišri mėn diena/; bet čia pranašas tikriausiai mini tą pačią metų pradžią, kuri anot 2 Moš 12,2 buvo pirmoji Nisano mėn diena. 10. to mėn diena buvo pasirenkamas Velykų avinėlis, taigi buvo atliekamas artimiausis prisirengimas švęsti atsiminimą išgelbėjimo iš Egipto vergijos; tas išgel-

bėjimas buvo figūra ir vaizdas išsielbėjimo Mesijo laikais. Tą pačią dieną tauta kitados pradėjo eiti nuo Jordano, kad paimtų Žadėtąją žemę /Još 4,19/. — *Nuvedė mane...* Viešpaties ranka nuvedė pranašą dvasioje į Jerusale, kūnu jis pasiliko Babilone. — <sup>2</sup>*Ant labai augšto kalno*: ant Siono, kurs neretai vadinamas augštesniu už visus kitus kalnus /Ješ 2,2; Mikh 4,1/. — *Miesto pastatas*. Šventykla buvo lyg miestas, iš visų pusių jis buvo apsuptas sienomis ir vartais, jo šventoriai buvo panašūs į gatves, sandėliai į namus. — <sup>3</sup>*Kaip skaitstvario*. Anot LXX: kaip žėrinčio skaitstvario. Panašiai pasirodo Zakharijui /2,1.../ angelas kaip vado vas ir aiškintojas. Anot 44,2.5, šičia minimas vyras turėjo būti angelas, kurs ypatingu būdu vadinamas Viešpaties angelu ir kalba Dievo vardu. Plg Ješ 63,9. — *Virvė ir matuojama nendrė*. Virvė turėjo būti matuojami didesni plotai, nendre mažesni. — *Vartuose*: šiauriniuose išorinės sienos vartuose. — <sup>4</sup>*Kreipk savo širdį...* Nes visa, kas bus pasakyta, labai svarbu, turės suteikti tremtiniams paguodos ir vilties, bus naujas laidas geresnės ateities ir naujos sandoros amžinumo

<sup>5</sup>*Matuojama šešių mastų ir...* Paprastas trumpesnis mastas buvo lygus šešių delnų /24 pirštų/ pločiui /48,3, anot kitų, 52,5, ar net 55,5 cm/, ilgesnis mastas lygus septynių delnų /28 pirštų/ pločiui. Visos nendrės buvo apie 3,5 metro. — *Pastato*, t y, išorinės sienos aplink šventorių. Jos storumas /apie 3,5 m/ turi parodyti

viena nendre platus ; <sup>7</sup>taip pat išmatavo šoninius kambarius išilgai viena nendre ir skersai viena nendre, o tarp kambarių buvo penkių mastų tarpas. <sup>8</sup>Jis išmatavo vartų slenkstį prieangio viduje viena nendre. <sup>9</sup>Jis dar išmatavo vartų prieangį aštuoniais mastais ir jo iškyšulius dviem mastais ; tas prieangis buvo viduje. <sup>10</sup>Šoninių kambarių prie vartų į rytus buvo trys vienoje pusėje ir trys kitoje ; visų trijų buvo tas pat didumas, ir iškyšulių iš abiejų šalių buvo tas pat didumas. <sup>11</sup>Po to jis išmatavo vartų slenkščio plotį dešimčia mastų ir vartų ilgį trylika mastų, <sup>12</sup>taip pat priešakį ties kambariais vienu mastu ; jis buvo vieno masto abiejuose šonuose ; šoniniai gi kambariai turėjo po šešis mastus viename ir kitame šone. <sup>13</sup>Jis išmatavo vartų plotį nuo vieno šoninio kambario stogo iki kito stogui dvidešimt penkiais mastais, angą ties anga. <sup>14</sup>Jis padarė iškyšulius šešių dešimtų mastų ir prie iškyšulio prieangį apskai aplink vartus. <sup>15</sup>Nuo vartų priešakio einant prie vidaus vartų prieangio priešakio buvo penkios dešimtys mastų. <sup>16</sup>Įžulsnūs langai buvo šoniniuose kambariuose ir jų iškyšuliuose, kurie buvo vartų viduje aplinkui visuose šonuose ; taip pat ir prieangiuose buvo langai aplinkui į vidų, o ant iškyšulių buvo palmių vaizdai

jos stiprumą, kad ji juo tikriau skirtų šventyklą nuo nešventos vietos ir ją saugotų

<sup>6</sup>*Ju laiptais* : kurių buvo 7. Žr LXX t, žem 22,26 e. — *Viena nendre platus*. Tokio pat storumo buvo visa siena aplink šventorių. — <sup>7</sup>*Kambarius*. Prie vartų šventoriaus pusėje buvo trobesys, į kurį, slenkstį perėjęs, angelas įeina ir kurį matuoja. Vartų trobesyje buvo viename ir kitame šone po tris kambarius /10 e/, kuriuose turėjo gyventi šventyklos sargai. Kambariai buvo atskirti vienas nuo kito ne paprasta siena, bet storiausiu penkių mastų mūru. Angelas eina trobesio viduriu pro šonuose esančius kambarius ir prieina antrą vartų slenkstį, kurį jis taip pat išmatuoja. — <sup>9</sup>*Jo iškyšulius* : sienų šulius, piliorius, ar piliastrus dviejuose angos šonuose. — <sup>10</sup>*Kambarių...* Rytų vartų trobesyje buvo trys vienodo dydžio kambariai šiaurės šone ir trys tokie pat kambariai pietų šone ; kambarį nuo kambario skiria penkiais mastais storas mūras. — <sup>11</sup>*Vartų slenkščio plotį*. Ebr t : vartų angos plotį. Toks pat buvo šventyklos angos plotis /41,2/, kitoks tačiau buvo jos prieangio platumas /40,48/. — *Trylika mastų*. Šita eil dalis labai neaiški ir sunkiai suprantama ; ji aiškinama labai įvairiai, tačiau nėra davinių, kuriais remiantis būtų galima laikyti vieną aiškinimą tikresniu už kitą. — <sup>12</sup>*Priešakį ties kambariais*. Nuo išorinių vartų į

šventorių ėjo 13 mastų platus takas /koridorius/, kurio vienoje ir kitoje pusėje buvo po tris labai storomis sienomis vienas nuo kito atskirtus kambarius. Ties pačiais kambariais takas buvo dviem mastais siauresnis, nes po vieną mastą vienoje ir kitoje pusėje buvo prijungta prie kambarių, gal tam tikrais krotais, kurie ir vadinami čia kambarių priešakiu. — <sup>13</sup>*Angą ties anga*. Įeinamos kambarių durys turėjo būti iš šventoriaus pusės, ne iš tarp kambarių buvusio tako /koridoriaus/. Matuojant tarpą nuo durų per kambarį /6 mastai/, taką /13 mastų/ ir kitoje pusėje buvusį kambarį /6 m/ iki šito durų buvo gautas viso išorinio vartų pastato plotis lygus viso 25 mastams ; toks pat plotis buvo atrastas ir matuojant nuo vieno stogo krašto iki kitam. — <sup>14</sup>*Padarė* : įvertino, ne nendre matuodamas, bet iš akies. — *Iškyšulius* : kurie paminėti 10 e. Jie rodėsi esą 60 mastų augšti. Tačiau nėra tikrų davinių, kad čia tikrai kalbama apie iškyšulių augštį. — *Prieangį*. Jis turėjo būti prie vartų pastato šventoriaus pusėje. — <sup>15</sup>*Nuo vartų...* Ties išoriniais įeinamaisiais vartais buvo kiti, vidaus vartai, kurie buvo toje vietoje, kur iš vartų prieangio įeinama į kitą prieangį. Pirmojo slenkščio buvo 6 mastai, trijų kambarių plotis 18 mastų, abiejų storų sienų tarp trijų kambarių plotis 10 mastų, antro slenkščio vėl 6 mastai ir iškyšulio storis du mastai,

<sup>17</sup>Toliau jis nuvedė mane į išorinį šventorių, ir štai čia buvo sandėlių; šventoriaus asla buvo išklota aplinkui akmenimis, aplink aslą gi buvo trys dešimtys sandėlių. <sup>18</sup>Asla ties vartais sulig vartų ilgiu buvo žemesnė. <sup>19</sup>Jis išmatavo plotį nuo žemesniųjų vartų priešakio iki išorinio vidaus šventoriaus iškyšulio: buvo gi šimtas mastų taip į rytus taip į šiaurę. <sup>20</sup>Taip jis matavo ir tuos išorinio šventoriaus vartus, kurie buvo į šiaurę, būtent, jų ilgį ir plotį. <sup>21</sup>Lygiai ir šoninius jų kambarius, kurių trys buvo viename šone ir trys kitame, jų iškyšulius ir prieangį; šitie buvo tokio pat didumo kaip pirmųjų vartų; visi vartai buvo penkiomis dešimtimis mastų ilgi ir dvidešimt penkiais mastais plotūs. <sup>22</sup>Jų langai, prieangis ir išpjaustymai buvo tokie pat kaip vartų į rytus; septyniais laiptais buvo einama į juos augštin, ir ties jais buvo prieangis. <sup>23</sup>Ties šiaurės ir ties rytų vartais buvo vidaus šventoriaus vartai, ir jis išmatavo tarpą nuo vienu vartų iki kitų vartų vienu šimtu mastų. <sup>24</sup>Po to jis nuvedė mane pietų link, o štai ir tenai buvo vieneri vartai į pietus; ir jis matavo jų iškyšulius ir prieangį, tokiuos pat kaip kitų. <sup>25</sup>Ir šitų langai ir prieangiai aplinkui buvo kaip kiti langai; ilgis buvo penkių dešimtų mastų ir plotis dvidešimt penkių mastų. <sup>26</sup>Septyniais laiptais buvo į juos kopinama, ties jų anga buvo prieangis, ir ant jo iškyšulių buvo išpjaustytos palmės, viena viename šone, kita kitame. <sup>27</sup>Taip pat vidaus šventorius turėjo vartus į pietus, ir jis išmatavo nuo tų vartų tarpą pietų link iki kitų vartų vienu šimtu mastų.

<sup>28</sup>Jis įvedė mane į vidaus šventorių pietų vartais ir matavo tuos vartus, kurių dydis buvo toks pat kaip kitų; <sup>29</sup>matavo taip pat lygius kitiems šoninius kambarius, jų iškyšulius ir jų prieangį, be to, jų langus ir jų prieangį aplinkui penkiomis dešimtimis mastų ilgą ir dvidešimt penkiais mastais plotų. <sup>30</sup>Prieangis aplinkui buvo dvidešimt penkiais mastais ilgas ir penkiais mastais plotus. <sup>31</sup>Prieangis buvo išori-

viso 50 mastų. Visame aprašyme vartai imami platesne ir siauresne prasme; jais vadinama ir visas vartų pastatas su jo įvairiomis dalimis, ir tik ta jo dalis, pro kurią įeinama ar išeinama, todėl išoriniai ir vidaus vartai. — <sup>18</sup>*Įžulsnūs*: į oro pusę ankštesni, į vidų erdvesni. Kurioje vietoje tikrumoje tie langai buvo, neaišku. — *Palmių*. Palmės yra gyvumo ir nuolatinės jėgos vaizdas. Todėl teisieji palyginami su palmėmis /Ps 91,13 ir k.; Pat 11,28 ir k/. Palmės yra taip pat nugalėjimo vaizdas /Jo 12,13; Apr. 7,9/. Taigi palmių drožiniai turi išreikšti tai, ką pranašas yra pasakęs savo žodžiais 11,19 ir 36,26

<sup>17</sup>*Į išorinį šventorių*. Aplink šventyklą buvo du šventoriai, vienas kitame. Išorinis šventorius mūru atskirtas nuo miesto buvo žemesnis už vidaus šventorių, į kurį reikėjo kopti laiptais. — *Sandėlių*: kambarių pastatytų tikriausiai prieėjusios aplink šventorių sienos. Tokių pat sandėlių yra buvę Saliamono šventykloje /žr

1 Kron 28,12;4 Kar 23,11; Jer 35,4; 36,10/ ir paskui Zorobabelio šventykloje /žr Neem 13, 4/. — <sup>18</sup>*Ties vartais*: ties išorinio šventoriaus vartais. Asla ties vartais buvo žemesnė ta prasme, kad visas vidaus šventorius, taigi ir jo asla buvo augštesnėje vietoje; į tą vidaus šventorių iš išorinio buvo 8 laiptai /31 e/. — <sup>19</sup>*Nuo žemesniųjų vartų*: kurie buvo išoriniame, todėl žemesniame šventoriuje. — *Iki išorinio...* Taip buvo matuojamas viso žemesniojo šventoriaus plotas. — <sup>20</sup>*Vartus, kurie buvo į šiaurę*. Šiaurės vartai iš išorinio šventoriaus buvo visai tokie pat kaip ir rytų vartai; ir šičia įvardijamos svarbiausios jų dalys: šoniniai kambariai, iškyšuliai, prieangis ir tt. — <sup>22</sup>*Ties jais prieangis*: šventoriaus pusėje; todėl ne toje vartų vietoje, prie kurios buvo prieinama laiptais, bet priešingoje, ten, kur iš vartų pastato buvo įeinama į patį šventorių. — <sup>23</sup>*Ties šiaurės...* Įėjus pro šiaurės vartus į išorinį šventorių ir paėjus tiesiai vieną šimtą mastų buvo priei-

nio šventoriaus pusėje, ir ant jo iškyšulių buvo išpjaustyta palmių; į jį buvo einama augštytyn aštuoniais laiptais. <sup>32</sup>Po to jis nusivedė mane į vidaus šventorių rytų šone ir matavo tokio pat didumo kaip augščiau vartus <sup>33</sup>su jų šoniniais kambariais, jų iškyšuliais ir jų prieangiu, taip pat su jų langais ir prieangiais aplinkui; jie buvo penkiomis dešimtimis mastų ilgi ir dvidešimt penkiais mastais platūs. <sup>34</sup>Jis išmatavo jų prieangį, kurs buvo išorinio šventoriaus pusėje; palmių išpjaustymai buvo ant iškyšulių viename ir kitame šone, ir buvo į juos einama augštytyn aštuoniais laiptais. <sup>35</sup>Po to jis nusivedė mane pas vartus į šiaurę ir matuodamas juos rado lygius kitiems <sup>36</sup>su jų šoniniais kambariais, jų iškyšuliais, jų prieangiu ir jų langais aplinkui; jie buvo penkiomis dešimtimis mastų ilgi ir dvidešimt penkiais mastais platūs. <sup>37</sup>Jų prieangis buvo išorinio šventoriaus pusėje; palmių išpjaustymai buvo ant iškyšulių viename ir kitame šone, ir aštuoniais laiptais buvo į jį einama augštytyn <sup>38</sup>Į kiekvieną sandėlį buvo įėjimas vartų iškyšuluose; tenai plaudavo deginamąsias aukas. <sup>39</sup>Vartų prieangyje stovėjo du stalu viename ir du stalu kitame šone, kad ant jų būtų pjaunamos deginamosios aukos, nuodėmės ir nusikaltimo aukos. <sup>40</sup>Lauke prie šoninės sienos, einančios augštytyn angos link tų vartų, kurie atgręžti į šiaurę, buvo du stalu ir prie kitos šoninės sienos ties vartų prieangiu buvo du stalu. <sup>41</sup>Keturi stalai buvo viename šone ir keturi stalai kitame; vartų šonuose buvo aštuoni stalai, ant kurių buvo pjaunamos aukos. <sup>42</sup>Keturi gi stalai buvo deginamajai aukai, pastatyti iš kertuotų akmenų, pusantru mastu ilgi, pusantru mastu platūs ir vienu mastu augšti pasidėti įrankiams, kuriais buvo skerdžiamos deginamosios ir kitos aukos. <sup>43</sup>Jų briaunos buvo per plaštaką įlenktos į vidų aplinkui; tie stalai buvo skirti aukų mėšai. <sup>44</sup>Skyrium nuo vidaus vartų buvo giesmininkų kambariai vidaus šventoriuje, šone tų vartų, kurie atgręžti į šiaurę; jų priešakiai buvo at-

nama prie kitų vartų, kurie jau priklausė augštesniajam vidaus šventoriui. Visai taip pat buvo įėjus pro rytų ir pagaliau pro pietų vartus

<sup>30</sup>*Prieangis aplinkui...* LXX tekste šitos e visai nėra, taip pat daugelyje ebr rankraščių. Taip kaip dabar ji skaitoma, ji, be abejo, yra klaida. —

<sup>31</sup>*Prieangis buvo...* Prie išorinių vartų prieangis buvo šventoriaus pusėje, į vidaus gi šventoriaus vartus buvo einama per prieangį. — *Buvo einama augštytyn...* Todėl vidaus šventorius buvo 8 laiptais augščiau negu išorinis. Plg žem 34 ir 37 e

<sup>38</sup>*Į kiekvieną...* Ebr t: buvo vienas kambarys, kurio įėjimas buvo iš vartų prieangio. — Vidaus šventorius buvo skirtas aukoms atnašauti, todėl toliau kalbama visų prima apie tuos dalykus, kurių reikėjo aukoms prirengti. — <sup>39</sup>*Deginamosios aukos...* Plg 3 Moš 1,3-17 ir k. Kunigų įstatymu buvo įsakyta aukas daryti šiauriniame altoriaus šone /3 Moš 1,11/. — <sup>40</sup>*Lauke*: ne pačiame vartų pastate. Kalbama čia apie vidaus šventoriaus

vartus rytų pusėje. Jų pastato vienas šonas buvo atgręžtas į šiaurę, kitas į pietus. Stovint prie šiaurinio šono /sienos/ buvo matomi vidaus šventoriaus vartai į šiaurę, atsistojus kitame šone matėsi pietų vartai. Kaip buvo sutvarkyti dalykai rytų vartuose, taip tikriausiai jie buvo sutvarkyti ir kituose vartuose. — <sup>41</sup>*Keturi...* Du buvo prieangyje, du lauke. — <sup>42</sup>*Keturi gi stalai...* Kaip pats skaičius rodo, tai turėjo būti kiti stalai, ne augščiau paminėtieji. Kadangi šitie buvo akmeniniai, tai kiti tikriausiai buvo mediniai. Viso tat buvo skirta aukoms prirengti 12 stalų. Įrankiai gyvuliams skersti, anot 43 e, buvo pasidedami tikriausiai ant stalų briaunų. — <sup>43</sup>*Įlenktos*: kad padėti ant stalų dalykai nenukristų ant žemės. — <sup>44</sup>*Skyrium nuo...* Anot LXX: vidaus šventoriuje buvo du kambarių, vienas šiaurės vartų šone atgręžtas į pietus, kitas pietų vartų šone atgręžtas į šiaurę. Tuodu kambariu buvo vienas ties kitu; jie buvo paskirti kunigams /45 e/. — <sup>45</sup>*Atlieka šventyk-*

gręžti į pietus; vienas gi buvo rytų vartų šone, atgręžtas į šiaurę. <sup>45</sup>Jis man tarė: Šitas kambarys, kurs atgręžtas į pietus, bus tiems kunigams, kurie atlieka šventyklos tarnybą. <sup>46</sup>Kambarys gi, kurs atgręžtas į šiaurę, bus tiems kunigams, kurie atlieka altoriaus tarnybą; tai yra Sadoko sūnūs, kurie iš Levio sūnų tarpo artinasi prie Viešpaties, kad jam tarnautų.

<sup>47</sup>Jis išmatavo šventorių išilgai šimtu mastų ir skersai šimtu mastų; jis buvo keturkampis; altorius gi stovėjo tie šventyklos priešakiu.

<sup>48</sup>Jis įvedė mane į šventyklos prieangį ir išmatavo prieangį penkiais mastais viename šone ir penkiais mastais kitame šone, taip pat vartų plotį trimis mastais viename šone ir trimis mastais kitame. <sup>49</sup>Prieangis buvo dvidešimčia mastų ilgas ir vienuolika mastų platus, į jį buvo einama augštytyn aštuoniais laiptais. Prie iškyšulių buvo du šulu, vienas viename šone, kitas kitame.

41. <sup>1</sup>Jis įvedė mane į šventyklą ir išmatavo iškyšulius; jie buvo šešiais mastais stori viename šone ir šešiais kitame, sulig buveinės storiu. <sup>2</sup>Angos plotis buvo dešimties mastų, o šoninės durų sienos buvo penkių mastų vienoje pusėje ir penkių mastų kitoje pusėje; jis išmatavo jos ilgį keturiomis dešimtimis mastų ir plotį dvidešimčia mastų.

<sup>3</sup>Iėjęs į vidų jis išmatavo durų iškyšulį dviem mastais, duris šešiais mastais ir durų sienos plotį septyniais mastais. <sup>4</sup>Po to jis išmatavo jo ilgį dvidešimčia mastų ir jo plotį dvidešimčia mastų ties šventyklos priešakiu. Ir jis man tarė: tai visų švenčiausia.

<sup>5</sup>Po to jis matavo namų sieną šešiais mastais ir šoninio statinio plotį keturiais mastais apskakai aplink namus. <sup>6</sup>Šoninių gi kambarių, kam-

los tarnybą. Šiaurės vartų pusėje buvęs kambarys buvo paskirtas tiems kunigams, kurie patarnaudavo pačiai šventyklai, kitas gi tiems, kurie tarnavo altoriui ir dalyvavo aukų atnašavime. — <sup>46</sup>Sadoko. Sadokas iš Eleazaro palikuonių yra žinomas savo ištverminga ištikimybė Dovidui, dėl kurios jis buvo pastatytas vyriausioju kunigu Abiataro vieton /3 Kar 2,35/. Ne visi Aarono palikuonys prileidžiami prie kunigų pareigų, bet tik tie, kurie buvo iš Sadoko giminės. Tuo parodoma, kad Dievas savo pasirinkimu, ne kilmės teisių žiūrėdamas, ims sau kunigus.

<sup>47</sup>Altorius gi... Ant vidurio kelio iš šiaurės vartų į pietų vartus; todėl žmonės susirinkę melstis prie tų dviejų vartų galėjo gerai jį matyti.

<sup>48</sup>Prieangį penkiais... Prieangių iškyšulių stori 5 mastais. — Vartų plotį. Čia tekste išleisti žodžiai, kurie teisingai skaitomi LXX: ir vartų plotį 14 mastų ir vartų sienas trimis mastais ir trimis mastais kitoje pusėje. — Todėl viso vidaus prieangio nuo šiaurės iki pietų sienai buvo 14 + 3 + 3, t y, 20 mastų. Tai ir

vadinama 49 e prieangio ilgiu. —

<sup>49</sup>Vienuolika. Tikriau LXX: dešimtis. — Aštuoniais. LXX: dešimčia. Ir šitas skaitmuo gal tikresnis, nes juo šventesnė buvo vieta, tuo daugiau laiptų buvo į ją einama: septyni laiptai buvo į išorinį šventorių, aštuoni į vidaus šventorių, todėl dešimtis laiptų turėjo būti į pačios šventyklos prieangį.

41. <sup>1</sup>Iškyšulius: kurie buvo tarp šventyklos prieangio ir šventosios šventnamio dalies; jie buvo vienu mastu storesni už tuos, kurie buvo prieangio priešakyje. — <sup>2</sup>Dvidešimčia mastų: kaip Saliamono šventykloje, 3 Kar 6,2...

<sup>3</sup>Dviem mastais. Sieną tarp šventosios šventnamio dalies ir švenčiausios buvo, palyginus su kitomis, visai nestora, tik dviejų mastų. Šventnamis buvo laikomas taip šventu, kad angelas nė regėjime neveda pranašo į jo vidų, tik pats įėjęs pasako, kokie buvo jo dydžiai. — Durų sienos: siena vienoje ir kitoje durų pusėje; ir čia gaunama tas pat šventnamio plotis kaip aug 7 + 6 + 7, t y, 20 mastų. — <sup>4</sup>Dvidešimčia

barys prie kambario, buvo du kart trisdešimt trys; augštesnieji ėjo išilgai šventyklos mūro aplink visus šonus taip, kad jais rėmėsi ir nebuvo įleisti į šventyklos sieną. <sup>7</sup>Tenai buvo kelias apskai kylas augštinį vingių, kurs sukdamas vedė į šventyklos augštą; todėl šventykla augštumoje buvo platesnė, ir taip iš apačios buvo einama į viršutinį augštą per vidurinį. <sup>8</sup>Aš mačiau namuose paaugštinimą aplinkui, o šoninių kambarių didumas buvo vienos šešių mastų nendres. <sup>9</sup>Plotis sienos, kuri skyrė šoninius kambarius nuo oro pusės, buvo penkių mastų; vidaus namai buvo šoninių namų kambarių apsupti. <sup>10</sup>Atstumas nuo kambarių buvo visur aplink namus dvidešimtys mastų. <sup>11</sup>Vienos šoninio pastato durys buvo atgręžtos į maldos vietą, vienos į šiaurę ir vienos į pietus; maldos vietos plotis buvo penkių mastų aplinkui. <sup>12</sup>Trobesys, kurs buvo atskirtas ir atgręžtas į vakarus, buvo septyniomis dešimtimis mastų platus, trobesio gi siena aplinkui buvo septyniais mastais plati, ir jo ilgis buvo devynių dešimtų mastų.

<sup>13</sup>Jis išmatavo tų namų ilgį šimtu mastų, ir atskiras trobesys draug su savo sienomis buvo šimtu mastų ilgas. <sup>14</sup>Priešakinės namų sienos ir atskiros trobesio rytų šone plotis buvo šimto mastų. <sup>15</sup>Po to jis matavo ilgį to pastato, kurs buvo atskirtas ties šventykla jos užpakalyje draug su kambariais abiejuose šonuose vienu šimtu mastų; be to, vidaus šventyklą ir šventoriaus priangius, <sup>16</sup>slenksčius, įžulsnius langus ir galerijas trijuose šonuose aplinkui; ties kiekvienu slenksčiu buvo medinis apmušalas aplinkui visuose šonuose, jis siekė nuo aslos iki langų, o langai viršum angos buvo uždaryti. <sup>17</sup>Visa iki vidaus namų ir ant visos sienos

*mastų*: kaip Saliamono šventykloje. — *Ties šventyklos priešakiu*, t y, ties šventąja jos dalimi

<sup>5</sup>*Sieną šešiais...* Paties šventnamio siena tik apačioje buvo šešiais mastais stora; aplink tą sienos apačią ėjo pirmoji eilė kambarių, kurie buvo keturiais mastais platūs. Augščiau šventnamio siena buvo vienu mastu plonesnė, todėl buvusieji ties ta jos dalimi antrojo augšto kambariai buvo jau penkiaisi mastais platūs. Dar augščiau siena buvo vėl vienu mastu plonesnė ir trečiojo augšto kambariai ties ta dalimi buvo šešiais mastais platūs. Sieną ėjo siauryn ne pamažu, bet užkirtimais; ant pirmojo užkirtimo buvo paremti antrojo augšto kambarių sijų galai, neleidžiant jų į sieną, taip pat ant antrojo užkirtimo buvo padėti trečiojo augšto kambarių sijų galai. Nedaryti sienoje skylių sijoms reikalavo šventnamio šventumas. — <sup>6</sup>*Kambarių...* Anot ebr t: ant pirmojo buvo antras, ant antrojo trečias ir tai tris dešimtys kartų. Todėl kambarių trijuose augštuose buvo viso 90. — <sup>7</sup>*Tenai buvo kelias...* Ebr t nėra aiškios kalbos apie laiptus augštinį; šv Jieronimas, remdamas Žydų moksli-

ninkų nuomone, įdėjo šiton eilutę žodžius apie laiptus vingių, imdamas juos iš 3 Kar 6,8. Senovės vertėjai išreiškia eil prasmę kiekvienas savaip. Ebr t galima išversti maždaug taip: ir jo plotis didėjo, juo augščiau juo labiau kambariams; nes vidaus erdvės didėjimas reiškėsi juo augščiau juo labiau apskai namų šone; todėl vidaus erdvės plotis buvo didesnis augštumoje, ir pradedant nuo apatinio augšto buvo jis didesnis augštajame palyginus su viduriniu. — Reikia manyti, kad ir šitas mažai suprantamas ebr t yra gero-kai iškraipytas. — <sup>8</sup>*Paaugštinimą*. Tai turėjo būti pamatai ir cokolis. — <sup>10</sup>*Atstumas nuo kambarių*: apie kuriuos kalbama 42,1... Vadinasi tarp šventyklos cokolio ir vidaus šventoriuje buvusio trobesio buvo 20 mastų tarpas. — <sup>11</sup>*Vienos...* Saliamono šventykloje buvo tik vienos durys į pietus. Ebr t čia ir toliau /11-17 e/ žymiai skiriasi nuo Vulgatos; bet kaip viename, taip ir kitame tekste yra daug neaiškumų, kuriuos pašalinti nėra jokios galimybės.

<sup>12</sup>*Durų slenkstis...* Ir čia neaišku, kas norėta pasakyti. — <sup>22</sup>*Altorius*. Jis, gali būti, turėjo stovėti toje vietoje,

aplinkui viduje ir oro pusėje buvo padalinta langeliais. <sup>18</sup>Buvo taip pat dailiai padarytų kherubų ir palmių, kiekviena palmė tarp dviejų kherubų, ir kiekvienas kherubas buvo su dviem galvomis. <sup>19</sup>Vienoje pusėje buvo žmogaus veidas atgręžtas į vieną palmę, ir kitoje pusėje liūto veidas atkreiptas į kitą palmę. <sup>20</sup>Nuo aslos augštin iki durų viršui buvo kherubai ir išpjaustytos palmės šventyklos sienose. <sup>21</sup>Durų slenkstis buvo keturkampis, ir šventyklos priešakis turėjo tokią pat išvaizdą. <sup>22</sup>Medinis altorius buvo trimis mastais augštas ir dviem mastais ilgas; jo kampai, jo viršus ir jo šonai buvo iš medžio. Ir jis man tarė: Tai tas stalas, kurs turi stovėti Viešpaties akivaizdoje. <sup>23</sup>Dvejos durys buvo į dievnamį ir į šventovę. <sup>24</sup>Abejos durys turėjo viename ir kitame šone po du mažesnius sparnus, kurie buvo suveriami, nes po du sparnu buvo vienoje ir kitoje durų pusėje. <sup>25</sup>Šventyklos duryse buvo išpjaustyta kherubų ir palmių panašumų, taip kaip tai buvo padaryta sienose, todėl ir sijos prieangio priešakyje buvo storesnės oro pusėje. <sup>26</sup>Viršum jų buvo įžulsnūs langai, o augštai abiejuose prieangio šonuose, ant šoninių namų sienų ir sulig visų sienų plociu buvo išpjaustyta palmių vaizdai

42. <sup>1</sup>Po to jis išvedė mane į išorinį šventorių keliu, kuriuo einama į šiaurę, ir įvedė mane į išdinę, kuri buvo ties atskiru trobesiu ir ties pastatu šiaurės šone. <sup>2</sup>Priešakyje ji buvo šimtu mastų ilga su įėjimu į šiaurę ir buvo penkiomis dešimtimis mastų plati <sup>3</sup>ties dvidešimčia vidaus šventoriaus mastų ir ties akmenimis išgrįsta asla išoriniame šventoriuje, kur buvo prieangio pastogė, sujungta su triguba pastoge. <sup>4</sup>Ties kambariais buvo dešimčia mastų platus takas, kurs sukosi į vidų vieno masto keleliu; jų durys buvo į šiaurę. <sup>5</sup>Augštuose tie kambariai buvo siauresni kaip apačioje, nes galerijoms buvo iš jų paimta daugiau erdvės, kaip iš buvusiųjų pastato apačioje ir ties viduriu. <sup>6</sup>Nes jie buvo trijų augštų ir neturėjo šulų, kaip kad buvo šventorių šulai; todėl jie kilo augštin iš apatinių ir vidurinių per penkias dešimtis mastų nuo žemės. <sup>7</sup>Išorinė siena išilgai kambarių, kurie buvo atgręžti išorinio šventoriaus pusėn ties kambariais, buvo penkiomis dešimtimis mastų ilga; <sup>8</sup>nes kambarių, kurie stovėjo prie išorinio šventoriaus, ilgis buvo penkių dešimtų mastų, o ilgis šventyklos pusėje buvo šimto mastų. <sup>9</sup>Po šitais

kurioje Saliamono šventykloje stovėjo padėtinių duonų ar smilkalų altorius. — <sup>23</sup>*Dvejos...* Kaip šventoji taip ir švenčiausioji dievnamio dalis turėjo po dvejas duris, kurių kiekvienos buvo suveriamos. — <sup>25</sup>*Šventyklos...* Ebr t aiškinamas įvairiai. — <sup>26</sup>*Viršum jų.* Tų ž nėra ebr t

42. <sup>1</sup>*Išvedė mane:* iš šventyklos prieangio [40,48]. Dabar pranašui parodomi kunigų kambariai. Abiejuose šventyklos šonuose, šiaurėje ir pietuose, buvo du kitų trobesių pačiuose vidaus šventoriaus pakraščiuose. Juose buvo įvairių kambarių: jų vienuose kunigai valgydavo jiems paskirtas aukų dalis, kituose apsilavdavo šventais apdarais ir juos nusiavė čia laikydavo. Visų pirma aprašinėjamas trobesys buvęs šiaurės

šone. Visame aprašyme yra daug neaiškumų, kurių pašalinti nebėra galimybės. — *Į išorinį šventorių:* iš jo buvo įeinama į kunigų kambarių trobesį [plg žem 9 e]. — <sup>2</sup>*Priešakyje...* LXX t: tame trobesio šone, kurs atgręžtas į šiaurę. — <sup>3</sup>*Ties dvidešimčia...* Ebr t: ties dvidešimčia mastų, kurie priklausė vidaus šventoriui, ir ties grindiniu, kurs priklausė išoriniam šventoriui, buvo galerija ties galerija trimis augštais. — <sup>6</sup>*Per penkias dešimtis matų.* Tu ž nėra nei ebr, nei gr t. — <sup>9</sup>*Po šitais...* Įėjimas į išdinę iš išorinio šventoriaus buvo padarytas po kambariais, nes visas išorinis šventorių buvo žemesnis, negu vidaus šventorių, kuriam stovėjo čia minima išdinė, kitaip sakant, laiptai iš išorinio šventoriaus

kambariais buvo įėjimas iš rytų pusės tiems, kurie į juos eidavo iš išorinio šventoriaus, <sup>10</sup>šventoriaus sienos plotyje rytų šone. Ties atskiru trobesiu ir ties sienos pastatu buvo kambariai <sup>11</sup>su taku prie jų priešakinio šono visai panašiai į kambarius, kurie buvo šiaurės pusėje, kaip jų ilgiu taip ir jų pločiu, jų įėjimais ir jų santykiais; kaip buvo jų durys, <sup>12</sup>taip buvo durys kambarių, kurie buvo atgręžti pietų pusėn: įėjimas kelio pradžioje, būtent to kelio, kurs buvo ties atskiru prieangiu, kai buvo įeinama iš rytų pusės. <sup>13</sup>Ir jis man tarė: Šiaurės kambariai ir pietų kambariai, kurie yra ties atskiru trobesiu, yra šventi kambariai, kuriuose turi valgyti tie kunigai, kurie artinasi prie Viešpaties labai šventoje vietoje. Ten jie pasidės labai šventą aukų dalį, nuodėmės ir nusikaltimo aukas, nes tai yra šventa vieta. <sup>14</sup>Ir kai kunigai bus įėję, jie neturi vėl išeiti iš šventyklos į išorinį šventorių, bet pirma pasidės čia savo rūbus, kuriuose jie atliko tarnybą, nes jie yra šventi; ir turi apsilvilti kitais drabužiais ir taip išeiti laukan tarp žmonių

<sup>15</sup>Pabaigęs matuoti vidaus namus jis išsivedė mane keliu prie vartų, kurie atgręžti į rytus, ir matavo juos visur aplinkui. <sup>16</sup>Jis matavo rytų šone matuojama nendre: penkis šimtus nendrių matuojama nendre aplinkui. <sup>17</sup>Jis matavo šiaurės šoną: penkis šimtus nendrių matuojama nendre aplinkui. <sup>18</sup>Matavo taip pat pietų šoną: penkis šimtus nendrių matuojama nendre aplinkui. <sup>19</sup>Matavo ir vakarų šoną: penkis šimtus nendrių matuojama nendre. <sup>20</sup>Visomis keturiomis kryptimis jis matavo tenai aplinkui sienos ilgį penkiais šimtais mastų ir plotį penkiais šimtais mastų; ji turėjo atskirti šventą vietą nuo nešvento ploto

43. <sup>1</sup>Po to jis nusivedė mane prie vartų į rytus. <sup>2</sup>Ir štai Izraelio Dievo garbė artinosi iš rytų pusės, ir jos ūžesys buvo kaip daugelio vandenų ūžesys, o žemė spindėjo nuo jos didenybės. <sup>3</sup>Ir aš mačiau regė-

augštyti buvo ne prie pat sienos, bet vidaus šventoriaus gilumoje po iždine. — <sup>13</sup>*Yra šventi...* Angelas vadiną šiuos kambarius šventais, t y, skirtais šventiems reikalams. Anot 3 Moš 2,2-10; 6,25.29... 7,6, labai šventos buvo tos duoninės aukos dalys, kurios nebuvo sudeginamos ugnyje, taip pat nuodėmės aukos /jei toki auka nebuvo sudeginama visa už šventyklos ribų, ir nusikaltimo aukos mėsa; šios dalys turėjo būti suvalgomos šventoje vietoje dievnamio šventoriuje prie altoriaus. Iki jos nebuvo suvalgytos, reikėjo jos laikyti čia minimuose kambariuose/. — <sup>14</sup>*Jie neturi vėl išeiti...* Šitas paaiškinimas parodo, kodėl 9 ir 12 e yra pastaba, jog įėjimas į iždinės kambarius buvo iš išorinio šventoriaus. Kunigai paprastai savo drabužiais apsilvilkę iš išorinio šventoriaus įeidavo tiesiog į iždinę, čia imdavo šventus drabužius ir jais apsilvilkę atlikdavo savo pareigas vidaus šventoriuje, jas gi pabaigę grįždavo į iždinę,

šventus drabužius pakeisdavo kasdieniniais ir išeidavo stačiai į išorinį šventorių, į kurį galėjo iėti visi žydai.

<sup>15</sup>*Ir matavo.* Anot ebr, sir, Vulgatos, kald t, aplink visus šventyklos trobesius su jos šventoriais, vartais ir išorine siena /40,5/ buvo didelė keturkampė lyguma, kurios kiekvienas šonas buvo lygus 500 nendrių arba 3.000 mastų, todėl viso jos ploto turėjo būti 250.000 kv nendrių; tuo būdu visa šventovė, atskirta nuo nešventų vietų, buvo lyg kokioje šventoje vienatvėje, toli nuo gyvenimo triukšmo; tai turėjo būti pamokymas, kaip visi dieviški dalykai daug augščiau stovi už žmonių ir piliečių reikalus. Dėl to taip pat šventykla stovėjo augštame kalne /40,2/. — *Juos: namus.* — <sup>16</sup>*Matuojama nendre.* Žr aug 40,5. — *Aplinkui.* Geriau LXX: ir jis apsigręžė <sup>17</sup>ir matavo... Taip pat 17 ir 18 e. — <sup>20</sup>*Mastų... mastų.* Šitų dviejų ž visai nėra ebr t. Jų vietoje, žiūrint 16,19 eil, turėtų būti: nendrių /Jier/.



jimą panašų į tą, kurį buvau matęs, kai jis atėjo miesto sunaikinti; išvaizda buvo panaši į aną reginį, kurį buvau matęs prie Khobaro upės, ir aš parpuoliau ant savo veido. <sup>4</sup>O Viešpaties didenybė įėjo keliu tų vartų, kurie buvo atgręžti į rytus. <sup>5</sup>Tuomet dvasia pakėlė mane ir įvedė mane į vidaus šventorių; ir štai namai buvo pilni Viešpaties garbės. <sup>6</sup>Aš girdėjau kalbantį man iš namų, ir vyras, kurs stovėjo šalia manęs, <sup>7</sup>man tarė: Žmogaus sūnau, tai mano sosto vieta ir mano kojų padų vieta, kur aš gyvenu per amžius Izraelio sūnų tarpe; Izraelio namai nebesuteps daugiau mano švento vardo, jie ir jų karaliai, savo kekšavimais, savo karalių sugedimu ir augštumomis. <sup>8</sup>Nes jie statėsi savo slenksčius prie mano slenksčių ir savo staktas šalia mano staktų, taip kad tarp manęs ir jų buvo siena, ir jie sutepė mano šventą vardą nuobodomis, kurias darė; todėl aš sunaikinau juos savo rūstybėje. <sup>9</sup>Dabar jie turi labai toli pravaryti nuo savęs savo kekšvimą ir savo karalių sugedimą, ir aš gyvensiu visuomet jų tarpe. <sup>10</sup>Tu gi, žmogaus sūnau, parodyk Izraelio namams šventyklą, kad jie susigėtų savo neteisybių; jie turi išmatuoti statybą <sup>11</sup>ir parausti dėl viso, ką yra padarę. Parodyk jiems namų išvaizdą ir jų statybos išėjimus, visą jų aprašymą ir visus jų įsakymus, visą jų tvarką ir visus jų įstatymus ir parašyk jų akivaizdoje, kad sergėtų visus jų aprašymus ir įsakymus ir vykdytų juos. <sup>12</sup>Tas yra įstatymas apie namus kalno viršūnėje: visas jų plotas aplinkui yra labai šventas; tas tat yra namų įstatymas

<sup>13</sup>Štai yra altoriaus išmatavimas tikriausiu mastu, kurs buvo plaštaku ilgesnis už paprastą: jo griovelis bus vienu mastu gilus ir mastu platus, vainikai iki jo briaunai ir tai aplinkui bus sprindžiu platūs; tai ir buvo altoriaus griovis. <sup>14</sup>Nuo žemės įdubimo iki apatiniam užkir-

43. <sup>2</sup>*Dievo garbė artinosi...* Kaip pranašas kitados matė regėjime /9-11 skyr/ teokratijos centro ir ženklo, Jerusaleš šventyklos, sunaikinimą, taip dabar jis mato jo prisikėlimą iš griuvėsių. Aprašęs naują šventyklą jis turi paminėti Viešpaties garbę, kurią jis buvo matęs, kaip ji anksčiau buvo palikus šventnamį /10,19; 11,23/. Mošei pastačius sandomos padangtę, ją buvo pripildžiusi Viešpaties garbė; ji buvo taip pat pripildžiusi Saliamono šventyklą jos pašventinime; ji tat pasirodė ir šitoje naujoje šventykloje ir pripildė ją savo jėgų /Teod/ — *Ūžesys*. Dievo prisiartinimą skelbė ir lydėjo ūžesys ir blizgėjimas. Ūžėsį darė kherubai plasnodami savo sparnais, skaišti šviesa skelbė begalinį Viešpaties garbingumą /plg Abak 3,3/. — <sup>3</sup>*Prie Khobaro...* Plg aug 1,1 ir k. — <sup>5</sup>*Buvo pilni...* Plg 40,32-36 ir k. — <sup>7</sup>*Per amžius*. Dievas steigia čia savo karalystę visiems amžiams. Plg Jer 3,17. — *Nebesuteps...* Vieta turi būti šventa. Kaip kitados karaliai ir tauta greitai pasiduodavo stambeldystei ir augštumų garbinimui, taip atnauji-

nime jie su lygiu uolumu turi tarnauti Dievui. — *Savo karalių sugedimu*. Ebr t: savo karalių lavonais. — <sup>8</sup>*Jie statėsi...* Statėsi dievaičius su jų nameliais ir dievaičių aukurus pačioje šventykloje /plg 4 Kar 16,10-16; 21,4-7/. — <sup>9</sup>*Ir aš gyvensiu...* Žmonių bendradarbiavimas yra dažnai saikas, kurio žiūrėdamas Dievas teikia savo pažadėtąsias gėrybes /plg Ješ 48,18/. — <sup>10</sup>*Jie turi išmatuoti...* Kad pamatyti, kaip labai pats Dievas stebi mažiausius dalykus, ypač žmonių gyvenime. — <sup>11</sup>*Ir parausti...* Ebr t: ir kai jie paraus... tu parodyk jiems... ir rašyk. — <sup>12</sup>*Visas jų plotas...* Seniau sandomos padangtėje ir Saliamono šventykloje tik užpakalinė jų dalis buvo laikoma švenčiausia. Mesijo gi laikais visas šventyklos plotas /Ješ 4,5/. <sup>13</sup>*Jo griovelis...* Altoriaus aprašinėjimas pradedamas nuo jo pamatų. Prie tų pamatų buvo lyg koks griovys, į kurį tekėdavo aukų kraujas, o iš jo kanalais buvo nuleidžiamas į upę. Aplink griovį buvo vainikas ar krotai, kad kartais neįpultų į jį kunigai. — <sup>14</sup>*Pats gi židiny.* Ebr

timui buvo du mastu augščio ; plotis buvo vieno masto ; nuo mažesnio užkirtimo iki didesniajam užkirtimui buvo keturi mastai ; pločio buvo vienas mastas. <sup>15</sup>Pats gi židiny buvo dar keturiais mastais augščiau, ir iš židinio augšтын ёjo keturi ragai. <sup>16</sup>Židiny buvo dvylika mastų ilgas ir dvylika mastų platus ; jis buvo lygus keturkampis. <sup>17</sup>Užkirtimas buvo keturiolika mastų ilgas ir keturiolika mastų platus, visuose keturiuose šonuose ; vainikas aplink jį buvo pusės masto ir griovelis buvo vieno masto aplinkui ; jo laiptai buvo atgręžti į rytus

<sup>18</sup>Jis man tarė : Žmogaus sūnau, Viešpats Dievas sako taip : Šitos yra altoriaus apeigos tai dienai, kai tik jis bus pastatytas, kad ant jo būtų aukojama deginamoji auka ir būtų išliejamas kraujas. <sup>19</sup>Levio giminės kunigams, kurie yra iš Sadoko palikuonių, kurie artinasi prie manęs, sako Viešpats Dievas, tu duosi jauną veršį iš bandos, kad aukotų man už nuodėmę. <sup>20</sup>Paėmęs jo kraujo padėk ant keturių jo ragų ir ant keturių užkirtimo kampų ir ant vainiko aplinkui ; taip tu apvalysi jį ir pašventinsi. <sup>21</sup>Po to paimsi veršį, kurs yra paaukotas už nuodėmę, ir sudeginsi jį atskiroje vietoje prie namų ne šventyklos ribose. <sup>22</sup>Kitą dieną aukok ožį be kliaudos už nuodėmę, ir juo jie pašventins altorių, taip kaip pašventino veršiu. <sup>23</sup>Pabaigęs jį šventinti aukok veršį be kliaudos iš bandos ir aviną be kliaudos iš bandos ; <sup>24</sup>aukok juos Viešpaties akivaizdoje ; kunigai dės ant jo druskos ir aukos juos kaip deginamąją auką Viešpačiui. <sup>25</sup>Septynias dienas aukok kasdien ožį už nuodėmę ; taip pat jie turi aukoti iš bandos veršį ir aviną iš būrio be kliaudos. <sup>26</sup>Septynias dienas jie šventins altorių, valys jį ir pripildys jo ranką. <sup>27</sup>Toms dienoms pasibaigus aštuntą dieną ir paskui kunigai aukos ant altoriaus jūsų deginamąsias aukas ir ramybės atnašas ; taip aš būsiu jums maloningas, sako Viešpats Dievas

44. <sup>1</sup>Jis vėl nuvedė mane prie išorinių šventyklos vartų, kurie atgręžti į rytus ; jie buvo užrakinti. <sup>2</sup>Tuomet Viešpats man tarė : Šitie vartai pasiliks ; jie nebus atidaryti ir nė vienas neįeis pro juos ; nes Viešpats, Izraelio Dievas, įėjo pro juos ; jie bus užrakinti ir <sup>3</sup>kunigaikščiui. Tačiau kunigaikštis sėdės juose, kad valgytų duonos Viešpaties akivaizdoje ; jis įeis prieangio vartų keliu ir tuo pačiu keliu išeis

*Har'el*, Dievo kalnas ir *'ari'el*, Dievo židiny. Tai buvo vienatinė vieta, kur buvo leista aukoti Dievui aukas. Iš jo kampų buvo tarsi išdygę ragai. — <sup>17</sup>*Jo laiptai...* Altorius buvo atgręžtas į vakarus šventnamio linkon ; todėl laiptai į altorių buvo rytų šone. Mošės altorius laiptų neturėjo /2 Moš 20,26/

<sup>18</sup>*Altoriaus apeigos* : įsakymai, kaip reikia altorius pašventinti. Altorius reikia pašventinti, nes nuodėminga žmogaus ranka apdirbta medžiaga laikoma sutepta. Apšlakstymas altoriaus šonų krauju ir jo ragų patėpimas krauju yra kunigų funkcija, todėl jį čia ypač pabrėžiama. — <sup>19</sup>*Tu duosi...* Ezekielis gauna nurodymų tautai ir kunigams, todėl jį jį atsiliepiama, taip kaip į Mošę Pen-

kiaknygyje. — *Jauną veršį* : kaip vyriausiojo kunigo nuodėmės aukoje. Plg 3 Moš 1,3 ; 16,3 ir k. — <sup>21</sup>*Ne šventyklos ribose* : panašiai kaip 3 Moš 4,12 ; 16,27. — <sup>22</sup>*Kitą dieną...* Kaip sandomos padangtė ir Saliamono šventykla buvo šventinama septynias dienas, taip ir šitas šventinimas turi tęstis septynias dienas. — *Be kliaudos*. Žr 3 Moš 1,3 ir k. — <sup>24</sup>*Kunigai dės...* Be nuodėmės aukos dar turi būti atnašauta deginamoji auka. Druskos pridėjimas einant įsakymu 3 Moš 2,13. — <sup>26</sup>*Pripildys jo ranką*. Išsireiškimas paimtas iš kunigų pašventinimo apeigų, 2 Moš 29,9. Kunigams, kai jie turėdavo pradėti eiti savo pareigas, buvo duodama į rankas aukų dalys, kad jas pakeltų augšтын Viešpaties aki-

<sup>4</sup>Po to jis nuvedė mane šiaurės vartų keliu ties namais ; tenai aš pažvelgiau, ir štai Viešpaties garbė buvo pripildžiusi Viešpaties namus ; tuomet aš parpuoliau ant savo veido. <sup>5</sup>Viešpats gi man tarė : Žmogaus sūnau, imk sau į širdį, matyk savo akimis ir išgirs sk savo ausimis visa, ką aš tau sakau apie visas Viešpaties namų apeigas ir apie visus jų įstatus, atkreipk savo dėmesį į šventyklos kelius, taip pat į visus šventyklos išėjimus <sup>6</sup>ir sakyk erzinanties mane Israėlio namams : Viešpats Dievas sako taip : Gana bus jums, Israėlio namai, visų jūsų nusikaltimų ; nes jūs įsivedėte svetimus vaikus neapipjaustyta širdimi ir neapipjaustytu kūnu, kad jie būtų mano šventykloje ir suteptų mano namus ; jūs aukojate mano duonas, taikus ir kraują, ir ardote mano sandorą visais savo nusikaltimais. <sup>8</sup>Jūs nesilaikote mano šventyklos įstatų ir patys pastatėte sau sargų mano nuostatams mano šventykloje. <sup>9</sup>Viešpats Dievas sako taip : Nė vienas svetimšalis neapipjaustyta širdimi ir neapipjaustytu kūnu neįeis į mano šventyklą, nė vienas svetimas vaikas, kurs yra Israėlio sūnų tarpe

vaizdoje /3 Moš 8,27.28/ ; taip jie darėsi tinkami savo pareigoms ; todėl ir pasakymas apie altorių : Pripildys jo rankas, reiškia tą patį ką ir : Padarys jį tinkamą aukoms deginti

#### b/ Naujas Dievo garbinimo būdas

44,1-46,24. Čia duodama pranašų paaiškinimų apie užrakintus rytų vartus, apie nusikaltusius levitus /44,1-14/, apie Sadoko sūnus kunigus /44,15-27/, apie kunigų dalį nuosavybės paskirstyme ir apie levitų dalį /44,28-45,5/, apie kunigaikščio dalį ir pelną /45,6-16/, apie aukas šventėse /45,17-46,7/, apie kelią, kuriuo kunigaikštis turės eiti šventyklon, apie jo duodamas aukas ir dovanas /46,8-18/, pagaliau apie virtuves aukų mėšai /46,19-24/

44. <sup>2</sup>Jie bus užrakinti... Pro šituos vartus buvo sugrįžusi į šventyklą Viešpaties garbė /43,2/, todėl jie pasidarė taip šventi, kad nė vienam nebebūs atidaroma, net kunigaikščiui. Todėl teokratiniam kunigaikščiui iš Dovido palikuonių, tam Dievo garbės atspindžiui, kuriam buvo duotas 2 Kar 7,14 pažadas, kurs žemiškuose dalykuose yra Dievo vietininkas, suteikiama teisė prieiti visai arti prie kunigų šventoriaus ir pasiliekanant ant slenkščio tų vartų, kurie jam atidaromi, iš ten žiūrėti į aukojimą ir ten valgyti aukų dalį /46,1.../. Vartus pasiekti jis turės iš išorinio šventoriaus, į kurį įeis kartu su kitais pro išorinius šiaurės ir pietų vartus ir pro čia vėl išeis

<sup>4</sup>Ties namais : ties pačia šventykla, todėl į vidaus šventorių, kur jis sustojo ir matė Viešpaties garbę, kaip ji pripildė šventnamį. — <sup>5</sup>Atkreipk savo... Įsidėmėk, pro kur įeinama ir išeinama, kad galėtumei duoti nurodymų, kas ir pro kuriuos vartus turi įeiti ir išeiti, kad nebeatsitiktų daugiau nieko priešingo dievnamio šventumui, kaip kad seniau būdavo. <sup>6</sup>Ir sakyk... Ebr t : sakyk atkaklumui, Israėlio namams. — *Nusikaltimų*. Ebr t : nuobodų. — Buvo daroma nuobodų, kai buvo įsileidžiama į šventyklą svetimų dievačių tarnus. — <sup>7</sup>Neapipjaustyta širdimi : kurie be jokio varžymo pasiduoda piktiems savo geiduliams. — Pagonimis vergais buvo seniau /Još 9,27; Esdr 2,58/ naudojamosi žemiausiems šventyklos patarnavimams, vadeniui nešti, malkoms kirsti ir tt, bet vėliau jie buvo prileidžiami ir prie kitų darbų, kurie buvo skirti tik levitams ir kunigams. Tai jau buvo aiškus šventyklos suteipimas. — *Duonas*. Augščiau minėtais pagonimis buvo naudojamosi atnašaujant duonines aukas, deginant taikus, šlaksiant krauju altorių ir jį išliejant. — <sup>8</sup>Patys pastatėte... Kunigai ir levitai laikė sau šventyklos patarnavimus per daug žemais, todėl jie pasivaudojo pagonimis

<sup>10</sup>Tie levitai... Kalbama čia ne apie visus Levio palikuonis, bet apie kunigus iš Levio giminės, kurie buvo nusikaltę neįtikimybė Viešpačiui. Jie degraduojami į paprastus levitus, todėl nebegalės eiti kunigų pareigų. —

<sup>10</sup>Tie levitai, kurie, Izraelio sūnams suklydus, toli pasitraukė nuo manęs, nuklydo nuo manęs paskui savo stabus ir todėl nešė savo neteisybę, <sup>11</sup>bus mano šventykloje namų vartų vartininkais ir durininkais ir namų tarnais; jie skers deginamąsias aukas ir kitas tautos aukas, ir jie stovės pasiryžę jai tarnauti. <sup>12</sup>Kadangi jie tarnavo jiems savo stabų akivaizdoje ir virto Izraelio namams papiktinimu į neteisybes, todėl aš pakėliau savo ranką prieš juos, sako Viešpats Dievas, ir jie neš savo neteisybę, <sup>13</sup>nesiartins prie manęs atlikti man kunigų pareigų ir neeis prie visų mano šventovių arti to, kas yra švenčiausia, bet neš savo sugėdinimą ir savo nusikaltimus, kuriuos yra padarę. <sup>14</sup>Aš padarysiu iš jų namų durininkus visiems jų patarnavimams ir visame, kas juose bus daroma

<sup>15</sup>Levio gi giminės Sadoko sūnūs kunigai, kurie sergėjo mano šventyklos apeigas, kai Izraelio vaikai klydo nuo manęs, tie artinsis prie manęs man tarnauti; jie stovės mano akivaizdoje, kad aukotų man taikus ir kraują, sako Viešpats Dievas. <sup>16</sup>Jie įeis į mano šventyklą ir jie artinsis prie mano stalo mano tarnauti ir mano apeigų sergėti. <sup>17</sup>Įeidami pro vidaus šventoriaus vartus, jie bus apsilikę drobiniais drabužiais, ir nebus ant jų kūno nieko vilnonio, kai jie tarnaus vidaus šventoriaus vartuose ir viduje. <sup>18</sup>Drobinės juostos bus ant jų galvų ir drobinės kelnės aplink jų strėnas, ir jie nesusijuos taip, kad prakaituotų. <sup>19</sup>Išeidami į išorinį šventorių prie tautos, jie nusivilks savo drabužius, kuriuose tarnavo, ir padės juos šventyklos sandėlyje, apsiliks gi kitais drabužiais ir nepašventins tautos savo drabužiais. <sup>20</sup>Savo galvos jie neskus ir neželdins ilgų plaukų, bet kirpte apsikirps savo galvas. <sup>21</sup>Nė vienas kunigas, kai jis turės eiti į vidaus šventorių, negers vyno. <sup>22</sup>Taip pat jie neves našlės ir atstumtos, tiktai mergaitės iš Izraelio namų palikuonių; tačiau našlę, kuri yra kunigo našlė, jie galės vesti. <sup>23</sup>Jie mokys mano

<sup>12</sup>*Papiktinimu.* Pritardami tautos užgaidoms ir savo piktu pavyzdžiu jie piktino visus ir davė progos tautai vis labiau nusikalsti. — *Pakėliau savo ranką*: prisiokiau. — <sup>13</sup>*Prie visų mano...* Šventovėmis ir tuo kas švenčiausia čia pavadinta ne tik švenčiausioji paties dievnamio dalis ir tik Dievui pašvestos aukų dalys, bet visi dalykai, kurie buvo laikomi labai šventais. Atitolinti nuo visų tų dalykų buvusieji kunigai bus visų akys labai sugėdinti

<sup>15</sup>*Jie stovės mano...* Kaip Sadokas buvo ištikimas Dievo išrinktajam karaliui /1 Kron 6,8 ir k/, taip jo palikuonys bus ištikimi Augščiausiam Karaliui, Dievui. — <sup>17</sup>*Drobiniais...* Drobinį apdarą vilkėjo vyriausis kunigas permaldavimo dieną /3 Moš 16,4/. — *Vilnonio.* Šiaip jau Žydams buvo uždrausta dėvėti kartu vilnonius ir drobinius apdarus. Kunigams čia uždraudžiama dėvėti vilnonius drabužius šventykloje, kad išvengtų prakaitavimo ir nesusiteptų prakaitu. — <sup>19</sup>*Nepašventins tautos...*

Pašvesti apdarai suteiktų tautai tam tikro šventumo, taip kad žmonės turėtų vengti daugelio dalykų ir nebegalėtų laisvai užsiimti visais savo reikalais. Plg 2 Moš 29,37; 30,29 ir k. Mošės įstatyme kunigų drabužiai neturėjo šitokios savybės. — <sup>20</sup>*Savo galvos...* Galvą nusiskusti buvo gedulo ženklas /Jes 22,21 ir k/ ir todėl kunigams buvo uždrausta /3 Moš 21,5/; be to, tai būtų buvęs pamėgdžiojimas pagoniškų įpročių. Plaukus želdinti ilgus nepritiko kunigų rimtumui /Jier/. Kadangi ilgus plaukus želdindavo vadinamieji Nazirai, todėl kunigams buvo uždraustas ilgas naziratas. LXX pasakyta, kad kunigams neleista artintis su atidengta galva, nes nusidengti galvą buvo gedulo ženklas /3 Moš 10,6 ir k/. — <sup>21</sup>*Vyno.* Žr 3 Moš 10,9,11. — <sup>22</sup>*Jie neves...* Kas įstatyme buvo įsakyta vyriausiam kunigui /3 Moš 21,14/, to čia reikalaujama iš visų kunigų; skirtumas daromas tik tas, kad kunigas gali vesti kunigo našlę. — <sup>23</sup>*Jie mokys...* Kad ypatingu būdu

tautą, koks yra skirtumas tarp švento ir nešvento, ir aiškins jiems, kuo skiriasi tai kas sutepta nuo nesutepto. <sup>24</sup>Kilus ginčui, jie laikysis mano nuostatų ir darys teisną; jie sergės mano įstatymus ir mano įsakymus visose mano išskilmėse ir švęs mano šabatus. <sup>25</sup>Jie neeis prie numirėlio, kad nesusiteptų, išskyrus tėvą ir motiną, sūnų ir dukterį, brolių ir seserį, kuri dar neturėjo vyro; šitais jiems leista susitepti. <sup>26</sup>Ir kai kurs bus apsiplavęs, bus jam suskaityta septynios dienos. <sup>27</sup>O tą dieną, kurią jie eis į šventyklą į vidaus šventorių, kad man tarnautų šventykloje, jie aukos už savo nuodėmę, sako Viešpats Dievas

<sup>28</sup>Jie negaus tėvonystės, nes aš jų tėvonystė; ir nuosavybės jų ne duosite jiems Israėlyje, nes aš jų nuosavybė. <sup>29</sup>Jie valgs nuodėmės ir nusikaltimo aukas, ir kiekvienas apžadas Israėlyje bus jų. <sup>30</sup>Visų pirmgimių pirmonės ir visos liejamosios aukos iš viso, kas aukojama, bus kunigų; taip pat savo valgių pirmones jūs duosite kunigui, kad jis neštų palaiminimą tavo namams. <sup>31</sup>Jokios maitos ir kas iš paukščių ar iš gyvulių yra žvėrių sudraskyta, kunigai nevalgys

45. <sup>1</sup>Kai pradėsite dalintis žemę burtu, atskirkite kaip pirmones Viešpačiui pašvęstą žemės dovaną dvidešimt penkiais tūkstančiais ilgą ir dešimčia tūkstančių plotą; ji bus pašvęsta visame savo plote aplinkui. <sup>2</sup>Iš visos šitos dalies turi priklausyti šventyklai keturkampis penkiais šimtais platus ir ilgas, o aplink jį turi būti laisvas plotas per penkias dešimtis mastų aplinkui. <sup>3</sup>Iš to, kas atmatuota, matuosite plotą išilgai dvidešimt penkis tūkstančius ir skersai dešimtį tūkstančių, ir jame bus dievnamis ir tai kas švenčiausia. <sup>4</sup>Pašvęstoji šalies dovana priklausys šventyklos tarnams kunigams, kurie eina į Viešpaties tarnybą; čia bus vieta jų namams ir šventajai šventyklai

<sup>5</sup>Taip pat dvidešimt penkių tūkstančių ilgis ir plotis bus paskirtas levitams, kurie tarnauja namams; jiems priklausys dvidešimt kambarių

<sup>6</sup>Miestui nuosavybėn duosite penkių tūkstančių plotį ir dvidešimt penkių tūkstančių ilgį šalia to, kas atskirta šventyklai; tai priklausys visiems Israėlio namams. <sup>7</sup>Taip pat kunigaikščiai paskirsite plotą vie-

pašvęsta tauta galėtų pasisaugoti bet kurio susitepimo. — <sup>24</sup>Darys teisną. Svarbesnius ginčus spęs kunigai. 5 Moš 17,8... 2 Kron 19,8. — <sup>25</sup>Jie neeis... Plg 4 Moš 19,11-19

<sup>28</sup>Jie negaus... Geriau ebr t: ir tai bus jiems tėvonystė: aš pats esu jų tėvonystė. Žr 5 Moš 18,1; plg žem 45,4. — <sup>29</sup>Jie valgs... Ebr t: duoninės /nekruvinas/ aukas, ir nuodėmės aukas, ir nusikaltimo aukas jie valgs, ir visa kas apimta draudimu Israėlyje teks jiems. — Kokios aukos tekdavo kunigams, žr 3 Moš 2,3 ir k. — <sup>30</sup>Visų pirmgimių pirmonės: geriausias dalys pirmonių, valgomų vaisių ir miltų. Ebr t: geriausias visų pirmųjų vaisių iš viso ir visų pašvęstųjų dovanų iš viso, iš visų jų pašvęstų dovanų. — Duosite kunigui... Kunigo maldavimu Dievas suteiks savo palaiminimą. 2 Moš 20,29.

— <sup>31</sup>Kunigai nevalgys. Kodėl, paaiškinta 5 Moš 14,21: nes tu esi šventa savo Dievo tauta

45. <sup>1</sup>Dvidešimt penkiais tūkstančiais. Anot daugelio aiškintojų: 25.000 nendrių; bet gal taip susidarytų per daug dideli plotai; todėl kiti sako: mastų. Plg aug 42,15... — Dešimčia. Tikriau LXX: dvidešimčia. Plg 3 ir 5 e. — <sup>3</sup>Iš to, kas atmatuota: iš ploto paminėto pirmoje e; todėl šita eil yra pirmosios eil tesinys, o antroje eil minimas plotas priklauso 3 e aprašomam plotui, kuriame buvo ir šventyklos vieta. Visas šitas plotas laikomas šventu, todėl kunigai gyvena Viešpačiui ypatingu būdu pašvęstoje žemėje arti šventyklos

<sup>6</sup>Priklausys dvidešimt kambarių. Tikriau LXX: Jie turės /ten/ miestų, kad juose gyventų. Taigi ir levitai gyvens atskirai nuo tautos

name ir kitame šone to, kas atskirta šventyklai ir miestui paveldėti, būtent, ties tuo kas atskirta šventyklai ir ties tuo kas turi priklausyti miestui: vakarų šone į vakarus ir rytų šone į rytus; ploto gi ilgis kiekviename šone sieks nuo vakarų sienos iki rytų sienai. <sup>8</sup>Tai iš šalies priklausys jam kaip nuosavybė Izraelyje, ir kunigaikščiai nebeplės daugiau mano tautos, bet paliks šalį Izraelio namams jų giminėmis

<sup>9</sup>Viešpats Dievas sako taip: Gana bus jums, Izraelio kunigaikščiai; liaukitės darę neteisybę ir plėšimus ir laikytės teisės ir teisybės, atskirkite savo plotą nuo mano tautos, sako Viešpats Dievas. <sup>10</sup>Tebūna jūsų svarstyklės teisingos, teisinga epha ir teisingas batas. <sup>11</sup>Epha ir batas turi būti lygūs ir to paties talpumo, kad bāt tilptų dešimta koro dalis ir ephoje dešimta koro dalis; žiūrint koro talpumo bus nustatomi jų saikai. <sup>12</sup>Siklis turės dvidešimt skatikų. Dvidešimt siklių, ir dvidešimt penki sikliai, ir penkiolika siklių sudarys vieną miną. <sup>13</sup>Šitos yra pirmos, kurias jūs atnašausite: šeštą ephos dalį nuo kviečių koro ir šeštą ephos dalį nuo miežių koro. <sup>14</sup>Saikas aliejui bus aliejaus batas, lygus dešimtai koro daliai; dešimts batų sudarys korą, nes dešimčia batų pripilamas pilnas koras. <sup>15</sup>Iš bandos nuo kiekvienų dviejų šimtų iš tarpo tų, kuriuos Izraelis augina duoninėms, deginamosioms aukoms, ramybės aukai ir permaldavimui už save, imkite vieną aviną, sako Viešpats Dievas. <sup>16</sup>Visa šalies tauta turės duoti šitas pirmones kunigaikščiui Izraelyje

<sup>17</sup>Kunigaikštis turės rūpintis deginamosiomis aukomis, duoninėmis atnašomis ir liejamomis aukomis iškilmėse, jaunačio dienose, šabatuose ir visose Izraelio namų iškilmėse; jis taip pat parūpins auką už nuodėmę ir deginamąją auką, ir ramybės auką permaldavimui už Izraelio namus

<sup>18</sup>Viešpats Dievas sako taip: Pirmame mėnesyje pirmą mėnesio dieną imk iš bandos veršį be kliaudos ir šventink šventyklą. <sup>19</sup>Kunigas turės

<sup>6</sup>*Miestui nuosavybėn.* Miestui skiriamas plotas bus tiek pat ilgas iš rytų į vakarus kaip ir levitų plotas, bet per pus siauresnis, nes tik 5.000. — *Šalia to, kas...* Išilgai, lygiagrečiai šventyklai paskirto ploto, pietų šone /48,8/, ir priklausys ne vienai giminai, kaip anksčiau, bet visoms. — <sup>7</sup>*Viename ir kitame šone...* Kunigaikščio nuosavybė bus į rytus ir į vakarus nuo jau atskirtų plotų; jie tęsiasi iki rytų ir iki vakarų šalies sienai, t y, iki Jordanui ir iki Tarpžemio jūrai. — *Nebeplės.* Ebr t: nebeslėgs

<sup>9</sup>*Atskirkite savo plotą...* Ebr t: nuimkite nuo mano tautos savo prispaudimus. — <sup>10</sup>*Tebūna jūsų...* Žr 3 Moš 19,36. B a t u buvo seikėjami skysčiai, e p h a gi, kuri buvo tokio pat talpumo, sausi dalykai, javai. Plg Ješ 5,10. Jų talpumas lygus 36,44, anot kitų 38,88 litrų. — <sup>11</sup>*Koro, arba khomerio, kurs lygus 364,4 ar 388,8 litrų.* — <sup>12</sup>*Skatikų.* Ebr *gera*, lygi 0,728 gr. Sikliais arba š e k e l i a i s buvo sveriami pinigai; vienas

šekelis buvo vertas 6 /liet/ litus. — *Dvidešimt siklių...* Šitie žodžiai nevisai aiškūs. Mina turėjo 50 šekelių. Gal tikriaus pasakyta LXX: 5 šekeliai /tebūna/ penki, ir 10 šekelių — dešimt, o 50 šekelių sudarys vieną miną; t y, svarsčiai ir saikai turi būti tikri, 5 šekelių pinigas tebūna toks, kad jis svertų 5 šekelius ir tt. <sup>13</sup>*Pirmonės.* Ebr t: pašvęstoji dovana. Savo pajamų dalį tauta turėjo atiduoti kunigaikščiui, kurs turėjo parūpinti aukų šventyklai; kviečių ir miežių reikėjo duoti 1/60 khomerio. — <sup>14</sup>*Saikas aliejui.* Aliejaus reikėjo duoti 1/100 koro. — <sup>15</sup>*Iš bandos.* Anot ebr t reikėjo duoti gerai užaugintų gyvulių. — *Duoninėms aukoms:* iš javų ir aliejaus /13 ir 14 eil/. — <sup>16</sup>*Pirmones:* atnašas

<sup>17</sup>*Už nuodėmę.* Ebr t dar čia paminėta duoninė auka

<sup>18</sup>*Vartų:* tikriausiai visų trejų vartų. — <sup>20</sup>*Septintą mėnesio dieną.* Gal tikriaus anot gr t: pirmą septintojo mėnesio dieną; todėl šita apeiga turėjo pavaduoti Žydų permaldavimą

imti nuodėmės aukos kraujo ir pašlakstys namų staktas, keturis alto-  
riaus vainiko kampus ir vidaus šventoriaus vartų staktas. <sup>20</sup>Taip pat tu  
darysi septintą mėnesio dieną už kiekvieną, kurs nusidėjo nežinodamas  
ar buvo klaidos suvedžiotas, ir taip pašventinsi namus

<sup>21</sup>Pirmame mėnesyje keturioliką mėnesio dieną bus jums Velykų  
iškilmė; septynias dienas bus valgoma nerauginta duona. <sup>22</sup>Kunigaikštis  
tą dieną už save ir už visą šalies tautą atnašaus veršį už nuodėmę. <sup>23</sup>Per  
septynias iškilmės dienas jis duos deginamajai Viešpaties aukai po septy-  
nis veršius ir septynis avinus be kliaudos, kasdien per septynias dienas,  
ir už nuodėmę kasdien ožį. <sup>24</sup>Jis atnašaus duoninei aukai vieną ephą prie  
veršio ir vieną ephą prie ožio, be to, prie kiekvienos ephos vieną alie-  
jaus hiną

<sup>25</sup>Septintame mėnesyje penkioliką mėnesio dieną iškilmėje jis darys,  
kaip augščiau pasakyta, per septynias dienas duodamas aukas už nuo-  
dėmę, deginamąsias aukas, duonines aukas ir aliejaus

46. <sup>1</sup>Viešpats Dievas sako taip: Vidaus šventoriaus vartai, kurie  
atgręžti į rytus, bus užrakinti per šešias darbo dienas, šabato gi dieną  
bus atidaryti, taip pat bus atidaryti ir jaunačio dieną. <sup>2</sup>Kunigaikštis įeis  
pro išorinių vartų priėngį ir sustos ant vartų slenksčio, o kunigai aukos  
jo deginamąją auką ir jo ramybės auką; jis pagarbins ant vartų slenksčio  
ir įeis; vartai gi nebus uždaryti iki vakarui. <sup>3</sup>Taip pat šalies tauta gar-  
bins prie tų vartų angos šabatais ir jaunačio dienomis Viešpaties aki-  
vaizdoje. <sup>4</sup>Atnašaus gi kunigaikštis šitokią deginamąją auką Viešpačiui:  
šabato dieną šešis avinėlius be kliaudos, ir aviną be kliaudos, <sup>5</sup>taip pat  
duoninei aukai vieną ephą prie avino, prie avinėlių gi duoninei aukai kiek  
pats panorės; be to, duos aliejaus hiną prie kiekvienos ephos. <sup>6</sup>Jaunačio  
gi dieną jis duos iš bandos veršį be kliaudos ir šešis avinėlius bei avinus,  
kurie bus be kliaudos. <sup>7</sup>Atnašaus taip pat duoninei aukai vieną ephą  
prie avino, prie avinėlių gi kiek pats panorės, o aliejaus vieną hiną prie  
kiekvienos ephos

<sup>8</sup>Kai kunigaikštis norės įeiti, teįeina vartų priėngio keliu ir tuo  
pačiu keliu teįeina. <sup>9</sup>Taip pat kai šalies tauta eis iškilmėse Viešpačio aki-  
vaizdon, tie, kurie įeina pro šiaurės vartus pagarbinti, teįeina pietų  
vartų keliu; o kas įeina pro pietų vartus, tas teįeina šiaurės vartų  
keliu; tenegrižta pro tuos pat vartus, pro kuriuos įėjo, bet teįeina pro  
vartus priešingoje pusėje. <sup>10</sup>Kunigaikštis įeis su įeinančiais jų tarpe  
ir išeis su išeinančiais. <sup>11</sup>Šventėse ir iškilmėse bus atnašaujama duoninė  
vienos ephos auka prie veršio ir taip pat vienos ephos prie kiekvieno avino;  
prie avinėlių gi bus aukojama, kiek norima; o aliejaus vienas hinas prie  
kiekvienos ephos

vimo dienos apeigas. — *Nežinoda-  
mas...* Žr 3 Moš 4,2... 4 Moš 15,11...

<sup>22</sup>*Veršį už nuodėmę.* Mošės įstatyme  
šitai dienai nebuvo įsakytą tokių  
aukų daryti. — <sup>24</sup>*Vieną ephą:* smul-  
kių miltų / 4 Moš 15,4 ir k/. — *Hiną:*  
šeštą bato dalį

46. <sup>2</sup>*Ant vartų slenksčio.* Išorinio  
šventoriaus vartai į rytus turėjo pa-  
silikti visuomet užrakinti. Ant jų  
slenksčio kunigaikščiui buvo paskirta  
vieta, kurioje jis turėjo valgyti aukų

dalį /44,2.3/. Šičia pasakoma, kurioje  
vietoje kunigaikštis turės atiduoti  
Dievui garbę ir būti, kai atliekamas  
jo atnašų aukojimas. Šabatais ir  
jaunačio dienomis turėjo būti ati-  
daryti vidaus šventoriaus vartai,  
kunigaikštis turėjo iš išorinio šven-  
toriaus ateiti iki vidaus šventoriaus  
slenksčio ir čia stovėti prie vartų  
staktos /ebr t/. — <sup>3</sup>*Prie tų vartų.*  
Įėjusiems pro šiaurės ir pietų var-  
tus į išorinį šventorių buvo leista

<sup>12</sup>Kai kunigaikštis atnašaus savo noru Viešpačiui deginamąją auką ar savo valia ramybės auką, jam bus atidaryti vartai, kuriais išeinama į rytus, ir taip jis tedaro savo deginamąją auką ir savo ramybės atnašą, kaip paprastai daroma šabato dieną; po to jis išeis ir kai bus išėjęs, vartai bus uždaryti

<sup>13</sup>Kasdien jis atnašaus metinį avinėlį be kliaudos Viešpačiui; visuomet rytą jis tai darys. <sup>14</sup>Be to jis atnašaus prie jo kiekvieną rytmetį šestą ephos dalį ir aliejaus hino trečdalį, kad būtų sumaišyta su miltais. Tai bus auka Viešpačiui teisėta, nuolatinė ir amžina. <sup>15</sup>Taip jis atnašaus avinėlį kaip amžiną deginamąją auką ir duoninę auką ir aliejų kiekvieną rytmetį

<sup>16</sup>Viešpats Dievas sako taip: Jei kunigaikštis duos kuriam savo sūnui dovaną, tai ta jo tėvonystė bus jojo sūnų, jie turės ją paveldėtina. <sup>17</sup>O jei padovanos ką iš savo tėvonystės vienam savo tarnų, priklausys šitam iki atlaidos metų ir paskui grįš kunigaikščiui; jo gi tėvonystė priklausys jo sūnams. <sup>18</sup>Kunigaikštis neims prievarta iš tautos tėvonystės ir jos nuosavybės; bet iš savo nuosavybės duos tėvonystę savo sūnams, kad nė vienas iš mano tautos nebūtų išvartytas iš savo nuosavybės

<sup>19</sup>Jis įvedė mane pro angą, kuri buvo šalia vartų, į šventyklos kambarius, skirtus kunigams, atgręžtus į šiaurę; tenai buvo erdvė atgręžta į vakarus. <sup>20</sup>Ten jis man tarė: Šita yra vieta, kurioje kunigai virs nuodėmės ir nusikaltimo aukas; čia jie keps duoninę auką, kad nereikėtų išnešti jos į išorinį šventorių ir kad nebūtų pašventinta tauta. <sup>21</sup>Po to jis išvedė mane į išorinį šventorių ir vedė mane aplinkui į keturis šventoriaus kampus, ir štai čia šventoriaus kampe buvo šventorėlis, po vieną šventorėlį kiekviename šventoriaus kampe. <sup>22</sup>Keturiuose šventoriaus kampuose buvo atskirti šventorėliai keturiomis dešimtimis mastų ilgi ir trimis dešimtimis platūs; visi keturi buvo vienodo didumo. <sup>23</sup>Aplink kiekvieną keturių šventorėlių ėjo apskai siena, o po prieangiais aplinkui buvo padaryti virtuvių židiniai. <sup>24</sup>Ir jis man tarė: Tai virtuvių namai, kuriuose Viešpaties namų tarnai virs tautos aukas

47. <sup>1</sup>Po to jis vėl nusivedė mane prie namų vartų, ir štai iš po namų slenksčio tekėjo vanduo į rytus, nes namų priešakis buvo atgręžtas į rytus; tas vanduo tekėjo žemyn pro dešinį šventnamio šoną į pietus

prieiti prie vidaus šventoriaus vartų rytų šone, bet jiems buvo uždrausta įeiti į pačius vartus, kur buvo vieta kunigakščiui. — <sup>5</sup>Vieną ephą: smulkų miltų. — <sup>6</sup>Bei avinūs. Ebr t: vieną aviną

<sup>12</sup>Vartai, kuriais... Tie patys vartai, apie kuriuos kalbama 1 ir 2 e. Kunigaikštis daro aukas ta prasme, kad duoda kunigams aukai skirtą gyvulį, kurį tam tikromis apeigomis aukoja kunigai

<sup>13</sup>Jis atnašaus. Anot Vulg: kunigaikštis, bet ebr t: tu atnašausi, t y, tauta. Kadangi kunigaikštis turėjo duoti aukas šventėse /43,17/, tai kasdieninė auka turėjo, be abejo, būti duodama tautos, kurios vardu

kunigai ją aukėjo. — *Metinį avinėlį.* Žr 4 Moš 28,3. — <sup>14</sup>Be to... Plg 4 Moš 28,5. — *Ir amžina...* Plg Mal 1,11

<sup>17</sup>Iki atlaidos: iki jubiliejinių metų, kurie būdavo kas 50 metų. Todėl kunigaikščio nuosavybė negalėjo dovanojimo keliu patekti į svetimas rankas

<sup>19</sup>Vartų: šiaurės šone. — *Atgręžta į vakarus:* tame triobesio gale, kurs buvo į vakarus. — <sup>20</sup>Nuodėmės ir nusikaltimo aukas: tas čia įvardintų aukų dalis, kurios buvo skiriamos kunigams, taip pat duonines aukas. — *Kad nebūtų...* Žr 44,19. Ne kunigams skirtos aukų dalys buvo verdamos tam tikrose virtuvėse, kurios



nuo altoriaus. <sup>2</sup>Jis išvedė mane pro šiaurės vartus ir nusivedė mane į kelią anapus išorinių vartų, į tą kelią, kuriuo einama į rytus, ir štai dešinėje pusėje plūdo gausingai vanduo. <sup>3</sup>Kai tas vyras, kurs turėjo savo rankoje matuojamąją virvę, išėjo rytų link, jis atmatavo tūkstantį mastų ir pervedė mane per vandenį iki riešų. <sup>4</sup>Jis vėl atmatavo tūkstantį mastų ir pervedė mane per vandenį iki kelių. <sup>5</sup>Jis dar atmatavo tūkstantį ir pervedė mane per vandenį iki strėnų. Jis atmatavo vėl tūkstantį, ir čia buvo jau upė, kurios aš nebegalėjau pereiti, nes gilaus upelio vandenys taip buvo patvinęs, kad jų nebebuvo galima perbristi. <sup>6</sup>Tuomet jis man tarė: Tu juk matei, žmogaus sūnau. Ir jis išvedė mane ir atvedė atgal į upelio krantą. <sup>7</sup>O kai jis apgręžė mane, štai upelio krante buvo iš abiejų pusių labai daug medžių. <sup>8</sup>Tuomet jis man tarė: Šitas vanduo, kurs teka į rytus prie smilčių kauburių ir nusileidžia į tyrumos lygumas, itekės į jūrą ir vėl iškės, ir jūros vanduo pasidarys sveikas. <sup>9</sup>Visa, kas gyva ir kas juda, kur tik ateis upelis, gyvens, ir bus itin daug žuvų, kai tik ten nueis šitas upelis, ir pasidarys sveika ir gyvens visa, ką tik upelis pasieks. <sup>10</sup>Prie jo stovės žvejai; nuo Engadies iki Engalimui bus džiovinami tinklai; bus labai daug jo žuvų rūšių, kaip didelės jūros žuvų, begalinė bus jų daugybė. <sup>11</sup>Bet krantuose ir balose jis nepasidarys sveikas, nes tai paskirta druskinėms. <sup>12</sup>Upelio krantuose abiejuose šonuose augs visokie vaisiniai medžiai; nuo jų nebirės lapai ir nepristigs juose

buvo keturiuose išorinio šventoriaus kampuose /24 e/. — <sup>23</sup>*Po prieangiais*. Tikriausiai anot ebr t: žemai prie mūro. — <sup>24</sup>*Namų tarnai*: todėl levitai, nes apie kunigus sakoma: jie tarnauja Viešpačiui /44,15/

#### c/Nauja šventoji žemė

47,1-48,35. Pranašui parodomas iš šventyklos tekąs vanduo, kurs visa gydo /47,1-12/, nurodomos žadėtosios žemės sienos ir kaip ji reikia paskirstyti /47,13-23/, septynių šiaurinių giminių plotai /48,1-7/, kunigų, levitų, miesto ir kunigaikščio plotai /48,8-22/, penkių pietinių giminių plotai /48,23-29/ ir pagaliau šventojo miesto vartai /48,30-35/

47. <sup>1</sup>*Prie namų vartų*. Iš išorinio šventoriaus, kur angelas parodė Ezeikieliui virtuves, jis vėl atvedamas prie šventyklos vartų. — *Tekėjęs vanduo*. Dievas pasilieka šventykloje, /43,1.../, tauta garbina jį tinkamu būdu ir labai pamaldžiai /44,1-46,15/; todėl iš Dievo šventyklos sklysta į visą šalį didžiausias derlingumas; jo vaizdas yra šaltinis, kurs teka iš šventyklos, didėja ir duoda gyvybę. — Sausam ir lyg apmirusiam rytų kraštui vanduo yra gyvybės vaizdas, simbolis, kurį dažnai vartoja pranašai. — *Į rytus*. Vanduo tekėjo dešiniame šventyklos šone į pietus nuo

deginamųjų aukų altoriaus. — <sup>2</sup>*Pro šiaurės vartus*: nes rytų vartai buvo užrakinti /44,2/. — <sup>3</sup>*Vyras, kurs...* Plg 40,3. — *Įki riešų*. Vandens čia buvo jau padaugėję. Ebr t: vandens buvo iki riešų. — *Įki kelių*. Ebr t: vandens buvo iki kelių. — <sup>5</sup>*Nes gilaus...* Ebr t: nes augštai pakilę vandenys tekėjo, vandenys tik perplaukiami, upė, kurios nebuvo galima perbristi. — Jei jau 4.000 mastų atstume buvo atsiradę taip daug vandens, tai kiek to vandens turėjo tekėti toliau iki Mirties jūrai. — <sup>7</sup>*Labai daug medžių*: todėl apylinkė turėjo būti labai graži ir derlinga. — <sup>8</sup>*Į rytus prie smilčių...* Ebr t: į rytų apskritį. Plg Još 22, 10. — *Į tyrumos lygumas*. Ebr t: į Arabah. Taip gi buvo vadinamas Jordano slėnis, ypač pietinė jo dalis. — *Į jūrą*: į Mirties jūrą. — *Ir vėl iškės...* Anot ebr t: jis ateina į jūrą, vedamas į jūrą, ir vanduo pasidaro sveikas. — <sup>9</sup>*Visa, kas...* Mirties jūros vanduo tiek kartus, kad žuvys patekusios į jį iš Jordano tuoju stimpą. Stebuklingo upelio vanduo padarys ir iš tokio Mirties jūros vandens gerą, tinkamą visiems gyvūnams. — <sup>10</sup>*Engadies...* Engalimas /*En eglajim*, dabar *Ajin Feškah*/, anot šv Jier, buvo ten, kur Jordanas įteka į Mirties jūrą. Engaddi /*Ajin Džidi*/ Mirties jūros vakarų krante, todėl ten,

vaisių; kas mėnuo jis ves naujų, nes jo vanduo teka iš šventyklos; iš jų vaisių bus maisto ir iš jų lapų vaistų

<sup>13</sup>Viešpats Dievas sako taip: Šitos yra ribos, kuriose jūs paveldėsite šalį dvylikai Izraelio giminiių; nes Juozapas turi gauti dvigubą dalį. <sup>14</sup>Kiekvienas gaus iš jos lygiai kaip jo brolis; dėl jos aš esu pakėlęs savo ranką, kad ją duočiau jūsų tėvams, ir šita žemė teks jums nuosavybėn. <sup>15</sup>Šitos gi yra žemės ribos: šiaurėje nuo Didžiosios jūros Hethalono keliu einant į Sedabą, <sup>16</sup>Ematą, Berotą, Sabarimą, kurs yra tarp Damasko ploto ir Emato apylinkės, iki Tikhono namų, kurie yra prie Aurano ribų. <sup>17</sup>Taigi riba nuo jūros iki Enono kiemui bus riba nuo Damasko ir nuo vieno šiaurės kampo iki kitam šiaurės kampui; Emato riba sudarys šiaurės sieną. <sup>18</sup>Toliau rytų riba turės eiti tarp Aurano ir Damasko; tarp Galaado šalies ir Izraelio šalies; Jordanas perskirs juos iki Rytų jūrai; taip jūs matuosite rytų sieną. <sup>19</sup>Pietuose gi riba eis į pietus nuo Tamaro iki Priestaravimo vandenų Kadese, toliau upelių iki Didžiajai jūrai; ta tai yra pietų siena pietuose. <sup>20</sup>Vakarų siena bus Didžioji jūra, nuo ribos tiesiai iki Ematui; tai yra vakarų siena

<sup>21</sup>Šitą žemę jūs paskirstysite sau Izraelio giminėms. <sup>22</sup>Pasiskirstysite ją burtu paveldėtinais sau ir ateiviams, kurie prisidės prie jūsų, kuriems gims vaikų jūsų tarpe; ir jie bus jums kaip čia buviai Izraelio sūnų tarpe; draug su jumis jie pasiskirstys nuosavybę Izraelio giminiių tarpe. <sup>23</sup>Kurioje tik giminėje bus ateivis, tenai duosite jam nuosavybę, sako Viešpats Dievas

48. <sup>1</sup>Štai giminiių vardai. Šiaurės šone išilgai Hethalono kelio einant į Ematą Enano kiemas bus riba nuo Damasko į šiaurę, išilgai Emato kelio. Tai priklausys jam nuo rytų šono iki jūrai; tai Dano dalis. <sup>2</sup>Prie Dano ribos nuo rytų šono iki jūros krantui, tai Asero dalis. <sup>3</sup>Prie Asero ribos nuo rytų šono iki jūros šonui Nephtalui viena dalis. <sup>4</sup>Prie Nephtalo ribos nuo rytų šono iki jūros kraštui Manasui viena dalis. <sup>5</sup>Prie Manaso ribos nuo rytų šono iki jūros šonui Ephraimui viena dalis. <sup>6</sup>Prie Ephraimo ribos nuo rytų šono iki jūros šonui Rubenui viena dalis. <sup>7</sup>Prie Rubeno ribos nuo rytų šono iki jūros šonui Judui viena dalis

kur Jordano vanduo tiek jau susimaišęs su jūros vandenimi, kad nebe-galima vieno nuo kito atskirti. —

<sup>11</sup>Bet krantuose... Ebr t: jo balos ir jo kalnai nepasidarys sveiki. — <sup>12</sup>Upelio krantuose... Visas čia aprašomas derlingumas, jėga, gyvenimas eina iš Dievo šventyklos. Iš Dievo šventyklos, iš jo garbinimo, iš aukos teka mums visos gėrybės; ten yra vais-tas prieš mirtį, ten kas sugedę pagydoma; ten yra niekuomet neišsen-kaš gyvybės šaltinis, kurs teka į am-žinąjį gyvenimą

<sup>13</sup>Dvigubą... Žr 1 Moš 48,22. —

<sup>15</sup>Nuo Didžiosios: nuo Tarpžemės jū-ros. Toliau aprašoma šiaurinė Žadė-tosios žemės siena iki Auranui, įvar-dijant vietas, pro kurias ji turėjo eiti; tačiau tų vietų vardai iš kitur nėra žinomi. — Iki Tikhono namų.

Gal anot ebr t: Iki viduriniam Khatseriui /Khatser-Hattikon/, kurs yra prie Aurano sienos. — <sup>17</sup>Iki Enono kiemui. Ebr Khatsar-‘Einon, vietos vardas. — <sup>19</sup>Kadese. Žr 4 Moš 34,5. — <sup>20</sup>Nuo ribos... Nuo Rinoko-rūros iki ties vieta, iš kur einama į Ematą

<sup>22</sup>Ateiviams. Taip žemės padali-nime nustatoma kitoki tvarka negu buvo 5 Moš 23,2-8: žemės turi gauti Žydai draug su pagonimis, taigi tarp jų nebebus skirtumo /Rom 10,12/. Kadangi šitos taisyklės nesilaikyta Esdro ir Neemijo laikais, tai ji turi galios kitokiems, būtent, Mesijo lai-kams

48. <sup>1</sup>Giminiių. Šventykla su Vieš-pačiui ir miestui paskirtais plotais turi vietą šalies viduryje. Kaip kita-dos Judo ir Benjamino giminės gauna

<sup>8</sup>Prie Judo ribos nuo rytų šono iki jūros šonui bus pirmonės, kurias atskirsite, dvidešimt penkis tūkstančius pločio ir ilgio, kaip visos kitos dalys nuo rytų šono iki jūros šonui, ir čia viduryje bus šventykla. <sup>9</sup>Pirmonės, kurias atskirsite Viešpačiui, turės dvidešimt penkis tūkstančius ilgio ir dešimtį tūkstančių pločio

<sup>10</sup>Šitos gi pirmonės priklausys kunigų šventyklai: į šiaurę dvidešimt penki tūkstančiai ilgio, į vakarus dešimt tūkstančių pločio, taip pat į rytus dešimt tūkstančių pločio ir į pietus dvidešimt penki tūkstančiai ilgio; Viešpaties šventykla bus čia viduryje. <sup>11</sup>Pašvestoji dalis priklausys kunigams iš Sadoko sūnų, kurie sergėjo mano apeigas ir neklaido, kaip klaido Izraelio sūnūs, kaip klaido ir levitai. <sup>12</sup>Taigi jiems priklausys žemės pirmonių pirmonės labai šventa dalis prie levitų ribų

<sup>13</sup>Taip pat ir levitai gaus šalia kunigų ribų dvidešimt penkis tūkstančius ilgio ir dešimtį tūkstančių pločio. Visas ilgis bus dvidešimt penkių tūkstančių ir plotis dešimties tūkstančių. <sup>14</sup>Iš to jie nieko neparduos ir nepakeis, ir žemės pirmonės nebus atiduodamos kitiems, nes jos pašvęstos Viešpačiui

<sup>15</sup>Penki gi tūkstančiai, kurie lieka iš dvidešimt penkių tūkstančių pločio, bus nepašvęsti ir paskirti miesto trobesiams ir priemiesčiams; miestas bus jų viduryje. <sup>16</sup>Šitie bus jo dydžiai: šiaurės šone keturi tūkstančiai penki šimtai, pietų šone keturi tūkstančiai penki šimtai, rytų šone keturi tūkstančiai penki šimtai ir vakarų šone keturi tūkstančiai penki šimtai. <sup>17</sup>Miesto gi priemiesčiams bus šiaurės šone du šimtu penkias dešimt, į pietus du šimtu penkias dešimt, į rytus du šimtu penkias dešimt ir į vakarus du šimtu penkias dešimtis. <sup>18</sup>Kas gi bus likę iš ilgio prie šventyklos pirmonių dešimt tūkstančių ir rytus ir dešimt tūkstančių į vakarus, bus kaip šventyklos pirmonės, ir jų derlius bus maistas tiems, kurie dirbs miestui. <sup>19</sup>Tie gi, kurie dirbs miestui, bus imami iš visų Izraelio giminių. <sup>20</sup>Taigi visos pirmonės dvidešimt penki tūkstančiai skersai ir išilgai bus atskirtos kaip šventyklos pirmonės ir miesto nuosavybė

<sup>21</sup>Kas gi dar bus likę abiejuose šonuose šalia šventyklos pirmonių ir šalia miesto nuosavybės ties dvidešimt penkiais tūkstančiais pirmonių iki rytų sienai ir į vakarus ties dvidešimt penkiais tūkstančiais iki

dalią arti šventyklos /1 Moš 49,10 ir k/, kitos giminės toliau

<sup>8</sup>*Dvidešimt penkis tūkstančius*: nendrių /jier/, anot kitų: mastų, matuojant nuo šiaurės į pietus. Ilgis turi būti toks pat kaip kitų dalių nuo rytų sienos, nuo Jordano iki vakarų sienai, t y, Tarpžemio jūrai

<sup>10</sup>*Šitos gi pirmonės...* Ebr t: ir šventoji dovana priklausys sekantiems: kunigams į šiaurę ir tt. — <sup>11</sup>*Pašvestoji dalis...* Ebr t: kunigams, kiekvienam, kurs yra pašventintas, Sadoko sūnams. — <sup>12</sup>*Labai šventa*. Kunigų dalis labai šventa, tuo tarpu kad levitų tik šventa

<sup>13</sup>*Taip pat ir levitai...* Plg 45,4-5

<sup>15</sup>*Kurie lieka iš...* Aug 8 e pasakyta, kad atskirtinų pirmonių plotis turi būti 25.000 /iš šiaurės į pietus/; iš to pločio 20.000 tenka kuni-

gams ir levitams, todėl lieka dar 5.000 miestui; visų tų sklypų ilgis yra vienodas, t y, 25.000; bet miestui skiriamas sklypas nebesivadina šventa pirmone. — <sup>17</sup>*Miesto...* Miestas turėjo būti lygus keturkampis; jo apstatytas ir neapstatytas plotas turėjo turėti skersai ir išilgai po 5000 nendrių /anot kitų: mastų/. — <sup>18</sup>*Kas gi bus likę*: iš 25.000, todėl po 10.000 viename ir kitame miesto ploto šone. Ta dalis skiriama sodams ir vynuogynams, kuriais naudosis gyventojai; jie bus visų giminių. — *Dirbs miestui*: kaip ūkio darbininkai, arba patiems miesto gyventojams, kurie saugodami miesto garbę ir neliečiamybę, taip jam tarnaus. — <sup>20</sup>*Taigi visos...* Dar kartą nurodomas dydis viso ploto, kurs turi būti šventas, draug su miesto nuosavybe

vakarų sienai, turi priklausyti kunigaikščiui; šventnamio pirmonės ir šventyklos šventoriai turi būti anų viduryje. <sup>22</sup>Ir kas lieka nuo levitų nuosavybės ir miesto nuosavybės tarp dalių, turi priklausyti kunigaikščiui; tarp Judo ir Benjaminio ribų plotas turi priklausyti kunigaikščiui.

<sup>23</sup>Kitoms giminėms: Nuo rytų šono iki vakarų šonui Benjaminui viena dalis. <sup>24</sup>Prie Benjaminio ribos nuo rytų šono iki vakarų šonui Simeonui viena dalis. <sup>25</sup>Prie Simeono ribos nuo rytų šono iki vakarų šonui Isakharui viena dalis. <sup>26</sup>Prie Isakharo ribos nuo rytų šono iki vakarų šonui Zabulonui viena dalis. <sup>27</sup>Prie Zabulono ribos nuo rytų šono iki vakarų šonui Gadui viena dalis. <sup>28</sup>Prie Gado ribos pietų šone į pietus riba bus nuo Tamaros iki Prieštaravimo vandenų Kadese, tėvonystė Didžiosios jūros link. <sup>29</sup>Šita yra žemė, kurią padalinsite burtu Izraelio giminėms, ir šitos yra dalys, sako Viešpats Dievas

<sup>30</sup>Miesto išėjimai bus šitie: Šiaurės šone atmatuok keturis tūkstačius penkis šimtus. <sup>31</sup>Miesto vartai bus vadinami Izraelio giminių vartais; treji vartai bus šiaurėje, vieni Rubeno vartai, vieni Judo vartai, vieni Levio vartai. <sup>32</sup>Rytų šone tebūna keturi tūkstančiai penki šimtai ir bus treji vartai: vieni Juozapo vartai, vieni Benjaminio vartai, vieni Dano vartai. <sup>33</sup>Pietų šone atmatuok keturis tūkstačius penkis šimtus, ir bus treji vartai: vieni Simeono vartai, vieni Isakharo vartai ir vieni Zabulono vartai. <sup>34</sup>Ir vakarų šone keturis tūkstačius penkis šimtus, ir bus treji jų vartai: vieni Gado vartai, vieni Asero vartai, vieni Nephthalio vartai. <sup>35</sup>Aplinkui bus aštuniolika tūkstančių, ir miesto vardas nuo tos dienos bus: Tenai yra Viešpats

<sup>21</sup>*Abiejuose šonuose*: nuo šventyklos iki Jordanui ir nuo miesto ploto iki Tarpžemio jūrai. Kunigaikščio nuosavybė, kaip toliau paaiškinama, turėjo būti tarp Judo ir Benjaminio giminių dalių

<sup>30</sup>*Miesto išėjimai*: ribos. Miestas bus lygus keturkampis, kiekviename šone turės trejus vartus, kurie bus vadinami Izraelio giminių vardais.

— <sup>31</sup>*Levio vartai*. Levio giminė, nors neturi dalies tarp kitų giminių, turi tačiau savo vartus, todėl /32 e/ Ephraimo ir Manaso giminės sujungiamos ir turi tik vienerius Juozapo vardu vadinamus vartus. — <sup>35</sup>*Miesto vardas nuo tos dienos*... Kai prasidės nauja dalių tvarka. Miestui duodamas vardas, kuriuo pažymima, kad yra jau įvykdytas senas pažadas, jog Dievas gyvensiąs savo tautos tarpe. — *Tenai yra Viešpats*. Tenai yra Jahvė, sandoros Dievas su visomis savo gėrybėmis ir tai amžinai. Todėl naujoji teokratija pasi-

liks amžinai šventa, Dievo sergima

Viso Ezeikiėlio regėjimo prasmė yra simbolinė. Kaip antroji visos knygos dalis kalba apie atstatymą, atnaujinimą, taip ji baigiama simboliniais atstatymo vaizdais. Išaiškinti visas jų smulkmenas nėra galimybės, kaip jau yra dejavęs Jeronimas. Tačiau yra aišku, kad Žydams nerodoma kaikurių dalykų, kurie priklauso Sen Testamentui, kad jie matytų, jog čia kalbama ne apie senosios tvarkos atstatymą; statomi taip pat prieš akis kiti dalykai, kurie, taip kaip jie įvaizdinti, yra žymia dalimi neįvykdomi šio gyvenimo sąlygose. Nors daug dalykų atitinka Sen Test tvarką, yra tačiau ir skirtingų ir visai naujų. Nors žadamas šventyklos atstatymas, bet jis taip vaizduojamas, kad iš karto į akis krinta naujos tvarkos skirtingumas. Kristaus Eklesijoje virsta pilna tiesa tai, ką Ezeikielis pranašavo apie būsimą šventyklą Žydams

# DANIĖLIO PRANAŠYSTĖ

## IVADAS

1. Daniėlis minimas jau Ezekiėlio knygoje kaip lygus šventumu Noeį ir Ijobui ir kaip vienas išmintingiausių vyrų /Ez 14,14.20 ; 28,3/; bet daugiausia žinių apie jį duoda Daniėlio pranašysčių knyga. Jo vardas reiškia : Dievas mano teisėjas, t y, gynėjas. Daniėlis buvo gimęs kilmingoje Judo giminės šeimoje. Kai Nebukadnetsaras trečiais Žydų karaliaus Joakimo metais /606 ar 605 m pirm Kr/ buvo pradėjęs savo kariškus žygius prieš Egipto Paraoną Nekhao, jis po kovos prie Kharkamio /Jer 46,2/ paėmė Jerusale, liepė išgabenti į Babelę dalį Dievo šventyklos indų ir išvesdino taip pat kaip įkaitus nemaža augštesnės kilmės jaunikaikių. Tarp išvestųjų buvo ir Daniėlis. Nors jis buvo dar visai jaunas, tačiau jau buvo išmokęs taip labai branginti savo tikėjimą ir Dievo įstatymą, kad ne tik patį tą tikėjimą išlaikė per visą savo gyvenimą, gyvendamas pagonių tarpe ir susidurdamas dėl to tikėjimo su visokiomis sunkenybėmis, bet dar įstengė palaikyti ištikimybę Dievo įstatymui ir kituose, kurie buvo atsiradę tokiose pat kaip jis apystovose. Išmokytas prie karaliaus rūmų visokių Kaldiečių mokslų, radęs malonės pas vyresniusius, Dievo padedamas, Daniėlis paties Nebukadnetsaro, kai jam išaiškino jo sapną, kurio nė vienas kitas negalėjo išaiškinti, buvo labai išaugštintas ir gavo vienas žymiausių ir garbingiausių prie karaliaus rūmų pareigų, kuriose jis pasiliko iki to karaliaus mirties. Ar buvo Daniėlis paliktas tose garbingose pareigose ir vėlesnių karalių, Evilmerodakho /561-559/, Nerigilisaro /559-555/, Labosardakho /555 m/ ir Nabonido /555-538/, nėra žinoma ; bet kai Daniėlis išaiškino Nabonido sūnui Baltasarui slaptingus žodžius apie Babelės karalystės žuvimą, jis vėl buvo išaugštintas. Buvo labai gerbiamas Darijaus Medo, nors turėjo smarkiausių priešų, kurie visais būdais stengėsi jį pražudyti. Susilaukė Daniėlis labai gilios senatvės, nes jis dar buvo gyvas 534 m, t y, trejiems metams praslinkus po to, kai Babelė buvo Kiro paimta ; todėl jis buvo susilaukęs ir Babelės vergijos pabaigos, nors ją dėl savo senatvės nebeprasinaudojo

2. Daniėlio vardu vadinamoje pranašysčių knygoje 1) pasakojama, kurių uždavinių teko atlikti tam šventam vyrui Babelėje, ir yra aprašyti didingi regėjimai, kuriuos Dievas jam apreiškė apie teokratinės karalystės ateitį

Pirmoji, istorinė knygos dalis /1,1-6,28/ prasideda 1) pasakojimu, kaip Daniėlis ir trys jo draugai buvo nugabenti Babelėn ir čia išauklėti karaliaus rūmuose /1,1-21/. 2) Toliau pasakojama, kaip Daniėlis išaiškino Nebukadnetsarui jo sapną apie milžinišką statulą /2,1-49/, 3) kaip trys Daniėlio draugai buvo įmesti į ugnies krosnį ir stebuklingai išgelbėti /3,1-97/, 4) kaip Daniėlis vėl išaiškino Nebukadnetsaro sapną apie didžiausią medį /3,98-4,34/, 5) kaip jis Baltasaras puotoje išaiškino slaptingus žodžius /5,1-31/ ir kaip pagaliau priešų iškūstas Daniėlis buvo įmestas

liūtų duobėn ir iš jos išgelbėtas /5,1-28/. Antroji knygos dalis /7,1-12,13/ susideda iš keturių didelių Daniėlio regėjimų. Pirmame regėjime Daniėliui parodomos keturių žvėrių pavidalu keturios pasaulio karalystės, jų tarpusaviai santykiai ir jų santykiai su Mesijo karalyste /7,1-28/. Antrame regėjime parodomas graikų viešpatavimo iškilimas ir paskutinio karaliaus bedieviškumas /8,1-28/. Trečiame regėjime, Daniėliui išpažinus tautos nuodėmes ir maldaujant išgelbėjimo, Gabriėlis skelbia, kad iki Mesijo atėjimui dar likę septynios dešimtys metų savaitių /9,1-27/. Ketvirtame regėjime Daniėliui duodama pamokymų apie įvykius nuo Kiro laikų iki pasaulio pabaigai /10,1-12,13/. — Knyga baigiama dviem priedais, kurių pirmame pasakojama, kaip Daniėlis išgelbejo nuo mirties nekaltai įskustą Susaną /13,1-64/, antrame gi, kaip Daniėliui pavyko su naikinti Babiloniečių stabą Belį ir nugalabyti didelį slibiną, pagaliau kaip Daniėlis, įmestas į liūtų duobę, buvo iš jos išgelbėtas /13,65-14,42/

3. Kad Daniėlis buvo tikrai istorinis asmuo, abejoti netenka. Jį mini tuo pačiu laiku gyvenęs pranašas Ezekiėlis; mini jį kaip gerai savo klausytojams ir skaitytojams žinomą asmenį, jau pagarsėjusį savo dievobaimingumu ir nepaprasta išmintimi, todėl ir neduoda apie jį jokių paaiškinimų, kaip neaiškina, kas buvo visiems žinomi Jjobas ir Noė. Kito pranašaus visiems žinomo tuo vardu vadinamo asmens senesniais laikais veltui įieškotumėm; tai ir Ezekiėlio klausytojai, išgirdę Daniėlio vardą, turėjo tuoju prisiminti tą vyrą, apie kurio gyvenimą ir darbus kalba Daniėlio knyga. — Apie jo pranašautus dalykus kalba pats Išganytojas /Mt 24,15 ir k/. Juozapas Flavijus sako, kad Daniėlio pranašysčių knyga buvusi rodoma Aleksandriui D Jerusaleje.

Tačiau racionalistinė kritika, neneigdama paties Daniėlio buvimo, stengiasi įrodyti, kad Daniėlio vardu vadinama knyga turėjo būti parašyta nežinomo tik Daniėlio vardu prisidengusio autoriaus, gyvenusio Antioko Epiphano laikais, kad padrasintų savo viengėnįs jų sunkiose kovose prieš Antioką /175-164 m/. Pirmas, kurs panašią nuomonę yra išreiškęs apie Daniėlio knygos atsiradimą, buvo neoplatonikas Porfirijus /3 amž po Kr/; jo argumentai kartojami dabartinių racionalistų. Svarbiausius argumentus jiems yra tas, kad knygoje pasakojami stebuklingi įvykiai ir yra aiškių pranašysčių apie būsimus laikus; stebuklus ir pranašystes racionalistai laiko negalimais dalykais. Be abejo, žmogus pats savo jėgomis negali padaryti stebuklo, negali teisingai pranašauti. Bet visi krikščionys žino, kad stebuklų būna ir būna tikrų pranašysčių, nes tiki, kad yra Dievas, kurs jų duoda. Tas pats Dievas per Daniėlį darė stebuklų ir skelbė ateitį, kad prirengtų savo tautai nelaisvės pabaigą, kurs stebuklais buvo ją išvedęs iš Egipto vergijos

4. Pažvelgę arčiau į knygą matome, kad pats Daniėlis sakosi buvęs jos autorius, kad rašęs Dievo įsakymu /žr Dan 7,1.2; 8,1.2 ir k/. Tie jo paliudijimai liečia pirmoje eilėje pranašystes ir čia jų ypač reikėjo, nes pranašystė be nurodymų, kieno ji skelbiama, negali turėti tinkamos reikšmės. Todėl savo vardus yra pasisakę visi tikri pranašai. Su pranašystėmis artimą ryšį turi ir kitos Daniėlio knygos dalys ir nors nėra aiškiai pasakyta, kad jas rašęs taip pat Daniėlis, bet visa senovės tradicija, taip pat kalba ir rašymo būdas rodo, kad kaip pranašysčių, taip ir istorinių knygos dalių buvo tas pat autorius

Pirmosios Makabiejų knygos autorius, kurs dalimi pasakoja apie tuos pačius dalykus, kuriuos pranašavo Daniėlis ir kuriam buvo žinomas graikiškas aleksandriečių Daniėlio knygos vertimas, turėjo, be abejo, žinoti ir apie senesnę už vertimą tos knygos originalinę tekstą. Daniėlio

knygos priėmimas į labai senais susidariusį Žydų kanoną nedviprasmiškai patvirtina, kad ji buvo laikoma tikru Daniėlio veikalu

Pagaliau, jei Daniėlio knyga būtų buvusi parašyta po Kaldiečių karalystės sugriovimo, ar net II amž pirm Kristaus, jos autorius neb būtų turėjęs tų visai tikrų žinių apie Kaldiečių įpročius, istoriją, religiją, kurių tiek daug yra Daniėlio knygoje ir kurių tikrumą patvirtina senovės Kaldiečių iškasenų tyrinėjimai mūsų laikais. Pats dviejų kalbų ebraiškos ir aramaiškos vartojimas toje pačioje knygoje duoda suprasti, kad jos autorius turėjo būti Žydas, gyvenęs Kaldėjoje, neužmiršęs savo gimtosios kalbos, bet mokėjęs ir Kaldiečių kalbą; iš Daniėlio gi istorijos kaip tik ir žinome, kad jis kartu su kitais jaunais Žydaus buvo išmokytas Kaldiečių kalbos ir visokių jų mokslų. Antrame amž pirm Kr net ir Palestinos Žydai jau nebekalbėjo ebraiškai ir nebevartojo tos kalbos raštuose; visų buvo priimta aramaiškoji kalba

5. Daniėlis, turėdamas eiti sau pavestas pareigas Babelės valstybėje, negalėjo mokytis savo pamokslais ištėrime buvusių Žydų, kaip kad darė Ezeikielis; bet visas jo gyvenimas buvo jiems tikras pamokslas. Negalėjo tremtiniai nematyti, kaip Daniėlis ir jo draugai ištikimai laikėsi savo tikėjimo, nežiūrėdami jiems gresiančių pavojų, žinojo kaip Dievas dėl tos ištikimybės stebuklais gelbėjo juos ir iš ugnies ir iš liūtų nasrų, žinojo, kokią stebuklingą išmintį Dievas buvo suteikęs Daniėliui, kurs ją rodė ir savo viengėnčiams, gindamas neteisingai iškūstos Susanos nekaltumą ir taip išgelbėdamas ją nuo mirties. Didingi Dievo suteikti Daniėliui pranašiniai regėjimai rodytė rodė tremtiniais, kad Dievas nepalieka savo tautos ir atsimena jai duotus pažadus. Bet pranašo Daniėlio ištikimybė tikrajam Dievui turėjo didžiausios reikšmės ir tiems pagonims, kurių tarpe jam teko gyventi. Matydami to Dievo vardu daromus stebuklus, jo teikiama pagalbą, jie turėjo pamatyti, kad Žydų Dievas, nors jo išrinktoji tauta buvo nugalėta ir laikinai neteko savo tėvynės, nebuvo kartu su ja nugalėtas, kad jis yra nenugalimas, kad jis yra visagalis visų Viešpats. Tą tiesą suprato Babelės valdovai ir viešai ją skelbė; nors jie ir nepasidarė tikrojo Dievo išpažinėjai, bet tikrojo Dievo pažinimo kelias pagonyse per Daniėlį buvo žymiai palengvintas

6. Šių dienų Žydai turi savo kanone ne visą Daniėlio knygą, bet tik tas jos dalis, kurios išliko rašytos ebrajų ir aramajų kalbomis; todėl tame kanone nėra Azarijo maldos ir trijų Daniėlio prietelių giesmės /3, 24-90/, Susanos istorijos /13,1-64/ ir pasakojimo apie sunaikinimą Belio ir slibino /13,65-14,42/. Nors šitų knygos dalių yra išlikę tik graikiškas vertimas, tačiau ir jos turėjo būti pradžioje parašytos ebraiškai ar aramaiškai, nes LXX vertėjai ir Teodotijonas naudojo originaliniu jų tekstu. Iš Teodotijono vertimo išvertė jas į lotynų kalbą šv Jieronimas kartu su kitomis dalimis, kurias vertė iš ebrajų ir aramajų kalbos. Aleksandriečių vertimas žymiai skiriasi smulkmenomis nuo visų kitų tekstų ir jau nuo seniausių laikų Ekleisijoje nebevartojamas /Jier/

7. Kadangi kaikiuros Daniėlio pranašystės rodėsi pilnai įvykusios Makabiejų laikais, tai tuo metu turėjo, be abejo, pasireikšti daugiau susidomėjimo visa knyga. To susidomėjimo paseka galėjo būti įvairios pastabos, kuriomis norėta paaiškinti knygos tekstas ar tai originalinis ar graikiškas jo vertimas, galėjo būti bent kiek kitaip sutvarkytas visos knygos turinys; čia tai ir reikėtų įieškoti priežasties, kodėl dabar tarp įvairių esamų Daniėlio knygos tekstų yra didesnių skirtumų, kaip tarp bet kurios kitos Sen Test knygos tekstų

# DANIĖLIO PRANAŠYSTĖ

1. <sup>1</sup>Trečiais Judo karaliaus Joakimo karaliavimo metais Babilono karalius Nabukodonosoras ėjo prieš Jerusaleį ir apgulė ją. <sup>2</sup>Viešpats padavė jį jo ranką Judo karalių Joakimą ir Dievo namų indų dalį; jis išgabeno juos į Senaaro žemę į savo dievo namus ir įnešė indus į savo dievo išdinės namus

<sup>3</sup>Po to karalius liepė kamarponių viršininkui Asphenezui atvesti iš Israėlio sūnų karališkos ir didikų giminės <sup>4</sup>vaikinus, be jokios kliaudos, gražius išvaizda, išmokytus visokios išminties, guvuus proto ir pilnus išmanymo, kurie tikėtų būti karaliaus rūmuose, kad juos mokyėtų Kaldiečių raštų ir kalbos. <sup>5</sup>Karalius paskyrė jiems kiekvienai dienai maisto iš savo valgių ir vyno, kurio jis pats gerė, kad trejus metus auklėti paskui tikėtų būti karaliaus akivaizdoje. <sup>6</sup>Taigi jų tarpe buvo iš Judo sūnų: Daniėlis, Ananijas, Misaėlis ir Azarijas. <sup>7</sup>Kamarponių viršininkas praminė juos kitais vardais: Daniėlį Baltasaru, Ananiją Sidrakhu, Misaėlį Misakhu ir Azariją Abdenagu

<sup>8</sup>Bet Daniėlis nusistatė savo širdyje nesusitepti karaliaus valgiais, nė jo geriamu vynu ir prašė kamarponių viršininką padaryti taip, kad galėtų nesusitepti. <sup>9</sup>Dievas davė Daniėliui rasti malonės ir gailestingumo

## I. Daniėlio istorija

### 1. Daniėlio ir trijų jo draugų išauklėjimas Babelės karaliaus rūmuose

1,1-21. Pirmoji, istorinė Daniėlio knygos dalis /1,1-6,28/ prasideda pasakojimu, kaip Daniėlis ir trys jo draugai, atvesti į Babelę kartu su kitais Žydų jaunikaičiais, buvo čia išauklėti karaliaus rūmuose, pasilikdami ištikimi savo religijai

1. <sup>1</sup>Trečiais... Judo karalystei patekus Egiptiečių įtakon, jos karaliumi buvo Egipto Paraono Nekhao paskirtas karaliaus Jošijo sūnus Eljakimas ir pramintas vardu Joakimas. Ketvirtais Joakimo metais Nebukadnetsaras /Babilon: Nabu-Kudurri-Utsur/ atvyko su kariuomene prie Kharkamio ir čia sumušė Egiptiečių kariuomenę. Paskui jis prisirišino prie Jerusaleės ir privertė Joa-

kimą pasiduoti. Jis jau buvo beieinąs toliau į patį Egiptą, kai gavo žinią apie savo tėvo Nabopolasaro mirtį. Tuomet jis atidavė belaisvius Žydus, Phenikiečius, Siriečius ir Egiptiečius savo padėjėjams nuvesti į Babelę. Nors Jeremijas 46,2 rašo, kad mūšis prie Kharkamio įvykęs ketvirtais Joakimo metais, bet Daniėlis, kurs gyveno Babelėje, tikriausiai žinojo, kad Nebukadnetsaras išsirengė karan jau trečiaisiais metais, todėl jis juos čia ir mini ir sako, kad, karui tais metais prasidėjus, buvusi apgulta taip pat Jerusale. Apie šitą žygį žr 4 Kar 24,1; 2 Kron 36,6; Jer 35,1-11. Nebukadnetsaras vadinamas Babelės karaliumi arba dėl to, kad, kaip daugelis mano, jis dar prie gyvos savo tėvo galvos buvo paskelbtas karaliumi, arba rašytojas jau čia vadina jį taip, kaip jis visų buvo vėliau vadinamas. Kaikurie tačiau aiškintojai



vyriausiojo kamarponio akivaizdoje. <sup>10</sup>Tačiau vyriausis kamarponis sakė Daniėliui: Aš bijau savo valdovo karaliaus, kurs paskyrė jums maisto ir gėralo; jei jis matys jūsų veidus liesnesnius, kaip kitų jūsų amžiaus jaunikaičių, jūs įduosite mano galvą karaliui. <sup>11</sup>Tuomet Daniėlis tarė Malasarui, kurį vyriausis kamarponis buvo paskyręs viršininku Daniėliui, Ananijui, Misaėliui ir Azariui: <sup>12</sup>Mėgink, meldžiamasis, mus, tavo tarnus, per dešimtį dienų; tebūna mums duodama daržovių valgyti ir vandens atsigerti; <sup>13</sup>paskui žiūrėk į mūsų veidus ir veidus vaikinių, kurie valgo karališkųjų valgių, ir kaip matysi, taip padarysi su savo tarnais. <sup>14</sup>Jis, išgirdęs šitokiuos žodžius, mėgino juos dešimtį dienų. <sup>15</sup>Po dešimties gi dienų jų veidai pasirodė geresni ir pilnesni už visų jaunikaičių, kurie valgė karališkąjį valgį. <sup>16</sup>Tai Malasaras atsiimdavo jiems skirtus valgius ir vyną ir duodavo jiems daržovių

gal visai teisingai mano, kad tretį Joakimo metai čia atsiradę dėl perrašinėtojų klaidos vietoje: trečiame Judo karaliaus Joakhino karaliavimo mėnesyje. Plg 2 Kron 36,9.10. — <sup>2</sup>*Padavė...* Karalius buvo priverstas pasiduoti Nebukadnetsarui, bet tai dar nereiškia, kad ir jis buvo kartu su kitais išvestas nelaisvėn. Nutarimas išvesti galėjo būti padarytas, bet paskui pakeistas. Plg 4 Kar 24,1 ir k. — *Senaaro*: Babelės. Žr I Moš 10,10. — *Savo dievo*: gal Marduko

<sup>3</sup>*Asphenezui*. LXX: Abiesdri. — *Iš Izraelio sūnų...* Vieni jaunikaičiai turėjo būti šiaip jau Izraelio tautos vaikai, kiti karališkos giminės, kiti vėl gi kunigaikščių vaikai. <sup>4</sup>*Kaldiečių raštų ir...* Kad Žydų jaunikaičiai būtų galėję stoti į Kaldėjos išminčių eiles, jie turėjo išmokti Kaldiečių rašto ir kalbos. Plg Ješ 39,7. Reikia žinoti, kad Kaldiečių /ebr Kašdim, babilon Kašdu, asir Kaldu/ kalba buvo ne ta pati, kuria Daniėlis parašė savo knygos dalį ir kuri teisingai vadinama aramaiška, bet kyliaraščių ir senovinė Akadiečių /sumeriečių/ kalba, būtent, tos tautos, kuri gyveno tame krašte pirm semitų. Kaldiečiai tikra to žodžio prasme skyrėsi nuo Babiloniečių: Kaldiečių tauta gyveno pietinėje Babilonijoje ir iš čia, vadovaujant Nabopolasariui, išplėtė savo viešpatavimą visoje Babilonijoje. Pietinė Babilonija, senos Sumeriečių kultūros lopšys, tikriausiai aprūpindavo visą Babiloniją kunigais ir gal dėl to, kai Kaldiečiai ir Babiloniečiai visai susimaišė, Kaldiečiai vėlesniais laikais buvo paprastai vadinami tik išminčiai, magai. —

<sup>5</sup>*Trejus metus...* Anot Ksenophonto, jaunikaičiai pradėdavo savo tarnybą prie Persų karalių, turėdami septyniolika metų amžius. — <sup>7</sup>*Praminė juos...* Valdovai, karaliai pakeisdavo nugalėtųjų vardus. Taip Nekhao pakeitė Eljakimo vardą Joakimu, Nebukadnetsaras, paskyręs karaliumi Mataniją, praminė jį Sede-kiju /4 Kar 23,34 ir k/. Svetimšalių jaunikaičių vardų pakeitimu norėta užtrinti jų kilmę ir visai sulynginti juos su vietiniais gyventojais. — *Baltasaru*. Babil gal: Belit-šar-utsur, Belit/Bel/, gink karalių. — *Abdenagu*. Gal: Abdenebo, Nebo tarnas. Kiti vardai visai neaiškūs, gal iškraipyti

<sup>8</sup>*Kad galėtų nesusitepti*: prašė duoti leidimą vengti visokio Žydų įstatyme numatyto susitepimo. Įstatymu buvo uždrausta valgyti kai kurie dalykai kaip sutepti, galima buvo laikada susitepti indais /plg Gal 2,12/, galima buvo turėti baimės, kad tarp kita ko duos valgyti stabams paaugotos mėsos. Bet jei Žydas ir kiti tokiuos valgius valgė, kurių įstatymas nedraudė, jei jis tai darė, būdamas pagonių draugijoje, jis galėjo būti įtariamas, būk nevengias uždrausto maisto, ir tai būtų buvę kitiems papiktinimas. — <sup>9</sup>*Davė Daniėliui*: kaip kitados Juozapui Egipte /Teod/ — <sup>10</sup>*Jei jis matys...* Ebr t: kam gi jis turėtų rasti jūsų veidą liesesnį kaip kitų jūsų amžiaus vaikinių. — <sup>11</sup>*Malasarui*. Tai pareigos pavadinimas: gal užvaizdas. — <sup>12</sup>*Dešimtį dienų*. Tiek laiko buvo visai gana, kad pasireikštų daržovių valgių veikimas. — *Vandens atsigerti*. Įstatymas nedraudė gerti vyno; Daniėlis tačiau

<sup>17</sup>Dievas davė šitiems jaunikačiams visokio rašto ir išminties žinojimo ir išmanymo, Daniėliui gi dovaną suprasti visus regėjimus ir sapnus. <sup>18</sup>Taigi tam laikui, po kurio karalius buvo įsakęs juos atvesti, praslinkus, kamarponių vyresnysis atvedė juos Nabukodonosoro akivaizdon. <sup>19</sup>Ir kai karalius su jais pasikalbėjo, nebuvo rasta visų kitų tarpe tokių kaip Daniėlis, Ananijas, Misaėlis ir Azarijas; taip jie pasiliko karaliaus akivaizdoje. <sup>20</sup>Visokių išminties ir išmanymo dalykų, apie kuriuos karalius juos klausinėjo, jis rado juose dešimtį kartų daugiau kaip pas visus žynius ir išminčius, buvusius jo karalystėje

<sup>21</sup>Taip Daniėlis gyveno iki pirmų karaliaus Kiro metų

2. <sup>1</sup>Antrais Nabukodonosoro karaliavimo metais karalius Nabukodonosoras matė sapną, dėl kurio jo dvasia nusigando, ir jo sapnas pabėgo nuo jo. <sup>2</sup>Tuomet karalius liepė sušaukti žynius, išminčius, žavėtojus ir kaldiečius, kad pasakytų karaliui jo sapną. Kai jie atėjo ir stojo karaliaus akivaizdon, <sup>3</sup>karalius jiems tarė: Aš mačiau sapną, bet mano

norėjo dar pridėti prie įstatymo reikalavimų šventą susilaikymą

<sup>17</sup>*Išmanymo*: visokių raštų ir knygų, į kurias buvo surašyta Kaldiečių išmintis. — *Dovaną suprasti...* Tas sugebėjimas Babiloniečių buvo ypač branginamas. Regėjimų paminėjimas jau šitoje vietoje nurodo, kad istorinė Daniėlio knygos dalis ir pradžioje yra glaudžiai surištos ir sudaro vieną to paties autoriaus veikalą. Regėjimai yra dvasios akimis rodomi simboliai. Sapnų yra ir tokių, kuriuos siunčia Dievas. Plg 1 Moš 40,5 ir k — <sup>18</sup>*Pasikalbėjo*: klausimais ištyrė, koks buvo jų išmokslinimas. — <sup>20</sup>*Išminties ir...* Ir išminties ir praktiško jos pritaikymo. Jaunuolių ištikimybė Dievo įstatymui buvo gražus Dievo išpažinimas karaliaus rūmų tarnų akyse

<sup>21</sup>*Taip Daniėlis...* Būdamas patarėju Nebukadnetsaro, o gal ir jo papėdininkų, Daniėlis susilaukė Kiro laikų; čia nesakoma, kad Daniėlis būtų ir miręs jau pirmais Kiro metais. Plg 6,28

## 2. Pirmas Nabukodonosoro sapnas ir jo išaiškinimas

2,1-49. Nebukadnetsarui pareikalavus iš žynių atspėti ir išaiškinti jo sapną ir jiems negalint to padaryti, išleidžiamas karaliaus nutarimas nužudyti visus žynius /1,13/. Daniėlis meldamos gauna iš Dievo apreiškimą, primena karaliui jo sapną /14-35/ ir jį išaiškina apie būsimas karalystės iki Mesijo karalystei /36-

45/. Nebukadnetsaras išaugstina Daniėlį ir duoda jam dovanų

2. <sup>1</sup>*Antrais*: gal dvyliktai. Kadangi jaunikačiams auklėti buvo paskirti treji metai, tai Daniėlis antrais Nebukadnetsaro metais dar nebuvo baigęs savo mokslų. Antri metai galėjo atsirasti tekste netyčia išleidus vieną raidę. — Kaikurie tačiau aiškintojai nukelia visą įvykį į žymiai vėlesnį laiką, manydami, kad Nebukadnetsaru čia pavadintas karalius Nabonidas /558-538/, nes atrastuose Nabonido laikų raštuose neretai minimi žymūs sapnai ir išminčių sukvietimai. — *Matė sapną*. Kaip kitados Paraonui buvo apreiškta ateitis ne dėl jo paties nuopelnų, taip pat ne Nebukadnetsaro nuopelnas, kad jam buvo duotas sapne regėjimas; Dievas norėjo Daniėlio paskelbtu sapno išaiškinimu parodyti savo visagalybę ir suteikti paguodos tiems, kurie buvo jam pasilikę ištikimi nelaisvėje. — *Dėl kurio jo...* Ebr t: dėl ko jo dvasia nustojo ramybės, ir jo miegas atstojo nuo jo. — <sup>2</sup>*Karalius liepė...* Babiloniečiai laikė sapnus svarbiais dalykais, dievų apreiškimais; jiems aiškinti būv tam tikrų žmonių, kurie valstybėje turėjo didelės reikšmės; todėl karalius liepia sušaukti žynius, išminčius ir tt; kuo jie vieni nuo kitų skyrėsi, nėra žinoma; «Kaldiečiai» gal jau buvo bendras visų jų pavadinimas. Pašauktųjų tarpe nebuvo Daniėlio, nors karaliaus nutarimas turėjo ir jį paliesti /žr 13 e/. — <sup>3</sup>*Mano dvasiai...* Ebr t: ir mano

dvasiai sumišus, aš nebežinau, ką mačiau. <sup>4</sup>Kaldiečiai atsakė karaliui siriškai: Būk gyvas, karaliau, per amžius. Pasakyk savo tarnams sapną, ir mes pasakysime, ką jis reiškia. <sup>5</sup>Tuomet karalius atsakydamas tarė kaldiečiams: Mano nutarimas padarytas: jei man nepasakysite sapno ir ką jis reiškia, pražūsitė jūs, ir jūsų namai bus atimti. <sup>6</sup>O jei pasakysite sapną ir ką jis reiškia, gausite iš manęs atlyginimo, dovanų ir daug pagarbos; taigi pasakykite man sapną ir jo išaiškinimą. <sup>7</sup>Jie atsakė antrą kartą ir tarė: Tepasako karalius savo tarnams sapną, o mes pasakysime jo išaiškinimą. <sup>8</sup>Karalius atsakė ir tarė: Aš gerai matau, kad jūs norite laimėti laiko, nes žinote, kad mano nutarimas padarytas. <sup>9</sup>Taigi jei nepasakysite man sapno, aš būsiu apie jus tik to nusistatymo, kad jūs sudėsitė taip pat netikrą ir apgaulės pilną aiškinimą, kad man kalbėtųmėte, iki praeis laikas. Taigi pasakykite man sapną, kad aš žinočiau, jog jūs pasakysitė taip pat tikrą jo aiškinimą. <sup>10</sup>Tuomet kaldiečiai atsakydami karaliaus akivaizdoje tarė: Nėra žemėje žmogaus, kurs galėtų tavo, karaliau, žodžius įvykdyti; taip pat nė vienas didis ir galingas karalius nesiklausia apie tokį dalyką nė vieno žynio, išminčiaus ir kaldiečio. <sup>11</sup>Nes dalykas, kurio tu, karaliau, reikalauji, yra sunkus, ir neatsiras nė vienas, kurs galėtų jį pasakyti karaliaus akivaizdoje, išskyrus dievus, bet jie nesikalba su žmonėmis.

<sup>12</sup>Tai išgirdęs karalius įtužęs ir didžioje rūstybėje liepė nužudyti visus Babilono išmintinguosius. <sup>13</sup>Išleidus nutarimą, išmintingieji turėjo būti užmušti; buvo jieskoma taip pat Daniėlio ir jo draugų, kad ir jie būtų nužudyti.

<sup>14</sup>Tuomet Daniėlis pasiteiravo apie įstatymą ir apie nutarimą pas karaliaus kariuomenės vadą Arijokhą, kurs buvo išėjęs užmušti Babilo-

dvasia pasidarė nerami suprasti sapną. — Iš šitų žodžių nebuvo visai aišku, ar karalius nori sužinoti iš kitų patį sapną ar tik jo išaiškinimą. Išminčiai pasiryžę duoti tik išaiškinimą. — <sup>4</sup>*Siriškai*. Ebr t: Aramaiškai. Babiloniečių kalba tuo laiku skyrėsi nuo aramaiškos. — *Būk gyvas...* Plg Bar 1,11. — <sup>5</sup>*Mano nutarimas...* Šiame dalyke aš aiškiai pasakiau savo žodį. — *Pražūsitė...* Aram: jūs būsite sukapoti, ir jūsų namai bus paversti mėslo /griuvėsių/ krūva. Plg 4 Kar 10,27. — <sup>9</sup>*Jūs sudėsitė...* Jei jie savo gudrumu negali atspėti, koks buvo sapnas, tai ir jo aiškinimas gali būti tik apgaulė, dėl kurios išminčiai gali tarp savęs susitarti. — *Iki praeis laikas*: iki aš kitų reikalų sutrukdytas nebesirūpinsiu tuo, ko iš jūsų pareikalavau. — Ar karalius buvo tikrai užmiršęs sapno turinį? Iš Vulg teksto gali taip rodytis. Origin tekste tokio aiškumo nėra. Galėjo karalius atsiminti, kad jis sapne matė dalyką, kurie jį labai nustebino, bet jis buvo užmiršęs, kokie tie dalykai buvo, kaip tikrumoje gana dažnai pasitaiko;

neretai praėjus ilgesniam laikui vėl prisimenama visos sapno smulkmenos, tai ir karalius, kai išgirdo iš Daniėlio savo sapno turinį, pigiai galėjo suprasti, kad tai buvo tikrai jo sapnuotas sapnas. — <sup>11</sup>*Kurio tu, karaliau...* Aram t: kurio karalius reikalauja. — *Jie nesikalba*. Aram t: jų buveinė yra ne prie kūno, t y, ne pas marius žmones. Jau čia nurodoma, kad Daniėlis išaiškins sapną tik su Dievo pagalba.

<sup>13</sup>*Turėjo būti užmušti*. Anot aram: jau buvo rengiamasi užmušti. — Išminčiams gal dar buvo paskirta laiko, kuriame jie turėjo duoti karaliui galutiną atsakymą, nes ir Daniėlis /16 e/ prašė duoti jam laiko, ir karalius sutiko.

<sup>14</sup>*Pasiteiravo...* Aram: tuomet Daniėlis kalbėjo protingai ir su išmanymu Arijokhui, karaliaus sargybos viršininkui. — <sup>16</sup>*Kad jis galėtų...* Daniėlis tvirtai tiki, kad Dievas, kurs jį laikė ypatingoje savo globoje, padės jam ir šiame reikale. Daniėlis išgauna iš karaliaus visų pirma su tikimą palaukti atsakymo.

<sup>18</sup>*Kad jie maldautų...* Daniėlis visa

no išmintingųjų. <sup>15</sup>Ji, kurs buvo gavęs iš karaliaus įsakymą, jis pasiklausė, kodėl buvo karaliaus išleistas toks nuožmus nutarimas. Taigi kai Arijo-khas išdėstė dalyką Daniėliui, <sup>16</sup>Daniėlis įėjęs prašė karalių duoti jam laiko, kad jis galėtų pasakyti karaliui išaiškinimą.

<sup>17</sup>Įėjęs į savo namus jis pasakė tą dalyką savo draugams Ananijui, Misaėliui ir Azariui, <sup>18</sup>kad jie maldautų dangaus Dievą pasigailėjimo dėl šios paslapties ir kad nežūtų Daniėlis ir jo draugai su kitais Babilono išmintingaisiais. <sup>19</sup>Tuomet naktį paslaptis buvo apreikšta Daniėliui regėjime. Daniėlis pagarbino dangaus Dievą <sup>20</sup>ir kalbėdamas tarė :

Tebūnie pašlovintas Viešpaties vardas nuo amžių ir per amžius, nes jo yra išmintis ir stiprybė.

<sup>21</sup>Jis pakeičia laikus ir amžius,  
jis griaua karalystes ir pastato,  
jis duoda išmintingiems išminties ir žinojimo išmanantiems.

<sup>22</sup>Jis apreiskia, kas gilų ir paslėpta,  
ir žino, kas yra tamsybėse ;  
ir šviesa yra su juo.

<sup>23</sup>Tau, mūsų tėvų Dieve, aš dėkoju ir tave giriu,  
nes man tu davei išminties ir stiprybės ;  
ir dabar tu man parodei, ko prašėme tave,  
nes tu mums atidengei karaliaus paslaptį

<sup>24</sup>Po to Daniėlis, nuėjęs pas Arijokhą, kuriam karalius buvo pavėdęs nužudyti Babilono išmintinguosius, taip jam kalbėjo : Babilono išmintingųjų nežudyk ; vesk mane karaliaus akivaizdon, ir aš duosiu karaliui išaiškinimą. <sup>25</sup>Tuomet Arijokhas skubiai atvedė Daniėlį pas karalių ir jam tarė : Radau Judo tremtinių sūnų tarpe žmogų, kurs nori duoti karaliui išaiškinimą. <sup>26</sup>Karalius atsiliepė ir tarė Daniėliui, kurs buvo var-du Baltasaras : Ar tu iš tikrųjų manai, kad gali pasakyti man sapną, kurį aš mačiau, ir jo išaiškinimą ? <sup>27</sup>Atsakydamas Daniėlis karaliaus akivaizdoje tarė : Paslapties, kurios karalius klausia, išmintingieji, burtininkai, žyniai ir žavėtojai negali pasakyti karaliui. <sup>28</sup>Bet yra danguje Dievas, kurs apreiskia paslaptis ; jis parodė tau, karaliau Nabukodonosore, kas įvyks paskutiniais laikais

Tavo sapnas ir tavo galvos regėjimai tavo guolyje buvo tokie : <sup>29</sup>Tu, karaliau, pradėjai galvoti savo patale, kas bus po šių laikų, ir tas, kurs apreiskia paslaptis, parodė tau, kas turi įvykti. <sup>30</sup>Ir man ta paslaptis apreikšta ne išmintimi, lyg kad jos būtų manyje daugiau kaip visuose

dar, kad būtų vertas Dievo globos ; išsidera laiko ne tam, kad pats mėgintų atspėti sapną, bet kad maldautų Viešpatį, kurs žino visas paslaptis. — <sup>19</sup>*Buvo apreikšta...* Gal ne sapne, bet dar tebesimeldžiant. — <sup>21</sup>*Karalystes*. Aram : karalius. — <sup>22</sup>Plg 1 Kor 4,5 ; Jo 1,9 ir k

<sup>24</sup>*Po to*. Aram : dėl to, t y, kadangi Daniėliui buvo apreikštas karaliaus sapnas. — *Nežudyk*. Dėl Daniėlio ir kiti išminčiai bus išgelbėti nuo mirties. Taip Dievas paaugštins savo tarną ir parodys visiems savo galybę.

— <sup>27</sup>*Negali pasakyti...* Daniėlis jau pirmais savo žodžiais nori sužadinti karaliuje pagarbą tikrajam Dievui ir jam parodyti, kokie bejėgiai yra išminčiai ir jų dievai. — <sup>28</sup>*Danguje Dievas*. Išminčiai jam netarnauja, jiems jis neapreiskia savo žinojimo. — *Paskutiniais laikais* : ateityje, ypač gi Mesijo laikais

<sup>29</sup>*Kas bus po...* Karalius prieš užmingant tikriausiai galvojo apie ateitį, ar Babelės karalystė tvirtai laikysis, ar ji tarps. — *Parodė tau...* Kaip Dievas, patenkindamas karaliaus norą

gyvuosiuose, bet kad pasidarytų žinomas karaliui išaiškinimas, ir kad tu sužinotumei savo širdies mintis. <sup>31</sup>Tu, karaliau, regėjai : ir štai čia buvo lyg kad viena didelė statula ; ta statula, didelė ir labai augšta, stovėjo ties tavim ir buvo baisi pasižiūrėti. <sup>32</sup>Tos statulos galva buvo iš geriausio aukso, krūtinė ir pečiai iš sidabro, pilvas ir strėnos iš skaistvario, <sup>33</sup>blauzdos geležinės, kojos dalimi geležinės, kita gi dalimi molinės. <sup>34</sup>Tu taip ją matei, iki atplyšo nuo kalno akmuo be žmogaus rankų pagalbos, ištiko statulą į jos geležines ir molines kojas ir sutrupino jas. <sup>35</sup>Tuomet buvo sutrinta draug geležis, molis, skaistvaris, sidabras ir auksas ir pavirto tarsi vasaros klijimo pelais ; jie buvo pagauti vėjo ir neliko jų nė pėdsakos ; iš akmens gi, kurs buvo ištikęs statulą, pasidarė didelis kalnas ir pripildė visą žemę

<sup>36</sup>Toks buvo sapnas ; mes pasakysime tavo, karaliau, akivaizdoje ir jo išaiškinimą. <sup>37</sup>Tu esi karalių karalius, ir dangaus Dievas davė tau karalystę ir stiprybę, viešpatavimą ir garbę, <sup>38</sup>taip pat visa, kur tik gyvena žmonių vaikai ir lauko žvėrys ; dar gi ir dangaus paukščius jis davė tau į rankas ir pastatė visus po tavo valdžia ; taigi tu esi auksinė galva. <sup>39</sup>Po tavęs iškils kita karalystė, mažesnė už tave, sidabrinė, paskui trečia skaistvarinė karalystė, kuri viešpataus visai žemei. <sup>40</sup>Ketvirtoji karalystė bus lyg geležis ; kaip geležis trupina ir pavergia visa, taip šita sutrupins ir sutriuškins anas visas. <sup>41</sup>Bet kad tu matei kojų ir pirštų dalį iš puodžiaus molio ir dalį geležinę, tai ta karalystė bus pasidalinus ; jos pagrindas tačiau bus iš geležies, sulig tuo, kad matei geležį sumaišytą su puodžiaus moliu. <sup>42</sup>O kad pirštai buvo dalimi geležiniai ir dalimi moliniai, tai karalystė bus dalimi stipri ir dalimi trupi.

žinoti, ką atneš ateitis, davė jam regėjimą sapne, taip sapno užmiršimas turi duoti progos Dievui apsi-reikšti ir pagerbti savo ištikimą tarną. — <sup>30</sup>*Ne išmintimi...* Taip Daniėlis pateisina kitus, kad jie negalėjo pasakyti sapno, ir sulaiko jų pavydą. — <sup>31</sup>*Buvo baisi pasižiūrėti :* ji karalių nustebeino ir išgąsdino. — <sup>32</sup>*Kojos dalimi...* T y, iš molio sumaišyto su geležimi. — <sup>34</sup>*Nuo kalno.* To ž nėra čia aram t, bet toliau 45 e kalnas minimas ; taigi jis čia teisingai vertėjo įdėtas aiškumo dėlei. — <sup>35</sup>*Pavirto... pelais.* Taip išreiškiamas visiškas sunaikinimas

<sup>36</sup>*Mes pasakysime.* Gal Daniėlis nori čia kalbėti taip pat savo draugų vardu, kurie meldėsi kartu su juo, prašydami šviesos iš dangaus. — *Tavo, karaliau...* Aram t : karaliaus akivaizdoje. — <sup>37</sup>*Karalių karalius.* Taip save vadindavo Persijos ir Babilonijos karaliai. Plg 1 Esdr 7,12. — *Dangaus Dievas...* Nors Nebukadnetsaras labai galingas karalius ir teisingai galėjo būti regėjime įvaizdintas auksine galva, tačiau ir jis viską yra gavęs iš Dievo, todėl visai nuo jo priklauso. — <sup>38</sup>*Dangaus*

*paukščius jis davė...* Žmonių valdovas laikomas valdovu viso, kas dėl žmogaus sutverta ir gali būti žmogui naudinga. — *Tu esi auksinė...* Plg Jer 51,7, kur Babilonas įyginamas su auksine taure. Auksas yra vaizdas karalystės grožio, stiprumo, turtingumo. — <sup>39</sup>*Kita karalystė :* Medų — Persų, kuri buvo mažiau garbinga ir galinga negu pirmoji, taip kaip sidabras yra mažesnės vertės negu auksas. — *Trečia skaistvarinė.* Trečioji bus skaistvarinė karalystė, kuri bus žymi savo karin-gumu ir ginklais ir išplės savo viešpatavimą visur. Tai Graikų Makedonečių ir iš jų kilusios karalystės. — <sup>40</sup>*Ketvirtoji...* Tai Romėnų valstybė, kuri visas kitas sunaikino ir kurios laikais prasidėjo Mesijo karalystė ; šitos bus pažeminta ir sunaikinta kiekviena jai priešinga pasaulinė galybė. — <sup>41</sup>*Bet kad tu matei...* Aram t : ir kad kojos ir pirštai, kuriuos tu matei, buvo dalimi iš puodžiaus molio ir dalimi iš geležies, /tai reiškia/ : tai nebus karalystė, kuri laikytųsi iš vieno. — Dvejopa medžiaga tai pasidalinimo ženklas. Karalystės atsparumas įvairiose dalyse bus ne-

<sup>43</sup>Kad tu matei geležį sumaišytą su moliu, tai jos, tiesa, susimaišys žmonių sėklos pagalba, bet nesusilies, kaip geležis negali susijungti su moliu.

<sup>44</sup>Anų gi karalysčių dienose Dievas pažadins karalystę, kuri neiširs per amžius ir jos viešpatavimas nebus atiduotas kitai tautai. Ji sutrupins ir sunaikins visas šitas karalystes, pati gi stovės per amžius, <sup>45</sup>kaip kad tu matei, jog nuo kalno atplyšo akmuo be žmogaus rankos pagalbos ir sutrupino molį, geležį, skaitvarį, sidabrą ir auksą. Taip didysis Dievas parodė karaliui, kas turi paskui įvykti. Sapnas yra tikras ir jo išaiškinimas tikėtinas

<sup>46</sup>Tuomet karalius Nabukodonosoras parpuolė ant savo veido, pagarbino Daniėlį ir liepė aukoti jam aukas ir smilkalus. <sup>47</sup>Atsiliepdamas gi karalius tarė Daniėliui: Iš tikrųjų jūsų Dievas yra dievų Dievas ir karalių Viešpats, kurs apreiškia paslaptis, nes tu įstengei atidengti šitą paslaptį. <sup>48</sup>Tuomet karalius labai išaugštino Daniėlį, davė jam daug ir didelių dovanų ir paskyrė jį kunigaigščių visiems Babilono kraštams ir vyriausiu viršininku visiems Babilono išmintingiesiems

<sup>49</sup>Prašant Daniėliui karalius atidavė Babilono krašto valdymą Sidrakhui, Misakhui ir Abdenagui; pats gi Daniėlis pasiliko prie karaliaus rūmų

3. <sup>1</sup>Karalius Nabukodonosoras padirbdino auksinę statulą šešiomis dešimtimis mastų augštą, šešiais mastais plačią ir pastatė ją Duros lygumoje Babilono krašte. <sup>2</sup>Po to karalius Nabukodonosoras siuntė surinkti vietininkų, augštų valdininkų, teisėjų, vadų, išdo užvaizdų, viršininkų ir visų šalių kunigaikščių, kad jie susieitų pašventinimui statulos, kurią karalius Nabukodonosoras buvo pastatydinęs. <sup>3</sup>Tuomet su-

vienodas. Mėginimas skirtingas medžiagas sumaišyti reiškia tuščias pastangas sujungti vienybėn įvairius karalystės elementus. — <sup>43</sup>*Žmonių sėklos pagalba*: susigiminių, politinėmis moterystėmis. — <sup>44</sup>*Karalysčių*. Aram t: karalių. — *Visas šitas karalystes*: visų pirma keturias augščiau paminėtas, kurios yra visos Dievui priešingos žmonių galybės atvaizdas. Jos bus nugalėtos ir sunaikintos, tiek kiek jos yra priešingos Dievo karalystės esmei. Kadangi Dievo karalystė yra dvasinė, kuri remiasi tikru šventumu, tai karalystėse sunaikinama tik tai, kas priešinasi Dievui. Dievo karalystės pradžia nežymi. Dievo valia ir galia pažadinta ji yra savyje stipri ir nenugalima. — Atskilusiame akmenyje daug aiškintojų mato patį Jėzų Kristų, kurs yra savo karalystės, savo Eklešijos galva, kurioje ir per kurią jis visuomet veikia. Kristus juk neretai vadinamas kampinio akmenimi ir pats save taip vadina. — <sup>45</sup>*Dievas parodė*... Sapno aiškinimą baigdamas Daniėlis pakartoja, kad tas aiškinimas ne jo

nuopelnas, kad jis Dievo suteiktas, ir jis yra visai tikras

<sup>46</sup>*Tuomet*... Daniėliui sapną aiškinant karalius pripažįsta, kad per Daniėlį turėjo kalbėti galingiausi dievybė ir pagerbia jį kaip augštesnį už visus žmones, dievybei artimą esybę. — <sup>47</sup>*Jūsų Dievas*... Šituo išpažinimu karalius matomai sutinka, kad tikras garbinimas turi būti duodamas Daniėlio Dievui, patį gi Daniėlį jis tuojuo pagerbia dovanomis. — <sup>48</sup>*Visiems Babilono*... Aram t: visai Babilono provincijai

### 3. Trys Daniėlio draugai ugnies krosnyje

3,1-97. Karaliaus pastatytą statulą, kurią garbina visi sušaukti karalystės didikai, atsisako pagarbinti Daniėlio draugai /1-12/, taip drąsiai pasipriešindami karaliaus reikalavimui, ir todėl jie įmetami į ugnimi žerincią krosnį /13-23/. Krosnies liepsnoje Asarijas karštos maldos žodžiais išpažįsta Viešpatį /24-45/; angelo gi ginami nuo liepsnos karščio /46-50/ visi trys įmestieji šlovina

sirinko vietininkai, augšti valdininkai, teisėjai, vadai, išdo užvaizdai, valdžios turėjusieji didikai ir visų šalių kunigaikščiai dalyvauti pašventinime karaliaus Nabukodonosoro pastatytosios statulos. Jie sustojo ties statula, kurią karalius Nabukodonosoras buvo pastatydinęs, <sup>4</sup>o šauklys garsiai šaukė: Jums, tautoms, giminėms ir kalboms sakoma: <sup>5</sup>Tą valandą, kurią išgirsite trimito, vamzdžio, kanklių, smuiko, arphos, dūdos ir visokios rūšies muzikos garsą, parpuolę pagarbinkite auksinę statulą, kurią pastatydino karalius Nabukodonosoras. <sup>6</sup>Jei kas neparpuls ir nepagarbins, tą pačią valandą bus įmestas į ugnimi žerinčią krosnį. <sup>7</sup>Taigi po to tuojau, kai tik visi žmonės išgirdo trimito, vamzdžio, kanklių, smuiko, arphos, dūdos ir visokios rūšies muzikos garsą, visos tautos, giminės ir kalbos parpuolė ir pagarbino auksinę karaliaus Nabukodonosoro pastatytą statulą.

<sup>8</sup>Tuojau tuo pačiu metu kaldiečiai priėję įskundė Žydus <sup>9</sup>ir sakė karaliui Nabukodonosorui: Karaliau, būk gyvas per amžius. <sup>10</sup>Tu, karaliau, išleidai nutarimą, kad kiekvienas žmogus, kurs išgirs trimito, vamzdžio, kanklių, smuiko, arphos, dūdos ir visokios rūšies muzikos garsą, parpultų ir pagarbintų auksinę statulą; <sup>11</sup>jeigu gi kas neparpuls ir nepagarbins, kad būtų įmestas į ugnimi žerinčią krosnį. <sup>12</sup>Taigi yra Žydų, kuriuos tu paskyrei Babilono šalies darbų užvaizdais, Sidrakhas, Misakhai ir Abdenagai; šitie vyrai paniekino tavo, karaliau, nutarimą; jie negerbia tavo dievų ir negarbina tavo pastatytos auksinės statulos. <sup>13</sup>Tuomet Nabukodonosoras užsidegęs ir perpykęs liepė atvesti Sidrakhą, Misakhą ir Abdenagą, kurie ir buvo tuojau atvesti karaliaus akivaizdon. <sup>14</sup>Atsiliepdamas karalius Nabukodonosoras jiems tarė: Ar tiesa, Sidrakhai, Misakhai ir Abdenagai, kad jūs negerbiate mano dievų ir negar-

Dievą /51-90/. Nustebęs karalius liepia jiems išeiti iš krosnies ir pats išpažįsta Izraelio Dievo galybę /91-97/.

3. <sup>1</sup>*Padirbino auksinę statulą*: statulą padarytą iš medžio ar kitokios medžiagos, bet viršuje aptrauktą plona auksine skarda. Statula gal buvo pastatyta po Jerusalems sugriovimo /plg 3,38/. Statula tikriausiai buvo pastatyta ant labai augštos papėdės, kuri buvo šešiais mastais plati ir kartu su statula buvo šešios dešimtys mastų augšta. — *Duos*. Taip buvo plati lyguma į pietus nuo Babelės miesto. — <sup>2</sup>*Vietininkų, augštų...* Ką tiksliai reiškia šitie pavadinimai ir čia įvardijamos pareigos, nežinia; matomai karalius norėjo sukviesti į statulos pašventinimą visus žymiausius savo karalystės atstovus. — <sup>4</sup>*Tautoms...* Su didikais buvo atvykusios ir šiaip jau žmonių minios. — <sup>5</sup>*Trimito*: rago. — *Kanklių*. Asir kanklės buvo trikampis su ištemptomis ant jo stygomis, iš kurių buvo gaunamas garsas užgaunant jas pirštais ar lazdele. — *Smuiko*. Aram *sabka'* keturių stygų instru-

mentas augštiesiems tonams gauti. *Arphos*. Aram *p'santh'rin*, mažoji arpha ar į arphą panašus 20 stygų instrumentas. — *Dūdos*. Aram *sum-ponjah*, odisin maišas su dviem dūdom. — <sup>6</sup>*Jei kas neparpuls...* Karalius reikalauja, kad taip pat negalėtieji kunigaikščiai ir tautos pagarbintų jo dievą, kurį jis laiko tų tautų ir jų dievų nugalėtoju.

<sup>8</sup>*Tuojau tuo pačiu...* Kaldiečiai tikriausiai su pavydu žiūrėjo į Žydų išaugstinimą ir pavidimą jiems žymių pareigų valstybėje. — *Įskundė*. Aram t: *ēdē* Žydų kėsnius. *Ėsti* svetimus kėsnius rytiečių kalbose reiškia: melu, šmeižtu nukreipti nuo ko nors kunigaikščio ar didiko malonę. Išsireiškimas turėjo pagrindą kunigaikščių įprotį siųsti dovanų, ypač savo stalo valgių tiems, kuriuos jie brangino. Kas prie kunigaikščio stalo apkalbinėjimais ar šmeižtais sulaikydavo jį nuo valgių siuntimo kitiems, tas pats buvo vadinamas *ėdančiu* svetimus kėsnius. — <sup>12</sup>*Yra Žydų...* Daniėlio nebuvo pakviestųjų tarpe, nes jis nebuvo prisiėmęs pareigų Babelės šalyje; pa-

binatė mano pastatytosios auksinės statulos? <sup>15</sup>Taigi dabar, jei esate pasiryžę, tą valandą, kurią išgirsite trimito, vamzdžio, kanklių, smuiko, arphos, dūdos ir visokios rūšies muzikos garsą, parpulkite ir pagarbinkite statulą, kurią aš padariau; o jei nepagarbinsite, tą pačią valandą būsite įmesti į ugnimi žerinčią krosnį; ir koks yra Dievas, kurs jus išgelbėtų iš mano rankos? <sup>16</sup>Atsakydami Sidrakhas, Misakhas ir Abdenagas tarė karaliui Nabukodonosorui: Mums netenka atsakinėti tau dėl to dalyko. <sup>17</sup>Nes štai mūsų Dievas, kurį garbiname, gali išgelbėti mus iš ugnimi žerinčios krosnies ir iš tavo rankų, o karaliau. <sup>18</sup>O jei jis ir nenorėtų, žinok, karaliau, kad tavo dievų mes negerbiame ir tavo pastatytosios auksinės statulos negarbiname.

<sup>19</sup>Tuomet Nabukodonosoras be galo įtužo, ir jo veido išvaizda persimainė prieš Sidrakhą, Misakhą ir Abdenagą. Jis liepė pakūrenti krosnį septynis kartus daugiau, kaip paprastai buvo kūrenama, <sup>20</sup>o stipriausiems savo kariuomenės vyrams liepė surišus kojas įmesti Sidrakhą, Misakhą ir Abdenagą į ugnimi žerinčią krosnį. <sup>21</sup>Tuojuo tie vyrai surišti su savo kelnėmis, su nuometais, autuvais ir kitais drabužiais buvo įmesti į ugnimi žerinčios krosnies vidurį; <sup>22</sup>nes karaliaus įsakymas buvo skubus, krosnis gi buvo labai prikūrenta, taip kad tuos vyrus, kurie įmetė Sidrakhą, Misakhą ir Abdenagą, ugnies liepsna užmušė. <sup>23</sup>Bet šitie trys vyrai, tai yra Sidrakhas, Misakhas ir Abdenagas nukrito surišti į ugnimi žerinčios krosnies vidurį.

*\*TO, KAS TOLIAU, NERADAU EBRAIŠKUOSE  
RANKRAŠČIUOSE*

<sup>24</sup>Jie vaikščiojo viduryje liepsnos šlovindami Dievą ir garbindami Viešpatį.

<sup>25</sup>Atsistojęs gi Azarijas taip meldėsi ir atverdamas savo burną viduryje ugnies tarė:

silikdamas prie karaliaus rūmų jis nesukėlė prieš save tokio pavydo kaip jo draugai, kurie vieni dabar skelbiami maištininkais prieš karalių ir jo dievus. — *Dievų*. Tikriau: dievo, t y, pastatytos statulos. — <sup>14</sup>*Dievų*. Geriau: dievo. — <sup>15</sup>*Koks yra Dievas...* Gąsdindamas įskųtuosius karalius piktžodžiauja Dievui ir laiko jį silpnesniu už save. — <sup>16</sup>*Mums netenka...* Jaunikaiciai pasitiki Dievu, kurio valiai jie pasiduoda; jie nesididžiuoja, bet ir nenusimena.

<sup>19</sup>*Be galo įtužo...* Karalius duodamas jiems progos atitaisyti, kaip jis manė, jų klaidą ir bent dabar pagarbinti statulą tarėsi suteikti jiems malonę; jų atsisakymas sukėlia didelį karaliaus pyktį. — *Septynis kartus*: dedant daug daugiau malkų. — <sup>20</sup>*Įmesti*. Krosnis buvo viršuje atvira. Aukos buvo užneštos ant viršaus ir numestos į krosnies vidų. Apačioje buvo durys, pro kurias aplink stovėjusieji galėjo matyti sudeginimą.

Prie tų durų buvo įėjęs karalius /93 e/. — <sup>21</sup>*Kelnėmis*. Aram ž *sarbal* gal reiškia kurpes, anot kitų, apatinius drabužius. — Kaip šito apdaro, taip ir kitų pavadinimai nevisai tikri. Minimieji drabužiai, nes jie labai greitai užsideda.

*\*To, kas toliau...* Tai šv. Jėronimo pastaba. Dabartiniame origin tekste po 23 e eina žodžiai, kuriuos skaitoma graikiškuose vertimuose ir Vulgatoje tik 91 eil. Tačiau visi teksto tyrinėtojai pripažįsta, kad dabart orig teksta čia sugadintas ir jame jaučiama spraga. Kadangi pas Teodotijoną ir LXX vertime trijų jaunikačių giesmė yra, tai ji turėjo būti kitados ir origin tekste, iš kurio Teodotijonas ją išsivertė. Jėronimas padarė giesmės vertimą remdamas Teodotijonu.

<sup>24</sup>*Šlovindami Dievą...* Pirmas dalykas, kurį jaunikaiciai pasijutę išgelbėtais daro, tai malda Viešpačiui



- <sup>26</sup>Būk pašlovintas, Viešpatie, mūsu tēvų Dieve,  
girtinas ir garbingas tavo vardas per amžius ;
- <sup>27</sup>Nes tu teisus visame, ką mums padarei,  
ir visi tavo darbai tikri, tavo keliai teisūs  
ir visi tavo teismai tikri.
- <sup>28</sup>Nes tavo teismai, kuriuos padarei, buvo teisingi  
visame, ką tu atvedei ant mūsų  
ir ant šventojo mūsų tēvų miesto Jerusale, nes teisingu teismu tu atvedei visa tai  
dėl mūsų nuodėmių.
- <sup>29</sup>Nes mes nusidėjome ir elgėmės neteisingai,  
atstodami nuo tavęs, ir nusikaltome visame ;
- <sup>30</sup>Mes neklausėme tavo įsakymų  
ir jų nelaikėme, nedarėme,  
kaip buvai mums įsakęs,  
kad būtų mums gera.
- <sup>31</sup>Todėl visa, ką atvedei ant mūsų,  
ir visa, ką mums padarei, padarei teisingu teismu
- <sup>32</sup>Ir padavei mus į rankas nedorų ir pikčiausių mūsų neprietelių,  
nusikaltėlių, neteisingiausiam ir blogiausiam visoje žemėje karaliui.
- <sup>33</sup>Ir dabar mes negalime atverti burnos ;  
mes pavirtome sugėdinimo ir paniekos dalyku  
tavo tarnams ir tiems, kurie tave garbina.
- <sup>34</sup>Tačiau mes tave maldaujame, dėl savo vardo  
neišsižadėk mūsų amžinai ir nepanaikink savo sandoros.
- <sup>35</sup>Neatitrauk nuo mūsų savo gailestingumo dėl savo mylimojo Abraomo,  
savo tarno Isaoko ir savo šventojo Izraelio,
- <sup>36</sup>kuriems tu esi kalbėjęs, žadėdamas padauginti jų palikuonis  
kaip dangaus žvaigždės ir kaip smiltis jūros krante.
- <sup>37</sup>Nes, Viešpatie, mes sumažėjome labiau kaip visos tautos  
ir esame šiandien nužeminti visoje žemėje dėl mūsų nuodėmių.
- <sup>38</sup>Šituo metu mes neturime kunigaikščio, vado, ar pranašo,  
nei deginamosios nei pjaunamosios, nei duoninės, nei smilkalų  
aukos,  
nei vietos pirmonėms aukoti tavo akivaizdoje,

ir dėkingumo išreiškimas. Toliau jie prisimena savo tautą, kurią Kaldiečiai buvo apkaltinę karaliaus akyse. Jaunikačių maldoje daug žodžių paimta iš Penkiaknygio ir Psalmių. Kaip toliau iš 52 e paaiškėja, jaunikačiams giesmės žodžiai jau buvo žinomi ir tik buvo jų pritaikinti ypatingu būdu jų padėčiai. — <sup>26</sup>*Mūsų tėvų.* Šituo žodžiu prisimename didelės geradarybės, kurias Dievas yra teikęs tautai per daugelį amžių. Dievo ištikimybė ir meilė apsaugos ją nuo žuvimo. — *Vardas :* visa, ką Dievas yra apreiškęs apie save, ir visas jo kilnumas. — <sup>27</sup>*Teisus visame...* Ypatingas pamaldumo įrodymas yra girti Dievą ir skelbti jo garbę net ir tuo metu, kai visiems

gresia bendra nelaimė. Azarijas meldžiasi, kad Dievas naujus vargus atitolintų nuo jo tautos, išpažindamas, kad tauta buvo nusikaltus Dievui ir nusipelnius visa, ką Dievas jai siuntė. — <sup>32</sup>*Blogiausias... karaliui.* Nebukadnetsaras buvo sugriovęs Jerusale, užmušęs Žydų kunigaikščius, apakines karalių Sedekiją, daugelį išvedęs nelaisvėn ir dabar tam savo dievui, kurio vardu jis padarė jiems visa pikta ir kurį jis dabar garbina kaip nugalėtoją, jis reikalauja iš Žydų pagarbos, grasindamas mirtimi. — <sup>33</sup>*Mes negalime...* Baimė ir gėda neleidžia Žydams belaisviams atsiliepti ; baimė pavergėjų, gėda Dievo akivaizdoje, kuriam jie jaučiasi nusikaltę. — *Mes pavirtome...* LXX ir

<sup>39</sup>Kad galėtumėm rasti pas tave pasigailėjimo.

Kad gi mes būtumėm priimti su sugraudenta širdimi ir su nuolankia dvasia!

<sup>40</sup>Kaip aukojant avinus ir jaučius, taip pat tūkstančius riebių avinėlių, taip tebūna šiandien mūsų auka tavo akivaizdoje, kad tau įtiktų; nes nėra sugėdinimo tiems, kurie pasitiki tavimi.

<sup>41</sup>Dabar mes einame paskui tave visa širdimi, bijome tavęs ir jieškome tavo veido.

<sup>42</sup>Nesugėdink mūsų, bet pasielgk su mumis, žiūrėdamas savo romumo ir savo gailestingumo daugybės.

<sup>43</sup>Išgelbėk mus savo stebuklais ir suteik garbės savo vardui, o Viešpatie!

<sup>44</sup>Tebūna sugėdinti visi, kurie rodo tavo tarnams pikta, tebūna jie visi tavo galybės sugėdinti ir tebūna sutrinta jų stiprybė.

<sup>45</sup>Tegul jie žino, kad tu esi Viešpats, vienas Dievas ir garbingas visame žemės skritulyje.

<sup>46</sup>Karaliaus tarnai, kurie buvo juos įmetę, nesiliovė kūrenę krosnį žibalu, pakulomis, derva ir žagarų kūleliais, <sup>47</sup>taip kad liepsna kilo viršum krosnies keturias dešimt devyniais mastais <sup>48</sup>ir išsiveržus sudegino Kaldiečius, kuriuos pasiekė prie krosnies. <sup>49</sup>Viešpaties gi angelas nužengė į krosnį draug su Azariju ir jo draugais ir išstūmė ugnies liepsną iš krosnies. <sup>50</sup>Jis padarė viduje krosnies taip, lyg kad būtų pūtęs ramos vėjas, ir ugnis jų visai nelietė, nepažeidė ir nepadarė jiems jokio nemalonumo

Italėje: panieka ir gėda teko tavo tarnams.— Azarijas kalba ne apie save ir savo draugus, bet apie tautą nelaisvėje. — <sup>34</sup>*Sandoros*. Ta sandora duoda Žydams pasitikėjimo. Dievo vardas, jo garbė reikalauja, kad tauta nežūtų, nes ji juk yra Jahvės tauta. — <sup>35</sup>*Abraomo*... Su kuriais sandora buvo padaryta. — <sup>38</sup>*Mes neturime*... Jerusaleš ir jos šventyklos sugriovimas buvo didžiausi visam tautos gyvenimui nelaimė. — <sup>39</sup>*Kad gi mes*... Kadangi tavo įstatymas neleidia daryti visur paprastas aukas, tai mes norime atnašauti tau sugraudentą dvasią ir nuolankią širdį. — <sup>41</sup>*Dabar*... Nelaimės pamokyti ir išpėti mes norime vykdyti tavo valią ir taip įsigyti tavo malonę. — <sup>43</sup>*Savo vardui*: Tautos, kuri tavo vardu vadinama, pavergėjams parodydamas savo dievišką galią ir pasirodydamas esąs pasaulio Viešpats ir vienatinis valdovas

<sup>47</sup>*Liepsna kilo*... Karalius buvo įsakęs prikūrenti krosnį septynis kartus daugiau kaip paprastai. Išsireiškimai septynis kartus ir 49 mastai čia, be abėjos, patarliniai labai dideliame karščiui ir labai augštai išskylančiai liepsnai aprašyti. — <sup>48</sup>*Su-*

*degino*... Jau 22 e yra pasakyta, kad liepsna užmušusi krosnį kūrenusius tarnus; bet tenai trumpinant pasakojimą sutraukta vienon vieton tai, kas įvyko ne vienu laiku. Tarnai buvo prikūrenę krosnį kaip paprastai ir gavo įsakymą prikūrenti ją septynis kartus daugiau. Pradėję tą naują kūrenimą gauna įsakymą tuoju įmesti jaunikačius; tą įsakymą jie įvykdo ir kūrena toliau krosnį, mesdami į ją naujos degamos medžiagos, iki liepsna taip smarkiai pakyla, kad juos pačius pradeda deginti. Taigi tarnai buvo ne du kartu sudeginti, bet vienas. Teodotijono vertime 22 e visai nėra kalbos apie tarnų užmušimą. — <sup>49</sup>*Nužengė*. Tikriausiai buvo nužengęs

<sup>51</sup>*Tuomet*... Matydami savo tarpe angelą, taip kaip paskui pamatė jį ir karalius

<sup>52</sup>*Pašlovintas*... 52 — 56 e šlovinamas Dievas, kurs apreiškia savo garbingumą ir didenybę savo tau-  
toje ir viso pasaulio valdyme. —

<sup>53</sup>*Šventykloje*. Šventykla čia minima taip, lyg kad ji tebebūtų, dėl to kad pati giesmė turėjo būti senų laikų ir jaunikačiams buvo žinoma iš jaunų dienų /plg 2 Kron 29,30; Esdr 3,11/ — <sup>57</sup>*Visi Viešpaties pa-*

<sup>51</sup>Tuomet šitie trys viena burna krosnyje gyrė, garbino ir šlovino Dievą, sakydami :

<sup>52</sup>Pašlovintas esi, Viešpatie, mūsų tėvų Dieve, girtinas, garbingas ir labai augštinamas per amžius ; pašlovintas tavo šventos garbės vardas, girtinas ir labai augštinamas per visus amžius.

<sup>53</sup>Pašlovintas esi šventoje savo garbės šventykloje, labai girtinas ir labai garbingas per amžius.

<sup>54</sup>Pašlovintas esi savo karalystės soste, labai girtinas ir labai augštinamas per amžius.

<sup>55</sup>Pašlovintas esi, kurs žiūri į gelmes ir sėdi ant kherubų, girtinas ir labai augštinamas per amžius.

<sup>56</sup>Pašlovintas esi dangaus skliausme, girtinas ir garbingas per amžius.

<sup>57</sup>Visi Viešpaties padarai, šlovinkite Viešpatį, girkite ir labai augštinkite jį per amžius.

<sup>58</sup>Viešpaties angelai, šlovinkite Viešpatį, girkite ir labai augštinkite jį per amžius.

<sup>59</sup>Dangūs, šlovinkite Viešpatį, girkite ir labai augštinkite jį per amžius.

<sup>60</sup>Visi vandenys viršum dangaus, šlovinkite Viešpatį, girkite ir labai augštinkite jį per amžius.

<sup>61</sup>Visos Viešpaties galybės, šlovinkite Viešpatį, girkite ir labai augštinkite jį per amžius.

<sup>62</sup>Saule ir mėnuli, šlovinkite Viešpatį, girkite ir labai augštinkite jį per amžius.

<sup>63</sup>Dangaus žvaigždės, šlovinkite Viešpatį, girkite ir labai augštinkite jį per amžius.

<sup>64</sup>Visi lietūs ir rasa, šlovinkite Viešpatį, girkite ir labai augštinkite jį per amžius.

<sup>65</sup>Visi Dievo vėjai, šlovinkite Viešpatį, girkite ir labai augštinkite jį per amžius.

<sup>66</sup>Ugnie ir kaitra, šlovinkite Viešpatį, girkite ir labai augštinkite jį per amžius.

<sup>67</sup>Šalti ir karšti, šlovinkite Viešpatį, girkite ir labai augštinkite jį per amžius.

<sup>68</sup>Rasa ir šerkšna, šlovinkite Viešpatį, girkite ir labai augštinkite jį per amžius.

<sup>69</sup>Speige ir šalti, šlovinkite Viešpatį, girkite ir labai augštinkite jį per amžius.

<sup>70</sup>Lede ir sniege, šlovinkite Viešpatį, girkite ir labai augštinkite jį per amžius.

<sup>71</sup>Naktys ir dienos, šlovinkite Viešpatį, girkite ir labai augštinkite jį per amžius.

darai... Visų pirma kviečiami šlovinti Viešpatį visi kūriniai drauge, paskui atskiri. Visi šitie kūriniai šlovina Dievą ne balsu, bet veiksmu, nes Sutvėrėjas pažįstamas ir jo garbingumas apsirėškia kiekviename Dievo veikale ir kūrinyje. — <sup>60</sup>*Vandenys viršum dangaus*: viršum žvaigždžių dangaus. Senovės Žydai manė,

kad ten esą vandens, taip pat kairie šventieji tėvai. — <sup>61</sup>*Viešpaties galybės*: *Jahveh Tseba'oth*, Viešpaties kariuomenės. Dangaus kariuomenė apima visa, kas augščiau siame danguje ir žvaigždžių danguje yra pasiryžę tarnauti Dievui. — <sup>67</sup>Teodotijono, Sir ir Italės vertime 67 ir 68 eil visai nėra. Tenai iš eilės

- <sup>72</sup>Šviesa ir tamsybe, šlovinkite Viešpatį,  
girkite ir labai augštinkite jį per amžius.
- <sup>73</sup>Žaibai ir debesys, šlovinkite Viešpatį,  
girkite ir labai augštinkite jį per amžius.
- <sup>74</sup>Tešlovina Viešpatį žemė,  
tegul giria jį ir labai augština per amžius.
- <sup>75</sup>Kalnai ir kauburiai, šlovinkite Viešpatį,  
girkite ir labai augštinkite jį per amžius.
- <sup>76</sup>Visi žemės augalai, šlovinkite Viešpatį,  
girkite ir labai augštinkite jį per amžius.
- <sup>77</sup>Šaltiniai, šlovinkite Viešpatį,  
girkite ir labai augštinkite jį per amžius.
- <sup>78</sup>Jūros ir upės, šlovinkite Viešpatį,  
girkite ir labai augštinkite jį per amžius.
- <sup>79</sup>Bangžuvys ir visa, kas juda vandenyse, šlovinkite Viešpatį,  
girkite ir labai augštinkite jį per amžius.
- <sup>80</sup>Visi dangaus paukščiai, šlovinkite Viešpatį,  
girkite ir labai augštinkite jį per amžius.
- <sup>81</sup>Visi žvėrys ir gyvuliai, šlovinkite Viešpatį,  
girkite ir labai augštinkite jį per amžius.
- <sup>82</sup>Žmonių vaikai, šlovinkite Viešpatį,  
girkite ir labai augštinkite jį per amžius.
- <sup>83</sup>Tešlovina Viešpatį Israėlis,  
tegul giria ir augština jį per amžius.
- <sup>84</sup>Viešpaties kunigai, šlovinkite Viešpatį,  
girkite ir labai augštinkite jį per amžius.
- <sup>85</sup>Viešpaties tarnai, šlovinkite Viešpatį,  
girkite ir labai augštinkite jį per amžius.
- <sup>86</sup>Teisiųjų dvasios ir sielos, šlovinkite Viešpatį,  
girkite ir labai augštinkite jį per amžius.
- <sup>87</sup>Šventieji ir nuolankios širdies, šlovinkite Viešpatį,  
girkite ir labai augštinkite jį per amžius.
- <sup>88</sup>Ananijau, Azarijau, Misaėli, šlovinkite Viešpatį,  
girkite ir labai augštinkite jį per amžius ;  
nes jis atėmė mus iš mirusiųjų buveinės  
ir išgelbėjo iš mirties valdžios ;  
jis išvadavo mus iš degančios liepsnos vidurio  
ir ištraukė iš ugnies vidaus.
- <sup>89</sup>Dėkokite Viešpačiui, nes jis geras,  
nes jo gilestingumas amžinas.

eina šios Vulg eil : 66.71.72. 69.70.73.  
Tuo būdu ten nėra tų pačių dalykų  
pakartojimo. — <sup>71</sup>*Naktys ir dienos.*  
Naktis paminėta pirm dienos, nes  
Žyduose para prasidėdavo naktimi.  
— <sup>82</sup>*Žmonių vaikai.* Pagaliau kvie-  
čiami šlovinti Viešpatį žmonės bend-  
rai, toliau išrinktoji tauta ir jos  
skyriai. — <sup>85</sup>*Tarnai* : levitai ir kiti  
šventyklos tarnai. — <sup>86</sup>*Dvasios ir*  
*sielos* : Πνεύματα καὶ ψυχαι, augš-  
tesnės žmogaus sielos pajėgos :

protas ir valia, ir žemesnės jos pa-  
jėgos : jausmai, geismai. Žr 1 Tes  
5,23 ; Mk 12,30 ; Žyd 4,12. — <sup>87</sup>*Šven-  
tieji ir...* Kurių šlovinimas ypatingu  
būdu Dievui patinka, kurie garbina  
Dievą visai pasiduodami jo valiai  
/Ješ 66,2/ ir gali tikrai laukti iš  
Dievo paguodos /Ješ 61,2.3 ; Mt  
5,5/. — <sup>88</sup>*Iš mirusiųjų...* Ten jie jau  
būtų dabar buvę, jei Dievas nebūtų  
jiems padėjęs. — <sup>89</sup>Plg Ps 105,1 ir  
k. — <sup>90</sup>*Jo gilestingumas.* Juos iš-

<sup>90</sup>Visi dievobaimingieji, šlovinkite Viešpatį, dievų Dievą ;  
girkite jį ir dėkokite jam,  
nes jo gailestingumas per amžių amžius

**\* ČIA BAIGIASI ŽODŽIAI, KURIŲ NĖRA EBRAIŠKAME TEKSTE ;  
JIE PAIMTI IR IŠVERSTI IŠ TEODOTIJONO LEIDINIO**

<sup>91</sup>Tuomet karalius Nabukodonosoras nustebo ; jis skubiai atsikėlė ir tarė savo didikams : Argi ne tris vyrus įmetėme surištus į ugnies vidurį ? Jie atsakydami karaliui tarė : Taip, tikrai, o karaliau ! <sup>92</sup>Jis atsiliepė ir tarė : Štai aš matau keturis vyrus palaidus ; jie vaikščioja ugnies viduryje ir nėra nė kiek pažeisti, o ketvirtąjį išvaizda panašų į Dievo sūnų

<sup>93</sup>Tuomet Nabukodonosoras priėjo prie ugnimi žerinties krosnies angos ir tarė : Sidrakhe, Misakhe ir Abdenage, augščiausiojo Dievo tarnai, išeikite ir ateikite čia. Ir tuojau Sidrakhas, Misakhas ir Abdenagas išėjo iš ugnies vidurio. <sup>94</sup>Susirinkę vietininkai, augšti valdininkai, teisėjai ir karaliaus galiūnai žiūrėjo į tuos vyrus, kad ugnis neturėjo jokios galios jų kūnams, kad jų galvos plaukai nebuvo apsilėję, kad ir kelnės nebuvo paliestos ir kad nėjo iš jų joks ugnies kvapas

<sup>95</sup>Tuomet Nabukodonosoras nebesusilaikydamas tarė : Pašlovintas tebūnie jų Dievas, būtent : Sidrakho, Misakho ir Abdenago, kurs siuntė savo angelą ir išgelbėjo savo tarnus, kurie juo pasitikėjo. Jie peržengė karaliaus įsakymą ir atidavė savo kūnus, kad netarnautų nė viename dievui ir jų negarbintų, išskyrus savo Dievą. <sup>96</sup>Mano tat leidžiamas šis nutarimas, kad kiekviena tauta, giminė ir kalba, kas tik piktžodžiaus Sidrakho, Misakho ir Abdenago Dievui, pražūtų, ir kad tokio namai būtų sunaikinti ; nes nėra kito Dievo, kurs galėtų taip išgelbėti. <sup>97</sup>Po to karalius vėl pakėlė Sidrakhą, Misakhą ir Abdenagą vyresniaisiais Babilono krašte

<sup>98</sup>Karalius Nabukodonosoras visoms tautoms, giminėms ir kalboms, kurios gyvena visoje žemėje. Tebūna jums daug ramybės. <sup>99</sup>Augščiausias Dievas padarė manyje ženklų ir stebuklų. Taigi man patiko paskelbti <sup>100</sup>jo ženklus, nes jie dideli, ir jo stebuklus, nes galingi. Jo karalystė yra amžina karalystė, ir jo viešpatavimas pasilieka per kartų kartas

4. <sup>1</sup>Aš, Nabukodonosoras, ramiai gyvenau savo namuose ir laimingai savo rūmuose. <sup>2</sup>Aš regėjau sapną, kurs išgąsdino mane, ir mano mintys mano guolyje ir mano galvos regėjimai įvarė man baimės

<sup>3</sup>Mano buvo išleistas įsakymas atvesti mano akivaizdon visus Babilono išmintinguosius, kad jie man pasakytų, ką tas sapnas reiškia. <sup>4</sup>Tuo-

gelbėjo Dievo gailestingumas, ne jų pačių nuopelnai

\*Čia baigiasi... Šv Jieronimo pastaba

<sup>91</sup>Skubiai atsikėlė... Anot LXX ir Teodotijono t, karalius buvo išgirdęs jaunikaičius krosnyje giedant. — *Argi ne tris...* Kadangi karalius mato krosnyje keturis žmones, tai jis dėl visa ko klausia, ar tikrai tik trys buvo įmesti į krosnį. — <sup>92</sup>Į Dievo sūnų : nes tai buvo tik-

ras Dievo angelas /plg Ješ 63,9/

<sup>93</sup>Augščiausiojo Dievo... Pasilikdamas pagonis karalius šituo pasakymu toli gražu nepripažįsta Žydų Dievo vienatiniu tikru Dievu, bet įvykusio stebūklo įtakoje jis skelbia tą Dievą esant augštesnį ir galingesnį už visus kitus

<sup>95</sup>Jie peržengė... Karalius giria jaunikaičius, kad jie pasiliko ištikimi savo tėvų Dievui net statydami į pavojų savo gyvybę

met atėjo žyniai, išminčiai, kaldiečiai ir ženklų aiškintojai, ir aš papasakojau jų akyse sapną; bet jie nedavė man jo išaiškinimo, <sup>5</sup>iki pagaliau atėjo mano akivaizdon jų vienas, Daniėlis, kurs nuo mano dievo vardo buvo vadinamas Baltasaru ir kurs turi savyje šventųjų dievų dvasią; jam aš pasakiau sapną: <sup>6</sup>Baltasare, vyriausis žyniau, kadangi aš žinau, jog tu turi savyje šventųjų dievų dvasią, ir joki paslaptis nėra tau neatidengiamai, išgirsk mano sapną matytus regėjimus ir pasakyk jų išaiškinimą

<sup>7</sup>Mano galvos regėjimas mano guolyje buvo toks: Aš žiūrėjau, ir štai viduryje žemės stovėjo medis, kurio augštis buvo begalinis. <sup>8</sup>Medis buvo didelis ir stiprus, jo viršūnė siekė dangų, ir jis buvo matomas iš visos žemės pakraščių. <sup>9</sup>Jo lapai buvo gražiausi, ir jo vaisiai labai gausingi; jame buvo maisto visiems; po juo gyveno gyvuliai ir žvėrys, jo šakose laikėsi dangaus paukščiai, ir iš jo mito visi gyvūnai. <sup>10</sup>Aš savo guolyje mačiau mano galvos regėjime, ir štai vienas budėtojas ir šventasis nužengė iš dangaus. <sup>11</sup>Jis garsiai šaukė ir taip kalbėjo: Nukirskite medį ir nukapokite jo šakas, nubraukite jo lapus ir išbarstykite jo vaisius; tebėga šalin žvėrys, kurie yra po juo, ir paukščiai nuo jo šakų. <sup>12</sup>Tačiau palikite žemėse jo kamieną su šaknimis; tebūna jis surištas geležinėmis ir varinėmis grandinėmis lauko žolėje, tebūna dangaus rasos vilgomas ir su žvėrimis jo dalia žemės žolėje. <sup>13</sup>Tebūna atimta iš jo žmogaus širdis ir tebūna jam duota žvėries širdis, ir ant jo turi praeiti septyni laikai. <sup>14</sup>Taip nutarta budėtojų sprendimu, ir tai yra šventųjų žodis ir reikalavimas, iki gyvieji pažins, jog Augščiausias viešpatauja žmonių karalystei, kam nori, ją duoda ir pakelia į ją žemiausį žmogų. <sup>15</sup>Tą sapną mačiau aš, karalius Nabukodonosoras, tu gi, Baltasare, skubiai paskelbk išaiškinimą, nes visi mano karalystės išmintingieji negali pasakyti man, ką jis reiškia; tu gi gali, nes šventų dievų dvasia yra tavyje

#### 4. Kitas Nabukodonosoro sapnas apie didelį medį ir to sapno išaiškinimas

3,98-4,34. Nabukodonosoras kitą savo sapną apie didelį medį, kurio negali išaiškinti Babilono išminčiai, pasakoja Daniėliui /3,98-4,15/ ir gauna iš jo to sapno išaiškinimą apie paties karaliaus beprotystę /4,16-25/; karalius iš tikrųjų nustoja proto, todėl su juo elgiamasi kaip su gyvuliu, iki jis vėl atgauna protą ir duoda garbę Augščiausiajam /4,26-34/

<sup>98</sup>Karalius... Tai karaliaus dekreto antraštė. Visas karaliaus raštas gal buvo parašytas bent padedant Daniėliui, todėl apie tikrąjį Dievą atsiliepiama taip, kaip apie jį kalbėdavo tikintieji Žydai

4. <sup>2</sup>Regėjimai. Karalius mini regėjimus, nes sapne jis matė daug dalykų, kurie nevisi vienaip veikia jo jausmus

<sup>3</sup>Visus... išmintinguosius. Nebukadnetsaras garbino, kaip galima suprasti iš jo raštų, ypač Marduką, Nabų, Ilų ir kitus savo dievačius, to-

dėl sapnui aiškinti jis kreipiasi į tų dievačių tarnus ir kunigus ir iš jų laukia sau šviesos. Dėl 2. sk. papasakoto įvykio jis anaipol nebuvo išsižadėjęs savo dievačių ir savo pagoniškų prietarų. — <sup>5</sup>Daniėlis. Kadangi Daniėlis nepriklausė prie dievačių tarnų, tai jis nėjo kartu su jais aiškinti karaliaus sapno; jis atvyksta tik tuomet, kai paaiškėja, jog visi kiti negali duoti karaliui tinkamo išaiškinimo. — *Baltasaru*. Daniėlis buvo žydiškas vardas; karalius, rašydamas visoms tautoms, priduria ir babilonišką Daniėlio vardą — *Šventųjų dievų*... Karalius atsimena pirmojo sapno išaiškinimą, tačiau Daniėlio galią įvertina savaip ir stato jį į eilę tų, kurie yra geruose santykiuose su gerais dievais

<sup>7</sup>Medis, kurio... Asirijos paminkluose neretai sutinkamas medis, dviejų simbolinių gyvūnų sergimas. Gražiausias kedras pas Ezekielį /31, 3.../ yra Asuro garbingumo vaizdas. — <sup>9</sup>Po juo: ūksmėje /aram t/. — <sup>10</sup>Budėtojas. Aram t: vienas iš tų, kurie budi ir yra šventi. — <sup>12</sup>Surištas

<sup>16</sup>Tuomet Daniėlis, kurs yra vardu Baltasaras, pradėjo pats sau vienas galvoti tylomis, apie valandą laiko, ir jo mintys kėlė jame neramumo. Atsiliepdamas gi karalius tarė : Baltasare, sapnas ir jo išaiškinimas tenekelia tavėje neramumo. Baltasaras atsakė ir tarė : Mano valdove, sapnas tebūna tiems, kurie tavęs nekenčia, ir jo išaiškinimas tavo neprieteliams. <sup>17</sup>Medis, kurį matei augštą ir stiprų, kurio viršūnė siekė dangų ir kurs buvo matomas visoje žemėje, <sup>18</sup>kurio šakos gražiausios ir vaisiai labai gausingi, kuriame yra maisto visiems, po kuriuo gyvena lauko žvėrys ir kurio šakose pasilieka dangaus paukščiai, <sup>19</sup>esi tu, karaliau, kurs pasidarei didis ir galingas, nes tavo didybė augo ir pasiekė dangų, o tavo valdžia visos žemės pakraščius. <sup>20</sup>Kad gi karalius matė budėtoją ir šventąjį nužengiantį iš dangaus ir sakantį : Nukirskite medį ir sunaikinkite jį, tačiau jo kamieną su šaknimis palikite žemėse, ir tebūna jis surištas geležimi ir variu lauko žolėje, ir vilgomas dangaus rasos, ir tebūna jo maistas draug su žvėrimis, iki praeis ant jo septyni laikai, <sup>21</sup>tai toks yra išaiškinimas Augščiausiojo sprendimu, kurs yra išėjęs mano valdovui karaliui : <sup>22</sup>Tave išmes iš žmonių tarpo, ir tavo buveinė bus su gyvuliais ir žvėrimis ; tu esi šieną kaip jautis ir būsi laistomas dangaus rasos ; taip praeis ant tavęs septyni laikai, iki pažinsi, jog Augščiausis viešpatuoja žmonių karalystei ir kam nori duoda ją. <sup>23</sup>Kad gi jis yra įsakęs palikti jo kamieną su šaknimis, tai yra medžio, tai tavo karalystė paliks tau, po to kai būsi pažinęs, jog yra dangiškas viešpatavimas. <sup>24</sup>Todėl, o karaliau, tepatinka tau mano patartis : atsilygink už savo nuodėmes išmaldomis ir už savo neteisybes gailestingumu beturčiams ; gal jis dovanos tavo kaltes

<sup>25</sup>Visa tai atsitiko karaliui Nabukodonosorui. <sup>26</sup>Kai dvylikai mėnesių praslinkus jis vaikščiojo Babilono rūmuose, <sup>27</sup>karalius atsiliepė ir tarė : Argi ne tas yra didysis Babilonas, kurį aš savo stiprybės jėga ir mano grožio garbingumu pastaciau, kad būtų karalystės namai ? <sup>28</sup>Ir dar žodžiams tebesant karaliaus burnoje, atsiliepė iš dangaus balsas : Tau, karaliau Nabukodonosore, sakoma : Tavo karalystė bus atimta

*geležinėmis...* 12 — 14 eil nuo vaizdo einama stačiai prie dalyko, kurį paliekamas medžio kamienas turi įvaizdinti. Išėjęs iš proto karalius gal tikrai buvo surištas grandinėmis, nors paskui nebuvo juose laikomas visą ligos metą. — <sup>13</sup>*Tebūna atimta...* Žmogiški jausmai ir norai turi būti pakeisti jame žvėriškais. — *Septyni laikai.* Ką čia reiškia laikai, tiksliau nenurodoma. — <sup>14</sup>*Nulartya...* Angelai patys laikomi autoriais sprendimo apie medį, nes jie dalyvauja Augščiausiojo Teisėjo sprendime. — *Iki gyvieji pažins...* Pats karalius savo patyrimu turi sužinoti, jog Dievas prišinasi puikiesiems, nuolankiesiems gi suteikia malonės

<sup>16</sup>*Tuomet Daniėlis...* Aram t : po to Daniėlis, vadinamas Baltasaru, buvo trumpą laiką pastyręs iš pasibaisėjimo, ir jo mintys gąsdino jį. — Tą jo sumišimą suprato be žodžių net karalius. — <sup>18</sup>*Lauko žvėrys ir...*

Lauko žvėrys ir paukščiai reiškia įvairias tautes, kurios gyvena Babelės karaliaus globoje. — <sup>21</sup>*Tai toks yra...* Aram t : tai reiškia, o karaliau, ir toks yra Augščiausiojo nutarimas. — <sup>22</sup>*Tu esi šieną...* Anot aram t : šieną kaip galvijams duos tau esti ir dangaus rasai leis tave vilgyti. — <sup>23</sup>*Tai tavo karalystė...* Aram t : tavo viešpatavimas vėl tau sugrįš nuo to meto, kai tu žinosi, jog dangus yra galingas. — <sup>24</sup>*Išmaldomis.* Anot kitų vertėjų : teisingumu. — *Gal jis dovanos...* Aram : gal tavo laiminga ramybė ilgiau pasitęs, t y, jei tu nori, kad ji ilgai tęstųsi. — Dievas rūstinas ne žmonėms, bet nusikaltimams

<sup>26</sup>*Dvylikai mėnesių...* Dievas kantariai laukė pasitaikymo ir buvo pasiryžęs dovanoti, bet karalius per ištisus metus nieku laikė duotąjį sau įspėjimą. — <sup>28</sup>*Atsiliepė...* Ar tas balsas buvo tikrai

iš tavęs, <sup>29</sup>tave išmes iš žmonių tarpo ir tavo buveinė bus su gyvuliais ir žvėrimis; tu esi šieną kaip jautis ir ant tavęs praeis septyni laikai, iki patirsi, kad Augščiausias viešpatauja žmonių karalystei ir kam nori ją duoda. <sup>30</sup>Tą pačią valandą žodžiai Nabukodonosorui įvyko: jis buvo išmestas iš žmonių tarpo, edė šieną kaip jautis, ir jo kūnas buvo vilgomas dangaus rasos, iki jo plaukai pažėlė kaip arų plunksnos ir jo nagai kaip paukščių nagai

<sup>31</sup>Taigi toms dienoms pasibaigus, aš, Nabukodonosoras, pakėliau savo akis į dangų, ir man buvo sugrąžintas protas; aš šlovinau Augščiausį, gyriau ir garbinau Gyvąjį per amžius, nes jo galia yra amžina galia ir jo viešpatavimas tęsiasi per kartų kartas. <sup>32</sup>Visi žemės gyventojai prieš jį yra laikomi nieku, nes kaip jam patinka, taip jis elgiasi, kaip su dangaus galybėmis, taip su žemės gyventojais, ir nėra kas priešintųsi jo rankai ir jam sakytų: Kodėl taip padarei? <sup>33</sup>Tuo pačiu metu man sugrižo mano protas, ir aš atgavau savo karalystės garbę ir didenybę; man sugrižo ir mano išvaizda, o mano didikai ir mano valdininkai įieškojo manęs, ir aš buvau sugrąžintas į savo karalystę; man teko dar didesnis garbingumas

<sup>34</sup>Taigi dabar aš, Nabukodonosoras, giriu, augštinu ir šlovinu dangaus karalių, nes visi jo darbai tikri ir jo keliai teisingi, ir jis gali pažeminti tuos, kurie vaikščioja puikybėje

5. <sup>1</sup>Karalius Baltasaras iškėlė tūkstančiui savo didikų didelį pokylį, ir kiekvienas gėrė pagal savo amžių. <sup>2</sup>Taigi jis jau būdamas girtas liepė atnešti auksinius ir sidabrinus indus, kuriuos jo tėvas Nabukodonosoras buvo atgabenęs iš šventyklos, buvusios Jerusaleje, kad iš jų gertų karalius, jo didikai, jo žmonos ir gulovės. <sup>3</sup>Tuomet buvo atnešti auksiniai

ausimis girdimas dalykas, ar tik vidinis įspėjimas, žinių pranašystėje nerandame. — <sup>30</sup>Jis buvo išmestas... Eusebijus yra palikęs mūsų laikams ištrauką iš Abideno veikalo, kurioje yra nurodymų, kad Nebukadnetsaras buvo tikrai susirgęs liga medicinoje vadinama insania zoanthropica ar lycanthropia. Ta liga susirgęs įsivaizdina sau, kad jis esąs gyvulys, stengiasi elgtis kaip gyvulys, pamėgdžioja jų balsą ir tt

<sup>31</sup>Toms dienoms... Ligos metu karalius turėdamas šviesesnių protarpių suprato ligos priežastį ir gręžė savo širdį prie Dievo. — <sup>32</sup>Mano išvaizda. Aram: ir mano skaistumas

## 5. Baltasaro puota ir slaptingų žodžių išaiškinimas

5,1-31. Karaliui Baltasarui, išniekinus pokilyje Jerusaleš šventyklos indus, pasirodo sienoje rašanti ranka, bet rašto negali perskaityti ir išaiškinti Babelės išmintingieji /1,-9/; patariant karalienei pašaukiamas Daniėlis /10,-16/; jis papeikęs karaliaus

puikybę išaiškina slaptingą raštą apie Kaldiečių karalystės žuvimą /17-24/ ir pagerbiamas Baltasaro, kurs tą pat naktį žūna /25-30/

5. <sup>1</sup>Baltasaras. Nebukadnetsaro įpėdinis buvo jo sūnus Evilmerodakhas /Avil - Marduk, dievaičio Marduko žmogus, tarnas/. Jis dėl savo žiaurumo buvo nužudytas Nebukadnetsaro svainio sūnaus Neriglisaro /Nergul-Sar-Usur, dievaitis Nergalis tesaugo karalių/. Neriglisaras karaliavo ketverius metus /560-556/. Kadangi jis vadina Babelės karalių savo tėvu, jis gal valdė karalystę jo ligos metu. Jaunas Neriglisaro sūnus Laborosoarkhas, praslinkus 9 mėnesiams po tėvo mirties, buvo nužudytas Nabonido, kurs paėmė jo sostą ir karaliavo 17 metų /555-538/. Nabonidas turėjo sūnų Belsatsarą /Baltasara/ — Bel-Sar-Usur /Belis tesaugo karalių/. Karo prieš Medus metu Baltasaras buvo karaliaus pavaduotojas. Kai Nabonidas kare prieš Kirą buvo sumuštas prie Rutų, vietininkas Ugbaru /Gobrias/ ėjo su kariuomene prieš Babelę, kur Baltasaras



ir sidabriniai indai, kuriuos anas buvo atgabėjęs iš šventyklos, buvusios Jerusaleje ir iš jų gėrė karalius, jo didikai, jo žmonos ir gulovės. <sup>4</sup>Jie gėrė vyną ir gyrė savo dievus auksinius, sidabrinčius, skaistvarinius, geležinius, medinius ir akmeninius

<sup>5</sup>Tą pačią valandą pasirodė lyg kad rašančios žmogaus rankos pirštai ties žvakide karališkosios svetainės sienos paviršiuje, ir karalius matė rašančios rankos pirštus. <sup>6</sup>Tuomet karaliaus veidas persimainė, jo mintys išgąsdino jį, jo strėnų sujungimai patižo, ir jo keliai drebėjo užgaudami vienas kitą

<sup>7</sup>Taigi karalius garsiai sušuko, kad atvestų išminčius, kaldiečius ir ženklų aiškintojus. Atsiliepdamas karalius tarė Babilono išmintin-giesiems: Kas perskaitys šitą raštą ir patieks man jo išaiškinimą, bus apvilktas purpura, gaus aukso grandinę ant kaklo ir bus trečias mano karalystėje. <sup>8</sup>Tuomet atėję visi karaliaus išmintingieji negalėjo nei rašto perskaityti, nei duoti karaliui išaiškinimo <sup>9</sup>Todėl karalius Baltasaras labai nusigando, ir jo veidas persimainė, taip pat ir jo didikai buvo pilni baimės

<sup>10</sup>Bet karalienė, įėjus į pokylio namus dėl to dalyko, kurs buvo at-sitikęs karaliui ir jo didikams, atsiliepdama tarė: Karaliau, būk gyvas per amžius; tenegąsdina tavęs tavo mintys ir tavo veidas tenesimaino.

<sup>11</sup>Yra tavo karalystėje žmogus, kurs turi savyje šventų dievų dvasią; jau tavo tėvo dienose buvo rasta jame žinojimo ir išminties; todėl tat tavo tėvas karalius Nabukodonosoras yra pastatęs jį išminčių, žavėtojų, kaldiečių ir ženklų aiškintojų vyresniuojų, sakau, tavo tėvas, o kara-liau! <sup>12</sup>nes daug dvasios, gudrumo ir išmanymo, sapnų aiškinimo, pa-slapčių atidengimo ir painiavų išrišimo rasta jame, tai yra Danielyje, kuriam karalius yra davęs Baltasaro vardą; taigi dabar tebūna pašauk-tas Daniėlis, ir jis pasakys išaiškinimą

karalių pavaduodamas vadovavo ka-riuomenei. Iš to, kad Baltasaras buvo tik savo tėvo karaliaus pavaduoto-jas, paaiškėja, kodėl jis žada Daniė-liui ne antrą, bet trečiąją karalystėje vietą /16 e/. — *Kiekvienas gėrė...* Tikriau: jis gėrė vyno tūkstančių akivaizdoje. Babiloniečių įpročiu ka-ralius valgė ir gėrė prie atski-ro stalo pastatyto augštesnėje vietoje; to-dėl jį galėjo matyti visi dalyvavu-sieji pokylyje; jų skaičius buvo la-bai didelis. Nors miestas jau buvo apsuptas Kiro kariuomenės, Balta-saras jo nebijojo, nes laikė Babelę nepaimama ir drąsiai puotavo. — <sup>2</sup>*Girtas*: ragaudamas vyno, sakytu-mėm, jau vyno įtakoje būdamas. — *Liepė atnešti...* Indai atnešami, kad taip būtų paniekintas tariamai nu-galėtas Izraelio Dievas karaliaus dievų akyse /žr 4 ir 23 e/. — *Tėvas*: plačiąja to žodžio prasme, gal vie-toje: senelis, nes spėliojama, kad Baltasaro motina buvo Nebukad-netsaro dukte

<sup>5</sup>*Rašančios...* Aram: pasirodė... ties žvakide pirštai ir jie rašė karališko-sios svetainės sienos kalkėse /tinke/. — Tinkuota siena buvo žvakidės šviesos apšviesta ir karalius galėjo aiškiai matyti rašančius pirštus. Kad Babilonijoje sienos būdavo tinkuo-jamos, patvirtina dabartiniais lai-kais daromos iškasenos. — <sup>6</sup>*Kara-liaus veidas...* Jo išgąstis yra labai didelis, nes jis jaučiasi pats esąs kaltas dėl Žydų šventų indų panie-kinimo

<sup>7</sup>*Bus trečias*. Aram: viešpataus kaip trečias /šalia Nabonido ir Bal-tasaro/. Vilkėti purpura buvo augš-čiausi garbė. Auksinė grandinė buvo duodama kunigaikščio kaip augščiau-sios pareigos ženklas

<sup>10</sup>*Karalienė*: Baltasaro motina Aram t: karalienė motina dėl kara-liaus ir jo didikų šnekų atėjo į po-kylio namus. — <sup>11</sup>*Jau tavo tėvo...* Aram t: jau tavo tėvui viešpataujant rasta jame šviesos, augštas protas ir tikrai dieviška išmintis. — Kara-

<sup>13</sup>Tuomet Daniėlis buvo atvestas karaliaus akivaizdon. Atsiliepdamas į jį karalius tarė: Ar tu esi Daniėlis iš Judo belaisvių sūnų, kurių mano tėvas karalius yra atvedęs iš Judėjos? <sup>14</sup>Aš esu girdėjęs apie tave, kad tu turįs dievų dvasią ir kad tavyje rasta itin daug žinojimo, išmanymo ir išminties. <sup>15</sup>Ką tik buvo atėję mano akivaizdon išmintingi žyniai perskaityti šito rašto ir pasakyti man, ką jis reiškia, bet jie negalėjo išaiškinti šitų žodžių prasmės. <sup>16</sup>Tuomet aš išgirdau apie tave, kad tu gali išaiškinti tamsius dalykus ir išrišti supainiotus; jei tat tu gali perskaityti raštą ir pasakyti man jo išaiškinimą, tu būsi apvilktas purpura, gausi aukso grandinę sau ant kaklo ir būsi trečias mano karalystėje kunigaikštis

<sup>17</sup>Atsakydamas į tai Daniėlis tarė karaliaus akivaizdoje: Tavo dovanos tepasilieka tau ir savo namų davinius duok kitam; raštą gi aš perskaitysiu tau, karaliau, ir pasakysiu tau jo išaiškinimą. <sup>18</sup>O karaliau! Augščiausias Dievas davė tavo tėvui Nabukodonosorui karalystę ir didenybę, garbę ir šlovę, <sup>19</sup>ir dėl tos didenybės, kurią jis buvo jam davęs, visos tautos, giminės ir kalbos drebėjo ir bijojo jo; ką jis norėdavo, užmušdavo, ir ką norėdavo, mušdavo, ką norėdavo, išaugštindavo ir ką norėdavo, pažemindavo. <sup>20</sup>O kai jo širdis pakilo ir jo dvasia sukiėtėjo puikybėje, jis buvo nustumtas nuo savo karalystės sosto ir jo garbė buvo atimta; <sup>21</sup>jis buvo išmestas iš žmonių vaikų tarpo ir jo širdis buvo pasidariusi panaši į žvėrių; jo buveinė buvo tarp laukinių asilų; jis ėdė šieną kaip jautis ir jo kūnas buvo vilgomas dangaus rasos, iki jis pažino, kad Augščiausias turi valdžios žmonių karalystei ir pastato ant jos ką nori. <sup>22</sup>Taip pat tu, jo sūnus Baltasaras, nepažeminai savo širdies, nors visa tai žinojai, <sup>23</sup>bet pakilai prieš dangaus Viešpatį ir jo namų indai buvo atnešti tavo akivaizdon; tu, tavo didikai, tavo žmonos ir tavo gulovės gerėte iš jų vyną; tu šlovinai savo dievus sidabrinčius, auksinius, varinius, geležinius, medinius ir akmeninius, kurie nemato, negirdi ir nejaučia, Dievo gi, kurs laiko savo rankoje tavo kvapą ir visus tavo kelius, tu nepagarbinai. <sup>24</sup>Todėl jo yra siųsti pirštai rankos, kuri tai parašė, kas pažymėta

<sup>25</sup>Parašytasis gi raštas yra toks: MANE, THEKEL, PHARES. <sup>26</sup>Ir štai ką tie žodžiai reiškia: MANE: Dievas suskaitė tavo karaliavimą

lienės paaiškinimas rodo, kad Baltasaras nieko ar bemaž nieko nežinojo apie Daniėlį, nors tasai, anot 8,27, turėjo sau pavestas pareigas karalystės valdyme. Kodėl žinojo apie jį karalienė ir kokia prasme Nebukadnetsaras buvo Baltasaro tėvas, pigu suprasti, jei karalienė motina buvo Nebukadnetsaro duktė ištėkėjusi už Nabonido

<sup>13</sup>Ar tu esi Daniėlis... Karalius atsiliepia į Daniėlį ne per daug mandagiai; kitaip darė Nebukadnetsaras /4,6/. Ir Daniėlis atsakydamas Baltasarui nerodo jam daug pagarbos. Paniekinęs šventus indus ir patį Žydų Dievą Baltasaras nevertas jokio pasigailėjimo. Jis turi išgirsti skaudžią tiesą be jokio švelninimo

<sup>17</sup>Savo namų davinius. Tikriau: savo davinius. Daniėlis nesutinka

parduoti pranašystės dovaną už atlyginimą. — <sup>19</sup>Mušdavo. Geriau anot sir t: palikdavo gyvą. — <sup>21</sup>Tarp laukinių asilų. Laukiniai asilai čia minimi kaip pavyzdys tų laukinių gyvulių, kurie laikosi toliausiai nuo žmogaus. — <sup>24</sup>Kuri tai parašė... Geriau: ir ten parašyti šitie raštėnkliai

<sup>25</sup>Mane... Kald: *M'ne' m'ne' t'qel upharsin*. Vienas kitas naujausių tyrinėtojų šituos žodžius aiškina taip: Pirmasis *m'ne'* tereikšias: suskaityta; antrasis: viena mina; *t'qel* — vienas šekelis/siklius/ ir *upharsin* — ir dvi pusminės; todėl prasmė esanti: suskaityta viena mina, vienas šekelis ir dvi pusminės; mina esąs karalius Nabukadnetsaras, šekelis /viena 60-ji minos dalis/ labai didelės vertės karalius Baltasaras, dvi gi pusminės tai dvilypė Medų

ir padarė jam galą. <sup>27</sup>THEKEL : tu pasvertas svarstyklėje ir rastas per daug lengvas. <sup>28</sup>PHARES : tavo karalystė padalinta ir atiduota Medams ir Persams

<sup>29</sup>Tuomet paliepus karaliui Daniėlis buvo apvilktas purpura, auksinė grandinė buvo pakabinta aplink jo kaklą ir buvo apie jį skelbiama, kad jis turįs valdžios kaip trečias jo karalystėje

<sup>30</sup>Tą pačią naktį Kaldiečių karalius Baltasaras buvo užmuštas, <sup>31</sup>ir Darijus Medas, turėdamas šešias dešimtis dvejus metus amžiaus, stojo karaliauti jo vietoje

6. <sup>1</sup>Dariui patiko paskirti karalystei šimtą dvidešimt vietininkų, kad jie būtų visoje jo karalystėje, <sup>2</sup>o ant šitų tris kunigaikščius, kurių vienas buvo Daniėlis, kad vietininkai duotų jiems apyskaitas, ir karalius neturėtų vargo. <sup>3</sup>Taigi Daniėlis perviršijo visus kunigaikščius ir vietininkus, nes jame buvo gausesnė Dievo dvasia. <sup>4</sup>Karalius manė paskirti jį visai karalystei ; todėl kunigaikščiai ir vietininkai ieškojo progos prikišti Daniėliui ką nors iš karaliaus šalies, tačiau negalėjo rasti jokios priežasties ir priekaišto, nes jis buvo ištikimas, ir nebuvo galima rasti jame jokios

ir Persų tauta, kurių sujungtų galia lygi Nebukadnetsaro galiai. Nors toks aiškinimas ir galėtų būti pagrįstas vėlesnių laikų žydų Talmudo pavyzdžiais, kurie rodo, kad asmenys tikrai buvo įvertinami piniginiiais vienetais /monetomis/, tačiau šitoje vietoje jis negali būti pritaikintas, nes juk čia kalbama ne apie kelių asmenų, bet tik apie vieno Baltasaro vertę. Pagaliau pats tekstas duoda toliau slaptingų žodžių išaiškinimą. — <sup>26</sup>*Dievas suskaitė...* Dievas suskaitė ir atvedė prie galo tavo viešpatavimo dienas teisingu teismu ir tikra svarstykle Dievas išmėgino tave ir pasvėrė tavo darbus, tačiau rado juos per daug lengvus, nes trūksta jiems teisingumo ir dorumo. Todėl viešpatavimas bus iš tavęs atimtas ir bus Dievo atiduotas Medui ir Persui

<sup>29</sup>*Daniėlis buvo apvilktas.* Daniėlis pagerbiamas tuojau. Jis pagarbai pasiduoda, kad galėtų būti savo tautai naudingesnis pas naujus valdovus /Jier/

<sup>30</sup>*Tą pačią naktį...* Medai įsiveržė į miestą vasaros pabaigoje. — <sup>31</sup>*Darijus Medas.* LXX tekste pasakyta, kad valdovu tapęs Artakserksas Medas ; šalia jo minimas ir Darijus. Jau šita aplinkybė leidžia manyti, kad origin tekste Darijaus vardas abejotinas. Gal jis čia paminėtas vietoje kito mažiau žinomo vardo. Babelę paėmė Kiro vadas Gobrias /Ugbaru/, ir Kiras ne tuojau pradėjo

ją valdyti. Pirmuoju tikru paimtosios Babelės valdovu, anot kyliaraščių liudijimo, buvęs, kad ir ne labai ilgai /539-538 m/, Kiro sūnus Kambizas /Kambuzia/. Kai jis buvo pašalintas, tuomet jau pats Kiras paėmė visą valdžią į savo rankas. Taigi tekste vietoje Darijus Medas reiktų skaityti Kambizas

## 6. Daniėlis liūtų duobėje

6,1-28. Garbės ir valdžios pavydėdami išaugštintam Daniėliui Babelės didikai ieško progos prazudyti jį. Kadangi jis, nežiūrėdamas neteisingo karaliaus draudimo, nesiliauja garbinęs savo Dievą, jis įmetamas į liūtų duobę /1,1-17/. Dievas ir čia apsaugo jį nuo žuvimo, ir pats karalius įsako visiems savo valdiniams garbinti Daniėlio Dievą /18-28/

6. <sup>1</sup>*Patiko paskirti...* Jau Nebukadnetsaro laikais karalystė buvo padalinta į atskiras provincijas. Dabar tas padalinimas patobulinamas. Visi karaliaus valdininkai čia vadinami vietininkais, nes visi jie veikia karaliaus vardu, ir jų skaičius siekia 120, nors pačių provincijų ir apskričių buvo tik apie 20-29. —

<sup>2</sup>*Kurių vienas...* Naujas karalius, be abejo, buvo gavęs žinių apie Daniėlio pranašystę buvusiam Babelės valdovui, apie jo išmintį ir patyrimą, todėl iš karto pradėjo jį labai ver-

kaltės ar priekaišto. <sup>5</sup>Todėl anie vyrai sakė: Nerasime šitame Danielyje jokios progos, jei nebent jo Dievo įstatyme

<sup>6</sup>Tuomet kunigaikščiai apipuolė karalių ir taip jam kalbėjo: Karaliau, Darijau, būk gyvas per amžius! <sup>7</sup>Visi tavo karalystės kunigaikščiai, augšti valdininkai, vietininkai, patarėjai ir teisėjai sutarė, kad būtų išleistas karališkas nutarimas ir įsakymas: kad kiekvienas, kurs kreiptųsi su kuriuo nors prašymu į bet kurį dievą ar žmogų trijų dešimtų dienų laikotarpyje, o ne į tave, karaliau, būtų įmestas į liūtų duobę. <sup>8</sup>Taigi dabar, karaliau, patvirtink sumanymą ir rašyk nutarimą, kad jis, kaip Medų ir Persų nustatyta, nebūtų keičiamas ir kad nė vienam nebūtų leista jį peržengti. <sup>9</sup>Taigi karalius Darijus davė įsakymą ir išleido nutarimą

<sup>10</sup>Tai sužinojęs Daniėlis, tai yra, kad išleistas įstatymas, įėjo į savo namus ir, atsidaręs langus savo augšto kambaryje Jerusaleš kryptimi, atsiklaupdavo tris kartus per dieną, garbindavo ir šlovindavo savo Dievą, kaip kad ir anksčiau paprastai darydavo

<sup>11</sup>Tuomet anie vyrai rūpestingai tyrinėdami rado, kad Daniėlis meldžiasi ir maldauja savo Dievą. <sup>12</sup>Jie prieję karalių kalbėjo jam apie nutarimą: Karaliau, ar tu neįsakei, kad kiekvienas žmogus, kurs prašytų bet kurį dievą ar žmogų trijų dešimtų dienų laikotarpyje, o ne tave, karaliau, būtų įmestas į liūtų duobę? Atsakydamas jiems karalius tarė: Tas dalykas yra tikras, einant Medų ir Persų nutarimu, kurio peržengti neleista. <sup>13</sup>Tuomet jie vėl atsiliepdami sakė karaliui: Daniėlis iš Judo belaisvių sūnų nežiūrėjo tavo įstatymo ir nutarimo, kurį išleidai, bet tris kartus per dieną meldžiasi savo maldomis

<sup>14</sup>Išgirdęs tą dalyką karalius labai nuliūdo ir rūpinosi, kad išva-duotų Daniėlį ir iki saulės sėdimui stengėsi išgelbėti jį. <sup>15</sup>Tačiau anie vyrai, suprasdami karalių, jam sakė: Žinok, karaliau, jog yra Medų ir Persų įstatymas, kad jckio karaliaus išleisto nutarimo neleista pakeisti. <sup>16</sup>Tuomet karalius davė įsakymą: Daniėlis buvo atvestas ir įmestas į liūtų duobę, o karalius tarė Daniėliui: Tavo Dievas, kurį visuomet garbini, jis išgelbės tave. <sup>17</sup>Tuojuo buvo atneštas vienas akmuo ir padėtas

tinti. — <sup>3</sup>Dievo. To ž nėra nei aram t nei Teodotijono vertime. — <sup>4</sup>Iš karaliaus šalies. Orig t: iš karalystės pusės, t y, dėl karalystės reikalų tvarkymo. — <sup>5</sup>Jei nebent jo... Tiksliau origin t: jei nebent rastumėm ją prieš jį jo Dievo įstatyme, t y, religijoje

<sup>7</sup>Kad būtų išleistas... Tiksliau origin t: kad karalius išleistų įsakymą ir paskelbtų draudimą. — *Liūtų duobę*. Liūtai buvo laikada siunčiami karaliui vietoje mokesčių, laikomi duobėse ir maitinami pasmerktais mirti nusikaltėliais. — <sup>8</sup>Kad jis, kaip... Tikriausiai anot kald t: kad tai būtų nebeatšaukiama einant Medų ir Persų įstatymu, kurs yra nekeičiamas

<sup>10</sup>Ir atsidaręs langus... Kald t: kurių augšte jis turėjo atdarus langus Jerusaleš kryptimi, atsiklaup-

davo tris kartus kasdien, meldavos savo Dievui ir dėkodavo jam, visai taip pat, kaip kad buvo įpratęs daryti iki tam laikui. — Melsdamos jis gręžėsi į Jerusale, kur buvo šventykla, kur Dievas maloningai išklausydavo maldas

<sup>11</sup>Rūpestingai tyrinėdami. Kald t: įpuolė į vidų. — <sup>12</sup>Ar tu neįsakei. Šamokslininkai nori visų pirma gauti iš karaliaus jo išleisto nutarimo patvirtinimą ir neskuba įvardinti Daniėlį, kad kartais karalius nemėgintų ginti jo

<sup>14</sup>Stengėsi išgelbėti: ne savo karališka valdžia pasinaudodamas, nes jos nebegalėjo šiame atvejuje pri-taikyti, bet kuriuo nors kitokiu būdu. — <sup>15</sup>Suprasdami... Origin t: apipuolė. — <sup>16</sup>Tavo Dievas... Ko pats karalius nebegali padaryti, jis pa-lieka Dievo valiai /Jier/. — <sup>17</sup>Kara-

ant duobės angos; jį paženklino karalius savo žiedu ir savo didikų žiedu, kad nieko nebūtų padaryta prieš Daniėlį. <sup>18</sup>Po to karalius nuėjo į savo namus ir atsigulė nevalgęs; valgių nebuvo atnešta jo akivaizdon; be to ir miegas atstojo nuo jo

<sup>19</sup>Rytmetį, tik pradėjus aušti, karalius atsikėlęs skubiai nuėjo prie liūtų duobės. <sup>20</sup>Prisiartinęs prie duobės jis šaukė Daniėlį verksmingu balsu ir kalbėjo jam: Daniėli, gyvojo Dievo tarne, ar tavo Dievas, kuriam tu visuomet tarnauji, tikrai galėjo išgelbėti tave nuo liūtų? <sup>21</sup>Tuomet Daniėlis atsakydamas karaliui tarė: Karaliau, būk gyvas per amžius! <sup>22</sup>Mano Dievas siuntė savo Angelą ir sučiaupė liūtų nasrus, taip kad ie nepakenkė man, nes jo akivaizdoje rasta manyje teisybė; bet ir prieš ave, karaliau, aš neesu padaręs nusikaltimo

<sup>23</sup>Tuomet karalius tuo labai apsidžiaugė ir liepė ištraukti Daniėlį iš duobės. Kai Daniėlis buvo ištrauktas iš duobės, jame nerasta jokio sužeidimo, nes jis tikėjo į savo Dievą. <sup>24</sup>Liepiant gi karaliui buvo atvesti tie vyrai, kurie buvo įskundę Daniėlį, ir buvo įmesti į liūtų duobę, jie, jų vaikai, ir jų žmonos; jie dar nebuvo pasiekę duobės dugno, kaip liūtai pagavo juos ir sutriuškino visus jų kaulus

<sup>25</sup>Po to karalius Darijus parašė visoms tautoms, giminėms ir kalboms, gyvenusioms visoje žemėje: Tebūna jums daug ramybės! <sup>26</sup>Mano išleidžiamas nutarimas, kad visoje valstybėje ir mano karalystėje drebėtų ir bijotų Daniėlio Dievo, nes jis yra Dievas gyvas ir amžinas per amžius; jo karalystė nebus sugriauta, ir jo valdžia pasilieka per amžius. <sup>27</sup>Jis yra išvaduotojas ir gelbėtojas, kurs daro ženklų ir stebuklų danguje ir žemėje; jis išgelbėjo Daniėlį iš liūtų duobės

<sup>28</sup>Taip Daniėlis pasiliko iki Darijaus viešpatavimui ir iki Kiro Perso viešpatavimui

7. <sup>1</sup>Pirmais Babilono karaliaus Baltasaro metais Daniėlis matė sapną, savo galvos regėjimą savo guolyje ir aprašydamas sapną suglaudė jį į trumpus žodžius ir taip trumpai jį išreiškė:

<sup>2</sup>Aš žiūrėjau nakčia savo regėjime, ir štai keturi dangaus vėjai kovojo didelėje jūroje. <sup>3</sup>Ir keturi dideli žvėrys, kiekvienas kitoks, iškilo iš jūros.

*lius savo žiedu...* Kad kartais didikai neištrauktų Daniėlio ir jo nenužudytų, jei jis būtų liūtų nepaliestas. — <sup>18</sup>*Valgių...* Aram ž anot kaikiurių reiškiąs guloves

<sup>20</sup>*Gyvojo Dievo.* Karalius buvo tikriausiai girdėjęs, kad taip vadina savo Dievą Daniėlis. — <sup>22</sup>*Rasta manyje...* Dievas didelių stebuklu parodė, kad Daniėlis buvo nekaltas, ir taip pat, kad to Dievo reikia labiau bijoti negu žmonių

<sup>23</sup>*Jame nerasta...* Plg aug 3,94. —

<sup>24</sup>*Įskundę*: neteisingai kaltinę. — *Jų vaikai...* Bausti kaltus kartu su jų šeimomis buvo Persų įprotis. Taip pat Korė, Datanas ir Abironas buvo nubausti kartu su šeimomis, lygiai ir Akhanas. Tačiau įstatymas reikalavo, kad nekalti nemirtų kartu su kaltaisiais

<sup>25</sup>*Visoje žemėje*: hiperbolinis išsireiškimas. Čia turėta galvoje tik savo šalies gyventojai. — <sup>26</sup>*Bijotų Daniėlio Dievo.* Pagonys galėjo garbinti Daniėlio Dievą ypatingu būdu, bet tuo pačiu jie neatsisakė ir nuo savo dievų garbinimo. — <sup>27</sup>*Duobės.* Origin t: galios

<sup>28</sup>*Pasiliko.* Origin t: tarpo

## II. Daniėlio regėjimai

### 1. Regėjimas apie keturias karalystes ir apie Mesijo karalystę

7,1-28. Antroji Daniėlio knygos dalis [7,1-12,13] susideda iš aprašymo jo regėjimų, kurių pirmas yra apie keturias karalystes ir apie Mesijo karalystę. Pranašas sakosi nak-

<sup>4</sup>Pirmas buvo lyg liūtė ir turėjo aro sparnus. Aš žiūrėjau, iki jam buvo išpešti sparnai; po to jis buvo pakeltas nuo žemės, atsistojo ant kojų kaip žmogus, ir jam buvo duota žmogaus širdis. <sup>5</sup>Ir štai kitas žvėris, panašus į lokį stovėjo vienu šonu; trys šonkauliai buvo jo nasruose tarp jo dantų, ir jam buvo sakoma taip: Kelkis, ėsk daug mėsos. <sup>6</sup>Po to aš žiūrėjau, ir štai kitas žvėris lyg lūšis; jis kaip paukštis turėjo keturis sparnus; žvėris buvo su keturiomis galvomis, ir buvo jam duota valdžia. <sup>7</sup>Po to aš žiūrėjau, nakties regėjime, ir štai ketvirtas žvėris, baisus, nuostabus ir labai stiprus; jis turėjo didelius geležinius dantis, ėdė ir triuškinė ir, kas liko, mindžiojo savo kojomis; jis buvo nepanašus į kitus žvėris, kuriuos buvau matęs anksčiau, ir turėjo dešimtį ragų. <sup>8</sup>Kai aš žiūrėjau į ragus, štai tarp jų išdygo kitas mažas ragas, ir jo akivaizdoje trys iš pirmųjų ragų buvo išrauti; ir štai šitame rage buvo lyg žmogaus akys ir burna kalbanti be galo didelius dalykus

čia regėjime matęs keturis žvėris /1,8/, Dievo teismą ir karalystę /9-14/ ir duoda išaiškinimą, kokį pats buvo gavęs apie keturis matytus žvėris /15-28/

7. <sup>1</sup>Pirmais... Gal tai buvo dvylikti Nabonido karaliavimo metai, t y, 542 pirm Kr. — *Regėjimą*. Origin t y, 542 pirm Kr. — *Suglaudė jį*... Origin t y: pasakė svarbiausius dalykus /dalykų turinį/: Daniėlis pradėjo kalbėti ir tarė

<sup>2</sup>Kovojo didelėje... Jūra čia yra žemė /Ephr, Auksab, Jier/ arba tautos. Karalystės išskyta tautose ne be dieviškosios Apvaizdos veikimo. Keturi vėjai puola iš keturių šalių, iš visur prieš jūrą, visame žemės skritulyje karalystės sukrečiamos ne be Dievo veikimo /Jier, Teod/. — <sup>3</sup>Keturis... Norint pažymėti žemišką, žiaurų pasaulio karalysčių pobūdį pasirenkama žvėrių simboliai, Dievo gi karalystė įvaizdinama debesyse pasirodancio žmogaus sūnaus pavidalo. — <sup>4</sup>Liūtė... Tikriausiai liūtas. Sparnuoti liūtai ir liūtės dažnai sutinkami senovės Asirijos paminkluose. Liūtas ir aras yra gyvulių karaliai. Jie yra Babelės stiprybės vaizdai. Tačiau greitai laiku liūtui išpešami sparnai, jo greitas ir kilnus skridimas sutrukdomas, Babelės karo žygiai sustabdomi. Žvėris krinta ant žemės, bet pakeliamas ir pastatomas ant dviejų kojų, kaip žmogus, ir gauna silpną žmogaus širdį; karalystė susilpnėja ir pažeminama /Jier/; todėl dabar ji gali būti lokio pigiai nugalėta. — <sup>5</sup>Kitas žvėris: Medų ir Persų karalystė. — *Stovėjo vienu šonu*. Origin t y prasmė neaiški. Gal norėta pasakyti, kad vienas lo-

kio šonas buvo augštesnis už kitą. Karalystė buvo dvilypė, viena dalis buvo didesnė už kitą, Persai buvo galingesni už Medus. — *Trys šonkauliai*. Lokys labai ėdrus, tik trys šonkauliai pasilikę tarp jo dantų nurodo grobį, kurį jis yra prarijęs: rytus, šiaurę, pietus /Teod/, aiškiau sakant, Babelės, Lidijos ir Egipto karalystes, kurios tapo Persų grobiu. Plg 8,4. Jei 8,20 avinas yra Medų ir Persų karalius, tai šičia jų karalius ir jų karalystė laikomi vienu dalyku. — <sup>6</sup>Lūšis. Lūšis pagauna savo grobį šokdamas ant jo. Keturi sparnai parodo jo vikrumą, kurs daro jį panašų į ožį 8,8, kurs turi taip pat keturis ragus, keturių iš trečiosios karalystės turinčių kilti karalysčių simbolių Taigi taip pažymima karalystė, kuri greitai išsiplečia, bet trumpu laiku suskyla į kitas keturias. Ožys reiškia Aleksandro D Graikų karalystę, 8,21; po jo mirties pasidarė keturios karalystės, Sirijos su Seleuku Nikatoriu, Egipto su Ptolemiejumi Lagiu, Makedonijos su Kasandru, Trakijos su Lisimakhu /300 pirm Kr/. 8,22 origin t y pasakyta: keturios karalystės kilę iš jo tautos. Kadangi tat tarp abiejų regėjimų yra didelis panašumas, tai čia lūšis reiškia ne ką kitą, kaip tik Aleksandro D karalystę. — *Duota*: Dievo duota. — <sup>7</sup>Ketvirtas žvėris: pasaulinė Romos valstybė. Dešimts ragų reikia taip pat suprasti kaip ir keturi ragai, t y, apie dešimtį karalysčių arba dešimtį karalių, kaip žem 24 e. Dešimts karalysčių išskyta po ketvirtosios, ne<sup>c</sup> ir keturios galvos /6 e/, kaip parodo 8,8,22, reiškia karalystes po ketvir-

<sup>9</sup>Aš žiūrėjau, iki buvo pastatyti sostai ir Ilgaamažis atsisėdo. Jo drabužiai buvo balti kaip sniegas ir jo galvos plaukai kaip tyra vilna; jo sostas buvo ugnies liepsnos, sosto tekiniai liepsnojanti ugnis. <sup>10</sup>Sriauni ugnies upė ėjo nuo jo; tūkstančių tūkstančiai tarnavo jam ir dešimtys tūkstančių kartų šimtai tūkstančių stovėjo prie jo; teismas atsisėdo, ir knuogos buvo atskleistos. <sup>11</sup>Aš žiūrėjau dėl skambėjimo išdidžių žodžių, kuriuos kalbėjo anas ragas, ir mačiau, kad žvėris buvo užmuštas, kad jo kūnas buvo sunaikintas ir atiduotas sudeginti ugnyje. <sup>12</sup>Taip pat iš kitų žvėrių buvo atimta valdžia, ir buvo jiems paskirtas gyvenimo ilgis iki laikui ir valandai

<sup>13</sup>Taigi aš žiūrėjau nakties regėjime, ir štai su dangaus debesimis ėjo artyn tarsi žmogaus sūnus ir atėjo iki Ilgaamžiui; jis buvo atvestas jo akivaizdon. <sup>14</sup>Tasai davė jam valdžią, garbę ir karalystę, ir visos tautos, giminės ir kalbos turės jam tarnauti; jo valdžia yra amžina valdžia, kuri nebus atimta, ir jo karalystė nebus sugriauta

<sup>15</sup>Mano dvasia labai nusigando, aš, Daniėlis, baisėjaus dėl tų dalykų, ir mano galvos regėjimai įbaugino mane. <sup>16</sup>Aš priėjau prie vieno ten stovėjusio ir klausiau jį tiesos apie visus tuos dalykus. Jis man pasakė, ką tie dalykai reiškia, ir pamokė mane: <sup>17</sup>Šitie keturi dideli žvėrys yra keturios karalystės, kurios iškils žemėje. <sup>18</sup>Bet augščiausiojo Dievo šventieji gaus viešpatavimą ir laikys karalystę per amžius ir per amžių am-

tosios karalystės. Bet dar anoms dešimčiai karalysčių tebesant iškyla jūjų tarpe nauja galybė. — <sup>9</sup>*Mažas ragas...* Ką jis reiškia, paaiškina angelas 24 ir 25 e. Nors šitas vienuoliktas ragas pradžioje mažas ir nežymus, bet paskui jis pasidarys stipresnis ir didesnis už kitus /20 e/. — *Jo akivaizdoje...* Prasmė: trys iš pirmųjų /dešimties/ ragų buvo jo išrauti. Todėl tas, kurį įvaizdina mažasis ragas ar jo įsteigta karalystė padidės ir paverss sau tris karalius ar tris iš ketvirtosios kilusias karalystes. — *Akys.* Jos yra simbolis išmintingumo, gudrumo ir klatingumo, kuriais skiriasi nuo kitų tas, kurį ragas įvaizdina, ir kuriais jis daugelį suvedžios /Teod/. — *Be galo didelius dalykus:* piktžodžiavimo, tuščio pasigyrimo ir pan ž. Plg Ps 2,4; Apr 13,55. Šventieji Tėvai, tarp kitų šv Ireniejus, Teod, Hieron, Lakt ir daugelis vėlesnių laikų aiškintojų mato šitame mažame rage Antikristo figūrą. Plg 2 Tes 2,3...

<sup>9</sup>*Sostai.* Statomas ne vienas sostas, bet daug. Kai teisėjas turi aplink save daug patarėjų, jis pats pasirodo daug didesnis. — *Ilgaamžis.* Dievas, kurs yra gyvas nuo amžių, vadinamas Ilgaamžiu, amžinu teisėju; senio išvaizda turi nurodyti, kad jo sprendimai rimti, pribrendę. — <sup>10</sup>*Ugnies upė.* Dievo garbingumas nurodomas ugnies daugybe. Liepsnos

praryja nusidėjėlių, kurs patenka į dieviškojo teisėjo rankas. — *Dešimtis tūkstančių...* Nesuskaitoma daugybė. — *Teismas:* teisėjai, Dievas ir vyriausieji angelai. — *Knygos...* Dalykų ir veiksmų yra taip daug ir jie apima taip ilgą laikotarpį, kad norint juos gerai atsiminti jie turėjo būti įtraukti į knygas ir taip išlikti iki teismui. — <sup>11</sup>*Aš žiūrėjau...* Gir-dėdamas piktžodžiavimus Daniėlis klausia savęs, argi Dievas nekeršys piktžodžiautojams. — <sup>12</sup>*Iš kitų žvėrių...* Kiekvienam iš jų buvo paskirtas tam tikras griežtai apribotas laikas, kurį jie turėjo gyventi ir kuriame galėjo kovoti prieš Dievą

<sup>13</sup>*Tarsi žmogaus sūnus.* Parodomas Mesijo garbingumas. Jis čia įvaizdinamas kaip žmogaus sūnus, romas žmogaus prigimtyje, kurią jis paskiau turėjo priimti. Pasakyme *tarsi* galima matyti nurodymą, kad tas žmogus yra kilęs ne už paprastus žmones esybė. — Iš šitos vietos yra paimtas dažnai pasikartojęs Evangelijose Išganytojo pavadinimas Žmogaus Sūnumi, kuriuo išreiškiama, kad jis yra Mesijas /žr Mt 24,30; Mk 13,26/

<sup>15</sup>*Mano dvasia...* Origin t: mano, Daniėlio, dvasia sumišo savo makštyje. — Kūnas čia laikomas lyg kokia makštimi, kurioje yra siela, kaip kalavijas makštyje. — <sup>18</sup>*Dievo šventieji:* šventoji Dievo tauta, taip

žius. <sup>19</sup>Po to aš norėjau gauti tikslų pamokymą apie ketvirtą žvėrį, kurs buvo labai nepanašus į visus kitus ir buvo labai baisus, kurio dantys ir nagai buvo geležiniai, kurs ėdė ir triuškinio, ir kas liko mindė savo kojomis, <sup>20</sup>ir apie dešimtį ragų, kuriuos jis turėjo ant galvos, ir apie dar kitą ragą, kurs išdygo, ties kuriuo nukrito trys ragai, ir apie tą ragą, kurs turėjo akis ir snukį, kalbėjusi išdidžius dalykus, kurs buvo didesnis už kitus ragus. <sup>21</sup>Aš žiūrėjau ir štai tas ragas kariavo prieš šventuosius ir pradėjo juos nugalėti, <sup>22</sup>iki atėjo Ilgaamžis ir padarė teisybę Augščiausiojo šventiesiems; ir atėjo metas, kai šventieji gavo viešpatavimą. <sup>23</sup>Jis gi taip kalbėjo: Ketvirtasis žvėris bus ketvirtoji karalystė žemėje, kuri bus didesnė už visas karalystes ir prarys visą žemę, sumindžios ir sutriuškins ją. <sup>24</sup>Dešimt šios karalystės ragų tai dešimt karalių; po jų iškils kitas ir tas bus galingesnis už pirmuosius ir pažemins tris karalius. <sup>25</sup>Jis kalbės žodžius prieš Augščiausįjį ir naikins Augščiausiojo šventuosius, tarsis galis pakeisti laikus ir įstatymus; jie bus paduoti į jo ranką laikui, laikams ir pusei laiko. <sup>26</sup>Bet teismas atsisės, kad būtų atimta valdžia ir jis būtų sutrintas ir sunaikintas iki galui. <sup>27</sup>Tuomet viešpatavimas ir valdžia ir karalystės didybė, kuri yra po visu dangumi, bus atiduota Augščiausiojo šventųjų tautai; jos karalystė yra amžina karalystė, ir visi karaliai tarnaus jam ir bus paklusnūs

<sup>28</sup>Čia buvo tos kalbos pabaiga. Aš, Daniėlis, buvau dėl mano minčių labai nusigandęs ir mano veidas pasikeitė, bet tą kalbą aš palaikiau savo širdyje

8. <sup>1</sup>Trečiais karaliaus Baltasaro viešpatavimo metais man pasirodė regėjimas. Po to ką buvau matęs anksčiau aš, Daniėlis, <sup>2</sup>mačiau savo regėjime, kai aš buvau Susos pilyje, kuri yra Elamo krašte; mačiau gi regėjime, kad aš esu ties Ulajo vartais

pat Kristaus tarnai, kurie dalyvaus jo viešpatavime ir garbėje. Jis juk yra Pirmagimis daugelio brolių tarpe /Rom 8,29; 2 Tes 1,10/. — <sup>23</sup>Karalystė: Romos valstybė. 24 e tuojau pranašaujama apie tolimiausius laikus, apie Antikristo laikotarpį. — <sup>24</sup>Dešimt karalių. Jų laikas bus jau Antikristo laikai. — Po jų: taigi ne tuojau. Ketvirtasis žvėris ir ketvirtoji karalystė yra visų Dievo neprietelių atstovai; tarp jų pagaliau pasirodo Antikristas. — Galingesnis... Origin t: kitoks kaip... — <sup>25</sup>Jis... Palyginus su 2 Tes 2,3-10 darosi aišku, kad Daniėlis čia turi prieš akis vieną asmenį ir todėl 24 e reikia suprasti ne apie karalystes, nors kitur karaliai minimi vietoje karalysčių ir atvirkščiai. Taigi kai iškils Antikristas, bus dešimts karalių. Tris iš jų Antikristas sunaikins. Po to, jis kalbės piktžodžius prieš Dievą, persekios tikinčiuosius, stengsis panaikinti Dievo tarnystei pašvęstas dienas, visokį pamaldumą ir Dievo nustatytą tvarką.

— *Laikui*: vieneriems metams /Ephr. Jier ir k/. — <sup>27</sup>Bus atiduota... Visos karalystės ir viešpatavimai bus tuomet pavergti Dievo karalystei, bus vienas ganytojas ir viena banda

<sup>28</sup>Tos kalbos: regėjimo ir jos paaiškinimo

## 2. Regėjimas apie aviną ir ožį

8,1-27. Trečiais Baltasaro metais Daniėlis regėjime mato nepaprastą galingą aviną, kurį tačiau nugali vienragis ožys. Jo ragui nulūžus, išdygsta keturi kiti ragai; iš jų vieno atsiranda pradžioje nedidelis ragas, kurs paskui labai padidėja ir siaučia prieš visa kas kilniausia /1-14/. Daniėliui pasirodo Gabriėlis ir išaiškina, ką regėjimas reiškia /15-27/

8. <sup>1</sup>Trečiais... Nuo šitos vietos origin t vėl ebraiškas. — *Regėjimas*. Šitas regėjimas išaiškina kaip kuriuos dalykus, kurie tik trumpai buvo paliesti pirmajame. — *Anksčiau*... Taip pats Daniėlis suriša abudu re-



<sup>3</sup>Aš pakėliau savo akis ir mačiau : štai vienas avinas stovėjo ties pelke ; jis turėjo du augštu ragu, kurių vienas augštesnis už kitą ir dar tebeaugo. Po to <sup>4</sup>aš mačiau tą aviną badantį ragais į vakarus, į šiaurę ir į pietus, ir visi žvėrys negalėjo jam pasipriešinti, nė išsigelbėti iš jo valdžios ; jis darė, kaip jis norėjo ir pasidarė labai galingas. <sup>5</sup>Aš stebėjau ; ir štai ožys ėjo iš vakarų visos žemės paviršiu nesiekdamas žemės ; tas ožys turėjo didelį ragą savo tarpuakyje. <sup>6</sup>Jis priėjo iki anam raguotam avinui, kurį buvau matęs stovintį ties vartais, ir bėgo ant jo visu savo stiprybės smarkumu. <sup>7</sup>Prisiartinęs prie avino, jis puolė jį su inirtimu, ištiko tą aviną ir sulaužė du jo ragu, o avinas neįstengė jam pasipriešinti ; parbloškęs jį ant žemės sumindžiojo, ir niekas negalėjo išgelbėti avino iš jo valdžios. <sup>8</sup>Ožys gi pasidarė labai didelis ; tačiau kai išaugo, jo didelis ragas sulūžo ir po jo išdygo keturi ragai keturiomis dangaus vėjų kryptimis

<sup>9</sup>Iš jų vieno išaugo vienas mažas ragas ir pasidarė didelis pietų kryptimi, rytų kryptimi ir tvirtovės kryptimi. <sup>10</sup>Jis iškilo iki dangaus galybei, numetė kaiką iš galybės ir iš žvaigždžių ir sumindžiojo juos. <sup>11</sup>Net iki

gėjimu. — <sup>2</sup>*Susos pilyje* : ne kūnu, bet regėjime. Susa Kiro laikais buvo Elamiečių provincijos Anšano sostinė. Vėliau Persų karalių žiemos rezidencija. Be Susos pilies, Est 2,15 ; 8,14... dar minimas Susos miestas. — *Vartais*. Tikriau ebr t : upe. Ulažo upė, Eulaeus, asir Ula, dabar vadinama Karun

<sup>3</sup>*Ties pelke*. Ebr t : ties upe. Du ragu nurodo Medų ir Persų galia. Persų galia dar padidėjo Kiro užkariavimais. Kiras ir jo įpėdiniai nugalėjo ir pavergė sau vakaruose Babiloniją, Mažąją Aziją, Siriją ; šiaurėje Ponto ir Skitijos tautėles, pietuose Egiptą. Medai ir Persai ėjo prieš Babiloną iš rytų šono. Todėl avinas badosi trimis kryptimis. Aug 7,5 tas pat dalykas nurodomas trimis šonkauliais lokio nasruose. Ragas yra galios simbolis, todėl tautų pavergimas tinkamai įvaizdinamas badymu ragais. — <sup>8</sup>*Ožys*. Ožys yra Graikų karalystė : didelis jo ragas tai karalius Aleksandras Didysis. Ožys nepaprastai stiprus, nes toksai visuomet eina bandos priešakyje, ją veda. Ragas tarpuakyje reiškia Aleksandro gudrumą ir budrumą. Jis ateina iš vakarų, nes avinas stovi Susoje ties upe, t y, anot regėjimo, Medų ir Persų karalystė /abudu ragu/ žlunga pačioje karališkoje pilyje. — <sup>9</sup>*Ties vartais*. Ebr t : ties upe. — <sup>10</sup>*Kai išaugo*. Anot ebr t : kai buvo įsigijęs didžiausią galia. Toks buvo mirdamas Aleksandras Didysis. — *Keturi ragai*. Po kovos prie Ipo

311 m. keturi Aleksandro Did. kariuomenės vadai pasidalino jo karalystę : Kasandras gavo Makedoniją ir Graikiją, Lizimakhas Trakiją ir Bitiniją, Seleukas Siriją, Babiloną, Persiją, Ptolemiejus Egiptą, Palestiną, uolingąją Arabiją. Pranašystėje liečiami tik svarbiausi dalykai ; o e plačiau nušviečiama tie dalykai, kurie liečia Dievo karalystę ir išrinktąją tautą

<sup>9</sup>*Vienas mažas ragas...* Iš menkos pradžios išsivysto vėliau labai didelė kunigaikščio galia. Tai turėjo būti, anot 23 e, Antijokas IV Epifanas /plg 1 Mak 1,10/. Jis buvo 11 metų Romoje įkaitu ; paskui padaręs su Pergamo karaliumi Eumenu sutartį pasigrobė sau neteisėtai valdžią, nes teisėtas sosto įpėdinis buvo Seleuko sūnus Demetrijus /plg 11,21/. Jis kariavo prieš pietus, t y, Egiptą 171 — 168 m pirm Kr. Prieš rytus, t y, Persiją /plg 1 Mak 3,31,37 ; 6,1-4/. Kaip jis siautė prieš Palestiną, pasakojama Makabiejų knygoje. — *Tvirtovės*. Ebr t : grožio, t y, Palestinos, nes Žydai jį visų gražiausi šalis. Antijoko įnirtimas prieš Dievo garbinimą ir prieš Žydų įstatymą aprašomas taip, kad jis gali būti palaikytas vaizdu ir figūra to dūkimo, kurs pranašaujamas 7,8,25 pasireikšias po ketvirtosios karalystės. — <sup>10</sup>*Galybei*. Ebr t : kareivijai. Antijokas persekiojo Dievo šventųjų tautą, Israėlį /2 Mak 9,10/, kurs čia vadinamas dangaus kareivija ir žvaigždėmis. — <sup>11</sup>*Iki galybės*. Ebr t :

galybės kunigaikščiui jis pakilo, atėmė iš jo nuolatinę auką ir išardė jo šventovės vietą. <sup>12</sup>Buvo gi jam duota jėgos prieš nuolatinę auką dėl nuodėmių; tiesa bus parblokšta ant žemės, ir ką jis darys, jam seksis

<sup>13</sup>Tuomet aš išgirdau vieną šventųjų kalbantį; ir vienas šventasis tarė nežinau kuriam kitam, kurs sakė: Iki kolei bus vykdomas regėjimas, apie nuolatinę auką ir apie daromojo sunaikinimo nuodėmę, iki kolei bus mindoma šventykla ir galybė? <sup>14</sup>Jis jam atsakė: Iki vakarui ir rytui, du tūkstančių tris šimtus dienų; po to šventykla bus apvalyta

<sup>15</sup>Kai aš, Daniėlis, mačiau regėjimą ir troškau suprasti jį, atsitiko, kad štai atsistojo ties manim tarsi vyro pavidalas. <sup>16</sup>Ir aš išgirdau Ulajo viduryje vyro balsą, kurs šaukė ir sakė: Gabriėli, išaiškink šitam regėjimą. <sup>17</sup>Jis atėjo ir atsistojo greta, kur aš stovėjau; o kai jis atėjo, aš nusigandęs sukniubau ant savo veido; bet jis man tarė: Žmogaus sūnau, suprask, nes regėjimas bus įvykdytas pabaigos metu. <sup>18</sup>Kai jis man tai kalbėjo, aš parpuoliau kniūbsčias ant žemės, bet jis palietė mane, pastatė mane stačią <sup>19</sup>ir man tarė:

Aš parodysiu tau, kas turi įvykti prakeikimo pabaigoje, nes metas turi savo galą. <sup>20</sup>Avinas, kurį tu matei su dviem ragais, yra Medų ir Persų karalius. — <sup>21</sup>Ožys yra Graikų karalius, o didelis ragas, kurs buvo jo tarpuakyje, yra pirmasis karalius. <sup>22</sup>Kad gi jam nulūžus iškilo jo vietoje keturi, tai reiškia, kad iš jo tautos kils keturi karaliai, bet be jo

kareivijos. Kareivijos kunigaikštis čia yra pats Dievas. Antijoko sukilimas prieš jį pasireiškė kasdien rytą ir vakarą jam daromos aukos panaikinimu ir šventyklos sutepimu /1 Mak 1,39... 3,45/. — <sup>12</sup>*Dėl nuodėmių*: kad būtų nubaustas piktumas daugelio, kurie buvo pradėję laikytis pagonių įpročių /2 Mak 4,13/.

<sup>13</sup>*Vieną šventųjų*: angelų, kurį klausia kitas angelas, kaip ilgai tęsis anos nelaimės. — *Iki kolei bus...* Ebr t prasmė: kaip ilgai tęsis regėjime paskelbtos nuobodos, būtent, nuolatinės aukos sustabdymas ir bjauriausias nusikaltimas, kurs daromas nuo to laiko, kai šventykla ir kareivija atiduota mindžioti? — <sup>14</sup>*Iki vakarui ir...* Ebr t: iki 2,300 vakarų rytų. — Vakaru-rytu čia pavadinta 24 val diena, t y, visa para; toks pavadinimas primena pasaulio sutvėrimo istoriją /1 Moš 1,5,8.../, kur taip pat vakaras ir rytas sudaro vieną dieną. Nėra jokio nurodymo, kad skaičius 2,300 čia būtų simbolinis, todėl reikia jį suprasti istoriškai. 2,300 dienų, t y, apie pusseptintų metų tęsėsi baisenybių laikas Žydams Palestinoje, nuo to meto kai vyriausioju kunigu pastojo Menelajus, kurio Žydai labai nekenė, nes jis buvo sau pasiglemžęs auksinių šventyklos indų /2 Mak 4,32/ ir buvo liepęs nužudyti buvusį vyriausįjį kunigą Oniją III, iki vi-

siškam senosios tvarkos sugrąžinimui. Antijokas pradėjo siausti prieš šventyklą ir tautą 170. metais, kaip pasakojama 1 Mak 1,22-29 ir 2 Mak 5,11-15. Dar blogesnių dalykų įvyko dvejiems metams praslinkus, 1 Mak 1,30-67, nes gruodžio mėnesyje stabas buvo pastatytas ant Viešpaties altoriaus, po to kai karalius kiekiausiai bausmėmis buvo jau uždraudęs Dievo garbinimą, švenčių šventimą, apipjaustymą ir Mošės įstatymo laikymą /2 Mak 6,1-11 ir 1 Mak 2,7.../. Nors po sėkmingų Makabiejų kovų buvo vėl pradėtas šventykloje garbinti Dievas, bet persekiojimas dar tęsėsi iki 163 m. kuriais Lisianjas pripažino Žydams pilną religijos laisvę

<sup>16</sup>*Ulajo viduryje*: iš vietos tarp Ulajo upės krantų. Žydų aiškinimu, tai buvęs arkangelo Mikolo balsas. Kaip 9,21 Gabriėlis paskelbia Mesijo laiką, pasako Zakarijui, jog metas yra arti ir atneša švenč Panai laimingą žinią apie įsikūnijimą, taip ščia jis duoda Daniėliui pamokymų apie Dievo karalystę ir jo tautą, apie dalykus liečiančius mesijinio išganyimo prirengimą. — <sup>17</sup>*Nusigandęs...* Antgamtiniai apsiereiškimai nugąsdina žmogų. — *Nes regėjimas bus...* Ebr t: nes tai regėjimas apie pabaigos metą, t y, ką matei regėjime, bus įvykdyta pabaigos metu. Pa-

galybės. <sup>23</sup>Po jų viešpatavimo, kai padaugės neteisybės, iškils karalius begėdišku veidu ir labai klatingas. <sup>24</sup>Jo galybė padidės, bet ne jo pajėgomis; jis naikins visa daugiau, kaip galima tikėti, turės pasisėkimo ir darys. Jis užmušinės galinguosius ir šventųjų tautą, <sup>25</sup>kaip jis norės; jis naudosis sėkmingai savo klatingumu, ir jo širdis augštinsis; laimės svaigulyje jis užmuš daugelį; jis pakils prieš kunigaikščių kunigaikštį ir bus sunaikintas be žmogaus rankos. <sup>26</sup>Taip pat minėtasis regėjimas apie vakarus ir rytus yra tikras; taigi tu padėk ant regėjimo antspaudą, nes jis bus įvykdytas po daugelio dienų

<sup>27</sup>Aš, Daniėlis, buvau labai pailsęs ir sirgau kelias dienas, o kai atsikėliau, dirbau karaliaus darbus; aš baisėjaus tuo regėjimu, tačiau nebuvo, kas jį išaiškintų

9. <sup>1</sup>Pirmaisiais metais Asvero sūnaus Darijaus iš Medų giminės, kurs viešpatavo Kaldiečių karalystei, <sup>2</sup>pirmaisiais jo viešpatavimo metais, aš, Daniėlis, supratau iš knygų metų skaičių, apie kurį Viešpats buvo kalbėjęs pranašui Jeremijui, kad Jerusaleus sunaikinimas baigsis su septyniomis dešimtimis metų. <sup>3</sup>Aš atgrėžiau savo veidą į Viešpatį, savo Dievą, kad prašyčiau ir maldačiau pasninkais, ašutine ir pelenais

baiga čia ne paskučiausieji laikai iš viso, bet galas to laikotarpio, kurs regėjime buvo rodomas pranašo akims, todėl Antijoko Epifano laikai

<sup>10</sup>*Prakeikimo pabaigoje*. Ebr t: rūstybės pabaigoje, t y, kai baigsis Dievo rūstybė, kurios pasėka bus išrinktosios tautos nelaimės. — *Nes metas...* Ebr t: nes jis /regėjimas/ yra pabaigos metui /žr aug 17 e/.

— <sup>20</sup>*Karalius*. Ebr t: karaliai. — Tačiau minint čia karalių ar karalius turima galvoje karalystė. — <sup>21</sup>*Ožys...* Anot ebr t: gauruotas ožys reiškia Javano karalių, t y, Graikų karalystę. — <sup>22</sup>*Iš jo tautos* Ebr t: iš tautos, t y, iš jo valdinių tarpo. — <sup>23</sup>*Padaugės neteisybės*: pagonių tarpe, nes apie juos kalbama visame kontekste.

— <sup>24</sup>*Ne jo pajėgomis*: tik Dievui tai leidžiant. — *Galinguosius*: karalius. Plg 1 Mak 1,53... — <sup>25</sup>*Laimės svaigulyje*. Ebr t: netikėtai. — *Be žmogaus rankos*: paties Dievo ištiktas. Plg 2 Mak 9,7; 6,8. — <sup>26</sup>*Apie vakarus ir rytus*: apie 2,300 dienų, kaip 14 e. — *Padėk...* Sergėk rūpestingai, kad kiti vėliau galėtų turėti iš to naudos

### 3. Pranašystė apie septynias dešimtis metų - savaičių

9,1-27. Daniėliui karštai meldžiantis ir prašant Dievą pasigailėti Žydų tautos /1-19/, pasirodo jam Gabriėlis /20-23/ ir paskelbia jam septynias dešimtis metų-savaičių /24-27/

9. <sup>1</sup>*Asvero sūnaus Darijaus*. Darijumi čia vadinamas tas pat asmuo, ką ir 5,31, todėl tikriausiai Kambuzija /Kambizas/, /539-8 m/, — *Kurs viešpatavo*. Ebr t: buvo padarytas karaliumi. — <sup>2</sup>*Iš knygų*. Daniėlis tad buvo skaitęs Jeremijo pranašystę, kuri, kaip paaiškėja iš ebr t, jau buvusi sujungta su kitomis knygomis. Visą šalį atstovaujančios Jerusaleus sunaikinimo paminėjimas yra, be abejo, paremtas Jer 25,9. Kadangi Daniėlis čia mini pirmus svetimo karaliaus viešpatavimo metus Kaldėjoje ir jau dabar laukia savo tautos išvadavimo, tai jis turi prie šios akis ir Jer 29,10. — Kitaip randami septyniadesimtieji metai pas Zakh 1,12. — Septynios dešimtys metų prasižada su tais metais, kuriais pranašystė apie Babiloną buvo paskelbta /605 m/. Praslinkus gi septynioms dešimtims metų po ketvirtų karaliaus Joakimo metų Babilono karalystė turėjo žūti; su tuo žuvimu artimiausiai buvo surištas Žydų tautos išvadavimas. — Iš abiejų nuroytų Jer pranašystės vietų Daniėlis suprato, kad, Kirui užkariavus Babiloną, Žydų išvadavimas jau visai arti. — <sup>3</sup>*Kad prašyčiau...* Ebr t: kad pasninku ašutineje ir pelenuose rasčiau /tinkamą/ maldą ir maldavimą. Plg 2 Esdr 9,1

<sup>4</sup>*Aš meldžiau...* Savo malda Daniėlis primena Barukhą 2,15... Joje yra įpintų žodžių iš psalmių. Pen-

<sup>4</sup>Aš meldžiau Viešpatį, mano Dievą, išpažinau ir tariau : Aš maldauju, Viešpatie, didysis ir baisusis Dieve, kurs laikai sandorą ir gailėstingumą tiems kurie myli tave ir sergi tavo įsakymus ; <sup>5</sup>mes nusidėjome, darėme neteisybę, elgėmės bedieviškai ir atstojome ir nukrypome nuo tavo įsakymų ir teisių. <sup>6</sup>Mes neklausėme tavo šventų pranašų, kurie kalbėjo tavo vardu mūsų karaliams, mūsų kunigaikščiams, mūsų tėvams ir visai šalies tautai. <sup>7</sup>Tu, o Viešpatie, esi teisus, mums gi tenka veido sugėdinimas, kaip kad yra šiandien Judo žmonėms ir Jerusaleės gyventojams ir visam Izraeliui, tiems, kurie arti yra, ir tiems, kurie yra toli visose šalyse, į kurias tu išmetei juos dėl jų neteisybių, kuriomis jie tau nusidėjo. <sup>8</sup>Viešpatie, veido sugėdinimas tenka mums, mūsų karaliams, mūsų kunigaikščiams ir mūsų tėvams, kurie nusidėjo. <sup>9</sup>Pas tave gi, Viešpatie, mūsų Dieve, yra pasigailėjimas ir dovanojimas, nes mes atstojome nuo tavęs <sup>10</sup>ir neklausėme Viešpaties, mūsų Dievo balso, kad vaikščiotumėm jo įstatymu, kurį mums yra davęs per savo tarnus pranašus. <sup>11</sup>Visas Izraelis perženge tavo įstatymą ir nusigrėžė, kad neklausytų tavo balso ; ir todėl lašėjo ant mūsų prakeikimas ir pasibjaurėjimas, kurs yra parašytas Dievo tarno Mošės knygoje, nes mes jam nusidėjome. <sup>12</sup>Jis įvykdė savo žodžius, kuriuos yra kalbėjęs prieš mus ir prieš mūsų kunigaikščius, kurie teisė mus, kad atvesiās ant mūsų didelę nelaimę, kokios niekuomet nėra buvę po visu dangumi, kaip kad yra įvykę Jerusaleje. <sup>13</sup>Kaip parašyta Mošės įstatyme, visa ta nelaimė atėjo ant mūsų ; o mes nemaldavome tavo veido, Viešpatie, mūsų Dieve, kad grėžtumėmės nuo savo neteisybių ir imtumėm į širdį tavo tiesą. <sup>14</sup>Taigi Viešpats budėjo ant nelaimės ir atvedė ją ant mūsų, teisusis Viešpats, mūsų Dievas visuose savo darbuose, kurių yra padaręs, nes mes neklausėme jo balso

<sup>15</sup>Ir dabar, Viešpatie, mūsų Dieve, kurs galinga ranka išvedei savo tautą iš Egipto žemės ir padarei sau vardą, kaip rodo šita diena ; mes nusidėjome, darėme neteisybę, <sup>16</sup>o Viešpatie, prieš visą tavo teisybę ; aš maldauju, tenusigrėžia tavo rūstybė ir tavo narsas nuo tavo miesto Jerusaleės ir nuo šventojo kalno. Nes dėl mūsų nuodėmių ir mūsų tėvų neteisybių Jerusaleė ir tavo tauta yra panieka visiems aplink mus esantiems. <sup>17</sup>Taigi dabar, mūsų Dieve, išklausyk savo tarno maldą ir jo prašymą ir pats dėl savęs parodyk savo veidą ant savo šventyklos, kuri palikta. <sup>18</sup>Palenk, mano Dieve, savo ausį ir išgirsk, atmerk savo akis ir matyk mūsų sunaikinimą ir miestą, ant kurio šaukiamas tavo vardas ; nes ne savo teisybe pasitikėdami mes sudedame maldas ties tavo veidu, bet dėl daugelio tavo pasigailėjimų. <sup>19</sup>Išklausyk, Viešpatie, pasigailėk, Viešpatie ! Stebėk ir daryk ! Pats dėl savęs negaišk, mūsų Dieve, nes tavo vardas šaukiamas ant miesto ir ant tavo tautos

kiaknygio ir Jeremijo. — *Aš maldauju.* Plg 5 Moš 7,9,21 ; 2 Esdr 1,5. Žydų tremtiniai pamatė Dievą esant didį ir baisų, todėl jie turi prisipažinti, kad jie yra nusidėję, tačiau Dievo gailėstingumas sužadina juose viltį, jog Dievas gali jiems dovanoti. — *Atstojome.* Anot ebr t : kėlėme maištą. — *Mūsų karaliams...* Tremtiniai išpažįsta tautos kaltę, kurioje jie dalyvauja. — *Atstojome.* Ebr t : sukėlėme maištą prieš tave. — *Prakeikimas ir...* Žr 5 Moš

28,15 ; 32,40-42. Plg 3 Moš 26,16 ; 5 Moš 27,14 ; 4 Moš 32,10 ; 5 Moš 1,34. — <sup>12</sup>*Nelaimė, kokios...* Plg Bar 2,1,2 ; Raud 2,17 ; Ez 5,9. — <sup>14</sup>*Nes mes...* Plg Mikh 7,9 ; Jer 3,25

<sup>15</sup>*Ir dabar...* Plg Bar 2,11 ; 2 Moš 14,22. — <sup>16</sup>*O Viešpatie...* Ebr t : o Viešpatie, duok gi pagal savo gailėstingumą, kurį tu visuomet rodei, kad tavo rūstybė ir tavo narsas nusigręžtų... Tu reikalauja paties Dievo garbės. — <sup>17</sup>*Parodyk savo veidą.* Anot ebr t : padaryk, kad tavo veidas

<sup>20</sup>Kai aš dar tebekalbėjau ir meldžiaus, išpažinau savo nuodėmes ir klojau savo maldas mano Dievo akivaizdoje dėl šventojo mano Dievo kalno, <sup>21</sup>dar man tebekalbant maldoje, štai Gabriėlis, tas vyras, kurį anksčiau buvau matęs regėjime, greitai skrisdamas palietė mane vakarinės aukos metu. <sup>22</sup>Jis pamokė mane, kalbėjo man ir tarė: Daniėli, dabar aš išėjau pamokyti tavęs, kad suprastumei. <sup>23</sup>Tau pradėjus melstis, išėjo žodis, aš gi atėjau tau pasakyti, nes tu esi mieliausias žmogus; taigi tu imk į širdį žodžius ir suprask regėjimą.

<sup>24</sup>Septynios dešimtys savaitių paskirta tavo tautai ir tavo šventajam miestui, kad būtų panaikintas nusizengimas ir galą gautų nuodėmė,

šviestų... t y. pažvelgk maloningu veidu ir tt. Plg Jėš 48,11. — <sup>19</sup>/š-*klusyk*... Pranašas prašo visų pirma, kad Dievas palenktų savo ausį ir klausytų prašymo ir nepaniekintų maldavimo, paskui kai jis jau klausio, kad būtų maloningas ir maloningai priimtų, pagaliau, kad padarytų tai, ko prašė. Daniėlis dar priduria: negaišk, nelaikyk mūsų nevertais. Labai graži pabaiga: dėl savęs, mano Dieve. Nors aš ir nevertas gauti tą malonę, tačiau tavo vardas šaukiamas /Teod/

<sup>21</sup>*Tas vyras*: tas, kurs man buvo pasirodęs vyro pavidalu. — *Palietė mane*. Anot LXX, sir ir ebr t: prisiartinio prie manęs. — *Vakarinės*.. Kaip labai Žydai brangino senovinį Dievo garbinimo būdą, aiškiai pasirodo iš šitų žodžių: nors šventnamis Jerusaleje jau senai buvo sugriautas /587 m/, pranašas dar kalba apie vakarinę auką ir jos metu meldžiasi. — <sup>23</sup>*Išėjo*: iš Dievo. — *Žodis*: įsakymas ateiti pas Daniėlį, anot vienu; anot kitų gi: apreiškimas parašytas 24,27 e. — *Mieliausias žmogus*: žmogus, kuriam Dievas labai palankus, Dievo mylimasis. Todėl jį tuojau išklausė

<sup>24</sup>*Septynios*... Šita Daniėlio vieta paprastai suprantama kaip pranašystė apie Kristaus mirtį ir apie Tito įvykdytą Jerusaleš sugriovimą. Taip ją suprato jau daugelis šv Tėvų ir senovės aiškintojų, išskyrus Julijų Hilarijų, kurs čia mato pranašystę apie Antijoką IV Epifaną, Antikristo figūrą, taip pat Apolinarą ir Hezikijų, kurie aiškina ją apie paskučiausius laikus. Ireniejus, Hipolitas, Afrikanas, Viktorinas, Hilarijus ir Ambrozijus paskutinę savaitę aiškina apie Antikristo laikus. Justinas, Kiprijonas ir Grigalius Nisietis, kurie gana plačiai kalba apie kitas mesijines

pranašystes, šitą visai nutyli. Jieronimas nuo savo nuomonės pasakymo susilaiko ir šiaip tą susilaikymą pateisina: «Aš žinau, kad apie šitą klausimą buvo mokyčiausių žmonių pareikšta įvairių nuomonių, ir kad kiekvienas yra pasisakęs kaip jis suprato. Kadangi tad pavojinga spresti apie Eklesijos mokytojų nuomones ir statyti vieną už kitą augščiau, tai aš pasakysiu, ką kiekvienas manė, palikdamas skaitytojo nuožiuirai, kieno aiškinimo jis turėtų laikytis». Dėl didelės Daniėlio pranašystės svarbos čia duodame platesnį jos paaiškinimą. — 24 eil išreikšta bendra pranašystės mintis, kad septynių dešimtų savaitių laikotarpyje tauta gaus iš Dievo visokių gėrybių pilnybę. — Skaičius 70 /savaičių/ čia negali būti laikomas neribotu skaičiumi tam tikram laikotarpiui pažymėti, nes jis tuojau padalinamas į tris skaičius 7 + 62 + 1; be to, paskutinis skaičius vienas vėl dalinamas. Savaitės čia metų, ne dienų savaitės; taip jos buvo suprantamos senovėje, taip jos teisingai aiškinamos dabar. Daniėlis /2 e/ sakosi pats, kad turėdamas omenyje Jeremijo pranašautus 70 metų ir juos svarstydamas meldėsi ir dėl tų metų maldavo tautai išvadavimo. Angelas jam skelbia, kad 70 savaitių laikas paskirtas, nustatytas, kad ateitų pilniausis, tobuliausis, mesijinis išvadavimas. Kas toliau sakoma, jokiū būdu negalėjo įvykti paprastų 70 savaitių metu: negi gali juk, pavyzdin, būti pastatytas miestas per 49 dienas! Žydams metų savaitė turėjo būti pigiai suprantama, nes kiekvieni septinti metai buvo įstatymo laikomi šabatiniais metais /plg 3 Moš 25,8 ebr t/. Jei tat Daniėliui, galvojančiam apie 70 metų, angelas kalba apie savaites, tai pra-

kad būtų sunaikinta neteisybė ir būtų atvesta amžina teisybė, kad būtų įvykdytas regėjimas ir pranašystė ir būtų pateptas šventųjų Šventasis.  
<sup>25</sup> Žinok tat ir išidėmek: nuo duoto įsakymo vėl statyti Jerusale' iki Kristui vadui bus septynios savaitės ir šešios dešimtys dvi savaitės; ir

našas galėjo jo žodžius suprasti tik apie metų savaites. Taip aiškino 70 savaičių kone visi senovės šventieji Tėvai ir rašytojai, net ir, anot šv Jieronimo liudijimo, patys Žydai, kurie vėliau, kad palengvintų sau polemiką prieš krikščionis, yra sugalvoję kitokių aiškinimų. — *Paskirta*. Ebr *nekhlah*, atpjauta, atplėšta, lyg kad dalis iš pilnumos, todėl nustatyta, paskirta. — *Tavo tautai*... Nes Daniėlis labai karštai meldėsi už vieną ir kitą. Taip Dievas parodo ypatingą palankumą Daniėliui, nes dėl jo jis teikia malones tautai. Miestas vadinamas šventu, nors jis sugriautas, nes ten Dievas buvo pasirinkęs sau šventyklą ir buveinę; miestą jis atstatys kaip teokratijos vidurį; si juo surištos kilniausios pranašystės, ir jis yra mesijinės karalystės vaizdas. — *Kad būtų*... Kam 70 savaičių laikas skirtas? Visų pirma nurodomi trys dalykai, kurie turi sąryšį su nuodėme ir pilnai atitinka Daniėlio maldą. Ebr *l'kale' happeša'*, iki sauvaiavimas /atpuolimas/ bus iki galui pilnas /todėl pasibaigs, bus panaikintas/, *ul'khalthem* /ketib: *khaltem*/ *hattath* ir iki nuodėmės saikas bus pilnas, *ul'khapper* 'avon, ir iki bus permaldauta /atsilyginta, atsisteista/ dėl piktadarystės. — Ne tik nebebus daugiau atpuolimo nuo sandoros su Dievu, bet taip pat Dievo didenybės įžeidimas ir šventų Viešpaties įsakymų peržengimas liausis; visa kaltė bus išdildyta pilnu jo teisingumui padarytu atsilyginiu. Kai atsilyginimas bus padarytas, Dievas suteiks atleidimą ir dovanos tautai savo malonę. Trys paminėtos gėrybės pranašystėse dažnai nurodomos kaip Mesijo atėjimo žymės. Žr Ješ 4,4; 53,4-12; 60,18; Jer 3,17; 30,21; 31,34; Ez 11,19; 36,26; Oš 2,17; 14,5; Mikh 7,18; Soph 3,13 ir k. Dėl nuodėmės atsilyginta Kristaus mirtimi. Nuodėmei taip pat atėjo galas, kai Kristus išvadavo mus iš nuodėmės vergijos, nupelnė mums Šventąją Dvasią ir malones, kurios duoda mums galimybės išvengti sunkių

nuodėmių, ir kai Viešpats mums suteikia sakramentuose ir kitose išganymo priemonėse tikrausių išganingų vaistų prieš nuodėmę. — *Ir būtų atvesta*... Antroje eil dalyje nurodomos gėrybės, kurios mums turi tekti po nuodėmių išdildymo: bus toki padėtis, kokios Dievas trokšta, ir sulig kuria žmonės turi tvarkyti savo gyvenimą. Viešpataus tas šventumas, kurs pranašuose nuolat aprašomas kaip mesijinės karalystės žymė; šita nauja tvarka pasiliks amžinai; mesijinė karalystė nepasiliaus dėl nuodėmių /plg Oš 2,19/. Kur tik pranašai kalba apie mesijinę karalystę, kone visur jie mini ir tą šventumą. Plg Ps 71; Ješ 11,9; 12,1-6; 54,10; 60,13; 65,17... Jer 9,14; Spoh 3,13-20 ir k. — *Kad būtų įvykdytas regėjimas ir pranašystė*. Ebr *v'lakhithem khazon v'nabi'* — ir iki regėjimas ir pranašas bus užantspauduotas. Šitie žodžiai aiškinami dvejopai. Anot vieno: įvykdytu bus įrodytas ir užantspauduotas iš pranašų išėjusios pranašystės dieviškumas /Klem Aleks, Tertul, Hyp, Ephr/. Anot kitų: pranašystė gaus galą /Afr, Aug, Auksab, Bazil/. Kairurie dar /Eus, Teod ir kiti/ abudu aiškiniu sujungia. Iš tikrųjų, įvykimas patvirtina Sen Test pranašysčių dieviškumą, ir iš kitos šalies, kadangi jos skelbia iš anksto naują Dievo karalystę, tai jai atėjus jos gauna galą. Tačiau pirmasis aiškinimas rodo geresnis: nes mesijinėje karalystėje nesiliaus buvę regėjimų ir pranašysčių; visokių malonės dovanų ten bus teikiama net daugiau, kaip pranašauja Joelis 2,28. Antspauduoti juk iš tikrųjų reiškia dar: suteikti rašui didžiausią tikėtinumą /plg 3 Kar 21,8; Est 8,8/; įvykimas yra žmonėms dieviškas antspaudas prie pranašysčių, kurios yra Dievo pasiuntinybės ir laiškai. — *Ir būtų pateptas*... Ebr *v'l'imšoakh godeš qodašim* — ir iki bus pateptas šventiausias dalykas. — Melsdamos Daniėlis paskutinėje vietoje /16,17.20 e/ prašė Dievą nugręžti savo rūstybę nuo Dievo miesto ir nuo savo šven-

vėl bus statomos gatvės ir sienos priespaudos metu. <sup>26</sup>Po šešiasdešimtis dviejų savaitių bus užmuštas Kristus ir nebebus jo tautos, kuri jo išsigins. Miestą ir šventyklą sugriaus tauta su ateisiančiu vadu; jų galas

tojo kalno. Dėl visų kitų prašymų jam žadama suteikti daugiau kaip buvo prašyta; reikia tat laukti, kad Dievas ypatingu būdu taip pat išklausys prašymą vėl pastatyti šventyklą. Todėl čia Daniėliui ir žadama, kad vėl bus visai šventa Dievo buveinė, jo dvasios pilna ir pašventinta, kurioje bus tobula tikruma to, ko senoji šventykla buvo tik vaizdas ir šešėlis. Bet kieno gi ta švenčiausia, ta Dievo buveinė bus patepta? Senosios sandoros šventykla buvo Dievo įsakymu patepta ir pašventinta Dievo tarno Mošės /Ez 30,25... 40,9; Kun 8,10/; naujoje Sandoroje patepa pats Dievas, jo Dvasia. Kur mes turime įieškoti tos labai šventos Dievo buveinės? Jei mes apsvarstysime Ps 44,8; Ješ 61,1 ir visa, ką senesnieji pranašai yra paskelbę apie naują Dievo šventyklą, ir pažvelgsime, kaip tai buvo įvykdyta naujojoje Sandoroje, tai suprasime, kad tikras švenčiausias dalykas, kurį pats Dievas patepa, yra Kristaus Eklezija, mistinis kūnas su jojo galva, kuri yra Kristus, kad jis yra pats Kristus, kurs sudaro sau dievnamį, kaip savo mistinį kūną. Eklezija yra Dievo buveinė žmonių tarpe /2 Kor 6,16/, ji yra šventykla, kurią Mesijas/Jahvė/turi pastatyti/Zakh 6,13/, ji yra namai, kuriuos turi statyti Viešpaties vardui tikrasis Saliamonas, kaip būdamas Kristaus figūra statė senasis Saliamonas /2 Kar 7,13/. Toje Dievo šventykloje, mistiniame Kristaus kūne, bus teikiamos anos gėrybės, kurios augščiau angelo paminėtos: bus sunaikinta neteisybė ir tt. — Taigi švenčiausias dalykas /šventųjų Šventasis/ yra Kristus, kaip kad kone visi šv tėvai ir katalikų aiškintojai šitą vietą supranta. Kristus, kurs yra dievystės pateptas ir pašventintas kaip švenčiausias vyriausias kunigas, karalius, įstatymų leidėjas, mokytojas ir gelbėtojas. Tačiau kaip jau pasakytą, ne vien apie Kristų ir ne išimtinai apie jį čia kalbama. *Qodės qodašim*, Švenčiausias dalykas, paprastai nesakoma tiesiog apie asmenį, bet apie Dievui ypatingu būdu pašvestus dalykus;

jis, kaip pasirodo iš Ez 43,12; 45,3 ir k, turi būti aiškinamas apie šventą Ekleziją, kuri Mesijo laikais bus pašvesta, kad Dievas joje gyventų, apie Ekleziją, kuri, kaip vėliau skelbia Zakh 6,13, bus paties Mesijo įsteigta, pastatyta. — <sup>25</sup>*/sidēmēk*. Įspėjimas nurodo tolesnį apreiškimo žodžių svarbą. 24 eil apreiškimosios 70 savaitių bus padalintos į tris labai nelygius laikotarpius, su kuriais bus surišti labai svarbūs įvykiai. — *Nuo duoto įsakymo...* Koks čia įsakymas ar žodis turėta galvoje? Tai be galo svarbus dalykas visai pranašystei suprasti. Yra aiškintojų, kurie to duoto žodžio įieško ankstyvesniais negu Daniėlio laikais ir sustoję ties Jeremijo pranašystėmis, kurias Daniėlis buvo skaitęs /žr aug 7 e/, randa jį Jeremijo žodžiuose 25,11/plg Jer 29,10/. Kadangi tie Jeremijo žodžiai buvo paskelbti 605 metais pirm Kr, tai tie aiškintojai mato Kristų vadą/Pateptąjį Vadą/Kiro asmenyje, nes jis pradėjo viešpatauti praslinkus nuo 605 m. maždaug 7 metų savaitėms — 49 m/iš tikrųjų 558 m/; toliau vėl nuo tų pačių 605 m atskaitę 62 metų savaites — 434 m gauna 171. metus, kuriais buvo nužudytas nuo pareigų atstatytas vyriausias Žydų kunigas Onijas III ir laiko jį užmuštuoju Kristumi /26 e/; pagaliau paskutinę metų savaitę supranta apie 171 — 164 m pirm Kr: antroje jos pusėje /168 — 164/ Antijokas IV buvo panaikinęs Žydų aukas ir sutepęs deginamųjų aukų altorių; dėl to Antijokui pranašystėje esąs skelbiamas žyvas Dievo teismu /27 e/. — Tačiau Daniėlio pranašystėje nėra aiškesnio nurodymo, kad duotas įsakymas ar žodis galima rasti pas senesnius pranašus, todėl nėra tikro pagrindo pradėti skaičiuoti 70 metų savaitės nuo 605 m. Jų pradžios reikia įieškoti vėlesniais laikais. Duodamas įsakymas ar išeina žodis sakoma apie tokiuos Dievo pažadus kaip Ješ 45,23 ir 48,3; Ez 33,30. Taigi laikas, nuo kurio reikia pradėti skaičiuoti metų savaites, yra tas momentas, kuriame aiškiai duodamas įsakymas statyti

bus sunaikinimas ir karui pasibaigus bus paskirtasis sunaikinimas. <sup>27</sup>Bet daugeliui patvirtins sandorą viena savaitė, o savaitės viduryje liausis auka ir atnaša, ir bus šventykloje sunaikinimo nuoboda, ir sunaikinimas tęsis iki pilnam įvykimui ir galui

miestą. Ar tas žodis turi čia išeiti iš paties Dievo, ar Dievas pareišk savo valią per karalių, kuriam Žydai yra pavergti, ar dar kaip kitaip, čia nepasakyta. Duodamas tik išpėjimas žiūrėti laiko, kada tai įvyksta. Taigi kaip Daniėlis ir jo bendralaikiai turėjo to momento laukti, taip ir mes iš istorijos turime konstatuoti, kada įsakymas buvo duotas. Toks įsakymas negalėjo būti Kiro dekreto, nes jame kalbama tik apie šventyklą, ne apie miestą. Jieškomas įsakymas galėjo būti Artakserkso dekretai, išleisti septintais ir 20. jo viešpatavimo metais /žr Esd 7; Neem 2,7-9/. Dvidešimtais metais leidimas atstatyti Jerusale būvo tikrai duotas, bet taip pat ir septintais; tai galima suprasti ir iš paties antrojo dekreto ir iš Esdro bei Neemijo pasiėlgimo /plg Esd 9; Neem 1,3... 2,3/. Statymas buvo pradėtas, siena išvesta, vartai įstatyti, tačiau po to darbas buvo sutrukdytas /priespaudos metas/. Kadangi Kserksas buvo užmuštas 465 m, tai septinti Artakserkso metai galėjo būti 457 m pirm Kr. /jei Esdras savo apskaičiavime laikėsi Persų priimtą tvarką/; jie turėjo būti 299 m nuo Romos įkūrimo. Jei prie šių 299 m pridėsime 69 metų savaites, t y, 483 metus, gausime 782 m po Romos įkūrimo, arba 29 mūsų eros metus. Kadangi nėra visai tikrai žinoma, kuriais metais Kristus yra gimęs, tai čia metų apskaičiavimuose yra galima maža klaida. Jei 483 m pridėsime prie 457 m pirm Kr, tai gausime 26 m po Kr. Ir iš tikrųjų anot vieno tyrinėtojų Kristus priėmė krikštą 29 m, anot kitų 26 mūsų dabartinės eros metais. — Nemaža senesniųjų aiškintojų ir kaikurie naujesnieji pradedą skaičiavimą nuo 20. Artakserkso metais išleisto ir Neem 2,5-8 paminėto dekreto; bet ir Artakserkso viešpatavimo pradžiai jie nurodo kitus ankstyvesnius metus /Afrik, Auksab, Isid — Peluz, Albertas Did/. Visi gi aiškina šitą vietą apie Kristų. — *Iki Kristui vadui.* Ebr 'ad - *mašakh nagid.* Ebr ž *mašakh*, iš

kurio yra padarytas ž Mesijas, reiškia tą pat, ką ir Pateptasis. Nuo Doviđo laikų taip buvo vadinamas būsimas Israėlio gelbėtojas, nes jis labiau kaip kas nors kitas buvo gavęs šventą patepimą, kurs darė jį ypatingu būdu šventą. Tuo vardu jis buvo Žydų vadinamas mūsų Išganytojo laikais /Jo 1,20.25; 3,28 ir k/ ir tas pavadinimas tik jam te-tinka pilnai šitoje vietoje. *Nagid*, kunigaikštis. Ir šitas pavadinimas labai tinka Mesijui, kurs turėjo būti tikras teokratinės tautos vadas. — *Septynios...* Septynios dešimtys savaičių taip paskirstomos į tris laikotarpius, kad kiekvienam pasavinamas tam tikras įvykis: 27 e vienos savaitės metu bus sutvirtinta sandora, po 62 savaičių bus užmuštas Pateptasis /26 e/, todėl pirmųjų 7 savaičių laikotarpiui tenka tik gatvių ir sienų atstatymas; kitaip sakant, po 7 metų savaičių eina 62 savaitės, kurioms praslinkus bus užmuštas Pateptasis. Toks padalinimas atitinka taip pat 24 e žadamas 70 savaičių. — Dabartinis ebr t reiktų versti šiaip: iki Pateptajam, Kunigaikščiui, septynios savaitės ir per 62 savaites bus atstatyta gatvė ir sienos. Jo žiūrint, galima abejoti, ar 62 savaitės priklauso pirmajai sakinio daliai ar antrajai; bet Sir vertimas palaiko Vulgatos padalinimą; su Vulguta sutinka ir Teodotijono vertimas; gali tat būti, kad ir ebr t pradžioje turėjo kitokį negu dabar padalinimą. — *Statomos...* Per 49 metus turi būti vėl pastatyta Jerusale, taigi iki 408 m pirm Kr. Visai tikrų įrodymų, kad taip tikrai yra įvykę, nėra; tačiau iš to, kas žinoma, galima daryti atitinkamų išvadų. Esdras sugrįžo į Judėją 457 m; 13 m praslinkus atvyko Neemijas, kurs 12 metų Judėjoje buvo vadu /Neem 5,14; 13,6/, po to sugrįžo pas Artakserksą, vėliau gi vėl atvyko į Judėją. — <sup>26</sup>*Po šešiasdešimtis...* Toliau tiksliau išdėstoma, kas turi įvykti 62 savaitėms praslinkus: vėl minint tas 62 savaites tuo pačiu nurodoma, kad tik pirmosios 7 savaitės turi są-



10. <sup>1</sup>Trečias Persų karaliaus Kiro metais Daniėliui, kurs buvo vadinamas Baltasaru, buvo apreikštas žodis; ir tas žodis yra tikras ir labai reikšmingas. Jis suprato tą žodį, nes regėjime reikia išmanymo. <sup>2</sup>Anose dienose aš, Daniėlis, liūdėjau tris savaites. <sup>3</sup>Aš nevalgiau gardaus

ryšį su Jerusaleus atstatymu. — *Bus užmuštas Kristus*. Ebr Mašiakh, taigi tas pat pateptasis kunigaikštis, kurs minimas ir 25 eil. Apie jį pranašaujama tas pat, ką ir pas Ješają /53 sk/ apie Viešpaties tarną. Mirtis numatoma smurtinga, toki kaip dėl labai sunkaus nusikaltimo, nes Ebr t sakoma: bus išnaikintas /plg Prad 17,4 ir k/. Tas pranašavimas įvyko Kristuje, kurs 483 metams praslinkus po duoto įsakymo /7. Artakserkso metais/, taigi apie 26 mūsų eros metus mirė prikaltas ant kryžiaus. — Senoviniame Lot vertime /Italėje/ buvo skaitoma: Exterminabitur uncio arba interibit chrisma; panašiai ir Teodotijono vertime. Todėl kairie šventieji Tėvai aiškino šią vietą ne apie Kristų, bet apie senosios sandomos kunigystės pasiliovimą, taip pat apie Jerusaleus šventyklos ir Žydų karalystės sugriovimą. Kiti tačiau senovės vertimai, Simakho, Akvilo čia visai sutinka su Vulgata. — *Nebebus jo tautos*. Ebr t: ir ne /bebus/ jam, et non /erit/ ei. Vulgatoje skaitomas žodis: populus, paremtas ne dabartiniu Masoretų tekstu, bet senesniu, kuriame atitinkamas išsireiškimas turėjo būti, kaip galima suprasti, kad ir iš Teodotijono vertimo: ir nebus jam teismo sprendimo ar: be teismo sprendimo; anot kitų: ir nebus jam įrodyta kaltės. Kiti žodžių mintį išreiškia taip: ir ne jam bus dėl to žuvinas, ir miestą bei šventyklą sunaikins tauta su ateisiančiu kunigaikščiu. Vulg žodžių: qui eum negaturus est, kuri jo išsigins, nėra nė šv Jieronimo vertime; jie vėlesnių laikų priedas. — Taigi čia yra nurodytos dvi Kristaus mirties pasėkos: žus iš tikrųjų ne jis, bet miestas ir Žydų šventykla. Pranašystėse dažnai sujungiami dalykai vieni nuo kitų laiko, tiesa, atskirti, bet turį tarp savęs vidinį sąryšį. Todėl ir iš šitos pranašystės negalima daryti išvados, kad miesto ir šventyklos sugrovimas turėjo įvykti tuo pačiu metu, kaip ir Kristaus mirtis; gana buvo, kaip pastebi šv Beda, kad vienas įvykis būtų priežastis

kito. — Ateisianti tauta /kariuomenė/, kaip parodo įvykiai, buvo Romėnai /Tertul, Anast ir k/. — *Jų galas*: miesto ir šventyklos. *Sunaikinimas*. Anot ebr t: potvynyje. Sunaikinimas bus taip didelis, koks būna potvyniui ūmiai užėjus ir praėjus /Plg Dan 11,22.26/. — *Karui pasibaigus...* Ebr t: ir iki galui karas ir nutartas sunaikinimas. Taigi Dievo nutarta, kad miestas ir šventykla bus sugriauti ir pasiliks sugriauti. — <sup>27</sup>*Viena savaitė*. Dabar pradedama kalbėti apie septyniasdešimtą savaitę. Jai visų pirma pasavinama tai, ką padarys Mesijas. Jos gėrybės teisingai vadinamos sandora ir jų suteikimas sandomos patvirtinimu, nes jos yra Dievo pažadėtos. Abraomui Dievas buvo pažadėjęs palaiminti jame visas tautas; remiantis šia sutartimi buvo padaryta sandora Sinajaus kalne; ji buvo pažadėtųjų gerybių pradžia. Taip pat Oš 2,18... Jer 31,31... vadiną Dievo karalystės atnaujinimą ir mesijines gėrybes sandora, naująją sandora. Taigi sandomos patvirtinimas yra Mesijo karalystės įsteigimas /Ephrem, Euseb, Basil/. Sandora patvirtinama, nes ji niekuomet nesiliauja, — reikia čia dar pasakyti, kad kairie šv Tėvai /Iren, Ipól, African, Viktorin, Hilar, Ambros/ paskutinę savaitę supranta apie Antikristą, taip ją atskirdami nuo kitų. — *Auka ir atnaša*: kruvinos ir nekruvinos senosios sandomos aukos. 70-ji savaitė prasideda Kristaus krikštu, viešasis Išganytojo gyvenimas apima maždaug pusketvirtų metų /ketverias Velykas/; Kristaus mirtis, kuri panaikina senąją sandorą, tikrai patenka į savaitės vidurį. — *Ir bus šventykloje...* Kaip 26 e su Mesijo mirtimi sugretinama miesto ir šventyklos sugriovimas, kurs yra tos mirties pasėka, taip čia su senųjų aukų pašalinimu sujungiama šventyklos sugriovimas ir jos amžinas sunaikinimas. Nebeesant tos vietatinės vietos, kurioje aukos būdavo teisėtai daromos, savaime aišku, kad ir aukų nebebus. Ebr ž *kenaf* reiškia

valgio ; mėsa ir vynas neįėjo į mano burną, net ir tepalu aš nepasitėpiau, iki pasibaigė trijų savaitių dienos. <sup>4</sup>Dvidešimt ketvirtą gi pirmojo mėnesio dieną aš buvau prie didelės upės, kuri vadinama Tigris

<sup>5</sup>Pakėlęs savo akis aš žiūrėjau, ir štai čia buvo vienas vyras, apsilvilkęs drobiniais, o jo strėnos buvo sujuostos tikriausiu aukšu. <sup>6</sup>Jo kūnas buvo kaip krizolitas, jo veidas spindėjo kaip žaibas, jo akys žibėjo kaip švyturiai, jo pečiai ir jo kūnas iki kojų buvo panašūs į žerintį skaisltvarį, o jo žodžių garsas buvo kaip daugybės balsai. <sup>7</sup>Aš, Daniėlis, vienas mačiau tą regėjimą, vyrai gi, kurie buvo su manim, nematė, bet juos apėmė labai didelė baimė, ir jie pabėgo pasislėpti. <sup>8</sup>Aš pasilikęs vienas mačiau šitą didelį regėjimą ; bet aš netekau stiprybės, net ir mano išvaizda pasikeitė ; aš alpau ir nė kiek nebeturėjau jėgų. <sup>9</sup>Aš išgirdau jo žodžių garsą, o išgirdęs sukniubau nusigandęs ant savo veido, ir mano veidas prisiglaudė prie žemės

sparną, kuriuo čia, žiūrint kitų vertimų, pavadinta ar pati šventykla, ar deginamųjų aukų altorius. — *Sunaikinimo nuoboda.* Ebr ž *šiqqutsim mešomem* prasmė ne visai aiški. Bendrai sakant, jie suprantami apie labai pasibjaurėtinus dalykus. Šv Tėvai /Ephr, Teod/ juos aiškina apie šiurpulingas Žydų zelotų padarytas Jerusale apgulimo metu piktadarybes šventykloje ir apie pastatymą šventykloje Romėnų stabų ir vėliavų. — Pats Išganytojas yra paminėjęs šituos Daniėlio pranašystės žodžius. Žr Mt 24,15 ; Mk 13,14. — *Ir sunaikinimas...* Jau anksčiau paskelbtas sunaikinimas bus pilnas ir toks pasilikis visuomet

#### 4. Viešpaties tautos vargai iki jos atnaujinimui

10,1-12,13. Ketvirtame regėjime Gabriėlis pasirodęs Daniėliui visų pirma jį padrašina ir duoda paaiškinimų /10,1-11,2/ apie Graikų karalystės pradžią /11,3-4/, apie karus tarp Egipto ir Sirijos /11,5-20/, apie karalių — persekiotoją /11,21-45/, apie Dievo tautos laimėjimą /12,1-4/, o pabaigoje Daniėlis gauna paaiškinimą apie pranašystės įvykimo laiką /12,5-13/.

10. <sup>1</sup>*Trečiais...* Pirmais Kiro metais buvo leista Žydams grįžti į jų tėvynę /Esdr 1,1/. Antrame antrųjų metų mėnesyje po jų grįžimo buvo padėti labai iškilmingai šventyklos pamatai /Esd 3,8/, tačiau Žydų priešai greitai sutrukdė darbą. — *Daniėliui, kurs...* Abiejų vardų paminėjimu aiškiau nurodoma, kad Daniėlis yra tas pat asmuo, apie

kurį buvo kalbama anksčiau. — *Tikras ir...* Tuo jis labai skyrėsi nuo netikrų pranašų žodžių, kokių buvo net ištrėmimo /plg Jer 29,8... Ez 13,1-23/. Be to, žodis buvo labai skaudus, nes juo buvo skelbiama daug vargų ir nelaimių. — *Nes regėjime...* Anot ebr t : ir jam buvo duota tai suprasti regėjime. — <sup>3</sup>*Aš nevalgiau...* Susilaukymas nuo skanesnių valgių ir nesinaudojimas tepamuoju aliejumi ir kvėpalais buvo gedulo ženklas. — <sup>4</sup>*Tigris.* Ebr Khiddeqel, Asir Diklat

<sup>5</sup>*Vienas vyras...* Angelas aprašomas taip, kad nors jis savo išvaizda rodėsi esąs žmogus, tačiau jo veidas, jo spalva ir balsas turėjo savyje šį tą viršžmogiško. Jis apsilvilkęs kaip kunigas, nes jis tarpininkauja tarp Dievo ir žmonių. Balta spalva yra, be to, garbingumo ir šventumo žymė /plg Ez 9,2 ; Mk 16,5 ; Apd 1,10/, blizganti auksinė juosta yra karališkas papuošalas. — <sup>6</sup>*Krizolitas.* Ebr t : kaip taršis, t y, buvo panašus į gabenamą iš Taršių Ispanijoje brangų topazo akmenėlį. — Angelo aprašymas primena Viešpaties garbingumo aprašymą pas Ez 1 sk ir turi panašumo su Apr 1,13-15. Jis tačiau ne Dievas, bet tik angelas /žr 11, . 13 e/, gal Gabriėlis. — <sup>7</sup>*Aš...* plg Apd 9,7 ; 22,9. — <sup>8</sup>*Mano išvaizda...* Anot ebr t : mano žydinti spalva pasikeitė į išblyškimą. Žr aug 8,17. — <sup>9</sup>*Nusigandęs...* Ebr t : apalęs

<sup>10</sup>*Ranka.* Kieno buvo ranka, Daniėlis apalęs negalėjo suprasti. — *Ant...* mano rankų : rankų delynų. Daniėlis keliai pamažu. — <sup>11</sup>*Mieliausias...* Panašiai kaip ir 9,23 ; todėl gal ir čia buvo tas pat Gabriėlis. — <sup>12</sup>*Suprasti :* Koki yra Dievo valia,

<sup>10</sup>Bet štai ranka palietė mane ir pastatė mane ant mano kelių ir mano rankų. <sup>11</sup>Po to jis man tarė: Daniėli, tu mieliausis žmogau! Su-prask žodžius, kuriuos aš tau kalbu ir stokis stačias, nes dabar aš esu siųstas pas tave. Ir kai jis man pasakė šituos žodžius, aš atsistojau dre-bėdamas. <sup>12</sup>Bet jis man tarė: Nebijok, Daniėli, nes nuo pirmosios dienos, kurioje tu pradėjai trokšti suprasti ir varginai save savo Dievo akivaiz-doje, tavo žodžiai yra išklausyti, ir aš atėjau dėl tavo žodžių. <sup>13</sup>Persų karalystės kunigaikštis priešinosi man dvidešimt vieną dieną, bet štai vienas pirmųjų kunigaikščių Mikolas atėjo man pagalbon, ir aš pasilikau tenai prie Persų karaliaus. <sup>14</sup>Atėjau gi aš pamokyti tavęs, kas turi atsi-tikti tavo tautai paskutinėmis dienomis, nes regėjimas liečia dar ir tas dienas. <sup>15</sup>Kai jis man kalbėjo tokiais žodžiais, aš nuleidau savo akis į žemę ir tylėjau. <sup>16</sup>Tuomet štai kažin kas panašus į žmogaus sūnų palietė mano lūpas. Atvėręs savo burną aš kalbėjau ir tariau tam, kurs sto-vėjo ties manim: Mano Viešpatie, tau pasirodžius, mano sąnariai ištižo ir manyje nebeliko nė kiek jėgų. <sup>17</sup>Ir kaip gi mano Viešpaties tarnas galėtų kalbėti su mano Viešpačiu? Nes manyje nebeliko nė kiek jėgų, net ir alsuoti aš negaliu. <sup>18</sup>Panašusis į žmogų vėl palietė mane ir sustip-rino mane, <sup>19</sup>ir jis tarė: Nebijok, mieliausis žmogau; ramybė tau; sustiprėk ir būk tvirtas. Ir jam su manim bekalbant aš sustiprėjau ir ta-riau: Kalbėk, mano Viešpatie, nes tu sustiprinai mane. <sup>20</sup>Jis tarė: Argi tu nežinai, kodėl aš esu atėjęs pas tave? Dabar aš grįšiu kovoti prieš Persų kunigaikštį; kai aš išėjau, pasirodė ateinąs Graikų kunigaikštis. <sup>21</sup>Tačiau aš tau paskelbsiu, kas išreiškta tiesos raštuose, nors nėra man nė vieno padėjęjo šiuose dalykuose, kaip tik jūsų kunigaikštis Mikolas

**11.** <sup>1</sup>Aš nuo pirmųjų Darijaus Medo metų stovėjau ten, kad jį stiprin-čiau ir palaikyčiau. <sup>2</sup>Ir dabar aš paskelbsiu tau tiesą

Štai dar bus trys karaliai Persijoje, o ketvirtas įsigys daug didesnių turtų kaip visi, ir kai įsigalės savo turtais, jis pakurstys visus prieš Grai-kijos karalių

kam jo apvaizda yra siuntusi naujų nelaimių Žydų šaliai ir ar ne dėl grįžusiųjų nuodėmių. — *Varginai save.* Savęs varginimo sujungto su malda vertė /plg Tob 12,8/. — <sup>13</sup>*Ku-nigaikštis...* Geras angelas, angelas sargas, kaip galima suprasti iš 21 e ir 12,1. Taigi karalystės turi savo angelą sargą. Kadangi kiekvienas angelas nori savo globai pavestajai tautai to, kas yra kuo geriausia, tai Gabriėlis tikriausiai prašė Dievą, kad Žydai galėtų grįžti į savo tėvynę. Persų gi angelas norėjo, kad jie pa-silikytų, kad Persai per juos pažintų tikrąjį Dievą. — *Mikolas.* Draug su čia apsiereiškiančiu angelu Žydus už-stoja vienas vyriausių angelų Miko-las. Kadangi jis vadinamas viena vyriausių dangaus dvasių, tai tarp angelų yra hierarchinė tvarka. — *Aš pasilikau...* Geriau anot LXX ir Teodotijono vertimo: aš palikau jį

tenai su Persų karaliaus karvedžiais. — <sup>14</sup>*Paskutinėmis dienomis:* iki Me-sijo laikų, jų neišskiriant. Plg aug 2,28. — *Regėjimas liečia...* Kaip 7 ir 8 skyr. — <sup>15</sup>*Nuleidau...* Taip išreikš-damas kalbančiam didžiausią pa-garbą. — <sup>16</sup>*Į žmogaus.* Ebr t: į žmonių. — <sup>20</sup>*Aš grįšiu...* Paskelbęs pranašystę aš grįšiu ir ginsiu toliau Žydų reikalus prieš Persų angelą globėją. Tačiau jei su juo bus dalykas baigtas, tai prieš mane stoja kitas, Javano, t y, Graikijos angelas glo-bėjas. — Po Persų karalystės atėjo Graikų viešpatavimas, bet ir čia angelas pasižada užstoti Dievo tau-tos reikalus. — <sup>21</sup>*Tiesos raštuose:* Dievo nutarimus, kurie pasilieka už-antspauduoti pas Dievą. Plg 7,10; Pak 32,3.4; Ps 138,16. —

**11.** <sup>1</sup>*Kad jį:* Darijų ar angelą? Kadangi laikas ebr t verčia šiaip: kad jį nugalėčiau ir laimėčiau, tai

<sup>3</sup>Bet iškils galingas karalius ir viešpataus su didele galybe, ir jis darys, kas jam patinka. <sup>4</sup>Tačiau kai jis bus iškilęs, jo karalystė bus sugriauta ir padalinta keturių dangaus vėjų kryptimis, bet ne jo palikuonims ir nebeturės tos galybės, kuria jis pats viešpatavo; nes jo karalystė bus sudraskyta ir teks svetimiejiems, o ne saviesiems

<sup>5</sup>Pietų karalius sustiprės, bet vienas jo kunigaikščių bus dar stipresnis už jį ir viešpataus galingas, nes jo viešpatavimas bus platus

<sup>6</sup>Tačiau kiek metų praslinkus jie padarys sandorą: pietų karaliaus duktė ateis daryti prietelystės pas šiaurės karalių, bet ji neišlaikys peties jėgos, ir jos palikuonys neišliks; ji bus išduota draug su tais, kurie ją atvedė, jos jaunikaiciais, ir su tais, kurie ją kurį laiką rėmė

matomai angelas pasižada daryti įtakos, kad Dariusį būtų palankus Žydų tautai

<sup>2</sup>*Bus trys karaliai...* Po Kiro, kurio trečiais viešpatavimo metais šita pranašystė suteikta, bus trys karaliai, taigi Kambizas, Pseudo-Smerdis, Hystaspas sūnus Darius; ketvirtasis bus Kserksas, kurio turtingumą mini Herodotas ir Ciceronas. — *Jis pakurstys...* Anot Justino, jis buvo sutraukęs iš savo karalystės 70.000 vyrų ir 300.000 pagalbinės kariuomenės. Laivų jis turėjęs apie milijoną

<sup>3</sup>*Galingas karalius...* Nuo Kserkso toliau einama prie Aleksandro Didžiojo, kas jau buvo nurodyta 10,20, Graikijos angelo atvykimo paminėjimu. Taip pradeda kalbėti apie III-ją karalystę /7,6/. — *Jis darys, kas...* Toks pasakymas, tiesa, tinka kiekvienam dideliui nugalėtojui, bet ypatingu būdu Aleksandriui. — <sup>4</sup>*Padalinta...* Plg aug 8,8 paaišk

<sup>5</sup>*Pietų...* Iš keturių karalysčių angelas pasirenka dvi, kurios turi ypatingos reikšmės Dievo tautai, būtent, Egiptą ir Siriją, Ptolemiejų karalystę ir Seleukaichių, kurie varžėsi tarp savęs dėl Palestinos. Pietų, t y, Egipto karalius yra Ptolemiejus Lagi, kurs pats buvo paėmęs Jerusale klasta /Juoz Flav/. — *Jo kunigaikščių:* ne Aleksandro vadų /žr 4 e/, taigi ne Ptolemiejus Filadelfas, kaip manė šv Jieronimas, bet Seleukas Nikatoris, kurs kitados buvo Babilonijos vietininkas, paskui nuo Antigono pabėgo į Egiptą ir buvo vadu Ptolemiejaus Lagio kariuomenėje. Paskui jis vėl užkariavo Babiloniją ir po kovos prie Ipso prisiėmė sau karaliaus titulą. Jo karalystė tęsėsi nuo Phrigijos iki Indui ir buvo galingesnė už Ptolemiejaus. — Kad

lengviau būtų suprasti, kas kalbama toliau, čia duodama Egipto ir Sirijos karalių eilės

*Egipto karaliai:*

|                  |           |         |
|------------------|-----------|---------|
| Ptolemiejus Lagi | 323 - 285 | pirm Kr |
| " Filadelfas     | 285 - 247 | " "     |
| " Evergetas I    | 247 - 221 | " "     |
| " Filopatoris    | 221 - 205 | " "     |
| " Epifanas       | 205 - 181 | " "     |
| " Filometoris    | 181 - 145 | " "     |
| " Evergetas II   | 145 - 116 | " "     |

*Sirijos karaliai:*

|                      |           |         |
|----------------------|-----------|---------|
| Seleukas Nikatoris   | 310 - 281 | pirm Kr |
| Antijokas Soteris    | 281 - 261 | " "     |
| Antijokas Theos      | 261 - 246 | " "     |
| Seleukas Kalinikas   | 246 - 226 | " "     |
| Seleukas Keraunos    | 226 - 222 | " "     |
| Antijokas Didysis    | 223 - 187 | " "     |
| Seleukas Filopatoris | 187 - 175 | " "     |
| Antijokas Epifanas   | 174 - 164 | " "     |

<sup>6</sup>*Jie padarys sandorą...* Tie patys karaliai, apie kuriuos buvo kalbama 5 e. Pietų karaliaus duktė ateis pas Sirijos karalių tarpininkauti ir taikos palaikyti. Tačiau veltui; ji neturės reikiamos pastovios galios ir tai, kas buvo sutartimi nustatyta, nebus iki galui vykdoma, be to, ji negalės palaikyti peties-jėgos /pietų karaliaus galios/ ir pati bus atiduota į neprietelių rankas, o draug su ja žus tie, kuriuos ji buvo nusivedęs pas šiaurės karalių, taip pat ir tas, kurs jai padėdavo. — Antijokas Theos daug kariavo prieš Ptolemiejų Filadelfą, prieš kurį jis vesdavosi su savim į kovos lauką visą Babilono ir Rytų galybę. Kad pagaliau ilgiau užsitęsę karai liautųsi Ptolemiejus Filadelfas susitarė su Antijoku, kad šitasai ves ano dukterį Berenikę ir paskelbs ją karaliene, atimdamas tą garbę iš savo pirmosios žmonos Laodikės, iš kurios jau turėjo du sūnu, Seleuką Kaliniką ir Antijoką, kurie turėjo taip pat nustoti teisių į jo sostą. Antijokas Theos iš tikrųjų buvo paskelbęs Berenikę karaliene.

<sup>7</sup>Bet iš jos šaknų atžalos iškils viena šaka, ateis su kariuomene, įeis į šiaurės karaliaus kraštą, elgsis tenai piktai ir nugalės. <sup>8</sup>Be to, išves nelaisvėn į Egiptą jų dievus ir drožinius, taip pat brangius sidabrinus ir auksinius indus ir taip nugalės šiaurės karalių. <sup>9</sup>Pietų karalius įeis į jo karalystę ir sugrįš į savo šalį.

<sup>10</sup>Šiaurės karaliaus sūnūs bus įpykę ir surinks daug galingos kariuomenės; vienas ateis skubiai kaip patvinstanti upė; jis sugrįš, bus įerzintas ir susirems su ano jėga. <sup>11</sup>Iššauktas pietų karalius išeis ir kovos prieš šiaurės karalių; tasai bus prirėngęs labai daug kariuomenės, bet ta daugybė bus atiduota į jo rankas. <sup>12</sup>Jis paims daugybę nelaisvėn ir jo širdis

Laodikei palikdamas tik antraeilės žmonos teises, bet po kurio laiko vėl grąžino jai karalienės garbę. Laodikė bijodama, kad Antijokas Theos nepakeistų antrą kartą savo nusistatymo, pasirūpino, kad jis būtų nuodėtas, Berenikę su jos sūnumi /jos palikuonys neišliks /pavedė nužudyti kunigaikščiams Idakijonui ir Gennėjui ir pastatė karaliumi savo vyresnįjį sūnų Seleuką Kaliniką. Taigi Berenikės padėjėju buvo jos vyras Antijokas Theos, kurs dėl jos pats žuvo. Taip nuėjo niekais Ptolemėjaus Filadelfo viltis, kad Berenikės sūnus paveldės Seleukaičių karalystę ir taip Ptolemiejai galės kada nors valdyti Egiptą ir Siriją.

<sup>1</sup>Bet iš jos šaknų... Iš pietų karaliaus dukters šaknų, taigi iš karališkos Egipto giminės turėjo iškilti viena šaka. Dukters šaknys buvo jos tėvai, šaka yra jos brolis Ptolemiejus Evergetas I. — Berenikės brolis Evergetas, keršydamas dėl savo sesers žuvimo, užpuolė Sirijos karalių Seleuką Kaliniką, užkovojo kone visą Sirijos karalystę ir tik Egipte kilęs maištas sulaukė jį nuo jos visos paėmimo. Jis parsigabeno iš Sirijos tarp kita ko 4.000 talentų sidabro /apie 70 milijonų litų/ ir 2.500 dievų statulų. — Nugalės... Geriau anot ebr t: po to jis dvejetą metų nebeplūs šiaurės karaliaus, bet šitas įpuls į pietų karaliaus karalystę, tačiau sugrįš į savo šalį. — Kai Ptol Evergetas buvo užimtas Egipte maišto numalšinimu, S Kalinikui pavyko atsikurti atgal Mažosios Azijos miestus. Bet kai jis dvejetui metų praslėnkus pamėgino eiti su kariuomene į pietų Egiptą, buvo visai sumuštas ir turėjo grįžti į savo šalį.

<sup>10</sup>Sūnūs... Kaliniko sūnūs buvo Seleukas Keraunas ir Antijokas Didysis. Jų tėvui patekus į Partų ne-

laisvę ir ten mirus, Sirijos sostas teko S Keraunui. Jis su savo broliu, tikėdamies nugalėti ir keršindami dėl savo tėvo nepasisekimų, buvo nutarę pulti Ptolemiejų Filopatorių, kurs tėvui mirus buvo paveldėjęs Egipto sostą, ir tuo tikslu surinko didelę kariuomenę. Bet pirma jis norėjo sustiprinti savo galią Mažajoje Azijoje, puldami Pergamo karalių Atalą. Šiame žygyje Keraunas gavo galą, nes buvo savo kariuomenės vadų nužudytas; tačiau jo brolis Antijokas dabar tęsė karą vienas. — *Vienas ateis skubiai...* Antijokas greitai užkovojo Egiptui priklausiusius plotus Maž Azijoje, paėmė Seleukiją /prie Oronto upės/, Tirą, Ptolemaidą, Filopatoriui net nestojant į kovą; taigi jis užplūdo lyg patvinstanti upė. Tuomet Filopatoris pradėjo tartis su Antijoku; karo veiksmams buvo sustabdyti 4 mėn, kuriais Filopatoris pasinaudojo, kad prisirengtų naujam karui. — *Jis sugrįš...* Pasitraukęs į Seleukiją Antijokas ir supratęs Egipto karaliaus sumanymus vėl grįžo kovoti prieš Egiptą, sumušė Egiptiečius prie Sidono /218 m/, užkariavo Fenikiją ir Palestiną, prisiartinio prie Filopatorio «tvirtovės» /ebr t/ Raphijos ir sustojo Gazoje. — <sup>11</sup>Iššauktas... Anot ebr t: tuomet pietų karalius įpyks, eis į kovos lauką ir kariaus prieš šiaurės karalių. Nors šitasai pastatys labai didelę kariuomenę, bet ta kariuomenė pateks į ano /Egipto karaliaus/ rankas. — Filopatoris pagaliau pasiryžo pats eiti prieš Antijoką. Jis turėjo 70.000 pėstininkų, 5.000 raitelių ir 73 dramblius prieš Antijoko 62.000 pėstininkų, 6.000 raitelių ir 103 dramblius. Prie Raphijos į pietvakarius nuo Gazos įvyko kova 217 m. — <sup>12</sup>Jis paims... Filopatoris kovą laimėjo: iš Antijoko kariuomenės

augštinsis ; jis sumuš daug tūkstančių, bet ne jo bus viršus. <sup>13</sup>Nes šiaurės karalius sugrįš ir prirengs daug didesnę kaip pirmą kariuomenę ; laikams ir metams praslinkus ateis skubiai su didele kariuomene ir daugybe karo pabūklų. <sup>14</sup>Tais laikais daugelis sukils prieš pietų karalių ; taip pat sukils tavo tautos atpuolelių sūnūs, kad įvykdytų regėjimą, bet jie suknibus. <sup>15</sup>Šiaurės karalius ateis, supils pylimą ir paims labai sustiprintus miestus ; pietų pečiai neišlaikys, ir nors jo rinktiniai kelsis priešintis, bet neturės jėgų. <sup>16</sup>Anas atėjęs padarys su juo, kaip jam patiks, ir nebus, kas galėtų jam pasipriešinti ; jis stovės puikioje šalyje, ir ji bus sunaikinta jo ranka. <sup>17</sup>Jo sumanymas bus eiti ir paimti visą ano karalystę : jis padarys su anuo sutartį, duos jam vienos savo žmonos dukterį, kad sugriautų karalystę, bet taip neįvyks ir jam nepasiseks. <sup>18</sup>Jis atgręš savo veidą į salas ir paims daugelį ; jis atims viešpatavimą iš vieno kunigaikščio, kurį jis išniekins, bet tas išniekinimas sugrįš ant jo paties. <sup>19</sup>Po to jis pasuks savo veidą į savo paties šalį, suklups, suknibus ir jo nebebus atrasta

krito 10.300 vyrų, 4.000 buvo paimta nelaisvėn ; pats Antijokas skubiai pasitraukė į Antijokiją ir grąžino Egipto karaliui Celesiriją, Phenikiją ir Palestiną. — *Ne jo bus viršus.* Filopatoris savo laimėjimo neišnaudojo ir pasitenkino Antijoko pasitraukimu. — <sup>13</sup>*Nes šiaurės...* Egiptas dabar turėjo 13 metų ramybę. Antijokas gi tuo tarpu plėtė savo valdžią į šiaurę ir į rytus iki Indijai, ir susidarė sau labai didelę kariuomenę. Šiuo metu mirė Ptolemiejus Filopatoris /205 m/. Gavęs apie tai žinią Antijokas padarė sutartį su Makedonijos karaliumi Pilypu III ir vėl pradėjo karą prieš Egiptą ir jo penkerių metų karalių Ptolemiejų Epifaną. — <sup>14</sup>*Daugelis sukils...* Maištą kėlė visų pirma Egipto provincijos, kurios pasijuto labai prislėgtos smarkaus jauno Pt Epifano globėjo Agatoklo. Taip pat ir pačiame Egipte įvyko sukilimų. — *Tavo tautos...* Prie kitų sukilėlių turėjo prisidėti ir Žydų tautos dalis. Tie labiau prie smurto linkę Žydai turėjo patvirtinti 8 sk pranašysčių tikrumą ir parodyti jį visiems. Jų elgesys buvo pamatas vėlesniems Sirijos karaliaus persekiojimams, nes jie nutęsė kelią Antijokui Epifanui ir prirengė patys sau žuvimą /Jes 19,16/. — <sup>15</sup>*Labai sustiprintus miestus.* Ebr t : sustiprintą miestą. Grįždamas į naują karą prieš Egiptą Antijokas visų pirma sumušė Egipto kariuomenės vadą Skopą prie Jordano šaltinių ir besivydamas apgulė jį draug su 10.000 jo kareivių Sidone. Veltui mėgino trys kiti ge-

riausieji Egipto vadai eiti pagalbon Skopui. Jie buvo sumušti. Apsuptas iš visų pusių Skopas buvo priverstas atiduoti ginklus ir išsiderėjo tik laisvą pasitraukimą su savo žmonėmis. Todėl pranašo minimi rinktiniai turėjo būti ėjusieji pagalbon Egipto vadai. — <sup>16</sup>*Puikioje šalyje.* Ebr t : Grožio šalyje, t y, Palestinoje. — *Ji bus sunaikinta...* Ebr t : sunaikinimas jo rankoje. Jei Antijokas nugalėdavo, Žydai būdavo tarp pavergtųjų, su nugalėtu Antijoku tekdavo kentėti taip pat Žydams /Flav Juoz/. Antijokas prirengė kelią karaliui persekiotojui ir visiems tiems šiaurės karaliaus padarytiems nelabumams, apie kuriuos kalba Mak kn. Taip čia pranašas nuo nelabumų pradžios pereina prie pilno jų įvykdymo. — <sup>17</sup>*Jo sumanymas...* Kai Skopas buvo nugalėtas ir Antijokas jau buvo paėmęs Celesirijos, Samarijos ir Judėjos miestus, jis padarė su Pt Epifanu sutartį ta sąlyga, kad šis ves jo dukterį Kleopatrą, kurios kraitis turėjo būti pelnas iš augščiau įvardintų kraštų. Per dukterį Antijokas tikėjosi paimsisą sau visą Egiptą. Susižadėjimas įvyko 198 m pirm Kr, vestuvės gi 193 m. — *Sugriautų karalystę :* Ptolemiejaus karalystę. Tačiau Antijoko sumanymas pasibaigė niekais. Pt Epifanas buvo atsargus ir Kleopatra stoji visai savo vyro pusėn. Egiptas neturėjo tekti Antijokui. — <sup>18</sup>*Į salas.* 197 m. Antijokas užkariavo Rodo, Samo, Kolophonos, Phokeos ir kitas salas /Jeron/. 196 m. jis paėmė Trakijos Khersonesą ;

<sup>20</sup>Jo vieton stos niekingiausias žmogus ir nevertas karališkos garbės, bet nedaug dienų praslinkus jis bus sunaikintas, ne rūščiai užpultas ir ne kovoje

<sup>21</sup>Jo vieton stos paniekinimo vertas žmogus, kuriam nebus teikiama karališkos garbės; jis atvyks slapčia ir paims karalystę apgaule. <sup>22</sup>Kovojančiojo pečiai bus jo nugalėti ir sutriuškinti, be to, ir sandoros vadas. <sup>23</sup>Po prietelystės jis pasiels su juo apgaulingai; jis ateis ir nugalės su nedaugeliu žmonių. <sup>24</sup>Į visa ko pertekusius ir turtingus miestus jis įeis ir

tuo pasijuto ižesta Roma, kurios globoje buvo užkariautasis kraštas. Į Romos reikalavimą pasitraukti jis atsakė jos pasiuntiniams pasityčiojimu: «Kaip aš nesirūpinu Italija, taip jūs nesirūpinkite Azija». Tuomet Roma paskelbė Antijokui karą ir jos vadas Lucius Cornelius Scipio taip sumušė 190 m Antijoką, kad ne tik išvarė iš jo pasityčiojimus, bet ir visai padarė galą jo gyriams. 50.000 Antijoko kariuomenės žuvo, pats vos gyvas paspruko, taiką gi gavo tik sunkiausiomis sąlygomis. — <sup>19</sup>*Pasuks savo veidą...* Priverstas mokėti Romai labai didelę kontribuciją ir jieškoti jai pinigų, Antijokas pasitraukė į savo valstybės rytines provincijas, bet kai norėjo Elimaidoje apiplėšti Belio /Zeuso/ šventyklos iždinę, buvo vietos gyventojų užmuštas draug su savo palydovais

<sup>20</sup>*Jo vieton stos...* Ebr t: Jo vieton stos vienas /Seleukus Filopatoris/, kurs siųs mokesčių rinkėją į karalystės grožį /į Judėją su Jerusale ir šventykla/. Seleukus Filopatoris per 9 pirmuosius metus turėjo sumokėti Romėnams po 1000 talentų, kuriuos jis buvo priverstas išspausti iš savo valdomų tautų. Taip pat jo karalystės grožis Judėja ir Jerusale nepasiliko nepaliestos. Karaliaus iždininkas Heliodoras bandė apiplėšti šventyklą /2 Mak 3,7.../. — *Nedaug dienų.* LXX: paskutinės dienos. Teodotijonas: anose dienose. — Turima čia galvoje šventyklos apiplėšimo bandymas. Greitu laiku po jo įvykusi karaliaus mirtis laikoma bausme už tą piktą pasikėsinimą. Seleukus Filopatoris žūna, ne tautai sukėlus prieš jį maištą, kaip kad žuvo jo tėvas, ir ne kovoje. Jį pašalino iš gyvųjų tarpo Heliodoras, tikriausiai nuodais

<sup>21</sup>*Jo vieton...* Čia išdėstoma plačiau, kas aug 8,9-13. 23-25 buvo pasakyta apie mažąjį ragą. Visų pirma apra-

šoma, kaip gavo viešpatavimą tas, kurs Mak 1,11 pavadintas nuodėminga šaknimi, Antijoko sūnus Antijokas, kurs nuo 189 m draug su kitais 19 amžininkų buvo laikomas Romoje įkaitu. — *Kuriam nebus teikiama...* Antijokas tik gudrumu ir veidmainyste paėmė sostą. Sostas turėjo tekti Seleuko Filopatorio sūnui Demetriui, kurį tėvas, pašaukęs Antijoką pas save, buvo pasiuntęs jo vieton pabūti Romoje įkaitu. Antijokas grįždamas Atėnuose gavo žinią apie savo brolio nužudymą. Jis pagreitino savo kelionę, netikėtai greitai puolė Heliodorą, kurs buvo paglemžęs sostą, ir paėmė viešpatavimą sau, ne tikrajam sosto įpėdiniui Demetriui. — <sup>22</sup>*Kovojančiojo...* Ebr t: atplūstanti kariuomenė bus jo nuplauta ir sunaikinta, taip pat ir sandoros viršininkas. Kovą prieš Heliodorą Antijokas laimėjo. Heliodoras buvo nužudytas. Žuvo taip pat sandoros vadas, gal Heliodorą palaikęs jaunesnysis Seleuko sūnus; anot kitų, vyriausis Žydų kunigas Onijas III, iš kurio tuo metu jo brolio Jazono pakurstytas Antijokas atėmė vyriausiojo kunigo pareigas ir kurį ne ilgai trukus nužudė Menelajus /2 Mak 4,33/. — <sup>23</sup>*Po prietelystės...* Gudrumu paėmęs sau sostą stengėsi išlaikyti jį apgaulėmis. Į jauno Filometorio vainikavimo iškilmės jis buvo pasiuntęs savo atstovą Apolonijų, o paskui šito patariamą ejo kariauti prieš Filometorį. Šio motinai Kleopatrai mirus 171 m jo sūnaus globėjai Euleus ir Lenneus reikalavo iš Antijoko atiduoti Celesiriją, kuri buvo pažadėta Kleopatrai kaip kraitis; į tuos reikalavimus Antijokas atsakė Palestinos paėmimu. — <sup>24</sup>*Į visa ko pertekusius.* Ebr t: netikėtai. Tas žodis ebr t priklauso dar 23 e. *Ir turtingus miestus.* Ebr t: į derlingiausius vieno krašto vietas. t y. į Judėją. — *Darvs, ko nedarė...*

darys, ko nedarė jo tėvai, nė jo tėvų tėvai; jų išplėšas, grobį ir turtus jis išėikvos ir tykos tvirtovių, ir tai iki tam tikram laikui. <sup>25</sup>Po to jo galia ir jo širdis bus pakurstyta eiti prieš pietų karalių su didele kariuomene. Pietų karalius bus iššauktas eiti į karą su gausinga ir labai stipria pagalbine kariuomene, bet jie neišlaikys; nes prieš jį bus daroma sąmokslų. <sup>26</sup>Tie, kurie valgo su juo duoną, sunaikins jį, ir jo kariuomenė bus nugalėta: žus labai daug užmuštų. <sup>27</sup>Abiejų karalių sumanymas bus daryti pikta ir prie vieno stalo jie kalbės melą, bet neturės pasisiekimo, nes galas dar atidėtas kitam laikui. <sup>28</sup>Taip anas grįš į savo šalį su daugybe lobio; jo sumanymai bus prieš šventąją sandorą, ir jis juos įvykdydys, o po to grįš į savo šalį. <sup>29</sup>Paskirtu metu jis vėl grįš ir ateis į pietus, bet šis žygis nebus panašus į pirmąjį žygį. <sup>30</sup>Prieš jį ateis laivai ir Romėnai; jis bus

Antijokas, atėjęs į Judėją, įžengė su dideliu iškilmingumu į Jerusale /2 Mak 4,22/. Prie tos progos jis gal davė Žydams ne mažą dovanų, kad padarytų juos sau palankesnius jo sumanymame kare prieš Egiptą /plg 2 Mak 4,21/. — *Iki tam tikram laikui*: iki tinkamai prisirengs karui, ar laukdamas patogesnių karui sąlygų. Iš Jerusale Antijokas grįžo į Antijokią /2 Mak 4,22.23; 7,10/. — <sup>25</sup>Po to... Sugrįžęs Antijokas renka kariuomenę ir rengiasi pulti Egiptą /2 Mak 5,1/; bet ir Egipte buvo rengiamasi pasipriešinti. — *Bus daroma sąmokslų*. Ptolemiejus Filometoris turėjo didelę kariuomenę, bet ją susilpnino savų žmonių /Ptolemiejaus Makrono/ sąmokslas. — <sup>26</sup>Jo kariuomenė bus... Egiptiečiai buvo smarkiai sumuši tarp Kasijos kalno ir Pelusijos. Pats Filometoris pateko nelaisvėn. Antijokas liepė tuojau sustabdyti kovą, pats visur davinėjo įsakymus nebelieti daugiau kraujo, nes jis esąs jauno Egipto karaliaus dėdė ir globėjas, ne priešin. Taip jis įsigijo Egiptiečių palankumą. Be to, jis pasiuntė Filometoriui net pagalbą prieš jo jaunesnį brolių Ptolemiejų VII Fiskoną, kurs draug su savo seserimi Kleopatra, sukėlė prieš vyresnįjį brolių maištą, buvo įsigalėję Aleksandrijoje. Taip Antijokas su nedidelėmis jėgomis galėjo kurį laiką pasiekti toliausias Egipto vietas ir plėšikauti. — <sup>27</sup>Abiejų karalių. Ptol Filometoris netikėjo savo dėdės žodžiams, nes gerai suprato tikrus jo norus pasisavinti visą Egiptą, todėl jie melavo vienas kitam. Filometoris negalėjo veikiai nusikratyti Antijoko, tasai jį negalėjo įvykdyti savo sumanymų dėl Egipto likimo. — <sup>28</sup>Grįš į savo šalį. Apgultas Aleksandrijos

Antijokas paimti neįstengė ir grįžo į Siriją. Jį buvo pasiekęs gandas apie sukilimą Jerusale /2 Mak 5,11-17/, tai jis grįždamas per Palestiną apiplėšė Jerusale šventyklą /1 Mak 1,20/ — <sup>29</sup>Bet šis žygis... 169 m Antijokas vėl ėjo su kariuomene į Egiptą neva Filometorio teisių ginti, nes šio brolis Fiskonas dabar valdė visą Egiptą. Antijokas turėjo didelį laivyną ir laimėjo jūros kovą prie Pelusijos, trumpu laiku paėmė Memphį, čia paliko Filometorį ir apgulė Aleksandriją, kurioje buvo užsidaręs Fiskonas, bet paimti jos nepavyko. Kodėl nepavyko, paaiškinama 30 e. — <sup>30</sup>Prieš jį ateis... Anot ebr t: jį užpuols Kitiečių laivai. Kittim buvo vadinami visų pirma Kipriečiai, bet taip pat visos Tarpžemės jūros krantai ir salų gyventojai. Gal čia turėta galvoje Romos senato suteikta pagalba, kurios Aleksandriečiai buvo prašę, nors Romos pasiuntiniai tikriausiai atvyko tik vėliau /žr 43,44 eil/. Žinia, kad Antijokas buvo priverstas pasitraukti nuo Aleksandrijos, pasiekė Žydus, kaip klaidingas gandas apie Antijoko mirtį. Tuojau Jerusale Jazonas padarė sumišimą /2 Mak 5,5/. Antijokas pamanė, kad Žydai, pasinaudodami jo nepasisekimu, nori stoti Ptolemiejų pusėn /2 Mak 5,11/. Jis palikęs savo valdžioje Egipto tvirtovę Pelusiją atvyko iš Egipto į Judėją, paėmė ginklais Jerusale /2 Mak 5,11/, čia padarė dideles skerdynes /1 Mak, 1,18-25; 2 Mak 5,12-14/, ėjo į šventyklą /2 Mak 5,15/, sutepė ir apiplėšė ją /1 Mak 1,23; 2 Mak 5,16/ ir išvyko su 1,800 talentų grobiu į Antijokią /2 Mak 21/, — *Bus sumuštas*. Anot ebr t: nustos drąsos. Turės sumanymų... Palaikys tuos Žydus, kurie



sumuštas ir gaus grįžti; jis bus įniršęs prieš šventąją sandorą ir parodys savo įniršimą; po to jis vėl sugrįš ir turės sumanymų dėl tų, kurie pametė šventąją sandorą. <sup>31</sup>Iš jo iškils pečiai ir suteps stiprybės šventyklą; jie panaikins nuolatinę auką ir pastatys sunaikinimo nuobodą. <sup>32</sup>Sandorai nusikalte bedieviai veidmainiaus ir elgsis apgaulingai, tauta gi pažįstanti savo Dievą bus ištverminga ir elgsis drąsiai. <sup>33</sup>Mokytieji tautoje pamokys labai daugelį; jie žus kalaviju, liepsnoje, nelaisvėje ir tų dienų plėšimuose. <sup>34</sup>Parpuolę jie bus pakelti mažos pagalbos, ir daugelis prisidės prie jų apgaulingai. <sup>35</sup>Ir iš mokytojų kaikurie sukniubs, kad jie pereitų per ugnį, būtų išrinkti ir išbaltinti iki paskutiniam metui, nes dar bus kitas metas. <sup>36</sup>Karalius darys, kaip jis norės, kelsis puikybėn ir didžiuosius prieš kiekvieną dievą; ir prieš dievų Dievą jis kalbės išdidžių dalykų ir turės pasisekimo, iki rūstybės bus pilna; nes kas nutarta, bus įvykdyta. <sup>37</sup>Jis nežiūrės savo tėvų Dievo, geiduliaus moterų ir nesirūpins nė vienu dievu, nes jis suklis prieš visa. <sup>38</sup>Užtuot to gi jis garbins Maozimo dievą ir dievui, kurio nežinojo jo tėvai, tartaus auksu, sidabru, brangiais akmenimis ir brangiais dalykais. <sup>39</sup>Jis stengsis sustiprinti Maozimą svetimu dievu,

buvo pradėję nutolti nuo savo tikybos. Plg 2 Mak 4,47-50. — <sup>31</sup>*Iš jo iškils pečiai...* Ateis Antijoko siunčiam kariuomenė. — Šita eil liečia 168 m persekiojimą, apie kurį plačiau kalbama 1 Mak 1,57-63; 2 Mak 6,2... Kaikurie aiškintojai ją laiko vėlesnių laikų priedu. — <sup>32</sup>*Sandorai nusikalte...* Anot ebr t: iš tų, kurie nusikalsta sandorai, t y, iš pametusių Dievo įstatymą Žydų jis stengsis viltavilivimais padaryti pagonis. — Antijokas stengėsi platinti pagonystę tarp bedievių Žydų viliojančiais pažadais. Jo pastangos turėjo nemaža pasisekimo /1 Mak 1,55/ 2,18/; bet Žydų dauguma nepasidavė jokiems gundymams ir pasiliko ištikima Dievui. — <sup>33</sup>*Mokytieji*: ištikimi Dievui, pamaldesnieji. Uolesniųjų tarpe atsirado gana vyrų, kurie žodžiu ir pavyzdžiu mokė tautos daugumą jų religinių pareigų, nors nevienam iš jų teko dėl to skaudžiai nukentėti ir mirti /plg 1 Mak 1,32-34-39... 2 Mak 5,13... 6,9... 7,1.../. — <sup>34</sup>*Mažos pagalbos*: Makabiejų 178 m ir vėliau. Ta pagalba maža ir išvadavimas nedidelis palyginus su tuo išvadavimu ir garbė, kurią suteiks pats Dievas /žr 12 sk/, nutremdamas visus priešus. Kadangi prislėgtai tautai šita kad ir maža pagalba suteikiama šiek tiek vilties, tai daugelis dedasi prie persekiojamųjų, tikėdamies tolimesnių laimėjimų, bet greitai jie eina priešų pusėn, ar patys stato kilpas pamaldiesiems /žr 1 Mak 6,21 ir k/. Kodėl Dievas leidžia tokiuos persekiojimus,

paaikšinama 35 e. — <sup>35</sup>*Kitas metas*: kuriame Dievas suteiks pilną laimėjimą ir kurį jis vienas pats žino. — 34 ir 35 eil kaikurie aiškintojai laiko vėlesnių laikų priedu. — <sup>36</sup>*Prieš kiekvieną dievą*: prieš tikrąjį Dievą ir prieš netikrus dievus. — *Iki rūstybės*: Dievo rūstybės prieš jo tautą. Plg 2 Mak 6,12-17; 7,32. — *Bus įvykdyta*. Ta nelaimė yra tikrai Dievo skirta ir tikrai ateis. Joki žmogaus galia jos nesulaikys. — <sup>37</sup>*Jis nežiūrės...* Ebr t paprastai kitaip verčiamas: jis nežiūrės nei savo tėvų Dievo, nei tos /dievybės/, kuri yra moterų pamėgimas /Sirijoje labai gerbiamo Tammuzo-Adonio, kurio mirtį apraudo-davo moterys/, net nei bet kurios kitos dievybės. — <sup>38</sup>*Maozimo dievą*, t y, tvirtovių dievą. Gal čia turėta galvoje Jupiter Capitolinus, kuriam Antijokas pradėjo statyti Antijokijoje labai brangius rūmus /Livius 41,20/. Nuo jo Antijokas gal neskyrė Jupiterio Olimpiejus, kuriam jis pastatydino Atėnuose puikią šventyklą /2 Mak 6,2/. Anot to paties Livijaus /42,6/, Antijokas nusuntęs kaip auką Romon auksinių indų 500 svarų vertės. — <sup>39</sup>*Jis stengsis...* Šitos eil prasmė gana neaiški. Ebr t galima išversti taip: «Ir jis daro tvirtovių įgulas iš svetimo dievo žmonių», t y, iš jo šalininkų, arba: jis stato įgulų žmonėms tvirtovių su svetimu dievu, t y, su Jupiterio paveikslu ir kultu. — Į Dovidio miestą Antijokas buvo atsiuntęs pagonių kolonistų įgulą /1 Mak, 1,33-40/. Tiems

kurį pažino, ir daugins jo garbę, suteiks jo šalininkams daug valdžios ir padalins žemę be atlyginimo

<sup>40</sup>Paskirtu metu prieš jį kovos pietų karalius, ir kaip audra ateis prieš aną siaurės karalius su kariškais vežimais, su raiteliais ir su dideliu laivynu; jis įpuls į žemes, sunaikins ir pereis per jas. <sup>41</sup>Jis įeis į garbingąją šalį ir daug šalių bus nugalėta; tik šitos vienos išsigelbės iš jo rankos: Edomas ir Moabas ir Amonų sūnų pirmieji. <sup>42</sup>Jis išties savo ranką į šalį, ir Egipto žemė neištrūks. <sup>43</sup>Jam teks aukso ir sidabro turtai ir visos Egipto brangenybės; jis pereis taip pat per Libiją ir Etiopiją. <sup>44</sup>Bet gandas iš rytų ir iš siaurės nugąsdins jį; jis ateis su nedidele daugybe sunaikinti ir užmušti daugelio. <sup>45</sup>Jis pastatys savo padangtę ir savo rūmą tarp jūrų garbingajame ir šventajame kalne, eis iki jo viršūnei ir niekas nepadės jam

12. <sup>1</sup>Anuo gi metu kelsis didis kunigaikštis Mikolas, kurs užstoja tavo tautos sūnus, nes ateis laikas, kokio nebuvo nuo to meto, kai tautos pradėjo būti, iki anam laikui. Anuo metu tavo tauta bus išgelbėta, kiekvienas, kurs bus rastas įrašytas į knygą

kolonistamas buvo suteikta įvairių lengvatų. — *Be atlyginimo*. Ebr t: Už atlyginimą

<sup>40</sup>Paskirtu metu... Ebr t: pabaigos metu. Kaikurie aiškintojai čia mato trumpą pakartojimą to, kas aug pasakyta, tik su šiekiais tokiais papildymais. Bet galimas ir kitoks aiškinimas. Pasitraukus iš Egipto Antijokui, karalius Filometoris susitaikė su savo broliu Fiskonu ir buvo priimtas į Aleksandriją; po to viešpatavo Egiptui abu broliu draug su jų seserimi Kleopatra. Gavęs apie tai žinią Antijokas labai įpyko, pradėjo rengtis naujam karui prieš Egiptą, tuojau pasiuntė laivyną į Kiprą ir pats ėjo su didele kariuomene sausumos keliu. — <sup>41</sup>Jis įeis... Iš Celesirijos Antijoko kelias ėjo per *garbingąją šalį* Palestiną, kurios gyventojai turėjo, be abejo, labai daug nukutėti; nepaliesti liko seni žydų priešai Edomas, Moabas ir Amonas, nes Antijoko kariuomenė žygiavo šiaupus Jordano.

— <sup>42</sup>Jis išties: Antijokas vėl paims Egiptą iki Memphiui, prisiplėš daug turtų ir sustiprins savo kariuomenę Libiečiais ir Etiopiečiais. — <sup>43</sup>Jis pereis taip pat per Libiją. Anot ebr t: Libiečiai ir Etiopiečiai bus tarp jį lydinčiųjų, arba eis jo žingsniais. — <sup>44</sup>Bet gandas... Antijokas jau laikė save viso Egipto valdovu, bet jam vėl pasipriešino Aleksandrija, pasukutinė dviejų brolių prieglauda. Ir Aleksandrija nebūtų galėjusi ilgiau priešintis, jei nebūtų susilaukus pa-

galbos. Jau antrojo Antijoko užpuolimo metu Aleksandriečiai prašė Romą gelbėti juos. Romos senatas buvo išsiuntęs savo pasiuntinius su Popiliumi Lenu /C Popilius Laenas/, tačiau pasiuntiniai galėjo atvykti į Egiptą tik po kovos prie Pidnos /22 birž 168 m/. Atvykęs pagaliau į Egiptą Lenas susitiko su Antijoku netoli Aleksandrijos ir Senato vardu pareikalavo iš Antijoko pasitraukti iš Egipto. Kai Antijokas atsakė norįs tuo reikalu pasitarti su saviškiais, Lenas lazda užbrėžęs aplink Antijoką skritį ir pareikalavęs duoti galutiną atsakymą pirma, negu išeis iš skrities. Antijokas nusileido ir pasitraukė iš Egipto pagal Romos senato reikalavimą. Vargu jis būtų tai taip greitai padaręs, jei tuo pačiu metu nebūtų gavęs žinių apie Persijaus sukeltą maištą. Grįžtančio Antijoko įtūžimą vėl turėjo pajusti Palestina, per kurią ėjo /Plg 2 Mak 7/. — <sup>45</sup>Savo rūmą: savo karališkų rūmų padangtę. — *Tarp jūrų*: tarp Mirties ir Tarp žemės jūros. Eidamas pro Jerusaleį Antijokas sustojo ties ja ir įsakė bjauriausiai išniekinti ir sutepti šventyklą. — *Eis iki*... Daugelis aiškintojų supranta šituos žodžius apie Antijoko galą /žuvimą/, kurs jam buvo neišvengiamas. Kiti tačiau aiškina apie liūdną šventojo kalno ir šventyklos likimą, kurs Dievo nutarimu buvo dabar neišvengiamas

12. <sup>1</sup>Anuo gi metu: didžiausio Dievo išrinktosios tautos pažeminimo

<sup>2</sup>Daugelis tų, kurie miega žemės dulkėse, pabus, vieni amžinam gyvenimui, kiti sugėdinimui, kad matytų jį visuomet. <sup>3</sup>Mokytieji žibės kaip tvirtumos spindėjimas, ir kurie moko daugelį teisybės, kaip žvaigždės per amžių amžius

<sup>4</sup>Tu gi, Daniėli, užrakink žodžius ir padėk antspaudą ant knygos iki paskirtam laikui; daugelis ją tyrinės, ir žinojimas padaugės

<sup>5</sup>Aš, Daniėlis, žiūrėjau, ir štai stovėjo kitu du vyrų, vienas šiapus upės krante ir kitas anapus kitame upės krante. <sup>6</sup>Tuomet aš tariau vyrui, apsivilkusiam drobiniais, kurs stovėjo ant upės vandens: Kada gi bus šitų nuostabių dalykų galas? <sup>7</sup>Ir aš girdėjau vyrą, vilkintį drobiniais, kurs stovėjo ant upės vandens, kaip jis pakėlęs savo dešinę ir kairę į dangų prisiekė gyvuoju per amžius, jog tai tęsis vieną laiką, du laiku ir pusę laiko. Kai šventosios tautos galios išsklaidymas bus pilnai įvykęs, visa tai bus įvykdyta. <sup>8</sup>Aš tai girdėjau, bet nesupratau. Aš tariau: Mano Viešpatie, kas bus paskui? <sup>9</sup>Jis atsakė: Eik, Daniėli, nes tie žodžiai yra užrašinti ir užantspauduoti iki paskirtam laikui. <sup>10</sup>Daug bus išrinkta ir išbaltinta ir kaip ugnyje išmėginta, o bedieviai elgsis bedieviškai, ir visi bedieviai to nesupras, tačiau mokytieji supras. <sup>11</sup>Nuo to meto, kai bus atimta nuolatinė auka ir bus pastatyta sunaikinimo nuoboda, yra tūks-

metu pakils jos ypatingas globėjas Arkangelas Mikolas ir jam padedant žus ne visa tauta; tie, kurie yra įrašyti į gyvenimo knygą, bus išgelbėti. — *Ateis laikas*. Ebr t: ateis priespaudos laikas

<sup>2</sup>*Daugelis tų...* Šitoje eil kalbama apie mirusiųjų prisikėlimą. Panašus mokslas paliestas ir prirengtas jau Ijobo 19,25-27; Ješ 26,19; Ez 37 ir tam tikra dalimi Pak 32,39; 1 Kar 2,6. — Dabartinį ebr t kaikurie aiškintojai supranta šiaip: *daugelis tų, kurie miega*, t y, kurie nieko neveikia, *žemės dulkėse*, t y, skaudžiai varginamoje judėjos šalyje, *pabus*, t y, pasidarys veiklūs; vieni stos už Dievo įstatymą /žr 1 Mak 2,42-48-2 Mak 8,1-5/ ir laimės amžinąjį užmokestį; kiti gi stos Dievo neprietelių pusėn /žr 1 Mak 2,16.44.48/ ir dėl to jiems teks amžinas paniekimas. — <sup>3</sup>*Mokytieji*: pamaldieji. Amžiną užmokestį gaus dievobaimingieji ir ypač tie, kurie žadina diebavainiungumą kituose. Plg Išm 3,7

<sup>4</sup>*Užrakink žodžius*: Saugok rūpestingai žodžius /plg 8,26/, t y, duotąs pranašystes. — *Iki paskirtam laikui*. Ebr t: iki pabaigos metui, t y, iki tam laikui, kuriame visa tai bus įvykdyta, kad tuomet įsitikintų, jog visa tai buvo iš anksto paskelbta, ir taip įvyko, kaip buvo paskelbta. Plg Ješ 34,16

<sup>5</sup>*Kitu du vyrų*. Regėjimas baigiamas pasirodymu dar dviejų angelų,

stovėjusių upės /anot 10,4, Tigrio/ krantuose. Kas tie angelai buvo, nepasakoma. Jie turi būti liudytojai žodžių, kuriuos pasakys tas angelas, kurs kalbėjosi su Daniėliu. — *Vyrui*: angelui, kurs jau paminėtas aug 10,5. — *Pakėlęs savo dešinę ir...* Rankos augštyn pakėlimas buvo ženklas, kad angelas šaukia Dievą savo žodžių tikrumo liudytoju, kitaip sakant, prisiekia Dievu. Bet kam angelas pakėlė abi rankas? Gal didesniai iškilmingumui, bet gal draug abiejų rankų pakėlimu jis maldauja Dievą. — *Vieną laiką...* Kadangi Daniėlis sakosi tų žodžių nesupratęs, tai aiškintojai mano, kad čia minimas «laikas» negali būti lygus vieneriems metams. Tačiau kiti labiau žiūrėdami ebr t angelo žodžius: *vieną laiką, du laiku ir pusę laiko* supranta apie trejus su puse metus, kurie praslinko nuo šventyklos sutepimo 25 Kislev mėnesio dieną 168 m iki Antijoko mirčiai 164 m. — *Kai šventosios...* Nevisai aiškus ebr t kaikurių verčiamas šiaip: kai šventosios tautos rankos, t y, jėgos laužymui ateis galas. — Žydų jėgą laužė Antijokas: tam laužymui ateis galas, kai pats Antijokas nustos galios. — *Kas bus paskui?* Ebr t: Koks bus viso to galas? T y, kurs anų nuostabių dalykų bus paskučiausias? — *Eik, Daniėli...* Angelas atsako Daniėliui, kad jis turi pasitenkinti duotu paaiškinimu. — *Iki paskirtam metui*. Ebr

tantis du šimtu devyniosdešimtys dienų. <sup>12</sup>Palaimintas, kas laukia ir sulaukia tūkstančio trijų šimtų trijų dešimtų penkių dienų pabaigą. <sup>13</sup>Tu gi eik iki paskutiniam galui; tu ilsėsis ir atsistosi savo likime dienų pabaigoje

*IKI ČIA SKAITĖME DANIĖLĮ EBRAIŠKAME ORIGINALE.  
KAS TOLIAU IKI KNYGOS GALUI, IŠVERSTA IŠ TEODOTIJONO  
LEIDINIO*

13. <sup>1</sup>Babilone gyveno vienas vyras vardu Joakimas. <sup>2</sup>Žmoną jis buvo vedęs vardu Susaną, Helkijo dukterį, labai gražią ir Dievo bijančią, <sup>3</sup>nes jos gimdytojai, būdami teisūs, buvo išauklėję savo dukterį pagal Mošės įstatymą. <sup>4</sup>Joakimas buvo labai turtingas ir turėjo sodą šalia savo namų; pas jį susiedavo Žydai, nes jis buvo visų garbingiausias. <sup>5</sup>Anais metais buvo pastatyta du seniai iš tautos teisėjais, kaip anie, apie kuriuos Viešpats yra pasakęs: Neteisybė Babilone išėjo iš vyresniųjų, iš teisėjų, kurie rodėsi valdą tautą. <sup>6</sup>Šitie lankėsi Joakimo namuose, o pas juos ateidavo visi, kurie turėdavo bylų. <sup>7</sup>Kai žmonės apie vidudienį išeidavo, Susana įeidavo ir vaikščiodavo savo vyro sode. <sup>8</sup>Seniai matė ją kasdien įeinančią ir vaikščiojančią, ir užsidedę geisti jos; <sup>9</sup>jie iškraipė savo jausmus ir nugręžė savo akis, kad nebematytų dangaus ir nebeat-

t: Iki pabaigos metui. — <sup>10</sup>*Mokytieji*: pamaldieji. Iš paskelbtų vargų ir priespaudos vieni išeis apvalyti, kiti dar labiau sukietėję savo piktume. — <sup>11</sup>*Tūkstantis...* Tas 1,290 dienų nuo kasdieninės aukos panaikinimo ir sunaikinimo nuobodos pastatymo /1 Mak 1,37, 25 Kislev 168/ sudaro trejus ir pusę metų, tikriausiai tokį pat laikotarpį, koks minimas aug 7 e, todėl ir jų pabaiga turi supulti su Antijoko galu /164 m/. — <sup>12</sup>*Tūkstančio...* Palaimintu vadinamas tas, kurs išgyvens ne tik 1290 d, bet dar 45 dienas viršaus. Gal tiek dienų tęsėsi Antijoko liga, dėl kurios jis mirė. — <sup>13</sup>*Tu gi eik...* Anot šv Ephremo aiškinimo, čia angelas pasako pranašui Daniėliui, kad jis miršias anksčiau, negu paskelbtoji pranašystė palies Izraelį; bet kai pamaldieji kelsis iš numirusiųjų, ir jis atsikels jam skirtam likimui pabaigos metu, kad dalyvautų pabaigos meto išgany-me

*Iki čia...* Šv Jieronimo pastaba apie tekstą, kuriuo jis naudojosi

### A. Susanos išgelbėjimas

13,1-64. Dora Joakimo žmona Susana pasipriešina ją gundantiems seniams /1-27/; jų kaltinama svetmoteryste pasmerkiama mirti /28-43/.

bet išgelbima nuo mirties Daniėlio, kurs įrodo jos nekaltumą /44-64/

13. <sup>1</sup>*Joakimas*. Kada Joakimas buvo atvestas į Babiloną, neaišku. Gal tuo pačiu metu kaip ir Daniėlis, gal draug su karaliumi Jekhoniju /4 Kar 24,14/. Joakimas, paklusnus duotam pranašo Jeremijo /29,5/ patarimui, buvo išigijęs Babilone namus su sodu. — <sup>2</sup>*Susana*. Ebr ž *Šušān* reiškia leliją. Tokio vardo Susana buvo tikrai verta dėl savo dorumo. — *Dievo bijančią*: kuri ištikimai laikėsi Dievo įstatymo. — <sup>3</sup>*Teisėjais*. Jie gal buvo karaliaus paskirti, kaip Judėjoje Godolijas. Babelės karaliui buvo svarbu, kad jo pavergtos tautos mokėtų visus mokesčius, pirmesti gi Žydams Babiloniečių papročius jis nesirūpino. — *Neteisybė...* Čia gal turima išlaikytus kurio nors nežinomo pranašo žodžius, taip kaip šv Povilas yra palikęs žmonijos atminimui Evangelijon neįrašytus kelis Viešpaties žodžius, Apd 20,35. — <sup>6</sup>*Kasdien*. Seniai pasilikdavo pas Joakimą pasitarti ar draugiškai pasikalbėti ir taip matydavo Susaną kasdien. — <sup>9</sup>*Kad nebematytų dangaus...* Jei jie būtų pakėlę savo akis į dangų, tai yra, jei būtų maldavę Dievo pagalbos ir atsiminę jo įsakymus bei bausmes, jie būtų nugalėję pagundą; bet jie patys pasidavė pagundai. —

simintų teisingų teismų. <sup>10</sup>Taigi abudu buvo pažeisti jos meilės, bet vienas kitam nesakė savo skausmo, <sup>11</sup>nes gėdijosi pasisakyti vienas kitam savo gėdulį, kad norėjo turėti su ja kūniškų santykių. <sup>12</sup>Taip jie kasdien labai rūpestingai tykojo pamatyti ją. Kartą vienas kitam tarė: <sup>13</sup>Eikime namo, nes jau metas pusryčiauti, ir išėję jie atsiskyrė vienas nuo kito, <sup>14</sup>bet tuojau sugrįžo ir vėl susitiko. Klausdamies vienas kito priežasties, prisipažino prie savo geidulio ir tuomet bendrai nustatė laiką, kada jie galėtų rasti ją vieną. <sup>15</sup>Jiems laukiant tinkamos dienos, atsitiko, kad Susana savo įpročiu įėjo tik su dviem mergaitėmis ir norėjo išsimaudyti sode, nes buvo karšta. <sup>16</sup>Daugiau ten nebuvo nieko be dviejų senių, kurie buvo pasislėpę ir žiūrėjo į ją. <sup>17</sup>Ji tarė mergaitėms: Atneškite man aliejaus ir kvepalų ir užrakinkite sodo vartus, kad aš galėčiau išsimaudyti. <sup>18</sup>Tos padarė, kaip ji buvo liepusi: užrakino sodo vartus ir išėjo pro užpakalines duris atnešti, ką ji buvo liepusi; jos nežinojo, kad seniai buvo pasislėpę viduje. <sup>19</sup>Mergaitėms išėjus abudu seniai atsikėlė, pribėgo prie jos ir tarė: <sup>20</sup>Štai sodo vartai užrakinti, niekas mūsų nemato, o mes labai geidžiame tavęs; todėl pasiduok mums ir turėk su mumis kūniškų santykių. <sup>21</sup>O jei tu nesutiksi, mes paliudysime prieš tave, kad su tavim buvo jaunikaitis, ir todėl tu išsiuntei nuo savęs mergaites. <sup>22</sup>Tuomet Susana sudejavo ir tarė: Esu suspausta iš visų pusių, nes jei aš tai padarysiu, tai bus man mirtis, ir jei nepadarysiu, aš neištrūksiu iš jūsų rankų. <sup>23</sup>Bet geriau man be tokio darbo įpulti į jūsų rankas, kaip nusidėti Viešpaties akivaizdoje. <sup>24</sup>Ir tuojau Susana sušuko dideliu balsu, bet taip pat seniai pradėjo šaukti prieš ją. <sup>25</sup>Vienas gi pribėgo prie sodo vartų ir atidarė. <sup>26</sup>Namų tarnai, išgirdę šauksmą sode, įpuolė pro užpakalines duris, kad pamatytų, kas čia darosi. <sup>27</sup>Seniams gi pradėjus kalbėti, tarnai smarkiai paraudo, nes panašių žodžių niekuomet nebuvo ištarta apie Susaną.

Taip atėjo kita diena. <sup>28</sup>Kai žmonės atėjo pas jos vyrą Joakimą, atėjo ir abudu vyresnieji, pilni nedorų minčių prieš Susaną, kad ją nužudytų. <sup>29</sup>Jie tarė žmonių akyse: Siųskite pašaukti Joakimo žmonos Helkijo dukters Susanos. Jie tuojau pasiuntė. <sup>30</sup>Tuomet ji atėjo su savo tėvais, vaikais ir su visais giminėmis. <sup>31</sup>Buvo gi Susana labai glėžna ir gražios išvaizdos. <sup>32</sup>Bet anie nedorėliai liepė ją nugaubti /nes ji buvo apsigaubusi/, kad nors taip pasisotintų jos grožiu. <sup>33</sup>Saviškiai gi ir visi, kurie ją pažino, verkė. <sup>34</sup>Dabar du vyresnieji atsikėlė žmonių viduryje, padėjo savo rankas ant jos galvos, <sup>35</sup>tuo tarpu kad ji verkdamą pažvelgė į dangų, nes jos širdis pasitikėjo Viešpačiu. <sup>36</sup>Vyresnieji kalbėjo: Mums vieniems vaikščiojant sode įėjo šita su dviem tarnaitėmis, užrakino sodo vartus ir paleido nuo savęs tarnaites. <sup>37</sup>Tuomet atėjo prie jos

<sup>11</sup>Nes gėdijosi... LXX vertime 11-22 eil. pasakojimas išreikštas žymiai trumpiau. — <sup>22</sup>Tai bus man mirtis: jei aš sutiksiu, tai atneš man mano sielos mirtį /Jieron/. — <sup>23</sup>Bet geriau man... Susana, labiau brangina savo nekaltumą, kaip gerą vardą ir gyvybę, todėl ji pradeda šaukti. Susanos šauksmu senių buvimas sode turėjo visiems išeiti aiškstėn. Jie ne tik nenori pasirodyti kalti, bet dar ryžtasi būti Susanos kaltintojais; todėl ir jie šaukia. — <sup>27</sup>Tarnai smarkiai paraudo. Nors praeitas Susanos gyvenimas liudijo, kad ji nekaltą, bet

kaipgi tarnai galėjo drįsti netikėti tautos teisėjams /Aug/.

<sup>30</sup>Su savo tėvais... Visi liūdi kartu su Susana, nes žino jos nekaltą gyvenimą. Kitaip elgiausi seniai teisėjai. — <sup>32</sup>Liepė ją nugaubti. Gaubtė nuimama, taip kaip reikalavo Mošės įstatymas /Sk 5,18/, nes svetmoterys te kaltinama moteris turėjo būti vedama atidengta galva. Seniams tačiau ir čia rūpėjo ne įstatymas. — <sup>34</sup>Padėjo savo rankas... Liudytojai, kurie žinojo apie nusikaltimą, turėjo taip padaryti. Kun 24,14. — <sup>35</sup>Pasitikėjo Viešpačiu. LXX čia deda

jaunikaitis, kurs buvo pasislėpęs, ir paleistuvavo su ja. <sup>38</sup>Mes būdami sodo kampe ir pamatę begėdystę, bėgome prie jų ir matėme, kaip juodu paleistuvavo. <sup>39</sup>Ano, tiesa, mes neįstengėme nutverti, nes jis buvo stipresnis už mudu ir atsidaręs vartus paspruko; <sup>40</sup>nutvėrę gi šitą mes klausėme, kas buvo jaunikaitis, bet ji nenorėjo pasakyti. To dalyko mes esame liudytojai. <sup>41</sup>Susirinkimas iškėjo jiems kaip vyresniesiems ir tautos teisėjams ir pasmerkė ją mirti. <sup>42</sup>Susana gi sušuko dideliu balsu ir tarė: Amžinasis Dieve! tu, kurs žinai paslėptuosius dalykus, kurs žinai visa pirma, negu įvyksta, <sup>43</sup>tu žinai, kad jie liudijo prieš mane melagingai. Štai aš mirštu, nors aš nieko tokio nepadariau, ką šitie piktai prasimanė prieš mane

<sup>44</sup>Viešpats iš klausė jos balsą, <sup>45</sup>ir kai ji buvo vedama mirti, Viešpats pažadino šventąją dvasią vieno jauno vaikino, kurs buvo vardu Daniėlis. <sup>46</sup>Tas sušuko dideliu balsu: Aš nesuteptas šitos krauju. <sup>47</sup>Atsiėjęs į ji visa minia tarė: Ką reiškia tie žodžiai, kuriuos tu pasakei? <sup>48</sup>Jis atsistojęs jų viduryje tarė: Ar jūs esate taip paiki, Izraelio sūnūs, kad jūs neištyrę ir nepažinę, kas tiesa, pasmerkėte Izraelio dukterį? <sup>49</sup>Grįžkite į teismo vietą, nes tie paliudijo prieš ją melagingai. <sup>50</sup>Tuomet minia skubiai sugrįžo, o vyresnieji jam tarė: Eikš, sėskis mūsų tarpe ir pasakyk mums, nes Dievas tau davė senatvės pagarbą. <sup>51</sup>Daniėlis jiems tarė: Atskirkite juos toli vieną nuo kito, o aš iškvošiu juos. <sup>52</sup>Kai jie buvo atskirti vienas nuo kito, jis pašaukė judviejų vieną ir jam tarė: Pasenęs piktadary, dabar išėjo aikštėn tavo nuodėmės, kurias tu anksčiau darei, <sup>53</sup>teisdamas neteisingai, pasmerkdamas nekaltus ir paleisdamas kaltus, nors Viešpats sakė: Nekalto ir teisaus neužmuši. <sup>54</sup>Taigi dabar, jei tu tikrai matei ją, pasakyk, po kokiuo medžiu matei juos tarp savęs besikalbant? Tas atsakė: Po mastikso medžiu. <sup>55</sup>Daniėlis gi tarė: Tinkamai pamelavai prieš savo galvą: štai Dievo angelas, gavęs iš jo nutarimą,

į Susanos lūpas maldą, kurią randame žemiau 42.43 eil. — <sup>41</sup>*Susirinkimas...* Pagarba seniams teisėjams yra taip didelė, kad minia laiko tolesnį tardymą nereikiamu, gal atsimindama kas parašyta Pak 19,15. — <sup>42</sup>*Amžinasis Dieve...* Šitas iškilmingas šaukimas Dievo tą valandą, kai Susana jau vedama mirti, kad jis parodytų jos nekaltumą, išmintingose teisėjuose būtų galėjęs sukelti didelio nerimo ir būtų turėjęs duoti progos dar sykį svarstyti bylą. Teisėjai čia pasirodo kurti, bet Dievas išklauso. Dievišku įkvėpimu jaunas Daniėlis sužino Susanos nekaltumą ir abiejų senių bausių nusikaltimą

<sup>44</sup>*Vieno jauno vaikino.* Ebr ž na'ar ir LXX, taip pat Teodotijono *παιδάριον* gali reikšti jaunikaitį 20 metų ir daugiau. Tačiau viename Sir vertime /Tomo iš Heraklejos/ Susanos istorijos pradžioje yra pasakyta, kad Daniėlis tuomet turėjęs 12 metų. — <sup>50</sup>*Eikš, sėskis...* Tautos vyresnieji, kurie buvo Susanos byloje teisėjais, iš Daniėlio įspėjimo suprato, kad jie

buvo padarę ne visa, kas buvo įsakyta Mošės įstatymo, būtent, jie nebuvo rūpestingai ištyrę liudytojų /dviejų senių teisėjų, kurie byloje dalyvavo kaip liudytojai/. Plg Pak 19,18. Kadangi norint gerai teisti reikia turėti išminties ir patyrimo, kas paprastai randama tik pagyvenusiuose žmonėse, tai pats Dievas suteikia Daniėliui tą rimtumą, koks paprastai yra nebe jaunų žmonių žymė. Todėl tautos vyresnieji dabar laiko Daniėlį sau lygiu ir kviečia jį sėstis su jais. — <sup>51</sup>*Atskirkite...* Kad jie negalėtų tarp savęs susitarti. — <sup>53</sup>*Viešpats sakė.* Žr Iš 23,7. — <sup>54</sup>*Mastikso medžiu.* Gr *oxivos*, lot to medžio pavadinimas; pistacia lentiscus. Senovėje buvo labai branginami jo sakai, kurie ebr vadinami: *tsori*; gal panašiai buvo vadinamas ir medis. — <sup>55</sup>*Prieš savo galvą:* kad būtumei teisingai pasmerkėtas. — *Dievo angelas...* Daniėlis mini angelą, nes angelai yra Dievo teismų vykdytojai; senis teisėjas turi suprasti, kad jis neišvengs Dievo bausmės. —

perskels tave pusiau. <sup>56</sup>Pašalinus šitą, jis liepė ateiti kitam ir jam tarė : Kanaano palikuoni, ne Judo ; graži išvaizda apsvaigino tave, ir geidulys iškreipė tavo širdį. <sup>57</sup>Taip jūs darydavote Israėlio dukterims, ir jos bijodamos pritardavo jums, bet Judo duktė nepakentė jūsų nedorumo. <sup>58</sup>Taigi dabar pasakyk man, po kokio u medžiu sugavai juos besikalbant tarp savęs ? Tas atsakė : Po kietąžuoliu. <sup>59</sup>Tuomet Daniėlis jam tarė : Ir tu tinkamai pamelavai prieš savo galvą ; nes Viešpaties angelas laukia, laikydamas kalaviją, kad perkirstų tave pusiau ir užmuštų judu. <sup>60</sup>Tuomet visas susirinkimas sušuko dideliu balsu ir šlovino Dievą, kurs gelbi pasitikinčius juo. <sup>61</sup>Jie pakilo prieš du vyresniusiuosius /nes Daniėlis buvo įrodęs jų pačių burna, kad jie buvo paliudiję melagingai/, ir padarė jiems, kaip jie buvo darę pikta prieš artimą, <sup>62</sup>kad pasieltgų pagal Mošės įstatymą, ir užmušė juos. Taip tą dieną buvo išgelbėtas nekaltas kraujas. <sup>63</sup>Helkijas gi ir jo žmona šlovino Dievą dėl savo dukters Susanos, kartu su jos vyru Joakimu ir su visais giminėmis, nes neatrasta joje bjauraus nusikaltimo. <sup>64</sup>O Daniėlis pasidarė didis tautos akyse nuo tos dienos ir paskui

<sup>65</sup>Karalius Astiagas buvo palaidotas su savo tėvais ir jo karalystę paėmė Kiras Persas

14. <sup>1</sup>Daniėlis valgydavo prie karaliaus stalo ir buvo gerbiamas labiau už visus jo prietelius. <sup>2</sup>Tuo metu buvo pas Babiloniečius stabas vadinamas Beliu ; jam buvo sunaudojama kasdien dvylika saikų kvietinių miltų, keturios dešimtys avių ir šeši ašočiai vyno. <sup>3</sup>Taip pat karalius

*Perskels.* Gr *σχίσαι*. Gr t yra gražus žaidimas panašiais žodžiais : *σχίω* ir *σχίσαι*. Panaši paronomsija galėjo būti ir ebr t, jei mastikso medis buvo vadinamas taip pat kaip ir jo sakai tsi, nes perskelti ar perverti ebr yra *ratsa'*. — <sup>56</sup>*Kanaano palikuoni* : kadangi tu laikais Kanaano įpročių, tai tavo tėvas greičiausiai buvo Kanaanas, ne Judas. — <sup>57</sup>*Pritardavo jums* : pasiduodavo jums. — <sup>58</sup>*Kad perkirstų tave pusiau*. Ir čia gr t yra žaidimas panašiais žodžiais : *πρίω* /medis augęs Babilonijoje, panašus į ažuolą ir į vinkšną/ ir *πρίσαι* perpjauti pjūklui. Galėjo būti panašus žaidimas žodžiais ir ebr t. Nors nežinoma kaip tiksliai čia ebr ž, ypač medžių pavadinimai, yra išversti graikų kalbon, bet ebr kalb panašiai skambančių žodžių ne taip jau sunku atrasti. Pav jei žodžiui prinus /ilex/ atitiktų ebr *thirzah*, tai bent kiek į jį panašus yra *s'ur* — pjauti pjūklui. — <sup>62</sup>*Mošės įstatymą*. Žr Pak 19,18 ; plg Pak 22,21-24

## B. Belio ir slibino sunaikinimas

13,65-14,42. Karaliaus labai gerbiamas Daniėlis nesutinka garbinti dievaitį Belį, įrodo, kad Belio kuni-

gai jį apgaudinėja ir gauna iš karaliaus leidimą sunaikinti Belį /13,65-13,21/. Jis taip pat, karaliui leidžiant, užmuša didelį Babiloniečių garbinamą slibiną /14,22-26/. Babiloniečiams reikalaujant Daniėlis įmetamas į liūtų duobę, čia išlieka gyvas, gauna maisto iš pranašo Abakuko ir pagaliau karaliaus išvedamas iš liūtų duobės ir pagerbiamas /14,27-42/

<sup>65</sup>*Karalius Astiagas...* Šita eil Teodotijono vertime ir kituose teisingai jungiama su tolesniu pasakojimu, iš kurio pasirodo, kad Daniėlis jau nebebuvo jaunikaitis, kaip 13,45. Jos visai nėra LXX vertime. Bet ten yra toki antraštė : Iš pranašystės Jėzaus sūnaus Abakuko iš Levio giminės. — Kiras nugalėjo Astiagą ir paėmė jį nelaisvėn 550 m pirm kr, Daniėlis gi buvo atvestas į Babelę 605 m. Kiras nugalėtam Astiagai buvo palikęs šiek tiek valdžios, taip kad jam mirus Kiras galėjo būti liaudies laikomas ano įpėdiniu. Nuo Astiago mirties iki tam laikui, kai Kiras paėmė Babilono karalystę, pralinko daug metų. Babilone jis pradėjo viešpatauti 538 m. Daniėlį jis laikė augštoje pagarboje

14. <sup>2</sup>*Beliu*. Babilon *Bilu* buvo labiausiai garbinamas vietos gyventojų dievaitis. Garbino jį ir Kiras, kurs.

gerbė jį ir eidavo kasdien jo pagarbinti. Bet Daniėlis garbino savo Dievą. Kartą karalius paklausė jį: Kodėl tu negarbini Belio? <sup>4</sup>Jis atsakydamas jam tarė: Nes aš negarbinu rankomis padarytų statų, bet gyvąjį Dievą, kurs sutvėrė dangų ir žemę, ir turi galios kiekvienam kūnui. <sup>5</sup>Tuomet karalius jam tarė: Ar tau neatrodo, kad Belis yra gyvas dievas? Ar nematai, kiek jis kasdien suvalgo ir išgeria? <sup>6</sup>Daniėlis atsakė šypsodamas: Neklysk, karaliau, nes jis viduje yra molinis, o iš oro skaitvarinis; jis niekuomet nieko nėra valgęs. <sup>7</sup>Supykęs karalius pašaukė jo kunigus ir jiems tarė: Jei nepasakysite man, kas suvalgo šitą maistą, jūs turėsite mirti. <sup>8</sup>O jei įrodysite, kad tai suvalgo Belis, mirs Daniėlis, nes jis piktžodžiavo Beliiui. Daniėlis tarė karaliui: Tebūna, kaip tu pasakei. <sup>9</sup>Belio gi kunigų buvo septynios dešimtys, be žmonių, mažų vaikų ir užaugusių sūnų. Kai karalius su Daniėliu atėjo į Belio šventyklą, <sup>10</sup>Belio kunigai tarė: Štai mes išeiname laukan; tu, karaliau, padėk valgius, atskiesk vyno, užrakink duris ir užantspauduok savo žiedu. <sup>11</sup>O kai tu įeisi rytmetį, jei neatrasi, kad visa kas Belio suvalgyta, mirte mirsime mes, ar Daniėlis, kurs mus apmelavo. <sup>12</sup>Jie kalbėjo tai su paniekinimu, nes buvo pasidarę po stalu slaptą įėjimą, pro kurį visuomet įeidavo ir visa surydavo.

<sup>13</sup>Jiems išėjus karalius liepė padėti Beliiui valgių, o Daniėlis įsakė savo tarnams atnešti pelenų, kuriuos jis pasijojo po visą šventyklą karaliaus akys; po to jie išėjo, užrakino duris ir užantspaudavę karaliaus žiedu nuėjo sau. <sup>14</sup>Nakčia savo įpročiu kunigai įėjo su savo žmonomis ir vaikais, visa suvalgė ir išgėrė. <sup>15</sup>Tik pradėjus aušti atsikėlė karalius ir kartu su juo Daniėlis, ir karalius tarė: Ar sveiki, Daniėli, antspaudai? Jis atsakė: Sveiki, karaliau. <sup>17</sup>Tuojuo kai tik jis atidarė duris, karalius pažvelgė į stalą ir sušuko dideliu balsu: Didis esi Beli, ir nėra pas tave jokios apgaulės. <sup>18</sup>Bet Daniėlis pradėjo juoktis, sulaikė karalių, kad neitų į vidų ir tarė: Štai žiūrėk į aslą ir stebėk, kieno yra šitos pėdsakos. <sup>19</sup>Karalius atsakė: Matau pėdsakas vyrų, moterų ir vaikų. Tuomet karalius supyko. <sup>20</sup>Jis liepė sumti kunigus, jų žmonas ir vaikus, ir jie parodė paslėptas dureles, pro kurias įeidavo ir suvalgydavo, kas buvo ant stalo. <sup>21</sup>Todėl karalius liepė juos nužudyti ir atidavė Belį Daniėlio valdžion, kurs sunaikino jį ir jo šventyklą.

<sup>22</sup>Anoje vietoje buvo didelis slibinas, kurį Babiloniečiai garbino. <sup>23</sup>Tai karalius tarė Daniėliui: Štai dabar negali sakyti, kad šitas nėra

kaip ir jo sūnus Kambizas, anot kyliaraščių liudijimo, visai neniekinęs kitų tautų dievaičių. *Saikų*: persiškų saikų, kurių vienas buvo lygus maždaug 56 litrams. — *Asočiai*: Kiekvienas apie 39 litrus. — *Molinis*... Tokios medžiagos paprastai buvo daromi dievaičių statbai. Reikalaujamas dievaičių maistas gal buvo duodamas karaliaus įsakymu /plg 7.10 eil/. — *Mažų vaikų ir*... Teodot vertime tik: vaikų. — *Jie kalbėjo*... Laikė niekais jiems gresiantį pavojų, tikėjosi pigiai nugalsią Daniėlį.

<sup>21</sup>*Nužudyti*. Tikėdamies galėsią ir toliau apgaudinėti, kunigai patys buvo sutikę būti nužudyti, jei ap-

gaulė išeis aikštėn. Taip jie patys sugavo save savo pin klėmis. — *Jo šventyklą*: ne visus garsius Belio rūmus, bet tik tą jų dalį, kurioje buvo Belio statula ir kurioje buvo jam padedama maisto.

<sup>23</sup>*Pagarbink jį*. Žalčiai buvo laikomi šventyklose kaip gyvybės ir žinojimo simboliai; per juos dievaičiai turėjo duoti savo atsakymus. Anot Diodoro, Belio šventykloje ties jo sostu buvęs dviejų labai didelių žalčių atvaizdas. Žaltys pas egiptiečius ir Phenikiečius buvo šventas gyvulys. — *Be kalavijo*... Anot Euseb, pagonys tikėję, kad žalčiai patys visai nemiršta, jei kas jų neužmuša. Jei tat Daniėlis būtų užmu-



gyvas dievas ; todėl pagarbink jį. <sup>24</sup>Daniėlis atsakė : Aš garbinu Viešpatį, savo Dievą, nes jis yra gyvasis Dievas, šitas gi nėra gyvas dievas. <sup>25</sup>Tu gi, karaliau, duok man galios ir aš užmušiu slibiną be kalavijo ir be lazdos. Karalius tarė : Aš tau duodu. <sup>26</sup>Tuomet Daniėlis paėmė dervos, taukų ir šerių, išvirė drauge, padarė kamuolių ir sumetė slibinui į nasrus, ir slibinas persprogo. Daniėlis gi tarė : Štai ką jūs garbinote

<sup>27</sup>Tai išgirdę Babiloniečiai buvo labai smarkiai susierzinę ir susirinkę prieš karalių tarė : Karalius virto Žydu : jis sunaikino Belį, užmušė slibiną ir nužudė kunigus. <sup>28</sup>Atėję pas karalių jie sakė : Išduok mums Daniėlį, kitaip mes užmušime tave ir tavo namus. <sup>29</sup>Karalius, matydamas, kad jie smarkiai jį puolė, reikalo verčiamas atidavė jiems Daniėlį. <sup>30</sup>Jie gi įmetė jį į liūtų duobę, kurioje jis pasiliko šešias dienas. <sup>31</sup>Toje duobėje buvo septyni liūtai, kuriems kasdien buvo duodama du lavonu ir dvi avys ; bet tuo metu neduota jiems nieko, kad prarytų Daniėlį

<sup>32</sup>Judėjoje tuo metu gyveno pranašas Abakukas. Jis buvo išsiviręs tyrės, prisitrupinęs duonos lovelyje ir ėjo į lauką nunešti pjovėjams. <sup>33</sup>Tuomet Viešpaties angelas tarė Abakukui : Nunešk valgi, kurį turi, į Babiloną Daniėliui. Jis yra liūtų duobėje. <sup>34</sup>Abakukas atsakė : Viešpatie, Babilono nesu matęs ir duobės nežinau. <sup>35</sup>Tuomet Viešpaties angelas nutvėrė jį už viršugalvio, nešė jį už jo galvos plaukų ir pastatė jį savo dvasios greitumu Babilone ant duobės. <sup>36</sup>Abakukas gi šaukė sakydamas : Dievo tarne, Daniėli, imk valgi, kurį atsiuntė tau Dievas. <sup>37</sup>O Daniėlis tarė : Tu atsiminei mane, Dieve, ir nepalikai tų, kurie myli tave. <sup>38</sup>Po to Daniėlis atsikėlė ir valgė. Viešpaties gi angelas tuojau sugrąžino Abakuką į jo vietą

<sup>39</sup>Septintą dieną karalius atėjo apraudoti Daniėlio, priejo prie duobės ir pažvelgė į vidų ; ir štai Daniėlis sėdėjo liūtų tarpe. <sup>40</sup>Tuomet karalius susuko dideliu balsu sakydamas : Didis esi, Viešpatie, Daniėlio Dieve, ir jis liepė ištraukti jį iš liūtų duobės. <sup>41</sup>Tuos gi, kurie norėjo prazudyti Daniėlį, jis liepė įmesti į duobę, ir jie buvo tuojau suryti jo akyse. Tuo-

šęs kalaviju ar lazda, tai jis nebūtų Babiloniečiams įrodęs, kad jų slibinas ne Dievas. — <sup>26</sup>*Paėmė dervos...* Herodotas pasakoja, kad Atėnų Akropolyje vienas žaltys buvęs maitinamas tešla su medum. Daniėlis duoda šitam kitokio maisto, sudaryto iš nevirškinamų dalykų, kurį prarijęs žaltys pastimpa

<sup>27</sup>*Smarkiai susierzinę...* Babiloniečiai buvo linkę kelti maištus. Čia juos įerzino ypač ta aplinkybė, kad sve-timšalis išdriso paliesti jų religinius jausmus. — <sup>29</sup>*Atidavė jiems Daniėlį.* Karalius nesigriebia prievartos, kad dar labiau neįerzintų minios ; jis tarėsi negerai padaręs leisdamas sve-timšaliui užmušti šventą Babiloniečių žaltį ir dabar laiko išmintingesniu dalyku paaukoti jiems Daniėlį. — <sup>31</sup>*Tuo metu neduota jiems nieko.* Kadangi Daniėlis anksčiau išbuvo liūtų duobėje tik vieną naktį ir liko

sveikas, tai Babiloniečiai galėjo manyti, kad gal tuomet liūtai nebuvo alkani, ar rasi Daniėliui pavyko juos užžavėti. Todėl jis turi dabar pasi-likti duobėje ilgiau, ir liūtai iš anksto įerzinami

<sup>32</sup>*Pranašas Abakukas.* Žiūrint kronologijos reikia manyti, kad šičia minimas pranašas buvo ne tas pats, kurio knygą mes turime. — <sup>35</sup>*Nešė jį...* Šv Rašte randame ir daugiau paminėtų stebulingų perkėlimų iš vienos vietos į kitą. Plg 3 Kar 18,12 ; 4 Kar 2,11.16 ; Mt 4,5.8 ; Apd 8,39.40. Kadangi Abakukas nešė valgyti pjovėjams, tai to maisto turėjo būti gana daug ir jo galėjo pakakti Daniėliui kelioms dienoms.

<sup>39</sup>*Liūtų tarpe.* Šitų žodžių nėra pas Teodotijoną ; nėra pas jį ir visos 42 eil. Visai panašūs žodžiai yra aug 6,26'7. — <sup>41</sup>*Liepė įmesti į duobę...* Jie kėlė maištą prieš karalių. Daniė-

met karalius tarė : Tegul visi visos žemės gyventojai bijo Daniėlio Dievo, nes jis yra gelbėtojas, ženklų ir stebuklų darytojas žemėje, jis, kurs išgelbėjo Daniėlį iš liūtų duobės

---

lis pasirodė nekaltas, tai turi žūti tie, kurie nusikalto karaliui ir stengėsi nužudyti karalių. — <sup>42</sup>*Tegul visi visos žemės gyventojai...* Taip

Dievo visagalybė ir didenybė buvo dar kartą parodyta pagonims nepaprastu stebuklu

# OŠĖJO PRANAŠYSTĖ

## IVADAS

1. Po Didžiųjų Pranašų, kurių kiekvieno turime atskirą knygą, eina Biblijoje viena Mažesniųjų Pranašų knyga. Vadinami jie Mažesniaisiais, nes jų rašyti ir mums išlikę veikalai yra žymiai trumpesni, palyginus su anų veikalais, kurie dėl to ir vadinami didesniaisiais

Mažesniųjų pranašų raštai turėjo būti sujungti į vieną knygą jau labai senais laikais. Jau Eklesinės knygos autorius, paminėjęs su pagyrimu didesnius pranašus, Ješają, Jeremiją, Ezekielį, kiekvieną atskirai, tuojau giria dvyliką Mažesniųjų pranašų ir tai visus kartu. Kadangi jie yra gyvenę toli gražu ne vienu laiku ir yra veikę ne toje pat šalyje, tai paminėjimas visų vienu kartu vargu ar gali būti išaiškintas kitaip, kaip tik ta aplinkybe, kad Eklesinės autoriaus laikais Mažesniųjų pranašų veikalėliai buvo jau sujungti į vieną knygą

Eilė tačiau, kurioje pirmieji šeši Mažesnieji pranašai eina vienas po kito, ne visai ta pati Žydų kanone /taip pat ir Vulgatoje/ ir LXX vertime. LXX vertime ši yra pirmųjų šešių eilė: 1/Ošėjas, 2/Amosas, 3/Mikhėjas, 4/Joelis, 5/Abdijas, 6/Jona. Kodėl tas pakeitimas buvo padarytas, nevisai aišku; gal norėta labiau žiūrėti laiko, kuriame kiekvienas gyveno

2. Mažesniųjų pranašų tarpe ir Žydų Biblijoje ir LXX vertime pirmą vietą dedamas Ošėjas, ne kad jis būtų buvęs visų seniausias, bet dėl to, kad jo pranašysčių knyga didesnė ne kaip kitų. Bent truputį seniau už jį yra gyvenę tikriausiai Abdijas, Joelis, Jona ir Amosas

Ošėjas, ebr *Hošea'*, reiškia: gelbėtojas. Jis savo knygoje vadina save Beerio sūnumi; bet kas buvo tas Beeris, jokių žinių nėra, taip pat kaip nėra tikrų žinių apie kitas Ošėjo gyvenimo aplinkybes. Nevisai tikras dalykas, iš kur Ošėjas buvo kilęs, iš Judo ar Izraelio karalystės. Izraelio karalių jis vadina savo karaliumi /7,5/, apie šiaurinės karalystės miestus kalba gana dažnai, Jerusaleš net nemini, Judo karalystė jam lyg svetima. Savo knygos antraštėje jis, tiesa, įvardija net keturis Judo karalius ir tik vieną Izraelio, bet daro tikriausiai taip dėl to, kad jis, kaip ir kiti pranašai, žino, jog Dievo pažadai buvo suteikti Judo giminei ir Dovidui namams ir jog tik Judo karaliai tėra teisėti, todėl jų viešpatavimo laikas geriausiai tinka savo veikimo metui nurodyti. Tas gi pranašo veikimas liečia vien Izraelio karalystę

Įvardintieji Judo karaliai Ozijas, Joatanas, Akhazas ir Ezekijas viešpatavo apie 70 metų /768-698/; paminėtas gi Izraelio karalius Jeroboamas II karaliavo nuo 782-753 m.; todėl paprastai manoma, kad Ošėjas pradėjo eiti pranašo pareigas Jeroboamo viešpatavimo pabaigoje ir susilaukė Ezekijo karaliavimo pradžios; bet ir taip jo veikimas turėjo tęstis virš 40 metų

3. Tai buvo tikrai neramūs laikai Izraelio karalystei. Karalius Jero-boamas II buvo, tiesa, nemaža garbės įsigijęs savo karalystei, praplėsdamas jos sienas, bet viduje dalykų padėtis ėjo kas kart blogyn. Pranašas matė, kaip varžėsi dėl sosto Izraelyje ilga asmenų eilė ir koki buvo atsiradusi valstybėje suirutė, matė plintančią stabmeldystę ir visokias neteisybes. Todėl jo knyga pilna priekaištų savo tautai, paraginimų ir grasymų, nors nestinga joje ir geriausių pažadų; visur gi Ošėjas kelia aišk-tėn Viešpaties meilę jojo tautai, meilę ižėistą nusikaltimais ir kerši-jančią, meilę dovanojančią ir gelbinčią

Turinio atžvilgiu Ošėjo knygą galima padalinti taip: Pirmoji dalis /1,1-3,5/ simboliniai Ošėjo veiksmai: 1/Moterystė su paleistuve /1,1-2,1/2/ teismas neištikimai moteriai Izraeliui, bausmės ir išgelbėjimo pažadas /2,2-24/3/išsigelbėjimo kelias /3,1-5/. Antroji dalis /4,1-14,10/: Pranaši-niai Ošėjo pamokslai: 1/ Izraelio kaltės ir bausmių paskelbimas /4,1-5,9/; 2/ Izraelis ir Judas nenori gręžtis nuoširdžiai į Dievą /5,10-7,10/; 3/ Stabų garbintojus ištiks paniekinimas ir pažeminimas /8,1-10,8/; 4/ Izraelio nelaisvė ir grįžimas iš jos /10,9-11,11/; 5/ Paragininimas daryti atgailą /11,12-14,10/

4. Ošėjo knygoje, tiesa, nerandame tiesioginių pranašysčių apie Mesijo gyvenimo įvykius, bet jis aiškiai pasako, kad Mesijas turi gimti iš Dovido giminės /3,4.../. Ošėjas gražiai piešia mesijinių laikų laimę; jo žodžiai /11,1/ pritaikomi kūdikiui Jėzui grįžtančiam iš Egipto /Mt 2,15/. Jau pranašas Jeremijas daro aliuziją į Ošėjo žodžius, o Nauj Testamente to pranašo žodžiai minimi net devynis kartus

Ošėjo knygos autentiškumas neginčijamas. Tokią gyvą santrauką per ilgus metus sakytų pamokslų galėjo padaryti tik žmogus gyvenęs pa-liečiamų knygų įvykių laikais

# OSĖJO PRANAŠYSTĖ

1. <sup>1</sup>Viešpaties žodis, suteiktas Beerio sūnui Osėjui Judo karalių Ozi-jo, Joatano, Akhazo, Ezekijo dienose ir Israėlio karaliaus Joaso sūnaus Jeroboamo dienose

<sup>2</sup>Pradžia to, ką Viešpats kalbėjo Osėjui : Viešpats tarė Osėjui : Eik, imk sau moterį paleistuvę, ir tegul tau gimsta paleistuvės vaikų, nes šalis atstojus nuo Viešpaties paleistuvaute paleistuvauja. <sup>3</sup>Jis nuėjo ir ėmė Debelaimo dukterį Gomereį ; ji pradėjo ir pagimdė jam sūnų. <sup>4</sup>Tuomet Viešpats jam tarė : Pramink ji vardu Jezrahėlis, nes dar truputis laiko, ir aš keršysiu Jėhaus namams dėl Jezrahėlės išlieto kraujo ir padarysiu galą Israėlio namų karalystei. <sup>5</sup>Aną dieną aš sutrupinsiu Israėlio kilpinį Jezrahelio slėnyje

## I. Simboliniai Osėjo veiksmai

### 1. Moterystė su paleistuve

1,1-2,1. Osėjo pranašysčių knyga prasideda simboliniais Osėjo veiksmais. Pranašas Viešpaties įsakymu veda moterį paleistuvę, iš kurios jam gimsta sūnus Jezrahėlis, duktė Bepasigailėjimo ir vėl sūnus Ne-manotauta ; čia pat duodama pažadas, kad jų vardai bus pakeisti

1. <sup>1</sup>Viešpaties žodis. Pirmoji eil sudaro visos knygos antraštę. Išsireikšimai : Viešpaties žodis, regėjimas, Viešpats tarė, aiškiai liudija, kaip labai pranašai buvo įsitikinę, jog tai, ką jie skelbė, jie buvo gavę iš Viešpaties, ir jog jie veikė būdami tik jo įtakoje /plg Jer 1,1 ; Joel 1,1 ; Mikh 1,1 ir k/. Osėjas veikė labai ilgai, gavo Dievo apreiškimų ir pasakė pamokslų, be abejo, gana daug, bet į knygą surašė tik svarbesnį jų turinį. — *Judo karalių...* Judo karaliai iš Dovidų giminės minimi pirmoje vietoje, nes jie vieni teisėti pagal pažadą 2 Kar 7,14. Israėlio karalius įvardijamas tuo tikslu, kad būtų nurodyta, jog pranašystė nukreipta ir prieš jį ir kad jo stabmeldystė nepateisinama. Jeroboamą jis vadina karaliumi ne tik dėl to, kad jis iš tikrųjų viešpatavo 41 metus, bet ir dėl to, kad Jėhui buvo Dievo pažadėtas karaliavimas iki ketvirtajai kartai /4 Kar 10,30/. Jeroboamas mirė Ozių viešpatavimo pra-

džioje. Po jo 11 m tikro karaliaus neb. vo. 38. Jošijo metais Israėlio sostą buvo gavęs 6 mėn Zakharijas ; tolesnieji karaliai buvo maištų vadai, todėl pranašas ir nemini jų nė vieno

<sup>2</sup>Pradžia... Toliau dedamas Viešpaties įsakymas buvo pirmas Dievo apreiškimas Osėjui /Teod, Jieron/, Osėjo sieloje /Kiril-Al/. — *Imk sau...* Vesk. — *Paleistuvę* : kuri žinoma kaip paleistuvė. Aiškintojų nuomonės, ar tai, kas toliau pasakojama, yra tik alegorija, ar tikrenybė, labai nevienodos. Dauguma senesniųjų ir vėlesniųjų /Iren, Ephr, August, Kiril, Teod/ mato čia tikrenybę. Pačiuose žodžiuose negalima rasti tikresnių nurodymų, kad tai būtų alegorija. Kad pranašas turi vesti moterį, kuri buvo anksčiau paleistuvė, tai jam gal ir skaudu, bet nėra tikras blogumas /Jer/ ; Dievas nekartą reikalavo iš pranašų sunkių dalykų kitiems pamokyti. Pranašas šita moteryste turi savo tautos atbukumus jausmus pagręžti sėkmingai prie Dievo sumanymų ; argi būtų buvę tam reikalui gana pranašo žodžių, jog jis tai matęs regėjime? Ne, nustebimas, kurį sukelia nepaprastas elgesys, turi pažadinti tautą iš miego. Jau Mošės knygos tautos išrinkimas ir Dievo sandora su jąja įvaizdinami tuo pačiu moterystės vaizdu. Kaip didelį pasigailėjimą Dievas buvo jai parodęs, išrinkdamas ją iš visų tautų, turi dabar

<sup>6</sup>Ji vėl pradėjo ir pagimdė dukterį. Tuomet jis jam tarė: Pramink ją vardu Be-pasigailėjimo, nes aš jau daugiau nebesigailėsiu Izraelio namų, bet miršte užmiršiu juos. <sup>7</sup>Aš pasigailėsiu Judo namų ir išgelbėsiu juos per Viešpatį, jų Dievą; bet negelbėsiu jų kilpiniu, nei kalaviju, nei karu, nei žirgais, nei raiteliais

<sup>8</sup>Ji nujunkė tą, kuri buvo vardu Be-pasigailėjimo, vėl pradėjo ir pagimdė sūnų. <sup>9</sup>Tuomet jis tarė: Pramink jį vardu Ne-mano-tauta, nes jūs ne mano tauta, ir aš nebūsiu jūsų

<sup>10</sup>Izraelio vaikų skaičius bus kaip jūros smiltys, kurioms nėra saiko, ir jos nesuskaitomos. Toje vietoje, kur jiems yra sakoma: Jūs Ne-mano-tauta, bus sakoma: Gyvojo Dievo sūnūs. <sup>11</sup>Susirinks Judo sūnūs ir Izraelio sūnūs kartu; jie pasistatys sau vieną galvą ir pakils iš šalies, nes Jezrahelio diena bus didelė

2. <sup>1</sup>Sakykite savo broliams: Mano tauta! ir savo seseriai: Tu, kurios pasigailėta!

<sup>2</sup>Darykite teismą savo motinai, darykite teismą, nes ji yra ne mano žmona ir aš ne jos vyras. Tępašalina paleistuvavimus nuo savo veido ir

pranašo moterystę pastatyti jai prieš akis ir parodyti jai jos nedėkingumo didumą. — *Paleistuvystės vaikų*: ne kad jie patys paleistuvautų, bet kad jų vardas turi būti ženklas ir įspėjimas tikriems paleistuvių vaikams, atstojusiai nuo Dievo tautai. Ta mintis ir išreiškiama eil pabaigoje. — *Debelaimo dukterį*... Dukters ir jos tėvo vardų paminėjimas patvirtina nuomonę, kad čia ne alegorija, bet tikrenybė /Teod/. — *Pagimdė jam*: todėl tas sūnus bus teisėtas Osėjo vaikas. — *Jezrahėlis*: Dievas sėja. Tas vardas turi priminti miestą, kuriame Jėhus kruvinomis žudynėmis praskynė sau kelią į sostą /4 Kar 9,7/. *Dėl Jezrahėlės išlieto kraujo*: dėl nužudyto Naboto. Panašiais nusi Kaltimais susitėpė karaliai iš Jėhaus giminės: pats Jėhus /4 Kar 10,29.31/. jo sūnus Joakchazas /13,2/, Joasas /13,11/, Jeroboamas /14,24/, Zakharijas /15,9/. — *Padarysiu galą*... Pranašas graso dviem dalykais: sunaikinimu Jėhaus namų /žr 4 Kar 15,10/ ir Izraelio karalystės žuvimu. — *Kilpini*: kariška jėga. — *Jezrahėlio slėnyje*. Jis vadinamas dar Esdrelono slėniu. Čia sutriuškino Izraelio jėgas Asiriečiai

<sup>6</sup>*Ji vėl pradėjo*. Pirmas įspėjimas tautai pasiliko be gerų pasėkų; jie, kaip paaiškinta Kaldaiškame tekste, darė dar daugiau piktų darbų; todėl duodama kitas įspėjimas. — *Be-pasigailėjimo*. Ebr *lo' rukhamah*, nemylima, ta, kuri neranda pasigailėjimo.

Todėl aug 4 ir 5 e pagrasinta bausmė bus vykdoma be pasigailėjimo. — *Miršte*... Kaikurie ebr t verčia šiaip: Imte atimsiu juos. — *Aš pasigailėsiu Judo*... Kaip pavyzdys, kokiuo būdu galima laimėti pasigailėjimą, ir kaip įrodymas, jog visa įvyksta Dievo valia, statomas prieš akis Judas. — *Per Viešpatį*... stebuklu, ypatinga Dievo pagalba, ne kariškais pabūklais

<sup>9</sup>*Ne-mano-tauta*. Dievas nehebus savo tautai tėvas ir globėjas, ir paliks ją jos priešams sumindžioti

<sup>10</sup>*Izraelio vaikų skaičius*... Kad kas nors nepradėtų abejoti, jog taip gali nueiti niekais Abraomui duoti pažadai, pasakoma, kad tų pažadų atitiesėjimo nesutrukdys žmonių piktnus. Abraomas bus, kaip pažadėta, daugelio tautų tėvas /Prad 17,5/ ir jau iš Iš 32,10 paaiškėja, kad Dievas, atmetęs šią tautą, gali pažadinti kitas, kurios bus tikri Izraelio sūnūs, tikri Patriarkų įpėdiniai /Rom 9,24.25/. — *Gyvojo Dievo sūnūs*: tie, kurie buvo toli nuo Dievo, virs gyvojo Dievo sūnumis ir bus, kaip tokie žinomi. — *Pakils iš šalies*... Grįžimas iš nelaisvės bus aliuzija ir prisirengimas prie kilnesnių mesijinių pažadų įvykimo; todėl vienas ir kitas dažnai pas pranašus sujungiami. Didelė bus ta grįžimo diena, nes ji yra prisirengimas prie laimingesnio likimo. Pažadas bus pilnai įvykdytas tik Evangelijos laikais /Rom 9,29/

savo svetmoteriavimus iš tarpo savo krūčių, <sup>3</sup>kad kartais aš neišvilkčiau jos plikai ir nepastatyčiau jos, kaip ji buvo savo gimimo dieną, kad nepaversčiau jos tarsi tyruma, kad nepadaryčiau jos panašios į nepereinamą šalį ir kad nenumarinčiau jos troškulių. <sup>4</sup>Aš nepasigailėsiu ir jos vaikų, nes jie paleistuvavimų vaikai, <sup>5</sup>nes jų motina yra paleistuvavusi; ta, kuri juos pradėjo, suteršta, nes ji sakė: Aš eisiu paskui savo meilužius, kurie man duoda mano duoną ir vandenį, mano vilnas ir mano linus, mano aliejų ir mano gėralus

<sup>6</sup>Todėl štai aš užtversiu tavo kelią erškėčiais ir užkirsiu jį siena, ir ji neberas savo takų. <sup>7</sup>Ji bėgs paskui savo meilužius ir jų nepavys, įeškos jų ir neras, ir tars: Eisiu ir grįšiu pas savo pirmąjį vyrą, nes man tuomet buvo geriau nekaip dabar. <sup>8</sup>Ji nežinojo, kad aš jai tiekiau javų, vyno ir aliejaus, daviau jai daug sidabro ir aukso, o jie tai suvarijo Baaliui. <sup>9</sup>Todėl aš vėl atsiimsiu savo javus jų metu ir savo vyną jo laiku, atimsiu savo vilnas ir savo linus, kurie dengė jos gėdą. <sup>10</sup>Ir dabar aš atidengsiu jos paikumą jos meilužių akyse, ir joks žmogus neišgelbės

2. <sup>1</sup>*Sakykite savo broliams...* Šita eil savo turiniu priklauso pirmam skyrimui. Minimos abidvi lytys, kad būtų aišku, jog išganymas skirtas visiems. — *Mano taula*: vieton nelaimingo pavadinimo *Ne-mano-taula* /9 e/; ta, kurios *pasigailėta*, vieton *Be-pasigailėjimo* /6 e/

## 2. Izraelis neištikima moteris, bausmės neištikimajai ir pažadas išgelbėti

2,2-24. Izraelio tauta užmiršusi savo Dievą bus vargo ir skurdo prisilęta /2-13/; grįžus gi į Dievą gaus didelių malonių ir laimės /14-24/

<sup>2</sup>*Darykite teismą...* Ištikimi Dievui sūnūs turi kelti balsą prieš savo motiną, Izraelio tautą, kuri yra taip labai nusikaltusi, kad net jų teisama turės būti pasmerkta. Dievas nebėra senos sinagogos sužadėtinis; jis yra įžeistos ištikimybės keršytojas. — *Tepašalina...* Dievas rodo kelią, kaip ji gali pakilti iš sugedimo bedugnės. Paleistuvavimai tai stabų garbinimas /Ephr, Kiril, Teod, Grig/ ir su juo sujungti nusikaltimai. Jos veide matoma jos nuodėmių begėdiškumas /plg 2 Petr 2,14/. Iš jos širdies turi būti pašalintos nedoros mintys/Teod/, anot kitų, amuletai, kuriuos paleistuvės nešiodavo ant kaklo, ir meilės ženkleliai. — *Savo gimimo dieną*: Egipte /plg Ez 16 skyr/. — *Neper-einamą*. Ebr t: sausa. Izraeliaičių gyvenama šalis turėjo būti paversta didele sausa tyruma, į kurią bijos eiti žmogus, o patekęs į ją turės

žūti dėl vandens stokos. — *\*Paleistuvavimų vaikai*: sekdami motinos pavyzdžių yra pasidavę stabmeldystei. — *\*Yra paleituvavusi...* Yra garbinusi stabus. — *Meilužius*: stabus ir jų garbintojus, t y, svetimas tautas, su kuriomis Žydai darė sutartis. — *Mano duoną ir...* visa, ko reikia gyvenimui, maistui ir apsidengimui. Stabmeldystei pasidavusi tauta manė, kad ji visus tuos dalykus gauna stabų malone. — *Aliejų*: valgomąjį ir tepamąjį

*\*Aš užtversiu...* Dievo siunčiamoje bausmėje bus daug pasigailėjimo, o jos tikslas bus padaryti stabmeldystei galą /Teod, Teiph/. — *\*Eisu ir...* Vargo verčiama ji turės grįžti pas savo vyrą. — Dievas neatmeta savo tautos /Jėš 50,1/, jis pasiliko visuomet jos sužadėtinis, ir per pranašus kvietė ją grįžti. Ar ne panašiai būna su kiekviena siela, kuriai Dievas netiekia, ko ji trokšta, ir grąžina prie savęs siunčiamomis nelaimėmis? /Jieron/. — *\*Ji nežinojo...* Vėl statoma prieš neištikimosios akis jos nusikaltimai ir žadama bausmėmis vesti į pasitaisymą. Visų pirma išreiškiama nustebimas jos paikumu: ji nenorėjo žinoti. — *Baaliui*: statuloms, aukurams ir tt. Plg Ez 16,17; 2 Kron 24,7. — *\*Vėl atsiimsiu*: kaip praeitais laikais. Plg Teis 6,1-10; 10,9. — *Jų metu*: pjūties metu. Netikėta audra, skėrių užpuolimas galėjo visai sunaikinti derlių, kaip tik tuo metu, kada jo buvo laukiama kuogeriausio. ir pjūties buvo jau čia pat. — *Atimsiu*. Lot liberabo, grąžinsiu laisvę. Dievo

jos iš mano rankos. <sup>11</sup>Aš padarysiu galą visam jos džiaugsmui, jos iškilimams, jos jaunačiams, jos šabatams ir visoms jos šventėms. <sup>12</sup>Aš sunaikinsiu jos vynuogynus ir jos figmedžius, apie kuriuos ji sakė: Tai mano užmokestis, kurį man davė mano meilužiai, ir paversiu juos giria, kad ją būtų lauko žvėrys. <sup>13</sup>Aš keršysiu jai dėl Baalių dienų, kuriose ji degindavo smilkalus ir puošdavosi savo auskarais ir savo kaklaryšiais, eidavo paskui savo meilužius ir užmiršdavo mane, sako Viešpats

<sup>14</sup>Todėl štai aš viliosiu ją ir vesiu ją į tyrumą ir kalbėsiu jos širdžiai. <sup>15</sup>Aš duosiu jai jos vynininkus iš tos pačios vietos ir Akhoro slėnį, kad pradėtų turėti vilties, ir ji giedos tenai kaip savo jaunystės dienose ir kaip dienose savo išėjimo iš Egipto žemės. <sup>16</sup>Tą dieną, sako Viešpats, ji vadins mane: Mano vyras, ir nebevadins manęs daugiau: Mano Baalis. <sup>17</sup>Aš pašalinsiu iš jos burnos Baalių vardus, ir ji nebeatimsins daugiau jų vardo. <sup>18</sup>Tą dieną aš padarysiu jiems sandorą su lauko žvėrimis, su dangaus paukščiais ir su žemės slankiotojais, išnaikinsiu iš šalies kilpinį, kalaviją ir karą, ir padarysiu, kad jie miegotų saugiai. <sup>19</sup>Aš susižadėsiu su tavim amžinai, susižadėsiu su tavim teisybe ir teismu, gailestingumu ir pasigailėjimu. <sup>20</sup>Susižadėsiu su tavim ištikimybė,

gėrybės bedievių laikomos tarsi nelaisvėje. — <sup>10</sup>*Paikumą*: nusikaltimą, gėdą. — *Meilužių*: stabų ir pagoniškų tautų, kurių prietelystės ji įieškojo. Jos negalės plakamai padėti. — <sup>11</sup>*Viliosiu jos šventėmis*. Bė įstatymo įsakytų trijų didžiųjų švenčių, Velykų, /Paskhos/, Sekminių, Padangčių, stabmeldystei pasiduodami Žydai švedavo dar kitas dievaikių garbei. — <sup>12</sup>*Jos vynuogynus ir...* Šalia alyvų medžių tai buvo naudingiausi Palestinos vaismedžiai. Tuos medžius ir jų vaisius neištikimoji Dievo tauta laikė gautu iš dievaikių užmokesčiu už stabmeldystę. Kai jie bus Dievo sunaikinti, pilniausiai paaiškės, kaip paikas buvo dalykas pasavinti krašto derlingumą stabų globai

<sup>14</sup>*Todėl*: kadangi ji yra tokioje bedugnėje. Po nuodėmių ir skurdo aprašymo vėl žadama pasigailėjimas, kaip 6 e. — *Viliosiu ir vesiu...* Dievas imsis visų priemonių, kad sugrąžintų prie savęs savo nedėkingą tautą ir parodytų jai visą savo meilę. Jis padarys su ja taip, kaip kitados, kai išvedė ją iš Egipto, kad prirengtų prie paėmimo Žadėtosios žemės. Plg Ez 20,35. Tautų tyruma yra ištrėmimas. Ištrėmime, kai pajus savo nusikaltimų didumą, Dievas kalbės jai taip, kad ji pasiduos Dievo valiai. — <sup>15</sup>*Aš duosiu...* Anot ebr t: aš duosiu jai iš ten jos vynuogynus. — Iš ten, iš tos vienumos Dievas grąžins jai jos vynuogynus, kuriuos anksčiau grasė atimti iš jos /9.12 e/.

— *Jos vynininkus*. Tiems, kurie paliks aną tyrumą, Dievas duos vynininkų, tokių, kurie apdirbs iš naujo apleistąją žemę. Taigi čia Dievas žada grįžimą iš ištėrimo. — *Akchoro slėnį*: kurs buvo labai derlingas. Akhoro slėnio paminėjimu daroma aluzija į Još 7,2.24.26. Kitados Žydai, kai Akhano nusikaltimas buvo nubaustas, išėjo iš šitos vietos, kuri turėjo būti suduoto jiems smūgio liudytojas, naujų Dievo palankumų sustiprinti, kad paimtų sau Žadėtąją šalį; taip ir dabar sielvarto slėnis turi būti durys į viltį. — *Giedos*. Anot ebr t: atsakys, — kaip kitados, kai Dievas šaukė savo tautą iš Egipto, — giedodama savo džiaugsmo giesmę. Žr Iš 15,2. — <sup>16</sup>*Ji vadins mane...* Ji vėl bus ištikima tikrajam Dievui ir jį mylės. Viešpaties ji nebevadins Baaliu, nes šituo vardu pagonys vadina savo dievaikius; to vardo atsižadėdama ji parodys, kad nejungia tikrojo Dievo garbinimo su garbinimu svetimų dievų. — Laikas po ištrėmimo bus iš tikrųjų pradžia ir prisirengimas mesijiniam atsinaujinimui. — <sup>18</sup>*Aš padarysiu jiems...* Gražus vaizdas ypatingai Dievo globai išreikšti. Tai bus mesijinių laikų gėrybės. Plg Ješ 11,6-9. — <sup>19</sup>*Aš susižadėsiu...* Didžiausi tautai malonė bus amžina sandora, susijungimas su Dievu; jos gi sąlygos bus tos, kad sužadėtinė bus visuomet šventa ir laikysis Dievo teisių, naudosis jo malone ir meile /ebr t/, bus jam vi-



ir tu žinosi, kad aš Viešpats. <sup>21</sup>Tą dieną atsitiks, kad aš išklausysiu, sako Viešpats, išklausysiu dangų, o jis išklausys žemę. <sup>22</sup>Žemė išklausys javus, vyną ir aliejų, o šitie išklausys Jezrahėlį. <sup>23</sup>Aš sėsiu ją sau šalyje ir pasigailėsiu tos, kuri vadinama: Be-pasigailėjimo, <sup>24</sup>ir sakysiu Ne-mano-tautai: Tu mano tauta, o ji sakys: Tu mano Dievas

3. <sup>1</sup>Viešpats man tarė: Eik dar kartą ir mylėk moterį, kuri prietelio yra mylima ir svetmoterė, taip kaip Viešpats myli Izraelio vaikus, o jie gręžiasi į svetimus dievus ir mėgsta džiovintas vynuoges. <sup>2</sup>Aš išigijau ją už penkiolika sidabrinų ir pusantro saiko miežių. <sup>3</sup>Ir aš jai tariau: Lauksi manęs daug dienų, nepaleistuvausi ir neprisileisi vyro, bet ir aš lauksiu tavęs. <sup>4</sup>Nes daug dienų Izraelio vaikai pasiliks be karaliaus, be kunigaikščio, be aukos, be altoriaus, be ephodo ir be teraphimo. <sup>5</sup>Po to gi Izraelio vaikai gręsis ir jieskos Viešpaties, savo Dievo, ir savo karaliaus Dovidą ir su baime artinsis paskutinėse dienose į Viešpatį ir į jo gėrybes

suomet ištikima /20 e/. — <sup>21</sup>*Išklausysiu dangų...* Visa gamta bus tokioje taikoje su šventąja tauta, kad pati gamta maldaus Dievą, kad jis jai padėtų patenkinti visus tautos troškimus. Izraelio tautai javų, vyno, aliejaus derliui reikia žemės syvų, žemei reikia lietaus ir šilumos iš dangaus, dangui reikia Dievo valios pareiškimo, ir Dievas prižada išklausti. — *Jezrahėlį.* Žr aug 1,4. Čia vėl primenami Ošėjo vaikų vardai ir vėl pareiškama, kad jų prasmė bus pakeista. Tie vardai, kurie turėjo reikšti nelaime, reikš Dievo palaiminimus, kurių jis nesiliaus teikęs tautai. — <sup>23</sup>*Aš sėsiu ją:* savo sužadėtinę, t y, ją globosiu, kad ji tarptų, dauginsiu.

### 3. Išsigelbėjimo kelias

3,1-5. Antra pranašo moterystė turi įvaizdinti neištikimybę Izraelio tautos, kuri tačiau grįš į Viešpatį.

3. <sup>1</sup>*Mylėk moterį...* Anot vieno aiškintojų, pranašas gauna įsakymą vesti kitą žmoną, anot kitų gi čia kalbama apie tą pačią Gomerę /1,3/. Kuri nuomonė geresnė, nepigu išspręsti. Vyras taip pat išspręsti, kas čia vadinama prieteliu, moteriškės vyras ar jos meilužis, su kuriuo svetmoteriavo. Jei ji buvo ta pati Gomerė, tai ji buvo pametusi tebemylėjusį ją savo vyrą Ošęją ir svetmoteriavo su kitais, taip, kaip Izraelio tauta ne kartą palikdavo Viešpatį dėl svetimų dievaičių, nors Viešpats nesiliovė ją mylėjęs. —

*Džiovintas vynuoges.* Jos buvo aukojamos dievaičiams ir valgomos aukų pokyliuose; gal jos turėdavo kurių nors panašumą į dievaičių stabus. — <sup>2</sup>*Aš išigijau...* Kalbama čia apie pirkimą ir tai tokia kaina, kuri buvo mokama už menkiausią vergę. Jei tai buvo ta pati Gomerė, tai ji turėjo būti jau pamesta savo meilužio, buvo patekusi į didelį skurdą ir dabar iš Ošėjo duotų pinigų ir miežių turėjo gyventi, iki jis vėl paims ją pas save. — *Penkiolika sidabrinų.* Vidutiniška vergo kaina buvo 30 sidabrinų šekelių /vieno šekelio vertė apie 5,5 lt/. Miežiai buvo laikomi menkos vertės javais. Jų duota gal apie 500 litrų. — <sup>3</sup>*Aš jai tariau.* Jei tai buvo nauja pranašo žmona, tai ji tuojau po vestuvių vėl pradėjo arba bent bandė svetimoteriauti. Pranašas tuojau pasako, kaip jis ją nubaudė ir sulaukė nuo naujų nuodėmių. — *Lauksi manęs.* Ebr t: tu sėdėsi man. — Savo vienvetėje ji neturės paguodos nei iš meilužių, nei iš savo vyro. — *Bet ir aš lauksiu...* Anot ebr t: bet ir aš tau, t y, ir aš lauksiu tavęs. — <sup>4</sup>*Pasiliks be karaliaus...* Išstremti iš savo krašto į Asirijos nelaisvę io Izraelio giminių ilgai turės laukti kalčių dovanojimo. Nebebus pas juos nei teisėto Dievo kulto, nei stabmeldiškojo. — *Be altoriaus.* Ebr t: be dievaičių šulo, t y, be akmeninio paminklo, pastatyto dievaičiams pagerbti. — *Be ephodo.* Ephodas /antpetis/ buvo svarbiausias vyriausiojo Žydų kunigo papuošalas /Iš 28,6/. Kitoks

4. <sup>1</sup>Išgirskite, Israėlio vaikai, Viešpaties žodį, nes Viešpats bylinėjasi su šalies gyventojais, nes nėra šalyje tiesos, nėra gailestingumo ir nėra pažinimo Dievo. <sup>2</sup>Piktžodžiavimai, melas, žmogžudystės, vagystės ir svetmoterystės įsigalėjo, ir kraujas eina paskui kraują. <sup>3</sup>Todėl gedės šalis ir negaluos visi jos gyventojai kartu su lauko žvėrimis ir dangaus paukščiais, taip pat ir jūros žuvis bus išgaišintos

<sup>4</sup>Tačiau tegul niekas nekelia bylos ir nė vienas tenebara, nes tavo tauta yra kaip tie, kurie prieštarauja kunigui. <sup>5</sup>Šiandien tu suklupsi ir suklups kartu su tavim taip pat pranašas; naktį aš nutildysiu tavo motiną. <sup>6</sup>Mano tauta nutilo, nes neturėjo mokslo; kadangi tu atstūmei mokslą, aš atstumsiu tave, kad nebeitumei man kunigo pareigų; kadangi tu užmiršai savo Dievo įstatymą, užmiršiu ir aš tavo vaikus. <sup>7</sup>Juo daugiau jų buvo, juo labiau jie man nusidėjo; jų garbingumą aš paversiu gėda.

buvo paprastų kunigų ephodas. Ephodą turėdavo ir pagonių kunigai /Teis 17,5 ir k/. — *Be teraphimo*. Teraphimu buvo vadinama mažos žmogaus pavidalo statulėlės, kurios buvo laikomos naminiiais dievaikišiais. /1 Kar 19,13; Ez 21,26 ir k/. — *Savo karaliaus Dovidą*: to amžinojo karaliaus, kurs buvo pažadėtas Dovidui /2 Kar 7,14/, apie kurį buvo kalbėjęs jau Jokubas /Prad 49,10/, kurs yra Israėlio valdovas /2 Kar 23,3; Ješ 9,7/, kuriam Viešpats suteikia viešpatavimą /Ez 21,27/. To karaliaus Israėlaičiai *įieškos*, t y, laikysis. — *Su baime*: nes buvo nusikaltę, jausdami savo neteisybę. — *Paskutinėse dienose*: Mesijo laikais. — *Jų gėrybės*: į visokios laimės šaltinį

## II. Pranašiniai Ošėjo pamokslai

### 1. Israėlio kaltės ir baismės paskelbimas

4,1-5,9. Tautos nuodėmės daugėja dėl kunigų apsilėidimo, todėl bus nubausti ir tauta ir kunigai /4,1-10/; Israėlis garbina stabus ir duoda papiktinimą Judui /4,11-19/, suvedžioja gi juos kunigai ir kunigaikščiai, todėl visi bus sudrausti /5,1-9/

4. <sup>1</sup>Nėra pažinimo Dievo: to pažinimo, kurs pasireiškia Dievo valios vykdymu. — <sup>2</sup>Kraujas eina... Užmušimų taip daug, kad vienu užmuštųjų kraujas teka ant kitų nužudytųjų kraujo. — <sup>3</sup>Gedės šalis. Kūriniai turi kentėti su nusidėdančiu žmogumi. Šalis gedi, kai ji nebeįgyvenama

<sup>4</sup>Tegul niekas... Tai vilties nustojo atsiliepiamas: veltui kas nors keltų jiems bylą, ar juos bartų: ir labai sudrausti jie nesigėdys daryti pikta. Anot ebr t: tačiau tegul niekas nesiginčija ir tenesibylinėja, t y, padarytas jiems sprendimas yra visai teisingas, todėl nebesiteisinkite ir neprieštaraukite. — *Kurie prieštarauja...* Prieštaravimas kunigui, kurs teisia Dievo vardu, yra maištas ir širdies sukietėjimo žymė. Plg Sk 16,1... — <sup>5</sup>Šiandien. Anot ebr t: tu suklupsi dieną, taip pat draug su tavim suklups pranašas naktį, ir aš sunaikinsiu tavo motiną. — Tauta greitai laiku bus išvesta į nelaisvę; netikri jos pranašai turės žūti. — *Naktį*: nelaimės naktį /Am 8,9/. Nelaimė įvykstanti naktį labiau gąsdina. — *Motiną*: tautos sostinė, kuri čia atstovauja visai Israėlio šaliai. — <sup>6</sup>Nutilo: žuvo amžinai. — *Mokslo*: tokio žinojimo, kurs ne tik protą apšviečia, bet ir valią palenkia veikti. — *Tu atstūmei...* Tu ne tik jo neturi, bet net stumi jį su paniekimu nuo savęs. — *Atstumsiu tave...* Iš visos tautos bus atimta jos teokratinė vertė, kuri jai leidžia artintis į Dievą ir dėl kurios ji naudojasi jo globa /Jes 43,2; Jer 30,21/. Tai bus įvykdyta, kai tauta bus išvesta į nelaisvę ir bus sustabdytos aukos. — *Užmiršiu...* Dievas užmiršta, kai ką nors palieka kentėti nelaimėje. — <sup>7</sup>Juo daugiau... Juo tauta buvo galingesnė. Jeroboamui II viešpataujant, Israėlio karalystė buvo labai sustiprėjusi. Juo daugiau Dievas jiems davė žemiškų gėrybių, juo paikiau jie išnaudojo jo gerumą. — <sup>8</sup>Jie minta... nuodėmėmis: nuodėmės aukomis, kurių mėsa tekdavo ku-

<sup>8</sup>Jie minta mano tautos nuodėmėmis ir trūkšta jų neteisybių. <sup>9</sup>Todėl lygiai taip atsitiks tautai kaip ir kunigui; aš keršysiu jai dėl jos kelių ir atsilyginsiu jai už jos mintis. <sup>10</sup>Jie valgo ir nebūna sotūs; jie paleistuvavo ir nesiliovė; nes jie paliko Viešpatį ir jo nežūrėjo

<sup>11</sup>Paleistuvystė, vynas ir girtuokliavimas atima protą. <sup>12</sup>Mano tauta klausinėjo savo medį, ir jos lazda turėjo duoti jai žinią, nes paleistuvystės dvasia suklaidino juos, ir pakliuvę jie nusigėžė nuo savo Dievo. <sup>13</sup>Jie aukėjo kalnų viršūnėse ir degino smilkalus kauburiuose, po ažuolais, topoliais ir terebintais, nes jų ūksmė maloni; todėl jūsų dukterys paleistuvauja ir jūsų sužadėtinės svetmoteriauja. <sup>14</sup>Aš nekeršysiu jūsų dukterims, kad jos paleistuvavo, ir jūsų sužadėtinėms, kad jos svetmoteriauvo; nes jie patys gyvena su kekšėmis ir aukoja su kekšininkais; tauta be išmanymo bus nuplakta

<sup>15</sup>Jei tu, Izraeli, paleistuvauji, tenenusikalsta bent Judas; neeikite į Galgalą, nekeliukite į Bethaveną ir neprisiekite: Kaip Viešpats gyvas! <sup>16</sup>Nes Izraelis kelia maištą kaip zyliojianti karvė; dabar Viešpats ganys juos kaip avinėlį plačiame plote. <sup>17</sup>Ephraimas susirišo su stabais; palik jį. <sup>18</sup>Jų puota jiems vieniems; jie paleistuvaute paleistuvauja; jo globėjai mėgsta dauginti gėdą. <sup>19</sup>Vėjas surišo jį savo sparnuose, ir jie bus sugėdinti dėl savo aukų

nigams /Kun 6,16... Kiril, Teoph/, arba: jie pataikauja nuodėmėms. — *Troškta jų*: jieškodami čia sau pelno. Ne taip elgiasi tikrieji kunigai /Mal 2,7/. — *Lygiai taip atsitiks...* Jie buvo dalyviai ir padėjėjai nuodėmėse, todėl turi dalyvauti ir bausmėse. — <sup>10</sup>*Jie paleistuvavo...* Anot ebr t: jie pasiduoda paleistuvavimui, tai jie nesiplės. Visoki laimė šalinasi nuo jų, pasilieka ant jų Dievo prakeikimas. Tai yra viena iš bausmių. Nevaisingumas buvo paskelbtas kaip bausmė už nuodėmes jau Pak 7,14, ir Ošėjas ja graso 9,14. — *Jo nežūrėjo*: nesilaikydami jo įsakymų

<sup>11</sup>*Girtuokliavimas*. Ebr t: saldus vynas. — Palestuvavimas ir girtuokliavimas padaro iš žmogaus gyvulį /Jier/. — <sup>12</sup>*Savo medį*: savo iš medžio pasidarytus status. Anot kitų: savo medines būriamąsias lazdeles. — *Paleistuvystės*: stabų garbinimo ir nedorovingumo. — <sup>13</sup>*Kalnų viršūnėse...* Izraeliai čia įeidami į Palestiną turėjo pašalinti status ir jų garbinimą /Pak 12,2/; tačiau net ir karaliai nepašalina augstumų su jų aukurais. — *Maloni*. Tiek gerumo ten ir tebuvo. Tai pilna ironijos pastaba. — *Todėl...* Savo tėvų ir vyrų pavyzdžių pakurstytos pasiduodavo dukterys ir sužadėtinės paleistuvavimui, kurs buvo atliekamas dievačių garbei. — <sup>14</sup>*Aš nekeršysiu...* Taip atsiliepiant neneigiama dukterų ir sužadėtinių kal-

tės, bet tik labiau keliama aikštėn tėvų ir vyrų nusikaltimai. — *Bus nuplakta*. Anot ebr t: sukniubs

<sup>15</sup>*Neeikite...* Bent Judas, kurs turi tikrąją Dievo garbinimo vietą, Jerusale, teneina įieškoti svetimų dievų. Visų pirma čia įvardijama dvi vietos, labai garbingos senovėje, bet virtusios stabmeldystės centrais, kurių todėl Judas turi saugotis: Galgalą į rytus nuo Jeriko /Još 5,9.13 ir k/, ir Betelis /Dievo namai/, kurs čia vadinamas Bethavenu, t y, tuštybės namais /plg Prad 28,10; 35,14; Teis 20,18 ir 3 Kar 12,28/. — *Kaip Viešpats...* Šventi priesaikos žodžiai buvo Izraelio sūnų sutepti, Viešpačiui vadinant auksinius veršius /plg Iš 32,5/. — <sup>16</sup>*Zyliojianti*. Anot ebr t: maištinga. — *Plačiame plote*: ištrimo tyrumoje. — <sup>17</sup>*Ephraimas*. Iš Ephraimo giminės buvo pirmieji Izraelio karalystės /Samarijos/ karaliai. — *Palik jį*: atsisikirk nuo jo. Toks įsakymas duodamas Judui. — <sup>18</sup>*Jų puota...* Neturi būti jokio bendravimo su jais ir dalyvavimo jų iškilmėse. Ebr t prasmė nevisai aiški. — *Globėjai*. Ebr t: skydai, todėl tautos kunigaikščiai, kurie turėjo būti jos globėjais. — <sup>19</sup>*Vėjas surišo...* Dievo rūstybės vėjas nuneš juos į nelaimę: jų neišgelbės tarnavimas dievaičiams aukomis. Tai labai didelis įspėjimas ir Judui, jei jis rištų savo likimą su Izraelio likimu, prisidėdamas prie Izraelio stabmeldystės

5. <sup>1</sup>Išgirskite tai, kunigai ; stebėkite, Izraelio namai, ir pasiklausykite, karaliaus namai ; nes tas teismas jums, nes jūs buvote sląstai sargybai ir ištiestas tinklas Tabore. <sup>2</sup>Aukus jūs nustumėte į gilumą, bet aš jų visų baudėjas. <sup>3</sup>Aš pažįstu Ephraimą, ir Izraelis man nepaslėptas, nes dabar Ephraimas paleistuvavo, Izraelis suteptas. <sup>4</sup>Jie nepakreipia savo minčių į tai, kad grįžtų į savo Dievą, nes paleistuvavimo dvasia jų tarpe, ir jie nepažįsta Viešpaties. <sup>5</sup>Izraelio pasididžiavimas atsiliepia iš jo veido. Izraelis ir Ephraimas sukniubs savo nedorume ; sukniubs kartu su jais taip pat Judas. <sup>6</sup>Su savo bandomis ir su savo galvijais jie eis jieškoti Viešpaties ir neras ; jis pasitraukė nuo jų. <sup>7</sup>Jie pasidarė neištikimi Viešpačiui, nes gimdė svetimus vaikus ; dabar vienas mėnuo prarys juos kartu su jų dalimis

<sup>8</sup>Pūskite ragą Gabaoje, trimituokite Ramoje ; klykite Bethavene ; tai tavo užpakalyje, Benjamine ! <sup>9</sup>Ephraimas virs tyruma sudraudimo dieną ; aš parodysiu savo ištikimumą Izraelio giminėse

<sup>10</sup>Judo kunigaikščiai pasidarė lygūs tiems, kurie perkelia ribas ; jiems aš išliesiu savo rūstybę kaip vandenį. <sup>11</sup>Ephraimas prislėgtas, teismo sulaužytas, nes pradėjo eiti paskui purvus. <sup>12</sup>Aš gi esu Ephraimui lyg kandis

5. <sup>1</sup>*Kunigai...* Ne Aarono giminės kunigai, bet tie, kuriuos žmonės vadino kunigais, kurių tarpe galėjo būti vienas kitas tikras kunigas. Įspėjimai duodami ne tik suklaidintoms minioms, bet ir klaidintojams. — *Karaliaus namai* : kunigaikščiai ir didikai. — *Sląstai sargybai...* Jie buvo priežastis ir proga, kad tauta įsipainiojo į nuodėmes ir pagaliau neteko laisvės. — Bet gal geriau palikti vieną ebr ž neverstą : jūs buvote sląstai Mitspoje /vietos vardas Galaade. Teis 10,17/ ir ištiestas tinklas Tabore /Esdrelono lygumoje/. Tuo dviejų kalnų, vieno anapus, kito šiapus Jordano, paminėjimu gal norėta pasakyti, kad visa šalis buvo pilna sląstų. — <sup>2</sup>*Į gilumą* : nes aukos buvo daromos stabams. Todėl čia barami kunigaikščiai ir kunigai, kad jie pažemino ir subjaurino pačias aukas. — <sup>4</sup>*Jie nepakreipia...* Jų nusikaltimai apakino juos ir sukietino jų širdis. Plg Rom 1,18. — <sup>5</sup>*Pasididžiavimas...* Nesuvaldoma Izraelio puikybė, akiplėšiškumas liudija prieš jį. — *Taip pat Judas...* Nežiūrint įspėjimų, Judas neatsiliks nuo Izraelio, nes stabmeldystei buvo praverτος durys į Judą jau nuo Saliamono laikų /3 Kar 11,7/. — <sup>6</sup>*Su savo bandomis...* Nors ir visas bandas jie paaukotų Dievui, pasigailėjimo laikui pasibaigus, tai nieko nebeпадės ; bausmė bus įvydyta. — <sup>7</sup>*Gimdė svetimus vaikus.* Jų vaikai pagimdyti ir pašvęsti ne Dievui,

bet dievaičiams. — *Vienas mėnuo prarys juos.* Gana bus trumpo laiko, vieno mėnesio, kad žūtų visa tauta, kad būtų sunaikinta visa šalis, tos jos dalys, kurios buvo paskirtos kiekvienai giminei Žadėtosijs žemės padalinime, kad tauta būtų išvesta į nelaisvę

<sup>8</sup>*Gabaoje...* Gabaos ir Ramos miesteliai artimi kaimynai Benjamino giminės plote ; vienas ir kitas pastatytas kalneliuose, todėl iš vienos vietos galima matyti toli. Bethavenas Ephraimo kalnuose netoli nuo Silo, prie kelio į Sikemą. Karo triukšmas eina iš pietų į šiaurę ; tarsi pats Viešpats išeina iš šventyklos, pradeda kovą prieš savo tautą ir priverčia ją bėgti. Toks pats sunaikinimas, koks ateina Bethavenui, pasiekia taip pat Benjaminą ; kaip Izraelis, taip ir Judas sukniubs. — <sup>9</sup>*Virs tyruma* : bus išvestas į nelaisvę. — *Parodysiu savo ištikimumą* : vykdydamas, kas buvo paskelbta Pak 28,64 ; 29,28 ir per pranašus

## 2. Izraelis ir Judas nenori gręžtis nuoširdžiai į Dievą

5,10-7,16. Veltui Žydų tauta jieškos pagalbos pas Asiriečius /5,10-15/ ; jie, tiesa, gręšis į Viešpatį /6,1-3/, bet greitai laiku vėl sulaužys sandorą /6,4-7,7/, bėgs į Egiptą ir Asiriją, bus tačiau Viešpaties sugauti /7,8-16/

<sup>10</sup>*Perkelia ribas* : meilę ir garbinimą, kurs priklauso Dievui, reiškia

ir tarsi pūvēsis Judo namams. <sup>13</sup>Ephraimas pamatē savo negalē ir Judas savo pančius ; Ephraimas nuējo pas Asurā ir siuntē pas karaliū keršintojā ; tačiau jis negalēs pagydyti jūsu ir neįstengs atīrīti jūsu pančių. <sup>14</sup>Nes aš lyg liūtienē Ephraimui ir lyg jauniklis liūtas Judo namams. Aš, aš sugausiu ir eīsiu sau ; aš atīmsiu ir nēra, kas īšgelbētū. <sup>15</sup>Aš grīžte sugrīšiu ī savajā vietā, īkī jūs pavargsite ir jīeškosite mano veido

6. <sup>1</sup>Savo sielvarte jīe atsīkels rytmetī, kad eītū pas mane : Ateikite ir grīžkīme pas Viešpatī ; <sup>2</sup>nes jīs sugavo, jīs ir pagydyds mus ; jīs užgavo, jīs ir gydys mus. <sup>3</sup>Jīs atgaivīns mus po dvīeju dienu, pažadīns mus trečīkā dienā, ir mes būsīme gyvī jo akīvaīzdoje. Turēkīme īšmanymo ir stengīkīmēs pažīntī Viešpatī ; jo īšėjīmas prīrengtas lyg aušra, ir jīs ateīs mums kaip ankstyvasai lietūs ir kaip vēlyvasai lietūs žemei

<sup>4</sup>Kā gī aš darysiu tau, Ephraime ? kā darysiu tau, Judai ? Jūsų pāmaldumas kaip rytmetīnis debesis ir kaip rasa ankstī rytā nykstantī. <sup>5</sup>Todēl aš užgaunu per pranašūs, užmušu juos savo burnos žodžīais, ir tavo

kitiems /Kiril/. Plg Pak 19,4 ; 27,17 ; Pat 23,10 ir k. — <sup>11</sup>Nes pradėjo. Ebr t : nes pamėgo. — *Purvus* : dievaičius ir tarnavimą jiems. — <sup>12</sup>Lyg kandinis... Karalystė pamažu ir nuolat slenka prie savo žuvimo, jos jėgos silpnėja, iki nedidelis sutrenkimas pavers ją griuvėsiais. Kandeī ir pūvēsīams reīkia daug laīko, bet jīe pagalīau sunaīkina patī vidū. — <sup>13</sup>Pančius. Ebr t : žaizdą. Vietoje pasītīkētī Dīevu jīe neīšmīntīngai jīeškojo pagalbos pas Asurā ir didelēmīs dovanomis pīrko sau tik vergījā. Taip darē karalīai Menahemas 4 Kar 15,19 ir Akhazas 4 Kar 16,7.8 ; 2 Kron 28,20. Ephraimo negalē buvo jo vīdaus rītenos ir nesīliaujā perversmai. Žr 4 Kar 15,10.14.15. 18,25. Judo žaizda pradėjo aītrētī vīešpataujant Joatamui /4 Kar 15,37/ ir dar labīau Akhazui /4 Kar 16,7/. — *Keršytoja*. Toks buvo tikrasis Asuro būdas. Kituose vertīmuose tas žodīs palīktas neīšverstas, *Jareb*, lyg kad tai būtų vardas /plg žem 10,6/. — <sup>14</sup>Lyg liūtienė... Mano rūstybei ir mano galīai niekas negalī prīešīntīs. Tauta yra liūtas, jēi laikosī Dīevu ; jēi nuo jo atstojā, randa jamē sau prīešā, galīngā liūtā. — *Sugausiu*. Ebr t : perplėšiu. — Jīs perplėš ir eis sau ramīai šalīn kaip liūtas, kurs nebījo keršto. — *Aš atīmsiu*... Kitados nešē juos ant savo pečių /Pak 1,31 ; 32,11 ; Iš 19,4 ; Sk 11,12/, dabar jīs mes Judā šalīn. — <sup>15</sup>Sugrīšiu. Dīevas, kurs lyg kovotojas buvo īšėjēs kovotī ir naīkīntī /plg Ješ 42,13/,

grīžta atgal ī dangū /Jier/. — *Pavargsite*. Ebr t : īskentēsīte bausmē. — Atgaila ir malda padēs jīems grīžtī ī Dīevā

6. <sup>2</sup>Sugavo... Ebr t : perplėšė. Bausmių pamokyti jīe dabar supranta, ko anksčīau nenorėjo prīpažīntī/5,13/, kad Vīešpats yra vīenatīnis īšīgīlėjīmo šaltīnis. — <sup>3</sup>Po dviejų dienų... Plg Iš 19,10.11 ; Lk 13,32. Jīe supranta, kad tarp maldos ir nusīkalīmū dovanojīmo turēs praeītī šiek tiek laīko, bet tikīsī, kad īlgai nereīkēs lauktī. — *Lyg aušra*. Aušra yra laidas, kad po jos ateīs dīdesnė šviesa. — *Ankstyvasai*... Ankstyvasai lietūs Palestīnoje būna spalīų mēn ir lapkrītyje ; jo būtīnai reīkia sėjai ; vēlyvasai lietūs būna kovo ir balandžio mēn ir labī praverčīa javū brendīmui. Lietaus vaīzdas, atītīkdamas Palestīnos krašto savybes, yra gausingū dvasīnīų palāīmīnīmū vaīzdas

<sup>4</sup>Kā gī aš darysiu... Dīevas vīsaip mėgīno ir mėgīna grāžītī Ephraimā ir Judā ī tikrājī keliā. Kas gī belīeka darytī? — *Kaip... debesis*... kurs kā tik pasīrodēs tuojau saulės spīndulių īškīrīstomas. — <sup>5</sup>Užgaunu per pranašūs... Dīevas kalbėjo per savo pranašūs ir suteīkē jų īspėjīmams didelēs reīkšmēs ; nepaklusnīems per juos grāsē kīetomis bausmēmīs ir mīrtīmī. — *Tavo teismai* : teismai, kurīuose bus pasmerktas Israēlīs. Dīevo teīsingumas Israēliui bus taip aīškus, kaip šviesa. — <sup>6</sup>Pasīgailėjimo. Ebr t : mīlēs. Vīršujīnio garbīnīmo, kurīame nēra vīdaus dva-

teismai išeis lyg šviesa. <sup>6</sup>Nes aš noriu pasigailėjimo, ne aukos ; Dievo pažinimo labiau kaip deginamųjų aukų. <sup>7</sup>Jie gi sulaužė sandorą kaip Adomas ; ten jie pasidarė man neištikimi. <sup>8</sup>Galaadas stabų dirbėjų miestas, suteptas krauju, <sup>9</sup>ir lyg galvažudžių nasrai, prisidedas prie kunigų, kurie užmuša kelyje tuos, kurie ateina iš Sikemo ; taip, jie daro nusikaltimą. <sup>10</sup>Israėlio namuose aš mačiau nuobodą, ten Ephraimo paleistuvės ; Israėlis yra susitęsęs. <sup>11</sup>Bet ir tu, Judai, būk prisirengęs pjūčiai, kai aš grąžinsiu savo tautos belaisvius

7. <sup>1</sup>Kai aš norėjau gydyti Israėlį, pasireiškė Ephraimo neteisybė ir Samarijos piktnyškumas, nes jie darė melą. Vagis įeina ir plėšia, galvažudys yra lauke. <sup>2</sup>Kad kartais jie nesakytų, jog aš atsimenu visą jų piktnyškumą, dabar apstoja juos jų pikti sumanymai ; jie padaryti mano akivaizdoje. <sup>3</sup>Savo piktnyškumu jie linksmina karalių ir savo melu kunigaikščius. <sup>4</sup>Jie visi

sios, Dievas bodisi. Viršujinis garbinimas yra vidujinio garbinimo išraiška ; jei šito nėra, tai viršujinis garbinimas yra melas. Plg Mt 9,13 ; 12,7. — <sup>7</sup>Kaip Adomas. Kaip Adomas rojuje peržengė Dievo sandorą ir įsakymą, taip jie daro Žadėtojoje žemėje /Jier/. — <sup>8</sup>Galaadas : miestas Ramoth-Galaad anapus Jordano, arba visas Galaado kraštas. — *Stabų dirbėjų*. Anot ebr t : žmonių, kurie daro nusikaltimus. — *Suteptas krauju*. Ebr t : suteptas kruvinų pėdsakų /kurias čia paliko galvažudžiai/. Gal daroma aliuzija į karaliaus Phakėjo užmušimą, kurio užmušėją Pakėę lydėjo 50 Galaadiečių. Plg 3 Kar 2,5 ; 4 Kar 15,25. — <sup>9</sup>Lyg galvažudžių nasrai. Galaadas trokšta kraujo ir žudynių ; tuo jis panašus į augščiau minėtus kunigus /5,1/. Anot šv Jier, Ephr ir Kir, jie prie kelio iš Sikemo į Jerusaleį pastatydavę plėšikų, kurie turėjo tykoti keliaujančių, kad šitie verčiau eitų į Daną ar į Betelį /Bethaveną/, o ne į Jerusaleį Viešpaties šventyklą. Kad pamaldūs Israėliai tikrai keliaudavo į Jerusaleį, parodo Tobijo pavyzdys /Tob 1,6/ ir Ezekijo paraginimas /2 Kron 30,1.5.11/. — <sup>11</sup>Pjūčiai. Pjūtis yra teismo vaizdas. Judas buvo išvestas į nelaisvę į Babelę. — *Kai aš grąžinsiu...* Čia kalbama apie tautos išvadavimą iš nelaisvės, todėl kairie aiškintojai visos eil prasmę išreiškia taip : kai Judui praeis bausmių pjūtis, t y, kai baigsis nelaisvės metas, tremtiniai bus sugrąžinti. — Bet gal geriau šiuos žodžius sujungti su sek eil, kurios pirmiems ž jie sudaro paralelismą

7. <sup>1</sup>Norėjau gydyti... Dievas siuntė pranašų, kurie turėjo įspėti, ir lankė nelaimėmis bedievystei pasidavusius karalius ir tautą ; tačiau visa buvo veltui /plg Jer 5,3/. — *Darė melą* : garbino stabus ; stabmeldystė gi yra melas, prieštaraujas pirmajai tiesai. — *Vagis...* Šalia nusidėiimų Dievui eina atviri ir slapti nusikaltimai žmonėms. — <sup>2</sup>Kad kartais... Dievas nurodo visą jų piktnyškumą, kurį jie darė kasdien, kad kartais jie nemanytų klaidingai, būk jie baudžiami tik dėl praeitųjų jų tėvų nusikaltimų. Geriau, anot ebr t : niekuomet jie nesako savo širdims, jog aš atsimenu visus jų nusikaltimus... Nors Dievas tiek daug kartų yra jiems davęs įspėjimų per pranašus ir bausmėmis, be to, daręs pastangų patraukti juos prie savęs geradarybėmis, jie nebijo, kad Dievas gali nubausti juos dar kiekiau ; Dievo nežiūrėdami jie krauna nuodėmę ant nuodėmės, iki pagaliau apsisupa jomis lyg kokiuo drabužiu. — <sup>3</sup>Linksmina karalių... Tie, kurie turėtų sulaukyti ir pašalinti pikta, giria jį visomis pajėgomis. — *Svetmoteriai* : stabų garbintojai. — *Lyg krosnis...* Kaip liepsnos pilna krosnis, taip dega jų širdis piktais geiduliais, stabmeldystė ir neteisybėmis. — Kas toliau pasakyta, nevienaip aiškinama, Vulg teksto prasmė gal ši : kaip įdama raugo į tešlą ir paskui laukiama, iki visa tešla perrigės, taip rodosi, kad jie /tauta, miestas/ kada garbina Dievą, bet tuo tarpu jų širdis jau buvo paliesta stabmeldystės ir visokio piktnyškumo raugo, ir jie patys buvo visai sugędę. — Ebr t :

svetmoteriai, lyg krosnis kepėjo įkaitinta; miestas turėjo truputį poilsio, kai tik primaišyta raugo, iki visa surūgo. <sup>5</sup>Mūsų karaliaus diena! kuni-gaikščiai pradeda siusti nuo vyno; jis ištisia savo ranką su pasityčio-tojais. <sup>6</sup>Jie padarė jam iš savo širdies tarsi krosnį, kai jis tykojo jų; jų kepėjas miegojo visą naktį; rytą ji įkaitusi kaip ugnies liepsna. <sup>7</sup>Visi įkaitę kaip krosnis ir ryja savo teisėjus; visi jų karaliai žūna; nėra kas jų tarpe šauktųsi manęs

<sup>8</sup>Ephraimas pats susimaišė su tautomis; Ephraimas pasidarė kaip pe-lenuose kepamas paplotis, kurs neapverčiamas. <sup>9</sup>Svetimieji prarijo jo jėgą, o jis nepajuto; jau ir jo plaukai pražilo, o jis tai nežino. <sup>10</sup>Israėlio puikybė buvo pažeminta jo akyse; tačiau jie negrižo į Viešpatį savo Dievą ir jo neįieškojo viso to nežiūrėdami. <sup>11</sup>Ephraimas pasidarė kaip paviliotas, neturįs išmanymo karvelis: jie šaukėsi Egipto, jie kreipėsi į Asiriečius. <sup>12</sup>Bet jiems ten einant, aš ištiesiu ant jų savo tinklą, nutrauksiu juos žemyn kaip dangaus paukštį, plaksiu juos taip, kaip jie yra girdėję savo susirinkime

<sup>13</sup>Vargas jiems, kad jie pasitraukė nuo manęs; jie bus sunaikinti, nes buvo man neištikimi; aš norėjau išvaduoti juos, o jie kalbėjo prieš mane

jis /kepėjas/ liaujasi kurstęs. — Kai raugas yra patekęs į teslą, tam, kurs jį įdėjo, nebereikia daryti pačiam jokių pastangų. — Kai tik stambel-dystės raugas pateko į tautos širdį, ji mielu noru ėjo paskui karalių ir vadų sumanymus, ir šitiems ne-buvo reikalo toliau kurstyti tautą į pikta. — <sup>5</sup>*Mūsų karaliaus...* Minia reiškia džiaugsmą, susilaukus kara-liaus gimimo ar vainikavimo dienos, nors tai nebuvo Dievo išrinktojo Dovidio namų karalius, nors tas jų karalius tyčiojosi draug su saviškiais iš viso, kas dieviška. — <sup>6</sup>*Jie padarė...* Jie atidavė karaliui savo širdis ir mintis lyg kokią krosnį, kurią kara-lius gali kurenti, kaip jis panorės visokiais geiduliais, bet jie nesu-pranta, kad taip jiems patiems ren-giamas sunaikinimas ir žuvinimas, nes karaliaus nedorumas atves tautai bausmę ir prapultį. — <sup>7</sup>*Ryja savo teisėjus...* Kilus sąmokslams, žūdavo didikai ir patys karaliai, kurių sostą pasiimdavo kiti. Padėtis buvo blogesnė, negu Teisėjų laikais, nes tuo-met Israėlio sūnūs bent prispaudime šaukdavosi Dievo

<sup>8</sup>*Ephraimas...* Israėlio karalystė pa-sidarė panaši į kitų tautų karalystes, nes ji atpuolė nuo Dievo ir garbino dievaičius; ji jungėsi su pagonimis ir moterystėmis. — *Kaip pelenuose...* Jei pelenuose kepamas paplotis rū-pestingai nevartomas, tai jo apačia greitai virsta anglimi ir pelenais, tuo tarpu kad viršus pasilieka neiške-

pęs ir netinka valgyti; pagaliau, jis visai sudega pelenuose. Taip ir Eph-raimas tų pačių sunaikinamas, kurių įpročius priima. — <sup>9</sup>*Svetimieji...* Ka-ralystės jėga žūna dėl svetimųjų, nes tie, kurie palaiko Israėlyje stabų garbinimą, sugriovė pačius karalys-tės pagrindus; jie net parsikviėtė į savo šalį priešų būrius. Nors viskas baigia griūti, jie to nemato ir nenori suprasti. — <sup>10</sup>*Jo akyse*: todėl jie negalėjo nematyti. Nejausti skurdo yra tai jausmų atbukimas; bet jausti ir niekinti išsigelbėjimo priemones, arba net pasirinkti žalingas priemo-nes yra tai beprotystė. — <sup>11</sup>*Jie šaukėsi...* Israėlio karaliai šaukėsi tai Egiptiečių pagalbos prieš Asiriečius, tai Asiriečių prieš Egiptiečius. Vieni ir kiti plėšdavo juos, kai laikė juos savo priešais, slėgdavo gi, kai paim-davo savo globon. — Jau Jeroboa-mas buvo pabėgęs į Egiptą /3 Kar 11,40/. Menahemas šaukėsi Asiriečių pagalbos /4 Kar 15,19/, jo priešai gal laukė pagalbos iš Egipto. Ošėe siuntė pasiuntinius pas Egipto ka-ralių /4 Kar 17,4/. Plg Jer 17,5. — <sup>12</sup>*Aš ištiesiu...* Veltui jie ieško žmo-nių pagalbos, Dievas sunaikins ją. — Čia matomai tęsimas tas pat paklydusio karvelio vaizdas. — *Savo susirinkime*: kai religiniame susi-rinkime buvo skaitomi per Mošę paskelbtieji Viešpaties grasymai. Plg Kun 26,14 ir k

<sup>13</sup>*Pasitraukė*. Anot ebr t: nuskrido. — *Kalbėjo...* melą: iš Dievo gautas

melą. <sup>14</sup>Jie nesišaukė manęs savo širdyje, bet klykė savo guoliuose ; jie varžėsi dėl javų ir vyno, ir atstojo nuo manęs. <sup>15</sup>Aš mokiau juos ir stiprinau jų petį, bet jie galvojo prieš mane tai, kas yra pikta. <sup>16</sup>Jie vėl nori būti be jungo, jie pasidarė kaip klatingas kilpinis. Jų kunigaikščiai žus kalaviju dėl jų liežuvio dūkimo. Taip bus pasityciota iš jų Egipto žemėje

8. <sup>1</sup>Tavo gerklėje tebūna trimitas ! Lyg aras jis puola Viešpaties namus, nes jie peržengė mano sandorą ir nusikalto mano įstatymui. <sup>2</sup>Jie šauksis manęs : Mano Dieve ! Mes Izraelis, pažįstame tave. <sup>3</sup>Izraelis atmetė gerumą, neprietelis persekios jį. <sup>4</sup>Jie rinkosi karalius, bet be manęs ; buvo kunigaikščių, tačiau aš jų nepažinau. Iš savo sidabro ir iš savo aukso jie pasidarė sau stabų, kad pražūtų. <sup>5</sup>Atmestas tavo veršis, Samarija ! Mano narsas užsidedė prieš juos ; iki kolei gi jie negalės apsisvalyti ! <sup>6</sup>Nes ir tai yra iš Izraelio : dailininkas padarė jį, bet tai ne Dievas ; nes Samarijos veršis pavirs voratinkliais. <sup>7</sup>Nes jie seja vėją ir pjaus audrą ; nėra jame stačio šiaudo, varpa neduos miltų, bet jei ir duotų, svetimieji suės juos

geradarystes savindami dievaičiams, niekindami Dievą ir garbindami stabus ir tt. — <sup>14</sup>*Klykė savo...* Turėdavo didelės baimės dėl javų derliaus, dėl vyno, kurie gerai derėdavo Palestinoje, bet taip pat kaikada visai žūdavo dėl sausmečio ir kitokių slogų ; Dievo gi pagalbos ir šiais atvejais nuoširdžiai nesišaukdavo. — <sup>15</sup>*Aš mokiau* : per Mošę ir pranašus. — *Stiprinau...* pav, kai reikėjo užkariauti Žadėtoji žemė. — <sup>16</sup>*Jie vėl nori...* Jie nebenori nešti Dievo įstatymo jungo ir laikytis jo sandoros. Anot ebr t : jie nesigrežia augšty, tai yra į Viešpatį. — *Klatingas kilpinis* : netikęs, nes paleidžiamas iš jo vilyčios eina ne ten, kur šaulys nori. — *Dėl jų liežuvio dūkimo* : dėl piktžodžiavimų. Plg aug 13 e. — *Egipto žemėje* : kur jie jieškojo pagalbos

### 3. Stabų garbintojai bus paniekinti ir gaus liūdėti

8,1-10,8. Sulaužę sandorą, Izraelio sūnūs dėl savo stabmeldystės turės vergauti priešams / 8,1-14/ ir patekė į svetimas šalis bus pilni liūdesio, nes netikėjo pranašams ir nesilaikė Viešpaties /9,1-17/ ; jie sugėdinti dėl savo stabų daugybės /10,1-8/

8. <sup>1</sup>Tavo gerklėje... Tai Dievo įsakymas pranašui, kurs turi būti savo tautai budėtojas. Trimitavimas yra karo ir pavojaus ženklas. — *Lyg aras...* Greitas ir plėšrus aras yra

plėšiančių ir visa naikinančių priešų vaizdas ; tie priešai yra Asiriečiai ir jų karalius. — *Viešpaties namus*. Paprastai Viešpaties namais vadinama Jerusaleš šventykla ; kadangi tačiau šitoje vietoje kalbama apie Izraelio karalystę, tai Viešpaties namais pavadinta čia pati Izraelio tauta. — <sup>2</sup>*Jie šauksis...* Kai nelaimė nebeišvengiama, jie atsimena tą Dievą, kurį iki šiam laikui niekino, ir drįsta šauktis jo pagabos, lyg kad ji jiems priklausytų. — <sup>3</sup>*Izraelis atmetė...* Tai Dievo atsakymas ; pagalbos jie nebeverti ir bus nubauti. — <sup>4</sup>*Jie rinkosi...* Nurodomi kaikurie Izraelio tautos nusikaltimai. Nors Dievas ir buvo leidęs tam tikram laikui suskilti Žydams į dvi karalysti, ir kaikurie Izraelio karaliai buvo valdovais ne be Dievo valios /Jeroboamas, Jėhus ir jo palikuonys/, tačiau jų dauguma tik šamokslais pasiekė karaliaus garbę ir sostą ; be to, vie-natiniais pilnai teisėtais karaliais buvo tik Dievo išrinktojo Dovidono namų palikuonys, ir Izraelio sūnūs turėjo pareigą jų laikytis /2 Kron 13,5/. Išsirinkę savąjį karalių, jie paliko ir Dievą /plg 3 Kar 12,26/. Todėl čia ir minimas tuojau kitas Izraelio nusikaltimas, būtent, jų stabmeldystė. — <sup>5</sup>*Samarija* : Izraelio karalystės sostinė. — <sup>6</sup>*Ir tai* : versio pavidalu garbinamas dievaitis. — *Voratinkliais*. Ebr t : labai smulkio-mis dalelėmis, atomais t y, beveik nieku. Nugalėtojai turėjo nuimti



<sup>8</sup>Israėlis prarytas ; jis jau yra tautų tarpe kaip suteptas indas. <sup>9</sup>Nes jie nuėjo pas Asurą, kaip laukinis asilas sau vienas, Ephraimas davė dovanų meilužiams. <sup>10</sup>Bet kai jie už užmokestį bus pasisamdę tautas, aš surinksiu juos, ir jie pasilsės truputį nuo karaliaus ir kunigaikščių naštos. <sup>11</sup>Nes Ephraimas pasidarė daug altorių, kad nusidėtų ; altoriai virto jam nuodėmėmis. <sup>12</sup>Aš rašiau jiems daugybę savo įstatymų ; jie juos laikė lyg svetimais. <sup>13</sup>Nors jie atnašaus aukas, aukos mėsa ir valgys, bet Viešpats nepriims jų ; dabar jis atsimins jų neteisybę ir lankys jų nuodėmes, o jie vėl kreipsis į Egiptą. <sup>14</sup>Israėlis užmiršo savo Kūrėją ir pasistatė šventinamųjų stabams ; ir Judas padaugino sustiprintus miestus ; o aš siųsiu ugnies į jo miestus, kuri prarys jo rūmus

9. <sup>1</sup>Nesilinksmink, Israėli, nesidžiaugk kaip tautos ; nes paleistuvau-damas tu atstojai nuo savo Dievo, mėgai paleistuvystės užmokestį visuose kviečių klojimuose. <sup>2</sup>Klojimas ir spaustuvas nemaitins jų ir vynas apvils juos. <sup>3</sup>Jie negyvens Viešpaties žemėje ; Ephraimas gaus grįžti į Egiptą ir valgys Asirijoje suteptus dalykus. <sup>4</sup>Jie nedarys Viešpačiui liejamų vyno aukų ir neitiks jam ; jų aukos bus kaip gėdinčiųjų duona ; visi, kurie ją valgys, susiteps, nes jų duona pasotins tik jų alkį ir neįeis į Viešpaties namus. <sup>5</sup>Ką jūs darysite iškilmės dieną, Viešpaties šventės dieną ?

auksinę skardą, o patį medinį stabą sudaužyti ir sudeginti. — <sup>7</sup>*Jie sėja...* Patarlė : Koki sėkla, toks derlius. Jų vargai dėl dievačio atves jiems audrą, kuri juos pačius sunaikins. — *Nėra jame* : Israėlyje. Tai kitas palyginimas : Israėlis netikusi sėkla, iš kurios nebus susilaukta gero šiaudo, pilnos varpos. — *Suės*. Ebr t : prarys

<sup>8</sup>*Prarytas*. Pranašas jau mato Israėlio padėtį nelaisvėje. — *Kaip suteptas indas* : kaip indas, kurs nebepatinka /ebr t/, į kurį gali būti pilami nešvarumai, arba kurs net visai sudaužomas. — <sup>9</sup>*Jie nuėjo* : prašyti Asuro pagalbos /plg aug 5,13 ; 7,11/. — *Laukinis asilas*. Tas gyvulys neprijauginamas, nesuvaldomas, toli laikosi nuo kitų ; toks pat Israėlis. — *Davė dovanų* : dovanomis praskynė kelią pas save stabmeldystei, kuri yra neištikimybė Dievui, todėl lyginama su svetmoteryste. — <sup>10</sup>*Aš surinksiu juos*. Svetima pagalba jiems nepašės. Dievas surinks juos, kad teistų ir nubaustų. — *Jie pasilsės...* Ironiškas pasakymas : dabar jie bėga ir skuba patikrinti sau sandorą su svetimais ; tačiau jie susilauks poilsio, kada bus prislėgti karalių karaliaus, Asuro /ebr t/. — <sup>11</sup>*Daug altorių*. Dievas buvo paskyręs vieną vietą aukoms daryti /Pak 12,9/. Kitų, veršiams skirtų, altorių pasidarymas buvo nuodėmė ; juo dau-

giau jų buvo, juo daugiau buvo nuodėmių. — <sup>12</sup>*Daugybę* : todėl ne tik ro Dievo įsakymų, kaip mano kai kurie racionalistiniai kritikai, bet /anot Ketib : 10.000/ visą Penta-teukhą. — <sup>13</sup>*Nors...* Jų pjaunamų aukai gyvulių Dievas nelaikys tikromis aukomis, bet paprasta mėsa, kuria pasotinamas tik pilvas. — *Jie vėl kreipsis...* t y, vėl susilauks nelaisvės tokios, kaip buvo Egipto nelaisvė. — <sup>14</sup>*Ir Judas...* Israėlis kaltinamas dėl stabmeldystės, Judas gi dėl silpno pasitikėjimo Dievu ir pastangų gintis pagonių būdu, paniekinant Dievą

9. <sup>1</sup>*Kaip tautos* : kaip kad pagonys džiūgiauja susilaukę pjūties /Kir, Teod/. — *Mėgai paleistuvystės...* Garbinai stabus, pasavindamas dievaičiams savo laukų derlių. — <sup>2</sup>*Nemaitins...* Nes Dievas gali neduoti derliaus, arba : nes išvesti į nelaisvę visa turės palikti. — <sup>3</sup>*Negyvens...* Jie pametė Viešpatį, todėl turi būti išvaryti iš Viešpaties šalies. — *Grįžti į Egiptą* : eiti į nelaisvę tokią, kaip buvo Egipto. — <sup>4</sup>*Jie nedarys...* Visai neteks aukų, kuriomis galėtų permaldauti Dievą ir išprašyti sau įvairių jo malonių. Svetimoje šalyje garbinti Dievą visai nebuvo galima, nes aukoms buvo skirta tik viena Dievo nurodyta vieta. — *Kaip gėdinčiųjų duona* : toki, kuri valgoma numirėlio

<sup>6</sup>Nes štai jie eina šalin dėl sunaikinimo; Egiptas surinks juos, Memphis palaidos juos; jų pageidaujamas sidabras teks dilgynėms, ir jų padangtėse augs dagiai. <sup>7</sup>Atėjo lankymo dienos, atėjo atsilyginimo dienos. Žinok, Izraeli! Pranašas yra paikas, dvasios žmogus yra beprotis dėl tavo neteisybų daugybės ir dėl tavo paikumo daugybės. <sup>8</sup>Ephraimo žvalgas yra su mano Dievu; pranašas virto žuvimo žabangais visuose jo keliuose; beprotystė yra jo Dievo namuose. <sup>9</sup>Jie sunkiai nusidėjo kaip Gabaos dienose; jis atsimins jų neteisybę ir lankys jų nuodėmes

<sup>10</sup>Aš radau Izraelį lyg vynuoges tyrumoje; aš pamačiau jų tėvus lyg ankstyvuosius figmedžio vaisius jo viršūnėje; bet jie nuėjo į Beelphegorą, nusigrėžė į gėdą ir pasidarė pasibjaurėtini, kaip ir tie dalykai, kuriuos jie pamėgo. <sup>11</sup>Ephraimo garbė nuskrido kaip paukštis; nebebus daugiau nei gimdymų, nei nėštumo, nei pradėjimo. <sup>12</sup>Nors jie ir išaugintų savo vaikus, aš padarysiu juos bevaikius žmonių tarpe; ir vargas jiems, kai aš būsiu nuo jų pasitraukęs. <sup>13</sup>Ephraimas, kaip aš mačiau, buvo įkurtas grožyje kaip Tiras; ir Ephraimas ves savo vaikus žudytojui. <sup>14</sup>Duok jiems, Viešpatie! Ką tu jiems duosi? Duok jiems nevaisingą iščią ir sudžiūvusias krūtis. <sup>15</sup>Visų jų nedorumai pasireiškė Galgaloje, nes ten jie pasidarė man nepakenčiami; dėl jų elgesio piktumo aš išvarysiu juos iš savo namų; aš daugiau nebemylėsiu jų; visi jų kunigaikščiai maištininkai. <sup>16</sup>Ephraimas ištiktas, jų šaknis sudžiūvusi; jie anaipitol nebeduos vaisiaus. O jei jie ir gimdys, aš užmušiu jų iščios mylimiausius. <sup>17</sup>Mano Dievas atmes juos, nes jie neklaušė jo; ir jie bus klajūnai tautos

**10.** <sup>1</sup>Izraelis buvo šakotas vynmedis; jo vaisiai buvo jam lygūs; bet kaip daug buvo jo vaisių, taip daug jis pasistatė altorių; kaip derlinga buvo jo šalis, taip daug atsirado joje stabų. <sup>2</sup>Jų širdis pasidalino, dabar jie žus; Dievas sutrupins jų stabus, sunaikins jų altorius. <sup>3</sup>Tuomet jie

namuose, kur dėl ten esančio lavono visi laikomi suteptais /plg Sk 19,14/. — <sup>6</sup>Eina šalin: į nelaisvę. — *Egiptas*: nelaisvė. — *Memphis*: Egipto miestas. — *Sidabras*: visa, kas už sidabrą, pinigus, galima nusipirkti, namai, papuošalai ir tt. — <sup>7</sup>Pranašas... Gal čia turėta galvoje tikri pranašai, kuriuos dėl jų išpėjimų tauta laikė paikais ir bepročiais. — <sup>8</sup>Ephraimo žvalgas... Eil prasmė labai neaiški. Jos mintis gal toki: Ephraimas turėjo tikrų pranašų, kurie kalbėjo Dievo vardu, tačiau jie davėsi suvedžiojami netikriems pranašams, kurie savo beprotystę ypač rodė savo dievo, t y, auksinio versio namuose, nes palaikė stabmeldystę. — <sup>9</sup>Kaip Gabaos... Aliuzija į bjaurų nusikaltimą, aprašytą Teis 19 skyr

<sup>10</sup>Lyg vynuoges... Dievas su didele meile ir džiaugsmu buvo priglaudęs prie savo širdies tautą /tyrumoje/. — *Jo viršūnėje*. Ebr t: jo pradžios metu. — *Į Beelphegorą*. Taip buvo vadinamas Kananiečių dievaitis. Žr Sk 25,3. — *Nusigrėžė*... Anot ebr t:

pasišventę gėdos dievačiui ir virto pasibjaurėjimu, kaip jų meilužis. — <sup>11</sup>Kaip paukštis: labai greitai. — *Nebebus daugiau*... Kai nebebus gimstančių, galinga kitados giminė veikiausiai susilpnės. — <sup>12</sup>Nors jie... Taip paaiškinama 11 e: gimimų skaičius sumažės; tie gi, kurie bus gimę, neužaugs, greitai mirs, taip kad galų gale visa giminė turės žūti. — <sup>13</sup>Ephraimas... Tiras buvo garsus savo galia ir turtais. Toks buvo Dievo globojamas Izraelis. Ebr t: Ephraimas, kaip aš buvau jį skyręs, kad jis būtų Tiras, pasodintas derlinguose laukuose... — *Ves savo*... Todėl pats bus savo žuvimo priežastis. — <sup>14</sup>Duok... Teisingai susirūstinęs pranašas pats prašo Dievo bausmės nusikaltėliams. — <sup>15</sup>Galgaloje. Tenai prasidėjo tautos stabmeldystė, kai tik ji įėjo į Žadėtąją žemę. — *Iš savo namų*: ji nebebus Dievo tauta. — <sup>16</sup>Izraelis... Jis buvo Dievo vynuogynas, rūpestingai saugojamas ir prižiūrimas, todėl duodas gražių vaisių. — *Jam lygūs*. Tauta daug

sakys : Nėra mums karaliaus, nes mes nebijome Viešpaties, ir ką mums padarys karalius ? <sup>4</sup>Kalbėkite tuščio regėjimo žodžius ir darysite sadorą ; kaip karčiokšlis išdigs teismas dirvos vagose. <sup>5</sup>Samarijos gyventojai garbino Bethaveno karves ; bet dėl to liūdės jos tauta ir jos vartininkai, kurie džiaugėsi jos garbe, nes ta garbė pasitraukė nuo jos. <sup>6</sup>Nes ir ji bus nugabenta į Asurą kaip dovana karaliui keršytojui ; gėda sugaus Ephraimą, ir Izraelis bus sugėdintas savo sumanymuose. <sup>7</sup>Samarija prapuldė savo karalių kaip putas vandens paviršiuje. <sup>8</sup>Bus sunaikintos stabo augštumos, Izraelio nuodėmė ; dagiai ir usnys ant jų altorių, ir jis sakys kalnams : Apdengkite mus, ir kauburiams : Griūkite ant mūsų

<sup>9</sup>Nuo pat Gabaos dienų Izraelis nusidėjo ; taip jie ir pasiliko ; argi neištiks jų kova kaip ta, kuri buvo Gabaoje prieš neteisybės vaikus ? <sup>10</sup>Aš plaksiu juos kaip norėsiu ; tautos susirinks prieš juos, kai jie bus plakami dėl dviejų savo neteisbių. <sup>11</sup>Ephraimas karvaitė, įpratusi mėgti kūlimą ; bet aš pereisiu per jos gražų kaklą ; aš sėsiu ant Ephraimo, Judas ars, Jokubas akės sau. <sup>12</sup>Sėkite sau teisybėje ir pjaukite sulig gailestin-

turėjo žmonių ir visokių gėrybių. — *Bet kaip daug...* Bet visos gėrybės buvo pasavinamos dievaiciams, todėl juo daugiau buvo gėrybių, juo daugiau tauta statydavo sau Baalio ar veršio statų. — <sup>2</sup>*Pasidalino* : atsisėdė nuo Dievo ir kreipėsi prie dievačių /Kir, Teod/, arba svyravo tarp Dievo ir dievačių /3 Kar 18,21/. Anot kitų dar : jų širdis apgaulinga. — *Sutrupins jų status* : taip parodydamas jų silpnumą. — <sup>3</sup>*Nėra mums karaliaus* : kurs būtų draug ir ganytojas ir gynėjas, kurs viešpatautų Dievo vardu. — *Padarys karalius*. Jų dievačiai ir karaliai tai tik šešėliai : tikros pagalbos jie duoti negali. — <sup>4</sup>*Kalbėkite...* Tačiau iki nelaimės išmokys juos išminties, jie kreipsis į visas puses, kad apsisaugotų nuo žuvimo. Vulg t daroma priekaištų tiesiog netikriems pranašams. Anot ebr t : jie kalba didelius žodžius, prisiekia kasdien ir tt, t y, daro tuščių pastangų, laužo duotąjį žodį, nevengia netikrų priesaikų, rūpinasi patikrinti sau sadorų. — *Kaip karčiokšlis...* Piktžolės geroje žemėje auga smarkiau ; tokio smarkumu ateis Dievo teismas, bausmė. — <sup>5</sup>*Samarijos...* Anot ebr t : dėl Bethaveno /auksinių/ veršių susirūpinę Samarijos gyventojai ; taip, nuliūdę dėl jų jos tauta ir /dievačių/ kunigai, jie dreba dėl jų garbės, kad ji nuo jų iškeliavo. — *Bethaveno* : neteisybės miesto, vietoje : Betelio, Dievo miesto. — Gyventojai ir dievačių kunigai liūdi, kad stabai paniekinti, net gabenami į nelaisvę. — <sup>6</sup>*Keršytojui*. Žr aug 5,13. — *Sumanymuose* :

dėl savo noru pasirinktos stabmeldystės. — <sup>8</sup>*Stabo* : Aveno. Gal ir čia Avenas /stabas/ minimas vietoje Betelio. — *Apdengkite...* Tai visai nusiminusių žodžiai. Plg Ješ 2,19 ; Lk 23,30 ; Apr 6,16

#### 4. Izraelio nelaisvė ir grįžimas iš jos

10,9-11,11. Neteisybės vaikai bus nubausti /10,9-15/, bus atiduoti Egiptiečiams ir Asiriečiams /11,1-7/, bet gailestingo Viešpaties bus vėl išvaduoti /11,8-11/

<sup>9</sup>*Gabaos*. Žr aug 9,9. — *Taip* : tokiam širdies sukietėjime. — <sup>10</sup>*Tautos susirinks*. Plg Ješ 1,4. — *Dėl dviejų...* Anot kaikiurių : dėl dviejų auksinių veršių. Tačiau plg Jer 2,13. — <sup>11</sup>*Karvaitė...* Dievo įstatymu ir pamokymais išauginta, kad tarnautų. Jai labiau patinka kultai, nes tuomet ji gali būti, negu arti. Ephraimas palyginamas su jauna karve, nes jis garbina veršį. — *Aš pereisiu...* Padėsiu jam ant sprando jungą ir pažabosiu /Jier/. — *Aš sėsiu...* Pavergsiu Ephraimą, kaip kad daro vežikas, kurs sėdi vežime ir akstinu baidydamas ragina gyvulį. — *Judas ars...* Tačiau darbas ir vargas bus naudingi, kaip naudingas yra dirvos arimas ir akėjimas. Jokubas reiškia 12 giminių. Minimas Judas, nes ir jis dalyvavo nuodėmėse, todėl bus taip pat plakamas. — <sup>12</sup>*Teisybėje* : darykite gerus darbus, tuomet pjausite tiek, kiek būsite parodę gailestingumo ir gerumo. Sunkus darbas turi juos išpurenti, kad jie gerai priimtų

gumu, plėškite sau dirvoną; nes metas jieškoti Viešpaties, kurs atėjęs išmokys jus teisybės. <sup>13</sup>Jūs arėte bedievystę, sėjote neteisybę, valgėte melo vaisių; nes tu pasitikėjai savo keliais, savo karžygių daugybe. <sup>14</sup>Pakils sumišimas tavo tautoje, ir visos tavo tvirtovės bus sunaikintos, kaip Salmana buvo sunaikintas namų tojo, kurs teisė Baalį kovos dieną, kai motina buvo sutriuškinta ant vaikų. <sup>15</sup>Tai padarys jums, Beteli, dėl jūsų neteisybių piktumo

11. <sup>1</sup>Kaip praeina rytas, taip praeis Izraelio karalius. Kai Izraelis buvo jaunas, aš mylėjau jį; iš Egipto aš pašaukiau savo sūnų. <sup>2</sup>Jei juos šaukė, tai jie ėjo tolyn nuo jų; jie aukojo Baaliams ir atnašavo stabams. <sup>3</sup>Aš buvau lyg maitintojas Ephraimui, nešiojau juos savo rankose; tačiau jie nesuprato, kad aš juos gydyčiau. <sup>4</sup>Aš traukiau juos žmoniškomis virvėmis, meilės ryšiais; aš buvau jiems kaip tas, kurs pakelia jungą augstyn nuo jų žandų; aš pasilenkiau prie jo, valgydindamas jį. <sup>5</sup>Jis negriš į Egipto šalį; Asuras bus jo karalius, nes jie nenorėjo gręžtis. <sup>6</sup>Kalavijas pradės jo miestuose, sunaikins jo rinktinius ir suės jų viršininkus. <sup>7</sup>Mano tauta lauks mano grįžimo; tačiau jiems visiems bus uždėtas jungas, kurs nebus nuimtas

<sup>8</sup>Kaip gi aš pamesiu tave, Ephraime? kaip ginsiu tave, Izraeli? kaip gi pamesiu tave lyg Adamą, padarysiu tau lyg Seboimui? Mano širdis apsivertė manyje; taip pat mano gailestingumas sužadintas. <sup>9</sup>Aš nerodysiu savo rūstybės narso, nešimsiu vėl naikinti Ephraimą, nes aš Dievas, ne

sėklą. — *Plėškite sau*: pakeiskite visą savo vidujinį nusistatymą. — *Metas jieškoti...* Nes jis dar gali būti atrastas. Plg Jėš 55,6. — *Kurs atėjęs*. Ebr t: iki jis ateis. Jau dabar reikia atverti savo širdis Dievui: tuomet ateis pas juos Viešpats, Mesijas. Plg aug 2,18... — <sup>13</sup>*Keliais*: stabmeldystė. — *Karžygių*. Ephraimo giminė buvo didžiausi ir žymi savo karingumu /plg Prad 49,22-26; Sk 1,33; Još 17,14/. — <sup>14</sup>*Kaip Salmana...* Ebr t: kaip Salmana darė prievartą Bet-Arbeliui kovos dieną. Čia matomai kalbama apie įvykį, tiesa, šv Rašte nepaminėta, bet gerai žinomą pranašo bendralaikiams. Kyliaraščiuose yra minimas Moabo karalius Salamanu; gal jis buvo sunaikinęs Arbelę labai žiauriu būdu. Buvo žinomos senovėje dvi Arbelės, viena Galilijoje, kita anapus Jordano. Vulg, kuri čia laikėsi Gr t, daroma aliuzija į Teis 6,25; 8,10

11. <sup>1</sup>*Kaip praeina...* Šitas sakinyš priklauso 10. skyrimui. — *Rytas*: aušra. Plg aug 10,7

*Buvo jaunas*. Egipte Izraelis užaugo ir virto didele tauta; tuomet Dievas išvedė jį iš Egipto. — *Iš Egipto...* Matas /2,15/ pritaiko šituos žodžius kūdikiui Jėzui, kai jis Juozapo ir

Marijos buvo atvestas atgal iš Egipto į Palestiną, ir sako, kad tuomet jie būtų pilnai įvydyti. — <sup>2</sup>*Jei juos šaukė*: per daugelį pranašų. — <sup>3</sup>*Kad aš juos gydyčiau*: kad aš buvau jų gydytojas. — <sup>4</sup>*Žmoniškomis*: tokiais ryšiais, kuriais paprastai sugaunami ir patraukiami žmonės; gerumo ir meilės pasireiškimas. — *Kurs pakelia...* Apinasriu jungas siekia gyvulių žandus. Prasmė: aš palengvindavau jums vargą ir darbą. — <sup>5</sup>*Jis negriš...* Aš neskirsiu jiems tokios vergijos, kokią jie kitados iškentėjo ir ją žino; jiems ateis dar nežinoma bausmė, kuri todėl bus baisesnė. — *Bus jo karalius*: vietoje Viešpaties. — <sup>7</sup>*Mano tauta...* Anot ebr t: mano tauta yra linkusi atstoti nuo manęs

<sup>8</sup>*Kaip gi...* Viešpats, kurs taip mylėjo Izraelį, atsimindamas tą savo meilę, jaučiasi negalys visai jo išsižadėti ir leisti jam žūti amžinai. — *Kaip ginsiu...* Ebr t: kaip išduosiu tave? Vulg žodžiuose yra atsakymas į pirmąjį paklausimą: anaip tol, aš nepamesiu tavęs; aš tave ginsiu. o Izraeli! — *Adamą...* Seboimui. Tai vardai dviejų miestų, kurie žuvo kartu su Sodoma ir Gomora /Pak 29,23/. Jie yra pavyzdys tokio žu-

žmogus, šventasis tavyje ir aš nesiveršiu į miestą. <sup>10</sup>Jie vaikščios pas-kui Viešpatį; jis krioks kaip liūtas; taip, jis krioks, ir jūros sūnūs drebės iš baimės. <sup>11</sup>Jie išskris lyg paukštis iš Egipto ir lyg karvelis iš Asiriečių šalies; ir aš apgyvendinsiu juos jų namuose, sako Viešpats

<sup>12</sup>Ephraimas apsupo mane išsigynimu ir Izraelio namai apgaule; bet Judas ėjo su Dievu kaip liudytojas ir su šventaisiais kaip ištikimasis

12. <sup>1</sup>Ephraimas gano vėją ir vejasi karštį; jis daugina visą dieną melą ir sunaikinimą; jis padarė sandorą su Asiriečiais ir gabeno alie-jų į Egiptą. <sup>2</sup>Todėl Viešpats bylinėjasi su Judu ir lanko Jokubą; jis at-silygins jam, žiūrėdamas jo kelių ir jo prasimanymų. <sup>3</sup>Jokubas pamynė savo brolių motinos iščioje ir savo stiprybėje jis grūmėsi su Angelu. <sup>4</sup>Jis nugalėjo Angelą ir paėmė viršų; jis verkė ir maldavo jį; Betelyje jis rado jį ir ten jis kalbėjosi su mumis. <sup>5</sup>Viešpats, kareivijų Dievas, Vieš-pats yra atsimintinasai jo vardas. <sup>6</sup>Taigi ir tu gręžkis į savo Dievą, sergėk jo gailestingumą ir teisybę, ir tikėkis visuomet savo Dievu

<sup>7</sup>Kanaanas turi savo rankoje netikrą svarstyklę, jis mėgsta skriausti.

<sup>8</sup>Ephraimas kalbėjo: Aš juk pralobau, radau sau stabą; visuose mano

vimo, po kurio nebelieka jokios at-statymo vilties. — *Mano širdis...* Viešpats turi tėvo širdį ir nenori nusidėjęlio mirties. — <sup>9</sup>*Šventasis...* Kas yra šventas, tas nori teisingumo ir šventumo; šventasis nenori žu-vimo, todėl jis nesiverš į miestą jo sunaikinti. — <sup>10</sup>*Jie vaikščios...* Paaiš-kinama, kaip įvyks atnaujinimas: visų pirma tauta laikysis ištikimai Viešpaties; ji bus iš klaidų ir nusi-kaltimų atšaukta jo galingu kaip liūto balsu, kuriam niekas nedrįsta prieštintis. — *Jūros sūnūs drebės...* Anot ebr t: drebėdami atbėgs sūnūs iš jūros, t y, iš tolimos jūros šalies, iš vakarų skubės ateiti su didžiausia pagarba Dievui, kurį buvo įrūstinę. Jų grįžimas gražiais palyginimais išreiškiamas taip pat 11 e: *lyg paukštis... lyg karvelis*

### 5. Paragininimas daryti atgailą

11,12-14,10. Tie, kurie buvo klas-tingi ir nedėkingi /11,12-12,14/, stabų garbintojai ir pasidavę puikybei neiš-mintingi vaikai /13,1-14,1/, gręšis į Viešpatį, kurs bus jų gelbėtojas /14,2-10/

<sup>12</sup>Ephraimas... LXX tekste, kurs gal čia tikresnis: melu apsupo mane Ephraimas, ir bedievyse Izraelio ir Judo namai; dabar Viešpats pažįsta juos, ir tai bus vadinama šventa Dievo tauta. Ebr t taip pat, kaip ir Vulgata nevisai aiškus: čia Judo karalystė, nors toli gražu netobula,

statoma žymiai augščiau už Izraelio karalystę ir pagiriama jos didesnė ištikimybė Dievui

12. <sup>1</sup>*Gano vėją*: užsiima tuščiais dalykais. — *Karštį*: karštą vėją, kurs labai kenksmingas žmonėms, gyvuliams ir augalams. — *Visą dieną*: visą laiką, kolei Izraelio ka-ralystė tebestovėjo. — *Melą*: stab-meldystę. — *Sunaikinimą*: kas ka-ralystei buvo žalinga ir vedė ją į sunaikinimą. — *Aliejų*: Palestina buvo aliejumi turtingesnė už Egiptą, bet čia aliejus tikriausiai reiškia vi-sokias dovanas, kuriomis rūpintasi patikrinti sau Egipto pagalbą. — <sup>2</sup>*Su Judu*: nes ir Judas neretai nu-sikalsdavo Dievui. Jokubas čia reiškia Izraelio karalystę. — *Lanko*: bausmėmis, plaka. — <sup>3</sup>*Pamynė...* Ebr t: laikė savo brolio kulnį. — Taip jis varžėsi dėl pirmgimystės, kurią Dievas norėjo jam suteikti /Prad 25,23/. Šitose eil nurodoma garbinga Izraelio karalystės pradžia. Minimas visų pirma žymus įvykis tautos tėvo Jokubo gimimo metu; toliau kiti svarbūs įvykiai: *savo stiprybėje...* Anot ebr t: užaugęs stiprių vyras, jis grūmėsi su Dievu. — Ta kova reiškė, kad Dievo karalystei laimėti reikia pasiryžimo ir pastangų. — <sup>4</sup>*Jis verkė...* pasakoma, kaip labai stengėsi Jokubas gauti iš nugalėtojo palaiminimą, kurį tasai davė jam lyg nenoromis. — *Betelyje*. Žr Prad 35,7. — *Ten jis kalbėjosi...* Patvirtino Jo-kubą kaip Patriarką ir davė jam

darbuose neras man neteisybės, kuria būčiau nusidėjęs. <sup>9</sup>Bet aš esu Viešpats, tavo Dievas, iš pat Egipto žemės; aš dar laikysiu tave padangtėse, kaip išskilmės dienomis

<sup>10</sup>Aš kalbėjau pranašams, ir aš padauginau regėjimus ir per pranašus kalbėjau prilyginimais. <sup>11</sup>Jei Galaade buvo stabas, tai veltui jie aukojo veršiams Galgaloje, nes ir jų aukurai lyg akmenų krūvos dirvos vagose. <sup>12</sup>Jokubas nubėgo į Sirijos šalį, Izraelis tarnavo dėl žmonos ir dėl žmonos ganė. <sup>13</sup>Per pranašą Viešpats išvedė Izraelį iš Egipto ir pranašo jis buvo saugojamas. <sup>14</sup>Ephraimas įrūstino mane savo nusikaltimais; todėl jo kraujas ateis ant jo ir jo Viešpats atlygins jam jo gėdą

**13.** <sup>1</sup>Kalbant Ephraimui pasibaisėjimas apimdavo Izraelį; tačiau jis nusikalto Baaliu ir mirė. <sup>2</sup>Ir dabar jie vis dar tebenusidėda; jie pasidarė sau iš savo sidabro liejinį, panašų į stabus; jis visas amatninkų padirbtas; ir apie tokiuos jie sako: Aukokite žmones, kurie gar-

mesijinių pažadų, kuriuos jau buvo suteikęs Abraomui ir Isakui, pažadėjo jo palikuonims teokratinę karališką garbę ir tėvonystę šventojame žemėje. Jokubas tad savo pamaldumu buvo nusipelnęs tą garbę, kuriai jis buvo Dievo išrinktas. Pažadai buvo duoti ne vien Jokubui, bet taip pat jo palikuonims; todėl ir jie turėjo būti Dievui ištikimi ir dėkingi. — <sup>6</sup>*Viešpats...* Pats Dievo vardas *Jahveh* /tas, kurs yra/ turėjo būti duotųjų pažadų laidas. Jis turėjo būti tautai visuomet atsimintinas. — <sup>8</sup>*I savo Dievą*: į tokį Dievą. — *Gailestingumą ir...* Žmogaus dorybės Dievui ir artimui. — *Tikėkis...* Ebr t: lauk nuolat savo Dievo. — Kadangi ne nuo žmogaus pareina paskirti Dievui laiką, tai reikia laukti visuomet

<sup>7</sup>*Kanaanas*. Izraelis dabar nebėra šventa iš Jokubo kilusi tauta; jis dėl savo elgesio vertas Kanaano vardo, nes neteisingas /turi savo.../ ir skriaudikas /mėgsta skriausti/. — <sup>8</sup>*Aš juk pralobau...* Izraelis dabar niekais verčia papeikimus; jis net sakosi ne mažiau įsigijęs lobio, būdamas neištikimas Dievui, kaip kad buvo Dievo žadėta ištikimiesiems; jis rado sau globėją, *stabą*, ir jaučiasi esąs visai teišus. — <sup>9</sup>*Bet aš esu...* Tačiau Viešpats nenori visai atmesti ir nusikaltusios tautos. Jis tebėra tas pat jos Dievas, kurs ją išvadavo iš Egipto. Tas pirmas išvadavimas bus ir kito išvadavimo laidas. — *Padanglėse...* Po nelaisvės. Išgelbėta iš naujos nelaisvės tauta vėl švęs kitą išvadavimo šventę

<sup>10</sup>*Kalbėjau pranašams*: todėl jų žodis buvo mano žodis. — *Prilyginimais*: iš kurių galėjai pažinti, kas aš esu ir ko iš tavęs reikalauju. — <sup>11</sup>*Jei Galaade...* Šitos eil tikra prasmė nesusekama. Gal norėta išreikšti toki mintis: jei Galaadas buvo visai pasidavęs stabmeldystei be jokios sau naudos, tai ir Galgala lygiai paskendus stabmeldystėje žino, kas jos laukia. — *Jų aukurai...* Ir stabų aukurai bus visai sunaikinti. — <sup>12</sup>*Jokubas nubėgo...* Vėl primenama Jokubo istorija. Kad Kanaano moterys nenuvestų jo prie savo stabų aukurų, jis bėgo, vargu ir kantrumu įsigijo sau žmoną; dabar gi Izraelio tauta skuba iš Galaado į Galgalą, iš Galgalos į Galaadą stabų jieškoti /žr Prad 27,41 ir tol/. — <sup>13</sup>*Per pranašą*: Mošę /plg Iš 14,21.22/. Jokubas bėgo, vargo, bet iš jo kilusi tauta buvo garbingai vedama ir globojama. Tuomet jis klausė Dievo balso, o dabar? — <sup>14</sup>*Jo kraujas...* Jis pats bus savo žuvimo priežastis. — *Jo gėdą*: Dievui padarytą panieką

**13.** <sup>1</sup>*Kalbant Ephraimui...* Anot ebr t: kai tik Ephraimas pradėdavo kalbėti, kiti drebėdavo; jis buvo augštai iškilęs Izraelyje. — Turėta čia galvoje Teisėjų laikai, kada Ephraimo giminė pasirodydavo galingiausia. /Plg Teis 8,1/. Bet veikiai ji susitepė stabmeldyste, kuri buvo ir jos žuvimo priežastis /plg 1 Kar 4,1.../. — <sup>2</sup>*Tebenusidėda*: stabmeldyste. — *Padirbtas*: todėl yra niekai. — *Aukokite žmones...* Užmušti žmogų ir garbinti veršį, tai didžiausias proto iškrypimas. Žmonės buvo aukojami

binate versius. <sup>3</sup>Todėl jie bus kaip rytmetinis debesis ir kaip rytmetinė rasa, kuri nyksta kaip audros pagauta iš klojimo dulkė ir kaip dūmas iš dūmtraukio. <sup>4</sup>Aš gi esu Viešpats, tavo Dievas dar iš Egipto žemės, ir tu nepažįsti kito Dievo be manęs, ir nėra kito gelbėtojo be manęs. <sup>5</sup>Aš pažinau tave tyrumoje, tuštumos šalyje. <sup>6</sup>Savo ganyklose jie atsiganė ir buvo sotūs; jų širdis pakilo, ir jie užmiršo mane. <sup>7</sup>Taigi aš būsiu jiems lyg liūtienė, lyg lūšis Asiriečių kelyje. <sup>8</sup>Aš pasitiksiu juos kaip lokienė, kurios jaunikliai sugauti, ir suplėšysiu jų kepenų vidurius; aš sunaikinsiu juos tenai lyg liūtas; laukinis žvėris sudraskys juos.

<sup>9</sup>Tu pats sau esi prapultis, Izraeli; tik manyje yra tavo pagalba. <sup>10</sup>Kur tavo karalius? Ypač dabar tegelbi jis tave visuose tavo miestuose. Ir kur yra tavo teisėjai, apie kuriuos tu sakei: Duok man karalių ir kunigaikščius. <sup>11</sup>Aš duosiu tau karalių savo narse ir vėl atimsiu savo užsidegime. <sup>12</sup>Ephraimo neteisybė įrišta, jo nuodėmė paslėpta. <sup>13</sup>Gimdėvės skausmai ateis jam; jis neišmintingas vaikas; nes dabar jis neišliks savo vaikų sunaikinime. <sup>14</sup>Aš išgelbėsiu juos iš mirties galios, išvaduosiu juos iš mirties. O mirtie, aš būsiu tavo mirtis, o pragare, aš būsiu tavo įgelimas! Paguoda paslėpta mano akims. <sup>15</sup>Kadangi jis dalina brolius, Viešpats atves karštą vėją, kilstantį iš tyrumos, kurs išdžiovins jo gyklas ir išsekins jo šaltinį; jis išplėš visokių brangenybių turtus

Molokhui. /plg 4 Kar 17,17; Ez 23,37/ — <sup>3</sup>*Jie bus kaip...* Keturiais palyginimais su dalykais, kurie pasirodo ir tuojau išnyksta, nurodoma bausmės didumas ir jos tikrumas. — <sup>4</sup>*Dar iš Egipto...* Kitados padaryti tautai stebuklai yra laidas, kad Dievas nenori jos visiškai sunaikinti. Plg Ješ 43,10. — <sup>5</sup>*Tuštumos*. Ebr t: sausumos. — <sup>6</sup>*Savo ganyklose...* Tauta yra Dievo banda, kuriai buvo duota derlinga šalis. Gavus daug gėrybių, ji pasidarė puiki, lyg kad jai visai nebebūtų reikiama Dievo pagalba. — <sup>7</sup>*Aš būsiu...* Pasikėlusią į puikybę tautą Dievas nubaus. Bausmė aprašoma vaizdais. — <sup>8</sup>*Kepenų vidurius*. Ebr t: jų širdies uždarymą, t y, krūtine.

<sup>9</sup>*Tu pats...* Tauta dėl ją sutikusios bausmės negali kaltinti Dievo; kalta tik ji viena. — <sup>10</sup>*Kur tavo karalius*. Tikrasis tautos karalius buvo pats Dievas; bet ji du kartu pasirinko sau Dievo vieton kitoki karalių, pirmą kartą Samuėliui esant Teisėju /4 Kar 8,4/, ir antrą kartą atsiskyrus nuo Dovidio namų. — <sup>11</sup>*Aš duosiu...* Plg 1 Kar 8,12-20. — <sup>12</sup>*Įrišta... paslėpta*. Pas Viešpatį laukdama keršto dienos. — <sup>13</sup>*Gimdėvės skausmai*: ūmūs, didžiausi skausmai, bausmės. — *Nes dabar...* Neišliks, nes visi vaikai bus sunaikinti. Kitoki mintis išreiškta ebr t: nes tai metas, kuriuo jis neturi pasilikti, kur gimsta vai-

kai /motinos iščioje/. — Jei vaikas negali užgimti, jis būtinai miršta. Ir Izraelis turi atgimti kuogreičiausia per atgailą, kitaip jis mirs. — <sup>14</sup>*Aš išgelbėsiu...* Vieni aiškintojai supranta šituos ž apie žadamą tautai išgelbėjimą. Jis bus įvykdytas pilnai, kai atsitiks tai, ką šv Povilas aprašo 1 Kor 15,55, būtent, kada mirusiųjų kūnų prisikėlimu bus iš mirties atimtas visas jos grobis. Ebr t tikriau verčiamas taip: aš išgelbėsiu juos iš šeolio /mirusiųjų buveinės/ rankos; aš išvaduosiu juos iš mirties. O mirtie, kur yra tavo maras? O šeoli, kur yra tavo sunaikinimas? Atgaila /mano sumanymas keršyti/ bus paslėpta mano akims. Plg Žyd 2,14. — Kiti aiškintojai draug su kaikuriais Žydais sako, kad geri pažadai šioje eil būtų nesuderinami su kontekstu, ir todėl mato čia baisių grasymų. Ebr t sakinius jie ima kaip nustebimo klausimus: ar aš išgelbėsiu juos iš šeolio rankos? Ar aš išvaduosiu juos iš mirties? /t y, aš neišgelbėsiu jų ir tt/. O mirtie, kur yra tavo maras? O šeoli, kur yra tavo sunaikinimas? /t y, siųsk jiems, o mirtie, savo marą ir tt/. Atgaila bus paslėpta mano akims /t y, aš niekuomet nesigailėsiu juos nubaudęs/. Toks aiškinimas yra, tiesa, gana sklandus, bet jis nėra geresnis už pirmąjį, kurį pilnai palaiko ir Povilo žodžiai 1 Kor 15,55; be to, pas Ošęją randame ir

14. <sup>1</sup>Samarija pražus, nes įrūstino savo Dievą, jie žus kalaviju, jų kūdikiai bus sutriuškinti ir jų nėščios moterys perskrostos

<sup>2</sup>Grėžkis, Izraeli, į Viešpatį, savo Dievą, nes tu sukniubai savo neteisybėje. <sup>3</sup>Pasiimkite su savim žodžius ir grėžkitės į Viešpatį ir sakykite jam: Atimk visą neteisybę, priimk kas gera, ir mes atnašausime savo lūpų veršius. <sup>4</sup>Asuras neišgelbės mūsų, mes nebesėsime ant žirgų ir nebesakysime daugiau: Mūsų rankų darbas yra mūsų dievai, nes tu pasigailėsi to našlaičio, kurs yra pas tave

<sup>5</sup>Aš išgydysiu jų žaizdas, mylėsiu juos savaime, nes mano narsas nusigrėžė nuo jų. <sup>6</sup>Aš būsiu lyg rasa, Izraelis žydės lyg lelija, ir jo šaknys išsiplės kaip Libano. <sup>7</sup>Jo šakos išsiskės, jo garbė bus panaši į alyvmedžio ir jo kvapas bus kaip Libano. <sup>8</sup>Jie vėl sugrįš gyventi jo ūksmėje, gyvens kviečiais ir žydės kaip vynuogynas; jo šlovė bus toki kaip Libano vyno. <sup>9</sup>Ephraime, kam gi man dar stabai? aš išklausysiu ir aš auginsiu jį lyg žaliuojančią eglę; iš manęs rasis tavo vaisius

<sup>10</sup>Kas yra išmintingas, kad tai suprastų? kas turi išmanymo, kad tai žinotų? Nes Viešpaties keliai tiesūs ir teisingieji vaikščioja jais, neištikimieji gi suklumpa juose

kitur visai netikėtai supintų grasymų su geriausiais pažadais. — <sup>15</sup>*Kadangi jis*: Ephraimas. Kadangi Ephraimas pats atsiskyrė ir padalino karalystę, tai Dievas išsklaidys Izraelį. Todėl laukiant laimingesnių laikų tautai teks daug kentėti. Ir vėjas bus Dievo bausmės vykdytojas. Plg Ez 19,12. Ebr t: nes nors jis ir derlingas, tačiau ateis rytų vėjas, Viešpaties vėjas, kylas iš tyrumos...

14. <sup>1</sup>*Samarija...* Ebr t: Samarija gaus atkentėti, nes ji kėlė maištą prieš savo Dievą. Vulg t yra linkėjimas bausmių nusikaltusiai tautai, kurią čia atstovauja jos sostinė. Tokiuo linkėjimu išreiškiamas grasymas, kad nusikaltėlis susiprastų ir pasitaisytų, arba kad jo nubaudimu būtų pataisyti kiti, arba bent kad taip pasireikštų Dievo teisybė ir galybė /Tom/

<sup>2</sup>*Savo neteisybėje*: savo stabų garbinimu. — <sup>3</sup>*Pasiimkite...* Išpažindami savo nuodėmes artinkitės į Viešpatį /Jeron/. — *Savo lūpų veršius*: gyrių ir dėkojimą. Panašaus išsireiškimo kitur nerandame. LXX ir Syr tekste skaitome: savo lūpų vaisių. Toks skaitymas geresnis, nes jo laikėsi ir Povilas Žyd 13,15. Kald tačiau tekste sakoma: tebūna mūsų lūpų žodžiai tau taip malouūs, kaip jaučiai pasimėgimui ant altoriaus. — <sup>4</sup>*Mes nebesėsime...* Nebeieškosime jokios žmonių pagalbos.

— *Nes tu pasigailėsi...* Ebr t: nes pas tave randa pasigailėjimo našlaičiai. — Našlaičiai yra Izraelio tauta, nes Dievo, savo tėvo, palikta, nes iš jos atimtas laimingas sūnų likimas

<sup>5</sup>*Aš išgydysiu...* Ebr t: aš atitaisyčiau jų neištikimybę. — <sup>6</sup>*Lyg rasa. Izraelis.* Ebr t ir kituose: lyg rasa Izraeliui. — *Lyg lelija.* Plg Mt 6,28. — *Kaip Libano.* Didžiausio įsigalėjimo žymė. — <sup>7</sup>*Išsiskės.* Dievo karalystė apims visas tautas. — *Į alyvmedžio.* Naudingiausias savo vaisiais Palestinos medis. — *Kaip Libano*: kurs kitados buvo apaugęs kedrais ir kitokiais gerą kvapą turinčiais medžiais. — <sup>8</sup>*Kaip Libano vyno.* Libano pašlaitės aplinkui buvo apodintos vynuogynais, iš kurių buvo gaunama jau ir senovėje garsaus labai gero vyno. — <sup>9</sup>*Kam gi man...* Dievas nebepakęs šalia savęs stabų, kuriuos tauta garbino. Jam rūpi, kad jų visai nebebūtų. — *Aš auginsiu...* Anot ebr t: aš žiūrėsiu į jį kaip į žaliuojantį kiparisą

<sup>10</sup>*Kas yra išmintingas.* Baigdamas knygą pranašas kreipiasi į savo skaitytojus ir dar kartą ragina juos pasinaudoti visais duotais pamokymais, visuomet laikytis Dievo valios, kuri įvykdyta daug laimės duoda teisiesiems, neįvykdoma gi sudaro bėgaliųjų sunkenybių nusidėjėliams ir veda juos į mirtį



# JOELIO PRANAŠYSTĖ

## IVADAS

1. Ebr Joelio vardas reiškia: Viešpats /Jahveh/ yra Dievas. Joelio tėvas Phatuelis visai nežinomas asmuo. Gyveno ir pranašavo Joelis tikriausiai Judo karalystėje, nes jis neretai mini tik Sioną, Judo ir Jerusaleės gyventojus, šventyklą ir aukas. Jis gal yra visų seniausias pranašas, senesnis už Ješają ir Amosą. Ješajas /13,6/ jau galėjo pasinaudoti Joelio /1,15/ žodžiais, Amosas gi savo pranašystę pradeda /Am 1,2/ sakiniu, paimtu iš Joelio teksto /3,10/. Tarp Žydų tautos priešų, kuriuos Dievas nubaus, jis mini Egiptiečius, Idumėją, Tirą, Sidoną ir Pilistimus, bet nieko nesako apie Siriečius, Asiriečius ir Kaldiečius, kurie vėliau pasidarė taip pavojingi Žydams, kad dėl jų vėlesnieji pranašai /Ošėjas, Amosas/ turėjo daug dejuoti ir kuosmarkiausiai kelti savo balsą. Nekalba Joelis nė apie stabmeldytę Žydų tarpe; atrodo, kad jo laikais tauta buvo visai ištikima Dievui. Toki Žydų tautos padėtis buvo tik pirmais karaliaus Joaso viešpatavimo /877-837/ metais. Tikriausiai šiuo laiku Joelis ir bus parašęs savo pranašysčių knygelę, kurios labai graži kalba gyvai liudija apie jos senumą

2. Joelio pranašysčių knygos turinys toks. Pirmoje jos dalyje /1,1-2,17/ yra raginimas daryti atgailą dėl dviejų Judo šali ištikusių skaudžių nelaimių, būtent, skėrių užplūdimo, kurs yra ypač plačiai aprašomas, ir dėl sausmečio; o kunigai kviečiami įsakyti pasninką ir maldas visoje šalyje. Antroje knygos dalyje /2,18-3,21/ žadamas Dievo pasigailejimas, nes nelaimės baigsis ir Dievas duos lietaus bei gerą derlių; be to, išlies gausingai ant visų šventąją Dvasią; iš kitos gi šalies baisi Viešpaties keršto diena pasireikš visiems Dievo tautos priešams, kurie bus sunaikinti, tuo tarpu kad Judas atgims

Joelio knygoje tarp kita ko randame geriausių pažadų Žydų tautai, jei ji pasiliks ištikima Viešpačiui. Ji virs visą pasaulį apimančios teokratinės karalystės centru. Eklesijai yra joje pažadėtas šv Dvasios išliejimas /2,28-29/. Gražiai joje aprašytas visuotinis teismas pasaulio pa-  
baigoje

# JOELIO PRANAŠYSTĖ

1. <sup>1</sup>Viešpaties žodis suteiktas Phatuelio sūnui Joeliiui

<sup>2</sup>Pasiklausykite jūs, seniai, ir išgirskite ausimis, visi žemės gyven-tojai, ar yra toks dalykas įvykęs jūsų dienoje, ar jūsų tėvų dienoje?

<sup>3</sup>Pasakokite tai savo vaikams ir jūsų vaikai savo vaikams ir jų vaikai to-lesnei kartai. <sup>4</sup>Ką paliko kirminai, tai suėdė skėriai, ir kas liko nuo skėrių, suėdė vabalai, ir kas liko nuo vabalų, suėdė amaras

<sup>5</sup>Pabuskite jūs, girtieji, ir verkite, klykite visi, kurie gardžiai geriate vyną, nes jis atimtas nuo jūsų burnos. <sup>6</sup>Nes mano šalį apipulė tauta galinga ir nesuskaitoma; jos dantys kaip liūto dantys, ir jos krūminiai lyg jauniklio liūto. <sup>7</sup>Ji pavertė mano vynuogyną tyruma, nuplėšė žievę nuo mano figmedžių, nulupo, apiplėšė juos ir parmetė; jų šakos pasidarė baltos

<sup>8</sup>Raudok kaip mergaitė, kuri apsivilkė maišu dėl savo jaunystės vyro.

<sup>9</sup>Duoninės ir liejamosios aukos dingo iš Viešpaties namų; gedi Viešpa-ties tarnai kunigai. <sup>10</sup>Laukai sunaikinti, gedi dirvos, nes sunaikinti kvie-čiai, išdžiūvo vynos, išseko aliejus. <sup>11</sup>Artojai nusimine, klykia vynininkai dėl javų ir miežių, nes lauko pjūtis žuvo. <sup>12</sup>Vynuogynas išdžiūvęs ir

## I. 1. Skėrių sunaikintas kraštas

I, 1-20. Pranašas, aprašęs skėrių padarytą šalies sunaikinimą /2, 12/, ragina visus raudoti ir pasninkauti /13, 20/

I. <sup>1</sup>Viešpaties žodis. Visa, ką pra-našas Joelis pasakys savo knygoje, yra Viešpaties žodis, todėl Dievo suteiktas apreiškimas

<sup>2</sup>Ar yra... įvykęs... Skėrių padary-tas Judo šalies sunaikinimas taip didelis, kad panašaus neatsimena seniausi žmonės; reikia, kad jo atsiminimas pasiliktų ir būsimoms kartoms. Plg Iš 10, 2; 13, 8. — <sup>4</sup>Ką paliko kirminai... Ebr t kalbama tik-riausiai tik apie skėrių padarytą su-naikinimą. Atskiri jų pavadinimai greičiausiai nurodo ketveriopą būdą, kaip augalai buvo sunaikinti: nu-kertant /lapus/, griaužiant, čiulpiant ir tt

<sup>5</sup>Klykite... Ebr t: klykite, jūs visi girtuokliai, kad jums saldus vynos atimtas nuo burnos. — Vadindamas tuos, į kuriuos pranašas kreipiasi, girtuokliais, jis jau nurodo ir nelai-mės priežastį — daugelio girtuoklia-vimą, kurs dabar susilaukė bausmės. — <sup>6</sup>Tauta. Kaip čia skėriai, taip ki-

tur vabzdžių aibės, pav, skruzdėlės vadinamos tauta. Plg Pat 30, 25, 26. — *Jauniklio liūto*. Ebr t: liūtienės. Plg Apr 9, 8. — *Vynuogyną*. Vynme-džiai ir figmedžiai buvo didžiausis Palestinos turtas. Ebr t ta pati mintis išreikšta bent kiek kitais ž: ji su-naikino mano vynmedžius ir visai sulamdė mano figmedžius; nuplėšė jų žievę ir juos paguldė, jų šakos pa-sidarė baltos

<sup>8</sup>Dėl savo jaunystės vyro. Turima čia galvoje mergaitę, pažadėta vy-rui, kuriam staigiai mirus ji negražiu gedulo drabužiu apsivilkus rauda prarastos laimės. Susižadėjimas Žy-duose buvo lygus sutuoktuvėms; pažadėta mergaitė buvo laikoma ir vadinama žmona, jaunikis jos vyru /Pak 22, 23/. — <sup>9</sup>Duoninės... Sen Test žemės derlingumas ir perteklius pa-prastai būdavo tautos pamaldumo pasėka ir ženklas, jog Dievas jai maloningas; todėl tikriausiai įrody-mas, jog jis yra susirūstinęs, buvo ta aplinkybė, kad Dievas leido taip gausiai sunaikinti šalies turtus, jog nebėra iš ko daryti jam aukų. Ne-kruvinoms aukoms buvo vartojami javai /smulkūs miltai, nerauginta duona/, aliejus ir vynos. Viešosios

figmedis suvytęs, granatinių obuolių medis, palmė, obelė ir visi laukų medžiai padžiūvę, nes žmonių vaikų džiaugsmas dingo

<sup>13</sup>Susijuoskite ir raudokite, jūs kunigai; klykite altoriaus tarnai, ieikite, gulėkite apsilvilę maišais, mano Dievo tarnai, nes iš jūsų Dievo namų dingo duoninės ir liejamosios aukos. <sup>14</sup>Skelbkite šventą pasninką, šaukite susirinkimą, surinkite senius, visus šalies gyventojus į savo Dievo namus ir šaukitės Viešpaties: <sup>15</sup>Ai, ai, ai tai dienai! nes Viešpaties diena arti, ir ji ateina kaip sunaikinimas nuo Galingojo. <sup>16</sup>Argi ne jūsų akyse dingo maistas iš mūsų Dievo namų, linksmybė ir džiaugsmas? <sup>17</sup>Galvijai supuvo savo mėšle, klunai sugriauti, sandėliai išardyti, nes kviečiai sugedę. <sup>18</sup>Kodėl vaitoja gyvuliai, baubia bandos jaučiai? Nes nėra jiems ganyklų; bet taip pat žūna ir avių būriai

<sup>19</sup>Į tave, Viešpatie, aš šaukiuos, nes ugnis suėdė pievų grožį ir liepsna nudegino visus šalies medžius. <sup>20</sup>Net ir laukų žvėrys, lyg lietaus ištroškusi sausa žemė, žiūri augstyn į tave, nes išdžiūvo vandenų šaltiniai ir ugnis prarijo pievų grožį

2. <sup>1</sup>Trimituokite trimitu Sione, klykite mano šventajame kalne, tesudrebą visi šalies gyventojai, nes Viešpaties diena ateina, nes ji arti, <sup>2</sup>tamsybių ir sutemos diena, debesų ir viesulo diena. Kaip aušra išsiplečia

aukos tikriausiai dar tebebuvo daromos. — *Kunigai*. Jie nebegalėjo gauti jiems priklausančių dešimtinių ir dovanų. — <sup>10</sup>*Gedi dirvos*. Pati žemė atrodo nuliūdusi, nes sunaikinti tie dalykai, kurie buvo šalies turtas. Dėl jų žuvimo liūdi visi gyventojai

<sup>13</sup>*Susijuoskite...* Jei aukos liaujasi, tai yra didžiausi bausmės, ir, Dievo siūsta nelaimė, draug ir ženklas, kad Dievas gali tautą visai atmesti nuo savęs. Bendrame liūdesyje kunigai turi duoti atgailos pavyzdį, kad Dievas būtų permaldautas. — *Ieikite...* Anot ebr t: ateikite /į šventyklą/, nakvokite gedulo apdaruose, jūs, mano Dievo tarnai. — <sup>14</sup>*Skelbkite šventą...* Pasninkas vadinamas šventu, nes juo reikia daryti atgailą už nuodėmes ir stengtis laimėti Viešpaties pasigailėjimą. — *Susirinkimą*: kad visų vardu būtų siunčiamos maldos Dievui. Tokie šventi susirinkimai Žydams buvo žinomi nuo seniausių laikų. Žr Teis 20,26; 1 Kar 7,5.6. — *Senius*: jie stovėdami visuomenės priešakyje turi duoti jiems gerą pavyzdį. — <sup>15</sup>*Ai, ai, ai...* Dabartinė nelaimė yra ženklas dar didesnės būsimos, kuri taip baisi, kad pranašas ją numatydamas gali tiksliai skaudžiai dūsauti. Jei tie įspėjimai, kuriuos Dievas siunčia mažesnėmis nelaimėmis, nueina niekais, tai artėja baisi Viešpaties rūstybės diena. Plg

Ješ 34,8. — <sup>16</sup>*Argi ne jūsų...* Jei dabartinė nelaimė yra padariusi taip baisių dalykų, tai kokių baisumų atneš su savim Viešpaties teismo diena? Derliui žuvus nebegali būti džiaugsmo, kurs lydėdavo iškilmių susirinkumus, aukų pokylius ir dėkojimo dienas. — <sup>17</sup>*Galvijai supuvo*: nes žmonės nusiminę nebeįstengia jais rūpintis

<sup>18</sup>*Ugnis*: sausmetis. Plg 20 e. Apie antrąją slogą pranašas kalba labai trumpai; ji gal buvo žymiai mažesnė negu pirmoji

## 2. Paraginimas daryti atgailą

2,1-17. Teismo diena arti, nes jau pasirodo Dievo bausmės vykdytojai /1-9/; bausis teisėjas Viešpats ateis, todėl reikia daryti tikrą atgailą /10-17/

2. <sup>1</sup>*Trimituokite...* Šitais žodžiais kreipiamasi į kunigus, kurių pareiga buvo Morijos kalne trimituoti trimtais /plg Kun 10,1.../. — *Ji arti*. Nors teismas arti /1,15/, tačiau tikra atgaila jis gali būti atitolintas, arba net visai pašalintas. Plg Jer 26,19 ir žem 2,14,17. — <sup>2</sup>*Tamsybių...* Tamsybėmis Dievas baudė atkakliuosius Egipte /Iš 10,2/; tamsybė apsupusi Sinajaus kalną buvo Dievo didenybės garbingumo ženklas. Kaip paprastai šviesa reiškia džiaugsmą ir laimę,

kalnuose, taip ateina gausinga ir galinga tauta ; į ją panašios nebuvo nuo pradžios ir po jos nebus per kartų kartas. <sup>3</sup>Jos priešakyje — ryjanti ugnis ir jos užpakalyje — deginanti liepsna ; šalis ties ją lyg gėrių sodas, o paskui ją tyrumos tuštuma, ir nėra kas ją išvengtų. <sup>4</sup>Jų išvaizda kaip žirgų išvaizda ; jie bėga kaip raiteliai. <sup>5</sup>Jie šokinėja, kaip kad kariški vežimai bilda kalnų viršūnėmis, kaip ūžia liepsna, rydama šiaudus, kaip drąsi tauta prisirengusi kovai. <sup>6</sup>Prieš juos dreba iš išgąščio tautos, visi veidai darosi panašūs į puodus. <sup>7</sup>Jie bėga kaip drąsuoliai, kaip vyrai kovotojai jie kopia į sieną ; vienas prie kito jie eina savo keliu ir nenukryps-ta nuo savo takų. <sup>8</sup>Vienas kito nestumdo, kiekvienas eina savo vieta ; bet ir pro langus jie puola ir neiškrinka. <sup>9</sup>Jie eina į miestą, bėga sienomis, lipa į namus, lenda pro langus kaip vagis. <sup>10</sup>Prieš juos dreba žemė, virpa dangus ; saulė ir mėnulis aptemsta, ir žvaigždės nustoja savo blizgėjimo. <sup>11</sup>Viešpats paleidžia savo griausmą savo kariuomenės prieš-kyje, nes labai didelė jo kariška stovykla, nes ji galinga ir vykdanči jo žodį ; nes Viešpaties diena didelė ir labai baisi, ir kas ją iškęs ?

<sup>12</sup>Taigi dabar Viešpats sako : Gręžkitės, ir mane visa savo širdimi, pasninku, verksmu ir raudojimu. <sup>13</sup>Perplėškite savo širdis, ne savo dra-

taip naktis ir tamsa nelaimę ir bausmę. — *Galinga tauta* : skėriai. Plg aug 1,6. Tačiau kaip kurie aiš-kintojai mano, kad pranašas dabar naikinančių kraštą skėrių aibėse mato taip pat vaizdą kitų galingų priešų, kurie bus kito dar baisesnio Dievo teismo vykdytojai. Pranašo aprašymas atitinka Mošės grasymus, Pak 28,49... — *Nebuvo nuo pradžios...* Patarlinis išsireiškimas, kuriuo pažymimas nepaprastas skėrių pa-daryto sunaikinimo didumas. Rašydamas šituos žodžius, Joelis gal turėjo galvoje, kas pasakyta Iš 10,14. — <sup>3</sup>*Jos priešakyje...* Dviem palyginimais aprašomos skėrių už-plūdimo pasėkos. Tas Dievo leistas užplūdymas lygus baisiam visa su-naikinančiam gaisrui. Plg Ps 17,9 ; 96,3. — *Gėrių sodas* : rojus. — <sup>4</sup>*Kaip žirgų*. Skėrių galva gerokai panaši į labai sumažintą arklio galvą. Plg Apr 9,7. — *Jie bėga...* Greitai, suglaustomis eilėmis. — <sup>5</sup>*Jie šokinėja...* Bėgančių skėrių sukeliamas ūžesys ir čiuzėjimas lyginami su toli kalnuose girdimu vežimų bildesiu /plg Apr 9,9/ ir degančių šiaudų spragsėjimu, ir su einančios į kovą minios triukšmu. — <sup>6</sup>*Panašūs į puodus* : pajudėja iš išgąščio. Ebr t prasmė : išblyksta. — <sup>7</sup>*Į sieną*. Skėriai lipa į sutiktą savo kelyje medį, kopia į sieną ir nepailsta. — <sup>8</sup>*Pro langus*. Ebr ž greičiau reiškia : pro jettis ar pro kalavijus. Prasmė gi yra : nesiduoda sulaikomi nė ginklais. — *Neiškrinka* :

skėrių eilės neišyra. — <sup>10</sup>*Dreba žemė...* Tolesniam aprašymui vaizdai imami iš visuotinio teismo apystovų /plg Ješ 13,10 ; žem 3,15 ; Ez 32,7 ; Mt 24,29/, jie pritaikomi tai didelei nelaimei, daliniam Dievo teismui aprašyti, nes atskiri Dievo teismai yra laipsniai ir prirengimas prie vi-suotinio ; pritaikomi ir dėl tam tikro panašumo : dreba žemė, nes dreba iš išgąščio jos gyventojai ; kai begalinės skėrių aibės skrenda storais sluogs-niais, jie sudaro didelį tamsiausį de-bešį, pro kurį neprasiveržia saulės šviesa. — <sup>11</sup>*Savo griausmą*. Įspėjan-tis griausmingas Viešpaties balsas buvo pati pranašo aprašyta nelaimė. — *Jo kariška...* Anot ebr t : jo ka-riškas būrys, nes galingas to įsakymo vykdytojas, nes Viešpaties ir tt. Plg Jer 30,7 ; Am 5,18 ; Soph 1,15

<sup>12</sup>*Taigi dabar*. Anot ebr t : dar ir dabar. — Nors jūs patyrėte pirmuo-sius Dievo rūstybės ženklus, nors Dievo diena jau artėja ir kerštas jau paskelbtas, tačiau Dievas nori jį sulaikyti. Kuo aš grasiau, tai turi jus išgąsdinti /Jieron/, turi jus pastū-mėti į atgailą /Auksab/. — *Pasninku...* Atgailos ženklais, pasninku ir tt jie įrodys, kad jie visa širdimi bjaurisi savo nusikaltimų. — <sup>13</sup>*Ne savo drabu-žius*. Nesitenkinkite viršutiniiais žen-klais, atplėškite savo širdis nuo nuo-dėmės, perplėškite jas skausmu ir tikru gailesiu ; su visu tuo turi būti sujungtas pilnas širdies palinkimas į Dievą. — *Nes jis...* Gręžtis į Dievą

bužius, ir gręžkitės į Viešpatį, jūsų Dievą, nes jis maloningas ir gailestingas, kantrus ir pilnas pasigailėjimo, ir gali gailėtis, leidęs šią nelaimę. <sup>14</sup>Kas žino, gal jis vėl dovanos ir paliks po savęs palaiminimą, duoninę ir liejamąją auką Viešpačiui, jūsų Dievui? <sup>15</sup>Trimituokite trimitu Sione, skelbkite šventą pasninką, šaukite sueigą, <sup>16</sup>surinkite tautą, pašventinkite susirinkimą, surinkite mažutėlius ir tuos, kurie tebežinda krūtis; teisėina jaunikis iš savo guolio ir jaunoji iš savo patalo. <sup>17</sup>Tarp prieangio ir altoriaus teverkia kunigai, Viešpaties tarnai, ir tesako: Pasigailėk, Viešpatie, pasigailėk savo tautos ir neduok savo tėvonystės paniekinti, kad jai viešpatautų tautos. Kam turėtų sakyti tautose: Kur yra jų Dievas?

<sup>18</sup>Viešpats parodė uolumo dėl savo šalies ir pasigailėjo savo tautos. <sup>19</sup>Viešpats atsiliepė ir tarė savo tautai: Štai aš siųsiu jums javų, vyno ir aliejaus, ir jūs būsite jų pilni; aš nebeduosiu jūsų paniekinti tautose. <sup>20</sup>Tą, kurs yra iš šiaurės, aš atitolinsiu nuo jūsų, ir išvarysiu jį į nepereinamą ir tuščią šalį, jo priešakį į Rytų jūrą ir jo užpakalį į tolimąją jūrą; ten kils augštyrų jo dvokimas, ir kils jo puvimas, nes jis elgėsi išdidžiai. <sup>21</sup>Nebijok, žeme, džiūgauk ir linksminkis, nes Viešpats padarys didelių dalykų. <sup>22</sup>Nebijokite, šalies gyventojai, nes žels gražios

jiems tikrai padės šie prisiminimai: jis jūsų Dievas, kurs rūpinasi savo tauta, ir kurs yra didžiausi jos gėrybė; džiaugsmingą viltį ir pasitikėjimą turi sužadinti ta aplinkybė, kad jis pilnas malonės, pasigailėjimo, kantrumo ir malonumo, todėl gali bausmę nukelti ir suteikti gausenių malonių. Plg Iš 34,6. — *Gali gailėtis...* Drąsus antropomorfizmas. Plg Ps 85,5; Jo 4,2 ir k. — <sup>14</sup>Kas žino... Pranašas ragina daryti atgailą ir pasitikėti. Kadangi jis tačiau neįstengia pilnai išmanyti Dievo turtų, išminties ir žinojimo gilybės, jis verčiau linki, ne per daug greitai tvirtina [Jieron], juo labiau kad kitaip jo klausytojai gali neparodyti atgailoje reikiamo uolumo. — *Paliks po savęs*: kai nubaudęs tautą vėl maloningai gręsis į ją. — *Palaiminimą*: gausią derlių. Plg aug 1,9. — <sup>16</sup>Trimituokite... Žr aug 1,14. — <sup>18</sup>Pašventinkite. Visi turi būti laisvi nuo susitepimo. Plg 2 Kron 30,17.18. — *Mažutėlius...* Visi be jokio pasiteisinimo turi ateiti į šventyklą, kad visų raudojimai, ypač mažų vaikų, tikriau palenktų į juos Dievo širdį. Bendros atgailos metu nė vienam nevalia sau pataikauti. — <sup>17</sup>Tarp prieangio... Tarpininkai tarp Dievo ir žmonių turi melstis visų vardu ir išreikšti, ką visi jaučia, stovėdami tarp šventyklos prieangio ir deginamųjų aukų altoriaus, atsi- gręžę į šventyklą. Jų ašaros parems

jų prašymą. — *Savo tautos*: kurią pats sau išsirinkai ir taip daugeliu stebuklų paliudijai, kad ji tikrai tavo. Jei pagonys ją pasiimtų, būtų negarbė jos Dievui, tam Dievui, kuriuo tauta gyrėsi prieš kitas kaip savo tikru padėjėju

## II. 1. Derlingiausi laukai

2,18-27. Pasigailėjęs savo tautos Dievas padarys galą ištikusiai ją nelaimei, skėriai bus sunaikinti, gausūs šaliai suteiktas lietus grąžins žemei derlingumą ir tauta džiaugsis visokių gėrybių apstybe

<sup>18</sup>Viešpats... Dievas neduoda savo tautai žūti; bausmę įvykdęs jis pasigaili tautos ir sunaikina bausmės įrankius. — <sup>19</sup>Atsiliepė... tauta kreipėsi į Viešpatį, maldaudama pasigailėjimo. Dievas išklauso jos prašymą ir duoda palankų atsakymą. — *Nebeduosiu*: kolei pasiliks geras tautos nusistatymas. Plg Kun 26; Pak 28. — <sup>20</sup>Tą, kurs... Skelbiamas kraštą užplūdusių skėrių sunaikinimas. Jie įsivaizduojami kaip priešas atvykęs iš šiaurės, iš kur Žydų tauta buvo dažniausiai puolama. Nors paprastai skėrius atnešdavo pietų vėjas, bet šiuo atveju jie buvo užplūdę Palestiną iš šiaurės. — *Į nepereinamą...* Ebr t: į sausą ir apleistą. Skėriai bus dalimi išmesti į Arabijos tyrumą ir Mirties jūrą. — *Jo priešakį*. Visa skėrių daugybė

pievos, nes medžiai neš savo vaisių, figmedis ir vynmedis duos savo derlių. <sup>23</sup>Ir jūs, Siono sūnūs, džiūgaukite ir linksminkitės Viešpatyje, jūsų Dievuje, nes jis duoda jums teisybės mokytoją ir padarys, kad lytų jums ankstyvasai ir vėlyvasai lietus, kaip kitados. <sup>24</sup>Klojimai bus pilni javų ir spaustuvai bus sklidini vyno ir aliejaus. <sup>25</sup>Aš atpildysiu jums tuos metus, kuriuos suėdė skėriai, žiogai, amaras ir vabalai, mano didelė kariuomenė, kurią buvau siuntęs prieš jus. <sup>26</sup>Jūs valgyte valgysite ir būsite sotūs; jūs girsite vardą Viešpaties, savo Dievo, kurs padarė jums stebuklingų dalykų, ir mano tauta nebebus daugiau sugėdinta per amžius. <sup>27</sup>Ir jūs žinosite, kas aš esu tarp Izraelio, kad aš esu Viešpats, jūsų Dievas, ir kad be manęs nėra kito, ir mano tauta nebebus daugiau sugėdinta per amžius.

<sup>28</sup>Po to štai kas atsitiks: Aš išliesiu savo dvasią ant kiekvieno kūno; jūsų sūnūs ir jūsų dukterys pranašaus; jūsų seniai turės sapnų, ir jūsų jaunikačiai matys regėjimų. <sup>29</sup>Bet ir ant savo tarnų ir tarnaičių aš išliesiu anose dienose savo dvasią. <sup>30</sup>Aš parodysiu danguje ir žemėje nuo-

pasidalins; tie, kurie bus priešakyje, bus išvaryti į rytų tyrumą ir į Mirties jūrą; buvusieji užpakalyje bus nunešti į vakarų jūrą. — *Į tolimąją*. Ebr t: į užpakalinę. Taip čia vadinama Viduržemio jūra, nes, žmogui žiūrint į saulėtekio, ji atsiranda užpakalyje. — *Jo dvokimas...* Įkrite į jūrą skėriai ir čia prigėrę bus jūros išmesti į krantą ir čia supus. Bet jų dvokimas nepakenks tautai, nes bus toli nuo jos. — *Išdidžiai*: kaip kad elgiasi priešas nugalėtojas. — <sup>21</sup>*Nebijok, žeme...* Pranašas žada džiaugsmo visiems, kurie bus nukentėję, gamtai, gyvuliams ir žmonėms. — *Padarys didelį dalyką*. Ebr t: tas pat išsireiškimas, kokiuo baigiama 20 e. — <sup>22</sup>*Teisybės mokytoją*. Tauta turi džiaugtis, kad Dievas yra jai davęs įstatymą ir leidžia nuolat jį aiškinti per pranašus, taip kad ji gali eiti tikru keliu į teisybę /plg Sk 23,23/. Dievas buvo davęs tautai ir pamaldžių karalių /plg 4 Kar 18; 2 Kron 19; Ješ 30,20/. — Ebr t dauguma aiškintojų verčia šiaip: lietu teisybei, ir jo prasmę išreiškia tokiuo būdu: duoda lietaus reikiamu, tinkamu metu, arba: duoda lietaus, kaip teismo, dovanojimo ženklą. — <sup>25</sup>*Tuos metus*. Tautą ištikusi nelaimė matomai tęsėsi ne vienerius metus, bet ilgesnį laiką

/3,1-17/ ir skelbiama amžina šventos tautos laimė /3,18-21/

<sup>28</sup>*Po to*: Mesijo laikais. Čia turime vieną gražiausių Sen Test pažadų ateičiai. Apie jį kalba Ješ 44,3; Ez 36,25-28. Pilniausiai jį yra mums išaiškinęs šv Petras savo pamoksle Apd 2,14-21, sakydamas, kad tas pažadas buvęs ištėsėtas pirmųjų Sekminių dieną šv Dvasios nužengimu. — *Išliesiu*: gausiai suteiksiu /ebr t/. — *Savo dvasią*. Sen Test šv Dvasios asmens buvimas nebuvo taip ryškiai apreiškėtas kaip Nauj Test; tačiau šitoje vietoje tas buvimas jau gana aiškiai nurodomas. Plg Sk 11,25; 1 Kar 10,10; Ps 50,3; Ješ 44,3; Ez 39,29. — *Ant kiekvieno kūno*: ant visos žmonijos, ne tik ant vienos Žydų tautos. — *Jūs*: ne vien Žydų, bet visos naujos, šventos tautos. — *Pranašaus... turės sapnų... matys...* Taip nurodomos kaikurios ypatingos šv Dvasios dovanos, pranašystės dovana tikrąja to žodžio prasme ir kiti būdai, kaip Dievas skelbdavo savo apreiškimus. — <sup>29</sup>*Ant savo tarnų...* Ant visų, nedarydamas sujungia aprašymą visuotinio teismo, kuriame bus klausama, kaip pasinaudojo Dievo suteiktomis dovanomis. Čia minimi besitartinančio teismo ženklai, nurodomi taip pat Nauj Test Mt 24,29; Mk 13,24,25; Lk 21,25,26; Apr 6,12 ir tol. — *Kraujo*: gal baisių karų, kuriuose bus išlieta daug kraujo. — *Ugnies ir dūmų garų* /ebr t: dūmų šulų/. Taip gal skel-

## 2. Dvasios išliejimas ir išgelbėjimas Viešpaties diena

2,28-3,21. Pranašaujama gausus šventosios Dvasios suteikimas /2,28. 29/, nurodomi visuotinio teismo ženklai /2,30-32/, tas teismas aprašomas

stabių dalykų, kraujo, ugnies ir dūmų garų. <sup>31</sup>Saulė pavirs tamsybėmis ir mėnulis krauju, pirma nekaip ateis didelė ir baisinga Viešpaties diena. <sup>32</sup>Tuomet atsitiks, kad kiekvienas, kurs šauksis Viešpaties vardo, bus išgelbėtas; nes Siono kalne ir Jerusaleje bus išgelbėjimas, kaip Viešpats yra pasakęs, ir likusiuose, kuriuos Viešpats pašauks

3. <sup>1</sup>Nes štai anose dienose ir anuo metu, kai aš gražinsiu Judo ir Jeruslės belaisvius, <sup>2</sup>aš surinksiu visas tautas ir nuvesiu jas į Jozapato slėnį; ten aš bylinėsiuos su jomis dėl mano tautos ir mano tėvonystės, Izraelio, kuriuos jos išsklaidė tautose ir pasidalino mano šalį. <sup>3</sup>Jie metė burtą dėl mano tautos, atidavė berniukus išgėdinti, mergaites gi pardavė už vyną, kad girtautų. <sup>4</sup>Bet kas man darbo su jumis, Tire ir Sidone, ir visi Palestiniečių kraštai? Gal jūs man keršysite? O jei jūs man ir keršintumėte, aš greitai ir skubiai sugražinsiu atlyginimą ant jūsų galvų. <sup>5</sup>Nes jūs paėmėte mano sidabrą ir auksą, mano brangiausius ir gražiausius dalykus jūs įsinešėte į savo šventoves. <sup>6</sup>Judo sūnus ir Jeruslės sūnus

biami baisūs ugniakalnių išsiveržimai. — <sup>31</sup>*Krauju*: įgys kraujo spalvą. — <sup>32</sup>*Kiekvienas, kurs šauksis...* Visiems be skirtumo, ar kas bus Žydas ar Nežydas, vienas tėra kelias išsigelbėti nuo visuotinio teismo bausmų: visiems reikia šauktis Viešpaties vardo, reikia Viešpatį /Jahvę/ pripažinti tikru Dievu, jį garbinti ir pasiduoti jo įstatymams. Plg Rom 10,13. — <sup>32</sup>*Siono kalne...* Sionas ir Jeruslė, regimi Sen Test Dievo karalystės centrai, yra draug simboliai kilnesnės Dievo karalystės, kuri bus įkurta šv Dvasios išliejimu ant kiekvieno kūno. Kas nori būti išganytas, tas turi būti širdimi ir dvasia ano miesto ir anos karalystės pilietis ir gyventojas /Ps 86,4-6/. — *Yra pasakęs*. Panašius žodžius randame pas Abd 17 ir Ješ 37,32. — *Likusiuose*. Tie likusieji neretai pranašų, ypač Ješajo, minimi. Nors Dievas smarkiai baudžia savo anstyvesniais, daliniais teismais, tačiau bus tokių, kurie jų išvengs. Jie bus išganymo dalyviai, jei tik bus Dievo pašaukti

3. <sup>1</sup>*Anose dienose ir...* Atėjus anksčiau paminėto teismo metui. — *Kai aš gražinsiu...* Kai bus sugražinti į savo šalį išsklaidyti įvairiuose kraštuose Judo ir Jeruslės gyventojai, kai teokratinė karalystė bus atstatyta, todėl labai tolimoje ateityje. — <sup>2</sup>*Jozapato*. Ebr ž *Jehošaphat* reiškia: Jahvė teisia, arba Jahvė yra teisėjas. Daugelis aiškintojų mano, kad čia teismo vietos pavadinimas simbolinis: slėnis, kuriame Vieš-

pats teisia, todėl ta vieta mums pasilieka visai nežinoma. Ta nuomonė gal visų tikriausia. Kiti sako, kad Jozapato slėniu čia pavadintas Palaiminimo /*Berakah*/ slėnis, kuriame Viešpats yra suteikęs karaliaus Jozapato laikais didelės pagalbos savo tautai /2 Kron 20,26/. Dažniausiai gi Jozapato slėnis identifikuojamas su Kedrono slėniu /tarp Jeruslės ir Alyvų kalno/. — *Pasidalino...* Pikčiausis pasidalinimas buvo įvykdytas Asiriečių 4 Kar 15,29. Visuose karuose paimti nelaisvėn Žydai buvo parduodami. Pranašo nurodomos čia ir toliau Žydams padarytos neteisybės yra ir istorinės; tačiau jos minimos ne vien dėl jų pačių: jos yra draug vaizdai ir figūros tų neteisybų, kokių persekiotojai padarys įvairiais laikais Eklesijai. — <sup>3</sup>*Atidavė berniukus...* Anot ebr t: davė berniuką už paleistuvę. Panaši mintis išreikšta Sir ir Kald tekste: atidavė kaip paleistuvės užmokestį; todėl prasmė bus: pardavė už menkiausį užmokestį, koks duodamas už paleistuvę, arba: kokiuo apmokama paleistuvė. — <sup>4</sup>*Kas man darbo su jumis*. Anot ebr t: ir kas jūs man? Tai yra, kam jūs drįstate daryti man nemalonumo, vargindami mano tautą? — *Tire ir Sidone*. Tuodu miestu reiškia visą Phenikiją. — *Palestiniečių...* Pilistimų apskritis. — *Gal jūs man...* Ar aš jus kuo įžeidžiau, dėl ko norėtumėte man keršyti? Tačiau patys pasisaugokite. — <sup>5</sup>*Mano sidabrą...* Plg 2 Kron 21,17 ir 4 Kar 14,13. — <sup>6</sup>*Pardavėte Graikų...*

jūs pardavėte Graikų vaikams, kad nutolintumėte juos nuo jų ribų. <sup>7</sup>Štai aš pažadinsiu juos iš tos vietos, į kurią jūs pardavėte juos, ir sugrąžinsiu jūsų atlyginimą ant jūsų galvos. <sup>8</sup>Aš parduosiu jūsų sūnus ir jūsų dukteris per Judo vaikus, ir jie parduos juos tolimai tautai, Sabiečiams, nes Viešpats yra tai kalbėjęs. <sup>9</sup>Saukite apie tai tautos, skelbkite šventą karą, žadinkite stipruolius; tegul artinasi ir teina augštin visi vyrai kovotojai. <sup>10</sup>Kalkite sau kalavijų iš noragų ir jiečių iš savo pjautuvų; silpnasis tesako: Aš drąsuolis. <sup>11</sup>Skubėkite ir ateikite visos tautos aplinkui ir susirinkite: ten Viešpats paguldys tavo stipruolius. <sup>12</sup>Tesusirenka ir tepakilsta tautos į Jozapato slėnį, nes ten aš sėdėsiu, kad teisčiau visas tautos aplinkui. <sup>13</sup>Paleiskite pjautuvus, nes javi pri-noko; ateikite ir nužengkite, nes spaustuvas pilnas, kubilai sklidinai; nes jų piktumas pasidare labai didelis. <sup>14</sup>Minios, minios sprendimo slėnyje, nes Viešpaties diena arti sprendimo slėnyje. <sup>15</sup>Saulė ir mėnulis aptemo, ir žvaigždės atsiėmė savo blizgėjimą. <sup>16</sup>Viešpats iš Siono sukrioks ir iš Jerusaleš paleis savo balsą; dangus ir žemė sudrėbės; bet Viešpats yra savo tautos viltis ir Izraelio sūnų stiprybė. <sup>17</sup>Tuomet jūs žinosite, kad aš Viešpats, jūsų Dievas, kurs gyvenu savo šventajame kalne, Sione, ir Jerusale bus šventa, ir svetimieji nebeis daugiau per ją

Panašių priekaištų daro Amosas Pilstimams /1,6/ ir Tiriečiams /1,9/. Plg Ps 82. Bet Dievas budi dėl savųjų, jis pavers nieku priešų puolimus. Nors parduotieji bus toli, Dievas atsimins juos ir jais rūpinsis. — <sup>8</sup>*Sabiečiams*: dabartinio Jemeno šiaurėje prie Raudonosios jūros. Pilstimai buvo jau karalių Azarijo /2 Kron 26,6/ ir Ezeikio /4 Kar 18,8/ nugalėti ir daugelį jų sutiko paprastas paimtųjų nelaisvėn likimas. Ar buvo taip pat Phenikečiai Žydų nu-bausti, to pasakyti negalima; ta-čiau ir jie buvo nugalėti Asiriečių ir Kaldiečių

<sup>9</sup>*Saukite apie tai...* Dievas įvykdys savo bausių sprendimą; jis duoda įsakymą savo šaukliams, savo pranašams skubiai sukviesti visus, kurie kovodami po jo vėliava turės nu-bausti priešus. — *Šventą karą*. Žr aug 1,14; 2,15; plg Ješ 13,2. Tame kare turi dalyvauti visi, stipruoliai ir silpnieji /10 e/. Jei jie neturi gin-klų, tepasidaro jų kad ir iš paprasčiausių ūkio įrankių. Mesijo laikai neretai aprašomi kaip visiškos taikos metas /žr Ješ 2,4; Mikh 4,3/; bet ščia turima galvoje visuotinis teismas, paskutinė kova prieš Dievo neprie-telius ir visiškas jų nugalėjimas. — <sup>11</sup>*Skubėkite...* Sukvietęs savo karius Viešpats surenka taip pat savo priešus, šaukdamas juos ironiškai į ko-vos lauką, kur jie turės žūti. — *Ten Viešpats...* Ebr t kitoki mintis; ten

pranašas kreipiasi į Viešpatį ir sako: ten nuvesk, o Jahve, savo karžygius. — Vėl atsiliepdamas Viešpats lie-pia tautoms susirinkti į jo teismą /12 e/ ir įsako tarnams įvykdyti jiems pavestą keršto darbą. — <sup>13</sup>*Pjau-tuvus...* Palikęs iš karo paimtus vaiz-dus pranašas toliau naudojami žem-dirbystės vaizdais. Pagonys palygi-nami su pribrendusiais laukuose ja-vais, kurie pjannami pjautuvais /plg Ješ 17,5; Oš 6,11/ ir su supiltomis į kubilus vynuogėmis, iš kurių rei-kia išspausti vynas jam mindant. Plg Ješ 53,1-6; Apr 14,15-20. — *Nuženg-kite*. Ebr t: mindžiotkite. — *Spaustu-vas*: į kurį vynuogės supilamos. — *Kubilai*: į kuriuos iš spaustuvo teka išspausa vynuogių sūka. — <sup>14</sup>*Spren-dimo*. Jozapato, «Viešpats teisia» slėnis dabar jau vadinamas spren-dimo slėniu, nes čia byla turi būti galutinai išspręsta ir priešai sunai-kinti. — <sup>15</sup>*Saulė...* Žr aug 2,10. — <sup>16</sup>*Viešpats iš Siono...* Iš savo kara-liškosios sostinės vietos. — Žr aug 2,32. — *Sukrioks*: kaip liūtas puo-las savo grobį. Plg Oš 5,14; Am 1,2. — *Savo tautos viltis*. Taip bausis ne-prieteliams Dievas bus prieglauda ir stiprybė jo ištikimai tautai. — <sup>17</sup>*Je-rusale bus šventa...* Jerusale čia nebe žemiškoji Žydų tautos sostinė, nes skelbiama, kad nugalėjus visus pa-gonis ji būsimai visai šventa, ir kad joks svetimšalis, t y, nė vienas su-teptas žmogus ir nusidėjėlis neįeis į



<sup>18</sup>Tą dieną iš kalnų varvės saldumas ir kauburiai paplūs pienu ; visais Judo upeliais tekės vandenys, iš Viešpaties namų išeis šaltinis ir laistys erškėčių slėnį. <sup>19</sup>Egiptas pavirs tuštuma ir Idumėja prapulties tyruma, nes jie neteisingai elgėsi prieš Judo namus ir išliejo nekaltą kraują savo šalyje. <sup>20</sup>Judėja bus gyvenama per amžius ir Jerusale per kartų kartas. <sup>21</sup>Aš atkeršysiu jų kraują, kurio nebuvo atkeršijęs, ir Viešpats gyvens Sione

ją ; tokių gi miestų nėra čia žemėje. Plg Ješ 35,8 ; 40,21 ; Apr 21,27 ir k

<sup>18</sup>*Saldumas*. Ebr t : saldus vynas. t y, vynuogių sunka. — Vynuogynai kalnuose, kurie paprastai nelabai derlingi, duos tokią daugybę vynuogių sunkos, žemesnėse vietose besiganą gyvuliai tiek daug pieno, kad rodysis, jog kalnuose ir slėniuose yra nebe upelių šaltiniai, bet saldaus vyno ir pieno upės. Plg Am 9,13. Visa šalis bus vilgoma niekuomet neišsenkančių upių ir visi laukai bus be galo derlingi. Toks nepaprastas visos šalies derlingumas yra dvasinių malonių vaizdas, kurių apščiai suteiks Mesijas savo naujai išrinktųjų tautai. — *Išeis šaltinis* : malonių šaltinis. Plg Ez 47,1... Zakh 14,8 ; Apr 22,1. — *Erškėčių*... Ebr t : akacijų slėnį, — tyrumą, kurioje dėl sausumo beveik niekas negalėjo augti. — *Egiptas pavirs*... Dar kartą mi-

nimos dvi pagoniškos tautos, kurios buvo nuolat priešingos Viešpačiui ir jo tautai. Plg aug 4 e. Jis yra viso Izraelio neprietelių vaizdas. Bus didžiausias kontrastas tarp jų ir teokratinės tautos likimo. Egiptas, garsus didžiausiu savo žemės derlingumu, turi pavirsti tuštuma. Nubaudimo priežastis ta pati kaip ir aug 2-6 eil. — <sup>20</sup>*Bus gyvenama*... Taip buvo pranašo Natano paskelbta Dovidui /žr 2 Kar 7,14/, nes pati naujoji sandora yra amžina. — <sup>21</sup>*Aš atkeršysiu*... Ebr t : aš laikysiu jų kraują labai šventu, kurio aš dar nebuvo laikęs labai šventu, arba : paskelbsiu... nekaltu, kurio nebuvo paskelbęs nekaltu. — Mintis visur ta pati : Viešpats nebeleis daugiau niekinti savo tautos ir nepaliks nenubaudęs niekintojų. — *Gyvens* : nuolat pasiliks kaip savo pavaldinių mylimas karalius, kurs be galo rūpinasi jų laime

# AMOSO PRANAŠYSTĖ

## I v a d a s

1. Amosas, kurio ebr vardas reiškia : nešėjas ar našta, pats savo knygoje duoda šiek tiek žinių apie save. Jis buvo kilęs iš Tekuos, į pietus nuo Betliejaus, arti pietinės Judėjos sienos. Pirma negu jis buvo Dievo pašauktas eiti pranašo pareigų, jis ganė bandą, todėl buvo paprastas piemuo. Tinkamo pranašo pareigoms mokslo Amosas nebuvo įsigijęs, todėl galėjo kas vadinti jį bemoksliu, bet jis turėjo gerai žinoti Mošės įstatymą ir kitas šv Rašto knygas. Savo pranašysčių knygoje jis pasirodo buvęs gana iškalbingas ; graži ir jo rašomoji kalba

Laiką, kuriame Amosas ėjo savo pareigas, nėra sunku, bent priartinti, nustatyti. Jis pats sakosi pranašavęs Judo karaliaus Ozijo /768-740/ ir Izraelio karaliaus Jeroboamo II /782-753/ laikais, 1,1; tuodu gi karaliu viešpatavo draug tarp 768 ir 753 m ; šiuo tat laikotarpiu Amosas turėjo eiti pranašo pareigas, nors jis ėjo jas tikriausiai nelabai ilgai. Amoso knyga turėjo būti parašyta bent kiek anksčiau negu Ošėjo ir truputį vėliau negu Joelio, nes Joelis yra padaręs nevisai mažai įtakos Amosui ; Amoso gi knyga rodosi jau buvo žinoma Ošėjui

2. Nors Amosas buvo kilęs iš Judėjos, bet pranašauti jam teko Izraelio šalyje. Ten jis turėjo skelbti Viešpaties vardu nelaimės, kurių turėjo susilaukti Izraelis dėl savo stabmeldystės ir dorinio sugedimo. Randa mi pas Amosą grasymai ir kitiems Žydų kaimynams turėjo tik sustiprinti pranašystes prieš Izraelį

Amoso knygą turinio atžvilgiu galima padalinti šiaip. Pirmoje įžanginėje dalyje /1,1-2,16/ autorius kalba apie Damasko, Pilistimų, Tiro, Idumėjos, Amono, Moabo, Judo ir Izraelio padarytus nusikaltimus ir būsimą jų nubaudimą. Antroje gi iš trijų pranašinių pamokslų susidedančioje /3,1-6,15/ dalyje skelbiama Izraelio karalystei jos greitu laiku įvyksiąs sugriovimas ir ištrėmimo nelaimės jos gyventojams. Trečioji dalis /7,1-9,15/ susideda iš penkių simbolinių regėjimų apie Izraelio žuvimą, kurių paskutinis baigiamas galutinės laimės pažadais

# AMOSO PRANAŠYSTĖ

1. <sup>1</sup>Vieno Tekuos piemenų, Amoso, žodžiai apie tai, ką jis buvo matęs apie Izraelį Judo karaliaus Ozijo dienose ir Izraelio karaliaus Joaso sūnaus Jeroboamo dienose dveji metai pirm žemės drebėjimo

<sup>2</sup>Jis tarė: Viešpats sukrioks iš Siono ir pakels savo balsą iš Jerusalems; tuomet liudės gražiausios piemenų ganyklos ir sudžius Karmelio viršūnė

<sup>3</sup>Viešpats Dievas sako taip: Dėl trijų, net dėl keturių Damasko piktdarybių aš nepakeisiu savo nutarimo, nes jie kėlė Galaadą geležiniais vežimais. <sup>4</sup>Aš siųsiu ugnies į Azaėlio namus, ir ji prarys Benadado namus. <sup>5</sup>Aš sutrupinsiu Damasko užkaiščius ir išnaikinsiu gyventojus iš stabo lauko ir laikantį skeptrą iš gėrio namų, ir Sirijos tauta bus perkelta į Kirenę, sako Viešpats

## I. Dievo teismas visoms Palestinos tautoms ir išrinktajai tautai

1,1-2,16. Autorius, pasakęs savo vardą ir savo pranašavimo laiką /1,1-/, skelbia Viešpaties teismą Damaskui /1,2-5/, Filistimams /1,6-8/, Tirui /1,9-10/, Edomui /1,11-12/, Amonui /1,13-15/, Moabui /2,1-3/, Judui /2,4-5/ ir Izraeliui /2,6-16/

1. <sup>1</sup>*Buvo matęs*: regėjime. — *Apie Izraelį*. Amoso pranašystės kreipiamos prieš Izraelį. Judas ir kitos tautos minimos tik dėl Izraelio. — *Judo karaliaus*. Judo karalius įvardijamas pirmoje vietoje, kaip teokratinis karalius. — *Pirm žemės drebėjimo*. Kada yra įvykęs tas žemės drebėjimas, tikslesnių žinių nėra. Jis turėjo būti labai didelis, nes buvo atsime-namas labai ilgai, net dar ir po Babilono nelaisvės /plg Zakh 14,5/; todėl jis turėjo būti rimtas įspėjimas tautai apie būsimas nelaimes

<sup>2</sup>*Viešpats sukrioks...* Pranašo Joe-lio /3,16/ žodžiais Amosas sako, kad jau greitai laiku Viešpats, kurs turi savo sostą Sione, atsilieps dideliu balsu ir puls, kaip liūtas, savo priešus, stabų garbintojus, kad juos nubastų dėl jų nusikaltimų, Plg Jer 25,30. — *Karmelio*. Karmelio kal-

nai /plg 3 Kar 18/ buvo garsūs savo geriausiomis, net ir vasarą žaliuojančiomis ganyklomis, miškais ir šaltiniais. Karmelio tad sudžiūvimas bus baisaus teismo ženklas

<sup>3</sup>*Viešpats...* Pirmą negu bus skelbiamos bausmės Izraelio sūnams, pranašas paskelbs nubaudimą trijų jiems visai svetimų ir trijų giminingų tautų. Jei Izraeliaičiai supras, kad anos tautos buvo nubautos teisingai, tai tuo pačiu turės pasmerkti patys save, nes ir jie buvo panašiai nusikaltę. Iš tų Izraeliaičiams neprietelingų tautų nubaudimo jie turi dar labiau įsitikinti, kaip labai Dievas juos myli, nes jis baudžia jų priešus, kurie buvo jiems padarę neteisybių. — *Dėl trijų, net...* Dėl daugelio nusikaltimų, dėl nusikaltimų be skaičiaus. — *Aš nepakeisiu...* Arba: aš neatšauksiu. — *Geležiniais vežimais*. Žr 4 Kar 10,32-33. — <sup>4</sup>*Azaėlio...* Benadado. Azaėlis buvo Sirijos karaliaus Benadado kariuomenės vadas. Nužudęs savo valdovą jis buvo pasisavinęs jo sostą. Azaėlio sūnus vėl buvo Benadadas. Tuo vardu buvo vadinama dar ir daugiau Sirijos karalių. — Plg 3 Kar 15,18.20; 20,1... 4 Kar 6,24; 8,7; 13,3... — <sup>5</sup>*Užkaiščius*: kuriais buvo užsklendžiami miesto vartai. Sutrupinus užkaiščius priešai galėjo

<sup>6</sup>Viešpats Dievas sako taip : Dėl trijų, net dėl keturių Gazos piktadarybių aš nepakeisiu savo nutarimo, nes jie išvedė visus belaisvius, kad uždarytų juos Idumėjoje. <sup>7</sup>Aš siųsiu ugnies į Gazos sienas, ir ji prarys jų rūmus. <sup>8</sup>Aš išnaikinsiu gyventojus iš Azoto ir laikantį skeptrą iš Askalono, atgręšiu savo ranką prieš Akaroną ir Pilistimų likusieji žus, sako Viešpats Dievas.

<sup>9</sup>Viešpats Dievas sako taip : Dėl trijų, net dėl keturių Tiro piktadarybių aš nepakeisiu savo nutarimo, nes jie uždarė visus belaisvius Idumėjoje ir neatšiminė broliškos sandoros. <sup>10</sup>Aš siųsiu ugnies į Tiro sienas, ir ji surys jo rūmus

<sup>11</sup>Viešpats Dievas sako taip : Dėl trijų, net dėl keturių Edomo nusi Kaltimų aš nepakeisiu savo nutarimo, nes jis vijosi su kalaviju savo brolių ir neparodė jam gailestingumo, pasiliko savo narse ir palaikė savo užsidedimą iki galui. <sup>12</sup>Aš siųsiu ugnies į Temaną, ir ji prarys Bosros rūmus

<sup>13</sup>Viešpats Dievas sako taip : Dėl trijų, net dėl keturių Amono vaikų piktadarybių aš nepakeisiu savo nutarimo, nes jie perskrodė Galaado nėščias moteris, kad praplėstų savo ribas. <sup>14</sup>Aš sukursiu ugnį Rabos sienose, ir ji prarys jo rūmus tarp klyksmų karo dieną ir viesule audros dieną. <sup>15</sup>Melkomas eis į nelaisvę, jis ir draug jo kunigaikščiai, sako Viešpats

pagaliai įsiveržti pro vartus į miestą. — *Stabo lauko*. Ebr *Bi'ath Aven* /niekų slėnis/. Gal tai buvo vietos vardas. Kaikurie aiškintojai spėja, kad ta pati vieta vėliau buvo Graikų praminta Celesirija. — *Gėrio namų*. Ebr *Beith Eden*. Gal taip pat vietos vardas; taip galėjo vadintis Sirijos karaliaus vasarnamis. — *Kirenę*. Ebr *Qir*. Spėjama, kad čia turėta galvoje Kuros upės sl. nis Kaukaze. — Pranašystė buvo įvykdyta, kai Teglal-Palasaras užkariavo Damaską ir prijungė Siriją prie savo valstybės. Žr 4 Kar 16,9

<sup>6</sup>Gazos. Gaza svarbiausis Pilistimų miestas. Vienas Pilistimams pasisekęs pietų Palestinos užpuolimas karaliaus Joramo laikais minimas 2 Kron 21,16.17. — *Kad uždarytų...* T y, visus sugautus belaisvius pardavė į Idumėją. Plg Joel 3,6-8. — <sup>8</sup>Iš Azoto... Askalono... Tai kiti Pilistimų miestai. Kiekvienam skelbiama kitoki bausmė. Pranašystė buvo įvykdyta įvairiais laikais. Plg 4 Kar 18,8; 2 Kron 26,6.7. Visai sunaikinti buvo Pilistimai Makabiejų laikais

<sup>9</sup>Tiro. Svarbiausis Phenikijos miestas. — *Uždarė...* Tiriečių nusikaltimas panašus į anksčiau paminėtą Phenikiečių piktadarybę. Ir Joelis peikia Tiriečius, kad jie pardavę Žydų belaisvius Graikams /Joel 3,4/. Su Graikais Tiriečiai susisiekdavo

savo laivais, su Idumėja sauskeliais. — *Broliškos sandoros*: kurią buvo padaręs Tiro karalius Hirasas su Saliamonu. /Plg 3 Kar 5,1.12; 9,11/

<sup>11</sup>Edomo. Edomiečiai /Idumėjos gyventojai/ buvo pikčiausi Žydų priešai. — *Vijosi su kalaviju...* Daroma aliuzija į Jokubo ir Esavo istoriją. Esavas persekiojo savo brolių Jokubą. Esavo palikuonis Edomiečiai nuolat puldavo ir be pasigailėjimo žudydavo Jokubo palikuonis Žydus. — <sup>12</sup>Temaną. Gal tai buvo vienas Idumėjos apskričių. — *Bosros*. Idumėjos miestas į pietus nuo Mirties jūros

<sup>13</sup>Amono. Iš Loto kilusi tautelė: ji gyveno į rytus nuo garsaus savo ganyklomis Galaado. — *Jie perskrodė*. Plg Oš 13,16; plg 4 Kar 8,12. — *Kad praplėstų...* Puolimas buvo neteisingas, nes norėta pasisavinti svetimas kraštas. — <sup>14</sup>Rabos. Didžiausias Amoniečių miestas. Pilnas jo vardas Rabbath-Amon. Žr Pak 3,11; Još 13,25 ir k. — *Tarp klyksmų*. Keršintojai puls amoniečius klydami ir didžiausiu smarkumu

<sup>15</sup>Melkomas: Amoniečių dievaitis, gal vadinamas taip pat Molokhu. Pagonys savo dievačius laikė tautos viešpačiais. Nugalėjus tautą buvo laikomas nugalėtu ir jos dievaitis, ir buvo vedamas į nelaisvę. Amoniečiai buvo galutinai sunaikinti Nabukodonosoro

2. <sup>1</sup>Viešpats Dievas sako taip : Dėl trijų, net dėl keturių Moabo piktadarybių aš nepakeisiu savo nutarimo, nes jis sudegino Idumėjos karaliaus kaulus į pelenus. <sup>2</sup>Aš siųsiu ugnies į Moabą, ir ji prarys Karjoto rūmus. Moabas mirs trenksme ir trimituojant trimitams. <sup>3</sup>Aš išnaikinsiu iš jo tarpo teisėją ir užmušiu draug su juo visus jo kunigaikščius, sako Viešpats

<sup>4</sup>Viešpats Dievas sako taip : Dėl trijų, net dėl keturių Judo piktadarybių aš nepakeisiu savo nutarimo, nes jis atmetė Viešpaties įstatymą ir jo įsakymus, nes juos apgavo jų stabai, paskui kuriuos buvo nuėję jų tėvai. <sup>5</sup>Aš siųsiu ugnies į Judą, ir ji prarys Jerusaleš rūmus

<sup>6</sup>Viešpats Dievas sako taip : Dėl trijų, net dėl keturių Israėlio piktadarybių aš nepakeisiu savo nutarimo, nes jie pardavė teisųjį už piniigus ir beturtį už kurpes. <sup>7</sup>Jie įmina į žemės dulkes beturčių galvas ir vengia varguolių kelio. Sūnus ir jo tėvas eina pas tą pat mergą, kad suteptų mano šventą vardą. <sup>8</sup>Ant užstatytų drabužių jie išsitisia prie kiekvieno aukuro ; nubautųjų vyną jie geria savo Dievo namuose

<sup>9</sup>Juk aš išnaikinau jų akyse Amoriečius, kurių ūgis buvo kaip kedrų ūgnis, ir kurie buvo stiprūs kaip ažuolai ; aš sunaikinau jų vaisius viršuje ir jų šaknis apačioje. <sup>10</sup>Aš esu, kurs išvedžiau jus iš Egipto žemės

2. <sup>1</sup>Moabo. Tai kita iš Loto kilusi tautelė. — *Sudegino...* Apie šį Moabiečių nusikaltimą kitur žinių nerandame. Nors jis buvo padarytas prieš Idumėjos karalių, bet turėjo kuriuo nors būdu paliesti ir Israėlį, nes visose šitose pranašystėse smerkiamos piktadarystės prieš Israėlio tautą. Gal minimas čia Idumėjos karalius buvo Israėlio karaliaus sąjungininkas. Plg 4 Kar 3,7... — <sup>2</sup>Karjoto. Tai vienas žymesniųjų Moabiečių miestų, dabar Kerejato sodžius. — *Trenksme ir...* Ebr t : karo trenksme, klyksme ir... — <sup>3</sup>Teisėją. Ebr *šophet*. Gal Moabiečiai tuo metu buvo, kaip kitados Israėlio sūnūs, valdomi teisėjų, ne karalių

<sup>4</sup>Judo. Judo giminė minima atskirai, nes jos kaltė buvo didesnė ; ji juk gyveno arčiau Viešpaties šventyklos, tačiau nusikaltimų darė nemažiau ir savo elgesiu piktino Israėlį. — *Nes juos apgavo...* Anot ebr t : jie verčiau davėsi suvedžioti save savo melui /dievaiciams/. Dievačiai vadinami melu, nes jie melagingai žada savo pagalbą, kurios duoti negali

<sup>6</sup>Pardavė teisųjį... Čia kalbama tikriausiai apie žmogų, kurs ne dėl savo kaltės negalėjo grąžinti skolos ir dėl to buvo parduodamas vergijon. Mošės įstatymas leido parduoti neišsimokantį skolininką /plg Kun 25,39 ir k/ ; bet parduoti žmogų, kurs nebuvo nusikaltęs, buvo perdaug ne-

žmoniška. — *Už kurpes*. Gana buvo menkiausios skolos, poros kurpių /ebr t/, ir žmogus jau buvo parduodamas. — <sup>7</sup>Jie įmina... Ebr t : jie trokšta žemės dulkių ant beturčių galvos, t y, nori matyti dulkes ant... Todėl nori jų pažeminimo. — *Sūnus ir...* Toks nusikaltimas buvo pasmerktas atskiru įstatymu. Žr Kun 18,7 ; 20,11. — Savo elgesiu tie nusikaltėliai duoda pagonims progos piktžodžiauti Israėlio Dievui, kurio išrinktojoje tautoje buvo daroma tokių dalykų. — <sup>8</sup>Ant užstatytų drabužių. Užstatytas apsiaustas nakčiai reikėjo grąžinti tam, kas jį buvo užstatęs. Žr Iš 22,25 ; Pak 24,12 ; turtuoliai gi juo naudojosi kaip savu. Jie pasitiesia jį sau, kai dalyvauja aukų pokylyje Dane ir Betelyje. — *Nubautųjų vyną* : vyną, pirtą už neteisingai išgautas pabaudas. — *Savo Dievo* : Dano ir Betelio šventyklose, kur jie garbino Dievą versio pavidalu

<sup>9</sup>Juk aš... Primenama keturios Dievo geradarystės Israėliui ir tuo labiau papabrėžiama jo nedėkingumas. — *Amoriečius* : stipriausią Kananiečių giminę, kurią Mošė nugalėjo, ir kurios žemę jis atidavė Gado, Rubeno ir Manaso giminėms. Plg Sk 21,13 ; 32,4,33 ir k. Amoriečiai atrodė Žydams labai baisūs, todėl jie čia aprašomi kaip didžiausi milžinai. — <sup>10</sup>Išvedžiau juos... Kita Dievo suteikta geradarystė. Plg Iš 14,21 ir k. —

ir vedžiau jus per tyrus keturias dešimtis metų, kad paveldėtumėte Amoriečių šalį. <sup>11</sup>Aš pažadinau iš jūsų pranašų ir iš jūsų sūnų nazarajų. Ar ne taip yra, jūs Izraelio sūnūs? sako Viešpats. <sup>12</sup>Bet jūs davėte nazarajams gerti vyno ir pranašams davėte įsakymų tardami: Nepranašaukite!

<sup>13</sup>Štai aš braškėsiu po jumis, kaip braška šieno prikrautas vežimas. <sup>14</sup>Greitasis neteks savo greitumo, stiprusis negalės išlaikyti savo stiprumo ir karžygybs neišgelbės savo gyvybės, <sup>15</sup>šaulys neištvers, greitasis savo kojomis neišsigelbės ir raitelis neišgelbės savo gyvybės, <sup>16</sup>ir drąsiausis tarp karžygių bėgs plikas tą dieną, sako Viešpats

3. <sup>1</sup>Išgirskite žodį, kurį Viešpats yra kalbėjęs apie jus, Izraelio sūnūs! apie tą visą giminę, kurią aš išvedžiau iš Egipto žemės, tardamas: <sup>2</sup>Tiktai jus iš visų žemės giminių aš tepažįstu; todėl jumoje aš lankysiu visas jūsų neteisybes

<sup>3</sup>Argi vaikščioja du žmogų kartu, jei jie nesusitarę? <sup>4</sup>Ar kriokia liūtas girioje, jei jis nėra radęs grobio? argi jauniklis liūtas paleidžia savo balsą iš savo guolio, jei jis nėra nieko sugavęs? <sup>5</sup>Argi paukštis patenka į slastus žemėje, jei nėra paukščių gaudytojo? Argi atimami žabangai nuo žemės anksčiau, negu jie ką sugauna? <sup>6</sup>Ar trimituojama mieste trimitu, ir žmonės neišsigąsta? ar būna mieste nelaimė, kurios Viešpats nebūtų siuntęs? <sup>7</sup>Viešpats Dievas juk nieko nedaro, neapreiškęs savo paslapties savo tarnams pranašams. <sup>8</sup>Jei kriokia liūtas, kas nebijo? Jei Viešpats Dievas yra kalbėjęs, kas nepranašaus?

<sup>9</sup>Duokite išgirsti Azoto rūmuose ir Egipto šalies rūmuose, ir sakykite: Susirinkite Samarijos kalnuose, ir matykite daug beprotysčių jos

<sup>11</sup>Nazarajų. Nazarajai buvo nelyginant Sen Test vienuoliai; jiems tarp kita ko buvo uždrausta gerti vyną. Plg Teis 13,4; Sk 6,3. Dievas buvo davęs Izraelio tautai ne tik šalį gyventi, bet taip pat žmonių, kurie galėjo jai parodyti Dievo įstatymų kelią ir savo gyvenimo pavyzdžiu bei šventumu pamokyti tą įstatymą laikyti. Tai buvo taip pat labai didelė Dievo geradarystė visai tautai. —

<sup>12</sup>Jūs davėte... Tauta stumte stumė nuo savęs tą Dievo malonę, nenorėjo žiūrėti nazarajų duodamo gyvenimo pavyzdžio, nenorėjo klausyti pranašų pamokymų

<sup>13</sup>Aš braškėsiu... Dievas jaučiasi apkrautas nepakeliama našta ir dejuoja dėl nusidėjėlių daugybės ir jų nedorumo. Bet jis dabar nusikratys tos naštos, atitrauks nuo Izraelio savo gelbinčią ranką, todėl visos apleistųjų pastangos bus tuščios. — Šieno. Ebr t: pėdų. — <sup>14</sup>Tą dieną: Viešpaties bausmės metu. — Sako Viešpats. Ebr t *n'um Jahveh*-dictum Domini. Viešpaties pasakymas, žodis. Tai gana dažnai Amoso vartojamas iškilmingas patvirtinimas to, kas anksčiau pasakyta

## II. Pamokslų knyga

### 1. Izraelio nubaudimo tikrumas

3,1-15. Savo pamoksluose Amosas graso bausmėmis Izraeliui. Izraelis, nors paties Dievo išrinktas, bus tikrai nubautas dėl savo neteisybių /1-10/, taip kad tik nedaugelis išsigelbės, bet visi jo aukurai ir rūmai bus sugriauti /11,15/

3. <sup>2</sup>Tepažįstu: nes tik jus esu sau išsirinkęs, jumis rūpinaus, jus mylėjau. — Lankysiu: bausiu

<sup>3</sup>Argi vaikščioja... Taip vaikščiojo kitados Dievas su savo tauta, kol ji buvo jam ištikima. Bet kur nebėra sutarimo, nebegali būti ir bendravimo, todėl Dievas ją paliks. Ne tik paliks, bet dar padarys jai kietą teismą. — <sup>4</sup>Ar kriokia... Palyginimas paimtas iš žvėrių įpročių. Liūtas, puldamas savo grobį, kriokia; tą pat dar jauniklis liūtas, kai jam atnešama grobio dalis. Liūtas čia Dievas, grobis — Izraelio tauta. Dievas pradeda grasyti, nes tautos nuodėmių saikas jau pilnas, ir jos žuvimas arti. — <sup>5</sup>Argi paukštis...

viduje, ir skriaudą kenčiančius jos gilumoje. <sup>10</sup>Jie nemoka daryti kas teisinga, sako Viešpats, jie, kurie krauna neteisybę ir išplėšas į savo rūmus.

<sup>11</sup>Todėl Viešpats Dievas sako taip: Šalis bus varginama ir apsupta: iš tavęs bus atimta tavo stiprybė ir tavo rūmai bus išplėšti. <sup>12</sup>Viešpats Dievas sako taip: Kaip kad piemu išplėšia iš liūto nasrų porą blaudakaulių ar ausies galelį, taip bus išgelbėti Izraelio sūnūs, kurie sėdi Samarijoje guolio kampe ir Damasko pataluose

<sup>13</sup>Išgirskite ir paliudykite Jokubo namuose, sako Viešpats, kareivijų Dievas; <sup>14</sup>nes tą dieną, kai pradėsiu naikinti Izraelio piktadarystes, aš lankysiu ir jį kartu su Betelio aukurais; aukuro ragai bus numušti ir nukris žemėn. <sup>15</sup>Aš ištiksiu žiemos namus ir vasarnamį; dramblio kaulo namai žus, ir bus sunakinta daug rūmų, sako Viešpats

4. <sup>1</sup>Išgirskite šį žodį jūs, riebios karvės, kurios esate Samarijos kalne, kurios skriaudžiate pavargėlius ir mindote beturčius, kurios sakote savo valdovams: Atneškite, mes gersime. <sup>2</sup>Viešpats Dievas yra prisiekęs savo šventumu: Štai ateis jums dienos ir nuneš jus įešmais, ir jūsų liekanas verdančiuose puoduose. <sup>3</sup>Jūs išeisite pro spragas kiekviena ties savim ir būsite išmestos į Armoną, sako Viešpats

Palyginimas paimtas iš paukščių medžioklės. Paukštis čia Izraelis, žmogaus pastatyti paukščiams sląsantai, žabangai, tai Dievo skirtos tautai bausmės, kurios ją tikrai pasieks. Priešai, kurie ją puls, bus Dievo siunčiami. — <sup>6</sup>*Ar trimituojama...* Palyginimas paimtas iš karo apytovų. Tautai jau ne kartą teko kentėti nelaimės. Iš kur jos išėjo? Kiekviena ateinanti nelaimė yra Dievo leista. — <sup>8</sup>*Kas nepranašaus?* Pranašai kalba ne savo sumanymu ir ne savo valia, bet Dievo liepiami

<sup>9</sup>*Duokite.* Tai įsakymas duodamas pranašams. — *Azoto...* Pilistimų miestas Azotas čia minimas vietoje Pilistimų šalies. Pilistimai ir Egiptiečiai, kurie labai nekenė Izraelio ir buvo jo nekenčiami, dabar sukviečiami, kad pamatytų Izraelio nusikaltimus. — *Samarijos kalnuose...* Nuo Garizimo, Ebalio ir kitų kalnelių aplink Samariją buvo galima matyti visa, kas darėsi toje Izraelio sostinėje. — *Daug beprotysčių.* Ebr t: didelių sumišimų, kokių paprastai būna ten, kur įsigali neteisybės. — <sup>10</sup>*Jie nemoka...* Neteisybės pasidarė tarsi antra Samarijos prigimtis

<sup>11</sup>*Šalis bus...* Ebr t: priešas, ir aplink šalį, t y, visa šalis bus ūmiai užpulta. Žr 4 Kar 17,2... — <sup>12</sup>*Kaip kad piemu...* Šituo paimtu iš senovės Palestinos gyvenimo palyginimu pranašas pasako, kad tik ne-

daug iš Izraelio bus išgelbėta. Liūtas pasigrobia iš bandos avį ar ilgaaušę ožką ir tuojau pradeda ją draskyti ir ryti. Iki atbėga piemu, iš pagrobto gyvulio vos belieka vienas kitas kaulas ar ausies gabalėlis. Taip atsitiks priešų užpultam Izraeliui. — *Guolio kampe ir...* Nelaimė tauta atjaus juo skaudžiau, kad ji dabar perdaug išlepinta. Ji panaši į išlepusią moterį, sėdinčią patogaus guolio kampe ant brangių minkštų patiesalų /padarytų Damaskiečių būdu, ant Damasko vadinamųjų audinių/.

<sup>13</sup>*Išgirskite ir...* Pakviestieji /žr 9 e/ turi išgirsti Dievo grasymus ir liudyti apie juos prieš Izraelio gimes. — <sup>14</sup>*Lankysiu:* bausiu. — *Su Betelio aukurais.* Betelyje, į šiaurę nuo Jerusale, buvo Izraelio stabmeldystės ir jo dorovinio sugedimo centras. Jeroboamas buvo pastatęs Betelyje aukso veršiumi vieną aukurą: apie jį tikriausiai kalbama toliau; kiti aukurai turėjo būti pastatyti vėliau. — *Ragai:* iškyšuliai keturiuose senovinių aukurų kampuose; jie buvo laikomi labai šventa aukuro dalimi. Juos nulaužti ir numesti žemėn reiškia labai paniekti visą aukurą. — <sup>15</sup>*Ištiksiu žiemos...* Izraelio turtuoliai gyveno labai ištaigingai; jie turėjo atskirus rūmus žiemai ir vasarai; rūmai buvo puošiami, išklojami dramblio kaulu. Žr 3 Kar 22,39. Visa tai bus sunaikinta.

<sup>4</sup>Ateikite į Betelį ir elgkitės bedieviškai, į Galgalą ir dauginkite nusikaltimus; atneškite rytą savo aukas, kas trečią dieną savo dešimtinės. <sup>5</sup>Aukokite raugintos duonos dėkojimo auką, kvieskite duoti gera valia daromų aukų ir jas skelbkite; nes taip jums, Izraelio sūnūs, patinka, sako Viešpats Dievas

<sup>6</sup>Todėl ir aš atšipinau jums dantis visuose jūsų miestuose ir siunčiau duonos stoką visose jūsų vietose, tačiau jūs negrįžote į mane, sako Viešpats. <sup>7</sup>Aš taip pat sulaikiau jums lietų, kai dar buvo likę trys mėnesiai iki pjūčiai; aš daviau lietaus ant vieno miesto ir nedaviau ant kito miesto; viena dalis buvo aplyta, ir dalis, ant kurios nelijo, sudžiūvo. <sup>8</sup>Du, trys miestai ėjo į vieną miestą vandens atsigerti, ir negalėjo gauti jo sočiai; jūs tačiau negrįžote į mane, sako Viešpats. <sup>9</sup>Aš ištikau jus karštu vėju ir amaru; daugybę jūsų sodų ir jūsų vynuogynų, jūsų alyvmedžius ir jūsų figmedžius suėdė kirminai; jūs tačiau negrįžote į mane, sako Viešpats. <sup>10</sup>Aš siunčiau jums mirtį, kaip Egipte, ištikau kalaviju jūsų jaunikačius, ir daviau sugauti jūsų arklius; aš daviau jūsų stovykloms pavėsiams pakilti į jūsų nosis; jūs tačiau nesugrįžote į mane, sako Viešpats. <sup>11</sup>Aš naikinau jus, kaip Dievas sunaikino Sodomą ir Gomorą, ir jūs pasidarėte kaip nuodėgulys ištrauktas iš gaisro; jūs tačiau negrįžote į mane, sako Viešpats. <sup>12</sup>Todėl aš padarysiu tai tau, Izraeli; o kai aš būsiu tai tau padaręs, prisirengk, Izraeli, pasitikti savo Dievą. <sup>13</sup>Nes štai jis yra tas, kurs padarė kalnus, sutvėrė vėją, kurs paskelbia žmogui savo nutarimą, padaro rytmetinį debesėlį ir eina žemės augštybėmis; jis vardu Viešpats, kareivijų Dievas

Draug su karaliumi žus ir jo valdiniai

## 2. Izraelio užsispyrimas

4,1-13. Nedoras moteris ir stabmeldystei pasidavusius Izraelio sūnus, kurie net plakami nepasitaiso, teis visagalis Viešpats

4. <sup>1</sup>*Riebios karvės*. Ebr t: Basano karvės. Basano krašte buvo geriausių ganyklų. Jis buvo visuomet garsus savo galvijais. Karvėmis čia vadinamos Samarijos moterys dėl jų patvirkimo, nedorumo. — *Valdovams*: savo vyrams. Moterys ne tik priitaria piktiems vyrų darbams, bet ir kursto daryti dar daugiau pikta. — <sup>2</sup>*Savo šventumui*. Šventumas reikalauja, kad Dievas baustų nuodėmes, ir kaip nekinta šventumas, taip nepakitęs ir pasmerkimas. — *Nuėjęs jus*. Toliau tęsiamas palyginimas su karvėmis, kurios papjaunamos, jų mėsa nešama ir iškepama ar išverdama. — *Jūsų liekanas*. Ebr t: jūsų palikuonis su meškerėmis. — <sup>3</sup>*Jūs išeisite...* Samarijos moterys bus priverstos bėgti nuo priešų, bus sugautos lauke ir kaip belaisvės nugabentos į Armoną. Armonu, daugelio manymu, čia pavadinta Armenija, kuri buvusi Asiriečių valdoma

<sup>4</sup>[ *Betelį...* Žr Oš 4,15. — *Atneškite rytą*. Pranašas ironiškai ragina nusikaltusius Žydus daryti savo stambams dar daugiau aukų ir net ne tokių, kaip buvo numatyta įstatyme, nes taip jiems patinka. Taip toks neprotingas uolumas pranašo išjuokiamas

<sup>5</sup>*Aš atšipinau*. Ebr t: palikau jūsų dantis baltus, t y, palikau jus be duonos, taip kad ir dantų neturėjęt kuo sutepti. Taigi nusikaltusieji bus baudžiami visų pirma badu. — <sup>7</sup>*Sulaikiau*. Iš visiško arba tik vietomis sulaikymo lietaus nusikaltėliai turėjo suprasti, kad tai Dievas siunčia jiems tokią nelaimę. — <sup>9</sup>*Aš ištikau*. Kaip kad buvo grasyta Pak 28,22; 39,40.42. Plg Ag 2,18. — <sup>10</sup>*Mirtį...* Ebr t: Egipto marą. — *Puvėsiam...* Bjaurus dvokimas turėjo dar padidinti marą. Gal čia dvokimo paminėjimu pranašas norėjo žydamas priminti, kaip bjaurios, dvokiančios buvo jų nuodėmės. Panašių nelaimių Žydai buvo susilaukę karuose su Sirais. Plg 4 Kar 6,25; 8,12; 13,3. — <sup>11</sup>*Sodomą ir...* Žr Prad 19,24. — <sup>13</sup>*Rytmetinį debesėlį*. Anot ebr t: aušrą, tamsybę. — Izraeliui, kurs nepaklausė duotų jam išpėjimų, teks susidurti su Dievo visagalybe



5. <sup>1</sup>Išgirskite šitą žodį, tą raudą, kurią aš skelbiu prieš jus. Izraelio namai parpuolė ir jie daugiau nebeatsikels. <sup>2</sup>Mergaitė Izraelis parblokšta ant savo žemės, nėra kas ją pakeltų. <sup>3</sup>Nes štai ką sako Viešpats Dievas: Mieste, iš kurio išeidavo tūkstantis, pasiliks tik šimtas; iš kurio išeidavo šimtas, tame bus palikta dešimtis Izraelio namuose.

<sup>4</sup>Nes Viešpats Izraelio namams sako taip: Jieškokite manęs, ir jūs būsite gyvi. <sup>5</sup>Nejieškokite Betelio ir neįeikite į Galgalą, ir nekeliaukite į Bersabė, nes Galgala bus išvesta nelaisvėn, ir Betelis bus nenaudingas. <sup>6</sup>Jieškokite Viešpaties ir būkite gyvi, kad kartais Juozapo namai nedegtų kaip ugnis; jį rys, ir nebus kam gesyti Betelyje. <sup>7</sup>Jūs, kurie paverčiate teisėtumą metėlėmis ir paliekate teisybę žemėje. <sup>8</sup>Jis yra padaręs Grįžalo vežimą ir Orioną, jis paverčia tamsybę aušra, jis pakeičia dieną naktimi, jis pašaukia jūros vandenį ir juos išlieja ant žemės paviršiaus: Jis vardu Viešpats. <sup>9</sup>Jis šypsodamas atveda prapultį stipriajam ir sunaikinimą galingajam. <sup>10</sup>Jie laiko neapykantoje tą, kurs sudraudžia vartuose ir bodisi to, kurs kalba tobulai. <sup>11</sup>Todėl kad jūs apiplėšėte beturtį ir ėmėte iš jo rinktinį grobį, jūs, tiesa, statysitės namus iš tašytų akmenų, bet juose negyvensite, veisite maloniausius vynuogynus, bet negersite jų vyno. <sup>12</sup>Nes aš žinau jūsų nusikaltimų daugybę ir sunkias jūsų nuodėmes; jūs, būdami teisių neprieteliai, imate dovanas ir sleariate beturčius vartuose. <sup>13</sup>Todėl gudrusis tuo metu tylės, nes metas yra negeras. <sup>14</sup>Jieškokite gero, ne pikto, kad būtumėte gyvi, tai Viešpats, kareivijų Dievas, bus su jumis, kaip jūs sakote. <sup>15</sup>Laikykite neapykan-

### 3. Izraelio karalystė bus visai sunaikinta

5,1-6,15. Izraelis bus atmetas, nes nejieško Viešpaties ir teisybės, todėl visur bus verksmo /5,1-17/. Viešpaties diena atneš nelaimių ir nelaisvę /5,18-27/. Judo ir Izraelio kunigaikščiai bus tremtinių prieškalyje /6,1-7/: daugelis žus kare ir maru /8-11/. Taip baus nusikaltusius Viešpats /6,12-15/.

5. <sup>1</sup>*Raudą*. Ebr *qinah*, skurdžią giesmę, kuria apraudami numirėliai. — *Nebeatsikels*: nebeturės savo karaliaus. — <sup>2</sup>*Mergaitė*... mergaitėmis, dukterimis šv Rašte vadinami miestai ir šalys. Izraelis čia pavadintas mergaitė dėl žydinčios karalystės būklės; greičiai ji nebeteks visų savo papuošalų. — <sup>3</sup>*Išeidavo*. Mieste, kurs galėdavo į karą pasiųsti 1,000 kovotojų, bus likę vos dešimta gyventojų dalis.

<sup>4</sup>*Jieškokite manęs*: malda, nuoširdžiu garbinimu ir ypač tobulu klusnumu mano įsakymams. — <sup>5</sup>*Betelio*... į *Galgalą*. Tie miestai buvo virtę stabmeldystės centrais, todėl reikėjo jų vengti. Bersabė, Judo giminės ploto pietuose, žymi garbiniais senovės atsiminimais, pranašo laikais matomai buvo virtusi taip

pat stabmeldystės centru, kurį lan-kydavo net toli šiaurėje gyvenusieji Izraeliaičiai. — *Galgala*... Ebr t žaidžiama panašiai skambančiais žodžiais: *Gilgal galoh jigleh*. — *Nenau-dingas*. Ebr *'aven*, niekas. — <sup>6</sup>*Juozapo namai*. Taip čia vadinama Izraelio dešimties giminių karalystė. — <sup>7</sup>*Paverčiate teisėtumą*... Iš teisėtumo padarote karčiausį dalyką. — *Paliekate*... Anot ebr t: dedate /metate/ teisybę žemėn. — <sup>8</sup>*Grįžalo*... Gražiausius žvaigždynus, kuriuose atsisipindi Dievo didenybė. Nusikaltantieji tokiai didenybei ir visagalybei, jos niekintojai neišvengs bausmės. — <sup>10</sup>*Vartuose*... Toje miesto vietoje, kur Žyduose buvo atliekami teismai. Vartuose duodavo tautai išėjimų pranašai. Plg Jer 17,19. Nutolusieji nuo Dievo Žydai nepakėsdavo jokių išėjimų. — <sup>11</sup>*Jūs apiplėšėte*... Gyvenote ir norėtoje pralobti skriausdami silpnesnius, bet tikros naudos iš to jums nebus. Plg Soph 1,13. — <sup>12</sup>*Dovanos*: kyšius, kuriuos paėmę pasmerkiate nekaltus. — <sup>13</sup>*Todėl gudrusis*... Laikai pasidarė tokie negerai, kad net išmintingieji verčiau tyli: jie bijo, kad kartais savo išėjimais nepakenktų dar labiau skriaudžiamiesiems. — <sup>14</sup>*Jieškokite*... Nors ir gud-

toje pikta ir mylėkite kas gera, ir darykite vartuose teisingą teismą ; gal Viešpats, kareivijų Dievas, pasigailės Juozapo liekanų

<sup>16</sup>Todėl Viešpats, kareivijų Dievas, valdovas sako taip : Visose gatvėse rauda ir visuose keliuose lauke bus sakoma : vargas, vargas. Žemdirbių šauks gedėti ir raudoti tuos, kurie moka raudų. <sup>17</sup>Ir visuose vynuogynuose bus raudų, nes aš pereisiu tavo viduriu, sako Viešpats

<sup>18</sup>Vargas trokštantiems Viešpaties dienos : kam ji jums ? Ta Viešpaties diena — tamsybės, ne šviesa. <sup>19</sup>Lygiai kaip kad kas bėgtų nuo liūto ir sutiktų jį lokys, ar įeitų į namus ir pasiremtų į sieną, o įgeltų jį žaltys. <sup>20</sup>Argi nebus Viešpaties diena tamsybės, o ne šviesa ? ar nebus joje tamsu, ne skaistu ? <sup>21</sup>Aš nekenčiu ir atmetu jūsų šventes ir nepriimu jūsų susirinkimų kvapo. <sup>22</sup>Jei jūs atnašausite man deginamąsias aukas, aš nepriimsiu ir nepažvelgsiu į dėkojimo aukas iš jūsų penėtų gyvulių. <sup>23</sup>Šalin nuo manęs su tavo giesmių triukšmu, ir tavo arphos žaidimo aš nenoriu klausyti. <sup>24</sup>Teisėtumas turės pasireikšti kaip vanduo, ir teisybė kaip galinga upė. <sup>25</sup>Ar jūs, Izraelio namai, aukojote man gyvulių ir duonos aukas tyrumoje per keturias dešimtis metų ? <sup>26</sup>Jūs nešėte savo Molokho padangtę ir savo stabų paveikslą, savo dievo žvaigždę, kuriuos jūs buvote sau pasidarę. <sup>27</sup>Todėl aš ištremsiu jus į anapus Damasko, sako Viešpats ; jis vardu kareivijų Viešpats

6. <sup>1</sup>Vargas jums, kurie esate turtingi Sione ir pasitikite Samarijos kalnu, jums, didikai, tautų galvos, kurie įeinatė išdidžiai į Izraelio namus. <sup>2</sup>Nueikite į Khalanę ir pasižiūrėkite ; eikite iš ten į didįjį Ematą

rieji tyli, bet Dievo pranašas tylėti negali. Jis ragina pamesti piktus darbus, jieškoti Dievo, nes tik tuomet galės teisėtai girtis, jog jie Viešpaties tauta

<sup>16</sup>Todėl : kadangi jūs neklausote šitų paraginimų ir nesiliaujate darę pikta. — *Žemdirbių...* Bus tiek nelaimių, kad joms apraudoti bus kviečiami visi šalies gyventojai, net ir laukų darbininkai. — <sup>17</sup>Aš pereisiu... Plg Iš 12,12

<sup>18</sup>Vargas trokštantiems... Kaip gali tie, kurie yra pasinėrę nusikaltimuose, trokšti Viešpaties dienos su jos pažadais ir palaiminimais ; jiems ji gali atnešti tik bausmę ir rūstybę. Pirma turi ateiti bausmė, paskui bus atitesėti geri pažadai. Plg Jer 30,7 ; Joel 2,11 ; Soph 1,15. — <sup>19</sup>Lygiai kaip... Pavojai gresia iš visur. Kas vieno išvengia, patenka į kitą ; žuvimas neišvengiamas. Kas apsisaugo nuo bendros nelaimės, tas būna slapty tykėjimų namie auka. — *Žaltys*. Nuodingų žaltčių Palestinoje buvo nemaža. Jie įsibraudovo ir į gyvenamus namus. — <sup>21</sup>Aš nekenčiu... Negana garbinti Dievą viršujinių būdu, aukomis, švenčiant jo paskirtas šventes. Plg Ješ 1,11 ; Jer 6,20 ;

Mal 1,10. — *Susirinkimų* : Religinų sueigų, kurios buvo daromos šventėse. — <sup>22</sup>Deginamąsias. Kruvinas ir nekrūvinas aukas. — <sup>23</sup>Triukšmu. Paniekos pilnas atsiliepimas apie šv giesmes. Levitų giesmės nebepatinka Dievui, nes neskamba jam gerai gyrius iš nusidėjėlio burnos ; be to, tos pačios giesmės buvo giedotos dievaičių garbei /Jier/. — <sup>25</sup>Ar jūs... Čia daroma tautai naujų priekaištų. Ji verta bausmės, nes ką tik išvesta iš Egipto ir keliaudama per tyrus, nesilaikė visų Dievo įsakymų ir gabeno su savim dievaičius. Tie seni nusikaltimai buvo, be abeo, ne visos tautos. Plg Kun 17,7 ; Pak 32,17. — <sup>26</sup>Jūs nešėte... Ebr t galima versti taip : jūs nešėte savo karaliaus padangtę ir Kaivaną, savo dievaičių paveikslus, savo dievaičių žvaigždę. Vietoj Jahvės jie buvo pasirinkę kitą karalių, kurio skrynią jie su savim nešė. Vulg tačiau skaitymas *Molokh* /LXX Molchom/ vietoje ebr *Mal-ke'khem*, savo karaliaus, rodosi tikresnis. — <sup>27</sup>Aš ištremsiu... Karalystė bus sugriauta, jos gyventojai eis į nelaisvę. Plg Apd 7,43

6. <sup>1</sup>Turtingi Sione. Plg Ez 34,1-5. Draug su Izraeliu baramas ir Judas,

nusileiskite į Palestiniečių Getą ir į visas jų geriausias karalystes; ar jų plotas didesnis už jūsų plotą? <sup>3</sup>Jūs, kurie esate atskirti negerai dienai ir artinatės į neteisybės sostą. <sup>4</sup>Jūs, kurie miegate drambliakaulio guoliuose ir išdykaujate savo pataluose, jūs, kurie valgate avinėlius iš būrio ir veršius iš bandos, <sup>5</sup>jūs, kurie giedate pritariant arphai. Jie tarėsi esą lygūs muzikos įrankiais Dovidui. <sup>6</sup>Jie geria vyną taurėmis ir tepasi geriausiais tepalais, bet nė kiek nesirūpina Juozapo sunaikinimu. <sup>7</sup>Todėl dabar jie bus išgabenti tremtinių priešakyje, ir bus šalin atimta lėbaujančių gauja.

<sup>8</sup>Viešpats Dievas prisiekė savimi; Viešpats, kareivijų Dievas, sako: Aš bodžiuos Jokubo puikybės, nekenčiu jo namų ir išduosiu miestą su jo gyventojais. <sup>9</sup>Jei bus likę vienuose namuose dešimts žmonių, tai ir tie turės mirti. <sup>10</sup>Kiekvieną paims jo giminaitis ir sudegins jį, kad išneštų kaulus iš namų, ir sakys tam, kurs yra namų gilumoje: Ar dar kas yra prie tavęs? <sup>11</sup>Jei tasai atsakys: Jau galas, anas jam tars: Tylėk ir neminėk Viešpaties vardo.

<sup>12</sup>Nes štai Viešpats duos įsakymą ir pavers didesnius namus griuvėsiais ir mažesnius namus suskaldys. <sup>13</sup>Argi gali bėgti arkliai ant uolų, arba ar galima ten arti jaučiais? nes jūs pavertėte teisėtumą kartumu ir teisybės vaisių metėlėmis? <sup>14</sup>Nes jūs džiaugiatės nieku, jūs, kurie sakote: Argi ne savo stiprumu mes įsigijome sau ragus? <sup>15</sup>Nes štai aš pažadinsiu prieš jus, Izraelio namai, sako Viešpats, kareivijų Dievas, tautą, ir ji sunaikins jus, pradėdant nuo tos vietos, kur einama į Ematą, iki tyrumos upelių.

nes vienų ir kitų nusikaltimai panašūs; panašus bus ir likimas. Ebr t: vargas nerūpestingiesiems /ramiesiems/ Sione ir neturintiems baimės Samarijos kalne, kurie sudaro kilniausius tautos didikus, pas kuriuos plaukia Izraelio namai. Pas didikus tauta įieškojo teisėtumo ir patarimų. Karaliaus Jeroboamo II laikais Izraelio karalystė buvo iš tikrųjų labai pakilusi. — <sup>2</sup>*Khalanē...* Ebr *Kalneh*, miestas prie Tigrio upės /Prad 10,10; Ješ 10,9/. — *Ematā*: žymų miestą prie Oronto upės, kurs vėliau buvo vadinamas Epiphanija. — *Getā*: vieną žymiausių Pilistimų miestų. — Jei paminėtieji miestai gražūs ir turtingi, tai juk Žydams Dievas buvo suteikęs dar didesnių geradarysčių. — *Į visas jų...* Anot ebr t: Ar jų ribos platesnės už jūsų ribas, ar jie geresni už šitas karalystes? — <sup>3</sup>*Jūs, kurie esate...* Ebr t: jūs atitolinote negerąją dieną, t y, jūs raminate save tuo, kad Viešpaties teismo diena toli esanti. — *Artinatės...* Ebr t: jūs priartinatė smurto sostą, t y, jūs labai mėgstate daryti smurtą. — <sup>4</sup>*Jūs, kurie miegate...* Nurodomos kitos priežastys, dėl kurių pranašas skelbia tautai nelaimės. — <sup>5</sup>*Giedate.* Ebr t: kaip kurie verčia: burkuojate.

Tai būtų jų giedojimo pašiepimas. Dar didesnis pašiepimas išreiškiamas žodžiais: *jie tarėsi lygūs...* Plg 2 Kron 9,25-27. — <sup>6</sup>*Taurėmis.* Ebr ž reiškia dideles taures. — *Juozapo...* Žr aug 5,6. — <sup>7</sup>*Gauja...* Ebr t: krykštavimas.

<sup>8</sup>*Dievas prisiekė savimi*, todėl jo nutarimas nepakeičiamas. Plg Jer 51,14. — <sup>9</sup>*Bus likę*: karui jau siaučiant. — <sup>10</sup>*Kiekvieną paims...* Anot ebr t: ir kai jį /t y, taip mirusį/ jo dėdė ir degintojas pakels, kad išneštų kaulus iš namų. — Karo ir maro metu Žydų lavonai buvo deginami ir tik kaulai laidojami. Taip pat bausmei buvo lavonai deginami. Žr 1 Kar 31,12,13; Kun 20,14; 21,9. — *Tam, kurs yra...* Vienam iš dešimties, arba gal tikriau: į tą namą pasiūstajam žmogui. — *Ar dar kas yra prie tavęs*: gyvas. — <sup>11</sup>*Tylėk ir neminėk...* Tai nusiminusio ar naujų pavojų bijančio žmogaus žodžiai.

<sup>12</sup>*Pavers didesnius...* Bus nubausti visi, turtingi ir neturtingi. — <sup>13</sup>*Argi gali bėgti.* Pranašas tautos elgesį laiko taip neprotingu, kaip neprotinga būtų perversai bėgti arklius per plyšių pilnas uolas, ar tas uolas arti. — *Kartumu.* Ebr t: nuodais. — <sup>14</sup>*Ragus*: galia. — <sup>15</sup>*Nuo tos vietos...* Je-

7. <sup>1</sup>Viešpats Dievas man parodė tokį dalyką : Štai jis darė skėrius pradžioje, kai po vėlyvojo lietaus pradėjo želti žolė, ir štai vėlyvasai lietus lijo po karaliaus šienapjūtės. <sup>2</sup>Kai jie pabaigė esti šalies žolę, atsitiko, kad aš tariau : Viešpatie Dieve, maldauju, pasigailėk. Kas gi bepažadins Jokubą ? jis juk toks mažutėlis. <sup>3</sup>Ir Viešpats pasigailėjo. To nebus, tarė Viešpats

<sup>4</sup>Viešpats Dievas pasakė man tokį dalyką : Štai Viešpats Dievas šaukė ugnį teismo daryti. Ir ji prarijo didelę gelmę ir kartu suėdė šalį. <sup>5</sup>Tuomet aš tariau : Viešpatie Dieve, liaukis, maldauju. Kas gi bepažadins Jokubą ? jis juk toks mažutėlis. <sup>6</sup>Todėl Viešpats pasigailėjo. Ir to nebus, tarė Viešpats Dievas

<sup>7</sup>Viešpats parodė man tokį dalyką : Štai Viešpats stovėjo ant tinkuotos sienos, ir jo rankoje buvo mūrininko mentė. <sup>8</sup>Viešpats man tarė : Ką tu matai, Amose ? Aš atsakiau : Mūrininko mentę. O Viešpats tarė : Štai aš padėsiu mentę mano tautos Israėlio viduryje ; aš daugiau jos nebetinkuosiu. <sup>9</sup>Stabų augštumos bus išardytos ir Israėlio šventovės bus pamestos ; aš pakilsiu prieš Jeroboamo namus su kalaviju

roboamo II laikais šiaurinė Israėlio siena buvo arti Emato, pietinė gal prie Rinokolūros upelio. Ebr tačiau tekste nurodomas kitur neminimas Arabos upelis

### III. Simboliniai regėjimai apie Israėlio žuvimą

7,1-9,15. Penkiais simboliniais regėjimais Viešpats patvirtina ankstyvesnes pranašystes apie Israėlio žuvimą. Tie regėjimai tokie : pirmas skėrių, antras ugnies /7,1-6/, trečiais mūrininko mentės /kelnės/; su juo jungiama bausmės paskelbimas Betelio kunigui Amasijui /7,7-17/; ketvirtas regėjimas obuolių kablio su priekaištais turtuoliams dėl beturčių varginimo ir su grasymu būsimomis bausmėmis /8,1-14/ ir penktas Viešpaties stovinčio ant altoriaus ir skelbiančio nusidėjėliams žuvimą /9,1-10/. Pranašystės baigiamos Dovid padangtės atnaujinimo pažadėjimu /9,11-15/

7. <sup>1</sup>Jis darė skėrius. Regėjime pranašas matė patį Dievą daranti begalinę daugybę skėrių, kurie turėjo būti pasiųsti į Israėlio šalį ; matė taip pat kaip daug pikta jie gali padaryti ; gailėdamas tautos karštai maldavo Viešpatį tos nelaimės tautai nesiųsti. — *Pradžioje, kai...* Anot ebr t : kai pradeda želti atolas ir štai atolas po karaliaus šienapjūtės. — Apie karaliaus teisę nušienauti visas pievas savo reikalams ir pa-

likti pievų savininkams tik antrąją žolę, atolą, tikslesnių žinių šv Rašte nėra ; aluziją tačiau galima matyti 3 Kar 18,5. Atolas po vėlyvojo lietaus galėjo būti labai gausingas : sunaikinus gi jį skėriams, pievų savininkai turėjo pasilikti visai be pašaro savo gyvuliams. — <sup>2</sup>Jokubą. Tauta vadinama Dievo mylimojo patriarko Jokubo vardu, kad to vardo paminėjimu Viešpats greičiau leistų save permaldauti. — <sup>3</sup>Pasigailėjo. Ebr t : gailėjosi. — Antropomorfizmas. Plg Joel 2,14

<sup>4</sup>Prarijo didelę gelmę... Išdžiovino didelę jūrą ir sunaikino žadėtąją žemę

<sup>7</sup>Ant tinkuotos... Ebr t : ant cinuotos sienos ir jo rankovėje buvo cinas. — Stipriai pastatyta ir dar iš viršaus cinuota siena tai vaizdas Dievo globojamos ir puošiamos karalystės. Dievas laiko ciną rankoje, nes tik jis suteikia stiprybę ir gražumą. — <sup>8</sup>Aš padėsiu mentę. Ebr t : Aš padėsiu ciną mano tautos Israėlio viduryje, /plg 4 Kar 21,13/, aš jai daugiau nebedovanosiu /nebepraeisiu/. — Pranašas dar kartu permaldavo Viešpatį ir sulaukė jo ištietą bausti ranką ; trečią kartą nebesulaikys, ir teisinga bausmė pasieks tautą. — <sup>9</sup>Stabų augštumos. Ebr t : Isaoko augštumos, t y, ant kaurių pastatytos Isaoko namų šventyklos, arba, anot LXX, juoko aukurai /nes ebr vardas Isaokas reiškia : juoktis/, t y, pasityčiojimo verti aukurai. — *Israėlio šventovės :*

<sup>10</sup>Tuomet Betelio kunigas Amasijas pasiuntė pasakyti Israėlio karaliui Jeroboamui : Amosas kelia prieš tave maištą Israėlio namuose ; šalies negalės pakęsti visų jo kalbų. <sup>11</sup>Nes Amosas štai ką sako : Jeroboamas mirs kalaviju, ir Israėlis eis iš savo šalies į nelaisvę. <sup>12</sup>Amosui gi Amasijas sakė : Regėtojai, eik sau ; bėgk į Judo šalį, valgyk tenai duoną ir ten pranašauk. <sup>13</sup>Bet Betelyje daugiau nebepranašauk, nes tai karaliaus šventovė ir karalystės namai. <sup>14</sup>Tuomet Amosas atsakė ir tarė Amasijui : Aš ne pranašas ir ne pranašo sūnus, aš piemuo, kurs brandinu moro uogas. <sup>15</sup>Bet Viešpats paėmė mane, kaiėjau paskui kaimenę, ir Viešpats man tarė : Eik, pranašauk mano tautai, Israėliui. <sup>16</sup>Tai dabar tu išgirsk Viešpaties žodį : Tu sakai : Nepranašauk apie Israėlį ir nelašink žodžių apie stabo namus. <sup>17</sup>Todėl štai ką sako Viešpats : Tavo žmona mieste paleistuvais ; tavo sūnūs ir tavo dukterys žus kalaviju ; tavo dirva bus išmatuota mastu ; tu pats mirsi suteptoje šalyje, ir Israėlis eis iš savo šalies į nelaisvę

8. <sup>1</sup>Viešpats Dievas pasakė man tokį dalyką : Štai čia buvo obuolių kablys. <sup>2</sup>Ir jis tarė : Ką tu matai, Amose ? Aš atsakiau : Obuolių kablį. Tuomet Viešpats man tarė : Ateina mano tautai Israėliui galas : ilgiau aš jos nebesigailėsiu. <sup>3</sup>Tą dieną šventyklos durų vašai girgždės, sako Viešpats Dievas ; daugelis mirs ; visose vietose įsigalės tylą

<sup>4</sup>Išgirskite tai jūs, kurie mindote beturtį ir žudote šalies pavargėlius, <sup>5</sup>sakydamai : Kada gi praeis jaunačio diena, kad mes parduotumėm prekes, — ir šabatas, kad mes atidarytumėm javų sandėlius ? kad galėtumėm sumažinti saiką ir padidinti svorį ir pakišti klastingas svarstyklas ? <sup>6</sup>kad mes įsigytumėm pavargėlius už pinigus ir beturčius už avalinę ir

Dane. Betelyje, Galgaloje. — *Aš pakilsiu...* Žr 4. Kar 15,10 . . .

<sup>10</sup>*Betelio kunigas...* Minimas čia Betelio kunigas Amasijas yra pavyzdys, kaip labai buvo priešinamasi Israėlio tautoje Dievo siunčiamiesiems per jo pranašą įspėjimams. Jų nenorėta nė klausyti. — <sup>11</sup>*Mirs...* Plg aug 2,13-16 ; 4,2,3 ; 6,7. — <sup>13</sup>*Karaliaus šventovė.* Iš tikrųjų, Betelyje buvo duodama garbė karaliaus valia pastatytam auksiniam versniui. — <sup>14</sup>*Aš ne pranašas...* Ne savo pasirinkimu ir ne savo prisirengimu aš patekau į pranašus. Plg 1 Kar 19,18. — *Brandinu moro uogas.* Moro uogos savaime gerai nepribręsta ir būna neskanios. Norint jas greičiau priblandinti ir padaryti skanesnias, reikia jas aštrių įrankių perdurti. Taip brandino tas uogas Amosas. — <sup>15</sup>*Viešpats man tarė...* Amosas negali paklausti Amasijo patarimo, nes Dievo reikia labiau klausyti kaip žmonių. — <sup>16</sup>*Nelašink...* Plg Ėz 21,2 ; Mikh 2,6.11. — *Stabo namus.* Ebr t : Isaoko namus. Plg aug 9 e paaišk. — <sup>17</sup>*Tavo žmona...* Amasijo laukia skaudžiausi bausmė,

nukentės jo garbė kaip vyro, jo meilė kaip šeimos tėvo, neteks turtų, kuriuos pasidalins nugalėtojai, pats neteks laisvės ir mirs pagonių krašte. Bausmė gal buvo įvykdyta Teglat-Palasarо laikais. Plg 4 Kar 15,29

8. <sup>1</sup>*Obuolių kablys* : Kablys, kuriuo palenkiamos obuolių šakos, kad būtų galima pasiekti obuolius. Ebr t gal : pintinė vaisiams. Plg Jer 5,27 /ebr t/. — <sup>3</sup>*Durų vašai girgždės* : kai priešai lauš tas duris ir pro jas versis į vidų. Ebr t verčiamas šiaip : giesmės rūmuose bus staigimas /riksmas/. — *Daugelis mirs...* Gyventojai žus arba bus išgabenti į nelaisvę : visoje šalyje bus tylu. Ebr t : daug lavonų ; kiekvienoje vietoje juos meta ; tylu !

<sup>4</sup>*Mindote.* Ebr t : trokštate beturčio /kad jį slėgtumėte/. — <sup>5</sup>*Kada gi praeis.* Jų godumas taip didelį, kad jie neapkenčia švenčių. Net vienos savaitės dienos poilsis jų godumui perdaug ilgas. Su godumu eina kartu neteisīgumas. — <sup>6</sup>*Kad mes...* Beturčiai, neturėdami kuo nusipirkti nei menkiausios duonos ir kitų reikiamų dalykų, turės

parduotumėm javų pasturlakas? <sup>7</sup>Viešpats prisiekė prieš Jokubo puikybę: Iš tikrųjų, aš niekuomet neužmiršiu visų jų darbų. <sup>8</sup>Argi dėl to nesudrėbės žemė, neliūdės visi jos gyventojai? Ar ji nepakils visa, kaip upė nebus išmesta, ir nenutekės kaip Egipto upelis? <sup>9</sup>Tą dieną, sako Viešpats Dievas, atsitiks, kad saulė nusileis vidudienį ir šviesią dieną aš siųsiu tamsybę ant žemės. <sup>10</sup>Aš paversiu jūsų iškilmes į gedulą ir visas jūsų dainas į raudas; užvilksiu ant visų jūsų nugarų maišus ir nuplikinsiu visas galvas, ir padarysiu, kad šalis gedėtų kaip dėl vienturčio, ir kad galas būtų kaip karti diena. <sup>11</sup>Štai ateina dienos, sako Viešpats; aš siųsiu į šalį badą, ne duonos badą, ne vandens troškulį, bet Viešpaties žodžio girdėti. <sup>12</sup>Jie judės nuo jūros iki jūrai ir nuo šiaurės iki rytų; eis aplinkui jieskodami Viešpaties žodžio ir neras. <sup>13</sup>Tą dieną nutroks gražios mergaitės ir jaunikačiai, <sup>14</sup>jie, kurie prisiekia Samarijos nusikaltimu ir sako: Tegyvuoja tavo Dievas, Dane, ir tegyvuoja Bersabėjos kelias; jie kris ir daugiau nebeatsikels

9. <sup>1</sup>Aš mačiau Viešpatį stovintį ant altoriaus ir jis tarė: Sulaužyk durų vašus ir tesudreba slenksčiai, nes gobšumas visų galvoje; jų liekanas aš užmušiu kalaviju; jie negalės pabėgti. Jie bėgs, bet nė vienas iš tų, kurie bėgs, neišsigelbės. <sup>2</sup>Nors jie nužengtų ir į požemius, mano ranka išves juos iš ten; ir jei pakiltų net į dangų, aš iš ten nutrauksiu juos. <sup>3</sup>Ir jei jie pasislėps Karmelio viršūnėje, aš sujieškos į ten nuimsiu juos, ir jei pasislėps nuo mano akių jūros gilumoje, ten liepsiu žalčiui įgel-

patys parsiduoti ir virsti vergais. — <sup>7</sup>*Prisiekė.* Žr aug 4,2; 6,8. — <sup>8</sup>*Argi dėl to:* dėl baisios tautai skirtos bausmės. — *Ar ji nepakils...* Kaip Egiptas Nilo užliejamas, taip Izraelio šalis bus priešų daugybės uždengta; ir kai priešų minios eis pirmyn, gyventojai bus būriais varomi priešakyje ir bus išsklaidyti tarp tautų; jie nuplauks lyg vanduo ir nebeapsirodys. — <sup>9</sup>*Saulė nusileis...* Priešų užplūdimas bus ūmus ir visa palaidos lyg kokiose tamsybėse. Skaistai vidudienyje rodysis atėjusi nelaimių naktis. Skaisti vidudienio šviesa tai pilnas laimės vaizdas. Plg Jer 15,9. — <sup>10</sup>*Nuplikinsiu visas...* Kas gedėdavo, paprastai nusikirpdavo galvos plaukus. — <sup>11</sup>*Viešpaties žodžio...* Kadangi dabar Izraelio tauta niekina pranašo žodį, varo lauk patį pranašą, tai ir didžiausios nelaimės metu nebesusilauks tos paguodos, kuri yra Dievo žodis. Šitie Amoso žodžiai tinka ne tik tam laikui, kuriame Izraelis buvo nelaisvėje, bet visiems laikams; nes Izraelio sinūs Dievo atstumti gyvens nuolatinėje neramybėje ir vieton tiesos laikysis klaidų /Jeron, Kiril/. 12 eil iš tikrųjų kalbama apie visą žemę, kurioje jie klaidžioja pametę įstatymą ir pra-

našus /Jeron/. — <sup>14</sup>*Kurie prisiekia...* Garbina kaip Dievą karaliaus pastatytus ir pašventintus vėrsius. Žr 3 Kar 12,28. — *Bersabėjos kelias.* Prisiekia kelione į Bersabėją, laikydami ją labai šventu dalyku

9. <sup>1</sup>*Ant altoriaus.* Ebr t: ant deginamųjų aukų altoriaus. Jis buvo Jerusaleje /Jeron, Teod/. Anot kitų, ant stambeldiško aukuro Betelyje. — *Sulaužyk...* Ebr t: mušk į šulų galvenas, kad sudrėbėtų slenksčiai ir sutrupink juos ant visų galvos. — Kalbama apie skersines sijas, paremtas ant šulų /lyg ant staktų/; tos sijos, sutrupėjus šulams, turi kristi ant susirinkusios minios galvų. Plg Teis 16,29,30. — <sup>2</sup>*Nors jie...* Plg Ps 138,8. — <sup>3</sup>*Karmelio viršūnėje:* kur buvo daug medžių ir urvų. — *Žalčiui:* jūros slibinui. Sugretinami galimi ir negalimi dalykai; visa turi aiškiausiai įrodyti, kad nusikaltėlius visur pasieks baudžianti Dievo ranka. — <sup>4</sup>*Jei...* Plg Ez 5,2,12; Jer 44,11. — <sup>5</sup>*Kiekvienas pakyla...* Plg aug 8,8. — <sup>6</sup>*Jis stato...* Anot ebr t: jis stato danguje savo laiptus. — Dangus įsivaizdinama taip, lyg kad jis susidėtų iš kelių viena viršuje kitos esančių sričių; iš vienos srities į augštesniąją sritį einama laiptais; visas

ti juos. <sup>4</sup>Jei nueis savo neprietelių akyse į nelaisvę, ten paliepsiu kalavijui užmušti juos; aš sustabdysiu ant jų savo akis piktui, ne gerui. <sup>5</sup>Viešpats, kareivijų Dievas, paliečia žemę ir ji tirpsta; visi jos gyventojai turi gedėti, ir kiekvienas pakyla kaip upelis ir nuteka kaip Egipto upė. <sup>6</sup>Jis stato danguje savo sostą ir paremia savo skliausmą ant žemės; jis pašaukia jūros vandenį ir išlieja juos ant žemės paviršiaus; jis vardu Viešpats. <sup>7</sup>Argi jūs, Izraelio sūnūs, man ne tokie, kaip Etiopų vakai, sako Viešpats? argi ne Izraelį aš išvedžiau iš Egipto žemės, Palestiniečius iš Kapadokijos ir Sirus iš Kirenės? <sup>8</sup>Štai Viešpaties Dievo akys ant nuodėmingos karalystės, ir aš sunaikinsiu ją nuo žemės paviršiaus. Tačiau Jokubo namus aš nesunaikinsiu visiškai, sako Viešpats. <sup>9</sup>Nes štai aš paliepsiu ir sijodinsiu Izraelio namus tarp visų tautų, kaip sijojami kviečiai rėtyje, ir nė grūdėlis nekris žemėn. <sup>10</sup>Kalaviju mirs visi mano tautos nusidėjėliai, kurie sako: neprisiartins ir neateis mums nelaimė

<sup>11</sup>Tą dieną aš vėl pakelsiu sugriuvusią Dovidą padangtę ir užtaisyčiau jos sienų plyšius, atnaujinsiu tai, kas sugriuvę, ir atitaisysiu ją kaip buvo senovės dienose, <sup>12</sup>kad jie paveldėtų Idumėjos liekanas ir visas tautas, nes mano vardas šaukiamas ant jų, sako Viešpats, kurs tai vykdė. <sup>13</sup>Štai ateina dienos, sako Viešpats, kuriose arėjas eis pridurmai paskui pjovėją, vynuogių spaudėjas paskui sėją; iš kalnų lašnos saldumas, ir visi kauburiai bus apdirbti. <sup>14</sup>Aš sugrąžinsiu mano tautos Izraelio belaisvius; jie statys paliktus miestus ir juose gyvens; jie veis vynuogynus ir gers jų vyną; jie sodins sodus ir valgys jų vaisius. <sup>15</sup>Aš pasodinsiu juos jų žemėje ir daugiau nebeišrausiu jų iš jų žemės, kurią jiems esu davęs, sako Viešpats, tavo Dievas

dangaus skliautas atodo paremtas ant žemės. Taigi apie dangų čia kalbama žmonėms įprastu būdu, kaip atrodo akims, ne kaip tikrumoje yra. — <sup>7</sup>*Man ne tokie...* Dėl savo nusikaltimų Izraelio sūnūs pasidarė Dievui svetimi, kaip kitos nuo Dievo nutolusios tautos. Jie nebetingai teisės net didžiulis kitados Dievo jiems suteiktomis ypatingomis malonėmis. *Iš Kapadokijos...* Ebr t: iš Kaphtoro ir Aramiečius iš Kiro. — Kaphtoru gal pavadinta Kretos sala. Plg Prad 10,14; Pak 2,23; Jer 47,4. — *Iš Kirenės.* Žr aug 1,5. — <sup>8</sup>*Nesunaikinsiu visiškai.* Dievo pažadai tautai pasilikęs nepaliešti, bet nusikaltėliai

jais nesinaudos; jie bus nubausti. — <sup>9</sup>*Nė grūdėlis...* Javai, šiaudai bus išnešioti, bet tikrai geri grūdai išliks net nelaisvėje

<sup>11</sup>*Tą dieną aš...* Tolimoje ateityje Dovidą namai bus atstatyti; jie naudosis Dievo jiems duotais pažadais; pagonių tautos bus sujungtos su Viešpaties tauta. Tuos stebuklus padarys Mesijas. — <sup>13</sup>*Arėjas eis...* Dirvos bus be galo derlingos, pjūtytys gausingos; žmonės vos suskubs atlikti daugybę ūkio darbų. Plg Kun 26,3,5. — *Iš kalnų...* Žr 3,8. — <sup>15</sup>*Nebeišrausiu...* Naujoji teokratija bus amžina

# ABDIJO PRANAŠYSTĖ

## I V A D A S

Ebr pranašo Abdijo vardas *Obadjaḥ* reiškia : Viešpaties tarnas. Tuo gražiu vardu buvo vadinama nemaža žymių asmenų Israėlyje, bet nėra jokių įrodymų, kad kurs nors iš jų būtų buvęs pranašas. Pats apie save pranašas Abdijas neduoda jokių žinių ; nerandame jų ir kitur. Žiūrint vietos, kuri skiriama Abdijo pranašystei tarp dvylikos mažesniųjų pranašų, reiktų manyti, kad Abdijas gyveno maždaug tuo pačiu laiku, kuriuo gyveno pirmieji trys mažesnieji pranašai. Lyginant jo pranašystę su kitų pranašystėmis ir žiūrint jos turinio galima prieiti išvadą, kad Abdijo pranašystė senesnė už Jeremijo, nes Jeremijas savo knygoje [Jer 49, 7-22] naudoja Abdijo žodžiais [Abd 1-9] ; gal ji senesnė taip pat už Joelio pranašystę, nes ir Joelis kartoja keletą iš Abdijo pranašystės paimtų žodžių [Joel 2,32 ; plg Abd 17]. Visa Abdijo pranašystė nukreipta prieš Idumiečius, kuriems prikišama, kam jie neužjautė Žydų nelaimės, kai Jerusale buvo svetimšalių paimta. Iš Žydų istorijos žinoma, kad Jerusale buvo įvairiais laikais priešų užpulta ir paimta net penkis kartus ; bet iš jų visų Abdijas galėjo turėti prieš akis tik tą paėmimą, kurs įvyko karaliaus Joramo laikais ir dėl kurio džiaugėsi Žydų jungo nusikratę Idumiečiai [žr 2 Kron 21,8... Plg 4 Kar 8,20...], todėl gal Abdijas ėjo pranašo pareigas karaliaus Joramo laikais [896-884/

Trumpos Abdijo knygos turinys toks: Pranašas Dievo vardu Idumiečiams, kurie pasirodė nepalankūs Dievo išrinktajai tautai, skelbia visišką žuvimą, Jokubo gi namams žada būsimą atstatymą ir išgelbėjimą [1-21/



# ABDIJO PRANAŠYSTĖ

<sup>1</sup>Abdijo regėjimas. Viešpats Dievas Edomui sako taip: Mes girdėjome iš Viešpaties žinią, jis siuntė pasiuntinį pas tautas: Kelkitės ir sukilime prieš jį į kovą. <sup>2</sup>Štai aš padariau tave mažą tautose; tu labai niekintinas. <sup>3</sup>Tavo širdies puikybė iškėlė tave, kad tu gyveni uolų plyšiuose ir augštai statai savo sostą, tu, kurs sakai savo širdyje: Kas nustums mane žemėn? <sup>4</sup>Nors tu būtumei augštai pakilęs kaip aras ir sukrovęs savo lizdą tarp žvaigždžių, iš ten aš nustumsiu tave, sako Viešpats. <sup>5</sup>Jei įeitų pas tave vagys ar galvažudžiai nakčia, kaip labai tu nutiltumei! ar jie nepasivogtų kiek jiems gana? Jei vynuogių skynėjai įeitų pas tave, argi jie nepaliktų tau bent vienos kekės? <sup>6</sup>Kaip jie ištyrė Esavą, išjieškojo jo slėpynes? <sup>7</sup>Jie nuvarė tave iki ribai; visi tavo sąjungininkai tyčiojosi iš tavęs; tie, kurie buvo tavo prieteliai, pakilo prieš tave; kurie valgo su tavim, stato tau sląstus; nėra jame išmanymo. <sup>8</sup>Argi tą dieną, sako Viešpats, aš nesunaikinsiu išmintingųjų iš Idumėjos ir išmanymo iš Esavo kalnų? <sup>9</sup>Tavo drąsuoliai iš pietų krašto bijos, kad nebūtų sunaikinti visi iš Esavo kalnų.

<sup>10</sup>Dėl žudynių ir dėl neteisybės padarytos tavo broliui Jokubui sugėdinimas apdengs tave ir tu žūsi amžinai. <sup>11</sup>Tą dieną, kai tu stovėjai prieš

## Idumiečių ir Izraelio sūnų likimas

1-21. Idumiečiai turės žūti /1-9/ dėl padarytų neteisybių Izraeliui /10-16/, kurs bus išgelbėtas /17-21/.

<sup>1</sup>Regėjimas: Dievo suteikta ir Abdijo dvasios akimis matyta pranašystė. — Edomui: apie Edomą. Idumiečių tauta buvo kilusi iš Jokubo brolio Esavo /Edomo/, bet Jokubo palikuonių, Žydų, nekentė ir kiek galėdama jiems kenkė, taip kaip ir Esavas nekentė savo brolio Jokubo /žr žem 10 e ir k/. — Mes girdėjome. Gal čia Abdijas nori kalbėti ne tik savo, bet ir savo tautos vardu. — Jis siuntė... Anot ebr t: pasiuntinys buvo pasiųstas į tautas. Regėjime pranašas matė, kad Dievas skatina tautas į kovą, tarsi siųsdamas pas jas savo pasiuntinį. Tautos tuojau atsiliepia ir sako: Kelkitės ir sukilime. — <sup>2</sup>Padariau tave mažą... Tuo karu, kurį skelbia dabar Edomui tautos. — <sup>3</sup>Iškėlė. Ebr t: suklaidino, padarė tave paiką. — Idumėją saugojo nuo priešų puolimo statūs kal-

nai ir stiprios pilys; šalyje buvo daug urvų, todėl Idumiečiai buvo įsitikinę, kad jiems negresia joks pavojus. — <sup>5</sup>Nutiltumei... Ebr t: būtumei sunaikintas. — Kiek jiems gana... Vagys pasiimtų, kas jiems labiau patiktų, kiek galėtų panešti, tau visgi šis tas liktų; nors vynuogių skynėjai ir rūpestingai rinktų vynuoges, bet liktų dar viena kita kekė jų nepastebėta kur nors tarp lapų. — <sup>6</sup>Jie ištyrė... Priešai nepalieka Edomui nieko nepaliesto; visa jie naikina, suranda visas slėpynes. — Pranašas regėjime mato Edomo nelaimę jau įvykusią. — <sup>7</sup>Jie nuvarė... Pasakymas neiškus; jo prasmė gal toki: tave ir tavo šalies bėgančius jie varo atgal nuo savo sienų, kur anie jieško prieglaudos ir taip išvaro tave iš savo šalies. Visi tie, kuriais Edomas pasitikėjo, nelaimėje nusigręžia nuo jo. — Nėra jame išmanymo... Draugų pamestas Edomas pats neišmano, kaip galėtų gelbėtis, nes Dievas bausdamas jį atėmė iš jo išmanymą ir išmintinguosius, kuriais Edomas kitados buvo garsus. Plg Ijob 2,11;

jį, kai svetimieji gaudė jo kariuomenę ir svetimšaliai ėjo į jo vartus ir metė burtą apie Jerusale, taip pat tu buvai kaip vienas iš jų. <sup>12</sup>Bet nesityčiok savo brolio dieną, jo ištrėmimo dieną, nesilinksmink dėl Judo sūnų jų žuvimo dieną ir nekalbėk išdidžiai sielvarto dieną. <sup>13</sup>Neeik nė į mano tautos vartus jų žuvimo dieną, nesityčiok ir tu dėl jo nelaimių jo sunaikinimo dieną ir neeik prieš jo kariuomenę jo priespaudos dieną, <sup>14</sup>nestovėk kryžkelėse, kad užmuštumei tuos, kurie bėga, ir neapsupk jo liekanų sielvarto dieną. <sup>15</sup>Nes Viešpaties diena yra arti visoms tautoms: kaip tu darei, taip tau bus daroma, nes atsilyginimą jis tau sugrąžins ant tavo galvos. <sup>16</sup>Nes kaip jūs gerėte mano šventajame kalne, taip visos tautos gers nuolat, jos gers, siurbs ir bus kaip nebuvusios

<sup>17</sup>Siono kalne bus išgelbėjimas; jis bus šventas; Jokubo namai ims valdyti tuos, kurie buvo juos pavergę. <sup>18</sup>Jokubo namai bus ugnis, ir Juozapo namai liepsna, o Esavo namai pelai; jie bus anų padegti ir praryti: iš Esavo namų nieko neliks, nes Viešpats yra tai kalbėjęs. <sup>19</sup>Tie, kurie yra pietuose, paveldės Esavo kalnus ir kurie yra lygumose, Pilistimus; jie paims valdyti Ephraimo kraštą ir Samarijos kraštą, Benjaminas gaus valdyti Galaadą. <sup>20</sup>Tos Izraelio sūnų daugybės tremtiniai gaus visas Kaniečių vietas iki Sareptai, o Jerusalems tremtiniai, kurie yra Bosphore, paveldės pietų miestus. <sup>21</sup>Gelbėtojai žengs į Siono kalną teisti Esavo kalnų, ir karaliavimas bus Viešpaties

Bar 3,22; Jer 49,7. — <sup>9</sup>*Iš pietų krašto...* Ebr t: Temane. Temanu vadinama pietinė Idumėjos dalis

<sup>10</sup>*Dėl žudynių.* Ebr t: šitas žodis priklauso dar 9 eil. 10 gi e ten prasideda žodžiais: dėl smurto /neteisybės/ padaryto... — *Tavo broliui...* Plg Prad 27,41... — <sup>11</sup>*Svetimieji.* Tikriausiai Pilistimai ir Arabai, kurie buvo užpuolę Izraelio tautą karaliaus Joram laikais /2 Kron 21,8/. — *Gaudė jo kariuomenę.* Anot ebr t: gabeno sau jo lobį. — *Metė burtą:* dalinosi, ką buvo prisiplėšę Jerusaleje. —

<sup>12</sup>*Savo brolio dieną:* savo brolio nelaimės dieną. — *Nekalbėk išdidžiai...* Anot ebr t: nesišiok taip plačiai. —

<sup>13</sup>*Ir neeik...* Anot ebr t: netiesk savo rankos prie jo gėrybių jo nelaimės dieną. — <sup>14</sup>*Nestovėk...* Neužmušinėk norinčių pasislėpti tyrumoje ir jų negaudyk. — <sup>16</sup>*Kaip jūs gerėte...* Kaip jūs, sutepdami mano šventąjį kalną, kėlėte pokylius ir lėbavote, taip jūs turėsite ištuštinti iki dugnai Viešpaties rūstybės taurę. Plg Ps 74,9; Ješ 19,14; Jer 25,16.26 ir k

<sup>17</sup>*Siono kalne...* Plg Joel 2,32; 3,7. — *Išgelbėjimas.* Ebr t: išvadavimas. — *Šventas.* Ebr t: šventovė. Iš šventos vietos Siono kalne Dievas teiks

žadėtąsias gėrybes. — <sup>18</sup>*Jokubo namai...* Juozapo namai... Visa teokratinė tauta. — Judo karalystė ir Izraelio karalystė puls savo priešus, ir Edomas bus sunaikintas. — <sup>19</sup>*Kurie yra pietuose:* pietinė Judėjos dalis. Jai teks Idumėja. Plg 1 Mak 5. — *Lygumose:* vadinamojoje Šepheloje. Pajūrio gyventojai gaus jų kaimynystėje gyvenusių Pilistimų žemes. Taip pat ir kiti Judo karalystės gyventojai daug laimės ir išplės savo ribas. — <sup>20</sup>*Tremtiniai:* jie sugrįš į savo šalį ir čia gaus naujų, didesnių plotų. — *Iki Sareptai.* Ebr *Tsarphath*, tarp Tiro ir Sidono prie Tarpžemės jūros. Plg 3 Kar 17,9. — *Bosphore.* Ebr *Sepharad*, gal Sardis Lidijoje; anot kitų, Sparado šalis tarp Kapadokijos ir Jonijos. — *Pietų miestus.* Ebr t: Negebo miestus. Žr Još 15,21. — <sup>21</sup>*Gelbėtojai:* Žydų karžygiai, kuriems Dievas turi pavesti išvaduoti savo tautą, tokie, kaip Zorobabelis, Esdras, Neemijas, Makabiejai. Gelbėtojai teis, t y, atkeršys Edomui, kurs čia yra visų, tautos ir Dievo, priešas. Po visiško priešų nugalėjimo bus jau visuotinis ir amžinas Viešpaties karaliavimas. Plg Joel 3,21 ir k

# JONOS PRANAŠYSTĖ

## I V A D A S

1. Jonos vardas, ebr *Jonah*, reiškia : karvelis. Jis buvo sūnus iš kitur nežinomo Amatio /ebr *Amitthai*/. Jona minimas 4 Kar 14,25 ; iš čia sužinome, kad jis buvo kilęs iš Geth-hakhepher, nedidelio miestelio Zabulono giminės plote į šiaurę nuo Nazareto, kad jis gyveno ir ėjo pranašo pareigas Jeroboamo II laikais /782-753/ ; tam karaliui Jona paskelbė Viešpaties vardu, kad jis atgausiąs kaip kitados priešų paimtas savo karalystės dalis. Jona tat buvo pranašu tuo pačiu metu kaip Amosas ir Ošėjas. Savo knygoje Jona pats gana plačiai pasakoja, kaip jam buvo Viešpaties pavesta raginti Ninivės gyventojus daryti atgailą, kaip jis mėgino priešintis Viešpaties įsakymui, kaip priverstas pavestą sau pareigą atliko, kokios buvo Jonos pamokslų Ninivėje pasėkos

Turinio atžvilgiu Jonos knygą galima padalinti šiaip : Pirmoje knygos dalyje /1,1-2,11/ kalbama apie tai, kaip Jona, gavęs Viešpaties įsakymą eiti į Ninivę, mėgina laivu hėgti į kitą šalį ir įmetamas į jūrą /1,1-16/, ir kaip jis buvo prarytas banginio /2,1-11/. Antroje knygos dalyje /3,1-4,1/ kalbama apie antrą Jonos siuntimą į Ninivę, kurios gyventojai daro atgailą ir kurių Dievas pasigaili /3,1-10/, ir apie Jonos Dievui pareikštą nepasitenkinimą /4,1-11/

2. Jonos pranašystė skiriasi nuo visų kitų pranašų knygų tuo, kad joje nerandame jokios pranašystės, tik pasakojimą, kas yra buvę. Tačiau arčiau išsižiūrėjus, negalima nematyti, kad ir joje skelbiama tokių pat tiesų, kokias skelbė kiti Dievo siųstieji pranašai. Kaip dauguma kitų pranašų, pranašaudami prieš pagonis, mokė ir aiškino, jog Israėlio Dievas yra visų tautų Dievas, ir jog jo apvaizda lygiai teisingai visus pasiekia, taip ir Jona turėjo parodyti visiems kilniu vaizdu tą Dievo rūpestį pagonimis ir tą jo apavaizdą. Jis siunčiamas į Ninivę skelbti tam miestui žuvimą, jei šis nedarys atgailos. Tas pranašo siuntimas į pagonis buvo jiems išpėjimas, kad Dievas yra visų Viešpats ir Gelbėtojas, o Niniviečių pasiryžimas susiderinti su Viešpačiu buvo kaltinimas atkakliems, atgailos daryti nenorintiems Žydams /plg Ješ 65,1.2 ; Mt 12,40/. Be šio kilnaus savo pašaukimo pranašas Jona žymus dar ir tuo, kad jam teko būti figūra iš numirusiųjų prisikeliančio Išganytojo /plg Jon 2,1 ir Mt 12,40/

3. Jonos knygoje kalbama apie vieną tikrai nepaprastą stebuklą. Bet ar galima dėl to abejoti apie pasakojamų dalykų tikrumą? Racionalistai ir visi, kurie kiekvieną stebuklą laiko negalimu dalyku, žinoma, negali kitaip žiūrėti į Jonos pasakojimą, kaip tik į legendą, kurioje gal yra ir šiek tiek realaus pagrindo. Bet dieviškasis mūsų Išganytojas laikė Jonos pasilikimą banginio viduriuose tikrai įvykusių taktu, jis nurodė

jį kaip figūrą savo prisikėlimo iš numirusiųjų. Mes jam galime ir turime tikėti. Neturėjo abejonių apie Jonos pranašystės tikrumą senovės Žydų tauta. Stebuklinga Jonos istorija visuomet gyva stovėjo krikščionių akyse, ypač pirmais krikščionijos laikais, kaip tai galima suprasti ir iš daugelio katakombose išlikusių paminklų. Pats pasakojimas su visomis jo smulkmenomis gyvai liudija, kad autorius norėjo parašyti ne prasimanytus, girdėtus, bet pergyventus dalykus.

Nors autorius, kalbėdamas apie Joną, vartoja trečiąjį asmenį, bet tai nėra pakankamas įrodymas, kad autorius nebuvo pats Jona. Juk ir krikščių kitų Sen Test knygų autoriai /Daniėlis, Mošė/ kalba apie save kaip apie trečią asmenį. Nėra knygoje bent kiek tikresnių davinių, kad ji būtų buvusi parašyta vėlesniais negu Jonos laikais. Keletas Jonos pranašystės nurodomų aramaismų turėjo būti tikriausiai šiaurinės Palestinos tarmės ypatybė. Sutinkamas knygoje vienas kitas panašumas su vėlesnių psalmių žodžiais gali būti aiškinamas įtaka, kokios darė Jonos pranašystė vėlesniems rašytojams. Taigi pranašystė buvo tikriausiai parašyta paties Jonos

# JONOS PRANAŠYSTĖ

1. <sup>1</sup>Viešpaties žodis buvo suteiktas Amatio sūnui Jonai ir buvo pasakyta: <sup>2</sup>Kelkis ir eik į didelį Ninivės miestą ir sakyk jame pamokslus, nes jos piktumas pasiekė mane. <sup>3</sup>Bet Jonas atsikėlė, kad bėgtų nuo Viešpaties veido į Tarsį, nusileido į Jopę, rado laivą plaukiantį į Tarsį, užmokėjo kelionės pinigus ir įžengė į jį, kad plauktų kartu su kitais nuo Viešpaties veido į Tarsį

<sup>4</sup>Bet Viešpats siuntė didelį vėją ant jūros; kilo didelė audra jūroje ir buvo pavojus, kad laivas nesudužtų. <sup>5</sup>Jūrininkai nusigando ir kiekvienas šaukėsi savo dievo; jie išmetė buvusius laive rykus į jūrą, kad jis palengvėtų. Tuo tarpu Jona buvo nusileidęs į laivo vidų ant dugno ir kietai miegojo. <sup>6</sup>Tuomet priėjo prie jo vairininkas ir jam tarė: Ko tu taip pasiduodi miegui? kelkis, šaukis savo Dievą, gal Dievas atsimins mus ir mes nežūsimė. <sup>7</sup>Be to, jie kalbėjosi tarp savęs: Eikite čia, meskime burtus,

## I. 1. Jona laive

I, 1-16. Jona Dievo siunčiamas į Ninivę atgailos skelbti nenori ten eiti, sėda į laivą; kilus audrai, ir, laivui esant žuvimo pavojuje, Jona įmetamas į jūrą

1. <sup>2</sup>Ninivės. Labai sena Asirijos karalių sostinė Ninivė buvo prie Tigrio upės, jos rytų krante ties dabartiniu Mosulu. Didžiausi jos griuvėsiai, atrasti mūsų laikais, dar tebetyrinėjami ir dabar. Plg Prad 10, 11, 12; žem 3, 3. — *Sakyk jame pamokslus*. Anot ebr t: šauk prieš ją. Kaip kiti pranašai gaudavo įsakymų pranašauti prieš svetimas tautas, kad Žydai prastų, jog jis yra visų tautų karalius ir Viešpats, taip dabar Dievas siunčia pranašą pas pagonis, kad parodytų, jog jis yra visų Dievas, kurs ir jais rūpinasi, ir kad nurodytų, kad ir pagonys turi kada nors pažinti tikrąjį Dievą. — *Pasiekė mane*. Nuodėmės šaukia į dangų, pasiekia Dievą, kai jos daromos viešai be drovos, griauinant įgimtąją ir dorovinę tvarką. — <sup>3</sup>Į Tarsį: į Tartesą Ispanijoje. Dievas buvo įsakęs Jonai keliauti į rytus, jis bėga į vakarus nuo Viešpaties veido, nuo Jerusaleš, kur buvo Viešpaties šven-

tykla, kurioje jis ypatingu būdu pareiškėdavo savo čiabuvimą; jis bijo, kad Viešpats nepakartotų jam savo įsakymo. Kodėl Jona taip labai nenorėjo eiti į Ninivę? Toliau /4, 1-3/ jis pats padeda rasti atsakymą į šį klausimą. Jis bijojo, kad gailėstinasis Dievas po išpėjimų gali pasigailėti Ninivės ir jai dovanoti. Jona, kaip ir daugelis Žydų, nenorėjo suprasti, kad Viešpats yra taip pat pagonių, ne tik Žydų Dievas, kurs rūpinasi visais ir visiems teikia savo malonių. Be to, Asirijos karaliai jau nuo senų laikų buvo nekartą pažeminę Izraelio karalystę ir gal ne vieną kartą privertę mokėti jiems duoklę. Todėl Ninivė Jonai buvo ir jo tautos priešų sostinė

<sup>4</sup>Didelė audra. Plg Apd 27, 14... — <sup>5</sup>Rykus: krovinių dalį, balastą. —

<sup>6</sup>Vairininkas: laivc viršininkas. Kilus audrai, laivo žmonės, matomai, buvo pastebėję, kad vienas keleivis kažin kur dingęs ir io jieškojo. — *Šaukis savo Dievą*. Pavojus visiems bendras, todėl visi turi dalyvauti maldoje. — <sup>7</sup>Meskime burtus. Audrai nesiliaujant, jūrininkams ateina mintis, kad kuri nors įžeista dievybė jiems keršija, ir jie stengiasi atspėti, kas tą dievybę yra įžeidęs. Kad bur-

tai mes žinosime, kodėl ta nelaimė mus ištiko. Jie metė burtus ir burtas puolė ant Jonos. <sup>8</sup>Tuomet jie jam tarė : Pasakyk mums kieno kalte ta nelaimė mus ištinka ? koks tavo verslas ? kuri tavo šalis ir kur tu keliauji, iš kurios tu tautos ? <sup>9</sup>Jis jiems atsakė : Aš Ebrajis ir garbinu Viešpatį, dangaus Dievą, kurs yra padaręs jūrą ir sausumą. <sup>10</sup>Tai tie žmonės labai išsigando ir jam tarė : Kodėl tu tai padarei ? /Nes jie buvo sužinoję, jog jis bėga nuo Viešpaties veido, — jis pats buvo jiems pasisakęs/. <sup>11</sup>Tuomet jie jam kalbėjo : Ką mes turime tau padaryti, kad jūra mums nurimtų ? nes jūra bangavo ir vis kilo. <sup>12</sup>Jis jiems atsakė : Imkite mane ir meskite į jūrą, tuomet jūra jums nurims, nes aš žinau, kad ta didelė audra puolė jus dėl manęs

<sup>13</sup>Tie žmonės ėmė irtis, kad sugrižtų prie sausumos, bet neįstengė, nes jūra bangavo ir kilo prieš juos. <sup>14</sup>Tuomet jie šaukėsi į Viešpatį ir kalbėjo : Maldaujame, Viešpatie, kad nežūtumėm dėl šito žmogaus gyvybės, ir teneateina ant mūsų nekaltas kraujas, nes tu, Viešpatie, padarei, kaip norėjai. <sup>15</sup>Po to jie ėmė Joną ir įmetė į jūrą ; ir jūra liovėsi siautus. <sup>16</sup>Tie gi žmonės labai bijojo Viešpaties, aukojo Viešpačiui aukas ir darė įžadų

2. <sup>1</sup>Bet Viešpats pritaikė didelę žuvį, kad prarytų Joną. Ir Jona buvo žuvies pilve tris dienas ir tris naktis. <sup>2</sup>Tuomet Jona meldėsi Viešpačiui, savo Dievui, iš žuvies pilvo <sup>3</sup>ir sakė :

Savo sielvartą aš šaukiau Viešpačiui, ir jis išklausė mane ;

iš po žemių gilumos šaukiau, ir tu išklausei mano balsą.

<sup>4</sup>Tu įmetei mane į gilumą, į jūros širdį, ir srovė apsupo mane ; visos tavo versmės ir tavo bangos perėjo per mane.

tas nurodo Joną, tai padarė Dievo valia. — <sup>10</sup>*Išsigando* : jie patys dabar bijojo, kad kuo nors neįrūstintų to taip galingo Dievo, kurs yra dangaus ir jūros valdovas. — <sup>11</sup>*Ką mes turime..* Jūrininkai dabar žino, kad Jona kaltas, bet nežino, kaip jie galėtų numalšinti Dievo rūstybę, kuri pasireiškė baisios audros sukėlimu. Pats Jona turi nurodyti jiems būdą. — <sup>12</sup>*Imkite mane...* Kadangi dėl kilusios audros gresia pavojus visų gyvybei, Jona mano, kad Dievas nori nubauti jį mirtimi, ir pats prisima nuolankiai tą bausmę, kad kiti nežūtų be reikalo draug su juo

<sup>13</sup>*Ėmė irtis.* Anot ebr t : skrodė bangas. — Jūrininkai nedrįsta vykdyti tokią bausmę, jie turi baimės, kad paskui Dievas nekeršytų jiems paties dėl vieno jo garbintojo paskandinimo ; jie gal mano, kad, Joną paskandinus, nebūs įvykdyta Dievo jam apmokėta valia ir todėl mėgina gražinti jį ten, iš kur jis bėgo. —

<sup>14</sup>*Maldaujame...* Mes nenorime atimti gyvybę tam pranašui, bet kad tu esi susirūstinęs, jis pats prisipažino, ir jūra mums tą pat sako ; tavo tat

valia vykdoma mūsų rankomis /Jieron/

## 2. Jona banginio pilve

2,1-11. Jona žuvies prarytas šaukiasi į Viešpatį ir po trijų dienų žuvies išspjaunamas į krantą

2. <sup>1</sup>*Pritaikė.* Didelė žuvis buvo ne naujai Dievo sutverta ; ji jau buvo jūroje, dabar gi Dievo sutvarkymu atsirado prie laivo, kai Jona buvo išmetamas. Kokios rūšies buvo ta žuvis, tekstas mums nepasako. Spėjama tačiau, kad galėjo būti ne banginis, bet ryklys, canis carcharia ; jų yra nemaža Tarpžemėje jūroje, jie ryja visa, ką nutveria. Yra buvę atsitikimų, kad tokiam sugautame ryklyje rasta visas žmogaus lavonas, net visas arklys. — *Buvo žuvies pilve.* Gyvo žmogaus pasilikimas žuvies pilve per tris dienas negali būti išaiškintas be stebuklo: Dievas galėjo daugybe kitokių būdų priversti Joną klausyti savęs, tačiau jis pasirinko tą, ne kitą, nes tas turėjo būti nurodymas dar didesnio stebuklo. Tas, kurs duoda kūdikiui gyvybę motinos

- <sup>5</sup>Aš tariau : Aš atmestas nuo tavo akių ;  
tačiau aš vėl regėsiu tavo šventąjį maldnamį.
- <sup>6</sup>Vandenys apsupo mane iki sielai ;  
gelmė apsėmė mane, jūra apdengė mano galvą.
- <sup>7</sup>Aš nugrimsdau iki kalnų pašlaičių ;  
žemės užkaiščiai užrakino mane amžinai ;  
tačiau tu, Viešpatie, mano Dieve, iškelsi mano gyvybę iš sugedimo.
- <sup>8</sup>Kai mano siela buvo suspausta manyje, aš atsiminiau Viešpatį.  
kad mano malda ateitų prie tavęs į tavo šventąjį maldnamį.
- <sup>9</sup>Tie, kurie sergi niekingas tuštybes,  
palieka tą, kurs yra jų pasigailėjimas.
- <sup>10</sup>Aš gi gyriaus balsu aukosiu tau ;  
ką tik esu pasižadėjęs, atiduosiu Viešpačiui už išgelbėjimą.
- <sup>11</sup>Tuomet Viešpats įsakė žuviai, ir ji išspjovė Joną į krantą

3. <sup>1</sup>Viešpaties žodis buvo antrą kartą suteiktas Jonai ir pasakyta :  
<sup>2</sup>Kelkis ir eik į didelį Ninivės miestą ir skelbk jame žinią, kurią aš tau teikiu. <sup>3</sup>Jona atsikėlė ir išėjo į Ninivę, kaip Viešpats buvo sakęs. Ninivė gi buvo didelis miestas per tris dienas apeinamas. <sup>4</sup>Jona pradėjo eiti į miesto vidų atlikdamas vienos dienos kelionę ; jis šaukė ir sakė : Dar keturios dešimtys dienų, ir Ninivė bus sugriauta

kūne ir ją išlaiko, /Kiril/, gali ją apsaugoti ir išlaikyti, nors paprasti gamtos įstatymai būtų tam priešingi. Išsireiškimai : *tris dienas ir tris naktis* nereikia suprasti apie 72 val laikotarpį. Žydų įpročiu, nepasibaigusi ar tik prasidėjusi diena, laikomos atskiromis dienomis. Jona galėjo būti įmestas, sakysim, penktadienio pavakareje, pasilikti ten visą šeštadienį ir būti išmestas į krantą sekmdieniu prasidėjus ; tai ir buvo jau trys dienos ir trys naktys. Plg Est 4,16 ; 5,1. — <sup>3</sup>*Ir sakė*. Jonos maldoje išreikšti jo širdies jausmai : baimė dėl pavojaus ir vietos, kurioje dabar pasilieka, taip pat troškimas išsigelbėti sujungtas su išsigelbėjimo viltimi. Maldoje yra panašumų į psalmių žodžius. Plg Ps 119, 1 ; 1 Kar 15,4. — *Išklausė mane*. Kad Jona tebėra dar gyvas žuvies pilve, tai yra laidas, kad Dievas išklausė jo maldą. — <sup>4</sup>*Visos tavo...* Plg Ps 41,8. — *Jūra apdengė*. Anot ebr t : švėndrės apsvyniojo aplink mano galvą. — <sup>7</sup>*Pašlaičių* : iki vietai, kurioje jūros gelmėse yra augstų kalnų šlaitai. Plg Ps 23,2. — *Iškelsi mano gyvybę...* Plg Ps 16,10. — <sup>8</sup>*J tavo šventąjį...* Plg Dan 6,10 ; Ps 62,2.3. — <sup>9</sup>*Sergi niekingas tuštybes* : laikosi staibų. — *Palieka tą, kurs...* Dievą, kurs

yra visokio gerumo ir pasigailėjimo šaltinis. Plg Ps 143,2. — <sup>10</sup>*Aukosiu tau...* Panašių įžadų darė Ezekijas. 4 Kar 20,5 ; Jes 38,20. Ebr t malda baigiama žodžiais : pagalba ateina iš Viešpaties. — <sup>11</sup>*Ji išspjovė...* Tai buvo antras Viešpaties Jonai padarytas stebuklas. Išspjautos buvo Jona, be abejo, į Palestinos krantą

## II. 1. Jona Ninivėje

3,1-10. Jona Dievo įsakymu paskelbia Ninivėje jos žuvimą ; Niniviečiai daro atgailą ; Dievas jų pasigaili

3. <sup>3</sup>*Buvo didelis miestas*. Anot ebr t : buvo miestas didelis Viešpačiui. Dievas miesto išgelbėjimą laikė labai svarbiu dalyku, nes jame buvo be galo didelė jo sutvėtų žmonių daugybė /Teod/. — *Per tris dienas apeinamas*. Diodoras Sic rašo, kad aplink visą Ninivę buvę 480 varsnų kelio. Bet čia tikriausiai nurodoma ne kiek laiko reikėjo sugaišti, kad žmogus galėtų apeiti aplink visą Ninivę, bet kiek dienų reikėjo Jonai, kad jis suskubtų nueiti į visas miesto dalis ir visur paskelbtų Dievo grasymus. Vienu bendru Ninivės vardu buvo vadinama iš tikrųjų keturi miestai : Ninivė, Rekhboth-Ir, Khallē ir Rezen. Asirijos karaliai gyveno

<sup>5</sup>Tuomet Ninivės žmonės įtikėjo Dievui, paskelbė pasninką ir apsiliko ašutinėmis nuo didelio iki mažam. <sup>6</sup>Žinia pasiekė Ninivės karalių; jis atsikėlė iš savo sosto, numetė nuo savęs savo drabužius, apsivilko ašutinę ir atsisėdėjo į pelenus. <sup>7</sup>Jis liepė šaukti ir paskelbti karaliaus ir kunigaikščių vardu tokį įsakymą: Žmonės ir gyvuliai, jaučiai ir avys tegul niekas neragauja; tenebūna ganomi ir tenegeria vandens. <sup>8</sup>Žmonės ir gyvuliai tebūna apsupti ašutinėmis ir tegul galingai šaukiasi Viešpaties; tegul kiekvienas gręžiasi nuo savo pikto kelio ir nuo neteisybės, kuri yra jų rankose. <sup>9</sup>Rasi Dievas apsigręs ir dovanos, rasi gręšis nuo savo rūstybės užsidegimo ir mes nežūsime? <sup>10</sup>Tuomet Dievas matė jų darbus, kad jie nusigręžė nuo savo pikto kelio, ir Dievas pasigailėjo ir nepadarė to pikto, kurį sakėsi jiems darysias

4. <sup>1</sup>Jona buvo labai susikrimtęs ir įpykęs. <sup>2</sup>Jis meldėsi Viešpačiui ir sakė: Meldžiamasis Viešpatie, argi ne tas yra mano žodis, kai aš dar tebebuvau savo šalyje? todėl tai aš norėjau išvengti ir bėgau į Tarsi, nes aš žinau, kad tu Dievas maloningas ir gailestingas, kantrus ir didelio pasigailėjimo, ir dovanojās piktumą. <sup>3</sup>Taigi, Viešpatie, atimk iš manęs mano gyvybę, nes man geriau mirti, kaip gyvam būti. <sup>4</sup>Tuomet Viešpats jam tarė: Ar manai, kad tu teisingai pyksti?

<sup>5</sup>Jona gi išėjo iš miesto ir atsisėdėjo į rytus nuo miesto. Jis ten pasidarė sau palapinę ir sėdėjo po ja ūksmėje, iki išvys, kas atsitiks miestui. <sup>6</sup>Ten Viešpats Dievas išaugino moliūgą, ir tas pakilo viršum Jonos galvos, kad būtų ant jo galvos ūksmė ir dengtų jį, nes jis kentėjo. Tai Jona džiaugėsi labai dideliu džiaugsmu dėl moliūgo. <sup>7</sup>Kitą dieną, aušrai pasirodžius, Dievas siuntė kirminą, kurs pakando moliūgą, ir tas sudžiūvo. <sup>8</sup>O kai patekėjo saulė, Viešpats davė įsakymą karštam ir svilinančiam vėjui, ir saulė kaitino Jonos galvą, taip kad jis alpo. Tuomet jis linkėjo sau mirti ir sakė: Geriau man mirti, kaip gyvam būti

tai pačioje Ninivėje, tai Khalėje. Gal ir Jonos laikais karaliaus būstinė buvo Khalėje, t. y. pietinėje didžiulio miesto dalyje. Jona atvykdamas iš pietų turėjo ją visų pirma pasiekti, ir žinia apie jo pranašystę turėjo pasiekti karalių jau pirmą pranašo atvykimo dieną. — <sup>4</sup>*Dar keturios...* Be abejo, tai turėjo būti tik trumpai išreikštas ilgesnių Jonos pamokslų turinys. — <sup>5</sup>*[tikėjo Dievui]*. Niniviečiai, kaip ir kiti pagonys, turėjo savo dievų; bet jie laikė galingais ir kitų tautų dievus; gal jie buvo girdėję apie ypatingą galią, kurią nekartą yra parodęs Viešpats, padėdamas savo tautai. Jų sąžinė jiems sakė, kad jie buvo nusipelnę žuvimą; pranašui skelbiant, Dievas suteikė Niniviečių protui šviesos, ragino juos tikėti ir daryti atgailą. Viršujiniai atgailos pasireiškimai čia įvardijami tokie pat, kokie buvo Žyduose, bet taip pat ir kituose rytų kraštuose. — <sup>6</sup>*Gyvuliai,*

*jaučiai*. Kaip iškilmėse puošiami ir gyvuliai /arkliai, asilėnai/, gedulingose eisenose ir jie gauna gedulo žymių, taip turi dabar jie dalyvauti Ninivės atgailoje. Plg 2 Kar 12,3; Ješ 30,23.24; Rom 8,19-21. — <sup>8</sup>*Galingai šaukiasi*. Šis pasakymas tiesioginiai liečia tik žmones. — *Nuo neteisybės*. Ebr t: smurto. Tai buvo vienas didžiausių Ninivės nusikaltimų. — <sup>9</sup>Plg Joel 2,14

## 2. Jonos nepasitenkinimas

4.1-11. Jona išreiškia savo nepasitenkinimą Viešpačiui dėl jo gailestingumo Ninivei ir gauna iš Viešpaties pamokymą

4. <sup>1</sup>*Buvo labai susikrimtęs...* Kad Dievas gailisi jo tautos priešų, kurie jau buvo pažeminę Izraelį. — <sup>2</sup>*Dievas maloningas...* Plg Ps 85,5; Joel 2,13. — <sup>3</sup>*Atimk iš manęs...* Mošė ir Eljas maldavo Viešpatį sielvarto valandą, kad atimtų iš jų gyvybę, bet jie



<sup>9</sup>Bet Viešpats tarė Jonai : Ar manai, kad tu teisingai pyksti dėl moliūgo ? Jis tarė : Aš teisingai pykstu net iki mirčiai. <sup>10</sup>Bet Viešpats tarė : Tau skaudu dėl moliūgo, dėl kurio tu nevargai ir nieko nedarei, kad jis augtų, kurs per vieną naktį atsirado ir per vieną naktį žuvo, <sup>11</sup>o aš neturėčiau pasigailėti didelio Ninivės miesto, kuriame yra daugiau kaip šimtas dvidešimt tūkstančių žmonių, kurie nemoka atskirti dešinės nuo kairės, be to, daug galvijų ?

turėjo svarbesnių priežasčių, ne kaip Jona. Plg Sk 11,15 ; 3 Kar 19,4. —

<sup>9</sup>*Ar manai...* Dievas nori, kad pats Jona susiprastų negerai daręs, kad jis pasiklaustų savo proto ir sąžinės

<sup>10</sup>*Iki išvys...* Viešpačiui Jona nieko neatsakė. Jo išpėjimą jis tikriausiai savaip supranta, kad reikia palaukti, iki bausmės bus siūsta. — <sup>11</sup>*Moliūgą :* riciną /ebr t/, kurs iš tikrųjų rytų šalyse labai greitai auga ir išaugęs siekia 4 metrų. Tačiau per vieną naktį be ypatingo Dievo patvarkymo toks išaugti negali. — *Kad būtų ant jo...* *kentėjo.* Ebr t : kad jis turėtų ant savo galvos ūksmę, ir būtų išgelbėtas iš savo nelaimės. — <sup>12</sup>*Karštam...* Ebr t : rytų vėjui

<sup>10</sup>*Tu nevargai...* Ar teisinga, kad

tu liūdi dėl ricino, kurio juk tu neauginai, ir kad aš turėčiau be pasigailėjimo leisti žūti tokiai daugybei žmonių, kuriuos aš sutvėriau ? /Teod. Kir/. — <sup>11</sup>*Kuriame yra...* Tame mieste be to, yra daugelis tokių, kurie dar nesinaudoja savo protu, todėl negalėjo nė nusidėti. Vienas žmogus juk daugiau vertas, negu tūkstančiai ricinų, ir tu galėtumei džiaugtis, jei žūtų toki žmonių daugybė. — Jei Ninivėje buvo 120.000 mažų vaikų, tai viso gyventojų turėjo būti bent ne mažiau, kaip 600.000 ; kiti tačiau spėlioja, kad jų buvę Ninivėje arti dviejų milijonų. Išgirdęs šiuos žodžius, Jona, be abejo, turėjo susigėdinti ir atiduoti tinkamą garbę gailingajam Viešpačiui

# MIKHĖJO PRANAŠYSTĖ

## I V A D A S

1. Ebr pranašo Mikhėjo vardas *Mikhaḥ* /arba *Mikhajah*, Jer 26,18/ reiškia : Kas kaip Viešpats? Mikhėjas buvo kilęs iš Morešeto miestelio, kurs tebėra ir dabar netoli nuo Eleuteropolio ir yra vadinamas Khirbet Mar Hanna ; todėl jis buvo iš Judo karalystės ir ėjo pranašo pareigas daugiausia Jerusaleje. Savo pranašysčių laiką nurodo pats : Judo karalių Joatano, Akhazo ir Ezekijo dienose, taigi tarp 740-698 m. Tuo pačiu metu buvo pranašais Ješajas ir Ošėjas, bet juodu buvo pradėję eiti savo pareigas anksčiau negu Mikhėjas. Jeremijas /26,18/ mini Mikhėjo darbus karaliaus Ezekijo laikais ir nurodo, kokių jie buvo davę vaisių. Daugiau žinių apie Mikhėjo gyvenimą nėra

2. Lyginant Mikhėjo ir Ješajo pranašystes, paaiškėja, kad juodu buvo vienas kito bendradarbiai. Taip pat kaip Ješajas, Mikhėjas peikia Žydų didikų ir netikrų pranašų elgesį ir smerkia jų nusikaltimus, skelbia abiejų Žydų karalysčių žuvimą ir jų gyventojų nelaisvę ; panašiai jis žada teokratijos atnaujinimą ir mesijinės karalystės laimę. Savo knygą Mikhėjas bus tikriausiai parašęs savo gyvenimo pabaigoje Ezekijo laikais, sutraukdamas ir tinkamai sutvarkydamas per ilgus metus skelbtuosius Dievo vardu Žydų tautai pamokslus

3. Mikhėjo pranašystę turinio atžvilgiu galima padalinti šiaip : Pirmoji dalis /1,1-2,12/ tai pranašo grasimai tautai : skelbiamas Dievo teismas Samarijai ir Jerusalei /1,1-16/ ; smerkiamos tautos ir jos vadų nuodėmės /2,1-2,12/. Antroji dalis /4,1-5,14/ : pranašo paguodos žodžiai išrinktajai tautai, kuri bus atnaujinta /4,1-5,1/ ir susilauks žadėtojo Valdovo /5,2-14/. Trečioje dalyje /6,1-7,20/ dialoge tarp Viešpaties ir tautos rodomas kelias į išgelbėjimą. Tame dialoge Viešpats daro tautai priekaištų /6,1-7,20/, tauta gi žada atgailą ir tikisi išgelbėjimo /7,1-20/

# MIKHĖJO PRANAŠYSTĖ

1. <sup>1</sup>Viešpaties suteiktas žodis Mikhėjui Morastiečiui Judo karaliu Joatano, Akhazo ir Ezekijo dienose, kurs jam buvo apreikštas apie Samariją ir Jerusale

<sup>2</sup>Išgirskite visos tautos, ir tegul stebi žemė ir tai ko ji pilna; Viešpats Dievas tebūna liudytojas prieš jus, Viešpats iš savo švento dievnamio. <sup>3</sup>Nes štai Viešpats išeis iš savo vietos; jis nužengs ir mindžios žemės augštybes. <sup>4</sup>Tuomet kalnai sunyks po juo ir slėniai skils kaip vaškas prieš ugnį, ir kaip vandenys, kurie krinta nuo augštumos. <sup>5</sup>Visa tai dėl Jokubo nusikaltimo ir dėl Izraelio namų nuodėmių. Koks yra Jokubo nusikaltimas? ar ne Samarija? Ir kokios Judo augštumos? ar ne Jerusale? <sup>6</sup>Aš paversiu Samariją lyg akmenų krūva lauke, kai sodinamas vynuogynas, ir nustumsiu į slėnį jos akmenis, ir atidengsiu jos pamatus. <sup>7</sup>Visi jos drožiniai bus sudaužyti, ir visas jos pelnas bus sudegintas ugnyje, ir aš sunaikinsiu visus jos stabus; nes jie surinkti iš paleistuvių pelno ir vėl jie turi virsti paleistuvių pelnu. <sup>8</sup>Todėl aš raudosiu ir klyksiu, vaikš-

## I. Pranašo grasymai tautai

### 1. Dievo teismas Samarijai ir Jerusalei

1,1-16. Nužengs bausis teisėjas ir nubaus Jerusale bei Samariją /1-7/; todėl pranašas apraudo tautos nelaimę ir ją pačią kviečia raudoti /8-16/

1. <sup>1</sup>Jam buvo apreikštas. Apie tuos dalykus, kuriuos pranašas skelbė, jis buvo Dievo pamokytas pranašiniame regėjime, t y, vidujiniu proto apšvietimu. — *Apie Samariją ir...* Įvardijama du svarbiausiu miestu, kurie atstovauja visai karalystei ir tautai, su kuriais surištas abiejų karalysčių likimas. Apie Samariją ir Izraelio karalystę pranašas kalbės tuojau ir gana trumpai; kone visą gi savo pranašystės knygą skirs Jerusalei ir Judo karalystei

<sup>2</sup>Išgirskite... Tais pačiais žodžiais yra atsiliepęs kitas pranašas Mikhėjas, gyvenęs žymiai anksčiau. Plg 3 Kar 22,28. Dievo teismo stebėti šaukiamos visos tautos ir visa žemė. Dangus ir žemė buvo Dievo gerada-

rybių įrankiai ir liudytojai. Plg 5 Moš 32,1; Ješ 1,2. — *Liudytojas*. Dievas yra liudytojas, bet draug ir teisėjas. — *Iš savo švento...* Iš dangaus /žr 3 e/. — <sup>3</sup>Nes... Plg Ješ 26,21. Viešpats įvaizdinamas nusileidžias žemyn iš dangaus ir visų pirma pasiekias augščiausias žemės vietas, kalnus, kurie po jo kojomis tirpsta. Plg Iš 19,16. — <sup>4</sup>Slėniai skils: visa, net iki žemės gilybių, bus atidengta ateinančiam teisėjui. — <sup>5</sup>Samarija... Abiejų karalysčių sostinės buvo lyg koks šaltinis, iš kurio dievaičių garbinimo nuodai plūdo į visą Izraelį ir Judą. Žr 3 Kar 12,28 ir 16,25,32. Jerusaleje kunigai ir kunigaikščiai savo pavyzdžiu vedė tautą į nuodėmes. — <sup>6</sup>Aš paversiu... Iš Samarijos liks tik akmenų krūvos, kokios sukraunamos vynininkų, kai jie, norėdami pasisodinti naują vynuogyną, giliai išpureną žemę, pasitaikančius gi akmenis sukrauna į krūvas. Samarija buvo gražiamame kalnelyje. Išardžius jos namų pamatus, pamatų akmenys buvo nustumti į pakalnę. — <sup>7</sup>Drožiniai: stabmeldiški paveikslai. — *Pelnas*. Samarija įvaizdinama

čiosiu apiplėštas ir plikas ; aš raudosiu kaip slibinai ir gedėsiu kaip strausai. <sup>9</sup>Nes jos žaizda neišgydoma, nes ji siekia Judą, palietė mano tautos vartus iki Jerusalei

<sup>10</sup>Neskelbkite Gete, neverkite su ašaromis. Dulkių namuose apsibarstykite save dulkėmis. <sup>11</sup>Eikite sau, Gražiosios gyventojai, gėdos apdengti ; neišeina ta, kuri gyvena prie išėjimo ; raudą paveldės iš jūsų kaimynystės namai, kurie stovėjo patys sau. <sup>12</sup>Nes susirgo dėl gėrybių ta, kuri gyvena kartybėse, nes nelaimė nužengė nuo Viešpaties į Jerusaleš vartus. <sup>13</sup>Vežimų užimas gąsdina Lakhio gyventoją ; ji buvo nuodėmės pradžia Siono dukteriai, nes tavyje atrasta Izraelio nusikaltimų. <sup>14</sup>Todėl jis siųs pasiuntinius į Geto tėvonystę ; Melo namai bus apgaulė Izraelio karaliams. <sup>15</sup>Dar aš atvesiu tėvonį tau, kuri gyvena Maresoje ; Izraelio garbė ateis iki Odolamui. <sup>16</sup>Nusikirpk ir nusiskusk plaukus dėl savo mylimųjų vaikų ; padidink savo plikę kaip aro, nes jie išvesti iš tavęs nelaisvėn

2. <sup>1</sup>Vargas jums, kurie galvojate tuščius dalykus ir darote pikta savo guoliuose. Anksti švintant jie tai vykdo, nes jų ranka prieš Dievą. <sup>2</sup>Jie geidžia dirvų ir ima jas sau prievarta, jie atima namus, skriaudžia žmo-

kaip paleistuvė, kuri savo piliečiams duoda progos paleistuvauti, t y, garbinti stabus, ir gauna iš jų pelno įvairių dovanų pavidalu. Stabų statulos buvo dažnai aptraukiamos aukšine skarda, padaryta iš gautų dovanų. — *Turi virsti paleistuvių pelnu.* Samarijos gautas pelnas, surinktos dovanos turi tekti kaip paleistuvavimo pelnas kitai paleistuvei, Ninivei, miestui, kuriame stabų garbinimas buvo didžiausias ; Asirijos stabų šventyklose jie turėjo būti sukrauti. — <sup>8</sup>*Vaikščiosiu...* Pranašas apraudo Samarijos nelaimę. Jis turi prieš akis ir jos nelaisvę, nes vaikščios apiplėštas ir plikas, kaip priešo pagauti belaisviai. — *Slibinai* : šakalai. — <sup>9</sup>*Nes jos...* Anot ebr t : nes nepagydomi smūgiai, kurie ją ištinka ; jie eina iki Judui, siekia mano tautos vartus, siekia Jerusale, t y, iš sunaikintos Samarijos nelaimė plečiasi į Judėją, pasiekia tautos susirinkimų vietą, vartus ir patį Jerusaleš miestą. — Samarijos žlugimas įvyko žymiai anksčiau, negu Jerusaleš /722-587 pirm Kr/, bet pranašas mato ryšį tarp vieno ir kito : toki pat nuodėmė, toki pat bausmė ; Izraeliui ją įvykdys Asiriečiai, Judui ir Jerusalei Kaldiečiai /Jieron/

<sup>10</sup>*Neskelbkite Gete...* Plg 2 Kar 1,20. Sulaikykite dejavimus, kad priešas nesidžiaugtų. Ebr t šitame straipsnelyje yra žaidimas žodžiais, panašiais į vietų vardus. Nors kone visi vietų vardai čia išverčiami, bet iš-

laikyti ebr t paronomasijas nėra galima. Ebr t prasideda šiaip : *B'gath 'al-taggađu ; bakko 'al-tibku.* — *Dulkių namuose.* Ebr t : vietos vardas Beth 1<sup>e</sup>aphrah. — <sup>11</sup>*Gražiosios.* Vietos vardas : Šaphir. — *Prie išėjimo.* Tsa'anān. — Gyvena prie pat išėjimo, bet neišvengs žuvimo. — *Kaimynistės namai.* Beth Ha'etsel, netoli nuo Jerusaleš. Kitados tas miestas buvo stiprus savo jėgomis, dabar jam gresia pavojus iš arti. — <sup>12</sup>*Susirgo...* Tiksliau : raitosi skausmuose dėl gėrybių ta, kuri gyvena Marote. — Gėrybes atims priešai. — <sup>13</sup>*Lakhio.* Miestas Judo giminės plote, prie pat pietų sienos. Anot ebr t : Kinkyk į vežimą greituosius ir bėgk. — *Siono dukterėi* : Jerusalei. — <sup>14</sup>*Todėl jis...* Dievas siųs priešų į tą Judo tėvonystės dalį, kuri yra Geto kaimynystėje. Anot ebr t : todėl tu /Siono duktė/ duosi atleidimą dėl Morešet-Gat, t y, neteksi tos vietos, būsi priversta atiduoti ją priešams. — *Melo namai.* Ebr *Akhzib.* Karaliai, kurie tuo miestu pasitikėjo, bus apvilkti. — <sup>15</sup>*Atvesiu tėvonį* : atiduosiu tavę valdyti priešams. — *Maresoje.* Judo giminės miesto vardas. Jis reiškia : Valdymas. — *Izraelio garbė...* Izraelio didikai bus priversti bėgti į Odolamą ir ten slėptis, kaip kitados Dovidas /1 Kar 22,1 ; 2 Kar 23,13/. Odolamo miestas buvo taip pat Judo giminės plote. — <sup>16</sup>*Nusikirpk...* Plaukų nusikirpimu, barzdos skutimu buvo išreiškiama gedulas

gų ir jo namus, savininką ir jo tėvonystę. <sup>3</sup>Todėl Viešpats sako taip : Štai aš galvoju apie nelaimę šitai giminei ; iš jos jūs neištrauksite savo kaklų ; jūs nevaikšiosite puikūs, nes metas yra pikčiausias. <sup>4</sup>Aną dieną sudės apie jus prilyginimą ir bus gaudžiai giedama daina ; bus sakoma : Mes esame visai sunaikinti ; mano tautos dalis teko kitiems ; kaip gi ji išslysta iš mano rankų, kadangi grįžta tas, kurs padalins mūsų šalį. <sup>5</sup>Todėl nebus kas tiestų tau matuojamą virvę, kad gautumei dalį Viešpaties susirinkime

<sup>6</sup>Nekalbėkite ir nesakykite : Nebus prieš juos pranašystės ; neištiks jų sugėdinimas. <sup>7</sup>Jokubo namai sako : Argi sutrumpėjo Viešpaties dvasia, arba ar tokios jo mintys ? Ar mano žodžiai negerai tam, kurs eina tiesiai ? <sup>8</sup>Priešingai, mano tauta pakilo kaip priešas ; nuo juos jūs nuplėšėte apsiaustą, ir tuos, kurie ėjo be klastos, jūs įtraukėte į karą. <sup>9</sup>Mano tautos moteris jūs išmetėte iš jų laimės namų ; iš jų vaikučių jūs atėmėte mano gyrių amžinai. <sup>10</sup>Kelkitės ir eikite sau, nes nėra jums čia poilsio ; dėl jos sutepimo ji bus sugadinta pikčiausiu puvimu. <sup>11</sup>Kadgi aš nebūčiau žmogus, turįs dvasią, ir verčiau aš kalbėčiau melą ; aš pranašaučiau tau apie vyną ir girtavimą ; tokiuo džiaugiasi šita tauta

— *Kaip aro*. Gal čia turėta galvoje didesniųjų visai plika galva vanagų rūšis /vultur barbatus, vultur peregrinus/. — *Nelaisvėn* : į Babiloniją

## 2. Tautos ir jos vadų nuodėmės

2,1-3,12. Didikai bus baudžiami dėl neteisybių /2,1-5/ ; nusikaltusios tautos pasitikėjimas tuščias /2,6-11/, nors galų gale ji bus atnaujinta /2,12,13/. Sienos bus pažemintos dėl kunigaikščių kalčių /3,1-4/, dėl pranašų suvedžiojimo /3,5-8/ ; teokratija bus sugriauta /3,9-12/

2. <sup>1</sup>*Galvojate tuščius dalykus*. Anot ebr t : galvojate apie neteisybę. Žydų didikai ir naktį svarstė, kaip jie galėtų dar pralobti neteisybės keliais. Savo nedorus sumanymus jie skuba įvykdyti nelaukdami, kai tik pasirodo dienos šviesa. — *Nes jų ranka...* Anot ebr t : nes jų ranka galinga. — <sup>3</sup>*Galvoju apie nelaimę* : taip kaip jie galvoja apie neteisybes. — <sup>4</sup>*Prilyginimą...* Prilyginime ir raudoje trys išreiškiami dalykai : galia sunaikinta, tautai pažadėtoji dalis, kaip Dievo prietelystės ženklas, atimta ; ji atiduota tautos priešams. Taip ir pats išrinkimas būti Dievo tauta, tarsi, panaikinamas, nes nebėra jo laido — žadėtiosios žemės. Ebr t : bus sakoma : štai įvyko, mes visai sunaikinti ; mano tautos dalį jis pakeičia ; kaip gi ji tolsta nuo mūsų. Atskalūnams jis dalina mūsų

dirvas. — <sup>5</sup>*Nebus kas tiestų*. Plg 3 e. Žadėtiosios žemės šalys buvo paskirsytos Žydų giminės burtu, atskiroms gi šeimynoms buvo padalintos matuojama virve

<sup>6</sup>*Nekalbėkite ir...* Taip atsiliepia bedieviai į tikruosius pranašus : nutilkite, neskelbkite tautai liūdnu dalykų Plg Jer 28,1-2 ; Ez 13,10.16. Anot ebr t : nepranašaukite ; jie pranašauja. — <sup>7</sup>*Argi sutrumpėjo...* Pavirto rūščia, kerštinga. Tauta klausia netikrų pranašų ir tenkinasi tuščiais ramšinimais. Jai sako : Dievas geras, nebus mums nelaisvės. Argi jo gailėstingumas, kurs visiems toks didelis, tik mums sutrumpėtų ir pavirstų rūstumu ? Arba, ar jo mintys tokios kaip žmonių, kad jis laikytų rūstybę širdyje ir ūmiai įieškotų keršto ? /Jieron/. — *Ar mano žodžiai...* Tai Dievo atsakymas : Aš maloningas ir mano žodžiai maloningi, teikiu žmonėms tinkamų pažadų, bet mano maloningumas eina drauge su teisngumu ir šventumu. Plg Ps 17, 26.27. — <sup>8</sup>*Pakilo kaip priešas*. Išrinktoji tauta ir nešventa ir neteisinga ; ji kelia maištą prieš patį Dievą, laužydamą jo įstatymus. — *Nuo juos...* Anot ebr t : nuo juos jūs plėšėte apsiaustą tokių, kurie ėjo sau su pasitikėjimu /ramiai/, tolimi nuo karo /neturėdami jokių karingų sumanymų/. — <sup>9</sup>*Išmetėte iš jų laimės namų* : neteisingai pašalinote moteris /našles/ iš namų, kur jos ilgai gyveno ir jautėsi laimingos.

<sup>12</sup>Aš rinkte surinksiu tave visą, Jokube ; suvesiu į krūvą Izraelio liekanas : aš padėsiu jį draug kaip kaimenę avidėje, kaip bandą tvarto viduje ; dėl žmonių daugybės bus linksmas klegesys. <sup>13</sup>Nes išeis tas, kurs ves kelią jų priešakyje ; jie išilauš ir praeis vartus ir įeis pro juos ; ir ties jais eis jų karalius, ir Viešpats jų priešakyje

3. <sup>1</sup>Aš vėl tariau : Klausykitės, Jokubo kunigaikščiai ir Izraelio namų vaikai : Argi ne jūsų dalykas žinoti, kas teisinga ? <sup>2</sup>Jūsų, kurie nekenčiate gero ir mėgstate pikta, kurie varu nulupate nuo jų jų odas ir jų mėsą nuo jų kaulų ? <sup>3</sup>Jie ėda mano tautos mėsą ir nulupa nuo jų kailį ; jie laužo jų kaulus ir sukapoja kaip katilė ir kaip mėsą puode. <sup>4</sup>Tuomet jie šauksis Viešpaties, bet jis neišklausys jų ir paslėps anuo metu savo veidą nuo jų, taip kaip jie nusipelnė nelabu savo elgesiu

<sup>5</sup>Štai ką sako Viešpats prieš pranašus, kurie suvedžioja mano tautą, kurie kanda savo dantimis ir skelbia taiką ; ir prieš tą, kurs neduoda jiems nieko į burną, jie skelbia šventą karą. <sup>6</sup>Todėl užuot regėjimo bus jums naktis ir užuot apreiškimo tamsybės ; saulė nusileis ant pranašų ir diena aptems ant jų. <sup>7</sup>Kurie mato regėjimus, bus sugėdinti, ir žyniai bus sugėdinti ; visi apsidengs sau veidus, nes nėra jokio Dievo atsakymo. <sup>8</sup>Tačiau aš esu pilnas Viešpaties dvasios jėgos, teisingumo ir stiprybės, kad skelbčiau Jokubui jo nusikaltimą ir Izraeliui jo nuodėmę

— *Mano gyrių.* Ebr t : mano garbę, t y, malones, kurias Dievas buvo skyręs vaikams, kaip teokratinės tautos nariams. — <sup>10</sup>*Dėl jos sutepimo...* Sutepimas šventosios šalies nusikaltimų daugybe sukelia Dievo rūstybę. — <sup>11</sup>*Turįs dvasią...* Reiktų būti ne šventos Dvasios įkvėptu, bet melagiu, sakančiu malonių dalykų, tuomet būtų galima įtikinti tautai. Plg Jer 28,6 ; 3 Kar 22,15

<sup>12</sup>*Aš rinkte...* Mikhėjas nėra tik nelaimių pranašas. Nubausta tauta susilauks geresnių laikų, tikros laimės. Ja rūpinsis ypatingu būdu pats Dievas. — *Kaip kaimenę avidėje.* Anot ebr t : kaip Bosros avis. — Bosra Idumėjoje buvo žinoma ten auginamų avių būriais. — <sup>13</sup>*Kurs ves kelią.* Ebr t : laužėjas, t y, tas, kurs pašalina kliūtis nuo kelio, atidaro kalėjimus. Jam vadovaujant grąžinamieji /belaisviai/ išilauš į vartus, įeis pro juos. — Žydų grįžimas iš nelaisvės, vadovaujant Zorabeliui, buvo tik silpna pradžia šito pažado atitesėjimo. Pilnai jis buvo įvykdytas dieviškojo Išganytojo Jėzaus Kristaus. Plg Žyd 12,2 ; Rom 11,25

3. <sup>1</sup>*Tariau :* laimės nesusilauks iki nebus nubausti nusikaltimai, kurių labai daug. — *Žinoti, kas teisinga :* ir kaip teisingumą vykdyti.

— <sup>2</sup>*Kurie varu nulupate...* Kurie esate nuožmūs, beširdžiai tautos budeliai, ne jos piemenys. — <sup>4</sup>*Jie šauksis...* Bet neberas pasigailėjimo

<sup>5</sup>*Kanda savo dantimis...* Jie sako saldžius žodžius, žada ramybę, tikrumoje gi jie įkanda, t y, teikia nuodus ir mirtį, nes veda tautą į pražūtį. — *Prieš tą, kurs...* Kas neužkemša jiems burnos gausiomis dovanomis, tam jie skelbia Dievo vardu karą, graso dangaus bausmėmis. — <sup>6</sup>*Todėl...* Kadangi jūs apgaudinėjate šaukdami Dievo vardo, jūs būsite nubausti. — *Naktis...* Naktis ir tamsybė yra nelaimės simboliai. — *Saulė nusileis...* Jūs nesidžiaugsite saulės šviesa. — <sup>7</sup>*Veidus.* Ebr t : ūsus /ir burną/. Užsidengti ūsus ir burną yra gedulo ir susigėdinimo ženklas. — *Nes nėra...* Kai žmonės pamato, jog netikrų pranašų pažadai neįvyksta, juos pradeda niekinti ; tie, kurie tyčiojasi iš tikrų pranašų, savo nelaimėje pasiges pranašystės paguodos. Plg Raud 2,9 ; Ps 73,9. — <sup>8</sup>*Aš esu pilnas...* Ebr t : aš esu pilnas jėgos, Viešpaties dvasios... Čia duodamas gražus tikrojo pranašo vaizdas

<sup>9</sup>*Išgirškite tai :* jog aš pilnas Dievo dvasios, kad skelbčiau Jokubui jo nusikaltimą. — <sup>10</sup>*Statote Sioną kraujais...* Statote sau puikius rūmus.

<sup>9</sup>Išgirskite tai, Jokubo namų kunigaikščiai ir Izraelio namų teisėjai! Jūs, kurie boditės teisingumo ir iškreipiate visa, kas teisu, <sup>10</sup>jūs, kurie statote Sioną kraujais ir Jerusaleį neteisybe. <sup>11</sup>Jos kunigaikščiai teisia už dovanas ir jos kunigai moko už užmokestį, jų pranašai pranašauja už pinigus, tačiau pasitiki Viešpačiu, sakydami: Argi Viešpatis ne mūsų tarpe? Nelaimės neateis ant mūsų. <sup>12</sup>Todėl jūsų kalte Sionas bus ariamas kaip laukas, Jerusaleį bus lyg akmenų krūva, ir šventyklos kalnas virs mišku apaugusia augštuma

4. <sup>1</sup>Bet štai paskutinėse dienose Viešpaties namų kalnas stipriai stovės kalnų viršūnėje ir bus iškilęs augščiau kauburių, ir į jį plauks tautos. <sup>2</sup>Daug tautų skubės ir sakys: Ateikite, žengkime į Viešpaties kalną ir į Jokubo Dievo namus; jis moks mus savo keliu ir mes eisime jo takais; nes iš Siono išeis įstatymas ir Viešpaties žodis iš Jerusaleį. <sup>3</sup>Jis darys teisną tarp daugelio tautų ir nubaus galingas tautas, net ir tolimiausias; jie pavers savo kalavijus į noragus ir savo jietis į pjautuvus; viena tauta nekels prieš kitą kalavijo ir nebesimokys daugiau kariauti. <sup>4</sup>Tuomet kiekvienas sėdės po savo vynuogmedžiu ir po savo figmedžiu ir nebus, kas gąsdintų, nes kareivijų Viešpaties burna yra tai kalbėjusi. <sup>5</sup>Nes visos tautos vaikščios kiekviena savo dievo vardu, mes gi vaikščiosime Viešpaties, mūsų Dievo, vardu per amžius ir visuomet. <sup>6</sup>Aną dieną, sako Viešpats, aš surinksiu tą, kuri šlubavo, ir suvesiu krūvon tą, kurią buvau atstumęs ir kurią buvau nuplakęs: <sup>7</sup>iš tos, kuri šlubavo, padarysiu liekanas, ir iš tos, kuri buvo suvargusi, stiprią tautą; Viešpats karaliaus jiems Siono kalne nuo dabar ir per amžius. <sup>8</sup>Tu gi tamsus Siono dukters bandos bokšte! tau ateis pirmykštė galia, Jerusaleį dukters karalystė

skriausdami beturčius neteisingais mokesčiais, teismais, apgaudinėjimais, smurtu. Krauju šv Rašte neretai vadinama kiekviena žymesnė neteisybė artimui, ar tai jį nužudant, ar šiaip jau jį skaudžiai varginant, slegiant. Plg Jer 22,13. — <sup>11</sup>Plg Ez 22,27; Soph 3,3. — *Pasitiki Viešpačiu...* Drįsta tikėtis, kad jie nebus Viešpaties baudžiami, nes jų tarpe yra Viešpaties šventykla. Plg Jer 7,4. — <sup>12</sup>Todėl... Nusikaltėliai bus tikrai nubauti; dėl jų nukentės Sionas su karaliaus pilimi, ir rūmais, ir karaliaus valdžia pasiliaus, miestas bus sunaikintas, šventykla gi taip sugriauta, kad jos vieta Morijos kalnelyje apžels mišku

## II. Paguodos žodžiai tautai

### 1. Tauta bus atnaujinta

4,1-5,1. Sione daug tautų ras laimę: ten Viešpats karaliaus savo tautai, kai bus ją išvadavęs iš priešų rankos

4. <sup>1</sup>Paskutinėse dienose... Mesijo laikais. Trys pirmosios eil visai to-

kios pat kaip pas Ješ 2,2-4. Ješajas tikriausiai yra jas pasiėmęs iš Mikhėjo pranašystės. Čia jos labiau rišasi su kontekstu. — <sup>4</sup>Kiekvienas sėdės... Taip šv Rašte aprašoma didžiausio šio gyvenimo laimė. Plg 3 Kar 4,25; Zakh 3,10; 1 Mak 14,12. Kad ji bus suteikta, laidas yra Dievo visagalybė ir ištikimybė. — <sup>5</sup>Visos tautos... Kai kitos tautos, remdamosis dievų pagalba, tvarko savo gyvenimą stabmeldystės normomis ir todėl turės būtinai išnykti su savo stabais, mes, turėdami Dievo pagalbos ir tvarkydami savo gyvenimą, Dievui jį globojant, pasilikime stiprūs ir nepajudinami amžinai. — <sup>6</sup>Aš surinksiu tą... Plg aug 2,12. Tauta čia įvaizdinama kaip serganti ir išsklaidyta kaimenė, tokioje padėtyje, kokia ji randasi dėl nuodėmės. — <sup>7</sup>Liekanas. Tos liekanos, tie išrinktieji bus Dievo nutarimu vedami į mesijinį išgelbėjimą. — *Stiprią*. Nors išrinktųjų skaičius nedidelis, tačiau jie turi sudaryti stiprią tautą, kuri išlaikys savo garbę ir didžiausiuose pavuojose. — <sup>8</sup>Tamsus... Ebr t: kaimenės bokšte, Siono

<sup>9</sup>Kodėl tu dabar kremties liūdesyje? argi tu neturi karaliaus, ar gal žuvo tavo patarėjas, kad suėmė tave skausmas, kaip gimdyvę? <sup>10</sup>Kentėk skausmą ir daryk pastangų, Siono dukte, lyg gimdyvė; nes dabar tu išėisi iš miesto ir gyvensi lauke ir nueisi iki Babilonui; ten tu būsi išgelbėta, ten išvaduos tave Viešpats iš tavo neprietelių rankos. <sup>11</sup>Dabar, tiesa, prieš tave susirinko daug tautų, kurios sako: Tebūna užmušta akmenimis, ir mūsų akys težiūri godžiai į Sioną! <sup>12</sup>Bet jie nežino Viešpaties minčių ir nesupranta jo sumanymo, kad jis surenka juos kaip šieną klojime. <sup>13</sup>Kelkis ir kulk, Siono dukte! nes aš padarysiu tavo ragą geležinį ir tavo nagas padarysiu varines; tu sumindžiosi daug tautų ir pašvęsi Viešpačiui jų grobį ir jų galią visos žemės Viešpačiui

5. <sup>1</sup>Dabar tu būsi sunaikinta, galvažudžio dukte! Jie apguls mus, lazda užgaus Izraelio teisėjo žandą

dukters kalva. Siono kalnelyje /kalvoje/ buvo Dovidų miestas /pilis/. Taigi tas kalnelis yra Dovidų viešpatavimo vaizdas. Pilis vadinama kaimenės bokštu, nes teokratinis karalius yra Izraelio tautos piemuo, o Izraelis yra Viešpaties kaimenė; pagaliau pats Dovidas iš bandos pie-  
menų pakilo į karaliaus sostą. — *Karalystė*. Viešpatavimas, kaip buvo pažadėta Dovidui /2 Kar 7,5; 23,3/, grįš Siono kalnui

<sup>9</sup>Kodėl tu... Ebr t: ko tu dabar šaukte šauki? — Pranašas mato Sioną šaukiantį karčiausiuose skausmuose, nes karalystė sugriauta ir karaliaus garbė sunaikinta. — *Patarėjas*: tas pats karalius, kurs buvo tikra tautos viltis. — <sup>10</sup>Kentėk skausmą... Nes jis teisingas, nes iš jo susilauksi geriausių vaisių. — *Iš miesto*: iš Jerusale. — *Lauke*. Ištremtieji svetimoje šalyje neturės savo namų. Bet nelaisvė nebus amžina. — <sup>11</sup>Tebūna užmušta... Kaip svetmoterė, svetimų dievų garbintoja, nes įstatyme buvo numatyta svetmoterėms mirtis, užmušant akmenimis. — Ebr t: tebūna sutepta, t y, tenustoja savo augštos vertės. — <sup>12</sup>Jie: tautos priešai, kurie dabar yra Dievo skirtos tautai baismės vykdytojai, įrankiai. — *Kaip šieną*. Ebr t: kaip pėdus. — <sup>13</sup>Kelkis: tu, kuri sėdi dabar gedule. — *Ragą: jėgą*. — *Pašvęsi*: paimtą iš jų grobį, jų turtą

5. <sup>1</sup>Tu būsi... Ebr t: rink savo būrius, tu būrių dukte, t y, rink kariuomenę ir ginkis. Vulg: *galvažudžio dukte*. Prasmė gal toki: tu, kuri padarei iš mano namų galvažudžių lindynę. — *Lazda užgaus...*

Nugalėtojai pikčiausiai išniekins net patį tautos karalių

## 2. Tauta susilauks žadėtojo Valdovo

5,2-14. Iš Betliejaus kils ramybės kunigaikštis, kurio tauta nugalės visus savo priešus, bet kariški ginklai ir visi prietarai bus joje panaikinti

<sup>2</sup>Bet tu, Betliejau... Sionui ateis išgelbėjimas, ateis iš ten, iš kur kitados buvo atėjęs tautos gelbėti Dovidas. Žiūrėdamas į tą išgelbėjimą, kurs ateina iš Betliejaus, ir į jo vykdytoją, pranašas pilnas nustebimo, kad, žuvus sostinei, pagalbos bus susilaukta iš vieno miestelio, atsi-  
liepia Dievo vardu į tą miestelį. Jis vadina jį iškilmingai ne tik jo vėlesniu vardu, bet ir seniausiu, Ephrata. Plg Rut 4,11. Ebr t: tačiau tu, Betliejau, Ephrata, nors mažas /per daug mažas/ esi, kad būtumei tarp Judo tūkstančių, t y, tarp didesnių miestų, kuriuose buvo nemažiau 1000 šeimų. — Betliejus iš tikrųjų buvo visuomet nedidelis miestelis. Tik paskutiniaisiais laikais jo gyventojų skaičius yra labiau padidėjęs ir siekia virš 10.000. — *Iš tavęs*: iš tos vietelės, kuri savo mažumu gyvai primena visai nežymią kitados būklę Dovidų šeimos, gavusios vėliau garbingiausį sostą. — *Išėis*. Žodis išeiti šv Rašte, be savo paprastos prasmės, gauna dar kitokią: jis sakomas apie gimimą, pav pažaduose Prad 17,6; 35 ir k. Tokią prasmę ir čia jis turi: Dovidas buvo gimęs Betliejuje, taigi ir antrasis Dovidas /Oš 3,5/ turi išeiti iš tos pačios vietos, t y, jis turi tenai gimti. Tuoju bus nurodyta



<sup>2</sup>BET TU, BETLIEJAU Ephrata, esi, tiesa, mažas Judo tūkstančiuose, tačiau iš tavęs išeis man tas, kurs bus valdovas Israelyje, kurio kilmė yra nuo pradžios ir nuo amžinybės dienų. <sup>3</sup>Todėl jis atiduos juos iki laikui, kuriame gimdyvė pagimdys, ir jo brolių liekanos gręšis prie Israėlio sūnų. <sup>4</sup>Tuomet jis stovės ir ganyš Viešpaties jėga, Viešpaties savo Dievo vardo kilnumu, ir jie gręšis, nes tuomet jis bus augštinamas iki žemės pakraščių. <sup>5</sup>Ir jis bus ramybė. Kai Asirietis ateis į mūsų šalį ir kai mindžios mūsų namus, mes pažadinsime prieš jį septynis piemenis ir aštuonis kunigaikščius. <sup>6</sup>Tie nuganys Asuro šalį kalaviju ir Nemrodo šalį jo jietimis; ir jis išvaduos iš Asuro, kai tas ateis į mūsų šalį ir mindžios mūsų ribas. <sup>7</sup>Tuomet Jokubo liekanos bus daugelio tautų tarpe lyg rasa iš Viešpaties ir kaip rasa ant žolės, kuri nelaukia žmogaus ir neišsiilgsta

jo dangiškoji kilmė, todėl čia įvardijamas Betliejus, kaip jo žemiško gimimo vieta. Kaldaiškame šitos vietos vertime skaitome: iš tavęs išeis mano akivaizdoje Mesijas, kad viešpatautų Israėliui. Rašto žinovai Erodo klausiami, kur turi gimti Kristus, jam atsako: Betliejuje, ir nurodo šitą Mikhėjo vietą. Žr Mt 2,6. — *Man*: Dievo garbei jo sumanymams vykdyti. — *Kurs bus valdovas...* Plg 2 Kar 5,2. Betliejus jau buvo davęs vieną valdovą tautai, karalių Dovidą, dabar jis turi duoti kitą, didesnį, tą, kuriam pažadėtas Dovidो sostas, Mesiją. — *Kurio kilmė...* Tas, kurs turi gimti Betliejuje, turi dar savo išėjimą, kilmę iš amžinybės. Turėdami Nauj Testamente aiškesnį apreiškimą apie Šv Trejbės paslaptį, žinome, kad Sūnus pirm visų amžių išeina iš Tėvo, lygiai amžinas, kaip ir Tėvas. Bet ir Mikhėjo laikais buvo jau galima tuos žodžius suprasti, nes buvo žinoma, kad Mesijas bus Dievo Sūnus /Ps 2,7/ ir tikrasis Dievas /Ješ 9,6; Ps 44,7; 109,3/ — <sup>3</sup>Todėl: kadangi Mesijas turi gimti tokiame nežymiam mieste, kadangi Dovidо namai nebeturės galios ir nebebus žymūs garbingumu, bus ne-turte, todėl Dievas duos juos slėgti ir varginti jų priešams, iki Valdovas užgims. — *Gimdyvė*: ana Ješ 7,14 paminėtoji mergaitė /Ephr, Kir, Teoph/. — *Liekanos*: Mesijo brolių likučiai; tie, kurie nebus žuvę baumės laikais, kurie gręšis prie Viešpaties. Evangelija turėjo būti skelbiama visų pirma Žydams, ir pirmos krikščionių bendruomenės buvo sudarytos iš Žydų; kadangi tačiau Žydų tauta atmetė Išganytoją, tai apaštalai kreipėsi į pagonis. Plg Jer 3,18;

Ez 37,19. — <sup>4</sup>*Jis*: gimdyvės sūnus. — *Stovės*: budės kaip piemuo bandos viduryje, kad, kur tik reikia, padėtų. — *Savo Dievo*. Mesijas, kaip žmogus, visa daro savo Dievo galia ir jo garbei. — *Gręšis*. Anot ebr t: gyvenęs saugiai. — *Augštinamas*. Israėlio gelbėtojas turi viešpatauti visam pasauliui. — <sup>5</sup>*Bus ramybė*. Mesijas bus ne tik ramybės skelbėjas, platintojas, ramybės kunigaikštis bet pati ramybė. Plg Eph 2,14. — *Kai Asirietis*. Mesijo karalystėje bus ta ramybė, kuri laimima kovomis ir budrumu, nugalint priešus. Asuras Mikhėjo laikais buvo labai galingas priešas. Jis čia /taip pat 6 e jo sinonimas Nemrodas/ įvardijamas, kaip visų Dievo karalystės priešų atstovas. — *Septynis... aštuonis...* Septyni tobulumo skaičius, aštuoni dar didesnis skaičius. Reikalo valandą Dievas galės pažadinti prieš priešus daugybę tautos gynėjų ir vadų. — <sup>6</sup>*Nuganys*: ne tik apgins savuosius, bet dar atims iš priešų jų ginklus ir atgręš prieš juos pačius. — *Nemrodo*. Žr Prad 10,8-12. — *Jo jietimis*. Anot ebr t: jo vartuose. — <sup>7</sup>*Rasa iš Viešpaties*. Israėlio pirmieji, kuriuos Mesijas sugrąžins prie jų Dievo, girdys sielas dievišku mokslu, lyg rasa, gausins jas dangaus malonėmis. Vaizdas paimtas iš Palestinos sąlygų, kur rasa ir lietus buvo didžiausios geradarybės šaliai. — *Kuri nelaukia...* Dievas duoda, kada ir kiek jis nori. — <sup>8</sup>*Bus išaugštinta...* žus. Geriau anot ebr t: tebūna išaugštinta... težūna.

<sup>10</sup>*Aną dieną atsitiks...* Į išreikštą pageidavimą atsako Dievas, parodydamas, kad Mesijo karalystę reikia rengti visokių karo ginklų pašalinimu /10. 11 eil/, taip pat stabmeldystės

žmonių vaikų. <sup>8</sup>Tuomet Jokubo liekanos bus tautose, daugelio tautų tarpe, kaip liūtas tarp miškų žvėrių ir kaip jauniklis liūtas avių būriuose, kurs, kai pereina, sumindo ir sugauna, nėra, kas išgelbėtų. <sup>9</sup>Tavo ranka bus išaugštinta ant tavo neprietelių, ir visi tavo neprieteliai žūs

<sup>10</sup>Aną dieną atsitiks, kad aš atimsiu tavo arklius iš tavo tarpo ir sudaužysiu tavo karškus vežimus. <sup>11</sup>Aš sunaikinsiu tavo šalies miestus ir sugriausiu visas tavo tvirtoves ir atimsiu iš tavo rankos žavėjimus, ir žyniavimų nebebus tavyje. <sup>12</sup>Aš išnaikinsiu iš tavo tarpo tavo drožinius ir tavo statulas, ir tu nebegarbinsi daugiau savo rankų darbų. <sup>13</sup>Aš išrausiu iš tavo tarpo tavo girias ir sugriausiu tavo miestus. <sup>14</sup>Narse ir užsidegime aš keršysiu visoms tautoms, kurios manęs neklausė

6. <sup>1</sup>Klausykitės, ką Viešpats kalba : Kelkis, bylinėkis prieš kalnus, ir teišgirsta tavo balsą kauburiai. <sup>2</sup>Teišgirsta Viešpaties teismą kalnai ir ir stiprūs žemės pamatai, nes Viešpats eina į teismą su savo tauta ir bylinėsis su Izraeliu. <sup>3</sup>Mano tauta! ką aš tau padariau, ar kuo aš tau įkyrėjau? atsakyk man! <sup>4</sup>ar kad aš išvedžiau tave iš vergijos namų, ir siunčiau ties tavim Mošę, Aaroną ir Mariją? <sup>5</sup>Mano tauta, atsimink, meldžiamoji, ką buvo sumanęs Moabo karalius Balakas, ir ką jam atsakė Beoro sūnus Balaamas, nuo Setimo iki Galgalai, kad pažintumei Viešpaties teisybes

<sup>6</sup>Ką verta atnašausiu Viešpačiui? ar priklausiu augščiausiam Dievui? Ar aukosiu jam deginamąsias aukas ir metinius avinėlius? <sup>7</sup>Argi gali būti permaldautas Viešpats avinų tūkstančiais ar daugeliu tūkstančių riebių ožių? ar aš duosiu savo pirmagimį už mano nusikaltimą, mano

ženklų ir prietarų panaikinimu /12-14 e/. Todėl veltui lauks Žydai, kad Mesijo karalystė būtų sukurta ginklų žvangėjimu ir karų laimėjimais. — <sup>11</sup>Miestus. Dideli miestai pirmieji virsdavo stabmeldystės židiniai. Jie turės išnykti. — <sup>13</sup>Girias: šventas stabų garbei skirtas girias. — <sup>14</sup>Narse. Savo tautą Viešpats maloningai apvalys nuo viso, kas gali būti jai žalinga, priešus gi baus be pasigailėjimo

### III. Išsigelbėjimo kelias

#### 1. Viešpaties priekaištai nedėkingiems vaikams

6,1-16. Viešpats lyg dejuodamas kaltina savo tautą, klausiančiai nurodo, kas reikia daryti, neteisingiems graso bausmėmis

6. <sup>1</sup>Kelkis... Tai Viešpaties įsakymas pranašui. Jis turi Dievo vardu bylinėtis su tauta, ją kaltinti. Kalnai ir kauburiai turės būti toje byloje liudytojai. — <sup>3</sup>Ką aš tau padariau: kad tu mane atstūmei. Ir priekaištus darydamas tautai, Dievas parodo jai daug meilės. — Kuo

aš tau įkyrėjau: kuriuo vargu aš tave prislėgiau. /Jieron/. — <sup>4</sup>Ar kad... Ar aš išvarginau tave tuo, kad teikiau tau geradarysčių ir dariau tau stebuklų? — Mošę: kurs tau rodė, kas Dievui patinka. Aaroną, kurs buvo tarpininkas tarp tavęs ir Dievo. Mariją, kuri giedojo džiaugsmingą išsivadavimo giesmę ir mokė kitas moteris. — <sup>5</sup>Karalius Balakas. Jis mėgino keletą kartų tautą sugadinti, sugundyti į nuodėmes, tačiau Balaamas nedrįso Izraelio prakeikti; jis jį laimino /Sk 31,16/. — Nuo Setimo... Setime, Moabo šalyje, tauta buvo sunkiai įrūstinusi Dievą stabmeldyste, tačiau Dievas davė jai pagalbą; Galgaloje tauta, perėjus per Jordaną, pirmą kartą sustojo Palestinoje, ir naujoji jos karta apipjaustyta buvo pašvęsta Viešpačiui /plg Još 4,19; 5,9/. Taip buvo Dievo atitesėtas pažadas patriarkams, jog jų palikuonims bus atiduota Palestina

<sup>6</sup>Ką verta atnašausiu... Ebr t: kuo aš pasitiksiu Viešpatį, t y, kuo jį pagarbinsiu. Čia pranašas kalba atgailą darančios tautos vardu. — Ar aukosiu... Ar galėsiu atsilyginti

kūno vaisių už mano sielos nuodėmę? <sup>8</sup>Aš pasakysiu tau, o žmogau, kas yra gera ir ko Viešpats reikalauja iš tavęs, būtent: vykdyti teisybę, mėgti gailestingumą ir rūpestingai vaikščioti su savo Dievu

<sup>9</sup>Viešpaties balsas šaukia miestui ir bus išgelbėjimas tiems, kurie bijo tavo vardo. Išgirskite, giminės; bet kas tai pagirs? <sup>10</sup>Dar tebėra bedievio namuose ugnis, neteisybės turtai ir permažas saikas, pilnas rūstybės. <sup>11</sup>Argi aš laikysiu teisingais bedievišką svarstyklę ir klaidingus maišelio svorsčius? <sup>12</sup>Jais jo turtingieji pasidarė pilni neteisybės, jo gyventojai kalba melą, ir jų liežuvis yra apgaulė jų burnoje. <sup>13</sup>Tai ir aš pradėdau plakti tave sunaikinimu dėl tavo nuodėmių. <sup>14</sup>Tu valgysi ir nebūsi sotus, ir tavo pažeminimas bus tavyje; tu griebsi ir nesugausi, ir ką tu būsi išgelbėjęs, aš atiduosiu kalavijui. <sup>15</sup>Tu sėsi ir nepjausi, tu spausi alyvų uogas ir nepasitepsi aliejumi, — vyno sunką ir negausi vyno. <sup>16</sup>Tu sergėjai Amrio įsakymus ir visus Akhabo namų darbus, tu vaikščiojai pagal jų norus, kad atiduočiau tave į pražuvimą, ir jo gyventojus pasityčioji, ir jūs nešite mano tautos panieką

7. <sup>1</sup>Vargas man, nes aš pasidariau, kaip tas, kurs rudenį renka vynuogiavimo liekanas; nebėra nė vienos kekės valgyti; mano siela pagaudoja ankstyvųjų figų. <sup>2</sup>Dingo šventasis iš žemės, ir nebėra teisaus

Dievui aukomis, kad ir jo paties įsakytomis. Bet kaipgi gali gyvulių kraujas, taukų kvapas ir deginamosios aukos būti vertos augščiausiojo Dievo? Metiniai gyvuliai buvo laikomi visų geriausiais aukoms. — <sup>7</sup>*Ar daugeliu tūkstančių...* Ebr t: dešimtimis tūkstančių/milijonais/aliejaus upelių, t y, begaline daugybe. — *Senosios sandomos aukų nepakanka.* Dievas reikalauja tikrojo pamaldumo ir paklusnumo: tie dalykai yra vertesni už anas aukas. Nes žmogaus krauju žmonės stengiasi atsilyginti Dievui už savo nusikaltimus, brangiausių jų turimu dalyku, pirm gimimų gyvybe: *ar aš duosiu...* — <sup>8</sup>*Aš pasakysiu...* Ebr t: jis yra tau pasakęs. — *Rūpestingai...* Ebr t: nuolankiai

<sup>9</sup>*Miestui:* Jerusalei. — *Ir bus išgelbėjimas...* Anot ebr t: išganinga bijoti tavo vardo. Klausykite rykštės ir kas ją pastatė. — <sup>10</sup>*Ugnis...* Po taip daugelio pranašo išpėjimų dar nepašalinta ta ugnis, kuri prarys pagaliau namus ir miestą, nepašalinta jų nelaimės priežastis. Ta ugnis yra neteisingumas, jo godumas, neteisingai įsigyti turtai. — *Per mažas saikas.* Ebr t: liesi epha, t y, mažesnė negu reikia. Tikroje ephoje tilpo arti 39 litrų. Vartodami netikrą mažesnę ephą ir imdami pilną kainą, turtuoliai skriausdavo beturčius. — <sup>11</sup>*Laikysiu teisingais:* ir paliksiu nenu-

baustus. — <sup>12</sup>*Jo:* miesto. /žr 9 e/. — <sup>14</sup>*Tu valgysi...* Bausmės čia įvardijamos tokios, kokiomis buvo grasama Kun 26,25; Pak 28,30; Oš 4,10. Pirmoje vietoje minimas badas. Plg Jer 52,6. — *Pažeminimas.* Ebr t gal: alakis. — <sup>15</sup>*Tu sėsi...* Plg Pak 28,38; Ag 1,6. — <sup>16</sup>*Amrio.* Tauta nutolo nuo Viešpaties ir eidama bedievių Izraelio karalių pėdomis visai pasidavė nusikaltimams. Izraelio karalius Amris nedorumu buvo perviršijęs visus pirm jo buvusius karalius /3 Kar 16,25/, jo sūnus Akhabas darė labai daug pikta Viešpaties akivaizdoje /3 Kar 16,36/; Akhabo ir Jezaabelės duklė Atalija, ištekęjusi už Judo karaliaus Joramo, nedorumu apkrėtė visą Judo karalystę /4 Kar 8,18/. — *Kad atiduočiau tave...* Nes tu turėjai žinoti, kad aš nusikaltimams turiu skirti bausmę. — *Mano tautos...* Kadangi jūs esate mano tauta, pagonyš niekins jus su ypatingu pasigėrėjimu, taip kaip aš jums esu grąšęs

## 2. Atgailojančios tautos malda ir Viešpaties dovanojimas

7,1-20. Sionas išpažįsta savo sūnų neteisybes, žada kantriai kentėti Viešpaties rūstybės pasireiškimus ir maldauja sau išgelbėjimo

7. <sup>1</sup>*Vargas man...* Taip pranašas

žmonėse ; visi tykoja kraujo, žmogus medžioja savo grobį, kad jį nužudytų. <sup>3</sup>Savo rankų pikta jis vadina geru ; kunigaikštis reikalauja, o teisėjas teisia už atlyginimą ; didikas kalba, ko jo siela trokšta ; taip jie daro sumišimą šalyje. <sup>4</sup>Geriausias jų tarpe kaip erškėtis, ir kurs teisus, kaip tvoros dyglis ; tau numatyta diena, tavo lankymas ateina ; dabar jie bus sunaikinti. <sup>5</sup>Netikėkite prieitliui ir nepasitikėkite vadu ; nuo tos, kuri miega tavo glėbyje, saugok savo burnos angą. <sup>6</sup>Nes sūnus išniekino tėvą ir duktė sukykla prieš savo motiną, marti prieš savo uošvę, ir žmogaus neprieteliai yra jo namiškiai

<sup>7</sup>Bet aš žiūrėsiu į Viešpatį ; lauksiu Dievo, mano gelbėtojo ; mano Dievas išklausys mane. <sup>8</sup>Nesidžiaugk, mano neprietele, dėl manęs, kad aš parpuoliau ; aš atsikelsiu ; nors aš sėdėsiu tamsybėse, tačiau Viešpats yra mano šviesa. <sup>9</sup>Aš nešiu Viešpaties rūstybę, nes nusidėjau jam, iki jis išspręs mano bylą ir padarys man teismą. Jis išves mane į šviesą, aš matysiu jo teisybę. <sup>10</sup>Tai pamatys mano neprietele ir bus sugėdinimo apdengta, ji, kuri man sako : Kur yra Viešpats, tavo Dievas ? Mano akys žiūrės į ją ; greitai ji bus sumindžiota, kaip gatvių purvai. <sup>11</sup>Ateina diena, kad būtų vėl statomos tavo sienos ; aną dieną įstatymas bus atitoltintas. <sup>12</sup>Aną dieną ateis ir iki tavęs iš Asuro ir iki sustiprintų miestų, ir nuo sustiprintų miestų iki upei, ir nuo jūros iki jūrai, ir nuo kalno iki kalnui. <sup>13</sup>Šalis virs tyruma dėl savo gyventojų ir dėl jų minčių vaisių. <sup>14</sup>Ganyk savo tautą savo lazda, savo tėvovystės banda, kurie vieni gyvena girioje Karmelio viduryje ; jie ganysis Basane ir Galaade, kaip

dejuoja, kad visi jo įspėjimai nueina niekais ; tauta yra Viešpaties vynuogynas /Ps 79,9 ; Ješ 5,1/, bet, vargas man, jis nedavė vaisių. — *Ankstyvųjų figų* : ankstyvosios figos laikomos geriausiomis. — <sup>3</sup>*Vadina geru*. Nesigėdi savo nusikaltimų. Plg Ješ 5,20. Ebr t : arti jų rankos tam, kad darytų pikta. — *Reikalauja* : dovanų, mokesčių, be pasigailejimo, nežiūrėdamas teisybės. Teisėjai duodasi paperkami. — <sup>4</sup>*Geriausias*... Jei tokie geriausieji, tai ką gi besakyti apie kitus. — *Tau numatyta*... Ebr t : tavo žvalgų /t y pranašų/ diena. — *Dabar jie bus sunaikinti*. Ebr t : tuomet ateis jums sumišimas. — <sup>5</sup>*Netikėkite*... Visi prietelystės ir šeimynos ryšiai bus iširę, kils karas visų prieš visus. Ebr t : nebetikėkite prieitliui ir nepasitikėkite labiausiai patikimu. Plg Kristaus žodžius Evangelijoje Mt 10,21.36 ; 24,10 ; Lk 12,53

<sup>7</sup>*Bet aš*... Pranašas nenustoja vilties, jis pasitiki Viešpačiu. — *Dievo, mano*... Ebr t : mano išganymo Dievo. — <sup>8</sup>*Neprietele*. Dėl Žydų tautos nelaimių džiūgauja jos priešai, kurie čia vaizduojami kaip viena pagonių tauta ; ji ir vadinama neprietele. — *Kad aš parpuoliau*... Ebr t : nes jei aš parpuoliau, aš atsikelsiu. — *Tam-*

*sybėse*. Tamsybės yra liūdesio, gedulo vaizdas. — <sup>9</sup>*Aš nešiu*... Darydama atgailą nuolankiai pasiduosiu man skirtoms bausmėms. — *Išspręs mano bylą* : prieš pagonis, nuo kurių Žydų tautai tenka tiek daug kentėti, nors ji nebuvo padariusi jiems jokios neteisybės. — *Į šviesą* : į laimę. — <sup>10</sup>*Pamatys*... Plg Ps 35,26 ir k. — <sup>11</sup>*Įstatymas* : ne visas Mošės įstatymas, kurs ebr vadinama *Thora*, bet *khoq*, praeceptum, įsakymas, nutarimas. Turima gi čia galvoje tikriausiai tie įstatymo reikalavimai, kuriais išrinktoji tauta buvo suspausta tam tikrose ribose ir negalėjo plėstis. Mesijo laikais ribos bus praplėstos ; pagonys galės taip pat būti Dievo tauta. — <sup>12</sup>*Ateis*... Anot ebr t : ateis prieš tave nuo Asuro iki Egipto miestų ir nuo Egipto iki upei /ir nuo krašto, kur siekia upė/ ir iki jūrai nuo jūros /nuo tų šalių, kurios tęsiasi nuo vienos jūros iki kitai/ ir iki kalnui nuo kalno, — taigi iš visur. Visos tautos skubės į Jerusale, kad taptų Viešpaties valdiniais. Kalbama ne apie Žydų tremtinių grįžimą, bet apie visų tautų priėmimą į naują Dievo karalystę. Plg Ješ 19,23-25. — <sup>13</sup>*Šalis* : tautos priešų šalis

senose dienose. <sup>15</sup>Kaip tavo išėjimo iš Egipto žemės dienose aš parodysiu jai stebuklą. <sup>16</sup>Tautos matys ir bus sugėdintos su visa savo stiprybe; jie padės ranką ant burnos, jų ausys bus kurčios. <sup>17</sup>Jos laižys dulkes, kaip žalčiai, kaip žemės šliužai bus išsigandusios savo trobose; jie drebės prieš Viešpatį, mūsų Dievą, ir bijos tavęs. <sup>18</sup>Kas yra Dievas panašus į tave, kurs atimi neteisybę ir pereini per savo tėvonystės liekanų nuodėmę? Jis nebesiūs daugiau savo narso, nes jis mėgsta gailestingumą. <sup>19</sup>Jis vėl pasigailės mūsų, mes žemėn mūsų neteisybes ir įmes į jūros gilumą visas mūsų nuodėmes. <sup>20</sup>Tu duosi tiesą Jokubui, gailestingumą Abraomui, kaip esi prisiėkęs mūsų tėvams nuo senų dienų

<sup>14</sup>*Ganyk.* Taip pranašas maldauja Viešpatį tautos vardu. Ta tauta yra Viešpaties banda, skirtina nuo nešventų tautų. — <sup>15</sup>*Kaip...* Dievas maldą priima ir žada tautai savo malonių. — <sup>16</sup>*Padės ranką...* Taip išreiškdamas savo nustebimą. — <sup>17</sup>*Laižys dulkes...* Visai nusižemins, parpuls ant žemės. — <sup>18</sup>*Kurs atimi neteisybę...* Begalinis Viešpaties gerumas tautai pasireišk visišku jos

nusikaltimų dovanojimu. — *Jis nebesiūs...* Anot ebr t: jis nelaiko amžinai savo rūstybės. Plg Jer 10,6; Apd 10,43. — <sup>19</sup>*Mes žemėn.* Anot ebr t: sumindžios. — <sup>20</sup>*Duosi tiesą...* Dievas atleis nuodėmes ir atnaujins tautą, nes Dievas yra ištikimas savo pažadams, kuriuos jis bus suteikęs patriarkams ir kitiems Žydų tautos tėvams. Plg Lk 1,54-55.70-74

# NAUMO PRANAŠYSTĖ

## I V A D A S

1. Ebr pranašo Naumo vardas reiškia tą pat, ką ir ramintojas. Jo gimtinė buvo tikriausiai nedideliame Galiliejės miestelyje, kurs buvo vadinamas Elqoš; todėl Naumas ir vadinamas Elkesiečiu. Daugiau žinių apie Naumo asmenį niekur nerandame

Iš Naumo pranašystės aišku, kad Asiriečių Ninivė, kuriai skelbiamas žuvimas, pranašo laiku dar tebebuvo labai galinga; buvo ji visai sunaikinta ir sugriauta 612 m pirm Kr. Pranašo laiku visi gyvai atsiminė, kad Asiriečiai buvo nesenai paėmę ir sunaikinę galingus Augštojo Egipto Tebus /No-Amon/. Iš kyliaraščių žinoma, kad Tebus buvo paėmęs Asarhad-dono sūnus Asurbanipalas, nugalėjęs Urdamanį, kurs buvo gavęs Egipto sostą, mirus 664 m Tarakai. Tebai tat buvo patekę į Asurbanipalo rankas po 664 m. Iš čia aišku, kad Naumo pranašystė turėjo būti paskelbta tarp 664 ir 612 m pirm Kr. Be to, anot seno Žydų padavimo, Naumas gyvenęs karaliaus Manaso laikais /698-643/. Lyginant Naumo pranašystę su Ješajo ir Jeremijo pranašystėmis galima pastebėti, kad keliose vietose Naumas kartoja Ješajo žodžius, Jeremijas gi išsireiškia panašiais žodžiais, kaip ir Naumas; matomai Naumas yra vėlyvesnis už Ješają ir anksčiau gyvenęs negu Jeremijas; Jeremijas gi yra gimęs ką tik minėtojo karaliaus Manaso laikais

2. Naumo knygoje yra tik viena pranašystė prieš Ninivę; jos turinys išreikštas knygos antraštėje: Našta Ninivei. Ir iš tikrųjų Naumas skelbia greitu laiku įvyksiantį galingos Ninivės žuvimą ir visos Asiriečių valstybės sunaikinimą; taip yra nutaręs Viešpats ir jo nutarimas nebe-pakeičiamas. Viešpats yra nutaręs atkeršyti išdidiems ir nuožmiems Asir-riečiams, kurie buvo skaudžiai pažeminę jo išrinktąją tautą ir norėjo ją visai sunaikinti. Dievo tat karalystė turi išlikti, nežiūrint galingiausių jos priešų pastangų; tie gi priešai turi žūti

Pranašo išreikštos mintys išdėstomos šia eile: 1. Ninivė žus, Israėlis išliks /1,1-15/; 2. Ninivė bus apgulta ir sunaikinta /2,1-33/. Ninivė žuvimą yra nusipelniusi ir jo jokių būdu nebeišvengs /3,1-19/

Naumo pranašystė visų labai giriama dėl jos nepaprastai gražaus stiliaus

# NAUMO PRANAŠYSTĖ

1. <sup>1</sup>Našta Ninivei : Naumo Elkesiečio regėjimo knyga. <sup>2</sup>Viešpats yra Dievas pavydus ir keršijąs ; Viešpats yra keršintojas ir pilnas narsos ; Viešpats yra keršintojas savo neprieteliams, ir jis rūstinas savo priešams. <sup>3</sup>Viešpats yra kantrus ir didis galia, bet jis nepalieka kalto nenubausto. Viešpaties keliai audroje ir viesule, ir debesys jo kojų dulkės. <sup>4</sup>Jis sudraudžia jūrą ir išdžiovina ją ; visas upes jis paverčia tyruma. Basanas ir Karmelis padžiūsta, ir Libano žiedai vysta. <sup>5</sup>Kalnai jo judinami ir kaurburiai sunaikinami ; prieš jo veidą žemė dreba, pasaulis ir visi jo gyventojai. <sup>6</sup>Kas išsilaikys prieš jo užsidegimą ? kas pasipriešins jo narsingai rūstybei ? Jo narsas išsilieja kaip ugnis, ir uolos jo skaldomos. <sup>7</sup>Viešpats geras ir jis sustiprina sielvarto dienoje ; jis žino, kas juo pasitiki. <sup>8</sup>Tačiau praeinančiu tvanu jis padarys jos vietai galą, ir tamsybės vysis jo neprietelius

<sup>9</sup>Ką čia jūs galvojate prieš Viešpatį ? Jis padarys galą, sielvartas nepasikartos. <sup>10</sup>Nes kaip erškėčiai, kurie vieni su kitais susipina, taip pokylis tų, kurie draug girtauja : jie bus sunaikinti, kaip labai sausi peliai. <sup>11</sup>Iš tavęs išejo tas, kurs galvoja pikta prieš Viešpatį, kurs svarsto mintyje nusikaltimą

---

## 1. Ninivė žus, Izraelis išliks

1,1-15. Dievas rūstinas ir keršija priešams, maloningas gi prieteliams ; jis sunaikins Ninivę, o Judą išgelbės

1. <sup>1</sup>Našta : skaudžios Dievo skirtos bausmės. Žr. Ješ 13,1. — *Ninivei*. Žr. Jon 1,2 ; 2,3. — *Regėjimo*. Regėjime Dievas buvo parodęs pranašui Ninivės nusikaltimus, bausmę ir žuvimą

<sup>2</sup>Dievas pavydus... Dievas su pavydu sergi savo garbę ir nepakenčia, kad jo vardo gyrius būtų atiduodamas dievaičiams. Jis su pavydu sergi ir gina savo tautą. To uolumo dalis pasireiškia kerštu, nes jis baudžia tautos priešus. Viešpats bausis bedieviams Žydams, bet ištikimiems, pamaldiems jis yra vilties uola. Plg. Iš 20,5 ; 34,14 ; Pak 4,24 ; Jer 24,19 ir k. — <sup>3</sup>Kantrus. Nors jo rūstybė ne tuojau pasireiškia, tačiau ji pasilieka. Jis gali parodyti daug kantrumo, nes jo galios niekas negali išvengti. — *Nepalieka kalto...* Asiriečiai ilgai rodė savo nuožmumą ir darė pikta ; jų atgaila po Jonos pamokslų neilgai tesitėsė. Jie ne-

pasilikis Dievo nenubausti. — *Audroje*. Plg. Iš 19,16-18. Dievas nužengia teismo daryti apsisupęs debesimis, ir tie debesys atrodo lyg kojomis sukeltos dulkės jam žengiant. — <sup>4</sup>Jis sudraudžia... Dievas visur parodo savo visagalybę. Basanas, Karmelis, Libanas, pavyzdžiai turtinčiausių ir gražiausių kraštų. — <sup>5</sup>Sunaikinami. Ebr. t. tirpsta. — <sup>6</sup>Geras : maloningas savo prieteliams, kai jis plaka jų priešus. — *Sustiprina*. Ebr. t. : yra globa. — *Jis žino* : myli ir rūpinasi jais. — <sup>8</sup>Jos vietai : Ninivės vietai. Per ją pereis nelaimės lyg koks tvanas, kurs visa sugriauna, nuneša. — *Tamsybės* : nelaimės.

<sup>9</sup>Ką čia jūs... Labai klystų tas, kurs drįstų turėti sumanymų prieš Viešpatį, nes juk negalima kovoti prieš patį Dievą. Ebr. t. išreikšta bendresnė mintis : ką jūs manote apie Viešpatį ? Tai būtų įspėjimas lygiai Žydams kaip ir Asiriečiams. Apie Viešpaties nutarimus ir visagalybę reikia manyti teisingai. — *Sielvartas nepasikartos* : Asiriečiai antrą kartą nebegalės prislėgti kitų tautų. — <sup>10</sup>Nes kaip... Erškėčiai skiriami

<sup>12</sup>Viešpats sako taip: Kad jie ir labai stiprūs būtų, ir būtų jų labai daug, tačiau ir taip jie bus nukirpti ir išnyks; aš nuplakiau tave ir daugiau tavęs nebeplaksiu. <sup>13</sup>Nes dabar aš sulaužysiu rykštę nuo tavo nugaros ir sutraukysiu tavo pančius. <sup>14</sup>Viešpats duos prieš tave įsakymų, nebegims daugiau tavo vardo palikuonių; aš išnaikinsiu iš tavo dievo namų drožtus ir lietus stabus, prirengsiu tavo kapą, nes tu netekai garbės. <sup>15</sup>Štai kalnuose kojos to, kurs neša gerą žinią, skelbia ramybę: Švesk, Jude, savo iškilmės, atitesėk savo įžadus, nes Belialis nebeperis daugiau per tave; jis visas žuvo

2. <sup>1</sup>Kilsta tavo akivaizdoje tas, kurs tave sugriau, kurs laikys tave apgulta; žiūrėk į kelią, sustiprink savo strėnas, labai įtempk savo jėgas. <sup>2</sup>Nes Viešpats gražina garbingumą Jokubui, taip pat garbingumą Izraeliui, nes naikintojai išskleidė juos ir sunaikino jų atžalas. <sup>3</sup>Jo drasuočių skydai ugningi, kariuomenės vyrai purpuroje; kaip ugnis blizga vežimo vadžios jo prirengimo dieną, vežėjai apsnūdę. <sup>4</sup>Keliuose jie sumišta, vežimai stumdosi gatvėse; jų išvaizda kaip žiburių, kaip žaibujančių žaibų

ugniai, kuri juos susipynusius greitai sudegina; taip bus ir su Asiriečių galia. Jų išdykavimą ir puikybę pranašas palygina su girtaujančių puota. — <sup>11</sup>*Iš tavęs išėjo...* Iš Ninivės išėjo pasipriešinimas Viešpačiui. Karalius Senakeribas niekino Viešpatį, laikydamas jį lygiu dievaichams /žr. Ješ 36,37/ ir todėl norėjo nugaltėti ir apiplėšti jo tautą ir miestą. — <sup>12</sup>*Bus nukirpti*: kaip plaukai žirkklėmis, nors jų ir labai daug būna. — *Nebeplaksiu*. Plakti dar kartą Žydų tautą Viešpats Asiriečiams nebeleis, nes jie bus sunaikinti. — <sup>13</sup>*Rykštę*. Ebr t: jungą nuo tavo sprando. — <sup>14</sup>*Nebegims daugiau...* Asiriečių karalystė išnyks iš karalysčių ir tautų eilės. — *Tavo dievo*: Asuro. — *Tavo kapą*: kuriame tu turėsi ilsėtis amžinai užmirštas. — *Nes tu...* Ebr t: Tu buvai rastas per daug lengvas. — <sup>15</sup>*Kalnuose kojos...* Iš šiaurės kalnais ateina pasiuntiniai skelbti Ninivės nubaudimo ir žuvimo. Senovėje žinių nešėjai buvo statomi kalnuose. Plg. Ješ 52,7; Rom 10,15. — *Belialis*: piktadarys, niekšas. Taip čia vadinama Asiriją ir jos sostinė Ninivę. Ebr t: šita eil prasideda antras skyrs.

## 2. Ninivė bus apgulta ir sunaikinta

2,1-13. Galinga kariuomenė apguls Ninivę ir paims ją: ji bus apiplėšta ir sunaikinta

2. <sup>1</sup>*Kilsta...* Anot ebr t: kilsta draskytojas prieš tavo veidą, t y,

tavo akyse visai atvirai, nesislapstydamas, taip kad tu su pasibaisėjimu būsi smarkaus priešų įsiveržimo liudytojas. — *Kurs laikys...* Ebr t galima versti taip: sergėk pilį. Taip čia jau ir toliau Ninivę ironiškai raginama priešintis, nors tas pasipriešinimas bus visai tuščias. — *Strėnas*. Senovės Žydų nuomone strėnos buvo laikomos jėgos centru. — <sup>2</sup>*Garbingumą*: kurio visa Žydų tauta, priešams atiduota pavergti, buvo netekusi. Tą garbingumą sudarė pirmoje eilėje galingi Viešpaties įvairiais laikais tautai suteikti pažadai. — *Atžalas*. Tauta laikoma Viešpaties vynuogynu, todėl galima kalbėti ir apie jos atžalas

<sup>3</sup>*Jo*: to, kurs turi sugriauti Ninivę /žr. 1 eil/, arba Viešpaties, nes priešų kariuomenė jo yra siunčiama prieš Ninivę; ji yra Viešpaties įrankis Ninivei nubauti. Plg. Ješ 13,2. — *Ugningi*. Ebr t: rausvi. — *Purpuroje*. Medų, kurie pirmi puolė Ninivę, bet taip pat ir Babiloniečių kariuomenė buvo apvilktą raudonais, kraują primenančios spalvos drabužiais. — *Kaip ugnis*: kariškų vežimų vadelės buvo padengtos blizgančiais papuošalais. Taip pat ir Asiriečių kariuomenė senovėje būdavo labai puošia ma visokiais blizgučiais. — *Jo prirengimo dieną*: kai vežimas prirengiamas kovai. — *Vežėjai apsnūdę*. Tai jau būtų pastaba apie Ninivės kariškų vežimų kareivius; bet ebr t reiktų versti kitaip, gal: ir kiparisai /kiparisiniai jiečių kotai/ linguoja:



<sup>5</sup>Jis atsimins savo drąsuolius, jie grūsįs savo keliais; greitai jie pakils į jos sienas, ir bus prirengta uždanga. <sup>6</sup>Upių vartai atidaromi, ir šventykla sugriaunama iki pamatų. <sup>7</sup>Paimtas nelaisvėn kareivis išvedamas; jos tarnaitės varomos vaitojančios kaip karveliai, dejuojančios savo širdyse. <sup>8</sup>Ninivės vandenys buvo kaip tvenkinio vandenys, bet jie pabėgo. Sustokite, sustokite! tačiau niekas jų negražina.

<sup>9</sup>Plėškite sidabrą, plėškite auksą; ir nėra galo visokių brangių indų turtams. <sup>10</sup>Ji sunaikinta, suplėšyta, sudraskyta; širdis alpsta, keliai dreba, visos strėnos nustoja jėgos, ir jų visų veidas kaip puodo juodumas. <sup>11</sup>Kur yra liūtų buveinė ir jauniklių liūtų ganykla, kur įeidavo liūtas, jauniklis liūtas, ir kur jų niekas nebaidydavo? <sup>12</sup>Liūtas gana plėšė savo jaunikliams ir smaugė savo liūtenėms; jis pripildydavo savo urvus grobio ir savo guoli išplėšų. <sup>13</sup>Štai aš tau, sako kareivių Viešpats; aš paversiu dūmais tavo kariškus vežimus, ir kalavijas suės tavo jauniklius liūtus; aš išnaikinsiu iš žemės tavo grobį, ir daugiau nebus girdima tavo pasiuntinių balso.

3. <sup>1</sup>Vargas kraujų miestui, kurs visas pilnas apgaulės ir smurto; plėšimas tavyje nesiliauja. <sup>2</sup>Rimbų pliaukšėjimas, tekinių bildėjimas, žirgų žvangimas, kariškų vežimų tarškėjimas, raiteliai artinasi, <sup>3</sup>kalavijai švitruoja, jietys žaibuoja; užmušta daugybė, baisus smūgis; nėra galo la-

arba ebr t truputį pataisius: ir raiteliai triukšmingai juda, t y, tie, kurie sėdi kariškuose vežimuose, daro visokių judesių. — <sup>4</sup>*Keliuose...* Prisiartinę prie Ninivės priešų vežimai dar toliau skuba, aplenkia vieni kitus, užtvenkia visą kelią.

<sup>5</sup>*Jis atsimins...* Pranašas dabar pradeda kalbėti apie Ninivę. Asuras, Asirijos karalius, atsimena savo drąsuolius, kurie kitados buvo laimėję tiek daug karų, ir šaukia juos miesto ginti; tačiau tie ima svyruoti iš baimės. — *Jos sienas*: Ninivės sienas. — *Uždanga*: kuri pridengia kareivius nuo priešų apšaudymo ir palengvina jų gynimosi darbą. — <sup>6</sup>*Upių vartai...* Ninivė buvo apsupta sienomis. Tekančiam per Ninivę Tigrui ir jo kanalams turėjo būti padaryta sienose tam tikrų vartų. Anot Diodoro Sicil pasakojimų, labai patvinsę ir iš krantų išėjęs Tigris sugriovęs namažą Ninivės sienų dalį. — *Ir šventykla*: karaliaus rūmai, kurie neretai nukentėdavo dėl potvynių. — <sup>7</sup>*Paimtas nelaisvėn...* Ebr t čia sugadintas. Jį laikas verčia šiaip: Nutarta: apiplėšiama, išgabenama. Tokio likimo buvo susilaukusi Ninivė. — *Jos tarnaitės*: Ninivės gyventojai. — *Dejuojančios...* Ebr t: mušdamos sau į krūtines. — <sup>8</sup>*Ninivės vandenys*: begalinė gyventojų dau-

gybė. Ninivė jų buvo taip pilna, kaip tvenkinys vandens. Plg Apr 17,1.15. Nelaimės dieną tie gyventojai skuba pabėgti kaip nesulaikomas nutekas vanduo.

<sup>9</sup>*Plėškite...* Nugalėtojai vieni kitus ragina plėšti Ninivės turtus. — *Nėra galo...* Anot ebr t: nėra galo turtams; apstybė visokios rūšies brangių dalykų. — <sup>10</sup>*Ji sunaikinta...* Ebr t: tuštybė, ištuštinimas, išdykinimas. Taip aprašomas visiškas Ninivės sunaikinimas. — *Alpsta*: tikriau: tirpsta /kaip vaškas/. — <sup>11</sup>*Liūtų...* Asirija savo galia tarp tautų buvo lygi liūtui. Liūtų statulos buvo statomos lyg kokie sargai prie rūmų durų. — <sup>12</sup>*Liūtas*: Asirijos karalius. — <sup>13</sup>*Štai aš tau*: baisus Viešpaties pagrasymas. — *Pasiuntinių*: kurie nešdavo karaliaus įsakymus.

### 3. Ninivė žuvimo yra nusipelnčius, ir jis nebeišvengiamas

3,1-19. Ninivė dėl savo nusikaltimų bus tikrai nubausta didžiausiomis bausmėmis, taip, kaip buvo nubausti Tebai; jos žuvimas neišvengiamas.

3. <sup>1</sup>*Kraujų miestui*. Kaip baisiai nuožmūs buvo Asiriečiai savo karuose, paaiškėja iš jų paminklų, kuriuose visuomet nurodoma, kad

vonams, jie sukniumba ant savo kūnų. <sup>4</sup>Vis tai dėl daugybės paleistuvysčių, gražios ir dailios, mokačios žavėti kekšės, kuri pardavė savo paleistuvavimais tautas ir savo žavėjimais šeimynas. <sup>5</sup>Štai aš tau, sako kareivijų Viešpats; aš pakelsiu tavo siūles ant tavo veido, parodysiu tautoms tavo plikumą ir karalystėms tavo gėdą. <sup>6</sup>Aš mesiu ant tavęs pasibjaurėtinus dalykus, apgėdinsiu tave ir padarysiu iš tavęs pavyzdį. <sup>7</sup>Ir atsitiks, kad kiekvienas, kurs pamatys tave, atšoks nuo tavęs ir sakys: Ninivė sunaikinta! Kas palinguos dėl tavęs galva? iš kur aš jieško-siu tau ramintojo?

<sup>8</sup>Ar tu geresnė už tautų Aleksandriją, kuri gyvena upėse? Vandenys aplink ją; jos turtai jūra; jos sienos vanduo. <sup>9</sup>Etiopija ir Egiptas jos stiprybė, ir nebuvo jai galo; Afrika ir Libija buvo tau pagalba. <sup>10</sup>Bet ir ji ištremta, išvesta nelaisvėn; jos vaikai sutruškinti visų kelių kampuose, apie jos kilniuosius buvo metama burtas, ir visi jos didikai surakinti pančiais. <sup>11</sup>Taigi ir tu būsi nugirdyta ir būsi paniekinta; tu turėsi jieškoti pagalbos prieš priešą.

<sup>12</sup>Visos tavo pilys kaip figmedžiai su savo kekėmis; jei jos bus pakratytos, kris į valgančio burną. <sup>13</sup>Štai tavo tauta yra moterys tavyje; tavo priešams plačiai atidaryti tavo šalies vartai, ugnis prarys tavo užkaiščius. <sup>14</sup>Dėl apgulimo semkis sau vandens, statyk savo sustiprinimus; eik į molį, minkyk jį kojomis ir dirbkis sau plytų. <sup>15</sup>Tenai suėš tave ugnis; tu žūsi kalaviju; jis prarys tave kaip žiogai, nors tu būsi krūvomis kaip žiogai, gausinga kaip skėriai. <sup>16</sup>Tavo prekiavimų buvo daugiau kaip yra dangaus žvaigždžių; tačiau žiogas ištiesia savo sparnus ir nuskrenda. <sup>17</sup>Tavo sargai kaip skėriai, ir tavo mažutėliai kaip skėrių skėriai, kurie

daug tūkstančių žmonių būdavo užmušta, kiti buvo prikalti ant kryžių, nesuskaitoma daugybė išvesta nelaisvėn, miestai sulgynti su žeme, vaisiniai medžiai iškirsti ir tt. Ap-gaulė, melagingi pažadai, priesaikos nesilaikymas buvo paprasti jų ginklai. — Kuo Ninivė buvo nusi-kaltusi, tuo ji turi būti nubausta: karo žiaurumais ji nusikalto, karo baisenybės bus jai atlyginimas. — <sup>2</sup>*Rimbų*: kurių kirčiais ir pliauskė-jimu raginami bėgti greičiau arkliai. Keturiais pirmais išsireiškimais aprašomi kariški vežimai. — <sup>3</sup>*Užmušta daugybė*... Tai priešų puolimo pasėka. Ebr t: užmuštų be skaičiaus, daugybė negyvų, krūvos; ant jų lavonų suklumpama. — <sup>4</sup>*Paleistuvysčių*. Kita Ninivės didelė nuodėmė buvo jos palaikoma ir platinama stabmel-dystė [plg Mik 1,7/]; su stabų garbinimu buvo sujungiamą neretai begėdiškas paleistuvavimas. Savo pa-vyzdžiu jie traukė į tą nusikaltimą kitas, ypač savo pavergtąsias tau-tas. — <sup>5</sup>*Aš tau*... Naujas Viešpaties grasymas. Žr aug 2,13. — *Plikumą*: kai būsi netekus viso, kuo puošais, didžiavais. — <sup>6</sup>*Pasibjaurėtinus da-*

*lykus*. Ebr t: mėšlą, išmatas. — *Pavyzdį*: duosiu tyčiotis iš tavęs. — <sup>7</sup>*Pamatys tave, atšoks*... Netyčiomis pamatęs skubės eiti šalin, kaip nuo pūnančio lavono. — *Palinguos*: ro-dys liūdesio, užjaus.

<sup>8</sup>*Tautų Aleksandriją*... Anot ebr t: No-Amon, t y, Amono buveinė, kuri sėdi ant Nilo upių. — Taip buvo vadinamas žymiausias augš-tojo Egipto abiejuose Nilo krantuose pastatytas miestas, labiau žinomas Tebų vardu. Aleksandrijos pranašo Naumo laikais visai dar nebuvo. — *Turtai*. Ebr t: jos sustiprinimai. — *Jūra*: gausingi Nilo vandenys. — <sup>9</sup>*Etiopija*... Tebai buvo galingi ne tik savo vieta, bet taip pat savo kariuo-menės, savo gynėjų daugybe. Juos rėmė Etiopija, Egiptas, *Afrika ir Libija*. Ebr t: Put ir Lubim. — Put'u gal buvo vadinama Arabija, į rytus nuo Egipto; Lubim yra Li-bijos kraštas, į vakarus nuo Egipto. — <sup>10</sup>*Ištremta*. Taigi čia nekalbama apie Tebų sugriovimą. — *Kampuose*: kur keliai susiduria, aikštėse. — *Apie jos kilniuosius*: kaip apie pa-prastus vergus. — <sup>11</sup>*Nugirdyta*: bai-sia nelaime iš Viešpaties rūstybės

sėda ant tvorų šalčio dieną ; saulė užteka, ir jie nuskrenda, ir nebežinoma vieta, kur jie yra buvę. <sup>18</sup>Snaudžia tavo piemenys, Asuro karaliau ! tavo kunigaikščiai palaidoti ; tavo tauta slapstosi kalnuose ir nėra kam jos surinkti. <sup>19</sup>Tavo sužeidimas neuždengtas, tavo žaizda nepagydoma ; visi, kurie išgirsta kalbant apie tave, ploja rankomis prieš tave, nes ko kada nors nepasiekė tavo piktumas ?

taurės. — *Pagalbos*. Ebr t : prieglaudos. — <sup>12</sup>*Kekėmis*. Ebr t : ankstyvomis uogomis.

<sup>13</sup>*Moterys* : vyrai neteks savo drąsos, bus bailūs kaip moterys. — *Vartai* : priėjimas. — *Užkaiščius* : kuriais buvo sustiprinami ir užskendžiami miesto vartai. — <sup>14</sup>*Semkis...* statyk... Ironiški pamokymai. —

*Dirbkis sau plytų* : kuriomis galėtumei sustiprinti savo sienas. Anot ebr t : sustiprink plytų krosnį. —

<sup>15</sup>*Tenai* : kur tau rodėsi esanti saugiausi vieta. Ugnį plytų krosnyje kūrenant, ateina žinia, kad miestas padegtas ir griauamas. — *Kaip žiogai* : taip greitai ir nieko nepaliekant. — <sup>16</sup>*Prekiavimų*. Ebr t : pirklių. — <sup>17</sup>*Tavo sargai...* Sargais ir mažutėliais Vulgatoje pavadinti Nini-

vės valdininkai ir raštininkai, kurių skaičius buvo labai didelis, kurių buvo visos aibės. Jei valdininkų ir raštininkų buvo taip daug, kaip skėrių, tai kariuomenės ir gyventojų

turėjo būti be palyginimo daugiau. Tačiau jie visi neįstengia miesto apginti. Jie sustirsta, kaip skėriai nuo šalčio ir kaip skėriai, saulės spindulius pajutę, pakyla ir nuskrenda. — <sup>18</sup>*Tavo piemenys* : augšti valdininkai, kurie stovėjo arčiau karaliaus ir padėdavo jam valdyti šalį. Jų vieni nebuvo pasirengę ginti Ninivę nuo priešų, kiti žuvo kovoje. Gyventojai, pasilikę be vadų, išbėgiojo. — <sup>19</sup>*Neuždengtas*. Tavo žuvimas visiems matomas. Anot ebr t : nėra vaisto tavo sužeidimui. — *Ploja rankomis* : taip išreiškdami savo džiaugsmą. — *Ko kada nors...* Visos tautos ir visuomet gavo daug kentėti dėl Asirijos piktumo. — Šitie žodžiai sudaro be galo gražią knygos pabaigą. — Ninivė po ilgo apgulimo buvo sugriauta gal 612 m pirm Kr ; sugriovė ją Medai ir Babiloniečiai ; į miestą įsiveržti padėjo jiems didelis potvynis, griauti ir naikinti padėjo ugnis

# ABAKUKO PRANAŠYSTĖ

## I V A D A S

1. Abakukas turėjo būti gana retas vardas pas senovės Žydus, nes be šios pranašystės autoriaus šv Rašte randame taip pavadintą tik vienui vieną asmenį, kurs irgi buvęs pranašas /Dan 14,32.../. Tas vardas ebr kalboje reiškia: apkabinamas, arba, kurs apkabina. Tiesioginių žinių apie pranašą Abakuką neturime. Iš paskutinės jo giesmės eilutės /3,19/ galima daryti išvadą, kad Abakukas gal buvo šventyklos giesmininkas, todėl jis galėjo būti levitas, ar net kunigas. Pranašas Abakukas gyveno ir rašė, be abejo, pirm Babilono nelaisvės; iš jo žodžių aišku, kad Babiloniečiai dar nė karto nebuvo užpuolę Palestinos, kad jų puolimą, nors ir neilgai trukus įvyksiantį, jam teko skelbti iš anksto, kaip beveik netikėtiną dalyką, kurs niekam į galvą nebuvo atėjęs. Tiksliau nustatyti laiką, kuriame Abakukas gyveno, nesant atitinkamų davinių, negalima. Toki Žydų tautos padėtis, kokią piešia Abakukas, galėjo būti paskutiniais karaliaus Manaso viešpatavimo /698-643/ metais. Kitas pranašas Abakukas, kuriam buvo liepta nunešti Daniėliui valgyti /Dan 14,32/, turėjo gyventi žymiai vėliau, todėl jis negalėjo būti šios pranašystės autorius

2. Kaip Naumas Asiriečiams, taip Abakukas Kaldiečiams ar Babiloniečiams, kurie po Asiriečių buvo tapę Rytų valdovais, pranašauja bausmes ir žuvimą. Jis pradeda savo pranašystę paskelbimu bausmių, kurių Viešpats, pasinaudodamas Kaldiečiais kaip įrankiu, siųs nusikaltusiems Žydams; toliau dejuoja dėl Kaldiečių nuožmumo ir skelbia Dievo vardu tiems nuožmiems Kaldiečiams didžiausių nelaimių /1,1-2,20/. Antroji Abakuko pranašystės dalis yra labai graži lyrinė psalmė, kurioje pranašas, paskelbęs Viešpaties nužengimą iš jo dangiškos buveinės, nusidėjėlių bausti ir teisiųjų gelbėti, aprašo jausmus, kokių gerųjų sielose sužadina Viešpaties nutarimų įvykdymas /3,1-19/

Abakukas vadinamas tikėjimo pranašu. Matydamas tautos kančias, jis laukia, kad tikėjimas nugalės ir todėl Dievo karalystė nežus. Abakuko žodžius Nauj Testamente kelis kartus mini šv Povilas

# ABAKUKO PRANAŠYSTĖ

1. <sup>1</sup>Našta, kurią matė pranašas Abakukas

<sup>2</sup>Iki kolei, Viešpatie, aš šauksiu, ir tu negelbėsi? — kelsiu į tavo savo balsą, kentėdamas smurtą, ir tu negelbėsi? <sup>3</sup>Kam tu man rodai neteisėtumą ir vargą, duodi matyti savo akimis plėšimą ir neteisybę? Vaidas kilsta ir prieštaravimas įsigali. <sup>4</sup>Todėl įstatymas laužomas ir teisybė nebeįsina aikštėn; nes bedievis nugali teisųjį, todėl teismas išsina iškreiptas

<sup>5</sup>Pasižvalgykite tarp tautų ir matykite, stebėkitės ir baisėkitės, nes jūsų dienoje įvyksta dalykas, kuriam niekas netikės, kai bus pasakojamas.

<sup>6</sup>Nes štai aš pažadinsiu Kaldiečius, rūsčią ir smarkią tautą, kuri eina per tolimą žemę, kad pasisavintų ne savo padangtes. <sup>7</sup>Ji nuožmi ir baisi; jos teisė ir reikšmė eina iš jos pačios. <sup>8</sup>Jos žirgai lengvesni už lūšius ir greitesni už vilkus vakare; jos raiteliai plačiai išsisklaidę; nes jos raiteliai ateina iš toli, skrenda kaip aras, kurs skuba prie ėdesio. <sup>9</sup>Visi jie eina prie grobio; jų veidai sivilnantis vėjas, ir ji surinks belaisvius, kaip smėlį.

<sup>10</sup>Jis didžiuosius nugalėjęs karalius, ir kunigaikščiai bus jam pajuoka; jis

## 1. Dievo teismas nusidėjėliams

1,1-2,20. Pranašas dejuoja dėl bedievių neteisybės, pranašauja jiems Kaldiečių užpuolimą, išreiškia savo skausmą dėl Kaldiečių žiaurumo, ir laukia Viešpaties atsakymo /1,1-2,1/; toliau Viešpaties vardu stiprina Žydų tikėjimą ir skelbia nelaimes plėšikams, prispaudėjams, pasityčiotojams ir stabų garbintojams /2,2-20/

1. <sup>1</sup>Našta: Dievo apreikštas regėjimas pilnas grasymų ir bausmių. — <sup>2</sup>Iki kolei... Pranašas nebegali ilgiau tylomis pakęsti tautos piktadarybių, kurios gal buvo palietusios ir jį patį; jis šaukiasi į Viešpatį. — *Kelsiu...* Anot ebr t: klyksiu tau: smurtas! Ir tu negelbėsi. Smurtas buvo įsigalėjęs visame viešame ir privačiame gyvenime; beturčiai buvo skriaudžiami turtuolių, piktumui nebuvo galo. Pranašas kelia savo balsą į dangų, kad pats Dievas gintų savo garbę. — <sup>3</sup>Kam tu man... Anot ebr t: kam tu man duodi matyti neteisybes ir žiūri į priespaudą? Griovimas ir smurtas mano akyse, kilo vaidas ir vis iš naujo prasideda prieštaravimas. Kadangi Dievas nesusistabdo piktadarių ir jų nebau-

džia, jie darosi dar piktesni ir mano, kad visai nebus nubausti. — <sup>4</sup>Laužomas. Įstatymo nebesilaikoma, todėl ir teisybė paminama po kojų. — *Nugali.* Ebr t: apsupa, laiko savo tinkle

<sup>5</sup>Pasižvalgykite... Tai Dievo žodžiai bedieviams: daug tautų yra aplinkui; jos visos gali būti Dievo rūstybės įrankiais: tačiau nepaprasta bausmė sutiks piktadarius. Šitą eil kartoja šv Povilas Apd 13,40 laikydamos LXX vertimo, kurs savo esmine prasme nesiskiria nuo ebr t. — *Įvyksta.* Ebr t: aš įvykdau dalyką. Tas dalykas stovi jau tarsi prieš jūsų duris. Kad Kaldiečių įvykdytas smūgis buvo visai netikėtas, paliudija pranašas Jeremijas, Raud 4,12. — <sup>6</sup>Kaldiečius. Kaldiečiais pranašas vadina Babilono ir Babilonijos kovotojus. — <sup>7</sup>Baisi: net pasižiūrėti. — *Jos teisė...* Ji daro, reikalauja ir liepia daryti, ką tik ji pati nori, nežiūri jokių svetimų teisių. — <sup>8</sup>Vakare: todėl labai išalkę. — <sup>9</sup>Sivilnantis vėjas: kurs viską džiovina, naikina. — *Kaip smėlį:* kurs renkamas nesipriešina. — <sup>10</sup>Jis didžiuosius... Ebr t: jis /Kaldiečių vadas/ tyčiosis iš karalių; kilnieji bus jam pajuoka. —

juoksis iš visų tvirtovių, supils pylimą ir paims jas. <sup>11</sup>Tuomet pakitės jo dvasia, jis pereis ir sukniubs; ta yra jo stiprybė, kurią jis turi iš savo dievo

<sup>12</sup>Argi tu, Viešpatie, nebuvai nuo pradžios mano Dievas, mano Šventasis? ir mes nemirsime. Viešpatie, tu pastatei jį teisti ir padarei jį galingą, kad sudraustumei. <sup>13</sup>Tavo akys per daug tyrios, kad matytumei pikta, ir tu negali žiūrėti į neteisybę; kodėl tu žiūri į piktadarius ir tyli, kai bedievis ryja teisesnį už save? <sup>14</sup>Tu padarei žmones kaip jūros žuvis ir kaip šliužus, kurie neturi valdovo. <sup>15</sup>Visa jis pakelia meškere, traukia prie savęs savo tinklu ir surenka į savo rėtį. Tuo jis linksminasi ir džiaugiasi. <sup>16</sup>Todėl jis atnašauja savo tinklui ir aukoja savo rėčiui, nes jais pariebėjo jo dalis ir jo maitas buvo skanus. <sup>17</sup>Dėl to tai jis ištiesia savo tinklą ir niekuomet nesiliauja smaugęs tautas

2. <sup>1</sup>Aš stovėsiu savo sargyboje ir laikysiu pastatęs koją ant tvirtovės; aš žiūrėsiu, kad matyčiau, kas bus man sakoma, ir ką aš galiu atsakyti tam, kurs mane bara

<sup>2</sup>Tuomet Viešpats atsakė man ir tarė: Rašyk regėjimą ir išdėstyk jį plokštyse, kad būtų galima jį greitai skaityti. <sup>3</sup>Nes regėjimas dar toli,

<sup>11</sup>*Jo dvasia...* Jis pakeis savo sumanymus, dar labiau įsidrąšins, eis greitai kita kryptimi ir susilaiks žuvimo ten, kur jo mažiausiai laukė. Anot ebr t: jis tęs toliau /kaip vėjas/ ir nusikals; jo paties jėga yra jo dievas /plg Jėš 47,7/

<sup>12</sup>*Argi tu... nebuvai...* Pranašas nuolankiai primena, kokie buvo nuo seniausių laikų Dievo santykiai su tauta; jis, būdamas tautai Jahvė, sandoros Dievas, negali ir toliau jos apeisti; būdamas šventasis, jis negalės pataikauti bedieviams Kaldiečiams. Todėl pranašas, tyliai maldaudamas, išreiškia savo pasitikėjimą: *mes nemirsime*, t y, tauta nebus amžinai. — *Pastatei jį teisti*: davei jam laikinai teisti mus, bet ne visiškai sunaikinti. — *Ir padarei*. Anot ebr t: ir tu, o Uola, pastatei jį bausti. Uola čia vadinamas pats Viešpats /Pak 32,4.15.18; Ps 31,3; Jėš 17,10 ir k/; ant tos uolos stovi Izraelis. — <sup>13</sup>*Bedievis ryja*. Norėdamas sužadinti Viešpaties pasigailėjimą, pranašas klausia, kaip jis gali pakeisti piktus Kaldiečius, kad pažemintų Žydus; jie, tiesa, nebuvo nekalti /žr aug 3,4 e/, bet visgi buvo geresni už Kaldiečius; Žydų tarpe jų visuomet buvo ir teisingųjų; reiktų bent į juos atsižvelgti. —

<sup>14</sup>*Kaip jūros žuvis...* Jei Dievas leistų visai sunaikinti Žydus ir paliktų nenubaustus Kaldiečius, tai Žydų tauta būtų panaši į jūros žuvis

ir šliužus, neturinčius *valdovo*, t y, globėjo, kuriuos gali gaudyti ir naikinti kiekvienas, kas tik nori; <sup>15</sup>Kaldiečiai sugautų savo tinklais visus Žydus, juos sunaikintų ir patys džiaugtųsi, <sup>16</sup>ne Dievui garbę jie duotų, bet garbintų savo jėgą. — *Aukoja*. Ebr t: degina smilkalus. — <sup>17</sup>*Dėl to tai...* Lengvas pasisekimas padrąšins Kaldiečius pavergti ir smaugti taip pat kitas tautas; argi gali Dievas į visa tai ramiai žiūrėti?

2. <sup>1</sup>*Aš stovėsiu...* Pranašas yra įsitikinęs, kad jis gaus iš Dievo atsakymą; jis ragina pats save laukti ramiai ir susikaupus to atsakymo; jis laikysis taip, kaip žvalgas, kurs pastatytas augštesnėje pilies vietoje budriai žiūri, kas dedasi aplinkui. — *Tam, kurs mane bara*. Ebr t: po mano skundo. Pranašas klausia pats save, kaip jis galės pasiteisinti, jei Dievas darys jam priekaištų dėl jo dejavimų. — <sup>2</sup>*Kad būtų galima...* Pranašas greitai gauna Viešpaties atsakymą. Jis turi jį taip aiškiai parašyti, kad skaitytojams nebūtų jokių kliūčių jį visą perskaityti. Ką pranašas turi parašyti, pasakoma 4 eil; 3 gi eil nurodoma priežastis, kodėl negana tas dalykas tik paprastu būdu paskelbti, kodėl reikia parašyti. — <sup>3</sup>*Nes regėjimas...* Ebr t: Nes regėjimas stovi iki paskirtam laikui ir laukia galo, t y, kas regėjimu vaizduojama, savo laiku bus įvykdyta, ir pats regėjimas tarsis

bet gale jis pasirodys ir neapvils. Jei jis sugaišta, lauk jo, nes jis tikrai ateis ir nepavėluos. <sup>4</sup>Štai, kas yra netikintis, to siela netiesi jame; teisusis gi bus gyvas savo tikėjimu

<sup>5</sup>Kaip vynas apsvaigina geriantį, taip bus puikiam žmogui; jis neturės garbės. Jis išplečia kaip požemiai savo sielą ir yra nepasotinamas, kaip mirtis; jis surenka prie savęs visas gimines ir sutraukia priesavęs visas tautas. <sup>6</sup>Argi visi šitie nepradės dainuoti apie jį pašaipos dainą, ar nekalbės prieš jį patarių ir ar nesakys: Vargas tam, kurs krauna, kas ne jo? Ar ilgam? Jis apkrauna save tirštais purvais. <sup>7</sup>Ar nepakils ūmiai tie, kurie kąs tavo; ar nepabus, kurie draskys tavo, ir ar tu nebūsi jiems grobis? <sup>8</sup>Kadangi tu apiplėšei daug tautų, plėš tavo visos, kurios bus likusios iš tautų, dėl išlieto žmogaus kraujo ir dėl neteisybės, padarytos šaliai, miestui ir visiems jų gyventojams. <sup>9</sup>Vargas tam, kurs renka neteisinę pelną savo namams, kad jo lizdas būtų augštybėje, ir kurs tariasi apsaugosiąs nuo nelaimės galios. <sup>10</sup>Tu sugalvojai savo namams gėdą, sumušei daug tautų ir tavo siela nusidėjo. <sup>11</sup>Nes akmuo iš sienos šauks ir medis, kurs yra pastatų sunėrimuose, atsakys. <sup>12</sup>Vargas tam, kurs stato miestą kraujais ir įkuria pilį neteisybe. <sup>13</sup>Ar ne kareivijų Viešpaties bus padaryti šie dalykai? Nes tautos vargsta didelei ugniai, ir giminės nie-

veržiasi prie to, kad būtų įvykdytas; bus gi įvykdytas Dievo paskirtu laiku — *Jei jis sugaišta*: jei tu to įvykdymo nematai taip greitai, kaip norėtumei. — *Kas yra netikintis*. Anot ebr t: Štai pasipūtus, netiesi yra jame jo siela; teisusis gi dėl savo ištikimybės tikėjimui bus gyvas. — Taip čia išreiškiamas bendras Dievo įstatymas, kurs toliau pritaikomas Kaldiečiams ir Žydams. Laimingo gyvenimo, gyvenimo pilno gėrybių ir Dievo palaimos, gali tikėtis tik teisusis, jei jis pasilieka ištikimas savo tikėjimui, pamaldžia širdimi laikosi Dievo ir jo pažadų ir kiekvienoje nelaimėje jieško sau paguodos toje ištikimybėje tikėjimui. Taip jis ir tūkstančių pavojų lieka nepaliestas, tuo tarpu kad prapultis ir sunaikinimas ateina visiems, kurie nutolsta nuo šios gyvenimo taisyklės /plg Žyd 10,30/: ant pasipūtusiųjų ir tų, kurie Dievo akivaizdoje nėra teisūs

<sup>8</sup>*Kaip...* Pirmoji bendro 4 e išreikšto dėsniu dalis pritaikoma Kaldiečiams. Išdidumas prigauna, veda į nelaimę, duoda kitiems progos tyčiotis. Kaldiečiai gi buvo žymūs savo išdidumu; be to, jie buvo žinomi kaip nemaži girtuokliai. Ebr t: vynas yra prigavikas, ir gypelnių karžygys niekuomet negyvens ramybėje. — *Nepasotinamas...* Požemiai /šeolis, mirusiųjų buveinė/ niekuomet nesako gana /Pat 30,16/, ir

mirtis niekuomet nesiliauja siautus.

— *Tirštais purvais*. Ebr t anot kaikurių: užstatytomis gėrybėmis /kurias reikia grąžinti/. — *Kurios bus likusios*. Iš tų tautų, kurios Kaldiečių buvo paverptos ir kurios dar tebėra, atsiras keršytojų. Jų buvo pavergti ir Persai, kaip paaikšėja iš Jer 25, 9.25. — *Šaliai, miestui*. Ypač gi Judo šaliai, Jerusalei ir Izraeliui. — *Tam, kurs...* Turima galvoje karalius. Lizdas labai augštoje vietoje būna labai saugus, tačiau čia jis gal yra puikybės vaizdas. — *Tu sugalvojai...* Juo augščiau buvo Kaldiečiai pakilę ir juo labiau pasitikėjo savo saugumu, juo daugiau bus karaliui gėdos iš jo nupuolimo, kurs bus juo gilesnis. — *Sumušei...* Plg Jer 50,23, kur Kaldiečiai vadinami visos žemės kūju. — *Tavo siela...* Anot kaikurių: tu nusidėjai savo sielai. — *Akmuo iš sienos...* Sienu akmenys ir rąstai kels savo balsą prieš prispaudėjus. Plg Išganytojo žodžius Lk 19,40. — *Tam, kurs...* Vargas Kaldiejos karaliui, kaip visos tautos atstovui, kurs plėšdamas, žudydamas ir visus slėgdamas, renka turtus ir varu verčia pavergtuosius padėti jam jo statybose. Pastatytieji rūmai bus sunaikinti. — *Ar ne...* Anot ebr t: Štai ar ne nuo kareivijų Viešpaties ateina toks dalykas, kad tautos dirba ugniai ir tt. — Tautos stato, kad parengtų ugniai medžiagos gaisro metu. — *Garbės pažinimo*.

kui, ir pailsta. <sup>14</sup>Nes žemė bus pilna Viešpaties garbės pažinimo, kaip bangų, kurios dengia jūrą. <sup>15</sup>Vargas tam, kurs duoda savo prieteliui gėralo, įpildamas į jį savo tulžies, ir nugirdydamas jį, kad pamatytų jo plikumą. <sup>16</sup>Tu būsi pilnas sugėdinimo užuot garbės, gerk gi ir tu, ir apsvaigk. Viešpaties dešinės taurė apsups tave, ir sugėdinimo vėmalas bus ant tavo garbės. <sup>17</sup>Nes Libano neteisybė apdengs tave ir naikinimas gyvulių nubaidys juos dėl žmonių kraujo ir dėl neteisybės šaliai, miestui ir visiems jų gyventojams. <sup>18</sup>Ką padės drožtas paveikslas, kad jį išdrožė jo dirbėjas, lietas paveikslas ir netikras atvaizdas? kad dirbėjas pasitiki savo išdirbiniu ir dirba nebylius stabus? <sup>19</sup>Vargas tam, kurs sako medžiui: Pabusk! nebyliui akmeniui: Kelkis! Argi jis gali pamokyti? Štai jis aptrauktas auksu ir sidabru, tačiau jo viduje nėra jokio kvapo. <sup>20</sup>Bet Viešpats yra savo šventame dievnamyje; jo akivaizdoje tegul tyli visa žemė

### 3. <sup>1</sup>PRANAŠO ABAKUKO MALDA DĖL NEŽINOJIMO NUODĖMIŲ:

- <sup>2</sup>Viešpatie, aš išgirdau tavo žodį ir nusigandau.  
Viešpatie, padaryk savo darbą gyvą metų viduryje,  
metų viduryje padaryk jį žinomą;  
kai tu rūstinies, atsimink savo gailestingumą.  
<sup>3</sup>Dievas ateis iš pietų, ir Šventasis nuo Parano kalno.  
Jo garbė apdengia dangų, ir jo gyriaus yra pilna žemė.

Dievo numatytu Kaldiečių žuvimu bus prirengtas tikrojo Dievo pažinimo išplatinimas, kurį Kaldiečiai trukdė. Kai Babilonas bus nugalėtas, visiems paaiškės jo dievačių niekinumas. Ypatinga Viešpaties garbė yra ta, kad žmonės jį pažintų, garbintų ir jam tarnautų. — *Kaip bangų...* Taip bus apdengta žemė Viešpaties garbingumo. — <sup>15</sup>*Prieteliui*: artimui. Kad gėralas greičiau apsvaigtų, į jį dedama tulžies ir nuodų. Toks gėralas pavergtoms tautoms buvo Kaldiečių žiaurumas; varginamos, niekinamos, jos turėjo sugyvuoti. Dėl tokio bjauraus pasielgimo su pavergtais laukia Kaldiečius panaši bausmė. — <sup>16</sup>*Tu būsi...* Tu tarei padidinsias savo garbę, tačiau tu prirengi sau gėdą. — *Apsvaigk*. Anot ebr t: pasirodyk plikas. — *Taurė*: rūstybės taurė, bausmė. Anot ebr t: dabar taurė Viešpaties dešinėje ateina tau, ir gili gėda tavo garbei. Plg Jer 25,26. — <sup>17</sup>*Nes Libano...* Anot ebr t: nes smurto darbai Libane prislėgs tave ir skerdynės tarp gyvulių įvairys tau baimės. — Kaldiečiai iškirto Libano kalnuose daugybę medžių savo statybai /Ješ 14,7,8/ ir gal sunaikino daugybę gyvulių, kurie ten ganėsi. Libano paminėjimu primenama Pa-

lestina /Jier/. — <sup>18</sup>*Ką padės...* Paskutinė ir svarbiausi priežastis, kodėl Kaldiečiai ir jų karalystė turi žuti, yra jų stabmeldystė. Savo didybę jie laikė savo dievačių nuopelnu ir platino jų garbinimą; todėl tikrojo Dievo garbė reikalauja, kad dievaičiai žūtų. — Eil pradedama ironišku klausimu: Kadangi dirbėjas turi tiek vargo su paveikslu padirbimu, tai jis turi laukti iš jo naudos; koki ji yra? — *Netikras atvaizdas*. Ebr t: melo mokytojas. — Dievas yra tiesa, dievaitis melas. — *Pasitiki*...Kaip gali tas, kurs dirba nebylį, negyvą statą, pasavinti jam didesnę galią, negu sau pačiam? — <sup>19</sup>*Jis aptrauktas...* Visas jo dieviškumas yra tas, kad jis auksu ar sidabru aptrauktas medis. Plg Ješ 44,9-20; Bar 6,7. — <sup>20</sup>*Viešpats...* Kilniu būdu pranašas skelbia tikrojo Dievo didenybę. — *Tegul tyli...* Tylėjimas yra pasidavimo ir tarnavimo ženklas

### 2. Abakuko giesmė

3,1-19. Savo giesmėje Abakukas, pilnas baimės ir vilties, aprašo teisėjo atėjimą, nori žinoti atėjimo priežastį ir skelbia, kad Viešpats ateisias savo tautos gelbėti. Dievo teismo jis laukia su baime ir viltimi



- <sup>4</sup>Jo blizgėjimas kaip šviesa, spinduliai yra jo rankose ;  
ten paslėpta jo stiprybė.
- <sup>5</sup>Ties jo veidu eina maras, ir sunaikinimas eina ties jo kojomis.
- <sup>6</sup>Jis sustoja ir matuoja žemę ; jis pažvelgia ir išsklaido tautas ;  
amžini kalnai sutrupinami,  
pasilenkia pasaulio kauburiai po jo amžinybės žingsniais.
- <sup>7</sup>Aš matau Etiopijos padangtes nelaimėje,  
Madiano šalies padangtės siūbuoja.
- <sup>8</sup>Argi tu, Viešpatie, susirūstinai upėms,  
arba ar tavo narsas prieš upes ?  
arba ar prieš jūrą tavo užsidegimas ?  
Tu sėdi ant savo žirgų, ir tavo vežimai išgelbėjimas.
- <sup>9</sup>Tu stipriai įtempi savo kilpinį,  
kaip esi prisiekęs giminėms ;  
upėms tu skeli žemę.
- <sup>10</sup>Tave išvysta ir dreba kalnai,  
vandenų tvanas nuteka ;  
gelmė atsiliepia savo balsu,  
giluma pakelia savo rankas.

3. <sup>1</sup>*Pranašo...* Antraštė kaip kai-  
kuriuose psalmėse ; toje antraštėje  
pasakoma, kas yra giesmės autorius,  
koks jos turinys ir nurodoma ypa-  
tinga jos rūšis. — *Malda*. Ebr *theophil-*  
*lah*, malda plačia to žodžio prasme  
/plg Ps 16,1 ; 85,1 ir k/. — *Dėl ne-*  
*žinojimo nuodėmių*. Pranašas mal-  
dauja, kad Dievas įvykdytų, ką yra  
žadėjęs, ir kad dėl Žydų nuodėmių  
neatidėtų įvykdymo. Ebr *‘al šigjo-*  
*noth* gal nurodomas giesmės ritmas.  
Plg Ps 7,1

<sup>2</sup>*Tavo žodį* : ką tu davei man iš-  
girsti apie bausmę Žydams, kurią  
įvykdysi per Kaldiečius, kad paskui  
nubaustumei ir juos pačius /Jieron,  
Teod/. — *Padaryk...* Įvykdyk savo  
nutarimą. — *Metų viduryje*. Prana-  
šui labiausiai rūpi jo tautos išgel-  
bėjimas. Jis norėtų matyti laukimo  
laiką /žr aug 2,3/ sutrumpintą, kad  
bausmė ilgai nesitęstų. — *Gailestin-*  
*gumą* : nebausk rūstybėje, sušvelnink  
bausmę gailestingumu, suteikdamas  
malonės ir bedieviams, kad jie į  
tave gręžtųsi. — LXX vertime šitos  
eil tekstas toks : Viešpatie, aš išgir-  
dau žinias ir esu nusigandęs ; Vieš-  
patie, aš apmąščiau tavo veiksmus  
ir esu labai nustebintas ; tarp dviejų  
gyvūnų tu būsi pažintas ; kai metas  
ateis, tu būsi parodytas ; kai mano  
siela bus sumišus rūstybėje, tu at-  
siminsi gailestingumą. Toks teksto  
vertimas yra priimtas Eklesijos li-  
turginėse pamaldose /fer VI in Pa-

resceve, tractus post I prophetiam/.  
Minimi tekste gyvūnai yra sandoros  
skrynios kherubai /Metod, Kir/. Kad  
jie reikštų du gyvulius prie kūdikėlio  
Jėzaus prakarto, šventieji tėvai apie  
tai nieko nėra pasakę. — <sup>3</sup>*Dievas*  
*ateis...* Gražiausis Dievo pasirodymo  
aprašymas primena Dievo apsireiš-  
kimą Sinajaus kalne. Plg Pak 32,2 ir  
k. — *Iš pietų* : iš Sinajaus kalno  
šalies, kur buvo sudaryta teokratinė  
sandora. Ebr t : iš Temano. — Te-  
manu vadinama pietinė Idumėjos  
dalis. — *Šventasis* : kurs dėl savo  
begalinio šventumo nenutraukia sa-  
vo padarytosios sandoros, kurs savo  
priešus sunaikins ir savo galingumą  
vėl parodys savo šventoje tautoje. —  
*Parano kalno*. Taip vadinama šalis  
tarp Idumėjos ir pietų Palestinos ;  
ta šalis buvo didelių Dievo veiksmų  
liudytoja. Plg Sk 10,11 ; 13,1 ; 14.  
10. — Ebr t šitos eil gale dedamas  
žodis *Selah*, randamas tik psalmėse.  
Žr Ps 3,3 ir k. — <sup>4</sup>*Spinduliai...* Ebr  
t : Blizgėjimas kaip saulės šviesa  
eina iš jo rankos. — Gal čia yra  
aliuzija į tai, kaip Dievas yra parodęs  
savo garbingumą Mošei. Žr Iš 33,23.  
— *Ten* : tame blizgėjime. Toje švie-  
soje jis pats yra pasislėpęs. — <sup>5</sup>*Su-*  
*naikinimas...* Anot ebr t : jo pėdomis  
seka svilinantis karštis, t y, jo paly-  
dovai yra maras ir ugnis. Plg Pak  
4,24 ; 9,3. — <sup>6</sup>*Jis sustoja ir...* Kai  
tik jis pasirodo ir pažvelgia į teisia-  
majį pasaulį, visa kas pajunta jo

- <sup>11</sup>Saulė ir mėnulis sustoja savo būstinėje,  
pasitraukia, kai tavo vilyčios šviečia,  
tavo žaibuojančios jietys blizga.
- <sup>12</sup>Rūstybėje tu min'iai žemę,  
narse tu labai išgąsdini tautas.
- <sup>13</sup>Tu išėini savo tautos gelbėti,  
gelbėti draug su savo Pateptuoju.  
Tu numuši šelmenį nuo bedievio namų,  
atidengi juos nuo pamatų iki kaklui.
- <sup>14</sup>Tu prakeiki jo skeptrą, galvą jo kovotojų,  
kurie kaip viesulas ateina išsklaidyti manęs.  
Jų džiaugsmas kaip to, kurs slapčia ryja beturtį.
- <sup>15</sup>Tu padarei savo žirgams kelią jūroje,  
daugelio vandenų dumbluose.
- <sup>16</sup>Aš išgirdau, ir mano viduriai sudrebėjo,  
mano lūpos sudrebėjo dėl to balso.  
Tegul puvėsis įeina į mano kaulus,  
ir tegul kibžda manyje,  
kad išsėčiau sielvarto dieną  
ir žengčiau augštyrą pas mūsų prisirengusią tautą.

visagalybė. — *Amžini* : amžiais stovėję. — *Po jo amžinybės...* Kaip ir kur jis visais amžiais ėjo ir veikė. — *Aš matau...* Baimė apima Etiopiją ir Madianiečius; net jų padangtės jaučia Dievo prisiartinimą. Kas 6 e buvo pasakyta apie tautas bendrai, čia paaiškinama pavyzdžiu: Etiopai eidavo dažnai kartu su Egiptiečiais, Madianiečiai buvo Dievo tautos priešai. — *Argi tu...* Teisėją pajunta visų pirma upės ir jūra. Taip čia daroma aliuzija į Viešpaties stebuklus Raudonojoje jūroje, Jordano ir Nilo vandenyse. Panašių vaizdų yra Ps 105,9; 113,3. — *Tu sėdi...* Kai tu atsisėdi į savo kariškus vežimus ir pasiimi savo kilpinį, tu, nugalėdamas savo priešus, išgelbėsi savo tautą. Kariški Dievo vežimai yra debesys /Ps 103,3/, iš kurių atėjo ant Egiptiečių griausmas ir žaibai. — *Esi prisiekęs giminėms* : kad išvaduos savo tautą /Prad 22,16; Ps 76,17/. Po šitų žodžių ebr t vėl yra Selah. — *Sheli žemę* : kad iš jos ištrykštų upės, kad jos sukiltų prieš bedievių /Prad 7, 11; Ps 76,17/. — *Gelmė* : jūrų vanduo. — *Savo rankas* : didžiausias bangas. — *„Sustoja savo būstinėje...“* Apie saulę ir mėnulį čia kalbama taip, lyg kad jie turėtų tam tikras patalpas, į kurias pasislepia, kai pradeda žaibuoti. Vilyčiomis ir jietimis vadinami žaibai, nuo kurių slepiasi dangaus ži-

buriai, net saulė ir mėnulis. — *„Rūstybėje...“* Anot ebr t : užsidedime tu eini per žemę, rūstybėje tu sutriuškini tautas. — Tiesioginis Viešpaties pasirodymo tikslas yra nubausti pagonis, bet jis pasireiškia taip pat Žydų tautos išvadavimu. — *„Draug su savo Pateptuoju.“* Ebr t galima versti taip : kad gelbėtumei savo pateptąjį : teokratinį karalių, arba visą išrinktąją tautą. — *Numuši šelmenį...* Kaldiečiai yra tarsi dideli rūmai, kurių šelmuo yra karalius, sienos ir pamatai — tauta. Jie bus visai sugriauti nuo šelmens iki pamatų : turės žūti karalius ir jo tauta. — *„Jo skeptrą, galvą“* : tą, kurs ką tik buvo pavadintas šelmeniu. Ebr t reiktų versti kitaip : perdūrei jo rykštėmis /jietimis/ galvą jo kuni-gaikščių. Sakinio prasmė gali būti toki : Dievas atima iš bedievio kuni-gaikščio jo paties ginklus ir jais jį perduria. Kaldiečiai žus jų pačių ginklais. — *Manęs.* Pranašas čia kalba visos tautos vardu. — *Ju džiaugsmas...* Piktas džiaugsmas dėl laukiamų laimėjimų. — *„Tu padarei...“* Aliuzija į perėjimą per Raudonąją jūrą ir per Jordaną. Ten reikėjo nugalėti dvi kliūtis : vandens daugybę, ir kai vanduo pasitraukė, dugno dumblius. Abidvi kliūtį pašalino Dievas. — *„Aš išgirdau...“* Regėjimas pripildė pranašą didžiausios baimės. — *Dėl to balso* : dėl paskelb-

- <sup>17</sup>Nes figmedis nežydės ir nebus augmenų vynuogynuose ;  
darbas prie alyvmedžių apvils ir laukai neduos maisto ;  
avys iš avidžių bus paimtos,  
ir nebus galvijų prie prakartų.
- <sup>18</sup>Tačiau aš linksminsiuos Viešpatyje  
ir džiūgausiu Dievuje, mano išganytojuje.
- <sup>19</sup>Dievas, Viešpats mano stiprybė,  
jis padaro mano kojas kaip briedžių ;  
jis nugalėtojas,  
veda mane į mano augštumas giedoti jam psalmių

tosios Žydų tautai bausmės /žr aug 2 eil ; 1,5.../. — *Tegul puvėsis...* Anot ebr t : puvėsis įeina į mano kaulus, ir aš drebu po savim /kur stoviu, nes aš turiu tyliai laukti sielvarto dienos, iki ateis prieš tautą tas, kurs ją užpuls/. — Pranašą gąsdina ypač ta aplinkybė, kad jis, nors ir labai norėtų užstoti Izraelį, turi nieko neradydamas laukti ateinančios nelaimės. Vulgatos tekste, anot kaikiurių, pranašas prašo Dievą mirties, kad nereiktų matyti tautos nelaisvės. — <sup>17</sup>*Nes figmedis...* Pranašas liūdi, kad Palestinos kraštas bus Kaldiečių ilgam laikui visai sunaikintas : didžiausis jos turtas figmedžiai, alyvmedžiai iškirsti, vynuogynai ir laukai sunaikinti, gyvuliai atimti. — <sup>18</sup>*Tačiau...* Kad ir pilnas baimės bei liūdesio pranašas

nenustoja vilties. Jo viltis Viešpatyje. — *Džiūgausiu...* Ebr t : džiūgausiu mano išganymo /išgelbėjimo/ Dievuje. — <sup>19</sup>*Dievas...* Eil pradžia labai primena Dovido džiaugsmo giesmę. Ps 17,33-34. — *Kojas kaip briedžių* : kad galėčiau su šventu vikrumu greitai bėgti prie Dievo, kurs yra mano prieglauda. — *Jis nugalėtojas...* Dievas, Abakuko ir jo tautos gelbėtojas, įkvėps jam džiaugsmingų dėkojimo giesmių. — Bet ebr t čia sakoma visai kas kita ; *lame-natseakh bineginotai*, nugalėtojai /khoros vedėjui/ ant mano stygų instrumento. Plg Ps 4,1 ir k. Pranašas šiais žodžiais norėtų pažymėti, kad jis skiria šitą giesmę liturgijai, ir kad ji reikia giedoti draug skambinant muzikos instrumento stygomis

# SOPHONIJO PRANAŠYSTĖ

## I V A D A S

Sophonijas, kurio ebr vardas *Tsethanjah* reiškia tą pat, ką ir Viešpaties slepiamas, globojamas, savo prosenelį vadina Ezekiju. Tuo vardu buvo pamaldus Judo karalius, gyvenęs pranašo Ješajo laikais; bet tai nėra įrodymas, kad Sophonijas būtų buvęs ano karaliaus palikuonis; Ezekijo, taip pat kaip ir Sophonijo vardas nebuvo retenybė Žydų tautoje. Sophonijas pats pasako laiką, kuriame jis ėjo pranašo pareigas, būtent, Judo karaliaus Jošijo laikais, todėl tarp 640-609 m. Daugiau žinių apie Sophonijo gyvenimą neturime.

Trumpos Sophonijo pranašysčių knygelės turinys gana bendro pobūdžio. Pranašas, tiesa, neretai kreipiasi į Jerusale ir į Judą, kalba apie savo tautos likimą, bet jis taip pat dažnai turi prieš akis visas žemės tautas. Jis graso, įspėja, žada. Graso Dievo vardu visiems be išimties baisiu teismu /1,1-18/; ragina taisytiis pagonių tautas, kurios slėgė Žydus, bet taip pat ir pačius Žydus: visiems nusikaltusiems stato prieš akis įrūstinto Viešpaties kerštą /2,1-3,7/, su džiaugsmu žada visiems būsimą išgelbėjimą: pagonys pasiduos Viešpačiui ir jį garbins. Judas gręšis ir bus ištikimas savo Dievui, visiems žmonėms prasidės ramybės ir tobulos laimės laikai /3,8-20/.

Sophonijo pranašystėje galima pastebėti nevieną išsireiškimą primenantį kitų pranašų, ypač gi Deuteronomijos knygos žodžius

# SOPHONIJO PRANAŠYSTĖ

1. <sup>1</sup>Viešpaties žodis, kurs buvo suteiktas Ezekijo sūnaus Amarijo sūnaus, Gedolijo sūnaus Kusio sūnui Sophonijui Judo karaliaus Amono sūnaus Jošijo dienose

<sup>2</sup>Aš imtė atimsiu visa nuo žemės paviršiaus, sako Viešpats : <sup>3</sup>atimsiu žmogų ir gyvulį, atimsiu dangaus sparnuočius ir jūros žuvis ; bedieviai bus nutremti, ir aš išnaikinsiu žmones nuo žemės paviršiaus, sako Viešpats

<sup>4</sup>Aš ištiesiu savo ranką ant Judo ir ant visų Jerusaleš gyventojų, išnaikinsiu iš šitos vietos Baalio liekanas, durininkų vardus kartu su kunigais, <sup>5</sup>taip pat tuos, kurie garbina ant stogų dangaus kariuomenę ir drauge garbina Viešpatį, juo prisiekia, bet kartu prisiekia ir Melkhomu, <sup>6</sup>ir tuos, kurie nusigręždami atpuola nuo Viešpaties, kurie nejieško Viešpaties ir nesiteirauja apie jį. <sup>7</sup>Tylėkite Viešpaties Dievo akivaizdoje, nes Viešpaties diena čia pat, nes Viešpats priėmė auką, pašventino savo pakviestuosius. <sup>8</sup>Ir štai Viešpaties aukos dieną aš lankysiu kunigaikščius, karaliaus sūnus ir visus, kurie apsilvilkę svetimšalių drabužiais. <sup>9</sup>Aš lankysiu tą dieną kiekvieną, kurs akiplėšiškai įeina per slenkstį, kurie pri-

## I. Viešpaties grasymai

### 1. Didi Viešpaties diena artėja

1,1-18. Viešpats lankys ir baus visas tautas, bet taip pat Judą ir Jerusaleį ; tai bus didelės nelaimės ir skurdo diena

1. <sup>1</sup>Buvo suteiktas : apšviečiant pranašo protą. — *Judo karaliaus...* Jošijas viešpatavo nuo 640-609 m. — <sup>2</sup>Bedieviai... Anot ebr t : aš atimsiu papiktinimą draug su piktadariais. — Papiktinimas yra stabų paveikslai. — <sup>3</sup>Jerusaleš... Jerusaleš gyventojai minimi atskirai, nes jie turėjo ypatingu būdu saugotis stabmeldystės ; jie juk turėjo savo mieste šventyklą, kunigų ir įstatymo žinovų. — *Baalio liekanas* : ne tik jo garbinimą, bet ir visus jo pėdsakus. — Karalius Jošijas buvo įvykdęs savo tautoje religinę reformą. Baalio ir kitų netikrų dievų garbinimas buvo žymia dalimi išnykęs iš Jerusaleš ; tačiau buvo dar likę nemaža jų pėdsakų. Žr 4 Kar 20,18. — *Durininkų* : dievų dievų kunigų, apie kuriuos kalbama

4 Kar 23,5. Prie jų buvo prisidėję atstumtieji Aarono giminės kunigai. Turi išnykti net jų vardai ; taip tat labai yra nepakenčiamas Viešpačiui stabų garbinimas. — <sup>5</sup>Ant stogų... Ant plokščių Palestinos stogų buvo vieta poilsui, pašnekėsimams ir maldai. Įsigalint stabmeldystei, čia buvo įtaisomi aukurai. Jau ir labai senais laikais tarnavimas žvaigždėms buvo žinomas Žydams. Plg Pak 4,19 ; 17,3,4 ; 4 Kar 17,16. Labiau jis buvo paplitęs karaliaus Manaso laikais. Žr 4 Kar 21,3. — *Melkhomu...* Jis vadinamas taipgi Molokhu ; Melkhomas buvo Amoniečių dievaitis. — <sup>6</sup>Nejieško Viešpaties. Tai anų laikų indiferentai. — <sup>7</sup>Tylėkite... Stabų garbinimo triukšmas turės nutilti, nes jau visai arti Viešpaties teismo diena, Žydų karalystės žuvimo ir jų nelaisvės diena. — *Auką*. Auka bus visi nusikaltėliai, kurie turės žūti. Pakviestieji Kaldiečiai, kurie yra Dievo paskirti ir pašaukti atlikti tam tikros tarnybos, t y, nusikaltėlius sunaikinti. — <sup>8</sup>Karaliaus sūnus. Ir iš tikrųjų Dievo bausmė sutiko jau nedorus Jošijo sūnus : jo vaikai

pildo Viešpaties, savo Dievo, namus neteisybės ir apgaulės. <sup>10</sup>Aną dieną, sako Viešpats, bus girdimas nuo Žuvų vartų šauksmo balsas, iš priemiesčio klyksmas ir nuo kauburių didelis sunaikinimas. <sup>11</sup>Klykite, Grūstuvo gyventojai. Nutilo visa Kanaano tauta, išnyko visi apsikrovusieji sidabru. <sup>12</sup>Anuo metu aš tyrinėsiu Jerusaleį su žiburiais ir lankysiu vyrus, tupinčius ant savo mielių, kurie sako savo širdyse: Viešpats nepadarys gera ir nepadarys pikta. <sup>13</sup>Jų lobis bus išplėštas ir jų namai virs tyruma; jie statys namus ir negyvens juose; jie veis vynuogynus ir negers jų vyno

<sup>14</sup>Didi Viešpaties diena yra čia pat; ji arti ir labai greit ateina; Viešpaties dienos balsas kartus; ten drąsuoliai turi sielvartų. <sup>15</sup>Ana diena yra rūstybės diena, sielvarto ir suspaudimo diena, didelės nelaimės ir skurdo diena, tamsybių ir sutemos diena, debesų ir viesulo diena, <sup>16</sup>trimito ir ryksmo diena sustiprintiems miestams ir augštomis pilims. <sup>17</sup>Aš varginsiu žmones, ir jie vaikščios kaip akli, nes jie nusidėjo Viešpačiui; jų kraujas bus liejamas kaip dulkės, ir jų kūnai bus kaip mėšlas. <sup>18</sup>Net jų sidabras ir jų auksas negalės išvaduoti jų Viešpaties rūstybės dieną; jos keršto ugnies bus praryta visa žemė, nes greitai jis padarys galą visiems žemės gyventojams

2. <sup>1</sup>Susieikite, susirinkite, neverta meilės gimine, <sup>2</sup>pirma negu paliepimas pagimdytis, kaip praeinančias dulkes, dieną, pirmą negu ateis jums narsinga Viešpaties rūstybė, pirmą negu ateis jums Viešpaties užsidegimo

Joachinas buvo išvestas į nelaisvę; paskutinis karalius Sedekijas turėjo matyti savo akimis, kaip buvo nužudyti jo sūnūs, pats buvo apakintas ir išgąbentas į Babiloną. — *Svetimšalių...* Kurie, pametę savo šalies įpročius, gėrėjosi svetimų šalių gyvenimu, dėjosi tai su Egiptiečiais, tai su Babiloniečiais, net savo drabužiais rodė savo nutolimą nuo tikrojo Dievo garbinimo. — <sup>9</sup>*Kurs akiplėšiškai...* Kurie, net neslėpdami savo išdidumo, puikiai pasipuošę eina į šventyklą ir iš to, ką jie buvo įsigiję smurtu ir apgaule, daro aukas.

<sup>10</sup>*Nuo Žuvų vartų.* Pro tuos vartus šiaurinėje Jerusaleės dalyje buvo įeinama į rytus. Gal pro tuos vartus Kaldiečiai įsiveržė į miestą. — *Iš priemiesčio:* naujesnės Jerusaleės miesto dalies, kuri buvo pastatyta Akros kalnelyje. Taip visas miestas turėjo būti pilnas dejavimų ir skausmų. — <sup>11</sup>*Grūstuvo.* Ebr ž *maktheš* čia vietos vardas. Buvo tai slėnis tarp Akros kalnelio vakarų šone, Bedzeto ir Morijos rytų šone, siekias Siloės tvenkinį. — *Kanaano tauta:* turtingi miesto gyventojai, žymūs pirkliai, kurie, būdami Žydai, gyveno Kananiečių įpročiais. — <sup>12</sup>*Su žiburiais...* Taip kad nei vienas nusikaltėlis neištrūks ir negalės pasis-

lėpti. — *Ant savo mielių.* Vynas, paliekamas statinėje senti, negerėja; mielės sugula ant dugno, o ant jų vynas tarsi guli; tokiose sąlygose jis negerėja, bet net įgyja kartumo. Tokie buvo Jerusaleės nieku nesirūpiną savimeiliai sibiraitai, kurie net Dievo apvaizdą neigė. — <sup>13</sup>*Jų...* Plg Kun 26,31; Pak 28,30,39. — <sup>14</sup>*Kartus; ten...* Ebr t: karčiai šaukia ten karžygys. — <sup>15</sup>*Didelės nelaimės ir skurdo.* Ebr t: sunaikinimo ir griovimo. — <sup>16</sup>*Augštomis pilims:* sienų kampuose padarytiems bokšteliams. — <sup>17</sup>*Vaikščios kaip akli:* iš baimės ir išgąscio nežinos, kur jie turi bėgti, ir nebus išmintingo žmogaus, kurs duotų jiems patarimų. Tokią bausmę skelbė jau Mošė Pak 20,29. — *Kaip dulkės:* kaip nieko nevertas dalykas, kurį visi kojomis mindo. — *Bus kaip mėšlas:* nebus garbingai palaidoti, bus pamesti pūti po atviru dangumi. — <sup>18</sup>*Jų sidabras...* Taigi ir turtuolių pasitikėjimas jų gėrybėmis apvilis juos. — *Greitai:* netikėtai

## 2. Visi nusidėjėliai bus teisiami

2,1-3,7. Ragindamas daryti atgailą, pranašas skelbia Dievo teismo Pilistimams, Moabiečiams ir Amoniečiams, Etiopams ir Asiriečiams,

diena. <sup>3</sup>Jieškokite Viešpaties, visi šalies romieji, kurie vykdėte jo įsakymus; jieškokite teismo, jieškokite romumo, kad kaip nors būtumėte paslėpti Viešpaties narso dieną

<sup>4</sup>Nes Gaza bus sugriauta ir Askalonas virs tyruma, Azotą išvarys vidudienį, ir Akaronas bus išardytas iš pamatų. <sup>5</sup>Vargas jums, prapulties giminei, kurie gyvenate pajūrio ruože. Viešpaties žodis prieš jus, Kanaane, Pilistimų šalie. Aš sunaikinsiu tave taip, kad tu būsi be gyventojų. <sup>6</sup>Tas pajūrio ruožas bus vieta, kur piemenys išsės, ir bus avių gardas. <sup>7</sup>Ruožas priklausys Judo namų liekanoms; tenai jie ganysis, Askalono namuose vakare išsės; nes Viešpats, jų Dievas, aplankys juos ir panaikins jų nelaisvę

<sup>8</sup>Aš girdėjau Moabo šmeižtą ir Amono sūnų piktžodžiavimus, ką jie prikaišiojo mano tautai ir elgėsi išdidžiai prieš jų ribas. <sup>9</sup>Todėl, kaip aš gyvas, sako kareivijų Viešpats, Izraelio Dievas, Moabas bus kaip Sodoma ir Amono sūnūs kaip Gomora, sausi erškėčiai, druskos krūvos ir tyruma per amžius; mano tautos liekanos išplės juos ir mano giminės likusieji pasisavins juos

<sup>10</sup>Tai jiems atsitiks dėl jų puikybės, nes jie piktžodžiavo ir didžiavosi prieš kareivijų Viešpaties tautą. <sup>11</sup>Viešpats bus jiems baisus, ir jis panaikins visus žemės dievus; jį garbins žmonės iš savo vietos, visos pagonių salos

<sup>12</sup>Bet ir jūs, Etiopai, būsite užmušti mano kalaviju

<sup>13</sup>Jis išties savo ranką prieš šiaurę ir prazūdys Asurą ir pavers gražuolę tuštuma, nepraeinama šalimi ir tarsi tyruma. <sup>14</sup>Jos viduryje išsės bandos, visi tautų gyvuliai; apuokas ir ožys pasiliks jo namuose; paukš-

taip pat ir negrižtančiai prie Dievo Žydų tautai

2. <sup>1</sup>*Susieikite...* Atgailos daryti. — *Neverta meilės*: Dievo meilės neverta, nusikaltusi. — <sup>2</sup>*Paliepimas*: Dievo nutarimas nubausti nusidėjėlius. — *Pagimdys...* Atves jums bausmės dieną taip greitai, kaip greitai neša ir sklaido vėjas pelus. — <sup>3</sup>*Visi šalies romieji*. Tie, kurie yra romūs savo artimui, pamaldūs Dievui, turi dar uoliau jieškoti Viešpaties, užgrūdinti savo romumą ir pamaldumą vargo dienai. — *Kad kaip nors...* Dievas taip labai įrūstintas, kad ir pamaldiesiems pranašas negali pažadėti pilno saugumo. Jei teks kentėti ir jiems, jie kentės ne dėl savo kalčių, bet kaip tautos nariai draug su visa karalyste. Jų pastangas maldomis atitolinti gresiančią Dievo bausmę turi padidinti Dievo teismo pavyzdžiai svetimoms tautoms

<sup>4</sup>*Nes Gaza...* Tuos pačius miestus mini Amosas 1,6-8. — *Vidudienį*. Priešai puls vidudienį nebijodami pasipriešinimo. Vidudienis reiškia taip pat laimės, gerovės pilnybę. — <sup>5</sup>*Prapulties gimine*. Ebr t: Keretiečių, t y, Kretiečių gimine. Pilistimai, apie

kuriuos čia kalbama, daugelio nuomone, buvo atvykę į Palestiną iš Kretos salos. Dėl savo nedoro gyvenimo jie tuojuo vadinami Kanaanu, t y, Kananiečiais. — <sup>6</sup>*Priklausys...* Judo tauta, bausme ir nelaisve atnaujinta, ims iš savo priešų grobį. <sup>8</sup>*Moabo šmeižtą...* Žr Sk 22; Teis 3,12; 10,7; 1 Kar 11,1 ir k. Koneveikimas Dievo tautos buvo paties Dievo įžeidimas. — <sup>9</sup>*Krūvos*. Ebr t: duobės

<sup>11</sup>*Iš savo vietos...* Tai bus įvykdyta Mesijo laikais. Aukos, kurios senoje sandoroje buvo leista atnašauti tik Jerusaleš šventykloje, naujoje Sandoroje bus atnašaujamos visur. Taigi senoji Sandora, skirta vienai tautai ir vienai šventyklai, nustos savo galios; visos tautos dalyvaus naujoje Sandoroje, ir vietoje vienos šventyklos bus jų tiek, kiek bus maldos vietų /Kir, Teod, Jier/. Panašiai yra kalbės Ješajas 19,18,19

<sup>12</sup>*Etiopai...* Viešpats yra pasaulio Dievas; todėl pranašas mini visas žymiausias tautas, visų pirma gi tą, kuri, Žydų manymu, gyveno lyg kokioje didžiausioje slėpynėje

<sup>13</sup>*Gražuolę*: Asirijos sostinė Ninivė.

čiai giedos languose, varnai tupės ant staktų, nes aš sunaikinsiu jo jėgą.  
<sup>15</sup>Štai tas garbingas miestas, kurs gyveno be baimės, kurs sakė savo širdyje : Aš esu, ir be manęs nėra daugiau nieko kito. Kaip gi jis virto tyruma, tas žvėrių guolis ? Visi, kurie per jį eis, švilps ir mojuos savo rankomis

3. <sup>1</sup>Vargas erzintojui, išvaduotam miestui, karveliui. <sup>2</sup>Jis neklausė balso, neprisiėmė drausmės; nepasitikėjo Viešpačiu, nesiartino į savo Dievą. <sup>3</sup>Jo kunigaikščiai jo viduje, kaip kriokiantys liūtai; jo teisėjai vilkai vakare, kurie nieko nepalieka rytui. <sup>4</sup>Jo pranašai bepročiai, neištikimi žmonės; jo kunigai sutepė kas šventa, elgėsi neteisimai prieš įstatymą. <sup>5</sup>Viešpats teisus jo viduje ir nedarys neteisybės; kiekvieną rytą jis kelia aikštėn savo teisę ir nesislepia, bet nedorasis nežino gėdos. <sup>6</sup>Aš išnaikinau tautas, ir jų pilys suiro; aš padariau jų kelius tuščius, taip kad niekas jais neina; palikti jų miestai, nelikus žmogaus ir nė vieno gyventojų. <sup>7</sup>Aš tariau : Juk tu bijosi manęs, prisiimsi drausmę; taip jo gyvenamoji vieta nežus dėl viso, kuo aš esu ją aplankęs; bet auštant atsikėlę jie sugadino visas savo mintis

<sup>8</sup>Todėl lauk manęs, sako Viešpats, tą dieną, kai aš atsikelsiu ateičiai, nes mano nutarimas yra surinkti tautas ir sujungti karalystes, ir išlieti ant jų savo užsidegimą, visą mano narsingą rūstybę: nes mano uolumo ugnyje bus praryta visa žemė

<sup>9</sup>Nes tuomet aš vėl duosiu tautoms rinktines lūpas, kad visi šauktųsi Viešpaties vardo ir tarnautų jam petys į petį. <sup>10</sup>Iš anapus Etiopijos upių

Žr Ez 30,4-9. Apie Ninivės sugriovimą žr Naumo 2 ir 3 skyr. — <sup>14</sup>*Apuokas ir...* Plg Ješ 13,20-22; 34,11. — *Varnai tupės...* Ebr t: sunaikinimas ant slenkščio. — <sup>15</sup>*Garbingas...* Anot ebr t: išdykęs. — *Aš esu...* Žodžiai, paimti iš Ješ 47,8. — *Visi, kurie...* Panaši mintis išreikšta Naumo 3,19. Plg Ijob 17,23; Jer 19,18; Mikh 6,16

3. <sup>1</sup>*Erzintojui...* Jerusaleės miestui, kurs, nors buvo Viešpaties išvaduotas ir ne kartą patyręs jo gailėstinumą, nuolat vedė jį į rūstybę ir buvo neprotingas, kaip karvelis /Oš 7,11/. Anot ebr t: atkakliam ir suteptam smurto miestui. — <sup>2</sup>*Balso:* Dievo ir jo siųstųjų pranašų balso. — *Nepripsiėmė...* Nesilaikė Dievo įsakymų. — *Nepasitikėjo...* Bet šaukėsi Egiptiečių, Asiriečių pagalbos. — <sup>3</sup>*Kaip... liūtai:* gyvena, skriaudžia silpnuosius. — *Vilkai vakare.* Žr Abak 1,8. — <sup>4</sup>*Bepročiai.* Anot ebr t: begėdžiai. — Jie drąsiai meluodami sakėsi esą Viešpaties pasiuntiniai. — *Neištikimi:* nes apgaudinėjo žmones melagingais pažadais. — *Sutepė...* Patys nesilaikė Dievo įstatymo ir savo pavyzdžiu mokė kitus jo negerbti. — <sup>5</sup>*Jo viduje.* Viešpats buvo čia pat savo šventykloje; jis nepaliks

jų nusikaltimų nenubaudęs. — <sup>6</sup>*Aš išnaikinau...* Dėl panašių nusikaltimų. Žinodama, kaip buvo pasielgta su kitomis nusikaltusiomis tautomis, Žydų tauta buvo gavus labai rimtą įspėjimą. — <sup>7</sup>*Aš tariau:* Dievas kalba čia žmonių būdu: gal Jerusaleė ims manęs bijoti ir vėl pradės laikytis mano įstatymo, kad jos nesutiktų panašus likimas, kaip kitas nusikaltusias tautas. — *Taip jo gyvenamoji vieta...* Ebr t mintį galima išreikšti taip: jei tu manęs klausytumei, visos nelaimės, kuriomis aš tau grasiau, neatsitiktų. — *Bet auštant:* labai greitai, su dideliu uolumu. — Jerusaleė nenorėjo pasinaudoti Viešpaties įspėjimais ir elgėsi priešingai jo sumanymams. Ji bus nubausta taip, kaip paskelbta aug 1,4...

## II. Viešpaties išgelbėjimas

3,8-20. Naujo, išgelbėto Israėlio šventumas, džiaugsmas ir garbė

<sup>8</sup>*Todėl lauk...* Kadangi Jerusaleė ir Israėlio tauta panaudojo Dievo kant-rybę tik tam, kad darytų pikta, tai ji bus nubausta, ir tik bausmės pataisyta susilauks išgelbėjimo. — *Ateičiai.* Anot ebr t: grobio imti.



mano garbintojai, mano išsklaidytųjų sūnūs, nes man dovanų. <sup>11</sup>Aną dieną tu nebebūsi sugėdinama dėl visų savo pastangų, kuriomis esi man nusikaltusi; nes tuomet aš atimsiu iš tavo tarpo tavo puikybės didžiakalbius, ir tu daugiau nebesididžiuosi mano šventuoju kalnu. <sup>12</sup>Aš paliksiu tavyje neturtingą ir stokojančią tautą, ir ji turės vilties Viešpaties vardu. <sup>13</sup>Israėlio liekanos nebedarys neteisybės ir nebekalbės melo, ir jų burnoje nebebus atrasta klastingo liežuvio, nes jie ganysis, gulės, ir nebus kam jų gąsdinti

<sup>14</sup>Girk, Siono duktė! džiūgauk, Israėli, linksminkis ir džiaugkis visa širdimi, Jerusaleš duktė! <sup>15</sup>Viešpats panaikino tavo pasmerkimą, atitolino tavo neprietelius; Israėlio karalius, Viešpats, yra tavo viduje, tu nebebijosi daugiau pikta. <sup>16</sup>Aną dieną bus sakoma Jerusalei: Nebijok, Sione! tenenusileidžia tavo rankos! <sup>17</sup>Viešpats, tavo Dievas, yra tavo viduje, galingasis, jis išgelbės; jis džiaugsis ir linksminsis tavimi, tylės savo meilėje, džiūgaus dėl tavęs girdamas

<sup>18</sup>Lengvapėdžius, kurie atstoja nuo įstatymo, aš surinksiu, nes jie buvo iš tavęs, kad tu nebeturėtumei daugiau dėl jų susigėdinimo. <sup>19</sup>Štai aš užmušiu visus, kurie skriaudė tave anuo metu, ir išgelbėsiu raišąją, aš surinksiu tą, kuri buvo išvaryta, ir padarysiu iš jų gyriaus ir pagarbos dalyką visose šalyse, kuriose jie kentėjo panieką, <sup>20</sup>tuomet, kai aš atvesiu pas jus, ir tuo metu, kai aš rinksiu jus; nes aš padarysiu iš jūsų pagarbos ir gyriaus dalyką visoms žemės tautoms, kai grąžinsiu jūsų belaisvius jūsų akyse, sako Viešpats

<sup>9</sup>*Rinktinės lūpos*: kurios nebesuteptos dievaikių garbės skelbimu. Ebr t: nes nesuteptas lūpas. — Nesuteptos lūpos yra nesuteptų širdžių žymė. — *Petys į petį*. Visos tautos, visi pagonys nes sutartinai Viešpaties junga. Vaizdas paimtas iš žmonių, kartu nešančių tą pačią naštą. —

<sup>10</sup>*Mano išsklaidytųjų sūnūs*: tautos, kurios išsiskirstė visame pasaulyje po kalbų sumaišymo. Žr Prad 11,8.

— *Nes man dovanų*. Plg Ps 67,30-32 ir k. — <sup>11</sup>*Pastangų*. Ebr t: darbų.

Atnaujintam teokratiniam Israėliui nebereikia rausti iš gėdos, nes visi jo senieji nusikaltimai bus jam dovanoti. — *Tavo puikybės didžiakalbius*. Anot ebr t tuos, kurie džiaugėsi akipleišikai. — <sup>12</sup>*Neturtingą ir stokojančią*. Ebr t: nuolankią ir silpną, t y, Dievo vadovavimui pilnai pasiduodančius žmones, kurių visa viltis paremta Viešpačiu. Plg 1 Kor 1,26. — <sup>13</sup>*Nebedarys...* Bus laisvos nuo tų ydų, kuriomis Žydų tauta anksčiau nusikalsdavo Viešpačiui. Atgimus ji bus panaši į laimingų avių būrį, kurioms nereikia nieko bijoti. Ta laiminga būklė pilnai pasireiškės Mesijo karalystėje

<sup>14</sup>*Siono duktė*: Jerusale. — <sup>15</sup>*Tavo*

*pasmerkimą*: tas nelaimes, kurios tave sutiko senoje Sandoroje. —

<sup>16</sup>*Tenenusileidžia...* Kaip kad atsitinka žmogui, nusiminusiam, nebeturinčiam vilties. — <sup>17</sup>*Jis džiaugsis ir...* Antropomorfiniais išreiškia Dievo džiaugsmas dėl naujos jo tautos būklės

<sup>18</sup>*Lengvapėdžius...* Neišmintingai suklydusius Viešpats išgelbės iš jų klaidų ir juos sujungs su visa tauta. Bet ebr t mintis kitoki: tuos, kurie yra nuliūdę, toli nuo iškilmingų sueigų, aš surinksiu. Nė vienas Dievo tautos narys nevaitos svetimoje šalyje, kur jis negalėjo dalyvauti religinėse iškilmėse, nes visi tautos galingiausi priešai išnyks. — <sup>19</sup>*Aš užmušiu...* Anot ebr t: aš veiksiu prieš visus tuos, kurie tave vargino. — *Raišąją...* Jerusaleš palyginimas su raiša avimi ir išvaryta iš namų žmona paimtas iš Mikh 4,6. — *Padarysiu...* Žodžiai paimti iš Pak 26,19. — <sup>20</sup>*Kai grąžinsiu jūsų...* Daugeliui pranašų Babilono nelaisvės pabaiga yra būsimos Jerusaleš garbės pradžia ir laikas. — *Jūsų akyse*: visai aiškiai, taip kad visų akys galės matyti

# AGĖJO PRANAŠYSTĖ

## I V A D A S

Iš pranašų, kurie gyveno po Babilono nelaisvės, pirmon vieton dedamas Agėjas. Ebr jo vardas *Khaggai* reiškia : i š k i l m i n g a s. Agėjas kaip pranašas minimas 1 Esdr 5,1 ; 6,14 ; taip pat kaikurių psalmių antrašėse. Jis buvo gimęs tikriausiai jau Babilone nelaisvės metu, pranašo pareigas ėjo Jerusaleje, Žydams sugrįžus iš nelaisvės ; savo pranašystes paskelbė antrais Persų karaliaus Darijaus metais. Visas žinomas mums jo veikimas pasireiškė ypač sėkmingais paraginimais Žydams, turėjusiems vėl pasistatyti šventyklą vieton sugriautosios

Grįžusiųjų iš nelaisvės Žydų skaičius nebuvo didelis. Sunkenybių gi, pradedant iš naujo tvarkyti savo gyvenimą Jerusaleje, reikėjo nugalėti daug. Pradėtas šventyklos statymo darbas buvo priešų sutrukdytas pačioje pradžioje ; nevienas nuleido rankas, manydamas, kad gal Dievo skirtųjų tautai bausmių laikas dar nebuvo pasibaigęs. Padėti šventyklos pamatai toli gražu nebežadėjo, kad nauja šventykla galėtų prilygti senajai ; sugrįžusiųjų uolumas religijai ėmė aušti. Reikėjo tat silpstančius vėl drąsinti, guosti, raginti. Šiam reikalui Viešpats vėl siuntė Žydams savo pranašų ; jų pirmieji buvo Agėjas ir Zakharijas. Agėjo pranašystės ypatingu būdu rišasi su šventyklos statymu. Jam teko įrodinėti statymo reikalą, primenant, ką šventykla reiškė išrinktosios tautos gyvenime, kad ji buvo Viešpaties sandoros su Israėliu ženklas, kad ji buvo Viešpaties pasilikimo tautoje regimas simbolis. Jis turėjo išaiškinti, kad nebeturint šventyklos, sandora su Dievu yra tarsi iširusi, kad nebėra tų aiškių santykių, kokie buvo tarp Viešpaties ir jo tautos, ir kad naujos šventyklos pastatymas yra švenčiausi visų jo bendralaikį prievolė

Nurodęs tat tiksliai savo pirmos pranašystės laiką, Agėjas skaudžiai bara Žydus dėl jų apsileidimo šventyklos statyme ir sako, kad tas apsileidimas esąs tikra priežastis šalį ištikusio nederliaus /1,1-2,1/. Kitose paguodos pranašystėse Agėjas žada, kad naujoji šventykla, kad ir netaip puiki, kaip pirmoji, savo garbingumu ją žymiai prašoksianti /2,2-10/, didelio žemės derlingumo pažadėjimu drąsina šventyklą statančią tautą /2,11-20/ ir paskelbia ypatingas malones Zorobabeliui /2,21-24/

Antroji ir ketvirtoji Agėjo pranašystės mesijinės, nes vienoje pranašaujamas nebe labai tolimas Mesijo atėjimas, kitoje jo viešpatavimo garbingumas

Agėjo pranašystės buvo žinomos kitiems Sen Testamento knygų autoriams ; žr 1 Esdr 5,1 ; 6,14 ; Ekli 40,13 ; plg Ag 2,24. Nauj Testamente šv Povilas jo žodžiais paremia savo paraginimus Žydams /žr Žyd 12,26... plg Ag 2,7/

# AGĖJO PRANAŠYSTĖ

1. <sup>1</sup>Antrais karaliaus Darijaus metais šeštame mėnesyje pirmą mėnesio dieną buvo suteiktas Viešpaties žodis per pranašą Agėją Judo vadui Salatiėlio sūnui Zorobabeliui ir vyriausiam kunigui Josedeko sūnui Jošuei, ir pasakyta: <sup>2</sup>Kareivijų Viešpats štai ką sako: Šita tauta kalba: Dar neatėjo metas statyti Viešpaties šventyklą. <sup>3</sup>Bet buvo suteiktas Viešpaties žodis per pranašą Agėją ir pasakyta: <sup>4</sup>Argi metas jums gyventi lentomis apmuštuose namuose, tuo tarpu kad šitie namai pamesti?

<sup>5</sup>Taigi dabar kareivijų Viešpats sako taip: Kreipkite savo dėmesį į savo kelius. <sup>6</sup>Jūs sėjote daug ir suvalėte maža; valgėte ir neesate sotūs; jūs gėrėte ir neatsigėrėte; dengėtės ir nesušilote, ir kas rinko užmokestį, dėjo jį į kiaurą maišelį. <sup>7</sup>Kareivijų Viešpats sako taip: Kreipkite savo dėmesį į savo kelius. <sup>8</sup>Eikite į kalną, gabenkite medžius ir statykite namus; jie bus man malonūs, ir aš pasirodysiu garbingas, sako Viešpats. <sup>9</sup>Jūs laukėte daugiau, ir štai buvo mažiau; jūs gabenote į namus, o aš tai nupūčiau; kodėl taip, sako kareivijų Viešpats? nes mano namai pamesti, ir jūs kiekvienas skubėjote į savo namus. <sup>10</sup>Todėl buvo sulaikytas ant jūsų dangus, kad neduotų rasos, ir buvo sulaikyta žemė, kad neduotų savo žolmenų; <sup>11</sup>aš pašaukiau sausmetį ant žemės ir ant kalnų, ant kviečių, ant vyno, ant aliejaus ir ant viso, kas iš žemės auga, ant žmonių, ant galvijų ir ant visų rankų darbų

## 1. Paraginimas statyti šventyklą

1,1-2,1. Pranašas peikia tautos apsileidimą šventyklos statyme ir paaiškina, kad dėl to ji yra Dievo baudžiama. Tauta ir vada! paklauso pranašo įspėjimų ir pradeda darbą

1. <sup>1</sup>*Karaliaus Darijaus*. Karališkoji garbė iš Dovidų namų buvo atimta /žr Ez 21,26.27/; Žydai savo karaliaus nebeturėjo; todėl ir laiką jie dabar skaičiuoja Persų karaliaus Darijaus viešpatavimo metais. Histaspas sūnus Darijus viešpatavo Persijoje ir Kaldėjai nuo 521-486 m. Jo turėjo klausyti ir tėvynėn grįžę Žydai. Nuo nelaisvės pabaigos buvo pralinkę maždaug 16 metų. — *Šeštame* /Žydų metų/ mėnesyje. Jo vardas Elul ir atitinka maždaug rugsėjo mėnesį; Žydai ką tik buvo suvalę laukų derlių, kurio buvo laukiama geresnio, susilaukta gi labai menko. — *Vadui*. Ebr t: *Pekhah*. Taip Persuose buvo vadinami valstybės ap-

skričių viršininkai. Matomai ir Zorobabelis buvo Persų karaliaus paskirtas grįžusių Palestinon Žydų viršininku. Jo vardas ebr t *Zerubabel* reiškia /asirišk/: Babelėje gimusis. Tikrasis jo tėvas buvo Padajas /žr 1 Kron 3,19/; bet Padajas greičiausia buvo vedęs Salatiėlio našlę ir pimas iš tos moterystės gimęs sūnus, einant levirato įstatymu /žr Pak 25, 5.6/, buvo laikomas mirusio bevaikio Salatiėlio sūnumi ir įpėdiniu. Tuo būdu Zorobabelis buvo karaliaus Dovidų įpėdinis. — *Vyriausiam...* Jėzus /Jošue, ebr *Jehošua*/ buvo sūnus Josedeko, kurs Nebukadnetsaro laikais buvo išvestas į Babiloniją /plg 1 Kron 6,15/ ir vaikaitis Serajo, kurs kartu su kitais žymesniais Žydaus buvo Nebukadnetsaro nužudytas Reblatoje /žr 4 Kar 25, 18-21/

<sup>2</sup>*Tauta kalba...* Reikalą statyti šventovę tauta jaučia, bet nerodo didelio pasiryžimo. Ji jieško pasitei-

<sup>12</sup>Tuomet Salatiėlio sūnus Zorobabelis ir vyriausis kunigas Josedeko sūnus Jošue ir visa likusioji tauta paklausė Viešpaties, savo Dievo, balso ir pranašo Agėjo žodžių, taip kaip Viešpats, jų Dievas, buvo ji siuntęs pas juos, ir tauta turėjo baimės Viešpaties akivaizdoje. <sup>13</sup>Viešpaties skelbėjas Agėjas, Viešpaties siunčiamas, tarė tautai taip: Aš esu su jumis, sako Viešpats. <sup>14</sup>Viešpats sužadino Judo vado Salatiėlio sūnau Zorobabelio dvasią, vyriausiojo kunigo Josedeko sūnau Jošus dvasią ir likusiųjų iš visos tautos dvasią, ir jie atėjo ir dirbo darbą kareivijų Viešpaties savo Dievo namuose

2. <sup>1</sup>Tai buvo antrasis karaliaus Darijaus metais, šeštame mėnesyje dvidešimt ketvirtą mėnesio dieną

<sup>2</sup>Septintame mėnesyje dvidešimt pirmą mėnesio dieną buvo suteiktas Viešpaties žodis per pranašą Agėją ir pasakyta: <sup>3</sup>Kalbėk Judo vadui Salatiėlio sūnui Zorobabeliui ir vyriausiam kunigui Josedeko sūnui Jošuei ir likusiai tautai ir tark: <sup>4</sup>Kas jumyse yra likęs, kurs yra matęs šituos namus jų pirmoje garbėje? ir kokie jie dabar jums rodosi? argi netaip yra, lyg kad jų visai nebūtų jūsų akyse? <sup>5</sup>Tačiau dabar būk drąsus, Zorobabeli, sako Viešpats; ir būk drąsus, vyriausis kunige, Josedeko sūnau, Jošue, ir būk drąsi visa šalies tauta, sako kareivijų Viešpats, ir vykdykite, /nes aš esu su jumis, sako kareivijų Viešpats/, <sup>6</sup>tą žodį, kurį aš esu sutaręs su jumis, kai jūsėjote iš Egipto šalies, ir mano dvasia bus jumyse; nebijokite

sinimų, kurių tačiau Viešpats nepriima. Kliūčių tikrumoje buvo. Pirmieji sutrukdė pradėtą šventyklos statymo darbą Samarijos gyventojai /Žr 1 Esd 4,1.../; dabar kliūtimi norėta laikyti nederlių. — <sup>4</sup>Argi metas... Žydų pasiteisinimas atmetamas tuo, kad jie galėjo pasistatyti savo reikalams net brangesnių namų, kokiais buvo anuo metu laikomi lentomis apmuštieji

<sup>5</sup>[savo kėlius: kaip jūs elgiatės. — <sup>6</sup>Jūs sėjote daug... Jūsų darbams ir pastangoms trūksta Dievo palaiminimo. Aplankęs jus nederlius jūsų nepateisina, i jį reikia žiūrėti kaip į bausmę. — <sup>8</sup>Medžius: Medžiagą šventyklai statyti. — *Pasirodysiu garbingas*: suteikdamas jums malonių ir taip parodydamas, kad aš galiu padėti tiems, kurie man tarnauja ir manęs klauso. — <sup>9</sup>Nes mano namai... Savo namus jūs pasirūpinate pasistatyti ir papuošti, Dievo namams jūs nieko nepadarete. — <sup>10</sup>Todėl buvo... Ebr t: todėl dėl jūsų dangus sulaukė rasą ir žemė savo derlių

<sup>12</sup>Visa likusioji tauta: nelabai didelis grįžusiųjų iš nelaisvės Žydų būrys. — <sup>14</sup>Sužadino... dvasią: pripildė jį didesnio uolumo

2. <sup>1</sup>Tai buvo... Darbas prie šventyklos buvo pradėtas 23 dienoms praslinkus po pagarsinimo, prirengus reikiamos medžiagos

## 2. Paguodos žodžiai šventyklos statytojams

2,2-24. Antroje pranašystėje Agėjas drąsina šventyklos statytojus Dievo globos pažadėjimu ir skelbia naujos šventyklos garbingumą /2-10/; trečioje pranašystėje jis žada jiems po nederliaus metų ypatingą Viešpaties palaiminimą /11-20/ ir ketvirtoje ypatingą Dievo malonę Zorobabeliui /20-24/

<sup>2</sup>Septintame mėnesyje... Tais pačiais metais, kone dviem mėnesiam praslinkus po pirmos pranašystės /plg aug 1,1/; Žydai tuo laiku turėjo baigti švęsti Padangčių šventę. — <sup>4</sup>Kas jumyse... Nuo šventyklos sugriovimo /587 m/ buvo praslinkę 68 m; grįžusiųjų iš nelaisvės tarpe galėjo būti nevienas, kurs gerai atsiminė senosios šventyklos gražumą ir didingumą; jaunesnieji žinojo tuos dalykus iš vyresniųjų pasakojimo; visi galėjo žinoti, kas buvo Viešpaties pažadėta apie šventyklą per pranašą Ješają; todėl visi dabar

<sup>7</sup>Nes štai ką sako kareivijų Viešpats : Dar truputėlis laiko, ir aš pajudinsiu dangų ir žemę, jūrą ir sausumą. <sup>8</sup>Aš sukrėsiu visas tautas, IR AT-EIS PAGEIDAUJAMASIS visoms tautoms, ir aš pripildysiu šituos namus garbės, sako kareivijų Viešpats. <sup>9</sup>Mano yra sidabras ir mano yra auksas, sako kareivijų Viešpats. <sup>10</sup>Didesnė bus šitų paskutinių namų garbė kaip pirmųjų, sako kareivijų Viešpats, ir šitoje vietoje aš duosiu ramybę, sako kareivijų Viešpats

<sup>11</sup>Antrasis karaliaus Darijaus metais dvidešimt ketvirtą devinto mėnesio dieną buvo suteiktas Viešpaties žodis pranašui Agėjui ir pasakyta : <sup>12</sup>Kareivijų Viešpats sako taip : Paklausk kunigus įstatymo, sakysda-

jautė, kad jų statoma nauja šventykla toli gražu neprilygs senajai, ir buvo pilni nusiminimo ; jį didino blogas praeitų metų derlius. Nusiminimui pašalinti, pasitikėjimui padidinti Viešpats suteikia savo tautai paguodos ir kelia jos drąsą. — <sup>8</sup>*Vykdykite* : dirbkite pradėtą darbą. — <sup>9</sup>*Tą žodį...* Geriau anot ebr t : einant sandora, kurią aš esu padaręs su jumis. — *Bus jums*. Anot ebr t : nuolat pasilikis. — Dievo dvasia teiks jiems gyvybę ir jėgą

<sup>7</sup>*Nes štai ką sako...* Čia prasideda svarbiausi Agėjo pranašysčių vieta ; joje skelbiamas ypatingas pažadas : garbė, kokios Viešpats suteiks naujajai šventyklai. Bendra tos pranašystės mintis visai aiški, žymių neaiškumų yra smulkmenose. — *Dar truputėlis laiko*. Ebr t : dar vienas truputis. Tai reiškia, kad tarp to meto, kuriame Agėjas pranašavo ir garbingos ateities, apie kurią jis kalbės, bus vienas ir vieningas laikotarpis ; jo pradžia, pasireiškianti bendru sukrėtimu gamtoje ir pagonių tautose, pradės rodytis neilgai trukus. — Pranašų dauguma, kalbėdami apie Mesijo laikus, skelbia, jog pirm jų įvyks didelių sukrėtimų pagonių pasaulyje, kad pasaulis būtų priverstas pasiduoti tikrojo Dievo įstatymui ; tas gi sukrėtimas išreiškiamas simboliniais vaizdais tam tikro perversmo medžiaginiame pasaulyje /plg Ješ 2,2 ; 11,10... Dan 2,36-45 ir k/. Agėjo laiku jau artėjo Persų galybės pašlijimas ; Graikų-Makedonėčių valstybė ir ant jos griuvusių susidariusios vėlesnės valstybės buvo nuolat žudomos karų iki pat Mesijo atėjimui. Be to, Agėjas matomai čia norėjo padaryti aluziją į įvykius Sinajaus kalne, kai buvo daroma teokratinė sandora /plg Iš 19,16 ; Teis 5,4.5/ ; panašiomis spalvomis

jis piešia naujosios sandoros įsikūrimą. — Šitos eil žodžius yra pritaikęs apaštalas Povilas savo paraginimuose Žydams /Žyd 12,26-29/. — <sup>8</sup>*Ir ateis...* Vulg t prasmė labai aiški. Tautų *Pageidaujamas* yra ne kas kitas, kaip tik Mesijas. Taip supranta Vulgatą visi jos aiškintojai : anot jų, Pageidaujamas yra tas pat, kurį Jokubas vadino tautų Laukiamuoju ir amžinųjų kalvų troškimu /Prad 49, 10.26 ; plg Ješ 42,4/. — Ebr t tačiau žymiai skiriasi nuo Vulg. Tenai visų pirma yra *venient*, /jie/ ateis, vietoje gi Pageidaujamas yra : *desiderium*, pageidavimas, troškimas, o visas sakinytis toks : et venient desiderium omnium gentium. Šio gana žymaus skirtumo nežiūrėdami, labai daug aiškintojų mato ebr t išreiktą tą pačią mintį, kaip ir Vulgatoje, tik ne taip tiksliai. Jų nuomone, desiderium yra tas pat asmuo, ką ir desideratus, t y, Mesijas, venient esąs pluralis maiestatis ; anot kitų, sakinio prasmė esanti toki : venient ad desiderium. — Bet naujesnieji egzegetai ebr t verčia ir aiškina kitaip : ir ateis visų tautų brangenybės /pretiosa/, t y, visos tautos bus ypatingu būdu pažadintos ir plauks į Mesijo karalystę, taip kad ir save ir ką jos turi brangiausia atnašaus Dievui ir jo garbinimui. Toks aiškinimas būtų labai artimas LXX vertime išreikštai minčiai ; jis nieku nesiskiria nuo minties, išreikštos Ješ 60, 5.7.11. — *Aš pripildysiu...* Kaip senoji šventykla /3. Kar 8,10/ buvo pripildyta Viešpaties garbingumo, taip ypatingu būdu toks garbingumas bus suteiktas naujajai šventyklai. — <sup>9</sup>*Mano yra...* Jei aš norėčiau matyti šventyklą brangiai išpuoštą, nebūtų sunku tai padaryti, nes mano yra auksas. — <sup>10</sup>*Didesnė bus...* Ebr

mas : <sup>13</sup>Jei žmogus pašvęstą mėsa neš savo drabužio skverne ir palies jo kraštas duoną, ar viralą, ar aliejų, ar bet kurį valgi, argi tie dalykai bus pašvęsti ? Kunigai atsakydami tarė : Ne. <sup>14</sup>Toliau Agėjas sakė : Jei suteptas lavonu paliestų visus tuos dalykus, ar bus jie sutepti ? Kunigai atsakė ir tarė : Bus sutepti. <sup>15</sup>Tuomet Agėjas atsiliepė ir tarė : Toki yra šita tauta ir toki yra šita giminė mano akivaizdoje, sako Viešpatys, ir tokie yra visi jų rankų darbai : visa, ką jie čia atnašauja, yra sutepta. <sup>16</sup>Taigi pasvarstykite savo širdyse, kas yra atsitikę iki šiai dienai ir anksčiau, pirma negu buvo padėtas akmuo ant akmens Viešpaties šventykloje. <sup>17</sup>Kai jūs prieidavote prie javų krūvos, iš kurios reikėjo gauti dvidešimt saikų, būdavo tik dešimtis, ir kai įeidavote į spautuvą penkių dešimtų ąsočių išspausti, būdavo tik dvidešimt. <sup>18</sup>Aš ištikdavau jus sivilinančiu vėju, amaru ir kruša visus jūsų rankų darbus, ir nebuvo jūmyse nė vieno, kurs gręžtųsi į mane, sako Viešpats. <sup>19</sup>Bet įsidėmėkite, kas bus nuo šios dienos ir ateityje, nuo dvidešimt ketvirtos devinto mėnesio dienos, nuo dienos, kurioje Viešpaties šventyklos pamatai padėti, įsidėmėkite. <sup>20</sup>Argi

t : didesnė bus paskesnioji šitų namų garbė, kaip buvo pirmoji. — Naujoji šventykla yra tarsi Saliamono šventyklos tęsinys ir Mesijo laikui ji bus papuošta didesniu garbingumu, kaip buvo papuošta seniau. — *Aš duosiu ramybę.* Naujosios šventyklos garbingumas bus didesnis, nes joje bus suteikta ramybė. Ramybės gi vardas apima visas gėrybes, kurias suteiks Mesijas ; todėl ir pats Mesijas ankstyvesnėse pranašystėse vadinamas ramybės nešėju /Prad 49,10/, ramybės kunigaikščiu /Jes 9,6/. — Čia tenka paminėti, kad Erodo pastatytoji šventykla nebuvo nauja, tik bent kiek perdirbta ir labai pagražinta Zorababelio šventykla.

<sup>11</sup>*Devinto mėnesio.* Jis atitinka antrąją mūsų lapkričio pusę ir pirmąją gruodžio : vadinamas *Kislev*. Tuo metu Palestinoje laukiama lietaus, nuo kurio gausumo pareina pasėtų javų augimas ; kadangi jis buvo tikrai gausus, tai buvo ženklas, jog Dievas laimina Izraelio sūnus, ir paraginimas būti dar vertesniais to Dievo palaiminimo. — <sup>13</sup>*Pašvęstą mėsą :* mėsa, kuri buvo paaukota Dievui ir kurią buvo leista valgyti tik nieku nesuteptiems arba tik kunigams. — *Ne :* drabužis, palietęs pašvęstą dalyką, buvo pats laikomas pašvęstu /Kun 6,20/, bet taip pašvęstu drabužiu paliestas bet kuris dalykas nebuvo laikomas pašvęstu /plg Ez 42,14; 46,20/. — <sup>14</sup>*Suteptas lavonu.* Toks susitepimas buvo laikomas labai dideliu, nes jam pa-

šalinti reikėjo dviejų apsiplovimų ir kitų apeigų atlikimo per septynias dienas. Plg Sk 19,14-20. — <sup>15</sup>*Toki yra...* Žydų tauta laikoma lygia lavono palietimu suteptam žmogui, nes ji nesirūpino šventyklos atstatymu ; sugriauta šventykla jai yra lyg kad lavonas, su kuriuo ji nuolat pasilieka. — *Ką jie čia atnašauja...* Net aukos, kurias jie darė Viešpačiui ant senoje vietoje pastatyto altoriaus /1 Esd 3,3/, buvo laikomos suteptomis, nes ir svarbiausiomis apeigomis negalėjo atpirkti savo apsileidimo. — <sup>16</sup>*Iki šiai dienai :* visą tą laiką, kuriame jūs nemanėte apie šventyklos atstatymą, kolei nebuvote pradėję jos statyti. — <sup>17</sup>*Prie javų :* prie tokios pėdų krūvos, iš kurios buvo galima tikėtis iškulti 20 saikų. — <sup>18</sup>*Aš ištikdavau...* Žodžiai paimiti iš Amoso 4,9. — <sup>19</sup>*Nuo dienos, kurioje...* Ebr t : iki diena, kurioje šventyklos pamatai buvo pradėti, tuojau, kai tik žydai buvo sugrįžę iš nelaisvės, todėl pirm 15 metų /žr 1 Esd 3,10/ ; bet tolesnis statymo darbas buvo nutrauktas. — <sup>20</sup>*Argi pasėliai...* Nors gruodžio mėnesyje dar nesimatė jokių augalų, bet pranašas galėjo Viešpaties vardu paskelbti iš anksto geriausią derlių. — Anot ebr t : ar jau yra sėklos sandelyje. — Nors jos dar nėra, bet Dievas palaimins ir ji bus

<sup>22</sup>*Aš pajudinsiu...* Žr aug 7 ir 8 eil. — <sup>24</sup>*Antspaudo žiedą.* Žiedas, kuriuo daroma antspaudai, buvo laikomas brangiausiu dalyku. Su juo savininkas niekuomet nesiskir-

pasėliai jau želia? Vynmedis, figmedis, granatmedis ir alyvmedis juk dar nežydi. Bet nuo šios dienos aš laiminsiu

<sup>21</sup>Viešpaties žodis buvo antrą kartą suteiktas Agėjui dvidešimt ketvirtą mėnesio dieną ir pasakyta: <sup>22</sup>Kalbėk Judo vadui Zorobabeliui ir sakyk: Aš pajudinsiu kartu dangų ir žemę. <sup>23</sup>Aš sugriausiu karalysčių sostus ir sunaikinsiu pagonių karalystės stiprybę; aš apversiu kariškąjį vežimą ir sėdintįjį jame, sugrius žirgai ir jų raiteliai, žmogus žus savo brolio kalaviju. <sup>24</sup>Aną dieną, sako kareivijų Viešpats, aš paimsiu tave, mano tarne, Salatiėlio sūnau, Zorobabeli, sako Viešpats, ir padarysiu iš tavęs tarsi antspaudo žiedą, nes aš tave išrinkau, sako kareivijų Viešpats

davo. Todėl Viešpats čia žada, kad tą dieną, kurioje jis sugriaus pagonių karalystes, jis laikys Zorobabelį brangiausiu dalyku, su kuriuo nesiskiriama /plg Giesm 8,6; Jer 22,24; Ekli 49,11/. Aiškintojų nuomone, Zorobabelis čia įvardijamas ne vien dėl savęs, bet ypač kaip teokratinės tautos vadas ir tiesioginis Dovidų įpėdinis, todėl ir kaip Mesijo protėvis. Viešpats žadėdamas sergėti rū-

pestingai ši kunigaikštį, žadėjo tuo pačiu saugoti savo tautą ir karališką Dovidų giminę; taigi pranašystė buvo įvykdyta pilnai Jėzuje Kristuje. Pagaliau pats Zorobabelis nematė pagonių karalysčių sugriovimo, kurs turėjo įvykti pirm Viešpaties pažado atitesėjimo. — *Nes aš tave išrinkau*: kaip kitados buvo išrinktas Dovidas /plg 2 Kar 7,17... ir k/

# ZAKHARIJO PRANAŠYSTĖ

## I V A D A S

1. Tais pačiais Darijaus metais, tik dviem mėnesiais vėliau, kaip Agėjas, pradėjo eiti pranašo pareigas Ado sūnaus Barakhijo sūnus Zakharijas /ebr *Z'ekharjah*, *Viešpaties* atsimenamas/. Vienas jo vėlesnių pamokslų /7,1/ yra pažymėtas ketvirtais Darijaus metais. Gali būti, kad Zakharijas dar ir po šių ketvirtų metų ėjo jam pavestas pareigas, bet kaip ilgai, nežinia

Tarp kunigų, kurie grįžo iš Kaldejos kartu su Zorobabeliu pirmais Kiro metais, yra minimas Adas /ebr Iddo ; žr 2 Esdr 12,1/ ; minimas ten pat kartu su pranašu Agėju ir pranašas Ado sūnus Zakharijas /Esdr 5,1 ; 6,14/ ; labai gali būti, kad tas pat Zakharijas buvo ir mūsų pranašysčių knygos autorius ; kad jo tėvas Esdro kn vadinamas Adu, ne Barakhiju, tai nedaug ką tereiškia, nes Žydų genealogijose mažiau žinomi asmenys neretai išleidžiami; Zakharijas, būdamas Ado vaikas, išleistas jo tėvo Barakhijo varda, galėjo būti vadinamas Ado sūnumi

Mūsų Išganytojas mini taip pat pranašą Barakhijo sūnų Zakhariją, kurį Žydai nužudė tarp šventyklos ir altoriaus ; bet Žydai, ką tik sugrįžę iš nelaisvės, gerbė savo pranašus ir jų klausė, kaip galima suprasti iš Ag 1,12... Zakh 6,7 ; nėra tat pagrindo spėlioti, kad jie būtų užmušę pranašą Zakhariją. Išganytojo minimas Zakharijas turėjo būti kitas, tikriausiai vyriausiojo kunigo Jojado sūnus Zakharijas, nužudytas karaliaus Joaso įsakymu /2 Kron 24,20.../

2. Kadangi Zakharijas pranašavo tuo pačiu metu, kaip ir Agėjas, ir kalbėjo tiems patiems klausytojams, tai jų abiejų pamokslai negalėjo nepaliesti bendro visai tautai reikalo, šventyklos statymo ; tačiau Zakharijas nekalba taip stačiai ir taip išimtinai apie šventyklą ; jis matomai nuolat ją atsimena, bet ji yra jam tik mesijinės karalystės simbolis ; todėl jis rūpestingiau moko savo klausytojus, ką jie turi daryti, kad būtų verti tautai duotų mesijinių pažadų ; jis juos drašina, guodžia, ragina, rodydamas garbingą ateitį ir gausius palaiminimus, kurie bus surišti su Viešpaties šventovės atnaujinimu

Zakharijo pranašysčių knyga susideda iš įžangos /1,1-6/, kurioje yra paraginimas gręžtis į Viešpatį, ir trijų dalių, kurių pirmoje aštuoniais simboliniais regėjimais /1,7-6,8/ ir vienu simboliniu veiksmu /6,9-15/ žadama Izraeliui garbinga ateitis, antroje nurodomos tautos išgelbėjimo sąlygos /7,1-8,23/ ir trečioje aprašomas išgelbėjimo įvykdymas /9,1-14,21/

3. Katalikų Eklesija ir Žydų tradicija laikė ir laiko visą Zakharijo pranašysčių knygą vieno ir to paties autoriaus veikalu ir šv Rašto dalimi. Nekelia rimtesnių abejonių dėl pirmųjų aštuonių skyrimų autentiškumo ir racionalistinė kritika ; paskutinių skyrimų /9-14/ autentiškumą dėl bent kiek kitokio jų stiliaus ir dėl turinio jie neigia. Tačiau tie pastebimi skirtumai nėra tiek žymūs, kad jų negalima būtų pateisinti ir išaiškinti kitaip, kaip tik jieskant paskutiniams Zakharijo pranašystės skyrimams kito autoriaus



# ZAKHARIJO PRANAŠYSTĖ

1. <sup>1</sup>Aštuntame mėnesyje antrais karaliaus Darijaus metais Viešpaties žodis buvo suteiktas pranašui Ado sūnaus Barakhijo sūnui Zakharijui ir pasakyta : <sup>2</sup>Viešpats yra labai susirūstinęs jūsų tėvams. <sup>3</sup>Tačiau tu jiems sakyk : Kareivijų Viešpats sako taip : Gręžkitės į mane, sako kareivijų Viešpats, ir aš gręšiuos į jus, sako kareivijų Viešpats. <sup>4</sup>Nebūkite kaip jūsų tėvai, kuriems šaukė pirmieji pranašai, sakydami : Kareivijų Viešpats sako taip : Gręžkitės nuo savo pikto kelių ir nuo savo pikčiausių minčių ; bet jie neklausė ir nežiūrėjo manęs, sako Viešpats

<sup>5</sup>Kur yra jūsų tėvai ? ir ar amžinai bus gyvi pranašai ? <sup>6</sup>Bet mano žodžiai ir mano nuostatai, kuriuos aš buvau pavedęs savo tarnams, pranašams, ar nepasiekė jūsų tėvų, ir ar jie nesigrėžė ir nesakė : Kaip kareivijų Viešpats manė padaryti mums, žiūrėdamas mūsų kelių ir mūsų pastangų, taip jis mums padarė

<sup>7</sup>Dvidešimt ketvirtą vienuolikto mėnesio, Šabato, dieną antrais Darijaus metais Viešpaties žodis buvo suteiktas pranašui Ado sūnaus Barakhijo sūnui Zakharijui ir pasakyta :

<sup>8</sup>Aš regėjau nakčia, ir štai vienas vyras, sėdįs ant sarto arklio, stovėjo tarp mirtų giliame slėnyje, o jo užpakalyje buvo sarti, margi ir balti arkliai. <sup>9</sup>Aš tariau : Mano Viešpatie, kas yra šitie ? Angelas, kurs kalbėjo manyje, man atsakė : Aš tau parodysiu, kas yra šitie. <sup>10</sup>Vyras, kurs

## Ižanga : Paraginimas daryti atgailą

1,1-6. Zakharijo pranašysčių knyga pradedama trumpu paraginiu gręžtis į Viešpatį ir daryti atgailą

1. <sup>1</sup>Aštuntame... Skaičiuojant nuo Žydų metų pradžios, t y, nuo Nisano mėnesio. Aštuntas Žydų mėnuo anksčiau buvo vadinamas *Bul*, vėliau po Babilono nelaisvės — *Mar-kešvan*. Mėnesio diena nenurodoma ; daugelis mano, kad turėjo būti jaunatis, t y, pirma mėnesio diena. — <sup>2</sup>Susirūstinęs... Tos didelės rūstybės įrodymai buvo Jerusalei ir jos šventyklos sugriovimas, Babilono nelaisvė. — <sup>3</sup>Gręžkitės... visa savo širdimi, pamesdami visą savo tingumą, nusikratydami pagonių įpročių, su kuriais teko susidurti nelaisvėje

<sup>5</sup>Kur... Jūsų tėvai, kurie neklausė pranašų žodžių, dabar ilsisi svietimoje šalyje, Babilone. — *Ar amžinai...* Dievo žodis įvyksta, ir nėra reikalo, kad tie, kurie skelbė ateitį,

patys matytų paskelbtojo Dievo žodžio įvykdymą. Nors pranašai ir mirė, bet Dievo žodis pasilieka savo galioje. — <sup>6</sup>Ar jie nesigrėžė... Tie, kurie neklausė įspėjimų, paragavę bausmės nelaisvėje, gręžėsi į Viešpatį. — *Kaip kareivijų...* Taip kalbėjo trys jaunikačiai ugnies krosnyje /Dan 3,27/, visų vardu Daniėlis /9,5.../, tokio prisipažinimo reikalavo Barukhas /1,15-2,10/

## I. Garbingos ateities pažadėjimas

### 1. Pagonių galios sunaikinimas

1,7-21. Pirmoji pranašystės dalis, kurioje žadama tautai garbinga ateitis, susideda iš simbolinių regėjimų ir vieno simbolinio veiksmo. Jau pirmais regėjimais skelbiamas Jerusalei ir šalies atnaujinimas ir pagonių galios sunaikinimas

<sup>7</sup>Šabato. Ebr *šebat*, mūsų vasario pabaiga ir kovo pradžia

stovėjo tarp mirtų, atsiliėpė ir tarė : Jie yra tie, kuriuos Viešpats siuntė pereiti per žemę

<sup>11</sup>Jie kalbėjo Viešpaties angelui, kurs stovėjo tarp mirtų, ir tarė : Mes perėjome per žemę, ir štai visa žemė gyvenama ir ilsisi. <sup>12</sup>Viešpaties angelas atsiliėpė ir tarė : Kareivijų Viešpatie, iki kolei tu nepasigailėsi Jerusale ir Judo miestų, kuriems tu susirūstinai ? Štai jau septyniasdešimt metai. <sup>13</sup>Viešpats atsakė angelui, kurs kalbėjo manyje, gerais žodžiais, paguodos žodžiais

<sup>14</sup>Angelas, kurs kalbėjo manyje, man tarė : Šauk sakydamas : Štai ką sako kareivijų Viešpats : Aš turiu labai didelio pavydo dėl Jerusale ir Siono. <sup>15</sup>Aš esu užsidedęs didžiausia rūstybe pasitirinėtiems tautoms, nes kai aš maža rūstinaus, jos pradėjo pikta daryti. <sup>16</sup>Todėl štai ką sako Viešpats : Aš kreipsiuos į Jerusale pasigailėjimais, ir mano namai bus joje statomi, sako kareivijų Viešpats, ir mastas bus ištiestas ant Jerusale. <sup>17</sup>Šauk dar, sakydamas : Kareivijų Viešpats sako taip : Mano miestai dar bus pertekę gėrybėmis, Viešpats dar paguos Sioną, ir jis dar išsirinks Jerusale

<sup>8</sup>*Naktia* : Ekstazėje, ne sapne. — *Vienas vyras...* Raitas žmogus. Tai buvo angelas žmogaus pavidalu. Žr tol 11 e. — *Aykliai* : su raiteliais, kurie buvo taip pat dangaus dvasios. — <sup>9</sup>*Kurs kalbėjo manyje* : kurs buvo su pranašu. To angelo atsakymus ir paaiškinimus Zakharijas girdejo savo sielos gilumoje. — <sup>10</sup>*Vyras, kurs...* Angelo pažadėtą paaiškinimą duoda raitelių vadas, kuriame Žydų tradicija mato šv Mikolą, ypatingą Dievo tautos globėją. Jis pasako, koks yra jo palydovų vaidmuo. Jie buvo Viešpaties siųsti, lyg kokie žvalgai, apžiūrėti visos žemės

<sup>11</sup>*Jie kalbėjo...* Raiteliai palydovai patys praneša vyresniajam, ką jie rado žemėje. — *Viešpaties angelui*. Aiškintojų dauguma mano, kad čia Viešpaties angelo vadinamas tas pats pirmasis raitelis ant sarto arklio, t y, angelas Mikolas. — *Visa žemė gyvenama...* Dar nesimato jokių žymių to tautų ir žemės sukrėtimo, kurs turi įvykti /Ag 2,7/. Todėl tuojau tautos angelas globėjas prašo Dievą pagreitinti savo gailestingumu įvykius ir pasirodyti savųjų padėjėjų ir gelbėtoju. — <sup>12</sup>*Susirūstinai*. Jerusale ir visa šalis griuvėsiuose buvo aiškūs Viešpaties rūstybės įrodymai. — *Septyniasdešimt*. Antri Darijaus metai /žr aug 1,1/ buvo 520 pirm Kr. Jau buvo praėję 16 metų, kaip Jeremijo paskelbtoji /Jer 25,1-13/ septynių dešimtų metų Babilono nelaisvė /606-536/ buvo pasibaigusi. Ji buvo prasidėjusi pirmais Nebukadnetsaro

viešpatavimo metais, kai Jerusale buvo paimta ir daugybė Žydų buvo išvesta nelaisvėn, baigėsi gi Kirui leidus Žydams grįžti tėvynėn. Pasakytiną kartą Jerusale buvo paimta ir jos šventykla sugriauta 587 m ; todėl ir nuo šitų metų galima buvo skaičiuoti kitas septynių dešimtų metų laikotarpis. Kurį laiką čia turėjo galvoje Zakharijas, ne visai aišku. — Angelas pats maldauja Viešpatį, kad tie septynias dešimtys metų būtų laikomi baigtais, ir kad Viešpats pagaliau pilnai pasigailėtų savo tautos. — <sup>13</sup>*Angelui, kurs...* Ne tam, kurs maldavo Viešpatį, bet tam, kurs buvo su pranašu. — *Gerais žodžiais*. Koks buvo tas maloningas Viešpaties atsakymas, paaiškėja iš 14 e ir tol

<sup>14</sup>*Didelio pavydo...* Santykis tarp Viešpaties ir jo tautos labai dažnai išreiškiamas moterystės palyginimu. Viešpaties pavydas dėl tautos, Jerusale, Siono yra jo didelės meilės įrodymas. Tas pavydas pasireiškia bausmėmis, kai tauta Viešpačiui neištikima ; pavydas dėl tautos negali taip pat pakęsti, kad tauta būtų žeminama, naikinama. — <sup>15</sup>*Pasitirinėtiems*. Ebr t turima galvoje tautos išdidžios, pasitikinčios savo jėga, laikkančios save nenugalimomis. — *Kai aš maža...* Viešpats, tiesa, pats leido pagonims pulsti savo nusikaltusią tautą ir naudojosi jais, kaip bausmės įrankiu ; bet pagonys, puldami, padarė daugiau, negu jiems buvo leista. Dievo rūstybė tautai palyginamai nebuvo taip didelė,

<sup>18</sup>Aš pakėliau savo akis ir regėjau : štai čia buvo keturi ragai. <sup>19</sup>Tuomet aš tariau angelui, kurs kalbėjo manyje : Kas yra šitie ? Jis man atsakė : Šitie yra ragai, kurie vėtė Judą, Izraelį ir Jerusale

<sup>20</sup>Po to Viešpats man parodė keturis kalvius. <sup>21</sup>Aš paklausiau. ko šitie ateina daryti ? Jis atsakė tardamas : Tai yra ragai, kurie vėtė visus Judo žmones, taip kad nė vienas jų nepakėlė savo galvos ; šitie gi atėjo išgąsdinti jų ir numušti ragų tų pagonių, kurie pakėlė ragą prieš Judo šalį, kad ją išsklaidytų

2. <sup>1</sup>Aš pakėliau savo akis ir regėjau : štai čia buvo vienas vyras, o jo rankoje buvo matuojamoji juosta. <sup>2</sup>Aš paklausiau : Kur tu eini ? Jis man atsakė : Matuoti Jerusale ir pažiūrėti, koks jos plotis ir koks jos ilgis. <sup>3</sup>Štai angelas, kurs kalbėjo manyje, išėjo priekin, o kitas angelas atėjo jo pasitikti <sup>4</sup>ir jam tarė : Bėgk, kalbėk tam jaunikačiui, sakydamas : Jerusale bus gyvenama be sienų dėl joje esančių žmonių ir galvijų daugybės. <sup>5</sup>Aš jam būsiu, sako Viešpats, ugnies siena aplinkui ir pasirodysiu garbingas jos viduje

<sup>6</sup>Oi, oi, bėgkite iš šiaurės šalies, sako Viešpats, nes aš išsklaidžiau jus į keturis dangaus vėjus, sako Viešpats. <sup>7</sup>Bėgk, o Sione, tu, kurs gyveni

bausme jis norėjo ją pataisyti, pagonys gi stengėsi tautos nelaimę padidinti ir ją visai sunaikinti. — <sup>16</sup>*Mastas bus ištiestas...* Jerusale miestas bus statomas. Pirmas Dievo meilės laidas : pradėta statyti šventykla /1 Esd 5,1,2 ; Ag 1, 12.../ bus pabaigta. Antras laidas : Jerusale bus pastatyta didesnė. Šventykla ir miestas yra senos Dievo karalystės vidurys ; jų atstatymas — teokratinio atnaujinimo ženklas ir prirengimas. — <sup>17</sup>*Mano miestai : kiti Palestinos miestai. — Dar išsirinks...* Viešpats buvo išsirinkęs Jerusale praeityje /plg 2 Kron 6,6 ; 12,13 ir k/ ; atmetė ją dėl nusikaltimų, bet dabar ją vėl išsirinks. Pirmame čia baigiamame regėjime Viešpats skelbia, kad jo rūstybė pasireikš pagonių tautoms ir kad jis atstatys šventyklą bei Jerusale. Tie pažadai patvirtinami dviem tolesniais regėjimais

<sup>18</sup>*Ragai.* Ragai reiškia galią, didelę jėgą ; pas Daniėlį jie yra pačių karalių simboliai. — *Vėtė.* Ebr t : išsklaidė

<sup>20</sup>*Kalvius.* Ebr ž *kharašim* gali reikšti taip pat medžio apdirbėją. —

<sup>21</sup>*Numušti ragų...* Nevienas aiškin-tas yra mėginęs atspėti, kurios tautos čia vaizduojamos keturiais ragaais ir kurios keturiais kalviais. Bet Zakharijas greičiausiai neturėjo čia galvoje atskirų pagonių tautų ; jis norėjo pasakyti, kad visos Dievui priešingos tautos, nuo kurių kentėjo

išrinktoji tauta įvairiais laikais ir buvo išsklaidyta į keturis vėjus /plg žem 2,6/, susilaiks bausmės ; visoms jomis Viešpats ras gana įran-kių nubausti. — Pirmieji pranašystės regėjimai surišti viena bendra min-timi : nors tautos priešai dabar nau-dojasi pilna ramybe, nors jų galia didelė, tačiau jie visi bus tikrai par-blokšti

## 2. Garbingas Jerusale atstatymas

2,1-13. Trečiame regėjime žada-ma, kad Jerusale turėsianti labai daug gyventojų ir būsianti Viešpa-ties saugojama, kad į ją grįšią be-laisviai, ir kad joje gyvensiąs pats Viešpats

2. <sup>1</sup>*Vienas vyras :* angelas žmo-gaus pavidalu. — <sup>2</sup>*Matuoti...* Tai turėjo būti ženklas, kad Jerusale bus tuojau statoma. — <sup>3</sup>*Angelas, kurs...* Žr aug 1,9. — *Kitas angelas.* Yra aiškintojų, kurie mano, kad šitas angelas buvęs Gabriėlis. — <sup>4</sup>*Jam tarė :* tam angelui, kurs buvo ką tik atsiskyręs nuo pranašo. — *Jaunikačiui.* Pranašas čia vadina-mas jaunikačiu tikriausiai ne dėl savo jauno amžiaus, bet dėl to, kad jis buvo angelo globojamas. — *Be sienų.* Atnaujintos Jerusale gyven-tojai nebesutils senose jos sienose ; ji bus taip didelė, kad jos nebebus galima apvesti sienomis. — <sup>5</sup>*Ugnies*

pas Babilono dukterį, <sup>8</sup>nes štai ką sako kareivijų Viešpats: Dėl garbės jis siuntė mane pas tautas, kurios apiplėšė jus, nes kas jus paliečia, tas paliečia mano akies lėlėlę. <sup>9</sup>Nes štai aš keliu savo ranką prieš juos, ir jie bus grobis tiems, kurie jiems vergavo; tuomet jūs pažinsite, kad kareivijų Viešpats yra siuntęs mane

<sup>10</sup>Džiūgauk ir linksminis, Siono duktė, nes štai aš ateinu ir gyvensiu tavo viduje, sako Viešpats. <sup>11</sup>Aną dieną daug tautų prisidės prie Viešpaties, ir iš jų bus man tauta, o aš gyvensiu tavo viduje; tu žinosi, kad kareivijų Viešpats yra siuntęs mane pas tave. <sup>12</sup>Viešpats ims valdyti Judą, kaip savo dalį pašvęstoje šalyje, ir jis vėl išsirinks Jerusale. <sup>13</sup>Tenutilsta kiekvienas kūnas Viešpaties akivaizdoje, nes jis pakilo iš savo šventos buveinės

3. <sup>1</sup>Viešpats man parodė vyriausįjį kunigą Jošų stovintį ties Viešpaties angelu, o jo dešinėje stovėjo šetonas, kad jam prieštarautų, <sup>2</sup>Bet Viešpats tarė šetonui: Viešpats tesudraudžia tave, šetone. Tesudraudžia tave Viešpats, kurs išsirinko Jerusale. Argi jis ne iš ugnies ištrauktas nuodėgulys? <sup>3</sup>Gi Jošū buvo apsilikęs purviniais drabužiais ir stovėjo ties angelu. <sup>4</sup>Tuomet šitas atsiliepė ir tarė stovėjusiems ties juo, sakydamas:

*siena.* Nors Jerusale bus be sienų, tačiau ji bus geriausiai apsaugota nuo priešų puolimų. Saugos ją pats Viešpats. Kaip niekas negali pereiti per ugnį, taip niekas negalės įsiveržti į Viešpaties saugojamą Jerusale. Priešams ji bus baisi, kaip kitados liepsnos šulas, kurs vedė Israėlaičius iš Egipto [Is 14,24]. — *Pasirodysiu garbingas.* Anot ebr t: Viešpats bus savo globojamo miesto garbė

<sup>6</sup>*Iš siaurės šalies:* iš Kaldėjos, iš Babilono, kur buvo likę nemaža Žydų. Turi bėgti iš ten, kad džiaugtųsi Jerusale garbe ir kad išvengtų nelaimių, skirtų Babilonui. — *I keturis...* Į visas šalis, ypač gi į Kaldėją. Anot ebr t: kaip keturi vėjai. — <sup>7</sup>*Sione...* Sionu čia pavadinti visi Žydai, pasilikę Babelėje. — *Dukterį.* Dukterimis labai dažnai šv Rašte vadinami miestai. — <sup>8</sup>*Dėl garbės:* kad Viešpačiui padaugėtų garbės. Skelbdamas Viešpaties vardu bausmę pagonims, kurie žudė teokratinę tautą, paskui tų pagonių grėžimasį į Viešpatį, Dievo pasiuntinys parodys garbę to, kurs buvo jį siuntęs ir kurio vardu jis veiks. — *Mano akies:* Dievo akies lėlėlė, t y, Dievui brangiausį dalyką. Plg Pak 32,10; Ps 16,8 ir k. — <sup>9</sup>*Keliu savo ranką.* Ebr t: mojuoju savo ranką, t y, grasau. Graso tautos pats Dievas. — *Grobis tiems, kurie...* Pavergtosios tautos sukils prieš savo pavergėjus ir juos sunaikins. — *Yra siuntęs mane:* pavedė

man, savo siųstam pranašui, paskelbti šiuos dalykus iš anksto

<sup>10</sup>*Aš ateinu ir...* Pranašaujamas Mesijo atėjimas, kaip dar labiau paaikšėja iš 11 e. Plg Jon 1,14.15. — <sup>11</sup>*Daug tautų...* Pagonys prisidės prie teokratinės tautos, kad drauge garbintų Viešpatį. Plg žem 8,20-22; Ješ 2,1... ir k. — <sup>12</sup>*Ims valdyti Judą...* Iš Mesijo laikų vėl grįžtama į artimesnę ateitį. Jerusale bus atstatyta, šventykla bus vėl pastatyta. — <sup>13</sup>*Tenutilsta...* Tylia pagarba turi sutikti visa žmonija Viešpatį, ateinantį vykdyti savo didžiųjų sumanymų

### 3. Kunigystės šventumo atnaujinimas

3,1-10. Vyriausis kunigas vieton suteptų drabužių apvelkamas gražiausiais ir gauna garbingų pažadų ateičiai

3. <sup>1</sup>*Vyriausįjį kunigą...* Jis ėjo vyriausio kunigo pareigas Agėjo ir Zakharijo laikais. Žr 1 Esd 2,2; 3,2; Ag 1,1 ir k. Eklesinėje knygoje 49,13.14 jis labai giriamas draug su Zorobabeliu, kaip didelių dorybių žmogus ir uolus teokratijos naujin-tojas po Babilono nelaisvės. Ebr jo vardas *Jehošua* vertimuose pavirsta į Jošų ir Jėzų. — *Viešpaties angelu.* Žr aug 1,11. — *Jo dešinėje:* vyriausiojo kunigo dešinėje. Stovi dešinėje, kad trukdytų visų pirma tą ranką, kuri yra darbų vykdytoja.

Nuivkrite nuo jo purvinus drabužius. Po to jis jam tarė : Štai aš nuimu nuo tavęs tavo nusikaltimą ir apvelku tave šventadieniais rūbais. <sup>5</sup>Toliau jis sakė : Uždėkite jam ant galvos tyrą nuometą. Taigi jie uždėjo jam ant galvos nesuteptą nuometą ir apvilko jį rūbais ; Viešpaties gi angelas stovėjo čia pat. <sup>6</sup>Viešpaties angelas pareiškė Jošuei sakydamas : <sup>7</sup>Kareivijų Viešpats sako taip : Jei vaikščiosi mano keliais ir sergėsi mano įsakymus, tai tu teisi mano namus ir sergėsi mano šventorius, o aš tau duosiu palydovų iš šitų, kurie dabar čia pat stovi

<sup>8</sup>Klausyk, vyriausis kunige, Jošue, tu ir tavo prieteliai, kurie sėdi tavo akivaizdoje, nes šitie vyrai yra vaizdai ; nes štai aš ATVESIU SAVO TARŅĄ ATŽALĄ. <sup>9</sup>Nes štai čia akmuo, kurį aš padėjau ties Jošue. Ant

Plg Ps 108,6. — *Šetonas* : ypatingas Dievo ir žmonių priešininkas, piktyjų dvasių kunigaikštis. Plg 1 Kron 21,1. — *Kad jam prieštarautų*. Jošuės vaidmuo čia simbolinis : jis atstovauja kunigiją ir tautą. Ne dėl asmeninių nuodėmių turėjo jį kaltinti šetonas, bet dėl visos kunigijos, net dėl visos tautos nusikaltimų, kurie dabar tarsi sukrauti ant vieno Jošuės. — *Bet Viešpats...* Viešpaties angelas karštai užstoja Jošue prieš šetoną ir išreiškia linkėjimą, kad Dievo rūstybė ištiktų šetoną. — *Kurs išsirinko...* Tai pirmą priežastį, kodėl Viešpats negali klausyti šetono kaltinimų /plg 1,17/ : Dievas pats pasirinko Jerusale ir mokės pats ją saugoti ir ginti. Kita priežastis : *argi jis ne... nuodėgulyš*. Kunigas panašus į iš ugnies ištrauktą nuodėgulį ; jame dar tebematomos bausmės ir nelaisvės žymės, neturtas, išniekinimas ir skurdas ; taip jis kentėjo dėl tėvų nuodėmių. Gailestingas Dievas negali palikti kunigijos tokioje būklėje ; turi būti verčiau nubaustas šetonas, kurs buvo kunigijos pažeminimo priežastis ir dar dabar ją persekioja. — *Purvinais drabužiais*. Sendoros su Dievu laužymas ir kiti nusikaltimai senos kunigijos ir tautos buvo liūdnas palikimas atnaujinamai po nelaisvės kunigijai. Ji verta pasigailėjimo, ir Viešpaties angelas teikia jai pagarbos. — *Tavo nusikaltimą*. Nusikaltimas nuimamas nuo Jošuės, kaip visos kunigijos atstovo. — *Šventadieniais*. Jie yra vaizdas malonės, pamaldumo ir dorybės, kurios turi puošti tikrąją kunigiją, kad ji tinkamai atliktų savo pareigas. Vyriausiojo kunigo drabužiai turėjo būti balti. — *Nuometą*. Žr Iš 28,4,36-38. Taip iškilmingai grąžinama kunigijai jos garbingu-

mas. — *Pareiškė* : iškilmingai pažadėjo. — *Jei vaikščiosi...* Iš kunigijos reikalaujama, kad ji bendrai, kaip visa tauta, klausytų Viešpaties įstatymo ; be to, ji turi rūpintis savo kunigiškomis pareigomis šventovėje /sergėsi mano įsakymus/. — *Mano namus* : gal čia namai reiškia ne tik šventyklą, bet ir visą tautą, kuri yra Dievo šeimyna, namai. — *Palydovų iš šitų...* Kad vyriausis kunigas galėtų tinkamai atlikti savo pareigas, jam žadama angelų pagalba. Tai primena Jokubo regėjimą Prad 28,12

*Tavo prieteliai* : žymesnieji kunigų giminės nariai, Jošuės bendradarbiai. — *Vaizdai* : kurie turi sukelti žmonėse gilesnes mintis, pakelti juos prie augštesnių dalykų. — *Aš atvesiu...* Kas yra tas žadamasis *t a r n a s, a t ž a l a*, galima aiškiai suprasti iš senesnių pranašysčių 2 Kar 23,2-5 /ebr t/ ; Ješ 4,2 ir Jer 23,5. Jis yra Mesijas, Dievo tarnas. Jis yra svarbiausi Dovidio namų atžala, kuri turi visokių gėrybių ir visiems teikia naują amžiną gyvenimą. Nukentėjusi dėl tautos nelaisvės teokratija grąžinama, kad pagaliau per Mesiją pasiektų savo tobulumą. — Taigi Jošue ir jo prieteliai, atstovauja Sen Test, yra Kristaus vaizdai, figūros. Iš to reikia daryti išvadą, kad ir pats Mesijas turėjo eiti kunigo pareigas. Plg žem 6, 12,13. — *Akmuo, kurį...* Akmuo, kurs reikia kalti ir tobulinti, yra teokratija, kuri turi pasiekti savo tobulumą. Akmuo guli ties Jošue, dar neturėdamas savo tikros išvaizdos, nes dar netobula yra teokratija, kuriai Jošue turi tarnauti. Kadangi jis negali duoti akmeniui tinkamą paveikslą, bus atvestas Dievo tarnas, Mesijas. — *Ant to vieno...* t y, į tą vieną akmenį, į teokratiją, koki

to vieno akmens yra septynios akys; štai aš iškalsiu jo paveikslą, sako kareivijų Viešpats, ir viena diena atimsiu anos šalies neteisybę. <sup>10</sup>Tą dieną, sako kareivijų Viešpats, prietelis kvies savo prietelį po vynmedžių ir po figmedžių

4. <sup>1</sup>Angelas, kurs kalbėjo manyje, sugrįžo ir pažadino mane, kaip žmogų, kurs pažadinamas iš savo miego. <sup>2</sup>Jis man tarė: Ką tu matai? Aš atsakiau: Štai aš čia matau žvakidę, visą auksinę; ant jos viršaus yra jos aliejaus indas, ant jos pačios yra septynios jos lempos ir septyni vamzdeliai lempoms, kurios yra viršuj jos. <sup>3</sup>Augščiau jos stovi du alyvmedžių, vienas aliejaus indo dešinėje ir vienas jo kairėje

<sup>4</sup>Aš atsiliepiu ir tariau angelui, kurs kalbėjo manyje, sakydamas: Kas yra šitie, mano Viešpatie? Angelas, kurs kalbėjo manyje, atsakė ir man tarė: Argi tu nežinai, kas yra šitie? Aš atsakiau: Ne, mano Viešpatie. <sup>6</sup>Jis vėl atsiliepė ir kalbėjo man, tardamas: Tai yra Viešpaties pasakytas žodis Zorobabeliui: Ne kariuomene, ne jėga, bet mano dvasia, sako kareivijų Viešpats. <sup>7</sup>Kas tu, didysis kalne, prieš Zorobabelį? Būk lyguma. Jis padės svarbiausią akmenį, ir jis sulysins grožį su jo grožiu. <sup>8</sup>Man buvo

ji yra Jošuės metu, yra atgręžtos septynios Viešpaties akys, ant jos budi. Septyni yra tobulumo skaičius, taigi reiškia tikriausiai nuolat budintį ant jos dieviškos apvaizdos rūpestingumą, tuos septynis angelus, kurie stovi Dievo akivaizdoje /Apr 5,6/ ir tarnauja jo apvaizdai. Tačiau žymiausią darbo dalį Viešpats pasilieka pats sau. — *Viena diena...* Senoji kunigystė negalėjo pilnai permaldauti Dievo, taigi jis atims kaltę per savo tarną, atžalą /per kruviną Mesijo auką/; vardan to būsimojo pilno kaltės atėmimo ir jo galia nuimamas regėjime /4 e/ nusikaltimas nuo Jošuės, ir jis daromas tinkamas eiti savo pareigas ir būti Mesijo vaizdu. — <sup>10</sup>*Po vynmedžių ir...* Tai ramaus ir laimingo gyvenimo vaizdas /plg 3 Kar 4,25; Mikh 4,4/; pilniausiai jis bus pasiektas Mesijo karalystėje

#### 4. Šventyklos atstatymas

4,1-14. Auksinės žvakidės ir dviejų alyvmedžių regėjimu pranašas pamokomas, kad Zorobabelis Dievo dvasia nugalėsiąs visas kliūtis ir pabaigsiąs statyti šventyklą

4. <sup>1</sup>Angelas, kurs... Žr aug 2,3. — *Pažadino mane...* Pranašas dar tebebuvo paskendęs mintimis ankstyvesniame regėjime; angelas jį prirengia naujam. — <sup>2</sup>*Matau žvakidę...* panašią į tą auksinę žvakidę, kuri buvo šventykloje; nuo šventyklos žvakidės ji

skyrėsi kaikuriomis smulkmenomis. — <sup>3</sup>*Du alyvmedžių...* Tie alyvmedžiai dviem šakom turėjo duoti aliejaus į indą, kaip kad sakoma 12 eil

<sup>6</sup>*Viešpaties... Zorobabeliui...* Auksinės žvakidės ir dviejų alyvmedžių regėjimas yra pamokymas Zorobabeliui /žr Ag 1,1/. Kaip žvakidės lempos, gaudamos aliejaus iš dviejų alyvmedžių be jokios žmogaus rankos pagalbos, gali nuolat žibėti, taip Zorobabelis turi pasitikėti ne kariška jėga, bet tiktai Dievu. Taip nurodoma, kad naujoji teokratija yra dvasinė. — <sup>7</sup>*Didysis kalne...* Net didžiausios kliūtys bus pašalintos. Visi priešai, kas jie bebūtų, piktoji dvasia /Jer, Kir/, nepalankūs žmonės /Teod/, šventyklos statymą trukdą pagonys /Teod/, turės būti sunaikinti. — *Svarbiausią...* Ne kertinį, kurs jau buvo gana senai padėtas, bet tą, kuriuo statyba bus tarsi apvainikuota. — Taigi Zorobabelis turės ypatingos Dievo pagalbos ir šventyklą statydamas. — *Jis sulysins grožį...* Vulg prasmė neiški. Ebr t: šūkaujant: malonė, malonė jam! T y, tebūna jis laimingai padėtas, Dievas tepalaimina jį. — <sup>9</sup>*Ir jūs žinosite...* Iš šventyklos pastatymo jūs galėsite tikrai suprasti, kad ir visi kiti pažadai, liečią teokratiją, bus atitesėti. — <sup>10</sup>*Nes kas paniekins...* Sunkiose sąlygose buvo pradėta statyti antroji šventykla, ypač palyginus jos statymą ir baigimą su Saliamono atliktuoju darbu; bet te-

suteiktas Viešpaties žodis ir pasakya : <sup>9</sup>Zorobabelio rankos padėjo pamatus šitiems namams, ir jo rankos pabaigs juos, ir jūs žinosite, kad kareivijų Viešpats yra siuntęs mane pas jus. <sup>10</sup>Nes kas paniekins mažos pradžios dienas ? Jie turės džiaugtis, kai matys Zorobabelio rankoje švininį lyginuvą. Tai yra septynios Viešpaties akys, kurios žvalgosi po visą žemę.

<sup>11</sup>Aš atsiliepiu ir jam tariau : Kas yra šituodu alyvmedžiu žvakidės dešinėje ir jos kairėje ? <sup>12</sup>Aš atsiliepiu antrą kartą ir jam tariau : Kas yra šitos dvi alyvų šakelės šalia dviejų auksinių snapų, kuriuose yra auksiniai vamzdeliai ? <sup>13</sup>Jis man atsakė ir tarė : Argi tu nežinai, kas yra šitie ? Aš atsakiau : Ne, mano Viešpatie. <sup>14</sup>Tuomet jis tarė : Šitie yra du patepieji, kurie stovi prie visos žemės valdovo

5. <sup>1</sup>Aš vėl pakėliau savo akis ir žiūrėjau : Štai čia buvo skraidanti knyga. <sup>2</sup>Tuomet jis man tarė : Ką tu matai ? Aš atsakiau : Matau skraidančią knygą ; jos ilgis dvidešimt mastų ir jos plotis dešimts mastų. <sup>3</sup>Jis man tarė : Tai yra prakeikimas, kurs išsiplėčia ant visos šalies paviršiaus ; nes kiekvienas vagis, kaip tenai parašyta, bus teisiamas. <sup>4</sup>Aš išvesiu jį, sako kareivijų Viešpats, ir jis ateis į vagies namus ir į namus to, kurs prisiekia mano vardu melagingai ; jis pasiliks jo namų viduje ir sunaikins juos, jų medžius ir jų akmenis

<sup>5</sup>Po to angelas, kurs kalbėjo manyje, išėjo ir man tarė : Pakelk savo akis ir žiūrėk, kas tai yra, kas išeina. <sup>6</sup>Aš tariau : Kas gi tai yra ? Jis

nedrįsta nė vienas niekinti naujosios šventyklos ; jos statymu džiaugsis tauta, Dievo pagalba bus su statytoju. — *Matys Zorobabelio...* Žr aug 3,9 ir paaišk

<sup>11</sup>*Du alyvmedžių...* Žr aug 3 e. —

<sup>12</sup>*Kas yra šitos...* Anot ebr t : ką reiškia dvi alyvų uogų kekės prie dviejų auksinių vamzdžių, iš kurių teka auksas ? Tekantis auksas čia yra ne kas kita, kaip tik blizgantis aukso spalvos skystimas, aliejus. Kodėl pranašas savo klausimą pakartoja, nevisai aišku ; gal jam rūpėjo išreikšti savo mintį tiksliau ir tuo būdu gauti tikslesnį atsakymą. — <sup>14</sup>*Du patepieji* : iš Dovidio giminės kilęs tautos vadas Zorobabelis ir vyriausis kunigas Jošūa. Juodu Dievo pašaukimu ir šv Dvasios patepimu buvo skirti teokratinės karalystės pareigoms. — *Stovi* : pasiryžę tarnauti Viešpačiui

## 5. Tautos nuodėmės atėmimas

5,1-11. Bedieviai turės žūti ir bedievybė bus pašalinta iš teokratinės šalies

5. <sup>1</sup>*Skraidanti knyga* : rašomosios medžiagos, pergaminio gabalas, paprastai suvyniojamas į rietimą, buvo ištiestas ir laikėsi ore. — <sup>2</sup>*Mastų*. Mas-

tas lygus 0,525 metro ; todėl skraidąs lakštas buvo labai didelis. Tokie pat ilgiai ir pločiai buvo sandoros padangtės ir Šaliamono šventyklos dalių ir dalykų. Plg Iš 26-36 ; 3 Kar 6,3. 23-28 ; 2 Kron 4,1. — <sup>3</sup>*Prakeikimas, kurs...* Dievo prakeikimas tarsi kabėte kabo ant visų nusidėjėlių galvų ir tai visoje šalyje ; jis, sakytumei, nuolat laukia ženklo, kad nusidėjėlių pultų. — *Kiekvienas vagis...* Įvardijamos ypač dvi nuodėmės, kurios apima visus nusikaltimus žmonėms ir Dievui, tiek kiek tais nusikaltimais pažeidžiama artimo ir Dievo meilė /Teod/. Gal grįžusiems iš nelaisvės Žydams šitos dvi nuodėmės buvo labiau pavojingos. — <sup>4</sup>*Jis pasiliks...* Prakeikimas nepraeina greitai, bet pasilieka, iki nusidėjėlis visai sunaikinamas. Taip Dievas apreiškia savo šventumą

<sup>5</sup>*Kas išeina* : kas pasirodo. — <sup>6</sup>*Asotis*. Ebr *ephah* buvo vadinama tam tikras saikas, kuriuo buvo seikėjami, pav javai ; jis buvo lygus 31,54 litrų. Regėjime buvo parodytas Zakharijui, be abejo, daug didesnis saikas, nes jame galėjo sėdėti moteriškė. — *Jų išvaizda*. Šv Rašte laikada mini-mas nuodėmių saikas /Prad 15,16/ ; kai jis būna jau pilnas, Dievas siunčia bausmę. Augščiau minėtų nusi-

atsakė : Tai yra ąsotis, kurs išeina. Jis sakė : Tai yra jų išvaizda visoje šalyje. <sup>7</sup>Štai buvo nešama švininė skritis, ir štai ąsočio viduje sėdėjo viena moteriškė. <sup>8</sup>Jis tarė : Tai yra bedievybė, ir jis įmetė ją į ąsočio vidų, o švino gabalą įmetė į jo angą. <sup>9</sup>Aš pakėliau savo akis ir žiūrėjau. Štai pasirodė dvi moteriškos, o vėjas kėlė jų sparnus, kurie buvo kaip vanago sparnai. Jos pakėlė ąsotį tarp žemės ir dangaus. <sup>10</sup>Tuomet aš tarčiau angelui, kurs kalbėjo manyje : Kur šitos neša ąsotį ? <sup>11</sup>Ir jis man atsakė : Kad jam būtų pastatyti namai Senaaro šalyje ; kai jie ten bus pastatyti, jis bus padėtas ant savo papėdės

6. <sup>1</sup>Aš vėl pakėliau savo akis ir žiūrėjau : štai pasirodė keturi vežimai iš tarp dviejų kalnų, tie gi kalnai buvo skaistvario kalnai. <sup>2</sup>Pirmojo vežimo arkliai buvo sarti, antrojo vežimo arkliai buvo juodi, <sup>3</sup>trečiojo vežimo arkliai buvo balti ir ketvirtojo vežimo arkliai buvo margi ir stiprūs. <sup>4</sup>Tuomet aš atsiliepiu ir tarčiau angelui, kurs kalbėjo manyje : Kas yra šitie, mano Viešpatie ? <sup>5</sup>Angelas atsakė ir man tarė : Šitie yra keturi dangaus vėjai, kurie išeina stovėti visos žemės valdovo akivaizdoje. <sup>6</sup>Kurio arkliai buvo juodi, ėjo į šiaurės šalį, ir baltieji išėjo paskui juos, o margieji išėjo į pietų šalį. <sup>7</sup>Tie, kurie buvo stipriausieji, išėjo ir stengėsi apeiti visą žemę. Jis tarė : Eikite, pereikite per žemę, ir jie perėjo per žemę. <sup>8</sup>Tuomet jis pašaukė mane ir kalbėjo man sakydamas : Štai tie, kurie išeina į šiaurės šalį, nuramino mano dvasią šiaurės šalyje

<sup>9</sup>Man buvo suteiktas Viešpaties žodis ir pasakyta : <sup>10</sup>Imk iš tremtinių, iš Holdajo, iš Tobijo ir iš Idajo. Tu pats tą dieną ateisi ir įeisi į Sophonijo sūnaus Jošijo namus, į kuriuos anie atėjo iš Babilono ; <sup>11</sup>paimk auksą ir sidabrą, padaryk vainikų, padėk juos ant vyriausiojo kunigo Josedeko sūnaus Jošuės galvos <sup>12</sup>ir kalbėk jam, sakydamas : Štai ką sako kareivijų

dėjėlių nusikaltimai buvo panašūs į didelį saiką su sėdinčia jame moteriške. — <sup>1</sup>*Buvo nešama* : buvo pakelta. Kalbama apie apskritą sunkų švininį saiko dangtį. Jei jo svoris buvo tikrai lygus Žydų talentui, tai jis svėrė 42,53 kg. — *Moteriškė* : įsimeninta nuodėmė, bedievyystė. — <sup>2</sup>*Dvi moteriškos*. Jiedvi vaizduoja visas priemones žmonių tarpe, kuriomis Dievas naudojasi, kad pašalintų pikta iš savo tautos. — *Kaip vanago*. Ebr t : kaip gandro. — <sup>11</sup>*Senaaro*. Taip buvo vadinama šalis, kurios žmonės pirmą kartą viešai organizavo sąmokslą prieš Dievą /Prad 10,2/. Ten buvo statomas Babelės bokštas, ten buvo tinkamiausi pastovi vieta išvartyti iš teokratinės tautos bedievybei. — Pasireiškias vyriausiame kunige Jošuje ir tautos vade Zorobabelyje šventumas turi pasiekti ir visą tautą, nes tik tikras šventumas, ne kūniška kilmė suteikia teisę dalyvauti atnaujintos teokratijos geradarystėse. Tas tautos šventumas žadamas šituo regėjimu

## 6. Teismas tautoms, Dievo tautos laimė

6,1-15. Keturių pakinkytų vežimų regėjimu pranašas pamokomas, kad visos pagonių tautos bus nugalėtos /1-8/. Simboliniu vainiko padėjimu ant vyriausiojo kunigo galvos skelbiama, kad Mesijas bus karalius ir kunigas /9-15/

6. <sup>1</sup>*Keturi vežimai*... Plg su raitelių regėjimu aug 1,8-11. — *Iš tarp dviejų kalnų* : todėl iš gilaus slėnio. Jei vežimai išeina iš Jerusale, tai du kalnu galėjo būti Sionas ir Alyvų kalnas. Kalnai iš skaistvario neišardomi, nenugalimi. Jerusale yra nenugalimos amžinos teokratijos centras. — <sup>7</sup>*Jis tarė* : visos žemės valdovas tarė. — <sup>8</sup>*Nuramino mano*... Nugalėjus visai Dievo tautos priešus, rūstybę, kurią jie buvo sukėlę, aprimsta. Minima ypatingu būdu šiaurė, nes ten buvo Babelė ir Asirija, iš kurių Dievo tautai teko daugiausia kentėti. — Arklių spalvų įvairumas turi nurodyti, kad



Viešpats: ŠTAI VYRAS, JIS VARDU ATŽALA; po juo žels, ir jis statys Viešpačiui šventyklą.<sup>13</sup> Jis pastatys šventyklą Viešpačiui, jis nešios garbę, sėdės ir viešpataus savo soste; jis bus kunigas savo soste, ir bus tarp judviejų taikos sandora.<sup>14</sup> Vainikai bus Helemui, Tobijui, Idajui ir Sophonijo sūnui Hemui atsiminimas Viešpaties šventykloje.<sup>15</sup> Tuomet tie, kurie yra toli, ateis ir statys Viešpaties šventykloje, ir jūs žinosite, kad kareivių Viešpats yra siuntęs mane pas jus. Įvyks gi tai, jei jūs atsidėję klausysite Viešpaties, jūsų Dievo, balso

7. <sup>1</sup>Tai atsitiko ketvirtais karaliaus Darijaus metais; Viešpaties žodis buvo suteiktas Zakharijui ketvirtą dieną devinto mėnesio, kurs vadinamas Kaslevu. <sup>2</sup>Sarasaras, Rogommelephas ir buvusieji su juo žmonės pasiuntė į Dievo namus melstis Viešpaties akivaizdoje <sup>3</sup>ir sakyti kareivių

Dievas veikia ir nugalė įvairiais būdais /plg Apr 6,4-8/

<sup>10</sup>*Iš tremtinių...* Nors nelaisvės metams pasibaigus visi Žydai galėjo grįžti į Palestiną, tačiau daug jų pasiliko Babilonijoje. Pasilikusieji ištrėmime lankydavo Jerusale, siųsdavo dovanų ir vėl grįždavo atgal. Tokie svečiai su dovanomis turėjo būti Holdajis ir kiti. Jie buvo sustoję Jošijo namuose, kur turėjo juos rasti Zacharijas. Jošijas gal buvo palikuonis to Sophonijo, kurs minimas Jer 21,1; 37,3. — <sup>11</sup>*Vainikai...* Kalbama apie vieną karūną, sudarytą iš kelių supintų ar susegtų vainikų. — *Ant vyriausiojo...* Vainikų uždėjimas ant vyriausiojo kunigo galvos turėjo parodyti, kaip didelę garbę Dievas nori suteikti tiems, kurie pasirodo tikrai atsidavusiais teokratijai. — <sup>12</sup>*Sakįdamas...* Vyriausis kunigas yra Mesijo figūra; todėl karūna, kuria puošiama vyriausiojo kunigo galva, iš tikrųjų priklauso Mesijui, su kuriuo artimiausioje vienybėje pasilieka ir teokratinė tauta. — *Štai vyras...* Žr aug 3,3. Kaldaiškas tekstas šituos žodžius paaiškina taip: štai žmogus, kurs vardu Mesijas; jis turi būti apreiškintas ir pagarbintas. — *Po juo žels.* Ebr t: jis žels iš apačios, t y, iš mažos pradžios labai išaugs. Nors kilęs iš Dovidų giminės pasirodys be jokio didingumo ir augs pamažu, kaip toksai, statys Viešpaties šventyklą, tą naują šventovę, kurią matė pranašas Ezekielis atnaujintoje teokratijoje, kuri, kaip šventčiausias dalykas, ne žmonių padarytas pastatas, turi būti Mesijo patepta /Dan 9,24/. Tos šventovės, kurią turi pastatyti Mesijas, vaizdas bus Zorobabelio statomoji šventykla;

šita buvo senosios teokratijos vidury, naujoji bus dvasinis pastatas. — <sup>13</sup>*Jis nešios garbę...* Kai dvasinė šventykla bus pastatyta, Mesijas bus tikras ir teisėtas vainiko nešiojas, pilnas garbės ir didenybės; jis kaip karalius ir kunigas sėdės savo soste, nes jam priklauso amžinasis Dovidų sostas /2 Kar 7,16; Ps 88, 38/. — *Bus tarp judviejų...* Mesijo viešpatavimas kunigiškas, pilnas taikos. Karališkoji ir kunigiškoji valdžia Sen Test buvo suteiktos atskiriems asmenims, viena Dovidų giminei, kita Aaronų šeimai; Mesijas abi valdžias labai išaugstina ir sujungia, taip kaip jos buvo sujungtos Melkisedeke, kurs buvo Mesijo vaizdas. — Taikos sandora tarp dviejų valdžių aiškintojų dar suprantama apie tam tikrą vienybę tarp Mesijo ir vyriausiojo kunigo, kurs tuo būdu raginamas taip eiti savo pareigas, kad tikrai būtų Mesijo atvaizdas, kad tarp jo ir Mesijo būtų tobula nusistatymų sandora. — <sup>14</sup>*Helemui*: aug io e minėtam Holdajui, kurio gal antaras vardas buvo Helemas. — *Hemui*. Ebr t yra ž *hen*, kurs reiškia malonę. Taip čia vadinamas Sophonijo sūnus, Jošijas /10 e/. Taigi padarytas iš dovanų vainikas, padėtas naujai pastatytoje šventykloje, turės priminti tris atvykusius iš Babilono pasiuntinius ir priėmusį juos į savo namus Jošiją. — <sup>15</sup>*Kurie yra toli...* Kaip brangios dovanos, iš kurių buvo padarytas vainikas, buvo atneštos iš Babilono, taip tolimiausių šalių tautos turi prisidėti prie tikrojo Dievo šventyklos statymo. Taip čia pranašaujamas pagonių grįžimas į Dievą. — *Jūs žinosite...* Kaip aug 4,9

Viešpaties namų kunigams ir pranašams, klausiant : Ar man reikia penktame mėnesyje verkti, arba ar aš turiu pašventinti save, kaip jau dariau daugelį metų ?

<sup>4</sup>Tuomet man buvo suteiktas Viešpaties žodis ir pasakyta : <sup>5</sup>Kalbėk visai šalies tautai ir kunigams, sakydamas : Kai jūs per šiuos septynias dešimtis metų pasninkavote ir raudojote penktame ir septintame mėnesyje, argi jūs tikrai man pasninkavote ? <sup>6</sup>Ir kai jūs valgėte ir gėrėte, argi ne sau valgėte ir ne patys sau gėrėte ? <sup>7</sup>Argi tai ne tie žodžiai, kuriuos Viešpats yra kalbėjęs per pirmuosius pranašus, kai Jerusale dar tebebuvo gyvenama pietuose ir lygumose ?

<sup>8</sup>Viešpaties žodis buvo suteiktas Zacharijui ir pasakyta : <sup>9</sup>Kareivijų Viešpats sako taip : Teiskite teisingai, rodykite gailestingumą ir pasigailėjimą, kiekvienas savo broliui. <sup>10</sup>Neskriauskite našlės, našlaičio, ateivio ir beturčio, ir tenemano nė vienas savo širdyje pikta prieš savo brolių. <sup>11</sup>Bet jie nenorėjo to žiūrėti ir atkakliai atgrėžė man nugarą ir apkurtino savo ausis, kad neišgirstų ; <sup>12</sup>jie padarė savo širdis kietas kaip deimantas, kad negirdėtų įstatymo ir tų žodžių, kuriuos kareivijų Viešpats savo dvasia siuntė per pirmuosius pranašus. Iš to buvo didelis kareivijų Viešpaties užsidegimas. <sup>13</sup>Įvyko, kaip jis buvo kalbėjęs, bet jie neklausė ; taigi kai jie šauks, aš neišklausysiu, sako kareivijų Viešpats. <sup>14</sup>Aš

## II. Tinkamas prisirengimas laimėti pažadus

7,1-8,23. Dievas reikalauja paklusnumo, ne pasninko /7,1-7/; nepaklusnumas atneša nelaimių /7,8-14/. Dievas žada Sionui malonę ir laimę /8,1-8/, todėl Žydų tautai reikia nenustoti drąsos ir pasitikėti Dievo palaiminimu /8,9-17/; Jerusale turės virsti visų tautų centru /8,18-23/.

7. <sup>1</sup>*Kaslevu*. Jis atitinka mūsų lapkričio pusę ir gruodžio pradžią. Plg 2 Esd 1,1,7. — <sup>2</sup>*Dievo namus...* Tikriausiai anot ebr t : Betelis pasiuntė Sarasarą, Rogommelekhą ir tt, arba : Betelio gyventojai, būtent, Sarasaras, Rogom-Melekhas ir tt. Betelis nedidelis miestelis arti 20 km į šiaurę nuo Jerusale. Jo gyventojų dalis buvo grįžusi iš nelaisvės draug su Zorobabeliu /2 Esd 7,32/; paminėti čia grįžusių vardai asiriški, matomai jie buvo gauti nelaisvėje. — <sup>3</sup>*Ar man reikia...* Klausima Betelio miestelio vardu. Klausimas liečia kaikiurių pasninkų laikymą. Izraelio sūnūs liūdnieams savo krašto įvykiams paminėti buvo sau paskyrę įstatyme neįsakytų pasninko dienų, pav. 10. penktojo mėnesio dieną, kurioje buvo sudeginta Jerusale ir jos šventykla /Jer 52,12.13/, trečią septinto mėnesio dieną dėl Godolijo nužudymo

/4 Kar 25,25; Jer 42,21/, devintą ketvirtą mėnesio dieną, kurioje buvo paimta Jerusale Sedekijo laikais /Jer 39,2; 56,6/, pagaliau 10. dešimto mėnesio dieną, kurioje Nebukadnet-saras buvo pradėjęs Jerusale apgulimą /Jer 52,1/. Ketvirtais Darijaus metais, kai jau žymi šventyklos dalis buvo atstatyta, rodėsi atėjus laikas pakeisti gedulą džiaugsmu. Tačiau Žydai jų pačių paskirto pasninko patys nedrįsta pamesti ir nori patirti, koki čia būtų Dievo valia. — *Pašventinti*. Anot ebr t : paskirti, t y, susilaikyti /nuo valgio, gėrimo/. — *Daugelį metų* : nelaisvės metu

<sup>5</sup>*Visai šalies tautai ir...* Atsakymas duodamas ne vien Betelio miesteliui, bet visai tautai, nes tai svarbus pamokymas visiems. — *Argi jūs tikrai man...* Dievas tų pasninkų nebuvo įsakęs ; buvo pasninkaujama ne pakelta į Dievą žirdimi. Tokie pasninkai neturi vertės Dievo akys ; jų galima nesilaikyti, nes jais neįsijojama nuopelnų pas Dievą. — <sup>6</sup>*Kai jūs valgėte...* Kaip žmonės valgo ir geria patys sau, taip buvo padarę ir Žydai su savo pasninkais. — <sup>7</sup>*Argi tai ne tie...* Ar jūs nežinote, ko Dievas nuolat, bet veltui reikalavo. — *Pietuose ir lygumose* : Negebe ir Šephe-loje, Palestinos pietų pakraščiuose ir pajūryje

<sup>9</sup>*Teiskite...* Žr Is 22,22 ; Ješ 1,23 ; Jer 5,28. — <sup>12</sup>*Savo dvasia...* Pranašai

išsklaidžiau juos visose karalystėse, kurių jie nežinojo; šalis buvo jų palikta, taip kad nebuvo, kas per ją eitų ir grįžtų, ir jie pavertė brangiausią šalį tyruma

8. <sup>1</sup>Vėl buvo suteiktas Viešpaties žodis ir pasakyta: <sup>2</sup>Kareivijų Viešpats sako taip: Aš turėjau labai didelio pavydo dėl Siono ir aš pavydėjau dėl jo su dideliu užsidegimu. <sup>3</sup>Kareivijų Viešpats sako taip: Aš grįžtu į Sioną ir gyvensiu Jerusaleės viduje; Jerusaleė bus vadinama Ištikimybės miestas ir kareivijų Viešpaties kalnas, pašvęstas kalnas. <sup>4</sup>Kareivijų Viešpats sako taip: Seniai ir senelės dar gyvens Jerusaleės gatvėse, kiekvieno rankoje bus jo lazda dėl didelės senatvės. <sup>5</sup>Miesto gatvės bus pilnos vaikų ir mergaičių, žaidžiančių jo aikštėse. <sup>6</sup>Kareivijų Viešpats sako taip: Jei tai šios tautos liekanų akyse rodysis sunku anose dienose, argi bus sunku mano akyse, sako kareivijų Viešpats? <sup>7</sup>Kareivijų Viešpats sako taip: Štai aš išgelbėsiu savo tautą iš rytų šalies ir iš saulėleidžio šalies. <sup>8</sup>Aš atvesiu juos, ir jie gyvens Jerusaleės viduje; jie bus man tauta, ir aš būsiu jiems Dievas tiesoje ir teisybėje. <sup>9</sup>Kareivijų Viešpats sako taip: Tesustiprėja jūsų rankos, kurie girdite šiose dienose šituos žodžius iš pranašų burnos, tą dieną, kurioje padėti kareivijų Viešpaties namų pamatai, kad būtų statoma šventykla. <sup>10</sup>Nes pirm šių dienų nebuvo užmokesčio žmonėms, nei pelno iš gyvulių; nebuvo ramybės nei įeinančiam, nei išeinančiam dėl sielvarto, ir aš leidau, kad visi žmonės būtų vienas prieš kitą; <sup>11</sup>bet dabar aš darysiu šios tautos liekanoms ne taip, kaip praeitose dienose, sako kareivijų Viešpats; <sup>12</sup>bus taikos sėkla: vynuogynas duos savo vaisių, žemė duos savo derlių ir dangus duos savo rasą; aš padarysiu, kad šios tautos liekanos imtų visa tai valdyti. <sup>13</sup>Ir atsitiks, kad kaip jūs, Judo namai ir Izraelio namai, buvote prakeikimas tautos, taip aš išgelbėsiu jus, ir jūs būsite palaiminimas; nebijokite, tesustiprėja jūsų rankos.

kalbėjo šv Dvasios įkvėpti. — <sup>13</sup>Kai jie šauks... Taip buvo pranašauta pirmųjų pranašų /plg Ješ 65,12; 66,4; Pat 1,24-30/. — Zakharijas čia tik primena, kas buvo pasakyta apie ateitį, nors dabar tai jau priklauso praeičiai

8. <sup>2</sup>Didelio pavydo... Žr aug 1,14 paaišk. — <sup>3</sup>Aš grįžtu... Kai Dievas buvo leides priešams paimti Jerusaleę, jis buvo tarsį palikęs Sioną ir savo šventąją buveinę /Plg Ez 10,18; 11,23 ir 43,2/. — Gyvensiu... Kartojamas pažadas, padarytas aug 2,5 regėjime. Pilnai jis bus atitesetas tikroje ir tobuloje teokratijoje. — Ištikimybės miestas: kuriame ištikimybė Dievui niekuomet nesiliauja /Jes 1,21/. — Viešpaties kalnas: Morijos kalnelis, kuriame buvo pastatyta šventykla. — <sup>4</sup>Seniai ir... Jerusaleė bus pilna laimingų senelių ir linksmai augančio jaunimo. Ankstyva žmogaus mirtis Sen Test buvo laikoma bausme už nuodėmes. Ilgas amžius, gausingi palikuonys, ypatingo Dievo palaiminimo žymės. Dievo tautos dau-

gėjimas yra nuolatinės Mesijinių laikų žymės. Plg Ješ 65,20. — <sup>7</sup>Iš rytų šalies... Viešpats grąžins Žydus iš visų šalių, į kurias jie buvo ištremti /Jes 45,5,6; Joel 3,6/, ir apgyvendins juos padidintoje jų sosti-nėje /aug 2,4,5/. — <sup>9</sup>Iš pranašų: Agėjo ir Zakharijo. — Tą dieną, kurioje... Anot ebr t čia kalbama ne apie pirmą kartą padėtus pamatus naujai šventyklai, bet apie šventyklos statymo darbą po keliolikos metų pertraukos. — <sup>10</sup>Nebuvo užmokesčio... Plg Ag 2,17,18. — Dėl sielvarto. Ebr t: dėl prispaudėjo /žr 1 Esd 4, 1-5,24/. — <sup>12</sup>Bus taikos sėkla: sėkla ar sėja bus toki pat taikos metu, todėl nežus, nebus sunaikinta. — Dangu duos... Plg Ag 2,19... 1 Mak 14,8. — <sup>13</sup>Buvote prakeikimas... Plg Jer 24,9 ir k. — <sup>15</sup>Nebijokite. Kaip niekas negalėjo sutrukdyti mano grasymų įvykdymo, taip niekas nesutrukdys mano gausaus palaiminimo. — <sup>16</sup>Taikos teismo. Rūpinkitės, kad jūsų teismas būtų toks, kurs daro taiką, suderina besivaidijančius, daro ginčams galą. —

<sup>14</sup>Nes kareivijų Viešpats sako taip : Kaip aš buvau nusistatęs plakti jus, kai jūsų tėvai vedė mane į rūstybę, sako Viešpats, <sup>15</sup>ir nepasigailejau, taip vėl nusistačiau šiose dienose daryti gera Judo namams ir Jerusalei; nebijokite! <sup>16</sup>Taigi štai kas reikia jums daryti: Kalbėkite tiesą kiekvienam savo artimui; žiūrėdami tiesos ir taikos teismo, teiskite savo vartuose. <sup>17</sup>Nemanykite nė vienas savo širdyse pikta prieš savo artimą ir nemėginkite melagingos priesaikos; nes visa tai yra dalykai, kurių aš nenkenčiu, sako Viešpats

<sup>18</sup>Man buvo suteiktas Viešpaties žodis ir pasakyta: <sup>19</sup>Kareivijų Viešpats sako taip: Ketvirto mėnesio pasninkas, penkto pasninkas, septinto pasninkas, ir dešimto pasninkas turi virsti Judo namams džiaugsmu ir linksmybe ir puikiomis iškilmėmis. Tiktai mylėkite tiesą ir taiką. <sup>20</sup>Kareivijų Viešpats sako taip: Dar ateis į čia tautų ir gyvens daugelyje vietų, <sup>21</sup>ir jų gyventojai eis vienas pas kitą ir sakys: Eikime ir maldaukime Viešpaties veidą ir jį ieškokime kareivijų Viešpaties, eisiu draug ir aš. <sup>22</sup>Daug tautų ir galingos giminės ateis į Jerusaleį ieškoti kareivijų Viešpaties ir maldauti Viešpaties veido. <sup>23</sup>Kareivijų Viešpats sako taip: Anose dienose dešimts žmonių iš visų giminių kalbų išties ranką ir nutvers žmogaus Žydo skverną, sakydami: Mes eisime draug su jumis, nes mes esame girdėję, kad Dievas yra su jumis

9. <sup>1</sup>Viešpaties žodžio našta Hadrakho šaliai ir Damaskui, ant kurio jis pasilieka, nes Viešpats kreipia savo akį į žmones ir į visas Izraelio gimines. <sup>2</sup>Ir Ematas yra jo pasienyje, taip pat Tiras ir Sidonas, nes jie labai didžiuojasi savo išmintimi. <sup>3</sup>Tiras pasistatė sau tvirtovę ir prisikrovė sidabro kaip žemių ir aukso kaip gatvių purvų. <sup>4</sup>Štai Viešpats paims jį ir įblokš į jūrą jo tvirtovę; jis bus ugnies prarytas. <sup>5</sup>Askalonas tai matys ir nušįs; taip pat Gaza, ji turės didelio skausmo; taip pat Akaronas, nes

*Savo vartuose*: miestų vartuose, kur pas Žydus teismas paprastai buvo daromas. — <sup>17</sup>*Nemanykite...* Sąlygos, kuriomis Viešpats atitesės savo pažadus, pakartojamos. Plg aug 7,9.10

<sup>19</sup>*Viešpats sako taip...* Grįžtama prie Betelio gyventojų iškeltos klausimo apie pasninkus /aug 7,3/. Teokratijos atstatymas bus taip garbingas dalykas, kad net seno liūdesio ir gedulo atsiminimas turi sukelti džiaugsmą, nes tas liūdesys buvo kelias į didelę laimę. Be pasninkų, paminėtų aug 7,3,5, čia minimi dar du kitų pasninkų. — Žr aug 7,3 paaišk. — <sup>20</sup>*Dar ateis...* Anot ebr t: dar atsitiks, kad visos tautos ir daugelio miestų gyventojai ateis. Jų gyventojai eis vieni pas kitus ir sakys: Kelkitės, eikime ir tt. — Taigi pagonys lenktyniaudami skubės į Jerusaleį garbinti Viešpaties. — <sup>23</sup>*Dešimts žmonių...* Ateinančių iš pagonių bus daug daugiau kaip Žydų. Jie laikysis tikrai pamaldžių Žydų, kad apsisaugotų nuo bet kurios klaidos kelyje į Viešpatį

### III. Tautos gelbėjimo įvykdymas

#### 1. Teismas pagonims

9,1-11,17. Viešpats nubaus artimus Izraelio kaimynus /9,1-7/. Gelbėtojas atvyks raitas ant asilaičio į Sioną, kur grįžusieji bus laimingi /9,8-17/. Gelbėjimo reikia prašyti Dievą, kurio kaimenei bus suteiktas gerasis ganytojas; jis išsklaidytą kaimenę surinks /10,1-12/. Šalis bus sunaikinta, nes kaimenė gerojo ganytojo neklauso ir išjuokdama jį atmeta, todėl ji bus atiduota netikusiam ganytojui /11,1-17/

9. <sup>1</sup>*Našta*: nelaimę skelbianti pranašystė. — *Hadrakho*. Taip buvo vadinama apskritis su to paties vardo miestu, Damasko ir Emato kaimynystėje. — *Damaskui*. Prieš Sirijos sostinę Damaską buvo paskelbta neviena pranašystė /Ješ 17,1; Jer 49,43; Am 1,3/; Damaskui gresianti bausmė pasilieka, iki pagaliau ji bus įvykdyta. — *Jis pasilieka*. Viešpa-

jo viltis nuėjo niekais ; Gazos karalius žus ir Askalonas nebus gyvenamas. <sup>6</sup>Azote apsigyvens svetimšalis, ir aš sunaikinsiu Pilistimų puikybę. <sup>7</sup>Aš atimsiu jo kraują iš jo burnos ir jo nuobodas iš tarpo jo dantų ; tuomet ir jis bus paliktas mūsų Dievui ; jis bus kaip vadas Jude ir Akaronas kaip Jebusietis

<sup>8</sup>Aš apstatysiu savo namus tais, kurie kareiviauja man eidami ir grįždami ; joks prispaudėjas daugiau nebeis per juos, nes dabar aš matau savo akimis. <sup>9</sup>Labai džiaugkis, Siono dukte, linksmai šūkauk, Jerusaleš dukte. ŠTAI TAVO KARALIUS ateina tau teisus ir gelbėtojas, jis neturtingas ir joja ant asilės ir jauno asilaičio. <sup>10</sup>Aš išnaikinsiu kariškus vežimus iš Ephraimo ir žirgus iš Jerusaleš ; kariškas kilpinis bus sulaužytas. Jis skelbs taiką tautoms, ir jo valdžia bus nuo jūros iki jūrai ir nuo upių iki žemės pakraščių

<sup>11</sup>Ir tu dėl savo sandoros kraujo išvesi savo kalinius iš duobės, kurioje nėra vandens. <sup>12</sup>Grįžkite į tvirtovę, pilni vilties kaliniai ; dar šiandien aš skelbiu : aš atsilįginsiu tau dvigubai. <sup>13</sup>Nes aš įtempiu sau Judą kaip kilpinį, pripildžiau Ephraimą ; aš sukelsiu, o Stone, tavo sūnus prieš tavo, o Graikija, sūnus ir padarysiu iš tavęs tarsi karžygių kalaviją. <sup>14</sup>Ant jų pasirodys Viešpats Dievas, ir jo vilyčia išeis kaip žaibas ; Viešpats Dievas trimituos trimitu ir žygiuos pietų viesule. <sup>15</sup>Kareivijų Viešpats globos juos ; jie rys ir pavergs vilpstynės akmenimis ; jie gers ir bus girti kaip nuo vyno, bus pilni kaip aukų taurės ir kaip altoriaus

ties žodis pasilieka. — <sup>1</sup>žmonės : j pagonių tautas. — <sup>2</sup>Ematas : prie Oronto upės. Laimingais laikais Žydų tautos valdomas plotas tęsėsi nuo įėjimo į Ematą iki Egipto upei /plg 3 Kar 8, 65 ; 4 Kar 14, 25/. Skelbiama čia Sirijai bausmė buvo įvykdyta Aleksandro D laikais. — *Tiras ir...* Ir ant šitų Phenikijos miestų pasilieka Viešpaties žodžio našta. Tiras labai gyrėsi savo išmintimi. Apie jo tvirtoves ir didelius turtus žr Ez 26, 27 ir 28 skyr. — <sup>5</sup>Askalonas... Gaza... Pilistimų miestai... Pranašai pranašavo apie jų likimą. Jer 25, 20 ; Am 1, 6-8 ; Soph 2, 4. — <sup>6</sup>Svetimšalis. Ebr ž *mamzer* vadinama neteisėtoje moterystėje gimusieji vaikai ; čia taip pavadintas tautų mišinys, kuriuo Aleksandras D stengėsi apgyvendinti savo pavergtus kraštus. — <sup>7</sup>Jo kraują... Jo kruvinos aukos ir aukų pokyčiai liausis. Gal kada kada aukų kraujas buvo vartojamas kaip pašvėstas aukų gėralas. — *Nuobodas* : stabams atnašautą aukų mėsą. — *Tuomet ir jis...* Kai Pilistimai bus nubauti, jų likusieji priklausys Israėlio Dievui ir tarnaus jam ištikimai. Jiems teks garbingų pareigų, nes teokratinėje tautoje nebebus skirtumo tarp Žydo ir Nežydo. — *Jebusietis*. Jebusiečiai ilgai priešinosi Žydams, iki pagaliau Dovidas neiš-

varė jų iš Siono pilies ; vėliau jie su Žydais suartėjo ir virto išrinktosios tautos dalimi. Panašus garbin-gas likimas laukia ir Akaroniečius

<sup>8</sup>*Savo namus* : savo šeimyną, savo tautą, Eklesiją. Ebr t : aš pastatysiu karišką stovyklą savo namams dėl kariuomenės, dėl praeinančio ir grįžtančio, t y, Dievas gins teokratinę tautą nuo visų priešų puolimų. — <sup>9</sup>*Tavo karalius* : tai seniai žadėtasis, kuriam Dievas suteiks viešpatavimą /Ez 21, 27/, kurs amžinai sustiprins Dovidą sostą. — *Tau* : tavo naudai, kad suteiktų tau gėrybių /plg Ješ 6, 9/. — *Teisus* : jis atneša teisingumą ir atveda tą teisingumo ir šventumo būklę, kurios Dievas nori, kad būtų žmonėse, ir kurią jau tiek daug kartų yra pažadėjęs per savo pranašus. — *Gelbėtojas* : suteikia išgelbėjimą, ramybę, saugumą. Anot ebr t : išgelbėtasis, t y, Dievo globa apdovanotas ir ją kitiems teikiančias /plg Žyd 5, 7/. — *Neturtingas*. Kad nebūtų jokios abejonės, jog tas karalius steigis dvasinę karalystę, ne pasaulinę, pranašas vadiną jį neturtingu, todėl nuolankiu, romiu. — *Joja ant asilės*. Jis žengia į savo kariškąjį miestą, į savo protėvių sostinę, ne ant puikios kovos žirgo, ne kaip nugalėtojai, bet kaip pritinka teokratiniam karaliui, kurs yra savo

ragai. <sup>16</sup>Viešpats, jų Dievas, išgelbės juos tą dieną kaip savo tautos kaimenę, nes šventi akmenys iškils jo šalyje. <sup>17</sup>Nes kas yra jo gerumas ir kas jo gražumas, jei ne išrinktųjų kviečiai ir vynos, kurs želdina mergaites ?

10. <sup>1</sup>Prašykite Viešpatį lietaus vėlyvuoju metu, ir Viešpats padarys sniego ; jis duos jiems gausaus lietaus kiekvienam žolės lauke. <sup>2</sup>Nes staibai kalba tuščius dalykus, žyniai mato melą ir sapnuotojai kalba veltui ;

tautos ganytojas, ant asilo. — Dabartinis Vulg skaitymas : super asinam, ant asilės, klaidingas senuose Vulg rankraščiuose buvo : super asinum, ant asilo ; toki yra prasmė ir ebr t žodžio *khomov*. — *Ant jauno asilaičio*. Čia minimas ne kitas gyvulys, bet tas pat, lyg kad būtų pasakyta : ant asilo, kurs yra asilės vaikas. — Kaip visa šitos eil pranašystė buvo įvykdyta, žr Mt 21,1 ; Mk 11,1 ; Lk 19,29 ; Jo 12,14. — <sup>10</sup>*Aš išnaikinsiu*. Kad būtų parengtas kelias Mesijui, Dievas sunaikins visus karo pabūklus ; Mesijas skelbs tautos taiką ir teigs visoje žemėje taikos karalystę. Plg Mikh 5,9-13 ; Ješ 9,4... — *Bus nuo jūros...* Apims visą pasaulį. Plg Ps 71,8. — *Nuo upių* : ebr t : nuo upės, t y, nuo Euprato. Plg Ješ 7,20 ; Mikh 7,12

<sup>11</sup>*Ir tu* : Sione. — Dėl kitados kraujo patvirtintos sandoros /Iš 24,4-8/ bus suteikta laisvė visiems tremtiniam ; juos visus atgaus Sionas. — *Išvesi*. Ebr t : dėl tavo sandoros kraujo aš išleidžiu tavo kalinius. — Taigi pats Dievas grąžina laisvę Žydams, ištremtiems į Kaldėją. — *Iš duobės, kurioje...* Kalėjimai neretai buvo įtaisomi duobėse, kuriose buvo laikomas vanduo. Plg Ješ 37,16. Čia duobė be vandens vadinama Babilonas. — <sup>12</sup>*J tvirtovę* : į Sioną, kurį Dievas savo apvaizda saugo, kurs, kaip teokratijos vidurys, matė daug Dievo stebuklų. — *Dvigubai*. Juo daugiau jie iškentėjo, juo daugiau Dievas atsilygins. — <sup>13</sup>*Aš įtemčiau...* Judas ir Izraelis turi sudaryti vieną tautą, vieną Dievo karalystę. Judas yra kilpinis, Ephraimas — vilyčios, kurios leidžiamos iš kilpinių. — *Graikija*. Ebr t : *Javan*. Žr Dan 8,20. — Ir stipriausi Graikų karalystė /žr Dan 2,39 ; 7,6/ turi žūti, kad Dievo karalystė iškiltų ; kovoje su ana Dievo tauta turi būti karžygių kalavijas. — <sup>14</sup>*Ant jų pasirodys...* Pats Dievas pasirodys ir

teiks pagalbą. — *Pietų viesule* : kaip smarkiausius pietų viesulas, plg Ijob 39,9 ; Ješ 21,1. — Kadangi čia kalbama apie kovą ne prieš visus Dievo priešus bendrai, bet apie kovą prieš Graikus, tai galima padaryti išvadą, kad pranašystė buvo įvykdyta Makabiejų laikais /Ephr, Teod/. — <sup>15</sup>*Pavergs...* Ebr t : jie mindo kojomis vilpstynės akmenis, t y, priešų paleisti vilpstynėmis akmenys jiems nekenkia. — *Jie gers...* Rviti, gerti, sakoma apie didelę drąsą kovose ir apie didelį nugalėjimo džiaugsmą. /Teod/. Kad kovos Makabiejų laikais buvo labai kruvinos, pasirodo, tarp kita ko, iš 1 Mak 7,27-47 ; 11,48 ; 2 Mak 8,30 ; 10,17 ir k. — *Kaip aukų taurės*. Jų kova Dievui pašvęsta ir šventa ; ji jo priimama kaip auka Sen Test aukose, kur kraujas buvo susemiamas aukų taurėmis ir išliejamas ant altoriaus kampų. — *Ragai* : kampai /ebr t/. — <sup>16</sup>*Išgelbės juos* : garbingai nugalėję priešus, Žydai gyvens laimingai savo šalyje. — *Nes šventi...* Kadangi jie priėmė kovos vargus, šventykla spindės nauju garbingumu. — Keli aiškintojai randa, kad šventais akmenimis čia pavadinti patys Žydai : /jie/ vainiko akmenys, spindintys jo šalyje. — <sup>17</sup>*Nes kas yra...* Anot ebr t : Kaipgi didelė jo, Izraelio, laimė, kaip puikus jo gražumas. Kviečiai augina jaunikačius ir vynos mergaites. — Taip aprašoma laiminga tautos būklė po laimėto karo. Žadamas geriausias javų derlius ir vynuogių gausybė vynuogynuose

10. <sup>1</sup>*Lietaus vėlyvuoju metu*. Palestinoje lietaus būna po sėjos ir prieš pjūtį ; vienas ankstyvasai, kitas vėlyvasai. Nuo to lietaus gausumo pareina derlius. Tiems, kurie laiko įsakymus, Dievas buvo pažadėjęs duoti to lietaus /Pak 11,13-15/. Todėl pranašas ragina bendralikius jau dabar prašyti Dievo reikiamo jiems lietaus. — *Sniego*. Anot ebr

jie guodžia veltui; todėl jie išvedami kaip kaimenė, bus varginami, nes nėra jiems ganytojo

<sup>3</sup>Mano narsas užsidegė prieš ganytojus ir aš lankysiu ožius; nes kareivijų Viešpats lankys savo kaimenę, Judo namus ir padarys iš jų tarsi savo garbės žirgą kare. <sup>4</sup>Iš jo bus kampas, iš jo balsys, iš jo kovos kilpinis, iš jo taip pat visokas reikalaujojas. <sup>5</sup>Jie bus kaip drąsuoliai, kurie mindo kelių purvus kovoje: Jie kariaus, nes Viešpats yra su jais, ir tie, kurie jos raiti ant arklių, bus sugėdinti. <sup>6</sup>Aš sustiprinsiu Judo namus ir išgelbėsiu Juozapo namus; aš grąžinsiu juos, nes aš jų pasigailėsiu, ir jie bus, kaip yra buvę, kolei aš nebuvo jų atstūmęs; nes aš Viešpats, jų Dievas, ir aš išklausysiu juos. <sup>7</sup>Tuomet Ephraimas bus kaip karžygiai, ir jų širdis bus linksma, kaip nuo vyno; jų sūnūs tai matys ir linksminsis, ir jų širdis džiūgaus Viešpatyje

<sup>8</sup>Aš sušvilpsiu jiems ir surinksiu juos, nes aš atvadau juos; aš padauginsiu juos taip, kaip jie buvo anksčiau padauginėti. <sup>9</sup>Aš pasėsiu juos tautose, ir iš tolo jie atsimins mane; jie gyvens su savo sūnumis ir grįš. <sup>10</sup>Aš parvesiu juos iš Egipto šalies ir surinksiu juos iš Asiriečių, atvesiu juos į Galaado ir į Libano šalį, taip kad jiems visiems nebėbus vietos. <sup>11</sup>Tuomet jie eis per jūros sąsmauką ir užgaus bangas jūroje; visos upės gilumos bus sugėdintos, Asuro puikybė bus pažeminta, ir Egipto skeptras eis šalin. <sup>12</sup>Aš sustiprinsiu juos Viešpatyje, ir jie vaikščios jo vardu, sako Viešpats

t: žaibų. — Kilstant audrai ir pradėjus žaibuoti, netrunka ateiti lietus. — *Žolės*: augalų, javų. — <sup>2</sup>*Stabai*. Ebr *š theraphim* reiškia naminius dievačius; jų pagalba buvo buriama ateitis /plg Prad 31,19; 1 Kar 19,13; Ez 21,21/. — Visos praeities nelaimės kilo iš stabų garbinimo ir prietarų. Tai buvo tikroji priežastis, kodėl Žydai buvo kitados išvesti iš savo tėvynės ir kodėl jiems tenka kentėti dabartinius vargus. Visa tai atsitiko tautai, nes jos vadai ir mokytojai neatliko savo prievolių

<sup>3</sup>*Ganytojus... ožius*. Kas čia turėta galvoje, ne visi vienaip aiškina, bet labai gali būti, kad ganytojais ir ožiais vadinami čia tie, kurie turėjo prievolę rūpintis tautos gerove. Žr Ez 34,21, kur kalbama apie ožius, nubaidančius silpnas avis. Viešpats juos lanko baudamas. — *Viešpats lankys...* Čia lankymas visai kitoks: jis pasireiškė malonių suteikimu. — *Garbės žirgą*: kurio joks pavojus nesusilaiko. — <sup>4</sup>*Iš jo*: iš Judo. Anot kitų: Viešpačiui padedant. — *Kampas*: kampsinis akmuo, kurs duoda stiprumą visam trobesiui. — *Balsys*: reikiamas padangtei ištiesti ir sustiprinti. — *Kovos kilpinis...* Kariškas drąsumas ir prityrimas, kuriais priešai nugalimi ir priverčiami mokėti pabaudas. — <sup>5</sup>*Mindo kelių...*

Mindo priešą, kaip kelių purvus /Kald/. — *Kurie jos raiti...* Priešai, kurie puldami naudojami arklių greitumu. — <sup>6</sup>*Juozapo namus*. Juozapo namais vadinama dešimties Izraelio giminių karalystė, nes iš Juozapo sūnaus Ephraimo kilusi giminė buvo tarp jų žymiausi. — <sup>7</sup>*Tuomet...* Pranašystė dalimi turėjo būti įvykdyta Makabiejų laikais, bet pilnai Mesijo karalystėje

<sup>8</sup>*Sušvilpsiu...* Bus klausoma mažiausio Dievo duoto ženklų. — <sup>9</sup>*Tautose*: kad tenai jų padaugėtų. — Taip jie svetimose tautose platins tikrą Dievo pažinimą ir rengs kelią Evangelijos skelbimui, Mesijo karalystei. — <sup>10</sup>*Iš Egipto*: kur Zakharijo laikais gyveno gana daug Žydų. — *Galaado ir...* Galaadas anapus Jordano; Libano šalis šiaurėje. Senų Palestinos sienų nebėbus gana, kad visi Žydai galėtų jose apsigyventi. — <sup>11</sup>*Jis eis...* Aliuzijos į stebuklingą Dievo suteiktą pagalbą senais laikais. — Žr Iš 14,21; 15,8; Još 8,13,16. — *Asuro puikybė*. Dievas privers karalystes šiaurėje ir pietuose suteikti laisvę jo tautai. — <sup>12</sup>*Jo vardu*: ištikimai Dievą garbinami ir jo valią vykdydami

11. <sup>1</sup>*Atidaryk...* Išdėstęs malonin-gus Dievo sumanymus, pranašas dabar pasako, kas gresia tiems, kurie

11. <sup>1</sup>Atidaryk, Libane, savo vartus, ir ugnis tesuėda tavo kedrus. <sup>2</sup>Kauk, egle, nes kedras pargriuvo, nes puikiausieji sunaikinti; kaukite, Basano ąžuolai, nes neprieinama giria iškirsta. <sup>3</sup>Girdisi piemenų kaukimo balsas, nes sunaikintas jų pasididžiavimas; girdisi liūtų krikimo balsas, nes sunaikinta Jordano puikybė

<sup>4</sup>Viešpats, mano Dievas, sako taip: Ganyk pjautinąsias avis, <sup>5</sup>kurias jų savininkai pjauna be pasigailėjimo ir pardavinėja jas, sakydami: Pargirtas tebūna Viešpats, mes pralobome! ir jų piemenys jų nesigaili! <sup>6</sup>Todėl ir aš nebesigailėsiu daugiau šalies gyventojų, sako Viešpats; štai aš atiduosiu žmones, kiekvieną į jo artimo rankas, ir į jo karaliaus rankas; jie naikins šalį, ir aš negelbėsiu iš jų rankos. <sup>7</sup>Todėl, o jūs, kaimenės beturčiai, aš ganysiu pjautinąsias avis! Aš pasiėmiau sau dvi lazdas: vieną praminiau Grožiu, kitą pavadinau Ryšiu ir taip ganiau bandą. <sup>8</sup>Aš pašaliniau tris piemenis viename mėnesyje, ir mano siela nusigrėžė nuo jų, nes ir jų siela pasidarė man kitoki. <sup>9</sup>Aš tariau: Aš jūsų nebeganysiu; kas turi mirti, temiršta, ir kas turi būti išnaikinta, tebūna išnaikinta, o likusieji tegul ryja kiekvienas savo artimo kūną. <sup>10</sup>Aš ėmiau savo lazda, kuri vadinama Grožis, ir perlaužiau ją, kad panaikiničiau savo sandorą, kurią buvau sudaręs su visomis tautomis. <sup>11</sup>Ir ji tą dieną buvo panaikinta, ir taip pažino kaimenės beturčiai, kurie manęs žiūrėjo, kad tai Viešpaties žodis

niekina jo gerumą. Dievo sumanymai apie Libano šalį paliesti aug 10,10; jei tauta juos atmes, tai Libanas turi atidaryti savo vartus ir, pašalinus visas kliūtis, priimti priešų ugnį, kuri sunaikins jo gražumą. — <sup>2</sup>Egle. Ebr t: kiparise. Turės žūti puikūs augšti kedrai ir taip pat daug žemesni už juos kiparisai. — *Neprieinama giria*: Libanas. Jei nepasigailėta Libano, tai turės žūti ir ąžuolais apaugusi Basano šalis anapus Jordano. — <sup>3</sup>Piemenų... Gaisras ir naikinimas plečiasi toliau, pasiekia pačią Palestiną, žūna piemenų ganyklos ir Pajordanės miškai, taip kad jau visur girdisi žmonių ir gyvulių dejavimai. Liūtų buvo Palestinos Pajordanėje. Taip, kaip čia aprašyta, sunaikino Palestiną Romėnai

<sup>4</sup>Sako: toliau nurodomos baisaus teismo priežastys. — *Ganyk...* Pranašas gauna įsakymą rūpintis avimis, bet jos nenori jo rūpesčiu pasinaudoti ir todėl turės žūti /Ephr, Jieron/. Dabar ir dar labiau ateityje /Kir, Teod, Grig/. — <sup>5</sup>Savininkai: tie, kurie buvo paskirti piemenimis, pjauna kaimenę, nebijodami bausmės ir tik savo naudos žiūrėdami. — *Be pasigailėjimo*. Anot ebr t: ir nelaiko savęs kaltais. — <sup>6</sup>Todėl ir aš... Dievas graso jiems bausmėmis: kaip jie nesigailėjo avių, taip jis nesigailės jų. — <sup>7</sup>Todėl... Paaiškinama, ką Dievas daro, kad savo

kaimenę, jei ji tik nori ir jo klauso, išgelbėtų nuo varginimų ir suteiktų jai laimės. — *Aš ganysiu...* Čia pranašas kalba Dievo vardu. Simbolinis veiksmas rišas su praeitimi, su Dievo pakartotais ir nuolatiniais bandymais išvaduoti savo kaimenę. Anot ebr t: tuomet aš ganiau pjautinąsias avis ir ėmiau sau dvi lazdas. — *Dvi lazdas*: dvi lazdos nurodo didelį piemens rūpestingumą ir įvairius būdus, kaip jis, aplinkybių žiūrėdamas, gano kaimenę. Pirmoji lazda reiškia didesnę palankumą, kurį jis parodo kaimenei, kita priemonė, kuria jis bandą renka, laiko krūvoje, saugo nuo žuvimo. Pasiėmęs dvi lazdas, pranašas, Dievą atstovaudamas, pradeda eiti piemens pareigas. — <sup>8</sup>Aš pašaliniau... Norint susekti, kas galėjo būti tie trys kaimenės žudytojai, kurių pašalinimas čia minimas, daroma įvairiausių spėliojimų; jų įieškoma ankstyvesniais negu Zakharijo laikais; bet tikriausia pranašas neturėjo čia galvoje kurių nors žinomų asmenų, ar valstybių; *tris piemenis* gal pasakyta vietoje: keletą piemenų, o *viename mėnesyje* vietoje: trumpu laiku. — *Nusigrėžė nuo jų*: nuo globojamų avių, nes jos ėmė bodėtis uolaus piemens ir pasidarė jam nebepakenčiamos. — <sup>9</sup>Kas turi mirti... Kaimenė nenori gelbėjimo, ji nori žūti; Dievas bausdamas leis, kad ji būtų naikinama apkre-



<sup>12</sup>Aš jums tariau : Jei jums patinka, atneškite mano užmokestį, o jei ne, duokite ! Jie atsverė mano užmokestį trisdešimtis sidabrinių. <sup>13</sup>O Viešpats man tarė : Mesk tai puodžiui, tą dailią kainą, kuria aš esu jų įvertintas. Aš paėmiau trisdešimtis sidabrinių ir imėčiau juos į Viešpaties namus puodžiui. <sup>14</sup>Paskui aš perlaužiau savo antrą lazda, pavadintą Ryšiu, kad išardyčiau brolystę tarp Judo ir Izraelio

<sup>15</sup>Po to Viešpats man tarė : Imk dar sau paiko piemens reikmenis. <sup>16</sup>Nes štai aš pažadinsiu piemenį šalyje, kurs paliktųjų nelankys, kas išsklaidyta neįieškos, kas sužeista, negydys, to kas stovi, nemaitins, riebiųjų mėsa valgys ir jų nagas laužys. <sup>17</sup>O piemenie ir stabe, kurs palieki bandą ! Kalavijas tekrinta ant jo peties ir ant jo dešinės akies. Jo petys turi sudžiūti iki sausumui, ir jo dešinė akis aptemti ir apakti

čiamų ligų, karo, bado. — <sup>10</sup>*Savo sandorą...* Sandora su visomis tautomis buvo tai Dievo valia, kuriai pasiduodamos visos tautos, negalėjo daryti didelės žalos išrinktajai tautai. Po pirmos lazdos sulaužymo ėjo ištremimas, karalystės ir teokratijos sugriovimas. — <sup>11</sup>*Pažino kaimenės beturčiai...* Kaimenės dalis, beturtės ir prislėgtos avys, bausmės pamokytos, grįžta į Dievą /plg Dan 1,9; Bar 1,15/

<sup>12</sup>*Aš jums tariau...* Kadangi pirmas plakimas paveikė ne visas avis, bet tik tauresnes, gerasis piemuuo daro kitą bandymą, kad visos gręžtųsi į jį. Jis reikalauja užmokesčio už savo pareigas ir pveda jiems patiems apsvarstyti, kiek jie jas įvertins. Jei jie brangina savo piemenį, pripažįsta jiems tiek daug šimtmečių teiktąsias geradarys, tai jie turi dabar tai parodyti. — *Jei jums patinka...* Šituose žodžiuose galima matyti šiek tiek ironijos. — *Jie atsverė* Pinigų vertė senovėje būdavo patikrinama juos pasveriant. — *Mano užmokestį...* Jau šituose žodžiuose yra išreikštas apgailestavimas, kad duodamas užmokestis netinkamas. Savo piemeniui jie duoda menką tarno užmokestį, elgiasi su juo, kaip su menkiausiu vergu, nes trys dešimtys sidabrinių /apie 170 lt/ buvo mokama savininkui, kurio vergą ar vergę subadydavo svetimas jautis /Iš 21,3/; taigi ta kaina buvo galima nusipirkti vergą. Kaip labai jie jį niekina ir nieku laiko, aiškiai parodo jie patys. — Visa tai daro ir patiria pranašas regejime, kuriame jam parodomas ateities vaizdas. Jis vaizduoja gerąjį Ganytoją, kurs pradžioje per angelus ir pranašus, paskui pats atėjo pas tą kaimenę, ją ganė ir jai vadovavo, kurį tačiau jie jo pasiuntiniuose,

pagaliau jo paties asmenyje paniekinio ir su kuriuo nedoriausiai pasielgė. Išdavikui, kurs jį išdavė, jie užmokėjo tris dešimtis sidabrinių. Taip pažemino save Kristus, taip jis buvo pasiėmęs sau vergo pavidalą. — <sup>13</sup>*Viešpats...* Pranašas turi jam padarytą išniekinimą apskusti Dievo teisėjo akivaizdoje, panašiai kaip pats Mesijas palaiko savo bylą pas Dievą /Jes 49,4/. — *Tą dailią kainą.* Ironiškas atsiliepiamas apie 30 sidabrinių. Puodžiaus darbas buvo mažai vertinamas, nes jo išdirbiniai buvo pigūs. Tik jam tetinka toks užmokestis, kurio vertu jie palaikė patį Dievą. — Mato evangelijoje /27,9/ randame pakartotus šitos eil Zakharijo žodžius, bet ten sakoma, kad tai buvę pranašauta Jeremijo. Matas daro tai dėl to, kad jis norėjo kalbėti ne tiek apie pačią kainą, kiek apie nupirktą už ją puodžiaus dirvą, kurią mini iš tikrųjų ne Zakharijas, bet Jeremijas 32. skyrim. Evangelistas tad tenkinasi vieno pranašo paminėjimu, nors žymi jo kartojamos pranašystės dalis apie 30 sidabrinių priklauso kitam. — <sup>14</sup>*Aš perlaužiau...* Tokio menko užmokesčio nustatymu jie ne tik parodė, kaip labai jie niekina piemenį, bet dar jo išmokėjimu aiškiai pasisakė, kad jie mielu noru apsieis be piemens patarnavimo. Todėl piemuuo nutaria palikti kaimenę ir leisti jai žūti. — Ryšys, kuriuo tauta ir pati savyje ir su Dievu surišta, sudarė valstybę, religinę ir pilietinę bendruomenę, dabar sutrauktas. Kaip pirmoji lazda gynė tautą nuo jos priešų, taip antroji palaikė jos vienybę; nuo abiejų lazdu parėjo jos laimė. — *Brolystę tarp Judo ir...* Judas ir Izraelis turi būti išsklaidyti visame pasaulyje.

12. <sup>1</sup>Viešpaties žodžio našta Israėliui. Kalba Viešpats, kurs ištiesia dangų, deda pamatus žemei ir daro žmoguje jo kvapą : <sup>2</sup>Štai aš padarysiu iš Jerusaleės svaigulio vartus visoms tautoms aplinkui. Taip pat Judas bus tarp tų, kurie apgula Jerusaleį. <sup>3</sup>Atsitiks, kad tą dieną aš padarysiu iš Jerusaleės sunkų akmenį visoms tautoms ; visi, kurie jį kels, susižeis ir susidraskys, ir visos žemės karalystės susirinks prieš ją. <sup>4</sup>Tą dieną, sako Viešpats, aš ištiksiu visus žirgus bugštumu ir jų raitelius beprotyste ; Judo gi namams aš atmerksiu savo akis, o visus tautų žirgus ištiksiu aklumu

<sup>5</sup>Tuomet Judo vadai sakys savo širdyje : Mano stiprybė tebūna Jerusaleės gyventojai per kareivijų Viešpatį, jų Dievą. <sup>6</sup>Tą dieną aš padarysiu

Taip įvyko, kai Titas paėmė Jerusaleį, sugriovė šventyklą, šalį ėmė valdyti Romos valstybės vardu, likusius dar Žydus išsklaidė į visus kraštus /Ephr Jier/. Tai buvo bausmė dėl to, kad viena tautos dalis atmetė Mesiją, tuo tarpu kad kita jo laikėsi

<sup>15</sup>Imk dar... Tie, kurie paniekino gerąjį ganytoją, turi būti atiduoti kankintojui. Kaip anksčiau pranašas vaizdavo gerojo ganytojo asmenį, taip dabar Dievo įsakymu jis turi vaizduoti piktą piemenį. — *Paiko* : pikto bedievio. — <sup>16</sup>*Paliktųjų* : tų, kurie turi žūti. — *Nelankys... neįieškos...* Paliks visas gero piemens prievoles, darys avims didžiausios žalos, kiek tik galės. — *Nagas laušys* : kad ir iš jų paimtų, kas galima suvalgyti. — Piktai ganytojais Žydų tautai turėjo būti tie vadai /ze-lotai/, kurie paskutinio karo prieš Romėnus metu išlejo Jerusaleje kraujo upelius. — <sup>17</sup>*Piemenie ir stabe* ! Ebr t : vargas niekingajam piemeniui. — *Ant jo peties...* Dievo kerštas, bausmė turi paliesti brangiausius kūno narius, nes jais nesinaudojo, kad padėtų kaimenei

## 2 Viešpaties žodžio našta Israėliui

12,1-14,21. Jerusale /teokratija/ bus visų tautų puolama, bet Dievas suteikia jai didelės pagalbos /12,1-8/ ir gausingos malonės /12,9-14/ ; nuodėmės bus atimtos, draug su piemenimi bus užgauta ir kaimenė /13,1-9/. Dievas išvaduos savuosius iš visų nelaimių, bus jiems labai maloningas ir bails jų priešams /14,1-15/. Nauja Dievo karalystė bus labai šventa /14,16-21/

12. <sup>1</sup>*Našta Israėliui*. Ką yra pasakęs Ošėjas, 1,10, kad Viešpats pasidarys sau naują Israėlį, tai paliudija čia ir Zakharijas. Tačiau kaip Mesijas buvo nieku verčiamas, taip bus puolama ir jo karalystė. Israėliu

čia vadinama Mesijo karalystė. Kad ją sudarys ne vieni Israėlaičiai, dažnai liudija pranašai, kurie dar sako, kad ta karalystė apims ir pagonis. — *Kalba Viešpats* : kurs gali padaryti didžiausių dalykų. Skelbiamoje čia naštoje yra ir nugalėjimas. — <sup>2</sup>*Jerusaleės* : teokratijos centro. — *Įartus*. Geriau anot ebr t : didelę taurę /pilną svaiginančio gėralo/. Kaip girtuoklis, lyg kokios nenugalimos jėgos stumiamas, trokšta alkoholio, taip tautos, kažin kokio vidinio geidulio varomos, puola Dievo karalystę. Tačiau gėralas, kurį jos iš tos taurės siurbia, pražudys jas. — *Judas bus...* Anot ebr t : taip pat ir ant Judo ateis, kai bus apgulimas prieš Jerusaleį. — Ne tik sostinė, bet ir visa šalis kentės dėl priešų siautimo. — <sup>3</sup>*Susižeis...* Lenktyniaudamos jos puls Dievo karalystę, vienas priešas eis paskui kitą, visi įtemp savo jėgas, kad pakeltų tą akmenį, t y, sugriautų miestą, tačiau pasisekimo neturės : jie patys save susidraskys ir susižeis. Bet vis rasis naujų priešų, kurie, nežiūrėdami kitų likimo, laikys save stipresniais ir be atodairos puls. — *Karalystės*. Ebr t : tautos. — <sup>4</sup>*Visus žirgus...* Nepadės priešams jų raiteliai, nes puldami turės žūti. Pats Viešpats savo visagalybe kovos prieš priešus, meilingai gi globos savuosius /plg 3 Kar 8,29 ; Ps 31,8/. — Apie kurį laiką čia Zakharijas pranašauja, neaišku. Vieni aiškintojai suprantą pranašystę apie Makabiejų laikus, kiti apie Kristaus Eklesijos persekiojimus /Jier, Kir/

<sup>5</sup>*Mano stiprybė...* Kunigaikščiai parodys, kad visa viltis Viešpatyje. — <sup>6</sup>*Padarysiu iš Judo vadų...* Vadai gyvai dalyvaus apsigynimo kovoje prieš puolančius priešus. — *Šien* : Ebr t : pėduose. — *Savo vietoje, Jerusaleje*. Jerusaleės nesugriaus, jos

iš Judo vadų lyg krosnies ugnį malkose ir tarsi degantį švyturį šiene ; jie rys dešinėje ir kairėje visas tautas aplinkui, ir Jerusale' vėl bus gyvenama savo vietoje, Jerusale'je. <sup>7</sup>Viešpats išgelbės Judo padangtes kaip pradžioje, kad Dovido namai nesigirtų išdidžiai, ir kad Jerusale' gyventojai nesididžiuotų prieš Judą. <sup>8</sup>Tą dieną Viešpats globos Jerusale' gyventojus, ir jų silpniausias bus tą dieną kaip Dovidas, ir Dovid'o namai kaip Dievo namai, kaip Viešpaties angelas jų akivaizdoje

<sup>9</sup>Aną dieną atsitiks, kad aš imsiu naikinti visas tautas, kurios ateina prieš Jerusale'. <sup>10</sup>Aš išliesiu ant Dovid'o namų ir ant Jerusale' gyventojų malonės ir maldų dvasią ; jie pažvelgs į mane, kurį jie pervėrė, raudote raudos jo kaip vienturčio ir dejuos jo, kaip paprastai dejuojama mirus pirmagimiui. <sup>11</sup>Tą dieną bus didelis raudojimas Jerusale'je, kaip Adadremono raudojimas Magedono lygumoje. <sup>12</sup>Šalis raudos, kiekviena šeima atskirai ir jų moterys atskirai, Dovid'o namų šeimos atskirai ir jų moterys atskirai ; <sup>13</sup>Natano namų šeimos atskirai ir jų moterys atskirai ; Levio namų šeimos atskirai ir jų moterys atskirai ; Semėjo šeimos atskirai ir jų moterys atskirai ; <sup>14</sup>visos kitos šeimos, kiekviena šeima atskirai ir jų moterys atskirai

kertinio akmens neišjudins iš vietos. Jį pasilikęs teokratijos centras. — *Padangtes...* kurios pačios neturi kuo gintis. — Išgelbės, kaip pav Samsono laikais, kaip Senakheribui užpuolus Žydus. — *Kad Dovid'o namai...* Vada! negalės girtis, būk jie išgelbėje tautą, taip pat sostinė, būk ji suteikusi šalies gyventojams pagalbą ir prieglaudą. — *Silpniausias bus...* Dievas suteiks savo tautai ypatingų malonių : suteiks silpnam stiprybės, kad būtų karžygys, lygus Dovidui, kurs nugalėjo liūtą ir Golljatą. — *Dovid'o namai* : Dovid'o palikuonių drąsumas bus tikrai dieviškas, arba bent panašus į žymiausių angelų drąsumą. — Šitie palyginimai parodo, kaip labai perviršija tiesa šešėlį, Nau Test Senąjį. Palyginimai su Dovidu, Dievu, angelais parodo dar, kad persekiojimams nugalėti reikia drąsios ištvermės ir Dievo pagalbos

<sup>9</sup>*Aš imsiu naikinti...* Viešpats rūpinsis visuomet naikinti Eklezijos priešus, kad jie neįstengtų jos nugalėti. — <sup>10</sup>*Išliesiu : gausiai suteiksiu.* — *Malonės ir maldų dvasią* : tą dvasią, kuri dėl suteiktos jiems malonės daro juos malonius ir meilės vertus Dievui ir angelams. Ta malonė suteikia jiems teisę gauti ypatingos Dievo pagalbos, kuri juos stiprins kiekvienoje kovoje. — Maldos dvasia yra ta, kuri mus pavaduodama maldauja neišpasakojamais prašymais, kuri padaro, kad

ir mes patys maldaujame. Yra tai tie ginklai, kuriais Eklezijos vadovai, būdami Mesijo galios dalyviai, taip pat ir tikintieji, Jerusale' gyventojai, yra galingi ir nugalai. — *Jie* : Dievo karalystės piliečiai. — *Pažvelgs* : su meile, viltimi, pasitikėjimu, pagarba. — *I mane* : į Mesiją /plg Ješ 53,3... Zakh 11,12,13 ir žem 13,7/. — *Kurį jie pervėrė.* Ebr *daqaru*. Kaimenė išniekina ganytoją, ir jis iškenčia mirtį dėl žmonių nusikaltimų, žmonių pasmerktas mirti /Ješ 53,8.../. — Žydai buvo pervėrę Viešpatį istorijos bėgyje savo maištais ir savo nedėkingumu. Jie pervėrė jį tikra to žodžio prasme jo Sūnaus asmenyje ant kryžiaus, ir tai buvo didžiausias jų maištas. Todėl šv Jonas /19,37/ pritaiko šitą vietą aiškiais žodžiais mūsų Išganytojui Jėzui Kristui, kai buvo jietimi perdurtas jo šonas. — Aiškintojai, kurie norėtų rasti čia aliuziją į bet kurio žymesnio Žydų tautos asmens nukankinimą, turi daug vargo, kai reikia įvardinti tokį asmenį, kurio būtų raudojusi visa tauta. — *Raudos jo...* Kokiuo širdingumu tie, kurie turi malonės ir maldos dvasią, žiūrės į Išganytojo žaizdas, išreiškiamą dviem palyginimais. Pirmgimio apraudojimas minimas dažnai šv Rašte kaip labai didelis /plg Jer 6,26 ; Am 8,10/. — <sup>11</sup>*Didelis raudojimas...* Gedulas bus visų bendras ir nuolatinis, kaip kitados po karaliaus Jošijo mirties /3 Kar 15,18 ; 2 Kron 35,22/. Tas

13. <sup>1</sup>Aną dieną bus atviras šaltinis Dovidio namams ir Jerusaleės gyven-tojams, nusidėjėliui ir mėnesine liga sergančiai apsiplauti. <sup>2</sup>Aną dieną atsitiks, sako kareivijų Viešpats, kad aš išnaikinsiu iš šalies stabų var-dus, ir jie nebebus daugiau minimi; aš pašalinsiu iš šalies netikrus pra-našus ir suteptą dvasią. <sup>3</sup>Bus taip pat, kad, kai kas nors dar mėgins prana-šauti, jo tėvas ir jo motina, kurie jį pagimdė, sakys jam: Tu neliksi gyvas, nes kalbėjai melą Viešpaties vardu, ir jo tėvas bei jo motina, jo gimdyto-jai, pervers jį, jei jis pranašaus. <sup>4</sup>Aną tai dieną bus sugėdinti pranašai, kiekvienas dėl savo regėjimo, kai jie pranašaus; jie nebesidengs ašutiniu apsiaustu, kad meluotų, <sup>5</sup>bet sakys: Aš ne pranašas, aš žmogus žemdirbys, nes Adomas man pavyzdys nuo pat mano jaunystės. <sup>6</sup>Ir kai jam bus sa-koma: Ką reiškia šitie randai tavo rankų viduryje? jis atsakys: Taip aš buvau plakamas namuose tų, kurie mane mylėjo.

<sup>7</sup>Kalavijau, pabusk prieš mano piemenį ir prieš žmogų, kurs laikėsi manęs, sako kareivijų Viešpats; užgaulk piemenį, ir avys bus išsklaidytos,

visur bendras, nuolatinis gedulas, kurio yra pilna visa Dievo karalystė, visų širdis, aprašomas čia labai gy-vai. — <sup>13</sup>*Natano*. Natanas buvo Do-vido sūnus, iš kurio palikuonių buvo kilęs Zorobabelis. — *Semėjo*. Jo šeima yra kilusi iš Levio sūnaus Ger-sono. Taip čia paminėta karališkoji ir kunigiškoji šeimos, prie kurių pri-dedamos kitos

13. <sup>1</sup>*Nusidėjėliui ir...* Ebr t: nuo-dėmei ir susitepimui. Susitepimu va-dinama pirmoje eilėje mėnesinė mo-ters liga. — Kaip aug 12,10 pažadėta, kad sielai bus suteikta malonė, taip čia, tiesa, Sen Test terminais žadama, kad Eklesijoje bus visuomet tei-kiamą apsiplovimas ir priemonės net ir pikčiausioms nuodėmėms pašalinti. Todėl čia galima matyti pažadėtą krikštą, atgailos sakramentą ir vi-sas kitas priemones, kurias Kristaus Eklesija turi nuodėmėms dildyti. —

<sup>2</sup>*Stabų vardus... netikrus pranašus*. Stabmeldystė ir netikri pranašai prisidėjo daugiausia prie senosios teo-kratinės žuvimo. Daugiau jų ne-bebus, todėl atnaujinta tauta galės visuomet džiaugtis Dievo palankumu.

— *Suteptą dvasią*: gal 3 Kar 22,19-22 paminėta melo dvasia. Plg Apd 16,18.

— <sup>3</sup>*Jo tėvas...* Taip kaip įstatymas reikalavo, /Pak 13,7/, patys tėvai nu-baus savo sūnų netikrą pranašą. Juo labiau visi kiti stengsis ginti Dievo garbę. — <sup>4</sup>*Ašutiniu apsiaustu*:

kietu apdaru, kokį vilkėdavo pra-našai. — <sup>5</sup>*Aš ne pranašas*. Netikri pranašai patys prisipažins, kas jie esą, ir nebenorės suvedžioti žmonių. — *Nes Adomas man...* Anot ebr t: nes žmogus mane nupirko nuo pat

mano jaunystės. — Kad geriau įro-dytų, jog jis ne pranašas, kaltina-masis sakysis esąs vergas nuo pat savo jaunų dienų, todėl priverstas nuolat dirbti sunkų darbą, jis ne-galėjęs mėginti pranašauti. — <sup>6</sup>*Ku-rie mane mylėjo*. Anot ebr t: mano mylimųjų, t y, stabų, kuriuos aš beprotiškai mylėdamas garbinau. — Stabų garbintojai, norėdami paro-dyti daugiau meilės stabui, neretai patys save susižeisdavo. — Tačiau daugelis aiškintojų mano, kad my-limiausiais čia vadinami gimdytojai, kurių netikri pranašai buvo mušami ir sužeidžiami. Bet anot 3 eil tėvai turėjo visai užm-šti sūnų netikrą pranašą, todėl apie žaidžų randus nebegalėtų būti nė kalbos. — Kai-kurie aiškintojai /Ephr/ supranta ši-tuos žodžius apie Kristaus rankų perdūrimą; tačiau nors jie iš tik-rųjų Eklesijos liturgijoje tokia pras-me vartojami, bet tai nėra tikra žo-džių prasmė; ji yra tik vadinamoji pritaikomoji prasmė. Be to, Kris-tus buvo perdurtas ne tų, kurie jį mylėjo, bet mūsų, kai mes dar tebe-buvome jo neprieteliai /Rom 5,10/

<sup>7</sup>*Kalavijau, pabusk*. Kalavijas pa-bunda, kai jis ištraukiamas iš makš-ties, pradeda kapoti, ką nors užgauna. Čia minimas kalavijas yra emblema visų įrankių, kuriais Viešpats turėjo pasinaudoti, kad įvykdytų savo ap-vaizdos sumanymus apie savo ga-nytoją ir savo mistines avis. — *Mano piemenį*. Kaip paaiškėja iš lygiagre-čios pranašystės, aug 11,4... 12,13, ir iš Jėzaus Kristaus ž /Mt 26,31; Mk 14,27 ir Jo 16,32/, kuriais jis šitą eil aiškina apie save, minimas

ir aš pakreipsiu savo ranką prie mažutėlių. <sup>8</sup>Visoje šalyje, sako Viešpats, bus taip: dvi dalys bus išsklaidytos ir žus, o trečia dalis bus joje palikta. <sup>9</sup>Aš vesiu trečiąją dalį per ugnį ir valysiu juos, kaip valomas sidabras, ir mėginysiu juos, kaip mėginamas auksas. Jis šauksis mano vardo ir aš išklausesiu jį. Aš sakysiu: Tu mano tauta, o jis sakys: Viešpats yra mano Dievas

14. <sup>1</sup>Štai ateis Viešpaties dienos, ir tavo grobis bus padalintas tavo viduje. <sup>2</sup>Aš surinksiu visas tautas kovai prieš Jerusale; miestas bus paimtas, namai bus sunaikinti, moterys išgėdintos; pusė miesto eis į nelaisvę, o kita tautos dalis nebus atimta iš miesto

<sup>3</sup>Viešpats išeis ir kariavus prieš anas tautas, kaip kariavo kovos dieną. <sup>4</sup>Jo kojos stovės aną dieną Alyvų kalne, kurs yra ties Jerusale į rytus nuo jos; Alyvų kalnas perskils pusiau ties viduriu iš rytų į vakarus, pasidarant dideliu slėniui; viena kalno pusė atskils į šiaurę, o kita jo pusė į

čia Viešpaties /Jahvės/ piemuio yra ne kas kitas, kaip tik Mesijas, kurio kruviną mirtį Zakharijas skelbia ant tą kartą. Plg aug 12,10. — *Prieš žmogų, kurs...* Anot ebr t: prieš mano draugijos žmogų. — Taip čia vadinamas ne naujas asmuo, bet tas pats Viešpaties piemuio, kurs glaudžiausiais ryšiais yra surištas su Dievu. Jahvė iškilmingai skiria jį mirti. — *Užgavau piemenį ir...* Tarp užgavimo ir išsisklaidymo čia yra artimas ryšys: avys greitai išsisklaido ir žūna nelaimingos, kai tik miršta jų piemuio. Jėzus Kristus tomis avimis ypatingu būdu pavadino savo apaštalus, kurie iš tikrųjų tuojau pabėgo ir išsisklaidė, kai tik buvo suimtas jų dieviškasis mokytojas /plg Mt 26,31.56/. Bet čia apaštalai atstovavo visą kaimenę, tai yra visą Žydų tautą, kuri netrukus pati buvo išsklaidyta dėl savo nusikaltimų /žr žem 8 ir 9 eil/. — Viešpats, kurs buvo atėmęs savo globojančią ranką, kad būtų galima išsklaidyti avis, vėl ją pakreips prie mažutėlių, nuolankių, nelaimingų, t y, tų, kurios laikysis piemens ir jis jas išgelbės. Žr aug 11,11. — <sup>8</sup>Visoje šalyje... Kalbama apie tą kaimenę, kuri minima 11. skyryje, todėl apie Žydus, apie jų šalį /Kir, Ephr Teod/. Taigi didžiausi Izraelio dalis bus nubausta, turės žūti. Vespasijano ir Tito kariuomenė pradėjo tą žudymo darbą, cėsorius Adrijanas ir kiti Žydų persekiotojai jį tęsė. — *Trečia dalis...* Pranašai dažnai mini, kad žus ne visa tauta, kad jos dalis išliks gyva, lyg sėkla naujai Viešpaties tautai. Plg Ješ

6,13 ir k. — <sup>9</sup>Per ugnį... Ir trečioji, išgelbėtoji kariuomenės dalis turi, kaip ir jos piemuio, eiti į dangaus karalystę per daugelį nelaimių ir mėginimų. Mėginimų ugnis apreiškia jos dorybes ir jos meilę Dievui

14. <sup>1</sup>Viešpaties. Ebr t: Viešpačiui, Jahvei. — Viešpats bus vykdytojas to, kad toliau skelbiama, arba: taip bus apreiškintas ypatingu būdu Viešpaties garbingumas ir galia. — *Dienos.* Ebr t: diena. Skelbiamas Jerusale paėmimas, paskui išvadavimas. Bet kada tai turėjo įvykti? Vieni aiškintojai mano, kad čia kalbama apie Jerusale praėmimą, Romėnų įvykdytą. Bet Jerusale paėmė Romėnai, ne visos tautos, kurios minimos 2 eil. Be to, Romėnams nuolant puolant Jerusale, Dievas nekojo prieš juos, gindamas Jerusale /3 e/; priešingai. — Aiškinant šią vietą apie Makabiejų laikus, arba nukeliant pranašystės įvykdymą į pasaulio pabaigą, taip pat sutinkama ne viena sunkenybė. — Gal teisingiausia būtų nuomonė tų, kurie simboliniame Jerusale paėmime ir apipėšime mato Kristaus Eklesijos nelaimės amžių bėgyje. — Pirmą eil duodama bendras nelaimių vaizdas, 2 e jos aprašomos tiksliau. — *Tavo viduje*: taigi miestas bus priešų paimtas ir visai nugalėtas. — <sup>2</sup>Aš surinksiu. Pats Viešpats leidžia puliti ir žudyti Jerusale

<sup>3</sup>Viešpats hariaus... Nors Viešpats buvo leides priešams puliti, bet jis pats stos į kovą prieš juos. — *Kovos dieną.* Gal čia daroma aliuizija į stebuklingą Viešpaties pagalbą Žydų

pietus. <sup>5</sup>Tuomet jūs bėgsite į tą kalną slėnį, nes kalną slėnis susijungs su artimiausiuoju; jūs bėgsite, kaip bėgote nuo žemės drebjimo. Judo karaliaus Ozijo dienose, ir ateis Viešpats, mano Dievas, ir visi šventieji draug su juo. <sup>6</sup>Aną dieną atsitiks, kad nebus šviesos, bet šaltis ir speigas. <sup>7</sup>Bus viena diena, žinoma Viešpačiui, kuri bus nei diena, nei naktis; vakaro metu bus šviesa.

<sup>8</sup>Aną dieną bus taip: Gyvas vanduo išeis iš Jerusale, jo pusė į rytų jūrą, o kita pusė į tolimąją jūrą; jis tekės vasarą ir žiemą. <sup>9</sup>Tuomet Viešpats bus karalius visai šaliai; aną dieną bus vienas Viešpats ir jo vardas bus vienas. <sup>10</sup>Tuomet visa šalis bus pakeista iki tyrumai, nuo kauburio iki

tautai prieš Egipto Paraoną. Plg Iš 14,14-25 ir k. — <sup>4</sup>*Alyvų kalne*. Jei reikės, Dievas padarys didžiausių stebuklų. Alyvų kalnas taip perskils ties viduriu, kad pasidarys didelis slėnis iš rytų į vakarus, ir perskilusio kalno dalys pasitrauks į šiaurę ir į pietus. — <sup>5</sup>*Tų kalnų*. Ebr t: mano kalnų. — Vulg žodis *eorum* yra tikriausiai perrašinėtojų klaida vietoje *meorum*. — *Susijungs su artimiausiuoju*. Anot ebr t: sieks atselį. — Atselis vietos vardas, gal tos pačios, kuri paminėta Mikh 1,11 /ebr t: *beth-haetsel*/. — *Kaip bėgote*: Jerusale gyventojai bus apimti didžiausios baimės, tokios, kokią buvo sukėlęs kitados žemės drebėjimas, nes Viešpats leis priešams kurį laiką siausti mieste; tačiau greitai laiku jis parodys savo didenybę, kaip saviškiams, taip ir priešams; saviškiams jis, perskeldamas Alyvų kalną, padarys kelią, kuriuo jie galės pasitraukti iš priešų paimto miesto. Į tautą atsiliepiama taip, lyg kad jie būtų gyvenę minimo čia žemės drebėjimo metu ir patys būtų bėgę nuo to drebėjimo; daroma taip tik dėl to, kad jie sudaro moralinį vienetą su savo, kad ir seniai gyvenusiais protėviais. Kitokių žinių apie žemės drebėjimą Ozijo laikais /768-740/, be to, kas čia ir Am 1,1 paminėta, neturime. Jis turėjo būti labai baisus, kad dar tebebuvo atsimenamas Zakharijo laikais. — *Ateis Viešpats*: kaip kitados sudarant sandorą Sinajaus kalne /Pak 32,2/, taip dabar tos sandoros ginti. — *Su juo*. Ebr t: su tavim. — Taip pranašas atsiliepia į Viešpatį. — <sup>6</sup>*Nebus šviesos*. Šviesa yra džiaugsmo žymė; jai nykstant, prasideda baimė. Šaltis ir speigas trukdo pasireikšti gyvybei. — <sup>7</sup>*Nei diena, nei naktis*. Bandymo laikas bus lyg kad vidurys tarp dienos ir

nakties. Nėra tai diena, nes gresia nelaimė; nėra naktis, nes šviečia viltis, ir Dievo pažadai teikia paguodos. — *Vakaro metu*: kai persekiojimas taip siaučia, jog rodosi, kad viskas paskęs tamsybėse, ūmiai Viešpaties suteikiama išgelbėjimas ir nugalėjimas.

<sup>8</sup>*Aną dieną*. Po persekiojimų eina laimės dienos. — *Į rytų jūrą*: į Mirties jūrą. — *Į tolimąją*: į Tarpžemio jūrą. Taigi vanduo tekės visur. — *Vasarą ir...* Niekuomet neišsekdamas. — <sup>9</sup>*Vienas Viešpats*. Visos tautos laikysis Viešpaties, ir visi jį vieną garbins. — <sup>10</sup>*Bus pakeista...* Anot ebr t: bus paversta lyguma. — Judėja yra kalnuotas kraštas, todėl nederlingas. — *Nuo kauburio...* Anot ebr t: nuo Gabos /ebr *Geba*/ iki Remonui Jerusale pietuose pavers lyguma, ir miestas stovės augštai išsikišęs ir tt. — *Iki senųjų vartų*: gal tų pačių, kuriuos mini Neem 3,6 ir 12,39. — *Iki kampų vartų*. Gal šituos pačius vartus mini 4 Kar 14,13 ir Jer 31,38. Jerusale sienų aprašymas eina nuo šiaurės /Benjamino vartai/ į vakarus iki kampo vartų, toliau į rytus iki pirmųjų ar senųjų vartų. Hananeelio bokštas bus tarp šiaurės ir rytų, netoli nuo avių vartų, karaliaus spaustuvių gal prie karaliaus sodų /Neem 3,15/ pietų šone, miesto pakraštyje. — <sup>11</sup>*Nebebus daugiau praeikimo*. Amžinai ištikimai Viešpačiui ir šventai Jerusalei neberekės bijoti sunaikinimo.

<sup>12</sup>*Visas tautas...* Paaškinimas to, kas trumpai pasakyta 3 e. — *Kiekvieno... kūnas...* Šv Miestas buvo puolamas kūno jėga, pavydu /akimis/, liežuviu, piktžodžiaujant Dievui ir jo viešpatavimui; todėl baudžiami priešai turi virsti gyvais lavonais; bepuldami jie patys turi žūti. Jie sunaikins vieni kitus /13 e/. —

Remonui Jerusaleės pietuose ; ji bus išaugštinta ir gyvens savo vietoje nuo Benjamino vartų iki senųjų vartų vietai ir iki kampų vartų, ir nuo Hananeėlio bokšto iki karaliaus spaustuvų. <sup>11</sup>Bus joje gyvenama ir nebebus daugiau prakeikimo ; Jerusaleė gyvens saugiai

<sup>12</sup>Sloga gi, kuria Viešpaties ištiks visas tautas, kovojusias prieš Jerusaleę, bus toki : Kiekvieno dar tebestovinčio ant savo kojų kūnas sutręš, jo akys sutręš jų duobėse, ir jų liežuvis sutręš jų burnoje. <sup>13</sup>Aną dieną bus juose didelis Viešpaties padarytas sumišimas ; žmogus nutvers savo artimo ranką, ir jo ranka pakils prieš jo artimo ranką. <sup>14</sup>Bet ir Judas kovos prieš Jerusaleę ; bus surinkti visų tautų aplinkui turtai, auksas, sidabras ir labai daug drabužių. <sup>15</sup>Toki pat sloga, kaip šita sloga, bus arkliams, asilėnams, kupranugariams, asilams ir visiems galvijams, kurie bus anose stovyklose

<sup>16</sup>O visi, kurie bus likę iš visų tautų, atėjusių prieš Jerusaleę, eis kas metai garbinti Karaliaus, kareivijų Viešpaties ir švęsti Padangčių iškilmės. <sup>17</sup>Bus taip : kas iš šalies giminių neeis į Jerusaleę pagarbinti Karaliaus, kareivijų Viešpaties, ant jų nebus lietaus. <sup>18</sup>O jei ir Egipto giminė nepakils ir neateis, nebus nė ant jų lietaus, bet bus jiems sloga, kuria Viešpaties ištiks visas tautas, kurios nebus atėjusios švęsti Padangčių iškilmės. <sup>19</sup>Tai bus nuodėmė Egipto ir ta bus nuodėmė visų tautų, kurios neeis švęsti Padangčių iškilmės

<sup>14</sup>Judas kovos prieš Jerusaleę : kai ji bus priešų rankose. Bet ebr t yra : ir Judas kovos Jerusaleėje, t y, kovos prieš jos priešus. — *Bus surinkti...* Priešai, kurie norėjo pasipelnėti Jerusaleje, patys neteks visų savo turčių. — <sup>15</sup>*Bus arkliams...* Lyg koks Viešpaties siųstas maras sunaikins priešų gyvulius, kuriais jie naudojosi kovoję prieš Jerusaleę

<sup>16</sup>*Iš visų tautų...* Persekiojimais ir paskui juos einančiais Dievo teismais platinamas Dievo pažinimas ir garbinimas ; pašaukiami net patys persekiotojai, nors ir nedaug jų tarpe yra išrinktųjų. Tai čia išreiškiama Sen Test vaizdu. — <sup>17</sup>*Kas... neeis...* Tas pasirodys esąs nedėkingas ir toli pasiliekęs nuo Dievo. — *Ant jų nebus lietaus.* Tam tikrais laikotarpiais lyjās lietus rytų šalyse yra sąlyga, nuo kurios pareina šalies derlingumas. Todėl lietus yra Dievo palaiminimo vaizdas ; jo nebuvimas visokių gėrybių stokos vaizdas. Tautos vadinamos šalies giminėmis /šeimynomis/, nes jos pašauktos įgimtoje ir antgamtinėje tvarkoje sudaryti vieną šeimyną. — <sup>18</sup>*Egipto giminė...* Kad parodytų, jog nauja Dievo karalystė turi apimti visas tautas, Dievas šaukia į ją ypatingu būdu, net grasymais tą tautą, kuri Žydų tautos buvo labiausiai nekenčiama. Sen

Test svetimiems nebuvo leidžiama eiti į šventyklą ir švęsti šventes ; kaikiuriems buvo visai, ar bent ilgesniam laikui uždrausta dėtis prie išrinktosios tautos /Pak 23,1.../ ; naujajame visi šaukiami ; jei kas šaukimo neklauso, nebendradarbiauja su Dievo malone, tas susilaukia smūgių ir žuvimo, ne Dievo malonės lietaus. — <sup>19</sup>*Nuodėmė* : dalykas, dėl kurio susilauks bausmės

<sup>20</sup>*Žirgų kamanų...* Anot ebr t : ant žirgų varpelių bus šventumas Viešpačiui. Sen Test vyriausis kunigas turėjo nuometą /vainiką/ su parašu : Šventumas Viešpačiui. Nauj Test taip bus visa pašvęsta Viešpačiui, kad net žirgų kamanas puošią varpeliai turės toki pat parašą ; tai bus ženklas, kad ir jų patarnavimas karo ir taikos metu patinka Viešpačiui. — *Verdamieji puodai...* Kuriuose buvo verdamas valgis aukų pokyliams. Ir jiems bus pripažintas augščiausias šventumo laipsnis, toks, koks Sen Test buvo pripažintas taurėms, kuriomis buvo išliejamas aukų kraujas ant altoriaus. — <sup>21</sup>*Visi puodai...* Dar vienas naujo šventumo pavyzdys. Visa bus tyra, nieko nesutepta ; visa tiks Dievo garbei tarnauti. Todėl Sen Test įsakymai apie suteptus ir nesuteptus dalykus neteks savo galios ; Naujojoje teokra-

<sup>20</sup>Tą dieną žirgų kamanų papuošalas bus šventas Viešpačiui, ir verdamieji puodai Viešpaties namuose bus kaip taurės ties altoriumi. <sup>21</sup>Ir visi puodai Jerusaleje ir Jude bus pašvęsti kareivijų Viešpačiui; visi, kurie norės aukoti, ateis ir ims juos, virs juose, ir aną dieną nebebus daugiau prekiautojo Viešpaties namuose

tijoje viešpataus dvasinis šventumas. — *Prekiautojo*. Ebr t: Kananiečio, t y, nė vieno svetimo, kurs gyventų bedieviškai ir piktai elgtųsi. — Ka-

dangi Kananiečiai labai mėgdavo prekybą, tai neretai pats jų vardas reiškė pirklių



# MALAKHIJO PRANAŠYSTĖ

## I V A D A S

1. Paskutinė Mažesniųjų Pranašų knyga vadinama Malakhijo pranašyste. Apie asmenį, kurs čia vadinamas Malakhiju, nei pačioje pranašystėje, nei kur kitur daugiau žinių nerandame. Kadangi ebr žodis *Mal'akhi*, iš kurio yra padarytas žodis Malakhijas, reiškia: *mano skelbėjas* /mano angelas/, todėl jau labai senais laikais yra susidariusi nuomonė, kad tai nėra tikras asmens vardas, bet tik jam pavestos pareigos pavadinimas. Tikras tat paskutinio pranašo vardas buvo arba visai nežinomas, kas bemaž ko visai netikėtina, arba Malakhiju pasivadinęs pranašas buvo žinomas savo bendralaikiams kitu vardu. Tuo žinomu asmenimi ir Malakhijo pranašystės autoriumi daugelio nuo pat seniausių laikų laikomas Esdras /žr Esdr kn įvadą/. Eklesinės knygos autorius, kurs giria /Ekli 49 sk/ visus žymius Žydų tautos veikėjus, tarp jų Zorobabelį, Josedeko sūnų Jošų ir po Esdro atvykusį Palestinon iš Babilonijos Neemiją, visai nemini Esdro; toks neminėjimas būtų visai nesuprantamas, jei jis ten pat nebūtų jo pagyręs, keldamas aikštėn visų dvylikos Mažesniųjų Pranašų nuopelnus; todėl ir iš Ekli knygos autoriaus pasielgimo daroma išvada, kad Esdras buvęs vienas Mažesniųjų Pranašų

Kuriuo metu Malakhijas ėjo pranašo pareigas, galima suprasti iš jo paties žodžių. Jo laikais Žydų tauta neturėjo pilno savarankiškumo; jie buvo valdomi svetimo vietininko /plg 1,8/, todėl tebeprisilausė nuo Persų. Šventykla jau buvo baigta statyti ir Dievo kultas buvo visai sutvarkytas /plg 1,10; 3,1.10/, ko dar nebuvo padaryta Agėjo ir Zakharijo laikais. Palyginus, ką Malakhijas sako apie jo laikų Žydų tautos trūkumus ir ydas, su Neemijo tų pačių dalykų aprašymu, pilnai paaiškėja, kad Malakhijas ir Neemijas turėjo gyventi ir veikti tuo pačiu metu, t y, apie 425 m pirm Kr /žr Neem kn įvadą/

2. Jau Agėjo ir Esdro laikais grįžusieji iš nelaisvės Žydai buvo reikalingi išpėjimų ir paraginimų. Laikui slenkant, jų padėtis nejo geryn. Persų valdomiems Žydams ir tėvynėje gyvenimas turėjo būti nelengvas, juo labiau, kad jie negalėjo visai užmiršti, tiesa, seniai dingusio savo tautos garbingumo, o vilčių turėjo labai toli siekiančių. Malakhijas mums rodo Žydų tautą dejuojančią, nepatenkintą savo Dievu, nes jai rodėsi, kad Dievo pranašų paskelbti pažadai laimės nebuvo greitai vykdomi; jie net abejojo apie Viešpaties gerumą ir teisingumą; todėl buvo pradėjusi vis labiau apsileisti Dievo įsakymų vykdyme ir dengdavosi tuščiais pasiteisinimais. Malakhijui tat teko su šiais negerumais gana smarkiai kovoti, teko smerkti dejavimus ir apsileidimus, teko priminti jau suteiktas geradarystes ir lauktinąsias

Malakhijo pranašystės knyga yra vienas ilgesnis pamokslas, kuriame vyrauja papeikimai, priekaištai. Dievo meilės, kuri yra pasireiškusį įvai-

riais būdais, neįvertina nei Žydų kunigai, nei tauta. Kunigai netinkamomis aukomis išniekina Viešpaties altorių, tauta, laužydama Viešpaties įsakymus, susitepa įvairiomis nuodėmėmis; todėl Viešpats, neilgai trukus, pasirodys kaip teisėjas ir nubaus kaltuosius; taip jis prirengs savo tautą priimti Mesiją

Pranašystė prasideda labai trumpa įžanga /1,1-5/, po kurios pirmame skyriuje /1,6-2,9/ barami kunigai dėl apsileidimų Dievo garbinime, o antrame /2,10-4,3/ sudraudžiama tauta dėl įvairių nuodėmių. Trumpoje pabaigoje /4,4-6/ žadamas Elijo grįžimas

Malachijo pranašystės žodžiai gana dažnai minimi Nauj Testamente. Pats Išganytojas to pranašo žodžius išaiškino apie Joną Krikštytoją /Mal 3,1; plg Mt, 11,10/. Jais pradedama Morkaus evangelija /Mk 1,2/

# MALAKHIJO PRANAŠYSTĖ

1. <sup>1</sup>Viešpaties žodžio našta Israėliui per Malakhiją. <sup>2</sup>Aš mylėjau jus, sako Viešpats, o jūs sakote : Kuo tu mus mylėjai ? Argi Esavas nebuvo Jokubo brolis ? sako Viešpats ; tačiau aš mylėjau Jokubą, <sup>3</sup>o Esavo nekenčiau ; aš padariau iš jo kalnų tyrumą ir iš jo tėvonystės tyrumą slibinams. <sup>4</sup>O jei Idumėja sako : Mes sunaikinti, bet mes vėl atstatysime, kas sugriauta, tai kareivijų Viešpats sako taip : Jie statys, o aš griausiu ; jie bus vadinami bedievystės šalimi ir tauta, kuriai Viešpats rūstinaisi per amžius. <sup>5</sup>Jūsų akys matys, ir jūs sakysite : Tebūna garbinamas Viešpats Israėlio plote !

<sup>6</sup>Sūnus gerbia tėvą ir tarnas savo valdovą ; taigi jei aš Tėvas, kur yra mano pagarba ? ir jei aš Valdovas, kur yra mano baimė ? sako kareivijų Viešpats jums, kunigai, mano vardo niekintojai, kurie sakote : Kuo mes paniekinome tavo vardą ? <sup>7</sup>Jūs aukojate ant mano altoriaus suteptą

## Ižanga. I. Papeikimai kunigams

1,1-2,9. Pranašystė prasideda Žydų ir Idumiečių likimo palyginimu /1, 1-5/. Toliau peikiami kunigai, nes atnašauja netinkamas aukas Viešpačiui, kurs prirengs sau nesuteptą auką /1,6-11/ ; jie paniekina Dievo altorių, todėl grasymais ir Senosios sandoros priminimu raginami daryti atgailą /2,1-9/.

1. <sup>1</sup>Našta. Žr Naum 1,1. Pranašystėje grasimų gana daug, nors yra joje ir gerų pažadų. — *Israėliui*. Nors grįžusių iš nelaisvės žymi dauguma buvo Judo ir Benjaminio giminių palikuonys, bet jie vadinami visos teokratinės tautos vardu, Israėliu, nes jie juk yra Dievo mylimojo patriarko Jokubo-Israėlio palikuonys. — <sup>2</sup>Aš mylėjau... Tauta nekantrauja, nes nemato tos didelės laimės, kurią Viešpats buvo jai žadėjęs. Todėl pranašas pareiškia, kad, kaip kitados Viešpats ją išrinko ir ją globojo, taip ir dabar ją tebemyli. Negana to, kad tautos dejavimai tušti, ji yra nedėkinga ir neatsimena Viešpaties geradarysčių. — *Kuo tu mus...* Mes tos meilės nematome. — *Mylėjau Jokubą*. Nors Esavas ir Jokubas buvo tikri broliai, bet Dievas be palyginimo daugiau meilės parodė

Jokubo palikuonims, negu Esavo, Idumiečiams. Dievas mylėjo Israėlį, grąžindamas Žydus iš nelaisvės ir pažadėdamas jiems garbingiausią ateitį. Idumiečius jis paliko pavergtus ir išsklaidytus, taip kaip buvo pranašų paskelbta /Am 1,11.12 ; Jer 49,7.../. Dievas dovanoja Israėliui jį kaltes, Idumiečius palieka nelaimėje, kurią jie buvo nusipelnę savo nusikaltimais. Dievas pasigaili, ko pasigailėti nori. — Šitais žodžiais naudojasi Povilas savo laiške /Rom 9,10 13/. — <sup>3</sup>Esavo nekenčiau : nusikaltusių Idumiečių nepasigailėjau, leidau sunaikinti jų kraštą, negrąžinau jų iš nelaisvės ir tt. — *Slibinams* : šakalams. — <sup>4</sup>Mes sunaikinti. Sunaikino Idumėjos šalį Nebukadnetsaras. Žr Jer 27,3... — *Aš griausiu...* Jei Idumiečiai ir atsigaus šiek tiek, juos sutiks naujos nelaimės. — <sup>5</sup>Tebūna garbinamas... Anot ebr t : Viešpats didis. — Šita mintis turi būti Žydams visuomet didžiausi paguoda, net ir jų varguose

<sup>6</sup>Sūnus gerbia... Nežiūrėdama didelių Viešpaties geradarysčių, tauta neparodo jam dėkingumo. Pirmoje vietoje pranašas peikia kunigus, kurie et nenori prisipažinti esą kalti. — <sup>7</sup>Suteptą duoną : valgomą dalyką, kurs dėl bet kurio trūkumo yra ne-

duoną ir sakote : Kuo mes sutepėme tave ? Tuo, kad sakote : Viešpaties stalias paniekintas. <sup>8</sup>Jei jūs darote auką iš aklo gyvulio, argi tai ne piktumas ? ir jei aukojate raišą ar sergantį, argi tai ne piktumas ? Nunešk jį savo kunigaikščiui, matysi, ar jam patiks, ar jis priims tave meilingai, sako kareivijų Viešpats. <sup>9</sup>Taigi dabar maldaukite Dievo veidą, kad pasigailėtų jūsų /nes jūsų tai padaryta/, gal jis priims jus meilingai ? sako kareivijų Viešpats

<sup>10</sup>Kas iš jūsų uždaro duris ir kuria ugnį ant mano altoriaus dovanai ? Aš nemėgstu jūsų, sako kareivijų Viešpats, ir nepriimsiu dovanos iš jūsų rankos. <sup>11</sup>Nes nuo saulėtekių iki saulėleidžių mano vardas yra didis tautose, ir kiekvienoje vietoje aukojama ir atnašaujama mano vardui nesutepta auka, nes mano vardas yra didis tautose, sako kareivijų Viešpats

<sup>12</sup>Bet jūs sutepėte jį tuo, kad sakote : Viešpaties stalias suteptas, ir kas ant jo dedama, niekintina kartu su ugnimi, kuri tai praryja. <sup>13</sup>Jūs

vertas, kad būtų aukojamas Viešpačiui. Kiekviena auka yra lyg koks Dievo pokylis, į kurį jis įsileidžia žmones. Ką altoriaus ugnis sudegina, į tai žiūrima, kaip į Dievo priimtą dalyką. Dievas sutepamas, jei jam atnašaujama sutepta auka, ir tuo būdu jis paniekinamas. — *Tuo, kad sakote* : savo širdyse taip manote ir savo pasielgimu tai parodote. — *Viešpaties stalias...* Viešpaties altorius paniekinamas tuo, kad ant jo kunigai drįsta dėti netinkamas, suteptas aukas. — *\*Aklo...* Gyvuliai su klaidomis aukoti buvo įstatymo uždrausta. Žr Kun 25,19-25 ; Pak 15,21. — *Kunigaikščiui*. Ebr t : *pakhah* : vietininkas, kurs Persų vardu valdė Judėją. — *Ar jam patiks...* Jei jūs nematote, kaip netinkamas yra jūsų elgesys, pamėginkite pasielgti su žmonėmis. Ir ką šitie atmeta, kaip jūs drįstate aukoti Dievui ?... — *\*Gal jis priims jus meilingai* ? Ne, Dievas nepriims, nes tai padaryta jūsų, kurie esate nusidėjėliai

<sup>10</sup>*Kas iš jūsų...* Nors jūs gaunate užmokėstį, tačiau Dievo tarnyboje atliekate visa netikusiai, visi iki pakutiniam darbininkui, kurs kuria ugnį. Anot kitų, ebr t prasmė esanti toki : Jūs visi darote veltui ; geriau būtų uždaryti vidaus šventoriaus duris ir nekurti ugnies ant deginamųjų aukų altoriaus. Plg Ješ 1,11-15. — *Dovanos*. Ebr ž *minhah* reiškia paprastai nekruvinas, duonines aukas ; čia, kaip neretai ir kitur, jis turi platesnę prasmę ir reiškia visokias aukas. — Plg Prad 4,4 ; 1 Kar 2,17 ir k. — Taigi Dievas žada at-

mesti visas Žydų aukas. — *\*Nes... Viešpats...* Viešpats nebepriims netobulų aukų, kurios jam Žydų aukojamos Jerusaleje, nes jam bus aukojama tobula auka visame pasaulyje. — *Tautose*. Taip nurodomi Mesijo laikai, nes Dievo didenybės pripažinimas ir garbinimas visame pasaulyje yra visų pranašų skelbiama Mesijo laikotarpio žymė. — *Kiekvienoje vietoje* : ne tik Jerusaleje, kaip kad buvo Sen Testamente. — *Aukojama*. Ebr ž *muqtar* reiškia : deginami smilkalai. Bet ir šiuo pasakymu čia nurodoma tikra auka, nes kiekvienoje Sen Test aukoje buvo deginami ir smilkalai. — *Nesutepta auka*. Ebr t vėl : *minhah* /žr 10 e/, nekruvina auka. Taigi šitoje 11 e žadamas naujas Dievo garbinimo būdas. Jis žadamas ateičiai, nes pirm Kristaus atėjimo pagonyms galėjo pažinti tikrąjį Dievą tik tarpininkaujant Žydams, kurių kunigai galėjo juos pamokyti tik apie savo senas Jerusaleš aukas. Žadama tikros aukos atsiradimas, aukojamos kiekvienoje vietoje, ne mistinės aukos, kokia galėtų būti pavadinta visų malda. Ta nauja auka bus *minhah*, nekruvina auka, bet ne ta pati, kuri buvo pas Žydus ir kurią Viešpats atmetė. — Nuo seniausių laikų Eklezijos tėvai ir rašytojai, pav, Iren, Just, Euseb, Auksab, Jieron, Kipr, suprato šitą Malakhijo vietą apie švenčiausią katalikų Eklezijos mišių auką. Žr Trid sinod 22 pos 1 skyr

<sup>12</sup>*Kas ant jo dedama...* Anot ebr t : jo vaisius /jo maistas/ niekintinas. Žydų kunigai savo elgesiu paniekina altorių, dėdami ant jo netikusias

sakote : Štai kiek vargo ! ir jūs sutepate jį, sako kareivijų Viešpats ; jūs atnešate išplėštą, raišą ir sergantį, ir atnašaujate dovaną ; argi aš priimsiu ją iš jūsų rankos ? sako Viešpats. <sup>14</sup>Prakeiktas klastingasis, kurs turi savo bandoje patinėlį ir darydamas įžadą aukoja Viešpačiui sergantį gyvulį ; nes aš didis Karalius, sako kareivijų Viešpats, ir mano vardas baisus tautose

2. <sup>1</sup>Dabar toks yra įsakymas jums, o kunigai! <sup>2</sup>Jei jūs nenorite klausyti ir jei nenorite imti sau į širdį, kad duotumėte garbę mano vardui, sako kareivijų Viešpats, aš siųsiu jums neturtą ir prakeiksiu jūsų laiminius ; aš prakeiksiu juos, nes jūs neėmėte sau į širdį. <sup>3</sup>Štai aš numesiu jums petį ir drėbsiu jums į veidą jūsų iškilmių mėšlą ir jis nuneš jus su savim

<sup>4</sup>Tuomet jūs žinosite, kad aš siunčiau jums šitą įsakymą, kad būtų mano sandora su Leviu, sako kareivijų Viešpats. <sup>5</sup>Mano sandora buvo su juo gyvenimo ir taikos sandora, aš daviau jam baimės, ir jis bijojo manęs ir drebėjo prieš mano vardą. <sup>6</sup>Tiesos įstatymas buvo jo burnoje, ir neteisybės nerasta jo lūpose ; taikoje ir teisybėje jis vaikščiojo su manim ir atitraukė daugelį nuo neteisybės. <sup>7</sup>Nes kunigo lūpos turi sergėti žinymą, ir iš jo burnos bus jieškoma įstatymo, nes jis yra kareivijų Viešpaties skelbėjas. <sup>8</sup>Bet jūs nukrypote nuo kelio ir papiktinote daugelį įsta-

aukas. Jie net niekina visą savo pašaukimą. — <sup>13</sup>Kiek vargo. Tarnavimas prie altoriaus kunigams nusi-bodo, per daug juos vargina. — *Sutepate jį* : elgesiu parodote, kad jo nekenčiate. — *Išplėštą*. Jie aukoja net pavogtą gyvulį. — *Dovaną*. Ebr vėl *minkhah*. Žr aug 10 ir 11 e. — <sup>14</sup>Klastingasis, kurs... Anot ebr t čia pasmerkiama du nusikaltimai : jei kas, einant įstatymu, turi aukoti gyvulį patinėlį, meluodamas sakosi tokio neturįs ir todėl aukoja menkesnį ; ir jei kas padaro įžadą /kuriam atitesėti gana patelės/, aukoja ne-seveiką, sergančią patelę. Dėl tokios piktos suktybės aukotojas vertas Dievo prakeikimo. — *Baisus* : didelės pagarbos vertas

2. <sup>2</sup>Neturtą. Nusikaltusius neklaužadas lankys didžiausios nelaimės. — *Prakeiksiu jūsų...* Kunigai turėjo pareigą laiminti, tačiau Dievas pavers jų laiminimus prakeikimu ; vel-tui užstos jie pas jį tautą. Jie negerbia Dievo, ir Dievas atims iš jų jiems suteiktą pagarbą. — *Aš prakeiksiu juos*. Anot ebr t : taip, aš juos ir prakeikiau. — Prakeikimas yra jau įvykęs dalykas. — <sup>3</sup>Petį. Kai-kuriose aukose kunigams buvo atiduodamas aukojamo gyvulio petys /žr Kun 7, 31 ; Pak 18,3/. Bausmei jie jo neteks. Ebr t mintis gal toki :

sunaikinsiu jums derlių. — *Jūsų*. Ne mano *iškilmių* : iškilnėse aukojamų gyvulių. Nedori aukotojai bus bjauriai sutepti aukojamų gyvulių mėšlu. — *Jis nuneš jus...* Anot ebr t : ir nuneš jus su juo. — Aukų gyvulių viduriai ir mėšlas buvo išnešami ir sudeginami už miesto /žr Iš 29,14 ; plg Lk 14,35/

<sup>4</sup>Jums šitą įsakymą : per pranašą paskelbtą įsakymą, aug 2 e. — *Kad būtų...* Geriau anot ebr t : nes mano sandora yra su Leviu, t y, jūs turite uoliai atlikti savo pareigas, kaip jūsų protėvis Levis yra pasižadėjęs visos tautos vardu. Levio atsiminimas duoda pranašui progos nupiešti tikro kunigo vaizdą. — <sup>5</sup>Gyvenimo : gėrybių. — *Taikos* : nesudrumščiamos laimės. — Senovės kunigų pavyzdys turi sukelti juose žadėtųjų gėrybių troškimą. Gėrybės buvo pažadėtos tam tikromis sąlygomis. Jų reikia laikytis. Plg Sk 25,12 ; Pak 33,8-11. Dievo baimė pasireiškia jo garbinimu ir tarnavimu jam. — <sup>6</sup>Tiesos įstatymas. Anot ebr t : tiesos mokymas /mokslas/. Senovės kunigai buvo nepeiktini mokslo ir gyvenimo atžvilgiu, vedė daugelį nuo bedievyستės ir nusikaltimų kelio atgal į pamaldumą ir dorumą. — <sup>7</sup>Nes kunigo... Plg Kun 10,11 ; Pak 17,10. Kunigų pareiga buvo žinoti

tymo atžvilgiu ; jūs panaikinate Levio sandorą, sako kareivijų Viešpats <sup>9</sup>Todėl ir aš padariau jus paniekintinus ir pažemintus visoms tautoms, taip kaip jūs nesergėjote mano kelių ir žiūrėjote asmenų įstatymo atžvilgiu <sup>10</sup>Ar ne visų mūsų yra vienas tėvas ? argi ne vienas Dievas mus sutvėrė ? Tai kodėl gi kiekvienas mūsų niekina savo brolių, laužydamas mūsų tėvų sandorą ?

<sup>11</sup>Judas buvo neištikimas, ir pasibjaurėtinas dalykas įvyko Israėlyje ir Jerusaleje, nes Judas sutepė Viešpaties šventovę, kurią jis myli, ir laikė svetimo dievo dukterį. <sup>12</sup>Bet Viešpats išnaikins iš Jokubo padangčių žmogų, kurs tai daro, mokytoją ir mokytinį, ir tą, kurs aukoja dovaną kareivijų Viešpačiui

<sup>13</sup>Vėl ir tai jūs darėte : jūs apdengėte Viešpaties altorių ašaromis ir klyksmu, taip kad aš daugiau nebepažvelgsiu į auką ir nieko nepriimsiu permaldavimui iš jūsų rankos. <sup>14</sup>Jūs dar sakote : Kodėl tai ? Nes Viešpats buvo liudytojas tarp tavęs ir tavo jaunystės žmonos, kurią tu paniekinai, nors ji yra tavo draugė ir tavo sandoros žmona. <sup>15</sup>Ar ne vienas ją sutvėrė, ir ar ji nėra jo dvasios liekana ? ir ko vienas jieško, jei ne Dievo palikuonių ? Saugokite tat savo dvasią, ir savo jaunystės žmonos neniekink. <sup>16</sup>Kai tu nekenti, paleisk, sako Viešpats, Israėlio Dievas. Bet

įstatymą ir skelbti jį tautai. — *Skelbėjas* : tarpininkas /angelas/ tarp Dievo ir žmonių. — *\*Nuo kelio* : nuo Dievo įsakymų kelio, kurio ne tik patys turėjote laikytis, bet ir kitus mokyti. — *\*Papiktinote...* Anot ebr t : padarėte, kad daugelis suklupo įstatyme

*\*Padariau jus...* Nusikaltusiems Viešpats nebeduoda ir nebeduos to, ką buvo pažadėjęs ištikimiesiems. — *Ir žiūrėjote asmenų* : aiškindami įstatymą, jūs buvote šališki

## II. Tautos nuodėmės ir Viešpaties teismas. Pranašystės pabaiga

2,10-4,6. Peikiamos moterystės su svetimšalėmis ir moterysčių ardymas /2,10-16/. Skelbiama atėjimas Mesijo kaip teisėjo /2,17-3,6/ ir nelaimės apsilėidžiantiems /3,7-12/, nurodomas skirtumas tarp gerųjų ir piktųjų likimo /3,13-4,3/. Pranašystė baigiama pažadėjimu pranašo Elijo grįžimo

<sup>10</sup>*Vienas tėvas*. Žiūrint paralelismo tarp pirmojo ir antrojo sakinio, reiktų manyti, kad vienu tėvu pranašas vadina patį Dievą ; yra tačiau nemaža aiškintojų, kurie mano, kad čia vienu tėvu pavadintas Abraomas /Jier, Kir/. — *Kodėl gi kiekvienas...* Anot ebr t : kodėl gi mes elgiames vienas su kitu neištikimai. — Iš to, kad Dievas yra visų bendras tėvas, pranašas daro išvadą : būdami vieno

tėvo vaikai, mes turime savo tarpe elgtis kaip broliai, vieni kitų neniekininti, būti vieni kitiems ištikimi ; būdami Dievo vaikai, turime visi gerbti kitados mūsų tėvų padarytą sandorą su Viešpačiu, ir todėl nežeminti savęs sąjungomis su pagonimis. Taip čia daroma aliuzija į įžeidimą, kurį kaikurie Žydai darydavo savo broliams, pavarydami savo žmonas, anų gi seseris ar dukteris /žr žem 13, 15 eil/, ir Žydų moterystes su svetimšalėmis. Moterystės su Amoriečiais, Kananiečiais, Hetiečiais, Pereziečiais ir Jebusiečiais buvo dėl stabmeldystės pavojaus įstatymo uždraustos. Po Babilono nelaisvės jau Esdras smarkiai barė Žydus dėl moterysčių su svetimšalėmis ; taip pat Neemijas reikalavo, kad su svetimšalėmis žmonomis būtų persiskirta ; bet matomai kova su ta blogybe nebuvo lengva

<sup>11</sup>*Judas buvo neištikimas* : išrinktoji Dievo tauta pati save sutepė. Toliau jau aiškiai pasakoma Žydų nusikaltimas. — *Viešpaties šventovę* : šventą Viešpaties tautą. — *Svetimo dievo dukterį* : tokią, kuri kūdikio atsidavimu laikosi svetimo dievo, t y, stabmeldę. — *\*Mokytoją ir mokytinį* : kiekvieną nusikaltusį, vis tiek, ar jis bus augstos kilmės, ar žemos, mokytas ar nemokytas, senas ar jaunas. Ebr t : žadinantį ir atsakantį. — Tai patarlinis išsireiškimas, kurio tikslu prasmė neaiški. — *Tą, kurs aukoja...* Ar tai bus kunigas, kurs

neteisybė apdengs jo drabužį, sako kareivijų Viešpats. Saugokite savo dvasią ir neniekinkite

<sup>17</sup>Jūs ižeidžiate Viešpatį savo kalbomis ir sakote: Kuo mes jį ižeidėme? Tuo, kad sakote: Kiekvienas, kurs daro pikta, yra geras Viešpaties akivaizdoje, ir tokie jam patinka, o jei ne, tai kur yra teismo Dievas?

3. <sup>1</sup>Štai aš siunčiu savo skelbėją, ir jis prirengs kelią ties mano veidu. Ir tuojau ateis į savo šventyklą Valdovas, kurio jūs jieskote, ir sando-ros angelas, kurio jūs norite. Štai jis ateina, sako kareivijų Viešpats. <sup>2</sup>Bet kas galės galvoti apie jo atėjimo dieną, ir kas išlaikys jo pamatymą? Nes jis bus kaip tirpdanti ugnis ir kaip skalbėjų žolė

aukoja auką ant altoriaus, ar šiaip jau pilietis, kurs auką atneša

<sup>13</sup>Altorių ašaromis... Moterystė su svetimšalėmis buvo priežastis, kad buvo pavaromos pirmosios žmonos. Daug jų ėjo į šventyklą skustis Dievui dėl joms padarytos neteisybės. Jų dejavimų ir ašarų buvo tiek daug, kad jos, pranašo pasakymu, siekė net altorių. — <sup>14</sup>Jūs dar sakote: kaip anksčiau kunigai, 1,6,7. — *Nes Viešpats...* Viešpats, kurs įsteigė moterystę taip, kad ji turi būti nepažeidžiama ir neardoma /Prad 2,24/, yra taip pat liudytojas ir keršintojas sudaromo pašvęsto moterystės ryšio /plg Prad 31,49; Tob 7,15/. — *Kurią tu paniekinai.* Ebr t: kuriai tu dabar sulaužei ištikimybę. — *Tavo sando-ros žmona:* šventu ryšiu sujungta su tavim žmona, ryšiu, kurio tu negali sutraukti, nenusikalsdamas Dievui. — <sup>15</sup>*Ar ne vienas...* Vyras ir žmona abudu Dievo sutverti, abudu pripildyti tos pačios Dievo dvasios, nes, nors jis padarė JieVą iš Adomo, abiem tačiau davė tokią pat sielą, suteikdamas JieVai tarsi tai, kas buvo likę jo kvėpimo. Ebr t: verčiamas taip: taip nesieltgi nė vienas, kurs dar nėra nustojęs Dievo dvasios. — Moterystėje reikia jieskoti ne geidulių patenkinimo, bet vaikų, kurie būtų Dievo tarnai, nes Dievas nori kad būtų gimdoma tauta, kuri bus jo dvasios pilna. Bet ar gali tokių vaikų rasti iš moterų, kurios tarnauja stabams? — *Saugokite tai...* Anot ebr t: taigi apsaugokite savo dvasią, ir ištikimybę savo jaunystės žmonai tegul niekuomet nebūna laužoma. — Pasisaugokite, kad Dievo dvasia nepasitrauktų nuo jūsų visai, jei jūs leistumėte kūniškiems geduliams save visai nugalėti. — <sup>16</sup>*Kai*

*tu nekenči...* Einant Vulg t, čia būtų naujas Žydų priekaištas: ar pats Dievas nėra mums leidęs paleisti savo žmonas, kai jos mums nebepatinka? Plg Pak 24,1... Bet ebr t reiktų versti kitaip: nes aš nekenčiu išsi-skyrimo, sako Viešpats, Izraelio Dievas, ir kas tai daro, apdengia netei-sybę savo drabužį /viešai pasirodo didelės neteisybės apsunkintas/. Taip išreikšta eil mintis geriau rišasi su kontekstu, nes čia pranašas labai pa-laiko moterystės pastovumą. Ta min-tis neprieštarauja Pak 24,1..., nes Sen Test kad ir buvo leista laikada suar-dyti moterystę, bet reikėjo turėti svarbių priežasčių; be to, moterys-tės suardymas, net esant tam tik-roms priežastims, buvo Viešpaties leistas Žydams tik dėl jų širdies kie-tumo. — *Neniekinkite.* Ebr t: ne-būkite neįtikimi

<sup>17</sup>Jūs ižeidžiate... Pranašo bendra-laikiai kenčia, dejuoja, kad gražūs pranašų pažadai apie Jerusinės atstatymą dar neišvykdyti, ir kad jie slegiami priešų, kuriems, anot jų, turėtų būti tuojau padarytas Dievo teismas. Pranašas jiems atsako: tei-sėjas ateis, bet žiūrėkite patys savęs, ar jūs esate tinkamai prisirengę prie jo atėjimo, kad ir jūsų nenubaustų. Nes Mesijas ateis kaip teisėjas

3. <sup>1</sup>Aš siunčiu... Pranašas visų pirma primena Ješajo pranašystę /Ješ 40,3/. Dievas atsiųs pirmtaką. Tai turėjo būti Jonas Krikštytojas, kaip paliudija evangelija. — *Ir tuo-jau.* Ebr t: ir ūmiai. — *Savo šven-tyklą.* Ebr t: savo rūmus. — Jeru-salės šventykla buvo laikoma Dievo karaliaus rūmais. — *Valdovas* Ebr: *ha'Adon.* Šitas pavadinimas 'Adon su artikulu, sutinkamas kitur Sen Test tik 7 kartus, jungiamas visur

<sup>3</sup>Jis atsīsės tirpdyti ir valyti sidabro, išvalys Levio sūnus, šveis juos kaip auksą ir kaip sidabrą, ir jie aukos Viešpačiui aukas teisybėje. <sup>4</sup>Tuomat patiks Viešpačiui Judo ir Jeruslės auka, kaip dienose pirm amžių ir kaip senovės metais

<sup>5</sup>Tuomet aš prieisiu prie jūsų su teismu ir būsiu greitas liudytojas žavėtojams, ir svetmoteriams, ir priesaiką laužantiems, ir tiems, kurie skriausdami sulaiko samdytinio užmokestį, slegia našles, našlaičius ir svetimšalius, ir nebijo manęs, sako kareivijų Viešpats. <sup>8</sup>Nes aš Viešpats ir aš nesikeičiu, todėl jūs, Jokubo sūnūs, neesate sunaikinti iki galui

<sup>7</sup>Nes nuo pat jūsų tėvų dienų jūs atstojote nuo mano įstatų ir jų nesergėjote. Grįžkite į mane, ir aš grįšiu į jus, sako kareivijų Viešpats. Tačiau jūs sakote: Kuo mes turime grįžti? <sup>8</sup>Ar leista žmogui užgauti Dievą, kad jūs užgaunate mane? Jūs sakote: Kuo mes tave užgavome? Dešimtinėmis ir pirmonėmis. <sup>9</sup>Todėl ištinka jus neturto prakeikimas, nes jūs įžeidžiate mane, jūs, visa giminė

su Dievo vardu; ir šičia jis reiškia Dievą, nes sakoma, kad valdovas ateis į savo šventyklą; toliau jis vadinamas Viešpačiu. — *Sandoros angelas*. Jis ateis kaip sandoros angelas, kaip pasiuntinys, kaip pažadėtosios sandoros tarpininkas. Mesijo asmenyje iš tikrųjų buvo atitesėti visi patriarkams duotieji pažadai ir pilnai įvykdyta padarytoji su jais sandora; jis atnešė visokį palaiminimą ir visą palaiminimo pilnybę. Valdovas čia ir sandoros angelas yra tas pat asmuo, kaip parodo paralelismas ir Žydų pastatytas klausimas, aug 2,17. Šventykloje kitados apsireiškėdavo Viešpaties garbingumas šėšelyje ir vaizde, todėl labai tinkamai apsireiškė Mesijas savo tautai šventykloje, taip kaip Kristus yra tai padaręs, Jo 2,4.—<sup>2</sup>*Kas galės galvoti...* Vargas tiems, kuriuos teisėjas ras paskendusius nuodėmėse, nuo kurių jie nepasistengė atsipalaiduoti. Tie, kurie nekantriai šaukia, kad jis pasirodytų /aug 2,17/, turi gerai pasvarstyti, ar jie yra prisirengę jį pasitikti /plg Am 5,18/. — *Žolė*. Ebr *borith*. Muilui pavaduoti senovėje buvo vartojamos kaikurios žolės. Plg Ijob 9,30; Jer 2,22. — Teisėjas pavartos smarkiausių priemonių nusikaltimams nuvalyti

<sup>3</sup>*Levio sūnus...* Teismas prasidės nuo Dievo namų, nuo tų, kurie turi būti kitiems pavyzdys. Vaizdais Dievas dar parodo kokių savybių turi turėti jo šventyklos tarnai. — *Šveis*. Vulg *colabit*, koš. — *Jie aukos...* Kunigai vėl bus verti savo šventų pareigų. Aug 1,10. 11 buvo paskelbta, kad Sen Test aukos bus panaikintos.

Dievas to paskelbimo čia neatšaukia; vaizdais, kuriuos galėjo suprasti ir Žydai, jis aprašo vienatinės Naujosios sandoros aukos tobulumą. Ji čia ir vadinama ebr t *minhhah*. — <sup>4</sup>*Judo ir Jeruslės auka*. Ir čia auka ebr t vadinama *minhhah*. — Jeruslėje ir Jude bus mesijinės karalystės pradžia. Palestinos /Judo ir Jeruslės/ vieton stos visas pasaulis. — Plg Ješ 1,26

<sup>5</sup>*Prieisiu prie jūsų...* Nuo levitų Dievo teismas pereina ant visos tautos. Ir čia yra atsakymas į 2,17 klausimą. Tas atsakymas yra smarkus pagrasymas Malakhijo bendralaičiams. Dievas bus greitas liudytojas; jis tuojau įrodys kiekvienam jo nusikaltimą, taip kad nebus priemonių jį pašalinti arba išvengti įrodytą nusikaltimą lydinčios bausmės. Apie žavėtojus žr Pak 18,10 ir k. — <sup>8</sup>*Nes aš Viešpats...* Viešpaties nekintamumas yra laidas, kad jo žodžiai bus įvykdyti. — *Neesate sunaikinti...* Jūs sugrįžote į savo tėvynę, tuo tarpu visos kitos tautos liko visai sunaikintos

<sup>7</sup>*Nes nuo pat jūsų...* Pabarimą pranašas pradeda nurodymu jau nuo seniausių laikų tautoje įsišaknijusio pikto: ne vieną kartą, bet dažnai jūs esate nusikaltę. — *Kuo mes turime grįžti*. Pranašo klausytojai taip surembėję, kad jie net nebesupranta Viešpaties išpėjimų; jie sau įkalbinėja, kad jie nieku neapsileidę Dievo tarnyboje /plg aug 1,3/. — <sup>8</sup>*Užgauti*. Ebr t visur šitoje eil vietoje užgauti randame ž *qaba'*, nusukti, prigauti. — *Dešimtinėmis ir pirmonėmis*. Jie neduoda dešimtinių ir keliamųjų



<sup>10</sup>Įneškite visas dešimtines į sandėlius, ir tebūna maisto mano namuose; po to mėginkite mane, sako Viešpats, jei aš neatidarysiu dangaus užtvankų ir neišliesiu jums palaiminimo net iki apstumui. <sup>11</sup>Aš sudrausiu dėl jūsų tą, kurs ryja, ir jis nebegadins jūsų šalies vaisiaus, ir vynuogynas lauke nebebus bergždzias, sako kareivijų Viešpats. <sup>12</sup>Tuomet visos tautos vadins jus palaimintais, nes jūs būsite maloniausi šalis, sako kareivijų Viešpats

<sup>13</sup>Jūsų žodžiai prieš mane daugėja, sako Viešpats; <sup>14</sup>jūs sakote: Ką mes kalbėjome prieš tave? juk jūs sakote: Veltui tarnaujama Dievui, ir ką mes pelnėme, kad sergėjome jo įsakymus ir kad vaikščiojome liūdni kareivijų Viešpaties akivaizdoje? <sup>15</sup>Taigi mes dabar vadiname palaimintais akiplēšas, nes tie, kurie elgiasi bedieviškai, tarpsta, ir kurie gundo Dievą, tie išgelbimi. <sup>16</sup>Tuomet tie, kurie bijo Viešpaties, kalbėjo kiekvienas savo artimui: Viešpats stebėjo ir klausė, ir jo akivaizdoje buvo parašyta atsiminimo knyga tiems, kurie bijo Viešpaties ir atsimena jo vardą. <sup>17</sup>Tie, sako kareivijų Viešpats, tą dieną, kurioje aš veikiu, turės man būti mano nuosavybė; aš pasigailėsiu jų, kaip žmogus pasigaili savo sūnaus, kurs jam tarnauja. <sup>18</sup>Tuomet jūs vėl matysite, koks yra skirtumas tarp teisių ir bedievio ir to, kurs jam netarnauja

4. <sup>1</sup>Nes štai ateis diena, įkaitinta kaip krosnis, ir visi puikieji, ir visi, kurie elgiasi bedieviškai, bus pelai; ateinanti diena padėgs juos, sako kareivijų Viešpats, ir ji nepaliks jiems nei šaknies nei atžalos. <sup>2</sup>Bet jums, kurie bijote mano vardo, užtekės teisybės Saulė; sveikata yra po jos sparnais; jūs išeisite ir šokinėsite, kaip bandos veršiukai. <sup>3</sup>Jūs mundžio-

aukų /ebr t/. Plg Kun 8,14.32-34; 10,14 ir k. Panašiai dejuoja Neem 13,10

<sup>10</sup>Tebūna maisto... Šventykloje tarnaujantiems kunigams išlaikyti. — *Dangaus užtvankų*. Žr Prad 7,11; 8,2. Žemės derlingumas rytų kraštuose visai pareina nuo lietaus gausumo. *Palaiminimo*: derliaus. — <sup>11</sup>Aš sudrausiu: apsaugosiu jūsų javus nuo visų kenkėjų. — *Tą, kurs ryja*: skėrių. — <sup>12</sup>Maloniausi šalis: taip, kaip Dievas buvo žadėjęs per Mošę, Pak 33,29, ir pranašavęs per Ješąją 62,4

<sup>13</sup>Jūsų žodžiai: šita pranašystės dalis gal buvo Malakhijo paskelbta ilgesniui laikotarpiui pralinkus. Tauta atrodė lyg kiek pasitaisiusi; tačiau tikros Dievo baimės dar nebuvo visų širdyje. — <sup>14</sup>Liūdni... Kaip kad daro tie, kurie pasninkauja. — <sup>15</sup>Tarps-ta: turi dideles šeimas, gyvena pasiturinčiai. — *Gundo*: nuodėmėmis veda į rūstybę. — *Išgelbimi*: jų nepasiekia Dievo teismas; jie lieka nepaliesti. — <sup>16</sup>Tuomet: kai bedieviai piktžodžiavo ir šūkojo. Prieš bedievių statomi tie, kurie Dievo bijo. — *Kalbėjo kiekvienas...* Gal kaip Jer

12,1. — *Parašyta atsiminimo...* Visi, kurie pripažįsta Dievo ištikimybę, ne-kintamumą, didenybę ir tt, įrašyti į Dievo Apvaizdos ir visažinojimo knygą. Dievui nėra nieko paslėpto, nieko užmiršto. — <sup>17</sup>Dieną, kurioje aš veikiu. Ebr t: dieną, kurią aš padarysiu. — Tai bus Dievo teismo diena. — *Kaip žmogus...* Dievo teismo dienoje bus jų pasigailėta dėl dviejų dalykų: kad jie yra Dievo sūnūs, ir kad jie jam tarnavo paklusniai ir ištikimai. — <sup>18</sup>Jūs vėl matysite... Ne visuomet duoda Dievas čia žemėje pažinti iš regimų gyvenimo įvykių, kaip skirtingas yra galutinas gerųjų ir piktųjų likimas, tačiau kada jis parodo skirtumą atvirai, kaip liudija Israėlio sūnų istorija. Plg Iš 11,7

4. <sup>1</sup>Ateis diena... Aug /3,17/ paminėtoji teismo diena, kurioje bus nubausti visi bedieviai iš Žydų tautos ir iš visų tautų. Jie bus sudeginti kaip pelai ir kaip medis. Plg Mt 3,12; Lk 3,17. — Tai bus įvykdyta pilnai ir tobulai paskutiniame teisme /Kir/. Tačiau pranašo žodžius plačia prasme, žiūrint to, kad pasakyta aug 3,2-4, galima suprasti apie kiekvieną

site bedievius, kai jie bus pelenai po jūsų kojų padu tą dieną, kurioje aš veiksiu, sako kareivijų Viešpats

<sup>4</sup>Atsiminkite mano tarno Mošės įstatymą, kurį aš jam daviau Horebe visam Izraeliui, kartu su įsakymais ir teisėmis

<sup>5</sup>Štai aš siūsiu jums pranašą Eliją, pirma negu ateis didi ir labai baisi Viešpaties diena. <sup>6</sup>Jis atgręš tėvų širdis į sūnus ir sūnų širdis į jų tėvus, kad aš atėjęs neužgaučiau šalies prakeikimu

Dievo teismą, kurį Dievas pasaulio istorijos amžiuose vykdo pamaldžių paguodai. Toki diena buvo Jerusaleš sugriovimas, todėl ji evangelijoje sugretinama ir jungiama su paskutiniuoju teismu /Mt 24,3 ir k/. — <sup>2</sup>*Bet jums...* Teismo diena baisi tik piktiesiems; pamaldiesiems gi ji bus ypatingo Dievo gerumo diena. — *Teisybės Saulė*. Saulė su savo spinduliais, kurie pripildo žemę šviesos ir šilumos, ir žadina gyvybę, yra vaizdas palaiminto gyvenimo, kurį jiems teikia teisingumas. Kadangi Kristus yra išganymo šaltinis ir kaip teisėjas atneš saviesiems visa, kas gera, pašalindamas visoki skausmą ir teikdamas amžiną laimę, jis teisingai vadinamas teisybės Saule /Jier, Kir/. — *Sveikata yra po jos sparnais*: visa gaivina saulės spinduliai. — *Kaip bandos veršiukai*. Anot ebr t: kaip išleisti iš tvarto veršiukai. — <sup>3</sup>*Jūs mindžiosite...* Tuomet pasireikš skirtumas tarp teisųjų ir bedievių. — *Bus pelenai*: paniekos vertas dalykas

<sup>4</sup>*Atsiminkite...* Pranašo įspėjimas savo bendralaikiams. — *Įstatymą, kurį...* Įstatymas turi būti Žydams vadovas į Kristų /plg Gal 3,19/. Horebo kalno paminėjimas turi priminti jiems neapsakomą Dievo didenybę ir bauginantį įstatymo paskelbimą. Priminimas turi svarbos visam Izraeliui. Kas nori priklausyti

išrinktajai tautai, turi laikytis viso įstatymo /plg Neem 8,38-10,39/

<sup>5</sup>*Pranašą Eliją*. Plg Mt 17,11; Mk 9,11; Lk 1,17. Tas, kurs antrame Viešpaties atėjime ateis su savo kūnu, atėjo Jono Krikštytojo asmenyje su Elijo galia ir dvasia /Jier/. Plg Ekli 48,1. Išganytojas pats yra paaiškinęs, kad Elijo Tesbiečio atėjimo reikia laukti prieš pasaulio pabaigą. Taigi čia Malakhijas skelbia tą Elijo atėjimą /Tertul, Hilar ir daugybė kitų šv tėvų/. — *Viešpaties diena*: paskutinio teismo diena. — <sup>6</sup>*Jis atgręš...* Jis pagydyt, atitaisys didelį atpuolimą, kurs vėlesnes Žydų kartas atskyrė nuo ankstyvesniųjų tėvų tikėjimo ir pamaldumo, ir anų širdis grąžins atgal prie jų tėvų tikėjimo ir gyvenimo. Plg Jo 7 skyr /Jier/. Šitame grąžinime Elisas darys tą pat, ką jis buvo kitados daręs /3 Kar 18,37/. Kiti aiškina taip: jis grąžins tėvų širdis draug su jų sūnumis ir sūnų širdis draug su jų tėvais, t y, visą tautą ir visas šeimas /Auks/. — *Kad aš atėjęs neužgaučiau...* Ką šv Povilas /Rom 11,25/ aiškina plačiau, tai pranašas nurodo keliais žodžiais ir baigia savo pranašystę apreiškimu didelių Izraelio teisų Dievo karalystėje. Iš Žydų išėjęs išganymo skelbimas turi pasiekti paskutinį savo pilną įvykdymą ir savo paskutinį garbingumą jų pačių grąžinimu prie Dievo

# SENOJO TESTAMENTO ANTROJO TOMO

## G A R B Ė S P R E N U M E R A T O R I A I

|                                   |                               |
|-----------------------------------|-------------------------------|
| J. E. Vysk. Dr. Brizgys Vincentas | Kun. Morkūnas Simonas         |
| Kun. Aleksiejus Stasys            | Kun. Musteikis Leonardas      |
| Kun. Aleksonis Vladas             | Kun. Neverauskas Augustinas   |
| Kun. Bajerčius Pranas             | Kun. Pacevičius Boleslovas    |
| Prel. Dr. Bartkus Feliksas        | Kun. Pakalniškis Jonas        |
| Kun. Brazauskas Pijus             | Kun. Paransevičius Jurgis     |
| Kun. Būdavas Stasys               | Kun. Dr. Patašius Jonas       |
| Kun. Dr. Čyvas Matas              | Kun. Dr. Pavalkis Viktoras    |
| Kun. Dr. Deksnys Antanas          | Kun. Plankis Jonas            |
| Kun. Gedvila Izidorius            | Kun. Pragulbickas Juozas      |
| Kun. Gedvila Petras               | Kun. Račkauskas Antanas       |
| Kun. Geisčiūnas Pranas            | Kun. Rickus Kazimieras        |
| Kan. Juknevičius Povilas          | Kun. Ruokis Jonas             |
| Kun. Juodeika Jonas               | Kun. Sabas Antanas            |
| Kun. Juršėnas Kazimieras          | Kun. Simanavičius Kazimieras  |
| Kun. Karalevičius Vladas          | Kun. Stanevičius Anatolijus   |
| Kun. Kavaliauskas Kazimieras      | Kun. Steponaitis Justinas     |
| Kun. Klimas Aloizas               | Kun. Sušinskas Alfonsas       |
| Kun. Korsakas Julijonas           | Kun. Šantaras Stasys          |
| Kun. Kriščiūnevičius Viktoras     | Kun. Šeštokas Antanas         |
| Kun. Kučingis Jonas               | Kun. Dr. Širvaitis Kazimieras |
| Kun. Laurinaitis Saulius P.       | Kun. Dr. Tadarauškas Juozas   |
| Kun. Marčiulionis Juozas          | Kun. Tautkus Juozas           |
| Kun. Martinkus Vaclovas           | Kun. Totoraitis Petras        |
| Kan. Meškauskas Juozas            | Kun. Vainauskas Adolfas       |
|                                   | Kan. Vaitkus Mykolas          |
|                                   | Kun. Dr. Velutis Jonas        |
|                                   | Kun. Vembrė Mykolas           |